

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ
2012

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας

Αρ. Φακ. 05.14.001
Αρ. Τηλ. 22-401300

13 Δεκεμβρίου 2013

Εξοχότατε,

Κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4 του Άρθρου 116 του Συντάγματος, έχω την τιμή να υποβάλω την Ετήσια Έκθεσή μου για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2012, αναφορικά με τα θέματα που προέκυψαν κατά την άσκηση των καθηκόντων και υπηρεσιών μου.

Με πολλή εκτίμηση,

(Χρυστάλλα Γιωρκάτζη)

**Γενικός Ελεγκτής
της Δημοκρατίας**

**Προς την Αυτού Εξοχότητα
Κύριο Νίκο Αναστασιάδη
Πρόεδρο Κυπριακής Δημοκρατίας
Λευκωσία**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ	1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελίδα 3
ΜΕΡΟΣ	2	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ- ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ	7
	2.1	Γενικές Παρατηρήσεις	7
	2.2	Ανεξάρτητες Υπηρεσίες	14
	2.3	Δικαστική Υπηρεσία	14
	2.4	Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού	23
	2.5	Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών	23
	2.6	Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	23
	2.7	Γενικό Λογιστήριο	28
	2.8	Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών	33
	2.9	Υπουργεία και Τμήματα	34
	2.10	Υπουργείο Άμυνας	34
	2.10.1	Κυπριακός Στρατός	44
	2.10.2	Εθνική Φρουρά	49
	2.11	Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	57
	2.11.1	Τμήμα Περιβάλλοντος	59
	2.11.2	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	63
	2.11.3	Τμήμα Γεωλογικής Επισκοπήσεως	81
	2.11.4	Τμήμα Δασών	82
	2.11.5	Τμήμα Γεωργίας	91
	2.11.6	Κτηνιατρικές Υπηρεσίες	97
	2.11.7	Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών	107
	2.11.8	Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών	113
	2.11.9	Μετεωρολογική Υπηρεσία	114
	2.12	Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως	115
	2.12.1	Κρατικό Αρχείο	117
	2.12.2	Αστυνομία	118
	2.12.3	Πυροσβεστική Υπηρεσία	136
	2.12.4	Φυλακές	141
	2.13	Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	145
	2.13.1	Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη	160
	2.14	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	160
	2.14.1	Τμήμα Εργασίας	162
	2.14.2	Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων	164
	2.14.3	Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων	168
	2.14.4	Κεντρικό Ταμείο Αδειών	183
	2.14.5	Ταμείο για Πλεονάζον Προσωπικό	185
	2.14.6	Ταμείο για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε Περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη	186
	2.14.7	Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο	186
	2.14.8	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	186
	2.14.9	Κέντρο Παραγωγικότητας	193
	2.14.10	Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας	195
	2.14.11	Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες	196
	2.14.12	Ειδικό Ταμείο Παροχής Επιδόματος Διακινήσεως σε Αναπήρους	198

2.14.13	Ειδικό Ταμείο του Κέντρου Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρία	199
2.15	Υπουργείο Εσωτερικών	199
2.15.1	Επαρχιακές Διοικήσεις	206
2.15.2	Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας	210
2.15.3	Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	213
2.15.4	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	237
2.15.5	Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών	245
2.15.6	Υπηρεσία Μέριμνας και Αποκαταστάσεως Εκτοπισθέντων	249
2.15.7	Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μεταναστεύσεως	249
2.15.8	Πολιτική Άμυνα	252
2.15.9	Υπηρεσία Ασύλου	254
2.16	Υπουργείο Εξωτερικών	255
2.17	Υπουργείο Οικονομικών	264
2.17.1	Υπηρεσίες Κρατικών Αγορών και Προμηθειών	279
2.17.2	Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων	281
2.17.3	Τμήμα Τελωνείων	302
2.17.4	Τμήμα Δημόσιας Διοικήσεως και Προσωπικού	314
2.17.5	Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής	318
2.17.6	Ταμείο Ανακουφίσεως Παθόντων	325
2.18	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	326
2.18.1	Σχολικές Εφορείες Υπαίθρου – Γενικές Παρατηρήσεις	351
2.19	Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων	356
2.19.1	Τμήμα Αρχαιοτήτων	363
2.19.2	Τμήμα Δημοσίων Έργων	363
2.19.3	Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας	376
2.19.4	Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών	378
2.19.5	Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών	378
2.19.6	Τμήμα Οδικών Μεταφορών	383
2.19.7	Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας	391
2.19.8	Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών	393
2.20	Υπουργείο Υγείας	394
2.20.1	Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας	421
2.20.2	Φαρμακευτικές Υπηρεσίες	434
ΜΕΡΟΣ 3	ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	447
3.1	Δήμοι - Γενικές Παρατηρήσεις	447
3.2	Δήμος Λευκωσίας	460
3.3	Δήμος Λεμεσού	467
3.4	Δήμος Αμμοχώστου	467
3.5	Δήμος Λάρνακας	469
3.6	Δήμος Πάφου	478
3.7	Δήμος Στροβόλου	487
3.8	Δήμος Αγίου Δομετίου	487
3.9	Δήμος Αθηνών	491
3.10	Δήμος Αραδίππου	494
3.11	Δήμος Πόλης Χρυσοχούς	494
3.12	Δήμος Παραλινίου	494

3.13	Δήμος Αγίας Νάπας	501
3.14	Δήμος Δερύνειας	502
3.15	Δήμος Λευκάρων	503
3.16	Δήμος Γεροσκήπου	503
3.17	Δήμος Πέγειας	503
3.18	Δήμος Μέσα Γειτονιάς	504
3.19	Δήμος Γερμασόγειας	504
3.20	Δήμος Κάτω Πολεμιδιών	509
3.21	Δήμος Αγίου Αθανασίου	513
3.22	Δήμος Αγλαντζιάς	513
3.23	Δήμος Έγκωμης	514
3.24	Δήμος Λατσιών	515
3.25	Δήμος Ιδαλίου	519
3.26	Δήμος Λακατάμιας	519
3.27	Δήμος Μόρφου	528
3.28	Δήμος Γερίου	528
3.29	Δήμος Τσερίου	529
3.30	Δήμος Λιβαδιών	530
3.31	Δήμος Ύψωνα	530
3.32	Δήμος Σωτήρας	532
3.33	Δήμος Δρομολαξιάς-Μενεού	533
3.34	Κοινοτικά Συμβούλια – Γενικές Παρατηρήσεις	533
3.35	Κεντρική Υπηρεσία Κοινοτικών Συμβουλίων	539

ΜΕΡΟΣ	4	ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	541
	4.1	Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου	541
	4.2	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	541
	4.3	Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου	552
	4.4	Αρχή Κρατικών Εκθέσεων	590
	4.5	Αρχή Λιμένων Κύπρου	594
	4.6	Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου	598
	4.7	Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου	603
	4.8	Γραφείο Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων	629
	4.9	Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου	631
	4.10	Ειδικό Ταμείο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Εξοικονόμησης Ενέργειας	634
	4.11	Ειδικό Ταμείο Διατήρησης	635
	4.12	Έλεγχος Πολιτικών Κομμάτων	635
	4.13	Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου	636
	4.14	Επιτροπή Σιτηρών Κύπρου	641
	4.15	Εφοριακό Συμβούλιο	646
	4.16	Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου	648
	4.17	Ίδρυμα Ενέργειας	653
	4.18	Ίδρυμα Πολιτισμού Κύπρου	653
	4.19	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	655
	4.20	Ίδρυμα Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου	658

4.21	Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου	664
4.22	Ινστιτούτο Κύπρου	665
4.23	Καραϊσκάκειο Ίδρυμα	668
4.24	Κεντρικός Φορέας Ισότιμης Κατανομής Βαρών	668
4.25	Κυπριακό Ερευνητικό και Ακαδημαϊκό Δίκτυο	673
4.26	Κυπριακό Ίδρυμα Ερευνών για τη Μυϊκή Δυστροφία	674
4.27	Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων	677
4.28	Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού	679
4.29	Κυπριακός Οργανισμός Αναπτύξεως Γης	706
4.30	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	708
4.31	Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου	719
4.32	Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών	719
4.33	Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας	743
4.34	Οργανισμός Γεωργικής Ασφάλισης	748
4.35	Οργανισμός Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας	752
4.36	Οργανισμός Νεολαίας	758
4.37	Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης	763
4.38	Πανεπιστήμιο Κύπρου	766
4.39	Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου	772
4.40	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου	793
4.41	Συμβούλιο Αμπελοοινικών Προϊόντων	795
4.42	Συμβούλια Αποχετεύσεων – Γενικά	797
4.43	Συμβούλιο Αποχετεύσεων Αμμοχώστου	798
4.44	Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λάρνακας	798
4.45	Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λεμεσού-Αμαθούνας	803
4.46	Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λευκωσίας	806
4.47	Συμβούλιο Αποχετεύσεων Παραλιμνίου	814
4.48	Συμβούλιο Αποχετεύσεων Πάφου	814
4.49	Συμβούλιο Εγγραφής και Ελέγχου Εργοληπτών Οικοδομικών και Τεχνικών Έργων	820
4.50	Συμβούλιο Ελαιοκομικών Προϊόντων	820
4.51	Συμβούλιο Κεντρικού Σφαγείου	826
4.52	Συμβούλια Υδατοπρομήθειας – Γενικά	833
4.53	Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Αμμοχώστου	836
4.54	Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας	837
4.55	Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού	840
4.56	Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας	843
4.57	Ταμείο για την Ανέγερση Κυπριακού Μουσείου	850
4.58	Ταμείο Δημόσιων Δανείων	851
4.59	Ταμείο Επιτροπής Βοήθειας Παιδιών της Κύπρου	856
4.60	Ταμείο Θήρας και Διαχείρισης Άγριας Πανίδας	857
4.61	Ταμείο Λαχείου Πρόνοιας	858
4.62	Ταμείο Πρόνοιας Τακτικού Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού	859
4.63	Ταμείο Συντάξεως Δικηγόρων	861
4.64	Ταμείο Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών	864
4.65	Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου	871
4.66	Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου	897

ΜΕΡΟΣ 5	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Ε.Ε.) ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	901
ΜΕΡΟΣ 6	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	923
6.1	Έγκριση Κρατικού Προϋπολογισμού για το Έτος 2012	923
6.2	Πάγιο Ταμείο/Αποθεματικό Προσόδων	923
6.3	Αποτελέσματα Έτους	923
6.4	Εισπράξεις	923
6.5	Πληρωμές	927
6.6	Γενικά	929
6.7	Τελικός Απολογισμός	933
6.8	Ενεργητικό	934
6.9	Παθητικό	937
ΜΕΡΟΣ 7	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	945
ΜΕΡΟΣ 8	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	949
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	Αποτελέσματα Προϋπολογισμού	949
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	Υπόλοιπα Καθυστερημένων Εσόδων κατά την 31η Δεκεμβρίου 2012	953
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	Πίνακας Οργανικών Θέσεων Προϋπολογισμού	956
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV	Αποτελέσματα Έτους Δήμων	959
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V	Προσωπικό Δήμων	960
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI	Δάνεια Δήμων	961
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII	Πίνακας Αποτελεσμάτων Κοινοτικών Συμβουλίων (Πρώην Συμβουλίων Βελτιώσεως) που ελέγχθηκαν το 2012	962

ΜΕΡΟΣ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Η Έκθεση αυτή υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για κατάθεση στη Βουλή των Αντιπροσώπων, σύμφωνα με το άρθρο 116(4) του Συντάγματος.

1.2 Ο Γενικός Ελεγκτής είναι ο προϊστάμενος της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, η οποία, σύμφωνα με το Σύνταγμα, είναι ανεξάρτητη Υπηρεσία της Δημοκρατίας και δεν υπάγεται σε οποιοδήποτε Υπουργείο.

1.3 Σύμφωνα με το άρθρο 116 του Συντάγματος, ο Γενικός Ελεγκτής ελέγχει, εν ονόματι της Δημοκρατίας, κάθε πληρωμή ή είσπραξη και κάθε λογαριασμό χρηματικών διαθεσίμων ή λοιπού ενεργητικού, ή υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί από τη Δημοκρατία ή για λογαριασμό της, του οποίου η διαχείριση γίνεται από τη Δημοκρατία ή εν ονόματι αυτής, θεωρώντας και ελέγχοντας συνάμα κάθε τέτοιο λογαριασμό.

1.4 Εκτός από τον έλεγχο των Κρατικών Λογαριασμών, ο Γενικός Ελεγκτής έχει την ευθύνη, σύμφωνα με τις διατάξεις ειδικών νόμων ή διοικητικές διευθετήσεις, για τον έλεγχο των λογαριασμών των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή άλλων Οργανισμών, Ειδικών Ταμείων και των Αρχών Τοπικής Διοίκησης.

1.5 Ο Γενικός Ελεγκτής έχει επίσης εξουσία να διεξάγει διαχειριστικούς ελέγχους. Προς άρση κάθε αμφιβολίας ως προς την εξουσία διεξαγωγής διαχειριστικών ελέγχων που ανέκαθεν είχε ο Γενικός Ελεγκτής, το 2002 με το Νόμο 113(Ι)/2002 επιβεβαιώθηκε η εξουσία του Γενικού Ελεγκτή να διεξάγει διαχειριστικούς ελέγχους σε Υπουργείο ή Τμήμα ή Υπηρεσία του, σε οποιοδήποτε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, Δήμο, Κοινοτικό Συμβούλιο ή σε άλλο τομέα ή οργανισμό που ελέγχεται από αυτόν, για να διαπιστώσει αν οι πιο πάνω λειτουργούν και χρησιμοποιούν τους διαθέσιμους πόρους τους με οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο.

1.6 Εξάλλου δυνάμει του προαναφερθέντος Νόμου (αρ. 113(Ι)/2002) ο Γενικός Ελεγκτής έχει εξουσία να απαιτήσει από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο λαμβάνει χορηγία ή εγγύηση ή δάνειο από το Πάγιο Ταμείο ή άλλο ταμείο του Δημοσίου όπως παράσχει σε αυτόν όλα τα απαιτούμενα στοιχεία για εξακρίβωση του τρόπου με τον οποίο διατέθηκε το ποσό της χορηγίας ή της εγγύησης ή του δανείου.

1.7 Οι εξουσίες και τα καθήκοντα του Γενικού Ελεγκτή ασκούνται είτε από τον ίδιο προσωπικά είτε από υπαλλήλους που ενεργούν σύμφωνα με τις οδηγίες του.

1.8 Με βάση συνταγματικές και νομικές διατάξεις, ο Γενικός Ελεγκτής εξετάζει τις οικονομικές και άλλες δραστηριότητες των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Αρχών Τοπικής Διοίκησης, για να ικανοποιείται, μεταξύ άλλων, ότι:

- Λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση της είσπραξης του δημοσίου χρήματος και ότι όλα τα έσοδα εισπράττονται σύμφωνα με τους Νόμους, Κανονισμούς ή άλλες οδηγίες.
- Τα έξοδα διενεργούνται κατά τον πιο οικονομικό και αποτελεσματικό τρόπο.
- Όλα τα ποσά δαπανώνται για τις υπηρεσίες και σκοπούς για τους οποίους παραχωρήθηκαν και ότι η δαπάνη είναι σύμφωνη με τη σχετική εξουσιοδότηση.
- Οι διαγωνισμοί για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων ακολουθούν τις πρόνοιες της νομοθεσίας και διασφαλίζουν τις αρχές της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης και της διαφάνειας, παρέχοντας τη δυνατότητα ευρείας συμμετοχής και ανάπτυξης υγιούς ανταγωνισμού, ώστε να εξασφαλίζονται οι πλέον συμφέρουσες από οικονομικής άποψης προσφορές ή οι χαμηλότερες τιμές για το δημόσιο και,
- όλα τα περιουσιακά στοιχεία φυλάγονται κατάλληλα, καταμετρούνται και επαληθεύεται η ύπαρξή τους.

2.0 Για σκοπούς καλύτερης παρουσίασης της Έκθεσης, τα θέματα που αφορούν το υπό επισκόπηση έτος αναφέρονται στο Μέρος Α κάθε Υπηρεσίας, ενώ τα θέματα που περιλήφθηκαν σε προηγούμενες Εκθέσεις, τα οποία δεν έχουν ακόμη διευθετηθεί, αναφέρονται στο Μέρος Β.

3.0 Η παρούσα Έκθεση υποβάλλεται υπό εξαιρετικά δύσκολες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Ύφεση 8,7%, αυξανόμενη ανεργία 16,7%, Δημόσιο Χρέος 116% του ΑΕΠ (σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ημερ. 5.11.2013), απαξίωση της πολιτικής, αμφισβήτηση των θεσμών, με όλα τα αρνητικά επακόλουθα, συνθέτουν μια δραματική εικόνα.

3.1 Από τον Ιούνιο 2012 η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είχε πλέον πρόσβαση στις διεθνείς αγορές για αναχρηματοδότηση του χρέους της ή/και σύναψη περαιτέρω δανείων. Μη έχοντας άλλες πηγές δανεισμού, η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε στις 25.6.2012 αίτηση για οικονομική στήριξη από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ).

3.2 Στις 15.3.2013 το Eurogroup αποφάσισε την παροχή χρηματοδοτικής βοήθειας από το ΕΜΣ προς την Κύπρο, ύψους €10 δις με τη συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Προκειμένου να περιορισθεί το μέγεθος της οικονομικής βοήθειας ώστε το δημόσιο χρέος να διατηρηθεί σε επίπεδα που θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί, συμφωνήθηκε στις 25 Μαρτίου 2013 άμεση εκκαθάριση της Λαϊκής Τράπεζας με τη συμμετοχή των μετόχων, κατόχων αξιογράφων και ομολόγων και των ανασφάλιστων καταθετών (πέραν των €100.000) και ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας Κύπρου με ενεργοποίηση ιδίων πόρων περιλαμβανομένων και των καταθέσεων (μετατροπή ανασφάλιστων καταθέσεων σε ποσοστό 47,5% σε μετοχές).

3.3 Στα πλαίσια της συμφωνίας με τον ΕΜΣ υπογράφηκε μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Κυπριακής Δημοκρατίας, Μνημόνιο Συναντίληψης (MoU), το οποίο περιλαμβάνει το συμφωνημένο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής που θα εφαρμοστεί από την Κυπριακή Δημοκρατία κατά την περίοδο στήριξης. Το πρόγραμμα στοχεύει κυρίως στην αποκατάσταση της ευρωστίας του τραπεζικού τομέα με την αναδιάρθρωση τραπεζικών ιδρυμάτων και ενίσχυση της εποπτείας τους και στη διόρθωση του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείματος της Γενικής Κυβέρνησης με τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών και ταυτόχρονα την αύξηση των εσόδων της, μέσα από μια σειρά νομοθετικών και κανονιστικών μεταρρυθμίσεων. Το δάνειο θα χορηγείται σε δόσεις αναλόγως της προόδου εφαρμογής του προγράμματος.

3.4 Υπό αυτές τις δραματικές για τη χώρα συνθήκες, η ανάγκη για περιορισμό και πιο αποτελεσματική διαχείριση των δημοσίων δαπανών και η αύξηση της εισπρακτικής δυνατότητας του κράτους συνιστούν αδήριτη ανάγκη και επιφορτίζουν την Ελεγκτική Υπηρεσία με ακόμα μεγαλύτερες ευθύνες και προκλήσεις. Σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, ο έλεγχος καθίσταται ακόμα πιο επιτακτικός και σημαντικός προκειμένου να συμβάλει με τα ευρήματα και τις εισηγήσεις σε αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη διαχείριση και σε ουσιαστικές εξοικονομήσεις.

3.5 Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργεί η Ελεγκτική Υπηρεσία είναι επίσης δραματικές. Οι εργασίες έχουν πολλαπλασιαστεί ενώ ταυτόχρονα το προσωπικό συνεχώς μειώνεται ως αποτέλεσμα μαζικής αποχώρησης υπαλλήλων σε συνδυασμό με την παγοποίηση των προσλήψεων, με συνεπακόλουθο πέραν του 30% των θέσεων να είναι κενές, και η Υπηρεσία να λειτουργεί με 80 ελεγκτές, αλλά πολλαπλάσια εργασία. Τα προβλήματα που προκύπτουν είναι εξόχως σοβαρά, αφού ο έλεγχος αρκετών Κοινοτικών Συμβουλίων, Σχολικών Εφοριών, Τμημάτων/Υπηρεσιών και άλλων ελεγχόμενων δεν καθίσταται δυνατό να διενεργηθεί, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση σημαντικής καθυστερημένης ελεγκτικής εργασίας και την αποστέρωση της Κυβέρνησης και της Βουλής των Αντιπροσώπων από αναγκαία πληροφόρηση για διαμόρφωση πολιτικής και θέσπιση κατάλληλων νομοθεσιών αλλά και των πολιτών από το δικαίωμα τους για διαφάνεια όσον αφορά τη δημόσια οικονομική διαχείριση. Επιπρόσθετα, ακόμα και εκεί που διενεργείται έλεγχος, αυτό γίνεται με τέτοια πίεση λόγω έλλειψης ανθρωποημερών, που τίθεται σοβαρά σε κίνδυνο η ποιότητά του.

4.0 Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ενέκρινε τον Δεκέμβριο του 2011 το Ψήφισμα Α/66/209 «Η προώθηση της αποτελεσματικότητας, του απολογισμού, της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας της δημόσιας διοίκησης μέσω της ενίσχυσης των Ανωτάτων Ιδρυμάτων Ελέγχου (ΑΙΕ)" με το οποίο ρητά αναγνωρίζει ότι τα ΑΙΕ μπορούν να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους κατά τρόπο αντικειμενικό και αποτελεσματικό, μόνο αν είναι ανεξάρτητα (περιλαμβανομένης και της οικονομικής ανεξαρτησίας) από την ελεγχόμενη οντότητα και προστατεύονται από κάθε εξωτερική επιρροή. Αναγνωρίζει επίσης τον σημαντικό ρόλο των ΑΙΕ στην προώθηση της αποτελεσματικότητας, του απολογισμού, της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας της

δημόσιας διοίκησης, για να προαχθεί η επίτευξη των εθνικών αναπτυξιακών στόχων και προτεραιοτήτων καθώς και των διεθνώς συμφωνημένων αναπτυξιακών στόχων, συμπεριλαμβανομένων των Στόχων Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την Χιλιετία.

5.0 Πέραν των όσων αναφέρονται πιο πάνω ως προς την ελλειπή στελέχωση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, εξακολουθεί δυστυχώς να υφίσταται η αδυναμία ως προς το θέμα του Προϋπολογισμού της ο οποίος δεν υποβάλλεται απευθείας στη Βουλή των Αντιπροσώπων, όπως σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες. Η αδυναμία αυτή υποδείχθηκε και από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στο στάδιο των διαπραγματεύσεων για ένταξη της Κύπρου και τονιζόταν εμφαντικά η ανάγκη ενίσχυσης της οικονομικής ανεξαρτησίας του Γενικού Ελεγκτή με την υποβολή του Προϋπολογισμού της Ελεγκτικής Υπηρεσίας απευθείας στη Βουλή των Αντιπροσώπων, ώστε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να γίνονται τέτοιες περικοπές από την Εκτελεστική Εξουσία που θα επηρέαζαν την απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού.

6.0 Είναι λυπηρή διαπίστωση ότι ορισμένες από τις προσαρμογές που καθίστανται σήμερα επιβεβλημένες, θα μπορούσαν να είχαν γίνει προ καιρού στη βάση των στοιχείων/πληροφοριών/ εισηγήσεων που περιλαμβάνονταν διαχρονικά στις Ετήσιες Εκθέσεις του Γενικού Ελεγκτή. Είναι επομένως ανησυχητικό ότι υπό αυτές τις δύσκολες συνθήκες, η Ελεγκτική Υπηρεσία αποδυναμώνεται.

7.0 Εν πάση περιπτώσει ως Υπηρεσία δηλώνουμε ότι θα συνεχίσουμε να διεξάγουμε καθηκόντως τους ελέγχους μας στον ευρύτερο δημόσιο τομέα κατά τρόπο απροσωπώληπτο, αντικειμενικό και αξιόπιστο και να υποβάλλουμε εισηγήσεις για καλύτερη διαχείριση του δημοσίου χρήματος.

ΜΕΡΟΣ 2 - ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ

2.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Εσωτερικός έλεγχος. Σε αρκετά Τμήματα/Υπηρεσίες εξακολουθεί να παρατηρούνται ελλείψεις και αδυναμίες στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, στόχος των οποίων είναι η εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία των Τμημάτων/Υπηρεσιών, με την πιστή εφαρμογή των Νόμων, Κανονισμών και Οδηγιών της Διεύθυνσης, η διαφύλαξη και αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων, η πρόληψη και εντοπισμός λαθών και παρατυπιών, η ορθότητα της καταχώρισης των λογιστικών εγγραφών και η έγκαιρη έκδοση αξιόπιστων οικονομικών εκθέσεων και άλλης πληροφόρησης αναγκαίας για τη λήψη αποφάσεων. Ως αποτέλεσμα, δεν παρακολουθείται ορθολογιστικά σε όλες τις περιπτώσεις η είσπραξη καθυστερημένων εσόδων, η ανάκτηση υπερπληρωμών, η διαχείριση αποθηκών παρουσιάζει αδυναμίες, γίνονται δαπάνες χωρίς πλήρη συμμόρφωση με τους σχετικούς Νόμους, Κανονισμούς και Οδηγίες, δεν τηρούνται πάντοτε τα απαραίτητα μητρώα για παρακολούθηση των δαπανών, καθυστερημένων εσόδων, προσφορών και περιουσιακών στοιχείων και δεν επιτυγχάνεται πλήρως η υλοποίηση του Προϋπολογισμού κυρίως όσον αφορά το αναπτυξιακό μέρος του.

Την ευθύνη για την ύπαρξη ικανοποιητικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου διεύθυνσης, τα οποία, μεταξύ άλλων, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν συγκεκριμένους στόχους και μετρήσιμα κριτήρια με δείκτες απόδοσης, βάσει των οποίων να έχει την ευχέρεια, τόσο η διεύθυνση, όσο και ο πολίτης να αξιολογούν την απόδοση και επίτευξη των στόχων που οφείλει να θέτει κάθε Υπουργείο, Τμήμα ή Υπηρεσία, έχει η Διεύθυνση κάθε Υπουργείου/Τμήματος/Υπηρεσίας, η οποία πρέπει να βεβαιώνεται για την καταλληλότητα και επάρκειά τους πάνω σε συνεχή βάση. Συνεπώς, οι Διευθύνσεις θα πρέπει να κατανοήσουν την αναγκαιότητα ανάπτυξης και διατήρησης αποτελεσματικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, ως ένα αναπόσπαστο μέρος του όλου συστήματος που οφείλει να εφαρμόζει κάθε Διεύθυνση, προκειμένου να ελέγχει και να καθοδηγεί τη λειτουργία του Υπουργείου/Τμήματος/Υπηρεσίας που προϊστάται και να έχει λογική διαβεβαίωση ότι οι στόχοι της επιτυγχάνονται. Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι απαιτείται προσωπική δέσμευση κάθε Διεύθυνσης ως προς την καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου του αντίστοιχου Υπουργείου/Τμήματος/Υπηρεσίας.

Επισημαίνεται ότι με την υπογραφή του Μνημονίου Συναντίληψης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο περιλαμβάνει το συμφωνημένο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής που θα εφαρμοστεί από την Κυπριακή Δημοκρατία κατά την περίοδο στήριξης Απρίλιος 2013 – Μάρτιος 2016, το οποίο στοχεύει, μεταξύ άλλων, στη διόρθωση του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης, η αναγκαιότητα ύπαρξης ικανοποιητικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου επανξάνεται.

Εισαγωγή μηχανογραφημένων συστημάτων. Διαπιστώνεται μεγάλη καθυστέρηση στην έναρξη και υλοποίηση των στρατηγικών έργων του Γενικού Σχεδίου Μηχανογράφησης της Δημόσιας Υπηρεσίας, με αντίκτυπο στην οικονομική και αποδοτική λειτουργία της Δημόσιας Υπηρεσίας και στο επίπεδο των παρεχόμενων προς το κοινό υπηρεσιών. Επίσης, συνεχίζει να διαπιστώνονται αδυναμίες στην υποστήριξη του Σχεδίου από τις υπό μηχανογράφηση Υπηρεσίες, στην έγκαιρη και αποδοτική λειτουργία τους, στην αξιολόγηση των έργων μετά την ολοκλήρωση και έναρξη λειτουργίας τους, καθώς και δυσκολία στην αποδοχή των συστημάτων από τους χρήστες, όπως επίσης και στη λειτουργική υποστήριξη των συστημάτων από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής. Σε αρκετά Τμήματα/Υπηρεσίες λειτουργούν μηχανογραφημένα συστήματα, η λειτουργική υποστήριξη των οποίων γίνεται από τον ιδιωτικό τομέα, έναντι σημαντικού κόστους. Η επέκταση της χρήσης μηχανογραφημένων συστημάτων σε όλους τους τομείς, με ταυτόχρονη εκπαίδευση του προσωπικού στην αξιοποίηση της τεχνολογίας, με σκοπό την παροχή έγκαιρης και αποτελεσματικής εξυπηρέτησης στους πολίτες με το μικρότερο δυνατό κόστος θα πρέπει να εξεταστεί στα πλαίσια μελέτης και αξιολόγησης των επιλογών που προσφέρονται σήμερα, ώστε να μειωθεί το κόστος.

Ανεπαρκής συντονισμός μεταξύ Τμημάτων, Υπηρεσιών και Υπουργείων. Ως αποτέλεσμα της έλλειψης επαρκούς συντονισμού μεταξύ Τμημάτων, Υπηρεσιών και Υπουργείων, παρατηρείται καθυστέρηση στην προώθηση έργων ή άλλων θεμάτων, με συνεπαγόμενη αύξηση του σχετικού κόστους. Επίσης, δεν υπάρχει

επαρκής ηλεκτρονική διασύνδεση μεταξύ Τμημάτων/Υπηρεσιών για τη λήψη στοιχείων/πληροφοριών, με αποτέλεσμα τη μη έγκαιρη ενημέρωση και λήψη μέτρων εκεί όπου επιβάλλεται.

Αδαπάνητα ποσά αναπτυξιακών έργων. Σε πολλά Τμήματα/Υπηρεσίες/Υπουργεία δεν επιτυγχάνεται ικανοποιητική υλοποίηση των πιστώσεων του Προϋπολογισμού που αφορούν σε αναπτυξιακές δαπάνες, με αποτέλεσμα σημαντικά ποσά να παραμένουν αδαπάνητα.

Δαπάνες - Υπερβάσεις δαπανών. Παρόλο που το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου διαθέτει ασφαλιστικές δικλίδες που δεν επιτρέπουν τη διενέργεια υπερβάσεων επί του Προϋπολογισμού, ωστόσο υπερβάσεις προκύπτουν από δαπάνες που διενεργούνται μέσω περιφερειακών μηχανογραφημένων συστημάτων και σε περιπτώσεις συναλλαγών μεταξύ Κυβερνητικών Τμημάτων. Τέτοιες υπερβάσεις καλύφθηκαν εκ των υστέρων με συμπληρωματικό Προϋπολογισμό.

Καθυστερημένα έσοδα. Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από τα διάφορα Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες, στις 31 Δεκεμβρίου 2012 το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων, μετά τη συμπερίληψη τόκων και προστίμων, ήταν €1,692 δις, σε σύγκριση με €1,578 δις το προηγούμενο έτος. Από το ποσό αυτό, €968,7 εκ. (57,2%), €316,1 εκ. (18,7%) και €190,1 εκ. (11,2%), αντιπροσωπεύουν καθυστερήσεις, συμπεριλαμβανομένων τόκων και προστίμων, του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων, Υπηρεσίας Φόρου Προστιθέμενης Αξίας και Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €971,6 εκ. (62%), €271,9 εκ. (17%) και €167,9 εκ. (11%), το 2011.

Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρεται και στη Δημοσιονομική Έκθεση του Κράτους για το 2012, στα καθυστερημένα έσοδα περιλαμβάνεται ποσό €557,6 εκ. (χωρίς τόκους και πρόστιμα), η είσπραξη του οποίου θεωρείται επισφαλής.

Το σύστημα παρακολούθησης της είσπραξης καθυστερημένων εσόδων παρουσιάζει σε πολλά Τμήματα/Υπηρεσίες αδυναμίες, με αποτέλεσμα τα μέτρα που λαμβάνονται για την είσπραξή τους να μην είναι αποτελεσματικά και τα καθυστερημένα έσοδα να μην εισπράττονται για χρόνια, με συνέπεια το Δημόσιο να στερείται σημαντικών εσόδων, αλλά και ορισμένα έσοδα να καθίστανται ανεπίδεκτα είσπραξης και να διαγράφονται.

Εκτέλεση Ποινικών Ενταλμάτων. Η Υπηρεσία μας έχει επισημάνει επανειλημμένα σε προηγούμενες Εκθέσεις της, για σειρά ετών, το γεγονός ότι ο αριθμός των ποινικών ενταλμάτων που εκκρεμούν στην Αστυνομία για εκτέλεση παρουσιάζει, διαχρονικά, συνεχή αύξηση, με αποτέλεσμα τόσο τη μη έγκαιρη εκτέλεση των αποφάσεων των Δικαστηρίων, και κατ' επέκταση τη μη απόδοση της δικαιοσύνης, όσο και τη μη εισροή, στα ταμεία του Κράτους, σημαντικών εσόδων.

Αναθεώρηση του ύψους τελών και δικαιωμάτων. Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρείται ότι το ύψος των τελών και δικαιωμάτων που εισπράττονται δεν αναθεωρούνται έγκαιρα και σε ύψος που να συνάδει με τα σημερινά δεδομένα, με αποτέλεσμα την απώλεια δημόσιων εσόδων, που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι σημαντική. Επίσης, σε διάφορες περιπτώσεις δεν έχουν καθοριστεί τέλη για υπηρεσίες που παρέχονται από το Κράτος, όπως προβλέπεται από τις σχετικές νομοθεσίες, ενώ παρέχονται υπηρεσίες για τις οποίες δεν υπάρχουν πρόνοιες στις σχετικές νομοθεσίες για την επιβολή και είσπραξη τελών.

Εκκρεμείς οφειλές. Μέχρι 25.2.2013 αναγνωρίστηκαν στη Δημοσιονομική Έκθεση του Κράτους εκκρεμείς οφειλές για το έτος 2012 συνολικού ποσού €18,3 εκ. (2011:€7,6 εκ.). Οι Δημοσιονομικές και Λογιστικές Οδηγίες προνοούν ότι οι υποχρεώσεις της Κυβέρνησης πρέπει να τακτοποιούνται έγκαιρα και οι κατάλογοι εκκρεμών υποχρεώσεων κατά την 31^η Δεκεμβρίου, να υποβάλλονται στον Γενικό Λογιστή μέχρι την 31^η Ιανουαρίου του επόμενου έτους.

Οι σημαντικότερες οφειλές αφορούν στο Υπουργείο Υγείας (€11,8 εκ.), Υπουργείο Άμυνας (€1,7 εκ.), Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων (€0,6 εκ.), Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (€1,1 εκ.), Υπουργείο Οικονομικών (€1,3 εκ.) και Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (€1,2 εκ.). Σε μερικές περιπτώσεις παρατηρείται καθυστέρηση στην εξόφληση τιμολογίων, με αποτέλεσμα οι προμηθευτές να διεκδικούν τόκους και τα οφειλόμενα ποσά να αυξάνονται.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση του Κράτους για το 2012, οι εκκρεμείς οφειλές αντιπροσωπεύουν οφειλές προς τρίτους από την Κυβέρνηση, που προκύπτουν από την προμήθεια αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, οι οποίες δεν έχουν πληρωθεί μέχρι την ημερομηνία της Κατάστασης

Ενεργητικού και Παθητικού. Ως εκ τούτου, οι πιο πάνω εκκρεμείς οφειλές δεν αφορούν στις συνολικές οφειλές του Κράτους, αφού δεν περιλαμβάνουν σημαντικά ποσά που αφορούν, μεταξύ άλλων, σε απαλλοτριώσεις περιουσιών, επιστροφές Φ.Π.Α. και συνταξιοδοτικά ωφελήματα των δημόσιων υπαλλήλων.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον Διευθυντή Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, το οφειλόμενο ποσό για απαλλοτριώσεις ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €508,5 εκ. (31.12.2011- €530,8 εκ.). Το ποσό αυτό δεν περιλαμβάνει ποσά αποζημίωσης για απαλλοτριώσεις για τις οποίες δεν έγινε ακόμα προσφορά στους δικαιούχους (περιλαμβανομένων και όσα αφορούν σε Τ/Κ περιουσίες). Όσον αφορά στις επιστροφές Φ.Π.Α., σύμφωνα με τον Διευθυντή Τμήματος Τελωνείων και Έφορου Φ.Π.Α., το οφειλόμενο ποσό στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €331,2 εκ. (31.12.2011- €341,3 εκ.). Σχετικά με την οφειλή για συνταξιοδοτικά ωφελήματα των δημοσίων υπαλλήλων, αναλογιστική μελέτη που διεξήχθη με ημερομηνία αναφοράς 31.12.2010 κατέδειξε ότι η παρούσα αξία των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των εν ενεργεία κρατικών υπαλλήλων και συνταξιούχων, τα οποία είχαν συσσωρευθεί μέχρι τις 31.12.2010, ανερχόταν σε €10,2 δις.

Ενοικίαση κτιρίων για στέγαση δημόσιων υπηρεσιών. Πέραν του 30% των δημόσιων υπηρεσιών στεγάζεται σε ενοικιαζόμενα κτίρια με επακόλουθο την καταβολή από το Δημόσιο ενός σημαντικού ποσού για ενοίκια. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για την περίοδο 2007-2012 καταβλήθηκαν για ενοικιαζόμενα από κρατικές υπηρεσίες κτίρια, ενοίκια της τάξης των €156,6 εκ. Σημειώνεται ότι από το ποσό των €31,6 εκ. που καταβλήθηκαν για ενοίκια μέσα στο 2012, ποσό ύψους €7,5 εκ. αφορά στην ενοικίαση Πρεσβειών και πρεσβευτικών κατοικιών στο εξωτερικό.

Σημειώνεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερ. 14.12.2011, αποφάσισε όπως εγκρίνει τη σύσταση Επιτροπής αποτελούμενης από εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, των Επιτροπών Καθορισμού Ενοικίου και του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, για την εξέταση και επαναδιαπραγμάτευση των υφιστάμενων συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων, με στόχο τη μείωση του κόστους ενοικίασης. Η Επιτροπή άρχισε τις εργασίες της και μέχρι σήμερα έχουν επιτευχθεί μειώσεις σε αρκετά ενοικιαζόμενα κτίρια.

Επιπρόσθετα, όπως μας πληροφόρησε το Υπουργείο Οικονομικών, η Επιτροπή έχει ετοιμάσει προσχέδιο Πρότασης για διαφοροποίηση του τρόπου ενοικίασης των κυβερνητικών κτιρίων, με στόχο την αποκέντρωση στη λήψη αποφάσεων.

Πάγια θέση της Υπηρεσίας μας είναι ότι η πιο ενδεδειγμένη και κατάλληλη επιλογή για στέγαση είναι η απόκτηση ιδιόκτητων κτιρίων, ειδικά λαμβανομένου υπόψη ότι η ανάγκη είναι μόνιμη, αλλά και ως επένδυση αποδεικνύεται μακροχρόνια ως οικονομικά συμφέρουσα για τη Δημοκρατία.

Σε πρώτο στάδιο θα πρέπει να γίνει ιεράρχηση των αναγκών για απόκτηση ιδιόκτητων κτιρίων και στη συνέχεια να καταρτιστεί πρόγραμμα και σχεδιασμός, τόσο με βραχυπρόθεσμους όσο και μακροπρόθεσμους στόχους, πάντοτε στα πλαίσια των οικονομικών δυνατοτήτων του Κράτους και αξιοποιώντας τις επιλογές που προσφέρονται με τη σύμπραξη του ιδιωτικού τομέα.

Υπό τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και της αυξημένης προσφοράς κτιρίων προς ενοικίαση, το Κράτος θα μπορούσε να περιλάβει στους βραχυπρόθεσμους στόχους του την εξεύρεση και ενοικίαση κτιρίων με χαμηλότερα ενοίκια.

Απαλλοτριώσεις ακίνητης ιδιοκτησίας από το Κράτος. Παρατηρήθηκε ότι σε αρκετές περιπτώσεις, όπου η Δημοκρατία προβαίνει σε απαλλοτριώσεις ακίνητης ιδιοκτησίας για εξυπηρέτηση σκοπού δημόσιας ωφελείας, καθυστερεί σημαντικά η έναρξη των εργασιών προς επίτευξη του σκοπού της απαλλοτρίωσης, με αποτέλεσμα οι ιδιώτες πρώην ιδιοκτήτες της περιουσίας να προσφεύγουν στα Δικαστήρια επικαλούμενοι σχετική πρόνοια του Συντάγματος (άρθρο 23.5), σύμφωνα με την οποία, εάν εντός τριών ετών δεν επιτευχθεί ο σκοπός της απαλλοτρίωσης, τότε η απαλλοτριούσα αρχή υποχρεούται να προσφέρει την απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία στον αρχικό της ιδιοκτήτη στην τιμή που την απέκτησε. Ως αποτέλεσμα, σε ορισμένες περιπτώσεις η Δημοκρατία αναγκάζεται να προβαίνει στην αγορά ή στην εκ νέου απαλλοτρίωση της ιδιωτικής περιουσίας σε αυξημένη τιμή.

Η συσσώρευση σημαντικών οφειλών του δημοσίου για αποζημιώσεις απαλλοτριώσεων και η υφιστάμενη οικονομική κρίση, οδήγησαν το Κράτος, εντός του 2012, στην επαναξιολόγηση των απαλλοτριώσεων για τις οποίες κανένα ποσό αποζημίωσης δεν έχει καταβληθεί στους ιδιοκτήτες ή έχει καταβληθεί μέρος της

συνολικής αποζημίωσης και στην ανάκληση απαλλοτριώσεων ακίνητης περιουσίας για έργα τα οποία δεν είναι εφικτό να υλοποιηθούν αμέσως ή/και δεν κρίνεται απόλυτα αναγκαία η υλοποίησή τους στο εγγύς μέλλον.

Καθυστερήσεις και επιβαρύνσεις στην εκτέλεση έργων. Λόγω σημαντικών αλλαγών στις συμβάσεις αρκετών έργων, δημιουργούνται καθυστερήσεις στην ολοκλήρωσή τους, επιπλέον κόστος, καθώς και απαιτήσεις των εργολάβων για αποζημιώσεις και χρονικές παρατάσεις. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι οι μελέτες που εκπονούνται από τις Τεχνικές Υπηρεσίες των Τμημάτων του δημοσίου, θα πρέπει να ελέγχονται από ανεξάρτητο έμπειρο λειτουργό πριν την έγκρισή τους και πριν την προκήρυξη των διαγωνισμών για την ανάθεση των συμβάσεων υλοποίησης των έργων, ενώ στις περιπτώσεις που διαπιστώνονται λάθη στις μελέτες ιδιωτών συμβούλων, θα πρέπει να κινούνται οι διαδικασίες για απόδοση ευθυνών ή/και λήψη μέτρων εναντίον τους. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε επίσης ότι ορισμένες αλλαγές στις μελέτες οφείλονται σε διαφοροποίηση των απαιτήσεων της Διοίκησης, οι οποίες θα μπορούσαν να αποφευχθούν με καλύτερο προγραμματισμό, στο στάδιο της μελέτης και κατά την ετοιμασία των εγγράφων του διαγωνισμού.

Ο περί Παραγραφής Νόμος (Κεφ. 15). Για αποφυγή απώλειας εσόδων, ενημερώσαμε όλους τους ελεγχόμενους της Υπηρεσίας μας, σε σχέση με τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, και εισηγηθήκαμε όπως δώσουν οδηγίες, όπου κρίνουν αναγκαίο, για καταχώριση αγωγών, το συντομότερο, σε σχέση με τα οφειλόμενα ποσά, τα οποία δεν έχουν διεκδικηθεί δικαστικώς, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος παραγραφής του δικαιώματος έγερσης αγωγής, οπότε η είσπραξή τους θα επαφίεται απλώς στην καλή διάθεση των οφειλετών.

Εισηγηθήκαμε επίσης όπως δοθούν οδηγίες για τακτική επισκόπηση των καθυστερημένων εσόδων, ώστε αυτές να προωθούνται έγκαιρα και οπωσδήποτε πριν την ημερομηνία παραγραφής του δικαιώματος έγερσης αγωγής, στη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, για λήψη νομικών μέτρων είσπραξής τους.

Στις 31.5.2013, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, ο περί Παραγραφής Αγωγήμων Δικαιωμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος αρ. 41(Ι)/2013, σύμφωνα με τον οποίο, το μεταβατικό διάστημα εντός του οποίου θα πρέπει να εγερθούν αγωγές επεκτάθηκε μέχρι τις 31.12.2013.

Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων σε Εγκύκλιο του ημερ. 27.6.2013 αναφέρθηκε στον πιο πάνω Νόμο και επισήμανε ότι στη συμπληρωματική έκθεση της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής που εξέτασε το νομοσχέδιο, περιέχεται ρητή αναφορά περί της μη πρόθεσης να δοθεί οποιαδήποτε άλλη παράταση της μεταβατικής περιόδου. Ο Έφορος τονίζει πως για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο το Κράτος να απολέσει το αγωγήμο δικαίωμά του σε περιπτώσεις οφειλών που εμπίπτουν στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου και για τις οποίες έχει ήδη επιδείξει ανοχή, ενόψει του ελάχιστου χρόνου που απομένει έως τις 31.12.2013, θα πρέπει η κάθε Αρμόδια Αρχή να μελετήσει ενδελεχώς όλες τις προβληματικές περιπτώσεις και να ζητήσει άμεσα νομική καθοδήγηση από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας για τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί για να διασφαλίσει τα δικαιώματά της. Συνεπώς, αναφέρει, για να είναι εφικτή η έγκαιρη καταχώριση νομικών μέτρων από τη Νομική Υπηρεσία, θα πρέπει να της σταλούν σύντομα λεπτομερείς εκθέσεις γεγονότων για όσες περιπτώσεις θα παραγραφεί το αγωγήμο δικαίωμα στις 31.12.2013.

Νέο σύστημα αξιολόγησης προσωπικού στη Δημόσια Υπηρεσία. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση αρ. 53.669, ημερ. 16.5.2001, ενέκρινε την ανάθεση των υπηρεσιών για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση του νέου συστήματος αξιολόγησης προσωπικού στη Δημόσια Υπηρεσία, σε ιδιωτικό οίκο, κάτω από την παρακολούθηση και εποπτεία επιτροπής καθοδήγησης. Η κατακύρωση της σχετικής προσφοράς έγινε στις 15.11.2001 και προνοούσε ότι το σύστημα θα ολοκληρωνόταν μέχρι τις 30.11.2002, με σκοπό να τεθεί σε εφαρμογή από την 1.1.2003. Το όλο έργο περιελάμβανε τρεις φάσεις, από τις οποίες μόνο η πρώτη ολοκληρώθηκε, η οποία αφορούσε στον σχεδιασμό, ανάπτυξη και υποβολή συγκεκριμένου νέου συστήματος αξιολόγησης. Η δεύτερη και τρίτη φάση αφορούσαν στην εκπαίδευση και τη δοκιμαστική εφαρμογή του. Επισημάναμε ότι έχουν παρέλθει δώδεκα και πλέον χρόνια από τη λήψη της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου για προώθηση νέου συστήματος αξιολόγησης προσωπικού και μέχρι σήμερα τούτο δεν έγινε κατορθωτό.

Στο Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2007-2013, περιλαμβάνεται η ανάπτυξη νέου συστήματος αξιολόγησης, στα πλαίσια της προσπάθειας για την αύξηση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα. Το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού μάς πληροφόρησε ότι το προσχέδιο συστήματος αξιολόγησης για σκοπούς ανάπτυξης/εκπαίδευσης των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο υπέβαλε το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού στη συνδικαλιστική πλευρά, δεν συζητήθηκε, όπως είχε προγραμματιστεί, με σκοπό την οριστικοποίησή του, δεδομένου ότι, στα πλαίσια του Μνημονίου Συναντίληψης και συγκεκριμένα, στα μέτρα που αφορούν στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, έχει συμπεριληφθεί η διεξαγωγή μελέτης που θα αφορά στην «εισαγωγή ενός νέου συστήματος αξιολόγησης, με βάση την απόδοση στο δημόσιο τομέα, για σκοπούς ανάπτυξης και προαγωγής, συνδέοντας την απόδοση με το σύστημα αμοιβών /προσαυξήσεων».

Στην Ετήσια Έκθεση της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας (ΕΔΥ) για το 2012, επαναλαμβάνεται η επισήμανσή μας ότι καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να προωθηθεί τάχιστα η διαδικασία εισαγωγής του νέου συστήματος αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων, με στόχο την εξάλειψη του φαινομένου της ισοπεδωτικής αξιολόγησης, που αποτελεί τροχοπέδη στην αύξηση της παραγωγικότητας λόγω της έλλειψης παροχής κινήτρων για βελτίωση της απόδοσης με αποτέλεσμα να μην εξασφαλίζεται πάντοτε η επιλογή των καταλληλότερων υπαλλήλων κατά την πλήρωση των θέσεων.

Μίσθωση υπηρεσιών. Η διαδικασία μίσθωσης υπηρεσιών διέπεται από τις διατάξεις του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου αρ. 12(Ι)/2006, ενώ οι προϋποθέσεις για τη σύναψη συμβάσεων μίσθωσης υπηρεσιών παρατίθενται στην Εγκύκλιο αρ. 1372, ημερ. 17.9.2008, του Υπουργείου Οικονομικών, στην οποία καθορίζονται οι περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η σύναψη δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών, σύμφωνα με τον Νόμο 12(Ι)/2006 και αναφέρονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει μια σύμβαση για να θεωρείται μίσθωση υπηρεσιών. Με βάση τον πιο πάνω Νόμο και την Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών, επαναβεβαιώνεται ουσιαστικά ότι δεν επιτρέπεται η μίσθωση υπηρεσιών στο Δημόσιο, εάν μεταξύ άλλων:

- Η φύση και όροι της εργασίας του φυσικού προσώπου έχουν σχέση με οποιαδήποτε συγκεκριμένη θέση στη δημόσια υπηρεσία.
- Το πρόσωπο έχει ωφελήματα (π.χ. άδεια ανάπαυσης, άδεια ασθενείας, 13^ο μισθό) και καθήκοντα υπαλλήλου.
- Το πρόσωπο υπάγεται σε οποιουσδήποτε όρους υπηρεσίας δημοσίων υπαλλήλων.
- Οι υποχρεώσεις του προσώπου δεν αφορούν συγκεκριμένες υπηρεσίες/παραδοτέα.

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι ορισμένες Υπηρεσίες προβαίνουν στη μίσθωση υπηρεσιών ατόμων, χωρίς να τηρούνται αφενός οι προϋποθέσεις της Εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών και, αφετέρου οι διατάξεις του Νόμου 12(Ι)/2006, σύμφωνα με τις οποίες, οι συμβάσεις - μεταξύ άλλων - για υπηρεσίες ανατίθενται κατόπιν προκήρυξης διαγωνισμών με αντικείμενο τις συγκεκριμένες υπηρεσίες/παραδοτέα και όχι για μόνιμες ανάγκες.

Αναθεώρηση επιδομάτων. Στην Ετήσια Έκθεση για το 2011, αναφέρθηκε ότι, ενόψει των κρίσιμων δημοσιονομικών συνθηκών του τόπου, το θέμα των επιδομάτων που παραχωρούνται θα πρέπει να τύχει ριζικής αναθεώρησης, ιδιαίτερα εκείνων των επιδομάτων που έχουν σοβαρό οικονομικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά. Ενδεικτικά αναφέρθηκε το επίδομα βάρδιας και το επίδομα βάρδιας για εργασία σε Κυριακές και αργίες, η ανάγκη για καταβολή των οποίων θεωρήθηκε ότι θα πρέπει να επανεξεταστεί, αφού στις πλείστες περιπτώσεις καταβάλλεται σε ομάδες που, από τη φύση των καθηκόντων τους, είναι αναμενόμενο ότι θα εργάζονται σε ακανόνιστο ωράριο. Ενώ κατά το 2012 ίσχυαν τα ίδια επιδόματα όπως και κατά το προηγούμενο έτος, κατά το 2013 προωθήθηκε μερική μείωση στο ύψος τους και, με την ψήφιση του Κρατικού Προϋπολογισμού Νόμου 2014, αναμένονται περαιτέρω σημαντικές μειώσεις. Εξακολουθεί να εκκρεμεί η μελέτη του θέματος της αναγκαιότητας καταβολής του επιδόματος βάρδιας για εργασία σε Κυριακές και αργίες.

Απόκτηση ιδιοκτησίας από δημόσιο υπάλληλο

(α) Δήλωση περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα με το άρθρο 66 του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου

1/90, δεν επιτρέπεται σε δημόσιο υπάλληλο να αποκτήσει άμεσα ή έμμεσα οποιαδήποτε κινητή ή ακίνητη ιδιοκτησία, εκμεταλλευόμενος προς τούτο τη θέση του ή να κατέχει τέτοια ιδιοκτησία, όταν το συμφέρον του σ' αυτήν συγκρούεται με τα δημόσια καθήκοντά του.

Το ίδιο άρθρο προβλέπει ότι ο δημόσιος υπάλληλος υποχρεούται να υποβάλλει, τον Μάρτιο κάθε τρίτου έτους, δήλωση για τυχόν μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων του ιδίου ή της συζύγου και των τέκνων του, τα οποία προστατεύονται και συντηρούνται από αυτόν. Η πρώτη δήλωση θα έπρεπε να υποβληθεί τον Μάρτιο του έτους που ακολουθεί το έτος έναρξης της ισχύος του Νόμου, δηλαδή τον Μάρτιο 1991. Αν δεν υπάρχουν μεταβολές, υποβάλλεται αρνητική δήλωση. Η αρμόδια αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να ζητήσει την ενδιάμεση υποβολή δήλωσης, παρέχοντας εύλογη προθεσμία υποβολής της. Μπορεί επίσης να ζητεί διευκρινίσεις για τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί και να ελέγχει την ακρίβεια της δήλωσης του υπαλλήλου. Η διαπίστωση ανακρίβειας στη δήλωση περιουσιακών στοιχείων συνεπάγεται την πειθαρχική δίωξη του υπαλλήλου.

Μέχρι σήμερα δεν έχουν εκδοθεί οδηγίες, ούτε και έχουν ετοιμαστεί σχετικά έντυπα για εφαρμογή των πιο πάνω διατάξεων του Νόμου.

Όπως πληροφορηθήκαμε από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, το 1994 και το 2004 είχαν κατατεθεί τροποποιητικά νομοσχέδια, με σκοπό τη ρύθμιση του θέματος και την ενεργοποίηση των σχετικών διατάξεων του Νόμου, χωρίς να υπάρξει κατάληξη. Το 2006 κατατέθηκε νομοσχέδιο για κατάργηση του εδαφίου 2 του άρθρου 66, όμως η Βουλή κατέληξε ότι η διάταξη έπρεπε να παραμείνει έστω και ανενεργή. Τον Οκτώβριο 2008, κατά τη συζήτηση σχετικής Πρότασης Νόμου από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, αποφασίστηκε όπως η Νομική Υπηρεσία μελετήσει τη συνταγματική ορθότητα του θέματος, ενώ το Υπουργείο Οικονομικών εξετάσει ξανά το θέμα και εξασφαλίσει την πολιτική θέση της Κυβέρνησης.

Όπως ανέφερε ο Γενικός Εισαγγελέας στη συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών ημερ. 2.5.2012, δεδομένης προηγούμενης απόφασης του Ανώτατου Δικαστηρίου ημερομηνίας 11.5.2011, περί αντισυνταγματικότητας του περί Ορισμένων Αξιοματούχων της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμου, οποιαδήποτε ανάλογη διάταξη άλλου Νόμου για υποβολή περιουσιακών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου 66 του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου 1/90) θα πάσχει επίσης συνταγματικά.

Σε επόμενη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών ημερ. 30.5.2012, εξετάστηκε κατά πόσο οι ανάγκες του πόθεν έσχες μπορούν να εξυπηρετηθούν με τον περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων Νόμο, βάσει του οποίου υποβάλλεται ανά πενταετία Κατάσταση Κεφαλαίου (Capital Statement) από κάθε φυσικό πρόσωπο, για σκοπούς επιβεβαίωσης/ελέγχου της δήλωσης εισοδήματος ή για σκοπούς έρευνας όσων δεν συμμορφώνονται με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

Η άποψη του Γενικού Εισαγγελέα, όπως διατυπώθηκε στα πρακτικά της συνεδρίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών ημερ. 6.6.2012, είναι ότι η χρησιμοποίηση της Κατάστασης Κεφαλαίου, έστω και αν δεν καλύπτει όλες τις πτυχές και παραμέτρους, είναι ένα λογικό βήμα, το οποίο αν υιοθετηθεί, δεν θα υπάρξει αναγκαιότητα τροποποίησης του Συντάγματος. Ωστόσο, ο Διευθυντής Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων ανέφερε ότι είναι αδύνατο να ελέγχονται οι Καταστάσεις Κεφαλαίου όλων των δημόσιων υπαλλήλων, καθότι προς το παρόν ελέγχονται μόνο από ένα λειτουργό του Τμήματος.

Όπως μας πληροφόρησε το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, στις 7.3.2013 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων Νομοσχέδιο για τροποποίηση του άρθρου 15 του Συντάγματος («Περί της όγδοης τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος του 2013»), το οποίο διασφαλίζει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και προβλέπει ότι δεν χωρεί επέμβαση κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού, εκτός εάν μια τέτοια επέμβαση προβλέπεται από τον Νόμο και εάν είναι αναγκαία μόνο για το συμφέρον της ασφάλειας, ή της δημόσιας τάξης, ή της δημόσιας υγείας, ή των δημοσίων ηθών, ή της προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εγγυάται το Σύνταγμα σε κάθε πρόσωπο. Η ανάγκη τροποποίησης του Συντάγματος κρίθηκε επιβεβλημένη ώστε να καταστεί δυνατή η ψήφιση της νομοθεσίας για υποχρεωτική δημοσιοποίηση και έλεγχο των περιουσιακών στοιχείων των πολιτειακών αξιωματούχων της Δημοκρατίας («Πόθεν έσχες»).

Απαντήσεις από ελεγχόμενες Υπηρεσίες σε παρατηρήσεις του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ελεγχόμενοι καθυστέρησαν να απαντήσουν στις επιστολές ή παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας. Αν δεν ληφθεί απάντηση μέσα σε έξι μήνες από μέρους των ελεγχόμενων Υπηρεσιών, τότε ετοιμάζεται κατάσταση των αναπάντητων επιστολών που αφορούν σε σημαντικά θέματα, η οποία αποστέλλεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για ενημέρωση και κατάλληλη ενέργεια.

Κοινοποίηση των θεμάτων που περιλαμβάνονται στην Ετήσια Έκθεση προς τους ελεγχόμενους, για απόψεις. Στα πλαίσια της ορθής ελεγκτικής πρακτικής, η Υπηρεσία μας, πριν τη συμπερίληψη οποιουδήποτε θέματος στην Ετήσια Έκθεσή της, ενημερώνει προηγουμένως για τα θέματα αυτά, με επιστολή που υπογράφεται από τη Γενικό Ελεγκτή, τους αρμόδιους Υπουργούς στους οποίους αφορούν, ζητώντας τους να υποβάλουν τυχόν σχόλια/απόψεις. Παρατηρήθηκε και πάλι ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, οι απαντήσεις που υποβάλλονται στην Υπηρεσία μας, ετοιμάζονται/υπογράφονται από τους λειτουργούς που χειρίστηκαν τα θέματα, αντί από τους πολιτικούς τους προϊσταμένους, προς τους οποίους απευθύνθηκαν οι επιστολές, κάτι το οποίο δεν ενδείκνυται, για λόγους αρχής αλλά και ουσίας.

Υποβολή στοιχείων και πληροφοριών για υποβοήθηση του ελέγχου. Μετά την ψήφιση του περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμου του 2001 (Ν. 138(Ι)/2001), παρουσιάστηκαν πολύ περιορισμένες περιπτώσεις Υπηρεσιών, οι οποίες επικαλούμενες τις διατάξεις της πιο πάνω νομοθεσίας, αρνούνταν ή παρουσιάζονταν διστακτικές στην υποβολή στοιχείων και πληροφοριών για σκοπούς ελέγχου.

Το θέμα ξεκαθάρισε ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, σε σχετική γνωμάτευσή του, όπου ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η διάθεση στον Γενικό Ελεγκτή των πληροφοριών και στοιχείων που κατά την κρίση του Γενικού Ελεγκτή απαιτούνται για σκοπούς άσκησης των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του, είναι νόμιμη σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 5 του περί Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου 113(Ι)/2002 και του άρθρου 5(2)(α) του περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμου 138(Ι)/2001.

Ο περί Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμος 113(Ι)/2002 προβλέπει ότι Υπουργοί, δημόσιοι υπάλληλοι, Πρόεδροι, μέλη Συμβουλίων και υπάλληλοι Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Δήμαρχοι, Κοινοτάρχες, μέλη Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων και υπάλληλοί τους και γενικά κάθε πρόσωπο το οποίο κατέχει στοιχεία, επεξηγήσεις ή πληροφορίες και το οποίο αποκρύπτει ή αμελεί, παραλείπει ή αρνείται την προσκόμιση πληροφοριών ή στοιχείων στον Γενικό Ελεγκτή το ταχύτερο δυνατό, είναι ένοχο ποινικού αδικήματος.

Μητρώα κινητής περιουσίας. Σύμφωνα με τους Κανονισμούς Αποθηκών, τα Κυβερνητικά Τμήματα πρέπει να τηρούν μητρώα για όλα τα στοιχεία κινητής περιουσίας που κατέχουν και να υποβάλλουν προς τον Γενικό Λογιστή και τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας πιστοποιητικό φυσικής καταμέτρησής τους κατά το τέλος του έτους. Μερικά Τμήματα δεν συμμορφώθηκαν με τους Κανονισμούς.

Αποθήκες. Σύμφωνα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και τον Κανονισμό Αποθηκών αρ. 60, ο Γενικός Λογιστής έχει την ευθύνη για την επαλήθευση όλων των αποθεμάτων των κύριων αποθηκών και 10% των δευτερεύουσων αποθηκών. Η Γενική Λογίστρια μάς πληροφόρησε ότι κατά το 2012 δεν ελέγχθηκε καμία κύρια αποθήκη, από το σύνολο των 149, ενώ ελέγχθηκε 1 δευτερεύουσα αποθήκη από σύνολο 261. Επίσης, από το σύνολο των 20 αποθηκών της Εθνικής Φρουράς, δεν ελέγχθηκε καμία αποθήκη κατά τη διάρκεια του 2012. Σε μερικές κύριες αποθήκες δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος για σειρά ετών.

Η Γενική Λογίστρια αποδίδει την αδυναμία ελέγχου των αποθηκών κυρίως στην έλλειψη προσωπικού και στο μέγεθός τους.

Τα διάφορα Τμήματα πρέπει, σύμφωνα με τους Κανονισμούς, να διενεργούν φυσική καταμέτρηση των αποθεμάτων και επιθεώρηση των αποθηκών τους τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο. Παρατηρήθηκε ότι μερικά Τμήματα δεν συμμορφώθηκαν με τους πιο πάνω Κανονισμούς.

Η Υπηρεσία μας διενεργεί δειγματοληπτικά αιφνιδιαστικές επιθεωρήσεις αποθηκών και άλλους ελέγχους για να εξακριβωθεί κατά πόσο τηρούνται οι Κανονισμοί Αποθηκών. Σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώνονται αδυναμίες στην καταχώριση των αποθεμάτων στα κατάλληλα βιβλία, στην αποθήκευσή τους σε κατάλληλους χώρους και γενικά στην παρακολούθηση της ορθότητας των ποσοτήτων αποθεμάτων.

2.2 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

2.3 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Ανώτατο Δικαστήριο.

Μέρος Α

Στεγαστικές ανάγκες της Δικαστικής Υπηρεσίας και αξιοποίηση των κτιριακών της εγκαταστάσεων.

(α) Μεταστέγαση Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας και Δικαστηρίου Εργατικών Διαφορών.

Μετά τη μεταστέγαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο νέο του κτίριο, αποφασίστηκε, κατά το 2005, από το Ανώτατο Δικαστήριο, η ανακατανομή των κτιρίων των Δικαστηρίων Λευκωσίας, με σκοπό τη συγκέντρωση όλων των Δικαστηρίων σε ενιαίο χώρο.

Στα πλαίσια της πιο πάνω απόφασης, το Οικογενειακό Δικαστήριο Λευκωσίας και το Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών μετακινήθηκαν στο παλαιό κτίριο του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Ύστερα από αξιολόγηση του εν λόγω κτιρίου από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, κατά το 2010, αυτό κρίθηκε ως ακατάλληλο και αποφασίστηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο η εκκένωσή του. Εντός του 2012 αποφασίστηκε η προσωρινή μεταφορά του Οικογενειακού Δικαστηρίου στο νέο κτίριο του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Δικαστηρίου Εργατικών Διαφορών σε κτίριο του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Όπως προκύπτει από σχετική αλληλογραφία, για τη στέγαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου και του Δικαστηρίου Εργατικών Διαφορών απαιτούνταν 879 m² και 658 m², αντίστοιχα.

Αφού εξετάστηκαν διάφορα υποστατικά για ενοικίαση με σκοπό τη στέγαση των δύο πιο πάνω Δικαστηρίων, τα οποία κρίθηκαν ακατάλληλα, προτάθηκε στη Δικαστική Υπηρεσία η στέγαση των υπό αναφορά Δικαστηρίων σε κτίριο, το οποίο είχε ενοικιαστεί από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως με πενταετές συμβόλαιο, και που παρέμενε ανεκμετάλλευτο λόγω μεταστέγασης του υπό αναφορά Τμήματος σε ιδιόκτητα κτίρια, περίπου 2,5 χρόνια μετά τη σύναψη του συμβολαίου. Βάσει των πιο πάνω, υπογράφηκαν στις 31.1.2013, δύο συμβόλαια ενοικίασης υποστατικών/διαμερισμάτων για την περίοδο 1.3.2013-28.2.2016, με ετήσιο κόστος €104.278 και €56.273, αντίστοιχα. Πέραν του συνολικού ποσού ύψους €40.138 που καταβλήθηκε στις 11.3.2013 ως ενοίκιο της περιόδου 1.3.2013-31.5.2013 για τα δύο Δικαστήρια, καταβλήθηκε στον ιδιοκτήτη, στις 12.3.2013, συνολικό ποσό ύψους €77.880, για εξειδικευμένες εργασίες που έγιναν βάσει των συμβολαίων στα εν λόγω υποστατικά. Συνεπώς, καταβλήθηκε μέχρι σήμερα συνολικό ποσό ύψους €118.018, ενώ μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, περί τα τέλη Απριλίου 2013, δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί η μεταστέγαση των εν λόγω Δικαστηρίων. Σημειώνεται ότι, μέχρι τη λήξη των πιο πάνω συμβολαίων, στις 28.2.2016, θα καταβληθεί συνολικό ποσό πέραν του €0,5 εκ.

(β) Αξιοποίηση κτιριακών εγκαταστάσεων.

- (i) Στον παρακείμενο με το κτίριο του Ανωτάτου Δικαστηρίου χώρο, βρίσκεται διατηρητέο κτίριο, το οποίο έχει ανακαινιστεί (κτίριο «Πούλια») και συνδέεται με γέφυρα με το νέο κτίριο του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Στο κτίριο αυτό, στεγάζεται το Τμήμα Νομικών Εκδόσεων του Δικαστηρίου, το οποίο στελεχώνεται από μια Πρωτοκολλητή, τρεις δακτυλογράφους και ένα βοηθό γραφείου. Το εν λόγω κτίριο αποτελείται από ισόγειο και όροφο συνολικού εμβαδού 568 m² και υπόγειο χώρο εμβαδού 89 m² (συνολικό εμβαδό 657 m²). Από επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας μας, διαπιστώσαμε ότι το Τμήμα Νομικών Εκδόσεων καταλαμβάνει μόνο μικρό μέρος του κτιρίου, αφού υπάρχουν πολλά δωμάτια/γραφεία και άλλος χώρος που δεν χρησιμοποιούνται καθόλου. Σημειώνεται ότι, το ισόγειο του κτιρίου χρησιμοποιείται, όπως μας αναφέρθηκε, για φιλοξενία επισήμων επισκεπτών του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
- (ii) Την 1.7.1992 υπογράφηκε σύμβαση/ενοικιαστήριο έγγραφο, μεταξύ του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων και του Δικηγορικού Συλλόγου Λευκωσίας, για την ενοικίαση μέρους των εγκαταστάσεων του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας στον τελευταίο, έναντι

συμβολικού ετήσιου ενοικίου €20,50 (£12). Με βάση τη σύμβαση, η περίοδος μίσθωσης ανέρχεται στα επτά έτη, με δικαίωμα παράτασης για ακόμα μια επταετή περίοδο, δικαίωμα το οποίο έχει εξασκηθεί. Ο Δικηγορικός Σύλλογος εξακολουθεί να στεγάζεται στον εν λόγω χώρο, παρά τη λήξη της σύμβασης στις 30.6.2006.

Με βάση τα πιο πάνω, ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε αν, πριν τη λήψη απόφασης για στέγαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου και του Δικαστηρίου Εργατικών Διαφορών σε ενοικιαζόμενα υποστατικά, αξιολογήθηκε το ενδεχόμενο αξιοποίησης των πιο πάνω κτιρίων για τον σκοπό αυτό. Επίσης, αν στο μεταξύ δεν εξευρεθούν πιο κατάλληλες λύσεις, εισηγηθήκαμε όπως το ενδεχόμενο αυτό αξιολογηθεί πριν τη λήξη των υφιστάμενων συμβολαίων ενοικίασης.

Η Αρχιπρωτοκολλητής μάς πληροφόρησε ότι, πριν τη λήψη της απόφασης για ενοικίαση υποστατικών, εξετάστηκαν όλες οι πιθανές δυνατότητες κάλυψης των αναγκών αυτών με άλλους τρόπους αλλά, αφού μελετήθηκαν οι διαθέσιμοι χώροι στα Δικαστήρια, κρίθηκε ότι αυτό ήταν πρακτικά αδύνατο. Ανέφερε επίσης ότι διαπιστώθηκε έλλειψη χώρων, κυρίως αποθηκευτικών, τόσο στο Ανώτατο Δικαστήριο, όσο και στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας.

Ανάθεση υπηρεσιών για τη συντακτική επιμέλεια των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η συντακτική επιμέλεια των Μερών 3 και 4 ανατέθηκε σε συγκεκριμένη δικηγόρο/ανάδοχο, μετά από προκήρυξη διαγωνισμού, στις 12.12.1996 και έκτοτε η εργασία εξακολουθεί να ανατίθεται απευθείας στην ίδια δικηγόρο.

Η τελευταία ανανέωση/υπογραφή της σχετικής σύμβασης έγινε στις 20.3.2012, για τα πιο πάνω Μέρη, για τα έτη 2012 και 2013, για συνολικό ποσό ύψους €29.360. Για τη σύναψη της πιο πάνω σύμβασης εξασφαλίστηκε, στις 20.9.2011, η έγκριση της Αρχιπρωτοκολλητή, όπως ακολουθηθεί η διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, για τους λόγους ότι, η συγκεκριμένη ανάδοχος διαθέτει την τεχνογνωσία, εξειδικευμένη κατάρτιση και την απαραίτητη εμπειρία για να παρέχει τις εν λόγω υπηρεσίες, το ποσό για τη συντακτική επιμέλεια για κάθε έτος παραμένει το ίδιο όπως και για το 2011, καθώς και ότι, λόγω της οικονομικής κρίσης, αναμένεται να υπάρξει μείωση της σχετικής δαπάνης (στους Προϋπολογισμούς), γεγονός το οποίο ενδέχεται να περιορίσει τη συμμετοχή νέων οικονομικών φορέων και ως εκ τούτου να μειώσει τον ανταγωνισμό.

Όπως διαπιστώθηκε, δεν διαφαίνεται να έγινε ουσιαστική διαπραγμάτευση με την εν λόγω ανάδοχο αφού, παρά τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, δεν επιτεύχθηκε μείωση της σχετικής αμοιβής. Επιπρόσθετα, εκφράσαμε την άποψη ότι, λόγω της οικονομικής κρίσης και του ψηλού ποσοστού ανεργίας, σε περίπτωση προκήρυξης ανοιχτού διαγωνισμού, ενδεχομένως να υπήρχε μεγαλύτερη συμμετοχή που θα οδηγούσε στην επίτευξη πιο οικονομικών όρων.

Όπως μας πληροφόρησε η Αρχιπρωτοκολλητής, με τη λήξη του πιο πάνω συμβολαίου, εντός του 2013, θα μελετηθούν οι παρατηρήσεις μας και το Τμήμα Νομικών Εκδόσεων, μαζί με τον υπεύθυνο Δικαστή, θα ενεργήσουν όπως κριθεί πιο συμφέρον για τη Δικαστική Υπηρεσία.

Κατ' αποκοπή υπερωριακή αμοιβή προς του Δικαστικούς Επιδότες. Στους Δικαστικούς Επιδότες, οι οποίοι λόγω της φύσης των καθηκόντων τους εργάζονται πέραν του κανονικού ωραρίου των Δημοσίων Υπαλλήλων, καταβάλλεται, από την 1.1.1980, σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 19.6.1980, κατ' αποκοπή υπερωριακή αμοιβή ως επίδομα. Σύμφωνα με αναθεώρηση του επιδόματος που έγινε με νέα Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.3.1992, η μηνιαία κατ' αποκοπή υπερωριακή αμοιβή προς τους Δικαστικούς Επιδότες, ανέρχεται σήμερα στα €268,66 και €244,17 για τους Επιδότες της υπαίθρου και της πόλης, αντίστοιχα, ενώ το συνολικό ύψος του επιδόματος ανήλθε, κατά το 2012, στις €110.639 (2011: €113.325). Σημειώνεται ότι, στους Δικαστικούς Επιδότες της υπαίθρου, καταβάλλεται και επίδομα οδοιπορικών. Σχετικά επισημάναμε τα πιο κάτω:

(α) Παρατηρήθηκε ότι, δεν καθορίζονται με σαφήνεια οι προϋποθέσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για

να καθίσταται ένας Δικαστικός Επιδότης δικαιούχος του πιο πάνω επιδόματος. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι ακόμα και στις περιπτώσεις όπου ο Επιδότης χρειαστεί να εργαστεί υπερωριακά για μόνο μια μέρα του μήνα, καθίσταται δικαιούχος ολόκληρου του επιδόματος. Εκφράσαμε την άποψη ότι η τακτική αυτή θα πρέπει να τύχει άμεσης επανεξέτασης.

(β) Το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, με εγκύκλιό του ημερ. 3.10.2012, αναφέρει ότι η μέριμνα για την ορθή τήρηση των Κανονισμών και Διατάξεων αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των Προϊσταμένων των Υπουργείων/Υπηρεσιών/Τμημάτων, τους οποίους καλεί όπως αποδώσουν ιδιαίτερη σημασία στον έλεγχο για την τήρηση του εργασιακού ωραρίου από το προσωπικό τους, λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα, περιλαμβανομένης και της ανάθεσης της επίβλεψης στους οικείους Προϊστάμενους Διευθύνσεων/Τομέα/Επαρχιακών Γραφείων, καθιστώντας τους ταυτόχρονα συνυπεύθυνους για τυχόν ανεπάρκειες. Ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε για τα μέτρα που λαμβάνονται σε σχέση με την επίβλεψη της τήρησης του ωραρίου των Δικαστικών Επιδοτών.

Η Αρχιπρωτοκολλητής επισήμανε ότι η επίβλεψη της τήρησης του ωραρίου είναι καθήκον των Διοικητικών Πρωτοκολλητών των κατά τόπων Επαρχιακών Δικαστηρίων και ότι και η ίδια παρακολουθεί το θέμα.

Αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις αιτητών σε πολιτικές υποθέσεις και προσφυγές. Το άρθρο 6.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και το άρθρο 30.1 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας διασφαλίζουν το δικαίωμα σε διάγνωση αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, στις 25 από τις 26 ατομικές προσφυγές που καταχωρίστηκαν κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), το Δικαστήριο διέγινωσε παραβίαση του πιο πάνω άρθρου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, για τον λόγο ότι τα αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις των αιτητών σε πολιτικές υποθέσεις και προσφυγές δεν είχαν διαγνωστεί από τα Κυπριακά Δικαστήρια σε εύλογο χρονικό διάστημα και επιδικάστηκε συνολικό ποσό ύψους €318.000 περίπου εναντίον της Δημοκρατίας.

Το ΕΔΑΔ διέγινωσε επίσης παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης για το λόγο ότι δεν υπήρχαν στη Δημοκρατία θεσμοθετημένες αποτελεσματικές θεραπείες, όπως απαιτεί το εν λόγω άρθρο, σε σχέση με τους ισχυρισμούς των αιτητών για παραβίαση της απαίτησης του άρθρου 6.1 της Σύμβασης.

Με σκοπό τη συμμόρφωση της Κυπριακής Δημοκρατίας με τις σχετικές αποφάσεις του ΕΔΑΔ, η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε τον περί Αποτελεσματικών Θεραπειών για Παραβίαση του Δικαιώματος σε Διάγνωση Αστικών Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων σε Εύλογο Χρόνο Νόμο του 2010 (Ν.2(Ι)/2010). Με βάση τον Νόμο αυτό, από το 2010 μέχρι σήμερα καταχωρίστηκε αριθμός αγωγών στα Κυπριακά Δικαστήρια. Μέχρι σήμερα επιδικάστηκε σε μια υπόθεση ποσό ύψους €10.000 εναντίον της Δημοκρατίας, ενώ οι υπόλοιπες υποθέσεις εκκρεμούν ενώπιον των Δικαστηρίων, με σχετικές απαιτήσεις που ξεπερνούν τις €500.000.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που τηρούνται στο Ανώτατο Δικαστήριο, στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν ενώπιον των Επαρχιακών Δικαστηρίων συνολικά 8.851 πολιτικές αγωγές για 2 έως 11 χρόνια (9 αγωγές πέραν των δέκα χρόνων, 117 αγωγές μεταξύ 7 - 9 χρόνων, 1.911 αγωγές μεταξύ 4 - 6 χρόνων και 6.814 αγωγές μεταξύ 2 - 3 χρόνων).

Επισημάναμε και πάλι την ανάγκη για λήψη αποτελεσματικών μέτρων με στόχο την ολοκλήρωση της εκδίκασης των αγωγών και έκδοσης των σχετικών αποφάσεων εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, ώστε ο κίνδυνος διεκδίκησης αποζημιώσεων με βάση το Σύνταγμα και τον υπό αναφορά Νόμο να μειωθεί στο ελάχιστο.

Έγκαιρη έκδοση αποφάσεων των Δικαστηρίων. Σύμφωνα με τον Διαδικαστικό Κανονισμό για την Έγκαιρη Έκδοση Αποφάσεων των Δικαστηρίων του 1986, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον τροποποιητικό Διαδικαστικό Κανονισμό του 2002, κάθε απόφαση/τελική ετυμηγορία και ενδιάμεση απόφαση εκδίδονται το

συντομότερο δυνατό μετά το πέρας της διαδικασίας και δεν επιφυλάσσονται για διάστημα μεγαλύτερο των έξι και δύο μηνών, αντίστοιχα. Επίσης, αν η απόφαση ή ενδιάμεση απόφαση παραμένει επιφυλαγμένη για διάστημα μεγαλύτερο των εννέα και τριών μηνών, αντίστοιχα, η υπόθεση ορίζεται αυτεπάγγελα ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου για έκδοση σχετικού διατάγματος, είτε για επανεξέταση της υπόθεσης ενώπιον άλλου Δικαστηρίου, είτε για έκδοση απόφασης μέσα σε τακτή προθεσμία, είτε για έκδοση οποιουδήποτε άλλου διατάγματος κριθεί αναγκαίο για την ορθή και έγκαιρη απονομή της δικαιοσύνης.

Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, από την 1.1.2012, ο έλεγχος και η παρακολούθηση της τήρησης της πιο πάνω διάταξης διενεργείται από λειτουργό του Ανωτάτου Δικαστηρίου και έχει σημειωθεί μείωση στον μέσο όρο των τελικών και ενδιάμεσων επιφυλαγμένων αποφάσεων που εκκρεμούσαν τον προηγούμενο χρόνο πέραν του καθορισμένου χρόνου, κατά 50% και 60%, αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με στοιχεία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, στις 31.5.2013 εκκρεμούσαν συνολικά 13 και 6 πολιτικές υποθέσεις στις οποίες η τελική και ενδιάμεση απόφαση, αντίστοιχα, εκκρεμούσαν για περίοδο πέραν της καθορισμένης από τους Κανονισμούς.

Επισημάναμε ότι η έκδοση των αποφάσεων, μέσα στα χρονικά πλαίσια που καθορίζει ο πιο πάνω Κανονισμός, συμβάλλει στην έγκαιρη αποπεράτωση των υποθέσεων και επομένως στη μείωση του κινδύνου για καταχώριση αγωγών εναντίον της Δημοκρατίας.

Μέρος Β

Ασφάλεια Ανωτάτου Δικαστηρίου. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης, το οποίο θα καλύπτει περιμετρικά όλο το χώρο των Δικαστηρίων Λευκωσίας και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, εκκρεμεί από το 2007.

Επισημάναμε ότι, η μη εγκατάσταση του εν λόγω κυκλώματος μέχρι σήμερα, δηλαδή επτά χρόνια μετά τη λειτουργία του νέου κτιρίου του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αφήνει τα Δικαστήρια ακάλυπτα σε θέματα ασφάλειας, ενώ καθιστά αναποτελεσματική την παρουσία αστυνομικών φρουρών στο νέο κτίριο του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η Αρχιπρωτοκολλητής επισήμανε ότι η καθυστέρηση στην τοποθέτηση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης δεν αφορά στη Δικαστική Εξουσία.

Μηχανογράφηση των Δικαστηρίων. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η μηχανογράφηση των Δικαστηρίων, η οποία αναμένεται να συμβάλει στη μείωση του κόστους λειτουργίας των Δικαστηρίων, μείωση της γραφειοκρατίας, σωστή παρακολούθηση της έγκαιρης εκτέλεσης των αποφάσεων των Δικαστηρίων και άμεση αλληλοενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων, βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα.

Διαχείριση φακέλων ποινικών υποθέσεων. Με εγκύκλιο επιστολή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με ημερ. 26.5.2011, καθορίστηκαν τα κριτήρια για τη διαχείριση (φύλαξη ή καταστροφή) φακέλων αστικών και ποινικών υποθέσεων Επαρχιακών, Ειδικών Δικαστηρίων και Κακουργιοδικείων. Μεταξύ άλλων, καθορίστηκε ότι οι φάκελοι ποινικών υποθέσεων, εκτός των υποθέσεων του Κακουργιοδικείου, των υποθέσεων στις οποίες επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης πέραν των πέντε χρόνων και υποθέσεων που έχουν ιστορική ή άλλη σημασία, θα καταστρέφονται μετά από την πάροδο δέκα χρόνων από την ολοκλήρωσή τους.

Ενόψει του ότι παραμένουν σε εκκρεμότητα ανεκτέλεστα ποινικά εντάλματα προστίμου (έντυπα Δ.24) και εντάλματα κινητής περιουσίας (έντυπα Δ.23) που αφορούν σε περιόδους πέραν των δέκα χρόνων, εισηγηθήκαμε την τροποποίηση της πιο πάνω εγκυκλίου, έτσι ώστε προτού αποφασιστεί η καταστροφή φακέλων ποινικών υποθέσεων, βεβαιώνεται ότι οποιαδήποτε πιθανή απόφαση του Δικαστηρίου για χρηματική ή άλλη ποινή έχει τακτοποιηθεί, ωστόσο το θέμα βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα.

Η Αρχιπρωτοκολλητής εξέφρασε την άποψη ότι υπάρχουν αντικειμενικές και πρακτικές δυσκολίες που καθιστούν την εισήγησή μας ανέφικτη, ωστόσο επισήμανε ότι αυτή σημειώθηκε για περαιτέρω συζήτηση, με σκοπό την εξεύρεση τρόπων υλοποίησής της.

Χαρτοσήμανση δικαστικών αιτήσεων, βιβλίων και άλλων εγγράφων. Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η διαδικασία χαρτοσήμανσης των διαφόρων δικαστικών αιτήσεων και εγγράφων, καθώς και των βιβλίων διαταγμάτων και αποφάσεων, είναι δαπανηρή, λόγω του χρόνου που αφιερώνεται από το δικαστικό προσωπικό για παρακολούθηση της εφαρμογής της. Επιπρόσθετα, με βάση την ακολουθούμενη διαδικασία, δεν μπορεί να αποκλειστεί ο κίνδυνος αφαίρεσης και οικειοποίησης επικολλημένων χαρτοσήμων.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε προ ετών την κατάργηση της υφιστάμενης διαδικασίας και την υιοθέτηση της τακτικής είσπραξης ενός συνολικού ποσού κατά την πρώτη καταχώριση της αίτησης, με την κατάλληλη τροποποίηση των Διαδικαστικών και άλλων σχετικών Κανονισμών, ωστόσο δεν έχει παρατηρηθεί οποιαδήποτε εξέλιξη επί του θέματος.

Όπως μας ανέφερε η Αρχιπρωτοκολλητής, η κατάργηση της υφιστάμενης διαδικασίας και υιοθέτηση νέας, είναι θέμα το οποίο προαπαιτεί συζήτηση και συνεννόηση με όλους τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς και διευκρίνισε ότι, εάν υπάρχει κατάληξη, στο μέτρο και τον βαθμό που αφορά στη Δικαστική Εξουσία, το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο να εκδίδει Διαδικαστικούς Κανονισμούς, θα εξετάσει το όλο ζήτημα τροποποίησής τους.

Επαρχιακά Δικαστήρια.

Μέρος Α

Καθυστερημένα έσοδα. Στις 31.12.2012 τα καθυστερημένα έσοδα των Επαρχιακών Δικαστηρίων, τα οποία αφορούν σε πρόστιμα που επιβάλλονται από τα Δικαστήρια και σε έσοδα από επιδικασθέντα έξοδα, για τα οποία εκδόθηκαν εντάλματα ποινικών υποθέσεων, τα οποία παραμένουν ανεκτέλεστα, ανέρχονταν σε €35.794.288 σε σύγκριση με €32.548.892 του προηγούμενου έτους, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά €3.245.396 ή ποσοστό 10%. Σημειώνεται ότι στα πιο πάνω ποσά περιλαμβάνονται και εντάλματα που επιστράφηκαν στο παρελθόν, από την Αστυνομία στα Δικαστήρια, ως ανεκτέλεστα, λόγω μη εντοπισμού των οφειλετών. Εισηγηθήκαμε όπως η δυνατότητα εκτέλεσης των ενταλμάτων αυτών επαναξιολογηθεί ενόψει των νέων προσπαθειών που εξαγγέλθηκαν από την Αστυνομία, που περιλαμβάνουν και ελέγχους στα σημεία εξόδου της Δημοκρατίας, με σκοπό όπως, για όσα κριθεί ότι υπάρχει πιθανότητα εντοπισμού του οφειλέτη, να προωθηθούν στην Αστυνομία για εκτέλεση.

Επισημάναμε ότι το ύψος των καθυστερημένων εσόδων από ανεκτέλεστα εντάλματα ποινικών υποθέσεων συνεχίζει να παρουσιάζει, διαχρονικά, σημαντική αύξηση και εισηγηθήκαμε όπως εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες της Αστυνομίας για είσπραξή τους και διαγραφούν όσα είναι ανεπίδεκτα είσπραξης, όπως προβλέπουν οι σχετικοί Κανονισμοί.

Σημειώσαμε επίσης ότι εντοπίστηκαν και πάλι λάθη και παραλείψεις στην ετοιμασία των καταστάσεων καθυστερημένων εσόδων, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η επιβεβαίωση του ακριβούς ποσού των καθυστερημένων εσόδων.

Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενη Έκθεσή μας, πολλά εντάλματα είσπραξης χρηματικής ποινής (Δ24) επιστρέφονταν στα Επαρχιακά Δικαστήρια, από την Αστυνομία, ως ανεκτέλεστα, κυρίως λόγω λανθασμένης ή άγνωστης διεύθυνσης του οφειλέτη. Επισημάναμε και πάλι, ότι η έλλειψη συστήματος μηχανογράφησης δυσχεραίνει τον έλεγχο και παρακολούθηση των ενταλμάτων που επιστρέφονται στα Δικαστήρια, ενώ είναι άγνωστος ο αριθμός τους και το συνολικό ποσό στο οποίο αφορούν.

Η Αρχιπρωτοκολλητής του Ανωτάτου Δικαστηρίου μάς πληροφόρησε ότι δόθηκαν οδηγίες όπως ενταθούν οι προσπάθειες για είσπραξη των καθυστερημένων εσόδων, καθώς και όπως τροχοδρομηθεί διαδικασία διαγραφής αυτών που είναι ανεπίδεκτα είσπραξης, σύμφωνα με τη σχετική Δημοσιονομική και Λογιστική Οδηγία.

Χώροι στάθμευσης Επαρχιακών Δικαστηρίων. Διαπιστώθηκε ότι, σε όλα τα Επαρχιακά Δικαστήρια, παραχωρούνται ειδικοί χώροι στάθμευσης στα μέλη των Δικηγορικών Συλλόγων δωρεάν.

Επίσης, όσο αφορά στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού, παραχωρήθηκαν κάρτες εισόδου σε υπαλλήλους δικηγορικών γραφείων τα οποία γειτνιάζουν με το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού, οι οποίοι, όπως διαπιστώθηκε, χρησιμοποιούν τον εν λόγω χώρο ως μόνιμο χώρο στάθμευσης για όλη τη διάρκεια της ημέρας. Παρόλο ότι το πιο πάνω επισημάνθηκε σε σχετική επιστολή του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού, ημερ. 9.10.2009, προς τον Δικηγορικό Σύλλογο Λεμεσού, το θέμα δεν έχει επιλυθεί. Συναφώς αναφέρεται ότι, η Επαρχιακή Επιτροπή Ενοικίων Λεμεσού, κατά τη συνεδρίασή της στις 3.6.2009, καθόρισε το ύψος του μηνιαίου ενοικίου για κάθε χώρο στάθμευσης για τα μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου, το οποίο κυμαινόταν μεταξύ €42 και €70, ωστόσο αυτό δεν επιβλήθηκε.

Ενόψει του σημαντικού κόστους που επιβαρύνθηκε το Δημόσιο για κατασκευή των χώρων στάθμευσης και του γεγονότος ότι, κατά τις ώρες λειτουργίας των Δικαστηρίων δημιουργείται πρόβλημα στάθμευσης του κοινού, εισηγηθήκαμε όπως το θέμα επιβολής μηνιαίου ενοικίου τύχει επανεξέτασης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Ανώτερος Πρωτοκολλήτης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού, η εισήγησή μας έχει σημειωθεί και θα ζητηθούν οδηγίες από την Αρχιπρωτοκολλητή του Ανώτατου Δικαστηρίου.

Διερμηνείς. Με εγκύκλιο επιστολή του ημερ. 11.1.2008, το Ανώτατο Δικαστήριο καθόρισε ότι η αμοιβή που καταβάλλεται σε διερμηνείς που καλούνται στο Δικαστήριο ανέρχεται σε €17 έως €26, για κάθε εργάσιμη ώρα διερμηνείας ή μέρος αυτής. Για την πληρωμή της αμοιβής, συμπληρώνεται, από τον διερμηνέα, ένα προκαθορισμένο, από το Δικαστήριο, έντυπο, όπου καταγράφονται τα στοιχεία του, η ημερομηνία και οι ώρες της εμφάνισής του στο Δικαστήριο, ο αριθμός των σχετικών υποθέσεων, η αμοιβή για κάθε ώρα και το συνολικό οφειλόμενο ποσό.

Παρατηρήθηκε ότι, όσον αφορά στο Ανώτατο Δικαστήριο και στα Επαρχιακά Δικαστήρια Λευκωσίας, Λάρνακας-Αμμοχώστου και Πάφου, δεν προσκομίζεται οποιοδήποτε τιμολόγιο από τους διερμηνείς, πέραν του πιο πάνω εντύπου, σε αντίθεση με την εγκύκλιο της Γενικής Λογίστριας αρ. 1699, ημερ. 16.11.2012, η οποία αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι η προσκόμιση φορολογικού τιμολογίου απαιτείται σε οποιαδήποτε πληρωμή για αγαθά/έργα/υπηρεσίες, καθώς επίσης ότι, ανεξάρτητα εάν ένα νομικό ή φυσικό πρόσωπο είναι εγγεγραμμένο ή όχι στο μητρώο ΦΠΑ, οφείλει να παραδίδει φορολογικό τιμολόγιο, το οποίο να συνάδει με τους Περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Νόμους και Κανονισμούς. Εισηγηθήκαμε όπως το θέμα τεθεί υπόψη όλων των Δικαστηρίων, με την έκδοση σχετικής εγκυκλίου. Η Αρχιπρωτοκολλητής του Ανώτατου Δικαστηρίου μάς πληροφόρησε ότι οι παρατηρήσεις μας σημειώθηκαν και ότι τα λογιστήρια των Δικαστηρίων απαιτούν ήδη την προσκόμιση του σχετικού τιμολογίου από τους διερμηνείς.

Επιπρόσθετα παρατηρήσαμε ότι, στον χρόνο διερμηνείας προσμετρείται και ο χρόνος που απαιτείται για την προσέλευση του διερμηνέα στο Δικαστήριο, καθώς και ο οποιοσδήποτε χρόνος αναμονής του πριν ή κατά τη διάρκεια της ακρόασης της υπόθεσης, καθώς και ότι, σε άλλες κρατικές υπηρεσίες (Αστυνομία, Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης), τα ποσά που καταβάλλονται δεν ξεπερνούν τα €12/ώρα ενώ δεν καταβάλλεται αμοιβή για τον χρόνο που απαιτείται για την προσέλευση του διερμηνέα. Ενόψει των πιο πάνω, καθώς και της ανάγκης για οικονομική περισυλλογή, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο αναθεώρησης των τελών που καταβάλλονται σε διερμηνείς.

Σύμφωνα με τους υπεύθυνους Πρωτοκολλητές των Επαρχιακών Δικαστηρίων, η αναθεώρηση των τελών θα πρέπει να εξεταστεί από το Ανώτατο Δικαστήριο.

Στέγαση Ποινικού Τμήματος Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου. Το Ποινικό Τμήμα του Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου στεγάζεται σε υποστατικά που ενοικιάζονται, για τον σκοπό αυτό, στο Παραλίμνι. Τα υπόλοιπα Τμήματα του Δικαστηρίου (Αστικό/Πολιτικό Τμήμα, Τμήμα Διαχείρισης Περιουσιών, Δικαστήριο Ελέγχου Ενοικιάσεων και Οικογενειακό Δικαστήριο) στεγάζονται στη Λάρνακα, στο Δικαστικό Μέγαρο του Επαρχιακού Δικαστηρίου. Το Ποινικό Τμήμα στο Παραλίμνι στελεχώνεται με δύο Δικαστές, δύο στενογράφοι, δύο γραφείς και ένα αχθοφόρο/κλητήρα. Η Διοικητική Πρωτοκολλητής, της οποίας η βάση είναι το Δικαστικό Μέγαρο Λάρνακας, είναι υπεύθυνη και για τα δύο Δικαστήρια (Λάρνακας και Αμμοχώστου), γεγονός το οποίο δυσχεραίνει την εποπτεία του Ποινικού Τμήματος του Επαρχιακού

Δικαστηρίου Αμμοχώστου. Σημειώνεται ότι κατά το 2012 καταχωρίστηκαν συνολικά στο εν λόγω Τμήμα 8.141 υποθέσεις, σε σύγκριση με 22.942 που καταχωρίστηκαν στο αντίστοιχο Τμήμα του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας.

Ενόψει, αφενός, των δυσκολιών στην εποπτεία του Ποινικού Τμήματος του Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου, καθώς και του σχετικά μικρού αριθμού ποινικών υποθέσεων που καταχωρίζονται και, αφετέρου, της δαπάνης που διενεργείται ετησίως για τη λειτουργία του Δικαστηρίου η οποία ξεπερνά της €46.000, εισηγηθήκαμε όπως, στα πλαίσια της γενικής οικονομικής περισυλλογής και της ανάγκης περιορισμού των δημοσίων δαπανών, επανεξεταστεί η αναγκαιότητα στέγασης του Ποινικού Τμήματος του Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου στο Παραλίμνι αντί της στέγασής του, μαζί με τα υπόλοιπα Τμήματα του Δικαστηρίου αυτού, στο Δικαστικό Μέγαρο του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας.

Σύμφωνα με την Ανώτερη Πρωτοκολλητή των Επαρχιακών Δικαστηρίων Λάρνακας και Αμμοχώστου, το πιο πάνω θέμα θα πρέπει να τεθεί ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου για λήψη απόφασης.

Μηχανογραφικός εξοπλισμός Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού. Διαπιστώθηκε ότι, σε αποθήκη του Δικαστηρίου φυλάσσεται, μεταξύ άλλων, καινούργιος μηχανογραφικός εξοπλισμός που αγοράστηκε κατά το 2012 και 2011, ο οποίος παραμένει αναξιοποίητος και εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο αξιοποίησης του εξοπλισμού αυτού από άλλα Δικαστήρια ή άλλες Υπηρεσίες, ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες.

Επισημάναμε ότι οι αγορές μηχανογραφικού εξοπλισμού πρέπει να διενεργούνται για κάλυψη των πραγματικών αναγκών και όχι για να δημιουργούνται αποθέματα, λαμβανομένου υπόψη ότι, με την πάροδο του χρόνου, ο εξοπλισμός αυτός καθίσταται πεπαλαιωμένος.

Ο περί Διαχείρισης Περιουσιών Αποβιωσάντων Διαδικαστικός Κανονισμός. Σύμφωνα με τον πιο πάνω Κανονισμό, για τη χορήγηση διατάγματος επικύρωσης διαθήκης ή διατάγματος διαχείρισης κληρονομιάς με ή χωρίς την επισύναψη της διαθήκης, καταβάλλεται τέλος ύψους €3, στην περίπτωση της κινητής περιουσίας που δεν υπερβαίνει τις €2.000 και όταν αυτή υπερβαίνει τις €2.000, καταβάλλεται τέλος ύψους €3 για κάθε €2.000 ή μέρος αυτών, με ανώτατο ποσό τα €200. Επίσης, στην περίπτωση ακίνητης περιουσίας, καταβάλλεται σταθερό τέλος ύψους €51.

Από έλεγχο σε υποθέσεις διαχείρισης περιουσιών αποβιωσάντων σε Επαρχιακά Δικαστήρια διαπιστώθηκε ότι, το ύψος των υπό αναφορά τελών είναι πολύ χαμηλό σε σύγκριση με το ύψος της σχετικής περιουσίας, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνούσε το €1,5 εκ. Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε το ενδεχόμενο αύξησης των σχετικών τελών, με την κατάλληλη τροποποίηση του υπό αναφορά Διαδικαστικού Κανονισμού.

Ανεκτέλεστα εντάλματα σύλληψης. Από δειγματοληπτικό έλεγχο σε αριθμό ενταλμάτων σύλληψης, τα οποία παρουσιάζονται ως ανεκτέλεστα στα μητρώα ενταλμάτων σύλληψης των Επαρχιακών Δικαστηρίων Λεμεσού, Πάφου και Λάρνακας, διαπιστώθηκε και πάλι ότι πολλά από αυτά είχαν εκτελεστεί ενώ άλλα είχαν επιστραφεί ως ανεκτέλεστα, είτε λόγω του ότι οι υποθέσεις που αφορούσαν αποσύρθηκαν ή αναστάλθηκαν, είτε λόγω ελλিপών στοιχείων και εισηγηθήκαμε όπως καταβληθούν προσπάθειες για την ενημέρωση του μητρώου ενταλμάτων σύλληψης με όλα τα εντάλματα που παραλαμβάνονται από την Αστυνομία, εκτελεσθέντα και μη, ώστε αυτό να παρουσιάζει τον πραγματικό αριθμό των ενταλμάτων που εκκρεμούν.

Η Αρχιπρωτοκολλητής του Ανωτάτου Δικαστηρίου μάς πληροφόρησε ότι η επισήμανσή μας έχει σημειωθεί και θα καταβληθούν προσπάθειες για καλύτερο συντονισμό με την Αστυνομία.

Επίδοση/εκτέλεση ενταλμάτων Δ58, Δ59, Δ71 και ενταλμάτων κυβερνητικών υποθέσεων. Με τον περί Πολιτικής Δικονομίας (Τροποποιητικό) (Αρ.2) Διαδικαστικό Κανονισμό του 1996, που εκδόθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο στις 8.2.1996, θεσμοθετήθηκε η ιδιωτική επίδοση δικαστικών εγγράφων.

Από τις διατάξεις του Διαδικαστικού Κανονισμού εξαιρείται η επίδοση δικαστικών εγγράφων που προέρχονται από τα Κυβερνητικά Τμήματα/ Υπηρεσίες, η επίδοση των οποίων εξακολουθεί να διενεργείται από τους δικαστικούς επιδότες που υπηρετούν στα Δικαστήρια. Οι δικαστικοί επιδότες των Δικαστηρίων έχουν επίσης την ευθύνη για την εκτέλεση ενταλμάτων κατάσχεσης και εκποίησης κινητής περιουσίας (Δ71), ενταλμάτων παράδοσης (Δ59) και ενταλμάτων ανάκτησης κατοχής (Δ58).

Σύμφωνα με στοιχεία των Επαρχιακών Δικαστηρίων τα εντάλματα που εκτελέστηκαν από τους δικαστικούς επιδότες είχαν ως ακολούθως:

	<u>Λευκωσία</u>	<u>Λεμεσός</u>	<u>Λάρνακα</u>	<u>Πάφος</u>	<u>Σύνολο</u>
Αριθμός ενταλμάτων που εκτελέστηκαν	6.666	3.789	3.317	2.907	16.679
Αριθμός επιδοτών	18	10	8	8	44
Αριθμός Ενταλμάτων που εκτελέστηκαν ανά επιδότη	370	379	415	364	379
Ημερήσιος μέσος όρος εκτέλεσης ενταλμάτων ανά επιδότη στη βάση 260 εργάσιμων ημερών	1,4	1,5	1,6	1,4	1,5

Σύμφωνα με την κατάσταση μισθοδοσίας στις 31.12.2012, υπηρετούσαν στα Δικαστήρια ένας Πρώτος Δικαστικός Επιδότης με μισθοδοτική κλίμακα Α10(i), εννέα Ανώτεροι Δικαστικοί Επιδότες με μισθοδοτική κλίμακα Α8-Α9(i) και 29 Δικαστικοί Επιδότες με μισθοδοτική κλίμακα Α2-Α5-Α7(ii).

Σε προηγούμενες Εκθέσεις μας αναφέραμε ως παράδειγμα συστήματα επίδοσης άλλων χωρών, όπου η επίδοση έχει ανατεθεί σε ιδιωτικές εταιρείες, και εισηγηθήκαμε όπως, για βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης και εκτέλεσης των ενταλμάτων με τον πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο, εξεταστεί το ενδεχόμενο προώθησης ανάλογων ρυθμίσεων, ωστόσο το θέμα παραμένει σε εκκρεμότητα.

Η Αρχιπρωτοκολλητής μάς πληροφόρησε ότι το θέμα προϋποθέτει συζήτηση με άλλους εμπλεκόμενους φορείς και χρήζει πρώτιστα νομοθετικών ρυθμίσεων, αναφέροντας ότι τα ισχύοντα σε άλλες χώρες δεν είναι τόσο απλά εφαρμόσιμα στο δικό μας σύστημα.

Αποστολή γραπτής ειδοποίησης για πληρωμή επιδικασθέντων ποσών. Με στόχο τη βελτίωση της διαδικασίας έκδοσης και εκτέλεσης ενταλμάτων, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε παλαιότερα την τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας, ώστε τα Πρωτοκολλητήρια των Επαρχιακών Δικαστηρίων, με την παραλαβή των αποφάσεων των Δικαστηρίων, και πριν από την έκδοση των σχετικών ενταλμάτων, να αποστέλλουν γραπτή ειδοποίηση στους καταδικασθέντες για καταβολή του οφειλόμενου ποσού μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι, σε περίπτωση παράλειψης πληρωμής, θα εκδίδεται αμέσως το σχετικό ένταλμα, τα έξοδα έκδοσης και εκτέλεσης του οποίου θα βαρύνουν αποκλειστικά τον καταδικασθέντα.

Παρόλο που δεν έγινε τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας, η εισήγηση της Υπηρεσίας μας εφαρμόστηκε από όλα τα Επαρχιακά Δικαστήρια με πολύ θετικά αποτελέσματα, αφού η ανταπόκριση των οφειλετών για το 2012 ξεπέρασε το 34% των περιπτώσεων (2011: 40%). Διαπιστώθηκε ότι, η αποστολή των γραπτών ειδοποιήσεων περιορίζεται μόνο στα εντάλματα που αφορούν σε τροχαίες και άλλες ποινικές υποθέσεις της Αστυνομίας, και εισηγηθήκαμε την επέκταση της πρακτικής αυτής σε όλες τις περιπτώσεις όπου επιδικάζονται πρόστιμα από το Δικαστήριο.

Η Αρχιπρωτοκολλητής του Ανωτάτου Δικαστηρίου μάς πληροφόρησε ότι η εισήγησή μας θα εξετασθεί μετά από συνεννόηση με την Αστυνομία.

Νομικές Αρωγές. Οι νομικές αρωγές καταβάλλονται σε δικηγόρους οι οποίοι διορίζονται από το Δικαστήριο για την υπεράσπιση άπορων κατηγορουμένων. Το ύψος της αμοιβής καθορίζεται από τον βασικό Διαδικαστικό Κανονισμό ο οποίος εκδόθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο στις 19.11.2007 και

τέθηκε σε ισχύ την 1.1.2008. Η κατάσταση εξόδων υποβάλλεται από τον δικηγόρο στο Δικαστήριο για πληρωμή, ελέγχεται από τον Πρωτοκολλητή και ακολούθως εγκρίνεται για πληρωμή από τον δικαστή.

Παρατηρήσαμε ότι, στις πλείστες περιπτώσεις, οι δικηγόροι, στους οποίους καταβλήθηκαν έξοδα για νομικές αρωγές εντός του 2012 από τα Επαρχιακά Δικαστήρια, δεν υπέβαλαν φορολογικά τιμολόγια για την πληρωμή των εξόδων τους, με αποτέλεσμα να μη καταβληθεί ΦΠΑ, παρόλο που ορισμένοι ήταν εγγεγραμμένοι στο μητρώο ΦΠΑ, ή θα έπρεπε να είχαν εγγραφεί, εφόσον τα ποσά που έλαβαν από το Δικαστήριο για νομικές αρωγές υπερέβαιναν τον ετήσιο κύκλο εργασιών των €15.600 που καθιστά την εγγραφή στο μητρώο ΦΠΑ υποχρεωτική. Εισηγηθήκαμε όπως, σε τέτοιες περιπτώσεις τα Δικαστήρια υποβάλλουν αναλυτικές καταστάσεις με όλα τα στοιχεία των δικηγόρων όπως, όνομα, αριθμό ταυτότητας και συνολικό ποσό που πληρώθηκε έκαστος, στην Υπηρεσία ΦΠΑ. Επισημάναμε επίσης ότι, σύμφωνα με την εγκύκλιο της Γενικής Λογιστρίας αρ. 1699, ημερ. 16.11.2012, η προσκόμιση φορολογικού τιμολογίου το οποίο συνάδει με τους περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Νόμους και Κανονισμούς, απαιτείται σε οποιαδήποτε πληρωμή για αγαθά/έργα/υπηρεσίες, ανεξάρτητα εάν ένα νομικό ή φυσικό πρόσωπο είναι εγγεγραμμένο ή όχι στο μητρώο ΦΠΑ. Ζητήσαμε όπως το θέμα τεθεί στα υπόψη όλων των Δικαστηρίων με την έκδοση σχετικής εγκυκλίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του περί Νομικής Αρωγής Νόμου του 2002 έως 2012, οι δικηγόροι που ενδιαφέρονται να προσφέρουν υπηρεσίες νομικής αρωγής καταγράφονται σε κατάλογο, τον οποίο καταρτίζει ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος. Εντοπίσαμε περιπτώσεις ανεκτέλεστων ποινικών ενταλμάτων, τα οποία αφορούσαν σε εν ενεργεία δικηγόρους, και μια τέτοια περίπτωση αφορούσε σε δικηγόρο στον οποίο είχε ανατεθεί η παροχή νομικής αρωγής. Εισηγηθήκαμε όπως εφαρμοστούν οι κατάλληλοι μηχανισμοί και ενδεχομένως να προωθηθεί σχετική νομοθετική ρύθμιση, ούτως ώστε να μην επιτρέπεται η ανάθεση υπηρεσιών νομικής αρωγής σε δικηγόρους εναντίον των οποίων εκκρεμούν ποινικά εντάλματα.

Η Αρχιπρωτοκολλητής μάς πληροφόρησε ότι η προώθηση σχετικής νομοθετικής ρύθμισης δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Δικαστικής Εξουσίας, αλλά εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Νομοθετικής Εξουσίας.

Μέρος Β

Μητρώα περιουσιακών στοιχείων του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας προέβη, εντός του 2009, σε φυσική καταμέτρηση των περιουσιακών του στοιχείων, με στόχο τη δημιουργία νέων μητρώων βάσει έγκρισης που δόθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών στις 18.11.2008. Στις 16.3.2010 υποβλήθηκε στη Γενική Λογίστρια με κοινοποίηση στην Υπηρεσία μας, πιστοποιητικό φυσικής καταμέτρησης για το έτος 2009, στο οποίο αναφέρεται ότι η φυσική καταμέτρηση των περιουσιακών στοιχείων συνάδει με την εικόνα που παρουσιάζουν τα Μητρώα Περιουσιακών Στοιχείων. Ωστόσο, κατά τον έλεγχο των Μητρώων Περιουσιακών Στοιχείων, διαπιστώθηκε ότι δεν είχε γίνει καμία καταχώριση των παραλαβών που έγιναν για τα έτη 2009 και 2010. Τον Φεβρουάριο του 2011 έγινε εκ νέου φυσική απογραφή η οποία καταχωρίστηκε σε νέα Μητρώα Περιουσιακών Στοιχείων, ενώ έχει ορισθεί υπεύθυνο άτομο για την πλήρη ενημέρωση των Μητρώων με νέες παραλαβές, χορηγήσεις ή μετακινήσεις. Ο έλεγχος του πιο πάνω μητρώου για το έτος 2012 δεν κατέστη δυνατός γιατί δεν μπόρεσαν να επιβεβαιωθούν και να καταχωριστούν στο μητρώο, ως αρχικά υπόλοιπα, τα αποτελέσματα της απογραφής, λόγω μη ετοιμασίας πρακτικού ή κατάστασης απογραφής.

Στρατιωτικό Δικαστήριο.

Μέρος Α

Καθυστερημένα έσοδα. Στις 31.12.2012 τα καθυστερημένα έσοδα του Στρατιωτικού Δικαστηρίου ανέρχονταν στις €312.806 και αφορούσαν στα έτη 1987 έως 2012. Εισηγηθήκαμε και πάλι όπως

εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για είσπραξή τους και διαγραφούν αυτά που είναι ανεπίδεκτα είσπραξης, αφού τηρηθούν οι σχετικοί Κανονισμοί.

Η Αρχιπρωτοκολλητής του Ανώτατου Δικαστηρίου μάς πληροφόρησε ότι, για όσα εντάλματα κρίθηκε ότι υπήρχε πιθανότητα εντοπισμού του οφειλέτη, αυτά επιστράφηκαν στην Αστυνομία και όσα εντάλματα αφορούσαν αποβιώσαντες διαγράφηκαν μετά από έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών.

2.4 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού (ΕΠΑ) για την περίοδο 2009-2012 λόγω σοβαρής υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Προγραμματίζεται να διεξαχθεί έλεγχος πριν το τέλος του 2013. Κατά τη διάρκεια του έτους εξετάστηκε το ακόλουθο θέμα.

Σύνθεση Επιτροπής. Η Υπηρεσία μας, με επιστολή της προς τον Υπουργό Οικονομικών τον Αύγουστο 2012 αναφορικά με τη σύνθεση διαφόρων συλλογικών οργάνων, μεταξύ των οποίων και η ΕΠΑ, επανέφερε εισήγηση όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο μείωσης των μελών, με κατάλληλη τροποποίηση των αντίστοιχων Νόμων, από πέντε μέλη σε τρία, με ισχύ από τον επόμενο διορισμό (αφού δηλαδή λήξει η θητεία των υφιστάμενων μελών).

Σημειώνεται ότι ο Πρόεδρος και τα μέλη της ΕΠΑ υπηρετούν με καθεστώς πλήρους απασχόλησης.

Η Υπηρεσία μας στην Ετήσια Έκθεσή της για το 2011 εξέφρασε την άποψη ότι η μείωση των μελών θα επιφέρει εξοικονομήσεις, χωρίς να επηρεάζει την αποτελεσματική λειτουργία των εν λόγω οργανισμών συμπεριλαμβανομένης και της ΕΠΑ.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με τη λήξη της θητείας του Προέδρου και των τεσσάρων μελών της ΕΠΑ, σε συνεδρίες του ημερ. 16.4.2013 και 25.4.2013, αντίστοιχα, αποφάσισε τον διορισμό νέας Προέδρου και τεσσάρων μελών της ΕΠΑ, με μειωμένη ωστόσο αντιμισθία για τα μέλη, η οποία αντιστοιχεί στην Κλίμακα Α13, ενώ προηγουμένως αντιστοιχούσε στην Κλίμακα Α15. Οι απολαβές της Προέδρου της ΕΠΑ παρέμειναν οι ίδιες και αντιστοιχούν στις απολαβές Γενικού Διευθυντή Υπουργείου.

Στην απάντησή της, η Πρόεδρος της ΕΠΑ σημείωσε ότι ως συλλογικό όργανο η ΕΠΑ επιτυγχάνει πολυφωνία, η οποία διασφαλίζει την ορθότερη και εγκυρότερη λήψη αποφάσεων.

2.5 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Διαφοροποίηση των αρμοδιοτήτων της Υπηρεσίας. Σύμφωνα με πρόνοιες που περιλήφθηκαν στο Μνημόνιο Συναντίληψης, το οποίο υπογράφηκε τον Απρίλιο 2013, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας και κατόπιν ψήφισης σχετικής νομοθεσίας τον Σεπτέμβριο 2013, η Υπηρεσία Εποπτείας Συνεργατικών Εταιρειών μετονομάστηκε σε Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών και η αρμοδιότητά της για εποπτεία των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, μεταφέρθηκε στην Κεντρική Τράπεζα Κύπρου.

Υπό το φως των νέων δεδομένων και τον περιορισμό στις αρμοδιότητες της, όπως πληροφορηθήκαμε, γίνονται ενέργειες για διαμόρφωση της νέας δομής της Υπηρεσίας και κατ' επέκταση για τον καθορισμό του αναγκαίου για τη λειτουργία της Υπηρεσίας προσωπικού.

2.6 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Έλεγχος της Κεντρικής Τράπεζας. Το άρθρο 60(1)(α) των περί Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμων 2002 μέχρι 2013 προνοεί ότι οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου ελέγχονται σύμφωνα με το άρθρο 27 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι οικονομικές καταστάσεις της Κεντρικής Τράπεζας ελέγχονται από το 2008 από ιδιώτες ελεγκτές.

Έλεγχος από τον Γενικό Ελεγκτή. Μέχρι το 2002 ο Γενικός Ελεγκτής είχε εκ του Νόμου της Κεντρικής Τράπεζας (Ν.48 του 1963) την αρμοδιότητα να διενεργεί τον έλεγχο, οικονομικό και διαχειριστικό, αναφορικά με όλες τις δραστηριότητες της Κεντρικής Τράπεζας. Ύστερα από τροποποίηση του Νόμου το 2002 (Νόμος 138(Ι)/2002), διαγράφηκε η ονομαστική αναφορά στον Γενικό Ελεγκτή, ωστόσο ο έλεγχος εξακολουθούσε να ανατίθεται από τον τότε Διοικητή, στον Γενικό Ελεγκτή χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό. Ακολούθησε νέα τροποποίηση του περί Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμου το 2007 (Ν34(Ι)/2007), κάτω από την πίεση του χρόνου για την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωζώνη και η εξουσία του Γενικού Ελεγκτή για έλεγχο περιορίστηκε, στο να ασκεί οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο μόνο επί των δραστηριοτήτων της Τράπεζας που δεν σχετίζονται με τα απορρέοντα από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών καθήκοντα και αρμοδιότητές της. Σημειώνεται ότι, τότε η Βουλή των Αντιπροσώπων δεσμεύτηκε να επανεξετάσει το θέμα αυτό σε μεταγενέστερο στάδιο, ώστε να παρέχεται στην κυπριακή πολιτεία πλήρης διαφάνεια και απολογισμός σε σχέση με όλες τις δραστηριότητες της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, με τη διατήρηση, κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό, του ελέγχου της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου από τον Γενικό Ελεγκτή, όπως άλλωστε συμβαίνει και σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωζώνης.

Απαντώντας ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας επανέλαβε ότι οι οικονομικές καταστάσεις της Κεντρικής Τράπεζας ελέγχονται από το 2008 από ανεξάρτητους εξωτερικούς (ιδιώτες) ελεγκτές, οι οποίοι εφαρμόζουν διεθνώς αναγνωρισμένα λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα (πράγμα που ουδόλως αμφισβητούμε ως Υπηρεσία) και συνέχισε λέγοντας ότι σε καμία περίπτωση θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι οι έλεγχοι δεν διεξάγονται με πλήρη διαφάνεια και απολογισμό. Επίσης ανέφερε ότι, σύμφωνα με Γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) ημερ. 27.1.2006, που εκδόθηκε, ύστερα από αίτημα της Κεντρικής Τράπεζας (αλλά χωρίς να δοθεί η ευκαιρία στην Ελεγκτική Υπηρεσία να εκθέσει τις δικές της απόψεις στην ΕΚΤ και να παραθέσει επιχειρήματα, καθώς και άλλα παραδείγματα που υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση), η Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας δεν αποτελεί εξωτερικό ελεγκτή κατά την έννοια του άρθρου 27.1 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας.

Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωζώνης δεν ισχύουν τέτοιοι περιορισμοί και σημειώνεται περαιτέρω ότι, χωρίς να αμφισβητείται ουδόλως ο ρόλος ή το επίπεδο της εργασίας των ιδιωτών ελεγκτών, αυτοί εκφράζουν γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας χωρίς να δημοσιοποιούν διαχειριστικούς ελέγχους που τυχόν διεξάγουν και αφορούν στην αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα και οικονομική διαχείριση των δραστηριοτήτων της, πληροφορίες σημαντικές για τη διαφάνεια και τη λογοδοσία που πρέπει να τηρείται από τους πάντες, χωρίς να συνιστά επηρεασμό της ανεξαρτησίας τους.

Επισημαίνεται ότι μετά τις δραματικές εξελίξεις αναφορικά με την οικονομική κρίση, οι χώρες της Ευρωζώνης επανεξετάζουν το θέμα του ελέγχου των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών και προχωρούν σε τροποποιήσεις επαναφέροντας τον έλεγχο στον Γενικό Ελεγκτή. Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Ολλανδίας, μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης της Ευρωζώνης, όπου το θέμα βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο.

Οι κύριοι τομείς δραστηριοτήτων της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου είναι η συμβολή ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών στη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (δραστηριότητα η οποία απορρέει από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών του οποίου είναι μέλος από τον Μάιο 2004) η εποπτεία των εμπορικών τραπεζών στην Κύπρο, η κατοχή, η διαφύλαξη και διαχείριση των επίσημων αποθεμάτων της Δημοκρατίας, η προσφορά υπηρεσιών ή η άσκηση καθηκόντων τραπεζίτη και αντιπροσώπου της Δημοκρατίας σε χρηματοοικονομικά θέματα κ.λ.π.

Σημειώνεται ότι μετά τα γεγονότα που προέκυψαν αναφορικά με τις αδυναμίες που παρουσιάστηκαν σε σχέση με την εποπτεία των Τραπεζών, που ασκούσε η Κεντρική Τράπεζα, η Ελεγκτική Υπηρεσία προβληματίστηκε για τη διεξαγωγή σχετικού ελέγχου σε συνεργασία με εξειδικευμένους επί του θέματος

οίκους, τελικά όμως δεν προχώρησε σε σχετικό έλεγχο ενόψει της ανάθεσης από την ίδια την Κεντρική Τράπεζα σε διεθνή οίκο της διεξαγωγής ειδικής έρευνας όπως αναφέρεται σε επόμενη παράγραφο.

Διεξαγωγή ελέγχου διαδικασία μίσθωσης/παροχής υπηρεσιών από τρίτους σε σχέση με τις ανάγκες που προέκυψαν στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Η Γενικός Ελεγκτής σε συνάντηση που είχε με τον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, τον Οκτώβριο 2013, τον ενημέρωσε ότι η Ελεγκτική Υπηρεσία προτίθεται να διεξάγει έλεγχο σχετικά με τη διαδικασία μίσθωσης/παροχής υπηρεσιών από τρίτους, σε σχέση με τα προβλήματα και τις ανάγκες που προέκυψαν στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου και ζήτησε όπως της δοθούν πλήρη στοιχεία με αντίγραφα όλων των σχετικών με τις υπό διερεύνηση συμβάσεις, εγγράφων/αλληλογραφίας/πρακτικών/γνωματεύσεων και κάθε άλλου συναφούς στοιχείου, για τον εν λόγω έλεγχο. Ακολούθησε επιστολή με την οποία καταγράφηκαν αναλυτικά όλα τα στοιχεία/έγγραφα που απαιτούνται. Τα στοιχεία/έγγραφα που ζητήθηκαν, μας δόθηκαν μόλις στις 29 Νοεμβρίου 2013 όταν ήδη η Ετήσια Έκθεσή μας είχε ολοκληρωθεί και κατά συνέπεια δεν κατέστη δυνατόν να διεξαχθεί ο σχετικός έλεγχος. Πάντως εκ πρώτης όψεως τα στοιχεία παρουσιάζουν κενά.

Μεταφορά των κερδών της Κεντρικής Τράπεζας προς το Κράτος. Το άρθρο 59(β) των περί Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμων προνοεί όπως μεταφέρεται στο Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό σε πίστη του Πάγιου Ταμείου της Κυβέρνησης το καθαρό κέρδος της Τράπεζας αφού αφαιρεθεί από αυτό η μεταφορά στο Γενικό της Αποθεματικό που αναφέρεται στο άρθρο 59(α) των πιο πάνω Νόμων (20% των καθαρών κερδών ή μέχρι 50% εάν το Γενικό Αποθεματικό μειωθεί κάτω από το Κεφάλαιο της Τράπεζας). Με βάση την πιο πάνω πρόνοια, μέσα στο 2012 μεταφέρθηκε σε πίστη του Πάγιου Ταμείου της Δημοκρατίας το ποσό των €13,2 εκ, που αντιπροσωπεύει το 80% των καθαρών κερδών της Κεντρικής Τράπεζας για το έτος 2011, όπως προκύπτει από τις οικονομικές της καταστάσεις που ελέγχθηκαν από ιδιώτες ελεγκτές.

Σύμφωνα με τις εν λόγω οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2012, προέκυψε πλεόνασμα χρήσεως €47,2 εκ. Σημειώνεται ότι στο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως μεταφέρθηκε ποσό ύψους €60 εκ. από αποδέσμευση μέρους της υποχρέωσης για τραπεζογραμμάτια σε κυπριακή λίρα. Το Διοικητικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχονται από το άρθρο 58(1) των περί Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμων, αποφάσισε, όπως αναφέρεται σε σημείωση στις οικονομικές καταστάσεις, με κριτήριο τη διασφάλιση της διαρκούς και εύρυθμης λειτουργίας της Τράπεζας και της απαραίτητης οικονομικής ανεξαρτησίας για επίτευξη των στόχων της, τη μεταφορά €185 εκ. από το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως στο λογαριασμό προβλέψεων έναντι των κινδύνων που απορρέουν από τις κύριες δραστηριότητές της. Στο Γενικό Αποθεματικό Κεφάλαιο της Τράπεζας μεταφέρθηκε ποσό ύψους €3,3 εκ. που αντιπροσωπεύει το 20% του εναπομείναντος καθαρού πλεονάσματος του 2011 (€16,6 εκ). Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω αποφάσεων, το καθαρό πλεόνασμα για το 2012 ανήλθε σε €111,6 εκ. Στο Πάγιο Ταμείο της Κυβέρνησης μεταφέρθηκε το 2013 ποσό ύψους μόνο €89,3 εκ. από τα κέρδη του 2012 (80%) αντί των €237,3 εκ. που θα μεταφέρονταν αν δεν γινόταν μεταφορά του ποσού των €185 εκ. στον λογαριασμό προβλέψεων έναντι κινδύνων από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως, που είχε ως αποτέλεσμα την ισόποση μείωση των κερδών.

Ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας μάς ανέφερε ότι θεωρεί ότι το Διοικητικό Συμβούλιο ενήργησε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του και με στόχο τη διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας αλλά και της διαρκούς και εύρυθμης λειτουργίας της Τράπεζας, μεριμνώντας να καλύψει ή τουλάχιστον να μειώσει κατά τον βέλτιστο δυνατόν βαθμό, τους ενδεχόμενους κινδύνους που απορρέουν από τα στοιχεία ενεργητικού του ισολογισμού. Ωστόσο, ο Διοικητής δεν επεξηγεί ποια συγκεκριμένα στοιχεία του ενεργητικού εμπεριέχουν κινδύνους για τους οποίους θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να γίνει πρόβλεψη, ούτε με ποιο τρόπο υπολογίστηκε το ποσό των €185 εκ. που μεταφέρθηκε από την Κεντρική Τράπεζα από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως στον λογαριασμό προβλέψεων.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας την 31η Δεκεμβρίου 2012, το συνολικό Κεφάλαιο και τα Αποθεματικά της ανέρχονταν σε €148,1 εκ., σε σύγκριση με €144,8 εκ., €116,7 εκ. και €63,6 εκ.

τα έτη 2011, 2010 και 2009, αντίστοιχα. Από διερεύνηση του θέματος προέκυψε ότι σε ανάλογες νομοθεσίες Κεντρικών Τραπεζών χωρών της Ευρωζώνης, οι οποίες έτυχαν έγκρισης επίσης από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μαζί ή μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωζώνη υπάρχουν πρόνοιες που αφορούν στον καθορισμό ανώτατου ποσού (οροφής) ή κριτηρίων που διέπουν το ύψος των συνολικών αποθεματικών.

Ο τέως Διοικητής πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι δεν συμφωνεί με τον καθορισμό ανώτατου ποσού (οροφής) ή κριτηρίων που να διέπουν το ύψος των συνολικών αποθεματικών της Κεντρικής Τράπεζας. Ανέφερε επίσης ότι η κάθε εθνική κεντρική τράπεζα του Ευρωσυστήματος έχει τις δικές της ξεχωριστές ιδιαιτερότητες, όπως για παράδειγμα το ύψος της κεφαλαιακής βάσης της εθνικής κεντρικής τράπεζας, το μέγεθος του ισολογισμού της, το μέγεθος του τραπεζικού συστήματος της χώρας κ.λπ. Ωστόσο, είναι για αυτόν ακριβώς το λόγο που η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τον καθορισμό προνοιών ή κριτηρίων που θα διέπουν το ύψος των συνολικών αποθεματικών της Τράπεζας.

Προσωρινή εργοδότηση υπαλλήλων που αφυπηρέτησαν. Μεγάλος αριθμός υπαλλήλων αφυπηρέτησε πρόωρα από την Κεντρική Τράπεζα την περίοδο 2011- 2013. Από τον έλεγχο που έγινε διαπιστώθηκε ότι τρία άτομα για τα οποία ο Διοικητής, με βάση την παράγραφο 16 των περί Υπαλλήλων της Κεντρικής Τράπεζας (Όροι Υπηρεσίας) Οδηγιών, έδωσε την έγκρισή του για πρόωρη αφυπηρέτηση μέσα στο 2012, εργοδοτήθηκαν προσωρινά με τη μορφή μίσθωσης υπηρεσιών. Σημειώνεται ότι ενώ κατά την έγκριση των αιτημάτων των υπαλλήλων για πρόωρες αφυπηρετήσεις δεν αναφέρθηκαν ειδικοί λόγοι που να δικαιολογούν την απόρριψή τους και στη μία περίπτωση είχε αναφερθεί ότι η πρόωρη αφυπηρέτηση υπαλλήλου δεν θα δημιουργούσε κενό, εκ των υστέρων αναφέρθηκε ότι δημιουργήθηκε κενό, από πρόωρες αφυπηρετήσεις, το οποίο έπρεπε να καλυφθεί με προσωρινή εργοδότηση προσωπικού που αφυπηρέτησε πρόωρα. Από τον έλεγχο που έγινε διαπιστώθηκε επίσης ότι οι συμφωνίες προσωρινής εργοδότησης που υπογράφηκαν περιέχουν χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στη δημιουργία υπαλληλικής σχέσης όπως είναι η άδεια ανάπαυσης και ασθενείας, οι αποκοπές εισφορών των εργοδοτούμενων και η καταβολή εισφορών από την Κεντρική Τράπεζα, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Η αμοιβή που καθορίστηκε στις συμφωνίες προσωρινής εργοδότησης είναι ίση με τον μισθό που λάμβαναν οι εργοδοτούμενοι κατά την ημερομηνία αφυπηρέτησής τους πλέον 13ος μισθός. Επιπλέον, στην περίπτωση της σύμβασης για προσωρινή εργοδότηση πρώην Βοηθού Διευθυντή της Τράπεζας περιλαμβάνεται πρόνοια για καταβολή επιδόματος παραστάσεως.

Ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας ανέφερε σχετικά ότι «σύμφωνα με τις πρόνοιες της παραγράφου 16 των περί Υπαλλήλων της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (Όροι Υπηρεσίας) Οδηγίες αιτήματα για οικειοθελή πρόωρη αφυπηρέτηση μπορούν να απορριφθούν μόνο για δύο λόγους (α) εάν ο υπάλληλος έχει οικονομικές υποχρεώσεις έναντι της Τράπεζας και δεν είναι σε θέση να τις εξοφλήσει και (β) εκκρεμεί πειθαρχική ή ποινική υπόθεση εναντίον του και ότι συνεπώς, η Τράπεζα δεν είχε οποιαδήποτε ευχέρεια να απορρίψει αίτημα, εφόσον δεν ίσχυαν οι προαναφερόμενοι λόγοι».

Ωστόσο η σχετική οδηγία αναφέρει επί λέξει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο «δύναται να εγκρίνει την αφυπηρέτηση» νοούμενου ότι οι δύο προαναφερθέντες όροι δεν ισχύουν. Άποψη της Υπηρεσίας μας είναι ότι, δεδομένης της ανάγκης εργοδότησης των πιο πάνω, η Τράπεζα είχε την ευχέρεια να απορρίψει ένα τέτοιο αίτημα.

Επίσης, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας μάς ανέφερε ότι η εργοδότηση των υπαλλήλων έγινε με σύμβαση εργοδότησης ορισμένης διάρκειας. Συγκεκριμένα, όπως ανέφερε, ο Διοικητής μπορεί σε ειδικές περιπτώσεις όπου απαιτείται πρόσθετη βοήθεια, να προσλαμβάνει προσωπικό με όρους τους οποίους ο ίδιος θα καθορίζει. Όλοι οι όροι, ανέφερε, περιλαμβανομένης της μισθοδοσίας, καθορίζονται από τον Διοικητή και λαμβάνουν υπόψη, ανάμεσα σε άλλα, τα καθήκοντα και το επίπεδο ευθύνης του εργοδοτούμενου. Ωστόσο, δεν είναι η δυνατότητα της Τράπεζας να προσλαμβάνει προσωπικό σε ειδικές περιπτώσεις όπου απαιτείται πρόσθετη βοήθεια που αμφισβητείται. Άποψη της Υπηρεσίας μας παραμένει ότι από τη στιγμή που το αίτημα για πρόωρη αφυπηρέτηση εγκρίθηκε, η επανεργοδότηση των υπαλλήλων δεν δικαιολογείται, ιδιαίτερα όταν αναφέρθηκε ότι με την πρόωρη αφυπηρέτηση δεν προκύπτει κενό.

Μέρος Β

Διεξαγωγή έρευνας σχετικά με την ανάλυση των συνθηκών και των λόγων που οδήγησαν τις δύο μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες της Κύπρου στην αντιμετώπιση προβλήματος κεφαλαιακής επάρκειας. Κατόπιν προβλημάτων κεφαλαιακής επάρκειας οι δύο μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες στην Κύπρου ζήτησαν στήριξη από το κράτος.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Κεντρικής Τράπεζας, κατόπιν εισήγησης του Διοικητή, αποφάσισε κατά τη συνεδρία του ημερ.9.8.2012 όπως, η Κεντρική Τράπεζα, ως ανεξάρτητη εποπτική αρχή, αναθέσει σε διεθνή οίκο τη διεξαγωγή έρευνας σχετικά με την ανάλυση των συνθηκών και των λόγων που οδήγησαν τις δύο αυτές Τράπεζες στο να αντιμετωπίζουν πρόβλημα κεφαλαιακής επάρκειας καθώς και σχετικά με το ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου ως της αρμόδιας εποπτικής αρχής.

Έγιναν προκαταρκτικές επαφές με διάφορους οίκους και, κατόπιν πρότασης του Διοικητή, επιλέχθηκε ο οίκος «Alvarez & Marsal Financial Industry Advisory Services LLP».

Όπως αναφέρεται στο σχετικό πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου, ο οίκος δεσμεύτηκε όπως υποβάλει την έκθεσή του μέχρι το τέλος του 2012. Ο Διοικητής μάς ανέφερε ότι στο ίδιο πρακτικό περιλαμβάνεται επίσης το ενδεχόμενο επέκτασης της υποβολής της έκθεσης πέραν του συμφωνηθέντος χρονοδιαγράμματος, μέχρι δύο μήνες, όπως αναφέρεται στο συμβόλαιο.

Ως εκ της πιο πάνω ανάθεσης και της έναρξης διεξαγωγής της έρευνας, η Υπηρεσία μας θεώρησε ότι θα ήταν ορθό να μην διεξαγάγει σχετικό με το θέμα έλεγχο για την εποπτεία της Κεντρικής Τράπεζας.

Διεξαγωγή ανεξάρτητου διαγνωστικού ελέγχου για την αξιολόγηση του χαρτοφυλακίου των Τραπεζών. Όπως μας αναφέρθηκε από την Κεντρική Τράπεζα, (Τμήμα Εποπτείας και Ρύθμισης Τραπεζικών Ιδρυμάτων), η διεξαγωγή ανεξάρτητου διαγνωστικού ελέγχου για την αξιολόγηση του χαρτοφυλακίου των Τραπεζών, ο οποίος θα καθόριζε τις κεφαλαιακές ανάγκες των Τραπεζών, έγινε κατόπιν απαίτησης της Τρόικας. Συστάθηκε δεκαμελής συντονιστική επιτροπή (steering committee) για τον καθορισμό των όρων εντολής της σχετικής προσφοράς, την επιλογή της καταλληλότερης εταιρείας και την παρακολούθηση της διεξαγωγής του ελέγχου. Η επιτροπή αποτελείτο από εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών, της Κεντρικής Τράπεζας, της Τρόικας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο), της Αρχής για την Εποπτεία και Ανάπτυξη των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής. Η απόφαση για την ανάθεση του διαγνωστικού ελέγχου με σκοπό τον εντοπισμό των κεφαλαιακών αναγκών της Τράπεζας Κύπρου, της Λαϊκής Τράπεζας, της Ελληνικής Τράπεζας, των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων, της Alpha Bank και της Eurobank στον οίκο «PIMCO» και στην εταιρεία Deloitte (η οποία ανέλαβε ως υπό-εργολάβος, αφού βάσει του συμβολαίου που υπογράφηκε από την PIMCO, υπήρχε το δικαίωμα ανάθεσης υπεργολαβίας σε οίκο, οι εργασίες του οποίου δεν δημιουργούσαν σύγκρουση συμφερόντων), λήφθηκε ομόφωνα από την εν λόγω συντονιστική επιτροπή αφού προηγουμένως ζητήθηκαν προσφορές από πέντε οίκους και αφού λήφθηκε σοβαρά υπόψη η γνώμη της Τρόικας. Όπως μας αναφέρθηκε από το Τμήμα Εποπτείας και Ρύθμισης Τραπεζικών Εργασιών (ως Υπηρεσία δεν είχαμε προβεί σε έλεγχο των προσφορών που υποβλήθηκαν), η εταιρεία στην οποία ανατέθηκε η υπεργολαβία, επιλέχθηκε διότι δεν ήταν ελεγκτής καμίας από τις προαναφερόμενες Τράπεζες για τις οποίες θα διεξαγόταν διαγνωστικός έλεγχος. Το συνολικό ποσό των €16.950.000 πλέον Φ.Π.Α. (PIMCO €11.587.000 πλέον Φ.Π.Α. και Deloitte €5.363.000 πλέον Φ.Π.Α.) που συμφωνήθηκε ως αμοιβή για τη διεξαγωγή του ελέγχου, θα καταβαλλόταν από τις ελεγχόμενες Τράπεζες. Σύμφωνα πάντα με την πληροφόρηση που είχαμε από την Κεντρική Τράπεζα, ο έλεγχος, βάσει των συμβολαίων που υπογράφηκαν, ξεκίνησε στις 4 Οκτωβρίου 2012 και ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο 2013.

Ειδικός έλεγχος αναφορικά με τις διαδικασίες και πρακτικές προώθησης της διάθεσης των Αξιογράφων Κεφαλαίου που έχουν εκδοθεί από δύο εμπορικές τράπεζες. Η Κεντρική Τράπεζα έγινε δέκτης καταγγελιών από κατόχους Αξιογράφων για χρησιμοποίηση αθέμιτων πρακτικών ή και

παραπλάνησής τους από τις δύο μεγαλύτερες εμπορικές Τράπεζες της Κύπρου. Κατόπιν συζήτησης που έγινε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών και Αξιών στις 10 Ιουλίου 2012, σχετικά με το θέμα, ανατέθηκε στην Κεντρική Τράπεζα, ως εποπτική αρχή των εμπορικών Τραπεζών, η διεξαγωγή ειδικού ελέγχου. Σκοπός του ελέγχου ήταν η εξέταση των διαδικασιών και πρακτικών προώθησης της διάθεσης των Αξιογράφων Κεφαλαίου, τα οποία έχουν εκδόσει οι προαναφερόμενες Τράπεζες.

Στις 17 Οκτωβρίου 2012 η Κεντρική Τράπεζα απέστειλε εμπιστευτικές επιστολές στους Προέδρους των δύο Τραπεζών, στις οποίες επισυνάπτονταν οι εκθέσεις σχετικά με τα ευρήματα του ειδικού ελέγχου και από τις οποίες διαφάνηκε εκ πρώτης όψεως ότι και οι δύο Τράπεζες είχαν εμπλακεί σε διαδικασίες και πρακτικές προώθησης της διάθεσης των Αξιογράφων Κεφαλαίου που έκδοσαν, οι οποίες συνίσταντο στην παροχή επενδυτικής συμβουλής χωρίς να έχουν τηρηθεί οι πρόνοιες του περί Επενδυτικών Υπηρεσιών και Δραστηριοτήτων Νόμου Ν.144(Ι)/2007 (Νόμος) και η Οδηγία που εξέδωσε η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου στις 20 Δεκεμβρίου 2007 για την «επαγγελματική συμπεριφορά των Τραπεζών κατά την Παροχή Επενδυτικών ή Παρεπόμενων Υπηρεσιών και κατά την Άσκηση Επενδυτικών Δραστηριοτήτων» (Οδηγία). Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στις εκθέσεις, τα Αξιόγραφα Κεφαλαίου θεωρούνται πολύπλοκα χρηματοοικονομικά μέσα, λόγω των χαρακτηριστικών της αορίστου διάρκειας ή μετατρεψιμότητάς τους σε μετοχές και ως εκ τούτου, εμπεριέχουν κινδύνους οι οποίοι ενδεχομένως να μην είναι εύκολα και πλήρως κατανοητοί από ιδιώτες επενδυτές, που αποτελούσαν το μεγαλύτερο αριθμό των κατόχων Αξιογράφων Κεφαλαίου και οι οποίοι ήταν κυρίως καταθέτες των Τραπεζών. Εκ πρώτης όψεως, όπως αναφέρεται στις επιστολές, οι δύο Τράπεζες παρέλειψαν να συμμορφωθούν με τα άρθρα 18(2)(α), 36(1)(α),(β), (γ) και 52(1) του Νόμου και τα άρθρα 6,10 και 14 της Οδηγίας, τα οποία σε γενικές γραμμές αναφέρουν ότι τα πρόσωπα που απασχολούνται στις Τράπεζες και προσφέρουν επενδυτικές υπηρεσίες πρέπει να είναι καταρτισμένα επί του θέματος και να κατέχουν τα απαραίτητα πιστοποιητικά. Θα πρέπει επίσης κάθε πιθανός πελάτης να αξιολογείται και να του παρέχεται επενδυτική συμβουλή, ανάλογα με την περίπτωση.

Στις επιστολές αναφέρεται επίσης ότι η Κεντρική Τράπεζα, ως η αρμόδια αρχή, δύναται να λάβει τα αναφερόμενα στα άρθρα 30, 42(3) και 57 του Νόμου και της Οδηγίας της Κεντρικής Τράπεζας μέτρα. Προτού ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση, οι Τράπεζες κλήθηκαν να υποβάλουν γραπτώς μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου 2012, οποιαδήποτε σχόλια και εξηγήσεις επί των ευρημάτων των εκθέσεων που επισυνάφθηκαν στις επιστολές.

Μετά την παραλαβή των απαντήσεων/σχολίων από τις δύο μεγαλύτερες εμπορικές Τράπεζες της Κύπρου, η Υπηρεσία μας ζήτησε αναθεωρημένες εκθέσεις οι οποίες θα ετοιμάζονταν με βάση τις απαντήσεις των Τραπεζών, ωστόσο, ενημερωθήκαμε ότι δεν έγινε αναθεώρηση των εκθέσεων.

Ο Διοικητής μας ανέφερε ότι δεν τέθηκε ποτέ θέμα αναθεώρησης των εκθέσεων. Ωστόσο, ανέφερε, έχουν ληφθεί αποφάσεις για επιβολή διοικητικών προστίμων, οι οποίες στάληκαν στις δύο Τράπεζες τον Σεπτέμβριο 2013.

2.7 ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ

Μέρος Α

Υπόλοιπα καθυστερημένων εσόδων. Σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση, το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων του Γενικού Λογιστηρίου για το έτος 2012, ήταν €4,1 εκ., σε σύγκριση με €3,7 εκ. το 2011 συμπεριλαμβανομένου ποσού ύψους €1,9 εκ. το οποίο αποτελεί καθυστέρησης δανείων από οργανισμούς του Δημοσίου (€1,7 εκ. για το 2011). Τα €2,1 εκ. αφορούν σε δάνεια προς Τουρκοκύπριους ή για έργα σε τουρκοκρατούμενες περιοχές.

Μεταφορά κερδών από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Το άρθρο 59(β) των περί Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμων προνοεί όπως μεταφέρεται στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό σε πίστη του Πάγιου Ταμείου της Δημοκρατίας το καθαρό κέρδος της Τράπεζας αφού αφαιρεθεί από αυτό η μεταφορά στο Γενικό της Αποθεματικό που αναφέρεται στο άρθρο 59(α) των πιο πάνω Νόμων (20% των

καθαρών κερδών ή μέχρι 50% εάν το Γενικό Αποθεματικό μειωθεί κάτω από το κεφάλαιο της Τράπεζας). Με βάση την πιο πάνω πρόνοια, μέσα στο 2012 μεταφέρθηκε σε πίστη του Πάγιου Ταμείου της Δημοκρατίας το ποσό των €13,2 εκ. που αντιπροσωπεύει το 80% των καθαρών κερδών της Κεντρικής Τράπεζας για το έτος 2011, σύμφωνα με τις οικονομικές της καταστάσεις που ελέγχθηκαν από ιδιώτες ελεγκτές. Για το έτος 2012 το αντίστοιχο ποσό ήταν €89,3 εκ. και μεταφέρθηκε στις 26.3.2013. Σημειώνεται ότι στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως για το 2012 μεταφέρθηκε ποσό ύψους €60 εκ. από αποδέσμευση μέρους της υποχρέωσης για τραπεζογραμμάτια σε κυπριακή λίρα. Το Διοικητικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχονται από το άρθρο 58(1) των περί Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμων, αποφάσισε, όπως αναφέρεται σε σημείωση στις οικονομικές καταστάσεις, με κριτήριο τη διασφάλιση της διαρκούς και εύρυθμης λειτουργίας της Τράπεζας και της απαραίτητης οικονομικής ανεξαρτησίας για επίτευξη των στόχων της, τη μεταφορά €185 εκ. από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως στον λογαριασμό προβλέψεων έναντι των κινδύνων που απορρέουν από τις κύριες δραστηριότητές της. Στο Γενικό Αποθεματικό Κεφάλαιο της Τράπεζας μεταφέρθηκε ποσό ύψους €3,3 εκ. που αντιπροσωπεύει το 20% του εναπομείναντος καθαρού πλεονάσματος του 2011 (€16,6 εκ.). Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω αποφάσεων, το καθαρό πλεόνασμα για το 2012 ανήλθε σε €111,6 εκ. και μεταφέρθηκε ποσό ύψους €89,3 εκ. μόνο στο Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας το 2013 από τα κέρδη του 2012 (80%), αντί των €237,3 εκ. που θα μεταφέρονταν αν δεν γινόταν μεταφορά του ποσού των €185 εκ. στον λογαριασμό προβλέψεων έναντι κινδύνων από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως που είχε ως αποτέλεσμα την ισόποση μείωση των κερδών.

Κρατικό Λαχείο. Οι καθαρές ταμειακές ροές του Κρατικού Λαχείου για το 2012 ανήλθαν σε €26,2 εκ. σε σύγκριση με €27,5 εκ. το 2011, σημειώθηκε δηλαδή μείωση κατά €1,3 εκ. που οφείλεται κυρίως στη μείωση των πωλήσεων των αυτόματων λαχείων κατά €7,7 εκ. στη μείωση των πωλήσεων λαχείων εβδομαδιαίων και ειδικών κληρώσεων κατά €1 εκ., στη μείωση των εσόδων από τον ΟΠΑΠ κατά €0,4 εκ. σε συνδυασμό με τη μείωση των πληρωμών για βραβεία κατά €4,1 εκ. τη μείωση των πληρωμών για πάγια κατά €3 εκ. και τη μείωση των προμηθειών πρακτόρων κατά €0,9 εκ.

Συνταξιοδοτικά ωφελήματα. Σύμφωνα με τους περί Συντάξεων Νόμους, στους κρατικούς υπαλλήλους και αξιωματούχους παραχωρούνται, από την ημερομηνία αφυπηρέτησής τους, συνταξιοδοτικά ωφελήματα (σύνταξη και εφάπαξ ποσό ή φιλοδώρημα). Τα συνταξιοδοτικά ωφελήματα που δικαιούνται ο κάθε υπάλληλος υπολογίζονται από τον Τομέα Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου και η ορθότητα τους ελέγχεται δειγματοληπτικά από την Υπηρεσία μας, πριν αυτά πληρωθούν από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας. Μέσα στο 2012 ελέγχθηκαν από την Υπηρεσία μας 40 περίπου περιπτώσεις χορήγησης συνταξιοδοτικών ωφελημάτων.

Το 2012 καταβλήθηκε για συνταξιοδοτικά ωφελήματα το ποσό των €628,3 εκ. σε σύγκριση με €539,7 εκ. κατά το 2011. Σύμφωνα με τη Γενική Λογίστρια, αν ληφθεί υπόψη ότι στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται ποσό ύψους €107,2 εκ. , που αφορά στο συμπληρωματικό (αναλογικό) μέρος των συντάξεων που καταβάλλεται από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς τους συνταξιούχους κρατικούς υπαλλήλους, το οποίο αποκόπηκε από τις συντάξεις που καταβλήθηκαν από την Κυβέρνηση, σύμφωνα με το άρθρο 93 του Νόμου Ν.59(Ι)/2010 που τροποποιεί τους Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμους του 1980 – 2009 όπου προνοείται ότι: «Το ποσό οποιασδήποτε περιοδικής πληρωμής που καταβάλλεται σε μισθωτό ή αναφορικά με μισθωτό, από οποιοδήποτε επαγγελματικό σχέδιο συντάξεων για περιόδους απασχόλησης από τις 6 Οκτωβρίου 1980 και μετέπειτα, μειώνεται κατά το ποσό της αντίστοιχης συμπληρωματικής παροχής που καταβάλλεται στον μισθωτό ή αναφορικά με αυτόν δυνάμει του παρόντος Νόμου, με βάση τις ασφαλιστέες αποδοχές για τις οποίες καταβλήθηκαν εισφορές αναφορικά με τον μισθωτό για τις εν λόγω περιόδους», σημειώθηκε αύξηση των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων σε σχέση με το 2011 ύψους €75 εκ. ή 16,8%. Σύμφωνα με στοιχεία του Τομέα Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου, η αύξηση οφείλεται κυρίως στην αύξηση του αριθμού των

κρατικών υπαλλήλων στους οποίους καταβλήθηκαν συνταξιοδοτικά ωφελήματα λόγω εθελοντικής αφυπηρέτησης από 471 το 2011 σε 1081 το 2012.

Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου (FIMAS).

Λειτουργία του συστήματος.

- (i) **Πάγιο ενεργητικό και διαχείριση ειδών αποθήκης.** Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, δεν έχουν εφαρμοστεί τα υποσυστήματα μητρώου πάγιου ενεργητικού και διαχείρισης ειδών αποθήκης.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Λογίστρια, το υποσύστημα του Πάγιου Ενεργητικού θα εφαρμοσθεί μετά την ολοκλήρωση της αναβάθμισης του συστήματος FIMAS, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη.

- (ii) **Πρόσθετη λειτουργία συστήματος.** Δεν υπάρχει στο σύστημα η δυνατότητα για πρόβλεψη της ρευστότητας του Κράτους, η οποία είναι αναγκαία για την αποτελεσματική διαχείριση του δημόσιου χρέους, όπως σημειώνεται και σε Έκθεση του Οργανισμού SIGMA για τον Δημόσιο Εσωτερικό Χρηματοοικονομικό Έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η δυνατότητα αυτή, αναφέρεται ότι θα πρέπει να συνδυαστεί με τις λειτουργίες των υποσυστημάτων «Διαχείριση Δανείων και Χρηματοοικονομική Διαχείριση», καθώς και με την καταχώριση στο FIMAS των δεσμεύσεων για δαπάνες, τις οποίες τα διάφορα Τμήματα αναμένουν να έχουν κατά τη διάρκεια του έτους.

Η Γενική Λογίστρια μάς πληροφόρησε ότι το Γενικό Λογιστήριο παρακολουθεί και ενημερώνει σε ημερήσια βάση τις προβλέψεις ρευστότητας του κράτους, χρησιμοποιώντας στοιχεία που λαμβάνονται από το FIMAS καθώς και άλλες προβλέψεις που λαμβάνονται από το Υπουργείο Οικονομικών. Οι προβλέψεις ρευστότητας διενεργούνται με τον τρόπο αυτό τα τελευταία τρία χρόνια με ικανοποιητικά και αξιόπιστα αποτελέσματα. Η εισαγωγή του νέου Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Επιχειρησιακών Πόρων του Κυπριακού Δημοσίου θα βοηθήσει να γίνονται με μεγαλύτερη ακρίβεια πιο μακροπρόθεσμες προβλέψεις ρευστότητας.

Όπως μας πληροφόρησε το Γενικό Λογιστήριο, η διαδικασία πρόβλεψης της ρευστότητας του Κράτους τέθηκε σε εφαρμογή σε ημερήσια βάση, αλλά εκτός του συστήματος, καθώς ορισμένα από τα στοιχεία που απαιτούνται δεν μπορούν να εξαχθούν από το σύστημα. Επίσης, μας πληροφόρησε ότι το όλο θέμα θα αντιμετωπιστεί επιτυχώς με την εισαγωγή του νέου Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Επιχειρησιακών Πόρων του Κυπριακού Δημοσίου.

- (iii) **Αναβάθμιση του συστήματος.** Λόγω σημαντικών προβλημάτων στη λειτουργικότητα του συστήματος, κυρίως λόγω πεπαλαιωμένου εξοπλισμού, τον Ιούνιο 2011 ζητήθηκε προσφορά από την προμηθευτρια εταιρεία, με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, για την αναβάθμιση του συστήματος. Κατόπιν διαπραγμάτευσης, η προσφορά κατακυρώθηκε τον Νοέμβριο 2011 για το ποσό των €1.670.745 ως κόστος αγοράς και €381.807 ως κόστος συντήρησης του εξοπλισμού για 4 έτη.

Κατά τη διαπραγμάτευση, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι οι τιμές μονάδος (κόστος ανθρωποημέρας) που λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό του ποσού της σύμβασης που προτεινόταν, ήταν υπερβολικά ψηλές σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές για παρόμοιες εργασίες πρόσφατων συμβάσεων του δημοσίου (για τις ειδικότητες αναλυτή λογισμικού και συμβούλου υλοποίησης). Η εταιρεία επικαλέστηκε την πολυπλοκότητα του έργου και δήλωσε ότι για την αναβάθμιση του συστήματος απαιτούνταν εξειδικευμένες γνώσεις και επιπρόσθετα προσόντα και, ως εκ τούτου, δεν αποδέχτηκε μείωση των τιμών που είχε υποβάλει.

Η αναβάθμιση ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο 2013. Τον ίδιο μήνα, κατακυρώθηκε προσφορά με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, στην ίδια εταιρεία, για συντήρηση των αδειών χρήσης του συστήματος, έναντι του συνολικού ποσού των €2.262.690 για 5 έτη (στο ποσό περιλαμβάνεται και ένα ποσό ύψους

€60.000 για υποστήριξη). Η Υπηρεσία μας επεσήμανε ότι το ετήσιο κόστος συντήρησης είναι υπερβολικά ψηλό. Η εταιρεία δήλωσε σχετικά ότι δεν μπορούσε να προβεί σε περαιτέρω μείωση του ποσού της προσφοράς της, επειδή οι άδειες χρήσης εξασφαλιζόνταν από μητρική εταιρεία του εξωτερικού, η οποία είχε ήδη παραχωρήσει έκπτωση.

- (iv) **Ανάπτυξη νέου Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Επιχειρησιακών Πόρων του Κυπριακού Δημοσίου (ERP).** Μετά από Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Μάιο 2006, για την εισαγωγή του θεσμού του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΜΔΠ), κρίθηκε από το Γενικό Λογιστήριο και το Υπουργείο Οικονομικών ότι τα υφιστάμενα μηχανογραφικά συστήματα του Γενικού Λογιστηρίου, μεταξύ των οποίων και το FIMAS, δεν εξυπηρετούσαν επαρκώς και αποτελεσματικά την υλοποίηση του θεσμού αυτού. Συγκεκριμένα, ανάμεσα σε άλλα, αναφέρθηκε ότι τα εν λόγω συστήματα, μεταξύ των οποίων και το FIMAS, δεν μπορούν να ικανοποιήσουν την άμεση απαίτηση του ΜΔΠ για ταξινόμηση του προϋπολογισμού ανά πρόγραμμα.

Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Έκθεσες μας, αποφασίστηκε από το Γενικό Λογιστήριο η υποβολή πρότασης προς τα αρμόδια όργανα για ανάπτυξη ενός ενοποιημένου συστήματος, το οποίο να περιλαμβάνει υλοποίηση του ERP και Συστήματος Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού του Κυπριακού Δημοσίου, με κόστος περίπου €17 εκ.

Όπως πληροφορηθήκαμε τον Οκτώβριο 2013, θα υποβληθεί προς το Υπουργικό Συμβούλιο πρόταση για την υλοποίηση του πιο πάνω έργου.

- (v) **Σχέδιο έκτακτης ανάγκης.** Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, δεν έχει καταρτιστεί Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης. Ο καταρτισμός σχεδίου επιχειρησιακής συνέχειας και ανάκαμψης από τυχόν καταστροφή, είναι απαραίτητος και, πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες για τη συνέχιση των εργασιών.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Λογίστρια, στον σχεδιασμό του ERP έχει γίνει πρόνοια για ετοιμασία Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης.

- (vi) **Έλεγχος ασφάλειας του δικτύου.** Το Γενικό Λογιστήριο, στην Έκθεσή του «Εσωτερικός Χρηματοοικονομικός Έλεγχος του Κράτους» για το έτος 2004, ανέφερε ότι κατά το 2005 θα ετοιμάζονταν από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ), έγγραφα προσφοράς για την ανάθεση σε εξωτερικό οργανισμό, του ελέγχου της ασφάλειας του δικτύου του FIMAS.

Όπως έχουμε πληροφορηθεί, τον Απρίλιο του 2008, η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου διενήργησε έλεγχο αξιολόγησης των δικλίδων ασφαλείας του περιβάλλοντος FIMAS, κατά τον οποίο διαπιστώθηκαν αδυναμίες ασφαλείας του συστήματος.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Λογίστρια, παραμένει να υλοποιηθούν ορισμένα εκκρεμή μέτρα, τα οποία θα αναβαθμίσουν την ασφάλεια του συστήματος.

- (vii) **Εξαγωγή στοιχείων για την ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων με τη βάση των δεδουλευμένων εσόδων/εξόδων.** Ενόψει του ότι το Γενικό Λογιστήριο προωθεί αλλαγή της βάσης ετοιμασίας των λογαριασμών της Κυβέρνησης, από τη βάση εισπράξεων και πληρωμών στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων/εξόδων, και προς τούτο, υπέβαλε σχετική πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, εκφράσαμε την άποψη ότι ενδείκνυται κατά την ανάπτυξη του ERP, όπως ληφθούν υπόψη και τα στοιχεία που απαιτούνται για την αλλαγή της πιο πάνω λογιστικής βάσης. Σημειώνεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τον Φεβρουάριο 2013 την πιο πάνω πρόταση και συστάθηκε για το σκοπό αυτό καθοδηγητική επιτροπή.

Αποπληρωμή προκαταβολών - Αποκοπή κρατικής χορηγίας. Στις 31.12.2012, το σύνολο των προκαταβολών του Γενικού Λογιστηρίου, σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση, ήταν €53.862.611, σε σύγκριση με €51.237.463 στις 31.12.2011. Επειδή υπάρχουν προκαταβολές, οι οποίες παραμένουν για

πολλά χρόνια ανείσπρακτες, εισηγηθήκαμε και έγινε αποδεκτό όπως, στις περιπτώσεις όπου παραχωρείται κρατική χορηγία και ταυτόχρονα υπάρχουν ληξιπρόθεσμες προκαταβολές, αποκόπτεται από την κρατική χορηγία το οφειλόμενο ποσό της προκαταβολής. Η Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας μάς ανέφερε ότι, οι υφιστάμενες προκαταβολές δεν αφορούν οργανισμούς που λαμβάνουν κρατική χορηγία.

Πληρωμές λόγω εγγυήσεων. Στο πιο πάνω ποσό περιλαμβάνονται και ποσά, που όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις μας, το κράτος πλήρωσε λόγω εγγυήσεων για δάνεια που συνήψαν Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου, εταιρείες και ιδιώτες, η είσπραξη των οποίων εκκρεμεί εδώ και αρκετά χρόνια, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος απώλειας των χρημάτων αυτών. Το Γενικό Λογιστήριο, αμέσως μετά την πληρωμή των εγγυήσεων, προέβη σε ενημέρωση του αρμόδιου, κατά περίπτωση, Υπουργείου, το οποίο έχει την ευθύνη για τη λήψη νομικών μέτρων εναντίον των οφειλετών.

Έσοδα από συλλογικά στοιχήματα. Ο Νόμος 75(Ι)/1997 προνοούσε φορολογία ύψους 25% επί των εσόδων των εταιρειών συλλογικών στοιχημάτων. Σύμφωνα με τον τροποποιητικό Νόμο Ν.161(Ι)/2007 που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο 2007, ο φόρος στοιχήματος για κάθε λογιστική περίοδο ανέρχεται στο 10% των καθαρών αποδοχών από στοιχήματα του αποδέκτη συλλογικών στοιχημάτων για την αντίστοιχη περίοδο.

Με την εφαρμογή της νομοθεσίας διαφάνηκε ότι, ενώ τα ποσά που καταβλήθηκαν από τους παίκτες στους αποδέκτες συλλογικών στοιχημάτων αυξήθηκαν σε πολύ σημαντικό βαθμό, ο φόρος και τα τέλη που εισπράχθηκαν από το κράτος μειώθηκαν. Συγκεκριμένα, ενώ τα ποσά των στοιχημάτων το 2012 αυξήθηκαν κατά €37.449.876 ή 120% σε σύγκριση με το 2006 (από €31.161.237 το 2006 σε €68.611.113 το 2012), ο φόρος και τα τέλη αδειών που εισπράχθηκαν από το κράτος μειώθηκαν κατά €5.779.308 ή 74,19% (από €7.790.309 το 2006 σε €2.011.001 το 2012). Η απώλεια εσόδων από το κράτος οφειλόταν στην ψήφιση της εν λόγω νομοθεσίας καθώς ο φόρος στοιχημάτων επιβάλλεται στις καθαρές αποδοχές, δηλαδή το συνολικό στοιχείο μειωμένο με τα κέρδη των παικτών, καθώς επίσης στη λειτουργία παράνομων πρακτορείων στοιχημάτων, και στον ηλεκτρονικό τζόγο (τυχερά παιχνίδια διαδικτυακού καζίνο), όπου δεν μπορούσε να επιβληθεί φορολογία λόγω του ότι η νομοθεσία που ίσχυε δεν κάλυπτε τη διεξαγωγή ηλεκτρονικού στοιχήματος.

Στις 6.7.2012 η Βουλή ψήφισε τον περί Στοιχημάτων Νόμο (Ν.106(Ι)/2012) που προνοεί για τη ρύθμιση των στοιχημάτων. Σύμφωνα με το Γενικό Λογιστήριο, σκοπός του νέου Νόμου, που τέθηκε σε εφαρμογή στις 13.7.2012 με δημοσίευση του στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, είναι η άρση των αδυναμιών που παρουσιάζονταν από την εφαρμογή του Νόμου 161(Ι)/2007, η άσκηση αποτελεσματικότερης εποπτείας και ελέγχου στη διεξαγωγή συλλογικών στοιχημάτων και η διασφάλιση της ορθότητας και πληρότητας των εσόδων που εισπράττει το κράτος από τη φορολόγησή τους.

Σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Νόμο, το ποσοστό του φόρου στοιχήματος ανέρχεται σε 10% επί των καθαρών αποδοχών από στοιχείο αδειούχου αποδέκτη, η δε εισφορά στην Εθνική Αρχή Στοιχημάτων ανέρχεται σε 3% επί των καθαρών αποδοχών από στοιχείο αδειούχου αποδέκτη.

Έσοδα από ιπποδρομικά στοιχήματα. Η ιπποδρομική αρχή υποχρεούται να καταβάλει στη Δημοκρατία, κατά το τέλος κάθε λογιστικής περιόδου, οποιοδήποτε οφειλόμενο ποσό φόρου στοιχήματος, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Φορολογίας Ιπποδρομικών Στοιχημάτων και Λαχείων Νόμου, όπου κάθε ημερολογιακός μήνας αποτελεί μια λογιστική περίοδο. Το ποσό του φόρου στοιχήματος, σε κάθε λογιστική περίοδο, ανέρχεται σε δέκα επί τοις εκατόν (10%) των καθαρών αποδοχών από στοιχείο της ιπποδρομικής αρχής, για την αντίστοιχη περίοδο, σύμφωνα με τον τροποποιητικό Νόμο Ν.162(Ι)/2007 που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο 2007.

Με την εφαρμογή της νομοθεσίας διαφάνηκε ότι ο φόρος και τα τέλη που εισπράχθηκαν από το κράτος μειώθηκαν σημαντικά. Συγκεκριμένα, τα έσοδα από τα ιπποδρομικά στοιχήματα το 2012 που εισπράχθηκαν από το κράτος μειώθηκαν κατά €6.454.205 ή 76% (από €8.487.598 το 2007 σε €2.033.393 το

2012). Η απώλεια εσόδων από το κράτος οφειλόταν στην ψήφιση της εν λόγω νομοθεσίας καθώς ο φόρος στοιχημάτων επιβάλλεται στις καθαρές αποδοχές, δηλαδή το συνολικό στοίχημα μειωμένο με τα κέρδη των παικτών, καθώς επίσης στη λειτουργία παράνομων πρακτορείων στοιχημάτων, και στον ηλεκτρονικό τζόγο (τυχερά παιχνίδια διαδικτυακού καζίνο), όπου δεν μπορούσε να επιβληθεί φορολογία λόγω του ότι η νομοθεσία που ίσχυε δεν κάλυπτε τη διεξαγωγή ηλεκτρονικού στοιχήματος. Στις 6.7.2012, έγινε τροποποίηση του Νόμου έτσι ώστε στο υποδρομικό στοίχημα να συμπεριλαμβάνεται και το υποδρομιακό στοίχημα του εξωτερικού. Η τροποποίηση αυτή οδήγησε στην αύξηση των μηνιαίων εσόδων από εισπράξεις του φόρου στοιχήματος μετά από μια περίοδο συνεχόμενης μείωσης των εισπράξεων.

2.8 ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΦΥΡΩΝ

Προσφυγές. Κατά το 2012 κατατέθηκαν 66 προσφυγές (73 το 2011) και εκδόθηκε απόφαση για 56 προσφυγές (24 πέτυχαν και 32 απορρίφθηκαν), ενώ 10 προσφυγές αποσύρθηκαν.

Λειτουργικές δαπάνες. Οι λειτουργικές δαπάνες της Αρχής (μισθοί, αντιμισθία του Προέδρου και των μελών και λειτουργικά έξοδα) ανήλθαν το 2012 σε €772.008 (€800.250 το 2011). Συγκεκριμένα οι μισθοί ήταν €247.956, η αντιμισθία του Προέδρου και των Μελών €422.319 και τα άλλα λειτουργικά έξοδα €101.733.

Εισπράξεις. Οι εισπράξεις τελών για την άσκηση ιεραρχικής προσφυγής ανήλθαν σε €388.000 (€464.325 το 2011). Όπως φαίνεται υπάρχει μεγάλη ανισοσκελία μεταξύ των εισπράξεων και των δαπανών, η οποία αν δεν μειωθούν οι λειτουργικές δαπάνες ή/και αυξηθούν οι εισπράξεις με περαιτέρω αύξηση των σχετικών τελών (αναθεωρήθηκαν στις 19.11.2010), θα συνεχίζει.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2013 ότι ως μέτρο μείωσης της ανισοσκελίας, θα μπορούσε να εισηγηθεί αφενός την επαναφορά της εξουσίας να εξετάζει η Αρχή διαγωνισμούς με προϋπολογισμό δαπάνης κάτω από τα όρια που καθορίζονται από τη σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία και, αφετέρου τη μεταφορά πίσω στη Νομική Υπηρεσία των τριών νομικών λειτουργών που βοηθούν την Αρχή στο έργο της, νοουμένου ότι θα διορισθούν ως μέλη της Αρχής πρόσωπα με νομική κατάρτιση.

Σημειώνεται ωστόσο ότι το μέτρο της εξέτασης διαγωνισμών με προϋπολογισμό δαπάνης κάτω από τα όρια που καθορίζει η Ευρωπαϊκή Οδηγία, είχε εφαρμοστεί για μερικά χρόνια στο παρελθόν και επειδή τα αποτελέσματα της εφαρμογής του κρίθηκαν/αξιολογήθηκαν αρνητικά, με τον Νόμο Ν.104(Ι)/2010 καταργήθηκε η εν λόγω εξουσία της Αρχής. Ένας από τους λόγους της κατάργησης ήταν και για να αποσυμφορηθεί η Αρχή από τον δυσανάλογα μεγάλο αριθμό προσφυγών για διαγωνισμούς με εκτίμηση δαπάνης κάτω των ορίων, ώστε να μειωθεί το χρονικό διάστημα που απαιτείτο για την ολοκλήρωση της εξέτασης μιας προσφυγής, που ξεπερνούσε – μερικές φορές – τους 4 μήνες.

Πέραν της αύξησης των τελών, η πιο πάνω ανισοσκελία θα μπορούσε να μειωθεί και με την εξάσκηση του δικαιώματος που παρέχεται στην Αρχή από τη διάταξη 20(4) του Νόμου Ν.104(Ι)/2010, για απαίτηση καταβολής από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, του οποίου η προσφυγή απορρίπτεται, των εξόδων της διαδικασίας, όπως είχαμε εισηγηθεί στον Πρόεδρο της Αρχής, τον Ιούνιο 2012.

Σύνθεση της Αρχής. Συναφώς αναφέρεται ότι η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε στον Υπουργό Οικονομικών όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο μείωσης των μελών των συλλογικών οργάνων διαφόρων οργανισμών, περιλαμβανομένης και της Αρχής, με κατάλληλη τροποποίηση των αντίστοιχων Νόμων, από πέντε μέλη σε τρία με ισχύ από τον επόμενο διορισμό των μελών διατυπώνοντας την άποψη ότι η μείωση των μελών θα επιφέρει εξοικονομήσεις χωρίς να επηρεάζει την αποτελεσματική λειτουργία των αντίστοιχων οργανισμών. Η θητεία των μελών της παρούσας Αρχής λήγει στις 3.12.2013.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Αρχής τον Νοέμβριο 2013, η μείωση των μελών σε 3, παρουσιάζει – κατά την άποψη του – σοβαρό λειτουργικό πρόβλημα, ιδιαίτερα στην περίπτωση απουσίας ενός μέλους, οπότε ο Πρόεδρος θα καθίσταται ο απόλυτος κριτής μιας προσφυγής.

2.9 ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ

2.10 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ

Λόγω της σοβαρής έλλειψης προσωπικού της Υπηρεσίας μας, μεγάλος αριθμός Μονάδων της Εθνικής Φρουράς δεν έχει ελεγχθεί για σειρά ετών, που σε ορισμένες περιπτώσεις φθάνουν τα 9 χρόνια.

Μέρος Α

Κτιριακές εγκαταστάσεις και στεγαστικές ανάγκες Υπουργείου Άμυνας.

(α) Έργο αρ. ΤΥ312/12 "Βοηθητικό Κτίριο ΓΕΕΦ". Λόγω πρόχειρων επεκτάσεων στον τρίτο όροφο της πτέρυγας του κτιρίου ΓΕΕΦ/Αστυνομίας, όπου στεγαζόταν τμήμα του ΓΕΕΦ και ήταν αποθηκευμένο το αρχείο του, προκλήθηκε υπερφόρτωση, που σε συνδυασμό με την παλαιότητα του κτιρίου, προκάλεσαν προβλήματα επικινδυνότητας του κτιρίου, τόσο για την ασφάλεια του προσωπικού, όσο και για τη διαφύλαξη του αρχείου.

Με σκοπό την αποφόρτιση του κτιρίου, η πρόσθετη κατασκευή του τρίτου ορόφου κατεδαφίστηκε και το κτίριο επαναφέρθηκε στην αρχική του κατάσταση.

Υπό το φως των πιο πάνω, οι Υπουργοί Άμυνας και Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως αποφάσισαν την ανέγερση τριώροφου μεταλλικού κτιρίου, σε χώρο πλησίον του υφιστάμενου κτιρίου ΓΕΕΦ/Αστυνομίας, για τη μεταστέγαση του επηρεαζόμενου προσωπικού και του αρχείου του ΓΕΕΦ, με τις όσο το δυνατό συντομότερες διαδικασίες, οι οποίες να διασφαλίζουν ταυτόχρονα την ασφάλεια του προσωπικού και υλικού του ΓΕΕΦ.

Υπό το φως, αφενός, του κινδύνου πρόκλησης σωματικής βλάβης που επέφεραν οι πρόχειρες επεκτάσεις στο κτίριο του ΓΕΕΦ/Αστυνομίας, και αφετέρου των ποσών που προφανώς δαπανήθηκαν για τις παράτυπες αυτές τροποποιήσεις, επισημίναμε ότι, οποιαδήποτε παρέμβαση σε κτιριακές εγκαταστάσεις, θα πρέπει να διενεργείται απαραίτητα με τη συμβολή των αρμόδιων Κυβερνητικών Τμημάτων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια του προσωπικού και η ορθή διαχείριση των ποσών του Προϋπολογισμού.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας συμφώνησε με την πιο πάνω επισήμανσή μας και μας πληροφόρησε ότι δόθηκαν σχετικές οδηγίες τόσο στο ΓΕΕΦ, όσο και στην Τεχνική Υπηρεσία του Υπουργείου.

(β) Ενοικίαση κτιρίων. Η ετήσια δαπάνη για ενοίκια, για τη στέγαση των διαφόρων Τμημάτων/Υπηρεσιών/Διευθύνσεων του Υπουργείου Άμυνας, κατά τα τελευταία πέντε χρόνια έχει αυξηθεί από €547.738 που ήταν το 2008, σε €758.210 το 2012, δηλαδή κατά 38,4%.

Η μεγάλη αύξηση που παρατηρήθηκε μεταξύ 2008 και 2012 οφείλεται, κυρίως, στη μεταστέγαση, το 2009, της Λέσχης Αξιωματικών Εθνικής Φρουράς (ΛΑΕΦ) Λευκωσίας, με ετήσιο ενοίκιο €108.000, σε σύγκριση με €12.179 που καταβαλλόταν για το προηγούμενο κτίριο. Σημειώνεται ότι η ΛΑΕΦ μεταστεγάστηκε, στις 14.1.2013, σε νέο υποστατικό, με ετήσιο ενοίκιο ύψους €48.000.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας επισήμανε ότι η ετήσια δαπάνη για ενοίκια για το 2012 ανήλθε στις €758.210, σε σύγκριση με €818.001 το 2011, μειώθηκε, δηλαδή κατά 7,3%, με προοπτική περαιτέρω μείωσης τα επόμενα χρόνια. Μας πληροφόρησε επίσης ότι το Υπουργείο Άμυνας, στο πλαίσιο σχετικής Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, απέστειλε όλα τα συμβόλαια ενοικίασης στις Επαρχιακές Επιτροπών Ενοικίων για τις προτάσεις τους. Οι Επαρχιακές Επιτροπές Ενοικίων έστειλαν τις εισηγήσεις τους για μειώσεις στα ενοίκια στην αρμόδια Επιτροπή Ενοικίων που συγκροτήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών για την επαναδιαπραγμάτευση των ενοικίων, διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη. Σημείωσε επίσης ότι το Υπουργείο Άμυνας θα μελετήσει το ενδεχόμενο μετακίνησης σε άλλα κτίρια με χαμηλότερο ενοίκιο σε όσες περιπτώσεις ο ιδιοκτήτης δεν αποδεχτεί τη μείωση του ενοικίου.

(γ) Κτίριο Διοίκησης Υπουργείου Άμυνας. Στο ενοίκιο του κτιρίου Διοίκησης του Υπουργείου Άμυνας υπολογιζόταν, από το 1992, αύξηση ύψους 11% κάθε δύο χρόνια επί του ετησίου ενοικίου. Κατά το 2011 το Υπουργείο Άμυνας αποφάσισε να σταματήσει να καταβάλλει την πιο πάνω αύξηση, την οποία θεώρησε πολύ ψηλή και τον Φεβρουάριο του 2012, ανανέωσε με επιστολή του το συμβόλαιο για ακόμη δύο χρόνια, δηλαδή μέχρι και τις 28.2.2014. Σε επιστολή της ημερ. 22.10.2012, η Νομική Υπηρεσία αναφέρει ότι, με την ανανέωση που έγινε, το Υπουργείο δεσμεύεται στην πιστή τήρηση της συμφωνηθείσας πρόνοιας της σύμβασης για αύξηση του ενοικίου κατά 11% μέχρι και τις 28.2.2014, επισημαίνοντας ότι, σε περίπτωση που δεν ανανεωνόταν το συμβόλαιο, τότε η Δημοκρατία θα καθίστατο θέσμιος ενοικιαστής με χαμηλότερο ενοίκιο, αφού δεν θα προέκυπτε η υποχρέωση καταβολής της αύξησης. Με βάση τα πιο πάνω, το Υπουργείο κατέβαλε αναδρομικά το ποσό που αφορούσε στην αύξηση.

Παρατηρήσαμε ότι το διπλανό κτίριο στο οποίο στεγάζεται το Λογιστήριο και ο Τομέας Έργων του Υπουργείου και το οποίο ενοικιάζεται από άλλη εταιρεία, κοστίζει στη Δημοκρατία πολύ λιγότερα, αφού το ετήσιο ενοίκιο του κεντρικού κτιρίου Διοίκησης για το 2012 ανήλθε σε €172.134 ή €11,57/μ², ενώ το ενοίκιο του κτιρίου στο οποίο στεγάζεται το Λογιστήριο και ο Τομέας Έργων ανήλθε σε €82.668 ή €7,93/μ².

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, το θέμα επαναδιαπραγματεύσης του ενοικίου του κτιρίου διοίκησης εκκρεμεί στην αρμόδια Επιτροπή Ενοικίων που συγκροτήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών και σε περίπτωση που δεν καρποφορήσει η όλη προσπάθεια, τότε θα γίνουν ενέργειες για εξεύρεση άλλου κατάλληλου κτιρίου με χαμηλότερο ενοίκιο.

(δ) Κτιριακές εγκαταστάσεις Τμήματος Αμυντικής Πολιτικής. Στις 23.2.2011 το Υπουργείο Άμυνας υπέγραψε συμβόλαιο ενοικίασης ενός διαμερίσματος στη Λευκωσία, για στέγαση παραρτήματος του Τμήματος Αμυντικής Πολιτικής, για σκοπούς της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόλο ότι ήταν γνωστό ότι η Κυπριακή Προεδρία θα διαρκούσε μόνο έξι μήνες, δηλαδή μέχρι τις 31.12.2012, εντούτοις το συμβόλαιο που υπογράφηκε έχει ισχύ μέχρι τις 22.2.2014. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τους λόγους σύναψης της σύμβασης για περίοδο πολύ μεγαλύτερη από την αναγκαία, καθώς επίσης για τον τρόπο απασχόλησης των στελεχών που εξακολουθούν να στελεχώνουν το πιο πάνω Τμήμα, τα οποία αποσπάστηκαν από διάφορες Μονάδες της Εθνικής Φρουράς.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, το προσωπικό που στεγάζεται στις εγκαταστάσεις, συνεχίζει να είναι στην θέση του λόγω της αναβάθμισης του Τμήματος Αμυντικής Πολιτικής και των συνεπακόλουθων αναγκών σε προσωπικό και πριν τη λήξη του συμβολαίου ενοικίασης, στις 22.2.2014, θα επανεκτιμηθεί η ανάγκη για διατήρηση ή όχι του κτιρίου με βάση τις ανάγκες του Υπουργείου Άμυνας σε προσωπικό.

(ε) Αντικατάσταση αμιαντολαμαρίνων σε στρατόπεδα της Εθνικής Φρουράς. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας μας σε Μονάδες της Εθνικής Φρουράς, διαπιστώσαμε και πάλι την ύπαρξη αμιαντολαμαρίνων σε εγκαταστάσεις αρκετών Μονάδων.

Παρόλο που σύμφωνα με την αρμόδια Διεύθυνση του ΓΕΕΦ, εξακολουθεί να υπάρχουν αμιαντολαμαρίνες σε πολλές Μονάδες της Εθνικής Φρουράς των οποίων η κατάσταση κρίνεται ως κακή ή μη ικανοποιητική, παρατηρήσαμε ότι στον Προϋπολογισμό του Υπουργείου για τα έτη 2009 - 2012, περιλήφθηκε μόνο συμβολική πρόνοια ύψους €10 για την αφαίρεση των αμιαντολαμαρίνων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας, κατά το 2011 το ΓΕΕΦ κατέγραψε αναλυτικά τον ακριβή αριθμό των αμιαντολαμαρίνων ανά κτίριο και στρατόπεδο. Σύμφωνα με την καταγραφή, ο αριθμός αμιαντολαμαρίνων ανέρχεται στα 45.113 μ², με εκτιμώμενο κόστος αφαίρεσης και αποκατάστασης τα €6 εκ. Κατά το 2012 έγινε αφαίρεση 4.213 μ² από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, ενώ για το 2013 έχει προγραμματιστεί η αφαίρεση άλλων 1.200 μ².

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Άμυνας, σε συνεργασία με το Τμήμα Δημοσίων Έργων, συνεχίζει με εντατικό ρυθμό την αφαίρεση αμιαντολαμαρίνων μέσα στο πλαίσιο της συντήρησης των εγκαταστάσεων της Εθνικής Φρουράς και μέχρι το τέλος του έτους αναμένεται να

αφαιρεθούν περίπου 4.900 μ².

Κέντρο Αποκατάστασης Απωλειών Υγείας και Λέσχες Αξιωματικών Εθνικής Φρουράς.

(α) Κέντρο Αποκατάστασης Απωλειών Υγείας (ΚΑΑΥ)

- (i) Η λειτουργία του ΚΑΑΥ Κιτίου διέπεται από την Πάγια Διαταγή (ΠαΔ) 9-21/2011, σύμφωνα με την οποία αυτό έχει αποστολή, στον πόλεμο, την αποκατάσταση των απωλειών υγείας του προσωπικού της Εθνικής Φρουράς και, στην ειρήνη, την εξυπηρέτηση του στρατιωτικού προσωπικού και λοιπών δικαιούχων από πλευράς στέγης, διατροφής και ψυχαγωγίας. Στο ΚΑΑΥ λειτουργεί μαγειρείο/εστιατόριο, κυλικείο και 15 οικίες/διαμερίσματα (οκτώ πρόσφατης και επτά παλαιότερης κατασκευής). Επιπρόσθετα, υπάρχουν τρεις οικίες/διαμερίσματα για αποκλειστική χρήση από τον Υπουργό Άμυνας, Αρχηγό της Εθνικής Φρουράς και Διοικητή ΚΑΑΥ, αντίστοιχα. Το ΚΑΑΥ στελεγχώνεται τόσο από προσωπικό της Εθνικής Φρουράς, όσο και από εθνοφρουρούς. Από επισκόπηση των δαπανών και εσόδων του ΚΑΑΥ παρατηρήσαμε ότι οι συνολικές εισπράξεις κατά το 2012 από κυλικείο/εστιατόριο και ενοίκια διανυκτερεύσεων ανήλθαν σε €50.789 και €10.002, αντίστοιχα και το κόστος τροφής και ποτών σε €47.423. Με βάση τα πιο πάνω, το ΚΑΑΥ παρουσίασε συνολικό «κέρδος» ύψους €13.368, το οποίο, βάσει της ΚΔΠ 27/91, διατέθηκε σε ποσοστό 40%, στο ΓΕΕΦ και το υπόλοιπο 60% παρέμεινε στο ΚΑΑΥ. Παρατηρήσαμε ότι το πιο πάνω ποσό ουδόλως μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κέρδος» αφού για τον υπολογισμό του δεν λήφθηκαν υπόψη τα λειτουργικά έξοδα του ΚΑΑΥ, όπως μισθοί, ηλεκτρισμός, τηλέφωνα, νερό και σκύβαλα. Τα πιο πάνω ποσά, για το 2012, ανήλθαν σε περίπου €307.211. Το κυριότερο ποσό αφορά στους μισθούς των στελεχών της Εθνικής Φρουράς (€254.326) και στη δαπάνη για ηλεκτρισμό (€36.172). Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα έξοδα του ΚΑΑΥ, διαπιστώνεται ότι, κατά το 2012, το ΚΑΑΥ δεν πραγματοποίησε κέρδος, αλλά συνολική ζημιά ύψους περίπου €293.844, η οποία επιβάρυνε τον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Άμυνας. Ενόψει, αφενός, του ψηλού κόστους λειτουργίας του, το οποίο βαρύνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό και της πολύ χαμηλής χρέωσης για ενοικίαση διαμερισμάτων (€12/βράδυ) και αφετέρου, της ανάγκης για οικονομική περισυλλογή, ειδικά υπό τις παρούσες δυσμενείς συνθήκες, εισηγηθήκαμε όπως η αναγκαιότητα παροχής του ωφελήματος αυτού υπό την παρούσα του μορφή επαναξιολογηθεί. Επισημάναμε ότι, κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας μας στις 23.5.2013, διαπιστώθηκε ότι υπήρχε στην κατοχή της Διαχειρίστριας ποσό μετρητών ύψους €3.345, ενώ σύμφωνα με πιστοποιητικά καταθέσεων προθεσμίας και βιβλιάριο καταθέσεων, επιπρόσθετο ποσό ύψους €79.785, ήταν κατατεθειμένο σε πιστωτικό ίδρυμα. Θεωρούμε ότι τα ποσά αυτά θα μπορούσαν να διατεθούν για τη λειτουργία του ΚΑΑΥ, ώστε να μειωθεί η επιβάρυνση του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, το ΚΑΑΥ Κιτίου αποτελεί Μονάδα της Εθνικής Φρουράς, με συγκεκριμένη αποστολή σε περίπτωση επιχειρήσεων και η στελέχωσή της δεν επηρεάζεται από τη λειτουργία εστιατορίου. Συνεπώς, οι δαπάνες μισθοδοσίας προσωπικού, καθώς και τα υπόλοιπα λειτουργικά έξοδα δεν συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό του κέρδους/ζημιάς του εστιατορίου του ΚΑΑΥ, αφού, κατά την άποψή του, αυτά δεν προκύπτουν αποκλειστικά από τη λειτουργία του.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, τον Μάιο του 2012 το ΓΕΕΦ έχει προβεί σε αύξηση του ποσοστού του επιβαλλόμενου κέρδους σε όλες τις Λέσχες και στα ΚΑΑΥ της Εθνικής Φρουράς, από 15% σε 20%. Όσον αφορά δεν στην τιμή ενοικίασης των διαμερισμάτων των ΚΑΑΥ, αυτή θα επαναξιολογηθεί προκειμένου να εξεταστεί η ανάγκη αναπροσαρμογής της. Μας πληροφόρησε επίσης ότι το αποθεματικό στη Διαχείριση ΚΥΜ του ΚΑΑΥ, θα διαθέτει για τη συντήρηση των κτιριακών εγκαταστάσεων, προκειμένου να μειωθεί η επιβάρυνση του κρατικού Προϋπολογισμού, σύμφωνα με τις εισηγήσεις μας.

Τέλος, ανέφερε ότι το θέμα του τρόπου λειτουργίας των ΚΑΑΥ θα επανεξεταστεί στα πλαίσια της μελέτης αναδιάρθρωσης της Εθνικής Φρουράς.

- (ii) **Έργο ΤΥ302/2011 για την ανέγερση εστιατορίου/μαγειρείου στο ΚΑΑΥ Λάρνακας.** Πέραν των λειτουργικών δαπανών του ΚΑΑΥ, οι οποίες επιβαρύνουν ετησίως τον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Άμυνας, δαπανούνται και ποσά για αναπτυξιακά έργα. Κατόπιν προκήρυξης διαγωνισμού εντός του 2011, υπογράφηκαν, στις 14.9.2011 και 26.5.2012, δύο συμφωνίες, για ποσά ύψους €370.000 πλέον ΦΠΑ και €100.000 πλέον ΦΠΑ, αντίστοιχα, για την ανέγερση εστιατορίου/μαγειρείου στο ΚΑΑΥ. Στο πιο πάνω έργο περιλήφθηκε και η προμήθεια/εγκατάσταση νέου εξοπλισμού κουζίνας, συνολικού κόστους €57.200, πλέον ΦΠΑ. Διαπιστώσαμε ότι, ο παλαιός εξοπλισμός κουζίνας του ΚΑΑΥ, ο οποίος, σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, ήταν απηρχαιωμένος και μέρος του είχε κριθεί, από τις Υγειονομικές Υπηρεσίες, ακατάλληλο, μεταφέρθηκε και εγκαταστάθηκε στον πρώτο όροφο κτιρίου σε στρατόπεδο στην επαρχία Λάρνακας, όπου χρησιμοποιείται για την ετοιμασία φαγητού Αξιωματικών που υπηρετούν στο εν λόγω στρατόπεδο. Όπως προκύπτει, εύχρηστος εξοπλισμός αποσύρθηκε από το ΚΑΑΥ και για την αντικατάστασή του δαπανήθηκε ένα σημαντικό ποσό. Σημειώνεται ότι εκκρεμεί πρόταση του ΓΕΕΦ, για ανέγερση, στο χώρο του ΚΑΑΥ, μικρού κυλικείου, αφού, σύμφωνα με το ΓΕΕΦ, το υφιστάμενο είναι πεπαλαιωμένο.

Επισημάναμε ότι οι δαπάνες για αναπτυξιακά έργα στον χώρο του ΚΑΑΥ, υπό τις παρούσες συνθήκες οικονομικής λιτότητας, αποστερούν από τον μειωμένο πλέον Κρατικό Προϋπολογισμό, ποσά τα οποία θα μπορούσαν να διατεθούν για άλλους σκοπούς, που δεν αφορούν στην ψυχαγωγία/παραθερισμό.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο δεν ενέκρινε τη σχετική δαπάνη που, σύμφωνα με την πρόταση του ΓΕΕΦ, απαιτείται για την ανέγερση του κυλικείου.

(β) Λέσχες Αξιωματικών Εθνικής Φρουράς (ΛΑΕΦ). Οι ΛΑΕΦ συγκροτούνται με απόφαση του Υπουργού Άμυνας και η λειτουργία τους διέπεται από την ΠαΔ 8-9/92. Σήμερα λειτουργούν στην Εθνική Φρουρά πέντε Λέσχες (Λευκωσία, Λεμεσό, Πάφο, Κακοπετριά και Παραλίμνι), οι οποίες στελεχώνονται τόσο από μόνιμο προσωπικό του Υπουργείου Άμυνας και της Εθνικής Φρουράς, όσο και από εθνοφρουρούς. Όλες οι Λέσχες, πλην της Πάφου, στεγάζονται σε ενοικιαζόμενα υποστατικά και η μεγαλύτερη Λέσχη είναι αυτή της Λευκωσίας.

Από επισκόπηση των δαπανών και εσόδων των ΛΑΕΦ παρατηρήσαμε ότι οι συνολικές εισπράξεις κατά το 2012 ανήλθαν σε €359.589 (2011: €394.190) και το αντίστοιχο κόστος τροφής και ποτών σε €334.666 (2011: €347.491). Με βάση τα πιο πάνω, οι ΛΑΕΦ παρουσίασαν συνολικό «κέρδος» ύψους €24.923 (€46.699), το οποίο, βάσει της ΚΔΠ 27/91, διατέθηκε σε ποσοστό 40%, στο ΓΕΕΦ και το υπόλοιπο 60% παρέμεινε στις ΛΑΕΦ. Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το πιο πάνω ποσό ουδόλως μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κέρδος», αφού για τον υπολογισμό του δεν λήφθηκαν υπόψη τα λειτουργικά έξοδα των ΛΑΕΦ, όπως ενοίκια, μισθοί, ηλεκτρισμός, τηλέφωνα και νερό. Τα πιο πάνω ποσά, για το 2012, ανήλθαν σε περίπου €963.918 (2011: €961.956). Το κυριότερο ποσό αφορά στους μισθούς των στελεχών της Εθνικής Φρουράς (€393.341), των οπλιτών (€50.904) και του πολιτικού προσωπικού (€287.266). Επίσης, συνολικό ποσό ύψους €136.437 καταβλήθηκε κατά το 2012 για ενοίκια (2011: €144.772). Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα έξοδα των ΛΑΕΦ, διαπιστώνεται ότι, κατά το 2012, οι ΛΑΕΦ δεν πραγματοποίησαν κέρδος, αλλά συνολική ζημιά ύψους περίπου €938.994 (2011: €915.257), η οποία επιβάρυνε τον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Άμυνας. Εισηγηθήκαμε όπως, σε περίπτωση που το Υπουργείο Άμυνας και το ΓΕΕΦ εξακολουθούν να θεωρούν τη λειτουργία των Λεσχών απαραίτητη, αξιολογηθεί το ενδεχόμενο λήψης των κατάλληλων μέτρων (π.χ. αύξηση του ποσοστού κέρδους και παράλληλα μείωση του λειτουργικού κόστους) έτσι ώστε αυτές να είναι αυτοσυντήρητες και να μην επιβαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας, θα εξεταστεί το ενδεχόμενο αύξησης τόσο του ποσοστού κέρδους, όσο και των χρεώσεων για τη διοργάνωση εκδηλώσεων προσωπικού, καθώς και η μείωση των λειτουργικών δαπανών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου εξέφρασε την άποψη ότι οι Λέσχες δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κερδοφόροι οργανισμοί, αλλά σαν Μονάδες της Εθνικής Φρουράς.

Επισημάνει ότι, με σκοπό τον εξορθολογισμό των εισπράξεων και των δαπανών των ΛΑΕΦ, το ΓΕΕΦ έχει προβεί, τον Μάιο του 2012, σε αύξηση του ποσοστού του επιβαλλόμενου κέρδους από 15% σε 20%. Επίσης σημείωσε ότι από 14.1.2013 η ΛΑΕΦ Λευκωσίας έχει μεταφερθεί σε νέες εγκαταστάσεις με χαμηλότερο ενοίκιο (ετήσιο ενοίκιο €48.000 έναντι €108.000 για το έτος 2012).

Τέλος, ανέφερε ότι στις ΛΑΕΦ πραγματοποιούνται οι επίσημες τελετές του Υπουργείου Άμυνας και του ΓΕΕΦ, για τις οποίες, αν πραγματοποιούνταν εκτός ΛΑΕΦ, θα απαιτείτο η διάθεση μεγαλύτερων χρηματικών κονδυλίων.

(γ) Εισηγηθήκαμε όπως, η ΚΔΠ 27/91 που διέπει, μεταξύ άλλων, τη λειτουργία του ΚΑΑΥ και των Λεσχών αναθεωρηθεί ούτως ώστε ο ορισμός του «κέρδους», το οποίο κατανέμεται στο ΓΕΕΦ και στις Λέσχες, να καθορίζει ότι για τον υπολογισμό του, θα λαμβάνονται υπόψη όλα τα πραγματικά έξοδα, περιλαμβανομένου του κόστους μισθοδοσίας.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, εξέφρασε την άποψη ότι δεν πρέπει να αναθεωρηθεί η ΚΔΠ27/91 που διέπει, μεταξύ άλλων, τη λειτουργία του ΚΑΑΥ και των Λεσχών, ως η εισήγησή μας, λόγω του ότι η τροποποίηση του εν λόγω Κανονισμού, ούτως ώστε ο ορισμός «κέρδους», το οποίο κατανέμεται στο ΓΕΕΦ και στις Λέσχες, να καθορίζει ότι για τον υπολογισμό του θα λαμβάνονται υπόψη όλα τα πραγματικά έξοδα περιλαμβανομένου του κόστους μισθοδοσίας, θα καταστήσει τις Λέσχες μη βιώσιμες, αφού οι τιμές που θα πρέπει να επιβάλουν για να είναι κερδοφόρες θα είναι απαγορευτικές για τη λειτουργία τους.

Λειτουργία φωτοβολταϊκών συστημάτων σε στρατόπεδα της Εθνικής Φρουράς. Κατά το 2010 εγκαταστάθηκαν φωτοβολταϊκά συστήματα σε στρατόπεδα της Εθνικής Φρουράς από έργα συγχρηματοδοτούμενα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως έχουμε ενημερωθεί, τη δαπάνη για την εγκατάσταση των συστημάτων κατέβαλε, μέσω σχετικού σχεδίου, η Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, η οποία, σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας, είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία τους. Στο Υπουργείο Άμυνας δεν τηρούνται οποιαδήποτε στοιχεία αναφορικά με το κόστος εγκατάστασης των συστημάτων, τις συμφωνίες παραγωγής ενέργειας κ.λπ., με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η αξιολόγησή τους.

Σημειώνεται ότι, το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, με επιστολή του ημερ. 30.4.2012, ενημέρωσε το Υπουργείο Άμυνας ότι, από έλεγχο που διενεργήθηκε, διαπιστώθηκε ότι μέρος κάποιων συστημάτων σε δύο στρατόπεδα τα οποία δεν είναι συνδεδεμένα με το δίκτυο της ΑΗΚ βρισκόταν εκτός λειτουργίας. Προς αποφυγή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον, βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία προκήρυξης προσφορών για εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης των φωτοβολταϊκών συστημάτων, τα οποία δεν είναι συνδεδεμένα με το δίκτυο της ΑΗΚ, που θα παρέχουν τη δυνατότητα παρακολούθησης, από τα γραφεία της Υπηρεσίας Ενέργειας, σε πραγματικό χρόνο, τόσο της παραγόμενης ενέργειας όσο και της κατάστασης του συστήματος.

Για βελτίωση της παρακολούθησης και αξιολόγησης της απόδοσης των πιο πάνω συστημάτων, εισηγηθήκαμε όπως ετοιμαστεί σχετικό μητρώο, στο οποίο να καταχωριστούν τα απαραίτητα στοιχεία.

Ο Γενικός Διευθυντής, μας πληροφόρησε ότι το Υπουργείο συμφωνεί με την εισήγησή μας και ότι γίνονται σχετικές διαβουλεύσεις με την Υπηρεσία Ενέργειας.

Μηχανογραφημένο σύστημα αδειών ανάπαυσης και ασθενείας υπαλλήλων. Το πιο πάνω σύστημα, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία στο Υπουργείο Άμυνας την 1.1.2008, αναπτύχθηκε και υποστηρίζεται από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ) και αφορά στη διαχείριση και παρακολούθηση των αδειών ανάπαυσης και ασθενείας των δημοσίων υπαλλήλων που είναι τοποθετημένοι στο Υπουργείο. Παρατηρήσαμε και πάλι αδυναμίες και ελλείψεις όσο αφορά στην ασφάλεια του συστήματος και την πρόσβαση σε αυτό.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, το ΤΥΠ βελτίωσε ορισμένα προβλήματα του συστήματος, αλλά το όλο θέμα θα ενσωματωθεί σε γενική μελέτη μηχανογράφησης του Υπουργείου Άμυνας.

Προσφορές.

(α) Διαδικασίες ανάθεσης σύμβασης σε εταιρεία, για την καταστροφή πυρομαχικών. Κατά τη συνεδρία του Ειδικού Κεντρικού Συμβουλίου Προσφορών (ΕΚΣΠ) ημερ. 20.12.2010, στην οποία παρακάθησε εκπρόσωπος μας ως παρατηρητής, αποφασίστηκε – στη βάση σχετικού σημειώματος που τέθηκε ενώπιον του ΕΚΣΠ – η προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης με Γαλλική εταιρεία, για την υποβολή προσφοράς για τις δύο εναλλακτικές λύσεις που επιλέγηκαν. Το αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης, που θα διεξαγόταν από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας (ΥΠΑΜ) και τη Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας, αποφασίστηκε να τεθεί ενώπιον του ΕΚΣΠ για λήψη απόφασης. Στη μετέπειτα συνεδρία του ΕΚΣΠ ημερ. 18.6.2012, αποφασίστηκε – στη βάση σημειώματος που τέθηκε ενώπιον του – η συνέχιση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με την προηγούμενη του απόφαση. Αποφασίστηκε επίσης όπως ζητηθεί αναθεωρημένη προσφορά από την εταιρεία, με βάση τα νέα δεδομένα. Τα νέα δεδομένα αφορούσαν την υποβολή προσφοράς για το κόστος αποστολής δείγματος στη Γαλλία για διεξαγωγή ελέγχων ασφαλείας, προκειμένου να διαπιστωθεί η δυνατότητα έκδοσης πιστοποιητικού μεταφοράς των πυρομαχικών, καθώς και για το κόστος της μεταφοράς στη συνέχεια όλων των πυρομαχικών (60.000) στη Γαλλία, για συντήρηση/επισκευή όσων δεν είχαν διαρροή (περίπου 30.000) και καταστροφής των υπολοίπων.

Στη συνέχεια, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, θεωρώντας ότι ενεργούσε στα πλαίσια της νέας νομοθεσίας [Ν.17 3(Ι)/2011] για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων στους τομείς της Άμυνας και Ασφάλειας που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2011, και επειδή το κόστος της προσφοράς για την πρώτη φάση (του ελέγχου ασφαλείας και έκδοσης πιστοποιητικού μεταφοράς των πυρομαχικών) ανερχόταν σε €340.000 (δηλ. ήταν κάτω από το όριο των €400.000 που προβλέπεται στη νομοθεσία και ως εκ τούτου δεν ενέπιπτε στις πρόνοιες της), προχώρησε σε διαπραγμάτευση με την εταιρεία, αποτέλεσμα της οποίας ήταν να συμφωνηθεί το ποσό των €330.000. Ακολούθως υπογράφηκε η σύμβαση. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε, όπως περιγράφεται στην παρούσα παράγραφο, δεν ήταν υπόψη μας, αφού δεν τέθηκε ενώπιον του Συμβουλίου Προσφορών, επειδή το ΥΠΑΜ θεώρησε ότι το κόστος της σύμβασης είναι κάτω από το προβλεπόμενο όριο των €400.000 και ως εκ τούτου δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου Προσφορών.

Όπως μας πληροφόρησε τον Μάιο 2013 ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, κατόπιν Πρότασης του ΥΠΑΜ, το θέμα τέθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο ενέκρινε τον Μάρτιο του 2013, την έναρξη διαδικασίας για τη φάση ελέγχου (προκαταρκτική) των πυρομαχικών.

Η Υπηρεσία μας ωστόσο διατηρεί σοβαρές επιφυλάξεις ως προς την διαδικασία που ακολουθήθηκε. Κατά την άποψη μας, εφόσον αφενός το αντικείμενο της σύμβασης αποτελεί ένα μικρό μέρος της όλης σύμβασης (€20 εκ.) που ενδεχομένως να αποφασιστεί – στη συνέχεια – να ανατεθεί στην εν λόγω εταιρεία (αφού είναι η κατασκευάστρια και αυτή που θα πραγματοποιήσει τους ελέγχους) για την επισκευή ή/και καταστροφή τους και, αφετέρου, η διαδικασία ξεκίνησε με αποφάσεις του Συμβουλίου Προσφορών, θα έπρεπε να συνεχιστεί μέσω του, και η οποιαδήποτε απόφαση να ληφθεί από το Συμβούλιο Προσφορών, ως το αρμόδιο όργανο, και όχι από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Οι πιο πάνω απόψεις μας διαβιβάστηκαν στον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ στις 30.5.2013, ο οποίος μας πληροφόρησε με επιστολή του ημερ. 26.6.2013 ότι η σύμβαση που υπογράφηκε είναι ανεξάρτητη, χωρίς καμία δέσμευση του ΥΠΑΜ για ανάθεση της μετέπειτα ενδεχόμενης συντήρησης/ επισκευής των πυρομαχικών. Δεν μας πληροφόρησε ωστόσο, τις εναλλακτικές επιλογές που θα έχει το ΥΠΑΜ, σε περίπτωση που αποφασιστεί είτε η συντήρηση/επισκευή τους, είτε η καταστροφή τους, είτε συνδυασμός των δύο.

(β) Προσφορές για την προμήθεια τροφίμων για τις ανάγκες της Εθνικής Φρουράς.

- (i) Προσφορά αρ. 3/2012 (ΤΡ&ΥΠ) για την προμήθεια κρεάτων, πουλερικών και ψαριών κατεψυγμένων για τις ανάγκες της Εθνικής Φρουράς για την περίοδο 1.1.2013 μέχρι 31.12.2013.** Τον Μάιο 2012, το Υπουργείο προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια κρεάτων, πουλερικών και ψαριών κατεψυγμένων για τις ανάγκες της Εθνικής Φρουράς, για την περίοδο από 1.1.2013 μέχρι 31.12.2013, με εκτίμηση δαπάνης €2.935.000+ΦΠΑ.

Τον Ιούλιο 2012 υποβλήθηκαν οκτώ προσφορές για τα διάφορα είδη του διαγωνισμού, αφού, με βάση τις πρόνοιες των εγγράφων του, η κατακύρωση θα γινόταν στη χαμηλότερη ανά είδος τιμή, ανά επαρχία.

Τον Σεπτέμβριο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών, στο οποίο είχε υποβληθεί η έκθεση αξιολόγησης για εξέταση και λήψη απόφασης, αποφάσισε όπως η επιτροπή αξιολόγησης αποταθεί στους προσφοροδότες, τις προσφορές των οποίων – η επιτροπή – είχε κρίνει ως απαράδεκτες, λόγω της μη υποβολής με την προσφορά τους διάφορων πιστοποιητικών που απαιτούνταν, και να τους ζητήσει την υποβολή των εν λόγω πιστοποιητικών εκ των υστέρων.

Τον ίδιο μήνα και, με βάση τη συμπληρωματική έκθεση αξιολόγησης, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στην προσφορά με τη χαμηλότερη τιμή ανά είδος κάθε επαρχίας, η οποία ικανοποιούσε τους όρους του διαγωνισμού. Σημειώνεται ότι, όπως αναφερόταν στη συμπληρωματική έκθεση αξιολόγησης, ένας εκ των προσφοροδοτών, από τους οποίους είχε ζητηθεί να υποβάλουν εκ των υστέρων τα πιστοποιητικά που δεν είχαν υποβάλει, και συγκεκριμένα το έντυπο επιθεώρησης των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, δεν είχε ανταποκριθεί. Ωστόσο, η επιτροπή αξιολόγησης απευθύνθηκε στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, οι οποίες διαβεβαίωσαν ότι ο εν λόγω προσφοροδότης κατείχε το πιο πάνω πιστοποιητικό και, ως εκ τούτου, εισηγήθηκαν στο Συμβούλιο Προσφορών την κατακύρωση – σε αυτόν – των 5 από τα 8 είδη του διαγωνισμού. Το Συμβούλιο Προσφορών υιοθέτησε τις εισηγήσεις της επιτροπής αξιολόγησης και τον Σεπτέμβριο 2012 αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού σύμφωνα με τις εισηγήσεις της.

Τον Οκτώβριο 2012, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων στους επιτυχόντες προσφοροδότες, ο δικηγόρος του πιο πάνω προσφοροδότη, με επιστολή του προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, αμφισβήτησε την εγκυρότητα της προσφοράς του πελάτη του καθώς και της όλης διαδικασίας που είχε ακολουθηθεί από τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου, που είχε ως αποτέλεσμα να γίνει αποδεκτή η προσφορά του, χωρίς ο ίδιος να υποβάλει το πιστοποιητικό που του ζητήθηκε. Επιπρόσθετα, ανέφερε ότι εξ αιτίας της καθυστέρησης στην ολοκλήρωση της διαδικασίας του διαγωνισμού, οι τιμές είχαν – στο μεταξύ – αυξηθεί δραματικά και, ως εκ τούτου, ο πελάτης του δεν επιθυμούσε να του ανατεθεί η σύμβαση.

Τον ίδιο μήνα, κατά την εξέταση της πιο πάνω επιστολής από το Συμβούλιο Προσφορών, ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας εισηγήθηκε όπως η Αναθέτουσα Αρχή, ζητήσει αφενός νομική συμβουλή από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, σχετικά με τον τρόπο χειρισμού του θέματος από τα αρμόδια όργανα και, αφετέρου, να φροντίσει ώστε η ισχύς, καθώς και η εγγύηση συμμετοχής της πιο πάνω προσφοράς, ανανεωθούν έγκαιρα (έληγαν αρχές Νοεμβρίου και αρχές Δεκεμβρίου 2012 αντίστοιχα).

Τον Οκτώβριο 2012, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας πληροφόρησε – μεταξύ άλλων – τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου ότι, οι ενέργειες τόσο του Συμβουλίου Προσφορών όσο και της επιτροπής αξιολόγησης δεν ήταν νομικά επιτρεπτές και καθιστούσαν την απόφαση που είχε ληφθεί νομικά εσφαλμένη.

Ως εκ τούτου, και για κάλυψη των άμεσων αναγκών του Υπουργείου στα είδη της συγκεκριμένης προσφοράς, εισηγηθήκαμε όπως το Υπουργείο προχωρήσει με τη ζήτηση προσφορών, είτε με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με τις εταιρείες οι οποίες είχαν υποβάλει

προσφορά στον προηγούμενο διαγωνισμό (αρ. 3/2012), είτε με την προκήρυξη ανοικτού διαγωνισμού.

Τον Νοέμβριο 2012 ωστόσο, και παρά το γεγονός ότι οι σχετικές συμβάσεις δεν είχαν υπογραφεί, το Συμβούλιο Προσφορών απέρριψε αίτημα της Αναθέτουσας Αρχής για προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης για την προμήθεια των εν λόγω ειδών, θεωρώντας ότι υπήρχε εισημμένη απόφαση του – ως αρμοδίου οργάνου – που ήταν εκτελεστή. Δηλαδή, τα μέλη του Συμβουλίου Προσφορών, δεν έλαβαν υπόψη τη γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα – ως όφειλαν – σύμφωνα με την οποία η κατακύρωση του εν λόγω διαγωνισμού στον συγκεκριμένο προσφοροδότη, δεν ήταν νόμιμη και, επέμεναν στην προηγούμενη απόφαση τους, για ανάθεση της σύμβασης.

Ενόψει των πιο πάνω, τον ίδιο μήνα, κατόπιν και δεύτερης γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα, με την οποία τονιζόταν ο ρόλος και οι υποχρεώσεις των μελών τα οποία απαρτίζουν τα Συμβούλια Προσφορών/Επιτροπές Αξιολόγησης, καθώς και η δέσμευση τους με τις σχετικές γνωμοδοτήσεις του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, εισηγηθήκαμε στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου όπως το θέμα τεθεί εκ νέου στο Συμβούλιο Προσφορών για λήψη απόφασης, ως προς τη συγκεκριμένη κατακύρωση.

Τον Φεβρουάριο 2013, μετά από οδηγίες του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου, το θέμα τέθηκε εκ νέου ενώπιον του Συμβουλίου Προσφορών, για εξέταση και λήψη απόφασης. Κατά τη συνεδρία του Συμβουλίου ωστόσο, η Αναθέτουσα Αρχή ανέφερε ότι η ισχύς των προσφορών είχε λήξει τον Νοέμβριο 2012 και, ως εκ τούτου, το Συμβούλιο δεν προχώρησε στην εξέταση του διαγωνισμού, εφόσον δεν υπήρχαν ενώπιον του προσφορές σε ισχύ.

Ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας επεσήμανε ότι ήταν υποχρέωση του Υπουργείου, ως Αναθέτουσας Αρχής, να ζητήσει – έγκαιρα – ανανέωση της ισχύος των προσφορών, όπως εξάλλου είχαμε υποδείξει (τον Οκτώβριο 2012), ώστε το Συμβούλιο, ως το αρμόδιο όργανο, να μπορεί να εξετάσει και να αποφασίσει για την τύχη του διαγωνισμού, με βάση και τις γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα.

- (ii) **Καταγγελίες για προσφορές και συμβάσεις προμήθειας τροφίμων για τις ανάγκες της Εθνικής Φρουράς.** Τον Αύγουστο 2013, υποβλήθηκαν στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, καταγγελίες/ισχυρισμοί από τον Συντονιστή των συμβάσεων προμήθειας τροφίμων της Εθνικής Φρουράς – οι οποίες κοινοποιήθηκαν και στην Υπηρεσία μας – ότι, προσφορές οι οποίες είχαν υποβληθεί και ήταν κατά την άποψη του άκυρες, είχαν γίνει αποδεκτές από τα αρμόδια όργανα, με αποτέλεσμα να ανατεθούν οι αντίστοιχες συμβάσεις, ενώ η διαχείριση τους δεν γινόταν σύμφωνα με τους όρους τους, με αποτέλεσμα οι ανάδοχοι να αποκομίζουν επιπλέον όφελος, εις βάρος του δημοσίου.

Τον Σεπτέμβριο 2013, κατόπιν έρευνας της Υπηρεσίας μας, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- Αρκετές από τις καταγγελίες/ισχυρισμούς, ευσταθούσαν, ωστόσο παρόμοιες ελλείψεις/αποκλίσεις παρουσίαζαν και άλλες προσφορές, πέραν αυτών που κατονομάζονταν στην καταγγελία.
- Τα έγγραφα των διαγωνισμών προμήθειας τροφίμων του Υπουργείου Άμυνας χρήζουν αναθεώρησης/βελτίωσης, έτσι ώστε να αποφεύγονται στο μέλλον παρόμοια φαινόμενα και να υπάρχει σαφής καθορισμός και διάκριση των ευθυνών/εξουσιών των εμπλεκόμενων στις σχετικές συμβάσεις. Χρήζουν επίσης απλοποίησης – χωρίς υποβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων – οι απαιτήσεις των εγγράφων των εν λόγω διαγωνισμών, ιδιαίτερα ως προς την αίτηση υποβολής μεγάλου αριθμού εγγράφων/ πιστοποιητικών, με σκοπό τη συμμετοχή και, κατ' επέκταση, την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού, προς όφελος του δημοσίου (με την υποβολή οικονομικά πιο συμφέρουσων τιμών).

- Η διαχείριση των εν λόγω συμβάσεων χρειάζεται αρκετή βελτίωση σε όλα τα στάδια (καθορισμός των αναγκών, ετοιμασία των εγγράφων του διαγωνισμού, ανάθεση υλοποίηση), έτσι ώστε να ασκείται ικανοποιητικός έλεγχος, για διασφάλιση αφενός της υγιεινής και της ποιότητας των τροφίμων καθώς και της μη υπέρβασης των συμβατικών ποσοτήτων και, αφετέρου, να μην σημειώνονται ελλείψεις στην προμήθεια των τροφίμων της Εθνικής Φρουράς.
- Λαμβάνοντας υπόψη το πολύπλοκο και τον αριθμό των υπό αναφορά συμβάσεων (λόγω των πολλών ειδών τροφίμων και Μονάδων της Εθνικής Φρουράς οι οποίες παραγγέλλουν/ παραλαμβάνουν τα εν λόγω είδη), εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να δοθεί από το Υπουργείο μεγαλύτερη βαρύτητα στην παρακολούθηση και στον συντονισμό τους, με τον διορισμό περισσότερων συντονιστών, οι οποίοι, σε συνεργασία με τις Μονάδες που παραγγέλλουν/παραλαμβάνουν τα τρόφιμα, να είναι σε θέση να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις συμβάσεις.
- Τα άτομα που απαρτίζουν τις επιτροπές παραλαβής στις Μονάδες της Εθνικής Φρουράς, θα πρέπει να τύχουν της κατάλληλης εκπαίδευσης, ώστε να είναι σε θέση να ασκούν ικανοποιητικό έλεγχο στα είδη που παραλαμβάνουν. Θα πρέπει επίσης να ενημερώνονται επαρκώς για τις πρόνοιες των συμβάσεων.

Η υιοθέτηση και εφαρμογή των πιο πάνω εισηγήσεων, θα βελτιώσει σημαντικά τη διαχείριση, τόσο των συμβάσεων όσο και των υπό προμήθεια προϊόντων, συμβάλλοντας στον ικανοποιητικό έλεγχο της ποιότητας και ποσότητας των τροφίμων καθώς και των σχετικών κονδυλίων.

(γ) Σύμβαση για την προμήθεια τριών μεταφορικών ελικοπτέρων Έρευνας και Διάσωσης για την Εθνική Φρουρά. Όπως αναφέρθηκε στην Έκθεσή μας για το 2011, η σύμβαση υπογράφηκε τον Νοέμβριο 2008 και αφορούσε την προμήθεια τριών μεταφορικών ελικοπτέρων έρευνας και διάσωσης, συσκευών υποστήριξης, ανταλλακτικών, βιβλιογραφίας και υπηρεσιών, συνολικής αξίας €45.105.000.

Με βάση τις σχετικές πρόνοιες της σύμβασης, η παράδοση των ελικοπτέρων προβλεπόταν να γίνει σε 24, 26 και 29 μήνες αντίστοιχα, για κάθε ελικόπτερο, μετά την ενεργοποίηση της σύμβασης (η οποία έγινε τον Δεκέμβριο 2008). Δηλαδή το πρώτο θα παραδιδόταν τον Δεκέμβριο 2010, το δεύτερο τον Φεβρουάριο 2011 και το τρίτο τον Μάιο 2011.

Τελικά, τα δύο πρώτα ελικάπτερα παραδόθηκαν έγκαιρα και παρελήφθησαν από την Εθνική Φρουρά με βάση το πιο πάνω χρονοδιάγραμμα, ενώ το τρίτο αφίχθηκε στην Κύπρο τον Ιούλιο 2011, αλλά δεν είχε γίνει η παραλαβή του, αφού, κατά τη διάρκεια των ελέγχων αποδοχής πεδίου, είχε διαπιστωθεί ότι η συμβατότητα του φωτισμού με διόπτρες νυχτερινής όρασης, σε αριθμό συσκευών/οργάνων του (7), δεν ήταν σύμφωνη με τα προβλεπόμενα στη σύμβαση. Μέχρι τότε, είχε καταβληθεί στον Ανάδοχο το ποσό των €34.550.985, ενώ εκκρεμούσε η πληρωμή ποσού ύψους €10.554.015, το οποίο αφορούσε το υπολειπόμενο ποσό για εξόφληση του τρίτου ελικοπτέρου καθώς και μικρού αριθμού ανταλλακτικών. Σημειώνεται ότι το ίδιο πρόβλημα παρουσιαζόταν επίσης και στα άλλα δύο ελικάπτερα, τα οποία ωστόσο είχαν ήδη παραληφθεί και πληρωθεί χωρίς να εντοπιστεί έγκαιρα η εν λόγω ουσιώδης απόκλιση.

Ενόψει των πιο πάνω, επισημάναμε – μεταξύ άλλων – ότι με τους χειρισμούς που έγιναν, είχαν ήδη παραληφθεί τα 2 ελικάπτερα, παρά την παρέκκλιση από ουσιώδη όρο του διαγωνισμού και, ως εκ τούτου, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως διεξαχθεί έρευνα από το Υπουργείο Άμυνας, ώστε να διαπιστωθούν τυχόν ευθύνες από τον όλο χειρισμό του θέματος. Η διεξαγωγή της πιο πάνω έρευνας εκκρεμεί μέχρι σήμερα.

Τον Μάρτιο 2013, το Υπουργείο απέστειλε επιστολή στον Ανάδοχο της σύμβασης, η οποία κοινοποιήθηκε στην Υπηρεσία μας, με την οποία του ζητούσε την υποβολή πιστωτικής σημείωσης ύψους €96.900 + €47.253 (για άλλη παραβίαση όρων της σύμβασης), λόγω καθυστερήσεων στην παράδοση εξοπλισμού, με σκοπό να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά για την αγορά ανταλλακτικών και υπηρεσιών, αντί να προχωρήσει σε χρηματική αποκοπή, όπως προβλέπουν οι όροι της σύμβασης.

Τον Απρίλιο 2013, πληροφορήσαμε τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου ότι η πιο πάνω απόφαση του για τον τρόπο καταβολής των χρηματικών αποζημιώσεων – με την έκδοση από τον Ανάδοχο πιστωτικών σημειώσεων – αντίκειται αφενός στους όρους της σύμβασης και, αφετέρου, αποτελούσε δυσμενέστερη επιλογή για το δημόσιο. Τον πληροφορήσαμε επίσης ότι αρμόδιο όργανο για την αποδοχή/έγκριση της πιο πάνω τροποποίησης όρου της σύμβασης, είναι η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων, προς την οποία θα έπρεπε να είχε υποβληθεί (μέσω της Τμηματικής Επιτροπής), σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε – για διασφάλιση των συμφερόντων του δημοσίου – όπως μεριμνήσει για την πιστή εφαρμογή των όρων της σύμβασης ή/και την τήρηση των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία διαδικασιών για την τροποποίηση τους, και ενημερώσει την Υπηρεσία μας για τα μέτρα/ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση.

Τέλος, όσον αφορά τις μελλοντικές αγορές υπηρεσιών ή/και εξαρτημάτων, επισημάναμε ότι αυτές υπόκεινται στις πρόνοιες του σχετικού Νόμου [Ν.173(Ι)/2011], με τις οποίες δεν συμμορφωνόταν η πιο πάνω απόφαση του.

Τον Αύγουστο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- (i) Το Υπουργείο είχε ζητήσει τον Οκτώβριο 2010 από τον Ανάδοχο, την καταβολή του ποσού των €47.253, ως ρήτρα για την καθυστέρηση στις παραδόσεις υλικών. Ο Ανάδοχος συμφώνησε με το ύψος του ποσού της αποζημίωσης, ωστόσο πρότεινε την έκδοση πιστωτικής σημείωσης – έναντι του εν λόγω ποσού – για να χρησιμοποιηθεί κατά την αγορά υπηρεσιών και ανταλλακτικών στο μέλλον. Παρόλον ότι το Υπουργείο δεν είχε αποδεκτεί το αίτημα του, ο Ανάδοχος δεν είχε καταβάλει μέχρι τότε το πιο πάνω ποσό.
- (ii) Τον Μάρτιο 2013, υπολογίστηκαν νέες αποζημιώσεις ύψους €96.900 και ζητήθηκε από τον Ανάδοχο η κατάθεση του πιο πάνω ποσού στον Κυβερνητικό Λογαριασμό, παρέχοντας του ωστόσο και την εναλλακτική επιλογή έκδοσης πιστωτικής σημείωσης, τόσο για το νέο ποσό όσο και για το προηγούμενο. Αυτό είχε αποφασιστεί σε συνεννόηση με το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας, με την προϋπόθεση ότι θα γινόταν αγορά υλικών/υπηρεσιών που να καλύπτουν τα ποσά της πιστωτικής σημείωσης εντός του 2013, κάτι το οποίο είχε επιβεβαιωθεί και από τη Διεύθυνση Εξοπλισμών του Υπουργείου Άμυνας.
- (iii) Συμφωνούσε με την παρατήρηση μας ότι οι μελλοντικές αγορές υπηρεσιών ή/και εξαρτημάτων υπόκεινται στις πρόνοιες του Νόμου Ν.173(Ι)/2011, σημειώνοντας ταυτόχρονα ότι, ειδικά για τα πτητικά μέσα, η προμήθεια των πλείστων ανταλλακτικών πραγματοποιείται με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης – σύμφωνα με τις πρόνοιες της πιο πάνω νομοθεσίας – αφού αυτά δεν διατίθενται από άλλο προμηθευτή, εκτός από τον κατασκευαστή.
- (δ) **Σύμβαση ΚΟΥ 039 για την προμήθεια 309 οχημάτων διαφόρων τύπων για της ανάγκες της Εθνικής Φρουράς.** Με βάση τις πρόνοιες της σύμβασης, την οποία είχε υπογράψει το Νοέμβριο 2009 το Υπουργείο Άμυνας με τον Ανάδοχο, έναντι €38.129.427, η παράδοση των 309 οχημάτων, θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί τμηματικά μέχρι τον Οκτώβριο 2011. Ωστόσο, μέχρι τον Ιούλιο 2013 είχαν παραδοθεί 180 οχήματα, από τα οποία τα 143 εντός του προβλεπόμενου χρονοδιαγράμματος και τα 37 εκπρόθεσμα.

Τον Ιούνιο 2013, ο Ανάδοχος πληροφόρησε το Υπουργείο για προβλήματα τα οποία αντιμετώπιζε στη συνεργασία του με τον κατασκευαστή από τον οποίο προμηθευόταν το πλαίσιο των οχημάτων, ζητώντας την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων για την ολοκλήρωση των παραδόσεων, με τη διερεύνηση εκ μέρους του Υπουργείου της δυνατότητας αντικατάστασης των πλαισίων της πιο πάνω κατασκευάστριας εταιρείας, με αντίστοιχα από άλλον κατασκευαστή. Επίσης, δήλωσε ότι προτίθετο να παραδώσει άλλα 11 οχήματα περί το τέλος Ιουλίου 2013, ενώ για τα υπόλοιπα 118 οχήματα, δεν είχε δώσει οποιαδήποτε πληροφόρηση σχετικά με την παράδοση τους.

Τον Ιούλιο 2013, το Υπουργείο πληροφόρησε τον Ανάδοχο ότι αφενός η πρόταση του δεν ήταν αποδεκτή και, αφετέρου, η παράλειψη του να παραδώσει τα εν λόγω οχήματα εντός του προβλεπόμενου από τη σύμβαση χρονοδιαγράμματος, αποτελούσε σαφή παραβίαση της. Επίσης, τον πληροφόρησε ότι, ενόψει της

εκπρόθεσμης παράδοσης των 37 οχημάτων, είχαν υπολογιστεί και επιβληθεί ρήτρες καθυστέρησης – με βάση τις σχετικές πρόνοιες της σύμβασης – συνολικού ύψους €202.911. Ο Ανάδοχος, παρά τις επανειλημμένες υπενθυμίσεις, δεν ανταποκρίθηκε – καταβάλλοντας το πιο πάνω ποσό – παραβιάζοντας έτσι τη σχετική πρόνοια της σύμβασης, σύμφωνα με την οποία θα έπρεπε να το καταβάλει εντός 30 ημερών από την ημερομηνία που είχε υπολογιστεί και ζητηθεί από το Υπουργείο.

Ενόψει των πιο πάνω, και αφού το Υπουργείο είχε επιδείξει όλη τη δυνατή κατανόηση στα προβλήματα που αντιμετώπιζε ο Ανάδοχος, ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίηση της σύμβασης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου τον πληροφόρησε ότι, ενεργώντας στα πλαίσια του σχετικού άρθρου της σύμβασης, το Υπουργείο Άμυνας αποφάσισε τον τερματισμό της σύμβασης και θα προέβαινε – αμέσως – στα δέοντα, για κατάσχεση των τραπεζικών εγγυητικών. Τέλος, τον ενημέρωσε ότι, ενόψει των πιο πάνω, το Υπουργείο Άμυνας δεν συναινούσε σε άλλη εκπρόθεσμη παράδοση οχημάτων και δεν προτίθετο να παραλάβει τα 11 οχήματα, τα οποία – όπως είχε δηλώσει ο Ανάδοχος – θα παρέδιδε μέχρι το τέλος Ιουλίου 2013.

Τον Ιούλιο 2013, ο Ανάδοχος προσέφυγε στα Ελληνικά Δικαστήρια, αιτούμενος την ανάκληση αφενός της απόφασης του Υπουργείου για διακοπή της σύμβασης και, αφετέρου, την αναστολή εκτέλεσης της απαίτησης για κατάσχεση των τραπεζικών εγγυητικών.

Η απόφαση για την πιο πάνω αίτηση εκκρεμεί.

2.10.1 ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Μέρος Α

Στρατιωτικές Παραγωγικές Σχολές (Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ) και Στρατιωτικές Σχολές Υπαξιωματικών (ΣΣΥ) της Ελλάδας). Για κάλυψη των αναγκών της Εθνικής Φρουράς σε μόνιμο προσωπικό, το Υπουργείο Άμυνας αποστέλλει κάθε χρόνο, με υποτροφία, αριθμό πολιτών της Δημοκρατίας για φοίτηση στα ΑΣΕΙ και στις ΣΣΥ της Ελλάδας, ανάλογα με τις θέσεις που εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο. Μετά την επιλογή των προσώπων που θα φοιτήσουν στα ΑΣΕΙ και ΣΣΥ, αυτοί διορίζονται, από τον Υπουργό Άμυνας, ως Οπλίτες στον Στρατό της Δημοκρατίας και αποστέλλονται ως υπότροφοι της Κυπριακής Δημοκρατίας, για φοίτηση στα ΑΣΕΙ και στις ΣΣΥ, αφού προηγουμένως υπογράψουν σχετική συμφωνία.

Σχετικά με τα πιο πάνω, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

(α) Εξαίρεση από την αναστολή πλήρωσης θέσεων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Στρατού της Δημοκρατίας Νόμου του 1990 έως 2013, οι απόφοιτοι των ΑΣΕΙ και των ΣΣΥ, διορίζονται από την επομένη της αποφοίτησής τους ως Ανθυπολοχαγοί και Λοχίες, αντίστοιχα, στον Στρατό της Δημοκρατίας. Σύμφωνα με επιστολή της Βουλής των Αντιπροσώπων, ημερ. 20.7.2012, προς το Υπουργείο Οικονομικών, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού, σε συνεδρία της που πραγματοποιήθηκε στις 19.7.2012, αποφάσισε την εξαίρεση, από την αναστολή πλήρωσης, 34 θέσεων Ανθυπολοχαγού και 20 θέσεων Λοχία, ώστε να διοριστούν σ'αυτές οι 34 και 20 απόφοιτοι των ΑΣΕΙ και ΣΣΥ, αντίστοιχα.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι τελικά κατά το 2012 αποφοίτησαν 33 και 19 οπλίτες που φοιτούσαν στα ΑΣΕΙ και ΣΣΥ, αντίστοιχα, οι οποίοι διορίστηκαν σε αντίστοιχες θέσεις Ανθυπολοχαγού και Λοχία.

(β) Καθορισμός των εισακτέων στα ΑΣΕΙ και στις ΣΣΥ. Ο αριθμός των εισακτέων στα ΑΣΕΙ και στις ΣΣΥ, για κάθε ακαδημαϊκό έτος, καθορίζεται από το Υπουργείο Άμυνας, σε συνεργασία με το ΓΕΕΦ, και σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 25.6.1997, ο αριθμός αυτός τυγχάνει της εκ των προτέρων έγκρισής του.

Το Υπουργείο Άμυνας, με επιστολή του ημερ. 10.1.2013, προς το Υπουργείο Οικονομικών, αναφέρει ότι ο αριθμός των εισακτέων για το έτος 2013-2014 καθορίστηκε, από το Υπουργείο, σε 87, σημειώνοντας ότι ο αριθμός αυτός είναι αναγκαίος, έτσι ώστε να διατηρηθούν σε οριακά σημεία οι δυνατότητες εκτέλεσης των επιχειρησιακών αποστολών της Εθνικής Φρουράς. Σε επιστολή του ημερ. 6.2.2013, προς το Υπουργείο Άμυνας, το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (ΤΔΔΠ), αναφέρει ότι ο αριθμός των εισακτέων

θα πρέπει να περιοριστεί στα ελάχιστα δυνατά επίπεδα, ούτως ώστε να μην απαιτηθεί η δημιουργία πρόσθετων θέσεων, πέραν των 53 θέσεων που θα προκύψουν κατά τα έτη 2014-2016, με βάση τον αριθμό των ατόμων που φοιτούν σήμερα στις Στρατιωτικές Παραγωγικές Σχολές (ΣΠΣ). Όπως αναφέρει, για να καταστεί αυτό δυνατό, θα πρέπει να εισαχθούν στις ΣΠΣ ισάριθμα άτομα με τις αναμενόμενες αφυπηρετήσεις Αξιωματικών και Υπαξιωματικών κατά τα έτη 2017 και 2015, αντίστοιχα, αφού κατά τα έτη αυτά θα αποφοιτήσουν όσοι εισαχθούν το 2013. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την ίδια επιστολή, το Υπουργείο Οικονομικών εισηγήθηκε την εισαγωγή 26 ατόμων στις ΣΠΣ (21 στα ΑΣΕΙ και 5 στις ΣΣΥ). Επίσης, στην ίδια επιστολή, το ΤΔΔΠ επισημαίνει ότι, τυχόν υιοθέτηση της εισήγησης για εισαγωγή 87 ατόμων συνεπάγεται τη δημιουργία 114, αντί 53, πρόσθετων θέσεων κατά την περίοδο 2014-2017 και θα επηρεάσει τόσο το πλάνο μείωσης της απασχόλησης στη Δημόσια Υπηρεσία κατά 5.000 άτομα το 2016, όσο και το πλάνο κατάργησης 1.880 θέσεων μέχρι το 2016, τα οποία διαβιβάστηκαν στην Τρόικα.

Οι πιο πάνω θέσεις του Υπουργείου Οικονομικών ενσωματώθηκαν στη σχετική Πρόταση του Υπουργείου Άμυνας, προς το Υπουργικό Συμβούλιο, στην οποία αναφέρεται ότι το Υπουργείο Άμυνας δεν συμφωνεί με την πιο πάνω εισήγηση, καθότι ο αριθμός των 26 ατόμων δεν ικανοποιεί ούτε κατ' ελάχιστο τις πραγματικές ανάγκες της Εθνικής Φρουράς. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 14.2.2013, ενέκρινε την εισαγωγή 87 ατόμων στα ΑΣΕΙ και ΣΣΥ.

(γ) Εκπαιδευτικό επίδομα σε φοιτητές των Στρατιωτικών Παραγωγικών Σχολών. Η συνολική δαπάνη για τους φοιτητές των ΣΠΣ ανήλθε, κατά το 2012, στις €406.571 και αφορά στο μηνιαίο επίδομα ύψους €150 που καταβάλλεται σε όλους τους φοιτητές των ΣΠΣ, στο πτητικό επίδομα που καταβάλλεται στους ιπτάμενους ίκαρους, στο επίδομα που καταβάλλεται στους φοιτητές της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων που συμμετέχουν στον θερινό εκπαιδευτικό πλου, καθώς και στο κόστος των αεροπορικών εισιτηρίων των πρωτοετών και τελειόφοιτων των ΣΠΣ. Όπως παρατηρήσαμε, το Υπουργείο Άμυνας καταβάλλει για κάθε φοιτητή στα ΑΣΕΙ και στις ΣΣΥ, για την τετραετή και διετή φοίτησή του, αντίστοιχα, συνολικό ποσό ύψους €8.640 και €4.440, αντίστοιχα.

Ενόψει της σημαντικής συνολικής δαπάνης, που είναι επαναλαμβανόμενη και βαρύνει ετησίως τον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Άμυνας, εισηγήθηκε, όπως, κάτω από τις τρέχουσες δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες, η παραχώρηση του πιο πάνω επιδόματος επαναξιολογηθεί, ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη ότι, βάσει των διατάξεων της νομοθεσίας, οι απόφοιτοι των ΣΠΣ απολαμβάνουν δωρεάς φοίτησης και διορίζονται άμεσα στον Στρατό της Δημοκρατίας, έχουν δηλαδή εγγυημένη απασχόληση. Επισημάνουμε ότι, πέραν του πιο πάνω επιδόματος και του κόστους των αεροπορικών εισιτηρίων, οι οικογένειες των φοιτητών των ΑΣΕΙ είναι, σύμφωνα με τους περί Φοιτητικής Χορηγίας Νόμους, δικαιούχοι της φοιτητικής χορηγίας, η οποία καταβάλλεται από την Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων του Υπουργείου Οικονομικών, νοουμένου ότι πληρούν τα σχετικά εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι, λόγω των δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε, στις 2.8.2008, όπως το εκπαιδευτικό επίδομα για τους νεοεισερχόμενους εκπαιδευόμενους στις Παραγωγικές Σχολές μειωθεί κατά 50%, ενώ για τους υφιστάμενους εκπαιδευόμενους μειωθεί κατά 10%. Επίσης, ενέκρινε τον τερματισμό της παραχώρησης του 13^{ου} και 14^{ου} εκπαιδευτικού επιδόματος στους υφιστάμενους εκπαιδευόμενους των Παραγωγικών Σχολών.

Επιδόματα Στρατιωτικών Ακολούθων. Το ποσό που δαπανήθηκε, κατά το 2012, για την κάλυψη του γενικού επιδόματος εξωτερικού και επιδόματος ενοικίου στους 14 Στρατιωτικούς Ακόλουθους, που ήταν τοποθετημένοι στο εξωτερικό, ανήλθε στις €800.788 (2011: €721.2690) και αφορά στο Γενικό Επίδομα Εξωτερικού (€662.088) και Επιδόματα Ενοικίου (€138.700). Από το σύνολο των 14 Αξιωματικών που ήταν τοποθετημένοι ως Στρατιωτικοί Ακόλουθοι, οι επτά είχαν βαθμό Αντισυνταγματάρχη (κλίμακα Α13(ii)), οι πέντε βαθμό Ταγματάρχη (κλίμακα Α12(ii)), ο ένας Λοχαγού (κλίμακα Α10(i)) και ο ένας Επιλοχία (κλίμακα Α7(ii)).

Το ύψος των υπό αναφορά επιδομάτων αυξομειώνεται ανάλογα με την κλίμακα των υπαλλήλων/στελεχών. Ενόψει, αφενός, των πιο πάνω και του σημαντικού ποσού που επιβαρύνει ετησίως τον Προϋπολογισμό για την καταβολή των εν λόγω επιδομάτων, και αφετέρου των δυσμενών οικονομικών συνθηκών, εισηγήθηκε

όπως αξιολογηθεί το ενδεχόμενο τοποθέτησης στελεχών, ως Στρατιωτικών Ακολούθων, οι οποίοι βρίσκονται στη χαμηλότερη δυνατή βαθμίδα που εξυπηρετεί τον σκοπό της τοποθέτησής τους.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας, τα στελέχη που τοποθετούνται ως Ακόλουθοι Άμυνας απαιτείται όπως κατέχουν τους βαθμούς του Αντισυνταγματάρχη ή Συνταγματάρχη, καθόσον αυτό αποτελεί πρακτική που εφαρμόζεται από όλα τα κράτη μέλη και επιπλέον έχουν και τις απαιτούμενες γνώσεις για τη θέση.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι το Υπουργικό Συμβούλιο, στη συνεδρία του ημερ. 2.8.2013, αποφάσισε την επανεξέταση όλων των Λειτουργών της Δημοκρατίας που υπηρετούν στο εξωτερικό.

Σύνθεση αποστολών που μεταβαίνουν στο εξωτερικό για συνέδρια, διαπραγματεύσεις και άλλους υπηρεσιακούς λόγους. Η δαπάνη για τη συμμετοχή στελεχών του Υπουργείου Άμυνας και της Εθνικής Φρουράς σε αποστολές στο εξωτερικό ανήλθε, κατά το 2012, στις €501.381.

Σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 22.11.1995, στην αντιπροσωπεία κυβερνητικών αποστολών που μεταβαίνουν στο εξωτερικό για συνέδρια, διαπραγματεύσεις και άλλους υπηρεσιακούς λόγους, θα μετέχουν μέχρι δύο πρόσωπα, ενώ στις περιπτώσεις όπου απαιτείται αντιπροσώπευση πέραν των δύο προσώπων, θα πρέπει να υποβάλλεται Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση. Το πιο πάνω επισημαίνεται και σε εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 11.4.2013.

Διαπιστώσαμε περιπτώσεις όπου ο αριθμός των ατόμων που μετείχαν σε αποστολές στο εξωτερικό υπερέβαινε τα δύο άτομα, χωρίς να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη έγκριση.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου επισήμανε ότι, στον Προϋπολογισμό για το έτος 2013, οι πιστώσεις για συμμετοχή στελεχών του Υπουργείου Άμυνας και της Εθνικής Φρουράς σε αποστολές στο εξωτερικό έχουν μειωθεί σημαντικά και ανέρχονται στις €220.000, σημειώνοντας ότι το Υπουργείο Άμυνας έχει συμμορφωθεί πλήρως με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 11.4.2013.

Ευδόκιμος τερματισμός της υπηρεσίας Αξιωματικών του Στρατού της Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 51(1) των περί Αξιωματικών του Στρατού της Δημοκρατίας (Διορισμοί, Ιεραρχία, Προαγωγές και Αφυπηρετήσεις) Κανονισμών του 1990 έως 2006, που ίσχυαν μέχρι τις 31.12.2006, το Ανώτατο Συμβούλιο Κρίσεων (ΑΣΚ), είχε την εξουσία, αυτεπάγγελτα ή μετά από σχετικό αίτημα, να εξετάζει και αποφασίζει τον ευδόκιμο τερματισμό της υπηρεσίας Αξιωματικού βαθμού Αντιστράτηγου, Υποστράτηγου, Ταξίαρχου και Συνταγματάρχη, που συμπλήρωνε μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου του έτους σύγκλισής του, ένα χρόνο παραμονής στον βαθμό του, εξαιρουμένου Αξιωματικού βαθμού Αντιστράτηγου που κατέχει τη θέση του Αρχηγού ή του Υπαρχηγού. Επίσης, σύμφωνα με τον Κανονισμό 51(6) των πιο πάνω Κανονισμών, οι αποφάσεις του Ανωτάτου Συμβουλίου Κρίσεων υποβάλλονται στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

Με βάση τα πιο πάνω, το Υπουργικό Συμβούλιο, με Αποφάσεις του ημερ. 2.11.2005 και ημερ. 5.7.2006, ενέκρινε τον ευδόκιμο τερματισμό της Υπηρεσίας, συνολικά 64 Αξιωματικών, βάσει αποφάσεων του Ανωτάτου Συμβουλίου Κρίσεων ημερ. 1.11.2005 και 23.6.2006.

Κατά των πιο πάνω Αποφάσεων καταχωρίστηκε προσφυγή, η οποία κρίθηκε στις 5.2.2009 ως επιτυχής από την ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Με βάση την πιο πάνω απόφαση, το ΑΣΚ κατά τις συνεδρίες του ημερ. 20.2.2009 και 21.2.2009, ανακάλεσε τις σχετικές αποφάσεις του και μετά από επανεξέταση του θέματος, αποφάσισε εκ νέου τον ευδόκιμο τερματισμό της υπηρεσίας 57 Αξιωματικών. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 26.2.2009 ενέκρινε την πιο πάνω απόφαση του ΑΣΚ.

Κατά της απόφασης αυτής καταχωρίστηκαν και πάλι προσφυγές στο Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο με τις αποφάσεις του ημερ. 29.2.2012, 5.3.2012 και 20.4.2012, αποδέχθηκε τις 56 από τις 57 προσφυγές που καταχωρίστηκαν, ακυρώνοντας ισάριθμες αποφάσεις του ΑΣΚ, αφού, σύμφωνα με το Ανώτατο Δικαστήριο, η έρευνα που έγινε και η αιτιολογία που δόθηκε από το ΑΣΚ δεν ήταν επαρκής.

Το ΑΣΚ αποφάσισε, στις 26.4.2012, τον εκ νέου ευδόκιμο τερματισμό της υπηρεσίας όλων των εν λόγω

Αξιωματικών, αναδρομικά για τα έτη 2005 και 2006, ανάλογα με την περίπτωση, πλην ενός τότε Συνταγματάρχη και το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 29.5.2012, ενέκρινε τα πιο πάνω.

Σχετικά με τα πιο πάνω, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

(α) Η ισχύς του υπό αναφορά Κανονισμού έληξε, σύμφωνα με την ΚΔΠ 351/2005, στις 31.12.2006, ωστόσο, όπως πληροφορηθήκαμε, το Υπουργείο Άμυνας μελετά το ενδεχόμενο επαναφοράς των σχετικών διατάξεων. Εισηγηθήκαμε όπως, στα πλαίσια της σχετικής μελέτης και πριν τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, ληφθεί σοβαρά υπόψη το πολύ σημαντικό κόστος που επωμίζεται η Δημοκρατία κάθε φορά που οι αποφάσεις για ευδόκιμο τερματισμό υπηρεσιών ακυρώνονται από το Ανώτατο Δικαστήριο, αφού στις περιπτώσεις αυτές καταβάλλονται όλοι οι μισθοί όσων επανέρχονται στην υπηρεσία, αν και αυτοί δεν υπηρετούσαν, καθώς επίσης το διοικητικό κόστος που επωμίζεται το Υπουργείο Άμυνας και η Νομική Υπηρεσία, στα πλαίσια εκδίκασης των σχετικών προσφυγών και τα δικηγορικά έξοδα που επιδικάζονται από το Δικαστήριο και καταβάλλονται στους Αξιωματικούς ή τους δικηγόρους τους (υπολογίζεται ότι μέχρι σήμερα καταβλήθηκαν πέραν των €45.000). Επιπρόσθετα, στις περιπτώσεις ανάκλησης των σχετικών αποφάσεων και κατ' επέκταση του αναδρομικού διορισμού και προαγωγών των Αξιωματικών, δημιουργούνται προβλήματα στην ιεραρχία της Εθνικής Φρουράς.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Υπουργείου, στο πλαίσιο ενοποίησης και αναθεώρησης των περί Αξιωματικών του Στρατού της Δημοκρατίας (Διορισμοί, Ιεραρχία, Προαγωγές και Αφυπηρετήσεις) Κανονισμών του 1990 μέχρι 2013, το Υπουργείο Άμυνας επεξεργάζεται προσχέδιο νέων Κανονισμών. Στο εν λόγω προσχέδιο, περιλήφθηκαν και διατάξεις που προβλέπουν τον ευδόκιμο τερματισμό της υπηρεσίας των Αξιωματικών, ως τρόπο αφυπηρέτησης αυτών πριν από τη συμπλήρωση του ορίου υποχρεωτικής αφυπηρέτησής τους. Στις σχετικές διατάξεις, περιλαμβάνονται και τα κριτήρια δυνάμει των οποίων τα αρμόδια Συμβούλια θα δύνανται να καταλήγουν σε απόφαση ευδόκιμου τερματισμού της υπηρεσίας Αξιωματικού. Τα εν λόγω κριτήρια, γίνεται γενικά αποδεκτό ότι θα πρέπει να είναι ορθολογικά, μετρήσιμα και συγκεκριμένα, προκειμένου η πλήρωσή τους να μπορεί να ελεγχθεί και να μην μπορεί να αμφισβητηθεί. Λόγω της οικονομικής πτυχής του θέματος, προσχέδιο των υπό επεξεργασία Κανονισμών στάλθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών για απόψεις.

(β) Συνταγματάρχης, ο οποίος δεν συμπεριλήφθηκε στην τελευταία απόφαση του ΑΣΚ και του Υπουργικού Συμβουλίου, επανήλθε στην Υπηρεσία την 1.3.2012 και ανέλαβε καθήκοντα. Μετά την επάνοδό του, αυτός κρίθηκε από το ΑΣΚ αναδρομικά ως προακτέος και προάχθηκε, με απόφαση ημερ. 26.9.2012, στο βαθμό του Ταξίαρχου, αναδρομικά από τις 21.7.2006. Στη συνέχεια, με απόφαση ημερ. 27.8.2012, ο τελευταίος προάχθηκε στον βαθμό του Υποστράτηγου αναδρομικά από την 1.11.2010, ενώ θα αφυπηρετήσει κανονικά την 1.1.2017. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, ο εν λόγω Αξιωματικός κατέχει σήμερα υπεράριθμη θέση Υποστράτηγου. Σημειώνεται ότι εκκρεμεί προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο κατά της προαγωγής του σε Ταξίαρχο. Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία του λογιστηρίου του Υπουργείου Άμυνας και του Γενικού Λογιστηρίου, η αναδρομική μισθοδοσία του εν λόγω Αξιωματικού για όσο καιρό δεν υπηρετούσε, ανέρχεται στις €340.520.

Μεταφορά Στελεχών.

(α) Μεταφορά στελεχών της Εθνικής Φρουράς από και προς τις οικίες τους. Στις 27.1.2012 συνέβηκε τροχαίο ατύχημα εντός στρατοπέδου στην Αθαλάσσα, με εμπλεκόμενα στρατιωτικό όχημα και ιδιωτικό όχημα. Κατόπιν στρατιωτικής ανάκρισης, προέκυψε ότι υπεύθυνος για την πρόκληση του τροχαίου ατυχήματος ήταν ο στρατιώτης οδηγός του στρατιωτικού οχήματος, ο οποίος εκτελούσε διατεταγμένο δρομολόγιο για τη μεταφορά Συνταγματάρχη/Υποδιοικητή Ταξιαρχίας στην οικία του σε χωριό της Λευκωσίας. Κατόπιν λήψης των απαιτούμενων εγκρίσεων, καταβλήθηκε σε ασφαλιστική εταιρεία για την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν στο ιδιωτικό όχημα, ποσό ύψους €2.290, ενώ το στρατιωτικό όχημα δεν έπαθε οποιαδήποτε ζημιά.

Όπως διαπιστώσαμε, σε κανένα σημείο της συνοπτικής έκθεσης ανάκρισης δεν γινόταν αναφορά σε οποιαδήποτε έγκριση για τη συστηματική μεταφορά του εν λόγω Συνταγματάρχη από και προς την οικία του. Υπό το φως των σημερινών αντίξοων οικονομικών συνθηκών, εισηγηθήκαμε όπως το θέμα μεταφοράς

στελεχών, με υπηρεσιακά οχήματα, το οποίο επιβαρύνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό (καύσιμα και συντηρήσεις οχημάτων) και απασχολεί προσωπικό της Εθνικής Φρουράς, τύχει επανεξέτασης.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι το ΓΕΕΦ, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη οικονομικής περισυλλογής, προέβη σε τροποποίηση των ισχυουσών Διαταγών και περιόρισε τη χρήση των υπερεσιακών οχημάτων (εξαιρουμένων των λεωφορείων) στις άκρως απαραίτητες κινήσεις, με γνώμονα τις υπηρεσιακές ανάγκες.

(β) Μεταφορά στελεχών από την αεροπορική βάση Λακατάμιας στην αεροπορική βάση Πάφου. Στις 22.1.2010 το ΓΕΕΦ έδωσε οδηγίες για τη διάλυση Μονάδας στην αεροπορική βάση (ΑΒ) Λακατάμιας και την παράδοση των πτητικών της μέσων σε Μονάδες στην ΑΒ Πάφου. Η πιο πάνω διευθέτηση ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2010. Το ΓΕΕΦ, με έγγραφό του ημερ. 16.11.2010, παραχώρησε έγκριση όπως, τα στελέχη που υπηρετούν στην ΑΒ Πάφου και διαμένουν στη Λευκωσία, μεταφέρονται με υπηρεσιακό λεωφορείο. Επίσης, το ΓΕΕΦ, με νέο έγγραφό του ημερ. 10.10.2011, καθόρισε όπως το λεωφορείο να αναχωρεί έγκαιρα έτσι ώστε τα εν λόγω στελέχη να βρίσκονται στην ΑΒ Πάφου στις 7:30 π.μ., από όπου θα αναχωρεί για επιστροφή στη Λευκωσία στις 2:00 μ.μ. Σημειώνεται ότι οι ώρες εργασίας του προσωπικού της βάσης είναι από τις 7:00 π.μ. μέχρι τις 2:00 μ.μ. και ότι το λεωφορείο οδηγείται – εκ περιτροπής – από δύο Εθελοντές Πενταετούς Υποχρέωσης.

Σύμφωνα με σχετική Πάγια Διαταγή του ΓΕΕΦ, το δρομολόγιο από την ΑΒ της Λακατάμιας στην ΑΒ Πάφου θα υλοποιείται μέχρι τις 30.6.2013. Ζητήσαμε όπως μας επιβεβαιωθεί ότι, μετά την πιο πάνω ημερομηνία, τα στελέχη της ΑΒ Πάφου που διαμένουν στη Λευκωσία θα μεταβαίνουν στον χώρο εργασίας τους με δικές τους διευθετήσεις. Όπως μας πληροφόρησε ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, οι επιβαίνοντες είναι ιπτάμενοι χειριστές ελικοπτέρων και για λόγους ασφαλείας των πτήσεων και των ιδίων των στελεχών κρίνεται ορθό όπως η μετάβασή τους μη γίνεται με ιδιωτικά οχήματα, ενώ μεταφέρονται με ασφάλεια και στελέχη τα οποία έχουν εκτελέσει 24ωρη υπηρεσία και, λόγω κόπωσης, η οδήγηση οχήματος καθίσταται επικίνδυνη. Εξάλλου, θεωρεί ότι η τοποθέτησή τους στην Πάφο, που κατά τη γνώμη μας θα ήταν η δέουσα λύση, θα τους επιβαρύνει με πρόσθετο προσωπικό κόστος, ιδιαίτερα υπό τις παρούσες δύσκολες συνθήκες, οι οποίες όμως είναι ακόμα χειρότερες για το ίδιο το Κράτος.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, εξέφρασε την άποψη ότι η οριστική ρύθμιση του θέματος θα γίνει με την ψήφιση των περί Στρατού της Δημοκρατίας (Ωράριο Υπηρεσίας – Εκπαίδευσης και Ειδικών Καθηκόντων Μελών του Στρατού της Δημοκρατίας) Κανονισμών.

Μίσθωση υπηρεσιών νομικού συμβούλου. Όπως αναφέραμε εκτενέστερα στην προηγούμενη Έκθεσή μας, κατόπιν Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.11.2009, υπογράφηκε, στις 27.2.2010, σχετική συμφωνία παροχής νομικών υπηρεσιών με συγκεκριμένο απόσπρατο, ο οποίος αφυπηρέτησε από τις τάξεις του Στρατού της Δημοκρατίας την 1.3.2010 με τον βαθμό του Ταξίαρχου. Η συμβατική περίοδος της συμφωνίας άρχισε την 1.3.2010 και έληξε στις 28.2.2011, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμα ένα έτος. Η σχετική ετήσια αμοιβή καθορίστηκε στις €45.000 πλέον ΦΠΑ. Παρατηρήσαμε ότι, κατόπιν σχετικών εγκρίσεων του Υπουργείου Οικονομικών και νέας Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, η μίσθωση των υπό αναφορά υπηρεσιών παρατάθηκε για άλλα δύο έτη. Επισημάνουμε ότι, μέχρι τη λήξη της τελευταίας συμφωνίας στις 28.2.2013, καταβλήθηκε, στον εν λόγω Νομικό Σύμβουλο, ποσό πέραν των €150.000, ενώ εκκρεμεί ακόμα η ετοιμασία νομοσχεδίων/κανονισμών που αφορούν στην Εθνική Φρουρά.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας, η μίσθωση των υπηρεσιών του υπό αναφορά συμβούλου, η οποία έληξε στις 28.2.2013, δεν ανανεώθηκε. Ανέφερε επίσης ότι κατά τον χρόνο της απόφασης για μίσθωση ή συνέχιση της μίσθωσης των υπηρεσιών του εν λόγω συμβούλου, βρισκόταν σε εξέλιξη στο Υπουργείο Άμυνας μία μεγάλη προσπάθεια εκσυγχρονισμού/αναθεώρησης της νομοθεσίας, η οποία διέπει τον Στρατό της Δημοκρατίας/Εθνική Φρουρά. Κατά τη διάρκεια της τριετούς περιόδου απασχόλησης του νομικού συμβούλου, η επεξεργασία των έξι νομοθετημάτων, για την ετοιμασία των οποίων η συνδρομή του κρίθηκε απαραίτητη, είχε φθάσει στο τελικό της στάδιο. Όμως, η επιπρόσθετη εργασία για νέα θέματα που ανέκυπταν στο μεταξύ από την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και

απαιτούσαν νομική ρύθμιση, είχε ως αποτέλεσμα να μην καταστεί δυνατή η ολοκλήρωση των εν λόγω νομοθετημάτων μέχρι τη λήξη της τελευταίας συμφωνίας, στις 28.2.2013.

2.10.2 ΕΘΝΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ

Μέρος Α

Επιτάξεις/μισθώσεις ιδιωτικής γης για σκοπούς της Εθνικής Φρουράς. Η διασφάλιση τεμαχίων ιδιωτικής γης, για σκοπούς στέγασης στρατοπέδων και χρήσης ως πεδίων βολής ή φυλακίων, επιτυγχάνεται, είτε με τη μίσθωση των τεμαχίων, είτε με την έκδοση Διαταγμάτων Επίταξης, με βάση τους Περί Επίταξεως για Σκοπούς Άμυνας Νόμους, από τον Υπουργό Άμυνας, στον οποίο έχει εκχωρηθεί η σχετική εξουσία από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η διάρκεια των Διαταγμάτων αυτών είναι για τρία χρόνια, ωστόσο, η πιο πάνω νομοθεσία επιτρέπει την έκδοση νέου Διατάγματος για κάθε περίπτωση, μετά τη λήξη του παλαιού και η διαδικασία αυτή μπορεί να επαναλαμβάνεται για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί για την εξυπηρέτηση αμυντικών αναγκών.

Διαπιστώσαμε αδυναμίες και παραλείψεις ως προς την παρακολούθηση των Διαταγμάτων Επίταξης, με αποτέλεσμα να μην διασφαλίζεται η έγκαιρη επιστροφή επιταγμένων τεμαχίων γης, για τα οποία λαμβάνεται απόφαση για αποδέσμευσή τους, στους ιδιοκτήτες τους, με συνεπακόλουθο αυτοί να στερούνται την περιουσία τους, για μεγαλύτερο διάστημα από ότι απαιτούν οι αμυντικές ανάγκες. Επίσης, παρατηρήσαμε ότι το υφιστάμενο σύστημα δεν διασφαλίζει την έγκαιρη ανανέωση των Διαταγμάτων Επίταξης, σύμφωνα με τη νομοθεσία, με αποτέλεσμα τεμάχια γης, των οποίων τα σχετικά Διατάγματα Επίταξης έχουν λήξει, να εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται από την Εθνική Φρουρά.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, το θέμα της παρακολούθησης των επιτάξεων θα επιλυθεί με τη μηχανογράφηση του Τομέα των Έργων και για τον σκοπό αυτό έχουν καταγραφεί οι σχετικές ανάγκες και έχουν υποβληθεί στο ΤΥΠ.

Τροφή. Η δαπάνη για την τροφή σημείωσε αύξηση ύψους €441.770 ή 6,7%, από €6.640.171 το 2011, σε €7.081.941 το 2012, η οποία οφείλεται κυρίως στην απόφαση για χορήγηση, από 1.7.2012, ελαφριού γεύματος/απόδειπνου στους Ελλαδίτες στρατεύσιμους οπλίτες που υπηρετούν σε Μονάδες της Εθνικής Φρουράς, για αντιμετώπιση των οικονομικών δυσχερειών τους κατά τη διάρκεια της θητείας τους, με ετήσιο κόστος €79.000, καθώς επίσης και στη γενική προσπάθεια του Υπουργείου Άμυνας και ΓΕΕΦ για αναβάθμιση του συσσιτίου της Εθνικής Φρουράς, προκειμένου να αποφεύγεται ο κορεσμός και να υπάρχει εναλλαξιμότητα στα χορηγούμενα είδη.

Ενόψει της πρόσφατης αναθεώρησης, από τις αρμόδιες Διευθύνσεις του ΓΕΕΦ, του συστήματος πρόσκλησης-εκπαίδευσης των εφέδρων, επισημάναμε ότι αναμένεται, κατά το 2013, ακόμα μεγαλύτερη αύξηση στη δαπάνη για τροφή. Όπως αναφέρεται σε σχετικό έγγραφο του ΓΕΕΦ ημερ. 15.11.2012, προς το Υπουργείο Άμυνας, με την αναθεώρηση του συστήματος πρόσκλησης-εκπαίδευσης των εφέδρων και εφαρμογής του, από 1.1.2013, διαπιστώθηκε η ανάγκη καθορισμού της σίτισής τους, σύμφωνα με τις ώρες παραμονής τους στις Μονάδες. Μεταξύ άλλων, προβλέπονται 48ώρες παρουσιάσεις-εκπαιδεύσεις εφέδρων, κατά τις οποίες προβλέπεται, τις δύο πρώτες μέρες, η χορήγηση συσσιτίου βάσει του κανονικού προγράμματος συσσιτίου των οπλιτών και για την τρίτη μέρα, ζεστό ρόφημα. Σύμφωνα με υπολογισμούς του Υπουργείου Άμυνας, οι 48ώρες παρουσιάσεις των εφέδρων εκτιμάται ότι θα επιφέρουν επιπρόσθετο κόστος σίτισης ύψους €442.000.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας, η πρόσφατη αναθεώρηση του συστήματος πρόσκλησης – εκπαίδευσης των εφέδρων από τις αρμόδιες Διευθύνσεις του ΓΕΕΦ έγινε για λόγους ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας και το Υπουργείο Άμυνας, σε συνεργασία με το ΓΕΕΦ, προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για διατήρηση της δαπάνης για τροφή σε όσον το δυνατό χαμηλότερα επίπεδα.

Διαγραφές κοστολογίων. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η τακτοποίηση κοστολογίων ύψους €82.048 (2011: €92.502). Διαπιστώσαμε και πάλι ότι, απώλειες σημαντικής αξίας είτε καταλήγουν στο Αρχείο, είτε καταλογίζονται εις βάρος του Δημοσίου, ενώ τακτοποιούνται με πληρωμή συνήθως μικρής αξίας

κοστολόγια. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι, από το συνολικό ποσό των κοστολογίων που εκκρεμούσαν την 1.1.2012 ύψους €92.502, κοστολόγια συνολικού ποσού ύψους €44.761 είτε καταλογίστηκαν σε βάρος του Δημοσίου, είτε αποσύρθηκαν (τέθηκαν στο Αρχείο) με απόφαση είτε της Στρατιωτικής Εισαγγελίας, είτε της Διεύθυνσης Δικαστικού του ΓΕΕΦ, ενώ μόνο ποσό ύψους €9.932 εισπράχθηκε, από το οποίο €7.500 αφορά σε ποσό που κατέβαλε ασφαλιστική εταιρεία για τροχαίο ατύχημα.

Επισημάναμε και πάλι την ανάγκη για μηχανογράφηση του μητρώου κοστολογίων και επαναλάβαμε την εισήγησή μας για μελέτη των αιτίων που δημιουργούν τις πιο πάνω ζημιές.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, όσον αφορά στη διαγραφή υλικών της Εθνικής Φρουράς, το θέμα έχει τεθεί ενώπιον της Γενικής Λογίστριας, η οποία ενημέρωσε ότι θα εκδοθούν νέοι Κανονισμοί που θα ρυθμίζουν τη διαδικασία διαγραφής υλικών του Δημοσίου. Με την ψήφιση των εν λόγω Κανονισμών, θα καθορισθεί και η διαδικασία που θα ακολουθείται για τα κοστολόγια της Εθνικής Φρουράς.

Όσον αφορά στο θέμα της μηχανογράφησης του μητρώου κοστολογίων, μας πληροφόρησε ότι αυτό συνεχίζει να εκκρεμεί ενώπιον του ΤΥΠ, το οποίο ενημέρωσε το Υπουργείο, στις 4.10.2013, ότι θα ενσωματωθεί σε γενική μελέτη μηχανογράφησης του Υπουργείου Άμυνας.

Όπλα και πυρομαχικά. Τα αποθέματα όπλων και πυρομαχικών που υπήρχαν στις 31.12.2012 δεν καταμετρήθηκαν από την Υπηρεσία μας, ούτε από τον Κλάδο Ελέγχου Αποθηκών του Γενικού Λογιστηρίου. Το Υπουργείο Άμυνας απέστειλε στη Γενική Λογίστρια, με κοινοποίηση στην Υπηρεσία μας, πιστοποιητικό ημερ. 30.4.2012, αναφορικά με τα αποθέματα στις 31.12.2011 στο οποίο αναφέρεται ότι έγινε από την Εθνική Φρουρά η καταμέτρησή τους και ότι αυτά συμφωνούσαν με τα λογιστικά υπόλοιπα των καρτελών αποθήκης. Ωστόσο, όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, από δειγματοληπτική καταμέτρηση που διενεργήσαμε σε 11 είδη οπλισμού στην Αποθήκη Βάσεως Υλικού Πολέμου, διαπιστώσαμε ότι τα φυσικά αποθέματα του οπλισμού που καταμετρήθηκε, συμφωνούσαν μεν με τις ποσότητες που αναγράφονταν στις καρτέλες αποθήκης, όχι όμως με το απόθεμα όπως αυτό παρουσιαζόταν στο μηχανογραφημένο αρχείο οπλισμού της αρμόδιας Διεύθυνσης του ΓΕΕΦ. Για αποκατάσταση των παρατηρήσεών μας, δόθηκαν οδηγίες από την αρμόδια Διεύθυνση του ΓΕΕΦ, με επιστολή ημερ. 4.3.2011, όπως διεξαχθεί καθολική απογραφή, σε πρώτη φάση του ενεργού οπλισμού, και σε δεύτερη φάση του λοιπού οπλισμού και οπτικού υλικού. Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας, μετά την ολοκλήρωση της καταμέτρησης του οπλισμού G3, διαπιστώθηκε συμφωνία του αποθέματος οπλισμού που φυλάσσεται στις αποθήκες του ανεφοδιαστικού οργάνου με το αντίστοιχο που παρουσιαζόταν στο μηχανογραφημένο αρχείο του ΓΕΕΦ, ενώ για τον υπόλοιπο οπλισμό, βρίσκεται σε εξέλιξη καταμέτρηση που διενεργείται από το ανεφοδιαστικό όργανο.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, δεν είχε διεξαχθεί ολική φυσική απογραφή του οπλισμού της πιο πάνω αποθήκης, που αφορά στην κύρια αποθήκη οπλισμού της Εθνικής Φρουράς, και γεννάται το ερώτημα πώς στις 30.4.2012 εκδόθηκε πιστοποιητικό φυσικής καταμέτρησης από την Εθνική Φρουρά για το έτος 2011 και στις 3.9.2013 για το έτος 2012.

Καταβολή αποζημιώσεων από τη Δημοκρατία για διάφορους λόγους. Οι εν λόγω αποζημιώσεις καταβάλλονται κατόπιν εξώδικου συμβιβασμού, αποφάσεων του Δικαστηρίου ή αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου. Κατά το 2012 καταβλήθηκε συνολικό ποσό ύψους €1.449.289, σε σύγκριση με €443.538 το 2011. Εισηγηθήκαμε και πάλι, τη λήψη επαρκών προληπτικών μέτρων, με στόχο τον περιορισμό της δαπάνης αυτής.

Ο Γενικός Διευθυντής τους Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι καταβάλλονται προσπάθειες για μείωση της δαπάνης, με τη λήψη προληπτικών μέτρων για περιορισμό των ζημιών σε ιδιωτικές περιουσίες ως αποτέλεσμα διεξαγωγής ασκήσεων/βολών της Εθνικής Φρουράς και τροχαίων ατυχημάτων στα οποία εμπλέκονται οχήματα της Εθνικής Φρουράς.

Μηχανογραφικά Συστήματα Τροφοδοσίας Εθνικής Φρουράς.

(α) Μηχανογράφηση τροφίμων του Κέντρου Επισιτισμού Εθνικής Φρουράς (ΚΕΕΦ). Όπως

αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το υφιστάμενο πρόγραμμα το οποίο χρησιμοποιείται στο ΚΕΕΦ δεν εξυπηρετεί τις σημερινές ανάγκες του Υπουργείου και παρουσιάζει αρκετά λειτουργικά προβλήματα. Ενόψει του πιο πάνω, ζητήθηκε από το Υπουργείο Άμυνας η ανάπτυξη νέου λογισμικού για το ΚΕΕΦ, αναφέροντας ότι το θέμα θεωρείται υψηλής προτεραιότητας.

(β) Μηχανογραφικό σύστημα τροφοδοσίας οπλιτών. Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το υφιστάμενο σύστημα δεν ικανοποιεί τις τρέχουσες ανάγκες του Υπουργείου, ενώ ο μηχανογραφικός εξοπλισμός που χρησιμοποιείται είναι πεπαλαιωμένος. Το Υπουργείο Άμυνας, με επιστολή του ημερ. 24.5.2012 προς το ΤΥΠ, εισηγήθηκε την ετοιμασία ενιαίου μηχανογραφημένου συστήματος τροφίμων για το ΚΕΕΦ και την τροφοδοσία των οπλιτών.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, το θέμα της μηχανογράφησης του ΚΕΕΦ και του συστήματος τροφοδοσίας οπλιτών εκκρεμεί ενώπιον του ΤΥΠ, σύμφωνα με το οποίο αυτό θα ενσωματωθεί σε γενική μελέτη μηχανογράφησης του Υπουργείου Άμυνας.

Σύστημα μισθοδοσίας εθνοφρουρών. Εξαιτίας του ότι το προηγούμενο μηχανογραφημένο σύστημα μισθοδοσίας των εθνοφρουρών έχριζε βελτίωσης, αναπτύχθηκε από την αρμόδια Διεύθυνση του ΓΕΕΦ, νέο σύστημα, το οποίο τέθηκε σε πλήρη λειτουργία την 1.1.2008.

Όπως αναφέραμε και στην Έκθεσή μας για το προηγούμενο έτος, οι χρήστες του συστήματος εξακολουθούν να έχουν πρόσβαση σε λειτουργίες του συστήματος που αφορούν στην καταχώριση αλλαγών σε βασικές πληροφορίες της βάσης δεδομένων, όπως η αλλαγή χορηγημάτων και εισηγήθηκαν όπως, για καλύτερο έλεγχο, οι αλλαγές στα δεδομένα αυτά γίνονται από άλλο, κατάλληλα εξουσιοδοτημένο, άτομο (διαχειριστή του συστήματος).

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου ανέφερε ότι, αναγνωρίζει τους κινδύνους σε σχέση με την πρόσβαση των χρηστών του συστήματος σε λειτουργίες που αφορούν στην καταχώριση αλλαγών σε βασικές πληροφορίες της βάσης δεδομένων, ωστόσο, λόγω έλλειψης προσωπικού, είναι αδύνατη η καταχώριση αλλαγών από ένα χρήστη και ο έλεγχος τους από δεύτερο χρήστη. Με σκοπό την ενδυνάμωση του εσωτερικού ελέγχου, θα εφαρμοστούν διαδικασίες για δειγματοληπτικό έλεγχο των αλλαγών από άλλο λειτουργό, έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται η ορθότητά τους.

Προσφορές.

(α) Προσφορά αρ. ΔΙΑΜ/18/2012 για την προμήθεια 750 ελαστικών επίσωστρων 1400R20 tubeless τύπου snow. Ο πιο πάνω διαγωνισμός προκηρύχτηκε με ανοιχτή διαδικασία στις 28.9.2012, ωστόσο το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Άμυνας, κατά τη συνεδρία του ημερ. 11.3.2013, αποφάσισε να ακυρώσει τον διαγωνισμό, λόγω του ότι καμιά προσφορά δεν πληρούσε του όρους του διαγωνισμού σχετικά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά των ελαστικών.

Παρατηρήσαμε ότι η τελευταία φορά που τα ανεφοδιαστικά όργανα της Εθνικής Φρουράς προμηθεύτηκαν το πιο πάνω είδος ελαστικών επίσωστρων, ήταν στις 12.4.2007. Σήμερα το συγκεκριμένο απόθεμα στα ανεφοδιαστικά όργανα είναι μηδενικό, αφού μεταξύ των ετών 2007 έως 2010 δεν κατακυρώθηκαν προσφορές, καθότι είτε τα ελαστικά που προσφέρθηκαν δεν ήταν συμβατά με τις ελάχιστες απαιτήσεις, είτε δεν υποβλήθηκε προσφορά από οποιονδήποτε οικονομικό φορέα.

Σύμφωνα με έγγραφο του ΓΕΕΦ, ημερ. 27.8.2012, λόγω της έλλειψης των εν λόγω ελαστικών επίσωστρων, τα 74 από τα 129 οχήματα μεταφοράς προσωπικού της Εθνικής Φρουράς, βρίσκονταν σε μειωμένη επιχειρησιακή διαθεσιμότητα. Επίσης, σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο, παρόλο ότι τα ελαστικά κρίθηκαν ακατάλληλα λόγω φθοράς, δεν αφαιρέθηκαν από τα οχήματα, προκειμένου να εκτελούνται οι αναγκαίες κινήσεις που απαιτούνται για τη συντήρησή τους. Σημειώνεται ότι τα εν λόγω οχήματα θεωρούνται βασικά μέσα μεταφοράς προσωπικού στο πεδίο μάχης, στον επιθυμητό χρόνο, με ταχύτητα και ασφάλεια και η ακαταλληλότητα των ελαστικών δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα ασφάλειας κινήσεως.

Παρατηρήσαμε ότι δεν καθορίστηκαν με σαφήνεια οι απαιτούμενες τεχνικές προδιαγραφές στα έγγραφα διαγωνισμού, με αποτέλεσμα την ακύρωση των σχετικών διαγωνισμών και την εξάντληση, στο μεταξύ, του σχετικού αποθέματος στα ανεφοδιαστικά όργανα της Εθνικής Φρουράς. Σημειώνεται ότι, η Αρμόδια Αρχή

Δημοσίων Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου, ολοκλήρωσε τη σύναψη συμφωνίας-πλαίσιου για την προμήθεια ελαστικών για οχήματα, αρ. ΓΛ6/2012, διάρκειας τεσσάρων ετών, στην οποία περιλαμβάνονται και τα υπό αναφορά ελαστικά επίσωστρα, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 17.4.2013.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, στα πλαίσια της πιο πάνω σύμβασης, έχουν παραληφθεί τα απαιτούμενα επίσωστρα από την Εθνική Φρουρά για κάλυψη των επείγουσων αναγκών που αφορούσαν στην ακινησία των οχημάτων μεταφοράς προσωπικού.

(β) Προσφορά ΔΙΑΜ/10/2008 (ΥΠΑΜ) για την προμήθεια διαφόρων ειδών καλτσών (τέρρυ, αθλητικές, μαύρες, άσπρες και κάλτσες γυναικών). Στα πλαίσια της πιο πάνω προσφοράς, παραλήφθηκαν, στις 4.3.2009, 44.000 ζεύγη κάλτσες τέρρυ, 2.500 ζεύγη κάλτσες λευκές κοντές και 800 ζεύγη κάλτσες λευκές μακριές. Μετά από εργαστηριακούς ελέγχους, τα πιο πάνω είδη απορρίφθηκαν από την επιτροπή παραλαβής στις 7.7.2009 και κατόπιν σχετικού δικαστικού Διατάγματος που εξασφάλισε το Υπουργείο Άμυνας στις 15.3.2012, αυτά απομακρύνθηκαν από την εν λόγω εταιρεία στις 22.3.2012.

Ωστόσο, η εταιρεία παρέδωσε ξανά, στις 2.4.2012, στην Αποθήκη Βάσεως Υλικού Πολέμου (ΑΒΥΠ) τα ίδια 44.000 ζεύγη καλτσών, ως μέρος ποσότητας 90.000 ζευγών καλτσών που όφειλε να παραδώσει στα πλαίσια νέας σύμβασης με αρ. 0213/2011. Τα υλικά αυτά απορρίφθηκαν και πάλι από την επιτροπή παραλαβής και στις 5.5.2012 η εν λόγω εταιρεία παρέλαβε την ποσότητα των 44.000 ζευγών καλτσών από τις αποθήκες της 691 ΑΒΥΠ.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με έγγραφο της ΑΒΥΠ ημερ. 14.2.2012, στις 13.1.2012, πριν δηλαδή την έκδοση του υπό αναφορά δικαστικού Διατάγματος, επιθεωρητής του Τμήματος Κρατικών Αγορών και Προμηθειών (ΤΚΑΠ), μετέβη στην ΑΒΥΠ μαζί με τον ιδιοκτήτη της εν λόγω εταιρείας με τη δικαιολογία του επανελέγχου των 44.000 ζευγών, στη βάση, όπως ανέφερε στον Διαχειριστή, σχετικής διαταγής, η οποία ωστόσο δεν παρουσιάστηκε. Ο υπό αναφορά επιθεωρητής του ΤΚΑΠ πήρε δέκα ζεύγη καλτσών με σκοπό, όπως ισχυρίστηκε, τη διενέργεια νέων ελέγχων. Όπως αναφέρει η ΑΒΥΠ, διαφάνηκε προσπάθεια για παράτυπη προώθηση της παραλαβής των απορριφθεισών καλτσών του πρώτου διαγωνισμού στα πλαίσια του δεύτερου διαγωνισμού και πρότεινε την περαιτέρω διερεύνηση του όλου θέματος, καθότι το έκρινε πολύ σοβαρό. Παρατηρήσαμε, ωστόσο, ότι δεν φαίνεται να έγιναν οποιεσδήποτε σχετικές ενέργειες.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι παρόλο που τα εν λόγω υλικά, απορρίφθηκαν εκ νέου και επιστράφηκαν στον προμηθευτή στις 5.5.2012, το Υπουργείο, με επιστολή του ημερ. 14.3.2012, έθεσε το θέμα ενώπιον του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για τις δικές του ενέργειες, επισυνάπτοντας τη σχετική επιστολή της ΑΒΥΠ που αναφερόταν στην προσπάθεια της εταιρείας για προώθηση της παραλαβής των απορριφθεισών καλτσών του πρώτου διαγωνισμού. Επίσης, με επιστολή του προς το ΓΕΕΦ ημερ. 19.3.2012, ζήτησε τη σύγκληση σύσκεψης για διερεύνηση του θέματος. Το ΓΕΕΦ με τη σειρά του απέστειλε δύο επιστολές προς τον Διευθυντή του ΤΚΑΠ με ημερ. 5.4.2012 και 23.4.2012, με τις οποίες τον ενημέρωσε για τις εξελίξεις επί του θέματος και ζήτησε τον περαιτέρω χειρισμό του όλου θέματος από το ΤΚΑΠ λόγω αρμοδιότητας.

Υγειονομικοί Έλεγχοι στα μαγειρεία της Εθνικής Φρουράς. Σύμφωνα με εκθέσεις των Υγειονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας, κατόπιν επιθεωρήσεων που διενεργήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2012 και του πρώτου εξαμήνου του 2013, στα υποστατικά όπου στεγάζονται τα μαγειρεία της Εθνικής Φρουράς της Επαρχίας Λευκωσίας, διαπιστώθηκαν και πάλι αρκετές αδυναμίες όπως, μεταξύ άλλων, η μη τήρηση των έντυπων αρχείων του εγχειριδίου HACPP για μικρές επιχειρήσεις (καταγραφή της θερμοκρασίας ψυγείου, του προγράμματος καθαριότητας και καταπολέμησης τρωκτικών και εντόμων), η μη εφαρμογή πλήρους συστήματος HACCP, η φύλαξη πρώτων υλών σε δοχεία που δεν είναι κατάλληλα για τρόφιμα και η φύλαξη τροφίμων σε ψηλές θερμοκρασίες.

Σημειώνεται ότι, οι Υγειονομικές Υπηρεσίες διενεργούν επαναληπτικούς ελέγχους συμμόρφωσης για εξακρίβωση της αποκατάστασης των παρατηρήσεών τους, κατά τους οποίους, στις πλείστες περιπτώσεις, παρατηρείται σημαντική βελτίωση.

Επίσης, από έλεγχο της Υπηρεσίας μας, σε Κέντρο Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων, παρατηρήσαμε ότι δεν δίνεται η απαιτούμενη σημασία στον καθαρισμό της αποθήκης της Διαχείρισης Εφοδιασμού Τροφίμων, με κίνδυνο αλλοίωσης των τροφίμων και ζητήσαμε όπως ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα ώστε η φύλαξη των τροφίμων να γίνεται σε κατάλληλες συνθήκες.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι το ΓΕΕΦ έχει ήδη προβεί στις ενδεδειγμένες ενέργειες, στο πλαίσιο του δυνατού, για αποκατάσταση των αδυναμιών που αναφέρονται στις εκθέσεις των Υγειονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας. Για τη βελτίωση των συνθηκών φύλαξης των τροφίμων στο ΚΕΝ Λεμεσού έχουν γίνει οι όποιες δυνατές βελτιώσεις και έχουν ήδη αρχίσει οι οικοδομικές εργασίες για την ολοκλήρωση του νέου κτιρίου, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως χώρος μαγειρειών/αποθήκης τροφίμων και το οποίο προγραμματίζεται να παραδοθεί μέχρι το τέλος του 2013.

Σχέδιο διακίνησης εθνοφρουρών.

(α) Το σχέδιο διακίνησης εθνοφρουρών λειτουργεί από το 1991 με έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, κατά παρέκκλιση της διαδικασίας προσφορών, στα πλαίσια Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Ενόψει εφαρμογής του περί Προσφορών του Δημοσίου Νόμου και της αυξημένης δαπάνης, αποφασίστηκε στις 19.12.2001, από το τότε Κεντρικό Συμβούλιο Προσφορών, η συνέχιση της λειτουργίας του υφιστάμενου σχεδίου διακίνησης, για ειδικά προκαθορισμένα δρομολόγια και με κόμιστρα που καθορίζονται από το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΤΟΜ).

Το ΤΟΜ, με επιστολή του ημερ. 27.5.2010, ενημέρωσε το Υπουργείο Άμυνας ότι, με βάση τις διατάξεις των περί της Πρόσβασης στο Επάγγελμα του Οδικού Μεταφορέα Νόμων του 2001 μέχρι 2009, οι άδειες χρήσης επιβατικών οχημάτων για εσωτερικές μεταφορές σε τακτικές γραμμές παύουν να ισχύουν από 5.7.2010 και συνεπώς τα οποιαδήποτε εμπόδια για την προκήρυξη προσφορών για τη διακίνηση εθνοφρουρών με λεωφορεία έχουν αρθεί. Ενόψει του πιο πάνω, σε σύσκεψη που έγινε στις 19.7.2010 στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, υπό τον Υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων, με τη συμμετοχή εκπροσώπων του Υπουργείου Άμυνας, καθώς και εκπροσώπων των οργανώσεων των λεωφορειούχων, συμφωνήθηκε ότι το Σχέδιο πρέπει να καταργηθεί. Για τον σκοπό αυτό στις 25.11.2011 προκηρύχθηκε διαγωνισμός για τη μίσθωση λεωφορείων για την εφαρμογή του Σχεδίου Διακίνησης των Εθνοφρουρών της Εθνικής Φρουράς και στις 27.3.2012 το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Άμυνας κατακύρωσε τον διαγωνισμό στους εντός προδιαγραφών και φθηνότερους ανά ενότητα δρομολογίων προσφοροδότες, για συνολικό ποσό ύψους €1.919.975. Λόγω καταχώρισης ιεραρχικής προσφυγής στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, τα σχετικά συμβόλαια υπογράφηκαν με καθυστέρηση στις 10.10.2012, για συνολικό ποσό ύψους €1.805.535. Για ορισμένες ενότητες, ποσού ύψους €114.440, δεν υπογράφηκαν συμβόλαια, καθώς ο οικονομικός φορέας, κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς του, δεν είχε τακτοποιημένες τις εισφορές του στις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Για τις ενότητες αυτές, εξακολουθεί να ισχύει το προηγούμενο Σχέδιο και το Υπουργείο Άμυνας προτίθεται να προκηρύξει νέο διαγωνισμό.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, για ορισμένες ενότητες αξίας μέχρι €5.000 δεν διενεργήθηκε διαγωνισμός με συνοπτικές διαδικασίες και στις 28.5.2013 προκηρύχθηκε ανοικτός διαγωνισμός, ο οποίος, λόγω καταχώρισης ιεραρχικών προσφυγών και λήψης σχετικής απόφασης από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, δεν έχει κατακυρωθεί ακόμη.

(β) Η δαπάνη κατά το 2012 για τη διακίνηση εθνοφρουρών στα πλαίσια του πιο πάνω Σχεδίου ανήλθε στα €2.276.060, σε σύγκριση με €2.290.331 το 2011.

(γ) Από δειγματοληπτικό έλεγχο στα δελτία μεταφοράς εθνοφρουρών, τα οποία υποβάλλονται συγκεντρωτικά από τη συντονιστική επιτροπή των εταιρειών λεωφορειούχων, στο τέλος κάθε μήνα, μαζί με συγκεντρωτικό τιμολόγιο για όλες τις διακινήσεις που διενεργήθηκαν παγκύπρια κατά τον μήνα, παρατηρήθηκαν και πάλι αδυναμίες και ελλείψεις πανομοιότυπες με εκείνες που αναφέρονται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ενώ από τον Ιανουάριο 2008 μέχρι σήμερα δεν καταχωρίστηκαν οποιαδήποτε στοιχεία στο μηχανογραφημένο σύστημα για το σχέδιο διακίνησης εθνοφρουρών από το Λογιστήριο του Υπουργείου. Όπως πληροφορηθήκαμε, ενόψει της υπογραφής των νέων συμβολαίων για τη μίσθωση λεωφορείων για τη διακίνηση των εθνοφρουρών πρόκειται να καταγραφούν, σε συνεργασία με το

Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, εκ νέου οι ανάγκες μηχανογράφησης του Σχεδίου Διακίνησης Εθνοφρουρών και να αναπτυχθεί νέο μηχανογραφημένο σύστημα. Επισημάναμε και πάλι τη σημαντικότητα εγκατάστασης τέτοιου συστήματος, για καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο του Σχεδίου.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι με την εφαρμογή του νέου σχεδίου από την 10.10.2012, έχουν καθοριστεί νέες διαδικασίες οι οποίες σε μεγάλο βαθμό έχουν επιλύσει τα όποια προβλήματα παρατηρούνταν με το προηγούμενο σχέδιο. Όσον αφορά στο σύστημα μηχανογράφησης, αυτό σύμφωνα με το ΤΥΠ, θα ενσωματωθεί σε γενική μελέτη μηχανογράφησης του Υπουργείου Άμυνας.

Συλλογή Σκυβάλων. Αρκετά τιμολόγια που αφορούσαν σε τέλη συλλογής σκυβάλων εκκρεμούσαν στο τέλος του έτους λόγω διαφωνίας του Υπουργείου Άμυνας αναφορικά με τις χρεώσεις που επέβαλαν οι Δήμοι/Κοινότητες. Σε συνεδρία που πραγματοποιήθηκε στις 19.6.2012 με θέμα τα τέλη συλλογής σκυβάλων από τα υποστατικά της Εθνικής Φρουράς που επιβάλλουν οι Τοπικές Αρχές στο Υπουργείο Άμυνας, το Υπουργείο ανέφερε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι Τοπικές Αρχές χρεώνουν υπερβολικά ποσά χωρίς οποιαδήποτε ουσιαστική τεκμηρίωση. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση Κοινοτικού Συμβουλίου το οποίο, ενώ τιμολογούσε το Υπουργείο για τη συλλογή των σκυβάλων του στρατοπέδου με €34.000 ετησίως, μετά από ένσταση του Υπουργείου και αφού λήφθηκαν υπόψη τα πραγματικά δεδομένα, κατέληξαν ότι το ετήσιο κόστος δεν μπορεί να ξεπερνά τις €13.000. Αποφασίστηκε όπως το Υπουργείο ετοιμάσει κατάλογο με περιπτώσεις αδικαιολόγητων τελών τον οποίο να υποβάλει στις αντίστοιχες Επαρχιακές Διοικήσεις, οι οποίες θα προγραμματίσουν συνεδρίες για επίλυση του θέματος.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου επισήμανε ότι το Λογιστήριο του Υπουργείου Άμυνας διερευνά όλες τις περιπτώσεις όπου διαπιστώνονται υπερτιμολογήσεις, οι οποίες και αποστέλλονται στις αρμόδιες Επαρχιακές Διοικήσεις για εξέταση και ότι από τους μέχρι σήμερα διακανονισμούς με Δήμους και Κοινοτικά Συμβούλια έχει προκύψει σημαντικό όφελος για τη Δημοκρατία.

Κατανάλωση νερού. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η τιμή χρέωσης του νερού ανά κυβικό μέτρο σε Μονάδα της Εθνικής Φρουράς από Κοινοτικό Συμβούλιο ήταν κατά πολύ ψηλότερη από την τιμή χρέωσής του στα υπόλοιπα υποστατικά της ίδιας Κοινότητας. Παρόλο ότι το Υπουργείο Άμυνας, με την επιστολή του ημερ. 4.7.2012, ζήτησε από τον αρμόδιο Έπαρχο όπως εξετάσει τις χρεώσεις νερού της Εθνικής Φρουράς και να μεσολαβήσει για την πιο ορθολογιστική τιμολόγηση, το θέμα ακόμα εκκρεμεί. Επισημάναμε ότι το Υπουργείο θα πρέπει να επαναθέσει το θέμα και να επιμείνει για επίλυση.

Σε ορισμένα στρατόπεδα της Εθνικής Φρουράς λειτουργούν με επιτυχία συστήματα ανακύκλωσης ημιακάθαρτου νερού τα οποία ανακυκλώνουν το νερό που προέρχεται από τους νιπτήρες και τα ντους για χρήση στα καζανάκια των αποχωρητηρίων, για το πλύσιμο αυτοκινήτων, για την άρδευση χώρων πρασίνου και για την πυρόσβεση. Η λειτουργία των πιο πάνω συστημάτων έχει επιλύσει, σε μεγάλο βαθμό, προβλήματα έλλειψης νερού καθώς και προβλήματα υπερχειλίσας αποχετεύσεων, ενώ, όπως επισημαίνεται σε σχετική επιστολή του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, το κόστος εγκατάστασης, λειτουργίας και συντήρησής τους είναι πολύ μικρότερο από αυτό των βιολογικών σταθμών. Όπως μας πληροφόρησε το Υπουργείο Άμυνας, παρόμοια συστήματα δεν εφαρμόστηκαν σε μικρότερες Μονάδες λόγω του ψηλού κόστους των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας που πρέπει να καταβάλλεται, και για τον σκοπό αυτό ξεκίνησε η εφαρμογή συστημάτων ανακύκλωσης χωρίς διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε μικρές εγκαταστάσεις και σταδιακά θα γίνει προσπάθεια για αλλαγή όλων των συστημάτων με απλά και οικονομικότερα συστήματα ανακύκλωσης.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Άμυνας θα επανέλθει προς την Αρμόδια Επαρχιακή Διοίκηση για την ορθολογιστική τιμολόγηση νερού για τις Μονάδες της Εθνικής Φρουράς εντός των ορίων αρμοδιότητάς της.

Μηχανογραφημένα συστήματα Εθνικής Φρουράς.

(α) Μηχανογραφημένο σύστημα Δοσοληψιών Υλικού της Εθνικής Φρουράς. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το μηχανογραφημένο σύστημα Δοσοληψιών Υλικού της Εθνικής Φρουράς

τέθηκε σε λειτουργία πάνω σε δοκιμαστική βάση το 2001, με παράλληλη τήρηση του χειρόγραφου συστήματος και όπως επισημάναμε, παρόλο που έχει παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα από την εφαρμογή του μηχανογραφημένου συστήματος, αυτό εξακολουθεί να παρουσιάζει αδυναμίες και ελλείψεις. Τον Οκτώβριο του 2009 τέθηκε σε εφαρμογή χρονοδιάγραμμα υλοποίησης αναβάθμισης της μηχανογράφησης/μηχανοργάνωσης των υλικών της Εθνικής Φρουράς, το οποίο, λόγω αλλαγής προτεραιοτήτων, δεν σημείωσε καμία πρόοδο. Επισημάναμε ότι, η μη ορθή/πλήρης αξιοποίηση του πιο πάνω συστήματος παρατείνεται, με τη συνεπαγόμενη σπατάλη ανθρωποωρών για παράλληλη τήρηση και του χειρόγραφου συστήματος, τη μη παροχή άμεσης και αξιόπιστης πληροφόρησης με βάση τα τεχνολογικά δεδομένα της εποχής μας και τη μη ικανοποιητική αξιοποίηση εξοπλισμού της Εθνικής Φρουράς που αγοράστηκε με σημαντικό κόστος (π.χ. εξυπηρετητές μεγάλης δυνατότητας, κόστους περίπου €1 εκ.).

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, καταβάλλονται προσπάθειες για την ολοκλήρωση της μηχανογραφικής εφαρμογής από τη Διεύθυνση Επικοινωνιών Πληροφορικής του ΓΕΕΦ και της μετάβασης από το χειρογραφικό στο μηχανογραφικό σύστημα.

(β) Μηχανογράφηση αποθήκης φαρμακείου του Στρατιωτικού Νοσοκομείου. Εισηγηθήκαμε όπως, σε συνεννόηση με τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες του Κράτους, μελετηθεί το ενδεχόμενο χρήσεως, από τα φαρμακεία της Εθνικής Φρουράς, μηχανογραφικού προγράμματος που έχουν αναπτύξει οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες για την τήρηση των παραλαβών και χορηγήσεων του φαρμακευτικού υλικού και των αναλωσίμων. Βάσει της εισήγησής μας, τροχοδρομήθηκαν, κατά το 2012, σχετικές διαδικασίες από το Υπουργείο Άμυνας και το ΓΕΕΦ, με στόχο τη συμπερίληψη των φαρμακείων της Εθνικής Φρουράς στο υπό αναφορά μηχανογραφημένο σύστημα.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, η μηχανογράφηση της αποθήκης του Στρατιωτικού Νοσοκομείου θα γίνει με την αγορά λογισμικού από το ελεύθερο εμπόριο, λύση η οποία κρίθηκε οικονομικότερη λόγω του υψηλού κόστους του ετήσιου ενοικίου για το σύστημα του Υπουργείου Υγείας. Η έγκριση για την αποδέσμευση των σχετικών πιστώσεων για την αγορά του λογισμικού, καθώς και του απαραίτητου μηχανογραφικού εξοπλισμού δόθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών στις 7.10.2013 και βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη η διαδικασία προμήθειας του λογισμικού από τη Διεύθυνση Υγειονομικού του ΓΕΕΦ.

Αποθήκες Οπλισμού και Πυρομαχικών. Παρατηρήσαμε ότι το απόθεμα οπλισμού και πυρομαχικών σε Μονάδες της Εθνικής Φρουράς τηρείται σε αποθήκες εντός των στρατοπέδων, στις οποίες δεν υπάρχει εγκατεστημένο σύστημα συναγερμού. Επίσης, παρατηρήσαμε ότι εξακολουθούν να φυλάσσονται αποθέματα πυρομαχικών σε αποθήκες, οι οποίες κρίθηκαν ακατάλληλες από την αρμόδια Διεύθυνση του ΓΕΕΦ.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής, το Υπουργείο Άμυνας, σε συνεργασία με το Γενικό Λογιστήριο, προώθησε διαδικασία για την καταστροφή συμβατικών πυρομαχικών, απαρτίων τους και άλλων συναφών εκρηκτικών υλικών της Εθνικής Φρουράς. Οι σχετικές συμβάσεις υπογράφηκαν στις 11.10.2013 και σε σύντομο χρονικό διάστημα θα απομακρυνθούν από την Κύπρο μεγάλες ποσότητες παλαιών και άχρηστων πυρομαχικών, που θα έχει ως αποτέλεσμα την αποδέσμευση αποθηκευτικού χώρου για τη φύλαξη των υγιών αποθεμάτων. Παράλληλα έχει καταρτιστεί προγραμματισμός για την ανέγερση νέων σύγχρονων αποθηκών πυρομαχικών, με βάση τον οποίο έχουν ανεγερθεί εντός του 2012 – 2013 αριθμός αποθηκών και προγραμματίζεται η ανέγερση και άλλων εντός του 2014, ανάλογα με τις διαθέσιμες πιστώσεις στον Προϋπολογισμό.

Επίσης, η αρμόδια Διεύθυνση του ΓΕΕΦ μάς πληροφόρησε ότι, για τη συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος της τοποθέτησης συστημάτων συναγερμού σε αποθήκες ελκυστικών υλικών-πυρομαχικών, έχει καταρτιστεί σχετικό πρόγραμμα κατά σειρά προτεραιότητας, το οποίο προωθείται ανάλογα με τις σχετικές πιστώσεις.

Μονάδες Εθνικής Φρουράς. Κατά τον έλεγχο Μονάδων της Εθνικής Φρουράς παρατηρήθηκαν οι ακόλουθες αδυναμίες και ελλείψεις:

(α) Αποθήκη Βάσεως Υλικού Πολέμου.

- (i) **Υλικά που παραλήφθηκαν στα πλαίσια εκτέλεσης διαφόρων συμβάσεων και τα οποία έχουν απορριφθεί από την επιτροπή παραλαβής.** Διαπιστώσαμε ότι, στις αποθήκες της Μονάδας, φυλάσσονται μεγάλες ποσότητες υλικών, οι οποίες αφορούν σε απορριφθείσες προμήθειες στα πλαίσια υλοποίησης διαφόρων συμβάσεων. Επισημάναμε επίσης ότι, η μακρόχρονη παραμονή των υπό αναφορά υλικών στις αποθήκες της Μονάδας εγκυμονεί κινδύνους, όπως φυσική αλλοίωση ή/και απώλειά τους, καθώς και τη δημιουργία λαθών καθότι αυτά δεν είναι καταχωρισμένα ούτε στο χειρόγραφο ούτε στο μηχανογραφημένο σύστημα της Μονάδας και δεν υπόκεινται στις προβλεπόμενες καταμετρήσεις, αφού δεν αποτελούν, στην ουσία, υλικά της Εθνικής Φρουράς. Επιπρόσθετα, τα υλικά αυτά καταλαμβάνουν πολύτιμο αποθηκευτικό χώρο.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι η Υπηρεσία Κρατικών Αγορών και Προμηθειών, ως αρμόδια αναθέτουσα Αρχή, έχει αποστείλει επιστολές στις 7.6.2013 προς τους εμπλεκόμενους φορείς για να υποδείξουν γραπτώς τον χώρο, την ημερομηνία και τον τρόπο με τον οποίο τα απορριφθέντα υλικά θα επιστραφούν στα υποστατικά τους.

- (ii) **Διαχείριση ΚΨΜ.** Διαπιστώσαμε ότι, η εν λόγω Διαχείριση έκλεισε τον Οκτώβριο 2012, λόγω διαπίστωσης απώλειας του χρηματικού ποσού που θα έπρεπε να βρισκόταν στο χρηματοκιβώτιο. Συνεπώς, δεν κατέστη δυνατός ο έλεγχός της. Συναφώς αναφέρεται ότι, σύμφωνα με έγγραφο της Μονάδας προς το ΓΕΕΦ, στις 22.10.2012, διαπιστώθηκε διάρρηξη του χρηματοκιβωτίου στο οποίο, σύμφωνα με δήλωση του Διαχειριστή ΚΨΜ, φυλασσόταν ποσό μεταξύ €3.000-€3.500. Στις 23.10.2012 διατάχθηκε, από την αρμόδια Ταξιαρχία η διενέργεια ποινικής ανάκρισης για το θέμα. Όπως μας ενημέρωσε η αρμόδια Διεύθυνση του ΓΕΕΦ, εκκρεμεί ακόμα η έκδοση του σχετικού πορίσματος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, η Διεύθυνση Δικαστικού του ΓΕΕΦ, κατόπιν ανακρίσεων, κατέληξε σε συμπεράσματα για τον ύποπτο/υπεύθυνο της κλοπής και οι φάκελοι της ανάκρισης θα διαβιβαστούν στη Στρατιωτική Εισαγγελία για ποινική δίωξη.

(β) Αποθήκη Βάσεως Υγειονομικού Υλικού (ΑΒΥΥ) και Στρατιωτικό Νοσοκομείο.

- (i) **Βιβλιάρια Υγείας.** Διαπιστώσαμε ότι τα στελέχη της Εθνικής Φρουράς διατηρούν δύο βιβλιάρια υγείας, για σκοπούς χορήγησης φαρμάκων, εκ των οποίων το ένα εκδίδεται από το στρατιωτικό νοσοκομείο και το άλλο από τα κρατικά νοσηλευτήρια. Για καλύτερη παρακολούθηση των χορηγήσεων φαρμάκων, εισηγηθήκαμε όπως το ένα βιβλιάριο υγείας καταργηθεί και γίνει διευθέτηση ώστε όλα τα στελέχη της Εθνικής Φρουράς να χρησιμοποιούν μόνο ένα βιβλιάριο υγείας σε όλα τα νοσοκομεία, στρατιωτικά και μη.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Άμυνας απέστειλε τον Απρίλιο του 2012, αίτημα προς το Υπουργείο Υγείας για χρήση του βιβλίου υγείας των κρατικών νοσοκομείων και στο 106 ΣΝΕ και στην 700ΑΒΥΥ, το οποίο δεν έχει μέχρι στιγμής απαντηθεί. Ανέφερε επίσης ότι, όπως προέκυψε κατά την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπροσώπων του Υπουργείου Υγείας και του 106 ΣΝΕ, το θέμα εξετάζεται στα πλαίσια των αλλαγών στο σύστημα υγείας.

- (ii) **Χορηγήσεις φαρμακευτικού και υγειονομικού υλικού.** Παρατηρήσαμε ότι το βιβλίο των ημερήσιων χορηγήσεων του φαρμακευτικού/υγειονομικού υλικού δεν ενημερώνεται ημερησίως με τις χορηγήσεις που γίνονται σύμφωνα με τις ιατρικές συνταγές και τα σχετικά διατακτικά που εκδίδονται από τις Μονάδες, αλλά ενημερώνεται με τη συνολική ποσότητα των χορηγήσεων στο τέλος κάθε μήνα, η οποία προκύπτει ως υπόλοιπο μετά από τη διενέργεια φυσικής απογραφής των φαρμάκων. Ως αποτέλεσμα δεν είναι δυνατός ο έλεγχος της ορθότητας

και παρακολούθησης των αποθεμάτων. Επίσης, παρατηρήσαμε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι συνταγές φαρμάκων που υποβάλλονται στο φαρμακείο της ΑΒΥΥ δεν φέρουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία, όπως τη Μονάδα στην οποία ανήκει ο ασθενής, διάγνωση, ημερομηνία και σφραγίδα του ιατρού. Επισημάναμε ότι, για καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο της χορήγησης των φαρμάκων, θα πρέπει τα πιο πάνω στοιχεία να συμπληρώνονται σε όλες τις περιπτώσεις.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, το θέμα της ημερήσιας ενημέρωσης του βιβλίου ημερήσιων χορηγήσεων του φαρμακευτικού/υγειονομικού υλικού θα επιλυθεί μόνο με τη μηχανογράφηση της όλης διαδικασίας, αφού εκ των πραγμάτων είναι αδύνατη η ενημέρωση του εν λόγω βιβλίου σε πραγματικό χρόνο με τις εκατοντάδες ημερήσιες χορηγήσεις φαρμακευτικού/υγειονομικού υλικού. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, στα πλαίσια αυτά προωθείται η αγορά, από το εμπόριο, λογισμικού προγράμματος για τη μηχανογράφηση των χορηγήσεων φαρμακευτικού/υγειονομικού υλικού.

- (iii) **Δικαιούχοι ιατροφαρμακευτική περίθαλψης και χορήγησης φαρμάκων.** Σύμφωνα με τη σχετική Πάγια Διαταγή, όλα τα μόνιμα στελέχη που ευρίσκονται σε ενεργό υπηρεσία και εν αποστρατεία, το πολιτικό προσωπικό της Εθνικής Φρουράς και του Υπουργείου Άμυνας (άμεσοι δικαιούχοι) και τα μέλη των οικογενειών τους (έμμεσοι δικαιούχοι) δικαιούνται υγειονομική περίθαλψη από το Στρατιωτικό Νοσοκομείο και την ΑΒΥΥ. Σε άλλη Πάγια Διαταγή, ως μέλη της οικογένειας (έμμεσοι δικαιούχοι) καθορίζονται οι μέχρι πρώτου βαθμού συγγενείς (πατέρας, μητέρα, σύζυγος και παιδιά μέχρι 18^ο έτος της ηλικίας τους). Όπως προκύπτει, παρέχεται δωρεάν ιατροφαρμακευτική και οδοντιατρική περίθαλψη στους γονείς των δικαιούχων, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση. Επισημάναμε ότι, όσο αφορά στους δημόσιους υπαλλήλους, σύμφωνα με τους περί Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών (Γενικούς) Κανονισμούς του 2000 έως 2007, παρέχεται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους εξαρτώμενους τους, οι οποίοι περιλαμβάνουν σύζυγο και άγαμα τέκνα ηλικίας μέχρι το 18^ο έτος της ηλικίας τους, δεν περιλαμβάνουν δηλαδή γονείς. Αναγνωρίζουμε ότι το θέμα παροχής του πιο πάνω ωφελήματος αποτελεί θέμα πολιτικής, ωστόσο, ενόψει των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που επικρατούν και των προσπάθειών για οικονομική εξυγίανση, εισηγηθήκαμε την επανεξέταση του όλου θέματος, και τουλάχιστο της εξαίρεσης από τους έμμεσους δικαιούχους των γονέων των άμεσα δικαιούχων, πρακτική που ισχύει στο δημόσιο.

Ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Άμυνας θα επανεξετάσει το θέμα των δικαιούχων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και χορήγησης φαρμάκων, οι οποίοι καθορίζονται στη σχετική Πάγια Διαταγή, στο πλαίσιο των νέων οικονομικών συνθηκών.

2.11 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το Τμήμα Αναδασμού και η Υπηρεσία Μεταλλείων, καθώς και όλα τα Επαρχιακά Γραφεία των Τμημάτων του Υπουργείου, δεν κατέστη δυνατό να ελεγχθούν, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού της Υπηρεσίας μας.

Δομή – Στελέχωση Υπουργείου. Σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό για το 2013, οι οργανικές θέσεις του Υπουργείου ανέρχονται στις 1.549, με προϋπολογιζόμενο συνολικό κόστος τα περίπου €65 εκ. Στις θέσεις αυτές δεν περιλαμβάνεται το ωρομίσθιο προσωπικό, το προϋπολογιζόμενο κόστος του οποίου ανέρχεται στο επιπλέον ποσό των €46 εκ., ούτε οι μισθώσεις υπηρεσιών.

Από επισκόπηση της δομής των Τμημάτων/Υπηρεσιών του Υπουργείου, η οποία καταρτίστηκε πριν από πολλά χρόνια, στη βάση διαφορετικών δεδομένων, διαπιστώσαμε αρκετές περιπτώσεις όπου υπάρχει επικάλυψη καθηκόντων/αρμοδιοτήτων καθώς και άλλες περιπτώσεις όπου, με κατάλληλες τροποποιήσεις, θα μπορούσαν καθήκοντα/αρμοδιότητες να συγχωνευθούν με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση του προσωπικού του Υπουργείου και την επίτευξη εξοικονομήσεων. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι, το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων έχει, με βάση το οργανόγραμμά του, 4 Τομείς, επιπλέον των υπηρεσιών υποστήριξης (λογιστήριο, αρχείο και εσωτερικός έλεγχος), 14 Υπηρεσίες και 56 Κλάδους (πέραν των Επαρχιακών

Γραφείων). Περίπλοκη δομή έχουν και τα άλλα μεγάλα Τμήματα του Υπουργείου, όπως το Τμήμα Γεωργίας, με 4 Τομείς (πέραν των Επαρχιακών Γραφείων) και 20 Κλάδους/Μονάδες. Επισημάναμε επίσης ότι, φυτώρια διαθέτει τόσο το Τμήμα Δασών όσο και το Τμήμα Γεωργίας και, παρόλο που αυτά αφορούν σε διαφορετικά είδη, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο ενοποίησης των εργασιών τους, με ανάλογες εξοικονομήσεις. Το ίδιο ισχύει και για τα εργαστήρια του Υπουργείου (στο Τμήμα Γεωργίας, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες). Σημειώσαμε επίσης ως παράδειγμα ότι, το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης διαθέτει Κλάδο Διατρήσεων και Κλάδο Υδρογεωλογίας, ενώ παράλληλα το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων διαθέτει Υπηρεσία Υδρολογίας και Υδρογεωλογίας, καθώς και Κλάδους Παρακολούθησης Υπογείων Υδάτων και Αδειοδότησης και Ελέγχου Υδροληψιών. Επίσης αναφέραμε ότι διάφορες αρμοδιότητες Τμημάτων του Υπουργείου ασκούνταν σε μεγάλο βαθμό και από ημικρατικούς Οργανισμούς, όπως για παράδειγμα οι αρμοδιότητες του Κλάδου Αμπελουργίας/Οινολογίας (Συμβούλιο Αμπελοοινικών Προϊόντων) και του Κλάδου Αγελαδοτροφίας/Γαλακτοκομίας (Κυπριακός Οργανισμός Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας) του Τμήματος Γεωργίας, ενώ τα θέματα περιβάλλοντος είναι διάχυτα σε αρκετά Τμήματα, πέραν του Τμήματος Περιβάλλοντος (Τμήμα Αλιείας, Τμήμα Δασών, Ταμείο Θήρας) καθιστώντας την παρακολούθηση και εξέταση διαφόρων θεμάτων χρονοβόρα και αναποτελεσματική.

Όπως αναφέραμε, τα πιο πάνω αποτελούν απλώς ενδεικτικά παραδείγματα περιπτώσεων που χρήζουν μελέτης. Τονίσαμε ότι, η ολοκληρωμένη μελέτη και αναδιάρθρωση της δομής του Υπουργείου και των Τμημάτων του δεν αφορά σε αρμοδιότητες της Υπηρεσίας μας, αλλά του ίδιου του Υπουργείου, σε συνεργασία με το Τμήμα Διοίκησης και Προσωπικού. Θεωρήσαμε, ωστόσο, αναγκαίο να υποδείξουμε ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες και την επιτακτική ανάγκη για εξορθολογισμό των δημόσιων δαπανών, θα πρέπει να προωθηθούν τάχιστα οι σχετικές ενέργειες για εκσυγχρονισμό της δομής του Υπουργείου και των Τμημάτων του, ώστε να βελτιωθεί η λειτουργικότητα, να αυξηθεί η αποδοτικότητα και να περιοριστούν οι δαπάνες του.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι η δομή του Υπουργείου θα εξεταστεί από ομάδα εμπειρογνομόνων της Διεθνούς Τράπεζας (World Bank) και του UK National School of Government International (NSGI), για σκοπούς υλοποίησης σχετικής πρόνοιας του Μνημονίου Συναντίληψης που έχει υπογραφεί από την Κυπριακή Δημοκρατία και την Τρόικα, στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της κυπριακής Δημόσιας Υπηρεσίας.

Όπως επίσης μας ανέφερε η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα που αναλύονται στους όρους εντολής, η μελέτη και η υλοποίηση των πορισμάτων της, θα πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι το α' τρίμηνο και β' τρίμηνο του 2014, αντίστοιχα. Στα πλαίσια της μελέτης, όπως μας ανέφερε, θα γίνει λειτουργική αναθεώρηση της δομής καθώς και των βασικών λειτουργιών/δραστηριοτήτων του Υπουργείου.

Όσον αφορά στους ημικρατικούς οργανισμούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι το Υπουργικό Συμβούλιο, με πρόσφατη Απόφασή του ημερομηνίας 5.6.2013, αποφάσισε την κατάργηση του Οργανισμού Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας, του Συμβουλίου Αμπελοοινικών Προϊόντων και του Συμβουλίου Εμπορίας Κυπριακών Πατατών και την ένταξη των αρμοδιοτήτων τους καθώς και μέρος του προσωπικού τους στο Τμήμα Γεωργίας, και μεταφορά του υπόλοιπου προσωπικού τους σε άλλες υπηρεσίες του δημόσιου τομέα.

Ταξίδια στο εξωτερικό. Επισημάναμε ότι στο Υπουργείο δαπανάται ετησίως ένα σημαντικό ποσό για ταξίδια στο εξωτερικό. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι για τον σκοπό αυτό περιλήφθηκε στον Προϋπολογισμό του 2013 κονδύλι ύψους €715.000. Διαπιστώσαμε ότι αρκετά από αυτά αφορούν στη συμμετοχή λειτουργών σε διάφορες συναντήσεις στις Βρυξέλλες. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου στις Βρυξέλλες απασχολούνται σε μόνιμη βάση και έναντι σημαντικού κόστους, ένας σύμβουλος γεωργίας, ένας ακόλουθος γεωργίας, ένας ακόλουθος για κτηνιατρικά θέματα, ένας ακόλουθος αλιείας και τρεις ακόλουθοι για διάφορα θέματα περιβάλλοντος, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο όπως, όπου αυτό είναι εφικτό, η εκπροσώπηση σε συναντήσεις στις Βρυξέλλες γίνεται, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, από το προσωπικό που είναι αποσπασμένο στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι, το προσωπικό του Υπουργείου που είναι αποσπασμένο στην Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κυπριακής Δημοκρατίας αξιοποιείται πλήρως, ενώ πρόσθετα εκπροσωπεί συχνά τους λειτουργούς του Υπουργείου στην Κύπρο σε διάφορες τεχνικές επιτροπές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που λαμβάνουν χώρα στις Βρυξέλλες. Επίσης, μας πληροφόρησε ότι, στα πλαίσια της προσπάθειας για εξοικονόμηση δαπανών, το κονδύλι για ταξίδια στο εξωτερικό, βάσει των προτάσεων του Υπουργείου για τον Προϋπολογισμό του 2014, μειώθηκε σε €463.000.

2.11.1 ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου. Το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου αποτελεί το σημαντικότερο εργαλείο για υλοποίηση της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος. Το σύστημα θέτει ανώτατο όριο για τις συνολικές επιτρεπόμενες εκπομπές, αλλά, εντός του ορίου αυτού, επιτρέπει στους συμμετέχοντες στο σύστημα να εμπορεύονται δικαιώματα κατά βούληση. Για κάθε περίοδο εμπορίας, τα κράτη μέλη καταρτίζουν εθνικά σχέδια κατανομής, στα οποία καθορίζονται οι συνολικές εκπομπές τους, η κατανομή δωρεάν δικαιωμάτων σε εγκαταστάσεις της χώρας τους, και το μερίδιο των δικαιωμάτων που θα διατίθεται μέσω πλειστηριασμού.

Ο πλειστηριασμός των δικαιωμάτων που δεν κατανέμονται δωρεάν καθορίζεται στον περί θέσπισης Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου Νόμο του 2011 (Ν.110(Ι)/2011), ο οποίος εναρμονίζει την εθνική μας νομοθεσία με τη σχετική κοινοτική νομοθεσία. Σύμφωνα με τον υπό αναφορά Νόμο, το Υπουργικό Συμβούλιο, μετά από πρόταση της αρμόδιας Αρχής, αποφασίζει τη χρήση των εσόδων από τη δημοπράτηση των δικαιωμάτων, το τουλάχιστον 50% των οποίων πρέπει να διατίθεται για καθορισμένες περιβαλλοντικές δράσεις.

Η δημοπράτηση των δικαιωμάτων έχει ανατεθεί στον Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου και οι πρώτοι πλειστηριασμοί διενεργήθηκαν περί τα τέλη του 2012. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, τα έσοδα από το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου για την περίοδο 1.1-31.12.2012 ανήλθαν σε €1.582.900, και για την περίοδο 1.1 - 30.6.2013 σε €289.924. Παρατηρήσαμε ότι δεν έχει ληφθεί ακόμα απόφαση, σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας, αναφορικά με τη διαχείριση και κατανομή των εσόδων αυτών.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το θέμα εξακολουθεί να βρίσκεται σε εκκρεμότητα και αναμένεται να συζητηθεί σύντομα με τη Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (ΓΦΠΠ), στην οποία έχει υποβληθεί σχετική πρόταση.

Αγορά υπηρεσιών για επίβλεψη της εφαρμογής των περιβαλλοντικών Νόμων. Στον Προϋπολογισμό του 2012, περιλήφθηκε κονδύλι για αγορά των πιο πάνω υπηρεσιών και, σύμφωνα με το επεξηγηματικό μνημόνιο, το κόστος του προγράμματος αναμενόταν να καλυφθεί από τα έσοδα που θα προέκυπταν από τα σχετικά πρόστιμα που θα επιβάλλονταν. Για υλοποίηση των πιο πάνω, συνυπολογίστηκαν, εντός του 2012, έξι συμφωνίες έναντι συνολικού ποσού ύψους €91.294 πλέον Φ.Π.Α.

Όπως διαπιστώθηκε, το συνολικό ποσό που εισπράχθηκε από εξώδικα πρόστιμα που επιβλήθηκαν κατά την διάρκεια του έτους, ανήλθε, σύμφωνα με την Έκθεση Επιθεωρήσεων 2012, η οποία ετοιμάστηκε από τον αρμόδιο κλάδο του Τμήματος, σε €38.450, υπολείπετο δηλαδή κατά πολύ της δαπάνης που προοριζέτο να καλύψει. Επισημάναμε ότι, στο επεξηγηματικό υπόμνημα για τον Προϋπολογισμό του 2013, γίνεται η ίδια αναφορά, για κάλυψη του κόστους του προγράμματος από τα έσοδα που θα προκύψουν από πρόστιμα που προβλέπεται ότι θα επιβάλλονται.

Ο Διευθυντής του Τμήματος εξέφρασε την άποψη ότι, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού περιθωρίου για υπογραφή των συμβάσεων τον Απρίλιο και εκπαίδευση των επιθεωρητών, καθώς και τη μεσολάβηση της θερινής περιόδου, κατά τη διάρκεια της οποίας οι πλείστες επιχειρήσεις είναι κλειστές, το ποσό των εξωδίκων, που καλύπτει πέραν του 42% του κόστους, κρίνεται πολύ ικανοποιητικό. Επισήμανε επίσης το περιβαλλοντικό όφελος που προκύπτει από τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τη νομοθεσία, η οποία

επιτυγχάνεται μέσω των 966 ελέγχων που διενεργήθηκαν, καθώς και τη μείωση του διοικητικού κόστους και την αποφυγή προστίμων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή λόγω παροχής των υπηρεσιών αυτών.

Υποθέσεις εναντίον της Δημοκρατίας, αιτιολογημένες γνώμες/προειδοποιητικές επιστολές από Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) και καταγγελίες που εξετάζονται από την ΕΕ.

(α) Εκδίκαση προσφυγής Ευρωπαϊκής Επιτροπής C-340/10. Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) με απόφασή του ημερ. 15.3.2012, καταδίκασε την Κυπριακή Δημοκρατία για παράβαση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθότι δεν περιέλαβε την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο προτεινόμενων Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (πΤΚΣ), ανέχεται δραστηριότητες που θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά της λίμνης Παραλιμνίου και δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα προστασίας για να διαφυλαχθεί ο πληθυσμός του είδους «*Natrix natrix cypriaca*» (νερόφιδο της Κύπρου).

Η Νομική Υπηρεσία, σε επιστολή της ημερ. 16.3.2012, αναφέρει ότι η Κυπριακή Δημοκρατία πρότεινε, έστω και με καθυστέρηση, την περιοχή αυτή ως πΤΚΣ. Όμως, λόγω του ότι αυτό έγινε 17 μήνες μετά τη διατύπωση της σχετικής αιτιολογημένης γνώμης, η καταδίκη από το ΔΕΕ ήταν αναπόφευκτη.

Η ΕΕ, με επιστολή της ημερ. 22.3.2012, επέστησε την προσοχή της κυβέρνησης στην εκτέλεση της πιο πάνω απόφασης του ΔΕΕ, καθώς και στο γεγονός ότι, από τα περιληφθέντα στη δικογραφία αποδεικτικά στοιχεία, προκύπτει ότι η οικιστική ανάπτυξη και η υφιστάμενη δόμηση στην περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου είναι ικανές να επιφέρουν παρενοχλήσεις εις βάρος του προστατευόμενου είδους (νερόφιδου) εντός του συνολικού οικοσυστήματος της περιοχής αυτής.

Οι Κυπριακές αρχές ενημερώνουν ανά εξάμηνο την ΕΕ, αναφορικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για συμμόρφωση με την πιο πάνω απόφαση.

(β) Προσφυγή C-412/12. Η πιο πάνω προσφυγή εκδικάστηκε και σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ, ημερ. 18.7.2013, η Κυπριακή Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 14 της Οδηγίας 99/31/ΕΚ περί υγιεινομικής ταφής των αποβλήτων, με το να μην θέσει εκτός λειτουργίας όλες τις χωματερές που λειτουργούν στην κυπριακή επικράτεια.

Σε σχετική επιστολή της ημερ. 19.7.2013, η Νομική Υπηρεσία επισημαίνει την ανάγκη λήψης μέτρων συμμόρφωσης, ώστε να αποφευχθεί η καταχώριση δευτέρας προσφυγής, με την οποία να ζητείται η επιβολή χρηματικών κυρώσεων.

Ο Διευθυντής του Τμήματος επισήμανε ότι το θέμα αποτελεί αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών.

(γ) Προειδοποιητική επιστολή/παράβαση αρ. 2010/4211 και συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή/παράβαση αρ. 2012/4211. Η παράβαση αφορά στον αντίκτυπο του αιολικού πάρκου "Ορείτες", 41 ανεμογεννητριών, και σχετικών οδικών δικτύων, στην περιοχή «Χα-Ποτάμι» που έχει κηρυχθεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ). Το Τμήμα εξέφρασε την άποψη ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει παραβιάσει την πιο πάνω Οδηγία αφού, συναξιολογώντας όλα τα δεδομένα, εκτιμήθηκε και βεβαιώθηκε ότι το έργο δεν θα προκαλέσει σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ενώ θα έχει θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον.

Στη συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή/παράβαση αρ. 2012/4211, ημερ. 27.9.2012, αναφέρεται ότι η ΕΕ ανέλυσε τις απαντήσεις των κυπριακών αρχών, ωστόσο θεωρεί ότι δικαιολογείται η διαβίβαση συμπληρωματικής προειδοποιητικής επιστολής. Η ΕΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν σαφή στοιχεία που υποστηρίζουν ότι ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος του έργου δεν ελήφθη, όπως θα έπρεπε, υπόψη, αναφέροντας ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφώνησαν με την εκτέλεση των έργων, χωρίς να έχουν βεβαιωθεί ότι αυτά δεν θα επηρεάσουν αρνητικά την ακεραιότητα του υπόψη τόπου.

Το Τμήμα διαβίβασε, με επιστολή του ημερ. 29.1.2013 προς τη Νομική Υπηρεσία, προσχέδιο απάντησης με τις θέσεις του επί των πιο πάνω θεμάτων αναφέροντας, μεταξύ άλλων, ότι έχουν τροχοδρομηθεί οι σχετικές νομικές διαδικασίες για εκπόνηση, από ανεξάρτητο επιστημονικό φορέα, επιστημονικής μελέτης εκτίμησης της ενδεχόμενης ύπαρξης ζημιάς στην περιοχή με ακρίβεια, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, η οποία

αναμένεται να είναι έτοιμη πριν το τέλος του χρόνου και η ΕΕ θα τύχει σχετικής ενημέρωσης με βάση τα αποτελέσματά της.

(δ) Προειδοποιητική επιστολή/παράβαση 2011/4039 και συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή/παράβαση αριθ. 2011/4039. Η παράβαση αφορά στον αντίκτυπο ενός οδικού δικτύου και άλλων έργων υποδομής, στη περιοχή της Αγίας Θέκλης εντός της περιοχής Natura 2000 (ΖΕΠ), ενός αγωγού μεταφοράς νερού από το Δάσος Τροόδους στην Κοινότητα Πελεντρίου, εντός της περιοχής Natura 2000 (ΖΕΠ και ΤΚΣ), μιας διάνοιξης και ασφαλτόστρωσης δρόμου στο δάσος Τροόδους στην ίδια περιοχή Natura 2000 όπως πιο πάνω, ενός φράγματος στην περιοχή της κοιλάδας του Διαρίζου, εντός της περιοχής Natura 2000 (ΖΕΠ και ΤΚΣ), και δύο μονάδων αφαλάτωσης (κινητής και μόνιμης) στις εκβολές του ποταμού Ξερού (ΖΕΠ).

Στη συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή/παράβαση αρ. 2011/4039, ημερ. 24.1.2013, η οποία αφορά στα πιο πάνω, αναφέρεται ότι η ΕΕ ανέλυσε την απάντηση των κυπριακών αρχών, ωστόσο θεωρεί ότι δικαιολογείται η διαβίβαση συμπληρωματικής προειδοποιητικής επιστολής. Η ΕΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, όσον αφορά στην κινητή μονάδα αφαλάτωσης, η Κυπριακή Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις της, αφού δεν προέβη στη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου και δεν προέβη, πριν από την έναρξη της κατασκευαστικής φάσης, στη διαβίβαση αντικειμενικών πληροφοριών από τις οποίες να προκύπτει ότι το συγκεκριμένο έργο δεν θα είχε σημαντικές επιπτώσεις στον υπό εξέταση τόπο και, μη έχοντας τηρήσει τη διαδικασία που προβλέπει η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, δεν μπορεί να επικαλεστεί και να αποδώσει την εκτέλεση του έργου σε επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος. Επίσης, όπως συμπεραίνει η ΕΕ, η εκτίμηση που πραγματοποιήθηκε για το έργο της μόνιμης μονάδας αφαλάτωσης, δεν μπορεί να αποτελέσει «δέουσα εκτίμηση» των επιπτώσεων σύμφωνα με την πιο πάνω Οδηγία αφού δεν περιέχει «πλήρεις, ακριβείς και οριστικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα, ικανά να διαλύσουν οποιαδήποτε εύλογη επιστημονικής φύσης αμφιβολία όσον αφορά στις επιπτώσεις των σχεδιαζόμενων εργασιών στην οικεία ζώνη ειδικής προστασίας». Η Κυπριακή Δημοκρατία, όπως επίσης συμπεραίνεται, αξιοποιώντας τη διαμορφωθείσα κατάσταση (δημιουργία της κινητής μονάδας κατά παράβαση της πιο πάνω Οδηγίας) για να διευκολυνθεί η έγκριση δεύτερου έργου, δηλαδή της μόνιμης μονάδας αφαλάτωσης, άντλησε «πλεονεκτήματα από τη μη τήρηση των κοινοτικών της υποχρεώσεων».

Το Τμήμα διαβίβασε, με επιστολή του ημερ. 26.3.2013, προς τη Νομική Υπηρεσία, προσχέδιο απάντησης με τις θέσεις της Δημοκρατίας επί των πιο πάνω θεμάτων.

(ε) Προειδοποιητική επιστολή/παράβαση αρ. 0211/2013. Αφορά στη μη μεταφορά, στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 97/2011 (ειδικά κριτήρια αποθήκευσης μεταλλικού υδραργύρου που θεωρείται απόβλητο), και στη μη ανακοίνωση, στην Επιτροπή, κανενός μέτρου μεταφοράς, το οποίο να εξασφαλίζει την εφαρμογή καθεμίας από τις διατάξεις την εν λόγω Οδηγίας.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα ετοίμασε σχετικό τροποποιητικό νομοσχέδιο Κανονισμών, το οποίο, αφού έτυχε νομοτεχνικού ελέγχου από τη Νομική Υπηρεσία, πρόκειται να προωθηθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση με σκοπό την κατάθεσή του στη Βουλή των Αντιπροσώπων το συντομότερο δυνατό.

(στ) Προειδοποιητική επιστολή/παράβαση αρ. 2013/0095, 2013/0096, 2013/0098 και 2013/0099. Αφορούν στην παράλειψη της Δημοκρατίας να θεσπίσει έγκαιρα εναρμονιστικά νομοθετήματα προς ενσωμάτωση των Οδηγιών 2010/75/ΕΚ (περί βιομηχανικών εκπομπών - ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης), 2011/65/ΕΕ (για τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό), 2012/50/ΕΕ (για την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΙΙ της Οδηγίας 2011/65/ΕΕ, όσον αφορά εξαίρεση για εφαρμογές που περιέχουν μόλυβδο, με σκοπό την προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο) και 2012/51/ΕΚ (για την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΙΙ της Οδηγίας 2011/65/ΕΕ, όσον αφορά εξαίρεση για εφαρμογές που περιέχουν κάδμιο, με σκοπό την προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο).

Η Διεύθυνση της Βουλής των Αντιπροσώπων, με επιστολή της προς τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων και του Γραφείου Προγραμματισμού ημερ. 4.4.2013, αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι η αρμόδια

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων επισήμανε ότι παρουσιάζονται αρκετές καθυστερήσεις στα χρονοδιαγράμματα μεταφοράς κοινοτικών Οδηγιών για το έτος 2012, ως προς την εναρμόνιση με το νέο κεκτημένο της Ένωσης. Στον σχετικό κατάλογο εκκρεμοτήτων που επισυνάπτεται στην πιο πάνω επιστολή, αναφέρονται οι πιο πάνω Οδηγίες, καθώς και η Οδηγία 2012/2/ΕΕ (για καταχώριση του οξειδίου του χαλκού ως δραστικής ουσίας στο παράρτημα Ι), με χρονοδιάγραμμα μεταφοράς μέχρι τον Ιανουάριο 2013. Ενόψει της πιο πάνω επισήμανσης, ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε κατά πόσο το Τμήμα έχει προβεί σε οποιεσδήποτε ενέργειες για μεταφορά των πιο πάνω Οδηγιών στο εθνικό δίκαιο.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Τμήματος, για τη μεταφορά των Οδηγιών 2010/75/ΕΕ, 2011/65/ΕΕ, 2012/50/ΕΕ και 2012/51/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο έχουν ετοιμαστεί σχετικά νομοσχέδια, τα οποία προωθήθηκαν για νομοτεχνικό έλεγχο στη Νομική Υπηρεσία στις 9.4.2012 και 2.5.2013. Επίσης μας πληροφόρησε ότι ο νομοτεχνικός έλεγχος αναφορικά με τη μεταφορά της Οδηγίας 2010/75/ΕΕ ολοκληρώθηκε στις 26.6.2013 και το νομοσχέδιο θα προωθηθεί από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε συνεργασία με το Υπουργείο ΓΦΠΠ στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

(ζ) Εξέταση καταγγελίας EU PILOT FILE REF. no. 4884/2013 ENVI. Η ΕΕ έχει γίνει αποδέκτης καταγγελιών σχετικά με την υποβάθμιση και την έλλειψη μέτρων προστασίας στην περιοχή Natura CY 40000001 ΤΚΣ - "Πόλις - Γιαλιά" και θα διερευνήσει εάν η Κυπριακή Δημοκρατία τηρεί τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τις διατάξεις της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Η εν λόγω περιοχή αποτελεί τον σημαντικότερο βιότοπο του είδους προτεραιότητας *Caretta caretta*, όπου, σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, προωθείται έργο κατασκευής γηπέδων γκολφ, ξενοδοχείου, επαύλεων, κ.ά. το οποίο θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στα διάφορα είδη του ΤΚΣ, ενώ μέρος του έργου θα βρίσκεται εντός του ΤΚΣ. Επίσης, η ισοπέδωση χώρων για κατασκευή πεζοδρόμων παρενοχλεί σημαντικά το πιο πάνω είδος. Οι υπηρεσίες της ΕΕ ζήτησαν σχετικές πληροφορίες, μεταξύ των οποίων και τις εγκρίσεις που δόθηκαν για το πιο πάνω έργο.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα διαβίβασε, με επιστολή του ημερ. 22.5.2013, προς τη Νομική Υπηρεσία προσχέδιο απάντησης με τις θέσεις του επί των πιο πάνω θεμάτων.

(η) Εξέταση καταγγελίας EU PILOT FILE REF. no. 4743/2013 ENVI. Η ΕΕ εφιστά την προσοχή στην Οδηγία 91/676/ΕΟΚ και των σχετικών Κανονισμών για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης και ζήτησε όπως υποβληθούν παρατηρήσεις/διευκρινίσεις για όλα τα σημεία που θίγει σε έκθεσή της η Επιτροπή, σχετικά με τις αδυναμίες που υπάρχουν ως προς την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, μετά από διαβουλεύσεις με όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες, προώθησε, στις 2.5.2013, στη Νομική Υπηρεσία, τις απόψεις του Τμήματος, ενώ η Νομική Υπηρεσία απέστειλε τις απαντήσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ στις 20.5.2013.

Καθυστερημένα έσοδα. Τα καθυστερημένα έσοδα του Τμήματος στις 31.12.2012 ανήλθαν στο συνολικό ποσό των €29.349 σε σχέση με €10.849 στις 31.12.2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση κατά 170%. Το ποσό αυτό αποτελείται από 104 περιπτώσεις ανείσπρακτων εξωδίκων, εκ των οποίων οι 67 εκκρεμούν από το 2012 ενώ οι υπόλοιπες 37 αφορούν στα έτη 2005-2011. Μέχρι τον Αύγουστο του 2013 είχαν εισπραχθεί καθυστερημένα 10 περιπτώσεις, ενώ είχαν προωθηθεί στη Νομική Υπηρεσία εκθέσεις γεγονότων για 38 περιπτώσεις. Λαμβανομένης υπόψη της μεγάλης αύξησης στο ποσό των ανείσπρακτων εξωδίκων καθώς και των διατάξεων του περί Παραγραφής Αγώνιμων Δικαιωμάτων (Τροποποιητικού) Νόμου (Ν.41 (Ι)/2013), βάσει του οποίου παρέχεται προθεσμία μέχρι τις 31.12.2013 για την καταχώριση αγωγής αν η βάση της αγωγής συμπληρώθηκε οποτεδήποτε πριν από την 1.7.2012, εκφράσαμε την άποψη ότι το Τμήμα θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών και τη λήψη νομικών μέτρων, όπου αυτό ενδείκνυται.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι ετοιμάζονται σχετικές εκθέσεις για άλλες 50 περιπτώσεις, για προώθηση στον Γενικό Εισαγγελέα. Επίσης μας πληροφόρησε ότι με τη δημιουργία σχετικών βάσεων δεδομένων που ολοκληρώνονται μέχρι το τέλος του χρόνου αναμένεται ότι θα μειωθεί στο ελάχιστο ο αριθμός των ανείσπρακτων εξωδίκων.

2.11.2 ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ

Μέρος Α

Διαχείριση υδάτινων πόρων.

(α) **Υδατική κατάσταση.** Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ), κατά την 1.1.2012 τα αποθέματα νερού στα φράγματα ανέρχονταν σε 124,9 εκ. κ.μ. σε σχέση με 139,3 εκ. κ.μ. την ίδια μέρα το 2011. Λόγω της αυξημένης βροχόπτωσης κατά τη χειμερινή περίοδο 2011-2012, τα αποθέματα νερού στα φράγματα κατά την 31.12.2012 αυξήθηκαν στα 246,7 εκ. κ.μ.

(β) **Διάθεση νερού για σκοπούς ύδρευσης.** Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΑΥ, κατά το 2012 παραχωρήθηκαν για σκοπούς ύδρευσης 78,9 εκ. κ.μ. νερού (80,6 εκ. κ.μ. το 2011), από τα οποία περίπου 17,6 εκ. κ.μ. (22,3%) προήλθαν από τις μονάδες αφαλάτωσης, 9,4 εκ. κ.μ. (11,9%) από άντληση νερού από κυβερνητικές γεωτρήσεις, και 51,9 εκ. κ.μ. (65,8%) από τα αποθέματα νερού σε φράγματα.

(γ) **Διάθεση νερού για σκοπούς άρδευσης.** Βάσει Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 13.8.2012, παραχωρήθηκαν συνολικά κατά το 2012, για σκοπούς άρδευσης, 53,8 εκ. κ.μ. νερού (47,6 εκ. κ.μ. το 2011), από τα οποία 42 εκ. κ.μ. προέρχονταν από φράγματα, 5,2 εκ. κ.μ. από γεωτρήσεις και 6,6 εκ. κ.μ. από ανακυκλωμένο νερό. Η ποσότητα των 42 εκ. κ.μ. νερού παραχωρήθηκε κυρίως από τα φράγματα Κούρη (21,3 εκ. κ.μ.), Ασπρόκρεμμο (7,2 εκ. κ.μ.) και Ευρέτου (3,7 εκ. κ.μ.).

Επιπρόσθετα από τις πιο πάνω ποσότητες, παραχωρήθηκαν 2,9 εκ. κ.μ. ανακυκλωμένου νερού από τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων Βαθιάς Γωνιάς και Λάρνακας, τα οποία δεν περιλαμβάνονται στο υδατικό ισοζύγιο, για άρδευση φυτειών που καλλιεργήθηκαν ειδικά για την αξιοποίηση των ποσοτήτων αυτών, καθώς και 3,7 εκ. κ.μ. από τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων Λεμεσού, τα οποία συμπεριλαμβάνονται στο υδατικό ισοζύγιο.

(δ) **Ανορύξεις ιδιωτικών γεωτρήσεων.** Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΑΥ, το 2012 εκδόθηκαν από το Τμήμα 751 άδειες που αφορούσαν σε ανόρυξη γεωτρήσεων για σκοπούς άρδευσης και 484 άδειες που αφορούσαν σε ανόρυξη γεωτρήσεων για οικιακούς σκοπούς, από τις οποίες οι 435 και 105, αντίστοιχα, αποτελούσαν καλυπτικές εγκρίσεις για γεωτρήσεις που ανορύχθηκαν παράνομα. Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Τμήματος, λόγω των συνεχών παρατάσεων που δόθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στην αμνηστία για την έκδοση αδειών για τις γεωτρήσεις που ανορύχθηκαν παράνομα, προκύπτει ενδεχόμενο μη συμμόρφωσης της Κύπρου με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά (2000/60/ΕΚ) και επιβολής χρηματικών κυρώσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επισήμανε επίσης ότι η Κύπρος είναι υποχρεωμένη να πετύχει καλή κατάσταση στους υδροφορείς της μέχρι το 2015, ενώ οι διαρκείς παρατάσεις που δίνονται στην αμνηστία ενθαρρύνουν τη συνέχιση των παρανομιών και την άντληση από υδροφορείς που έχουν υφαλμυρίσει, χωρίς το ΤΑΥ να μπορεί να λάβει μέτρα εναντίον τους.

Αγορά νερού από τις μονάδες αφαλάτωσης. Μετά την πρόσφατη αποπεράτωση των μονάδων αφαλάτωσης στο Βασιλικό και στην Επισκοπή, η συνολική δυναμικότητα των μονάδων αφαλάτωσης ανέρχεται στα 92 εκ. κ.μ. νερού τον χρόνο. Βάσει των συμβάσεων που έχουν συναφθεί, το Κράτος είναι υποχρεωμένο να καταβάλλει το κεφαλαιουχικό και μέρος του λειτουργικού κόστους σε περίπτωση που η λειτουργία μιας ή περισσότερων μονάδων αναστέλλεται (για παράδειγμα λόγω πολυομβρίας). Όπως αναφέρεται εκτενέστερα και στην έκθεσή μας αναφορικά με την προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές, το Τμήμα έχει προβεί στην κατασκευή μονάδων αφαλάτωσης συνολικής δυναμικότητας μεγαλύτερης του συνόλου των αναγκών ύδρευσης, χωρίς να διενεργηθεί τεχνοοικονομική μελέτη που να καθορίζει τον βέλτιστο αριθμό, τον τύπο (μόνιμες ή κινητές) και τη δυναμικότητά τους. Επαναλάβαμε την άποψή μας ότι, η κάλυψη αναγκών ύδρευσης αποκλειστικά από την παραγωγή αφαλατωμένου νερού δεν είναι η πιο οικονομικά συμφέρουσα λύση σε σχέση με ένα σενάριο κάλυψης των αναγκών με συνδυασμό αφαλατωμένου νερού και επεξεργασμένου νερού από φράγματα, το κόστος του οποίου είναι σημαντικά χαμηλότερο.

Το κόστος αγοράς νερού από τις μονάδες αφαλάτωσης, για το 2012, ανήλθε σε €34,17 εκ. πλέον ΦΠΑ και αντιπροσωπεύει την αξία 17,4 εκ. κ.μ. νερού, σε σύγκριση με €63,78 εκ. για 47,17 εκ. κ.μ. το 2011. Η αύξηση στο μέσο κόστος παραγωγής του αφαλατωμένου νερού, από €1,35/κ.μ. το 2011 σε €1,96/κ.μ. το

2012, οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι μονάδες αφαλάτωσης της Πάφου και της Επισκοπής τέθηκαν σε εφεδρεία και παρόλο που δεν παρήξαν νερό, είχαν κόστος στο Κράτος ύψους €9,65 εκ.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι η πιο πάνω αύξηση οφείλεται κυρίως στην αύξηση του κόστους ηλεκτρικού ρεύματος, καθώς και στο γεγονός ότι οι μονάδες αφαλάτωσης είχαν τεθεί είτε σε εφεδρεία είτε σε μειωμένη λειτουργία. Επισήμανε επίσης ότι η απόφαση για τη δημιουργία των μονάδων αφαλάτωσης ήταν πολιτική και το ΤΑΥ ενήργησε σύμφωνα με τις Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει των οποίων στόχος ήταν η πλήρης απεξάρτηση της υδατοπρομήθειας των αστικών και τουριστικών περιοχών από τη βροχόπτωση.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, επισήμανε ότι, κατά το 2012, η συνολική συμβατική υποχρέωση παραγωγής αφαλατωμένου νερού των μονάδων αφαλάτωσης ήταν 52,6 εκ. κ.μ. ετησίως, ενώ το 2013, με την αποπεράτωση των δύο νέων αφαλατώσεων στην Επισκοπή και στο Βασιλικό και τον τερματισμό της προσωρινής μονάδας αφαλάτωσης Γαρύλλης, η συνολική συμβατική υποχρέωση ανήλθε στα 82,1 εκ. κ.μ. ετησίως. Σημείωσε επίσης ότι το συμβόλαιο της προσωρινής μονάδας αφαλάτωσης της Πάφου λήγει το τέλος του 2013.

Καθυστερημένα έσοδα.

(α) Γενικά. Σύμφωνα με τη σχετική έκθεση που ετοιμάστηκε από το Τμήμα, τα καθυστερημένα έσοδα από διάφορα σχέδια ύδρευσης και άρδευσης ανήλθαν, στις 31.12.2012, σε €156,1 εκ., πλέον τόκων ύψους €34,1 εκ., σε σύγκριση με €137,8 εκ., πλέον τόκων ύψους €30,1 εκ. το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €18,3 εκ. ή ποσοστό 13,3%. Η αύξηση οφείλεται, κυρίως, στην αύξηση της οφειλής του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού και των Δήμων Γερμασόγειας και Αραδίππου κατά €7,1 εκ., €2,2 εκ. και €1,2 εκ., αντίστοιχα, μη συμπεριλαμβανομένων των τόκων. Ποσό €146.802.838, πλέον τόκων ύψους €32.274.711 (2011-€129.410.668), αφορά σε οφειλές σε σχέση με την κατανάλωση νερού για σκοπούς ύδρευσης (εκ των οποίων €61.611.189, πλέον τόκων ύψους €22.194.087, από τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας, €44.741.645, πλέον τόκων €9.348.073, από Δήμους και Κοινοτικά Συμβούλια, €3.527.452 από άλλους καταναλωτές και €36.922.552 από νερό που παραχωρήθηκε προς Τουρκοκυπρίους). Επίσης, ποσό €8.469.403, πλέον τόκων ύψους €1.745.532 (2011 - €8.410.648), αφορά σε οφειλές από καταναλωτές στους οποίους παραχωρήθηκε νερό για σκοπούς άρδευσης.

(β) Μέτρα για είσπραξη οφειλών. Σε επιστολή του Διευθυντή του Τμήματος ημερ. 12.10.2012 προς τους Επαρχιακούς Μηχανικούς αναφέρεται ότι αρκετοί καταναλωτές άρδευσης δεν συμμορφώνονται με δικαστικές αποφάσεις ή συνεχίζουν να καταναλώνουν νερό χωρίς να εξοφλούν τα νέα τιμολόγια. Για τις περιπτώσεις αυτές δόθηκαν οδηγίες όπως διακόπτονται και σφραγίζονται οι παροχές, ενώ παράλληλα να ζητούνται, από τον Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, στοιχεία της ακίνητης ιδιοκτησίας των οφειλετών ποσών άνω των €200, ώστε να προωθούνται διαδικασίες για καταχώριση εγγραφής της δικαστικής απόφασης (memo) ή την εξασφάλιση ενδιάμεσου προσωρινού διατάγματος δικαστηρίου που να απαγορεύει την αποξένωση της περιουσίας μέχρι την έκδοση της απόφασης.

Κατά τη διενέργεια του ετήσιου ελέγχου του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών (ΟΑΠ) από την Υπηρεσία μας, εντοπίστηκαν πέραν των 3.000 περιπτώσεων αρδευτών οι οποίοι όφειλαν στο ΤΑΥ, στις 31.12.2012, συνολικό ποσό, εξαιρουμένων των τόκων, ύψους €3.684.820, ποσό που αντιπροσωπεύει σχεδόν το 45% του συνόλου των καθυστερημένων οφειλών άρδευσης. Στους αρδευτές αυτούς καταβλήθηκε από τον ΟΑΠ, κατά την περίοδο 28.1.2013-15.3.2013, στα πλαίσια του Σχεδίου Εκταρικών Επιδοτήσεων 2012, συνολικό ποσό επιδότησης ύψους €6.433.518. Από τις πιο πάνω περιπτώσεις, πέραν των 1.800 εξακολουθούσαν να περιλαμβάνονται στην κατάσταση οφειλετών του ΤΑΥ στις 14.3.2013, με συνολικό ποσό οφειλής €2.895.575. Επισημαίνεται ότι, για πέραν των 350 από τους πιο πάνω οφειλέτες, το ΤΑΥ έχει ήδη κινήσει νομικές διαδικασίες για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών.

Για σκοπούς διασφάλισης του ευρύτερου δημοσίου συμφέροντος, εξοικονόμηση διοικητικών και νομικών εξόδων και βελτίωση της εισπρακτικής ικανότητας του δημοσίου, ιδιαίτερα υπό τις παρούσες δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες, εισηγηθήκαμε όπως το ΤΑΥ, σε συνεργασία με τον ΟΑΠ, μελετήσει είτε το ενδεχόμενο συμψηφισμού του ποσού επιδότησης το οποίο δικαιούνται οι αιτητές με τυχόν ποσά οφειλής

τους προς το ΤΑΥ για παραχώρηση νερού άρδευσης, είτε άλλες εναλλακτικές λύσεις, όπως η συμπερίληψη πρόνοιας για προσκόμιση σχετικής βεβαίωσης για διευθέτηση εκκρεμών υποχρεώσεων από το ΤΑΥ, ως προϋπόθεση για καταβολή της χορηγίας.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι έχουν ήδη ζητηθεί οι απόψεις του ΟΑΠ για το θέμα, ώστε να εξευρεθεί ο καλύτερος τρόπος υλοποίησης της εισήγησής μας.

(γ) Οφειλές Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, ποσό ύψους €44,7 εκ. πλέον τόκων €9,3 εκ. οφείλεται από Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες εξακολουθούν να τιμολογούν και να εισπράττουν από τους καταναλωτές τους το νερό, χωρίς να καταβάλλουν την αξία της αγοράς του στο ΤΑΥ. Οι σημαντικότερες οφειλές αφορούν στους Δήμους Γερμασόγειας (€16,7 εκ.), Αγίας Νάπας (€11,6 εκ.), Αραδίππου (€6,8 εκ.) και Γεροσκήπου (€2,3 εκ.) ενώ σημαντικά ποσά οφείλονται και από Κοινοτικά Συμβούλια, το μέγεθος των οποίων δεν δικαιολογεί το ύψος της οφειλής τους. Ενδεικτικά αναφέρονται τα Κοινοτικά Συμβούλια Βορόκληνης (€2 εκ.), Ορμήδειας (€0,8 εκ.), Αποστόλων Ανδρέα και Λουκά Κολοσσίου (€0,8 εκ.) και Φρενάρους (€0,7 εκ.). Σημειώνεται ότι για ορισμένες Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν εκδοθεί καταδικαστικές αποφάσεις σε σχέση με τις οφειλές τους, με τις οποίες εξακολουθούν να μην συμμορφώνονται.

Το ΤΑΥ απέστειλε, με επιστολή ημερ. 24.4.2012, στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, κατάλογο Δήμων και Κοινοτικών Συμβουλίων με καθυστερημένες οφειλές προς το Τμήμα, με σκοπό την αποκοπή μέρους της κρατικής χορηγίας για εξόφληση αυτών των καθυστερημένων οφειλών. Για τον σκοπό αυτό το Υπουργείο Εσωτερικών απέκοψε ποσό ύψους €468.089 από την κρατική χορηγία του προς διάφορα Κοινοτικά Συμβούλια. Εκφράσαμε την άποψη ότι το ποσό που αποκόπηκε είναι πολύ χαμηλό σε σχέση με το ύψος των οφειλόμενων ποσών και εκφράσαμε την επιφύλαξή μας κατά πόσο το μέτρο αυτό θα αποδώσει. Επισημάναμε ότι, παρόλο που το ΤΑΥ δικαιολογήμενα ζήτησε από το Υπουργείο Εσωτερικών όπως προβεί σε αποκοπές και από κρατικές χορηγίες που παραχωρούνται στους Δήμους, αυτό δεν έγινε.

Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 7.3.2013 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, εισηγήθηκε όπως εξευρεθεί τρόπος, ώστε οι τοπικές Αρχές να υποχρεούνται από τη νομοθεσία να αποπληρώνουν τακτικά τις οφειλές τους προς το ΤΑΥ. Ως πιθανή λύση το ΤΑΥ προτείνει τη δημιουργία ειδικού άρθρου στον ετήσιο Προϋπολογισμό των τοπικών Αρχών, το οποίο να χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την κατάθεση εισπράξεων υδατοπρομήθειας, οι οποίες να διατίθενται καταρχήν για την πληρωμή των οφειλών τους προς το ΤΑΥ και τυχόν πλεόνασμα να διατίθεται για την αναβάθμιση των συστημάτων υδατοπρομήθειας. Στην ίδια επιστολή επισημαίνεται ότι, παρόμοιες διατάξεις με τις προτεινόμενες, περιλαμβάνονται και στο προσχέδιο των περί Τιμολόγησης και Μηχανισμών Ανάκτησης Κόστους των Υπηρεσιών Ύδατος Κανονισμών, οι οποίοι εκκρεμούν ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων για ψήφιση και το Τμήμα θεωρεί ότι συνδυασμός των πιο πάνω προνοιών με αντίστοιχες διατάξεις στην περί Δήμων και Κοινοτήτων νομοθεσία θα τις ενισχύσει και θα διασφαλίσει ότι εφαρμόζονται με συνέπεια.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το ΤΑΥ, με επιστολή του ημερ. 21.3.2013 προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (ΓΦΠΠ), εισηγήθηκε τη μείωση της παροχής νερού, σε πρώτη φάση, στις τοπικές Αρχές που έχουν καθυστερημένες οφειλές προς το ΤΑΥ, αφού πρώτα προειδοποιηθούν γραπτώς. Επίσης μας πληροφόρησε ότι η οφειλή του Δήμου Γερμασόγειας έχει διαγραφεί μετά από σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για την ένταξη του Δήμου στα όρια υδροδότησης του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού από την 1.1.2013.

(δ) Οφειλές Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας και Λάρνακας. Σε σύσκεψη της αρμόδιας Υπουργικής Επιτροπής, στις 8.1.2010, για το πιο πάνω θέμα, αποφασίστηκε όπως υποβληθεί Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, με εισήγηση για διαγραφή των καθυστερημένων οφειλών των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας και Λάρνακας προς το ΤΑΥ, για την περίοδο μέχρι τις 31.12.2008, οι οποίες ανέρχονται, στην περίπτωση της Λευκωσίας, στα €21.679.999 και της Λάρνακας στα €15.009.012, πλέον τόκους. Η Πρόταση υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο, αλλά αποσύρθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών και έκτοτε το θέμα παραμένει σε εκκρεμότητα.

Το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας κοινοποίησε στο ΤΑΥ, στις 4.4.2011, πρόγραμμα αποπληρωμής των οφειλών του για το 2009 σε πέντε ετήσιες δόσεις. Οι πρώτες δύο δόσεις καταβλήθηκαν κανονικά. Για την τρίτη δόση, ύψους €400.000, εκδόθηκε από το Συμβούλιο επιταγή της Τράπεζας Κύπρου, η οποία αποστάλθηκε στο ΤΑΥ ταχυδρομικώς, στις 29.1.2013. Το Συμβούλιο, μετά την παραλαβή της τραπεζικής κατάστασης που αφορούσε στον Φεβρουάριο 2013, διαπίστωσε ότι η πιο πάνω επιταγή δεν είχε εκκαθαριστεί και, κατόπιν επικοινωνίας με το ΤΑΥ, διαπιστώθηκε ότι η επιταγή προφανώς απωλέσθηκε. Στο μεταξύ είχαν ληφθεί οι γνωστές αποφάσεις του Eurogroup σχετικά με την αναδιάρθρωση της Τράπεζας Κύπρου, με αποτέλεσμα σημαντικό μέρος του πιο πάνω ποσού να τύχει απομείωσης από τον λογαριασμό του Συμβουλίου.

Ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε τους λόγους για τους οποίους το Τμήμα δεν προέβη έγκαιρα σε παραστάσεις/υπενθυμίσεις προς το Συμβούλιο για τη μη καταβολή της τρίτης δόσης αποπληρωμής, γεγονός που θα καταδείκνυε έγκαιρα την απώλειά της και θα απέτρεπε την απώλεια σημαντικού μέρους του ποσού αυτού για το Συμβούλιο. Επίσης, ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε αναφορικά με τα μέτρα που εφαρμόζονται για παρακολούθηση της είσπραξης καθυστερημένων εσόδων στις περιπτώσεις όπου έχει συμφωνηθεί η εξόφληση με δόσεις.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το ΤΑΥ δεν είναι σε θέση να γνωρίζει πότε εκδόθηκε επιταγή από κάθε καταναλωτή, ούτε εφαρμόζεται κάποιο σύστημα παρακολούθησης, καθώς ο χρόνος αποπληρωμής των δόσεων ή των τιμολογίων δεν είναι σταθερός. Επίσης μας πληροφόρησε ότι μετά το περιστατικό απώλειας της επιταγής, το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας καταθέτει τις επιταγές στο Επαρχιακό Γραφείο του ΤΑΥ στη Λάρνακα. Στις περιπτώσεις όπου έχει συμφωνηθεί η εξόφληση με δόσεις και νοούμενου ότι υπάρξει μεγάλη καθυστέρηση γίνονται προφορικές ή γραπτές υπενθυμίσεις, ενώ μέχρι σήμερα το ΤΑΥ δεν έχει προχωρήσει σε περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης οποιασδήποτε Απόφασης Δικαστηρίου σε σχέση με οφειλές για παροχή πόσιμου νερού.

(ε) Οφειλές του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού. Παρόλο που οι οφειλές του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού προς το Τμήμα μέχρι τις 30.6.2009, ύψους €56,7 εκ., διαγράφηκαν με βάση σχετική συμφωνία που υπογράφηκε κατόπιν έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου μεταξύ των δύο μερών στις 10.7.2009, παρατηρήθηκε η εκ νέου συσσώρευση οφειλομένων ποσών του Συμβουλίου προς το Τμήμα, τα οποία στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €14.561.886, μη συμπεριλαμβανομένων των τόκων.

Με επιστολή του προς το ΤΑΥ ημερ. 6.12.2012, το Συμβούλιο εκφράζει την πρόθεσή του να τηρήσει τις πρόνοιες της συμφωνίας που υπογράφηκε στις 10.7.2009. Αναφέρει επίσης ότι, παρά την επιβολή αυξήσεων στην τιμή πώλησης νερού προς τους καταναλωτές του κατά τα έτη 2010, 2011 και 2012, οι οποίες επιτρέπουν την εξόφληση λογαριασμών του ΤΑΥ για την παροχή νερού από την 1.1.2012, οι ευρύτερες οικονομικές δυσχέρειες που επηρεάζουν τη ρευστότητα του Συμβουλίου εμποδίζουν την άμεση εξόφληση των παλαιότερων οφειλών.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Τμήματος, λόγω των εξελίξεων στην οικονομία και της απομείωσης που έχουν τύχει οι καταθέσεις του Συμβουλίου, δυσχεραίνεται περαιτέρω η δυνατότητα του Συμβουλίου για αποπληρωμή των οφειλών του.

(στ) Οφειλόμενα ποσά από καταναλωτές άρδευσης που έχουν αποβιώσει, πτωχεύσει ή εξαφανισθεί. Από επισκόπηση των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2012, διαπιστώθηκε ότι ποσό ύψους €569.864, συμπεριλαμβανομένου τόκου, αφορά σε πτωχεύσαντες, αποβιώσαντες και εξαφανισθέντες. Η είσπραξη ολόκληρου του ποσού αυτού κρίνεται από το Τμήμα ως επισφαλής.

Το Τμήμα, σε επιστολή του ημερ. 7.2.2013 προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ΓΦΠΠ, αναφέρει ότι προτίθεται να ετοιμάσει καταστάσεις με τις πιο πάνω περιπτώσεις, τις οποίες θα διαβιβάσει στο Υπουργείο Οικονομικών για έγκριση της διαγραφής των οφειλών.

(ζ) Οφειλές Αρδευτικών Τμημάτων Αλέκτορας και Πισσουρίου. Στην έκθεση καθυστερημένων εσόδων περιλαμβάνονται οφειλές από τα Αρδευτικά Τμήματα Αλέκτορας και Πισσουρίου συνολικού ύψους €211.023. Τα Αρδευτικά Τμήματα βρίσκονται εκτός του μηχανογραφημένου συστήματος τιμολόγησης και στην οφειλή δεν επιβάλλεται τόκος.

Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ΓΦΠΠ, ημερ. 9.10.2012, το πιο πάνω ποσό αφορά σε οφειλές των Αρδευτικών Τμημάτων για κατανάλωση νερού από το αρδευτικό έργο Χα-Ποτάμι κατά την περίοδο 1979-1985. Το έργο κατασκευάστηκε με συνεισφορά του Αρδευτικού Τμήματος Πισσουργίου και κηρύχθηκε ως κυβερνητικό το 1981, με δημοσίευση Κανονισμών για τα τέλη πώλησης του νερού το 1983. Μετά από διαμαρτυρίες της Κοινοτικής Αρχής και αίτημά της για επιστροφή του ποσού της συνεισφοράς του Αρδευτικού Τμήματος Πισσουργίου, αποφασίστηκε, από την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή, όπως το έργο τεθεί υπό τη διαχείριση των Αρδευτικών Τμημάτων, και το 1990 υπογράφηκε σχετική συμφωνία ενοικίασης, τους όρους της οποίας τα Τμήματα φαίνεται να τηρούν. Εντούτοις, τα Τμήματα αρνούνται να καταβάλουν την πιο πάνω οφειλή καθώς έχουν συνεισφέρει στην κατασκευή του έργου και έχουν πληρώσει αναδρομικά για την ενοικίασή του την περίοδο 1979-1985. Η υποβολή Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για επικύρωση της συμφωνίας ενοικίασης του έργου και αναδρομική ακύρωση των κανονισμών τελών του έργου, βάσει των οποίων χρεώθηκαν τα Τμήματα για την κατανάλωση νερού δεν εγκρίθηκε από το Υπουργείο ΓΦΠΠ.

Δεδομένων των πιο πάνω εξελίξεων, το ΤΑΥ προώθησε, στις 30.11.2012, μέσω του Υπουργείου ΓΦΠΠ, διαδικασία διαγραφής των πιο πάνω οφειλών, επισημαίνοντας την αδυναμία στοιχειοθέτησης υπόθεσης για καταχώριση αγωγών για είσπραξη των οφειλών.

(η) Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας – Οφειλή Γυμναστικού Συλλόγου Παγκύπρια (ΓΣΠ).

Κατά τη συμφωνία ανταλλαγής του παλαιού σταδίου ΓΣΠ με το νέο το 1991, η κυβέρνηση ανέλαβε τη μεταφορά νερού στο νέο στάδιο, ενώ αργότερα συμφωνήθηκε όπως το στάδιο υδροδοτείται από το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας (ΣΥΛ). Λόγω του ψηλότερου κόστους υδροδότησης, σε σύγκριση με την εναλλακτική παροχή νερού από γεωτρήσεις στο Τσέρι, κατά την περίοδο 1999-2004 ο ΓΣΠ κατέβαλλε το ποσό που θα κατέβαλλε στην περίπτωση υδροδότησης του σταδίου από τις γεωτρήσεις, με αποτέλεσμα να προκύψουν οφειλές, προς το ΣΥΛ, ύψους €301.830, που αφορούν στην κατανάλωση 262.993 κ.μ. νερού. Το ΣΥΛ, με επιστολή του ημερ. 11.6.2012, ζήτησε τη διαγραφή, από το ποσό των οφειλών του προς το ΤΑΥ (ύψους €26.309.726 στις 31.12.2012), του ποσού που προέκυψε από την ποσότητα νερού που κατανάλωσε ο ΓΣΠ κατά την πιο πάνω περίοδο.

Μετά από την εξασφάλιση της έγκρισης του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων σχετικά με την προτεινόμενη διαγραφή, το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 25.1.2013, ζήτησε τις απόψεις της Γενικής Διευθύντριας του Υπουργείου ΓΦΠΠ σχετικά με την ετοιμασία σχετικής Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με την πιο πάνω επιστολή, η προτεινόμενη διαγραφή αφορά σε ποσό €158.735.

Ενοικίαση κτιρίου για στέγαση των κεντρικών γραφείων και του Επαρχιακού Γραφείου Λευκωσίας.

(α) Ενοίκιο και εκμετάλλευση χώρων. Για στέγαση των πιο πάνω γραφείων το ΤΑΥ κατέβαλε κατά το 2012, ενοίκιο ύψους €620.532 και επιπρόσθετο ποσό, βάσει του συμβολαίου, για συντήρηση, ύψους €346.846. Στο κτίριο στεγάζονται 180 άτομα, συνεπώς το κόστος στέγασης ανά υπάλληλο ανήλθε σε €5.357.

Το συνολικό εμβαδό του κτιρίου ανέρχεται σε 8.900 τ.μ. περίπου, αλλά λόγω της κατασκευής/διαρρύθμισής του, ο ωφέλιμος χώρος ανέρχεται, σύμφωνα με το Τμήμα, σε μόνο 4.635 τ.μ. Βάσει απογραφής των χώρων από αρμόδιο λειτουργό του ΤΑΥ, διαπιστώθηκε ότι χώρος συνολικού εμβαδού 647 τ.μ. δεν χρησιμοποιείται, ενώ βάσει του υφιστάμενου προσωπικού, ο χώρος ανά υπάλληλο υπερβαίνει, σε αρκετές περιπτώσεις, τα 20 τ.μ.

Όπως προκύπτει, το κόστος ενοικίου και συντήρησης των κεντρικών γραφείων του ΤΑΥ είναι αρκετά ψηλό και δυσανάλογο της σημερινής χρήσης του και συνεπώς εκφράσαμε την άποψη ότι το Τμήμα θα πρέπει να αναζητήσει τρόπους καλύτερης εκμετάλλευσης του κτιρίου. Στα πλαίσια της γενικής διαπραγμάτευσης του ύψους των ενοικίων που καταβάλλει το δημόσιο, εισηγηθήκαμε όπως καταβληθούν προσπάθειες για τροποποίηση του συμβολαίου ενοικίασης, ώστε να επιτευχθεί μείωση του ενοικίου και του κόστους συντήρησης και να παρέχεται στο Τμήμα η προαίρεση για αγορά του κτιρίου, σε καθοριζόμενη εκτίμηση, μετά την αφαίρεση του ποσού που καταβλήθηκε διαχρονικά ως ενοίκιο.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι η απόφαση για ενοικίαση του κτιρίου βασίστηκε στις ανάγκες του ΤΑΥ σύμφωνα με τις αυξημένες αρμοδιότητές του που προέκυπταν από τον Νόμο περί της

Ενιαίας Διαχείρισης των Υδάτων και της μελέτης αναδιοργάνωσης του ΤΑΥ. Η αναδιοργάνωση του Τμήματος δεν ολοκληρώθηκε λόγω της παγοποίησης των προσλήψεων στη δημόσια υπηρεσία και πέραν του 30% των οργανικών θέσεων παραμένουν κενές, ενώ οι πρόωρες αφυπηρετήσεις υπαλλήλων συνέβαλαν στην επιδείνωση του προβλήματος στελέχωσης του ΤΑΥ. Επισημάνε επίσης ότι καταβάλλονται προσπάθειες για μεταστέγαση άλλων Τμημάτων του Υπουργείου ΓΦΠΠ με τον συντονισμό της Γενικής Διευθύντριας του Υπουργείου και μείωση του ενοικίου και του κόστους συντήρησης με συντονισμό του Υπουργείου Οικονομικών, ενώ θα εξεταστεί και το ενδεχόμενο αγοράς του κτιρίου σύμφωνα με την εισήγησή μας.

(β) Συντήρηση κτιρίου. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, το ΤΑΥ κατέβαλε για τη συντήρηση του κτιρίου, κατά το 2012, συνολικό ποσό ύψους €346.846 βάσει της σχετικής σύμβασης, ποσό το οποίο καλύπτει την τακτική συντήρηση η οποία εκτελείται περιοδικά βάσει του συμβολαίου, καθώς και έκτακτες επιδιορθώσεις. Σημειώνεται ότι, βάσει της σύμβασης, το κόστος συντήρησης του κτιρίου για την περίοδο 2013-2017 θα ανέρχεται σε €600.000 ετησίως και για την περίοδο 2018-2022 θα αυξηθεί σε €1.068.000 ετησίως.

Εντός του 2012 δόθηκαν από το ΤΑΥ στον εργολάβο 184 οδηγίες για διορθωτικές εργασίες, που αφορούσαν κυρίως τις ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις και μικρές επιδιορθώσεις σε γραφεία και κοινόχρηστους χώρους. Σύμφωνα με το Τμήμα, το μέγεθος και το είδος των εργασιών που εκτελέστηκαν δεν δικαιολογεί το ποσό που καταβλήθηκε για σκοπούς συντήρησης.

Ο Διευθυντής του Τμήματος διευκρίνισε ότι στις πιο πάνω οδηγίες συντήρησης δεν περιλαμβάνεται η τακτική συντήρηση, η οποία εκτελείται περιοδικά, σύμφωνα με το συμβόλαιο.

(γ) Διαφορές στη σύμβαση – τελικός διακανονισμός. Η κοινοπραξία ιδιοκτητών των κτιρίων του ΤΑΥ, με την ολοκλήρωση του έργου το 2008, ήγειρε απαιτήσεις ύψους περίπου €4 εκ., που αφορούσαν κυρίως σε επιπρόσθετες εργασίες που ζητήθηκαν από το Τμήμα και οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του εμβαδού του κτιρίου και των εργαστηρίων, με συνεπακόλουθη την αύξηση του ποσού συντήρησης του κτιρίου. Επίσης, οι ιδιοκτήτες αξίωναν ενοίκιο για τους μήνες Μάιο - Αύγουστο του 2008 πλέον τόκους, περίοδο κατά την οποία το κτίριο ήταν έτοιμο για χρήση, αλλά το Τμήμα δεν ήταν έτοιμο να εγκατασταθεί σε αυτό.

Μετά από διαβουλεύσεις, οι δύο πλευρές υπέγραψαν στις 9.11.2012, φιλικό τελικό διακανονισμό, με την καταβολή οικονομικών αποζημιώσεων προς την κοινοπραξία ύψους €1.225.000, το οποίο εξασφαλίστηκε από ισόποσες εξοικονομήσεις από Άρθρα του Προϋπολογισμού του 2012.

Ωρομίσθιο Προσωπικό.

(α) Κατόπιν εισήγησής μας, το Τμήμα προχώρησε, σε συνεργασία με τα άλλα Τμήματα του Υπουργείου ΓΦΠΠ, καθώς και με το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, στη μετακίνηση εντός του 2013, τεσσάρων ωρομισθίων του στο Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών, 42 ωρομισθίων στο Τμήμα Δασών και δύο ωρομισθίων στο Τμήμα Γεωργίας, για κάλυψη αναγκών των Τμημάτων αυτών. Οι μετακινήσεις αυτές θα επιφέρουν σημαντικές εξοικονομήσεις στα υπό αναφορά Τμήματα, αφού με τον τρόπο αυτό δεν θα χρειαστεί η εργοδότηση επιπρόσθετου έκτακτου εργατικού δυναμικού. Εκφράσαμε την άποψη ότι η πρακτική αυτή θα πρέπει να τύχει εφαρμογής και σε άλλες περιπτώσεις, αφού ο αριθμός του ωρομίσθιου προσωπικού του Τμήματος εξακολουθεί να παραμένει σε πολύ ψηλά επίπεδα (πέραν των 600 ατόμων). Αναφέρεται ότι το κόστος του ωρομίσθιου προσωπικού κατά το 2012 ανήλθε σε €23.074.676.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το ΤΑΥ διενεργεί μελέτη για τις πραγματικές του ανάγκες όπως αυτές έχουν διαφοροποιηθεί με τα σημερινά δεδομένα. Με την ολοκλήρωση της μελέτης, η οποία προγραμματίζεται στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013, θα τροχοδρομηθούν οι απαιτούμενες ενέργειες.

(β) Καταβολή επιδόματος περιοδείας στο ωρομίσθιο προσωπικό. Το ΤΑΥ έχει καθορίσει πρόσθετες σταθερές έδρες, τις οποίες εφάρμοσε από την αρχή του 2013 αναφορικά με το επίδομα οδήγησης και τη στάθμευση των κυβερνητικών αυτοκινήτων. Κατόπιν εισήγησής μας για επανακαθορισμό των προϋποθέσεων για καταβολή του επιδόματος περιοδείας, το Τμήμα ζήτησε έγκριση από το Τμήμα Δημόσιας

Διοίκησης και Προσωπικού, για εφαρμογή των εδρών και στο επίδομα περιοδείας, γεγονός που αναμένεται να επιφέρει σημαντική μείωση στο επίδομα που καταβάλλεται, το οποίο, για το 2012, ανήλθε σε €637.052.

Εξοικονόμηση Ενέργειας. Κατά τη διάρκεια του 2012, το Τμήμα δαπάνησε συνολικά €14.668.553 (€10.834.266 το 2011) για ηλεκτρισμό και καύσιμα των αντλιοστασίων και άλλων ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων εκτός των γραφείων του Τμήματος, ενώ για ηλεκτρισμό και θέρμανση γραφείων δαπανήθηκε ποσό €311.339 (€235.059 το 2011). Παρατηρήθηκε ότι, ενώ για τον ηλεκτρισμό και τη θέρμανση των γραφείων, ορίστηκε λειτουργός εξοικονόμησης ενέργειας και καταβάλλονται προσπάθειες για εξοικονόμηση ενέργειας, δεν εφαρμόστηκε κάτι ανάλογο για τα αντλιοστάσια και τις άλλες ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις.

Εισηγηθήκαμε όπως τηρείται μητρώο για όλα τα αντλιοστάσια και τον ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό, όπου θα καταχωρίζεται η αξία του εξοπλισμού, η συχνότητα και το κόστος συντήρησής του, καθώς και η ενεργειακή του απόδοση. Στα αντλιοστάσια πρέπει, πέραν από τις δαπάνες συντήρησης και ηλεκτρισμού, να εξάγονται στοιχεία για την αποδοτικότητά τους ως σχέση ενέργειας (KW)/άντλησης νερού (κ.μ.). Τα δεδομένα αυτά πρέπει να συλλέγονται και να αξιολογούνται, με στόχο τη μείωση του κόστους ενέργειας, από ένα τομέα του Τμήματος συγκεντρωτικά.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι η Υπηρεσία Ηλεκτρομηχανολογικών Έργων του ΤΑΥ καταβάλλει προσπάθειες για εξοικονόμηση ενέργειας στις εγκαταστάσεις του Τμήματος. Επίσης μας πληροφόρησε ότι στις προτάσεις του Τμήματος για την αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών και Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2014-2020, περιλαμβάνεται η δημιουργία ενός «Ενιαίου Συστήματος Διαχείρισης Ενέργειας», στα πλαίσια του οποίου θα συσταθεί μια βάση δεδομένων που θα περιλαμβάνει τα πιο πάνω στοιχεία. Βάσει της επακόλουθης αξιολόγησης της ενεργειακής απόδοσης των υποδομών του Τμήματος, θα μπορούν να εκπονηθούν ενεργειακές επιθεωρήσεις των ενεργοβόρων εγκαταστάσεων και να μελετηθούν τρόποι αύξησης της ενεργειακής απόδοσης του εξοπλισμού.

Σταθμός Επεξεργασίας Οικιακών Λυμάτων και Βιομηχανικών Αποβλήτων Βαθιάς Γωνιάς.

(α) Επιβολή τελών απόρριψης λυμάτων από τους χρήστες. Το συνολικό κόστος λειτουργίας του σταθμού κατά το 2012 ανήλθε σε €1.003.791 (2011 - €1.052.281), ενώ τα αντίστοιχα έσοδα από τέλη ανήλθαν σε μόλις €290.331 (2011 - €326.915). Οι εισπράξεις κατά το 2012 ανήλθαν σε μόνο €90.035.

Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το ΤΑΥ οφείλει να επιβάλλει τέτοια τέλη απόρριψης προς τις επιχειρήσεις που απορρίπτουν βιομηχανικά απόβλητα στο σταθμό Βαθιάς Γωνιάς, ώστε να καλύπτεται το κόστος επεξεργασίας των αποβλήτων, ενώ σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, τα τέλη απόρριψης που επιβλήθηκαν κατά το 2012, καλύπτουν το 72% (2011 - 58%) του κόστους λειτουργίας που αντιστοιχεί στην επεξεργασία βιομηχανικών αποβλήτων.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι η μείωση των εισπράξεων οφείλεται στη μείωση των ποσοτήτων βιομηχανικών αποβλήτων και την αύξηση των οφειλόμενων ποσών των εταιρειών που δεν πληρώνουν. Επίσης μας πληροφόρησε ότι το ΤΑΥ θα ετοιμάσει πρόταση για αύξηση των τελών απόρριψης βιομηχανικών αποβλήτων η οποία, αφού εγκριθεί από το Υπουργείο ΓΦΠΠ και το Υπουργικό Συμβούλιο, θα υποβληθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση.

(β) Καθυστερημένα έσοδα σταθμού. Το υπόλοιπο των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2012 ανερχόταν στις €607.323, σε σύγκριση με €407.027 το 2011, δηλαδή παρατηρήθηκε αύξηση €200.296 ή 49,21%. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην μη είσπραξη των τελών απόρριψης από δύο εταιρείες με τον ίδιο μέτοχο, με αποτέλεσμα οι οφειλές τους να αυξηθούν, από €360.223 στις 31.12.2011, σε €559.042 στις 31.12.2012. Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, οι συγκεκριμένες εταιρείες δεν καταβάλλουν τα οφειλόμενα τέλη από το 2010, με αποτέλεσμα οι οφειλές τους να συσσωρεύονται. Μετά από επανειλημμένες προειδοποιήσεις προς τις δύο εταιρείες, το Τμήμα προώθησε το θέμα στον Γενικό Εισαγγελέα και κατόπιν οδηγιών του, καταχωρίστηκαν, στις 3.2.2012, αγωγές εναντίον των πιο πάνω εταιρειών για το συνολικό ποσό των €390.734.

Όπως προκύπτει, παρόλο που το πρόβλημα ήταν εμφανές από το 2010, το Τμήμα δεν προέβη στην έγκαιρη λήψη δραστικών μέτρων κατά των πιο πάνω εταιρειών, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση του οφειλόμενου ποσού.

(γ) Παραγωγή ανακυκλωμένου νερού. Κατά τη διάρκεια του έτους παρήχθησαν συνολικά από τον σταθμό της Βαθιάς Γωνιάς και από τον βιολογικό σταθμό του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λευκωσίας 2.422.958 κ.μ. ανακυκλωμένου νερού (1.930.266 κ.μ. το 2011), από το οποίο μόνο 800.000 κ.μ. (925.827 κ.μ. το 2011), που αντιπροσωπεύει μόλις το 33% της παραγωγής, διατέθηκαν για σκοπούς άρδευσης.

Όπως αναφέρεται στην προηγούμενη Έκθεσή μας, η διαφορά μεταξύ παραγωγής και διάθεσης του ανακυκλωμένου νερού οφείλεται στην απόρριψή του κατά τους χειμερινούς μήνες, λόγω μειωμένης ζήτησης. Το Τμήμα προέβηκε, στις 5.12.2012, στην υπογραφή συμφωνίας για κατασκευή χωμάτινης δεξαμενής χωρητικότητας 500.000 κ.μ. στη Βαθιά Γωνιά, για αποθήκευση του νερού που παράγεται από τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων.

(δ) Το Τμήμα υπέβαλε γραπτή καταγγελία εναντίον νεροφόρου, που εργάζεται στον σταθμό Βαθιάς Γωνιάς, για είσπραξη και κατακράτηση δημόσιου χρήματος και έκδοση πλαστής απόδειξης. Η υπόθεση τυγχάνει διερεύνησης από το Τμήμα Ανίχνευσης Εγκλημάτων Λευκωσίας.

Υδροδότηση αναπτύξεων γηπέδων γκολφ. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 16.2.2005, ενέκρινε πολιτική ενθάρρυνσης επενδύσεων σε γήπεδα γκολφ, καθορίζοντας ρητά ότι δεν θα εγκρίνονται αιτήσεις για άρδευση νέων γηπέδων με νερό από γεωτρήσεις ή κυβερνητικά φράγματα, με εξαίρεση τις τέσσερις προϋπάρχουσες αναπτύξεις γκολφ στην Επαρχία Πάφου, οι οποίες θα συνέχιζαν να υδροδοτούνται με βάση τις συμφωνίες που συνομολογήθηκαν.

Με μεταγενέστερη Απόφασή του, ημερ. 5.2.2009, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τον τερματισμό υδροδότησης τριών από τα υφιστάμενα γήπεδα από κυβερνητικά υδατικά έργα και την άρδυσή τους με νερό που θα παράγεται από μονάδα αφαλάτωσης, η οποία θα λειτουργεί με ηλεκτρική ενέργεια που θα παράγεται με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), ενώ με τις Αποφάσεις του ημερ. 3.6.2009 και 20.1.2011 έδωσε ετήσιες παρατάσεις της υδροδότησης των ήδη αδειοδοτημένων γηπέδων γκολφ από κυβερνητικά υδατικά έργα/ αποχετευτικά συστήματα, έτσι ώστε να δοθεί στους επενδυτές χρονικό περιθώριο συμμόρφωσής τους με τις πρόνοιες της Απόφασης ημερ. 5.2.2009. Δεδομένης της χρονοβόρας διαδικασίας για αδειοδότηση και κατασκευή των ιδιωτικών μονάδων αφαλάτωσης, το Υπουργείο ΓΦΠΠ εισηγήθηκε στην αρμόδια Υπουργική Επιτροπή όπως δοθεί στα υφιστάμενα γήπεδα επιπλέον χρονικό περιθώριο δύο ετών, δηλαδή μέχρι τις 3.6.2013. Παρά το γεγονός ότι η εισήγηση αυτή δεν φαίνεται να υιοθετήθηκε, ούτε τέθηκε ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση, το Τμήμα συνεχίζει να παρέχει νερό στις υπό αναφορά αναπτύξεις, από κυβερνητικά υδατικά έργα. Συγκεκριμένα, κατά το 2012 παραχωρήθηκαν για το σκοπό αυτό 398.365 κ.μ. νερού από το αρδευτικό έργο Πάφου και 365.698 κ.μ. νερού από τον υδροφορέα Έζουσας, ο οποίος εμπλουτίζεται με ανακυκλωμένο νερό.

Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 3.12.2012 προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ΓΦΠΠ, επανέφερε το θέμα αναγκαιότητας λήψης Απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο σχετικά με την παραχώρηση νέας παράτασης για υδροδότηση των ήδη αδειοδοτημένων γηπέδων γκολφ από κυβερνητικά υδατικά έργα/αποχετευτικά συστήματα. Εναλλακτικά, το Τμήμα εισηγήθηκε όπως το θέμα τύχει χειρισμού από την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή βάσει των προνοιών της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 3.6.2009, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή μπορεί να διαπραγματευθεί τους όρους κάθε ανάπτυξης κατά περίπτωση, άνευ υποβολής του θέματος στο Υπουργικό Συμβούλιο, εκτός εάν υπάρξει διαφωνία μεταξύ των μελών της.

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η επικείμενη λειτουργία σταθμού επεξεργασίας λυμάτων στην περιοχή Πόλης Χρυσοχούς, αναμένεται να παράγει αρκετές ποσότητες ανακυκλωμένου νερού και εισηγηθήκαμε όπως προωθηθούν έγκαιρα διευθετήσεις για εκμετάλλευση των τυχόν πλεονάζουσων ποσοτήτων, μετά την ικανοποίηση των αναγκών της γεωργίας, για σκοπούς άρδευσης των γηπέδων γκολφ της περιοχής. Βάσει της εισήγησής μας και μετά από αίτημα επενδυτή για άρδευση δύο αναπτύξεων γηπέδων γκολφ με ανακυκλωμένο νερό τριτοβάθμιας επεξεργασίας που θα παράγεται από

τη συγκεκριμένη μονάδα επεξεργασίας λυμάτων, το θέμα προωθήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο, με Απόφασή του ημερ. 30.8.2012, ενέκρινε την παραχώρηση ανακυκλωμένου νερού για σκοπούς άρδευσης της ανάπτυξης από την πιο πάνω μονάδα επεξεργασίας λυμάτων και την ύδρευσή της από το φράγμα Ευρέτου.

Επιπρόσθετα, μετά από αίτημα ενδιαφερόμενων εταιρειών και σχετική τεχνική αξιολόγηση από τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα (ΤΑΥ και Τμήμα Περιβάλλοντος), οι όροι υδροδότησης ορισμένων αναπτύξεων γκολφ διαφοροποιήθηκαν με μεταγενέστερες Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 31.1.2012 και 30.8.2012, με τις οποίες εγκρίθηκε η παροχή ανακυκλωμένου νερού για την εξυπηρέτηση των αρδευτικών αναγκών άλλων τριών αναπτύξεων γηπέδων γκολφ και η παροχή πόσιμου νερού σε αυτές από κυβερνητικές αφαλατώσεις/φράγματα. Οι αιτητές ανέλαβαν την υποχρέωση για υλοποίηση και λειτουργία των σχετικών έργων υποδομής για μεταφορά του νερού.

Στο μεταξύ, το ΤΑΥ ετοίμασε πρόταση για αναθεώρηση του τρόπου υδροδότησης των αναπτύξεων γηπέδων γκολφ, η οποία εγκρίθηκε από την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή στις 5.6.2013 και στάλθηκε στο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ώστε να ενσωματωθεί στη σχετική Πρόταση που θα υποβληθεί, από το υπό αναφορά Υπουργείο, στο Υπουργικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με την Πρόταση, οι αρδευτικές ανάγκες όλων των αναπτύξεων γηπέδων γκολφ θα μπορούν να καλύπτονται από μονάδες τριτοβάθμιας επεξεργασίας λυμάτων και το ανακυκλωμένο νερό που θα παρέχεται θα τιμολογείται με βάση το πλήρες κόστος τριτοβάθμιας επεξεργασίας και μεταφοράς του, πλέον του περιβαλλοντικού κόστους. Όσον αφορά την ύδρευση, αυτή θα μπορεί να καλύπτεται από κυβερνητικά συστήματα υδατοπρομήθειας ή από φράγματα, και η τιμή που θα καταβάλλεται θα ισούται με την τιμή παροχής νερού ύδρευσης από τα κυβερνητικά συστήματα υδατοπρομήθειας, πλέον το περιβαλλοντικό κόστος.

Ποιότητα πόσιμου νερού στις κοινότητες. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, σύμφωνα με τα αποτελέσματα σχετικής μελέτης που ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2010, σε αρκετές κοινότητες, ιδιαίτερα στην Επαρχία Λευκωσίας, οι πηγές και οι γεωτρήσεις που χρησιμοποιούνται για σκοπούς υδροδότησης υποβαθμίζονται διαχρονικά, λόγω της αυξημένης ζήτησης νερού και των μακροχρόνιων επιπτώσεων της υπεράντλησης, σε συνδυασμό με την μη ικανοποιητική αναπλήρωσή τους, ως αποτέλεσμα των κλιματικών αλλαγών.

Σε προηγούμενες Εκθέσεις μας εκφράσαμε την άποψη ότι το πρόβλημα της διασφάλισης της επαρκούς υδροδότησης των επηρεαζόμενων κοινοτήτων θα πρέπει να απασχολήσει το Τμήμα ώστε να ληφθούν έγκαιρα τα απαραίτητα μέτρα για αντιμετώπισή του.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το ΤΑΥ έχει ολοκληρώσει την καταγραφή όλων των γεωτρήσεων που χρησιμοποιούνται για ύδρευση και διενεργεί τακτικές αναλύσεις παρακολούθησης σε γεωτρήσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται κατ' αποκλειστικότητα για την ύδρευση κοινοτήτων οι οποίες δεν διαθέτουν άλλες πηγές ύδρευσης. Με την εφαρμογή του πρωτόκολλου διαδικασιών, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία το 2010, επιτυγχάνεται η έγκαιρη ενημέρωση των εμπλεκόμενων κοινοτικών αρχών, όταν παρατηρούνται τιμές παραμέτρων πέραν των επιτρεπόμενων ορίων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, για σκοπούς εξοικονόμησης κόστους, κοινοτικές αρχές που είναι συνδεδεμένες με αστικό δίκτυο υδατοπρομήθειας, επιλέγουν να συνεχίζουν να χρησιμοποιούν νερό από γεωτρήσεις που παρουσιάζουν προβλήματα, θέτοντας πιθανόν σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία.

Επισημάναμε ότι, βάσει του άρθρου 5 του περί της Ποιότητας του Νερού Ανθρώπινης Κατανάλωσης (Παρακολούθηση και Έλεγχος) Νόμου (Ν.87(Ι)/2001), την ευθύνη διατήρησης της ποιότητας του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης που προμηθεύει στο κοινό φέρει η κοινοτική αρχή, χωρίς, ωστόσο, να καθορίζονται κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων του άρθρου αυτού. Αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας είναι ο Διευθυντής Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το πρωτόκολλο διαδικασιών εφαρμόζεται και το όλο σύστημα λειτουργεί χωρίς σοβαρά προβλήματα.

Καθορισμός ζωνών προστασίας γεωτρήσεων ύδρευσης. Σύμφωνα με την ΚΔΠ 707/2004, το ΤΑΥ καθορίζεται ως η αρμόδια Αρχή για τον καθορισμό ζωνών προστασίας γύρω από κάθε γεώτρηση ύδρευσης με στόχο τον περιορισμό της ρύπανσης ή μόλυνσης του υπόγειου νερού, με την απαγόρευση καθορισμένων δραστηριοτήτων περιμετρικά της γεώτρησης.

Το ΤΑΥ καθόρισε, με την έκδοση σχετικών Διαταγμάτων, ζώνες προστασίας για 140 από τις περίπου 475 γεωτρήσεις ύδρευσης που καταγράφηκαν από το Τμήμα τον Δεκέμβριο του 2011. Παράλληλα βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία έκδοσης Διατάγματος για 60 γεωτρήσεις, ενώ στα πλαίσια διαβουλεύσεων με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως για την προγραμματιζόμενη αναθεώρηση πολεοδομικών ζωνών, καθορίστηκαν προκαταρκτικά από το ΤΑΥ ζώνες προστασίας για άλλες 201 γεωτρήσεις.

Σημειώνεται ότι, μετά από διαπίστωση ότι ο καθορισμός των ζωνών με τον τρόπο που ακολουθείται βάσει του Διατάγματος ΚΔΠ 45/96 δεν προστατεύει επαρκώς το νερό από χημικούς ρύπους, το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, σε συνεργασία με το ΤΑΥ, προωθεί την τροποποίησή του. Λόγω της επικείμενης τροποποίησης της ΚΔΠ 45/96, οι εκδόσεις Διαταγμάτων για τον καθορισμό νέων ζωνών προστασίας έχουν ανασταλεί από το 2011.

Ζώνες προστασίας για φράγματα που χρησιμοποιούνται για ύδρευση. Σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων Νόμου (Ν.13(Ι)/2004), ο Υπουργός ΓΦΠΠ διασφαλίζει την προστασία των υδατικών συστημάτων που χρησιμοποιούνται για ύδρευση, εκδίδοντας Διατάγματα με τα οποία καθορίζει ζώνες προστασίας για τα εν λόγω υδατικά συστήματα. Στην Κύπρο, οι επιφανειακές πηγές ύδρευσης αποτελούνται από 11 φράγματα (ταμιευτήρες) ενώ δύο άλλα φράγματα προορίζονται να χρησιμοποιηθούν μελλοντικά για ύδρευση. Για τον καθορισμό ζωνών προστασίας για τα 13 αυτά φράγματα προωθήθηκε από το ΤΑΥ προσχέδιο Διατάγματος στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο.

Παραγωγή και διαχείριση νερού τριτοβάθμιας επεξεργασίας λυμάτων. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, κατά το 2012 παρήχθησαν συνολικά από όλους τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων, πλην της μιας Μηλιάς, 20,2 εκ. κ.μ. ανακυκλωμένου νερού, από τα οποία τα 9,5 εκ. κ.μ. χρησιμοποιήθηκαν για άρδευση, τα 3,8 εκ. κ.μ. αξιοποιήθηκαν με τον εμπλουτισμό του υδροφορέα Έζουσας, τα 0,2 εκ. κ.μ. αποθηκεύτηκαν στο φράγμα Πολεμιδιών, τα 3,6 εκ. κ.μ. απορρίφθηκαν στη θάλασσα και τα 0,8 εκ. κ.μ. αφέθηκαν στον ποταμό Οβγό κατά τη χειμερινή περίοδο. Όπως μας αναφέρθηκε, η αδυναμία του Τμήματος να διαθέσει το ανακυκλωμένο νερό, οφείλεται κυρίως στην έλλειψη υποδομής, όπως αρδευτικών δικτύων για διανομή του νερού και δεξαμενών αποθήκευσης του νερού κατά τους χειμερινούς μήνες, όταν η ζήτηση είναι χαμηλή.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος επισήμανε ότι ο σταθμός επεξεργασίας λυμάτων Μιας Μηλιάς, ο οποίος κατά το 2012 είχε παράξει 8,5 εκ. κ.μ., δεν βρίσκεται σε περιοχές κάτω από τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας, γεγονός που συνεπάγεται ότι απαιτούνται έργα υποδομής για τη μεταφορά του νερού μέσω της νεκρής ζώνης προς τη Βαθιά Γωνιά, πράγμα που είναι εξαιρετικά δύσκολο υπό τις παρούσες συνθήκες. Σε περίπτωση υλοποίησης των έργων υποδομής, θα καταλήγουν στη Βαθιά Γωνιά 21.000 κ.μ. ημερησίως, ποσότητα που προφανώς δεν μπορεί να διατεθεί μόνο τοπικά, λαμβανομένης υπόψη και της αυξανόμενης παραγωγής του σταθμού της Βαθιάς Γωνιάς. Το όλο θέμα είχε μελετηθεί από συμβούλους μηχανικούς του ΤΑΥ στο παρελθόν, με εισήγηση για αφαλάτωση χαμηλής πίεσης του ανακυκλωμένου νερού και εν συνεχεία ένταξή του στο υδατικό ισοζύγιο για άρδευση των Κοκκινοχωριών, μέσω του συστήματος του Νοτίου Αγωγού. Η λύση αυτή προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, λόγω της απόρριψης της άλμης στη θάλασσα. Το θέμα επανεξετάστηκε το 2010, με τελικό συμπέρασμα για αξιοποίηση του ανακυκλωμένου νερού στην ευρύτερη περιοχή της Λευκωσίας για άρδευση των χώρων πρασίνου των δήμων και υφιστάμενων και νέων καλλιεργειών στις περιοχές Γέρι, Ποταμιά-Άγιος Σοζώμενος, Δάλι, Λύμπια και Πέρα Χωρίο Νήσου.

Επαναλάβαμε την άποψη ότι το Τμήμα οφείλει να μελετήσει τρόπους καλύτερης αξιοποίησης του ανακυκλωμένου νερού που παράγεται, ώστε να αποδεσμευτεί το αποθηκευμένο νερό στα φράγματα για άλλες χρήσεις.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το ΤΑΥ έχει μελετήσει τρόπους αξιοποίησης του νερού και έχει ολοκληρώσει μελέτες σκοπιμότητας και εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων για το ανακυκλωμένο νερό των σταθμών Λάρνακας και Ανθούπολης, ωστόσο δεν υπάρχουν οι ανάλογες πιστώσεις για υλοποίηση των έργων υποδομής. Επισήμανε επίσης ότι το ΤΑΥ έχει ήδη κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου αναφορικά με την αύξηση των ποσοτήτων ανακυκλωμένου νερού με την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης του αποχετευτικού συστήματος Λάρνακας και τα επακόλουθα προβλήματα στη διάθεση του νερού.

Κατασκευή αποχετευτικών συστημάτων. Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Τμήμα πρότεινε την περίληψη πρόνοιας ύψους €40 εκ. στον Προϋπολογισμό του 2011 κάτω από το άρθρο «Κυβερνητική Συνεισφορά στα Αστικά Συμβούλια Αποχετεύσεων» για υλοποίηση των απαιτούμενων κατασκευαστικών έργων, ωστόσο τελικά εγκρίθηκαν και δαπανήθηκαν μόνο €8 εκ. Για το 2012, οι ανάγκες υπολογίστηκαν στα €66,3 εκ., αλλά τελικά εγκρίθηκαν για περίληψη στον Προϋπολογισμό μόνο €10 εκ. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, οι οικονομικές υποχρεώσεις και δεσμεύσεις του Κράτους έναντι των Συμβουλίων, περιλαμβανομένων των έργων που έχουν εκτελεστεί, ανέρχονται στα €388 εκ.

Λόγω του περιορισμού των κρατικών δαπανών και της αδυναμίας του Κράτους να καλύψει τις οφειλές του προς τα αστικά Συμβούλια Αποχετεύσεων μέσω των ετήσιων Προϋπολογισμών, το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 16.5.2012, ενέκρινε την πρόταση για σύναψη δανείων, από τα αστικά Συμβούλια Αποχετεύσεων, με κυβερνητική εγγύηση, για κάλυψη των οφειλών του Κράτους για έργα που εκτελέστηκαν ή προγραμματίζονται να εκτελεστούν από τα αστικά Συμβούλια Αποχετεύσεων, κατά παρέκκλιση από την μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενη πολιτική για σύναψη των δανείων από το ίδιο το Κράτος για τη χρηματοδότηση αναπτυξιακών έργων. Σύμφωνα με την Απόφαση, το τοκοχρεολύσιο θα πληρώνεται ετησίως από το Κράτος, μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού. Όπως μας αναφέρθηκε, κανένα Συμβούλιο δεν κατάφερε να εξασφαλίσει δάνειο για τον πιο πάνω σκοπό.

Οικονομικές εκκρεμότητες μεταξύ του Τμήματος και των Συμβουλίων Αποχετεύσεων. Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παραμένουν σε εκκρεμότητα σημαντικές οικονομικές διαφορές μεταξύ του Τμήματος και των Συμβουλίων Αποχετεύσεων, οι οποίες αφορούν στην κυβερνητική συνεισφορά σε κατασκευαστικές δαπάνες μέρους των σταθμών που εκτελούνται από τα Συμβούλια εκ μέρους του Κράτους για εφαρμογή της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ και τις μονάδες παραγωγής τριτοβάθμιας επεξεργασίας νερού, αντιπλημμυρικών έργων, καθώς και δαπάνες συντήρησης και λειτουργίας των σταθμών παραγωγής νερού τριτοβάθμιας επεξεργασίας.

Για οριστική επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν ως προς τις δαπάνες παραγωγής του νερού τριτοβάθμιας επεξεργασίας, οι οποίες διενεργούνται από τα Συμβούλια, αλλά βαρύνουν το Τμήμα, εισηγηθήκαμε και πάλι όπως προωθηθούν ενέργειες για εφαρμογή της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 30.9.2004, η οποία προβλέπει όπως η ιδιοκτησία των μονάδων τριτοβάθμιας επεξεργασίας των λυμάτων των αποχετευτικών συστημάτων περιέλθει στην ιδιοκτησία των Συμβουλίων Αποχετεύσεων, τα οποία να είναι υπεύθυνα για τη λειτουργία και συντήρηση των σταθμών σε όλα τα στάδια επεξεργασίας του νερού και το νερό να αγοράζεται από το ΤΑΥ σε συγκεκριμένη/συμφωνημένη τιμή, νοουμένου ότι είναι σύμφωνο με προδιαγραφές που θα καθορίζονται.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το ΤΑΥ καταβάλλει προσπάθειες για καθορισμό μοναδιαίας τιμής του ανακυκλωμένου νερού σε όλα τα αποχετευτικά συστήματα.

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη θέσπιση πλαισίου Κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

(α) Πολιτικές τιμολόγησης νερού. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, σύμφωνα με τις διατάξεις της πιο πάνω Οδηγίας, τα κράτη μέλη θα έπρεπε, μέχρι το 2010, να έχουν διασφαλίσει ότι οι πολιτικές τιμολόγησης νερού θα παρέχουν κατάλληλα κίνητρα στους χρήστες, για να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους υδάτινους πόρους και, κατά συνέπεια, θα συμβάλλουν στην επίτευξη

των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας, ενώ οι πολιτικές τιμολόγησης νερού θα είναι τέτοιες ώστε να ανακτάται το κόστος των υπηρεσιών ύδατος.

Για σκοπούς συμμόρφωσης με την Οδηγία, το Τμήμα ετοίμασε προσχέδιο Κανονισμών για την τιμολόγηση του νερού, οι οποίοι εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2011 και προωθήθηκαν για ψήφιση στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Μετά από σχετικό αίτημα του Αν. Γενικού Διευθυντή της Βουλής των Αντιπροσώπων, οι Κανονισμοί αποσύρθηκαν και η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ΓΦΠΠ τους επανακατέθεσε στις 24.4.2013, ενώ ακολούθησαν νέες αποσύρσεις και επανακαταθέσεις στις 5.7.2013 και 13.9.2013.

(β) Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού και Πρόγραμμα Μέτρων. Για υλοποίηση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την Οδηγία Πλαίσιο, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, στις 9.6.2011, το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού, το οποίο υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ έχουν αρχίσει οι διαδικασίες εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων που ετοιμάστηκε σύμφωνα με το άρθρο 11 της Οδηγίας.

Το άρθρο 11(7) της Οδηγίας καθορίζει ότι όλα τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Μέτρων θα έπρεπε να ήταν έτοιμα προς εφαρμογή το αργότερο μέχρι το τέλος του 2012. Σύμφωνα με την ενδιάμεση έκθεση που υποβλήθηκε από το ΤΑΥ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22.12.2012, με βάση τις διατάξεις της Οδηγίας, υπήρξε ικανοποιητική πρόοδος στην εφαρμογή του Προγράμματος Μέτρων για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας, λαμβανομένων υπόψη των δυσκολιών στην εξεύρεση των αναγκαίων πιστώσεων. Στην έκθεση επισημαίνεται ότι η υλοποίηση για το 24% των βασικών μέτρων και 32% των συμπληρωματικών μέτρων δεν έχει ακόμη αρχίσει. Αναφέρεται επίσης ότι τα μέτρα που δεν έχουν υλοποιηθεί συνδέονται με σημαντική οικονομική δαπάνη και για τον λόγο αυτό η υλοποίησή τους θα παραταθεί μέχρι το 2015, σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 9.6.2011.

Επισημάνουμε ότι, στα μέτρα, η υλοποίηση των οποίων δεν έχει αρχίσει, περιλαμβάνονται και τα μέτρα αναφορικά με την τιμολόγηση νερού, αφού η ψήφιση σχετικού νομοσχεδίου εκκρεμεί ακόμα, καθώς και τα μέτρα που αφορούν στην παρακολούθηση/αποκατάσταση των υδροφορέων που βρίσκονται σε κίνδυνο, η εφαρμογή των οποίων δυσχεραίνεται από τις διαρκείς παρατάσεις που χορηγούνται για νομιμοποίηση των παράνομων γεωτρήσεων. Τα μέτρα αυτά κρίνονται από το Τμήμα ως από τα πιο σημαντικά για υλοποίηση των υποχρεώσεων της Κύπρου σε σχέση με την Οδηγία Πλαίσιο.

(γ) Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα ύδατα. Βάσει του άρθρου 18 της Οδηγίας Πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ετοίμασε και υπέβαλε, στις 14.11.2012, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας. Η έκθεση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, επισκόπηση της προόδου όσον αφορά στην εφαρμογή της Οδηγίας και των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμού, συμπεριλαμβανομένων προτάσεων για τη βελτίωση των μελλοντικών Σχεδίων. Η έκθεση συνοδεύεται από έγγραφα εργασίας τα οποία αξιολογούν τα σχέδια που υποβλήθηκαν από κάθε κράτος μέλος.

Στο έγγραφο που αφορά στην Κύπρο γίνονται συστάσεις αναφορικά με τη συμπλήρωση του πρώτου Σχεδίου (2009-2015) και την προετοιμασία για το δεύτερο (2015-2021), οι οποίες περιλαμβάνουν:

- (i) Βελτίωση της ποιότητας της παρακολούθησης.
- (ii) Σχεδιασμό μέτρων για την αντιμετώπιση της ζήτησης του νερού και των παράνομων αντλήσεων.
- (iii) Αύξηση της επαναχρησιμοποίησης των επεξεργασμένων λυμάτων σε υφιστάμενα δίκτυα άρδευσης.
- (iv) Σχεδιασμός μιας σαφούς στρατηγικής στον τομέα της γεωργίας, που να καθορίζει τα βασικά μέτρα τα οποία όλοι οι αγρότες θα πρέπει να τηρούν και τα πρόσθετα συμπληρωματικά μέτρα που μπορούν να χρηματοδοτηθούν.

- (v) Ανάκτηση του κόστους για όλες τις υπηρεσίες ύδατος, ακόμα και στην περίπτωση, για παράδειγμα, ιδιωτικών αντλήσεων για τη γεωργία.

Παράνομα φράγματα/υδροληψίες.

(α) Κατασκευή ιδιωτικού φράγματος στο Χα-ποτάμι. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, γύρω στο 1973, ανεγέρθηκε παράνομα, κοντά στην εκβολή του πιο πάνω ποταμού, εκτροπικό φράγμα το οποίο επεκτάθηκε κατά την περίοδο 2002-2003. Έκτοτε το νερό που αποθηκεύεται στο φράγμα, συνολικής χωρητικότητας 500.000 κ.μ., χρησιμοποιείται από εταιρεία για την άρδευση παρακείμενου γηπέδου γκολφ, χωρίς την επιβολή, από το ΤΑΥ, οποιωνδήποτε τελών σε σχέση με τις αντλούμενες ποσότητες νερού.

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε στις 20.11.2012 την παραχώρηση άδειας στην υπό αναφορά εταιρεία για χρήση μέρους του ποταμού σύμφωνα με τους όρους που ενέκρινε η αρμόδια Υπουργική Επιτροπή και η εταιρεία υπέβαλε αίτηση για επανέκδοση της πολεοδομικής άδειας που αναιρέθηκε μετά την απόρριψη της αίτησής της για άδεια επέμβασης σε κυβερνητική γη από το Υπουργικό Συμβούλιο το 2008. Το ΤΑΥ, με επιστολή του ημερ. 5.3.2013 στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, εισηγήθηκε την επιβολή όρων στην άδεια που θα εκδοθεί, που να αφορούν, μεταξύ άλλων, στην τήρηση των διατάξεων της νομοθεσίας για την ασφάλεια του φράγματος και την καταβολή, στο ΤΑΥ, τέλους πόρου και περιβάλλοντος αντίστοιχο με τις ποσότητες απόληψης, αρχικού ύψους €0,11/κ.μ.

(β) Κατασκευή ιδιωτικού φράγματος στην περιοχή «Ανατολικό» της Επαρχίας Πάφου. Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το υπό αναφορά φράγμα κατασκευάστηκε παράνομα από την Ιερά Μονή Αγίου Νεοφύτου για άρδευση των φυτειών της Μονής στο Μετόχι Ανατολικού. Στη συνέχεια, το φράγμα διαχειριζόταν η συνεργατική εταιρεία εργοστασίου χάρτου, η οποία το αναβάθμισε με βελτιωτικά έργα, όπως η προσθήκη υπερχειλίστης. Μετά το κλείσιμο των συνεργατικών βιομηχανιών στο Ανατολικό, το φράγμα χρησιμοποιείται και πάλι από την Ιερά Μονή Αγίου Νεοφύτου.

Όπως πληροφορηθήκαμε από τον Επαρχιακό Μηχανικό Πάφου, δεν λήφθηκαν από το Τμήμα οποιαδήποτε μέτρα για ρύθμιση του θέματος, ούτε προγραμματίζονται οποιεσδήποτε ενέργειες.

(γ) Χρήση μέρους κοίτης ποταμού από συσκευαστήριο ιδιωτικής εταιρείας στη Λευκωσία. Το Τμήμα, σε επιστολή του ημερ. 23.3.2007, πληροφόρησε τον Έπαρχο Λευκωσίας ότι επιχείρηση, η οποία ασχολείται με την καλλιέργεια και τη συσκευασία φθαρτών, έχει κατασκευάσει παράνομα επί της κοίτης του ποταμού Πεδιαίου τρία μικρά αναχώματα/φράγματα, στα οποία αποθηκεύει νερό κατά την περίοδο του χειμώνα, για σκοπούς άρδευσης των 4-5 χιλιάδων σκαλών που καλλιεργεί. Λόγω του ότι τα αναχώματα/φράγματα κατασκευάστηκαν χωρίς τις απαραίτητες μελέτες, το Τμήμα ζήτησε την υποβολή υδρολογικής μελέτης, μελέτης σταθερότητας και ασφάλειας και μελέτης ενίσχυσης ή διαφοροποίησης των αναχωμάτων/φραγμάτων, ώστε να μπορέσει να εκφέρει άποψη σε σχέση με την αδειοδότηση των αναχωμάτων/φραγμάτων. Η εταιρεία, στις 18.1.2010, προχώρησε στην υποβολή αίτησης στον Έπαρχο για παραχώρηση άδειας χρήσης κοίτης ποταμού και ο Έπαρχος απέστειλε στις 16.3.2010 στο Τμήμα την υδρογεωλογική μελέτη που ετοίμασε η εταιρεία.

Το ΤΑΥ διαπίστωσε διάφορα προβλήματα ασφάλειας, τα οποία η εταιρεία δεσμεύτηκε να επιλύσει. Όπως μας αναφέρθηκε από το Τμήμα, η εταιρεία προχώρησε σε περίφραξη των αναχωμάτων όπως της ζητήθηκε, και αφαίρεσε από την κοίτη του ποταμού τα αντλητικά μέσα.

Ο Έπαρχος Λευκωσίας καταχώρισε αγωγή κατά της εταιρείας, κατά την εκδίκαση της οποίας, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, με απόφασή του ημερ. 22.6.2012, επέβαλε πρόστιμο €550 και έκδωσε διάταγμα κατεδάφισης της οικοδομής (ανάχωμα), εντός δύο μηνών.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Τμήματος, κατόπιν συνεννόησης με την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας, αποφασίστηκε να μην κατεδαφιστεί η εν λόγω κατασκευή, νοουμένου ότι η εταιρεία θα εκτελέσει όλα τα διορθωτικά μέτρα που θα της υποδειχτούν από το ΤΑΥ, θα τερματιστεί η χρήση του έργου από την εταιρεία και το έργο θα περιέλθει στην αποκλειστική ιδιοκτησία του ΤΑΥ, το οποίο και θα αποφασίζει την όποια χρήση του κρίνει σκόπιμο.

(δ) Παράνομη υδροληψία από εταιρεία στη Λακατάμια. Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, εταιρεία η οποία διαθέτει μεγάλες καλλιέργειες στην περιοχή Λακατάμιας, έχει προβεί στην κατασκευή τεχνητής λίμνης/δεξαμενής, όπου αποθηκεύει νερό για την άρδευση των καλλιεργειών της, χωρίς να έχει εξασφαλίσει σχετική άδεια σύμφωνα με τις πρόνοιες της νομοθεσίας. Ως αποτέλεσμα της μη αδειοδοτημένης υδροληψίας, δεν επιβάλλονται στην εταιρεία οποιαδήποτε τέλη για τις ποσότητες νερού που αντλεί από την υπό αναφορά λίμνη/δεξαμενή.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το νερό που αποθηκεύεται από την εν λόγω εταιρεία είναι ανακυκλωμένο και αγοράζεται από τον σταθμό επεξεργασίας λυμάτων της Ανθούπολης. Το ΤΑΥ θα εξετάσει τόσο το θέμα της αδειοδότησης του Έργου όσο και το θέμα της έκδοσης άδειας υδροληψίας σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Υδάτων Νόμου.

(ε) Ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε αν έχουν περιέλθει στην αντίληψή του Τμήματος, άλλα παρόμοια περιστατικά παράνομης υδροληψίας ή κατασκευής παράνομων υδατικών έργων, πέραν των όσων αναφέρονται πιο πάνω.

Σύμφωνα με πληροφόρηση που είχαμε από τον Διευθυντή του Τμήματος, έχει ξεκινήσει πρόγραμμα, σε παγκύπρια κλίμακα, για εντοπισμό εκτροπών από ποταμούς, το οποίο έχει ολοκληρωθεί κατά περίπου 80% και έχουν εντοπιστεί 300 εκτροπές, αδειούχες και μη. Σε κάποιες από τις περιπτώσεις που έχουν εντοπιστεί στάληκαν επιστολές στους ιδιοκτήτες ζητώντας την παροχή πληροφοριών και στοιχείων για τον σχεδιασμό, τον τρόπο κατασκευής και γενικά τεχνικά χαρακτηριστικά των έργων αυτών με πρώτο στόχο τη διακρίβωση του βαθμού ασφαλείας τους, χωρίς ωστόσο να υπάρξει οποιαδήποτε ανταπόκριση μέχρι σήμερα.

Προσφορές

(α) Σταθμός Επεξεργασίας Λυμάτων Αστρομερίτη – Αρ. Σύμβασης ΤΑΥ 06/2010 – Φιλικός Διακανονισμός. Η σύμβαση για το πιο πάνω έργο υπογράφηκε στις 7.9.2012 έναντι €13.742.000 + ΦΠΑ, με αντικείμενο τον Σχεδιασμό, Κατασκευή και 20-ετή Λειτουργία του Σταθμού. Τον Μάρτιο 2013, δηλαδή 6 περίπου μήνες μετά την υπογραφή της σύμβασης, υποβλήθηκε στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) αίτημα για έγκριση παράτασης χρόνου 4 μηνών και χρηματικής αποζημίωσης €300.000, στα πλαίσια φιλικού διακανονισμού με τον Ανάδοχο του έργου, για τα έξοδα επανασχεδιασμού και τη διαφορά κόστους κατασκευής του Σταθμού, σύμφωνα με τον νέο σχεδιασμό του. Η ανάγκη επανασχεδιασμού του Σταθμού, προέκυψε – όπως αναφερόταν στην εισηγητική έκθεση του Τμήματος - εξ αιτίας της αφαίρεσης/λήψης από τον Ανάδοχο της σύμβασης κατασκευής του φράγματος Σολέας (κατόπιν έγκρισης του Τμήματος), κατάλληλου – για το φράγμα – υλικού, από τον χώρο ανέγερσης του Σταθμού, που είχε ως αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση – μερικώς – της τοπογραφίας που υπήρχε κατά τη διάρκεια της προσφοροδότησης για τον διαγωνισμό του Αστρομερίτη. Επειδή τα στοιχεία που υποβλήθηκαν ήταν ελλιπή και δεν παρουσίαζαν ολοκληρωμένη την εικόνα της αλλαγής, ώστε η ΚΕΑΑ να μπορεί να αξιολογήσει κατά πόσο ο προτεινόμενος φιλικός διακανονισμός ήταν προς το συμφέρον του δημοσίου, ζητήθηκε από το Τμήμα όπως τεκμηριώσει την εισήγηση του, υποβάλλοντας αναλυτικά τα σχετικά στοιχεία/υπολογισμούς. Το Τμήμα υπέβαλε στην επόμενη συνεδρία της ΚΕΑΑ, πίνακα με επιμέρους στοιχεία/ποσότητες, χωρίς να υποβάλει τα νέα – τροποποιημένα – σχέδια του Σταθμού και χωρίς λεπτομερή ανάλυση των αλλαγών και υπολογισμό/σύγκριση των ποσοτήτων του νέου σχεδιασμού με τον αρχικό.

Ως εκ τούτου, η ΚΕΑΑ – κατόπιν εισήγησης του εκπροσώπου της Υπηρεσίας μας – αποφάσισε την αναβολή του θέματος, ώστε να υποβληθούν τα απαραίτητα στοιχεία στην Υπηρεσία μας.

Ωστόσο, μέχρι τον Ιούλιο 2013, το Τμήμα δεν υπέβαλε τα πλήρη και αναλυτικά στοιχεία/σχέδια/υπολογισμούς που του υποδείχθηκαν, παρά μόνο ανάλυση για το κόστος μέρους των αλλαγών, με την οποία δεν ήταν δυνατός ο έλεγχος.

Σημειώνεται ότι το μόνο σχέδιο που υποβλήθηκε, ήταν αυτό της γενικής διάταξης έργου (σε κλίμακα 1:500, με ημερ. Απρίλιος 2013). Τον Ιούλιο 2013, το θέμα εξετάστηκε από την ΚΕΑΑ, στη συνεδρία της οποίας κλήθηκε και ο Ανάδοχος για να δώσει διευκρινίσεις όσον αφορά τις απαιτήσεις του. Ο Ανάδοχος – χωρίς να δώσει διευκρινίσεις και λεπτομερή στοιχεία/υπολογισμούς – επέμενε σε φιλικό διακανονισμό, με την καταβολή από το Τμήμα του ποσού των €300.000, ως αποζημίωση του για την καθυστέρηση και το

επιπλέον κόστος, προτείνοντας την αποδοχή του διακανονισμού, σαν μια «συμφωνία-πακέτο». Ενόψει των πιο πάνω, η ΚΕΑΑ αποφάσισε την αναβολή του θέματος για μια εβδομάδα, ώστε να υποβληθούν τα ζητηθέντα στοιχεία. Από το σχέδιο που υποβλήθηκε, η Υπηρεσία μας διαπίστωσε ότι ο Σταθμός είχε διαφοροποιηθεί ουσιαστικά σε αρκετά επιμέρους τμήματά του, σημαντικό μέρος των οποίων δεν είχαν περιγραφεί και υπολογιστεί στην έκθεση του Τμήματος. Συγκεκριμένα, η χωρητικότητα της δεξαμενής έκτακτης ανάγκης μειώθηκε από 10.365m^3 (δυνατότητα αποθήκευσης 8 ημερών) σε 3.820m^3 (δυνατότητα αποθήκευσης 3 ημερών), παρόλον ότι οι απαιτήσεις του διαγωνισμού/σύμβασης ήταν όπως παρέχεται αποθήκευση τουλάχιστο 7 ημερών, ο όγκος δεξαμενής βοθρολυμάτων μειώθηκε από 180m^3 σε 80m^3 και οι χώροι στάθμευσης από 15 σε 7. Επίσης, αφαιρέθηκε/καταργήθηκε το φυλάκιο εισόδου και το άτομο που θα ελέγχει επί 24ώρου βάσης την ασφάλεια του Σταθμού και την είσοδο/έξοδο οχημάτων και αντικαταστάθηκε από κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης. Επιπρόσθετα, η προκαταρκτική επεξεργασία (κατασκευή κλειστών δεξαμενών, διπλής σειράς καναλιών κ.λπ. από οπλισμένο σκυρόδεμα, με σύστημα εξαερισμού και τον απαραίτητο εξοπλισμό), είχε αντικατασταθεί από 2 προκατασκευασμένα συμπαγή μηχανήματα, για τα οποία δεν είχαν υποβληθεί ικανοποιητικά στοιχεία (λεπτομερείς τεχνικές προδιαγραφές), ώστε να αξιολογηθεί η ποιότητα και κατ' επέκταση το κόστος τους. Η εν λόγω αλλαγή ωστόσο, εκτιμάται ότι ήταν προς όφελος του Αναδόχου, εφόσον η λύση που επιλέχθηκε, χαρακτηρίζεται στα τεχνικά φυλλάδια που υποβλήθηκαν, ως αποτελεσματική λύση χαμηλού κόστους. Οι πιο πάνω αλλαγές αποτελούσαν μέρος των ουσιαστικών αλλαγών που κατέστη δυνατό να εντοπιστούν, από τα ελλειπή στοιχεία που είχαν υποβληθεί. Πέραν των πιο πάνω, αλλαγές είχαν γίνει και στο κτίριο Διοίκησης, το Εργαστήριο, το Μηχανοστάσιο, το δωμάτιο Γεννήτριας και τη Σηπτική Δεξαμενή, η έκταση των οποίων ωστόσο δεν διευκρινιζόταν επακριβώς από τα στοιχεία και το μοναδικό σχέδιο που είχε υποβληθεί. Ενόψει των πιο πάνω, με επιστολή μας προς τον Διευθυντή του Τμήματος τον Ιούλιο 2013, ζητήσαμε όπως ερευνήσει τα θέματα που εγείρονταν και ενημερώσει την Υπηρεσία μας για τους λόγους που αποφασίστηκε να επιτραπεί η αφαίρεση υλικού από τον χώρο κατασκευής του Σταθμού (για χρησιμοποίηση του στο φράγμα Σολέας), η ποσότητα του υλικού, καθώς και η ημερομηνία που λήφθηκε η απόφαση. Ζητήσαμε επίσης να μας πληροφορήσει κατά πόσο – εφόσον οι προσφορές για τον διαγωνισμό του Σταθμού Αστομερίτη είχαν υποβληθεί από τον Δεκέμβριο 2010 – είχε εξεταστεί η δυνατότητα άλλης ρύθμισης (για παράδειγμα η αφαίρεση υλικού από άλλο σημείο), ώστε να μην δημιουργηθούν προβλήματα στο έργο του Αστομερίτη, καθώς επίσης και τους λόγους της υπογραφής της σύμβασης, εφόσον είχαν διαφοροποιηθεί τα δεδομένα του εδάφους από τη λήψη του υλικού και για τυχόν ευθύνες που προκύπτουν.

Τον ίδιο μήνα, η ΚΕΑΑ αποφάσισε όπως εγκρίνει τον επανασχεδιασμό και τις αλλαγές της προτεινόμενης λύσης, για αποφυγή περαιτέρω καθυστερήσεων, κατόπιν διαβεβαίωσης του Τμήματος ότι δεν υπήρχε άλλη – καλύτερη – λύση. Αποφάσισε επίσης τον διορισμό ad-hoc επιτροπής, για να εξετάσει σε λεπτομέρεια την οικονομική πτυχή των αλλαγών εξ αιτίας του επανασχεδιασμού, και να υποβάλει σχετική εισήγηση στην ΚΕΑΑ. Μέχρι τον Νοέμβριο του 2013, η ad-hoc επιτροπή δεν είχε ολοκληρώσει την έρευνα της.

Ο Διευθυντής του Τμήματος υπέβαλε τον Σεπτέμβριο 2013 επιπρόσθετα στοιχεία, τα οποία κοινοποίησε και στην ad-hoc επιτροπή για εξέταση. Ενημέρωσε ταυτόχρονα ότι, κατά την άποψή του, ο φιλικός διακανονισμός που εισηγήθηκε ήταν προς το συμφέρον του δημοσίου και ως εκ τούτου δεν προκύπτουν οποιεσδήποτε ευθύνες. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, η λήψη υλικού για το φράγμα Σολέας αποφασίστηκε επειδή ο χώρος ήταν – τότε – διαθέσιμος και πολύ πλησίον του συμβατικού χώρου λήψης αμμοχαλίκων για το συμβόλαιο του φράγματος. Διευκρίνισε επίσης ότι, παρόλο που δεν είχε αποδειχθεί ανεπάρκεια του υλικού του συμβατικού χώρου λήψης αμμοχαλίκων για το φράγμα, το Τμήμα έκρινε ότι ήταν προς το συμφέρον του έργου του φράγματος, η απόφαση όπως δοθεί έγκριση στον Ανάδοχο για λήψη του εν λόγω υλικού από τον χώρο ανέγερσης του Σταθμού Αστομερίτη, εφόσον οποιαδήποτε άλλη/εναλλακτική λύση θα ήταν χρονοβόρα και αρκετά πιο δαπανηρή. Τέλος, μας ανέφερε ότι η συγκεκριμένη διευθέτηση – παρόλο που οδήγησε σε απαίτηση του Αναδόχου του φράγματος – δεν είχε, κατά την άποψή του, επιπλέον κόστος, αφού αρχικά είχε απορριφθεί από τον μηχανικό του έργου και στη συνέχεια οδηγήθηκε σε διαιτησία, η οποία κατέληξε σε συμβιβασμό, με τον φιλικό διακανονισμό όλων των απαιτήσεων του Αναδόχου του φράγματος – συμπεριλαμβανομένης και της αποζημίωσης για δικαιολογημένη παράταση χρόνου – με την καταβολή από το Τμήμα του συνολικού ποσού των €585.000. Σημειώνεται ότι οι αρχικές απαιτήσεις του

Εργολάβου ανέρχονταν στο ποσό των €5.572.411, εκ των οποίων ποσό ύψους €1.612.343, αφορούσε τις εργασίες στον Αστρομερίτη.

(β) Σύμβαση Αρ. ΤΑΥ 05/2010 για την προμήθεια και εγκατάσταση του Δικτύου Συλλογής Λυμάτων του Αποχετευτικού Συστήματος Αυγόρου και Αχνας. Η σύμβαση υπογράφηκε τον Νοέμβριο 2010 και η περίοδος υλοποίησης της καθορίστηκε στους 24 μήνες, έναντι του ποσού των €6.177.000+ΦΠΑ.

Τον Νοέμβριο 2012, ο συντονιστής της σύμβασης υπέβαλε αίτημα για αφαίρεση - από τις υποχρεώσεις του εργολάβου - των εργασιών στη Λεωφόρο Καρύων, στην Κοινότητα Αυγόρου, με ανάλογη μείωση του ποσού της σύμβασης κατά €220.840+ΦΠΑ, που αντιπροσωπεύει το κόστος των εν λόγω εργασιών.

Το πιο πάνω αίτημα/εισήγηση υιοθέτησε η Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ), η οποία υπέβαλε εισήγηση για αποδοχή του, στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ).

Τον Ιανουάριο 2013, μετά από μελέτη του πιο πάνω αιτήματος/αλλαγής της σύμβασης από την Υπηρεσία μας, πληροφορήσαμε τον Διευθυντή του Τμήματος τα ακόλουθα:

- (i)** Η Υπηρεσία μας δεν συμφωνούσε με την εισήγηση για αφαίρεση των πιο πάνω εργασιών από τις υποχρεώσεις του εργολάβου, επειδή – όπως αναφερόταν και στην έκθεση γεγονότων:
- Η μη κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου στη Λεωφόρο Καρύων, θα καθιστούσε αδύνατη τη λειτουργία ολόκληρου του αποχετευτικού δικτύου της περιοχής Κοκκινοχωριών πριν το τέλος του 2015, θέτοντας σε σοβαρό κίνδυνο τη χρηματοδότηση του, εφόσον το εν λόγω έργο είναι συγχρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Συνοχής, για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.
  - Το αποχετευτικό δίκτυο της Λεωφόρου Καρύων δεν μπορούσε να κατασκευαστεί ταυτόχρονα με το Πολεοδομικό έργο, όπως ήταν η απαίτηση του Κοινοτικού Συμβουλίου Αυγόρου αφού, λόγω της οικονομικής κρίσης, η κατασκευή του Πολεοδομικού έργου είχε αναβληθεί επ' αόριστο ή/και πιθανόν να ακυρωθεί. Τόσο το Τμήμα Δημοσίων Έργων όσο και το Υπουργείο Εσωτερικών, επεσήμαναν την αναγκαιότητα όπως τα δύο έργα, δηλαδή το Πολεοδομικό και το Αποχετευτικό, ανεξαρτητοποιηθούν, ώστε το Έργο του Αποχετευτικού να λειτουργήσει απρόσκοπτα και έγκαιρα, για να αποφευχθεί ο κίνδυνος της μη συγχρηματοδότησης του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
  - Η μη κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου στη Λεωφόρο Καρύων θα καθυστερούσε ή ενδεχομένως ακόμα και να οδηγούσε σε ολική στασιμότητα την κατασκευή και λειτουργία του αποχετευτικού δικτύου ολόκληρης της περιοχής.
  - Το κόστος κατασκευής του έργου σε κατοπινό στάδιο θα ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο (ενδεχομένως και τριπλάσιο), σε σύγκριση με το κόστος που περιλαμβανόταν στο συμβόλαιο του εργολάβου, για εκτέλεση των σχετικών εργασιών στα πλαίσια της παρούσας σύμβασης.
- (ii)** Η απαίτηση του εργολάβου να τριπλασιάσει ή να τετραπλασιάσει το κόστος των εργασιών, εάν αυτές αποφαιζόταν τελικά να εκτελεστούν (εξ αιτίας της καθυστέρησης που είχε σημειωθεί) δεν τεκμηριωνόταν, εφ' όσον υπήρχαν εναλλακτικές λύσεις/επιλογές [όπως η παράταση της ημερομηνίας παράδοσης του έργου, και η εκτέλεση των εργασιών με ημερήσιο απολογισμό («dayworks») ή με τις τιμές μονάδος του συμβολαίου].

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστούν οι προσφερόμενες λύσεις ώστε να επιλεγεί η καταλληλότερη/οικονομικότερη και να προωθηθεί τάχιστα η υλοποίηση του έργου, για να αποφευχθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις από τη μη ολοκλήρωση του.

Ανεξάρτητα από τα πιο πάνω, εκφράσαμε την άποψη ότι θέματα τέτοιας σημασίας/φύσεως, που επηρεάζουν ουσιαστικά τη λειτουργία και το κόστος ενός έργου, το οποίο αφενός εξυπηρετεί ένα μεγάλο αριθμό Κοινοτήτων και, αφετέρου, είναι συγχρηματοδοτούμενο και, ως εκ τούτου, έχει καθορισμένα χρονικά πλαίσια ολοκλήρωσης του, δεν ενδείκνυτο να τυγχάνουν χειρισμού με τον τρόπο που είχε εισηγηθεί το Τμήμα, δηλαδή να επιβάλλονται οι απόψεις ενός Κοινοτικού Συμβουλίου ως προς τον χρόνο και τρόπο εκτέλεσης του, παραγνωρίζοντας τις θέσεις τριών Υπουργείων καθώς και τον προηγούμενο προγραμματισμό που είχε γίνει, με τη συναίνεση και του Κοινοτικού Συμβουλίου. Επίσης, η χρονική στιγμή παραπομπής του όλου

θέματος στο αρμόδιο όργανο (ΚΕΑΑ) για λήψη απόφασης, δεν ήταν δικαιολογημένη, επειδή στο στάδιο εκείνο, εάν αποφασίζοταν η απόρριψη του αιτήματος της αφαίρεσης των εργασιών – που ήταν κατά την άποψη μας η ενδεδειγμένη επιλογή - θα προκαλούνταν αχρείαστες αυξήσεις στο κόστος της σύμβασης για την εκτέλεση τους, καθώς και καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του έργου, με όλες τις δυσμενείς επιπτώσεις. Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε από τον Διευθυντή του Τμήματος όπως μας ενημερώσει για τους λόγους της καθυστέρησης που είχε σημειωθεί στην υποβολή του αιτήματος καθώς και για τυχόν ευθύνες που προέκυπταν.

Τον Μάιο 2013, εγκρίθηκε από την ΚΕΑΑ φιλικός διακανονισμός με τον εργολάβο, με παραχώρηση σε αυτόν επιπλέον ποσού €175.000+ΦΠΑ, για πλήρη και τελική διευθέτηση όλων των μέχρι τότε απαιτήσεων του, περιλαμβανομένων και των απαιτήσεων για την αφαίρεση των εργασιών της Λεωφόρου Καρύου. Σημειώνεται ότι στις πιο πάνω απαιτήσεις του εργολάβου περιλαμβανόταν το κόστος για την αφαίρεση από τη σύμβαση των εργασιών στην Λεωφόρο Καρύου ύψους €49.803+ΦΠΑ, η απαίτηση λόγω παράτασης χρόνου ύψους €369.821+ΦΠΑ, και χρηματικές διαφορές που είχαν προκύψει μέσω των πιστοποιητικών πληρωμής ύψους €158.249+ΦΠΑ, συνολικά δηλαδή €577.873+ΦΠΑ.

Τον ίδιο μήνα, ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι με την παραλαβή της επιστολής μας τον Ιανουάριο 2013, το Τμήμα απέσυρε από την ΚΕΑΑ το υπό αναφορά αίτημα και ανέλαβε εκ νέου προσπάθεια, ώστε να καμφθούν οι ενστάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου Αυγόρου. Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες και τις επανειλημμένες συσκέψεις, τόσο με την Κοινότητα Αυγόρου όσο και με τα αρμόδια Υπουργεία, δεν έγινε κατορθωτό να επιτευχθεί οποιαδήποτε αλλαγή στη στάση του Κοινοτικού Συμβουλίου. Τον Απρίλιο 2013, το θέμα απασχόλησε συνεδρία της Επιτροπής Εσωτερικών της Βουλής των Αντιπροσώπων, χωρίς ωστόσο να ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση για την κατασκευή ή όχι του αποχετευτικού δικτύου στην εν λόγω οδό.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι τον Φεβρουάριο 2013 είχε γίνει προσωρινή παραλαβή του Έργου, εξαιρουμένων των πιο πάνω εργασιών, και στις δυσκολίες που συνέχιζαν να υφίστανται λόγω της στάσης του Κοινοτικού Συμβουλίου Αυγόρου, η Διεύθυνση του Τμήματος είχε κρίνει σκόπιμο να αναθεωρήσει την απόφαση της και να προχωρήσει στην αφαίρεση των εργασιών της εν λόγω οδού από τη σύμβαση και, ως εκ τούτου, είχε υποβάλει εκ νέου το αίτημα στην ΚΕΑΑ, η οποία το ενέκρινε στα πλαίσια του πιο πάνω φιλικού διακανονισμού.

Όσον αφορά τις εργασίες που αφορούν την κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου στην εν λόγω οδό, μας πληροφόρησε ότι αυτές θα εξαρτηθούν από τις μελλοντικές ενέργειες των αρμοδίων φορέων, ώστε να καμφθούν οι ενστάσεις που υπάρχουν από το Κοινοτικό Συμβούλιο, για διαχωρισμό του έργου κατασκευής του αποχετευτικού δικτύου, από το Πολεοδομικό έργο της εν λόγω οδού.

Τον Μάιο 2013, ζητήσαμε από τον Διευθυντή του Τμήματος να μας πληροφορήσει για τον προγραμματισμό του όλου έργου κατασκευής του αποχετευτικού συστήματος Κοκκινοχωρίων και, κυρίως, για τα έργα που εκκρεμούσαν μέχρι τότε (ημερομηνίες προκήρυξης και κατακύρωσης των διαγωνισμών, ημερομηνίες αποπεράτωσης των εργασιών που βρίσκονταν σε εξέλιξη, κατασκευή Βιολογικού Σταθμού), έχοντας υπόψη την προθεσμία που είχε καθοριστεί για τη συμπλήρωση και λειτουργία του έργου, ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος της μη συγχρηματοδότησης του.

Τον Σεπτέμβριο 2013, ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- (i) Η κατασκευή του Αποχετευτικού Συστήματος του Συμπλέγματος Κοκκινοχωρίων, η οποία συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Συνοχής, καλύπτει οκτώ κοινότητες και δύο δήμους και προωθείται στα πλαίσια της υλοποίησης του Εθνικού Προγράμματος Εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για τα Αστικά Λύματα. Το εν λόγω έργο, το οποίο αποτελεί το πρώτο μεγάλο έργο το οποίο έχει υποβληθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία και έχει εξασφαλιστεί η έγκριση του από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτιμάται ότι θα στοιχίσει περίπου €95.000.000, ενώ το ποσό στο οποίο εφαρμόζεται το ποσοστό χρηματοδότησης, ανέρχεται σε €76.313.500.
- (ii) Το στάδιο στο οποίο βρίσκονταν οι 10 κατασκευαστικές συμβάσεις, οι οποίες αποτελούν το όλο έργο, καθώς και το πρόγραμμα του Τμήματος για την ολοκλήρωση των εργασιών που υπολείπονταν για τη

συμπλήρωση του έργου, από τις οποίες οι 3 είχαν συμπληρωθεί, οι 2 βρίσκονταν σε εξέλιξη ενώ είχε δοθεί εντολή για την έναρξη υλοποίησης άλλων 2. Από τις υπόλοιπες 3 συμβάσεις, αναμενόταν η έναρξη υλοποίησης της μιας καθώς και η κατακύρωση του διαγωνισμού για τη δεύτερη (Σταθμός Επεξεργασίας Λυμάτων), και η προκήρυξη του διαγωνισμού για την τρίτη εντός του 2013.

Τον Νοέμβριο 2013, ο Υπουργός Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι για τη μια από τις τρεις πιο πάνω συμβάσεις, η έκθεση αξιολόγησης του διαγωνισμού έχει υποβληθεί στο Συμβούλιο Προσφορών, η κατακύρωση της δεύτερης σύμβασης αναμένεται να γίνει το πρώτο εξάμηνο του 2014, ενώ η προκήρυξη του διαγωνισμού για την τρίτη σύμβαση, αναμένεται να γίνει το πρώτο τρίμηνο του 2014. Για τις εργασίες που αφορούν την κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου στην οδό Καρύων, μας πληροφόρησε ότι με βάση πρόσφατες εξελίξεις, το έργο θα ενταχθεί στα πλαίσια διαμόρφωσης και βελτίωσης της αναφερόμενης οδού στην Αυγόρου. Για τον σκοπό αυτό έχει προωθηθεί η ετοιμασία αναθεωρημένης μελέτης σχετικά με τα επηρεαζόμενα θέματα οδοποιίας, καθώς και τα προτεινόμενα δίκτυα των Υπηρεσιών κοινής ωφελείας από ιδιώτη μελετητή, ώστε το Τμήμα Δημοσίων Έργων να προκηρύξει τον σχετικό διαγωνισμό εντός του πρώτου τριμήνου του 2014.

(γ) Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφορικής. Στις 15.12.2010 κατακυρώθηκε προσφορά για την προμήθεια και υποστήριξη/συντήρηση ολοκληρωμένου Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών για το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, η οποία θα υλοποιείτο σε τρεις φάσεις.

Η πρώτη φάση, που ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 2012, αποσκοπούσε στη μηχανογράφηση γεωγραφικών στοιχείων του Τμήματος, τη δημιουργία υποδομής στο ΤΑΥ και την εισαγωγή τεχνογνωσίας στη λειτουργία των εφαρμογών του συστήματος. Για την υλοποίηση της φάσης αυτής δαπανήθηκε ποσό ύψους €503.277. Για την ανάπτυξη του συστήματος, συστάθηκε από το ΤΑΥ ομάδα Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφορικής (ΓΣΠ) αποτελούμενη από προσωπικό του ΤΑΥ, του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ), του αναδόχου και συμβασιούχου προσωπικού. Με την υλοποίηση της πρώτης φάσης τερματίστηκαν οι συμβάσεις του προσωπικού που προσλήφθηκε για τις ανάγκες του συστήματος, το οποίο είχε στο μεταξύ καταρτιστεί σε μεγάλο βαθμό, ενώ το Τμήμα αποφάσισε να μην προχωρήσει στην υλοποίηση της δεύτερης και τρίτης φάσης εντός του 2013. Όπως πληροφορηθήκαμε, η υλοποίηση των υπολοίπων φάσεων του έργου είναι απαραίτητη, ούτως ώστε τα οφέλη που θα αποκομίσει το Τμήμα να είναι ανάλογα με τα ποσά που δαπανήθηκαν. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην έκθεση αξιολόγησης έργου από το ΤΥΠ, το Τμήμα θα πρέπει επίσης να μελετήσει τρόπους καλύτερης αξιοποίησης του συστήματος, το οποίο χρησιμοποιείται από πολύ μικρό αριθμό χρηστών. Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα, σε συνεργασία με το ΤΥΠ, διερευνήσει τρόπους καλύτερης αξιοποίησης της πρώτης φάσης του συστήματος, εφόσον το εν λόγω σύστημα αφορά όλους του Τομείς του Τμήματος.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, λόγω των μειώσεων στις δαπάνες του κρατικού Προϋπολογισμού, οι εισηγήσεις του ΤΑΥ και του ΤΥΠ για συμπερίληψη, στον Προϋπολογισμό του 2013 και το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2013-2015, δαπανών για την υλοποίηση της δεύτερης φάσης του έργου, δεν εγκρίθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών. Επισήμανε επίσης ότι, για να αξιοποιηθεί στον μέγιστο βαθμό η υποδομή που δημιουργήθηκε κατά την πρώτη φάση, το έργο θα πρέπει να ολοκληρωθεί με την υλοποίηση της δεύτερης και τελικής φάσης του. Τέλος, μας πληροφόρησε ότι το ΤΑΥ, σε συνεργασία με το ΤΥΠ, καταβάλλει προσπάθειες για ένταξη του συστήματος στις καθημερινές του εργασίες, ενώ συνεχίζεται το έργο της ψηφιοποίησης του δικτύου του ΤΑΥ έτσι ώστε να ενισχυθούν οι δυνατότητες του συστήματος.

(δ) Σύναψη δημοσίων συμβάσεων με συνοπτικές διαδικασίες. Σύμφωνα με την πρακτική που ακολουθείται από το Τμήμα, οι διαγωνισμοί για τη σύναψη συμβάσεων που διενεργούνται με συνοπτικές διαδικασίες σύμφωνα με το άρθρο 84 του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.12(Ι)/2006), τυγχάνουν χειρισμού από τις επιμέρους Υπηρεσίες ή Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος, τα οποία εμπλέκονται στην υλοποίηση των εργασιών που αφορούν οι διαγωνισμοί, μετά από σχετική έγκριση του Διευθυντή.

Από δειγματοληπτική επισκόπηση των συμβάσεων που συνήφθησαν το 2012 με συνοπτικές διαδικασίες, διαπιστώθηκαν περιπτώσεις στις οποίες, κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, υπήρχε η δυνατότητα ενσωμάτωσης των αναγκών σε ένα διαγωνισμό, με συνεπαγόμενη μείωση στο διοικητικό κόστος και ενδεχομένως επίτευξη οικονομικότερων προσφορών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με το άρθρο 84(2) του Νόμου 12(Ι)/2006, καμία σύμβαση δεν δύναται να καταταχθεί με σκοπό την ευνοϊκή εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου για τη σύναψη συμβάσεων με συνοπτικές διαδικασίες, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθεί η δυνατότητα δημιουργίας μηχανισμού κεντρικής εποπτείας όλων των διαγωνισμών που διενεργούνται με συνοπτικές διαδικασίες, μέσω του οποίου να συγκεντρώνονται, στο μέτρο του δυνατού, οι ανάγκες των διαφόρων Υπηρεσιών/Επαρχιακών Γραφείων, για σκοπούς ορθής εφαρμογής των διατάξεων του Νόμου και επίτευξης πιο συμφέροντων όρων στις συμβάσεις που ανατίθενται.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι η εισήγησή μας έγινε αποδεκτή και εφαρμόζεται ήδη.

2.11.3 ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΩΣ

Ανόρυξη γεωτρήσεων. Κατά τη διάρκεια του 2012 ανορύχθηκαν 21 γεωτρήσεις (14 από το Τμήμα και 7 από ιδιώτη διατηρητή) συνολικού κόστους €1.195.230. Για τον υπολογισμό του κόστους λήφθηκαν υπόψη τα εργατικά και οι υπερωρίες του ωρομίσθιου και του μόνιμου προσωπικού που ασχολείται αποκλειστικά με την ανόρυξη γεωτρήσεων, η αξία υλικών και εξαρτημάτων που χρησιμοποιήθηκαν για το σκοπό αυτό, και το ποσό των €77.770, το οποίο αντιπροσωπεύει την αξία του συμβολαίου που καταβλήθηκε στον ιδιώτη διατηρητή.

Παραγωγικότητα γεωτρυπάνων του Τμήματος. Στο Τμήμα τηρούνται αναλυτικά στοιχεία σε σχέση με τις ώρες παραγωγικής εργασίας και τις ώρες αδράνειας ανά γεωτρυπάνο. Η παραγωγική εργασία αναλύεται σε ώρες τρυπήματος και άλλες εργασίες, όπως μετακομίσεις και φορτοεκφορτώσεις υλικών, ενώ οι ώρες αδράνειας χωρίζονται σε βλάβες/επιδιορθώσεις, αναμονές για οδηγίες, καιρικές συνθήκες και άδειες προσωπικού.

Κατά το 2012, σύμφωνα με τα στοιχεία του Τμήματος, ο μέσος όρος παραγωγικότητας των γεωτρυπάνων ήταν 50,94% και αντιπροσωπεύει 4.789 ώρες εργασίας και ανόρυξη 6.717 μέτρων. Το υπόλοιπο 49,06% αντιπροσωπεύει αδράνεια, από την οποία το 32,42% οφείλεται σε βλάβες.

Σύμφωνα με τη Διευθύντρια του Τμήματος, το ψηλό ποσοστό αδράνειας των γεωτρητικών εργοταξίων οφείλεται, κυρίως, σε μηχανικές βλάβες που παρατηρούνται, ειδικότερα λόγω του απηρχαιωμένου εξοπλισμού που διαθέτει το Τμήμα, που παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες για ανανέωσή του, αυτό δεν έχει ακόμη επιτευχθεί. Όπως μας ανέφερε, το Τμήμα, καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε η επιδιόρθωση των βλαβών να γίνεται το συντομότερο δυνατό, ώστε να περιορίζεται ο χρόνος αδράνειας. Ωστόσο, όπως μας επισήμανε, δεν αναμένεται σημαντική βελτίωση αφού, λόγω της ηλικίας των μηχανημάτων/οχημάτων, παρατηρείται καθυστέρηση στην προμήθεια εξαρτημάτων.

Γεωτρήσεις του Τμήματος που παραμένουν σε εκκρεμότητα. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, εκκρεμεί η τελική τακτοποίηση (είσπραξη κόστους ανόρυξης, ενοικίαση ή σφράγιση γεώτρησης) συνολικά 15 γεωτρήσεων οι οποίες ανορύχθηκαν σε διάφορες Κοινότητες κατά την περίοδο 1980-2001, με συνολικό κόστος €325.863. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, οι λόγοι που οι πιο πάνω γεωτρήσεις βρίσκονται ακόμη σε εκκρεμότητα οφείλονται, κυρίως, στο γεγονός ότι οι γεωτρήσεις αυτές χρησιμοποιούνται παράνομα από Κοινοτικά Συμβούλια και Αρδευτικά Τμήματα. Το Τμήμα έθεσε το θέμα ενώπιον του Γενικού Εισαγγελέα, ζητώντας τις απόψεις του, ο οποίος ενημέρωσε το Τμήμα ότι, στις περιπτώσεις όπου ο χρήστης της γεώτρησης είναι γνωστός, τότε ενδείκνυται η λήψη νομικών μέτρων για την απομάκρυνση του αντλητικού συγκροτήματος και το κλείδωμα των γεωτρήσεων. Ως αποτέλεσμα, το Τμήμα παρέπεμψε αριθμό υποθέσεων στη Νομική Υπηρεσία για λήψη νομικών μέτρων, ενώ παράλληλα, προβαίνει σε διευθετήσεις για εκμίσθωση των υπόλοιπων γεωτρήσεων που χρησιμοποιούνται από Κοινοτικά Συμβούλια.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι γίνεται κάθε δυνατή προσπάθεια για οριστική επίλυση του προβλήματος και όπως μας πληροφόρησε ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος,

στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από τη διεξαγωγή του ελέγχου, ο αριθμός των γεωτρήσεων που παραμένουν σε εκκρεμότητα έχει μειωθεί περαιτέρω.

Νομοθετική Ρύθμιση Αρμοδιοτήτων του Τμήματος. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Τμήμα Γεωλογικής Επισκοπήσεως εισπράττει διάφορα τέλη (όπως δικαιώματα γεωτρήσεων, ενοίκια γεωτρήσεων, πώληση αγαθών/υπηρεσιών και άλλα) τα οποία δεν καθορίζονται με Κανονισμούς, αλλά εγκρίνονται από το Υπουργείο Οικονομικών.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων νομοσχέδιο που θα καθορίζει το νομοθετικό πλαίσιο με το οποίο θα ρυθμίζονται οι αρμοδιότητες του Τμήματος και θα καλύπτεται το κενό όσον αφορά στην είσπραξη τελών, και όταν αυτό ψηφιστεί σε Νόμο, τότε θα ετοιμαστούν οι Κανονισμοί, που θα ρυθμίζουν το θέμα των τελών.

Κτίριο όπου στεγάζεται το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενη Έκθεσή μας, το Τμήμα στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο εννεαόροφο κτίριο, από κοινού με την Υπηρεσία Μεταλλείων που αριθμούσε 18 άτομα (16 άτομα στις 31.12.2012) συνολικού εμβαδού 3.312 τ.μ. Εκφράσαμε την άποψη ότι ο χώρος που αναλογεί στο Τμήμα (2.837 τ.μ.) είναι πολύ μεγάλος σε σχέση με τον αριθμό προσωπικού του Τμήματος, που αριθμούσε 60 άτομα (43 άτομα στις 31.12.2012). Εισηγηθήκαμε όπως, ενόψει της γενικής ανάγκης για οικονομική περισυλλογή, επανεξεταστούν οι ανάγκες στέγασης του Τμήματος σε λιγότερους ορόφους, με αντίστοιχη μείωση του ενοικίου που καταβάλλεται ή σε μικρότερο κτίριο, με χαμηλότερο ενοίκιο.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι, μετά από διαπραγμάτευση για την ανανέωση του συμβολαίου εκμίσθωσης του κτιρίου, το ενοίκιο μειώθηκε κατά 23% από την 1.5.2013, ενώ πέραν του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης και της Υπηρεσίας Μεταλλείων, στο κτίριο θα στεγάζονται και δύο κλάδοι του Τμήματος Γεωργίας.

2.11.4 ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

Μέρος Α

Έκταση κρατικής δασικής γης – τίτλοι ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρεί το Τμήμα, η συνολική έκταση της κρατικής δασικής γης ανέρχεται στα 163.818 εκτάρια. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, επειδή δεν κατέστη δυνατή η αντιπαραβολή της έκτασης αυτής με στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ), κατόπιν εισήγησης της Υπηρεσίας μας, το Τμήμα ζήτησε από το ΤΚΧ ενημέρωση σε σχέση με τη συνολική έκταση της δασικής γης σε παγκύπρια κλίμακα, η οποία είναι εγγεγραμμένη στο όνομα της Δημοκρατίας, με στόχο τον εντοπισμό και διόρθωση τυχόν διαφορών που θα προκύψουν, καθώς και έκδοση των σχετικών τίτλων ιδιοκτησίας.

Όπως μας αναφέρθηκε, πέραν του φόρτου εργασίας που υπάρχει στο ΤΚΧ, η καθυστέρηση οφείλεται και στον εντοπισμό πολλών περιπτώσεων, όπου κρατική δασική γη βρέθηκε να είναι, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΤΚΧ, εγγεγραμμένη σε ιδιώτες, γεγονός που καθιστά την οποιαδήποτε διαδικασία διόρθωσης χρονοβόρα και πολύπλοκη, αφού η ανάκληση τίτλου ιδιοκτησίας από ιδιώτη απαιτεί απόφαση του Δικαστηρίου.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι όσο προχωρά η εργασία, διαπιστώνεται όλο και περισσότερο η σημασία και ανάγκη για άμεση ολοκλήρωσή της, ωστόσο επισημάνε ότι το όλο έργο είναι επίμονο και χρονοβόρο και δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί ο χρόνος ολοκλήρωσής του, καθώς αυτός εξαρτάται από τα προβλήματα που θα εντοπιστούν.

Καθυστερημένα έσοδα. Τα καθυστερημένα έσοδα στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €3.488.289, σε σύγκριση με €3.043.129 (μετά από διορθώσεις που έγιναν) το 2011. Η αύξηση ύψους €445.160 οφείλεται κυρίως στην μη είσπραξη ενοικίων του 2012 και στη συμπερίληψη, σε αυτά, των τόκων που προνοούνται σύμφωνα με τις συμβάσεις μίσθωσης δασικής γης, στη βάση σχετικής εγκυκλίου της Γενικής Λογιστρίας ημερ. 7.11.2011. Το Τμήμα θεωρεί τα πιο πάνω ποσά ως εισπράξιμα. Σημειώνεται ότι καθυστερημένα

έσοδα, συνολικού ύψους €2.985.496 αφορούν σε τέσσερις εταιρείες, οι υποθέσεις των οποίων προωθήθηκαν στη Νομική Υπηρεσία για λήψη νομικών μέτρων.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι λαμβάνονται όλα τα μέτρα για επιτάχυνση της διαδικασίας ανάκτησης των καθυστερημένων εσόδων, παρόλο που η προσπάθεια δυσχεραίνεται από την οικονομική κρίση.

Ανταλλαγή ιδιωτικής γης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, με δασική γη στη περιοχή του Αγ. Νικολάου Στέγης στην Κακοπετριά. Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου (ΙΑΚ), με επιστολή της ημερ. 11.7.2008, αιτήθηκε την ανταλλαγή έκτασης 17,4 δεκαρίων με δασική γη έκτασης 28 δεκαρίων, η οποία συνορεύει με το τεμάχιο στο οποίο βρίσκεται η πηγή του εμφιαλωτηρίου εταιρείας, κύριος μέτοχος της οποίας είναι η ΙΑΚ, με σκοπό τη δημιουργία ζώνης προστασίας γύρω από τη γεώτρηση του εμφιαλωτηρίου.

Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 4.2.2010, ενημέρωσε την ΙΑΚ ότι το αίτημά της δεν μπορεί να ικανοποιηθεί, εφόσον οι υπό ανταλλαγή εκτάσεις δεν πληρούσαν τα κριτήρια που έχουν θεσπιστεί με βάση τους περί Δασών (Διάθεσης Κρατικής Δασικής Γης), Κανονισμούς του 2006, αφού η αιτούμενη δασική γη δεν βελτιώνει την οροθετική γραμμή του δάσους και τυχόν ανταλλαγή της δεν εξυπηρετεί την προστασία, ανάπτυξη και διαχείρισή του, ούτε και συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος.

Η ΙΑΚ, υπέβαλε εκ νέου αίτημα για παραχώρηση της ίδιας δασικής γης στις 10.1.2012 αναφέροντας ότι, σε περίπτωση που τα τεμάχια ιδιοκτησίας της, τα οποία προσφέρει ως ανταλλαγή, έχουν μεγαλύτερη αξία από τη δασική γη η οποία θα παραχωρηθεί, τότε είναι διατεθειμένη να αποδεχθεί ανταλλαγή στη βάση ίσης έκτασης, αντί ίσης αξίας.

Το Τμήμα διαφοροποίησε τη στάση του βλέποντας θετικά το ενδεχόμενο της πιο πάνω ανταλλαγής, αναφέροντας ότι η αίτηση ικανοποιεί τα κριτήρια του Κανονισμού 3(γ) που διαλαμβάνει ότι η ανταλλαγή γίνεται όταν «η ενσωμάτωση της ιδιωτικής γης στο κρατικό δάσος εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον με την επίλυση ιδιαίτερα σημαντικών προβλημάτων διαχείρισης ή προστασίας του κρατικού δάσους και οι υπό ανταλλαγή γαίες βρίσκονται στην ίδια ή σε διαφορετική περιοχή». Σύμφωνα με το Τμήμα, με την σκοπούμενη ανταλλαγή θα διασφαλιστεί η μόνιμη διατήρηση του δάσους που φέρει τόσο η κρατική δασική έκταση που θα ανταλλαγεί, όσο και η ιδιωτική και το Κράτος θα αποκτήσει γη με μεγαλύτερη αγοραία αξία, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί για ανταλλαγή με σημαντικές ιδιωτικές δασωμένες εκτάσεις. Επίσης θα διασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η ποιότητα και ποσότητα του παραγόμενου εμφιαλωμένου νερού στην περιοχή, συμβάλλοντας έτσι στην τοπική οικονομία και στήριξη μιας παραδασόβιας περιοχής.

Στις 28.3.2012, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στα γραφεία της αιτήτριας εταιρείας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, όπου αποφασίστηκε όπως, μεταξύ άλλων το TKX προβεί σε εκτίμηση της αξίας των τεμαχίων ανά τ.μ.

Το TKX, με επιστολή του ημερ. 13.9.2012, ενημέρωσε το Τμήμα ότι, σύμφωνα με τον κλάδο χαρτογραφίας του TKX, η αιτούμενη δασική γη υπολογίστηκε στις 30.257 τ.μ. και η προσφερόμενη για ανταλλαγή γη στις 30.220 τ.μ. Στην επιστολή αναφέρεται επίσης ότι, μέρος του τεμαχίου έκτασης 5.267 τ.μ., που προσφέρεται από την ΙΑΚ για ανταλλαγή, έχει απαλλοτριωθεί και παρόλο ότι η προσφερόμενη αποζημίωση έγινε αποδεκτή από τον ιδιοκτήτη στις 23.12.2002, αυτή δεν έχει καταβληθεί ακόμη. Στο συγκεκριμένο τεμάχιο επίσης υπάρχει εγγεγραμμένο δικαίωμα διάβασης.

Αναφορικά με τα πιο πάνω εκφράσαμε τις ακόλουθες απόψεις :

- Η μόνιμη διατήρηση του δάσους στην περιοχή διασφαλίζεται και χωρίς την ανταλλαγή, αφού η εταιρεία που κατέχει την ιδιωτική δασική γη, όχι μόνο έχει καλύψει πλήρως τον συντελεστή δόμησης (6%), αλλά τον έχει υπερβεί με την κατασκευή του νέου εργοστασίου εμφιάλωσης και την μη κατεδάφιση του παλιού εργοστασίου εντός του ίδιου χώρου. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρεται πιο πάνω, μέρος ενός από τα τεμάχια που προτείνονται για ανταλλαγή, έχει απαλλοτριωθεί, χωρίς να γίνει χαρτογράφηση και να εκδοθεί νέος τίτλος, ενώ επιπρόσθετα υπάρχει δέσμευση για παροχή

δικαιώματος διάβασης, το οποίο δεν καθορίζεται. Συνεπώς, με την προτεινόμενη ανταλλαγή, το Τμήμα θα εντάξει στο κρατικό δάσος το δικαίωμα διάβασης.

- Το Κράτος δεν θα αποκτήσει γη με μεγαλύτερη αγοραία αξία, αν ληφθεί υπόψη ότι μέρος του τεμαχίου που προτείνεται ως ανταλλαγή, έχει απαλλοτριωθεί, παρόλο που όπως αναφέρουμε πιο πάνω, δεν έχει ακόμα καταβληθεί η σχετική αποζημίωση.
- Η ποιότητα και ποσότητα του παραγόμενου εμφιαλωμένου νερού στην περιοχή διασφαλίζεται μακροχρόνια και χωρίς την ανταλλαγή, αφού το Τμήμα, ως ιδιοκτήτης της γύρω περιοχής, ακολουθεί πολιτική διαχείρισης του δάσους, που διασφαλίζει την ποιότητα και ποσότητα των υπόγειων νερών.

Με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, δεν δικαιολογείται/τεκμηριώνεται έγκριση της αίτησης, αφού τόσο η έκταση, όσο και η αξία της προσφερόμενης γης είναι σημαντικά μικρότερη από την έκταση και αξία της αιτούμενης για ανταλλαγή γης.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι δεν πρέπει να τίθεται θέμα ανταλλαγής δασικής γης μεγαλύτερης αξίας από αυτήν της ιδιωτικής, αφού κάτι τέτοιο απαγορεύεται ρητώς από το Νόμο και αν διαπιστωθεί κάτι τέτοιο, θα αναπροσαρμοστεί ανάλογα η προς ανταλλαγή έκταση. Επίσης μας πληροφόρησε ότι, αν προχωρήσει η διαδικασία ανταλλαγής, θα ληφθούν σοβαρά υπόψη οι απόψεις της Υπηρεσίας μας.

Μακροχρόνιες συμβάσεις ενοικίασης δασικής γης.

(α) Έσοδα. Τα έσοδα από τη μίσθωση δασικής γης, έκτασης περίπου 664 εκταρίων, ανήλθαν κατά τη διάρκεια του έτους σε €1.743.977, σε σύγκριση με €1.959.266 το 2011 για την ίδια έκταση, σημειώθηκε δηλαδή μείωση €215.289. Η μείωση οφείλεται, κυρίως, στην είσπραξη εντός του 2011 του ενοικίου της μακροχρόνιας μίσθωσης κρατικής δασικής γης στους Ορείτες, ύψους €150.080 πλέον τόκους, το οποίο αφορούσε στο 2010, το οποίο (μίσθωμα) μειώθηκε ύστερα από επαναχωρομέτρηση, κατόπιν ολοκλήρωσης του έργου, από €150.080 το 2011 στις €92.400 το 2012.

(β) Νομιμότητα συμβάσεων που συνήφθησαν πριν την έκδοση των περί Δασών (Διάθεση Κρατικής Γης) Κανονισμών του 2006 (ΚΔΠ 170/2006). Σύμφωνα με το άρθρο 7 του περί Δασών Νόμου, το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με τέτοιους όρους, περιορισμούς και κριτήρια που θα καθοριστούν με Κανονισμούς, να προβαίνει, μεταξύ άλλων, στη μίσθωση κρατικής δασικής γης. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η Νομική Υπηρεσία, με επιστολές της ημερ. 31.1.2006 και 13.4.2007, επισήμανε ότι οι Κανονισμοί που ίσχυαν πριν την έκδοση της ΚΔΠ 170/2006 δεν προέβλεπαν τη μίσθωση κρατικής δασικής γης σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και κατά συνέπεια οποιαδήποτε Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για εκμίσθωση κρατικής γης που εκδόθηκε πριν την έναρξη ισχύος της ΚΔΠ 170/2006, εκδόθηκε σε χρόνο που το Υπουργικό Συμβούλιο δεν είχε το δικαίωμα να ασκήσει εξουσία σε σχέση με τη συγκεκριμένη αρμοδιότητα.

Σε επιστολή του Τμήματος προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (ΓΦΠΠ), ημερ. 10.1.2012, αναφέρεται ότι βάσει των πιο πάνω, επηρεάζεται η νομιμότητα δεκάδων συμβάσεων μίσθωσης δασικής γης. Στην ίδια επιστολή αναγνωρίζεται η ανάγκη άμεσου χειρισμού του θέματος, ωστόσο υπολογίζεται ότι θα χρειαστεί αρκετός χρόνος για οριστική διευθέτησή του.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος εξέφρασε την άποψη ότι, υπό τις περιστάσεις, ο καταλληλότερος χειρισμός θα είναι η αναθεώρηση της κάθε σύμβασης στη λήξη της, με τρόπο ώστε αυτή να καλύπτεται νομικά.

(γ) Μακροχρόνια σύμβαση μίσθωσης δασικής γης σε εταιρεία στην περιοχή Αγίας Νάπας. Η εταιρεία με την οποία συνήφθη η πιο πάνω σύμβαση εξακολουθεί να αμφισβητεί την ερμηνεία ορισμένων όρων της σύμβασης σύμφωνα με τους οποίους, όπως εξηγείται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, θα έπρεπε να καταβάλει πρόσθετο μίσθωμα για την περίοδο 11.3-31.12.2003 ύψους €233.438.

Το Τμήμα απέστειλε, στις 13.8.2009, επιστολή στον Γενικό Εισαγγελέα με την οποία ζήτησε όπως καταχωριστεί αγωγή για είσπραξη του οφειλόμενου ποσού και ο Γενικός Εισαγγελέας, ενημέρωσε το Τμήμα ότι έχει καταχωριστεί αγωγή για διεκδίκηση των μισθωμάτων αυτών στις 21.9.2011.

(δ) Μακροχρόνια σύμβαση μίσθωσης δασικής γης σε εταιρεία στην Αγία Νάπα. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το 1982 υπογράφηκε σύμβαση εκμίσθωσης κρατικής δασικής έκτασης 10.981 τ.μ. με εταιρεία, η οποία ανήγειρε σε αυτή ξενοδοχειακή μονάδα. Στα πλαίσια αναβάθμισης των υπηρεσιών της, η εταιρεία εγκατέστησε ηλεκτρογεννήτρια σε παρακείμενη κρατική δασική γη και προέβη σε μετατροπές στο ξενοδοχείο, υπερβαίνοντας τους ισχύοντες στην περιοχή συντελεστές δόμησης και κάλυψης.

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, στις 6.2.2008, βάσει του Κανονισμού 8 των περί Δασών Κανονισμών του 2006, την εκμίσθωση στην πιο πάνω εταιρεία, δασικής γης έκτασης 1.910 τ.μ., στην οποία είχαν γίνει ήδη παράνομες επεμβάσεις και εξουσιοδότησε το Τμήμα Δασών να υπογράψει τη σχετική σύμβαση. Σε προηγούμενες Εκθέσεις μας παρατηρήσαμε, μεταξύ άλλων, ότι ο Κανονισμός 8 αφορά στη διάθεση κρατικής δασικής γης σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και επομένως δεν καλύπτει περιπτώσεις μίσθωσης σε πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, στα οποία εμπίπτει η υπό αναφορά εταιρεία. Επομένως η Απόφαση πιθανόν να μην είναι νομότυπη και επισημάναμε ότι το θέμα θα πρέπει να επαναφερθεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για διορθωτική Απόφαση.

Βάσει εκτίμησης του ΤΚΧ ημερ. 23.9.2008, η αξία της πιο πάνω έκτασης ανέρχεται στα €765.000 και το ετήσιο μίσθωμα στα €45.900. Η εταιρεία ζήτησε όπως το ύψος του ενοικίου επανεξεταστεί, και δεν υπέγραψε τη σχετική συμφωνία. Νέα χαρτογράφηση του ΤΚΧ κατέδειξε ότι η έκταση που είχε αρχικά εκμισθωθεί στην εταιρεία είναι 10.774 τ.μ. και όχι 10.981 τ.μ., όπως αναφέρεται στη σχετική σύμβαση και η εκμισθώτρια εταιρεία ζήτησε, όπως η διαφορά αυτή ληφθεί υπόψη στη διαμόρφωση του ύψους του νέου ενοικίου. Έκτοτε το θέμα παραμένει σε εκκρεμότητα.

Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 28.2.2012 προς την εκμισθώτρια εταιρεία ζήτησε όπως, εντός ενός μηνός, λάβει γραπτή ενημέρωση ως προς το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η αίτηση της εταιρείας για παραχώρηση πολεοδομικής άδειας για τις προσθήκες/μετατροπές που έγιναν στην ξενοδοχειακή μονάδα, καθώς και τις προθέσεις της εταιρείας αναφορικά με την υπογραφή της νέας σύμβασης μίσθωσης.

Η εταιρεία ενημέρωσε το Τμήμα ότι προέβηκε σε ενέργειες για εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας και αναμένεται η απάντηση του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής, το Τμήμα γνωστοποίησε, στις 1.8.2013, προς την εταιρεία, τη πρόθεσή του να αναπροσαρμόσει την υπάρχουσα συμφωνία με βάση την συνολική πραγματική έκταση της δασικής γης που θα εκμισθώνεται και ότι θα ζητήσει ενημέρωση από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, σχετικά με την αίτηση της εταιρείας για εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας.

(ε) Τερματισμός σύμβασης μίσθωσης δασικής γης στο Τρόδος. Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε την 1.6.2005 όπως, για λόγους δημοσίου συμφέροντος και στα πλαίσια της πολιτικής της Κυβέρνησης για μη ανανέωση των συμβάσεων εκμίσθωσης δασικής γης στο Τρόδος και για ανάκτηση των μισθίων όπου αυτό είναι νομικά εφικτό, μην εγκρίνει την ανανέωση σύμβασης εκμίσθωσης δασικής γης στο Τρόδος σε ιδιώτη. Εξουσιοδότησε επίσης τον Υπουργό ΓΦΠΠ όπως δώσει οδηγίες στον Διευθυντή του Τμήματος Δασών να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για άμεση ανάκτηση του μισθίου. Λόγω της άρνησης του ιδιώτη να παραδώσει το μισθίο, το Τμήμα με επιστολή του ημερ. 26.9.2005, παρέπεμψε το θέμα στον Γενικό Εισαγγελέα για εξασφάλιση διατάγματος Δικαστηρίου για έξωση του μισθωτή και ανάκτηση του μισθίου από το Κράτος.

Το Τμήμα, με επιστολές του προς τον Γενικό Εισαγγελέα ημερ. 28.1.2011 και 28.3.2012, ζήτησε εκ νέου όπως εξασφαλιστεί διάταγμα έξωσης του μισθωτή και ανάκτησης του υποστατικού. Στις 3.8.2012, ο Γενικός Εισαγγελέας κατέθεσε αγωγή στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, με την οποία ζητείται η έξωση του μισθωτή, καταβολή αποζημιώσεων για παράνομη επέμβαση σε κρατική γη και για απώλεια ενοικίων. Ο Γενικός Εισαγγελέας, με επιστολή του ημερ. 26.9.2012, ενημέρωσε τον Διευθυντή του Τμήματος, ότι ο

εναγόμενος έχει αποβιώσει από τον Ιανουάριο του 2011 και ζήτησε πληροφορίες σχετικά με τον διαχειριστή της περιουσίας, καθώς επίσης και για τον κάτοχο του μισθίου.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, σύμφωνα με ενημέρωση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας στις 31.5.2013, δεν έχει καταχωριστεί διαχειριστής για την περιουσία του αποβιώσαντος.

(στ) Μακροχρόνια σύμβαση δασικής γης στη Λευκωσία. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το 1978 το Τμήμα εξέδωσε ετήσια άδεια χρήσης δασικής γης στη Λευκωσία, σε εταιρεία η οποία είχε ανεγείρει, στην παρακείμενη γη, ξενοδοχειακή μονάδα, έναντι ενοικίου το οποίο καθορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο. Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων και ο Γενικός Εισαγγελέας επισήμαναν την ανάγκη τροποποίησης των όρων της σύμβασης μίσθωσης για αναπροσαρμογή του ετήσιου μισθώματος με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε αυτό να συνάδει με το κοινοτικό κεκτημένο, δηλαδή να αντανakλά το αγοραίο ενοίκιο στη βάση της εκτίμησης της αξίας της γης.

Κατόπιν εκτίμησης του ΤΚΧ, το ετήσιο μίσθωμα υπολογίστηκε στις €139.422, το οποίο δεν έγινε αποδεκτό από την εταιρεία, με αποτέλεσμα να μην καταστεί δυνατή η υπογραφή της σχετικής συμπληρωματικής σύμβασης μίσθωσης.

Λόγω της πιο πάνω εκκρεμότητας, οι οφειλές της πιο πάνω εταιρείας μέχρι τις 31.12.2012, όπως υπολογίστηκαν από το Τμήμα, βάσει του ετήσιου μισθώματος των €139.421,88 (£81.600), ανέρχονταν σε €1.489.318 συμπεριλαμβανομένου και τόκου ύψους €432.793.

Όπως αναφέρεται και στην έκθεση της Υπηρεσία μας για το 2011, σύμφωνα με τους όρους της πιο πάνω συμπληρωματικής σύμβασης, το 2008 θα έπρεπε να γίνει επανεκτίμηση της αγοραίας αξίας της γης, και να αναθεωρηθεί το ετήσιο ενοίκιο. Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 13.10.2008 προς το ΤΚΧ, ζήτησε όπως γίνει επανεκτίμηση της αγοραίας αξίας της γης για σκοπούς αναθεώρησης του μισθώματος για την περίοδο 1.5.2008-30.4.2013 και σύμφωνα με επιστολή του ΤΚΧ ημερ. 5.5.2010, παρατηρείται σημαντική αύξηση στο ετήσιο μίσθωμα, από €139.421,88 (£81.600) για την περίοδο 1.5.2003-30.4.2008 στις €411.400 για την περίοδο από 1.5.2008-30.4.2013. Το Τμήμα δεν έλαβε υπόψη την πιο πάνω αναπροσαρμογή με αποτέλεσμα, στα καθυστερημένα έσοδα στις 31.12.2012, η οφειλή της εταιρείας να παρουσιάζεται κατά €1.359.890, πλέον τόκους, χαμηλότερη.

Το Τμήμα προώθησε το θέμα στον Γενικό Εισαγγελέα για λήψη νομικών μέτρων προς είσπραξη του οφειλόμενου ποσού και η υπόθεση έχει ανατεθεί, από τον Γενικό Εισαγγελέα, σε ιδιωτικό δικηγορικό γραφείο.

Σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα ημερ. 2.7.2012, καταχωρίστηκε αγωγή κατά της πιο πάνω εταιρείας στις 11.6.2012 για το ποσό των €1.291.990.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, το Τμήμα θα πρέπει να προχωρήσει στη λήψη νομικών μέτρων κατά της συγκεκριμένης εταιρείας και για τα οφειλόμενα μισθώματα της περιόδου 1.5.2008-30.4.2013, τα οποία ανέρχονται, στη βάση της εκτίμησης του ΤΚΧ, στα €2.057.000 (€411.400 για 5 χρόνια), πλέον τους καθυστερημένους τόκους.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι συμφωνεί με την πιο πάνω εισήγησή μας και επικοινωνήσει σχετικά με το δικηγορικό γραφείο που χειρίζεται την υπόθεση εκ μέρους της Δημοκρατίας.

(ζ) Μακροχρόνια σύμβαση μίσθωσης δασικής γης, μέρος του Δάσους Παμπούλας, στον Όμιλο Αντισφαίρισης Λάρνακας. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παρόλο που η πιο πάνω σύμβαση δεν ανανεώθηκε, λόγω εντοπισμού αρχαιολογικών ευρημάτων, ο χώρος εξακολουθεί να χρησιμοποιείται από τον Όμιλο Αντισφαίρισης, μέχρι τη δημιουργία των νέων εγκαταστάσεων στο δάσος "Άγιος Λάζαρος", ενέργεια η οποία δεν είναι νομικά καλυμμένη.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος, τα αρχιτεκτονικά σχέδια για κατασκευή των νέων γηπέδων στο δάσος "Άγιος Λάζαρος" έχουν εξεταστεί και εγκριθεί από το Τμήμα και υποβλήθηκαν για

εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας, καθώς και ότι το Τμήμα μελετά το ενδεχόμενο να υποβάλει πρόταση για εκμίσθωση του δάσους Παμπούλα πάνω σε ετήσια βάση μέχρι την κατασκευή των νέων γηπέδων.

(η) Σύμβαση μίσθωσης δασικής γης, μέρος του κρατικού δάσους Ορείτες. Στα πλαίσια ικανοποίησης των υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας για αύξηση της συνεισφοράς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ολική κατανάλωση ενέργειας στο 6% μέχρι το 2010, το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 5.12.2007, ενέκρινε την εκμίσθωση δασικής γης, συνολικής έκτασης 39.025 τ.μ., η οποία αποτελεί μέρος του κρατικού δάσους Ορείτες, για σκοπούς δημιουργίας αιολικού πάρκου.

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παρόλο που οι εργασίες εγκατάστασης του αιολικού πάρκου ολοκληρώθηκαν, διαπιστώθηκε ότι ορισμένοι από τους όρους της σύμβασης μίσθωσης δεν τηρήθηκαν και συμφωνήθηκε σχετικό χρονοδιάγραμμα αναφορικά με τις ενέργειες συμμόρφωσης. Σε επιστολή του Τμήματος προς τον μισθωτή, ημερ. 25.1.2012, αναφέρεται ότι το θέμα της αποκατάστασης του χώρου, που αποτελεί μια πολύ σημαντική συμβατική υποχρέωση, παραμένει σε εκκρεμότητα. Όπως αναφέρεται στην επιστολή του Περιφερειακού Δασικού Λειτουργού Πάφου, ημερ. 26.4.2013, η εταιρεία έχει προβεί στη φύτευση 3.752 φυτών τα οποία σε συνδυασμό με την εγκατάσταση φυσικής βλάστησης, καλύπτουν ικανοποιητικά την έκταση που έπρεπε να έχει φυτευτεί.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, ο μισθωτής έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του και θα οριστεί επιτροπή για να εκδοθεί το πιστοποιητικό παραλαβής του έργου.

Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, από το 2011, το ετήσιο μίσθωμα έχει μειωθεί από τις €150.000 στις €92.400, στη βάση επαναχωρομέτρησης της μισθωθείσας έκτασης από το TKX.

(θ) Σύμβαση μίσθωσης κρατικής δασικής γης στην Αγία Νάπα για δημιουργία γηπέδου γκολφ. Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, στις 13.6.2007, την εκμίσθωση μέρους του κρατικού δάσους Αγίας Νάπας, με σκοπό τη δημιουργία γηπέδου γκολφ, με προϋπόθεση την υποβολή και έγκριση περιβαλλοντικής μελέτης και εξασφάλιση συγκατάθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δεδομένου ότι η περιοχή είναι ενταγμένη στο Δίκτυο Natura 2000.

Η σύμβαση μίσθωσης υπογράφηκε στις 2.1.2008 και σύμφωνα με τους όρους της, αυτή ενεργοποιείται με την έγκριση της πολεοδομικής άδειας ή με την πάροδο τεσσάρων χρόνων από την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου (ΥΣ), οποιοδήποτε από τα δύο προηγηθεί.

Ο μισθωτής υπέβαλε αίτηση για πολεοδομική άδεια τον Μάρτιο του 2010, η έκδοση της οποίας εκκρεμεί. Ενόψει της επικείμενης ενεργοποίησης της σύμβασης στις 14.6.2011, λόγω της παρόδου τεσσάρων χρόνων από την ημερ. έγκρισης του ΥΣ, και για σκοπούς απαίτησης του μισθώματος για την περίοδο 14.6.2011 – 13.6.2012, το Τμήμα ζήτησε με επιστολή του ημερ. 10.1.2011 προς το TKX, την εκτίμηση της αγοραίας αξίας της εν λόγω δασικής γης και τον υπολογισμό του αγοραίου ενοικίου. Το TKX, με επιστολή του ημερ. 31.7.2012, ενημέρωσε τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, ότι το ετήσιο μίσθωμα έχει υπολογιστεί στις €115.000. Ο μισθωτής, με επιστολή του ημερ. 18.4.2011, ζήτησε από το Τμήμα την αναστολή της καταβολής του μισθώματος για δύο χρόνια, αλλά το αίτημά του απορρίφθηκε. Έπειτα από νέο αίτημα της εταιρείας, το ΥΣ, σε συνεδρία του ημερ. 27.6.2012, αποφάσισε όπως τροποποιήσει τον όρο 4(α) της σύμβασης μίσθωσης, ώστε η σύμβαση να ενεργοποιείται με την έγκριση της πολεοδομικής άδειας και εξουσιοδότησε τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, να υπογράψει εκ μέρους της Δημοκρατίας, σχετική συμπληρωματική σύμβαση μίσθωσης.

Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 10.10.2012, ενημέρωσε τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, για την πιο πάνω Απόφαση του ΥΣ και ζήτησε την άποψή του για το θέμα. Ο Έφορος, με απαντητική επιστολή του ημερ. 24.10.2012, αναφέρει ότι, λόγω του ότι, υπάρχει υπογεγραμμένη ήδη σύμβαση, που δίνει στο Κράτος το δικαίωμα να διεκδικήσει τα οφειλόμενα σ' αυτό ενοίκιο και ταυτόχρονα δημιουργεί στην εταιρεία την υποχρέωση να καταβάλει το ετήσιο μίσθωμα, η απαλλαγή της εταιρείας από την υποχρέωση αυτή, συνιστά κρατική ενίσχυση προς αυτή, και ως εκ τούτου δεν μπορεί να τροποποιηθεί η υφιστάμενη σύμβαση και θα πρέπει το Τμήμα να απαιτήσει με κάθε νόμιμο τρόπο την καταβολή των οφειλόμενων ενοικίων. Ανέφερε επίσης ότι θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ο κανόνας de minimis, βάσει του οποίου

επιτρέπεται η χορήγηση ενίσχυσης συνολικού ύψους €200.000 για τρία χρόνια, γεγονός που θα επέφερε μείωση της οφειλής της εταιρείας προς το Τμήμα.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ΓΦΠΠ, με επιστολή της ημερ. 4.3.2013, κάλεσε τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, όπως επανεξετάσει το θέμα, με βάση τη σχετική Απόφαση του ΥΣ. Ο Έφορος, σε απαντητική επιστολή του, ημερ. 15.3.2013, εμμένει στην αρχική του θέση και επισημαίνει ότι το Τμήμα δεν μπορεί να προχωρήσει σε τροποποίηση της υφιστάμενης σύμβασης και πρέπει να απαιτήσει με κάθε νόμιμο τρόπο, την καταβολή των οφειλόμενων ενοικίων εκφράζοντας την άποψη ότι η Απόφαση του ΥΣ ημερ. 27.6.2012 πρέπει να ανακληθεί. Αναφέρει επίσης ότι η εταιρεία δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να καταβάλει τα οφειλόμενα μελλοντικά ενοίκια, τότε θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο τερματισμού της σύμβασης.

Επισημάνουμε ότι, το Τμήμα θα έπρεπε να ζητήσει την άποψη του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, πριν υποβάλει την Πρόταση προς το ΥΣ για τροποποίηση των όρων της σύμβασης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος, υποβλήθηκε Πρόταση προς το ΥΣ για τερματισμό της σύμβασης και σύναψη νέας με τους ίδιους όρους, όταν και εφόσον εξασφαλιστούν οι απαιτούμενες από τις αρμόδιες αρχές άδειες, σύμφωνα με τις συστάσεις του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων. Η Πρόταση δεν εγκρίθηκε από το ΥΣ.

Διάθεση δασικής γης και υποστατικών στο Τρόοδο.

(α) Γενικά. Το ΥΣ, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος στην περιοχή Τρόοδου, καθόρισε, με Αποφάσεις του ημερ. 25.3.1967 και 10.1.1991, την πολιτική σχετικά με τη διάθεση/μίσθωση κρατικής δασικής γης και κατοικιών/υποστατικών στο Τρόοδο. Σύμφωνα με την πολιτική αυτή, κατά κανόνα δεν θα εκμισθώνεται κρατική δασική γη ή υποστατικά στο δάσος Τρόοδου και όταν λήγει η περίοδος υφιστάμενης μίσθωσης και παρέχεται ευχέρεια, η μίσθωση δεν θα ανανεώνεται, ούτε θα εκχωρούνται τα δικαιώματα σε άλλα πρόσωπα και η γη και τα υποστατικά θα ανακτώνται από τη Δημοκρατία. Η πολιτική καθόριζε επίσης ότι, εάν στη σύμβαση μίσθωσης προβλεπόταν η παροχή αποζημίωσης στον μισθωτή για την ανάκτηση, από το Κράτος, του μισθίου, τότε να ενημερώνεται το ΥΣ για λήψη απόφασης.

Το ΥΣ, με Απόφασή του ημερ. 7.11.2012, αναθεώρησε την κρατική πολιτική σχετικά με τη διάθεση δασικής γης και υποστατικών στο Τρόοδο. Η πολιτική αυτή αναιρεί τις προηγούμενες Αποφάσεις του ΥΣ, όπως αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο και επιτρέπει, υπό προϋποθέσεις, νέες εκμισθώσεις κρατικής δασικής γης στο Τρόοδο, ενώ όταν τερματίζεται ή λήγει η περίοδος μιας μίσθωσης που αφορά υποστατικά, το ΥΣ αποφασίζει για τη χρήση τους, χωρίς να αποκλείεται η ανανέωση της μίσθωσης ή η εκμίσθωση σε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εφόσον κρίνεται ότι εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον.

(β) Εκμίσθωση κατοικίας σε κρατική δασική γη στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Τρόοδου. Στις 9.3.1983, υπογράφηκε μεταξύ της Κυβέρνησης και του ιδιώτη, σύμβαση μίσθωσης τεμαχίου δασικής γης έκτασης 1.340 τ.μ. στο κρατικό δάσος Τρόοδου, στο οποίο ο μισθωτής είχε ανεγείρει στο παρελθόν κατοικία, για περίοδο 33 ετών, με αναδρομική ισχύ από την 1.5.1964, χωρίς πρόνοια ανανέωσης, με τον όρο ότι η Κυβέρνηση θα καταβάλει στον μισθωτή την αξία της κατοικίας που ανέγειρε, η οποία εκτιμήθηκε από το ΤΚΧ στις 2.9.1996, στις £44.000 (€75.178).

Το Τμήμα Δασών προχώρησε στην υπογραφή νέας σύμβασης μίσθωσης με τον ιδιώτη στις 28.9.1998, η οποία προνοούσε την εκμίσθωση της δασικής γης, για επιπρόσθετη περίοδο 15 χρόνων, δηλαδή μέχρι τις 30.4.2012, δωρεάν, υπό τον όρο ότι, με τη λήξη της ο μισθωτής θα παρέδιδε το μίσθιο ελεύθερο κατοχής, χωρίς οποιαδήποτε απαίτηση για αποζημίωση της αξίας της κατοικίας.

Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 5.8.2011, ενημέρωσε τον μισθωτή για την επικείμενη λήξη της σύμβασης στις 30.4.2012, ημερομηνία κατά την οποία θα έπρεπε να παραδώσει το μίσθιο ελεύθερο κατοχής και χωρίς οποιαδήποτε απαίτηση.

Ο Πρόεδρος Πολιτιστικού Ιδρύματος, με επιστολές του ημερ. 22.9.2011 και 21.10.2011, μεσολάβησε υποβάλλοντας αίτημα για ανανέωση της πιο πάνω σύμβασης για όσο το δυνατό μεγαλύτερο διάστημα,

προβάλλοντας ως επιχείρημα ότι αυτό θα χρησιμοποιείτο από γνωστό κύπριο καλλιτέχνη, γιο του μισθωτή, που βραβεύτηκε από το υπό αναφορά Ίδρυμα και διαμένει μόνιμα στο εξωτερικό, «για εξάσκηση στο πιάνο σε κατάλληλο περιβάλλον». Το Τμήμα, συμμορφούμενο προς τη σχετική Απόφαση του ΥΣ ημερ. 10.12.1991, απάντησε και στις δύο επιστολές αρνητικά.

Ο Πρόεδρος του Ιδρύματος, με επιστολή του προς τον Υπουργό Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ημερ. 10.10.2012, ζήτησε την ανανέωση του μισθώματος. Σε απαντητική επιστολή του Τμήματος ημερ. 11.1.2013, αναφέρεται ότι το αίτημα για ανανέωση της μίσθωσης θα προωθηθεί στο ΥΣ για λήψη απόφασης και το ετήσιο μίσθωμα που θα καταβάλλεται θα καθοριστεί σύμφωνα με την αγοραία αξία της υπό εκμίσθωση κρατικής δασικής γης και την αξία των υφιστάμενων σ' αυτήν κτιρίων, όπως αυτή θα καθοριστεί από το ΤΚΧ.

Στη συνέχεια το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 18.2.2013, προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, υπέβαλε προσχέδιο Πρότασης, για προώθηση στο ΥΣ, για εκμίσθωση της κατοικίας, με την μορφή «ΠΟΛΥ ΕΠΕΙΓΟΝ», προτείνοντας μεταξύ άλλων, όπως το ύψος του ετήσιου μισθώματος είναι συμβολικό. Η Πρόταση εγκρίθηκε από το ΥΣ σε συνεδρία του στις 20.2.2013 και το ετήσιο μίσθωμα ορίστηκε στο συμβολικό ποσό των €500.

Σημειώνεται ότι το Τμήμα, με επιστολή του προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, ημερ. 10.10.2012, δηλαδή κατά την ίδια ημερομηνία που ο Πρόεδρος του Ιδρύματος ζήτησε την ανανέωση του μισθώματος, απέστειλε προσχέδιο Πρότασης για αναθεώρηση της κρατικής πολιτικής σχετικά με τη διάθεση κρατικής δασικής γης και υποστατικών στο Τρόοδο, με την παράκληση όπως αυτή προωθηθεί στο ΥΣ για έγκριση. Η Πρόταση αυτή, με την οποία, όπως αναφέρεται πιο πάνω, δίνεται η δυνατότητα στο ΥΣ να ανανεώνει τα μισθώματα των υποστατικών στο Τρόοδο, όταν λήγουν, εγκρίθηκε από το ΥΣ στις 7.11.2012.

Σε σχέση με τα πιο πάνω, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τους λόγους για τους οποίους το Τμήμα δεν προχώρησε στην ανάκτηση του μισθίου του κατά τη λήξη του συμβολαίου, γιατί το θέμα ανανέωσης της συγκεκριμένης σύμβασης, κρίθηκε ως «ΠΟΛΥ ΕΠΕΙΓΟΝ», όταν παρόμοιες υποθέσεις εκκρεμούν στο Τμήμα για χρόνια, και πώς εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον, με την παραχώρηση για χρήση κρατικής περιουσίας, με συμβολικό ενοίκιο, σε μόνιμο κάτοικο άλλης χώρας.

Ο Αν. Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, το Τμήμα δεν προχώρησε στην ανάκτηση του μισθίου, γιατί παρά τις αρνητικές επιστολές του προς το αίτημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος, υπήρχε συνεχής προφορική επικοινωνία τόσο με το Υπουργείο όσο και με το Τμήμα για επανεξέταση της υπόθεσης. Ανέφερε επίσης ότι το θέμα προέβηκε ως επείγον γιατί ήταν πολύ απλό και δεν υπήρχε λόγος καθυστέρησής του.

(γ) Τερματισμός Μίσθωσης Δασικής γης/εξοχικής κατοικίας στο Τρόοδο από_εταιρεία. Στις 25.4.1934, η τότε αποικιακή κυβέρνηση, υπέγραψε σύμβαση με ιδιώτη για μίσθωση δασικής γης έκτασης μίας σκάλας στο Τρόοδο με σκοπό την ανέγερση, από αυτόν, κατοικίας για ιδιοκατοίκηση. Το μίσθωμα ανερχόταν στις £3 το χρόνο με διάρκεια μίσθωσης 33 χρόνων και δικαίωμα ανανέωσης για άλλες δύο τριαντατρίαχρονες περιόδους. Η πρώτη περίοδος έληξε στις 12.8.1966.

Μετά τον θάνατο του μισθωτή, το μίσθιο μεταβιβάστηκε σε εταιρεία, με έγκριση του ΥΣ ημερ. 29.3.1962 και υπογράφηκε σχετική σύμβαση στις 29.8.1962, η οποία έληγε στις 12.8.1966. Στις 28.2.1966 ο μισθωτής υπέβαλε αίτηση για ανανέωση της σύμβασης για άλλα 33 χρόνια η οποία δεν απαντήθηκε μέχρι τις 9.11.1972, όταν το ΥΣ αποφάσισε την απόρριψή της, την καταβολή, στην εταιρεία του ποσού των £1.380, που αντιπροσώπευε την αξία των κτιρίων, βάσει εκτίμησης του ΤΚΧ, και τη σύναψη νέας σύμβασης μίσθωσης σε ετήσια βάση. Ο αιτητής ενημερώθηκε σχετικά και με επιστολή του ημερ. 20.2.1973, απάντησε ότι θεωρεί την αρχική μίσθωση που υπογράφηκε στις 29.8.1962 ως ισχύουσα και δεσμεύουσα, αφού συνέχισε να κατέχει το μίσθιο για έξι και πλέον χρόνια μετά τη λήξη της πρώτης τριαντακοντατριετούς περιόδου. Επίσης θεώρησε πολύ χαμηλή την εκτίμηση της αξίας των κτιρίων και δεν την αποδέχτηκε.

Μετά από την εξέλιξη αυτή, το ΤΚΧ, με επιστολή του ημερ. 28.2.1973, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, που διαχειριζόταν την υπόθεση, εισηγήθηκε όπως το θέμα παραπεμφθεί σε διαιτησία.

Το θέμα παρέμεινε σε εκκρεμότητα για χρόνια και στις 5.10.1990, ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών, που στο μεταξύ ανέλαβε την διαχείριση της υπόθεσης από το Υπουργείο Εσωτερικών, απέστειλε επιστολή στον Γενικό Εισαγγελέα, ζητώντας νομική συμβουλή και βοήθεια για τερματισμό της κατοχής του ακινήτου. Ο Γενικός Εισαγγελέας καταχώρισε αγωγή εκ μέρους της Δημοκρατίας εναντίον του μισθωτή. Στη συνέχεια, με επιστολή του ημερ. 8.9.1997, ο Γενικός Εισαγγελέας ενημέρωσε τον Διευθυντή του Τμήματος ότι η υπόθεση είχε παραμείνει σε εκκρεμότητα στο στάδιο της ανταλλαγής δικογράφων και ότι μετά από μελέτη του θέματος, διαφάνηκε ότι η αγωγή δεν είχε πιθανότητες επιτυχίας. Συνεπώς, εισηγήθηκε όπως, η υπόθεση αποσυρθεί προς αποφυγή περαιτέρω σπατάλης χρόνου και εξόδων και γίνουν οι σχετικές διευθετήσεις ώστε να σταλεί επιστολή προς τους μισθωτές για παράδοση του μισθίου, έξι μήνες πριν τη λήξη της δεύτερης τριαντακοντατριετούς περιόδου, στις 13.8.1999.

Το Τμήμα, με επιστολή του ημερ. 2.12.1998, ενημέρωσε τον Γενικό Εισαγγελέα για την πρόθεσή του να αποστείλει επιστολή προς τους μισθωτές ως προειδοποίηση για τερματισμό της σύμβασης. Ακολουθώντας τις συμβουλές του Γενικού Εισαγγελέα, που παρατίθενται σε επιστολή του ημερ. 8.1.1999, ο Διευθυντής του Τμήματος απέστειλε στην εταιρεία και στους διευθυντές της, πρωτότυπες διπλοτυπημένες επιστολές, στις 12.2.1999, καλώντας τους όπως παραδώσουν την κατοικία μέχρι τις 13.8.1999. Επίσης, απέστειλε επιστολή στο ΤΚΧ, ζητώντας όπως εκτιμηθεί η αξία της κατοικίας και το ενδεικνυόμενο ύψος του ενοικίου κατά την 13.8.1966, επανεκτιμώμενο ανά πενταετία μέχρι τις 13.1.1999.

Ο Διευθυντής του ΤΚΧ, με επιστολή του προς το Τμήμα ημερ. 12.7.1999, ενημέρωσε ότι η αγοραία αξία των κτιρίων εκτιμήθηκε από το ΤΚΧ στις £17.000 και η αγοραία αξία της δασικής γης στις £21.000, χωρίς ωστόσο να εκτιμήσει την αγοραία αξία του ενοικίου, σύμφωνα με την άποψη του Γενικού Εισαγγελέα, αναφέροντας ότι το ύψος του καθορίζεται με βάση τη συμφωνία ημερ. 29.8.1962, στις £3, ετησίως μέχρι τις 13.8.1999.

Ο Διευθυντής του Τμήματος με επιστολή του ημερ. 22.7.1999, ενημέρωσε τον Γενικό Εισαγγελέα για την πρόθεση του Τμήματος να απαιτήσει τη μη ανανέωση του μισθώματος, και σε αντάλλαγμα της αξίας του ακινήτου, που εκτιμήθηκε στις £17.000, θα πρότεινε την παράταση του μισθώματος μέχρι τις 12.8.2005, χωρίς ενοίκιο. Στους σχετικούς φακέλους του Τμήματος δεν εντοπίστηκε οποιαδήποτε επιστολή προς τους μισθωτές, βάσει των πιο πάνω, παρά μία μόνο επιστολή του Τμήματος, προς την εταιρεία, ημερ. 27.7.1999, στην οποία αναφερόταν ότι το αίτημα για ανανέωση του μισθώματος εξετάζοταν και το Τμήμα θα επανερχόταν σε «εύθετο χρόνο».

Όπως προκύπτει, υπήρξε αδικαιολόγητη καθυστέρηση στο χειρισμό της υπόθεσης απ' όλα τα εμπλεκόμενα Τμήματα από το 1966, με αποτέλεσμα ο μισθωτής να κατέχει ακόμη το ακίνητο και λόγω της μη έγκαιρης ενέργειας του Τμήματος να τερματίσει τη σύμβαση με τη λήξη της δεύτερης τριαντακοντατριετίας, να υπάρχει κίνδυνος η σύμβαση να θεωρηθεί ότι ανανεώθηκε και για τρίτη περίοδο. Ήδη, έχουν παρέλθει σχεδόν 14 χρόνια από τις 13.8.1999, οπότε και έληξε η δεύτερη περίοδος μίσθωσης και το ακίνητο εξακολουθεί να κατέχεται από την εταιρεία.

Ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε τους λόγους για τους οποίους το Τμήμα δεν προέβηκε σε όλες τις νόμιμες διαδικασίες για τερματισμό της σύμβασης, τουλάχιστον μετά τη λήξη της δεύτερης περιόδου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής Τμήματος, σε τηλεφωνική του επικοινωνία με τη Νομική Υπηρεσία εντός του 2013 του αναφέρθηκε ότι ο φάκελος είτε χάθηκε είτε στάλθηκε για αχρήστευση και ότι για τον λόγο αυτό ετοιμάστηκε και θα αποσταλεί στον Γενικό Εισαγγελέα σχετική επιστολή για χειρισμό της υπόθεσης.

Τέλη χρήσης δασικής γης. Τα καθυστερημένα τέλη από τη χρήση δασικής γης για γεωργικούς σκοπούς ανέρχονταν, στις 31.12.2012 σε €256.805.

Χαρτογράφηση και ετοιμασία Δασικού Κτηματολογίου. Η χαρτογράφηση και ετοιμασία Δασικού Κτηματολογίου για την εκμισθωμένη δασική γη στα δάση Άχνας και Ξυλότυμπου έχει ολοκληρωθεί.

Μεταλλείο Αμιάντου. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα στην προηγούμενη Έκθεσή μας, στο μεταλλείο Αμιάντου υπάρχουν 60 κατοικίες οι οποίες περιήλθαν στην κυριότητα του Κράτους μετά την καταβολή της

εκτιμημένης αξίας τους στο ταμείο εκκαθάρισης της εταιρείας του μεταλλείου, της οποίας η λειτουργία τερματίστηκε, λόγω πτώχευσης, το 1988.

Μετά το οριστικό κλείσιμο του μεταλλείου το 1990, πολλοί εργαζόμενοι συνέχισαν να κατακρατούν κατοικίες παρόλο που αυτές περιήλθαν στην κυριότητα του Κράτους. Το Τμήμα Δασών προσπάθησε να ανακτήσει τις υπό αναφορά κατοικίες, ωστόσο 23 από αυτές συνεχίζουν να κατακρατούνται παράνομα και για την ανάκτησή τους κινήθηκαν νομικές διαδικασίες.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι η δικαστική διαδικασία συνεχίζεται, και έχουν ήδη ανακτηθεί εννέα κατοικίες, ενώ για άλλες τέσσερις έχει εκδοθεί Διάταγμα του δικαστηρίου.

Μηχανοκίνητα Οχήματα - Συντήρηση Οχημάτων. Παρατηρήθηκε ότι δαπανούνται σημαντικά ποσά για συντήρηση των οχημάτων του Τμήματος, τα οποία κατά το 2012, ανήλθαν σε €323.240. Σύμφωνα με το Τμήμα, το ύψος της συντήρησης των οχημάτων οφείλεται κυρίως στο ότι τα περισσότερα οχήματα είναι μεγάλης ηλικίας και έχουν καταπονηθεί αρκετά. Ενόψει του γεγονότος ότι αρκετά οχήματα θεωρούνται κρίσιμα, αφού χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθούν τρόποι για μείωση της δαπάνης συντήρησης, με ενδεχόμενη αντικατάσταση των οχημάτων των οποίων οι δαπάνες συντήρησης είναι ασύμφορες.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος, ζητήθηκαν, από το Υπουργείο Οικονομικών, πιστώσεις για μερική ανανέωση του στόλου του.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης στο Κάβο Γκρέκο. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, στη στρατηγική του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για περιβαλλοντική εκπαίδευση περιλαμβάνεται η ανέγερση Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης στο Κάβο Γκρέκο. Το συνολικό κόστος του έργου υπολογίζεται σε €2 εκ. από τα οποία €750.000 έχουν εγκριθεί για χρηματοδότηση από το Μέτρο 2.6 «Διατήρηση και Βελτίωση του κοινωνικού και οικολογικού ρόλου των δασών» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013 και το υπόλοιπο θα χρηματοδοτηθεί από κρατικούς πόρους.

Η ανέγερση του κτιρίου για τη στέγαση του Κέντρου ανατέθηκε, μετά από ανοικτό διαγωνισμό, σε εργοληπτική εταιρεία για το ποσό των €1,6 εκ. πλέον ΦΠΑ. Το κτίριο άρχισε να κατασκευάζεται στις 12.4.2010 και, σύμφωνα με τη σύμβαση, η αναμενόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσής του ήταν η 7.10.2011.

Λόγω αδυναμιών και παραλείψεων του εργολάβου, παρατηρήθηκε καθυστέρηση 33 εβδομάδων στις εργασίες. Βάσει απόφασης που λήφθηκε σε σχετική σύσκεψη των αρμόδιων φορέων στις 10.6.2011, με την οποία συμφώνησε και η Νομική Υπηρεσία, το Τμήμα απέστειλε στις 11.7.2011, ειδοποίηση στον εργολάβο για λύση του συμβολαίου από 26.7.2011. Ο εργολάβος δεν αποδέχτηκε τη λύση του συμβολαίου και το θέμα τυγχάνει χειρισμού από τη Νομική Υπηρεσία.

Στο μεταξύ, έχει προκηρυχτεί νέος διαγωνισμός για επανέναρξη των εργασιών, ο οποίος κατακυρώθηκε σε άλλη εταιρεία.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς ενημέρωσε ότι το θέμα παραπέμφθηκε σε διαιτησία και η εγγυητική του εργολάβου ανανεώθηκε μέχρι τις 30.9.2013.

2.11.5 ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Μέτρο 2.3 «Αγροπεριβαλλοντικές υποχρεώσεις» - Νέο σύστημα αναφοράς τεμαχίων. Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, με την υιοθέτηση του νέου συστήματος αναφοράς τεμαχίων από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών (ΟΑΠ), σύμφωνα με το οποίο το αγροτεμάχιο αναφοράς έχει ως βάση τα φυσικά σύνορα των καλλιεργειών, όπως αυτά παρουσιάζονται στις δορυφορικές εικόνες και όχι τα κτηματολογικά του όρια, δημιουργούνται τροποποιήσεις στις μέγιστες επιλέξιμες εκτάσεις των τεμαχίων αναφοράς. Οι τροποποιήσεις στις εν λόγω εκτάσεις, δημιουργούν υπερδηλώσεις στις περιπτώσεις όπου η μέγιστη επιλέξιμη έκταση μειώνεται, ενώ στις περιπτώσεις όπου αυτή αυξάνεται, δημιουργούν την ανάγκη αύξησης των υφιστάμενων δεσμεύσεων πενταετούς διάρκειας των Καθεστώτων του Μέρους 2.3. «Αγροπεριβαλλοντικές υποχρεώσεις».

Με βάση τα πιο πάνω, ο ΟΑΠ ζήτησε από το Τμήμα, ως Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΔΑΠΑΑ), καθοδήγηση ως προς το θέμα χειρισμού τυχόν ποινών για τις υπερδηλώσεις που προκύπτουν.

Εκφράσαμε την άποψη ότι η ΔΑΠΑΑ θα έπρεπε να ζητήσει νομική συμβουλή για το θέμα, βάσει της οποίας να δοθεί στον ΟΑΠ καθοδήγηση για χειρισμό.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι ο ΟΑΠ τροποποίησε τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων και του μηχανογραφικού συστήματος, ώστε οι αυξομειώσεις στις εκτάσεις των δεσμευμένων, από το 2010, τεμαχίων, να συμψηφίζονται. Η διαδικασία αυτή κρίθηκε ως δίκαιη από τη ΔΑΠΑΑ, η οποία, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η συνολική δεσμευμένη έκταση δεν έχει αυξηθεί και συνεπώς δεν απαιτείται πρόσθετο κόστος κάλυψης των ειλημμένων υποχρεώσεων του Κράτους, καθώς και το γεγονός ότι οι αλλαγές στην έκταση των αγροτεμαχίων προέκυψαν καθαρά και μόνο από την αλλαγή στο σύστημα αναγνώρισης των αγροτεμαχίων από τον ΟΑΠ, και όχι εξ υπαιτιότητας των αιτητών, θεωρεί ότι ορθά δεν επιβλήθηκαν ποινές και ανακτήσεις, και ότι το όλο θέμα έχει διευθετηθεί, χωρίς να χρειάζεται νομική συμβουλή.

Σχέδιο αποζημιώσεων για εθελοντική κατεδάφιση κτηνοτροφικών υποστατικών. Κατά το 2012 καταβλήθηκαν αποζημιώσεις συνολικού ύψους €898.271 για εθελοντική κατεδάφιση, με ή χωρίς μετεγκατάσταση, κτηνοτροφικών υποστατικών, τα οποία λόγω της θέσης τους έχουν καταστεί σε μεγάλο βαθμό οχληρά. Το μεγαλύτερο μέρος της πιο πάνω δαπάνης, συνολικού ύψους €871.806, αφορά αποζημιώσεις χωρίς μετεγκατάσταση που δόθηκαν σε έξι αιτητές του Σχεδίου που αποδέχτηκαν την προσφορά του Τμήματος, ενώ το υπόλοιπο ποσό ύψους €26.465 δόθηκε σε δυο αιτητές για κατεδάφιση με σκοπό τη μετεγκατάσταση.

Στα πλαίσια του Σχεδίου κατεδάφισης οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών για υγειονομικούς και περιβαλλοντικούς λόγους (χωρίς μετεγκατάσταση), παραλήφθηκαν, κατά το 2012, 41 αιτήσεις για συνολικό ποσό αποζημίωσης €616.438, από τις οποίες οι 24 εγκρίθηκαν στις 19.10.2012, ωστόσο μόνο σε πέντε περιπτώσεις οι αιτητές αποδέχτηκαν την προσφορά του Τμήματος σε σχέση με το καταβλητέο ποσό αποζημίωσης.

Το Σχέδιο για κατεδάφιση με σκοπό τη μετεγκατάσταση, δεν προκηρύχθηκε κατά το 2012, αφού οι αιτήσεις του 2011 βρίσκονταν σε εκκρεμότητα λόγω μη εξέτασης των αντίστοιχων αιτήσεων για επιχορήγηση της ανέγερσης των νέων τους υποστατικών στα πλαίσια του Μέτρου 1.5.1 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 - 2013. Όπως επισημάναμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Μέτρο 1.5.1 και το Σχέδιο για κατεδάφιση κτηνοτροφικών υποστατικών με σκοπό τη μετεγκατάσταση προκηρύσσονται και εγκρίνονται σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, με αποτέλεσμα αιτήσεις του Σχεδίου να μην προωθούνται άμεσα για υλοποίηση, λόγω αναμονής της έγκρισης των αντίστοιχων αιτήσεων στα πλαίσια του Μέτρου 1.5.1. Συνεπώς, ο στόχος του Σχεδίου δεν επιτυγχάνεται άμεσα, αφού παρατείνεται το φαινόμενο της οχληρίας, της ρύπανσης του περιβάλλοντος ή/και των υπόγειων υδροφορέων. Από τις 23 αιτήσεις που παραλήφθηκαν κατά το 2011 εγκρίθηκαν οι 21. Οι 16 από αυτές εγκρίθηκαν υπό την προϋπόθεση προσκόμισης άδειας οικοδομής, από τους αιτητές, για τα νέα κτηνοτροφικά υποστατικά τους, μέχρι την ημερομηνία εκπνοής της δεύτερης προκήρυξης του Μέτρου 1.5.1. του ΠΑΑ 2007 - 2013, δηλαδή τις 15.3.2012. Παρατηρήσαμε ότι μόνο δύο αιτητές συμμορφώθηκαν, με αποτέλεσμα οι αιτήσεις των υπόλοιπων 14 να απορριφθούν.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, στα πλαίσια του συγχρονισμού εφαρμογής του Σχεδίου για κατεδάφιση με σκοπό τη μετεγκατάσταση οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών και του Μέτρου 1.5.1, το Τμήμα, εξετάζει το ενδεχόμενο ταυτόχρονης προκήρυξής τους, ούτως ώστε η εφαρμογή του ενός Σχεδίου να μην επηρεάζει τους στόχους και την υλοποίηση του άλλου.

Το Υπουργείο Οικονομικών, με επιστολή του ημερ. 22.11.2012 προς το Τμήμα, ενέκρινε την καταβολή αποζημιώσεων από το σχετικό κονδύλι του Προϋπολογισμού του 2012, εκφράζοντας παράλληλα την άποψη ότι, με βάση τις υφιστάμενες δημοσιονομικές συνθήκες, το Τμήμα δεν θα πρέπει να προχωρήσει στη λήψη

και αξιολόγηση νέων αιτήσεων δημιουργώντας πρόσθετες υποχρεώσεις στο Κράτος, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών.

Από τον έλεγχο των αιτήσεων για τις οποίες διενεργήθηκαν πληρωμές κατά το 2012, διαπιστώθηκαν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Σε ορισμένες περιπτώσεις καταβλήθηκαν αποζημιώσεις για υποστατικά, τα οποία σύμφωνα με στοιχεία που υπήρχαν στους φακέλους αιτήσεων, δεν φαίνεται να βρίσκονταν σε πλήρη και συνεχή λειτουργία κατά τα τελευταία πέντε χρόνια (στις περιπτώσεις κατεδάφισης χωρίς μετεγκατάσταση) ή δύο χρόνια (στις περιπτώσεις κατεδάφισης με σκοπό τη μετεγκατάσταση) σύμφωνα με τις πρόνοιες των δύο Σχεδίων.
- Σε μια περίπτωση καταβλήθηκε αποζημίωση για κατεδάφιση χοιροστασίου για υγειονομικούς και περιβαλλοντικούς λόγους (χωρίς μετεγκατάσταση) το οποίο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα επισκόπησης χοιροτροφίας που καταχωρίστηκαν στον φάκελο της αίτησης και την πληροφόρηση στο έντυπο επιθεώρησης του υποστατικού, ενοικιάζεται κατά τα δύο τελευταία χρόνια από την ημερομηνία της αίτησης, ως παχυντήριο (στην επισκόπηση δηλώθηκαν μόνο μικρά ζώα). Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου, μόνο παραγωγικές μονάδες που βρίσκονται σε πλήρη και συνεχή λειτουργία τα τελευταία πέντε χρόνια μπορούν να υπαχθούν στο Σχέδιο, ενώ δεν περιλαμβάνεται πρόνοια ούτε γίνεται οποιαδήποτε αναφορά για ενοικιαζόμενα υποστατικά και συνεπώς η πιο πάνω αίτηση δεν θα έπρεπε να είχε εγκριθεί.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι διαφάνηκε η ανάγκη για διασαφήνιση των διαφόρων προνοιών και ορισμών του Σχεδίου όσον αφορά στα ενοικιαζόμενα υποστατικά, και των εννοιών «παραγωγική μονάδα» και «υποστατικά σε πλήρη λειτουργία». Το Τμήμα θα λάβει υπόψη τις επισημάνσεις μας κατά την ετοιμασία των Σχεδίων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, ούτως ώστε οι πιο πάνω ορισμοί να είναι απολύτως αντιληπτοί και ξεκάθαροι από όλα τα μέλη της επιτροπής εξέτασης των αιτήσεων.

- Σύμφωνα με το Σχέδιο, για αδειούχα υποστατικά καταβάλλεται αποζημίωση ίση με το 50% της παρούσας αξίας τους και για μη αδειούχα ίση με το 30%. Δεν εντοπίστηκαν σε όλους του φακέλους που εξετάστηκαν επαρκή στοιχεία που να καταδεικνύουν κατά πόσο τα υποστατικά ήταν αδειούχα ή όχι. Όπως μας αναφέρθηκε από τον αρμόδιο λειτουργό του Τμήματος, κατά τη συνεδρία της Διατμηματικής Επιτροπής Εκτιμήσεων, ο λειτουργός της εμπλεκόμενης Επαρχιακής Διοίκησης, προσκομίζει τον σχετικό φάκελο που τηρείται στην Επαρχιακή Διοίκηση, στον οποίο τηρούνται όλες οι άδειες, τίτλοι ιδιοκτησίας, τοπογραφικά σχέδια κ.λπ., για ενημέρωση των μελών της Επιτροπής, ωστόσο δεν αρχειοθετείται αντίγραφο τους στον φάκελο της αίτησης.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι δόθηκαν οδηγίες όπως στους φακέλους των αιτητών τηρούνται αντίγραφα των αδειών οικοδομής ή σχετική επιστολή από την οικεία Επαρχιακή Διοίκηση, εάν τα υποστατικά δεν έχουν άδεια οικοδομής.

Επιδότηση δαπανών ηλεκτροδότησης εγκαταστάσεων με βάση την αγροτική πολιτική της ΑΗΚ. Όπως αναφέρεται στην Έκθεσή μας για το 2011, η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), με επιστολή της ημερ. 28.7.2011 προς τη Γενική Διευθύντρια (ΓΔ) του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒ&Τ), η οποία κοινοποιήθηκε στη ΓΔ του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (ΥΓΦΠ&Π), ζήτησε όπως εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο αναστολής της εφαρμογής του Σχεδίου Αγροτικής Πολιτικής της ΑΗΚ, προσωρινά για ένα χρόνο, ένεκα της οικονομικής κατάστασης στην οποία είχε περιέλθει η ΑΗΚ μετά τις απώλειες στο Βασιλικό κατά τις 11.7.2011. Με τη θέση αυτή συμφώνησε και η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕΚ), η οποία, με επιστολή ημερ. 8.2.2012 προς την ΑΗΚ, διατύπωσε την άποψη ότι η ΑΗΚ, ακόμη και πριν τις καταστροφικές συνέπειες της έκρηξης στο Μαρί, δεν θα έπρεπε να είχε αναλάβει τις οικονομικές υποχρεώσεις για την Αγροτική Πολιτική χωρίς την έγκριση της ΡΑΕΚ. Το Τμήμα Γεωργίας, εξέφρασε την άποψη ότι η εφαρμογή του Σχεδίου πρέπει να συνεχιστεί και εισηγήθηκε όπως, εφόσον κρίνεται επιτακτική ανάγκη για εξοικονόμηση πόρων, προωθηθεί σχετική τροποποίηση των

Κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία του Σχεδίου, με σκοπό την επιδότηση του ηλεκτρικού ρεύματος μόνο στους γεωργοκτηνοτρόφους που έχουν ως αποκλειστικό επάγγελμα τη γεωργία.

Όπως προκύπτει από μελέτη σχετικής αλληλογραφίας, το ΥΕΒ&Τ ζήτησε από την ΑΗΚ όπως ετοιμάσει και υποβάλει σχετικό προσχέδιο τροποποιητικών Κανονισμών για αναστολή του Σχεδίου Αγροτικής Πολιτικής μέχρι τις 31.12.2013. Η ΑΗΚ εισηγήθηκε όπως, ενόψει της διαφορετικής άποψης του ΥΓΦΠ&Π, η οποιαδήποτε απόφαση για αναστολή ή κατάργηση του Σχεδίου ληφθεί συλλογικά, μετά από διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους, υπό τον συντονισμό του ΥΕΒ&Τ. Παρά τα πιο πάνω, δεν προωθήθηκε οποιαδήποτε σχετική ενέργεια και η υπηρεσιακή σύσκεψη που προγραμματίστηκε στις 23.7.2012 αναβλήθηκε και τελικά δεν πραγματοποιήθηκε.

Επισημάνουμε ότι, κατά το 2012, το Τμήμα εξέτασε 82 αιτήσεις για έκδοση βεβαίωσης δικαιούχου για συμμετοχή στο Σχέδιο, από τις οποίες 76 εγκρίθηκαν και οι 6 απορρίφθηκαν, και συνεχίζει και εντός του 2013 να δέχεται αιτήσεις και να εκδίδει σχετικές βεβαιώσεις, αφού δεν έγινε οποιαδήποτε τροποποίηση στους σχετικούς Κανονισμούς.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα δεν έχει οποιαδήποτε ενημέρωση από την ΑΗΚ ή το ΥΕΒ&Τ κατά πόσον θα ανασταλεί η εφαρμογή του Σχεδίου, του οποίου όπως ανέφερε η λειτουργία, τερματίζεται στις 31.12.2013.

Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ). Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παρά την υποβολή, από το 2004, αίτησης από τον Σύνδεσμο Τυροκόμων Κύπρου για κατοχύρωση της ονομασίας «Χαλλούμι/Halloumi», η αίτηση προωθήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από την Αρμόδια Αρχή, μόλις στις 29.7.2009. Η σχετική προσφυγή που υπέβαλε Τουρκοκυπριακή εταιρεία στο Ανώτατο Δικαστήριο εξετάστηκε στις 10.10.2011 και απορρίφθηκε, ωστόσο στη συνέχεια η πιο πάνω αίτηση αποσύρθηκε. Ομάδα μεταποιητών και παραγωγών πρόβειου και αιγινού γάλακτος, υπέβαλε, στις 5.4.2012, νέα αίτηση, για κατοχύρωση της ίδιας ονομασίας ως ΠΟΠ. Όπως μας πληροφόρησε η Διευθύντρια του Τμήματος, κατά την εξέταση της αίτησης ζητήθηκε από τους αιτητές αλλαγή της ονομασίας, από «Χαλλούμι» (Halloumi) σε «Χαλλούμι» (Halloumi) και «Hellim». Η αίτηση εξετάστηκε από τη Συμβουλευτική Επιτροπή και, μετά από έγκριση του σχετικού πορίσματος από την αρμόδια Αρχή, δημοσιεύτηκε στις 30.11.2012 στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας για υποβολή τυχόν ενστάσεων. Υποβλήθηκαν τρεις ενστάσεις από Ελληνοκύπριους και οκτώ ενστάσεις από Τουρκοκύπριους, οι οποίες βρίσκονται στο στάδιο της εξέτασης. Στο μεταξύ, στις 12.4.2012, υποβλήθηκε στο Υπουργείο νέα αίτηση από «δεκαμελή ομάδα παραγωγών αιγοπρόβειου γάλακτος» που αφορά στην ονομασία «Χαλλούμι», η οποία είναι παγιοποιημένη και θα εξεταστεί σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης που βρίσκεται υπό εξέταση.

Πέραν της αίτησης για την κατοχύρωση της ονομασίας «Χαλλούμι» έχουν υποβληθεί ακόμη 27 αιτήσεις για άλλες ονομασίες. Δεκαπέντε από τις αιτήσεις απορρίφθηκαν, οκτώ βρίσκονται ακόμα υπό εξέταση, μία έχει αποσυρθεί από τον αιτητή, μία έχει παγιοποιηθεί και δύο έχουν εγκριθεί. Τα μόνα προϊόντα που έχουν κατοχυρωθεί μέχρι σήμερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο ως ΠΓΕ είναι το «Λουκούμι Γεροσκήπου» και η «Κουφέτα Αμυγδάλου Γεροσκήπου». Αναφέραμε ότι θεωρούμε ότι η προώθηση κατοχύρωσης προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ και ιδιαίτερα του χαλλουμιού, θα πρέπει να επισπευθεί, λαμβάνοντας υπόψη τα αναμενόμενα οφέλη από την εξαγωγή κυπριακών προϊόντων στην κρίσιμη, για την οικονομία, περίοδο που διανύουμε.

Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 11.1.2012 στο Γενικό Χημείο του Κράτους, αναφέρθηκε ότι, μετά την κατοχύρωση μίας ονομασίας, θα πρέπει να διενεργούνται ορισμένες αναλύσεις για διαπίστωση τήρησης της προδιαγραφής προϊόντων που φέρουν τη συγκεκριμένη ονομασία και έγινε εισήγηση όπως ο ρόλος αυτός ανατεθεί στο Γενικό Χημείο του Κράτους. Το Τμήμα Γεωργίας, με επιστολή του ημερ. 21.3.2012, προς τη Διευθύντρια του Κρατικού Χημείου, αναφέρει ότι θα ετοιμαστεί σχετικό τροποποιητικό νομοσχέδιο ώστε να ορίζεται το Γενικό Χημείο του Κράτους ως το αρμόδιο εργαστήριο για τη διεξαγωγή χημικών αναλύσεων στα πλαίσια του ελέγχου για διαπίστωση της τήρησης της προδιαγραφής μιας κατοχυρωμένης ονομασίας ΠΟΠ ή ΠΓΕ. Αναφέρεται επίσης ότι, μέχρι ολοκλήρωσης της εν λόγω τροποποίησης, η οποία, όπως μας πληροφόρησε η Διευθύντρια του Τμήματος, βρίσκεται σε εξέλιξη, τα δείγματα που θα

λαμβάνονται από εξουσιοδοτημένους Επιθεωρητές του Τμήματος Γεωργίας, θα αποστέλλονται στο Γενικό Χημείο του Κράτους για διεξαγωγή αναλύσεων.

Μεταστέγαση της Κτηνοτροφικής Περιοχής Κάτω Πολεμιδιών. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, οι καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση της διαδικασίας απαλλοτριώσεως της γης για μετεγκατάσταση της κτηνοτροφικής περιοχής, λόγω, κυρίως, έλλειψης των απαιτούμενων πιστώσεων στον Προϋπολογισμό του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ), καθώς και των προβλημάτων που προέκυψαν από τη μη αποδοχή, από ιδιοκτήτες δύο τεμαχίων και ένα συνιδιοκτήτη άλλου τεμαχίου, του ποσού της αποζημίωσης, οδήγησαν, βάσει εισήγησης του ΤΚΧ, στη λήψη απόφασης για έκδοση Διαταγμάτων ανάκλησης των απαλλοτριώσεων, τα οποία δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 10.8.2012. Σε σχετική επιστολή του Τμήματος αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι η ανάκλησή τους αποφασίστηκε λόγω της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος της αξίας της απαλλοτριωθείσας γης και του μικρού αριθμού κτηνοτρόφων που ενδιαφέρονται σήμερα για να μετεγκατασταθούν στη νέα κτηνοτροφική περιοχή αφού, όπως προκύπτει από μελέτη σχετικής αλληλογραφίας, μόνο πέντε κτηνοτρόφοι από τους 24 κτηνοτρόφους που εκδήλωσαν ενδιαφέρον το 2007 εξακολουθούν να ενδιαφέρονται να μετεγκατασταθούν σε άλλη περιοχή.

Για αντιμετώπιση του θέματος της οχληρίας που παρατηρείται στην υφιστάμενη κτηνοτροφική περιοχή, το Τμήμα προέβη στην προκήρυξη του Σχεδίου για κατεδάφιση οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών για υγειονομικούς και περιβαλλοντικούς λόγους (χωρίς μετεγκατάσταση). Εννέα κτηνοτρόφοι είχαν ήδη αποζημιωθεί και άλλες 24, από τις 42 αιτήσεις που λήφθηκαν μέσα στο 2012, εγκρίθηκαν από την αρμόδια Επιτροπή.

Βιολογική Γεωργία. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, διαπιστώθηκε ότι ο περί Βιολογικής Παραγωγής Νόμος του 2004 (Ν.227(Ι)/2004), ο οποίος εναρμόνισε την εθνική νομοθεσία με τον τότε ισχύοντα Κοινοτικό Κανονισμό (ΕΟΚ) 2092/1991, δεν τροποποιήθηκε ώστε να συνάδει με τον νέο Κανονισμό (ΕΚ) 834/2007, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1.1.2009.

Όπως μας πληροφόρησε η Διευθύντρια του Τμήματος, η αναθεώρηση της νομοθεσίας βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται στη συνέχεια να κατατεθεί στη Βουλή σχετικό νομοσχέδιο για ψήφιση.

Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πάφου. Όπως αναφέρθηκε στην Έκθεσή μας για το 2011, οι 30 υπάλληλοι του Επαρχιακού Γραφείου Πάφου, εργάζονται σε χώρο 3.141 τ.μ. στο κτίριο των κυβερνητικών γραφείων Πάφου, που αντιστοιχεί, κατά μέσο όρο, σε 104,7 τ.μ. ανά υπάλληλο. Επισημάναμε ότι η δαπάνη για φωτισμό, θέρμανση και καύσιμα για τα υπό αναφορά γραφεία ανήλθε στις €52.191, ποσό που κρίνεται αρκετά ψηλό.

Εισηγηθήκαμε όπως μελετηθούν άλλες υπαλλακτικές λύσεις για στέγαση του προσωπικού του Επαρχιακού γραφείου σε μικρότερο χώρο, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι οι περισσότεροι υπάλληλοι, λόγω της φύσης των καθηκόντων τους, αναμένεται να βρίσκονται εκτός γραφείου τον περισσότερο χρόνο. Εκφράσαμε την άποψη ότι, το γεγονός αυτό θα επιφέρει καλύτερη αξιοποίηση των χώρων των κυβερνητικών κτιρίων στην Πάφο, καθώς και μείωση των δαπανών του Τμήματος για φωτισμό, θέρμανση και άλλα συναφή έξοδα.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε, μεταξύ άλλων, ότι στο Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πάφου, απαιτείται η καθημερινή παρουσία προσωπικού για ενημέρωση του κοινού σε θέματα όπως τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης, για μελέτη και ετοιμασία διαφόρων προγραμμάτων εκπαίδευσης, παρουσιάσεων, για ενημέρωση λειτουργιών σε Κανονισμούς και νομοθεσίες, για διεκπεραίωση της αλληλογραφίας καθώς και για παραλαβή και αποδοχή των αιτήσεων Μέτρων/Καθεστώτων, και την ηλεκτρονική καταχώριση και διοικητικό έλεγχο τους. Επίσης, διευκρίνισε ότι ο καθαρά γραφειακός χώρος όπου στεγάζεται το Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πάφου ανέρχεται στα 450 τ.μ. και τα υπόλοιπα από τα 3.141 τ.μ. αφορούν κοινόχρηστους βοηθητικούς χώρους (χώρος στάθμευσης, αυλή, αμφιθέατρο κ.α.).

Για το θέμα κόστους ενέργειας, ηλεκτρισμού, και καυσίμων η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε,

μεταξύ άλλων, ότι ετοιμάζεται από το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών έκθεση με μέτρα για ριζική λύση του προβλήματος.

Καθυστερημένα έσοδα. Τα καθυστερημένα έσοδα στις 31.12.2012, ανέρχονταν σε €944.172, σε σύγκριση με €1.090.393 στις 31.12.2011. Σε αυτά περιλαμβάνεται η αξία των σπόρων που πωλούνται στους γεωργούς μέσω της Κεντρικής Συνεργατικής Τράπεζας, η οποία εισπράττεται, με τόκο, στις 30 Ιουνίου του επόμενου έτους, με βάση σχετική συμφωνία, με επιτόκιο κατά 2% χαμηλότερο από το εκάστοτε βασικό επιτόκιο της τράπεζας που ισχύει από 1^η Ιανουαρίου μέχρι 30 Ιουνίου, όταν θα γίνει η πληρωμή. Για το 2012 η εν λόγω αξία ανέρχεται σε €791.154.

Τα καθυστερημένα έσοδα περιλαμβάνουν επίσης ποσό €59.545 το οποίο οφείλεται από το 1995 από προσφοροδότη, σχετικά με πώληση γεωργικών προϊόντων και η αγωγή για είσπραξη του εκδικάστηκε. Η Νομική Υπηρεσία μελετά τρόπους για την είσπραξη του οφειλόμενου ποσού.

Όπως μας πληροφόρησε η Διευθύντρια του Τμήματος, ποσό ύψους €791.154 πλέον τόκοι αναμένεται να εισπραχθεί εντός του 2013, ενώ για τα υπόλοιπα ποσά έχουν κινηθεί δικαστικές διαδικασίες ή προωθείται η διαγραφή τους.

Διάθεση υπολειμμάτων καθαρισμού σπόρου σιτηρών από το Σποροπαραγωγικό Κέντρο. Στα πλαίσια της διαδικασίας παραγωγής πιστοποιημένων σπόρων βελτιωμένων ποικιλιών, που διενεργείται βάσει προνοιών της Κοινοτικής Νομοθεσίας προκύπτει, από τον καθαρισμό του σπόρου κριθαριού, ποσότητα υποπροϊόντος (κριθάρι Β), που σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα κυμαίνεται γύρω στους 400 τόνους ετησίως.

Μέχρι και τον Ιούνιο του 2012, το Σποροπαραγωγικό Κέντρο προέβαινε στην πώληση της πιο πάνω ποσότητας με διαδικασία προσφορών. Μετέπειτα, το υποπροϊόν αυτό διατίθεται στην κτηνοτροφική έπαυλη Αχέλειας για παρασκευή ζωτροφής (πρόσμιξη με άλλες τροφές) των αιγοπροβάτων που εκτρέφονται στην έπαυλη. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, κατά το 2012 διατέθηκε στην έπαυλη υποπροϊόν συνολικής ποσότητας 86,68 τόνων προς €120 πλέον ΦΠΑ ανά τόνο. Σημειώνεται ότι, στο παρελθόν το Τμήμα προέβαινε σε αγορά ζωτροφής για την πιο πάνω κτηνοτροφική έπαυλη, παρόμοιας διατροφικής αξίας, από ιδιώτες, βάσει προσφορών, οι τιμές της οποίας κυμαίνονταν από €243 μέχρι €288 πλέον ΦΠΑ ανά τόνο. Κατά το 2012 αγοράστηκε από ιδιώτες συνολική ποσότητα 251,28 τόνων ζωτροφής, συνολικής αξίας €72.381.

Ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε τους λόγους για τους οποίους τα προηγούμενα χρόνια δεν είχαν εφαρμοστεί οι πιο πάνω διευθετήσεις μεταξύ των δύο κλάδων του Τμήματος, δηλαδή του Σποροπαραγωγικού Κέντρου και του Κλάδου Αιγοπροβατοτροφίας, αφού είναι προφανές ότι από τη μεταξύ τους συνεργασία επιτυγχάνεται εξοικονόμηση χρημάτων.

Η Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι η διάθεση των υπολειμμάτων καθαρισμού σπόρων σιτηρών από το Σποροπαραγωγικό Κέντρο προς τον Κλάδο Αιγοπροβατοτροφίας, άρχισε το 2012, στα πλαίσια των αυξημένων μέτρων λιτότητας και εξοικονόμησης πιστώσεων που εφαρμόστηκαν στο Τμήμα.

Ενόψει του γεγονότος ότι το κριθάρι από το οποίο προκύπτει ο σπόρος, αγοράζεται σε πολύ υψηλή τιμή (€302-327/μ. τόνο), εισηγηθήκαμε όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο ενσωμάτωσης σχετικής πρόνοιας στις συμφωνίες που συνομολογούνται με τους γεωργούς, για αποζημίωση της ποσότητας που προκύπτει από τον καθαρισμό των σπόρων σε πιο χαμηλή τιμή από αυτή που αποζημιώνεται ο πιστοποιημένος σπόρος, βάσει της πραγματικής της αξίας.

Όπως μας πληροφόρησε η Διευθύντρια του Τμήματος, θα μελετηθούν τρόποι εφαρμογής της εισήγησής μας.

Υπερωρίες. Διαπιστώθηκαν αδυναμίες και ελλείψεις στον προγραμματισμό, παρακολούθηση και τεκμηρίωση της υπερωριακής εργασίας και εισηγηθήκαμε όπως ο έλεγχος αναβαθμιστεί και διασφαλίζεται ότι το προσωπικό που απασχολείται υπερωριακά είναι το απόλυτα αναγκαίο και του χαμηλότερου δυνατού βαθμού, σύμφωνα με τις πρόνοιες σχετικής εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών.

2.11.6 ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Σύστημα Αναγνώρισης και Καταγραφής Αιγοπροβάτων.

(α) Σήμανση αιγοπροβάτων. Σύμφωνα με τον Κανονισμό 21/2004 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο με την έκδοση της ΚΔΠ 507/2004, η οποία αντικαταστάθηκε από την ΚΔΠ 341/2010, τα κράτη μέλη δημιουργούν σύστημα για την αναγνώριση και την καταγραφή των αιγοπροβάτων. Για τον σκοπό αυτό τοποθετούνται στα ζώα που προορίζονται για σφαγή αριθμημένα ενώτια και ενδοστομαχικοί βόλοι και ενώτια στα ζώα που προορίζονται για αναπαραγωγή.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 21/2004, η προθεσμία για εφαρμογή του συστήματος αναγνώρισης των ζώων καθορίζεται από το κράτος μέλος και δεν πρέπει να υπερβαίνει τους έξι μήνες από τη γέννησή τους. Η προθεσμία αυτή για την Κύπρο καθορίζεται, από την ΚΔΠ 341/2010, στις 90 μέρες.

Από εξέταση της τήρησης της πιο πάνω προθεσμίας σε δείγμα δύο εκμεταλλεύσεων, διαπιστώθηκε ότι η σήμανση μεγάλου αριθμού ζώων πραγματοποιήθηκε με σημαντική υπέρβαση της προθεσμίας των 90 ημερών, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώθηκε και υπέρβαση της μέγιστης προθεσμίας των έξι μηνών που καθορίζει ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός και επισημάναμε ότι, στις περιπτώσεις αυτές δεν λήφθηκαν οποιαδήποτε μέτρα κατά των παρανομούντων κτηνοτρόφων.

Ο Αν. Διευθυντής των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών (ΚΥ) μάς πληροφόρησε ότι, για τις πιο πάνω παραβάσεις δεν κρίθηκε αναγκαίο να επιβληθούν οποιεσδήποτε κυρώσεις, αφού οι περιπτώσεις αυτές κοινοποιούνται στον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών, στα πλαίσια του ελέγχου πολλαπλής συμμόρφωσης, ο οποίος επιβάλλει διοικητικά πρόστιμα, που αποκόπτονται από την κεφαλική επιδότηση των κτηνοτρόφων.

(β) Έλεγχοι εκμεταλλεύσεων αιγοπροβάτων. Στην αρχή κάθε έτους ετοιμάζεται κατάσταση με τις εκμεταλλεύσεις που θα επιθεωρηθούν, οι οποίες επιλέγονται κυρίως βάσει ανάλυσης κινδύνου, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1505/2006, και καλύπτουν το 3,75% του συνολικού αριθμού των εκμεταλλεύσεων αιγοπροβάτων. Οι έλεγχοι αυτοί, πρέπει να ολοκληρώνονται μέχρι τις 30 Ιουλίου κάθε έτους. Κατά τη διάρκεια του 2012 προγραμματίστηκαν έλεγχοι σε 122 εκμεταλλεύσεις (42.400 ζώα) και εκτελέστηκαν 236 (43.267 ζώα).

Παρατηρήθηκε ότι, όλες οι επαρχίες έχουν διεξάγει τους ελέγχους που είχαν στο πρόγραμμά τους, εκτός από την Λευκωσία, η οποία παρέλειψε να διεξάγει έλεγχο σε τέσσερις μονάδες (2.890 ζώα), από τις οποίες οι τρεις είχαν εκτιμηθεί ως υψηλού κινδύνου, διενεργώντας ελέγχους σε άλλες εκμεταλλεύσεις χαμηλότερου κινδύνου, γεγονός το οποίο αλλοίωσε το αποτέλεσμα του ελέγχου, αφού σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ελέγχων το ποσοστό των ζώων που ήταν χρεωμένα στη βάση δεδομένων, αλλά δεν εντοπίστηκαν, σε σχέση με τα ζώα που καταμετρήθηκαν, ανήλθε στο 7,5%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις τέσσερις υπό αναφορά μονάδες, βάσει ελέγχου που διενεργήθηκε το 2013, ανήλθε στο 40%. Επισημάναμε επίσης ότι, στις περισσότερες επαρχίες, διεξήχθη πολύ μεγαλύτερος αριθμός ελέγχων από εκείνους που είχαν αρχικά προγραμματιστεί, και ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε για τους λόγους που αυτό κατέστη αναγκαίο, λαμβάνοντας υπόψη το ψηλό διοικητικό κόστος των επιτόπιων ελέγχων.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι, παρόλο που, βάσει των ελέγχων, εντοπίστηκαν διαφορές στον πληθυσμό που καταμετρήθηκε σε όλες τις επαρχίες, μόνο τα Επαρχιακά Γραφεία Πάφου και Αμμοχώστου προέβηκαν σε ουσιαστικό αριθμό καταγγελιών, διορθώνοντας ταυτόχρονα και τη βάση δεδομένων. Το Επαρχιακό Γραφείο Λεμεσού προέβηκε σε επιβολή διοικητικών προστίμων μόνο σε τέσσερις περιπτώσεις, ενώ τα Επαρχιακά Γραφεία Λευκωσίας και Λάρνακας δεν προέβηκαν σε καμία καταγγελία, παρόλο που, βάσει των ευρημάτων των ελέγχων, αυτό θα έπρεπε να είχε γίνει.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, η ανοχή που επιδεικνύουν οι ΚΥ, με τη μη επιβολή οποιωνδήποτε κυρώσεων στους παρανομούντες κτηνοτρόφους, συντείνει στην μη επίλυση του προβλήματος της αξιοπιστίας της βάσης δεδομένων, ενώ το όλο σύστημα αναγνώρισης αιγοπροβάτων καθίσταται τρωτό και αναποτελεσματικό.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, διευκρίνισε ότι το Επαρχιακό Γραφείο Λευκωσίας δεν αλλοίωσε το αρχικό δείγμα ελέγχου, αλλά καθυστέρησε να ολοκληρώσει τους ελέγχους λόγω ανεπαρκούς προγραμματισμού. Για αντιμετώπιση του προβλήματος εφαρμόστηκε διαδικασία γραπτής ενημέρωσης και υπενθύμισης και

προγραμματίζεται έλεγχος όλων των Επαρχιακών Γραφείων, ώστε να αξιολογηθεί η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους. Σχετικά με τη διεξαγωγή μεγαλύτερου αριθμού ελέγχων από αυτούς που είχαν αρχικά προγραμματιστεί, μας πληροφόρησε ότι αυτοί διενεργήθηκαν στα πλαίσια της εφαρμογής προγραμμάτων για έλεγχο ασθενειών, και ότι ο χρόνος εργασίας του προσωπικού καλύφθηκε από εξοικονομήσεις που προέκυψαν από την αλλαγή στη διαδικασία τοποθέτησης ενωτίων, (δηλαδή τοποθέτηση από τους κτηνοτρόφους, αντί από προσωπικό των ΚΥ), με αποτέλεσμα να μην προκύπτει πρόσθετο διοικητικό κόστος.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες προέβλεψαν σε επιβολή κυρώσεων στους παρανομούντες.

(γ) Αντιπαραβολή της βάσης δεδομένων του συστήματος καταγραφής και αναγνώρισης αιγοπροβάτων με τα αποτελέσματα της καθολικής απογραφής εκμεταλλεύσεων. Οι ΚΥ, με σκοπό τη διόρθωση του αριθμού του ζωικού πληθυσμού των εκμεταλλεύσεων στη βάση δεδομένων του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής αιγοπροβάτων διεξήγαγαν, κατά το 2010, απογραφή σε όλες τις εκμεταλλεύσεις αναπαραγωγής αιγοπροβάτων παγκύπρια. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής, διαπιστώθηκε ότι ο αριθμός των ζώων που ήταν καταχωρισμένος στο σύστημα ήταν μεγαλύτερος κατά 26% σε σχέση με τον πραγματικό αριθμό των ζώων που καταμετρήθηκε στην απογραφή, γεγονός που, σύμφωνα με τις ΚΥ, οφειλόταν σε εκκρεμότητες προηγούμενων χρόνων οι οποίες διευθετήθηκαν με διόρθωση του πληθυσμού στο σύστημα.

Παρά τις πιο πάνω ενέργειες για διόρθωση της βάσης δεδομένων, διαπιστώθηκε ότι, κατά τις επιθεωρήσεις που διενεργήθηκαν το 2012, σε ορισμένες εκμεταλλεύσεις παρουσιάστηκαν και πάλι σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ του αριθμού των ζώων που εμφανίζονταν στη βάση δεδομένων και αυτού που καταμετρήθηκε, ενώ σημαντικός αριθμός ζώων που ήταν καταχωρισμένος στη βάση δεδομένων δεν εντοπίστηκε στις επιθεωρήσεις.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, μας ανέφερε ότι, το μεγαλύτερο ποσοστό αποκλίσεων, οφείλεται στη μη συμμόρφωση ζωεμπόρων, οι οποίοι δεν ενημερώνουν τις ΚΥ όταν αγοράζουν ζώα και δεν τα μεταφέρουν άμεσα στα σφαγεία, στους οποίους επιβλήθηκαν διοικητικά πρόστιμα. Για επίλυση του προβλήματος, έχουν δοθεί οδηγίες για αύξηση των ελέγχων στις μονάδες των ζωεμπόρων, ενώ έχει ετοιμαστεί νομοσχέδιο, το οποίο περιλαμβάνει την υποχρέωση των ζωεμπόρων να τηρούν μητρώο.

(δ) Διαδικασία εξασφάλισης ενωτίων από εταιρείες. Από τον Οκτώβριο του 2012, κάθε κάτοχος ζώων οφείλει να προμηθεύεται, με δικές του δαπάνες, από εταιρείες που έτυχαν της έγκρισης των ΚΥ, ενώτια, τα οποία να τοποθετεί στα ζώα του και να ενημερώνει σχετικά τις ΚΥ.

Σε σχέση με το πιο πάνω θέμα, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Δεν φαίνεται να ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος στους κτηνοτρόφους που τοποθετούν ενώτια, αφού εντοπίσαμε περίπτωση κτηνοτρόφου ο οποίος αγόρασε και τοποθέτησε πολύ μεγαλύτερο αριθμό ενωτίων, σε σχέση με εκείνο που θα μπορούσε να δικαιολογηθεί με βάση τον αριθμό των παραγωγικών ζώων που διαθέτει.
- (ii) Κτηνοτρόφοι τοποθετούν ενώτια σε ζώα και, πριν ενημερώσουν τις ΚΥ για ανάλογη επικαιροποίηση της βάσης δεδομένων, προβαίνουν στη σφαγή τους, με αποτέλεσμα όταν οι κωδικοί των ενωτίων των ζώων σαράνονται στη γραμμή σφαγής, να μην μπορούν να διαγραφούν από το σύστημα (αφού δεν είναι καταχωρισμένοι σε αυτό), αλλά να παρουσιάζονται στη βάση ως εκκρεμότητες. Τα ζώα διαγράφονται όταν και αν ο κτηνοτρόφος ενημερώσει τις ΚΥ για τη σήμανση. Η πρακτική αυτή καθιστά αναξιόπιστη τη βάση δεδομένων των ΚΥ και αυξάνει το διοικητικό κόστος ενημέρωσης και επικαιροποίησής της.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, η διαδικασία τοποθέτησης των ενωτίων στα ζώα από τους ίδιους τους κτηνοτρόφους δημιουργεί επιπρόσθετα προβλήματα στο Σύστημα Αναγνώρισης και Καταγραφής των Αιγοπροβάτων και εισηγηθήκαμε όπως η πρακτική αυτή τύχει επαναξιολόγησης.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι, ο έλεγχος της διαδικασίας τοποθέτησης ενωτίων στα ζώα από τους κτηνοτρόφους, από τις ΚΥ, κρίνεται ως επαρκής, αναφέροντας ότι, το συγκεκριμένο περιστατικό που εντοπίσαμε διερευνάται, καθώς υπάρχει σοβαρή υποψία για παράνομη μετακίνηση ζώων, χωρίς σήμανση. Όσον αφορά στην ενημέρωση των ΚΥ για τις τοποθετήσεις, μας πληροφόρησε ότι προωθείται τροποποίηση των σχετικών Κανονισμών, ώστε να θεσπιστούν τα απαραίτητα μέτρα για ορθή εφαρμογή της νέας διαδικασίας και την επιβολή κυρώσεων.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι το πιο πάνω περιστατικό διερευνήθηκε και έχει ήδη επιβληθεί διοικητικό πρόστιμο. Επισήμανε επίσης ότι σε περιπτώσεις όπου διαπιστώνονται προβλήματα και υπάρχει ανάγκη να τοποθετηθούν τα ενώτια (τα οποία έχουν ήδη αγοράσει οι κτηνοτρόφοι) από το προσωπικό των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, για το κόστος τοποθέτησης των ενωτίων χρησιμοποιείται ο κανόνας ενίσχυσης ήσσονος σημασίας.

(ε) Μετατροπή ζωεμπορικών εκμεταλλεύσεων σε εκμεταλλεύσεις πάχυνσης εγχώριων ζώων. Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, παρατηρήθηκε ότι μεγάλος αριθμός ζώων παρέμενε σε ζωεμπορικές εκμεταλλεύσεις για περίοδο μεγαλύτερη από την επιτρεπόμενη, βάσει των διατάξεων του περί Υγείας των Ζώων (Υγειονομικός έλεγχος στο Ενδοκοινοτικό Εμπόριο Αιγοπροβάτων) Διατάγματος του 2005 (ΚΔΠ 56/2005). Σύμφωνα με τα πρακτικά σύσκεψης που πραγματοποιήθηκε στις 26.11.2010, με συμμετοχή εκπροσώπων του Παγκύπριου Συνδέσμου Εμπόρων Ζώων και Κρεάτων, αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, όπως οι ζωεμπορικές εκμεταλλεύσεις μετατραπούν σε εκμεταλλεύσεις πάχυνσης εγχώριων ζώων, στις οποίες τα αμνοερίφια θα μπορούν να παραμένουν μέχρι την ηλικία των 11 μηνών.

Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων που έχουν εγγραφεί, για τους ελέγχους που έχουν διεξαχθεί στις εκμεταλλεύσεις αυτές και για τα μέτρα που έχουν ληφθεί για διόρθωση τυχόν αποκλίσεων μεταξύ της βάσης δεδομένων και του πραγματικού αριθμού ζώων σε αυτές.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, έχουν εγγραφεί 15 μονάδες πάχυνσης. Διενεργήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι σε 7 από αυτές και έγιναν οι απαραίτητες διορθώσεις στη βάση δεδομένων των ΚΥ. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, στα πλαίσια των ελέγχων αυτών, επιβλήθηκε διοικητικό πρόστιμο σε μία περίπτωση.

(στ) Μεταφορά ζώων από εκμεταλλεύσεις εκτροφής/αναπαραγωγής σε ζωεμπορικές εκμεταλλεύσεις ή στο σφαγείο. Όπως αναφέρεται και στην Έκθεσή μας για το έτος 2011, διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου, ενώ συμπληρώνονται τα έντυπα σφαγής για μεταφορά ζώων από εκμεταλλεύσεις αναπαραγωγής σε ζωεμπορικές εκμεταλλεύσεις, τα ζώα δεν μεταφέρονται απευθείας στο σφαγείο, με αποτέλεσμα αυτά να μην διαγράφονται από τη βάση δεδομένων των ΚΥ και να παραμένουν καταχωρισμένα στην αρχική εκμετάλλευσή αναπαραγωγής.

Εισηγηθήκαμε όπως, σε αυτές τις περιπτώσεις, διενεργείται έλεγχος στις εκμεταλλεύσεις ζωεμπόρων, για τον εντοπισμό των ζώων που μεταφέρθηκαν με έντυπο σφαγής, εφόσον υπάρχει η πιθανότητα τα ζώα αυτά να σφάζονται σε μη αδειοδοτημένα σφαγεία και να διοχετεύονται παράνομα στην αγορά για κατανάλωση, καθώς και στην λήψη μέτρων εναντίον των παρανομούντων. Επιπρόσθετα εισηγηθήκαμε όπως, σε περιπτώσεις μεταφοράς ζώων από εκμεταλλεύσεις αναπαραγωγής σε ζωεμπορικές εκμεταλλεύσεις, οι κτηνοτρόφοι εκδίδουν έντυπο μεταβίβασης των ζώων και όχι έντυπο σφαγής, ώστε να διασφαλίζεται η ενημέρωση της βάσης δεδομένων και να επιτυγχάνεται καλύτερος έλεγχος στους ζωέμπορους ως προς τον αριθμό των ζώων που μεταφέρουν για σφαγή.

Όπως μας ανέφερε ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, δόθηκαν οδηγίες στα Επαρχιακά Κτηνοτροφικά Γραφεία να διενεργούν συχνούς επιτόπιους ελέγχους στις ζωεμπορικές εκμεταλλεύσεις και όταν εντοπίζονται αποκλίσεις από τη βάση δεδομένων, να επιβάλλεται διοικητικό πρόστιμο. Επίσης μας πληροφόρησε ότι, ετοιμάστηκε νομοσχέδιο το οποίο περιλαμβάνει πρόσθετα μέτρα τα οποία αποσκοπούν στην άμεση ενημέρωση του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των αιγοπροβάτων κατά τις μετακινήσεις ζώων από εκμεταλλεύσεις αναπαραγωγής/εκτροφής σε ζωεμπορικές εκμεταλλεύσεις.

(ζ) Διερεύνηση αριθμού ενωτίων τα οποία παραλήφθηκαν από σφαγείο. Σύμφωνα με στοιχεία που κατέχει η Υπηρεσία μας, κτηνοτρόφος μετέφερε ζώα χωρίς σήμανση σε σφαγείο, κατά παράβαση των

διατάξεων της νομοθεσίας. Ο κτηνοτρόφος παρέδωσε αριθμό μη χρησιμοποιημένων ενωτίων και βόλων, αναφέροντας ότι αυτά αντιστοιχούσαν στα ζώα που προσκόμισε για σφαγή. Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων, τα πιο πάνω ζώα σημάνθηκαν από τις ΚΥ, ενώ οι κωδικοί εξακολουθούν να παρουσιάζονται ως να αφορούν ζώα που βρίσκονται στη μονάδα.

Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε, για τους λόγους που τα πιο πάνω ενώτια και βόλοι, τα οποία βρίσκονται στην κατοχή μας χωρίς να έχουν χρησιμοποιηθεί, παρουσιάζονται λανθασμένα ως να έχουν τοποθετηθεί σε ζώα από λειτουργούς των ΚΥ και κατά πόσο στην περίπτωση αυτή ακολουθήθηκε η διαδικασία αιμοληψίας, η οποία διενεργείται σε όλα τα ζώα στα οποία τοποθετούνται ενδοστομαχικοί βόλοι.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, κατόπιν διερεύνησης, προέκυψε ότι λόγω φόρτου εργασίας, το προσωπικό του Επαρχιακού Κτηνιατρικού Σταθμού ακολούθησε πρακτικές που δεν ήταν σύμφωνες με τις ισχύουσες οδηγίες, με αποτέλεσμα να παρατηρηθούν λάθη λόγω αμέλειας.

(η) Διερεύνηση περιπτώσεων σάρωσης όμοιων ατομικών κωδικών σε διαφορετικές ημερομηνίες. Παρατηρήθηκε ότι μεγάλος αριθμός ζώων, που είχε διαγραφεί από το σύστημα λόγω σφαγής, εμφανίστηκε ξανά στο σύστημα μεταγενέστερα, ως ζώα που προωθήθηκαν για σφαγή. Το θέμα εντοπίστηκε από τον Τομέα Υγείας και Ευημερίας των Ζώων και δόθηκαν οδηγίες στους υπεύθυνους όπως διερευνήσουν τις περιπτώσεις, σε συνεργασία με τα σφαγεία.

Ο Αν. Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, υπάρχει υποψία ενδεχόμενης τοποθέτησης ενός ζεύγους ενωτίων σε δύο ζώα, αναφέροντας ότι καταβάλλονται προσπάθειες για αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων που προέκυψαν από τη νέα διαδικασία τοποθέτησης ενωτίων.

Σχέδιο Ελέγχου Τρομώδους Νόσου. Κατόπιν διαβουλεύσεων των ΚΥ με τη Γενική Διεύθυνση Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δόθηκε έγκριση για παραχώρηση κονδυλίων ύψους €4 εκ. και €1,7 εκ. για εφαρμογή σχεδίου δράσης αντιμετώπισης της τρομώδους νόσου κατά τα έτη 2010 και 2011, αντίστοιχα, το οποίο περιελάμβανε μεταξύ άλλων, το κόστος γονοτυπικών αναλύσεων για τα πρόβατα και τις αίγες καθώς και αποζημιώσεις για τα ζώα που κατάσχονται. Τον Απρίλη του 2011 και του 2012, οι ΚΥ υπέβαλαν τελικές εκθέσεις στη Γενική Διεύθυνση Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών, με τις οποίες ζήτησαν συγχρηματοδότηση για τις πραγματικές δαπάνες που διενεργήθηκαν στα πλαίσια του υπό αναφορά σχεδίου μέχρι τις 31.12.2010 και 31.12.2011 και στις οποίες περιλήφθηκε και το κόστος αγοράς των βόλων και των ενωτίων που χρησιμοποιήθηκαν για την ηλεκτρονική σήμανση των ζώων, καθώς και της τοποθέτησής τους από το προσωπικό των ΚΥ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεώρησε ως μη επιλέξιμη τη δαπάνη για τη σήμανση των αιγοπροβάτων η οποία ανήλθε κατά τα έτη 2010, 2011 και 2012, σε €970.169, €478.053 και €328.111, και ως εκ τούτου αυτή επιβάρυνε τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Διαπιστώθηκε ότι, μέχρι την περίοδο ολοκλήρωσης του ελέγχου μας τον Απρίλη του 2013, οι ΚΥ δεν είχαν ενημερώσει το Υπουργείο σχετικά με το πιο πάνω θέμα. Επισημάνουμε ότι, η έγκαιρη ενημέρωση του Υπουργείου, για μη συγχρηματοδότηση της δαπάνης σήμανσης από τον Μάιο του 2012, ενδεχομένως να είχε ως αποτέλεσμα την επαναξιολόγηση της πολιτικής για κάλυψη από το Κράτος του κόστους σήμανσης αιγοπροβάτων για τα έτη 2013 και μετέπειτα, αφού, λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα δημοσιονομική κατάσταση, θα μπορούσε να αποφασιστεί ότι το κόστος σήμανσης θα επιβαρύνει τους αιγοπροβατοτρόφους, κατ' αναλογία με τα ισχύοντα για τους αγελαδοτρόφους.

Ο Αν. Διευθυντής των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών μάς πληροφόρησε ότι οι ΚΥ ενημέρωσαν το Υπουργείο σχετικά με το πιο πάνω θέμα, στις 16.8.2013.

Επίσημοι έλεγχοι για την υγιεινή παραγωγή γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων.

(α) Μητρώο επιθεωρήσεων. Η οργάνωση, ο συντονισμός και η εποπτεία των επίσημων ελέγχων που διενεργούνται στις εγκαταστάσεις γαλακτοκομείων, στις εκμεταλλεύσεις βουστασιών και ποιμνιοστασιών και στα οχήματα μεταφοράς γαλακτοκομικών προϊόντων γίνεται σε κεντρικό επίπεδο από τον Τομέα Δημόσιας Υγείας (ΤΔΥ) και για το σκοπό αυτό, ο Τομέας τηρεί μητρώα επιθεωρήσεων. Παρατηρήσαμε ότι, τα μητρώα επιθεωρήσεων που τηρεί ο ΤΔΥ, για τους επίσημους ελέγχους που διενεργούνται για την υγιεινή παραγωγή γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων, δεν ήταν ενημερωμένα με όλες τις επιθεωρήσεις που διενεργήθηκαν, ούτε με την παρακολούθηση ελλείψεων που εντοπίστηκαν κατά το υπό εξέταση έτος.

Επισημάναμε τη σημαντικότητα της λήψης των απαραίτητων μέτρων για την τακτική και πλήρη ενημέρωση του μητρώου επιθεωρήσεων, τόσο για σκοπούς προγραμματισμού, συντονισμού και εποπτείας των επίσημων ελέγχων, όσο και για την έγκαιρη ενημέρωση και παρακολούθηση των προβληματικών περιπτώσεων από τον Τομέα και τη συνεπακόλουθη λήψη αναγκαίων διοικητικών μέτρων

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι λήφθηκαν μέτρα για την αντιμετώπιση του θέματος.

(β) Επίσημοι έλεγχοι στις εγκαταστάσεις γαλακτοκομείων.

- (i) Σε δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήσαμε, στους επίσημους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν κατά το υπό εξέταση έτος σε εγκεκριμένες εγκαταστάσεις γαλακτοκομείων διαπιστώσαμε περιπτώσεις όπου οι υπεύθυνοι των εγκαταστάσεων δεν έλαβαν οποιαδήποτε μέτρα για αντιμετώπιση των προβλημάτων που τους υποδείχθηκαν από τις ΚΥ, χωρίς οι ΚΥ να προχωρήσουν στη λήψη οποιωνδήποτε διοικητικών ή νομικών μέτρων. Επισημάναμε ότι, η μη εφαρμογή άμεσων μέτρων συμμόρφωσης, αφενός δρα αποθαρρυντικά στην άμεση τήρηση των προνοιών της νομοθεσίας από τους υπεύθυνους και συνεπώς στη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και αφετέρου, αυξάνει το διοικητικό κόστος, αφού καθιστά αναγκαία τη διενέργεια τακτικών επαναλαμβανόμενων επιθεωρήσεων. Επισημάναμε επίσης ότι, κατά το υπό εξέταση έτος, δεν επιβλήθηκε κανένα διοικητικό πρόστιμο στους μη συμμορφούμενους στις πρόνοιες της νομοθεσίας.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι δόθηκαν οδηγίες έτσι ώστε στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι υπεύθυνοι των εγκαταστάσεων δεν λαμβάνουν διορθωτικές ενέργειες σύμφωνα με τις υποδείξεις των ΚΥ, να λαμβάνονται μέτρα από τις ΚΥ, όπως αναστολή λειτουργίας της εγκατάστασης, επιβολή διοικητικού προστίμου, καταγγελίας ή/και ακύρωση της άδειας λειτουργίας.

- (ii) Παρά το γεγονός ότι, σύμφωνα με το επίσημο πρόγραμμα επιθεωρήσεων για το έτος 2012, θα έπρεπε να είχαν διενεργηθεί δύο δειγματοληψίες σε κάθε προϊόν που παράγουν οι εγκαταστάσεις γαλακτοκομείων, εντούτοις διαπιστώσαμε περιπτώσεις εγκαταστάσεων στις οποίες διενεργήθηκαν λιγότερες από δύο δειγματοληψίες στα προϊόντα που παράγουν, ενώ σε άλλες περιπτώσεις οι δειγματοληψίες δεν διενεργήθηκαν ομοιόμορφα κατά τη διάρκεια του έτους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, για το έτος 2013 αποφασίστηκε όπως η συχνότητα της διενέργειας δειγματοληψιών στα προϊόντα των γαλακτοκομείων είναι ανάλογη της εκτίμησης κινδύνου που παρουσιάζει η κάθε εγκατάσταση.

(γ) Επίσημοι έλεγχοι στις εκμεταλλεύσεις βουστασίων.

- (i) Σύμφωνα με τις διατάξεις της υφιστάμενης νομοθεσίας, οι ΚΥ δύναται να λαμβάνουν μόνο νομικά μέτρα εναντίον των μη συμμορφούμενων εκμεταλλεύσεων, βουστασίων και ποιμνιοστασίων, τα οποία κρίνονται από τις ΚΥ ως αυστηρά και χρονοβόρα, με αποτέλεσμα να μην προωθούνται. Επισημάναμε τη σημαντικότητα της δυνατότητας επιβολής διοικητικού προστίμου ως άμεσου και αποτελεσματικού μέτρου συμμόρφωσης και εισηγηθήκαμε όπως οι ΚΥ, προχωρήσουν στην ετοιμασία και έγκριση σχετικής νομοθετικής διάταξης.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι η εισήγηση μας λήφθηκε σοβαρά υπόψη και η ετοιμασία σχετικών Κανονισμών για την επιβολή διοικητικών προστίμων στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής (βουστάσια και ποιμνιοστάσια) αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τα μέσα του έτους 2014.

- (ii) Από τον έλεγχο που διενεργήσαμε για σκοπούς επιβεβαίωσης της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των επίσημων ελέγχων που διενεργήθηκαν, κατά το υπό εξέταση έτος, από τον Κτηνιατρικό Σταθμό Πέρα Χωρίου Νήσου, σε εκμεταλλεύσεις βουστασίων που βρίσκονται στη δικαιοδοσία του, παρατηρήσαμε ότι, ο εν λόγω Κτηνιατρικός Σταθμός διενήργησε μόνο ένα επίσημο έλεγχο σε κάθε εκμετάλλευση, αντί για δύο, σύμφωνα με το

πρόγραμμα επιθεωρήσεων για το έτος 2012. Επιπρόσθετα, διαπιστώσαμε περιπτώσεις εκμεταλλεύσεων στις οποίες, μέχρι την ημερομηνία διενέργειας του ελέγχου από την Υπηρεσία μας στις 19.2.2013, δεν είχαν πραγματοποιηθεί οι παρακολουθήσεις ελλείψεων από τους αρμόδιους λειτουργούς, οι οποίες σύμφωνα με τα χρονικά περιθώρια συμμόρφωσης που είχαν δοθεί στους υπεύθυνους, έπρεπε να είχαν διενεργηθεί, ενώ σε άλλες περιπτώσεις η παρακολούθηση ελλείψεων έγινε με καθυστέρηση μέχρι και οκτώ μηνών.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι το πρόγραμμα δεν εκτελέστηκε πλήρως λόγω φόρτου εργασίας, ενώ από το 2013 η συχνότητα της διενέργειας επίσημων ελέγχων στις εκμεταλλεύσεις βουστασίων θα είναι ανάλογη της εκτίμησης κινδύνου που παρουσιάζει η κάθε εκμετάλλευση και ως εκ τούτου ο αριθμός των ετήσιων επιθεωρήσεων θα μειωθεί.

(δ) Σύμφωνα με επιστολή ημερομηνίας 6.8.2012 του Υπουργείου Οικονομικών προς το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (ΥΓΦΠΠ), η αποδέσμευση του κονδυλίου για την κάλυψη των ελέγχων νωπού γάλακτος παραχωρήθηκε με την προϋπόθεση ότι οι ΚΥ θα προβούν σε αναθεώρηση των τελών που επιβάλλουν για τη διεξαγωγή των πιο πάνω ελέγχων, έτσι ώστε το ποσό που καταβάλλει το Κράτος να ανακτάται πλήρως. Επισημάναμε ότι, μέχρι σήμερα οι ΚΥ ανακτούν μόνο μέρος του κόστους διεξαγωγής των πιο πάνω ελέγχων, με την επιβολή προς τους παραγωγούς των κατώτατων τελών που καθορίζει η νομοθεσία και εισηγηθήκαμε όπως, ειδικά υπό τις δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες, το πιο πάνω θέμα τύχει επανεξέτασης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, το θέμα θα επανεξεταστεί.

Επίσημοι έλεγχοι στα αλιευτικά προϊόντα. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, δεν έχουν δημιουργηθεί ακόμη κατάλληλες χερσαίες και θαλάσσιες εγκαταστάσεις για την υγιεινή εκφόρτωση και συντήρηση αλιευμάτων, γεγονός που δυσχεραίνει τη διενέργεια των απαιτούμενων από τις σχετικές Κοινοτικές Οδηγίες ελέγχων, με αποτέλεσμα οι ΚΥ να αναγκάζονται να διενεργούν επιθεωρήσεις στα σημεία εκφόρτωσης των αλιευτικών σκαφών. Η διεξαγωγή των ελέγχων εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής και περιστασιακή γιατί τα σημεία και οι ώρες ελλιμενισμού των αλιευτικών σκαφών δεν είναι γνωστά εκ των προτέρων, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο για διοχέτευση στην αγορά αλιευτικών προϊόντων υποβαθμισμένης ποιότητας ή ακόμα και ακατάλληλων για ανθρώπινη κατανάλωση. Παρατηρήθηκε ότι, ενώ κατά το 2012 διενεργήθηκαν αυξημένες επιθεωρήσεις σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, εντούτοις αυτές δεν κάλυπταν ομοίμορφα όλο το έτος. Όπως μας αναφέρθηκε, το γεγονός ότι οι ώρες ελλιμενισμού είναι άγνωστες, καθιστούν τη διενέργεια επιθεωρήσεων μη αποτελεσματική, αφού σε ορισμένες περιπτώσεις δεν εμφανίστηκε κανένα αλιευτικό σκάφος κατά τις ώρες επιθεώρησης.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι καταβάλλονται προσπάθειες για τροποποίηση της σχετικής διαδικασίας ώστε να ληφθεί υπόψη ο αριθμός και η δυναμικότητα των αλιευτικών σκαφών και να γίνονται στοχευμένες επιθεωρήσεις που να βασίζονται στην αξιολόγηση του κινδύνου. Επιπρόσθετα, οι ΚΥ ζήτησαν από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (ΤΑΘΕ) όπως τους δοθεί πρόσβαση στο δορυφορικό σύστημα ελέγχων σκαφών ώστε να είναι σε θέση να γνωρίζουν ενδεικτικά, εκ των προτέρων, τον πιθανό τόπο ελλιμενισμού.

Αυξημένη θνησιμότητα στα λαυράκια που εκτρέφονται σε μονάδες θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας στο Βασιλικό. Στις 16.10.2012 οι ΚΥ πραγματοποίησαν επιτόπια επιθεώρηση στις μονάδες υδατοκαλλιέργειας που βρίσκονται στο Βασιλικό και στη Λεμεσό, κατόπιν πληροφόρησης από το ΤΑΘΕ ότι, κατά τις προηγούμενες 30-40 ημέρες παρατηρήθηκε αυξημένη θνησιμότητα στα λαυράκια που εκτρέφονται στις μονάδες αυτές. Κατά την επιθεώρηση επιβεβαιώθηκαν οι πιο πάνω πληροφορίες, ενώ διαπιστώθηκε ότι, σε μία από τις μονάδες υδατοκαλλιέργειας, είχαν επηρεαστεί όλοι οι κλωβοί στους οποίους εκτρέφεται λαυράκι και ότι τα νεκρά ψάρια από όλες τις μονάδες ανέρχονταν στα διακόσια κιλά ημερησίως. Οι υπεύθυνοι των μονάδων ανέφεραν ότι δεν θεώρησαν σκόπιμο να ενημερώσουν σχετικά τις ΚΥ, γιατί απέδωσαν την θνησιμότητα στις κλιματολογικές συνθήκες και στα θαλάσσια ρεύματα που επικρατούσαν στην περιοχή. Κατόπιν εργαστηριακών αναλύσεων που διενεργήθηκαν τον Οκτώβριο του 2012, επιβεβαιώθηκε ότι η θνησιμότητα οφειλόταν στον ιό της νευρικής νέκρωσης (VNN), ενώ σύμφωνα με τα αποτελέσματα

δειγματοληψιών που διενεργήθηκαν κατά τα τέλη Φεβρουαρίου του 2013, φαίνεται ότι ο ιός μεταδόθηκεκάθετα από συγκεκριμένο θαλάσσιο ιχθυογεννητικό σταθμό που λειτουργεί στην περιοχή του Βασιλικού.

Σχετικά με το θέμα αυτό ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε κατά πόσο οι ΚΥ έδωσαν τις απαραίτητες οδηγίες στους ιχθυογεννητικούς σταθμούς για καθυστέρηση στη μεταφορά των γόνων στα κλουβιά των υδατοκαλλιεργειών εντός της τρέχουσας παραγωγικής περιόδου, μέχρι την εξακρίβωση της πηγής μόλυνσης των ψαριών. Επίσης ζητήσαμε να ενημερωθούμε κατά πόσο οι θαλάσσιες μονάδες πάχυνσης ακολούθησαν τις προβλεπόμενες από τη νομοθεσία διαδικασίες για απόρριψη των νεκρών ψαριών και εάν ο αριθμός των ψαριών που έχει σταλεί για αποτέφρωση από κάθε μονάδα συνάδει με τον αριθμό που καταγράφεται στα μητρώα των ΚΥ, που συμπληρώνονται από τις μονάδες.

Όπως πληροφορηθήκαμε, δεν υπάρχει θεραπεία για την συγκεκριμένη ασθένεια, ούτε και επίσημο πρόγραμμα επιτήρησής της, γεγονός που καθιστά δύσκολη την αντιμετώπισή της. Για σκοπούς εφαρμογής μέτρων πρόληψης της ασθένειας εισηγηθήκαμε όπως οι επίσημοι έλεγχοι των ιχθυογεννητικών σταθμών διενεργούνται κατά τις περιόδους μεταφοράς γόνων στα κλουβιά των υδατοκαλλιεργειών και όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο συμπερίληψης στους ελέγχους σχετικής δειγματοληψίας, έτσι ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα τυχόν κρούσματα ασθενειών. Εισηγηθήκαμε επίσης όπως οι επίσημοι έλεγχοι στις θαλάσσιες μονάδες πάχυνσης, διενεργούνται μετά την περίοδο μεταφοράς γόνων σε αυτές, καθώς και την πιθανή συμπερίληψη σχετικής δειγματοληψίας στο αντίστοιχο πρόγραμμα ελέγχου.

Νομοθεσία για την ευημερία και την προστασία των ζώων.

(α) Έκδοση του περί εκθέσεων Άγριων Ειδών Ζώων Διατάγματος. Σύμφωνα με την Κ.Δ.Π. 81/2002 ως «ζωολογικός κήπος» ορίζεται «κάθε μόνιμη εγκατάσταση όπου φυλάσσονται ζώα άγριων ειδών για να επιδεικνύονται στο κοινό για επτά ή περισσότερες μέρες το χρόνο» και από το πεδίο εφαρμογής των υπό αναφορά Κανονισμών εξαιρούνται οι εγκαταστάσεις που ο Υπουργός, μετά από σύσταση της αρμόδιας Αρχής (ΚΥ), αποφασίζει ότι δεν επιδεικνύουν σημαντικό αριθμό άγριων ζώων ή ειδών άγριων ζώων στο κοινό. Μέχρι σήμερα δεν δόθηκε οποιαδήποτε εξαίρεση, και για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή της πιο πάνω διάταξης της νομοθεσίας, ψηφίστηκε τροποποιητικός Νόμος, ο οποίος παρέχει στον ΥΓΦΠΠ την εξουσία να καθορίζει με Διάταγμα τη διαδικασία και τους όρους χορήγησης της άδειας την οποία πρέπει να έχουν οι εγκαταστάσεις οι οποίες δεν επιδεικνύουν σημαντικό αριθμό άγριων ζώων ή ειδών άγριων ζώων στο κοινό. Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ, ετοιμάστηκε σχετικό προσχέδιο Διατάγματος, το οποίο καθορίζει τις σχετικές λεπτομέρειες, το οποίο κοινοποιήθηκε σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για απόψεις, και μόλις επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συναίνεση μεταξύ τους, θα προωθηθεί στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο.

(β) Έκδοση Κανονισμών για τη λειτουργία των καταστημάτων πώλησης ζώων συντροφιάς. Από το πεδίο εφαρμογής των υφιστάμενων Κανονισμών εξαιρούνται τα καταστήματα πώλησης ζώων συντροφιάς. Οι ΚΥ έχουν ετοιμάσει ξεχωριστούς Κανονισμούς, οι οποίοι διέπουν τη λειτουργία των καταστημάτων πώλησης ζώων συντροφιάς και αναφέρουν τις επιτρεπόμενες κατηγορίες ζώων προς πώληση. Κατά το στάδιο της νομοτεχνικής επεξεργασίας τους από τη Νομική Υπηρεσία, υποβλήθηκαν ενστάσεις από εμπλεκόμενο φορέα, ο οποίος διαφωνεί με ορισμένες πτυχές της νομοθεσίας, με αποτέλεσμα αυτή να παγοποιηθεί. Οι ΚΥ βρίσκονται σε διαβούλευση με τον υπό αναφορά φορέα για επίλυση των διαφορών και όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής, μόλις επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συνεννόηση, θα προωθηθεί για νομοτεχνικό έλεγχο νέο προσχέδιο Κανονισμών.

(γ) Προστασία και ευημερία των άγριων ζώων που φυλάγονται σε τσίρκα. Δεν υπάρχει σήμερα οποιαδήποτε εθνική ή κοινοτική νομοθεσία για την προστασία και ευημερία των άγριων ζώων που φυλάγονται σε τσίρκα και για σκοπούς κάλυψης του πιο πάνω κενού, οι ΚΥ προχώρησαν στην τροποποίηση του βασικού Νόμου για την προστασία και την ευημερία των ζώων, βάσει της οποίας συμπεριλήφθηκε απαγορευτική διάταξη για την εγκατάσταση και λειτουργία τσίρκων με ζώα στην Κύπρο. Ο τροποποιητικός Νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 5.7.2013.

(δ) Νομοθεσία για την κατοχή επικίνδυνων για τον άνθρωπο ειδών ζώων. Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 4.11.2010 στο ΥΓΦΠΠ αποφασίστηκε όπως οι ΚΥ αναλάβουν την ετοιμασία του νομοσχεδίου για την κατοχή επικίνδυνων για τον άνθρωπο ειδών ζώων, με σκοπό να ρυθμιστεί αφενός η κατοχή τέτοιων ζώων και να αντιμετωπισθεί αφετέρου η ανεξέλεγκτη κατοχή τους που παρατηρείται σήμερα, λόγω της μη ύπαρξης σχετικής ολοκληρωμένης νομοθεσίας. Όπως πληροφορηθήκαμε, ο νομοτεχνικός έλεγχος του πιο πάνω νομοσχεδίου έχει ολοκληρωθεί από τις αρχές του 2012, όμως δεν καθίσταται δυνατή η περαιτέρω προώθησή του για έγκριση και ψήφιση καθ' ότι εκκρεμούν θέματα πρακτικής εφαρμογής του, όπως η μη ύπαρξη της απαιτούμενης υποδομής από τις ΚΥ, η εκπαίδευση ατόμων για τις συνθήκες κράτησης, τη σύλληψη και τον χειρισμό των ζώων αυτών, η δημιουργία χώρων προσωρινής κράτησης των ζώων και η δημιουργία συστημάτων σήμανσης, καθώς και η εξασφάλιση της συναίνεσης των τοπικών αρχών για την ενεργό εμπλοκή τους στην εφαρμογή της νομοθεσίας. Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τις ενέργειες των ΚΥ για την επίλυση των πιο πάνω θεμάτων, ώστε να καταστεί δυνατή η προώθηση του νομοσχεδίου για έγκριση και ψήφιση, εφόσον πέραν των θεμάτων ευημερίας και προστασίας της βιοποικιλότητας των ζώων, τίθεται και θέμα διασφάλισης της δημόσιας ασφάλειας και υγείας.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι οι ΚΥ βρίσκονται σε επαφή με διεθνείς μη κυβερνητικούς οργανισμούς για την εξασφάλιση εμπειρογνομόνων στα θέματα εκπαίδευσης, αγοράς εξοπλισμού και δημιουργίας κατάλληλων χώρων κράτησης, η υλοποίηση των οποίων ωστόσο, θα εξαρτηθεί από τα διαθέσιμα κονδύλια.

Κλίβανος αποτέφρωσης. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες επιστολές μας, οι ΚΥ αποφάσισαν, το 2003, την αντικατάσταση του κλιβάνου αποτέφρωσης που λειτουργούσε στο χώρο των εργαστηρίων τους, με νέο σύγχρονο κλίβανο. Το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε για την αγορά και εγκατάσταση του κλιβάνου ανήλθε στα €458.440 και η λειτουργία του ξεκίνησε στις αρχές του 2006.

Ο κλίβανος λειτούργησε για πολύ μικρό χρονικό διάστημα, κατά τους μήνες Ιανουάριο του 2006 με Απρίλιο του 2007 αφού, λόγω αντιδράσεων από διάφορους επηρεαζόμενους φορείς, οι ΚΥ αποφάσισαν, στις 13.4.2007, τον τερματισμό της λειτουργίας του.

Στις 10.1.2013, έπειτα από προκήρυξη ανοιχτής προσφοράς (Αρ. 26/2012), υπογράφηκε συμβόλαιο με εταιρεία για την πώληση του κλιβάνου για το ποσό των €65.818 πλέον ΦΠΑ. Σύμφωνα με τους όρους της προσφοράς, η παραλαβή του κλιβάνου θα έπρεπε να είχε γίνει από το χώρο των ΚΥ εντός δύο μηνών από την υπογραφή της σύμβασης, ωστόσο αυτή ακόμα εκκρεμεί.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων ενέκρινε, στις 20.8.2013, αίτημα της εταιρείας για παράταση στον χρόνο παραλαβής και αποπληρωμής του αποτεφρωτήρα μέχρι τις 31.12.2013, νοουμένου ότι η εταιρεία θα ανανεώσει την εγγύηση πιστής εκτέλεσης της σύμβασης εντός δύο μηνών. Επισήμανε, ωστόσο, ότι μέχρι τις 21.10.2013, η εταιρεία δεν είχε προβεί σε ανανέωση της εγγύησης.

Ανέγερση προκατασκευασμένων γραφείων. Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, για σκοπούς στέγασης του προσωπικού και αποθήκευσης εμπορευμάτων, οι ΚΥ προχώρησαν στην ανέγερση προκατασκευασμένων γραφείων, συνολικού εμβαδού 504 τ.μ., χωρίς ωστόσο να εξασφαλίσουν προηγουμένως άδεια οικοδομής και τις απαιτούμενες εγκρίσεις από τις αρμόδιες Αρχές (Τμήμα Εργασίας, Υγειονομικές Υπηρεσίες).

Όπως μας πληροφόρησε ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, υποβλήθηκε αίτηση προς το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως για εξασφάλιση άδειας οικοδομής και προχώρησε η διαδικασία χαρτογράφησης του χώρου, ενώ εξασφαλίστηκε σχετική έγκριση από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας.

Καθυστερημένα έσοδα. Τα καθυστερημένα έσοδα ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €2.944.334, σε σύγκριση με €2.088.382 στις 31.12.2011 και €1.591.441 στις 31.12.2010. Τα καθυστερημένα έσοδα προέρχονται κυρίως από οφειλές του Συμβουλίου Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου (€1,6 εκ.) και δύο ιδιωτικών σφαγείων (€1,0 εκ.).

(α) Καθυστερημένη οφειλή από το Συμβούλιο Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου (ΚΣΚ). Ποσό ύψους €1.658.582 (€1.299.697 στις 31.12.2011) οφείλεται από το ΚΣΚ, το οποίο αφορά σε τέλη σφαγής ύψους €1.350.241, που εισπράττονται από το Σφαγείο για λογαριασμό των ΚΥ και τα οποία κατακρατεί από το 2008 και τέλη συλλογής και καταστροφής υλικών ειδικού κινδύνου και νεκρών ζώων συνολικού ύψους €308.341. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, οι Υπουργοί Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και Εσωτερικών, συμφώνησαν στις 29.7.2009 όπως, για τα καθυστερημένα τέλη σφαγής, μη ληφθούν οποιαδήποτε μέτρα εναντίον του ΚΣΚ από τη Δημοκρατία, εφόσον βρίσκεται σε εξέλιξη η ετοιμασία και έγκριση του Σχεδίου Διάσωσης και Αναδιάρθρωσης του Σφαγείου. Για τη νομιμότητα της πιο πάνω απόφασης, δεν φαίνεται να ζητήθηκε η άποψη του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων (ΕΕΚΕ), παρά το γεγονός ότι, σε εμπεριστατωμένη γνώμη του ΕΕΚΕ, η οποία δημοσιεύτηκε στις 20.7.2007, σχετικά με τις οφειλές του ΚΣΚ προς το Κράτος, αναφέρεται ότι, η ευνοϊκή για τα δεδομένα της αγοράς, μεταχείριση από το Κράτος των χρεών μιας επιχείρησης συγκαταλέγεται ανάμεσα στις μορφές κρατικής ενίσχυσης και η παράλειψη/καθυστέρηση του Κράτους να επιληφθεί του θέματος συνιστά παράβαση του Νόμου. Σημειώνεται ότι, εταιρεία η οποία δρα ανταγωνιστικά προς το ΚΣΚ, προσέφυγε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καταγγέλλοντας ότι παραχωρήθηκε κρατική βοήθεια προς το ΚΣΚ σε διάφορες περιπτώσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα πλαίσια της διερεύνησης της πιο πάνω υπόθεσης, διαβίβασε στις 7.10.2011 επιστολή στις ΚΥ, μέσω του ΕΕΚΕ και του Υπουργείου Εσωτερικών, με την οποία ζήτησε τις απόψεις των ΚΥ για το θέμα αυτό.

Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τους λόγους για τους οποίους οι ΚΥ δεν προχώρησαν στη λήψη νομικών μέτρων κατά του ΚΣΚ για τη διεκδίκηση των οφειλόμενων ποσών.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι, οι ΚΥ με επιστολή τους ημερ. 20.5.2013, έχουν διαβιβάσει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για τη λήψη δικαστικών μέτρων στον Γενικό Εισαγγελέα. Η καθυστέρηση στη λήψη μέτρων οφειλόταν στην αναμονή εξελίξεων στην έγκριση του Σχεδίου Διάσωσης και Αναδιάρθρωσης του Σφαγείου.

(β) Οφειλόμενο ποσό από δύο σφαγεία, συνολικού ύψους €1.019.940. Παρατηρήθηκε ότι μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης του ελέγχου τον Ιούνιο του 2012, οι ΚΥ δεν είχαν λάβει οποιαδήποτε μέτρα για είσπραξη του πιο πάνω ποσού, το οποίο δημιουργήθηκε κατά την περίοδο Απριλίου 2011-Δεκεμβρίου 2012 και αφορά κυρίως σε τέλη σφαγής που εισέπραξαν δύο σφαγεία για λογαριασμό των ΚΥ και τα οποία κατακρατούσαν. Σημειώνεται ότι οι οφειλές του ενός εκ των δύο σφαγείων ανέρχονταν στις 31.12.2012, στις €784.176, από τις οποίες ποσό ύψους €134.598, αφορά στο 2011. Δεδομένου ότι τα πιο πάνω τέλη θεωρούνται ως πληρωτέα προς τις ΚΥ με τη διενέργεια των ελέγχων από τις ΚΥ, επισημάναμε την ανάγκη λήψης δραστικών μέτρων για την είσπραξή τους.

Εκφράσαμε την άποψή ότι, τα πιο πάνω οφειλόμενα τέλη, τα οποία εισπράττονται από ιδιώτη για λογαριασμό της Κυβέρνησης, πρέπει να καταβάλλονται άμεσα και οποιαδήποτε καθυστέρηση στην εξόφλησή τους θα πρέπει να τυγχάνει ανάλογου χειρισμού με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας όπου επιβάλλεται, βάσει Νόμου, διοικητικό πρόστιμο και τόκος. Εισηγηθήκαμε όπως, στο νομοσχέδιο που επεξεργάζεται το Τμήμα και το οποίο θα επιτρέπει στο Διευθυντή να αναστέλλει τη λειτουργία των σφαγείων που δεν καταβάλλουν τα οφειλόμενα τέλη, ενσωματωθούν και πρόνοιες παρόμοιες με αυτές που ισχύουν για περιπτώσεις μη έγκαιρης καταβολής των οφειλομένων τελών στην Υπηρεσία ΦΠΑ.

Ο Αν. Διευθυντής των ΚΥ μάς πληροφόρησε ότι, οι ΚΥ με επιστολή τους ημερ. 10.5.2013, έχουν διαβιβάσει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για τη λήψη δικαστικών μέτρων στον Γενικό Εισαγγελέα. Επίσης μας ανέφερε ότι, υποβλήθηκε από όλα τα σφαγεία εκτός του ΚΣΚ, πρόγραμμα αποπληρωμής το οποίο άρχισε να εφαρμόζεται. Οι οφειλές των δύο σφαγείων για το 2012 μειώθηκαν στις €616.833, ενώ εκείνες που αφορούσαν στο 2011 έχουν εξοφληθεί.

Ο Αν. Διευθυντής μάς ανέφερε επίσης ότι, οι ΚΥ ζήτησαν από τη Νομική Υπηρεσία, που επεξεργάζεται το νομοσχέδιο Περί Κτηνιατρικών Τελών, όπως ενσωματώσει πρόνοιες οι οποίες να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την επιβολή προστίμου για μη έγκαιρη καταβολή των τελών, τόκων καθώς επίσης και τη δυνατότητα διακοπής των επίσημων ελέγχων σφαγής των ζώων από τις ΚΥ.

(γ) Στις 24.2.2005 εκδόθηκε απόφαση Δικαστηρίου για καταβολή από χρέωση, οφειλόμενου ποσού ύψους €69.113 με τόκο 8% ετησίως μέχρι εξοφλήσεως και οι ΚΥ αποτάθηκαν, στις 13.1.2012, στον Γενικό Εισαγγελέα, ζητώντας όπως ληφθούν όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα για είσπραξη της οφειλής. Το θέμα δεν φαίνεται να έτυχε οποιασδήποτε παρακολούθησης από τις ΚΥ έκτοτε, με αποτέλεσμα η διευθέτηση της οφειλής να εξακολουθεί να εκκρεμεί.

Προσφορές

Διαγωνισμοί με αρ. 33/2009 και 52/2009 για την παροχή υπηρεσιών με σκοπό «τη συλλογή, μεταφορά, επεξεργασία και τελική διάθεση βάρους 5.500 τόνων ($\pm 30\%$) περίπου των ζώων τα οποία θα θανατωθούν στο πλαίσιο εξάλειψης της τρομάδους νόσου». Όπως αναφέραμε σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις μας, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, κατόπιν έγκρισης του Συμβουλίου Προσφορών, προκήρυξαν τον Οκτώβριο 2009 διαγωνισμό με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση της προκήρυξης, επιλέγοντας για συμμετοχή στη διαδικασία μόνο τους τέσσερεις οικονομικούς φορείς που είχαν προμηθευτεί τα έγγραφα του προηγούμενου διαγωνισμού, ο οποίος είχε ακυρωθεί λόγω της εξωπραγματικής τιμής (ψηλής) της μοναδικής προσφοράς που είχε υποβληθεί. Τελικά, και σ' αυτόν τον διαγωνισμό υποβλήθηκε μόνο μια προσφορά, από τον μοναδικό προσφοροδότη του προηγούμενου διαγωνισμού, η οποία ακυρώθηκε από το Συμβούλιο Προσφορών τον Φεβρουάριο 2010, επειδή η τιμή που είχε υποβληθεί κρίθηκε και πάλιν ως εξωπραγματική, ενώ επιπρόσθετα - όπως διαπιστώθηκε - είχε παρεμποδιστεί ο υγιής ανταγωνισμός, αφού η μοναδική εγκεκριμένη εταιρεία στην Κύπρο, με δυνατότητα αποτέφρωσης κρεαταλεύρου, με την οποία θα έπρεπε να συνεργαστούν οι προσφοροδότες για να υποβάλουν προσφορά, αρνήθηκε να συνεργαστεί με όλους τους προσφοροδότες, εκτός από εκείνον που είχε υποβάλει τη μοναδική προσφορά.

Ο προσφοροδότης καταχώρισε προσφυγή στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών (ΑΑΠ) εναντίον της πιο πάνω απόφασης, η οποία πέτυχε, και ως εκ τούτου η απόφαση του Συμβουλίου Προσφορών ακυρώθηκε τον Ιούλιο 2010 και το θέμα επαναφέρθηκε στο Συμβούλιο Προσφορών για εξέταση και λήψη απόφασης.

Τον Νοέμβριο 2010, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε εκ νέου την ακύρωση του διαγωνισμού, δεδομένου ότι οι ανάγκες είχαν διαφοροποιηθεί λόγω άλλων εξελίξεων, που καθιστούσαν πλέον το αντικείμενο του, μη αναγκαίο. Η πιο πάνω απόφαση βασίστηκε στη διαβεβαίωση του Διευθυντή των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, ότι ενόψει της ψήφισης προσχεδίου Κανονισμού από την αρμόδια επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχε δοθεί παράταση στη μη θανάτωση ζώων, μέχρι το τέλος του 2012 και, ως εκ τούτου, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες δεν θα προχωρούσαν σε μαζικές θανατώσεις ζώων.

Τον ίδιο μήνα - με εισήγηση του εκπροσώπου της Υπηρεσίας μας - το Συμβούλιο Προσφορών επανεξέτασε έκτακτα το θέμα. Κατά τη συζήτηση του θέματος, ο εκπρόσωπος μας εισηγήθηκε - για αποφυγή προβλημάτων/ενστάσεων - όπως επανεξεταστεί η απόφαση του Συμβουλίου Προσφορών για ακύρωση του διαγωνισμού, εκφράζοντας σοβαρές επιφυλάξεις κατά πόσον η ψήφιση του πιο πάνω Προσχεδίου Κανονισμού σημαίνει και την άμεση εφαρμογή του (δηλαδή τη μη θανάτωση των ζώων) οπότε θα ήταν δικαιολογημένη η ακύρωση του διαγωνισμού. Εξέφρασε επίσης την άποψη ότι, θα ήταν ορθότερο, όπως το Συμβούλιο Προσφορών μελετήσει το ενδεχόμενο λήψης απόφασης για αναστολή του διαγωνισμού, σύμφωνα με τις σχετικές πρόνοιες των Κανονισμών Προσφορών, ώστε να αποτραπεί οποιοσδήποτε κίνδυνος εκ νέου επιτυχίας, σε ενδεχόμενη προσφυγή του μοναδικού προσφοροδότη, κατά της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών να ακυρώσει τον διαγωνισμό. Ενόψει των πιο πάνω, το Συμβούλιο Προσφορών ζήτησε την άποψη της Νομικής Υπηρεσίας, η οποία συνέστησε την αποφυγή ακύρωσης ή κατακύρωσης του διαγωνισμού στον παρόν στάδιο, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο καταβολής αποζημιώσεων από το δημόσιο.

Τον Δεκέμβριο 2010, το Συμβούλιο Προσφορών, λαμβάνοντας υπόψη τη γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας, αποφάσισε να προβεί σε προσωρινή αναστολή του διαγωνισμού-σύμφωνα με τον Κανονισμό 23(1) της ΚΔΠ 201/2007 - και να παραπέμψει το θέμα - με πρόταση του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος - στο Υπουργικό Συμβούλιο, για λήψη οριστικής απόφασης για αναστολή του διαγωνισμού, μέχρι τις 31.12.2012. Το Υπουργικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του τον Ιανουάριο 2011, αποφάσισε την αναστολή του διαγωνισμού.

Τον Φεβρουάριο 2012, κατά την ενημέρωση την οποία ζήτησε το Συμβούλιο Προσφορών από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, η εκπρόσωπος τους ανέφερε ότι από τον Σεπτέμβριο 2011, τα Κράτη Μέλη έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν τη σφαγή αντί τη θανάτωση των ζώων τα οποία είναι μολυσμένα με τρομόδη νόσο, και για τη διαδικασία αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε αρχίσει τη διαδικασία τροποποίησης του σχετικού Κανονισμού και εισηγείτο την κατάργηση του χρονοδιαγράμματος της 31.12.2012. Σε ερώτηση του Προέδρου του Συμβουλίου Προσφορών κατά πόσο - μετά την τροποποίηση του Κανονισμού - θα υπάρχει ανάγκη υλοποίησης του αντικειμένου του διαγωνισμού, η εκπρόσωπος των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών ανέφερε ότι, με τα μέχρι τότε δεδομένα, φαινόταν ότι θα εφαρμόζετο η σφαγή των ζώων και, ως εκ τούτου, δεν θα υπάρχει η εν λόγω ανάγκη. Ωστόσο, δήλωσε ότι θα πρέπει να αναμένεται η τροποποίηση του Κανονισμού. Τέλος, το Συμβούλιο Προσφορών ζήτησε όπως ενημερώνεται για οποιαδήποτε εξέλιξη επί του θέματος.

Τον Νοέμβριο 2012, μετά από εισήγηση των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε την ακύρωση του διαγωνισμού, αφού τον Οκτώβριο 2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ενημερώσει τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες ότι, μετά από ακυρωτική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, επαναφερόταν σε ισχύ ο Κανονισμός (ΕΚ) 746/2008, με βάση τον οποίο η κάθε χώρα-μέλος είχε το δικαίωμα να επιλέξει, είτε τη σφαγή είτε τη θανάτωση των ζώων. Ενόψει των πιο πάνω, και εφόσον η Κυπριακή Δημοκρατία είχε επιλέξει τη σφαγή αντί τη θανάτωση των ζώων, εξέλειπαν οι λόγοι προκήρυξης του εν λόγω διαγωνισμού και, ως εκ τούτου, υπέβαλαν την πιο πάνω εισήγηση στο Συμβούλιο Προσφορών, για ακύρωση του διαγωνισμού.

2.11.7 ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας 2007 - 2013. Στα πλαίσια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το Τμήμα έχει ετοιμάσει το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αλιείας, στο οποίο καθορίζονται οι προτεραιότητες και οι γενικοί στόχοι της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σχέση με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, καθώς και η στρατηγική επίτευξής τους. Για την υλοποίηση του Σχεδίου έχει ετοιμαστεί, με τη βοήθεια των αρμόδιων φορέων, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΑ) που προβλέπει συνολικές δαπάνες ύψους περίπου €39,5 εκ., οι οποίες συγχρηματοδοτούνται με ποσοστό 50% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας. Μέχρι τις 31.12.2012 είχε δαπανηθεί συνολικό ποσό ύψους €28.320.303.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι οι στόχοι απορρόφησης, με βάση τον κανόνα $n+2$, έχουν καλυφθεί μέχρι και το 2014.

Αξιοποίηση σκαφών Τμήματος Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών. Το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών (ΤΑΘΕ) διαθέτει επτά σκάφη, το ένα εκ των οποίων είναι ανοικτής θαλάσσης, τρία μεσαίου μεγέθους και τρία φουσκωτά. Τα σκάφη αυτά χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο για διενέργεια περιπολιών για έλεγχο της αλιείας, καθώς επίσης και για τη διαχείριση περιστατικών θαλάσσιας ρύπανσης.

Από έλεγχο της Υπηρεσίας μας, διαπιστώσαμε ότι ο τρόπος που διενεργούνται οι περιπολίες για τον έλεγχο της αλιείας δεν είναι ο πιο αποδοτικός, αποτελεσματικός και οικονομικός, για τους ακόλουθους λόγους:

- Οι περιπολίες διενεργούνται ορισμένες μέρες την εβδομάδα, κυρίως κατά τις κανονικές ώρες εργασίας, προς αποφυγή καταβολής υπερωριών, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι έλεγχοι αυτοί δεν είναι αποδοτικοί και αποτελεσματικοί, εφόσον η κύρια αλιευτική δραστηριότητα διεξάγεται κατά τις βραδινές ώρες.
- Τα περιορισμένα οικονομικά μέσα και το μεγάλο κόστος που συνεπάγεται η κίνηση των σκαφών οδηγά στην περιορισμένη χρήση τους, με αποτέλεσμα αυτά να μην αξιοποιούνται επαρκώς. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι το σκάφος «Αμμόχωστος», το οποίο, όπως μας αναφέρθηκε, είναι το μοναδικό σκάφος ανοικτής θαλάσσης που διαθέτει η Κυπριακή Δημοκρατία, διενέργησε κατά την περίοδο Μαΐου 2012 – Ιουνίου 2013 μόνο τρεις περιπολίες, ενώ κατά το υπόλοιπο διάστημα βρισκόταν ακυροβολημένο. Σύμφωνα με τον προϊστάμενο της Ναυτικής Υπηρεσίας του ΤΑΘΕ, το σκάφος αυτό, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία το 2008, είχε κόστος κατασκευής περίπου €2,3 εκ., το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με ποσοστό ύψους 50%.
- Πέραν της αξιοποίησης των σκαφών, θέσαμε και θέμα πλήρους αξιοποίησης των πληρωμάτων τους, αφού

φαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης.

- Η Λιμενική Αστυνομία διενεργεί, με τα δικά της σκάφη, περίπου δύο περιπολίες κάθε εικοσιτετράωρο, μία κατά την ημέρα και μία κατά την νύχτα. Με βάση τα προγράμματα που ετοιμάζονται για τις περιπολίες αυτές, στους σκοπούς τους περιλαμβάνεται και ο έλεγχος αλιείας. Όπως μας αναφέρθηκε, η Αστυνομία δεν διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις αναφορικά με παραβάσεις που ενδεχομένως να σημειωθούν κατά την άσκηση της αλιευτικής δραστηριότητας, αλλά όταν εντοπίσει ύποπτα περιστατικά ενημερώνει το ΤΑΘΕ για να αποστείλει επιθεωρητή αλιείας για να τα διερευνήσει.
- Η Λιμενική Αστυνομία στη Λεμεσό διαθέτει υποδομές για τη συντήρηση και επιδιόρθωση των σκαφών της. Το ΤΑΘΕ δεν διαθέτει παρόμοιες υποδομές και αναγκάζεται να προσφεύγει στην αγορά υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα για κάλυψη των αναγκών του.

Με βάση τα πιο πάνω εισηγηθήκαμε, με επιστολή μας ημερ. 30.7.2013, προς τους αρμόδιους Υπουργούς Οικονομικών, Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και Συγκοινωνιών και Έργων τα ακόλουθα:

- Εάν οι σχετικοί όροι συγχρηματοδότησης το επιτρέπουν, να εξεταστεί το ενδεχόμενο χρήσης του σκάφους ανοιχτής θαλάσσης «Αμμόχωστος» και από άλλες κρατικές Υπηρεσίες, για κάλυψη τυχόν αναγκών τους, για καλύτερη αξιοποίησή του και αποφυγή αγοράς άλλων σκαφών. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι, όπως μας πληροφόρησε ο Διοικητής του Κέντρου Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΚΣΕΔ), εάν το σκάφος τεθεί επιχειρησιακά κάτω από τον έλεγχο του ΚΣΕΔ, τότε μεγάλο μέρος του λειτουργικού του κόστους και μέρος του κόστους αγοράς του που καταβλήθηκε από τη Δημοκρατία, θα μπορεί να τυγχάνει χρηματοδότησης, από κεφάλαια που ανακτώνται μέσω του Eurocontrol, από τα τέλη υπερπτήσεων που καταβάλλουν τα πολιτικά αεροσκάφη που υπερίπτανται της περιοχής ελέγχου πτήσεων της Δημοκρατίας, για σκοπούς έρευνας και διάσωσης.
- Για καλύτερη αξιοποίηση των περιπολιών που διενεργούνται από τη Λιμενική Αστυνομία, πιο αποτελεσματικό έλεγχο της αλιευτικής δραστηριότητας και εξοικονόμηση δαπανών, εισηγηθήκαμε όπως οι εμπλεκόμενοι φορείς εξετάσουν το ενδεχόμενο συμμετοχής επιθεωρητή αλιείας στις περιπολίες που διενεργεί η Αστυνομία, ώστε αφενός να καταστεί δυνατή η επιθεώρηση κατά τις βραδινές ώρες, που διεξάγεται η μεγαλύτερη αλιευτική δραστηριότητα και που σήμερα δεν παρακολουθείται, και αφετέρου να εξοικονομηθούν καύσιμα και άλλα συναφή έξοδα, αφού οι περιπολίες με σκάφη του Τμήματος θα περιοριστούν. Για συγκράτηση των δαπανών μισθοδοσίας, εισηγηθήκαμε όπως, οι επιθεωρητές οι οποίοι θα συμμετάσχουν στις περιπολίες που διενεργούνται εκτός των κανονικών ωρών εργασίας τους, να αμείβονται υπερωριακά, με την παραχώρηση ελεύθερου χρόνου την επόμενη μέρα διεξαγωγής της εργασίας τους.
- Εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο εξυπηρέτησης του ΤΑΘΕ από το μηχανουργείο της Λιμενικής Αστυνομίας στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, μέσα στα πλαίσια της ευρύτερης οικονομικής περισυλλογής και μετά τα σχόλιά μας, έχει σταλεί εκ νέου επιστολή προς τον Διοικητή της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας για την ανάγκη πραγματοποίησης κοινών περιπολιών. Παράλληλα, έχει σταλεί σχετική επιστολή προς το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού κατά πόσο είναι εφικτή η υλοποίηση της εισήγησής μας αναφορικά με την παραχώρηση ελεύθερου χρόνου ως υπερωριακής αποζημίωσης.

Ρύθμιση Χρεών Επαγγελματιών Ψαράδων. Στα πλαίσια του «Σχεδίου Αναπτύξεως Παρακτίου Αλιείας», το οποίο λειτούργησε μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, και είχε ως στόχο την επαναδραστηριοποίηση των επαγγελματιών εκτοπισθέντων ψαράδων, τους παραχωρήθηκαν δάνεια από το Ταμείο Δημόσιων Δανείων, κυρίως με υποθήκευση των αλιευτικών τους σκαφών. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα στην προηγούμενη Έκθεσή μας, μετά από γνωμοδότηση του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, σύμφωνα με την οποία μπορούν να διαγραφούν τα δάνεια όσων οφειλετών δεν ασκούν πλέον οικονομική δραστηριότητα στον τομέα της αλιείας, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, στις 31.1.2012, σχετική Πρόταση του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, βάσει της οποίας το Κράτος θα

καταβάλει το οφειλόμενο ποσό, κατά τις 15.7.2010, των δανείων 61 οφειλετών οι οποίοι δεν είναι πλέον ενεργοί ψαράδες ή έχουν αποβιώσει, ύψους €1.222.518 και επιπλέον το ποσό του τόκου από τις 16.7.2010.

Σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, το Τμήμα θα έπρεπε να «διασφαλίσει ότι δεν θα παραχωρηθεί ξανά επαγγελματική άδεια αλιείας στους ιδιοκτήτες, των οποίων τα δάνεια θα παραγραφούν, με την υπογραφή υπεύθυνης δήλωσης από ένα εκάστο εξ αυτών, στην οποία θα καταθέτουν την παραίτησή τους από οποιαδήποτε αξίωση σχετικά με την αδειοδότησή τους σε ότι αφορά την επαγγελματική αλιεία». Το Τμήμα προχώρησε με ενημέρωση των ψαράδων των οποίων τα δάνεια εγκρίθηκαν για διαγραφή για την ανάγκη υπογραφής της σχετικής δήλωσης, ωστόσο μόνο 35 από αυτούς ανταποκρίθηκαν. Οι υπογραφείς υπεύθυνοι δηλώσεις προωθήθηκαν στο Γενικό Λογιστήριο μέχρι τις 15.1.2013 για διαγραφή των σχετικών οφειλόμενων ποσών, που ανέρχονταν συνολικά σε €721.056. Όπως πληροφορηθήκαμε, κατόπιν συνεννόησης με το Γενικό Λογιστήριο, το Τμήμα δεν θα προβεί σε οποιεσδήποτε άλλες ενέργειες για εξασφάλιση υπογραφής της υπεύθυνης δήλωσης από όσους δεν το έπραξαν και θεωρεί το θέμα λήξαν.

Σύστημα Παρακολούθησης Αλιευτικών Σκαφών. Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1224/2009 προβλέπει τη λειτουργία, από τα κράτη μέλη, δορυφορικού συστήματος για παρακολούθηση των αλιευτικών σκαφών (ΣΠΑΣ) τα οποία φέρουν τη σημαία τους και των αλιευτικών δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στα ύδατά τους. Ο ίδιος Κανονισμός προβλέπει την τοποθέτηση συσκευών εντοπισμού και αναγνώρισης σε αλιευτικά σκάφη μήκους 12 μέτρων και άνω από την 1.1.2012. Για την εφαρμογή των πιο πάνω διατάξεων, το Τμήμα προέβη στη σύσταση και λειτουργία Κέντρου Παρακολούθησης Αλιευτικών Δραστηριοτήτων και στην αγορά 550 Συσκευών Δορυφορικού Εντοπισμού (ΣΔΕ), εκ των οποίων 50 τύπου TT-3026M, οι οποίες τοποθετήθηκαν αρχικά στα κυπριακά επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη μήκους μεγαλύτερου των 15 μέτρων, και 500 τύπου MT-3300, για τοποθέτηση στα υπόλοιπα κυπριακά αλιευτικά σκάφη για τα οποία εκδίδονται επαγγελματικές άδειες αλιείας, ανεξαρτήτως μήκους.

Σε σχέση με το πιο πάνω σύστημα παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, υποβλήθηκε από τον αρμόδιο λειτουργό εισήγηση για χρέωση των ψαράδων για τις υπηρεσίες εγκατάστασης και ελέγχου των ΣΔΕ και για επιδιορθώσεις βλαβών σε αυτές, γεγονός που θα είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των δαπανών από το Τμήμα, ενώ θα λειτουργούσε αποτρεπτικά και ενδεχομένως να συνέβαλλε στη μείωση των βλαβών που παρατηρούνται στις συσκευές.

Το Τμήμα ζήτησε από τον Γενικό Εισαγγελέα όπως διευκρινιστεί κατά πόσο ο ισχύων κανονισμός στην ΚΔΠ 382/2009 εξυπακούει χρέωση των ιδιοκτητών των σκαφών για το κόστος επιδιόρθωσης των βλαβών στις συσκευές. Ο Γενικός Εισαγγελέας εξέφρασε την άποψη ότι, παρά το γεγονός ότι η υποχρέωση του πλοιοκτήτη να μεριμνά για την αποκατάσταση βλαβών επεκτείνεται εμμέσως και στην καταβολή των εξόδων τεχνικής υποστήριξης των ΣΔΕ, εισηγήθηκε όπως ο σχετικός Κανονισμός τροποποιηθεί, ώστε να καθορίζει ρητά την υποχρέωση αυτή. Με βάση τα πιο πάνω, το Τμήμα ετοιμάζει σχετική τροποποίηση των περί Αλιείας Κανονισμών, και, όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, αναμένεται η άποψη του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων αναφορικά με το κατά πόσον η υφιστάμενη πρακτική αποτελεί κρατική ενίσχυση, ώστε να ολοκληρωθεί η ανάλυση αντίκτυπου και να προωθηθεί το προσχέδιο Κανονισμών για νομοτεχνική επεξεργασία.

(β) Το Τμήμα αποφάσισε την αφαίρεση των 500 ΣΔΕ τύπου MT-3300, από όλα τα σκάφη, και προέβη στην εγκατάσταση ΣΔΕ τύπου TT-3026M σε όλα τα σκάφη μήκους άνω των 12 μέτρων. Παράλληλα, προέβη στην τροποποίηση της εθνικής νομοθεσίας, ώστε να μην προβλέπεται πλέον η τοποθέτηση ΣΔΕ σε όλα τα επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη, ανεξαρτήτως μήκους.

Επισημάναμε ότι, σε σχετική επιστολή ημερ. 11.6.2008, προς τον Γενικό Εισαγγελέα, το Τμήμα αναφέρει ότι η υποχρέωση για εγκατάσταση ΣΔΕ σε όλα τα επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη αποσκοπούσε, κυρίως, στη συλλογή στοιχείων αναφορικά με την πίεση των αλιευτικών πεδίων και την αντικειμενική καταγραφή της αλιευτικής δραστηριότητας, αφού ο αριθμός των αλιευτικών εξορμήσεων αποτελεί κριτήριο για αδειοδότηση. Σημειώνεται ότι, η αδειοδότηση, πέραν του δικαιώματος για αλίευση, καθιστά τον κάτοχο της

δικαιούχο για συμμετοχή στα Μέτρα του ΕΠΑΛ, καθώς και στη λήψη ενισχύσεων που απευθύνονται σε επαγγελματίες ψαράδες.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τον τρόπο αντικειμενικού ελέγχου των αριθμών αλιευτικών εξορμήσεων των επαγγελματιών ψαράδων που κατέχουν σκάφη μικρότερα των 12 μέτρων.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, κατά την πώληση αλιευτικών προϊόντων από αλιείς σε εγγεγραμμένους αγοραστές, συμπληρώνεται το Δελτίο Πώλησης Αλιευτικών Προϊόντων, το οποίο, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1224/2009, πρέπει να παραδίδεται στο ΤΑΘΕ εντός 24 (ηλεκτρονικά) ή 48 (εντύπως) ωρών από την πρώτη πώληση. Όσον αφορά στις απευθείας πωλήσεις αλιευτικών προϊόντων στο κοινό, όπου δεν μεσολαβεί εγγεγραμμένος αγοραστής, ο αλιέας συμπληρώνει το Τιμολόγιο Πώλησης (έντυπο που εκδίδεται από το ΤΑΘΕ), το οποίο οφείλει να παραδίδει στο ΤΑΘΕ το αργότερο ένα μήνα μετά το τέλος του ημερολογιακού μήνα συμπλήρωσής του. Για σκοπούς υπολογισμού των αλιευτικών εξορμήσεων, το ΤΑΘΕ λαμβάνει υπόψη τις ημερομηνίες των Δελτίων Πώλησης και των Τιμολογίων Πώλησης.

Ηλεκτρονική καταχώριση και αναφορά αλιευτικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1224/2009, ο πλοίαρχος κοινοτικού αλιευτικού σκάφους καταγράφει και διαβιβάζει ηλεκτρονικά στην αρμόδια Αρχή τα δεδομένα που καθορίζονται για το ημερολόγιο αλιείας και τις δηλώσεις μεταφόρτωσης και εκφόρτωσης. Ο Κανονισμός καθορίζει ότι οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται από την 1.1.2010 για τα κοινοτικά αλιευτικά σκάφη συνολικού μήκους 24 μέτρων και άνω, από την 1.7.2011 για σκάφη μήκους από 15 μέχρι 24 μέτρων και από την 1.1.2012 για σκάφη μεταξύ 12 και 15 μέτρων.

Για την εφαρμογή των πιο πάνω διατάξεων, το Τμήμα υπέγραψε σύμβαση με κοινοπραξία εταιρειών για την αγορά ηλεκτρονικού συστήματος καταχώρισης, αναφοράς, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διαβίβασης δεδομένων σχετικά με τις αλιευτικές δραστηριότητες. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα στην προηγούμενη Έκθεσή μας, παρατηρήθηκε καθυστέρηση στην παράδοση των προμηθειών, με αποτέλεσμα να παρατείνεται η παράλειψη εφαρμογής των διατάξεων του Κανονισμού.

Στις 5.2.2013, το Τμήμα εξέδωσε Πιστοποιητικό Προσωρινής Παραλαβής αναφορικά με το τελευταίο μέρος του συστήματος και θα πραγματοποιήσει έλεγχο τελικής παραλαβής και λειτουργίας του συστήματος ένα χρόνο μετά την έκδοση του προαναφερόμενου πιστοποιητικού. Αν δεν διαπιστωθεί οποιοδήποτε πρόβλημα, θα εκδώσει Πιστοποιητικό Τελικής Παραλαβής.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, έχουν γίνει όλες οι απαιτούμενες ενέργειες, ώστε να συνεχιστεί με γοργούς ρυθμούς η ολοκλήρωση του συστήματος, αναφέροντας ότι, σε πρόσφατη επιθεώρηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκφράστηκε ικανοποίηση για τη λειτουργία του.

Δημιουργία Ιχθυόσκαλας. Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, σύμφωνα με τους σχετικούς Κοινοτικούς Κανονισμούς τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν την υγιεινή εκφόρτωση και συντήρηση των αλιευμάτων που εισάγονται στην ή που εξάγονται από την Κοινότητα, και για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η δημιουργία ιχθυόσκαλας, δηλαδή κατάλληλων χερσαίων και θαλάσσιων εγκαταστάσεων για την υγιεινή εκφόρτωση και συντήρηση των αλιευμάτων.

Παρόλο που το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη δημιουργία ιχθυόσκαλας από το 2001, η υλοποίηση του έργου παραμένει σε εκκρεμότητα, κυρίως λόγω προβλημάτων που προέκυψαν σε σχέση με την εξεύρεση κατάλληλου χώρου, τα οποία αναλύονται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας. Τον Μάρτιο του 2010, το Τμήμα πρότεινε τη δημιουργία ιχθυόσκαλας εντός του αλιευτικού καταφυγίου στο Ζύγι, με εκτιμώμενο κόστος γύρω στα €2,34 εκ. αλλά το θέμα δεν προωθήθηκε περαιτέρω.

Επισημάναμε και πάλι ότι η μεγάλη καθυστέρηση στην υλοποίηση του έργου κατασκευής της ιχθυόσκαλας έχει ως αποτέλεσμα τη μη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας σε σχέση με την υγιεινή εκφόρτωση, μεταφορά και συντήρηση νωπών αλιευτικών προϊόντων.

Η Αν. Διευθύντρια μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα, σε συνεργασία με τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, μελετά εκ νέου το όλο θέμα, λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα κατάσταση των αλιευτικών αποθεμάτων αλλά και την οικονομική κατάσταση της χώρας. Οι δύο Υπηρεσίες έχουν δεσμευτεί να παρουσιάσουν νέα

πρόταση/εισήγηση ενώπιον του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος πριν το τέλος του 2013.

Αλιευτικό καταφύγιο στο Λατσί. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η Αρχή Λιμένων Κύπρου παραχώρησε στο Τμήμα άδεια χρήσης διάφορων λιμενικών χώρων, στους οποίους περιλαμβάνεται και το λιμάνι στο Λατσί, έναντι ενοικίου.

Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 24.11.1999, μεταξύ άλλων, όπως αποδεχθεί την παραχώρηση, στη Δημοκρατία, της κυριότητας του λιμανιού στο Λατσί για σκοπούς ανάπτυξης της αλιείας, έναντι καταβολής χρηματικής αποζημίωσης προς την Αρχή Λιμένων Κύπρου, ωστόσο το θέμα της ανάκτησης της κυριότητας του λιμανιού παρέμενε σε εκκρεμότητα, παρά την καταβολή, από το Τμήμα, ποσού ύψους €5.943.840 πλέον Φ.Π.Α. για επέκτασή του, λόγω εμμονής της Αρχής Λιμένων για διατήρηση της κυριότητας του χώρου.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 14.2.2013, ενέκρινε Πρόταση του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού η οποία περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, εισήγηση για την προώθηση Διατάγματος κήρυξης της λιμενολεκάνης "Α" και του αντίστοιχου χερσαίου χώρου του λιμανιού στο Λατσί σε αλιευτικό καταφύγιο δυνάμει των περί Αλιευτικών Καταφυγίων Νόμων του 1990 έως 2003.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, η πιο πάνω Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου έχει εφαρμοστεί με την κήρυξη, στις 27.6.2013, της λιμενολεκάνης "Α" σε αλιευτικό καταφύγιο με Διάταγμα του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Ως εκ τούτου, το ΤΑΘΕ δεν θα καταβάλει πλέον ενοίκιο για τον εν λόγω χώρο.

Ελλιμενισμός επαγγελματικών σκαφών. Σύμφωνα με τους περί Αλιευτικών Καταφυγίων (Δικαιώματα Χρήσης) Κανονισμούς του 1994 (Κ.Δ.Π. 160/94), τα αλιευτικά σκάφη για τα οποία έχει εκδοθεί επαγγελματική άδεια αλιείας, απαλλάσσονται της καταβολής δικαιωμάτων. Κατόπιν εισήγησής μας, το Τμήμα αποτάθηκε, στις 24.5.2013, στον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, για γνωμοδότηση κατά πόσο ο δωρεάν ελλιμενισμός επαγγελματικών σκαφών αποτελεί κρατική ενίσχυση και κατά πόσο η πιο πάνω πρόνοια των Κανονισμών είναι συμβατή με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο.

Τέλη ελλιμενισμού ερασιτεχνικών σκαφών. Το Τμήμα επιβάλλει ετήσια τέλη ελλιμενισμού στα μη επαγγελματικά σκάφη που φιλοξενούνται στα αλιευτικά καταφύγια, τα οποία υπολογίζονται ανάλογα με το μήκος του σκάφους και κυμαίνονται από €0,21/μέτρο - €1,28/μέτρο και €20/μέτρο - €128/μέτρο, αντίστοιχα.

Όταν, μετά την ικανοποίηση όλων των επαγγελματικών αλιευτικών σκαφών (τα οποία όπως αναφέρουμε πιο πάνω, ελλιμενίζονται δωρεάν) προκύπτει διαθέσιμος χώρος σε αλιευτικό καταφύγιο, τότε, με απόφαση του Διευθυντή, αυτός μπορεί να διατεθεί για ελλιμενισμό ερασιτεχνικών σκαφών, έναντι των τελών που αναφέρονται πιο πάνω.

Από σύγκριση των τελών ελλιμενισμού που επιβάλλει το Τμήμα για τα σκάφη αυτά, που αφορούν στην πλειοψηφία τους κότερα, με εκείνα που επιβάλλουν οι μαρίνες, διαπιστώσαμε ότι, για τις περισσότερες κατηγορίες σκαφών, οι χρεώσεις που επιβάλλονται από το ΤΑΘΕ είναι σημαντικά χαμηλότερες από τις αντίστοιχες των μαρίνων και εκφράσαμε την άποψη ότι το Τμήμα θα πρέπει να επανεξετάσει τα τέλη που επιβάλλει για ελλιμενισμό ερασιτεχνικών σκαφών, ώστε η διαφορά αυτή να μειωθεί.

Η Αν. Διευθύντρια μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα θα μπορούσε να συζητήσει πιθανή τροποποίηση των τελών ελλιμενισμού όσον αφορά στα ερασιτεχνικά σκάφη, εφόσον όμως αυτό δεν επηρεάζει τον δωρεάν ελλιμενισμό των επαγγελματιών ψαράδων.

Σχέδιο Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων. Σύμφωνα με το άρθρο 11 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την εποπτεία της κατάστασης της διατήρησης των ειδών και οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη κυρίως τους τύπους φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας και τα είδη προτεραιότητας. Το Παράρτημα IV(α) της υπό αναφορά Οδηγίας καθορίζει τα ζωικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαιτούν αυστηρή προστασία, στα οποία περιλαμβάνονται δύο είδη θαλάσσιας χελώνας που αναπαράγονται στην Κύπρο (*Chelonia mydas* και *Caretta caretta*).

Το Τμήμα εφαρμόζει από το 1978 το Σχέδιο Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, με κυριότερους στόχους την προστασία των χελώνων και των αυγών από φυσικούς εχθρούς και τις ανθρώπινες δραστηριότητες, τη διατήρηση των αναπαραγωγικών βιοτόπων τους και τον συστηματικό έλεγχο του πληθυσμού των χελώνων και της αναπαραγωγικής τους δραστηριότητας στην Κύπρο.

Σημειώνεται ότι, η εκπόνηση του Σχεδίου ανατέθηκε σε τέως Διευθυντή του Τμήματος από το 1998, χρονολογία αφυπηρέτησής του.

Από το 2010 η υλοποίηση του προγράμματος ανατέθηκε με σύμβαση, μετά από σχετικούς διαγωνισμούς προσφορών το 2010 και 2011, στον Σύνδεσμο Προστασίας Άγριας Ζωής (συμβάσεις αρ. 13/2010 και 13/2011), με συντονιστή του προγράμματος και στις δύο συμβάσεις, του υπό αναφορά τέως Διευθυντή του Τμήματος. Η συνολική αξία των συμβάσεων ανήλθε σε €73.000 πλέον ΦΠΑ.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης 13/2011, οι πρακτικές που θα ακολουθούνται από τον ανάδοχο θα είναι αυτές που αναφέρονται σε εγχειρίδιο, ο ένας από τους συγγραφείς του οποίου είναι, με βάση την ανάθεση που έγινε, ο συντονιστής του προγράμματος, δηλαδή ο τέως Διευθυντής του Τμήματος. Επιπλέον, ο συντονιστής του έργου απαιτείται όπως κατέχει τουλάχιστον δεκαπενταετή πρακτική πείρα στην διαχείριση και προστασία παραλιών ωοτοκίας χελώνων, περιλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, και τη διαδικασία σημαδέματος χελώνων.

Επισημάνουμε ότι, παρά το γεγονός ότι, σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης του διαγωνισμού 13/2011, εξασφάλισαν έγγραφα 14 οικονομικοί φορείς, υποβλήθηκε μόνο μία προσφορά, από τον Σύνδεσμο Προστασίας Άγριας Ζωής, γεγονός που πιθανώς να καταδεικνύει αδυναμία άλλου φορέα να υλοποιήσει το Σχέδιο βάσει των προδιαγραφών που τέθηκαν.

Στη σύμβαση που υπογράφηκε στις 8.6.2011 προνοείται επίσης ότι «ο Ανάδοχος (συντονιστής έργου) αναλαμβάνει την εκπαίδευση του προσωπικού του ΤΑΘΕ ή προσωπικού Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων, κατόπιν συνεννόησης με το ΤΑΘΕ, για τις τεχνικές προστασίας και διαχείρισης των θαλάσσιων χελώνων». Η σύμβαση 13/2011 έληξε το Νοέμβριο του 2012 και το Τμήμα αποτάθηκε στις 22.1.2013 στο Υπουργείο Οικονομικών για εξασφάλιση έγκρισης δαπάνης, ώστε να προβεί σε νέα προκήρυξη διαγωνισμού για τη συνέχιση της υλοποίησης του Σχεδίου.

Ενόψει του πιο πάνω όρου της σύμβασης, και του αριθμού των ετών κατά τα οποία εφαρμόζεται το Σχέδιο από το Τμήμα, ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τους λόγους της συνεχιζόμενης ανάγκης ανάθεσης της υλοποίησης του συγκεκριμένου Σχεδίου σε εξωτερικό σύμβουλο, αντί αυτή να υλοποιηθεί με ιδίους πόρους του Τμήματος, εφόσον θεωρούμε ότι είναι λογικό, μετά την πάροδο των χρόνων, η σχετική τεχνογνωσία να έχει μεταφερθεί και σε προσωπικό του Τμήματος.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια, το κόστος υλοποίησης του προγράμματος από προσωπικό του ΤΑΘΕ εκτιμάται σε €77.621, ποσό σημαντικά μεγαλύτερο από την αξία της σύμβασης, αναφέροντας επίσης ότι η απασχόληση 3 λειτουργών για περίοδο πέραν των 4 μηνών θα δημιουργήσει πολύ σοβαρό κενό στο Τμήμα, με απρόβλεπτες συνέπειες στην υλοποίηση όλων των υπολοίπων υποχρεώσεων του. Εξέφρασε επίσης την άποψη ότι οι προδιαγραφές του διαγωνισμού είναι απαραίτητες και δεν φωτογραφίζουν συγκεκριμένο άτομο, καθώς επίσης ότι, η χαμηλή συμμετοχή ενδεχομένως να οφείλεται στον χαμηλό προϋπολογισμό της σύμβασης, καταλήγοντας ότι, με βάση τα πιο πάνω, στο παρόν στάδιο και με το υπάρχον προσωπικό και προϋπολογισμό, η ανάθεση της υλοποίησης του συγκεκριμένου Προγράμματος σε εξωτερικό ανάδοχο είναι αναγκαία.

Σχέδιο Ασφάλισης Αλιευτικών Σκαφών. Το Σχέδιο, το οποίο λειτουργεί από το 1975, καλύπτει τους επαγγελματίες ψαράδες οι οποίοι επιλέγουν εθελοντικά να ασφαλίζουν τα σκάφη τους. Επιπρόσθετα, όσοι από τους επαγγελματίες ψαράδες έχουν συνάψει δάνεια από τους Δανειστικούς Επιτρόπους με υποθήκευση των σκαφών τους, υποχρεούνται, με βάση τους όρους του συμβολαίου του δανείου, να ασφαλίζουν το σκάφος τους στο πιο πάνω Σχέδιο.

Επισημάνουμε και πάλι τη μειωμένη συμμετοχή των ψαράδων στο Σχέδιο, αφού, παρά το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια του έτους εκδόθηκαν 462 επαγγελματικές άδειες αλιείας, μόνο 46 ψαράδες κατέβαλαν

ασφάλιστρα, ενώ αρκετοί επαγγελματίες ψαράδες οι οποίοι έχουν συνάψει δάνεια από τους Δανειστικούς Επιτρόπους και είναι συνεπώς υποχρεωμένοι, σύμφωνα με τους όρους των δανείων, να ασφαλίσουν τα σκάφη τους, δεν το έχουν πράξει.

Επαρχιακό Γραφείο ΤΑΘΕ Λεμεσού.

Το Επαρχιακό Γραφείο του Τμήματος στη Λεμεσό στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα 203 τ.μ. Στο Επαρχιακό Γραφείο βρίσκονται τοποθετημένα 10 άτομα, με συνεπαγόμενη αναλογία χώρου τα 203 τ.μ./άτομο. Εκφράσαμε την άποψη ότι ο χώρος αυτός είναι μεγαλύτερος από τις ανάγκες του Επαρχιακού Γραφείου και θα πρέπει να προωθηθούν άμεσα ενέργειες για υπαλλακτικές διευθετήσεις, με χαμηλότερο κόστος.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος συμφώνησε ότι ο χώρος που ενοικιάζεται είναι μεγαλύτερος από τις ανάγκες και μας πληροφόρησε ότι θα γίνει προσπάθεια εξεύρεσης υπαλλακτικών διευθετήσεων με χαμηλότερο κόστος.

2.11.8 ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Συμβολή του Ινστιτούτου στη γεωργία. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο, σκοπός του είναι η διεξαγωγή άμεσα εφαρμόσιμης έρευνας στον ευρύ τομέα της γεωργίας και κτηνοτροφίας με στόχο την επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο γεωργοκτηνοτροφικός κόσμος, καθώς επίσης η αξιολόγηση νέων επιστημονικών και τεχνολογικών μεθόδων και πρόταση νέων διαδικασιών που στοχεύουν στην ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και τη βελτίωση της ζωικής και φυτικής παραγωγής. Χωρίς να αμφισβητούμε τη σημασία της έρευνας και τη συμβολή της στην οικονομία, ζητήσαμε όπως, λαμβάνοντας υπόψη το ύψος των ετήσιων δαπανών του Ινστιτούτου, που κατά το 2012 ανήλθαν σε €7,8 εκ., τον αριθμό του προσωπικού που εργοδοτεί (79 υπάλληλοι και 64 ωρομίσθιοι), καθώς και τη διαχρονική μείωση της συνεισφοράς του τομέα της γεωργίας στο εθνικό ΑΕΠ της Κύπρου, πληροφορηθούμε αναφορικά με την συμβολή του Ινστιτούτου στη γεωργία, ιδιαίτερα σε σχέση με τα σημαντικότερα ερευνητικά προγράμματα του Ινστιτούτου που εφαρμόστηκαν επιτυχώς στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια καθώς και για τα οφέλη που είχαν στη γεωργία.

Η Διευθύντρια του Ινστιτούτου μάς πληροφόρησε ότι, πέραν του 80% των καλλιεργημένων εκτάσεων με σιτηρά στην Κύπρο καλλιεργείται με νέες βελτιωμένες ποικιλίες που προέρχονται από τα προγράμματα γενετικής βελτίωσης του Ινστιτούτου και οι οποίες είναι ανθεκτικότερες στις κλιματολογικές συνθήκες της Κύπρου, σε σύγκριση με τις εισαγόμενες. Τα προγράμματα παραγωγής υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού έχουν συνδράμει στη διάσωση των μόνιμων καλλιεργειών, όπως των εσπεριδοειδών, από καταστροφικούς ιούς, ενώ το πρόγραμμα αντιμετώπισης σημαντικών εντομολογικών εχθρών, έχει συνδράμει στον έγκαιρο εντοπισμό και περιορισμό των ζημιών που προκαλούνται από έντομα, όπως ο φυλλορύκτης ντομάτας. Από έρευνες του Ινστιτούτου, έχει βρεθεί ότι ο πρώιμος απογαλακτισμός στα αρνιά και τα ερίφια, συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση του εμπορεύσιμου γάλακτος, αυξάνοντας τα έσοδα των κτηνοτρόφων. Το Ινστιτούτο επίσης εφαρμόζει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της Τρομώδους Νόσου στα αιγοπρόβατα για διασφάλιση της δημόσιας υγείας και ενίσχυσης των αιγοπροβατοτρόφων.

Όσον αφορά στην αποτίμηση της οικονομικής ωφέλειας που προκύπτει από τα ερευνητικά αποτελέσματα με την μορφή του κόστους/οφέλους, εξέφρασε την άποψη ότι αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί με τις αρχές των συμβατικών οικονομικών γιατί στόχος της έρευνας είναι αφενός η επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κυπριακή γεωργία και αφετέρου η μελέτη καινοτόμων προσεγγίσεων (η εξεύρεση ανθεκτικών υποκειμένων σε εχθρούς και ασθένειες, η χρήση βιομάζας για παραγωγή ενέργειας, η παραγωγή υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού κ.α.) τα αποτελέσματα των οποίων δεν μπορούν να αποτιμηθούν σε πραγματικά οικονομικά μεγέθη. Ανέφερε επίσης ότι τα ερευνητικά αυτά προγράμματα σχετίζονται με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων, με τελικούς αποδέκτες το σύνολο της κοινωνίας.

Συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Η συνολική πρόνοια στον Προϋπολογισμό του Ινστιτούτου για το 2012 και 2011, αναφορικά με το κονδύλι «Συμμετοχή σε Προγράμματα και Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ανερχόταν σε €919.666 και €229.600, αντίστοιχα, και σύμφωνα με το επεξηγηματικό

μνημόνιο, αφορούσε σε δαπάνες για 11 και 10 προγράμματα αντίστοιχα. Οι πραγματικές δαπάνες για τα έτη 2012 και 2011 ανήλθαν σε €756.279 και €86.202, αντίστοιχα (ποσοστό υλοποίησης 82% και 37%).

Καταβολή κινήτρων σε υπαλλήλους για συμμετοχή σε Προγράμματα και Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 4.4.2007, ενέκρινε το Σχέδιο Ενθαρρυντικής Αμοιβής σε Δημόσιους Υπαλλήλους που συμμετέχουν σε Ερευνητικά Έργα του 7^{ου} Προγράμματος Πλαισίου. Σύμφωνα με το Σχέδιο, σε περίπτωση έγκρισης της ερευνητικής πρότασης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ποσό ύψους 10% του συνολικού ποσού, με το οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχορηγεί τη συμμετοχή του Τμήματος/Υπηρεσίας σε κάθε ερευνητική πρόταση, θα παρέχεται στο προσωπικό του Τμήματος/Υπηρεσίας που συμμετέχει στην πρόταση.

Πριν την καταβολή οποιουδήποτε ποσού σε δημόσιους υπαλλήλους θα πρέπει, με τη λήψη του εμβάσματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Τμήμα να απευθύνεται στο Γραφείο Προγραμματισμού το οποίο, αφού επιβεβαιώσει ότι το συγκεκριμένο ερευνητικό πρόγραμμα καλύπτεται από το Σχέδιο Κινήτρων, να απευθυνθεί στο Υπουργείο Οικονομικών για την παραχώρηση των ανάλογων πιστώσεων στο Τμήμα.

Παρατηρήθηκε ότι, κατά τη διάρκεια του 2011 και 2012, καταβλήθηκαν κίνητρα σε λειτουργούς του Ινστιτούτου, για τη συμμετοχή τους σε δύο προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ύψους €19.818, τα οποία δεν καλύπτονταν από το πιο πάνω Σχέδιο. Στις περιπτώσεις αυτές δεν ακολουθήθηκε η καθορισμένη διαδικασία υποβολής αίτησης στο Γραφείο Προγραμματισμού και η εξασφάλιση των αναγκαίων πιστώσεων από το Υπουργείο Οικονομικών, με αποτέλεσμα να μην ασκηθεί ορθός έλεγχος, ο οποίος κατά πάσα λογική πιθανότητα θα εντόπιζε την μη επιλεξιμότητα των προγραμμάτων και θα απέτρεπε την λανθασμένη πληρωμή.

Όπως μας πληροφόρησε η Διευθύντρια του Ινστιτούτου, η διαδικασία για την καταβολή κινήτρων σε υπαλλήλους στο πλαίσιο του Σχεδίου για την ενθάρρυνση συμμετοχής δημοσίων υπαλλήλων σε Ερευνητικά Έργα του 7^{ου} ΠΠ, έχει ήδη κοινοποιηθεί στο προσωπικό και εφαρμόζεται. Τα ποσά που έχουν καταβληθεί σε υπαλλήλους και δεν καλύπτονταν από το Σχέδιο, άρχισαν να αποκόπτονται από τους μισθούς των επηρεαζόμενων υπαλλήλων.

Συμπλήρωση βιβλίων κίνησης οχημάτων (Γεν 70). Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε σε βιβλία κίνησης οχημάτων, παρατηρήθηκε ότι αυτά δεν συμπληρώνονται ορθά. Συγκεκριμένα παρατηρήθηκε ότι, στο βιβλίο κίνησης οχήματος, για το μήνα Αύγουστο του 2012, δεν καταχωρίστηκαν 140 χλμ ενώ, για την περίοδο 14.8.2012 – 23.8.2012, το βιβλίο συμπληρωνόταν με μολύβι. Σημειώνεται επίσης ότι, στις 14.8.2012 η απόσταση ΙΓΕ – Πάφος- ΙΓΕ καταγράφεται ως 400 χλμ, ενώ σε άλλες περιπτώσεις η ίδια απόσταση καταγράφεται γύρω στα 350 χλμ, χωρίς να παρέχεται οποιαδήποτε αιτιολόγηση.

Επίσης, από αντιπαραβολή των βιβλίων κίνησης οχημάτων με τα τιμολόγια αγοράς καυσίμων, παρατηρήθηκε ότι, ο χρόνος αναχώρησης των οχημάτων από το Ινστιτούτο δεν συνάδει με τον χρόνο και τον τόπο εφοδιασμού τους με καύσιμα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το βιβλίο κίνησης, όχημα το οποίο αναχώρησε στις 14.8.2012, ώρα 7:30 π.μ., από το Ινστιτούτο, εφοδιάστηκε με καύσιμα από πρατήριο στην Κοφίνου στις 9:27 π.μ., δηλαδή σχεδόν δύο ώρες μετά την αναχώρησή του από την Λευκωσία ενώ, στις 18.6.2012, όχημα το οποίο αναχώρησε στις 7:00 π.μ. από το Ινστιτούτο για ταξίδι, εφοδιάστηκε με καύσιμα από πρατήριο στα Λατσία στις 8:30 π.μ., χωρίς σε καμία των πιο πάνω περιπτώσεων να παρέχεται οποιαδήποτε αιτιολόγηση.

2.11.9 ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Επέκταση κτιρίου κεντρικών γραφείων. Τα κεντρικά γραφεία της Υπηρεσίας, στα οποία, περί τα τέλη του 2012, απασχολούνταν περίπου 30 άτομα, στεγάζονται σε τετραώροφη πολυκατοικία εμβαδού 1.134 τ.μ., ιδιοκτησίας ιδιωτικής εταιρείας, βάσει ενοικιαστήριου συμβολαίου που υπογράφηκε στις 19.11.1998 και έληξε τις 8.11.2011. Επισημαίνεται ότι, βάσει Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 14.12.2005 σχετικά με την αντιστοιχία εμβαδού κυβερνητικών γραφείων και μισθολογικής κλίμακας υπαλλήλων, καθώς και της πολιτικής που ακολουθείται από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, το απαιτούμενο εμβαδό για τις ανάγκες της Υπηρεσίας, λαμβανομένου υπόψη του υφιστάμενου προσωπικού, ανέρχεται, σύμφωνα με

υπολογισμούς της Υπηρεσίας μας, γύρω στα 700 τ.μ. Το ύψος του ετήσιου ενοικίου, για την περίοδο 9.11.2010 - 8.11.2011 ανήλθε, βάσει των προνοιών της σύμβασης, σε €141.523. Παρά το γεγονός ότι η σύμβαση, η οποία είχε λήξει τον Νοέμβριο του 2011, ανανεώθηκε πολύ αργότερα (αρχές του 2013), ενώ στο μεταξύ το κτίριο εξακολουθούσε να χρησιμοποιείται από τη Μετεωρολογική Υπηρεσία.

Μετά από ενημέρωση από την εταιρεία για την πρόθεσή της να ανεγείρει δύο πρόσθετους ορόφους στην πολυκατοικία, η Μετεωρολογική Υπηρεσία εξασφάλισε την έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών για ενοικίαση των δύο αυτών ορόφων, με ταυτόχρονη αποδέσμευση των ενοικιαζόμενων χώρων στο ισόγειο και στο μεσοπάτωμα της οικοδομής. Με την πιο πάνω διευθέτηση, το συνολικό εμβαδό των γραφείων της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας αυξήθηκε κατά 61 τ.μ.

Όσον αφορά στο ύψους του μηνιαίου ενοικίου, επισημίναμε ότι αρχικά είχε συμφωνηθεί αύξησή του, από €10,4/τ.μ. σε €10,8/τ.μ. (€154.872 ετησίως), ωστόσο μετά από διαβουλεύσεις με την Επιτροπή που διορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 14.12.2011 για την επανεξέταση και επαναδιαπραγμάτευση των υφιστάμενων συμβολαίων ενοικίασης όλων των Κυβερνητικών κτιρίων, με στόχο τη μείωση του κόστους ενοικίασης, το ετήσιο ενοίκιο καθορίστηκε σε €110.000.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, παρά τη μείωση του ενοικίου που επιτεύχθηκε, θα έπρεπε, ενόψει της τρέχουσας οικονομικής κρίσης και της προσπάθειας συγκράτησης/μείωσης των δαπανών του Δημοσίου, να είχε εξεταστεί και το ενδεχόμενο μεταστέγασης σε μικρότερο κτίριο, με χαμηλότερο κόστος, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι το εμβαδόν των 40 τ.μ. περίπου που αναλογεί σε κάθε άτομο της Υπηρεσίας, είναι πολύ μεγάλο σε σύγκριση με άλλες Υπηρεσίες του Δημοσίου και πολύ μεγαλύτερο από τα εμβαδά που προβλέπονται στην προαναφερθείσα Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Ο Διευθυντής της Υπηρεσίας επισήμανε ότι το νέο συμβόλαιο με τον ιδιοκτήτη του κτιρίου υπογράφηκε μετά από διαβουλεύσεις τις οποίες συντόνιζε το Υπουργείο Οικονομικών, μετά από έλεγχο και έγκριση από όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες. Επίσης μας πληροφόρησε ότι η προτεινόμενη μεταστέγαση σε κτίριο με χαμηλότερο κόστος αποτέλεσε θέμα συζήτησης κατά τη διάρκεια των πιο πάνω διαβουλεύσεων, ωστόσο δεν κρίθηκε οικονομικά συμφέρουσα στο στάδιο αυτό, λόγω της άμεσης ανάγκης μεγάλου ποσού για δημιουργία της απαραίτητης υποδομής στο νέο κτίριο και παράλληλης ενοικίασης μέχρι αποπεράτωσής του.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μάς πληροφόρησε ότι, μετά από επαναδιαπραγμάτευση, το ενοίκιο μειώθηκε περαιτέρω στις €88.000 ετησίως. Επίσης, μας πληροφόρησε ότι, με απόφαση του Υπουργείου, τα Κεντρικά Γραφεία της Υπηρεσίας, καθώς και το Γραφείο Πρόγνωσης Καιρού, θα μεταστεγαστούν στα ιδιόκτητα γραφεία της Υπηρεσίας στην Αθαλάσσα, τα οποία χρειάζονται κατάλληλη διαμόρφωση. Για τον σκοπό αυτό έχουν ζητηθεί από το Υπουργείο Οικονομικών πρόσθετες πιστώσεις ύψους €55.000 για το 2013 ενώ η υπόλοιπη δαπάνη έχει συμπεριληφθεί στον Προϋπολογισμό του 2014. Οι σχετικές εργασίες βρίσκονται σε εξέλιξη και στόχος είναι η ολοκλήρωσή τους μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2014.

2.12 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η Κυπριακή Δημοκρατία/Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, συνήψε τρεις συμβάσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναφορικά με τη διεκπεραίωση ισάριθμων προγραμμάτων σε σχέση με την ισότητα των δύο φύλων.

Κατόπιν παράκλησης του Υπουργείου, η Υπηρεσία μας εξέτασε τις δύο από τις πιο πάνω συμβάσεις. Τα θέματα που προέκυψαν από τον έλεγχό μας κοινοποιήθηκαν, λόγω των παρατυπιών που εντοπίστηκαν, στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), η οποία είχε εντοπίσει παρόμοιες παρατυπίες από δικό της έλεγχο κατά την εξέταση άλλης σύμβασης του ίδιου προγράμματος.

Κατόπιν εισήγησής μας, το Υπουργείο, σε συνεργασία με το Γενικό Λογιστήριο, προχώρησε στην καταγραφή των πραγματικών επιλέξιμων δαπανών που διενεργήθηκαν στα πλαίσια των δύο προγραμμάτων που ελέγξαμε, τις οποίες κοινοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για συγχρηματοδότησή τους.

Το Υπουργείο προέβη στην επιστροφή, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ποσού ύψους €72.426 σε σχέση με το πρώτο πρόγραμμα και €131.067 σε σχέση με το δεύτερο πρόγραμμα, ενώ για το τρίτο πρόγραμμα δεν θα απαιτηθεί οποιαδήποτε ανάκτηση.

Βάσει των στοιχείων που προέκυψαν από την αστυνομική ανάκριση που διεξήχθη, ο Γενικός Εισαγγελέας άσκησε ποινική δίωξη εναντίον της προέδρου της Υποεπιτροπής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του Εθνικού Μηχανισμού για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, η οποία ενεργούσε ως συντονίστρια των πιο πάνω προγραμμάτων και διαχειριζόταν τη χρηματοδότηση και συντόνιζε/οργάνωνε τις δράσεις στα πλαίσια των υπό αναφορά προγραμμάτων. Η εκδίκαση της υπόθεσης ολοκληρώθηκε και με βάση την απόφαση που εκδόθηκε στις 17.1.2013, η κατηγορούμενη κρίθηκε ένοχη σε αριθμό καταγγελιών και της επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 12 μηνών με αναστολή.

Σημειώνεται ότι η κατηγορούμενη καταχώρισε, στις 27.10.2008, αγωγή στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας εναντίον του τέως Υπουργού, του τέως Γενικού Διευθυντή, Λειτουργού του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και του Γενικού Εισαγγελέα, με την οποία αιτείται χρηματική αποζημίωση συνολικού ύψους €161.020 πλέον έξοδα, η εκδίκαση της οποίας ακόμα εκκρεμεί. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως καταχώρισε υπεράσπιση και ανταπαίτηση χρηματικής αποζημίωσης συνολικού ποσού €504.010, πλέον τόκους και έξοδα.

Εθνικός Μηχανισμός για τα δικαιώματα της γυναίκας. Κατά τη διάρκεια του 2012 δαπανήθηκαν €365.863 για προώθηση των σκοπών και δράσεων του Εθνικού Μηχανισμού για τα δικαιώματα της γυναίκας.

Όπως διαπιστώθηκε, τα κριτήρια που διέπουν την παραχώρηση της ετήσιας χορηγίας που παραχωρείται στα μη μέλη δεν έχουν εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, κατ' αναλογία των κριτηρίων παραχώρησης της ετήσιας χορηγίας προς τα μέλη. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι τα κριτήρια αυτά δεν ακολουθούνται πάντα, με αποτέλεσμα να παρατηρείται ανομοιομορφία στην παραχώρηση των χορηγιών. Επίσης, σε μία περίπτωση, παρατηρήθηκε ότι παραχωρήθηκε χορηγία σε κλάδο οργάνωσης μέλους, με αποτέλεσμα αυτό να τύχει διπλής επιχορήγησης.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως μελετά/επανεξετάζει τους Κανονισμούς επιχορηγήσεων και αναμένεται να υποβάλει μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους, νέα προσχέδια για νομοτεχνικό έλεγχο, τα οποία στη συνέχεια θα προωθηθούν στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι, σε αρκετές περιπτώσεις, οι αιτήσεις για επιχορήγηση προγραμμάτων δεν υποβλήθηκαν μέσα στα καθορισμένα χρονικά πλαίσια, ενώ δεν φαίνεται να διενεργείται οποιοσδήποτε έλεγχος για επιβεβαίωση ότι το ίδιο πρόγραμμα δεν επιχορηγήθηκε από άλλο φορέα και ότι η συνολική παραχωρηθείσα επιχορήγηση από όλους τους φορείς δεν υπερβαίνει το συνολικό κόστος του προγράμματος/δράσης. Επιπρόσθετα, δεν παρακολουθείται η μετέπειτα υλοποίηση των προγραμμάτων και δεν επιβεβαιώνεται ότι έχουν εκπληρωθεί οι στόχοι του προγράμματος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, έχουν ληφθεί επιπρόσθετα μέτρα με στόχο την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση και έλεγχο της υλοποίησης των δράσεων που επιχορηγούνται από τον Εθνικό Μηχανισμό και της διάθεσης της χορηγίας.

Εισηγήθηκαν όπως θεσπιστούν μηχανισμοί ελέγχου και επιβεβαίωσης ολοκλήρωσης των προγραμμάτων σύμφωνα με τους στόχους και τον αρχικό προγραμματισμό τους και βεβαιώνεται η τήρηση των κριτηρίων επιχορήγησης.

Πέραν των πιο πάνω, σε μια περίπτωση επιχορήγησης προγράμματος, με συνολικό προϋπολογισμό €12.500 και εγκριμένη επιχορήγηση ύψους €10.200, διαπιστώθηκε ότι καταβλήθηκε ποσό ύψους €9.928, παρόλο που τα πραγματικά έξοδα που πραγματοποιήθηκαν ανήλθαν σε μόνο €3.064.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, μετά τον εντοπισμό του πιο πάνω από την Υπηρεσία μας, ενημερώθηκε η Οργάνωση σχετικά και επέστρεψε στο Υπουργείο, στις 11.10.2013, ολόκληρη τη διαφορά ύψους €6.864.

Εισηγηθήκαμε όπως, για καλύτερη παρακολούθηση και για αποφυγή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον, τηρείται για κάθε πρόγραμμα ξεχωριστός φάκελος, στον οποίο να καταχωρίζονται όλες οι σχετικές πληροφορίες.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι η εισήγησή μας θα μελετηθεί σε συνάρτηση με την υιοθέτηση των μέτρων που έχουν ληφθεί για αποτελεσματικότερη παρακολούθηση και έλεγχο της υλοποίησης των δράσεων.

Ενοίκια και στεγαστικές ανάγκες Υπουργείου. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως στεγάζεται, από τις 17.4.2000, σε ενοικιαζόμενο πενταόροφο κτίριο στη Λεωφ. Αθαλάσσης, συνολικού εμβαδού 2.170 τ.μ. και το ενοίκιο για το πιο πάνω κτίριο ανήλθε για το 2012 σε €240.820 ετησίως.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως επανεξεταστεί η καταλληλότητα του κτιρίου για στέγαση των κεντρικών γραφείων του Υπουργείου εφόσον, όπως διαπιστώθηκε, λόγω της διαρρύθμισης του κτιρίου, μεγάλο μέρος του εμβαδού του δεν μπορεί να αξιοποιηθεί κατάλληλα.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι δεν έχει εκδοθεί τελική έγκριση για το κτίριο, το οποίο, κατά συνέπεια, δεν έχει ενσωματωθεί στον σχετικό τίτλο ιδιοκτησίας. Κατόπιν υπόδειξής μας, το Υπουργείο, με επιστολή του ημερ. 20.6.2013, ζήτησε από τον ιδιοκτήτη όπως προωθήσει τις απαιτούμενες διαδικασίες σε σχέση με τη διευθέτηση των πιο πάνω.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μετά από επαναδιαπραγμάτευση, το ενοίκιο μειώθηκε από €240.820 σε €180.000 ετησίως και επιπρόσθετα ζητήθηκε από τον ιδιοκτήτη όπως προωθήσει τις απαιτούμενες διαδικασίες για την τελική έγκριση του κτιρίου.

2.12.1 ΚΡΑΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Ανέγερση νέου κτιρίου για το Κρατικό Αρχείο. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παρόλο που έχουν παρέλθει 20 χρόνια από την αρχική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για ανέγερση νέου κτιρίου για το Κρατικό Αρχείο και το δημόσιο κατέβαλε κατά τα έτη 1991-2010 συνολικό ποσό ύψους €2.337.055, εντούτοις δεν έχουν γίνει ουσιώδεις εργασίες για έναρξη των εργασιών ανέγερσής του. Η μεγάλη καθυστέρηση που παρατηρείται στην εκτέλεση του έργου είχε ως αποτέλεσμα, πέραν της σημαντικής αύξησης της υπολογιζόμενης δαπάνης του έργου, στη βάση εκτιμήσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως του 2007, από €9,2 εκ. σε €16,2 εκ., να προκύψει ανάγκη εξώδικου συμβιβασμού με την καταβολή επιπρόσθετου ποσού ύψους €598.011 σε πρώην ιδιοκτήτη ιδιωτικής γης η οποία απαλλοτριώθηκε για τον σκοπό αυτό.

Στο μεταξύ, άλλη ιδιοκτήτρια μισού μεριδίου τεμαχίου που απαλλοτριώθηκε επίσης για τον σκοπό αυτό, διεκδίκησε και κέρδισε δικαστικώς την επιστροφή, σε αυτή, της ιδιοκτησίας της. Μετά την εξέλιξη αυτή, ο δικηγόρος της εισηγήθηκε την διευθέτηση της αγοράς, από τη Δημοκρατία, του μισού τεμαχίου έναντι ποσού ύψους €1.743.100. Στις 6.4.2012, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ζήτησε την έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, για προώθηση εκ νέου απαλλοτρίωσης του τεμαχίου και το θέμα βρίσκεται έκτοτε σε εκκρεμότητα.

Όπως προκύπτει, η συνεχιζόμενη αναβολή υλοποίησης του έργου αυξάνει τις πιθανότητες υποβολής παρόμοιων αιτημάτων από τους ιδιοκτήτες των υπόλοιπων τεμαχίων που απαλλοτριώθηκαν, με ορατό τον κίνδυνο καταβολής σημαντικών πρόσθετων ποσών για εξασφάλιση των επηρεαζομένων τεμαχίων.

Τα συνολικά ενοίκια που καταβλήθηκαν στο μεταξύ για την κάλυψη των αναγκών του Κρατικού Αρχείου κατά τα τελευταία εννέα έτη ανήλθαν σε €1.205.148. Πέραν των πιο πάνω ποσών, θα πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη και το σημαντικό διοικητικό κόστος απασχόλησης αριθμού λειτουργών της Δημόσιας Υπηρεσίας, κατά τα έτη 1996–2012, σε σχέση με το υπό αναφορά έργο.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, πριν τη λήψη απόφασης από το Υπουργείο Οικονομικών, αναφορικά με την προώθηση εκ νέου απαλλοτρίωσης, δεν είναι δυνατό να γίνει οποιοσδήποτε προγραμματισμός για ανέγερση του κτιρίου, ωστόσο το έργο περιλήφθηκε στις προτάσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως για νέα έργα του Προϋπολογισμού του 2014.

Συνθήκες φύλαξης αρχειακού υλικού. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το αρχειακό υλικό εξακολουθεί να βρίσκεται διάσπαρτο σε πέντε αποθηκευτικούς χώρους, σε διαφορετικά σημεία της Λευκωσίας, γεγονός που, όπως μας πληροφόρησε η Έφορος Κρατικού Αρχείου, δυσχεραίνει την όλη διεκπεραίωση των εργασιών του και τη διακίνηση αρχειακού υλικού, ενώ οι υπό αναφορά αποθηκευτικοί χώροι δεν έχουν κτιστεί με κατάλληλες προδιαγραφές για φύλαξη ευαίσθητων εγγράφων.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, το πρόβλημα θα λυθεί μόνο με την ανέγερση νέου κτιρίου του Κρατικού Αρχείου.

2.12.2 ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Μέρος Α

Εκτέλεση Ποινικών Ενταλμάτων. Η Υπηρεσία μας έχει επισημάνει σε προηγούμενες Εκθέσεις της, το γεγονός ότι ο αριθμός των ποινικών ενταλμάτων που εκκρεμούν στην Αστυνομία για εκτέλεση παρουσιάζει, διαχρονικά, συνεχή αύξηση, με αποτέλεσμα τόσο τη μη έγκαιρη εκτέλεση των αποφάσεων των Δικαστηρίων, και κατ' επέκταση την μη απόδοση της δικαιοσύνης, όσο και τη μη εισροή, στα ταμεία του Κράτους, σημαντικών εσόδων.

Η Αστυνομία, στις σχετικές απαντήσεις της ως προς τις επισημάνσεις μας, ανέφερε διάφορες δυσκολίες και προβλήματα που αντιμετωπίζει ως προς την εκτέλεση των ενταλμάτων που αφορούν σε φυσικά πρόσωπα (Δ.24 – Ένταλμα Φυλάκισης για την Είσπραξη Χρηματικής Ποινής), όπως η μη αναγραφή του αριθμού ταυτότητας του οφειλέτη στο ένταλμα, η αλλαγή διεύθυνσης και η εξασφάλιση αναστολής εκτέλεσης του εντάλματος, ενώ όσο αφορά στα εντάλματα που αφορούν σε εταιρείες (Δ.23 – Ένταλμα Εκτέλεσης Κινητής Περιουσίας), μας αναφέρθηκε επανειλημμένα ότι αυτά εκτελούνται μόνο με είσπραξη και όχι με κατάσχεση περιουσίας, αφού η Αστυνομία δεν διαθέτει την απαραίτητη για το σκοπό αυτό υποδομή.

Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Αρχηγείο Αστυνομίας, κατά το 2012 εκτελέστηκαν από την Αστυνομία 55.325 ποινικά εντάλματα, σε σύγκριση με 69.555 το 2011, δηλαδή παρ' όλες τις εξαγγελθείσες προσπάθειες για αύξηση του ρυθμού εκτέλεσης ενταλμάτων, σημειώθηκε μείωση κατά 20,4%.

Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Μελετών και Ανάπτυξης της Αστυνομίας, στις 23.4.2013, η συνολική αξία των ενταλμάτων που εκκρεμούσαν για εκτέλεση στην Αστυνομία ανερχόταν στα €149.501.646 από τα οποία ποσό ύψους €110.823.160 ή ποσοστό 74,13% αφορούν σε εντάλματα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, διαφόρων ποινικών υποθέσεων και τροχαίων παραβάσεων και αποτελούν, στην ουσία, έσοδα του ευρύτερου Δημοσίου. Στα εντάλματα αυτά εξακολουθούν να περιλαμβάνονται 4.430 ανεκτέλεστα εντάλματα που εκδόθηκαν κατά τα έτη 1980 – 1999, συνολικής αξίας €4.430.410.

Από έλεγχο που διενεργήθηκε στους Ουλαμούς Εκτέλεσης Ενταλμάτων (ΟΥΛΕΕ) των Αστυνομικών Διευθύνσεων διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- Τα περισσότερα εντάλματα που εκτελέστηκαν κατά τους δύο πρώτους μήνες του 2013 αφορούσαν κυρίως σε άτομα που είχαν πρόθεση να ταξιδέψουν και προσέρχονταν οικειοθελώς στους Ουλαμούς για εξόφληση της οφειλής τους πριν το ταξίδι τους, ενόψει των νέων μέτρων ελέγχου που εφάρμοσε η Αστυνομία στα σημεία εξόδου.
- Μεγάλος αριθμός εισπράξεων αφορούν σε εντάλματα τα οποία, βάσει εισήγησης του Γενικού Εισαγγελέα και απόφασης του Προέδρου της Δημοκρατίας, εξοφλούνται με δόσεις. Οι οφειλέτες προσέρχονται συνήθως μια φορά τον μήνα, αρκετές φορές κατόπιν τηλεφωνικής υπενθύμισης από την Αστυνομία, για καταβολή της δόσης τους. Σημειώνεται ότι συνήθως η καθοριζόμενη δόση είναι πολύ χαμηλή, με αποτέλεσμα η εξόφληση ενός εντάλματος, ακόμα και σε περιπτώσεις όπου δεν αφορά σε μεγάλο ποσό, να καθίσταται χρονοβόρα, με δυσανάλογο διοικητικό κόστος για την Αστυνομία (παρακολούθηση του εντάλματος, καταχώριση των δόσεων στο σύστημα).
- Τα εντάλματα που αφορούν σε νομικά πρόσωπα (Δ.23 – ένταλμα για κατάσχεση κινητής περιουσίας) και που στη μεγάλη πλειοψηφία τους σχετίζονται με επιδικασθείσες οφειλές προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, εκτελούνται μόνο στις περιπτώσεις όπου η εταιρεία ανταποκρίνεται,

κατόπιν τηλεφωνήματος της Αστυνομίας, και προσέρχεται για να καταβάλει το οφειλόμενο ποσό. Κανένα ένταλμα δεν εκτελείται με κατάσχεση κινητής περιουσίας.

- Μόνο ορισμένα μέλη των Ουλαμών εκτελούν εντάλματα εκτός γραφείου. Ακόμα και στις περιπτώσεις αυτές, εκτελούν κυρίως εντάλματα για τα οποία έχει εκδοθεί απόφαση για εξόφλησή τους με δόσεις ή εντάλματα διατροφής. Ως αποτέλεσμα, η εκτέλεση μεγάλου αριθμού ενταλμάτων ενδεχομένως να μην αποπειράθηκε ποτέ.
- Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου εκκρεμούσε η καταχώριση, στο μηχανογραφημένο σύστημα, μεγάλου αριθμού ενταλμάτων, τα οποία είχαν παραληφθεί από το Δικαστήριο πριν από μεγάλο χρονικό διάστημα, που σε ορισμένες περιπτώσεις πλησίαζε σχεδόν τον ένα χρόνο.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, δόθηκαν οδηγίες προς τους Αστυνομικούς Διευθυντές για εντατικοποίηση των προσπαθειών τους για καταχώριση των ενταλμάτων.

Το Τμήμα Α', σε επιστολή του ημερ.3.4.2013 προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, επισημαίνει την ανάγκη αμφίδρομης διασύνδεσης του ηλεκτρονικού μητρώου ενταλμάτων της Αστυνομίας με το ηλεκτρονικό Μητρώο που τηρείται από τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για αποφυγή διαφόρων προβλημάτων αλληλοενημέρωσης τα οποία έχουν εντοπιστεί από την Αστυνομία.

Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, δεν υπάρχουν στοιχεία που να τεκμηριώνουν ότι για όσα εντάλματα παραμένουν ανεκτέλεστα στους Ουλαμούς, έχουν γίνει όλες οι απαραίτητες προσπάθειες για εκτέλεσή τους, εφόσον δεν καταγράφονται πουθενά οι ενέργειες των αστυνομικών για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών. Σύμφωνα με την Αστυνομική Διάταξη 5/9, Ημερολόγια Ενεργείας (Έντυπο Αστ. 24), στα οποία καταγράφονται οι λόγοι μη εκτέλεσης ενός εντάλματος, συμπληρώνονται μόνο στις περιπτώσεις όπου τα εντάλματα επιστρέφονται ως ανεκτέλεστα στο Δικαστήριο.

Κατόπιν εισήγησής μας, ετοιμάστηκε σχετικό έντυπο το οποίο, τέθηκε δοκιμαστικά σε χρήση για περίοδο τριών μηνών. Όπως μας πληροφόρησε ο Αρχηγός Αστυνομίας η εφαρμογή του εντύπου αντιμετωπίστηκε θετικά και ότι, για την αποτελεσματικότερη διαχείριση και παρακολούθηση των ενεργειών εκτέλεσης ενταλμάτων, αυτό έχει περιληφθεί στις βελτιώσεις του ηλεκτρονικού μητρώου ενταλμάτων.

Στα πλαίσια της μελετούμενης μηχανογράφησης της είσπραξης ενταλμάτων, είτε με ηλεκτρονικές συσκευές, είτε με την πληρωμή μέσω διαδικτύου, είτε στα σημεία εισόδου της Δημοκρατίας, εξετάζεται το θέμα μηχανογράφησης των εντύπων είσπραξης.

Ο Αρχηγός Αστυνομίας μάς πληροφόρησε ότι αποφασίστηκε όπως το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών, σε συνεργασία με τα Δικαστήρια, εκπονήσει σχετική μελέτη σκοπιμότητας, η ετοιμασία της οποίας ακόμη εκκρεμεί.

Καθόσον αφορά ειδικά τα εντάλματα διατροφής, σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 13.6.2005 στο γραφείο του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, με συμμετοχή εκπροσώπων όλων των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών, εξετάστηκε το θέμα εκτέλεσης των φυλακιστηρίων ενταλμάτων διατροφής και καθορίστηκαν διάφορες διαδικασίες, οι οποίες, όπως υπολογίστηκε, θα επέφεραν μείωση στο χρόνο καταβολής του επιδόματος διατροφής στους δικαιούχους, από δύο μέχρι τρεις μήνες, σε περίπου 20 μέρες. Από δειγματοληπτικό έλεγχο της Υπηρεσίας μας, αναφορικά με το χρόνο εκτέλεσης των ενταλμάτων διατροφής κατά το 2012 διαπιστώθηκε ότι ο μέσος όρος ημερών εκτέλεσης των υπό αναφορά ενταλμάτων ήταν πολύ μεγαλύτερος από το στόχο που τέθηκε. Η μεγαλύτερη καθυστέρηση παρουσιάζεται στην περίοδο από την παραλαβή των ενταλμάτων από την Αστυνομία μέχρι την εκτέλεσή τους, η οποία ήταν κατά μέσο όρο 39, 30, 34, 32 και 35, για τα Οικογενειακά Δικαστήρια Λευκωσίας, Λεμεσού, Πάφου, Λάρνακας και Αμμοχώστου, αντίστοιχα. Κατά το 2011 οι αντίστοιχες μέρες ανέρχονταν σε 37, 26, 30, 48 και 50. Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, στα Οικογενειακά Δικαστήρια Λεμεσού, Λάρνακας και Αμμοχώστου, παρατηρήθηκε βελτίωση στον μέσο όρο ημερών που απαιτούνται για την εκτέλεση των πιο πάνω ενταλμάτων σε σχέση με πέρυσι, η οποία όμως απέχει πολύ από την επίτευξη του στόχου των 20 ημερών. Στα υπόλοιπα Δικαστήρια, όχι μόνο δεν παρατηρήθηκε βελτίωση, αλλά τουναντίον παρατηρήθηκε αύξηση στον αριθμό ημερών που απαιτείται για εκτέλεση των υπό αναφορά ενταλμάτων.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, η Αστυνομία δίνει προτεραιότητα στην εκτέλεση των ενταλμάτων διατροφής λόγω της ιδιαιτερότητάς τους και έτσι οι οφειλέτες ενημερώνονται χωρίς καθυστέρηση, τόσο με γραπτή επιστολή όσο και τηλεφωνικώς, για διευθέτηση των οφειλών τους. Ωστόσο, στην πράξη αποδεικνύεται ότι το χρονικό περιθώριο των 20 ημερών για την εκτέλεση των εν λόγω ενταλμάτων δεν είναι εφικτό, εξ αιτίας κυρίως των διαδικασιών διακίνησης των ενταλμάτων διατροφής, τόσο μεταξύ των Επαρχιακών Δικαστηρίων, όσο και μεταξύ των Δικαστηρίων και των ΟΥΛΕΕ/Αστυνομικών Σταθμών.

Επιπρόσθετα, σε σύσκεψη που συγκάλεσε ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως στις 12.7.2013, με τη συμμετοχή του Αρχηγού Αστυνομίας, συμφωνήθηκε η υλοποίηση σειράς μέτρων για βελτίωση της αποτελεσματικότερης εκτέλεσης ενταλμάτων και που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον διαχωρισμό και κατηγοριοποίηση των ανεκτέλεστων ενταλμάτων κατά πρόσωπο, περιοχή/οδό και τύπο και προώθηση άμεσης εκτέλεσης εκείνων που αφορούν στα τελευταία 10 χρόνια, ρύθμιση του θέματος εκτέλεσης των ενταλμάτων αστικών υποθέσεων από Ειδικούς Αστυνομικούς, προώθηση της μηχανογράφησης και δυνατότητα εξόφλησής τους με πιστωτική κάρτα, και κατάρτιση προγράμματος και χρονοδιαγράμματος εκτέλεσής τους. Μας πληροφόρησε επίσης, ότι στα πλαίσια της διαδικασίας ψηφιοποίησης των ανεκτέλεστων ενταλμάτων, έχει ολοκληρωθεί η σάρωσή τους, ενώ προωθούνται βελτιώσεις στο μηχανογραφημένο σύστημα. Καταβάλλονται επίσης προσπάθειες εξασφάλισης πρόσβασης σε αρχεία άλλων Υπηρεσιών/Τμημάτων, με στόχο την επικαιροποίηση των στοιχείων των οφειλετών.

Επιδόματα και υπερωρίες. Κατά το 2012 καταβλήθηκαν σε μέλη της Αστυνομίας επιδόματα και υπερωρίες συνολικού ύψους €31.177.199, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 15,9% του συνόλου της ετήσιας μισθοδοσίας (€196 εκ.). Τα σημαντικότερα ποσά αφορούν «Επίδομα κατά τις Κυριακές και Δημόσιες Αργίες στην περίοδο Βάρδιας» (€14.285.654), «Επίδομα Βάρδιας» (€11.122.806) και «Υπερωριακή Αμοιβή» (€1.766.719).

Με αφορμή τα σημαντικά ποσά επιδομάτων που καταβάλλονται ετησίως σε μέλη της Αστυνομίας, εισηγηθήκαμε τη γενική επανεξέτασή τους, στα πλαίσια των προσπαθειών που καταβάλλονται για δημοσιονομική εξυγίανση.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, σε σύσκεψη που συγκάλεσε στις 6.8.2013 ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, στην οποία συμμετείχε και ο Αρχηγός Αστυνομίας, διαπιστώθηκε ότι Ανώτεροι Υπαστυνόμοι ή Υπαστυνόμοι λαμβάνουν πολύ ψηλά επιδόματα βάρδιας και επιδόματα Κυριακής και αργίας, ενώ θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από Υπαστυνόμους ή Λοχίες, ανάλογα με τα καθήκοντα και τις ανάγκες της Υπηρεσίας και δόθηκαν σχετικές οδηγίες για αξιοποίηση χαμηλόβαθμων μελών, καθώς και του εν υπηρεσία προσωπικού.

Υπερωριακή απασχόληση. Κατά τη ψήφιση του Προϋπολογισμού του Κράτους για το 2012 από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, συμπεριλήφθηκε σημείωση η οποία αναφέρει ότι, οι υπάλληλοι οι οποίοι θα εργάζονται υπερωριακά θα αποζημιώνονται, ανεξάρτητα από την κλίμακα της θέσης τους, με βάση τη μισθοδοτική κλίμακα της κατώτερης θέσης ή, σε περίπτωση συνδυασμένων κλιμάκων, τη χαμηλότερη κλίμακα των συνδυασμένων κλιμάκων της κατώτερης θέσης, έστω και αν ο υπάλληλος βρίσκεται σε ψηλότερη κλίμακα. Ο Αρχηγός της Αστυνομίας, με αίτημά του προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, στις 11.4.2012, ζήτησε όπως η Αστυνομία εξαιρεθεί από την πιο πάνω σημείωση του Προϋπολογισμού, σε σχέση με τα μέλη που υπηρετούν στις μη συνδυασμένες κλίμακες Α8, Α9 και Α10 και ζήτησε όπως αυτά πληρώνονται στην κλίμακά τους, λόγω της φύσης και του επιπέδου των καθηκόντων τους, αίτημα το οποίο εγκρίθηκε στις 7.5.2012.

Το 2012 καταβλήθηκε σε μέλη της Αστυνομίας για υπερωριακή απασχόληση ποσό ύψους, €1.766.719 σε σύγκριση με €3.337.160 το 2011 (μείωση 47%). Το σημαντικότερο ποσό που καταβλήθηκε (€885.610 ή 50%), αφορά και πάλι σε υπερωρίες που καταβλήθηκαν για αστυνόμευση αθλητικών γεγονότων.

Κατά το 2012 εργάστηκαν υπερωριακά συνολικά 24.194 μέλη, σε σύγκριση με 31.039 μέλη το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση κατά 22%.

Η μείωση που παρατηρείται οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην απόφαση καταβολής χρηματικής αποζημίωσης, σε ορισμένες περιπτώσεις, για το 50% των υπερωριακών καθηκόντων και παραχώρηση χρόνου ανάπαυσης για το υπόλοιπο 50%, στη μείωση του αριθμού μελών που εργάζονται υπερωρίες καθώς και στην αλλαγή του τρόπου υπολογισμού της χρηματικής αποζημίωσης στις περιπτώσεις συνδυασμένων κλιμάκων (εκτός των συνδυασμένων κλιμάκων Α8, Α9 και Α10), οι οποίες πληρώνονται με βάση τη χαμηλότερη κλίμακα.

Όπως επισημαίνουμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, η αποζημίωση των υπερωριακών καθηκόντων, είτε μερικώς, είτε εξ ολοκλήρου, με παραχώρηση χρόνου ανάπαυσης, είχε ως αποτέλεσμα την εκτόξευση των υπολοίπων των υπερωριών που βρίσκονται χρεωμένα στα δελτία υπερωριών, από 40.004 ώρες στις 31.12.2010, στις 95.269 στις 31.12.2011 και στις 109.803 στις 31.12. 2012.

Τονίσαμε και πάλι ότι η συσσώρευση μεγάλου χρόνου ανάπαυσης θα πρέπει να προβληματίσει σοβαρά την Αστυνομία, ώστε να αποφευχθούν τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στο παρελθόν και είχαν ως αποτέλεσμα την καταβολή σημαντικών χρηματικών ποσών από το Κράτος. Επισύραμε την προσοχή στο γεγονός ότι, αν ο συσσωρευμένος χρόνος ανάπαυσης χορηγηθεί μελλοντικά, όταν το μέλος θα βρίσκεται κατά πάσα λογική πιθανότητα σε υψηλότερη κλίμακα από τη σημερινή, αυτό θα συνεπάγεται τη σημαντική αύξηση της δαπάνης, εφόσον η καταβολή του θα γίνεται με βάση τον τελευταίο μισθό.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, μετά από οδηγίες του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, γίνεται προσπάθεια, ώστε η υπερωριακή απασχόληση περιοριστεί με τη σωστή αξιοποίηση των μελών της Αστυνομίας και τη σωστή διαχείριση του χρόνου τους, για να αποφεύγεται συστηματική απασχόληση πέραν των ωρών εργασίας και κυρίως τις αργίες και τα Σαββατοκυρίακα. Επιπρόσθετα, δόθηκαν οδηγίες όπως καταρτιστεί πρόγραμμα παραχώρησης του συσσωρευμένου χρόνου ανάπαυσης σε χρονική περίοδο που τα μέλη υπηρετούν στην ίδια κλίμακα και τη διενέργεια συστηματικού έλεγχου αναφορικά με την έγκριση υπερωριακής απασχόλησης και την παραχώρηση ανάλογου χρόνου ανάπαυσης.

Αστυνόμευση αθλητικών γεγονότων. Λόγω της σημαντικότητας των ποσών που δαπανώνται για την αστυνόμευση αθλητικών γεγονότων, καθώς και το πρόβλημα που προκύπτει από τις δυσκολίες στην εφαρμογή της απόφασης για παραχώρηση ελεύθερου χρόνου στα μέλη της Αστυνομίας που εργάζονται υπερωριακά, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο καταβολής, τουλάχιστον μέρους, του κόστους υπερωριακής απασχόλησης της Αστυνομίας, για την αστυνόμευση των αθλητικών γεγονότων, από τα σωματεία, πρακτική που όπως μας αναφέρθηκε, εφαρμόζεται και σε ορισμένες χώρες του εξωτερικού. Επίσης επαναλάβαμε την εισήγησή μας όπως, σε συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού, εξεταστεί το ενδεχόμενο μικρής αύξησης του εισιτηρίου εισόδου στα γήπεδα και όπως τα επιπρόσθετα έσοδα που θα προκύψουν χρησιμοποιηθούν για τη μερική, τουλάχιστον, κάλυψη του κόστους υπερωριακής απασχόλησης, εισήγηση που τέθηκε από τον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού, αλλά απορρίφθηκε από την ΚΟΠ.

Σύμφωνα με το άρθρο 18(Ι) του Περί της Πρόληψης και της Καταστολής της Βίας στους Αθλητικούς Χώρους Νόμου του 2008 (Ν.48(Ι)/2008), «για την παροχή επαρκών υπηρεσιών ασφαλείας αθλητικού χώρου και για την ασφαλή διεξαγωγή αγώνα ή εκδήλωσης προσλαμβάνονται επιτηρητές, των οποίων η διαδικασία πρόσληψης, τα καθήκοντα, οι εξουσίες και οι υποχρεώσεις καθορίζονται με Κανονισμούς που εκδίδονται με βάση τον παρόντα Νόμο. Νοείται ότι, μέχρι την έκδοση των Κανονισμών, τα προβλεπόμενα στον παρόντα Νόμο καθήκοντα και υποχρεώσεις των επιτηρητών δύναται να ασκούνται από την Αστυνομία.» Οι υπό αναφορά Κανονισμοί, (Κ.Δ.Π. 536/2012), ψηφίστηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 28.12.2012.

Αναμένεται ότι με την εφαρμογή των πιο πάνω Κανονισμών θα μειωθεί, τόσο ο αριθμός των μελών της Αστυνομίας που θα εργάζεται σε τέτοιες εκδηλώσεις, όσο και το κόστος των υπερωριών της Αστυνομίας, καθώς σύμφωνα με τους Κανονισμούς, η αμοιβή των επιτηρητών θα καταβάλλεται από τα σωματεία των ομάδων.

Στο μεταξύ, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθούν οι εισηγήσεις που αναφέρονται σε επιστολή του υπεύθυνου του Εθνικού Γραφείου Συλλογής Πληροφοριών για το Χουλιγκανισμό ημερ. 23.1.2013, προς τον Υπεύθυνο του

Κλάδου Επιχειρήσεων, για μείωση του χρόνου και κόστους υπερωριακής απασχόλησης σε σχέση με την αστυνόμευση των αθλητικών αγώνων, που περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Στους αγώνες χαμηλής επικινδυνότητας οι είσοδοι του σταδίου να ανοίγουν για το κοινό μόνο 45 λεπτά πριν την έναρξη του αγώνα, σε αγώνες μέτριας επικινδυνότητας 1,5 ώρα πριν και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις οι είσοδοι να ανοίγουν 2 ώρες πριν την έναρξη, με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των εργασίμων ωρών των μελών της Αστυνομίας.
- Οι Αστυνομικές Διευθύνσεις να ενισχύουν τις αστυνομεύσεις αθλητικών εκδηλώσεων με μέλη από το εν υπηρεσία προσωπικό.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι οι πιο πάνω εισηγήσεις έχουν εφαρμοστεί και ότι οι ώρες καθήκοντος των μελών της Αστυνομίας για την αστυνόμευση αθλητικών γεγονότων έχουν μειωθεί. Επιπρόσθετα, μας πληροφόρησε ότι καθορίστηκε μέγιστη χρονική περίοδος υπερωριακής απασχόλησης και ο αριθμός Αστυνομικών θα περιορίζεται ανάλογα με τις ανάγκες, τόσο πριν όσο και μετά τον αγώνα. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, πριν το τέλος του 2013, αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή ο θεσμός των επιτηρητών των γηπέδων, η εκπαίδευση των οποίων άρχισε τον Σεπτέμβριο του 2013 και ως εκ τούτου, αναμένεται να περιοριστεί η υπερωριακή αποζημίωση από την νέα αθλητική περίοδο 2014-15, αφού η φετινή χρονιά θα είναι η πρώτη που θα εφαρμοστεί ο θεσμός και η ανάληψη των καθηκόντων τους, θα γίνεται σταδιακά.

Επίδομα κατά τις Κυριακές και Δημόσιες Αργίες στην περίοδο Βάρδιας. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κανονισμού 21(2) των περί Αστυνομίας (Γενικών) Κανονισμών του 1989 έως 2006, από 1.1.2004 καταβάλλεται, στα μέλη της Αστυνομίας που εργάζονται με το σύστημα βάρδιας, αποζημίωση για εργασία κατά τις Κυριακές και Δημόσιες Αργίες, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν στη Δημόσια Υπηρεσία. Η σχετική ετήσια δαπάνη και το σύνολο των μελών που έλαβαν το εν λόγω επίδομα κατά το 2012 ανήλθε σε €14,83 εκ. και 3.287, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €14,80 εκ. και 3.842 το 2011.

Επαναλάβαμε την εισήγησή μας για λήψη κατάλληλων μέτρων, ώστε να διασφαλίζεται ότι ο αριθμός των μελών της Αστυνομίας που απασχολούνται κατά τις Κυριακές και τις Δημόσιες Αργίες, περιορίζεται στον απολύτως απαραίτητο για κάλυψη των αναγκών της Αστυνομίας.

Κτιριακές εγκαταστάσεις Αστυνομίας/στεγαστικές ανάγκες.

(α) Για τη στέγαση των διαφόρων Τμημάτων/Υπηρεσιών/Διευθύνσεων της Αστυνομίας, ενοικιάζονται συνολικά 36 υποστατικά, ενώ η ετήσια δαπάνη για ενοίκια, ανήλθε στα €1,68 εκ. το 2012 (€1,61 εκ. το 2011). Παρατηρήσαμε ότι η δαπάνη για ενοίκια τα τελευταία έξι χρόνια παρουσίασε σημαντική αύξηση, ενώ κατά το 2013 αναμένεται να μειωθεί, λόγω επαναδιαπραγμάτευσης των ενοικίων με τους ιδιοκτήτες των υποστατικών.

Σημειώνεται ότι τα σημαντικότερα ποσά καταβάλλονται για την ενοικίαση των υποστατικών του Τμήματος Β'/Τροχαία (€276.000), της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών Αρχηγείου (€210.831), της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (ΥΑΜ) Λεμεσού (€169.128), της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκής Ένωσης και Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (€129.204) και της ΥΑΜ Αρχηγείου (€135.039).

Υπό το φως των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που επικρατούν σήμερα, εισηγηθήκαμε όπως καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για επιπρόσθετες μειώσεις των ενοικίων, αφού από άλλες περιπτώσεις όπου επεδείχθη διεκδικητικότητα, διαφάνηκε ότι αποδίδει.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, μετά από επαναδιαπραγμάτευση, επιτεύχθηκε συμφωνία με τους ιδιοκτήτες και το καταβαλλόμενο ενοίκιο για 16 κτίρια μειώθηκε από €1.019.266 σε €760.716, δηλαδή 25%. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, εάν επιτευχθεί συμφωνία και με τους υπόλοιπους ιδιοκτήτες, οι συνολικές εξοικονομήσεις αναμένεται να είναι πέραν του 30%. Σε περίπτωση που οι ιδιοκτήτες εμμένουν στις αρχικές τους θέσεις, τα υποστατικά θα αποδεδουλευτούν και θα εξευρεθούν άλλα, πιο οικονομικά συμφέροντα.

(β) Ανέγερση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων στο χώρο του Αρχηγείου Αστυνομίας. Σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 17.7.2008, ετοιμάστηκε, από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, ολοκληρωμένο Γενικό Χωροταξικό Σχέδιο για τη δημιουργία Κρατικού Διοικητικού Κέντρου στην Αγλαντζιά, στο χώρο του Αρχηγείου Αστυνομίας και των Αστυνομικών Κατοικιών, το οποίο υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 18.11.2009 για ενημέρωση. Ωστόσο, το έργο δεν εγκρίθηκε για περίληψη σε κανένα από τους μετέπειτα Προϋπολογισμούς.

Έχοντας υπόψη τη σημαντική ετήσια δαπάνη για ενοίκια, των νέων στεγαστικών αναγκών που φαίνεται να προκύπτουν χρόνο με τον χρόνο, καθώς και των προβλημάτων που παρουσιάζουν οι υφιστάμενες κτιριακές εγκαταστάσεις της Αστυνομίας (παλαιότητα/στατικά προβλήματα των κτιρίων και έλλειψη χώρων), εισηγηθήκαμε όπως μελετηθεί και το ενδεχόμενο εναλλακτικών μεθόδων χρηματοδότησης/αυτοχρηματοδότησης των έργων (μελέτη, κατασκευή, συντήρηση και χρηματοδότηση).

Εισηγηθήκαμε επίσης όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο παραχώρησης ολόκληρης ή μέρους της μεγάλης έκτασης και αξίας γης που κατέχει σήμερα η Αστυνομία στην Αγλαντζιά, σε ιδιώτη επενδυτή, ως αντάλλαγμα για ανέγερση του Κρατικού Διοικητικού Κέντρου σε περιοχή στα περίχωρα της Λευκωσίας, η οποία θα κριθεί κατάλληλη από την Αστυνομία. Η έκταση της γης που θα παραχωρηθεί θα καθοριστεί με βάση εκτιμήσεις του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, η εισήγησή μας θα πρέπει να υποβληθεί ως οριζόντια πολιτική, η οποία να μελετηθεί από τα καθ' ύλη αρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Συγκοινωνιών και Έργων και όχι ως επιμέρους πολιτική για τα κτίρια της Αστυνομίας.

(γ) Ενοικίαση γραφείων του Τμήματος Τροχαίας. Στις 15.4.2010 υπογράφηκε συμφωνία δεκαετούς ενοικίασης κτιρίου εντός της βιομηχανικής περιοχής Λατσιών για τις ανάγκες του Τμήματος Τροχαίας, έναντι συνολικού μηνιαίου ενοικίου ύψους €23.000, πλέον ποσού ύψους €2.368 για πέντε χρόνια ανά τριμηνία, ως απόσβεση των εξόδων μετατροπής του κτιρίου, σύμφωνα με τις ανάγκες του Τμήματος. Το ύψος του ενοικίου μειώθηκε στις 22.3.2013 σε €20.000 για την περίοδο 15.4.2013 – 14.4.2015. Σημειώνεται ότι το αρχικό ενοίκιο κρίθηκε ως υπερβολικό από την Επαρχιακή Επιτροπή Καθορισμού Ενοικίων, ωστόσο λόγω των αιτιάσεων που προβλήθηκαν από την Αστυνομία, η ενοικιάσή του θεωρήθηκε επιτακτική.

Από το σύνολο των ενοικιαζόμενων χώρων των 3.892 τ.μ., τα 1.850 τ.μ. αποτελούν χώρους στάθμευσης και αποθήκες, ενώ τα υπόλοιπα 2.042 αποτελούν γραφειακούς χώρους.

Στο Τμήμα Τροχαίας υπηρετούν συνολικά 139 άτομα, εκ των οποίων μόνο τα 43 άτομα απασχολούνται με διοικητικά/γραφειακά καθήκοντα ενώ το υπόλοιπο προσωπικό εργάζεται με το σύστημα βάρδιας ή/και εκτελεί τα καθήκοντά του εκτός κτιρίου. Συνεπώς, ο γραφειακός χώρος που ενοικιάζεται είναι δυσανάλογα μεγάλος σε σχέση με το προσωπικό που απασχολείται εντός των γραφείων.

Επιπρόσθετα, παρατηρήθηκε ότι ο ιδιοκτήτης, δεν εξασφάλισε τελική έγκριση του κτιρίου, ούτε ενσωματώθηκε στον τίτλο ιδιοκτησίας.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, βρίσκεται σε εξέλιξη διαπραγμάτευση με τον ιδιοκτήτη του κτιρίου για μείωση του ετήσιου ενοικίου. Μας πληροφόρησε επίσης ότι έγιναν όλες οι δέουσες ενέργειες για εξασφάλιση πιστοποιητικού τελικής έγκρισης και ότι το θέμα εκκρεμεί στον Δήμο Λατσιών.

Χώρος κράτησης απαγορευμένων μεταναστών στην Μενόγια (ΧΩΚΑΜ). Η πρώτη φάση της ανέγερσης του ΧΩΚΑΜ, με αναμενόμενο κόστος €9.850.000 πλέον ΦΠΑ, προωθήθηκε ως προσωρινή λύση στο μεγάλο πρόβλημα κράτησης λαθρομεταναστών. Οι εργασίες υλοποίησης άρχισαν τον Ιούλιο 2010 και παρόλο που ολοκληρώθηκαν τον Νοέμβριο του 2011, με συνολικό κόστος €11.200.000, τα κρατητήρια λειτούργησαν στις 28.1.2013. Σημειώνεται ότι, μετά από έγκριση των αναγκαίων πιστώσεων από την Βουλή των Αντιπροσώπων, προσλήφθηκαν και εκπαιδεύτηκαν, για τις ανάγκες του ΧΩΚΑΜ, 94 Ειδικοί Αστυφύλακες.

Η δεύτερη φάση του κτιρίου, με εκτιμώμενο κόστος €19.550.000, με την υλοποίηση της οποίας θα συμπληρωνόταν το έργο και θα καθίστατο εφικτή η μόνιμη λειτουργία του χώρου κράτησης λαθρομεταναστών, αναστάληκε λόγω μη έγκρισης των απαραίτητων πιστώσεων από τη Βουλή των

Αντιπροσώπων.

Όπως διαπιστώσαμε από μελέτη σχετικής αλληλογραφίας, εξακολουθούν να υπάρχουν εκκρεμότητες και να παρουσιάζονται προβλήματα που επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία του ΧΩΚΑΜ. Μεταξύ άλλων αναφερθήκαμε στην ανάγκη για κατασκευή διπλής περίφραξης, καθώς προκύπτει αυξημένος κίνδυνος απόδρασης και εισαγωγής διαφόρων αντικειμένων και ουσιών μέσα στο χώρο κράτησης. Επίσης αναφορά έγινε και σε προβλήματα ασφαλείας, όπως προβλήματα απασφάλισης ή/και κλειδώματος των θυρών τα οποία μπορούν να αποβούν μοιραία σε περίπτωση εκδήλωσης πυρκαγιάς ή και σεισμού.

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στο ΧΩΚΑΜ. Λόγω μη διάθεσης εγκριμένων κονδυλίων, κατά το 2012 και 2013, για πρόσληψη ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού για τις ανάγκες του Κέντρου, το ιατρείο του ΧΩΚΑΜ δεν λειτουργεί, με αποτέλεσμα να προκύψουν προβλήματα στην εφαρμογή του Περί Χώρου Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών Νόμου (Ν.83(Ι)/2011), σύμφωνα με τον οποίο οι αλλοδαποί κρατούμενοι πρέπει να τυγχάνουν προληπτικής ιατρικής εξέτασης πριν την εισδοχή τους στον χώρο κράτησης, για αποφυγή μετάδοσης μεταδοτικών ασθενειών, καθώς επίσης και με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αλλοδαπών κρατουμένων.

Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 21.1.2013 αποφασίστηκε όπως όλοι οι αλλοδαποί κρατούμενοι που βρίσκονται στα Αστυνομικά κρατητήρια τυγχάνουν προληπτικής ιατρικής εξέτασης στο ιατρείο των Κεντρικών Φυλακών, προτού μεταφερθούν στο ΧΩΚΑΜ, και όπως η εξυπηρέτηση των ασθενούντων αλλοδαπών κρατουμένων επί καθημερινής βάσης γίνεται από το Κέντρο Υγείας Κοφίνου και το Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας. Στην εν λόγω σύσκεψη τέθηκε σοβαρός προβληματισμός σχετικά με τους αλλοδαπούς που τυγχάνουν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όσον αφορά στην παρακολούθηση της εξέλιξης της υγείας τους, την ευθύνη παραχώρησης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης καθ' όλο το 24ώρο, καθώς και την χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής από μη εκπαιδευμένο και εξουσιοδοτημένο προσωπικό, η οποία, σύμφωνα με τον ιατρό των Κεντρικών Φυλακών, είναι παράτυπη και επικίνδυνη. Όπως αναφέρεται σε σημείωμα του Διοικητή της ΥΑΜ, ημερ.4.3.2013, οι πιο πάνω διευθετήσεις αύξησαν τον όγκο εργασίας του Γραφείου Μεταγωγών, με αποτέλεσμα ένας μεγάλος αριθμός αστυνομικού προσωπικού να απασχολείται με τη μεταφορά των κρατουμένων καθ' όλο το 24ώρο, με παράλληλη αύξηση του σχετικού κόστους.

Ο Αρχηγός Αστυνομίας, σε επιστολή του ημερ. 26.3.2013, προς τον Διοικητή της ΥΑΜ ζήτησε, μεταξύ άλλων, όπως ετοιμαστεί μελέτη με βάση την οποία να καταγράφονται τα λειτουργικά έξοδα για πρόσληψη ενός ιατρού και ενός νοσηλευτή, οι οποίοι να απασχολούνται αποκλειστικά στο χώρο κράτησης, καθώς και τα έξοδα που προκύπτουν σήμερα με τη συνεχή μεταφορά κρατουμένων, με σκοπό να διαπιστωθεί η οικονομικότερη λύση.

Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τα αποτελέσματα της εν λόγω μελέτης.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως στην παρουσία του Υπουργού Υγείας, συμφωνήθηκε όπως σε αρχικό στάδιο, λόγω έλλειψης ιατρικού προσωπικού, διευθετηθεί η κάλυψη του ΧΩΚΑΜ με νοσηλευτικό προσωπικό τρεις φορές την εβδομάδα και με ιατρό μία φορά την εβδομάδα. Περαιτέρω, συμφωνήθηκε όπως το Υπουργείο Υγείας προβεί στις αναγκαίες ρυθμίσεις για εξεύρεση του αναγκαίου νοσηλευτικού και ιατρικού προσωπικού, σύμφωνα με την αρχική συμφωνία των δύο Υπουργών, δηλαδή να υπάρχει καθημερινά ένας νοσοκόμος μέχρι το μεσημέρι και ιατρός δύο με τρεις φορές την εβδομάδα.

Κόστος σίτισης κρατουμένων στο ΧΩΚΑΜ. Για τη προμήθεια σίτισης μαγειρεμένου φαγητού κατακυρώθηκε, στις 24.1.2013, προσφορά έναντι ποσού ύψους €1.729.162 (συμπ. ΦΠΑ) για δύο έτη, με το μηνιαίο κόστος να ανέρχεται στα €72.048. Η υπογραφή της σχετικής σύμβασης ακόμη εκκρεμεί, καθώς αναμένεται η εκδίκαση προσφυγής στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Η λειτουργία του ΧΩΚΑΜ ξεκίνησε στις 28.1.2013 και λόγω της άμεσης ανάγκης για κάλυψη της σίτισης, διευθετήθηκε η προμήθεια του φαγητού από τις Κεντρικές Φυλακές, καθώς και η αγορά υπηρεσιών για μεταφορά του φαγητού, δυο φορές την ημέρα, με ειδικά διαμορφωμένο όχημα. Το μηνιαίο κόστος σίτισης

που καταβλήθηκε για τους μήνες Μάρτιο, Απρίλιο και Μάιο του 2013 ανήλθε σε €23.793, €23.886 και €22.903, αντίστοιχα.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω η προμήθεια φαγητού από τις Κεντρικές Φυλακές είναι οικονομικά πιο συμφέρουσα και εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο συνέχισης της κάλυψης των αναγκών σίτισης του ΧΩΚΑΜ με τον πιο πάνω τρόπο.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, παρόλο που η διευθέτηση με προσφορά φαίνεται να μην είναι συμφέρουσα, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σημαντικοί παράγοντες αύξησης του κόστους της προσφοράς, που δεν περιλαμβάνονται στην προμήθεια φαγητού από τις Κεντρικές Φυλακές, όπως το κόστος παραγωγής, μεταφοράς και διανομής του φαγητού, καθώς και το κόστος καθαριότητας. Ανέφερε επίσης ότι έχουν ληφθεί υπόψη και οι αντιδράσεις των μεταναστών σε σχέση με την επάρκεια του φαγητού και ότι αυτό σερβιριζόταν κρύο.

Εξειδικευμένα μέλη. Η πρόσληψη εξειδικευμένων μελών στην Αστυνομία διενεργείται σύμφωνα με τον Κανονισμό αρ.10 των περί Αστυνομίας Γενικών Κανονισμών (ΚΔΠ 51/89), βάσει του οποίου ο Αρχηγός, με την έγκριση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, μπορεί να διορίσει σε βαθμό μέχρι Ανώτερου Υπαστυνόμου, για εκτέλεση ειδικών καθηκόντων σε εξειδικευμένη υπηρεσία, πρόσωπο το οποίο κατέχει πτυχίο ή δίπλωμα πανεπιστημίου ή άλλο ισοδύναμο προσόν, συναφές προς τα ειδικά καθήκοντα, νοουμένου ότι στους άμεσα προηγούμενους βαθμούς δεν υπηρετεί κατάλληλα προσοντούχο μέλος της Δύναμης.

Σημειώνεται ότι, οι θέσεις των εξειδικευμένων αποτελούν ξεχωριστό πυλώνα στο οργανόγραμμα της Αστυνομίας. Μέχρι το 2006 (ΚΔΠ 191/2006), τα εν λόγω μέλη προσλαμβάνονταν κυρίως είτε στην Κλίμακα Λοχία Α8, είτε στις συνδυασμένες κλίμακες Υπαστυνόμου Α9-10-12, χωρίς να προνοείται οποιαδήποτε μελλοντική προαγωγή ή αλλαγή κλίμακας στο Σχέδιο Υπηρεσίας τους. Ύστερα από Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, εκδόθηκαν οι περί Αστυνομίας (Προαγωγές Εξειδικευμένων Μελών) Κανονισμοί του 2006, σύμφωνα με τους οποίους, τα εξειδικευμένα μέλη προάγονται σε ανώτερους βαθμούς, νοουμένου ότι συμπληρώνουν συγκεκριμένα χρόνια υπηρεσίας στην προηγούμενη θέση και δεν τους έχει επιβληθεί ποινή μεγαλύτερη της αυστηρής επίπληξης για πειθαρχικό αδίκημα.

Σύμφωνα με στοιχεία της Αστυνομίας, στις 29.5.2013, υπηρετούσαν στην Αστυνομία 86 εξειδικευμένα μέλη, τα οποία προσλήφθηκαν για συγκεκριμένες θέσεις με εξειδικευμένα προσόντα. Παρατηρήθηκε ότι ορισμένα από τα εξειδικευμένα μέλη δεν βρίσκονται τοποθετημένα σε θέσεις που έχουν σχέση με την ειδικότητά τους, αλλά κατέχουν άλλες οργανικές θέσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να πληρωθούν και από τα υπόλοιπα μέλη της Αστυνομίας.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου εξέφρασε την άποψη ότι, με την έκδοση της ΚΔΠ 191/2006, ο νομοθέτης δεν ρύθμισε τα καθήκοντα εξειδικευμένων μελών, ώστε αυτά να υπηρετούν όπου η Αστυνομία κρίνει αναγκαίο για την καλύτερη υλοποίησή τους και ότι, συνεπεία αυτής της ρύθμισης, δεν είναι δυνατό τα εξειδικευμένα μέλη να εκτελούν τα καθήκοντα που καθορίστηκαν κατά την προκήρυξη της θέσης τους.

Ενοικίαση κτιρίου για τις ανάγκες της Αστυνομικής Διεύθυνσης Επαρχίας (ΑΔΕ) Λευκωσίας. Παρατηρήθηκε ότι η τελική έγκριση του κτιρίου δόθηκε μέσα σε ένα μήνα από την πολεοδομική έγκριση για αλλαγή χρήσης, διάστημα που ενδεχομένως να μην παρείχε κατά την άποψή μας, τον απαιτούμενο χρόνο για την υλοποίηση όλων των αλλαγών βάσει των όρων που έθεσαν τα διάφορα Τμήματα, ενώ επιπρόσθετα δεν εξασφαλίστηκε καλυπτική τελική έγκριση του κτιρίου για τις αλλαγές στις διαρρυθμίσεις του κτιρίου που προέκυψαν από τη μεταστέγηση άλλων τμημάτων. Παρατηρήθηκε επίσης ότι, δεν συμπεριλήφθηκε στα σχέδια που είχαν υποβληθεί στο Δήμο Στροβόλου, για αλλαγή της άδειας χρήσης, η μεταλλική κατασκευή μέρους του μεσοπατώματος, με αποτέλεσμα αυτή να μην καλύπτεται από άδεια και επομένως να συνιστά παράνομη επέμβαση επί του κτιρίου.

Ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε κατά πόσο το κτίριο έχει επιθεωρηθεί, μετά τις επεκτάσεις που έχουν γίνει, από τα διάφορα τμήματα/Υπηρεσίες και άλλες αρμόδιες Αρχές, οι οποίες να βεβαιώνουν ότι το κτίριο παρέχει ασφάλεια στο προσωπικό που εργάζεται και στο κοινό που το επισκέπτεται.

Επίσης, στο κτίριο δεν τοποθετήθηκε ανελκυστήρας για διευκόλυνση πρόσβασης/διακίνησης αναπήρων, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του ιδιοκτήτη για συμμόρφωση με τους περί Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικούς) Κανονισμούς του 1999 (Κ.Δ.Π. 86/99) και όπως απαιτήθηκε σε επιστολή του Τμήματος Δημοσίων Έργων ημερ. 18.10.2006.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι αναμένεται η ολοκλήρωση, από τον αρχιτέκτονα, μελέτης για κάποιες αλλαγές που έγιναν στο κτίριο και για την τοποθέτηση ανελκυστήρα, βάσει της οποίας θα υποβληθεί, από τον ιδιοκτήτη, αίτηση στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, για έκδοση νέας πολεοδομικής άδειας.

Όπως έχουμε πληροφορηθεί, εκκρεμεί προς εκδίκαση αγωγή κατά της Δημοκρατίας από μέλος της Αστυνομίας σε σχέση με τραυματισμό του από πτώση μέρους του ψευδοτάβανου στο ισόγειο του κτιρίου. Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για τα πορίσματα της έρευνας που έγινε αναφορικά με το πιο πάνω περιστατικό, αν καταλογίζονται - και σε ποιους - ευθύνες για το συμβάν, καθώς και για τα μέτρα που έχουν ληφθεί για αποτροπή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον.

Δημόσιοι Πλειστηριασμοί. Διαπιστώθηκαν αδυναμίες και ελλείψεις στη διαδικασία που ακολουθείται για τους δημόσιους πλειστηριασμούς που διενεργούνται, όπως στις διαδικασίες που ακολουθούνται για τις εκτιμήσεις αντικειμένων προς πώληση, με αποτέλεσμα σε μερικές περιπτώσεις να εξάγεται χαμηλότερος μέσος όρος εκτιμημένης αξίας του αντικείμενου, με κίνδυνο απώλειας εσόδων, τη διαδικασία έκδοσης (βεβαιώσεων) αποδείξεων εισπράξεων και τήρησης των στοιχείων προς αποφυγή του κινδύνου λαθών ή αντικατάστασης/απώλειάς τους και πώλησης του αντικείμενου χωρίς αυτό να καταχωριστεί στην κατάσταση της δημοπρασίας. Επίσης διαπιστώθηκε η αποδοχή, από τις Αστυνομικές Διευθύνσεις, μη φορολογικού τιμολογίου από τους δημοπράτες.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, δόθηκαν οδηγίες, ώστε να καταχωρίζεται χειρόγραφα αύξων αριθμός της απόδειξης που να συνάδει με τον κατάλογο αντικειμένων ΑΣΤ 229 και τήρηση των οδηγιών της Γενικής Λογίστριας αναφορικά με την έκδοση φορολογικών τιμολογίων.

Λανθασμένες κλήσεις συστημάτων συναγερμού. Η Αστυνομική Δύναμη ανταποκρίνεται σε κάθε κλήση που λαμβάνει για διερεύνηση πιθανής διάπραξης ποινικού αδικήματος, ωστόσο σε μερικές περιπτώσεις διαπιστώνεται ότι η κλήση που λήφθηκε ήταν λανθασμένη. Παρατηρήθηκε ότι, στις περιπτώσεις όπου η λανθασμένη κλήση αφορούσε υποστατικό συνδεδεμένο με τη Αστυνομία, επιβάλλεται χρέωση, υπό μορφή τέλους λανθασμένης κλήσης, ύψους €77 ενώ στις περιπτώσεις όπου το υποστατικό ήταν συνδεδεμένο με ιδιωτική εταιρεία φρούρησης δεν επιβάλλεται οποιαδήποτε χρέωση. Εκφράσαμε την άποψη ότι, με τον τρόπο αυτό προκύπτει άνιση μεταχείριση των πολιτών και εισηγηθήκαμε όπως, ετοιμαστούν σχετικοί Κανονισμοί, οι οποίοι να προνοούν την επιβολή χρέωσης για λανθασμένες κλήσεις σε όλες τις περιπτώσεις.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι προωθείται η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος αναγνώρισης συναγερμών, ο οποίος αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2013 και θα είναι δυνατό να εξυπηρετούνται οι ανάγκες των συνδρομητών, να γίνεται καλύτερος έλεγχος των κλήσεων και να υπάρχει άμεση ανταπόκριση. Επιπρόσθετα μελετάται το ενδεχόμενο κατάργησης του χρηματικού ποσού των €77 για λανθασμένες κλήσεις.

Γραμμή του Πολίτη (1460). Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενη Έκθεσή μας, τα παράπονα/καταγγελίες που λαμβάνονται τηλεφωνικά μέσω της γραμμής του πολίτη δεν καταγράφονται επίσημα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να τεκμηριωθεί εάν, αφενός, έχουν καταγραφεί όλα τα περιστατικά και αφετέρου εάν η Αστυνομία έχει προβεί σε οποιεσδήποτε ενέργειες για διερεύνησή τους. Όπως πληροφορηθήκαμε αναμένεται να τεθεί σύντομα σε εφαρμογή η μηχανογράφηση της διαδικασίας που θα έχει ως αποτέλεσμα την επίλυση των πιο πάνω.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι το ηλεκτρονικό πρόγραμμα τέθηκε σε εφαρμογή και καταγράφει τις κλήσεις που δέχεται η Γραμμή του Πολίτη, με στόχο τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του πολίτη στον μέγιστο βαθμό.

Προαφυπηρετική άδεια μελών Αστυνομίας. Το ανώτατο όριο συσσώρευσης αδειών από τα μέλη της Δύναμης καθορίστηκε από τους περί Αστυνομίας (Γενικούς) Κανονισμούς του 2004 (Κ.Δ.Π. 213/2004) σε 100 και 83 ημέρες, σε περίπτωση εξαήμερης και πενθήμερης εβδομάδας εργασίας, αντίστοιχα. Λόγω συσσώρευσης άδειας πριν την έναρξη ισχύος των πιο πάνω Κανονισμών, εξακολουθεί να παρατηρείται το φαινόμενο μέλη της Αστυνομίας να αποχωρούν από την υπηρεσία ένα μέχρι δύο χρόνια πριν από την ημερομηνία αφυπηρέτησής τους. Όπως επισημάναμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η μεγάλη συσσώρευση άδειας κατά την αφυπηρέτηση κάποιου μέλους, η οποία κερδήθηκε όταν το μέλος υπηρετούσε σε χαμηλότερες βαθμίδες, οδηγεί στην αύξηση των δαπανών, επειδή η πληρωμή της γίνεται με βάση τον τελευταίο μισθό.

Κατά τα έτη 2008 – 2012 καταβλήθηκε συνολική αποζημίωση ύψους €14,47 εκ. σε μέλη που βρίσκονταν με προαφυπηρετική άδεια, από τα οποία τα €3,3 εκ. αφορούσαν στο 2012 .

Το 2010 παρατηρήθηκε μείωση στη δαπάνη ύψους €1,56 εκ. ή 45,6% που οφείλεται, όπως αναφέραμε και σε προηγούμενη Έκθεση μας, στην επέκταση του ορίου ηλικίας υποχρεωτικής αφυπηρέτησης των μελών που έχουν βαθμό υπαστυνόμου ή ανώτερο αυτού και των μελών που έχουν βαθμό όχι ανώτερο του λοχία, από την ηλικία των 60 και 55 ετών, αντίστοιχα, στην ηλικία των 61 και 60 ετών, αντίστοιχα, βάσει του περί Συντάξεων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2010 (Ν37(Ι)/2010). Σημειώνεται ότι για τα μέλη που έχουν βαθμό όχι ανώτερο του λοχία, η τροποποίηση εφαρμόζεται σταδιακά, και έτυχε πλήρους εφαρμογής από τις 11.3.2013. Κατά το 2012 η δαπάνη παρουσίασε αύξηση ύψους €1,2 εκ. ή 36%.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται για παραχώρηση της προαφυπηρετικής άδειας, το πρόβλημα δεν μπορεί να επιλυθεί άμεσα, καθότι πρόκειται για άδειες που έχουν συγκεντρωθεί πριν την έκδοση της ΚΔΠ 213/2004 και η παραχώρηση των αδειών αυτών είναι δύσκολη, λόγω της έλλειψης προσωπικού και της αναστολής πλήρωσης των κενών θέσεων. Παρόλα αυτά, εκεί που υπάρχει δυνατότητα, παρέχεται η ευχέρεια στα μέλη να λαμβάνουν τη συσσωρευμένη τους άδεια.

Μηχανογράφηση Αποθηκών. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Υλικών και Εφοδίων, με επιστολή της ημερ. 14.9.2011, προς τους Αστυνομικούς Διευθυντές/Διοικητές, έδωσε οδηγίες για καταχώριση, στο πιο πάνω σύστημα, όλης της κυβερνητικής περιουσίας που βρίσκεται υπό την ευθύνη τους, καθώς και αντιπαραβολή των καταχωρίσεων με τα χειρόγραφα κατάστιχα, η ολοκλήρωση της οποίας ακόμη εκκρεμεί.

Το θέμα της καθυστέρησης ολοκλήρωσης της μηχανογράφησης αποθηκών εγέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, ωστόσο παραμένει σε εκκρεμότητα. Η παράλληλη χρήση του μηχανογραφικού και του χειρόγραφου συστήματος αποθήκης, συνεπάγεται αυξημένο λειτουργικό κόστος, είναι χρονοβόρα και απασχολεί προσωπικό που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για κάλυψη άλλων αναγκών της Αστυνομίας. Εισηγηθήκαμε, όπως τροχοδρομηθούν τάχιστα οι αναγκαίες διαδικασίες ολοκλήρωσης και τελικής έγκρισης του μηχανογραφικού συστήματος από τη Γενική Λογίστρια.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, η μηχανογράφηση των αποθηκών συνεχίζεται με την καταχώριση να έχει ολοκληρωθεί σε 14 από τις 26 Υπηρεσίες, Τμήματα και Μονάδες της Αστυνομίας. Ανέφερε επίσης ότι, υπάρχουν Τμήματα όπου καθυστερεί η συμπλήρωση των καταχωρίσεων, καθότι αναμένονται να δημιουργηθούν κωδικοί για διάφορα υλικά ή αντικείμενα και δόθηκαν οδηγίες όπως οι καταχωρίσεις ολοκληρωθούν πριν το τέλος του 2013.

Αποθήκη οπλισμού και πυρομαχικών της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λάρινακας. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, λόγω έλλειψης επαρκούς αποθηκευτικού χώρου, ο οπλισμός και τα πυρομαχικά δεν είναι κατάλληλα τακτοποιημένα, ούτε και υπάρχει εύκολη πρόσβαση σε αυτά.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι ο παλαιός οπλισμός έχει αποσυρθεί και τα υπόλοιπα όπλα και πυρομαχικά τακτοποιήθηκαν σε μεταλλικά ράφια στην υφιστάμενη αποθήκη.

Αποθήκες Αστυνομικών Διευθύνσεων. Διαπιστώθηκε ότι σε μερικές περιπτώσεις οι χώροι των αποθηκών παρουσίαζαν προβλήματα υγρασίας, κακού εξαερισμού, στενότητας χώρου ή ήταν κατασκευασμένες από ακατάλληλα υλικά με τον κίνδυνο φθοράς/καταστροφής των αποθεμάτων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής, όπου διαπιστωθεί ότι οποιαδήποτε αποθήκη παρουσιάζει πρόβλημα, ενημερώνεται το Τμήμα Δημοσίων Έργων και η Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία για λήψη διορθωτικών μέτρων. Ανέφερε επίσης ότι, το Τμήμα Οικήσεως της Αστυνομίας θα δώσει οδηγίες για έλεγχο όλων των αποθηκών και εντοπισμό των προβλημάτων για προώθησή τους στις πιο πάνω Υπηρεσίες προς επίλυση.

Ακύρωση απαλλοτρίωσης γης στη Λάρνακα. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ιδιοκτήτρια τεμαχίου, το οποίο είχε απαλλοτριωθεί το 1957 για σκοπούς ανέγερσης αστυνομικών κατοικιών, διεκδίκησε και εξασφάλισε δικαστικώς την επιστροφή του τεμαχίου, ισχυριζόμενη ότι, μετά το 1974, αυτό δεν χρησιμοποιείτο για τους σκοπούς της απαλλοτρίωσης, αλλά για στέγαση άλλων Υπηρεσιών της Αστυνομίας.

Στις 19.7.2011 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στα γραφεία της Νομικής Υπηρεσίας αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, στην οποία εξετάστηκαν εναλλακτικές λύσεις για επίλυση του προβλήματος και αποφασίστηκε όπως προωθηθεί νέα διαδικασία απαλλοτρίωσης για το υπό αναφορά τεμάχιο, με την καταβολή του ποσού που θα καθοριστεί από το Τμήμα Κτηματολογίου ως αγοραία τιμή του τεμαχίου. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, το οποίο χειρίζεται το θέμα σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία, με επιστολή του ημερ. 5.10.2011, ζήτησε από το Υπουργείο Οικονομικών έγκριση για εκ νέου απαλλοτρίωση του τεμαχίου η οποία ωστόσο εκκρεμεί.

Η ιδιοκτήτρια του τεμαχίου έχει καταχωρίσει νέα αγωγή ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας, με την οποία απαιτεί όπως της επιστραφεί η ακίνητη περιουσία και εκδοθεί ο τίτλος ιδιοκτησίας ή της παραχωρηθούν αποζημιώσεις ισόποσες της αξίας του ακινήτου, πλέον τόκοι και έξοδα, η εκδίκαση της οποίας εκκρεμεί.

Εξώδικη ρύθμιση αδικημάτων. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, με σκοπό τη μείωση των δικαστικών υποθέσεων και, κατ' επέκταση, των δικαστικών ενταλμάτων, εισηγηθήκαμε προ πολλών ετών την εξώδικη ρύθμιση μεγάλου αριθμού τροχαίων αδικημάτων. Για το σκοπό αυτό ψηφίστηκε ο Νόμος 47(I)/97, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή από 1.7.1997. Λαμβάνοντας υπόψη την εξοικονόμηση που επιτυγχάνεται με την εξώδικη ρύθμιση τροχαίων αδικημάτων, η εξώδικη ρύθμιση, κατόπιν εισήγησης της Υπηρεσίας μας, επεκτάθηκε, με την έκδοση Διαταγμάτων από το Υπουργικό Συμβούλιο, και σε άλλες παραβάσεις. Με βάση τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου εκδόθηκαν κατά το 2012 από την Αστυνομία 242.252 εξώδικα εντάλματα, σε σύγκριση με 207.066 το 2011 και επιβλήθηκε συνολικό ποσό προστίμων ύψους περίπου €15,86 εκ. (€13,76 εκ. το 2011). Επιπρόσθετα, κατά το 2012, δόθηκαν 5.149 γραπτές παρατηρήσεις (2011: 37.367) (έντυπο Αστ.186Α), σύμφωνα με την Αστυνομική Διάταξη αρ. 2/19.

Από τα εντάλματα αυτά, κατά το 2012 τακτοποιήθηκαν 204.192 και εισπράχθηκε το συνολικό ποσό των €12.957.776. Για τα υπόλοιπα εντάλματα ασκήθηκε ποινική δίωξη.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι η προσπάθεια για μείωση των δικαστικών υποθέσεων και των δικαστικών ενταλμάτων συνεχίζεται, με την διερεύνηση των αδικημάτων τα οποία μπορούν να ρυθμίζονται εξωδίκως. Εκτός από τα τροχαία αδικήματα, πολλά από τα οποία ρυθμίζονται εξωδίκως και για τα οποία γίνεται προσπάθεια να ενταχθούν πρόσθετες τροχαίες παραβάσεις στις διατάξεις των εξωδίκων ρυθμίσεων, μελετάται η ένταξη και άλλων αδικημάτων, η διάπραξη των οποίων βεβαιώνεται με σαφήνεια, δηλαδή δεν απαιτούνται άλλες εξετάσεις εκτός από τη μαρτυρία του μέλους της Αστυνομίας, όπως είναι αδικήματα που προκύπτουν από την χρήση υποστατικού ή που υπερβαίνουν τα προκαθορισμένα επιτρεπτά όρια ήχου.

Πληρωμή εξώδικων καταγγελιών. Με τον περί Εξωδίκου Ρυθμίσεως Αδικημάτων (Τροποποιητικό) Νόμο του 2010 (Ν127(I)/2010), παρέχεται η δυνατότητα πληρωμής εξώδικων προστίμων για τροχαίες παραβάσεις μέσω διαδικτύου, καθώς και σε οποιαδήποτε εμπορική τράπεζα και συνεργατικό πιστωτικό ίδρυμα στην Κύπρο που έχει συμβληθεί με τον πάροχο πληρωμών, ενώ από 14.3.2011, τα πιο πάνω εξώδικα έπαυσαν να είναι πληρωτέα στους Αστυνομικούς Σταθμούς. Σύμφωνα με στοιχεία που εξήχθησαν από το Ηλεκτρονικό Σύστημα Έκδοσης και Διαχείρισης Εξώδικων Καταγγελιών Τροχαίας (Η.Σ.Ε.Δ.Ε.Κ.Τ.), για την περίοδο 1.1.2012 – 31.12.2012, πληρώθηκαν μέσω διαδικτύου 206.962 εξώδικα, συνολικού ποσού €12.849.465.

Εισηγηθήκαμε όπως διενεργείται μηνιαία συμφιλίωση των στοιχείων που εξάγονται από το σύστημα, με τις μηνιαίες εισπράξεις που καταχωρίζονται από τον πάροχο πληρωμής, για άμεσο εντοπισμό και διερεύνηση τυχόν διαφορών.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής, θα εξεταστεί ο τρόπος υλοποίησης της εισήγησής μας, ώστε να διενεργείται μηνιαία συμφιλίωση των στοιχείων που εξάγονται από το σύστημα με τις μηνιαίες εισπράξεις.

Αστυνομικές εκθέσεις για υποθέσεις που αφορούν οδικά τροχαία δυστυχήματα/ατυχήματα. Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρείται καθυστέρηση στην ετοιμασία αστυνομικών εκθέσεων για τροχαία δυστυχήματα και εισηγηθήκαμε όπως ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την ετοιμασία τους στα χρονικά πλαίσια που καθορίζονται στην Αστυνομική Διάταξη 3/4 «Διερεύνηση Εγκλημάτων/Αδικημάτων».

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, μετά την επισήμανσή μας, ο χρόνος ανταπόκρισης στην προετοιμασία των αστυνομικών εκθέσεων έχει βελτιωθεί σημαντικά με την εφαρμογή συστήματος ελέγχου, έστω και αν η ετοιμασία, σε κάποιες περιπτώσεις, υπερβαίνει τα χρονικά πλαίσια που καθορίζονται στην Αστυνομική Διάταξη.

Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών (Υ.ΚΑ.Ν.).

(α) Χημικές αναλύσεις. Στις περιπτώσεις κατάσχεσης ουσιών που αποτελούν τεκμήρια σε υποθέσεις ναρκωτικών απαραίτητη προϋπόθεση για προώθηση της υπόθεσης στο Δικαστήριο είναι η πιστοποίηση, κατόπιν ανάλυσης από το Γενικό Χημείο του Κράτους, ότι το τεκμήριο είναι απαγορευμένη ουσία/ναρκωτικό καθώς και ο καθορισμός του είδους του. Παρατηρήσαμε και πάλι, ότι τα αποτελέσματα των αναλύσεων για τα δείγματα που αποστέλλονται στο Γενικό Χημείο του Κράτους εξακολουθούν να λαμβάνονται με μεγάλη καθυστέρηση, σε ορισμένες περιπτώσεις πέραν του έτους, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα στην έγκαιρη προώθηση των υποθέσεων για εκδίκαση.

Για απάμβλυνση του προβλήματος, αγοράστηκαν ζυγαριές για ακριβείς μετρήσεις, ούτως ώστε ποσότητες ξηρής φυτικής ύλης, κάτω των 30γρ., που αφορούν υποθέσεις όπου οι κατηγορούμενοι είναι χρήστες και υπάρχει παραδοχή, να εξετάζονται από μέλη της ΥΚΑΝ, τα οποία εκπαιδεύτηκαν για τον σκοπό αυτό από το Κρατικό Χημείο.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή, εκκρεμούν στο Γενικό Χημείο του Κράτους, μόνο 443 υποθέσεις που αφορούν στο τρέχον έτος.

Συμμετοχή σε προγράμματα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

(α) Ταμεία Αλληλεγγύης. Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα για την αλληλεγγύη και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων. Στα πλαίσια συγχρηματοδότησης, από το πιο πάνω Ταμείο, υπογράφηκαν συμβάσεις για τέσσερα ετήσια προγράμματα (2009 – 2012) που αφορούν στην προμήθεια δυο ελικοπτέρων μεσαίου μεγέθους, την ανέγερση της Α΄ Φάσης του κτιρίου Διακίνησης Λαθρομεταναστών Μενόγειας και την αγορά πέντε σκαφών μεσαίου μεγέθους.

Το σύνολο των εγκριμένων επιλέξιμων προϋπολογισμών για τα ετήσια προγράμματα 2009-2012 ανήλθε σε €33.125.629, το ποσό της χρηματοδότησης που εγκρίθηκε ανήλθε σε €12.877.787 και μέχρι την 31.12.2012 διενεργήθηκαν δαπάνες συνολικού ύψους € 25.985.459, επί συνόλου επιλέξιμων δαπανών €33.038.009.

Για τα πιο πάνω προγράμματα λήφθηκε, μέχρι την 31.12.2012, χρηματοδότηση ύψους €2.911.689 και αναμένεται η είσπραξη του υπόλοιπου εγκεκριμένου ποσού των €9.966.097 μέχρι το τέλος του 2016.

Διαπιστώθηκε ότι το ποσοστό χρηματοδότησης που θα επωφεληθεί η Κύπρος για την πιο πάνω κατηγορία προγραμμάτων ανέρχεται σε 38,88% ενώ βάσει των Κανονισμών των προγραμμάτων αυτών, η μέγιστη χρηματοδότηση που παραχωρείται για εξοπλισμό και έργα υποδομής ανέρχεται στο 75%. Ο λόγος που η χρηματοδότηση, ως ποσοστό συνεισφοράς, είναι χαμηλότερη του μέγιστου επιτρεπτού ποσοστού, είναι ότι η

Κύπρος συμπεριέλαβε έργα μεγάλης αξίας, ο προϋπολογισμός των οποίων ήταν μεγαλύτερος του συνολικού ποσού χρηματοδότησης που εγκρίθηκε για την Κύπρο.

Ταμείο Επιστροφών. Οι δράσεις των προγραμμάτων του Ταμείου Επιστροφών υλοποιούνται συνήθως από την ΥΑΜ, με μέγιστο ποσό ανάκτησης το 75% των δαπανών τους. Στα πλαίσια των χρηματοδοτήσεων του πιο πάνω Ταμείου εγκρίθηκαν συνολικά τέσσερα προγράμματα. Το σύνολο των εγκριμένων προϋπολογισμών των προγραμμάτων αυτών ανήλθε σε €1.807.699, το ποσό της χρηματοδότησης που εγκρίθηκε ανήλθε σε €1.355.774 και μέχρι την 31.12.2012 διενεργήθηκαν δαπάνες συνολικού ύψους €367.354, επί συνόλου επιλέξιμων δαπανών €1.667.358. Για τα προγράμματα 2009 – 2012 δεν έγινε καμία ανάκτηση εξόδων μέχρι την 31.12.2012 και αναμένεται η είσπραξη του ποσού των €1.355.774 μέχρι το τέλος του 2013.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι στις 27.2.2013 ανακτήθηκε ποσό ύψους €41.378 και ότι αναμένεται να ανακτηθεί ολόκληρο το ποσό της χρηματοδότησης.

Ταμείο ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών. Από το πιο πάνω Ταμείο εγκρίθηκε ένα πρόγραμμα για το 2011, το οποίο αφορούσε στη λήψη μέτρων για την καλύτερη ενημέρωση των υπηκόων τρίτων χωρών σχετικά με τους οδικούς κανόνες στην Κύπρο. Η πιο πάνω δράση υλοποιήθηκε σε συνεργασία με ιδιωτική εταιρεία.

Το σύνολο του εγκριμένου προϋπολογισμού του προγράμματος ανήλθε σε €100.000, εκ του οποίου η συμμετοχή της Αστυνομίας ανήλθε σε €14.000 και το εγκεκριμένο ποσό χρηματοδότησης σε €10.500.

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε και η συγχρηματοδότηση εκταμιεύθηκε πλήρως.

(β) Ανταγωνιστικά Χρηματοδοτικά Προγράμματα. Κάτω από την πιο πάνω κατηγορία εγκρίθηκαν επτά προγράμματα με σύνολο εγκριμένων επιλέξιμων προϋπολογισμών €1.481.900 και συνολικό ποσό εγκεκριμένης χρηματοδότησης ύψους €1.159.212. Μέχρι την 31.12.2012 διενεργήθηκαν δαπάνες συνολικού ύψους €1.470.902 επί συνόλου επιλέξιμων δαπανών €1.481.900. Το σύνολο της χρηματοδότησης που εκταμιεύθηκε μέχρι την 31.12.2012 ανήλθε σε €841.259, και αναμένεται η είσπραξη του υπόλοιπου εγκριμένου ποσού των €317.954 μέχρι το τέλος του 2014.

Το εγκεκριμένο ποσοστό χρηματοδότησης για τα πιο πάνω προγράμματα ανέρχεται σε 78,19%. Σημειώνεται ότι, βάσει των κανονισμών χρηματοδότησης για το κάθε είδος προγράμματος στην κατηγορία αυτή, η μέγιστη χρηματοδότηση που παραχωρείται κυμαίνεται μεταξύ 70% - 100%.

(γ) Διαρθρωτικά Ταμεία – Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδας- Κύπρου. Κατά την 31.12.2012 υπήρχαν σε ισχύ πέντε προγράμματα τα οποία αφορούν στη διασυνοριακή συνεργασία σε θέματα θαλάσσιας επιτήρησης, θαλάσσιων υποδομών, αναβάθμιση υποδομών και ασφάλειας. Το σύνολο των εγκριμένων επιλέξιμων προϋπολογισμών για τα πέντε προγράμματα ανήλθε σε €3.892.123 και το ποσό της εγκεκριμένης χρηματοδότησης σε €3.113.698. Μέχρι την 31.12.2012 διενεργήθηκαν δαπάνες συνολικού ύψους €2.523.024 επί συνόλου επιλέξιμων δαπανών €3.716.188, εκταμιεύθηκε χρηματοδότηση ύψους €390.200 και αναμένεται η είσπραξη του υπόλοιπου εγκριμένου ποσού των €2.582.750 μέχρι τις 30.6.2014.

Το μέγιστο επιτρεπτό ποσοστό χρηματοδότησης, βάσει των κανονισμών για την πιο πάνω κατηγορία προγραμμάτων, ανέρχεται σε 80%.

Φωτισμός, Θέρμανση και Καύσιμα. Σε αρκετές περιπτώσεις οι μηνιαίοι λογαριασμοί της ΑΗΚ για τις Αστυνομικές Διευθύνσεις Λεμεσού, Αμμοχώστου και Πάφου συμπεριλαμβάνουν, πέραν της κανονικής χρέωσης για κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος, επιπλέον χρέωση μέγιστης ζήτησης KVA (Κιλοβολταμπέρ Μέγιστης Ζήτησης), η οποία κατά μέσο όρο κυμαίνεται στο 17%, 24,8% και 17,8%, αντίστοιχα, της συνολικής χρέωσης και επαναλάβουμε την εισήγησή μας όπως ληφθούν κατάλληλα μέτρα για καλύτερη διαχείριση του φορτίου ηλεκτρικού ρεύματος των Αστυνομικών Διευθύνσεων.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το Αρχηγείο Αστυνομίας, σε συνεργασία με το Τμήμα Δημοσίων Έργων και το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικής Υπηρεσιών, ετοιμάζει μελέτη με σκοπό να εντοπιστούν τα κτίρια στα οποία θα μπορούσαν να εγκατασταθούν φωτοβολταϊκά συστήματα.

Εφαρμογή του περί Προστασίας της Υγείας (Έλεγχος του Καπνίσματος) Τροποποιητικού Νόμου του 2009. Σύμφωνα με τον περί Προστασίας της Υγείας (Έλεγχος του Καπνίσματος) Νόμο του 2002, όπως αυτός τροποποιήθηκε με το Νόμο του 2009 (Ν.89(Ι)/2009), από την 1.1.2010, απαγορεύεται το κάπνισμα από οποιοδήποτε πρόσωπο σε χώρο απαγόρευσης του καπνίσματος, όπως καθορίζεται στη νομοθεσία, εξαιρουμένων των ανοιχτών εξωτερικών ή εσωτερικών του χώρων. Η ευθύνη βαρύνει, εκτός από τον καπνιστή, και το άτομο το οποίο έχει την ευθύνη του χώρου απαγόρευσης του καπνίσματος στον οποίο διαπιστώνεται η παράβαση, εκτός εάν αποδείξει ότι έλαβε όλα τα λογικά μέτρα που απαιτούνται για την αποτροπή του καπνίσματος στο χώρο.

Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Γραφείο Ανάλυσης και Στατιστικής του Τμήματος Α' του Αρχηγείου Αστυνομίας, κατά την περίοδο 1.1 – 31.12.2012, διεξήχθησαν συνολικά 43.185 έλεγχοι, από τους οποίους προέκυψαν συνολικά 5.094 καταγγελίες. Από τους πιο πάνω ελέγχους, οι 33.427 έλεγχοι αφορούν σε κέντρα/υποστατικά αναψυχής από τους οποίους προέκυψαν 3.926 καταγγελίες, διενεργήθηκαν δηλαδή κατά μέσο όρο περίπου 2.759 έλεγχοι κάθε μήνα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι λειτουργούν παγκύπρια περίπου 3.244 κέντρα/υποστατικά αναψυχής, προκύπτει ότι κατά μέσο όρο γίνεται λιγότερος από ένας έλεγχος σε κάθε κέντρο/υποστατικό τον μήνα.

Σύμφωνα με τον Αρχηγό Αστυνομίας, η αποτελεσματικότερη εφαρμογή της νομοθεσίας θα επιτευχθεί με τη συμπερίληψη πρόνοιας για ανάκληση της άδειας λειτουργίας υποστατικών που παραβιάζουν συστηματικά τη νομοθεσία, καθώς και με αύξηση του εξώδικου προστίμου που εκδίδεται στον ιδιοκτήτη/υπεύθυνο του υποστατικού, όπου διαπιστώνονται παραβάσεις, ούτως ώστε να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα διάπραξης του αδικήματος.

Προσφορές.

(α) Διαγωνισμός Δ.Ο. 102/2010 – Ανανέωση του Συμβολαίου Συντήρησης για το Παράκτιο Σύστημα Ραδιοεπικοινωνιών. Όπως αναφέρθηκε στην Έκθεσή μας για το 2011, το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ενέκρινε τον Σεπτέμβριο 2010 αίτημα της Αστυνομίας, για ανανέωση του συμβολαίου συντήρησης του συστήματος για ακόμα 5 χρόνια, με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με την κατασκευάστρια εταιρεία, που ήταν και η προμηθεύτρια του. Η εκτίμηση δαπάνης υπολογίστηκε από την Αστυνομία στις \$996.000 (€766.000). Σημειώνεται ότι ενώ το υφιστάμενο συμβόλαιο θεωρήθηκε – λανθασμένα κατά την άποψή μας – από την Αστυνομία ότι είχε λήξει τον Ιούλιο 2010, το αίτημα της Αστυνομίας για ανανέωση του υποβλήθηκε – με καθυστέρηση – τον Αύγουστο 2010. Η έκθεση αξιολόγησης υποβλήθηκε τον Απρίλιο 2011, με εισήγηση για ανάθεση της σύμβασης για 3 χρόνια, έναντι \$1.123.650.

Κατά την εξέταση του θέματος από το Συμβούλιο Προσφορών, η Υπηρεσία μας επεσήμανε – μεταξύ άλλων – ότι με βάση τις πρόνοιες της σύμβασης αγοράς και 6-ετούς συντήρησης του συστήματος, ο αγοραστής είχε το δικαίωμα ανανέωσης της σύμβασης συντήρησης για άλλα 5 χρόνια, με μέγιστο ποσοστό αύξησης στις τιμές του τελευταίου χρόνου της αρχικής σύμβασης συντήρησης, 2% τον χρόνο. Με βάση τις πιο πάνω πρόνοιες, το συνολικό ποσό της 3-ετούς σύμβασης συντήρησης θα έπρεπε να μην υπερβαίνει το ποσό των \$577.498, και να περιλαμβάνει όλο τον εξοπλισμό, αντί να ανέρχεται στο ποσό των \$1.123.650 που εισηγήτο η επιτροπή αξιολόγησης της Αστυνομίας.

Εν όψει των πιο πάνω, τον Απρίλιο 2011 πληροφορήσαμε τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου ότι, κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, ενδεικνυόταν η επαναδιαπραγμάτευση της πρότασης, στα πλαίσια των προνοιών της αρχικής συμφωνίας, υποδεικνύοντας ότι οι πρόνοιες της δεσμεύουν – ως προς την τιμή – τον Ανάδοχο. Με βάση τα πιο πάνω, το μέγιστο κόστος – για 5-ετές συμβόλαιο συντήρησης – θα ανερχόταν σε \$970.680.

Τον Απρίλιο 2011, το Συμβούλιο Προσφορών, αφού έλαβε υπόψη τις απόψεις/επισημάνσεις της Υπηρεσίας μας, αποφάσισε ότι δεν υφίσταται θέμα ανανέωσης της σύμβασης, εφόσον η αρχική σύμβαση παρέμενε σε ισχύ (μέχρι το 2018), και το μόνο που απέμενε ήταν να συμφωνηθεί το ποσοστό αύξησης, το οποίο μπορούσε να ανέλθει μέχρι το 2% τον χρόνο.

Στη συνέχεια, η Διεύθυνση Οικονομικών της Αστυνομίας υπέβαλε αίτημα στην Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ) για τροποποίηση της αρχικής σύμβασης συντήρησης, στη βάση – με κάποιες τροποποιήσεις – των όσων είχαν συμφωνηθεί με τον Ανάδοχο στα πλαίσια του διαγωνισμού με αρ. Δ.Ο. 102/2010 (για τον οποίο είχε ληφθεί η πιο πάνω απόφαση του Συμβουλίου Προσφορών), σε 3-ετή σύμβαση, έναντι του ποσού των \$1.134.800. Τον Οκτώβριο 2011, η ΤΕΑΑ απέρριψε την πιο πάνω εισήγηση και ζήτησε όπως η αρμόδια επιτροπή χειρισμού της σύμβασης, αποστείλει επιστολή στον Ανάδοχο για συνέχιση της συντήρησης βάσει του αρχικού συμβολαίου, καλώντας τον ταυτόχρονα σε διαπραγμάτευση για το ύψος του ποσοστού αύξησης (με ανώτατο όριο 2%) του κόστους συντήρησης του τελευταίου χρόνου.

Τον Δεκέμβριο 2011 η ΤΕΑΑ, αφού επανεξέτασε το θέμα της ανανέωσης/τροποποίησης της σύμβασης συντήρησης, εφόσον – στο μεταξύ – η προηγούμενη απόφαση της δεν είχε γίνει αποδεκτή από τον Ανάδοχο, αποφάσισε να εισηγηθεί στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) την έγκριση ανανέωσης του συμβολαίου συντήρησης, για 3 χρόνια, έναντι του συνολικού ποσού των \$1.134.800.

Τον Μάιο 2012 η ΚΕΑΑ, αποφάσισε να απορρίψει την εισήγηση της ΤΕΑΑ για τροποποίηση της υφιστάμενης σύμβασης, καθώς δεν είχε αφενός τεκμηριωθεί από την αναθέτουσα αρχή η αναγκαιότητα της αλλαγής και, αφετέρου επειδή έκρινε ότι η προτεινόμενη τροποποίηση δεν εξυπηρετούσε το δημόσιο συμφέρον.

Η Λιμενική Αστυνομία επανήλθε τον Ιούνιο 2012 με νέα εισήγηση, για την αναβάθμιση – αυτή τη φορά – του συστήματος και αύξηση της εμβέλειας του, έναντι του ποσού των €1.300.000.

Σε συσκέψεις που έγιναν τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο 2012 για εξέταση του θέματος, καθώς και των προβλημάτων στη λειτουργία του συστήματος, του οποίου η συντήρηση είχε διακοπεί τον Ιούλιο 2010 από τον Ανάδοχο, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως καθώς και το Υπουργείο Άμυνας, εισηγήθηκαν την αναβάθμιση του συστήματος, για την οποία είχε υποβληθεί από τον Δεκέμβριο 2010, σχετική πρόταση από την κατασκευάστρια εταιρεία. Κατά τις πιο πάνω συσκέψεις παρουσιάστηκε μελέτη με διάφορα εναλλακτικά σενάρια/επιλογές, από τεχνική επιτροπή στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Αστυνομίας, της Εθνικής Φρουράς και του Υπουργείου Άμυνας. Σύμφωνα με την πιο πάνω μελέτη, το κόστος επισκευής βλαβών για 5 χρόνια – χωρίς σύμβαση συντήρησης – υπολογίστηκε σε \$2.061.000, ενώ – εναλλακτικά – το κόστος 5-ετούς σύμβασης συντήρησης σε €1.892.000. Επίσης το κόστος αναβάθμισης και συντήρησης του συστήματος υπολογίστηκε σε \$3.254.000, ενώ η αγορά καινούργιου συστήματος εκτιμήθηκε ότι θα ανέλθει σε \$16.892.000 - \$32.061.000.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, εφόσον τα σενάρια της μελέτης αφορούσαν ανόμοιες λύσεις, θα έπρεπε – για να ληφθεί απόφαση – να τεθούν οι συγκεκριμένες απαιτήσεις για το αναβαθμισμένο σύστημα, καθώς και τα απαιτούμενα τεχνικά χαρακτηριστικά του, με σκοπό να ετοιμαστεί τεchnοοικονομική μελέτη και αναλυτική κοστολόγηση, ώστε να αξιολογηθούν τα πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα των επιλογών που παρέχονταν. Η Υπηρεσία μας επεσήμανε επίσης ότι, ανεξάρτητα με τα πιο πάνω, οι χειρισμοί της Αστυνομίας οδήγησαν στον τερματισμό της σύμβασης συντήρησης, αφήνοντας το δημόσιο εκτεθειμένο και απαλλάσσοντας τον Ανάδοχο από τις αυξανόμενες – όσο περνούσαν τα χρόνια – συμβατικές υποχρεώσεις του, για συντήρηση/υποστήριξη του συστήματος μέχρι το 2018. Υποδείξαμε τέλος ότι, μέρος των αναγκαστικών/απαιτούμενων αναβαθμίσεων λογισμικού, που προτεινόταν από την Αστυνομία, έναντι σημαντικού κόστους, περιλαμβανόταν στις υποχρεώσεις του Αναδόχου που απορρέουν από τις πρόνοιες της αρχικής συμφωνίας, εφόσον οι εν λόγω αναβαθμίσεις ήταν απαραίτητες για να είναι σε θέση να υποστηρίζει τη λειτουργία του λογισμικού για 15 χρόνια.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2012 ότι, τόσο το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως όσο και το Υπουργείο Άμυνας θεωρούσαν την αναβάθμιση του υφιστάμενου συστήματος ως την προτιμότερη επιλογή.

Τον Νοέμβριο 2012, με βάση τις αποφάσεις της σύσκεψης που έγινε τον Σεπτέμβριο 2012, ετοιμάστηκε κατάλογος από Τεχνική Επιτροπή η οποία ορίστηκε για τον σκοπό αυτό, με τις καταρχήν απαιτήσεις της Αστυνομίας, ο οποίος στάλθηκε για σχόλια/απόψεις στα εμπλεκόμενα Τμήματα/Υπηρεσίες. Η Υπηρεσία μας, υπέβαλε τον Δεκέμβριο 2012 τις απόψεις της, τονίζοντας ότι η πιο πάνω έκθεση θα έπρεπε να

τροποποιηθεί/συμπληρωθεί, έτσι ώστε να περιλαμβάνει τις ελάχιστες απαιτήσεις της Αστυνομίας, με τις τεχνικές παραμέτρους του αναβαθμισμένου συστήματος που επιδιώκονταν με την αναβάθμιση.

Τον Φεβρουάριο 2013, αφού ετοιμάστηκε από Τεχνική Επιτροπή κατάλογος με τις απαιτήσεις/προδιαγραφές για αναβάθμιση του υφιστάμενου συστήματος, στάληκε στον κατασκευαστή του, ο οποίος τον Μάρτιο 2013 υπέβαλε σχετική προκαταρκτική τιμολόγηση.

Τον Μάιο 2013, σε σύσκεψη όλων των εμπλεκόμενων για εξέταση της πιο πάνω πρότασης του Αναδόχου, οι ενδιαφερόμενες Υπηρεσίες ανέφεραν ότι με βάση τις επιχειρησιακές ανάγκες των χρηστών και των διαφόρων επιλογών που είχαν προσφερθεί από τον Ανάδοχο, το κόστος για την αγορά του απαραίτητου για την αναβάθμιση εξοπλισμού ανερχόταν σε €1.845.000 και το επιπρόσθετο κόστος της πενταετούς σύμβασης συντήρησης, η οποία θα άρχιζε μετά τη λήξη της διετούς εγγύησης, σε €930.000. Ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας εξέφρασε την άποψη ότι με την πιο πάνω πρόταση δεν επρόκειτο να αναβαθμιστεί ουσιαστικά το σύστημα, αλλά να αντικατασταθεί το μέρος εκείνο του λογισμικού και των εξυπηρετητών που ήταν απαραίτητο να γίνει, ώστε να είναι δυνατή η λειτουργία του υφιστάμενου συστήματος, χωρίς να αυξάνεται η εμβέλεια ή/και οι δυνατότητες του. Τελικά, λαμβάνοντας υπόψη τη δήλωση του εκπροσώπου του Υπουργείου Άμυνας, ότι υπήρχε κίνδυνος κατάρρευσης του συστήματος, αποφασίστηκε όπως αποσταλεί στο Υπουργείο Οικονομικών το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και το αναμενόμενο κόστος του έργου, ανά έτος, για έγκριση.

Ενόψει των πιο πάνω, τον Μάιο 2013, ενημερώσαμε γραπτώς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών για τις διαπιστώσεις της Υπηρεσίας μας, πληροφορώντας τον ότι, κατά την άποψη μας, το κόστος της προτεινόμενης «αναβάθμισης» κρίνονταν ως εξωπραγματικό, χωρίς ουσιαστικά να αυξάνει τις τεχνικές δυνατότητες του υφιστάμενου συστήματος. Εκφράσαμε επίσης την άποψη ότι, οι συνολικές ανάγκες πλήρους κάλυψης της ΑΟΖ της Κύπρου, ήταν αδύνατο να ικανοποιηθούν με την προτεινόμενη «αναβάθμιση» του συστήματος, αλλά μόνο με την αγορά ενός νέου, σύγχρονου συστήματος. Ως εκ τούτου, τον πληροφορήσαμε ότι διατηρούσαμε αφενός σοβαρές επιφυλάξεις για τις δυνατότητες του συστήματος που προτεινόταν και, αφετέρου για την ωφελιμότητα της δαπάνης του €1,4 εκ., για την αναβάθμιση του συστήματος και την επισκευή των βάσεων του.

Τον Ιούλιο 2013, υποβάλαμε σημείωμα στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, με τις εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας για την αναβάθμιση/συντήρηση/λειτουργία του συστήματος για τα επόμενα 5 χρόνια, με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, ώστε να μελετηθεί στο μεταξύ η αγορά ενός σύγχρονου συστήματος, που να καλύπτει τις σημερινές ανάγκες της Κύπρου.

Τον Αύγουστο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, πληροφόρησε τον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ότι, συμφωνεί με τη διαδικασία που είχε εισηγηθεί η Υπηρεσία μας.

Ενόψει των πιο πάνω, η Αστυνομία ζήτησε από τα εμπλεκόμενα Τμήματα/Υπηρεσίες όπως ορίσουν τους εκπροσώπους τους, οι οποίοι θα συμμετείχαν σε ad-hoc επιτροπή, με όρους εντολής την αξιολόγηση των προτάσεων για αναβάθμιση του συστήματος, όπως αυτές είχαν υποβληθεί από τους χρήστες και, την επιλογή όσων κριθούν απαραίτητες. Στη συνέχεια, και αφού εγκρίνει τις τελικές τεχνικές προδιαγραφές, να προχωρήσει σε διαπραγμάτευση με την προμηθεύτρια εταιρεία, για διαμόρφωση της τελικής πρότασης που θα υποβληθεί για έγκριση από το αρμόδιο όργανο.

(β) Προσφορά αρ. Δ.Ο. 32/2012 για την προμήθεια σίτισης μαγειρεμένου φαγητού στον Χώρο Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών της Μενόγειας. Τον Οκτώβριο 2012, η Αστυνομία προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια σίτισης μαγειρεμένου φαγητού στον Χώρο Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών της Μενόγειας, για περίοδο 2 χρόνων με δικαίωμα ανανέωσης της σύμβασης για ακόμα 2 χρόνια, με συνολική εκτίμηση δαπάνης €4.400.000+ΦΠΑ.

Τον Νοέμβριο 2012, μετά από μελέτη των εγγράφων του διαγωνισμού από την Υπηρεσία μας, παρατηρήσαμε ότι συγκεκριμένο κριτήριο συμμετοχής που είχε περιληφθεί (ο αριθμός των μόνιμων εργοδοτούμενων του προσφοροδότη, κατά μέσο όρο την τελευταία τριετία, να μην είναι μικρότερος από 7), ήταν – κατά την άποψη μας – αφενός περιοριστικός ενώ, αφετέρου, δεν διασφάλιζε την ποιότητα των

απαιτούμενων υπηρεσιών, εφόσον δεν απαιτείτο οποιαδήποτε εξειδίκευση/εμπειρία του προσωπικού, στο αντικείμενο του διαγωνισμού.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε – μεταξύ άλλων – όπως το πιο πάνω κριτήριο τροποποιηθεί, ώστε να διασφαλίζει την ευρύτητα συμμετοχής και, κατ' επέκταση, την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού.

Τον ίδιο μήνα, κατά την εξέταση του θέματος από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησης Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών της Βουλής των Αντιπροσώπων, διαβιβάστηκε στον Αρχηγό Αστυνομίας παράκληση της Επιτροπής, όπως υιοθετήσει/συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Υπηρεσίας μας και την ενημερώσει το συντομότερο δυνατό για τις ενέργειες της Αστυνομίας.

Τον Δεκέμβριο 2012, ο Αρχηγός Αστυνομίας με επιστολή του προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, τον πληροφόρησε – μεταξύ άλλων – ότι το πιο πάνω κριτήριο συμμετοχής στον διαγωνισμό θα παρέμενε ως είχε, παραθέτοντας τους λόγους για την πιο πάνω απόφαση του.

Τον Ιανουάριο 2012 υποβλήθηκαν οκτώ προσφορές και, το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού – σύμφωνα με την εισήγηση της επιτροπής αξιολόγησης – στη χαμηλότερη εντός προδιαγραφών προσφορά, έναντι του ποσού των €1.634.410+ΦΠΑ για δύο χρόνια, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμα δύο.

Σημειώνεται ότι, από τις οκτώ προσφορές που είχαν υποβληθεί, οι τέσσερις είχαν απορριφθεί ως άκυρες, επειδή δεν περιλαμβάνονταν σ' αυτές τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, με τα οποία να τεκμηριωνόταν ότι ικανοποιούσαν τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού, αναφορικά με το προσωπικό που καθοριζόταν.

Τον Φεβρουάριο 2013, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού, ένας εκ των αποτυχόντων προσφοροδοτών, καταχώρισε ιεραρχική προσφυγή στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών (ΑΑΠ), κατά της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών. Η πιο πάνω προσφυγή έγινε αποδεκτή τον Απρίλιο 2013 από την ΑΑΠ, λόγω μη ορθής τήρησης των πρακτικών και κακής σύνθεσης του Συμβουλίου Προσφορών και, ως εκ τούτου, η απόφαση της αναθέτουσας αρχής ακυρώθηκε.

Τον Απρίλιο 2013, το Συμβούλιο Προσφορών επανεξέτασε το θέμα και αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον ίδιο προσφοροδότη, στον οποίο είχε κατακυρώσει αρχικά τον διαγωνισμό.

(γ) Προσφορά αρ.Δ.Ο.32/2011 για την προμήθεια έξι (6) Φορητών Θερμικών Διόπτρων. Τον Σεπτέμβριο 2011, η Αστυνομία προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια έξι (6) Φορητών Θερμικών Διόπτρων, για τις ανάγκες της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας, με εκτίμηση δαπάνης €300.000+ΦΠΑ.

Τον Νοέμβριο 2011 υποβλήθηκαν τρεις προσφορές, και τον Δεκέμβριο 2011 υποβλήθηκε στο Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως έκθεση αξιολόγησης, με βάση την οποία η επιτροπή αξιολόγησης εισηγείτο την κατακύρωση του διαγωνισμού στη χαμηλότερη προσφορά, η οποία ικανοποιούσε τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού, έναντι του ποσού των €179.994+ΦΠΑ.

Κατά την εξέταση του θέματος τον Ιανουάριο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών, θεωρώντας κατ' αρχήν την τιμή της πιο πάνω προσφοράς ασυνήθιστα χαμηλή, σε σχέση με την εκτίμηση κόστους, αποφάσισε όπως η αναθέτουσα αρχή ζητήσει γραπτώς από τον χαμηλότερο προσφοροδότη, στον οποίο γινόταν εισήγηση για κατακύρωση του διαγωνισμού, να υποβάλει – γραπτώς – διευκρινίσεις για τη σύνθεση της προσφοράς του, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Νόμου Ν.12(Ι)/2006.

Τον Φεβρουάριο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών, λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές διευκρινίσεις του πιο πάνω προσφοροδότη, αποφάσισε να του κατακυρώσει τον διαγωνισμό, έναντι του ποσού των €179.994+ΦΠΑ.

Μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού στους προσφοροδότες, υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας γραπτό παράπονο από ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, ο οποίος ισχυριζόταν ότι η επιτυχούσα προσφορά δεν ικανοποιούσε συγκεκριμένες πρόνοιες των τεχνικών προδιαγραφών του

διαγωνισμού. Από τη μελέτη του τεχνικού καταλόγου ο οποίος είχε υποβληθεί με την προσφορά του επιτυχόντα προσφοροδότη, φαινόταν ότι ο κατάλογος αυτός είχε ετοιμαστεί ειδικά για την πιο πάνω προσφορά της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας, ενώ στην επίσημη ιστοσελίδα του κατασκευαστή δεν υπήρχαν οι σχετικές τεχνικές προδιαγραφές του εξοπλισμού.

Ενόψει των πιο πάνω, και για επιβεβαίωση των τεχνικών χαρακτηριστικών του εξοπλισμού που είχε αγοραστεί, εισηγηθήκαμε τον Φεβρουάριο 2012 στον Αρχηγό Αστυνομίας, όπως ζητηθεί από τον επιτυχόντα προσφοροδότη η υποβολή τεχνικού καταλόγου, είτε πρωτότυπου, είτε πιστοποιημένου από τον κατασκευαστή του εξοπλισμού, με τον οποίο να διαπιστώνεται κατά πόσο οι εν λόγω διόπτρες ικανοποιούσαν πλήρως τις απαιτήσεις των τεχνικών προδιαγραφών του διαγωνισμού.

Τον Μάρτιο 2012, ο Αρχηγός Αστυνομίας μάς πληροφόρησε ότι δεν κρινόταν σκόπιμο να ζητηθεί ο τεχνικός κατάλογος που εισηγηθήκαμε και, η οποιαδήποτε παρέκκλιση από τις τεχνικές προδιαγραφές, εάν υπήρχε, θα διαπιστωνόταν κατά τους ελέγχους που θα διεξάγονταν κατά την παραλαβή του εξοπλισμού.

Τον Ιανουάριο 2013, από τη μελέτη των πιστοποιητικών ελέγχου/παραλαβής του εξοπλισμού, διαπιστώθηκε ότι οι εν λόγω διόπτρες είχαν απορριφθεί από την επιτροπή παραλαβής, επειδή, σύμφωνα με το Πιστοποιητικό Απόρριψης, δεν εξακριβώθηκε ότι ικανοποιούσαν τη συγκεκριμένη πρόνοια των τεχνικών προδιαγραφών, για την οποία είχε υποβληθεί το γραπτό παράπονο στην Υπηρεσία μας.

Τον Ιανουάριο 2013, ο Αρχηγός Αστυνομίας – από τον οποίο ζητήσαμε να μας πληροφορήσει για τα μέτρα που προτίθετο να λάβει – μάς ενημέρωσε ότι με βάση τους όρους της σύμβασης, είχε ζητηθεί από τον Ανάδοχο όπως, μέχρι τον Μάιο 2013, αντικαταστήσει τις διόπτρες με άλλες, οι οποίες να συνάδουν με τους όρους της σύμβασης, προειδοποιώντας τον ότι, σε αντίθετη περίπτωση, θα κηρυσσόταν έκπτωτος και θα του επιβάλλονταν οι προβλεπόμενες κυρώσεις.

Τον Απρίλιο 2013, ο Αρχηγός Αστυνομίας μάς πληροφόρησε ότι, τελικά οι νέες διόπτρες είχαν παραληφθεί, αφού ελέγχθηκαν και διαπιστώθηκε ότι ικανοποιούσαν τις τεχνικές προδιαγραφές της σύμβασης.

(δ) Διαγωνισμός Δ.Ο. 52/2012 για την προμήθεια, εγκατάσταση, συντήρηση καθώς επίσης και εκπαίδευση στη χρήση ενός ολοκληρωμένου συστήματος φραγής σήματος κινητής τηλεφωνίας για τις ανάγκες του χώρου κράτησης απαγορευμένων μεταναστών της Μενόγειας. Ο πιο πάνω διαγωνισμός προκηρύχθηκε τον Δεκέμβριο 2012 με συνοπτικές διαδικασίες και εκτίμηση δαπάνης €50.000+ΦΠΑ.

Κατόπιν καταγγελίας που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας αναφορικά με την καταλληλότητα του εξοπλισμού που παραδόθηκε και είχε παραληφθεί από την Αστυνομία, ζητήσαμε τον Μάρτιο 2013 από τον Αρχηγό Αστυνομίας, όπως διευθετηθεί επιτόπου έλεγχος του συστήματος. Κατά τον έλεγχο που διεξήχθη τον Απρίλιο 2013, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Το σύστημα δεν απέκοπτε το σήμα της CYTA για όλα τα κινητά τηλέφωνα, όπως απαιτείτο στη σύμβαση.
- (ii) Είχαν εγκατασταθεί 3 κεραίες αντί 8 που καθοριζόταν στη σύμβαση.
- (iii) Δεν τεκμηριώθηκαν οι προαιρετικές δυνατότητες του συστήματος που καθορίζονταν στη σύμβαση.

Όπως μας πληροφόρησε – μεταξύ άλλων – τον Ιούλιο 2013 ο Αρχηγός Αστυνομίας, στον οποίο υποβάλαμε τις παρατηρήσεις/διαπιστώσεις μας, το πρόβλημα μη αποκοπής του σήματος είχε επιλυθεί κατόπιν επαναπρογραμματισμού του συστήματος από τον Ανάδοχο, ενώ οι κεραίες που είχαν εγκατασταθεί ήταν 9 εξωτερικές, αντί 8 εσωτερικές. Ωστόσο, τον Ιούλιο 2013 υποδείξαμε στον Αρχηγό Αστυνομίας ότι, στην αναλυτική κατάσταση του εξοπλισμού που είχε παραληφθεί από την Αστυνομία, καταγραφόταν ότι ο αριθμός των κεραιών ανήρχετο σε 3, επομένως δεν ήταν δυνατό να έχουν εγκατασταθεί 9 κεραίες.

Ο Αρχηγός Αστυνομίας μάς πληροφόρησε τον Σεπτέμβριο 2013 ότι, παρά το γεγονός ότι οι 3 κεραίες του τύπου που είχαν εγκατασταθεί ικανοποιούσαν τις ανάγκες του χώρου, η Αστυνομία ζήτησε από τον Ανάδοχο όπως παραδώσει 5 επιπρόσθετες κεραίες. Ωστόσο, επειδή οι εν λόγω κεραίες δεν υπήρχαν σε απόθεμα, παραγγέλθηκαν – από τον Ανάδοχο – στον κατασκευαστή για να τις κατασκευάσει.

Μέρος Β

Αντικατάσταση μελών της Αστυνομίας, τα οποία ασχολούνται με γραφειακά και λογιστικά καθήκοντα, με πολιτικό προσωπικό. Η εφαρμογή της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 16.6.1988, για αντικατάσταση 122 μελών της Αστυνομίας, τα οποία ασχολούνταν με γραφειακά και λογιστικά καθήκοντα, με πολιτικό προσωπικό, σε τομείς όπου δεν αναμένεται να προκύψουν προβλήματα ασφάλειας, βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα.

Σύμφωνα με τη μελέτη οργάνωσης και στελέχωσης της Αστυνομίας, η οποία ετοιμάστηκε εντός του 2008, και με στοιχεία του Τμήματος Προσωπικού του Αρχηγείου Αστυνομίας, 799 μέλη και 25 άτομα που ανήκουν στο πολιτικό προσωπικό, ασχολούνται με γραφειακά και λογιστικά καθήκοντα.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι άρχισε η αναδιοργάνωση της Αστυνομίας με τη σύμπτυξη ή κατάργηση Τμημάτων και Υπηρεσιών, στη βάση μελέτης για όλα τα Τμήματα, Διευθύνσεις, Υπηρεσίες, Γραφεία που ασχολούνται με μη αστυνομικής φύσεως καθήκοντα. Με τον τρόπο αυτό θα εξοικονομηθεί περίπου το 40% των μελών που ασκούν μη αστυνομικής φύσεως καθήκοντα σε αστυνομικής φύσεως καθήκοντα και αναμένεται ότι θα εξοικονομηθούν ακόμα περισσότερα μέλη, αφού πολλά από αυτά θα αντικατασταθούν από πολιτικό προσωπικό από τη Δημόσια Υπηρεσία, με σκοπό την ενίσχυση των επιχειρησιακών αναγκών της Αστυνομίας.

2.12.3 ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Μέρος Α

Συμφωνία παραχώρησης για την ανάπτυξη και διαχείριση των αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου. Μετά την υπογραφή της πιο πάνω συμφωνίας, η διαχείριση των αεροδρομίων Λάρνακας και Πάφου ανατέθηκε, από τις 12.5.2006, σε στρατηγικό επενδυτή. Σύμφωνα με την παρ. 2 του Παραρτήματος 21 της συμφωνίας, η Κυπριακή Δημοκρατία θα παρέχει υπηρεσίες διάσωσης και πυρόσβεσης στα αεροδρόμια σύμφωνα με τα πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO), υπό τον όρο ότι ο στρατηγικός επενδυτής θα προμηθεύσει τον απαραίτητο εξοπλισμό, σύμφωνα με την παρ. 10 του Παραρτήματος 3 της συμφωνίας. Αναφέρεται επίσης ότι ο στρατηγικός επενδυτής θα αναλάβει την παροχή καινούργιων οχημάτων έκτακτης ανάγκης και τη συντήρηση όλων των οχημάτων σύμφωνα με τα σχετικά πρότυπα του ICAO.

Στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου στελεχώνονται και λειτουργούν δύο πυροσβεστικοί σταθμοί υπό την ευθύνη της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, η οποία είναι η κατά νόμο σωστική Υπηρεσία του Κράτους στο χώρο των αεροδρομίων. Σε σχέση με την τήρηση των πιο πάνω προνοιών της συμφωνίας διαχείρισης, παραμένουν σε εκκρεμότητα τα πιο κάτω θέματα που αφορούν στην Πυροσβεστική Υπηρεσία.

(α) Εκκρεμεί η αγορά, από τον στρατηγικό επενδυτή, ενός πυροσβεστικού οχήματος το οποίο, σύμφωνα με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, είναι απαραίτητο για κάλυψη των αναγκών του αεροδρομίου Πάφου, καθώς και ενός εφεδρικού οχήματος για τον Πυροσβεστικό Σταθμό του Αεροδρομίου Λάρνακας.

(β) Ο στρατηγικός επενδυτής εμμένει στην άποψη ότι η ευθύνη για την πυροσβεστική κάλυψη των κτιριακών εγκαταστάσεων των δύο αεροδρομίων βαρύνει τους πλησιέστερους πυροσβεστικούς σταθμούς και ως εκ τούτου η παροχή του απαιτούμενου για τον σκοπό αυτό εξοπλισμού δεν αποτελεί υποχρέωσή του με βάση τη συμφωνία διαχείρισης των αεροδρομίων αλλά θα πρέπει να εξασφαλιστεί από το Κράτος. Θέση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας είναι ότι την ευθύνη για την πυροσβεστική κάλυψη των κτιριακών εγκαταστάσεων των αεροδρομίων φέρουν οι πυροσβεστικοί σταθμοί των αεροδρομίων μέχρι να αφιχθεί βοήθεια από τον πλησιέστερο τοπικό πυροσβεστικό σταθμό. Η πολιτική αυτή, η οποία ίσχυε και πριν την ανάληψη της διαχείρισης των αεροδρομίων από τον στρατηγικό επενδυτή, δεν επιδέχεται, σύμφωνα με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, αλλαγή.

(γ) Σύμφωνα με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, για παροχή υπηρεσιών διάσωσης, σε περίπτωση ατυχήματος στις περιοχές των αλυκών που βρίσκονται πέριξ του αεροδρομίου Λάρνακας, απαιτείται ειδικός εξοπλισμός. Η Πυροσβεστική Υπηρεσία θεωρεί ότι ο στρατηγικός επενδυτής έχει την υποχρέωση, βάσει

της συμφωνίας διαχείρισης του αεροδρομίου, να παρέχει ο ίδιος τον εξοπλισμό αυτό, αφού, σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης του αεροδρομίου, η Πυροσβεστική Υπηρεσία έχει την ευθύνη για παροχή υπηρεσιών διάσωσης σε ακτίνα 10 χιλιομέτρων. Ο στρατηγικός επενδυτής δεν αποδέχεται τη θέση αυτή με αποτέλεσμα η Πυροσβεστική Υπηρεσία να μη διαθέτει σήμερα τον απαιτούμενο εξοπλισμό για αντιμετώπιση ενός τέτοιου ενδεχομένου. Επισημάναμε ότι, σύμφωνα με τα πρότυπα του ICAO, σε αεροδρόμια που περικλείονται από θάλασσα, βάλτους ή περιοχές στις οποίες δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα συνηθισμένα πυροσβεστικά οχήματα, οι αρχές του αεροδρομίου θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη ειδικών διαδικασιών και εξοπλισμού αντιμετώπισης ατυχημάτων στις περιοχές αυτές.

(δ) Η Πυροσβεστική Υπηρεσία ζήτησε από το στρατηγικό επενδυτή την αναβάθμιση των πεδίων ασκήσεων του προσωπικού της στο χώρο του αεροδρομίου, την οποία θεωρεί απαραίτητη. Ο στρατηγικός επενδυτής ανέφερε ότι δεν υποστηρίζει τη συνέχιση της τακτικής των ασκήσεων με πραγματική φωτιά (live burns) και θεωρεί ότι η Υπηρεσία θα πρέπει να διασφαλίσει εναλλακτικούς τρόπους εκπαίδευσης του προσωπικού της, όπως τη μετάβαση σε εξειδικευμένες εγκαταστάσεις του εξωτερικού, θέση που δεν αποδέχεται η Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια επίσκεψης επιθεωρητών του ICAO στο Αεροδρόμιο Λάρνακας, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει κατάλληλο πεδίο ασκήσεων ώστε να προσφέρεται αποτελεσματική εκπαίδευση για αντιμετώπιση επεισοδίων στα οποία πιθανόν να υπάρχουν εύφλεκτα υγρά υπό πίεση.

(ε) Η Πυροσβεστική Υπηρεσία, ζήτησε επανειλημμένα την παροχή δύο αεροσυμπιεστών, η συντήρηση των οποίων θα πρέπει να γίνεται από εξειδικευμένο προσωπικό, καθώς και τη βελτίωση των δωματίων αποθήκευσης όλων των αεροσυμπιεστών των αεροδρομίων Λάρνακας και Πάφου, αιτήματα τα οποία δεν έχουν ικανοποιηθεί ακόμα.

(στ) Σύμφωνα με έγγραφο του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας, ημερ. 16.6.2010, διενεργήθηκε έλεγχος από κλιμάκιο της Αερολιμενικής Υπηρεσίας στον Πυροσβεστικό Σταθμό Αερολιμένα Πάφου, κατά τον οποίο, εκτός από τα προαναφερθέντα, διαπιστώθηκαν μεταξύ άλλων, σοβαρές ελλείψεις στα διασωστικά υλικά καθώς και έλλειψη ασθενοφόρου οχήματος ενώ επισημάνθηκε επίσης ότι το παρατηρητήριο-τηλεφωνείο είναι ετοιμόρροπο, οι υφιστάμενοι οδοί προσεγγίσεως είναι σχεδόν ανύπαρκτοι και ο ηλεκτρονικός πίνακας ακατάλληλος.

Σε συσκέψεις που έγιναν στο αεροδρόμιο Λάρνακας και στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων (ΥΣΕ) καθορίστηκαν ομόφωνα οι ελάχιστες απαιτήσεις όσον αφορά τα μέσα έρευνας και διάσωσης που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του διαχειριστή των αεροδρομίων. Σε επιστολή της ημερ. 6.3.2012, η Πυροσβεστική Υπηρεσία ζήτησε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως όπως ο διαχειριστής των αεροδρομίων ενημερωθεί, μέσω του ΥΣΕ, σχετικά με τις υποχρεώσεις του. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, με επιστολή του ημερ. 21.8.2012 προς το ΥΣΕ, ζήτησε ενημέρωση σχετικά με τις απόψεις των νομικών συμβούλων αναφορικά με την ευθύνη επίλυσης των πιο πάνω προβλημάτων από τον στρατηγικό επενδυτή, ωστόσο δεν έχει ληφθεί ακόμα απάντηση.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι στόχος του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως είναι όπως, αφενός, η Κυπριακή Δημοκρατία μεριμνήσει ώστε να έχει στη διάθεσή της όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό και αφετέρου ο στρατηγικός επενδυτής να συμμορφωθεί πλήρως με τις υποχρεώσεις του, όπως αυτές απορρέουν από τη συμφωνία, αλλά και από τους Διεθνείς Κανονισμούς ICAO, σημειώνοντας ότι, την ευθύνη εφαρμογής της συμφωνίας έχει το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων. Μας πληροφόρησε επίσης ότι μεταφέρθηκαν στο αεροδρόμιο Λάρνακας δύο σκάφη της ΕΜΑΚ.

Κτιριακές Εγκαταστάσεις Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών. Το πιο πάνω έργο αποφασίστηκε όπως ανεγερθεί με τη μέθοδο μελέτη/κατασκευή/12ετή συντήρηση, με εκτίμηση κόστους ύψους €1.500.000 πλέον ΦΠΑ.

Παρόλο ότι, για το εν λόγω έργο συμπεριλήφθηκαν πρόνοιες στους Προϋπολογισμούς για τα έτη 2012 και 2013, ύψους €230.000 και €1.035.000, αντίστοιχα, και αναμενόταν η έναρξη της διαδικασίας προσφορών τον Σεπτέμβριο του 2012 και η ολοκλήρωση του έργου εντός 21 μηνών, οι εργασίες υλοποίησής του δεν

έχουν αρχίσει ακόμα.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή, το έργο δεν προβλέπεται να υλοποιηθεί και αποφασίστηκε όπως εξευρεθούν άλλες πιο οικονομικές λύσεις. Για τον σκοπό αυτό, ζητήθηκε η αποδέσμευση κονδυλίου €40.000 για κατασκευή προκατασκευασμένων σπιτιών για κάλυψη των αναγκών της ΕΜΑΚ.

Το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων εισηγήθηκε την εξέταση μετακίνησης της ΕΜΑΚ σε αδρανές κτιριακό συγκρότημα του Τμήματος Οδικών Μεταφορών στο αεροδρόμιο Λάρνακας, το οποίο διατέθηκε και ανακαινίστηκε από το Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης, με σκοπό την άμεση ανταπόκριση των υπηρεσιών της Δημοκρατίας σε περίπτωση αεροπορικού ατυχήματος στις αλυκές ή/και στα ρηχά θαλάσσια νερά.

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία, σε απάντησή της ημερ. 11.6.2013, αναφέρει ότι η λειτουργία της ΕΜΑΚ στον χώρο των εγκαταστάσεων του αεροδρομίου Λάρνακας είναι εντελώς αδύνατη, αναφέροντας διάφορους επιχειρησιακούς λόγους.

Απαλλοτριώσεις για ανέγερση πυροσβεστικών σταθμών. Σύμφωνα με το άρθρο 23.5 του Συντάγματος, εάν εντός τριών ετών από την ημερομηνία της απαλλοτρίωσης δεν επιτευχθεί ο σκοπός της, τότε η απαλλοτριούσα αρχή υποχρεούται να προσφέρει την απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία στον αρχικό της ιδιοκτήτη, στην τιμή που την απέκτησε. Επισημάναμε ότι, η χρονική προθεσμία των τριών ετών έχει παρέλθει σε σχέση με τις πιο κάτω περιπτώσεις, χωρίς να τηρηθεί η υπό αναφορά πρόνοια του Συντάγματος.

(α) Ανέγερση εγκαταστάσεων της Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών (ΕΜΑΚ) και Σχολής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας στην Κοφίνου. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το 1998 απαλλοτριώθηκαν τεμάχια στο χωριό Κοφίνου, με σκοπό την ανέγερση πυροσβεστικού σταθμού. Το 2001 απαλλοτριώθηκαν και τα παραπλήσια τεμάχια με σκοπό την ανέγερση Σχολής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και Εγκαταστάσεων της Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών. Η ανέγερση πυροσβεστικού σταθμού στην περιοχή δεν θα υλοποιηθεί, αφού οι ανάγκες πυρόσβεσης και διάσωσης της περιοχής θα καλύπτονται από την ΕΜΑΚ, και τα τεμάχια που απαλλοτριώθηκαν το 1998 για το σκοπό αυτό θα χρησιμοποιούνταν, μαζί με τα τεμάχια που απαλλοτριώθηκαν το 2001, για την ανέγερση των εγκαταστάσεων της ΕΜΑΚ και της Σχολής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

Λόγω των Συνταγματικών κωλυμάτων που προέκυπταν, αφού η πιο πάνω ενέργεια θα συνιστούσε αλλαγή στον σκοπό της απαλλοτρίωσης του 1998, και τα επηρεαζόμενα τεμάχια θα έπρεπε να επιστραφούν στους πρώην ιδιοκτήτες και να απαλλοτριωθούν ξανά σε σημερινές τιμές, το έργο εγκαταλείφθηκε.

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία, με επιστολή της ημερ. 25.10.2011, ενημέρωσε το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ότι οι νέες εγκαταστάσεις της ΕΜΑΚ θα ανεγερθούν στον χώρο όπου εδρεύει σήμερα η ΕΜΑΚ και ότι δεν θεωρείται ορθό να προγραμματιστεί ανέγερση άλλων κτιριακών εγκαταστάσεων. Συνεπώς, τα τεμάχια που απαλλοτριώθηκαν για τον σκοπό αυτό δεν φαίνεται να είναι αναγκαία πλέον και ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε αν έχουν εκδοθεί τα σχετικά Διατάγματα ανάκλησης των πιο πάνω απαλλοτριώσεων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, οι εγκαταστάσεις της Σχολής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας θα ανεγερθούν σε χώρο που έχει εξευρεθεί στη Μοσφιλωτή, όπου θα ανεγερθεί και η Αστυνομική Ακαδημία.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι έχει ήδη ζητηθεί από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας η εκχώρηση του υπό αναφορά τεμαχίου στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, όμως θα πρέπει να ετοιμαστεί το σχετικό χωροτάξικο σχέδιο και να προσδιοριστεί η αναγκαία έκταση του χώρου από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, ώστε να ολοκληρωθεί η διαδικασία εκχώρησής του.

Περαιτέρω, ανέφερε ότι, αφού λήφθηκε απόφαση για τη χωροθέτηση της ΕΜΑΚ και της Σχολής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, θα προωθηθεί διαδικασία δημοσίευσης Διατάγματος Ανάκλησης Απαλλοτρίωσης για τα προαναφερθέντα απαλλοτριωθέντα τεμάχια.

(β) Ανέγερση πυροσβεστικού σταθμού στην ενορία Μούτταλος της πόλης Πάφου. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το 1997 απαλλοτριώθηκε τεμάχιο τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας στην ενορία Μούτταλος της Πάφου, με σκοπό την ανέγερση πυροσβεστικού σταθμού. Λόγω κωλυμάτων που παρουσιάστηκαν, το έργο εγκαταλείφθηκε και στις 25.5.2012 δημοσιεύτηκε Διάταγμα ανάκλησης της απαλλοτρίωσης.

Για την ανέγερση πυροσβεστικού σταθμού στην Πάφο έχει εξευρεθεί κρατικό τεμάχιο στην περιοχή Πότιμα, της κοινότητας Κισσόνεργα, και γίνονται ενέργειες από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως για εκχώρηση του υπό αναφορά τεμαχίου, οι οποίες βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη.

Παρατηρήσαμε ότι, παρήλθαν πέραν των 15 ετών από τη δημιουργία της ανάγκης ανέγερσης νέου πυροσβεστικού σταθμού στην επαρχία Πάφου, χωρίς ακόμα το θέμα να έχει επιλυθεί.

(γ) Αναβάθμιση του πυροσβεστικού σταθμού Λάρνακας αρ. 2 (Ορόκλινη). Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας ακύρωσε, κατόπιν προσφυγής πρώην ιδιοκτήτη απαλλοτριωθέντων τεμαχίων, το σχετικό Διάταγμα Απαλλοτρίωσης που εκδόθηκε το 2003, αφού είχε παρέλθει η προνοούμενη από το Σύνταγμα προθεσμία, χωρίς να επιτευχθεί ο σκοπός της απαλλοτρίωσης.

Επισημάνουμε ότι, επειδή στα επηρεαζόμενα τεμάχια έχουν στο μεταξύ ολοκληρωθεί οι εργασίες αναβάθμισης του Αστυνομικού και Πυροσβεστικού Σταθμού Ορόκλινης, καταβλήθηκαν προσπάθειες για εξώδικο συμβιβασμό, δηλαδή καταβολή πρόσθετης αποζημίωσης στον πρώην ιδιοκτήτη των τεμαχίων, η οποία θα μπορούσε να αποφευχθεί αν τα έργα ολοκληρώνονταν έγκαιρα.

Λόγω του ότι οι προσπάθειες για εξώδικο συμβιβασμό απέβησαν άκαρπες, εκδόθηκε νέο Διάταγμα Απαλλοτρίωσης και το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας ανέλαβε τον καθορισμό της αποζημίωσης που θα δοθεί στον πρώην ιδιοκτήτη, ο οποίος, μετά τις πιο πάνω εξελίξεις, υπέβαλε νέα προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο, καθώς και αγωγή για καταβολή αποζημιώσεων.

Μηχανογράφηση Αποθηκών και Μητρώων Περιουσιακών Στοιχείων. Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, με επιστολή του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ) προς το Υπουργείο Οικονομικών, ημερ. 5.7.2010, υποβλήθηκε πρόταση για έγκριση δαπάνης ύψους €213.012, για τις άδειες χρήσης και τις υπηρεσίες εγκατάστασης και προσαρμογής του συστήματος «Διαχείριση των Αποθηκών, Προσφορών, Συμβάσεων, Αγορών, Προμηθειών και Μεταποίησης», το οποίο είναι εγκατεστημένο στο Τμήμα Κρατικών Αγορών και Προμηθειών, σε τέσσερα Τμήματα/Υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και η Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Το ΤΥΠ, σε επιστολή του ημερ. 19.10.2011 ανέφερε ότι η σχετική διαδικασία των προσφορών αναμενόταν να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2011, ενώ η έναρξη των εργασιών για υλοποίηση του έργου υπολογιζόταν να αρχίσει το πρώτο τρίμηνο του 2012, ωστόσο το θέμα βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή, το θέμα εξακολουθεί να βρίσκεται σε εκκρεμότητα, χωρίς καμία πληροφόρηση από μέρους του ΤΥΠ, παρά τις επανειλημμένες επιστολές του Αν. Διευθυντή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

Υπερωριακή αμοιβή. Η δαπάνη για υπερωριακή αμοιβή σημείωσε μείωση ύψους €21.388 ή 17,3%, από €123.589 το 2011 σε €102.201 το 2012.

Η δαπάνη για το 2012, καταβλήθηκε κυρίως για κατάσβεση 24 και 37 πυρκαγιών κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο 2012, αντίστοιχα, οι δύο εκ των οποίων διήρκεσαν συνολικά έξι ημέρες, με συνολικό υπερωριακό κόστος ύψους €90.491.

Επιπρόσθετα, κατά την 31.12.2012, βρίσκονταν πιστωμένες στις κάρτες υπερωριών του προσωπικού 1.088,25 ώρες (31.12.2011: 769,25 ώρες), οι οποίες παραχωρήθηκαν κυρίως ως αποζημίωση για καθήκοντα που εκτελέστηκαν κατά τη διάρκεια ποδοσφαιρικών αγώνων, για τις οποίες αναμένεται να δοθεί χρόνος ανάπαυσης. Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί ή αναμένεται να προβεί η Πυροσβεστική Υπηρεσία για διευθέτηση των ωρών υπερωριακής απασχόλησης που βρίσκονταν σε

εκκρεμότητα στις 31.12.2012, ώστε να μην δημιουργηθεί συσσώρευση υπερωριών, τις οποίες στο τέλος θα αναγκαστεί η Υπηρεσία να πληρώσει γιατί θα είναι αδύνατη η παραχώρηση ελεύθερου χρόνου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, οι πιο πάνω ώρες έχουν παραχωρηθεί.

Έκτακτοι Πυροσβέστες. Σύμφωνα με τον Κανονισμό 9 των περί Αστυνομίας (Έκτακτοι Πυροσβέστες) Κανονισμών του 2002 έως 2010 (ΚΔΠ 391/2002 και ΚΔΠ 104/2010), τα καθήκοντα των εκτάκτων πυροσβεστών περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την παρουσίασή τους, στον σταθμό όπου είναι τοποθετημένοι, για εκπαίδευση και συντήρηση των οχημάτων, για δύο ώρες κατά μέσο όρο την εβδομάδα και, σύμφωνα με τον Κανονισμό 6(3), οι υπηρεσίες τους θα τερματίζονται με τη συμπλήρωση του 60ου έτους της ηλικίας, ή με τη διάλυση του Αγροτικού Πυροσβεστικού Σταθμού όπου υπηρετούν, ή όταν δεν εκτελούν τα καθήκοντά τους. Επιπρόσθετα, στους έκτακτους πυροσβέστες χορηγείται ετήσια άδεια απουσίας τεσσάρων εβδομάδων, κατά την οποία αυτοί απαλλάσσονται από τις υποχρεώσεις τους, χωρίς να επηρεάζεται η αμοιβή τους.

Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, οι υπό αναφορά Κανονισμοί δεν καθορίζουν κατά πόσο επηρεάζεται, και σε ποιο βαθμό, η αμοιβή έκτακτου πυροσβέστη, ο οποίος απουσιάζει ετησίως πέραν των τεσσάρων εβδομάδων. Η πρακτική που ακολουθείται από το λογιστήριο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, είναι η αποκοπή από την αμοιβή τους, ποσού που αναλογεί στο ¼ της μηνιαίας αμοιβής για κάθε φορά που έκτακτος πυροσβέστης δεν παρουσιάζεται, πέραν της άδειας ανάπauσής του. Επισημάναμε ότι, πέραν του θέματος της αμοιβής, η μη παρουσίαση των εκτάκτων πυροσβεστών κατά επανάληψη για εκπαίδευση στους σταθμούς, ενδεχομένως να μειώνει την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, εάν ο έκτακτος πυροσβέστης συνεχίζει να απουσιάζει από το πρόγραμμα εκπαίδευσης κατ'επανάληψη, εφαρμόζεται ο Κανονισμός 8(2), σύμφωνα με τον οποίο, ο Αρχηγός της Αστυνομίας μπορεί να τερματίσει τις υπηρεσίες του.

Γραφείο Κίνησης. Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, για καλύτερη παρακολούθηση του στόλου των οχημάτων (π.χ. τα χιλιόμετρα που διανύουν, τον μέσο όρο καυσίμων που καταναλώνουν και τις απαιτούμενες διαδικασίες συντήρησης), εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο χρήσης μηχανογραφικού συστήματος διαχείρισης στόλου οχημάτων και παράλληλα να εξεταστεί η δυνατότητα εξασφάλισης και χρήσης του συστήματος που χρησιμοποιείται από το Γραφείο Μεταφορών του Τμήματος Δ' του Αρχηγείου Αστυνομίας. Το θέμα βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, έχει συσταθεί νέα επιτροπή η οποία μελετά το σύστημα και αναμένεται ότι σύντομα θα αρχίσει η εφαρμογή του και στην Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Προσφορές.

Αγορά ενός αμφίβιου οχήματος διάσωσης από αλυκές. Τον Απρίλιο 2013, η Πυροσβεστική Υπηρεσία (ΠΥ) υπέβαλε στον Πρόεδρο του Συμβουλίου Προσφορών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, αίτημα για έγκριση της αγοράς ενός αμφίβιου οχήματος διάσωσης από αλυκές, με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης – χωρίς την προκήρυξη διαγωνισμού – με τον Κύπριο αντιπρόσωπο συγκεκριμένου κατασκευαστή και, με εκτίμηση δαπάνης €64.000+ΦΠΑ.

Τον Μάιο 2013, κατόπιν μελέτης του πιο πάνω αιτήματος, πληροφόρησαμε τον Αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, Πρόεδρο του Συμβουλίου Προσφορών, ότι μετά από έρευνα της Υπηρεσίας μας στο διαδίκτυο, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Υπήρχε ακόμα ένας – τουλάχιστον – κατασκευαστής παρόμοιου οχήματος, πέραν εκείνου που εισηγείτο η ΠΥ, ως τον μοναδικό κατασκευαστή, το όχημα του οποίου ικανοποιούσε τις απαιτήσεις της που είχαν τεθεί από την ΠΥ.
- (ii) Η τιμή του οχήματος που εισηγείτο η ΠΥ να αγοραστεί, χωρίς τον επιπλέον εξοπλισμό, ήταν \$47.856 (€37.000) περίπου, σύμφωνα με τιμές από ιστοσελίδες εταιρειών που πωλούσαν τα εν λόγω οχήματα.

Ενόψει των πιο πάνω, εκφράσαμε την άποψη ότι η έγκριση του εν λόγω αιτήματος δεν ήταν δικαιολογημένη, εφόσον δεν πληρούνταν/ικανοποιούνταν οι προϋποθέσεις του άρθρου 33(α)(ii) του Νόμου Ν.12(Ι)/2006, του οποίου είχε γίνει επίκληση. Αναφορικά με το ύψος του ποσού της εκτίμησης δαπάνης (€64.000+ΦΠΑ), που είχε υπολογιστεί από την ΠΥ με βάση προτιμολόγιο της κατασκευάστριας εταιρείας, ύψους \$81.179+ΦΠΑ (€62.000), εκφράσαμε την άποψη ότι ήταν πολύ ψηλό.

Σημειώνεται ότι, μια ημέρα πριν την αποστολή της πιο πάνω επιστολής μας, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Προσφορών είχε δώσει την έγκριση του, στον Αναπληρωτή Διευθυντή της ΠΥ.

Τον Αύγουστο 2013, ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως μάς πληροφόρησε ότι, η έγκριση για αγορά του εν λόγω οχήματος με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης είχε ανακληθεί και, η διαδικασία είχε ακυρωθεί.

Τον Σεπτέμβριο 2013, ο Αν. Διευθυντής της ΠΥ μάς πληροφόρησε ότι το όχημα που ζητήθηκε, ήταν το μοναδικό – κατά την άποψη της ΠΥ – που ανταποκρινόταν στις ανάγκες της, και η τιμή του ήταν λογική. Ωστόσο, η Υπηρεσία του δεν είχε προχωρήσει με τις διαδικασίες αγοράς του εν λόγω οχήματος, επειδή είχαν επιδείξει ενδιαφέρον για την απόκτηση του, ο στρατηγικός επενδυτής του αεροδρομίου Λάρνακας και το Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (με χρηματοδότηση από κονδύλια του Οργανισμού EUROCONTROL). Ενόψει των πιο πάνω, η ανάγκη απόκτησης του εν λόγω οχήματος από την ΠΥ, δεν υφίστατο πλέον.

2.12.4 ΦΥΛΑΚΕΣ

Μέρος Α

Κατάδικοι - Υπόδικοι. Την 1.1.2012 υπήρχαν στις Φυλακές 614 κατάδικοι και υπόδικοι, σε σύγκριση με 630 την 1.1.2011. Κατά το 2012 εισήλθαν στις Φυλακές 3.153 άτομα και απολύθηκαν 3.096, με αποτέλεσμα στις 31.12.2012 να υπάρχουν εντός των Φυλακών 671 κατάδικοι και υπόδικοι.

Οι κρατούμενοι εντός των Φυλακών ασχολούνται με την εκτέλεση διαφόρων κατασκευαστικών έργων, τα οποία αφορούν στη βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας και διαβίωσης των κρατουμένων. Με την καθοδήγηση των Τεχνικών Υπηρεσιών του Τμήματος Φυλακών και των εκπαιδευτών τους, οι κρατούμενοι ανέλαβαν, κατά το 2012, την εκτέλεση έργων συνολικής δαπάνης €574.484.

Επιπρόσθετα, 212 κατάδικοι, ανάλογα με τις ειδικότητες και τα ενδιαφέροντά τους, απασχολήθηκαν στα διάφορα εργαστήρια που λειτουργούν εντός των Φυλακών για σκοπούς επαγγελματικής κατάρτισης.

Κόστος διατροφής. Το συνολικό κόστος αγοράς των τροφίμων για τους κατάδικους, καθώς και για τους κρατούμενους της Αστυνομίας, οι οποίοι κρατούνται σε χώρους των Φυλακών που έχουν παραχωρηθεί στην Αστυνομία, ανήλθε στο ποσό των €901.582 σε σύγκριση με €1.032.038 κατά το 2011, παρουσιάστηκε δηλαδή μείωση ύψους € 130.456 ή ποσοστό 12,6%, η οποία οφείλεται, εν μέρει, στην εφαρμογή, από 1.1.2012, της Συμφωνίας Πλαισίου αρ. 2011-1 για την προμήθεια τροφίμων και άλλων ειδών υπεραγοράς.

Ο ημερήσιος μέσος όρος καταδίκων και κρατουμένων της Αστυνομίας που σιτίζονταν ήταν 801, με ημερήσιο κατά κεφαλή κόστος €3,08, σε σύγκριση με 746 και €3,78, αντίστοιχα, το 2011.

Υπερωρίες. Η δαπάνη για το έτος 2011 ανήλθε στις €76.070, σε σύγκριση με €136.639 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €60.570 ή 44,3%,

Σύμφωνα με μηνιαίες καταστάσεις που αποστέλλονται στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, το μεγαλύτερο ποσοστό των υπερωριών εξακολουθεί να οφείλεται σε ώρες που κλήθηκε το προσωπικό να εργαστεί δεύτερη βάρδια υπερωριακά, για αναπλήρωση δεσμοφυλάκων που βρίσκονταν με άδεια ασθενείας. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω ώρες ανήλθαν σε 3.357 και το ύψος της δαπάνης σε €29.970, σε σύγκριση με 8.288 ώρες και δαπάνη ύψους €76.441 για το 2011.

Κατά το 2011 πιστώθηκε στο προσωπικό των Φυλακών ελεύθερος χρόνος 2.309 ωρών έναντι υπερωριακής απασχόλησης (1.833 το 2011), από τον οποίο παραχωρήθηκαν, εντός του έτους, μόνο οι 1.236 ώρες. Ως αποτέλεσμα, οι συσσωρευμένες ώρες που βρίσκονταν πιστωμένες στο προσωπικό, στις 31.12.2012, ανήλθαν

στις 13.643. Επισύραμε την προσοχή στο γεγονός ότι η μεγάλη συσσώρευση ελεύθερου χρόνου δυσχεραίνει, ή ακόμα και καθιστά αδύνατη, την παραχώρησή του, επισημαίνοντας ότι, σύμφωνα με τις σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Οικονομικών, ο ελεύθερος χρόνος που παραχωρείται έναντι δεδουλευμένων υπερωριών θα πρέπει να παραχωρείται εντός του έτους στο οποίο έχει δημιουργηθεί, με επέκταση και στο πρώτο τρίμηνο του επόμενου έτους.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι καταβάλλεται προσπάθεια να αποφεύγονται αντικαταστάσεις μελών του προσωπικού που κάνει χρήση της άδειας ιατρού, λαμβάνοντας όμως υπόψη και την ασφαλή λειτουργία των Φυλακών. Όσον αφορά στην παραχώρηση ελεύθερου χρόνου, ανέφερε ότι γίνονται σημαντικές προσπάθειες για παραχώρησή του εντός του έτους στο οποίο έχει δημιουργηθεί, αλλά αυτό δεν είναι πάντα δυνατό, λόγω αυξημένων πρόωρων αφυπηρετήσεων και της αλόγιστης χρήσης άδειας ιατρού από μέλη του προσωπικού που εργάζονται στο σύστημα βάρδιας.

Αποθήκη Οπλισμού και Πυρομαχικών. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η αποθήκη Οπλισμού και Πυρομαχικών βρίσκεται εντός του χώρου των Φυλακών γεγονός που ενδεχομένως να ελλοχεύει κινδύνους και εισηγηθήκαμε και πάλι όπως το θέμα μελετηθεί και αξιολογηθεί από το Τμήμα.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι σχετική πρόνοια που προτάθηκε για να περιληφθεί στον Προϋπολογισμό, δεν εγκρίθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών.

Σύστημα Διοίκησης Φυλακών. Στα πλαίσια του Βραχυπρόθεσμου Σχεδίου Μηχανογράφησης της Δημόσιας Υπηρεσίας, ετοιμάστηκε πρόταση για την εξασφάλιση ενοποιημένου Συστήματος Διοίκησης Φυλακών, η οποία υποβλήθηκε με σχετική επιστολή του Διευθυντή Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ), ημερ. 2.2.2010, για συζήτηση και έγκριση, στο Εκτελεστικό Συμβούλιο Προγράμματος Μηχανογράφησης της Δημόσιας Υπηρεσίας. Σε συνεδρία του ημερ. 30.3.2011, το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Προγράμματος Μηχανογράφησης της Δημόσιας Υπηρεσίας αποφάσισε όπως το θέμα συζητηθεί ξανά, εφόσον μελετηθεί από το ΤΥΠ το θέμα της προώθησης της πρώτης φάσης του έργου (Διαχείριση Κρατούμενων) μόνο. Το θέμα εκκρεμεί ακόμη στο ΤΥΠ.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Γενικός Διευθυντής, η προώθηση του υπό αναφορά έργου υποβλήθηκε εκ νέου για συζήτηση και έγκριση στο Εκτελεστικό Συμβούλιο Προγράμματος Μηχανογράφησης της Δημόσιας Υπηρεσίας στις 26.4.2013, το οποίο αποφάσισε τη συμπερίληψή του στις Προτάσεις για εξασφάλιση χρηματοδότησης από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

Σύστημα Πυρανίχνευσης/Πυρόσβεσης. Στο κτίριο, στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο εξυπηρετητής αρχείων, ευρίσκεται το τμήμα μηχανογράφησης, το κέντρο ελέγχου στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο πλείστος ηλεκτρικός και ηλεκτρονικός εξοπλισμός, το κλειστό ηλεκτρονικό σύστημα παρακολούθησης και ασφάλειας, το σύστημα ελέγχου φωταγώγησης, το ηλεκτρονικό σύστημα παρακολούθησης κρατούμενων – βραχιόλι, ο χώρος εγκατάστασης των UPS καθώς και οι εγκαταστάσεις διανομής ηλεκτρικής ενέργειας. Στο κτίριο αυτό δεν υπάρχει κατάλληλο σύστημα πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης και εισηγηθήκαμε όπως προωθηθούν το συντομότερο διαδικασίες τοποθέτησης των πιο πάνω συστημάτων για την ασφάλεια του προσωπικού και του εξοπλισμού.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα Φυλακών έχει προβεί στην εγκατάσταση συστήματος κλιματισμού στους χώρους που είναι εγκατεστημένος ο εξυπηρετητής αρχείων. Ταυτόχρονα, έχει σταλεί σχετική επιστολή στο Τμήμα Δημοσίων Έργων και Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών για εγκατάσταση συστήματος πυρανίχνευσης/πυρόσβεσης και την τοποθέτηση πυρίμαχων υλικών στους υπό αναφορά χώρους. Η εργασία αναμένεται να συμπληρωθεί πριν το τέλος του 2013.

Ηλεκτρονική παρακολούθηση καταδίκων. Οι κατάδικοι οι οποίοι είναι ενταγμένοι στο Κέντρο Καθοδήγησης, Εξωϊδρυματικής Απασχόλησης και Αποκατάστασης (ΚΚΕΑΑ), εργάζονται, κατά τη διάρκεια της ημέρας, εκτός των φυλακών, στην ελεύθερη κοινωνία και μετά την εργασία τους επιστρέφουν στις Φυλακές για διανυκτέρευση. Σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Φυλακών Νόμων του 2006 έως 2009, παρέχεται, σε καταδίκους που είναι ενταγμένοι στο ΚΚΕΑΑ, η δυνατότητα έκτισης μέρους της επιβληθείσας ποινής με την εφαρμογή του μέτρου του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική

παρακολούθηση, έτσι ώστε, μετά το πέρας της εργασίας τους να επιστρέφουν στην οικία τους, αντί στις Φυλακές.

Με σκοπό την εφαρμογή του θεσμού του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική παρακολούθηση, υπογράφηκε στις 11.1.2012 σύμβαση, για την προμήθεια, εγκατάσταση και επταετή συντήρηση «Ηλεκτρονικής Παρακολούθησης Φυλακισμένων», για το συνολικό ποσό ύψους €283.328 πλέον ΦΠΑ το οποίο αποτελείται από ποσό ύψους €153.334 πλέον ΦΠΑ για την προμήθεια του εξοπλισμού και ποσό €129.994 πλέον ΦΠΑ για την δετή συντήρησή του. Σύμφωνα με το πιστοποιητικό παραλαβής, η προμήθεια και εγκατάσταση του συστήματος ολοκληρώθηκαν στις 29.2.2012 και η σχετική πληρωμή, ύψους €174.253, διενεργήθηκε στις 2.8.2012. Μεταξύ άλλων, οι Φυλακές προμηθεύθηκαν 50 πομπές ραδιοσυχνότητας που εφαρμόζονται στον κατάδικο υπό μορφή βραχιολιού, αντίστοιχο αριθμό δεκτών, με σκοπό την εγκατάστασή τους στην οικία του κατάδικου, που παρέχουν τη δυνατότητα επικοινωνίας με το Κέντρο Ελέγχου των Φυλακών και ένα διακομιστή, ο οποίος εγκαταστάθηκε στο Κέντρο Ελέγχου.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι οι πιο πάνω 45 κάρτες κινητής τηλεφωνίας έχουν σταλεί στο εξωτερικό και τοποθετήθηκαν και σφραγίστηκαν σε ισάριθμες συσκευές και έχουν καταχωριστεί στο σύστημα. Η πιο πάνω διαδικασία ήταν επιβεβλημένη και τυχόν ακύρωση της κάρτας, θα συνεπαγόταν την καταβολή σημαντικού ποσού για αποστολή της αντίστοιχης συσκευής, μαζί με την κάρτα, στο εξωτερικό για επαναπρογραμματισμό.

Σε σχέση με το πιο πάνω θέμα, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

(α) Παρόλο ότι, μέχρι σήμερα, παρήλθαν 17 και 12 μήνες από την παραλαβή και πληρωμή του συστήματος, αντίστοιχα, ο θεσμός της ηλεκτρονικής παρακολούθησης των κρατουμένων δεν έχει εφαρμοστεί ακόμα.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι ο θεσμός της ηλεκτρονικής παρακολούθησης δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη, γιατί, όπως υποστηρίζει ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος Φυλακών, δεν υπάρχουν κατάδικοι που να πληρούν τους όρους για εγκατάσταση του ηλεκτρονικού βραχιολιού.

(β) Πέραν της πιο πάνω δαπάνης, ο Προϋπολογισμός των Φυλακών επιβαρύνεται ετησίως με λειτουργικά έξοδα, πέραν των €10.000 που αφορούν στο κόστος (πάγιο τέλος) 50 περίπου καρτών κινητής τηλεφωνίας, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη λειτουργία του συστήματος.

(γ) Λαμβάνοντας υπόψη τον σχετικά μικρό αριθμό των καταδικών που είναι ενταγμένοι στο ΚΚΕΑΑ, (επτά κατάδικοι), ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε τους λόγους καθορισμού προμήθειας συνολικά 50 πομπών ραδιοσυχνότητας/βραχιολιών και αντίστοιχου αριθμού δεκτών.

Σημειώνεται ότι στα έγγραφα του διαγωνισμού περιλαμβανόταν πρόνοια σύμφωνα με την οποία οι προσφοροδότες είχαν υποχρέωση να υποβάλουν κατάλογο με τιμές μονάδας για τον εξοπλισμό για τυχόν προσθήκες ή αφαιρέσεις με διάρκεια ισχύος 7 χρόνια. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πραγματικές ανάγκες σε βραχιόλια και δέκτες ήταν πολύ μικρότερες (7 αντί 50) θα μπορούσε να αγοραστεί αρχικά η αναγκαία ποσότητα (7) και τυχόν μελλοντικές ποσότητες να καλύπτονταν με βάση την πιο πάνω πρόνοια.

Ο Αν. Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι στον σχετικό διαγωνισμό, το Τμήμα ΗΜΥ είχε προκαθορίσει ως ελάχιστο αριθμό προμήθειας 50 συσκευές.

Προμήθεια και εγκατάσταση συστήματος απενεργοποίησης κινητών τηλεφώνων. Στα πλαίσια των διαγωνισμών 3/2010 και 9/2011, οι Φυλακές παρέλαβαν στις 29.11.2010 και 11.11.2011, 28 συσκευές απενεργοποίησης κινητών τηλεφώνων με συνολικό κόστος €26.174.

Το Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (THE), του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, με επιστολή του ημερ. 27.6.2013, ενημέρωσε τις Φυλακές ότι, μετά από μετρήσεις που διενήργησε κλιμάκιο τεχνικών του THE, διαπιστώθηκε ότι οι παρεμβολές στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας στην περιοχή Αγίου Ανδρέα οφείλονται, πέραν πάσης αμφιβολίας, αποκλειστικά στις συσκευές απενεργοποίησης κινητών τηλεφώνων που εγκαταστάθηκαν στις Φυλακές, δημιουργώντας προβλήματα ομαλής λειτουργίας των δικτύων κινητής

τηλεφωνίας. Με την ίδια επιστολή, το ΤΗΕ κάλεσε τις Φυλακές, δυνάμει του άρθρου 11 των Ραδιοεπικοινωνιών Νόμων του 2002 έως 2012, να απενεργοποιήσουν το εν λόγω σύστημα και επισήμανε ότι οι Φυλακές δεν εξασφάλισαν την προνοούμενη από το άρθρο 17(2) του ίδιου Νόμου, εξουσιοδότηση του Διευθυντή ΤΗΕ, προτού προβούν στην εγκατάσταση τέτοιου συστήματος/συσκευών. Σημειώνεται ότι, ενώ το ΤΗΕ, είχε ήδη πληροφορήσει τις Φυλακές, με επιστολή του, ημερ. 30.9.2011, ότι η λειτουργία των πιο πάνω συσκευών υπόκειται σε εξουσιοδότηση δυνάμει του υπό αναφορά άρθρου, οι Φυλακές προχώρησαν, στις 4.10.2011, στην κατακύρωση διαγωνισμού για την προμήθεια 26 συσκευών απενεργοποίησης κινητών τηλεφώνων.

Όπως προκύπτει, τα πιο πάνω συστήματα, τα οποία δημιουργούν προβλήματα ομαλής λειτουργίας των δικτύων κινητής τηλεφωνίας, έχουν εγκατασταθεί χωρίς να έχει εξασφαλιστεί η απαιτούμενη από τη νομοθεσία, εξουσιοδότηση για τη λειτουργία τους. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι εξετάζεται το ενδεχόμενο προμήθειας νέου συστήματος, με ανάλογο κόστος.

Σύμφωνα με τον Αν. Γενικό Διευθυντή, διαφάνηκε ότι οι συσκευές απενεργοποίησης που εγκατέστησε το Τμήμα Φυλακών, δεν απέδιδαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα και σύμφωνα με μετρήσεις του Τμήματος Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, προκαλούν παρεμβολές στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας της περιοχής. Μετά από οδηγίες του Διευθυντή του Τμήματος Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, τα εν λόγω συστήματα απενεργοποιήθηκαν αμέσως. Ακολούθως, ενεργοποιήθηκαν σταδιακά και διαφάνηκε ότι δεν δημιουργεί πρόβλημα η λειτουργία τους στις Πτέρυγες 5 και 8. Μετά από αίτημα του Τμήματος Φυλακών, μελετάται το ενδεχόμενο εγκατάστασης συστήματος απενεργοποίησης κινητών τηλεφώνων ανάλογο του συστήματος που εγκαταστάθηκε στον χώρο κράτησης παράνομων μεταναστών στην Μενόγεια.

Προσφορές.

Προσφορά αρ.7/2012 για την προμήθεια μηχανημάτων μαγειρείου για το Τμήμα Φυλακών. Παρόλον ότι ο πιο πάνω διαγωνισμός αφορά την αγορά μικρής αξίας εξοπλισμού, ωστόσο περιλήφθηκε ως ενδεικτική περίπτωση στην Έκθεσή μας, για να επισημανθούν ορισμένες διαχρονικές αδυναμίες στη διαδικασία προσφορών του Τμήματος Φυλακών.

Τον Δεκέμβριο 2012, το Τμήμα Φυλακών προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια μηχανημάτων μαγειρείου, με εκτίμηση δαπάνης €27.500+ΦΠΑ.

Από τη μελέτη των εγγράφων της προσφοράς, της έκθεσης αξιολόγησης και του Πιστοποιητικού Παραλαβής από την Υπηρεσία μας, διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

- (i) Στον πιο πάνω διαγωνισμό περιλαμβάνονταν μηχανήματα μαγειρείου, μεταξύ των οποίων και μια μηχανή καθαρισμού πατατών, για την οποία η κατακύρωση είχε γίνει στον δεύτερο χαμηλότερο προσφοροδότη, για το ποσό των €1.973,88+ΦΠΑ.
- (ii) Στο Πιστοποιητικό Παραλαβής των μηχανών, αναφερόταν ότι είχε παραληφθεί μηχανή καθαρισμού πατατών με ιπποδύναμη 15hp αντί 25hp λόγω λάθους του Ανάδοχου, με μείωση του αντίστοιχου ποσού της σύμβασης από €1.973 σε €1.450.

Από τη μελέτη των τεχνικών φυλλαδίων που είχε υποβάλει ο Ανάδοχος, διαπιστώθηκε ωστόσο ότι δεν υπήρχαν μηχανές με την ιπποδύναμη που αναφερόταν στο Πιστοποιητικό Παραλαβής (15hp), αλλά η διαφορά μεταξύ της μηχανής η οποία είχε κατακυρωθεί και της μηχανής που παραδόθηκε, αφορούσε τη δυναμικότητα/χωρητικότητα τους, αφού αντί μηχανή χωρητικότητας 25 κιλών, με δυναμικότητα καθαρισμού 600 κιλών την ώρα, είχε παραδοθεί – τελικά – μηχανή χωρητικότητας 15 κιλών με δυναμικότητα καθαρισμού 280 κιλών την ώρα. Ως εκ τούτου, η μηχανή που παραδόθηκε, ήταν εκτός προδιαγραφών, αφού η δυναμικότητα που καθοριζόταν στα έγγραφα του διαγωνισμού, ήταν τουλάχιστον 300 κιλά την ώρα.

- (iii) Το Υπουργείο Άμυνας, είχε κατακυρώσει την ίδια περίοδο, κατόπιν ανοικτού διαγωνισμού, πέντε μηχανές καθαρισμού πατατών, της ίδιας απόδοσης με τη μηχανή η οποία είχε αγοραστεί από το Τμήμα, με καλύτερες μάλιστα τεχνικές προδιαγραφές, στην πολύ χαμηλότερη τιμή των €990+ΦΠΑ η καθεμιά.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε τον Φεβρουάριο 2013 από τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος, όπως διερευνήσει τα θέματα που εγείρονταν και πληροφορήσει την Υπηρεσία μας για τα ακόλουθα:

- (i) Τους λόγους για τους οποίους είχε γίνει δεκτή η παραλαβή διαφορετικής μηχανής, χωρίς να υποβληθεί για έγκριση η αλλαγή αυτή, στο αρμόδιο όργανο (Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων), όπως προνοεί η σχετική Νομοθεσία.
- (ii) Κατά πόσον τα μέλη της επιτροπής παραλαβής, και – γενικότερα – το Τμήμα, διαθέτει την απαιτούμενη τεχνογνωσία/ προσόντα για τον χειρισμό προσφορών αγοράς τεχνικού εξοπλισμού, θέμα το οποίο είχε τεθεί επανειλημμένα από την Υπηρεσία μας στο παρελθόν, επειδή είχε παρατηρηθεί ότι το Τμήμα προέβαινε – συχνά – στην αγορά τεχνικού εξοπλισμού, με την ετοιμασία των προδιαγραφών, την αξιολόγηση προσφορών και την παραλαβή του να ανατίθεται σε άτομα που δεν διέθεταν τα απαραίτητα προσόντα/γνώσεις για τέτοιου είδους εργασίες.
- (iii) Κατά πόσον η διαδικασία την οποία ακολουθούσε – συχνά – το Τμήμα για την αγορά εξοπλισμού (συνοπτική διαδικασία με απαίτηση για άμεση παράδοση), διασφάλιζε τα συμφέροντα του δημοσίου, λαμβάνοντας υπόψη και την πολύ χαμηλότερη τιμή η οποία είχε εξασφαλιστεί από το Υπουργείο Άμυνας για παρόμοια ή/και καλύτερη μηχανή.

Τον Μάρτιο 2013, ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

(α) Για την αποδοχή της πιο πάνω μηχανής, η επιτροπή παραλαβής είχε αποταθεί προφορικά στην Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων, και είχε τεθεί ως προϋπόθεση, ότι θα αγοραζόταν πιο φθηνά.

(β) Εκεί όπου χρειάζεται, οι λειτουργοί του Τμήματος βοηθούνται από τα αρμόδια Τμήματα του δημοσίου, όπως και στην προκειμένη περίπτωση. Συμφώνησε ωστόσο μαζί μας ότι η παραλαβή είχε γίνει με απόκλιση από την αρχική απαίτηση, λόγω της ανάγκης άμεσης προμήθειας της μηχανής.

(γ) Το ψηλότερο κόστος αγοράς της εν λόγω μηχανής σε σχέση με το κόστος των μηχανών του Υπουργείου Άμυνας, οφειλόταν ενδεχομένως στον μεγαλύτερο αριθμό των μηχανών που είχαν αγοραστεί.

Τον Απρίλιο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως πληροφόρησε τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος ότι, με βάση τη μεταξύ μας αλληλογραφία είχε παρατηρήσει μετά λύπης του ότι κατά τη διενέργεια του εν λόγω διαγωνισμού, δεν είχαν τηρηθεί οι προβλεπόμενες από τον Νόμο διαδικασίες και, τον παρακάλεσε ταυτόχρονα όπως το Τμήμα του συμμορφώνεται με όλες τις πρόνοιες της νομοθεσίας, τονίζοντας ότι στο μέλλον δεν θα γινόταν ανεκτή καμία παρέκκλιση.

2.13 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός του Υπουργείου για το 2012 ανήλθε σε €67 εκ. και η σχετική δαπάνη σε €33,3 εκ. ή 49,7% του Προϋπολογισμού (2011: €72,2 εκ., €59,7 εκ., 82,7%, αντίστοιχα).

Από τον συνολικό Προϋπολογισμό ποσό ύψους €44,8 εκ. αφορούσε σε πιστώσεις για τακτικές δαπάνες, από τις οποίες δαπανήθηκε ποσό ύψους €17,3 εκ. ή 38,6% (2011: €45,7 εκ., €42,4 εκ., 92,8%, αντίστοιχα) και ποσό ύψους €22,2 εκ. αφορούσε σε πιστώσεις για αναπτυξιακές δαπάνες από τις οποίες δαπανήθηκε ποσό €16 εκ. ή 72,1% (2011: €26,5 εκ., €17,3 εκ., 65,3%, αντίστοιχα).

Σημαντικές πιστώσεις για τακτικές δαπάνες ύψους €27,5 εκ., παρέμειναν αδαπάνητες, λόγω κυρίως της μη καταβολής της έκτακτης χορηγίας ύψους €24,5 εκ. στην Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), για κάλυψη του κόστους ενοικίασης και εγκατάστασης των προσωρινών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για την περίοδο από την 1.3.2012 έως τις 31.8.2012, μετά την έκρηξη στη Ναυτική Βάση στο Μαρί στις 11 Ιουλίου 2011. Αναφέρεται σχετικά ότι, το Υπουργείο Οικονομικών σε επιστολή του ημερ. 12.12.2012, πληροφόρησε την τέως Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, ότι υπό τις δύσκολες δημοσιονομικές συνθήκες, δεν ήταν δυνατό να καταβληθεί οποιοδήποτε ποσό στην ΑΗΚ. Σημειώνεται ότι, ποσό ύψους €24,5 εκ. είχε καταβληθεί στην ΑΗΚ ως έκτακτη χορηγία τον Δεκέμβριο 2011 για κάλυψη του πιο πάνω κόστους για την περίοδο από την 1.9.2011 έως τις 29.2.2012.

Τιμές πετρελαιοειδών.

(α) Εισαγωγή. Σύμφωνα με τους περί Πετρελαιοειδών (Καθορισμός Ανωτάτων Τιμών Πώλησης σε Ειδικές Περιπτώσεις) Νόμους του 2004 και 2010 (Ν.115(Ι)/2004 και Ν.57(Ι)/2010), (άρθρο 4, εδάφιο (Ι)), "ο Υπουργός δύναται να εκδίδει διάταγμα με το οποίο να καθορίζει, για περίοδο μέχρι σαράντα πέντε (45) ημερών, ανώτατες τιμές πώλησης για όλα ή μερικά από τα πετρελαιοειδή, όταν εύλογα πιστεύει ότι το ύψος των τιμών στις οποίες διατίθενται τα προϊόντα αυτά στην αγορά είναι σε υπερβολικά πιο ψηλό επίπεδο από ότι δικαιολογείται από τις διεθνείς και εγχώριες συνθήκες".

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του ημερ. 15.4.2004, εξουσιοδότησε τους Υπουργούς Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Οικονομικών να αποφασίσουν για τις ενδιάμεσες και μόνιμες διευθετήσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και έλεγχο των τιμών πετρελαιοειδών, ενώ, με νέα Απόφασή του ημερ. 30.3.2005, ενέκρινε, τη σύσταση Επιτροπής για την παρακολούθηση των τιμών των πετρελαιοειδών. Σύμφωνα με την εν λόγω Απόφαση, η Επιτροπή, η οποία αποτελείται από λειτουργούς της Υπηρεσίας Ανταγωνισμού και Προστασίας Καταναλωτών (ΥΑΠΚ) και της Υπηρεσίας Ενέργειας του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, του Γενικού Λογιστηρίου, του Τμήματος Τελωνείων και της Στατιστικής Υπηρεσίας, έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Να καθορίσει τις παραμέτρους οι οποίες θα χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό του επιπέδου της αποδεκτής τιμής πώλησης κάθε είδους προϊόντος.
- Να συγκαλείται μόνο στις περιπτώσεις εκείνες που διαπιστώνεται σημαντική απόκλιση μεταξύ της αποδεκτής, η οποία θα συμφωνηθεί εκ των προτέρων και, της πραγματικής τιμής πώλησης πετρελαιοειδών που ισχύει στην αγορά, και ανάλογα να συμβουλεύει τον Υπουργό.
- Να μελετήσει και εισηγηθεί στον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού το ύψος του αποδεκτού κέρδους.
- Να συναντάται κάθε 6 μήνες για αναθεώρηση των παραμέτρων υπολογισμού του αποδεκτού επιπέδου τιμής πώλησης των πετρελαιοειδών.

Στην Απόφαση αναφέρεται επίσης ότι η ΥΑΠΚ θα διεξάγει συστηματικά υπολογισμούς, λαμβάνοντας υπόψη τις παραμέτρους που θα καθορίσει η Επιτροπή, για το ύψος της αποδεκτής τιμής πώλησης των πετρελαιοειδών.

Για σκοπούς παρακολούθησης των τιμών, η ΥΑΠΚ ετοιμάζει, για κάθε εισαγωγή φορτίου καυσίμων, σχετικό κοστολόγιο ανά λίτρο καυσίμου, μέσα από το οποίο, ξεκινώντας από τη μέση σταθμισμένη τιμή (cif) ανά μετρικό τόνο για κάθε είδος καυσίμου (όπως αυτή υπολογίζεται από τη Στατιστική Υπηρεσία αφού λάβει τα σχετικά στοιχεία από το Τμήμα Τελωνείων), και αφού προστεθούν τα έξοδα εγκαταστάσεων, τα εκτελωνιστικά έξοδα και τα λιμενικά έξοδα, ανά μετρικό τόνο (και μετατραπεί η τιμή ανά μετρικό τόνο σε τιμή ανά λίτρο), τα έξοδα των εταιρειών πετρελαιοειδών, το καθαρό αποδεκτό κέρδος των εταιρειών πετρελαιοειδών, το μεικτό αποδεκτό κέρδος των πρατηριούχων, η χρέωση του Κυπριακού Οργανισμού Διαχείρισης Αποθεμάτων Πετρελαιοειδών (ΚΟΔΑΠ) και οι διάφορες φορολογίες, ανά λίτρο [παράμετροι], καταλήγει στην αναμενόμενη (αποδεκτή) τιμή πώλησης ανά λίτρο για κάθε καύσιμο η οποία συγκρίνεται με την προτεινόμενη τιμή των εταιρειών πετρελαιοειδών.

(β) Διεξαγωγή ελέγχου από την Υπηρεσία μας/Ευρήματα. Αναφορικά με τα πιο πάνω, η Υπηρεσία μας με επιστολή της προς το Υπουργείο στις 17.8.2012, παρατήρησε τα ακόλουθα:

- (i) Δεν έχει καθοριστεί τι θεωρείται «υπερβολικά πιο ψηλό επίπεδο», αναγκαία, κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, προϋπόθεση για εφαρμογή της σχετικής πρόνοιας του Νόμου.
- (ii) Αναφορικά με την πιο πάνω διαδικασία ετοιμασίας κοστολογίων η Υπηρεσία μας εντόπισε διάφορα λάθη και αδυναμίες:
  - Ο τρόπος υπολογισμού της μέσης σταθμισμένης τιμής ανά μετρικό τόνο, η οποία όπως αναφέρεται και πιο πάνω αποτελεί την αρχική βάση για την ετοιμασία του κοστολογίου, είναι λανθασμένος.

- Η παράμετρος του κοστολογίου που αφορά στα έξοδα των εταιρειών ανά λίτρο δεν ανταποκρίνεται στα σημερινά δεδομένα. Στο κοστολόγιο περιλαμβάνονται τα έξοδα όπως υπολογίστηκαν το 2002, με βάση τα στοιχεία των ετών 2000 και 2001, αναπροσαρμοσμένα τιμαριθμικά τον Δεκέμβριο 2007.

Σε σχετικό σημείωμα της ΥΑΠΚ που παρουσιάστηκε στη συνεδρίαση της Επιτροπής παρακολούθησης των τιμών των πετρελαιοειδών στις 5.12.2011, αναφέρεται ότι η μόνη παράμετρος του κοστολογίου που έρχεται αναθεώρησης είναι αυτή που αφορά στο ύψος των εξόδων των εταιρειών ανά λίτρο και ότι αυτό θα έπρεπε να αναθεωρηθεί προς τα πάνω. Ωστόσο, μετά από επισκόπηση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας πετρελαιοειδών, οι οικονομικές καταστάσεις της οποίας ήταν στη διάθεση της Υπηρεσίας μας κατά την ημερομηνία ελέγχου (Ιούλιος 2012), διαφάνηκε ότι στην προτεινόμενη αναθεώρηση συμπεριλήφθηκαν έξοδα τα οποία θεωρούμε ότι δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη (όπως π.χ. η απομείωση επενδύσεων για εξοχικές κατοικίες, οι προβλέψεις για ενδεχόμενες αποζημιώσεις σε σχέση με νομική αγωγή, ο εταιρικός φόρος και η έκτακτη εισφορά για την άμυνα και οι χρεώσεις του ΚΟΔΑΠ δεδομένου ότι αυτές λαμβάνονταν υπόψη ως ξεχωριστή παράμετρος στο κοστολόγιο).

Περαιτέρω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι δεν είχαν ζητηθεί στοιχεία από τις εταιρείες και δεν είχε γίνει ανάλυση των διαφόρων λειτουργικών εξόδων, η οποία ήταν απαραίτητη για να διαπιστωθεί κατά πόσο δικαιολογείτο η συμπερίληψή τους στον υπολογισμό του ύψους των εξόδων των εταιρειών. Ενδεικτικά αναφέρθηκε ότι, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις της συγκεκριμένης εταιρείας, ενώ υπήρχαν εισοδήματα από άλλες υπηρεσίες, ωστόσο δεν είχε εξεταστεί εάν υπήρχαν και σχετικά έξοδα τα οποία θα έπρεπε να εξαιρεθούν.

Η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι θα μπορούσε να προβεί σε μια εις βάθος ανάλυση και να εξάξει πιο συγκεκριμένα συμπεράσματα εάν είχε όλα τα απαραίτητα στοιχεία στη διάθεσή της, όπως π.χ. αναλύσεις για τις διάφορες κατηγορίες εξόδων.

Πληροφοριακά αναφέρθηκε ότι η Υπηρεσία μας συμφωνεί ότι το ύψος των εξόδων των εταιρειών ανά λίτρο χρήζει αναθεώρησης, ωστόσο ταυτόχρονα θεωρεί ότι και όλοι σχεδόν οι παράμετροι χρήζουν αναθεώρησης.

- Όπως μας αναφέρθηκε, τα ποσά που χρησιμοποιούνται στο κοστολόγιο για εκτελωνιστικά και λιμενικά έξοδα υπολογίστηκαν το 2000, χωρίς να υπάρχει τεκμηρίωση ότι ισχύουν και σήμερα. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στα κοστολόγια, η ΥΑΠΚ συμπεριλαμβάνει ποσό ύψους \$4 ανά μετρικό τόνο καυσίμου για λιμενικά έξοδα ενώ, όπως πληροφορηθήκαμε από την Αρχή Λιμένων Κύπρου, το σχετικό τέλος που επιβάλλεται στα καύσιμα είναι €1,5658 ανά κυβικό μέτρο (1 μετρικός τόνος αντιστοιχεί από 1,18 μέχρι 1,39 κυβικά μέτρα καυσίμου, αναλόγως του είδους καυσίμου και της θερμοκρασίας).
- (iii) Η αναμενόμενη τιμή η οποία προκύπτει από την ετοιμασία του κοστολογίου συγκρίνεται με την προτεινόμενη λιανική τιμή των εταιρειών αντί με την πραγματική (λιανική) τιμή πώλησης των πετρελαιοειδών.
- (iv) Υπάρχει αδυναμία έγκαιρου ελέγχου των τιμών των πετρελαιοειδών λόγω της καθυστέρησης που παρατηρείται στην προσκόμιση του τιμολογίου αγοράς και εισαγωγής φορτίων από τις εταιρείες πετρελαιοειδών με βάση το οποίο υπολογίζεται η μέση σταθμισμένη τιμή ανά μετρικό τόνο, μέχρι και ένα μήνα από την ημέρα εισαγωγής του φορτίου.
- (v) Η ΥΑΠΚ συμπεριλαμβάνει στο κοστολόγιο ένα καθορισθέν αποδεκτό κέρδος των εταιρειών πετρελαιοειδών ανά λίτρο καυσίμου. Από δειγματοληπτική επισκόπηση κοστολογίων για το 2011, εντοπίστηκαν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ της αναμενόμενης και της προτεινόμενης τιμής, μέχρι και 860% πιο ψηλή απόκλιση από το αποδεκτό κέρδος.

Σημειώνεται ότι, εάν ληφθούν υπόψη και οι αποκλίσεις που εντοπίστηκαν μεταξύ της προτεινόμενης και της πραγματικής τιμής, όπως αναφέρεται στα σημεία (vi) και (vii) πιο κάτω, το ποσοστό αυξάνεται ακόμη περισσότερο.

Η πιο πάνω παρατήρηση της Υπηρεσίας μας φαίνεται να επιβεβαιώνεται και στην πράξη καθώς, σύμφωνα με τις ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις τριών εταιρειών πετρελαιοειδών για το έτος 2010 (οι οποίες κατατέθηκαν στο Τμήμα Έφορου Εταιρειών) και τα κέρδη που παρουσίασαν οι εταιρείες, το κέρδος ανά λίτρο καυσίμου που υπολογίστηκε (με πρόχειρους υπολογισμούς) φαίνεται να ήταν αρκετά πιο ψηλό του καθορισθέντος ως αποδεκτό (περίπου 2,3 μέχρι 3,4 φορές πιο ψηλό).

Η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι θα μπορούσε να προβεί σε μια εις βάθος ανάλυση και να εξάξει πιο συγκεκριμένα συμπεράσματα εάν είχε όλα τα απαραίτητα στοιχεία στη διάθεσή της, όπως αναλυτικά στοιχεία για τα έσοδα και έξοδα.

- (vi) Από μελέτη σχετικών στοιχείων που λήφθηκαν από την ΥΑΠΚ (παρατηρητήριο τιμών λιανικής πώλησης πετρελαιοειδών) το 1ο εξάμηνο του 2012, παρατηρήθηκε γενικά μια αυξητική τάση της πραγματικής λιανικής τιμής πώλησης των καυσίμων, σε σχέση με την προτεινόμενη από τις εταιρείες πετρελαιοειδών λιανική τιμή. Για παράδειγμα, ο αριθμός των πρατηρίων τα οποία πωλούσαν βενζίνη 95 οκτανίων σε τιμή πέραν των 0,7 σεντ ανά λίτρο πάνω από την προτεινόμενη τιμή, αυξήθηκε από περίπου 11% στην αρχή του εξαμήνου σε περίπου 39% στο τέλος του εξαμήνου.

Δεν φαίνεται να εξετάστηκαν από την ΥΑΠΚ οι λόγοι της αυξητικής τάσης έτσι ώστε να ληφθούν, εάν ενδείκνυτο, οποιαδήποτε μέτρα.

- (vii) Ο αριθμός και η συχνότητα των συνεδριάσεων που πραγματοποίησε η Επιτροπή από την ημερομηνία σύστασής της, δεν ήταν κατά την άποψη μας ικανοποιητικά καθώς, σύμφωνα με τα κοστολόγια που ετοιμάζει η ΥΑΠΚ, παρατηρήθηκαν κατά καιρούς αποκλίσεις μεταξύ αναμενόμενης και προτεινόμενης τιμής, μεγαλύτερες των 7 σεντ ανά λίτρο, τις οποίες η Υπηρεσία μας θεωρεί σημαντικές, και οι οποίες ως εκ τούτου θα έπρεπε, βάσει της πιο πάνω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, να οδηγούσαν σε σύγκληση της Επιτροπής. Σημειώθηκε ότι η Επιτροπή συνεδρίασε μια φορά το 2010, μια φορά το 2011 και μια φορά το 2012 μόνο.

- (viii) Η ΥΑΠΚ προβαίνει σε παρακολούθηση της διακύμανσης του δείκτη διεθνών τιμών Platts και σύγκρισή της με τη διακύμανση των λιανικών τιμών πωλήσεων των προϊόντων πετρελαιοειδών στην Κύπρο, καταλήγοντας μέχρι σήμερα στο συμπέρασμα ότι οι τιμές διάθεσής τους στην Κυπριακή αγορά ήταν δικαιολογημένες (άποψη η οποία δεν έβρισκε πάντα σύμφωνη την Υπηρεσία Ενέργειας).

Σημειώθηκε ωστόσο ότι, η εν λόγω σύγκριση δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως ικανοποιητικό εργαλείο για την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς το κατά πόσο το ύψος της αύξησης ή μείωσης των τιμών πώλησης είναι δικαιολογημένο δεδομένου ότι η διακύμανση είναι ενδεικτική μόνο της τάσης. Επιπλέον, εάν οι τιμές πώλησης ήταν εξ αρχής υπερβολικά ψηλές, αυτό δεν μπορεί να εντοπιστεί από την εν λόγω σύγκριση.

- (ix) Σύμφωνα με μέλος της Επιτροπής, όπως σχετικά αναφέρεται στα πρακτικά συνεδρίασης της Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στις 5.12.2011, η Επιτροπή είχε από παλιά καθορίσει ότι υπάρχει ένα καθορισθέν όριο λογικής απόκλισης στο κοστολόγιο από την τιμή στην αγορά. Ωστόσο, δεν έχει παρουσιαστεί στην Υπηρεσία μας επίσημη απόφαση της Επιτροπής με την οποία να φαίνεται ότι έχει συμφωνηθεί συγκεκριμένο ύψος το οποίο θα κρίνεται ως σημαντική απόκλιση μεταξύ της αποδεκτής και της πραγματικής τιμής έτσι ώστε, όποτε αυτή παρατηρείται, να συγκαλείται η Επιτροπή, όπως ορίζει η σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

- (x) Το ύψος του αποδεκτού κέρδους που αναφέρεται στο (v) πιο πάνω δεν προέκυψε μετά από μελέτη, όπως επέβαλλε η σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.
- (xi) Η Επιτροπή, δεν συνέρχεται κάθε 6 μήνες για αναθεώρηση των παραμέτρων υπολογισμού του αποδεκτού επιπέδου τιμής πώλησης των πετρελαιοειδών, παρόλο ότι υποχρεούται βάσει της σχετικής Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου.
- (xii) Δεδομένου ότι οι παγκύπριες πωλήσεις (για τη βενζίνη, το πετρέλαιο κίνησης και το πετρέλαιο θέρμανσης) για το 2010 ανέρχονταν σε περίπου 1,1 δισ. λίτρα, για κάθε 1 σεντ ανά λίτρο αύξηση στην τιμή πώλησης, τα έσοδα και κατ' επέκταση τα κέρδη των εταιρειών/πρατηρίων αυξάνονται κατά περίπου €11 εκ. ετησίως, τα οποία μεταφράζονται σε επιπλέον κόστος για τους καταναλωτές.

(γ) **Συμπέρασμα.** Όπως διαφάνηκε, ο υπολογισμός και γενικά η διαδικασία της παρακολούθησης των τιμών παρουσιάζει αδυναμίες σε βαθμό που δεν επιτρέπουν την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων κατά πόσον, όπως αναφέρεται στον Νόμο, το ύψος των τιμών στις οποίες διατίθενται τα προϊόντα αυτά στην αγορά είναι σε υπερβολικά πιο ψηλό επίπεδο από ότι δικαιολογείται από τις διεθνείς και εγχώριες συνθήκες. Χαρακτηριστικά αναφέραμε ότι οι πλείστες από τις παραμέτρους που χρησιμοποιούνται στο κοστολόγιο, όπως αναφέρεται πιο πάνω, είναι είτε λανθασμένες είτε μη τεκμηριωμένες.

(δ) **Εισηγήσεις.** Δεδομένης της σημαντικότητας του έργου της ΥΑΠΚ και της Επιτροπής, το οποίο έχει άμεση σχέση με την προστασία του καταναλωτή, και λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τα ακόλουθα:

- (i) Καθορισμό του τι θεωρείται «υπερβολικά πιο ψηλό επίπεδο».
- (ii) Διόρθωση/επικαιροποίηση του τρόπου υπολογισμού της αναμενόμενης τιμής στο κοστολόγιο. Επιπλέον, η ανάλυση στο κοστολόγιο θα πρέπει να είναι τέτοια που να καταδεικνύει, εκεί που διαπιστώνεται υπερβολικά πιο ψηλή τιμή, πόση από αυτή οφείλεται στην εταιρεία και πόση στο πρατήριο έτσι ώστε να εκδίδεται, εάν το αποφασίσει ο Υπουργός, το ανάλογο Διάταγμα.
- (iii) Να γίνεται σύγκριση της αναμενόμενης και της πραγματικής τιμής διάθεσης των προϊόντων στην αγορά.
- (iv) Λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων έτσι ώστε να υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 30.3.2005.
- (v) Αξιοποίηση των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων και συγκρίσεων τιμών για έγκαιρο εντοπισμό των περιπτώσεων που ενδεχομένως να χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης.

Όπως πληροφορηθήκαμε κατά τον έλεγχο, το Υπουργείο με τη συνεισφορά της Επιτροπής Παρακολούθησης των Τιμών των Πετρελαιοειδών, έχει προχωρήσει σε διαδικασία αναθεώρησης της αξιολόγησης των τιμών των πετρελαιοειδών η οποία λαμβάνει υπόψη τις εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας. Ωστόσο, δεν μας παρουσιάστηκαν οποιαδήποτε στοιχεία έτσι ώστε να είναι δυνατή η επιβεβαίωση της διόρθωσης/βελτίωσης της διαδικασίας παρακολούθησης και ελέγχου των τιμών πετρελαιοειδών.

Τερματικός σταθμός υποδοχής και αποθήκευσης πετρελαιοειδών.

(α) **Ιστορικό.** Τον Φεβρουάριο 2001, η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας υπέγραψε συμφωνία με το Δημοτικό Συμβούλιο Λάρνακας σχετικά με την εφαρμογή προγράμματος μετακίνησης των εγκαταστάσεων πετρελαιοειδών από τη Λάρνακα, το οποίο διαλαμβάνει μεταξύ άλλων τον τερματισμό της λειτουργίας του διυλιστηρίου πετρελαίου και των εγκαταστάσεων πετρελαιοδεξαμενών μέχρι το 2010. Η συμφωνία προβλέπει επίσης τη δημιουργία νέου τερματικού σταθμού πετρελαιοειδών, οι κύριοι στόχοι του οποίου, όπως καθορίστηκαν μεταγενέστερα, αφορούν στην:

- (i) αποθήκευση λειτουργικών αποθεμάτων πετρελαιοειδών,
- (ii) αποθήκευση αποθεμάτων ασφαλείας πετρελαιοειδών και
- (iii) χρήση του ως διαμετακομιστικού σταθμού εμπορίας πετρελαιοειδών.

Στις 21.1.2003, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε (αρ. Απόφασης 57.137) τη δημιουργία ενεργειακού κέντρου το οποίο θα περιλαμβάνει τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης λειτουργικών αποθεμάτων και αποθεμάτων ασφαλείας πετρελαιοειδών καθώς επίσης και εγκαταστάσεις υποδοχής και αποθήκευσης φυσικού αερίου, ενώ με νέα Απόφασή του με αρ. 59.381 και ημερ. 4.2.2004, ενέκρινε την πρόσληψη συμβουλευτικού οίκου ο οποίος θα αναλάμβανε την παροχή συμβουλών, την ετοιμασία του κυρίως σχεδίου (master plan) καθώς επίσης και την ετοιμασία προδιαγραφών και άλλων εγγράφων για υλοποίηση του έργου με την μέθοδο του «Built, Operate, Transfer» (B.O.T.).

Τον Ιούνιο του 2008, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε (αρ. Απόφασης 67.366) την ανάκληση της πιο πάνω απόφασης για την ανάθεση του έργου ανέγερσης και λειτουργίας του τερματικού πετρελαιοειδών με την μέθοδο B.O.T., σημειώνοντας ότι η μέθοδος ανάθεσης του έργου θα προέκυπτε από τα συμπεράσματα συγκριτικής μελέτης την οποία θα εκπονούσε εξειδικευμένος οίκος εμπειρογνομόνων, απόφαση την οποία ωστόσο ανακάλεσε εκ νέου κατά τη συνεδρία του ημερ. 31.3.2009 (αρ. Απόφασης 68.622).

Τον Οκτώβριο 2010, το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του με αρ. 71.064, ανακάλεσε σχετική παράγραφο της προηγούμενης Απόφασής του με αρ. 59.381, ημερ. 4.2.2004, το περιεχόμενο της οποίας, όπως αναφέρεται, άφηνε να νοηθεί ότι για την ανάθεση του έργου ανέγερσης και λειτουργίας του τερματικού πετρελαιοειδών θα ακολουθηθεί η μέθοδος του B.O.T., και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού να προβεί, σε συνεργασία με την Κυπριακή Εταιρεία Αποθήκευσης Πετρελαιοειδών (ΚΕΤΑΠ), τον Κυπριακό Οργανισμό Διαχείρισης Αποθεμάτων Πετρελαιοειδών (ΚΟΔΑΠ) και την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), σε έκδοση πρόσκλησης διεθνούς εκδήλωσης ενδιαφέροντος, για προεπιλογή στρατηγικών συνεργατών για σύσταση κοινοπραξίας, η οποία θα αναλάβει την κατασκευή και λειτουργία τερματικού σταθμού παραλαβής και αποθήκευσης πετρελαιοειδών στο Βασιλικό.

Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο 2010. Τον Ιανουάριο 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, κατόπιν εισήγησης της επιτροπής αξιολόγησης που διορίστηκε από τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, την προεπιλογή 5 οικονομικών φορέων από τους οποίους ζητήθηκαν προσφορές τον Μάιο 2012. Τον Ιούλιο 2012, υπέβαλαν τελικά προσφορές μόνο δύο οικονομικοί φορείς, οι επίσημες προτάσεις των οποίων έτυχαν αξιολόγησης από επιτροπή αξιολόγησης η οποία αποτελείτο από τους Γενικούς Διευθυντές 5 Υπουργείων.

Τον Δεκέμβριο 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε (αρ. Απόφασης 74.412) την έναρξη διαπραγματεύσεων με τον οικονομικό φορέα ο οποίος συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία και όρισε για τον σκοπό αυτό, τη σύνθεση Διαπραγματευτικής Ομάδας η οποία, με την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης, θα έπρεπε να υποβάλει έκθεση με τις εισηγήσεις της προς την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή η οποία ακολούθως θα επανέφερε το θέμα στο Υπουργικό Συμβούλιο, για λήψη τελικής απόφασης.

Η Διαπραγματευτική Ομάδα, σύμφωνα με την έκθεσή της η οποία υποβλήθηκε στην Υπουργική Επιτροπή στις 22.5.2013, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συνέχιση της διαπραγμάτευσης καθίστατο αδύνατη για διάφορους λόγους που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, στην ύπαρξη ανοικτών αρκετών σημαντικών ζητημάτων που δεν θα έπρεπε να υφίστανται κατά το στάδιο της διαπραγμάτευσης όπως ζητήματα ασφάλειας, καθώς επίσης νομικά και εμπορικής φύσεως ζητήματα και εισηγήθηκε τον τερματισμό της διαπραγμάτευσης και κατ'έκταση την ακύρωση του διαγωνισμού.

Η Υπουργική Επιτροπή, σε συνεδρία της στις 28.5.2013, αποφάσισε ομόφωνα όπως αποδεχτεί τις εισηγήσεις της Διαπραγματευτικής Ομάδας και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, όπως υποβάλει σχετική πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο, για λήψη τελικής απόφασης.

Το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 5.7.2013 αποφάσισε (αρ. Απόφασης 75.392) τον τερματισμό της διαδικασίας διαπραγμάτευσης για την επιλογή στρατηγικού συνεργάτη για συμμετοχή στην κοινοπραξία για ανάπτυξη, χρηματοδότηση, κατασκευή και λειτουργία του τερματικού σταθμού υποδοχής και αποθήκευσης πετρελαιοειδών στο Βασιλικό. Ο Υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού

σημείωσε ότι δεν υπάρχουν σχεδιασμοί για την κατασκευή τερματικού σταθμού υποδοχής και αποθήκευσης πετρελαιοειδών με τη συμμετοχή του Κράτους.

(β) Εισηγήσεις/Απόψεις. Παρόλο ότι τερματίστηκε η διαδικασία διαπραγμάτευσης, σε περίπτωση εκ νέου σχεδιασμού δημιουργίας τερματικού σταθμού πετρελαιοειδών, η Υπηρεσία μας, θεωρεί την εκ των προτέρων διενέργεια των ακόλουθων μελετών, ως ουσιαστικής σημασίας:

- (i) Ολοκληρωμένη στρατηγική μελέτη στη βάση της οποίας να καθορίζονται σημαντικοί παράγοντες όπως οι ανάγκες του Κράτους, το μέγεθος και το κόστος του έργου, ο τρόπος υλοποίησης και χρηματοδότησής του, το ποσοστό συμμετοχής του Κράτους σε ενδεχόμενη κοινοπραξία, η μεθοδολογία για την επιβολή των τελών (tariffs), νέος ή αναθεωρημένος - δεδομένου ότι ο υφιστάμενος καθορίστηκε το 2006 - βασικός σχεδιασμός (Basis of Design) κ.α.
- (ii) Μελέτη βιωσιμότητας, μετά τον προκαταρκτικό καθορισμό της έκτασης και της μορφής του έργου, στα πλαίσια της μελέτης για την οποία γίνεται αναφορά πιο πάνω. Πέραν του ότι το πολύ ψηλό κόστος του έργου καθιστά από μόνο του τη μελέτη βιωσιμότητας εξαιρετικά σημαντική, σημειώθηκαν επιπρόσθετα τα πιο κάτω:
  - Η συμφωνία που είχε υπογραφεί τον Φεβρουάριο 2001 μεταξύ της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Δημοτικού Συμβουλίου Λάρνακας δεν δεσμεύει τις εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών για μετακίνησή τους στον νέο τερματικό σταθμό πετρελαιοειδών.
  - Ήδη μία από τις εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών προχώρησε, όπως πληροφορούμαστε, στην αγορά γης και εξοπλισμού και ξεκίνησε τις εργασίες ανέγερσης ιδιωτικών δεξαμενών αποθήκευσης πετρελαιοειδών.
  - Ιδιωτική εταιρεία εξασφάλισε άδεια κατασκευής και λειτουργίας προβλήτας στο λιμάνι Βασιλικού για ανάπτυξη παρόμοιου έργου, με σκοπό όπως πληροφορούμαστε, την εισαγωγή και επανεξαγωγή προϊόντων πετρελαιοειδών για διαμετακομιστικό εμπόριο.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, δεδομένων των όσων αναφέρονται πιο πάνω, τα οποία καθιστούν ουσιαστικά αβέβαιο τον βαθμό χρήσης του τερματικού σταθμού πετρελαιοειδών, η ανάγκη για διενέργεια μελέτης βιωσιμότητας καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική.

Σημειώνεται ότι, ορισμένοι από τους λόγους που οδήγησαν τη Διαπραγματευτική Ομάδα στην εισήγησή της για τερματισμό της διαδικασίας διαπραγμάτευσης και κατ' επέκταση για ακύρωση του διαγωνισμού, πιθανόν να εξέλειπαν εάν είχαν διενεργηθεί εκ των προτέρων οι πιο πάνω μελέτες. Ο Υπουργός ανέφερε ενημερωτικά ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία για την επικαιροποίηση του ρυθμιστικού σχεδίου ανάπτυξης της περιοχής Βασιλικού (Master Plan) στο οποίο προβλέπεται χώρος για την εγκατάσταση τερματικών αποθήκευσης πετρελαιοειδών, ο οποίος θα προορίζεται να διατεθεί στις εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών που διαθέτουν εγκαταστάσεις στη Λάρνακα, ώστε να μετακινηθούν ή/και σε άλλους ενδιαφερόμενους.

Κυπριακός Οργανισμός Διαχείρισης Αποθεμάτων Πετρελαιοειδών.

(α) Ο Κυπριακός Οργανισμός Διαχείρισης Αποθεμάτων Πετρελαιοειδών (ΚΟΔΑΠ), είναι οργανισμός δημοσίου δικαίου που ιδρύθηκε και λειτουργεί με βάση τους περί Διατήρησης Αποθεμάτων Πετρελαιοειδών Νόμους του 2003 έως 2005 και βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργού Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Σκοπός του Οργανισμού είναι η διατήρηση αποθεμάτων πετρελαιοειδών έτσι ώστε να διασφαλίζονται τα ελάχιστα εθνικά αποθέματα τα οποία θα πρέπει να είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή και με τέτοιο τρόπο, ώστε σε περίπτωση ελλείψεων στην προμήθεια ενέργειας, ο Υπουργός να μπορεί να αποδεσμεύσει ποσότητες αποθεμάτων. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με διατάξεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας αρ. 2006/67/ΕΚ (άρθρο 1) τα κράτη μέλη πρέπει να διατηρούν για κάθε κατηγορία προϊόντων πετρελαίου ένα ελάχιστο επίπεδο αποθεμάτων προϊόντων πετρελαίου, το οποίο να αντιστοιχεί τουλάχιστον σε ενενήντα ημέρες μέσης ημερήσιας εσωτερικής κατανάλωσης του προηγούμενου ημερολογιακού έτους.

Η εν λόγω Οδηγία καταργήθηκε από τις 31.12.2012 και τέθηκε σε ισχύ η Οδηγία αρ. 2009/119/EK, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν «τη διατήρηση, προς όφελος τους, στην επικράτεια της Κοινότητας και σε μόνιμη βάση, ενός συνολικού επιπέδου αποθεμάτων πετρελαίου, ισοδύναμου τουλάχιστον με τη μεγαλύτερη από τις ποσότητες που αντιστοιχεί είτε σε 90 ημέρες μέσω ημερήσιων καθαρών εισαγωγών είτε σε 61 ημέρες μέσης ημερήσιας εσωτερικής κατανάλωσης».

Σύμφωνα με το άρθρο 25 της πιο πάνω Οδηγίας, τα κράτη μέλη θα έπρεπε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2012 να είχαν θεσπίσει όλες τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται για συμμόρφωση με την εν λόγω Οδηγία. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, μέχρι τον Οκτώβριο 2013, δεν είχε γίνει η μεταφορά των διατάξεων της Οδηγίας στην εθνική μας νομοθεσία. Σημειώνεται ότι, λόγω της παράλειψης του Υπουργείου να συμμορφωθεί με την πιο πάνω απαίτηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε αρχικά προειδοποιητική επιστολή με ημερ. 31.1.2013 και στη συνέχεια, με επιστολή της ημερ. 21.6.2013, διατύπωσε αιτιολογημένη γνώμη/παράβαση κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το Υπουργείο ετοίμασε σχετικό τροποποιητικό νομοσχέδιο, το οποίο έχει υποβληθεί τον Σεπτέμβριο 2013 στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο.

(β) Ο ΚΟΔΑΠ, στα πλαίσια των πιο πάνω υποχρεώσεων του, διατηρεί ιδιόκτητα αποθέματα τα οποία αποθηκεύει σε ενοικιαζόμενες εγκαταστάσεις στην Κυπριακή Εταιρεία Αποθήκευσης Πετρελαιοειδών Λτδ (ΚΕτΑΠ) και στην Ελλάδα (κατόπιν διακρατικής συμφωνίας). Επίσης στα πλαίσια και στη βάση διακρατικής συμφωνίας που συνήψε η Κυπριακή Δημοκρατία με το Βασίλειο των Κάτων Χωρών (Ολλανδία), ο ΚΟΔΑΠ έχει συνάψει συμφωνία με Ολλανδικές πετρελαϊκές εταιρείες για ενοικίαση συγκεκριμένων ποσοτήτων αποθεμάτων πετρελαιοειδών για συγκεκριμένη χρονική περίοδο (γνωστή με το διεθνή όρο "ticketing"), δηλαδή τα αποθέματα θα διατηρούνται από τις Ολλανδικές εταιρείες για λογαριασμό του ΚΟΔΑΠ και θα προσμετρούνται στα αποθέματα της Κύπρου. Σημειώνεται ότι στα ελάχιστα εθνικά αποθέματα λαμβάνονται υπόψη οι ποσότητες πετρελαιοειδών που βρίσκονται στους αποθηκευτικούς χώρους της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου καθώς και τα λειτουργικά αποθέματα των εγχώριων εταιρειών πετρελαιοειδών.

Βάσει του σχετικού Διατάγματος για το έτος 2012, τα ελάχιστα εθνικά αποθέματα πετρελαιοειδών τα οποία ο ΚΟΔΑΠ θα έπρεπε να διασφαλίσει ότι διατηρούνται, ανέρχονταν σε 586.350 μετρικούς τόνους (μτ) εκ των οποίων 94.680 μτ αφορούσαν σε βενζίνη αυτοκινήτων και καύσιμα αεροπλάνων, 219.960 μτ σε πετρέλαιο και κηροζίνη και 271.710 μτ σε μαζούτ. Σύμφωνα με στοιχεία του ΚΟΔΑΠ, το συνολικό κόστος διατήρησης των πιο πάνω αποθεμάτων για το έτος 2012, ανήλθε σε €12.094.682 εκ των οποίων €2.650.918 και €6.072.039 αφορούσαν σε ενοικίαση αποθηκευτικών χώρων για αποθήκευση ιδιόκτητων αποθεμάτων στην ΚΕτΑΠ και στην Ελλάδα, αντίστοιχα, €686.403 για απόκτηση δικαιωμάτων αγοράς στην Ολλανδία και €2.685.325 για τα αποθέματα που τηρούνται από την ΑΗΚ βάσει σχετικής συμφωνίας. Μια μικρή ποσότητα καλύπτεται από τα λειτουργικά αποθέματα των εγχώριων εταιρειών πετρελαιοειδών χωρίς κανένα κόστος.

Η Υπηρεσία μας στην Ετήσια Έκθεσή της για το 2011, εξέφρασε την άποψη ότι, ο ΚΟΔΑΠ θα πρέπει να καθορίσει, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, στη βάση ολοκληρωμένης μελέτης, και λαμβάνοντας υπόψη οικονομικούς, πολιτικούς και άλλους παράγοντες, όπως π.χ. την ασφάλεια των αποθεμάτων, την πιο συμφέρουσα για τη Δημοκρατία κατανομή των ελάχιστων εθνικών αποθεμάτων.

Όπως έχουμε πληροφορηθεί, ο ΚΟΔΑΠ προχώρησε στην πρόσληψη εξωτερικού συμβούλου για ετοιμασία μελέτης αναφορικά με τον μελλοντικό σχεδιασμό κάλυψης των απαιτήσεων του στα θέματα αποθήκευσης πετρελαιοειδών, η οποία έχει ολοκληρωθεί και αναμένεται να παραδοθεί σύντομα στον Οργανισμό.

Κυβερνητικές Βιομηχανικές Περιοχές.

(α) Υπενοικίαση/εκχώρηση δικαιωμάτων βιομηχανικών τεμαχίων. Ο θεσμός των κυβερνητικών βιομηχανικών περιοχών άρχισε το 1966 με στόχο την επιτάχυνση του ρυθμού βιομηχανικής ανάπτυξης. Με την ίδρυση των βιομηχανικών περιοχών δημιουργήθηκε η αναγκαία βιομηχανική υποδομή και οι κατάλληλες συνθήκες ώστε να παρέχεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία η δυνατότητα για γρήγορη εγκαθίδρυση βιομηχανικών μονάδων με το χαμηλότερο δυνατόν κεφαλαιουχικό κόστος. Η τελευταία βιομηχανική περιοχή δημιουργήθηκε στην Κοκκινотριμιθιά το 2004.

Με την πάροδο του χρόνου ορισμένοι βιομήχανοι δεν ενδιαφέρονται να λειτουργούν πλέον τις βιομηχανικές τους μονάδες στις βιομηχανικές περιοχές και αντ' αυτού επιλέγουν να υπενοικιάζουν τα βιομηχανικά τεμάχια (μαζί με τα ανεγερθέντα κτίρια) σε τρίτα άτομα ή πωλούν/εκχωρούν τα δικαιώματα που απορρέουν από τις συμβάσεις μίσθωσης.

Ως λόγο για το πιο πάνω θέμα το Υπουργείο θεωρεί το γεγονός ότι, με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και με την κατάργηση των εισαγωγικών δασμών βιομηχανικών προϊόντων, αρκετές βιομηχανίες κατέστησαν μη βιώσιμες και ως εκ τούτου, οι βιομήχανοι αναγκάστηκαν να αναστείλουν τις δραστηριότητες τους και να επιλέξουν, είτε να υπενοικιάσουν τα βιομηχανικά κτίριά τους, είτε να εκχωρήσουν τα δικαιώματα τους σε άλλες επιχειρήσεις.

Η Υπηρεσία μας διαπίστωσε ότι σε περίπτωση υπενοικίασης ή εκχώρησης των δικαιωμάτων που απορρέουν από τις συμβάσεις μίσθωσης, οι μισθωτές εισπράττουν μεγάλα χρηματικά ποσά, που σε ορισμένες περιπτώσεις ανέρχονται σε εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ.

Σημειώνεται ότι, όπως επισήμανε το Υπουργείο τα μεγάλα χρηματικά ποσά που λαμβάνουν οι ενοικιαστές οφείλονται στο γεγονός ότι η Κυβέρνηση ενοικιάζει τη γη, ενώ οι ενοικιαστές υπενοικιάζουν/πωλούν τα κτίρια τους, για την ανέγερση των οποίων έχουν δαπανήσει ίδια ποσά.

Ωστόσο, η Υπηρεσία μας σημειώνει ότι δεν μπορεί να αγνοηθεί το γεγονός ότι, ορισμένες τουλάχιστον κυβερνητικές βιομηχανικές περιοχές είχαν δημιουργηθεί στα περίχωρα των πόλεων, αλλά τώρα, λόγω ανάπτυξης των πόλεων, ευρίσκονται μέσα στις πόλεις. Αυτό το πλεονέκτημα της τοποθεσίας, το επωφελούνται οικονομικά οι μισθωτές των βιομηχανικών τεμαχίων και όχι ο ιδρυτής και ιδιοκτήτης των τεμαχίων, δηλαδή το Κράτος.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι το Υπουργείο πρέπει να μελετήσει το θέμα και να λάβει τα δέοντα μέτρα ώστε να αποφεύγεται η ευχέρεια για κερδοσκοπική εκμετάλλευση των βιομηχανικών περιοχών, οι οποίες θα πρέπει να εξυπηρετούν αποκλειστικά τους αρχικούς σκοπούς λειτουργίας τους.

Συγκεκριμένα, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ειδικά στις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης που έχουν ανανεωθεί, στις οποίες όπως παρατηρήσαμε έγινε προσθήκη όρου, σύμφωνα με τον οποίο, ο εκμισθωτής δύναται να επανεκτιμήσει και να αναθεωρήσει οποτεδήποτε το μίσθωμα, εάν αυτό δεν κριθεί συμβατό με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Υπουργείο θα μπορούσε να διαμορφώσει τον σχετικό όρο έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αύξησης του μισθώματος και στις περιπτώσεις που η αύξηση είναι συμβατή με τη νομοθεσία και δικαιολογείται από τα δεδομένα της αγοράς.

Σε ορισμένες περιπτώσεις οι υποενοικιαστές είναι κυβερνητικά τμήματα, όπως στα παραδείγματα που αναφέρονται στον Πίνακα πιο κάτω:

Βιομηχανική Περιοχή	Ετήσιο ενοίκιο μίσθωσης	Κυβερνητικό Τμήμα	Ετήσιο ενοίκιο υπεκμίσθωσης
	€		€
Στρόβολος	6.660	Φαρμακευτικές Υπηρεσίες	150.704
Λάρνακα	1.581	Τμήμα Ηλεκτρομ/λογικών Υπηρεσιών	86.096
Λάρνακα	2.751	Τμήμα Δημοσίων Έργων	40.116
Λεμεσός	1.775 (οικόπεδο Α')	Τμήμα Κρατικών Αγορών και Προμηθειών	83.772
	1.007 (οικόπεδο Β')		

(β) Χρησιμοποίηση κυβερνητικών βιομηχανικών περιοχών για σκοπούς άλλους από αυτούς που καθορίζονται στις συμβάσεις μίσθωσης. Από έρευνα που διενεργήθηκε το 2007, διαπιστώθηκε ότι αρκετές κυβερνητικές βιομηχανικές περιοχές χρησιμοποιούνται για σκοπούς άλλους από αυτούς που καθορίζονται στις συμβάσεις μίσθωσης.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η διαφορετική από την αρχικά προορισθείσα χρήση των υποστατικών αυτών δεν συμβάλλει στον υγιή ανταγωνισμό με τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε

εμπορικές περιοχές και καταβάλλουν πολλαπλάσια ενοίκια, σύμφωνα με τις συνθήκες της ελεύθερης αγοράς.

Στις 24.10.2007, το Υπουργικό Συμβούλιο, με σχετική Απόφασή του ενέκρινε τη λήψη δικαστικών μέτρων, αφού προηγουμένως ληφθούν και οι απόψεις του Κυπριακού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (ΚΕΒΕ), οι οποίες υποβλήθηκαν στο Υπουργείο στις 18.3.2008.

Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 19.5.2009 στο γραφείο του Υπουργού Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού σε σχέση με την παράνομη χρήση και επέκταση των υποστατικών στις βιομηχανικές περιοχές αποφασίστηκε:

- (i) Σε ότι αφορά στην αυθαίρετη αλλαγή χρήσης να ληφθούν δικαστικά μέτρα (χωρίς ωστόσο να καθοριστεί ποιες αλλαγές θεωρούνται αυθαίρετες).
- (ii) Στις περιπτώσεις όπου οι μισθωτές υποχρεώθηκαν λόγω της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου και των νέων οικονομικών δεδομένων να διεξάγουν μεικτές χρήσεις για επιβίωση των επιχειρήσεων τους, να επιδειχθεί κατανόηση.
- (iii) Σε ότι αφορά στις πολεοδομικές υπερβάσεις αναφέρεται ότι ο Υπουργός Εσωτερικών, μετά την υποβολή σχετικών εισηγήσεων από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, εξέδωσε στις 25.9.2009 ειδικό Διάταγμα (Κ.Δ.Π. 334/09) με το οποίο δίνεται η διακριτική ευχέρεια στις πολεοδομικές αρχές να χορηγούν την έγκρισή τους για αύξηση του συντελεστή κάλυψης μέχρι 70% και αύξηση των ορόφων κατά ένα.

Το Υπουργείο ενημέρωσε σχετικά, μέσω του ΚΕΒΕ, τους μισθωτές των βιομηχανικών περιοχών για να υποβάλουν σχετική αίτηση στις αρμόδιες πολεοδομικές αρχές μαζί με τα αρχιτεκτονικά σχέδια των κτιριακών επεκτάσεων που έχουν πραγματοποιήσει, για χορήγηση καλυπτικής πολεοδομικής άδειας. Όπως επίσης πληροφορηθήκαμε, οι υποθέσεις όσων μισθωτών έχουν πραγματοποιήσει επεκτάσεις των εργοστασιακών τους κτιρίων χωρίς την εξασφάλιση άδειας οικοδομής, έχουν παραπεμφθεί στις αρμόδιες αρχές (Δήμους και Επαρχιακές Διοικήσεις).

Επιπρόσθετα, όπως πληροφορηθήκαμε, οι υποθέσεις των μισθωτών που χρησιμοποιούν τα εργοστασιακά τους κτίρια για σκοπούς άλλους από αυτούς που καθορίζονται στις συμβάσεις μίσθωσης, παραπέμπονται στη Νομική Υπηρεσία για λήψη δικαστικών μέτρων.

Σημειώνεται ότι, αναφορικά με τα πιο πάνω, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, με επιστολή του ημερ. 8.8.2012 προς το Υπουργείο, υπέδειξε ότι, σύμφωνα με τον όρο 7(β) της Σύμβασης Μίσθωσης που υπογράφεται μεταξύ της Κυβέρνησης και του μισθωτή, σε περιπτώσεις παραβίασης από τον μισθωτή των υποχρεώσεων ή των όρων της άδειας που δόθηκε, παρέχεται δικαίωμα στην Κυβέρνηση να εισέλθει στο μίσθιο και με το γεγονός αυτό να επέρχεται λύση της Σύμβασης.

(γ) Επιθεώρηση κυβερνητικών βιομηχανικών περιοχών. Ο αριθμός των επισκέψεων που πραγματοποιούνται στις κυβερνητικές βιομηχανικές περιοχές για να εντοπίζονται έγκαιρα τα διάφορα προβλήματα όπως είναι η αυθαίρετη επέμβαση σε κυβερνητική γη, η υπενοίκιαση μέρους των υποστατικών χωρίς την έγκριση του Υπουργείου, η παράνομη χρήση, η παράνομη κτιριακή επέκταση και άλλα, τα οποία δεν συνάδουν με τους όρους των συμβάσεων μίσθωσης, παρέμεινε περίπου στα ίδια επίπεδα (2012: 46, 2011: 48).

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε και πάλι την άποψη ότι υπάρχει περιθώριο περαιτέρω αύξησης των επισκέψεων από τους 6 λειτουργούς που διενεργούν τις επιθεωρήσεις, ώστε τα περισσότερα από τα προβλήματα να εντοπίζονται και να λαμβάνονται τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα έγκαιρα.

(δ) Αποχετευτικά τέλη των Βιομηχανικών Περιοχών Λεμεσού και Αγίου Αθανασίου. Το Υπουργείο, ύστερα από γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας στις 12.2.1996, καταβάλλει από το 1996 και μεταγενέστερα τα πιο πάνω τέλη τα οποία οι μισθωτές των βιομηχανικών οικοπέδων των πιο πάνω βιομηχανικών περιοχών αρνούνταν να καταβάλλουν στο Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λεμεσού – Αμαθούντας

όπως είχαν υποχρέωση σύμφωνα με τις σχετικές συμβάσεις μίσθωσης στο Συμβούλιο. Σύμφωνα με τη γνωμάτευση, η Κυβέρνηση έχει υποχρέωση να καταβάλλει τα αποχετευτικά τέλη και στη συνέχεια να απαιτεί την ανάκτησή τους από τους μισθωτές και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, τα σχετικά ποσά να διεκδικούνται δικαστικώς με πολιτική αγωγή.

Τα ποσά που καταβάλλονται από το Υπουργείο για εξόφληση των αποχετευτικών τελών χρεώνονταν μέχρι το 2012 σε λογαριασμό προκαταβολών, το υπόλοιπο του οποίου στις 31.12.2012 ήταν €233.445 (31.12.2011 €385.338). Εξακολουθεί ωστόσο, λόγω, όπως πληροφορηθήκαμε, διαφόρων προβλημάτων που προέκυψαν με τα εμπλεκόμενα τμήματα (Συμβούλια Αποχετεύσεων, Τμήμα Κτηματολογίου) να μην έχουν τηρηθεί αναλυτικοί λογαριασμοί για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά μέχρι το 2008, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η συμφιλίωση του λογαριασμού προκαταβολών, με κίνδυνο να μην εντοπιστούν τυχόν λάθη και παραλείψεις, αλλά κυρίως, να μην είναι δυνατή εκ των πραγμάτων η λήψη μέτρων για την ανάκτηση των τελών από τους μισθωτές. Καθόσον αφορά στο 2009 και μετέπειτα, έχουν δημιουργηθεί αναλυτικοί λογαριασμοί και παρακολουθούνται τόσο οι εισπράξεις όσο και οι πληρωμές που γίνονται για τον σκοπό αυτό.

Σημειώνεται ότι η Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας σε σχετική επιστολή της προς το Υπουργείο με ημερ. 2.12.2011 υπέδειξε ότι θα πρέπει να αποσταλούν αμέσως επιστολές απαίτησης σε όλους τους μισθωτές, αν δεν έχει γίνει τούτο, για οποιεσδήποτε προγενέστερες ή τρέχουσες περιόδους και να κινηθούν αμέσως αγωγές εναντίον όσων μισθωτών δεν ανταποκριθούν.

Καθυστερημένα έσοδα. Τα καθυστερημένα έσοδα στις 31.12.2012 ανήλθαν, σε €6.444.342 σε σύγκριση με €3.372.784 στις 31.12.2011 και αφορούν κυρίως σε ενοίκια βιομηχανικών περιοχών (€3.158.558 σε σύγκριση με €2.016.208 στις 31.12.2011), καθώς επίσης σε οφειλή ύψους €2.442.829 (€2.333.333 πλέον τόκοι) που έχει προκύψει λόγω της μη καταβολής από συγκεκριμένη εταιρεία, των δύο από τις τρεις ισόποσες δόσεις για την παραχωρηθείσα άδεια γηπέδου γκολφ, οι οποίες είχαν καταστεί πληρωτέες τον Ιούλιο 2011 και Ιούλιο 2012.

Από τα ενοίκια βιομηχανικών περιοχών ποσό ύψους €1.602.106 ή ποσοστό 50,7% αφορά σε καθυστερήσεις προηγούμενων ετών, ενώ ποσό ύψους €1.556.452 ή ποσοστό 49,3% αφορά σε καθυστερήσεις του 2012. Αρκετές περιπτώσεις καθυστερήσεων αφορούν σε μισθωτές βιομηχανικών οικοπέδων, οι οποίοι καθυστερούν την πληρωμή των ετήσιων ενοικίων τους για περίοδο πέραν των πέντε ετών.

Το Υπουργείο παρέπεμψε όλες τις περιπτώσεις των μισθωτών που καθυστερούν ή αρνούνται να καταβάλουν τα ενοίκια τους σύμφωνα με τις συμβατικές τους υποχρεώσεις στη Νομική Υπηρεσία για λήψη των αναγκαίων δικαστικών μέτρων.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε και πάλι την ανησυχία της ότι, λόγω της μεγάλης καθυστέρησης που παρατηρείται στην είσπραξη των οφειλομένων, οι κίνδυνοι απώλειας ή ζημιάς σε βάρος του Δημοσίου είναι υπαρκτοί.

Σχέδια παροχής χορηγιών και επιδοτήσεων.

(α) Οι προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες των σχεδίων παροχής χορηγιών και επιδοτήσεων, καθώς επίσης το ποσοστό υλοποίησης των εν λόγω δαπανών κατά τα τρία τελευταία έτη είχαν ως ακολούθως:

Έτος	Προϋπολογισμός	Πραγματικές δαπάνες	Ποσοστό υλοποίησης
	€ εκ.	€ εκ.	%
2010	14,2	11,7	82,4
2011	14,2	9,8	69,0
2012	12,1	8,6	71,0

Όπως φαίνεται από τον πιο πάνω πίνακα, το ποσοστό υλοποίησης των εν λόγω δαπανών τα έτη 2011 και 2012, σημείωσε μείωση, σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του 2010. Το Υπουργείο, θεωρεί ότι ο βαθμός

υλοποίησης εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν οι επιχειρήσεις για συμμετοχή στα σχέδια του Υπουργείου, καθώς και στην έγκαιρη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τις πρόνοιες των σχεδίων.

(β) Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι εντοπίστηκαν από το Υπουργείο περιπτώσεις εταιρειών οι οποίες προσπάθησαν να το εκμεταλλευτούν με την υποβολή ψευδών στοιχείων για καταβολή μεγαλύτερης επιχορήγησης. Το Υπουργείο προχώρησε ήδη στη λήψη νομικών μέτρων εναντίον των πιο πάνω εταιρειών.

Η Υπηρεσία μας είχε εισηγηθεί στο παρελθόν όπως, το Υπουργείο μελετήσει τη δυνατότητα εισαγωγής αποτρεπτικών κυρώσεων για προστασία των σχεδίων του, εάν και όταν αποδειχθεί προσπάθεια εκμετάλλευσής τους από αιτητές. Κατόπιν συνεννόησης με τη Νομική Υπηρεσία, το Υπουργείο περιέλαβε σχετική πρόνοια στα σχέδια χορηγιών, σύμφωνα με την οποία αποκλείονται από αυτά αιτητές, που είχαν καταδικαστεί για απάτη σε σχέση με σχέδια χορηγιών του Υπουργείου. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, η εν λόγω πρόνοια δεν κρίνεται ως αρκούντως αποτρεπτική και εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο εξετάσει το ενδεχόμενο ανάλογης επέκτασής της, έτσι ώστε να αποκλείονται και αιτητές που έχουν καταδικαστεί για απάτη σε σχέση με οποιοδήποτε κυβερνητικό σχέδιο χορηγίας.

(γ) Για αποφυγή του ενδεχόμενου εκμετάλλευσης του Υπουργείου από τις διάφορες επιχειρήσεις, και για συμμόρφωση με τους όρους που προνοούνται στα διάφορα σχέδια, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε και πάλι όπως η διενέργεια ελέγχων στα υποστατικά των επιχειρήσεων που έλαβαν χορηγία, (για διαπίστωση, μεταξύ άλλων, ότι η επιχείρηση δεν έχει διακόψει τη λειτουργία της, ότι η επένδυση για την οποία έτυχε επιχορήγησης έχει υλοποιηθεί πλήρως, και τα μηχανήματα και εξοπλισμός, για τα οποία έτυχε επιχορήγησης εξακολουθεί να υπάρχουν και να λειτουργούν), τεθεί σε συνεχή και προγραμματισμένη βάση.

Σχέδια δανειοδότησης με κυβερνητική εγγύηση. Σύμφωνα με τις καταστάσεις που υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας, το σύνολο των δανείων που παραχωρήθηκαν με κυβερνητική εγγύηση από το 1985 μέχρι το 2006 σε 154 εταιρείες, ανήλθε σε €12.259.627.

Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο των δανείων ήταν €3.133.635 για τα οποία η υποχρέωση της Κυβέρνησης, ως εγγυήτριας, ήταν €2.691.236. Οι καθυστερημένες δόσεις των δανείων στις 31.12.2012, που αφορούν σε 10 εταιρείες, ήταν €3.121.515. Μέχρι τις 31.12.2012 η Κυβέρνηση πλήρωσε, ως εγγυήτρια, ποσό ύψους €721.696, το οποίο αφορά σε 22 εταιρείες.

Οι περισσότερες εκκρεμότητες των Σχεδίων αποτελούν προβληματικές περιπτώσεις, για τις οποίες απαιτούνται ξεχωριστοί χειρισμοί για την καθεμιά.

Παρατηρείται ότι για χρόνια δεν υπήρξε σημαντική βελτίωση της κατάστασης, ενώ τα δάνεια επιβαρύνονται με επιπρόσθετους τόκους τους οποίους ενδεχομένως να κληθεί η Κυβέρνηση να καταβάλει στις τράπεζες, γι' αυτό και θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για σύντομη διευθέτησή τους. Χαρακτηριστικά αναφέρονται δάνεια, τα αρχικά ποσά των οποίων ήταν €213.194 και €275.085, και για τα οποία στις 31.12.2012 τα ποσά ανήλθαν με τους τόκους σε €426.388 και €750.714, αντίστοιχα και είναι εγγυημένα από την Κυβέρνηση κατά 75% και 90%, αντίστοιχα. Η θέση του Υπουργείου, μετά και από σχετική γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, η οποία διαβιβάστηκε στο Υπουργείο Οικονομικών, είναι όπως για αρκετές από τις περιπτώσεις αυτές, η Κυβέρνηση θα πρέπει να καταλήξει σε συμβιβασμό με τις τράπεζες.

Σχέδια ασφαλίσεως εξαγωγών με κυβερνητική εγγύηση.

(α) Χρέη Ιράκ και Κουβέιτ. Μετά από σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 9.11.2005, οι Υπουργοί Οικονομικών της Κύπρου και του Ιράκ υπέγραψαν σχετική συμφωνία στις 20.9.2006 με την οποία συμψηφίζονται το χρέος Ιράκ και Κουβέιτ προς Κύπρο με το χρέος Κύπρου προς Ιράκ και Κουβέιτ, το οποίο αφορά σε οφειλές των Κυπριακών εταιρειών πετρελαιοειδών προς την Κυβέρνηση του Ιράκ, όπως παρουσιάζονται πιο κάτω, και διαγράφονται οποιαδήποτε υπόλοιπα. Επίσης, με τη συμφωνία αυτή τα δικαιώματα του Ιράκ από τις εξαγωγές πετρελαιοειδών στις Κυπριακές εταιρείες πετρελαιοειδών εκχωρήθηκαν στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Ενόψει των πιο πάνω αποφάσεων, η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού θα έπρεπε, σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών, να προβεί στις

αναγκαίες ενέργειες για διαγραφή των ανείσπρακτων ποσών, τα οποία είχαν χρεωθεί, σε λογαριασμό προκαταβολών του Υπουργείου. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, ετοιμάζεται σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών, πρόταση η οποία θα υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για λήψη έγκρισης για διαγραφή των εν λόγω ποσών, σύμφωνα με σχετική πρόνοια στους περί της Διαχείρισης των Εσόδων και Δαπανών και του Λογιστικού της Δημοκρατίας Νόμους του 2002 έως 2013.

Οι οφειλές των κυπριακών εταιρειών πετρελαιοειδών ύψους USD 6.782.450, πλέον τόκους, αφορούν σε τρεις εταιρείες πετρελαιοειδών, οι δύο από τις οποίες κατέβαλαν στις 16.2.2009 τις οφειλές τους (USD 10.892.269), ενώ η τρίτη, της οποίας η οφειλή ανερχόταν σε USD 4.335.853 στις 16.2.2009, δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημα για εξόφληση, με αποτέλεσμα να καταχωριστεί εναντίον της αγωγή από την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι η οφειλή της εν λόγω εταιρείας, δεν περιλαμβάνεται στις καταστάσεις καθυστερημένων εσόδων του Υπουργείου, ούτε στις αντίστοιχες καταστάσεις του Υπουργείου Οικονομικών, και εισηγήθηκε όπως, σε συνεννόηση με το Υπουργείο Οικονομικών, ληφθούν ενέργειες για συμπερίληψή της στις καταστάσεις καθυστερημένων εσόδων του Κράτους.

Στη συμφωνία για συμψηφισμό συμπεριλήφθηκαν και οφειλές του Ιράκ προς Κύπριους επιχειρηματίες χωρίς να εξασφαλιστεί η εκ των προτέρων συγκατάθεση τους πριν τη σύναψη της συμφωνίας αυτής. Ως εκ τούτου, δύο εταιρείες κινήθηκαν νομικά εναντίον της Δημοκρατίας τον Ιούλιο 2009 και Ιούνιο 2010 για καταβολή αποζημίωσης ύψους περίπου USD 3,1 εκ., πλέον τόκους, για ζημιές που υπέστησαν, λόγω του συμψηφισμού των χρεών που είχε ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με τους ενάγοντες, να ματαιωθεί νομικά η δυνατότητα των εν λόγω εταιρειών να διεκδικήσουν την εξόφληση οποιουδήποτε χρέους προς αυτές από τις κρατικές επιχειρήσεις του Ιράκ. Οι εν λόγω αγωγές εκκρεμούν.

(β) Χρέη Λιβύης. Κατά το 2010, στα πλαίσια σύγκλησης της αρμόδιας τεχνικής επιτροπής Κύπρου – Λιβύης, επιτεύχθηκε συμφωνία για παραχώρηση από τη Λιβύη ποσού ύψους USD 8.525.556 προς την Κυπριακή Δημοκρατία για τη συνολική εξόφληση των χρεών της Λιβύης προς την Κύπρο (το υπόλοιπο των οποίων ανερχόταν σε περίπου USD 11,5 εκ.). Στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται ποσό ύψους USD 1.058.369, που οφείλεται σε κυπριακή εταιρεία και το οποίο τελεί υπό αμφισβήτηση από την Αρχή Ακινήτων και Πιστοποίησης της Λιβύης και θα παραμείνει δεσμευμένο μέχρι την τελική συμφωνία μεταξύ των δύο εμπλεκομένων.

Στις 11.1.2011, εμβάστηκε από τις Λιβυκές αρχές σε λογαριασμό της Δημοκρατίας ποσό ύψους USD 3.799.905, ενώ για το υπολειπόμενο ποσό (USD 3.667.282) καταβάλλονται προσπάθειες σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών προς τη νέα Κυβέρνηση της Λιβύης για την είσπραξή του.

Όλες οι δικαιούχες εταιρείες, ασφαλισμένες και μη, εξουσιοδότησαν την Κυπριακή Δημοκρατία όπως προβεί στις ανάλογες διευθετήσεις των χρεών της Λιβύης έναντί τους.

Το Υπουργείο, με βάση Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 9.6.2011, έχει ήδη καταβάλει το ποσό που αναλογεί σε 13 εταιρείες οι οποίες παραμένουν εγγεγραμμένες στο Τμήμα Εφόρου Εταιρειών.

Επίσης, μέχρι τον Ιούλιο 2013, αναφορικά με τις υπόλοιπες 14 εταιρείες οι οποίες είτε έχουν διαγραφεί είτε διαλυθεί, για τις 7 που έχουν προβεί στις απαραίτητες διαδικασίες σύμφωνα με νομική γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τους καταβλήθηκαν τα ανάλογα ποσά και για τις άλλες 7 τα ποσά παραμένουν σε λογαριασμό καταθέσεων μέχρι την εκπνοή του χρονικού διαστήματος που καθορίζεται στον περί Εταιρειών Νόμο κατά το οποίο δύναται, κατόπιν αίτησης στο δικαστήριο, να εκδοθεί διάταγμα για ακύρωση της διαγραφής/διάλυσης τους. Σημειώνεται ότι με το εν λόγω έμβασμα εξοφλήθηκαν και τα ποσά που είχε καταβάλει η Κυβέρνηση ως αποζημιώσεις στις κυπριακές εταιρείες για εξαγωγές στη Λιβύη.

Προγράμματα δημιουργίας και λειτουργίας εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων και δημιουργίας Νέων Επιχειρήσεων Υψηλής Τεχνολογίας και Καινοτομίας (Ν.Ε.Υ.Τ.Κ.) μέσω των εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων. Λόγω διοικητικών και άλλων προβλημάτων που προέκυψαν μεταξύ συγκεκριμένου εκκολαπτηρίου και τεσσάρων Ν.Ε.Υ.Τ.Κ. του ίδιου εκκολαπτηρίου, το Υπουργείο αποφάσισε στις 30.10.2007 τη διακοπή οποιωνδήποτε πληρωμών στις πιο πάνω υπό εκκόλαψη εταιρείες.

Το Υπουργείο διαβίβασε το 2008 στον Γενικό Εισαγγελέα εκθέσεις γεγονότων για τις τέσσερις Ν.Ε.Υ.Τ.Κ., ζητώντας να καταχωριστούν αγωγές εναντίον του Διευθυντή του εκκολαπτηρίου, για τη διεκδίκηση ποσού ύψους μέχρι και €546.415 από τις χορηγίες που παραχωρήθηκαν στις τέσσερις Ν.Ε.Υ.Τ.Κ. Όπως πληροφορηθήκαμε, μέχρι τον Οκτώβριο 2013, δεν είχαν καταχωριστεί οι σχετικές αγωγές. Εισηγηθήκαμε όπως το Υπουργείο στείλει σχετική υπενθυμητική επιστολή. Ο Υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο έχει ετοιμάσει επικαιροποιημένη έκθεση την οποία θα υποβάλει στη Νομική Υπηρεσία.

Κλάδος Μέτρων και Σταθμών.

(α) Η μετρολογική υποδομή της Υπηρεσίας, η οποία έχει άμεση σχέση με την προστασία του καταναλωτή, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, εξακολουθεί να παρουσιάζει ελλείψεις και ως εκ τούτου δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει ένα σημαντικό μέρος της αποστολής της.

(β) **Αναθεώρηση τελών.** Τα διάφορα τέλη τα οποία καθορίστηκαν με τους περί Μέτρων και Σταθμών Κανονισμούς του 1981 (Κ.Δ.Π. 84/81), τροποποιήθηκαν αρχικά το 1993 (Κ.Δ.Π. 153/93) και στη συνέχεια το 2005 (Κ.Δ.Π. 78/2005). Εκτοτε δεν υπήρξε άλλη τροποποίηση παρόλο ότι το κόστος προσωπικού και η αξία των εξοπλισμών έχουν αυξηθεί σημαντικά και ως εκ τούτου, τα ισχύοντα τέλη πιθανόν να μην ανταποκρίνονται σήμερα στο πραγματικό κόστος παροχής των υπηρεσιών. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο αναθεώρησης των σχετικών τελών έτσι ώστε να συνάδουν με τα σημερινά δεδομένα. Ο Υπουργός μάς πληροφόρησε ότι έχει ετοιμαστεί και υποβληθεί στο Υπουργείο Οικονομικών για έγκριση, κατάλογος με τα προτεινόμενα τέλη.

Φορέας Προώθησης Ξένων Επενδύσεων (Cyprus Investment Promotion Agency).

(α) Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 5.9.2005, ενέκρινε τη σύσταση εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με εγγύηση, η οποία θα λειτουργεί ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός, με μόνο μέλος την Κυπριακή Δημοκρατία, για την προσέλκυση και εξυπηρέτηση ξένων επενδυτών.

Οι κυριότεροι σκοποί του Φορέα είναι η προώθηση της Κύπρου ως επενδυτικού κέντρου, η υποστήριξη στους ξένους επενδυτές, η επικοινωνία με επενδυτές, η προώθηση και διευκόλυνση εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών, η συλλογή πληροφοριών και η δημιουργία τράπεζας πληροφοριών σε θέματα ξένων επενδύσεων, επενδυτικών ευκαιριών και νομοθεσίας, τις οποίες να καθιστά διαθέσιμες προς τους ενδιαφερόμενους επενδυτές.

(β) Παρόλο ότι ο Φορέας έχει εγγραφεί ως πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο, δεδομένου ότι τα έξοδά του καλύπτονται εξ ολοκλήρου από κρατική χορηγία, το ύψος της οποίας καθορίζεται σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του Φορέα, και η οποία για το 2012 ανήλθε σε €1,2 εκ. (2011: €1 εκ.), η Υπηρεσία μας εξέφρασε και πάλι την άποψη ότι:

- (i) Αναφορικά με οικονομικά ζητήματα όπως ο καθορισμός του αριθμού θέσεων προσωπικού, ο καθορισμός του ύψους των μισθών κ.λπ., πρέπει να εξασφαλίζεται η γραπτή και εκ των προτέρων έγκριση των αρμόδιων κυβερνητικών τμημάτων, αφού οι δαπάνες αυτές βαρύνουν τους μελλοντικούς κρατικούς Προϋπολογισμούς, άποψη με την οποία συμφωνεί και το Υπουργείο Οικονομικών. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι τον Ιούλιο 2012, ο Φορέας προχώρησε στην πλήρωση της θέσης του Γενικού Διευθυντή, προτού εξασφαλιστεί η έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών η οποία φαίνεται να είχε ζητηθεί από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με επιστολή του Φορέα ημερ. 11.4.2012 προς τον τέως Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ο Γενικός Διευθυντής του Φορέα, θα προσλαμβάνετο με βάση τετραετές συμβόλαιο, με δυνατότητα ανανέωσης και με απολαβές ως οι απολαβές Γενικών Διευθυντών Υπουργείων και με άλλα παρεμφερή ωφελήματα, τα οποία συμπεριλαμβάνουν υπηρεσιακό αυτοκίνητο περιορισμένης χρήσης και πιθανόν φιλοδώρημα, κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου, ανάλογα με την απόδοσή του, το οποίο να μην υπερβαίνει το 20% των απολαβών του. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, οι όροι εργασίας του Γενικού Διευθυντή θα έπρεπε να τύχουν της εκ των προτέρων μελέτης και έγκρισης των αρμοδίων Υπουργείων/κυβερνητικών τμημάτων ή/και του Υπουργικού

Συμβουλίου όπως απαιτείται στην περίπτωση των Γενικών Διευθυντών των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με τον περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Γενικών Διευθυντών) Νόμο του 1990, ιδιαίτερα υπό το φως των δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών.

- (ii) Θα πρέπει να υπάρξει καθορισμένος μηχανισμός ελέγχου της υλοποίησης του Προϋπολογισμού του Φορέα καθώς επίσης της δημιουργίας τυχόν υπερβάσεων στα επιμέρους κονδύλια.
- (iii) Αναφορικά με τις διαδικασίες προσφορών, ο Φορέας θα έπρεπε να εφαρμόζει τις διατάξεις του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.12(I)/2006), θέση την οποία δεν υιοθετούσε.

Τον Οκτώβριο 2011, ζητήθηκε νομική γνώματευση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, η οποία, λήφθηκε τον Νοέμβριο 2012. Σύμφωνα με τη γνώματευση, η εν λόγω νομοθεσία θα πρέπει να τυγχάνει εφαρμογής από τον Φορέα. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το Υπουργείο ως εποπτική αρχή, θα πρέπει να εξεύρει τον απαραίτητο μηχανισμό για διαπίστωση της εφαρμογής των προνοιών της εν λόγω νομοθεσίας.

Επιστημονικό/Τεχνολογικό Πάρκο.

(α) Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 29.4.2004, ενέκρινε τη δημιουργία Επιστημονικού και Τεχνολογικού Πάρκου στην Κύπρο.

Επίσης, με Απόφασή του ημερ. 21.4.2005, εγκρίθηκε η ανάθεση της παρακολούθησης της υλοποίησης του σχεδίου για την ανάπτυξη του Πάρκου σε Υπουργική Επιτροπή αποτελούμενη από τους Υπουργούς Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Οικονομικών και Εσωτερικών καθώς επίσης η διεξαγωγή μελέτης βιωσιμότητας, ενώ με Απόφασή του ημερ. 8.2.2006, εξουσιοδότησε τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού να προβεί σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για την απαλλοτρίωση της επιλεγείσας περιοχής.

(β) Το Υπουργείο, ως απαλλοτριούσα Αρχή, προχώρησε σε δημοσίευση της Γνωστοποίησης Απαλλοτρίωσης και του Διατάγματος Απαλλοτρίωσης, στις 15.9.2006 και στις 7.9.2007, αντίστοιχα, προτού ολοκληρωθεί η μελέτη βιωσιμότητας (ολοκληρώθηκε και έγινε αποδεκτή από το Υπουργείο στις 14.4.2009). Η απαλλοτρίωση αφορούσε σε ιδιωτική γη 255 τεμαχίων και συνολικής έκτασης 1.565.679 τ.μ.

(γ) Σύμφωνα με τη μελέτη βιωσιμότητας, η οποία ολοκληρώθηκε με μεγάλη καθυστέρηση και έγινε αποδεκτή από το Υπουργείο στις 14.4.2009, το κόστος του έργου για τη δημιουργία του Πάρκου εκτιμήθηκε στα €82 εκ.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφαση ημερ. 5.8.2009, ενέκρινε τη μείωση του χώρου του Πάρκου και του κτιριολογικού προγράμματος, με αποτέλεσμα το εκτιμηθέν κόστος να περιοριστεί στα €21,6 εκ. και εξουσιοδότησε τον Υπουργό να εκδώσει σχετικά Διατάγματα άρσης των απαλλοτριώσεων για τα επηρεαζόμενα τεμάχια.

Με νέα Απόφασή του, ημερ. 10.10.2012, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε μεταξύ άλλων περαιτέρω περιορισμό της συνολικής έκτασης γης στα 324.170 τ.μ. και επίσης ανάκληση των απαλλοτριώσεων των υπόλοιπων τεμαχίων γης που προορίζονταν για το Πάρκο. Εκτενέστερη αναφορά για το θέμα της απαλλοτρίωσης ιδιωτικής γης για τη δημιουργία του Πάρκου, γίνεται στην παρούσα Έκθεση, στο μέρος για το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

(δ) Σημειώνεται ότι, παρά την πάροδο 7 περίπου χρόνων από τη δημοσίευση της απαλλοτρίωσης, επειδή το Υπουργείο Οικονομικών δεν ενέκρινε τη διενέργεια πληρωμών για το συγκεκριμένο έργο, δεν έχουν καταβληθεί ακόμα οι αποζημιώσεις για τις απαλλοτριώσεις στους δικαιούχους, γεγονός το οποίο θεωρείται σοβαρό αφού, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Συντάγματος και το άρθρο 12 του περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμου, οι αποζημιώσεις λόγω απαλλοτρίωσης καταβάλλονται τις μετρητοίς και προκαταβολικά. Ως αποτέλεσμα της καθυστέρησης στην καταβολή των αποζημιώσεων το Κράτος αναμένεται να επιβαρυνθεί με επιπλέον ποσά υπό μορφή τόκων. Το οφειλόμενο ποσό των αποζημιώσεων,

τον Ιούνιο 2013, ανέρχεται, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας στο ποσό των €12 εκ. περίπου, περιλαμβανομένων τόκων €4 εκ.

(ε) Για την περαιτέρω προώθηση του έργου, η αρμόδια Υπουργική Επιτροπή είχε αποφασίσει στις 23.12.2009, μεταξύ άλλων, όπως διοριστεί Διαχειριστική Επιτροπή (Δ.Ε.) σύμφωνα με τον Κανονισμό αρ. 15(1) των περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών (Γενικών) Κανονισμών του 2007 (Κ.Δ.Π. 201/2007), με στόχο την επιτάχυνση της υλοποίησης του έργου. Η Δ.Ε. θα εισηγείτο το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Επιστημονικού Τεχνολογικού Πάρκου και τη σύσταση του φορέα διοίκησης του.

Το Υπουργικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρία του στις 10.10.2012, αποφάσισε τη σύσταση Διαχειριστικής Επιτροπής με όρους εντολής, εξουσίες, αρμοδιότητες και ευθύνες ως προς την ετοιμασία οποιωνδήποτε μελετών και εγγράφων, διεκπεραίωση διαδικασιών, δημοσιεύσεις, αξιολογήσεις, διαπραγματεύσεις, προώθηση και διαχείριση του όλου θέματος, καθώς επίσης την δημοσίευση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για επιχειρήσεις, οργανισμούς και επενδυτές που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή/και να επενδύσουν και εμπλακούν στη δημιουργία και λειτουργία του Πάρκου. Η Δ.Ε., όπως έχουμε πληροφορηθεί, τον Οκτώβριο 2013 προέβη στην ετοιμασία προσχεδίου εγγράφων για ανακοίνωση καταρχήν δήλωσης ενδιαφέροντος από επιχειρήσεις, οργανισμούς και άλλους που επιθυμούν να εγκατασταθούν και να αναπτύξουν δραστηριότητες στο Πάρκο και από επενδυτές που επιθυμούν να αναλάβουν τη δημιουργία και λειτουργία του Πάρκου.

2.13.1 ΤΜΗΜΑ ΕΦΟΡΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΠΑΡΑΛΗΠΤΗ

Δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη για τα έτη 2012 και 2011, λόγω σοβαρής υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που προέκυψε από την παγοποίηση των υπό πλήρωση οργανικών θέσεων, την παγοποίηση πρόσληψης έκτακτου προσωπικού, τον μεγάλο αριθμό πρόωρων αφυπηρετήσεων, σε συνδιασμό με τη συνεχή ανάληψη νέων επείγουσων εργασιών.

Πληροφορίες για τον έλεγχο του 2010 περιλαμβάνονται στην Ετήσια Έκθεσή μας για το έτος 2010.

2.14 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Κατάργηση Ανώτερου Τεχνολογικού Ινστιτούτου και διευθέτηση των εκκρεμοτήτων λόγω τερματισμού της λειτουργίας του. Όπως αναφέρθηκε και στη σχετική παράγραφο για το Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο, με την ψήφιση του περί του Ανώτερου Τεχνολογικού Ινστιτούτου Κύπρου (Κατάργηση) Νόμου του 2011 (Ν.3(Ι)/2011), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1.4.2011, έχει καταργηθεί ο περί του Ανώτερου Τεχνολογικού Ινστιτούτου Κύπρου Νόμος του 1999 και κατ' επέκταση τερματίστηκε η λειτουργία του ΑΤΙ. Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6 του νέου Νόμου, όλη η κινητή και ακίνητη περιουσία, που ανήκει κατά κυριότητα ή που χρησιμοποιείται από το ΑΤΙ, περιέρχεται κατά κυριότητα στη Δημοκρατία και τα Μητρώα με στοιχεία των φοιτητών, αποφοίτων, ακαδημαϊκών κ.ά, παραδίδονται για φύλαξη και διαχείριση στο διηλεκές, στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Ο έλεγχος για το 2011, όπως και το 2010, διενεργήθηκε κάτω από ιδιάζουσες συνθήκες, οι οποίες διαμορφώθηκαν ως αποτέλεσμα των αποφάσεων που λήφθηκαν για τον τερματισμό της λειτουργίας του ΑΤΙ, της καθυστέρησης που σημειώθηκε στον χρονικό προσδιορισμό του τερματισμού της λειτουργίας του μέχρι την ψήφιση του πιο πάνω Νόμου, των επιπτώσεων της σταδιακής αποχώρησης τόσο του διδακτικού, όσο και του γραμματειακού προσωπικού, καθώς επίσης και του περιορισμού πρόσβασης στις πληροφορίες/στοιχεία των φακέλων του Αρχείου, λόγω της απομάκρυνσής τους για καταστροφή ή φύλαξη στο Κρατικό Αρχείο πριν τον έλεγχο. Ο έλεγχος για το 2011 διενεργήθηκε επίσης και εν μέσω διεργασιών που ήταν σε εξέλιξη στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΕΚΑ). Όσον αφορά στον έλεγχο για το 2012, αυτός έγινε από στοιχεία και πληροφορίες που τηρούνται στο ΥΕΚΑ, στον Προϋπολογισμό του οποίου έχουν μεταφερθεί από το 2012 οι θέσεις του εναπομείναντος διδακτικού προσωπικού του ΑΤΙ, που υπηρετεί σε διάφορα κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες με απόσπαση.

Όπως εκτενώς αναφέρθηκε στις προηγούμενες μας Εκθέσεις, παρατηρήθηκε μεγάλη καθυστέρηση και αρκετές αδυναμίες/παραλείψεις στη ρύθμιση των θεμάτων που προέκυψαν, ως αποτέλεσμα της απόφασης

του Υπουργικού Συμβουλίου στις 23.2.2006 για εγγραφή φοιτητών στο ΑΤΙ για τελευταία φορά τον Σεπτέμβριο 2006 και για τερματισμό της λειτουργίας του ΑΤΙ το 2010, καθώς επίσης και στη ρύθμιση του νομικού προβλήματος που προέκυψε, όσον αφορούσε στην παραχώρηση κτιριακών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού του ΑΤΙ από το Υπουργικό Συμβούλιο σε τρίτους, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΑΤΙ, όπως προβλεπόταν στον Νόμο περί ΑΤΙ.

Παρατηρήθηκε επίσης ότι κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2008-2009 και 2009-2010 και από την αποφοίτηση των τελευταίων φοιτητών του ΑΤΙ τον Ιούνιο 2010 μέχρι την ένταξη του προσωπικού στο ΤΕΠΑΚ ή την απόσπασή του σταδιακά σε διάφορα κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες (Ιανουάριο 2011), το διδακτικό προσωπικό δεν απασχολείτο πλήρως. Επιπρόσθετα καταβλήθηκαν ποσά για συσσωρευμένη άδεια που είχαν σε πίστη τους, παρά τις εκάστοτε εγκυκλίους του Διευθυντή για παραχώρηση του συνόλου της ετήσιας άδειας ανάπαυσης κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, περίοδο κατά την οποία δεν υπήρχαν φοιτητές και παρά το ότι οι τελευταίοι φοιτητές αποφοίτησαν τον Ιούνιο 2010, αλλά κάποια άτομα συνέχισαν να παραμένουν στο ΑΤΙ μετά την αποφοίτηση των φοιτητών. Επίσης, μέχρι και τις αρχές του 2011, οπότε και μετακινήθηκαν/τοποθετήθηκαν σε άλλα κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες, απασχολούνταν στο ΑΤΙ 12 ωρομίσθιοι, εκ των οποίων οι 8 ήταν καθαρίστριες, παρόλο ότι ελάχιστοι φοιτητές φοιτούσαν κατά το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010, οι οποίοι αποχώρησαν στο σύνολό τους το καλοκαίρι του 2010 και το ακαδημαϊκό και γραμματειακό προσωπικό είχε μειωθεί στο ελάχιστο.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι με κατάλληλο προγραμματισμό και συντονισμένες ενέργειες θα μπορούσε να ληφθούν έγκαιρα αποφάσεις για την πλήρη αξιοποίηση του πιο πάνω προσωπικού. Εξέφρασε επίσης τις επιφυλάξεις της, όσον αφορά στην έναρξη της διαδικασίας παραχώρησης εξοπλισμού σε διάφορα κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες κ.ά. ή της καταγραφής του για προώθηση της αχρήστευσής του, χωρίς προηγουμένως να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αντιπαραβολής των αποτελεσμάτων της φυσικής καταμέτρησης και βεβαίωσης της ύπαρξης όλου του εξοπλισμού που έπρεπε να υπάρχει, με βάση τα υφιστάμενα μητρώα/κάρτες.

Υπό το φως της κατάργησης του ΑΤΙ, το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφασή του, ημερ. 17.6.2011, εξουσιοδότησε την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων να προβεί σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για εκμίσθωση στο Ινστιτούτο Κύπρου των κτιριακών εγκαταστάσεων στις οποίες είχε ήδη εγκατασταθεί, δύο εργαστηρίων, καθώς και του χώρου στον οποίο ανοικοδομούσε νέες εγκαταστάσεις και στον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού (ΚΟΑ) των αθλητικών εγκαταστάσεων του ΑΤΙ. Στο ΥΕΚΑ ανέθεσε επίσης τη διαχείριση όλων των υπόλοιπων κτιριακών εγκαταστάσεων του ΑΤΙ, στη βάση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου αξιοποίησης των χώρων αυτών και τη διαχείριση και αξιοποίηση του εξοπλισμού του ΑΤΙ, εκτός από συγκεκριμένο ερευνητικό εξοπλισμό και βιβλία του ΑΤΙ που παραχωρήθηκαν στο ΤΕΠΑΚ. Με την απόφασή του, ημερ. 10.8.2011, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την παραχώρηση μέρους των κτιριακών εγκαταστάσεων του ΑΤΙ για σκοπούς λειτουργίας Γαλλοκυπριακού Σχολείου και με την απόφασή του, ημερ. 8.2.2012, εξουσιοδότησε το ΥΕΚΑ να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για εκμίσθωση ή/και παραχώρηση των διαφόρων χώρων και κτιριακών εγκαταστάσεων, στη βάση του πιο πάνω σχεδίου. Πληροφοριακά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με το σχέδιο, οι χώροι στους οποίους στεγαζόταν η βιβλιοθήκη παραμένουν για χρήση από το ΥΕΚΑ, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των εργαστηρίων, μαζί με τον εξοπλισμό, παραχωρήθηκαν στο Κέντρο Παραγωγικότητας για προσωρινή στέγαση των εργαστηρίων του στη Λευκωσία.

Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τις ενέργειες που έγιναν, όσον αφορά στην υλοποίηση των πιο πάνω αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, ενόψει και του γεγονότος ότι, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, εκκρεμούσε η συνομολόγηση συμφωνιών εκμίσθωσης/παραχώρησης των χώρων και εγκαταστάσεων, καθώς και η παράδοση, ενδεχομένως και αχρήστευση, μέρους του εξοπλισμού.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μάς πληροφόρησε ότι ολοκληρώθηκε η διαδικασία παράδοσης των εργαστηρίων και του εξοπλισμού του ΑΤΙ στο Κέντρο Παραγωγικότητας (ΚΕΠΑ), καθώς επίσης και η παράδοση των επίπλων στο ΚΕΠΑ και στο Γαλλοκυπριακό Σχολείο. Όσον αφορά στο θέμα της συνομολόγησης συμφωνιών εκμίσθωσης/παραχώρησης των χώρων και εγκαταστάσεων, μας ενημέρωσε ότι έχει ήδη υπογραφεί συμφωνία μίσθωσης μεταξύ του Τμήματος

Δημοσίων Έργων και του Γαλλοκυπριακού Σχολείου και ότι αναμένεται η υπογραφή των συμφωνιών για εκμίσθωση των χώρων και εγκαταστάσεων που παραχωρήθηκαν στον ΚΟΑ και στο Ινστιτούτο Κύπρου.

2.14.1 ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέρος Α

Σχέδιο Αυτοεργοδότησης Αποφοίτων Πανεπιστημίων και Ανώτερων Σχολών - Καθυστερήσεις στην αποπληρωμή δανείων. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπέβαλε το Γενικό Λογιστήριο στο Τμήμα Εργασίας, το υπόλοιπο των καθυστερήσεων στην αποπληρωμή των δανείων για το πιο πάνω Σχέδιο ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €1.284.142, σε σύγκριση με €1.253.212 στις 31.12.2011.

Ενοίκια. Στα πλαίσια του Έργου «Ανάπτυξη Δικτύου Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης», της προγραμματικής περιόδου 2004-2006, ετοιμάστηκαν σχετικές μελέτες, οι οποίες ανέδειξαν την αναγκαιότητα δημιουργίας Τοπικών Γραφείων Εργασίας, καθώς επίσης και επέκτασης ορισμένων από τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, οι λειτουργικές δαπάνες των οποίων, συμπεριλαμβανομένων και των ενοικίων, μέχρι τη λήξη του Έργου στις 30.6.2009, συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο κατά 50%.

Με την έγκριση στις 15.4.2010 του Έργου «Περαιτέρω Ενίσχυση και Εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης», της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, τα ενοίκια των Τοπικών Γραφείων Εργασίας που δημιουργήθηκαν στα πλαίσια του προηγούμενου έργου και τα ενοίκια που αφορούν στην επέκταση των Επαρχιακών Γραφείων, συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο κατά 75%, χωρίς ωστόσο να συγχρηματοδοτούνται και οι λειτουργικές δαπάνες (ηλεκτρισμός, τηλέφωνα, αγορά εξοπλισμού, δαπάνες προσωπικού κ.ά.) των Επαρχιακών και Τοπικών Γραφείων Εργασίας, όπως έγινε κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και ως εκ τούτου επιβαρύνουν εξ ολοκλήρου τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Μετά από έλεγχο των ενοικιαστηρίων συμβολαίων, καθώς επίσης και από στοιχεία που λήφθηκαν από το μηχανογραφημένο σύστημα του Τμήματος Εργασίας, παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Το συνολικό κόστος των ενοικίων για το 2012 (περιλαμβανομένου και του ποσού της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο), στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και ενοίκιο ύψους €220.438 για τα Κεντρικά Γραφεία, ανήλθε σε €731.661, σε σύγκριση με €731.264 το 2011.

(β) Στα υποστατικά που στεγάζονται τα Τοπικά Γραφεία Εργασίας Πόλης Χρυσοχούς, Κακοπετριάς και Ύψωνα, με εμβαδό 200 τ.μ., 239 τ.μ. και 302 τ.μ., αντίστοιχα, υπάρχουν μεγάλοι ανεκμετάλλετοι χώροι, αφού στο καθένα από αυτά εργάζεται μόνο ένας υπάλληλος. Το ενοίκιο που καταβλήθηκε το 2012 για τα υποστατικά αυτά ανήλθε σε €24.809, €1.499 (για 3 μήνες) και €26.014, αντίστοιχα.

Από τον Μάρτιο 2012 δεν καταβάλλεται ενοίκιο για τη στέγαση του Τοπικού Γραφείου Κακοπετριάς, αφού μετά από επιθεώρηση του ενοικιαζόμενου υποστατικού, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας διαπίστωσε την ύπαρξη κινδύνου πρόκλησης σοβαρής βλάβης στους εργαζόμενους και επισκέπτες και απαγόρευσε τη χρήση του. Το εν λόγω Γραφείο έχει μετακινηθεί προσωρινά και λειτουργεί από τις 3.9.2012 σε χώρο που παραχωρήθηκε δωρεάν στο κτίριο του Κοινοτικού Συμβουλίου Ευρύχου.

(γ) Το ενοίκιο ανά τετραγωνικό μέτρο για το 2012, μη λαμβανομένου υπόψη εκείνου της Κακοπετριάς, κυμάνθηκε από €3,2 μέχρι €19,4.

Παρατηρήσαμε ότι για κάποια συμβόλαια ενοικίασης επιτεύχθηκε, περί τα τέλη του 2012 ή αρχές του 2013, μείωση του ύψους του ενοικίου, στα πλαίσια της προσπάθειας που γίνεται από την Επιτροπή που ορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 14.12.2011, με εντολή την επανεξέταση/επαναδιαπραγμάτευση των υφιστάμενων συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων για στέγαση Κυβερνητικών Υπηρεσιών, ενώ παράλληλα έγιναν κάποιες ενέργειες για διερεύνηση του ενδεχομένου συστέγασης ορισμένων Τοπικών Γραφείων Εργασίας με άλλα Κυβερνητικά Τμήματα.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε και πάλι όπως, πέραν των ενεργειών για μείωση των ενοικίων, εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για τις συστεγάσεις.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Τμήμα Εργασίας και οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ) εξετάζουν το ενδεχόμενο συστεγάσης των Υπηρεσιών τους στο Τοπικό Γραφείο Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) στην Πόλη Χρυσοχούς. Μας πληροφόρησε επίσης ότι ανάλογα με τον τρόπο υλοποίησης σχετικής πρόνοιας στο Μνημόνιο Συναντίληψης για ενίσχυση της στελέχωσης της ΔΥΑ (μίσθωση υπηρεσιών ατόμων ή αναδόχων, μετακίνηση λειτουργών από άλλα Υπουργεία/Τμήματα κ.ά.), για να μπορέσει να επιτελέσει αποτελεσματικά τον ρόλο της και με δεδομένο, όπως αναφέρεται, ότι τα Γραφεία ΔΥΑ, Τοπικά και Επαρχιακά, διαθέτουν ή μπορούν να δημιουργήσουν συνολικά 35 νέες θέσεις εργασίες (workstations), ενδέχεται τα υφιστάμενα Γραφεία να μην διαθέτουν επαρκείς χώρους για συστεγάση με άλλα Κυβερνητικά Τμήματα.

Σχέδια χορηγιών – Προγραμματική περίοδος 2007-2013. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη μας Έκθεση, στα πλαίσια των επαληθεύσεων που διενεργήθηκαν από το Γραφείο Προγραμματισμού (Διαχειριστική Αρχή) και τη Μονάδα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ενδιάμεσος Φορέας IV), καθώς και της επισκόπησης που πραγματοποίησε το Γενικό Λογιστήριο (Αρχή Πιστοποίησης), στα τρία Σχέδια Χορηγιών του Τμήματος Εργασίας (Ενδιάμεσος Φορέας II), «Έκτακτο Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για Απασχόληση Ανέργων», « Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για Πρόσληψη Ατόμων με Αναπηρία» και «Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για Πρόσληψη Ατόμων που Ανήκουν στις Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες», διαπιστώθηκαν λάθη ή/και αδυναμίες που αφορούσαν κυρίως στην καθυστέρηση στην αξιολόγηση και έγκριση των αιτήσεων, στην τήρηση των διαφόρων εγγράφων στους φακέλους, στον τρόπο υπολογισμού της χορηγίας και στη μη παρακολούθηση του φυσικού αντικείμενου του έργου (επιτόπια επίσκεψη). Το θέμα της μη πραγματοποίησης από το Τμήμα επιτόπιων ελέγχων στους δικαιούχους, σύμφωνα με τους Οδηγούς Διαχείρισης των Σχεδίων, τέθηκε και από την Υπηρεσία μας, αφού, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν κατά τη διάρκεια του ελέγχου για το 2011, είχαν εγκριθεί 1.412, 77 και 1.002 αιτήσεις για τα τρία πιο πάνω Σχέδια, αντίστοιχα, ενώ διενεργήθηκαν, σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία που τηρούνταν από τον αρμόδιο λειτουργό πληρωμών, επιτόπιοι έλεγχοι που αφορούσαν σε 23 αιτήσεις που εγκρίθηκαν και σε 6 εργοδότες μόνο και αφορούσαν μόνο στο «Έκτακτο Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για Απασχόληση Ανέργων».

Για τα πιο πάνω ευρήματα, ζητήθηκαν από την Αρχή Πιστοποίησης τα σχόλια του Τμήματος Εργασίας. Όσον αφορά στα λάθη που διαπιστώθηκαν στον υπολογισμό και πληρωμή της χορηγίας στους δικαιούχους του Έκτακτου Σχεδίου Παροχής Κινήτρων για Απασχόληση Ανέργων, σε επιστολή του, ημερ. 25.1.2012, προς το Τμήμα Εργασίας, το Γραφείο Προγραμματισμού αναφέρει ότι πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά εργαστήρια στο προσωπικό, με στόχο τη διόρθωση των λαθών και την αποφυγή λαθών σε μελλοντικές πληρωμές. Ωστόσο, όπως σημειώνεται στην εν λόγω επιστολή, με βάση τις επαληθεύσεις που έγιναν στη συνέχεια, διαφάνηκε ότι η διαδικασία που ακολουθείται και μετά τα εκπαιδευτικά σεμινάρια, για υπολογισμό της χορηγίας, εξακολουθεί να μην είναι επαρκής για να διασφαλίσει την ορθότητα, νομιμότητα και επιλεξιμότητα των δαπανών, γι' αυτό και συστήθηκε η τοποθέτηση Λογιστή, σε μερική βάση, στο Τμήμα Εργασίας, ο οποίος να εξυπηρετεί και τις σχετικές ανάγκες του Κέντρου Παραγωγικότητας. Στην απαντητική επιστολή του Τμήματος Εργασίας, ημερ. 17.8.2012, προς τον Γενικό Διευθυντή Γραφείου Προγραμματισμού, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι το Τμήμα (Ενδιάμεσος Φορέας II) έχει προβεί σε τροποποιήσεις των διαδικασιών, έχει υιοθετήσει τις σχετικές συστάσεις από τις αρμόδιες αρχές και έχει προβεί σε περαιτέρω επιτόπιες επαληθεύσεις και ελέγχους. Όσον αφορά στα λάθη/αδυναμίες που διαπιστώθηκαν στον τρόπο υπολογισμού της χορηγίας, το Τμήμα Εργασίας ανέφερε ότι αυτά διορθώθηκαν, στη βάση και των εκπαιδευτικών σεμιναρίων που έγιναν και παρόλο ότι το Τμήμα ενισχύθηκε με την τοποθέτηση ενός επιπλέον Λογιστικού Λειτουργού, εντούτοις η τοποθέτηση ενός Λογιστή σε μερική βάση, ως η σύσταση του Γραφείου Προγραμματισμού, θεωρείται αναγκαία, λόγω του τεράστιου όγκου εργασίας και της ανάγκης για στενή παρακολούθηση για διασφάλιση της ορθότητας, νομιμότητας και επιλεξιμότητας των δαπανών.

Συναφώς αναφέρεται ότι, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν, μέχρι τις 4.1.2013 είχαν εγκριθεί συνολικά από το Τμήμα 2.370 αιτήσεις (1.318, 73 και 979 αιτήσεις για τα τρία πιο πάνω Σχέδια,

αντίστοιχα), ενώ διενεργήθηκαν, σύμφωνα με τον Τεχνικό Σύμβουλο, επιτόπιες επαληθεύσεις που αφορούσαν σε 74 συμβάσεις ή ποσοστό 3,1% μόνο. Όσον αφορά στο νέο Σχέδιο «Έκτακτο Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την Εργοδότηση των Μακροχρόνια Ανέργων και των Νέων», με περίοδο εφαρμογής 20.3.2012-30.6.2013, με βάση τα στοιχεία που μας δόθηκαν, έχουν εγκριθεί 253 αιτήσεις και διενεργήθηκαν 92 επιτόπιες επαληθεύσεις ή ποσοστό 36%.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως ενημερωθεί για τυχόν εξελίξεις ή ενέργειες που έγιναν από τους εμπλεκόμενους φορείς.

2.14.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Μέρος Α

Συντήρηση μηχανογραφικού εξοπλισμού και λειτουργική υποστήριξη του μηχανογραφημένου συστήματος. Στις Εκθέσεις μας για τα προηγούμενα έτη, αναφέρθηκε ότι για τον πιο πάνω σκοπό το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του αρ. 59.613, ημερ. 10.3.2004, ενέκρινε Πρόταση του Υπουργείου Οικονομικών για τη μίσθωση υπηρεσιών πέντε ατόμων, για περίοδο τεσσάρων χρόνων, με δαπάνη £60.000 (€102.516) για τον πρώτο χρόνο, σε σύγκριση με ποσό πέραν των £250.000 (€427.150) χωρίς ΦΠΑ, που καταβαλλόταν μέχρι τότε ετησίως σε συγκεκριμένη εταιρεία για τον ίδιο σκοπό, με αύξηση 5% για κάθε επόμενο χρόνο. Παρόλο που η πρόσληψη των πιο πάνω ατόμων θα γινόταν ένα χρόνο πριν από τη λήξη, στις 13.4.2005, του υφιστάμενου συμβολαίου και η εκπαίδευσή τους θα παρεχόταν από την πιο πάνω εταιρεία, ώστε να είναι δυνατή η συνέχιση της λειτουργικής υποστήριξης του μηχανογραφημένου συστήματος των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ) μετά τις 13.4.2005, εντούτοις το συμβόλαιο έληξε, χωρίς να γίνει οποιαδήποτε μίσθωση υπηρεσιών.

Το μηχανογραφημένο σύστημα των ΥΚΑ συνέχισε να συντηρείται από την ίδια εταιρεία, με την υπογραφή νέου συμβολαίου και με ετήσιες ανανεώσεις μέχρι και τις 16.6.2009, χωρίς να υλοποιηθεί η πιο πάνω Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Ο Διευθυντής του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ), με επιστολή του, ημερ. 2.6.2006, πληροφόρησε τον Διευθυντή ΥΚΑ ότι το Τμήμα του θα είναι σε θέση να αναλάβει την πλήρη υποστήριξη, συντήρηση και βελτίωση του μηχανογραφημένου συστήματος των ΥΚΑ, με ομάδα λειτουργικής υποστήριξης που θα απαρτιζόταν από 8 λειτουργούς, αμέσως μετά την υλοποίηση της στελέχωσης του Τμήματός του, πράγμα που όπως διαπιστώθηκε υλοποιείται, αλλά με σημαντικές καθυστερήσεις (στελέχωση, εκπαίδευση), που έχουν ως αποτέλεσμα τις συνεχείς αναθεωρήσεις του χρονοδιαγράμματος για την πλήρη υποστήριξη, συντήρηση και βελτίωση του μηχανογραφημένου συστήματος των ΥΚΑ από τους λειτουργούς του ΤΥΠ.

Μετά τη λήξη του συμβολαίου με τη συγκεκριμένη εταιρεία στις 16.6.2009, υπογράφηκε στις 5.11.2009 νέα σύμβαση με την ίδια εταιρεία, διάρκειας ενός χρόνου, για συντήρηση του λογισμικού, υλοποίηση έκτακτων επειγουσών αναγκών και εκπαίδευση λειτουργών του ΤΥΠ για το ολοκληρωμένο σύστημα των ΥΚΑ, με δικαίωμα ετήσιας ανανέωσης για ακόμη τέσσερα χρόνια, το οποίο ανανεώθηκε μέχρι 4.11.2013 με τους ίδιους όρους, αφαιρώντας όμως από τη συντήρηση τρία λογισμικά προϊόντα, τα οποία ανέλαβε η Ομάδα Πληροφορικής των ΥΚΑ, που στελεχώνεται από λειτουργούς του ΤΥΠ.

Από 19.1.1998 μέχρι 31.12.2012 καταβλήθηκε στη συγκεκριμένη εταιρεία συνολικό ποσό ύψους €5,7 εκ. πλέον ΦΠΑ.

Εν τω μεταξύ, τον Αύγουστο 2010 έγινε μεταβίβαση του συμβολαίου από το ΤΥΠ στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στα πλαίσια της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 66.041, ημερ. 12.9.2007, για αποκέντρωση και μεταβίβαση των συμβάσεων του ΤΥΠ στα Υπουργεία.

Παρατηρήσαμε ότι ο στόχος του ΤΥΠ και στη συνέχεια του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά τη μεταβίβαση σ' αυτό του συμβολαίου για την πλήρη ανάληψη της λειτουργικής υποστήριξης, συντήρησης και βελτίωσης του μηχανογραφημένου συστήματος των ΥΚΑ περί τα τέλη του 2013, δεν είναι πλέον εφικτός, αφού δεν τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις που τέθηκαν για την επίτευξή του. Και αυτό γιατί, όπως διαπιστώθηκε, δύο λειτουργοί που είχαν εκπαιδευτεί στα υποσυστήματα, τα οποία

αναλήφθηκαν ήδη από την ομάδα λειτουργικής υποστήριξης, αποχώρησαν, ενώ δεν έγινε εφικτή η αποδέσμευση των δύο Βοηθών Λειτουργιών Διεκπεραίωσης 2^{ης} τάξης από τα καθήκοντα που ασκούν από το 2002 στην αίθουσα ηλεκτρονικών υπολογιστών - τα οποία δεν προβλέπονται στα Σχέδια Υπηρεσίας τους - και αντικατάστασή τους από Βοηθούς Ασφαλιστικούς Λειτουργούς των ΥΚΑ, σύμφωνα με την υπόδειξη του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού. Διαπιστώθηκε επίσης, ότι δεν έγινε η προβλεπόμενη εκπαίδευση των λειτουργών του ΤΥΠ στα λογισμικά προϊόντα του μηχανογραφημένου συστήματος, για να μπορούσε να γίνει η ανάληψη της συντήρησής τους κατά το 2012, αφού δεν εγκρίθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών η σχετική δαπάνη για εκπαίδευση, γεγονός το οποίο η Υπηρεσία μας εκτιμά ότι θα καθυστερήσει περαιτέρω την παραλαβή του συστήματος από τους λειτουργούς της ομάδας λειτουργικής υποστήριξης.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας ζήτησε να πληροφορηθεί την ημερομηνία που αναμένεται η πλήρης ανάληψη, από την Ομάδα Πληροφορικής των ΥΚΑ, της λειτουργικής υποστήριξης, συντήρησης και βελτίωσης του μηχανογραφημένου συστήματος και εξέφρασε την άποψη ότι, λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος που έχει παρέλθει από την ανάληψη της λειτουργικής υποστήριξης από την ίδια την εταιρεία, χωρίς αυτό να καταστεί δυνατό να γίνεται πλήρως από τις ΥΚΑ, παρόλο ότι αυτός ήταν ο αρχικός στόχος που είχε τεθεί, η όλη κατάσταση θα πρέπει να επαναξιολογηθεί.

Απαντώντας ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μας ενημέρωσε ότι η Ομάδα Πληροφορικής που υποστηρίζει τις ΥΚΑ έχει ήδη αναλάβει σημαντικό μέρος της συντήρησης του συστήματος (Registrations, Housekeeping, Database) και ότι παράλληλα εργάζεται για την υλοποίηση και ακολούθως αναλαμβάνει τη συντήρηση πρόσθετων αναγκών για το σύστημα, όπως, για παράδειγμα, τις διαδικασίες για την εφαρμογή της νομοθεσίας, τις βελτιώσεις του υποσυστήματος εγγραφών, την υλοποίηση των διασυνδέσεων ή ανταλλαγής αρχείων με άλλες υπηρεσίες ή με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αναβάθμιση της ασφάλειας της βάσης δεδομένων και πολλά άλλα. Όλα τα πιο πάνω, σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, έχουν επιφέρει μέχρι σήμερα σημαντική εξοικονόμηση, πέραν των €600.000, στο κόστος λειτουργίας του συστήματος.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε επίσης ότι το θέμα της συντήρησης του μηχανογραφημένου συστήματος των ΥΚΑ θα επαναξιολογηθεί πριν τη λήξη της υφιστάμενης σύμβασης συντήρησης στις 4.11.2014, αφού ληφθούν υπόψη και πρακτικές που ακολουθούνται από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες για τέτοιου μεγέθους συστήματα.

Συμπλήρωμα κατώτατης σύνταξης. Το ποσό που μεταφέρθηκε το 2012 από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΤΚΑ), λόγω της αύξησης του ποσοστού της κατώτατης σύνταξης από 70% σε 85% του ανώτατου ύψους της βασικής σύνταξης και αφορά στο συμπλήρωμα της κατώτατης σύνταξης, ανήλθε σε €26,5 εκ., σε σύγκριση με €21,9 εκ. το 2011 και αποτελεί ποσοστό 3,67% (3,4% για την τριετία μέχρι 31.12.2010) πάνω στο ποσό που πληρώθηκε το 2012 για τις βασικές συντάξεις γήρατος, χηρείας και ανικανότητας. Ποσό ύψους €1,74 εκ. από το ποσό των €26,5 εκ. αφορά στο 2011, το οποίο είχε υπολογιστεί με ποσοστό 3,4% μέχρι τον καθορισμό του νέου ποσοστού.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τον Τροποποιητικό Νόμο 164(Ι)/2007, που τέθηκε σε ισχύ από 1.1.2008, το ποσό που καταβάλλεται θα ισούται με ποσοστό επί της ετήσιας δαπάνης για τις βασικές συντάξεις γήρατος, χηρείας και ανικανότητας, το οποίο θα καθορίζεται από τον αναλογιστή του Ταμείου ανά τριετία, με βάση την τελευταία αναλογιστική ανασκόπηση του Ταμείου.

Πληροφοριακά αναφέρεται ότι η ανάγκη για τροποποίηση του Νόμου προέκυψε μετά από μελέτη που έγινε για λήψη μέτρων για τη βιωσιμότητα του ΤΚΑ και την αναδόμηση των συντάξεων, σύμφωνα με την οποία το ποσοστό που απαιτείτο να καταβάλλεται από το Πάγιο Ταμείο προς το ΤΚΑ έπρεπε να αυξηθεί, λόγω του ότι η πραγματική δαπάνη που καταβαλλόταν ως συμπλήρωμα της κατώτατης σύνταξης από το ΤΚΑ ήταν πολύ μεγαλύτερη από το ποσό που μεταφερόταν από το Πάγιο Ταμείο.

Στη μελέτη του για την περίοδο 1.1.2008 – 31.12.2010, ο αναλογιστής του Ταμείου καθόρισε ως ποσοστό το 4,3%, παρόλο ότι το κανονικό ποσοστό που υπολόγισε για τα έτη 2008, 2009 και 2010 ήταν 3,4%, προκειμένου να καλυφθούν και τα επιπρόσθετα ποσά μέχρι το ύψος των πραγματικών δαπανών της

προηγούμενης τριετίας (2005-2007), που, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του, ανερχόταν στα €15,5 εκ. Το Υπουργείο Οικονομικών, με επιστολή του, ημερ. 4.9.2008, προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, συμφώνησε με το ποσοστό του 3,4%, διαφώνησε ωστόσο με την κατανομή των €15,5 εκ. της τριετίας 2005-2007, καθότι, όπως αναφέρεται στην εν λόγω επιστολή, ο Τροποποιητικός Νόμος τέθηκε σε ισχύ από 1.1.2008.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη, ότι το γεγονός ότι ο Τροποποιητικός Νόμος 164(Ι)/2007 ψηφίστηκε χωρίς αναδρομική ισχύ, δεν σημαίνει ότι το έλλειμμα που προέκυψε λόγω της ανεπάρκειας του ποσοστού του 2,3% να καλύψει την πραγματική δαπάνη για τα έτη 2003-2007 θα πρέπει να παραγραφεί. Το έλλειμμα των €15,5 εκ., καθώς επίσης και το έλλειμμα των ετών 2003 και 2004, που προέκυψαν μετά από την απόφαση της Κυβέρνησης για αύξηση του ποσοστού της κατώτατης σύνταξης από 70% σε 85% του ανώτατου ύψους της βασικής σύνταξης, με βάση τους Τροποποιητικούς Νόμους 55(Ι)/1999 και 99(Ι)/2000, αποτελεί υποχρέωση του Κράτους προς το ΤΚΑ και θα πρέπει να καλυφθεί από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι το Υπουργείο Οικονομικών εμμένει στη θέση του για μη καταβολή προς το ΤΚΑ των πραγματικών δαπανών για τα έτη 2003-2007.

Πληρωμή κοινωνικής σύνταξης και συνυπολογισμός περιόδων διαμονής στην Κύπρο και σε χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

(α) Κατοικία - Συνήθης διαμονή. Από την ημερομηνία ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), οι ΥΚΑ εφαρμόζουν τους Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς (ΕΚ), οι οποίοι συντονίζουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Από την 1.5.2010 ισχύουν οι Κανονισμοί (ΕΚ) 883/04 και 987/09, οι οποίοι αντικατέστησαν τους Κανονισμούς (ΕΚ) 1408/71 και 574/72. Οι νέοι Κανονισμοί εφαρμόζονται, επί του παρόντος, μόνο για τους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΕ.

Η κοινωνική σύνταξη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) 883/04 και πιο συγκεκριμένα στην κατηγορία των ειδικών μη ανταποδοτικού τύπου παροχών, βάσει του οποίου θα πρέπει, για σκοπούς ικανοποίησης των προϋποθέσεων του χρόνου διαμονής, όπως απαιτείται από τον περί Χορήγησης Κοινωνικής Σύνταξης Νόμο, να λαμβάνονται υπόψη, στον βαθμό που είναι αναγκαίο και οι περίοδοι κατοικίας (διαμονής) του αιτητή σε άλλα κράτη-μέλη.

Τα άτομα, στα οποία εφαρμόζεται ο Κανονισμός, λαμβάνουν τις ειδικές παροχές, χωρίς συνεισφορά, αποκλειστικά από το κράτος-μέλος όπου κατοικούν και σύμφωνα με τη δική του νομοθεσία. Σύμφωνα με τον πιο πάνω Κανονισμό, ως «κατοικία» θεωρείται η συνήθης διαμονή κάποιου, γι' αυτό και προσδίδεται ιδιαίτερη σημασία στη διαπίστωση κατά πόσο ένα άτομο έχει πράγματι την κατοικία του στην Κύπρο, γεγονός που συνεπάγεται ενδελεχή έρευνα για εξασφάλιση των απαιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων για σκοπούς εξέτασης των αιτήσεων για πληρωμή κοινωνικής σύνταξης.

Κατά τον δειγματοληπτικό έλεγχο από την Υπηρεσία μας περιπτώσεων παροχής κοινωνικής σύνταξης, διαπιστώθηκε ότι στους σχετικούς φακέλους δεν υπήρχαν πάντοτε τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία και έγγραφα, που να αποδεικνύουν ότι οι αιτητές έχουν τη συνήθη τους διαμονή στην Κύπρο και τα οποία, σύμφωνα με σχετική εγκύκλιο του Διευθυντή ΥΚΑ, ημερ. 4.5.2006, προς το προσωπικό του, θα έπρεπε να ζητούνται από τον αιτητή, όπως, για παράδειγμα, διαμονή σε ιδιόκτητη ή ενοικιαζόμενη κατοικία, πληρωμή λογαριασμών ηλεκτρισμού, νερού ή τηλεφώνου επ' ονόματί τους, πιστοποιητικό ζωής κ.λπ.

Ζητήσαμε εξηγήσεις για τα πιο πάνω, καθώς επίσης και ενημέρωση για το πώς οι ΥΚΑ ικανοποιούνται ότι οι αιτητές πληρούν όλες τις προϋποθέσεις, προκειμένου να τους καταβληθεί κοινωνική σύνταξη, αφού δεν εξασφαλίζονται όλα τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία.

Στην απαντητική του επιστολή, ημερ. 3.12.2012, ο Διευθυντής ΥΚΑ μάς πληροφόρησε ότι από την εμπειρία αρκετών χρόνων στην εξέταση των αιτήσεων, διαφάνηκαν αρκετές δυσκολίες όσον αφορά στην εφαρμογή της πιο πάνω εγκυκλίου, γι' αυτό και μελετάται η υιοθέτηση και εφαρμογή νέων πρακτικών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι κατά την εξέταση, από τον αρμόδιο Κλάδο των ΥΚΑ, των αιτήσεων για πληρωμή κοινωνικής σύνταξης, πέραν των πιστοποιητικών που αναγράφονται

στην αίτηση ως απαραίτητα, ζητούνται και άλλα πρόσθετα πιστοποιητικά, που αποσκοπούν στον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής του αιτητή, με γνώμονα να διασαφηνιστεί ότι το κέντρο ενδιαφέροντος του αιτητή είναι η Κύπρος και ότι οι δεσμοί με αυτήν είναι ισχυροί.

Μας ανέφερε επίσης ότι πρόσφατα έχει δοθεί στους λειτουργούς που εξετάζουν υποθέσεις κοινωνικής σύνταξης σημείωμα της Διοικητικής Επιτροπής για τον Συντονισμό των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης, ως προσχέδιο πρακτικού οδηγού για την εφαρμογή των κριτηρίων καθορισμού της συνήθους διαμονής, το οποίο περιλαμβάνει ανάλυση της έννοιας της συνήθους διαμονής, τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή του Τεστ Συνήθους Διαμονής και πρακτικά παραδείγματα.

(β) Έκπτωση από το δικαίωμα για λήψη κοινωνικής σύνταξης. Σύμφωνα με το άρθρο 9 του περί Χορήγησης Κοινωνικής Σύνταξης Νόμου, δικαιούχος εκπίπτει του δικαιώματός του για λήψη κοινωνικής σύνταξης αν, μεταξύ άλλων, απουσιάζει από την Κύπρο, όχι για λόγους υγείας, κατά τη διάρκεια οποιουδήποτε χρονικού διαστήματος πέραν των 6 μηνών.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η εφαρμογή της πιο πάνω διάταξης είναι σχεδόν αδύνατη, αφού οι ΥΚΑ δεν φαίνεται να είναι σε θέση να εξακριβώσουν κατά πόσο κάποιος δικαιούχος απουσιάζει από την Κύπρο, εκτός και εάν ο ίδιος το γνωστοποιήσει στις ΥΚΑ και ότι η εξακρίβωση της απουσίας των δικαιούχων γίνεται δυσκολότερη, αφού με την ένταξή μας στην ΕΕ τα διαβατήριά τους δεν σφραγίζονται πλέον, κατά την αναχώρηση και άφιξή τους, από τις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε πώς οι ΥΚΑ διεξάγουν αυτόν τον έλεγχο.

Στην απαντητική επιστολή του, ημερ. 3.12.2012, ο Διευθυντής ΥΚΑ επιβεβαίωσε ουσιαστικά τις δυσκολίες και αδυναμίες που αντιμετωπίζονται για την εξακρίβωση των πιο πάνω, αφού οι ΥΚΑ στηρίζονται στο γεγονός ότι ο δικαιούχος είναι υποχρεωμένος να ειδοποιήσει αμέσως τις ΥΚΑ για τυχόν απουσία του πέραν των 6 μηνών, καθώς επίσης σε πληροφόρηση για τυχόν απουσία του δικαιούχου, οπότε και ζητούνται σχετικά αποδεικτικά στοιχεία.

(γ) Υπερπληρωμές. Στις 27.5.2013 εκκρεμούσαν υπερπληρωμές κοινωνικής σύνταξης συνολικού ποσού ύψους €618.929 (€580.824 στις 29.5.2012), από το οποίο ποσό ύψους €308.409 (€253.740 στις 29.5.2012) αφορά σε υπερπληρωμές σε άτομα που στο μεταξύ έχουν αποβιώσει.

Από σχετικό έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας, προέκυψε ότι ένας από τους λόγους δημιουργίας των υπερπληρωμών είναι η απόκρυψη από τους αιτητές, κατά την υποβολή της αίτησής τους για εξέταση, πληροφοριών για τυχόν απουσία τους εκτός Κύπρου και για τυχόν λήψη σύνταξης ή άλλης παρόμοιας πληρωμής από οποιαδήποτε πηγή και η μη διερεύνηση από τις ΥΚΑ, της διαμονής τους στην Κύπρο. Παρατηρήθηκε επίσης ότι ο αρμόδιος Κλάδος δεν φαίνεται να παρακολουθεί τις υπερπληρωμές πάνω σε συστηματική βάση, ούτε και φαίνεται να λαμβάνει έγκαιρα και δραστικά μέτρα για την ανάκτησή τους.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο θέσπισης Κανονισμών, οι οποίοι να ρυθμίζουν τον τρόπο χειρισμού των υπερπληρωμών, όσον αφορά στην ανάκτηση ή/και διαγραφή τους, οριστεί υπεύθυνος λειτουργός για την παρακολούθηση και έλεγχό τους και καθοριστεί η πολιτική που θα ακολουθούν οι ΥΚΑ, με ρητές οδηγίες προς τους αρμόδιους λειτουργούς, στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται ότι πρόσωπα έλαβαν κοινωνική σύνταξη, με ψευδείς παραστάσεις ή αποσιώπηση ουσιώδους γεγονότος, χωρίς να τη δικαιούνται.

Όπως μας πληροφόρησε στην απαντητική του επιστολή ο Διευθυντής ΥΚΑ, για παρακολούθηση και έλεγχο των υπερπληρωμών έχει ήδη οριστεί υπεύθυνος λειτουργός και εκεί όπου διαπιστώνεται υπερπληρωμή θα αποστέλλεται επιστολή για επιστροφή του ποσού και σε περίπτωση μη επιστροφής του, το ποσό θα παρακρατείται από μελλοντικές πληρωμές κοινωνικής σύνταξης. Μας ανέφερε επίσης ότι εκεί όπου διαπιστώνεται ότι πρόσωπα έλαβαν κοινωνική σύνταξη με ψευδείς παραστάσεις ή αποσιώπηση ουσιώδους γεγονότος, χωρίς να τη δικαιούνται, τότε λαμβάνονται μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και δικαστικών, για επιστροφή της υπερπληρωμής.

Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα ενδεικνύμενα μέτρα για τη διερεύνηση από τις ΥΚΑ τυχόν λήψης σύνταξης ή άλλης παρόμοιας πληρωμής από οποιαδήποτε πηγή,

καθώς και της διαμονής τους, για πρόληψη των υπερπληρωμών. Η εισήγησή μας για τη θέσπιση Κανονισμών, όπως αναφέρεται πιο πάνω, αποβλέπει στην κωδικοποίηση της διαδικασίας ανάκτησης και διαγραφής των υπερπληρωμών, μέσω ρητών προνοιών/διατάξεων, που θα διασφαλίζουν τη συστηματική παρακολούθησή τους.

2.14.3 ΤΑΜΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΤΚΑ) για το 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα €156,6 εκ., σε σύγκριση με €315,5 εκ. το 2011. Ο έλεγχος των εν λόγω οικονομικών καταστάσεων δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί από την Υπηρεσία μας και ως εκ τούτου η Έκθεση Ελεγκτή δεν έχει ακόμα εκδοθεί.

Οι εισπράξεις του Ταμείου για το 2012 ήταν €1.472,6 εκ., σε σύγκριση με €1.520,1 εκ. για το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €47,5 εκ. ή ποσοστό 3,1%, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση των εισφορών (€35,5 εκ.) και στη μείωση των προσόδων από τόκους (€16,4 εκ.), ενώ παράλληλα σημειώθηκε αύξηση στην είσπραξη από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας για κάλυψη της κατώτατης σύνταξης (€4,5 εκ.).

Οι πληρωμές του Ταμείου για το 2012 ήταν €1.316 εκ., σε σύγκριση με €1.204,6 εκ. το 2011, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση €111,4 ή ποσοστό 9,2%, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των πληρωμών για συντάξεις (€74,4 εκ.), ανεργιακό επίδομα (€26,1 εκ.), επιδόματα (€8,6 εκ.) και βοηθήματα (€2,2 εκ.).

Το υπόλοιπο του Ταμείου στις 31.12.2012 ήταν €7.466,9 εκ., σε σύγκριση με €7.314,9 εκ. στις 31.12.2011. Από το ποσό αυτό, €6.969,3 εκ. ήταν κατατεθειμένα στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό υπό μορφή καταθέσεων και €341,3 εκ. ήταν επενδυμένα σε Ομόλογα της Κυπριακής Δημοκρατίας, €29,3 εκ. σε Κρατικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως και €48,3 εκ. σε Γραμμάτια Δημοσίου. Προκύπτει, δηλαδή, ότι ποσοστό 98,9% των διαθεσίμων του Ταμείου είναι κατατεθειμένα στο Κράτος, από το οποίο ποσοστό 94,3% είναι κατατεθειμένο στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό υπό μορφή καταθέσεων και το οποίο θεωρήθηκε, για σκοπούς της ειδικής αναλογιστικής μελέτης που έγινε το 2013, με βάση το Μνημόνιο Συναντίληψης μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Τρόικας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο), ημερ. 30.4.2013, ως μη πραγματικό αποθεματικό. Σημειώνεται ότι η Έκθεση Γενικού Ελεγκτή προς το Ταμείο για το 2011 έχει εκδοθεί με έμφαση θέματος, αναφέροντας ότι ταμειακά διαθέσιμα του ΤΚΑ ύψους €6,8 δις κρατούνται στο Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας, με πιστωτική αξιοπιστία, η οποία μεταβάλλεται από το ευμετάβολο οικονομικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με την αναλογιστική ανασκόπηση που έγινε το 2011, με χρόνο αναφοράς την 31.12.2009, για την οικονομική κατάσταση του ΤΚΑ, εκτενής αναφορά για την οποία γίνεται σε άλλη παράγραφο πιο κάτω, το αναλογιστικό ισοζύγιο δεν αναμενόταν να ανατραπεί πριν το 2048, αφού μέχρι τότε τα έσοδα από εισφορές και επενδύσεις θα κάλυπταν το σύνολο των δαπανών, χωρίς τη χρήση του αποθεματικού. Επομένως, με βάση τα δεδομένα της μελέτης, η χρήση των διαθεσίμων του Ταμείου δεν προβλεπόταν να καταστεί αναγκαία στο εγγύς μέλλον. Όσον αφορά στην ειδική αναλογιστική μελέτη που εκπόνησε ο αναλογιστής του Ταμείου, για σκοπούς του Μνημονίου Συναντίληψης, με χρόνο αναφοράς την 31.12.2011, με βάση τις ειδικές πρόνοιες της παραγράφου 3.1 του εν λόγω Μνημονίου, όπως επίσης αναφέρεται εκτενώς στην ίδια παράγραφο πιο κάτω, τα αποτελέσματά της καταδεικνύουν ότι το Ταμείο είναι χρηματοοικονομικά βιώσιμο μέχρι και το 2060. Συγκεκριμένα, το αρχικό πραγματικό αποθεματικό (μη λαμβανομένου υπόψη του ποσού που ήταν κατατεθειμένο στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό υπό μορφή καταθέσεων), τα προβλεπόμενα έσοδα από εισφορές και οι τόκοι από το πραγματικό αποθεματικό καλύπτουν επαρκώς το προβλεπόμενο κόστος των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων του Ταμείου, όπως αυτό αναμένεται να εξελιχθεί μέχρι το 2060.

Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρεται και στην ειδική αναλογιστική μελέτη, οι προβλέψεις στηρίζονται σε δημογραφικές και οικονομικές παραδοχές μακροχρόνια, γι' αυτό και είναι σημαντικό όπως η οικονομική κατάσταση του Ταμείου παρακολουθείται με τη διεξαγωγή αναλογιστικής μελέτης σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Νομοθεσία. Στις 9.7.2010, τέθηκε σε ισχύ ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος του 2010 (Ν.59(I)/2010), με τον οποίο καταργήθηκαν οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι του 1980 μέχρι 2009.

Σύμφωνα με τον νέο Νόμο, το ΤΚΑ, το οποίο, με βάση τον προηγούμενο Νόμο, αποτελείτο από τρεις λογαριασμούς (Γενικών Παροχών, Συμπληρωματικών Παροχών και Παροχών Ανεργίας), από τις 9.7.2010 αποτελείται από τους εξής τέσσερεις λογαριασμούς:

- Βασικών Συντάξεων
- Συμπληρωματικών Συντάξεων
- Παροχών Ανεργίας
- Λοιπών Παροχών

Οι εισφορές που προβλέπονται από τον πιο πάνω Νόμο, καταβάλλονται στο Ταμείο και κατανέμονται στους τέσσερεις λογαριασμούς, σύμφωνα με τους περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Λογαριασμοί του Ταμείου) Κανονισμούς του 2010 (ΚΔΠ 290/2010).

Κατά το 2012 έγιναν τροποποιήσεις στον πιο πάνω Νόμο, με την ψήφιση σχετικών Τροποποιητικών Νόμων, μεταξύ των οποίων και ο Ν.193(I)/2012, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ από την 1.1.2013. Ο εν λόγω Νόμος ψηφίστηκε στα πλαίσια του Μνημονίου Συναντίληψης, αφού, όπως εκτενώς αναφέρεται στην παράγραφο Ανασκοπήσεις της οικονομικής κατάστασης του Ταμείου πιο κάτω, κρίθηκε αναγκαία η εφαρμογή περαιτέρω μέτρων στο συνταξιοδοτικό σύστημα για αντιμετώπιση της προβλεπόμενης αύξησης στις συνταξιοδοτικές δαπάνες και επαναφορά του συστήματος σε βιώσιμη πορεία.

Εκκρεμείς οφειλές.

(α) Επιδικασθείσες υποθέσεις. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η είσπραξη ποσού €89.296.622 (€74.526.445 στις 31.12.2011) από υποθέσεις που είχαν επιδικαστεί προς όφελος του Ταμείου και μέχρι 30.6.2013 οι εκκρεμείς οφειλές ανήλθαν στα €97.501.396. Επιπρόσθετα, στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η είσπραξη των πιο κάτω ποσών από υποθέσεις που είχαν επιδικαστεί προς όφελος των άλλων Ταμείων, την ευθύνη της παρακολούθησης των οποίων έχει το προσωπικό των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ) που ασχολείται και με τις οφειλές προς το ΤΚΑ.

	2012	2011
	€	€
Κεντρικό Ταμείο Αδειών	16.042.556	13.655.855
Ταμείο Πλεονάζοντος Προσωπικού	4.703.568	4.120.874
Ταμείο Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	2.118.076	1.897.482
Ταμείο Αμυντικής Θωράκισης	4.085.791	4.353.118
Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής	7.963.145	6.500.515
	34.913.136	30.527.844

Μέσα στο 2012 εκδικάστηκαν για όλα τα Ταμεία 8.627 νέες υποθέσεις, σε σύγκριση με 9.505 το 2011, για ολικό ποσό περίπου €39,2 εκ. (€31,4 εκ. το 2011) και εισπράχθηκε ποσό περίπου €8,1 εκ. (€7,2 εκ. το 2011). Επίσης, για οφειλόμενα επιδικασθέντα ποσά ύψους €11,9 εκ. (€69.909 το 2011), έχουν εκδοθεί διατάγματα εκκαθάρισης.

Σημειώνεται ότι το Ταμείο πιστώνει τους εργοδοτούμενους, με το σύνολο των εισφορών, αμέσως μετά την επιβεβαίωση των σχετικών ποσών στη βάση της Κατάστασης Αποδοχών και Εισφορών που υποβάλλεται από τους εργοδότες και αναλαμβάνει όλες τις υποχρεώσεις προς όφελός τους, είτε εισπράξει τις εισφορές είτε όχι, αφού η ευθύνη για την πληρωμή των εισφορών, περιλαμβανομένων και των εισφορών των εργοδοτούμενων, βαρύνει εξ ολοκλήρου τον εργοδότη.

Για επίλυση του θέματος της είσπραξης των ποσών που οφείλονται στα πιο πάνω Ταμεία από επιδικασθείσες υποθέσεις, προσλήφθηκαν από την Αστυνομία στις 16.10.2007 οκτώ Ειδικοί Αστυνομικοί, οι οποίοι ασχολούνται αποκλειστικά με την εκτέλεση ενταλμάτων που αφορούν σε οφειλόμενες εισφορές προς τα διάφορα Ταμεία.

(β) Τρέχουσες οφειλές προς το ΤΚΑ. Από στοιχεία που λήφθηκαν από τις ΥΚΑ, στη βάση ειδικής ζήτησης από τη Μονάδα Μηχανογράφησης, στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η είσπραξη ποσού €68.559.541 (συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων τελών) που αφορούσε σε οφειλές προς το ΤΚΑ και τα άλλα Ταμεία, από εργοδότες και αυτοτελώς εργαζομένους, όπως παρουσιάζεται αναλυτικά στον πιο κάτω πίνακα.

	Οφειλές κάτω των 6 ετών	Οφειλές πέραν των 6 ετών	Συνολικές οφειλές
	€	€	€
Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Σημ.)	49.823.087	1.816.680	51.639.767
Κεντρικό Ταμείο Αδειών	6.198.486	434.827	6.633.313
Ταμείο Πλεονάζοντος Προσωπικού	2.187.139	123.223	2.310.362
Ταμείο Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	923.896	194.960	1.118.856
Ταμείο Αμυντικής Θωράκισης	-	362.023	362.023
Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής	5.844.815	650.405	6.495.220
Ολικό	64.977.423	3.582.118	68.559.541

Σημ.: Στο ποσό των €49.823.087 περιλαμβάνονται και οφειλές από αυτοτελώς εργαζόμενους, συνολικού ύψους €19.696.988.

Στο πιο πάνω ποσό περιλαμβάνεται ποσό ύψους €996.953, το οποίο αφορά σε οφειλές εισφορών από αριθμό εργοδοτών/αυτοτελώς εργαζόμενων μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013, η πληρωμή των οποίων έγινε από άλλα Κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες, μετά από συμψηφισμό οφειλόμενων ποσών από τα εν λόγω Τμήματα/Υπηρεσίες προς τους πιο πάνω, μέσω Διορθωτικών Δελτίων, τα οποία όμως δεν καταχωρίστηκαν στο μηχανογραφημένο σύστημα, λόγω αδυναμίας του συστήματος και παρουσιάζονται ανεξόφλητα.

Από το σύνολο των υποχρεώσεων κάτω των έξι ετών, έχει ήδη ξεκινήσει η διαδικασία για άσκηση ποινικής δίωξης, για οφειλές ύψους €47.240.347.

Στον πίνακα διαχωρίζονται οι οφειλές σε δύο κατηγορίες, αφού, σύμφωνα με το άρθρο 13 του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου του 2010, καμιά εισφορά δεν καταβάλλεται για απασχόληση μισθωτού ή αυτοτελώς εργαζόμενου μετά την πάροδο έξι (6) ετών από το τέλος της περιόδου εισφοράς για την οποία οφείλεται η εισφορά, με αποτέλεσμα το συνολικό ποσό των υποχρεώσεων πέραν των 6 ετών, ύψους €3.582.118, να μην μπορεί πλέον να εισπραχθεί.

(γ) Ελαφρύνσεις σε σχέση με την επιβολή πρόσθετου τέλους για καθυστερημένη πληρωμή εισφορών. Με την απόφασή του αρ. 75.521, ημερ. 26.7.2013, το Υπουργικό Συμβούλιο εξουσιοδότησε την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όπως:

- (i) Προωθήσει την τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας για να μην επιβάλλεται τέλος και πρόστιμο για το 2013, όσον αφορά στις οφειλές Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
- (ii) Σε συνεννόηση με τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, αναστείλει τις ποινικές δίωξεις για το 2013 για τους οφειλέτες των Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σύμφωνα με τους περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Εισφορές) (Τροποποιητικούς) Κανονισμούς του 2013 (ΚΔΠ 398/2013), που δημοσιεύθηκαν στις 15.11.2013, δεν επιβάλλεται οποιοδήποτε πρόσθετο τέλος για τους μήνες καθυστέρησης του 2013, όσον αφορά στις καθυστερημένες εισφορές για τους μήνες μέχρι και το τέλος του 2013, νοουμένου ότι αυτές εξοφληθούν μέχρι τις 31.12.2013, αλλά θα καταβάλλεται οποιοδήποτε

πρόσθετο τέλος οφείλεται μέχρι και τις 31.12.2012. Επιπρόσθετα, για οποιαδήποτε καθυστερημένη εισφορά, η οποία δεν εξοφλείται μέχρι 31.12.2013, δεν θα τυγχάνει εφαρμογής η πιο πάνω ελάφρυνση.

Εσωτερικός έλεγχος. Εξακολουθεί να υπάρχουν αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου που καλύπτει τις παροχές, μεταξύ των οποίων και το μειωμένο ποσοστό ελέγχου που γίνεται από τον Κλάδο Εσωτερικού Ελέγχου των ΥΚΑ σε ορισμένα είδη παροχών, καθώς επίσης και αδυναμίες που αναφέρονται στις παραγράφους πιο κάτω για τις υπερπληρωμές, το μηχανογραφημένο σύστημα παροχών, τα πιστοποιητικά ζωής συνταξιούχων και τον έλεγχο των μηνιαίων καταστάσεων οικονομικών αλλαγών.

Υπερπληρωμές. Στις 27.5.2013 εκκρεμούσαν υπερπληρωμές συνολικού ύψους €7,3 εκ., οι οποίες αφορούσαν σε διάφορες παροχές του ΤΚΑ (γήρατος, ανικανότητας, ανεργίας, χηρείας, ασθενείας κ.ά.), από τις οποίες ποσό ύψους €2,1 εκ. αφορούσε σε υπόλοιπο υπερπληρωμών σε άτομα που απεβίωσαν, σε σύγκριση με €4,9 εκ. και €1,4 εκ., αντίστοιχα, στις 5.5.2011. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη μας Έκθεση, από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας, διαπιστώθηκε ότι η δημιουργία των υπερπληρωμών οφείλεται κυρίως στη μη έγκαιρη ενημέρωση των ΥΚΑ ή/και απόκρυψη για αλλαγές στα δεδομένα ατόμων και των εξαρτωμένων τους που λαμβάνουν μια παροχή, σε συνδυασμό με τη μη διερεύνηση από μέρους των ΥΚΑ για τυχόν ανάληψη εργασίας, με αποτέλεσμα τη συνέχιση της καταβολής της παροχής και τη δημιουργία υπερπληρωμής.

Στις πιο πάνω υπερπληρωμές περιλαμβάνονται και ορισμένες περιπτώσεις πλασματικών υπερπληρωμών, όπως, για παράδειγμα, έκδοση επιταγών σε άτομα που απεβίωσαν, οι οποίες δεν εξαργυρώθηκαν. Διαπιστώθηκε επίσης αδυναμία στην ανάκτηση των οφειλόμενων ποσών, λόγω συνήθως της παρέλευσης σημαντικού χρόνου μέχρι τον εντοπισμό της υπερπληρωμής, καθώς και λόγω της μη λήψης δραστικών και έγκαιρων μέτρων.

Αποθεματικά

(α) Λογαριασμός Παροχών Ανεργίας. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη μας Έκθεση, κατά τις 31.12.2011 το αποθεματικό του πιο πάνω Λογαριασμού παρουσίαζε χρεωστικό υπόλοιπο ύψους €0,7 εκ., σε σύγκριση με πιστωτικό υπόλοιπο ύψους €15,3 εκ. κατά τις 31.12.2010. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι το ποσό των πληρωμών ξεπερνούσε το σύνολο των εισπράξεων και του αποθεματικού.

Στο άρθρο 73(2) του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου προνοείται όπως, σε περίπτωση που το αποθεματικό και τα έσοδα του Λογαριασμού δεν επαρκούν για κάλυψη των υποχρεώσεών του, η διαφορά καταβάλλεται από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας ή καλύπτεται από ειδική εισφορά που καθορίζεται με Κανονισμούς.

Σημειώσαμε ότι παρόλο που με την έγκριση των περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Λογαριασμοί του Ταμείου) Κανονισμών (ΚΔΠ 290/2010, ημερ. 9.7.2010), αφενός αυξήθηκε το ποσό που πιστώνεται στον εν λόγω Λογαριασμό (1,15% των ασφαλιστέων αποδοχών των μισθωτών επί των οποίων έχουν καταβληθεί εισφορές) και αφετέρου πιστώθηκε με ποσό €25 εκ. και €15 εκ. από τους Λογαριασμούς Γενικών Παροχών και Συμπληρωματικών Παροχών, αντίστοιχα, εντούτοις εξακολουθούσε να παρατηρείται ανισοσκελία μεταξύ των εισπράξεων και πληρωμών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ελλείμματος, λόγω αύξησης στον αριθμό των ανέργων.

Για την κάλυψη του ελλείμματος που παρουσίαζε ο Λογαριασμός Παροχών Ανεργίας κατά το 2012, ψηφίστηκε ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) (Αρ. 3) Νόμος του 2012 (Ν.170(Ι)/2012), ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 7.12.2012, βάσει του οποίου μεταφέρθηκαν €50 εκ. από τον Λογαριασμό Συμπληρωματικών Συντάξεων στον Λογαριασμό Παροχών Ανεργίας του ΤΚΑ. Ως εκ τούτου, κατά την 31.12.2012 το αποθεματικό του Λογαριασμού Παροχών Ανεργίας παρουσίαζε πιστωτικό υπόλοιπο ύψους €5,3 εκ., σε σύγκριση με χρεωστικό υπόλοιπο ύψους €0,7 εκ. στις 31.12.2011.

Έχοντας υπόψη τη συνεχή αύξηση του αριθμού των ανέργων τα τελευταία χρόνια και τις οικονομικές εκτιμήσεις, σύμφωνα με τις οποίες το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω ή/και να παραμείνει σε σχετικά ψηλά επίπεδα, επισημάναμε ότι η ανισοσκελία μεταξύ των εισπράξεων και

πληρωμών και ως εκ τούτου η δημιουργία ελλείμματος στο αποθεματικό του Λογαριασμού Παροχών Ανεργίας θα συνεχίζει να υφίσταται, με αποτέλεσμα να προκύπτει συνεχής ανάγκη κάλυψης του εν λόγω ελλείμματος. Εκφράσαμε την άποψη ότι η συνεχής μεταφορά από το αποθεματικό του Λογαριασμού Συμπληρωματικών Συντάξεων στο αποθεματικό του Λογαριασμού Παροχών Ανεργίας θα πρέπει να αξιολογηθεί από τους αρμοδίους, για εξεύρεση εναλλακτικής δυνατής λύσης για κάλυψη του ελλείμματος που προκύπτει.

(β) Λογαριασμός Λοιπών Παροχών. Κατά την 31.12.2012 το αποθεματικό του Λογαριασμού Λοιπών Παροχών παρουσίασε, για πρώτη φορά, χρεωστικό υπόλοιπο ύψους €10 εκ., λόγω του ότι το ύψος των πληρωμών (επιδόματα, βοηθήματα, παροχές) ξεπέρασε σημαντικά το σύνολο των εισπράξεων και του αποθεματικού.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, καθώς επίσης και το γεγονός ότι από το έτος εισφορών που αρχίζει κατά ή μετά την 1.1.2014, προβλέπονται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, αυξημένα ποσοστά εισφορών στο ΤΚΑ, σε σχέση με τα υφιστάμενα, κατά τη δική μας αντίληψη, θα πρέπει ενδεχομένως να διαφοροποιηθούν και να καθοριστούν, από την εν λόγω ημερομηνία, νέα ποσοστά κατανομής των εισφορών στους επιμέρους Λογαριασμούς του ΤΚΑ, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη το θέμα της επάρκειας των αποθεματικών των δύο πιο πάνω Λογαριασμών, στα πλαίσια περιοδικών αναλογιστικών εκτιμήσεων και εισηγήσεων αρμόδιων οργάνων ή φορέων που γίνονται και του νομοθετικού πλαισίου και των πρόσφατων αλλαγών που έγιναν σε αυτό, έτσι ώστε να ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις για τη λήψη μέτρων και εξεύρεση επαρκών λύσεων, που να διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία του ΤΚΑ, χωρίς να επηρεάζονται αρνητικά οι Λογαριασμοί Βασικών και Συμπληρωματικών Συντάξεων.

Επενδυτική πολιτική. Σύμφωνα με τον περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμο του 2010, ο Διευθυντής ΥΚΑ, σύμφωνα με τις εκάστοτε οδηγίες του Υπουργού Οικονομικών, επενδύει το ενεργητικό του Ταμείου, με σκοπό τη μεγιστοποίηση των αποθεμάτων του, λαμβάνοντας υπόψη την ασφάλεια, ρευστότητα και απόδοση των επενδύσεων, τον ρόλο τον οποίο οι επενδύσεις αυτές πρέπει να διαδραματίζουν στη γενικότερη αναπτυξιακή προσπάθεια και την κυβερνητική δημοσιονομική και οικονομική πολιτική.

(α) «Διευθέτηση» μεταξύ Κυβέρνησης και Κεντρικής Τράπεζας για την περίοδο 1.1.1970-31.7.2010. Σύμφωνα με «Διευθέτηση» μεταξύ της Κυβέρνησης και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, που τέθηκε σε ισχύ από 1.1.1970, η Κεντρική Τράπεζα επενδύει τα πλεονάσματα του ΤΚΑ σε οποιαδήποτε από τα ακόλουθα αξιόγραφα:

- Κρατικά Ονομαστικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως.
- Χρεόγραφα εγγυημένα από την Κυβέρνηση.
- Γραμμάτια του Δημοσίου.

Η ίδια «Διευθέτηση» ίσχυσε μεταγενέστερα και για τα υπόλοιπα Ταμεία (Ταμείο για Πλεονάζον Προσωπικό, Κεντρικό Ταμείο Αδειών και Ταμείο για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε Περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη).

Η Κεντρική Τράπεζα, καθ' υπόδειξη του εκάστοτε Υπουργού Οικονομικών, επένδυε τα πλεονάσματα των Ταμείων μόνο σε Γραμμάτια του Δημοσίου, τα οποία είναι μικρής διάρκειας και φέρουν το χαμηλότερο επιτόκιο από τα υπόλοιπα κρατικά αξιόγραφα, παραχωρώντας στα Ταμεία εγγυημένο ετήσιο επιτόκιο, μεγαλύτερο από το επιτόκιο των Γραμματίων του Δημοσίου, το ύψος του οποίου διαμορφώνετο κατά καιρούς με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Ως αποτέλεσμα, τα Ταμεία εισέπρατταν για δεκαετίες (με εξαίρεση μια μικρή σχετικά περίοδο που δεν διαφοροποιεί το συνολικό αποτέλεσμα) χαμηλότερο επιτόκιο απ' ότι θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν, αν τα πλεονάσματά τους επενδύονταν σε κρατικά χρεόγραφα, μεγαλύτερης όμως διάρκειας και ψηλότερης απόδοσης.

(β) Νέα «Διευθέτηση» από 1.8.2010 μέχρι σήμερα. Με τη μεταφορά της διαχείρισης του δημόσιου χρέους από την Κεντρική Τράπεζα στο Υπουργείο Οικονομικών από 1.8.2010, η διαχείριση του αποθεματικού των Ταμείων περιήλθε στο Υπουργείο Οικονομικών. Από 1.8.2010, η «Διευθέτηση» του 1970 αντικαταστάθηκε με νέα «Διευθέτηση», η οποία προνοεί την κατάθεση των αποθεματικών των

Ταμείων, συμπεριλαμβανομένων και των Γραμματίων του Δημοσίου που λήγουν, στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό υπό μορφή καταθέσεων, με την ίδια απόδοση, όπως αναφέρεται πιο πάνω. Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο που ήταν κατατεθειμένο στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό ήταν €7,6 δις και αναλύεται ως ακολούθως.

	€ εκ.
Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων	6.969,3
Κεντρικό Ταμείο Αδειών	84,5
Ταμείο για Πλεονάζον Προσωπικό	396,1
Ταμείο για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε Περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη	141,3
	<u>7.591,2</u>

(γ) Με την πολιτική που ακολουθείται διαχρονικά, το Κράτος δανείζεται για σειρά ετών με διοικητικές διευθετήσεις τα πλεονάσματα των Ταμείων με ευνοϊκούς όρους, πολιτική που δεν διασφαλίζει τα συμφέροντα του ΤΚΑ, καθώς και των άλλων Ταμείων.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε επανειλημμένα την άποψη ότι η επενδυτική πολιτική για τα πλεονάσματα των Ταμείων επιβάλλεται όπως επαναξιολογηθεί, με σκοπό την αναθεώρησή της, έτσι ώστε οι επενδύσεις να γίνονται με τον συμφερότερο για τα Ταμεία τρόπο.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας επιστολές, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, η οποία εφαρμόστηκε και συνεχίζει να εφαρμόζεται μόνο για το ΤΚΑ και όχι και για τα υπόλοιπα Ταμεία, στα οποία καταβάλλεται μικρότερο επιτόκιο, η απόδοση του αποθεματικού του Ταμείου θα είναι ίση με το εκάστοτε επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μείον 0,25%, το οποίο μειώθηκε σταδιακά από 3% που ίσχυε την 1.1.2009, στο 1,75% στις 13.5.2009, επιτόκιο που ίσχυσε και κατά το 2010. Κατά το 2011 και 2012, το επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αυξομειώθηκε στο 2%, 2,25%, 2% και 1,75% στις 13.4.2011, 13.7.2011, 9.11.2011 και 14.12.2011, αντίστοιχα και μειώθηκε περαιτέρω στο 1,5% από 11.7.2012 και στο 1% από 8.5.2013, με αποτέλεσμα η απόδοση του Ταμείου να ανέλθει στο 1,75%, 2%, 1,75%, 1,5%, 1,25% και 0,75% κατά τις πιο πάνω ημερομηνίες.

Με επιστολή του, ημερ. 17.1.2008, το Υπουργείο Οικονομικών ενημέρωσε τον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας για την πιο πάνω απόφαση και ζήτησε όπως γίνουν οι δέουσες ενέργειες για αναδρομική ισχύ της απόφασης αυτής από 1.6.2007. Παρόλο ότι πρόσθετοι τόκοι που προέκυψαν για το Ταμείο αποδόθηκαν στις 2.7.2008, εντούτοις δεν αποδόθηκαν οι τόκοι που αφορούσαν στο αποθεματικό του Λογαριασμού Παροχών Ανεργίας, το οποίο αποτελεί μέρος του ΤΚΑ, για τους οποίους εισηγηθήκαμε όπως συνεχίσει η προσπάθεια για είσπραξή τους.

(δ) Μελέτη Διεθνούς Τράπεζας.

- (i) **Νέα επενδυτική πολιτική.** Ύστερα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 65.533, ημερ. 16.5.2007, εκπονήθηκε μελέτη για τη νέα επενδυτική πολιτική του ΤΚΑ από τη Διεθνή Τράπεζα και για την επεξεργασία της μελέτης, συστάθηκε Διυπουργική Τεχνική Επιτροπή.

Οι κυριότερες εισηγήσεις που αναφέρονταν στη μελέτη, αναφορικά με τις επενδύσεις του αποθεματικού του Ταμείου, αφορούσαν:

- Στη σταδιακή δημιουργία ενός Εθνικού Ταμείου με «πραγματικό» αποθεματικό, το οποίο θα επενδύεται σε τύπους επενδύσεων με ψηλότερες αποδόσεις από τις σημερινές, στα πλαίσια όμως χαμηλού επενδυτικού κινδύνου.
- Στη σύσταση ενός ανεξάρτητου Δημόσιου Οργανισμού, με κύρια αρμοδιότητα την εφαρμογή και παρακολούθηση της επενδυτικής πολιτικής του Εθνικού Ταμείου.

Σε συνάντηση που είχαν οι Υπουργοί Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Οικονομικών με τους κοινωνικούς εταίρους, που πραγματοποιήθηκε στις 13.1.2009, ο Υπουργός Οικονομικών, αφού ανέφερε ότι το «πραγματικό» αποθεματικό του ΤΚΑ είναι μόνο €80 εκ., τα οποία είναι επενδυμένα σε τραπεζικούς οργανισμούς και ότι ποσό ύψους €6 δις οφείλεται από την Κυβέρνηση, ανακοίνωσε ότι η Κυβέρνηση δεσμεύεται να καταβάλει στο Ταμείο €1 δις, σε 5 ίσες ετήσιες δόσεις των €200 εκ.

Παρόλο ότι στην πιο πάνω συνάντηση, η τότε Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανακοίνωσε ότι αρχίζει αμέσως η ετοιμασία νομοσχεδίου για τη δημιουργία του νέου Οργανισμού, εντούτοις, όπως πληροφορηθήκαμε, αυτό βρίσκεται ακόμα υπό μελέτη.

Συναφώς αναφέρεται ότι σύμφωνα με την επιφύλαξη του Άρθρου 73(6) του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου του 2010, μέχρι τον Μάρτιο 2010 ο Υπουργός Οικονομικών και ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα έπρεπε να καταθέσουν στη Βουλή των Αντιπροσώπων νομοσχέδιο, ως προς την αποτελεσματική διαχείριση των αποθεματικών του Ταμείου από ανεξάρτητη Επιτροπή, αφού διασφαλιζόταν η δημιουργία ικανοποιητικού αποθεματικού, κάτι το οποίο, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, δεν φαίνεται να είχε γίνει.

- (ii) **Δημιουργία «πραγματικού» αποθεματικού.** Με την απόφαση αρ. 68.643, ημερ. 14.4.2009, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη διάθεση €200 εκ. για τη δημιουργία «πραγματικού» αποθεματικού στο ΤΚΑ. Για τη δημιουργία του πιο πάνω «πραγματικού» αποθεματικού, οι ΥΚΑ ζήτησαν στις 8.5.2009 από την Κεντρική Τράπεζα όπως ποσό ύψους €200 εκ., που αφορούσε σε 5 Γραμμάτια του Δημοσίου συνολικού ύψους €215.296.083, που θα έληγαν από 19.5.2009 μέχρι 23.5.2009, μην επανεπενδυθεί. Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Οικονομικών, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σε διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους (Συμβούλιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων), άρχισε την ετοιμασία ενός πλαισίου επενδυτικής πολιτικής για τις επενδύσεις των κεφαλαίων του «πραγματικού» αποθεματικού.

Το διαθέσιμο ποσό του «πραγματικού» αποθεματικού που αποδεσμεύθηκε από τα προαναφερόμενα 5 Γραμμάτια του Δημοσίου, επανεπενδύθηκε στις 29.5.2009 και πάλι σε νέο Γραμμάτιο του Δημοσίου διάρκειας 4 εβδομάδων, με ψηλότερο όμως ετήσιο επιτόκιο (3,5%), το οποίο με νεότερες αποφάσεις ανανεώθηκε με επιτόκιο 3,75%, με τελευταία ανανέωση στις 18.9.2009 για 18 εβδομάδες (μέχρι 2.2.2010).

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε τη γνώμη ότι θα μπορούσε να αξιολογηθούν άλλες επενδυτικές ευκαιρίες που προβλέπονται στο πλαίσιο επενδυτικής πολιτικής.

Το Γραμμάτιο των €200 εκ., μετά από απόφαση του Συμβουλίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, επενδύθηκε στις 3.2.2010 σε Ομόλογα Κυπριακής Δημοκρατίας δεκαετούς διάρκειας, με ετήσιο επιτόκιο 4,625%, διαπραγματεύσιμα στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου. Παρόλο ότι στη λήξη του στις 2.2.2010 το Γραμμάτιο, συμπεριλαμβανομένων των καθαρών τόκων, ανερχόταν στα περίπου €205 εκ., εντούτοις η επένδυση σε Ομόλογα Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν για ποσό €204,1 εκ. μόνο και η διαφορά ύψους €0,9 εκ. «πραγματικού» αποθεματικού παρέμεινε στον τοκοφόρο λογαριασμό του Ταμείου με την Κεντρική Τράπεζα για επένδυση σε Γραμμάτια του Δημοσίου. Η διαφορά αυτή, μαζί με τους τόκους που απέφεραν τα πιο πάνω Ομόλογα μέχρι τις 3.2.2011, αποτέλεσαν τα κεφάλαια για τις μετέπειτα επενδύσεις, αφού κατόπιν οδηγιών του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 3.6.2011, επενδύθηκαν σε δεκαετή Κρατικά Ονομαστικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως (ΚΟΧΑ) ονομαστικής αξίας €10 εκ., με ετήσιο επιτόκιο 6%.

Η δεύτερη δόση των €200 εκ. για το 2010 καταβλήθηκε την 1.11.2010. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, ποσό ύψους €137,2 εκ. επενδύθηκε σε Ομόλογα Κυπριακής Δημοκρατίας πενταετούς διάρκειας, με ετήσιο επιτόκιο 3,75%, διαπραγματεύσιμα στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου και ποσό ύψους €62,8 εκ. κατατέθηκε στις 2.11.2010 σε 5 πιστωτικά ιδρύματα, που επιλέγηκαν μέσω της διαδικασίας ζήτησης προσφορών από

προεπιλεγμένα πιστωτικά ιδρύματα, σε λογαριασμούς καταθέσεων τακτής προθεσμίας, διάρκειας δύο ετών. Κατόπιν επίσης έγκρισης και οδηγιών του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 6.12.2011, οι τόκοι ύψους €5 εκ. που απέφεραν τα πιο πάνω Ομόλογα και το ποσό που προήλθε από τη ρευστοποίηση εμπρόθεσμης κατάθεσης σε εμπορική τράπεζα επενδύθηκαν σε τριετή ΚΟΧΑ, μετά από δημοπρασία που έγινε στις 21.12.2011, με ημερομηνία ισχύος τις 4.1.2012, κατά την οποία το ΤΚΑ πραγματοποίησε επένδυση συνολικής ονομαστικής αξίας €20 εκ., με ετήσιο επιτόκιο 6%.

Σημειώνεται επίσης ότι κατά τη διάρκεια του 2012, κατόπιν απόφασης του Υπουργού Οικονομικών, το ΤΚΑ προχώρησε σε επένδυση σε Γραμμάτια του Δημοσίου, με αντίστοιχη μείωση (χωρίς χρηματική μεταφορά) του λογαριασμού Κατάθεσης που διατηρεί το Ταμείο στο Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας, συνολικής ονομαστικής αξίας €100 εκ. Μετά τη λήξη των πιο πάνω Γραμματίων, το ποσό που επενδύθηκε και οι τόκοι που απέφερε κατέληξαν και πάλι στον πιο πάνω λογαριασμό. Στη συνέχεια, με οδηγίες και πάλι του Υπουργείου Οικονομικών, το ΤΚΑ προέβη σε ρευστοποίηση εμπρόθεσμων καταθέσεων σε εμπορικές τράπεζες που έληξαν αρχές Νοεμβρίου 2012, συνολικού ποσού €48.280.120 πλέον τόκων, το οποίο κατατέθηκε αρχικά στον λογαριασμό που διατηρεί το Ταμείο στο Γενικό Λογιστήριο και στη συνέχεια, κατόπιν συμφωνίας ΤΚΑ και Υπουργείου Οικονομικών, ποσό ύψους €48.279.798 επενδύθηκε σε Γραμμάτια Δημοσίου 52 εβδομάδων, ονομαστικής αξίας €50.721.000, με ετήσια απόδοση 5% και ημερομηνία έναρξης ισχύος 13.11.2012.

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη μας Έκθεση, από την απόδοση των τόκων μέχρι την ημερομηνία της επένδυσής τους, μεσολαβεί κάποιο χρονικό διάστημα, κατά το οποίο οι τόκοι παραμένουν στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό με πολύ χαμηλό επιτόκιο (1,25% στις 31.12.2012 και 1,5% στις 31.12.2011). Για τον λόγο αυτό, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως οι τόκοι επανεπενδύονται αμέσως, όπου αυτό είναι δυνατό, με τρόπο που να αποτελεί μέρος του πραγματικού αποθεματικού, στα πλαίσια της πολιτικής για τις επενδύσεις των κεφαλαίων του «πραγματικού» αποθεματικού, προς το συμφέρον του Ταμείου. Ωστόσο, κατά τον έλεγχο του 2012, διαπιστώθηκε ότι τόκοι ύψους €2.476.678, που προέκυψαν από ρευστοποιήσεις εμπρόθεσμων καταθέσεων, ως αναφέρεται πιο πάνω, καθώς επίσης και τόκοι που εισέπραξε το Ταμείο το 2012 και το 2013 (μέχρι την ημερομηνία ελέγχου) από τα Ομόλογα Κυπριακής Δημοκρατίας ύψους €23.407.841 και από τα ΚΟΧΑ ύψους €582.000, παρέμειναν κατατεθειμένοι στον λογαριασμό που διατηρεί το Ταμείο στο Γενικό Λογιστήριο, με πολύ χαμηλό επιτόκιο (1,25% στις 31.12.2012 και 0,75% στις 8.5.2013).

Σημειώνεται ότι η τρίτη, τέταρτη και πέμπτη δόση των €200 εκ. για το 2011, 2012 και 2013, αντίστοιχα, τα οποία η Κυβέρνηση δεσμεύτηκε να καταβάλει στο Ταμείο, δεν είχαν καταβληθεί μέχρι και την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Πληροφορικά αναφέρεται ότι τον Ιανουάριο 2010, το Υπουργείο Οικονομικών ανέθεσε σε εμπορική τράπεζα την παροχή υπηρεσιών θεματοφυλακής των ομολόγων προς το ΤΚΑ, οι οποίες συνεχίζουν να παρέχονται μέχρι σήμερα, έναντι ετήσιας χρέωσης ύψους 0,0145% πλέον ΦΠΑ επί της ονομαστικής αξίας.

(ε) Διαδικασία επιλογής πιστωτικών ιδρυμάτων για κατάθεση. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του ΤΚΑ, στις 31.12.2012 ήταν κατατεθειμένο σε 7 πιστωτικά ιδρύματα (10 στις 31.12.2011), σε λογαριασμούς προθεσμίας, συνολικό ποσό ύψους €78,6 εκ. (€123,1 εκ. στις 31.12.2011). Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το ΤΚΑ κατέθετε διάφορα ποσά σε τραπεζικούς οργανισμούς, ύστερα από αίτηση που υπέβαλλαν τις περισσότερες φορές οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι. Εισηγηθήκαμε όπως η πιο πάνω διαδικασία αναθεωρηθεί και ακολουθείται η διαδικασία των προσφορών έτσι που να παρέχεται στο ΤΚΑ η δυνατότητα εξασφάλισης ψηλότερων επιτοκίων, σε συνδυασμό βέβαια πάντα με το κριτήριο της ασφάλειας και της διασποράς, λαμβάνοντας υπόψη το ύψος των κεφαλαίων που διατίθενται για τον σκοπό αυτό.

Το Υπουργείο Οικονομικών, με επιστολή του, ημερ. 14.2.2008, προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ανέφερε ότι η άποψη του Υπουργείου Οικονομικών ήταν πως η διαδικασία θα έπρεπε να τυποποιηθεί και το ΤΚΑ να ζητά, μέσω μιας συγκεκριμένης διαδικασίας, προσφορές από τα διάφορα χρηματοδοτικά ιδρύματα, τα οποία ενδιαφέρονται να προσελκύσουν καταθέσεις από το ΤΚΑ, με βάση συγκεκριμένους όρους που θα υπέβαλλε το ΤΚΑ. Σύμφωνα με την πιο πάνω επιστολή, η διευθέτηση αυτή θα αποτελούσε μια μεταβατική διευθέτηση μέχρι την ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης της επενδυτικής πολιτικής του ΤΚΑ και θα ίσχυε για το ποσό που ήταν ήδη κατατεθειμένο στο τραπεζικό σύστημα.

Με απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Οικονομικών, ημερ. 2.7.2008, συστάθηκε Ειδική Επιτροπή από Λειτουργούς των δύο Υπουργείων, για μελέτη του όλου θέματος και υποβολή εισηγήσεων για την εφαρμογή νέας, ορθολογιστικής διαδικασίας επένδυσης του αποθεματικού του Ταμείου στο τραπεζικό σύστημα, η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πιο προσοδοφόρα διαδικασία θα ήταν αυτή της προκήρυξης διαγωνισμού.

Το Υπουργείο Οικονομικών με επιστολή του, ημερ. 9.4.2009, προς τον Διευθυντή ΥΚΑ, εισηγήθηκε τη διενέργεια δημοπρασίας για την επιλογή των πιστωτικών ιδρυμάτων στα οποία θα κατατίθεντο οι καταθέσεις που θα έλγαν, χωρίς ωστόσο, αυτό να είχε εφαρμοστεί.

Σύμφωνα με νεότερη επιστολή του Υπουργού Οικονομικών, ημερ. 9.12.2010, προς τον Διευθυντή ΥΚΑ, η διενέργεια δημοπρασίας, ως διαδικασίας επιλογής των πιστωτικών ιδρυμάτων για κατάθεση μέρους του αποθεματικού του ΤΚΑ, έχει εγκαταλειφθεί προσωρινά, λόγω του ότι για τη συγκεκριμένη περίοδο τα προσφερόμενα από τις τράπεζες επιτόκια στα πλαίσια των δημοπρασιών ήταν ασύμφορα χαμηλά και ότι, παρόλο που υπήρχαν τράπεζες που κατ' εξαίρεση ήταν διατεθειμένες να καταβάλουν ψηλότερα επιτόκια, αυτές παρουσίαζαν χαμηλότερο δείκτη πιστοληπτικής ικανότητας και γι' αυτό κρίθηκε πιο συμφέρον όπως στην παρούσα περίοδο γίνεται διμερής διαπραγμάτευση, ώστε να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι σε ικανοποιητικό επίπεδο κινδύνου. Παρόλα αυτά, όπως αναφέρεται στην ίδια επιστολή, σε περίπτωση ύπαρξης μεγάλων ποσών για κατάθεση, η διαδικασία της δημοπρασίας πρέπει να χρησιμοποιείται.

Στην περίπτωση των €62,8 εκ., που αναφέρεται στην παράγραφο (δ)(ii) πιο πάνω, ακολουθήθηκε η διαδικασία των προσφορών, ωστόσο στην περίπτωση των εμπρόθεσμων καταθέσεων που έλγαν κατά τη διάρκεια του 2012 και δεν ρευστοποιήθηκαν, αυτές ανανεώθηκαν, κατόπιν απόφασης του Υπουργού Οικονομικών και σχετικών οδηγιών προς το ΤΚΑ είτε με τους ίδιους όρους, είτε με ψηλότερο επιτόκιο, προφανώς κατόπιν διμερούς διαπραγμάτευσης.

Ανασκοπήσεις της οικονομικής κατάστασης του Ταμείου.

(α) Αναλογιστική ανασκόπηση. Σύμφωνα με το άρθρο 76 του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου (Ν.59(Ι)/2010), διεξάγεται από αναλογιστή, ανά τριετία, ανασκόπηση της όλης εφαρμογής του Νόμου και της οικονομικής κατάστασης του ΤΚΑ. Τέτοια ανασκόπηση, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, μπορεί, κατά την κρίση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, να διεξαχθεί και πριν από την πάροδο τριών (3) ετών από την τελευταία ανασκόπηση. Επίσης, προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι, τηρουμένων των διατάξεων του εν λόγω Νόμου, εφόσον καταδεικνύεται από τα συμπεράσματα οποιασδήποτε αναλογιστικής μελέτης ότι δεν διασφαλίζεται επαρκώς η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του Ταμείου, ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αφού προχωρήσει αμέσως σε διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους, καταθέτει στη Βουλή των Αντιπροσώπων, το αργότερο εντός ενός έτους, νομοσχέδιο για την περαιτέρω ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του Ταμείου.

Στην προηγούμενη αναλογιστική ανασκόπηση, η οποία έγινε τον Ιούνιο 2008, με χρόνο αναφοράς την 31.12.2006, περιλαμβάνονταν διάφορα μέτρα στα πλαίσια ενός συνολικού πακέτου αναμόρφωσης του Ταμείου, που σκοπό είχαν να συμβάλουν στη διασφάλιση της βιωσιμότητας του Ταμείου μέχρι το 2048. Τα σημαντικότερα από τα πιο πάνω μέτρα υλοποιήθηκαν το 2009 και 2010, με τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας και θέσπιση νέας.

Το 2011 έγινε νέα αναλογιστική ανασκόπηση για την οικονομική κατάσταση του Ταμείου, με χρόνο αναφοράς την 31.12.2009. Σύμφωνα με την έκθεση του αναλογιστή, η οικονομική κατάσταση του Ταμείου

είχε βελτιωθεί σημαντικά, σε σχέση με την κατάσταση που κατέδειξε η προηγούμενη αναλογιστική ανασκόπηση, λόγω κυρίως των μέτρων που λήφθηκαν στα πλαίσια του πιο πάνω πακέτου αναμόρφωσης του Ταμείου. Σύμφωνα με τη νέα αναλογιστική ανασκόπηση, το αναλογιστικό ισοζύγιο ανατρέπεται το 2048, αφού τα έσοδα από εισφορές και επενδύσεις δεν θα καλύπτουν το σύνολο των δαπανών χωρίς τη χρήση του αποθεματικού, το οποίο εκτιμάται ότι θα εξαντληθεί το 2055. Ο αναλογιστής επισημαίνει επίσης ότι η γήρανση του πληθυσμού και οι οικονομικές πιέσεις στο Ταμείο θα είναι αισθητές μετά το 2040 και ίσως χρειαστεί να παρθούν περαιτέρω μέτρα για τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του Ταμείου. Εισηγείται, μεταξύ άλλων, όπως οι λογαριασμοί των βραχυπρόθεσμων παροχών και κυρίως του επιδόματος ανεργίας παρακολουθούνται στενά και σε τακτική βάση και όπως, για ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης του Ταμείου, εξεταστεί το ενδεχόμενο της διαφοροποίησης του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, με αύξηση του ποσοστού των επενδύσεων σε στοιχεία εκτός του δημοσίου, για διασφάλιση ψηλότερων αποδόσεων στα πλαίσια χαμηλού και επιμετρημένου κινδύνου.

Η πιο πάνω αναλογιστική ανασκόπηση έτυχε αξιολόγησης από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, το οποίο στη σχετική Δήλωση Αξιολόγησής του αναφέρει ότι για τη διεξαγωγή της εν λόγω ανασκόπησης χρησιμοποιήθηκαν επαρκή και αξιόπιστα δεδομένα, καθώς επίσης και κατάλληλες μέθοδοι και παραδοχές και ότι η αναλογιστική ανασκόπηση παρουσιάζει ορθά την οικονομική κατάσταση του Ταμείου.

Σημειώνεται ότι κατά τη συνεδρία του Συμβουλίου, ημερ. 20.6.2012, ο Αναλογιστής, αφού ενημέρωσε τα μέλη για την κατάσταση του Λογαριασμού Παροχών Ανεργίας, ο οποίος παρουσίαζε έλλειμμα κατά την 31.12.2011, ανέφερε ότι είναι απαραίτητο να μεταφερθεί ποσό €50 εκ. από τον Λογαριασμό Συμπληρωματικών Συντάξεων. Ανέφερε επίσης ότι οι μεταφορές θα συνεχιστούν και κατά τα έτη 2013 και 2014, κατά τα οποία, σύμφωνα με όλες τις οικονομικές εκτιμήσεις, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να παραμείνει σε ψηλά επίπεδα και ότι οι πιο πάνω μεταφορές αναμένεται ότι θα μειώσουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του ΤΚΑ κατά ένα χρόνο, δηλαδή εκτιμάται να επέλθει ανατροπή του αναλογιστικού ισοζυγίου το 2047 αντί το 2048.

Όπως πληροφορηθήκαμε, στις αρχές του 2014 αναμένεται να γίνει νέα αναλογιστική ανασκόπηση, με χρόνο αναφοράς την 31.12.2012.

(β) Ειδική Αναλογιστική Μελέτη για σκοπούς του Μνημονίου Συναντίληψης. Για σκοπούς του εν λόγω Μνημονίου, ο αναλογιστής του Ταμείου εκπόνησε ειδική αναλογιστική μελέτη, με χρόνο αναφοράς την 31.12.2011, η οποία ολοκληρώθηκε και υποβλήθηκε τέλος Αυγούστου 2013 στην Τρόικα για αξιολόγηση, σύμφωνα με τις πρόνοιες της παραγράφου 3.1 του Μνημονίου.

Σκοπός της ειδικής αναλογιστικής μελέτης ήταν να εξεταστεί η επάρκεια ή μη του ύψους των εισφορών για κάλυψη του κόστους των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων του Ταμείου, όπως αυτό αναμένεται να εξελιχθεί μέχρι το 2060, με απώτερο στόχο, σύμφωνα με το Μνημόνιο, να δώσει πρόσθετες επιλογές για μεταρρυθμίσεις, ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του Ταμείου. Δεδομένης της επικέντρωσης στα έσοδα, όπως αναφέρεται πιο πάνω, η αναλογιστική μελέτη θα έπρεπε, σύμφωνα με το Μνημόνιο, να προβάλλει την οικονομική κατάσταση του Σχεδίου του ΤΚΑ πάνω σε ταμειακή βάση και επομένως δεν θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη οποιαδήποτε κρατική επιδότηση. Ως εκ τούτου, η διεξαγωγή της πιο πάνω μελέτης έγινε με βάση τις ειδικές πρόνοιες της παραγράφου 3.1 του Μνημονίου Συναντίληψης, όπου:

- (i) Σε ότι αφορά στα έσοδα, δεν λήφθηκαν υπόψη οποιεσδήποτε κυβερνητικές εισφορές (δηλ. η υφιστάμενη συνεισφορά της τάξης του 4,3% επί του μισθολογίου και οι αποδόσεις επί των συνολικών μη-πραγματικών αποθεματικών, ως αυτά είχαν κατά την αρχή της περιόδου εκτίμησης της μελέτης), με εξαίρεση τις πιστωμένες εισφορές και τις εισφορές που καταβάλλονται από το Κράτος ως εργοδότης.
- (ii) Σε ότι αφορά στα έξοδα, λήφθηκαν υπόψη τα ωφελήματα που σχετίζονται με πληρωθείσες και πιστωμένες εισφορές, εξαιρουμένου του κόστους που σχετίζεται με το συμπληρωματικό ποσό που καταβάλλεται από το Πάγιο Ταμείο για κάλυψη της κατώτατης σύνταξης.

Τα αποτελέσματα της ειδικής αναλογιστικής μελέτης, λαμβάνοντας υπόψη τις παραδοχές (δημογραφικές, οικονομικές κ.ά) που συμφωνήθηκαν με την Τρόικα, τις ειδικές πρόνοιες της παραγράφου 3.1 του Μνημονίου Συναντίληψης, που αναφέρονται στον τρόπο διεξαγωγής της εν λόγω μελέτης και τα μέτρα μεταρρύθμισης που περιλήφθηκαν στον Τροποποιητικό Νόμο αρ. 193(Ι)/2012, δείχνουν ότι οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις διασφαλίζουν την μακροχρόνια βιωσιμότητα του Ταμείου, καθιστώντας το χρηματοοικονομικά βιώσιμο μέχρι και το 2060 και ως εκ τούτου δεν απαιτούνται πρόσθετα μέτρα.

Τα αποτελέσματα της πιο πάνω μελέτης επικυρώθηκαν (validated) από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και τον Σεπτέμβριο 2013 αξιολογήθηκαν και εγκρίθηκαν από την Ομάδα Εργασίας για τη Γήρανση (Ageing Working Group) της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής (Economic Policy Committee).

Μηχανογραφημένο σύστημα “Παροχών”.

(α) Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, με την εφαρμογή του νέου συστήματος μηχανογράφησης από τον Ιανουάριο 2000, εντοπίστηκαν λάθη και αδυναμίες στα διάφορα προγράμματα, τα οποία διαχρονικά έχουν διορθωθεί. Λόγω του ότι κατά καιρούς παρουσιάζονται νέα λάθη, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου εκκρεμούσε η διόρθωση περίπου 10 λαθών (incident reports) και περίπου 116 αλλαγών (change control notes).

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2013 ότι εκκρεμούσε η διόρθωση 7 λαθών (incident reports) και 118 αλλαγών (change control notes) που αφορούν κυρίως σε βελτιώσεις/τροποποιήσεις των διαφόρων μηχανογραφημένων διαδικασιών.

(β) Η λειτουργική υποστήριξη του μηχανογραφημένου συστήματος συνεχίζει να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από συγκεκριμένη ιδιωτική εταιρεία, χωρίς οι λειτουργοί του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής που είναι τοποθετημένοι στις ΥΚΑ να γνωρίζουν επαρκώς το σύστημα, ώστε να είναι σε θέση να το επιβλέπουν ή/και να το υποστηρίζουν. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος που έχει παρέλθει από την ανάληψη της λειτουργικής υποστήριξης από την ίδια την εταιρεία, χωρίς αυτό να καταστεί δυνατό να γίνεται πλήρως από τις ΥΚΑ, παρόλο ότι αυτό είχε τεθεί αρχικά ως στόχος, η όλη κατάσταση θα πρέπει να επαναξιολογηθεί, λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική που συνήθίζεται να ακολουθείται και από άλλες σημαντικές ευρωπαϊκές χώρες για τέτοιου μεγέθους συστήματα.

Έλεγχος εισπράξεων που διενεργούνται μέσω του μηχανογραφημένου συστήματος του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΤΚΑ).

(α) **Σκοπός και περίοδος ελέγχου.** Ο έλεγχος που διενήργησε η Υπηρεσία μας αφορούσε στην πληρότητα των εισπράξεων που διενεργήθηκαν την περίοδο Μαΐου–Ιουλίου 2011, μέσω του μηχανογραφημένου συστήματος του ΤΚΑ από τα Επαρχιακά Γραφεία και υποκαταστήματα των ΥΚΑ, το Κέντρο Εξυπηρέτησης του Πολίτη Πελενδρίου και το διαδίκτυο και στην ενσωμάτωση/καταχώρισή τους στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου (FIMAS).

(β) **Έλεγχος πληρότητας εισπράξεων.** Για τον έλεγχο της πληρότητας των εισπράξεων, η Υπηρεσία μας πραγματοποίησε ταξινόμηση και ανάλυση των αποδείξεων εισπραξης που εκδόθηκαν κατά την πιο πάνω περίοδο, με τη χρήση εξειδικευμένων λογισμικών ανάλυσης δεδομένων. Κατά τον έλεγχο της συνέχειας της αριθμητικής σειράς των αποδείξεων εισπραξης, διαπιστώθηκε ότι 793 αποδείξεις δεν είχαν συμπεριληφθεί στα δεδομένα που εξήχθησαν από το σύστημα. Μέσω του μηχανογραφημένου συστήματος του ΤΚΑ, η Υπηρεσία μας αναζήτησε, δειγματοληπτικά, ορισμένες από τις πιο πάνω αποδείξεις και διαπιστώθηκε ότι οι αποδείξεις αυτές δεν ήταν καταχωρισμένες στο σύστημα.

Ενόψει της σοβαρότητας του πιο πάνω ευρήματος, η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως διερευνηθούν οι λόγοι για τους οποίους οι αποδείξεις αυτές φαίνεται να μην έχουν εκδοθεί ή να έχουν διαγραφεί από το σύστημα. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε επίσης τη λήψη μέτρων αμέσως, για εντοπισμό και τακτοποίηση τυχόν δυσλειτουργιών στο λογισμικό, καθώς επίσης και την ετοιμασία, από το σύστημα, ημερήσιων αναλυτικών καταστάσεων ελέγχου πληρότητας της αριθμητικής σειράς των αποδείξεων εισπραξης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής ΥΚΑ, έχει εντοπιστεί το πρόβλημα και έχουν τροποποιηθεί κατάλληλα οι διαδικασίες του μηχανογραφημένου συστήματος που το δημιουργούσαν. Μας πληροφόρησε επίσης ότι έχει ετοιμαστεί ειδικό πρόγραμμα, με το οποίο εντοπίζονται οι αποδείξεις που ελλείπουν και εκτυπώνεται σχετική κατάσταση.

Από επιτόπιο έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας τον Νοέμβριο 2013, παρατηρήθηκε ότι εξακολουθεί να υπάρχουν αποδείξεις που δεν είναι καταχωρισμένες στο μηχανογραφημένο σύστημα (267 αποδείξεις για την τριμηνία 1.5.2013–31.7.2013). Παρατηρήθηκε επίσης ότι η κατάσταση που εκτυπώνεται, όπως αναφέρεται πιο πάνω, δεν τυγχάνει οποιασδήποτε επεξεργασίας ή ελέγχου.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τους λόγους που εξακολουθεί να υπάρχει το πρόβλημα.

Απαντώντας ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας ενημέρωσε ότι, μετά τον εντοπισμό του προβλήματος, έγιναν τροποποιήσεις στις μηχανογραφημένες διαδικασίες και το πρόβλημα περιορίστηκε σε μεγάλο βαθμό και ότι ο Κλάδος Μηχανογράφησης των ΥΚΑ διερευνά το θέμα με στόχο την τελική διευθέτησή του.

(γ) Έκδοση αποδείξεων εισπραχής με προγενέστερη ημερομηνία. Διαπιστώθηκε η έκδοση από το σύστημα αποδείξεων εισπραχής με ημερομηνία προγενέστερη της πραγματικής ημερομηνίας έκδοσής τους στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Για την τακτοποίηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών προς το Ταμείο.
- Κατά την καταχώριση εισπράξεων εισφορών προαιρετικά ασφαλισμένων με τραπεζικό έμβασμα.
- Κατά την καταχώριση εισπράξεων που διενεργούνται μέσω διαδικτύου.

Για τη βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου και την αναβάθμιση των μηχανογραφημένων διαδικασιών, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη λήψη μέτρων που αφορούν στην εισπραχή και καταχώριση στο σύστημα των πιο πάνω συναλλαγών. Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε κατά τον πρόσφατο επιτόπιο έλεγχο, δεν έχουν ληφθεί οποιαδήποτε μέτρα.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ενημέρωσε ότι οι ΥΚΑ θα προχωρήσουν στην τροποποίηση του εντύπου της απόδειξης πληρωμής, έτσι ώστε, εκτός από την ημερομηνία πληρωμής, να φαίνεται και η ημερομηνία καταχώρισης.

Διάκριση λόγω φύλου στην παροχή σύνταξης χηρείας. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 41 του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου, δικαιούχοι στην παροχή σύνταξης χηρείας είναι οι χήρες ασφαλισμένων ανδρών, οι οποίες συζούσαν με τον σύζυγό τους πριν αυτός πεθάνει ή συντηρούντο αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από αυτόν και χήροι ασφαλισμένων γυναικών, νοουμένου ότι αυτοί είναι μόνιμα ανίκανοι και συντηρούντο αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από τις συζύγους τους πριν αυτές πεθάνουν.

Η εφαρμογή του πιο πάνω άρθρου στην πράξη έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του μεγαλύτερου αριθμού ανδρών (αυτών που συζούσαν με τη σύζυγό τους πριν αυτή πεθάνει, κατ' αναλογία του τι ισχύει για τις χήρες) από το δικαίωμα στη λήψη σύνταξης χηρείας.

Το πιο πάνω θέμα εξέτασε και η Επίτροπος Διοικήσεως, η οποία, υπό το φως της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της ισότητας των δύο φύλων, καθώς επίσης και των αποφάσεων του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι με την πιο πάνω ρύθμιση εισάγεται αδικαιολόγητη διάκριση μεταξύ των δύο φύλων και εισηγήθηκε όπως το δικαίωμα στην παροχή σύνταξης χηρείας επεκταθεί και στους χήρους άνδρες.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τυχόν εξελίξεις στις ενέργειες που γίνονται σχετικά με το θέμα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, οι επιμέρους πτυχές του εκσυγχρονισμού της παροχής σύνταξης χηρείας συζητήθηκαν σε συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας και

Κοινωνικών Ασφαλίσεων στις 4.11.2013, όπου ο Διευθυντής ΥΚΑ τόνισε ότι το εν λόγω θέμα θα τεθεί ενώπιον της Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και αφού ληφθούν οι σχετικές πολιτικές αποφάσεις, θα κληθεί εκ νέου το Συμβούλιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τις τελικές αποφάσεις.

Πιστοποιητικά ζωής συνταξιούχων. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, ο έλεγχος των πιστοποιητικών ζωής που παραλαμβάνονται από τους συνταξιούχους και η καταχώρισή τους στο μηχανογραφημένο σύστημα γίνεται με μεγάλη καθυστέρηση. Με στόχο τη μείωση των υπερπληρωμών και την έγκαιρη λήψη μέτρων για την ανάκτησή τους, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί σοβαρά τόσο το θέμα της ζήτησης των πιστοποιητικών ζωής, όσο και το θέμα του ελέγχου και της έγκαιρης καταχώρισής τους στο μηχανογραφημένο σύστημα.

Στην απαντητική του επιστολή, ημερ. 28.5.2013, ο Διευθυντής ΥΚΑ μάς πληροφόρησε ότι η διαδικασία που περιλαμβάνει την αποστολή, τον έλεγχο, την ετοιμασία διευκρινιστικών/διορθωτικών επιστολών και την αποστολή δεύτερου πιστοποιητικού ζωής δεν δύναται να διεκπεραιωθεί σε συντομότερο χρόνο, λόγω της υποστελέχωσης του αρμόδιου κλάδου και του αυξημένου φόρτου εργασίας. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, μέχρι τον Μάιο 2013, είχε ολοκληρωθεί ο έλεγχος των πιστοποιητικών ζωής των συνταξιούχων γήρατος, χηρείας και ορφάνιας για το 2011, καθώς και του δεύτερου πιστοποιητικού ζωής και συνταξιούχων γήρατος που δεν ανταποκρίθηκαν στην πρώτη ζήτηση πιστοποιητικού ζωής και ότι είναι σε εξέλιξη η αποστολή δεύτερου πιστοποιητικού ζωής σε συνταξιούχους χηρείας και όσον αφορά στους δικαιούχους κοινωνικής σύνταξης ότι ο έλεγχος για το 2011 έχει ολοκληρωθεί.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τυχόν ενέργειες που έγιναν ή μέτρα που λήφθηκαν για βελτίωση της πιο πάνω κατάστασης.

Απαντώντας ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας ενημέρωσε ότι, λόγω της υποστελέχωσης του αρμόδιου κλάδου και γενικότερα των ΥΚΑ, η εφαρμογή της διαδικασίας αποστολής και ελέγχου των πιστοποιητικών ζωής καθίσταται ολοένα πιο χρονοβόρα και πιο δύσκολη. Μας ενημέρωσε επίσης ότι στους συνταξιούχους ηλικίας 80 ετών και άνω, οι οποίοι δεν έχουν απαντήσει στην τελευταία δήλωση συνταξιούχου που τους στάληκε, θα αποσταλεί νέα δήλωση εντός του Δεκεμβρίου 2013, για συμπλήρωση και υποβολή εντός 45 ημερών και ότι με τη λήξη της χρονικής προθεσμίας, θα ανασταλεί η πληρωμή των συντάξεων στους συνταξιούχους που δεν θα ανταποκριθούν.

Έλεγχος μηνιαίων καταστάσεων οικονομικών αλλαγών (financial changes report). Με εξαίρεση τον Κλάδο Σύνταξης Αναπηρίας, δεν πραγματοποιείται έλεγχος από τους Κλάδους των άλλων παροχών, στις μηνιαίες καταστάσεις οικονομικών αλλαγών και δεν γίνεται συμφιλίωση του ποσού που καταβάλλεται στον κάθε δικαιούχο που παρουσιάζεται στις μηνιαίες καταστάσεις πληρωμών με αυτό του προηγούμενου μήνα.

Συντάξεις αναπηρίας. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, σύνταξη αναπηρίας πληρώνεται σε μισθωτούς που ο βαθμός αναπηρίας τους που προκλήθηκε από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια είναι από 20% και άνω και πληρώνεται εφ' όρου ζωής, εκτός αν ο δικαιούχος αποθεραπευτεί. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε από την Υπηρεσία μας, σε περιπτώσεις ληπτών σύνταξης αναπηρίας σε ποσοστό 75%, διαπιστώθηκε ότι κατά την εξέταση ή επανεξέταση περιπτώσεων σύνταξης αναπηρίας από τον Κλάδο Σύνταξης Αναπηρίας, εγκρίνεται αύξηση της παροχής σε βαθμό αναπηρίας 75%, επικαλούμενοι το άρθρο 50(3) του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου, παρόλο ότι ο βαθμός αναπηρίας που υπολογίστηκε από το Ιατρικό Συμβούλιο, με βάση σχετικό Πίνακα στον περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμο, ήταν πολύ χαμηλός και ανερχόταν σε 20%, 22%, 23% κ.λπ. μόνο, χωρίς να αιτιολογείται η απόφαση αυτή, ως προς την ανικανότητα για εργασία κατά την έννοια του άρθρου 40(5). Στο εν λόγω άρθρο προβλέπεται ότι ανίκανος για εργασία θεωρείται ο ασφαλισμένος όταν λόγω ειδικής ασθένειας ή σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας δεν μπορεί να κερδίζει από εργασία, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνάμεις, τις δεξιότητες, τη μόρφωση και τη συνήθη επαγγελματική απασχόλησή του, πέραν του ενός τρίτου (ή αν πρόκειται για ασφαλισμένο ηλικίας μεταξύ εξήντα και εξήντα τριών ετών πέραν του ενός δευτέρου) του ποσού το οποίο συνήθως κερδίζει στην ίδια περιφέρεια και επαγγελματική κατηγορία ένας σωματικά και πνευματικά υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 50(3), βάσει του οποίου αυξήθηκε η παροχή, όταν δικαιούχος σύνταξης αναπηρίας που οφείλεται σε σωματική βλάβη σε ποσοστό μικρότερο του 100% είναι ανίκανος και προβλέπεται να παραμείνει ανίκανος προς εργασία, σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 40(5), η αναπηρία του, εάν τούτο είναι ευεργετικότερο, λογίζεται ως αναπηρία βαθμού ίσου προς το ποσοστό το οποίο θα υπολογιζόταν σύνταξη ανικανότητας στην περίπτωση του, εφόσον η ανικανότητα αυτή οφείλεται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο στην εν λόγω σωματική βλάβη.

Από τον έλεγχο παρατηρήθηκε ότι:

- (α) Δεν υπάρχει πάντοτε στον φάκελο της κάθε περίπτωσης γνωμοδότηση του Ιατρικού Συμβουλίου ότι ο αιτητής προβλέπεται να παραμείνει μόνιμα ανίκανος για εργασία.
- (β) Δεν υπάρχει οποιοδήποτε δικαιολογητικό σχετικό με την απόφαση για αύξηση του ποσοστού στο 75%.
- (γ) Δεν διεξάγεται πάντοτε διερεύνηση για την απασχόληση του αιτητή και του ύψους των αποδοχών του.
- (δ) Δεν γίνεται πάντοτε επανεξέταση της κατάστασης της υγείας του λήπτη για καθορισμό οριστικού βαθμού αναπηρίας, μετά τη λήξη του προσωρινού πιστοποιητικού αναπηρίας που εκδίδεται από το Ιατρικό Συμβούλιο.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε τη γνώμη ότι η χρήση του άρθρου 50(3) πρέπει να γίνεται με πολλή φειδώ και αφού εξακριβωθεί ότι προβλέπεται μόνιμη ανικανότητα για εργασία κατά την έννοια του άρθρου 40(5). Σημειώνεται ότι παρατηρήθηκαν περιπτώσεις ληπτών σύνταξης αναπηρίας, οι οποίοι εργάζονταν και λάμβαναν ψηλές αποδοχές μέχρι και στο ύψος του μισθού που λάμβαναν πριν το ατύχημά τους.

Στην απαντητική επιστολή του, ημερ. 28.5.2013, ο Διευθυντής ΥΚΑ μάς πληροφόρησε ότι η επανεξέταση και διερεύνηση όλων των ληπτών σύνταξης αναπηρίας σε ποσοστό 75%, των οποίων ο βαθμός αναπηρίας που καθορίστηκε από το Ιατρικό Συμβούλιο κυμαίνεται μεταξύ 20%-50%, η οποία ξεκίνησε από πολλού, λόγω υποστελέχωσης των Υπηρεσιών δεν ολοκληρώθηκε ακόμη.

Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για την πορεία της επανεξέτασης και διερεύνησης των πιο πάνω περιπτώσεων.

Λήπτες σύνταξης ανικανότητας που κατέχουν επαγγελματικές άδειες οδήγησης. Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες μας Εκθέσεις, ύστερα από έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας τον Δεκέμβριο 2008 στις ΥΚΑ, σχετικά με τα άτομα που λάμβαναν σύνταξη ανικανότητας, καθώς και στο Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΤΟΜ), σχετικά με τα άτομα που κατείχαν επαγγελματική άδεια οδήγησης (ταξί, λεωφορείου, φορτηγού), διαπιστώθηκε ότι 533 από τους 7.040 λήπτες σύνταξης ανικανότητας (ποσοστό 7,6%) κατείχαν 1.066 επαγγελματικές άδειες οδήγησης.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι υπήρχαν περιπτώσεις συνταξιούχων με ποσοστό ανικανότητας 100% που κατείχαν και τις τέσσερις κατηγορίες επαγγελματικής άδειας οδήγησης.

Αρχικά το θέμα τέθηκε προφορικά στον Διευθυντή ΥΚΑ και στον Διευθυντή ΤΟΜ, οι οποίοι, σε συνάντηση που είχαν με λειτουργούς της Υπηρεσίας μας για συζήτηση των ευρημάτων μας, ανέφεραν ότι είναι «δέσμιος» της υφιστάμενης νομοθεσίας και των σχετικών Κανονισμών, οι διατάξεις των οποίων δεν είναι επαρκείς για αποτροπή των πιο πάνω φαινομένων.

Συγκεκριμένα, ο Διευθυντής ΥΚΑ ανέφερε ότι εφόσον ο ασφαλισμένος πληροί τις προϋποθέσεις που τίθενται στον περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμο και αποδείξει, μετά από εξέτάσή του από ιατροσυμβούλιο, ότι είναι ανίκανος για εργασία, τότε του καταβάλλεται σύνταξη ανικανότητας.

Ο δε Διευθυντής ΤΟΜ ανέφερε ότι, αν μαζί με την αίτησή του ο αιτητής προσκομίσει όλα τα απαραίτητα πιστοποιητικά και στοιχεία που αναφέρονται στον περί της Επαγγελματικής Άδειας Οδηγού Νόμο και στους σχετικούς Κανονισμούς, στα οποία περιλαμβάνεται και ιατρικό πιστοποιητικό φυσικής ικανότητας, τότε η Αρχή Αδειών δεν μπορεί να αρνηθεί να του χορηγήσει ή να του ανανεώσει την επαγγελματική άδεια οδήγησης.

Είναι φανερό όμως ότι δεν είναι δυνατό να ισχύουν και τα δύο ταυτόχρονα. Στην περίπτωση που η απόφαση του ιατροσυμβουλίου των ΥΚΑ είναι ορθή, τότε προφανώς δεν μπορεί να είναι επίσης ορθό το ιατρικό πιστοποιητικό φυσικής ικανότητας που επισυνάπτεται, μεταξύ άλλων, στην αίτηση για χορήγηση/ανανέωση επαγγελματικής άδειας οδήγησης που υποβάλλεται στην Αρχή Αδειών, οπότε σε τέτοια περίπτωση ο κάτοχος της χορηγούμενης επαγγελματικής άδειας οδήγησης αποτελεί κίνδυνο για την οδική ασφάλεια. Στην αντίθετη περίπτωση που το ιατρικό πιστοποιητικό φυσικής ικανότητας που υποβάλλεται για σκοπούς εξασφάλισης επαγγελματικής άδειας οδήγησης είναι ορθό, τότε προφανώς η απόφαση του ιατροσυμβουλίου των ΥΚΑ δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και, με βάση την απόφαση, καθίσταται δικαιούχος για σύνταξη ανικανότητας πρόσωπο/ασφαλισμένος, χωρίς στην πραγματικότητα να είναι δικαιούχος, με αποτέλεσμα να διενεργείται πληρωμή στη βάση εσφαλμένων στοιχείων. Σημειώνεται ότι ο κατάλογος των ασθενειών, βάσει του οποίου δεν είναι δυνατή η χορήγηση/ανανέωση επαγγελματικής άδειας οδήγησης, είναι παρόμοιος με αυτόν, βάσει του οποίου το ιατροσυμβούλιο αποφασίζει ως προς την ανικανότητα για εργασία, καθιστώντας το συγκεκριμένο άτομο δικαιούχο σύνταξης ανικανότητας.

Το πρόβλημα εκτιμάται ότι πιθανόν να είναι ευρύτερο, καθώς δεν φαίνεται να περιορίζεται μόνο στους κατόχους επαγγελματικής άδειας οδήγησης, αλλά επεκτείνεται και στους κατόχους κανονικής άδειας οδηγού. Με κάθε επιφύλαξη, εφόσον δεν είχε διενεργηθεί έλεγχος για το συγκεκριμένο θέμα, διατυπώθηκε ο φόβος να υπάρχουν και άτομα που εγκρίνονται για σύνταξη ανικανότητας λόγω οφθαλμολογικών, καρδιολογικών και ψυχιατρικών προβλημάτων υγείας, τα οποία συνεχίζουν να κατέχουν κανονική άδεια οδηγού, αποτελώντας κίνδυνο για την οδική ασφάλεια.

Σε επιστολή του, ημερ. 20.2.2007, προς τον Διευθυντή ΥΚΑ, ο Γενικός Εισαγγελέας είχε αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι δεν είναι νομικά επιτρεπτό να γνωστοποιούνται από τις ΥΚΑ ιατρικά προσωπικά δεδομένα στο ΤΟΜ ή σε άλλες Υπηρεσίες, καθώς αυτά κατατάσσονται στην κατηγορία των ευαίσθητων δεδομένων.

Το θέμα κρίθηκε από την Υπηρεσία μας ως πολύ σοβαρό, εφόσον άπτεται της ασφάλειας του ευρύτερου κοινού ή/και της πιθανότητας εξασφάλισης χρημάτων από το δημόσιο με ψευδείς παραστάσεις και για τον λόγο αυτό τέθηκε γραπτώς με επιστολή, ημερ. 27.2.2009, στην τότε Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και στον τότε Υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων, ως πολιτικών προϊσταμένων των δύο εμπλεκόμενων Τμημάτων (ΥΚΑ και ΤΟΜ), για προβληματισμό και για συντονισμό των ενεργειών τους, ώστε, σε συνεργασία και με τον Γενικό Εισαγγελέα και τον Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, να βρεθεί λύση στο πρόβλημα.

Στις 5.2.2010 ο Γενικός Εισαγγελέας ζήτησε από τον Αρχηγό Αστυνομίας τη διενέργεια έρευνας, με σκοπό τη διαπίστωση του ενδεχομένου διάπραξης ποινικών αδικημάτων και των προσώπων που ενέχονται σε αυτά. Στις 31.8.2010 ο Αρχηγός Αστυνομίας ενημέρωσε τον Διευθυντή ΥΚΑ και τον Διευθυντή ΤΟΜ ότι, μετά από εξετάσεις που έγιναν και αφού ο φάκελος προωθήθηκε στο γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, διαπιστώθηκε ότι δεν προκύπτουν ποινικά αδικήματα εναντίον οποιουδήποτε προσώπου, ότι, δηλαδή, ενώ ήταν λήπτης σύνταξης ανικανότητας οποιασδήποτε κατηγορίας, ήταν ταυτόχρονα κάτοχος επαγγελματικής άδειας οδηγού, λόγω του ότι η κατοχή επαγγελματικής άδειας από μόνη της δεν δημιουργεί τεκμήριο απασχόλησης.

Σε συνάντηση με τον Γενικό Εισαγγελέα διατυπώσαμε την άποψη ότι το πόρισμα της Αστυνομίας δεν έχει σχέση με τα θέματα που εγείραμε, τα οποία αφορούν στα πιστοποιητικά φυσικής ικανότητας που εκδίδονται για εξασφάλιση επαγγελματικής άδειας οδήγησης, σε συνάρτηση με τις σχετικές αποφάσεις του ιατροσυμβουλίου για ανικανότητα για εργασία και όχι σε αυτήν ταύτην την απασχόληση. Ο Γενικός Εισαγγελέας συμφώνησε με την άποψή μας και ανέλαβε να μελετήσει ο ίδιος το θέμα.

Με τις επιστολές της Νομικής Υπηρεσίας, ημερ. 10.5.2012 και 7.6.2012, οι οποίες κοινοποιήθηκαν στην Υπηρεσία μας, ζητήθηκε από τον Αρχηγό της Αστυνομίας η αποστολή του σχετικού ανακριτικού φακέλου και των αστυνομικών φακέλων, με συνοπτική έκθεση της έρευνας και του αποτελέσματος για 11 περιπτώσεις που διερευνήθηκαν, αντίστοιχα.

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας σε επιστολή του προς την Υπηρεσία μας, ημερ. 15.2.2013, αφού παραθέτει τις παρατηρήσεις του όσον αφορά σε 9 περιπτώσεις που εξετάστηκαν από το Τμήμα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων (ΤΑΕ), μας ανέφερε ότι ενόψει του χρόνου που έχει παρέλθει στις πλείστες περιπτώσεις, της μη ύπαρξης θετικής μαρτυρίας ότι όντως ασκούσαν το επάγγελμα κατά τον χρόνο που ήταν λήπτες επιδόματος αναπηρίας 100%, αλλά και της επίλυσης πλέον των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν, αποφάσισε ότι δεν ενδείκνυται η άσκηση ποινικής δίωξης εναντίον οποιουδήποτε προσώπου, πλην όμως δόθηκαν οδηγίες όπως γίνουν ενέργειες που να διασφαλίζουν ότι στην περίπτωση που πρόσωπο λαμβάνει επίδομα ή σύνταξη 100% ανικανότητας, να μην είναι ταυτόχρονα και κάτοχος επαγγελματικής άδειας οδηγού.

Ενόψει της πιο πάνω απόφασης, η Υπηρεσία μας παρατήρησε και πάλι ότι τα θέματα που έγειρε η Υπηρεσία μας, όπως καταγράφονται πιο πάνω, αφορούν στα πιστοποιητικά φυσικής ικανότητας που εκδίδονται για εξασφάλιση επαγγελματικής άδειας οδήγησης, σε συνάρτηση με τις σχετικές αποφάσεις του ιατροσυμβουλίου για ανικανότητα για εργασία και όχι σε αυτήν ταύτην την απασχόληση. Παρατήρησε επίσης ότι παρόλο που από το 2011 εξασφαλίστηκε από τον Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων άδεια διασύνδεσης των αρχείων των ΥΚΑ και του ΤΟΜ, η διασύνδεση των αρχείων (on line) δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη, αλλά γίνεται ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών που αφορούν σε κατόχους επαγγελματικών αδειών ή αιτητές για απόκτησή τους, με σκοπό την αναγκαία πληροφόρηση για ορθή έκδοση/επανεκδοση επαγγελματικών αδειών και για ενημέρωση των ΥΚΑ, διαδικασία η οποία δεν έχει τα πλεονεκτήματα της διασύνδεσης των αρχείων (π.χ. έγκαιρη ενημέρωση).

Επιπρόσθετα, δεν φαίνεται να έγινε οποιαδήποτε διερεύνηση κατά πόσο το πρόβλημα επεκτείνεται και στους κατόχους κανονικής άδειας οδηγού, αφού ενδεχομένως να υπάρχουν και άτομα που εγκρίνονται για σύνταξη ανικανότητας λόγω οφθαλμολογικών, καρδιολογικών και ψυχιατρικών προβλημάτων υγείας, τα οποία συνεχίζουν να κατέχουν κανονική άδεια οδηγού, αποτελώντας κίνδυνο.

2.14.4 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΔΕΙΩΝ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 παρουσίασαν έλλειμμα €14,4 εκ., σε σύγκριση με έλλειμμα €6,6 εκ. το 2011.

Οι εισπράξεις του Ταμείου για το 2012 ήταν €86.015.508, σε σύγκριση με €97.884.634 για το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €11.869.126 ή ποσοστό 12,1%, η οποία οφείλεται στη μείωση των εισπράξεων από εισφορές (€11.468.675), προσόδους από τόκους (€382.752) και άλλες εισπράξεις (€17.699).

Οι πληρωμές του Ταμείου για το 2012 ήταν €100.452.344, σε σύγκριση με €104.517.885 για το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €4.065.541 ή ποσοστό 3,9%, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση των πληρωμών για καταβληθείσες άδειες (€3.994.341), τόκους (€44.090) και διαχειριστικά και διοικητικά έξοδα (€21.176).

Το υπόλοιπο του Ταμείου στις 31.12.2012 ήταν €84,6 εκ., σε σύγκριση με €99 εκ. στις 31.12.2011.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω αποτελέσματα, σημειώσαμε την ανισοσκελία που υπάρχει τα δύο τελευταία χρόνια στο ισοζύγιο εισπράξεων και πληρωμών του Ταμείου, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ελλειμμάτων, για την κάλυψη των οποίων απαιτείται η χρήση του Αποθεματικού του Ταμείου. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τις ενέργειες που έγιναν ή μέτρα, νομοθετικά ή άλλα, που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση/διόρθωση της πιο πάνω κατάστασης.

Εκκρεμείς οφειλές. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η είσπραξη ποσού ύψους €16 εκ. (€13,7 εκ. στις 31.12.2011) από υποθέσεις που είχαν επιδικαστεί προς όφελος του Ταμείου. Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για τα μέτρα που λαμβάνονται ή πρόκειται να ληφθούν για επίσπευση της είσπραξης των επιδικασμένων ποσών, δεδομένης της διαχρονικής αύξησης που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια.

Επενδυτική πολιτική. Σύμφωνα με τους περί Ετησίων Αδειών μετ' Απολαβών Κανονισμούς του 1980, το Ταμείο βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο και τη διαχείριση του Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικών

Ασφαλίσεων. Τα χρήματα που ανήκουν στο Ταμείο επενδύονται από τον Διευθυντή, σύμφωνα με τις εκάστοτε οδηγίες του Υπουργού Οικονομικών.

Στις 31.12.2012 τα πλεονάσματα του Ταμείου ανέρχονταν σε €84,6 εκ. (€99 εκ. στις 31.12.2011) και ήταν κατατεθειμένα στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό υπό μορφή καταθέσεων, με απόδοση που κυμάνθηκε κατά το 2012 μεταξύ 0,25% και 0,5%. Η αντίστοιχη παράγραφος για το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι σχετική.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι με την πολιτική που ακολουθείται διαχρονικά, το Κράτος δανείζεται με διοικητικές διευθετήσεις για σειρά ετών τα πλεονάσματα του Ταμείου, με ευνοϊκούς όρους, πολιτική που δεν διασφαλίζει τα συμφέροντα του Ταμείου.

Σχέδιο Επιχορήγησης της Άδειας των Εργοδοτούμενων. Σύμφωνα με το Σχέδιο, οι εργοδοτούμενοι που πληρούν ορισμένους όρους δικαιούνται, μαζί με τους εξαρτώμενούς τους, επιχορήγηση για άδεια 5 ημερών (7 ημερών τα προηγούμενα χρόνια) σε ξενοδοχεία. Το ποσό που δαπανήθηκε για τον σκοπό αυτό κατά το 2012 ήταν €1.053.932, σε σύγκριση με €1.059.866 κατά το προηγούμενο έτος.

Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενή μας Έκθεση, σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, το Ταμείο θα επιχορηγείτο το 2009 από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας με ποσό ύψους €4 εκ., για την ενίσχυση του κοινωνικού τουρισμού, μέσω του υφιστάμενου Σχεδίου Επιχορήγησης της Άδειας των Εργοδοτούμενων, στη βάση διευρυμένων κριτηρίων και το 2010 με ποσό ύψους €1 εκ., πέραν του ποσού του €1,2 εκ. που εγκρίθηκε για διάθεση από το αποθεματικό του Ταμείου για την εφαρμογή του εν λόγω Σχεδίου. Στο Ταμείο εμβάσθηκε τελικά μέσα στο 2010 ποσό ύψους €2.428.155, το οποίο αφορά σε ποσό ύψους €1.428.155 και €1,0 εκ. για το 2009 και 2010, αντίστοιχα, έναντι συνολικής δαπάνης €3.317.158 (πλέον €30.765 για μισθούς και ταχυδρομικά τέλη) για το 2009 και €1.617.601 για το 2010. Το 2011 και το 2012 δεν λειτούργησε, μέσω του Ταμείου, οποιοδήποτε Σχέδιο για την ενίσχυση του κοινωνικού τουρισμού.

Σχέδιο Επιχορήγησης Λειτουργίας και Σχέδιο Επιχορήγησης Ανέγερσης Κατασκηνώσεων. Το 2012, όπως και το 2011, καταβλήθηκε επιχορήγηση €1.034.387 για τη λειτουργία κατασκηνώσεων Συντεχνιών. Για την ανέγερση κατασκηνώσεων των Συντεχνιών δεν καταβλήθηκε οποιοδήποτε ποσό από το 2011, αφού το 2010 έληξε το πενταετές Σχέδιο Επιχορήγησης που ενέκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο με σχετική απόφασή του το 2006.

Υπερπληρωμές. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη Έκθεσή μας, στις 5.5.2011 εκκρεμούσαν υπερπληρωμές πληρωθεισών απολαβών αδειών από το Κεντρικό Ταμείο Αδειών, συνολικού ύψους €253.272, από τις οποίες ποσό ύψους €5.345 αφορούσε σε υπερπληρωμές σε άτομα που απεβίωσαν. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας, παρατηρήθηκε ότι σε αυτές περιλαμβάνονται και περιπτώσεις πλασματικών υπερπληρωμών, ενώ, όπως διαπιστώθηκε, οι υπερπληρωμές δεν φαίνεται να παρακολουθούνται πάνω σε συστηματική βάση, ούτε λαμβάνονται δραστικά και έγκαιρα μέτρα για την ανάκτησή τους.

Από έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας για το έτος 2012, διαπιστώθηκε ότι δεν έγινε οποιαδήποτε ουσιαστική αλλαγή στην όλη διαδικασία παρακολούθησης των υπερπληρωμών και ανάκτησής τους και ότι στις 27.5.2013, εκκρεμούσαν υπερπληρωμές πληρωθεισών απολαβών αδειών από το Κεντρικό Ταμείο Αδειών, συνολικού ύψους €333.178, από τις οποίες ποσό ύψους €8.650 αφορούσε σε υπερπληρωμές σε άτομα που απεβίωσαν.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως διερευνηθούν όλες οι περιπτώσεις υπερπληρωμών, για διόρθωση των πλασματικών και λήψη των ενδεικνυόμενων μέτρων για περιορισμό και ανάκτηση των πραγματικών υπερπληρωμών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μάς πληροφόρησε ότι από τις υπερπληρωμές ύψους €253.272 και €333.178, που εκκρεμούσαν στις 5.5.2011 και 27.5.2013, μόνο €121.051 και €151.291, αντίστοιχα, αφορούν σε πραγματικές υπερπληρωμές.

2.14.5 ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΠΛΕΟΝΑΖΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα €14,2 εκ., σε σύγκριση με €40,4 εκ. το 2011.

Οι εισπράξεις του Ταμείου για το 2012 ήταν €85.060.733, σε σύγκριση €88.065.077 για το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €3.004.344 ή ποσοστό 3,4%, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση των εισπράξεων από εισφορές (€1.867.114) και στη μείωση στις προσόδους από τόκους (€1.100.107). Από το σύνολο των εισπράξεων, ποσό €13,9 εκ. μεταφέρθηκε το 2012 στο Ταμείο για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε Περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη, σε σύγκριση με €14,2 εκ. κατά το προηγούμενο έτος.

Οι πληρωμές του Ταμείου για το 2012 ήταν €57.014.130, σε σύγκριση με €33.428.949 το 2011, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση €23.585.181 ή ποσοστό 70,6%, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των πληρωμών για αποζημιώσεις λόγω πλεονασμού (€23.586.208).

Το υπόλοιπο του Ταμείου στις 31.12.2012 ήταν €396,1 εκ., σε σύγκριση με €381,9 εκ. στις 31.12.2011.

Εκκρεμείς οφειλές. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η είσπραξη ποσού ύψους €4.703.568 (€4.120.874 στις 31.12.2011) από υποθέσεις που είχαν επιδικαστεί προς όφελος του Ταμείου.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τα μέτρα που λαμβάνονται ή πρόκειται να ληφθούν για επίσπευση της είσπραξης των επιδικασμένων ποσών.

Αιτήσεις και πληρωμές. Ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων υπό εξέταση το 2012 για πληρωμή λόγω πλεονασμού ήταν 17.626 (9.860 νέες αιτήσεις, σε σύγκριση με 7.426 το 2011 και 7.766 εκκρεμείς αιτήσεις την 1.1.2012), από τις οποίες εξετάστηκαν 6.569, εγκρίθηκαν 5.219 (ποσοστό 79%) και απορρίφθηκαν 1.350 (ποσοστό 21%). Το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε το 2012 για πληρωμές λόγω πλεονασμού ανήλθε σε €54,5 εκ., σε σύγκριση με €30,9 εκ. το 2011.

Στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν 11.057 αιτήσεις για καταβολή των σχετικών αποζημιώσεων από το Ταμείο, σε σύγκριση με 7.766 στις 31.12.2011. Ο μέσος χρόνος διεκπεραίωσης των αιτήσεων ανήλθε στους 13,5 μήνες, σε σύγκριση με 12,5 μήνες το 2011 και προβλέπεται να αυξηθεί περαιτέρω, αφού αναμένεται μεγαλύτερη αύξηση στον αριθμό των αιτήσεων λόγω της οικονομικής κρίσης, εκτός και εάν ληφθούν μέτρα για επίσπευση της εξέτασής τους.

Από το 2003 μέχρι το 2006 παρατηρήθηκε αυξητική τάση στον αριθμό των αιτήσεων που υποβλήθηκαν, το 2007 και 2008 σημειώθηκε σημαντική μείωση, ενώ από το 2009 μέχρι το 2012 οι αιτήσεις υπερδιπλασιάστηκαν, σε σύγκριση με το 2008, με αυξητική τάση το 2011 και ιδιαίτερα το 2012, σε σχέση με το 2009 και το 2010.

Πληροφοριακά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από τον Κλάδο Στατιστικής των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κατά την περίοδο 1.1.2013 μέχρι 30.9.2013 υποβλήθηκαν 10.940 νέες αιτήσεις, εξετάστηκαν 5.689 (εγκρίθηκαν 4.637 (ποσοστό 82%) και απορρίφθηκαν 1.052 (ποσοστό 18%) και στις 30.9.2013 εκκρεμούσαν για εξέταση 16.308 αιτήσεις. Για την περίοδο 1.1.2013-30.9.2013 πληρώθηκε ή αναμένεται να πληρωθεί λόγω πλεονασμού, ποσό ύψους €41,7 εκ.

Επενδυτική πολιτική. Σύμφωνα με τους περί Τερματισμού Απασχολήσεως (Ταμείον δια Πλεονάζον Προσωπικών) Κανονισμούς του 1977, το Ταμείο βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο και τη διαχείριση του Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Τα χρήματα που ανήκουν στο Ταμείο επενδύονται από τον Διευθυντή, σύμφωνα με τις εκάστοτε οδηγίες του Υπουργού Οικονομικών.

Στις 31.12.2012 τα πλεονάσματα του Ταμείου ανέρχονταν σε €396,1 εκ. (€381,9 εκ. στις 31.12.2011) και ήταν κατατεθειμένα στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό υπό μορφή καταθέσεων, με απόδοση που κυμάνθηκε κατά το 2012 μεταξύ 0,25% και 0,5%. Η αντίστοιχη παράγραφος για το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι σχετική.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι με την πολιτική που ακολουθείται διαχρονικά, το Κράτος δανείζεται με διοικητικές διευθετήσεις για σειρά ετών τα πλεονάσματα του Ταμείου, με ευνοϊκούς όρους, πολιτική που δεν διασφαλίζει τα συμφέροντα του Ταμείου.

2.14.6 ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα €14,3 εκ., σε σύγκριση με €14,9 εκ. το 2011. Οι εισπράξεις του Ταμείου για το 2012 ήταν €14.329.236, σε σύγκριση με €14.993.192 για το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €663.956 ή ποσοστό 4,4%, η οποία οφείλεται στη μείωση των εισφορών (€309.940) και των εισπραχθέντων τόκων (€354.088).

Οι πληρωμές για το 2012 ήταν €67.920 και αφορούσαν μόνο σε διαχειριστικά και διοικητικά έξοδα του Ταμείου, σε σύγκριση με €126.341 το 2011, που αφορούσαν σε πληρωμές διαχειριστικών και διοικητικών εξόδων (€66.115) και πληρωμές λόγω αφερεγγυότητας (€60.226).

Το υπόλοιπο του Ταμείου στις 31.12.2012 ήταν €141,3 εκ., σε σύγκριση με €127 εκ. στις 31.12.2011. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε σημαντική αύξηση στο αποθεματικό του Ταμείου διαχρονικά, το οποίο οφείλεται στο γεγονός ότι οι πραγματικές πληρωμές που διενεργούνται είναι ασήμαντες, σε σύγκριση με το ποσό με το οποίο χρηματοδοτείται το Ταμείο, με βάση τους σχετικούς Κανονισμούς και εισηγήθηκε όπως το γεγονός αυτό αξιολογηθεί από τους αρμοδίους.

Επενδυτική πολιτική. Σύμφωνα με τους περί Προστασίας των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε Περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη Κανονισμούς του 2001, το Ταμείο βρίσκεται υπό τον έλεγχο και τη διαχείριση του Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Τα χρήματα που ανήκουν στο Ταμείο επενδύονται από τον Διευθυντή, σύμφωνα με τις εκάστοτε οδηγίες του Υπουργού Οικονομικών.

Στις 31.12.2012 τα πλεονάσματα του Ταμείου ανέρχονταν σε €141,3 εκ. (€127 εκ. στις 31.12.2011) και ήταν κατατεθειμένα στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό υπό μορφή καταθέσεων, με απόδοση που κυμάνθηκε κατά το 2012 μεταξύ 0,25% και 0,5%. Η αντίστοιχη παράγραφος για το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι σχετική.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι με την πολιτική που ακολουθείται διαχρονικά, το Κράτος δανείζεται με διοικητικές διευθετήσεις για σειρά ετών τα πλεονάσματα του Ταμείου, με ευνοϊκούς όρους, πολιτική που δεν διασφαλίζει τα συμφέροντα του Ταμείου.

2.14.7 ΑΝΩΤΕΡΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μέρος Α

Τερματισμός λειτουργίας. Με την ψήφιση του περί του Ανώτερου Τεχνολογικού Ινστιτούτου Κύπρου (Κατάργηση) Νόμου του 2011 (Ν.3(Ι)/2011), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1.4.2011, έχει καταργηθεί ο περί του Ανώτερου Τεχνολογικού Ινστιτούτου Κύπρου Νόμος του 1999 και κατ' επέκταση τερματίστηκε η λειτουργία του ΑΤΙ και όλα τα όργανά του έπαψαν να λειτουργούν. Σχετική με το θέμα, είναι η παράγραφος για το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

2.14.8 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Μέρος Α

Νομοθετικό πλαίσιο. Όπως πληροφορούμαστε, προωθούνται ουσιαστικές αλλαγές/τροποποιήσεις του περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου του 2006 (Ν. 95(Ι)/2006), με βάση τις διατάξεις του οποίου παραχωρείται, από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), δημόσιο βοήθημα. Στόχος των προωθούμενων αλλαγών/τροποποιήσεων είναι όπως ο Νόμος καταστεί πιο λειτουργικός και αποτελεσματικός, ώστε να εκπληρώνει τους στόχους για τους οποίους θεσπίστηκε, χωρίς να καθλώνει τους λήπτες στην εξάρτηση και τον εγκλωβισμό τους σε επιδοματικές παροχές, αλλά να λειτουργεί ως ύστατο

δίκτυ προστασίας για αξιοπρεπή διαβίωση, εξασφαλίζοντας ένα ελάχιστο εισόδημα σε κάθε άτομο που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους συντήρησης. Ζητήσαμε ενημέρωση για τις εξελίξεις.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μάς ενημέρωσε ότι οι αλλαγές/τροποποιήσεις που προωθούνται εμπίπτουν στη γενικότερη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, στη βάση των προνοιών του Μνημονίου Συναντίληψης.

Δημόσια βοηθήματα.

(α) Πληρωμές. Το ύψος των βοηθημάτων που πληρώθηκαν από τις ΥΚΕ κατά το 2012 ανήλθε σε €203,3 εκ, σε σύγκριση με €254,2 εκ. το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €50,9 εκ. ή ποσοστό 20%. Η μείωση οφείλεται κυρίως στον τερματισμό από την 1.6.2012 της παροχής δημόσιου βοηθήματος σε μονογονεϊκές οικογένειες και ως εκ τούτου και των μέτρων κοινωνικής συνοχής που παραχωρούνταν σε αυτές, στη μη παραχώρηση επιδόματος θέρμανσης και επιδόματος για αγορά σχολικών ειδών, στη μείωση του ποσού του Πασχαλινού επιδόματος και του δώρου Χριστουγέννων που παραχωρήθηκαν κατά το 2012, σε σχέση με το αντίστοιχο ποσό που παραχωρήθηκε το 2011, καθώς επίσης και στη μη παραχώρηση το 2012 των πρόσθετων εφάπαξ χορηγημάτων που είχαν παραχωρηθεί κατά το 2011 σε λήπτες δημόσιου βοηθήματος, σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου. Επίσης, κατά το 2012 ο αριθμός των ληπτών με το νομικό καθεστώς των αιτητών διεθνούς προστασίας (ασύλου), πολιτικών προσφύγων, ατόμων με συμπληρωματική προστασία και ατόμων με καθεστώς παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και των εξαρτωμένων τους μειώθηκε σημαντικά, με αποτέλεσμα να σημειωθεί μείωση στο ποσό του δημόσιου βοηθήματος που καταβλήθηκε σε αυτούς, σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσό του 2011, της τάξης των €9,6 εκ.

Ο αριθμός των ατόμων και των εξαρτωμένων τους που έπαιρναν δημόσιο βοήθημα το 2012 ήταν, κατά μέσο όρο, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν, 31.512, σε σύγκριση με 42.725 το 2011.

(β) Προβλήματα, ελλείψεις και αδυναμίες από την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου.

- (i)** Παρά τη βελτίωση που επιτεύχθηκε, μετά και από τις εισηγήσεις μας σε προηγούμενο διαχειριστικό έλεγχο και άλλους ελέγχους που διεξήγαγε η Υπηρεσία μας, από τον έλεγχο των δημόσιων βοηθημάτων κατά το 2012, διαπιστώθηκε και πάλι ότι ορισμένα προβλήματα, ελλείψεις και αδυναμίες που εντοπίστηκαν, όσον αφορά στα θέματα της τήρησης επαρκών στοιχείων στους φακέλους, της διερεύνησης της κινητής ή ακίνητης περιουσίας των αιτητών, της ορθής και ομοιόμορφης εφαρμογής της νομοθεσίας και των διαδικασιών και της πρόληψης υπερπληρωμών, εξακολουθούν να υφίστανται.
- (ii)** Επιπρόσθετα, όσον αφορά στην παραχώρηση δημόσιου βοηθήματος σε ευρωπαίους πολίτες, αλλά και υπηκόους τρίτων χωρών, προέκυψαν κάποια ερωτηματικά και προβληματισμοί, από την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων του περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου του 2006 (Ν. 95(Ι)/2006), για τη ρύθμιση των οποίων κρίθηκε από τις ΥΚΕ ότι απαιτείτο συντονισμός και συνεργασία με άλλα Κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης. Ως εκ τούτου, αυτά αποτελέσαν αντικείμενο συζήτησης μεταξύ των Διευθύνσεων των ΥΚΕ και του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης και στη βάση της συζήτησης αυτής ετοιμάστηκε και στάλθηκε στις 21.8.2012, σχετικό σημείωμα από τις ΥΚΕ προς τη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης για απόψεις, με την παράθεση συγκεκριμένων περιπτώσεων ευρωπαίων πολιτών και υπηκόων τρίτων χωρών που λάμβαναν δημόσιο βοήθημα.

Η Υπηρεσία μας, έχοντας υπόψη παρόμοια ευρήματα που προέκυψαν από δειγματοληπτικούς ελέγχους που διενήργησε και ενόψει των δυσμενών γενικά οικονομικών συνθηκών που επικρατούν σήμερα στη χώρα μας, περιλαμβανομένης και της συνεχούς αύξησης του αριθμού των ανέργων, με επιστολή της προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 29.4.2013, ζήτησε όπως τα πιο πάνω ερωτήματα/προβληματισμοί διερευνηθούν και αξιολογηθούν, χωρίς άλλη καθυστέρηση και ληφθούν σχετικές αποφάσεις/μέτρα για την επίλυσή τους, σε συνεργασία με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Στην απαντητική επιστολή του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, ημερ. 8.10.2013, προς τις ΥΚΕ, η οποία διαβιβάστηκε από τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών στις 14.10.2013 στην Υπηρεσία μας, ως απάντηση και στη δική μας επιστολή, το εν λόγω Τμήμα δίνει τις δικές του τοποθετήσεις/θέσεις επί των θεμάτων που ηγέρθηκαν. Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι, ενόψει κάποιων αναφορών στην επιστολή που χρήζουν περαιτέρω εξέτασης, διευκρίνισης, αλλά και ρύθμισης, όπως, για παράδειγμα, η ανάγκη εξασφάλισης στοιχείων από το Τμήμα Εργασίας που να αποδεικνύουν κατά πόσο ο άνεργος λήπτης είναι ακούσια άνεργος και όχι εκούσια, παράμετρος ουσιαστική για τη συνέχιση της καταβολής δημόσιου βοηθήματος, οι ΥΚΕ θα πρέπει να μελετήσουν και να αξιολογήσουν τις θέσεις/απόψεις που εκφράζονται στην εν λόγω επιστολή και εκεί όπου εντοπίζονται αδυναμίες ή ασάφειες να διερευνηθούν/διασαφηνιστούν, να ληφθούν τα ενδεδειγμένα μέτρα και να γίνουν ενέργειες για τη ρύθμισή τους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, για καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο των δικαιολογητικών/αποδείξεων που απαιτούνται για την καταβολή δημόσιου βοηθήματος, οι ΥΚΕ έχουν εκδώσει σχετικές εγκυκλίους προς τους αρμόδιους λειτουργούς, λόγω όμως της υποστελέχωσης των Υπηρεσιών και του αυξημένου όγκου εργασίας, κάποιες περιπτώσεις δυνατό να μην αναθεωρούνται έγκαιρα. Μας πληροφόρησε επίσης ότι η απαντητική επιστολή του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης μελετάται και ότι έχουν ήδη ληφθεί αποφάσεις για τις επόμενες ενέργειες που θα γίνουν για επίλυση των πιο πάνω προβλημάτων.

(γ) Διασύνδεση μηχανογραφικού συστήματος των ΥΚΕ με το σύστημα των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ) και του Κτηματολογίου. Τον Οκτώβριο 2011 είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία διασύνδεσης του μηχανογραφημένου συστήματος των ΥΚΕ με το μηχανογραφημένο σύστημα των ΥΚΑ για έγκαιρη ενημέρωση (εκτός από τις συντάξεις) και για τα επιδόματα και εισηγηθήκαμε όπως γίνει το ίδιο και για άλλα ωφελήματα που παραχωρούνται από τις ΥΚΑ (π.χ. για πλεονάζον προσωπικό), καθώς επίσης και στοιχεία για τις αποδοχές. Η διασύνδεση με το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, που επρόκειτο να γίνει εντός του 2010, για διαπίστωση τυχόν κατοχής ακίνητης περιουσίας από τους λήπτες ή/και τους εξαρτώμενους τους σε παγκύπρια βάση, επιτεύχθηκε τον Οκτώβριο 2012. Είχε όμως τη μορφή της ανταλλαγής αρχείων πληροφοριών και το πρώτο αρχείο πληροφοριών που παραλήφθηκε από τις ΥΚΕ, αφορούσε σε στοιχεία κατοχής ακίνητης περιουσίας ληπτών δημόσιου βοηθήματος και των εξαρτωμένων τους κατά την 14.11.2012, πληροφορίες με τις οποίες ενημερώθηκε το μηχανογραφημένο σύστημα των ΥΚΕ για χρήση και χειρισμό από τους αρμόδιους λειτουργούς των ΥΚΕ, σύμφωνα με τις οδηγίες που τους δόθηκαν. Παρατηρήσαμε ότι αν και η εξασφάλιση της πιο πάνω πληροφόρησης αποτελεί ένα βήμα προς την ορθή κατεύθυνση, δεν είναι αρκετή για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου του 2006, αφού δεν εξασφαλίστηκαν στοιχεία που αφορούν σε μεταβιβάσεις ακίνητης περιουσίας ή πληροφορίες για ακίνητη περιουσία που είναι πλήρως ή μερικώς δεσμευμένη (απαγόρευση αξιοποίησης), ούτε και στοιχεία για τους αιτητές/λήπτες για τους οποίους δημιουργήθηκε φάκελος μετά την πιο πάνω ημερομηνία. Σημειώσαμε ότι η διαπίστωση ύπαρξης ακίνητης περιουσίας ή/και άλλων σχετικών με αυτή στοιχείων με καθυστέρηση, είναι συχνά η αιτία δημιουργίας υπερπληρωμών, αρκετές από τις οποίες αφορούν σε σημαντικά ποσά που καθιστούν την ανάκτησή τους δύσκολη.

Στην απάντησή του, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι στο αρχείο που παραλαμβάνεται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας δίνονται μόνο πληροφορίες για την ύπαρξη ακίνητης περιουσίας και ότι οι ΥΚΕ ζήτησαν, με σχετικές επιστολές τους το 2013, επιπρόσθετα στοιχεία που αφορούν σε μεταβιβάσεις ακίνητης περιουσίας και σε περιουσίες που είναι δεσμευμένες. Μας ανέφερε επίσης ότι προωθείται, μεταξύ άλλων, αναβάθμιση της διασύνδεσης με τις ΥΚΑ (ακριβή στοιχεία για τους μισθούς των εργαζομένων).

Δημόσιο βοήθημα σε αλλοδαπούς.

(α) Γενικά. Με βάση τους περί Προσφύγων Νόμους και Κανονισμούς και τον περί του Δικαιώματος των Πολιτών της Ένωσης και των Μελών των Οικογενειών τους να Κυκλοφορούν και να Διαμένουν Ελεύθερα

στη Δημοκρατία Νόμο, οι αλλοδαποί, για σκοπούς δημόσιου βοηθήματος, διαχωρίζονται στις τρεις πιο κάτω γενικές κατηγορίες:

- Αιτητές διεθνούς προστασίας και άτομα που τους παραχωρήθηκε προσωρινή άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους.
- Πρόσφυγες και άτομα με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας.
- Πολίτες χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και από τρίτες χώρες.

Για τις πρώτες δύο κατηγορίες, το δικαίωμα παραμονής παραχωρείται από την Υπηρεσία Ασύλου, ενώ για την τρίτη κατηγορία παραχωρείται από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών. Για σκοπούς παροχής δημόσιου βοηθήματος, το δικαίωμα διαμονής, η προσωρινή άδεια παραμονής και η άδεια παραμονής αποτελούν πρόκριμα.

Οι αιτητές διεθνούς προστασίας, αμέσως μετά την άφιξη ή τον εντοπισμό τους ή μετά την υποβολή αίτησης για διεθνή προστασία, παραπέμπονται στο Κέντρο Υποδοχής Κοφίνου ή σε άλλους χώρους φιλοξενίας που έχουν δημιουργηθεί. Μέχρι τις 31.7.2013, όταν άλλαξε η διαδικασία, όπως αναφέρεται πιο κάτω, σε περίπτωση που το Κέντρο Υποδοχής Κοφίνου και οι άλλοι χώροι φιλοξενίας ήταν πλήρεις, τότε εξεταζόταν αίτηση για σκοπούς παροχής δημόσιου βοηθήματος, το οποίο κάλυπτε μόνο στέγη, τροφή και ρουχισμό. Σύμφωνα με απόφαση διυπουργικής επιτροπής, όλοι οι αιτητές ασύλου δεν έχουν πρόσβαση σε εργασία κατά τους πρώτους 6 μήνες.

Στις περιπτώσεις των αναγνωρισμένων προσφύγων και των αλλοδαπών που τυγχάνουν συμπληρωματικής προστασίας, παρέχεται κανονικά δημόσιο βοήθημα, για κάλυψη των βασικών και ειδικών αναγκών τους.

Όσον αφορά στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, τίθενται όροι και προϋποθέσεις για την παραχώρηση δικαιώματος παραμονής στη Δημοκρατία πέραν των τριών μηνών. Θα πρέπει να αποδείξουν ότι είναι μισθωτοί εργαζόμενοι ή αυτοτελώς εργοδοτούμενοι ή φοιτητές ή διαθέτουν επαρκείς πόρους για τη συντήρηση των ιδίων και των μελών των οικογενειών τους, καθώς και ασφάλιση υγείας. Ως εκ τούτου και σύμφωνα με τον περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμο, παρέχεται δημόσιο βοήθημα μόνο κάτω από κάποιες προϋποθέσεις, όπου ο αλλοδαπός απώλεσε τους πιο πάνω αναφερόμενους πόρους, με αποτέλεσμα τα εισοδήματα και οι άλλοι οικονομικοί του πόροι να μην επαρκούν για την ικανοποίηση των βασικών και ειδικών του αναγκών και εφόσον δεν εξελίσσεται σε υπέρμετρο βάρος για τα ταμεία πρόνοιας της Δημοκρατίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί του Δικαιώματος των Πολιτών της Ένωσης και των Μελών των Οικογενειών τους να Κυκλοφορούν και να Διαμένουν Ελεύθερα στη Δημοκρατία Νόμου και τις σχετικές εγκυκλίους της Διευθύντριας των ΥΚΕ, ημερ. 31.3.2008 και 16.11.2009.

(β) Πληρωμές. Από στοιχεία που λήφθηκαν από τις ΥΚΕ, ο μέσος όρος περιπτώσεων αιτητών διεθνούς προστασίας που λάμβαναν έκτακτο μηνιαίο δημόσιο βοήθημα ανήλθε το 2012 στους 326, στους οποίους καταβλήθηκε το ποσό των €4.328.295 (€9.825.774 το 2011). Σημειώνεται ότι ο αριθμός των αιτητών διεθνούς προστασίας που λάμβαναν έκτακτο μηνιαίο δημόσιο βοήθημα, μειώθηκε από 432 τον Ιανουάριο 2012 στους 190 τον Δεκέμβριο 2012, με το ύψος του δημόσιου βοηθήματος να ανέρχεται σε €452.442 και €215.682, αντίστοιχα.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι πέραν από το δημόσιο βοήθημα που πληρώθηκε στους αιτητές διεθνούς προστασίας (€4.328.295 κατά το 2012), πληρώθηκε επίσης στους πολιτικούς πρόσφυγες €1.268.430 (€1.422.700 το 2011), στα άτομα με συμπληρωματική προστασία €4.563.592 (€8.417.981 το 2011) και στα άτομα που διαμένουν στη Δημοκρατία για ανθρωπιστικούς λόγους €141.911 (€242.492 το 2011), δηλαδή το συνολικό δημόσιο βοήθημα προς τους πιο πάνω ανήλθε σε €10.302.228 (€19.908.947 το 2011).

Σημειώνεται ότι από 1.1.2011, για την παροχή δημόσιου βοηθήματος σε αιτητές διεθνούς προστασίας, αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες, άτομα που τελούν υπό καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας και για άτομα που διαμένουν στη Δημοκρατία για ανθρωπιστικούς λόγους, θα πρέπει να υποβάλλεται εκ των προτέρων αναλυτικός κατάλογος περιπτώσεων κατά μήνα και κατά κατηγορία στη Βουλή των

Αντιπροσώπων και να εξασφαλίζεται η γραπτή προηγούμενη συγκατάθεση της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής. Ως εκ τούτου, η πληρωμή δημόσιου βοηθήματος προς τους πιο πάνω, γίνεται κάθε μήνα, από 1.1.2011, με τη μορφή έκτακτου χορηγήματος.

Με τον περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών (Τροποποιητικό) Νόμο του 2013 (Ν. 64(Ι)/2013), οι υπήκοοι τρίτων χωρών που κατέχουν το νομικό καθεστώς αιτητή διεθνούς προστασίας ή το καθεστώς προσωρινής διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους δυνάμει του περί Προσφύγων Νόμου, οι οποίοι διαμένουν στις ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές και δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για την ικανοποίηση των υλικών συνθηκών υποδοχής κατά την έννοια των περί Προσφύγων (Συνθήκες Υποδοχής Αιτητών) Κανονισμών του 2005 έως 2013, δεν έχουν δικαίωμα σε δημόσιο βοήθημα.

Στον Κανονισμό 14 των περί Προσφύγων (Συνθήκες Υποδοχής Αιτητών) Κανονισμών του 2005 έως 2013 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι οι ΥΚΕ παρέχουν τις υλικές συνθήκες υποδοχής των αιτητών διεθνούς προστασίας, οι οποίοι διαμένουν στις ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές, ώστε να εξασφαλίζουν σε αυτούς βιοτικό επίπεδο κατάλληλο από άποψης υγείας και ικανό να διασφαλίζει τη συντήρησή τους και ότι με την επίδειξη της βεβαίωσης υποβολής αίτησης, ο αιτητής έχει το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση για παροχή υλικών συνθηκών υποδοχής, στον τύπο που καθορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο. Στους πιο πάνω Κανονισμούς προβλέπεται επίσης ότι, ανεξάρτητα από τις διατάξεις του Κανονισμού 14, οι υλικές συνθήκες υποδοχής προσφέρονται σε είδος ή/και υπό τη μορφή δελτίων (κουπονιών) και σε περίπτωση που η προσφορά με την εν λόγω μορφή δεν είναι εφικτή, οι υλικές συνθήκες υποδοχής προσφέρονται υπό τη μορφή οικονομικού βοηθήματος ή/και με άλλο τρόπο. Εξυπακούεται δε ότι οι ΥΚΕ παρέχουν τις προβλεπόμενες πιο πάνω υλικές συνθήκες υποδοχής, εφόσον δεν υπάρχει η δυνατότητα παραπομπής σε κέντρο υποδοχής ή/και φιλοξενίας (υπερπλήρη).

Ενόψει των πιο πάνω διατάξεων και στη βάση σχετικής Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 75.517, ημερ. 18.7.2013, οι ΥΚΕ, από την 1.8.2013 παρέχουν στους αιτητές διεθνούς προστασίας και στα άτομα στα οποία παραχωρήθηκε προσωρινή άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, τις υλικές συνθήκες υποδοχής υπό μορφή δελτίων για κάλυψη των αναγκών για τροφή, ρουχισμό και υπόδηση και χρηματική βοήθεια στους ιδίους για κάλυψη των εξόδων ηλεκτρισμού, ύδρευσης και μικροεξόδων, καθώς και ενοίκιο απευθείας στους ιδιοκτήτες. Σημειώνεται ότι η συνολική αξία της πιο πάνω βοήθειας, που μπορεί να δοθεί ως αναφέρεται πιο πάνω, είναι ανάλογη με τον αριθμό των μελών του νοικοκυριού και κυμαίνεται μεταξύ €320 (μονήρης) μέχρι €735 (τέσσερα μέλη και άνω).

Σύμφωνα με έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας για το 2012, στις πληρωμές δημόσιου βοηθήματος σε αιτητές διεθνούς προστασίας, παρατηρήθηκαν και πάλι περιπτώσεις ατόμων (λιγότερες σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια), που διατηρούν το καθεστώς του αιτητή διεθνούς προστασίας και λαμβάνουν δημόσιο βοήθημα για μακρόχρονες περιόδους (μέχρι και πέραν των 4 ετών). Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη μας Έκθεση, τέτοιες περιπτώσεις χρήζουν, κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, περαιτέρω διερεύνησης και εισηγηθήκαμε όπως, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ασύλου και άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες, επιβεβαιωθεί η ορθότητα του καθεστώτος παραμονής τους και οι λόγοι της καθυστέρησης στη λήψη σχετικής απόφασης για αναγνώρισή τους ή μη ως πρόσφυγες. Όπως διαπιστώσαμε, η επιβεβαίωση της ορθότητας του καθεστώτος παραμονής είναι τώρα εφικτό να γίνεται αμέσως, λόγω της δυνατότητας, από το 2011, πρόσβασης των λειτουργών των ΥΚΕ στα Αρχεία της Υπηρεσίας Ασύλου και της βελτίωσης της ανταλλαγής πληροφοριών με άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες.

Αιτητές διεθνούς προστασίας που απορρίφθηκαν από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων, αλλά συνέχισαν να λαμβάνουν δημόσιο βοήθημα. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, από έρευνα που διενεργήθηκε από την Υπηρεσία μας σε όλα τα Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας, εντοπίστηκαν υπερπληρωμές που αφορούσαν σε περιπτώσεις αιτητών διεθνούς προστασίας, των οποίων η διοικητική προσφυγή στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων είχε απορριφθεί, αλλά συνέχισαν να λαμβάνουν δημόσιο βοήθημα, σε αρκετές δε περιπτώσεις λάμβαναν δημόσιο βοήθημα μέχρι και την ημερομηνία της διερεύνησης.

Όπως διαπιστώθηκε, για αρκετές περιπτώσεις δεν υπήρξε καμιά επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών/Τμημάτων, γεγονός που συντέινε στη δημιουργία των υπερπληρωμών, ενώ στις περιπτώσεις εκείνες που υπήρξε επικοινωνία μεταξύ των ΥΚΕ και της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων και διακόπηκε το δημόσιο βοήθημα, εφόσον με την απόρριψη της αίτησής τους οι αλλοδαποί δεν ήταν πλέον δικαιούχοι, παρατηρήθηκε ότι δεν υπολογίστηκαν και δεν καταχωρίστηκαν στο σύστημα οι σχετικές υπερπληρωμές, όπως γίνεται σε όλες τις περιπτώσεις δημόσιων βοηθημάτων που εντοπίζονται υπερπληρωμές.

Για τις 83 περιπτώσεις αλλοδαπών που εντοπίστηκαν από την Υπηρεσία μας, οι οποίοι, ενώ η αίτησή τους είχε απορριφθεί από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων, συνέχισαν να λαμβάνουν δημόσιο βοήθημα, το επιπλέον ποσό που τους καταβλήθηκε (υπερπληρωμή) ανήλθε σε €384.292 και οι ΥΚΕ προχώρησαν, στη βάση των πιο πάνω παρατηρήσεών μας, στον υπολογισμό και καταχώριση των υπερπληρωμών.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε κατά πόσο οι ΥΚΕ προχώρησαν στη λήψη μέτρων για την ανάκτηση των υπερπληρωμών στις ελάχιστες περιπτώσεις που συνεχίζουν να λαμβάνουν δημόσιο βοήθημα και πώς οι ΥΚΕ προτίθενται να ανακτήσουν τα οφειλόμενα ποσά στις περιπτώσεις που έχει τερματιστεί η καταβολή δημόσιου βοηθήματος.

Πληρωμές δημόσιου βοηθήματος σε Τουρκοκύπριους. Από στοιχεία που λήφθηκαν από τις ΥΚΕ, ο μέσος όρος Τουρκοκυπρίων που λάμβαναν μηνιαίο δημόσιο βοήθημα ανήλθε το 2012 στους 229 (219 το 2011) και το ύψος του δημόσιου βοηθήματος που καταβλήθηκε σ' αυτούς ανήλθε στα €2.257.962 (€2.314.375 το 2011). Επιπρόσθετα, 11 Τουρκοκύπριοι, κατά μέσο μηνιαίο όρο, έλαβαν το 2012 έκτακτο δημόσιο βοήθημα ύψους €210.834.

Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 3(1)(α) του περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου, δημόσιο βοήθημα παρέχεται σε κάθε πολίτη της Δημοκρατίας, νοουμένου ότι έχει τη νόμιμη συνήθη διαμονή του στην Κύπρο, για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, στις ελεγχόμενες από τη Δημοκρατία περιοχές, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε με ποιο τρόπο εξακριβώνεται η διαμονή των πιο πάνω στις ελεγχόμενες από τη Δημοκρατία περιοχές και κατά πόσο γίνονται συντονισμένες ενέργειες με άλλα εμπλεκόμενα Τμήματα/Υπηρεσίες, όπως το Τμήμα Αρχείου και Πληθυσμού και Μετανάστευσης και την Υπηρεσία Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, για να εξασφαλίζονται ή να τηρούνται κατάλληλα στοιχεία, όσον αφορά στη διακίνηση Τουρκοκυπρίων από και προς τις ελεγχόμενες από τη Δημοκρατία περιοχές και παραχώρηση κατοικιών σε Τουρκοκύπριους, αντίστοιχα. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι τα στοιχεία αυτά μπορεί να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο για διασταύρωση ή/και επιβεβαίωση των πληροφοριών που δίνονται από τους πιο πάνω λήπτες προς τις ΥΚΕ για να καταστούν δικαιούχοι δημόσιου βοηθήματος.

Κόστος λειτουργίας Ιδρυμάτων και αναγκαιότητα ή μη συνέχισης της λειτουργίας τους. Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες Εκθέσεις μας, υπάρχει μεγάλη διακύμανση στο μηνιαίο κατά κεφαλή κόστος από Ίδρυμα σε Ίδρυμα με τις ίδιες δραστηριότητες, όπως, παιδικές στέγες, στέγες ηλικιωμένων κ.ά. και το μηνιαίο κόστος λειτουργίας ορισμένων από αυτά είναι αρκετά ψηλό.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε να ενημερωθεί για τυχόν ενέργειες που έγιναν, όσον αφορά στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε στα πλαίσια της ανάπτυξης στενότερης συνεργασίας με τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλους φορείς που δρουν σε τοπικό επίπεδο σε τομείς που έχουν σχέση με τέτοια Ιδρύματα. Ζήτησε επίσης να ενημερωθεί κατά πόσο έχουν διερευνηθεί οι διακυμάνσεις στο μηνιαίο κατά κεφαλήν κόστος από Ίδρυμα σε Ίδρυμα, σύμφωνα με στοιχεία που τηρήθηκαν για το 2012, από τα Λογιστήρια των Επαρχιακών Γραφείων Ευημερίας, καθώς επίσης και τις ενέργειες που γίνονται όσον αφορά στην αξιοποίηση ή/και μετεξέλιξη της Στέγης Νέα Ελεούσα μετά τη σταδιακή μείωση στον αριθμό των ενοίκων της, λόγω της εφαρμογής θεσμού για αποϊδρυματοποίηση και της μετακίνησής τους σε Σπίτια στην Κοινότητα.

Κληροδότημα Νεφέλης Σ. Ταλιώτου. Η Νεφέλη Ταλιώτου από την Πάφο, η οποία απεβίωσε το 1982, κληροδότησε μέρος της περιουσίας της, ύψους €152.939, στην Κρατική Στέγη Ηλικιωμένων και Αναπήρων που βρίσκεται στον Χλώρακα, ποσό το οποίο και κατατέθηκε τον Δεκέμβριο 1986 σε λογαριασμό καταθέσεων των ΥΚΕ. Μέρος του ποσού αυτού επενδύθηκε σε κυβερνητικά χρεόγραφα και το υπόλοιπο

παρέμεινε στον τοκοφόρο λογαριασμό καταθέσεων. Το συνολικό ύψος του κληροδοτήματος στις 31.12.2012 ανερχόταν στις €786.374, σε σύγκριση με €783.388 στις 31.12.2011.

Για αξιοποίηση του κληροδοτήματος προγραμματιζόταν εδώ και αρκετά χρόνια η ανέγερση συγκροτήματος μικρών οικιστικών μονάδων, πάνω σε κρατική γη που παραχωρήθηκε με έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου το 1996, για τη διαμονή ηλικιωμένων ατόμων που μπορούν, σε κάποιο βαθμό, να αυτοεξυπηρετούνται.

Για διάφορους λόγους, η εφαρμογή της πιο πάνω απόφασης δεν προχώρησε και η αξιοποίηση του κληροδοτήματος εξακολουθεί να εκκρεμεί μέχρι σήμερα.

Καθυστερημένα έσοδα-Υπερπληρωμές. Σύμφωνα με τη μηχανογραφημένη Έκθεση Καθυστερημένων Εσόδων των ΥΚΕ, τα καθυστερημένα έσοδα κατά τις 31.12.2012, τα οποία αφορούν κυρίως σε υπερπληρωμές σε λήπτες δημόσιου βοηθήματος, ανέρχονταν σε €21,3 εκ., σε σύγκριση με €12,4 εκ. στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €8,9 εκ. ή ποσοστό 71,8%, γεγονός που πρέπει να προβληματίσει τους αρμοδίους. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τους λόγους που συνέβαλαν στη σημαντική αυτή αύξηση. Πληροφοριακά αναφέρεται ότι κατά τη διαχείριση και επαναξιολόγηση των περιπτώσεων ληπτών δημόσιου βοηθήματος με την ιδιότητα του μονογονιού, στη βάση οδηγιών της Διευθύντριας ΥΚΕ, κατά το 2012 εντοπίστηκαν και καταχωρίστηκαν στο μηχανογραφημένο σύστημα υπερπληρωμές ύψους €3.613.092.

Από σχετικό δειγματοληπτικό έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας, διαπιστώθηκε ότι η δημιουργία υπερπληρωμών οφείλεται σε διάφορους λόγους, μερικοί από τους οποίους αφορούν στην απόκρυψη στοιχείων από τους αιτητές ή/και στη μη έγκαιρη ενημέρωση των ΥΚΕ για αλλαγές στα δεδομένα τους, βάσει των οποίων υπολογίζεται το δημόσιο βοήθημα, στη μη διενέργεια ή και στην αδυναμία από μέρους των ΥΚΕ να διεξάγουν τις αναγκαίες επί τόπου επισκέψεις σε λήπτες δημόσιου βοηθήματος, στην έλλειψη συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών/Τμημάτων και στους λανθασμένους χειρισμούς ή/και παραλείψεις των λειτουργών. Διαπιστώθηκε επίσης ότι η ανάκτηση των υπερπληρωμών είναι ευθύνη των λειτουργών των ΥΚΕ που χειρίζονται την κάθε περίπτωση, οι οποίοι όμως είναι επιφορτισμένοι και με πολλά άλλα καθήκοντα. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η απουσία ενός ικανοποιητικού μηχανισμού που να επιτρέπει την έγκαιρη και συστηματική παρακολούθηση των οφειλόμενων ποσών, δυσχεραίνει την ανάκτησή τους και δεν διασφαλίζει τη λήψη έγκαιρων και αποτελεσματικών μέτρων για την είσπραξή τους, λόγω συνήθως και της παρέλευσης σημαντικού χρόνου μέχρι τον εντοπισμό και διαχείριση των υπερπληρωμών.

Ενόψει των πιο πάνω διαπιστώσεων, αλλά έχοντας υπόψη και τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν στο μηχανογραφημένο πρόγραμμα (μη ορθή χρονολογική παρουσίαση και μη περίληψη κάποιων περιπτώσεων), στη βάση του οποίου τηρούνται τα στοιχεία και εξάγεται η μηχανογραφημένη Έκθεση Καθυστερημένων Εσόδων, εισηγηθήκαμε όπως οι ΥΚΕ προβούν αμέσως στη διερεύνηση όλων των περιπτώσεων, ιδιαίτερα των περιπτώσεων που εκκρεμούν για αρκετά έτη και μετά από υπόδειξή μας, έχουν οριστεί συντονιστές, οι οποίοι θα παρακολουθούν και θα συντονίζουν τις ενέργειες των λειτουργών. Με τον τρόπο αυτό θα εντοπιστούν περιπτώσεις οφειλών για τις οποίες δεν έχουν ληφθεί αποτελεσματικά μέτρα για την είσπραξή τους, περιπτώσεις που οφείλονται σε λάθη και παραλείψεις των λειτουργών, οι οποίες χρήζουν διαγραφής, καθώς και περιπτώσεις για τις οποίες θα πρέπει να ληφθούν επείγοντως τα κατάλληλα νομικά μέτρα για την είσπραξή τους.

Απαντώντας ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας ανέφερε ότι γίνονται προσπάθειες για την εφαρμογή νέων ασφαλιστικών δικλίδων, με στόχο την επίλυση των πιο πάνω αδυναμιών και τον περιορισμό των υπερπληρωμών και ότι μέχρι το τέλος 2013 θα ετοιμαστεί μητρώο υπερπληρωμών, στο οποίο θα καταγράφονται όλες οι υπερπληρωμές, οι λόγοι δημιουργίας και ο τρόπος διαχείρισής τους. Μας ανέφερε επίσης ότι οι ΥΚΕ προχώρησαν σε διασυνδέσεις με διάφορα Κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες και ότι λαμβάνουν μηνιαία σχετικές πληροφορίες, ενώ για σκοπούς ομοιόμορφης εφαρμογής της νομοθεσίας και διαχείριση των υπερπληρωμών πραγματοποιήθηκαν σχετικές συναντήσεις με όλους τους αρμοδίους που ασχολούνται με τις υπερπληρωμές.

Δημιουργία Τοπικών Γραφείων. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφασή του αρ. 66.976, ημερ. 19.3.2008, ενέκρινε πρόταση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για αποκέντρωση των Επαρχιακών Γραφείων των ΥΚΕ, με τη δημιουργία 12 Τοπικών Γραφείων (συμπεριλαμβανομένων 2 Τοπικών Γραφείων με Εξειδικευμένες Υπηρεσίες). Στόχος της Πρότασης αυτής ήταν η καλύτερη γεωγραφική τοποθέτηση των Τοπικών Γραφείων, που να διασφαλίζει ισότητα στην πρόσβαση και ποιοτική εξυπηρέτηση για όλους τους πολίτες. Σύμφωνα με την πρόταση, θα απαιτούντο πρόσθετα Κονδύλια για σκοπούς μετακόμισης και εγκατάστασης στα νέα υποστατικά και για αγορά μικροσυσκευών, για ποσό περίπου €150.000, χωρίς να απαιτηθεί η πρόσληψη πρόσθετου προσωπικού σε οργανικές θέσεις, αλλά μόνο ανακατανομή των υφιστάμενων πόρων.

Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη μας Έκθεση, από τον έλεγχο προέκυψαν τα πιο κάτω:

(α) Σε σχετικό σημείωμα των Υπηρεσιών, ημερ. 7.5.2009, προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αναφέρεται ότι αναμένεται να προκύψουν ανάγκες σε πρόσθετο προσωπικό, κυρίως βοηθητικό, όπως κλητήρες, καθαρίστριες, οδηγοί, αλλά και γραμματειακό προσωπικό, που ζητήθηκε επανειλημμένα από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού.

(β) Δεν γίνεται καμιά αναφορά στο κόστος των ενοικίων για τα νέα κτίρια, ούτε στο επιπρόσθετο κόστος για φωτισμό, θέρμανση, τέλη ύδατος, κοινόχρηστα, εγκατάσταση τηλεφωνικών συστημάτων κ.ά.

Από στοιχεία που λήφθηκαν από τα Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας, κατά τα έτη 2010 και 2011 είχαν διαχρονικά δημιουργηθεί και λειτουργήσει 13 Τοπικά Γραφεία, από τα οποία 10 Γραφεία Κοινωνικών Υπηρεσιών (όπως ονομάστηκαν τα Τοπικά Γραφεία) και τρία Εξειδικευμένα Τοπικά Γραφεία (αντί δύο που προέβλεπε η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου). Η δημιουργία και λειτουργία των πιο πάνω Γραφείων, όπως διαπιστώθηκε, επέφερε και πρόσθετες ανάγκες στέγασης, για κάλυψη των οποίων οι ΥΚΕ προέβλεπαν σε ενοικίαση 7 νέων κτιριακών χώρων, ενώ αναμένεται η μεταστέγαση τριών Τοπικών Γραφείων (δύο στη Λευκωσία και ένα στη Λεμεσό), τα οποία, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, συνέχισαν να συστεγάζονται με το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας Λευκωσίας και το Τοπικό Γραφείο Ευημερίας Ζακακίου, αντίστοιχα. Τίθεται εύλογα το ερώτημα πώς εξυπηρετείται ο στόχος της αποκέντρωσης για εξυπηρέτηση των κατοίκων της περιοχής, αφού μέχρι τη μεταστέγασή τους τα πιο πάνω Γραφεία δεν θα λειτουργούν σε τοπικό επίπεδο.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι το ετήσιο κόστος για τα ενοίκια Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας, με βάση τα υπογραφέντα συμβόλαια που ίσχυαν στις 31.12.2012, ανέρχεται σε €272.714, €288.888 και €198.574, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €160.240, €146.085 και €71.351, με βάση τα συμβόλαια που ίσχυαν, πριν την αποκέντρωση, για τα Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας. Υπάρχει δηλαδή μια αύξηση στα ενοίκια των τριών Επαρχιών συνολικού ύψους €382.500 ή ποσοστό 101,3%. Όπως πληροφορηθήκαμε, για κάποια συμβόλαια ενοικίασης επιτεύχθηκε κατά το 2013 μείωση του ύψους του ενοικίου, στα πλαίσια της επανεξέτασης/επαναδιαπραγμάτευσης των υφιστάμενων συμβολαίων. Σύμφωνα επίσης με στοιχεία που λήφθηκαν από το FIMAS, οι δαπάνες που αφορούσαν σε φωτισμό, θέρμανση, τέλη ύδατος, κοινόχρηστα, τηλεφωνικά τέλη κ.ά. παρουσίασαν διαχρονικά σημαντική αύξηση κατά το 2010, 2011 και 2012, σε σχέση με τις δαπάνες του 2009.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τις επιφυλάξεις της κατά πόσο ο στόχος της αποκέντρωσης επιτεύχθηκε με τον πιο αποτελεσματικό, οικονομικό και αποδοτικό τρόπο και εξέφρασε την άποψη ότι για τη λήψη ή/και την υλοποίηση της πιο πάνω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, θα έπρεπε να προηγηθεί μια ολοκληρωμένη και εμπεριστατωμένη μελέτη τόσο για το αναμενόμενο κόστος σε ενοίκια, λειτουργικά έξοδα και ανθρώπινο δυναμικό των Τοπικών Γραφείων που θα δημιουργούντο, όσο και για τον τρόπο και τη διαδικασία που θα ακολουθείτο για αποκέντρωση των Επαρχιακών Γραφείων.

2.14.9 ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μέρος Α

Εφαρμογή προγραμμάτων. Κατά το 2012 πραγματοποιήθηκαν 55 προγράμματα, συνολικής διάρκειας 3.844 ωρών, εκ των οποίων τα 4 προγράμματα άρχισαν το 2012, αλλά ολοκληρώθηκαν αρχές του 2013 για

267 ώρες. Κατά το 2012 ολοκληρώθηκε επίσης η εφαρμογή 6 προγραμμάτων που άρχισαν το προηγούμενο έτος, συνολικής διάρκειας 784 ωρών.

Στα πλαίσια του Έκτακτου Σχεδίου Επιμόρφωσης Ανέργων, κατά το 2012 πραγματοποιήθηκαν 35 πρόσθετα προγράμματα, συνολικής διάρκειας 3.080 ωρών, τα οποία έγιναν κυρίως από εξωτερικούς εκπαιδευτές/εισηγητές. Συνεχίστηκε επίσης η υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης εργοδηγών και επιστατών από εξωτερικούς επίσης εκπαιδευτές/εισηγητές. Κατά το 2012 πραγματοποιήθηκαν 5 τέτοια προγράμματα, συνολικής διάρκειας 315 ωρών, εκ των οποίων το 1 ολοκληρώθηκε το 2013. Ολοκληρώθηκε επίσης η εφαρμογή 5 προγραμμάτων που άρχισαν το προηγούμενο έτος.

Μητρώα προγραμμάτων και εισπράξεις. Για την παρακολούθηση των διαφόρων προγραμμάτων που εφαρμόζονται από το ΚΕΠΑ, καθώς επίσης και της εισπράξης των σχετικών δικαιωμάτων/διδάκτρων, τηρούνται χειρόγραφα μητρώα.

Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες εκθέσεις μας, από δειγματοληπτικό έλεγχο που έγινε στα μητρώα αυτά, παρατηρήθηκαν τα πιο κάτω:

- (α) Τα μητρώα δεν ήταν πλήρως ενημερωμένα με όλα τα στοιχεία και πληροφορίες.
- (β) Δεν εκδίδονταν πάντοτε τιμολόγια, αλλά μόνο στις περιπτώσεις όπου καθυστερούσε η εξόφληση των δικαιωμάτων (τα οποία έπρεπε να καταβάλλονται προκαταβολικά) ή όταν το ζητούσε ο εκπαιδευόμενος/εταιρεία ή όταν προέκυπτε πρόσθετη χρέωση.
- (γ) Δεν φαίνονταν ανά πάσα στιγμή οι καθυστερήσεις και τα οφειλόμενα ποσά.
- (δ) Δεν γινόταν συμφιλίωση των συνολικών εισπράξεων που παρουσιάζονταν στα μητρώα, με το ποσό που καταχωρίστηκε στον λογαριασμό εσόδων (FIMAS).

Λόγω του μεγάλου αριθμού προγραμμάτων που εφαρμόζονται/υλοποιούνται από το ΚΕΠΑ, η Υπηρεσία μας, λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, εξέφρασε την άποψη ότι απαιτείται η υιοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών που να ενδυναμώνουν και διευκολύνουν τον έλεγχο και την παρακολούθησή τους, περιορίζοντας ταυτόχρονα τη δημιουργία λαθών και εισηγηθήκαμε όπως εκδίδονται τιμολόγια σε όλους τους εκπαιδευόμενους/εταιρείες/Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού για όλα ανεξαιρέτως τα προγράμματα και όπως, μεταξύ άλλων, τα μητρώα προγραμμάτων επιθεωρούνται περιοδικά από δεύτερο λειτουργό και γίνεται συμφιλίωση των ποσών που καταχωρίζονται στον λογαριασμό εσόδων (FIMAS), με το σύνολο των εισπράξεων που καταχωρίζονται στα μητρώα προγραμμάτων.

Παρόλο ότι λήφθηκαν διορθωτικά μέτρα (π.χ. έκδοση τιμολογίων σε όλες τις περιπτώσεις), εντούτοις αρκετές από τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν, οι οποίες αφορούσαν κυρίως στις καθυστερημένες οφειλές και στη συμφιλίωση των εισπράξεων, συνεχίζουν να υφίστανται. Όπως πληροφορηθήκαμε, το ΚΕΠΑ μελετά το ενδεχόμενο μηχανογράφησης των μητρώων προγραμμάτων, σε συνεργασία με το Γενικό Λογιστήριο και το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι με τη μηχανογράφηση των μητρώων προγραμμάτων και των εισπράξεων θα υπάρχει η δυνατότητα συμφιλίωσης και θα εξαλειφθούν οι οποιεσδήποτε αδυναμίες υπάρχουν.

Νέα Σύγχρονη Μαθητεία. Το έργο «Νέα Σύγχρονη Μαθητεία», το οποίο θα διαδεχθεί το υφιστάμενο σύστημα μαθητείας, προωθείται ως εναλλακτικός τρόπος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης των νέων ηλικίας 14-25 που εγκαταλείπουν το επίσημο σύστημα εκπαίδευσης, με παράλληλη ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς εργασίας σε τεχνικό/επαγγελματικό προσωπικό. Κύριοι στόχοι του είναι η προσφορά εναλλακτικών τρόπων μάθησης, ώστε οι μαθητές να καθίστανται ικανοί για περαιτέρω μάθηση ή/και απασχολήσιμοι, με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, την προσφορά εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης σε νέους που συμπληρώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και επιθυμούν να αποκτήσουν ή να αναβαθμίσουν τις επαγγελματικές τους δεξιότητες, τη διασφάλιση της κινητικότητας στους νέους μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος και της απασχόλησης, χωρίς αδιέξοδα και αποκλεισμούς και τη βελτίωση προσφοράς εργασίας νέων ανθρώπων με επαρκή και πιστοποιημένα επαγγελματικά προσόντα.

Το έργο, κατά την ένταξή του, είχε συνολικό Προϋπολογισμό €19,3 εκ., με περίοδο εφαρμογής 2.8.2010-30.9.2015. Παρατηρήσαμε εξαιρετικά χαμηλή υλοποίηση του έργου και κατά συνέπεια χαμηλή απορρόφηση. Συγκεκριμένα, στον Κρατικό Προϋπολογισμό για το 2010 δεν έγινε καμιά πρόνοια και ως εκ τούτου καμιά δαπάνη, ενώ στους Προϋπολογισμούς για το 2011 και 2012, έγινε πρόνοια ύψους €1,1 εκ. και €810.000, αντίστοιχα, και διενεργήθηκαν δαπάνες ύψους μόλις €102.033 και €151.035, αντίστοιχα. Σε επιστολή του ΚΕΠΑ προς την Υπηρεσία μας, ημερ. 8.4.2013, αναφέρεται ότι η πρώτη νομική δέσμευση, που αφορούσε στην παροχή υπηρεσιών συμβούλων για την εκπόνηση οικονομοτεχνικής μελέτης και του αναλυτικού σχεδιασμού, παραδόθηκε μόλις το α' εξάμηνο 2012. Οι πρώτες εγγραφές έγιναν το σχολικό έτος 2012-2013. Όπως πληροφορηθήκαμε, προωθείται αναθεώρηση των νομικών δεσμεύσεων και του Προϋπολογισμού του Έργου, που, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν, υπολογίζεται να μειωθεί σε €6,2 εκ. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης δεν είχε ετοιμαστεί και προωθηθεί για έγκριση αναθεωρημένο Τεχνικό Δελτίο Έργου.

2.14.10 ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέρος Α

Επιθεωρήσεις μηχανημάτων σύμφωνα με τον περί Εργοστασίων Νόμο. Συνεχίζουν να μη διεξάγονται στον απαιτούμενο βαθμό επιθεωρήσεις μηχανημάτων, σύμφωνα με τη συχνότητα που καθορίζεται στα άρθρα 33-35 και 40-42 του πιο πάνω Νόμου (π.χ. αεροθαλάμων, γερανών, ανυψωτικών μηχανισμών, υδραυλικών ανυψωτήρων, κινητών αναβατορίων, ηλεκτρικών ανελκυστήρων κ.λπ.).

Συγκεκριμένα, κατά το 2012 έγιναν 1.380 επιθεωρήσεις μηχανημάτων (1.294 το 2011), σε σύγκριση με 13.904 (13.627 το 2011) που έπρεπε να γίνουν.

Όπως μας ανέφερε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η αδυναμία του Τμήματος να διεξάγει τον οριζόμενο από τον Νόμο αριθμό επιθεωρήσεων μηχανημάτων ισχύει για όλα τα μηχανήματα, εκτός των ανελκυστήρων, για τους οποίους ψηφίστηκαν και τέθηκαν ήδη σε εφαρμογή Κανονισμοί που ρυθμίζουν τη λειτουργία, συντήρηση και έλεγχο τους. Μας ανέφερε επίσης ότι το Τμήμα συμπλήρωσε τις απαιτούμενες από τους Κανονισμούς διαδικασίες, ότι ο Αρχιεπιθεωρητής ενέκρινε, στις 22.8.2013, πρόσωπα ως Εξουσιοδοτημένους Ελεγκτές Ανελκυστήρων και Συντηρητές Ανελκυστήρων και ότι έχουν δημιουργηθεί τα σχετικά μητρώα, τα οποία είναι δημοσιοποιημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

Επιθεωρήσεις υποστατικών/χώρων εργασίας. Κατά τη διάρκεια του 2012 διεξήχθησαν 7.133 επιθεωρήσεις σε υποστατικά/χώρους εργασίας (7.198 το 2011), τα οποία υπόκεινται στις διατάξεις του περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμου, του περί Εργοστασίων Νόμου, καθώς και άλλων Εργατικών Νόμων και Κανονισμών, για τους οποίους αρμοδιότητα έχει το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας. Σύμφωνα με στοιχεία που παρατίθενται στην Ετήσια Έκθεση του Τμήματος για το 2012, τα καταχωρισμένα υποστατικά μέχρι 31.12.2012 ανέρχονταν σε 28.221 (2.749 νέα υποστατικά καταχωρίστηκαν το 2012), ενώ σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής υποστατικών της Στατιστικής Υπηρεσίας του 2008, τα επιθεωρητέα υποστατικά/χώροι ανέρχονταν σε 110.000, δηλαδή είναι καταχωρισμένο στο Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας μόνο το 26% αυτών. Παρατηρήσαμε ότι το ποσοστό των επιθεωρήσεων, σε σύγκριση με τον αριθμό των καταχωρισμένων υποστατικών/χώρων και το ποσοστό των καταχωρισμένων υποστατικών, σε σύγκριση με τον αριθμό των επιθεωρητέων υποστατικών/χώρων, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη η συνεχής μείωση των υποστατικών/χώρων, λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών, είναι χαμηλό.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι οι διαθέσιμοι πόροι σε ανθρώπινο δυναμικό του Τμήματος, που επιθεωρεί υποστατικά για θέματα ασφάλειας και υγείας, έχουν μειωθεί σε σχέση με το 2011. Μας πληροφόρησε επίσης ότι στο μηχανογραφημένο σύστημα καταχωρίζονται μόνο τα υποστατικά που έχουν επιβεβαιωμένα στοιχεία και ότι ο αριθμός των καταχωρισμένων υποστατικών/χώρων εργασίας μεταβάλλεται ανάλογα, αφού διαγράφονται τα υποστατικά που διακόπτουν τις δραστηριότητές τους ή απολύουν τους εργοδοτούμενούς τους (π.χ. εργοτάξια ή και άλλες επιχειρήσεις).

Έλεγχοι κλάδου ακτινοπροστασίας–Επιβολή τελών. Για κάποιες από τις υπηρεσίες που παρέχει το Τμήμα (π.χ. χορήγηση άδειας για την εκτέλεση δραστηριότητας στην οποία εμπλέκονται ραδιενεργές ουσίες) δεν έχουν καθοριστεί τέλη από τον αρμόδιο Υπουργό, παρά τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας, ενώ για κάποιες άλλες υπηρεσίες (π.χ. έκδοση πιστοποιητικού για τη διαπίστωση ύπαρξης ραδιενέργειας) δεν προβλέπεται η επιβολή και η είσπραξη οποιουδήποτε τέλους.

Όπως πληροφορηθήκαμε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, το Τμήμα έχει υποβάλει σχετική πρόταση για τον καθορισμό τελών για υπηρεσίες που προσφέρει, περιλαμβανομένων και των πιο πάνω, η οποία στάλθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στο Υπουργείο Οικονομικών για απόψεις.

2.14.11 ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Μέρος Α

Αιτήσεις για παραχώρηση υλικής ή άλλης βοήθειας σε ανάπηρους και δεινοπαθούντες. Σύμφωνα με τους περί Λαχείου Πρόνοιας (Τροποποιητικούς) Κανονισμούς του 2010, την ευθύνη για την εξέταση των αιτήσεων για παραχώρηση υλικής ή άλλης βοήθειας σε ανάπηρους και δεινοπαθούντες έχει το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες (ΚΕΑΑ), το οποίο, αφού λάβει τις απόψεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής, που ορίστηκε με βάση τον περί Λαχείου Πρόνοιας Νόμο, υποβάλλει σχετική έκθεση προς τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για έγκριση.

Από δειγματοληπτικό έλεγχο φακέλων του Ταμείου Λαχείου Πρόνοιας, παρατηρήθηκε ότι δεν διεξάγεται οποιαδήποτε έρευνα από το ΤΚΕΑΑ, για να διαπιστωθεί κατά πόσο η οικονομική βοήθεια που παραχωρείται από το Ταμείο, συμπεριλαμβανομένης και της βοήθειας που παραχωρείται για εξόφληση χρεών σε τραπεζικούς οργανισμούς, αξιοποιείται για τους σκοπούς για τους οποίους δόθηκε, ούτε και διερευνάται ο σκοπός σύναψης των δανείων και δημιουργίας των εν λόγω χρεών. Σύμφωνα με τον Κανονισμό 6(3) των περί Λαχείου Πρόνοιας Κανονισμών, ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δύναται να απαιτεί από τους αιτητές όπως, μετά τη λήψη της βοήθειας, παρουσιάσουν αποδεικτικά στοιχεία αναφορικά με τον τρόπο διάθεσής της και σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι τα παραχωρηθέντα ποσά δεν χρησιμοποιήθηκαν για τον σκοπό για τον οποίο παραχωρήθηκαν, δύναται να αξιώσει την επιστροφή τους.

Επίσης, ενώ σύμφωνα με τον Κανονισμό 6(2)(β)(i), κατά την εξέταση των αιτήσεων θα λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, και το ύψος των εισοδημάτων του αιτητή ή της συζύγου και των τέκνων του, διαπιστώθηκε ότι συνεχίζει να μην ζητείται από τον αιτητή η υποβολή αποδεικτικών στοιχείων για τα εισοδήματα της οικογένειας, τα οποία να διερευνώνται και επιβεβαιώνονται.

Όπως πληροφορηθήκαμε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, έχει ήδη ληφθεί απόφαση όπως οι ανάγκες που καλύπτονταν από το Ταμείο Λαχείου Πρόνοιας να καλύπτονται από σχετικό Κονδύλι της Διοίκησης του Υπουργείου και η λειτουργία του Ταμείου να τερματιστεί.

Επίδομα βαριάς μορφής κινητικής αναπηρίας. Η αποστολή πιστοποιητικών αναπηρίας, στα οποία δηλώνεται κατά πόσο η κατάσταση της αναπηρίας του λήπτη του πιο πάνω επιδόματος εξακολουθεί να είναι η ίδια, όπως ήταν κατά την ημέρα υποβολής της αίτησής του ή κατά πόσο παρουσιάζει βελτίωση ή επιδείνωση, τερματίστηκε από το 2008, λόγω αντιδράσεων από τις διάφορες οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως εξευρεθούν τρόποι επανελέγχου της κατάστασης της υγείας τους, κατά διαστήματα, όπου κρίνεται αναγκαίο, λαμβανομένης υπόψη της σημαντικότητας του ποσού που διατίθεται κάθε χρόνο για το εν λόγω επίδομα (€7 εκ. το 2012 και €6,5 εκ. το 2011).

Όπως πληροφορηθήκαμε από το ΤΚΕΑΑ, με την εφαρμογή του νέου Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας και της Λειτουργικότητας, όλοι οι λήπτες των επιδομάτων και γενικότερα τα άτομα με αναπηρίες, αναμενόταν να κληθούν για νέα αξιολόγηση, με τη λειτουργία του πρώτου Κέντρου Αξιολόγησης μέσα στο 2013.

Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για τυχόν εξελίξεις.

Κέντρο Επαγγελματικής Αποκαταστάσεως Αναπήρων (ΚΕΑΑ). Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες Εκθέσεις μας, από έρευνα σχετικά με την επαγγελματική αποκατάσταση αναπήρων, παρατηρήθηκε ότι ο βαθμός αποκατάστασης στην αγορά εργασίας των εκπαιδευομένων στο ΚΕΑΑ μειώθηκε δραστικά. Συγκεκριμένα, από το 1969 μέχρι το 1984 αποκαταστάθηκαν 430 άτομα, ενώ από το 1985 μέχρι σήμερα μόνο 37.

Παρατηρήθηκαν επίσης περιπτώσεις κατά τις οποίες άτομα που εκπαιδεύτηκαν στο ΚΕΑΑ συνεχίζουν να απασχολούνται στο ΚΕΑΑ για πολλά χρόνια, είτε διαμένοντας στο οικοτροφείο, είτε πηγαίνοντας καθημερινά από και προς το σπίτι τους, επωφελούμενα όλων των δικαιωμάτων των εκπαιδευομένων. Η Υπηρεσία μας επανειλημμένα εξέφρασε τη γνώμη ότι ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί σήμερα το ΚΕΑΑ δεν φαίνεται να εξυπηρετεί πλέον τους σκοπούς για τους οποίους ιδρύθηκε.

Παρόλο ότι για την αναβάθμιση και το μέλλον του ΚΕΑΑ, διενεργήθηκε το 2006 από συγκεκριμένη εταιρεία σχετική μελέτη και έγιναν εισηγήσεις και το 2007 υποβλήθηκαν και από το Τμήμα Εργασίας, ως αρμόδιο τότε Τμήμα, προτάσεις πολιτικής, εντούτοις η υλοποίηση ορισμένων εκ των εισηγήσεων και προτάσεων έγινε με πολύ μεγάλη καθυστέρηση, στα πλαίσια της σύστασης και λειτουργίας του Οργανισμού Επαγγελματικής Κατάρτισης και Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρίες, όπως αναφέρεται πιο κάτω.

Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 66.763, ημερ. 6.2.2008, το ΚΕΑΑ βρίσκεται κάτω από την εποπτεία του ΤΚΕΑΑ. Επιπρόσθετα, με την απόφασή του αρ. 68.425, ημερ. 18.2.2009, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό του τομέα επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρίες, με βάση ένα νέο θεσμικό πλαίσιο στη σφαίρα αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και εξουσιοδότησε την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων να διαβουλευτεί, με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, την πρακτική μετάβαση από το υφιστάμενο στο νέο θεσμικό πλαίσιο και να προωθήσει την ετοιμασία νομοσχεδίου για τη σύσταση και λειτουργία, ως νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, του Οργανισμού Επαγγελματικής Κατάρτισης και Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρίες, στον οποίο θα ενταχθούν το Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου και το ΚΕΑΑ.

Όπως μας πληροφόρησε η Διευθύντρια ΤΚΕΑΑ, παράλληλα με τις ενέργειες για την ίδρυση και λειτουργία του Οργανισμού, το Τμήμα της, σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς, προχώρησε στην αποϊδρυματοποίηση των ατόμων που φιλοξενούνταν στο οικοτροφείο του ΚΕΑΑ και τον Ιανουάριο 2013 τερματίστηκε η λειτουργία του οικοτροφείου. Οι 6 από τους 8 μόνιμους οικότροφους του ΚΕΑΑ μεταφέρθηκαν και διαμένουν σε ενοικιαζόμενα υποστατικά (2 επέστρεψαν και διαμένουν στο σπίτι τους), στη βάση ενός υποστηρικτικού προγράμματος ανεξάρτητης διαβίωσης και ενσωμάτωσής τους στην Κοινότητα και κάποιοι από αυτούς αποκαταστάθηκαν και επαγγελματικά. Λειτουργοί του ΚΕΑΑ εξακολουθούν να στηρίζουν τη διαβίωσή τους στους χώρους διαμονής τους.

Ενόψει των πιο πάνω αλλαγών, η Υπηρεσία μας ζήτησε να πληροφορηθεί τα καθήκοντα που ανατέθηκαν στο προσωπικό, μηνιαίο και ωρομίσθιο, που υπηρετούσε στο ΚΕΑΑ και κατά πόσο αυτό απασχολείται πλήρως.

Στις 14.2.2013, ύστερα από διαβουλεύσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ Κυβέρνησης και Ιδρύματος Χρίστου Στέλιου Ιωάννου, η οποία προβλέπει, σε πρώτη φάση αλλαγές στη Διοίκηση του Ιδρύματος και σε δεύτερη φάση την ένταξη του Ιδρύματος στον Οργανισμό, που θα ονομάζεται «Οργανισμός Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων Χρίστου Στέλιου Ιωάννου». Τα χρονοδιαγράμματα που τίθενται στην εν λόγω συμφωνία είναι όπως, εντός έξι μηνών από την υπογραφή της, ολοκληρωθεί τόσο η τροποποίηση του υφιστάμενου Καταστατικού, ώστε να τροποποιηθεί η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου και να αναλάβει, στη βάση της νέας σύνθεσης, την προεδρία του το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όσο και το νομοσχέδιο για την ίδρυση και λειτουργία του Οργανισμού, που θα περιλαμβάνει και τα όσα προβλέπονται στη συμφωνία και χρονικό περιθώριο δύο χρόνων για την κατάθεση και ψήφιση του νομοσχεδίου από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Σχέδιο παροχής χορηγίας στις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες. Σκοπός του εν λόγω Σχεδίου είναι η κάλυψη των βασικών λειτουργικών εξόδων των πιο πάνω οργανώσεων, καθώς και των εξόδων αριθμού

προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρίες. Από τον έλεγχο παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Έγκριση κριτηρίων. Δεν υπάρχει οποιαδήποτε ένδειξη για το ποιος καθόρισε, ενέκρινε και από πότε, τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την κατανομή της χορηγίας στις οργανώσεις.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι, παρά την έλλειψη σαφών και αναλυτικών κριτηρίων, εφαρμόζονται οι προϋποθέσεις που τίθενται στην απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αρ. 41.502, ημερ. 31.8.1994), με την οποία εγκρίθηκε το Σχέδιο.

(β) Αποθεματικά Οργανώσεων. Δίνονται χορηγίες και σε οργανώσεις με πολύ μεγάλα αποθεματικά, ενώ οι περισσότερες οργανώσεις που λαμβάνουν χορηγία από το Τμήμα, λαμβάνουν χορηγία και από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στα πλαίσια του Σχεδίου Κρατικών Χορηγιών. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι για την καταβολή χορηγιών στις εν λόγω οργανώσεις θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη τα αποθεματικά τους και η γενική οικονομική τους κατάσταση. Εισηγηθήκαμε επίσης όπως, για σκοπούς καλύτερης παρακολούθησης και ελέγχου των οργανώσεων που επιχορηγούνται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αλλά και μείωσης του διοικητικού κόστους, μελετηθεί το ενδεχόμενο επιχορήγησης των εν λόγω οργανώσεων από ένα μόνο Τμήμα/Υπηρεσία.

(γ) Αδαπάνητες χορηγίες. Το μέρος της χορηγίας που δίνεται για κάλυψη των δαπανών συγκεκριμένου έτους, το οποίο δεν δαπανάται για τον σκοπό για τον οποίο δόθηκε, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στον καθορισμό του ύψους της χορηγίας του επόμενου έτους, αφού σκοπός της χορηγίας είναι η κάλυψη των πραγματικών δαπανών και όχι η δημιουργία αποθεματικού.

Παροχή ειδικής χορηγίας σε τυφλούς. Η αρμοδιότητα για την παροχή της εν λόγω χορηγίας, που παραχωρείται εφ' όρου ζωής, η οποία ανήκε στην Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων του Υπουργείου Οικονομικών, μεταφέρθηκε από 31.3.2011 στο ΤΚΕΑΑ.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του περί Παροχής Ειδικής Χορηγίας σε Τυφλούς Νόμου του 2011 (Ν.11(Ι)/2011), οι υφιστάμενοι λήπτες που κατέστησαν δικαιούχοι πριν την 1.1.2008, δυνάμει του περί Παροχής Ειδικών Χορηγιών Νόμου του 1996 έως 2009, παραπέμπονται για εξέταση σε ειδική πολυθεματική Επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από δύο οφθαλμίατρους. Όπως διαπιστώθηκε, η διάταξη αυτή δεν τυγχάνει εφαρμογής, αφού, όπως πληροφορηθήκαμε, δεν γίνεται επανεξέταση των ληπτών αυτών μετά την αρχική έγκριση των αιτήσεών τους και την παραχώρηση σ' αυτούς της ειδικής χορηγίας. Σημειώνεται ότι το ποσό που καταβλήθηκε το 2012 για την εν λόγω χορηγία ανήλθε στα €11,3 εκ.

Απαντώντας ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μας ανέφερε ότι η επαναξιολόγηση των υφιστάμενων ληπτών της χορηγίας τυφλών δεν γίνεται, λόγω της σοβαρής υποστελέχωσης του Τμήματος, σε συνδυασμό με τις αδυναμίες των υφιστάμενων μηχανισμών των ιατροσυμβουλίων και ότι με την επικείμενη έναρξη της λειτουργίας του Κέντρου Αξιολόγησης Αναπηρίας Λευκωσίας θα προγραμματιστεί η σταδιακή επαναξιολόγηση όλων των υφιστάμενων ληπτών.

2.14.12 ΕΙΔΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΔΟΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΕΩΣ ΣΕ ΑΝΑΠΗΡΟΥΣ

Μέρος Α

Γενικά. Διαχειριστής του Ταμείου είναι η Ειδική Επιτροπή (Πρόεδρος και δύο μέλη) που διορίζεται σύμφωνα με τον περί Παροχής Επιδόματος Διακινήσεως εις Αναπήρους Νόμο του 1980. Με βάση τον τροποποιητικό Νόμο αρ. 12(Ι)/2011, από τις 31.3.2011 η αρμοδιότητα για τον διορισμό της Ειδικής Επιτροπής μεταφέρθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Πρόεδρος της εν λόγω Επιτροπής διορίστηκε η Διευθύντρια του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες (ΤΚΕΑΑ).

Σημειώνεται ότι, παρόλο που ο πιο πάνω τροποποιητικός Νόμος τέθηκε σε ισχύ από τις 31.3.2011, η νέα Ειδική Επιτροπή διορίστηκε στις 16.1.2012, για περίοδο τριών ετών, δηλαδή μέχρι τις 15.1.2015. Όπως πληροφορηθήκαμε, η καθυστέρηση στον διορισμό της Ειδικής Επιτροπής οφείλεται στα προβλήματα υποστελέχωσης του ΤΚΕΑΑ.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, οι οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου για τα έτη 2011 και 2012 δεν είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας και ως εκ τούτου δεν διεξήχθη ο νενομισμένος έλεγχος. Οι εισπράξεις του Ταμείου προέρχονται αποκλειστικά από κρατική χορηγία.

2.14.13 ΕΙΔΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ.

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του περί του Ειδικού Ταμείου του Κέντρου Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρία Νόμου 103(Ι)/2000, όπως έχει τροποποιηθεί μέχρι σήμερα, οι οικονομικές καταστάσεις του πιο πάνω Ταμείου καταρτίζονται το αργότερο μέχρι τις 31 Μαΐου του αμέσως επόμενου οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται και ελέγχονται από τον Γενικό Ελεγκτή.

Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, οι οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου για τα έτη 2009, 2010, 2011 και 2012 δεν είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας και ως εκ τούτου δεν διεξήχθη ο νενομισμένος έλεγχος.

2.15 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος της διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών για το 2012 πλην κάποιας επικαιροποίησης των στοιχείων και του θέματος της ανάπλασης της οδού Πιαλέ Πασιά, λόγω σοβαρής υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που προέκυψε από την παγοποίηση των υπό πλήρωση οργανικών θέσεων, την παγοποίηση πρόσληψης έκτακτου προσωπικού και τον μεγάλο αριθμό κανονικών και πρόωρων αφυπηρετήσεων. Τα θέματα που ακολουθούν περιλαμβάνονται και στην Ετήσια Έκθεσή μας για το έτος 2011 και εξακολουθεί να εκκρεμούν.

Χορηγίες. Κατά τη διάρκεια του 2012 παραχωρήθηκαν σε διάφορους φορείς χορηγίες συνολικού ύψους €158.976.749 σε σύγκριση με €179.857.471 για το έτος 2011. Από το σύνολο αυτό ποσό €91.234.472 παραχωρήθηκε σε Δήμους, €21.765.820 σε Κοινότητες, ποσό ύψους €33.824.547 παραχωρήθηκε στο Ρ.Ι.Κ., €10.025.273 στον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών και ποσό €2.126.637 σε άλλους οργανισμούς.

Παρατηρήθηκε ότι παρόλο που η παραχώρηση των χορηγιών εγκρίθηκε στο παρελθόν με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου (και έκτοτε ακολουθούνται οι αποφάσεις αυτές), σε ορισμένες περιπτώσεις παραχωρούνται αυξήσεις των χορηγιών χωρίς επαναφορά κάθε ξεχωριστής περίπτωσης στο Υπουργικό Συμβούλιο, ενώ σε άλλες περιπτώσεις προηγείται απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Όπως μας αναφέρθηκε από την τέως Υπουργό Εσωτερικών οι οποιεσδήποτε αυξήσεις στις χορηγίες που παραχωρούνται είναι αποτέλεσμα πολιτικών αποφάσεων και πάντοτε εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο στα πλαίσια των ετήσιων Κρατικών Προϋπολογισμών.

Ευρωπαϊκά Ταμεία.

(α) Διαχείριση Έργων που συγχρηματοδοτούνται από Ευρωπαϊκά Ταμεία και Εθνικούς πόρους. Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών, το συνολικό κόστος των πέντε έργων που πρόκειται να συγχρηματοδοτηθούν από Ευρωπαϊκά Ταμεία κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007 - 2013 υπολογίστηκε εκ νέου σε €172,4 εκ. πλέον Φ.Π.Α. σε σύγκριση με €202 εκ. πλέον ΦΠΑ που ήταν ο προϋπολογισμός για τα ίδια έργα το 2011. Στον Προϋπολογισμό του 2012 συμπεριλήφθηκαν πιστώσεις που αφορούν στα έργα αυτά ύψους €20,7 εκ., από τις οποίες δαπανήθηκε ποσό ύψους €0,72 εκ. ή ποσοστό 3,48% του Προϋπολογισμού. Μέχρι το τέλος του έτους 2012 δαπανήθηκαν συνολικά μόνο €1,55 εκ. ή ποσοστό 0,90% του συνολικού κόστους που υπολογίστηκε. Όπως πληροφορηθήκαμε από το Υπουργείο Εσωτερικών, σύμφωνα με το αναθεωρημένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των έργων, η έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών για τις Μονάδες Ο.Ε.Δ.Α (Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αποβλήτων) των επαρχιών Λεμεσού και Λευκωσίας που ήταν προγραμματισμένες να αρχίσουν αρχές του

2013 και υπολογίζετο ότι θα βρίσκονταν σε πλήρη λειτουργία μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2015, αναμένεται να αρχίσουν το 2014 και να ολοκληρωθούν το 2016. Ωστόσο, μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου δεν είχε ακόμα προκηρυχθεί ο διαγωνισμός για τη Μονάδα της Λεμεσού – που θα προηγείτο της Λευκωσίας όπως αποφάσισε το Υπουργείο Εσωτερικών – ως εκ τούτου, η ανάθεση της σύμβασης δεν αναμένεται να γίνει εντός του πρώτου εξαμήνου του 2014. Λόγω της καθυστέρησης στη λήψη αποφάσεων, ως προς την προώθηση υλοποίησης των 2 πιο πάνω Μονάδων, σύμφωνα με τις μελέτες που εκπονήθηκαν, υπάρχει αυξημένος κίνδυνος απώλειας πολύτιμων κοινοτικών πόρων. Επίσης, οι κατασκευαστικές εργασίες για την αναβάθμιση του Χ.Υ.Τ.Α. (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων) της επαρχίας Πάφου σε μονάδα Ο.Ε.Δ.Α. αναμένεται να αρχίσουν το 2015 και να ολοκληρωθούν το 2017. Σε ότι αφορά στα Χ.Α.Δ.Α (Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων) επαρχίας Πάφου οι εργασίες αποκατάστασης που αναμένετο να ολοκληρωθούν τέλος του δεύτερου εξαμήνου του 2013 και των επαρχιών Λάρνακας και Αμμοχώστου αρχές του δεύτερου εξαμήνου του 2014, αναμένονται να ολοκληρωθούν τέλος του 2014 και τέλος του 2015, αντίστοιχα. Τέλος η κατασκευή των Πράσινων Σημείων που αναμένετο να ολοκληρωθεί αρχές του δεύτερου εξαμήνου του 2013, αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2015.

(β) Έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και Υλοποιούνται από Μη Κυβερνητικές Υπηρεσίες. Στον Προϋπολογισμό του 2012 περιλήφθηκε αρχική πρόνοια ύψους €18 εκ., η οποία αυξήθηκε με συμπληρωματικό προϋπολογισμό σε €21,5 εκ. και έγιναν δαπάνες συνολικού ύψους €21,5 εκ., οι οποίες αφορούν σε τέσσερα έργα του Δήμου Λεμεσού, τέσσερα έργα του Δήμου Λευκωσίας και ένα έργο του Δήμου Λάρνακας. Ο συνολικός εγκεκριμένος προϋπολογισμός των πιο πάνω έργων, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και υλοποιούνται από Μη Κυβερνητικές Υπηρεσίες, κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, ανέρχεται σε €100,5 εκ.

Μέχρι το τέλος του έτους 2012, για τα πιο πάνω έργα, δαπανήθηκε συνολικά ποσό ύψους €58,2 εκ. ή ποσοστό 57,9% του συνολικού εγκεκριμένου Προϋπολογισμού των έργων.

Υποδείξαμε ότι λόγω του μεγέθους των έργων και των χρονικών περιθωρίων που τέθηκαν, ο προγραμματισμός και η διενέργεια των δαπανών για τα επόμενα έτη θα πρέπει να παρακολουθείται στενά, ώστε τα έργα να υλοποιηθούν έγκαιρα, και η Δημοκρατία να αξιοποιήσει στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους ευρωπαϊκούς πόρους που δικαιούται.

Καθυστερημένα Έσοδα. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Υπουργείο Εσωτερικών, το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €1.186.268, σε σύγκριση με €1.217.414 στις 31.12.2011. Τα καθυστερημένα έσοδα αφορούν σε αποχετευτικά τέλη, τα οποία επιβάλλονται από τα Συμβούλια Αποχετεύσεων επί της ακίνητης ιδιοκτησίας που ανήκει στη Δημοκρατία και οφείλονται στην Κυβέρνηση από τους μισθωτές των κρατικών τεμαχίων καθώς και σε τόκους επί των αποχετευτικών τελών, που επιβάλλονται από το Υπουργείο Εσωτερικών. Ποσό €1.039.798 αφορά σε τόκους επί αποχετευτικών τελών, οι οποίοι οφείλονται από την Αρχή Λιμένων Κύπρου εναντίον της οποίας έχουν ληφθεί νομικά μέτρα για την είσπραξή του χωρίς θετικά αποτελέσματα. Με επιστολή, ημερ. 19.12.2012, προς το Υπουργείο Οικονομικών, ζητήθηκε όπως δοθεί έγκριση για διαγραφή σύμφωνα με τις Δημοσιονομικές Λογιστικές Οδηγίες.

Όπως μας πληροφόρησε ο Υπουργός Εσωτερικών, το Υπουργείο Οικονομικών με επιστολή του ημερ. 8.10.2013, συμφωνεί με τη διαγραφή των καθυστερημένων εσόδων (τόκων) από την Αρχή Λιμένων Κύπρου. Ως εκ τούτου, το Υπουργείο Εσωτερικών θα υποβάλει σχετική με το θέμα Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο.

Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων. Το Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων καθιδρύθηκε με βάση τους περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Παρεκκλίσεις) Κανονισμούς του 1999, με κύρια αρμοδιότητα την υποβολή εισηγήσεων προς το Υπουργικό Συμβούλιο, αναφορικά με την άσκηση, από το τελευταίο, της εξουσίας που του παρέχει το άρθρο 26(2) του περί Πολεοδομίας και Χωρομετρίας Νόμου, για χορήγηση πολεοδομικής άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών των Σχεδίων Ανάπτυξης.

Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Συμβούλιο στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν συνολικά 230 αιτήσεις, από τις οποίες 7 αφορούσαν στα έτη 2000-2006. Όπως διαπιστώθηκε, η καθυστέρηση στην εξέταση των αιτήσεων οφείλεται κυρίως στη μη υποβολή των εκθέσεων/απόψεων από τις εμπλεκόμενες Πολεοδομικές ή άλλες Αρχές ή Υπηρεσίες και σε ελλιπή στοιχεία ή μελέτες που αναμένονται από τους αιτητές.

Ο περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμος του 1972 και ο περί Αγαθοεργών Ιδρυμάτων Νόμος, Κεφ.41.

(α) Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών, στις 31.12.2012 υπήρχαν εγγεγραμμένα 3.842 Σωματεία, 336 Ιδρύματα και 55 Αγαθοεργά Ιδρύματα. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμου του 1972, ο Έφορος τηρεί Μητρώο Σωματείων, το οποίο όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, δεν ενημερώνεται με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται με βάση τους περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Κανονισμούς του 1973.

Όπως έχουμε ενημερωθεί, η σχετική μηχανογράφηση που θα βοηθήσει στην τήρηση των πιο πάνω στοιχείων δεν θα ολοκληρωθεί μέχρι την ψήφιση νέας νομοθεσίας η οποία ενοποιεί, τροποποιεί και καταργεί υφιστάμενη νομοθεσία (Σωματείων, Ιδρυμάτων και Λεσχών). Το σχετικό προσχέδιο νομοσχεδίου βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο. Στο μεταξύ, τα δεδομένα διαφοροποιούνται, ενόψει του ότι προωθούνται και από το Υπουργείο Οικονομικών νομοσχέδια για την εγγραφή και τον έλεγχο Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και Ιδιωτικών Οργανισμών Κοινής Ωφελείας.

(β) Σύμφωνα με επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας προς το Υπουργείο Εσωτερικών, για να μπορεί ο Έφορος Σωματείων και Ιδρυμάτων να διεξάγει επαρκή έρευνα πριν δώσει την έγκρισή του για εγγραφή ενός Σωματείου ή Ιδρύματος, θα πρέπει να ζητά την προσκόμιση πιστοποιητικού ποινικού μητρώου από τα ίδια τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Σωματείου ή Ιδρύματος, τα οποία μπορούν να το εξασφαλίζουν από το Αρχηγείο Αστυνομίας. Για τον σκοπό αυτό, η Νομική Υπηρεσία υπέδειξε ότι απαιτείται σχετική τροποποίηση του Νόμου.

Όπως έχουμε πληροφορηθεί το Υπουργείο Εσωτερικών διαβίβασε στις 5.10.2011 προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας το αίτημά του για συμπερίληψη της πιο πάνω πρόνοιας στη νέα Νομοθεσία.

Όπως μας πληροφόρησε ο Υπουργός Εσωτερικών, με την αποπεράτωση του νομοτεχνικού ελέγχου θα διαφανεί κατά πόσο θα κριθεί τελικά σκόπιμη, από τον Γενικό Εισαγγελέα, η ζητηθείσα περίληψη πρόνοιας για προσκόμιση Πιστοποιητικού Ποινικού Μητρώου, από τα μέλη της διοίκησης των υπό σύσταση σωματείων, ιδρυμάτων ή λεσχών.

Συμμετοχή Δήμων και Κοινοτικών Συμβουλίων σε ιδιωτικούς οργανισμούς. Το Υπουργείο Εσωτερικών ετοίμασε τέσσερα νομοσχέδια (Ο περί Κοινοτήτων (Τροποποιητικός II) Νόμος του 2010, Ο περί Δήμων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2010, Ο περί Τοπικών Αρχών και Συμπλεγμάτων Νόμος του 2011 και Ο περί Επαρχιακών Συμβουλίων Νόμος του 2011) σύμφωνα με τα οποία, μεταξύ άλλων, προβλέπεται η παροχή δυνατότητας στους Δήμους και στα Κοινοτικά Συμβούλια, ύστερα από έγκριση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών (στην περίπτωση των Κοινοτικών Συμβουλίων του Υπουργού Εσωτερικών μόνο), να ιδρύουν ή να συμμετέχουν σε εταιρείες, συνεταιρισμούς, σωματεία ή ιδρύματα, για σκοπούς αξιοποίησης Κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την εκτέλεση έργων κοινής ωφέλειας και για άλλες δραστηριότητες που θα έχουν ως στόχο την ανάπτυξη των Δήμων και των Κοινοτήτων. Το Υπουργείο Εσωτερικών, ζήτησε τις απόψεις της Υπηρεσίας μας για το θέμα, η οποία σε απαντητική επιστολή της, ημερ. 5.5.2010, εξέφρασε τις επιφυλάξεις της, ως προς την παροχή γενικής δυνατότητας που θα επιτρέπει την ίδρυση τέτοιων εταιρειών που θα μπορούν να ασχολούνται με θέματα που αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτικών Συμβουλίων, ως φορείς άσκησης δημόσιας εξουσίας, χωρίς να διέπονται από τις γενικά αποδεκτές αρχές του διοικητικού δικαίου, καθώς και από τις διάφορες νομοθεσίες του δημοσίου σε τομείς όπως οι προσλήψεις και η ανέλιξη προσωπικού. Εισηγηθήκαμε ωστόσο όπως τουλάχιστον οι δραστηριότητες των πιο πάνω ιδιωτικών οργανισμών/εταιρειών περιοριστούν μόνο στην εφαρμογή προγραμμάτων για αξιοποίηση Κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον το κύριο επιχείρημα που προβάλλετο στο παρελθόν για την εν λόγω τροποποίηση ήταν η αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων. Το

Υπουργείο Εσωτερικών διαφώνησε με την εισήγησή μας να μην επιτρέπεται, πέραν της αξιοποίησης Ευρωπαϊκών Κονδυλίων, η ανάθεση άλλων δραστηριοτήτων στις προτεινόμενες εταιρείες προβάλλοντας το επιχείρημα μεταξύ άλλων ότι, η εισήγησή μας αντίκειται σε σχετικό Ευρωπαϊκό Κανονισμό [Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 1082/2006 για τον ΕΟΕΣ (Ευρωπαϊκό Όμιλο Εδαφικής Συνεργασίας)].

Κατά τη συζήτηση του θέματος στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών αναφέραμε τις απόψεις μας και ύστερα από παράκληση της Επιτροπής, διατυπώσαμε και γραπτώς τις θέσεις μας σε δύο επιστολές ημερ. 29.7.2011 και 31.5.2012 όπου εκφράστηκε, μεταξύ άλλων, αφενός η διαφωνία μας με την προωθούμενη διάταξη που αφορά στο πιο πάνω θέμα και αφετέρου απορρίψαμε το επιχείρημα περί αντίθεσης με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό, αφού ουδόλως μπορεί να θεωρηθεί ότι εξυπηρετεί τους σκοπούς του συγκεκριμένου Κανονισμού, ο οποίος ρητά ορίζει ότι ο ΕΟΕΣ: (α) αποτελείται από μέλη εγκατεστημένα στο έδαφος τουλάχιστον δύο κρατών μελών, (β) περιορίζεται σε διακρατική συνεργασία και (γ) τα καθήκοντα που αναθέτουν στον ΕΟΕΣ τα μέλη του δεν αφορούν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Αντίθετα, οι εταιρείες όπως προβλέπονται στα νομοσχέδια είναι εταιρείες που μπορεί να αποτελούνται εξ ολοκλήρου από μέλη εγκατεστημένα στην Κύπρο. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως καθορισθεί ρητά στη νομοθεσία ότι αυτές οι εταιρείες (α) θα αποτελούνται από μέλη εγκατεστημένα στο έδαφος τουλάχιστον δύο κρατών μελών (β) οι αρμοδιότητές τους δεν θα αφορούν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και (γ) θα συστήνονται για τους συγκεκριμένους σκοπούς της εδαφικής συνεργασίας, ως οι προϋποθέσεις που τίθενται στον Κανονισμό για τους ΕΟΕΣ.

Τον Μάρτιο 2013 το Υπουργείο Οικονομικών ζήτησε τις απόψεις της Υπηρεσίας μας σχετικά με δύο άλλα νομοσχέδια που τιτλοφορούνταν «Νόμος που τροποποιεί τον περί Δήμων Νόμο» και «Νόμος που τροποποιεί τον περί Κοινοτήτων Νόμο» που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, στη συμμετοχή Δήμων και Κοινοτικών Συμβουλίων σε ιδιωτικούς οργανισμούς, η οποία σε απαντητική επιστολή της ημερομηνίας 30.5.2013 εξέφρασε και πάλιν τις ίδιες επιφυλάξεις που αναφέρονται πιο πάνω.

Στεγαστικά Δάνεια.

Στον εγκριμένο Προϋπολογισμό για το 2012, η δεσμευμένη πρόνοια για τα στεγαστικά δάνεια ανέρχεται σε €17.000.000 (€18.500.000 για το 2011), ενώ η συνολική πραγματοποιηθείσα δαπάνη για το έτος ανήλθε σε €14.531.354 (€18.389.364 για το 2011).

(α) Παρακολούθηση Στεγαστικών Δανείων. Διαπιστώθηκε ότι στο Υπουργείο δεν διατηρείται αρχείο με τους εγκριμένους αιτητές από την ημερομηνία έναρξης εφαρμογής των Στεγαστικών Σχεδίων ούτε τηρούνται στοιχεία ως προς τις αιτήσεις που έχουν υποβληθεί στις Επαρχιακές Διοικήσεις ώστε να παρακολουθείται η εξέλιξη των αιτήσεων (έγκριση, απόρριψη, πορεία πληρωμών). Επίσης δεν διενεργούνται οι απαραίτητοι έλεγχοι και παρακολουθήσεις για σκοπούς αποφυγής εγκρίσεων ατόμων που έχουν εγκριθεί σε άλλες Επαρχίες.

(β) Βελτίωση της εφαρμογής του Ενιαίου Στεγαστικού Σχεδίου. Με θέμα την εξεύρεση λύσεων για βελτίωση της εφαρμογής του Ενιαίου Στεγαστικού Σχεδίου, έχουν πραγματοποιηθεί στις 22.6.2011 και 30.8.2011, συνεδρίες όλων των εμπλεκόμενων φορέων και έχουν αποφασιστεί τα ακόλουθα:

- Να μην αλλάξει η πολιτική που ακολουθείται, δηλαδή οι αποπληρωμές των δανείων από τα στεγαστικά δάνεια να κατατίθενται στο Πάγιο Ταμείο σε πίστη Άρθρων Εσόδων του Γενικού Λογιστηρίου. Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι το Υπουργείο οφείλει ωστόσο να παρακολουθεί την εξέλιξη της αποπληρωμής των δανείων, αφού το Στεγαστικό Σχέδιο και το σχετικό κονδύλι, βρίσκονται υπό τη δική του εποπτεία. Επειδή η συμφιλίωση της δαπάνης με το ανάλογο έσοδο αποτελεί στοιχείο που βοηθά στην αξιολόγηση του Σχεδίου εισηγηθήκαμε όπως σε συνεργασία με το Γενικό Λογιστήριο θα μπορούσε να γίνεται τουλάχιστον ετήσια συμφιλίωση της δαπάνης με το έσοδο για αξιολόγηση των Στεγαστικών Σχεδίων και πιο συγκεκριμένα των Στεγαστικών Δανείων. Σημειώνεται ωστόσο ότι ως θέμα αρχής θα ήταν ορθότερο οι πληρωμές και οι εισπράξεις αυτές, εφόσον σχετίζονται, να τυγχάνουν χειρισμού από το ίδιο Υπουργείο/Τμήμα/Υπηρεσία.

- Όπως εξεταστεί από το Υπουργείο Οικονομικών το ενδεχόμενο οι αποπληρωμές των δανείων να επανεκδίδονται σε νέους δικαιούχους του Ενιαίου Στεγαστικού Σχεδίου μέσω της λειτουργίας Αναπληρούμενου Ταμείου ώστε να υπάρξει μείωση της πρόνοιας που αφορά Δάνεια στον Προϋπολογισμό της Διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών.
- Όπως για το 2012, δημιουργηθεί σχετικό σύστημα για συνεχή παρακολούθηση και κατανομή των πιστώσεων ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν για κάθε Επαρχιακή Διοίκηση για να γίνεται καλύτερος καταμερισμός των πιστώσεων (δάνεια, χορηγίες) μεταξύ των Επαρχιακών Διοικήσεων. Για σκοπούς επαλήθευσης των στοιχείων και δημιουργίας αρχείου το οποίο θα τηρείται στο Υπουργείο Εσωτερικών, να ζητηθεί από τις Επαρχιακές Διοικήσεις να αποστέλλουν στο Υπουργείο κατάσταση με τους εγκριμένους αιτητές από την ημερομηνία έναρξης των Στεγαστικών Σχεδίων. Όπως αναφέρθηκε και στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011, δεν ζητήθηκαν τα σχετικά στοιχεία από τις Επαρχιακές Διοικήσεις.

Οι πιο πάνω αποφάσεις για βελτίωση της εφαρμογής του Ενιαίου Στεγαστικού Σχεδίου δεν έχουν υλοποιηθεί και μετά τις τροποποιήσεις που έγιναν στα Στεγαστικά Σχέδια από το Υπουργικό Συμβούλιο, στις 14.2.2012 και στις 29.4.2013 προβλέπεται ότι η παρακολούθηση και η σωστή διαχείριση του προϋπολογισμού των σχεδίων θα γίνει ακόμη που δύσκολη.

Ο περί Κέντρων Αναψυχής (Άδειες Εκπομπής Ήχου) Νόμος του 2007. Στις 27.7.2007 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ο περί Κέντρων Αναψυχής (Άδειες Εκπομπής Ήχου) Νόμος (Ν.12(Ι)/2007). Σύμφωνα με το Άρθρο 10 του Νόμου, η ημερομηνία έναρξης ισχύος του θα καθοριζόταν σε μεταγενέστερο στάδιο από το Υπουργικό Συμβούλιο, κάτι που δεν έγινε μέχρι την ετοιμασία της Έκθεσης αυτής. Η παραπομπή της έναρξης ισχύος του Νόμου σε κατοπινό στάδιο κρίθηκε αναγκαία λόγω του ότι η εφαρμογή του προνοεί την ίδρυση επιτροπών, εφαρμογή νέων διαδικασιών και αξιοποίηση εξοπλισμών που δεν υπάρχουν.

Το Υπουργείο Εσωτερικών σε επιστολή του με ημερ. 8.9.2011 προς την Επίτροπο Διοικήσεως, αναγνωρίζει ότι η ακολουθούμενη σήμερα διαδικασία αδειοδότησης για τη χρήση μεγαφώνων από τον οικείο Έπαρχο στηριζόμενη στο άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα, έχει αποδειχθεί αναποτελεσματική. Αυτό φαίνεται να είναι απόρροια της υπερβολικής ανοχής της διοίκησης απέναντι στους παραβάτες, τόσο από μέρους των Επαρχιακών Διοικήσεων/αρμοδίων αρχών αδειοδότησης, όσο και από μέρους της Αστυνομίας.

Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για το στάδιο στο οποίο βρισκόταν η διαδικασία της προώθησης εφαρμογής του συγκεκριμένου Νόμου, αφού η ισχύουσα νομοθεσία, σύμφωνα με την Επίτροπο Διοικήσεως, κατέληξε να μην προστατεύει ικανοποιητικά το δικαίωμα των πολιτών για διαβίωση σε περιβάλλον απαλλαγμένο από παράγοντες που υποβιβάζουν το επιθυμητό στις σύγχρονες συνθήκες επίπεδό της.

Η τέως Υπουργός Εσωτερικών μάς ενημέρωσε ότι, η διαδικασία τροποποίησης και εφαρμογής του περί Κέντρων Αναψυχής (Άδειες Εκπομπής Ήχου) Νόμου, κατέληξε σε αδιέξοδο, και δεδομένου του γεγονότος ότι το Υπουργείο Εσωτερικών δεν κατέχει τεχνογνωσία σε θέματα μηχανικής ήχου/ θορύβου, εισηγήθηκε όπως το όλο ζήτημα αντιμετωπιστεί με απλουστευμένη τροποποίηση του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα.

Σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 30.7.2013 μεταξύ των εμπλεκόμενων για το πιο πάνω θέμα, ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, εξέφρασε την άποψη ότι ενδεχόμενη τροποποίηση του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα δε θα επιλύσει το πρόβλημα και πρότείνει όπως καθοριστούν τα ανώτατα όρια θορύβου ανά περιοχή με μεθοδολογία που θα οριστεί. Στη συγκεκριμένη συνάντηση αποφασίστηκε όπως το Τμήμα Περιβάλλοντος μελετήσει και προτείνει λύσεις αναφορικά με τις τεχνικές πτυχές του θέματος (όπως είναι οι τρόποι μέτρησης και ελέγχου του ήχου) και ανατέθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών η ευθύνη του πολεοδομικού σχεδιασμού που αφορά στη χωροθέτηση κέντρων αναψυχής, καθώς και η διαβούλευση με τις Τοπικές Αρχές για καθορισμό των περιπτώσεων στις οποίες ενδείκνυται διαφορετική αντιμετώπιση σε σχέση με το ανώτατο επίπεδο θορύβου. Ο έλεγχος ανατέθηκε στην Αστυνομία και τις Τοπικές Αρχές. Αποφασίστηκε επίσης όπως στη βάση των αποφάσεων αυτών να καθοριστεί χρονοδιάγραμμα συνέχισης και ολοκλήρωσης της προσπάθειας τροποποίησης του περί Κέντρων Αναψυχής (Άδειες Εκπομπής Ήχου)

Νόμου του 2007.

Όπως μας πληροφόρησε ο Υπουργός Εσωτερικών, σε σύσκεψη στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 12.9.2013 με τους Υπουργούς Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, και Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, καθώς επίσης και των εμπλεκόμενων Τμημάτων/Υπηρεσιών, πέραν των πιο πάνω, αποφασίστηκε όπως το Υπουργείο Εσωτερικών αναλάβει τις διαβουλεύσεις με τα άμεσα εμπλεκόμενα Τμήματα, Περιβάλλοντος, Πολεοδομίας και Οικήσεως, Επιθεώρησης Εργασίας, και τους εκπροσώπους των Τοπικών Αρχών, ώστε να καταγραφούν τελικές και συγκεκριμένες προτάσεις σε ότι αφορά τον καθορισμό των περιοχών και των μέγιστων επιπέδων επιτρεπόμενου ήχου (ντεσιμπέλ) ανά περιοχές, ανάλογα με τη ζώνη και τη χρήση της κάθε περιοχής, ενδεχόμενα και των περιπτώσεων όπου δικαιολογούνται εξαιρέσεις, καθώς και των συγκεκριμένων τεχνικών μεθόδων μέτρησης/ εξοπλισμού που θα υιοθετηθούν, ώστε να ενταχθούν στη νομοθεσία.

Κατ' αποκοπή υπερωριακή αμοιβή στους Διοικητικούς Λειτουργούς. Δεδομένης της σημαντικής δαπάνης που απαιτείται για την καταβολή μηνιαίας κατ' αποκοπή υπερωριακής αμοιβής στους Διοικητικούς Λειτουργούς, οι οποίοι υπηρετούν στις Επαρχιακές Διοικήσεις, η Υπηρεσία μας σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις της εισηγήθηκε όπως το όλο θέμα επανεξεταστεί από τα Υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομικών ώστε, σε συνεργασία με τις Επαρχιακές Διοικήσεις, να προσδιοριστούν οι πραγματικές ανάγκες και να επανακαθοριστούν οι όροι και οι προϋποθέσεις για την καταβολή της πιο πάνω αμοιβής. Για τον σκοπό αυτό, το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού ανέλαβε τη διεξαγωγή σχετικής μελέτης τόσο για το διοικητικό όσο και για το τεχνικό προσωπικό.

Σε σύσκεψη που έγινε στις 22.3.2012 στο Υπουργείο Εσωτερικών δόθηκαν οδηγίες σε όσους Έπαρχους δεν είχαν αποστείλει τα στοιχεία αναφορικά με την υπερωριακή εργασία του Διοικητικού προσωπικού για το 2011, όπως τα αποστείλουν το συντομότερο δυνατό, για να σταλούν μαζί με τα επιχειρήματα των Επαρχών στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού για μελέτη και λήψη απόφασης ενώπιον της ΜΕΠ. Τα εν λόγω στοιχεία συλλέχθηκαν από το Υπουργείο και στάλθηκαν στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού στις 8.10.2012.

Αναθεώρηση του Νόμου περί Ρύθμισης της Κατασκευής, Καθιδρύσεως και Λειτουργίας Πρατηρίων Πετρελαιοειδών. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, με στόχο τη ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν στον σχεδιασμό, κατασκευή και επιθεώρηση των εγκαταστάσεων των πετρελαιοειδών, το Υπουργείο Εσωτερικών ανέλαβε να ετοιμάσει προσχέδιο νομοσχεδίου με εισηγήσεις ως προς τον τρόπο που μπορεί να τροποποιηθούν οι περί Ρύθμισης της Κατασκευής, Καθιδρύσεως και Λειτουργίας Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμοι, με σκοπό την απόδοση αρμοδιότητας στο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ώστε να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική λειτουργία και εποπτεία των πρατηρίων πετρελαιοειδών από εξειδικευμένους αναφορικά με το θέμα λειτουργούς.

Λόγω της λειτουργίας πολλών πρατηρίων πετρελαιοειδών, χωρίς την έκδοση σχετικής άδειας λειτουργίας, είχαμε επισημάνει τον κίνδυνο και υποδείξαμε ότι η αναθεώρηση και εφαρμογή της πιο πάνω νομοθεσίας πρέπει να επισπευσθεί.

Όπως πληροφορηθήκαμε σχετικά, το Υπουργείο Εσωτερικών προγραμματίζε εντός του μηνός Σεπτεμβρίου 2013 την ετοιμασία και υποβολή στη Νομική Υπηρεσία προσχεδίου Νομοσχεδίου, με το οποίο θα καταργούνται οι πρόνοιες των εν ισχύ περί Ρυθμίσεως Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμων του 1968 έως 1999, με την ταυτόχρονη εφαρμογή του περί Λειτουργίας Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμου του 2011 που επεξεργάστηκε η Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, με το οποίο εκσυγχρονίζεται η νομοθεσία που αφορά τη ρύθμιση της κατασκευής, καθίδρυσης και λειτουργίας πρατηρίων πετρελαιοειδών.

Ο Υπουργός Εσωτερικών μάς πληροφόρησε ότι έχει ολοκληρωθεί η επεξεργασία του προσχεδίου Νομοσχεδίου, το οποίο θα προωθηθεί στην Νομική Υπηρεσία.

Ανάπλαση/Βελτίωση της οδού Πιαλέ Πασιά στη Λάρνακα - Καταβολή «κατά χάρη» βοήθειας σε επιχειρηματίες κέντρων αναψυχής. Για την διεκπεραίωση του έργου της ανάπλασης/βελτίωσης της οδού Πιαλέ Πασιά στη Λάρνακα επηρεάζονταν τέσσερα υποστατικά που λειτουργούσαν ως εστιατόρια στα αναγκαία για το έργο τεμάχια γης. Έγιναν επανειλημμένως συνεδρίες/συσκέψεις και διαπραγματεύσεις των εμπλεκόμενων κυβερνητικών και άλλων φορέων με τους επιχειρηματίες των κέντρων αναψυχής που επηρεάζονταν, ώστε να εξευρεθεί τρόπος να παραδοθεί η ελεύθερη κατοχή των επηρεαζόμενων τεμαχίων γης. Τελικά με πρόταση του Υπουργείου Εσωτερικών εγκρίθηκε στις 13.8.2012 από το Υπουργικό Συμβούλιο, η καταβολή «κατά χάρη» οικονομικής βοήθειας συνολικού ύψους €690.000 πλέον Φ.Π.Α. στους χρήστες των τεσσάρων υποστατικών, ως αποτέλεσμα της απώλειας εισοδήματος για την περίοδο μέχρι την επαναδραστηριοποίησή τους σε νέους χώρους, της οικονομικής ζημιάς που θα υποστούν καθώς και τη δαπάνη που θα απαιτηθεί για τη μεταστέγαση των επιχειρήσεων και την αντικατάσταση του εξοπλισμού που δεν είναι δυνατό να μεταφερθεί σε νέα υποστατικά. Η καταβολή της «κατά χάρη» βοήθειας έγινε με το ίδιο ποσοστό συνεισφοράς μεταξύ Κράτους (από κονδύλι του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως) και Τοπικής Αρχής (Δήμος Λάρνακας) ως αυτό που ισχύει και για την κατασκευή του υπό αναφορά πολεοδομικού έργου, δηλαδή 4/5 του συνολικού κόστους από το Κράτος και 1/5 από τον Δήμο Λάρνακας. Σημειώνεται επίσης ότι επιπρόσθετα από την καταβολή «κατά χάρη» οικονομικής βοήθειας, το Υπουργικό Συμβούλιο, με την ίδια Απόφαση ενέκρινε την παραχώρηση T/K οικοπέδων στην περιοχή Μακένζυ στους χρήστες των τριών επηρεαζόμενων υποστατικών.

Οι επιταγές που αφορούσαν στα 3 επηρεαζόμενα υποστατικά συνολικού ύψους €440.000, παραδόθηκαν στους ιδιοκτήτες/διαχειριστές στις 27.8.2012, από τον Δήμαρχο Λάρνακας, ενώ η επιταγή που αφορούσε στην τέταρτη εταιρεία ύψους €250.000 επιστράφηκε στο Λογιστήριο του Υπουργείου Εσωτερικών, λόγω ύπαρξης σχετικών Διαταγμάτων Δικαστηρίου. Η επιταγή, αφού έληξε, στάλθηκε στις 3.1.2013 στη Γενική Λογίστρια κατόπιν οδηγιών της και τελικά χρησιμοποιήθηκε για συμψηφισμό οφειλών της εταιρείας προς τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις, την Υπηρεσία Φ.Π.Α. και το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων.

Αξιίζει να αναφερθεί ότι τα υποστατικά ήταν παράνομα, ενώ οι άδειες χρήσης και τα ενοικιαστήρια συμβόλαια είχαν ακυρωθεί νόμιμα. Επίσης, στις 31.8.2012 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας σχετικό "Διάταγμα Επίταξης Δικαιωμάτων κατοχής και χρήσης υποστατικών", σύμφωνα με το οποίο η Δημοκρατία επιτάσσει την αναγκαία για το έργο ιδιοκτησία από τις 10.9.2012 για ένα χρόνο. Η απομάκρυνση και κατεδάφιση των τεσσάρων πιο πάνω υποστατικών έγινε στις 19.10.2012 από τον Εργολάβο του έργου.

Δεδομένων των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας ζήτησε να ενημερωθεί για τα εξής:

- (i) Εάν πριν την υποβολή της πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για τη λήψη απόφασης για παραχώρηση «κατά χάρη» βοήθειας έγινε παράθεση όλων των γεγονότων προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για καθοδήγηση και λήψη γνωμάτευσης, κατά πόσο δικαιολογείτο μια τέτοια απόφαση και κατά πόσο αυτή έχει νομική βάση και η υλοποίησή της συνάδει με τις πρόνοιες του Συντάγματος. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας ημερ. 27.11.1996, καθιερώθηκε η διαδικασία, βάσει της οποίας κάθε περίπτωση αιτήματος για «κατά χάρη» παραχώρηση ωφελήματος υποβάλλεται στη Νομική Υπηρεσία για γνωμάτευση κατά πόσον δικαιολογείται υπό τις περιστάσεις.
- (ii) Κατά πόσον οι επηρεαζόμενοι δικαιούνται σε νόμιμες αποζημιώσεις λαμβανομένου υπόψη ότι τα υποστατικά ήταν παράνομα, οι άδειες χρήσης και τα ενοικιαστήρια έγγραφα είχαν ακυρωθεί νόμιμα και το Υπουργικό Συμβούλιο είχε ήδη εγκρίνει την κατεδάφιση των υποστατικών από τον Δήμο Λάρνακας και τη δημοσίευση σχετικού Διατάγματος Επίταξης.
- (iii) Ως προς τους λόγους για τους οποίους περιλαμβάνεται η πληρωμή Φ.Π.Α. επί του ποσού της «κατά χάρη» οικονομικής βοήθειας στη σχετική πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, αφού τελικά δεν καταβλήθηκε.

Μητρώα περιουσιακών στοιχείων. Δεν τηρούνται μητρώα περιουσιακών στοιχείων και δεν έχει υποβληθεί στον Γενικό Λογιστή με αντίγραφο στην Υπηρεσία μας, το πιστοποιητικό φυσικής καταμέτρησης των περιουσιακών στοιχείων που προβλέπεται στον σχετικό Κανονισμό Αποθηκών. Υποδείξαμε ότι η συνεχιζόμενη καθυστέρηση που παρατηρείται στη δημιουργία και ενημέρωση των μητρώων περιουσιακών στοιχείων εγκυμονεί κινδύνους ως προς τη διαφύλαξη της περιουσίας του Κράτους.

2.15.1 ΕΠΑΡΧΙΑΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

Μέρος Α

Καθυστερημένα έσοδα. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στις Επαρχιακές Διοικήσεις, τα καθυστερημένα έσοδα, τα οποία αφορούν κυρίως σε δόσεις ενοικιαγοράς οικοπέδων, ενοίκια καταστημάτων σε συννοικισμούς αυτοστέγασης, έξοδα κατεδαφίσεων και δεδουλευμένους τόκους τοκοχρεωλυτικών δόσεων, ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €2.706.549, σε σύγκριση με €2.064.821 στις 31.12.2011.

Λογαριασμοί Καταθέσεων. Το σύνολο των λογαριασμών καταθέσεων στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €18.679.952, σε σύγκριση με €20.292.287 το 2010. Σε πολλές περιπτώσεις τα υπόλοιπα αφορούν κρατήσεις εργολάβων, καταθέσεις Κοινοτικών Συμβουλίων για αναπτυξιακά έργα ή αδαπάνητα υπόλοιπα καταθέσεων που εκκρεμούν για πολλά χρόνια. Υποδείξαμε ότι οι καταθέσεις δεν πρέπει να παραμένουν πέραν από την περίοδο για την οποία απαιτούνται και οποιαδήποτε ποσά παραμένουν αζήτητα για περίοδο πέραν των πέντε χρόνων πρέπει να μεταφέρονται στα έσοδα του Κράτους.

Μέρος Β

Άδειες Οικοδομών/διαίρεσης γης.

(α) Καθυστερημένες αιτήσεις. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσε στις Επαρχιακές Διοικήσεις η εξέταση μεγάλου αριθμού αιτήσεων για έκδοση αδειών οικοδομής και διαίρεσης γης. Προς απάμβλυνση των προβλημάτων και των καθυστερήσεων που παρατηρούνται κατά την εξέταση των πιο πάνω αιτήσεων εισηγηθήκαμε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, τη μηχανογράφηση των διαδικασιών παραλαβής, εξέτασης, παρακολούθησης και έκδοσης των αδειών, με την εφαρμογή ολοκληρωμένου μηχανογραφικού προγράμματος.

Παρόλο που ορισμένες Επαρχιακές Διοικήσεις μάς είχαν αναφέρει ότι άρχισαν προσπάθειες μηχανογράφησης των αιτήσεων, δεν φαίνεται να έχουν ολοκληρωθεί και εφαρμοστεί μηχανογραφικά προγράμματα με αποτέλεσμα το πρόβλημα να εξακολουθεί να υφίσταται.

(β) Αιτήσεις αδειών οικοδομής που έχουν εξεταστεί χωρίς την καταβολή των σχετικών τελών. Σημαντικός αριθμός αιτητών για έκδοση άδειας οικοδομής δεν καταβάλλουν τα σχετικά τέλη για να τις εξασφαλίσουν, παρόλο που οι αιτήσεις τους έχουν εξεταστεί και διεκπεραιωθεί. Εισηγηθήκαμε όπως γίνονται επιτόπιοι έλεγχοι για εξακρίβωση κατά πόσο οι αιτητές αυτοί έχουν προχωρήσει παράνομα στην ανέγερση των οικοδομών ώστε να λαμβάνονται εναντίον τους τα κατάλληλα μέτρα, όπως προνοείται στη σχετική νομοθεσία.

Επειδή για την εξέταση των αιτήσεων απαιτείται αρκετός χρόνος και το διοικητικό κόστος που το Δημόσιο επωμίζεται είναι σημαντικό, εισηγηθήκαμε επίσης όπως, επιπρόσθετα από τα τέλη έκδοσης άδειας οικοδομής, εξεταστεί το ενδεχόμενο θεσμοθέτησης ενός σταθερού ποσού ως τέλους εξέτασης αιτήσεων για άδειες οικοδομής/διαίρεσης γης, που θα εισπράττεται κατά την υποβολή των αιτήσεων.

Όπως πληροφορηθήκαμε υποβλήθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων σχετικός τροποποιητικός Κανονισμός, αλλά η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών ζήτησε από το Υπουργείο Εσωτερικών να προβεί σε περαιτέρω επεξεργασία του ύψους των τελών και να τα καταθέσει εκ νέου στη Βουλή.

Άδειες πώλησης οиноπνευματωδών ποτών. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, αριθμός υποστατικών, στα οποία πωλούνται οиноπνευματώδη ποτά, δεν ανανεώνουν την άδεια πώλησης σύμφωνα με το άρθρο 3 του περί Πώλησης Οиноπνευματωδών Ποτών Νόμου.

Άδειες λειτουργίας πρατηρίων πετρελαιοειδών και άδειες αποθήκευσης πετρελαιοειδών. Μεγάλος αριθμός πρατηρίων πετρελαιοειδών και υποστατικών αποθήκευσης πετρελαιοειδών λειτουργούν χωρίς να έχουν εξασφαλίσει την άδεια που προνοείται στη σχετική νομοθεσία. Σε σχετική γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα αναφέρεται ότι η μη εξασφάλιση της απαιτούμενης άδειας αποτελεί ποινικό αδίκημα, σύμφωνα με το άρθρο 11 του περί Ρυθμίσεως Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμου.

Σχετική αναφορά ως προς τις ενέργειες που γίνονται για επίλυση των προβλημάτων στην έκδοση των αδειών λειτουργίας πρατηρίων πετρελαιοειδών και των αδειών αποθήκευσης πετρελαιοειδών, γίνεται στις παραγράφους της Έκθεσής μας για το Υπουργείο Εσωτερικών.

Μηχανές παιγνιδιού και ψυχαγωγίας. Στις επαρχίες λειτουργούν διάφορα κέντρα ψυχαγωγίας, οι ιδιοκτήτες των οποίων δεν έχουν εξασφαλίσει άδεια λειτουργίας, και πιθανό να μην έχουν προβεί στην εγγραφή όλων των μηχανών παιγνιδιού και ψυχαγωγίας, βάσει του Νόμου 32(I)/96.

Για σκοπούς αποκέντρωσης, μείωσης των διοικητικών εξόδων αλλά και για πιο αποτελεσματικό έλεγχο και παρακολούθηση της έκδοσης των αδειών και της είσπραξης των τελών εγγραφής εισηγηθήκαμε σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, όπως σε συνεννόηση με το Υπουργείο Εσωτερικών μελετηθεί το ενδεχόμενο ανάθεσης της διαδικασίας που αφορά στις μηχανές παιγνιδιού και ψυχαγωγίας στις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αναθεώρηση και εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας περί διενέργειας εράνων. Στα πλαίσια αναθεώρησης και εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας που διέπει τη διενέργεια εράνων, η Υπηρεσία μας υπέβαλε εισηγήσεις και υπέδειξε μέτρα που χρειάζεται να ληφθούν για περιορισμό των ανεξέλεγκτων εράνων και ελέγχου του τρόπου διάθεσης του προϊόντος από τους εράνους. Το Υπουργικό Συμβούλιο με Απόφασή του ημερ. 11.9.2013 ενέκρινε Νομοσχέδιο που τιτλοφορείται «Ο περί διενέργειας εράνων Νόμος του 2013» το οποίο κατατέθηκε για ψήφιση στη Βουλή των Αντιπροσώπων από το Υπουργείο Εσωτερικών στις 12.9.2013.

Προσφορές

Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας.

Αριθμός σύμβασης 101/2010 (αριθμός προσφοράς 13/2010) – Ανέγερση Πολυδύναμου Συνεδριακού Κέντρου Πάνω Λευκάρων. Μετά από επιτόπιο δειγματοληπτικό έλεγχο που έγινε από την Υπηρεσία μας στο πιο πάνω έργο στις 20.3.2013, διαπιστώθηκε ότι ενώ η συμβατική ημερομηνία συμπλήρωσης των εργασιών είχε καθοριστεί η 18.10.2012, το έργο δεν είχε ολοκληρωθεί, αφού – σύμφωνα με τον ιδιώτη Μελετητή – εκκρεμούσε η εκτέλεση των ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών (οι οικοδομικές εργασίες είχαν σχεδόν ολοκληρωθεί). Σε επιστολή μας προς τον Αν. Έπαρχο Λάρνακας τον Ιούνιο του 2013, παρατηρήσαμε ότι δεν είχε εγκριθεί οποιαδήποτε παράταση χρόνου στον Εργολάβο, παρόλο ότι ορισμένα γεγονότα που συνέβησαν, ενδεχομένως να δικαιολογούσαν την παραχώρηση παράτασης χρόνου (απεργίες και εξαιρετικά δυσμενείς καιρικές συνθήκες). Η διαδικασία εξέτασης/έγκρισης της παράτασης χρόνου ωστόσο, θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί πριν την ημερομηνία συμπλήρωσης του έργου. Ως εκ τούτου, ζητήσαμε από την Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας (ΕΔΛ) ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο χειρισμού του θέματος της ποινικής ρήτρας που θα πρέπει – σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασης – να επιβληθεί στον Εργολάβο για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση, καθώς και τους λόγους για τους οποίους ενώ ο Εργολάβος είχε υποβάλει στις 27.6.2012 την απαίτηση του για παράταση χρόνου, μέχρι τον Ιούνιο του 2013 δεν είχε ακόμη εξεταστεί/εγκριθεί. Ταυτόχρονα, παρατηρήσαμε ότι οι υπολογισμοί που περιλαμβάνονταν στο σημείωμα της ΕΔΛ προς την Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) ημερομηνίας 5.6.2013, για τη διάρκεια της δικαιολογημένης παράτασης χρόνου εξ αιτίας των εξαιρετικά δυσμενών καιρικών συνθηκών, δεν είχαν γίνει με την ορθή εφαρμογή των προνοιών της Εγκυκλίου ΚΕΑΑ 1.

Συγκεκριμένα, αντί να υπολογιστεί ως δικαιολογημένος χρόνος παράτασης – λόγω εξαιρετικά δυσμενών καιρικών συνθηκών – το σύνολο των 9,2 ημερολογιακών ημερών, υπολογίστηκαν – λανθασμένα – 90 ημερολογιακές ημέρες. Πέραν των πιο πάνω, παρατηρήσαμε ότι είχαν δοθεί οδηγίες αλλαγών στον Εργολάβο, συνολικής επιπλέον αξίας περίπου €280.000, τις οποίες η ΚΕΑΑ απέρριψε στις 14.3.2013, επειδή είχαν υποβληθεί εκ των υστέρων. Όπως διαπιστώθηκε, μεγάλο μέρος των πιο πάνω αλλαγών, προήλθε εξ αιτίας λαθών/παραλείψεων/ελλείψεων της μελέτης, αφού δεν είχε ζητηθεί από τον Μελετητή

όπως προβεί στην απαραίτητη επικαιροποίηση της πριν την προκήρυξη του διαγωνισμού. Επίσης, ένα άλλο μέρος των αλλαγών οφειλόταν αφενός σε παράλειψη του ιδιώτη Επιμετρητή Ποσοτήτων να συμπεριλάβει αριθμό εργασιών στο Δελτίο Ποσοτήτων, παρόλον ότι υποδεικνύονταν στα σχέδια και, αφετέρου, στο γεγονός ότι δεν είχε διεξαχθεί εδαφολογική μελέτη, όπως προνοεί σχετική Εγκύκλιος του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, προέκυψαν αλλαγές συνολικού επιπρόσθετου κόστους περίπου €280.000. Τέλος, παρατηρήσαμε ότι μέρος των πιο πάνω αδυναμιών οφειλόταν κυρίως στο γεγονός ότι στη σύμβαση με τον Μελετητή του έργου, Εργοδότης είναι ο Δήμος Λευκάρων, ενώ στη σύμβαση με τον Εργολάβο, Εργοδότης είναι η ΕΔΛ, υποδεικνύοντας ότι για καλύτερη διαχείριση και συντονισμό των συμβάσεων, ενδείκνυται όπως ο Εργοδότης για τους συμβούλους και τον Εργολάβο, είναι ο ίδιος.

Ενόψει των πιο πάνω, η ΚΕΑΑ αποφάσισε στις 18.6.2013, όπως αναβάλει την εξέταση του θέματος, μέχρι να υποβληθεί συμπληρωματική έκθεση από την ΕΔΛ, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας.

Με επιστολή του ημερ. 2.7.2013, ο Συντονιστής Έργου πληροφόρησε τον Εργολάβο ότι είχε εγκριθεί συνολική παράταση χρόνου 39 ημερολογιακών ημερών (11 λόγω των εξαιρετικά δυσμενών κλιματολογικών συνθηκών, 21 λόγω απεργίας συντεχνιών/τσιμεντοποιείου και 7 λόγω επέκτασης θερινών ετήσιων αδειών), επεκτείνοντας τη συμβατική ημερομηνία παράδοσης του έργου στις 26.11.2012. Ως εκ τούτου – όπως αναφέρεται στην εν λόγω επιστολή – το έργο παρουσιάζει καθυστέρηση 218 ημερών και θα πρέπει να εφαρμοστεί ποινική ρήτρα ύψους €109.000.

Ενόψει των πιο πάνω, το θέμα επανεξετάστηκε σε συνεδρία της ΚΕΑΑ στις 17.9.2013, όπου η Επιτροπή ενημερώθηκε από την ΕΔΛ ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας, προκύπτει ότι η συνολική δικαιολογημένη παράταση χρόνου εμπίπτει στα όρια της Τμηματικής Επιτροπής Αλλαγών και Απαιτήσεων και ως εκ τούτου έτυχε χειρισμού από την ΕΔΛ, όπως επεξηγήθηκε πιο πάνω.

Διαγωνισμοί (i) για παροχή υπηρεσιών συμβούλων μελετητών για την εκπόνηση μελέτης και την επίβλεψη της τοπιοτέχνησης πάρκου στην Ξυλοτύμβου – Αρ. διαγωνισμού 01/2013 και, (ii) της κατασκευής αποθήκης στην Ξυλοτύμβου – Αρ. διαγωνισμού 02/2013. Η Υπηρεσία μας, με επιστολή της προς τον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου Ξυλοτύμβου ημερ. 8.5.2013, εξέφρασε την άποψη ότι για τους πιο πάνω διαγωνισμούς, εκτίμησης δαπάνης €7.000 + ΦΠΑ και €5.500 + ΦΠΑ αντίστοιχα, το μέγεθος και η φύση των υπηρεσιών που απαιτούνταν, δεν δικαιολογούσε την απαίτηση για ομάδα έργου αποτελούμενη από 6 συμβούλους (Υπεύθυνο ομάδας έργου: Αρχιτέκτονα ή Πολιτικό Μηχανικό και 5 Μελετητές: Αρχιτέκτονα, Πολιτικό Μηχανικό, Ηλεκτρολόγο Μηχανικό, Μηχανολόγο Μηχανικό, Επιμετρητή Ποσοτήτων), η οποία ενδεχομένως να είχε ως αποτέλεσμα αχρείαση αύξηση του κόστους των υπηρεσιών που θα προσφέρονταν. Παρατηρήσαμε επίσης ότι οι τεχνικές και επαγγελματικές ικανότητες που είχαν καθοριστεί, ήταν υπερβολικά ψηλές σε σύγκριση με το μέγεθος των έργων για τα οποία ζητούνταν οι πιο πάνω υπηρεσίες συμβούλων. Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως τροποποιηθούν τα έγγραφα των διαγωνισμών, ώστε η αξιολόγηση/κατακύρωση τους να προνοείται όπως γίνει στη χαμηλότερη εντός προδιαγραφών προσφορά, καθορίζοντας τα ελάχιστα κριτήρια/προϋποθέσεις συμμετοχής, καθώς και το εκτιμώμενο κόστος των έργων, για τα οποία ζητούνταν οι συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Ο Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου μας ενημέρωσε την ίδια μέρα με επιστολή του ότι το Κοινοτικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως μη υιοθετήσει τις εισηγήσεις μας, επειδή η εκτίμηση δαπάνης για τις υπηρεσίες έγινε λαμβάνοντας υπόψη ένα πολύ χαμηλό ποσοστό – ως αμοιβή – επί του κατασκευαστικού κόστους των έργων, που υπολογίζετο σε €200.000 και €100.000 αντίστοιχα, ενώ η ομάδα των συμβούλων μπορούσε να αποτελείται από 5 και όχι 6 συμβούλους. Μας πληροφόρησε επίσης ότι οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας θα λαμβάνονταν υπόψη σε μελλοντικούς διαγωνισμούς μικρών έργων.

Ενόψει των πιο πάνω, ενημερώσαμε με επιστολή μας ημερ. 9.5.2013 τον Έπαρχο Λάρνακας, ότι δεν συμφωνούσαμε με το περιεχόμενο της απάντησης του Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου Ξυλοτύμβου, και ζητήσαμε τις δικές του απόψεις.

Ο Αν. Έπαρχος Λάρνακας μας κοινοποίησε επιστολή του ημερ.21.5.2013, την οποία είχε αποστείλει στον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου Ξυλοτύμβου, καλώντας τον να συμμορφωθεί με τις εισηγήσεις μας.

Με επιστολή του ημερ. 4.7.2013 προς τον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου Ξυλοτύμβου, ο Αν. Έπαρχος Λάρνακας παρατήρησε ότι οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας δεν ακολουθήθηκαν και, ως εκ τούτου, τερμάτισε τον διορισμό του Εκτελεστικού Μηχανικού Κοινοτικών Συμβουλίων, ως εκπροσώπου του στη συνέχιση της διαδικασίας επιλογής των συμβούλων για τους εν λόγω διαγωνισμούς.

Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου

(i) Καταγγελία για διαγωνισμούς της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, με αρ. ΤΣ 07/2013, ΤΣ 08/2013 και ΤΣ 09/2013. Στα πλαίσια διερεύνησης παραπόνου που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας σχετικά με τους 3 πιο πάνω διαγωνισμούς, διαπιστώθηκε ότι συγκεκριμένος οικονομικός φορέας δεν είχε τακτοποιημένες τις οφειλές του – όσον αφορά το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων – κατά την ημερομηνία υποβολής των προσφορών στις 22.3.2013 και, ως εκ τούτου, η δήλωση που υποβλήθηκε από αυτόν – μαζί με τις προσφορές του – ότι είχε τακτοποιημένες τις οφειλές του, δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. Επειδή η πιο πάνω απαίτηση ήταν κριτήριο συμμετοχής στους διαγωνισμούς, με επιστολή μας προς τον Έπαρχο Πάφου στις 30.4.2013, εκφράσαμε την άποψη ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας θα έπρεπε να αποκλειστεί και οι προσφορές του να μην γίνουν αποδεκτές. Ως εκ τούτου, εισηγηθήκαμε όπως η επιτροπή αξιολόγησης προσφορών προχωρήσει με την επαναξιολόγηση των 3 διαγωνισμών, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα.

Ο Έπαρχος Πάφου μάς πληροφόρησε με επιστολή του στις 13.5.2013 ότι η επιτροπή αξιολόγησης ενήργησε ορθά, αποδεχόμενη το γεγονός ότι η μη τακτοποίηση των υποχρεώσεων του εν λόγω οικονομικού φορέα οφειλόταν στις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες. Με νέα επιστολή μας προς τον Έπαρχο στις 16.5.2013, υποδείξαμε ότι στην απάντηση του δεν είχε σχολιαστεί το γεγονός ότι ο πιο πάνω οικονομικός φορέας είχε υποβάλει δήλωση η οποία δεν ανταποκρίνετο στην πραγματικότητα, αφού – όπως διαπιστώθηκε – δεν είχε τακτοποιημένες τις οφειλές του, ανεξάρτητα από τις επικρατούσες – τότε – οικονομικές συνθήκες.

Ακολούθως, ο Έπαρχος Πάφου με επιστολή του ημερ. 20.5.2013 προς την Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΑΑΔΣ), ζήτησε τις απόψεις της για το θέμα.

Η ΑΑΔΣ ενημέρωσε με επιστολή της ημερ. 24.5.2013 τον Έπαρχο Πάφου ότι οι όροι των εγγράφων διαγωνισμού είναι δεσμευτικοί και επιβάλλεται η αυστηρή τήρησή τους, τόσο για τις Αναθέτουσες Αρχές όσο και για τους προσφοροδότες, για λόγους ίσης μεταχείρισης.

Ενόψει των πιο πάνω, η επιτροπή αξιολόγησης αποφάσισε σε συνεδρία της στις 31.5.2013 τον αποκλεισμό του συγκεκριμένου οικονομικού φορέα, από τους διαγωνισμούς, επειδή δεν είχε διευθετημένες τις υποχρεώσεις του στο Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά την τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών, σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου. Αποφάσισε επίσης την κατακύρωση του μέρους των διαγωνισμών στο οποίο ο εν λόγω οικονομικός φορέας ήταν ο χαμηλότερος, στους αμέσως επόμενους σε σειρά κατάταξης – με βάση την τιμή – έγκυρους προσφοροδότες και, τη διεκδίκηση/ απαίτηση καταβολής των ποσών των €2.590, €2.639 και €2.500 από τον πιο πάνω οικονομικό φορέα, ως αποζημίωση, σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού.

(ii) Προσφορά για (α) Προμήθεια, μεταφορά και επίστρωση ασφαλικού σκυροδέματος (β) Αφαίρεση – απομάκρυνση και προμήθεια, μεταφορά και τοποθέτηση ασφαλικού σκυροδέματος για τις ανάγκες της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου (περιοχές Α, Β, Γ, Δ) – Αρ. Προσφοράς ΕΔ Πάφου – ΤΣ 13/2013. Αναφορικά με τον πιο πάνω διαγωνισμό διαπιστώθηκε ότι για την περιοχή Γ, ο χαμηλότερος προσφοροδότης δεν είχε τακτοποιημένες τις οφειλές του στο Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά την τελευταία προθεσμία υποβολής των προσφορών, ως εκ τούτου η επιτροπή αξιολόγησης αποφάσισε στις 6.9.2013 όπως τον αποκλείσει από τον διαγωνισμό. Για τη λήψη της πιο πάνω απόφασης, η επιτροπή αξιολόγησης έλαβε υπόψη τη θέση της ΑΑΔΣ, όπως εκφράστηκε με την επιστολή της ημερ. 24.5.2013 (σχετική αναφορά γίνεται στην προηγούμενη παράγραφο). Στην εν λόγω απόφαση της η επιτροπή αξιολόγησης εισηγείται όπως εφαρμοστούν οι όροι του διαγωνισμού οι οποίοι προβλέπουν την καταβολή – από τον οικονομικό φορέα – ποσού ίσου με το 10% του ποσού της προσφοράς του, για το μέρος εκείνο που

του κατακυρώθηκε, ως αποζημίωση, δηλαδή το ποσό των €25.511. Η επιτροπή εισηγήθηκε επίσης την επαναπροκήρυξη του διαγωνισμού για την περιοχή Γ, ενόψει του ότι είχε λήξει η διάρκεια ισχύος της προσφοράς.

Ωστόσο, ο Έπαρχος Πάφου εισηγήθηκε προς το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Εσωτερικών, όπως ληφθεί υπόψη η παρούσα οικονομική κατάσταση και μη εφαρμοστεί ο συγκεκριμένος όρος του διαγωνισμού για καταβολή – από τον οικονομικό φορέα – του ποσού των €25.511.

Το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου εξέτασε το θέμα στις 25.9.2013 και αποφάσισε ότι για την επαναπροκήρυξη του διαγωνισμού για την περιοχή Γ, όπως επίσης και για την εφαρμογή ή μη του όρου για καταβολή αποζημίωσης από τον προσφοροδότη, αρμόδια να αποφασίσει ήταν αποκλειστικά η Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου. Ωστόσο, κατά την άποψη του Συμβουλίου Προσφορών, η καταβολή της πιο πάνω αποζημίωσης (€25.511) θα έπρεπε να είχε ήδη ζητηθεί και – σε περίπτωση που ο προσφοροδότης αρνείτο να συμμορφωθεί – να ζητείτο η άποψη του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Ενόψει των πιο πάνω, ο Έπαρχος Πάφου γνωστοποίησε στον εν λόγω προσφοροδότη στις 30.9.2013, ότι αφενός δεν θα προχωρούσε στην υπογραφή συμφωνίας για το έργο, επειδή δεν είχε διευθετημένες τις υποχρεώσεις του στο Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά την τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών και, αφετέρου, θα εφαρμόζονταν οι όροι του διαγωνισμού σχετικά με την αποκοπή του ποσού των €25.511.

Ο Έπαρχος προχώρησε στην επαναπροκήρυξη του διαγωνισμού για την περιοχή Γ, ενώ ο ακυρωθείς προσφοροδότης, μέχρι τις 7.10.2013, δεν είχε καταβάλει το ποσό της αποζημίωσης που του ζητήθηκε.

Όπως μας πληροφόρησε ο Έπαρχος Πάφου τον Νοέμβριο 2013, η επιτροπή αξιολόγησης θα ζητήσει τις απόψεις του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, όσον αφορά τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος.

2.15.2 ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Κατά το 2012 έγινε έλεγχος των λογαριασμών μόνο της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας. Για τις υπόλοιπες Επαρχιακές Διοικήσεις δεν διεξήχθη έλεγχος λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού. Τα θέματα τα οποία έχουν προκύψει από τον έλεγχο της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας αναφέρονται πιο κάτω:

Συγχρηματοδοτούμενα Έργα Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013. Για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, η Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας είναι δικαιούχος δύο Έργων τα οποία έχουν ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και δύο Έργων τα οποία έχουν ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007-2013.

Παρατηρήθηκε ότι, ενώ δύο από τα έργα ολοκληρώθηκαν και παραλήφθηκαν προσωρινά κατά το 2012, τα Έργα «Πολιτιστικό Κέντρο (Αμφιθέατρο) στο Ιδάλιο» και «Ανάπλαση Παραδοσιακού Πυρήνα Καλοπαναγιώτη – Ανελκυστήρας και άλλες συμπληρωματικές εργασίες», παρουσίαζαν χαμηλό ποσοστό υλοποίησης, το οποίο ανερχόταν σε 36% και 51% του εγκριμένου Προϋπολογισμού των έργων, αντίστοιχα.

Αναφορικά με τα δύο Έργα που είναι ενταγμένα στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013, για τα οποία τα ποσά που ανακτούνται από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών κατατίθενται σε κονδύλι εσόδων της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας, διαπιστώθηκε ότι το ποσοστό εκταμίευσης Ευρωπαϊκών Κονδυλίων μέχρι τις 31.12.2012 ανήλθε σε 21%, το οποίο θεωρείται πολύ χαμηλό.

Λαμβανομένων υπόψη των χρονικών περιθωρίων που υπάρχουν για απορρόφηση των Κοινοτικών κονδυλίων, με βάση το άρθρο 29(1) του Κανονισμού (Ε.Κ) 1290/2005 (κανόνας ν+2), δηλαδή μέχρι τις 31.12.2015, εισηγηθήκαμε όπως ο προγραμματισμός και η υλοποίηση των έργων για τα επόμενα έτη θα πρέπει να παρακολουθούνται στενά, και η διενέργεια και υποβολή των δαπανών να είναι έγκαιρη, με στόχο την μέγιστη απορρόφηση Κοινοτικών πόρων.

Αναπτυξιακά Έργα Κοινοτήτων.

(α) Μεταφορά πιστώσεων μεταξύ άρθρων του Προϋπολογισμού για την εκτέλεση αναπτυξιακών κοινοτικών έργων. Με έγκριση του Επάρχου Λευκωσίας, κάθε χρόνο γίνεται χρήση των γενικών προνοιών

για «Συνεχιζόμενα Έργα» και «Διάφορα», οι οποίες περιλαμβάνονται στο κάθε ένα από τα άρθρα 08.166, 08.581, 08.838 και 08.852 του Προϋπολογισμού, για την κάλυψη συγκεκριμένων έργων σε Κοινότητες, για τα οποία είτε δεν έγινε πρόνοια στα ανάλογα άρθρα είτε επειδή η πρόνοια που περιλήφθηκε δεν ήταν αρκετή.

Πέραν των πιο πάνω μεταφορών, με έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, κάθε χρόνο γίνεται μεταφορά μεγάλου αριθμού πιστώσεων μεταξύ άρθρων του Προϋπολογισμού που αφορούν στην εκτέλεση αναπτυξιακών έργων στις Κοινότητες, επειδή η αρχική πρόνοια στα κατάλληλα άρθρα για έργα ορισμένων Κοινοτήτων ήταν μηδενική ή ανεπαρκής, με αποτέλεσμα να παρατηρείται σημαντική αυξομείωση μεταξύ αρχικής και τελικής πρόνοιας για μεγάλο αριθμό έργων και να αμφισβητείται η ορθολογιστική κατάρτιση του Προϋπολογισμού.

Η όλη διαδικασία για την εξέταση και έγκριση των αιτημάτων μεταφορών καθώς και η τήρηση των απαιτούμενων στοιχείων και καταστάσεων για τη διενέργεια και παρακολούθηση τους και την είσπραξη των συνεισφορών που αναλογούν στις Κοινότητες, δημιουργεί μεγάλο όγκο εργασίας και σημαντικό διοικητικό κόστος στα εμπλεκόμενα μέρη. Το ίδιο θέμα απασχολεί και την Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού, η οποία κατά το στάδιο υποβολής των προτάσεων για την ετοιμασία του ετήσιου Προϋπολογισμού τα τελευταία χρόνια, εισηγείται την ενοποίηση ορισμένων άρθρων του Προϋπολογισμού σε ένα, θέμα το οποίο εισηγηθήκαμε να διερευνηθεί και από την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας και εξεταστεί σοβαρά από τα Υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομικών.

(β) Ανάθεση συμβάσεων για εκτέλεση έργων στις Κοινότητες. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση αρ. 29.313, ημερ. 9.11.1987, ενέκρινε την εφαρμογή σχεδίου για την εκτέλεση από Τοπικές Αρχές, ορισμένων έργων περιορισμένης έκτασης και μορφής, για τα οποία συνεισφέρουν οι Τοπικές Αρχές, κάτω από την καθοδήγηση και έλεγχο των οικείων Επαρχών. Με βάση τα κριτήρια που καθόρισε το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά κανόνα τα έργα θα πρέπει να είναι μικρά και απλά, όπως για παράδειγμα βελτίωση/διάνοιξη/συντήρηση αγροτικών/αμπελουργικών δρόμων, ανέγερση μικρών τοίχων αντιστήριξης, κατασκευή μικρών οχετών, τα οποία θα κρίνονται σαν τέτοια από τον οικείο Έπαρχο. Σημειώνεται ότι έργα για τα οποία απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις δεν προβλέπεται να ανατίθενται στις Τοπικές Αρχές, εκτός σε ειδικές περιπτώσεις, όπου οι οικείοι Έπαρχοι θα ικανοποιούνται πλήρως ότι οι Τοπικές Αρχές έχουν την ικανότητα να τα εκτελέσουν και, στις περιπτώσεις αυτές, θα λαμβάνεται εκ των προτέρων η έγκριση του Υπουργείου Εσωτερικών.

Ωστόσο, παρατηρήθηκε ότι σε διάφορες περιπτώσεις, ανατίθεται στις Κοινότητες η εκτέλεση έργων μεγάλης αξίας, τα οποία απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις.

Λογαριασμοί Καταθέσεων. Το σύνολο των λογαριασμών καταθέσεων στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €4.492.052, σε σύγκριση με €5.009.513 το 2011. Ενώ η Δημοσιονομική και Λογιστική Οδηγία αρ. 157, αναφέρει ότι οι καταθέσεις δεν πρέπει να παραμένουν πέραν από την περίοδο για την οποία απαιτούνται και οποιαδήποτε ποσά παραμένουν αζήτητα για περίοδο πέραν των πέντε χρονών πρέπει να μεταφέρονται στα έσοδα του Κράτους, παρατηρήθηκε ότι παραμένουν καταθέσεις Κοινοτικών Συμβουλίων (Κ.Σ.) για αναπτυξιακά έργα, για εξαγορά χώρων πρασίνου ή αδαπάνητα υπόλοιπα καταθέσεων που εκκρεμούν για πολλά χρόνια.

Οι καταθέσεις Κ.Σ. για αναπτυξιακά έργα, με ή χωρίς συνεισφορά του Κράτους, στις 31.12.2012 ανέρχονταν συνολικά σε €937.745. Παρόλο που τα τελευταία χρόνια το υπόλοιπο των καταθέσεων των Κ.Σ. μεταφέρεται σχεδόν ολόκληρο στα έσοδα στο τέλος κάθε χρόνου, οι λογαριασμοί καταθέσεων παρουσιάζουν υπόλοιπα, τα οποία εκκρεμούν από προηγούμενα έτη, και για τα οποία τα έργα έχουν ολοκληρωθεί.

Για ξεκαθάρισμα όλων των υπολοίπων που εκκρεμούν από προηγούμενα έτη, θα πρέπει αφού διερευνηθούν οι λόγοι για την ύπαρξη τους, είτε να επιστραφούν στις κοινότητες, είτε να ληφθούν υπόψη κατά την υποβολή μελλοντικών αιτημάτων προς τις Κοινότητες για καταθέσεις για εκτέλεση νέων έργων.

Άδειες Οικοδομών/διαίρεσης γης.

(α) Μητρώα παρακολούθησης αιτήσεων και εκδόσεων αδειών οικοδομής και διαχωρισμού γης. Κατά την παραλαβή των αιτήσεων, για έκδοση αδειών οικοδομής και διαχωρισμού γης, τα στοιχεία της αίτησης και ο αριθμός φακέλου της καταχωρίζονται σε μητρώα, ανά χωριό. Στα μητρώα πρέπει να καταχωρίζονται επίσης οι ημερομηνίες ολοκλήρωσης του κάθε σταδίου αξιολόγησης, ώστε να φαίνεται σε ποιο στάδιο βρίσκεται η αίτηση, π.χ. εάν έχει εγκριθεί ή όχι η αίτηση, αν έχει εκδοθεί η άδεια οικοδομής, αν έχουν ολοκληρωθεί όλες οι εργασίες και έχει εκδοθεί το πιστοποιητικό τελικής έγκρισης.

(β) Καθυστερημένες αιτήσεις. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στην Επαρχιακή Διοίκηση, από τον Μάιο του 2011 μέχρι τις 31.12.2012, υποβλήθηκαν 1999 αιτήσεις αδειών οικοδομής/διαίρεσης γης. Από τις αιτήσεις αυτές εκδόθηκαν ή απερρίφθησαν οι 939, ενώ αριθμός αιτήσεων, ο οποίος δεν είναι γνωστός, έχει εγκριθεί και εκκρεμεί η καταβολή τελών για έκδοση της άδειας. Επιπρόσθετα, εκκρεμεί η εξέταση και έκδοση αδειών για αιτήσεις που υποβλήθηκαν κατά τα προηγούμενα χρόνια, ο αριθμός των οποίων επίσης δεν είναι γνωστός.

(γ) Αιτήσεις αδειών οικοδομής που έχουν εξεταστεί χωρίς την καταβολή των σχετικών τελών. Παρατηρήθηκε ότι αριθμός αιτητών για έκδοση άδειας οικοδομής δεν καταβάλλει τα σχετικά τέλη για να τις εξασφαλίσει, παρόλο που οι αιτήσεις τους έχουν εξεταστεί και διεκπεραιωθεί. Λόγω της μη ύπαρξης πλήρως ενημερωμένων μητρώων, όπως αναφέρεται και πιο πάνω, ήταν δύσκολος ο εντοπισμός της έκτασης του προβλήματος, από την Υπηρεσία μας. Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως ενημερωθεί για το μέγεθος του προβλήματος καθώς και για τις ενέργειες στις οποίες προβαίνει η Επαρχιακή Διοίκηση για εξακρίβωση κατά πόσο οι αιτητές αυτοί έχουν προχωρήσει παράνομα στην ανέγερση των οικοδομών και τα μέτρα τα οποία λαμβάνει για αντιμετώπιση του προβλήματος.

Επειδή για την εξέταση των αιτήσεων απαιτείται αρκετός χρόνος και το διοικητικό κόστος που το Δημόσιο επωμίζεται είναι σημαντικό, επαναλάβουμε την εισήγησή μας όπως, επιπρόσθετα από τα τέλη έκδοσης άδειας οικοδομής, εξεταστεί το ενδεχόμενο θεσμοθέτησης ενός σταθερού ποσού ως τέλους εξέτασης αιτήσεων για άδειες οικοδομής/διαίρεσης γης, που θα εισπράττεται κατά την υποβολή των αιτήσεων.

Επίσης, προς απόμειξη των προβλημάτων και των καθυστερήσεων που παρατηρούνται κατά την εξέταση των πιο πάνω αιτήσεων καθώς επίσης και για αποτελεσματικότερο έλεγχο των διαδικασιών αξιολόγησης των αιτήσεων και των εργασιών μετά από την έκδοση των αδειών, εισηγηθήκαμε και πάλι τη μηχανογράφηση των διαδικασιών παραλαβής, εξέτασης, παρακολούθησης και έκδοσης των αδειών, με την εφαρμογή ολοκληρωμένου μηχανογραφικού προγράμματος.

Πιστοποιητικά τελικής έγκρισης

(α) Διαδικασία παρακολούθησης πιστοποιητικών έγκρισης. Οι αιτήσεις για έκδοση πιστοποιητικού έγκρισης δεν καταχωρίζονται σε μητρώο, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να διαπιστωθεί ο αριθμός των αιτήσεων που εκκρεμούν.

(β) Υποχρέωση κατόχου άδειας οικοδομής για γνωστοποίηση της συμπλήρωσης εργασιών στην αρμόδια αρχή. Πληθώρα αιτητών στους οποίους δόθηκε άδεια οικοδομής, δεν έχουν γνωστοποιήσει στην Επαρχιακή Διοίκηση, ως αρμόδια αρχή, τη συμπλήρωση της οικοδομής και δεν έχουν υποβάλει αίτηση για έκδοση πιστοποιητικού έγκρισης, σε αντίθεση με το άρθρο 10(1) και (2) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, το οποίο προβλέπει ότι κανένα πρόσωπο δεν μπορεί να κατέχει ή να χρησιμοποιεί οποιαδήποτε οικοδομή μέχρις ότου εκδοθεί πιστοποιητικό έγκρισης από την αρμόδια αρχή και ότι ο κάτοχος σχετικής άδειας οφείλει να γνωστοποιεί στην αρμόδια αρχή τη συμπλήρωση της εργασίας και να υποβάλλει αίτηση για έκδοση πιστοποιητικού έγκρισης εντός 21 ημερών από τη συμπλήρωση της εργασίας.

Παρατηρήθηκε ότι δεν εξασκείται έλεγχος ως προς το κατά πόσο έχουν εκδοθεί πιστοποιητικά έγκρισης για όλες τις οικοδομές που έχουν αποπερατωθεί, με αποτέλεσμα να μην εισπράττονται τα τέλη που προβλέπονται στην ΚΔΠ 587/2003 και να μην επιβάλλεται το διοικητικό πρόστιμο, που προβλέπεται στο άρθρο 10Α (1) και (2) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 20(1), οποιοδήποτε πρόσωπο παραβαίνει τις διατάξεις του άρθρου 10(1) και (2), διαπράττει αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τους 12 μήνες ή χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τα €1.708,60 ή και με τις δύο αυτές ποινές.

Πρόσθετα, η μη έκδοση πιστοποιητικού έγκρισης έχει ως επακόλουθο την απώλεια σημαντικών άλλων εσόδων που προβλέπονται σε άλλες νομοθεσίες, όπως στον περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμο, τον περί Δήμων Νόμων και τον περί Κοινοτήτων Νόμο.

Αδειες πώλησης οινοπνευματωδών ποτών. Όπως προκύπτει από το σχετικό Μητρώο, αριθμός υποστατικών, στα οποία πωλούνται οινοπνευματώδη ποτά, εξακολουθούν να μην ανανεώνουν την άδεια πώλησης σύμφωνα με το άρθρο 3 του περί Πώλησης Οινοπνευματωδών Ποτών Νόμου.

Αδειες Λειτουργίας πρατηρίων πετρελαιοειδών. Από το σχετικό Μητρώο προκύπτει ότι αριθμός πρατηρίων πετρελαιοειδών εξακολουθούν να λειτουργούν χωρίς να έχουν εξασφαλίσει την άδεια που προνοείται στη σχετική νομοθεσία.

Αδειες αποθήκευσης πετρελαιοειδών. Η μη τήρηση μητρώων έκδοσης αδειών αποθήκευσης πετρελαιοειδών, καθιστά δύσκολο και χρονοβόρο τον έλεγχο κατά πόσο κάποιο υποστατικό έχει εκδώσει άδεια για αποθήκευση πετρελαιοειδών, αν έχει καθυστερημένα τέλη ή αν έχει συμμορφωθεί με όλες τις υποδείξεις ασφαλείας των αρμόδιων τμημάτων. Για καλύτερο έλεγχο και παρακολούθηση των υποστατικών στα οποία αποθηκεύονται πετρελαιοειδή, εισηγηθήκαμε όπως τηρείται μηχανογραφημένο μητρώο με τα στοιχεία των υποστατικών στο οποίο να αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα έτη για τα οποία έχουν ληφθεί πιστοποιητικά καταλληλότητας από τα αρμόδια τμήματα, τα έτη για τα οποία έχουν καταβληθεί τα αντίστοιχα τέλη και ενέργειες που γίνονται ή αναμένεται να γίνουν από τους ιδιοκτήτες για σκοπούς συμμόρφωσης με τη σχετική νομοθεσία.

Πέραν των πιο πάνω, τόσο η μη εξασφάλιση άδειας λειτουργίας πρατηρίων πετρελαιοειδών και αποθήκευσης πετρελαιοειδών όσο και η μη επιβολή των διοικητικών προστίμων που προνοούνται για τις περιπτώσεις παραβάσεων της σχετικής νομοθεσίας, συνεπάγεται απώλεια εσόδων για το Κράτος.

Στεγαστικά σχέδια εκτοπισθέντων - Μητρώο αιτήσεων/συμφωνιών. Η Επαρχιακή Διοίκηση είναι αρμόδια για την παροχή στεγαστικής βοήθειας σύμφωνα με τον περί Παροχής Στεγαστικής Βοήθειας σε Εκτοπισθέντες, Παθόντες και άλλα Πρόσωπα Νόμο του 2005 και των Στεγαστικών Σχεδίων που αφορούν σε εκτοπισθέντες, τα οποία τροποποιήθηκαν με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 70.281, ημερ. 21.7.2010. Λόγω της μη τήρησης μητρώου αιτήσεων/συμφωνιών είναι δύσκολη η διεξαγωγή ελέγχου και η παρακολούθηση υλοποίησης των όρων των εγκρίσεων/συμφωνιών, ο εντοπισμός τυχόν παραβάσεων των όρων, η καταβολή της χορηγίας καθώς και οι εκκρεμείς περιπτώσεις, ώστε να προωθείται ο περαιτέρω χειρισμός τους. Εισηγηθήκαμε όπως για σκοπούς παρακολούθησης και ελέγχου των αιτήσεων/συμφωνιών τηρείται ολοκληρωμένο μητρώο παρακολούθησης/διαχείρισης των εγκρίσεων/συμφωνιών παροχής στεγαστικής βοήθειας.

Σχέδιο διάθεσης οικοπέδων σε οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα. Σε αντίθεση με πρόνοια του Σχεδίου που αναφέρει ότι «ο δικαιούχος στον οποίο παραχωρείται οικόπεδο με βάση το παρόν Σχέδιο έχει υποχρέωση να ανεγείρει κατοικία μέσα σε περίοδο δύο ετών από την υπογραφή της Συμφωνίας Ενοικιαγοράς», παρατηρήθηκαν περιπτώσεις όπου υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση στην ανέγερση της κατοικίας. Επιβάλλεται όπως γίνονται πιο συχνοί επιτόπιοι έλεγχοι για την παρακολούθηση των εργασιών και στην περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποδείξεις της Επαρχιακής Διοίκησης και με τους όρους των συμβολαίων τα οικόπεδα να επιστρέφονται στην Επαρχιακή Διοίκηση για να παραχωρηθούν σε άλλους δικαιούχους.

2.15.3 ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΟΜΕΤΡΙΑΣ

Μέρος Α

Προϋπολογισμός. Ο Προϋπολογισμός του Τμήματος για το έτος 2012 προνοούσε έσοδα €166,9 εκ. και δαπάνες €130,8 εκ. Τα πραγματικά έσοδα για το έτος ανήλθαν στα €118,4 εκ. ήταν δηλαδή μειωμένα έναντι

των προϋπολογισθέντων κατά 29%, ενώ ήταν επίσης μειωμένα κατά 17,2% έναντι των εσόδων του 2011 τα οποία ανήλθαν σε €143 εκ. Οι δαπάνες ανήλθαν στα €118,4 εκ. σε σύγκριση με €142,1 εκ. το 2011 σημειώνοντας μείωση 20% περίπου. Η μείωση των εσόδων του Τμήματος κατά το 2012, οφείλεται στα μειωμένα έσοδα από τέλη και δικαιώματα τα οποία ανήλθαν σε €110,1 εκ. σε σύγκριση με €135,4 εκ. το 2011, λόγω κυρίως του μειωμένου αριθμού των μεταβιβάσεων ακίνητης ιδιοκτησίας, καθώς και των υποθηκεύσεων. Η μείωση των δαπανών κατά €23,7 εκ. οφείλεται σε μείωση των πληρωμών που αφορούν σε αποζημιώσεις για απαλλοτριώσεις γης. Συγκεκριμένα, οι αποζημιώσεις μειώθηκαν το 2012 κατά €26 εκ. περίπου σε σύγκριση με το 2011.

Καθυστερημένα έσοδα. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, τα καθυστερημένα έσοδα, που αφορούν κυρίως σε μισθώματα κρατικής γης και στη συνεισφορά Δήμων και Κοινοτήτων για πολεοδομικά έργα, ανήλθαν στις 31.12.2012 σε €10.488.019 σε σύγκριση με €10.197.840 το 2011.

Ο Διευθυντής¹ μάς πληροφόρησε ότι αναφορικά με τα καθυστερημένα μισθώματα, το Τμήμα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για είσπραξή τους και στις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης των μισθωτών αυτές παραπέμπονται στο Γενικό Εισαγγελέα για λήψη νομικών μέτρων. Σ' ότι αφορά τα καθυστερημένα έσοδα των Κλάδων Αιτήσεων, Επιτόπιων Ερευνών και Δηλώσεων τίθεται σημείωση στις σχετικές εγγραφές, ώστε να μην επιτρέπεται καμία δικαιοπραξία προτού καταβληθούν τα σχετικά δικαιώματα.

Απώλεια εσόδων. Όπως προκύπτει από διάφορες περιπτώσεις, η ετήσια απώλεια εσόδων του Τμήματος ανέρχεται σε σημαντικά ποσά. Συγκεκριμένα, από τη μη αναθεώρηση των τελών και δικαιωμάτων, το ύψος των οποίων καθορίστηκε το 1979, η απώλεια όπως υπολογίστηκε το 2005 από το Τμήμα ανέρχεται σε πέραν των €6,8 εκ. τον χρόνο, θέμα ωστόσο το οποίο φαίνεται να έχει αντιμετωπιστεί μετά τη ψήφιση στις 30.4.2013 του τροποποιητικού Νόμου, Ν34(Ι)/2013, ο οποίος προνοεί αύξηση τελών και δικαιωμάτων του Τμήματος. Από τα κυβερνητικά αγροκτήματα στην Πάφο η απώλεια υπολογίζεται σε €304.000 περίπου, ετήσια. Πολύ σημαντική απώλεια εσόδων προέρχεται επίσης και από τη μη αναθεώρηση των μισθωμάτων κρατικής γης στο επίπεδο του αγοραίου ενοικίου, όπως προνοείται στους περί Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων Νόμους. Επιπρόσθετα, λόγω της μη εκτίμησης από το Τμήμα της αξίας των βιομηχανικών περιοχών και των ξενοδοχείων που έχουν ανεγερθεί σε κρατική γη, προκύπτει σημαντική απώλεια εσόδων όσον αφορά στο φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας. Η εκτίμηση έχει γίνει μόνο στην Επαρχία Λεμεσού, όπου τα αντιστοιχούντα έσοδα ανέρχονται σύμφωνα με εκτίμηση του Τμήματος γύρω στα €68.000 – €85.000 ετησίως. Σημαντική απώλεια εσόδων για το Κράτος και τις Τοπικές Αρχές προκύπτει επίσης από το γεγονός ότι σημαντικής αξίας ακίνητη περιουσία είναι καταχωρισμένη στο Τμήμα με ψεύτικους αριθμούς ταυτότητας και ως εκ τούτου είναι αδύνατη η επιβολή των σχετικών τελών και φόρων.

Ο Αν. Διευθυντής μάς ανέφερε ότι για αρκετές μισθώσεις ετοιμάστηκε νέα σύμβαση με αγοραίο ενοίκιο.

Καθυστέρηση στην είσπραξη μισθωμάτων κρατικής γης. Σε αρκετές περιπτώσεις η είσπραξη των ετήσιων μισθωμάτων καθυστερεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς να κινείται η διαδικασία λήψης δικαστικών μέτρων ή ακύρωσης των μισθώσεων, ενώ αρκετές περιπτώσεις παραπέμφθηκαν στον Γενικό Εισαγγελέα. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν καθυστερημένα μισθώματα ύψους €7.171.813 συμπεριλαμβανομένων τόκων για περίοδο μέχρι και 10 ετών. Σε προηγούμενες μας Εκθέσεις αναφέρονται ορισμένα παραδείγματα, τα οποία επαναλαμβάνονται και στην παρούσα Έκθεση ως ενδεικτικά της κατάστασης.

(α) Συγκεκριμένη εταιρεία στην Πάφο οφείλει καθυστερημένα ενοίκια από εκμίσθωση κρατικής γης, ύψους €817.209, για την περίοδο 1993-2012. Σημειώνεται ότι η εταιρεία προβαίνει σε παράνομη χρήση άλλης κρατικής γης. Ζητήσαμε από τον Διευθυντή του Τμήματος όπως λάβει τα αναγκαία μέτρα για άρση της παράνομης επέμβασης και είσπραξη των καθυστερημένων ενοικίων. Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία επιδιαιτησίας από το 1993, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Σύμβασης Μίσθωσης.

¹ Ο Διευθυντής του Τμήματος αφυπηρέτησε στις 31.8.2012. Τα καθήκοντα της θέσης ανέλαβε Αναπληρωτής Διευθυντής από 8.8.2012 και ακολούθως νέος Αναπληρωτής Διευθυντής από 29.8.2013. Στο κείμενο της παρούσας Έκθεσης γίνεται αναφορά ανάλογα με τις απαντήσεις που δόθηκαν από τον Διευθυντή ή τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος.

(β) Σε συγκεκριμένη εταιρεία εκμισθώθηκε στις 5.2.1987 κρατική γη στο Παραλίμνι συνολικής έκτασης 20.736 τ.μ., για την ανέγερση ξενοδοχείου δυναμικότητας 300 κλινών, με ετήσιο μίσθωμα €15.377 (£9.000) και αναπροσαρμογή του κάθε 5 χρόνια μετά την πάροδο της πρώτης δεκαετίας. Η μισθώτρια εταιρεία, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, δεν έχει καταβάλει τα οφειλόμενα ενοίκια ύψους €297.339 περιλαμβανομένων τόκων, που αφορούν στην περίοδο 2003-2012, ενώ έχει καταστεί πληρωτέο, στις 5.2.2013, το ενοίκιο για το 2013 ύψους €62.539. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στη Νομική Υπηρεσία τον Απρίλιο του 2005 και εκκρεμεί.

Καθυστέρηση στην είσπραξη της συνεισφοράς των Δήμων/Κοινοτήτων για απαλλοτριώσεις για Πολεοδομικά έργα. Σε αρκετές περιπτώσεις το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας καταβάλλει τις σχετικές αποζημιώσεις για απαλλοτριώσεις γης, που αφορούν σε πολεοδομικά έργα περιλαμβανομένης της συνεισφοράς των Δήμων/Κοινοτήτων που τους αναλογεί, χωρίς την εκ των προτέρων είσπραξη από αυτούς του ανάλογου ποσού. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, ο Δήμος Στροβόλου οφείλει στο Τμήμα, ως συνεισφορά του για απαλλοτριώσεις για πολεοδομικά έργα, ποσό ύψους €897.151 για την περίοδο 2004-2012, ενώ για τον ίδιο σκοπό ο Δήμος Λακατάμιας οφείλει το ποσό των €402.163 για την περίοδο 2008-2012, ο Δήμος Παραλινίου €300.649 για την περίοδο 2003-2012, ο Δήμος Δερύνηας €139.256 για την περίοδο 1999-2012 και ο Δήμος Πολεμιδιών το ποσό των €154.076 για την περίοδο 2007-2012.

Η άποψη του Τμήματος είναι ότι το θέμα της συνεισφοράς, αφορά αποκλειστικά στις απαλλοτριούσες Αρχές, οι οποίες πρέπει να φροντίζουν να εισπράττουν έγκαιρα τη συνεισφορά των Δήμων/Κοινοτήτων και να τη διαβιβάζουν στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, για να προβαίνει στην πληρωμή των αποζημιώσεων. Επιπρόσθετα, ο Διευθυντής εισηγείται, και συμφωνούμε με την εισήγησή του, όπως τα ποσά που χρωστούν οι Δήμοι/Κοινοότητες αφαιρούνται από την ετήσια χορηγία που τους παραχωρείται για κάθε επόμενο έτος. Σημειώνεται ότι το Υπουργείο Εσωτερικών έχει ήδη αποκόψει μέρος των καθυστερημένων οφειλών ορισμένων Δήμων από την κρατική χορηγία που τους αναλογεί σύμφωνα και με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 69.471 ημερ. 21.10.2009. Συγκεκριμένα, έγινε αποκοπή συνολικού ποσού €2.054.500 εντός του 2012 και αφορά Δήμους όλων των Επαρχιών.

Συσσωρευμένη εργασία στο Τμήμα - Ανάθεση εργασίας εκτός ωρών Γραφείου. Παρόλο που η διεκπεραίωση εργασίας εκτός του κανονικού ωραρίου, έναντι αμοιβής με το τεμάχιο και υπερωριακά, συνεχίστηκε και κατά το έτος 2012, εξακολουθεί να παρατηρείται σημαντικός όγκος συσσωρευμένης εργασίας στο Τμήμα. Συγκεκριμένα, στις 31.12.2012 σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος εκκρεμούσαν συνολικά 47.568 υποθέσεις στους Κλάδους Επιτόπιων Ερευνών, Χωρομετρίας (Τομέας Κτηματικών Χωρομετρήσεων και Κτηματικών Χαρτογραφίσεων), και Ελεγκτών του Τμήματος, σε σύγκριση με 55.469 το 2011, 48.298 το 2010, 44.326 το 2009 και 45.999 το 2008, δηλαδή κατά τα τελευταία πέντε έτη, η συσσωρευμένη εργασία παραμένει στα ίδια περίπου επίπεδα, ενώ κατά την ίδια περίοδο δαπανήθηκε συνολικό ποσό €13.425.525 για υπερωρίες. Συγκεκριμένα, το σύνολο των επιδομάτων για υπηρεσία πέραν από τις συνήθεις ώρες εργασίας ανήλθε κατά το 2012 σε €1.324.883 σε σύγκριση με €2.733.406 το 2011, €2.948.231 το 2010, €3.905.829 το 2009, και €2.513.177 το 2008.

Εκφράσαμε την άποψη ότι το θέμα των υπερωριών στο Τμήμα θα πρέπει να επανεξεταστεί, εφόσον η συσσωρευμένη εργασία στους διάφορους Κλάδους εξακολουθεί να παραμένει με συνεπακόλουθο το Δημόσιο να επιβαρύνεται με εκατομμύρια ευρώ για υπερωρίες.

Για απάμβλυνση του προβλήματος, εισηγηθήκαμε, όπως ληφθούν όλες οι απαραίτητες ενέργειες περιλαμβανομένης της λήψης μέτρων για αύξηση της παραγωγικότητας σε όλους τους Κλάδους του Τμήματος και όπως, μεταξύ άλλων, εξεταστεί το ενδεχόμενο να προωθηθεί περαιτέρω η ανάθεση χωρομετρικών εργασιών στον ιδιωτικό τομέα, στα πλαίσια του περί Χωρομετρίας Νόμου του 2005, Ν.67(Ι)/2005.

Όπως ανέφερε ο Αν. Διευθυντής, έχουν δοθεί σχετικές οδηγίες στο προσωπικό του Τμήματος και ήδη άρχισε να παρατηρείται αύξηση της παραγωγικότητας του προσωπικού, η οποία έχει ως αποτέλεσμα και τη μείωση του αριθμού των καθυστερημένων υποθέσεων. Πρόσθεσε επίσης ότι τα τελευταία δύο χρόνια, η υπερωριακή

εργασία μειώθηκε στο ελάχιστο και στο παρόν στάδιο εργάζονται υπερωριακά μόνο οι κλάδοι/τομείς, που είναι επιφορτισμένοι με τα έργα του Μνημονίου.

Έργα που προβλέπονται στο Μνημόνιο Συναντίληψης με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και αφορούν στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Στο Μνημόνιο Συναντίληψης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, έργα τα οποία αφορούν στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Τα κυριότερα έργα όπως αναφέρονται στην εγκύκλιο επιστολή (αρ. 892) που απέστειλε στις 31.5.2013 ο τότε Αναπληρωτής Διευθυντής του Τμήματος προς όλους τους Επαρχιακούς Κτηματολογικούς Λειτουργούς είναι:

(α) Εκτίμηση Ακίνητης Ιδιοκτησίας. Περίπου 1,1 εκ. τεμάχια γης και 900.000 μονάδες οικοδομών, διαμερισμάτων καταστημάτων και άλλων ειδών ιδιοκτησίας θα πρέπει να εκτιμηθούν σε τιμές 1.1.2013 μέχρι τον Ιούνιο του 2014.

(β) Έκδοση Τίτλων Ιδιοκτησίας για όλες τις αναπτύξεις. Μέχρι το τέλος του 2014 θα πρέπει να μην υπάρχει καθυστέρηση πέραν του ενός έτους σε υποθέσεις έκδοσης ξεχωριστών τίτλων για μονάδες που είναι το αντικείμενο πώλησης σε περισσότερες των 2.000 συμβάσεων πώλησης. Από τις εκτιμήσεις του Τμήματος, με βάση τα κατατεθειμένα πωλητήρια έγγραφα θα πρέπει να εκδοθούν μέχρι το τέλος του 2014, 60.000 τίτλοι περίπου.

(γ) Ετοιμασία Μητρώου Καταχώρισης της Κρατικής ακίνητης ιδιοκτησίας. Μέχρι το 2^ο και 3^ο τρίμηνο του 2013 θα πρέπει να συσταθεί μητρώο μέσα στο οποίο θα καταχωριστεί όλη η κρατική ακίνητη ιδιοκτησία όπως και αυτή των Ημικρατικών Οργανισμών και του ευρύτερου δημόσιου τομέα και να εκτιμηθεί η αξία της (γη και κτίρια), αντίστοιχα.

(δ) Ανάθεση της δικαιοδοσίας διεξαγωγής δημοπρασίας ενυπόθηκων ακινήτων στον ιδιωτικό τομέα. Η αρμοδιότητα διεξαγωγής δημοπρασιών ενυπόθηκων ακινήτων θα δοθεί και σε ιδιωτικές εταιρείες με τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας.

(ε) Ηλεκτρονική πρόσβαση στα αρχεία του Τμήματος. Με βάση το Μνημόνιο θα πρέπει να υπάρχει ηλεκτρονική πρόσβαση στα αρχεία του Τμήματος (ιδιοκτησίες, εμπράγματα βάρη, υποθήκες, συμβάσεις πώλησης κ.λπ.) για άντληση πληροφοριών από άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες και τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Σχετικά με τα πιο πάνω, ζητήσαμε να ενημερωθούμε κατά πόσο το Τμήμα προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για υλοποίηση των έργων του Μνημονίου και τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων που τίθενται, τη μέχρι σήμερα πρόοδο σχετικά με το κάθε έργο και τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζει το Τμήμα στην επίτευξη των πιο πάνω στόχων του Μνημονίου.

Όπως μας ανέφερε ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος τον Νοέμβριο 2013, οι μονάδες που πρέπει να εκτιμηθούν σε τιμές 1.1.2013 είναι 500.000 και όχι 900.000, όπως αρχικά είχε αναφερθεί από το Τμήμα. Σημείωσε επίσης ότι από τις 60.000 τίτλους που πρέπει να εκδοθούν, με βάση τα κατατεθειμένα πωλητήρια έγγραφα, μόνο για τις 25.000-30.000 υπάρχουν αιτήσεις στο Τμήμα. Για τις υπόλοιπες έχει ξεκινήσει η διαδικασία υποβολής αίτησης από μέρους των ενδιαφερομένων και για όσες δεν υποβληθούν αιτήσεις, θα αρχίσει αυτεπάγγελτη διαδικασία από τον Διευθυντή του Τμήματος, για έκδοση των τίτλων ιδιοκτησίας, σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Έλεγχος του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των Απαλλοτριώσεων. Από αξιολόγηση που έγινε από την Υπηρεσία μας στο πιο πάνω σύστημα, ετοιμάστηκε σχετική έκθεση η οποία στάλθηκε στις 7.2.2006 στον Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, όπου διαπιστώνονται αδυναμίες που αφορούν κυρίως στη διαδικασία εκτίμησης, διαπραγμάτευσης και στον καθορισμό της αποζημίωσης, οι οποίες αναφέρονται συνοπτικά στις Ετήσιες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας για τα έτη 2006 μέχρι 2011. Για το θέμα έγιναν δύο συσκέψεις, στις 23.3.2006 και στις 15.5.2006, στο Γραφείο του τότε Υπουργού Εσωτερικών παρουσία του τότε Υπουργού Συγκοινωνιών και Έργων, της Γενικού Ελεγκτή, Βοηθού Γενικού Ελεγκτή, Διευθυντών Τμημάτων, εκπροσώπου του Γενικού Εισαγγελέα και άλλων Λειτουργών, με

σκοπό την προώθηση μέτρων για βελτίωση του συστήματος. Ως αποτέλεσμα των συναντήσεων, έχουν ετοιμαστεί σχετικές τροποποιήσεις του περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμου, αρ. Ν15/62 και προσχέδιο νομοσχεδίου υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας και δόθηκαν σχετικές απόψεις και εισηγήσεις (Μάρτιο 2010). Στη συνέχεια, μας στάληκε τροποποιημένο προσχέδιο νομοσχεδίου επί του οποίου διατυπώσαμε στις 19.1.2012 εκ νέου τις απόψεις μας. Έκτοτε το θέμα εκκρεμεί. Σκοπός των προτεινόμενων τροποποιήσεων είναι η αντιμετώπιση αρκετών από τα προβλήματα που εντόπισε η Υπηρεσία μας όπως: η καταβολή σημαντικών ποσών αποζημιώσεων υπό μορφή τόκων λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών, το γεγονός ότι αρκετές απαλλοτριώσεις ατονούν και απαιτείται η εκ νέου δημοσίευση απαλλοτρίωσης (το θέμα αφορά κυρίως στις απαλλοτριούσες Αρχές), μη υλοποίηση των έργων απαλλοτρίωσης εντός της προθεσμίας των τριών ετών που προβλέπεται στο Σύνταγμα και τη σχετική νομοθεσία (που επίσης αφορά στις απαλλοτριούσες Αρχές), με αποτέλεσμα είτε να απαιτείται νέα απαλλοτρίωση με όλα τα επακόλουθα περιλαμβανομένης της αυξημένης δαπάνης για αποζημιώσεις, είτε να γίνεται εξώδικος συμβιβασμός με την καταβολή πρόσθετης αποζημίωσης στους αιτητές ή ακόμη να εκδίδεται Διάταγμα Επίσχεσης προκειμένου να χρησιμοποιηθεί η απαλλοτριωθείσα γη για σκοπό άλλο από εκείνον για τον οποίον έγινε η απαλλοτρίωση, με αβέβαιο όμως το αποτέλεσμα για το Κράτος, αφού σε μερικές περιπτώσεις το Διάταγμα Επίσχεσης ακυρώνεται από το Ανώτατο Δικαστήριο.

Εκφράσαμε την άποψη ότι λόγω του σημαντικού ύψους της ετήσιας δαπάνης για απαλλοτριώσεις, η οποία για την περίοδο 2001-2012 ανήλθε στα €60 εκ. ετησίως κατά μέσο όρο, ενώ το 2012 ανήλθε στα €68,4 εκ. (€94,4 εκ. το 2011), σε συσχετισμό με τα κενά και τις αδυναμίες που υπάρχουν στη νομοθεσία, τη μη θέσπιση σχετικών Κανονισμών, τις αδυναμίες που εξακολουθούν να υπάρχουν στο σύστημα των απαλλοτριώσεων, τη μεγάλη καθυστέρηση στην καταβολή των σχετικών αποζημιώσεων στους δικαιούχους (σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν αποζημιώσεις, περιλαμβανομένων τόκων, πέραν των €508,5 εκ.), τη διεκδίκηση από τους πολίτες των αποζημιώσεων με ένδικα πλέον μέτρα, τα νέα προβλήματα που προκύπτουν ένεκα των χειρισμών των εκάστοτε απαλλοτριουσών Αρχών, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται το Τμήμα με επιπλέον εργασία και το Κράτος με πρόσθετο διοικητικό και άλλο κόστος, αλλά και της υφιστάμενης κατάστασης της οικονομίας γενικότερα, το θέμα των απαλλοτριώσεων καθίσταται ιδιαίτερα σοβαρό και ανησυχητικό και απαιτείται η άμεση λήψη μέτρων προς άρση των αδυναμιών.

Αναφέραμε ότι ενώ στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας επισημαίνονται κάθε χρόνο τα πολλά και πολύπλοκα προβλήματα των απαλλοτριώσεων και η ανάγκη λήψης των αναγκαίων μέτρων για απάμβλυνση ή/και επίλυση των προβλημάτων εντούτοις, όχι μόνο δεν επιλύονται τα προβλήματα αλλά συσσωρεύονται με τη δημοσίευση νέων έργων απαλλοτριώσεων, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα το Κράτος να καλύψει τις σχετικές αποζημιώσεις και να προχωρήσει σε επίτευξη του σκοπού της απαλλοτρίωσης εντός της προθεσμίας που θέτει το Σύνταγμα και ο περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμος.

Ο Αν. Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το τροποποιημένο προσχέδιο νομοσχεδίου βρίσκεται στο Τμήμα, για επανεξέταση κάποιων θεμάτων, αλλά και για εισαγωγή επιπρόσθετων τροποποιήσεων που εισηγείται το Τμήμα.

Απαιτήσεις ιδιοκτητών γης σε σχέση με τις απαλλοτριώσεις ιδιοκτησιών στην περιοχή των Αρχαιοτήτων Αμαθούντας – Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 6.10.2009. Το Υπουργικό Συμβούλιο (ΥΣ) με απόφασή του αρ. 69.414, ημερ. 6.10.2009, ενέκρινε αλλαγή της μέχρι σήμερα ακολουθούμενης πολιτικής καθ' όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού του ποσού των αποζημιώσεων που βασίζεται πρωτίστως στην αγοραία αξία της ιδιοκτησίας κατά την ημέρα της απαλλοτρίωσης, ειδικά για την περίπτωση των απαλλοτριώσεων στον αρχαιολογικό χώρο της Αμαθούντας, παραχωρώντας, επιπρόσθετα, χαριστικό συντελεστή δόμησης 0,10:1(10%) για σκοπούς εκτίμησης των ιδιοκτησιών που είτε έχουν απαλλοτριωθεί στο παρελθόν, είτε θα απαλλοτριωθούν.

Η απαλλοτρίωση ακινήτων στην περιοχή των αρχαιοτήτων Αμαθούντας, άρχισε μετά το 1962 με βάση τον περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμο. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, επηρεάστηκαν 116 κτήματα από τα οποία 112 περιπτώσεις έχουν διευθετηθεί και τα κτήματα έχουν εγγραφεί επ' ονόματι της

Κυπριακής Δημοκρατίας, αρκετά από τα οποία από το 1980 περίπου, για 4 κτήματα εκκρεμεί η καταβολή της αποζημίωσης ενώ για 39 επηρεαζόμενα κτήματα δεν έχει δημοσιευθεί ακόμα σχετική απαλλοτρίωση.

Οι απαιτήσεις των επηρεαζόμενων ιδιοκτητών στην περιοχή της Αμαθούντας φαίνεται να χρονολογούνται από το 1998 και είχαν εκδηλωθεί με διάφορους τρόπους και παραστάσεις προς τις εκάστοτε Κυβερνήσεις και τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Σχετικές είναι και προηγούμενες αποφάσεις του Υ.Σ. (αρ. 62.778, ημερ. 21.10.2005 και αρ. 68.175 ημερ. 30.12.2008).

Με βάση την απόφαση του Υ.Σ. ημερ. 6.10.2009:

(α) Για σκοπούς εκτίμησης της αξίας των ιδιοκτησιών που είτε έχουν απαλλοτριωθεί στο παρελθόν, είτε θα απαλλοτριωθούν θα λογισθεί συντελεστής δόμησης ίσος προς 0,20:1.

(β) Για όλες τις περιπτώσεις στις οποίες καταβλήθηκαν ήδη οι αποζημιώσεις να θεωρηθεί ότι οι αποζημιώσεις που έχουν καταβληθεί αφορούν την αξία του συντελεστή 0,10:1. Για τον επιπρόσθετο χαριστικό συντελεστή δόμησης 0,10:1 η αποζημίωση θα έχει τη μορφή είτε μεταφοράς του συντελεστή δόμησης, είτε ανταλλαγής με κρατική γη ίσης αξίας.

(γ) Για τις περιπτώσεις που εκκρεμεί παραπομπή στο δικαστήριο για καθορισμό των αποζημιώσεων ή για τις ιδιοκτησίες που δεν έχουν ακόμη απαλλοτριωθεί, για σκοπούς καθορισμού της αποζημίωσης θα χρησιμοποιηθεί συντελεστής δόμησης ίσος προς 0,20:1.

Μετά την απόφαση του Υ.Σ. ημερ. 6.10.2009, το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας προχώρησε σε σχετικές εκτιμήσεις των επηρεαζόμενων κτημάτων.

Αναφορικά με τα πιο πάνω, παρατηρήσαμε, μεταξύ άλλων, τα πιο κάτω:

(α) Όσον αφορά στην απόφαση για παραχώρηση του επιπρόσθετου χαριστικού συντελεστή δόμησης (10%), τίθενται τα εξής ερωτήματα: **(i)** Κατά πόσο, τόσο η παραχώρηση όσο και η μεταφορά επιπρόσθετου χαριστικού συντελεστή δόμησης στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι νομικά επιτρεπτή, με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο. **(ii)** Κατά πόσο η εφαρμογή της απόφασης αυτής συνάδει με τον μέχρι σήμερα τρόπο καθορισμού των αποζημιώσεων που βασίζεται στις πρόνοιες του Συντάγματος και του περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμου του 1962, καθώς επίσης με τις πρόνοιες του περί Αρχαιοτήτων Νόμου, Κεφ.31, (άρθρο 9). **(iii)** Κατά πόσο στη συγκεκριμένη περίπτωση η ανταλλαγή κρατικής γης καλύπτεται από τη σχετική νομοθεσία και τους περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας (Διάθεση) Κανονισμούς του 1999.

(β) Για τις απαλλοτριώσεις που ήδη έγιναν, οι επηρεασθέντες ιδιοκτήτες είχαν την ευκαιρία και οι πλείστοι έλαβαν όλα τα ένδικα μέσα για προστασία των συμφερόντων τους, όπως προνοείται στο Σύνταγμα και το σχετικό Νόμο. Προσφυγές που καταχωρίστηκαν, απορρίφθηκαν τόσο πρωτόδικα όσο και κατ' έφεση. Επιπρόσθετα, όπως πληροφορηθήκαμε, κάποιοι ιδιοκτήτες προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με το θέμα, το οποίο δικαίωσε τις θέσεις του Τμήματος.

(γ) Με βάση στοιχεία/υπολογισμούς του Τμήματος, η αξία του επιπρόσθετου χαριστικού συντελεστή δόμησης 10% για τις περιπτώσεις που έχουν ήδη απαλλοτριωθεί, ανέρχεται συνολικά σε €17,7 εκ. περίπου, ενώ για τα υπό απαλλοτρίωση κτήματα (39) παρόλο ότι δεν έχει εκτιμηθεί ξεχωριστά η αξία του επιπρόσθετου χαριστικού συντελεστή 10%, φαίνεται ότι ανέρχεται σε αρκετά εκατομμύρια ευρώ. Επιπρόσθετα, επισημάναμε ότι, για τα 112 κτήματα τα οποία είναι ήδη εγγεγραμμένα στο όνομα της Κυπριακής Δημοκρατίας, η αποζημίωση για τον επιπρόσθετο χαριστικό συντελεστή δόμησης 10% θα έχει, σύμφωνα με την απόφαση του ΥΣ, τη μορφή είτε μεταφοράς συντελεστή δόμησης χωρίς κόστος για το Κράτος, με όφελος ωστόσο για τους δικαιούχους, είτε ανταλλαγής με κρατική γη ίσης αξίας με αποτέλεσμα την αποξένωση κρατικής περιουσίας.

Όσον αφορά στα 4 κτήματα για τα οποία εκκρεμεί η καταβολή των αποζημιώσεων και τα 39 κτήματα τα οποία θα απαλλοτριωθούν, ενδεχομένως, η αποζημίωση για την αξία του επιπρόσθετου χαριστικού συντελεστή δόμησης 10% να έχει είτε τη μορφή μεταφοράς συντελεστή δόμησης είτε ανταλλαγής με κρατική γη ίσης αξίας. Η αξία του επιπρόσθετου χαριστικού συντελεστή για τις περιπτώσεις αυτές ανέρχεται, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, σε αρκετά εκατομμύρια ευρώ οπότε, και για αυτές τις

περιπτώσεις, εάν τελικά επιλεγεί η ανταλλαγή με κρατική γη, θα υπάρξει αποξένωση κρατικής γης ίσης αξίας.

(δ) Η εφαρμογή της απόφασης του ΥΣ ημερ. 6.10.2009, πιθανότατα θα δημιουργήσει προηγούμενο και θα ανοίξει τον δρόμο για διεκδικήσεις σε πολλές άλλες περιπτώσεις απαλλοτριώσεως γης σε αρχαιολογικούς ή άλλους χώρους.

(ε) Η υλοποίηση της απόφασης του ΥΣ, εγείρει θέμα ίσης μεταχείρισης με άλλους πολίτες των οποίων η ιδιοκτησία απαλλοτριώθηκε για τον ίδιο σκοπό ή και οποιονδήποτε άλλο σκοπό δημόσιας ωφελείας.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα των πιο πάνω θεμάτων, εισηγηθήκαμε όπως, πριν τη λήψη οποιωνδήποτε μέτρων προς υλοποίηση της απόφασης του Υ.Σ. ζητηθεί η καθοδήγηση του Γενικού Εισαγγελέα, κατά πόσο (α) η απόφαση έχει νομική βάση και η υλοποίησή της συνάδει με τις πρόνοιες του Συντάγματος και της σχετικής νομοθεσίας και (β) δημιουργείται όντως προηγούμενο για άλλες περιπτώσεις, οπότε σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να συνεκτιμηθούν οι μακροχρόνιες σοβαρές επιπτώσεις της σχετικής απόφασης.

Με επιστολή μας ημερ. 13.7.2012 προς την Υπουργό Εσωτερικών ζητήσαμε να πληροφορηθούμε κατά πόσο ζητήθηκε σχετική καθοδήγηση από τον Γενικό Εισαγγελέα για το θέμα, πριν τη λήψη οποιωνδήποτε μέτρων προς υλοποίηση της απόφασης του Υ.Σ.

Στο μεταξύ, ο Διευθυντής του Τμήματος με επιστολή του ημερ. 9.5.2011 προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι το Τμήμα του εξακολουθεί να έχει τις επιφυλάξεις του σε ότι αφορά την υλοποίηση της πιο πάνω απόφασης του Υ.Σ., ενώ ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου σε απαντητική επιστολή του ένα χρόνο μετά (10.5.2012), ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι οι οδηγίες που δόθηκαν προς εφαρμογή της κρατικής πολιτικής πρέπει να υιοθετηθούν. Στην ίδια επιστολή σημειώνεται ότι το Υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε σε όλους τους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες σχετικές ενημερωτικές επιστολές. Ο Διευθυντής του ΤΚΧ με σχετική επιστολή του ημερ. 19.7.2012 ζήτησε την καθοδήγηση του Γενικού Εισαγγελέα, ως οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας.

Απαντώντας ο Γενικός Εισαγγελέας με επιστολή του ημερ. 3.8.2012 προς τον Διευθυντή του ΤΚΧ ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι όσον αφορά στα κτήματα (112) που έχουν απαλλοτριωθεί και καταβληθεί οι αποζημιώσεις, η προτεινόμενη ρύθμιση για αύξηση του συντελεστή από 10% σε 20% αποτελεί χαριστική παροχή και πρόσθεσε ότι, η οποιαδήποτε προσπάθεια αναβίωσης του θέματος για τις απαλλοτριώσεις αυτές, όχι μόνο δημιουργεί κινδύνους, αλλά ανατρέπει το όλο σύστημα στο οποίο στηριζόταν μέχρι σήμερα ο υπολογισμός των καταβλητέων αποζημιώσεων σε σχέση με όλες τις απαλλοτριώσεις. Ο Γενικός Εισαγγελέας ανέφερε ότι, "αν θεωρηθεί ότι το θέμα των απαλλοτριώσεων διέπεται από σαφείς νομοθετικές διατάξεις, όπως είναι και στην πραγματικότητα, τότε δεν είναι δυνατό να γίνεται λόγος για κατά χάριν χορηγήματα έξω και πέραν των νομοθετικών προνοιών" ενώ πρόσθεσε ότι, "αν θεωρηθεί ότι το θέμα ανάγεται σε θέμα πολιτικής και δεν ρυθμίζεται από σχετική νομοθεσία, τότε και πάλι η τελεσίδικη ρύθμιση των οποιωνδήποτε δικαιωμάτων τους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ενέχει εκ μέρους της πολιτείας, ηθική υποχρέωση για κατά χάριν παροχή ή παροχή που θα ήταν άδικο να μη γίνει". Επισημαίνει επίσης ότι δεν βλέπει οποιονδήποτε λόγο για τον οποίο θα μπορούσαν οι συγκεκριμένες απαλλοτριώσεις να διαφοροποιηθούν από τις διάφορες απαλλοτριώσεις που έγιναν κατά καιρούς.

Όσον αφορά στις περιπτώσεις των τεσσάρων τεμαχίων γης για τα οποία εκκρεμεί η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου για καθορισμό του ποσού της αποζημίωσης, ο Γενικός Εισαγγελέας ανέφερε ότι η κατάσταση δεν διαφοροποιείται από την προηγούμενη και δεν δικαιολογείται παράκαμψη του ισχύοντος νομικού καθεστώτος. Πρόσθεσε επίσης ότι όσον αφορά στα 39 τεμάχια γης τα οποία δεν έχουν απαλλοτριωθεί, η αποζημίωση δεν μπορεί παρά να καθοριστεί σύμφωνα με το νομοθετικό καθεστώς και με την πολεοδομική ζώνη που θα ισχύει κατά τον χρόνο δημοσίευσης της απαλλοτριώσεως. Το θέμα εκκρεμεί.

Προσφυγές στο Ανώτατο Δικαστήριο για έργα Απαλλοτριώσεως. Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις ιδιοκτητών ακίνητης περιουσίας που απαλλοτριώθηκε, οι οποίοι προσέφυγαν στο Ανώτατο Δικαστήριο διεκδικώντας να τους επιστραφεί η περιουσία τους, επειδή η απαλλοτριωθείσα ακίνητη ιδιοκτησία δεν χρησιμοποιήθηκε για τον σκοπό της απαλλοτριώσεως εντός της προθεσμίας των τριών ετών από της απαλλοτριώσεως όπως προνοεί

το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας (άρθρο 23) και ο περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμος και/ή ο σκοπός της απαλλοτρίωσης δεν κατέστη εφικτός και/ή εγκαταλείφθηκε και/ή δεν ακολουθήθηκαν οι ενδεδειγμένες διαδικασίες σύμφωνα με τη νομοθεσία. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αιτητές διεκδικούν την επιστροφή της απαλλοτριωθείσας ακίνητης ιδιοκτησίας έναντι της τιμής κτήσης της όπως προβλέπει το Σύνταγμα και το άρθρο 15(1) του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου, ενώ σε περίπτωση που το Κράτος εξακολουθεί να χρειάζεται τη συγκεκριμένη ακίνητη ιδιοκτησία την απαλλοτριώνει εκ νέου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, προκειμένου να αποφευχθεί η επιστροφή και η επανααπαλλοτρίωση της συγκεκριμένης ακίνητης ιδιοκτησίας με σημερινές τιμές, το Κράτος, μέσω του Γενικού Εισαγγελέα, επιδιώκει εξώδικη διευθέτηση με την καταβολή εύλογης αποζημίωσης στους αιτητές.

Επισημάναμε το γεγονός ότι ως αποτέλεσμα, το Κράτος επιβαρύνεται με πρόσθετα ποσά αποζημίωσης προς τους ιδιοκτήτες, με διοικητικό και άλλο κόστος, ενώ τα πιο πάνω θα μπορούσαν να αποφευχθούν με καλύτερο προγραμματισμό των κυβερνητικών έργων, του χρόνου δημοσίευσης της Γνωστοποίησης Απαλλοτριώσεως και του σχετικού Διατάγματος ή/και την έγκαιρη έναρξη εκτέλεσης των έργων από τις απαλλοτριούσες Αρχές.

Η άποψη του Τμήματος είναι ότι το σημαντικό αυτό θέμα αφορά στις απαλλοτριούσες Αρχές, οι οποίες είναι υπεύθυνες για τον όλο συντονισμό και διεκπεραίωση του έργου που αναλαμβάνουν να επιτελέσουν. Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Τμήματος, λόγω των παραλείψεων οργάνωσης εκ μέρους των απαλλοτριουσών Αρχών, το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας επιβαρύνεται με επιπρόσθετη εργασία.

Ενδεικτικά παραδείγματα αναφέρονται πιο κάτω:

(α) Απαλλοτρίωση για δημιουργία Επιστημονικού Τεχνολογικού Πάρκου στο χωριό Πεντάκωμο στη Λεμεσό. Η Γνωστοποίηση Απαλλοτριώσεως για δημιουργία Επιστημονικού Τεχνολογικού Πάρκου (ΕΤΠ) στο Πεντάκωμο, δημοσιεύτηκε στις 15.9.2006, το Διάταγμα Απαλλοτριώσεως στις 7.9.2007 και επηρεάστηκαν 255 ιδιωτικά τεμάχια γης, συνολικής έκτασης 1.565.679 τ.μ. Η παρακολούθηση της υλοποίησης του Σχεδίου για την Ανάπτυξη του ΕΤΠ ανατέθηκε σε υπουργική επιτροπή, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 21.4.2005.

Οι ιδιοκτήτες 16 επηρεαζόμενων τεμαχίων γης, προσέφυγαν στο Ανώτατο Δικαστήριο (υπόθεση αρ. 1635/2007), το οποίο με απόφαση του ημερ. 11.9.2009, ακύρωσε το Διάταγμα Απαλλοτριώσεως όσον αφορά στα υπό απαλλοτρίωση ακίνητά τους. Στην απόφαση αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι η διοίκηση προχώρησε στην απαλλοτρίωση μιας τεράστιας έκτασης την οποία έκρινε αναγκαία για κάλυψη των διαχρονικών αναγκών ενός ευέλικτου και πολλαπλής φύσης έργου, η συγκεκριμένη έκταση και μορφή του οποίου θα καθοριζέτο αναλόγως της εξέλιξης του, σε μεγάλο βάθος χρόνου. Αναφέρεται επίσης ότι, πέραν της απαλλοτριωθείσας έκτασης, σκοπεύεται να χρησιμοποιηθεί και κρατική έκταση 421.975 τ.μ., ενώ κανένα συγκεκριμένο έργο δεν προγραμματίστηκε πλην του Διεθνούς Ινστιτούτου Κύπρου για το Περιβάλλον και τη Δημόσια Υγεία, και δεν υπήρξε οποιαδήποτε, αρχιτεκτονική και χωροταξική μελέτη των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων, αλλά ούτε και περιβαλλοντική μελέτη και τεchnοοικονομική μελέτη βιωσιμότητας, ενώ και η ίδια η Πολεοδομική Ζώνη δεν επέτρεπε τη σκοπούμενη ανάπτυξη.

Μετά την ακυρωτική απόφαση του Δικαστηρίου, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ως απαλλοτριούσα Αρχή, προέβηκε στις 5.3.2010 σε νέα δημοσίευση απαλλοτριώσεως για τα 16 τεμάχια που επηρεάστηκαν από την εν λόγω απόφαση και το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας προχώρησε σε νέα εκτίμηση των σχετικών αποζημιώσεων και απέστειλε σχετικές προσφορές στους ιδιοκτήτες, ενώ προηγουμένως, κατόπιν σχετικής Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.8.2009, δημοσιεύτηκε στις 29.1.2010 Διάταγμα ανάκλησης για 137 επηρεαζόμενα τεμάχια συνολικής έκτασης 1.129.691 τ.μ. (για ορισμένα τεμάχια η ανάκληση αφορούσε μέρος της έκτασης τους), ως μη αναγκαία για τους σκοπούς του εν λόγω έργου. Ως αποτέλεσμα, η έκταση της ιδιωτικής γης που απαλλοτριώθηκε, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, περιορίστηκε αρχικά, σε 722.764 τ.μ., ενώ σε συνεδρία της αρμόδιας Υπουργικής Επιτροπής για το Επιστημονικό Τεχνολογικό Πάρκο ημερ. 26.6.2012 αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, όπως η συνολική έκταση γης για το ΕΤΠ περιοριστεί στα 300.000 τ.μ. Σχετική είναι η επιστολή της Γενικής Διευθύντριας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ημερ. 16.7.2012

προς τον Διευθυντή του Τμήματος. Στις 2.11.2012 δημοσιεύτηκαν 2 νέα Διατάγματα ανάκλησης για 89 επηρεαζόμενα τεμάχια γης ως μη αναγκαία για τους σκοπούς του συγκεκριμένου έργου.

Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, μέχρι τον Ιούνιο 2013 έγιναν μόνο δύο πληρωμές συνολικού ύψους €193.724 πλέον τόκοι εκ των οποίων η μια αφορούσε στην καταβολή στις 30.3.2011 αποζημίωσης ύψους €42.000 πλέον τόκοι σε επηρεαζόμενο ιδιοκτήτη τεμαχίου γης κατόπιν εκ συμφώνου απόφασης Δικαστηρίου ημερ. 9.7.2010 στην παραπομπή αρ. 2/2008 και, αφού ο ιδιοκτήτης εξασφάλισε ένταλμα κατάσχεσης ακίνητης περιουσίας εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το συνολικό οφειλόμενο ποσό προς τους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες τον Ιούνιο 2013 ανέρχεται σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος στο ποσό των €12 εκ. περίπου περιλαμβανομένων τόκων €4 εκ.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, ενώ το 2006 έγινε απαλλοτρίωση ιδιωτικής γης έκτασης 1.565.679 τ.μ., στη συνέχεια και συγκεκριμένα τον Ιανουάριο 2010 η έκταση περιορίστηκε σε 722.764 τ.μ. ενώ, τον Νοέμβριο 2012 η συνολική έκταση περιορίστηκε στα 300.000 τ.μ. περίπου, γεγονός που κατά την άποψή μας, δεικνύει αδυναμία στο σχεδιασμό ή/και προγραμματισμό του έργου, ενώ παράλληλα επιβάρυνε το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και γενικότερα τη διοίκηση με αχρείαστη εργασία και σημαντικό διοικητικό κόστος. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε κατά πόσο η απαλλοτριούσα Αρχή (Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού), έχει προβεί ή/και προβαίνει στις ενέργειες που είναι ευλόγως αναγκαίες για υλοποίηση του σκοπού της απαλλοτρίωσης, στα πλαίσια του Συντάγματος και του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου Ν.15/962 (προθεσμία 3 ετών για υλοποίηση του σκοπού της απαλλοτρίωσης).

(β) Επέκταση του Αστυνομικού και Πυροσβεστικού σταθμού στο χωριό Ορόκλινη της επαρχίας Λάρνακας. Για την επέκταση του Αστυνομικού και Πυροσβεστικού σταθμού στην Ορόκλινη δημοσιεύτηκε η Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης στις 4.4.2003, το Διάταγμα Απαλλοτρίωσης στις 12.9.2003 και επηρεάστηκε ένα τεμάχιο γης, υπό διαχωρισμό 4 οικοπέδων. Για τα 2 επηρεαζόμενα οικοπέδα καταβλήθηκαν οι σχετικές αποζημιώσεις και έγινε η εγγραφή της ακίνητης ιδιοκτησίας στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Ο ιδιοκτήτης των δύο άλλων επηρεαζόμενων από την απαλλοτρίωση οικοπέδων, καταχώρισε προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο και σύμφωνα με απόφαση του Δικαστηρίου, το Διάταγμα Απαλλοτρίωσης ακυρώθηκε εφόσον είχε παρέλθει η προνοούμενη από το Σύνταγμα προθεσμία, χωρίς να έχει επιτευχθεί ο σκοπός της απαλλοτρίωσης. Επειδή στα εν λόγω τεμάχια, έχει ήδη ολοκληρωθεί η ανέγερση του κτιρίου του αμαξοστασίου του Πυροσβεστικού Σταθμού στην Ορόκλινη, ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Οικονομικών εξουσιοδότησε στις 19.4.2010 το ΤΚΧ να διαπραγματευτεί με τον ιδιοκτήτη των συγκεκριμένων τεμαχίων ώστε να επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός βάσει της σημερινής αγοραίας αξίας των τεμαχίων και να καταστεί δυνατή η εκ νέου απαλλοτρίωση των τεμαχίων. Οι διαπραγματεύσεις δεν οδήγησαν σε συμφωνία και το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης προχώρησε σε δημοσίευση νέας Γνωστοποίησης Απαλλοτρίωσης και Διατάγματος Επίταξης στις 10.12.2010 καθώς και του Διατάγματος Απαλλοτρίωσης στις 8.4.2011.

Σύμφωνα με την πρώτη απαλλοτρίωση η προσφερόμενη αποζημίωση στο συγκεκριμένο ιδιοκτήτη ανερχόταν σε £112.500 ή €192.218 ποσό το οποίο δεν καταβλήθηκε στον ιδιοκτήτη. Στα πλαίσια της νέας απαλλοτρίωσης, η προσφερόμενη αποζημίωση για τα συγκεκριμένα ακίνητα σε τιμές της ημερομηνίας Γνωστοποίησης (10.12.2010) ανέρχεται σε €760.000 και επιπρόσθετα η ενοικιαστική τους αξία υπολογίστηκε για την περίοδο Απριλίου 2003 - Αυγούστου 2011 σε €43.700.

Στις 19.4.2011 ο επηρεαζόμενος ιδιοκτήτης καταχώρισε αγωγή αρ. 3684/2010 στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας διεκδικώντας αποζημιώσεις περιλαμβανομένων ειδικών ζημιών (ενοίκια, αποχετευτικά τέλη, εκτιμητικά κ.λπ.) συνολικού ύψους €1.380.865, ενώ εγείρεται και ζήτημα παράνομης επέμβασης στην ακίνητη ιδιοκτησία του. Επιπρόσθετα, εξακολουθεί να εκκρεμεί σχετική προσφυγή αρ. 712/2011, του συγκεκριμένου ιδιοκτήτη στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, η καθυστέρηση στην έναρξη και ολοκλήρωση των εργασιών από την απαλλοτριούσα Αρχή είχε ως αποτέλεσμα να επιβαρυνθεί το ΤΚΧ με πρόσθετη εργασία και να καταστεί αναγκαία η καταβολή αυξημένων αποζημιώσεων στον πρώην ιδιοκτήτη των τεμαχίων.

(γ) Απαλλοτρίωση για την κατασκευή, βελτίωση, ευθυγράμμιση και ασφαλίστρωση του παρακαμπτήριου δρόμου Νέου Χωρίου στην Πάφο. Η Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης και το Διάταγμα Επίταξης, για κατασκευή, βελτίωση, ευθυγράμμιση και ασφαλίστρωση του παρακαμπτήριου δρόμου Νέου Χωρίου Πάφου, δημοσιεύτηκε στις 24.4.2003, το Διάταγμα Απαλλοτρίωσης στις 23.4.2004 και επηρεάστηκαν 30 τεμάχια γης.

Σύμφωνα με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην προσφυγή αρ. 621/2004 η συγκεκριμένη απαλλοτρίωση ακυρώθηκε στην ολότητά της. Ο Διευθυντής Τμήματος Δημοσίων Έργων με επιστολή του ημερ. 14.12.2006 πληροφόρησε το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, μεταξύ άλλων, ότι μετά την ακυρωτική απόφαση του Δικαστηρίου, η προώθηση της κατασκευής του δρόμου θα γίνει στο μέλλον αφού επανεξεταστεί η χάραξη με βάση τα σημερινά δεδομένα και δημοσιευτεί νέα Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης. Στο μεταξύ, για τη συγκεκριμένη απαλλοτρίωση καταβλήθηκαν αποζημιώσεις σε ορισμένους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες, χωρίς ωστόσο να εγγραφεί στη Δημοκρατία η ακίνητη περιουσία, άλλοι ιδιοκτήτες προσέφυγαν στο Δικαστήριο για καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης, ενώ άλλοι δεν ανταποκρίθηκαν στις σχετικές προσφορές. Στις 18.6.2008 ενημερώθηκαν οι ιδιοκτήτες ότι οι σχετικές προσφορές αποζημίωσης που αφορούν στη συγκεκριμένη απαλλοτρίωση αποσύρονται. Έκτοτε, και παρά το γεγονός ότι έχουν παρέλθει 5 σχεδόν έτη από την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο σχετικός φάκελος παραμένει σε εκκρεμότητα.

Εισηγηθήκαμε όπως γίνουν οι αναγκαίες ενέργειες το ταχύτερο δυνατό, για ανάκτηση του ποσού που η Δημοκρατία κατέβαλε για σχετικές αποζημιώσεις και επιστροφή της απαλλοτριωθείσας γης στους ιδιοκτήτες της, σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας.

Για τον περαιτέρω χειρισμό της υπόθεσης ο Διευθυντής του Τμήματος ζήτησε στις 28.6.2011 γνωμάτευση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας η οποία εκκρεμεί.

Καθυστέρηση στην καταβολή αποζημιώσεων λόγω απαλλοτριώσεων. Παρατηρείται μεγάλη καθυστέρηση στην καταβολή των πιο πάνω αποζημιώσεων, η οποία οφείλεται, μεταξύ άλλων, στη χρονοβόρα διαδικασία μέχρι τον καθορισμό του τελικού ποσού της αποζημίωσης και στα περιορισμένα κονδύλια του Προϋπολογισμού σε σχέση με τις καταβλητέες αποζημιώσεις. Ως αποτέλεσμα, στο τέλος κάθε χρόνου εκκρεμούν σημαντικά ποσά αποζημιώσεων, περιλαμβανομένων και οφειλών προς το Ταμείο Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, ενώ το Κράτος επιβαρύνεται με πολύ ψηλά ποσά τόκων. Όπως μας ενημέρωσε ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος με επιστολή του ημερ. 5.4.2013, στις 31.12.2012 το οφειλόμενο ποσό για αποζημιώσεις λόγω απαλλοτριώσεων προς επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες, συμπεριλαμβανομένων τόκων μέχρι την ημερομηνία αυτή, ανέρχεται σε €508,5 εκ. περίπου. Το ποσό, σύμφωνα με την ανάλυση του Τμήματος, αποτελείται από ποσά προσφερθέντα στους ιδιοκτήτες γης αλλά μη αποδεχθέντα (€200,7 εκ.) και ποσά αποδεχθέντα, περιλαμβανομένων ποσών που αφορούν σε αποφάσεις Δικαστηρίου, αλλά μη καταβληθέντα στους δικαιούχους, (€307,8 εκ.) μέχρι τις 31.12.2012. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την ίδια επιστολή, στο πιο πάνω οφειλόμενο ποσό δεν συμπεριλαμβάνονται ποσά αποζημίωσης για έργα ανάπτυξης για τα οποία δεν έγινε ακόμα προσφορά στους δικαιούχους, ούτε ποσά που αφορούν Τ/Κ περιουσίες στις οποίες έχουν αναγερθεί συνοικισμοί για τους πρόσφυγες και αποκτούνται και αυτές με απαλλοτρίωση και για τις οποίες δεν έχουν συμφωνηθεί τα ποσά κατόπιν φιλικού διακανονισμού και δεν έτυχαν της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου.

Επισημάναμε ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 23 του Συντάγματος, και το Άρθρο 12 του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου, οι αποζημιώσεις λόγω απαλλοτρίωσης καταβάλλονται τοις μετρητοίς και προκαταβολικά.

Ενδεικτικά παραδείγματα απαλλοτριώσεων αναφέρονται πιο κάτω:

- (i) Για την κατασκευή και λειτουργία του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, δημοσιεύτηκε στις 3.11.2006 Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης για την πρώτη φάση και επηρεάστηκαν 23

ακίνητα, στις 4.5.2007 Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης για τη δεύτερη φάση και επηρεάστηκε ένα ακίνητο και στις 22.5.2009 Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης για την τρίτη φάση και επηρεάστηκαν 32 ακίνητα.

Μέχρι τον Ιούλιο 2013 καταβλήθηκαν οι σχετικές αποζημιώσεις στους ιδιοκτήτες 15 τεμαχίων, συνολικού ύψους €15.750.134 πλέον τόκοι ύψους €1.810.416 (ποσοστό 11,5% επί του ποσού της αποζημίωσης), ποσό ύψους €120.000 σε ενοικιαστή συγκεκριμένου τεμαχίου ενώ, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, εκκρεμεί η καταβολή αποζημιώσεων συνολικού ύψους €30,8 εκ. περίπου, περιλαμβανομένων τόκων μέχρι την ίδια ημερομηνία ύψους €9,5 εκ. περίπου. Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνεται ποσό αποζημίωσης ύψους €10,5 εκ. που αφορά 8 τεμάχια για τα οποία η απαλλοτρίωση ακυρώθηκε με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 4.7.2012.

- (ii) Για το «Πρόγραμμα Προστασίας και Διαχείρισης των Αλυκών», δημοσιεύτηκε στις 15.2.2002 Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης, καταβλήθηκαν αποζημιώσεις μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013 €8.513.650 και επιπρόσθετα τόκοι ύψους €2.470.017, ενώ μέχρι σήμερα εκκρεμεί σχετική πληρωμή σε ιδιοκτήτη συγκεκριμένου επηρεαζόμενου τεμαχίου ύψους €3,0 εκ. περίπου πλέον τόκοι, ο οποίος καταχώρισε παραπομπή (αρ. 3/2009) στο Δικαστήριο για καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης στις 5.2.2009 δηλαδή μετά από επτά χρόνια από την ημερομηνία της απαλλοτρίωσης. Η παραπομπή εκκρεμεί μέχρι σήμερα στο Δικαστήριο. Εκφράσαμε την άποψη ότι το Τμήμα όφειλε, να προβεί το ίδιο σε έγκαιρη καταχώριση παραπομπής για καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης και όχι να αναμένει τις ενέργειες του ιδιοκτήτη. Αναφέρεται σχετικά ότι μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013 το οφειλόμενο ποσό των τόκων στο πιο πάνω ποσό των αποζημιώσεων που δεν καταβλήθηκαν υπολογίζεται σε €3,2 εκ. περίπου.
- (iii) Ορισμένα άλλα έργα για τα οποία εκκρεμούν μεγάλα ποσά αποζημιώσεων για απαλλοτριώσεις σε ιδιοκτήτες είναι, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, η απαλλοτρίωση για το ενεργειακό κέντρο στο Βασιλικό για το οποίο εκκρεμεί ποσό ύψους €30,6 εκ. περιλαμβανομένων τόκων περίπου €8,9 εκ. μέχρι 31.12.2012, η απαλλοτρίωση για τη Λίμνη Παραλιμνίου – οφειλόμενο ποσό €7,9 εκ. περιλαμβανομένων τόκων ύψους €1,2 εκ. μέχρι 30.6.2013 η απαλλοτρίωση για τον νέο δρόμο Λάρνακας Κοφίνου – οφειλόμενο ποσό €5,9 εκ. περίπου περιλαμβανομένων τόκων €3,9 εκ. μέχρι 31.12.2012, η απαλλοτρίωση για την ανέγερση Γυμνασίου στην Έγκωμη – οφειλόμενο ποσό €3,5 εκ. περίπου συμπεριλαμβανομένων τόκων €0,5 εκ. περίπου μέχρι 31.12.2012 και η απαλλοτρίωση για τον κάθετο δρόμο πρωταρχικής σημασίας νέο νοσοκομείο – νέο λιμάνι Λεμεσού με οφειλόμενο ποσό €8 εκ. περίπου περιλαμβανομένων τόκων €2,4 εκ. περίπου μέχρι 31.12.2012.

Επισημάνουμε ότι, η χρονοβόρα διαδικασία καθορισμού του τελικού ποσού της αποζημίωσης σε συνδυασμό με τα περιορισμένα κονδύλια του Προϋπολογισμού, έχει ως αποτέλεσμα να εκκρεμεί η καταβολή των αποζημιώσεων στους δικαιούχους οι οποίες αναμένεται να ανέλθουν σημαντικά μέχρι την διευθέτησή τους, αφού το Κράτος θα επιβαρυνθεί, μεταξύ άλλων, με εκατομμύρια ευρώ υπό μορφή τόκων.

Καθυστέρηση στην καταβολή αποζημιώσεων λόγω επιτάξεων για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας. Διαπιστώθηκε ότι σε αρκετές περιπτώσεις για τις οποίες εκδόθηκαν Διατάγματα Επίταξης ιδιωτικής ακίνητης ιδιοκτησίας για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας, το Τμήμα καθυστερεί να καταβάλει τις σχετικές αποζημιώσεις στους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες σε αντίθεση με το άρθρο 13(1) του περί Επίταξεως Ιδιοκτησίας δια σκοπούς δημόσιας ωφέλειας Νόμου αρ. 21/1962, που προνοεί όπως η αποζημίωση μόλις συμφωνηθεί/καθορισθεί καταβάλλεται πάραυτα τοις μετρητοίς.

Ενδεικτικά αναφέρονται Διατάγματα Επίταξης για σκοπούς άμυνας που αφορούν ακίνητη ιδιοκτησία στην περιοχή Ζυγίου, Κόρνου, Χοιροκοιτίας, Κελιών, Ψευδά (Πεδίο Βολής Καλού Χωριού). Στις περιπτώσεις αυτές ενώ οι επηρεαζόμενοι ιδιοκτήτες αποδέχθηκαν τη σχετική αποζημίωση με βάση προσφορά του Τμήματος, το Τμήμα δεν προχώρησε στην καταβολή των σχετικών αποζημιώσεων. Εκφράσαμε την άποψη ότι ανεξάρτητα από τα ποσά των αποζημιώσεων που προκύπτουν λόγω Επιτάξεων, το Τμήμα οφείλει να

εφαρμόζει πιστά τις πρόνοιες του περί Επιτάξεως Ιδιοκτησίας δια σκοπούς δημόσιας ωφέλειας Νόμου αρ. 21/1962.

Ο Αν. Διευθυντής μάς ανέφερε ότι οι επιτάξεις αφορούν μικροποσά και εμπίπτουν στις περιπτώσεις για τις οποίες το Τμήμα θα δώσει προτεραιότητα για καταβολή των αποζημιώσεων, νοουμένου ότι θα υπάρχουν διαθέσιμες πιστώσεις στον Προϋπολογισμό.

Εντάλματα κατάσχεσης κινητής περιουσίας εναντίον της Δημοκρατίας λόγω απλήρωτων αποζημιώσεων για απαλλοτριώσεις. Σε αρκετές περιπτώσεις για τις οποίες εκδόθηκαν αποφάσεις Δικαστηρίων σε σχετικές παραπομπές για απαλλοτριώσεις που αφορούν κυβερνητικά έργα αναπτύξεως και η Δημοκρατία δεν κατέβαλε τις σχετικές αποζημιώσεις στους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες, αυτοί προσέφυγαν στο Δικαστήριο και εξασφάλισαν εντάλματα κατάσχεσης εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας επιβαρύνοντας επιπρόσθετα το Κράτος με δικηγορικά και άλλα έξοδα αλλά και εκθέτοντας το Κράτος. Σχετικά αναφέρεται ότι τον Ιούνιο του 2013 σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, εκκρεμούσαν παγκύπρια 218 εντάλματα κατάσχεσης εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας για καταβολή ποσού αποζημίωσης €9,8 εκ. περιλαμβανομένων τόκων (μέχρι 30.6.2013) και άλλων εξόδων. Στα εντάλματα αυτά περιλαμβάνονται 125 εντάλματα της Επαρχίας Πάφου συνολικού ύψους πέραν των €4 εκ. περίπου που αφορά στην κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς, έργο το οποίο ανακλήθηκε.

Ενδεικτικά παραδείγματα αναφέρονται πιο κάτω:

- (i) Για την ανέγερση Δημοτικού Σχολείου στη Μέσα Γειτονιά εκδόθηκε η απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού ημερ. 14.12.2010 όσον αφορά στην παραπομπή αρ. 81/2006 η οποία δεν εκτελέστηκε με αποτέλεσμα ο ιδιοκτήτης να εξασφαλίσει σχετικό ένταλμα κατάσχεσης κινητής περιουσίας ημερ. 20.10.2011, το οποίο εκδόθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο προς είσπραξη του οφειλόμενου ποσού το οποίο ανέρχεται σε €1.407.483, περιλαμβανομένων τόκων μέχρι 30.6.2013 ύψους €750.739, ποσό το οποίο εκκρεμεί.
- (ii) Για τη βελτίωση του κόμβου Αγίου Αθανασίου του παρακαμπτήριου Λεμεσού εκδόθηκε η απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού ημερ. 6.6.2011 όσον αφορά στην παραπομπή αρ. 93/2008 η οποία δεν εκτελέστηκε με αποτέλεσμα ο ιδιοκτήτης να εξασφαλίσει σχετικό ένταλμα κατάσχεσης κινητής περιουσίας ημερ. 14.12.2012, το οποίο εκδόθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο προς είσπραξη του οφειλόμενου ποσού το οποίο ανέρχεται σε €891.514, περιλαμβανομένων τόκων μέχρι 30.6.2013 ύψους €300.197, ποσό το οποίο εκκρεμεί.
- (iii) Για την κατασκευή του τετραπλού δρόμου στον Παρισσινό εκδόθηκε απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ημερ. 20.10.2010 όσον αφορά στην παραπομπή αρ.13/08 η οποία δεν εκτελέστηκε με αποτέλεσμα οι ιδιοκτήτες να εξασφαλίσουν σχετικό ένταλμα κατάσχεσης κινητής περιουσίας ημερ. 28.11.2012, το οποίο εκδόθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο προς είσπραξη του οφειλόμενου ποσού το οποίο ανέρχεται σε €536.343 περιλαμβανομένων τόκων μέχρι 30.6.2013, ποσό το οποίο εκκρεμεί.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τα μέτρα που λαμβάνει το Τμήμα σε συνεργασία και με το Υπουργείο Οικονομικών για αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ο Αν. Διευθυντής ανέφερε ότι δίνεται προτεραιότητα στις περιπτώσεις που υπάρχουν εντάλματα κατάσχεσης αναμφίβολα όμως, λόγω περικοπών στους Προϋπολογισμούς, υπάρχει σοβαρό πρόβλημα στις πληρωμές των αποζημιώσεων μετά από απαλλοτριώσεις.

Ανακλήσεις έργων απαλλοτρίωσης. Από τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας και όπως άλλωστε προκύπτει από διάφορες παραγράφους της παρούσας Έκθεσης, σε πολλές περιπτώσεις έργων απαλλοτρίωσης διαπιστώθηκαν, μεταξύ άλλων, αδυναμίες και προβλήματα στον προγραμματισμό και την εκτέλεση των έργων, σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες, μη υλοποίηση των έργων εντός της προθεσμίας που θέτει το Σύνταγμα και η σχετική νομοθεσία και αδυναμία του Κράτους να καταβάλει τις σχετικές αποζημιώσεις μέσω των ετήσιων Προϋπολογισμών.

Τα πιο πάνω, καθώς επίσης η συσσώρευση σημαντικών οφειλών του δημοσίου για αποζημιώσεις απαλλοτριώσεων και η υφιστάμενη οικονομική κρίση, φαίνεται να οδήγησαν το Κράτος στην επαναξιολόγηση των έργων απαλλοτρίωσης για τα οποία κανένα ποσό αποζημίωσης δεν έχει καταβληθεί στους ιδιοκτήτες ή έχει καταβληθεί μέρος της συνολικής αποζημίωσης, με σκοπό τη λήψη απόφασης για ανάκληση απαλλοτριώσεων ακίνητης περιουσίας για έργα τα οποία δεν είναι εφικτό να υλοποιηθούν άμεσα ή/και δεν κρίνεται απόλυτα αναγκαία η υλοποίησή τους στο εγγύς μέλλον. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος και σχετική αλληλογραφία, κατόπιν συσκέψεων που έγιναν στο Υπουργείο Εσωτερικών τον Ιούλιο 2012, αποφασίστηκε η ανάκληση 20 έργων απαλλοτρίωσης (για 10 έργα η ανάκληση είναι ολική). Το ποσό των αποζημιώσεων που δεν θα χρειαστεί να καταβληθεί για τα συγκεκριμένα έργα, τα οποία ήδη έχουν ανακληθεί (τα Διατάγματα ανάκλησης εκδόθηκαν την περίοδο Αυγούστου 2012 – Μαρτίου 2013), είναι πέραν των €133 εκ.

Στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται ποσό ύψους €64,7 εκ. για τον αυτοκινητόδρομο Πάφου- Πόλης Χρυσοχούς, ποσό ύψους €26,5 εκ. για έργα απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Παιδείας (σχολικά κτίρια και οδικό δίκτυο), ποσό ύψους €19 εκ. περίπου για το ΕΤΠ, ποσό €9,4 εκ. για διάφορα πολεοδομικά έργα, ποσό €5 εκ. περίπου για τη μετακίνηση της κτηνοτροφικής περιοχής Πολεμιδιών και τη δημιουργία πρόσβασης στην νέα κτηνοτροφική περιοχή Κ. Πολεμιδιών καθώς επίσης ποσό €5,9 εκ. για τη μετακίνηση υπηρεσιών του παλαιού νοσοκομείου Λεμεσού.

Συναφώς αναφέρεται ότι, λόγω των ανακλήσεων έργων απαλλοτρίωσης δημιουργούνται και πολύπλοκα προβλήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, στις εκκρεμούσες παραπομπές ή/και σχετικές αποφάσεις του δικαστηρίου για το ποσό της αποζημίωσης για τεμάχια για τα οποία δημοσιεύτηκε ήδη ανάκληση, στα εντάλματα κατάσχεσης κινητής περιουσίας που σχετίζονται με τεμάχια γης για τα οποία επίσης δημοσιεύτηκε ανάκληση κ.λπ. Με αφορμή τη μερική ανάκληση απαλλοτριώσεων για τον αυτοκινητόδρομο Πάφου – Πόλης Χρυσοχούς και των προβλημάτων που προέκυψαν, έγινε σύσκεψη στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα στις 21.9.2012 και δόθηκαν σχετικές οδηγίες από τον Γενικό Εισαγγελέα όπως αυτές επιβεβαιώθηκαν με επιστολή του ημερ. 7.3.2013 προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος. Σημειώνεται ότι για όλες τις περιπτώσεις ανακλήσεων το Κράτος θα επιβαρυνθεί, μεταξύ άλλων, με τα δικηγορικά και εκτιμητικά έξοδα.

Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, απαιτείται η λήψη άμεσων διορθωτικών μέτρων για επίλυση των προβλημάτων και αδυναμιών που προκύπτουν σε σχέση με τον σχεδιασμό, προγραμματισμό και εκτέλεση των διαφόρων έργων απαλλοτρίωσης και την καταβολή των σχετικών αποζημιώσεων, για αποφυγή παρόμοιων καταστάσεων στο μέλλον. Αναμένεται από το Κράτος να προβαίνει σε απαλλοτρίωση ακίνητης ιδιοκτησίας για έργα τα οποία υπάρχει η δυνατότητα να πραγματοποιηθούν όπως ορίζει το Σύνταγμα και ο Νόμος και όπως υπάρχει μεταξύ άλλων, στενή συνεργασία των απαλλοτριουσών Αρχών με το Υπουργείο Οικονομικών, για αποφυγή των προβλημάτων που δημιουργούνται.

Τόκοι πάνω στα ποσά των αποζημιώσεων για σκοπούς απαλλοτρίωσης. Με αφορμή την καταβολή ψηλών ποσών τόκων πάνω στα ποσά των απαλλοτριώσεων, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο τροποποίησης της σχετικής νομοθεσίας, ώστε, στους ενδιαφερόμενους που προσφεύγουν στο δικαστήριο για καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης, να καταβάλλεται ή να κατατίθεται σε πίστη τους, ευθύς μετά την καταχώριση της αίτησης στο Δικαστήριο, το ποσό της προσφερόμενης αποζημίωσης συν τόκοι από την ημερομηνία Γνωστοποίησης της Απαλλοτρίωσης, και ακολούθως να καταβάλλεται τόκος, μόνο στο ποσό της διαφοράς μεταξύ της αρχικής προσφοράς και του τελικού ποσού αποζημίωσης που συμφωνείται/καθορίζεται από το Δικαστήριο. Επίσης σε περιπτώσεις που ο επηρεαζόμενος δεν ανταποκρίνεται στην προσφορά του Τμήματος για σκοπούς αποζημίωσης και καθυστερεί να καταχωρίσει παραπομπή στο Δικαστήριο, το Τμήμα να προχωρεί το ίδιο σε καταχώριση σχετικής παραπομπής στο Δικαστήριο.

Με αυτό τον τρόπο όχι μόνο θα περιοριστεί το ποσό που καταβάλλει το Κράτος για τόκους, αλλά θα περιοριστεί και το ύψος του ποσού που καταβάλλεται κυρίως για δικηγορικά έξοδα, αφού αυτά θα υπολογίζονται πλέον με βάση το επί πλέον ποσό που κερδήθηκε και όχι το συνολικό ποσό της αποζημίωσης.

Εισηγηθήκαμε επίσης να μελετηθεί το ενδεχόμενο εισαγωγής στον σχετικό Νόμο περιοριστικής πρόνοιας, για το χρόνο εντός του οποίου η απαλλοτριούσα Αρχή ή κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο, μπορεί με αίτηση να ζητήσει από το Δικαστήριο να προβεί στον καθορισμό της καταβλητέας αποζημίωσης.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι τα θέματα αυτά μελετούνται και θα περιληφθούν στις αναθεωρήσεις του Νόμου.

Επιπρόσθετα, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 6.6.2012, την τροποποίηση του περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμου του 1962 με σκοπό τη μείωση του επιτοκίου από 9% σε 5,35%, σύμφωνα με την εφαρμογή του ενιαίου δημόσιου επιτοκίου υπερημερίας το οποίο καθορίζεται με Διάταγμα του Υπουργού Οικονομικών. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τις ενέργειες του Τμήματος για υλοποίηση της εν λόγω απόφασης. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με επιστολή του Αν. Διευθυντή ημερ. 12.9.2013 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, εκκρεμεί στη Βουλή από τις 20.1.2011 Νομοσχέδιο για μείωση του επιτοκίου για τις απαλλοτριώσεις από 9% σε 4%, με βάση προηγούμενη Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 4.1.2011.

Ενημέρωση – Συντήρηση του Συστήματος Πληροφοριών Γης (ΣΠΓ)/Εκτιμητικός τομέας για απαλλοτριώσεις και επιτάξεις. Στα πλαίσια του ελέγχου από την Υπηρεσία μας, των απαλλοτριώσεων και των επιτάξεων, καθώς και των σχετικών αποζημιώσεων που οφείλονται από το Κράτος προς τους δικαιούχους/ιδιοκτήτες, διαπιστώθηκε ότι τα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος δεν ενημερώνουν ή/και συντηρούν το μηχανογραφημένο σύστημα του Τμήματος (ΣΠΓ) με όλα τα στοιχεία που αφορούν υποθέσεις απαλλοτριώσεων και επιτάξεων. Ως αποτέλεσμα, τα στοιχεία που εξάγονται από το σύστημα είναι ελλιπή και η παρακολούθηση και ο έλεγχος των οφειλών του Κράτους για απαλλοτριώσεις και για επιτάξεις καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολος τόσο από το Τμήμα όσο και από την Υπηρεσία μας. Συναφώς αναφέρεται ότι εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές παλιές υποθέσεις απαλλοτριώσεων για τις οποίες δεν μηχανογραφήθηκαν τα στοιχεία των τεμαχίων για τα οποία υπάρχουν εκκρεμότητες στην καταβολή αποζημιώσεων ενώ, για αρκετές υποθέσεις επιτάξεων δεν έγινε καμιά ενημέρωση του συστήματος, ενώ σε αρκετές άλλες δεν έχει καν υπολογιστεί η σχετική αποζημίωση για επίταξη συγκεκριμένων τεμαχίων γης.

Ενόψει του γεγονότος ότι οι οφειλές του Κράτους για απαλλοτριώσεις ανέρχονται σε αρκετά εκατομμύρια ευρώ, εισηγηθήκαμε όπως δοθούν σχετικές οδηγίες για ενημέρωση/συντήρηση του συστήματος, το συντομότερο δυνατό.

Ο Διευθυντής μάς ανέφερε ότι δόθηκαν οδηγίες στους εκτιμητές όλων των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων για άμεση ενημέρωση του Συστήματος Πληροφοριών Γης, ενώ ο Αν. Διευθυντής πρόσθεσε ότι τους τελευταίους μήνες έγινε μεγάλη προσπάθεια και όσον αφορά στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λάρνακας οι πλείστες παλαιές υποθέσεις έχουν καταχωρισθεί.

Παλαιές υποθέσεις απαλλοτριώσεων. Από σχετικό έλεγχο παρατηρήθηκε ότι εξακολουθούν να εκκρεμούν στο Τμήμα αρκετές απαλλοτριώσεις για χρόνια (μερικές χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1970), για τις οποίες φαίνεται να έχει ολοκληρωθεί ο σκοπός της απαλλοτρίωσης, χωρίς ωστόσο να έχουν καταβληθεί ή κατατεθεί σε όλους τους δικαιούχους οι σχετικές αποζημιώσεις ή/και να εγγραφεί στο όνομα της Κυπριακής Δημοκρατίας η ακίνητη ιδιοκτησία.

Εισηγηθήκαμε όπως καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε να ξεκαθαρίσουν όλες οι παλαιές υποθέσεις απαλλοτριώσεων, και να εγγραφεί στο όνομα της Κυπριακής Δημοκρατίας η ακίνητη ιδιοκτησία. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί σε υποθέσεις που αφορούν σε πολύ μικρά ποσά και τα οποία αδικαιολόγητα δεν έχουν κατατεθεί στο Γενικό Λογιστήριο στο όνομα των δικαιούχων.

Μητρώο αποζημιώσεων για Τουρκοκυπριακές περιουσίες που απαλλοτριώθηκαν. Σε προηγούμενες Εκθέσεις μας εισηγηθήκαμε όπως δημιουργηθεί ειδικό μητρώο αποζημιώσεων στο οποίο να καταχωριστούν όλα τα στοιχεία για αποζημιώσεις που αφορούν σε απαλλοτριώσεις Τουρκοκυπριακών περιουσιών, συμπεριλαμβανομένων των αποζημιώσεων που ήδη καταβλήθηκαν προς όφελος των ιδιοκτητών καθώς και τα οφειλόμενα ποσά.

Όπως μας ανέφερε ο Διευθυντής του Τμήματος έχει δημιουργηθεί ειδική ηλεκτρονική κατάσταση, η οποία εκτυπώνεται από το υφιστάμενο Σύστημα Πληροφοριών Γης και έχει ξεκινήσει ήδη η καταχώριση των υποθέσεων στο σύστημα, με προτεραιότητα στις παλαιές υποθέσεις.

Προβλήματα σε περιπτώσεις απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Παιδείας. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκαν αδυναμίες και προβλήματα σε αρκετά έργα απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Παιδείας τα οποία αφορούν κυρίως στον προγραμματισμό/σχεδιασμό που γίνεται για σκοπούς απαλλοτρίωσης και ανέγερσης σχολείων/νηπιαγωγείων, σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες, καθώς και τη μη υλοποίηση των έργων εντός της προθεσμίας που θέτει το Σύνταγμα και η σχετική νομοθεσία. Ως αποτέλεσμα, οι ιδιοκτήτες διεκδικούν την επιστροφή της περιουσίας τους, όπως προβλέπει το Σύνταγμα και ο περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμος, ενώ το Κράτος σε αρκετές περιπτώσεις προβαίνει σε νέα απαλλοτρίωση ή μέσω του Γενικού Εισαγγελέα, επιδιώκει εξώδικη διευθέτηση με την καταβολή εύλογης αποζημίωσης στους αιτητές και το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας το οποίο ενεργεί για λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας, επιφορτίζεται με πρόσθετη εργασία. Εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να ληφθούν σχετικές αποφάσεις από τη Διοίκηση για επίλυση των προβλημάτων και αδυναμιών που προκύπτουν.

Στην Έκθεσή μας για το 2011 αναφέρονται ορισμένα παραδείγματα, τα οποία επαναλαμβάνονται ως ενδεικτικά της κατάστασης.

(α) Απαλλοτρίωση για την ανέγερση του Λυκείου Γεροσκήπου στην Πάφο. Για την ανέγερση του Λυκείου Γεροσκήπου δημοσιεύτηκε η σχετική Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης και το Διάταγμα Επίταξης στις 10.3.2006 ενώ το 2ο Διάταγμα παράτασης Διατάγματος Επίταξης είχε ισχύ μέχρι 8.3.2009, χωρίς δικαίωμα περαιτέρω ανανέωσης. Το συνολικό ποσό της αποζημίωσης, όπως υπολογίστηκε από το Τμήμα στις 8.3.2007 ανέρχεται σε €387.170 (£226.600). Το Λύκειο έχει ανεγερθεί και λειτουργεί και μέχρι την ημέρα του ελέγχου (Δεκέμβριος 2011) δεν καταβλήθηκε προς τον ιδιοκτήτη η σχετική αποζημίωση, ενώ με σχετική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 17.2.2009, το Διάταγμα Απαλλοτρίωσης, καθώς και το σχετικό Διάταγμα Επίταξης ακυρώθηκε, επειδή, όπως προκύπτει από τα πρακτικά του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η Υπουργική Επιτροπή δεν συγκλήθηκε δεόντως για εξέταση της ένστασης του ιδιοκτήτη για την απαλλοτρίωση.

Μετά την ακύρωση της απαλλοτρίωσης, η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού ζήτησε από το ΤΚΧ όπως υπολογιστεί η αγοραία αξία του επίδικου κτήματος σε σημερινές τιμές, ούτως ώστε να προχωρήσουν αμέσως διαπραγματεύσεις σύμφωνα και με σχετική επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα ημερομηνίας 21.9.2009. Σύμφωνα με σχετική έκθεση του ΤΚΧ, στις 5.5.2010 συμφωνήθηκε με τον ιδιοκτήτη, παρουσία εκπροσώπων της Νομικής Υπηρεσίας, όπως για το επίδικο κτήμα υιοθετηθεί το ποσό των €1.155.000.

Για το θέμα καταχωρίστηκε στο μεταξύ, από τον ιδιοκτήτη η αγωγή, αρ. 2196/09, εναντίον της Δημοκρατίας για γενικές και ειδικές αποζημιώσεις λόγω της λανθασμένης απόφασης της Διοίκησης. Σύμφωνα με σχετική επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας ημερ. 28.3.2011 οι διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό της αγοραίας αξίας του ακινήτου κατέληξαν στις 16.3.2011, ο ιδιοκτήτης ωστόσο αντικατάστησε τους δικηγόρους του και απέρριψε την συμφωνία που έγινε με τον προηγούμενο δικηγόρο γι' αυτό και δόθηκαν οδηγίες για άμεση δημοσίευση νέας απαλλοτρίωσης. Η Γνωστοποίηση έγινε στις 24.6.2011, ενώ ο ιδιοκτήτης ζήτησε με αίτηση του ημερ. 24.5.2011 προσωρινό διάταγμα απαγόρευσης επέμβασης στο σχολείο.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, το Κράτος επιβαρύνθηκε με πρόσθετα ποσά αποζημίωσης και διοικητικό και άλλο κόστος.

Αναφέρεται σχετικά ότι, το ποσό της αποζημίωσης όπως υπολογίστηκε από το Τμήμα τον Μάρτιο 2007, μετά τη δημοσίευση της απαλλοτρίωσης, ανερχόταν σε €387.170 (£226.600), ενώ το ποσό που καταβλήθηκε στις 12.6.2012 προς τον ιδιοκτήτη σε σημερινές αξίες, περιλαμβανομένων ενοικίων ύψους €190.000 περίπου για την περίοδο Μαρτίου 2006 – Ιουνίου 2012 ανέρχεται σε €1.459.931.

(β) Απαλλοτρίωση για την ανέγερση του Περιφερειακού Λυκείου στη περιοχή Λειβαδιών Λάρνακας και τη διαμόρφωση του οδικού δικτύου της περιοχής. Το συγκεκριμένο έργο για το οποίο δημοσιεύτηκε η Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης στις 15.4.2005, έχει ήδη ολοκληρωθεί και μέχρι τέλος του 2009 δεν έγινε

καμιά πληρωμή προς τους ιδιοκτήτες, ενώ με σχετική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 30.1.2008, η απαλλοτρίωση ακυρώθηκε.

Αναφέρεται σχετικά ότι επηρεαζόμενοι ιδιοκτήτες τεσσάρων τεμαχίων γης προσέφυγαν στο Ανώτατο Δικαστήριο και εξασφάλισαν ακυρωτική απόφαση της απαλλοτρίωσης λόγω, μεταξύ άλλων, παράλειψης της απαλλοτριούσας Αρχής να διεξάγει τη δέουσα έρευνα πριν την λήψη της προσβαλλόμενης απόφασης.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τον Γενικό Εισαγγελέα, ενδείκνυται να εξετασθεί από τη Διοίκηση, τόσο το ενδεχόμενο νέας απαλλοτρίωσης όσο και η αγορά των επίδικων ιδιοκτησιών. Σύμφωνα με εκτίμηση του Τμήματος ημερ. 19.1.2009, η συνολική αγοραία αξία και των οκτώ ακινήτων συνολικής έκτασης 51.220τ.μ. ανέρχεται σε €9.555.000, σε σύγκριση με €2.800.398 κατά την ημέρα Γνωστοποίησης της Απαλλοτρίωσης (15.4.2005).

Για τα 4 από τα 8 επηρεαζόμενα τεμάχια της απαλλοτρίωσης, συνολικής έκτασης 44.919τ.μ., μετά από τις σχετικές προσφυγές και την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, έγινε συμβιβασμός μέσω εκπροσώπου του Γενικού Εισαγγελέα, δημοσιεύτηκε στις 11.3.2011 νέα απαλλοτρίωση και στις 8.6.2011, μετά από έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, καταβλήθηκαν σχετικές αποζημιώσεις ύψους €9.606.983 και τόκοι ύψους €208.740 καθώς επίσης δικηγορικά και εκτιμητικά ύψους €298.310.

Επισημάνουμε ότι για τα άλλα 4 τεμάχια γης που επηρεάστηκαν από την αρχική απαλλοτρίωση εξακολουθεί να εκκρεμεί η διαδικασία απόκτησης από τη Δημοκρατία και καταβολής σχετικών αποζημιώσεων παρά το γεγονός ότι το Λύκειο έχει κτιστεί, ενώ έχει λήξει και το σχετικό Διάταγμα Επίταξης με αποτέλεσμα, όπως αναφέρεται και σε σχετική επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα ημερ. 3.10.2011, τα ακίνητα να κατέχονται παράνομα. Σημειώνεται ότι για τα εν λόγω τεμάχια οι ιδιοκτήτες κατέθεσαν αγωγές για άρση κάθε επέμβασης που διενεργείται στην ιδιοκτησία τους. Το θέμα εκκρεμεί.

Επισημαίνεται επίσης ότι, δεδομένου ότι οι επηρεαζόμενοι ιδιοκτήτες δεν ανταποκρίθηκαν στη σχετική προσφορά του Τμήματος για σκοπούς αποζημίωσης, το Τμήμα όφειλε να προβεί έγκαιρα στην κατάθεση σχετικών παραπομπών στο Δικαστήριο, προκειμένου να αποφευχθούν/περιοριστούν τα προβλήματα που ακολούθησαν και πρωτίστως, πιθανόν να μην ήταν αναγκαία η καταβολή αυξημένων αποζημιώσεων και άλλων ενδεχόμενων επιβαρύνσεων. Συναφώς αναφέρεται ότι, σύμφωνα με το Τμήμα, σχετικές παραπομπές κατατέθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία στο Επαρχιακό Δικαστήριο στις 29.11.2011, δηλαδή μετά από πέντε και πλέον έτη από την ημερομηνία προσφοράς της αποζημίωσης στους ιδιοκτήτες (25.4.2006), οι οποίες εκκρεμούν για εκδίκαση.

Επανεκτίμηση ακίνητης ιδιοκτησίας. Η γενική επανεκτίμηση της ακίνητης ιδιοκτησίας που βρίσκεται στην ελεγχόμενη από το Κράτος περιοχή άρχισε το 1982 και συμπληρώθηκε το 1992. Έκτοτε δεν υιοθετήθηκε σταθερή διαδικασία για επανεκτίμηση των ακινήτων, στις περιπτώσεις ανέγερσης νέων κτιρίων, προσθηκών, αλλαγής πολεοδομικών ζωνών κ.λπ. Ως αποτέλεσμα τούτου, όπως υποδείξαμε με επιστολές μας προς τον Διευθυντή του Τμήματος, υπάρχει απώλεια σημαντικών εσόδων, τόσο για την Κυβέρνηση, όσο και για τις Τοπικές Αρχές, αφού για τον υπολογισμό του φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας, του δημοτικού τέλους, του τέλους βελτιώσεως και των αποχετευτικών τελών λαμβάνεται υπόψη η αγοραία αξία κατά την 1.1.1980.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, στις περιπτώσεις ανάπτυξης ακινήτων, αυτά επανεκτιμώνται μόνο όταν το ζητούν οι αρμόδιες Δημοτικές Αρχές.

Επισημάνουμε το γενικότερο θέμα αρχής ότι η μη επανεκτίμηση της ακίνητης ιδιοκτησίας, δημιουργεί άνιση μεταχείριση των πολιτών. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι πολλοί πολίτες ενώ είναι ιδιοκτήτες επαύλεων ή/και κτιρίων σημαντικής αξίας, καλούνται να καταβάλουν φόρους με βάση τη γενική εκτίμηση 1.1.1980, όταν στη θέση των επαύλεων/κτιρίων υπήρχαν χωράφια/οικόπεδα και φορολογούνται ως τέτοια, ενώ την ίδια στιγμή κάποιοι άλλοι ιδιοκτήτες μικρών οικιών, καλούνται να πληρώσουν ψηλότερα ποσά φόρων επειδή είχαν ήδη κτισμένα τα σπίτια τους κατά την 1.1.1980 και φορολογούνται επί της αξίας της γης και των κτιρίων, σύμφωνα με την τελευταία γενική εκτίμηση.

Ενόψει των πιο πάνω και δεδομένου ότι η ακίνητη ιδιοκτησία σε τιμές 1.1.1980, αποτελεί βάση για διάφορες φορολογίες, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι κάποιες από τις σχετικές νομοθεσίες δυνατό να χρήζουν σχετικής τροποποίησης, αλλά και για λόγους ενημέρωσης και εκσυγχρονισμού των κτηματολογικών μητρώων του Τμήματος, εισηγηθήκαμε την επανεκτίμηση της ακίνητης ιδιοκτησίας με προτεραιότητα τις περιοχές όπου παρατηρείται σημαντική ανάπτυξη δηλαδή στους Δήμους και στις παράλιες/τουριστικές περιοχές, για τις οποίες η απώλεια εσόδων τόσο για την Κυβέρνηση, όσο και για τις τοπικές Αρχές είναι σημαντική. Επίσης εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα συνεργαστεί στενά με άλλα αρμόδια Τμήματα και Αρχές, ώστε να του κοινοποιούνται έγκαιρα στοιχεία που αφορούν στην ανάπτυξη γης, ενώ θα πρέπει, σε συνεργασία με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, να θεσμοθετηθεί διαδικασία επανεκτίμησης της ακίνητης ιδιοκτησίας κατά τρόπο οικονομικό και αποτελεσματικό.

Σημειώνεται ότι με πρόσφατη εγκύκλιο του Αν. Διευθυντή του Τμήματος ημερ. 22.5.2013, στα πλαίσια του Μνημονίου το Τμήμα δεσμεύτηκε να ολοκληρώσει την επανεκτίμηση σε αξίες 1.1.1980 όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού ακινήτων μέχρι το τέλος Ιουνίου 2013 και παράλληλα να προβεί σε νέα Γενική Εκτίμηση των ακινήτων σε τιμές 1.1.2013 εντός του πρώτου εξαμήνου 2014. Πληροφοριακά αναφέρεται ότι με βάση την τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας με ισχύ από 1.1.2013, σε καταβολή φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας υπόκεινται σχεδόν όλοι οι κάτοχοι ακίνητης ιδιοκτησίας (με εξαίρεση τους κατόχους ακίνητης ιδιοκτησίας αξίας μέχρι €12.500 σε τιμές 1.1.1980), ενώ το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων για σκοπούς εφαρμογής της νομοθεσίας και επιβολής φορολογιών εξασφαλίζει στοιχεία από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

Προβλήματα όσον αφορά στις επανεκτιμήσεις σε τιμές 1.1.1980. Από σχετικό έλεγχο της Υπηρεσίας μας κατά το 2012 παρατηρήθηκε ότι δεν ακολουθείται σε όλες τις περιπτώσεις ομοιόμορφη πρακτική όσον αφορά στην επανεκτίμηση των ακινήτων, στα διάφορα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία του Τμήματος, ενώ εντοπίστηκαν περιπτώσεις επανεκτίμησης ακινήτων σε τιμές 1.1.1980 οι οποίες δεν δικαιολογούνται ή/και στοιχειοθετούνται επαρκώς από το Τμήμα.

Επίσης, παρατηρήθηκαν περιπτώσεις ακινήτων στα οποία ανεγέρθηκαν κτίρια ή/και ξενοδοχεία σημαντικής αξίας και δεν έχουν επανεκτιμηθεί σε τιμές 1.1.1980, ξενοδοχεία των οποίων οι εκτιμήσεις έγιναν πριν αρκετά χρόνια και ενώ φαίνεται να ακολουθήσαν ανακαινίσεις ή/και προσθήκες δεν έχουν επανεκτιμηθεί καθώς επίσης βιομηχανικές μονάδες οι οποίες έχουν ανεγερθεί σε κρατική γη η οποία εκμισθώθηκε και οι οποίες δεν έχουν επανεκτιμηθεί. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από δειγματοληπτικό έλεγχο εντοπίστηκαν από την Υπηρεσία μας, μεταξύ άλλων, 3 συγκεκριμένα ξενοδοχεία σε διαφορετικές επαρχίες καθώς επίσης άλλες αναπτύξεις που, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, δεν είχαν εκτιμηθεί σε τιμές 1.1.1980 παρόλο ότι ανεγέρθηκαν πριν αρκετά χρόνια και εξακολουθούσαν μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου (Νοέμβριος 2012) να είναι εκτιμημένα ως χωράφια/οικόπεδα. Ζητήσαμε από το Τμήμα όπως διερευνηθεί από όλα τα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία, με βάση τους καταλόγους του ΚΟΤ, ποια ξενοδοχεία/τουριστικές εγκαταστάσεις δεν έχουν εκτιμηθεί σε τιμές 1.1.1980 και αποσταλούν στην Υπηρεσία μας τα σχετικά αποτελέσματα, κατά επαρχία. Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα, σε συνεργασία και συντονισμό με τις αρμόδιες οικοδομικές και πολεοδομικές Αρχές εφαρμόσει μηχανισμούς για έγκαιρη ενημέρωση των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων με όλα τα αναγκαία στοιχεία, για σκοπούς επανεκτίμησης σε τιμές της τελευταίας Γενικής Εκτίμησης.

Επισημάνσαμε ότι το Τμήμα όφειλε να είχε ετοιμάσει σχετικό εγχειρίδιο, ώστε να δίνονται οι αναγκαίες κατευθυντήριες γραμμές και να υιοθετείται ομοιόμορφη πρακτική, για σκοπούς εκτίμησης κατοικιών, ξενοδοχείων και άλλων εγκαταστάσεων σε τιμές 1.1.1980. Εκφράσαμε την άποψη ότι όλες οι επανεκτιμήσεις του Τμήματος σε τιμές 1.1.1980 πρέπει να στοιχειοθετούνται επαρκώς με βάση πραγματικά και αντικειμενικά στοιχεία. Επιπρόσθετα, εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα μελετήσει, μεταξύ άλλων, το ενδεχόμενο ετοιμασίας σχετικού καθοδηγητικού εγχειριδίου εάν και εφόσον προχωρήσει σε νέα Γενική Εκτίμηση των ακινήτων σε τιμές 1.1.2013 η οποία σύμφωνα με το Μνημόνιο Συναντίληψης θα πρέπει να γίνει εντός του 2014.

Ο Αν. Διευθυντής μάς ανέφερε ότι ετοιμάστηκαν σχετικές οδηγίες, οι οποίες στάλθηκαν στα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία με σκοπό να ακολουθείται ενιαία πρακτική.

Ιδιοκτήτες ακινήτων χωρίς αριθμό Πολιτικής Ταυτότητας. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος τον Αύγουστο 2013 υπήρχαν καταχωρισμένα στο μηχανογραφικό σύστημα του Τμήματος χωρίς αριθμό πολιτικής ταυτότητας, συνολικά 300.000 περίπου φυσικά πρόσωπα (εκ των οποίων τα 213.000 περίπου είναι Έλληνοκύπριοι) και τα οποία είναι ιδιοκτήτες σημαντικής ακίνητης περιουσίας στις ελεύθερες περιοχές η αξία της οποίας, συνολικά ανέρχεται σε €1,7 δισ. σε τιμές 1.1.1980, ποσό που αντιστοιχεί στο 10,4% επί της συνολικής αξίας (€16,4 δισ.) για όλες τις ιδιοκτησίες.

Λόγω του πιο πάνω και του γεγονότος ότι για την επιβολή του φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας του δημοτικού τέλους, του τέλους βελτίωσης και του αποχετευτικών τελών, λαμβάνονται σχετικά στοιχεία από το Τμήμα, προκύπτει απώλεια σημαντικών εσόδων τόσο για το Κράτος όσο και για τις Τοπικές Αρχές.

Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για τις ενέργειες που λαμβάνει το Τμήμα για εντοπισμό των στοιχείων των ιδιοκτητών γης και επίλυση του προβλήματος που δημιουργείται.

Μέτρα για απάμβλυνση του προβλήματος έκδοσης τίτλων ιδιοκτησίας - Πολεοδομική Ρύθμιση/Πολεοδομική Αμνηστία. Τον Απρίλιο 2011, η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε σε Νόμους 4 σχετικά νομοσχέδια με σκοπό τη διευκόλυνση έκδοσης πιστοποιητικού τελικής έγκρισης για οικιστικές μονάδες και διαμερίσματα και στη συνέχεια έκδοση των σχετικών τίτλων ιδιοκτησίας, περιλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου υπάρχουν παρατυπίες ή/και ασυμφωνίες με τους όρους της χορηγηθείσας άδειας. Σημειώνεται ότι με την εν λόγω νομοθεσία οι αγοραστές μονάδων σε μεγάλες αναπτύξεις θα μπορούν να πάρουν τίτλους ιδιοκτησίας, ανεξάρτητα από τυχόν επιμέρους παρατυπίες σε μέρος των μονάδων ή των κοινόχρηστων χώρων. Επιπρόσθετα, για τις αναπτύξεις που ήταν υφιστάμενες στις 8.4.2011, ημερομηνία έναρξης της ισχύος των τροποποιητικών Νόμων και για τις οποίες υπήρχαν παρανομίες/ασυμφωνίες με τους όρους των αδειών, έχει αναπτυχθεί και προσωρινός μηχανισμός νομιμοποίησης (καλούμενη Πολεοδομική Αμνηστία), θέμα το οποίο φαίνεται να παρακολουθεί και συντονίζει το Υπουργείο Εσωτερικών. Συναφώς αναφέρεται ότι η σχετική νομοθεσία, όπως τροποποιήθηκε, θέτει χρονικό όριο για υποβολή σχετικής δήλωσης πρόθεσης για την υποβολή αίτησης για έκδοση πιστοποιητικού έγκρισης για παρατυπίες σε υφιστάμενη οικοδομή ή σε υπό δημιουργία οικόπεδο μέχρι την 30.4.2014 και ημερομηνία λήξης της περιόδου υποβολής της σχετικής αίτησης την 31.12.2015. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών, λήφθηκαν συνολικά 14.597 Δηλώσεις Πρόθεσης από τις οποίες 5.447 αφορούν στην Επαρχία Αμμοχώστου.

Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, τον Ιούνιο του 2009 υπήρχαν κατατεθειμένα στο Τμήμα πωλητήρια έγγραφα που αφορούσαν περίπου 120.000 οικιστικές μονάδες χωρίς τίτλους ιδιοκτησίας για τις οποίες, μέχρι τον Μάιο 2013 έχουν εκδοθεί, σύμφωνα με το Τμήμα περίπου 42.750 νέοι τίτλοι ιδιοκτησίας ενώ εκκρεμούν στο Τμήμα υποθέσεις που αφορούν σε έκδοση 22.524 νέων τίτλων ιδιοκτησίας. Από τους 42.750 τίτλους ιδιοκτησίας που έχουν εκδοθεί μεταβιβάστηκαν μέχρι το Μάιο 2013 συνολικά 16.388 τίτλοι (ποσοστό 38%) και εισπράχθηκαν μεταβιβαστικά τέλη €100,3 εκ. περίπου. Επίσης, σύμφωνα με το Τμήμα, με την τροποποίηση των νομοθεσιών που αφορούν την Πολεοδομική Ρύθμιση, έχουν εκδοθεί μέχρι τις 9.11.2012 από τις αρμόδιες Αρχές περίπου 3.739 πιστοποιητικά έγκρισης με σημειώσεις και με απαγορεύσεις τα οποία αφορούν μονάδες για τις οποίες υπάρχει πλέον η δυνατότητα έκδοσης των σχετικών τίτλων ιδιοκτησίας.

Ενόψει του γεγονότος ότι από τον Ιούνιο 2009 μέχρι σήμερα έχουν κατατεθεί στο Τμήμα αριθμός πωλητηρίων εγγράφων που αφορούν νέες μονάδες, εισηγηθήκαμε όπως γίνει εκ νέου υπολογισμός των μονάδων για τις οποίες εκκρεμεί η έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας από το Τμήμα για σκοπούς καλύτερης παρακολούθησής τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό περιπτώσεων για τις οποίες, για διάφορους λόγους, εκκρεμεί η έκδοση τίτλων, είναι φανερό ότι αν τελικά διευθετηθούν, τα έσοδα του δημοσίου θα ανέλθουν σε εκατομμύρια ευρώ από μεταβιβαστικά τέλη. Παράλληλα επισημαίνεται ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση του θέματος, θα συμβάλει στην απάμβλυνση ή/και επίλυση του χρόνιου προβλήματος έκδοσης τίτλων ιδιοκτησίας. Για τον σκοπό αυτό η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε να μελετηθεί, μεταξύ άλλων, το ενδεχόμενο όπως, σε συνεργασία και συντονισμό με τις αρμόδιες οικοδομικές και πολεοδομικές Αρχές, εφαρμοστεί

σύστημα παρακολούθησης της αδειοδότησης αναπτύξεων σε συσχετισμό με την έκδοση των τίτλων ιδιοκτησίας.

Ζητήσαμε όπως τηρείται ενήμερη η Υπηρεσία μας για τις ενέργειες του Τμήματος για επίτευξη των σκοπών της «Πολεοδομικής Ρύθμισης/Πολεοδομικής Αμνηστίας» με βάση τις τελευταίες νομοθετικές ρυθμίσεις (Απρίλιος 2011) και όσον αφορά στην ανταπόκριση του κοινού και γενικότερα στα μέχρι σήμερα αποτελέσματα και αν αυτά κρίνονται ικανοποιητικά, καθώς επίσης στην αντιμετώπιση της συσσωρευμένης εργασίας του Τμήματος για έκδοση νέων τίτλων ιδιοκτησίας.

Καθυστέρηση στην έκδοση πιστοποιητικών έρευνας ακίνητης περιουσίας. Εξακολουθεί να παρατηρείται μεγάλη καθυστέρηση (μέχρι και 10 έτη) στη διεκπεραίωση των αιτήσεων κυβερνητικών Τμημάτων, εμπορικών Τραπεζών και άλλων για έκδοση πιστοποιητικών έρευνας ακίνητης περιουσίας από το ΤΚΧ. Αρκετές από τις εκκρεμούσες αιτήσεις υποβλήθηκαν από τα Επαρχιακά Γραφεία Ενημερίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και αφορούν σε αιτητές παροχής δημοσίου βοηθήματος ή λήπτες δημοσίου βοηθήματος, σύμφωνα με τον περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμο αρ. 95(Ι)2006. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι κατά την 1.10.2012 εκκρεμούσαν στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λάρνακας, 8.816 αιτήσεις που υποβλήθηκαν από διάφορους αιτητές (εμπορικές Τράπεζες, και άλλους) για έκδοση πιστοποιητικών έρευνας και επιπρόσθετα 2.600 αιτήσεις του Γραφείου Ενημερίας που χρονολογούνται από το 2002.

Λόγω της συσσωρευσης μεγάλου όγκου εργασίας στον Κλάδο εγγραφής των διαφόρων Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων, της καθυστέρησης στην έκδοση πιστοποιητικών ακίνητης ιδιοκτησίας περιλαμβανομένων αυτών που αφορούν σε αιτήσεις των Επαρχιακών Γραφείων Ενημερίας τα οποία και είναι αναγκαία για εφαρμογή σχετικής νομοθεσίας, εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα λάβει τις αναγκαίες ενέργειες για πιο έγκαιρη διεκπεραίωση των σχετικών αιτήσεων.

Εκφράσαμε την άποψη ότι οι περιπτώσεις εκείνες, όπου αιτητής είναι ο Επαρχιακός Λειτουργός Ενημερίας θα πρέπει να τυγχάνουν προτεραιότητας, όπως γίνεται στην περίπτωση των αιτήσεων με αιτητή το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Επιπρόσθετα, εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα διερευνήσει κατά πόσο θα μπορούσε να δοθεί στο Τμήμα Ενημερίας, περιορισμένη πρόσβαση στο Αρχείο του ΤΚΧ, ώστε, το Τμήμα να αποφορτιστεί με τη σχετική εργασία, αλλά και τα Επαρχιακά Γραφεία Ενημερίας να λαμβάνουν έγκαιρα τα αναγκαία στοιχεία για εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και, μεταξύ άλλων, να αποφεύγονται τυχόν υπερπληρωμές δημοσίου βοηθήματος.

Ο Αν. Διευθυντής ανέφερε ότι γίνεται προσπάθεια να εκδίδονται όλα τα πιστοποιητικά εγγραφής των αιτήσεων που κατατίθενται κάθε μέρα και όσον αφορά στα καθυστερημένα, δίδεται προτεραιότητα σε αυτά που αφορούν το Γραφείο Ενημερίας και τις Τράπεζες.

Καταγγελία αναφορικά με την έκδοση πιστοποιητικών έρευνας από Λειτουργό του Τμήματος. Ύστερα από καταγγελία ημερ. 28.5.2012, η Υπηρεσία μας διενήργησε σχετικό έλεγχο όσον αφορά στην έκδοση πιστοποιητικών έρευνας (ΠΕ) από λειτουργούς του Τμήματος. Της συγκεκριμένης καταγγελίας προηγήθηκε σχετική έρευνα από το ίδιο το Τμήμα ημερ. 10.5.2012, κατόπιν οδηγιών του Διευθυντή του Τμήματος, την οποία ωστόσο κρίναμε ελλιπή.

Από τον δειγματοληπτικό έλεγχο της Υπηρεσίας μας προέκυψαν διάφορα θέματα τα οποία θεωρούνται σοβαρά και χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης, με σημαντικότερο την εκτύπωση, από μη αρμόδιους λειτουργούς του Τμήματος, ΠΕ για ακίνητη περιουσία χωρίς την συγκατάθεση των ενδιαφερομένων προσώπων, με άγνωστο τον τελικό προορισμό τους και κατά παράβαση της σχετικής νομοθεσίας, ενώ το Κράτος φαίνεται να έχει υποστεί σημαντική απώλεια δημοσίων εσόδων.

Συγκεκριμένα αναφέραμε ότι, λειτουργοί του Τμήματος οι οποίοι δεν εργάζονται στον Κλάδο εγγραφής του Τμήματος, έχουν εκτυπώσει σημαντικό αριθμό ΠΕ τα οποία όχι μόνο φαίνεται να μην δικαιολογούνται από τη φύση των καθηκόντων τους αλλά χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης από το Τμήμα αφού σε αρκετές περιπτώσεις η έκδοση των ΠΕ ήταν μαζική και ξεπερνούσε κατά πολύ τον αριθμό των πιστοποιητικών που κατά μέσο όρο εκδίδονται από αρμόδιους λειτουργούς. Ενδεικτικά αναφέραμε, μεταξύ άλλων, ότι συγκεκριμένος λειτουργός στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας έχει εκδώσει, χωρίς να

εμπίπτει στις αρμοδιότητές του, για την περίοδο 1.1.2008-18.6.2012 συνολικά 20.411 ΠΕ για 12.630 διαφορετικούς ιδιοκτήτες, όσα περίπου εκτύπωσαν κάθε ένας από τους τρεις λειτουργούς του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου Λευκωσίας που έχουν ως αποκλειστικό καθήκον την έκδοση τέτοιων πιστοποιητικών (κατά μέσο όρο 23.000 κάθε λειτουργός). Ενδεικτικό του «υπέρμετρου ζήλου» που επέδειξε ο συγκεκριμένος λειτουργός για τα ΠΕ που δεν ήταν στα καθήκοντά του και της μαζικότητας στην έκδοση των πιστοποιητικών εκ μέρους του καθώς και της σοβαρότητας του θέματος, είναι το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις εκτύπωσε πιστοποιητικά που κυμαίνονται από 100-500 την ημέρα ενώ αρμόδιοι λειτουργοί εκδίδουν περίπου 30-50 την ημέρα. Επίσης, δεύτερος λειτουργός στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Πάφου, προέβηκε στην εκτύπωση 4.722 ΠΕ για 3.666 διαφορετικούς ιδιοκτήτες ακινήτων, για την περίοδο 1.1.2008-18.6.2012 χωρίς να εμπίπτει μέσα στα καθήκοντά της θέσης του ενώ, λειτουργοί με τα ίδια καθήκοντα δεν έχουν εκδώσει κανένα ΠΕ και, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ΣΠΓ, στην πλειοψηφία τους τα ΠΕ εκδόθηκαν με εικονική αίτηση.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, μεταξύ άλλων, προκύπτει σημαντική απώλεια δημοσίων εσόδων αφού τα πιστοποιητικά αυτά εκδίδονταν χωρίς την καταβολή των ανάλογων τελών και μάλιστα αφορούσαν στην πλειοψηφία τους εγγεγραμμένα ακίνητα κατονομαζόμενων ατόμων, σε παγκύπρια κλίμακα όπου το κόστος είναι ψηλό, μη νόμιμη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 των περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμων του 2001 μέχρι 2012 και παράβαση του άρθρου 51^Α του περί Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, Κεφ. 224 που αφορά στην παροχή πληροφοριών για ακίνητη ιδιοκτησία συγκεκριμένων ιδιοκτητών με την καταβολή του νενομισμένου τέλους. Αναφέραμε επίσης ότι προκύπτουν ερωτηματικά για τον σκοπό της έκδοσης των εν λόγω ΠΕ, τον τελικό προορισμό τους και κατά πόσο τα ΠΕ παραχωρούνταν επί πληρωμή, όπως αναφέρεται στην καταγγελία.

Επιπρόσθετα των πιο πάνω διαπιστώθηκαν αδυναμίες του συστήματος ΣΠΓ και της έκδοσης των ΠΕ για τις οποίες η Υπηρεσία μας υπέβαλε συγκεκριμένες εισηγήσεις όπως περιορισμό της πρόσβασης στη συγκεκριμένη λειτουργία του συστήματος έκδοσης ΠΕ στον απολύτως αναγκαίο αριθμό εξουσιοδοτημένων ατόμων και λήψη των απαραίτητων μέτρων ώστε να υπάρχουν δικλίδες ασφαλείας στο ΣΠΓ όσον αφορά στη συγκεκριμένη λειτουργία. Επίσης εισηγηθήκαμε όπως αναθεωρηθούν τα σχετικά τέλη προς τα πάνω όσον αφορά στις πληροφορίες που αφορούν συγκεκριμένα τεμάχια ή ενορίες και προς τα κάτω όσον αφορά παγκύπρια στοιχεία ώστε αφενός τα τέλη να συνάδουν με το πραγματικό κόστος και αφετέρου τα έσοδα του Κράτους να αυξηθούν και ταυτόχρονα να παρέχονται πληροφορίες στο κοινό που να αφορούν στην ακίνητη περιουσία σε παγκύπρια βάση, με λογικό κόστος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αν. Διευθυντής οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας όσον αφορά στη λειτουργία του συστήματος συζητήθηκαν στο Τμήμα και πάρθηκαν σχετικές αποφάσεις. Σχετικά αναφέρεται ότι με τη ψήφιση του περί Κτηματολογικού και Χωρομετρικού Τμήματος (Τέλη και Δικαιώματα) (Τροποποιητικού) Νόμου, Ν.34(Ι)/2013, ο οποίος δημοσιεύτηκε στις 30.4.2013, αναθεωρήθηκαν, μεταξύ άλλων, τα τέλη παροχής πληροφοριών (πιστοποιητικά έρευνας), ως οι εισηγήσεις μας. Επίσης, σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών η οποία μας κοινοποιήθηκε, μετά από οδηγίες της τέως Υπουργού Εσωτερικών, ορίστηκε ερευνών λειτουργός για διεξαγωγή πειθαρχικής έρευνας εναντίον αριθμού υπαλλήλων του Τ.Κ.Χ. με ημερομηνία αποπεράτωσής της μέχρι τις 2.8.2013. Το πόρισμα της έρευνας δεν έχει κοινοποιηθεί μέχρι σήμερα στην Υπηρεσία μας.

Συναφώς αναφέρεται, ότι ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών με επιστολή του ημερ. 28.12.2012 προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος ζήτησε, μεταξύ άλλων, να εφαρμοστούν οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας σε σχέση με τις ασφαλιστικές δικλίδες που θα πρέπει να ενσωματωθούν στο μηχανογραφικό σύστημα του Τμήματος, έτσι ώστε να αποφευχθούν παρόμοια περιστατικά στο μέλλον και όπως περιοριστούν τα άτομα που έχουν εξουσιοδότηση εκτύπωσης πιστοποιητικών έρευνας στα άκρως απαραίτητα.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς ανέφερε ότι λήφθηκαν υπόψη οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας και εφαρμόστηκαν τέτοια μέτρα, ώστε να υπάρχουν ασφαλιστικές δικλίδες στο μηχανογραφικό σύστημα του Τμήματος.

Καθυστέρηση στην εξέταση των αιτήσεων του Κλάδου κρατικής γης. Η εξέταση των αιτήσεων στον Κλάδο κρατικής γης που αφορούν εκμίσθωση κρατικής γης, παραχώρηση, ανταλλαγή κ.λπ., καθυστερεί σημαντικά από το Τμήμα. Επισημάναμε ότι η καθυστέρηση που παρατηρείται σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αδικαιολόγητη αφού εκκρεμούν αιτήσεις μέχρι και 20 και πλέον έτη ενώ εξετάζονται και διεκπεραιώνονται αρκετές πιο πρόσφατες υποθέσεις. Επίσης παρατηρείται μεγάλη καθυστέρηση στην υπογραφή των σχετικών συμβολαίων μίσθωσης/άδειας χρήσης μετά τη λήψη της σχετικής απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα καθορίσει μηχανισμούς παρακολούθησης των διαφόρων αιτήσεων στα διάφορα στάδια (επιτόπια εξέταση, εκτίμηση, αιτιολογημένη έκθεση κ.λπ.) μέχρι και την ολοκλήρωσή τους ώστε, οι σχετικές αιτήσεις να εξετάζονται μέσα σε λογικά πλαίσια. Επίσης, για τις παλαιές υποθέσεις, επειδή με την πάροδο των χρόνων οι αιτητές ενδεχομένως να έπαυσαν να ενδιαφέρονται, εισηγηθήκαμε όπως εξακριβωθεί κατά πόσο εξακολουθούν να ενδιαφέρονται και να προωθηθούν ανάλογα.

Ο Αν. Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι έχουν δοθεί οδηγίες για γρηγορότερη εξέταση των υποθέσεων, όπου είναι δυνατό.

Καταγγελίες για παράνομες επεμβάσεις σε κρατική γη. Παρά το ότι, σε αρκετές περιπτώσεις, Επαρχιακές Διοικήσεις πληροφόρησαν τα αρμόδια Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία για παράνομες επεμβάσεις σε κρατική γη, οι οποίες διαπιστώθηκαν κατόπιν επιτόπιας εξέτασης από λειτουργούς τους ή/και από καταγγελίες που έγιναν προς τον Έπαρχο από ιδιώτες, ωστόσο το Τμήμα καθυστερεί για περίοδο μέχρι και δέκα έτη να προβεί σε διερεύνηση των περιπτώσεων αυτών, ώστε να ληφθούν μέτρα για άρση των επεμβάσεων, με αποτέλεσμα το πρόβλημα των παράνομων επεμβάσεων να προσλαμβάνει συνεχώς μεγαλύτερες διαστάσεις.

Επίσης σε περιπτώσεις παράνομων επεμβάσεων σε κρατική γη, για τις οποίες υπάρχει σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, το Τμήμα καθυστερεί να εξακριβώσει κατά πόσο υπήρξε συμμόρφωση ή όχι με τις σχετικές αποφάσεις, ή/και να προβεί σε λήψη μέτρων για άρση των επεμβάσεων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση με αρ. Φακ. ΑΔΧ 155/04 σύμφωνα με την οποία, συγκεκριμένος ιδιοκτήτης κτήματος στο χωριό Αγρίδια Λεμεσού επενέβη παράνομα σε κρατική γη που συνορεύει με το κτήμα του. Η επέμβαση σύμφωνα με το Τμήμα αποτελείται από κτίρια που ανεγέρθηκαν παράνομα. Παρά το γεγονός ότι εξακριβώθηκε από το Τμήμα η πιο πάνω επέμβαση από τον Ιούλιο 2004 και με σχετική επιστολή του Επαρχιακού Κτηματολογικού Λειτουργού Λεμεσού ημερ. 6.7.2004 δόθηκε προθεσμία 6 μηνών στον επεμβασία για κατεδάφιση των παράνομων κτιρίων, εντούτοις μέχρι την ημέρα ελέγχου (Φεβρουάριος 2013) το Τμήμα δεν έχει προβεί σε επιτόπια εξέταση για εξακρίβωση του τερματισμού της παράνομης κατοχής και χρήσης κρατικής γης και στη λήψη τυχόν διορθωτικών μέτρων.

Επισημάναμε ότι η ανοχή έναντι οποιωνδήποτε παράνομων επεμβάσεων σε κρατική γη, εκτός του ότι συντελεί στην παγίωση τους, δυνατόν να εκληφθεί και ως αδυναμία για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους και ενθαρρύνει, αντί να αποτρέπει, την επανάληψή τους.

Υποδείξαμε ότι θα πρέπει να υιοθετηθούν το συντομότερο μηχανισμοί για προστασία της κρατικής γης και να ληφθούν αμέσως αποτελεσματικά μέτρα εναντίον αυτών που παρανομούν και επίσης να μελετηθούν τρόποι ώστε να καταστεί ασφαλές το σύστημα παρακολούθησης και υλοποίησης των σχετικών αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου. Για τον σκοπό αυτό η Υπηρεσία μας προέβηκε σε συγκεκριμένες εισηγήσεις προς άρση των αδυναμιών. Ο Διευθυντής μάς ανέφερε ότι το Τμήμα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για διερεύνηση των περιπτώσεων επεμβάσεων, ούτως ώστε να παραπέμπονται έγκαιρα στον Γενικό Εισαγγελέα, για λήψη μέτρων.

Μισθώσεις κρατικής γης. Αρκετές περιπτώσεις μισθώσεων κρατικής γης εξακολουθούν να παρουσιάζουν διάφορα προβλήματα, όπως καθυστέρηση στην πληρωμή των ενοικίων, μη συμμόρφωση των μισθωτών με τους σχετικούς όρους των συμβάσεων, μη υπογραφή συμβάσεων, κ.ά, παρά το γεγονός ότι έχει ολοκληρωθεί η μηχανογράφηση των συμβάσεων μίσθωσης/αδειών χρήσης κρατικής γης και υπάρχει πλέον δυνατότητα παρακολούθησης τους μηχανογραφικά. Ζητήσαμε όπως υπάρξει στενότερη παρακολούθηση των μισθώσεων και ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για διευθέτηση των πιο πάνω προβλημάτων.

Ο Αν. Διευθυντής μάς ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για παρακολούθηση των όρων των συμβάσεων μίσθωσης, περιοδικά και δειγματοληπτικά, μετά από επιτόπια εξέταση, παρά τις δυσκολίες του Τμήματος λόγω μεγάλου αριθμού συμβάσεων και μειωμένου προσωπικού.

Εκχώρηση κρατικής γης για ανέγερση γραφείων του Ταμιευτηρίου Μελών του Κυπριακού Στρατού.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας υπέβαλε αίτηση για εκχώρηση συγκεκριμένου τεμαχίου γης στην Αγλαντζιά, για σκοπούς ανέγερσης γραφείων του Ταμιευτηρίου Μελών του Κυπριακού Στρατού. Η αγοραία αξία της αιτούμενης γης όπως εκτιμήθηκε από το Τμήμα ανέρχεται σε €608.000. Ο Διευθυντής του Τμήματος εισηγήθηκε την απόρριψη της αίτησης καθ' ότι (α) η αίτηση δεν καλύπτεται από τις πρόνοιες των περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας (Διάθεση) Κανονισμών 1989 – 2005 επειδή, το Ταμιευτήριο των Μελών του Κυπριακού Στρατού δεν είναι Οργανισμός δημόσιας ωφέλειας και (β) η γη βρίσκεται σε οικιστική ανεπτυγμένη περιοχή και πρέπει να διαφυλαχθεί για κοινοτικούς και κοινωφελείς σκοπούς και τυχόν εκχώρηση της μπορεί να αποτελέσει κακό προηγούμενο και για άλλες παρόμοιες περιπτώσεις.

Κατόπιν εισήγησης της Υπουργικής Επιτροπής (πρακτικά ημερ. 6.2.2012), το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφασή του ημερ. 20.3.2012 ενέκρινε την εκχώρηση προς το Υπουργείο Άμυνας της υπό αναφορά κρατικής γης για σκοπούς ανέγερσης γραφείων στα οποία θα στεγασθεί το Ταμιευτήριο Μελών Κυπριακού Στρατού.

Σχετικά με τα πιο πάνω αναφέραμε ότι η Υπηρεσία μας συμφωνεί με τη θέση του Τμήματος ότι η συγκεκριμένη περίπτωση δεν καλύπτεται από τους σχετικούς Κανονισμούς καθώς και με την επισήμανση ότι η εκχώρηση της ζητούμενης κρατικής γης θα αποτελέσει κακό προηγούμενο.

Κλάδος Χωρομετρίας - Κριτήρια και προγραμματισμός εξέτασης αιτήσεων/υποθέσεις με επίσπευση.

Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στον προγραμματισμό και την διεκπεραίωση των διαφόρων αιτήσεων του Κλάδου Χωρομετρίας στα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος, με αποτέλεσμα πολλές αιτήσεις να καθυστερούν για σειρά ετών, αρκετές εκκρεμούν μέχρι 10 και πλέον έτη.

Από έλεγχο στα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος, παρατηρήθηκε επίσης ότι αρκετές αιτήσεις εκκρεμούν για σειρά ετών, ενώ άλλες αιτήσεις πολύ πιο πρόσφατες προωθούνται και διεκπεραιώνονται, χωρίς να υπάρχει αιτιολόγηση. Εισηγήθήκαμε όπως τεθούν κριτήρια που να καθορίζουν την ιεράρχηση των αιτήσεων κατά κατηγορία και όπως γίνεται προγραμματισμένη εξέταση των αιτήσεων με βάση την ιεράρχησή τους, με έμφαση στον προγραμματισμό των επιτόπιων επισκέψεων, ώστε να εξυπηρετούνται όλες οι περιοχές/χωριά, εντός λογικών χρονικών πλαισίων και των δυνατοτήτων του Τμήματος. Επίσης εισηγήθήκαμε όπως εντατικοποιηθεί η προσπάθεια ώστε να ξεκαθαρίσουν όλες οι παλαιές τουλάχιστον υποθέσεις, βάσει καθορισμένου χρονοδιαγράμματος.

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς ανέφερε ότι το Τμήμα προχώρησε σε αναδιοργάνωση του προσωπικού εντός των τομέων του Κλάδου και ότι δόθηκαν νέες οδηγίες στους χωρομέτρους για ομαδοποίηση των διαφόρων υποθέσεων. Επίσης ανέφερε ότι η εξέταση των αιτήσεων στον κλάδο Χωρομετρίας γίνεται μετά από μελέτη και προγραμματισμό και ότι δίδεται προτεραιότητα στην εξέταση παλαιών υποθέσεων αλλά ταυτόχρονα εξετάζονται και διεκπεραιώνονται και υποθέσεις που αφορούν σε μεγάλα κρατικά έργα ανάπτυξης, έργα των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου καθώς και σε υποθέσεις κάθετου και οριζόντιου διαχωρισμού οικοπέδων και πολυκατοικιών, κυβερνητικών οικισμών και συνοικισμών αυτοστέγασης.

Μέρος Β

Υποθέσεις απαλλοτριώσεων όπου καταβλήθηκε/κατατέθηκε η αποζημίωση, ενώ η εγγραφή τους εκκρεμεί ακόμη. Αρκετά τεμάχια γης που επηρεάστηκαν από απαλλοτριώσεις, για τα οποία καταβλήθηκε/κατατέθηκε ήδη η αποζημίωση στους δικαιούχους, εξακολουθούν να είναι εγγεγραμμένα στους πρώην ιδιοκτήτες, χωρίς να έχουν εγγραφεί στο όνομα της Δημοκρατίας. Για τις περιπτώσεις όπου οι απαλλοτριώσεις αφορούν στη δημιουργία ή/και διαπλάτυνση δρόμων, οι οποίοι δεν τιτλοποιούνται στο

όνομα της Δημοκρατίας, δεν εκδόθηκαν αναθεωρημένοι τίτλοι στους ιδιοκτήτες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η εγγραφή 10.649 επηρεαζόμενων τεμαχίων γης, παγκύπρια, για τα οποία η γνωστοποίηση της απαλλοτρίωσης χρονολογείται από το 1975.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το πρόβλημα οφείλεται κυρίως στην σοβαρή έλλειψη προσωπικού που υπάρχει στο Τμήμα και σε άλλες πειστικές προτεραιότητες και ότι έχει δημιουργηθεί υποτομέας εγγραφής σε κάποια επαρχιακά γραφεία και καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για εγγραφή των επηρεαζόμενων τεμαχίων.

Παράνομη επέμβαση ιδιώτη πάνω σε κρατική παραλιακή γη στη Λάρνακα. Ιδιώτης στη Λάρνακα, του οποίου η σύμβαση έληξε από το 1987 και έκτοτε δεν ανανεώθηκε, εξακολουθεί να κάνει χρήση/επέμβαση σε κρατική γη, ενώ πρόσφατα έχει προβεί και σε άλλες παράνομες επεμβάσεις, χωρίς να εξασφαλίσει τις σχετικές άδειες. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με σχετικές αποφάσεις του ημερ. 18.2.1993 και 24.1.1999, απέρριψε αίτημά του για ανανέωση της σύμβασης και, παράλληλα, αποφάσισε όπως αυτός καταβάλει δικαιώματα για τον κατασκευαστικό χώρο (παράνομη κατοχή και χρήση παραλιακής γης) από το 1986 μέχρι την άρση της επέμβασης, καθώς και τη λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον του, τόσο από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, για την παράνομη επέμβαση σε κρατική γη, όσο και από τον Έπαρχο Λάρνακας, για ανέγερση οικοδομής χωρίς άδεια από την αρμόδια Αρχή.

Το θέμα παραπέμφθηκε από το ΤΚΧ στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας τον Σεπτέμβριο του 2002, προκειμένου να καταχωρίσει αγωγή στο δικαστήριο, για είσπραξη των ενδιάμεσων οφελών και για άρση της επέμβασης. Συναφώς αναφέρεται ότι ο συγκεκριμένος ιδιώτης έχει προσφύγει, εναντίον της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου του 1993, στο Ανώτατο Δικαστήριο (Υπόθεση αρ. 529/93), το οποίο με απόφασή του ημερ. 14.4.1994 απέρριψε την πιο πάνω προσφυγή. Επίσης, σχετικό αίτημα του ιδιώτη όπως η συγκεκριμένη κρατική γη, στην οποία βρίσκεται η μόνιμη κατοικία του, εγγραφεί στο όνομα του και στα τρία παιδιά του, με βάση σχετικούς Κανονισμούς για παραχώρηση τίτλων ιδιοκτησίας σε εκτοπισθέντες (ΚΔΠ 163/06), απορρίφθηκε. Εναντίον της εν λόγω απόφασης, ο συγκεκριμένος ιδιώτης έχει προσφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο το οποίο με απόφασή του ημερ. 22.10.2008 απέρριψε την προσφυγή του, επειδή δεν κρίθηκε δικαιούχος εγγραφής της συγκεκριμένης κρατικής γης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Τμήματος, το θέμα της είσπραξης των ενδιάμεσων οφελών και άρσης της επέμβασης εκκρεμεί στον Γενικό Εισαγγελέα.

Επεμβάσεις σε κρατική γη στην οικιστική περιοχή της Αγίας Νάπας. Από επιτόπιο έλεγχο του Τμήματος το 1989 στην Αγία Νάπα, διαπιστώθηκε ότι υπήρχαν 92 περιπτώσεις επεμβάσεων ιδιωτών σε κρατική γη. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με σχετική απόφαση του, έδωσε οδηγίες όπως, στις περισσότερες περιπτώσεις, πωληθεί η γη σ' αυτούς που προέβησαν στην επέμβαση, οι οποίοι έχουν διευθετήσει τα ενδιάμεσα οφέλη που προέκυψαν από την παράνομη κατοχή και χρήση της κρατικής γης, ενώ για τις υπόλοιπες περιπτώσεις να ληφθούν μέτρα για άρση της επέμβασης.

Το ολικό εισπρακτέο ποσό από την πώληση, σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ήταν €1.847.852 (£1.081.500), το οποίο, με έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών τον Φεβρουάριο του 1997, αποφασίστηκε να εισπραχθεί σε 4 ίσες άτοκες ετήσιες δόσεις.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με νέα απόφαση του αρ. 61.451 και ημερ. 12.1.2005, έδωσε μια τελευταία ευκαιρία στους πιο πάνω να καταβάλουν τα οφειλόμενα ποσά μέσα σε ένα χρόνο από την ημερομηνία κοινοποίησης προς αυτούς της απόφασης και σε περίπτωση που και πάλι δεν συμμορφωθούν, τότε να ληφθούν δικαστικά μέτρα εναντίον τους. Αναφέρεται ότι, το Τμήμα τον Ιανουάριο του 2009, παρέπεμψε 25 περιπτώσεις επεμβάσεων σε κρατική γη για τις οποίες οι ιδιώτες/επεμβασίες δεν ανταποκρίθηκαν στις σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, στον Γενικό Εισαγγελέα, με σκοπό την προώθηση της διαδικασίας καταχώρισης αγωγών για άρση της επέμβασης και είσπραξη ενδιάμεσων οφελών από την παράνομη κατοχή και χρήση της κρατικής γης από το 1996. Το θέμα εκκρεμεί.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι ο Γενικός Εισαγγελέας ανέθεσε σε ιδιώτες δικηγόρους την καταχώριση αγωγών, διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη.

Άδειες χρήσης κρατικής γης που ανανεώνονται από χρόνο σε χρόνο. Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις αδειών χρήσης κρατικής γης που υπογράφηκαν πριν από αρκετά χρόνια, οι οποίες αφορούν σε οικονομική/εμπορική χρήση και συνεχίζουν να ανανεώνονται αυτόματα από χρόνο σε χρόνο και μετά την έναρξη ισχύος του περί Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων Νόμου, χωρίς να γίνει επανεξέτασή τους, ή/και να υπογραφούν νέες και ειδικά στις περιπτώσεις εκείνες όπου το μίσθωμα είναι ονομαστικό και δεν αναθεωρείται.

Παρατηρήθηκε ότι παρά το γεγονός ότι με σχετική εγκύκλιο του Τμήματος ημερ. 26.5.2005, καθώς και εγκύκλιο ημερ. 23.9.2009, προς όλους τους Επαρχιακούς Λειτουργούς του Τμήματος, δίνονται σχετικές οδηγίες για τον τρόπο χειρισμού των αδειών χρήσης που συνιστούν κρατική ενίσχυση και αφορούν σε ιδιώτες μισθωτές, ώστε αυτές να καταστούν συμβατές με τον Νόμο των Κρατικών Ενισχύσεων και το Κοινοτικό Κεκτημένο, εντούτοις μέχρι σήμερα το θέμα εκκρεμεί.

Ο Αν. Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι ήδη ετοιμάστηκαν αρκετές άδειες χρήσης με αναθεωρημένο τέλος.

Ανταλλαγή ακίνητης ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας με ιδιωτική γη. Διαπιστώθηκε ότι δεν ακολουθείται ομοιόμορφη πολιτική από το Τμήμα αναφορικά με αιτήσεις ανταλλαγής κρατικής γης με ιδιωτική και συγκεκριμένα παρατηρήσαμε ότι σε παρόμοιες περιπτώσεις αίτησης για ανταλλαγή κρατικής γης με ιδιωτική γη, ο χειρισμός εκ μέρους του Τμήματος, όσον αφορά στη σύσταση του προς την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή για λήψη σχετικής απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο, ήταν διαφορετική.

Εισηγηθήκαμε όπως, για σκοπούς καλύτερης διαχείρισης της κρατικής γης, μελετηθεί η τροποποίηση του Κανονισμού 11, των Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας (Διάθεση) Κανονισμών, του 1989-99, ο οποίος προβλέπει ότι «ανταλλαγή ακίνητης ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας με ιδιωτική ακίνητη ιδιοκτησία μπορεί να γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, εκτός εάν γίνεται για σκοπούς ευθυγράμμισης και αναπροσαρμογής συνόρων ενός ή περισσότερων όμορων τεμαχίων γης ή για βελτίωση του οδικού δικτύου», ώστε να καθοριστούν σαφή κριτήρια που να εξειδικεύουν τις «εξαιρετικές περιπτώσεις» αναφορικά με την ανταλλαγή ακίνητης ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας με ιδιωτική γη, κατά τρόπο ανάλογο όπως έγινε με τη χορήγηση πολεοδομικής άδειας κατά παρέκκλιση.

Το Τμήμα, μέσα στα πλαίσια της ετοιμασίας νέων Κανονισμών που αφορούν στη διάθεση κρατικής γης, εισηγήθηκε την τροποποίηση του σχετικού Κανονισμού.

Αντίθεση των περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας Κανονισμών με τους περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Κανονισμούς. Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, οι περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας (Διάθεση) Κανονισμοί (ΚΔΠ 173/89), όπως τροποποιήθηκαν, οι οποίοι εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 18 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, βάσει των οποίων εξετάζονται και εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο οι συμβάσεις μίσθωσης κρατικής γης, περιέχουν διατάξεις/όρους που βρίσκονται σε αντίθεση με τους περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμους του 2001 μέχρι 2009.

Το Τμήμα έχει ετοιμάσει προσχέδιο αναθεωρημένων Κανονισμών ώστε, μεταξύ άλλων, αυτοί να συνάδουν με τους περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμους, το οποίο προωθήθηκε τον Νοέμβριο 2005 από το Υπουργείο Εσωτερικών προς τη Νομική Υπηρεσία και, μετά από υπόδειξη του Γενικού Εισαγγελέα, έγιναν σχετικές τροποποιήσεις και υποβλήθηκε εκ νέου στη Νομική Υπηρεσία στις 25.8.2009. Οι τροποποιημένοι Κανονισμοί εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 13.12.2010 και κατατέθηκαν στις 29.6.2011 στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση. Η Υπηρεσία μας με σχετική επιστολή ημερ. 31.10.2011 προς τον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, παρέθεσε τη γενική τοποθέτηση της στους προτεινόμενους Κανονισμούς, όπως αυτή εκφράστηκε και στην συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, κατά τις 14.10.2011. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών με επιστολή του

ημερ. 17.6.2013 προς την Αν. Γενική Διευθύντρια της Βουλής των Αντιπροσώπων ζήτησε όπως οι πιο πάνω Κανονισμοί αποσυρθούν και επανακατατεθούν στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή για εξέταση. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τυχόν εξελίξεις.

2.15.4 ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ

Μέρος Α

Αναπτυξιακές Δαπάνες.

(α) Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Κατά το 2012 προϋπολογίστηκε για αναπτυξιακές δαπάνες ποσό €88.180.079 (€103.894.761 κατά το 2011) το οποίο αφορά κυρίως σε Πολεοδομικά Σχέδια Ανάπτυξης. Από το ποσό αυτό δαπανήθηκαν €63.210.482 ή ποσοστό 72% (€76.351.428 κατά το 2011 ή ποσοστό 73%). Σε ορισμένες περιπτώσεις το ποσοστό απόκλισης των πραγματικών δαπανών και αυτών που προϋπολογίστηκαν ήταν σημαντικό, ενώ σε άλλες δεν διενεργήθηκαν καθόλου δαπάνες.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, το Υπουργείο Οικονομικών λόγω των δημοσιονομικών περιορισμών ζήτησε όπως για προώθηση των Αναπτυξιακών έργων και ανεξάρτητα αν περιλαμβάνονταν στον Προϋπολογισμό, να λαμβάνεται εκ των προτέρων η έγκριση του. Σε πολλές περιπτώσεις είτε δεν δόθηκε η έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών είτε δόθηκε με μεγάλη καθυστέρηση με αποτέλεσμα να περιοριστεί σημαντικά η απορρόφηση των σχετικών κονδυλίων.

(β) Επιβάρυνση κονδυλίων του Προϋπολογισμού με δαπάνες άλλων έργων και μεταφορά πιστώσεων. Διαπιστώθηκε ότι για συνεχόμενα χρόνια, μέρος των πιστώσεων που προϋπολογίζονται στους ετήσιους Προϋπολογισμούς για διάφορα έργα δεν δαπανώνται για το σκοπό που εγκρίνονται αλλά, με έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, μεταφέρονται κάθε χρόνο σημαντικά ποσά ως εξοικονομήσεις για να καλύψουν δαπάνες άλλες από την εγκεκριμένη πρόνοια των Προϋπολογισμών. Επίσης, σε μεμονωμένες περιπτώσεις, κάποια κονδύλια έργων επιβαρύνονται με τις δαπάνες άλλων έργων, για τα οποία (άλλα έργα) δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόνοια στον Προϋπολογισμό του έτους.

Αναφέραμε ότι, σύμφωνα με τον εκάστοτε περί Προϋπολογισμού της Δημοκρατίας Νόμο, αδαπάνητες πιστώσεις σε Άρθρα είτε γιατί δεν διενεργήθηκε οποιαδήποτε δαπάνη είτε γιατί ελάχιστες δαπάνες διενεργήθηκαν λόγω μη εκτέλεσης των έργων που προϋπολογίστηκαν, δεν μπορούν να θεωρούνται εξοικονομήσεις και να μεταφέρονται σε άλλα Άρθρα για κάλυψη άλλων αναγκών.

Λογαριασμοί Καταθέσεων. Το σύνολο του Γενικού Λογαριασμού Καταθέσεων στις 31.12.2012, ανέρχόταν σε €4.972.984 (€5.535.350 κατά το 2011) και το σύνολο του λογαριασμού Αποσύρσεις Εγγυημένων Δανείων σε €10.509.361 (€9.501.149 κατά το 2011). Σε πολλές περιπτώσεις τα υπόλοιπα αφορούν κρατήσεις εργολάβων, καταθέσεις Δήμων ή Συμβουλίων Βελτιώσεως για αναπτυξιακά έργα ή αδαπάνητα υπόλοιπα καταθέσεων, που εκκρεμούν για πολλά χρόνια.

Ο λογαριασμός Αποσύρσεις Εγγυημένων Δανείων περιλαμβάνει ποσό ύψους €3.857.854 (όπως και για τα έτη 2009, 2010 και 2011), το οποίο αφορά σε λογαριασμούς με χρεωστικά υπόλοιπα, τα περισσότερα από τα οποία εκκρεμούν πριν από το 1998, χωρίς να φαίνονται οι λόγοι για τους οποίους δεν εισπράχθηκαν μέχρι τώρα, ενώ δεν φαίνεται να καταβάλλονται αποτελεσματικές προσπάθειες είσπραξής τους. Για ορισμένες περιπτώσεις, τα χρεωστικά υπόλοιπα αφορούν στην πληρωμή εργολάβων πριν εξασφαλιστούν και κατατεθούν στο Τμήμα τα αναγκαία ποσά.

Εισηγηθήκαμε και πάλι ότι θα πρέπει να γίνουν ενέργειες, ώστε τα οφειλόμενα ποσά να κατατεθούν στο Τμήμα.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, το Τμήμα έχει προβεί σε εκτεταμένη έρευνα, έχει καταρτίσει πίνακες με όλους τους λογαριασμούς καταθέσεων και γίνονται προσπάθειες για ξεκαθάρισμα τους.

Λογαριασμοί Προκαταβολών.

(α) Γενικός Λογαριασμός Προκαταβολών. Το σύνολο του Γενικού Λογαριασμού Προκαταβολών στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €41.779 (€40.535 κατά το 2011). Στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται ποσό ύψους €37.000, το οποίο αφορά σε υπερπληρωμή, λόγω λανθασμένης πληρωμής που έγινε από το Τμήμα στις 15.9.2010. Όπως φαίνεται, στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν έγιναν από το λογιστήριο του Τμήματος οι απαραίτητοι έλεγχοι των προσωπικών στοιχείων της δικαιούχου και των δικαιολογητικών εγγράφων που υποστηρίζουν την πληρωμή και δεν ακολουθήθηκαν οι σχετικές Δημοσιονομικές και Λογιστικές Οδηγίες και η εγκύκλιος του Γενικού Λογιστή αρ. 1568, ημερ. 23.12.2003, αναφορικά με τις διαδικασίες ελέγχου, παρακολούθησης, εξουσιοδότησης και διενέργειας δαπανών.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, το Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου έχει εκδώσει Απόφαση στις 28.6.2012 (αγωγή αρ. 924/11), σύμφωνα με την οποία, η εναγόμενη πρέπει να επιστρέψει το ποσό στο Τμήμα με τόκο προς 5,5% το χρόνο από 24.3.2011 μέχρι εξόφλησης. Στις 24.9.2012 ενημερώθηκε η Γενική Εισαγγελία ότι είχε καταχωριστεί αίτηση για έκδοση εντάλματος εκτέλεσης για πώληση κινητής περιουσίας. Στις αρχές του 2013, το Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου ενημέρωσε ότι η εκτέλεση του εντάλματος δεν κατέστη δυνατή διότι η χρεώστης δεν κατέχει οποιαδήποτε κινητή περιουσία.

(β) Εισπραχθείσες ακάλυπτες επιταγές. Το σύνολο των ακάλυπτων επιταγών που εκκρεμούσαν στο Τμήμα κατά τις 31.12.2012, ανερχόταν σε €130.096 (€113.096 κατά το 2011) ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία για τις πλείστες επιταγές. Για διασφάλιση των εσόδων του Κράτους, επιβάλλεται όπως το Τμήμα διερευνήσει το υπόλοιπο του πιο πάνω λογαριασμού και προχωρήσει στην είσπραξη των επιταγών που επιστράφηκαν ανείσπρακτες και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης να προχωρήσει σε καταγγελίες, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί Ποινικού Κώδικα Νόμου.

Στο υπόλοιπο του πιο πάνω λογαριασμού, περιλαμβάνεται ποσό ύψους €85.500, το οποίο αφορά σε επιταγή που επιστράφηκε από την τράπεζα στις 27.1.2010 χωρίς αντίκρισμα, σχετικά με κατάπτωση εγγύησης συμμετοχής προσφοροδότη υπέρ του Τμήματος. Σημειώνεται ότι κατά την κατάθεση της επιταγής στις 19.1.2010, λανθασμένα έγινε πίστωση του Γενικού Λογαριασμού Καταθέσεων του Τμήματος, αντί να πιστωθεί ο κατάλληλος λογαριασμός εσόδων, με αποτέλεσμα το πιο πάνω ποσό να παρουσιάζεται ως πιστωτικό υπόλοιπο στον εν λόγω λογαριασμό μέχρι και την ημερομηνία ελέγχου.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, από τον Ιανουάριο του 2013, έχει δημιουργηθεί και τηρείται μητρώο για τις ακάλυπτες επιταγές. Επίσης, στάλθηκε σχετική επιστολή προς τον Γενικό Εισαγγελέα για να κινηθεί νομικά εναντίον συγκεκριμένων προσφοροδοτών.

Καθυστερημένα Έσοδα.

Γενικά. Σύμφωνα με την έκθεση καθυστερημένων εσόδων του Τμήματος το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2012 ανήλθε σε €6.620.841, σε σύγκριση με €4.821.286 στις 31.12.2011. Ποσό €6.263.387 αφορά σε καθυστερημένα έσοδα από τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α.Τ.Α.) για τη συνεισφορά τους για πολεοδομικά έργα, ποσό €260.407 αφορά σε καθυστερημένες δόσεις ενοικιαγοράς για κατοικίες σε κατεχόμενες περιοχές και ποσό €97.047 αφορά σε καθυστερημένα ενοίκια καταστημάτων εμπορικών κέντρων και κατοικιών στους συννοικισμούς αυτοστέγασης.

(α) Παρακολούθηση συνεισφοράς Α.Τ.Α. Παρατηρήθηκαν και πάλι σημαντικές αδυναμίες και παραλείψεις στον έλεγχο και παρακολούθηση των καθυστερημένων εσόδων που αφορούν στη συνεισφορά των Α.Τ.Α. για πολεοδομικά έργα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιβεβαιωθεί η ορθότητα των οφειλών που παρουσιάζονται και με κίνδυνο την απώλεια εσόδων για το Κράτος.

Η Υπηρεσία μας υπέδειξε όπως για διασφάλιση των εσόδων του Κράτους, για όλα τα έργα τα οποία υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται με συνεισφορά των Α.Τ.Α., τεθούν διαδικασίες παρακολούθησης μέσω ειδικού μητρώου ώστε να εντοπίζονται οι περιπτώσεις οφειλών καθώς και τα ορθά ποσά. Όπως διαπιστώθηκε, έχει ήδη αρχίσει η ετοιμασία μηχανογραφημένου μητρώου, το οποίο αναμένεται να τεθεί σύντομα σε εφαρμογή. Στο παρόν στάδιο δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί ότι για όλες τις περιπτώσεις που

χρεώθηκαν τα αντίστοιχα κονδύλια των έργων, οι Α.Τ.Α. έχουν εμβάσει το ποσό που τους αναλογεί και ότι αυτό έχει κατατεθεί στα έσοδα του Κράτους.

Απαντώντας η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, μας ενημέρωσε ότι ολοκληρώθηκε η ετοιμασία σχετικού μηχανογραφημένου αρχείου για παρακολούθηση της συνεισφοράς των Α.Τ.Α. προς τις οποίες έχουν ήδη σταλεί επιστολές για διευθέτηση των οφειλών τους, θέτοντας συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα. Στις περιπτώσεις που οι Α.Τ.Α. δεν ανταποκρίθηκαν το Τμήμα ενημέρωσε σχετικά το Υπουργείο Εσωτερικών ώστε να αποκοπούν τα οφειλόμενα ποσά από τις χορηγίες των Α.Τ.Α.

(β) Καθυστερημένα Ενοίκια. Διαπιστώθηκε ότι, τα μητρώα εισπρακτέων ενοικίων δεν ενημερώνονται με τα νέα στοιχεία των συμβάσεων (περίοδος σύμβασης, ύψος ενοικίου), ενώ σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχουν καταχωριστεί οι εισπράξεις για αρκετούς μήνες. Επίσης στην Έκθεση Καθυστερημένων Εσόδων εντοπίστηκαν ποσά τα οποία έχουν καταχωριστεί λανθασμένα όπως για παράδειγμα τα ποσά που αφορούν σε δύο μεγάλες υποθέσεις για τις οποίες έχουν κινηθεί αγωγές.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, τα μητρώα ενημερώθηκαν ήδη με τα νέα στοιχεία των συμβάσεων (περίοδος σύμβασης, ύψος ενοικίου), ως οι υποδείξεις μας. Όσον αφορά στις λανθασμένες καταχωρίσεις που εντοπίστηκαν, γίνεται προσπάθεια διόρθωσής τους.

Οφειλές Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α.Τ.Α.) για απαλλοτριώσεις πολεοδομικών έργων. Σύμφωνα με επιστολή του Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (Τ.Κ.Χ.), προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, οι καθυστερημένες οφειλές των Δήμων και Κοινοτήτων για απαλλοτριώσεις πολεοδομικών έργων στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €3.204.640 (€4.339.858 στις 31.12.2011). Το ποσό αυτό καταβλήθηκε εξ ολοκλήρου από το Τ.Κ.Χ. κατ' εξαίρεση και ζητήθηκε όπως το Τμήμα προβεί στις κατάλληλες ενέργειες (σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 69.471 και ημερ. 21.10.2009) για αποκοπή αντίστοιχων ποσών από την ετήσια χορηγία που παραχωρεί το Κράτος στους Δήμους και τις Κοινότητες. Το ποσό των καθυστερημένων οφειλών για το 2012 σε σύγκριση με το 2011 παρουσιάζει σημαντική μείωση κατά €1.135.218, ή ποσοστό 26% που οφείλεται κυρίως στις σημαντικές προσπάθειες που έχουν γίνει από το Τμήμα για την είσπραξη των οφειλόμενων ποσών από τις Τοπικές Αρχές. Εντούτοις, όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, σημαντικές οφειλές παραμένουν ανείσπρακτες για χρονικό διάστημα πέραν των 5 ετών, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις που ενώ εισπράχθηκαν από το Τμήμα δεν έχουν καταβληθεί στο Τ.Κ.Χ.

Ενοίκια Πληρωτέα.

(α) Ενοικίαση κτιρίων για προσωρινή μεταστέγαση των Κεντρικών Γραφείων του Τμήματος. Ενόψει της ανέγερσης του Μεγάλου Πολιτισμού στο χώρο της παλιάς Αρχιγραμματείας, όπου μεταξύ άλλων κυβερνητικών κτιρίων βρίσκονταν και τα κεντρικά γραφεία του Τμήματος, άρχισε η διαδικασία εξεύρεσης κτιρίων για προσωρινή μεταστέγαση, ενώ παράλληλα προωθείτο η ανέγερση νέων ιδιόκτητων γραφείων. Το Τμήμα, αφού εξασφάλισε τις απαιτούμενες εγκρίσεις από το Υπουργείο Οικονομικών και την Επαρχιακή Επιτροπή Καθορισμού Ενοικίων (Ε.Ε.Κ.Ε.), προέβη στην σύναψη συμφωνιών ενοικίασης για το κτίριο «Αθανασία» και για το κτίριο «Κρητικός», 5ετούς διάρκειας, συνολικού υπολογιζόμενου κόστους €3.761.359. Η Υπηρεσία μας, αναφορικά με τη σκοπιμότητα για προσωρινή μεταστέγαση των κεντρικών γραφείων του Τμήματος σε ενοικιαζόμενα κτίρια, σημείωσε ότι ενώ η ανέγερση του Μεγάλου Πολιτισμού τελικά δεν προχώρησε, το Κράτος επωμίστηκε αχρείαστα το κόστος ενοικίασης 2 κτιρίων, ένα εκ των οποίων με αδικαιολόγητα ψηλό ενοίκιο, με 5ετή σύμβαση μίσθωσης χωρίς ρήτρες που να διασφαλίζουν το Κράτος σε περίπτωση διακοπής των, ενώ ήταν γνωστό ότι τα ιδιόκτητα κτίρια του Τμήματος θα ολοκληρώνονταν εντός δύο ετών.

(i) Κτίριο «Αθανασία». Το κτίριο παραμένει άδειο από την 1.1.2012, ημερομηνία μετακίνησης του Τμήματος σε ιδιόκτητο κτίριο, παρά τις προσπάθειες για μεταστέγαση σε αυτό άλλων κυβερνητικών υπηρεσιών και με την ιδιοκτήτρια εταιρεία να απαιτεί να της καταβληθούν τα οφειλόμενα ενοίκια τα οποία ανέρχονται μέχρι και τις 31.12.2012 σε περίπου €116.000 (περιλαμβανομένων και των αποσβέσεων).

Η Νομική Υπηρεσία σε σχετική γνωμάτευση ημερ. 3.1.2012, μεταξύ άλλων, επισήμανε ότι η περίοδος

μίσθωσης την οποία το Τμήμα συμφώνησε ήταν περίπου η διπλάσια από ότι έπρεπε και ότι ήταν παράλειψη του Τμήματος να μην προνοήσει στο συμβόλαιο να διασφαλίσει την Κυβέρνηση για την περίπτωση που θα εγκαταλείπετο το κτίριο πριν τη λήξη της πενταετούς περιόδου, με ενδεχόμενο την καταβολή όλων των ενοικίων και άλλων ποσών που προβλέπονται στη συμφωνία μέχρι τη λήξη της συμβατικής περιόδου, όπως επίσης και ποσών για ζημιά την οποία μπορεί να αποδείξει ο ιδιοκτήτης ότι υπέστη. Επισήμανε επίσης ότι, σε καμιά περίπτωση δεν ενδείκνυται η δέσμευση της Κυβέρνησης με μακροχρόνια συμβόλαια χωρίς να διασφαλίζονται τα δικαιώματα της και χωρίς να παρέχεται σε αυτή το δικαίωμα πρόωγου τερματισμού.

(ii) Κτίριο «Κρητικός». Το Υπουργείο Οικονομικών ενέκρινε την ενοικίαση του κτιρίου παρά την αντίθεση της Ε.Ε.Κ.Ε., αναφορικά με το ψηλό κόστος ενοικίασης. Το Τμήμα μετά από 31 μήνες παραμονής, εγκατέλειψε το κτίριο από την 1.1.2012. Μετά από προσπάθειες που έγιναν για εξεύρεση άλλων κυβερνητικών υπηρεσιών για στέγαση τους στο κτίριο, συμφωνήθηκε τελικά η στέγαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, του Δικαστηρίου Εργατικών Διαφορών και του Οικογενειακού Δικαστηρίου. Οι ιδιοκτήτες του κτιρίου, με επιστολή ημερ. 4.1.2013, πληροφόρησαν το Τμήμα ότι τα οφειλόμενα ενοίκια από 1.1.2012 μέχρι 15.8.2012 θα χαριστούν και ότι εξακολουθεί να οφείλεται ποσό ύψους €306.178 που αφορά ενοίκια από 15.8.2012 μέχρι 1.3.2013, ημερομηνία παράδοσης των κτιρίων στους νέους ενοικιαστές, καθώς και άλλα έξοδα πρόσθετων εργασιών. Πέραν του πιο πάνω ποσού που καταβλήθηκε σε δύο δόσεις στους ιδιοκτήτες, στις 3.7.2013 καταβλήθηκε επίσης ποσό ύψους €25.500 για αποκατάσταση του κτιρίου μετά την αποχώρηση του Τμήματος.

Σχετικά αναφέραμε επίσης ότι, ενώ το Υπουργικό Συμβούλιο στις 27.9.2006 αποφάσισε αρχικά, ενόψει της ανέγερσης του Μεγάλου Πολιτισμού, να εγκρίνει τη μετακίνηση του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως εντός έξι μηνών το αργότερο, ώστε να καταστεί δυνατή η κατεδάφιση των κτιρίων όπου στεγαζόταν, σε μεταγενέστερη συνεδρία του, ημερ. 26.10.2006, αφού ενημερώθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών ότι το Τμήμα καταλάμβανε χώρο στον οποίο θα βρίσκονταν οι κήποι του Μεγάλου Πολιτισμού και η μη μετακίνησή του δεν θα επηρέαζε την ανέγερση του κυρίως κτιρίου του Μεγάλου, αποφάσισε να ορίσει Υπουργική Επιτροπή για να μελετήσει περαιτέρω το θέμα και να υποβάλει έκθεση στο Υπουργικό Συμβούλιο. Το Υπουργικό Συμβούλιο στις 15.11.2006, αφού ενημερώθηκε σχετικά από την Επιτροπή, αποφάσισε όπως το Τμήμα παραμείνει στις εγκαταστάσεις όπου στεγάζετο μέχρι την ολοκλήρωση των νέων κεντρικών του γραφείων, σε περίπτωση που η θέση των εγκαταστάσεών του δεν θα επηρέαζε την ανέγερση του κυρίως κτιρίου του Μεγάλου Πολιτισμού. Τελικά, δεδομένης της μεταστέγασης του Τμήματος, η Υπηρεσία μας ζήτησε εξηγήσεις και, το Τμήμα ανέφερε ότι «κατόπιν πιεστικών οδηγιών» προχώρησε σε μεταστέγασή του, «αφού στον διαγωνισμό που προκηρύχθηκε το 2007, το Μέγαρο τοποθετήθηκε στον χώρο όπου βρίσκονταν τα Κεντρικά γραφεία του Τμήματος».

(β) Επαναδιαπραγμάτευση συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων. Στα πλαίσια της ανάγκης για οικονομική περισυλλογή και περιορισμό, όσο το δυνατό, των κρατικών δαπανών, εισηγηθήκαμε την εντατικοποίηση και ολοκλήρωση των προσπαθειών του Τμήματος για επαναδιαπραγμάτευση όλων των συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων που στεγάζονται τα επαρχιακά γραφεία του Τμήματος.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, έχει γίνει επαναδιαπραγμάτευση όλων των συμβολαίων που έληξαν προς ικανοποίηση του Υπουργείου Οικονομικών πλέον της περίπτωσης του Επαρχιακού Γραφείου Λευκωσίας. Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή Ενοικίων έδωσε οδηγίες στο Τμήμα να προχωρήσει για ανεύρεση νέων Γραφείων.

Πολεοδομικές άδειες.

(α) Γενικά. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, εξακολουθεί να παρατηρείται καθυστέρηση στη διεκπεραίωση της εξέτασης των αιτήσεων, και δεν τηρούνται στις πλείστες των περιπτώσεων οι διατάξεις του Κανονισμού 5(2) των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Αιτήσεις και Ιεραρχικές Προσφυγές) Κανονισμών (Κ.Δ.Π. αρ.55/90) σύμφωνα με τις οποίες η Πολεοδομική Αρχή πρέπει να δίδει γραπτή ειδοποίηση στον αιτητή για την απόφαση της σε 3 μήνες, διαφορετικά να ζητείται η γραπτή συναίνεση του αιτητή.

(β) Εκκρεμείς πολεοδομικές αιτήσεις. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν συνολικά 6.014 αιτήσεις σε σύγκριση με 5.600 που εκκρεμούσαν στις 31.12.2011, υπήρξε δηλαδή αύξηση των εκκρεμών αιτήσεων κατά 7%.

(γ) Ιεραρχικές προσφυγές. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου και του Κανονισμού 7 των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Αιτήσεις και Ιεραρχικές Προσφυγές) Κανονισμών, υπάρχει δυνατότητα υποβολής ιεραρχικής προσφυγής στο Υπουργικό Συμβούλιο κατά των πολεοδομικών αποφάσεων, μέσα σε περίοδο 30 ημερών, ώστε να διασφαλίζεται το δικαίωμα του πολίτη για επανεξέταση της αίτησής του ή της ειδοποίησης επιβολής όρων που του επιδόθηκε.

Σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν από το Τμήμα, στις 31.12.2011 εκκρεμούσε στον Διευθυντή του Τμήματος η ετοιμασία έκθεσης για 117 ιεραρχικές προσφυγές (92 στις 31.12.2011) προς υποβολή στην εξ Υπουργών Επιτροπή για λήψη απόφασης. Σε αρκετές περιπτώσεις η ετοιμασία των εκθέσεων από τις Πολεοδομικές Αρχές του Τμήματος, γίνεται με σημαντική καθυστέρηση με αποτέλεσμα ο συνολικός χρόνος εξέτασης κάθε ιεραρχικής προσφυγής να είναι μεγάλος.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως σε συνεννόηση με το Υπουργείο Εσωτερικών, μελετηθεί κατά πόσο ενδείκνυται νομοθετική ρύθμιση για καθορισμό της χρονικής περιόδου εντός της οποίας θα πρέπει να ολοκληρώνεται η διαδικασία εξέτασης κάθε ιεραρχικής προσφυγής, παρόλο που στο άρθρο 7(4) των πιο πάνω Κανονισμών προνοείται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο εξετάζει την προσφυγή χωρίς καθυστέρηση και κοινοποιεί το ταχύτερο την απόφασή του στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

Συγχρηματοδοτούμενα Έργα Προγραμματικής Περιόδου 2004-2006. Η επιλέξιμη περίοδος των Προγραμμάτων 2004-2006 για συγχρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, έληξε μετά από παράταση στις 30.6.2009. Διαπιστώθηκε ότι για επτά συγχρηματοδοτούμενα έργα του Τμήματος, έγιναν σημαντικές δαπάνες συνολικού ύψους €1.144.785, μετά την πιο πάνω ημερομηνία, οι οποίες δεν χρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όσον αφορά στο έργο «Ανάπλαση Τμήματος Παραδοσιακού Πυρήνα Περιστερώνας - Αναβάθμιση Προσώπων, Φάση Β'», καταβλήθηκε από το Τμήμα εντός του 2012 ποσό ύψους €48.426, για εξόφληση των οφειλών προς τον Εργολάβο του έργου, σύμφωνα με τον Τελικό Λογαριασμό (εκτελεσθείσα εργασία, ποσό κράτησης 2,5% και 15% ΦΠΑ). Σημειώνεται ότι το πιο πάνω έργο είχε παραληφθεί 4 περίπου χρόνια προηγουμένως, στις 23.12.2008 και η περίοδος ευθύνης ελαττωμάτων του έργου είχε λήξει από τις 23.12.2009.

Αγορά Υπηρεσιών για τη συνέχιση και ολοκλήρωση των εργασιών στους Κυβερνητικούς Οικισμούς. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση με Αρ.70.222, ημερ.8.4.2010, ενέκρινε τη μίσθωση 11 Πολιτικών Μηχανικών, 1 Αρχιτέκτονα, 1 Επιμετρητή Ποσοτήτων και 20 Τεχνικών, για τη συνέχιση και ολοκλήρωση των εργασιών σε όλους τους Κυβερνητικούς Οικισμούς, για περίοδο τριών ετών, με δυνατότητα παράτασης για δύο περιόδους διάρκειας ενός έτους. Η δαπάνη για την αγορά υπηρεσιών κατά το 2012 ανήλθε σε €693.126, σε σύγκριση με €793.757 το 2011.

Η Νομική Υπηρεσία σε σχετική γνωμάτευση της ημερ. 20.7.2010, προς το Τμήμα αναφορικά με την ανάθεση σύμβασης για τη μίσθωση υπηρεσιών συγκεκριμένου ατόμου, υπέδειξε, μεταξύ άλλων, ότι εξ όσων φαίνεται από τα έγγραφα που τέθηκαν υπόψη της, οι ζητούμενες υπηρεσίες αφορούσαν καθήκοντα τα οποία μάλλον σχετίζονται με καθήκοντα υπαλλήλου και όχι με υπηρεσίες που μπορούν να είναι το αντικείμενο δημόσιου διαγωνισμού και ότι η παροχή των υπηρεσιών προσιδιάζει προς Σύμβαση Εργασίας παρά προς Σύμβαση Έργου. Υπέδειξε επίσης ότι κατά την αξιολόγηση των προσφορών για τη μίσθωση υπηρεσιών του συγκεκριμένου ατόμου, λήφθηκαν υπόψη από τη Τμηματική Επιτροπή Αξιολόγησης ανεπίτρεπτα κριτήρια επιλογής και συγκεκριμένα η προϋπηρεσία του ενός επιτυχόντα με το Τμήμα, στοιχείο που δεν συνιστούσε επιτρεπτό κριτήριο επιλογής και/ή στοιχείο που θα μπορούσε νόμιμα να ληφθεί υπόψη και το οποίο συνιστούσε ευνοϊκή/άνιση μεταχείριση όσων δεν συνεργάστηκαν με το Τμήμα στο παρελθόν. Λόγω των πιο πάνω εισηγήθηκε όπως το Τμήμα προβληματιστεί κατά πόσο οι διαδικασίες που ακολούθησε ήταν οι ενδεδειγμένες. Ωστόσο το Τμήμα προχώρησε με την υπογραφή συμβολαίου με το συγκεκριμένο άτομο, διάρκειας 5 ετών.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις μας, υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων των οποίων η μίσθωση των υπηρεσιών τους άρχισε και συνεχίζεται από το 2001, με δυνατότητα παράτασης των συμβολαίων τους μέχρι το 2015. Η Υπηρεσία μας υπέδειξε ότι ενδεχομένως το πιο πάνω κριτήριο επιλογής (δηλ. της προϋπηρεσίας στο Τμήμα) λήφθηκε υπόψη για την ανάθεση και άλλων διαγωνισμών και δεδομένου ότι οι υπόλοιπες συμβάσεις μίσθωσης υπηρεσιών που υπογράφηκαν, είναι πανομοιότυπες με του συγκεκριμένου ατόμου, το Τμήμα πρέπει να προβληματιστεί κατά πόσο η φύση των παρεχόμενων υπηρεσιών και οι όροι των συμβάσεων που βρίσκονται σε ισχύ, συνάδουν με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών, με αρ. 1372, ημερ. 17.9.2008 και με τις πρόνοιες του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου.

Αδυναμίες στη Διαχείριση Συμβάσεων – Τελικών Λογαριασμών Έργων.

(α) Ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας Δήμου Αγίου Αθανασίου στη Λεμεσό. Όπως αναφέραμε στην Ετήσια Έκθεση μας του 2011, η Φάση Α' του έργου ολοκληρώθηκε με 9,5 μήνες καθυστέρηση και η Φάση Β' με 5,5 μήνες καθυστέρηση. Για την καθυστέρηση στη συμπλήρωση των 2 Φάσεων, το Τμήμα προχώρησε στην αποκοπή του ποσού των €244.257 ως ρήτρα καθυστέρησης.

Με επιστολή μας προς το Τμήμα, τον Αύγουστο 2012, παρατηρήσαμε ότι αιτήματα του Εργολάβου για επιπλέον εργασίες ύψους €220.776 (Φάση Α') και €469.839 (Φάση Β'), δεν είχαν προωθηθεί στα αρμόδια όργανα (Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων – Τ.Ε.Α.Α. ή/και Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων – Κ.Ε.Α.Α.) για εξέταση και λήψη απόφασης, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι η μεγάλη καθυστέρηση που παρουσιάζεται στην εξέταση και διευθέτηση όλων των απαιτήσεων για επιπλέον εργασίες καθώς και του τελικού λογαριασμού του έργου, ενδεχομένως να έχει δυσμενείς – για το δημόσιο – επιπτώσεις. Ως εκ τούτου ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε τους λόγους της πιο πάνω καθυστέρησης, καθώς επίσης το εκτιμώμενο χρονοδιάγραμμα για την οριστική διευθέτηση του θέματος.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2012 ότι το Τμήμα ολοκλήρωσε τον έλεγχο των επιπλέον εργασιών και εντός των προσεχών εβδομάδων θα υποβάλλονταν οι σχετικές τεχνικές εκθέσεις στα αρμόδια Όργανα (Τ.Ε.Α.Α./Κ.Ε.Α.Α.). Το κόστος των επιπλέον εργασιών - όπως μας πληροφόρησε - ανέρχεται στα €472.621 και των εργασιών με απολογισμό υπολογίζεται στα €57.000, ενώ εκκρεμεί η επαναμέτρηση του Δελτίου. Μας πληροφόρησε επίσης ότι η καθυστέρηση που παρατηρήθηκε οφειλόταν στην καθυστερημένη υποβολή εκ μέρους του Συμβούλου Επιμετρητή Ποσοτήτων του έργου, των αιτημάτων του Εργολάβου.

Τα εκκρεμούντα αιτήματα του Εργολάβου για επιπλέον εργασίες υποβλήθηκαν – τελικά – πρώτα στην ΤΕΑΑ και τον Ιούλιο 2013 στην ΚΕΑΑ για εξέταση/έγκριση. Σύμφωνα με την έκθεση του Τμήματος που υποβλήθηκε στην ΚΕΑΑ, οι συσσωρευμένες εγκεκριμένες αλλαγές/επιπλέον εργασίες ανήρχοντο σε €988.633 και οι προτεινόμενες προς εξέταση/έγκριση σε €134.697. Επειδή οι εν λόγω εργασίες είχαν υποβληθεί εκπρόθεσμα (εκ των υστέρων), η ΚΕΑΑ αποφάσισε στις 16.7.2013, όπως το σύνολο των επιπλέον εργασιών υποβληθούν ολοκληρωμένα στην Επιτροπή, περιλαμβανομένου τυχόν αιτήματος για παράταση χρόνου, στο στάδιο ετοιμασίας του τελικού λογαριασμού του έργου. Προτού ολοκληρωθεί η πιο πάνω διαδικασία ωστόσο, ο Εργολάβος υπέβαλε στις 6.9.2013 αίτημα για παραχώρηση δικαιολογημένης παράτασης χρόνου για όλο το χρονικό διάστημα της καθυστέρησης, απαιτώντας ως αποζημίωση ποσό ύψους €590.550, καθώς και την επιστροφή του ποσού των €244.258 που είχε αποκοπεί από το Τμήμα ως ρήτρα καθυστέρησης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Υπουργός Εσωτερικών τον Νοέμβριο 2013, οι Μελετητές του έργου διαβεβαίωσαν ότι - πολύ σύντομα - θα τοποθετηθούν στο αίτημα του Εργολάβου. Κατόπιν της λήψης των απόψεών τους, το Τμήμα θα προβεί στις δέουσες ενέργειες για οριστική διευθέτηση των εκκρεμοτήτων. Μας πληροφόρησε επίσης ότι οι Μελετητές έχουν ενημερωθεί για το ποσό του προκαταρκτικού τελικού λογαριασμού, το οποίο συμφωνήθηκε με τον Εργολάβο προτού ληφθεί το αίτημά του για παράταση χρόνου.

(β) Τελικοί Λογαριασμοί συμβολαίων για οικοδομικά και τεχνικά έργα. Όπως αναφέραμε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παρατηρείται καθυστέρηση στην ετοιμασία των τελικών λογαριασμών των συμβάσεων έργων, σε σχέση με τις προθεσμίες που καθορίζονται στα συμβόλαια. Ενόψει των πιο πάνω,

εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα προχωρήσει στη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ολοκλήρωση της ετοιμασίας των τελικών λογαριασμών, ώστε να καταστεί δυνατός και ο έλεγχός τους από την Υπηρεσία μας.

Τον τελευταίο χρόνο διαπιστώθηκε σημαντική βελτίωση, καθώς ένας σημαντικός αριθμός τελικών λογαριασμών – η διευθέτηση των οποίων εκκρεμούσε εδώ και αρκετά χρόνια – είχαν διευθετηθεί μέχρι τον Ιούλιο 2013.

Ωστόσο, το πρόβλημα της έγκαιρης διευθέτησης των τελικών λογαριασμών – αν και περιορίστηκε σε σημαντικό βαθμό – εξακολουθεί να υφίσταται.

Ο Υπουργός Εσωτερικών μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2013 ότι το Τμήμα έχει καταρτίσει αναλυτικό κατάλογο με όλες τις συμβάσεις που βρίσκονται στο στάδιο του τελικού λογαριασμού, δίνοντας προτεραιότητα στην ετοιμασία αυτών που είναι εκπρόθεσμοι, καταβάλλοντας παράλληλα κάθε δυνατή προσπάθεια για τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων. Μας πληροφόρησε επίσης ότι εντός του 2013 με αρχές του 2014, θα ολοκληρωθεί η μελέτη των πλείστων τελικών λογαριασμών που εκκρεμούν.

(γ) Συμβόλαιο με αρ. 212/18 – 57/2008, ημερομηνίας 2.2.2009, για την επίστρωση αντανakλαστικής βαφής σε οροφές κατοικιών και εμπορικού κέντρου στους Κυβερνητικούς Οικισμούς όλων των επαρχιών. Από επιτόπιο δειγματοληπτικό έλεγχο των ποσοτήτων διαφόρων εργασιών του τελικού λογαριασμού του έργου διαπιστώθηκε σημαντική αύξηση σε ορισμένες ποσότητες του Δελτίου Ποσοτήτων (ΔΠ), που είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί σημαντικά ο αρχικός προϋπολογισμός του έργου από €682.944 σε €811.709, παρά το γεγονός ότι δεν είχε εκτελεστεί και μέρος των εργασιών που περιλαμβάνονταν στο ΔΠ. Οι σημαντικότερες αυξήσεις εντοπίστηκαν σε εργασίες στεγανοποίησης πλακών οροφής σε μεμονωμένες επιφάνειες διαστάσεων 300X300 χιλ., (€32.301), τοποθέτησης ασφαλικού υλικού σε διάφορα σημεία, όπως αντένες (€100.283), και τοπικής επιδιόρθωσης υφιστάμενης μόνωσης (18.952). Περαιτέρω διαπιστώθηκε ότι αριθμός εργασιών που περιλαμβανόταν στο ΔΠ, συνολικής αξίας €24.536, δεν είχε εκτελεστεί.

Λόγω των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας ζήτησε από το Τμήμα τον Ιούνιο 2013 με επιστολή της, όπως υποβάλει αναλυτικό κατάλογο καταγραφής του συνόλου των μετρήσεων των εν λόγω ποσοτήτων, ώστε να προβεί σε περαιτέρω έλεγχο. Επίσης ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τους λόγους που οδήγησαν στη μεγάλη διαφοροποίηση των ποσοτήτων, καθώς και για τα μέτρα που προτίθεται να λάβει ώστε να αποφευχθούν παρόμοιες περιπτώσεις στο μέλλον.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε τον Σεπτέμβριο του 2013 ότι, η μεγάλη αύξηση των ποσοτήτων του τελικού λογαριασμού οφειλόταν στις πολύ έντονες βροχοπτώσεις της περιόδου μεταξύ τέλος του 2008 και αρχές του 2009 που είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία σοβαρών προβλημάτων στις μονώσεις οροφής των κατοικιών. Επιπρόσθετα, ηλιακοί θερμοσίφωνες είχαν αποσπασθεί από τις οροφές λόγω δυνατών ανεμοστροβίλων, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα στις μονώσεις οροφής. Ως εκ τούτου, απαιτήθηκαν επιπλέον επιδιορθώσεις των εν λόγω μονώσεων. Όπως μας ανέφερε, όλες οι πιο πάνω εργασίες είχαν ελεγχθεί, επιβεβαιωθεί και υπογραφεί από τους Τεχνικούς και τον Επιβλέποντα Μηχανικό, προτού γίνουν οι πληρωμές στους εργολάβους.

(δ) Συμβόλαιο με αρ. 212/19/B/25 – 65/2008, ημερομηνίας 7.5.2009, για την ανέγερση καφεενείου στο Συνοικισμό Αυτοστέγασης στο Φρέναρος Αμμοχώστου – Τελικός λογαριασμός. Από επιτόπιο δειγματοληπτικό έλεγχο των ποσοτήτων διαφόρων εργασιών του τελικού λογαριασμού του έργου, διαπιστώθηκε ότι αυτό παραλήφθηκε προσωρινά, με σχεδόν 9 μήνες καθυστέρηση, η οποία, σύμφωνα με το Τμήμα, οφειλόταν αποκλειστικά στον εργολάβο. Ωστόσο, το Τμήμα δεν είχε προχωρήσει με την αξιολόγηση της καθυστέρησης και την ανάλογη χρηματική αποκοπή από τις πληρωμές του εργολάβου, ως ρήτρα για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση των 9 περίπου μηνών, επειδή στους όρους του συμβολαίου και στο Παράρτημα Προσφοράς είχε περιληφθεί η φράση ότι το σχετικό άρθρο του συμβολαίου (αποζημιώσεις για καθυστερήσεις) «δεν ισχύει».

Με επιστολή μας προς το Τμήμα τον Οκτώβριο του 2012, παρατηρήσαμε ότι η μη συμπερίληψη της πρόνοιαις για χρηματική αποκοπή ως ρήτρα για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση, καθώς και ο μη καθορισμός του ύψους του ποσού που αντιστοιχούσε σε κάθε μέρα καθυστέρησης, στις πρόνοιαις της

σύμβασης, είχαν ως αποτέλεσμα αφενός τη μη αποκοπή οποιουδήποτε ποσού από τον εργολάβο ως ρήτρα για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση και, αφετέρου, τη συμπλήρωση του έργου με καθυστέρηση 9 μηνών. Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε στο Τμήμα όπως μεριμνήσει για τη συμπερίληψη – απαραίτητως – στα έγγραφα των διαγωνισμών, του συγκεκριμένου όρου, με καθορισμένο ποσό ως ρήτρα, για την αποφυγή παρόμοιων προβλημάτων στο μέλλον.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε τον Μάιο 2013 ότι εκ παραδρομής είχε αναγραφεί στα έγγραφα της σύμβασης η φράση «δεν ισχύει» για τη σχετική πρόνοια, διαβεβαιώνοντας μας ότι η πιο πάνω περίπτωση αποτελεί μεμονωμένο περιστατικό, το οποίο δεν θα επαναληφθεί.

Ο Υπουργός Εσωτερικών μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2013 ότι το Τμήμα εφαρμόζει σε όλες τις συμβάσεις την πρόνοια για αποκοπές, εξ αιτίας αδικαιολόγητης καθυστέρησης εκ μέρους των Εργολάβων στην ολοκλήρωση των έργων.

(ε) Κατασκευή φρεατίων από σκυρόδεμα για εγκατάσταση ανελκυστήρων σε επτά υφιστάμενες τριώροφες πολυκατοικίες στον Κυβερνητικό Οικισμό «Ζήνων» στη Λάρνακα. Με επιστολή μας προς την Αν. Διευθύντρια του Τμήματος τον Σεπτέμβριο 2012, παρατηρήσαμε ότι μετά από έλεγχο των ηλεκτρολογικών εργασιών που είχε διεξαχθεί από το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών (ΗΜΥ) στο πιο πάνω έργο, καθώς και της συντονίστριας του έργου, διαπιστώθηκε ότι οι ηλεκτρολογικές εργασίες δεν είχαν εκτελεστεί σύμφωνα με τις πρόνοιες της εγκεκριμένης μελέτης και των σχεδίων που είχαν ετοιμαστεί από τον Ηλεκτρολόγο Μηχανικό του έργου, με βάση τη 16^η έκδοση των σχετικών Κανονισμών, αλλά είχαν εκτελεστεί με βάση την προηγούμενη, 14^η έκδοση. Διαπιστώθηκε ότι ο εργολάβος είχε υποβάλει στην ΑΗΚ για τον έλεγχο σχέδια, με βάση τη 14^η έκδοση, αντί σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια της μελέτης του έργου (που είχαν ετοιμαστεί με βάση τη 16^η έκδοση), χωρίς να ενημερώσει το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (ΤΠΟ), και, ως εκ τούτου, κατά τον έλεγχο της ηλεκτρικής εγκατάστασης από την ΑΗΚ, δεν εντοπίστηκε το πρόβλημα, εφόσον ο έλεγχος είχε γίνει με βάση τη 14^η έκδοση (η ΑΗΚ είχε δώσει παράταση στην τελευταία ημερομηνία που επιτρεπόταν η διεξαγωγή του ελέγχου – σε υφιστάμενες εγκαταστάσεις – με βάση τη 14^η έκδοση, μέχρι το τέλος του 2009). Επειδή όταν διαπιστώθηκαν τα πιο πάνω το έργο είχε ήδη παραληφθεί, αποφασίστηκε όπως εκτελεστούν μόνο οι απαραίτητες εργασίες για την ασφάλεια της ηλεκτρολογικής εγκατάστασης και αφαιρεθούν οι εργασίες που αφορούσαν στην αναβάθμιση της μελέτης της ηλεκτρολογικής εγκατάστασης στη 16^η έκδοση (με την αφαίρεση του αντίστοιχου ποσού των €18.346, που είχε εγκριθεί από την ΚΕΑΑ στις 20.9.2012). Επιπλέον αποφασίστηκε όπως αφαιρεθεί το ποσό που αντιστοιχούσε στην αμοιβή επίβλεψης του Ηλεκτρολόγου Μηχανικού, εφόσον δεν είχε εντοπίσει την εν λόγω ουσιώδη αλλαγή. Η διευθέτηση αυτή έγινε αποδεκτή από τον εργολάβο. Παρατηρήσαμε επίσης ότι, ενώ οι ηλεκτρολογικές εργασίες δεν είχαν εκτελεστεί σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασης και της εγκεκριμένης μελέτης/σχεδίων που είχαν ετοιμαστεί από τον Ηλεκτρολόγο Μηχανικό του έργου, ο τελευταίος είχε εκδώσει/υποβάλει βεβαίωση στο ΤΠΟ ότι οι εν λόγω εργασίες είχαν εκτελεστεί σύμφωνα με τα σχέδια της εγκεκριμένης ηλεκτρολογικής μελέτης. Ως εκ τούτου η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε προς το Τμήμα να προχωρήσει με την υποβολή έκθεσης γεγονότων στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του ΕΤΕΚ, ως αρμόδιο Όργανο, για εξέταση του θέματος με βάση τους Κανονισμούς Περί Δεοντολογίας των μελών του, επειδή ενδεχομένως να προέκυπτε θέμα επαγγελματικού παραπτώματος για τον Ηλεκτρολόγο Μηχανικό του έργου.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο του 2012 ότι ετοιμάστηκε σχετική έκθεση γεγονότων από το Τμήμα και είχε σταλεί στο ΕΤΕΚ.

Τον Ιανουάριο 2013, με νέα επιστολή μας προς την Αν. Διευθύντρια του Τμήματος, εκφράσαμε την άποψη ότι η σχετική πρόνοια της σύμβασης, για υποχρέωση του εργολάβου να εργοδοτήσει Ηλεκτρολόγο Μηχανικό, ο οποίος θα ετοίμαζε τη μελέτη αναβάθμισης της ηλεκτρολογικής εγκατάστασης, από τη 14^η στη 16^η, και στη συνέχεια θα επέβλεπε τις αντίστοιχες εργασίες του εργολάβου (ο οποίος θα τον εργοδοτούσε), δεν διασφάλιζε τα συμφέροντα του δημοσίου, όπως αποδείχτηκε και στην πράξη και εισηγηθήκαμε όπως ο σχετικός όρος τροποποιηθεί σε μελλοντικούς διαγωνισμούς, ώστε ο μελετητής/επιβλέπων να είναι ανεξάρτητος από τον εργολάβο, για να αποφευχθούν τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στην παρούσα σύμβαση.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε τον Φεβρουάριο του 2013 ότι, κατανοώντας το πιο πάνω πρόβλημα, συμφωνήθηκε με το Τμήμα ΗΜΥ όπως όλοι οι τύποι των πολυκατοικιών και των κατοικιών που χρησιμοποιούνται στα έργα του ΤΠΟ σταλούν στο Τμήμα ΗΜΥ, ώστε να ετοιμαστεί η ηλεκτρολογική μελέτη σύμφωνα με τη 16^η έκδοση (και οι διαγωνισμοί να διεξάγονται σύμφωνα με αυτή), ώστε να μη χρειάζεται αναβάθμιση της μελέτης από ιδιώτες Ηλεκτρολόγους Μηχανικούς.

(στ) Αναδόμηση (i) 28 κατοικιών και διαμόρφωση χώρου στάθμευσης στον Κυβερνητικό Οικισμό Πάνω Λακατάμιας στη Λευκωσία – Φάση Ζ', Συγκρότημα Σ3 και, (ii) 1 πολυκατοικίας και διαμόρφωση χώρου στάθμευσης στον Κυβερνητικό Οικισμό Άγιος Μάμας στη Λευκωσία – Φάση Β', Συγκρότημα Σ2. Σε δύο σημειώματα που στάλθηκαν από το Τμήμα Πολεοδομίας στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) τον Ιανουάριο 2013 για τα 2 πιο πάνω έργα – όπου ο Ανάδοχος είναι ο ίδιος – αναφερόταν ότι μετά από μεταγενέστερο έλεγχο του Τμήματος στο στάδιο αξιολόγησης άλλου διαγωνισμού, διαπιστώθηκε ότι ο υπεργολάβος των ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων (ήταν ο ίδιος και στα 2 έργα) που δηλώθηκε από τον Ανάδοχο είχε παραποιήσει το Πιστοποιητικό Εγγραφής Εργολήπτη Ηλεκτρολογικών Εγκαταστάσεων και, ως εκ τούτου, δεν διέθετε την απαραίτητη άδεια για εκτέλεση των σχετικών εργασιών στα 2 πιο πάνω έργα. Ενόψει των πιο πάνω, ο Ανάδοχος προχώρησε με τον διορισμό νέου υπεργολάβου ηλεκτρολογικών εργασιών και το Τμήμα ζήτησε την έγκριση της αλλαγής αυτής από την ΚΕΑΑ.

Με επιστολή της προς το Τμήμα στις 11.2.2013, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι το πιο πάνω θέμα ήταν αρκετά σοβαρό και εισηγήθηκε όπως καταγγελθεί στην Αρμόδια Αρχή (Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών – ΗΜΥ) και ζητηθούν εξηγήσεις/ευθύνες από τον Ανάδοχο των 2 έργων ο οποίος τον είχε επιλέξει/δηλώσει ως ηλεκτρολόγο υπεργολάβο του. Επιπρόσθετα, παρατηρήσαμε ότι και τα δύο σημειώματα του Τμήματος είχαν υποβληθεί εκπρόθεσμα στην ΚΕΑΑ, μετά και την αναθεωρημένη ημερομηνία συμπλήρωσης των 2 έργων, και, ως εκ τούτου, ζητήσαμε από το Τμήμα όπως μας πληροφορήσει για τους λόγους της πιο πάνω καθυστέρησης.

Η ΚΕΑΑ αποφάσισε στις 15.2.2013 όπως εγκρίνει την αλλαγή του υπεργολάβου ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων στα 2 πιο πάνω έργα και ζήτησε όπως γίνει η σχετική καταγγελία – στην Αρμόδια Αρχή – για την παραποίηση του Πιστοποιητικού Εγγραφής από τον συγκεκριμένο Εργολήπτη Ηλεκτρολογικών Εγκαταστάσεων.

Η Αν. Διευθύντρια του Τμήματος μάς πληροφόρησε τον Μάρτιο 2013 ότι είχε αποστείλει σχετική επιστολή στο Τμήμα ΗΜΥ, σύμφωνα με την εισήγηση της Υπηρεσίας μας, ενώ το θέμα ευθυνών του Αναδόχου θα ληφθεί υπόψη στην τελική αξιολόγηση του.

2.15.5 ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Μέρος Α

Επιτροπές για θέματα Διαφώτισης.

(α) Για θέματα διαφώτισης λειτουργούν δύο επιτροπές όπως αναφέρεται πιο κάτω: η Υπουργική Επιτροπή Διαφώτισης και η Συμβουλευτική Επιτροπή Διαφώτισης, οι οποίες δημιουργήθηκαν με Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου.

(i) Υπουργική Επιτροπή Διαφώτισης. Η Υπουργική Επιτροπή Διαφώτισης (ΥΕΔ) απαρτίζεται από τον Υπουργό Εξωτερικών (Πρόεδρος) και τους Υπουργούς Οικονομικών, Παιδείας και Πολιτισμού, Εσωτερικών και τον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο.

Η ΥΕΔ καθορίζει τη στρατηγική και πολιτική στον τομέα της Διαφώτισης. Έχει την ευθύνη για τη διαμόρφωση ετήσιου σχεδίου δράσης Διαφώτισης με βάση την πολιτική, τους στόχους και τις προτεραιότητες της εκάστοτε κυβέρνησης για το κυπριακό πρόβλημα. Σύμφωνα με τους στόχους που έθεσε η πρώτη ΥΕΔ του έτους 2013, οι στόχοι της διαφώτισης έχουν επικαιροποιηθεί και αφορούν, πέραν του κυπριακού προβλήματος, στο δικαίωμα της Κυπριακής Δημοκρατίας για έρευνα και εκμετάλλευση των φυσικών της πόρων στην

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της, θέματα συνεργασίας στην περιοχή, προβολή της θέσης της Κυπριακής Κυβέρνησης, όσον αφορά στη διεθνή διάσκεψη, την επιδιαιτησία, τα χρονοδιαγράμματα, καθώς και άλλα θέματα αναλόγως εξελίξεων.

Η ΥΕΔ έχει επίσης την ευθύνη της προώθησης για υλοποίηση αποφάσεων, του ελέγχου της υλοποίησης των αποφάσεων, καθώς και του συντονισμού των δραστηριοτήτων των εμπλεκόμενων υπουργείων, υπηρεσιών και φορέων. Διαχειρίζεται μεγάλα κονδύλια της Διαφώτισης. Αυτά αφορούν κυρίως σε κονδύλια για χρηματοδότηση συμβολαίων συνεργασίας με Οίκους Δημοσίων Σχέσεων, δραστηριοτήτων ομογενειακών οργανώσεων κ.λπ.

- (ii) **Συμβουλευτική Επιτροπή Διαφώτισης.** Στη Συμβουλευτική Επιτροπή Διαφώτισης (ΣΕΔ) προεδρεύει ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος και συμμετέχουν οι Γενικοί Διευθυντές των Υπουργείων Εξωτερικών, Οικονομικών, Εσωτερικών, Παιδείας και Πολιτισμού, της Βουλής των Αντιπροσώπων, η Γενική Λογίστρια, η Διευθύντρια του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών ή εκπρόσωποί τους. Ευθύνη της ΣΕΔ είναι η διαχείριση των κονδυλίων της Διαφώτισης που είναι μικρότερα των €17.000 και που αφορούν σε προγράμματα του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, δραστηριότητες των Διπλωματικών Αποστολών, καθώς και αιτήματα που υποβάλλονται από κόμματα, οργανώσεις, δήμους, ακαδημαϊκά ιδρύματα κ.λπ.

Όπως αναφέρεται σε Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο ημερ. 11.6.2009, με θέμα την αναβάθμιση της Διαφώτισης, κατά τη δεκαετία του 1990 το σχετικό κονδύλι διαχωρίστηκε με ένα ποσό στον προϋπολογισμό του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών και ένα άλλο στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εξωτερικών.

Από μελέτη των σχετικών πρακτικών για το 2012 (αλλά και προηγούμενων περιόδων), προκύπτει ότι στις συνεδριάσεις της για θέματα του Υπουργείου Εξωτερικών, η ΣΕΔ ασχολήθηκε ως επί το πλείστον με την εξέταση αιτημάτων που υποβάλλονται από πολιτικά κόμματα, οργανώσεις νεολαίας κομμάτων, συντεχνίες, ομοσπονδίες κ.ά. για χρηματοδότηση με σκοπό να λάβουν μέρος σε συνέδρια/συναντήσεις στο εξωτερικό τα οποία, κατά την άποψη των αιτητών, συμβάλλουν στη διαφώτιση για το κυπριακό πρόβλημα. Στην Επιτροπή υποβάλλονται επίσης αιτήματα για αγορά βιβλίων ή άλλων εκδόσεων σχετικών με τη Διαφώτιση.

Τα απαιτούμενα ποσά για ικανοποίηση των αιτημάτων αυτών καλύπτονται από το σχετικό κονδύλι για τη διαφώτιση που υπάρχει στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εξωτερικών.

Για θέματα που αφορούν στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, από μελέτη των σχετικών Πρακτικών για το 2012 (αλλά και προηγούμενων περιόδων), η ΣΕΔ φαίνεται να ασχολήθηκε κυρίως με θέματα επιχορήγησης ραδιοσταθμών, περιοδικών (εγχώριων και ξένων), επιχορήγησης εκπαιδευτικών επισκέψεων φοιτητών, εκδόσεων ενημερωτικών φυλλαδίων και βιβλίων που σχετίζονται με το κυπριακό πρόβλημα, και που, κατά την άποψή της, συμβάλλουν στη Διαφώτιση.

- (β) **Προϋπολογισμός.** Ενημερωτικά αναφέρεται ότι τα προϋπολογισθέντα ποσά για τη διαφώτιση για τα έτη 2012 και 2013 στα δύο σχετικά κονδύλια του Υπουργείου Εξωτερικών και του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών ήταν τα ακόλουθα:

- Υπουργείο Εξωτερικών
Έτος 2012: €2.272.400 (Πραγματική δαπάνη €1.681.202),
Έτος 2013: €2.200.000
- Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Έτος 2012: €1.207.960 (Πραγματική δαπάνη €636.350)
Έτος 2013: €1.000.010

Παρότι το θέμα της λειτουργίας και χρηματοδότησης της ΣΕΔ, αποτελεί θέμα πολιτικής για το οποίο δεν έχει αρμοδιότητα σχολιασμού ο Γενικός Ελεγκτής, ωστόσο από τη μελέτη των πρακτικών των συνεδριάσεων και των αιτημάτων που εγκρίνει η ΣΕΔ και την εν γένει εμπειρία από τη λειτουργία του θεσμού, προκύπτουν σοβαρά ερωτηματικά ως προς την αποτελεσματικότητα της ύπαρξής της. Λαμβανομένου δε υπόψη ότι τα πολιτικά κόμματα επιχορηγούνται από το Κράτος (στον Προϋπολογισμό του 2013 περιλαμβάνεται κονδύλι ύψους €7,2 εκ.) εγείρεται προβληματισμός για τη σκοπιμότητα της συνέχισης της λειτουργίας της.

Υπό το φως των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας με επιστολή της ημερ. 1.11.2013 προς τον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο ο οποίος προεδρεύει της ΣΕΔ και που είναι επίσης μέλος της ΥΕΔ, εισηγήθηκε όπως αξιολογηθεί η αναγκαιότητα συνέχισης της λειτουργίας της ΣΕΔ.

Η Διευθύντρια του Γραφείου, συμφώνησε με τον προβληματισμό της Υπηρεσίας μας και ανέφερε ότι θεωρεί ότι η ΣΕΔ δεν έχει λόγο ύπαρξης. Μας ανέφερε επίσης ότι, προ μερικών μηνών έστειλε σημείωμα στο Υπουργείο Εσωτερικών, με το οποίο εισηγήθηκε την κατάργηση της ΣΕΔ και ένταξη του Κονδυλίου Διαφώτισης του ΓΤΠ στον κανονικό προϋπολογισμό.

Υπερωρίες. Η συνολική δαπάνη για υπερωρίες στις 31.12.2012 ανήλθε σε €58.057 σε σύγκριση με €87.659 κατά το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €29.567 ή 33,7%.

Εισηγηθήκαμε όπως στα πλαίσια της αναγκαίας οικονομικής περισυλλογής επαναξιολογηθούν οι διάφορες δραστηριότητες για τις οποίες προκύπτει ανάγκη υπερωριακής απασχόλησης, ώστε η σχετική δαπάνη να περιοριστεί περαιτέρω, ιδιαίτερα στον Φωτογραφικό Κλάδο και Κλάδο Δημοσίων Σχέσεων.

Η Διευθύντρια του Γραφείου μάς ανέφερε ότι η υπερωριακή απασχόληση θα εξακολουθήσει να υφίσταται λόγω της φύσης των εργασιών του Γραφείου.

Μεταφράσεις. Οι συνολικές δαπάνες για μεταφράσεις, κατά το 2012 ανήλθαν σε €843.880 (€847.554 το 2011), ενώ τα συνολικά έσοδα από μεταφράσεις κατά το 2012 ανήλθαν σε €935.370 (€980.519 το 2011). Επισημαίνεται ότι στις δαπάνες δεν λαμβάνεται υπόψη το κόστος των καθαρών απολαβών των λειτουργών που απασχολούνται αποκλειστικά στον Κλάδο, των οποίων οι καθαρές απολαβές ανέρχονται σε €398.368, καθώς και αναλογία λειτουργικών και άλλων εξόδων.

Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 60.519 ημερ. 7.7.2004, εξουσιοδοτήθηκε ο Υπουργός Εσωτερικών να υποβάλει προς το Υπουργικό Συμβούλιο, μέχρι τέλος Οκτωβρίου 2004, εισήγηση για την εισαγωγή του θεσμού των Ορκωτών Μεταφραστών. Τον Δεκέμβριο 2010 ετοιμάστηκε προσχέδιο νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί Θέσπισης του Θεσμού του Ορκωτού Μεταφραστή» το οποίο τον Ιούλιο 2011 είχε σταλεί στον Γενικό Εισαγγελέα για νομοτεχνικό έλεγχο, ο οποίος τον Μάρτιο 2012 υπέβαλε ορισμένες απόψεις/εισηγήσεις επί του προσχεδίου και ζήτησε, αφού κοινοποιηθούν οι απόψεις/εισηγήσεις του στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, να προωθηθεί εκ νέου κείμενο στο Γραφείο του για ολοκλήρωση του νομοτεχνικού ελέγχου. Στις 8.7.2013 το τελικό προσχέδιο νομοσχεδίου στάλθηκε στον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών για προώθηση του στη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας για νομοτεχνικό έλεγχο και στη συνέχεια να προωθηθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή.

Όπως προκύπτει παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση της απόφασης το 2004 του Υπουργικού Συμβουλίου. Περαιτέρω αναφέρονται τα ακόλουθα:

- Σύμφωνα με επιστολή του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών ημερομηνίας ημερ. 1.6.2012, προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Δικαιοσύνης, δεν διεξάγεται, έστω και δειγματοληπτικός έλεγχος της ορθότητας των μεταφράσεων που γίνονται από τους ιδιώτες μεταφραστές, παρόλο που οι μεταφράσεις αυτές πιστοποιούνται από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ).
- Σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν από το ΓΤΠ, για τη διεκπεραίωση των μεταφράσεων, απασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά 13 λειτουργοί με συνολικές καθαρές ετήσιες απολαβές €398.368 περίπου, επομένως από τη πιο πάνω δραστηριότητα το Δημόσιο φαίνεται να υφίσταται ζημιά αν ληφθούν υπόψη και τα άλλα λειτουργικά έξοδα του Γραφείου που αναλογούν στο συγκεκριμένο Κλάδο, τα οποία ωστόσο είναι δύσκολο να υπολογιστούν.

Η Διευθύντρια του Γραφείου μάς ανέφερε ότι, με επιστολή της ημερ. 1.11.2013 προς το Υπουργείο Εσωτερικών, εισηγήθηκε όπως το Γραφείο εξακολουθήσει να χειρίζεται θέματα μεταφράσεων και ως εκ τούτου, ο θεσμός του ορκωτού μεταφραστή δεν θα προωθηθεί για έγκριση.

Πειθαρχική έρευνα. Κατά τη διάρκεια του 2010, Λειτουργός του Γραφείου παρουσιάστηκε στην εργασία της μόνο 37 μέρες, και για 116 μέρες έχει προσκομίσει ιατρικά πιστοποιητικά. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια του 2011 παρουσιάστηκε στην εργασία της μόνο 10 μέρες. Το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών στις 8.7.2010, ζήτησε από το Υπουργείο Εσωτερικών να επιληφθεί του θέματος, το οποίο τον Σεπτέμβριο του 2010 ανέθεσε σε λειτουργό του Υπουργείου τη διεξαγωγή έρευνας σύμφωνα με την οποία η λειτουργός έχει υποπέσει σε πειθαρχικά παραπτώματα. Το θέμα παραπέμφθηκε στις 19.10.2011 στον Γενικό Εισαγγελέα ο οποίος τον Απρίλιο 2012 συνέταξε το κατηγορητήριο το οποίο υποβλήθηκε στον Πρόεδρο της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας. Τον Ιούνιο 2013, μετά από παραδοχή της στις 15 κατηγορίες η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας την έκρινε ένοχη και αποφάσισε την επιβολή χρηματικής ποινής ύψους €1.500.

Αναφέρεται ότι, επειδή το Ιατροσυμβούλιο δεν ενέκρινε 44 από τις επιπλέον μέρες άδειας ασθενείας ιατρικών πιστοποιητικών που παραχωρήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2010, προέκυψε υπερπληρωμή η οποία αποκόπηκε από τις μηνιαίες απολαβές της. Η συγκεκριμένη λειτουργός διαφώνησε με τη διευθέτηση αυτή και τον Φεβρουάριο του 2012 καταχώρισε στο Ανώτατο Δικαστήριο την προσφυγή αρ. 192/2012 η οποία ορίστηκε για οδηγίες στις 4.11.2013.

Μητρώα Περιουσιακών στοιχείων. Διαπιστώθηκε ότι για σειρά ετών το πιο πάνω πιστοποιητικό αποστέλλετο στην Υπηρεσία μας, χωρίς να γίνεται φυσική καταμέτρηση. Στις 8.4.2013 το ΓΤΠ ζήτησε την έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών για τη δημιουργία νέου Μητρώου η οποία δόθηκε στις 11.4.2013, αφού προηγουμένως διενεργηθεί φυσική καταμέτρηση όλων των περιουσιακών στοιχείων του Γραφείου. Παρατηρήθηκε ότι μέχρι την ημερομηνία ελέγχου δεν είχαν δοθεί σχετικές οδηγίες για καταμέτρηση και δημιουργία του πιο πάνω μητρώου.

Υπεξαίρεση χρημάτων στον Κλάδο Μεταφράσεων. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη τον Μάιο 2013 από το Γραφείο, προέκυψε ότι μεταξύ Δεκεμβρίου 2012 μέχρι τον Απρίλιο 2013 έγινε υπεξαίρεση ποσού ύψους €6.026,20 το οποίο, τον Μάιο επιστράφηκε στο Ταμείο του Γραφείου. Η Υπηρεσία μας έλαβε σχετική καταγγελία για το θέμα και στις 6.6.2013 ζήτησε από το ΓΤΠ την άμεση διερεύνηση του θέματος και ενημέρωση. Στις 18.6.2013 ενημερώθηκε ο Αρχηγός Αστυνομίας με κοινοποίηση στην Υπηρεσία μας και τον Γενικό Εισαγγελέα ο οποίος ζήτησε όπως, εφόσον η Αστυνομία άρχισε διερεύνηση για το ενδεχόμενο διάπραξης ποινικού αδικήματος, το γεγονός γνωστοποιηθεί προς την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας ή ακόμη να μελετηθεί το ενδεχόμενο η συγκεκριμένη Λειτουργός να τεθεί σε διαθεσιμότητα.

Σημειώνεται ότι η Υπηρεσία μας με την επιστολή της ημερ. 25.5.2011 που αναφερόταν στον έλεγχο των λογαριασμών για το 2010 είχε εντοπίσει την αδυναμία εσωτερικού ελέγχου στις εισπράξεις του Γραφείου.

Μέρος Β

Αρχείο Τύπου.

(α) Εκκρεμεί η πλήρης καταγραφή των τόμων των εφημερίδων, η φύλαξη των μικροταινιών σε ξεχωριστό χώρο από τις εφημερίδες για λόγους ασφαλείας και εξασφάλιση της άποψης της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας κατά πόσο υφίσταται αυξημένος κίνδυνος πυρκαγιάς ένεκα της λειτουργίας του λεβητοστασίου σε διπλανό χώρο.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με σχετικά υπηρεσιακά σημειώματα υπάρχει η δυνατότητα φύλαξης των εφημερίδων σε ψηφιακή μορφή αντί της φύλαξης σε μικροφίλμ, με χαμηλότερο κόστος και για αξιοποίηση συγχρηματοδοτούμενων κονδυλίων, επιλογή που θα πρέπει να αξιολογηθεί περαιτέρω.

(β) Κατά τα έτη 2009-2012 παραχωρήθηκαν δωρεάν διευκολύνσεις σε Ιδιώτες, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, Κυβερνητικά Τμήματα και σε άλλες Οργανώσεις, σύμφωνα με στοιχεία του Γραφείου, συνολικού ποσού €15.910 χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών. Σημειώνεται ότι το Υπουργείο Οικονομικών με την επιστολή του ημερ. 7.3.2013, αρνήθηκε να δώσει καλυπτική έγκριση, χωρίς ωστόσο το ΓΤΠ να ζητήσει την καταβολή των πιο πάνω ποσών από τους οφειλότες.

(γ) Με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ.70.225 ημερ. 8.4.2010 τέθηκε σε λειτουργία στις 14.11.2011 το Ερευνητικό Κέντρο του Γραφείου στη Λεμεσό, χωρίς ωστόσο οι χρήστες του πιο πάνω αρχειακού υλικού να καταβάλλουν τα καθορισμένα τέλη.

2.15.6 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΤΟΠΙΣΘΕΝΤΩΝ

Δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος των λογαριασμών για το έτος 2012 λόγω υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που προέκυψε από την παγοποίηση των υπό πλήρωση οργανικών θέσεων, την παγοποίηση πρόσληψης έκτακτου προσωπικού και τον μεγάλο αριθμό πρόωρων αφυπηρετήσεων. Τα θέματα που ακολουθούν περιλαμβάνονται σε Εκθέσεις μας που αφορούν σε προηγούμενα έτη και εξακολουθούν να εκκρεμούν.

Μέρος Β

Διαδικασία παραχώρησης στεγαστικής βοήθειας σε εκτοπισθέντες. Οι εγκρίσεις για παραχώρηση στεγαστικής βοήθειας εκδίδονται από την Επιτροπή Στεγαστικής Βοήθειας και στη συνέχεια διαβιβάζονται στις Επαρχιακές Διοικήσεις και στο Τμήμα Δημοσίων Έργων για υλοποίηση. Με στόχο την αποφυγή των καθυστερήσεων στην ολοκλήρωση της διαδικασίας για την παραχώρηση της οικονομικής βοήθειας στους δικαιούχους, η Υπηρεσία Μέριμνας και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων, υπέβαλε εισήγηση στο Υπουργείο Εσωτερικών για απεμπλοκή από την όλη διαδικασία των Επαρχιακών Διοικήσεων και του Τμήματος Δημοσίων Έργων και την ολοκληρωτική ανάληψη της ευθύνης υλοποίησης των αποφάσεων της Επιτροπής από την ίδια.

Η Υπηρεσία μας ενημερώθηκε ότι το Υπουργείο Εσωτερικών εισηγήθηκε την παγοποίηση του θέματος λόγω της οικονομικής κρίσης και εξέτασή του σε ευθετότερο χρόνο και ότι θα αξιολογηθεί εκ νέου η εν λόγω εισήγηση από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Αρχείο – Μηχανογράφηση καρτών. Όλα τα αναγκαία στοιχεία και κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία για σκοπούς παραχώρησης της σχετικής χορηγίας, καταχωρίζονται σε κάρτες οι οποίες αποτελούν το μοναδικό αρχείο από το οποίο δύναται να γίνει οποιαδήποτε αναφορά. Τα στοιχεία που καταχωρίζονται στις κάρτες δεν υπάρχουν σε φακέλους, δεν είναι μηχανογραφημένα, ούτε και υπάρχουν αντίγραφα για σκοπούς ασφάλειας.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε επανειλημμένα τη μηχανογράφηση των καρτών το συντομότερο δυνατό, λόγω των προβλημάτων και αδυναμιών που παρουσιάζει το σύστημα παρακολούθησής τους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Διευθυντής της Υπηρεσίας, η Μονάδα Πληροφορικής του Υπουργείου Εσωτερικών έχει προβεί σε προκήρυξη προσφορών για αγορά υπηρεσιών σάρωσης των παλιών καρτών και καταχώρισής τους σε βάση δεδομένων. Όπως επίσης μας πληροφόρησε, η διαδικασία μηχανογράφησης αναμένεται να ξεκινήσει στις 2.12.2013.

Ωστόσο η εισήγησή μας αφορά στη μηχανογράφηση των καρτών με σκοπό την παρακολούθηση των χορηγηθέντων βοηθημάτων μέσω της εξαγωγής όλων των απαραίτητων στοιχείων και πληροφοριών καθώς επίσης και τη δυνατότητα ενημέρωσης της βάσης δεδομένων με τα νέα στοιχεία ώστε να υπάρχει ολοκληρωμένη εικόνα ανά πάσα στιγμή (και όχι απλώς στη δημιουργία μηχανογραφημένου αρχείου). Η Υπηρεσία μας, έχει επιφυλάξεις κατά ποσό με την σάρωση των παλιών καρτών και καταχώρισή τους σε βάση δεδομένων θα μπορούσε αυτό να επιτευχθεί.

2.15.7 ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ

Μέρος Α

Με εξαίρεση το θέμα των τελών που προνοούνται στον περί Αρχείου Πληθυσμού (Τροποποιητικό) Νόμο του 2013, δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος των λογαριασμών στο Τμήμα λόγω σοβαρής υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που προέκυψε από την παγοποίηση των υπό πλήρωση οργανικών θέσεων, την παγοποίηση πρόσληψης έκτακτου προσωπικού και τον μεγάλο αριθμό πρόωρων αφυπηρετήσεων. Τα

θέματα που ακολουθούν στο Μέρος Β περιλαμβάνονται στην Ετήσια Έκθεσή μας για το έτος 2011 και εξακολουθούν να υφίστανται.

Λογαριασμοί Καταθέσεων. Το σύνολο των λογαριασμών καταθέσεων στις 31.12.2012 ανέρχεται σε €2.902.243 (€2.570.293 στις 31.12.2011) ποσό που αντιπροσωπεύει εγγυήσεις για πιθανά έξοδα επαναπατρισμού αλλοδαπών. Υποδείξαμε ότι οι καταθέσεις δεν πρέπει να παραμένουν πέραν από την περίοδο για την οποία απαιτούνται και οποιαδήποτε ποσά παραμένουν αζήτητα για περίοδο πέραν των πέντε χρόνων πρέπει να μεταφέρονται στα έσοδα του Κράτους, αφού πρώτα γίνουν οι αναγκαίες ενέργειες για επιστροφή των ποσών στους δικαιούχους.

Ο περί Αρχείου Πληθυσμού (Τροποποιητικός) Νόμος του 2013.

(α) Ημερομηνία έναρξης εφαρμογής των νέων τελών. Ο περί Αρχείου Πληθυσμού (Τροποποιητικός) Νόμος του 2013, ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 30.4.2013 και δημοσιεύτηκε την ίδια ημέρα στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας οπότε και άρχισε η ισχύς του. Με την τροποποίησή του καθορίστηκαν νέα, αυξημένα τέλη, για έκδοση διαφόρων εγγράφων, τα οποία θα έπρεπε να τύχουν εφαρμογής από 2.5.2013, πρώτη εργάσιμη ημέρα που ακολουθούσε την ημερομηνία ψήφισης και δημοσίευσης του πιο πάνω Τροποποιητικού Νόμου, ενώ εφαρμόστηκαν από 8.5.2013. Η Διευθύντρια του Τμήματος στις 22.7.2013, μας ανέφερε ότι η καθυστέρηση που παρατηρήθηκε οφειλόταν στις τροποποιήσεις που έπρεπε να γίνουν στο ηλεκτρονικό σύστημα, καθώς και στα πολλά πρακτικά και τεχνικά προβλήματα που προέκυπταν μέχρι να γίνουν όλες οι αλλαγές σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία.

(β) Ερμηνεία διάταξης για επιβαρυντικά τέλη αντικατάστασης. Σύμφωνα με το Άρθρο 65(2) των περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμων του 2002 έως 2013, στις περιπτώσεις αντικατάστασης δελτίου ταυτότητας λόγω απώλειας, καταστροφής, αλλοίωσης ή παραποίησης ούτως ώστε οι λεπτομέρειες που παρέχονται σε αυτό «να μην είναι πια ευανάγνωστες», επιβάλλονται επιβαρυντικά τέλη, όπως αυτά καθορίζονται στον Πρώτο Πίνακα των πιο πάνω Νόμων. Στον Πίνακα, σαφώς αναφέρεται ότι επιβάλλεται «τέλος διπλάσιο της προηγούμενης έκδοσης». Η ερμηνεία που δόθηκε από το Τμήμα αναφορικά με τον τρόπο υπολογισμού των επιβαρυντικών τελών είναι να χρεώνεται το διπλάσιο των τελών που ισχύουν την ημέρα της αντικατάστασης και όχι του τέλους που επιβλήθηκε κατά την προηγούμενη έκδοση της συγκεκριμένης ταυτότητας. Επειδή η ερμηνεία ενδέχεται να μην είναι ορθή, εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα ζητήσει σχετική γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία. Η Διευθύντρια του Τμήματος, σε επιστολή της ημερ. 22.7.2013, εξέφρασε την άποψη ότι δεν τίθεται θέμα γνωμάτευσης, αφού όπως υποστήριξε η ερμηνεία του Τμήματος βασίζεται στις προθέσεις του Νομοθέτη. Η Υπηρεσία μας εξακολουθεί να διατηρεί επιφυλάξεις αναφορικά με την ερμηνεία που δόθηκε από το Τμήμα.

Μέρος Β

Οικονομικές δραστηριότητες φοιτητών. Εξακολουθεί να μην τηρούνται στο Τμήμα μητρώα ή οποιεσδήποτε καταστάσεις οι οποίες να παρουσιάζουν τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν άδεια παραμονής ως φοιτητές και εργάζονται. Οτιδήποτε αφορά στον κάθε φοιτητή, καταχωρείται στον προσωπικό του φάκελο, χωρίς να τηρείται οποιαδήποτε συγκεντρωτική κατάσταση. Ως αποτέλεσμα, ο έλεγχος ως προς τις ενέργειες του Τμήματος στις περιπτώσεις φοιτητών οι οποίοι για παράδειγμα καταγγέλθηκαν από το Τμήμα Εργασίας ή από την Αστυνομία για παραβάσεις σχετικές με το άρθρο 18NE του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Τροποποιητικού) (Αρ.2) Νόμου του 2007 το οποίο προνοεί ότι «εκτός ωραρίου σπουδών, επιτρέπεται στους φοιτητές να ασκούν έμμισθη δραστηριότητα σε συγκεκριμένους τομείς ή/και επαγγέλματα, υπό τους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα», παραμένει αδύνατος.

Διοικητικό πρόστιμο. Το Τμήμα εξακολουθεί να μην επιβάλλει διοικητικό πρόστιμο, σε αντίθεση με το άρθρο 18NZ του πιο πάνω Νόμου, το οποίο προνοεί ότι σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης οποιασδήποτε διάταξης του Νόμου, σε σχέση με την απασχόληση υπηκόου τρίτης χώρας, ο Διευθυντής του Τμήματος δύναται να επιβάλει διοικητικό πρόστιμο τόσο στον εργοδότη όσο και στον αλλοδαπό υπήκοο τρίτης χώρας.

Σύμφωνα με την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Αστυνομίας, παρόλο που οι ποινές που επιβάλλονται από τα δικαστήρια τόσο στους εργοδότες όσο και στους αλλοδαπούς σχετικά με την παράνομη εργοδότηση, έχουν αυξηθεί και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, και ποινές φυλάκισης, εντούτοις, το φαινόμενο της παράνομης εργοδότησης συνεχίζει να υφίσταται.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι το διοικητικό πρόστιμο το οποίο η Διευθύντρια του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης δύναται να επιβάλει, μπορεί να αποτελέσει έναν επιπρόσθετο αποτρεπτικό παράγοντα για την παράνομη εργασία.

Επιβολή προστίμων στους μεταφορείς σε σχέση με παραβάσεις των περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Ευθύνη Μεταφορέων) Νόμων του 2000 και 2005 και του Νόμου 146(I)/2007. Σύμφωνα με τους περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Ευθύνη Μεταφορέων) Νόμους του 2000 και 2005 (Ν.36(I)/2000 και Ν.38(I)/2005), οι οποίοι ίσχυαν μέχρι τις 2.11.2007, οι μεταφορείς όφειλαν να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να διαπιστώνουν ότι υπήκοος τρίτης χώρας που επρόκειτο να μεταφερθεί ή διέλθει από την Κυπριακή Δημοκρατία, ήταν κάτοχος των προβλεπόμενων ταξιδιωτικών εγγράφων και θεωρήσεων που απαιτούνται δυνάμει του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου (Κεφ. 105), όταν επιβιβάζεται στο πλοίο ή στο αεροσκάφος για το ταξίδι ή την πτήση προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Στις περιπτώσεις παραβίασης των προνοιών των υπό αναφορά Νόμων, η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως της Αστυνομίας ενημέρωνε τη Διευθύντρια του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μεταναστεύσεως και υπέβαλλε εισηγήσεις για την επιβολή διοικητικού προστίμου από την ίδια.

Με την ψήφιση του Νόμου 146(I)/2007 από 2.11.2007, καταργήθηκαν οι προηγούμενοι περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Ευθύνη Μεταφορέων) Νόμοι του 2000 και 2005. Ωστόσο, η ευθύνη των μεταφορέων η οποία καθορίζεται στο άρθρο 4 του νέου Νόμου ουσιαστικά παραμένει η ίδια ως και προηγουμένως. Βάσει όμως του άρθρου 5 του νέου Νόμου, η ευθύνη επιβολής του διοικητικού προστίμου στους μεταφορείς στα σημεία εισόδου ανήκει πλέον στον Λειτουργό Μετανάστευσης της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως της Αστυνομίας.

Με βάση τους Νόμους του 2000 και 2005, από τον Μάιο του 2004 μέχρι τις 2 Νοεμβρίου του 2007, υποβλήθηκαν από την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως της Αστυνομίας προς τη Διευθύντρια του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μεταναστεύσεως, 2.533 εισηγήσεις για επιβολή προστίμων που αφορούν σε 90 αεροπορικές εταιρείες, συνολικού ύψους €4.678.920. Μέχρι τις 31.12.2007, είχαν εξεταστεί και εγκριθεί 398 περιπτώσεις και επιβλήθηκαν πρόστιμα ύψους €571.741 (12,2%) από τα οποία εισπράχθηκαν μόνο €14.737 (2,6%). Σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από το Τμήμα, κατά το 2011 το Τμήμα προχώρησε στην επιβολή 105 εισηγηθέντων διοικητικών προστίμων συνολικού ύψους €136.047. Για τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις Κυπριακές Αερογραμμές για 280 παραβάσεις κατά την περίοδο 28 Μαΐου 2004 μέχρι 9 Σεπτεμβρίου 2005, συνολικού ύψους €390.287, στάληκε στις 8.12.2005 επιστολή στον Γενικό Εισαγγελέα για λήψη νομικών μέτρων. Σύμφωνα με το Τμήμα, δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε εξελίξεις αναφορικά με τα εν λόγω διοικητικά πρόστιμα.

Πέραν των πιο πάνω, με βάση τις διατάξεις του Νόμου 146(I)/2007, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από το Τμήμα, κατά την 31.12.2012 εκκρεμούσε προς είσπραξη ποσό €3.221.071 (2011:€3.268.223) που αφορά σε πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε αεροπορικές εταιρείες από τον Λειτουργό Μετανάστευσης στα σημεία εισόδου, αναφορικά με τη μεταφορά προσώπων χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα/θεωρήσεις. Αναλυτικά, κατά το 2012 επιβλήθηκαν 117 πρόστιμα ύψους €344.799 εκ των οποίων εισπράχθηκαν 21 πρόστιμα ύψους €61.887. Οι συνολικές εισπράξεις εντός του 2012 για πρόστιμα που επιβλήθηκαν από το 2008 μέχρι το 2012 είναι €391.951.

Για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών, το Τμήμα υπέβαλε προς τον Γενικό Εισαγγελέα, 543 περιπτώσεις επιβολής διοικητικών προστίμων συνολικού ύψους €1.600.221 και ζήτησε τη λήψη των αναγκαίων ενεργειών, σύμφωνα με το άρθρο 8 του εν λόγω Νόμου.

Επίσης, βάσει του Ν146(I)/2007, για την περίοδο από 1.1.2009 μέχρι 18.3.2009, επιβλήθηκαν 2.036 πρόστιμα ύψους €10.125.028 σε αερομεταφορείς για τη μη διαβίβαση δεδομένων ή τη διαβίβαση ελλειπών ή αναληθών δεδομένων, η είσπραξη των οποίων εκκρεμούσε κατά την 31.12.2009. Σημειώνεται ότι από τα

πιο πάνω πρόστιμα, ποσό €8.329.633 ακυρώθηκαν τον Αύγουστο 2010, μετά από σχετική γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα ημερ. 28.4.2009, αφού αυτά αφορούσαν πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε αεροπορικές εταιρείες για πτήσεις τους προς την Κύπρο από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι από τρίτες χώρες. Σύμφωνα με το Τμήμα, κατά το 2012 επιβλήθηκαν 4 διοικητικά πρόστιμα ύψους €19.892, ενώ έχουν εισπραχθεί 2 διοικητικά πρόστιμα ύψους €9.946.

Ασφάλεια μηχανογραφικού εξοπλισμού και δεδομένων. Από τον έλεγχο της ασφάλειας του μηχανογραφημένου συστήματος, το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την έκδοση πιστοποιητικών γέννησης, θανάτου, διαβατηρίων, ταυτοτήτων, προσφυγικών ταυτοτήτων και εκλογικών βιβλιαρίων ο οποίος διενεργήθηκε από την Υπηρεσία μας, διαπιστώθηκε ότι δεν είχαν καθοριστεί γραπτώς οι διαδικασίες αναφορικά με την πολιτική ασφάλειας του συστήματος, την πολιτική αλλαγών στο λογισμικό, την καταγραφή και επίλυση προβλημάτων στη λειτουργία του συστήματος τα οποία εντοπίζονταν από τους χρήστες, καθώς επίσης και την πολιτική παραχώρησης δικαιωμάτων και διαχείρισης κωδικών πρόσβασης.

Μέχρι σήμερα εκκρεμεί ο καθορισμός – γραπτώς – των πιο πάνω διαδικασιών.

2.15.8 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ

Μέρος Α

Ενοίκια.

(α) Ενοικίαση νέου κτιρίου για τις ανάγκες της Γενικής Διοίκησης Πολιτικής Άμυνας (ΓΕΔΠΑ) και της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πολιτικής Άμυνας Λευκωσίας (ΠΕΔΠΑ). Για σκοπούς μεταστέγασης της ΓΕΔΠΑ και της ΠΕΔΠΑ Λευκωσίας, υπογράφηκε ενοικιαστήριο συμβόλαιο για κτίριο που βρίσκεται στη Λεωφόρο Αθαλάσσας στη Λευκωσία, συνολικού εμβαδού 1.172 τ.μ., για 7 χρόνια, από 1.8.2012 μέχρι 31.7.2019, με δικαίωμα παράτασης για 2 επιπλέον χρόνια και με ενοίκιο €135.504 ετησίως, για τα πρώτα 3 χρόνια και, αύξησή του ανά διετία, μετά από αίτημα του ιδιοκτήτη και εξέτασή του από την οικεία Επαρχιακή Επιτροπή Καθορισμού Ενοικίων. Ο ιδιοκτήτης – με βάση το συμβόλαιο – υποχρεούται να συντηρεί με δικά του έξοδα ολόκληρο το κτίριο. Το κόστος της μετακόμισης ανήλθε στις €21.280 συν ΦΠΑ. Με τους ίδιους όρους υπογράφηκε και η συμφωνία για τα ενοικιαζόμενα οικοπέδα πλησίον του νέου κτιρίου της Πολιτικής Άμυνας (για τη στάθμευση των οχημάτων της Πολιτικής Άμυνας και του προσωπικού) την 1.8.2012, συνολικού εμβαδού 1.032 μ² και συνολικού ετήσιου ενοικίου €4.800. Σημειώνεται ότι για τη διαμόρφωση του χώρου αυτού, η συνολική δαπάνη που επωμίστηκε η Διοίκηση Πολιτικής Άμυνας (ΔΠΑ), ανήλθε στις €3.973. Κατά την υπογραφή των πιο πάνω συμβολαίων, εκκρεμούσε η έκδοση πολεοδομικής άδειας και άδειας οικοδομής, για την αλλαγή χρήσης των 3 ορόφων του κτιρίου, από διαμερίσματα σε γραφεία. Σημειώνεται ότι ο 4ος όροφος, ο οποίος λειτουργεί επίσης ως γραφεία της ΔΠΑ, δεν αναφέρεται στην αίτηση για την έκδοση των πιο πάνω αδειών. Επίσης, η εν λόγω οικοδομή χρησιμοποιείται από τον Αύγουστο 2012, για τις ανάγκες της ΓΕΔΠΑ και της ΠΕΔΠΑ Λευκωσίας, παρόλο ότι δεν έχει εκδοθεί το πιστοποιητικό έγκρισης, σε αντίθεση με το άρθρο 10 εδάφια (1) και (2) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου (Κεφ. 96) που αναφέρει ότι κανένα πρόσωπο δεν μπορεί να χρησιμοποιεί οποιαδήποτε οικοδομή ή τμήμα οικοδομής, μέχρις ότου εκδοθεί πιστοποιητικό έγκρισης από την αρμόδια αρχή, ανεξάρτητα αν χορηγήθηκε άδεια για την οικοδομή ή τμήμα της.

(β) Ενοικιαστήρια συμβόλαια τα οποία έχουν λήξει χωρίς υπογραφή νέων συμβολαίων. Από τα 51 ενοικιαστήρια συμβόλαια που κατά καιρούς έχουν υπογραφεί Παγκύπρια από τη Διοίκηση Πολιτικής Άμυνας, διαπιστώθηκε ότι τα 27 είχαν λήξει πριν το 2012 και άλλα 6 εντός του 2012, χωρίς να έχουν ανανεωθεί.

Δεν τηρούνται στοιχεία στη ΔΠΑ, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιβεβαιωθεί κατά πόσο τα συμβόλαια τα οποία έχουν λήξει προστατεύονται από τον περί Ενοικιοστασίου Νόμο. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με σχετική γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας που δόθηκε στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως με ημερ. 31.8.2010, αν το κτίριο βρίσκεται στα όρια ελεγχόμενης περιοχής και συμπληρώθηκε μέχρι τις 31.12.1999, προστατεύεται από τις διατάξεις του περί Ενοικιοστασίου Νόμου (Ν.23/83) και, η παραμονή στο εν λόγω κτίριο μετά τη λήξη της ενοικίασης, είναι νόμιμη. Εάν το κτίριο δεν βρίσκεται μέσα στα όρια ελεγχόμενης

περιοχής ή δεν συμπληρώθηκε μέχρι τις 31.12.1999, η παραμονή στο κτίριο θεωρείται παράνομη, οπότε και θα πρέπει είτε να εγκαταλειφθεί είτε να γίνει διαπραγμάτευση για υπογραφή νέας σύμβασης μίσθωσης.

Όπως διαφάνηκε από τον έλεγχο, οι Επαρχιακές Επιτροπές Καθορισμού Ενοικίων και το Υπουργείο Οικονομικών, δίνουν εγκρίσεις για αύξηση ενοικίων, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη εάν υπάρχει σε ισχύ Ενοικιαστήριο Συμβόλαιο. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως διενεργηθεί έρευνα από μέρους της ΔΠΑ για όλα τα συμβόλαια τα οποία έχουν λήξει και, όπου χρειάζεται, να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για νομιμοποίηση/ανανέωση.

Δημιουργία καταφυγίων Πολιτικής Άμυνας και ενημέρωση πολιτών. Σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 51.648 και ημερ. 26.4.2000, η Πολιτική Άμυνα, ανέλαβε την εφαρμογή του προγράμματος δημιουργίας καταφυγίων Πολιτικής Άμυνας. Για το σκοπό αυτό είχε προσληφθεί αριθμός Πολιτικών Μηχανικών και Τεχνικών ώστε να δημιουργηθούν/βελτιωθούν 3.000 καταφύγια για σκοπούς πολιτικής άμυνας, με αναμενόμενο κόστος €5,1 εκ. Μέχρι την 31.12.2012 ολοκληρώθηκαν 2.380 καταφύγια και έγιναν συντηρήσεις σε άλλα καταφύγια, με συνολικό κόστος περίπου €4,3 εκ. Επιπρόσθετα, κατά το 2012 ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα χαρτογράφησης των καταφυγίων και η κατανομή του πληθυσμού, έτσι ώστε να εντοπιστούν οι ελλείψεις και οι περιοχές στις οποίες χρειάζεται να δημιουργηθούν νέα καταφύγια.

Το Υπουργικό Συμβούλιο λαμβάνοντας υπόψη ότι μέχρι να επιτευχθεί ο στόχος της κάλυψης του 70% του πληθυσμού (μέχρι σήμερα έχει επιτευχθεί κάλυψη μόνο του 46,9%) θα απαιτηθεί μεγάλο χρονικό διάστημα και η υλοποίηση του προγράμματος θα έχει βάθος δεκαετιών, καθώς επίσης και τις παρούσες πολιτικοοικονομικές και δημοσιονομικές συνθήκες και δυνατότητες, αφού αξιολόγησε τη σκοπιμότητα συνέχισης του Προγράμματος Δημιουργίας Καταφυγίων, με την Απόφαση ημερ. 10.7.2013 (πρόταση αρ. 786/2013) ενέκρινε την αναστολή του εν λόγω προγράμματος και τη μετακίνηση για περίοδο 18 μηνών τόσο των Πολιτικών Μηχανικών όσο και των Τεχνικών στις Επαρχιακές Διοικήσεις για κάλυψη των αναγκών επίσπευσης της αδειοδότησης των αναπτύξεων μέχρι το τέλος του 2014. Το πρόγραμμα συντήρησης των καταφυγίων, την κατανομή/ανακατανομή πληθυσμού σε αυτά, καθώς και την ενημέρωση του πληθυσμού που εξυπηρετείται ώστε να γνωρίζει σε ποιο καταφύγιο μπορεί να φιλοξενηθεί, θα αναλάβουν για την περίοδο αυτή μέλη της Πολιτικής Άμυνας. Όπως διαφάνηκε, ωστόσο, χρειάζεται απαραίτητα να γίνει ενημέρωση του άμαχου πληθυσμού για τον τρόπο δράσης του με σκοπό την προστασία του σε περίπτωση εχθροπραξιών ή άλλων κινδύνων, που καθιστούν αναγκαία τη διαφυγή και προστασία σε καταφύγια.

Η Υπηρεσία μας επεσήμανε επίσης ότι, για σκοπούς αποτελεσματικής προστασίας, ο πληθυσμός πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα να ενημερώνεται και να τυγχάνει εκπαίδευσης για τα ειδικά σχέδια δράσης που καταρτίζονται από την Πολιτική Άμυνα για την προστασία του από συμφορές όπως πόλεμο, σεισμό, πυρκαγιά, πλημμύρες, δυστυχήματα και λοιπά καταστρεπτικά γεγονότα όπως προβλέπεται στον περί Πολιτικής Άμυνας Νόμο. Η Υπηρεσία μας ζήτησε επίσης όπως ενημερωθεί σχετικά για τις εν λόγω ενέργειες της Πολιτικής Άμυνας για κάθε τέτοια περίπτωση.

Αποθήκες.

(α) Αποθήκη Γενικής Διοίκησης Πολιτικής Άμυνας (ΓΕΔΠΑ). Η Υπηρεσία μας δεν μπόρεσε να διενεργήσει έλεγχο στις καταχωρίσεις στα Καθολικά Αποθήκης, επειδή από τον Σεπτέμβριο του 2011, όλες οι καταχωρίσεις γίνονταν με μολύβι αντί με μελάνι. Σημειώνεται επίσης ότι η τελευταία απογραφή της αποθήκης έγινε για σκοπούς μεταβίβασης της διαχείρισής της σε άλλο αποθηκάριο στις 30.7.2008. Με την αφυπηρέτηση του Αποθηκάριου, τον Αύγουστο του 2011, δεν διενεργήθηκε διαδικασία παράδοσης/παραλαβής ούτε ετοιμάστηκε σχετικό πιστοποιητικό όπως προνοείται στους σχετικούς Κανονισμούς Κυβερνητικών Αποθηκών αρ. 104-107. Επίσης, έκτοτε δεν έχει γίνει καμία απογραφή στις αποθήκες ούτε και έχουν ελεγχθεί από τον Διευθυντή του Τμήματος ή αντιπρόσωπό του (τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο), και δεν έχει ετοιμαστεί σχετικό πιστοποιητικό το οποίο να σταλεί στην Υπηρεσία μας.

Πέραν των πιο πάνω, από επιτόπια επίσκεψη σε μια από τις αποθήκες της ΓΕΔΠΑ, παρατηρήθηκε ότι τα κιβώτια δεν ήταν τακτοποιημένα με τρόπο, ώστε να υπάρχει εύκολη πρόσβαση και ανεύρεση. Επίσης, δεν χρησιμοποιούνται καρτέλες ειδών αποθήκης για την καταχώριση των αποθεμάτων, ενώ εντοπίστηκαν

κιβώτια με παλαιά διπλότυπα και φακέλους του λογιστηρίου, για τα οποία δεν έγινε καμία προσπάθεια εκκαθάρισης και καταστροφής σύμφωνα με τους σχετικούς Κανονισμούς.

(β) Αποθήκη Περιφερειακής Διεύθυνσης Πολιτικής Άμυνας (ΠΕΔΠΑ). Η διαχείριση της αποθήκης της ΠΕΔΠΑ Λευκωσίας γίνεται από λειτουργό της Πολιτικής Άμυνας, ο οποίος παράλληλα εκτελεί και άλλα καθήκοντα. Παρόλο ότι το Καθολικό της Αποθήκης ενημερώνεται τακτικά με τις παραλαβές και τις εκδόσεις, εντούτοις δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια τι υπάρχει μέσα στην αποθήκη, εφόσον δεν έγινε απογραφή πρόσφατα, ενώ, μετά την μετακόμιση των γραφείων, η αποθήκη έχει υπερχειλίσει από παλαιά είδη. Συναφώς αναφέρθηκε ότι, τα Δελτία Μη Χρησιμοποιήσιμων Αγαθών (Έντυπο Γεν.36) που ετοιμάστηκαν και εγκρίθηκαν κατά το 2012 δεν καταχωρίστηκαν ως εκδόσεις στο Καθολικό Αποθήκης ή στα Μητρώα Περιουσιακών Στοιχείων, επειδή δεν είναι γνωστό σε ποιο Μητρώο ή Καθολικό είναι καταχωρισμένα τα είδη που έχουν καταστραφεί. Επίσης, από επιτόπια επίσκεψη διαπιστώθηκε μεγάλη ακαταστασία και πολλή σκόνη στους χώρους. Υπάρχουν κιβώτια με ακατάλληλο εξοπλισμό που θα έπρεπε να είχε καταστραφεί, καθώς και αντικείμενα που αναμένουν έγκριση για καταστροφή από την ΗΜΥ. Επίσης, στον χώρο φυλάγονται γεννήτριες χωρίς να υπάρχουν κλειδαριές ασφαλείας για προστασία.

Ηλεκτρονικό σύστημα εγγραφής/κατάταξης αμυνιτών Πολιτικής Άμυνας. Το ηλεκτρονικό σύστημα εγγραφής/κατάταξης αμυνιτών έτυχε αναβάθμισης/βελτίωσης στη ΠΕΔΠΑ Λευκωσίας γύρω στα τέλη του 2007 από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής και στη συνέχεια δόθηκε και στις άλλες Επαρχίες. Για καλύτερο έλεγχο και συντονισμό των εργασιών της Πολιτικής Άμυνας και συγκέντρωσης των στοιχείων όλων των επαρχιών, η ΓΕΔΠΑ, σε επιστολή της προς το Υπουργείο Εσωτερικών ημερ. 2.2.2012, ζήτησε όπως εγκατασταθεί το σύστημα των ΠΕΔΠΑ και στα γραφεία της. Το Υπουργείο Εσωτερικών σε απαντητική επιστολή ημερ. 24.2.2012, πληροφόρησε την ΓΕΔΠΑ ότι αυτό δεν είναι εφικτό, επειδή το σύστημα που εγκαταστάθηκε στις ΠΕΔΠΑ δεν είναι ενιαίο, αλλά λειτουργεί ανεξάρτητα με διαφορετικά δεδομένα σε κάθε Διεύθυνση και χωρίς καμία σύνδεση. Πρότεινε επίσης όπως, μέχρι τη δημιουργία ενιαίου συστήματος για την Πολιτική Άμυνα, γίνει εγκατάσταση αντιγράφων των συστημάτων που λειτουργούν στις ΠΕΔΠΑ σε μικροϋπολογιστή της ΓΕΔΠΑ, τα οποία να ενημερώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η Υπηρεσία μας ζήτησε να ενημερωθεί για τυχόν εξελίξεις επί του θέματος καθώς επίσης και κατά πόσο γίνονται οποιεσδήποτε ενέργειες για σχεδιασμό κεντρικού συστήματος που θα καλύψει πλήρως τις ανάγκες της Πολιτικής Άμυνας, τόσο για τις ΠΕΔΠΑ όσο και για τη Γενική Διοίκηση.

Μηχανοκίνητα οχήματα και μηχανήματα. Με στόχο την πιο αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση του στόλου οχημάτων της ΔΠΑ, εισηγηθήκαμε όπως τα βιβλία Κίνησης Οχημάτων (Έντυπο Γεν. 70), ελέγχονται από αρμόδιους λειτουργούς στις Επαρχίες που γνωρίζουν την κατάσταση/ανάγκη συγκεκριμένα (και όχι στο λογιστήριο κεντρικά στη Λευκωσία). Επίσης πρέπει να συμπληρώνεται το έντυπο Γεν. 52, ενώ για τις γεννήτριες που χρησιμοποιούνται πρέπει να συμπληρώνεται το έντυπο Γεν. 82Α. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε επίσης όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο εγκατάστασης και χρήσης της τεχνολογίας GPS για καλύτερη παρακολούθηση των κινήσεων των οχημάτων της Πολιτικής Άμυνας, λαμβανομένης υπόψη και της σχετικής εμπειρίας άλλων Τμημάτων/Οργανισμών που ήδη την εφάρμοσαν.

2.15.9 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ

Μέρος Α

Δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος των λογαριασμών για το έτος 2012 λόγω έλλειψης προσωπικού. Το θέμα που ακολουθεί, το οποίο αναφέρθηκε στην Ετήσια Έκθεση μας για το έτος 2011, εξακολουθεί να υφίσταται.

Κέντρο Υποδοχής ή/και Φιλοξενίας Αιτητών Ασύλου στην Κοφίνου. Βάσει στοιχείων που τηρούνται στην Υπηρεσία Ασύλου, στις 31.12.2012 οι αιτητές ασύλου, για τους οποίους εκκρεμούσε η εξέταση της αίτησής τους, ενώπιον της Υπηρεσίας ανέρχονταν σε 874, σε σύγκριση με 827 το 2011, οι οποίοι στην πλειονότητα τους διέμεναν στα αστικά κέντρα.

Στο Κέντρο Υποδοχής ή/και Φιλοξενίας Αιτητών Ασύλου στην Κοφίνου, το οποίο λειτουργεί από το 2004 φιλοξενούνται αιτητές ασύλου, οι οποίοι κατά την υποβολή της αίτησής τους για πολιτικό άσυλο, δεν είναι

σε θέση να εξασφαλίσουν κατάλληλη στέγη αμέσως και, βάσει των σχετικών Κανονισμών, τους παραχωρείται διαμονή στο Κέντρο Υποδοχής μέχρι να καταστεί δυνατή η απεξάρτησή τους από το Κέντρο.

Σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθούν εναλλακτικές λύσεις για τη λειτουργία του Κέντρου, πάντα βέβαια στα πλαίσια της νομοθεσίας και των σκοπών του Κέντρου, κάτι που αναμένεται ότι θα συμβάλει επίσης στη διαχρονική μείωση του κόστους λειτουργίας του το οποίο σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου, για το 2012 ανήλθε σε €533.384 (€508.374 για το 2011). Σημειώνεται ότι το κατά κεφαλή κόστος για κάθε ένοικο ανέρχεται περίπου σε €684 (€770 το 2011) τον μήνα, και συνεπώς για κάθε οικογένεια 4 ατόμων υπολογίστηκε ότι ανέρχεται σε €2.736 (€3.080 το 2011). Για σκοπούς σύγκρισης αναφέρεται ότι αν η ίδια οικογένεια λάμβανε δημόσιο βοήθημα με επιπρόσθετο βοήθημα για ενοίκιο το ποσό θα ανερχόταν σε €1.424 (το ίδιο με το 2010 και το 2011). Η μείωση του κατά κεφαλή κόστους για τη διαμονή στο Κέντρο, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση του μέσου όρου των διαμενόντων στο Κέντρο σε 65 αιτητές το 2012 σε σύγκριση με 55 που ήταν το 2011.

Με βάση τον περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών (Τροποποιητικό) Νόμο Ν.64(Ι)/2013, οι υπήκοοι τρίτης χώρας με καθεστώς αιτητή ασύλου ή καθεστώς προσωρινής διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους με βάση τον περί Προσφύγων Νόμο, οι οποίοι αφενός διαμένουν στις ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές και, αφετέρου δεν διαθέτουν εισοδήματα ή άλλους οικονομικούς πόρους για την ικανοποίηση των συνθηκών υποδοχής κατά την έννοια των περί Προσφύγων (Συνθήκες Υποδοχής Αιτητών) Κανονισμών του 2005-2013, δεν έχουν πλέον δικαίωμα σε δημόσιο βοήθημα. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας θα παρέχουν τις υλικές συνθήκες υποδοχής στους αιτητές για τους οποίους δεν υπάρχει η δυνατότητα κάλυψης των υλικών συνθηκών υποδοχής σε Κέντρα Υποδοχής ή/και Φιλοξενίας, διαμένουν στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές και πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Η βοήθεια για είδη τροφής, ρουχισμού και υπόδησης θα παραχωρείται με δελτία εξαργυρώσιμα από διάφορους οικονομικούς φορείς (μικρομεσαίες επιχειρήσεις) που συνήψαν συμφωνία με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Το μέρος της βοήθειας που αναλογεί σε ενοίκιο θα καταβάλλεται απευθείας στον ιδιοκτήτη, ενώ η βοήθεια για έξοδα ηλεκτρισμού, ύδρευσης και μικροεξόδων θα καταβάλλεται υπό μορφή οικονομικού βοηθήματος. Για κάλυψη όλων των πιο πάνω αναγκών, η βοήθεια που θα προσφέρεται για οικογένεια 4 ατόμων υπολογίζεται ότι θα ανέρχεται συνολικά κατά το μέγιστο σε €735.

2.16 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Μέρος Α

Στέγαση των Διπλωματικών Αποστολών και των άλλων Δημόσιων Υπηρεσιών της Δημοκρατίας που εδρεύουν στο εξωτερικό. Διαχείριση και συντήρηση των οικημάτων αυτών.

(α) Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Υπουργείο Εξωτερικών, μέχρι τις 31.12.2012 λειτουργούσαν 51 Διπλωματικές Αποστολές και συγκεκριμένα 41 Πρεσβείες, 5 Ύπατες Αρμοστείες, 2 Μόνιμες Αντιπροσωπείες, 2 Αντιπροσωπείες και 1 ανεξάρτητο Γενικό Προξενείο (λειτουργούσαν ακόμη 7 Γενικά Προξενεία κάτω από Διπλωματικές Αποστολές). Τα πλείστα οικήματα όπου στεγάζονται οι Διπλωματικές Αποστολές, καθώς και οι πρεσβευτικές κατοικίες ενοικιάζονται από τη Δημοκρατία, ενώ είναι περιορισμένες οι περιπτώσεις όπου η στέγαση γίνεται σε ιδιόκτητα οικήματα/κατοικίες που είχαν αποκτηθεί κατά καιρούς. Συναφώς αναφέρεται ότι από την ίδρυση της Δημοκρατίας μέχρι τον Δεκέμβριο του 2012, η Δημοκρατία απέκτησε μόλις 9 οικήματα για Πρεσβείες και 8 για πρεσβευτικές κατοικίες. Σημειώνεται ότι πέραν των Διπλωματικών Αποστολών λειτουργούν και άλλες Αποστολές της Δημοκρατίας στο εξωτερικό, όπως Εμπορικά Κέντρα, Πολιτιστικά Κέντρα, Γραφεία Ναυτιλίας, Γραφεία Τουρισμού κ.λπ. που σε μερικές περιπτώσεις συστεγάζονται στα οικήματα των Πρεσβειών. Εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο συστέγασης και των υπόλοιπων Αποστολών της Δημοκρατίας στο εξωτερικό στα οικήματα των Πρεσβειών, στα πλαίσια των νέων οικονομικών δεδομένων για οικονομική περισυλλογή.

Κατά τα έτη 2007-2012 προϋπολογίστηκαν δαπάνες ύψους €28.851.714 (για το 2012 €2.900.000) για την ανέγερση κτιρίων στο εξωτερικό, ενώ οι πραγματικές δαπάνες ανήλθαν στα €13.085.285 δηλαδή σημειώθηκε υλοποίηση ύψους μόλις 45,4%. Η πραγματική δαπάνη για το 2012 ανήλθε στις €101.455 (ποσοστό υλοποίησης μόλις 3,5%) και αφορούσε κυρίως στην ανακαίνιση της κατοικίας του Μόνιμου

Αντιπροσώπου στις Βρυξέλλες (€67.430), καθώς και εργασίες στο Κέντρο (€34.025). Παρατηρήθηκε ότι δεν διενεργήθηκε οποιαδήποτε δαπάνη για την ανακαίνιση της πρεσβευτικής κατοικίας στην Ουάσιγκτον, παρόλο που υπήρχε πρόνοια στον Προϋπολογισμό ύψους €2.000.000.

Κατά το έτος 2012 καταβλήθηκαν ενοίκια για τα οικήματα των Πρεσβειών και των πρεσβευτικών κατοικιών, καθώς και έξοδα συντήρησης ύψους €7.217.797 και €295.217 και €6.846.364 και €404.733 για το 2011, αντίστοιχα. Η αύξηση στις δαπάνες των ενοικίων αφορά κυρίως στην ενοικίαση οικήματος κατά το 2012 από την Μόνιμη Αντιπροσωπεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω ανάληψης της Προεδρίας της Κυπριακής Δημοκρατίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2012, καθώς και λόγω του ότι κατά την ανανέωση και υπογραφή νέων συμβολαίων ενοικίασης οικημάτων παρατηρούνται σε μερικές περιπτώσεις αυξήσεις.

Κατά το 2013 το Υπουργείο Εξωτερικών στην προσπάθεια αντιμετώπισης των νέων δημοσιονομικών δεδομένων, επεσήμανε την ανάγκη μείωσης της δαπάνης των ενοικίων των γραφείων και των πρεσβευτικών κατοικιών κατά 50% της εγκεκριμένης πρόνοιας στον Προϋπολογισμό του 2013.

Αναφέρεται σχετικά ότι σύμφωνα με καταστάσεις που ετοιμάστηκαν από το Λογιστήριο του Υπουργείου Εξωτερικών αναμένεται να επιτευχθεί εξοικονόμηση πέραν του €1 εκ. στις δαπάνες των ενοικίων.

Όπως σχετικά αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, το θέμα της διαχείρισης και συντήρησης των κυβερνητικών κτιρίων στο εξωτερικό εξακολουθούσε να μην έχει ρυθμιστεί, με όλες τις συνεπαγόμενες αρνητικές, οικονομικές κυρίως, συνέπειες. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σε επιστολή της Πρεσβείας στην Αθήνα ημερ. 13.9.2013 με θέμα την παράδοση της ιδιόκτητης πρεσβευτικής κατοικίας στο νέο Πρέσβη, καταγράφονται φθορές που όπως φαίνεται χρήζουν άμεσης επιδιόρθωσης. Ενδεχομένως παρόμοιες καταστάσεις να υφίστανται και σε άλλα ιδιόκτητα οικήματα της Δημοκρατίας στο εξωτερικό, γεγονός που θα πρέπει να διερευνηθεί.

Έχουμε επίσης επανειλημμένα εισηγηθεί ότι η πιο ενδεδειγμένη και κατάλληλη επιλογή για στέγαση είναι η απόκτηση ιδιόκτητων κτιρίων, ειδικά λαμβανομένου υπόψη ότι η ανάγκη είναι μόνιμη, αλλά και ως επένδυση αποδεικνύεται μακροχρόνια ως οικονομικά συμφέρουσα για τη Δημοκρατία. Επαναλαμβάνουμε παλαιότερη εισηγήση όπως σε πρώτο στάδιο γίνει ιεράρχηση των αναγκών για απόκτηση ιδιόκτητων οικημάτων (Πρεσβειών ή πρεσβευτικών κατοικιών) στις χώρες του εξωτερικού όπου εδρεύουν Διπλωματικές Αποστολές της Δημοκρατίας και στη συνέχεια καταρτιστεί πρόγραμμα και σχεδιασμός, τόσο με βραχυπρόθεσμους όσο και μακροπρόθεσμους στόχους, πάντοτε στα πλαίσια των οικονομικών δυνατοτήτων του Κράτους και αφού διερευνηθούν οι συνθήκες και οι επιλογές που προσφέρουν οι διάφορες αγορές.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, η Καθοδηγητική Επιτροπή για τα κτίρια του Υπουργείου Εξωτερικών συνήλθε στις 22.2.2012 και αποφάσισε να καθοριστεί ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για την απόκτηση ιδιόκτητων οικημάτων στη βάση κριτηρίων και προτεραιοτήτων. Η Επιτροπή συμφώνησε επίσης με τη θεσμοθέτηση της τακτικής προληπτικής επιθεώρησης των οικημάτων. Ωστόσο, λόγω της οικονομικής κρίσης, το Υπουργείο Εξωτερικών ανέστειλε τις προσπάθειες εξασφάλισης ιδιόκτητων οικημάτων και επικεντρώθηκε στην επίτευξη των μέγιστων δυνατών εξοικονομήσεων, με μειώσεις στα μισθώματα και μεταστεγάσεις κατοικιών και γραφείων Πρεσβειών. Ο Γενικός Διευθυντής μάς ανέφερε επίσης ότι οι σχεδιασμοί για τυχόν αγορές ή ανέγερση ιδιόκτητων οικημάτων αναγκαστικά μετατίθενται χρονικά τουλάχιστον για τα δύο πρώτα χρόνια του Μνημονίου.

(β) Στέγαση Μόνιμης Αντιπροσωπείας στον ΟΗΕ και Γενικό Προξενείο Νέας Υόρκης. Τόσο η Μόνιμη Αντιπροσωπεία όσο και η κατοικία του Μόνιμου Αντιπροσώπου στεγάζονται σε ιδιόκτητα οικήματα που αποκτήθηκαν από την Δημοκρατία κατά τα έτη 1978 και 1990, έναντι συνολικής αξίας ύψους \$400.000 και \$2.750.000, αντίστοιχα. Αναφορικά με τα οικήματα αυτά παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- (i) Σε σχετικά έγγραφα ημερ. 26.5.2009 και 8.7.2009 αναφέρεται ότι το υφιστάμενο κτίριο της Μόνιμης Αντιπροσωπείας θεωρείται πλέον ακατάλληλο, παρουσιάζει πολλά προβλήματα λόγω των φθορών που προκλήθηκαν με την πάροδο του χρόνου, δεν είναι συμβατό με τους κανόνες Schengen και δεν βρίσκεται κοντά στο κτίριο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, κάτι το οποίο

είχε επισημανθεί από το 2003 οπότε από τότε αποφασίστηκε να εξεταστεί η δυνατότητα εξεύρεσης εναλλακτικού οικήματος. Τον Ιούνιο του 2013 ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος με επιστολή του προς το Κέντρο έθεσε το θέμα εξέτασης του ενδεχομένου πώλησης του κτιρίου τόσο λόγω ανόδου της αξίας του (βρίσκεται σε ακριβή περιοχή), όσο και γιατί η ηλικία του κτιρίου συνεπάγεται αυξημένα έξοδα συντήρησης και αγοράς άλλου κτιρίου σε χαμηλότερη τιμή που θα βρίσκεται πλησιέστερα στο κτίριο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

- (ii) Για τη συντήρηση της κατοικίας μεταξύ άλλων, καταβάλλονται μηνιαίως, ψηλές πάγιες κοινόχρηστες δαπάνες που κατά το 2012 ανήλθαν στα €72.143. Εισηγηθήκαμε όπως επανεξεταστεί η ανάγκη διατήρησης της υφιστάμενης κατοικίας του Μόνιμου Αντιπροσώπου, στη συγκεκριμένη περιοχή που είναι σε μια από τις πιο ακριβές περιοχές της Νέας Υόρκης.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, το θέμα θα προωθηθεί.

(γ) Ανέγερση πρεσβευτικής κατοικίας στην Υπάτη Αρμοστεία Καμπέρας. Η Δημοκρατία κατέχει οικοπέδο με μακροχρόνια μίσθωση για περίοδο 99 χρόνων (2004 – 2103) στην Καμπέρα πίσω από τα γραφεία της Υπάτης Αρμοστείας, που προορίζεται για την ανέγερση πρεσβευτικής κατοικίας, χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να αξιοποιηθεί, ενώ καταβάλλονται τα σχετικά ενοίκια. Κατά το 2012 καταβλήθηκε ενοίκιο συνολικού ύψους €79.610.

Ανακαίνιση πρεσβευτικής κατοικίας στην Ουάσιγκτον. Εκτενής αναφορά έγινε στην Ετήσια Έκθεσή της Υπηρεσίας μας για το 2011. Σε νέα έκθεση αξιολόγησης της κατάστασης της πρεσβευτικής κατοικίας που ετοιμάστηκε τον Ιούλιο του 2012, καταγράφεται η επιδείνωση της κατάστασης της κατοικίας (η οποία δεν κατοικείται πλέον) και αναφέρεται ότι η προκαταρκτική εκτίμηση κόστους ανέρχεται σε \$1 εκ. περίπου. Κατόπιν επαναξιολόγησης του θέματος αποφασίστηκε όπως η συνολική δαπάνη της ανακαίνισης περιοριστεί στις \$800.000 (€600.000), με συνεπακόλουθο την αναπροσαρμογή των σχεδίων και εγγράφων του διαγωνισμού για την προσφοροδότηση του έργου της ανακαίνισης. Σύμφωνα με επιστολή της Πρεσβείας στην Ουάσιγκτον ημερ. 2.7.2013 λήφθηκαν προσφορές από τρεις εταιρείες και τα σχετικά έγγραφα αποστάληκαν στις 28.6.2013 στο Τμήμα Δημοσίων Έργων για την τεχνική αξιολόγηση τους.

Η Υπηρεσία μας αναφέρει ότι:

- (i) Παρατηρείται μεγάλη καθυστέρηση στην υλοποίηση της ανακαίνισης αφού, παρόλο ότι έχουν παρέλθει πέντε σχεδόν χρόνια από τον εντοπισμό σοβαρών προβλημάτων, οι εργασίες αποκατάστασης δεν είχαν - μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2013 - αρχίσει.
- (ii) Διαχρονικά αναλώθηκε αρκετός χρόνος για διαφοροποιήσεις/αναθεωρήσεις των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, με σκοπό τον περιορισμό της έκτασης/κόστους της ανακαίνισης λόγω οικονομικής κρίσης, χωρίς να συνυπολογίζονται οι αρνητικές επιπτώσεις στην κατάσταση της κατοικίας λόγω των καθυστερήσεων και το πρόσθετο οικονομικό κόστος από την ενοικίαση άλλης κατοικίας για τη στέγαση του Πρέσβη, το κόστος της οποίας - από τον Απρίλιο του 2009 μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2013 ανήλθε στις \$909.600.

Σημειώνεται ωστόσο ότι, σύμφωνα με σημείωση στον περί Προϋπολογισμό Νόμο του 2013 ουδεμία δαπάνη δύναται να διενεργηθεί χωρίς να ενημερώνεται εκ των προτέρων η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμών της Βουλής και να εξασφαλίζεται η γραπτή συγκατάθεσή της αναφορικά με το άρθρο 08.151 «Ανέγερση κτιρίων στο εξωτερικό» συνολικής πρόνοιας €1.900.000 από την οποία ποσό ύψους €1.500.000 αφορά σε επιδιορθώσεις στην πρεσβευτική κατοικία της Ουάσιγκτον. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2013, διενεργήθηκε μόνο δαπάνη ύψους \$50.850 που αφορούσε σε υπηρεσίες του αρχιτέκτονα για αλλαγή των σχεδίων ανακαίνισης της κατοικίας, και όπως σχετικά αναφέρεται πιο πάνω, καμία δαπάνη διενεργήθηκε κατά το 2012.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, οι εργασίες ανακαίνισης άρχισαν τον Σεπτέμβριο 2013 και το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 2013, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που τέθηκε και στο πλαίσιο του συμφωνημένου ποσού συνολικού ύψους €600.000.

Κτίριο Πρεσβείας Αθήνας στην οδό Ηροδότου. Τον Δεκέμβριο του 2009 όλες οι κρατικές υπηρεσίες που έδρευαν στην Αθήνα, πλην του Ναυτιλιακού Γραφείου, μετακόμισαν από το ιδιόκτητο κτίριο της οδού Ηροδότου σε νέο επίσης ιδιόκτητο οίκημα που είχε ανεγερθεί στην οδό Ξενοφώντος. Το Υπουργικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρία του στις 5.11.2009, αποφάσισε όπως στο παλαιό κτίριο της Πρεσβείας στεγαστεί το Σπίτι της Κύπρου, που στη συνέχεια συστεγάστηκε στο νέο οίκημα. Διαχρονικά μελετήθηκε το ενδεχόμενο εκμίσθωσης του παλαιού κτιρίου, καθώς και ανακαίνισής του, ωστόσο αυτό εξακολουθεί να παραμένει αχρησιμοποίητο/ανεκμετάλλευτο τέσσερα σχεδόν χρόνια.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι, δεδομένων, της παλαιότητας του κτιρίου, της τοποθεσίας του και των δημοσιονομικών δεδομένων της Ελλάδας, οι οποιεσδήποτε ενέργειες γίνουν θα πρέπει να είναι κερδοφόρες και να εξυπηρετούν στο μέγιστο βαθμό τα συμφέροντα της Δημοκρατίας, τόσο μεσοπρόθεσμα, όσο και μακροπρόθεσμα.

Ύπατη Αρμοστεία Πραιτόριας. Το Υπουργείο Εξωτερικών διενήργησε έρευνα αναφορικά με τη λειτουργία της υπό αναφορά Υπάτης Αρμοστείας, για πιθανή διάπραξη πειθαρχικών παραπτωμάτων σχετικά με την αγορά αγαθών και υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της θητείας του τέως Ύπατου Αρμοστή κατά την περίοδο 3.9.2007 μέχρι 2.9.2011, τα αποτελέσματα της οποίας τέθηκαν ενώπιον του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας τον Ιούνιο του 2012. Σχετικό κατηγορητήριο ετοιμάστηκε από τον Γενικό Εισαγγελέα και τον Φεβρουάριο του 2013, το θέμα διαβιβάστηκε στην Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, ενώπιον της οποίας εκκρεμεί πειθαρχική έρευνα εναντίον του υπό αναφορά ατόμου, ο οποίος αφυπηρέτησε την 1.9.2013.

Σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών ημερομηνίας 18.7.2013 προς τον Γενικό Εισαγγελέα, το ελάχιστο ποσό της ζημιάς που υπέστη η Δημοκρατία λόγω ενεργειών του τέως Υπάτου Αρμοστή ανέρχεται σε €153.000.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, η πειθαρχική υπόθεση εκδικάζεται ενώπιον της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας.

Επιδόματα.

(α) Γενικό επίδομα εξωτερικού και ειδικό επίδομα. Δυνάμει του Κανονισμού 19(1)(α) των Περί Εξωτερικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας (Ειδικό Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμών του 2006, καταβάλλεται αφορολόγητο γενικό επίδομα εξωτερικού σε υπαλλήλους που υπηρετούν στο εξωτερικό, το οποίο προορίζεται να καλύψει τυχόν διαφορά του τιμαριθμού μεταξύ Κύπρου και της χώρας, στην οποία υπηρετεί ο υπάλληλος και έξοδα παραστάσεως. Αναθεωρείται δυο φορές τον χρόνο με βάση τους δείκτες κόστους ζωής που δημοσιεύει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και το ύψος του διαφέρει για κάθε χώρα. Παραχωρείται ανάλογα με τη θέση στην οποία υπηρετεί ο υπάλληλος και το ύψος του κυμαίνεται από 70% μέχρι 100% για επιστημονικό προσωπικό και 54% μέχρι 68% για μη επιστημονικό προσωπικό στη βάση του καθορισμένου επιδόματος. Επιπρόσθετα καταβάλλεται και επίδομα δυσχερούς πόστου ύψους 20% επί του γενικού επιδόματος εξωτερικού για υπαλλήλους που υπηρετούν σε συγκεκριμένες Διπλωματικές Αποστολές.

Κατά το 2012 καταβλήθηκαν ποσά ύψους €9.594.475 (€8.072.720 για το 2011, Κεφ. 17.02 Υπουργείο Εξωτερικών - Εξωτερικές Υπηρεσίες) και €249.469 (€283.691 για το 2011, Κεφ. 17.01 Υπουργείο Εξωτερικών - Διοίκηση) για γενικό επίδομα εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένου και του επιδόματος δυσχερούς πόστου, και αφορούσε τόσο σε υπαλλήλους της Εξωτερικής Υπηρεσίας όσο και σε άλλους υπαλλήλους του Δημοσίου που είναι αποσπασμένοι σε Διπλωματικές Αποστολές. Η αύξηση στο συνολικό ύψος του επιδόματος οφείλεται κυρίως στον αυξημένο αριθμό λειτουργών που υπηρέτησαν στο εξωτερικό και κυρίως στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το 2012 λόγω της Προεδρίας της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις, καταβάλλεται και ειδικό επίδομα μέχρι και 10% επί του γενικού επιδόματος εξωτερικού υπό προϋποθέσεις, όπως για εκτέλεση χρεών Προξένου, στον δεύτερο τη τάξει διπλωματικό υπάλληλο, που κατά το 2012 ανήλθε συνολικά στις €98.548 (€85.162 για το 2011).

Σύμφωνα με την τελευταία αναθεώρηση του ύψους του γενικού επιδόματος εξωτερικού ημερομηνίας 1.7.2010, το ύψος του μέσου όρου του γενικού επιδόματος εξωτερικού στις διάφορες Διπλωματικές Αποστολές της Δημοκρατίας ανερχόταν στις €56.700 ετησίως (€59.152 για τις χώρες της Ευρώπης), με τα ψηλότερα επιδόματα της τάξης των € 74.549 και €72.702 να αφορούν την Ιρλανδία και Γερμανία, αντίστοιχα.

Στον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013, τα πιο πάνω επιδόματα μειώθηκαν από 1.1.2013 κατά 15%. Κατά την περίοδο 1.1 – 31.8.2013 καταβλήθηκαν ποσά ύψους €4.379.261 (€5.703.371 για την περίοδο 1.1 – 31.8.2012, Κεφ. 17.02 Υπουργείο Εξωτερικών - Εξωτερικές Υπηρεσίες) και €138.313 (€163.098 για την περίοδο 1.1 – 31.8.2012, Κεφ. 17.01 Υπουργείο Εξωτερικών - Διοίκηση) για γενικό επίδομα εξωτερικού. Φαίνεται να επιτεύχθηκε εξοικονόμηση της τάξης του €1.324.110 ή ποσοστό 23,2% για τις Εξωτερικές Υπηρεσίες και €24.785 ή ποσοστό 15,2% για την Διοίκηση. Αναφορικά με το ειδικό επίδομα εξωτερικού καταβλήθηκαν ποσά ύψους €54.865 και €58.971 για τις περιόδους 1.1 – 31.8.2013 και 1.1 – 31.8.2012, αντίστοιχα.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, στα πλαίσια των μέτρων οικονομικής εξυγίανσης και συγκράτησης των δαπανών του Κράτους, υπάρχει περιθώριο για επανεξέταση και επανακαθορισμού του ύψους του ποσοστού του καταβαλλόμενου γενικού επιδόματος εξωτερικού κατά περίπτωση θέσης στην οποία υπηρετεί ο υπάλληλος. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στους Αρχηγούς των Διπλωματικών Αποστολών, στους οποίους παρέχεται από τη Δημοκρατία ενοικιαζόμενη κατοικία, κάλυψη όλων των λειτουργικών δαπανών αυτής, επίδομα για την εργοδότηση οικιακής βοηθού, όχημα για τη διακίνησή τους καθώς και εκπαιδευτικό επίδομα καταβάλλεται επιπρόσθετα και ποσοστό ύψους 100% του γενικού επιδόματος εξωτερικού. Με το ίδιο πιο πάνω σκεπτικό, εισηγηθήκαμε όπως επανεξεταστεί και η καταβολή του ειδικού επιδόματος εξωτερικού.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, τέθηκε θέμα επανεξέτασης της παραχώρησης του γενικού επιδόματος εξωτερικού με επιστολές του Υπουργείου Εξωτερικών τόσο προς το Υπουργείο Οικονομικών όσο και προς το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού όσον αφορά στην αναλογική μείωση του γενικού επιδόματος εξωτερικού στη βάση της κλίμακας του λειτουργού, στην κατάργηση του επιδόματος δυσχερούς πόστου για τους Αρχηγούς Διπλωματικών Αποστολών και στην αναθεώρηση του γενικού επιδόματος εξωτερικού ανά χώρα για σκοπούς δικαιότερης ανακατανομής.

(β) Επίδομα ενοικίου. Δυνάμει του Κανονισμού 21 των Περί Εξωτερικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας (Ειδικοί Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμοί του 2006, υπάλληλος που υπηρετεί στο εξωτερικό δικαιούται να πάρει επίδομα ενοικίου για κατοικία που ενοικιάζει σύμφωνα με σχέδιο που καταρτίζεται από τον Υπουργό Εξωτερικών και Υπουργό Οικονομικών. Το ολικό ποσό του επιδόματος ενοικίου που καταβλήθηκε κατά το 2012 σε υπαλλήλους της Εξωτερικής Υπηρεσίας καθώς και άλλων υπηρεσιών που είναι αποσπασμένοι σε Διπλωματικές Αποστολές και σε υπαλλήλους της Διοίκησης ανήλθε σε €2.172.603 και €142.432 (€1.662.792 και €82.288 για το 2011), αντίστοιχα.

Σύμφωνα με τον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013, τα πιο πάνω επιδόματα μειώθηκαν από 1.1.2013 κατά 15%.

Αναφορικά με την καταβολή του πιο πάνω επιδόματος παρατηρήσαμε και εισηγηθήκαμε τα ακόλουθα:

- Στο υφιστάμενο σχέδιο επιδόματος ενοικίου καθορίζεται ανώτατο ποσοστό συνεισφοράς από μέρους του υπαλλήλου επί των ολικών του απολαβών μέχρι 23%, χωρίς ωστόσο να έχει καθοριστεί ανώτατο ποσό συνεισφοράς όσον αφορά το μερίδιο της Δημοκρατίας. Το γεγονός αυτό ευνοεί την ενοικίαση κατοικιών με ψηλό ενοίκιο αφού πέραν του ανώτατου ποσοστού, τη διαφορά καταβάλλει η Δημοκρατία. Υπό το φως της σημερινής δεινής οικονομικής κατάστασης του Κράτους, εισηγηθήκαμε όπως επανεξεταστούν και επανακαθοριστούν περιορισμοί και όρια στις διατάξεις παραχώρησης του επιδόματος ενοικίου εξετάζοντας όχι μόνο τα ανώτατα ποσοστά συνεισφοράς από μέρους των υπαλλήλων αλλά και τον καθορισμό ανώτατων ποσών από μέρους του Κράτους κατά περίπτωση χώρας.
- Τα ψηλότερα γενικά επιδόματα εξωτερικού φαίνεται να ισχύουν στην Ιρλανδία και Γερμανία, ωστόσο όσον αφορά τον υπολογισμό του επιδόματος ενοικίου για τον οποίο λαμβάνεται υπόψη

το γενικό επίδομα εξωτερικού, θεωρήθηκαν ως οι πιο ακριβές πόλεις το Λονδίνο, Παρίσι, Ουάσιγκτον και Νέα Υόρκη. Ως εκ τούτου παρατηρείται ανακολουθία, η οποία εισηγηθήκαμε όπως διερευνηθεί.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, το Υπουργείο εξετάζει το θέμα αλλαγής του τρόπου καταβολής του επιδόματος ενοικίου και προωθεί την υιοθέτηση ανώτατων ορίων ανά χώρα με προτεραιότητα τις Βρυξέλλες, όπου υπηρετεί ο μεγαλύτερος αριθμός υπαλλήλων.

(γ) Εκπαιδευτικό επίδομα. Δυνάμει του Κανονισμού 20 των περί Εξωτερικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας (Ειδικό Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμών του 2006, υπάλληλος που υπηρετεί στην Κύπρο ή στο εξωτερικό δικαιούται εκπαιδευτικό επίδομα για τα τέκνα του, η καταβολή του οποίου διέπεται από διατάξεις σύμφωνα με σχέδιο που καταρτίζεται από τον Υπουργό Εξωτερικό και Υπουργό Οικονομικών (ποσοστό 85% επί του πραγματικού ετήσιου ποσού διδάκτρων για το πρώτο τέκνο, 90% για το δεύτερο και 95% για το τρίτο). Αναφορικά με το πιο πάνω επίδομα κατά το 2012 καταβλήθηκε συνολικά ποσό ύψους €767.810 (€653.763 για το 2011) τόσο σε μέλη της Διπλωματικής Υπηρεσίας όσο και σε άλλα μέλη του μόνιμου προσωπικού της Δημόσιας και Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας που μετατίθενται ή τοποθετούνται ή αποσπώνται σε Διπλωματικές Αποστολές στο εξωτερικό.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του σχεδίου εκπαιδευτικού επιδόματος, το Κράτος καλείται να καταβάλλει, στα μέλη μόνο της Διπλωματικής Υπηρεσίας, εκπαιδευτικό επίδομα καθόλη τη διάρκεια της φοίτησης των τέκνων τους τόσο στην κατώτερη (από την προδημοτική) όσο και στη μέση εκπαίδευση, είτε υπηρετούν στο εξωτερικό είτε στην Κύπρο. Κατά το 2012 καταβλήθηκε ποσό ύψους €145.580 για τη φοίτηση σε ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Κύπρο.

Επίσης, παρέχεται αποζημίωση για έξοδα οικοτροφείου σε περίπτωση φοίτησης του τέκνου σε σχολή, σε άλλη χώρα από αυτή που υπηρετεί ο υπάλληλος.

Σχετικά με την καταβολή του εκπαιδευτικού επιδόματος αναφέραμε τα ακόλουθα:

- Παρατηρήθηκε ότι στις Βρυξέλες, όπου λειτουργεί Ευρωπαϊκό Σχολείο με αγγλόφωνα τμήματα, τα τέκνα υπαλλήλων επιλέγουν συνήθως να φοιτούν σε τρία άλλα διαφορετικά σχολεία (δύο αγγλόφωνα και ένα γαλλόφωνο). Τα δίδακτρα που καταβάλλονται διαφέρουν σημαντικά στις δύο αγγλόφωνες σχολές. Αναφέρεται σχετικά ότι, όσον αφορά στη δημοτική εκπαίδευση, το κόστος φοίτησης στην τρίτη τάξη στην μια σχολή ανέρχεται στις €7.000, ενώ στην άλλη σχολή στις €25.000.
- Επίσης, δεν γίνεται εφαρμογή της διάταξης 5 του σχεδίου εκπαιδευτικού επιδόματος, σύμφωνα με την οποία ο Υπουργός έχει την διακριτική εξουσία να απορρίψει συγκεκριμένα σχολεία όπου κρίνει αυτό αναγκαίο σε σχέση με το ύψος των ετήσιων διδάκτρων.
- Υπήρξαν περιπτώσεις όπου ο υπάλληλος ενώ υπηρετούσε εκτός Κύπρου και το τέκνο του φοιτούσε σε σχολή στην Κύπρο, δεν είχε εξασφαλιστεί η έγκριση του Υπουργού σύμφωνα με την διάταξη 4(γ) του σχεδίου εκπαιδευτικού επιδόματος.
- Σε άλλη περίπτωση ενώ ο λειτουργός μετατέθηκε από το εξωτερικό στην Κύπρο, το παιδί εξακολουθούσε να φοιτά σε σχολή στο εξωτερικό για τρία ακαδημαϊκά έτη, χωρίς να έχει εξασφαλιστεί η έγκριση του Υπουργού Οικονομικών, σύμφωνα με την διάταξη 6 του πιο πάνω σχεδίου.
- Το πνεύμα καταβολής του εκπαιδευτικού επιδόματος, προφανώς, αποσκοπεί στην ίση ευκαιρία μόρφωσης που η Δημοκρατία παρέχει στους πολίτες της καθώς και στη διευκόλυνση της μετακίνησης των υπαλλήλων που υπηρετούν στο εξωτερικό χωρίς αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαίδευση των παιδιών τους και όχι στην παροχή εκπαίδευσης σε ακριβά εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας που υπηρετούν.

Εισηγηθήκαμε όπως το σχέδιο εκπαιδευτικού επιδόματος αναθεωρηθεί και, μεταξύ άλλων, καθοριστούν πλαίσια και κριτήρια όσον αφορά στο ανώτατο ύψος του επιδόματος που καταβάλλεται ετησίως ανά τέκνο

σε σχέση και με την χώρα που υπηρετεί ο υπάλληλος και επανεξεταστούν οι διατάξεις για έξοδα οικοτροφείου, με γνώμονα ότι η χρήση του εκπαιδευτικού επιδόματος θα πρέπει να γίνεται με σύνεση, λογικότητα, και φειδώ.

Όπως πληροφορηθήκαμε η Διεύθυνση Διοικητικών Υποθέσεων του Υπουργείου εφαρμόζει εσωτερικό οδηγό για αντιμετώπιση αιτημάτων για παροχή εκπαιδευτικού επιδόματος.

Σημειώθηκε ότι από 1.1.2013, σύμφωνα με τον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013, το πιο πάνω επίδομα μειώθηκε κατά 15%.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής, το Υπουργείο Εξωτερικών έθεσε έντονα στις Διπλωματικές Αποστολές το θέμα επαρκούς τεκμηρίωσης και αιτιολόγησης της επιλογής εγγραφής των παιδιών των δημόσιων λειτουργών σε ιδιωτικά σχολεία και ειδικότερα όσον αφορά στις Βρυξέλλες. Ο Γενικός Διευθυντής μάς ανέφερε επίσης ότι, λαμβάνοντας υπόψη την περσινή μας εισήγηση, καθόρισε ανώτατο όριο διδάκτρων στο επίπεδο των διδάκτρων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Καταβολή έκτακτης εισφοράς δυνάμει του Νόμου 112(Ι)/2011, μη παραχώρηση προσανξήσεων και τιμαριθμικών αυξήσεων στους μισθούς δυνάμει του Νόμου 192(Ι)/2011 και τη μείωση των απολαβών και των συντάξεων δυνάμει του Νόμου 168(Ι)2012. Ο Γενικός Εισαγγελέας σε επιστολή του ημερ. 7.11.2011 ανέφερε ότι το επιτόπιο προσωπικό εμπίπτει στις διατάξεις της προαναφερόμενης νομοθεσίας. Το Υπουργείο επανυπόβαλε το θέμα στη Νομική Υπηρεσία με επιστολή του ημερ. 20.1.2012 παραθέτοντας άλλα σχετικά νομοθετήματα ζητώντας εκ νέου γνωμάτευση και ο Γενικός Εισαγγελέας με επιστολή του ημερ. 28.1.2013, επαναβεβαίωσε ότι το επιτόπιο προσωπικό εμπίπτει στις διατάξεις των πιο πάνω Νόμων. Το Υπουργείο με εγκύκλια επιστολή του ημερομηνίας 4.2.2013 προς τις Διπλωματικές Αποστολές έδωσε οδηγίες όπως τύχουν εφαρμογής οι πρόνοιες των υπό αναφορά Νόμων από 1.2.2013. Επειδή υπήρξε αντίδραση από το επιτόπιο προσωπικό επικαλούμενο την τοπική νομοθεσία και προειδοποιούσε για λήψη μέτρων, κατόπιν επανεξέτασης του θέματος από το Υπουργείο Εξωτερικών και τη Νομική Υπηρεσία, στις 29.5.2013 δοθήκαν οδηγίες προς τις Διπλωματικές Αποστολές όπως επιστραφούν οι αποκοπές που πραγματοποιήθηκαν, όμως ταυτόχρονα ζητήθηκε από αυτές όπως ενημερώσουν το Κέντρο με τυχόν αναδρομικές αποκοπές στις απολαβές του επιτόπιου προσωπικού που θα συνάδουν με την τοπική νομοθεσία, υπό τις περιστάσεις της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης που διέρχεται το Κράτος.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, περιορισμένος αριθμός Διπλωματικών Αποστολών προχώρησε σε αποκοπές μετά από διαπραγμάτευση με το επιτόπιο προσωπικό.

Περίθαλψη Κυβερνητικών Υπαλλήλων στο Εξωτερικό. Κατά το 2012 από τα άρθρα τακτικών δαπανών 04.384 «Περίθαλψη Κυβερνητικών Υπαλλήλων στο Εξωτερικό» του Κεφ. 22.01 «Υπουργείο Υγείας - Διοίκηση» και 04.384 «Περίθαλψη Κυβερνητικών Υπαλλήλων στο Εξωτερικό» του Κεφ. 22.04 «Υπουργείο Υγείας – Οδοντιατρικές Υπηρεσίες» καταβλήθηκαν συνολικά €836.718 (€951.027 το 2011) και €124.143 (€109.278 το 2011), αντίστοιχα. Οι δαπάνες αυτές αφορούσαν στην περίθαλψη κυβερνητικών υπαλλήλων, περιλαμβανομένων των μελών των οικογενειών τους, καθώς και σε επιτόπιο προσωπικό, που υπηρετούν κυρίως σε Διπλωματικές Αποστολές της Δημοκρατίας στο εξωτερικό. Σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθεί/διερευνηθεί το ενδεχόμενο η παροχή ιατρικής περίθαλψης να γίνεται από τα κρατικά νοσηλευτήρια των χωρών αυτών. Το Υπουργείο Εξωτερικών με εγκυκλίους του ημερ. 15.12.2010 και 15.4.2011 προς όλες τις Διπλωματικές Αποστολές, ζήτησε, μεταξύ άλλων, πληροφορίες για τις πρόνοιες του Σχεδίου Υγείας των οικείων χωρών όπου εδρεύουν για τους κατόχους ευρωπαϊκής κάρτας ασφάλισης ασθένειας, καθώς και για τις δυνατότητες που παρέχουν τα κρατικά νοσηλευτήρια όσον αφορά στην ιατρική περίθαλψη για όλες τις Αποστολές.

Το Υπουργείο Υγείας με εγκύκλια επιστολή του ημερ. 17.10.2013 προς όλη τη Δημόσια Υπηρεσία, υπέδειξε, μεταξύ άλλων, όπως δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ενιαίου Οικονομικού Χώρου και στην Ελβετία, θα πρέπει απαραίτητα να απευθύνονται στο κρατικό σύστημα υγείας για την εξασφάλιση περίθαλψης.

Παρακαλέσαμε όπως ενημερωθούμε για τυχόν εξελίξεις επί του θέματος.

Επίτιμα Προξενία.

(α) Λογαριασμοί Εσόδων. Μέχρι και τον Αύγουστο του 2013 ολοκληρώθηκε η επεξεργασία των καταστάσεων εσόδων που είχαν υποβληθεί από μεγάλο αριθμό Επίτιμων Προξενείων για τα έτη 2007 μέχρι 2011 (εκτός μεμονωμένων περιπτώσεων), καθώς και η ενσωμάτωση των εσόδων αυτών στους λογαριασμούς του Κράτους ενώ εκκρεμούσε η επεξεργασία των καταστάσεων εσόδων που αφορούσε στο 2012. Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο του λογαριασμού καταθέσεων που τηρείται στο Γενικό Λογιστήριο ανήλθε στις €74.916 χρεωστικό, γεγονός που δεικνύει ότι αριθμός επίτιμων προξενείων δεν έμβασαν τις εισπράξεις που πραγματοποιήθηκαν (€415.190 πιστωτικό στις 31.12.2011). Η τελευταία συμφιλίωση του λογαριασμού αυτού με το συγκεντρωτικό μητρώο εσόδων των Επίτιμων Προξενείων που τηρείται στο Λογιστήριο του Υπουργείου έγινε στις 31.12.2005.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι, η συμφιλίωση του λογαριασμού καταθέσεων με το συγκεντρωτικό μητρώο εσόδων των Επίτιμων Προξενείων θα ολοκληρωθεί εντός του 2014.

(β) Αντιμισθία Επίτιμων Προξένων. Εξακολουθούν να παρατηρούνται, όπως και σε προηγούμενα έτη, ανομοιομορφίες τόσο όσον αφορά στον τρόπο υπολογισμού, όσο και στο ύψος της αντιμισθίας των Επίτιμων Προξένων. Σημειώνεται ότι η αντιμισθία των Επίτιμων Προξένων καθορίστηκε με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, αρ. 42.421, ημερ. 19.4.1995, σε ποσοστό 50% των εισπραττόμενων τελών μέχρι του ποσού των £500 (€854) το χρόνο και με εξουσιοδότηση του Υπουργείου Εξωτερικών, η κάλυψη των λογικών και απαραίτητων εξόδων τους. Σημειώνεται ότι αντιμισθία ύψους 33% επί των εισπραττόμενων τελών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ανώτατο όριο αποφασίστηκε όπως παραχωρείται στα Επίτιμα Προξενία της Δημοκρατίας στο Κίεβο, Μίνσκ και Μαριούπολη.

Κατά το 2012 καταβλήθηκε για επίτιμες προξενικές υπηρεσίες ποσό ύψους €153.659 και αφορούσε στις περιπτώσεις Επίτιμων Προξενείων των οποίων οι λογαριασμοί εσόδων έτυχαν επεξεργασίας από το Λογιστήριο του Υπουργείου. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, αντιμισθία ύψους €128.810, €19.876 και €2.640 καταβλήθηκε στο Επίτιμο Προξενείο του Κιέβου, Μίνσκ και Μαριούπολης αναφορικά με εισπράξεις τελών για την περίοδο 2007 – 2009, για το έτος 2011 και για το έτος 2011, αντίστοιχα. Λαμβάνοντας υπόψη την παρέλευση 17 και πλέον ετών από τη λήψη της πιο πάνω απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, η Υπηρεσία μας έχει ήδη εισηγηθεί από το 2006 όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο αναθεώρησής της.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, το θέμα της αναθεώρησης της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου μελετάται από τη Διεύθυνση Προξενικών Υποθέσεων Σιένγκεν.

Λογαριασμοί Καταθέσεων και Προκαταβολών. Το θέμα τακτοποίησης των λογαριασμών προκαταβολών και καταθέσεων παραμένει σε εκκρεμότητα επί σειρά ετών (υπάρχουν και ποσά που χρονολογούνται από το 1976).

Παρατηρήθηκε ότι κατά το 2012, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, τόσο τα συγκεντρωτικά όσο και τα αναλυτικά καθολικά προκαταβολών και καταθέσεων ήταν μερικώς ενημερωμένα. Ως εκ τούτου δεν μπορούσε να επιβεβαιωθεί η ορθότητα του υπολοίπου των λογαριασμών αυτών που σύμφωνα με καταστάσεις που εξήχθησαν από το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου ανερχόταν κατά τις 31.12.2012 στις €884.920 (€1.064.924 το 2011) για τις καταθέσεις και €1.011.021 (€1.728.351 το 2011) για τις προκαταβολές. Δεν είχαν επίσης υποβληθεί οι προβλεπόμενες συνοπτικές και αναλυτικές καταστάσεις και εξηγήσεις, στον Γενικό Λογιστή και τον Γενικό Ελεγκτή σύμφωνα με την Δημοσιονομική και Λογιστική Οδηγία 153.

Αναφορικά με το υπόλοιπο του λογαριασμού προκαταβολών, όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεση της Υπηρεσίας μας, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων, προκαταβολές συνολικού ύψους €48.087 που αφορούν σε έξοδα διαμονής στο Λονδίνο κατά το 2000 πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας (εκτός περιόδου θητείας του στο προεδρικό αξίωμα) καθώς και άλλων προσώπων. Επίσης ποσό ύψους €6.738 αφορά σε έξοδα διαμονής στο εξωτερικό από το 1995 μέχρι και το 2003 πρώην Προέδρου Κοινοβουλευτικού Κόμματος.

Επισημάναμε ότι η μη έγκαιρη τακτοποίηση των προκαταβολών και καταθέσεων αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για ανάκτηση και λογισμό τους στους κατάλληλους λογαριασμούς, αντίστοιχα.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι, τόσο τα συγκεντρωτικά όσο και τα αναλυτικά καθολικά των λογαριασμών καταθέσεων και προκαταβολών για το 2012 ενημερώθηκαν και το τελικό ξεκαθάρισμα των λογαριασμών αυτών θα ολοκληρωθεί εντός του 2014.

Μέρος Β

Πρεσβεία Στοκχόλμης.

(α) Όπως καταγράφεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας ύστερα από έλεγχο που διενήργησε το Λογιστήριο του Υπουργείου Εξωτερικών τον Μάρτιο του 2006, διαπιστώθηκαν οικονομικές ατασθαλίες και κακοδιαχείριση στο Λογιστήριο της Πρεσβείας. Ο Γενικός Εισαγγελέας ανέστειλε την ποινική δίωξη του εμπλεκόμενου υπαλλήλου και εισπράχθηκε η εγγύηση υπέρ της Κυπριακής Δημοκρατίας για ποσό €180.000 στις 26.8.2010. Συναφώς αναφέρεται ότι στις μηνιαίες καταστάσεις αναθεώρησης μετρητών που ετοιμάζονται από το Λογιστήριο του Υπουργείου, εξακολουθούσε να παραμένει σε εκκρεμότητα μέχρι τις 30.11.2012, το ύψος της κατάχρησης, που ανέρχεται περίπου σε €314.255 ή SEK2.985.420 που αφορά, σε ποσά που έχουν αναληφθεί από τους τραπεζικούς λογαριασμούς της Πρεσβείας. Το Υπουργείο Εξωτερικών τον Δεκέμβριο του 2012 προέβη στη διαγραφή του ποσού των €134.255 που αποτελεί την διαφορά του ποσού της υπεξαίρεσης μείον το ποσό της εγγύησης, κατόπιν εξασφάλισης της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου στις 10.10.2012.

(β) Όπως σχετικά αναφέρεται σε προηγούμενη επιστολή της Υπηρεσίας μας, σύμφωνα με τις μηνιαίες καταστάσεις αναθεώρησης μετρητών παρέμεναν σε εκκρεμότητα ανεξαργύρωτες επιταγές, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων, αφορούσε σε μισθούς του Συμβούλου Τύπου της Πρεσβείας, που μέχρι και τον Μάιο του 2013 το ποσό ανερχόταν σε SEK 670.230 (€77.845) και αφορούσε σε μέρος μισθών της περιόδου Δεκεμβρίου 2007 μέχρι Δεκεμβρίου του 2009. Οι πιο πάνω επιταγές αντικαταστάθηκαν με την έκδοση μιας νέας επιταγής. Όπως διαφάνηκε η επιταγή παραμένει ανεξαργύρωτη επειδή κατά τα έτη 2007, 2008 και 2009 το σύνολο των απολαβών του Συμβούλου Τύπου που αναφέρονταν στις καταστάσεις εισοδημάτων που υποβάλλονταν προς τις Σουηδικές Αρχές ήταν μικρότερο από το ποσό που θα του καταβαλλόταν. Σημειώνεται ότι, το Υπουργείο με επιστολή του, τον Μάιο 2013 ζήτησε από τον Πρέσβη να ενημερώσει τις Αρμόδιες Αρχές για τις εκ παραδρομής λανθασμένες δηλώσεις και να ενημερωθεί για τυχόν οικονομικές υποχρεώσεις της Πρεσβείας που πιθανόν να προκύψουν ως εργοδότης.

Χορηγία στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο. Σύμφωνα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 71.448 ημερ. 20.12.2010, εξουσιοδοτήθηκε ο Υπουργός Εξωτερικών όπως υποβάλει εισήγηση στο Υπουργικό Συμβούλιο για τη δυνατότητα ανάληψης από άλλες κρατικές υπηρεσίες των υπηρεσιών που προσφέρονται από το εν λόγω Ινστιτούτο, καθώς και εισήγηση στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ινστιτούτου, για τη διάλυσή του. Το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 8.6.2011 αποφάσισε να διοριστεί εκκαθαριστής και να λάβει όλα τα δέοντα μέτρα για τη διάλυση και εκκαθάριση του Ινστιτούτου.

Παρατηρήθηκε ότι, μέχρι και τον Αύγουστο του 2013 δεν είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία εκκαθάρισης και εκκρεμούσε η υποβολή και έγκριση των εξελεγμένων λογαριασμών του Ινστιτούτου για τα έτη 2008, 2009, 2010 καθώς και για την περίοδο λειτουργίας του κατά το 2011. Αναφορικά με το θέμα ανάληψης από άλλες κρατικές υπηρεσίες των υπηρεσιών που προσφέρονται από το εν λόγω Ινστιτούτο, το Γραφείο Προγραμματισμού με επιστολή του ημερομηνίας 14.3.2013 επέδειξε ενδιαφέρον για να αναλάβει τη διαχείριση της βάσης δεδομένων και της διαδικτυακής πύλης για παροχή πληροφοριών αναφορικά με ευρωπαϊκά προγράμματα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, οι λογαριασμοί για τα έτη 2008 μέχρι Νοέμβριο 2011 θα υποβληθούν για έγκριση εντός του 2013 και η ολοκλήρωση της διαδικασίας εκκαθάρισης θα γίνει μόλις ολοκληρωθούν δυο δικαστικές υποθέσεις που εκκρεμούν.

Χορηγία στην Πρεσβεία του Βατικανού και Μόνιμης Αντιπροσωπείας στους Διεθνείς Οργανισμούς για τη Γεωργία και τα Τρόφιμα (FAO). Εκτενής αναφορά για το θέμα, έγινε στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011. Κατόπιν εισηγήσεων της Υπηρεσίας μας, σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις, από το 2010 περιλήφθηκε υποδιαίρεση για την Πρεσβεία της Αγίας Έδρας στον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εξωτερικών. Πλέον η οικονομική διαχείριση και έλεγχος της Πρεσβείας διενεργείται κατά τον ίδιο τρόπο που γίνεται και στις υπόλοιπες Διπλωματικές Αποστολές.

Όπως επισημάνθηκε και στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το προηγούμενο έτος, διαφάνηκε ότι ο Πρέσβης εξακολουθεί να επανέρχεται με αιτήματα για αναδρομική κάλυψη εξόδων που αφορούν σε προηγούμενα έτη. Τον Αύγουστο του 2012 ο Πρέσβης, ζήτησε έγκριση για καταβολή ποσού ύψους €1.839 που αφορούσαν σε εκμίσθωση υπηρεσιών εξωτερικού οίκου για θέματα μισθοδοσίας της περιόδου Ιουλίου – Οκτωβρίου 2009, αναφέροντας ότι σε περίπτωση μη εξόφλησης του ποσού αυτού εντός 20 ημερών ο οίκος θα προσφύγει δικαστικώς εναντίον της Δημοκρατίας. Επίσης απαιτήσεις για νέες οφειλές ύψους € 3.668 και €5.793 υποβλήθηκαν τον Οκτώβριο του 2012 και Μάρτιο του 2013 και αφορούσαν σε υπολειπόμενα πρόστιμα για καθυστερημένη πληρωμή φορολογικών οφειλών των ετών 2008 και 2009 αντίστοιχα, αναφέροντας ότι ενδεχόμενη περαιτέρω καθυστέρηση της πληρωμής θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των προστίμων και τόκων, καθώς και άλλες νομικές συνέπειες.

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι η Δημοκρατία εκτίθεται ενώπιον Αρχών και δικαστηρίων στην χώρα που εδρεύει η Πρεσβεία, λόγω μη ικανοποιητικής διαχείρισης των οικονομικών της Διπλωματικής Αποστολής, και ειδικά όσον αφορά υποχρεώσεις που είναι απόρροια τοπικών νομοθεσιών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς ανέφερε ότι, γίνονται οι αναγκαίες υποδείξεις/ συστάσεις προς τον Πρέσβη, έτσι ώστε να μην εκτίθεται η Δημοκρατία ενώπιον Αρχών ή και Δικαστηρίων στη χώρα που εδρεύει.

Σύστημα Αυτοματοποίησης Γραφείου.

(α) Μετά την εφαρμογή του Συστήματος Αυτοματοποίησης Γραφείου (ΣΑΓ) που τέθηκε σε λειτουργία στις 2.10.2007, εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρά προβλήματα τα οποία εγκυμονούν κινδύνους ελλιπούς πληροφόρησης, έλλειψης διαφάνειας και έγκαιρης ενημέρωσης.

(β) Λόγω του ότι το σύστημα δεν έχει ακόμη διαπιστευτεί, όπως προβλέπεται, για να υποστηρίξει τη διαχείριση διαβαθμισμένων εγγράφων, σταμάτησε η εισαγωγή εγγράφων με βαθμό διαβάθμισης ψηλότερου του περιορισμένης χρήσης.

2.17 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Μέρος Α

Δημόσιο Χρέος.

(i) **Ύψος Δημόσιου Χρέους.** Το Δημόσιο Χρέος, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις της Δημοσιονομικής Έκθεσης, για το έτος 2012, οι οποίες ελέγχθηκαν από την Υπηρεσία μας, συμπεριλαμβανομένου και του ενδοκυβερνητικού δανεισμού ύψους €1.159,9 εκ., αλλά εξαιρουμένων των εκκρεμών εγγυήσεων ύψους €3.070,7 εκ. και άλλων σημαντικών ποσών, όπως αναφέρεται στην επόμενη παράγραφο, ανήλθε σε €15.581 εκ. σε σύγκριση με €13.223 εκ. το 2011, παρουσίασε δηλαδή αύξηση €2.358 εκ. ή ποσοστό 17,8% που οφείλεται κυρίως στην αύξηση του εσωτερικού δανεισμού ως αποτέλεσμα της συμμετοχής του κράτους στο μετοχικό κεφάλαιο της Λαϊκής Τράπεζας. Τα σχετικά στοιχεία τα οποία φαίνονται στην κατάσταση Ενεργητικού και Παθητικού της Δημοσιονομικής Έκθεσης, στις κατηγορίες Δανεισμός, Γραμμάτια Δημοσίου και Δάνεια για Συγχρηματοδοτούμενα Έργα έχουν αναλυτικά ως ακολούθως:

	<u>31.12.2012</u>	<u>31.12.2011</u>
	€	€
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ		
Γραμμάτια Δημοσίου Εσωτερικού	1.159.862.316	834.927.920
Δάνεια Εσωτερικού	6.297.603.603	4.948.489.441
Μεταβιβάσιμα Γραμμάτια Δημοσίου	39.543.676	55.716.396
Δάνεια για Συγχρηματοδοτούμενα Έργα	175.688.879	188.150.773
	<u>7.672.698.474</u>	<u>6.027.284.530</u>
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ		
Γραμμάτια Δημοσίου Εξωτερικού	-	743.422.930
Δάνεια Εξωτερικού	7.798.387.225	6.337.909.671
Δάνεια για Συγχρηματοδοτούμενα Έργα	109.853.442	114.351.679
	<u>7.908.240.667</u>	<u>7.195.684.280</u>
ΣΥΝΟΛΟ	<u>15.580.939.141</u>	<u>13.222.968.810</u>

Σημειώνεται ότι οι Επενδύσεις Ειδικών Ταμείων, που σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση ανέρχονται σε €7.591,4 εκ. (31.12.2011: €7.447,5 εκ.) και αφορούν σε επενδύσεις υπό μορφή κατάθεσης σε πίστη του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Κεντρικού Ταμείου Αδειών, του Ταμείου Πλεονάζοντος Προσωπικού, του Ταμείου για την Προστασία των Δικαιωμάτων Εργοδοτούμενων σε περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη και του Λογαριασμού Παροχών Ανεργίας, δεν περιλαμβάνονται στο ύψος του Δημόσιου Χρέους, όπως φαίνεται στην Ετήσια Έκθεση του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΓΔΔΔ), καθώς, όπως αναφέρεται σε σημείωση, δεν περιλαμβάνονται υποχρεώσεις μεταξύ υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Τα Δάνεια για Συγχρηματοδοτούμενα έργα, συνολικού ποσού €321 εκ. στις 31.12.2012 (€337 εκ. στις 31.12.2011), περιλαμβάνονται υπό μορφή πίνακα στη Δημοσιονομική Έκθεση. Από τα δάνεια αυτά, τα υπόλοιπα που αφορούν στην κυβερνητική συνεισφορά ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €285,5 εκ. (€302,5 εκ. στις 31.12.2011). Από το 2012 το υπόλοιπο της κυβερνητικής συνεισφοράς αναγνωρίζεται στην κατάσταση Ενεργητικού και Παθητικού της Δημοσιονομικής Έκθεσης και κατά συνέπεια λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό του Δημόσιου Χρέους. Το ποσό αυτό σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών λαμβάνεται υπόψη και από το Γραφείο Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους, κατά τον υπολογισμό του ύψους του Δημόσιου Χρέους που ετοιμάζεται από το Γραφείο σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA95).

Ο εξωτερικός δανεισμός ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €7.798,4 εκ., σε σύγκριση με €6.338 εκ. το 2011, παρουσίασε δηλαδή αύξηση €1.460,4 εκ. ή ποσοστό 23,4%. Οι κυριότερες πηγές εξωτερικής χρηματοδότησης, ήταν τα Ευρωπαϊκά Μεσοπρόθεσμα Γραμμάτια με υπόλοιπο €4.160 εκ. και ποσοστό 53,35% επί του συνόλου του εξωτερικού δανεισμού στις 31.12.2012, η Ρωσική Ομοσπονδία με υπόλοιπο €2.500 εκ. και ποσοστό 32,06% η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων με ποσό €846,7 εκ. και ποσοστό 10,86%, και η Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης με ποσό ύψους €291,1 εκ. και ποσοστό 3,73%.

Σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει από τη Δημοσιονομική Έκθεση, το ευρώ αποτελεί σχεδόν το αποκλειστικό νόμισμα δανεισμού.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, το ύψος του Δημόσιου Χρέους, βάσει της κατάστασης που ετοιμάζει το Γραφείο Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA95 (στην οποία οφείλονται οι διαφορές με τη Δημοσιονομική Έκθεση) έχει ως εξής:

	31.12.2012	31.12.2011
	€	€
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ		
Γραμμάτια Δημοσίου Εσωτερικού	976.042.000	688.715.921
Δάνεια Εσωτερικού	2.230.505.996	2.303.072.456
Χρεόγραφα Εσωτερικού	4.390.778.009	3.011.792.230
	7.597.326.005	6.003.580.607
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ		
Γραμμάτια Δημοσίου Εξωτερικού	-	743.422.930
Δάνεια Εξωτερικού	3.933.487.925	1.605.881.718
Χρεόγραφα Εξωτερικού	3.818.720.000	4.423.720.000
	7.752.207.925	6.773.024.648
ΣΥΝΟΛΟ	15.349.533.930	12.776.605.255

Οι πιο κάτω ενδεχόμενες υποχρεώσεις του Κράτους, που παρόλο που δεν συνυπολογίστηκαν στο ύψος του Δημόσιου Χρέους, οι οποίες παρουσιάζονται σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA95), όπως μας αναφέρθηκε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, λαμβάνονται υπόψη στη διαχείριση του Δημόσιου Χρέους και αναφέρονται σε σημείωση στην ετήσια έκθεση Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους:

	31.12.2012		31.12.2011	
	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.
Εκκρεμείς Εγγυήσεις				
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	229		235	
Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου	1.407		1.437	
Επιχειρήσεις	73		77	
Σχέδιο Παραχώρησης				
Κυβερνητικών Εγγυήσεων προς	1.000		-	
Πιστωτικά Ιδρύματα				
Φυσικά Πρόσωπα	1		1	
Ευρωπαϊκό Ταμείο				
Χρηματοπιστωτικής	265	2.975	26	1.776
Σταθερότητας				
Ειδικό Κυβερνητικό Τίτλο		-		2.769
Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων		35.300		35.300
ΣΥΝΟΛΟ		38.275		39.845

Επίσης, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαχείριση του Δημόσιου Χρέους εκκρεμείς οφειλές του Κράτους οι οποίες, σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση, στις 31.12.2012, ανέρχονταν σε €18.275.917. Επιπρόσθετα, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα συνταξιοδοτικά οφελήματα των δημοσίων υπαλλήλων, τα οποία σύμφωνα με διεξαχθείσα αναλογιστική μελέτη (με ημερ. αναφοράς 31.12.2010) υπολογίστηκαν σε €10,2 δις και αφορούν στην παρούσα αξία των συνταξιοδοτικών οφελών των εν ενεργεία κρατικών υπαλλήλων και συνταξιούχων που είχαν συσσωρευτεί μέχρι τις 31.12.2010. Σημειώνεται ότι το πιο πάνω ποσό υπολογίστηκε πριν από την εφαρμογή της νομοθεσίας (Ν.113(Ι)/2011) από 1.1.2012, σύμφωνα με την οποία ο εργοδότης (Κυπριακή

Δημοκρατία) αποκόπτει ποσοστό 3% από τις μηνιαίες απολαβές κάθε υπαλλήλου, για σκοπούς διασφάλισης της βιωσιμότητας του Κυβερνητικού Σχεδίου Συντάξεως.

Επίσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ποσό που πρέπει να καταβληθεί για αποζημιώσεις λόγω απαλλοτριώσεων το οποίο, όπως μας ενημέρωσε ο Διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €508,5 εκ., συμπεριλαμβανομένων τόκων. Εκτός των πιο πάνω, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η υποχρέωση επιστροφής Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α) σε φορολογούμενους, η οποία, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών στις 31.12.2012, ανερχόταν σε €331.237.892.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, η ετήσια υποχρέωση που προκύπτει από τα ποσά αυτά περιλαμβάνεται στον ετήσιο προϋπολογισμό, και στο απορρέον ταμειακό έλλειμμα του οποίου η χρηματοδότηση είναι υποχρέωση του Γραφείου Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους και πρέπει να γίνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Δεν αποτελούν όμως αντικείμενο της πολιτικής διαχείρισης δημόσιου χρέους.

- (ii) **Νόμος που προνοεί για τη διαχείριση του Δημόσιου Χρέους.** Εντός του 2012 ψηφίστηκε ο περί της Διαχείρισης του Δημόσιου Χρέους Νόμος (Ν.195/2012) ο οποίος προνοεί, μεταξύ άλλων, για χάραξη μεσοπρόθεσμης στρατηγικής διαχείρισης δημόσιου χρέους η οποία θα καλύπτει ορίζοντα τριών μέχρι πέντε ετών και θα επικαιροποιείται τουλάχιστον μία φορά ετησίως ούτως ώστε να παρέχεται η ευελιξία διαμόρφωσης ανάλογα με την εκάστοτε κατάσταση της οικονομίας. Ανά έτος θα ετοιμάζεται ετήσιο χρηματοδοτικό πρόγραμμα το οποίο θα συνάδει με τη μεσοπρόθεσμη στρατηγική διαχείρισης δημόσιου χρέους. Η μεσοπρόθεσμη στρατηγική θα εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο αφού προηγηθεί ενημέρωση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού, το αργότερο μέχρι το τέλος Οκτωβρίου του προηγούμενου έτους. Όπως αναφέρεται στην Ετήσια Έκθεση του ΓΔΔΧ για το 2012, η μεσοπρόθεσμη στρατηγική θα εκτιμά τους κινδύνους και το κόστος, καθώς και τα οφέλη των διαφορετικών μεθόδων χρηματοδότησης του Κράτους λαμβάνοντας υπόψη την αναλογία των μεταβλητών του κινδύνου και του κόστους δανεισμού.

Ο Νόμος προνοεί για διαχείριση όλων των παραμέτρων του κρατικού δανεισμού όπως διάρκεια, επιτόκια, διαχείριση κινδύνων αλλά δεν καθορίζει όριο για το ύψος του δημόσιου χρέους.

Απώτερος σκοπός του Νόμου, είναι η εγκαθίδρυση του Γραφείου Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (ΓΔΔΧ) και η θωράκιση της ανεξαρτησίας του ΓΔΔΧ που επιτυγχάνεται, μεταξύ άλλων, μέσω του διαχωρισμού καθηκόντων του Υπουργού Οικονομικών και των τεχνοκρατών του Γραφείου Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους και με τη χάραξη στρατηγικής. Για πρώτη φορά τίθενται περιορισμοί ως προς τους σκοπούς του δανεισμού και δεν επιτρέπεται δανεισμός για σκοπούς πέραν αυτών που αναφέρονται στον Νόμο. Ο Νόμος θα αποτελέσει τη βάση για σχεδιασμό και υιοθέτηση των διαδικασιών ούτως ώστε να μειωθεί στο ελάχιστο η πιθανότητα λαθών και κακών χειρισμών. Μεταξύ άλλων προνοεί για αξιολόγηση κινδύνων, όσον αφορά στις κυβερνητικές εγγυήσεις που δίδονται προς τρίτους και στην επιβολή χρέωσης, πράγμα που δεν γινόταν μέχρι σήμερα. Επιπρόσθετα, θεσμοθετείται η αποστολή της Ετήσιας Έκθεσης της Διαχείρισης του Δημόσιου Χρέους στη Βουλή των Αντιπροσώπων, κάτι που μέχρι σήμερα γινόταν εθελοντικά.

- (iii) **Εφαρμογή Στρατηγικής.** Με την ψήφιση του περί της Διαχείρισης του Δημόσιου Χρέους Νόμου (Ν.195/2012), θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά η στρατηγική διαχείρισης του δημόσιου χρέους. Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του ΓΔΔΧ, δεν προγραμματίζεται να εκπονηθεί μεσοπρόθεσμη στρατηγική κατά το 2013 λόγω των ιδιαιτερώσεων συνθηκών δανεισμού, δηλαδή του αποκλεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις αγορές και της σύναψης χρηματοδοτικού προγράμματος από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) το οποίο καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του Κράτους μέχρι το 2016. Όπως επίσης πληροφορηθήκαμε, για την εκπόνηση της πρώτης μεσοπρόθεσμης στρατηγικής το Υπουργείο Οικονομικών προτίθεται να ζητήσει τεχνική βοήθεια από διεθνείς οργανισμούς.

(iv) **Δράσεις/Ενέργειες που επιβάλλονται.** Πέραν της διαμόρφωσης μεσοπρόθεσμης και βραχυπρόθεσμης στρατηγικής διαχείρισης δημόσιου χρέους, άλλες σημαντικές δράσεις/ενέργειες οι οποίες επιβάλλεται να γίνουν για βελτίωση των μηχανισμών διαχείρισης δημόσιου χρέους, όπως αναφέρθηκαν σε προηγούμενες εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, στην έκθεση του οργανισμού “SupportforImprovementinGovernanceandManagement” SIGMA (Οργανισμός Κοινής Πρωτοβουλίας Ευρωπαϊκής Ένωσης και Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), στις εκθέσεις της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών, καθώς και σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική που ακολουθείται είναι:

- Διασφάλιση της ανεξαρτησίας μεταξύ δημοσιονομικής πολιτικής και πολιτικής διαχείρισης δημόσιου χρέους. Με την ψήφιση του Ν.195/2012, εγκαθιδρύθηκε το ΓΔΔΧ και του ανατέθηκαν καθήκοντα σχετικά με τη διαχείριση του δημοσίου χρέους, τη διαχείριση των ρευστών διαθέσιμων και την αξιολόγηση κινδύνων. Σύμφωνα με τον Νόμο, οι αποφάσεις για έκδοση χρέους υπόκεινται σε έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο ωστόσο είναι επίσης υπεύθυνο για τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής.
- Έκδοση και δημοσιοποίηση ετήσιων και τριμηνιαίων ενδεικτικών προγραμμάτων δημοπρασιών. Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του ΓΔΔΧ, λόγω του αποκλεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις αγορές, το πιο πάνω μέτρο δεν έχει υλοποιηθεί.
- Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της υποδομής και ετοιμασία μηχανογραφημένου συστήματος τήρησης δεδομένων για τη διαχείριση του δημοσίου χρέους. Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του ΓΔΔΧ, η ανάγκη αυτή έχει αναγνωριστεί και αποτελεί έργο υπό μελέτη.
- Θέσπιση πολιτικής διαχείρισης ρευστών διαθέσιμων και κατάλληλη επένδυση πλεονασμάτων. Με την ψήφιση του Ν.195/2012 και σύμφωνα με το άρθρο 21(3), οι επενδύσεις ρευστών διαθέσιμων γίνονται σύμφωνα με γραπτό πλαίσιο επενδυτικής πολιτικής ρευστών διαθέσιμων. Όπως μας αναφέρθηκε, στο παρόν στάδιο οι καταθέσεις σε τράπεζες γίνονται χωρίς δημοπρασία σε συνδυασμό με ταυτόχρονο δανεισμό της κυβέρνησης.
- Δυνατότητα γρήγορης αντίδρασης στις συνθήκες της αγοράς και δημιουργία κατάλληλου μηχανισμού λήψης των σχετικών αποφάσεων. Σύμφωνα με τον Διευθυντή του ΓΔΔΧ, αυτό αναμένεται να επιλυθεί με την εκπόνηση της μεσοπρόθεσμης στρατηγικής για την επόμενη τριετία και του ετήσιου χρηματοδοτικού προγράμματος σύμφωνα με τις πρόνοιες της νέας νομοθεσίας.
- Διορισμός βασικών διαπραγματευτών, με σκοπό τη διασφάλιση πιο αποτελεσματικής λειτουργίας της αγοράς και ελαχιστοποίηση του κόστους δανεισμού. Σύμφωνα με τον Διευθυντή του ΓΔΔΧ το θέμα αυτό δεν αποτελεί προτεραιότητα σε αυτό το στάδιο.
- Ετοιμασία διαδικασιών και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Όπως αναφέρουμε σε σχετική παράγραφο πιο κάτω, έχει ετοιμαστεί εγχειρίδιο διαδικασιών το οποίο, όπως μας ενημέρωσε ο Διευθυντής του ΓΔΔΧ δεν εφαρμόζεται πλήρως λόγω του αποκλεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις αγορές.

(v) **Αξιολόγηση κινδύνων.** Δεν υπάρχει γραπτή πολιτική για το εύρος των επιπέδων των αποδεκτών κινδύνων σε συνάρτηση με το προσφερόμενο επιτόκιο. Σύμφωνα με το Ν.195/2012, στη μεσοπρόθεσμη στρατηγική διαχείρισης του δημοσίου χρέους, η οποία θα εκπονείται κάθε χρόνο, θα περιλαμβάνεται και το εύρος των αποδεκτών κινδύνων. Παρόλο που το Υπουργείο Οικονομικών επιδιώκει την έκθεση σε κινδύνους στον ελάχιστο δυνατό βαθμό, η έλλειψη συγκεκριμένης γραπτής πολιτικής ενδέχεται να προκαλεί ασάφειες ως προς το ύψος του αποδεκτού κινδύνου και να οδηγήσει σε δανεισμό με υψηλό κίνδυνο ή αντίθετα μπορεί η αποδοχή υψηλότερου κινδύνου, εντός του εύρους των αποδεκτών επιπέδων κινδύνων, να είναι πιο συμφέρουσα εάν οι όροι είναι ευνοϊκότεροι. Επιπλέον, προκύπτουν κενά ως προς την αξιολόγηση των αποφάσεων, αφού δεν υπάρχει στρατηγική για αξιολόγηση κινδύνων βάσει των οποίων να λαμβάνονται οι αποφάσεις. Η γραπτή πολιτική, ως αποτέλεσμα εμπεριστατωμένης έρευνας, θα δίδει πιο ξεκάθαρη εικόνα για την χάραξη πολιτικής όσον

αφορά στο δανεισμό. Σύμφωνα με τον Διευθυντή του ΓΔΔΧ, αυτό δεν αποτελεί προτεραιότητα στο παρόν στάδιο λόγω απουσίας δυνατότητας δανεισμού.

- (vi) **Καταγραμμένες διαδικασίες.** Παρατηρήθηκε ότι έχει ολοκληρωθεί η καταγραφή και η ετοιμασία εσωτερικού εγχειριδίου διαδικασιών έκδοσης χρέους και αναμένεται η έγκριση του από τον Υπουργό Οικονομικών. Άποψη της Υπηρεσίας μας είναι ότι η τήρηση θεσμοθετημένων διαδικασιών μειώνει την πιθανότητα λαθών και δεν αφήνει περιθώρια ασάφειας ως προς τα καθήκοντα των υπαλλήλων με αποτέλεσμα την πιο συντονισμένη και ελεγχόμενη εργασία. Σύμφωνα με τον Διευθυντή του ΓΔΔΧ, οι διαδικασίες αυτές δεν εφαρμόζονται πλήρως λόγω του αποκλεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις αγορές.
- (vii) **Διαχωρισμός καθηκόντων.** Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ελέγχου της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση δημόσιου χρέους (ISSAI 5411, 5422 και 5440), θα πρέπει να υπάρχει μια οργανωτική δομή η οποία να διασφαλίζει ότι υπάρχει επαρκής διαχωρισμός καθηκόντων. Όπως μας ανέφερε ο Διευθυντής του ΓΔΔΧ, ο διαχωρισμός καθηκόντων στο ΓΔΔΧ δεν είναι επαρκής λόγω έλλειψης προσωπικού. Με την ψήφιση του Ν.195/2012, θεσμοθετήθηκαν οι εξουσίες και τα καθήκοντα του Προϊστάμενου του ΓΔΔΧ καθώς και των εξουσιοδοτημένων από τον Υπουργό λειτουργών του ΓΔΔΧ, έτσι ώστε να διαχωρίζονται οι ευθύνες, αρμοδιότητες και εργασίες μεταξύ πολιτικής ηγεσίας και του ΓΔΔΧ. Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι, παρά το διαχωρισμό καθηκόντων που επιτεύχθηκε με την ψήφιση της πιο πάνω νομοθεσίας, η ανεξαρτησία του ΓΔΔΧ δεν επιτυγχάνεται σε επαρκή βαθμό, εφόσον οι εκδόσεις δανεισμού θα πρέπει να εγκρίνονται από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου και τον Υπουργό Οικονομικών ο οποίος είναι και υπεύθυνος για τη δημοσιονομική πολιτική. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στη γνώμη που εξέφρασε στις 14.5.2010, σχετικά με τη μεταφορά δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αφορούν στην έκδοση, διάθεση και αποπληρωμή του δημόσιου χρέους από την Κεντρική Τράπεζα στο Υπουργείο Οικονομικών, ανέφερε ότι θα πρέπει η διαχείριση του δημόσιου χρέους να διαχωρίζεται από τις εργασίες προϋπολογισμού και δημοσιονομικού ελέγχου. Ο διαχωρισμός αυτός επιβάλλεται για αποφυγή του κινδύνου χρησιμοποίησης της διαχείρισης δημόσιου χρέους ως μοχλού άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής. Αναφέρεται επίσης ότι επί του παρόντος, ο επικεφαλής της διαχείρισης δημόσιου χρέους είναι ταυτόχρονα και υπεύθυνος για τη φορολογική διαχείριση και φορολογική πολιτική εκτελώντας, κατά συνέπεια και καθήκοντα πέραν της διαχείρισης δημόσιου χρέους, τα οποία ενδέχεται να δημιουργήσουν και σύγκρουση καθηκόντων λόγω του ότι οι επενδυτές ενδεχομένως να αντιμετωπίζουν με επιφύλαξη τον διευθυντή της φορολογικής διαχείρισης.

Πρόβλημα ρευστότητας της Δημοκρατίας. Η αποστροφή της αγοράς από τα κυπριακά γραμμάτια, λόγω της σημαντικής υποβάθμισης της κυπριακής οικονομίας και η διστακτικότητα των κυπριακών τραπεζών να ανανεώσουν τα δάνεια τους προς το Κράτος, λόγω του γεγονότος ότι και οι ίδιες αντιμετώπιζαν πρόβλημα ρευστότητας, κατέστησαν την εξεύρεση δανεισμού της Δημοκρατίας εξαιρετικά δύσκολη κατά τη διάρκεια του 2012. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις των οίκων αξιολόγησης, οι υποβαθμίσεις της κυπριακής οικονομίας κατά το 2012, οφείλονταν στις αυξανόμενες εκτιμήσεις των αναγκών του τραπεζικού τομέα και στην πιθανότητα μεταφοράς των εν λόγω αναγκών στο δημοσιονομικό ισοζύγιο, καθώς επίσης στην καθυστέρηση επίτευξης συμφωνίας με την Τρόικα και στη θεσμική αναποτελεσματικότητα διακυβέρνησης στην Ευρωζώνη.

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΓΔΔΧ) για το 2012, το 57% των ετήσιων αναγκών του Κράτους ικανοποιήθηκε μέσω βραχυπρόθεσμου δανεισμού, ενώ η μέση σταθμική απόδοση των μηνιαίων Γραμματίων Δημοσίου, τα οποία κατά το 2012 αποτέλεσαν τον κυριότερο όγκο βραχυπρόθεσμου δανεισμού, ανήλθε σε 4,79%. Με την απώλεια της πιστοληπτικής αξιολόγησης της Δημοκρατίας τον Ιούνιο 2012, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έπαψε να αποδέχεται τα κυπριακά ομόλογα ως εξασφαλίσεις των κυπριακών τραπεζών για σκοπούς άντλησης ρευστότητας, με αποτέλεσμα οι εκδόσεις κρατικού δανεισμού να γίνουν κυρίως με απευθείας διαπραγματεύσεις με τους επενδυτές αντί μέσω δημοπρασίας και τα Γραμμάτια Δημοσίου να αγοραστούν από ημικρατικούς οργανισμούς και τα

ταμεία προνοίας τους αντί από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι οι φυσικοί επενδυτές βραχυπρόθεσμων προϊόντων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι οι υποβαθμίσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας οφείλονταν, κατά κύριο λόγο, στην κατάσταση του τραπεζικού συστήματος.

Ενίσχυση ρευστότητας χρηματοπιστωτικού συστήματος. Με βάση απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ημερ. 26.10.2011, σύμφωνα με την οποία οι Ευρωπαϊκές τράπεζες θα έπρεπε να ενισχύσουν το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας υψίστης ποιότητας (CoreTier 1) στο 9% μέχρι τον Ιούνιο 2012, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά από σενάρια, είχε καταδείξει ότι οι κεφαλαιακές ανάγκες της Λαϊκής Τράπεζας ανέρχονταν σε €1,971 δις και της Τράπεζας Κύπρου σε €1,56 δις. Για τη χρηματοδότηση της κεφαλαιακής ενίσχυσης, οι τράπεζες έπρεπε πρωτίστως να χρησιμοποιήσουν ιδιωτικούς κεφαλαιακούς πόρους και εφόσον χρειαζόταν, οι εθνικές κυβερνήσεις θα έπρεπε να παρείχαν σχετική στήριξη και, σε περίπτωση που αυτή δεν μπορούσε να παρασχεθεί, η ανακεφαλαιοποίηση θα έπρεπε να χρηματοδοτηθεί μέσω δανείου από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ).

Για υλοποίηση της πάνω απόφασης και ύστερα από εισήγηση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ), με επιστολή του Διοικητή της ΚΤΚ ημερ. 15.5.2012 προς τον Υπουργό Οικονομικών, καθώς και επιπρόσθετες εκτιμήσεις που δόθηκαν από την ΚΤΚ, με επιστολή του Διοικητή της ΚΤΚ ημερ. 16.5.2012 προς τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με κοινοποίηση στον Υπουργό Οικονομικών, για αποκατάσταση της κερδοφορίας της τράπεζας μετά το 2013 και υπολογιζόμενα συνολικά λειτουργικά κέρδη ύψους €3,2 δις για τα έτη 2012-2016, η Κυπριακή Δημοκρατία, τον Ιούνιο 2012, ανέλαβε τα αδιάθετα δικαιώματα προτίμησης της έκδοσης κεφαλαίου της τράπεζας, τα οποία καλύφθηκαν με την έκδοση κυβερνητικού χρεογράφου ύψους €1,9 δις, και στη συνέχεια διατέθηκαν προς τη Δημοκρατία μετοχές της ύψους €1,8 δις, ικανοποιώντας με αυτό τον τρόπο τις απαιτήσεις της EAT. Σημειώνεται ωστόσο ότι, τον Φεβρουάριο 2012 είχε μεσολαβήσει η απομείωση («κούρεμα») των ελληνικών ομολόγων (PSI), από το οποίο η Λαϊκή Τράπεζα είχε καταγράψει επιπρόσθετες ζημιές απομείωσης €2,3 δις, ενώ με την αναθεώρηση των προβλέψεων επισφαλειών στο δανειακό της χαρτοφυλάκιο, κατέγραψε επιπρόσθετες ζημιές ύψους 0,5 δις., ποσά τα οποία δεν είχαν περιληφθεί στους υπολογισμούς της EAT.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, η όλη διαδικασία και οι όροι συμμετοχής της Κυβέρνησης στην Τράπεζα έγιναν σε συνεννόηση με την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και σε μεταγενέστερο στάδιο με την Τρόικα.

Επιπρόσθετα, τον Νοέμβριο 2012 η Κυπριακή Δημοκρατία παραχώρησε κυβερνητικές εγγυήσεις σε δύο ομόλογα της Λαϊκής Τράπεζας ποσού €500 εκ. έκαστο για την περίοδο 14.11.2012 μέχρι 13.11.2015 και 27.11.2012 μέχρι 26.11.2015, αντίστοιχα με τα οποία η τράπεζα άντλησε επιπλέον ποσό ύψους €700 εκ. Η συμφωνία για διάθεση των κυβερνητικών εγγυήσεων προνοούσε την καταβολή προμήθειας 1,4% (€7 εκ. ετησίως) για το πρώτο ομόλογο και 1,35% (€6,75 εκ.) για το δεύτερο, καταβλητέα ανά εξάμηνο, από την τράπεζα προς το Κράτος. Με την εφαρμογή του 3^{ου} διατάγματος εξυγίανσης της Λαϊκής Τράπεζας από την ΚΤΚ ημερ. 30.7.2013, τα ομόλογα αυτά μεταφέρθηκαν στην Τράπεζα Κύπρου χωρίς να καταβληθεί οποιοδήποτε ποσό της εγγύησης από μέρους του Κράτους.

Όσον αφορά στην καταβολή της προμήθειας για παραχώρηση κυβερνητικών εγγυήσεων στα ομόλογα της Λαϊκής Τράπεζας, διαπιστώθηκε ότι η δόση για το πρώτο εξάμηνο καταβλήθηκε από τη Λαϊκή Τράπεζα τον Ιανουάριο 2013 με καθυστέρηση 2 μηνών, ενώ η δόση για το δεύτερο εξάμηνο καταβλήθηκε από τη Τράπεζα Κύπρου, μετά τη μεταφορά του ομολόγου, τον Αύγουστο 2013 επίσης με καθυστέρηση 2 μηνών. Σημειώνεται ότι, στη σύμβαση διάθεσης κυβερνητικών εγγυήσεων που υπογράφηκε με τη Λαϊκή Τράπεζα, προνοείται όπως για τυχόν υπερημερίες της τράπεζας στην εκπλήρωση των χρηματικών της υποχρεώσεων προς τη Κυβέρνηση, θα οφείλεται τόκος υπερημερίας καθώς και πλήρης αποζημίωση για οποιαδήποτε δαπάνη, έξοδα ή άλλη ζημιά της Κυβέρνησης μέχρι την πλήρη εξόφληση. Όπως πληροφορηθήκαμε από το Υπουργείο Οικονομικών, προς το παρόν το Υπουργείο δεν προτίθεται να διεκδικήσει τόκους υπερημερίας

για τις καθυστερήσεις αφού αυτές οφείλονταν στην ασταθή κατάσταση των τραπεζών και των προβλημάτων ρευστότητας που αντιμετώπιζαν καθώς και στο γεγονός ότι στο δεύτερο εξάμηνο του 2013 η Τράπεζα Κύπρου τελούσε υπό καθεστώς εξυγίανσης.

Παρά τα πιο πάνω μέτρα στήριξης της Λαϊκής Τράπεζας που λήφθηκαν από τη Κυπριακή Δημοκρατία, δηλαδή την επιβάρυνση του δημόσιου χρέους με χρεόγραφο ονομαστικής αξίας €1,9 δις που αποτελεί ποσοστό 12,3% του συνολικού δημόσιου χρέους, καθώς και τις κυβερνητικές εγγυήσεις ύψους €1 δις που δόθηκαν κατά τη διάρκεια του 2012, τα προβλήματα ρευστότητας της τράπεζας επιδεινώθηκαν, αντί να αντιμετωπιστούν, με αποτέλεσμα η Λαϊκή Τράπεζα να καταρρεύσει και η επένδυση του Κράτους σε μετοχές της τράπεζας να απομειωθεί πλήρως. Ταυτόχρονα, το χρεόγραφο το οποίο εκδόθηκε για αγορά των μετοχών μεταφέρθηκε στην Τράπεζα Κύπρου χωρίς την παροχή οποιονδήποτε νέων μετοχών της τράπεζας προς το Κράτος ή οποιονδήποτε άλλου αντιτίμου, ενώ ταυτόχρονα δεν έγινε καμιά σχετική διευθέτηση για αποπληρωμή του χρεογράφου στα πλαίσια της συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ).

Όπως προκύπτει από τον έλεγχο, η επένδυση του Κράτους στο μετοχικό κεφάλαιο της Λαϊκής Τράπεζας με ποσό €1,8 δις έγινε μετά από σχετική εισήγηση της ΚΤΚ, όπως αναφέρεται πιο πάνω, και παρά το γεγονός ότι η Κυβέρνηση ήταν σε θέση να γνωρίζει, μέσω επιστολής του Διοικητή της ΚΤΚ ημερ. 16.5.2012 προς τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ότι η ΚΤΚ είχε ζητήσει από τη Λαϊκή Τράπεζα να καλύψει έλλειμμα κεφαλαίου ύψους €3,1 δις. Συνεπώς, το ποσό των €1,8 δις που δόθηκε από το Κράτος δεν διασφάλιζε την άμεση βιωσιμότητα της Λαϊκής Τράπεζας, αλλά ικανοποιούσε μόνο τις ανάγκες της άσκησης της ΕΑΤ όπως αυτές υπολογίστηκαν το 2011, και στην οποία δεν είχαν ληφθεί υπόψη οι πραγματικές ζημιές που αναγνώρισε η Λαϊκή Τράπεζα στις 30.4.2012 σε σχέση με τις οικονομικές καταστάσεις για το 2011, ύψους €2,3 δις, από την απομείωση («κούρεμα») των ελληνικών ομολόγων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, το ποσό στο οποίο κατέληγε η ΕΑΤ αφορούσε ανάγκες από απομείωση της θέσης της Λαϊκής Τράπεζας σε κυβερνητικά ομόλογα κατά τις 30.9.2011, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση του δείκτη των κύριων πρωτοβάθμιων κεφαλαίων πέραν του 9%. Στον υπολογισμό κεφαλαίων που χρειάζονται για την τήρηση του εν λόγω δείκτη, λαμβάνονται υπόψη παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την κερδοφορία και το ύψος των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού. Ενδεικτικό είναι το σχέδιο ανακεφαλαιοποίησης το οποίο υποβλήθηκε και που προέβλεπε ενέργειες σχετικές με τις πιο πάνω παραμέτρους, το οποίο η Λαϊκή Τράπεζα είχε μερικώς υλοποιήσει μέχρι τον Ιούνιο 2012, με αποτέλεσμα τη μείωση των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού και συνεπώς των απαιτούμενων κεφαλαίων. Το ποσό του ελλείμματος κεφαλαίου της Λαϊκής Τράπεζας όπως αυτό ζητήθηκε από την ΚΤΚ, περιλάμβανε ποσό σχετικό με την απομείωση της αξίας των κυβερνητικών ομολόγων, καθώς και απαιτούμενα κεφάλαια τα οποία υπολογίστηκαν κάτω από τον Πυλώνα II, για ενδεχόμενες μελλοντικές ζημιές που πιθανώς να προέκυπταν σε σχέση με ειλημμένες θέσεις της Λαϊκής Τράπεζας, στα πλαίσια της εποπτικής της αξιολόγησης, με στοιχεία του 2011. Το έλλειμμα αυτό υπολογίστηκε ως ποσό με βάση τα στοιχεία του 2011, αλλά εκφράστηκε και ως ποσοστό επί των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού. Ως εκ τούτου, πέραν του ποσού της κρατικής στήριξης, το υπολειπόμενο ποσό, ώστε η τράπεζα να φθάσει τον ελάχιστο απαιτούμενο δείκτη εποπτικών κεφαλαίων, ο οποίος επιβλήθηκε από την ΚΤΚ, θα μπορούσε να προέλθει από την συνεχιζόμενη λειτουργική κερδοφορία της τράπεζας καθώς και από την προγραμματισμένη μείωση των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού.

Συμφωνία για Διευκόλυνση Χρηματοδοτικής Στήριξης από τον ΕΜΣ. Μετά την ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης της Λαϊκής Τράπεζας τον Ιούνιο 2012 και λαμβανομένων υπόψη των συνεχιζόμενων προβλημάτων ρευστότητας των κυπριακών τραπεζών και του Κράτους, η Κυπριακή Δημοκρατία μη έχοντας άλλες πηγές δανεισμού, υπέβαλε στις 25.6.2012 στον Πρόεδρο της ομάδας του ευρώ (Eurogroup), αίτηση για οικονομική στήριξη από τον ΕΜΣ.

Στις 15.3.2013, το Eurogroup αποφάσισε την παροχή χρηματοδοτικής βοήθειας από τον ΕΜΣ προς την Κύπρο ύψους €10 δις με τη συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Προκειμένου να περιορισθεί το μέγεθος της οικονομικής βοήθειας η Κυπριακή Δημοκρατία δεσμεύτηκε όπως λάβει πρόσθετα μέτρα ενεργοποίησης εσωτερικών πόρων, περιλαμβανομένης και της συμμετοχής των καταθετών. Μετά την απόρριψη από τη Βουλή νομοσχεδίου που αφορούσε στην επιβολή τέλους σταθερότητας επί των

τραπεζικών καταθέσεων σε ολόκληρο το Κυπριακό χρηματοπιστωτικό σύστημα από μηδενική βάση και την ψήφιση από τη Βουλή του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου (Ν.17(Ι)/2013), καθώς και μετά από νέα πολιτική συμφωνία του Eurogroup στις 25.3.2013, η ΚΤΚ, ασκώντας τις εξουσίες που της παραχωρήθηκαν από τον πιο πάνω Νόμο ως Αρχή Εξυγίανσης, και μετά την από κοινού απόφαση με τον Υπουργό Οικονομικών για λήψη μέτρων εξυγίανσης δυνάμει του Άρθρου (3) του Νόμου, εξέδωσε το περί της Πώλησης Ορισμένων Εργασιών της Cyprus Popular Bank Public Co Ltd Διάταγμα, στο οποίο προνοείται ο διαχωρισμός της Λαϊκής Τράπεζας σε «καλή» και «κακή» τράπεζα και η απορρόφηση των εργασιών της «καλής» τράπεζας από την Τράπεζα Κύπρου. Με τη νέα απόφαση του Eurogroup επιτεύχθηκε η διασφάλιση των καταθέσεων μέχρι €100.000 ανά καταθέτη, ενώ καταθέσεις στις δυο τράπεζες που υπερέβαιναν αυτό το ποσό συμμετείχαν στην ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας Κύπρου.

Τον Απρίλιο του 2013, υπογράφηκε μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας, της ΚΤΚ και του ΕΜΣ, η Συμφωνία για Διευκόλυνση Χρηματοδοτικής Στήριξης από τον ΕΜΣ για την περίοδο Απριλίου 2013 – Μαρτίου 2016 συνολικού ύψους €10 δις. Για τη χρηματοδότηση του προγράμματος, υπολογίστηκε ποσό ύψους €2,5 δις για την ανακεφαλαιοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα, εξαιρουμένης της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου, ποσό ύψους €3,4 δις για την κάλυψη των δημοσιονομικών αναγκών του Κράτους και ποσό ύψους €4,1 δις για την αποπληρωμή και εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους, εξαιρουμένων των αποπληρωμών του Ρωσικού δανείου (€2,5 δις) και του χρεογράφου της Λαϊκής Τράπεζας (€1,9 δις). Συμφωνήθηκε επίσης όπως η συνεισφορά του ΔΝΤ περιοριστεί στο €1 δις, ποσό το οποίο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλαιοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα, και η συνεισφορά του ΕΜΣ στα €9 δις. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Κύπρο το οποίο συμφωνήθηκε με τη Τρόικα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) και υιοθετήθηκε από το Eurogroup στις 12.4.2013, επιπρόσθετη χρηματοδότηση του προγράμματος υπολογιζόταν να προέλθει από: (α) τη συμμετοχή των ανασφάλιστων καταθετών της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου με €8,3 δις για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, (β) την πώληση χρυσού από την ΚΤΚ με αναμενόμενα κέρδη €0,4 δις, (γ) τις ανανεώσεις από εγχώριους επενδυτές κρατικών χρεογράφων που λήγουν κατά την περίοδο στήριξης συνολικού ύψους €1 δις, (δ) τις ιδιωτικοποιήσεις ημικρατικών οργανισμών με αναμενόμενα έσοδα €1,4 δις (€0,5 δις μέχρι το τέλος του 2015, €0,5 δις μέχρι το τέλος του 2016 και επιπρόσθετα €0,4 δις μετά το 2016 και (ε) την αναδιάρθρωση του δανείου από τη Ρωσική Ομοσπονδία ύψους €2,5 δις.

Στα πλαίσια της συμφωνίας με τον ΕΜΣ, υπογράφηκε μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Κυπριακής Δημοκρατίας Μνημόνιο Συναντίληψης (Memorandum of Understanding - MoU), το οποίο περιλαμβάνει το συμφωνημένο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής που θα εφαρμοστεί από τη Κυπριακή Δημοκρατία κατά την περίοδο στήριξης. Το πρόγραμμα, στοχεύει κυρίως στην αποκατάσταση της ευρωστίας του τραπεζικού τομέα με την αναδιάρθρωση τραπεζικών ιδρυμάτων και ενίσχυση της εποπτείας τους και στη διόρθωση του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης (€1,14 δις για το έτος 2012 ή 6,4% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία της Δημοκρατίας) με τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών και ταυτόχρονα την αύξηση των εσόδων της μέσα από μια σειρά νομοθετικών και κανονιστικών μεταρρυθμίσεων. Το δάνειο θα χορηγείται σε δόσεις αναλόγως της προόδου εφαρμογής του προγράμματος.

Στο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής τέθηκαν συγκεκριμένοι δημοσιονομικοί στόχοι για την περίοδο 2013-2016, με βάση τους οποίους θα ετοιμάζονται οι ετήσιοι προϋπολογισμοί του Κράτους κατά την περίοδο στήριξης. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα προβλέπει αύξηση του πρωτογενούς δημοσιονομικού ελλείμματος το 2013 και το 2014 σε ποσοστό 2,4% και 4,25% του ΑΕΠ αντίστοιχα, μείωση του πρωτογενούς δημοσιονομικού ελλείμματος το 2015 σε ποσοστό 2,1% του ΑΕΠ και επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος το 2016 σε ποσοστό 1,2% του ΑΕΠ. Οποιαδήποτε απόκλιση από τους πιο πάνω στόχους θα πρέπει να είναι κατάλληλα τεκμηριωμένη και να δίδονται οι λόγοι για τέτοιες αποκλίσεις.

Επειδή με την υλοποίηση του προγράμματος, παρά την εξυγίανση των δημοσιονομικών που αναμένεται να επιτευχθεί, αναπόφευκτα θα παρεμποδιστεί η ανάπτυξη (αφού θα περιοριστούν οι δαπάνες για αναπτυξιακά έργα και θα μειωθούν οι χορηγίες) και επειδή η ανάπτυξη είναι απαραίτητος παράγοντας για την έξοδο από

την οικονομική κρίση, εκφράσαμε την άποψη ότι επιβάλλεται όπως ληφθούν πρωτοβουλίες όπως για παράδειγμα η προσέλκυση ξένων επενδύσεων, η εξασφάλιση ελκυστικών επενδυτικών σχεδίων χρηματοδότησης από το εξωτερικό, η ψήφιση κατάλληλων νομοθετικών ρυθμίσεων, καθώς και η αύξηση στοχευμένα των αναπτυξιακών δαπανών όσο το δυνατό, μέσω και των εξοικονομήσεων που θα προκύψουν από τη μείωση των λειτουργικών δαπανών.

Επιπτώσεις στο Δημόσιο Χρέος. Με την ολοκλήρωση του σχεδίου αναδιάρθρωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα και την ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας Κύπρου με τη συμμετοχή των καταθετών, η Κυπριακή Δημοκρατία απέφυγε την άμεση επιβάρυνση του Δημόσιου Χρέους με ολόκληρο το ποσό της διάσωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ωστόσο δεν διασφαλίστηκε επαρκώς η βιωσιμότητα του Δημόσιου Χρέους μετά τη λήξη του προγράμματος το 2016.

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής του δημοσίου χρέους, όπως παρουσιάζεται στην Ετήσια Έκθεση του ΓΔΔΧ για το 2012, οι μεγαλύτερες μεσοπρόθεσμες αποπληρωμές χρέους αφορούσαν στο Ρωσικό δάνειο (€2,6 δις το 2016) πριν την αναδιάρθρωση του το Σεπτέμβριο 2013 και στο χρεόγραφο της Λαϊκής Τράπεζας (€2,2 δις το 2017) πριν τη μεταφορά του τον Ιούνιο του 2013 στην Τράπεζα Κύπρου. Σημειώνεται ότι οι δυο αυτές αποπληρωμές αυτές δεν περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής και συνεπώς μετά τη λήξη του προγράμματος και σε περίπτωση που το χρέος αυτό δεν ανανεωθεί, θα πρέπει να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση από τις αγορές ή με σύναψη ενός νέου διμερούς δανείου για την αποπληρωμή τους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του ΓΔΔΧ, οι αποπληρωμές των πιο πάνω υποχρεώσεων θα περιληφθούν στο στρατηγικό πρόγραμμα που θα εκπονηθεί για την περίοδο 2014-2017, ωστόσο, παρά την σύναψη της Συμφωνίας για Διευκόλυνση Χρηματοδοτικής Στήριξης από τον ΕΜΣ και την συμφωνία αναδιάρθρωσης του Ρωσικού δανείου, η οποία προνοεί μείωση του επιτοκίου από 4,5% σε 2,5% από 2.3.2013 και την αποπληρωμή του σε 8 εξαμηνιαίες δόσεις από τον Μάρτιο του 2018 αντί με μία δόση το 2016, η χρηματοδότηση του Κράτους από τις αγορές μετά τη λήξη του προγράμματος ενδέχεται να είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι, θα πρέπει να εξευρεθούν άμεσα τρόποι διασφάλισης της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του Δημόσιου Χρέους αφού η επάνοδος της Δημοκρατίας στις αγορές μετά τη λήξη του προγράμματος το 2016 κρίνεται ιδιαίτερα δύσκολη. Επίσης, έχουμε την άποψη ότι, μετά την ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας και την επάνοδο των κυπριακών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην κερδοφορία, θα πρέπει να εξευρεθούν τρόποι αποζημίωσης της Δημοκρατίας για την απώλεια της επένδυσης στη Λαϊκή Τράπεζα τον Ιούνιο του 2012.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, η πλήρης χρηματοδότηση του Κράτους από τις παραδοσιακές αγορές μετά τη λήξη του προγράμματος ενδέχεται να είναι εξαιρετικά δύσκολη, εάν δεν βελτιωθεί η κατάσταση του τραπεζικού συστήματος και εάν δεν πεισθούν οι αγορές για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους της Κύπρου.

Καθυστέρηση υποβολής αίτησης στον ΕΜΣ και σύναψης συμφωνίας. Παρά τη δυνατότητα που παρεχόταν στη Κυπριακή Δημοκρατία μέσω της απόφασης του Οκτωβρίου 2011 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, για στήριξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω δανείου από τον ΕΜΣ και πριν μεσολαβήσει η απομείωση («κούρεμα») των ελληνικών ομολόγων τον Φεβρουάριο του 2012, η Κυβέρνηση καθυστέρησε να υποβάλει αίτηση στον ΕΜΣ με αποτέλεσμα να επιδεινωθεί το πρόβλημα ρευστότητας των τραπεζών και να αναγκαστεί να στηρίξει απευθείας τη Λαϊκή Τράπεζα με συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιό της μέσω της έκδοσης χρεογράφου, το οποίο ωστόσο δεν μπορούσε να αποπληρώσει χωρίς τη σύναψη άλλου διμερούς δανείου, αφού η πρόσβαση στις αγορές δεν ήταν δυνατή.

Όπως αναφέρεται σε εσωτερικό σημείωμα από τη Διεύθυνση Χρηματοδοτήσεων και Επενδύσεων προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 26.02.2013, η καθυστέρηση που ακολούθησε στη σύναψη τελικής συμφωνίας, σε συνδυασμό με το αρνητικό κλίμα που είχε διαμορφωθεί κατά τη περίοδο των διαπραγματεύσεων από τις συζητήσεις για το ξέπλυμα παράνομου χρήματος στη Κύπρο καθώς και την αβεβαιότητα σχετικά με το ύψος των κεφαλαιακών αναγκών των τραπεζών, ενέτεινε την απόσυρση

καταθέσεων από το κυπριακό τραπεζικό σύστημα η οποία έλαβε ιδιαίτερα ανησυχητικές διαστάσεις μετά από σειρά αρνητικών δημοσιευμάτων για «κούρεμα» καταθέσεων και σχετικές δηλώσεις Ευρωπαίων αξιωματούχων. Όπως αναφέρεται στο ίδιο σημείωμα, αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα, η μεγάλη απόσυρση καταθέσεων, σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία δεν ήταν επιλέξιμα για σκοπούς παραχώρησης ELA, καθώς και η εξάντληση του ορίου ύψους €10 δις της έκτακτης ρευστότητας που είχε θέσει η ΕΚΤ, επιδείνωσαν την οικονομική κατάσταση της τράπεζας αυξάνοντας ακόμα περισσότερο τις ανάγκες ρευστότητας της.

Ενδεικτικό της καθυστέρησης που επιδείχθηκε, είναι το γεγονός ότι, μετά την κρατική στήριξη που δόθηκε στη Λαϊκή Τράπεζα τον Ιούνιο 2012, το σχέδιο αναδιάρθρωσης της τράπεζας υποβλήθηκε από την τράπεζα στην ΚΤΚ στις 31.8.2012, ενώ η ΚΤΚ υπέβαλε το αναθεωρημένο σχέδιο στο Υπουργείο Οικονομικών στις 13.3.2013, δηλαδή έξι μήνες μετά και μια μέρα πριν την προθεσμία που δόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (με βάση του ισχύοντες τότε Κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) για υποβολή του σχεδίου για έγκριση. Το σχέδιο υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14.3.2013, δηλαδή μια μέρα πριν τη συνεδρία του Eurogroup στο οποίο αποφασίστηκε η διάσωση των κυπριακών τραπεζών με την ενεργοποίηση ιδίων πόρων.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, ανέφερε ότι ο κυριότερος λόγος για την καθυστέρηση στην αναδιάρθρωση και εξυγίανση της Λαϊκής Τράπεζας πριν διογκωθεί το ποσό που η τράπεζα έλαβε από τον μηχανισμό ELA, ήταν η μη «ύπαρξη μηχανισμού που θα στήριζε την αναδιάρθρωση/ εξυγίανση της τράπεζας και τη μη ενεργοποίηση του Ταμείου Προστασίας Καταθέσεων» και συνεπώς η μόνη επιλογή υπό τις περιστάσεις ήταν, το Κράτος να προσφύγει σε Πρόγραμμα Στήριξης με τη Τρόικα.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, επιπρόσθετα της καθυστέρησης υποβολής αίτησης στο Eurogroup, υπήρξε καθυστέρηση στην τελική απόφαση για οικονομική στήριξη της Κυπριακής Δημοκρατίας από την ομάδα του ευρώ (Eurogroup), εφόσον η Κυπριακή Δημοκρατία αποδέχθηκε το Μνημόνιο τον Νοέμβριο του 2012, αλλά στη συνέχεια αυτό δεν προωθήθηκε για υπογραφή. Αυτό είχε ως συνέπεια την ανάγκη για ακόμα μεγαλύτερη χορήγηση ELA στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Συνεπώς, η περίοδος Νοεμβρίου 2012 – Μαρτίου 2013 ήταν μεγάλης σημασίας για το τραπεζικό σύστημα.

Αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου των Κυπριακών Αερογραμμών

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου των Κυπριακών Αερογραμμών με επιστολή του ημερ 21.5 2012 προς τον Υπουργό Οικονομικών, ανέφερε ότι, λόγω προβλημάτων ρευστότητας που αντιμετωπίζει η εταιρεία, επιβάλλεται η άμεση λήψη μέτρων από πλευράς της Κυβέρνησης, οπωσδήποτε πριν τις 30.5.2012, ανεξάρτητα από το αν θα έχει στο μεταξύ εξευρεθεί στρατηγικός συνεργάτης/επενδυτής, δεδομένου ότι ο κίνδυνος για αναγκαστικό τερματισμό των εργασιών της εταιρείας ήταν άμεσος. Ο Υπουργός Οικονομικών με επιστολή του ημερ. 30.5.2012 προς τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και προς τις συντεχνίες των υπαλλήλων των Κυπριακών Αερογραμμών ανέφερε ότι η Κυβέρνηση, με την αποδοχή της μεσολαβητικής πρότασης που διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των Κυπριακών Αερογραμμών και με βάση την Απόφαση Αρ. 73.142 του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 8.2.2012, προτίθεται να καταθέσει στη Βουλή των Αντιπροσώπων Νομοσχέδιο για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Με τον περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμο αρ. 4 του 2012 εγκρίθηκε η παραχώρηση από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας ποσού ύψους €31,3 εκ. για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου των Κυπριακών Αερογραμμών. Σύμφωνα με το άρθρο 4(1), του πιο πάνω Νόμου, από το συνολικό ποσό των €31,3 εκ, ποσό ύψους €15 εκ. παραχωρείται αμέσως, υπό τον όρο ότι τα υφιστάμενα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας που έχουν διοριστεί από την Κυβέρνηση παραιτούνται και αντικαθίστανται από οκτώ νέα μέλη, τα οποία επιλέγονται μετά από εισήγηση του Υπουργού Οικονομικών και με τη σύμφωνο γνώμη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού. Το υπόλοιπο ποσό των €16,3 εκ. αποδεσμεύτηκε από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών στις 17.12.2012.

Το Υπουργείο Οικονομικών μας ανέφερε ότι το ποσό των €15 εκ. δεν εκχωρήθηκε αμέσως, αλλά εκχωρήθηκε σε τέσσερις δόσεις κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου – Οκτωβρίου 2012. Σε σχετική

ενημερωτική επιστολή της Αναπληρώτριας Γενικής Διευθύντριας της Βουλής των Αντιπροσώπων, που στάλθηκε κατά την ίδια ημερομηνία στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, επισημαίνεται ότι η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών προέβη στην εν λόγω αποδέσμευση με την προϋπόθεση ότι τηρούνται όλες οι διατάξεις του περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμου (Αρ.4) του 2012 (Ν.50(II)/2012), περιλαμβανομένων των διατάξεων του άρθρου 5, το οποίο αναφέρει ότι η Κυβέρνηση αποτελείται στα αρμόδια θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη λήψη συγκατάθεσης ή/και για την έγκριση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Το θέμα αυτό το είχε επισημάνει και ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων με επιστολή του ημερ. 18.6.2012 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών.

Σημειώνεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρία του ημερ. 4.12.2012 αποφάσισε (Αρ. απόφασης 74.379) μεταξύ άλλων:

- Να επαναβεβαιώσει την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ.73.142 ημερ. 8.2.2012 για πώληση μέρους ή του συνόλου των μετοχών που κατέχει η Κυβέρνηση στις Κυπριακές Αερογραμμές.
- Να εγκρίνει την ενίσχυση διάσωσης προς τις Κυπριακές Αερογραμμές υπό μορφή κυβερνητικής εγγύησης ή έκδοσης προκαταβολών ύψους €73 εκ.
- Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Οικονομικών να υποβάλει προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Εφόρου Κρατικών Ενισχύσεων αίτηση για παραχώρηση ενίσχυσης διάσωσης προς τις Κυπριακές Αερογραμμές υπό μορφή κυβερνητικής εγγύησης ή έκδοσης προκαταβολών ύψους €73 εκ.
- Να εγκρίνει το νέο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης της εταιρείας που ετοίμασαν οι Σύμβουλοι AirFrance/KLM Consulting, καθώς επίσης και την επιπρόσθετη αύξηση κεφαλαίου της εταιρείας που απαιτείται σύμφωνα με το Νέο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, νοουμένου ότι και οι ιδιώτες μέτοχοι θα έχουν την ίδια συμμετοχή.
- Να εγκρίνει την παραχώρηση χαριστικών αποζημιώσεων προς το προσωπικό της εταιρείας που θα αποχωρήσει ως πλεονάζον, νοουμένου ότι δεν θα αντίκειται στους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων και νοουμένου ότι όλες οι συντεχνίες της εταιρείας θα αποδεχτούν το νέο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης

Το Υπουργείο Οικονομικών υπέβαλε στις 13.12. 2012, μέσω του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων αίτηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση για παραχώρηση ενίσχυσης διάσωσης προς τις Κυπριακές Αερογραμμές. Με την υποβολή της αίτησης αναλαμβάνεται και η υποχρέωση για υποβολή στην Ευρωπαϊκή Ένωση πλήρους σχεδίου αναδιάρθρωσης εντός έξι μηνών από την έγκριση της ενίσχυσης διάσωσης. Σημειώνεται ότι, όπως μας ανέφερε Ανώτερος Λειτουργός του Υπουργείου Οικονομικών, το Υπουργείο Οικονομικών πριν αλλά και μετά την υποβολή αίτησης για παραχώρηση ενίσχυσης διάσωσης προς τις Κυπριακές Αερογραμμές ενημέρωνε και έχει τακτική επικοινωνία με τα αρμόδια θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφορικά με όλες τις εξελίξεις στις Κυπριακές Αερογραμμές.

Όπως αναφέρεται σε σημείωμα Ανώτερου Οικονομικού Λειτουργού του Υπουργείου Οικονομικών προς τον Υπουργό Οικονομικών, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αύξησης κεφαλαίου των Κυπριακών Αερογραμμών στις 7.2.2013 και δεδομένου ότι οι ιδιώτες μέτοχοι της εταιρείας δεν συμμετείχαν, τελικά υπάρχει η πιθανότητα η Ευρωπαϊκή Ένωση να ζητήσει την ανάκτηση από την Κυβέρνηση του ποσού των €31,3 εκ. που έχει ήδη καταβληθεί, ανεξάρτητα από τη διαδικασία εξέτασης του αιτήματος για έγκριση ενίσχυσης διάσωσης. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα δυσχεράνει τη λήψη πολιτικών αποφάσεων για στήριξη της εταιρείας, καθώς και τη δυνατότητα πώλησης της εταιρείας σε ιδιώτες.

Εν τω μεταξύ, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του Αρ. 75.510 ημερ. 18.7.2013 ενέκρινε το νέο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης των Κυπριακών Αερογραμμών που ετοίμασαν οι Σύμβουλοι KPMG Λονδίνου και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Οικονομικών να το υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με βάση το Σχέδιο, το Κράτος παραχώρησε ποσό ύψους €34,5 εκ. από τα €73 εκ. που με βάση την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ.74.379 ημερ. 4.12.2012 θα παραχωρούνταν στις Κυπριακές Αερογραμμές υπό μορφή

εγγύησης ή έκδοσης προκαταβολών. Όπως πληροφορηθήκαμε από Ανώτερο Οικονομικό Λειτουργό του Υπουργείου Οικονομικών, το τελικό Σχέδιο Αναδιάρθρωσης υποβλήθηκε στις 23.10.2013 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Υποχρεώσεις σε περίπτωση κλεισίματος των Κυπριακών Αερογραμμών. Σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών, οι κυβερνητικές εγγυήσεις στις 31.12.2012 ανέρχονται περίπου σε €35 εκ., ποσό που θα κληθεί να καταβάλει το κράτος σε περίπτωση που κλείσει η εταιρεία. Επιπλέον, υπολογίζεται ότι θα πρέπει να καταβληθούν €20 εκ. από το Ταμείο Πλεονασμού για 1050 άτομα κα €7,5 εκ. ανεργιακό επίδομα για έξι μήνες. Επιπλέον τα ελλείμματα του Ταμείου Προνοίας τα οποία υπολογίζονται σε €11 εκ. ενδεχομένως να καλυφθούν από το κράτος και ίσως δαπανηθούν επίσης άλλα ποσά για χαριστικές αποζημιώσεις. Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρεται σε έκθεση της KPMG, οι προσπάθειες για πώληση μετοχών, γεγονός που θα συνέβαλλε στη μεγιστοποίηση του ενδιαφέροντος από πιθανούς επενδυτές για τις οποίες ανατέθηκε από τις Κυπριακές Αερογραμμές στην KPMG να συνεπικουρήσει, απέβησαν άκαρπες.

Διάφορες Συνεισφορές Εσωτερικού - «Κατά χάριν» οικονομική βοήθεια. Από το ολικό εγκεκριμένο ποσό του πιο πάνω άρθρου του Προϋπολογισμού του 2012 ύψους €2.530.000, το οποίο βρίσκεται υπό τον έλεγχο του Γενικού Λογιστή, ποσό ύψους €1.133.986, σύμφωνα με το επεξηγηματικό υπόμνημα του Προϋπολογισμού, αφορούσε σε καθορισμένες χορηγίες και συνεισφορές και το υπόλοιπο ποσό ύψους €1.396.014 αφορούσε σε άλλες συνεισφορές.

Οι άλλες συνεισφορές, αφορούν «κατά χάριν οικονομική βοήθεια» που παραχωρήθηκε με την έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, σε άτομα, συλλόγους, σωματεία, συνδέσμους, σχολές και εταιρείες.

Για σκοπούς καλύτερης διαχείρισης του κονδυλίου, ίσης, σύννομης και δίκαιης μεταχείρισης των πολιτών για «κατά χάριν» παραχώρηση οικονομικής βοήθειας, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως καθοριστούν κριτήρια με βάση τα οποία θα εξετάζονται όλα τα αιτήματα τα οποία να συνάδουν με τις γνωματεύσεις της Νομικής Υπηρεσίας για το θέμα της «κατά χάριν» παραχώρησης οικονομικής βοήθειας. Επίσης αναφέρθηκε ότι, από τον έλεγχο προέκυψε ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις παραχωρήθηκαν ψιλότερα ποσά από τα προνοούμενα στην Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 30.7.2008, σύμφωνα με την οποία παραχωρείται η «κατά χάριν» οικονομική βοήθεια.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι η παραχώρηση «κατά χάριν» οικονομικής βοήθειας γίνεται πλέον από το Γενικό Λογιστήριο, όπου έχουν υιοθετηθεί νέα κριτήρια, τόσο για άτομα όσο και για σωματεία.

Δαπάνες - Υπερβάσεις δαπανών. Κατά το 2012 συνεχίστηκε, σε μερικές περιπτώσεις, η τακτική της διενέργειας δαπανών καθ' υπέρβαση των εγκεκριμένων Κονδυλίων του Κρατικού Προϋπολογισμού, χωρίς την εκ των προτέρων εξασφάλιση της αναγκαίας έγκρισης. Παρόλο που το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου (FIMAS) διαθέτει ασφαλιστικές δικλίδες που δεν επιτρέπουν τη διενέργεια υπερβάσεων επί του Προϋπολογισμού, υπερβάσεις προκύπτουν από δαπάνες που διενεργούνται μέσω περιφερειακών μηχανογραφημένων συστημάτων και σε περιπτώσεις συναλλαγών μεταξύ Κυβερνητικών Τμημάτων. Τέτοιες υπερβάσεις καλύφθηκαν εκ των υστέρων με συμπληρωματικό Προϋπολογισμό.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών συμφώνησε ότι μπορεί να παρατηρηθούν κάποιες υπερβάσεις που διενεργούνται μέσω περιφερειακών συστημάτων κατά τη διάρκεια του χρόνου, οι οποίες όμως καλύπτονται άμεσα. Όπως μας ανέφερε, το πρόβλημα των υπερβάσεων των περιφερειακών συστημάτων, θα εξαλειφθεί με την εισαγωγή του νέου λογισμικού συστήματος ERP (Enterprise Resource Planning) από το 2017.

Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων - Συστήματα Μηχανογράφησης. Όπως αναφέραμε και στην Ετήσια μας Έκθεση για το 2011, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του αρ. 59.225, ημερ. 7.1.2004, ενέκρινε ποσό ύψους €256.290 (£150.000) για την αγορά υπηρεσιών τεσσάρων συνεργατών για περίοδο τεσσάρων ετών, για ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και υποστήριξη μηχανογραφικών προγραμμάτων για τις ανάγκες της Υπηρεσίας Χορηγιών.

Όπως αναφέρθηκε στην επιστολή του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής, ημερ. 15.2.2006, η διαδικασία για την ανάπτυξη ενοποιημένου συστήματος μηχανογράφησης για την Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων δεν θα προχωρούσε σε εκείνο το στάδιο, διότι δεν κατέστη δυνατό να εξασφαλιστούν οι υπηρεσίες συνεργατών μέσω της διαδικασίας προσφορών. Ως εκ τούτου, η Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων προβαίνει στην παραχώρηση διαφόρων χορηγιών και επιδομάτων σε δικαιούχους, με τη χρησιμοποίηση ξεχωριστών λογισμικών συστημάτων για το κάθε σχέδιο χορηγίας.

Όπως μας ανέφερε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, θα πρέπει να σταθεροποιηθεί το πλαίσιο, στο οποίο θα λειτουργεί η Υπηρεσία για να μπορέσει να δημιουργηθεί ενοποιημένο πρόγραμμα, αφού τα τελευταία χρόνια η Υπηρεσία έχει αναλάβει πρόσθετα Σχέδια και τα υφιστάμενα Σχέδια υπόκεινται συστηματικά σε αλλαγές. Η δημιουργία ενοποιημένου προγράμματος, σημείωσε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, με τις θετικές επιπτώσεις που θα επιφέρει στις παραμέτρους της ασφάλειας, ελέγχου και ταχύτητας, θα ωφελήσει σημαντικά στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα και με το Μνημόνιο Συναντίληψης που υπογράφηκε μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας, επίκειται αναδιάρθρωση του συστήματος προνοίας και, μεταξύ άλλων, προβλέπεται η μεταβίβαση όλων των σχετικών αρμοδιοτήτων και ευθυνών που σχετίζονται με τη διαχείριση και παροχή όλων των κοινωνικών ωφελημάτων στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι σύμφωνα με το Μέτρο 3.11 του Μνημονίου Συναντίληψης το οποίο πρέπει να τεθεί σε ισχύ την 1.7.2014 η επικείμενη αναδιάρθρωση και η υπαγωγή των αρμοδιοτήτων της Υπηρεσίας Χορηγιών και Επιδομάτων στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (με εξαίρεση τη Φοιτητική Χορηγία, της οποίας η αρμοδιότητα θα μεταφερθεί στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού), αναμένεται να επιφέρει αλλαγές που έχουν να κάνουν με τη συνέχιση ή αλλαγή ή κατάργηση των διαφόρων σχεδίων κοινωνικών παροχών και συνεπακόλουθα με τη μηχανογραφημένη υποστήριξή τους. Ενόψει των πιο πάνω, πρόσθεσε ότι έχει ξεκινήσει η διαδικασία για την οργάνωση των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την υλοποίηση του όλου εγχειρήματος.

Από τον έλεγχο των μηχανογραφικών συστημάτων της Υπηρεσίας διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) **Εφεδρικά Αντίγραφα.** Δεν υπάρχει γραπτή διαδικασία για τη διαχείριση των εφεδρικών αντιγράφων (η διαδικασία είναι γνωστή μόνο στη Λειτουργό Μηχανογράφησης). Τα εφεδρικά αντίγραφα που δημιουργούνται καθημερινά από το σύστημα Veritas δεν φυλάσσονται σε ασφαλή χώρο εντός του κτιρίου (θησαυροφυλάκιο). Δεν τηρείται μητρώο λήψης και διαχείρισης εφεδρικών αντιγράφων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι θα ετοιμαστεί γραπτή διαδικασία για τη διαχείριση των εφεδρικών αντιγράφων μέχρι τις 31.12.2013 και θα τηρείται μητρώο λήψης και διαχείρισης εφεδρικών αντιγράφων.

- (ii) **Σχέδιο Ανάκαμψης Συστημάτων.** Η Υπηρεσία δεν διαθέτει γραπτώς σχέδιο ανάκαμψης των συστημάτων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι θα συνταχθεί γραπτό Σχέδιο Ανάκαμψης Συστημάτων μέχρι τις 31.12.2013.

- (iii) **Φυσική Ασφάλεια.** Δεν υπάρχει ικανοποιητική ελεγχόμενη πρόσβαση στο δωμάτιο ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η πρόσβαση στο δωμάτιο γίνεται με κλειδί, που φυλάγεται στο γραφείο του Λειτουργού Πληροφορικής.

- (iv) **Κωδικοί πρόσβασης.** Δεν υπάρχουν γραπτές διαδικασίες δημιουργίας και διαχείρισης κωδικών πρόσβασης, ούτε ειδικά έντυπα για αίτηση πρόσβασης. Επίσης, δεν υπάρχει διαδικασία τακτικού ελέγχου των δικαιωμάτων χρηστών όλων των συστημάτων, ενώ δεν ακολουθείται τακτική αλλαγής κωδικών πρόσβασης σε τακτά χρονικά διαστήματα. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι τα συστήματα δεν επιτρέπουν την αλλαγή του κωδικού πρόσβασης από τους χρήστες σε καμιά περίπτωση, και δεν απαιτούν οι κωδικοί να αποτελούνται από

αλφαριθμητικούς χαρακτήρες, αφού αναλόγως του συστήματος υπάρχει διαφορετικός αριθμός χαρακτήρων που απαιτούνται.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι το σύστημα έχει τροποποιηθεί έτσι ώστε να υποχρεώνει την τακτική αλλαγής κωδικών πρόσβασης και να επιτρέπει την αλλαγή του κωδικού πρόσβασης από τους χρήστες. Επιπρόσθετα το σύστημα δεν επιτρέπει τη δημιουργία κωδικών πρόσβασης οι οποίοι περιέχουν αλφαριθμητικούς χαρακτήρες. Επίσης, ανέφερε ότι έχει δημιουργηθεί ειδικό έντυπο για αίτηση πρόσβασης και τα δικαιώματα των χρηστών θα αλλάζουν ανάλογα με τις αρμοδιότητες του λειτουργού.

- (v) **Έλεγχοι πρόσβασης.** Τα συστήματα καταγράφουν κάθε αλλαγή/προσθήκη/διαγραφή που επιχειρείται από τον χρήστη, αλλά δεν καταγράφουν τα υποσυστήματα/οθόνες τα οποία ενεργοποίησαν, καθώς επίσης την ημερομηνία και ώρα πρόσβασής τους.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου ανέφερε ότι η Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων θεωρεί ότι δεν είναι απαραίτητη η καταγραφή της ημερομηνίας και ώρας πρόσβασης. Δεδομένου, όπως σημείωσε, ότι τα ηλεκτρονικά αρχεία δεν διατηρούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και ο κύριος όγκος των εργασιών της Υπηρεσίας Χορηγιών και Επιδομάτων είναι η εξέταση αιτήσεων και η εξυπηρέτηση του κοινού, μια τέτοια ρύθμιση αφενός δεν θα προσέδιδε πρόσθετο όφελος στην Υπηρεσία και αφετέρου θα περιόριζε σημαντικά την ταχύτητα των συστημάτων με αρνητικές συνέπειες για την εξυπηρέτηση του κοινού.

- (vi) **Αλλαγές λογισμικού.** Δεν υπάρχει καταγραμμένη διαδικασία αλλαγών στο λογισμικό. Όπως πληροφορηθήκαμε, οι αιτήσεις για αλλαγές υποβάλλονται γραπτώς με συγκεκριμένο έντυπο και οι ανάλογες ενέργειες καταγράφονται στο έντυπο.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι η διαδικασία αλλαγών στο λογισμικό θα καταγραφεί μέχρι τις 31.12.2013.

- (vii) **Διαχείριση προβλημάτων.** Δεν υπάρχει καταγραμμένη διαδικασία για διαχείριση προβλημάτων, ενώ δεν τηρούνται μητρώα καταγραφής και επίλυσης προβλημάτων. Όπως πληροφορηθήκαμε, τα προβλήματα υποβάλλονται γραπτώς με συγκεκριμένο έντυπο και οι ανάλογες ενέργειες καταγράφονται μόνο στο έντυπο.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι η διαδικασία διαχείρισης προβλημάτων θα καταγραφεί μέχρι τις 31.12.2013.

Επισημάνθηκε ότι με την ανάπτυξη ενός ενιαίου συστήματος, αναμένεται ότι θα προκύψουν σημαντικά πλεονεκτήματα όπως, για παράδειγμα, πρόσθετες ασφαλιστικές δικλίδες ώστε να αποφεύγονται τυχόν λάθη και διπλοπληρωμές και θα επιτυγχάνεται εύκολη εξαγωγή ενιαίων καταστάσεων, καθώς και επίστευση του μεγάλου όγκου πληρωμών που διενεργούνται από την Υπηρεσία.

Καταγγελία για παράτυπη καταβολή χορηγίας σε μη δικαιούχο. Μετά από σχετική καταγγελία που έγινε στην Υπηρεσία μας, διενεργήσαμε έλεγχο σχετικά με την καταβολή χορηγίας σε μη δικαιούχο για αγορά πρώτης κατοικίας. Σημειώνεται ότι η χορηγία καταβάλλεται μόνο σε περιπτώσεις χρησιμοποίησης της κατοικίας, ως κύριου και μόνιμου χώρου διαμονής. Η Υπηρεσία μας προχώρησε σε σχετικό έλεγχο της καταγγελίας, και διαπιστώθηκε επίσης ότι η κατοικία διαφημιζόταν για ενοικίαση και η καταβολή της χορηγίας βασίστηκε σε στοιχεία και βεβαιώσεις που υποβλήθηκαν με σκοπό την παράτυπη εξασφάλιση της χορηγίας με εξαπάτηση του δημοσίου. Εισηγηθήκαμε όπως ληφθούν όλα τα νομικά και άλλα ενδεδειγμένα μέτρα για την περίπτωση αυτή, αλλά κυρίως όπως εισαχθούν επιπρόσθετες ασφαλιστικές δικλίδες και έλεγχοι, προς εντοπισμό και αποφυγή τέτοιων φαινομένων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, με επιστολή του ημερ. 30.10.2013 προς την Υπηρεσία μας, μας ενημέρωσε σχετικά με τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί η Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων σχετικά με το θέμα αυτό. Συγκεκριμένα, μάς ανέφερε ότι ενημερώθηκε ο Γενικός Εισαγγελέας της

Δημοκρατίας, ο οποίος με επιστολή του ημερ. 3.10.2013 ανέθεσε σε ιδιώτη δικηγόρο την έγερση αγωγής εναντίον του προσώπου που έλαβε τη χορηγία.

Αναφορικά με το θέμα της εξέτασης του μηχανισμού ελέγχου και επαλήθευσης των στοιχείων/βεβαιώσεων που υποβάλλονται για σκοπούς παροχής της ειδικής χορηγίας καθώς και για διεξαγωγή ελέγχου για χορηγίες που έχουν ήδη παραχωρηθεί, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι η Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων βρίσκεται επί της παρούσης σε διαβούλευση με την Υπηρεσία Φ.Π.Α. για βελτίωση και θεσμοθέτηση νέων διαδικασιών ελέγχου της μονιμότητας της διαμονής των αιτητών.

Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιριών – Υπηρεσίες Αναλογιστή. Κατά το έτος 2012 διενεργήθηκαν πληρωμές ύψους €226.433 για την αγορά υπηρεσιών αναλογιστή από το Government Actuary's Department (GAD), ο οποίος είναι οργανισμός δημοσίου δικαίου του Ηνωμένου Βασιλείου, για λογαριασμό της Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιριών (YEAE).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι (i) οι πιο πάνω υπηρεσίες είναι ουσιώδεις για την YEAE, (ii) είναι επαναλαμβανόμενες και, (iii) έχουν πολύ ψηλό κόστος, εισηγηθήκαμε όπως το Υπουργείο Οικονομικών εξετάσει το ενδεχόμενο δημιουργίας της αναγκαίας υποδομής/στελέχωσης εντός της Υπηρεσίας (κατόπιν εκπόνησης τεchnοοικονομικής μελέτης), ώστε οι εν λόγω υπηρεσίες να παρέχονται από την Υπηρεσία αντί να αγοράζονται από τρίτους με υψηλότερο κόστος.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι η YAEA συμφωνεί ότι το κόστος των αναλογιστικών υπηρεσιών είναι πολύ ψηλό, είτε οι υπηρεσίες αυτές αγοράστουν από την Κύπρο είτε από το εξωτερικό. Οι αμοιβές των αναλογιστών στην Κύπρο είναι πολύ ψηλότερες από τις αμοιβές των δημοσίων υπαλλήλων, επομένως, ανέφερε, ο δημόσιος τομέας δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τον ιδιωτικό στην προσέλκυση κατάλληλα προσοντούχων και έμπειρων επαγγελματιών αναλογιστών για μόνιμη εργοδότηση και επομένως αγοράζονται αναλογιστικές υπηρεσίες από τρίτους. Όπως επίσης μας ανέφερε, η παροχή αναλογιστικών υπηρεσιών από το GAD θα τερματιστεί τον Μάρτιο του 2014, κατόπιν απόφασης της Βρετανικής Κυβέρνησης και συνεπώς η YEAE θα πρέπει να εξεύρει υπαλλακτική λύση με την αγορά αναλογιστικών υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα για ικανοποίηση των αναγκών της.

2.17.1 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

Μέρος Α

Με τον Περί Προϋπολογισμού του 2013 Νόμο του 2012, το Τμήμα Κρατικών Αγορών και Προμηθειών μετονομάστηκε σε Υπηρεσίες Κρατικών Αγορών και Προμηθειών (ΥΚΑΠ). Οι αρμοδιότητες και τομείς ευθύνης που θα συνεχίσουν να παρέχονται από τις ΥΚΑΠ έχουν ενταχθεί σε μια από τις Επιτελικές Διευθύνσεις του Υπουργείου Οικονομικών.

Επαναξιολόγηση του ρόλου του Τμήματος. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, ο στρατηγικός προγραμματισμός και η διασαφήνιση του ρόλου των ΥΚΑΠ, ήταν αναγκαίο, ώστε να αξιοποιηθούν αποτελεσματικότερα οι δυνατότητες των ΥΚΑΠ, στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτικής για τον αποδοτικότερο χειρισμό των προσφορών στο δημόσιο τομέα και την εξασφάλιση καλύτερων τιμών.

Με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 8.10.2010, το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας ορίστηκε ως η Αρμόδια Υπηρεσία για την εφαρμογή της πολιτικής για προώθηση των συνεταιριστικών αγορών. Με βάση τη σχετική Απόφαση, οι συμφωνίες πλαίσιο και οι ηλεκτρονικοί κατάλογοι θα αποτελέσουν τα εργαλεία για την υλοποίηση των συνεταιριστικών αγορών και έχουν ως πεδίο εφαρμογής προϊόντα κοινής χρήσης όπως για παράδειγμα εξοπλισμό πληροφορικής, γραφική ύλη, τρόφιμα, οικοδομικά υλικά κλπ. Ως αποτέλεσμα της πιο πάνω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, και εφόσον οι εν λόγω προμήθειες θα αποτελούν αντικείμενο συμφωνιών πλαίσιο, η διενέργεια δημοσίων διαγωνισμών προσφορών με σκοπό την πραγματοποίηση των δημοσίων προμηθειών για προϊόντα κοινής χρήσης πάνω σε συνολική βάση δεν αποτελούν πλέον το κύριο αντικείμενο των δραστηριοτήτων των ΥΚΑΠ. Ως εκ τούτου, το Υπουργικό Συμβούλιο επανήλθε με νέα Απόφαση ημερ. 31.1.2012, με την οποία εξουσιοδότησε τον Υπουργό Οικονομικών να ορίσει επιτροπή, η οποία θα μεριμνήσει για την προώθηση όλων των αναγκαίων ενεργειών, μεταξύ άλλων, και την ένταξη των αρμοδιοτήτων και τομέων ευθύνης που παρέχονται σήμερα

και θα συνεχίσουν να παρέχονται από τις ΥΚΑΠ σε μια από τις Επιτελικές Διευθύνσεις του Υπουργείου Οικονομικών με το απαραίτητο επιπρόσθετο προσωπικό που μπορεί και πρέπει να προέλθει από το προσωπικό των ΥΚΑΠ, την ενίσχυση του προσωπικού του Γενικού Λογιστηρίου στο οποίο ανατέθηκε η εφαρμογή της νέας κυβερνητικής πολιτικής για τις δημόσιες προμήθειες, με υπαλλήλους των ΥΚΑΠ, τη στελέχωση των Τμηματικών Αποθηκών, καθώς και ενίσχυση άλλων Τμημάτων/Υπηρεσιών που θα αναλαμβάνουν την προκήρυξη προσφορών για κάλυψη εξειδικευμένων αναγκών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών ανέφερε στην Υπηρεσία μας ότι οι δραστηριότητες των ΥΚΑΠ επικεντρώθηκαν στην υλοποίηση της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 31.1.2012.

Στα πλαίσια υλοποίησης της πιο πάνω Απόφασης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι, το Γενικό Λογιστήριο έχει ενισχυθεί με τέσσερα άτομα από το προσωπικό των ΥΚΑΠ, ενώ τρία άτομα έχουν μεταφερθεί από το προσωπικό των ΥΚΑΠ στο Υπουργείο Οικονομικών. Το ενοικιαζόμενο κτίριο στο οποίο στεγάζονταν τα κεντρικά γραφεία των ΥΚΑΠ έχει εγκαταλειφθεί και μέρος του προσωπικού έχει μεταφερθεί σε γραφεία στο συγκρότημα αποθηκών στην περιοχή του ΣΟΠΑΖ.

Αποθέματα υλικών. Στις 31.12.2012 η ολική αξία των αποθεμάτων που βρίσκονταν στις ΥΚΑΠ ήταν €5,9 εκ, σε σύγκριση με €7,5 εκ. το 2011.

Λογαριασμός προκαταβολών. Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο του λογαριασμού προκαταβολών ήταν €5,9 εκ. Κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια ο λογαριασμός προκαταβολών παρουσίασε την πιο κάτω κίνηση.

Έτος	Αγορές	Εκδόσεις	Αποθέματα	Αποθέματα επί	Αποθέματα επί	Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων
				αγορών	εκδόσεων	
	€000	€000	€000	%	%	
2009	15.163	15.313	5.731	38	37	2,65
2010	13.850	13.581	6.000	43	44	2,31
2011	14.337	12.812	7.525	52	59	1,91
2012	10.277	11.933	5.869	57	49	1,75

Κατά το έτος 2012, οι αγορές μειώθηκαν κατά €4,06 εκ. σε σύγκριση με το 2011 (ποσοστό 28,3%) ενώ οι εκδόσεις μειώθηκαν κατά €0,88 εκ. (ποσοστό 6,9%). Η μείωση του Λογαριασμού Προκαταβολών οφείλεται κυρίως στην αύξηση των συμφωνιών πλαίσιο που διενεργούνται από το Γενικό Λογιστήριο και κατ' επέκταση στη μείωση των αγορών και των αποθεμάτων που διενεργούνται από τις ΥΚΑΠ.

Μέρος Β

Κτιριακά προβλήματα. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, επιθεώρηση των κτιριακών εγκαταστάσεων διενεργήθηκε εδώ και αρκετά χρόνια από λειτουργούς του Τμήματος Δημοσίων Έργων καθώς και από επιθεωρητές του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι επιθεωρητές του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας διαπίστωσαν ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις παρουσιάζουν σοβαρά κατασκευαστικά προβλήματα και εντόπισαν παραβάσεις του περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμου. Το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας ζήτησε όπως γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες ώστε να διασφαλιστεί η υγεία και η ασφάλεια του προσωπικού. Επίσης, οι λειτουργοί του Τμήματος Δημοσίων Έργων αφού έκριναν τα κτίρια ακατάλληλα συνέστησαν όπως αυτά κατεδαφιστούν και αντικατασταθούν. Οι συστάσεις αυτές έχουν ακολουθηθεί αναφορικά με τα γραφεία τα οποία κατεδαφίστηκαν και το προσωπικό στεγάστηκε προσωρινά σε ενοικιασθέντα γραφεία, οι αποθήκες όμως, στις οποίες εργάζονται 40 άτομα, εξακολουθούν να λειτουργούν.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε σε προηγούμενες εκθέσεις όπως επιλυθεί το συντομότερο το θέμα της μεταστέγασης των αποθηκών για προστασία τόσο των εργαζομένων όσο και των επισκεπτών. Με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 31.1.2012, αναφορικά με την αξιοποίηση των υφιστάμενων αποθηκευτικών χώρων καθώς και των μηχανημάτων και εξοπλισμού που διαθέτουν οι ΥΚΑΠ,

εξουσιοδοτήθηκε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών όπως διορίσει επιτροπή οποία να μελετήσει το θέμα των χώρων αποθήκευσης.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι η ad-hoc Επιτροπή που έχει συσταθεί στα πλαίσια της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 31.1.2012, με σκοπό να μελετήσει το θέμα των χώρων αποθήκευσης, κατά την επίσκεψη της στις αποθήκες του Τμήματος στην περιοχή του ΣΟΠΑΖ, απεκόμισε την εντύπωση ότι οι αποθήκες βρίσκονται σε σχετικά καλή κατάσταση, ωστόσο ζητήθηκε από το Τμήμα Δημοσίων Έργων (ΤΔΕ) όπως προβεί σε στατική μελέτη με σκοπό την οριστική διαπίστωση της καταλληλότητάς τους. Μετά από διαπίστωση του ΤΔΕ, ότι τυχόν ζημιές στον στατικό σκελετό των αποθηκών μπορούν να επιδιορθωθούν προσδίδοντας στην κατασκευή την απαιτούμενη και εντός των επιτρεπτών ορίων ασφάλεια, έχει προγραμματιστεί η επιδιόρθωση σε πρώτη φάση τριών αποθηκών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, μάς ανέφερε ότι μέσα στο 2013 ξεκίνησε και συνεχίζεται το έργο για την επιδιόρθωση των τριών αποθηκών, ως πρώτη φάση, στην περιοχή ΣΟΠΑΖ.

Επίσης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών ανέφερε στην Υπηρεσία μας ότι οι ανάγκες σε αποθηκευτικούς χώρους αναμένεται να μειωθούν σημαντικά με την εφαρμογή των σχετικών Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου.

2.17.2 ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΡΟΣΟΔΩΝ

Μέρος Α

Εισπράξεις. Οι εισπράξεις του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων κατά το 2012 ήταν €1.945,76 εκ., σε σύγκριση με €2.041,35 εκ. το 2011 δηλαδή σημειώθηκε μείωση €95,59 εκ. ή 4,68%. Το ποσό της μείωσης οφείλεται κυρίως στη μείωση εισπράξεων από τον εταιρικό φόρο, την έκτακτη εισφορά για την άμυνα, τις επιβαρύνσεις για καθυστερημένους φόρους και τον φόρο εισοδήματος υπαλλήλων, συνολικά κατά €181,1 εκ. Σημειώθηκε ταυτόχρονα αύξηση εισπράξεων από τον εταιρικό φόρο εταιρειών διεθνών δραστηριοτήτων (πρώην υπεράκτιες), τον φόρο εισοδήματος αυτοεργαζομένων και τον φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας, κατά €86,88 εκ.

Αναλυτικά οι εισπράξεις του Τμήματος, κατά κατηγορία φόρου, έχουν ως εξής:

Κατηγορία φόρου	2012	Ποσοστό	2011	Αύξηση/ (Μείωση)	Ποσοστό
	€ εκ.	%	€ εκ.	€ εκ.	%
Φόρος Εισοδήματος	1.376,94	70,77	1.401,74	(24,80)	(1,77)
Φόρος Κληρονομιών	2,36	0,12	0,84	1,52	180,95
Φόρος Ακίνητης Ιδιοκτησίας	23,52	1,21	12,34	11,18	90,60
Φόρος Κεφαλαιουχικών Κερδών	57,62	2,96	71,26	(13,64)	(19,14)
Τέλη Χαρτοσήμων	39,40	2,02	44,67	(5,27)	(11,80)
Επιβαρύνσεις/Πρόστιμα	26,81	1,38	53,19	(26,38)	(49,60)
Άμεσες Φορολογίες*	419,11	21,54	457,31	(38,2)	(8,35)
Σύνολο	1.945,76	100,00	2.041,35	(95,59)	(4,68)

*Το ποσό των €419,11 εκ. (€457,31 εκ. για το 2011) που φαίνεται στον πιο πάνω πίνακα αποτελεί τις εισπράξεις του Τμήματος για έκτακτη εισφορά για την άμυνα.

Φόρος εισοδήματος. Το συνολικό ποσό φόρου εισοδήματος των €1.376,94 εκ., που εισπράχθηκε κατά κατηγορία φορολογουμένων, έχει ταξινομηθεί από το Τμήμα ως ακολούθως:

Επιστροφές φόρων. Οι επιστροφές φόρων ανήλθαν σε €27,90 εκ., σε σύγκριση με €27,54 εκ. το 2011.

	2012		2011	
	€ εκ.	%	€ εκ.	%
Δημόσιοι Υπάλληλοι	206,63	15,0	225,24	16,07
Ιδιωτικοί Υπάλληλοι	356,81	25,91	349,86	24,96
Αποκοπές για τόκους εξωτερικού	0,82	0,06	0,81	0,06
Φόρος επί μερισμάτων	0,37	0,03	0,04	---
Νομικά πρόσωπα και Εταιρείες Διεθνών Δραστηριοτήτων	662,38	48,11	702,81	50,14
Αυτοεργοδοτούμενοι	81,65	5,93	55,08	3,93
Φορολογία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, μισθώματα ταινιών και κέρδη καλλιτεχνών	3,10	0,23	3,14	0,22
Ειδικός φόρος Πιστωτικών Ιδρυμάτων	65,18	4,73	64,76	4,62
	1.376,94	100,00	1.401,74	100,00

Φορολογίες υπό ένσταση. Στις 31.12.2012 υπήρχαν 18.225 φορολογίες φόρου εισοδήματος, φόρου κεφαλαιουχικών κερδών, φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας και φόρου έκτακτης εισφοράς για την άμυνα για τις οποίες υποβλήθηκε ένσταση, για συνολικό ποσό φόρου €330,85 εκ. Σημειώνεται ότι φορολογίες υπό ένσταση δεν συμπεριλαμβάνονται στις καταστάσεις των καθυστερημένων εσόδων, εκτός των ενστάσεων του φόρου κεφαλαιουχικών κερδών αφού σύμφωνα με το άρθρο 17(2) του σχετικού Νόμου ο οφειλόμενος φόρος πρέπει να καταβάλλεται ανεξάρτητα οποιασδήποτε ένστασης ή προσφυγής.

Οι ενστάσεις του φόρου εισοδήματος μειώθηκαν από 11.986 σε 11.703 ή ποσοστό 2,36%, και το αντίστοιχο ποσό του αμφισβητούμενου φόρου μειώθηκε από €239.331.878 σε €232.488.112 ή ποσοστό 2,86%. Σύμφωνα με τον Διευθυντή του Τμήματος, η παράμετρος του φόρου υπό ένσταση δεν αποτελεί πάντοτε αξιόπιστο μέτρο ή διοικητικό δείκτη απόδοσης του Τμήματος, εφόσον πολλές φορολογίες που είναι υπό ένσταση έγιναν καθ' υπολογισμό με πολύ μεγαλύτερα ποσά, έτσι ώστε να προκαλέσουν ένσταση, με αποτέλεσμα να διενεργηθεί εξέταση.

Σημειώνεται ότι οι ενστάσεις φόρου εισοδήματος, που αφορούν στα φορολογικά έτη μέχρι το 1991, μειώθηκαν από 658 σε 497 ή 24,47% και σε αξία από €5.866.575 σε €4.536.423 ή 22,67%.

Από σχετική ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ενστάσεων υποβάλλεται από τους αυτοεργοδοτούμενους και τους διευθυντές ιδιωτικών εταιρειών. Κατά τις 31.12.2012 εκκρεμούσαν 5.181 τέτοιες ενστάσεις 2.542 από αυτοεργοδοτούμενους και 2.639 από διευθυντές ιδιωτικών εταιρειών) ή ποσοστό 44,27% του συνόλου των ενστάσεων φόρου εισοδήματος, ενώ το ποσό του αμφισβητούμενου φόρου ήταν €53.714.794 ή 23,10% του συνόλου. Οι ιδιωτικές εταιρείες υπέβαλαν 2.413 ενστάσεις ή 20,62% του συνόλου των ενστάσεων φόρου εισοδήματος, που αντιπροσωπεύουν ποσό αμφισβητούμενου φόρου €75.711.264 ή 32,56% του συνολικού ποσού.

Σε προηγούμενες ανάλογες αναφορές μας, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών σχολιάζοντας ανέφερε ότι το ΤΕΠ προβαίνει σε όσο το δυνατό καλύτερη παρακολούθηση της εφαρμογής των χρονικών ορίων των ενστάσεων που απορρέουν από το Νόμο.

Καθυστερημένοι φόροι. Το σύνολο των καθυστερημένων φόρων, όπως έχουν δηλωθεί στην Υπηρεσία μας από το Τμήμα, ήταν €605,14 εκ. σε σύγκριση με €603,8 εκ. του προηγούμενου έτους, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €1,34 εκ. ή 0,22%. Κατά κατηγορία οι καθυστερήσεις φόρου, χωρίς τους τόκους, έχουν ως εξής:

	2012	Ποσοστό	2011	Αύξηση/ (Μείωση)
	€εκ.	%	€εκ.	%
Φόρος εισοδήματος	392,22	64,82	391,78	0,11
Φόρος εισοδήματος παρακρατηθείς από εργοδότες (Ρ.Α.Υ.Ε.)	34,86	5,76	37,91	(8,04)
Φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας (Νόμος 24/80)	18,70	3,09	13,32	40,39
Φόρος κεφαλαιουχικών κερδών	36,92	6,10	62,14	(40,58)
Φόρος κληρονομιάς	4,29	0,71	3,68	16,58
Άλλοι φόροι	2,35	0,39	2,37	(0,84)
Έκτακτη εισφορά για τους πρόσφυγες	6,32	1,04	6,53	(3,22)
Έκτακτη εισφορά για την άμυνα	109,48	18,09	86,07	27,20
	605,14	100,00	603,80	0,22

Το ποσό των καθυστερημένων τόκων, το οποίο δεν περιλαμβάνεται στον πιο πάνω πίνακα, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος στις 31.12.2012 ήταν €363,59 εκ. Επομένως με βάση τα πιο πάνω στοιχεία του Τμήματος, το σύνολο των καθυστερημένων οφειλών (καθυστερήσεις φόρου πλέον τόκοι) ανέρχεται σε €968,73 εκ. Από το ποσό των €363,59 εκ. των οφειλομένων τόκων, ποσό €248,79 εκ. ή 68,42 % αφορά σε φορολογίες φόρου εισοδήματος. Σημειώνεται ότι το Τμήμα δεν έχει προβεί στον υπολογισμό των τόκων αναφορικά με τους μη μηχανογραφημένους καθυστερημένους φόρους που κατά την 31.12.2012 ανέρχονταν σε €13,66 εκ. και συμπεριλαμβάνονται στο ποσό των καθυστερημένων φόρων ύψους €605,14 εκ.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων ημερ. 11.4.2012 με διάφορους αποδέκτες μεταξύ των οποίων και η Ελεγκτική Υπηρεσία, κατόπιν σύσκεψης αναφορικά με τα καθυστερημένα έσοδα κατά την 31.12.2010, που πραγματοποιήθηκε στο Προεδρικό Μέγαρο υπό τη Προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας στις 14.12.2011, το ΤΕΠ προχώρησε στην επεξεργασία των καθυστερημένων εσόδων και στον υπολογισμό των ποσών που, σύμφωνα με το Τμήμα, θα πρέπει να διαγραφούν αφού οφείλονται από πτωχεύσαντες, αποβιώσαντες, εταιρείες υπό διαχείριση ή εκκαθάριση, εταιρείες διαγραμμένες ή διαλυμένες καθώς και από φυσικά και νομικά πρόσωπα που δεν έχουν κινητή ή ακίνητη περιουσία. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Τμήματος, από το συνολικό ποσό των καθυστερημένων οφειλών στις 31.12.2012 (καθυστερήσεις φόρου πλέον τόκοι) ύψους €968,73 εκ., ποσό ύψους €366,21 εκ. ή 37,8% θεωρείται ανείσπρακτο. Σε σχετική επιστολή μας επισημάναμε ότι προϋπόθεση οποιασδήποτε διαγραφής είναι η εκ των προτέρων λήψη των απαραίτητων μέτρων για διασφάλιση της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας.

(α) Από τα €392,22 εκ. καθυστερήσεων φόρου εισοδήματος, ποσό ύψους €301,96 εκ. ή ποσοστό 76,99% οφείλεται από νομικά πρόσωπα και ποσό ύψους €58,86 εκ. ή ποσοστό 15% οφείλεται από αυτοεργοδοτούμενους. Σημειώνεται επίσης ότι από τα €392,22 εκ. ποσό ύψους €145,03 εκ. ή 36,98% αφορά σε φορολογίες που έχουν επιβληθεί κατά το 2012 και ποσό ύψους €128,15 εκ. (32,67%) αφορά σε φορολογίες που έχουν επιβληθεί μέχρι και το έτος 2006. Κατά τη διάρκεια του υπό εξέταση έτους το Τμήμα επέβαλε, ανεξαρτήτως φορολογικού έτους, 231.012 φορολογίες φόρου εισοδήματος, για συνολικό ποσό φόρου ύψους €1.122.715.876.

(β) Στις καθυστερήσεις φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας συμπεριλαμβάνεται ποσό €15,79 εκ. (84,44%) το οποίο οφείλεται από νομικά πρόσωπα.

(γ) Στις καθυστερήσεις φόρου κεφαλαιουχικών κερδών συμπεριλαμβάνεται ποσό €14,32 εκ. (38,79%) το οποίο οφείλεται από νομικά πρόσωπα.

(δ) Στις καθυστερήσεις έκτακτης εισφοράς για την άμυνα συμπεριλαμβάνεται ποσό € 102,78 εκ. (93,88%) το οποίο οφείλεται από νομικά πρόσωπα.

Φόρος Κληρονομιών.

(α) **Εκκρεμείς υποθέσεις.** Κατά το 2012 εξετάστηκαν από το Τμήμα 725 υποθέσεις και επιβλήθηκε συνολικό ποσό φόρου ύψους €1.699.220. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσε στο Τμήμα η εξέταση 2.077 υποθέσεων, οι οποίες αφορούν σε θανάτους που επήλθαν πριν από την 1.1.2000, ημερομηνία κατά την οποία ο φόρος κληρονομιών καταργήθηκε με τον περί Φορολογίας Κληρονομιών (Τροποποιητικό) Νόμο αρ.74(Ι) του 2000.

(β) **Ενστάσεις.** Κατά τις 31.12.2012 εκκρεμούσαν για διευθέτηση 77 ενστάσεις και 4 προσφυγές, για συνολικό ποσό αμφισβητούμενου φόρου €12.158.504, από τις οποίες οι 14 ενστάσεις και οι 2 προσφυγές υποβλήθηκαν πριν από τις 2.1.2000. Από αυτές, οι 8 ενστάσεις αφορούν σε υποθέσεις Τουρκοκυπρίων και υποβλήθηκαν στο Τμήμα πριν από το 1974.

Φορολογική διερεύνηση ατόμων που εξασκούν το ιατρικό επάγγελμα. Από δειγματοληπτικό έλεγχο στα Επαρχιακά Γραφεία Φόρου Εισοδήματος παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Εντοπίστηκαν φυσικά πρόσωπα τα οποία ενδέχεται να εξασκούν το ιατρικό επάγγελμα, είναι άγνωστα στον Κλάδο Φόρου Εισοδήματος, δεν υποβάλλουν δηλώσεις και συνεπώς δεν τους επιβάλλεται οποιοσδήποτε φόρος εισοδήματος. Από έρευνα της Υπηρεσίας μας στα Τμήματα Οδικών Μεταφορών και Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ) διαφάνηκε ότι αριθμός των πιο πάνω προσώπων έχει εγγράψει επ'ονόματι του αυτοκίνητο ή/και ακίνητη περιουσία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση προσώπου, άγνωστου στο ΤΕΠ, το οποίο το 2008 ενέγραψε επ'ονόματι του αυτοκίνητο και το 2010 ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς ακίνητο αξίας €119.602. Άλλη περίπτωση αφορά πρόσωπο άγνωστο στο Τμήμα, το οποίο το 2009 ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς μερίδιο σε ακίνητο συνολικής αξίας €265.000. Αναφέρεται επίσης η περίπτωση προσώπου άγνωστου στο Τμήμα, το οποίο το 2001 ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς ακίνητο αξίας €85.430, το 2005 κατέθεσε στο ΤΚΧ Πωλητήριο Έγγραφο για την αγορά ακινήτου αξίας €70.053 και το 2007 ενέγραψε επ'ονόματι του καινούργιο αυτοκίνητο.

Αναφορικά με το πρώτο παράδειγμα, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι ζητήθηκε η υποβολή δηλώσεων εισοδήματος και κεφαλαιουχικής κατάστασης για τα έτη 2007 – 2012, και εξελεγμένων λογαριασμών για τα έτη 2008 – 2012, για το δεύτερο παράδειγμα, ζητήθηκε η υποβολή δηλώσεων εισοδήματος για τα έτη 2007 – 2011, ενώ για το τρίτο ζητήθηκε η υποβολή κεφαλαιουχικής κατάστασης για την περίοδο 2007 – 2012 και εξελεγμένων λογαριασμών για τα έτη 2008 – 2012.

(β) Εντοπίστηκαν φυσικά πρόσωπα τα οποία ενώ φαίνεται να έχουν δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά εδώ και αρκετό χρονικό διάστημα, μέχρι πρόσφατα ήταν άγνωστοι στο ΤΕΠ με αποτέλεσμα να μην υποβάλουν δηλώσεις εισοδήματος.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση φορολογούμενου ο οποίος δραστηριοποιήθηκε επαγγελματικά το 2002 αλλά καταχωρίστηκε στο σύστημα ΤΕΠ το 2012. Το 2008 και το 2012 ο εν λόγω φορολογούμενος ενέγραψε επ'ονόματι του δύο πολυτελή αυτοκίνητα, ενώ το 2009 ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς μερίδιο σε ακίνητο η συνολική αξία του οποίου δηλώθηκε από τους αγοραστές και εκτιμήθηκε από το ΤΚΧ €187.946 και υποθηκεύτηκε για το ποσό των €299.000.

Άλλος φορολογούμενος δραστηριοποιήθηκε επαγγελματικά το 2011 και καταχωρίστηκε στο σύστημα ΤΕΠ το 2013. Το 2005 ο εν λόγω φορολογούμενος ενέγραψε επ'ονόματι του ακίνητο αξίας €256.290 και το 2010 ενέγραψε επ'ονόματι του αυτοκίνητο.

Αναφέρεται επίσης η περίπτωση φορολογούμενου ο οποίος δραστηριοποιήθηκε επαγγελματικά το 2009 και καταχωρίστηκε στο σύστημα ΤΕΠ το 2012. Το 2011 ο φορολογούμενος κατέθεσε στο ΤΚΧ Πωλητήριο Έγγραφο για την αγορά ακινήτου αξίας €270.250. Σημειώνεται ότι το 2008 και το 2011 το εν λόγω άτομο ενέγραψε επ'ονόματι του δύο πολυτελή αυτοκίνητα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών αναφορικά με το πρώτο παράδειγμα, το Τμήμα προχώρησε στη δημιουργία φορολογικού φακέλου και ζήτησε την υποβολή δηλώσεων εισοδήματος και κεφαλαιουχικής κατάστασης για τα έτη 2007 – 2012, για το δεύτερο παράδειγμα, ζητήθηκε η υποβολή δηλώσεων εισοδήματος για τα έτη 2001 – 2012 και για το τρίτο ζητήθηκε η υποβολή δηλώσεων εισοδήματος για τα έτη 2007 - 2008, κατάστασης κεφαλαίου για την περίοδο 2007 – 2012 και προσκόμιση των βιβλίων και αρχείων του ιατρού για το έτος 2012.

(γ) Αρκετά πρόσωπα τα οποία ενδέχεται να εξασκούν το ιατρικό επάγγελμα, δεν υπέβαλαν δηλώσεις εισοδήματος για ένα ή και περισσότερα έτη και το Τμήμα δεν επέβαλε φορολογίες για τα εν λόγω έτη παρά τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας σύμφωνα με τις οποίες σε περίπτωση μη υποβολής δήλωσης από τον φορολογούμενο, ο Διευθυντής του ΤΕΠ δύναται να προβεί σε βεβαίωση του φόρου κατά την κρίση του με βάση ευρήματα ελέγχου ή σύμφωνα με πληροφορίες και στοιχεία που έχει στη διάθεσή του. Διαπιστώθηκε ότι σε περιπτώσεις όπου το Τμήμα ζήτησε την υποβολή δήλωσης και οι φορολογούμενοι δεν συμμορφώθηκαν με το αίτημα, το Τμήμα φαίνεται να μην έχει προχωρήσει στην έγκαιρη λήψη νομικών μέτρων εναντίον τους. Επίσης εντοπίστηκαν περιπτώσεις για τις οποίες το Τμήμα δεν ζήτησε την υποβολή κατάστασης κεφαλαίου σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, ενώ για κάποιες άλλες περιπτώσεις που διερευνήθηκαν από την Υπηρεσία μας, το Τμήμα ζήτησε από τους φορολογούμενους την υποβολή δηλώσεων εισοδήματος και κεφαλαιουχικών καταστάσεων μετά από έλεγχο της Υπηρεσίας μας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση φορολογούμενου ο οποίος δεν υπέβαλε δηλώσεις εισοδήματος για τα έτη 2008 – 2011 ενώ σύμφωνα με τις δηλώσεις εισοδήματος που υπέβαλε στο Τμήμα για τα έτη 2007 και 2006 τα εισοδήματα του ανέρχονταν σε £27.952 και £27.833 αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι το 2011 ο φορολογούμενος και η σύζυγος του ενέγραψαν επ'ονόματι τους κατόπιν αγοράς ακίνητο αξίας €530.520. Άλλη περίπτωση αφορά φορολογούμενο ο οποίος δεν υπέβαλε δηλώσεις εισοδήματος για τα έτη 2008 – 2011 ενώ το 2008 και το 2010 ενέγραψε επ'ονόματι του δύο πολυτελή αυτοκίνητα.

Αναφορικά με το πρώτο παράδειγμα, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι δόθηκαν οδηγίες όπως ζητηθεί κατάσταση κεφαλαίου κατά την 31.12.2012.

(δ) Κατά τον έλεγχο εντοπίστηκε η περίπτωση ζεύγους ιατρών φορολογουμένων της Επαρχίας Λάρνακας για τους οποίους από την εξέταση των κεφαλαιουχικών καταστάσεων που κάλυψαν την περίοδο 1994 – 2007 καθώς και από επιτόπιο έλεγχο που διεξήχθηκε, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, στη σύζυγο για τα έτη 2008 και 2009 προέκυψε αδήλωτο εισόδημα ύψους €1.396.683 το οποίο φορολογήθηκε με βάση τις διατάξεις των σχετικών νομοθεσιών. Το υπό αναφορά ζεύγος το 2009 ενέγραψε επ'ονόματι του ακίνητο η αξία του οποίου δηλώθηκε €90.000 και εκτιμήθηκε από το ΤΧΚ σε €120.000 και το 2010 ενέγραψε επ'ονόματι του ακίνητο η αξία των οποίων δηλώθηκε €350.000 και εκτιμήθηκε από το ΤΧΚ €480.000. Σημειώνεται ότι κατά τα έτη 2008 και 2011 ο φορολογούμενος απέκτησε δύο πολυτελή αυτοκίνητα, ενώ σύμφωνα με τη δήλωση του φορολογούμενου για το έτος 2008, το φορολογητέο εισόδημά του ανήλθε σε €29.603 και του επιβλήθηκε φόρος ύψους €525. Εισηγηθήκαμε τη διεξαγωγή επιτόπιας έρευνας για προσδιορισμό των πραγματικών εισοδημάτων του φορολογούμενου.

Άλλη περίπτωση αφορά φορολογούμενο ο οποίος στις δηλώσεις εισοδήματός του για την περίοδο 2006 – 2009 κατέγραψε εισοδήματα συνολικού ποσού ύψους €241.705 και το Τμήμα για την περίοδο 2006 – 2008 επέβαλε συνολικό ποσό φόρου ύψους €18.104. Πέραν των πιο πάνω εισοδημάτων ο φορολογούμενος έλαβε επιχορήγηση για αναστήλωση διατηρητέου κτιρίου και είχε εισοδήματα από το εν λόγω διατηρητέο συνολικού ποσού ύψους €116.828. Συνεπώς τα συνολικά εισοδήματα του φορολογούμενου, σύμφωνα με τις δηλώσεις του, για την περίοδο 2006 – 2009 ανέρχονται σε €358.533. Κατά την ίδια περίοδο ο φορολογούμενος δαπάνησε €652.059 (€757.059 με βάση τις εκτιμήσεις του ΤΧΚ) για την αγορά και αναστήλωση ακίνητης περιουσίας. Παρά το γεγονός ότι όλες οι πιο πάνω πληροφορίες υπήρχαν στο ΤΕΠ, εντούτοις το Τμήμα φαίνεται να μην ζήτησε την υποβολή κατάστασης κεφαλαίου. Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα ζητήσει την υποβολή κατάστασης κεφαλαίου και διερευνήσει την πιθανότητα ύπαρξης αδήλωτων εισοδημάτων.

Ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι και για τις δύο περιπτώσεις έχει ζητηθεί η υποβολή κεφαλαιουχικής κατάστασης.

Πέραν των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα:

- (i) Εφαρμόσει τις πρόνοιες της νομοθεσίας (α) για επιβολή φορολογίας με βάση την κρίση του Εφόρου στις περιπτώσεις όπου οι φορολογούμενοι δεν έχουν υποβάλει δήλωση εισοδήματος (β) για αύξηση του χρονικού περιθωρίου φορολόγησης από έξι σε δώδεκα έτη σε περιπτώσεις όπου επιβλήθηκε λιγότερος φόρος λόγω εσκεμμένης παράλειψης ή δόλου εκ μέρους των φορολογουμένων και (γ) για λήψη μέτρων αναφορικά με τις περιπτώσεις όπου οι φορολογούμενοι υποβάλλουν ψευδή δήλωση ή/και στοιχεία προς το Τμήμα.
- (ii) Εντατικοποιήσει τις προσπάθειες για εντοπισμό νέων περιπτώσεων προσώπων τα οποία υπέχουν φορολογική υποχρέωση αλλά είναι άγνωστα στο Τμήμα.
- (iii) Προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για τροποποίηση/αναβάθμιση των όρων που περιέχονται στις άδειες διασύνδεσης αρχείων για αξιοποίηση των πληροφοριών άλλων Κυβερνητικών Τμημάτων.
- (iv) Εξασφαλίζει σχετική πληροφόρηση και από τα Ταμεία Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης των υπαλλήλων Ημικρατικών Οργανισμών για εντοπισμό τυχόν αδήλωτων εισοδημάτων.
- (v) Προχωρεί στην έγκαιρη εξέταση των Κεφαλαιουχικών Καταστάσεων που υποβάλλονται στο Τμήμα.
- (vi) Παραχωρήσει σε όλο το φοροθετικό προσωπικό πρόσβαση στο πεδίο «Ακίνητη Ιδιοκτησία» του συστήματος ΤΕΠ για αξιοποίηση όλων των πληροφοριών που υπάρχουν διαθέσιμες στο Τμήμα.
- (vii) Αυξήσει τους επιτόπιους ελέγχους για εξακρίβωση των πραγματικών εισοδημάτων των φορολογουμένων, κυρίως στις περιπτώσεις όπου και οι δύο σύζυγοι εξασκούν το ιατρικό επάγγελμα και
- (viii) Προχωρήσει στην λήψη άμεσων και δραστικών μέτρων για πάταξη της φοροδιαφυγής, ενόψει μάλιστα, της δεινής οικονομικής κατάστασης που ταλανίζει τον τόπο, ώστε από τη μια να υπάρξει αύξηση των εσόδων του Κράτους και από την άλλη να υπάρξει δίκαιη κατανομή βαρών και να ικανοποιηθεί το περί δικαίου αίσθημα του λαού.

Ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε, μεταξύ άλλων, ότι το ΤΕΠ εφαρμόζει τις πρόνοιες της νομοθεσίας και επιβάλλει φορολογία σύμφωνα με την κρίση του, ενώ όπου υπάρχει τεκμηρίωση για εσκεμμένη παράλειψη ή δόλο από τον φορολογούμενο, το χρονικό περιθώριο φορολόγησης επεκτείνεται σε δώδεκα χρόνια σύμφωνα με τη νομοθεσία. Επίσης ανέφερε ότι το Τμήμα έχει εντατικοποιήσει τις προσπάθειες για εντοπισμό νέων προσώπων τα οποία υπέχουν φορολογική υποχρέωση, εξετάζονται ήδη, με επιτόπιους ελέγχους, άτομα που ασκούν το ιατρικό επάγγελμα και πρόσθεσε ότι είναι στις προτεραιότητες του Τμήματος η έγκαιρη εξέταση των κεφαλαιουχικών καταστάσεων. Επισήμανε επίσης ότι στόχος της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του Τμήματος και πάταξης της φοροδιαφυγής θα επιτευχθεί με τη συμπλήρωση των κενών θέσεων, τη βελτίωση του νομικού πλαισίου, την αναβάθμιση της μηχανογράφησης και την περαιτέρω διασύνδεση με αρχεία άλλων κυβερνητικών τμημάτων.

Φορολογική διερεύνηση ατόμων εγγεγραμμένων στο Ταμείο Συντάξεως Δικηγόρων. Από δειγματοληπτικό έλεγχο στα Επαρχιακά Γραφεία Φόρου Εισοδήματος παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Εντοπίστηκαν φυσικά πρόσωπα τα οποία είναι εγγεγραμμένα στο Ταμείο Συντάξεως Δικηγόρων και κατά πάσα πιθανότητα εξασκούν το δικηγορικό επάγγελμα, τα οποία είναι άγνωστα στο Κλάδο Φόρου Εισοδήματος, δεν υποβάλλουν δηλώσεις και συνεπώς δεν τους επιβάλλεται οποιοσδήποτε φόρος εισοδήματος. Από έρευνα της Υπηρεσίας μας στα Τμήματα Οδικών Μεταφορών και Κτηματολογίου και Χωρομετρίας διαφάνηκε ότι αριθμός των πιο πάνω προσώπων έχει εγγράψει επ'ονόματι του αυτοκίνητο ή/και ακίνητη περιουσία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση προσώπου, άγνωστου στο ΤΕΠ, το

οποίο το 2010 ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς ακίνητο αξίας €320.000. Αναφέρεται επίσης η περίπτωση προσώπου άγνωστου στο Τμήμα, το οποίο το 2010 ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς ακίνητο αξίας €165.051 ενώ το 2011 απέκτησε καινούργιο αυτοκίνητο.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι και για τις δύο περιπτώσεις το Τμήμα ζήτησε την υποβολή δηλώσεων εισοδήματος και κατάστασης κεφαλαίου για την περίοδο μέχρι 31.12.2011. Αναφορικά με την πρώτη περίπτωση, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο του 2013 ότι η κατάσταση κεφαλαίου υποβλήθηκε στις 2.4.2013 και εξετάζεται.

(β) Αρκετοί δικηγόροι τα στοιχεία των οποίων τηρούνται από το Λογιστήριο του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, είναι άγνωστοι στο Κλάδο Φόρου Εισοδήματος. Μεταξύ των πιο πάνω προσώπων εντοπίστηκε δικηγόρος η οποία τον Ιούνιο του 2007 ενέγραψε επ'ονόματι της καινούργιο πολυτελές αυτοκίνητο.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα προχώρησε στο άνοιγμα φακέλου για όλες τις αναφερόμενες περιπτώσεις.

(γ) Εντοπίστηκαν φυσικά πρόσωπα που εξασκούν επαγγελματική δραστηριότητα στη Κύπρο και είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο της Υπηρεσίας Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, χωρίς ωστόσο να έχουν φορολογικό φάκελο στο ΤΕΠ. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρεται άτομο εγγεγραμμένο στο μητρώο ΦΠΑ από το 2005 αλλά άγνωστο στο ΤΕΠ, το οποίο το 2007 ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς ακίνητο η αξία του οποίου δηλώθηκε €187.946, εκτιμήθηκε από το ΤΚΧ €222.118 και υποθηκεύτηκε για το ποσό των €215.283. Άλλος φορολογούμενος ο οποίος εμπίπτει στην πιο πάνω κατηγορία, το 2004 ενέγραψε επ'ονόματι του καινούργιο πολυτελές αυτοκίνητο.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα ζήτησε την υποβολή δηλώσεων εισοδήματος και κατάστασης κεφαλαίου για την περίοδο 1.1.2006 – 31.12.2011 οι οποίες, όπως μας ανέφερε τον Δεκέμβριο του 2013 ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, προσκομίστηκαν στις 18.11.2013 και εξετάζονται.

(δ) Αρκετά πρόσωπα εγγεγραμμένα στο πιο πάνω Ταμείο δεν υπέβαλαν δηλώσεις εισοδήματος για ένα ή και περισσότερα έτη και το Τμήμα δεν επέβαλε φορολογίες για τα εν λόγω έτη παρά τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας σύμφωνα με τις οποίες σε περίπτωση μη υποβολής δήλωσης από το φορολογούμενο, ο Διευθυντής του ΤΕΠ δύναται να προβεί σε βεβαίωση του φόρου κατά τη κρίση του με βάση ευρήματα ελέγχου ή σύμφωνα με πληροφορίες και στοιχεία που έχει στη διάθεση του. Διαπιστώθηκε ότι σε περιπτώσεις όπου το Τμήμα ζήτησε την υποβολή δήλωσης και οι φορολογούμενοι δεν συμμορφώθηκαν με το αίτημα, το Τμήμα φαίνεται να μην έχει προχωρήσει στην έγκαιρη λήψη νομικών μέτρων εναντίον τους. Επίσης εντοπίστηκαν περιπτώσεις για τις οποίες το Τμήμα δεν ζήτησε την υποβολή κατάστασης κεφαλαίου σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση φορολογούμενου ο οποίος δεν υπέβαλε δηλώσεις εισοδήματος για τα έτη 2006 – 2010 καθώς και κατάσταση κεφαλαίου για την περίοδο 2000 – 2007 ενώ, σύμφωνα με πληροφόρηση που υπάρχει στο ΤΕΠ, κατά την περίοδο 2005 – 2007 η επ'ονόματι του εγγεγραμμένη ακίνητη περιουσία αυξήθηκε κατά €338.000 περίπου. Σημειώνεται ότι η τελευταία φορολογία που του επιβλήθηκε από το Τμήμα αφορά το έτος 2005 και ο φόρος στο φορολογητέο εισόδημα ανήλθε σε €7.115.

Αναφέρεται επίσης η περίπτωση φορολογούμενου, ο οποίος δεν έχει υποβάλει δηλώσεις εισοδήματος για τα έτη 2007 – 2010 και το Τμήμα δεν προχώρησε έγκαιρα στη λήψη νομικών μέτρων εναντίον του, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με πληροφόρηση που υπάρχει στο ΤΕΠ, το 2009 ο φορολογούμενος ενέγραψε επ'ονόματι του κατόπιν αγοράς ακίνητο αξίας €800.000.

Εισηγήθηκαμε όπως το Τμήμα αξιοποιήσει τη βάση δεδομένων άλλων Κυβερνητικών Τμημάτων όπως τα Επαρχιακά Δικαστήρια, τον Έφορο Εταιρειών, το Τμήμα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας και το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου για εντοπισμό όλων όσων φοροδιαφεύγουν παραμένοντας άγνωστοι στο Τμήμα καθώς και για εντοπισμό πιθανόν αδήλωτων εισοδημάτων πέραν εκείνων που προκύπτουν κατά τη φορολογική εξέταση που διενεργείται από το Τμήμα.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών ανέφερε ότι το ΤΕΠ έχει επιδείξει ιδιαίτερη προσοχή το τελευταίο διάστημα σε σχέση με τον Κλάδο των Αυτοεργαζόμενων και ότι ο περί Επεξεργασίας Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Τροποποιητικός Νόμος Ν.105(Ι)/2012 διευκολύνει το Τμήμα στη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που γίνεται για σκοπούς άσκησης των εξουσιών του Διευθυντή του ΤΕΠ.

Αναφορικά με το πρώτο παράδειγμα, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι οι δηλώσεις εισοδήματος και η κεφαλαιουχική κατάσταση υποβλήθηκαν στο Τμήμα τον Ιούνιο του 2013. Όσον αφορά στο δεύτερο παράδειγμα, ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι η κατάσταση κεφαλαίου και οι δηλώσεις εισοδήματος που υπέβαλε ο φορολογούμενος για την περίοδο 2007 – 2010 εξετάζονται από το Τμήμα.

Φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις. Στην Έκθεσή μας για το 2011 αναφέραμε ότι η έλλειψη συντονισμού των εθνικών φορολογικών καθεστώτων σχετικά με τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις, ιδίως σε ότι αφορά τη μεταχείριση των τόκων που εισπράττονται σε κάθε κράτος μέλος από μη κατοίκους, με αποτέλεσμα οι κάτοικοι των κρατών μελών να είναι δυνατόν να διαφεύγουν από κάθε μορφή φορολογίας στο κράτος μέλος της κατοικίας τους επί των τόκων που εισπράττουν σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό όπου κατοικούν, οδήγησε το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην έκδοση της Οδηγίας 2003/48/ΕΚ. Στόχος της Οδηγίας είναι να καταστεί δυνατή η πραγματική φορολόγηση των εισοδημάτων που καταβάλλονται ως τόκοι εντός ενός κράτους μέλους σε πραγματικούς δικαιούχους που είναι φυσικά πρόσωπα και διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που διαμένουν. Ο στόχος της Οδηγίας επιτυγχάνεται με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών για τις πληρωμές τόκων.

Σύμφωνα με την Οδηγία όταν ο πραγματικός δικαιούχος των τόκων κατοικεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό του φορέα πληρωμής, το ελάχιστο επίπεδο πληροφοριών που έχει υποχρέωση ο φορέας πληρωμής να υποβάλλει στην αρμόδια αρχή της χώρας του δικαιούχου περιλαμβάνει (α) τα στοιχεία ταυτότητας και την κατοικία του δικαιούχου (β) το όνομα και τη διεύθυνση του φορέα πληρωμής (γ) τον αριθμό λογαριασμού του δικαιούχου και (δ) το ποσό των καταβληθέντων τόκων. Ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν τις πληροφορίες που υποβάλλονται από το φορέα πληρωμής στο συνολικό ποσό των τόκων ή το συνολικό ποσό του εισοδήματος.

Στις 29.12.2004 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας που προβλέπει μέτρα ισοδύναμα με τα θεσπιζόμενα στην Οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου. Συγκεκριμένα στην εν λόγω συμφωνία αναφέρεται ότι οι πληρωμές τόκων προς τους πραγματικούς δικαιούχους οι οποίοι είναι κάτοικοι κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης από φορέα πληρωμής εγκατεστημένο στο έδαφος της Ελβετίας υπόκεινται σε παρακράτηση από το ποσό του καταβαλλόμενου τόκου. Βάσει διατάξεων της Συμφωνίας, η Ελβετία υιοθέτησε διαδικασία η οποία επιτρέπει στον πραγματικό δικαιούχο να αποφύγει την παρακράτηση από το ποσό του καταβαλλόμενου τόκου, εξουσιοδοτώντας ρητά το φορέα πληρωμής στην Ελβετία να υποβάλει τις πληρωμές τόκων στην αρμόδια αρχή του Ελβετικού Κράτους η οποία με τη σειρά της κοινοποιεί τις σχετικές πληροφορίες στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους κατοικίας του πραγματικού δικαιούχου. Οι ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να υποβάλλει ο φορέας πληρωμής εγκατεστημένος στο έδαφος της Ελβετίας σε περίπτωση ρητής εξουσιοδότησης από τον πραγματικό δικαιούχο για αποφυγή παρακράτησης από το ποσό του καταβαλλόμενου τόκου, είναι οι πληροφορίες που προσδιορίζονται στην Οδηγία 2003/48/ΕΚ και αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Για σκοπούς εναρμόνισης της Κυπριακής νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου και των Συμφωνιών που έχουν συναφθεί αναφορικά με το θέμα, το Υπουργικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχονται δυνάμει του άρθρου 6Α των περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων Νόμων του 1978 μέχρι 2005 εξέδωσε τους Περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων (Παροχή Πληροφοριών αναφορικά με Τόκους) Κανονισμούς του 2005 (ΚΔΠ 360/2005) οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ από την 1.7.2005.

Με επιστολή μας ημερ. 24.10.2012 προς τον Διευθυντή του ΤΕΠ ζητήσαμε να ενημερωθούμε αναφορικά με:

(α) Τα συνολικά ποσά τόκων που καταβλήθηκαν σε πραγματικούς δικαιούχους που διαμένουν στη Δημοκρατία, κατά έτος και κατά χώρα, (β) τα στοιχεία των πραγματικών δικαιούχων που διαμένουν στη Δημοκρατία και το ποσό των τόκων που τους καταβλήθηκε κατά έτος και κατά χώρα φορέα πληρωμής, (γ) το συνολικό ποσό φόρου επί τόκων που παρακρατήθηκε στην πηγή από το φορέα πληρωμής, (δ) το συνολικό ποσό τόκου επί του οποίου το Τμήμα επέβαλε φορολογία με βάση την Οδηγία για ανταλλαγή πληροφοριών, (ε) το συνολικό ποσό φόρου που επιβλήθηκε από το Τμήμα βάσει της οδηγίας και (στ) το συνολικό ποσό φόρου που εισπράχθηκε βάσει της Οδηγίας 2003/48/ΕΚ κατά φορολογικό έτος.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε μεταξύ άλλων ότι, το συνολικό ποσό τόκου επί του οποίου το Τμήμα επέβαλε φορολογία με βάση την Οδηγία, αντιστοιχεί σε €39.928.818, το συνολικό ποσό φόρου που επιβλήθηκε από το Τμήμα είναι €3.520.800 και το συνολικό ποσό φόρου που εισπράχθηκε από την εν λόγω φορολογία είναι €1.099.341. Ο Διευθυντής ανέφερε επίσης ότι εισπράχθηκε επιπλέον ποσό ύψους €831.576 από αυτοφορολογία για εισόδημα από τόκους εξωτερικού.

Εισοδηματικά κριτήρια και φορολογικές «βεβαιώσεις». Διάφορα επιδόματα/ωφελήματα παραχωρούνται σε πολίτες στη βάση εισοδηματικών κριτηρίων, βάσει νομοθεσιών που απαιτούν την προσκόμιση φορολογικής «βεβαίωσης» που εκδίδεται από το ΤΕΠ ως επιβεβαίωση για το ύψος του εισοδήματος του αιτητή. Ωστόσο στην εν λόγω «βεβαίωση» αναγράφεται το ολικό μικτό ακαθάριστο εισόδημα του φορολογουμένου, σύμφωνα με την φορολογική δήλωση που ο ίδιος υπέβαλε για το συγκεκριμένο φορολογικό έτος, και όχι το ελεγμένο και επιβεβαιωμένο από το ΤΕΠ.

Παρατηρήθηκε ότι σε μερικές περιπτώσεις το εισόδημα που δηλώνουν οι φορολογούμενοι στο ΤΕΠ διαφοροποιείται εκ των υστέρων προς τα πάνω, είτε με την υποβολή αναθεωρημένων δηλώσεων από τους ιδίους, είτε έπειτα από φορολογικό έλεγχο που διενεργεί το ΤΕΠ.

Εισηγηθήκαμε όπως επανεξεταστεί ο τρόπος εφαρμογής και ελέγχου των εισοδηματικών κριτηρίων με εκ των υστέρων έλεγχο των στοιχείων που δηλώνονται, για εντοπισμό και τιμωρία αιτητών που προβαίνουν σε ψευδείς δηλώσεις και διασφάλιση της ανάκτησης από το Κράτος των όποιων υπερπληρωμών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι οι αιτητές υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση στα έντυπα αιτήσεων ότι τα στοιχεία που υποβάλλουν είναι ορθά και ότι σε περίπτωση ψευδών δηλώσεων, με βάση τις νομοθεσίες που διέπουν την παραχώρηση των επιδομάτων, επιβάλλονται αυστηρές ποινές. Όπως μας ανέφερε επίσης με σχετική επιστολή του ημερ. 10.6.2013, με βάση τη νομοθεσία που θεσπίστηκε τον Δεκέμβριο του 2011, η καταβολή του επιδόματος τέκνου και της φοιτητικής χορηγίας γίνεται στη βάση εισοδηματικών κριτηρίων και για επιβεβαίωση του εισοδήματος ζητούνται εναλλακτικά τεκμήρια εισοδήματος. Ανέφερε επίσης ότι σύμφωνα με το Μνημόνιο Συναντίληψης, το σύστημα των κοινωνικών παροχών θα αναθεωρηθεί, μέσα από, μεταξύ άλλων, τη στόχευση των επιδομάτων και τον καθορισμό εισοδηματικών κριτηρίων. Αναφορικά με την εισήγησή μας για αναδρομικό έλεγχο των φορολογικών βεβαιώσεων, ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο παρόν στάδιο λόγω παρέλευσης αρκετού χρονικού διαστήματος μέχρι την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου των αιτήσεων από τον ΤΕΠ.

Κάτοχοι ακίνητης ιδιοκτησίας και μη συμμόρφωση τους με τις διατάξεις της νομοθεσίας. Με βάση τις διατάξεις του περί Φορολογίας Ακίνητης Ιδιοκτησίας Νόμου αρ. 24/80, όπως ίσχυε μέχρι 31.12.2011, οι ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας αξίας (κατά την 1.1.1980) πέραν των €170.860 (£100.000), υπόκεινται σε καταβολή φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας που επιβάλλεται με συντελεστές που κυμαίνονται από 2,5- 4%, ανάλογα με την αξία της περιουσίας τους. Ο Νόμος τέθηκε σε ισχύ με τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 16.5.1980 και σύμφωνα με το άρθρο 7 του Νόμου κάθε ιδιοκτήτης ακίνητης περιουσίας οφείλει, μέχρι τις 30.9.1980, να υποβάλει στον Διευθυντή Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων δήλωση περιουσίας και να καταβάλει τον σχετικό φόρο. Για οποιεσδήποτε προσθήκες ακίνητης περιουσίας, ο ιδιοκτήτης οφείλει να υποβάλλει αναθεωρημένη δήλωση περιουσίας μέχρι την 30η Σεπτεμβρίου του έτους που έπεται του έτους στο οποίο έγινε η προσθήκη και να καταβάλλει ετήσια τον σχετικό φόρο. Η παρούσα παράγραφος της Έκθεσης ετοιμάστηκε με βάση τις διατάξεις της νομοθεσίας που ίσχυε μέχρι 31.12.2011, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι τροποποιητικοί Νόμοι του 2011 και 2013,

(Ν.115(Ι)/2011, Ν.33(Ι)/2013 και Ν.114(Ι)/2013) που τέθηκαν σε ισχύ από 1.1.2012 και 1.1.2013, αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι με βάση τον (τροποποιητικό) Νόμο αρ. 115(Ι)/2011 το αφορολόγητο ποσό μειώθηκε από €170.860 σε €120.000 και τροποποιήθηκαν οι συντελεστές φορολόγησης με μέγιστο συντελεστή 8%, ενώ με βάση τις διατάξεις του τροποποιητικού Νόμου του 2013 (Ν.33(Ι)/2013), σε καταβολή φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας υπόκεινται όλοι οι κάτοχοι ακίνητης περιουσίας ανεξαρτήτως αξίας και επιβάλλεται με συντελεστές που κυμαίνονται από 6 - 19% ανάλογα με την αξία της περιουσίας. Ο Νόμος τροποποιήθηκε ξανά με τον (Τροποποιητικό) Νόμο Ν.114(Ι)/2013 ο οποίος δημοσιεύτηκε στις 27.9.2013 σύμφωνα με τον οποίο δεν επιβάλλεται φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας σε περίπτωση που το ολικό ποσό της αξίας της ακίνητης ιδιοκτησίας δεν υπερβαίνει το ποσό των €12.500.

Σημειώνεται ότι οι βασικές αρχές της προηγούμενης νομοθεσίας διατηρούνται στον νέο Νόμο.

Από δειγματοληπτικό έλεγχο σε Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος, παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Εντοπίστηκαν πρόσωπα (νομικά ή φυσικά) που είναι κάτοχοι περιουσίας σημαντικής αξίας σε τιμές 1.1.1980 σύμφωνα με τα στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ), αλλά είναι άγνωστα στο Κλάδο Ακίνητης Ιδιοκτησίας του Τμήματος, δεν υποβάλλουν δηλώσεις περιουσίας και συνεπώς δεν τους επιβάλλεται ο ανάλογος φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας.
- (ii) Εντοπίστηκε αριθμός προσώπων των οποίων ενώ η αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας τους σε τιμές 1.1.1980 σύμφωνα με στοιχεία του ΤΚΧ υπόκειται σε φορολογία, εντούτοις η αξία της περιουσίας τους που είναι καταχωρισμένη στο σύστημα ακίνητης ιδιοκτησίας του ΤΕΠ είναι μικρότερη του φορολογητέου ποσού, με αποτέλεσμα να μην επιβάλλεται ούτε και να εισπράττεται οποιοδήποτε ποσό φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας.
- (iii) Διαπιστώθηκαν επίσης περιπτώσεις όπου η δηλωμένη/καταχωρισμένη αξία της περιουσίας στο ΤΕΠ σε τιμές 1.1.1980 η οποία είναι πέραν του φορολογητέου ποσού των €170.860 που ίσχυε μέχρι 31.12.2011, είναι κατά πολύ μικρότερη της αξίας της περιουσίας όπως αυτή είναι εγγεγραμμένη στο ΤΚΧ.

Επισημάνθηκε ότι, η φοροδιαφυγή που διενεργείται εστιάζεται στην παράλειψη δήλωσης στο ΤΕΠ του συνόλου του αριθμού ακινήτων καθώς και του συνόλου της αξίας τους λαμβάνοντας υπόψη και τις προσθήκες που διενεργούνται επί της ακίνητης ιδιοκτησίας, με αποτέλεσμα το Τμήμα να επιβάλλει φορολογία πάνω σε χαμηλότερης αξίας περιουσία.

Παρατηρήσαμε ότι το Τμήμα από τον Σεπτέμβριο του 2008, αξιοποιεί εν μέρει τη διασύνδεση αρχείων με το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ως επί το πλείστον, για εξακρίβωση της αγοραίας αξίας σε τιμές 1.1.1980 των ακινήτων που αποξενώνονται, με σκοπό την επιβολή φορολογίας ακίνητης ιδιοκτησίας επί όσων ακινήτων μεταβιβάζονται, χωρίς όμως να επιβάλλεται φορολογία επί του συνόλου της αγοραίας αξίας της περιουσίας του φορολογούμενου σε τιμές 1.1.1980, ως προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Όπως αναφέραμε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η πλήρης ενημέρωση της βάσης δεδομένων του ΤΕΠ γίνεται ακόμη πιο επιτακτική για την αποτελεσματική εφαρμογή του Νόμου αρ. 115(Ι)/2011 με βάση τις διατάξεις του οποίου αυξήθηκε ο αριθμός των προσώπων που υπόκεινται σε φορολογία (με τη μείωση του αφορολόγητου ποσού από €170.860 σε €120.000) καθώς επίσης αυξήθηκαν και οι συντελεστές φορολόγησης με μέγιστο συντελεστή 8%.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι, το Τμήμα ζήτησε από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας την ετοιμασία αναλυτικής ονομαστικής κατάστασης με όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που υπέχουν φορολογική υποχρέωση. Ανέφερε ότι με την παραλαβή της κατάστασης το Τμήμα θα προχωρήσει στην πλήρη ενημέρωση του συστήματος ακίνητης ιδιοκτησίας και θα επιβάλει φορολογίες που θα βασίζονται στο σύνολο της αξίας της περιουσίας εκάστου προσώπου.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι το Τμήμα έχει παραλάβει τις σχετικές καταστάσεις από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και στη συνέχεια πρόσθεσε ότι το ΤΕΠ έχει εκδώσει φορολογίες σύμφωνα και με τα στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, για όσους φορολογούμενους διατηρείται φάκελος Ακίνητης Ιδιοκτησίας στο ΤΕΠ. Ανέφερε επίσης ότι το

ΤΕΠ θα επιβάλει φορολογίες και για τους υπόλοιπους ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας που είναι άγνωστοι στο Τμήμα ή η αξία της περιουσίας τους είναι χαμηλή.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το ΤΚΧ προχωρεί στην επανεκτίμηση της ακίνητης ιδιοκτησίας σε τιμές 1.1.1980 ούτως ώστε να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις των περί Φορολογίας Ακινήτου Ιδιοκτησίας Νόμων του 1980 μέχρι 2013.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι τον Αύγουστο του 2013 το Τμήμα παρέλαβε το αναλυτικό αρχείο του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και προχώρησε άμεσα στην καταχώριση των πληροφοριών στη βάση δεδομένων του και στην έκδοση φορολογιών με βάση τον περί Φορολογίας Ακινήτου Ιδιοκτησίας Νόμο αρ. 24/1980, όπως τροποποιήθηκε το 2013. Επίσης ανέφερε ότι με την εγκατάσταση της βάσης δεδομένων του ΤΚΧ στο σύστημα ΤΕΠ, η φοροδιαφυγή θα περιοριστεί στον μεγαλύτερο βαθμό.

Φορολογούμενοι που οφείλουν σημαντικά ποσά φόρων.

(α) Καθυστέρηση στη λήψη μέτρων για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών. Από έλεγχο των Επαρχιακών Γραφείων Είσπραξης Φόρων Λευκωσίας και Λάρνακας παρατηρήθηκαν περιπτώσεις φορολογουμένων που, σύμφωνα με τα βιβλία των Γραφείων οφείλουν σημαντικά ποσά φόρου, για τις οποίες το Τμήμα δεν φαίνεται να έχει προχωρήσει έγκαιρα στη λήψη των απαραίτητων μέτρων για εξασφάλιση των δημόσιων εσόδων.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται πιο κάτω:

- (i)** Συγκεκριμένος φορολογούμενος της Επαρχίας Λευκωσίας όφειλε 27 φορολογίες για τα έτη 1986-2005 συνολικού ποσού €318.790 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις. Για 9 φορολογίες που επιβλήθηκαν την περίοδο 1997-2004 το Τμήμα καταχώρισε αγωγή το 2006 και το 2007 τοποθέτησε εμπράγματο βάρος (memo) σε ακίνητη περιουσία του φορολογούμενου. Για τις υπόλοιπες 18 φορολογίες που επιβλήθηκαν την περίοδο 1992-2010 το Τμήμα καταχώρισε το 2012 αγωγή εναντίον του φορολογούμενου.
- (ii)** Άλλη εταιρεία της πιο πάνω Επαρχίας όφειλε 24 φορολογίες για τα έτη 1984-2005 συνολικού ποσού €4.370.186 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις. Οι φορολογίες επιβλήθηκαν την περίοδο 1993-2011 ενώ η τελευταία πληρωμή της εταιρείας προς το Τμήμα ήταν τον Νοέμβριο του 2008 για ποσό €700.000. Το Τμήμα καταχώρισε αγωγές εναντίον της εταιρείας το 1999, το 2002, το 2005 και το 2010 ενώ τον Φεβρουάριο του 2011 εκδόθηκαν εντάλματα πώλησης κινητής περιουσίας τα οποία επιστράφηκαν ανεκτέλεστα.
- (iii)** Συγκεκριμένη εταιρεία της επαρχίας Λάρνακας όφειλε 10 φορολογίες για την περίοδο 2006 – 2012 συνολικού ποσού €940.726 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις. Οι φορολογίες επιβλήθηκαν την περίοδο 2010 – 2012 ενώ η τελευταία πληρωμή της εταιρείας προς το Τμήμα ήταν το 2012 για ποσό €119.000. Το 2011 το Τμήμα καταχώρισε αγωγή εναντίον της εταιρείας. Σημειώνεται ότι κατά την περίοδο 2007 – 2012 η εν λόγω εταιρεία απέκτησε ακίνητη περιουσία ύψους €20,4εκ ενώ κατά την ίδια περίοδο αποξένωσε ακίνητη περιουσία ύψους €5,7 εκ.

Αναφορικά με τα δύο πρώτα παραδείγματα εκφράσαμε την άποψη ότι η λήψη νομικών μέτρων από το Τμήμα εναντίον των φορολογουμένων έγινε με σημαντική καθυστέρηση. Για το τρίτο παράδειγμα παρατηρήσαμε ότι το Τμήμα θα έπρεπε να είχε προχωρήσει άμεσα στη τοποθέτηση εμπράγματος βάρους στην ακίνητη περιουσία της εταιρείας για διασφάλιση της είσπραξης των οφειλόμενων ποσών.

Αναφορικά με το τρίτο παράδειγμα, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι στις 26.3.2013 τοποθετήθηκε εμπράγματο βάρος σε ακίνητη περιουσία της εταιρείας, όπως η εισήγηση της Υπηρεσίας μας, ενώ το ποσό φόρων προς είσπραξη στις 26.11.2013 για τα έτη 2006- 2012 ανερχόταν σε €712.066 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις.

(β) Μη λήψη μέτρων για είσπραξη των οφειλόμενων φόρων. Εντοπίστηκαν περιπτώσεις φορολογουμένων για τους οποίους το Τμήμα δεν φαίνεται να έχει προβεί σε οποιεσδήποτε ενέργειες προς είσπραξη των οφειλόμενων φόρων.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται πιο κάτω:

- (i) Συγκεκριμένος φορολογούμενος της Επαρχίας Λευκωσίας όφειλε τον Νοέμβριο του 2012 τη φορολογία φόρου εισοδήματος για το έτος 2000 ύψους €483.356 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις. Η τελευταία πληρωμή που διενεργήθηκε από το φορολογούμενο ήταν τον Απρίλιο του 2009. Σημειώνεται ότι τον Οκτώβριο του 2009 ο φορολογούμενος προέβηκε σε πώληση ακίνητης περιουσίας έναντι του ποσού των €120.000. Τον Φεβρουάριο του 2011 ο φορολογούμενος πτώχευσε.

Εκφράσαμε την άποψη ότι το Τμήμα θα έπρεπε να είχε προχωρήσει έγκαιρα στη λήψη νομικών μέτρων εναντίον του φορολογούμενου.

- (ii) Άλλος φορολογούμενος της ίδιας επαρχίας όφειλε στο Τμήμα 50 φορολογίες για τα έτη 1985 – 2008 ύψους €761.794 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις. Οι φορολογίες επιβλήθηκαν την περίοδο 1998 – 2007, ενώ η τελευταία πληρωμή του φορολογούμενου προς το Τμήμα ήταν το 2002 για ποσό €17.000. Ο φορολογούμενος πτώχευσε και τον Απρίλιο του 2008 εκδόθηκε διάταγμα παραλαβής.

Ζητήσαμε να ενημερωθούμε τους λόγους για τους οποίους το Τμήμα δεν προχώρησε έγκαιρα στη λήψη νομικών μέτρων εναντίον του φορολογούμενου.

- (iv) Συγκεκριμένη εταιρεία της πιο πάνω επαρχίας όφειλε στο Τμήμα τη φορολογία φόρου εισοδήματος για το έτος 1999 ύψους €1.405.837 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις. Η φορολογία επιβλήθηκε το 2006 ενώ η τελευταία πληρωμή της εταιρείας προς το Τμήμα ήταν τον Ιούλιο του 2006 για ποσό €62. Τον Ιανουάριο του 2011 εκδόθηκε διάταγμα εκκαθάρισης της εταιρείας.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τους λόγους για τους οποίους το Τμήμα δεν προχώρησε στην λήψη νομικών μέτρων εναντίον της εταιρείας.

(γ) Αθέτηση συμφωνιών για διευθέτηση φορολογικών οφειλών. Εντοπίστηκαν περιπτώσεις φορολογουμένων που δεν τηρούν τις συμφωνίες που συνάπτουν με το Τμήμα για διευθέτηση των φορολογικών οφειλών τους χωρίς το Τμήμα να έχει προχωρήσει σε οποιεσδήποτε ενέργειες για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση φορολογούμενης της Επαρχίας Λευκωσίας η οποία όφειλε στο Τμήμα 6 φορολογίες για την περίοδο 2006 – 2011 συνολικού ποσού €29.328 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις. Τον Νοέμβριο του 2011 έγινε συμφωνία μεταξύ του Τμήματος και της φορολογούμενης που προνοούσε την καταβολή ποσού ύψους €1.500 μηνιαίως. Η φορολογούμενη δεν τήρησε τη συμφωνία αφού μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2012 κατέβαλε στο Τμήμα ποσό ύψους €2.104. Σημειώνεται ότι το 2007 η φορολογούμενη αποξένωσε ακίνητη περιουσία ύψους €1,26 εκ. ενώ κατά την περίοδο 2006 – 2012 απέκτησε τέσσερα ακίνητα δυνάμει δωρεάς.

Εκφράσαμε την άποψη ότι το Τμήμα θα πρέπει να προχωρήσει άμεσα στη λήψη νομικών μέτρων για είσπραξη των οφειλόμενων φόρων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι τον Μάρτιο του 2013 τοποθετήθηκε εμπράγματο βάρος σε ακίνητη περιουσία της φορολογούμενης, όπως η εισήγηση της Υπηρεσίας μας, ενώ το ποσό φόρων προς είσπραξη στις 26.11.2013 για τα έτη 2006 - 2011 ανερχόταν σε €17.142 πλέον τόκους και επιβαρύνσεις.

Κτιριακές εγκαταστάσεις του Επαρχιακού Γραφείου Φόρου Εισοδήματος και Γραφείου Είσπραξης Φόρων Λεμεσού. Σύμφωνα με σχετική αλληλογραφία που τηρείται στα κεντρικά γραφεία του ΤΕΠ, τα κτίρια που στεγάζουν τα γραφεία Φόρου Εισοδήματος και τα γραφεία Είσπραξης Φόρων στη Λεμεσό παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα διάβρωσης, μετατόπισης αρμών, ρηγματώσεων σε κολώνες και

δοκούς, εξαερισμού, φωτισμού κ.λπ. Με σχετικές επιστολές τους το Τμήμα Δημοσίων Έργων εισηγήθηκε την επιδιόρθωση των βλαβών και την αποφόρτιση των γραφείων από τους μεταλλικούς φοριαμούς, ενώ το Υπουργείο Οικονομικών ενέκρινε τη μεταστέγαση των εν λόγω γραφείων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το θέμα άπτεται της ασφάλειας ανθρώπινων ζώων και φαίνεται σοβαρό, εισηγηθήκαμε όπως ενταθούν οι προσπάθειες για επίλυσή του.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο του 2012 ότι το ΤΕΠ έχει εντοπίσει κτίριο για μεταστέγαση και σε συνεργασία με το Τμήμα Δημοσίων Έργων εξετάζεται η λειτουργικότητα/καταλληλότητά του.

Ωστόσο όπως αναφέρεται σε σχετική επιστολή του ΤΕΠ προς το Τμήμα Δημοσίων Έργων ημερ. 20.5.2013, η διαδικασία μεταστέγασης του Επαρχιακού Γραφείου Λεμεσού αναστάληκε. Στην ίδια επιστολή, ο Διευθυντής του ΤΕΠ ανέφερε ότι τα μεγάλα και σοβαρά προβλήματα παραμένουν και υπέδειξε ότι το Τμήμα Δημοσίων Έργων θα πρέπει να προχωρήσει άμεσα στην εκτίμηση και επιδιόρθωση των στατικών προβλημάτων του κτιρίου ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια τόσο του προσωπικού όσο και του κοινού που επισκέπτεται το κτίριο. Το θέμα εκκρεμεί.

Ασφάλεια μηχανογραφικού εξοπλισμού και δεδομένων. Το μηχανογραφημένο σύστημα διαχείρισης φόρων του ΤΕΠ τέθηκε σε εφαρμογή το 1995, με σκοπό τη μηχανογράφηση εργασιών του Τμήματος και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις ενότητες διαχείρισης φορολογουμένων και φορολογιών φυσικών και νομικών προσώπων, εισπράξεων και επιστροφών φόρου.

Μετά από έλεγχο της ασφάλειας του μηχανογραφημένου συστήματος, ο οποίος διενεργήθηκε το 2010 από την Υπηρεσία μας, εισηγηθήκαμε, μεταξύ άλλων, όπως το Τμήμα προβεί αμέσως στις παρακάτω ενέργειες για αντιμετώπιση των αδυναμιών και ελλείψεων που είχαν διαπιστωθεί:

- (i) Αναβάθμιση των λογισμικών (λειτουργικού συστήματος, εφαρμογών/γλώσσας προγραμματισμού, βάσης δεδομένων, διεκπεραίωσης εντολών και εγγραφών), για εξουδετέρωση των κενών ασφαλείας που εντοπίστηκαν στο σύστημα.
- (ii) Καθορισμό - γραπτώς - της πολιτικής για την ασφάλεια του μηχανογραφικού εξοπλισμού και των δεδομένων, την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, την παραχώρηση δικαιωμάτων και διαχείριση των κωδικών πρόσβασης.
- (iii) Αξιολόγηση των κινδύνων που σχετίζονται με τη λήψη και φύλαξη των εφεδρικών αντιγράφων ασφαλείας, του λογισμικού και των δεδομένων, καθώς επίσης και των κινδύνων που σχετίζονται με περιβαλλοντικούς ελέγχους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Τμήματος τον Σεπτέμβριο του 2011, προωθούνται μέτρα - σε συνεργασία με το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, λαμβάνοντας υπόψη και τις εισηγήσεις μας - για διευθέτηση των πιο πάνω θεμάτων.

Μέσα στα πλαίσια παρακολούθησης των ενεργειών του ΤΕΠ για υλοποίηση των εισηγήσεών μας, διαπιστώθηκε ότι το Τμήμα έχει συνομολογήσει σχετική σύμβαση για αναβάθμιση των λογισμικών συστημάτων, στην οποία προνοείται ότι το έργο θα ολοκληρωθεί τον Μάιο 2013. Τελικά το έργο ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο 2013, κατόπιν παράτασης που εγκρίθηκε από ΚΕΑΑ, λόγω καθυστέρησης στην αξιολόγηση του διαγωνισμού για εξασφάλιση του εξοπλισμού και αλλαγών στη Νομοθεσία.

Στην εν λόγω σύμβαση προνοείται η υλοποίηση των εισηγήσεων της Υπηρεσίας μας που αναφέρονται στις παραγράφους (ii) και (iii) πιο πάνω.

Εισοδήματα από επιδοτήσεις που καταβάλλονται από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών. Από έλεγχο στα Επαρχιακά Γραφεία του ΤΕΠ που ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2010, διαπιστώθηκε ότι λήπτες εκταρικών επιδοτήσεων που καταβάλλονται από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών, οι οποίες από το έτος έναρξης λειτουργίας του Οργανισμού (2004) μέχρι 31.12.2008, ανήλθαν σε €226,30 εκ. και οι οποίες με βάση σχετική εγκύκλιο του ΤΕΠ θεωρούνται εισοδηματικής φύσεως και υπόκεινται σε φορολογία,

είτε είναι άγνωστοι στο Τμήμα, είτε δεν έχουν φάκελο στον Κλάδο Φόρου Εισοδήματος, είτε παραλείπουν συστηματικά να δηλώνουν τα εισοδήματα που είχαν από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό αρ. 259/2008 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για σκοπούς διαφάνειας αναφορικά με τη χρήση των κονδυλίων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης, τα ονόματα των δικαιούχων των πιο πάνω κονδυλίων δημοσιοποιούνται. Ορισμένα άτομα που εντοπίστηκαν στην ιστοσελίδα του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών και έχουν επιχορηγηθεί από τα πιο πάνω ταμεία, συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο των ατόμων που έτυχαν εκταρικής επιδότησης και είτε είναι άγνωστα στο Τμήμα, είτε δεν έχουν φάκελο στον Κλάδο Φόρου Εισοδήματος, είτε παραλείπουν συστηματικά να δηλώνουν τα πραγματικά τους εισοδήματα. Εισηγηθήκαμε την διερεύνηση των στοιχείων που είναι δημοσιευμένα στο διαδίκτυο με έμφαση στα άτομα που έτυχαν τόσο εκταρικής επιχορήγησης όσο και επιχορήγησης από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία, αφού στις περιπτώσεις όπου τα εισοδήματα από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία φορολογούνται, τότε αυξάνεται το μέγεθος της ενδεχόμενης φοροδιαφυγής που διαπράττεται.

Επίσης από την εξέταση του δείγματος των ατόμων που έλαβαν εκταρικές επιδοτήσεις διαπιστώθηκε ότι από μερικούς φορολογούμενους ουδέποτε ζητήθηκαν κεφαλαιουχικές καταστάσεις, ενώ στις περιπτώσεις που ζητήθηκαν, αυτές που υποβλήθηκαν καλύπτουν πολύ παλιά χρόνια. Σε επιστολή της Υπηρεσίας μας προς το Τμήμα ημερ. 26.1.2010, έγινε αναφορά σε αριθμό περιπτώσεων που εξετάστηκαν κατά τον έλεγχο και εισηγηθήκαμε, μεταξύ άλλων, όπως το Τμήμα ζητήσει την υποβολή δηλώσεων εισοδήματος και κεφαλαιουχικών καταστάσεων.

Επισημάναμε επίσης ότι πληθώρα πληροφοριών σε διάφορους Οργανισμούς, θα μπορούσαν με κατάλληλη αξιοποίηση να περιορίσουν τη φοροδιαφυγή και να αποφέρουν σημαντικά έσοδα στο Κράτος. Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα προωθήσει τη διαδικασία τροποποίησης της νομοθεσίας, ώστε να μπορεί να εξασφαλίζει στοιχεία και από υπαλλήλους Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου. Σημειώνεται ότι με τον περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων (Τροποποιητικό) Νόμο του 2010 (Ν.136(Ι)/2010) που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 31.12.2010 ο όρος «δημόσιος υπάλληλος» περιλαμβάνει και τους λειτουργούς στην υπηρεσία αρχής τοπικής διοίκησης και οργανισμού δημόσιου δικαίου.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε σχετικά με το στάδιο διερεύνησης κάθε περίπτωσης ξεχωριστά και στη συνέχεια πρόσθεσε ότι η διερεύνηση των περιπτώσεων συνεχίζεται ενώ για τις περιπτώσεις που διερευνήθηκαν εντοπίστηκαν σημαντικά ποσά αδήλωτων εισοδημάτων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι το ΤΕΠ παρέλαβε από τον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ) ηλεκτρονική πληροφόρηση των δικαιούχων επιδοτήσεων για τα έτη 2004 - 2011, και πρόσθεσε ότι το Τμήμα είναι στη διαδικασία φορολόγησης, όπου αυτό επιβάλλεται, και θα συνεχίσει να λαμβάνει την εν λόγω πληροφόρηση σε ετήσια βάση.

Φορολογία επαγγελματιών/καλλιτεχνών. Σύμφωνα με το άρθρο 23 του περί Φορολογίας Εισοδήματος Νόμου, το ακαθάριστο εισόδημα που αποκτά οποιοδήποτε άτομο το οποίο δεν είναι κάτοικος στη Δημοκρατία, από την άσκηση στη Δημοκρατία οποιουδήποτε επαγγέλματος ή επιτηδεύματος ή αμοιβή προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες ψυχαγωγίας στο κοινό, υπόκειται σε φορολογία με συντελεστή 10%.

Από έρευνά μας, προέκυψε ότι δηλώθηκαν στο ΤΕΠ μόνο 69 από τις 263 παραστάσεις/εκδηλώσεις που εντόπισε η Υπηρεσία μας ότι πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2008-2009, με αποτέλεσμα τη σημαντική απώλεια κρατικών εσόδων. Επίσης παρατηρήθηκε ότι το Τμήμα δεν είναι ενήμερο για όλες τις παραστάσεις που πραγματοποιούνται, με συνεπακόλουθο να μην επιβάλλεται φορολογία στους καλλιτεχνικούς πράκτορες, που αναλαμβάνουν την έλευση καλλιτεχνών στη Δημοκρατία, σύμφωνα με τη κρίση του, όπως προνοείται στις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας.

Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα σε συνεργασία με άλλους φορείς, προβαίνει στον έγκαιρο εντοπισμό των καλλιτεχνών για καταβολή του σχετικού φόρου και στην περίπτωση όπου δεν υπάρχουν τα διαθέσιμα στοιχεία να επιβάλλει φορολογία στους καλλιτεχνικούς πράκτορες με βάση τη διαθέσιμη πληροφόρηση που κατέχει για κάθε περίπτωση.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα προβαίνει στην καθημερινή άντληση πληροφοριών για εντοπισμό τέτοιων περιπτώσεων και εφαρμογή των προνοιών της νομοθεσίας. Ανέφερε επίσης ότι το Τμήμα απέστειλε συστημένες επιστολές σε όλους τους καλλιτεχνικούς πράκτορες/διοργανωτές παραστάσεων, γνωστοποιώντας τους τη σχετική νομοθεσία και ζήτησε την υποβολή καταστάσεων με πλήρη στοιχεία για εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 2008 – 2010, στις οποίες συμμετείχαν καλλιτέχνες μη κάτοικοι της Δημοκρατίας.

Ζητήσαμε να ενημερωθούμε αναφορικά με τα αποτελέσματα της εν λόγω διερεύνησης.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι η εν λόγω διερεύνηση συνέτεινε στην αύξηση των σχετικών εσόδων το 2011 σε σύγκριση με το 2010 κατά 21,28%. Ανέφερε επίσης ότι το ΤΕΠ σε συνεργασία με το ΤΥΠ προχωρεί στην ετοιμασία και εφαρμογή παρεμφερών μηχανογραφικών συστημάτων με σκοπό την άμεση φορολόγηση όπου δεν υπάρχει ανταπόκριση και συμμόρφωση για υποβολή των σχετικών στοιχείων.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι η εν λόγω διερεύνηση δεν έχει ολοκληρωθεί λόγω αντικειμενικών δυσκολιών στη συμφιλίωση των καταβληθέντων ποσών – παραστάσεων και στην εξακρίβωση των κατά Νόμο Υπευθύνων.

Απόσυρση ποινικών υποθέσεων λόγω μη επίδοσης κλήσης. Κατά τον έλεγχο του Κλάδου Δικαστηρίων του Τμήματος διαπιστώθηκε ότι αριθμός φορολογουμένων, φυσικά ή/και νομικά πρόσωπα, μεταξύ αυτών και γνωστοί επαγγελματίες δεν ανταποκρίνονται στο αίτημα του Τμήματος για υποβολή στοιχείων που θα βοηθήσουν την εξέταση των φορολογικών τους υποθέσεων, με αποτέλεσμα το Τμήμα να παραπέμπει αρκετές περιπτώσεις στο Κλάδο Δικαστηρίων, για ποινική δίωξη των φορολογουμένων. Ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις η διαδικασία διακόπτεται και η ποινική δίωξη αποσύρεται λόγω αδυναμίας στην επίδοση της κλήσης, με αποτέλεσμα η διευθέτηση των φορολογικών υποθέσεων να παραμένει σε εκκρεμότητα. Κατά το 2012 κινήθηκε διαδικασία ποινικής δίωξης σε 1137 περιπτώσεις σε σύγκριση με 803 το 2011, ενώ αποσύρθηκαν 90 περιπτώσεις (132 για το 2011) επειδή όπως σημειώνεται σε σχετικό μητρώο που τηρείται από τον Κλάδο Δικαστηρίων, η κλήση δεν κατέστη δυνατό να επιδοθεί. Το πρόβλημα εξακολουθεί να υφίσταται με το δικαιολογητικό ότι είτε οι φορολογούμενοι δεν εντοπίζονται, είτε εντοπίζονται αλλά είναι αδύνατη η πρόσβαση στην οικία τους για επίδοση της κλήσης, είτε εντοπίζονται αλλά αρνούνται να παραλάβουν τις κλήσεις.

Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα προβαίνει σε καλύτερη διερεύνηση για εντοπισμό των ορθών διευθύνσεων των προσώπων (νομικών και φυσικών) για τα οποία κινείται διαδικασία ποινικής δίωξης, αξιοποιώντας όλες τις πηγές πληροφόρησης που έχει στη διάθεση του. Ο Διευθυντής του Τμήματος ανέφερε ότι για την καταχώριση της ποινικής δίωξης χρησιμοποιείται η διεύθυνση του φορολογούμενου που είναι καταχωρισμένη στο μηχανογραφικό σύστημα του Τμήματος και σημείωσε ότι αποτελεί ευθύνη του φορολογούμενου να ενημερώνει το Τμήμα για την υφιστάμενη διεύθυνση του. Διατυπώσαμε την άποψη ότι ανεξάρτητα από το ποιός έχει την ευθύνη ενημέρωσης του Τμήματος για την ισχύουσα διεύθυνση, το Τμήμα έχει κάθε λόγο να αξιοποιεί κάθε πηγή πληροφόρησης για επιτέλεση του ρόλου του και την είσπραξη των οφειλόμενων φόρων.

Σημειώνεται ότι, ο Διευθυντής του ΤΕΠ με επιστολή του ημερ. 26.6.2012 προς τον Γενικό Εισαγγελέα, του κοινοποίησε τις απόψεις/εισηγήσεις του Τμήματος αναφορικά με την τροποποίηση του περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 155, με τρόπο που να διευκολύνεται η επίδοση κλήσεων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι η διαδικασία επίδοσης κλήσεων βελτιώθηκε αφού στις περιπτώσεις αδυναμίας επίδοσης ζητείται η συμβολή του τοπικού αστυνομικού σταθμού και πρόσθεσε ότι, στις 26.9.2013 κατατέθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών νομοσχέδιο το οποίο προνοεί εναλλακτικούς τρόπους επίδοσης των κλήσεων.

Ενδεχόμενο φοροδιαφυγής φόρου κεφαλαιουχικών κερδών. Από προκαταρκτική διερεύνηση καταγγελίας που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας διαφάνηκε ότι μεγάλος αριθμός ιδιοκτητών ακίνητης περιουσίας σε χωριά της Επαρχίας Λεμεσού, πώλησαν την περιουσία τους σε εταιρείες του ίδιου ομίλου. Σε αρκετές περιπτώσεις αγοραπωλησιών φαίνεται να υπογράφηκαν μεταξύ των δύο ενδιαφερομένων μερών

συμφωνητικά (αγοραπωλητήρια) έγγραφα, τα οποία όμως δεν φαίνεται να παρουσιάστηκαν ούτε στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων, ούτε και στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας κατά τη μεταβίβαση. Συνεπώς, η επιβολή φορολογίας κεφαλαιουχικών κερδών έγινε με βάση το προϊόν διάθεσης που δηλώθηκε από τους συμβαλλόμενους, κατά την ετοιμασία/συμπλήρωση των εντύπων «Μεταβιβάσεις/Μεταβολές Ακίνητης Ιδιοκτησίας» και «Δήλωση Διάθεσης Ακίνητης Ιδιοκτησίας» και όχι το ποσό διάθεσης που αναγράφεται στο πωλητήριο έγγραφο, το οποίο είναι κατά πολύ μεγαλύτερο, με συνέπεια να καταβληθεί στο Κράτος σημαντικά μικρότερο ποσό φόρου.

Από διερεύνηση αριθμού υποθέσεων, που αποτελεί μόνο μέρος αυτών που καταγγέλθηκαν στην Υπηρεσία μας, προέκυψε ότι ενώ το ποσό διάθεσης σύμφωνα με τα αντίγραφα των πωλητηρίων εγγράφων ανερχόταν σε €12.794.862 (£7.488.500), το ποσό που δηλώθηκε και φορολογήθηκε ανήλθε σε μόλις €8.520.049 (£4.986.563) ήταν δηλαδή υποτιμημένο κατά €4.274.813 (£2.501.937) (33,41%). Από επιβεβαίωση των πιο πάνω θα προέκυπτε σημαντική απώλεια φόρου κεφαλαιουχικών κερδών με αντίστοιχο όφελος για τους πωλητές της ακίνητης ιδιοκτησίας, οι οποίοι θα έχουν διαπράξει φοροδιαφυγή.

Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα διερευνήσει αμέσως και ενδελεχώς την υπόθεση η οποία κρίνεται πολύ σοβαρή και ενημερώσει την Υπηρεσία μας για τα αποτελέσματα της διερεύνησης. Επίσης εισηγηθήκαμε όπως η υπόθεση παραπεμφθεί στον Γενικό Εισαγγελέα.

Ο Διευθυντής του Τμήματος ανέφερε ότι μετά από σχετική γνωμοδότηση του Γενικού Εισαγγελέα, το Τμήμα προχώρησε στον έλεγχο των βιβλίων των εμπλεκομένων εταιρειών. Από την εξέταση διαπιστώθηκαν μεγάλες αποκλίσεις στα ποσά που πληρώθηκαν για την αγορά των ακινήτων με αυτά που δηλώθηκαν στο ΤΕΠ. Σύμφωνα με τον Διευθυντή η απόκλιση που εντοπίστηκε εκτιμήθηκε στο ποσό των €26,41 εκ. περίπου (£15,46 εκ.) ενώ αυτή που έχει διευκρινιστεί στο ποσό των €21,08 εκ. περίπου (£12,34 εκ.). Για το ποσό που έχει διευκρινιστεί, το Τμήμα επέβαλε ήδη αναθεωρημένες φορολογίες κεφαλαιουχικών κερδών ύψους €8.388.350 από τις οποίες προέκυψε πρόσθετος φόρος ύψους €1.686.041 και εισπράχθηκε από το Τμήμα το ποσό των €1.580.883. Για το υπόλοιπο ποσό ύψους €12.699.693 που έχει διευκρινιστεί, το Τμήμα βρίσκεται στο στάδιο της εξέτασης για επιβολή αναθεωρημένων φορολογιών. Σύμφωνα επίσης, με τον Διευθυντή, παραμένει προς διευκρίνιση ποσό ύψους €5,3 εκ. (£3,1 εκ.).

Επεξεργασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Από διάφορα θέματα που διερευνήθηκαν κατά καιρούς από την Υπηρεσία μας σε συνεργασία με άλλα Κυβερνητικά Τμήματα προέκυψε ότι μεγάλος αριθμός προσώπων διαπράττουν φοροδιαφυγή, είτε δηλώνοντας χαμηλά εισοδήματα, είτε μη υποβάλλοντας καν δηλώσεις, με αποτέλεσμα να παραμένουν τελείως άγνωστοι στο ΤΕΠ. Ο Διευθυντής του Τμήματος επισήμανε στο παρελθόν το γεγονός ότι η πρόσβαση σε σχετικά στοιχεία που τηρούνται στα αρχεία άλλων Κυβερνητικών Τμημάτων/Υπηρεσιών προσκρούει στη νομοθεσία για επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η φορολογική διερεύνηση, ιδιαίτερα όσον αφορά στην αξιοποίηση δεδομένων για τον εντοπισμό αγνώστων φορολογούμενων.

Εκφράσαμε την άποψη ότι η αναγκαιότητα επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων από το ΤΕΠ προκύπτει από την υποχρέωση του Τμήματος για εφαρμογή των διατάξεων των φορολογικών νομοθεσιών για την εξακρίβωση των πραγματικών εισοδημάτων των ατόμων, για επιβολή της ανάλογης φορολογίας. Με επιστολή μας προς τον Υπουργό Οικονομικών ημερ. 9.2.2009 διατυπώσαμε τη θέση ότι, έχοντας υπόψη τις πρόνοιες του Συντάγματος (άρθρο 24) και τις διατάξεις των άρθρων 5(2)(α) και 5(2)(δ) του περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμου αρ. 138(Ι)/2001 (όπως τροποποιήθηκε), δεν φαίνεται να υπήρχε κώλυμα για τη λήψη στοιχείων από άλλες Υπηρεσίες. Ακολούθησαν αρκετές συσκέψεις και ανταλλαγές επιστολών στις οποίες διάφορες ενδιαφερόμενες Υπηρεσίες/Τμήματα (Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ΤΕΠ, Νομική Υπηρεσία και Ελεγκτική Υπηρεσία) εξέφρασαν τις θέσεις και απόψεις τους αναφορικά με το θέμα. Επισημαίνεται ότι η σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία αρ. 95/46/ΕΚ ημερ. 24.10.1995, επί της οποίας βασίζεται η σχετική εθνική νομοθεσία παρέχει τη δυνατότητα, εξαίρεσης μεταξύ άλλων και φορολογικών θεμάτων από τις αντίστοιχες εθνικές νομοθεσίες.

Με γνωμοδότηση του, ημερ. 10.5.2011 προς τον Διευθυντή του ΤΕΠ ο Γενικός Εισαγγελέας επισήμανε ότι το άρθρο 5(2) του περί Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα Νόμου (Ν138(I)/2001) επιτρέπει, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, που καθορίζονται στη σχετική νομοθεσία την επεξεργασία δεδομένων και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων αυτών.

Ανέφερε επίσης ότι οι πρόνοιες του άρθρου 24 του Συντάγματος καθώς και η υποχρέωση του ΤΕΠ να εφαρμόζει τη νομοθεσία που ρυθμίζει τις εξουσίες του Τμήματος, παρέχουν επαρκή νομική βάση και δικαιολογία για τη διασύνδεση αρχείων και την επεξεργασία δεδομένων.

Σημειώνεται ότι στις 11.7.2012 δημοσιεύτηκε ο περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2012 (Ν105(I)/2012). Σύμφωνα με τον τροποποιητικό Νόμο, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που γίνεται για σκοπούς άσκησης των εξουσιών του Διευθυντή του ΤΕΠ εξαιρείται από τις βασικές αρχές επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων που καθορίζονται στον Νόμο.

Διατάξεις των περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμων σε σχέση με την επανεκτίμηση της ακίνητης ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με το άρθρο 6 των περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμων, κατά τον υπολογισμό του κέρδους αφαιρείται από το προϊόν διάθεσης η αξία της ιδιοκτησίας κατά την 1^η Ιανουαρίου 1980, όπως έχει καθοριστεί με τη γενική εκτίμηση που διενεργήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 69 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμησης) Νόμου, καθώς επίσης η μετέπειτα αύξηση της αξίας της ιδιοκτησίας λόγω πληθωρισμού.

Σύμφωνα με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερομηνίας 27 Μαρτίου 1998 (υπόθεση αρ. 926/96), η πιο πάνω διάταξη δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει γενική εκτίμηση για τα ακίνητα που πωλούνται ή η ιδιοκτησία καλύφθηκε μεν από τη γενική εκτίμηση, όχι όμως στη μορφή που διατίθεται και επομένως δεν υπάρχει το υπόβαθρο για τον υπολογισμό του κέρδους που πραγματοποιήθηκε.

Μετά την έκδοση της πιο πάνω απόφασης από το Δικαστήριο, διάφοροι φορολογούμενοι την επικαλούνται με αποτέλεσμα να διαγράφονται φορολογίες κεφαλαιουχικών κερδών που τους επιβλήθηκαν ή να μην τους επιβάλλεται καθόλου φορολογία.

Παρόλο που έγιναν κάποιες προσπάθειες για τροποποίηση του εν λόγω άρθρου σε συνδυασμό με άλλες αλλαγές στον Νόμο, μέχρι σήμερα εκκρεμεί η σχετική τροποποίηση, με αποτέλεσμα την απώλεια δημοσίων εσόδων και την επί σειρά ετών άνιση μεταχείριση των φορολογουμένων.

Με επιστολή μας προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών επισημάναμε τη σοβαρότητα του θέματος και εισηγηθήκαμε όπως γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για τροποποίηση του συγκεκριμένου άρθρου, ώστε, για σκοπούς υπολογισμού του κέρδους για επιβολή φορολογίας κεφαλαιουχικών κερδών, να λαμβάνονται υπόψη οι προσωρινές αξίες ή οι επανεκτιμήσεις του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας σε τιμές 1.1.1980, με βάση τις αλλαγές που επήλθαν στην ακίνητη ιδιοκτησία μετά την τελευταία γενική εκτίμηση, σύμφωνα και με το άρθρο 66 του περί Ακίνητης Ιδιοκτησίας Νόμου και όχι μόνο με βάση το άρθρο 69 όπως προνοείται στο άρθρο 6(α) του περί Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμου.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το θέμα μελετάται από το Τμήμα και όταν γίνουν οποιεσδήποτε ενέργειες θα κοινοποιηθούν στην Υπηρεσία μας.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι το ΤΕΠ υπέβαλε στο Υπουργείο Οικονομικών σχετικό νομοσχέδιο το οποίο ψηφίστηκε στις 11.10.2013 σε Νόμο (Ν120(I)/2013).

Καθυστερημένοι φόροι ακίνητης ιδιοκτησίας και κεφαλαιουχικών κερδών Εκκλησιαστικών Ιδρυμάτων. Το θέμα της φορολόγησης της Εκκλησίας της Κύπρου συζητήθηκε το 2010 ύστερα από αυτεπάγγελτη εξέταση της Επιτροπής σε δύο συνεδρίες στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών αλλά και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και επειδή από διάφορες δημόσιες αναφορές διαφάνηκε ότι υπάρχει σύγχυση ως προς το νομικό καθεστώς που διέπει τη φορολόγηση της Εκκλησίας παραθέτουμε ξανά τα πιο κάτω:

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, δεν απαλλάσσει την Εκκλησία της Κύπρου από την καταβολή οποιασδήποτε φορολογίας.

Η Εκκλησία, υπόκειται, δυνάμει σχετικών Νόμων, στην καταβολή φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας, φόρου κεφαλαιουχικών κερδών, τελών χαρτοσήμων, έκτακτης εισφοράς για την άμυνα της Δημοκρατίας, φόρου προστιθέμενης αξίας (ως αγοραστής αγαθών και υπηρεσιών), ενώ τα εισοδήματά της εξαιρούνται από την επιβολή φόρου εισοδήματος, με βάση ειδική πρόνοια στον περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο.

Το Άρθρο 23.9 του Συντάγματος δεν επιτρέπει την επιβολή αποστέρησης, όρου, περιορισμού ή δέσμευσης επί κινητής ή ακίνητης ιδιοκτησίας που ανήκει στην Εκκλησία χωρίς την έγγραφο συναίνεση της αρμόδιας Εκκλησιαστικής Αρχής.

Όσον αφορά στον Φόρο Ακίνητης Ιδιοκτησίας, με βάση τις πρόνοιες του περί Φορολογίας Ακίνητης Ιδιοκτησίας Νόμου αρ. 24/80, όπως τροποποιήθηκε μέχρι 31.12.2011, οι ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας αξίας (κατά την 1.1.1980) πέραν των €170.860 (£100.000) υπόκεινται σε φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας που επιβάλλεται ετήσια με συντελεστές που κυμαίνονται από 2,5- 4%, ανάλογα με την αξία της περιουσίας τους. Σημειώνεται ότι με τον τροποποιητικό Νόμο αρ. 115(I)/2011 που τέθηκε σε εφαρμογή από 1.1.2012, το αφορολόγητο ποσό μειώθηκε από €170.860 σε €120.000 και τροποποιούνται οι συντελεστές φορολόγησης με μέγιστο συντελεστή 8%, ενώ με τον τροποποιητικό Νόμο αρ. 33(I)/2013, όλοι οι κάτοχοι ακίνητης ιδιοκτησίας ανεξαρτήτως αξίας υπόκεινται σε καταβολή φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας με συντελεστές 6% - 9%.

Βάσει του άρθρου 18 του Νόμου 24/80, οι εκκλησιαστικοί χώροι απαλλάσσονται από τη φορολογία και επιβάλλεται φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας στην υπόλοιπη περιουσία των Εκκλησιαστικών Ιδρυμάτων. Στην πράξη τα εν λόγω Ιδρύματα δεν καταβάλλουν ετησίως, ως η υποχρέωση σύμφωνα με τον Νόμο, τον φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας που επιβάλλεται στο σύνολο της περιουσίας τους. Στην περίπτωση όμως μεταβίβασης ακινήτου κατ' ανάγκη καταβάλλουν για όλα τα χρόνια, ως οφείλουν, τον φόρο που αναλογεί στο μεταβιβαζόμενο ακίνητο, ώστε να γίνει η μεταβίβαση, αφού, βάσει του άρθρου 15(5) του Νόμου 24/80, καμιά μεταβίβαση ή υποθήκευση ακινήτου δε διενεργείται πριν από την καταβολή του οφειλόμενου φόρου. Σημειώνεται ότι, στον τροποποιητικό Νόμο αρ. 187(I)/2012 που τέθηκε σε εφαρμογή από 14.3.2012, προνοείται, μεταξύ άλλων, ότι η Εκκλησία δεν υπόκειται σε φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας για περιουσία που διάθεσε πριν τις 14.3.2012.

Όσον αφορά στον Φόρο Κεφαλαιουχικών Κερδών, σύμφωνα με τον περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμο αρ. 52/80, όπως τροποποιήθηκε, οποιοδήποτε κέρδος προκύπτει από τη διάθεση ακίνητης περιουσίας ή διάθεση μετοχών εταιρείας, η οποία είναι κάτοχος ακίνητης περιουσίας, υπόκειται σε φορολογία με συντελεστή 20%.

Παρόλο που με βάση τον αρχικό περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμο του 1980 η Εκκλησία δεν απαλλασσόταν από την υποχρέωση καταβολής του φόρου τούτου, εντούτοις δεν τον κατέβαλλε, αφού, με βάση την τότε ισχύουσα νομοθεσία, δεν εμποδιζόταν η μεταβίβαση η οποία και ολοκληρωνόταν χωρίς η Εκκλησία να εκπληρώνει την φορολογική της υποχρέωση. Ωστόσο μετά την ψήφιση του περί Μεταβίβασης και Υποθηκείωσης Ακινήτων (Τροποποιητικού) Νόμου αρ. 181(I)/2002 στον οποίο προνοείται ρητά ότι δεν διενεργείται οποιαδήποτε μεταβίβαση ακίνητης ιδιοκτησίας αν δεν παρουσιαστεί στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας βεβαίωση από τον Διευθυντή ΤΕΠ ότι ο φόρος κεφαλαιουχικών κερδών έχει καταβληθεί ή ότι δεν υπάρχει υποχρέωση καταβολής τέτοιου φόρου, όλες οι Εκκλησιαστικές Αρχές ή Μονές κατ' ανάγκη καταβάλλουν τους οφειλόμενους φόρους (ακίνητης ιδιοκτησίας και κεφαλαιουχικών κερδών) που αναλογούν στο μεταβιβαζόμενο ακίνητο, πριν από τη μεταβίβασή του, προκειμένου να γίνει η μεταβίβαση.

Σύμφωνα με ανακοινωθέν που εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, στις 14.3.2012 το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε πρόταση του Υπουργείου Οικονομικών σε σχέση με συμφωνία μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας αναφορικά με φορολογικά θέματα. Στα πλαίσια του ελέγχου, η Υπηρεσία μας ζήτησε επανειλημμένα από το Υπουργείο Οικονομικών το κείμενο της εν λόγω συμφωνίας το οποίο μέχρι

σήμερα δεν μας έχει σταλεί. Σημειώνεται ότι στον τροποποιητικό Νόμο αρ. 187(Ι)/2012 περιλαμβάνονται πρόνοιες νομοθετικής ρύθμισης σε σχέση με τον φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας της Εκκλησίας.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε, μεταξύ άλλων, ότι με τη σύμφωνη γνώμη του Γενικού Εισαγγελέα το ΤΕΠ ετοιμάζει προσχέδιο πρότασης για υποβολή στο Υπουργικό Συμβούλιο, από τον Υπουργό Οικονομικών, για την έγκριση παραχώρησης ισόποσης χορηγίας για διαγραφή του οφειλόμενου φόρου Κεφαλαιουχικών Κερδών. Όσον αφορά τις οφειλές Φόρου Ακίνητης Ιδιοκτησίας οι οποίες δεν αποτελούν πραγματικές φορολογίες, ο Γενικός Διευθυντής ανέφερε ότι με τη σύμφωνη γνώμη του Γενικού Εισαγγελέα αυτές μπορούν να παραγραφούν με βάση τη Δημοσιονομική Οδηγία αρ. 43. Ωστόσο η Δημοσιονομική Οδηγία αρ. 43 αναφέρεται στην «παραγραφή εσόδων που δεν μπορούν να εισπραχθούν» και επομένως δεν τυγχάνει εφαρμογής, κατά τη γνώμη μας, στην συγκεκριμένη περίπτωση αφού το ΤΕΠ κατ' επανάληψη ανέφερε ότι τα ποσά αποτελούν «τεχνικούς εσωτερικούς υπολογισμούς» του Τμήματος για την Εκκλησία και δεν είναι οφειλόμενες φορολογίες.

Όπως μας ανέφερε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, τον Δεκέμβριο του 2013, το ΤΕΠ προτίθεται να διαβουλευθεί με τη Γενική Λογίστρια ως προς τον ενδεχόμενο τρόπο διαγραφής των οφειλών.

Ποινική ευθύνη αναφορικά με παράλειψη καταβολής του φόρου εταιρειών. Παρατηρήθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσό καθυστερήσεων φόρου εισοδήματος οφείλεται από εταιρείες και οι καθυστερήσεις αυτές χρόνο με χρόνο αυξάνονται χωρίς το Τμήμα να είναι σε θέση να λάβει δραστικά μέτρα για είσπραξή τους, κυρίως όταν οι εταιρείες αυτές δεν διαθέτουν ακίνητη περιουσία. Η σοβαρότητα και η έκταση του προβλήματος εντοπίστηκε από το Τμήμα το οποίο ετοίμασε τροποποιητικό νομοσχέδιο το οποίο ψηφίστηκε σε Νόμο (Ν214(Ι)/04), με ισχύ από 1.1.2005. Βάσει του πιο πάνω Νόμου ποινικοποιείται αφενός η μη καταβολή των φόρων, γεγονός που επισύρει χρηματική ποινή, και αφετέρου η παράλειψη των Διευθυντών για καταβολή των οφειλόμενων φόρων εταιρείας συνιστά ποινικό αδίκημα με προϋπόθεση την απόδειξη δόλιας παράλειψης ή καθυστέρησης στην καταβολή των οφειλόμενων ποσών. Λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Τμήμα στην απόδειξη δόλου εκ μέρους των αξιωματούχων των εταιρειών, αναφορικά με οποιαδήποτε καθυστέρηση ή άρνηση ή παράλειψη στην καταβολή των οφειλόμενων φόρων εταιρειών, εκφράσαμε την άποψη ότι η συγκεκριμένη αναφορά του Νόμου έχει μόνο θεωρητική αξία χωρίς να έχει αποτέλεσμα αφού η απόδειξη δόλου πρακτικά δύσκολα τεκμηριώνεται. Εισηγηθήκαμε όπως το όλο θέμα μελετηθεί ώστε να γίνουν οι δέουσες τροποποιήσεις, έτσι που να διευκολύνεται το Τμήμα στην είσπραξη των καθυστερημένων φόρων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι η εισήγησή μας βρίσκει σύμφωνους τόσο το Υπουργείο του, όσο και το ΤΕΠ και θα καταβληθούν εκ νέου προσπάθειες ώστε να γίνουν οι δέουσες τροποποιήσεις. Ωστόσο, παρόλο που σε σχετικό τροποποιητικό νομοσχέδιο που δημοσιεύτηκε στις 13.8.2010 και αποστάλθηκε στη Βουλή για ψήφιση είχε απαλειφθεί η προϋπόθεση για απόδειξη δόλου, εν τούτοις το νομοσχέδιο ψηφίστηκε σε Νόμο (Ν136(Ι)/2010), χωρίς τη διαγραφή της προϋπόθεσης.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών τον Δεκέμβριο του 2013 μάς πληροφόρησε ότι, στα πλαίσια των μέτρων του Μνημονίου Συναντίληψης με χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους από το 2014, βρίσκεται υπό επεξεργασία τροποποιητικό νομοσχέδιο για την απόδοση προσωπικής ευθύνης για την καταβολή του φόρου εταιρειών, σε όσα πρόσωπα έχουν πραγματικά και αποτελεσματικά τον έλεγχο των εταιρειών, ενώ έχει προωθηθεί νομοσχέδιο στη Νομική Υπηρεσία για απόδοση προσωπικής ευθύνης στον κατά νόμο υπεύθυνο Διευθυντή, για δόλια υποβολή δήλωσης αναφορικά με τον φόρο εταιρειών.

Μέρος Β

Εκκρεμείς ενστάσεις φόρου εισοδήματος. Από τον έλεγχο των ενστάσεων που διεξήχθη στο Επαρχιακό Γραφείο Λευκωσίας προέκυψαν, μεταξύ άλλων και τα πιο κάτω:

(α) Αρκετές ενστάσεις υπό εκκρεμότητα αφορούν φορολογίες που σχετίζονται με κέρδη από χρηματιστηριακές πράξεις του 1999. Το Τμήμα δεν προχωρεί στη λήψη αποφάσεων αναφορικά με τον τρόπο χειρισμού τους.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια και λαμβάνονται όλα τα ενδεικνύόμενα μέτρα για διευθέτηση των ενστάσεων που σχετίζονται με τη φορολόγηση κερδών από χρηματιστηριακές πράξεις.

(β) Σημειώθηκαν περιπτώσεις όπου καθυστερεί η υποβολή, η εξέταση στοιχείων και η λήψη μέτρων, ενώ διαπιστώθηκαν και περιπτώσεις όπου το Τμήμα ζητά την υποβολή στοιχείων τα οποία έχουν ήδη υποβληθεί.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα υποβολής εντάσεων που εκκρεμεί είναι η περίπτωση συγκεκριμένου φορολογούμενου ο οποίος είχε, κατά τις 30.6.2010, ενστάσεις για 8 φορολογίες, μεταξύ των οποίων και για τη φορολογία του έτους 1999 ύψους €463.557 που αφορούσε κέρδη χρηματιστηριακών πράξεων. Στις 18.2.2004 το Τμήμα ζήτησε την υποβολή επιπρόσθετων στοιχείων, τα οποία ουδέποτε υποβλήθηκαν, και στις 19.9.2008 ζήτησε την υποβολή κατάστασης κεφαλαίου για την περίοδο 1999 – 2006. Η κατάσταση κεφαλαίου για την περίοδο 1999 - 2006 που υπέβαλε ο φορολογούμενος τον Ιούνιο του 2011 βρίσκεται υπό εξέταση.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι έχουν ληφθεί δικαστικά μέτρα για τη μη υποβολή των στοιχείων που ζητήθηκαν.

Αποκοπές Έκτακτης Εισφοράς για την Άμυνα. Σύμφωνα με το άρθρο 3(2) του περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας Νόμου, τόκοι που αποκτά Ταμείο Προνοίας υπόκεινται σε έκτακτη εισφορά με ποσοστό ύψους 3%. Οποιοδήποτε άλλοι τόκοι συμπεριλαμβανομένων τόκων που αποκτά Ταμείο Συντάξεως, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων, υπόκεινται σε έκτακτη εισφορά με ποσοστό 30% (15% μέχρι 28.4.2013 και 10% μέχρι 30.8.2011).

Για να θεωρείται ένα Ταμείο ως εγκεκριμένο για σκοπούς επιβολής των διατάξεων των νομοθεσιών του ΤΕΠ μέχρι και το φορολογικό έτος 2002, έπρεπε, σύμφωνα με το άρθρο 19(1)(ε) του περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου (Ν. 58/61 όπως τροποποιήθηκε), να εγκριθεί από τον Έφορο Φόρου Εισοδήματος, βάσει προϋποθέσεων που ο ίδιος θέτει. Από το φορολογικό έτος 2003 που τέθηκε σε ισχύ ο περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμος (Ν118(Ι)/02), όπως τροποποιήθηκε, δεν προσδιορίζεται ποιος εγκρίνει το Ταμείο, αν δηλαδή την έγκριση την παραχωρεί ο Έφορος Ταμείων Προνοίας ή ο Έφορος Φόρου Εισοδήματος.

Σε σχετική γνωμάτευση του, ο Γενικός Εισαγγελέας αναφέρει ότι η ερμηνεία όπως διατυπώνεται στον Νόμο 118(Ι)/2002 είναι ασαφής και εισηγείται την τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας.

Από έρευνα που έγινε, διαφάνηκε ότι δεν διενεργείται οποιοσδήποτε σχετικός έλεγχος από το Τμήμα με αποτέλεσμα ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στα οποία τα Ταμεία διατηρούν λογαριασμούς καταθέσεων, να προβαίνουν σε λανθασμένη παρακράτηση ποσοστού έκτακτης εισφοράς για την άμυνα επί του ποσού των τόκων που καταβλήθηκε στα Ταμεία.

Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα (α) προχωρήσει τάχιστα στη προώθηση των απαραίτητων ενεργειών για άμεση τροποποίηση της νομοθεσίας, (β) προχωρήσει σε έλεγχο των Ταμείων, όπου προκύπτουν τόκοι από καταθέσεις και (γ) προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για ανάκτηση του οφειλόμενου προς το Κράτος ποσού.

Ο Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι τον Σεπτέμβριο του 2008, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Οικονομικών με εισήγηση για άμεση τροποποίηση της νομοθεσίας. Επίσης ανέφερε ότι ο προγραμματισμένος επιτόπιος έλεγχος των τραπεζών περιλαμβάνει και τον έλεγχο της έκτακτης εισφοράς για άμυνα που παρακρατείται στην πηγή, τα αποτελέσματα του οποίου θα αξιολογηθούν. Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για οποιεσδήποτε εξελίξεις επί του θέματος.

Ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα έχει ολοκληρώσει τον επιτόπιο έλεγχο των Τραπεζών αναφορικά με φόρο εισοδήματος και σύντομα αναμένεται έλεγχος και για σκοπούς έκτακτης εισφοράς για την άμυνα.

Σημειώνεται ότι, στον περί Φορολογίας του Εισοδήματος (Τροποποιητικό) Νόμο του 2012 (Ν102(Ι)/2012) διευκρινίζεται ότι για σκοπούς επιβολής των διατάξεων των νομοθεσιών του ΤΕΠ, η έγκριση του Ταμείου παραχωρείται από τον Έφορο Φόρου Εισοδήματος.

Εξυπηρέτηση του πολίτη. Κατά το 2004 το Τμήμα έθεσε σε λειτουργία το λογισμικό σύστημα TAXISnet που παρέχει τη δυνατότητα στους πολίτες να υποβάλλουν τη δήλωση εισοδήματος τους μέσω του Διαδικτύου. Μέσω του συστήματος TAXISnet, ο φορολογούμενος πολίτης έχει τη δυνατότητα να παίρνει πληροφορίες για όλα τα στάδια εκκαθάρισης της δήλωσης μέχρι και το τελικό αποτέλεσμα που είναι η επιβεβαίωση φορολογίας για το τελευταίο φορολογικό έτος.

Κατά το 2005 η υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής δήλωσης εισοδήματος επεκτάθηκε και στα νομικά πρόσωπα. Ταυτόχρονα το 2005 δόθηκε και η δυνατότητα μαζικής ηλεκτρονικής υποβολής δηλώσεων εισοδήματος με XML Αρχεία. Σημειώνεται ότι μέχρι τις 4.8.2013, από τις 347.052 δηλώσεις φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων που στάλθηκαν παγκύπρια κατά το 2013, και αφορούν το φορολογικό έτος 2012, υποβλήθηκαν στο Τμήμα μέσω του συστήματος TAXISnet μόνο οι 37.494 (ποσοστό 10,8%).

Σε προηγούμενη Έκθεσή μας εισηγηθήκαμε όπως διερευνηθούν οι λόγοι για τη μη ικανοποιητική χρήση της εν λόγω υπηρεσίας από το κοινό.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα αφού έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας, μελετά συγκεκριμένους τρόπους αποτελεσματικότερης αξιοποίησης της υπηρεσίας TAXISnet. Με τις νέες διατάξεις του Περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων Νόμου, όπως τροποποιήθηκε με τον Νόμο Ν136(Ι)/2010, συγκεκριμένες ομάδες φορολογούμενων πρέπει να υποβάλλουν τη φορολογική τους δήλωση με ηλεκτρονικά ή άλλα μέσα, οπότε η χρήση της υπηρεσίας TAXISnet από το κοινό αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά.

Έκτακτη Εισφορά για την Άμυνα της Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τον περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας Νόμο αρ. 13/84, κάθε πρόσωπο το οποίο είχε εισόδημα κατέβαλλε ως έκτακτη εισφορά ποσοστό επί των εισοδημάτων του, για την ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας της Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τον Νόμο αυτόν όλα τα ποσά καταθέτονταν στο Ταμείο για την Αμυντική Θωράκιση της Δημοκρατίας.

Στις 25.1.1985 δημοσιεύτηκε ο περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας Νόμος αρ. 5/85 στον οποίο, όπως και στον Νόμο αρ. 13/84, γίνεται ρητή αναφορά τόσο για την ίδρυση, όσο και για τη λειτουργία του Ταμείου Αμυντικής Θωράκισης. Επίσης με βάση τους δύο πιο πάνω αναφερόμενους Νόμους οποιοδήποτε ποσό εισπράττεται κατατίθεται στο Ταμείο Αμυντικής Θωράκισης και όχι σε οποιοδήποτε άλλο ταμείο ή λογαριασμό της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Με τον τροποποιητικό Νόμο αρ. 9(Ι)/2000 η λέξη «Ταμείο» που αναφερόταν στους Νόμους 13/84 και 5/85 και ερμηνευόταν ως «το Ταμείο για την Αμυντική Θωράκιση της Δημοκρατίας» διαγράφηκε, ενώ τα άρθρα του βασικού Νόμου που περιείχαν την λέξη «ταμείο» αντικαταστάθηκαν με τις λέξεις «Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας». Ως αποτέλεσμα της πιο πάνω τροποποίησης, από το 2000, όλα τα χρήματα που εισπράττονταν ως έκτακτη εισφορά καταθέτονταν στο πάγιο ταμείο της Δημοκρατίας και πιστώνονταν στο κονδύλι εσόδων 11.04.00.1701 με την περιγραφή «Εσοδα Αμυντικής Θωράκισης» του Υπουργείου Άμυνας.

Στις 15.7.2002 δημοσιεύτηκε ο περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας Νόμος αρ. 117(Ι)/02, ο οποίος από 1.1.2003 κατήργησε τον Νόμο αρ. 5/85 όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα (Νόμοι του 1985 μέχρι 2002). Σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία επιβάλλεται εισφορά με συντελεστές που καθορίζονται στον Νόμο για εισοδήματα από μερίσματα (20%), τόκους (15% μέχρι 28.4.2013 και 30% από 29.4.2013) και ενοίκια (3%), ενώ αρμόδιο Τμήμα για την είσπραξη της εισφοράς είναι το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων.

Παρόλο που όπως αναφέρεται στον εν ισχύ Νόμο αρ. 117(Ι)/02 κάθε πρόσωπο υποχρεούται να καταβάλλει έκτακτη εισφορά για την ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας της Δημοκρατίας, εντούτοις από το 2004 όλες οι εισπράξεις που προκύπτουν από την εφαρμογή της πιο πάνω νομοθεσίας πιστώνονται στο κονδύλι εσόδων «Άμεσες Φορολογίες» (18.04.01.082) του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων. Το ποσό που πιστώθηκε στο πιο πάνω κονδύλι εσόδων κατά το 2012 ανήλθε σε €419.114.772.

Εκφράσαμε την άποψη ότι προκειμένου να συνάδει η κατάθεση των χρημάτων που εισπράττονται ως έκτακτη εισφορά στο Πάγιο Ταμείο θα πρέπει να τροποποιηθεί η νομοθεσία έτσι που να φαίνεται καθαρά και οι πολίτες να γνωρίζουν ότι πρόκειται περί φορολογίας τα έσοδα από την οποία, μέσω του Πάγιου Ταμείου, ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν και για άλλους σκοπούς που δεν σχετίζονται με την ενίσχυση αυτή καθευατή της αμυντικής ικανότητας της Δημοκρατίας.

Το θέμα συζητήθηκε σε δύο συνεδρίες της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Άμυνας στις 22.9.2011 και στις 27.10.2011. Στη δεύτερη παρέστη, μεταξύ άλλων, και ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ο οποίος εξέφρασε την άποψη ότι ο όρος «ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας», όπως αναφέρεται στο σχετικό Νόμο, υπό την ευρεία του έννοια καλύπτει δαπάνες και πέραν εκείνων που αφορούν στα εξοπλιστικά προγράμματα.

Ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι το θέμα τα τεθεί ενώπιον του γενικού Εισαγγελέα για γνωμοδότηση κατά πόσο απαιτείται τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας.

Φόρος Κεφαλαιουχικών Κερδών. Από έλεγχο που διενεργήθηκε στον Κλάδο Ακίνητης Ιδιοκτησίας και Κεφαλαιουχικών Κερδών του Τμήματος, αναφορικά με τα έντυπα μεταβίβασης/μεταβολής ακίνητης περιουσίας Ν313, διαπιστώθηκε ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι τιμές πώλησης δηλώνονται μειωμένες από τους συμβαλλόμενους, προφανώς για αποφυγή καταβολής αυξημένων φόρων (κεφαλαιουχικών κερδών ή εισοδήματος) ή και μεταβιβαστικών τελών.

Σύμφωνα με το άρθρο 9(1) του περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμου, ο Διευθυντής του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων, για να αμφισβητήσει τα ποσά πώλησης που δηλώνονται για σκοπούς προσδιορισμού των κεφαλαιουχικών κερδών, πρέπει να αποδείξει ότι η δήλωση του φορολογούμενου ήταν ψευδής.

Εάν οι εκτιμήσεις του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ) για την αξία των ακινήτων που πωλούνται, οι οποίες χρησιμοποιούνται ως βάση για σκοπούς υπολογισμού των μεταβιβαστικών τελών, υιοθετούνταν για σκοπούς υπολογισμού του φόρου κεφαλαιουχικών κερδών, τότε θα προέκυπταν σημαντικά επιπρόσθετα έσοδα σύμφωνα πάντοτε με το Τμήμα.

Εισηγηθήκαμε όπως γίνει τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας, έτσι που να παρέχεται η δυνατότητα στον Διευθυντή του ΤΕΠ να χρησιμοποιεί την εκτίμηση του ΤΚΧ, εκεί που η δηλωθείσα αξία της ιδιοκτησίας είναι χαμηλότερη, ώστε οι φορολογούμενοι να μην έχουν τη δυνατότητα αποφυγής καταβολής φόρου, δηλώνοντας ποσά χαμηλότερα από εκείνα που εκτιμά το ΤΚΧ.

Εισηγηθήκαμε, επίσης, όπως σε περιπτώσεις πώλησης ακινήτου με σημαντική αξία και όπου η εκτίμηση του Κτηματολογίου είναι κατά πολύ ψηλότερη από τη δηλωθείσα αξία, το Τμήμα να προβαίνει σε έρευνα κατά πόσο αιτιολογείται η διαφορά, καθώς και σε φορολογική διερεύνηση των συμβαλλομένων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς ανέφερε ότι από τον Νοέμβριο του 2011, το Υπουργείο εξετάζει προσχέδιο νομοσχεδίου που ετοίμασε το ΤΕΠ σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ενώ όπως μας πληροφόρησε τον Δεκέμβριο του 2013, το εν λόγω νομοσχέδιο εγκαταλείφθηκε αφού διαφάνηκε ότι υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες στην πρακτική εφαρμογή. Ανέφερε επίσης ότι για την τροποποίηση του άρθρου 9 του περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμου προγραμματίζονται συσκέψεις μεταξύ των εμπλεκόμενων Τμημάτων, ώστε η νομική ρύθμιση του θέματος να είναι αποτελεσματική και να έχει αποδοτική εφαρμογή και πρόσθεσε ότι σχετικό τροποποιητικό νομοσχέδιο θα προωθηθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση.

2.17.3 ΤΜΗΜΑ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ

Μέρος Α

Έσοδα. Τα έσοδα κατά το 2012 ανήλθαν σε €619,09 εκ., σε σύγκριση με €669,02 εκ. το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €49,9 εκ. ή 7,5%.

Καθυστερημένα έσοδα. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2012, συμπεριλαμβανομένων των τόκων και επιβαρύνσεων, ήταν €29,5 εκ. σε σύγκριση με €10,9 εκ. το 2011. Η αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος οφείλεται σε χρηματικές επιβαρύνσεις ύψους περίπου €20 εκ. οι οποίες είχαν επιβληθεί από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού το 2006 σε εισαγωγείς ζάχαρης για τις οποίες υπάρχει σε εξέλιξη δικαστική διαδικασία. Η είσπραξή τους σύμφωνα με επιστολή του Διευθυντή του Τμήματος προς τη Γενική Λογίστρια, ημερ. 12.2.2013, θεωρείται αμφίβολη.

Διάφορες οφειλές αφορούν σε υποθέσεις για τις οποίες υπάρχουν δικαστικές αποφάσεις υπέρ του Τμήματος οι οποίες δεν εκτελέστηκαν ή υποθέσεις για τις οποίες υπάρχουν συμφωνίες με τους οφειλέτες για εξόφληση των οφειλών με δόσεις οι οποίες δεν τηρούνται.

Απαντώντας ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι ο Γενικός Εισαγγελέας με επιστολή του προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ημερ. 18.11.2013, σχετικά με τις οφειλές των εισαγωγέων ζάχαρης, γνωστοποιεί ότι, αφού μελέτησε εξ' υπαρχής το θέμα, αποφάσισε ότι οι διοικητικές πράξεις με τις οποίες επιβλήθηκαν οι επιβαρύνσεις στους εναγόμενους εισαγωγείς, θα πρέπει να ανακληθούν και ακολούθως οι αγωγές εναντίον τους θα πρέπει να αποσυρθούν από το Δικαστήριο, λαμβανομένου υπόψη τόσο της απόφασης της ολομέλειας του Δικαστηρίου όσο και των αρχών της χρηστής διοίκησης, οι οποίες θα πρέπει να κατευθύνουν τα διοικητικά όργανα κατά την εκτέλεση της διακριτικής τους εξουσίας.

Υπερωριακή απασχόληση.

(α) Το ύψος της υπερωριακής αποζημίωσης το 2012 ανήλθε σε €3.487.244, σε σύγκριση με €3.917.559 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €430.315 ή ποσοστό 11%. Οι ώρες υπερωριακής απασχόλησης το 2012 ανήλθαν σε 217.861, από τις οποίες 70.471 ήταν χρεώσιμες, σε σύγκριση με 185.674 και 60.716 ώρες, αντίστοιχα το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση των ωρών υπερωριακής απασχόλησης κατά 32.187 ή 17,3%. Τα έσοδα από τις χρεώσιμες ώρες ανήλθαν σε €1.205.169 και το αντίστοιχο κόστος σε €1.073.516. Η μη χρεώσιμη υπερωριακή εργασία, αφορά κυρίως στα αεροδρόμια και στα σημεία ελέγχου των οδοφραγμάτων. Το κόστος των μη χρεώσιμων ωρών το 2012 ήταν €2.413.728, σε σύγκριση με €2.453.677 το 2011. Μεγάλο μέρος του κόστους (€1,3 εκ.) προκύπτει από τη στελέχωση των οδοφραγμάτων. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι θα πρέπει να μελετηθούν τρόποι μείωσης του κόστους αυτού.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ανέφερε ότι η υπερωριακή απασχόληση βρίσκεται κάτω από στενή και συνεχή παρακολούθηση σε παγκύπρια βάση. Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται και η συνεχής προσπάθεια του Τμήματος Τελωνείων για αυστηρή περισυλλογή και έλεγχο των υπερωριών. Οι ώρες υπερωριακής εργασίας στα Σημεία Διέλευσης (ΣΔ) αυξήθηκαν λόγω της ανάγκης στελέχωσης και με δεύτερο λειτουργό κατά τη διάρκεια της υπερωριακής εργασίας στο ΣΔ στην οδό Λήδρας, λαμβάνοντας υπόψη ότι στο εν λόγω ΣΔ διακινούνται κυρίως είδη που παραβιάζουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και καπνός η διακίνηση του οποίου απαγορεύεται, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η τελωνειακή εργασία λόγω του μεγάλου αριθμού κατακρατήσεων/κατασχέσεων.

(β) Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, πολλοί υπάλληλοι του Τμήματος εργάζονται πέραν των 48 ωρών την βδομάδα, που είναι το ανώτατο όριο εργάσιμων ωρών που προβλέπεται στον περί Οργάνωσης του Χρόνου Εργασίας Νόμο του 2002.

Στην απάντηση του ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι το θέμα της ρύθμισης της νομικής συμβατότητας της απασχόλησης των λειτουργών του Τμήματος Τελωνείων με τον υπό αναφορά νόμο, τυγχάνει χειρισμού από τα αρμόδια Τμήματα (Τμήμα Εργασίας – Υπουργείου Εργασίας, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού) και τη συνδικαλιστική πλευρά.

(γ) **Κατ' αποκοπή υπερωριακή αποζημίωση σε επιβλέποντες λειτουργούς.** Με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 25.1.1990, εγκρίθηκε η καταβολή μηνιαίου κατ' αποκοπή επιδόματος υπερωριακής αποζημίωσης σε Τελώνες και Βοηθούς Τελώνες (Κλ. Α10(i) και Α11 (ii)) για σκοπούς επίβλεψης των υπαλλήλων που εργάζονται υπερωριακά. Στο επίδομα προστίθενται οι εκάστοτε γενικές

αυξήσεις και τιμαριθμικό επίδομα. Το 2012 το επίδομα ήταν €541,63 τον μήνα. Σύμφωνα με την Απόφαση, για την καταβολή του εν λόγω επιδόματος θα πρέπει να τηρούνται δύο προϋποθέσεις:

- Οι λειτουργοί θα πρέπει να εργάζονται υπερωριακά τουλάχιστον 4 φορές τον μήνα και για χρονικό διάστημα όχι λιγότερο των 2 ωρών την κάθε φορά, με βάση πρόγραμμα που θα καταρτίζει ο Διευθυντής Τμήματος Τελωνείων και
- ο ελάχιστος αριθμός ωρών που πρέπει να εργάζονται υπερωριακά θα είναι 15 ώρες τον μήνα.

Η επίβλεψη αφορά σε υπερωριακή εργασία κυρίως για τον έλεγχο των εμπορευματοκιβωτίων, αλλά επίσης επεκτείνεται και στην επίβλεψη των υπαλλήλων που εργάζονται υπερωριακά στα οδοφράγματα. Οι επί τόπου επισκέψεις στο χώρο εργασίας, σύμφωνα με επιστολή του Διευθυντή προς το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού ημερ. 15.10.2012, έχουν τη μορφή σύντομης επιθεώρησης των επί καθηκοντι λειτουργών και αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων και όχι την παραμονή τους στα οδοφράγματα. Επίσης, οι επιβλέποντες λειτουργοί παίρνουν το πιο πάνω επίδομα, όχι για πραγματικές ώρες εργασίας αλλά για χρόνο αναμονής (on call) 15 ωρών τον μήνα. Σε επιστολή του, ημερ. 13.12.2012, το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού ανέφερε ότι το επίδομα θα πρέπει να αφορά στην προσφορά πραγματικής υπερωριακής εργασίας και όχι σε χρόνο αναμονής.

Από τα πιο πάνω, φαίνεται ότι δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις που τέθηκαν κατά την έγκριση του επιδόματος από το Υπουργικό Συμβούλιο. Κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, το εν λόγω επίδομα θα πρέπει να τύχει αναθεώρησης λαμβάνοντας υπόψη τα σημερινά δεδομένα όπου, όπως φαίνεται από τη σχετική αλληλογραφία, ο έλεγχος των εμπορευματοκιβωτίων διενεργείται πλέον στα πλαίσια του κανονικού ωραρίου εργασίας. Αναφέρεται ότι η δαπάνη για το κατ' αποκοπή επίδομα επίβλεψης το 2012, ανήλθε σε €265.805. Επίσης, όπου καθίσταται αναγκαία η παρουσία ανώτερου λειτουργού, αυτός να αποζημιώνεται με το σύστημα της ανά ώρα αποζημίωσης. Αναφέρεται ότι το 2003 δόθηκε έγκριση από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών όπως, ανάλογα με τις ανάγκες του Τμήματος αναθέτονται εποπτικά καθήκοντα στους επιβλέποντες λειτουργούς, οι οποίοι θα αμείβονται με το σύστημα της ανά ώρα αποζημίωσης υπό δύο όρους:

- Εφόσον υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις ότι οι λειτουργοί έχουν εργασθεί τις ώρες που αφορούν την κατ' αποκοπή αποζημίωση και
- ο αριθμός των λειτουργών που θα εργάζονται υπερωριακά δεν θα αυξηθεί και η εν λόγω εργασία θα αντικαταστήσει εργασία που εκτελείται από Τελωνειακό Λειτουργό (κλίμακα Α8-10-11).

Σημειώνεται ότι πριν να δοθεί η εν λόγω έγκριση, οι ανώτεροι λειτουργοί δεν αμείβονταν για υπερωριακή απασχόληση.

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι δεν υιοθετήθηκε σύστημα με το οποίο να βεβαιώνεται ότι εφαρμόζονται οι πιο πάνω όροι στις περιπτώσεις υπερωριακής εργασίας και αποζημίωσης των λειτουργών ανά ώρα εργασίας.

Αφορολόγητο πετρέλαιο για γεωργικούς σκοπούς. Το Τμήμα παραχωρεί σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα άδεια χρήσης αφορολόγητου χρωματισμένου πετρελαίου για γεωργικούς σκοπούς (χρήση σε γεωργικά μηχανήματα ή αλιευτικά σκάφη), σύμφωνα με τούς περί Παραχώρησης Αφορολόγητου Πετρελαίου για Γεωργικούς σκοπούς Κανονισμούς (Κ.Δ.Π. 50/2003). Δικαιούχοι είναι φυσικά πρόσωπα που είναι ασφαλισμένα ως γεωργοί με βάση τις διατάξεις των περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμων, φυσικά ή νομικά πρόσωπα που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο ειδικού καθεστώτος αγροτών του ΦΠΑ, φυσικά ή νομικά πρόσωπα που είναι κάτοχοι αλιευτικού σκάφους, κ.λπ. Οι δικαιούχοι υποβάλλουν αίτηση και εφόσον εγκριθούν από το Τμήμα, εκδίδεται ειδική άδεια και βιβλιάριο παραλαβής αφορολόγητου χρωματισμένου πετρελαίου με προτυπωμένο αριθμό άδειας, το οποίο ο δικαιούχος πρέπει να παρουσιάζει σε εγκεκριμένους μεταπωλητές για να μπορεί να προμηθευτεί αφορολόγητο χρωματισμένο πετρέλαιο. Το βιβλιάριο συμπληρώνεται από τους μεταπωλητές με την ποσότητα πετρελαίου που παραδίδεται και τον αριθμό τιμολογίου. Οι αδειούχοι αφορολόγητου αγροτικού πετρελαίου ανέρχονται περίπου σε 7800 και η συνολική

κατανάλωση αφορολόγητου πετρελαίου για το 2012 ανήλθε σε 27,8 εκ. λίτρα (29,7 εκ. λίτρα το 2011), ποσότητα που αντιστοιχεί σε απαλλαγή φόρου κατανάλωσης ύψους €11,1 εκ. (€0,40/λίτρο).

Από τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας παρατηρήθηκαν διάφορες ελλείψεις/αδυναμίες στο σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου του Τμήματος όσον αφορά στο αφορολόγητο πετρέλαιο για γεωργικούς σκοπούς. Αναφέρονται τα πιο κάτω:

(α) Σε πολλές περιπτώσεις ο αριθμός του αδειούχου στην κατάσταση κατανάλωσης που ετοιμάζεται από τις μηνιαίες καταστάσεις που υποβάλλουν οι εγκεκριμένοι μεταπωλητές για τις παραλαβές και παραδόσεις αφορολόγητου χρωματισμένου πετρελαίου για γεωργικούς σκοπούς (έντυπα ΦΚ7) δεν συνάδει με κανένα αριθμό άδειας που υπάρχει στο Μητρώο Αδειούχων.

(β) Σε κάποιες περιπτώσεις, ενώ στο Μητρώο των Αδειούχων φαίνεται ότι η άδεια έχει ανακληθεί ή ακυρωθεί, έγινε χρήση του αριθμού της άδειας για αγορά αφορολόγητου πετρελαίου. Σε αρκετές από αυτές τις περιπτώσεις το όνομα του προσώπου που αγόρασε αφορολόγητο πετρέλαιο όπως παρουσιάζεται στο έντυπο ΦΚ7 είναι διαφορετικό από το όνομα του κατόχου της άδειας.

(γ) Σε πολλές περιπτώσεις η πραγματική κατανάλωση αφορολόγητου πετρελαίου είναι πολύ μεγαλύτερη από την ποσότητα που δηλώθηκε στην αίτηση από τους αδειούχους ότι προτίθενται να καταναλώσουν. Πέραν των 100 αδειούχων ξεπέρασαν τη δηλωθείσα ποσότητα κατά 5.000 λίτρα το 2012 με τη μεγαλύτερη διαφορά να φτάνει μέχρι τα 77.259 λίτρα.

(δ) Σε διάφορες περιπτώσεις το όνομα του αδειούχου που καταγράφηκε από τον πρατηριούχο στο έντυπο ΦΚ7 είναι διαφορετικό από το όνομα που παρουσιάζεται στο μητρώο αδειούχων.

(ε) Στις περιπτώσεις αντικατάστασης του βιβλιαρίου του αδειούχου, όταν αυτό συμπληρωθεί ή απολεσθεί, το Τμήμα εκδίδει νέο βιβλιάριο με τον ίδιο αριθμό άδειας, με την προσθήκη του γράμματος 'Ν'. Η πρακτική αυτή δημιουργεί προβλήματα κατά τον έλεγχο επειδή είναι δύσκολο να εντοπιστεί κατά πόσο το βιβλιάριο που απωλέσθηκε χρησιμοποιείται από μη αδειούχο άτομο.

(στ) Δεν ζητείται κάθε χρόνο η υποβολή της ετήσιας επαγγελματικής άδειας αλιείας από τους κατόχους αλιευτικών σκαφών, έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται ότι οι αδειούχοι συνεχίζουν να ασκούν το επάγγελμα.

(ζ) Δεν τηρείται μητρώο για τα βιβλιάρια που παραλαμβάνει το Τμήμα, έτσι ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος και η παρακολούθησή τους.

(η) Αριθμός βιβλίων αδειούχων, τα οποία ζητήθηκαν για έλεγχο από το Τελωνείο Λάρνακας, δεν υποβλήθηκαν.

(θ) Ορισμένοι αύξοντες αριθμοί άδειας δεν ήταν καταχωρισμένοι στο Μητρώο Αδειούχων Αγροτών.

(ι) Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις όπου δόθηκε ο ίδιος αριθμός άδειας σε δύο αδειούχους.

(κ) Δεν ακολουθείται καθορισμένο πρόγραμμα επιτόπιων ελέγχων σε αγρότες ή εγκεκριμένους μεταπωλητές πετρελαίου από τον Τομέα Διερευνήσεων. Επίσης δεν τηρείται μητρώο στο οποίο να καταχωρίζονται οι έλεγχοι που διενεργούνται.

Εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να αναβαθμιστεί ο έλεγχος της χρήσης αφορολόγητου γεωργικού πετρελαίου με αύξηση των επιτόπιων ελέγχων και να βελτιωθεί το σύστημα παρακολούθησης και η τήρηση στοιχείων για τους αδειούχους χρήστες αφορολόγητου πετρελαίου.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα Τελωνείων, στα πλαίσια των προσπαθειών του για εφαρμογή παγκύπριου μηχανισμού ελέγχου και βελτίωσης της παρακολούθησης του τομέα αυτού, έχει προχωρήσει στην ανάπτυξη μηχανογραφημένου συστήματος βάσει του οποίου θα παρέχεται στο Τμήμα η δυνατότητα παρακολούθησης των διακινήσεων (παραλαβές, παραδόσεις) από τις εταιρείες πετρελαιοειδών στους εγκεκριμένους μεταπωλητές και δικαιούχους χρήστες, με σκοπό την άσκηση αποτελεσματικότερου ελέγχου. Η ολοκλήρωση του εν λόγω συστήματος παρακολούθησης αφορολόγητου χρωματισμένου πετρελαίου αναμένεται μέχρι το τέλος του 2013 και η εφαρμογή του αρχές του 2014.

Πετρέλαιο θέρμανσης/βιομηχανικό πετρέλαιο. Σύμφωνα με το Πρώτο Παράρτημα του περί Φόρων Κατανάλωσης Νόμου, κλάση 7 και 10, αντίστοιχα, το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (ντίζελ) και το φωτιστικό πετρέλαιο (κηροζίνη), που χρησιμοποιούνται ως πετρέλαιο θέρμανσης επιβαρύνονται με μειωμένους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης, σε σχέση με το ίδιο πετρέλαιο που χρησιμοποιείται ως καύσιμο κινητήρων (€0,12473 το λίτρο σε σύγκριση με €0,40 το λίτρο, αντίστοιχα).

Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, η κατανάλωση πετρελαίου εσωτερικής καύσης και φωτιστικού πετρελαίου για σκοπούς θέρμανσης ανήλθε, κατά το 2012, σε 88,3 εκ. και 21,5 εκ. λίτρα, αντίστοιχα. Από τον έλεγχο του Τομέα Διερευνήσεων προέκυψε ότι σε πολλές περιπτώσεις γίνεται παράνομη χρήση του πετρελαίου. Παρατηρήθηκε ωστόσο ότι ο έλεγχος αυτός είναι περιορισμένος. Στον Τομέα Διερευνήσεων απασχολούνται 2 λειτουργοί, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τον έλεγχο του πετρελαίου θέρμανσης, του βιομηχανικού πετρελαίου και του αγροτικού πετρελαίου παγκύπρια. Εκφράσαμε την άποψη ότι εν όψει του αυξημένου ρίσκου όσον αφορά στην παράνομη χρήση αφορολόγητου πετρελαίου θα πρέπει να ενισχυθεί ο έλεγχος με εμπλοκή και των Επαρχιακών Γραφείων.

Παρατηρήθηκε επίσης ότι σε ελέγχους που διεξήγαγε το Τμήμα σε πρατήρια βενζίνης διαπιστώθηκε ότι σε αρκετά από αυτά οι αντλίες διάθεσης φωτιστικού πετρελαίου δεν είναι κλειδωμένες κατά τις μη εργάσιμες ώρες και είναι συνδεδεμένες με το χρηματοδέκτη επομένως διαθέσιμες για οποιαδήποτε κατανάλωση, σε αντίθεση με τους όρους και προϋποθέσεις που διέπουν την κατοχή και διάθεση χρωματισμένου πετρελαίου θέρμανσης και πετρελαίου για βιομηχανικές χρήσεις.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, μας πληροφόρησε εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ότι το θέμα έχει διευθετηθεί με την έκδοση σχετικής εγκυκλίου ημερ. 15.10.2012, όπως αυτή τροποποιήθηκε στις 7.6.2013, και πραγματοποιήθηκαν προγραμματισμένοι έλεγχοι στα πρατήρια για διαπίστωση της πιστής εφαρμογής των όρων που περιλαμβάνονται σ' αυτή.

Προσωρινές Εισαγωγές. Παρατηρήθηκε και πάλι ότι μεγάλος αριθμός αυτοκινήτων για τα οποία παραχωρήθηκε άδεια προσωρινής εισαγωγής, και η περίοδος παραμονής έχει λήξει, δεν έχουν τύχει τελωνειακής διευθέτησης. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η τελωνειακή διευθέτηση για 1.863 τέτοια αυτοκίνητα. Τα αυτοκίνητα αυτά είτε έχουν επανεξαχθεί χωρίς να ειδοποιηθεί το Τμήμα είτε κυκλοφορούν παράνομα.

Στην απάντησή του ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ανέφερε ότι λαμβάνονται μέτρα σε συνεργασία με την Αστυνομία και το Τμήμα Οδικών Μεταφορών για διερεύνηση των πιο πάνω περιπτώσεων. Πρόσθετα ανανεώθηκαν οι οδηγίες ώστε, κατά την έκδοση ή την παράταση των σχετικών εντύπων, να εξασφαλίζεται όσο το δυνατό περισσότερη αξιοπιστία σχετικά με τις πληροφορίες/στοιχεία που αφορούν στον εντοπισμό του ιδιοκτήτη.

Κλάδος μετελέγχου. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, στα πλαίσια διαχείρισης κινδύνου σχετικά με τις εισαγωγές διαφόρων εμπορευμάτων, επιλέγονται από τον κλάδο μετελέγχου διάφορες επιχειρήσεις για εκ των υστέρων έλεγχο από τα Επαρχιακά Γραφεία. Στόχος είναι η άμεση πραγματοποίηση του ελέγχου για διαπίστωση της ορθότητας των δηλώσεων που έγιναν τόσο στην ταξινόμηση όσο και στην προέλευση και αξία των εμπορευμάτων. Παρατηρήθηκε ότι στο Επαρχιακό Γραφείο Λάρνακας δεν γίνονται για σειρά ετών οι προγραμματισθέντες έλεγχοι. Ο έλεγχος από τον κλάδο μετελέγχου είναι σημαντικός και αποφέρει έσοδα για το Τμήμα και η μη πραγματοποίησή του αυξάνει τον κίνδυνο απώλειας εσόδων.

Επιβολή ΦΠΑ σε εμπορεύματα που τίθενται σε «ελεύθερη κυκλοφορία με ταυτόχρονη τοποθέτηση σε φορολογική αποθήκη». Παρατηρήθηκε ότι συνεχίζεται η πρακτική να μην επιβάλλεται και να μην εισπράττεται φόρος προστιθέμενης αξίας επί του καταβληθέντος δασμού στην περίπτωση των εμπορευμάτων που κατά την εισαγωγή τους τίθενται σε «ελεύθερη κυκλοφορία, με ταυτόχρονη τοποθέτησή τους σε φορολογική αποθήκη», όπως γίνεται για τα εμπορεύματα που δεν τοποθετούνται σε αποθήκη και παραδίδονται για άμεση κατανάλωση. Η επιβολή και είσπραξη του φόρου αυτού θα πρέπει να γίνεται κατά την έκδοση των εμπορευμάτων από τη φορολογική αποθήκη.

Κατασχέσεις εμπορευμάτων. Παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στα διάφορα στάδια της διερεύνησης των κατασχέσεων (λήψη κατάθεσης, διαδικασία διαπραγμάτευσης για εξώδικο συμβιβασμό, είσπραξη νενομισμένων φόρων) με αποτέλεσμα την απώλεια εσόδων λόγω της απομείωσης της αξίας των περισσότερων κατασχθέντων αγαθών με την πάροδο του χρόνου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, για σκοπούς αποτελεσματικότερης παρακολούθησης, το Τμήμα έχει προχωρήσει στην ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης υποθέσεων Τελωνείου που διερευνούνται από διάφορους τομείς όπως Διερευνήσεων, Μετελέγχου και Επαρχιακά Τελωνεία. Πρόσθετα στον Τομέα Διερευνήσεων του Αρχιτελωνείου για καλύτερο συντονισμό και παρακολούθηση, έχει δημιουργηθεί ηλεκτρονικό σύστημα παρακολούθησης της ολοκλήρωσης των δικογραφικών φακέλων από τον Τομέα Διερευνήσεων των Επαρχιακών Τελωνείων σε περιπτώσεις λήψης δικαστικών μέτρων.

Μίσθωση Υπηρεσιών. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Τμήμα ύστερα από διαγωνισμό προσέλαβε το 2007 εμπειρογνώμονα σε θέματα ενεργειακών προϊόντων. Την 1.6.2007 υπογράφηκε συμφωνία μίσθωσης υπηρεσιών για περίοδο 6 μηνών (1.6.2007-30.11.2007), με δικαίωμα ανανέωσης για άλλους έξι μήνες. Η συμφωνία ανανεώθηκε για το επόμενο εξάμηνο δηλαδή μέχρι 31.5.2008 και ακολούθως, με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, για περίοδο ενός έτους (2.6.2008-31.5.2009) και για δεύτερη περίοδο δύο ετών (1.6.2009-31.5.2011) με τους ίδιους όρους. Η συνολική δαπάνη για την περίοδο 1.6.2007 μέχρι 31.5.2011 ανήλθε σε €246.000 πλέον ΦΠΑ.

Ακολούθως το Τμήμα προέβηκε και πάλι τον Ιούλιο 2011 σε παράταση των υπηρεσιών του εμπειρογνώμονα με απευθείας διαπραγμάτευση και υπέγραψε νέα σύμβαση μίσθωσης υπηρεσιών για ποσό €123.020, πλέον ΦΠΑ για περίοδο 2 χρόνων (14.6.2011 - 13.6.2013), με επίκληση του άρθρου 33 (α) (ii) του Νόμου (Ν. 12(I)/2006), σύμφωνα με το οποίο επιτρέπεται η προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς την προκήρυξη διαγωνισμού εάν για λόγους τεχνικούς, καλλιτεχνικούς ή σχετικούς με την προστασία αποκλειστικών δικαιωμάτων, η σύμβαση δύναται να ανατεθεί μόνο σε συγκεκριμένο οικονομικό φορέα. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε δεν εμπίπτει στο πιο πάνω άρθρο. Επίσης δεν ζητήθηκε εκ των προτέρων έγκριση του Προέδρου του αρμόδιου Συμβουλίου Προσφορών όπως διαλαμβάνεται στους σχετικούς Κανονισμούς (Κ.Δ.Π. 201/2007) για τις περιπτώσεις αυτές.

Με τη λήξη του συμβολαίου στις 13.6.2013 το Τμήμα και πάλι προέβηκε σε απευθείας διαπραγμάτευση με τον σύμβουλο και υπέγραψε νέο συμβόλαιο για περίοδο ενός έτους (19.7.2013-18.7.2014) για το ποσό των €55.359 πλέον ΦΠΑ, ανεβάζοντας τη συνολική δαπάνη σε €424.379 πλέον ΦΠΑ.

Η Υπηρεσία μας, διαχρονικά, εξέφρασε την άποψη ότι θα έπρεπε να ακολουθηθούν οι διατάξεις του περί Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών Νόμου (Ν.12(I)/2006). Επίσης στους όρους του αρχικού διαγωνισμού θα έπρεπε να περιληφθεί περίοδος σύμβασης σύμφωνα με τις ανάγκες του Τμήματος, οι οποίες όπως φάνηκε είναι πολλαπλάσιες της αρχικής συμβατικής περιόδου. Επίσης, οι υποχρεώσεις του εμπειρογνώμονα δεν αφορούν σε συγκεκριμένες εργασίες/παραδοτέα που αποτελεί προϋπόθεση, σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών αρ. 1372 ημερ. 17.9.2008, για να επιτρέπεται η μίσθωση υπηρεσιών.

Πέραν των πιο πάνω, παρατηρήθηκε ότι, παρόλο που η συμφωνία μίσθωσης προνοεί ρητά ότι ο εμπειρογνώμονας υποχρεούται να παρέχει στον Διευθυντή του Τμήματος, μεταξύ άλλων, και αναφορά προόδου σε μηνιαία βάση, αυτό δεν έχει τηρηθεί, αφού στον σχετικό φάκελο δεν υπάρχει τέτοια αναφορά.

Χρήση αφορολόγητων μηχανημάτων από εταιρεία παραγωγής καπνικών προϊόντων. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, εταιρεία η οποία δραστηριοποιείτο στην Ελεύθερη Ζώνη Εμπορίου (EZE) από το 2001 για την παραγωγή και εμπορία καπνικών προϊόντων και η οποία είχε τύχει φοροαπαλλαγής για όλα τα μηχανήματα που χρησιμοποιούσε στο εργοστάσιο της, το 2008 μετέφερε τις δραστηριότητες και τα μηχανήματά της σε άλλη εταιρεία ιδίων συμφερόντων η οποία δεν δικαιούται φοροαπαλλαγή (το καθεστώς φοροαπαλλαγής για τις εταιρείες στην EZE τερματίστηκε το 2004). Το Τμήμα εξέδωσε το 2009 εκ των υστέρων Βεβαίωση Τελωνειακής Οφειλής προς την πρώτη εταιρεία με την οποία ζητούσε την καταβολή των εισαγωγικών δασμών και φόρων ύψους €762.975, πλέον 10% χρηματική

επιβάρυνση και τόκους, για τα μηχανήματα που παραχώρησε στη δεύτερη εταιρεία. Η εταιρεία προσέφυγε στο Δικαστήριο το οποίο στις 22.12.2011 απέρριψε την προσφυγή, και ακολούθως κατέθεσε έφεση εναντίον της απόφασης του Δικαστηρίου. Στο μεταξύ η δεύτερη εταιρεία είχε στην κατοχή της τα αφορολόγητα μηχανήματα, χωρίς να ληφθούν μέτρα από το Τμήμα μέχρι τις 18.4.2013, οπότε εκδόθηκε εκ των υστέρων βεβαίωση τελωνειακής και άλλης οφειλής για ποσό €219.678, η οποία αφορά στις δασμοφορολογικές επιβαρύνσεις των μηχανημάτων με βάση την εναπομείνασα αξία τους. Η εταιρεία κατέβαλε ποσό ύψους €63.704 και παραμένει σε εκκρεμότητα το υπόλοιπο ποσό ύψους €197.652. Εκφράσαμε την άποψη ότι, θα έπρεπε να διεκδικηθούν δασμοί και φόροι βάσει της αρχικής αξίας και όχι της εναπομείνουσας λογιστικής αξίας των μηχανημάτων.

Στην απάντησή του ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι το Τμήμα Τελωνείων έλαβε υπόψη ότι η δραστική εφαρμογή της νομοθεσίας με το μέτρο της κατάσχεσης των μηχανημάτων αυτών θα είχε ως αποτέλεσμα το κλείσιμο του εργοστασίου με όλα τα συνεπακόλουθα, για ένα θέμα που στην εξέλιξη των πραγμάτων διαφάνηκε ότι δεν ήταν απαλλαγμένο αμφιβολιών τόσο σε ότι αφορά στην ορθότητα της εκτίμησης της αξίας των μηχανημάτων και συνακόλουθα και του ύψους του απαιτούμενου ποσού.

Αναφορικά με την οφειλή του ποσού €197.652 που παραμένει σε εκκρεμότητα και αντιπροσωπεύει Φ.Π.Α., η Υπηρεσία ΦΠΑ εξετάζει εισήγηση των εμπλεκόμενων προσώπων όπως γίνει συμψηφισμός με τα άλλα πιστωτικά υπόλοιπα της εμπλεκόμενης εταιρείας.

Στεγαστικοί χώροι.

(α) Παρατηρήθηκε ότι στο Επαρχιακό Τελωνείο Λευκωσίας υπάρχουν γραφειακοί χώροι, οι οποίοι κατασκευάστηκαν το 2009, με κόστος περίπου €61.300, πλήρως εξοπλισμένοι με τον απαραίτητο γραφειακό και άλλο εξοπλισμό, οι οποίοι παραμένουν αναξιοποίητοι. Εντούτοις από τον Νοέμβριο 2010 ενοικιάζεται κτίριο στο κέντρο της Λευκωσίας, με το ίδιο περίπου εμβαδό γραφειακού χώρου και καταβάλλεται ενοίκιο ύψους €26.880 τον χρόνο σύν €5.235 για χώρο στάθμευσης, για στέγαση 12 λειτουργών του Αρχιτελωνείου.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι οι εν λόγω λειτουργοί έχουν μεταστεγαστεί στους υπό αναφορά γραφειακούς χώρους του Τελωνείου Λευκωσίας από την 1.9.2013.

(β) Για τις στεγαστικές ανάγκες του Επαρχιακού Γραφείου Λάρνακας ενοικιάζονται διάφορα κτίρια συνολικού εμβαδού 1.520 τ.μ. με ετήσια συνολική δαπάνη ύψους €91.124, πλέον Φ.Π.Α. Επίσης, ενοικιάζονται στεγασμένοι αποθηκευτικοί χώροι εμβαδού 2.010 τ.μ. και μη στεγασμένοι χώροι εμβαδού 2.000 τ.μ. έναντι ετήσιου ενοικίου ύψους €104.479.

Βάσει της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 63.003 ημερ. 14.12.2005, οι στεγαστικές ανάγκες του Γραφείου υπολογίζονται σε 784 τ.μ. (16 τ.μ. για γραφείο ενός ή δύο υπαλλήλων), δηλαδή 51,6% των ενοικιαζόμενων χώρων.

Εκφράσαμε την άποψη ότι το Τμήμα θα πρέπει να προχωρήσει σε αναθεώρηση των στεγαστικών αναγκών του, με στόχο τη μείωση του κόστους ενοικίασης. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε κατά πόσο το Τμήμα έχει υποβάλει τα υφιστάμενα συμβόλαια ενοικίασης στην Επιτροπή η οποία συστάθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 14.12.2011 για εξέταση και επαναδιαπραγμάτευσή τους με στόχο τη μείωση του κόστους ενοικίασης, όπως αναφέρεται και στη σχετική εγκύκλιο του Υπουργού Οικονομικών αρ. 1443 ημερ. 23.1.2012.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι τα συμβόλαια που αφορούν στους χώρους Αποθήκης Δημοσίου και των γραφείων έχουν τύχει επαναδιαπραγμάτευσης και τα ενοίκια έχουν μειωθεί.

Έλεγχος τιμολογίων/διατακτικών παράδοσης και εντύπων απόδειξης κοινοτικού χαρακτήρα. Από τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας και του Κλάδου Μετελέγχου παρατηρήθηκαν κενά και αδυναμίες όσον αφορά στον έλεγχο των τιμολογίων/διατακτικών παράδοσης και των εντύπων απόδειξης κοινοτικού χαρακτήρα που παρουσιάζουν οι εισαγωγείς για την αποδέσμευση των εμπορευμάτων τους χωρίς την υποβολή διασάφησης,

με αποτέλεσμα την απώλεια εσόδων λόγω μη καταβολής φόρου κατανάλωσης σε ορισμένα προϊόντα όπως καπνιστός σολωμός και χαβιάρι, κατά παράβαση του περί Φόρου Κατανάλωσης Νόμου του 2004 (Ν.91(Ι)/2004).

Όπως ανέφερε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, τα κοινοτικά εμπορεύματα απελευθερώνονται άμεσα από το Τελωνείο και διακινούνται απρόσκοπτα απολαμβάνοντας την ελευθερία κίνησης στο έδαφος της Δημοκρατίας και το Τμήμα Τελωνείων εφαρμόζει πρόγραμμα παρακολούθησης και ελέγχου των εμπορευμάτων για προστασία των δημόσιων εσόδων, το οποίο εστιάζεται κυρίως στον εκ των υστέρων έλεγχο.

Τέλη επίβλεψης. Σύμφωνα με το περί Τελωνείων (Τέλη Επίβλεψης) Διάταγμα του 2007, εισπράττονται τέλη επίβλεψης για την παροχή υπηρεσιών που συνεπάγονται την απομάκρυνση τελωνειακού λειτουργού από τα κανονικά του καθήκοντα και τον συνήθη χώρο εργασίας του. Από τον έλεγχο παρατηρήθηκε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα τέλη δεν καλύπτουν την αμοιβή του τελωνειακού λειτουργού. Επίσης σε μερικές περιπτώσεις η είσπραξη γίνεται με μεγάλη καθυστέρηση μετά την παροχή των υπηρεσιών.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, τα τέλη θα πρέπει να τύχουν αναθεώρησης και να καθοριστεί η καταβολή τους πριν από την παροχή των υπηρεσιών. Επίσης το ελάχιστο τέλος για κάθε αίτηση για επίβλεψη εργασίας θα πρέπει να αυξηθεί από μία σε δύο ώρες έτσι ώστε να καλύπτεται ο χρόνος μετάβασης των λειτουργών στα υποστατικά του εμπορευόμενου σε κάθε περίπτωση.

Απαλλαγή ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης.

(α) Σύμφωνα με το άρθρο 44(1)(γ) του περί Φόρου Κατανάλωσης Νόμου (Ν.91(Ι)/2004), απαλλάσσονται από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, υπό όρους και προϋποθέσεις που καθορίζει ο Διευθυντής.

Ανάμεσα στους όρους που καθορίστηκαν για την παραχώρηση της άδειας είναι η παραγωγή ελάχιστου ετήσιου ηλεκτρικού φορτίου και η τήρηση στοιχείων με τις τριμηνιαίες ενδείξεις των μετρητών ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία κοινοποιούνται στο Τελωνείο. Σε περίπτωση που το παραγόμενο ετήσιο φορτίο είναι μικρότερο από το ελάχιστο φορτίο, ο αδειούχος θα υποχρεούται στην καταβολή όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων που αναλογούν στο αφορολόγητο ενεργειακό προϊόν που χρησιμοποιήθηκε.

Παρατηρήθηκε ότι δεν γίνεται έγκαιρα έλεγχος των στοιχείων που υποβάλλονται από τους κατόχους άδειας με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις να διαπιστώνεται, πολύ καθυστερημένα, ότι οι αδειούχοι δεν πληρούν τους όρους της άδειας, όσον αφορά στο ελάχιστο παραγόμενο ετήσιο ηλεκτρικό φορτίο. Σημειώνεται ότι αδειούχος κλήθηκε στις 15.2.2013 να καταβάλει φόρο κατανάλωσης, πλέον χρηματική επιβάρυνση και τόκο, για το αφορολόγητο ενεργειακό προϊόν που χρησιμοποιήθηκε για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας την περίοδο 2009-2011.

Στην απάντησή του ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι το Τελωνείο προχώρησε σε τροποποίηση των όρων της σχετικής άδειας, στις 13.8.2013 έτσι ώστε οι αδειοδοτημένες εταιρείες να υποβάλλουν στο Τμήμα στην αρχή έκαστου έτους τη δήλωση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του προηγούμενου ημερολογιακού έτους.

(β) Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το Τμήμα Τελωνείων εξέδωσε την εγκύκλιο αρ. Ε.Ε. «ΦΚ» (105) ημερ. 8.8.2011, με την οποία καθορίστηκε ότι, για την παραχώρηση της απαλλαγής, η ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας δεν θα πρέπει να είναι λιγότερη από 30 MWh ετησίως (ή το ανάλογο ανά μήνα) για όσο χρονικό διάστημα συνεχίζεται η έκτακτη ανάγκη που δημιουργήθηκε μετά το τραγικό συμβάν της 11^{ης} Ιουλίου 2011.

Παράνομη παραγωγή βιοκαυσίμων. Σύμφωνα με το άρθρο 40(1) του περί Φόρου Κατανάλωσης Νόμου (Ν.91(Ι)/2004), η παραγωγή βιοκαυσίμων πραγματοποιείται από εγκεκριμένο αποθηκευτή, σε υποστατικό που εγκρίνεται από τον Διευθυντή ως φορολογική αποθήκη. Με βάση το άρθρο 36(β) του Νόμου τα βιοκαύσιμα επιβαρύνονται με ειδικό φόρο κατανάλωσης.

Παρατηρήθηκε ότι συγκεκριμένη εταιρεία παράγει βιοκαύσιμα από τις 26.2.2011, ενώ η αδειοδότησή της έγινε στις 20.5.2013. Το Τμήμα δεν έχει προβεί σε οποιοδήποτε έλεγχο για να διαπιστωθεί κατά πόσο προκύπτουν υποχρεώσεις από τυχόν παραγωγή βιοκαυσίμων που έχει γίνει πριν την αδειοδότησή της.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών μάς πληροφόρησε ότι έχει πραγματοποιηθεί επίσκεψη στα υποστατικά της εταιρείας, έχει ελεγχθεί το βιβλίο παραγωγής και έχει πραγματοποιηθεί αποθεματικός έλεγχος των βασικών πρώτων υλών που η εταιρεία χρησιμοποιεί στην παραγωγή του βιοκαυσίμου. Όσον αφορά στην παραγωγή που πραγματοποίησε η εταιρεία πριν την εξασφάλιση της σχετικής έγκρισης, βρίσκεται σε εξέλιξη ενδελεχής έλεγχος των βιβλίων και αρχείων της εταιρείας από την ημερομηνία που αυτή άρχισε τις εργασίες της.

Φόρος κατανάλωσης σε προϊόντα του Τέταρτου Παραρτήματος - καπνιστός σολομός. Παρατηρήθηκε ότι ο έλεγχος των παραγωγών καπνιστού σολομού, ο οποίος υπόκειται σε φόρο κατανάλωσης σύμφωνα με το Τέταρτο Παράρτημα των περί Φόρων Κατανάλωσης Νόμων, για να διασφαλίζεται αφενός η καταβολή του φόρου κατανάλωσης και αφετέρου η συμμόρφωση των παραγωγών με τους όρους και τις προϋποθέσεις που διέπουν την παραγωγή, αποθήκευση και διάθεση των προϊόντων, παρουσιάζει αδυναμίες. Από τον έλεγχο του κλάδου μετελέγχου σε παραγωγούς του προϊόντος παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- Δεν δηλώνονται σωστά οι ποσότητες καπνιστού σολομού που παράγονται και διατίθενται στην εγχώρια αγορά και δεν καταβάλλεται ορθά ο φόρος κατανάλωσης και ΦΠΑ. Σε μια τέτοια περίπτωση το Τμήμα, αντί να προχωρήσει στην απαίτηση του συνολικού ποσού φόρου κατανάλωσης που δεν καταβλήθηκε (€75.083), εξέδωσε εκ των υστέρων βεβαίωση άλλης τελωνειακής οφειλής για ποσό €9.459 ως φόρο κατανάλωσης πλέον ΦΠΑ. Μέχρι την ημέρα του ελέγχου ούτε το ποσό αυτό δεν είχε εισπραχθεί.
- Δεν προσκομίζονται στο Τμήμα τα βιβλία παραγωγής, σύμφωνα με τους όρους και τις υποχρεώσεις που διέπουν την άδεια που παραχωρείται.
- Σε μια περίπτωση όπου εντοπίστηκαν παραλείψεις και μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις όπως, π.χ. φύλαξη των βιβλίων παραγωγής, ο έλεγχος από το Τμήμα διακόπηκε πριν την ολοκλήρωσή του.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε να πληροφορηθεί τους λόγους για τους οποίους το Τμήμα δεν προχωρεί στη διεκδίκηση και είσπραξη των απολεσθέντων φόρων κατανάλωσης και ΦΠΑ, τους ελέγχους που διεξήχθησαν από τον Κλάδο Φόρων Κατανάλωσης κατά το 2012 για σκοπούς παρακολούθησης και ελέγχου των αδειούχων κατασκευαστών προϊόντων που εμπίπτουν στο Τέταρτο Παράρτημα του Νόμου και τα μέτρα που προτίθεται να πάρει το Τμήμα για διασφάλιση της είσπραξης των οφειλόμενων φόρων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι η εμπλεκόμενη εταιρεία δεν αποδέχθηκε την εκ των υστέρων βεβαίωση άλλης τελωνειακής οφειλής και υπέβαλε αίτημα αναθεώρησης καταθέτοντας τη σχετική εγγυητική για τους βεβαιωθέντες φόρους κατανάλωσης, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Το εν λόγω αίτημα εξετάζεται και ανάλογα με τα πορίσματα, το Τμήμα θα προβεί στις ενδεδειγμένες ενέργειες περιλαμβανομένου και τερματισμού των εργασιών του υπό αναφορά παρασκευαστή.

Ανάκτηση εξόδων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για σκοπούς παρακολούθησης και ελέγχου των εξόδων που ανακτώνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για συμμετοχές σε επιτροπές/ομάδες εργασίας, εισηγηθήκαμε όπως η κατάσταση με τα ανακτήσιμα έξοδα που κατά διαστήματα εμβάζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ετοιμάζεται σε μορφή μητρώου έτσι ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός του ύψους των εξόδων των οποίων εκκρεμεί η ανάκτηση ανά πάσα στιγμή.

Στην απάντησή του ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ανέφερε ότι έχουν δοθεί οδηγίες όπως ετοιμάζεται ανά τρίμηνο η κατάσταση με τα έξοδα των οποίων η ανάκτηση εκκρεμεί.

Υπηρεσία Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.**Μέρος Α**

Εισπράξεις. Οι εισπράξεις φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) κατά το 2012 ανήλθαν σε €1.716 εκ., σε σύγκριση με €1.718 εκ. το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €2,4 εκ. ή 0,14%.

Καθυστερημένοι φόροι. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στην Υπηρεσία Φ.Π.Α., στις 31.12.2012 το σύνολο των καθυστερημένων φόρων συμπεριλαμβανομένων των επιβαρύνσεων και τόκων, ήταν €316,1 εκ., σε σύγκριση με €271,9 εκ. στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €44,2 εκ. ή 16,26%. Καθυστερημένες οφειλές στις 31.12.2011 παρουσιάζουν 21.807 υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα (υ.φ.π.) (19.452 υ.φ.π. στις 31.12.2011). Σύμφωνα με τον Νόμο, η μη καταβολή φόρου που δηλώθηκε, φόρου που βεβαιώθηκε και επιβαρύνσεων και τόκων, αποτελεί ποινικό αδίκημα.

Ποσό €66,5 εκ. οφείλεται από πρόσωπα για τα οποία έχει εκδοθεί διάταγμα παραλαβής/εκκαθάρισης, €95,1 εκ. από πρόσωπα των οποίων η εγγραφή στο μητρώο έχει ακυρωθεί και €25,7 εκ. από πρόσωπα που έχουν προσφύγει στο Δικαστήριο. Επίσης, ποσό €152,1 εκ. (48% των οφειλών) αποτελεί επιβαρύνσεις και τόκους (8.453 υ.φ.π. οφείλουν μόνο επιβαρύνσεις και τόκους που συμποσούνται σε €28,6 εκ.).

Στο συνολικό ποσό των οφειλών στις 31.12.2012 περιλαμβάνεται ποσό €113,1 εκ. (€22,5 εκ. φόροι και €90,6 εκ. τόκοι και επιβαρύνσεις) που αφορά στην περίοδο πριν την 1.2.2002.

Σημειώνεται ότι στο ποσό των καθυστερήσεων δεν περιλαμβάνεται ποσό €5,08 εκ. που προέκυψε από βεβαιώσεις φόρου σε 274 υ.φ.π. που δεν υπέβαλαν τις φορολογικές τους δηλώσεις καθώς επίσης και ποσό €46,5 εκ. που αφορά πρόστιμο που επιβλήθηκε σε 10.074 υ.φ.π. για τον ίδιο λόγο. Τα ποσά αυτά περιλαμβάνονται στις κατ' εκτίμηση φορολογίες, λόγω του ότι δεν έχουν υποβληθεί οι φορολογικές δηλώσεις, αλλά αποτελούν πραγματική οφειλή.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, που απαντούσε εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, τα μέτρα είσπραξης που εφαρμόζονται από την Υπηρεσία Φ.Π.Α. επικεντρώνονται στην είσπραξη του αμέσως απαιτητού ποσού που με τόξο υπολογισμένο μέχρι 10.10.2013 ανέρχεται σε €216,8 εκ., δηλαδή το ποσό που οφείλεται από πρόσωπα που δεν τελούν υπό εκκαθάριση/πτωχευτική διαδικασία, δεν έχει ακυρωθεί η εγγραφή τους στο μητρώο Φ.Π.Α. και δεν έχουν προσφύγει στο Δικαστήριο εναντίον αποφάσεων του Εφόρου Φ.Π.Α. Το υπό αναφορά ποσό αναλύεται ως ακολούθως:

	€ εκ
• Οφειλές Αθλητικών Σωματείων	12,0
• Οφειλές Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	0,2
• Οφειλές με Δικαστικά Μέτρα	63,9
• Οφειλές με Οδηγίες για λήψη Δικαστικών Μέτρων/Πολιτική Αγωγή	1,8
• Οφειλές που τυγχάνουν χειρισμού από τον Τομέα Συμμόρφωσης	1,8
• Οφειλές που τυγχάνουν χειρισμού από τον Τομέα Διερευνήσεων	2,9
• Οφειλές σε Διαδικασία Αίτησης Διάλυσης	0,3
• Οφειλές χωρίς φόρο – επιβαρύνσεις και τόκοι μόνο	1,4
• Οφειλές υπό παρακολούθηση στο Πρόγραμμα Είσπραξης Χρεών	132,5

Η κατηγορία των προσώπων που οφείλουν €132,5 εκ. αποτελούν τον πρωταρχικό στόχο του Προγράμματος Είσπραξης Χρεών. Για σκοπούς αύξησης της αποτελεσματικότητας της είσπραξης των οφειλομένων ποσών με την εφαρμογή της απειλής του μέτρου της κατάσχεσης αγαθών, συνεχίζεται η εφαρμογή του νέου μηχανογραφημένου συστήματος, το οποίο αποσκοπεί στον ταχύτερο εντοπισμό υποκείμενων στον φόρο προσώπων που δεν συμμορφώνονται ως προς τις υποχρεώσεις τους για την καταβολή των οφειλόμενων ποσών φόρου από υποβληθείσες φορολογικές δηλώσεις.

Φοροδιαφυγή.

(α) Εγγραφή στο μητρώο Φ.Π.Α. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η Υπηρεσία θα

πρέπει να εντείνει τις ενέργειες για εντοπισμό προσώπων που δεν έχουν εγγραφεί στο μητρώο Φ.Π.Α. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, η εγγραφή στο μητρώο Φ.Π.Α. είναι υποχρεωτική όταν ο κύκλος εργασιών υπερβαίνει τις €15.600.

(β) Νομική ευθύνη καταναλωτή. Για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής που προκύπτει από τη μη έκδοση φορολογικού τιμολογίου, η Υπηρεσία, λαμβάνοντας υπόψη και τις εμπειρίες άλλων χωρών, προώθησε την τροποποίηση των περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Γενικών) Κανονισμών οι οποίοι ψηφίστηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων τον Δεκέμβριο 2011 και τέθηκαν σε ισχύ στις 16.1.2012. Σύμφωνα με τους Κανονισμούς, υ.φ.π. το οποίο πραγματοποιεί φορολογητέα παράδοση αγαθών/υπηρεσιών σε μη υ.φ.π. στη Δημοκρατία έχει την υποχρέωση έκδοσης νόμιμης απόδειξης. Στους Κανονισμούς δεν έχει περιληφθεί πρόνοια που υπήρχε στο κυβερνητικό νομοσχέδιο, σχετικά με τη νομική ευθύνη του καταναλωτή (αφαιρέθηκε με απόφαση της Βουλής των Αντιπροσώπων).

Επιστροφές Φόρου. Η επιστροφή φόρου σε υ.φ.π. γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 20(6) του Νόμου (Ν.95(Ι)/2000) κατόπιν αίτησής τους. Κατά το 2012 υποβλήθηκαν 17.357 αιτήσεις από 6.812 υ.φ.π. για επιστροφή φόρου ύψους €194,1 εκ., από το οποίο ποσό €170 εκ. εγκρίθηκε για επιστροφή. Η Υπηρεσία διεξήγαγε έλεγχο σε 1.004 υ.φ.π. και σε 541 περιπτώσεις βεβαιώθηκε ότι όχι μόνο δεν δικαιούνταν επιστροφή φόρου, αλλά αντιθέτως προέκυψε βεβαίωση φόρου ύψους €10,4 εκ. Οι επισκέψεις ελέγχου στις περιπτώσεις επιστροφής φόρου είναι σημαντικές και θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια αύξησης των ελέγχων αυτών.

Επιστρεπτέος Φόρος. Το συνολικό ποσό επιστρεπτέου φόρου στις 31.12.2012 ήταν €331,2 εκ., σε σύγκριση με €341,3 εκ. το 2011. Σύμφωνα με την Υπηρεσία ΦΠΑ το ποσό αυτό αφορά στην ουσία σε διαθέσιμα πιστωτικά υπόλοιπα υ.φ.π. που θα χρησιμοποιηθούν για να πληρωθούν ενδεχόμενες μελλοντικές χρεώσεις.

Μη υποβολή φορολογικών δηλώσεων και κατ' εκτίμηση φορολογίες. Στις περιπτώσεις όπου υ.φ.π. δεν υποβάλλουν φορολογικές δηλώσεις, η Υπηρεσία προχωρεί στην επιβολή κατ' εκτίμηση φορολογίας με βάση τα στοιχεία που έχει από προηγούμενες φορολογικές περιόδους, βάσει του άρθρου 49(1) του περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Νόμου. Οι κατ' εκτίμηση φορολογίες διαγράφονται όταν υποβληθούν οι φορολογικές δηλώσεις. Στις 31.12.2012, 10.074 υ.φ.π. παρουσίαζαν οφειλές από κατ' εκτίμηση φορολογίες. Από τα πρόσωπα αυτά 1.220 πρόσωπα δεν υπέβαλαν καμία φορολογική δήλωση. Οι περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να διερευνηθούν και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για τακτοποίηση των οφειλών. Για τον εντοπισμό των οφειλετών μπορούν να ζητηθούν, βάσει του Νόμου, πληροφορίες και στοιχεία από άλλα Κυβερνητικά Τμήματα.

Εισπρακτικά μέτρα.

(α) Κατάσχεση αγαθών. Κατά το 2012 τέθηκαν υπό απειλή κατάσχεσης 1528 υ.φ.π., (σε σύγκριση με 1.939 υ.φ.π. το 2011) και ως αποτέλεσμα, εισπράχθηκε ποσό €12,1 εκ., σε σύγκριση με €13,6 εκ. το 2011.

(β) Ποινικές διώξεις. Κατά το 2012 κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου 1.182 ποινικές διώξεις και διεκπεραιώθηκαν 1.309 υποθέσεις από τις οποίες εισπράχθηκε ποσό €7,6 εκ. (2011 €7,8 εκ.). Στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν ενώπιον του Δικαστηρίου 778 υποθέσεις.

(γ) Πολιτικές αγωγές. Κατά τη διάρκεια του 2012 εισπράχθηκε ποσό €203.451 από πολιτικές αγωγές που διεκπεραιώθηκαν. Δεν καταχωρίστηκε καμία πολιτική αγωγή κατά το 2012. Οι προσπάθειες για είσπραξη των οφειλών επικεντρώνονται στις κατασχέσεις αγαθών και τις ποινικές διώξεις, αφού έχει διαφανεί διαχρονικά ότι οι πολιτικές αγωγές είναι πολύ χρονοβόρες και τα οφέλη για το Κράτος περιορισμένα.

(δ) Επίδοση κατηγορητηρίων.

- (i)** Παρατηρήθηκε ότι, σημαντικός αριθμός ποινικών διώξεων αποσύρονται λόγω μη επίδοσης του κατηγορητηρίου. Κατά το 2012 αποσύρθηκαν 254 υποθέσεις (45 υποθέσεις αφορούσαν σε μη υποβολή φορολογικών δηλώσεων και 209 αφορούσαν σε μη καταβολή φόρου συνολικού ποσού

€3.577.271). Μια τέτοια περίπτωση αφορά σε εταιρεία η οποία δραστηριοποιείται εντός του χώρου του λιμανιού Λεμεσού με οφειλή €944.261 και γεννάται το ερώτημα γιατί δεν μπορούσε να γίνει επίδοση. Εκφράσαμε την άποψη ότι η Υπηρεσία θα πρέπει να προβληματιστεί για τον μεγάλο αριθμό υποθέσεων που αποσύρονται λόγω μη επίδοσης, αφού, εκτός των άλλων, συνεπάγεται απώλεια εσόδων για το Κράτος.

- (ii) Στο Μητρώο ΦΠΑ είναι εγγεγραμμένοι μικρός αριθμός Τουρκοκυπρίων με διευθύνσεις στις μη ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές. Η επίδοση κατηγορητηρίων στις περιπτώσεις οφειλών από αυτή την κατηγορία προσώπων είναι σχεδόν αδύνατη και έχουν αποσυρθεί ποινικές διώξεις που αφορούν σε μεγάλα ποσά οφειλών για αυτό τον λόγο.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, για σκοπούς αύξησης της αποτελεσματικότητας της είσπραξης των οφειλόμενων ποσών με την εφαρμογή του μέτρου της απειλής κατάσχεση αγαθών, συνεχίζεται η εφαρμογή του Προγράμματος Είσπραξης Χρεών.

Επισκέψεις ελέγχου. Η Υπηρεσία κατά το 2012 πραγματοποίησε 1.349 επισκέψεις ελέγχου σε υ.φ.π., επιπρόσθετα των επισκέψεων σε 1.004 υ.φ.π. για βεβαίωση επιστροφής φόρου, κατά τις οποίες βεβαιώθηκε φόρος ύψους €36,4 εκ., σε σύγκριση με 756 επισκέψεις και βεβαίωση φόρου ύψους €18,1 εκ. το 2011. Όλες οι επισκέψεις ελέγχου από την Υπηρεσία από το 1992 μέχρι το 2012 κάλυψαν περίπου το 10,5% των εγγραφέντων στο μητρώο Φ.Π.Α. υ.φ.π. Στην πλειοψηφία των επισκέψεων ελέγχου (62%) προέκυψε βεβαίωση φόρου.

Παρατηρήθηκε ότι σε αρκετούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας δεν έγιναν επισκέψεις ελέγχου ή οι επισκέψεις ελέγχου ήταν περιορισμένες.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για αύξηση των επισκέψεων ελέγχου επειδή, εκτός από το άμεσο όφελος από τη βεβαίωση φόρου, προκύπτει σημαντικό έμμεσο όφελος από την αναβάθμιση της συμμόρφωσης που επιτυγχάνεται με την επαφή που γίνεται με τα υ.φ.π. και την ενίσχυση του ελέγχου από την Υπηρεσία.

Οφειλές ποδοσφαιρικών σωματείων. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε στις 30.12.1998 την παραχώρηση κατά χάρη χορηγίας προς τα ποδοσφαιρικά σωματεία για κάλυψη των συσσωρευμένων οφειλών τους μέχρι 31.12.1998 προς την Υπηρεσία Φ.Π.Α., το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων και το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, υπό την προϋπόθεση ότι θα ανταποκρίνονταν έγκαιρα στις μελλοντικές φορολογικές τους υποχρεώσεις. Τα πλείστα σωματεία δεν ανταποκρίθηκαν στις υποχρεώσεις τους. Οι ανείσπρακτες οφειλές μαζί με τους συσσωρευμένους τόκους των οφειλών τους μέχρι 31.12.1998 ανέρχονταν στις 10.4.2013, σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας, σε €2,79 εκ.

Το Υπουργικό Συμβούλιο με άλλη απόφαση του στις 29.8.2007 ενέκρινε «Σχέδιο Αποπληρωμής Οφειλών Ποδοσφαιρικών Σωματείων προς το Κράτος», το οποίο ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών, με σκοπό την αποπληρωμή των οφειλών των σωματείων στη βάση του συμψηφισμού με τις εκάστοτε κρατικές χορηγίες και τη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων μόνιμης και συνεχούς ανταπόκρισης των σωματείων στις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Οι υποχρεώσεις προς την Υπηρεσία Φ.Π.Α. για την περίοδο 1.1.1999-31.5.2007 υπολογίστηκαν σε €4,82 εκ.

Βασική προϋπόθεση για την παραχώρηση της κρατικής χορηγίας, σύμφωνα με το Σχέδιο, ήταν η πλήρης και άμεση ανταπόκριση των σωματείων στις τρέχουσες υποχρεώσεις τους, δηλαδή η έγκαιρη υποβολή των αναγκαίων δηλώσεων και η καταβολή των οφειλών στα πλαίσια που προβλέπουν οι σχετικές νομοθεσίες.

Σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Φ.Π.Α., οι οφειλές των σωματείων στις 10.4.2013 ανέρχονταν σε €11,82 εκ. (€2,79 εκ. για την περίοδο μέχρι 31.12.1998, €4,82 εκ. για την περίοδο 1.1.1999 μέχρι 31.5.2007 και €4,21 εκ. για την περίοδο 1.6.2007 μέχρι 28.2.2013). Επίσης την ίδια ημερομηνία οφείλονταν από εταιρείες ποδοσφαιρικών σωματείων €0,89 εκ. και από άλλα μη ποδοσφαιρικά αθλητικά σωματεία €1,30 εκ.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η Υπηρεσία Φ.Π.Α., μαζί με τα άλλα εμπλεκόμενα Τμήματα, θα πρέπει να διεξάγει διαβουλεύσεις, μέσω της Επιτροπής Παρακολούθησης που έχει συσταθεί βάσει του

Σχεδίου, με τα σωματεία που δεν έχουν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις τους, παρά το μεγάλο χρονικό περιθώριο που τους έχει δοθεί, έτσι ώστε να υπάρξει πρόοδος στο όλο θέμα.

Ο Έφορος Φ.Π.Α. με επιστολή του ημερ. 31.3.2011 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών ζήτησε οδηγίες έτσι ώστε να προχωρήσει στη διεκδίκηση των οφειλών με δικαστική διαδικασία επισημαίνοντας τις διατάξεις της παραγράφου 4Α του Δέκατου Παραρτήματος των περί Φ.Π.Α. Νόμων του 2000 - 2011 όπου το αγώγιμο δικαίωμα (πολιτική αγωγή) του Εφόρου για τη διεκδίκηση οποιουδήποτε ποσού το οποίο οφείλεται, παραγράφεται σε έξι χρόνια, αλλά και τους χρονικούς περιορισμούς για καταχώριση ποινικής δίωξης (εύλογος χρόνος).

Όπως διαπιστώθηκε, στις 16.1.2013 η Υπηρεσία απέστειλε στα σωματεία πρώτης κατηγορίας επιστολές στις οποίες επισημάνθηκε ότι δεν έχουν συμμορφωθεί με τα όσα προβλέπονται στον ισχύον Σχέδιο Αποπληρωμής των Οφειλών των Ποδοσφαιρικών Σωματείων προς το Κράτος και τα κάλεσε να συμμορφωθούν πλήρως μέσα σε 30 ημέρες και να καταβάλουν τον οφειλόμενο ΦΠΑ για την περίοδο 1.6.2007-31.8.2012 αλλιώς θα λαμβάνονταν μέτρα με βάση τις διατάξεις της νομοθεσίας. Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως πληροφορηθεί για τις εξελίξεις και τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, μας πληροφόρησε ότι μέχρι τις 30.4.2012, τα Σωματεία θα έπρεπε να καταβάλουν το 5% των υποχρεώσεων τους για την περίοδο 1.6.2007 μέχρι 31.12.2010 και το 5% των υποχρεώσεων τους για ολόκληρο το 2011, το δε υπόλοιπο ποσό θα έπρεπε να καταβληθεί σε 48 ισόποσες δόσεις με κάποιους περιορισμούς. Στις 17.12.2012 αποστάληκε επιστολή στον Γενικό Διευθυντή του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού, με κοινοποίηση στον Πρόεδρο της ΚΟΠ, ενημερώνοντας τον για τα Σωματεία που έχουν συμμορφωθεί και συμφωνήσει με την πιο πάνω διευθέτηση και με οδηγίες όπως το ποσό που αντιστοιχεί ως κρατική χορηγία για το 2012 στα Σωματεία, εμβασθεί έναντι των οφειλών τους στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων και στο Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, είτε έναντι των παλαιών οφειλών τους, είτε για τρέχουσες υποχρεώσεις εντός του 2012. Οι εξελίξεις αυτές λήφθηκαν υπόψη στις ενέργειες της Επιτροπής Παρακολούθησης και του Υπουργείου Οικονομικών. Το Υπουργείο Οικονομικών εξακολουθεί να τηρεί την ίδια τακτική για είσπραξη των οφειλών των ποδοσφαιρικών σωματείων και, σε συνεννόηση με τον ΚΟΑ και την ΚΟΠ, καθώς επίσης και τα άλλα Τμήματα/Υπηρεσίες του Κράτους, η χορηγία που έχουν να λαμβάνουν τα ποδοσφαιρικά σωματεία από τον ΚΟΑ καθώς επίσης και την Αρχή Στοιχημάτων, μεταφέρεται έναντι των οφειλών τους.

Εναρμόνιση με το Κοινό Σύστημα Φ.Π.Α. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, δεν έχει γίνει εναρμόνιση της νομοθεσίας και εφαρμογή των προνοιών της Οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, με ενδεχόμενο η Δημοκρατία να υποστεί κυρώσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την πιο πάνω Οδηγία, η Κύπρος είχε το δικαίωμα να απαλλάσσει τις παραδόσεις γηπέδων προς οικοδόμηση από την επιβολή Φ.Π.Α. μέχρι τις 31.12.2007.

Όπως πληροφορηθήκαμε, στις 24.4.2013 υποβλήθηκε νομοσχέδιο στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για νομοτεχνική επεξεργασία.

2.17.4 ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Αποστολή Τμήματος. Το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (ΤΔΔΠ) έχει ως αποστολή του, την ανάπτυξη, ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και τον εξορθολογισμό των οργανωτικών δομών και διαδικασιών, σε συνάρτηση με τους διαθέσιμους πόρους, με στόχο τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τον πολίτη και την καθιέρωση διαφάνειας σε ότι αφορά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Υπό τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, καθίσταται πιο σημαντική παρά ποτέ η ανάγκη για ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας υπηρεσίας, με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας και την ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχονται.

Προσωπικό. Κατά την 31.12.2012 το ΤΔΔΠ απασχολούσε 81 άτομα, εκ των οποίων τα 40 ανήκαν στην κατηγορία του εναλλάξιμου προσωπικού. Επιπρόσθετα, απασχολούνταν στα Κέντρα Εξυπηρέτησης του Πολίτη 104 άτομα (εναλλάξιμο προσωπικό).

Νέο σύστημα αξιολόγησης προσωπικού στη Δημόσια Υπηρεσία. Όπως είναι γενικά παραδεκτό και σημειώνεται κάθε χρόνο στις Ετήσιες Εκθέσεις της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας (ΕΔΥ), το σύστημα αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων έχει σοβαρές αδυναμίες κυρίως λόγω του φαινομένου της ισοπεδωτικής αξιολόγησης, το οποίο αποτελεί τροχοπέδη στην αύξηση της παραγωγικότητας αφού δεν παρέχει κίνητρα για βελτίωση της απόδοσης των υπαλλήλων.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, έχουν παρέλθει δώδεκα και πλέον χρόνια από τη λήψη της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 53.669 ημερ. 16.5.2001 για προώθηση νέου συστήματος αξιολόγησης, χωρίς μέχρι σήμερα να έχει γίνει κατορθωτό. Με την ίδια απόφαση, ανατέθηκαν οι υπηρεσίες για το σχεδιασμό, εφαρμογή, παρακολούθηση και εποπτεία του συστήματος αξιολόγησης προσωπικού στη δημόσια υπηρεσία, σε ιδιωτικό οίκο με επιτροπή καθοδήγησης. Η πρόταση που υποβλήθηκε από τον ιδιωτικό οίκο αφορούσε στην υιοθέτηση νέου συγκεκριμένου συστήματος αξιολόγησης το οποίο ωστόσο δεν τέθηκε σε εφαρμογή.

Το ΤΔΔΠ μάς πληροφόρησε κατά τον έλεγχο του 2012 ότι, στα πλαίσια του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 2007 – 2013, ολοκλήρωσε την επεξεργασία και αναθεώρηση των προνοιών του νέου συστήματος αξιολόγησης και υπέβαλε στη συνδικαλιστική πλευρά προσχέδιο συστήματος αξιολόγησης για σκοπούς ανάπτυξης/εκπαίδευσης των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο ωστόσο δεν συζητήθηκε, όπως είχε προγραμματιστεί, με σκοπό την οριστικοποίησή του, δεδομένου ότι, στα πλαίσια του Μνημονίου Συναντίληψης και συγκεκριμένα, στα μέτρα που αφορούν στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, έχει συμπεριληφθεί η διεξαγωγή μελέτης που θα αφορά στην «εισαγωγή ενός νέου συστήματος αξιολόγησης, με βάση την απόδοση στο δημόσιο τομέα, για σκοπούς ανάπτυξης και προαγωγής, συνδέοντας την απόδοση με το σύστημα αμοιβών/προσασυζήσεων».

Απόκτηση ιδιοκτησίας από δημόσιο υπάλληλο.

(α) Δήλωση περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα με το άρθρο 66 του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου 1/90, δεν επιτρέπεται σε δημόσιο υπάλληλο να αποκτήσει άμεσα ή έμμεσα οποιαδήποτε κινητή ή ακίνητη ιδιοκτησία, εκμεταλλευόμενος προς τούτο τη θέση του ή να κατέχει τέτοια ιδιοκτησία, όταν το συμφέρον του σ' αυτήν συγκρούεται με τα δημόσια καθήκοντά του.

Το ίδιο άρθρο προβλέπει ότι ο δημόσιος υπάλληλος υποχρεούται να υποβάλλει, τον Μάρτιο κάθε τρίτου έτους, δήλωση για τυχόν μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων του ιδίου ή της συζύγου και των τέκνων του, τα οποία προστατεύονται και συντηρούνται από αυτόν. Η πρώτη δήλωση θα έπρεπε να υποβληθεί τον Μάρτιο του έτους που ακολουθούσε το έτος έναρξης της ισχύος του Νόμου, δηλαδή τον Μάρτιο 1991. Αν δεν υπάρχουν μεταβολές, υποβάλλεται αρνητική δήλωση. Η αρμόδια αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να ζητήσει την ενδιάμεση υποβολή δήλωσης, παρέχοντας εύλογη προθεσμία υποβολής της. Μπορεί επίσης να ζητεί διευκρινίσεις για τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί και να ελέγχει την ακρίβεια της δήλωσης του υπαλλήλου. Η διαπίστωση ανακρίβειας στη δήλωση περιουσιακών στοιχείων συνεπάγεται την πειθαρχική δίωξη του υπαλλήλου.

Μέχρι σήμερα δεν έχουν εκδοθεί οδηγίες, ούτε και έχουν ετοιμαστεί σχετικά έντυπα για εφαρμογή των πιο πάνω διατάξεων του Νόμου.

Όπως πληροφορηθήκαμε από το ΤΔΔΠ, το 1994 και το 2004 κατατέθηκαν τροποποιητικά νομοσχέδια με σκοπό τη ρύθμιση του θέματος και την ενεργοποίηση των σχετικών διατάξεων του Νόμου, χωρίς να υπάρξει κατάληξη. Το 2006 κατατέθηκε νομοσχέδιο για κατάργηση του εδαφίου 2 του άρθρου 66, σύμφωνα με το οποίο, ο δημόσιος υπάλληλος υποχρεούται να υποβάλλει δήλωση για τυχόν μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων του ιδίου ή της συζύγου και των τέκνων του, όμως η Βουλή κατέληξε ότι η διάταξη έπρεπε να παραμείνει, έστω και ανενεργή. Τον Οκτώβριο 2008, κατά τη συζήτηση σχετικής Πρότασης Νόμου από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, αποφασίστηκε όπως η Νομική Υπηρεσία μελετήσει τη συνταγματική

ορθότητα του θέματος, ενώ το Υπουργείο Οικονομικών εξετάσει ξανά το θέμα και εξασφαλίσει την πολιτική θέση της Κυβέρνησης.

Όπως ανέφερε ο Γενικός Εισαγγελέας στη συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών ημερ. 2.5.2012, δεδομένης προηγούμενης απόφασης του Ανώτατου Δικαστηρίου ημερ. 11.5.2011 περί αντισυνταγματικότητας του Περί Ορισμένων Αξιωματούχων της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμου, οποιαδήποτε ανάλογη διάταξη άλλου Νόμου για υποβολή περιουσιακών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου 66 του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου 1/90) θα πάσχει επίσης συνταγματικά.

Σε επόμενη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών ημερ. 30.5.2012, εξετάστηκε κατά πόσο οι ανάγκες του πόθεν έσχες μπορούν να εξυπηρετηθούν με τον περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων Νόμο βάσει του οποίου υποβάλλεται ανά πενταετία Κατάσταση Κεφαλαίου από κάθε φυσικό πρόσωπο, για σκοπούς επιβεβαίωσης/ελέγχου της δήλωσης εισοδήματος ή για σκοπούς έρευνας όσων δεν συμμορφώνονται με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

Η άποψη του Γενικού Εισαγγελέα, όπως διατυπώθηκε στα πρακτικά της συνεδρίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών ημερ. 6.6.2012, είναι ότι η χρησιμοποίηση της Κατάστασης Κεφαλαίου, έστω και αν δεν καλύπτει όλες τις πτυχές και παραμέτρους, είναι ένα λογικό βήμα το οποίο αν υιοθετηθεί δεν θα υπάρξει αναγκαιότητα τροποποίησης του Συντάγματος. Ωστόσο, ο Διευθυντής του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων ανέφερε ότι είναι αδύνατο να ελέγχονται οι Καταστάσεις Κεφαλαίου, όλων των δημόσιων υπαλλήλων.

Το θέμα το οποίο ως Υπηρεσία θεωρούμε σοβαρό, εξακολουθεί να εκκρεμεί.

(β) Διεξαγωγή έρευνας. Το ίδιο άρθρο του Νόμου προβλέπει ότι, αν εγερθεί εύλογη υποψία για δημόσιο υπάλληλο, ως προς την πηγή των οικονομικών του πόρων, μπορεί να διεξαχθεί έρευνα κατά τον καθορισμένο τρόπο, για εξακρίβωση της προέλευσης των πόρων αυτών. Αν από την έρευνα εξακριβωθεί ότι ο δημόσιος υπάλληλος απέκτησε τους πόρους αυτούς κάτω από συνθήκες που συνιστούν ποινικό ή πειθαρχικό αδίκημα, η αρμόδια αρχή προβαίνει στη λήψη των κατάλληλων μέτρων.

Στις 6 Δεκεμβρίου 2007 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων τροποποιητικό νομοσχέδιο, με το οποίο ρυθμίζεται, μεταξύ άλλων, ο τρόπος με τον οποίο θα γίνεται η διεξαγωγή έρευνας, σε περίπτωση εύλογης υποψίας για δημόσιο υπάλληλο ως προς την προέλευση των οικονομικών του πόρων.

Όπως πληροφορηθήκαμε από το ΤΔΔΠ, το νομοσχέδιο ακόμα εκκρεμεί καθώς το θέμα διεξαγωγής έρευνας θα επιλυθεί στα πλαίσια του γενικότερου θέματος περί της συνταγματικότητας του άρθρου 66 του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου 1/90.

Άδεια Ασθενείας. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η Υπηρεσία μας έχει παρατηρήσει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, δημόσιοι υπάλληλοι προσκομίζουν πιστοποιητικά ασθενείας στα οποία η περιγραφή της ασθένειας φαίνεται εκ πρώτης όψεως να μην είναι τέτοια ώστε να εμποδίζει την εκτέλεση καθηκόντων τους στο σύνολο ή εν μέρει, όπως προβλέπονται στο οικείο Σχέδιο Υπηρεσίας.

Άποψη της Υπηρεσίας μας είναι ότι η προσκόμιση ιατρικού πιστοποιητικού ασθενείας στο οποίο αναφέρεται απλώς η φύση της ασθένειας, δεν θα πρέπει να θεωρείται αυτόματα ως άδεια ασθενείας με πλήρεις απολαβές με την έννοια του Κανονισμού 11(1) των περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Χορήγηση Αδειών) Κανονισμών του 1995-2005 αλλά θα πρέπει να συνοδεύεται από ειδική αναφορά, όπως εξάλλου ορίζει ο Κανονισμός 5(9) των περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Ιατρικές εξετάσεις και Ιατρική Περίθαλψη) Κανονισμών του 1989 και 2002 ότι ο υπάλληλος αδυνατεί να εκτελέσει τα καθήκοντά του. Παρατηρήθηκε επίσης ότι ορισμένα ιατρικά πιστοποιητικά εκδίδονται από ιατρούς για προβλήματα υγείας εντελώς άσχετα με την ειδικότητά τους.

Τα πιο πάνω τέθηκαν για προβληματισμό και για τις ενέργειες του ΤΔΔΠ, στα πλαίσια της επεξεργασίας για τον εκσυγχρονισμό των περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Χορήγηση Αδειών) Κανονισμών.

Το ΤΔΔΠ, όπως ανέφερε σε επιστολή του ημερ. 23.05.2012 προς την Υπηρεσία μας, έχει προβεί σε ενέργειες για ενοποίηση και εκσυγχρονισμό των περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Χορήγηση Αδειών) Κανονισμών και έχει ετοιμάσει προσχέδιο ενοποιημένων Κανονισμών, το οποίο θα προωθηθεί στη συνδικαλιστική πλευρά για την αναγκαία διαβούλευση.

Αξιολόγηση των δικλίδων ασφαλείας του εσωτερικού δικτύου των Κέντρων Εξυπηρέτησης του Πολίτη (ΚΕΠ) και των επιμέρους συστημάτων που χρησιμοποιούνται για την εξυπηρέτηση του κοινού. Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου έχει διενεργήσει έλεγχο για το πιο πάνω θέμα. Στόχος του ελέγχου ήταν να διαπιστωθεί κατά πόσον οι δικλίδες ασφαλείας των συστημάτων πληροφορικής του εσωτερικού δικτύου των ΚΕΠ και των άλλων τμημάτων, των οποίων τα συστήματα είναι προσβάσιμα από τα ΚΕΠ για σκοπούς εξυπηρέτησης του κοινού, διασφαλίζουν επαρκώς την ακεραιότητα, εμπιστευτικότητα και διαθεσιμότητα των πληροφοριών έναντι κακόβουλων επιθέσεων από πιθανούς εισβολείς.

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκαν πολύ σοβαρές αδυναμίες οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την ακεραιότητα, εμπιστευτικότητα και διαθεσιμότητα των πληροφοριών που εισάγονται, διακινούνται, επεξεργάζονται και αποθηκεύονται σε αυτά. Στις 21.1.2013 υποβλήθηκε εμπιστευτική έκθεση της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών με τα ευρήματα και τις εισηγήσεις της.

Με σκοπό την προώθηση των εισηγήσεων της έκθεσης για τη μείωση/αντιμετώπιση των κινδύνων που επισημάνθηκαν χωρίς καθυστέρηση, προωθήθηκαν συναντήσεις των εμπλεκόμενων τμημάτων με το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής και το ΤΔΔΠ. Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τυχόν εξελίξεις σχετικά με το θέμα αυτό.

Όπως μας ενημέρωσε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, το αρμόδιο τμήμα για την υλοποίηση των τεχνικών εισηγήσεων που προκύπτουν από τη μελέτη της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, είναι το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ). Σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 12.6.2013, μεταξύ του Έφορου Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας, εκπροσώπων του ΤΥΠ και του ΤΔΔΠ καθορίστηκαν οι βραχυπρόθεσμες ενέργειες για υλοποίηση των εν λόγω εισηγήσεων που αφορούν στην άμεση αντιμετώπιση των κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένα το εσωτερικό δίκτυο των ΚΕΠ και τα επιμέρους συστήματα που χρησιμοποιούνται για την εξυπηρέτηση του κοινού.

Πληροφορηθήκαμε επίσης, ότι το ΤΔΔΠ, με επιστολή του με ημερ. 15.11.2013 πληροφόρησε τον Έφορο Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας, ότι η ασφάλεια του εσωτερικού δικτύου των ΚΕΠ, και των επιμέρους συστημάτων που χρησιμοποιούνται για την εξυπηρέτηση του κοινού, τυγχάνει χειρισμού από το ΤΥΠ, λόγω αρμοδιότητας. Ο Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας με επιστολή του ημερ. 20.11.2013, ζήτησε από τον Διευθυντή του ΤΥΠ, όπως ενημερωθεί για την πρόοδο της υλοποίησης των ευρημάτων της Υπηρεσίας του. Το ΤΥΠ επεξεργάστηκε τα ευρήματα, και σε συνεννόηση με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες προχωρεί στην υλοποίηση τους, και υπολογίζει όπως προχωρήσει στην ενημέρωση του Εφόρου, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.

Αναδιοργάνωση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας Τμημάτων της Κυπριακής Δημόσιας Υπηρεσίας. Το ΤΔΔΠ, έχει αναλάβει τον σχεδιασμό, τη διαχείριση και την υλοποίηση του πιο πάνω Έργου, το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (85%) και από εθνικούς πόρους (15%). Το Έργο εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή 2007-2013», και υλοποιείται στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού και Προσαρμοστικότητα», κάτω από τον ειδικό στόχο «Αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας του Δημόσιου Τομέα και των παρεχομένων υπηρεσιών». Ο αρχικός τίτλος του Έργου ήταν «Αναδιοργάνωση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των Τμημάτων Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (Υπουργείο Οικονομικών), και Εργασίας (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)» και ο προϋπολογισμός του Έργου, το οποίο αναμενόταν να ολοκληρωθεί περί τα τέλη του 2013, ανερχόταν στα €2.199.905 περιλαμβανομένου του ΦΠΑ. Όπως μας ενημέρωσε το ΤΔΔΠ, με τη νέα απόφαση ένταξης έργου, ημερ. 1.8.2013, τροποποιήθηκε ο τίτλος του Έργου, το χρονοδιάγραμμα

ολοκλήρωσης του καθώς και ο προϋπολογισμός του. Το Έργο αναμένεται πλέον να ολοκληρωθεί περί τα τέλη Μαΐου 2015 και ο αναθεωρημένος προϋπολογισμός του ανέρχεται σε €801.962.

Στα πλαίσια του εν λόγω Έργου, υπογράφηκε στις 3.10.2012 σύμβαση, διάρκειας δύο ετών, μεταξύ του ΤΔΔΠ και εξωτερικού Συμβούλου για διενέργεια μελέτης, με τίτλο «Μελέτη: (α) Σύγκρισης Επιδόσεων (Benchmarking), Απλούστευσης Διαδικασιών, Εκσυγχρονισμού/Κωδικοποίησης Θεσμικού Πλαισίου και Προετοιμασίας για εφαρμογή ISO στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (ΤΠΟ), στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ) και στις Επαρχιακές Διοικήσεις (άδεια οικοδομής μόνο), και (β) Αξιολόγησης Λειτουργίας ΚΕΠ, περιλαμβανομένης και της προετοιμασίας για εφαρμογή ISO». Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τυχόν εξελίξεις σχετικά με το θέμα αυτό.

Όπως μας ενημέρωσε εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, στο πλαίσιο της εν λόγω Μελέτης, μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου 2013, είχαν ολοκληρωθεί η διαγνωστική φάση, η καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση των βέλτιστων πρακτικών που έχουν συλλεγεί και η αξιολόγηση των διαδικασιών των εμπλεκόμενων Τμημάτων και η υποβολή των προτάσεων του Αναδόχου για απλοποίηση/ανασχεδιασμό. Το σχετικό παραδοτέο έχει σταλεί στα εμπλεκόμενα Τμήματα για απόψεις.

2.17.5 ΤΜΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

(α) Επέκταση του Συστήματος Αυτοματοποίησης Γραφείου (ΣΑΓ). Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η πιλοτική εφαρμογή του ΣΑΓ υλοποιήθηκε κατά την περίοδο 1997 – 1998 και κάλυπτε το Υπουργείο Οικονομικών και το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ), ενώ η μετά-πιλοτική εφαρμογή του υλοποιήθηκε κατά την περίοδο 1999 – 2000 σε άλλες τρεις Υπηρεσίες. Ακολούθως, το 2004, το ΣΑΓ επεκτάθηκε σε 5 επιπρόσθετες Υπηρεσίες.

Από τον Ιούνιο 2010 που εφαρμόστηκε το ΣΑΓ στην Υπηρεσία μας, διαπιστώθηκαν σημαντικά μειονεκτήματα/αδυναμίες, τα κυριότερα από τα οποία αναφέρονται στην έκθεση μας του 2011.

Τον Ιούνιο 2011, το ΣΠΥΟ αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού αρ. 2010/50/Δ/Α, που αφορούσε την αγορά λογισμικών προϊόντων Filenet, για την κάλυψη μέρους της επέκτασης του ΣΑΓ στα Τμήματα που στεγάζονται στο κτίριο του Υπουργείου Οικονομικών και στην Αστυνομία, έναντι €4,5 εκ.

Κατά την εξέταση του θέματος, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, πριν τη λήψη απόφασης, το θέμα θα έπρεπε να τύχει περαιτέρω διερεύνησης από το ΤΥΠ, στα πλαίσια της οποίας να εξετάζονταν/αξιολογούνταν και άλλες, εναλλακτικές επιλογές συστημάτων – που ενδεχομένως να προσφέρονταν – ώστε να επιλεγεί η συμφερότερη λύση για το δημόσιο, λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο κόστος που απαιτούσε η επέκταση του συστήματος, για την αγορά – απευθείας από τον αντιπρόσωπο – των λογισμικών προϊόντων Filenet.

Τον Οκτώβριο 2012, σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών για εξέταση του περιεχομένου σχετικής με την πιο πάνω εισήγηση επιστολής μας, που είχε σταλεί τον Μάιο 2012, η Υπηρεσία μας επεσήμανε τα πιο κάτω:

- (i) Το θέμα της επέκτασης του ΣΑΓ σε όλη τη Δημόσια Υπηρεσία θα έπρεπε να τεθεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση, επειδή αρμοδιότητα για μια τέτοια απόφαση έχει το Υπουργικό Συμβούλιο, εφ' όσον αποτελεί απόφαση πολιτικής στον τομέα της πληροφορικής.

Η προηγούμενη απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, αρ. 53.554 ημερ. 25.4.2001, αφορούσε στην έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης για την Επέκταση του Κυβερνητικού Συστήματος Αυτοματοποίησης Γραφείου στη Δημόσια Υπηρεσία, ως κατευθυντήριας γραμμής για τη στρατηγική που θα ακολουθηθεί και δεν συνεπαγόταν αυτόματα την έγκριση επέκτασης του συστήματος σε όλη τη Δημόσια Υπηρεσία.

Σύμφωνα με την πιο πάνω Στρατηγική Μελέτη, ενώ το σύστημα θα έπρεπε να τύχει αξιολόγησης από τα Τμήματα στα οποία είχε εφαρμοστεί πιλοτικά, δηλαδή το Υπουργείο Οικονομικών και το ΤΥΠ, αξιολογήθηκε τελικά μόνο από το ΤΥΠ.

- (ii) Προτού ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση για επέκταση του συστήματος, θα έπρεπε να ετοιμαστεί νέα στρατηγική μελέτη, στην οποία να λαμβάνονταν υπόψη οι επικρατούσες οικονομικές συνθήκες, οι νέες εξελίξεις στον τομέα καθώς και το ενδεχόμενο εναλλακτικών λύσεων/επιλογών.

Στο αντικείμενο της πιο πάνω μελέτης θα έπρεπε – κατά την άποψη μας – να συμπεριληφθούν, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

- Ολοκληρωμένη εκτίμηση δαπάνης για το κόστος επέκτασης του συστήματος στα υπόλοιπα Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες του Δημοσίου, καθώς επίσης και για το ετήσιο κόστος αγοράς υπηρεσιών για τη συντήρηση/υποστήριξη του.
- Υπολογισμός του κόστους προμήθειας, εγκατάστασης, συντήρησης, υποστήριξης και αγοράς υπηρεσιών για τις ανάγκες των Τμημάτων και Υπηρεσιών στις οποίες είχε – μέχρι τότε – εγκατασταθεί το σύστημα καθώς και του ετήσιου κόστους αγοράς υπηρεσιών συντήρησης/υποστήριξης του.
- Μελέτη/αξιολόγηση του κόστους/οφέλους από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή και χρήση του συστήματος.
- Επαναξιολόγηση του συστήματος από τους υφιστάμενους χρήστες.
- Καταγραφή των προβλημάτων που είχαν υποδειχθεί από τους χρήστες, καθώς επίσης και των εισηγήσεων τους για βελτίωση της λειτουργικότητας του λογισμικού, με κοστολόγηση και χρονοδιάγραμμα προώθησης της επίλυσης/υλοποίησης τους.
- Έρευνα αγοράς, για να διαπιστωθεί κατά πόσο νέα συστήματα, τα οποία είχαν στο μεταξύ αναπτυχθεί και ήταν διαθέσιμα στην αγορά, ικανοποιούσαν τις ανάγκες του δημοσίου, καθώς και το κόστος τους.

Η μελέτη ετοιμάστηκε από το ΤΥΠ και υποβλήθηκε προς το αρμόδιο όργανο, το Εκτελεστικό Συμβούλιο Μηχανογράφησης της Δημόσιας Υπηρεσίας (ΕΣΜ) τον Απρίλιο 2013, ωστόσο σε αυτή δεν είχε περιληφθεί ολοκληρωμένη σύγκριση κόστους/οφέλους του συστήματος ούτε και καταγραφή/παρουσίαση εναλλακτικών λύσεων. Το ΕΣΜ αποφάσισε τον Ιούνιο 2013, όπως γίνει έρευνα αγοράς, για να διαπιστωθεί κατά πόσο υπάρχουν άλλα συστήματα τα οποία ικανοποιούν τις ανάγκες του δημοσίου, ώστε, κατόπιν σύγκρισή τους με το ΣΑΓ, να διαφανεί κατά πόσο είναι οικονομικά συμφέρουσα η επέκταση του υφιστάμενου συστήματος.

Απαντώντας στις παρατηρήσεις μας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2013 ότι, έχουν επιτευχθεί σημαντικές μειώσεις στο απαιτούμενο κόστος και χρόνο λόγω του ανασχεδιασμού στην αρχιτεκτονική του συστήματος και τη δημιουργία «Υπολογιστικού Νέφους», δηλαδή με τη χρήση κοινού εξοπλισμού για φιλοξενία του ΣΑΓ αρκετών Τμημάτων της Δημόσιας Υπηρεσίας. Το κόστος για ολοκλήρωση της επέκτασης εκτιμάται στα €3.895.474.

Όσον αφορά τα μειονεκτήματα και τις αδυναμίες που αναφέρονται από τους χρήστες, μας πληροφόρησε ότι βελτιώνονται/επιλύονται με διαδικασία που εφαρμόστηκε.

Επιπλέον, σημείωσε ότι δεν είχε τεθεί από την Υπηρεσία μας θέμα σχετικά με την επέκταση του ΣΑΓ κατά τη λήψη απόφασης για την επέκταση του στη Β΄ Ομάδα Επέκτασης από το ΕΣΜ το 2008, αλλά μόνο κατά την κατακύρωση του σχετικού διαγωνισμού 2010/50/Δ/Α.

Η Υπηρεσία μας παρατηρεί ωστόσο ότι, κατά τη λήψη απόφασης για την εν λόγω επέκταση του ΣΑΓ δεν είχε παρουσιαστεί από το ΤΥΠ η ολοκληρωμένη εικόνα για το συνολικό κόστος (εξοπλισμός, λογισμικά, άδειες χρήσης, συντήρηση, υποστήριξη, αναβαθμίσεις, νέες εκδόσεις) που θα απαιτείτο να καταβληθεί από το δημόσιο, για τη λειτουργία ενός συστήματος που είχε αναπτυχθεί ειδικά για να εξυπηρετεί τις ανάγκες του, καθώς και το ψηλό κόστος που απαιτείτο για την επέκταση του σε όλη τη Δημόσια Υπηρεσία. Σημειώνεται επίσης ότι η Υπηρεσία μας, από τον Απρίλιο 2013, με επιστολή της προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών (πρόεδρο του ΕΣΜ), είχε θέσει θέμα ψηλού κόστους για την επέκταση του

ΣΑΓ σε όλη τη Δημόσια Υπηρεσία. Επειδή μάλιστα επρόκειτο για νέα αρχιτεκτονική, αναμέναμε να γίνει επικαιροποίηση της μελέτης κόστους /οφέλους πριν τη λήψη απόφασης για επέκταση του ΣΑΓ.

Μας πληροφόρησε τέλος ότι αποφασίστηκε όπως οι απαιτούμενες μελέτες ανατεθούν σε συμβούλους, μέσω ανοικτού διαγωνισμού. Ο εν λόγω διαγωνισμός βρίσκεται στο στάδιο αξιολόγησης των προσφορών.

(β) Διαγωνισμός 2011/011/A/A για την υλοποίηση του Εθνικού Συστήματος Εξαγωγών για το Τμήμα Τελωνείων. Όπως αναφέραμε στην Έκθεσή μας για το 2011, το κυρίως σύστημα μηχανογράφησης του Τμήματος Τελωνείων αποτελείται από διάφορα επιμέρους συστήματα τα οποία επικοινωνούν μεταξύ τους. Στα συστήματα αυτά δεν περιλαμβάνεται το Εθνικό Σύστημα Εξαγωγών, το οποίο, με βάση τον Κανονισμό 648/05 της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έπρεπε να είχε τεθεί σε εφαρμογή από την 1.7.2009, ενώ η μεταβατική περίοδος έληξε στις 31.12.2010.

Ο διαγωνισμός για την προμήθεια/ανάπτυξη του συστήματος προκηρύχθηκε τον Αύγουστο 2010 και τον Νοέμβριο 2010 το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Οικονομικών (ΣΠΥΟ) αποφάσισε την ακύρωση του, για τους λόγους που αναφέρονται στην Έκθεση μας του 2009.

Τον Μάρτιο 2011 προκηρύχθηκε νέος διαγωνισμός, στα πλαίσια του οποίου υποβλήθηκαν 3 προσφορές και η κατακύρωση έγινε τον Νοέμβριο 2011, έναντι του ποσού των €167.587, δηλαδή στο 20% του ποσού της εκτίμησης δαπάνης που είχε υπολογιστεί στις €830.840. Μετά από επιτυχημένη ιεραρχική προσφυγή που καταχωρίστηκε στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, το ΣΠΥΟ κατακύρωσε τον Φεβρουάριο 2013 τον διαγωνισμό στον επόμενο έγκυρο προσφοροδότη, έναντι του ποσού των €231.608 δηλαδή στο 27,9% της εκτίμησης δαπάνης. Η σχετική σύμβαση υπογράφηκε τον Μάρτιο 2013.

Η ολοκλήρωση του έργου προβλέπεται να γίνει περίπου 6 μήνες μετά την υπογραφή της σύμβασης, δηλαδή με πολύ μεγάλη καθυστέρηση από την προβλεπόμενη από τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ημερομηνία εφαρμογής καθώς και την ημερομηνία λήξης της μεταβατικής περιόδου.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2013 ότι, το σύστημα εξαγωγών τέθηκε σε μερική εφαρμογή την 1.7.2013 και από 1.1.2014 θα εφαρμοστεί πλήρως.

(γ) Προμήθεια και Εγκατάσταση ολοκληρωμένης λύσης για νέο Πληροφοριακό Σύστημα Υγείας. Όπως αναφέραμε στην Έκθεσή μας για το 2009, η ημερομηνία έναρξης της σύμβασης ήταν στις 3.1.2007, η διάρκεια υλοποίησης της 12 μήνες, ενώ το ποσό της ανήρχετο σε £11.324.930 (€19.349.792), περιλαμβανομένου του κόστους της λειτουργικής υποστήριξης και συντήρησης για 4 έτη. Η εν λόγω σύμβαση προέβλεπε την εγκατάσταση του συστήματος στο Νέο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας και στο Νέο Νοσοκομείο Αμμοχώστου.

Τον Νοέμβριο 2007, η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) ενέκρινε παράταση της διάρκειας υλοποίησης της σύμβασης κατά 12 μήνες (μέχρι τον Ιανουάριο 2009), ενώ τον Ιανουάριο 2008, το ΣΠΥΟ αποφάσισε την απευθείας ανάθεση στον Ανάδοχο πρόσθετων υπηρεσιών αξίας €2.720.199, με επιπλέον κόστος συντήρησης – για 4 έτη – ύψους €795.896. Κατόπιν πρόσφατου διαγωνισμού με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, ανατέθηκε στον υφιστάμενο Ανάδοχο η σύμβαση συντήρησης για ακόμη 4 έτη, έναντι του ποσού των €4.211.152.

Τον Δεκέμβριο 2008, η ΚΕΑΑ ενέκρινε περαιτέρω παράταση της διάρκειας εκτέλεσης του έργου κατά 6 μήνες (μέχρι τον Ιούλιο 2009), με επιπρόσθετη δαπάνη ύψους €738.085 για υποστηρικτικές υπηρεσίες. Ως επακόλουθο της εγκριθείσας παράτασης στη διάρκεια υλοποίησης του έργου, παρατάθηκε και η σύμβαση της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών διεύθυνσης του έργου για 6 μήνες, με κόστος €90.000.

Τον Αύγουστο 2009, το ΣΠΥΟ αποφάσισε την απ' ευθείας ανάθεση στον Ανάδοχο πρόσθετων υπηρεσιών αξίας €2.768.693, με επιπλέον κόστος συντήρησης – για 4 έτη – ύψους €841.660. Κατόπιν πρόσφατου διαγωνισμού με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, ανατέθηκε στον υφιστάμενο Ανάδοχο η σύμβαση λειτουργικής υποστήριξης για ένα έτος, μέχρι τον Ιούνιο 2014, έναντι του ποσού των €152.400.

Τον Αύγουστο 2012, υποβλήθηκε εισήγηση προς το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Υγείας, για επέκταση του συστήματος – με απευθείας ανάθεση στον υφιστάμενο Ανάδοχο – στο Νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ΙΙΙ, στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου και σε αριθμό Κέντρων Υγείας των επαρχιών Λευκωσίας και Πάφου. Το κόστος της επέκτασης υπολογίστηκε σε €3.623.906, με επιπλέον κόστος συντήρησης – για 4 έτη – ύψους €1.727.501. Κατά τη συζήτηση του θέματος στο Συμβούλιο Προσφορών, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι δεν τεκμηριώνονταν επαρκώς οι λόγοι που επικαλέστηκε η αναθέτουσα αρχή για προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης με τον υφιστάμενο Ανάδοχο. Ανεξάρτητα των πιο πάνω, εκφράσαμε την άποψη ότι οι τιμές ανά ανθρωποημέρα που λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό της εκτίμησης δαπάνης, ήταν ψηλές, συγκρινόμενες με τις τιμές αντίστοιχων υπηρεσιών άλλων, παρόμοιας φύσης συμβάσεων. Τέλος, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως – για σκοπούς ετοιμασίας ακριβέστερης εκτίμησης δαπάνης – αναλυθεί το είδος κάθε υπηρεσίας και υπολογιστούν οι ανθρωποημέρες – ανά ειδικότητα – που εκτιμάται ότι απαιτούνται, για την υλοποίηση της κάθε επιμέρους υπηρεσίας.

Μετά από επανεξέταση του θέματος, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε τον Δεκέμβριο 2012 την απόρριψη της πιο πάνω εισήγησης.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2013 ότι, η Αναθέτουσα Αρχή θα μελετήσει εκ νέου την πρόταση για επέκταση του συστήματος σε όλα τα κρατικά νοσηλευτήρια και θα την καταθέσει στο Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Υγείας αρχές του 2014. Επιπλέον σημείωσε ότι η ανάληψη της υποστήριξης από τους λειτουργούς της Μονάδας Πληροφορικής του Υπουργείου Υγείας προγραμματίζεται να αρχίσει το δεύτερο τρίμηνο του 2014.

(δ) Στενοτύπιση των πρακτικών των Δικαστηρίων – Διαγωνισμός ΤΥΠ2012/022/Δ/Α για την αγορά υπηρεσιών στενοτύπισης για κάλυψη άμεσων αναγκών των Δικαστηρίων για 2 χρόνια με δικαίωμα επέκτασης για ακόμα 1 χρόνο. Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τον Αύγουστο 2006 – κατόπιν Πρότασης του Υπουργείου Οικονομικών – να εγκρίνει την αγορά ολοκληρωμένου συστήματος στενοτύπισης των πρακτικών των Δικαστηρίων μέσω ανοικτού διαγωνισμού προσφορών, καθώς και τις διευθετήσεις σχετικά με το προσωπικό που θα χρησιμοποιούσε το σύστημα. Τον Δεκέμβριο 2009, το Υπουργικό Συμβούλιο με νέα Απόφαση του, ενέκρινε την αγορά υπηρεσιών στενοτύπισης των πρακτικών των Δικαστηρίων, από 25 στενοτυπιστές, με ανοικτό διαγωνισμό. Η χρονική διάρκεια της σύμβασης θα ήταν 10 χρόνια, με δικαίωμα προαίρεσης του δημοσίου για αγορά του συστήματος. Η εκτίμηση δαπάνης υπολογίστηκε στα €15.377.400 για τις υπηρεσίες στενοτύπισης και €5.171.936 για την αγορά του συστήματος (εάν τελικά εξασκείτο το δικαίωμα προαίρεσης).

Τον Δεκέμβριο 2010 προκηρύχθηκε από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ) ανοικτός διαγωνισμός, ο οποίος ακυρώθηκε τον Φεβρουάριο 2011, λόγω των περιοριστικών όρων/απαιτήσεων – όπως αναφέρεται στην Έκθεσή μας για το 2010 – που επέτρεπαν τη συμμετοχή στον διαγωνισμό ενός μόνο οικονομικού φορέα, ο οποίος είχε αναπτύξει ήδη σύστημα στενοτύπισης στα Ελληνικά και είχε εκπαιδευμένους στη χρήση του στενοτυπιστές, όπως ήταν οι ουσιώδεις απαιτήσεις/πρόνοιες του διαγωνισμού.

Ενόψει των πιο πάνω, σε σύσκεψη που έγινε τον Μάρτιο 2011 με τη συμμετοχή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, εκπροσώπων του Ανωτάτου Δικαστηρίου, του Διευθυντή του ΤΥΠ και εκπροσώπων της Υπηρεσίας μας, αποφασίστηκε η προκήρυξη ανοικτού διαγωνισμού για την ανάθεση της σύμβασης παροχής υπηρεσιών στενοτύπισης για 10 χρόνια. Ο επιτυχών προσφοροδότης θα είχε περιθώριο 2 – 2½ χρόνων, που κρίθηκε ικανοποιητικό για την ανάπτυξη συστήματος στενοτύπισης στην Ελληνική γλώσσα και την εκπαίδευση ικανοποιητικού αριθμού στενοτυπιστών. Στο μεταβατικό αυτό διάστημα, οι άμεσες ανάγκες των Δικαστηρίων σε υπηρεσίες στενοτύπισης, θα καλύπτονταν με απευθείας ανάθεση στον υφιστάμενο Ανάδοχο – κατόπιν διαπραγμάτευσης – σύμβασης διάρκειας 2 χρόνων, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμα 1 χρόνο, ώστε να επιτευχθούν καλύτερες τιμές από τις υφιστάμενες. Σημειώνεται ότι η διαδικασία που ακολουθείτο για την κάλυψη των εκτάκτων αναγκών στενοτύπισης των πρακτικών των Δικαστηρίων, από το 2009 που άρχισε η αγορά τέτοιων υπηρεσιών, ήταν με την απευθείας ανάθεση – κατόπιν διαπραγμάτευσης με τον μοναδικό οικονομικό φορέα που διέθετε τέτοιο σύστημα – συμβάσεων μικρής

διάρκειας, για ποσά της τάξης περίπου των €120.000. Η πρακτική αυτή, αφενός οδηγούσε σε υψηλό κόστος στενοτύπισης ανά ώρα (€115 κατά τα έτη 2009, 2010 και €117 κατά τα έτη 2011 και 2012, στο οποίο δεν περιλαμβάνονταν τα οδοιπορικά) και, αφετέρου, αποτελούσε κατάτμηση της σύμβασης, κάτι που δεν επιτρέπεται από τη νομοθεσία.

Στα πλαίσια της πιο πάνω απόφασης, τον Μάιο 2012, το ΤΥΠ ζήτησε – κατόπιν έγκρισης του Συμβουλίου Προσφορών – προσφορά με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, από τον υφιστάμενο Ανάδοχο, για αγορά υπηρεσιών στενοτύπισης για χρονικό διάστημα 2 χρόνων, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμα 1 χρόνο. Η προσφορά κατακυρώθηκε τον Ιούλιο 2012, με κόστος στενοτύπισης ανά ώρα €105 για το 1ο έτος, €106 για το 2ο έτος και €107 για το 3ο έτος, στο οποίο περιλαμβάνονται τα οδοιπορικά, που ήταν μειωμένο σε σύγκριση με το κόστος των προηγούμενων συμβάσεων.

Στο μεταξύ, και επειδή η προκήρυξη του ανοικτού διαγωνισμού καθυστέρησε, η Υπηρεσία μας ζήτησε τον Ιανουάριο 2012 από τον Διευθυντή του ΤΥΠ, όπως προχωρήσει αμέσως στην προκήρυξη του εν λόγω διαγωνισμού, ο οποίος αναμενόταν ότι θα επέφερε ακόμα μεγαλύτερη μείωση του κόστους στενοτύπισης, λόγω του ανταγωνισμού και της μεγαλύτερης διάρκειας της σύμβασης.

Τον Απρίλιο 2013 έγινε ποιοτικός έλεγχος των εγγράφων του ανοικτού διαγωνισμού, ωστόσο η διόρθωση των εγγράφων δεν προχώρησε, επειδή το Υπουργείο Οικονομικών απέρριψε αίτημα του ΤΥΠ, που υποβλήθηκε τον Απρίλιο 2013, για έγκριση πιστώσεων συνολικού ύψους €12 εκ. για τους σκοπούς υλοποίησης του έργου. Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας με επιστολή της τον Ιούλιο 2013 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, διευκρίνισε ότι το συνολικό ετήσιο κόστος παροχής των υπηρεσιών στενοτύπισης, εξαρτάται αφενός από την τιμή μονάδος (κόστος ανά ανθρωπόωρα) που θα προκύψει ως αποτέλεσμα του διαγωνισμού και, αφετέρου, των ωρών που θα παραγγέλλονται από την Αναθέτουσα Αρχή, ανάλογα με τις διαθέσιμες πιστώσεις, όπως γίνεται σήμερα. Ωστόσο, επειδή το κόστος ανά ανθρωπόωρα αναμένεται ότι θα είναι χαμηλότερο από αυτό που ισχύει σήμερα (που είναι αποτέλεσμα της απευθείας ανάθεσης των υπηρεσιών), εκτιμάται ότι αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την επίτευξη σημαντικής εξοικονόμησης για το δημόσιο, ενώ η πρόνοια επιπλέον δαπάνης για αγορά του συστήματος, είναι προαιρετική. Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο Οικονομικών επανεξετάσει το αίτημα του ΤΥΠ για έναρξη υλοποίησης του έργου της στενοτύπισης των Πρακτικών των Δικαστηρίων.

Το Υπουργείο Οικονομικών με επιστολή του το Νοέμβριο 2013, πληροφόρησε το ΤΥΠ ότι το εν λόγω έργο έχει εγκριθεί και έχει συμπεριληφθεί στο προϋπολογισμό του ΤΥΠ για το 2014 – 2016.

Ενόψει των πιο πάνω, αναμένεται η προκήρυξη – από το ΤΥΠ – του ανοικτού διαγωνισμού για ανάθεση της 10-ετούς σύμβασης.

(ε) Σύμβαση αρ. C.2012/16 για τη δημιουργία Κεντρικού Συστήματος Διαχείρισης και Υποστήριξης Δικτύων και Συστημάτων (Help Desk System) – Πρόταση ΤΥΠ για την έγκριση αντικατάστασης προσωπικού του Αναδόχου της σύμβασης.

Η σύμβαση υπογράφηκε στις 19.3.2012 έναντι €2.270.974 + ΦΠΑ και προνοεί – μεταξύ άλλων – την ανάπτυξη και εγκατάσταση του συστήματος εντός 6 μηνών από την ημερομηνία έναρξης εκτέλεσης της σύμβασης.

Ο Ανάδοχος υπέβαλε στις 8.5.2012 αίτημα αλλαγής για 8 από τα 11 στελέχη της ομάδας έργου, στα οποία περιλαμβάνονταν και 3 από τα 4 βασικά στελέχη, με το δικαιολογητικό ότι ορισμένα άτομα από τις εταιρείες που τον στηρίζουν και είχαν προταθεί στην ομάδα του έργου με την προσφορά, λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος που παρήλθε μέχρι την ανάθεση της σύμβασης, δεν εργοδοτούνταν πλέον στις εν λόγω εταιρείες ή είχαν αναλάβει άλλα καθήκοντα σε συνδεδεμένες εταιρείες.

Η Τεχνική Καθοδηγητική Επιτροπή του έργου, ενέκρινε στις 17.5.2012 την αλλαγή, υπό την προϋπόθεση να υποβάλει ο Ανάδοχος βεβαίωση της εμπειρίας για 2 από τα προταθέντα άτομα και αναθεωρημένο βιογραφικό για ένα τρίτο άτομο. Πέραν των πιο πάνω, ουδεμία περαιτέρω έρευνα φαίνεται να έγινε, περιλαμβανομένης και απαίτησης όπως υποβληθούν από τον Ανάδοχο ανεξάρτητα/αντικειμενικά και

αξιόπιστα στοιχεία που να επιβεβαιώνουν τις δηλώσεις του. Σημειώνεται ότι στο στάδιο αξιολόγησης των προσφορών, είχε γίνει λεπτομερής έλεγχος των προσόντων/πείρας των ατόμων που προτάθηκαν να στελεχώσουν την ομάδα έργου κάθε προσφοροδότη, καθώς και του καθεστώτος εργοδότησης τους και, επίσης, κατά πόσο εργοδοτούνταν στις εταιρείες οι οποίες είχαν δηλωθεί ως στηρίζουσες τον κάθε προσφοροδότη. Τελικά, ο Ανάδοχος της σύμβασης αξιολογήθηκε ως ο μοναδικός έγκυρος προσφοροδότης, ενώ η τιμή της προσφοράς του ήταν η τρίτη ακριβότερη, στο σύνολο των 6 προσφορών που υποβλήθηκαν.

Ωστόσο, η Τεχνική Καθοδηγητική Επιτροπή ενέκρινε τα προταθέντα άτομα, κρίνοντας ότι, αφενός ικανοποιούσαν τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού και, αφετέρου, ήταν ισοδύναμα ή/και καλύτερα αυτών που είχαν περιληφθεί στη σύμβαση.

Το αίτημα για αλλαγή των εν λόγω ατόμων, υποβλήθηκε στην Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ) του ΤΥΠ στις 16.8.2012, δηλαδή 3 μήνες αργότερα, μαζί με 4 άλλα αιτήματα. Η ΤΕΑΑ ενέκρινε το αίτημα στις 30.8.2012, και στις 13.9.2012 υποβλήθηκε στην ΚΕΑΑ, με εισήγηση για έγκριση του. Κατά την εξέταση του θέματος από την ΚΕΑΑ, ζητήθηκαν διευκρινίσεις για τις σχετικές πρόνοιες των όρων της σύμβασης καθώς και για την τεκμηρίωση των προσόντων/πείρας των προτεινομένων ατόμων της ομάδας του έργου, οι οποίες υποβλήθηκαν – με αρκετή καθυστέρηση – από το ΤΥΠ, στις 7.12.2012. Σημειώνεται ότι οι αρμόδιοι λειτουργοί του ΤΥΠ είχαν διαβεβαιώσει τα μέλη της ΚΕΑΑ ότι οι προτεινόμενοι ως αντικαταστάτες, κατείχαν αφενός ισοδύναμα ή/και καλύτερα προσόντα/πείρα και, αφετέρου, δεν θα υπήρχε οποιαδήποτε οικονομική ή ποιοτική επίπτωση στη σύμβαση.

Από δειγματοληπτικό έλεγχο της Υπηρεσίας μας στα προσόντα/πείρα και καθεστώς εργοδότησης των ατόμων που προτάθηκαν ως αντικαταστάτες, με βάση τα στοιχεία που υποβλήθηκαν από το ΤΥΠ στην ΚΕΑΑ, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Οι 4 από τους 8 αντικαταστάτες διέθεταν λιγότερα χρόνια – μεταπτυχιακής – πείρας.
- (ii) Οι 2 από τους 8 αντικαταστάτες δεν κατείχαν γνώση της Ελληνικής γλώσσας.
- (iii) Οι 2 από τους 8 αντικαταστάτες δεν εργοδοτούνταν από τον Ανάδοχο ή τις εταιρείες που τον στηρίζουν.
- (iv) Τα χρόνια πείρας που δηλώθηκαν για 2 από τα προτεινόμενα άτομα δεν συμφωνούσαν με τα στοιχεία που παρατέθηκαν στο βιογραφικό τους, όπως αυτό υποβλήθηκε από τον Ανάδοχο.

Από περαιτέρω διερεύνηση της Υπηρεσίας μας, διαπιστώθηκαν επίσης τα ακόλουθα:

- (i) Οι όροι της σύμβασης προνοούσαν ότι η αντικατάσταση στελεχών της ομάδας έργου, επιτρέπεται σε περίπτωση θανάτου, ασθένειας, ατυχήματος ή άλλου λόγου εκτός/πέραν του ελέγχου του Αναδόχου. Απαιτείτο επίσης όπως ο αντικαταστάτης κατέχει τουλάχιστον ισότιμα προσόντα και πείρα και, όπου ο Ανάδοχος δεν ήταν σε θέση να εξεύρει αντικαταστάτη με ισότιμα προσόντα ή/και πείρα, τότε η Αναθέτουσα Αρχή είχε το δικαίωμα είτε να τερματίσει τη σύμβαση, εάν ετίθετο σε κίνδυνο η δέουσα εκτέλεση της, είτε να αποδεχθεί την αντικατάσταση, νοουμένου ότι θα ακολουθούσε τροποποίηση της σύμβασης και ανάλογη μείωση της συμβατικής αξίας.
- (ii) Στην προκήρυξη του διαγωνισμού που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθοριζόταν ότι οι υπεύθυνοι εφαρμογής/εγκατάστασης λογισμικού, όπως και ο εκπαιδευτής, θα πρέπει να κατέχουν πολύ καλή γνώση της Ελληνικής και της Αγγλικής γλώσσας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, η ΚΕΑΑ αποφάσισε ομόφωνα την αποκοπή ποσού ύψους €80.000, από το ποσό της σύμβασης.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε τα ακόλουθα:

- (i) Ο χειρισμός που έγινε από τον συντονιστή του έργου δεν ήταν ο ενδεδειγμένος, καθώς τελικά το έργο προχώρησε χωρίς να έχουν εγκριθεί προηγουμένως οι αλλαγές από το αρμόδιο όργανο.

- (ii) Ενώ το αίτημα της πιο πάνω αλλαγής είχε εξεταστεί διαδοχικά από τους αρμόδιους λειτουργούς (διευθυντή έργου/συντονιστή), την Τεχνική Καθοδηγητική Επιτροπή, το Συμβούλιο του Έργου και την ΤΕΑΑ, δεν εντοπίστηκαν οι πιο πάνω ουσιώδεις αποκλίσεις, οι οποίες ήταν εμφανείς και εύκολα θα μπορούσαν να εντοπιστούν από τη μελέτη των στοιχείων που είχε υποβάλει ο Ανάδοχος. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι παρ' όλα τα στάδια/όργανα που προνοούνται για την έγκριση των αλλαγών, το όλο σύστημα του ΤΥΠ παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες.
- (iii) Η καθυστέρηση (3 μήνες) στην προώθηση του αιτήματος στην ΤΕΑΑ, σε ένα έργο Πληροφορικής για το οποίο η ανάπτυξη/εγκατάσταση του συστήματος προβλεπόταν να γίνει σε 6 μήνες, ήταν αδικαιολόγητη. Σημειώνεται ότι στο μεταξύ ο Ανάδοχος χρησιμοποιούσε τα άτομα που είχε προτείνει, φέρνοντας την ΚΕΑΑ προ τετελεσμένου.
- (iv) Η μη παρουσίαση των πραγματικών δεδομένων της αλλαγής στην ΚΕΑΑ, ενδεχομένως να οδηγούσε σε έγκριση της αλλαγής, χωρίς αποκοπή, ενώ τελικά, κατόπιν των επισημάνσεων της Υπηρεσίας μας, αποφασίστηκε η αποκοπή των €80.000.
- (v) Δημιουργούνταν σοβαρές επιφυλάξεις ως προς την ποιότητα του έργου, εφόσον – στην ουσία – μέρος του εκτελέστηκε από άτομα που δεν πληρούσαν τους όρους της σύμβασης.

Ο Ανάδοχος δεν αποδέχθηκε την πιο πάνω απόφαση και η ΚΕΑΑ, λαμβάνοντας υπόψη τις αδυναμίες στον χειρισμό του θέματος από το ΤΥΠ, αποφάσισε τον Απρίλιο 2013, την αποκοπή ποσού €25.000 από το ποσό της σύμβασης, στα πλαίσια φιλικού διακανονισμού.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2013 ότι, η ποιότητα του έργου διασφαλίζεται από τον ποιοτικό έλεγχο που διεξάγεται από ανεξάρτητα Συμβούλια Θεώρησης Ποιότητας – που υπάγονται ωστόσο στο ΤΥΠ – επί των διαφόρων παραδοτέων προϊόντων και ότι η Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων ανέλαβε να επανεξετάσει το σχετικό άρθρο των γενικών όρων της σύμβασης που αφορά στην αντικατάσταση προσωπικού και να εκδώσει Εγκύκλιο προς όλες τις αναθέτουσες αρχές.

(στ) Σύμβαση αρ. C.2010/70 για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών πληροφορικής για το έργο της Κυβερνητικής Διαδικτυακής Διόδου Ασφαλείας (ΚΔΔΑ). Η σύμβαση παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών πληροφορικής για το έργο της ΚΔΔΑ υπογράφηκε το Νοέμβριο 2010 και αφορούσε συμβουλευτικές υπηρεσίες πληροφορικής 225 ανθρωποημερών, με ημερήσια χρέωση προς €440 (συνολικό κόστος €99.000). Σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασης, τα καθήκοντα του Αναδόχου ήσαν τα ακόλουθα:

- (i) Υλοποίηση των απαιτούμενων προεργασιών από τους εμπλεκόμενους κυβερνητικούς οργανισμούς/χρήστες, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος να μην είναι έτοιμοι, με την έναρξη του έργου.
- (ii) Καθορισμός ομάδων εργασίας, ώστε να συνάδουν με την αρχιτεκτονική της ΚΔΔΑ και τη δομή διεύθυνσης του έργου.
- (iii) Διαχείριση της αλλαγής που θα επιφέρει η εφαρμογή της ΚΔΔΑ στους εμπλεκόμενους κυβερνητικούς οργανισμούς.
- (iv) Διαχείριση επικινδυνότητας (τεχνικά θέματα ή/και αδυναμίες του Αναδόχου του έργου της ΚΔΔΑ, που πιθανό να θέσουν σε κίνδυνο την επιτυχία του έργου).
- (v) Διασφάλιση της ποιότητας της ΚΔΔΑ, συμμετέχοντας στο Συμβούλιο Διασφάλισης Ποιότητας του Έργου (Quality Assurance Board), καθώς και στο Συμβούλιο του Έργου.
- (vi) Συμβουλές σε τεχνικά θέματα, διεθνή πρότυπα και βέλτιστες πρακτικές.

Τον Αύγουστο 2012, σε εξέταση αιτήματος παράτασης της διάρκειας της σύμβασης στην ΚΕΑΑ, διαπιστώθηκε ότι σημαντικός αριθμός ανθρωποημερών είχε χρησιμοποιηθεί για το έργο της Κυβερνητικής Αποθήκης Πληροφοριών, εργασία που δεν ενέπιπτε στο αντικείμενο της σύμβασης, καθώς δεν αφορούσε το έργο της ΚΔΔΑ και, ως εκ τούτου θα έπρεπε να υλοποιηθεί με ξεχωριστή διαδικασία.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2013 ότι, η διασύνδεση και διαλειτουργικότητα των δύο συστημάτων (ΚΑΠ και ΚΔΔΑ) είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και πρέπει να βασίζονται στα ίδια πρότυπα και τεχνολογίες, ως εκ τούτου η εργασία που έγινε για το σύστημα της ΚΑΠ ήταν – κατά την άποψη του – στα πλαίσια της σύμβασης.

(ζ) Σύστημα μηχανογράφησης για την εξασφάλιση ολοκληρωμένης λύσης του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας. Η υλοποίηση της σύμβασης μηχανογράφησης του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας (ΤΕΝ) άρχισε τον Αύγουστο 2000, η διάρκεια της καθορίστηκε στους 27 μήνες και το κόστος ανήρχετο σε £2,7 εκ. Από τον έλεγχο της σύμβασης, της οποίας την ευθύνη παρακολούθησης είχε το ΤΥΠ, διαπιστώθηκε ότι το σύστημα μηχανογράφησης το οποίο είχε γίνει επίσημα αποδεκτό από το ΤΥΠ τον Νοέμβριο 2005, δεν λειτουργούσε – από το αρχικό ακόμα στάδιο – σε πραγματικό περιβάλλον (όσον αφορά αρκετές από τις επιμέρους λειτουργίες που προβλέπονταν), με αποτέλεσμα το όλο έργο να μην εξυπηρετεί τον σκοπό του και να μην επιτυγχάνονται τα αναμενόμενα αποτελέσματα βελτίωσης στην απόδοση του Τμήματος και στην εξυπηρέτηση των πολιτών. Το ΤΥΠ απέδιδε τη μη ικανοποιητική λειτουργία του συστήματος στην αρνητική στάση του προσωπικού/χρηστών του ΤΕΝ, καθώς επίσης και σε λάθη του προηγούμενου μηχανογραφημένου συστήματος. Το ΤΕΝ ωστόσο, θεωρούσε ότι οι σοβαρές αδυναμίες που παρουσίαζε το σύστημα, οφείλονταν στο ότι ο Ανάδοχος δεν είχε εκπληρώσει πλήρως/ικανοποιητικά τις συμβατικές του υποχρεώσεις.

Το ΤΥΠ μας πληροφόρησε τον Αύγουστο 2011 ότι το σύστημα αξιοποιείτο σε μεγάλο βαθμό, με εξαίρεση κάποιες συγκεκριμένες πολύπλοκες διεργασίες του νηολογίου, οι οποίες δεν μπορούσαν να γίνουν σε πραγματικό περιβάλλον, μέσω του συστήματος. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω διεργασίες καταχωρίζονταν στο σύστημα εκ των υστέρων, μετά την ολοκλήρωσή τους.

Κατά την άποψη ωστόσο του ΤΕΝ, υπάρχουν σημαντικές αδυναμίες στο σύστημα, όπως για παράδειγμα:

- (i) Στο βασικό υποσύστημα του νηολογίου, πολλές εγγραφές καταχωρίζονταν στο σύστημα εκ των υστέρων, με αποτέλεσμα αρκετές διαδικασίες να υλοποιούνται και ορισμένα πιστοποιητικά να εκδίδονται εκτός του συστήματος,
- (ii) Οι υπολογισμοί για την επιβολή του φόρου χωρητικότητας – που γίνεται κατά τη διάρκεια του χρόνου – των πλοίων, γίνονται χειρόγραφα και η καταχώριση των στοιχείων γίνεται εκ των υστέρων.

Ο Διευθυντής του ΤΥΠ μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2012 ότι το υποσύστημα του νηολογίου έχει τύχει μεγάλης βελτίωσης από τους λειτουργούς του ΤΥΠ και υποστηρίζει ικανοποιητικά τις πράξεις του νηολογίου. Μας πληροφόρησε επίσης, ότι το σύστημα εργάζεται ικανοποιητικά και οι λειτουργοί του ΤΥΠ, σε συνεργασία με τους χρήστες, προβαίνουν σε αλλαγές για βελτίωση της λειτουργικότητάς του και για ευκολία στη χρήση του.

Απαντώντας εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2013 ότι, το ΤΥΠ εισηγήθηκε προς το ΤΕΝ όπως μελετήσει και αναθεωρήσει τις διαδικασίες του που αφορούν τις σύνθετες πράξεις του νηολογίου, επειδή θεωρεί ότι οι υφιστάμενες διαδικασίες δεν μπορούν να τύχουν μηχανογράφησης.

2.17.6 ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΕΩΣ ΠΑΘΟΝΤΩΝ

Μέρος Α

Γενικά. Σύμφωνα με τον περί Ανακουφίσεως Παθόντων Νόμο (Ν114/88) σκοπός του Ταμείου είναι η παροχή ωφελημάτων στους αναπήρους και στους εξαρτωμένους πεσόντων των ετών 1955-59, 1963 και 1974, καθώς και στους αναπήρους ή τους εξαρτωμένους φονευθέντων/αποβιωσάντων/εξαφανισθέντων κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους στην Εθνική Φρουρά.

Οι πόροι του Ταμείου προέρχονται αποκλειστικά από κρατική χορηγία, ενώ το ύψος των παρεχόμενων ωφελημάτων καθορίζεται με Κανονισμούς. Το Ταμείο διαχειρίζεται πενταμελής επιτροπή, η οποία διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Αποτελέσματα έτους. Οι εισπράξεις του Ταμείου ήταν €19.060.000 και οι πληρωμές €19.076.422, σε σύγκριση με €19.100.000 και €19.093.276 το 2011, αντίστοιχα. Στις 31.12.2012 το Ταμείο παρουσίαζε υπόλοιπο €846 (€17.268 στις 31.12.2011).

Θεσμικό πλαίσιο. Η Υπηρεσία μας, έχοντας υπόψη τις σημερινές δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, εισηγήθηκε όπως επανεξεταστεί το όλο θεσμικό πλαίσιο παροχής ειδικών συντάξεων, ειδικών επιδομάτων και άλλων βοηθημάτων στη βάση εισοδηματικών κριτηρίων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, σύμφωνα με τον Μέτρο 3.11 του Μνημονίου Συναντίληψης, επίκειται η αναδιάρθρωση του συστήματος πρόνοιας. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται η συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων διαχείρισης των κοινωνικών παροχών υπό μία ενιαία αρχή (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και το μέτρο πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή από την 1^η Ιουλίου 2014. Στα πιο πάνω πλαίσια, η Επιτροπή του Ταμείου, θα υπαχθεί στο ΥΕΚΑ και η σχετική νομοθεσία και κανονισμοί θα τύχουν μελέτης/αναθεώρησης, στα πλαίσια των δεσμεύσεων μας βάσει του Μνημονίου.

2.18 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός του Υπουργείου για το 2012 προέβλεπε δαπάνες €1.048,0 εκ., από τις οποίες ποσό €829,8 εκ. αφορούσε σε τακτικές και ποσό €218,2 εκ. σε αναπτυξιακές δαπάνες. Οι πραγματικές τακτικές δαπάνες ανήλθαν σε €797,4 εκ. ή 96,1% του Προϋπολογισμού. Σημειώνεται ότι από το ποσό των €797,4 εκ. που αφορά σε τακτικές δαπάνες, ποσό €629,3 εκ. ή ποσοστό 78,9% αφορούσε στη μισθοδοσία των εκπαιδευτικών. Οι πραγματικές αναπτυξιακές δαπάνες ανήλθαν σε €168,3 εκ. ή 77,1% του Προϋπολογισμού.

Έργα ανάπτυξης. Στο Επεξηγηματικό Υπόμνημα του Προϋπολογισμού του 2012, περιλήφθηκε μικρότερος αριθμός έργων και μελετών, σε σύγκριση με το 2011. Παρόλο τούτου, μεγάλος αριθμός έργων και μελετών, που αφορούν στην ανέγερση, βελτίωση και επέκταση σχολείων ή σε έργα υποδομής σε σχολεία για τον σχολικό αθλητισμό, δεν εκτελέστηκαν το 2012. Η μη εκτέλεση έργων οφείλεται σε διάφορους λόγους όπως (α) στη μείωση του Προϋπολογισμού του 2013 κατά 51,6%, λόγω μη διαθέσιμων απαραίτητων χρηματικών πόρων, με αποτέλεσμα αρκετά από τα έργα/μελέτες του 2012, να μην προωθηθούν, αφού δεν θα ήταν διαθέσιμες οι απαραίτητες πιστώσεις για την υλοποίησή τους το επόμενο έτος, (β) στην από κοινού απόφαση που λήφθηκε στο πλαίσιο του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου 2012 – 2014, μεταξύ των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας και Πολιτισμού, για αναστολή προκήρυξης νέων προσφορών για ανέγερση, επέκταση και βελτίωση σχολικών κτιρίων (με εξαίρεση έργα που αφορούν στην ασφάλεια και υγεία των μαθητών των σχολικών μονάδων), για τουλάχιστο μέχρι το τέλος του 2016, (γ) σε προβλήματα που σχετίζονται με την απαλλοτρίωση του χώρου και σε αδυναμία του Υπουργείου Οικονομικών να διαθέτει χρήματα για απαλλοτριώσεις και (δ) στις πιέσεις και αντιδράσεις διάφορων κοινωνικών ομάδων με σκοπό τη μη υλοποίηση ενός έργου για διάφορους λόγους.

Η Υπηρεσία μας, στην προηγούμενη Έκθεσή της, εισηγήθηκε όπως γίνουν ενέργειες για βελτίωση του συστήματος παρακολούθησης της εκτέλεσης των έργων του Προϋπολογισμού κάθε έτους. Όπως είχαμε πληροφορηθεί, το Υπουργείο αποτάθηκε στο Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ) για προμήθεια προγράμματος παρακολούθησης της εκτέλεσης των έργων, για το οποίο αναμενόταν προκήρυξη προσφοράς από το ΤΥΠ εντός του 2012, η οποία μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου (Αύγουστος 2013) εκκρεμούσε.

Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

(α) Ιστορικό. Έχοντας ως στρατηγικό στόχο τον εκσυγχρονισμό και την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης, το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του, ημερ. 16.2.2005, καθόρισε το πλαίσιο διεξαγωγής του διαλόγου για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, αφού προηγουμένως ολοκληρώθηκε και

παραδόθηκε (31.8.2004) η μελέτη της Επιτροπής Ειδικών για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και υποβλήθηκαν απόψεις/παρατηρήσεις από τους πολιτικούς και συνδικαλιστικούς φορείς.

(β) Υλοποίηση Προϋπολογισμού. Η πρόνοια στον Προϋπολογισμό του 2012 ήταν €4.000.000 και δαπανήθηκε ποσό ύψους €1.893.019 το οποίο αφορά κυρίως στην εφαρμογή του θεσμού του Ενιαίου Ολοήμερου Σχολείου στη Δημοτική Εκπαίδευση, του θεσμού του Ανοικτού Σχολείου στη Μέση Εκπαίδευση, του θεσμού του Αθλητικού και Μουσικού Σχολείου στη Μέση Εκπαίδευση, στην αναθεώρηση των αναλυτικών προγραμμάτων και στην επιχορήγηση των μαθητών της Β΄ Γυμνασίου των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων και της προπαρασκευαστικής τάξης των Εσπερινών Γυμνασίων για απόκτηση φορητού υπολογιστή.

(γ) Ανοικτό Σχολείο. Ο θεσμός του Ανοικτού Σχολείου εισήχθη πάνω σε πιλοτική φάση με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 28.9.2005, με σκοπό το άνοιγμα των σχολείων προς την κοινότητα, με οργανωμένο τρόπο, ώστε τις απογευματινές ώρες να αξιοποιούνται οι χώροι των σχολείων για πολιτιστικές, αθλητικές και δημιουργικές δραστηριότητες.

Ο θεσμός τέθηκε σε εφαρμογή το 2007 σε τέσσερεις Δήμους και επεκτάθηκε στη συνέχεια με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 31.12.2008, σε άλλους τέσσερεις Δήμους και από το 2010 σε επιπλέον δύο Δήμους. Ο θεσμός προϋποθέτει τη σύσταση Σωματείου σύμφωνα με τον περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμο του 1972 και με βάση το πρότυπο καταστατικό που προτείνει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

Για τη λειτουργία του θεσμού στους δέκα Δήμους, το Υπουργείο κατέβαλε για τη σχολική χρονιά 2012/13 το συνολικό ποσό των €550.000, σε σύγκριση με €525.000 για τη σχολική χρονιά 2011/12. Σημειώνεται επίσης ότι, κατά το 2012, μέσα από το θεσμό του Ανοικτού Σχολείου, λειτούργησε πιλοτικά καλοκαιρινό πρόγραμμα στα Ειδικά Σχολεία, για 6 εβδομάδες, σε καθημερινή βάση, για παιδιά με ειδικές ανάγκες, στους έξι Δήμους που λαμβάνουν μέρος στο εν λόγω πρόγραμμα, για το οποίο, κατά το 2012 καταβλήθηκε το συνολικό ποσό των €80.113. Σχετικά παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- (i)** Σύμφωνα με επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών προς τον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, ημερ. 8.11.2012, σχετικά με την ερμηνεία που αποδίδεται από το Υπουργείο στις διατάξεις του άρθρου 85(2)(ιβ), του περί Δήμων Νόμου, το οποίο θεωρεί ότι αυτές επιτρέπουν στους Δήμους να εγγράφουν ή συμμετέχουν σε Σωματεία και Ιδρύματα, η άποψη του Υπουργείου Εσωτερικών είναι ότι η εν λόγω νομοθετική πρόνοια ουδόλως διαλαμβάνει τη δυνατότητα των Δήμων να ιδρύουν ή συμμετέχουν σε σωματεία ή ιδρύματα, αλλά τη δυνατότητα των Δήμων να επιβραβεύουν οποιαδήποτε πρόσωπα, σωματεία ή ιδρύματα, τα οποία διακρίνονται στους τομείς των αναφερόμενων δραστηριοτήτων. Η επιστολή αναφέρεται επίσης σε γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερ. 17.9.2012, ο οποίος επιβεβαιώνει ότι «... η ορθή οδός για να καταστεί δυνατή η συμμετοχή δημάρχου ή δημοτικών αξιωματούχων σε Σωματεία και Ιδρύματα που ιδρύονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμου, είναι η θέσπιση ειδικής προς τούτο εξουσιοδοτικής πρόνοιας με ανάλογη τροποποίηση του περί Δήμων Νόμου».
- (ii)** Ενώ ήταν δέσμευση του Υπουργείου να γίνει αξιολόγηση του θεσμού, μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα, από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης και με βάση τα πορίσματά της να ληφθούν αποφάσεις για τη μελλοντική πορεία του θεσμού, εντούτοις η αξιολόγηση δεν έχει γίνει ακόμα και ως εκ τούτου, ο θεσμός, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή το 2007, συνεχίζει να βρίσκεται σε πιλοτική εφαρμογή.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, από το 2007 που τέθηκε σε εφαρμογή ο θεσμός εφαρμόζεται μια συνεχής αυτοαξιολόγηση, ενώ παράλληλα μελετάται η συνολική αξιολόγησή του. Επίσης μας πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού με ετήσια εγκύκλιό του με την έναρξη της σχολικής χρονιάς ζητά από όλους τους Δήμους στους οποίους λειτουργεί Ανοικτό Σχολείο να υποβάλουν ετήσιο οικονομικό απολογισμό της χρονιάς

λειτουργίας του Ανοικτού Σχολείου που ολοκληρώθηκε, καθώς επίσης και αυτοαξιολόγηση. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού ζητά επίσης προϋπολογισμό για τη νέα χρονιά εφαρμογής του Ανοικτού Σχολείου στον οποίο θα περιλαμβάνονται πληροφορίες απαραίτητες για τον καθορισμό της ετήσιας επιχορήγησης τους.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί πολύ σημαντικό να γίνει σύντομα μια συνολική αξιολόγηση του θεσμού λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο ποσό της ετήσιας επιχορήγησης που παραχωρείται, καθώς και το γεγονός ότι το Υπουργείο δεν αξιολογεί ούτε τα προγράμματα που προσφέρονται, αλλά ούτε και συμμετέχει στη διαδικασία για επιλογή των προσώπων που διδάσκουν στα σχολεία που λειτουργούν στα πλαίσια του θεσμού.

- (iii) Ένας από τους δύο στόχους της δημιουργίας του θεσμού του Ανοικτού Σχολείου, είναι η καλύτερη αξιοποίηση των σχολικών χώρων. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, με τη λειτουργία του θεσμού προκλήθηκαν προβλήματα στη λειτουργία των προγραμμάτων των άλλων θεσμών οι οποίοι χρησιμοποιούν τους ίδιους χώρους με το Ανοικτό Σχολείο.

Παρατηρείται αδράνεια των χώρων των σχολείων κατά τις περιόδους των διακοπών των Χριστουγέννων, του Πάσχα και του καλοκαιριού και κατά τα Σαββατοκυριακά γιατί, όπως έχουμε πληροφορηθεί, η χρήση τους κατά τις πιο πάνω περιόδους θα συνεπαγόταν αύξηση στο ποσό της επιχορήγησης, πράγμα που δεν το επιτρέπουν οι σημερινές οικονομικές συνθήκες.

- (δ) **Μουσικό και Αθλητικό Σχολείο.** Το Μουσικό Σχολείο λειτουργεί πιλοτικά από το 2006/07 στις επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού και επεκτάθηκε στις επαρχίες Λάρνακας, Πάφου και Αμμοχώστου, με βάση την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 2.8.2012.

Αναφορικά με τον θεσμό του Αθλητικού Σχολείου, εξακολουθεί να λειτουργεί πιλοτικά από το 2006/07, στο Λύκειο Κύκκου Β΄ στη Λευκωσία και στο Λανίτειο Λύκειο Β΄ στη Λεμεσό.

- (ε) **Ενιαίο Ολοήμερο Σχολείο (ΕΟΣ).** Ο θεσμός του ΕΟΣ εισήχθη, με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 17.5.2006, σε πιλοτική βάση, το σχολικό έτος 2006/07 σε 9 σχολεία, και το σχολικό έτος 2007/08 σε επιπλέον 6. Η πιλοτική εφαρμογή, σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό, θα τερματιζόταν το σχολικό έτος 2008/09 και ανάλογα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα επεκτεινόταν σταδιακά σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Κύπρου. Μετά από σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 3.6.2009, η πιλοτική εφαρμογή του θεσμού συνεχίστηκε και για τέταρτο έτος (2009/10) και οι Υπουργοί Οικονομικών και Παιδείας και Πολιτισμού εξουσιοδοτήθηκαν όπως μελετήσουν την καθολική επέκταση του θεσμού και, αφού συζητήσουν το θέμα με τους εμπλεκόμενους φορείς, υποβάλουν νέα Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Ακολούθως, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του, ημερ. 16.2.2011 ενέκρινε Πρόταση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για συνέχιση του θεσμού στα σχολεία όπου εφαρμόζετο κατά την εν λόγω ημερομηνία, και στη βάση του πλαισίου λειτουργίας των ΕΟΣ, με εξαίρεση την πρόνοια που αφορούσε στη δημιουργία νέων θέσεων Βοηθών Διευθυντών.

Κατά τη σχολική χρονιά 2012/13 συμμετείχαν 14 σχολεία στο θεσμό.

Σημειώνεται ότι ο θεσμός των ΕΟΣ, ο οποίος εφαρμόζεται εκεί που η κοινότητα το επιθυμεί, δεν αναμένεται να αυξηθεί κατά το 2013/14 λόγω των σημερινών οικονομικών δεδομένων.

Διδακτικές περίοδοι Εκπαιδευτικών. Όπως αναφέρθηκε και στην Έκθεσή μας για το προηγούμενο έτος, οι διδακτικές περίοδοι των Εκπαιδευτικών Δημοτικής, Μέσης και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης καθορίστηκαν μετά από συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου και των συντεχνιών τους και ανέρχονται σε 29 για τους Εκπαιδευτικούς Δημοτικής Εκπαίδευσης και 24 για τους Εκπαιδευτικούς Μέσης και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και μειώνονται ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας, όπως φαίνεται στους πιο κάτω πίνακες:

Δημοτική Εκπαίδευση

<u>Υπηρεσία</u>	<u>Διδακτικές περιόδους</u>
1 - 14 χρόνια	29
15 - 20 χρόνια	27
21 χρόνια και άνω ή με τη συμπλήρωση του 50 ^{ου} έτους της ηλικίας τους	25

Μέση και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση

<u>Υπηρεσία</u>	<u>Διδακτικές περιόδους</u>
0 - 7 9/12 χρόνια	24
7 10/12 - 15 9/12 χρόνια	22
15 10/12 - 19 9/12	20
19 10/12 χρόνια και άνω	18

Σχετικά, η Υπηρεσία μας παρατηρεί τα ακόλουθα:

(α) Ο καθορισμός των διδακτικών περιόδων, όπως έχουμε πληροφορηθεί, έγινε στη βάση αξιολόγησης που διενεργήθηκε παλαιότερα για το χρόνο που αναλώνουν οι δάσκαλοι/καθηγητές για άλλα καθήκοντα, όπως ετοιμασία και διόρθωση γραπτών, προετοιμασία για παράδοση στην τάξη, κ.ά., η οποία, όμως, ενώ έχει ζητηθεί από την Υπηρεσία μας κατά τον προηγούμενο έλεγχο (που έγινε το 2012), δεν μας έχει ακόμη παρουσιαστεί.

(β) Όπως παρουσιάζεται και στον πιο πάνω πίνακα, οι διδακτικές περιόδους μειώνονται αντιστρόφως ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας και ζητήσαμε ενημέρωση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους έχουν καθοριστεί οι εν λόγω μειώσεις. Στην απαντητική επιστολή του ημερ. 13.3.2013, το Υπουργείο μάς ανέφερε ότι η μείωση στις διδακτικές περιόδους οφείλεται, μεταξύ άλλων, στον βιολογικό παράγοντα και την κόπωση και τη συνακόλουθη μείωση των αντοχών που επέρχεται με την πάροδο του χρόνου.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι ο βιολογικός παράγοντας επηρεάζει όλο τον εργαζόμενο πληθυσμό σε κάποιο βαθμό, χωρίς ωστόσο, στις περιπτώσεις αυτές να μειώνονται οι ώρες εργασίας του.

Σημειώνεται ότι σε μελέτη που διεξήγαγε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τον Απρίλιο του 2013, αναφέρεται ότι οι εκπαιδευτές στην Κύπρο έχουν χαμηλό διδακτικό χρόνο συγκρινόμενοι με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι από τις λίγες χώρες στις οποίες ο διδακτικός χρόνος μειώνεται ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας. Επίσης, σύμφωνα με την ίδια έκθεση, το πολύ ψηλό κόστος εκπαίδευσης στην Κύπρο θα μπορούσε να μειωθεί με συνδυασμό μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης του διδακτικού χρόνου στους εκπαιδευτές που έχουν πολλά χρόνια υπηρεσίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την αύξηση του ορίου ηλικίας, οι μειωμένες ώρες εργασίας δημιουργούν μεγαλύτερη ανάγκη για κάλυψη των κενών περιόδων από επιπρόσθετους εκπαιδευτικούς.

(γ) Σύμφωνα με τα συμφωνηθέντα, όλες οι ειδικότητες καθηγητών διδάσκουν για τον ίδιο αριθμό διδακτικών περιόδων, παρόλο ότι ορισμένοι καθηγητές, όπως π.χ. της γυμναστικής και της τέχνης, χρειάζονται λιγότερο χρόνο για διεκπεραίωση των καθηκόντων τους (ετοιμασία και διόρθωση γραπτών, προετοιμασία για παράδοση στην τάξη, κ.ά.) σε σύγκριση με άλλες ειδικότητες και ζητήσαμε ενημέρωση για ποιο λόγο ειδικότητες με ανόμοιες διδακτικές υποχρεώσεις διδάσκουν για τον ίδιο αριθμό διδακτικών περιόδων.

(δ) Σημειώνεται ότι ο τελικός αριθμός διδακτικών περιόδων καθορίζεται μετά που θα αφαιρεθούν και τυχόν απαλλαγές από διδακτικές περιόδους για άλλα καθήκοντα, θέμα το οποίο αναφέρεται στην επόμενη παράγραφο.

Απαλλαγή εκπαιδευτικού προσωπικού από διδακτικό χρόνο. Όπως αναφέρθηκε επανειλημμένα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, από σχετική μελέτη που διεξήγαγε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, με στόχο την επανεξέταση των διευθετήσεων που εφαρμόζονται, σύμφωνα με τις οποίες καθηγητές

απαλλάσσονται από διδακτικό χρόνο, σε αντιστάθμισμα άλλων καθηκόντων που αναλαμβάνουν, όπως υπεύθυνοι τμήματος, τήρηση πρακτικών του Καθηγητικού Συλλόγου ή υπεύθυνοι Βιβλιοθήκης κ.ά., διαπιστώθηκε ότι μερικές από τις διευθετήσεις αυτές δεν στηρίζονται σε συγκεκριμένες γραπτές αποφάσεις ή συμφωνίες με τις Συντεχνίες, ούτε και έτυχαν της έγκρισης του Υπουργείου. Σύμφωνα με τη μελέτη, οι εν λόγω απαλλαγές κατά το σχολικό έτος 2003/04 ισοδυναμούσαν με ώρες υπηρεσίας 554 εκπαιδευτικών, που αντιστοιχούσαν σε ετήσια δαπάνη ύψους περίπου €10,9 εκ. και, λαμβάνοντας υπόψη το έμμεσο κόστος εργοδότησης, η πραγματική ετήσια δαπάνη ανερχόταν σε περίπου €18,2 εκ. Το πόρισμα της έρευνας μελετήθηκε από τους Υπουργούς Παιδείας και Πολιτισμού και Οικονομικών και ο Υπουργός Οικονομικών στις 2.9.2004 εισηγήθηκε τη διεξαγωγή μελέτης για να διαπιστωθεί κατά πόσο δικαιολογείται η συνέχιση των απαλλαγών ή όχι. Όπως πληροφορηθήκαμε, η μελέτη έχει ολοκληρωθεί. Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι, ύστερα από Πρόταση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του ημερ. 9.6.2011, που αφορά στα νέα ωρολόγια προγράμματα για τη Δημοτική Εκπαίδευση, ενέκρινε τη μείωση του διδακτικού χρόνου των δασκάλων, οι οποίοι έχουν την ευθύνη ενός τμήματος κατά δύο διδακτικές περιόδους με ταυτόχρονη μείωση των διδακτικών περιόδων που παραχωρούνταν για την ενισχυτική διδασκαλία, την κατάργηση των απαλλαγών για διάφορα προγράμματα αγωγής υγείας και περιβάλλοντος ως αντιστάθμισμα της εισαγωγής των νέων μαθημάτων Αγωγής Ζωής/Υγείας και της Περιβαλλοντικής Αγωγής και επίσης τον διορισμό 7, 22, 52 και 82 επιπρόσθετων εκπαιδευτικών για τη σχολική χρονιά 2011/12, 2012/13, 2013/14 και 2014/15, με επιπρόσθετο κόστος €241.388, €742.381, €1.713.624 και €2.677.788, αντίστοιχα. Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε, η πρόσθετη απαλλαγή των δύο διδακτικών περιόδων των δασκάλων δεν τεκμηριώνεται με συγκεκριμένα επιπρόσθετα καθήκοντα.

Έκθεση Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την εκπαίδευση στην Κύπρο. Σε έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που ετοιμάστηκε τον Απρίλιο του 2013, η οποία κοινοποιήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών στη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα σχετικά με την εκπαίδευση στην Κύπρο:

(α) Από το 2001 μέχρι το 2011, οι δαπάνες εκπαίδευσης στην Κύπρο αυξήθηκαν περισσότερο από το 1,5% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και το κόστος ανά μαθητή υπερδιπλασιάστηκε. Ως αποτέλεσμα, το 2011 η δαπάνη για εκπαίδευση αποτελεί το 7,5% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, ενώ το αντίστοιχο για τον μέσο όρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) ήταν μόλις το 5,7%, τοποθετώντας την Κύπρο στη δεύτερη ψηλότερη θέση στην Ε.Ε. κυρίως λόγω της αύξησης κατά ποσοστό 60% της μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών.

(β) Οι μισθοί των εκπαιδευτικών στην Κύπρο από το 2001 μέχρι το 2011 αυξήθηκαν με γρηγορότερους ρυθμούς ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε., και είναι οι δεύτεροι ψηλότεροι στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Επίσης είναι κατά μέσο όρο 100% ψηλότεροι στον δημόσιο τομέα σε σύγκριση με τον ιδιωτικό τομέα.

(γ) Ο αριθμός των εκπαιδευτικών αυξήθηκε, ενώ ο αριθμός των μαθητών μειώθηκε και η αναλογία μαθητών-καθηγητών μειώθηκε πολύ περισσότερο στην Κύπρο από άλλες χώρες της Ε.Ε., καθιστώντας την ως μια με τις χαμηλότερες αναλογίες στην Ε.Ε. Ο ανώτατος αριθμός μαθητών ανά τμήμα, στην Κύπρο, είναι 25 στις Εκπαιδεύσεις Δημοτικής και Μέσης, ενώ ο μέσος όρος στην Ε.Ε. είναι 27 στη Δημοτική Εκπαίδευση, 28 στα γυμνάσια και 29 στα λύκεια.

(δ) Οι εκπαιδευτικοί στην Κύπρο έχουν λιγότερο διδακτικό χρόνο συγκρινόμενοι με άλλες χώρες της Ε.Ε. και στην Κύπρο είναι από τις λίγες χώρες όπου ο διδακτικός χρόνος μειώνεται με τα χρόνια υπηρεσίας.

(ε) Οι ώρες εργασίας και οι ώρες διδασκαλίας των εκπαιδευτικών είναι περιορισμένες και συχνά χρησιμοποιούν τις ώρες μετά την εργασία τους για να προσφέρουν ιδιαίτερα μαθήματα σε μαθητές επί πληρωμή. Αυτό επηρεάζει και τον χρόνο κατά τον οποίο τα παιδιά έχουν φροντίδα, επηρεάζοντας και τις προοπτικές των γονιών για πλήρη εργοδότηση.

(στ) Υπάρχει «λίστα αναμονής» για την εργοδότηση των εκπαιδευτικών οι οποίοι συχνά ξεπερνούν την ηλικία των 50 χρονών πριν τον διορισμό τους. Μέχρι τότε οι γνώσεις τους είναι πεπαλαιωμένες και έχουν

περιορισμένο χρόνο να εκμεταλλευτούν την πείρα για την οποία χρειάζονται κάποια χρόνια για να αποκτήσουν.

(ζ) Με δεδομένο ότι δεν αλλάζει η εκπαιδευτική πολιτική και το διδακτικό προσωπικό δεν μειώνεται αλλά το μόνιμο προσωπικό αντικαθίσταται με έκτακτο, οι στόχοι για μείωση του προσωπικού δεν θα επιτευχθούν.

(η) Οι ψηλές δαπάνες δεν αντικατοπτρίζουν ανάλογα και τα αποτελέσματα στην εκπαίδευση. Για παράδειγμα, η Κύπρος είναι κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε., σε θέματα επίτευξης στη Μέση Εκπαίδευση (Λύκειο). Το γεγονός ότι οι προαγωγές προσφέρονται στους εκπαιδευτικούς ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας, δεν προσφέρει κίνητρο για καλύτερη απόδοση.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, όσον αφορά στα Λύκεια, δεν υπάρχουν μετρήσιμα στοιχεία που να καθορίζουν θέματα επίτευξης και το μόνο μετρήσιμο στοιχείο είναι η διεθνής εξέταση TIMSS και αφορά στη Β' Γυμνασίου.

(θ) Το κατά κεφαλή κόστος ανά φοιτητή στα κρατικά πανεπιστήμια στην Κύπρο είναι το μεγαλύτερο με διαφορά στην Ε.Ε.

(ι) Το ψηλό κόστος εκπαίδευσης μπορεί να μειωθεί μόνο με αλλαγές στο ψηλό μισθολόγιο των εκπαιδευτικών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με συνδυασμό μέτρων ως ακολούθως:

- Αύξηση των ωρών διδασκαλίας των εκπαιδευτικών με πολλά χρόνια υπηρεσίας. Το μέτρο αυτό θα μπορούσε να επιφέρει μείωση στον αριθμό εκπαιδευτικών κατά 900 με 3.800 εκπαιδευτικούς.
- Αύξηση του αριθμού μαθητών ανά τμήμα, με επακόλουθο τη μείωση του αριθμού των εκπαιδευτικών που είναι απαραίτητοι για τη διδασκαλία και συγχώνευση ή κλείσιμο μικρών σχολείων που λειτουργούν ανεξάρτητα.
- Επιμήκυνση των ωρών λειτουργίας των σχολείων, θα μπορούσε να οδηγήσει σε καλύτερα αποτελέσματα στα σχολεία και στη μείωση των προσωπικών δαπανών για εκπαίδευση και σε ευκαιρίες πλήρους απασχόλησης των γονέων.
- Μείωση των μισθών για να εξισωθούν με τον ιδιωτικό τομέα.

(κ) Θα μπορούσε να χρεώνονται δίδακτρα για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, αφού το μεγαλύτερο μέρος από τα οφέλη από την τριτοβάθμια εκπαίδευση τα καρπούται ο κάθε φοιτητής υπό τη μορφή υψηλότερων μελλοντικών αποδοχών. Για αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων που θα προκύψουν από την επιβολή διδάκτρων, η Κυβέρνηση θα μπορούσε να προσφέρει πρόγραμμα δανείων (ίσως επιχορηγημένων) ή υποτροφιών με εισοδηματικά κριτήρια.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι, σύμφωνα με Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Πρόγραμμα Ευρυδίκη του 2013), στην Κύπρο οι εκπαιδευτικοί αμείβονται με τους μεγαλύτερους μέγιστους μισθούς και με τους μεγαλύτερους χαμηλότερους μισθούς στην Ε.Ε.

Παραχώρηση προσανξήσεων και μείωση διδακτικών περιόδων σε εκπαιδευτικούς λειτουργούς για αναγνωρισμένη εκπαιδευτική προϋπηρεσία/τεχνική πείρα στον ιδιωτικό τομέα. Η Υπηρεσία μας με επιστολή της προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 30.4.2013, η οποία κοινοποιήθηκε στον Πρόεδρο της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας και τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, έθεσε το θέμα επανεξέτασης του θεσμικού πλαισίου μισθοδοσίας εκπαιδευτικών/ακαδημαϊκών στη βάση των σημερινών οικονομικών συνθηκών, έχοντας υπόψη την ισχύουσα νομοθεσία για τους δημόσιους υπαλλήλους και, παράλληλα, έθεσε θέμα όπως επανεξεταστούν οι εξουσίες των θεσμικών οργάνων του Κράτους και των Δημόσιων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων όσον αφορά στις πρόνοιες για αναγνώριση προϋπηρεσίας που αποκτήθηκε στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και τα υπόλοιπα ωφελήματα που προκύπτουν και παραχωρούνται στους κατόχους της προϋπηρεσίας αυτής, με αποτέλεσμα ο Κρατικός Προϋπολογισμός να επιβαρύνεται με σημαντικά ποσά που προκύπτουν από την παραχώρηση των

προσαυξήσεων αυτών και των υπόλοιπων ωφελημάτων, ενώ τέτοιες επιπρόσθετες δαπάνες είναι απρόβλεπτες κατά την κατάρτισή του.

Συναφώς αναφέρεται ότι το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού του Υπουργείου Οικονομικών με επιστολή του προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού στις 9.9.2013 ζήτησε την εξέταση των πιο πάνω θέσεων της Υπηρεσίας μας και σχετική ενημέρωση.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού με επιστολή της, ημερ. 3.12.2013, η οποία κοινοποιήθηκε στον Πρόεδρο Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας και τον Διευθυντή Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, όσον αφορά στο θέμα της αναγνώρισης στους δημόσιους εκπαιδευτικούς λειτουργούς της εκπαιδευτικής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, ως προϋπηρεσίας, επειδή το σύστημα διορισμού στη Δημόσια Εκπαιδευτική Υπηρεσία διαφέρει σε σχέση με τη Δημόσια Υπηρεσία (στη Δημόσια Εκπαίδευση δεν παρέχεται η δυνατότητα εργοδότησης υποψηφίου εκτός Πινάκων Διοριστέων) δικαιολογείται η αναγνώριση προϋπηρεσίας σε εκείνους που εργάζονται σε θέματα σχετικά με την εκπαίδευση στον ιδιωτικό τομέα μέχρι να καταστεί δυνατός ο διορισμός τους στο Δημόσιο, πράγμα που προσθέτει αξία στον διοριζόμενο.

Επίσης, όσον αφορά στην παραχώρηση $\frac{1}{2}$ μονάδας για κάθε σχολικό έτος εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας, στους Πίνακες Διοριστέων, σύμφωνα με το εδάφιο (3) (γ) του άρθρου 28B, των περί Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας Νόμων, η οποία επηρεάζει, μεταξύ άλλων, και τον αριθμό διδακτικών περιόδων εκπαιδευτικών, με αποτέλεσμα να απαιτείται η εργοδότηση μεγαλύτερου αριθμού εκπαιδευτικών με οικονομική επιβάρυνση του Κράτους, μας πληροφόρησε ότι το θέμα αυτό προκύπτει και πάλι άμεσα από το σύστημα διορισμού στη Δημόσια Εκπαιδευτική Υπηρεσία, εφόσον ο εκπαιδευτικός είναι υποχρεωμένος να απασχολείται στην ιδιωτική εκπαίδευση, σε αναμονή της σειράς του στον Κατάλογο για διορισμό.

Ωστόσο, η Υπηρεσία μας δεν θεωρεί τα πιο πάνω ως ικανοποιητική αιτιολόγηση για συνέχιση της υφιστάμενης τακτικής και θεωρεί ότι το Υπουργείο πρέπει να προχωρήσει στην επανεξέτασή της.

Δείκτες κόστους ανά μαθητή. Διαπιστώθηκε ότι, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δεν τηρεί στοιχεία δεικτών κόστους ανά μαθητή και ανά Εκπαίδευση. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως υπολογίζονται τέτοιοι δείκτες για κάθε Εκπαίδευση, σε ετήσια βάση, με σκοπό την καλύτερη παρακολούθηση δαπανών. Ωστόσο, παρά τις διαβεβαιώσεις που μας δόθηκαν με την απαντητική επιστολή του Υπουργείου ημερ. 13.3.2013, η εισήγησή μας δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τη Στατιστική της Εκπαίδευσης, που εκδίδεται από τη Στατιστική Υπηρεσία κάθε χρόνο, αλλά με δύο χρόνια καθυστέρηση, υπάρχει αναφορά στην κατά μαθητή/φοιτητή δημόσια δαπάνη στα Δημόσια Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, από την Προδημοτική μέχρι και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Απαλλοτρίωση ιδιωτικής γης για ανέγερση σχολείων.

(α) Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού προχωρεί σε απαλλοτριώσεις ιδιωτικής γης για εξυπηρέτηση των αναγκών του σε σχολεία, σε συνεργασία με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσσεως και το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Η εν λόγω διαδικασία είναι χρονοβόρα και δύσκολη και υπάρχουν χρονικοί και οικονομικοί περιορισμοί. Εναλλακτικά γίνονται προσπάθειες για απόκτηση της γης με αγορά.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, διαπιστώθηκαν διάφορα προβλήματα και αδυναμίες σχετικά με τις απαλλοτριώσεις, τα οποία παρά τις κοινές προσπάθειες που γίνονται μέσω συσκέψεων των συναρμόδιων Τμημάτων, καθώς και της Υπουργικής Επιτροπής, εξακολουθεί να υφίστανται. Τα προβλήματα και οι αδυναμίες προκύπτουν από το ότι οι ανάγκες για σχολεία είναι συχνά μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, και το Υπουργείο είναι αναγκασμένο να επιστρέψει την απαλλοτριωθείσα περιουσία στους πρώην ιδιοκτήτες της εάν εντός τριών χρόνων δεν εκπληρωθεί ο σκοπός για τον οποίο έγινε η απαλλοτρίωση, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Συντάγματος και του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου και να πρέπει να την απαλλοτριώσει εκ νέου. Επισημαίνεται ότι η επιστροφή των τεμαχίων στους ιδιοκτήτες, μετά τη λήξη των τριών ετών, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Συντάγματος, αποτελεί υποχρέωση της Αρχής που προέβη στην απαλλοτρίωση, χωρίς να χρειάζεται να υποβάλει τέτοια απαίτηση ο ιδιοκτήτης

της περιουσίας. Όπως όμως διαπιστώθηκε, το Υπουργείο δεν επιστρέφει την απαλλοτριωθείσα περιουσία, εκτός εάν ζητηθεί από τους πρώην ιδιοκτήτες, στις περιπτώσεις που το σχολείο δεν ανεγέρθηκε και κατά συνέπεια τα απαλλοτριωθέντα τεμάχια παρέμειναν αχρησιμοποίητα.

Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, ημερ. 19.4.2010, «η παραμονή του χώρου ως δεσμευμένου στο τοπικό σχέδιο για τη δημιουργία σχολείου χωρίς να δημοσιευθεί απαλλοτρίωση, συνιστά ολοκληρωτικό περιορισμό, ο οποίος προσκρούει στις πρόνοιες του άρθρου 23(3) του Συντάγματος».

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, το θέμα της διασφάλισης χώρων για κάλυψη μελλοντικών εκπαιδευτικών αναγκών είναι δύσκολο να επιλυθεί έχοντας υπόψη τις πρόνοιες του Συντάγματος και των χρονικών περιορισμών που τίθενται και θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια σε ανώτατο επίπεδο να εξευρεθούν συνταγματικά επιτρεπτές λύσεις.

Συναφώς, όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη Έκθεσή μας, η Υπουργός Εσωτερικών, με επιστολή της με ημερ. 13.7.2012, κάλεσε τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού να μελετήσει το θέμα ανάκλησης των απαλλοτριώσεων ακίνητης περιουσίας για έργα τα οποία δεν είναι εφικτό να υλοποιηθούν ή δεν κρίνεται αναγκαία η υλοποίησή τους στο άμεσο μέλλον. Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 24.7.2012, και στην οποία ήταν παρόντες εκπρόσωποι του Υπουργείου Εσωτερικών, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, πάρθηκαν αποφάσεις σχετικά με το ποιές απαλλοτριώσεις μπορούν να ανακληθούν. Στη συνέχεια, το Υπουργείο με επιστολή του προς το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ημερ. 25.7.2012, υπέβαλε κατάσταση η οποία περιλάμβανε τέσσερα απαλλοτριωθέντα γήπεδα για τις ανάγκες των σχολείων για τα οποία δεν έχει υλοποιηθεί ο σκοπός της απαλλοτρίωσης και είναι δυνατή η ανάκληση, τα οποία, όπως έχουμε πληροφορηθεί, έχουν ήδη ανακληθεί.

Σημειώνεται ότι, λόγω της οικονομικής κατάστασης που επικρατεί, δεν προχωρούν νέες απαλλοτριώσεις, παρόλο ότι υπάρχουν αιτήματα, και μάλιστα για τέσσερα σχολεία για τα οποία ετοιμάστηκαν σχέδια, η διαδικασία απαλλοτρίωσης σταμάτησε στο στάδιο της έγκρισης από το Υπουργείο Οικονομικών.

(β) Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, από το 2011 άρχισε η τήρηση του μητρώου απαλλοτριώσεων, που σκοπό έχει την παρακολούθηση της διαδικασίας απαλλοτριώσεων, ωστόσο αυτό δεν έχει τύχει ενημέρωσης έκτοτε.

Κυπριακό Συμβούλιο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών (ΚΥΣΑΤΣ).

Χρόνος διεκπεραίωσης των αιτήσεων. Διαπιστώθηκε βελτίωση στην τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων διεκπεραίωσης των αιτήσεων που προβλέπονται στον Κανονισμό αρ. 7 των περί Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης και Παροχής Σχετικών Πληροφοριών Κανονισμών. Εντούτοις, εντοπίζεται συγκεκριμένη αδυναμία στην πρόνοια του πιο πάνω Κανονισμού, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η καθυστέρηση της απάντησης προς τους αιτητές οφείλεται σε καθυστέρηση εξέτασης της αίτησης από την Επιτροπή Κρίσεως, όταν αυτή παραπέμπεται σε Επιτροπή, και για την οποία δεν γίνεται οποιαδήποτε μνεία στους σχετικούς Κανονισμούς.

Πακέτο μέτρων φοιτητικής μέριμνας. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με τις Αποφάσεις του με ημερ. 26.2.2009, 10.9.2009 και 6.10.2009, ενέκρινε στοχευμένα μέτρα ενίσχυσης της φοιτητικής πρόνοιας και κριτήρια επιλογής και μοριοδότησης των φοιτητών.

Τα μέτρα περιλαμβάνουν επίδομα για στέγαση, επίδομα για αγορά ή αναβάθμιση υπολογιστή και επίδομα για αγορά βιβλίων σε δικαιούχους φοιτητές των δημόσιων και ιδιωτικών πανεπιστημίων. Δικαιούχοι είναι οι φοιτητές των οποίων το κατά κεφαλή ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα της οικογένειάς τους δεν ξεπερνά τις €15.000.

Για το 2012 το ποσό που καταβλήθηκε στα πανεπιστήμια για τον πιο πάνω σκοπό ανήλθε σε €6.450.045.

Σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίστηκε, οι αιτήσεις παραδίδονται από τους ενδιαφερόμενους φοιτητές στα πανεπιστήμιά τους, τα οποία πραγματοποιούν τη διαδικασία μοριοδότησης και ετοιμάζουν καταστάσεις με τα ονόματα των φοιτητών, τα μόρια που πήρε ο καθένας, τα επιδόματα που τους παραχωρήθηκαν και το

ποσό για κάθε επίδομα. Στη συνέχεια, οι εν λόγω καταστάσεις αποστέλλονται στο Υπουργείο.

Το Υπουργείο ελέγχει δειγματοληπτικά αιτήσεις φοιτητών και τη μοριοδότησή τους και, ανάλογα με το ποσό της διαθέσιμης χορηγίας, ενημερώνει τα πανεπιστήμια για τον αριθμό των μορίων πέραν του οποίου οι φοιτητές θα καταστούν δικαιούχοι και ετοιμάζονται οι τελικές καταστάσεις.

Η Υπηρεσία μας διαπίστωσε τα ακόλουθα:

(α) Το Υπουργείο εξακολουθεί να μην διενεργεί κανένα εκ των υστέρων έλεγχο εάν τα πανεπιστήμια όντως καταβάλλουν τα εγκεκριμένα ποσά στους δικαιούχους φοιτητές.

(β) Στα κριτήρια που εγκρίθηκαν δεν υπάρχει περιορισμός στο μέγιστο ποσό του ενοικίου με το οποίο μπορεί να επιχορηγηθεί ο φοιτητής όταν μοιράζεται τον χώρο και επομένως και το ενοίκιο, με άλλα άτομα. Αυτό εμπεριέχει τον κίνδυνο να καταβάλλεται στον φοιτητή ποσό για ενοίκιο μεγαλύτερο του ποσού που πληρώνει ο φοιτητής. Η μελέτη της εισήγησής μας ακόμη εκκρεμεί.

Χορηγία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εξωτερικού.

(α) Σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 7.6.1995, εγκρίθηκε η συμμετοχή της Κύπρου στην ίδρυση Ινστιτούτου Διεπιστημονικών Κυπριακών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Münster στη Γερμανία, με στόχο να καταστεί το Ινστιτούτο πυρήνας πληροφόρησης και προώθησης θεμάτων που αφορούν στην Κύπρο. Επίσης, το Ινστιτούτο στοχεύει στην ανάπτυξη συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Σύμφωνα με την ίδια Απόφαση, διατίθεται ποσό ύψους £25.000 (€42.715) ετησίως για τα λειτουργικά έξοδα του Ινστιτούτου, το οποίο, με Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερ. 24.4.2002 και 24.10.2007 αυξήθηκε σε £30.000 (€51.258) και σε £37.000 (€63.218), αντίστοιχα.

Παρατηρήθηκε ότι η χορηγία προς το Ινστιτούτο καταβάλλεται κάθε χρόνο χωρίς την υποβολή προϋπολογισμού του Ινστιτούτου και χωρίς την προσκόμιση δικαιολογητικών για τις δαπάνες που διενεργούνται. Επίσης, δεν προσκομίζονται στοιχεία στο Υπουργείο που να δεικνύουν ότι οι χορηγίες αξιοποιούνται από το Ινστιτούτο για επίτευξη των στόχων που τέθηκαν με την ίδρυσή του.

Για το 2012 υποβλήθηκε οικονομική κατάσταση στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού στην οποία παρουσιάζονται τα κονδύλια εξόδων στα οποία κατανεμήθηκε η χορηγία των €63.218, ενώ η πραγματική δαπάνη για λειτουργικά έξοδα ανήλθε σε €64.000. Αξίζει να σημειωθεί ότι, από τη συνολική δαπάνη ποσό €60.514 κατανεμήθηκε στη μισθοδοσία της Γενικής Διευθύντριας του Ινστιτούτου και το υπόλοιπο ποσό των €3.486 σε άλλα διάφορα έξοδα.

Δικαιώματα Εμπειρογνομόνων. Η προτεινόμενη πρόνοια προορίζεται να καλύψει τα έξοδα ξένων εμπειρογνομόνων (αεροπορικά εισιτήρια, δικαιώματα/αμοιβή, έξοδα διαμονής/διατροφής) που συμμετέχουν στις ομάδες αξιολόγησης/πιστοποίησης κλάδων σπουδών Ιδιωτικών Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Κύπρο, καθώς και τυχόν άλλες μελέτες.

Για το 2012 προϋπολογίστηκε ποσό ύψους €337.800 και η δαπάνη ανήλθε στα €295.253.

Το ύψος των αποζημιώσεων, για τα έξοδα των ξένων εμπειρογνομόνων στην Κύπρο, καθορίζεται με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 4.3.2009.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, ειδικά υπό τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, η απόφαση αυτή χρήζει αναθεώρησης τόσο όσον αφορά στο ημερήσιο επίδομα για μελέτη/προετοιμασία/εργασία (€415 για τον Πρόεδρο, €370 για τον Αντιπρόεδρο και €325 για τα μέλη) όσο και στο ημερήσιο επίδομα για διαμονή, διατροφή και διακίνηση, ύψους €196, το οποίο δίνεται σε όλους στο μέγιστο ποσό ανεξαρτήτως κόστους διαμονής και χωρίς την προσκόμιση τιμολογίου διαμονής.

Επίσης το συγκεκριμένο επίδομα των €196, δίνεται τόσο για την ημέρα ταξιδιού προς την Κύπρο όσο και για την ημέρα επιστροφής (όπως προνοεί η σχετική απόφαση), πράγμα το οποίο δεν αποτελεί σωστή πρακτική, καθώς, ειδικά για την ημέρα επιστροφής, δεν τίθεται θέμα διαμονής στην Κύπρο, ενώ θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι ώρες του ταξιδιού.

Σημειώνεται ότι, τα συγκεκριμένα επιδόματα δεν έτυχαν ούτε καν της μείωσης, μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου, σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 8.5.2013, που αναφέρεται στη μείωση όλων των επιδομάτων κατά 15% με αναδρομική ισχύ από 1.1.2013.

Η Υπηρεσία μας εισηγείται όπως μελετηθεί η μείωση του συγκεκριμένου επιδόματος (διαμονής, διατροφής και διακίνησης), και αναθεωρηθεί, ώστε οι προϋποθέσεις καταβολής του, να συνάδουν με την κυβερνητική εγκύκλιο για ταξίδια στο εξωτερικό που ισχύει για τους δημοσίους υπαλλήλους.

Προσφορές

(α) Ανέγερση Β' Δημοτικού Σχολείου Ακρόπολης – Τελικός Λογαριασμός. Με επιστολή μας τον Φεβρουάριο του 2008, παρατηρήσαμε ότι με βάση το ποσό του τελικού λογαριασμού του έργου και τα ποσά των ενδιάμεσων πληρωμών που είχαν ήδη πιστοποιηθεί, προέκυπτε υπερπληρωμή ύψους €74.240. Στο ποσό αυτό περιλαμβανόταν πληρωμή ποσού €56.384, έναντι οικονομικής απαίτησης του Εργολάβου σε σχέση με παράταση χρόνου – αίτημα το οποίο τελικά απορρίφθηκε από την Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) τον Νοέμβριο 2008. Διαπιστώθηκε επίσης ότι, με βάση την ημερομηνία προσωρινής παραλαβής της τελευταίας φάσης του έργου, το σχετικό σημείωμα για την πιο πάνω αιτούμενη παράταση χρόνου, είχε υποβληθεί από τις Τεχνικές Υπηρεσίες (ΤΥ) του Υπουργείου προς την ΚΕΑΑ, 3 χρόνια και 8 μήνες μετά την ολοκλήρωση του έργου. Για το ίδιο θέμα, οι σύμβουλοι μελετητές του έργου είχαν παραχωρήσει στον Εργολάβο – χωρίς έγκριση των αρμοδίων οργάνων – παράταση χρόνου 296 ημερών κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου και, πρόσθετη παράταση 102 ημερών, μετά τη λήξη του συμβολαίου. Περαιτέρω, ο Εργολάβος απαίτησε αποζημίωση ύψους €876.779, ενώ οι σύμβουλοι ενέκριναν το ποσό των €299.885 και αποκοπή ποινικής ρήτρας ύψους €6.657 για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Η Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ) και οι ΤΥ του Υπουργείου διαφώνησαν με τα πιο πάνω ποσά που ενέκριναν οι σύμβουλοι, παρατηρώντας ότι ο συνολικός χρόνος παράτασης που παραχώρησαν, ήταν αδικαιολόγητα μεγάλος και, ως εκ τούτου, εισηγήθηκαν στην ΚΕΑΑ την έγκριση αποζημίωσης ύψους €177.499 και αποκοπής €39.723, ως ποινικής ρήτρας για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Ενόψει των πιο πάνω, παρατηρήσαμε ότι η διαχείριση της σύμβασης από τις ΤΥ του Υπουργείου δεν ήταν η ενδεδειγμένη, εφόσον είχε ως αποτέλεσμα να παραχωρηθεί – από τους συμβούλους – στον Εργολάβο αδικαιολόγητα μεγάλη παράταση χρόνου, χωρίς να ακολουθηθούν οι νενομισμένες διαδικασίες, σύμφωνα με τις οποίες απαιτείτο η εκ των προτέρων έγκριση των αρμοδίων οργάνων (ΤΕΑΑ/ΚΕΑΑ). Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω αδυναμιών, ενδέχεται το δημόσιο να υποχρεωθεί να καταβάλει τελικά στον Εργολάβο ως αποζημίωση, ποσό πολύ μεγαλύτερο από αυτό που έκρινε ως λογικό η ΤΕΑΑ (€177.499). Σημειώνεται ότι ο Εργολάβος δεν συμφώνησε με το πιο πάνω ποσό, ούτε και με την αποκοπή του ποσού των €39.723 ως ποινικής ρήτρας. Ως εκ τούτου, καταχώρισε στις 6.4.2011 προσφυγή στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, διεκδικώντας αποζημίωση ύψους €982.352, εξ αιτίας της καθυστέρησης που παρατηρήθηκε στη συμπλήρωση του έργου, καθώς και το ποσό των €38.259, για εκτελεσθείσα επιπλέον εργασία. Τον Μάιο 2011, η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας ζήτησε από τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, την ετοιμασία έκθεσης γεγονότων/υπεράσπισης/ανταπαίτησης. Η εν λόγω έκθεση στάληκε στις 27.9.2012 στη Νομική Υπηρεσία, δηλαδή με αρκετή καθυστέρηση, με ενδεχόμενο να αυξηθεί το ύψος του ποσού αποζημίωσης του Εργολάβου.

Μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013, δεν υπήρξε οποιαδήποτε περαιτέρω εξέλιξη στο θέμα.

(β) Παγκύπριο Λύκειο Λάρνακας – Αντισεισμική αναβάθμιση και γενική συντήρηση – Συμβόλαιο αρ. 27/06/14(53). Το ποσό της πιο πάνω σύμβασης ανέρχεται στο €1.961.474, με προβλεπόμενη περίοδο εκτέλεσης από 2.10.2006 μέχρι 2.12.2007 (14 μήνες). Από έλεγχο της σύμβασης που διεξήχθη τον Μάιο 2012, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Το έργο είχε παραληφθεί προσωρινά στις 12.11.2008, με καθυστέρηση 345 ημερολογιακών ημερών. Στις 23.4.2010 ο Εργολάβος υπέβαλε – εκπρόθεσμα – μαζί με τον τελικό λογαριασμό του έργου, απαίτηση για παράταση χρόνου για όλο το χρονικό διάστημα της καθυστέρησης, η οποία απορρίφθηκε στο σύνολό της από τον ιδιώτη σύμβουλο του έργου.

- (ii) Στις 13.12.2011, η Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ) ενέκρινε τον τελικό λογαριασμό, για το συνολικό ποσό των €2.082.125, περιλαμβανομένων των ποσών των €88.304 για αλλαγές/απαιτήσεις, €7.942 ως αποζημίωση για τη δικαιολογημένη παράταση χρόνου και, €39.776 ως αποκοπή για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση.
- (iii) Ο Εργολάβος δεν αποδέχτηκε την πιο πάνω απόφαση και τα δύο μέρη κατέληξαν τον Απρίλιο του 2012 σε φιλικό διακανονισμό (καταβολή στον Εργολάβο επιπλέον ποσού €23.538 για τροποποιήσεις, €58.844 για παράταση χρόνου και τη μη αποκοπή του ποσού των €39.776 για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση). Ο Εργολάβος ωστόσο, ενημέρωσε στις 5.4.2012 τις Τεχνικές Υπηρεσίες (ΤΥ) του Υπουργείου ότι εξακολουθούσαν να υφίστανται και άλλες διαφορές με το Υπουργείο, η επίλυση των οποίων εισηγήθηκε όπως παραπεμφθεί σε διαιτησία.
- (iv) Στις 3.5.2012, η Συντονίστρια του έργου υπέβαλε στην ΤΕΑΑ για έγκριση τον αναθεωρημένο τελικό λογαριασμό, που – κατόπιν του φιλικού διακανονισμού – ανήρχετο στα €2.244.533.
- (v) Σε ενδιάμεση αξιολόγηση της απόδοσης του Εργολάβου τον Φεβρουάριο 2008, η συνολική του απόδοση κρίθηκε ως μη ικανοποιητική.

Η ΤΕΑΑ - υιοθετώντας εισήγηση της Υπηρεσίας μας – αποφάσισε στις 15.5.2012 όπως προχωρήσει η πληρωμή του Εργολάβου σύμφωνα με τα ποσά που είχαν εγκριθεί προηγουμένως – στις 13.12.2011 – από την ίδια και, ο τελικός λογαριασμός να εξεταστεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε/εισηγήθηκε τα ακόλουθα:

- (i) Οι πρόνοιες του φιλικού διακανονισμού να παραπεμφθούν σε ad-hoc τεχνική επιτροπή για εξέταση/αξιολόγηση, ώστε να διαπιστωθεί/τεκμηριωθεί κατά πόσο η τελική έγκρισή του από το αρμόδιο όργανο θα είναι προς το συμφέρον του δημοσίου.
- (ii) Σε περίπτωση που ο Εργολάβος εξακολουθεί να θεωρεί ότι εκκρεμούν και άλλες διαφορές – πέραν αυτών που λήφθηκαν υπόψη στο πλαίσιο του φιλικού διακανονισμού – τότε το όλο θέμα να υποβληθεί στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) για λήψη τελικής απόφασης.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, προς την οποία υποβάλαμε τις παρατηρήσεις/εισηγήσεις μας, μάς πληροφόρησε τον Αύγουστο 2012 τα ακόλουθα:

- (i) Οι ΤΥ του Υπουργείου θεωρούν ότι το όλο θέμα μπορεί να εξεταστεί στα πλαίσια της ΤΕΑΑ, με προσπάθεια επίτευξης φιλικού διακανονισμού.
- (ii) Συμφωνεί με τη διαπίστωση της Υπηρεσίας μας ότι ο Εργολάβος είχε παρουσιάσει σοβαρότατες αδυναμίες και την προβληματίζει το γεγονός ότι ενώ είχε επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός μαζί του, στη συνέχεια επανήλθε προβάλλοντας νέες απαιτήσεις.
- (iii) Συμφωνεί με την εισήγηση της Υπηρεσίας μας για διορισμό ad-hoc επιτροπής.

Ο Πρόεδρος της ΚΕΑΑ ζήτησε τον Αύγουστο 2012 από το Υπουργείο, να υποβάλει έκθεση γεγονότων στην ΚΕΑΑ, για εξέταση/λήψη απόφασης. Η έκθεση υποβλήθηκε στις 29.10.2012 στην ΚΕΑΑ, η οποία αποφάσισε στις 15.11.2012 τον διορισμό ad-hoc επιτροπής για εξέταση των προνοιών του προτεινόμενου φιλικού διακανονισμού, ώστε να διαπιστωθεί/τεκμηριωθεί κατά πόσο αυτός είναι προς το συμφέρον του δημοσίου. Μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013, δεν είχε ολοκληρωθεί η εξέταση του θέματος από την ad-hoc επιτροπή.

(γ) Διαιτησία μεταξύ Εργολάβου και Υπουργείου Παιδείας για το έργο επέκτασης του Δημοτικού Σχολείου Λυκαβηττού – Αρ. προσφοράς 143/2011. Η ανάθεση των υπηρεσιών συμβούλου διαιτησίας σε συγκεκριμένο ιδιώτη σύμβουλο είχε γίνει σύμφωνα με το άρθρο 33(α)(ii) του Νόμου Ν.12(Ι)/2006, το οποίο προνοεί ότι επιτρέπεται η ανάθεση σύμβασης – με απ' ευθείας διαπραγμάτευση – σε συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, όταν είναι ο μοναδικός στον οποίο – για τεχνικούς λόγους – μπορεί να ανατεθεί. Η αμοιβή του πιο πάνω συμβούλου καθορίστηκε στα €100/ώρα, με μέγιστο ποσό τις €5.000. Οι ΤΥ του

Υπουργείου κατέληξαν στην επιλογή του εν λόγω συμβούλου αφού είχαν εξετάσει – όπως μας πληροφορήσαν – τις περιπτώσεις 6 συνολικά συμβούλων και απέκλεισαν – λόγω διαφόρων κωλυμάτων – τους 5 από αυτούς.

Πέραν της πιο πάνω σύμβασης, οι ΤΥ του Υπουργείου ανέθεσαν – με την ίδια μέθοδο και όρους αμοιβής – ακόμα 2 συμβάσεις στον ίδιο σύμβουλο, που αφορούσαν την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε υποθέσεις που βρίσκονταν ενώπιον Δικαστηρίου για τα έργα του Γυμνασίου Κοκκινοχωριών (Φώτη Πίττα) και του Β' Δημοτικού Σχολείου Ακρόπολης.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε τον Ιούνιο 2012 από τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, όπως μας πληροφορήσει τα ακόλουθα:

- (i) Τους λόγους για τους οποίους κρίθηκε αναγκαία η αγορά υπηρεσιών συμβούλου διαιτησίας και ανατέθηκε η σύμβαση παροχής των εν λόγω υπηρεσιών στον συγκεκριμένο σύμβουλο, χωρίς να ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπεται στην Εγκύκλιο ΚΕΑΑ 3 της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη το γεγονός ότι, για τα εν λόγω έργα είχε διοριστεί διαιτητής, με βάση την πιο πάνω διαδικασία.
- (ii) Τα κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου συμβούλου.
- (iii) Τα καθήκοντα/ευθύνες που του ανατέθηκαν.
- (iv) Τα κριτήρια καθορισμού της αμοιβής του συμβούλου (€100/ώρα), επισημαίνοντας ότι η προβλεπόμενη – την ίδια περίοδο – από το ΕΤΕΚ αμοιβή για υπηρεσίες διαιτητή/πραγματογνώμονα, που αναθέτονταν μέσω του, ανερχόταν στα €85/ώρα, από τα οποία ένα ποσοστό ύψους 25% κατακρατείτο ως διοικητικά έξοδα του ΕΤΕΚ.
- (v) Κατά πόσο υπήρχε πρόνοια στον προϋπολογισμό του Υπουργείου για το συνολικό ποσό της αμοιβής του συγκεκριμένου συμβούλου.

Επειδή στο μεταξύ το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, με απόφαση του τον Σεπτέμβριο 2012, είχε παραμερίσει διαιτητική απόφαση του συγκεκριμένου συμβούλου, με το αιτιολογικό ότι αυτός επέδειξε κακή συμπεριφορά ή/και χειρίστηκε κακώς την υπόθεσή του, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τα μέτρα που προτίθετο να λάβει το Υπουργείο για διασφάλιση των συμφερόντων του δημοσίου.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, με επιστολή της προς τον σύμβουλο τον Φεβρουάριο 2013, τον ενημέρωσε ότι οι υπηρεσίες του και για τις 3 υποθέσεις τερματίζονταν.

Ο εν λόγω σύμβουλος καταχώρισε τον Απρίλιο 2013 αγωγή στο Ανώτατο Δικαστήριο εναντίον της πιο πάνω απόφασης του Υπουργείου.

Στις 14.10.2013, η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) αποφάσισε όπως μη αποδέχεται ως διαιτητές, σε υποθέσεις στις οποίες είναι διάδικος το δημόσιο (ούτε εκ μέρους του δημοσίου, αλλά ούτε εκ μέρους του αντιδίκου), πρόσωπα τα οποία έχουν καταδικαστεί λόγω επίδειξης κακής συμπεριφοράς ή λόγω κακού χειρισμού προηγούμενης υπόθεσης στην οποία ήταν διαιτητές.

(δ) Μελέτη για την ανάπλαση των Λανιτείων Εκπαιδευτηρίων. Για την πιο πάνω μελέτη προκηρύχθηκε Αρχιτεκτονικός διαγωνισμός από τις Τεχνικές Υπηρεσίες (ΤΥ) του Υπουργείου, τα έγγραφα του οποίου ετοιμάστηκαν από εκπρόσωπο του Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Κύπρου (ΕΤΕΚ), που ήταν και ένα από τα μέλη της Κριτικής Επιτροπής του διαγωνισμού, με προϋπολογισμό δαπάνης €3,5 εκ. (€3,0 εκ. για την ολοκλήρωση της μονάδας του Λανιτείου Γυμνασίου και €0,5 εκ. για τις εργασίες υποδομής του γενικού χωροταξικού σχεδιασμού). Η γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού έγινε στις 5.12.2011 και στις 25.5.2012, σε συνάντηση των ΤΥ με τον επιτυχόντα οικονομικό φορέα, καταρτίστηκε ο κατάλογος των εργασιών που θα περιλαμβάνονταν στη μελέτη. Κατά την πιο πάνω συνάντηση, ζητήθηκε από τον εν λόγω οικονομικό φορέα, επιπρόσθετα, η χωροθέτηση των προτεινομένων γραφείων του Υπουργείου και της Σχολικής Εφορείας. Την 1.6.2012, υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου και του επιτυχόντα οικονομικού φορέα, για τη μελέτη/ολοκλήρωση της μονάδας του Λανιτείου Γυμνασίου και τις εργασίες υποδομής του γενικού χωροταξικού σχεδιασμού, με την εκτίμηση δαπάνης των €3,5 εκ. Στη

συνέχεια, ο Ανάδοχος υπέβαλε τα προσχέδια της μελέτης και, κατόπιν ορισμένων αλλαγών που του ζητήθηκαν από τις ΤΥ, υπέβαλε στη συνέχεια τα τελικά προσχέδια, με βάση τα οποία θα ετοιμαζόταν και η τελική μελέτη. Στις 8.10.2012, ο Ανάδοχος υπέβαλε στις ΤΥ του Υπουργείου την εκτιμώμενη αξία του έργου, που είχε υπολογίσει ότι ανερχόταν σε €8 εκ. και, αφορούσε τον χωροταξικό σχεδιασμό και το Λανίτειο Γυμνάσιο (€5,1 εκ.) καθώς και το κτίριο της Σχολικής Εφορείας (€2,9 εκ.). Ακολούθως, οι ΤΥ του Υπουργείου ενημέρωσαν τον Ανάδοχο στις 23.10.2012 ότι, για την επέκταση του Γυμνασίου και τις γενικές διαμορφώσεις – τοπιοτεχνήσεις, είχαν εγκριθεί – προκαταρκτικά – τα προσχέδια που είχε υποβάλει, ενώ για το κτίριο της Σχολικής Εφορείας και των Επαρχιακών Γραφείων Παιδείας θα έπρεπε να περιορίσει το εμβαδόν και κατ' επέκταση το κόστος τους. Με βάση τα πιο πάνω, ο Ανάδοχος πληροφόρησε με επιστολή του ημερ. 13.11.2012 τις ΤΥ ότι η εκτιμώμενη αξία του έργου, (εργασίες υποδομής του γενικού χωροταξικού σχεδιασμού και κτιριακές εγκαταστάσεις του Γυμνασίου), ανερχόταν περίπου στο ποσό των €4,3 εκ. Σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου, η αμοιβή για τις υπηρεσίες του Αναδόχου πριν την ανάθεση του έργου, θα ετύγχανε αναπροσαρμογής με βάση το καθαρό ποσό της σύμβασης του έργου.

Η Υπηρεσία μας, μετά από έλεγχο των σχεδίων της μελέτης που κέρδισε τον διαγωνισμό, διαπίστωσε ότι λόγω της πολυπλοκότητας του σχεδίου και της αναμενόμενης δυσκολίας στην κατασκευή των επιμέρους εργασιών της όλης μελέτης, η αρχική προϋπολογιζόμενη δαπάνη των €3,5 εκ., ενδεχομένως να μην ήταν ρεαλιστική/εφικτή για τη συγκεκριμένη μελέτη. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, η εκτίμηση δαπάνης που υπέβαλε στις 8.10.2012 ο Ανάδοχος ανερχόταν στα €5,1 εκ., ενώ στις 13.11.2012 την αναθεώρησε στα €4,3 εκ.

Ενόψει των πιο πάνω, με επιστολή μας ημερ. 4.12.2012 προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, εκφράσαμε την άποψη ότι οι τροποποιήσεις που είχαν ζητηθεί από τις ΤΥ δεν επηρέαζαν τον συνολικό προϋπολογισμό του έργου, ως εκ τούτου, ο Ανάδοχος είχε υποχρέωση να τηρήσει τον προϋπολογισμό των €3,5 εκ. Λαμβάνοντας υπόψη σχετικό όρο του Αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, ο οποίος προνοούσε ότι, εάν κατά την ετοιμασία των τελικών σχεδίων, η εκτίμηση δαπάνης για την υλοποίηση του έργου υπερέβαινε τον προϋπολογισμό, ο Ανάδοχος είχε υποχρέωση να κάνει όλες τις απαραίτητες τροποποιήσεις, ώστε η δαπάνη του έργου να παραμείνει εντός του προϋπολογισμού, εκφράσαμε την άποψη ότι οι ΤΥ του Υπουργείου θα έπρεπε να επιμείνουν στην τροποποίηση της μελέτης, ώστε η εκτίμηση δαπάνης να μην υπερβαίνει τα €3,5 εκ.

Ως εκ τούτου, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τους λόγους για τους οποίους οι ΤΥ του Υπουργείου, είχαν δώσει την έγκριση τους για αύξηση της εκτίμησης δαπάνης του έργου, αντί να υποδείξουν στον Ανάδοχο όπως τροποποιήσει τη μελέτη του, σύμφωνα με τον σχετικό όρο του διαγωνισμού.

Η απάντηση του Υπουργείου εκκρεμεί.

(ε) Αγωγές αρ. 4608/2009 και 1558/2010 ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού, μεταξύ Εργολάβου και Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, που αφορούν αποζημιώσεις που αξιώνει ο Εργολάβος στα πλαίσια συμβάσεων μεταξύ του και του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Οι δύο πιο πάνω αγωγές, αφορούν στις συμβάσεις για την ανέγερση του Νέου Δημοτικού Σχολείου Αγίου Στεφάνου στη Λεμεσό και την εκτέλεση διαφόρων εργασιών στο Λύκειο Πέτρου και Παύλου στην ίδια πόλη. Μετά την καταχώριση των πιο πάνω αγωγών στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού, υπήρξαν διαβουλεύσεις μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και του Εργολάβου, με αποτέλεσμα τα δύο μέρη να καταλήξουν σε προκαταρκτικό συμβιβασμό. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του εν λόγω συμβιβασμού, το Υπουργείο θα πρέπει να καταβάλει στον Εργολάβο για τις πιο πάνω αγωγές, τα ποσά των €90.000+ΦΠΑ και €320.930+ΦΠΑ αντίστοιχα. Επιπλέον, θα πρέπει να καταβάλει στον Εργολάβο τόκο 5% επί των πιο πάνω ποσών, από την ημερομηνία καταχώρισης της αγωγής και, το ποσό των €5.000+ΦΠΑ για τα δικηγορικά έξοδα κάθε αγωγής.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, ζήτησε τον Απρίλιο 2012 τις απόψεις/εισηγήσεις της Γενικής Λογίστριας της Δημοκρατίας (Προέδρου της Κεντρικής Επιτροπής Αλλαγών και Απαιτήσεων – ΚΕΑΑ), αναφορικά με τον πιο πάνω συμβιβασμό, επειδή η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας είχε ζητήσει τον Νοέμβριο 2011, την έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, εφόσον οι αποζημιώσεις θα καταβάλλονταν από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Η Γενική Λογίστρια, τον πληροφόρησε τον ίδιο μήνα ότι με βάση την ΚΔΠ 115/2004, αρμόδιο όργανο για την εξέταση απαιτήσεων Αναδόχων σε δημόσιες συμβάσεις

έργων είναι η ΚΕΑΑ. Ταυτόχρονα εξέφρασε τον προβληματισμό της από το ενδεχόμενο δημιουργίας συνθηκών παράκαμψης της νομοθεσίας, με τον εξώδικο συμβιβασμό απαιτήσεων που υποβάλλονται από Αναδόχους δημοσίων συμβάσεων, χωρίς την προηγούμενη έγκριση της ΚΕΑΑ. Εισηγήθηκε επίσης όπως ο προτεινόμενος συμβιβασμός υποβληθεί τεκμηριωμένα για εξέταση στην ΚΕΑΑ, σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία ώστε να εξεταστεί/διαπιστωθεί κατά πόσο εξυπηρετούσε το δημόσιο συμφέρον.

Τον Ιούνιο 2012, η ΚΕΑΑ ζήτησε από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, όπως υποβάλει τη σχετική πρόταση συμβιβασμού μαζί με όλα τα στοιχεία για εξέταση. Κατόπιν υποβολής των πιο πάνω, η ΚΕΑΑ αποφάσισε τον Σεπτέμβριο 2012, τον διορισμό ad-hoc επιτροπής για εξέταση του θέματος.

Η ad-hoc επιτροπή υπέβαλε τον Μάιο 2013 την έκθεση της στην ΚΕΑΑ, η οποία αποφάσισε σε συνεδρία της τον ίδιο μήνα όπως υιοθετήσει τις εισηγήσεις της ad-hoc επιτροπής, για απόρριψη των οικονομικών απαιτήσεων του Εργολάβου στην αγωγή αρ. 4608/2009 – εφόσον το θέμα αυτό διευθετήθηκε με τον τελικό λογαριασμό – και για πρόταση φιλικού διακανονισμού, με την καταβολή ποσού €207.797 (συν χρηματοδοτικά έξοδα) στον Εργολάβο, στην αγωγή αρ. 1558/2010. Σύμφωνα με την απόφαση της ΚΕΑΑ, σε περίπτωση που ο Εργολάβος δεν αποδεχόταν την πιο πάνω πρόταση, θα του καταβαλλόταν το υπόλοιπο που θα προέκυπτε από το ποσό των €128.240, αφού αφαιρείτο η ρήτρα για τις καθυστερήσεις στην παράδοση του έργου. Επιπρόσθετα, η ΚΕΑΑ αποφάσισε όπως το ακριβές οφειλόμενο ποσό υπολογιστεί από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του Υπουργείου, προτού καταβληθεί στον Εργολάβο. Μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 2013, ο Εργολάβος δεν είχε συμφωνήσει με το πιο πάνω ποσό που του προτάθηκε.

(στ) Καταγγελία για την ανάθεση εργασιών σε ψηλές τιμές και χωρίς προσφορές σε ιδιώτη Εργολάβο από τη Σχολική Εφορεία Έγκωμης. Από τη διερεύνηση του θέματος, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Το συνολικό ποσό που πληρώθηκε σε συγκεκριμένο Εργολάβο κατά την περίοδο μεταξύ Σεπτεμβρίου 2009 και Μαρτίου 2012, ανήλθε στις €111.065.
- (ii) Όλες οι εργασίες συντήρησης σχολικών μονάδων της Σχολικής Εφορείας Έγκωμης (ΣΕΕ) αναθέτονταν απευθείας από τον Πρόεδρο της ΣΕΕ στον εν λόγω Εργολάβο, χωρίς να ενημερώνονται τα υπόλοιπα Μέλη της και, χωρίς οποιαδήποτε αναφορά στα πρακτικά των συνεδριάσεων της.
- (iii) Τα εντάλματα πληρωμής υπογράφονταν από τον Πρόεδρο της ΣΕΕ, έναντι τιμολογίων που εκδίδονταν από τον Εργολάβο. Στα εν λόγω τιμολόγια περιλαμβανόταν ένα συνολικό ποσό χωρίς ΦΠΑ και μια απλή περιγραφή των εργασιών, χωρίς τις αντίστοιχες ποσότητες αναλυτικά και τις αντίστοιχες τιμές μονάδας. Στη συνέχεια το Λογιστήριο εξοφλούσε τα τιμολόγια, χωρίς την καταβολή ΦΠΑ.
- (iv) Στα εν λόγω τιμολόγια δεν αναγραφόταν η φορολογική ταυτότητα του Εργολάβου ούτε ο αριθμός εγγραφής ΦΠΑ.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας υπέβαλε τον Μάιο 2012 τις διαπιστώσεις/παρατηρήσεις της στη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, ζητώντας της όπως ερευνήσει τα θέματα που εγείρονταν και ενημερώσει την Υπηρεσία μας για τα αποτελέσματα της έρευνας.

Επειδή η Γενική Διευθύντρια μας είχε διαβιβάσει τον Ιούλιο 2012 – ως απάντηση – επιστολή του Προέδρου της ΣΕΕ, με την οποία απέρριπτε τις παρατηρήσεις μας που αφορούσαν δικές του πράξεις/παραλείψεις, ζητήσαμε τον Αύγουστο 2012 από τη Γενική Διευθύντρια, όπως η έρευνα διεξαχθεί από το Υπουργείο, εφόσον δεν ήταν δεοντολογικό να απαντά ο ίδιος ο Πρόεδρος της ΣΕΕ για τις ενδεχόμενες πράξεις/παραλείψεις του χωρίς να ερευνηθούν/σχολιαστούν από το Υπουργείο.

Ο Προϊστάμενος των Τεχνικών Υπηρεσιών (ΤΥ) του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Μάιο 2013 – εκ μέρους της Γενικής Διευθύντριας – ότι μετά από έρευνα των ΤΥ διαπιστώθηκε πως το συνολικό ποσό που πληρώθηκε στον Εργολάβο κατά την περίοδο 1.9.2009 μέχρι 15.3.2012 ανήρχετο στις €103.040 και όχι στις €111.065, επειδή κάποια τιμολόγια είχαν καταγραφεί εκ παραδρομής 2 φορές από το Λογιστήριο της ΣΕΕ. Μας πληροφόρησε επίσης ότι μόνο 3 τιμολόγια είχαν εκδοθεί με ποσά άνω των €2.000, τα οποία αφορούσαν εργασίες που είχαν διεξαχθεί σε διαφορετικές περιόδους – τις περισσότερες φορές μετά από

ενημέρωση των ΤΥ. Σύμφωνα με την άποψή του, τα τιμολόγια αυτά συγκέντρωναν τα ποσά επιμέρους εργασιών σε ένα τιμολόγιο και, ως εκ τούτου, η κάθε επιμέρους εργασία ήταν κάτω από το όριο των €2.000. Όσον αφορά την παράλειψη αναγραφής στα τιμολόγια του Εργολάβου της φορολογικής ταυτότητας και του αριθμού εγγραφής του στο ΦΠΑ, κρίθηκε ορθό να μην προχωρήσει σε περαιτέρω διερεύνηση, επειδή ο Εργολάβος είχε στο μεταξύ αποβιώσει. Τέλος, μας πληροφόρησε ότι αφενός είχαν δοθεί οδηγίες στη ΣΕΕ για πλήρη εφαρμογή στο μέλλον, των προνοιών των σχετικών εγκυκλίων/οδηγιών για την αποδοχή/εξόφληση τιμολογίων και, αφετέρου της έγιναν συστάσεις, όπως η μελλοντική ανάθεση εργασιών αξίας μέχρι τις €2.000, γίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και εκεί όπου η επείγουσα φύση τους δεν το επιτρέπει, να εξασφαλίζεται η καλυπτική επικύρωση τους.

(ζ) Υπεργολαβίες για τις Μηχανολογικές και Ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις. Με επιστολή μας που στάληκε στην Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου τον Ιανουάριο 2013 παρατηρήσαμε ότι υποβάλλονται συχνά αιτήματα από Εργολάβους, για αλλαγή/αντικατάσταση των εσωτερικών υπεργολάβων των ηλεκτρολογικών ή/και μηχανολογικών εγκαταστάσεων, στα έργα που εκτελούν για το Υπουργείο. Ως εκ τούτου, εισηγηθήκαμε όπως οι πιο πάνω εργασίες (με εξαίρεση έργα τα οποία περιλαμβάνουν απλές επιμέρους εγκαταστάσεις χαμηλού κόστους – μέχρι και 10% του συνολικού ποσού της εκτίμησης δαπάνης του έργου – για κάθε υπεργολαβία), εκτελούνται με διορισμένους υπεργολάβους, με σκοπό – πέραν της εξάλειψης του πιο πάνω φαινομένου – τον καλύτερο έλεγχο της ποιότητας των εν λόγω εργασιών. Επισημάναμε ότι με την υφιστάμενη μέθοδο εσωτερικής υπεργολαβίας, ο κυρίως Εργολάβος έχει τη δυνατότητα να διαπραγματευτεί – μετά την ανάθεση της σύμβασης – περαιτέρω μειώσεις στα ποσά που αντιπροσωπεύουν το κόστος των εργασιών των εσωτερικών υπεργολάβων, τις οποίες επωφελείται ο ίδιος, εις βάρος της ποιότητας των εργασιών.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, μας διαβίβασε – ως απάντηση – τον Οκτώβριο 2013 τις απόψεις του Προϊσταμένου των Τεχνικών Υπηρεσιών (ΤΥ) του Υπουργείου, σύμφωνα με τις οποίες οι πιο πάνω υπεργολαβίες, στα έργα του Υπουργείου, υλοποιούνται με εσωτερικούς υπεργολάβους, επειδή η διαδικασία του διορισμένου υπεργολάβου, πέραν του αυξημένου διοικητικού κόστους, προκαλεί επιπλοκές στα έργα, λόγω ετεροχρονισμού μεταξύ του κυρίως εργολάβου και των διορισμένων υπεργολάβων.

Απαντώντας τον Νοέμβριο 2013 στη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, διατυπώσαμε τη θέση ότι οι πιο πάνω απόψεις του Προϊσταμένου των ΤΥ του Υπουργείου δεν ευσταθούσαν, εφόσον ο συντονισμός στα έργα διορισμένης υπεργολαβίας αποτελεί ευθύνη του κυρίως εργολάβου και, δεν είχαν παρατηρηθεί προβλήματα σε τέτοια έργα, εξ αιτίας της πιο πάνω μορφής υπεργολαβίας.

Αντίθετα, με τη διορισμένη υπεργολαβία, η επιλογή των υπεργολάβων γίνεται από το δημόσιο με προκαθορισμένα κριτήρια και η αξιολόγηση/κατακύρωση των διαγωνισμών με διαφανείς διαδικασίες. Ως εκ τούτου, επιτυγχάνεται ευρύτητα συμμετοχής και εξασφαλίζονται καλύτερες τιμές, προς όφελος του δημοσίου.

(η) Κατασκευαστικά έργα των Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού – Συνοπτικές Διαδικασίες. Με επιστολή μας προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου τον Αύγουστο 2013, παρατηρήσαμε ότι ο Τόμος Α΄ των εγγράφων προσφορών σε πρόσφατους διαγωνισμούς έργων των Τεχνικών Υπηρεσιών (ΤΥ) του Υπουργείου, όπου είχαν εφαρμοστεί οι συνοπτικές διαδικασίες σύμφωνα με το άρθρο 84 του Νόμου Ν.12(Ι)/2006, δεν είχαν ετοιμαστεί με βάση τα πρότυπα έγγραφα της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΑΑΔΣ) και, ως εκ τούτου, παρουσίαζαν ελλείψεις. Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως οι ΤΥ του Υπουργείου ακολουθούν μελλοντικά τα πρότυπα έγγραφα της ΑΑΔΣ για τον Τόμο Α΄, ενώ για τον Τόμο Β΄, για τον οποίο δεν υπήρχαν πρότυπα έγγραφα, και ο οποίος παρουσίαζε επίσης ελλείψεις, εισηγηθήκαμε τη χρησιμοποίηση – κατά το δυνατόν – του συνοπτικού Τόμου Β΄ των προτύπων εγγράφων διαγωνισμών για την κατασκευή έργων αξίας μικρότερης των €200.000, στον οποίο – μεταξύ άλλων – περιλαμβάνεται πρόνοια για εφαρμογή ρήτρας, σε περίπτωση καθυστέρησης στην αποπεράτωση των έργων, ώστε να διασφαλίζεται η ολοκλήρωση τους εντός των χρονικών πλαισίων των συμβάσεων (απαραίτητη πρόνοια στα έργα του Υπουργείου, τα οποία αφορούν σχολικά κτίρια, η αποπεράτωση των οποίων επιδιώκεται να γίνεται πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς). Παρατηρήσαμε τέλος ότι, αντίγραφο του καταλόγου όλων των συμβάσεων που είχαν συναφθεί σύμφωνα με το πιο πάνω

άρθρο (συνοπτικές διαδικασίες), δεν υποβαλλόταν – κάθε τρίμηνο – στην Υπηρεσία μας, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 84(1)(3) του Νόμου Ν.12(Ι)/2006. Τέλος, επισημάναμε ότι οι ΤΥ του Υπουργείου, εφάρμοζαν – κατά κανόνα – στα έργα αξίας μέχρι €50.000+ΦΠΑ, τις συνοπτικές διαδικασίες, εκφράζοντας ταυτόχρονα την άποψη ότι η προσφυγή στις εν λόγω διαδικασίες θα έπρεπε να γίνεται με μέτρο, εφόσον με την εφαρμογή τους, αφενός δεν διασφαλιζόταν – πλήρως – η τήρηση των αρχών της διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης και, αφετέρου δεν αναπτυσσόταν ικανοποιητικός ανταγωνισμός.

(θ) Καθορισμός Ρήτρας για καθυστερήσεις στη συμπλήρωση έργων των Τεχνικών Υπηρεσιών (ΤΥ) του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Με επιστολή μας προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου τον Μάρτιο 2013, παρατηρήσαμε ότι οι ΤΥ του Υπουργείου δεν εφάρμοζαν πιστά τις πρόνοιες της Εγκυκλίου ΚΕΑΑ 1 της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΑΑΔΣ), αναφορικά με το ύψος του ποσοστού της ρήτρας που περιλαμβανόταν στα έγγραφα των διαγωνισμών του Υπουργείου, για τον υπολογισμό των αποζημιώσεων του Εργοδότη σε περιπτώσεις αδικαιολόγητης καθυστέρησης από τους Αναδόχους, καθορίζοντας χαμηλότερο ποσοστό από το προβλεπόμενο.

Ενόψει των πιο πάνω, τον Ιούνιο 2013, εισηγηθήκαμε στη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, όπως για τα συνήθη έργα, το ποσοστό της ρήτρας καθορίζεται στο 8% - 10% της μέσης ημερήσιας αξίας του έργου, ενώ για τα υπόλοιπα έργα, καθορίζεται στο 10% - 20%, ανάλογα με την πολυπλοκότητα του κάθε έργου καθώς και την κρισιμότητα/αναγκαιότητα της έγκαιρης συμπλήρωσης του (κάτι το οποίο απαιτείται στα περισσότερα έργα του Υπουργείου εφόσον αφορούν σχολικά κτίρια), αντί στο 5% που καθόριζαν οι ΤΥ του Υπουργείου.

Ωστόσο, σε 4 επόμενους διαγωνισμούς του Υπουργείου, διαπιστώθηκε ότι το ποσοστό της ρήτρας που είχε καθοριστεί, ανερχόταν σε 4,8% - 6,8%.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου, μάς κοινοποίησε επιστολή της προς τον Προϊστάμενο των ΤΥ του Υπουργείου, ημερ. 23.10.2013, όπου τον καλεί να ακολουθεί τις πρόνοιες της Εγκυκλίου ΚΕΑΑ 1 – όπως υποδεικνύεται στην πιο πάνω επιστολή μας – αναφορικά με το ποσοστό της ρήτρας καθυστέρησης.

(ι) Αλλαγές/παρατάσεις χρόνου/επιπλέον κόστος σε έργα των Τεχνικών Υπηρεσιών (ΤΥ) του Υπουργείου. Κατόπιν ελέγχου σε συμβάσεις έργων του Υπουργείου, η Υπηρεσία μας διαπίστωσε ότι δημιουργούνται – σε αρκετές περιπτώσεις – υπερβάσεις στον αρχικό προϋπολογισμό τους εξ αιτίας αλλαγών/ τροποποιήσεων/επιπλέον εργασιών ή/και απαιτήσεων των Εργολάβων, που οφείλονταν είτε στους Μελετητές, είτε στον Εργοδότη, είτε σε απρόβλεπτες καταστάσεις.

Η Υπηρεσία μας, με 2 επιστολές της προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου τον Ιούνιο 2013, εξέφρασε την άποψη ότι, με καλύτερο έλεγχο των εγγράφων/μελετών/σχεδίων πριν την προκήρυξη των διαγωνισμών και, με τη συμπερίληψη όλων των αναγκών (Διεύθυνσης σχολείων, Σχολικής Εφορείας, ΤΥ του Υπουργείου), θα μπορούσε να αποφευχθεί το μεγαλύτερο μέρος των αλλαγών στις συμβάσεις, οι οποίες προκαλούν την αύξηση του κόστους των έργων και καθυστερήσεις στη συμπλήρωσή τους.

Ενδεικτικά, αναφέρονται οι πιο κάτω περιπτώσεις:

- (i) Δημοτικό Σχολείο Χρυσελευσας Στροβόλου, Λευκωσία – Αντικατάσταση στέγης και βελτιώσεις αίθουσας εκδηλώσεων – Αποπεράτωση ημιτελούς έργου:** Το σύνολο των εγκεκριμένων/προτεινομένων αλλαγών και απαιτήσεων ανήρχετο στις €12.342 ή ποσοστό 24,69% του ποσού του συμβολαίου (€50.000). Για την πραγματοποίηση των πιο πάνω αλλαγών, είχαν εκδοθεί 19 οδηγίες.
- (ii) Δημόσιο Νηπιαγωγείο Περνέρα – Μετατροπές υφιστάμενης οικοδομής και ανέγερση αποθηκών:** Το έργο παραλήφθηκε προσωρινά την 4.10.2012, χωρίς να σημειωθεί καθυστέρηση στη συμπλήρωσή του. Ο προσωρινός τελικός λογαριασμός του έργου περιελάμβανε προσθήκες/αφαιρέσεις συνολικού ποσού ύψους €33.588, που αποτελεί το 12,63% του ποσού του συμβολαίου (€266.000). Για την πραγματοποίηση των πιο πάνω αλλαγών, είχαν εκδοθεί 36 οδηγίες.

- (iii) **Α' Δημοτικό Σχολείο Αυγόρου – Υπαίθρια αθλητική υποδομή.** Το έργο παραλήφθηκε προσωρινά στις 27.12.2012, χωρίς να σημειωθεί καθυστέρηση στη συμπλήρωση του. Στον προσωρινό τελικό λογαριασμό του έργου, είχαν περιληφθεί επιπρόσθετες/αφαιρετέες εργασίες συνολικού κόστους €35.499, που αποτελεί το 25,82% του ποσού του συμβολαίου (€137.500).

Για την πραγματοποίηση των πιο πάνω αλλαγών, είχαν εκδοθεί 71 οδηγίες.

- (iv) **Η' Δημοτικό Σχολείο και Νηπιαγωγείο Πάφου – Αντισεισμική αναβάθμιση.** Το έργο το οποίο προβλεπόταν να συμπληρωθεί σε 5 φάσεις, παραλήφθηκε προσωρινά στις 26.7.2010, χωρίς να σημειωθεί καθυστέρηση στην ημερομηνία συμπλήρωσης της 5^{ης} φάσης. Ενώ είχε αρχικά αποκοπεί ποινική ρήτρα για την καθυστέρηση στη συμπλήρωση της 2^{ης} και 3^{ης} φάσης, συνολικού ποσού ύψους €18.594, στον προσωρινό τελικό λογαριασμό του έργου, που υποβλήθηκε στην ΤΕΑΑ, οι αποκοπές αυτές δεν είχαν περιληφθεί.

Λαμβάνοντας υπόψη τους όρους της σύμβασης, στους οποίους καθορίζεται ρητά ότι η παραλαβή του έργου θα γίνεται κατά φάση και, η κάθε φάση θα αρχίζει αφού παραδοθεί για χρήση η προηγούμενη φάση, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι – ανεξάρτητα από το γεγονός ότι ο Εργολάβος ολοκλήρωσε το έργο στον συμβατικό χρόνο – η σχετική ποινική ρήτρα των ενδιάμεσων φάσεων, θα έπρεπε να είχε εφαρμοστεί.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι, ενώ το έργο είχε παραληφθεί προσωρινά στις 26.7.2010, ο προσωρινός τελικός λογαριασμός στάλθηκε στην ΤΕΑΑ για εξέταση και έγκριση, 3 περίπου χρόνια αργότερα.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τον Αύγουστο 2013 ότι, βασική επιδίωξη των ΤΥ του Υπουργείου, αποτελεί ο όσο το δυνατό καλύτερος έλεγχος των εγγράφων, μελετών και σχεδίων πριν την προκήρυξη των διαγωνισμών, ώστε να αποφεύγεται σημαντικό μέρος των αλλαγών και, για τον λόγο αυτό, θεσμοθετήθηκε σχετική διαδικασία ελέγχου των εγγράφων των διαγωνισμών. Επίσης μάς πληροφόρησε ότι υπάρχουν παράγοντες που δεν μπορούν να προβλεφθούν ή εξεταστούν κατά τη διάρκεια ετοιμασίας των εγγράφων, αλλά αναφύονται στο στάδιο εκτέλεσης των εργασιών. Κατά την άποψη της, έργα τα οποία περιλαμβάνουν αντισεισμική αναβάθμιση παρουσιάζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στο να προβλεφθούν – κατά τη φάση της μελέτης – όλες οι ανεπάρκειες του φορέα, αφού η μελέτη στηρίζεται κατά βάση σε μεθοδολογίες αποτίμησης της υφιστάμενης κατάστασης, οι οποίες οριστικοποιούνται κατά την κατασκευή. Τέλος μας ενημέρωσε ότι το πλήθος των αλλαγών που απαιτούνται κατά την υλοποίηση ενός έργου, καθώς και η έγκαιρη υποβολή τους στην ΤΕΑΑ, είναι θέματα που απασχολούν έντονα το Υπουργείο, γι' αυτό γίνονται προσπάθειες συνεχούς βελτίωσης, μέσα από διαδικασίες καλύτερης και πληρέστερης καταγραφής των αναγκών και των δεδομένων των έργων, πριν την προκήρυξη των διαγωνισμών.

(ια) **Δημιουργία Φορέα Σχολικών Κτιρίων.** Όπως αναφέραμε στην Έκθεση μας του 2011, για την αντιμετώπιση των σοβαρών διαχρονικών αδυναμιών που παρατηρούνταν στις Τεχνικές Υπηρεσίες (ΤΥ) του Υπουργείου, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε σε συνεδρία του στις 27.2.2008 – μεταξύ άλλων – όπως εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Οικονομικών να δώσει οδηγίες στον Διευθυντή Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (ΤΔΔΠ) να εκπονήσει, εντός έξι μηνών, μελέτη – σε συνεργασία με όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες – στην οποία να καταγράφονται όλες οι νομοθετικές και θεσμικές αλλαγές και άλλες ενέργειες που απαιτούνται για μεταφορά – μεσοπρόθεσμα – του προσωπικού των ΤΥ στο Τμήμα Δημοσίων Έργων ή σε νέο Τμήμα Δημοσίων Κτιρίων, που θα δημιουργείτο. Στη συνέχεια, η μελέτη να εξεταστεί από την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή που συστάθηκε για το θέμα αυτό και, ακολούθως ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού να υποβάλει νέα Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο, για λήψη τελικών αποφάσεων.

Σημειώνεται ότι η Υπηρεσία μας είχε εκφράσει από προηγουμένως την άποψη ότι, η υπαγωγή των ΤΥ του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, στο Τμήμα Δημοσίων Έργων, θα ήταν προς όφελος του δημοσίου.

Σε νεότερη Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 23.3.2009, καταγράφεται η άποψη/εισήγηση του ΤΔΔΠ, ότι η καλύτερη λύση, υπό τις περιστάσεις, είναι η παραμονή των ΤΥ στο Υπουργείο Παιδείας και η ενίσχυσή τους, με καλύτερη – ταυτόχρονα – οργάνωση και αξιοποίηση του

υφιστάμενου προσωπικού. Το ΤΔΔΠ εξέφρασε επίσης την άποψη/εισήγηση για εισαγωγή κοινών κριτηρίων απόδοσης, με σκοπό να διασφαλιστεί η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών από όλες τις ξεχωριστές δομές, καθώς και θεσμοθέτηση νομοθετικής ρύθμισης για το προσωπικό όλων των Τεχνικών Υπηρεσιών, που να επιτρέπει την εύκολη και γρήγορη μεταφορά/τοποθέτηση/απόσπαση του εν λόγω προσωπικού, από ένα Υπουργείο σε άλλο, ώστε να μπορεί να αξιοποιείται κατάλληλα το προσωπικό, καθώς ο όγκος εργασίας της κάθε Τεχνικής Υπηρεσίας αναμένεται να μην είναι σταθερός.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, με βάση τις μετέπειτα εξελίξεις (από την τελευταία Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Μάρτιο 2009), που οδήγησαν στην τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας, που είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του αριθμού των έργων που το Υπουργείο υλοποιεί εξαιτίας της στενότητας πόρων, επιβάλλεται η επανεξέταση – από το ΤΔΔΠ – του όλου θέματος, κατά πόσο δηλαδή θα είναι προς το συμφέρον του δημοσίου να μεταφερθεί το προσωπικό των ΤΥ του Υπουργείου στο Τμήμα Δημοσίων Έργων, όπου πέραν των καθηκόντων του για τα τεχνικά έργα του Υπουργείου Παιδείας, θα αξιοποιείται και στα έργα του Τμήματος Δημοσίων Έργων.

Σε σημείωμα της η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου προς τη Γενική Διευθύντρια της Βουλής των Αντιπροσώπων, ημερομηνίας 4.10.2013, σχετικά με τις απόψεις του Υπουργείου για τις παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας που περιλαμβάνονταν στην Έκθεση μας του 2011, αναφέρει ότι η μεταφορά της αρμοδιότητας των ΤΥ του Υπουργείου σε άλλο Υπουργείο ενέχει τον κίνδυνο ότι θα περιπλέξει σε γραφειοκρατικές διαδικασίες τη διαχείριση διαφόρων προβλημάτων. Αναφέρει επίσης ότι, το ενδεχόμενο υπαγωγής των ΤΥ του Υπουργείου στο Τμήμα Δημοσίων Έργων, είχε ήδη μελετηθεί από το ΤΔΔΠ, ενώ η μείωση του προϋπολογισμού των ΤΥ είναι προσωρινή και, η αναβολή των επειγουσών έργων δεν είναι δυνατό να συνεχιστεί επί μακρόν. Επισημαίνει ωστόσο ότι το θέμα θα επανεξεταστεί από την παρούσα Κυβέρνηση, μέσα στα πλαίσια των μελετών που διεξάγονται για την αναδιάρθρωση Υπουργείων και Υπηρεσιών του δημοσίου.

Πολιτιστικές Υπηρεσίες.

Προϋπολογισμός.

Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Το συνολικό ύψος του Προϋπολογισμού για το 2012 ήταν €32,8 εκ., από το οποίο δαπανήθηκε ποσό ύψους €18,1 εκ. ή 55,2%.

Στρατηγικό Σχέδιο Πολιτιστικής Ανάπτυξης (Κονδύλι 20.08.00.04.364).

(α) Παρά τη σημαντικότητα του πιο πάνω Κονδυλίου που αφορά στην κάλυψη δαπανών που σχετίζονται με έργα του στρατηγικού σχεδίου για την πολιτιστική ανάπτυξη και ενώ προϋπολογίστηκε ποσό €1.330.000 δαπανήθηκε ποσό ύψους €659.323, δηλαδή ποσοστό 50% παρέμεινε αδαπάνητο (2011: €1.330.000, €334.200, 75%, αντίστοιχα). Όπως διαπιστώθηκε, για μερικά προϋπολογισθέντα έργα δεν έγινε καμία δαπάνη και για κάποια από τα έργα οι δαπάνες που έγιναν αφορούσαν και σε λειτουργικά έξοδα των έργων αυτών.

(β) **Γειτονιά Καλλιτεχνών στη Λεμεσό.** Σύμφωνα με τη γραπτή συμφωνία που υπογράφηκε το 2009 μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και του Δήμου Λεμεσού, το Υπουργείο θα επιχορηγήσει την αποκατάσταση, πιθανή επέκταση και τον εξοπλισμό του κτιρίου που θα αποτελεί τον πυρήνα της Γειτονιάς Καλλιτεχνών και το τελικό ποσό της επιχορήγησης θα αποφασιστεί όταν υποβληθεί από τον Δήμο Λεμεσού προϋπολογισμός για το τελικό κόστος του έργου. Επίσης, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού θα δώσει επιχορήγηση €200.000 ανά έτος για τα έτη 2009 και 2010 και θα περιλάβει την αναγκαία πρόνοια στους Προϋπολογισμούς των επόμενων ετών. Σε περίπτωση που ο Δήμος Λεμεσού δεν αξιοποιεί τα ποσά της επιχορήγησης, το Υπουργείο μπορεί να μειώσει ή τερματίσει τις επιχορηγήσεις. Η διάρκεια ισχύος της συμφωνίας είναι για δέκα χρόνια με αυτόματη ανανέωση για άλλα δέκα χρόνια, εκτός εάν ένας από τους συμβαλλόμενους ζητήσει εγγράφως τη διακοπή της συμφωνίας.

Όπως διαπιστώθηκε, το 2009, το Υπουργείο κατέβαλε στον Δήμο Λεμεσού ποσό ύψους €200.000, χωρίς να έχει υποβληθεί από τον Δήμο προϋπολογισμός του έργου. Ακολούθως, το 2012 υποβλήθηκε από τον Δήμο Λεμεσού στο Υπουργείο προκαταρκτική εκτίμηση του κόστους του έργου, σύμφωνα με την οποία το

συνολικό κόστος υπολογίστηκε σε €990.000, πλέον Φ.Π.Α. Στις 7.11.2012 υπογράφηκε νέα συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών σύμφωνα με την οποία η επιχορήγηση του Υπουργείου για το έργο θα ήταν ως ακολούθως:

- (i) Α΄ δόση ύψους €200.000 (καταβλήθηκε το 2009).
- (ii) Β΄ δόση ύψους €200.000 (καταβλήθηκε στις 11.12.2012).
- (iii) Το υπόλοιπο θα αρχίσει να καταβάλλεται από το 2013 σε ετήσιες δόσεις ύψους €50.000, νοουμένου ότι οι δημοσιονομικές συνθήκες θα το επιτρέπουν και ότι το μέγιστο ποσό επιχορήγησης δεν θα ξεπεράσει το ποσό ύψους €680.000.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το έργο δεν έχει αρχίσει, παρά τα σημαντικά ποσά που έχουν καταβληθεί στον Δήμο. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού θα έπρεπε να θέσει όρους τόσο στην πρώτη συμφωνία όσο και στη νέα συμφωνία που υπογράφηκε στις 7.11.2012 για την ημερομηνία έναρξης και ολοκλήρωσης του έργου.

Επιπρόσθετα, το πιο πάνω έργο δεν φαίνεται να έχει περιληφθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007-2013», το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε μέρος της δαπάνης του έργου να μπορεί να ανακτηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενδεχόμενο το οποίο όπως ανέφερε η Υπηρεσία μας θα πρέπει να μελετηθεί προτού το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού προχωρήσει σε πρόσθετες επιχορηγήσεις.

(γ) Μουσικό Εργαστήρι Εγχόρδων/Πρόγραμμα Ανάπτυξης Μουσικών Ταλέντων. Το Πρόγραμμα Ανάπτυξης Μουσικών Ταλέντων λειτούργησε από τον Οκτώβριο 2006, αρχικά ως Μουσικό Εργαστήρι Εγχόρδων με τη δημιουργία τάξης βιολιού και με σκοπό την αναβάθμιση του ρόλου της μουσικής εκπαίδευσης. Το 2008 υποβλήθηκε Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία και εγκρίθηκε με την Απόφαση αρ. 67.949, ημερ. 12.11.2008, όπως το Μουσικό Εργαστήρι Εγχόρδων αναβαθμιστεί και μετονομαστεί σε Πρόγραμμα Ανάπτυξης Μουσικών Ταλέντων. Σύμφωνα με την Πρόταση, το προτεινόμενο Πρόγραμμα, στην πλήρη του ανάπτυξη, θα λειτουργεί σε όλες τις περιφέρειες της Κύπρου, θα καλύπτει μέχρι 100 παιδιά και θα διευθύνεται από καλλιτεχνικό διευθυντή.

- (i) **Σύμβαση παροχής υπηρεσιών καλλιτεχνικού διευθυντή του Προγράμματος Ανάπτυξης Μουσικών Ταλέντων.** Όπως αναφέρθηκε και στην Έκθεσή μας για το 2011, αφού εξασφαλίστηκε η σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Οικονομικών, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού υπέγραψε στις 28.5.2012 σύμβαση με τον καλλιτεχνικό διευθυντή για 3 χρόνια, με πρόνοια επέκτασής της και για την επόμενη τριετία για 18 εβδομάδες εργασίας ετησίως, στην οποία καθορίστηκε ως αμοιβή το ποσό των €75.600, πλέον Φ.Π.Α., ετησίως (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων διακίνησης και διαμονής).

Όπως διαπιστώθηκε, δεν ασκείται οποιοσδήποτε έλεγχος από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες ως προς τον αριθμό των εβδομάδων που ο καλλιτεχνικός διευθυντής επισκέπτεται την Κύπρο, ώστε να επιβεβαιώνεται η τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεών του.

- (ii) **Απασχόληση καθηγητών Εγχόρδων Οργάνων του Μουσικού Εργαστηρίου.** Ο καλλιτεχνικός διευθυντής, σε επιστολή του προς τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες, ημερ. 18.11.2012, ανέφερε ότι σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασής του με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, έχει την ευθύνη της επιλογής των καθηγητών των άλλων εγχόρδων οργάνων (βιόλας, βιολοντσέλου και κοντραμπάσου) και ενημέρωσε ότι συμφώνησε με τρεις καθηγητές που διαμένουν στο εξωτερικό να αναλάβουν τις τάξεις όταν αυτές θα δημιουργηθούν και ζήτησε έγκριση για την επιλογή τους, η οποία δόθηκε με σημείωμα της Γενικής Διευθύντριας του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού στις 6.12.2012, χωρίς να διευκρινίζεται το ύψος της αμοιβής των εν λόγω καθηγητών. Ακολούθως, ο Διευθυντής Πολιτιστικών Υπηρεσιών, με ηλεκτρονικό μήνυμά του προς τη Διοικητική Λειτουργό του Ιδρύματος Συμφωνικής Ορχήστρας, ημερ. 19.2.2013, ζήτησε την καταβολή του ποσού των €4.000 στον καθένα για την επίσκεψή τους στην Κύπρο τον Ιανουάριο 2013, καθώς και την καταβολή επιπρόσθετου ποσού

ύψους €4.000 στον ένα από αυτούς για την παρουσία του στην Κύπρο τον Δεκέμβριο 2012, για διεξαγωγή των ακροάσεων για την πρόσληψη βοηθών καθηγητών, οι οποίες και καταβλήθηκαν στις 5.3.2013. Όπως διαπιστώθηκε δεν έγιναν γραπτά συμβόλαια για την απασχόληση των εν λόγω καθηγητών από το Υπουργείο, τα οποία να διαλαμβάνουν όλους τους όρους απασχόλησής τους, συμπεριλαμβανομένων και των ωρών εργασίας και του ύψους της αντιμισθίας τους.

- (iv) **Λειτουργία Προγράμματος.** Ενώ στην Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 12.11.2008 αναφερόταν ότι το Πρόγραμμα θα λειτουργεί σε όλες τις πόλεις της Κύπρου και θα καλύπτει μέχρι 100 παιδιά με τάξεις εγχόρδων (βιολί, βιόλα, βιολοντσέλο, κοντραμπάσο) και πνευστών, όπως πληροφορούμαστε, το Πρόγραμμα εξακολουθεί να λειτουργεί μόνο στη Λευκωσία και Λεμεσό με 43 παιδιά για τάξεις βιολιού και κοντραμπάσου.

Πολιτιστική Υποδομή.

(α) Για το πιο πάνω Κονδύλι που προοριζόταν να καλύψει δαπάνες για την υλοποίηση έργων που έχουν ως στόχο τη δημιουργία πολιτιστικής υποδομής, είχε γίνει αρχική πρόνοια ύψους €12,8 εκ., που μειώθηκε μετά από μεταφορές σε €12,7 εκ. και δαπανήθηκαν περίπου €825.000, δηλαδή ποσοστό 93,6% παρέμεινε αδαπάνητο.

(β) **Μέγαρο Πολιτισμού.** Το πιο πάνω Κονδύλι συμπεριλάμβανε για το 2012 ποσό ύψους €11,6 εκ. για το Μέγαρο Πολιτισμού στο οποίο δεν παραχωρήθηκε οποιοδήποτε ποσό κατά το 2012, δεδομένου ότι το Ίδρυμα διέθετε αποθεματικά από προηγούμενες χορηγίες.

Το Μέγαρο Πολιτισμού έχει περιληφθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007 – 2013» το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχει ενταχθεί το έργο για συγχρηματοδότηση και δεν έχει κατατεθεί η αίτηση «μεγάλου έργου» στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία είναι απαραίτητη για την προώθηση της διαδικασίας εξασφάλισης χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σχετικά, η Υπηρεσία μας επισημαίνει τα ακόλουθα:

- (i) **Οικονομική διαχείριση.** Σύμφωνα με τις πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις του 2005 - 2011 και στοιχεία που υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας από το Ίδρυμα Πολιτισμού Κύπρου για την περίοδο από 1.1.2012 μέχρι 30.9.2013, το σύνολο των δαπανών του ανήλθε σε περίπου €15,1 εκ. (€12,2 εκ. αφορούν στον σχεδιασμό και στις μελέτες του έργου και €2,9 εκ. στα λειτουργικά έξοδα), ενώ οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες, κατέβαλαν ως χορηγία το συνολικό ποσό των €22,6 εκ., δηλαδή κατέβαλαν στο Ίδρυμα περίπου €8,0 εκ. περισσότερα από τις πραγματικές του δαπάνες. Όπως είχε αναφερθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ως αρμόδιο Υπουργείο και χρηματοδότης του Ιδρύματος, όφειλε να παρακολουθεί, μέσω των Πολιτιστικών Υπηρεσιών, την οικονομική διαχείριση του Ιδρύματος Πολιτισμού Κύπρου.
- (ii) **Κόστος ανέγερσης και εξοπλισμού Μεγάλου Πολιτισμού.** Στο Ίδρυμα Πολιτισμού ανατέθηκε η ευθύνη για την ανέγερση και λειτουργία του Μεγάλου Πολιτισμού. Το κόστος του έργου, σύμφωνα με το βασικό σενάριο της μελέτης σκοπιμότητας, ανερχόταν αρχικά στα €127,8 εκ. + Φ.Π.Α., ποσό που αναθεωρήθηκε στα €115,3 εκ. + Φ.Π.Α.

Για το 2012, το Υπουργείο προϋπολόγισε ποσό ύψους €11,6 εκ. για το Ίδρυμα, το οποίο αφορά στην κάλυψη των αμοιβών των μελετητών του έργου, καθώς επίσης και στην προκαταβολή του εργολάβου για το κόστος κατασκευής του.

Στις 27.1.2012 το Υπουργείο Οικονομικών ενέκρινε τη συνέχιση της διαδικασίας για την προκήρυξη του διαγωνισμού για την επιλογή του εργολάβου που θα αναλάβει την κατασκευή του έργου και στις 29.2.2012 η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων αποφάσισε την αποδέσμευση του πιο πάνω Κονδυλίου.

Στις 7.3.2012 το Ίδρυμα Πολιτισμού προκήρυξε προσφορές με τις οποίες θα επιλεγόταν ο

εργολάβος ο οποίος θα αναλάμβανε την κατασκευή του Μεγάλου Πολιτισμού, οι οποίες όμως δεν κατακυρώθηκαν, εν αναμονή αποφάσεων από την Κυβέρνηση σε ότι αφορά στη χρηματοδότηση και λόγω προβλημάτων που εντοπίστηκαν στη διαδικασία αξιολόγησης.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων (Ενδιάμεσος Φορέας) προς τον Γενικό Διευθυντή του Γραφείου Προγραμματισμού στις 30.4.2012, το έργο θα έπρεπε να αρχίσει το αργότερο στις αρχές του 2013, χωρίς οποιαδήποτε παράταση του χρόνου αποπεράτωσης, εάν θα αποφεύγετο η επέκταση της διάρκειας του χρόνου του έργου σε μη επιλέξιμη περίοδο, δηλαδή πέραν του 2015, αλλιώς τα επιπρόσθετα ποσά να έπρεπε να καλυφθούν από το Κράτος. Επίσης στην ίδια επιστολή επισημάνθηκε το γεγονός ότι δεν είχε γίνει αίτηση «μεγάλου έργου» στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία είναι απαραίτητη για την προώθηση της διαδικασίας εξασφάλισης χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όπως είχαμε πληροφορηθεί από το Γραφείο Προγραμματισμού, το Μέγαρο θα συγχρηματοδοτείτο από την Ευρωπαϊκή Ένωση με ποσοστό 85%, όμως, λόγω καθυστερήσεων που παρουσιάστηκαν και λόγω απορρόφησης Κονδυλίων από άλλα έργα, το πιο πάνω ποσοστό μειώθηκε σε 40%, ενώ υπήρχε κίνδυνος να μειωθεί περαιτέρω. Κατά συνέπεια, λόγω των μειωμένων ευρωπαϊκών πόρων, το Κράτος θα έπρεπε να εξασφαλίσει την αναγκαία αυξημένη χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους.

- (iii) **Τύχη του έργου.** Η Υπηρεσία μας με επιστολή της προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 29.3.2013, εισηγήθηκε όπως ληφθεί το συντομότερο τελική απόφαση για την τύχη του έργου, δεδομένου ότι τα χρονικά περιθώρια για την υλοποίηση και ενδεχόμενη χρηματοδότησή του είχαν ήδη ξεπεραστεί. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών με επιστολή του ημερ. 27.9.2013 απέστειλε την επιστολή μας στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για απόψεις.

Σημειώνεται ότι στον Προϋπολογισμό του 2013 περιλήφθηκε δεσμευμένη πρόνοια ύψους €3,0 εκ. για την υλοποίηση του έργου.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, κατόπιν Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου στις 5.7.2013, ετοίμασε Πρόταση, ημερ. 3.10.2013, με την οποία θα καλούσε το Υπουργικό Συμβούλιο όπως εγκρίνει την προσωρινή αναστολή της υλοποίησης του έργου της κατασκευής και λειτουργίας του Μεγάλου Πολιτισμού. Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού με επιστολή ημερ. 7.10.2013 ζήτησε τις απόψεις του Υπουργείου Οικονομικών και του Γραφείου Προγραμματισμού επί της Πρότασης προτού αποσταλεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

Το Γραφείο Προγραμματισμού με την επιστολή του ημερ. 22.10.2013 συμφώνησε με την εισήγηση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για αναστολή του έργου, μέχρις ότου οι συνθήκες στην οικονομία και τα δημόσια οικονομικά το επιτρέψουν. Επίσης, στην ίδια επιστολή του το Γραφείο Προγραμματισμού υπέδειξε ότι η δυνατότητα χρηματοδότησης του έργου από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία κατά την προγραμματική περίοδο 2014 - 2020 φαίνεται να είναι πολύ δύσκολη λόγω:

- των περιορισμένων πόρων που θα διατεθούν για την Κύπρο από τα εν λόγω Ταμεία, σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος που απαιτείται για την υλοποίηση του έργου,
- του γεγονότος ότι το έργο δεν φαίνεται να εμπίπτει στις άμεσες επενδυτικές προτεραιότητες, βάσει των εισηγήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για αξιοποίηση των εν λόγω Ταμείων, ούτε με βάση τις προτάσεις που έχουν υποβληθεί σε εθνικό επίπεδο για αξιοποίηση των εν λόγω Ταμείων,
- λόγω του ότι με βάση το νέο Κανονιστικό πλαίσιο το οποίο θα διέπει τη δράση των πιο πάνω Ταμείων κατά την επόμενη περίοδο, κρίνεται ως εξαιρετικά δύσκολο να θεωρηθεί

επιλέξιμη η εν λόγω παρέμβαση.

Σημειώνεται ότι η Υπηρεσία μας με τις Εκθέσεις της για το 2010 και 2011, είχε ζητήσει όπως ξεκαθαρίσει το θέμα χρηματοδότησης του έργου, εφόσον λόγω των μειωμένων ευρωπαϊκών πόρων (το ποσοστό συγχρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση είχε μειωθεί τότε από 85% σε 40%) το Κράτος θα έπρεπε να εξασφαλίσει την αναγκαία χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους, πράγμα δύσκολο υπό τα δυσχερή οικονομικά δεδομένα.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργείο Οικονομικών έχει απαντήσει στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού με επιστολή του ημερ. 27.11.2013, με την οποία το πληροφορεί ότι συμφωνεί με το περιεχόμενο της Πρότασης του για προσωρινή αναστολή της υλοποίησης του έργου της κατασκευής και λειτουργίας του Μέγαρου Πολιτισμού και την προώθησή της στο Υπουργικό Συμβούλιο.

(γ) Θεατρικό Μουσείο Κύπρου. Κατά το 2012 καταβλήθηκε ποσό €80.000 στο Θεατρικό Μουσείο Κύπρου για την κάλυψη των λειτουργικών του εξόδων. Συναφώς αναφέρεται ότι ο Υπουργός Οικονομικών, με επιστολή του ημερ. 6.3.2012 προς τον τότε Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού, δεν συμφωνούσε αρχικά με την καταβολή του ποσού αυτού, λαμβάνοντας υπόψη τις δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες, και είχε εισηγηθεί όπως το Μουσείο λειτουργεί ως αυτοχρηματοδοτούμενος οργανισμός με έσοδα από τους επισκέπτες του Μουσείου ή να προστεθεί στον κατάλογο των επιχορηγούμενων πολιτιστικών φορέων καλύπτοντας το ποσό με εξοικονομήσεις, μειώνοντας τη χορηγία άλλων ιδρυμάτων. Τελικά εγκρίθηκε η καταβολή του σχετικού ποσού από το Υπουργείο Οικονομικών, στις 22.7.2012. Μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, δεν έχει παραχωρηθεί κατά το 2013 χορηγία για τον εν λόγω σκοπό.

Σημειώνεται ότι για την επιχορήγηση που καταβλήθηκε στο Θεατρικό Μουσείο Κύπρου για τα λειτουργικά του έξοδα δεν υπήρχε σχετική πρόνοια στον Προϋπολογισμό του 2012 (χρεώθηκε το Κονδύλι για την Πολιτιστική Υποδομή), αλλά ούτε και υποβλήθηκαν οικονομικές καταστάσεις στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες οι οποίες να παρουσιάζουν το ύψος των λειτουργικών δαπανών του Μουσείου και την αναγκαιότητα της επιχορήγησής του.

Χορηγήσεις σε Πολιτιστικούς Φορείς και Άτομα για Πολιτιστικές Δραστηριότητες. Το ποσό που εγκρίθηκε στον Προϋπολογισμό ήταν €4 εκ. και δαπανήθηκε ολόκληρο.

Ενώ, σύμφωνα με το Επεξηγηματικό Υπόμνημα του Προϋπολογισμού, οι δαπάνες υποδιαιρούνται στις εξής κατηγορίες: Γράμματα €498.000, Εικαστικά €288.000, Μουσική €480.000, Χορός €340.000, Θέατρο €460.000, Κινηματογράφος €176.000, Πολιτιστικές Δραστηριότητες Δήμων και Κοινοτήτων €780.000, Βιβλιοθήκες €244.000, Λαϊκός Πολιτισμός €310.000, Μουσεία €128.000, Μνημεία €72.000, Κοινοτική Χρηματοδότηση €160.000, Στήριξη Κοινωνικής Ενσωμάτωσης €8.000 και Στήριξη Πολιτιστικής Παιδείας €56.000, σε συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών παρατηρήθηκαν υπερβάσεις, οι οποίες καλύφθηκαν από άλλες κατηγορίες οι οποίες παρέμειναν αδαπάνητες.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως η παρακολούθηση του Κονδυλίου γίνεται στη βάση των υποδιαίρεσεων του εν λόγω Κονδυλίου, έτσι ώστε οι συγκεκριμένες πρόνοιες να δαπανούνται για τους σκοπούς που προορίζονται.

(α) Προγράμματα επιχορηγήσεων πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Για το 2012 οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες εφάρμοσαν πέντε προγράμματα επιχορηγήσεων για δραστηριότητες/προγράμματα/εκδηλώσεις στον τομέα του πολιτισμού:

- Πρόγραμμα ετήσιων επιχορηγήσεων Πολιτιστικών Φορέων .
- Πρόγραμμα ετήσιων επιχορηγήσεων Δήμων.
- Πρόγραμμα ετήσιων επιχορηγήσεων Κοινοτήτων.
- Πρόγραμμα ετήσιων επιχορηγήσεων για Φυσικά Πρόσωπα.
- Πρόγραμμα επιχορηγήσεων Πολιτικών Κομμάτων.

Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις επιχορηγήσεων σε φορείς, κατά παρέκκλιση των κριτηρίων και όρων των Προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, παραχωρήθηκαν επιχορηγήσεις χωρίς την υποβολή του καθορισμένου εντύπου αίτησης, χωρίς ανάλογη μείωση του ποσού επιχορήγησης λόγω μείωσης των πραγματικών δαπανών, χωρίς την προσκόμιση ελεγμένης ή πιστοποιημένης από εγκεκριμένο λογιστή κατάστασης εξόδων και εσόδων της εκδήλωσης. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις, υπογράφησαν συμβάσεις για σκοπούς επιχορήγησης με χρονικό ορίζοντα μελλοντικές χρονικές περιόδους ή με καταβολήψηλότερου ποσοστού επιχορήγησης από αυτό που προβλέπεται στα κριτήρια παραχωρείται ή με καταβολή ολόκληρου του ποσού επιχορήγησης προκαταβολικά, αντί σε δύο δόσεις.

(β) Δημοσιοποίηση των ονομάτων των επιχορηγούμενων φορέων από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, για σκοπούς διαφάνειας, δημοσιοποιούνται τα ονόματα και τα ποσά όλων των φορέων που λαμβάνουν επιχορήγηση από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες. Επίσης εισηγήθηκε όπως τα εν λόγω στοιχεία αποστέλλονται στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων για σκοπούς επιβεβαίωσης των δηλώσεων εισοδήματος των φορέων. Σημειώνεται ότι ο Επίτροπος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων σε απαντητική επιστολή του, προς τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες ημερ. 4.1.2012, ανέφερε ότι, δεδομένου ότι τα στοιχεία αυτά αφορούν στην επαγγελματική ζωή των φορέων και εφόσον πρόκειται για δημόσιο χρήμα και νοούμενου ότι πριν την καταβολή της επιχορήγησης οι δικαιούχοι θα ενημερώνονται για την πρόθεση των Πολιτιστικών Υπηρεσιών να δημοσιοποιούν τα ονόματά τους, δεν παραβιάζεται ο σχετικός Νόμος από την δημοσίευση των ονομάτων τους. Ωστόσο η πρακτική αυτή δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί.

Παραχώρηση μηνιαίου τιμητικού επιδόματος για τους εργάτες του πνεύματος και της τέχνης που δυσπραγούν.

(α) Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχει εφαρμόσει εδώ και αρκετά χρόνια σχέδιο μηνιαίου τιμητικού επιδόματος, το οποίο αποσκοπεί στην οικονομική ενίσχυση των «εργατών του πνεύματος και της τέχνης που δυσπραγούν», μέσω της παραχώρησης μηνιαίου τιμητικού επιδόματος που ανέρχεται στα €515. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, για το 2012 εγκρίθηκε μηνιαίο τιμητικό επίδομα για 122 άτομα για τρεις μήνες και 118 άτομα για εννέα μήνες, το οποίο ανέρχεται σε €735.420.

Σύμφωνα με τα ισχύοντα κριτήρια, οι δικαιούχοι για το μηνιαίο τιμητικό επίδομα πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 63^ο έτος της ηλικίας τους και να έχουν μηνιαία εισοδήματα προερχόμενα από συντάξεις κάτω των €1.000.

(β) Αποφάσεις Υπουργικού Συμβουλίου. Η παραχώρηση του μηνιαίου τιμητικού επιδόματος για το 2011, εγκρίθηκε με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 71.717 και ημερ. 8.2.2011, η οποία παράλληλα ζητούσε από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού να υποβάλει Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τις σχετικές εισηγήσεις του Υπουργείου Οικονομικών, για επανεξέταση του θεσμού του μηνιαίου τιμητικού επιδόματος. Στη συνέχεια, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του με αρ. 73.027 και ημερ. 27.12.2011, όρισε Επιτροπή αποτελούμενη από τους Υπουργούς Παιδείας και Πολιτισμού και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον Υφυπουργό παρά τω Προέδρω, με σκοπό την επεξεργασία των κριτηρίων για στόχευση και επανεξέταση των θεσμών του μηνιαίου τιμητικού επιδόματος και του ετήσιου χορηγήματος. Επειδή η Επιτροπή δεν ολοκλήρωσε το έργο της, με Προτάσεις προς το Υπουργικό Συμβούλιο του τότε Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού, οι οποίες εγκρίθηκαν, το μηνιαίο τιμητικό επίδομα και το ετήσιο χορήγημα παραχωρήθηκαν μέχρι την 31.12.2012. Στις 8.4.2013, το Υπουργείο Οικονομικών ενημέρωσε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού ότι ενόψει της νέας δυσχερούς οικονομικής κατάστασης που επικρατεί στην Κύπρο, η νέα Πρόταση που υποβλήθηκε για παραχώρηση του μηνιαίου επιδόματος για τους πρώτους τρεις μήνες του 2013, θα πρέπει να επανυποβληθεί στο νέο Υπουργικό Συμβούλιο και ότι η άποψη του είναι όπως το μηνιαίο τιμητικό χορήγημα καταργηθεί καθότι δεν είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού να ασκεί κοινωνική πολιτική για ενίσχυση συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού. Επίσης, στην ίδια επιστολή του διαπιστώνει ότι δεν έχουν ενσωματωθεί ορθά κοινωνικοοικονομικά κριτήρια για την κατάσταση του κάθε νοικοκυριού του δικαιούχου, με αποτέλεσμα να βοηθούνται άτομα που λαμβάνουν σύνταξη μεγαλύτερη από αυτή του τυγχάνει να λαμβάνουν άλλοι συνταξιούχοι του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή άλλες ευάλωτες ομάδες του

πληθυσμού.

Στις 30.10.2013, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού υπέβαλε Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο όπως: (α) συσταθεί Υπουργική Επιτροπή απαρτιζόμενη από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού και την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με στόχο να εξεταστεί η σκοπιμότητα του υφιστάμενου σχεδίου του μηνιαίου τιμητικού επιδόματος, έτσι ώστε οι δύο Υπουργοί να προτείνουν τη θέσπιση καλλιτεχνικών και οικονομικών κριτηρίων βάσει των οποίων να παραχωρείται το επίδομα και (β) να διερευνήσει τη δυνατότητα το σχέδιο να τεθεί υπό την αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το οποίο διαθέτει την αναγκαία πληροφόρηση, τα δεδομένα και τα αρχεία που αφορούν στα οικονομικά στοιχεία των δικαιούχων. Όπως πληροφορηθήκαμε, η Πρόταση αυτή εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Σημειώνεται ότι η Υπηρεσία μας έχει παρατηρήσει επανειλημμένα ότι τα κριτήρια για παραχώρηση, αφορούν μόνο στην ηλικία και στα συνταξιοδοτικά εισοδήματα του ατόμου και δεν λαμβάνονται υπόψη ούτε τα άλλα εισοδήματα ούτε τα οικογενειακά εισοδήματα αλλά ούτε και τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει. Επίσης δεν φαίνεται να λαμβάνεται υπόψη η έκταση της καλλιτεχνικής/πολιτιστικής δημιουργίας και προσφοράς του και εισηγηθήκαμε όπως τα κριτήρια διευρυνθούν, έτσι ώστε να τεκμηριώνεται ότι τα άτομα που επιλέγονται είναι άτομα που αφενός δυσπραγούν και αφετέρου αποδεδειγμένα έχουν προσφέρει στον πολιτισμό.

Κρατική Πινακοθήκη.

(α) Αποθήκη Πινακοθήκης. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, η μετατροπή του κτιρίου ΣΠΕΛ ώστε να αποτελέσει επέκταση της Κρατικής Πινακοθήκης εκκρεμεί από το 2001.

Στις 17 Νοεμβρίου 2009 προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός για την παροχή υπηρεσιών συμβούλων αρχιτέκτονα, πολιτικού μηχανικού, ηλεκτρολόγου, μηχανολόγου μηχανικού και επιμετρητή ποσοτήτων (αρ. Τ.Υ163/2009), με σκοπό την επιλογή της ομάδας συμβούλων μελετητών για τη μελέτη και επίβλεψη της αναδιαμόρφωσης του κτιρίου ΣΠΕΛ, ούτως ώστε αυτό να αποτελέσει δεύτερο παράρτημα της Κρατικής Πινακοθήκης. Η κατακύρωση έγινε στις 27.4.2010.

Η προκήρυξη της προσφοράς για την υλοποίηση του έργου έγινε στο τέλος του 2012, και μετά από Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου (ημερ. 24.4.2013 και 8.5.2013) δόθηκε παράταση της περιόδου αξιολόγησης των προσφορών μέχρι τις 31.12.2013.

Στο μεταξύ, οι ανάγκες σε αποθηκευτικούς χώρους ακολουθούν αυξητική τάση. Συγκεκριμένα, δεδομένου των συνεχιζόμενων αγορών έργων τέχνης και λόγω του ότι η μελλοντική λειτουργία του κτιρίου, που θα περιλαμβάνει περιοδικές εκθέσεις και ανταλλαγές συλλογών, απαιτεί κάποιο ελεύθερο χώρο φόρτωσης και εκφόρτωσης, αποσυσκευασίας και προσωρινής αποθήκευσης κιβωτίων, που δεν μπορεί να βρίσκεται οπουδήποτε αλλού εκτός από το υπόγειο, όπου θα στηθεί και εργαστήριο συντήρησης, καθώς και στούντιο για έκτακτες φωτογραφήσεις έργων, οι ανάγκες αυτές φαίνεται να επιβάλλουν τη μόνιμη απελευθέρωση του υπογείου της ΣΠΕΛ από τη χρήση του ως αποθήκη έργων. Με βάση τα πιο πάνω, στις 17.5.2011 έγινε Πρόταση προς το Υπουργείο Οικονομικών, για έγκριση ενοικίασης άλλου χώρου, αποκλειστικά ως αποθήκης, το οποίο και έδωσε την έγκρισή του στις 27.6.2011.

Παρόλο ότι ο χώρος έχει εξευρεθεί και το ενοίκιο, κατόπιν σχετικής έγκρισης έχει γίνει αποδεκτό από τον μισθωτή, σε συνεδρία της Επιτροπής που συστάθηκε για εξέταση/επαναδιαπραγμάτευση ορισμένων υφιστάμενων συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων καθώς και νέων συμβολαίων για σκοπούς μεταστέγασης, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών στις 11.5.2012, αποφασίστηκε όπως το θέμα αυτό συζητηθεί εκ νέου στην Επιτροπή.

Το Τμήμα Δημοσίων Έργων, με επιστολή του ημερ. 31.1.2013, έκρινε ότι η μετατροπή του νέου υπό ενοικίαση χώρου σύμφωνα με τις προδιαγραφές απαιτούσε ψηλό κόστος και ότι θα ήταν χρονοβόρα, γι' αυτό η διαδικασία μεταστέγασης των αποθηκευμένων έργων τέχνης εγκαταλείφθηκε.

Μετά από διάφορες αποτυχημένες προσπάθειες για εξεύρεση χώρου στη Βιομηχανική Περιοχή

Κοκκινοτριμιθιάς, Βιομηχανική Περιοχή Εργατών, στο Ξενοδοχείο Φιλοξένια και στην Κρατική Έκθεση, δημοσιεύτηκε ανακοίνωση στον Τύπο στις 18.9.2013, καθώς και στην ιστοσελίδα του Τμήματος, για εκδήλωση ενδιαφέροντος με προθεσμία υποβολής τις 30.9.2013. Ανταποκρίθηκαν έντεκα ιδιοκτήτες αποθηκών, ωστόσο από έλεγχο που έγινε από λειτουργούς των Πολιτιστικών Υπηρεσιών, διαπιστώθηκε ότι μόνο δύο πληρούσαν τις σχετικές προδιαγραφές. Οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες με επιστολή τους ημερ. 18.10.2013 κάλεσαν τα αρμόδια Τμήματα για επιθεώρηση των υποψήφιων αποθηκευτικών χώρων η οποία προγραμματίστηκε στις 25.10.2013.

(β) Διαδικασία Δανεισμού Έργων. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, ημερ. 14.3.2007, η πολιτική δανεισμού έργων της κρατικής συλλογής σύγχρονης κυπριακής τέχνης αναθεωρήθηκε και, βάσει της νέας πολιτικής (α) οι δικαιούχοι για παραχώρηση έργων τέχνης επί δανείω καθορίζονται ως το Προεδρικό Μέγαρο, τα Γραφεία Υπουργών και Γενικών Διευθυντών, οι Πρεσβείες της Κύπρου και Πρεσβευτικές κατοικίες στο εξωτερικό και τα Γραφεία Επιτρόπου και Μόνιμου Αντιπροσώπου της Κύπρου στις Βρυξέλλες και (β) θα ζητηθεί η επιστροφή των έργων που βρίσκονται επί δανείω σε μη δικαιούχα Τμήματα.

Παρόλο που η εγκύκλιος αναφέρει ότι η νέα πολιτική θα είχε άμεση εφαρμογή και η διαδικασία δανεισμού έργων σε Τμήματα και Υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονται στον πιο πάνω κατάλογο θα τερματιζόταν άμεσα, εντούτοις διαπιστώθηκε ότι αυτή δεν εφαρμόστηκε, ενώ εξακολουθεί να γίνεται δανεισμός έργων σε μη δικαιούχους.

Όσον αφορά στο σκέλος (β) της νέας πολιτικής, διαπιστώνεται ότι αυτή δεν έχει εφαρμοστεί λόγω έλλειψης χώρου στέγασης των έργων που αναμένεται να επιστραφούν.

(γ) Αγορά Έργων Τέχνης.

(i) Το 2012 δαπανήθηκε ποσό ύψους €193.102 για αγορά έργων τέχνης τα οποία τοποθετήθηκαν είτε στην αποθήκη είτε δόθηκαν με δανεισμό, αφού η Κρατική Πινακοθήκη δεν έχει την δυνατότητα έκθεσης νέων έργων. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, ενόψει των δυσμενών οικονομικών συνθηκών και των περιορισμένων χώρων αποθήκευσης, η Επιτροπή θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα συγκρατημένη στις αγορές νέων έργων τέχνης, τα οποία είτε θα τοποθετηθούν στην αποθήκη, με όσους κινδύνους αυτό συνεπάγεται, είτε θα δανειστούν κατά παράβαση της πολιτικής που αναφέρεται πιο πάνω. Αναφέρεται ότι στην αποθήκη υπάρχουν περί των 740 έργων, τα οποία δεν μπορούν να εκτεθούν.

(ii) Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας τα μέλη της Επιτροπής Αγοράς Έργων Τέχνης προέρχονται από οργανώσεις καλλιτεχνών. Για να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία της Επιτροπής και να ελαχιστοποιηθεί το ενδεχόμενο ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων καλλιτεχνών, και δεδομένου ότι δεν υπάρχει ούτε όριο στην τιμή που προσφέρουν, η Υπηρεσία μας εισηγείται και πάλι όπως τα μέλη της Επιτροπής δεν προέρχονται από οργανώσεις καλλιτεχνών που είναι εν δυνάμει πωλητές ή έχουν στενή σχέση με τους εν δυνάμει πωλητές. Επίσης επαναλαμβάνεται η εισηγήση μας, όπως τα μέλη εναλλάσσονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και ενδεχομένως το ίδιο άτομο να μην δικαιούται να είναι ξανά μέλος της Επιτροπής στις επόμενες δύο θητείες.

(δ) Βεβαιώσεις για έργα επί δανείω.

(i) Σύστημα βεβαίωσης. Οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες ζητούν, κάθε δύο χρόνια, επιβεβαίωση της κατοχής και της καλής φυσικής κατάστασης των έργων που βρίσκονται υπό δανεισμό, και, σε περίπτωση μη ανταπόκρισης, οι Υπηρεσίες θα λάμβαναν μέτρα απόσυρσης των έργων. Εντός του 2013, ζητήθηκε για τα Τμήματα του εξωτερικού με προθεσμία ανταπόκρισης μέχρι 20.9.2013, μέσω καθορισμένου εγγράφου, ενώ για τα Τμήματα στην Κύπρο ζητήθηκε η σχετική επιβεβαίωση μέσω τηλεφώνου. Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι, η αποστολή εγγράφου θα πρέπει να εφαρμόζεται και για την Κύπρο.

- (ii) **Παρακολούθηση.** Εξακολουθεί να μην είναι δυνατή η εξαγωγή κατάστασης με το σύνολο των Τμημάτων εντός και εκτός Κύπρου που κατέχουν έργα επί δανείω, η οποία να είναι ενημερωμένη με την ανταπόκριση ή μη των Τμημάτων όσον αφορά στην επιβεβαίωση της καλής φυσικής κατάστασης των έργων που κατέχουν. Σημειώνεται ότι η εν λόγω κατάσταση θα ετοιμαζόταν με την εγκατάσταση του νέου μηχανογραφικού συστήματος στην Πινακοθήκη, το οποίο εγκαταστάθηκε από τον Φεβρουάριο του 2011 από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής και εξακολουθεί να μην μπορεί να τεθεί σε πλήρη λειτουργία λόγω διαφόρων προβλημάτων που παρουσιάζει το σύστημα.
- (iii) **Μέτρα για απώλειες έργων.** Εξακολουθεί να μην υπάρχει πολιτική δράσης η οποία να εφαρμόζεται σε όσα Τμήματα δεν ανταποκρίνονται στις προθεσμίες υποβολής των επιβεβαιώσεων. Σημειώνεται ότι, από τις απαντήσεις στις βεβαιώσεις για κατοχή των έργων που έχουν επί δανείω, τόσο τα Τμήματα στο εξωτερικό όσο και τα Τμήματα στην Κύπρο, έχουν διαπιστωθεί απώλειες έργων χωρίς αυτές να διερευνηθούν.
- (iv) **Επιδιόρθωση δανειζόμενων έργων.** Δεν υπάρχει καθορισμένη πολιτική για την ανάλογη επιδιόρθωση έργων όταν δανειζόμενοι επιστρέφουν έργα σε κακή κατάσταση.

(ε) **Φυσική Καταμέτρηση.** Για το 2012, πραγματοποιήθηκε φυσική καταμέτρηση των έργων που βρίσκονται στην έκθεση και αποθήκη της Κρατικής Πινακοθήκης, χωρίς, ωστόσο, να ετοιμαστεί πιστοποιητικό φυσικής καταμέτρησης το οποίο να βεβαιώνει ότι έχει διεξαχθεί η σχετική φυσική καταμέτρηση και το οποίο πρέπει να κοινοποιείται στην Υπηρεσία μας σύμφωνα με τον Κανονισμό 110, των Κυβερνητικών Αποθηκών. Εντός του 2013, μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου (Οκτώβριος 2013), έχει πραγματοποιηθεί φυσική καταμέτρηση σε 9 Τμήματα στην Κύπρο που έχουν δανειστεί έργα τέχνης, αριθμός ο οποίος δεν θεωρείται ικανοποιητικός, σε σχέση με τον συνολικό αριθμό, τα οποία ανέρχονται σε 100. Η Υπηρεσία μας εξακολουθεί να έχει την άποψη ότι πρέπει να γίνεται φυσική καταμέτρηση που να συμπεριλαμβάνει όλα τα έργα επί δανείω στην Κύπρο, τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο. Αναμένεται ότι, μετά τη φυσική καταμέτρηση θα διερευνώνται έγκαιρα όλες οι περιπτώσεις απώλειας έργων.

Ανάπτυξη εικαστικών τεχνών – Πολιτιστικές εκδηλώσεις. Διαπιστώθηκε ότι γίνονται πληρωμές από διάφορα Κονδύλια των Πολιτιστικών Υπηρεσιών προς συγκεκριμένα Ιδρύματα και για άλλους Οργανισμούς και η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως για σκοπούς καλύτερης παρακολούθησης και ελέγχου των επιχορηγήσεων, ετοιμάζεται συνοπτική κατάσταση όλων των εγκριμένων επιχορηγήσεων, η οποία να αντιπαρατίθεται με τα αιτήματα για επιχορήγηση, ώστε να μειώνεται η δυνατότητα υπερκάλυψης των εκδηλώσεων αυτών με διπλές αιτήσεις.

12η Πλατφόρμα Σύγχρονου Χορού. Η 12η Πλατφόρμα Σύγχρονου Χορού διοργανώνεται σε ετήσια βάση από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες, και σε αυτή συμμετέχουν ομάδες χορού/χορογράφοι οι οποίοι επιλέγονται βάσει κριτηρίων από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες. Σύμφωνα με τους όρους και Κανονισμούς για συμμετοχή, η δεύτερη δόση της επιχορήγησης παραχωρείται μετά την λήξη της εκδήλωσης και την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων των δαπανών. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι θα πρέπει να γίνονται δεκτά μόνο πρωτότυπα αποδεικτικά στοιχεία των δαπανών και αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί και στους όρους και κανονισμούς που διέπουν τη συμμετοχή.

2.18.1 ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Έλεγχος Σχολικών Εφορειών. Με τη θέσπιση και εφαρμογή του περί Σχολικών Εφορειών Νόμου του 1997, ο Γενικός Ελεγκτής ανέλαβε τον έλεγχο των λογαριασμών όλων των Σχολικών Εφορειών. Έτσι, ενώ μέχρι το 1997 η Ελεγκτική Υπηρεσία διενεργούσε έλεγχο σε 42 Σχολικές Εφορείες (πόλεων και χωριών όπου λειτουργούσαν σχολεία Μέσης εκπαίδευσης), η Βουλή με τον περί Σχολικών Εφορειών Νόμο του 1997 ανέθεσε στην Ελεγκτική Υπηρεσία και τον έλεγχο των λογαριασμών 160 Σχολικών Εφορειών με δημοτικό σχολείο μόνο (δημοτικά σχολεία χωριών), εργασία που προηγουμένως διεκπεραιωνόταν από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού μέσω του Ταμείου Α. Σημειώνεται ότι ο έλεγχος που διενεργείτο προηγουμένως από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δεν συμπεριλάμβανε διαχειριστικούς ελέγχους και δεν εκδιδόταν έκθεση ελεγκτή επί των οικονομικών καταστάσεων. Έτσι, ενώ η Ελεγκτική Υπηρεσία είχε

την ευθύνη για τον έλεγχο 42 Σχολικών Εφορειών, από την 1.1.1998 και μετά, ο αριθμός των ελεγχόμενων από την Ελεγκτική Υπηρεσία Σχολικών Εφορειών ανήλθε σε 202. Η κατάσταση όπως διαμορφώθηκε ήταν εκτός των δυνατοτήτων (από πλευράς προσωπικού) ελέγχου από την Ελεγκτική Υπηρεσία.

Από τη σχολική χρονιά 2004/2005, με την υποχρεωτική λειτουργία της Προδημοτικής εκπαίδευσης, οι Σχολικές Εφορείες τηρούν επιπρόσθετα και λογαριασμούς για την Προδημοτική εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να αυξηθεί περαιτέρω ο όγκος εργασίας της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για κάθε Σχολική Εφορεία κάτω από την οποία λειτουργούν.

Με βάση τις διατάξεις του Νόμου σχετικά με τη σύσταση των Σχολικών Εφορειών, παρουσιάστηκε το φαινόμενο, σε περίπτωση λειτουργίας σχολείων, όπου φοιτούν μαθητές από διαφορετικές κοινότητες, να δημιουργούνται από 1 μέχρι και 3 διαφορετικές Σχολικές Εφορείες, Μέσης, Δημοτικής και Προδημοτικής εκπαίδευσης. Παρουσιάστηκε επίσης περίπτωση όπου σε κάποια κοινότητα που λειτουργούσαν δύο δημοτικά σχολεία, ένα περιφερειακό και ένα αμιγές, να δημιουργηθούν δύο Σχολικές Εφορείες για τη Δημοτική εκπαίδευση.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, στην προσπάθεια μείωσης του αριθμού των Σχολικών Εφορειών, με σχετικά διατάγματα του Υπουργικού Συμβουλίου, που δημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα στις 2.12.2011 (ΚΔΠ 492/2011 και ΚΔΠ 493/2011), στις 15.6.2012 (ΚΔΠ 219/2012) και στις 31.5.2013 (ΚΔΠ 180/2013 και ΚΔΠ 181/2013) καθόρισε νέα συμπλέγματα κοινοτήτων ώστε από τη σχολική χρονιά 2011/12 και μετέπειτα να λειτουργεί μόνο μία Σχολική Εφορεία σε κάθε κοινότητα, με αποτέλεσμα οι Σχολικές Εφορείες στις κοινότητες να περιοριστούν στις 145 (σ' αυτές λειτουργούν 9 Λύκεια, 22 Γυμνάσια, 157 Δημοτικά και 136 Νηπιαγωγεία).

Κατά τη συζήτηση της Ετήσιας Έκθεσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για το έτος 2010 ενώπιον της Επιτροπής Παρακολούθησης Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών, συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, και θέματα/προβλήματα που αφορούν στη λειτουργία των Σχολικών Εφορειών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλές Σχολικές Εφορείες, κυρίως της υπαίθρου, είναι μικρές και αδυνατούν να ανταποκριθούν στις διατάξεις της νομοθεσίας, μεταξύ των οποίων είναι και η ορθή τήρηση των λογιστικών βιβλίων, είχαμε τότε διατυπώσει εισήγηση για επαναξιολόγηση του θεσμού της λειτουργίας Σχολικών Εφορειών ως ξεχωριστών οντοτήτων, με ενδεχόμενο την ανάληψη των εργασιών και αρμοδιοτήτων τους από τα Κοινοτικά Συμβούλια, αφού η κάθε Σχολική Εφορεία απαρτίζεται, εν πάση περιπτώσει, από τα ίδια άτομα που απαρτίζεται το Κοινοτικό Συμβούλιο. Κατά τη συζήτηση διαφάνηκε ότι την άποψη αυτή φαίνεται να συμφερίζεται η εν λόγω Επιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Κατά το 2012 το πρόβλημα υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας κατέστη οξύτερο εξαιτίας της παραγοποίησης των υπό πλήρωση οργανικών θέσεων, την παραγοποίηση πρόσληψης έκτακτου προσωπικού και τον μεγάλο αριθμό κανονικών και πρόωρων αφυπηρετήσεων και ως εκ τούτου έγινε έλεγχος μόνο σε 6 από τις 145 Σχολικές Εφορείες Υπαίθρου, ενώ μέχρι την ετοιμασία της παρούσης Έκθεσης, έγινε έλεγχος ακόμα 9 Σχολικών Εφορειών.

Από τον έλεγχο των Σχολικών Εφορειών (Υπαίθρου) διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

Συγκρότηση σε σώμα και λειτουργία Σχολικών Εφορειών. Με βάση το άρθρο 8(1) του περί Σχολικών Εφορειών Νόμου, οι Εφορείες έχουν την ευθύνη της γενικής διαχείρισης των Δημοτικών Σχολείων και των Δημόσιων Νηπιαγωγείων. Με βάση το άρθρο 6 του ιδίου Νόμου το αργότερο μέσα σε 10 ημέρες από τον ορισμό των μελών τους, οι Εφορείες πρέπει να καταρτίζονται σε σώμα και να γνωστοποιούν τα ονόματα τους στον Υπουργό Παιδείας. Διαπιστώθηκε ότι οι πλείστες Εφορείες λειτουργούν, χωρίς να εφαρμόζουν τις προαναφερόμενες διατάξεις του Νόμου και επιπρόσθετα υπήρξαν περιπτώσεις όπου τα μέλη των Κοινοτικών Συμβουλίων αγνοούσαν το γεγονός ότι ταυτόχρονα ήταν και μέλη στη Σχολική Εφορεία, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα στη λειτουργία και οικονομική διαχείριση των Εφορειών.

Σύσταση Σχολικών Εφορειών μετά την ανακήρυξη νέων Κοινοτικών Συμβουλίων. Η θητεία της Σχολικής Εφορείας, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Νόμου, είναι πενταετής και αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου που ακολουθεί την ημερομηνία ορισμού της και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του πέμπτου έτους από την έναρξη της θητείας της. Με την ανακήρυξη των νέων Κοινοτικών Συμβουλίων που

προέκυψαν από τις κοινοτικές εκλογές που έγιναν στις 17.12.2006, έχουν συσταθεί ταυτόχρονα και νέες Σχολικές Εφορείες.

Με την ανάληψη καθηκόντων από τις νέες Σχολικές Εφορείες διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου η απερχόμενη Σχολική Εφορεία δεν παρέδωσε στη νέα Σχολική Εφορεία τα σχετικά βιβλία, έγγραφα και μητρώα και ούτε ετοίμασε λογαριασμούς για όλα τα σχολικά έτη της θητείας της. Επίσης δεν είχαν υπογραφεί πιστοποιητικά παραλαβής και παράδοσης σε όλες τις περιπτώσεις αλλαγής Σχολικών Εφορειών, ενώ το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δεν φαίνεται να έχει συνδράμει για την ομαλή μεταβίβαση στις νέες Σχολικές Εφορείες των ταμειακών διαθεσίμων, λογιστικών βιβλίων, εγγράφων και λοιπής περιουσίας.

Συνεδριάσεις Σχολικής Εφορείας – Τήρηση πρακτικών. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, οι Σχολικές Εφορείες ως συλλογικά όργανα θα πρέπει να ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τον περί Σχολικών Εφορειών Νόμο και να εφαρμόζουν τις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου όπως αυτές κωδικοποιήθηκαν με τον Νόμο 158(1) του 1999. Διαπιστώθηκε και πάλι ότι οι πλείστες Σχολικές Εφορείες δεν συνεδριάζουν ή δεν τηρούν πρακτικά σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου, ενώ σε ορισμένες κοινότητες οι αποφάσεις που αφορούν θέματα των σχολείων λαμβάνονται από τα Κοινοτικά Συμβούλια.

Προϋπολογισμοί - Υποβολή έγκριση και εκτέλεση. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16(1) του Νόμου, οι προϋπολογισμοί των Σχολικών Εφορειών πρέπει να υποβάλλονται για έγκριση πριν την 1^η Μαΐου κάθε χρόνου, για το επόμενο σχολικό έτος. Διαπιστώθηκε και πάλι ότι ορισμένες Εφορείες δεν έχουν υποβάλει προϋπολογισμούς για όλα τα σχολικά έτη, άλλες υπέβαλαν τους προϋπολογισμούς τους με καθυστέρηση, ενώ σε αρκετές Εφορείες παρατηρήθηκαν ελλείψεις και αδυναμίες στην ορθολογιστική εκτέλεση των Προϋπολογισμών.

Τήρηση λογαριασμών. Προβλήματα και αδυναμίες διαπιστώνονται στη τήρηση των λογαριασμών των Εφορειών όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι Σχολικές Εφορείες δεν εκδίδουν αποδείξεις είσπραξης με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται ο έλεγχος και η επιβεβαίωση της ορθότητας των εισπράξεων ούτε και εκδίδουν εντάλματα πληρωμής πλήρως συμπληρωμένα και τεκμηριωμένα με όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά για επιβεβαίωση των δαπανών τους. Δεν τηρούνται κατάλληλοι λογαριασμοί για να μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως βάση για την ετοιμασία των οικονομικών τους καταστάσεων, ούτε ετοιμάζουν συμπλιωτικές καταστάσεις στο τέλος κάθε μήνα για σκοπούς επιβεβαίωσης και παρακολούθησης της ορθότητας των τραπεζικών τους υπολοίπων.

Μισθοδοσία προσωπικού Σχολικών Εφορειών. Έχει διαπιστωθεί ότι η καταβολή των μισθών στο προσωπικό των Σχολικών Εφορειών υπαίθρου γίνεται βάσει τηλεφωνικών επικοινωνιών με λειτουργούς του λογιστηρίου του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού ή με οδηγίες των συντεχνιών χωρίς ωστόσο να τηρούνται από τις Σχολικές Εφορείες τα απαραίτητα στοιχεία για σκοπούς υπολογισμού και ελέγχου της μισθοδοσίας του προσωπικού τους.

Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων παρουσιάζεται ως εγκεκριμένος εργοδότης το Κοινοτικό Νηπιαγωγείο ή η Χωρητική Αρχή, αντί η Σχολική Εφορεία και εισηγηθήκαμε όπως γίνουν οι ανάλογες ενέργειες από τη Σχολική Εφορεία για ρύθμιση του θέματος.

Μητρώο ανάκτησης επιδόματος ασθενοίας από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Διαπιστώθηκε ότι δεν τηρείται το πιο πάνω μητρώο στο οποίο πρέπει να καταχωρίζονται όλες οι αιτήσεις που υποβάλλονται στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις για επίδομα ασθενοίας, ώστε να παρακολουθείται και να ενημερώνεται με τις επιταγές που παραλαμβάνονται καθώς και με τις αποδείξεις είσπραξης.

Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου/Εποπτικός έλεγχος. Η έλλειψη συστήματος εσωτερικού ελέγχου στις Σχολικές Εφορείες και η αδυναμία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού να ασκήσει αποτελεσματικό εποπτικό έλεγχο έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία προβλημάτων και αδυναμιών στην ορθολογιστική διαχείριση των θεμάτων λειτουργίας των Σχολικών Εφορειών.

Τελικοί λογαριασμοί. Διαπιστώθηκε ότι, οι λογαριασμοί που υποβλήθηκαν για έλεγχο από τις Σχολικές Εφορείες, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν έχουν εξετασθεί και επικυρωθεί από τη Σχολική Εφορεία και υπογραφεί από τον Πρόεδρο, τον Ταμία και άλλα δύο τουλάχιστο μέλη της, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 του Νόμου ενώ, αρκετές Σχολικές Εφορείες δεν έχουν ακόμα ετοιμάσει και υποβάλει τελικούς λογαριασμούς στην Υπηρεσία μας για έλεγχο.

Ο περί Σχολικών Εφορειών Νόμος αναφέρεται σε υποχρέωση υποβολής των λογαριασμών στον Γενικό Ελεγκτή για έλεγχο, χωρίς ωστόσο να γίνεται οποιαδήποτε μνεία σε τυχόν συνέπειες, σε περίπτωση μη υποβολής τους. Η Υπηρεσία μας έθεσε το θέμα ενώπιον του Γενικού Εισαγγελέα ο οποίος σε σχετική επιστολή του εισηγήθηκε τροποποίηση της νομοθεσίας με συγκεκριμένες συνέπειες, ώστε να μην τίθεται ζήτημα απόδειξης υποκειμενικής ευθύνης.

Χρεωστικά υπόλοιπα σε τραπεζικούς λογαριασμούς. Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου Σχολικές Εφορείες παρουσιάζουν χρεωστικά υπόλοιπα σε τραπεζικούς λογαριασμούς χωρίς οποιαδήποτε έγκριση του Υπουργείου Παιδείας ή της ίδιας της Σχολικής Εφορείας.

Εξουσιοδότηση πληρωμών και υπογραφή επιταγών. Εξακολουθεί να μην ορίζονται τα μέλη της Εφορείας τα οποία μπορούν να εξουσιοδοτούν τις πληρωμές, υπογράφουν επιταγές, και διαχειρίζονται τους τραπεζικούς λογαριασμούς.

Κανονισμοί. Εκτός από τους Κανονισμούς που αφορούν στη συντήρηση και βελτίωση των σχολικών κτιρίων, δεν έχουν ακόμη καταρτιστεί Κανονισμοί για εύρυθμη λειτουργία των Σχολικών Εφορειών, ούτε και έχουν ετοιμαστεί και εγκριθεί δημοσιονομικές οδηγίες όπως προνοείται στα άρθρα 17 και 8 του περί Σχολικών Εφορειών Νόμου, αντίστοιχα.

Ίδρυση Ταμείων Προνοίας από Σχολικές Εφορείες. Διαπιστώθηκαν και πάλι περιπτώσεις όπου Σχολικές Εφορείες στην προσπάθεια εφαρμογής των προνοιών των συλλογικών συμβάσεων ή εφαρμογής οδηγιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για ίδρυση Ταμείων Προνοίας για το προσωπικό τους, έχουν δημιουργήσει τραπεζικούς λογαριασμούς στο όνομα της Εφορείας ή ακόμα και του/της υπαλλήλου της Εφορείας στους οποίους κατατίθενται οι εισφορές υπό μορφή αποταμίευσης, χωρίς να εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 8 του περί Σχολικών Εφορειών Νόμου, σύμφωνα με τις οποίες απαιτείται η έγκριση σχετικών Κανονισμών από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Προσφορές. Διαπιστώθηκαν και πάλι ελλείψεις και αδυναμίες στα θέματα που αφορούν τις διαδικασίες προσφορών. Οι Εφορείες οφείλουν να συμμορφώνονται με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας, καθώς και με τις εγκύκλιες επιστολές της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας). Υποδείχθηκαν οι ενδεδειγμένες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται.

Μητρώο Διπλοτύπων. Διαπιστώθηκε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις δεν τηρείται κατάλληλο μητρώο στο οποίο να καταχωρίζονται όλων των ειδών τα διπλότυπα για σκοπούς παρακολούθησης και ελέγχου όλων των διπλοτύπων που παραλαμβάνονται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

Μηχανογραφικός Εξοπλισμός. Η εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού αναφορικά με την τήρηση των απαραίτητων στοιχείων, για την παρακολούθηση του μηχανογραφικού εξοπλισμού, την τήρηση ανάλογου λογισμικού για σκοπούς παρακολούθησης και εντοπισμού τους καθώς και η παρακολούθηση και συντήρησή τους, εξακολουθεί σε ορισμένες περιπτώσεις να μην τυγχάνει εφαρμογής με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται ο έλεγχος της σχετικής δαπάνης.

Ακίνητη Περιουσία. Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Περί Σχολικών Εφορειών Νόμου η ακίνητη περιουσία που ανήκει σε οποιοδήποτε σχολείο και οποιοδήποτε άλλο συναφές δικαίωμα ή συμφέρον περιέρχεται στην κατοχή και εξουσία της οικείας Σχολικής Εφορείας και εγγράφεται στο όνομα του Προέδρου της για λογαριασμό του σχολείου.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε προς τις Εφορείες όπως προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για εντοπισμό της ακίνητης τους ιδιοκτησίας, την εξασφάλιση εκσυγχρονισμένων τίτλων ιδιοκτησίας και εγγραφή τους στο όνομα του Προέδρου όπως προνοείται στον Νόμο.

Κινητή περιουσία – Πιστοποιητικό φυσικής καταμέτρησης. Διαπιστώθηκε και πάλι ότι δεν διεξήχθη φυσική καταμέτρηση της κινητής περιουσίας για εντοπισμό τυχόν ελλειμμάτων/πλεονασμάτων για διερεύνηση και λογιστική τακτοποίηση, ούτε υποβλήθηκαν τα σχετικά πιστοποιητικά φυσικής καταμέτρησης, που προνοούνται στους σχετικούς Κανονισμούς Αποθηκών.

Διατάγματα Υπουργικού Συμβουλίου για τον ορισμό συμπλεγμάτων κοινοτήτων. Η σύνθεση της Σχολικής Εφορείας, αναφορικά με κοινότητα, καθορίζεται στο άρθρο 4(2)(β) του περί Σχολικών Εφορειών Νόμου, και αποτελείται από τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου, με πρόεδρο τον πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου. Στις περιπτώσεις που το Υπουργικό Συμβούλιο ορίζει σύμπλεγμα κοινοτήτων, βάσει του άρθρου 3, η σύνθεση της Σχολικής Εφορείας καθορίζεται στα άρθρα 4(2)(γ-ε).

Καθόσον αφορά στα διατάγματα ορισμού συμπλέγματος κοινοτήτων τα οποία εκδίδονται από το Υπουργικό Συμβούλιο μετά από πρόταση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα παρατηρήθηκαν τα πιο κάτω:

- Δεν διευκρινίζεται κατά πόσο με τη δημιουργία Σχολικών Εφορειών για τα συμπλέγματα, καταργούνται οι υφιστάμενες Σχολικές Εφορείες που ενώθηκαν σε σύμπλεγμα, ούτε αν οι τραπεζικοί λογαριασμοί και η λοιπή κινητή περιουσία τους θα μεταφερθούν στις Σχολικές Εφορείες των συμπλεγμάτων που τις αφορούν.
- Δεν καθορίζεται το μέλλον του προσωπικού των Σχολικών Εφορειών που ενώνονται σε σύμπλεγμα, ούτε και του Ταμείου Προνοίας που λειτουργεί για το προσωπικό αυτό.
- Δεν γίνεται αναφορά στον τρόπο χειρισμού τυχόν κληροδοτημάτων που υπάρχουν στις επηρεαζόμενες Εφορείες.
- Δεν καθορίζεται ο τρόπος διάθεσης των αχρησιμοποίητων υπολοίπων του Ταμείου Διευθυντή των Σχολικών Εφορειών.

Η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού τον Ιούνιο του 2010, πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι, μετά από σοβαρό προβληματισμό στα θέματα που έχουν εγερθεί από την Υπηρεσία μας σχετικά με τα προαναφερόμενα θέματα των συμπλεγμάτων Σχολικών Εφορειών, γίνονται διορθωτικές ενέργειες όπως η έκδοση οδηγιών στις επηρεαζόμενες Σχολικές Εφορείες και ότι επιπρόσθετα μελετάται και το ενδεχόμενο νομοθετικής ρύθμισης των θεμάτων που αφορούν τα συμπλέγματα. Ωστόσο διαπιστώθηκε ότι, πέραν από την έκδοση οδηγιών προς τις επηρεαζόμενες Σχολικές Εφορείες, δεν διεξάγεται κανένας έλεγχος από το Υπουργείο για επιβεβαίωση και επιστροφή τυχόν αδιάθετων χρηματικών υπολοίπων ή/και δεν παρακολουθείται η τύχη του σχολικού εξοπλισμού. Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου το Υπουργείο έχει αποστείλει σε Σχολικές Εφορείες, χορηγίες για έξοδα λειτουργίας της επόμενης ή μεθεπόμενης σχολικής χρονιάς παρόλο που η λειτουργία των σχολείων είχε ανασταλεί.

Δίδακτρα Προδημοτικής Εκπαίδευσης. Διαπιστώθηκαν και πάλι περιπτώσεις όπου τα εισπραχθέντα δίδακτρα της Προδημοτικής Εκπαίδευσης δεν εμβάζονται από τις Σχολικές Εφορείες στον Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό για ενσωμάτωσή τους στα κυβερνητικά έσοδα. Σε εκθέσεις μας προς τις Σχολικές Εφορείες, οι οποίες κοινοποιήθηκαν και στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, αναφέρονται περιπτώσεις που τα εισπραχθέντα δίδακτρα κατατέθηκαν σε τραπεζικούς λογαριασμούς των Εφορειών και χρησιμοποιήθηκαν για τα λειτουργικά τους έξοδα χωρίς την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού καθώς και περιπτώσεις όπου τα εισπραχθέντα δίδακτρα παραμένουν στην κατοχή των Προέδρων των Σχολικών Εφορειών.

Σχολική Εφορεία Περιφερειακού Γυμνασίου Ξυλοφάγου – Διαγωνισμός για την εκμετάλλευση των Κυλικείων του Περιφερειακού Γυμνασίου Ξυλοφάγου και των Α' και Β' Δημοτικών Σχολείων Ξυλοφάγου. Ύστερα από έλεγχο διαπιστώθηκε ότι για τον διαγωνισμό του Περιφερειακού Γυμνασίου, οι παρόντες αντιπρόσωποι της Σχολικής Εφορείας – ο Πρόεδρος, ο Ταμίας και 2 Μέλη – (δηλαδή 4 από τα 10 συνολικά Μέλη της Εφορείας), αξιολόγησαν και αποφάσισαν την κατακύρωση του διαγωνισμού στον χαμηλότερο προσφοροδότη – παρόλο που ο διαγωνισμός ήταν πλειοδοτικός – στη βάση κριτηρίων που δεν είχαν γνωστοποιηθεί στους προσφοροδότες πριν την υποβολή των προσφορών, αλλά αποφασίστηκαν εκ των

υστέρων (εντιμότητα, αξιοπιστία, φερεγγυότητα, κίνδυνος ανεργίας). Εκφράσαμε την άποψη ότι με τον τρόπο αυτό, είχαν παραβιαστεί οι αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της μη διάκρισης των οικονομικών φορέων, που είχαν λάβει μέρος στον διαγωνισμό.

Για τους διαγωνισμούς των Α' και Β' Δημοτικών Σχολείων, των οποίων οι προσφορές που υποβλήθηκαν, δεν είχαν – ως τότε – ανοιχθεί, ζητήσαμε από τον Πρόεδρο της Σχολικής Εφορείας να μας πληροφορήσει σχετικά με τη διαδικασία που προτίθετο να ακολουθήσει, για την αξιολόγηση/κατακύρωση τους.

Ο Πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας μάς πληροφόρησε στις 21.10.2013 ότι κατά την εξέταση του θέματος στη συνεδρία που ορίστηκε για τις 23.7.2013, τρία από τα Μέλη του σώματος δεν παρουσιάστηκαν, όμως επειδή υπήρχε απαρτία οι προσφορές ανοίχτηκαν, μονογραφήθηκαν και αξιολογήθηκαν από τα παρόντα 6 Μέλη. Κατά την ώρα όμως της κατακύρωσης, δύο από τα έξι Μέλη αποχώρησαν γιατί δεν ήθελαν να λάβουν μερίδιο ευθύνης.

Σύμφωνα με την άποψη του – με την οποία η Υπηρεσία μας διαφωνεί – η αξιολόγηση έγινε με τρόπο που δεν παραβιάζει τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των προσφοροδοτών και χωρίς επίσης να υπάρχει οποιαδήποτε συγγένεια των Μελών της Σχολικής Εφορείας με τους προσφοροδοτές.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι σε σχέση με τις προσφορές για τα κυλικεία των δύο Δημοτικών Σχολείων της Κοινότητας, η Σχολική Εφορεία ασχολήθηκε με αυτό το θέμα σε άλλη συνεδρία στις 27.8.2013, τα πρακτικά της οποίας θα μας αποσταλούν.

2.19 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ

(α) Μελέτη, κατασκευή και συντήρηση του αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλης Χρυσοχούς.

- (i) **Βαθμός Απόδοσης του Έργου.** Το έργο αφορά τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση και συντήρηση του αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλης Χρυσοχούς, συνολικού μήκους 31 χλμ. Τον Ιούνιο 2000, αποφασίστηκε η κατασκευή του αυτοκινητόδρομου, με τέσσερεις λωρίδες κυκλοφορίας, υπηρεσιακούς δρόμους, ανισόπεδους κόμβους, σήραγγες, κοιλαδογέφυρες και λοιπές συναφείς εργασίες.

Η δαπάνη του έργου, με τιμές 1999, υπολογίστηκε σε περίπου €124,7εκ.

Λόγω των πολλών δαπανηρών κατασκευών (κόμβοι, κοιλαδογέφυρες, σήραγγες) καθώς και της συμπερίληψης – κατόπιν πολιτικών αποφάσεων – πρόσθετων έργων, το κόστος κατασκευής αυξήθηκε και, όπως υπολογίστηκε από τους συμβούλους, με βάση την προμελέτη, θα ανερχόταν – με τιμές 2005 – σε €256,3εκ.

Με επιστολή μας, τον Οκτώβριο 2005 προς τους Υπουργούς Οικονομικών και Συγκοινωνιών και Έργων, παρατηρήσαμε ότι η Κυβέρνηση είχε αποφασίσει την προώθηση υλοποίησης του πιο πάνω έργου, παρόλο ότι η τεchnοοικονομική μελέτη είχε δείξει πως η εκτέλεση του με τον τρόπο που είχε σχεδιαστεί δεν δικαιολογείτο, εφόσον ο συντελεστής εσωτερικής απόδοσης του έργου (Internal Rate of Return – IRR), είναι μικρότερος από 4%, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι η Διεθνής Τράπεζα, για τη χρηματοδότηση οδικών έργων, απαιτούσε όπως ο εν λόγω συντελεστής (IRR) είναι μεγαλύτερος από 12%. Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί η δυνατότητα ουσιαστικής μείωσης του κόστους κατασκευής, με στόχο ο συντελεστής εσωτερικής απόδοσης να ανέλθει τουλάχιστον σε 10%, εκφράζοντας την άποψη ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο εάν διαφοροποιείτο η όλη φιλοσοφία σχεδιασμού του έργου.

Σε έκθεση που ετοιμάστηκε τον Μάρτιο 2006, από αποστολή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, αναφέρεται ότι, στην απόφαση για την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλης, δεν λήφθηκε υπόψη η απόδοση (value for money) του έργου. Αναφέρεται επίσης ότι η παράλειψη από κυβερνητικής πλευράς καθορισμού σαφών προδιαγραφών για το έργο, επέτρεψε στους συμβούλους μελετητές να προδιαγράψουν ένα δαπανηρό (over – designed) έργο.

- (ii) **Διαδικασία Ανάθεσης του Έργου.** Τον Μάιο 2006, το ΤΔΕ δημοσίευσε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για προεπιλογή κοινοπραξιών για την κατασκευή του έργου, με τη μέθοδο Μελέτη – Κατασκευή – Χρηματοδότηση – Συντήρηση. Ωστόσο, η διαδικασία ακυρώθηκε τον Ιούλιο 2006, επειδή ορισμένες πρόνοιες του διαγωνισμού δεν ήταν σύμφωνες με τις αντίστοιχες πρόνοιες σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας. Κατόπιν επαναπροκήρυξης του διαγωνισμού και αξιολόγησης των προτάσεων που είχαν υποβληθεί, άρχισαν τον Σεπτέμβριο 2008 οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Διαχειριστικής Επιτροπής του Έργου (που είχε διοριστεί με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 19.12.2007) και της κοινοπραξίας που είχε επιλεγεί, για ανάθεση της σύμβασης. Η διαδικασία της διαπραγμάτευσης επιβραδύνθηκε εξ αιτίας της πρόταξης από την κοινοπραξία του επιχειρήματος ότι η διεθνής οικονομική κρίση είχε επιφέρει αύξηση στο κόστος δανεισμού. Η Διαχειριστική Επιτροπή του έργου, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα, αποφάσισε στις 23.12.2009 να τερματίσει τη διαπραγμάτευση, κρίνοντας ότι δεν υπήρχε περιθώριο περαιτέρω διαπραγμάτευσης με την επιλεγείσα κοινοπραξία. Αποφάσισε επίσης να προχωρήσει σε έναρξη διαπραγμάτευσης με την επιλαχούσα κοινοπραξία. Ως αποτέλεσμα της πιο πάνω απόφασης, η αρχικά επιλεγείσα κοινοπραξία προσέφυγε στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, η οποία αποφάσισε την αναστολή της διαδικασίας μέχρι την έκδοση της τελικής της απόφασης.

Τον Οκτώβριο 2010, μετά την απόσυρση της προσφυγής, η Διαχειριστική Επιτροπή του έργου άρχισε τη διαπραγμάτευση με την επιλαχούσα κοινοπραξία.

Τον Οκτώβριο 2011, η διαπραγμάτευση με την επιλαχούσα κοινοπραξία τερματίστηκε χωρίς επιτυχία, με απόφαση της Διαχειριστικής Επιτροπής του Έργου, επειδή η εν λόγω κοινοπραξία είχε υποβάλει πρόσθετες οικονομικές απαιτήσεις, οι οποίες θα είχαν ως αποτέλεσμα τη διενέργεια ουσιωδών αλλαγών στα έγγραφα του διαγωνισμού και τη μεταφορά κινδύνων στην πλευρά της Κυβέρνησης.

Η επιλαχούσα κοινοπραξία, αφού ενημερώθηκε για την πιο πάνω απόφαση, προχώρησε σε καταχώριση δύο ιεραρχικών προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών. Η μια αφορούσε την απόφαση της Διαχειριστικής Επιτροπής του έργου για τερματισμό της διαδικασίας διαπραγμάτευσης και η άλλη την παράλειψη της αναθέτουσας αρχής να ζητήσει την ανανέωση της ισχύος των προσφορών.

Οι δύο πιο πάνω ιεραρχικές προσφυγές εξετάστηκαν και απορρίφθηκαν από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών με αποφάσεις που εκδόθηκαν στις 22.6.2012 και στις 25.6.2012 αντίστοιχα.

- (iii) **Προοπτική προώθησης του έργου.** Μετά τα πιο πάνω γεγονότα, η Διαχειριστική Επιτροπή του έργου αποφάσισε να εισηγηθεί την έναρξη νέας διαδικασίας για υλοποίηση του, με την ίδια μέθοδο Μελέτη – Κατασκευή – Χρηματοδότηση – Λειτουργία, η οποία θα βασίζεται σε χρηματοδότηση του έργου από τον Ανάδοχο μέχρι την ολοκλήρωση του. Η αποπληρωμή θα γίνεται με ετήσιες δόσεις τις οποίες το Κράτος θα αρχίσει να καταβάλλει μετά την παράδοση του έργου στην κυκλοφορία, δηλαδή περίπου 4,5 χρόνια μετά την υπογραφή συμβολαίου.

Παράλληλα, η Διαχειριστική Επιτροπή του έργου αποφάσισε να μελετήσει τρόπους μείωσης του κόστους κατασκευής του, με επανασχεδιασμό και τροποποιήσεις στα τεχνικά χαρακτηριστικά του, καθώς και του κόστους συντήρησης του, με απώτερο στόχο τη μείωση του ύψους των ετήσιων δόσεων αποπληρωμής.

Τον Αύγουστο 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεδρία του αποφάσισε την σύσταση τριμελούς Υπουργικής Επιτροπής, με όρους εντολής την αξιολόγηση των εισηγήσεων της Διαχειριστικής Επιτροπής για μείωση του κόστους κατασκευής και συντήρησης του αυτοκινητόδρομου. Αποφάσισε επίσης όπως η αποπληρωμή του έργου γίνεται με ετήσιες δόσεις τις οποίες θα καταβάλλει το Κράτος μετά την ολοκλήρωση του έργου.

Παρατηρούμε ότι με την πιο πάνω Απόφαση, υιοθετήθηκαν τελικά οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας που είχαν υποβληθεί – όπως αναφέρθηκε πιο πάνω – από τον Οκτώβριο 2005,

προς τους Υπουργούς Οικονομικών και Συγκοινωνιών και Έργων, για ουσιαστική μείωση του κόστους κατασκευής, διαφοροποιώντας την όλη φιλοσοφία σχεδιασμού του έργου.

Τον Οκτώβριο 2012, το ΤΔΕ τερμάτισε τις υπηρεσιών των συμβούλων που είχαν την ευθύνη για την ετοιμασία των εγγράφων προσφορών για την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου, λόγω του τερματισμού των αρχικών διαδικασιών προσφοροδότησης για το έργο. Μέχρι τον τερματισμό των υπηρεσιών τους, οι Σύμβουλοι είχαν πληρωθεί το ποσό των €1.140.398, σύμφωνα με τις πρόνοιες του συμβολαίου, καθώς και το ποσό των €144.994 με βάση τις πρόνοιες συμπληρωματικής συμφωνίας, για εκτέλεση επιπρόσθετων εργασιών.

Τον Νοέμβριο 2012, σε κοινή συνεδρία της Διαχειριστικής Επιτροπής και της Υπουργικής Επιτροπής, αφού εξετάστηκαν εναλλακτικά σενάρια για την υλοποίηση του έργου, αποφασίστηκε προκαταρκτικά όπως, η Διαχειριστική Επιτροπή επεξεργαστεί το σενάριο κατασκευής του δρόμου σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση να κατασκευαστούν 2 λωρίδες σε όλο το μήκος του δρόμου, ο οποίος θα αποτελείται από 2 τμήματα και, στη δεύτερη φάση, να αναβαθμιστεί το πρώτο τμήμα του δρόμου (μέχρι το Στρουμπί), σε 4 λωρίδες. Η υπολογιζόμενη δαπάνη για την πρώτη φάση ανέρχεται σε €115 εκ. και για την δεύτερη φάση σε €70 εκ.

Με βάση τις πρόσφατες εξελίξεις στην οικονομία, και στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων με την Τρόικα, συμπεριλήφθηκαν στο Μνημόνιο προϋποθέσεις για να είναι δυνατή η προώθηση έργων σύμπραξης δημόσιου – ιδιωτικού τομέα (PPP), σύμφωνα με τις οποίες απαιτείται η θέσπιση σχετικού νομικού και θεσμικού πλαισίου. Το εν λόγω πλαίσιο ετοιμάζεται από το Υπουργείο Οικονομικών και το Γενικό Λογιστήριο με τη βοήθεια συμβούλων και σε συνεργασία με την Τρόικα. Ως εκ τούτου, στο παρόν στάδιο, η έναρξη υλοποίησης του έργου δεν είναι δυνατή.

- (iv) **Απαλλοτριώσεις.** Το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας έχει καταβάλει μέχρι σήμερα σε ιδιοκτήτες τεμαχίων γης, συνολικό ποσό περίπου €58,5 εκ., συμπεριλαμβανομένων και των τόκων, για αποζημιώσεις λόγω των απαλλοτριώσεων. Μέχρι τις 31.12.2012, υπολειπόταν η καταβολή επιπλέον ποσού περίπου €62,0 εκ.

Τον Ιούλιο 2012, το Υπουργείο Εσωτερικών έδωσε οδηγίες στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, να ετοιμάσει σχέδια και πίνακες περιγραφής για όσα από τα πιο πάνω τεμάχια δεν είχαν διενεργηθεί πληρωμές, με στόχο να προωθηθεί – με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου – η ανάκληση τους και, να ετοιμαστεί ταυτόχρονα θεσμικό σχέδιο για δημοσίευση Λευκής Ζώνης. Η δημοσίευση απαλλοτρίωσης θα μπορεί να γίνει εκ νέου, όταν θα πλησιάζει η έναρξη κατασκευής του έργου.

Τον Αύγουστο 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να εγκρίνει πρόταση για μερική ανάκληση της απαλλοτρίωσης, που αφορούσε τεμάχια για τα οποία δεν είχαν καταβληθεί αποζημιώσεις, καθώς και για τον καθορισμό Λευκής Ζώνης σε όλο το μήκος όδευσης του αυτοκινητόδρομου.

Τον Νοέμβριο 2012, με βάση το σενάριο που περιγράφεται πιο πάνω, αποφασίστηκε από την Υπουργική Επιτροπή και την Διαχειριστική Επιτροπή όπως για την πρώτη φάση, γίνει πλήρης απαλλοτρίωση έτσι ώστε η γη να είναι διαθέσιμη με την έναρξη του έργου, ενώ για τη δεύτερη φάση, το Υπουργείο Εσωτερικών και το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο θα διασφαλιστεί η αναγκαία γη.

- (β) **Κατασκευή Δρόμου Σύνδεσης του Παραλιακού Μετώπου Λάρνακας από την περιοχή «Μακένζυ» μέχρι την περιοχή «Spyros Beach» μέσω του Αεροδρομίου Λάρνακας.** Λόγω της παρούσας οικονομικής κατάστασης, το σχετικό κονδύλι για κάλυψη της δαπάνης διεξαγωγής τεχνοοικονομικής μελέτης, με σκοπό να αξιολογηθούν οι εναλλακτικές πορείες του δρόμου, δεν περιλήφθηκε στον προϋπολογισμό του έτους 2013.

Το ιστορικό της απόφασης για την εκπόνηση της πιο πάνω μελέτης, παρατίθεται στην Ετήσια Έκθεσής μας του 2011.

(γ) Έργο Ανάπτυξης και Διαχείρισης του Λιμανιού και της Μαρίνας Λάρνακας. Τον Μάρτιο 1994, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη στρατηγική για την ανάπτυξη του ναυτικού τουρισμού και, μεταξύ άλλων, αποφάσισε την ανάθεση στον ιδιωτικό τομέα της μελέτης, κατασκευής και διαχείρισης μαρίνων σε διάφορες παράλιες περιοχές. Το 1996, ετοιμάστηκαν τα έγγραφα προσφορών από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού, όμως η προώθηση της διαδικασίας προσφορών καθυστέρησε σημαντικά, λόγω προβλημάτων που παρουσιάστηκαν, κυρίως αναφορικά με τη χωροθέτηση και εκμίσθωση των αναγκαίων χώρων στους ιδιώτες. Τον Αύγουστο 2000, το Υπουργικό Συμβούλιο όρισε το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (YEBT) ως «Ενδιαφερόμενη Υπηρεσία» για τη διενέργεια των διαγωνισμών.

Τον Ιούνιο 2003, υποβλήθηκαν ξεχωριστές προσφορές για την ανάπτυξη 3 μαρίνων (Λεμεσού, Λάρνακας και Αγίας Νάπας). Τον Νοέμβριο 2004, οι προσφορές ακυρώθηκαν, επειδή κρίθηκαν ασύμφορες, λόγω του ότι το μίσθωμα που προέκυπτε από αυτές ήταν αρνητικό.

Κατόπιν απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, προκήρυξε νέο διαγωνισμό για την ανάπτυξη του λιμανιού και της μαρίνας Λάρνακας με τη μέθοδο της Κατασκευής – Λειτουργίας – Μεταβίβασης (Built – Operate – Transfer, BOT). Ωστόσο, η προώθηση του έργου καθυστέρησε σημαντικά, λόγω διαδοχικών προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών και στο Ανώτατο Δικαστήριο, που είχε καταχωρίσει ο δεύτερος στη σειρά κατάταξης προσφοροδότης. Οι διαπραγματεύσεις με την επιλεγείσα κοινοπραξία άρχισαν τελικά τον Ιούλιο 2010.

Τον Απρίλιο 2011, με επιστολή μας προς τον Πρόεδρο της Διαχειριστικής Επιτροπής του έργου υποδείξαμε ότι η προσφορά του Ανάδοχου δεν φαινόταν να ικανοποιούσε την απαίτηση/όρο του διαγωνισμού για μεγέθυνση του λιμανιού, ώστε να δημιουργηθεί ο αναγκαίος χώρος που να εξασφαλίζει ως ελάχιστη διάμετρο του κύκλου επαναστροφής των πλοίων τα 500 μέτρα.

Τον Μάιο 2011, ο Πρόεδρος της Διαχειριστικής Επιτροπής μάς πληροφόρησε ότι η προσφορά του Ανάδοχου είχε προηγουμένως αξιολογηθεί από τους συμβούλους και την Επιτροπή Αξιολόγησης και είχε ήδη εγκριθεί από το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου και, ως εκ τούτου, δεν ήταν δυνατό στο στάδιο αυτό, η Διαχειριστική Επιτροπή να απαιτήσει οποιαδήποτε ουσιώδη αλλαγή.

Κατόπιν εντατικών διαπραγματεύσεων μεταξύ της Διαχειριστικής Επιτροπής του έργου και της επιλεγείσας κοινοπραξίας, τα δύο μέρη κατέληξαν τον Αύγουστο 2012, σε προκαταρκτική συμφωνία για τη σύναψη σύμβασης για την ανάπτυξη και διαχείριση – από την κοινοπραξία – του λιμανιού και της μαρίνας Λάρνακας. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας και υπογραφής της τελικής συμφωνίας, αναμένεται να γίνει όταν και εφόσον η κοινοπραξία εξασφαλίσει την αναγκαία χρηματοδότηση από στρατηγικούς επενδυτές, κάτι που δεν έχει ακόμα επιτύχει, λόγω της επικρατούσας οικονομικής κατάστασης. Ως εκ τούτου, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την παράταση της περιόδου ισχύος της προσφοράς μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013, για να δοθεί η ευκαιρία στην κοινοπραξία να εξεύρει χρηματοδότη.

(δ) Ασφάλεια Κτιρίων Δημόσιας Χρήσης. Κατόπιν διερεύνησης του θέματος της ασφάλειας των κτιρίων δημόσιας χρήσης, με επιστολή μας τον Μάρτιο 2012 προς τους Υπουργούς Οικονομικών, Συγκοινωνιών και Έργων και Εσωτερικών, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Γενικά. Τον Οκτώβριο 1999, μετά τον σεισμό του Αυγούστου του 1999, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να εγκρίνει την πρόσληψη από το Υπουργείο Εσωτερικών, 12 έκτακτων Πολιτικών Μηχανικών, με σκοπό την προώθηση προγράμματος επιθεώρησης και καταγραφής του επιπέδου ασφάλειας των δημόσιων κτιρίων σε όλες τις επαρχίες. Βασικός στόχος του προγράμματος ήταν η αξιολόγηση της στατικής και αντισεισμικής επάρκειας των κτιρίων και ο καθορισμός του επιθυμητού επιπέδου ασφάλειας έτσι ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο υπήρχε άμεση ή μελλοντική ανάγκη για περαιτέρω έλεγχο των κτιρίων.

Με βάση την πιο πάνω απόφαση, το Υπουργείο Εσωτερικών, σε συνεργασία με το Τμήμα Δημοσίων Έργων (ΤΔΕ), αφού προέβηκε κατά το 2000 σε επιθεωρήσεις των δημόσιων κτιρίων των επαρχιών Λευκωσίας και Πάφου, ετοίμασε σχετικό κατάλογο καταγραφής του επιπέδου ασφάλειας των κτιρίων. Ο κατάλογος

περιλάμβανε 175 κτίρια τα οποία κατατάχθηκαν σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία περιλήφθηκαν 57 κτίρια, για τα οποία δεν υπήρχε καμιά ανάγκη για περαιτέρω έλεγχο της στατικής και αντισεισμικής τους επάρκειας, στη δεύτερη κατηγορία περιλήφθηκαν 91 κτίρια, για τα οποία διαπιστώθηκε η ανάγκη για ένα επιπρόσθετο έλεγχο μεσοπρόθεσμα, ενώ στην τρίτη κατηγορία περιλήφθηκαν 27 κτίρια, για τα οποία διαπιστώθηκε ανάγκη για άμεσο έλεγχο της στατικής και αντισεισμικής επάρκειας τους.

Τον Οκτώβριο 2005, το ΤΔΕ ετοίμασε εγχειρίδιο στο οποίο καθορίζονταν τα επιθυμητά επίπεδα ασφάλειας των δημόσιων κτιρίων, βάσει των οποίων θα γινόταν η επιλογή των κτιρίων για την εκπόνηση μελέτης για έλεγχο της στατικής και αντισεισμικής επάρκειας τους.

Τον Ιούνιο 2008, το Υπουργικό Συμβούλιο εξέτασε το γενικότερο θέμα της ασφάλειας των δημόσιων κτιρίων και αποφάσισε τα ακόλουθα:

- (i) Να καλέσει όλους τους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στη δικαιοδοσία και ευθύνη των οποίων ανήκουν κτίρια δημόσιας χρήσης, όπως προβούν άμεσα, με δική τους ευθύνη, σε έλεγχο της καταλληλότητάς τους.
- (ii) Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων να μελετήσει, σε συνεργασία με τις αρμόδιες κυβερνητικές Υπηρεσίες και το ΕΤΕΚ, το όλο θέμα, περιλαμβανομένης και της πρακτικής που ισχύει σε άλλες χώρες, καθώς και τη δυνατότητα έκδοσης, μετά από περιοδικούς ελέγχους, Πιστοποιητικού Καταλληλότητας για κάθε κτίριο δημόσιας χρήσης.

Στα πλαίσια της πιο πάνω απόφασης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων όρισε τον ίδιο μήνα, Ειδική Επιτροπή, υπό την προεδρία του Διευθυντή του ΤΔΕ, και μέλη λειτουργούς του εν λόγω Τμήματος, του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, του Τμήματος Ελέγχου και του ΕΤΕΚ, με στόχο, μεταξύ άλλων, τη διερεύνηση της δυνατότητας έκδοσης – κατόπιν περιοδικών ελέγχων – Πιστοποιητικού Καταλληλότητας για κάθε κτίριο δημόσιας χρήσης. Επιπλέον ανατέθηκαν στην Επιτροπή και οι πιο κάτω εργασίες:

- (i) Μελέτη της πρακτικής που ισχύει σε άλλες χώρες για το θέμα ασφάλειας των δημόσιων κτιρίων.
- (ii) Αξιολόγηση της ανάγκης για ολοκλήρωση της επιθεώρησης των δημόσιων κτιρίων (και στις επαρχίες Λεμεσού, Λάρνακας και Αμμοχώστου) με βάση την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου του Οκτωβρίου 1999.
- (iii) Αξιολόγηση της αναγκαιότητας για περαιτέρω ελέγχους της σεισμικής επάρκειας των δημόσιων κτιρίων.

Η Ειδική Επιτροπή αφού μελέτησε το θέμα, κατέληξε σε συγκεκριμένα πορίσματα/συμπεράσματα για κάθε θέμα, ως ακολούθως:

- (i) Έκδοση Πιστοποιητικού Καταλληλότητας: Από τη διερεύνηση της πρακτικής που ακολουθείται σε άλλες χώρες, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει οποιαδήποτε μεθοδολογία που να οδηγεί στην έκδοση Πιστοποιητικού Καταλληλότητας. Η πρακτική άλλων χωρών είναι να διενεργούνται έλεγχοι στα δημόσια κτίρια κάθε πέντε χρόνια και, εκεί όπου επιβάλλεται, να γίνεται η αναγκαία συντήρηση.
- (ii) Επιθεώρηση κυβερνητικών κτιρίων σε όλες τις επαρχίες και έκδοση Πιστοποιητικού Επιθεώρησης: Όλα τα δημόσια κτίρια να επιθεωρούνται κάθε 5 χρόνια από Πολιτικούς Μηχανικούς βάσει σχετικής μεθοδολογίας ελέγχου. Εάν το κτίριο κρίνεται ότι δεν παρουσιάζει οποιαδήποτε εμφανή προβλήματα στατικής ασφάλειας, να εκδίδεται Πιστοποιητικό Επιθεώρησης. Τα αποτελέσματα της επιθεώρησης να καταχωρούνται σε Ειδικό Μητρώο το οποίο θα δημιουργηθεί και η διαχείριση του θα γίνεται από το ΤΔΕ.
- (iii) Αντισεισμική αναβάθμιση: Να προχωρήσει ο έλεγχος της σεισμικής επάρκειας όλων των δημόσιων κτιρίων στη βάση συγκεκριμένης μεθοδολογίας και, να ετοιμαστεί ειδικό έντυπο για καταχώριση της αξιολόγησης ταξινόμησης των κτιρίων, λαμβάνοντας υπόψη και την εναπομένουσα διάρκεια ζωής του κτιρίου.

Τον Ιούνιο 2010, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε – στα πλαίσια των πορισμάτων της Ειδικής Επιτροπής – να εξουσιοδοτήσει την Υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων, όπως δώσει οδηγίες στον Διευθυντή του ΤΔΕ για την προώθηση από το Τμήμα του, των ακόλουθων ενεργειών:

- (i) Την επιθεώρηση και καταγραφή του επιπέδου ασφάλειας όλων των δημόσιων κτιρίων σε όλες τις επαρχίες.
- (ii) Τον έλεγχο της σεισμικής επάρκειας των κυβερνητικών κτιρίων.
- (iii) Την υιοθέτηση της πρακτικής για έκδοση – κάθε 5 χρόνια – Πιστοποιητικού Επιθεώρησης για όλα τα δημόσια κτίρια. Για τον σκοπό αυτό, να προωθήσει τις ανάλογες τροποποιήσεις στον Περί Οδών και Οικοδομών Νόμο και Κανονισμούς.
- (iv) Να δημιουργήσει Μητρώο δημόσιων κτιρίων, στο οποίο να καταχωρούνται τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων.

Τον Φεβρουάριο 2011, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, ζήτησε από τον Διευθυντή του ΤΔΕ όπως υλοποιήσει την πιο πάνω Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (Ιούνιος 2010).

Η Υπηρεσία μας προέβηκε σε ειδική διερεύνηση του θέματος της ασφάλειας δειγματοληπτικά σε δύο δημόσια κτίρια, το κτίριο των Κεντρικών Γραφείων και Επαρχιακού Γραφείου Λευκωσίας του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών και το κτίριο του Γενικού Κρατικού Χημείου στη Λευκωσία. Από την πιο πάνω διερεύνηση διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

Κτίριο Κεντρικών Γραφείων και Επαρχιακού Γραφείου Λευκωσίας του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών. Σύμφωνα με έκθεση που ετοιμάστηκε από το ΤΔΕ κατόπιν επιθεώρησης του κτιρίου, τον Μάρτιο 2000, αυτό κρίθηκε ότι δεν πληρούσε καμία από τις πρόνοιες του αντισεισμικού κώδικα που θεσπίστηκε το 1993.

Τον Μάιο 2008, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την κατασκευή νέου κτιρίου για στέγαση των Κεντρικών Γραφείων και του Επαρχιακού Γραφείου Λευκωσίας του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών, συνολικού εμβαδού 4.000 τ.μ. Τον Δεκέμβριο 2008, το ΤΔΕ προκήρυξε σχετικό διαγωνισμό για την προεπιλογή Εργολάβων, λόγω όμως της οικονομικής κατάστασης, το έργο παγοποιήθηκε.

Στις 19.11.2010, ο Διευθυντής του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών με επιστολή του προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, ζήτησε όπως, λόγω της ολοκλήρωσης του έργου, προωθηθούν οι απαραίτητες εργασίες αναβάθμισης της στατικής και αντισεισμικής επάρκειας του κτιρίου, για την ασφάλεια τόσο του προσωπικού όσο και του κοινού.

Στις 7.10.2011, ο Διευθυντής του ΤΔΕ με επιστολή του προς τον Διευθυντή του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών, τον πληροφόρησε ότι η λύση της ριζικής στατικής/αντισεισμικής αναβάθμισης του κτιρίου που είναι αναγκαία για την πλήρη αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων, κρίνεται ως οικονομικά ασύμφορη.

Κτίριο Γενικού Κρατικού Χημείου στη Λευκωσία. Σύμφωνα με έκθεση που ετοιμάστηκε από το ΤΔΕ κατόπιν επιθεώρησης του κτιρίου, τον Ιανουάριο 2000, αυτό κρίθηκε ότι είχε εξαντλήσει μεγάλο μέρος της ζωής του και δεν πληρούσε τους ισχύοντες αντισεισμικούς κανονισμούς.

Στις 11.6.2002, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο Υπουργείο Υγείας υπό την προεδρία του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου, στην οποία αποφασίστηκε να προωθηθεί η ανέγερση νέου κτιρίου του Γενικού Κρατικού Χημείου στο χώρο του νοσοκομείου Αθαλάσσης. Αποφασίστηκε επίσης όπως ανατεθεί σε ειδικούς συμβούλους η μελέτη/ετοιμασία κτιριολογικού προγράμματος.

Τον Οκτώβριο 2002, ο Διευθυντής του ΤΔΕ πληροφόρησε την Διευθύντρια του Γενικού Κρατικού Χημείου ότι, σύμφωνα με τα αποτελέσματα νέας επιτόπιας έρευνας που είχε διεξαχθεί στο κτίριο, αυτό κρίθηκε επικίνδυνο σε περίπτωση ισχυρής σεισμικής δόνησης και υπέδειξε την ανάγκη μετακίνησης του προσωπικού και των μηχανημάτων σε άλλο κτίριο. Την πληροφόρησε επίσης ότι επιβαλλόταν η επίσπευση έναρξης της διαδικασίας μελέτης και κατασκευής του νέου κτιρίου.

Τον Ιούνιο 2003, το ΤΔΕ ολοκλήρωσε τα έγγραφα του διαγωνισμού για την ανάθεση της σύμβασης παροχής υπηρεσιών Συμβούλων, για την ετοιμασία του κτιριολογικού προγράμματος. Ωστόσο, εξ αιτίας της μη έγκρισης των σχετικών πιστώσεων από το Γραφείο Προγραμματισμού καθώς και της μετέπειτα τροποποίησης του Νόμου περί Προσφορών, το θέμα παρέμεινε στάσιμο.

Τον Ιανουάριο 2007, κατακυρώθηκε η πιο πάνω σύμβαση έναντι του ποσού των €392.978. Η μελέτη/ετοιμασία του κτιριολογικού προγράμματος ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο 2008.

Στις 26.1.2009, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών πληροφόρησε τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας ότι, το Υπουργείο Οικονομικών, στα πλαίσια ιεράρχησης της υλοποίησης των αναπτυξιακών έργων και, με βάση τις δημοσιονομικές δυνατότητες του Κράτους, αποφάσισε όπως η ανέγερση του νέου κτιρίου του Γενικού Κρατικού Χημείου εξεταστεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

Την 1.8.2011, η Διευθύντρια του Γενικού Κρατικού Χημείου ζήτησε από τον Διευθυντή του ΤΔΕ, όπως το Τμήμα του επαναξιολογήσει την στατική/αντισεισμική επάρκεια του υφιστάμενου κτιρίου του Γενικού Κρατικού Χημείου, επισημαίνοντας ότι στο κτίριο φυλάσσονται εύφλεκτα τοξικά υλικά, αέρια και ραδιενεργές ουσίες, τα οποία είναι δυνατό – σε ενδεχόμενη ζημιά στο κτίριο – να θέσουν σε άμεσο κίνδυνο την ασφάλεια του προσωπικού του χημείου καθώς και των περιοίκων.

Παρατηρήσεις. Όσον αφορά στο γενικότερο θέμα της ασφάλειας των δημόσιων κτιρίων, παρατηρήσαμε ότι δεν έχουν ακόμα υλοποιηθεί οι σχετικές αποφάσεις που έλαβε το Υπουργικό Συμβούλιο τον Ιούνιο 2010, και συγκεκριμένα:

- (i) Επιθεώρηση και καταγραφή του επιπέδου ασφάλειας όλων των δημόσιων κτιρίων σε όλες τις επαρχίες (σύμφωνα και με την αρχική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, που λήφθηκε τον Οκτώβριο 1999).
- (ii) Έλεγχος της σεισμικής επάρκειας των κυβερνητικών κτιρίων.
- (iii) Υιοθέτηση της πρακτικής για έκδοση – κάθε 5 χρόνια – Πιστοποιητικού Επιθεώρησης για όλα τα δημόσια κτίρια.
- (iv) Προώθηση των αναγκαίων τροποποιήσεων στον Περί Οδών και Οικοδομών Νόμο και Κανονισμούς, με σκοπό τη δυνατότητα έκδοσης του Πιστοποιητικού Επιθεώρησης.
- (v) Δημιουργία Ειδικού Μητρώου δημόσιων κτιρίων, στο οποίο να καταχωρούνται τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων.

Όσον αφορά το κτίριο Κεντρικών Γραφείων και Επαρχιακού Γραφείου Λευκωσίας του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών, παρατηρήσαμε ότι, ενώ το κτίριο κρίθηκε από τον Μάρτιο 2000 ότι αφενός δεν πληρούσε τις πρόνοιες του αντισεισμικού κώδικα που θεσπίστηκε το 1993 και, αφετέρου παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα στατικής επάρκειας, εντούτοις δεν έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, που λήφθηκε τον Μάιο 2008, για την κατασκευή νέου κτιρίου.

Τέλος, όσον αφορά το κτίριο του Γενικού Κρατικού Χημείου, παρατηρήσαμε ότι, ενώ το κτίριο είχε κριθεί από το 2002 ότι ήταν επικίνδυνο σε περίπτωση σεισμού, δεν έχει ακόμα ληφθεί απόφαση για ανέγερση νέου κτιρίου, παρόλο ότι στο κτίριο φυλάσσονται εύφλεκτα τοξικά υλικά, αέρια και ραδιενεργές ουσίες, τα οποία – σε τέτοια περίπτωση – είναι ενδεχόμενο να θέσουν σε άμεσο κίνδυνο την ασφάλεια του προσωπικού του Χημείου καθώς και των περιοίκων.

Τον Νοέμβριο 2012, ο Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

Το Υπουργικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του τον Ιούνιο 2010, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει την Υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων, να δώσει οδηγίες προς τον Διευθυντή του ΤΔΕ, όπως προχωρήσει στην προώθηση της επιθεώρησης όλων των Κυβερνητικών κτιρίων σε όλες τις Επαρχίες, καθώς και στον έλεγχο της σεισμικής επάρκειας των εν λόγω κτιρίων, χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία που είχε εισηγηθεί η Ειδική Επιτροπή, η οποία είχε οριστεί με προηγούμενη Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, τον Ιούνιο του 2008, για μελέτη του όλου θέματος.

Με βάση τα πιο πάνω, το ΤΔΕ επιθεώρησε πιλοτικά τα κτίρια του Αρχηγείου Αστυνομίας και του ΓΕΕΦ, στα οποία είχαν γίνει πρόσφατα εργασίες συντήρησης/επιδιόρθωσης. Η επιθεώρηση δεν επεκτάθηκε σε περισσότερα κτίρια, λόγω του αυξημένου τότε όγκου εργασίας του ΤΔΕ.

Με τη μείωση των αναπτυξιακών έργων που περιλαμβάνονται στους κρατικούς προϋπολογισμούς, λόγω της παρούσας οικονομικής κατάστασης, το ΤΔΕ έχει τη δυνατότητα τώρα να υλοποιήσει σταδιακά την εφαρμογή των εισηγήσεων της Επιτροπής.

Πέραν αυτού, το ΤΔΕ συνεχίζει να προβαίνει στη συνήθη επιθεώρηση των κυβερνητικών κτιρίων, με βάση την πρακτική που ακολουθείτο πριν τη λήψη της πιο πάνω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, με σκοπό την εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών συντήρησης/επιδιόρθωσης.

Όσον αφορά το κτίριο των Κεντρικών Γραφείων και του Επαρχιακού Γραφείου Λευκωσίας του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών, επειδή η ριζική στατική/αντισεισμική αναβάθμιση του κτιρίου κρίθηκε οικονομικά ασύμφορη, το ΤΔΕ προχώρησε σε διορθωτικές εργασίες, με πιο πρόσφατη αυτή του Ιανουαρίου 2011, μέχρι να εγκριθεί από το Υπουργείο Οικονομικών η δημοσίευση διαγωνισμού για κατασκευή νέου κτιρίου.

Όσον αφορά το κτίριο του Γενικού Χημείου του Κράτους, επειδή η λειτουργία του είναι κρίσιμη εξ αιτίας της φύλαξης σε αυτό υλικών και ουσιών που απαιτούν ειδικές συνθήκες, το ΤΔΕ προβαίνει στην εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών συντήρησης, μέχρι να τύχει έγκρισης το αίτημα για δημιουργία νέου κτιρίου.

2.19.1 ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Ο έλεγχος της Υπηρεσίας μας για τα έτη 2011 και 2012 δεν είχε διεξαχθεί μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης. Τα θέματα που προέκυψαν από τον έλεγχο που διενεργήθηκε στο Τμήμα Αρχαιοτήτων για το 2010 παρουσιάζονται στην Έκθεσή μας για το ίδιο έτος.

2.19.2 ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Μέρος Α

Λογαριασμός καταθέσεων. Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο του λογαριασμού ήταν €10.840.272. Το μεγαλύτερο ποσό αφορά σε κρατήσεις και εγγυήσεις για συμβόλαια που εκτελέστηκαν ή εκτελούνται, καθώς και αδαπάνητα υπόλοιπα καταθέσεων από τρίτους, για εκτέλεση διαφόρων εργασιών. Εισηγηθήκαμε όπως τα υπόλοιπα που εκκρεμούν για μεγάλο χρονικό διάστημα (πέραν των δύο ετών) διερευνηθούν και διευθετηθούν ανάλογα.

Υπόλοιπα καθυστερημένων εσόδων. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, στις 31.12.2012 τα καθυστερημένα έσοδα ήταν €2.229.798, σε σύγκριση με €992.123 το προηγούμενο έτος. Οι σημαντικότερες οφειλές αφορούν στο Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λευκωσίας (€904.789), στην ΑΤΗΚ (€592.482) και στην Primetel (€333.476).

Διαχείριση των κυβερνητικών οχημάτων. Διαπιστώθηκαν αδυναμίες και ελλείψεις όσον αφορά στη διαχείριση των οχημάτων όπως:

- Στάθμευση/διανυκτέρευση οχημάτων στην οικία λειτουργών χωρίς τη γραπτή εξουσιοδότηση από τον Διευθυντή του Τμήματος, όπως προβλέπεται στους Κανονισμούς.
- Χρήση ιδιωτικών οχημάτων και καταβολή οδοιπορικών, παρόλο ότι υπάρχουν διαθέσιμα κυβερνητικά οχήματα.
- Μη ορθή τήρηση των βιβλίων κίνησης των οχημάτων.

Υπερωριακή απασχόληση. Η δαπάνη για υπερωριακή απασχόληση το 2012 ανήλθε σε €446.710 σε σύγκριση με €1.235.375 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση κατά 63,8%, η οποία οφείλεται κυρίως στη συμπλήρωση των μεγάλων αναπτυξιακών έργων.

Διαπιστώθηκαν αδυναμίες όσον αφορά στον έλεγχο της υπερωριακής απασχόλησης όπως:

- Διενέργεια υπερωριακής απασχόλησης χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση από την Ειδική Επιτροπή Υπερωριών του Υπουργείου, όπως προβλέπεται στη σχετική Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών αρ.950 ημερ. 11.3.1991 και στις οδηγίες του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, ημερ. 17.11.2008.
- Δεν καταγράφονται στα ημερολόγια έργου οι επισκέψεις των Μηχανικών στα εργοτάξια για σκοπούς επιβεβαίωσης της υπερωριακής εργασίας.

Απαλλοτριώσεις. Διαπιστώθηκε ότι αρκετοί ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας προσέφυγαν στο Δικαστήριο, αρκετά χρόνια μετά την απαλλοτρίωση, διεκδικώντας επιστροφή μέρους της ιδιοκτησίας τους που δεν χρησιμοποιήθηκε για τον σκοπό της απαλλοτρίωσης ή ο σκοπός της απαλλοτρίωσης εγκαταλείφθηκε ή δεν ακολουθήθηκαν οι ενδεδειγμένες διαδικασίες σύμφωνα με το Σύνταγμα και τη σχετική νομοθεσία, με αποτέλεσμα, για διευθέτηση του θέματος, είτε να εκδίδεται Διάταγμα ανάκλησης της Απαλλοτρίωσης είτε να δημοσιεύεται εκ νέου Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης, με όλα τα επακόλουθα περιλαμβανομένης και αυξημένης δαπάνης για αποζημιώσεις και τόκους. Συναφώς αναφέρεται ότι η συσσώρευση σημαντικών οφειλών του δημοσίου για αποζημιώσεις απαλλοτριώσεων και οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, οδήγησαν το Κράτος στην επαναξιολόγηση διαφόρων έργων για την εκτέλεση των οποίων είχαν γίνει απαλλοτριώσεις και στην ανάκληση αριθμού απαλλοτριώσεων με ταυτόχρονη δημοσίευση ένταξης μερικών τεμαχίων σε Λευκή Ζώνη.

A. Αδυναμίες στον προγραμματισμό μελέτης και εκτέλεσης έργων.

(α) Περιμετρικός Αυτοκινητόδρομος Λευκωσίας. Τον Ιούνιο 2000, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη διενέργεια περιβαλλοντικής και τεχνοοικονομικής μελέτης για τον περιμετρικό αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας με βάση προτεινόμενη όδευση. Μετά από αλληπάλληλες αλλαγές στην προτεινόμενη όδευση και την εκπόνηση περιβαλλοντικών και τεχνοοικονομικών μελετών για τις διάφορες επιλογές, για τις οποίες δαπανήθηκε από το Τμήμα ποσό περίπου €200.000, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τον Σεπτέμβριο 2005 την προκήρυξη διαγωνισμού, για την ετοιμασία των κατασκευαστικών σχεδίων, εγκρίνοντας συγκεκριμένη όδευση (τη βόρεια) ως καταλληλότερη.

Τον Μάιο 2007, ανατέθηκε η σύμβαση ετοιμασίας των κατασκευαστικών σχεδίων και της μελέτης εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σε σύμβουλο Μελετητή έναντι ποσού €1.964.892. Η μελέτη προβλεπόταν να ολοκληρωθεί τον Μάιο 2009 και να παραδοθεί στο Τμήμα σε 5 φάσεις οι οποίες θα αποτελούσαν ξεχωριστά συμβόλαια κατασκευής. Η ετοιμασία της μελέτης παρουσιάζει σημαντική καθυστέρηση, λόγω διαφόρων προβλημάτων που προέκυψαν στον καθορισμό της τελικής χάραξης του αυτοκινητόδρομου και του δευτερεύοντος οδικού δικτύου. Όπως μας πληροφόρησε το Τμήμα, η καθυστέρηση αυτή κρίνεται δικαιολογημένη, δεδομένης της πολυπλοκότητας του έργου, της φύσης της μελέτης, των πολλών αλληλένδετων τεχνικών προβλημάτων και περιορισμών, καθώς και των ενστάσεων/αιτημάτων των επηρεαζομένων Δήμων και Κοινοτήτων.

Τον Φεβρουάριο 2010, η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) ενέκρινε παράταση χρόνου 132 εβδομάδων στη συμπλήρωση της μελέτης, αναθεωρώντας παράλληλα τους χρόνους υποβολής των ενδιάμεσων εκθέσεων.

Τον Ιούνιο 2011, η ΚΕΑΑ ενέκρινε την πληρωμή στον σύμβουλο Μελετητή του επιπλέον ποσού των €439.482 για διευθέτηση των οικονομικών απαιτήσεων του εξ αιτίας των αλλαγών που είχαν γίνει στη μελέτη και της αναθεώρησης των χρόνων υποβολής των ενδιάμεσων εκθέσεων.

Τον Οκτώβριο 2012, η ΚΕΑΑ ενέκρινε την παραχώρηση στον Μελετητή περαιτέρω παράτασης χρόνου, με καταληκτική ημερομηνία συμπλήρωσης ολόκληρης της μελέτης, την 8.10.2014. Ενέκρινε επίσης την πληρωμή στον Μελετητή του ποσού των €30.790, για το κόστος ανανέωσης της εγγύησης πιστής εκτέλεσης και της επαγγελματικής ασφάλειας. Τέλος, η ΚΕΑΑ ενέκρινε τον διαχωρισμό της Β φάσης σε δύο ξεχωριστές φάσεις. Ως αποτέλεσμα, η κατασκευή του έργου θα προωθηθεί με 6 ξεχωριστά συμβόλαια αντί 5, όπως αρχικά είχε προβλεφθεί.

Το κόστος του αυτοκινητόδρομου υπολογίζεται προκαταρκτικά σε €390 εκ. Η προώθηση της υλοποίησης του έργου αναμένεται να γίνει το 2016, νοουμένου ότι δεν θα παρατηρηθεί περαιτέρω καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της μελέτης και στη διαδικασία των απαλλοτριώσεων και θα έχει επίσης εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση του έργου.

Ο αυτοκινητόδρομος έχει ενταχθεί στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών και αναμένεται να προταθεί για συγχρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα, για την περίοδο 2014-2020.

(β) Μελέτη από ιδιώτες συμβούλους του αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας – Παλαιχωρίου (Φάση Β και Γ) – Αρ. Συμβολαίου PS/D/288. Η έναρξη της μελέτης έγινε στις 15.5.2008, με ημερομηνία ολοκλήρωσης την 19.11.2009. Το ποσό του συμβολαίου ανέρχεται στα €326.000. Η μελέτη αφορά την ετοιμασία σχεδίων και εγγράφων για την κατασκευή αυτοκινητόδρομου τεσσάρων λωρίδων κυκλοφορίας, μεταξύ Λευκωσίας και Παλαιχωρίου, συνολικού μήκους περίπου 11,6 χλμ.

Τον Μάρτιο 2011, με επιστολή μας προς τον Διευθυντή του Τμήματος παρατηρήσαμε ότι η πρόοδος της μελέτης παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση, περίπου 2 ετών, και ότι δεν είχαν γίνει από το Τμήμα οι απαραίτητες ενέργειες για αντιμετώπιση του προβλήματος.

Τον ίδιο μήνα, ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι υποδείχθηκε στους συμβούλους η καθυστέρηση στην υλοποίηση της μελέτης και ζητήθηκε η επίσπευση της.

Τον Αύγουστο 2011, οι σύμβουλοι παρέδωσαν στο Τμήμα τα σχέδια που απαιτούνται για τη διαδικασία των απαλλοτριώσεων, τα οποία στη συνέχεια προωθήθηκαν προς το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Τον Μάρτιο 2012, οι σύμβουλοι παρέδωσαν στο Τμήμα την Προκαταρκτική Τελική Έκθεση Μελέτης. Με βάση τη μελέτη αυτή, στάλθηκαν στις αρμόδιες Υπηρεσίες τα κατασκευαστικά σχέδια, για την ετοιμασία των σχετικών μελετών. Η ολοκλήρωση της μελέτης προβλέπεται να γίνει τέλος του 2013. Το συνολικό κόστος του έργου υπολογίζεται περίπου σε €60 εκ..

(γ) Συμβόλαιο για την κατασκευή της Λεωφόρου Αγίου Ιλαρίωνος στη Λευκωσία – Αρ. Συμβολαίου PS/C/631. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 2.5.2011, με ημερομηνία αποπεράτωσης την 30.4.2012, και ποσό συμβολαίου €4.576.000. Το έργο περιλαμβάνει την πλήρη ανακατασκευή και αναβάθμιση του υφιστάμενου δρόμου, από τον κυκλικό κόμβο του «ΣΟΠΑΖ» μέχρι τον κυκλικό κόμβο του «ΜΠΑΤΑ», από δύο λωρίδες κυκλοφορίας σε τέσσερις λωρίδες.

Από επιτόπιο έλεγχο στο έργο, τον Μάιο 2012, παρατηρήσαμε σημαντική καθυστέρηση στη πρόοδο των εργασιών, διάρκειας περίπου 5 μηνών, που οφείλετο κυρίως στη μη έγκαιρη προμήθεια και τοποθέτηση από το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας (ΣΥΛ) του κεντρικού αγωγού ύδρευσης διαμέτρου Φ400χλ.

Σύμφωνα με τις Ειδικές Πρόνοιες του συμβολαίου, στο αριστερό πεζοδρόμιο του δρόμου προβλεπόταν να τοποθετηθεί νέος κεντρικός αγωγός υδατοπρομήθειας διαμέτρου Φ400 χλ., σε αντικατάσταση του υφιστάμενου. Η προμήθεια, τοποθέτηση και σύνδεση του αγωγού θα γινόταν από το ΣΥΛ σε συνεργασία με τον Εργολάβο, ο οποίος είχε επίσης την υποχρέωση της εκσκαφής των σκαμμάτων, της προμήθειας και διάστρωσης της άμμου και της παλινόρθωσης των σκαμμάτων. Το κόστος της προμήθειας και τοποθέτησης της σωλήνας από το ΣΥΛ ανερχόταν σε €267.825 και το κόστος της εργασίας που θα εκτελούσε ο Εργολάβος σε €51.667. Παρατηρήσαμε ότι το θέμα της καθυστέρησης στην προμήθεια των σωλήνων είχε τεθεί από τον εκπρόσωπο του ΣΥΛ κατά την πρώτη συντονιστική συνεδρία που είχε γίνει στις 20.4.2011, στα γραφεία του Τμήματος. Όπως είχε αναφέρει κατά την πιο πάνω συνεδρία ο εκπρόσωπος του ΣΥΛ, η προμήθεια των σωλήνων αναμενόταν να γίνει σε 6 μήνες.

Τον Φεβρουάριο 2012, η Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ) εξέτασε το θέμα και ενέκρινε την παραχώρηση στον Εργολάβο παράτασης χρόνου 75 εργάσιμων ημερών χωρίς οικονομικές αποζημιώσεις. Ο Εργολάβος, γνωστοποίησε την πρόθεση του για υποβολή απαίτησης για οικονομικές αποζημιώσεις.

Στις 24.2.2012, ο Μηχανικός του έργου με επιστολή του ενημέρωσε το ΣΥΛ για την παραχώρηση στον Εργολάβο της παράτασης χρόνου, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι οποιαδήποτε πιθανά έξοδα προκύψουν, λόγω της καθυστέρησης, θα βαρύνουν το ΣΥΛ. Στις 18.4.2012, το ΣΥΛ με απαντητική επιστολή του

πληροφόρησε το Τμήμα ότι δεν αποδέχεται οποιαδήποτε ευθύνη για την καθυστέρηση που προκλήθηκε στο έργο, λόγω της μη έγκαιρης προμήθειας των σωλήνων.

Τον Μάιο 2012, ζητήσαμε από τον Διευθυντή του Τμήματος όπως ερευνήσει το πιο πάνω θέμα και πληροφορήσει την Υπηρεσία μας για τους λόγους που προκάλεσαν την καθυστέρηση στην προμήθεια των σωλήνων, επισημαίνοντας ότι η ανάγκη για την εγκατάσταση του αγωγού ήταν γνωστή από τον Μάρτιο 2010.

Τον Σεπτέμβριο 2012, ο Διευθυντής του Τμήματος μας πληροφόρησε ότι, μόλις το Τμήμα ενημερώθηκε από το ΣΥΛ για το κόστος της προμήθειας και τοποθέτησης του αγωγού (€267.825), απέστειλε τρεις επιστολές προς τον Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, τον Ιούνιο, Αύγουστο και Δεκέμβριο του 2010, ζητώντας του όπως εμβάσει στο Τμήμα το πιο πάνω ποσό. Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως αρχικά δεν αποδέχτηκε την καταβολή του εν λόγω ποσού και ζήτησε τη μείωση του από το ΣΥΛ. Το ΣΥΛ ωστόσο δεν συμφώνησε και το ποσό τελικά στάλθηκε στις 18.4.2011.

Ο Διευθυντής του Τμήματος θεωρεί ότι η καθυστέρηση που προκλήθηκε στην προμήθεια του αγωγού, που είχε ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών, οφείλεται στη μη έγκαιρη καταβολή από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, του ποσού που αντιστοιχούσε στο κόστος προμήθειας και τοποθέτησης του αγωγού, εξ αιτίας των διαφωνιών μεταξύ του ΣΥΛ και του Τμήματος Πολεοδομίας, αναφορικά με την εκτέλεση και τον καταμερισμό του κόστους της εν λόγω εργασίας.

(δ) Μελέτη αναβάθμισης του Αυτοκινητόδρομου Λεμεσού – Σαϊττά. Η περιβαλλοντική και τεχνοοικονομική μελέτη του έργου ολοκληρώθηκε το 2006. Στις 21.11.2009, υπογράφηκε μεταξύ του Τμήματος Δημοσίων Έργων και των συμβούλων Μηχανικών το συμβόλαιο για τη μελέτη και ετοιμασία των κατασκευαστικών σχεδίων του αυτοκινητόδρομου, συνολικού μήκους περίπου 22,5 χλμ., με τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας, έναντι του ποσού των €820.500. Ο χρόνος ολοκλήρωσης της μελέτης καθορίστηκε στα δύο χρόνια.

Η επιλεγείσα όδευση ακολουθεί νέα χάραξη ανατολικά του υφιστάμενου δρόμου, παρακάμπτοντας την Άλασσα, τη Λάνεια και την Τριμίκλινη και καταλήγει με τερματικό κόμβο στην περιοχή Σαϊττά. Το έργο χωρίζεται σε 2 φάσεις, την φάση Α, που έχει διαχωριστεί στις φάσεις Α1 και Α2, και στη φάση Β.

Η μελέτη αναμένεται να ολοκληρωθεί το τέλος του 2013, με καθυστέρηση περίπου δύο χρόνων. Η καθυστέρηση οφείλεται αφενός στη διερεύνηση της δυνατότητας εναλλακτικής χάραξης και, αφετέρου, σε επιπρόσθετα αιτήματα των επηρεαζόμενων κοινοτήτων τα οποία δεν είχαν υποβληθεί προηγουμένως, κατά την ετοιμασία της περιβαλλοντικής μελέτης.

Το συνολικό κόστος κατασκευής του έργου – και για τις δύο φάσεις – υπολογίζεται περίπου σε €150εκ.

Η κατά φάσεις κατασκευή του έργου, αναμένεται να αρχίσει αφού ολοκληρωθεί η μελέτη καθώς και η διαδικασία των απαλλοτριώσεων και νοουμένου ότι θα εγκριθούν οι ανάλογες πιστώσεις στον προϋπολογισμό του κράτους.

(ε) Συμβόλαιο για την Ανέγερση Νέου Εργαστηρίου Μετρολογίας με τη Μέθοδο «Μελέτη – Κατασκευή – Συντήρηση» - Αρ. Συμβ. 22/2009. Ο σχεδιασμός και η κατασκευή του νέου Εργαστηρίου Μετρολογίας εγκρίθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Οκτώβριο 2004, με στόχο, μεταξύ άλλων, την εξασφάλιση χρηματοδότησης για αγορά νέου μετρολογικού εξοπλισμού από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) στα πλαίσια του Σχεδίου «Ενίσχυση της Υποδομής στον Τομέα της Μετρολογίας στην Κύπρο».

Τον Ιούλιο 2007, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε Πρόταση του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒ&Τ) για την ανέγερση του νέου Εργαστηρίου Μετρολογίας έναντι προκαταρκτικού κόστους Λ.Κ. 2.185.000 (€3.733.294). Σύμφωνα με την Πρόταση, το Τμήμα, το οποίο ανέλαβε την υλοποίηση του έργου, είχε καθορίσει ως χρόνο ολοκλήρωσης του, το χρονικό διάστημα των 33 μηνών, δηλαδή μέχρι τον Μάιο 2010.

Τον Νοέμβριο 2007, το Τμήμα ενημέρωσε με επιστολή του τον Γενικό Διευθυντή του ΥΕΒ&Τ ότι το πιο πάνω έργο θα υλοποιηθεί με τη μέθοδο «Μελέτη - Κατασκευή», με βάση αρχιτεκτονικά προσχέδια και αναλυτικές τεχνικές προδιαγραφές που θα ετοιμαστούν από τον Εργοδότη.

Τον Σεπτέμβριο 2008, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΕΒ&Τ με επιστολή του προς το Τμήμα, ζήτησε όπως επισπευθούν οι διαδικασίες υλοποίησης του έργου, ενόψει και του γεγονότος ότι, επειδή δεν είχε καταστεί δυνατή η έγκαιρη ανέγερση του νέου Εργαστηρίου, μέρος του εξοπλισμού αξίας €79.709, ο οποίος είχε αγοραστεί με συγχρηματοδότηση της ΕΕ στα πλαίσια του πιο πάνω Σχεδίου, παρέμενε εκτός λειτουργίας, λόγω ακαταλληλότητας του υφιστάμενου Εργαστηρίου στο οποίο είχε τοποθετηθεί. Ως αποτέλεσμα, η ΕΕ απαίτησε την ανάκτηση ποσού ύψους €59.653, που αντιστοιχούσε στη συνεισφορά της για την αγορά του πιο πάνω εξοπλισμού.

Στις 20.11.2009, το Τμήμα προκήρυξε διαγωνισμό για την ανέγερση του Εργαστηρίου. Η υπογραφή του συμβολαίου έγινε – με καθυστέρηση – στις 20.12.2010, λόγω καταχώρισης από δύο προσφοροδότες ιεραρχικών προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών. Οι προσφυγές εξετάστηκαν από την Αρχή, και απορρίφθηκαν τον Οκτώβριο 2010.

Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 3.1.2011, με ημερομηνία ολοκλήρωσης τους την 3.1.2013, έναντι του ποσού των €3.523.000.

Από επιτόπιο έλεγχο στο έργο, τον Νοέμβριο 2012, παρατηρήθηκε καθυστέρηση περίπου 3 μηνών στην πρόοδο των εργασιών, εξ υπαιτιότητας – κυρίως – του Εργολάβου.

Τον Δεκέμβριο 2012, με επιστολή μας προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, ζητήσαμε όπως ενημερώσει την Υπηρεσία μας για τους λόγους της μεγάλης καθυστέρησης που παρατηρήθηκε στην προκήρυξη του διαγωνισμού, τις ενέργειες στις οποίες προτίθετο το Τμήμα να προβεί για έγκαιρη αποπεράτωση του έργου, και τα μέτρα που είχαν ληφθεί ώστε να αποφευχθούν παρόμοιες περιπτώσεις στο μέλλον.

Τον Μάρτιο 2013, ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι, το Τμήμα είχε έγκαιρα ανταποκριθεί στην ετοιμασία των προσχεδίων της μελέτης, τα οποία ωστόσο χρειάστηκε να αναθεωρηθούν, κατόπιν απόφασης του Γραφείου Προγραμματισμού, με σκοπό τη μείωση του εμβαδού και συνεπακόλουθα της δαπάνης του έργου. Σύμφωνα με τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, το έργο ήταν περίπλοκο και εξειδικευμένο και για την ολοκλήρωση των προσχεδίων κλήθηκε ξένος εμπειρογνώμονας. Τέλος, μας πληροφόρησε ότι το Τμήμα καταβάλλει προσπάθειες για εφαρμογή των προνοιών των συμβολαίων, ώστε να διασφαλίζεται το δημόσιο συμφέρον με την έγκαιρη συμπλήρωση των κατασκευών.

Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν στις 25.4.2013, με καθυστέρηση 4 μηνών.

(στ) Συμβόλαιο Ανακατασκευής και Βελτίωσης των Λεωφόρων Αδώνιδος και Γ. Γρούτα στο Δάλι – Αρ. Σύμφ. PS/C/660. Σύμφωνα με το συμβόλαιο, οι ημερομηνίες έναρξης και ολοκλήρωσης των εργασιών καθορίστηκαν στις 22.8.2011 και 18.2.2013 αντίστοιχα. Το ποσό του συμβολαίου ανέρχεται σε €2.786.000, ενώ η μελέτη του έργου είχε γίνει από τον Δήμο Ιδαλίου.

Από επιτόπιο έλεγχο στο έργο τον Φεβρουάριο 2013, παρατηρήθηκε καθυστέρηση περίπου 3 μηνών στη πρόοδο των εργασιών και, κατόπιν αξιολόγησης της από την ΤΕΑΑ, εγκρίθηκε η παραχώρηση στον Εργολάβο παράτασης χρόνου 41 εργάσιμων ημερών, εκ των οποίων οι 28 με οικονομικές αποζημιώσεις.

Τον Φεβρουάριο 2013, με επιστολή μας προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, παρατηρήσαμε ότι ο χειρισμός του θέματος της παράτασης χρόνου δεν ήταν σύμφωνος με τις πρόνοιες της Εγκυκλίου αρ. 1593, ημερ. 6.4.2005, της ΚΕΑΑ.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι οι κυριότεροι λόγοι που προκάλεσαν την καθυστέρηση με οικονομικές αποζημιώσεις, ήταν αφενός η ανάγκη για αναθεώρηση των σχεδίων του συστήματος αποχέτευσης λυμάτων (20 εργάσιμες μέρες) από το ΣΑΛ, εξ αιτίας προβλημάτων που διαπιστώθηκαν στα σχέδια του συμβολαίου, που είχε ως αποτέλεσμα την τροποποίηση και εκτέλεση επιπρόσθετων εργασιών αξίας €126.365 και, αφετέρου η ανεύρεση αρχαιοτήτων σε περιοχές του έργου (8 εργάσιμες μέρες).

Αναφορικά με το θέμα της ανεύρεσης αρχαιοτήτων, επισημάναμε ότι το ενδεχόμενο αυτό προβλεπόταν στα σχέδια του έργου με ειδική αναφορά, ότι δηλαδή σε περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων, ο Εργολάβος είχε υποχρέωση να διακόπτει τις εργασίες στην περιοχή και να ενημερώνει αμέσως τον Μηχανικό του έργου για λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων. Ενόψει των πιο πάνω, εκφράσαμε την άποψη ότι οι προσφοροδότες πιθανό να είχαν λάβει υπόψη, κατά την ετοιμασία της προσφοράς τους, το πιο πάνω ενδεχόμενο και, ως εκ τούτου, η παράταση χρόνου που είχε εγκριθεί από την ΤΕΑΑ, θα έπρεπε να ήταν χωρίς αποζημιώσεις.

Τον Ιούνιο 2013, ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μας πληροφόρησε ότι, τελικά η συνολική παράταση χρόνου που εγκρίθηκε και παραχωρήθηκε στον Εργολάβο, ανέρχεται σε 74 εργάσιμες μέρες, εκ των οποίων οι 28 με αποζημίωση, και ότι συμφωνεί με την άποψη της Υπηρεσίας μας αναφορικά με τον τρόπο χειρισμού του θέματος της παράτασης χρόνου από την ΤΕΑΑ (ότι δηλ. δεν ήταν σύμφωνος με τις πρόνοιες της σχετικής Εγκυκλίου της ΚΕΑΑ).

Όσον αφορά το θέμα της τροποποίησης του συστήματος αποχέτευσης λυμάτων, μας πληροφόρησε ότι ο Μηχανικός του έργου, έκαμε όλες τις απαραίτητες ενέργειες ώστε να δεσμευτεί το ΣΑΛ ότι θα επωμιστεί όλα τα έξοδα που αφορούν τις επιπλέον εργασίες και απαιτήσεις του Εργολάβου.

Για το θέμα της ανεύρεσης αρχαιοτήτων, μας πληροφόρησε ότι το Τμήμα θεωρεί την εν λόγω αναφορά στα σχέδια ως μη επαρκή ώστε να ήταν σε θέση ο Εργολάβος να υπολογίσει την έκταση και τη χρονική διάρκεια της καθυστέρησης σε περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων, και να τη λάβει υπόψη του κατά την ετοιμασία της προσφοράς του.

(ζ) Δρόμος Πρωταρχικής Σημασίας που Συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού – Πάφου (Κάθετος Δρόμος Λεμεσού). Η κατασκευή του δρόμου ο οποίος έχει συνολικό μήκος περίπου 7,2 χλμ. εντάχθηκε στο Ευρωπαϊκό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», της Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013, και συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Συνοχής.

Είναι δρόμος πρωταρχικής σημασίας, τεσσάρων λωρίδων κυκλοφορίας και η συνολική δαπάνη του υπολογίζεται περίπου στα 126 εκ. Η υλοποίηση του έργου γίνεται σε 2 Φάσεις (Φάση Ι και Φάση ΙΙ), οι οποίες αποτελούνται από 4 και 2 τμήματα αντίστοιχα. Τα 4 τμήματα της Φάσης Ι εκτελούνται/προωθούνται με τη συνήθη διαδικασία προκήρυξης προσφορών ενώ τα 2 τμήματα της Φάσης ΙΙ προωθούνται με τη μέθοδο «Μελέτη-Κατασκευή». Για όλα τα τμήματα του έργου προκηρύχθηκαν ή/και θα προκηρυχθούν προσφορές σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες στο τμήμα του δρόμου από το νέο Λιμάνι Λεμεσού μέχρι τη Βιομηχανική Περιοχή (Φάση Ι – Τμήμα Α) ενώ τον Οκτώβριο 2013, αναμένεται να ολοκληρωθούν, με καθυστέρηση 4 μηνών, και οι εργασίες στο τμήμα του δρόμου από τη Βιομηχανική Περιοχή μέχρι τον παλιό δρόμο Λεμεσού – Πάφου (Φάση Ι – Τμήμα Β).

Παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην έναρξη των εργασιών του συμβολαίου για την κατασκευή του αποχετευτικού συστήματος από την περιοχή του Λιμανιού μέχρι τη θάλασσα (Φάση Ι – Τμήμα Β1), το οποίο αποτελεί μέρος του γενικού αποχετευτικού συστήματος του Κάθετου Δρόμου, εξαιτίας της άρνησης του Ανάδοχου να υπογράψει το συμβόλαιο, επειδή μέρος των εγγράφων του διαγωνισμού ήταν στην Αγγλική γλώσσα. Ο Ανάδοχος είχε προσφύγει στο δικαστήριο, εξασφαλίζοντας διάταγμα αναστολής της υπογραφής του συμβολαίου. Τελικά, μετά από διαβουλεύσεις του Τμήματος με τον Ανάδοχο, διευθετήθηκε η υπογραφή του συμβολαίου και έγινε η έναρξη των εργασιών τον Δεκέμβριο 2012, με καθυστέρηση 6 μηνών.

Καθυστέρηση παρατηρείται επίσης στην προκήρυξη του διαγωνισμού για το συμβόλαιο κατασκευής της Λίμνης Κατακράτησης καθώς και των Αγωγών από και προς τη Λίμνη (Φάση Ι – Τμήμα Γ) που οφείλεται σε τροποποιήσεις στη μελέτη του ΣΑΛΑ.

Τον Ιανουάριο 2013, προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός για την Αναβάθμιση του Υφιστάμενου Ανισόπεδου Κόμβου του Αυτοκινητόδρομου Λεμεσού – Πάφου (Φάση ΙΙ – Τμήμα Α), με ημερομηνία υποβολής των προσφορών την 27.9.2013, ενώ αναμένεται και η προκήρυξη του διαγωνισμού για την κατασκευή του Παράλληλου Δρόμου του νέου Λιμανιού (Φάση ΙΙ – Τμήμα Β).

B. Λάθη και παραλείψεις σε μελέτες έργων.**(α) Κατασκευή της Λεωφόρου Αρχαγγέλου – Αρ. Συμβολαίου PS/C/455.**

- (i) **Πρόοδος εργασιών.** Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 17.10.2008, με προβλεπόμενη ημερομηνία αποπεράτωσης τις 14.10.2010, και ποσό συμβολαίου ύψους €18.399.000.

Τον Νοέμβριο 2009, με επιστολή μας προς τον Διευθυντή του Τμήματος παρατηρήσαμε ότι, η πρόοδος των εργασιών παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση, μέρος της οποίας οφείλετο στην ανάγκη για τροποποίηση των σχεδίων εξ αιτίας αδυναμιών/παραλείψεων της μελέτης του έργου που είχε γίνει από το Τμήμα.

Τον Μάιο 2010, η Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων μάς πληροφόρησε ότι η μελέτη του έργου είχε βασιστεί σε ρυθμιστικό σχέδιο που είχε ετοιμάσει το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως το 1992. Για πολλά χρόνια η υλοποίηση του έργου προσέκρουε σε προβλήματα απαλλοτριώσεων και άλλες αντιδράσεις ενώ κατά τη μακρά περίοδο εκπόνησης της μελέτης, αυτή δέχθηκε πολλές και σημαντικές αλλαγές. Η Υπουργός μάς πληροφόρησε επίσης ότι με βάση τις διαδικασίες που ακολουθούνται στα συγχρηματοδοτούμενα έργα, το Τμήμα Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων είχε εξετάσει – πριν την προκήρυξη των προσφορών – την πληρότητα, ορθότητα και επάρκεια των σχεδίων, των τεχνικών προδιαγραφών και των δελτίων ποσοτήτων καθώς και την ορθότητα των παραδοχών της μελέτης και των κωδικών/κανονισμών/προτύπων που είχαν χρησιμοποιηθεί. Κατά την εξέταση αυτή υποδείχθηκε στον Μελετητή πολύ μεγάλος αριθμός παρατηρήσεων οι οποίες ενσωματώθηκαν στην τελική μελέτη και ως εκ τούτου τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στη συνέχεια ήταν σημαντικά μειωμένα.

Τον Σεπτέμβριο 2010, η ΚΕΑΑ ενέκρινε εισήγηση της ΤΕΑΑ για παραχώρηση στον Εργολάβο συνολικής παράτασης χρόνου 6,5 μηνών, δηλαδή μέχρι τις 30.4.2011.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής, μέχρι τον Μάρτιο 2011 είχαν εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα 59 αλλαγές, με αναμενόμενη αύξηση του κόστους των εργασιών κατά €1.109.413.

Τον Μάιο 2011, η ΚΕΑΑ ενέκρινε εισήγηση της Τ.Ε.Α.Α και του Μηχανικού του έργου για καταβολή στον Εργολάβο – προς διευθέτηση των απαιτήσεων του λόγω της πιο πάνω δικαιολογημένης παράτασης χρόνου – του ποσού των €839.257, ως οικονομική αποζημίωση.

Το έργο τελικά συμπληρώθηκε τον Ιούνιο 2011, αλλά η συμβατική παραλαβή του και η έκδοση του Πιστοποιητικού Προσωρινής Παραλαβής έγινε τον Ιούνιο 2013, λόγω προβλημάτων που παρατηρήθηκαν στην ποιότητα των εργασιών. Τον Ιούνιο 2013, η ΚΕΑΑ, στα πλαίσια φιλικού διακανονισμού με τον Εργολάβο, ενέκρινε εισήγηση της ΤΕΑΑ όπως γίνει αποδεκτή, ως ημερομηνία προσωρινής παραλαβής του έργου, η 11.6.2011. Με βάση την πιο πάνω ημερομηνία και τον χρόνο της εγκεκριμένης παράτασης, έγινε χρηματική αποκοπή από τις πληρωμές του Εργολάβου, ποσού ύψους €91.000 ως ποινική ρήτρα.

- (ii) **Ποιότητα εργασιών.** Μετά από εργαστηριακούς ελέγχους που έγιναν από το Κεντρικό Εργαστήριο του Τμήματος Δημοσίων Έργων, κατά την διάρκεια εκτέλεσης του έργου, διαπιστώθηκε ότι μέρος των αδρανών υλικών που είχαν χρησιμοποιηθεί στο έργο για την κατασκευή εργασιών από σκυρόδεμα, ήταν εκτός των προδιαγραφών του συμβολαίου και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εκτός και των προνοιών του σχετικού Διατάγματος του Υπουργού Εσωτερικών αναφορικά με τις δοκιμές αποσάθρωσης, αντοχής σε κατακερματισμό και περιεκτικότητας σε παιπάλη. Ο Μηχανικός του έργου είχε υπολογίσει προκαταρκτικά την αξία των εργασιών στις οποίες παρουσιάστηκαν οι πιο πάνω αποκλίσεις σε €553.000. Λόγω του

προβλήματος που παρουσιάστηκε, έγινε από το Τμήμα προκαταρκτική χρηματική αποκοπή από τα πιστοποιητικά πληρωμής του Εργολάβου ύψους €580.000.

Τον Ιούνιο 2013 η ΚΕΑΑ, κατόπιν εξέτασης πρότασης του Τμήματος και σχετικής γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα, αποφάσισε την αποκοπή από τις πληρωμές του Εργολάβου του ποσού των €125.286, λόγω των πιο πάνω αποκλίσεων στην ποιότητα των αδρανών υλικών.

Τον Ιούλιο 2013 η ΚΕΑΑ, αποφάσισε την αποκοπή από τις πληρωμές του Εργολάβου επιπλέον ποσού ύψους €75.000, λόγω απόκλισης – σε έλεγχο ομαλότητας – της επιφανειακής στρώσης ασφάλτου, σε Τμήματα του δρόμου.

(β) Συμβόλαιο για τη βελτίωση του δρόμου Παραλιμνίου – Δερύνειας. Κυκλοφοριακή διαχείριση του έργου – Αρ. Συμβολαίου PS/C/449. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 24.3.2009, με προβλεπόμενη ημερομηνία αποπεράτωσης στις 24.3.2011, και ποσό συμβολαίου ύψους €11.256.800.

Πριν την έναρξη των εργασιών, ο Εργολάβος απέστειλε επιστολή στο Τμήμα με την οποία πληροφορούσε τον Μηχανικό του έργου ότι, οι πρόνοιες του συμβολαίου αναφορικά με την κυκλοφοριακή διαχείριση (αμφίδρομη κυκλοφορία οχημάτων) δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν και ζήτησε οδηγίες για επίλυση του προβλήματος. Το θέμα εξετάστηκε από το Τμήμα και δόθηκαν οδηγίες στον Εργολάβο για αλλαγή των προνοιών του συμβολαίου ώστε να διευκολύνεται η τροχαία κίνηση.

Τον Δεκέμβριο 2010, με επιστολή μας προς τον Διευθυντή του Τμήματος παρατηρήσαμε ότι, λόγω των παραλείψεων/αδυναμιών των εγγράφων του συμβολαίου αναφορικά με την κυκλοφοριακή διαχείριση του έργου, προκλήθηκε σημαντική καθυστέρηση στο πρόγραμμα εργασιών, η οποία αναμενόταν να επιφέρει αύξηση του κόστους καθώς και ταλαιπωρία στους χρήστες του δρόμου και στους παρόδους κατοίκους.

Τον Μάιο 2011, ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, κατόπιν αιτήματος των Δήμων Παραλιμνίου και Δερύνειας κατά το στάδιο της μελέτης του έργου, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως είχε ζητήσει από το Τμήμα του όπως τροποποιήσει την τυπική διατομή του δρόμου, με την προσθήκη χώρων στάθμευσης, εις βάρος του χώρου πρασίνου. Η αλλαγή αυτή είχε εγκριθεί στα τελευταία στάδια της διαδικασίας προσφοροδότησης του έργου και, εξ αιτίας της έντονης πίεσης για άμεση προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού, διέλαθε της προσοχής του Τμήματος η ανάγκη τροποποίησης των προνοιών των εγγράφων, για την κυκλοφοριακή διαχείριση κατά την εκτέλεση του έργου.

Μετά την έναρξη των εργασιών, διαφάνηκε η δυσκολία εφαρμογής της προτεινόμενης στο συμβόλαιο κυκλοφοριακής διαχείρισης και, ως εκ τούτου, η ανάγκη τροποποίησης της. Για την εν λόγω αλλαγή, ο Εργολάβος υπέβαλε απαίτηση για παράταση χρόνου 268 εργάσιμων ημερών.

Τον Ιούλιο 2011, η ΚΕΑΑ ενέκρινε την παραχώρηση στον Εργολάβο δικαιολογημένης παράτασης χρόνου 180 εργάσιμων ημερών, μεταθέτοντας την ημερομηνία λήξης του συμβολαίου, την 1.12.2011.

Τον Ιούνιο 2012, ο Εργολάβος υπέβαλε – με βάση την παραχωρηθείσα παράταση χρόνου – απαίτηση για οικονομικές αποζημιώσεις ύψους περίπου €800.000. Η απαίτηση του Εργολάβου θα αξιολογηθεί από τον Μηχανικό του έργου, αφού πρώτα ολοκληρωθεί η ετοιμασία του τελικού λογαριασμού, με βάση τον οποίο θα υπολογιστεί και το ύψος του ποσού της πιο πάνω αποζημίωσης.

(γ) Συμβόλαιο για την κατασκευή του δρόμου από Βιομηχανική Περιοχή Ιδαλίου προς Βαθειά Γωνιά – Αρ. Συμβολαίου PS/C/546. Η κατασκευή του έργου άρχισε στις 6.7.2009, με προβλεπόμενη ημερομηνία αποπεράτωσης στις 5.7.2010, και ποσό συμβολαίου ύψους €2.713.000. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του συμβολαίου, για σκοπούς κυκλοφοριακής διαχείρισης, το έργο χωρίστηκε γεωγραφικά σε 4 τμήματα. Οι εργασίες στα τμήματα 1 μέχρι 3 προβλεπόταν όπως εκτελούνται διαδοχικά, ενώ οι εργασίες στο τμήμα 4, παράλληλα με τις εργασίες στα τμήματα 1 μέχρι 3. Με την αποπεράτωση του κάθε τμήματος, προβλεπόταν η τμηματική παραλαβή του.

Τον Μάιο 2010, με επιστολή μας προς τον Διευθυντή του Τμήματος παρατηρήσαμε ότι, ενώ οι εργασίες που άρχισαν από το τμήμα 1, με βάση το πρόγραμμα του Εργολάβου, δεν είχαν ακόμα αποπερατωθεί –

υπολειπόταν η τοποθέτηση της συνδετικής στρώσης ασφάλτου και της επιφανειακής στρώσης, καθώς και η κατασκευή των πεζοδρομίων περιλαμβανομένων των υπηρεσιών εντός των πεζοδρομίων – άρχισαν από τις 16.4.2010 οι εργασίες στο τμήμα 2, κατά παράβαση των προνοιών του συμβολαίου.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι η πρόοδος των εργασιών παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση (4-5 μήνες), μέρος της οποίας οφειλόταν στην ανάγκη για τροποποίηση των σχεδίων και στην εκτέλεση επιπρόσθετων εργασιών, όπως η κατασκευή του συστήματος αποχέτευσης των ομβρίων υδάτων και η μετακίνηση του υφιστάμενου δικτύου της ΑΗΚ.

Τον Σεπτέμβριο 2010, ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι οι εργασίες άρχισαν από το τμήμα 1 αλλά, λόγω καθυστέρησης στην εγκατάσταση των υπηρεσιών της ΑΗΚ και ΑΤΗΚ, ο Μηχανικός του έργου έκρινε σκόπιμο όπως, για να μην παραμείνει ο Εργολάβος σε αδράνεια, δοθούν οδηγίες για συνέχιση των εργασιών στο τμήμα 2. Σε διαφορετική περίπτωση, ο Εργολάβος είχε προειδοποιήσει ότι θα απαιτούσε χρονική παράταση με οικονομικές αποζημιώσεις.

Όσον αφορά την πρόοδο των εργασιών, μας πληροφόρησε ότι πράγματι το έργο παρουσιάζει καθυστέρηση της τάξης των 4-5 μηνών. Ενώ ο Εργολάβος είχε απαιτήσει μέχρι τότε παράταση χρόνου 139 εργάσιμων ημερών, του είχαν εγκριθεί μόνο 59, εκ των οποίων οι 20 με οικονομικές αποζημιώσεις. Οι απαιτήσεις του Εργολάβου για οικονομικές αποζημιώσεις, ανέρχονται σε €481.627.

Τελικά η προσωρινή παραλαβή του έργου έγινε στις 3.2.2011, με συνολική καθυστέρηση 213 ημερολογιακών ημερών. Το Τμήμα έχει επιβάλει στον Εργολάβο, ως ρήτρα καθυστέρησης, χρηματική αποκοπή ύψους €190.800, για τις 106 ημερολογιακές ημέρες αδικαιολόγητης καθυστέρησης. Ο Εργολάβος διαφώνησε με την πιο πάνω απόφαση του Τμήματος και ακολούθησαν διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο μερών, κατά τις οποίες το Τμήμα κατέληξε σε προκαταρκτικό φιλικό διακανονισμό του θέματος με τον Εργολάβο, ως προς τη συνολική παράταση χρόνου καθώς και το ύψος των οικονομικών αποζημιώσεων.

Το θέμα αναμένεται να προωθηθεί σύντομα στα αρμόδια όργανα (ΤΕΑΑ και ΚΕΑΑ) για εξέταση και έγκριση.

(δ) Συμβόλαιο Περιοδικής Συντήρησης Δρόμων στην Επαρχία Λευκωσίας – Αρ. Συμβολαίου PS/C/677. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 5.12.2011, με προβλεπόμενη ημερομηνία αποπεράτωσης στις 15.3.2012, και ποσό συμβολαίου ύψους €3.166.700. Από επιτόπιο έλεγχο στο έργο, τον Απρίλιο 2012, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Στον τόμο Δ' των εγγράφων του διαγωνισμού, προβλεπόταν μεταξύ άλλων ότι, στα τμήματα των δρόμων που περιλαμβάνονταν στο συμβόλαιο για συντήρηση, θα προηγείτο επιθεώρηση τους από τον Μηχανικό του έργου και τον Εργολάβο, με σκοπό τον καθορισμό των σημείων εκείνων στα οποία χρειαζόταν να γίνουν τοπικές κατασκευαστικές επιδιορθώσεις (structural patching). Ως εκ τούτου, στο Δελτίο Ποσοτήτων του συμβολαίου περιλήφθηκε συνολική ποσότητα 500 τ.μ. για τοπικές κατασκευαστικές επιδιορθώσεις, σε βάθος μέχρι 400 χιλ. Μετά την επιθεώρηση των δρόμων, ο Μηχανικός του έργου έδωσε οδηγίες στον Εργολάβο να εκτελέσει εργασίες κατασκευαστικών επιδιορθώσεων, σε βάθος 60 χιλ., για συνολική ποσότητα 12.875 τ.μ.

Τον Μάιο 2012, με επιστολή μας προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- (i) Η σημαντική αύξηση στην ποσότητα της συγκεκριμένης εργασίας (από 500τ.μ. σε 12.875 τ.μ.) προκάλεσε καθυστέρηση στο έργο 21 εργάσιμων ημερών.
- (ii) Η τιμολόγηση της εργασίας από τον Εργολάβο, κατά την προσφοροδότηση του έργου, έγινε με βάση την πιθανότητα οι κατασκευαστικές επιδιορθώσεις να επεκταθούν σε βάθος μέχρι 400 χιλ., δηλαδή σε πολύ μεγαλύτερο βάθος από αυτό που – στην πράξη – εκτελέστηκαν.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε στον Αν. Διευθυντή του Τμήματος όπως καταβληθεί προσπάθεια, ώστε να συμφωνηθεί με τον Εργολάβο νέα τιμή μονάδος, η οποία να ανταποκρίνεται/αντιστοιχεί στην πραγματική εργασία που είχε εκτελεστεί, με βάση τις οδηγίες του Μηχανικού του έργου. Ζητήσαμε επίσης όπως μας πληροφορήσει κατά πόσο είχε διεξαχθεί από το Τμήμα, έλεγχος της κατάστασης των δρόμων πριν την

προκήρυξη του διαγωνισμού, για να εξακριβωθεί η έκταση των κατασκευαστικών επιδιορθώσεων που απαιτούνταν, ώστε να περιληφθούν στο Δελτίο Ποσοτήτων οι ορθές ποσότητες.

Εισηγηθήκαμε τέλος, όπως αναθεωρηθούν οι σχετικές πρόνοιες των εγγράφων προσφορών σε μελλοντικούς διαγωνισμούς για περιοδική συντήρηση δρόμων, ώστε να προνοούν την υποβολή ξεχωριστών τιμών μονάδος, για τοπικές κατασκευαστικές επιδιορθώσεις, σε διαφορετικά βάθη.

Τον Σεπτέμβριο 2012, ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, μετά την έναρξη των εργασιών είχε γίνει επιθεώρηση των δρόμων από τον Μηχανικό του έργου, ο οποίος, αφού διαπίστωσε σημαντικές φθορές στο οδόστρωμα, έδωσε οδηγίες στον Εργολάβο για την εκτέλεση των επιπρόσθετων επιδιορθώσεων, συνολικής ποσότητας 12.875 τ.μ. Μας πληροφόρησε επίσης ότι για την εργασία αυτή, ο Εργολάβος θα πληρωθεί με νέα τιμή μονάδος, που θα ανταποκρίνεται στην πραγματική εργασία που εκτελέστηκε, σύμφωνα με τις οδηγίες του Μηχανικού.

Τέλος, ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, για αποφυγή παρόμοιων προβλημάτων στο μέλλον, τροποποιήθηκε η σχετική παράγραφος των εγγράφων του διαγωνισμού.

Τον Νοέμβριο 2012, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων με επιστολή του προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, ζήτησε όπως το Τμήμα του καθιερώσει διαδικασία, σύμφωνα με την οποία λίγες μέρες πριν την προκήρυξη των διαγωνισμών, λειτουργοί του Κλάδου Συντήρησης Δρόμων επιθεωρούν τους υπό συντήρηση δρόμους, ώστε εάν διαπιστωθεί σοβαρή διαφοροποίηση της κατάστασης των δρόμων, σε σχέση με αυτή που ίσχυε κατά την ετοιμασία των εγγράφων του διαγωνισμού, να γίνονται – έγκαιρα – οι ανάλογες διορθώσεις στα έγγραφα.

(ε) Κατασκευή Δρόμου Πρωταρχικής Σημασίας προς το Αεροδρόμιο Πάφου – Αρ. Συμβ. PS/C/530. Εργασίες ΑΗΚ – Τροποποίηση Σχεδίων. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 27.6.2011, με προβλεπόμενη ημερομηνία αποπεράτωσης στις 23.6.2013, και ποσό συμβολαίου ύψους €14.222.000. Ο Μελετητής του έργου περιέλαβε στα έγγραφα του συμβολαίου, τα σχέδια και τα δελτία ποσοτήτων των εργασιών για την κατασκευή των σκαμμάτων της ΑΗΚ, με βάση τη μελέτη της Αρχής. Κατά την εκτέλεση του έργου, ο Εργολάβος με επιστολή του προς τον Μηχανικό του έργου, ημερ. 16.3.2012, ανέφερε ότι (α) τα σκάμματα διασταυρώσεων, όπως αυτά φαίνονταν στα σχέδια, δεν συμφωνούσαν με τα τυπικά σκάμματα διασταυρώσεων που περιλαμβάνονταν στο δελτίο ποσοτήτων, (β) η ΑΗΚ δεν ήταν σε θέση να προμηθεύσει τον Εργολάβο με τις απαραίτητες σωλήνες και εξαρτήματα για την κατασκευή των σκαμμάτων και, (γ) στα σχέδια του συμβολαίου δεν καθοριζόταν ο τύπος και η θέση των σκαμμάτων που θα κατασκευάζονταν στα πεζοδρόμια.

Για επίλυση των πιο πάνω προβλημάτων, η Αρχή υπέβαλε αναθεωρημένα σχέδια, βάσει των οποίων η επιβάρυνση του συμβολαίου, αναμενόταν να ανέλθει στο επιπλέον ποσό των €72.052. Περαιτέρω, λόγω των πιο πάνω αδυναμιών στη μελέτη, προκλήθηκε καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών, με αποτέλεσμα ο Εργολάβος να υποβάλει αίτηση για παράταση χρόνου 48 εργάσιμων ημερών. Η ΤΕΑΑ αφού μελέτησε το θέμα, εισηγήθηκε στην ΚΕΑΑ την έγκριση του ποσού των €72.052, καθώς και την παραχώρηση στον Εργολάβο παράτασης χρόνου 23 εργάσιμων ημερών, με οικονομική αποζημίωση.

Παράλληλα, η ΤΕΑΑ εισηγήθηκε όπως, το Τμήμα απαιτήσει από την ΑΗΚ να καταβάλει το ποσό που θα πληρωθεί στον Εργολάβο, ως οικονομική αποζημίωση για την πιο πάνω καθυστέρηση.

Τον Μάιο 2013, με επιστολή μας προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, ζητήσαμε να μας πληροφορήσει τα ακόλουθα:

- (i) Τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί το Τμήμα, για δέσμευση της ΑΗΚ όπως αναλάβει την ευθύνη για πληρωμή της επιπρόσθετης δαπάνης που θα προκύψει εξ αιτίας της οικονομικής απαίτησης του Εργολάβου.
- (ii) Τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται το Τμήμα να αντιμετωπίσει παρόμοια προβλήματα που παρουσιάζονται κατ' επανάληψη στα συμβόλαια έργων που περιλαμβάνουν εργασίες εγκατάστασης υπηρεσιών, δηλαδή να διαπιστώνονται εκ των υστέρων αδυναμίες στη μελέτη, με τα συνεπακόλουθα προβλήματα (καθυστερήσεις, αποζημιώσεις).

Τον Μάιο 2013, η ΚΕΑΑ ενέκρινε την παραχώρηση στον Εργολάβο της πιο πάνω παράτασης χρόνου των 23 εργάσιμων ημερών, χωρίς ωστόσο οικονομικές αποζημιώσεις.

(στ) Ανέγερση Αίθουσας Εκδηλώσεων στο Προεδρικό Μέγαρο. Αναβάθμιση των υλικών τελειωμάτων που τοποθετήθηκαν στο κτίριο. Το έργο αφορά την Ανέγερση Αίθουσας Εκδηλώσεων στο Προεδρικό Μέγαρο με τη μέθοδο «Μελέτη – Κατασκευή – Συντήρηση». Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 23.5.2010 και η ολοκλήρωση στις 23.4.2011, έναντι ποσού συμβολαίου €2.734.000.

Μετά την ολοκλήρωση του έργου, ο Εργολάβος υπέβαλε στο Τμήμα απαίτηση για πρόσθετη πληρωμή ύψους €161.441, για τα υλικά τελειωμάτων που τοποθετήθηκαν στο πιο πάνω έργο (δάπεδα και επενδύσεις τοίχων), τα οποία θεώρησε ως αναβάθμιση των υποχρεώσεων του.

Τον Οκτώβριο 2012, η ΤΕΑΑ αφού μελέτησε το θέμα, αποφάσισε να εγκρίνει την πληρωμή προς τον Εργολάβο του ποσού των €70.000. Το ποσό αυτό προέκυψε κατόπιν διαπραγματεύσεων της Ομάδας Παρακολούθησης του έργου με τον Εργολάβο, στα πλαίσια φιλικού διακανονισμού, που περιλάμβανε – εκτός του εν λόγω θέματος – και τη διευθέτηση άλλων απαιτήσεων του Εργολάβου.

Σύμφωνα με την έκθεση της ΤΕΑΑ, στη λήψη της πιο πάνω απόφασης, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι οι όροι του διαγωνισμού, που καθόριζαν την ποιότητα των υλικών, περιείχαν σε κάποιο βαθμό, στοιχεία υποκειμενικότητας.

Ενόψει των πιο πάνω, παρατηρήσαμε ότι η ασάφεια των όρων και προδιαγραφών των εγγράφων του διαγωνισμού, οδήγησε σε επιπρόσθετη δαπάνη ύψους €70.000.

Γ. Αδυναμίες στη διαχείριση συμβολαίων.

Κτίριο Διακίνησης Λαθρομεταναστών στη Μεσόγεια Λάρνακας - Φάση Α' - Αρ. Συμβολαίου 29/2009. Η έναρξη των εργασιών έγινε την 1.6.2010, με προβλεπόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης την 1.7.2011, και ποσό συμβολαίου ύψους €9.580.000.

Ο Συντονιστής της σύμβασης με έκθεση του προς την ΤΕΑΑ, ημερ. 17.10.2011, ζήτησε την έγκριση 4 αλλαγών στο έργο, συνολικού κόστους €122.547. Εισηγήθηκε επίσης την παραχώρηση στον Εργολάβο παράτασης χρόνου μέχρι τις 11.11.2011, χωρίς εκατέρωθεν απαιτήσεις.

Η ΚΕΑΑ, στην οποία παραπέμφθηκε το θέμα από την ΤΕΑΑ με εισήγηση για έγκριση του, αποφάσισε, την 1.12.2011 όπως απορρίψει την εισήγηση, επειδή οι εν λόγω εργασίες είχαν ήδη εκτελεστεί χωρίς έγκριση. Ζήτησε επίσης από τον Διευθυντή του Τμήματος, με επιστολή της ημερ. 1.12.2011, όπως ληφθούν μέτρα ώστε να αποφευχθούν παρόμοιες περιπτώσεις στο μέλλον. Παρέθεσε επίσης αναλυτικά τους λόγους για τους οποίους δεν υιοθέτησε την προσέγγιση του Συντονιστή του έργου και της ΤΕΑΑ, αναφορικά με το θέμα της παράτασης χρόνου, χωρίς εκατέρωθεν απαιτήσεις.

Με βάση τα πιο πάνω, η ΚΕΑΑ εξέφρασε την άποψη ότι θα ήταν μεν επιθυμητή η επίτευξη φιλικού διακανονισμού με τον Εργολάβο, ιδιαίτερα λόγω λανθασμένων χειρισμών στη διαχείριση της σύμβασης (καθυστέρηση στην έκδοση οδηγιών για τροποποιήσεις, μη ικανοποιητική απάντηση στις επιστολές του Εργολάβου), πλην όμως ο διακανονισμός αυτός δεν θα έπρεπε να απαλλάξει τον Εργολάβο από την ευθύνη των δικών του αδικαιολόγητων καθυστερήσεων. Ενόψει των πιο πάνω, η ΚΕΑΑ αποφάσισε ότι ο προτεινόμενος από τον Συντονιστή του έργου και την ΤΕΑΑ φιλικός διακανονισμός, με την παραχώρηση στον Εργολάβο παράτασης χρόνου μέχρι τις 11.11.2011, θα μπορούσε να γίνει αποδεκτός, υπό την προϋπόθεση να αποκοπεί από τις πληρωμές προς τον Εργολάβο, ποσό ύψους €100.000, εξ αιτίας της αδικαιολόγητης καθυστέρησης στην ολοκλήρωση του έργου, που προκλήθηκε εξ υπαιτιότητάς του. Ο Εργολάβος αποδέχθηκε την πιο πάνω απόφαση της ΚΕΑΑ για τελική διευθέτηση του θέματος.

Οι εργασίες υλοποίησης του πιο πάνω έργου ολοκληρώθηκαν τον Νοέμβριο 2011. Το κτίριο τέθηκε σε λειτουργία τον Ιανουάριο 2013, με καθυστέρηση ενός χρόνου, καθώς αναμενόταν η έγκριση των αναγκαίων πιστώσεων από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, για την πρόσληψη του απαιτούμενου προσωπικού για στελέχωση του κτιρίου.

Δ. Αδυναμίες στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

(α) Εκτίμηση δαπάνης κατασκευής οδικών έργων. Από τον έλεγχο των προσφορών για την ανάθεση οδικών έργων που διεξάγεται επί σειρά ετών από την Υπηρεσία μας, είχαν προκύψει σε ορισμένες περιπτώσεις, σοβαρές ενδείξεις για απουσία υγιούς ανταγωνισμού. Διαπιστώθηκε επίσης ότι σε αρκετές από τις πιο πάνω περιπτώσεις οι προσφορές κατακυρώνονταν σε ψηλές τιμές, επειδή οι εκτιμήσεις δαπάνης των έργων που ετοιμάζονταν από το Τμήμα, δεν ήταν στον απαιτούμενο βαθμό αξιόπιστες, ώστε συγκρίνοντας τις τιμές των προσφορών με αυτές, να μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα όσον αφορά τη λογικότητα τους. Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την υιοθέτηση αξιόπιστης μεθοδολογίας ετοιμασίας των εκτιμήσεων δαπάνης, με βάση Τράπεζα Τιμών Μονάδας (ΤΤΜ) για τις διάφορες εργασίες κατασκευής οδικών έργων από προηγούμενες προσφορές στις οποίες διαπιστώθηκε ότι είχε αναπτυχθεί υγιής ανταγωνισμός. Το Τμήμα εφάρμοσε τις εισηγήσεις μας το 1997 και έκτοτε οι μελετητές του βοηθούντο με την χρήση της ΤΤΜ στην ετοιμασία λογικών/αντικειμενικών εκτιμήσεων δαπάνης πριν την προκήρυξη των προσφορών.

Ενώ η πιο πάνω διαδικασία, με την οποία διασφαλιζόταν η ετοιμασία λογικών εκτιμήσεων δαπάνης, είχε βοηθήσει σημαντικά στην αντιμετώπιση του ενδεχομένου προσυνεννοημένων προσφορών, που είχαν ως αποτέλεσμα στο παρελθόν την αδικαιολόγητη αύξηση από πλευράς των εργοληπτικών εταιρειών του κόστους κατασκευής των οδικών έργων, από δειγματοληπτικό έλεγχο των εκτιμήσεων δαπάνης οδικών έργων, που διεξήχθη από την Υπηρεσία μας τον Μάιο 2009, διαπιστώθηκε ότι η εν λόγω διαδικασία δεν ακολουθείτο πλήρως από το Τμήμα. Παρατηρήσαμε επίσης ότι είχε καταργηθεί η ΤΤΜ και η χρήση των στοιχείων της για την ετοιμασία των εκτιμήσεων δαπάνης.

Ο Διευθυντής του Τμήματος πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι λόγω πρακτικών προβλημάτων στην τήρηση της ΤΤΜ, το Τμήμα είχε υιοθετήσει υπαλλακτική διαδικασία, σύμφωνα με την οποία οι εκτιμήσεις δαπάνης οδικών έργων ετοιμάζονταν με βάση τις τιμές επιλεγμένων προσφορών οδικών έργων, στις οποίες οι τιμές είχαν κριθεί ότι ήταν ανταγωνιστικές. Διατύπωσε επίσης την άποψη ότι η πιο πάνω διαδικασία ήταν εντός των πλαισίων των όσων είχαν συμφωνηθεί μεταξύ του Τμήματος και της Υπηρεσίας μας.

Η Υπηρεσία μας ωστόσο διατηρεί σοβαρές επιφυλάξεις κατά πόσο η πιο πάνω διαφοροποιημένη διαδικασία ετοιμασίας των εκτιμήσεων δαπάνης, που ακολουθούσε το Τμήμα, επέτρεπε την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων και τον εντοπισμό των περιπτώσεων εκείνων στις οποίες δεν λειτουργούσε υγιής ανταγωνισμός (γεγονός που ενισχύεται και από τα όσα αναφέρονται στην επόμενη παράγραφο της Έκθεσής μας).

Τον Ιούλιο 2010, σε συνεδρία του Συμβουλίου Προσφορών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, εξετάστηκε το θέμα της τιμολόγησης των προσφορών των έργων περιοδικής συντήρησης δρόμων για τα έτη 2007-2009. Κατά την πιο πάνω συνεδρία, ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας διατύπωσε σοβαρές επιφυλάξεις για την ορθότητα της διαδικασίας ετοιμασίας των εκτιμήσεων που ακολουθείτο από τον Κλάδο Προσφορών και Συμβολαίων του Τμήματος, αναφέροντας ενδεικτικά ότι οι τιμές των περισσότερων προσφορών που είχαν κατακυρωθεί τα έτη 2007-2009, ήταν ψηλότερες από τις τιμές των εκτιμήσεων δαπάνης, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται δυσκολία στην αξιολόγηση και διερεύνηση της λογικότητας των τιμών των προσφορών.

(β) Διαγωνισμοί για την προμήθεια και τοποθέτηση προανάμεικτου ασφαλτικού σκυροδέματος σε οδικά έργα. Τον Ιούλιο 2009, το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, με επιστολή του προς τον Διευθυντή του Τμήματος Δημοσίων Έργων, τον πληροφόρησε ότι το θέμα της τιμολόγησης των έργων περιοδικής συντήρησης για τα έτη 2007-2009 είχε εξεταστεί σε συνεδρία του Συμβουλίου που διεξήχθη στις 3.7.2009. Κατά την εξέταση του θέματος, το Συμβούλιο αφού έλαβε υπόψη του τα σχετικά στοιχεία που υποβλήθηκαν από το Τμήμα, τις δικές του αναλύσεις αναφορικά με τη σειρά/τρόπο κατανομής των έργων περιοδικής συντήρησης κατά την πιο πάνω περίοδο, τον αριθμό των έργων που είχε αναλάβει ο καθένας από τους προσφοροδότες, οι οποίοι διέθεταν εργοστάσιο παραγωγής ασφαλτικού σκυροδέματος, και το αντίστοιχο συνολικό κόστος των προσφορών, διαπίστωσε ότι δημιουργούνταν σοβαρές ενδείξεις ύπαρξης προσυνεννόησης μεταξύ των προσφοροδοτών και

καταστρατήγησης του υγιούς ανταγωνισμού. Τον πληροφόρησε επίσης ότι το Συμβούλιο είχε προβληματιστεί και από το γεγονός ότι συχνά προσφοροδότες συμπράττουν μεταξύ τους και υποβάλλουν προσφορές ως κοινοπραξίες, περιορίζοντας ακόμα περαιτέρω τον ήδη περιορισμένο ανταγωνισμό. Τέλος, το Συμβούλιο κάλεσε τον Διευθυντή του Τμήματος όπως λάβει ικανοποιητικά μέτρα, ώστε να διασφαλιστεί ο υγιής ανταγωνισμός και κατ' επέκταση το δημόσιο συμφέρον, προτρέποντας τον να αναζητήσει νομική καθοδήγηση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για το ενδεχόμενο να παραπεμφθεί το θέμα στην Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού, για εξέταση/διερεύνηση του.

Μετά από περαιτέρω μελέτη του όλου θέματος, παρατηρήσαμε ότι κατά το 2008 και μέχρι τον Ιούνιο του 2009, τόσο οι τιμές των προσφορών όσο και οι εκτιμήσεις δαπάνης για την προμήθεια και τοποθέτηση ασφαλικού σκυροδέματος, κυμαίνονταν συνήθως από €60/τόνο έως €70/τόνο. Από τον Ιούνιο του 2009 ωστόσο και μετά, οι τιμές μειώθηκαν σημαντικά μέχρι και τα €40/τόνο. Με επιστολή μας προς τον Διευθυντή του Τμήματος παρατηρήσαμε ότι η μείωση της τιμής του ασφαλικού σκυροδέματος, που θα μπορούσε να δικαιολογηθεί εξαιτίας της διαφοροποίησης των τιμών στα εργατικά και τα υλικά κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα, εκτιμάτο ότι δεν ήταν περισσότερη από 12,7% και, ως εκ τούτου, εύλογα δημιουργούνταν σοβαρές επιφυλάξεις κατά πόσο στο προηγούμενο διάστημα (πριν τον Ιούνιο του 2009), λειτουργούσε υγιής ανταγωνισμός και, συνεπώς, το ενδεχόμενο οι τιμολογήσεις των διαγωνιζομένων να ήταν προϊόν προσυνεννόησης μεταξύ τους, δεν μπορούσε να αποκλειστεί.

Τον Ιούνιο 2010, ο Διευθυντής του Τμήματος πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι το Τμήμα του συμμερίζεται τις επιφυλάξεις μας περί της μη ανάπτυξης υγιούς ανταγωνισμού, και καταβάλλει κάθε προσπάθεια, μέσα στα πλαίσια των δυνάμεών του, για εξασφάλιση ανταγωνιστικών προσφορών. Μας πληροφόρησε περαιτέρω ότι η όλη υπόθεση παρακολουθείται και αξιολογείται.

Τον Σεπτέμβριο 2010, η Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων με επιστολή της προς την Υπηρεσία μας, εξέφρασε την έντονη ανησυχία του Υπουργείου της στο ενδεχόμενο προσυνεννόησης μεταξύ των διαγωνιζομένων και μας πληροφόρησε ότι το Τμήμα Δημοσίων Έργων, παρακολουθεί το θέμα για λήψη των κατάλληλων μέτρων για αντιμετώπιση του προβλήματος.

Τον Απρίλιο 2012, η Υπηρεσία μας έθεσε στη διάθεση της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού – λόγω αρμοδιότητας – τα στοιχεία και πληροφορίες που κατείχε για το όλο θέμα.

(γ) Διαγωνισμός για την προμήθεια έτοιμου σκυροδέματος στην περιοχή 3 της Επαρχίας Λευκωσίας – Αρ. Διαγ. 46/2012 – Εκτίμηση Δαπάνης. Τον Οκτώβριο 2012, μετά από έλεγχο του διαγωνισμού για την προμήθεια έτοιμου σκυροδέματος στην περιοχή 3 της Επαρχίας Λευκωσίας, παρατηρήσαμε ότι οι τιμές μονάδος για τις διάφορες κατηγορίες σκυροδέματος, που είχαν ληφθεί υπόψη από το Τμήμα στην ετοιμασία της εκτίμησης δαπάνης, ήταν – αδικαιολόγητα – υπερβολικά ψηλές (από €72,0/m³ μέχρι €80,0/m³). Με επιστολή μας προς τον Αν. Διευθυντή του Τμήματος, τονίσαμε ότι λόγω του γεγονότος αυτού, θα ήταν δύσκολη η αξιολόγηση/διερεύνηση της λογικότητας των τιμών των προσφορών που υποβλήθηκαν στο Τμήμα στα πλαίσια του διαγωνισμού, καθώς και η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων κατά πόσο είχε αναπτυχθεί υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των προσφοροδοτών.

Περαιτέρω, με την πιο πάνω επιστολή μας εκφράσαμε σοβαρές επιφυλάξεις για την ορθότητα της πιο πάνω εκτίμησης, λαμβάνοντας υπόψη και το αποτέλεσμα άλλου παρόμοιου διαγωνισμού, με αρ. 54/2012 (εκτεταμένη αναφορά για το θέμα γίνεται στην επόμενη παράγραφο της Έκθεσης μας), για την προμήθεια έτοιμου σκυροδέματος στην Επαρχία Λεμεσού, ο οποίος ακυρώθηκε λόγω των υπερβολικά ψηλών τιμών που υποβλήθηκαν από τους προσφοροδότες. Για τον εν λόγω διαγωνισμό, ο Επαρχιακός Μηχανικός Λεμεσού, με επιστολή του ημερ. 16.10.2012, είχε προβεί σε καταγγελία προς την Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού, εισηγούμενος την εξέταση του ενδεχομένου προσυνεννόησης των προσφοροδοτών.

Τον Ιανουάριο 2013, ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος μας πληροφόρησε ότι το Τμήμα, κατά την ετοιμασία της εκτίμησης, βασίστηκε στις τιμές μονάδος προηγούμενων προσφορών καθώς και στις επικρατούσες συνθήκες τη δεδομένη χρονική περίοδο. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, η περιοχή 3 είναι ορεινή περιοχή και, από το 2010, για την εν λόγω περιοχή, υπέβαλλαν προσφορά μόνο ένας ή δύο προσφοροδότες. Τέλος

μας πληροφόρησε ότι για τους πιο πάνω λόγους, το Τμήμα κατακύρωσε τον πιο πάνω διαγωνισμό στον μοναδικό προσφοροδότη που είχε υποβάλει προσφορά.

(δ) Διαγωνισμοί Τμήματος Δημοσίων Έργων για την προμήθεια και μεταφορά έτοιμου σκυροδέματος. Από έλεγχο των διαγωνισμών για την προμήθεια και μεταφορά έτοιμου σκυροδέματος στην Επαρχία Λεμεσού, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Τον Νοέμβριο 2011, το Τμήμα προκήρυξε τον διαγωνισμό με αρ. 6/2012, για την προμήθεια έτοιμου σκυροδέματος στην Επαρχία Λεμεσού, στις περιοχές 1, 2, 3 και 5. Η Επιτροπή Αξιολόγησης του Τμήματος, αφού αξιολόγησε τις προσφορές που υποβλήθηκαν, αποφάσισε την ακύρωση του διαγωνισμού, θεωρώντας τις τιμές των προσφορών ως υπερβολικά ψηλές, σε σύγκριση τόσο με την εκτίμηση του Τμήματος (ψηλότερες κατά 22% μέχρι 37%), όσο και με τις τρέχουσες τιμές της αγοράς.

Στον εν λόγω διαγωνισμό είχαν συμμετάσχει 4 προσφοροδότες (από τους 5 που προμηθεύτηκαν έγγραφα του διαγωνισμού) και, σύμφωνα με τις τιμές που υπέβαλαν, ο καθένας θα εξασφάλιζε από μία περιοχή.

Ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε για δεύτερη φορά τον Φεβρουάριο 2012, με αρ. 15/2012. Η Επιτροπή Αξιολόγησης του Τμήματος αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού, μόνο για την περιοχή 3, θεωρώντας τις τιμές που υποβλήθηκαν για τις υπόλοιπες περιοχές (1, 2 και 5) εξωπραγματικές, σε σύγκριση τόσο με την εκτίμηση του Τμήματος (ψηλότερες κατά 21% μέχρι 39%), όσο και με τις τρέχουσες τιμές της αγοράς.

Στον νέο διαγωνισμό είχαν συμμετάσχει οι 3 από τους 4 προσφοροδότες οι οποίοι είχαν λάβει μέρος και στον προηγούμενο διαγωνισμό. Έγγραφα προμηθεύτηκαν 7 προσφοροδότες (οι 5 ήταν αυτοί που προμηθεύτηκαν έγγραφα κατά τον προηγούμενο διαγωνισμό).

Στις εκθέσεις αξιολόγησης του Τμήματος αναφέρεται ότι, από έρευνα που διεξήγαγε η Επιτροπή Αξιολόγησης, διαπιστώθηκε ότι τα ίδια αποτελέσματα είχαν και 2 διαγωνισμοί για έτοιμο σκυρόδεμα που είχε προκηρύξει η Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού και, ως εκ τούτου, οι διαγωνισμοί ακυρώθηκαν και προκηρύχθηκε τρίτος διαγωνισμός.

Στις 10.6.2012, προκηρύχθηκε για τρίτη φορά ο διαγωνισμός, με αρ. 54/2012, για τις περιοχές 1, 2 και 5 για τις οποίες δεν είχε γίνει κατακύρωση στους προηγούμενους διαγωνισμούς.

Η Επιτροπή Αξιολόγησης αφού μελέτησε τις προσφορές, αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού. Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος διαφώνησε με την πιο πάνω απόφαση της Επιτροπής, θεωρώντας τις τιμές που υποβλήθηκαν ως υπερβολικά ψηλές και, ως εκ τούτου, εισηγήθηκε την ακύρωση του διαγωνισμού με βάση την πρόνοια του Κανονισμού 34(5)(γ) της ΚΔΠ 201/2007. Εισηγήθηκε επίσης όπως ο Επαρχιακός Μηχανικός Λεμεσού, υποβάλει τεκμηριωμένη καταγγελία στην Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού, για το ενδεχόμενο προσυνεννόησης των προσφοροδοτών.

Λόγω της διαφωνίας του Αν. Διευθυντή, το θέμα τέθηκε ενώπιον του Συμβουλίου Προσφορών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, για λήψη τελικής απόφασης. Το Συμβούλιο, σε συνεδρία του στις 3.9.2012, αποφάσισε – αφού έλαβε υπόψη τη θέση του Αν. Διευθυντή του Τμήματος – την ακύρωση του διαγωνισμού.

Τον Οκτώβριο 2012, με επιστολή μας προς τη Διευθύντρια της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού, υποβάλαμε τις πιο πάνω παρατηρήσεις μας, με εισήγηση όπως – επειδή το θέμα ενέπιπτε στις αρμοδιότητες της Επιτροπής – προχωρήσει – σε περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

2.19.3 ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Μέρος Α

Κυπριακό Νηολόγιο. Στις 31.12.2012 ήταν εγγεγραμμένα στο κυπριακό νηολόγιο 1806 πλοία συνολικής χωρητικότητας 21.515.960 κόρων, σε σύγκριση με 1.827 πλοία συνολικής χωρητικότητας 22.276.628 κόρων στις 31.12.2011.

Καθυστερημένα Έσοδα. Τα καθυστερημένα έσοδα στις 31.12.2012 σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος ήταν €1.875.710, τα οποία αποτελούνται από φόρο χωρητικότητας πλοίων €1.537.512 και άλλα έσοδα €338.198. Πέραν του 86% αφορούν καθυστερημένα έσοδα προηγούμενων ετών. Το Τμήμα ζήτησε από το Υπουργείο Οικονομικών έγκριση για διαγραφή μέρους των καθυστερημένων οφειλών, συνολικού ποσού €512.904. Οι οφειλές αυτές προέκυψαν λόγω της μη ολοκλήρωσης/διεπαφής του υποσυστήματος του νηολογίου με το υποσύστημα του λογιστηρίου με αποτέλεσμα να γίνονται φορολογίες για πλοία που έχουν διαγραφεί, πωληθεί, βυθιστεί, κατασχεθεί, κ.λπ.

Μηχανογράφηση.

(α) Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, λόγω αδυναμιών του μηχανογραφικού συστήματος, οι υπολογισμοί για την επιβολή του φόρου χωρητικότητας των πλοίων με προσωρινή νηολόγηση και μόνιμη νηολόγηση που γίνεται ενδιάμεσα του χρόνου, γίνονται χειρόγραφα και η καταχώριση των στοιχείων γίνεται εκ των υστέρων, αντί η πιο πάνω διαδικασία να γίνεται μέσω του συστήματος. Αυτό δυσχεραίνει τόσο την παρακολούθηση από το Τμήμα, όσο και τον έλεγχο και είναι δύσκολο να επιβεβαιωθεί κατά πόσο τα πλοία που είναι εγγεγραμμένα στο κυπριακό νηολόγιο έχουν φορολογηθεί ή αν έχουν φορολογηθεί ορθά. Επιπρόσθετα, ενώ το μηχανογραφημένο σύστημα έχει τη δυνατότητα να εκδίδει αυτόματα τα πιστοποιητικά για τις εγγραφές των πλοίων, έχει παρατηρηθεί ότι το Τμήμα εξακολουθεί να εκδίδει τα πιστοποιητικά για προσωρινή και μόνιμη νηολόγηση των πλοίων μέσω λογισμικού επεξεργασίας κειμένου.

Επιθεωρήσεις πλοίων στο εξωτερικό με αγορά υπηρεσιών. Κατά το 2012 έγιναν 375 επιθεωρήσεις σε 257 πλοία από τους 15 ανεξάρτητους επιθεωρητές που είναι διορισμένοι σε 13 λιμάνια του εξωτερικού (ο στόχος του Τμήματος είναι να διοριστούν 54 επιθεωρητές σε 44 λιμάνια). Οι επιθεωρήσεις των ανεξάρτητων επιθεωρητών κάλυψαν το 41% των ποντοπόρων πλοίων, ενώ ο στόχος του Τμήματος είναι να γίνεται επιθεώρηση κάθε πλοίου κάθε 12 μήνες. Στο 83% των περιπτώσεων δεν εντοπίστηκαν ελλείψεις στα πλοία, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις οι ελλείψεις δεν ήταν σοβαρές και τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν ήταν μικρά. Ορισμένοι επιθεωρητές δεν διενήργησαν καθόλου επιθεωρήσεις το 2012. Εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να αυξηθούν οι επιθεωρήσεις ειδικά σε πλοία ψηλού κινδύνου, έτσι ώστε να επιτευχθεί βελτίωση των επιπέδων ασφάλειας και λειτουργίας των πλοίων και μείωση των καταγγελιών και των κρατήσεων πλοίων υπό κυπριακή σημαία από ξένες λιμενικές αρχές. Αναφέρεται ότι κατά το 2012 έγιναν 56 κρατήσεις πλοίων από ξένες λιμενικές αρχές για σοβαρές ελλείψεις και επιβλήθηκαν πρόστιμα από το Τμήμα συνολικού ύψους €39.391. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρήθηκε ότι είχε προηγηθεί επιθεώρηση από ανεξάρτητο επιθεωρητή, χωρίς να προκύψουν παρατηρήσεις.

Η σχετική δαπάνη για το 2012 ανήλθε στις €156.745, σε σύγκριση με €157.448 το 2011.

Σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Παρατηρήθηκαν ελλείψεις και αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Αναφέρονται τα πιο κάτω παραδείγματα:

- (i) Σε ορισμένες περιπτώσεις οι χρεωστικές σημειώσεις για την επιθεώρηση πλοίων στο εξωτερικό εκδόθηκαν με σημαντική καθυστέρηση.
- (ii) Ο αριθμός των ακυρωθέντων Πιστοποιητικών Ναυτικής Ικανότητας και των Βιβλιαρίων Ταυτότητας και Ναυτικής Υπηρεσίας που παρουσιάζει το μητρώο δεν συμφωνεί με τον αριθμό των ακυρωθέντων εγγράφων στο μηχανογραφικό σύστημα.
- (iii) Σε πολλές περιπτώσεις, το μητρώο εμβασμάτων για μικρά σκάφη δεν είναι ενημερωμένο με τον αριθμό απόδειξης είσπραξης.
- (iv) Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις για τις οποίες το λογιστήριο και το μηχανογραφικό σύστημα «Marcos» δεν ενημερώνονται για πρόστιμα που επιβάλλονται από τον Κλάδο Επιθεώρησης με αποτέλεσμα να μην εκδίδεται το σχετικό τιμολόγιο.
- (v) Δεν γίνεται συμφιλίωση των εσόδων που παρουσιάζονται στο ολοκληρωμένο μηχανογραφημένο σύστημα του Τμήματος με τα έσοδα στο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου (FIMAS).

Ενοίκια. Το Τμήμα ενοικιάζει τρία κτίρια συνολικού εμβαδού 3.571 τ.μ. με ετήσιο ενοίκιο €369.319. Οι ενοικιαζόμενοι χώροι είναι κατά πολύ περισσότεροι από τις στεγαστικές ανάγκες του Τμήματος οι οποίες, με βάση την σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 14.12.2005, υπολογίζονται σε 2.145 τ.μ.

Επιθεώρηση πλοίων σε αγκυροβόλια. Παρατηρήθηκε ότι οι Επιθεωρητές του Τμήματος δεν διενεργούν έλεγχο των πλοίων στα αγκυροβόλια της Κύπρου, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Εμπορικής Ναυτιλίας (Έλεγχος του Κράτους Λιμένα) Νόμου του 2011, με το δικαιολογητικό ότι αυτό δεν προβλέπεται στα Σχέδια Υπηρεσίας τους.

Σε σχετική γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας ημερ. 27.1.2012 αναφέρεται ότι παρά το ότι δεν γίνεται ρητή αναφορά στα Σχέδια Υπηρεσίας, ο έλεγχος αυτός θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τον Νόμο επειδή στα Σχέδια Υπηρεσίας υπάρχει γενική υποχρέωση για εκτέλεση καθηκόντων σχετικά με τον έλεγχο και την εφαρμογή της περί Εμπορικής Ναυτιλίας Νομοθεσίας, καθώς και γενική υποχρέωση όπως οι Επιθεωρητές εκτελούν οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα τους ανατεθούν.

2.19.4 ΤΜΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Επιτήρηση της αγοράς για την ασφάλεια του ραδιοεξοπλισμού. Το Τμήμα έχει αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, εφαρμογής της νομοθεσίας όσον αφορά στην καταλληλότητα του ραδιοεξοπλισμού που διατίθεται στην αγορά και έλεγχου του εξοπλισμού για να διαπιστωθεί ότι πληροί τις βασικές απαιτήσεις του Νόμου και των Κανονισμών για την ασφάλεια των πολιτών.

Παρατηρήθηκε ότι ο έλεγχος που γίνεται είναι περιορισμένος και επικεντρώνεται κυρίως σε διοικητικούς ελέγχους.

Μίσθωση κτιρίου. Παρατηρήθηκε ότι δεν έχει ακόμη εξασφαλιστεί η σχετική άδεια οικοδομής για τη μετατροπή του μεσοπατώματος του κτιρίου σε γραφεία καθώς και η τελική έγκριση του κτιρίου, σύμφωνα με τους όρους του ενοικιαστήριου εγγράφου που υπογράφηκε στις 7.4.2004.

2.19.5 ΤΜΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Μέρος Α

Λογαριασμός καταθέσεων. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, στις 31.12.2012 το υπόλοιπο του λογαριασμού καταθέσεων το οποίο αφορά σε κρατήσεις και εγγυήσεις για συμβόλαια που εκτελέστηκαν ή εκτελούνται ήταν €937.457. Στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται ποσό ύψους €619.979, το οποίο αφορά στην κατάσχεση εγγυητικών του συμβολαίου για την προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση συστήματος φωτοεπισήμανσης, (το θέμα εκκρεμεί στο Δικαστήριο), καθώς και ποσό ύψους €200.000, το οποίο αφορά στην κατάσχεση της εγγυητικής για τη συντήρηση και λειτουργία του εξοπλισμού και των εγκαταστάσεων του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Ορισμένα άλλα ποσά εκκρεμούν για πολλά χρόνια και θα πρέπει να διερευνηθούν και διευθετηθούν ανάλογα.

Παροχή Υπηρεσιών προς την Hermes Airports Ltd. Το Τμήμα παρείχε, μέχρι τον Μάιο 2008, στην Hermes Airports Ltd υπηρεσίες συντήρησης των μηχανημάτων των αεροδρομίων. Ενώ η Εταιρεία κατέβαλε το κόστος των υπηρεσιών στο Τμήμα, δεν κατέβαλε το διοικητικό κόστος (ύψους 25%), που επιβλήθηκε σύμφωνα με την πολιτική της κυβέρνησης όπως καθορίζεται σε σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Οικονομικών. Με βάση τους υπολογισμούς του Τμήματος η εταιρεία οφείλει ποσό ύψους €471.816.

Αργοκίνητα αποθέματα ανταλλακτικών οχημάτων/μηχανημάτων. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Κρατικών Αγορών και Προμηθειών, στις αποθήκες του Τμήματος υπάρχουν ανταλλακτικά οχημάτων/μηχανημάτων, συνολικής αξίας €328.199, τα οποία δεν παρουσιάζουν κίνηση για μεγάλο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής που ορίστηκε για εξέταση τρόπων ορθής αξιοποίησης του αποθέματος ανταλλακτικών, τα ανταλλακτικά θα πρέπει να παραμείνουν στις αποθήκες του Τμήματος, εφόσον τα διάφορα μηχανήματα/οχήματα είτε είναι σε λειτουργία ή ακόμα δεν έχουν αχρηστευθεί/εκποιηθεί.

Προσφορές.

(α) Διαγωνισμός αρ. 13.25.020.10.084.ΣΣ.ΗΜΥ για προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση συστημάτων φωτοεπισήμανσης για παραβίαση κόκκινου σηματοδότη και ορίου ταχύτητας. Όπως αναφέρθηκε στην Έκθεση μας για το 2011, τον Δεκέμβριο 2010, το Τμήμα προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση συστημάτων φωτοεπισήμανσης για παραβίαση κόκκινου σηματοδότη και ορίου ταχύτητας, με εκτίμηση δαπάνης €15,0 εκ.+ΦΠΑ.

Τον Μάρτιο 2011, υποβλήθηκαν 5 προσφορές, οι τιμές των οποίων κυμαίνονταν από €9,8 εκ.+ΦΠΑ έως €25,3 εκ.+ΦΠΑ, οι οποίες, σύμφωνα με την έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης, δεν πληρούσαν τους όρους των εγγράφων του διαγωνισμού. Ως εκ τούτου, η πιο πάνω επιτροπή εισηγήθηκε – κατά πλειοψηφία – στο Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, την ακύρωση του διαγωνισμού. Με την πιο πάνω εισήγηση διαφώνησε ο Διευθυντής του Τμήματος, ο οποίος εισηγήθηκε επαναξιολόγηση των προσφορών, επειδή ορισμένες από τις αποκλίσεις των προσφορών, που είχαν κριθεί από την επιτροπή – κατά πλειοψηφία – ως ουσιώδεις, θα μπορούσαν – κατά την άποψη του – να θεωρηθούν ως επουσιώδεις.

Τον Ιούλιο 2011, και αφού λήφθηκαν οι απόψεις της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας σχετικά με το πιο πάνω θέμα, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε να ζητήσει από την επιτροπή όπως επαναξιολογήσει το τεχνικό μέρος των 2 από τις 5 υποβληθείσες προσφορές, τις οποίες το Συμβούλιο είχε κρίνει ότι δεν παρουσίαζαν ουσιώδεις αποκλίσεις από τους όρους του διαγωνισμού, παραθέτοντας τα σημεία στα οποία διαφωνούσε με την εισήγηση της επιτροπής αξιολόγησης.

Τον Νοέμβριο 2011, το Συμβούλιο Προσφορών, λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη συμπληρωματική έκθεση που είχε ετοιμαστεί/υποβληθεί από την επιτροπή αξιολόγησης, με εισήγηση για ακύρωση του διαγωνισμού, αφού και οι 5 προσφορές κρίθηκαν και πάλι ότι δεν ικανοποιούσαν τους όρους του διαγωνισμού και, αφετέρου τις θέσεις του Διευθυντή του Τμήματος, αποφάσισε όπως ζητηθούν από τον ένα εκ των πέντε προσφοροδοτών συγκεκριμένες διευκρινίσεις επί της προσφοράς του και, το θέμα να επανυποβληθεί στο Συμβούλιο Προσφορών για επανεξέταση.

Τον Ιανουάριο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών, αφού έλαβε υπόψη τη συμπληρωματική έκθεση αξιολόγησης – στην οποία περιλαμβάνονταν οι διευκρινίσεις που είχαν ζητηθεί για την πιο πάνω προσφορά – καθώς και τα σχόλια του Διευθυντή του Τμήματος, αποφάσισε ομόφωνα να υιοθετήσει την εισήγηση της επιτροπής αξιολόγησης – με την οποία συμφωνούσε και ο Διευθυντής του Τμήματος – για ακύρωση του διαγωνισμού, επειδή και οι 5 προσφορές που είχαν υποβληθεί, κρίθηκαν ότι δεν ικανοποιούσαν τους όρους των εγγράφων του διαγωνισμού.

Τον Μάρτιο 2012, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού στους προσφοροδότες, καταχωρίστηκαν 3 ιεραρχικές προσφυγές στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών (ΑΑΠ) κατά της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών, εκ των οποίων οι δύο απερρίφθησαν τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2012 αντίστοιχα, ενώ η ολοκλήρωση της εξέτασης της τρίτης προσφυγής, εκκρεμεί.

(β) Διαγωνισμός αρ. 12.037.ΣΣ.ΗΜΥ για τη συντήρηση ασυρμάτων Πολιτικής Άμυνας. Όπως αναφέρθηκε στην Έκθεση μας για το 2011, τον Μάρτιο 2012, το Τμήμα προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για τη συντήρηση των ασυρμάτων της Πολιτικής Άμυνας, με εκτίμηση δαπάνης €185.000+ΦΠΑ.

Κατά την εξέταση του θέματος από το Συμβούλιο Προσφορών τον Ιούνιο 2012, ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας εισηγήθηκε τον διορισμό ad-hoc επιτροπής, για διερεύνηση της μειωμένης συμμετοχής στον διαγωνισμό, καθώς και αξιολόγηση της λογικότητας/αντικειμενικότητας της εκτίμησης δαπάνης, αφού είχε υποβληθεί μόνο μια προσφορά για το ποσό των €182.995+ΦΠΑ, στην οποία η επιτροπή αξιολόγησης εισηγείτο την κατακύρωση του διαγωνισμού.

Το Συμβούλιο Προσφορών, υιοθετώντας την πιο πάνω εισήγηση της Υπηρεσίας μας, διόρισε τον Ιούνιο 2012 τριμελή ad-hoc επιτροπή για διερεύνηση των πιο πάνω θεμάτων τα οποία είχαν εγερθεί από την Υπηρεσία μας.

Τελικά, τον Αύγουστο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε την ακύρωση του διαγωνισμού, αφού, σύμφωνα με την έκθεση της ad-hoc επιτροπής, η προσφορά του μοναδικού προσφοροδότη παρουσίαζε

ουσιώδη απόκλιση από τους όρους του διαγωνισμού, ενώ η λογική/αντικειμενική εκτίμηση δαπάνης, όπως αυτή υπολογίστηκε και τεκμηριώθηκε στην έκθεση της, ανερχόταν σε €131.300+ΦΠΑ. Ως εκ τούτου, η εκτίμηση δαπάνης η οποία είχε ετοιμαστεί από την αναθέτουσα αρχή, κρίθηκε ως λανθασμένη.

Τον Σεπτέμβριο 2012, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού, ο μοναδικός προσφοροδότης που είχε υποβάλει προσφορά, καταχώρισε ιεραρχική προσφυγή στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών κατά της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών. Η πιο πάνω προσφυγή απορρίφθηκε τον Δεκέμβριο 2012, και η απόφαση της αναθέτουσας αρχής επικυρώθηκε.

Τον Μάρτιο 2013, ο Διευθυντής του Τμήματος Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, πληροφόρησε τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος ότι, τα ευρήματα/διαπιστώσεις της ad-hoc επιτροπής θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στην ετοιμασία των εγγράφων ενός νέου διαγωνισμού συντήρησης των εν λόγω ασυρμάτων.

(γ) Διαγωνισμός αρ. 002.10.ΕΠ.ΗΜΥ για την προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση εξοπλισμού Μονάδων Εντατικής Θεραπείας. Τον Ιούλιο 2010, το Τμήμα προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση εξοπλισμού Μονάδων Εντατικής Θεραπείας, με το σύστημα των δύο φακέλων, τεχνικού και οικονομικού, και κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, με εκτίμηση δαπάνης €3.140.500+ΦΠΑ.

Τον Φεβρουάριο 2011, πριν την υποβολή των προσφορών, πληροφόρησαμε τον Διευθυντή του Τμήματος ότι, μετά από μελέτη των εισηγήσεων πιθανών προσφοροδοτών για τα έγγραφα του διαγωνισμού, και των συμπληρωματικών εγγράφων που είχαν εκδοθεί από το Τμήμα, διαπιστώσαμε ότι ορισμένες εισηγήσεις δεν είχαν υιοθετηθεί, με αποτέλεσμα οι οικονομικοί φορείς που τις είχαν υποβάλει, να μην ήταν σε θέση να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό. Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε όπως μας πληροφορήσει – μεταξύ άλλων - κατά πόσο είχε ερευνηθεί το θέμα και είχε διαπιστωθεί ότι τις προδιαγραφές/όρους πληρούσαν 3 τουλάχιστον κατασκευαστές, πληροφορώντας μας τα ονόματα και τα μοντέλα τους.

Τον ίδιο μήνα, ο Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε ότι, με τις τροποποιήσεις που είχαν γίνει στα έγγραφα του διαγωνισμού, τις τεχνικές προδιαγραφές ικανοποιούσαν 3 κατασκευαστές, τους οποίους κατονόμασε, αναφέροντας και τα μοντέλα τους.

Τον Φεβρουάριο 2011 υποβλήθηκαν τρεις προσφορές, και τον Μάιο 2011 υποβλήθηκε στο Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων η έκθεση αξιολόγησης, με βάση την οποία η επιτροπή αξιολόγησης εισηγείτο το άνοιγμα των οικονομικών φακέλων 2 εκ των 3 προσφορών, αφού η μια είχε κριθεί ότι δεν ικανοποιούσε τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού.

Κατά την εξέταση του θέματος από το Συμβούλιο Προσφορών τον Ιούνιο 2011, ζητήθηκε από την επιτροπή αξιολόγησης όπως επανέλθει με συμπληρωματική έκθεση, σχολιάζοντας το γεγονός ότι η προσφορά που είχε απορριφθεί, αφορούσε τον εξοπλισμό ενός εκ των 3 κατασκευαστών, για τους οποίους το Τμήμα μάς είχε βεβαιώσει προηγουμένως, ότι ο εξοπλισμός τους ικανοποιούσε τις τεχνικές προδιαγραφές του διαγωνισμού.

Τον Ιούνιο 2011, το Συμβούλιο Προσφορών, λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια/συμπληρωματική έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης, αποφάσισε να υιοθετήσει την εισήγηση της, για άνοιγμα των οικονομικών φακέλων των 2 έγκυρων προσφορών, και σε μετέπειτα συνεδρία του – τον ίδιο μήνα – αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στην πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, υιοθετώντας την εισήγηση της πλειοψηφίας της επιτροπής αξιολόγησης, για το ποσό των €1.195.363+ΦΠΑ.

Τον Ιούλιο 2011, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού στους προσφοροδότες, καταχωρίστηκε ιεραρχική προσφυγή στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών (ΑΑΠ) κατά της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών, από τον προσφοροδότη, η προσφορά του οποίου είχε απορριφθεί στο στάδιο της τεχνικής αξιολόγησης και ο οικονομικός του φάκελος δεν είχε ανοιχθεί και, ως εκ τούτου, δεν είχε αξιολογηθεί η οικονομική του προσφορά (όπως προνοείτο στα έγγραφα του διαγωνισμού). Τον Οκτώβριο 2011, η ΑΑΠ αποφάσισε ότι η απόρριψη της προσφοράς του εν λόγω προσφοροδότη ήταν ανατιολόγητη

και πεπλανημένη, καθώς δεν έβρισκε έρεισμα στους όρους του διαγωνισμού και, ως εκ τούτου, αποφάσισε την ακύρωση της απόφασης της αναθέτουσας αρχής.

Μετά την πιο πάνω ακυρωτική απόφαση της ΑΑΠ, το θέμα επαναφέρθηκε στο Συμβούλιο Προσφορών με νέα έκθεση αξιολόγησης, σύμφωνα με την οποία, η πλειοψηφία των μελών της επιτροπής εισηγείτο εκ νέου την απόρριψη της εν λόγω προσφοράς και, την κατακύρωση του διαγωνισμού στον οικονομικό φορέα στον οποίο είχε ανατεθεί προηγουμένως η σύμβαση. Το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε τον Δεκέμβριο 2011, κατά πλειοψηφία, να ζητήσει από την επιτροπή αξιολόγησης όπως προχωρήσει στην τεχνική αξιολόγηση και της τρίτης προσφοράς και να επαναφέρει το θέμα ενώπιον του για λήψη απόφασης ως προς το άνοιγμα του οικονομικού φακέλου και της προσφοράς αυτής.

Με την πιο πάνω απόφαση διαφώνησε ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας, ο οποίος εξέφρασε την άποψη ότι η προηγούμενη απόφαση του Συμβουλίου Προσφορών, ήταν ορθή και, η ακύρωση της από την ΑΑΠ, οφειλόταν στη μη επαρκή τεκμηρίωσης της. Ως εκ τούτου, θα μπορούσε να διορθωθεί η πιο πάνω παράλειψη με τεκμηρίωση της προηγούμενης απόφασης.

Ανεξάρτητα με τα πιο πάνω, εξέφρασε την άποψη ότι η αποκάλυψη της τιμής του εν λόγω προσφοροδότη, που είχε γίνει κατά την ακρόαση της πιο πάνω προσφυγής, καταστρατηγούσε τις αρχές υποβολής προσφορών με τη διαδικασία των δύο φακέλων (τεχνικού και οικονομικού) – όπως στην προκειμένη περίπτωση – λαμβάνοντας υπόψη ότι η αξιολόγηση/ βαθμολόγηση του τεχνικού φακέλου της εν λόγω προσφοράς (που δεν είχε γίνει προηγουμένως, αφού κρίθηκε ως εκτός προδιαγραφών), μετά την αποκάλυψη της τιμής της προσφοράς, αφενός εξουδετέρωνε το στοιχείο της αντικειμενικότητας και της ανεπηρέαστης κρίσης των μελών της επιτροπής αξιολόγησης και, αφετέρου παραβίαζε τις πρόνοιες της διαδικασίας που είχε επιλεγεί (των δύο ξεχωριστών φακέλων).

Τον Φεβρουάριο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον προσφοροδότη του οποίου η προσφορά είχε αρχικά ακυρωθεί, με βάση την εισήγηση της πλειοψηφίας της επιτροπής αξιολόγησης, αφού, μετά την αξιολόγηση του τεχνικού και οικονομικού φακέλου είχε κριθεί ως η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, για το ποσό των €967.250+ΦΠΑ.

Τον Μάρτιο 2012, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού στους προσφοροδότες, καταχωρίστηκε ιεραρχική προσφυγή στην ΑΑΠ κατά της πιο πάνω απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών, από τον προσφοροδότη στον οποίο είχε γίνει η πρώτη/αρχική κατακύρωση. Τον Οκτώβριο 2012, η ΑΑΠ αποφάσισε την ακύρωση της απόφασης της αναθέτουσας αρχής, αφού έκρινε ότι η ενέργεια του επιτυχόντα προσφοροδότη, να αποκαλύψει την οικονομική του προσφορά, προτού ολοκληρωθεί η αξιολόγηση και βαθμολόγηση της τεχνικής του προσφοράς, είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση των αρχών της αντικειμενικότητας και ίσης μεταχείρισης των προσφοροδοτών, των οποίων οι όροι του διαγωνισμού και, ειδικά η επιλογή της διαδικασίας των δύο φακέλων, σκοπό είχαν τη διασφάλιση τους.

Τελικά, μετά και τη δεύτερη ακύρωση της απόφασης της αναθέτουσας αρχής, το θέμα επαναφέρθηκε στο Συμβούλιο Προσφορών με νέα έκθεση αξιολόγησης, με βάση την οποία, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε τον Δεκέμβριο 2012, την κατακύρωση του διαγωνισμού στον οικονομικό φορέα στον οποίο είχε γίνει η πρώτη ανάθεση, έναντι του ποσού των €1.195.363+ΦΠΑ.

Η σχετική σύμβαση για την προμήθεια του εξοπλισμού, υπογράφηκε τελικά τον Μάιο 2013, δηλαδή 34 μήνες μετά την προκήρυξη του διαγωνισμού. Εάν είχε ληφθεί υπόψη/υιοθετηθεί η εισήγηση της Υπηρεσίας μας από το Συμβούλιο Προσφορών, κατά την εξέταση του θέματος τον Δεκέμβριο 2011, ενδεχομένως να αποφεύγετο η καθυστέρηση των 12 περίπου μηνών στην κατακύρωση του διαγωνισμού, στον ίδιο – τελικά – προσφοροδότη.

(δ) Διαγωνισμός αρ. 13.25.20.13.015.Ε.ΗΜΥ για την προμήθεια και εγκατάσταση συσκευών κλιματισμού διαιρεμένου τύπου, για ψύξη και θέρμανση σε διάφορα Κυβερνητικά κτίρια παγκύπρια.

Τον Μάρτιο 2013, το Τμήμα προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια και εγκατάσταση συσκευών κλιματισμού διαιρεμένου τύπου, για ψύξη και θέρμανση σε διάφορα Κυβερνητικά κτίρια παγκύπρια, με εκτίμηση δαπάνης €500.000+ΦΠΑ.

Τον Μάιο 2013, μετά από εισήγηση της πλειοψηφίας των μελών της επιτροπής αξιολόγησης και τη σύμφωνη γνώμη του Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος, ο διαγωνισμός ανατέθηκε στους οικονομικούς φορείς που είχαν υποβάλει τις χαμηλότερες έγκυρες προσφορές ανά είδος, σύμφωνα με τις πρόνοιες των εγγράφων του διαγωνισμού.

Τον Ιούνιο 2013, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού, υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας γραπτό παράπονο από προσφοροδότη, ο οποίος ισχυριζόταν ότι η προσφορά ενός εκ των προσφοροδοτών, στον οποίο είχε ανατεθεί μέρος του διαγωνισμού, ήταν άκυρη, αφού δεν ικανοποιούσε συγκεκριμένους όρους του διαγωνισμού.

Τον ίδιο μήνα, κατόπιν διερεύνησης των πιο πάνω ισχυρισμών του προσφοροδότη, πληροφορήσαμε τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος τα ακόλουθα:

- (i) Η ελεύθερη πρόσβαση στον ιστότοπο του κατασκευαστή του επιτυχόντα – στις περισσότερες κατηγορίες κλιματιστικών – προσφοροδότη ήταν αδύνατη, σε αντίθεση με τις σχετικές πρόνοιες του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 206/2012, με τις οποίες – σύμφωνα με τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού – θα έπρεπε να συμμορφώνονται οι προσφερόμενες συσκευές κλιματισμού και, ως εκ τούτου, δεν παρείχετο η δυνατότητα ελέγχου της καταλληλότητας/συμμόρφωσης των εν λόγω συσκευών, με τις πρόνοιες/απαιτήσεις του διαγωνισμού.
- (ii) Το κόστος των εργασιών αφαίρεσης υφιστάμενων συσκευών καθώς και το κόστος εγκατάστασης ψυκτικών σωληνώσεων πέραν των 6 μέτρων, δεν είχαν ληφθεί υπόψη στην αξιολόγηση του διαγωνισμού, αφού δεν περιλήφθηκε στα έγγραφα σχετική πρόνοια. Ως αποτέλεσμα, οι πολύ ψηλές τιμές του επιτυχόντα προσφοροδότη για τις πιο πάνω εργασίες – που είχε υποβάλει ωστόσο τις χαμηλότερες τιμές για την προμήθεια και εγκατάσταση καινούργιων συσκευών κλιματισμού, με αποτέλεσμα να του ανατεθεί η σύμβαση – είχαν καταστεί δεσμευτικές για το δημόσιο. Συγκεκριμένα, οι τιμές του επιτυχόντα προσφοροδότη για το κόστος αφαίρεσης των υφιστάμενων συσκευών, ανέρχονταν σε €100 - €120, ανάλογα με το είδος κάθε συσκευής και, το κόστος των ψυκτικών σωληνώσεων πέραν των 6 μέτρων, σε €27 - €40 ανά μέτρο, ενώ οι τιμές άλλου προσφοροδότη, ανέρχονταν σε €40 ανά συσκευή και €17 - €22 ανά μέτρο αντίστοιχα.

Ενόψει των πιο πάνω, παρατηρήσαμε ότι η εν λόγω παράλειψη/αδυναμία των εγγράφων του διαγωνισμού και, κατ' επέκταση της σύμβασης, ενδεχομένως να οδηγήσει τελικά σε ψηλότερο – συνολικά – κόστος από αυτό που θα προέκυπτε, εάν η σύμβαση ανετίθετο σε διαφορετικό – από τον επιτυχόντα – προσφοροδότη, εφόσον το τελικό κόστος εξαρτάτο από την έκταση των πιο πάνω εργασιών. Ως εκ τούτου, ζητήσαμε από τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος, όπως διερευνήσει τα θέματα που εγείρονταν και πληροφορήσει την Υπηρεσία μας για τα αποτελέσματα.

Τον Ιούλιο 2013, ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Τμήματος μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- (i) Ο πιο πάνω προσφοροδότης απέστειλε στην επιτροπή αξιολόγησης - κατά τη διαδικασία αξιολόγησης - συγκεκριμένο ιστότοπο του κατασκευαστή, μαζί με το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης στον πιο πάνω ιστότοπο, με τη χρήση των οποίων έγινε κατορθωτή η πρόσβαση και βρέθηκαν αναρτημένες στην ιστοσελίδα του οι πληροφορίες που προνοούνται στον πιο πάνω Ευρωπαϊκό Κανονισμό. Η επιτροπή αξιολόγησης αποφάσισε – κατά πλειοψηφία – ότι οι πιο πάνω πληροφορίες ήταν ελεύθερα προσβάσιμες, με τον τρόπο που είχαν υποβληθεί, ενώ ο συντονιστής της επιτροπής διαφώνησε, εφόσον για την πρόσβαση στον ιστότοπο απαιτείτο κωδικός και όνομα χρήστη. Τελικά, με απόφαση της πλειοψηφίας της επιτροπής αξιολόγησης, η σύμβαση για τα πιο πάνω είδη του διαγωνισμού ανατέθηκε στον εν λόγω προσφοροδότη, αφού προηγουμένως η απόφαση της επιτροπής, είχε επικυρωθεί από τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος.
- (ii) Το Τμήμα είχε εντοπίσει την αδυναμία των εγγράφων του διαγωνισμού αναφορικά με τη μη συμπερίληψη πρόνοιας για αξιολόγηση του κόστους αφαίρεσης των υφιστάμενων συσκευών και εγκατάστασης επιπλέον σωληνώσεων και, σε μελλοντικούς διαγωνισμούς, θα καθορίζονταν συγκεκριμένες ποσότητες, οι οποίες θα λαμβάνονταν υπόψη κατά την αξιολόγηση των προσφορών.

(ε) Διαγωνισμός αρ. 13.033.Π.ΗΜΥ για την προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση Οδοντιατρικού Εξοπλισμού. Τον Μάρτιο 2013, το Τμήμα προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση οδοντιατρικού εξοπλισμού, ο οποίος περιλάμβανε τρία είδη, με εκτίμηση δαπάνης €78.914+ΦΠΑ (€73.200+ΦΠΑ για τα είδη 1 και 2, και €5.714+ΦΠΑ για το είδος 3).

Τον Απρίλιο 2013, με αφορμή την έκδοση Συμπληρωματικού Εγγράφου, με το οποίο απορρίπτονταν στην πλειονοψηφία τους οι εισηγήσεις οικονομικών φορέων για τροποποίηση των κριτηρίων συμμετοχής στον διαγωνισμό, εισηγηθήκαμε στον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος - πριν την τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών - όπως γίνουν αποδεκτές συγκεκριμένες εισηγήσεις τους. Η πιο πάνω εισήγηση της Υπηρεσίας μας, σκοπό είχε να διασφαλίσει την ευρύτητα συμμετοχής στον διαγωνισμό και την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού, προς όφελος του δημοσίου, αφού, κατά την άποψη μας, οι πιο πάνω αλλαγές/τροποποιήσεις δεν επηρέαζαν ουσιωδώς την ποιότητα/απαιτήσεις του διαγωνισμού. Σε περίπτωση που η πιο πάνω εισήγηση μας δεν γινόταν αποδεκτή, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε από τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος, τους λόγους για τους οποίους απορρίπτονταν οι συγκεκριμένες εισηγήσεις των οικονομικών φορέων. Ζητήσαμε επίσης να μας πληροφορήσει τα ονόματα και τα μοντέλα του εξοπλισμού τριών τουλάχιστον κατασκευαστών, οι οποίοι ικανοποιούσαν/ πληρούσαν τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού.

Τον ίδιο μήνα, ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Τμήματος μας πληροφόρησε ότι, επειδή η επιστολή μας είχε σταλεί μια ημέρα πριν την ημερομηνία μέχρι την οποία επιτρεπόταν η τροποποίηση των όρων/προνοιών των εγγράφων του διαγωνισμού, δεν είχε καταστεί δυνατό να γίνουν οποιεσδήποτε αλλαγές/τροποποιήσεις, και, όσον αφορούσε την ουσία των εισηγήσεων μας, αυτές θα λαμβάνονταν σοβαρά υπόψη σε μελλοντικούς διαγωνισμούς.

Τελικά, υποβλήθηκαν 5 προφορές και, σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης, μόνο δύο ικανοποιούσαν τα συγκεκριμένα κριτήρια συμμετοχής τα οποία είχαμε εισηγηθεί να τροποποιηθούν. Κατόπιν έρευνας της Υπηρεσίας μας, διαπιστώθηκε ότι οι δύο έγκυρες – σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης – προσφορές, είχαν ιδιάζουσα σχέση μεταξύ τους, αφού η μια εταιρεία κατείχε το 15% των μετοχών της άλλης, ενώ το ίδιο άτομο ήταν διευθυντής και μέτοχος και στις δύο εταιρείες.

Ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Τμήματος, στον οποίο υποβάλαμε τις παρατηρήσεις/διαπιστώσεις μας, δεν επικύρωσε την απόφαση της επιτροπής αξιολόγησης για κατακύρωση του διαγωνισμού στη χαμηλότερη – εκ των δύο – προσφορών για τα είδη 1 και 2 (για το είδος 3 γινόταν εισήγηση μη κατακύρωσης του, λόγω της υπερβολικά ψηλής τιμής που υποβλήθηκε, σε σχέση με την εκτίμηση δαπάνης), υιοθετώντας τις απόψεις μας. Ως εκ τούτου, παρέπεμψε το θέμα για λήψη τελικής απόφασης στο Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, όπως προβλέπεται στους σχετικούς Κανονισμούς Προσφορών, στην περίπτωση διαφωνίας του με την εισήγηση της επιτροπής αξιολόγησης.

Το Συμβούλιο Προσφορών ωστόσο, αποφάσισε τον Ιούνιο 2013 την κατακύρωση του διαγωνισμού, σύμφωνα με την εισήγηση της επιτροπής αξιολόγησης, έναντι του ποσού των €57.370+ΦΠΑ για τα είδη 1 και 2.

2.19.6 ΤΜΗΜΑ ΟΔΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Μέρος Α

Εγγραφές Μηχανοκινήτων Οχημάτων. Κατά τη διάρκεια του 2012 εγγράφηκαν συνολικά 26.678 οχήματα, σε σύγκριση με 37.318 το 2011 (μείωση 28,51%).

Τα έσοδα από εγγραφές και επανεγγραφές ανήλθαν σε €10,34 εκ., σε σύγκριση με €16,33 εκ. το 2011 παρουσιάζοντας μείωση 36,68%.

Το σύνολο των εγγεγραμμένων οχημάτων στις 31.12.2012 ήταν 783.168, σε σύγκριση με 784.612 στις 31.12.2011.

Καθυστερημένα έσοδα.

Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2012 ήταν €26,7 εκ. σε σύγκριση με €17,7 εκ. στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €9,0 εκ. ή 50,8%. Πληροφοριακά αναφέρεται ότι το κύριο μέρος αφορά σε καθυστερήσεις από τη μη ανανέωση αδειών κυκλοφορίας που στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €26,4 εκ., σε σύγκριση με €17,3 εκ. το 2011 (αύξηση €9,9 εκ.).

Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για διερεύνηση των καθυστερήσεων που εκκρεμούν για μεγάλο χρονικό διάστημα, και να προωθηθούν άμεσα μέτρα για είσπραξη των οφειλών.

Ανανέωση αδειών κυκλοφορίας μηχανοκινήτων οχημάτων. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, κατά το 2012 εκδόθηκαν συνολικά 720.905 άδειες κυκλοφορίας και εισπράχθηκαν τέλη €91,89 εκ., σε σύγκριση με 704.474 άδειες και τέλη €91,51 εκ. το 2011. Ο αριθμός των μηχανοκινήτων οχημάτων για τα οποία δεν ανανεώθηκαν οι άδειες κυκλοφορίας, ήταν 82.705 (10,6% των εγγεγραμμένων οχημάτων).

Τα οχήματα τα οποία διαγράφηκαν από το μητρώο λόγω μη ανανέωσης της άδειάς τους για τρία συνεχή χρόνια, ανήλθαν σε 25.983 το 2012, σε σύγκριση με 22.504 το 2011.

Αναθεώρηση τελών. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, τα τέλη που επιβάλλονται για διάφορες υπηρεσίες του Τμήματος είναι πολύ χαμηλά και δεν καλύπτουν το διοικητικό κόστος. Για παράδειγμα, για την έκδοση αντίγραφου Άδειας Οδικής Χρήσης επιβάλλεται τέλος €0,17, ενώ το διοικητικό κόστος υπολογίζεται, βάσει του απαιτούμενου χρόνου για την έκδοση του αντίγραφου, σε €10,25. Ορισμένες υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων και οι τεχνικοί έλεγχοι στα οχήματα δημόσιας χρήσης από τα Κέντρα Επιθεώρησης Μηχανοκινήτων Οχημάτων, οι οποίοι κατά το 2012 ανήλθαν σε 22.963, παρέχονται δωρεάν.

Σχετικό νομοσχέδιο, το οποίο έτυχε και του νεοορισμένου νομοτεχνικού ελέγχου από τη Νομική Υπηρεσία, αποστάλθηκε στο Τμήμα στις 29.4.2013, για περαιτέρω προώθησή του.

Ακινητοποίηση οχημάτων. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος στις 31.12.2012 υπήρχαν ακινητοποιημένα κατόπιν δήλωσης των ιδιοκτητών τους, 27.544 οχήματα σε σύγκριση με 20.886 που ήταν ακινητοποιημένα στις 31.12.2011 δηλαδή σημειώθηκε αύξηση 31,88%. Ο έλεγχος από το Τμήμα για να διασφαλιστεί ότι τα οχήματα δεν κυκλοφορούν παράνομα είναι πολύ περιορισμένος. Η Υπηρεσία μας επανέλαβε την εισήγηση όπως τουλάχιστον γίνεται καταγραφή των χιλιομέτρων κατά την ακινητοποίηση των οχημάτων.

Για την παραλαβή και καταχώριση στο μηχανογραφικό σύστημα των αιτήσεων ακινητοποίησης δεν προβλέπεται η είσπραξη οποιουδήποτε τέλους. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως θεσμοθετηθεί σχετικό τέλος στα πλαίσια της αναθεώρησης τελών για τις υπηρεσίες που παρέχονται από το Τμήμα. Ωστόσο, στο νομοσχέδιο που προωθήθηκε δεν έχει περιληφθεί τέτοιο τέλος.

Έκδοση άδειας κυκλοφορίας δωρεάν. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, σύμφωνα με τη νομοθεσία, η άδεια κυκλοφορίας των οχημάτων που ανήκουν σε Κυβερνητικές Υπηρεσίες, Δήμους, Κοινότητες, Ημικρατικούς Οργανισμούς, εγκλωβισμένους, ανάπηρα πρόσωπα, ξένες διπλωματικές αποστολές, Ηνωμένα Έθνη και τις Βρετανικές Βάσεις εκδίδεται δωρεάν. Στις περιπτώσεις αυτές εκδίδεται άδεια κυκλοφορίας με ημερομηνία λήξης το έτος 2049. Η πρακτική αυτή εμπεριέχει κινδύνους, εφόσον η άδεια κυκλοφορίας παραμένει σε ισχύ ακόμα και εάν τα οχήματα δεν εξασφαλίσουν το πιστοποιητικό καταλληλότητας ή/και όταν πωληθούν σε μη δικαιούχα πρόσωπα.

Η Υπηρεσία μας, ενόψει και του γεγονότος ότι οι άδειες μπορούν να εκδίδονται εύκολα πλέον μέσω διαδικτύου, εισηγήθηκε όπως το Τμήμα εξετάσει το ενδεχόμενο η άδεια κυκλοφορίας για τα πιο πάνω οχήματα να εκδίδεται ετήσια νοουμένου ότι έχουν σε ισχύ πιστοποιητικό καταλληλότητας και η ιδιοκτησία τους δεν έχει μεταβιβαστεί σε μη δικαιούχους.

Έκδοση αδειών κυκλοφορίας μέσω διαδικτύου. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, η έκδοση αδειών κυκλοφορίας και η είσπραξη τελών μέσω διαδικτύου, παρόλο ότι έχει διευκολύνει κατά πολύ τις εργασίες του Τμήματος, έχει αυξήσει τα τραπεζικά τέλη που καταβάλλονται (περίπου €1,0 εκ. τον χρόνο). Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Τμήμα, σε συνεννόηση με το αρμόδιο Υπουργείο και το

Υπουργείο Οικονομικών, μελετήσουν τρόπους (επαναδιαπραγμάτευση συμφωνίας με JCC) για μείωση του κόστους που προκύπτει από τη διαδικτυακή διεκπεραίωση εργασιών του Τμήματος.

Αλλαγή ιδιοκτήτη οχήματος. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, οι πρόνοιες των περί Μηχανοκινήτων Οχημάτων και Τροχαίας Κινήσεως Κανονισμών, οι οποίες προβλέπουν ότι ο εγγεγραμμένος ιδιοκτήτης έχει υποχρέωση όπως εντός 30 ημερών γνωστοποιήσει στον Έφορο το όνομα και τη διεύθυνση του νέου ιδιοκτήτη, καθώς και την ημερομηνία κατά την οποία έγινε η αλλαγή ιδιοκτησίας, δεν εφαρμόζονται με αποτέλεσμα τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο μητρώο οχημάτων να μην είναι ορθά. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Τμήμα με σκοπό την έγκαιρη ενημέρωση του Μητρώου Μηχανοκινήτων Οχημάτων με όλες τις αλλαγές που γίνονται στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των οχημάτων, μελετήσει τρόπους, ενδεχομένως με την επιβολή ποινών, υποχρέωσης των ιδιοκτητών να ενημερώνουν έγκαιρα το Τμήμα για τις αλλαγές.

Μηχανογράφηση Εργασιών. Το μηχανογραφημένο σύστημα του Τμήματος Οδικών Μεταφορών τέθηκε σε εφαρμογή το 1997. Η διαχείριση και η αναβάθμιση του συστήματος υποστηρίζεται από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ).

Λανθασμένη επιβολή φόρου εγγραφής και ετήσιων τελών κυκλοφορίας. Ο φόρος εγγραφής και τα ετήσια τέλη αδειών κυκλοφορίας υπολογίζονται και επιβάλλονται από το λογισμικό του μηχανογραφημένου συστήματος του Τμήματος.

Για επαλήθευση της ορθότητας των υπολογισμών, η Υπηρεσία μας πραγματοποίησε, κατά το 2011, στρωματοποίηση δεδομένων και επανυπολογισμό των φόρων εγγραφής και των ετήσιων τελών κυκλοφορίας με τη χρήση εξειδικευμένου λογισμικού ανάλυσης δεδομένων.

Με βάση την πιο πάνω επεξεργασία έγινε επιλογή δείγματος που αφορούσε 51 οχήματα, ώστε να ελεγχθεί η ορθότητα των δεδομένων τα οποία ήταν καταχωρισμένα στο μηχανογραφημένο σύστημα σε σχέση με τα δεδομένα τα οποία τηρούνται στους φακέλους για κάθε όχημα.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε λανθασμένη επιβολή του φόρου εγγραφής ή/και του ετήσιου τέλους κυκλοφορίας σε 20 περιπτώσεις, δηλαδή, ποσοστό 39% επί του συνόλου του δείγματος, το οποίο κρίνεται ως πάρα πολύ ψηλό.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Τμήμα προβεί αμέσως στον εντοπισμό και διόρθωση της πιο πάνω αδυναμίας του συστήματος, όπως επίσης και στον εντοπισμό όλων των περιπτώσεων για τις οποίες έχουν επιβληθεί και εισπραχθεί λανθασμένα ετήσια τέλη κυκλοφορίας ώστε να ληφθούν μέτρα για την είσπραξη τους ή για επιστροφή/πίστωση χρημάτων σε δικαιούχους ανάλογα.

(i) **Λανθασμένη επιβολή και είσπραξη ετήσιου τέλους κυκλοφορίας λόγω λανθασμένων υπολογισμών από το μηχανογραφημένο σύστημα.** Διαπιστώθηκε ότι σε διάφορες περιπτώσεις το Τμήμα εισέπραξε χαμηλότερα ετήσια τέλη κυκλοφορίας λόγω λανθασμένων υπολογισμών από το μηχανογραφημένο σύστημα.

Ο Διευθυντής του Τμήματος ενημέρωσε την Υπηρεσία μας ότι η λανθασμένη επιβολή και είσπραξη του ετήσιου τέλους κυκλοφορίας προέκυψε λόγω λανθασμένης καταχώρισης στις παραμέτρους υπολογισμού των ετήσιων τελών κυκλοφορίας του ποσοστού επιβάρυνσης – ύψους 10% – αντί του προβλεπόμενου στη νομοθεσία ποσοστού ύψους 20%.

Μας ενημέρωσε επίσης ότι για τις περιπτώσεις αυτές έχει δημιουργηθεί κατάσταση χρεώσεων και ενημερώθηκε το σύστημα, κατά όχημα, με το συνολικό ποσό χρέωσης για όλα τα προηγούμενα χρόνια, από 1.3.2007, ώστε τα ποσά αυτά να εισπραχθούν από τους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες.

Από έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας (εντός του 2011) διαπιστώθηκε, σύμφωνα με στοιχεία τα οποία τηρούνται από το Τμήμα, ότι το ύψος των ετησίων τελών κυκλοφορίας προς είσπραξη, το οποίο προέκυψε μετά τον επανυπολογισμό των τελών, ανήλθε σε €962.917.

Όπως έχουμε ενημερωθεί, τα τέλη που εισπράχθηκαν μέχρι τον Ιούλιο του 2012 ανήλθαν σε €795.381 ενώ μέχρι τον Ιούνιο 2013 εισπράχθηκαν €841.799. Τα ποσά αυτά αναλύονται στον πιο κάτω πίνακα:

Μήνας/Ετος	Οφειλόμενο	Ποσό που		Ποσοστό
	Ποσό	Εισπράχθηκε	Υπόλοιπο	Είσπραξης
	€	€	€	%
07/2012	962.917	795.381	167.536	82,60
06/2013	962.917	841.799	121.118	87,42

Το Τμήμα συνεχίζει τις προσπάθειες για είσπραξη του ποσού των €121.118, το οποίο παραμένει σε εκκρεμότητα.

- (ii) **Λανθασμένη επιβολή φόρου εγγραφής ή/και ετήσιων τελών κυκλοφορίας λόγω λανθασμένης καταχώρισης/τροποποίησης δεδομένων από τους χρήστες.** Διαπιστώθηκε ότι για 11 περιπτώσεις, ποσοστό 22%, ο λανθασμένος υπολογισμός του φόρου εγγραφής και του ετήσιου τέλους κυκλοφορίας προέκυψε λόγω λανθασμένης καταχώρισης/τροποποίησης δεδομένων στο σύστημα από τους χρήστες.

Κατά τη διερεύνηση των πιο πάνω περιπτώσεων, σε σχέση με τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την ενημέρωση του μηχανογραφημένου συστήματος, διαπιστώθηκε ότι η ορθότητα των καταχωρίσεων ή/και τροποποιήσεων που πραγματοποιούνταν από τους χρήστες του Τμήματος δεν ελέγχονταν από αρμόδιο λειτουργό.

Για τη διασφάλιση της ορθότητας των δεδομένων που καταχωρίζονται στο σύστημα, και κατ' επέκταση της ορθής επιβολής και είσπραξης του φόρου εγγραφής και των ετήσιων τελών κυκλοφορίας, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την υιοθέτηση μέτρων εσωτερικού ελέγχου, τα οποία να καθορίζουν τις διαδικασίες εξουσιοδότησης και ελέγχου της καταχώρισης και τροποποίησης δεδομένων.

Όπως έχουμε ενημερωθεί, το Τμήμα έχει προβεί στη διόρθωση των περιπτώσεων, που έχουν εντοπιστεί από την Υπηρεσία μας. Επιπρόσθετα από τον Απρίλιο του 2013, έχει τεθεί σε εφαρμογή διαδικασία εσωτερικού ελέγχου που αφορά στην εγγραφή οχημάτων. Όπως έχουμε ενημερωθεί, έχουν ανατεθεί καθήκοντα εσωτερικού ελεγκτή σε υφιστάμενο προσωπικό στα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος.

Έχει διαπιστωθεί ότι τα καθήκοντα των λειτουργών που έχουν διοριστεί ως εσωτερικοί ελεγκτές, συγκρούονται με τον πιο πάνω ρόλο τους, αφού σε ορισμένες περιπτώσεις ελέγχουν τη δική τους εργασία. Η Υπηρεσία μας έχει επισημάνει ότι για να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν θα πρέπει να ελέγχουν εργασίες τις οποίες έχουν διεκπεραιώσει οι ίδιοι.

Επίσης, η Υπηρεσία μας έχει εισηγηθεί όπως με βάση τα στοιχεία που ελέγχονται και τις διορθώσεις λαθών που ενδεχομένως να εντοπίζονται, ο Υπεύθυνος του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να ετοιμάζει σχετική έκθεση, κάθε μήνα, προς τον Διευθυντή του Τμήματος για ενημέρωση του και λήψη των αναγκαίων μέτρων.

- (iii) **Παραχώρηση έκπτωσης σε οχήματα διπλής προώσεως.** Με την ψήφιση του Νόμου που τροποποιεί τον περί Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Τροχαίας Κινήσεως Νόμο (Ν100(Ι)/2013) σύμφωνα με τον οποίο ο υπολογισμός των τελών κυκλοφορίας θα γίνεται με βάση τη μάζα εκπεμπόμενου διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), διορθώθηκε η αντίφαση που είχαμε επισημάνει σε προηγούμενες Εκθέσεις μας – λόγω πρόνοιας της προηγούμενης νομοθεσίας – να επωφελούνται έκπτωσης 50% οχήματα τα οποία είχαν ψηλές εκπομπές CO₂ (μεγάλου κυβισμού, πολυτελείας), ενώ αρχικά επιβαρύνονταν με αυξημένο φόρο εγγραφής και ετήσιο τέλος κυκλοφορίας κατά 10%.

Προσφορές.

Συμβάσεις Δημόσιας Υπηρεσίας Εσωτερικών Οδικών Μεταφορών. Όπως αναφέραμε και στην Έκθεσή μας του 2011, οι πιο πάνω συμβάσεις ανατέθηκαν στις 2.12.2009 σε έξι Αναδόχους, για περίοδο 10 ετών, με δικαίωμα ανανέωσης για 5 επιπλέον έτη, με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, κατόπιν δημοσίευσης

προκήρυξης ενός ειδικού τύπου διαγωνισμού που δεν περιλάμβανε υποβολή προσφορών αλλά μόνο εκδήλωση ενδιαφέροντος. Επειδή τα συμβαλλόμενα μέρη αποδέχτηκαν ότι ο αριθμός επιβατών δεν θα ήταν εξ αρχής ικανός για να καταστήσει τις συμβάσεις κερδοφόρες, περιλήφθηκε πρόνοια για κάλυψη – μέσω Κυβερνητικής Συνεισφοράς – του ελλείμματος/διαφοράς στο κόστος παροχής των υπηρεσιών (κόστος παροχής υπηρεσιών, μείον τα έσοδα από κόμιστρα και διαφημίσεις) συν ένα ποσοστό 6% επί του απασχολούμενου κεφαλαίου του Αναδόχου, όπως αυτά θα προκύπτουν από τις ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις. Όπως επίσης προνοείται, οι Ανάδοχοι θα λαμβάνουν όλα τα μέτρα για χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση των υπηρεσιών, ώστε να περιορίζεται το κόστος λειτουργίας τους σε χαμηλά επίπεδα και αυτό θα πρέπει να διαπιστώνεται από τους λογαριασμούς και άλλα στοιχεία που οφείλουν να τηρούν.

Η Κυβερνητική Συνεισφορά για το 2010 (για περίοδο 6 μηνών αφού η παροχή των υπηρεσιών οδικών μεταφορών άρχισε στις 5.7.2010), ανήλθε σε €27,4 εκ., για το 2011 (με βάση τις έναντι πληρωμές που έχουν γίνει) σε €60,0 εκ. και για το 2012 (με βάση τις έναντι πληρωμές που έχουν γίνει) σε €62,0 εκ. περίπου, περιλαμβανομένου – σε όλα – του ΦΠΑ. Συνολικά, για τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν από τους Αναδόχους, από την έναρξη των συμβάσεων μέχρι τις 31.12.2012, έχει καταβληθεί ποσό ύψους €150 εκ. περίπου.

Από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή των συμβάσεων έχουν προκύψει σοβαρές διαφωνίες μεταξύ των Αναδόχων και του Κράτους, κυρίως ως προς το ύψος της Κυβερνητικής Συνεισφοράς. Επίσης, για πολλά θέματα που αφορούν τη διαχείριση των συμβάσεων φαίνεται να υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες/προσεγγίσεις από το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΤΟΜ) και το Τμήμα Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων (ΥΣΕ). Σημειώνεται ότι ορισμένες περιπτώσεις, για τις οποίες υπήρχε ενδεχόμενο διάπραξης ποινικών αδικημάτων εκ μέρους Αναδόχων, παραπέμφθηκαν και εξετάζονται/διερευνώνται από την Αστυνομία.

Το Κόστος Ανά Χιλιόμετρο (ΚΑΧ), το οποίο περιλαμβάνεται στις συμβάσεις ως οροφή στον υπολογισμό της Κυβερνητικής Συνεισφοράς, καθορίστηκε για κάθε τύπο διαδρομής και κατηγορία οχήματος και περιλαμβάνεται σε ειδικό Πίνακα σε Παράρτημα των συμβάσεων. Με βάση τους πραγματικούς τύπους διαδρομών και κατηγορίες οχήματος που χρησιμοποιούνται στις συμβάσεις, το μέσο ΚΑΧ προκύπτει να είναι της τάξης των €3,0 περίπου. Η τιμή αυτή είχε συμφωνηθεί κατά τη φάση των διαπραγματεύσεων που προηγήθηκαν της υπογραφής των συμβάσεων στις 2.12.2009. Όταν οι συμβάσεις τέθηκαν σε ισχύ στις 5.7.2010 και άρχισαν να γίνονται οι πρώτες πληρωμές στη βάση του ΚΑΧ που είχε συμφωνηθεί, το Τμήμα Ελέγχου του ΥΣΕ που ήταν επιφορτισμένο με τον δευτερογενή έλεγχο των πληρωμών (ο πρωτογενής έλεγχος γίνεται από το ΤΟΜ που είναι η αναθέτουσα αρχή), ήγειρε θέμα ως προς την ορθότητα ορισμένων παραμέτρων που είχαν χρησιμοποιηθεί στον υπολογισμό του ΚΑΧ που περιλήφθηκε στη σύμβαση, οι κυριότερες των οποίων ήταν η τιμή αγοράς των λεωφορείων, το ετήσιο κόστος συντήρησης και η χρονική περίοδος απόσβεσης, που είχαν ως αποτέλεσμα να καθοριστεί ψηλό ΚΑΧ και να τίθεται θέμα υπερπληρωμής. Οι Ανάδοχοι αμφισβήτησαν την άποψη αυτή με το επιχείρημα ότι ήταν πολύ πρόωρο να εξεταστεί ένα τέτοιο θέμα και αντέταξαν ότι το πραγματικό κόστος της υπηρεσίας θα προέκυπτε στη βάση των πραγματικών τους εξόδων, όπως αυτά θα περιλαμβάνονταν στους ελεγμένους λογαριασμούς που θα υπέβαλλαν. Οι Ανάδοχοι εξέφρασαν επίσης κατά καιρούς παράπονα για μη τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων πληρωμών και για καθυστέρηση στη διαβούλευση από πλευράς του Κράτους για επίλυση των διαφορών.

Σε ευρεία σύσκεψη που έγινε στο ΥΣΕ, υπό την προεδρία του Υπουργού και με συμμετοχή – μεταξύ άλλων – της Γενικής Λογίστριας, αποφασίστηκε να συσταθεί ad-hoc Επιτροπή για σκοπούς εξέτασης των ετήσιων λογαριασμών των Αναδόχων και επανεξέτασης του ύψους του ΚΑΧ που περιλήφθηκε στις συμβάσεις, ως οροφή. Στην ad-hoc Επιτροπή συμμετέχουν ο Βοηθός Γενικός Λογιστής της Δημοκρατίας, ο Διευθυντής του Τμήματος Ελέγχου του ΥΣΕ, ένας Ανώτερος Λειτουργός του ΤΟΜ και ένας Εκτελεστικός Μηχανικός από το Τμήμα Δημοσίων Έργων (ΤΔΕ). Επίσης, αποφασίστηκε ότι οι έλεγχοι των ενδιάμεσων πληρωμών, περιλαμβανομένων ελέγχων επί του εδάφους, θα διενεργούνται από το ΤΟΜ, ενώ το Τμήμα Ελέγχου θα διενεργεί δευτερογενείς δειγματοληπτικούς ελέγχους των πληρωμών.

Ο υπολογισμός του ΚΑΧ που θα λαμβανόταν υπόψη για τις πληρωμές των Αναδόχων ως το πραγματικό και, σε συνθήκες συνετής και χρηστής διαχείρισης, ως λογικό, αξιολογήθηκε τελικά από την ad-hoc Επιτροπή

και υπολογίστηκε - για το 2010 - από €2,29 μέχρι €1,75 (μέση τιμή της τάξης των €2,10). Δηλαδή το ΚΑΧ, με βάση τα πραγματικά δεδομένα, προέκυψε ότι ήταν πολύ πιο χαμηλό σε σχέση με το ΚΑΧ που περιλήφθηκε - ως οροφή - στις συμβάσεις. Λαμβάνοντας υπόψη ότι παγκύπρια διανύονται – συνολικά – δρομολόγια της τάξης των 31 εκ. χλμ κατ' έτος, το κόστος της υπηρεσίας, με βάση το ΚΑΧ της σύμβασης, θα ανερχόταν στα €93 εκ. περίπου, ενώ το πραγματικό κόστος – όπως διαπιστώθηκε – είναι της τάξης των €65 εκ. Στους ελεγμένους λογαριασμούς για το 2010 που υπέβαλαν οι Ανάδοχοι, παρουσίασαν όλοι (και οι 6), κόστος υπηρεσίας μεγαλύτερο και από αυτό που θα προέκυπτε και αν ακόμα χρησιμοποιείτο το ΚΑΧ που περιλαμβάνεται στη σύμβαση ως οροφή. Υπήρξαν έτσι σοβαρές διαφωνίες ως προς το ποσό το οποίο θα έπρεπε τελικά να καταβληθεί στους Αναδόχους, ως Κυβερνητική Συνεισφορά.

Το στοιχείο εκείνο του κόστους που δημιουργούσε τη μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των υπολογισμών του Κράτους και των Αναδόχων, ήταν το ύψος των ενοικίων των μεταχειρισμένων λεωφορείων που οι Ανάδοχοι ενοικιάζουν από τις μετοχικές εταιρείες τους. Οι Ανάδοχοι υποστήριζαν ότι το κόστος αυτό («ενοίκιο») είναι ουσιαστικά ανεξάρτητο από την αξία του λεωφορείου και ότι προκύπτει ως μια εμπορική τιμή στη βάση ενοικιάσεων λεωφορείων για τουριστικούς σκοπούς. Επίσης, επικαλούνταν το σχέδιο μεταφοράς μαθητών που είχε αρχίσει το 2008 και, τις ημερήσιες τιμές που προβλέπονταν σ' αυτό για τη μεταφορά τους. Ως ενδεικτική τιμή ημερήσιου ενοικίου, οι Ανάδοχοι καθόριζαν το ποσό των €100/ημέρα. Από πλευράς του Κράτους υποστηρίχθηκε ότι το ενοίκιο των μεταχειρισμένων λεωφορείων, που παραχωρούνται σε πολυετή βάση από τις μετοχικές εταιρείες στους Αναδόχους, ουσιαστικά μέχρι να επέλθει η ημερομηνία απόσυρσης τους, υπολογίζεται στη βάση της πραγματικής τους αξίας κατά την ημερομηνία παραχώρησης, με τρόπο ώστε η αξία αυτή να αποσβεστεί στην περίοδο μέχρι την απόσυρση των λεωφορείων, πλέον ενός λογικού κέρδους. Με την προσέγγιση αυτή, το μέσο ημερήσιο ενοίκιο των μεταχειρισμένων λεωφορείων προέκυπτε ίσο με ένα ποσό της τάξης των €25/ημέρα. Το θέμα αυτό απετέλεσε σημείο τριβής μέχρι τον Φεβρουάριο του 2012 όταν, κατόπιν εντατικών συναντήσεων στο επίπεδο του τέως Υπουργού Συγκοινωνιών και Έργων, έγιναν τελικά από τους Αναδόχους αποδεκτές οι θέσεις του ΥΣΕ, με κάποιες μικρές αναπροσαρμογές της τάξης του 10% στην τιμή που προέκυπτε από τους δικούς του υπολογισμούς (δηλαδή, η μέση τιμή των €25/ημέρα περίπου αυξήθηκε σε €27,5/ημέρα).

Κατά τον έλεγχο των ελεγμένων λογαριασμών των Αναδόχων για το 2010, προέκυψαν επίσης διαφορές ως προς τα γενικά έξοδα διαχείρισης των εταιρειών, κυρίως όσον αφορά τους μισθούς του διευθυντικού προσωπικού. Η ad-hoc Επιτροπή υιοθέτησε μια σαφώς αυστηρότερη προσέγγιση σε σύγκριση με αυτή που υιοθέτησαν οι Ανάδοχοι. Διαφορές προέκυψαν επίσης όσον αφορά το κόστος συντήρησης των λεωφορείων.

Ουσιαστικά, ο έλεγχος των λογαριασμών του 2010 φαίνεται να έχει συμπληρωθεί από την ad-hoc Επιτροπή, πλην όμως οι σχετικές εκθέσεις έχουν διαβιβαστεί στην αναθέτουσα αρχή χωρίς να θεωρούνται οριστικές από την εν λόγω Επιτροπή, αφού οι Ανάδοχοι – πλην αυτού της επαρχίας Λάρνακας – αρνούνται να προσκομίσουν τα τιμολόγια και άλλα δικαιολογητικά που τους ζητήθηκαν.

Ενώ οι Ανάδοχοι όφειλαν να προσκομίσουν τους ελεγμένους λογαριασμούς του 2011, μέχρι τον Ιούνιο του 2012, τούτο έχει γίνει μόνο από ορισμένους Αναδόχους, ενώ οι υπόλοιποι έχουν παραλείψει μέχρι σήμερα να συμμορφωθούν με την πιο πάνω υποχρέωση τους. Η ad-hoc Επιτροπή έχει προβεί σε έλεγχο μόνο των ελεγμένων λογαριασμών για την επαρχία Λάρνακας, η οποία έχει προσκομίσει τα ζητηθέντα τιμολόγια και για το 2011. Η ad-hoc Επιτροπή έχει ενημερώσει γραπτώς την αναθέτουσα αρχή ότι, δεν προτίθεται να εξετάσει τους ελεγμένους λογαριασμούς οποιουδήποτε Αναδόχου, εάν αυτοί δεν συνοδεύονται από τα σχετικά τιμολόγια και τα αναγκαία παραστατικά.

Σε εκκρεμότητα παραμένει επίσης η απαίτηση των Αναδόχων για καταβολή σε αυτούς ενός εύλογου κέρδους (6% έως 10% ανάλογα με την επιβατική κίνηση), σε κεφάλαια τα οποία δανείζονται για την αγορά λεωφορείων και για τα οποία το Κράτος τούς καταβάλλει όλα – ανεξαιρέτως – τα χρηματοδοτικά έξοδα. Το Τμήμα Ελέγχου του ΥΣΕ εξέφρασε εξ αρχής την άποψη ότι αυτό που ζητούν οι Ανάδοχοι δεν δικαιολογείται με βάση τη σύμβαση και, επιπλέον, δεν συνάδει με τις πρόνοιες του σχετικού Ευρωπαϊκού Κανονισμού 1370/2007 που διέπει την κρατική ενίσχυση δημόσιων επιβατικών μεταφορών. Σύμφωνα με σχετικές γνωματεύσεις του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός 1370/2007 θα πρέπει να ερμηνευθεί ότι αναφέρεται σε εύλογο κέρδος επί ιδίων (και όχι δανείων) κεφαλαίων και ότι μόνο η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να επιτρέψει την εφαρμογή άλλου δείκτη για τον υπολογισμό του εύλογου κέρδους. Ο τέως Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων, με επιστολή του ημερομηνίας 6.12.2012, ενημέρωσε τους Αναδόχους ότι, το ΥΣΕ υιοθετεί πλήρως την καθοδήγηση που είχε λάβει από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι, σε περίπτωση που αποφαιζόταν η Κοινοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αυτή θα αφορούσε – αναγκαστικά – ολόκληρη τη σύμβαση και, όχι μόνο το ζήτημα του εύλογου κέρδους, ως εκ τούτου, οι πρόνοιες της και ο τρόπος εφαρμογής τους, θα κρίνονταν στην ολότητα τους ως προς τη συμβατότητα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 1370/2007. Σε αυτή την περίπτωση, δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να κριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι, ορισμένες ρυθμίσεις που το ΥΣΕ έχει αποδεχθεί (π.χ. ότι το Κράτος πληρώνει απόσβεση παλαιών λεωφορείων ενώ αυτά είχαν στο μεταξύ αποσβεστεί πλήρως), ήταν ασύμβατες με τον Κανονισμό και, ως εκ τούτου, να απαιτηθεί η ανάκτηση των αντιστοίχων ποσών από το Κράτος. Ο Υπουργός, με την πιο πάνω επιστολή του, είχε ζητήσει παράλληλα από τους Αναδόχους, όπως τον ενημερώσουν κατά πόσο οι ίδιοι θεωρούσαν αναγκαία την Κοινοποίηση του μέτρου, ώστε το ΥΣΕ να προβεί στις δέουσες ενέργειες. Οι Ανάδοχοι δεν συμφώνησαν με την πιο πάνω πρόταση του ΥΣΕ και έτσι το θέμα παρέμεινε έκτοτε σε εκκρεμότητα.

Η Υπηρεσία μας κρίνει ότι η διαχείριση των πιο πάνω 6 Συμβάσεων Παραχώρησης, εξ αιτίας των πολύπλοκων και επισταμένων ελέγχων που απαιτούνται, καθώς και του πολύ μεγάλου – ετήσιου – ποσού που αφορούν, αποτελούν περιπτώσεις που ενέχουν πολύ υψηλό κίνδυνο εμφάνισης φαινομένων διαφθοράς και διασπάθισης δημοσίου χρήματος, ιδιαίτερα αν ο έλεγχος που γίνεται από την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι ικανοποιητικός. Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας, σε συνεργασία με το Τμήμα Ελέγχου του ΥΣΕ που είναι αρμόδιο για τον δευτερογενή έλεγχο των πληρωμών, παρακολουθεί την υλοποίηση των συμβάσεων και την τήρηση των προνοιών τους. Σήμερα, βρίσκεται σε εξέλιξη η διερεύνηση πιθανών ποινικών αδικημάτων εκ μέρους συγκεκριμένων εταιρειών των Αναδόχων, που, μεταξύ άλλων, αφορούν:

- (i) Τήρηση μη ορθών – ενδεχομένως – λογαριασμών, ώστε χρήματα τα οποία εισπράττονται από μετόχους, χωρίς να τα δικαιούνται, να εμφανίζονται με διαφορετικό τρόπο στους λογαριασμούς που τηρούνται και οι οποίοι υποβάλλονται για έλεγχο από το Κράτος για σκοπούς υπολογισμού του ύψους της Κυβερνητικής Συνεισφοράς που καταβάλλεται.
- (ii) Ενδεχόμενη έκδοση τιμολογίων για εφοδιασμό λεωφορείων με καύσιμο, χωρίς να έχει γίνει ο εφοδιασμός, ώστε να αυξηθεί το κόστος και κατ' επέκταση το ύψος της Κυβερνητικής Συνεισφοράς (ήδη, για μία τέτοια υπόθεση, έχουν κατηγορηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου 2 διευθυντές Αναδόχου).
- (iii) Ενδεχόμενη έκδοση τιμολογίων για εργασίες που δεν έγιναν, ώστε να αυξηθεί το ύψος της Κυβερνητικής Συνεισφοράς.
- (iv) Ενδεχόμενη έκδοση τιμολογίων με τρόπο ώστε το κόστος επισκευής ιδιωτικών λεωφορείων, να παρουσιάζεται ως έξοδο επισκευής λεωφορείων που ανήκουν σε Ανάδοχο.
- (v) Ενδεχόμενο εφοδιασμού με καύσιμο ιδιωτικών αυτοκινήτων μετόχων ή/και άλλων προσώπων και χρέωση των εταιρειών των Αναδόχων, ώστε το κόστος να καλυφθεί από το Κράτος.
- (vi) Έκδοση/παρουσίαση δύο διαφορετικών τιμολογίων σχετικά με το κόστος αγοράς λεωφορείων.

Πέραν των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, εφόσον ένας σημαντικός παράγοντας για τη μείωση της Κυβερνητικής Συνεισφοράς είναι το κόστος του Αναδόχου, αυτός θα πρέπει να λαμβάνει όλα τα ενδεικνύόμενα μέτρα για τη μείωση του. Στην περίπτωση ωστόσο της αγοράς των 120 καινούργιων λεωφορείων από τον Ανάδοχο της σύμβασης της Λευκωσίας, οι όροι του διαγωνισμού που προκηρύχθηκε ήταν περιοριστικοί (συγκεκριμένα ο χρόνος παράδοσης), με αποτέλεσμα την περιορισμένη συμμετοχή και την αύξηση του κόστους αγοράς τους. Επίσης, η διαδικασία που ακολούθησε ο Ανάδοχος της σύμβασης της Λεμεσού για την αγορά 70 καινούργιων λεωφορείων, δεν ήταν – κατά την άποψη μας – αφενός διαφανής και, αφετέρου δεν τηρήθηκαν οι αρχές της χρηστής διοίκησης, με αποτέλεσμα να επιλεγεί τελικά ως προμηθεύτρια, εταιρεία που είναι συνδεδεμένη με τον Ανάδοχο της σύμβασης.

Σοβαρές αδυναμίες εντοπίστηκαν επίσης στα έγγραφα που ετοίμασε ο Ανάδοχος της σύμβασης της Λευκωσίας, για την προκήρυξη του διαγωνισμού με αντικείμενο την προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης στόλου και έκδοσης εισιτηρίων με χρήση έξυπνων καρτών και ακυρωτικών μηχανών και, σύμφωνα με την εισήγηση του Τμήματος Δημοσίων Έργων (ΤΔΕ), που υποβλήθηκε τον Ιούνιο 2012 προς τον Διευθυντή του TOM, ο διαγωνισμός θα έπρεπε να ακυρωθεί και να επαναπροκηρυχθεί σε συντονισμό με τους υπόλοιπους συμβασιούχους, για αποφυγή προβλημάτων συμβατότητας και επικοινωνίας σε περίπτωση διαφορετικών συστημάτων, καλύτερη διαχείριση/σύγκριση στοιχείων, μείωση του κόστους κατά €4,0 - €6,0 εκ. (εκτίμηση του ΤΔΕ) και, μειωμένο κόστος συντήρησης. Παρά τις διορθώσεις που έγιναν με τροποποιητικό έγγραφο, το ΤΔΕ εξακολουθούσε να έχει την άποψη ότι είχαν παραμείνει αδυναμίες σε θέματα ουσίας των εγγράφων και, ζήτησε τον Αύγουστο 2012 από τον Διευθυντή του TOM – ως αναθέτουσα αρχή – να απαιτήσει από τον Ανάδοχο να σεβαστεί την υποχρέωση που είχε να εξασφαλίσει την έγκριση του Διευθυντή του TOM, προτού προκηρύξει τον διαγωνισμό. Σοβαρές επιφυλάξεις για τον ίδιο διαγωνισμό είχαν εκφραστεί και από το Τμήμα Ελέγχου του ΥΣΕ. Τελικά, η διαδικασία συνεχίστηκε και, στα πλαίσια του διαγωνισμού, υποβλήθηκε μόνο 1 προσφορά. Η τιμή της μοναδικής προσφοράς δεν γνωστοποιήθηκε, εφόσον ακολουθήθηκε η διαδικασία των 2 φακέλων (τεχνικού και οικονομικού) και, μετά το άνοιγμα του τεχνικού φακέλου, ακυρώθηκε η προσφορά του μοναδικού προσφοροδότη, χωρίς να ανοιχθεί ο οικονομικός φάκελος.

Μέχρι σήμερα, και οι 6 Ανάδοχοι, δεν έχουν εγκαταστήσει ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης στόλου και έκδοσης εισιτηρίων με χρήση έξυπνων καρτών και ακυρωτικών μηχανών, όπως ήταν οι συμβατικές τους υποχρεώσεις, δηλαδή μέχρι τις 31.12.2012 για τις ακυρωτικές μηχανές και, μέχρι τις 31.12.2013, για το σύστημα διαχείρισης στόλου. Όπως πληροφορούμαστε, το ΥΣΕ προτίθεται να προκηρύξει – το ίδιο – σύντομα διαγωνισμό για εγκατάσταση κεντρικού συστήματος, για όλους τους Αναδόχους.

Όπως προκύπτει από την αλληλογραφία του TOM με το Τμήμα Ελέγχου του ΥΣΕ, Ανάδοχος σύμβασης παραβίασε τις πρόνοιες της, χρησιμοποιώντας λεωφορεία – των οποίων το κόστος ενοικίου, συντήρησης, οδηγού και προφανώς καυσίμου, καλύπτεται από το Κράτος στα πλαίσια της σύμβασης – για εκτέλεση εκδρομών προς ίδιο όφελος, παραβιάζοντας – πέραν των προνοιών της σύμβασης – και τις αρχές προστασίας του ανταγωνισμού. Για την εν λόγω παραβίαση, του επιβλήθηκε τον Μάιο 2012 ρήτρα ύψους €15.247 από το TOM, για την περίοδο Ιουλίου 2011 – Μαρτίου 2012.

Επίσης, σε άλλη περίπτωση, παρατηρήσαμε ότι ο ίδιος πιο πάνω Ανάδοχος είχε χρησιμοποιήσει λεωφορεία – που όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια ανήκαν στον στόλο του – για την εκτέλεση σχολικών εκδρομών, παραβιάζοντας τους όρους της σύμβασης και χρεώνοντας – ενδεχομένως – το Κράτος επιπλέον έξοδα. Όπως διαπιστώθηκε στην πιο πάνω περίπτωση, για τις εν λόγω υπηρεσίες του είχε δοθεί άδεια υπεργολαβίας, για 52 λεωφορεία, από τον Διευθυντή του TOM, για εκτέλεση μαθητικών διαδρομών, τα οποία – όπως διαπιστώθηκε στη συνέχεια – χρησιμοποιούσε ως εντεταγμένα στον στόλο του (που δεν ήταν επιτρεπτό). Σημειώνεται ότι για την υπεργολαβική ανάθεση θα έπρεπε να είχε προκηρυχθεί σχετικός διαγωνισμός, αντί να δοθεί έγκριση χρήσης συγκεκριμένων λεωφορείων.

Οι 6 συμβασιούχοι, επικαλούμενοι την οικονομική κρίση και προβλήματα χρηματοδότησης τους, υπέβαλαν τον Σεπτέμβριο 2012 αιτήματα για εξαίρεση από πρόνοιες της σύμβασης, όπως (i) την πρόνοια για αντικατάσταση του 33% του στόλου τους μέχρι 31.12.2011, (ii) την πρόνοια για απόσυρση λεωφορείων ηλικίας πέραν των 20 χρόνων μέχρι την 31.12.2012 και, συνεπώς, για παράταση του χρόνου χρήσης τους, (iii) την πρόνοια για ένταξη μεταχειρισμένων – αντί καινούργιων – λεωφορείων στον στόλο τους. Τα πιο πάνω αιτήματα, αφού εγκρίθηκαν κατά πλειοψηφία από την Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων, υποβλήθηκαν για τελική έγκριση στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων. Το αίτημα για παράταση του χρόνου χρήσης των λεωφορείων εγκρίθηκε, νοουμένου ότι δεν θα καταβάλλεται οποιοδήποτε κόστος απόσβεσης ή ενοικίου για τα λεωφορεία αυτά, αφού ήδη είχαν αποσβεστεί και, με την προϋπόθεση να τεθεί οροφή στο κόστος συντήρησης, ώστε να μην επιβαρυνθεί το δημόσιο από – ενδεχομένως – υπέρογκα ποσά συντήρησης των πεπαλαιωμένων λεωφορείων. Το αίτημα για ένταξη μεταχειρισμένων - αντί καινούργιων - λεωφορείων εγκρίθηκε, στο βαθμό που αφορούσε λεωφορεία που ανήκαν σε δικαιούχους αποζημίωσης λόγω απόσυρσης τους από το επάγγελμα του μεταφορέα τακτικών

γραμμών, με βάση τις πρόνοιες του περί της Πρόσβασης στο Επάγγελμα του Οδικού Μεταφορέα Νόμου, καθώς και σε μερικές άλλες ειδικές περιπτώσεις.

Τέλος, στα πλαίσια της αποζημίωσης των λεωφορειούχων, οι οποίοι επέλεξαν το 2009 να αποχωρήσουν από το επάγγελμα και να μην ενταχθούν στους νεοσύστατους φορείς, η Κυβέρνηση απέκτησε την κυριότητα 149 λεωφορείων που ανήκαν σε αυτούς. Τα λεωφορεία αυτά, έκτοτε (Ιούλιος 2010), παραμένουν - τα περισσότερα - αχρησιμοποίητα και εκτεθειμένα σε ανοικτούς χώρους, χωρίς να ληφθούν μέτρα για αξιοποίηση ή εκποίηση τους ή έστω προστασία τους, με αποτέλεσμα να φθείρονται και να μειώνεται η αξία τους ή/και να κινδυνεύουν να αχρηστευθούν. Ορισμένα τα οποία πωλήθηκαν σε δημοπρασία, αγοράστηκαν από ενδιαφερόμενους σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τα σοβαρά προβλήματα που προκύπτουν συνεχώς στις υπογραφείσες Συμβάσεις Παραχώρησης, ενισχύει την άποψη της Υπηρεσίας μας ότι οι σχετικές πρόνοιες/διευθετήσεις που περιλήφθηκαν το 2009 στη σχετική τροποποίηση του περί της Πρόσβασης στο Επάγγελμα του Οδικού Μεταφορέα Νόμου, δεν ήταν πλήρως μελετημένες ή/και δεν έτυχαν της δέουσας εφαρμογής, κυρίως ως προς τη διαδικασία αφενός που ακολουθήθηκε για επιλογή των Αναδόχων και καθορισμό αφετέρου της αποζημίωσης, που αυτοί θα λάμβαναν.

2.19.7 ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

Μέρος Α

Υπόλοιπα καθυστερημένων εσόδων. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Τμήμα, στις 31.12.2012 τα καθυστερημένα έσοδα ήταν €21.286.695, σε σύγκριση με €23.123.370 το προηγούμενο έτος.

	31.12.2012	31.12.2011
	€	€
Ενοίκια	7.323.780	6.474.674
Επιβατικά τέλη	4.358.177	4.153.132
Τέλη αεροδρομίου	4.909.205	4.875.840
Παροχή υπηρεσιών στον επενδυτή	4.237.051	5.966.807
Διάφορα	458.482	1.652.917
	21.286.695	23.123.370

Το Τμήμα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες στην είσπραξη των οφειλών. Στην πλειοψηφία τους οι οφειλές (με εξαίρεση τις οφειλές του στρατηγικού επενδυτή) εκκρεμούν από το 2006, πριν την ανάληψη της διαχείρισης των αερολιμένων από τον στρατηγικό επενδυτή (από τις 12.5.2006 και μετά τα τέλη αεροδρομίου, επιβατικά τέλη και ενοίκια εισπράσσονται από τον επενδυτή).

Τα τέλη αεροδρομίου και τα επιβατικά τέλη στην πλειοψηφία τους οφείλονται από τις Κυπριακές Αερογραμμές και την εταιρεία Ajet Aviation Ltd (€3,6 εκ. και €4,7 εκ., αντίστοιχα). Η εταιρεία Ajet Aviation Ltd τερμάτισε τις εργασίες της την 1.11.2006. Η Κυπριακή Δημοκρατία καταχώρισε αγωγή εναντίον της για οφειλές ύψους €3.463.202 πλέον τόκους και έξοδα.

Στα οφειλόμενα ενοίκια περιλαμβάνεται ποσό €5.942.188, το οποίο οφείλεται από τις Κυπριακές Αερογραμμές. Επίσης περιλαμβάνεται ποσό €724.129, το οποίο οφείλεται από τη διαχειρίστρια των καταστημάτων δώρων κατά το 1994 και 1995, παρόλο ότι υπάρχει απόφαση Δικαστηρίου από το 2002 για καταβολή του στη Δημοκρατία. Επίσης, περιλαμβάνεται ποσό €282.072 που οφείλεται από διαφημιστική εταιρεία από το 1998 και παραμένει ανείσπρακτο, παρόλο που το θέμα έχει διευθετηθεί με διακανονισμό από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας από τον Απρίλιο του 2005, σύμφωνα με τον οποίο ο οφειλέτης πρέπει να καταβάλει ολόκληρο το ποσό.

Παροχή υπηρεσιών στον επενδυτή. Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, στις 31.12.2012 οφειλόταν από τον στρατηγικό επενδυτή και τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών εδάφους και καθαριότητας στα Αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου, ποσό €4.237.051 για τις υπηρεσίες του προσωπικού της Αερολιμενικής Υπηρεσίας, των Γραφείων Κινήσεως και του ωρομίσθιου προσωπικού το οποίο συνέχιζε να εργοδοτείται από το Κράτος

μετά την ανάληψη της διαχείρισης των αερολιμένων, μέχρι τις 30.4.2009. Από αυτό, ποσό €3.171.181 το οποίο αφορά σε υπερωρίες, άδειες ασθενείας, άδειες απουσίας και αποζημιώσεις για την συσσωρευμένη άδεια των εργατών που αποχώρησαν στις 30.4.2009, αμφισβητείται από τις δύο εταιρείες παροχής υπηρεσιών εδάφους και την εταιρεία παροχής υπηρεσιών καθαριότητας.

Συναφώς αναφέρεται ότι στις 9.6.2011, έγινε συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών και των δύο εταιρειών παροχής υπηρεσιών εδάφους, σύμφωνα με την οποία η Δημοκρατία θα αποζημιώνει την κάθε εταιρεία με ποσό ύψους €425.000 ετησίως για την περίοδο 1.5.2010 – 22.5.2015, για τη συνέχιση της απασχόλησης του πρώην ωρομίσθιου Κυβερνητικού προσωπικού από τις δύο εταιρείες στον Αερολιμένα Πάφου μέχρι την αφυπηρέτησή τους, καθώς και στη διατήρηση των όρων εργοδότησης που απολάμβανε το προσωπικό αυτό ως ωρομίσθιο Κυβερνητικό προσωπικό με δικαίωμα συμψηφισμού των οφειλών προς τη Δημοκρατία. Στις 9.7.2012 το Τμήμα προέβηκε σε συμψηφισμό των οφειλών των εταιρειών ύψους €1,7 εκ.

Όσον αφορά στην αποζημίωση προς τις εταιρείες, εισηγηθήκαμε να διευκρινιστεί κατά πόσο υπήρξε ή θα έπρεπε να υπάρξει, βάσει της συμφωνίας, μείωση στις απολαβές του πρώην ωρομίσθιου Κυβερνητικού προσωπικού και να αναθεωρηθεί ανάλογα.

Υπερωρίες και επιδόματα βάρδιας. Η δαπάνη για υπερωρίες για το 2012 ανήλθε σε €2.466.814, σε σύγκριση με €3.417.652 το 2011. Το ποσό που προϋπολογίστηκε ήταν €2.438.500, δηλαδή σημειώθηκε υπέρβαση ύψους €28.314. Η δαπάνη για το επίδομα βάρδιας ανήλθε σε €1.277.977, σε σύγκριση με €1.333.587 το 2011. Το ποσό που προϋπολογίστηκε ήταν €1.224.780, δηλαδή σημειώθηκε υπέρβαση ύψους €53.197. Οι υπερβάσεις καλύφθηκαν με εξοικονομήσεις από το άρθρο «Βασικοί Μισθοί» μετά από έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών.

Εκφράσαμε την άποψη ότι παρά τη μείωση που σημειώθηκε το 2012, υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια για περαιτέρω μείωση, όπως η αλλαγή στον τρόπο στελέχωσης των θέσεων εργασίας των Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας, καθώς και στην Αερολιμενική Υπηρεσία.

Ο Διευθυντής του Τμήματος υπέβαλε από το 2008 απόψεις στη Μικτή Επιτροπή Προσωπικού για επίτευξη αμοιβαία αποδεκτών αλλαγών στους όρους απασχόλησης και εργοδότησης στον Τομέα Εναέριας Κυκλοφορίας για μείωση της δαπάνης των υπερωριών. Το θέμα δεν έχει μέχρι σήμερα συζητηθεί.

Καθυστερήσεις πτήσεων στον Κυπριακό Εναέριο Χώρο (FIR Λευκωσίας). Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης της Αποδοτικότητας Υπηρεσιών Εναέριας Κυκλοφορίας του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol), οι καθυστερήσεις πτήσεων στον Κυπριακό Εναέριο Χώρο (KEX) για τους μήνες Οκτώβριο 2011 μέχρι Σεπτέμβριο 2012 ήταν 1,9 λεπτά ανά πτήση.

Το πρόβλημα των καθυστερήσεων στον KEX απασχόλησε επανειλημμένα το Τμήμα, το αρμόδιο Υπουργείο, και το Eurocontrol. Το Τμήμα, σε συνεργασία με το Eurocontrol, διεξήγαγε το 2009 μελέτη η οποία έδειξε ότι οι καθυστερήσεις πτήσεων στον KEX δημιουργούνται λόγω κυρίως της μη επαρκούς στελέχωσης του Κέντρου Ελέγχου Περιοχής Λευκωσίας και της αδυναμίας λειτουργίας περισσότερων τομέων ελέγχου κατά τις ώρες και μέρες που παρατηρείται αυξημένη εναέρια κυκλοφορία. Στην έκθεση επισημάνθηκε ότι υπάρχουν περιθώρια αύξησης της χωρητικότητας των τομέων του Κέντρου Ελέγχου Περιοχής Λευκωσίας κατά 5 αεροσκάφη την ώρα, ανά τομέα.

Μετά από παρέμβαση του Eurocontrol τον Απρίλιο 2011, συμφωνήθηκε όπως ανοιχθεί τρίτος τομέας για 12 ώρες την ημέρα, 7 ημέρες την εβδομάδα και τέταρτος τομέας για τα τρία απογεύματα με αυξημένη εναέρια κυκλοφορία, αυξηθεί η χωρητικότητα κάθε τομέα κατά 2 αεροσκάφη και στελεχωθεί η θέση διαχειριστή ροής για 10 ώρες καθημερινά. Για τον σκοπό αυτό, στον Προϋπολογισμό του Τμήματος για το 2012 περιλήφθηκαν 14 νέες θέσεις Ελεγκτή Εναέριας Κυκλοφορίας, 5 νέες θέσεις Επιθεωρητή Εναέριας Κυκλοφορίας και μια θέση Ανώτερου Λειτουργού Ελέγχου Εναέριας Κυκλοφορίας, οι οποίες όμως δεν έχουν πληρωθεί.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό αρ. 691/2010 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) για καθορισμό μηχανισμού επιδόσεων των υπηρεσιών αεροναυτιλίας και των λειτουργιών δικτύου, ο πανευρωπαϊκός στόχος για την

χωρητικότητα διαλαμβάνει βελτίωση στις καθυστερήσεις, ώστε ο μέσος όρος καθυστέρησης ανά πτήση να είναι μέχρι το 2014 κάτω από 0,5 λεπτά.

Η Εθνική Εποπτική Αρχή υπέβαλε προς το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων αναθεωρημένο Σχέδιο Επιδόσεων, τον Δεκέμβριο του 2011, με βάση υποδείξεις της ΕΕ και μέτρων οικονομικής περισυλλογής που εφαρμόστηκαν από τη Δημοκρατία. Το τελικό αναθεωρημένο Σχέδιο υπεβλήθη στην ΕΕ τον Ιούλιο του 2012 και συμπεριλάμβανε όλες τις επιπλέον αλλαγές που είχαν γίνει συνέπεια των μέτρων οικονομικής περισυλλογής μέχρι και τον Ιούνιο του 2012 και αφορούσαν τόσο τον στόχο κόστους όσο και τον στόχο χωρητικότητας. Η ΕΕ, αφού μελέτησε το τελικό αναθεωρημένο σχέδιο και αφού έλαβε υπόψη τις ιδιάζουσες συνθήκες κάτω από τις οποίες ετοιμάστηκε, το έκανε αποδεκτό.

Μέρος Β

Αλλαγή θεσμικού πλαισίου. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφασή του αρ. 64.773 ημερομηνίας 20.12.2006 ενέκρινε την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του Τμήματος και μετατροπή του σε Ανεξάρτητη Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων να μελετήσει περαιτέρω το θέμα και να ετοιμάσει σχετικό Νομοσχέδιο σε συνεργασία με τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Με την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου επιδιώκεται ευελιξία στη λήψη αποφάσεων, οικονομική ανεξαρτησία, μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών, αναβάθμιση των υπηρεσιών και αναβάθμιση του επιπέδου ασφάλειας των πτήσεων. Η αυτονομία και απεξάρτηση του Τμήματος από το Κράτος είναι το πρότυπο που εισηγείται ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO) και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol).

Για τον σκοπό αυτό ετοιμάστηκε από το Υπουργείο, το 2008, προσχέδιο Νομοσχεδίου και άρχισαν διαβουλεύσεις με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις για την ολοκλήρωσή του οι οποίες όμως δεν είχαν θετική κατάληξη και δεν έχει επιτευχθεί πρόοδος μέχρι σήμερα.

2.19.8 ΤΜΗΜΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Μέρος Α

Προσχέδιο νομοσχεδίου για την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών. Προσχέδιο νομοσχεδίου με τίτλο «Νόμος που προνοεί για την Ίδρυση και Λειτουργία των Κυπριακών Ταχυδρομείων και για τη Μεταβίβαση της Επιχείρησης και Περιουσίας του Τμήματος Ταχυδρομικών Υπηρεσιών στα Κυπριακά Ταχυδρομεία» που ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων δεν έχει προωθηθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση λόγω του ότι δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί οι διαβουλεύσεις με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις για τα θέματα του προσωπικού.

Επιβολή διοικητικού προστίμου από την Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού. Η Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού (ΕΠΑ) επέβαλε διοικητικό πρόστιμο €10.000 για παράβαση των διατάξεων του άρθρου 30(3) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου του 2008 ήτοι, για παράλειψη υποβολής χωριστών λογαριασμών για τα προϊόντα και υπηρεσίες του Τμήματος με βάση τη μεθοδολογία της πλήρους καταναεμημένης κοστολόγησης για το έτος που έληξε στις 31.12.2009. Οι λογαριασμοί υποβλήθηκαν με καθυστέρηση στην ΕΠΑ στις αρχές του 2013.

Τέλος Ειδικής Άδειας για το 2012. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί Διοικητικών Τελών Αδειών (Ταχυδρομικές Υπηρεσίες) Διατάγματος του 2010, το Τμήμα έπρεπε να καταβάλει στον ΕΡΗΕΤ μέχρι την 31η Ιανουαρίου 2012 ποσό €450.956 για το ετήσιο τέλος της Ειδικής Άδειας. Το Τμήμα προέβηκε στην καταβολή ποσού €276.000. Το υπόλοιπο ποσό δεν έχει διευθετηθεί μέχρι σήμερα.

Οι περί Ποιότητας Ταχυδρομικών Υπηρεσιών Κανονισμοί. Από τις έρευνες που έγιναν κατά το 2012 από ιδιωτική εταιρεία για τη μέτρηση του χρόνου διακίνησης της διασυννοριακής αλληλογραφίας (εισερχόμενης και εξερχόμενης), φαίνεται ότι, παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε στην παράδοση της αλληλογραφίας, δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί τα προβλεπόμενα στο περί Ποιότητας Ταχυδρομικών Υπηρεσιών Διάταγμα του 2005 (Κ.Δ.Π. 435/2005) ποσοστά επίδοσης, δηλαδή, επίδοση του 85% της διασυννοριακής αλληλογραφίας εντός τριών ημερών και του 97% εντός πέντε ημερών.

2.20 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός της Διοίκησης του Υπουργείου για το 2012 ανήλθε σε €192,6 εκ. και η σχετική δαπάνη σε €174,4 εκ. ή 90,5 % του Προϋπολογισμού (2011: €219,4 εκ., €205,3 εκ. και 93,6%, αντίστοιχα).

Από τον συνολικό Προϋπολογισμό ποσό ύψους €185,9 εκ. αφορούσε σε πιστώσεις για τακτικές δαπάνες, από τις οποίες δαπανήθηκε ποσό ύψους €170,0 εκ. ή 91,5 % (2011: €209,5 εκ., €199,5 εκ. και 95,2%, αντίστοιχα) και €6,7 εκ. σε πιστώσεις για αναπτυξιακές δαπάνες από τις οποίες δαπανήθηκε ποσό €4,4 εκ. ή 65,7 % (2011: €9,9 εκ., €5,8 εκ. και 58,6 %, αντίστοιχα).

Σχέδιο Παροχής Οικονομικής Αρωγής για Υπηρεσίες Υγείας που δεν προσφέρονται στον Δημόσιο Τομέα.

(α) Οι αποστολές ασθενών εκτός κρατικών νοσηλευτηρίων εγκρίνονται με βάση το πιο πάνω Σχέδιο το οποίο τροποποιήθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του ημερ. 10.10.2012, και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 7.12.2012, καταργώντας το προηγούμενο Σχέδιο το οποίο είχε τεθεί σε ισχύ τον Μάιο 2009. Η κυριότερη τροποποίησή του, αφορά σε προσθήκη άρθρου το οποίο καθορίζει την προτεραιότητα του τρόπου παροχής οικονομικής αρωγής ως ακολούθως:

- (1) Μετάκληση ειδικού εμπειρογνώμονα στα κρατικά νοσηλευτήρια κατά προτεραιότητα από τον ιδιωτικό τομέα ή από το εξωτερικό.
- (2) Αποστολή των ασθενών στον ιδιωτικό τομέα της Κύπρου.
- (3) Αποστολή των ασθενών στο εξωτερικό σε νοσοκομεία συμβεβλημένα με τα Εθνικά Συστήματα Υγείας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη χρήση του ευρωπαϊκού εντύπου S2, ή με χρεώσεις σύμφωνα με τα «κλειστά ενοποιημένα νοσήλια» (δηλαδή τα εγκεκριμένα τέλη χρέωσης στα κρατικά νοσηλευτήρια των κρατών μελών).
- (4) Αποστολή ασθενών σε άλλες χώρες.

(β) Δαπάνες Σχεδίου.

Το συνολικό κόστος του Σχεδίου για το 2012, ανήλθε σε €39.275.761, σε σύγκριση με €50.783.098 το 2011. Οι δαπάνες αυτές αφορούν σε δαπάνες για αποστολή ασθενών στο εξωτερικό, σε ιατρικά κέντρα του ιδιωτικού τομέα στην Κύπρο και για μετάκληση ιατρών από το εξωτερικό ως ακολούθως:

- (i) **Δαπάνες για αποστολή ασθενών στο εξωτερικό.** Οι δαπάνες καθώς επίσης ο αριθμός των αποστολών ασθενών στο εξωτερικό κατά τα έτη 2010 - 2012 είχαν ως ακολούθως:

Έτος	Αποστολές ασθενών	Ποσό που δαπανήθηκε €	Αύξηση/(μείωση) από προηγούμενο έτος	
			Ποσό €	Ποσοστό %
2012	1.322	25.506.850	(12.221.447)	(32,4)
2011	1.716	37.728.297	(5.160.575)	(12,0)
2010	2.010	42.888.872	7.257.641	20,4

Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης (FIMAS), η δαπάνη ύψους €25,5 εκ. για το έτος 2012, αφορά (α) σε πληρωμές οι οποίες διενεργήθηκαν από τις Πρεσβείες της Κύπρου στο εξωτερικό, οι οποίες ανήλθαν σε €19,9 εκ. ή 78,03% της συνολικής δαπάνης (2011: €26,7 εκ., 70,8%), (β) σε πληρωμές σε δύο εταιρείες που αντιπροσωπεύουν νοσοκομεία του Ισραήλ στην Κύπρο ύψους €3,8 εκ. ή 14,9% (2011: €9,5 εκ., 25,2%), (γ) σε πληρωμές για εκ των υστέρων οικονομική βοήθεια σε ασθενείς που έτυχαν θεραπείας στο εξωτερικό με δικά τους έξοδα με έγκριση είτε

του Υπουργού Υγείας είτε των Υπουργών Υγείας και Οικονομικών ύψους €1,6 εκ. ή 6,1% (2011 : €1,2 εκ., 3,2%) και (δ) σε διάφορες άλλες δαπάνες ύψους €0,3 εκ. ή 1,2% (2011: €0,3 εκ., 0,8%).

Όπως προκύπτει από τον πιο πάνω πίνακα, τόσο οι δαπάνες για αποστολές ασθενών στο εξωτερικό, όσο και ο αριθμός των αποστολών ασθενών μειώθηκαν σημαντικά το 2012 σε σχέση με το 2011 κατά €12,2 εκ. (32,4%) και 394 (23%), αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι, από τον Αύγουστο του 2011 άρχισε η αποστολή ασθενών σε ιατρικά κέντρα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη χρήση του ευρωπαϊκού εντύπου S2 (πρώην E112) το οποίο δίδει τη δυνατότητα στον Κύπριο πολίτη να λαμβάνει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε Ευρωπαϊκή χώρα όπως και ο πολίτης της συγκεκριμένης χώρας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, πέραν των πιο πάνω δαπανών για το 2012, στο Υπουργείο υπήρχαν εκκρεμείς υποχρεώσεις στις 31.12.2012 ύψους €3.049.253 (31.12.2011: €804.401), οι οποίες αφορούσαν κυρίως σε τιμολόγια που εκκρεμούσαν για πληρωμή στην Υπάτη Αρμοστεία της Κύπρου στο Λονδίνο, στο Βερολίνο και στην Πρεσβεία της Κύπρου στην Αθήνα.

- (ii) **Δαπάνες για αποστολή ασθενών σε ιατρικά κέντρα του ιδιωτικού τομέα στην Κύπρο.** Οι πιο πάνω δαπάνες κατά τα έτη 2010-2012 είχαν ως ακολούθως:

Έτος	Ποσό που δαπανήθηκε	Αύξηση/(μείωση) από προηγούμενο έτος	
		Ποσό	Ποσοστό
	€	€	%
2012	13.699.846	815.045	6,3
2011	12.884.801	3.734.060	40,8
2010	9.150.741	(4.946.132)	(35,1)

Σημειώνεται ότι ο αριθμός των αποστολών σε ιατρικά κέντρα του ιδιωτικού τομέα στην Κύπρο, ανήλθε σε 966 το 2012, ενώ, μέχρι το 2011, δεν τηρούνταν στοιχεία.

Η δαπάνη για το 2012 αφορούσε κυρίως σε:

- Αγορά υπηρεσιών για αντιμετώπιση καρδιολογικών και καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων, ύψους €3.925.034 (2011: €2.945.961, αύξηση 33,2%),
- παραπομπή επειγόντων περιστατικών στον ιδιωτικό τομέα λόγω έλλειψης κλινών στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας, ύψους €1.699.071 (2011: €2.998.921, μείωση 43,3%),
- αγορά υπηρεσιών φυσικής αποκατάστασης ασθενών με νευρολογικές παθήσεις, ύψους €1.292.114 (2011: €1.287.615, αύξηση 0,3%),
- αγορά υπηρεσιών για ρομποτική προστατεκτομή, ύψους €1.039.000 (2011: €1.010.500, αύξηση 2,8%),
- εκ των υστέρων κάλυψη των εξόδων θεραπείας ασθενών που είχαν τύχει θεραπείας στον ιδιωτικό τομέα, ύψους €603.780 (2011: €1.053.767, μείωση 42,7%),
- αγορά υπηρεσιών για διενέργεια μικροχειρουργικών επεμβάσεων, ύψους €728.427 (2011: €1.034.325, μείωση 29,6%),
- αγορά υπηρεσιών από ιατρούς του εξωτερικού οι οποίοι διενεργούν χειρουργικές και άλλες επεμβάσεις στα κρατικά νοσηλευτήρια, ύψους €646.173,
- αγορά υπηρεσιών για διενέργεια ορθοπεδικών επεμβάσεων, ύψους €465.298,
- αγορά υπηρεσιών για διενέργεια νευροχειρουργικών επεμβάσεων, ύψους €394.720.

Πέραν της πραγματοποιηθείσας δαπάνης κατά το 2012 δημιουργήθηκαν, σύμφωνα με τις καταστάσεις εκκρεμών υποχρεώσεων στις 31.12.2012, υποχρεώσεις οι οποίες ανέρχονταν σε περίπου €3,5 εκ. (31.12.2011: €3,1 εκ.), οι οποίες πληρώθηκαν από τον Προϋπολογισμό του 2013. Το εν λόγω ποσό αφορούσε σε υπηρεσίες για τις οποίες είτε καθυστέρησε η παράδοση των τιμολογίων στο Λογιστήριο, είτε καθυστέρησε η εξασφάλιση των σχετικών εγκρίσεων για διενέργεια των πληρωμών. Επιπρόσθετα, στις 31.12.2012 εκκρεμούσε για εξόφληση αριθμός τιμολογίων, των οποίων τα οφειλόμενα ποσά δεν μπορούσε να υπολογιστούν επακριβώς λόγω της απουσίας κατάλληλου συστήματος καταχώρισης και παρακολούθησης της εξόφλησής τους. Σημειώνεται ότι, οι διαθέσιμες πιστώσεις για το εν λόγω κονδύλι είχαν εξαντληθεί πλήρως και ως εκ τούτου, το ποσό των €3,5 εκ. συνιστά ουσιαστικά υπέρβαση. Για την εξόφληση των εν λόγω τιμολογίων, λήφθηκε έγκριση από το Υπουργείο Οικονομικών, κατόπιν Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, με στόχο την καλύτερη παρακολούθηση των διαθέσιμων πιστώσεων και καλύτερο προγραμματισμό, τηρούνται στοιχεία αναφορικά με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται, είτε από τη συνομολόγηση συμβάσεων είτε από την παραπομπή των ασθενών στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια.

(iii) Δαπάνες για διενέργεια χειρουργικών και άλλων επεμβάσεων από ιατρούς του εξωτερικού.

Το Υπουργείο άρχισε από το 2011, να προβαίνει σε διευθετήσεις με ιατρούς του εξωτερικού προκειμένου να διενεργούν, σε συνεργασία με τους ιατρούς του δημοσίου, χειρουργικές και άλλες επεμβάσεις στα κρατικά νοσηλευτήρια.

Η σχετική δαπάνη για το 2012 ανήλθε σε €715.238, σε σύγκριση με περίπου €170.000 το 2011, σημείωσε δηλαδή αύξηση ύψους €545.238 ή 320,7%. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε τα ακόλουθα:

- Μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις έχουν συνομολογηθεί συμβάσεις με τους ιατρούς που μετακαλούνται από το εξωτερικό. Λαμβάνοντας υπόψη το ανταγωνιστικό περιβάλλον στην προσφορά ιατρικών υπηρεσιών, η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι, η σύναψη συμφωνιών, ειδικά με όσους ιατρούς καλούνται συχνά, αναμένεται να οδηγήσει σε εξασφάλιση χαμηλότερων τιμών.
- Η επιλογή των συγκεκριμένων ιατρών που μετακαλούνται από το εξωτερικό, αποφασίζεται κυρίως από τον Προϊστάμενο της Κλινικής στην οποία διενεργούνται οι επεμβάσεις. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως οι εν λόγω αποφάσεις, λαμβάνονται από ειδικές επιτροπές ιατρών που θα πρέπει να συσταθούν για τον σκοπό αυτό.
- Οι σχετικές πληρωμές, διενεργούνται χωρίς την προσκόμιση τιμολογίων και αποδείξεων είσπραξης από τους εν λόγω ιατρούς, ενώ η αμοιβή τους, φαίνεται να προτείνεται από τον Προϊστάμενο της Κλινικής στην οποία διενεργούνται οι επεμβάσεις, χωρίς αυτή, να τυγχάνει οποιασδήποτε διαπραγμάτευσης.
- Αναφορικά με τον πιο πάνω τρόπο παροχής οικονομικής αρωγής, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως διεξαχθεί αξιολόγηση/στάθμιση οφέλους/κόστους.

Η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας μάζ ανέφερε ότι θα ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα ώστε όλοι οι ιατροί που μετακαλούνται από το εξωτερικό, να προσκομίζουν τιμολόγια και αποδείξεις για τις επεμβάσεις που διενεργούν στην Κύπρο.

Αναφορικά με τον τρόπο παροχής οικονομικής αρωγής και το όφελος που προκύπτει από τη μετακλήση ιατρών από το εξωτερικό, όπως μας ανέφερε, το Υπουργείο προτίθεται να ζητήσει από τους Διευθυντές Κλινικών, στοιχεία αναφορικά με τις μετακλήσεις ιατρών από το εξωτερικό, αναλύοντας το όφελος που έχει προκύψει όπως η εκπαίδευση ιατρών κ.ά.

(γ) Αδυναμίες στην παρακολούθηση και τον έλεγχο των δαπανών. Η μη σύναψη συμφωνιών με νοσοκομεία (στις περιπτώσεις που οι ασθενείς δεν αποστέλλονται στο εξωτερικό με τη χρήση του εντύπου

S2), καθιστά πολύ δύσκολο τον έλεγχο των διαφόρων χρεώσεων για τις προσφερόμενες θεραπείες, ενώ οι ελλείψεις/αδυναμίες στην τήρηση/ενημέρωση του μητρώου επιδοτούμενων ασθενών με τις δαπάνες που διενεργούνται για κάθε ασθενή, αποτελούν αδυναμίες για την παρακολούθηση των δαπανών του Σχεδίου.

Καθόσον αφορά στις δαπάνες που διενεργούνται από τις Πρεσβείες, παρατηρήθηκαν επιπρόσθετα προβλήματα και αδυναμίες, όπως πιο κάτω:

- (i) **Έλεγχος δαπανών.** Ο έλεγχος που διενεργούσε το Υπουργείο Υγείας στις εν λόγω δαπάνες, μετά τη χρέωση τους από το Υπουργείο Εξωτερικών στο σχετικό κονδύλι, είχε σταματήσει από τον Οκτώβριο 2009, με αποτέλεσμα, μέχρι το 2011, τυχόν λάθη ή παραλείψεις να μην εντοπίζονταν.

Σημειώνεται ότι από τον Ιανουάριο 2012, τέθηκε σε εφαρμογή διαδικασία ελέγχου των τιμολογίων του εξωτερικού πριν την πληρωμή τους από τις Πρεσβείες, από Επιτροπή που διορίστηκε προς τον σκοπό αυτό, καθώς επίσης από αρμόδια λειτουργό, στην οποία παραχωρήθηκε σχετική έγκριση από τον τότε Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, αναφορικά με τιμολόγια συνολικής αξίας μέχρι €10.000. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, μέχρι τις 31.12.2012, στις πληρωμές που διενεργούνταν από τις Πρεσβείες, δεν επισυναπτόταν η έγκριση της πιο πάνω Επιτροπής/αρμόδιας λειτουργού, με αποτέλεσμα το ενδεχόμενο να είχαν διενεργηθεί πληρωμές χωρίς να είχε ληφθεί η εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργείου, να μην μπορεί να αποκλειστεί. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, από την 1.1.2013, άρχισε να διενεργείται έλεγχος κατά πόσο για κάθε πληρωμή υπάρχει η εκ των προτέρων έγκριση της Επιτροπής/αρμόδιας λειτουργού.

Σημειώνεται ότι στο Υπουργείο Υγείας δεν υποβάλλονται τα πρωτότυπα των ενταλμάτων πληρωμής και τιμολογίων, αλλά αντίγραφά τους, γεγονός που συνεπάγεται περιορισμούς στον έλεγχο και κινδύνους διπλοπληρωμής.

- (ii) **Παρακολούθηση διαθέσιμων πιστώσεων.** Παρά το γεγονός ότι τα διορθωτικά δελτία πληρωμής σφραγίζονται (στο Υπουργείο Εξωτερικών) για επιβεβαίωση της ύπαρξης διαθέσιμων πιστώσεων, ωστόσο η σφράγιση τους, φαίνεται να αποτελεί απλά μια τυπική διαδικασία αφού γίνεται μετά τη διενέργεια της πληρωμής και χωρίς ουσιαστικά να επιβεβαιώνεται η ύπαρξη πιστώσεων.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, με στόχο την καλύτερη παρακολούθηση των διαθέσιμων πιστώσεων και καλύτερο προγραμματισμό, τηρούνται στοιχεία αναφορικά με την εκτίμηση κόστους και την τελική δαπάνη για κάθε ασθενή που αποστέλλεται στο εξωτερικό, έτσι ώστε να ελέγχεται το ύψος των υποχρεώσεων.

(δ) **Παρακολούθηση ασθενών που αποστέλλονται στο εξωτερικό.** Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι το Υπουργείο, στην προσπάθειά του να επιλύσει προβλήματα που παρατηρούνταν στο παρελθόν, αναφορικά με την παρακολούθηση ασθενών που αποστέλλονταν στο εξωτερικό, προέβη μετά και από εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας, στις ακόλουθες ενέργειες:

- Ο Τομέας επιδοτούμενων ασθενών έχει ενισχυθεί με ιατρό ο οποίος ανέλαβε τα ιατρικά θέματα τα οποία προκύπτουν τόσο στις διαδικασίες αποστολής των ασθενών εκτός κρατικών νοσηλευτηρίων όσο και στη διαδικασία ελέγχου και πληρωμής των τιμολογίων.
- Τον Οκτώβριο 2011, ορίστηκε Επιτροπή στελεχωμένη και με ιατρούς, η οποία, όπως αναφέρθηκε και στην παράγραφο (γ)(ii) πιο πάνω, από τον Ιανουάριο 2012 προβαίνει στον έλεγχο και την έγκριση των τιμολογίων τα οποία αποστέλλονται από τις Πρεσβείες πριν την πληρωμή τους.
- Από τον Οκτώβριο 2011, το Υπουργείο άρχισε την απευθείας επικοινωνία με τα ιατρικά κέντρα του εξωτερικού στα οποία αποστέλλονται ασθενείς, ώστε οι διευθετήσεις που απαιτούνται να γίνονται απευθείας και όχι μέσω των Πρεσβειών.

(ε) Σύναψη συμφωνιών για την παροχή υπηρεσιών υγείας. Σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, αναφέρθηκε ότι, τόσο η Υπηρεσία μας όσο και ο Γενικός Λογιστής, υπέδειξαν την ανάγκη υιοθέτησης της διαδικασίας προσφορών με διαπραγμάτευση, με σκοπό τη σύναψη συμφωνιών πλαίσιο με νοσοκομεία, σύμφωνα με τον περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων, Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμο αρ. 12(Ι)/2006, στον οποίο γίνεται ξεχωριστή πρόνοια για συμβάσεις που αφορούν σε θέματα υπηρεσιών υγείας. Από τον Δεκέμβριο 2007 περιλήφθηκε σχετική πρόνοια στους Κανονισμούς του Σχεδίου Παροχής Οικονομικής Αρωγής για Υπηρεσίες που δεν προσφέρονται στον Δημόσιο Τομέα, η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, και προνοεί όπως «η αγορά υπηρεσιών υγείας εκτός κρατικών νοσηλευτηρίων γίνεται με τη σύναψη συμφωνιών του Υπουργείου Υγείας με τα Ιατρικά Κέντρα σύμφωνα με διαφανείς διαδικασίες που συνάδουν με τον Νόμο που προνοεί για τον Συντονισμό των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα», και ότι μόνο «σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να αποσταλεί ασθενής σε Ιατρικό Κέντρο με το οποίο δεν έχει συναφθεί συμφωνία, νοουμένου ότι ακολουθούνται οι διαδικασίες που προβλέπονται από την πιο πάνω νομοθεσία ύστερα από σύσταση της Επιτροπής και έγκριση του Υπουργού».

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι δεν έχουν τροχοδρομηθεί διαδικασίες για σύναψη συμφωνιών με ιατρικά κέντρα του εξωτερικού, επειδή, όπως αναφέρθηκε και σε παράγραφο πιο πάνω, από τον Αύγουστο 2011 τέθηκε σε εφαρμογή η διαδικασία αποστολής ασθενών σε κρατικά νοσηλευτήρια Ευρωπαϊκών χωρών, σύμφωνα με την οποία η τιμολόγηση των υπηρεσιών γίνεται με βάση τα ενοποιημένα νοσήλια των χωρών αυτών τα οποία δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της κάθε χώρας μέλους.

Καθόσον αφορά στη σύναψη συμφωνιών με ιατρικά κέντρα στην Κύπρο, έχουν ήδη συναφθεί αρκετές συμβάσεις. Ωστόσο, εξακολουθούσε κατά το 2012, να παραπέμπονται ασθενείς σε συγκεκριμένα ιδιωτικά ιατρικά κέντρα χωρίς να είχαν συνομολογηθεί συμβάσεις, όπως π.χ. για διενέργεια καρδιολογικών και καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων, ενώ υπήρχαν περιπτώσεις όπου, ενώ η ισχύς συγκεκριμένων συμβάσεων είχε λήξει, δεν συνομολογήθηκαν έγκαιρα νέες.

Σημειώνεται ότι στο Λογιστήριο των Ιατρικών Υπηρεσιών παρέμεναν για αρκετό καιρό απλήρωτα τιμολόγια τα οποία αφορούσαν σε περιπτώσεις ασθενών οι οποίοι παραπέμφθηκαν στον ιδιωτικό τομέα στην Κύπρο για διάγνωση ή θεραπεία για την οποία είτε δεν είχε συνομολογηθεί οποιαδήποτε σύμβαση, είτε η σύμβαση που υπήρχε είχε λήξει χωρίς να ανανεωθεί. Από τον Νοέμβριο 2010, συστάθηκαν επιτροπές διαπραγμάτευσης για τις υπηρεσίες όπου δεν υπήρχαν προηγούμενες συμβάσεις, καθώς επίσης και Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (TEAA), η οποία εξετάζει την οικονομική πτυχή των τιμολογίων σε κάθε περίπτωση. Έκτοτε, μέχρι τον Μάιο 2013, προωθήθηκαν στην TEAA και ακολούθως πληρώθηκαν, τιμολόγια συνολικού ύψους περίπου €17,0 εκ., γεγονός που δεικνύει τον μεγάλο όγκο των υπηρεσιών που παρασχέθηκαν χωρίς τη σύναψη σχετικών συμβάσεων.

(στ) Συνεργασίες με νοσοκομεία του Ισραήλ, μέσω αντιπροσώπων. Για δύο συγκεκριμένα νοσοκομεία του Ισραήλ, το Υπουργείο εξακολουθεί να προβαίνει σε διευθετήσεις αποστολής ασθενών όχι απευθείας, αλλά μέσω δύο αντιπροσώπων, οι οποίοι προφανώς εισπράττουν για τη μεσολάβησή τους σχετικές προμήθειες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, για το έτος 2008, καταβλήθηκε σε μία εταιρεία - αντιπρόσωπο συνολικό ποσό ύψους €2.051.740, εκ των οποίων περίπου €319.000 αφορούσε σε προμήθειες, ενώ σε δεύτερη εταιρεία – αντιπρόσωπο, στην οποία καταβλήθηκε συνολικά €1.558.545, το ύψος των προμηθειών δεν μπορούσε να υπολογιστεί, αφού το ποσό της προμήθειας δεν αναγραφόταν ξεχωριστά στα τιμολόγια της εταιρείας. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι, η πρώτη εταιρεία για την οποία γίνεται αναφορά πιο πάνω, προχώρησε από το 2009, μετά από εισήγηση Λειτουργού του Υπουργείου, σε αλλαγή της μορφής των τιμολογίων της υιοθετώντας τη μορφή των τιμολογίων της δεύτερης εταιρείας, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατο να υπολογίζεται πλέον το ύψος των προμηθειών που καταβάλλονται.

Παρόλο ότι, μετά από επανειλημμένες εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας όπως το Υπουργείο επιδιώξει αμέσως την απευθείας συνεργασία με τα νοσοκομεία, χωρίς την εμπλοκή αντιπροσώπων, με σκοπό τη μείωση των σχετικών δαπανών, από τις αρχές του 2012 το Υπουργείο συνεργάζεται απευθείας με ένα άλλο νοσοκομείο,

ωστόσο για τα δύο πιο πάνω (στα οποία αποστέλλεται η μεγάλη πλειοψηφία των ασθενών) συνεχίζεται η εμπλοκή αντιπροσώπων.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας, το Υπουργείο έχει προβεί σε σειρά ενεργειών και επαφές από τις οποίες προέκυψε ότι δεν είναι δυνατή η απευθείας συνεργασία με τα νοσοκομεία και ότι οι αντιπρόσωποι αποτελούν μέρος του νοσοκομείου. Σημειώνεται ότι, όπως έχουμε πληροφορηθεί από το Υπουργείο, από τα τέλη του 2011 οι ασθενείς αποστέλλονται, κατά προτεραιότητα, σε χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ η αποστολή ασθενών στο Ισραήλ περιορίζεται κυρίως σε περιπτώσεις ασθενών οι οποίοι έτυχαν προηγουμένως θεραπείας στα εν λόγω νοσοκομεία και παραπέμπονται για τη σχετική παρακολούθηση (follow up). Σύμφωνα με στοιχεία του μητρώου επιδοτούμενων ασθενών, οι αποστολές ασθενών στο Ισραήλ ανήλθαν κατά το 2011 σε 413, ενώ κατά το 2012 σε 211, σημειώνοντας μείωση κατά 202 ή 48,9%.

Για το έτος 2012 καταβλήθηκαν στις δύο εταιρείες ποσά ύψους €2.951.369 στη μία και €820.682 στην άλλη (δηλαδή συνολικά €3.772.051), σε σύγκριση με €3.384.189 και €6.127.091 (συνολικά €9.511.280), αντίστοιχα, για το έτος 2011 ενώ, στις 31.12.2012 υπήρχαν εκκρεμείς υποχρεώσεις προς στις εν λόγω εταιρείες ύψους €10.125 και €104.620, αντίστοιχα.

Ο έλεγχος των χρεώσεων των τιμολογίων για τα περιστατικά που εξακολουθεί να παραπέμπονται μέσω των δύο εταιρειών-αντιπροσώπων, διενεργείται με βάση τιμοκαταλόγους που είχαν υποβληθεί από τις δύο εταιρείες και συμφωνηθεί με το Υπουργείο Υγείας στο παρελθόν. Σημειώνεται ότι, ο κατάλογος της μίας εκ των δύο εταιρειών, δεν περιλαμβάνει τιμές για επεμβάσεις. Η εν λόγω εταιρεία, υπέβαλε τον Σεπτέμβριο 2010 ολοκληρωμένο τιμοκατάλογο, σύμφωνα με τον οποίο διενεργείται ο έλεγχος των χρεώσεων των τιμολογίων, ο οποίος ωστόσο δεν έχει ακόμα συμφωνηθεί με το Υπουργείο Υγείας. Αναφορικά με τις ιατρικές υπηρεσίες που προσφέρονται από το νοσοκομείο με το οποίο άρχισε να συνεργάζεται απευθείας το Υπουργείο, το οποίο εξειδικεύεται σε θεραπείες για παιδιά, δεν έχει συναφθεί συμφωνία συνεργασίας, ούτε έχει υποβληθεί σχετικός τιμοκατάλογος, με αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατος ο έλεγχος των χρεώσεων στις περιπτώσεις αυτές.

(ζ) Ανάλυση από τη Δημοκρατία μέρους ή του συνόλου των εξόδων θεραπείας ασθενών. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κανονισμού 12(7) του Σχεδίου, «οι Υπουργοί Υγείας και Οικονομικών μπορούν σε εξαιρετικές περιπτώσεις, για λόγους δημόσιου συμφέροντος ή για ανθρωπιστικούς λόγους, να εγκρίνουν την αποστολή ασθενούς εκτός κρατικών νοσηλευτηρίων στο εξωτερικό, ή την ανάληψη από τη Δημοκρατία μέρους ή του συνόλου των εξόδων διάγνωσης ή θεραπείας η οποία έλαβε χώρα εκτός κρατικών νοσηλευτηρίων».

Στα πλαίσια του πιο πάνω Κανονισμού, παραχωρήθηκε σε ασθενείς που έτυχαν θεραπείας στο εξωτερικό ή στον ιδιωτικό τομέα στην Κύπρο, ποσό ύψους €744.747 για το 2012 σε σχέση με €459.383 για το 2011.

Πέραν της πιο πάνω δαπάνης, οι δύο Υπουργοί ενέκριναν σε αρκετές περιπτώσεις, απαλλαγή της οικονομικής επιβάρυνσης ασθενών η οποία ανήλθε σε €686.598, για το 2012, σε σχέση με €27.893 για το 2011.

Αρκετές από τις οφειλές που διαγράφηκαν, χρονολογούνταν από πολύ παλιά, άλλες αφορούσαν σε μικρά ποσά και ως εκ τούτου το Υπουργείο δεν έκρινε προς το συμφέρον του Δημοσίου τη λήψη νομικών μέτρων, ενώ άλλες αφορούσαν σε ασθενείς που είχαν αποβιώσει.

(η) Σύσταση Επιτροπών Ειδικών Ιατρών. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Σχεδίου, ο Υπουργός Υγείας ορίζει Επιτροπές για εξέταση αιτημάτων ασθενών αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών υγείας που δεν προσφέρονται στα κρατικά νοσηλευτήρια και έκδοση σχετικής γνωμοδότησης. Οι εν λόγω Επιτροπές απαρτίζονται από δύο Ιατρικούς Λειτουργούς της ειδικότητας για την οποία η Επιτροπή ορίζεται, όπως επίσης και από ένα ιδιώτη ιατρό συναφούς ειδικότητας, ο οποίος θα επιλέγεται από κατάλογο που υποβάλλει ο Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος (ΠΙΣ).

Ωστόσο, εξακολουθεί σε ορισμένες Επιτροπές, να μην έχει ακόμα διοριστεί ιδιώτης ιατρός συναφούς ειδικότητας, για τον λόγο ότι, όπως μας έχει αναφερθεί, δεν προτάθηκαν από τον ΠΙΣ συγκεκριμένοι ιδιώτες

ιατροί για τις εν λόγω ειδικότητες.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, η συμμετοχή των ιδιωτών ιατρών κρίνεται απαραίτητη, τόσο για τυπικούς σκοπούς (συμμόρφωση με τους Κανονισμούς του Σχεδίου) αλλά κυρίως, για σκοπούς διαφάνειας. Όπως ωστόσο αναφέραμε, για σκοπούς διασφάλισης της αμεροληψίας στη λήψη των σχετικών αποφάσεων, θα πρέπει να αποφεύγεται ο διορισμός ιδιωτών ιατρών των οποίων η ιδιωτική εργασία οδηγεί σε σύγκρουση συμφερόντων σε σχέση με τις αρμοδιότητές τους ως μέλη των εν λόγω Επιτροπών.

(θ) Μητρώο επιδοτούμενων ασθενών. Για ενδυνάμωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, έχει ετοιμαστεί, σε συνεργασία με το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, και τεθεί σε εφαρμογή από το 2007, μητρώο επιδοτούμενων ασθενών στο οποίο μπορούν να καταχωρίζονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία σχετικά με τη νοσηλεία του ασθενή, όπως όνομα, νοσοκομείο, θεραπεία, ημερομηνία εισαγωγής, ημερομηνία εξιτηρίου, ποσό οικονομικής επιβάρυνσης, ημερομηνία και απόδειξη είσπραξης, ημερομηνία και ποσό τιμολογίου και παρατηρήσεις. Καθόσον αφορά ωστόσο, στις αποστολές ασθενών σε ιατρικά κέντρα στην Κύπρο, παρόλο ότι το εν λόγω μητρώο κατόπιν εισήγησης της Υπηρεσίας μας άρχισε από το 2012 να ενημερώνεται με τις αποστολές ασθενών, ωστόσο δεν ενημερώνεται με όλα τα απαραίτητα στοιχεία, με αποτέλεσμα να μην παρέχει ολοκληρωμένη και αξιόπιστη πληροφόρηση.

Καθόσον αφορά στην ενημέρωση του μητρώου με όλα τα απαραίτητα στοιχεία για τις αποστολές ασθενών στο εξωτερικό, παρουσιάζονται αδυναμίες λόγω:

- Της σημαντικής καθυστέρησης που παρατηρείται στην ενημέρωση του με τις δαπάνες που διενεργούνται για κάθε επιδοτούμενο ασθενή. Σημειώνεται ότι μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, εκκρεμούσε η ενημέρωση του μητρώου με τις δαπάνες που διενεργήθηκαν για επιδοτούμενους ασθενείς στο εξωτερικό από το 2009,
- της μη παροχής πληροφόρησης αναφορικά με τις ημερομηνίες από τις οποίες εκκρεμούν οι καθυστερήσεις (αναφορικά με οφειλές που προέκυψαν πριν την 1.1.2007),
- της μη ύπαρξης πεδίων στο μηχανογραφημένο σύστημα, τα οποία να ενημερώνονται στις περιπτώσεις μείωσης της οικονομικής επιβάρυνσης των ασθενών, στις περιπτώσεις για τις οποίες το κόστος θεραπείας είναι μικρότερο από την οικονομική επιβάρυνση, καθώς και σε περιπτώσεις απαλλαγής της οικονομικής επιβάρυνσης, με αποτέλεσμα στις περιπτώσεις αυτές, να τροποποιείται η αρχική οικονομική επιβάρυνση και να μην παρέχεται ολοκληρωμένη πληροφόρηση,
- της μη ύπαρξης καθορισμένης γραπτής πολιτικής αναφορικά με την παραχώρηση δικαιωμάτων πρόσβασης στο σύστημα, για διαπίστωση ότι οι τροποποιήσεις γίνονται από εξουσιοδοτημένο λειτουργό.

Η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας μάς ανέφερε ότι θα ληφθούν ενέργειες, ώστε στο μηχανογραφημένο μητρώο επιδοτούμενων ασθενών να δημιουργηθούν πεδία τα οποία να ενημερώνονται στις περιπτώσεις μείωσης και απαλλαγής της οικονομικής επιβάρυνσης ασθενών.

(ι) Καθυστερημένα έσοδα από επιδοτούμενους ασθενείς.

- (i) Τα καθυστερημένα έσοδα στις 31.12.2012 από επιδοτούμενους ασθενείς που στάληκαν για θεραπεία στο εξωτερικό, ανέρχονταν σύμφωνα με τη σχετική κατάσταση του Υπουργείου σε €296.318, σε σύγκριση με €915.418 στις 31.12.2011, σημειώνοντας μείωση ύψους €619.100 ή ποσοστό 67,6% η οποία οφείλεται κυρίως στις διαγραφές ύψους €684.743 με βάση το άρθρο 12(7) των Κανονισμών του Σχεδίου, για τις οποίες αναλυτική αναφορά, γίνεται σε παράγραφο πιο κάτω. Ποσό ύψους €86.135 ή ποσοστό 29,1% αφορά σε οφειλές του 2012, ενώ ποσό ύψους €210.183 ή ποσοστό 70,9% αφορά σε οφειλές προηγούμενων ετών, από το οποίο ποσό ύψους €128.090 ή ποσοστό 43,2% αφορά σε οφειλές που χρονολογούνται από το 1982 μέχρι το 2006.
- (ii) Η ετοιμασία της κατάστασης καθυστερημένων εσόδων βασίστηκε στο μητρώο επιδοτούμενων ασθενών το οποίο, όπως αναφέρεται σε προηγούμενη παράγραφο, παρουσιάζει αδυναμίες στην

τήρηση και ενημέρωσή του, με αποτέλεσμα η κατάσταση που ετοιμάστηκε να μην παρέχει ολοκληρωμένη και έγκυρη πληροφόρηση αναφορικά με το ύψος των καθυστερημένων εσόδων από επιδοτούμενους ασθενείς στις 31.12.2012.

Σημειώνεται ότι στην κατάσταση καθυστερημένων εσόδων δεν συμπεριλαμβάνονται τα καθυστερημένα έσοδα επιδοτούμενων ασθενών οι οποίοι στάληκαν για θεραπεία σε ιατρικά κέντρα του ιδιωτικού τομέα στην Κύπρο.

- (iii) Όπως επανειλημμένα είχαμε αναφέρει σε Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, δεν λαμβάνονταν επαρκή μέτρα για ανάκτηση των καθυστερημένων οφειλών από ασθενείς και είχαμε εκφράσει την ανησυχία μας ότι, λόγω της καθυστέρησης στη λήψη μέτρων, μεγάλο μέρος των οφειλομένων, δεν θα καθίστατο δυνατό να εισπραχθεί. Συγκεκριμένα, περιπτώσεις ασθενών που έτυχαν θεραπείας τα έτη 1998-2001 δεν είχαν ειδοποιηθεί για τις οφειλές τους, σε άλλες περιπτώσεις δεν είχαν σταλεί για αρκετό καιρό υπενθυμητικές επιστολές σε ασθενείς, ενώ, κατά τα τελευταία χρόνια δεν προωθούνταν στη Νομική Υπηρεσία καθυστερημένες οφειλές για καταχώριση αγωγών. Κατά τη διάρκεια του 2012 παρατηρήθηκε ότι άρχισε η αποστολή υπενθυμητικών επιστολών σε ασθενείς. Παρά το γεγονός ότι ορισμένοι ασθενείς ανταποκρίθηκαν και προέβηκαν στην καταβολή των οφειλών τους, ωστόσο άλλοι δεν ανταποκρίθηκαν ή αντέδρασαν λόγω κυρίως του μεγάλου χρονικού διαστήματος που είχε μεσολαβήσει από τη μετάβασή τους στο εξωτερικό, ή ανέφεραν ότι για οικονομικούς λόγους αδυνατούσαν να εξοφλήσουν τις οφειλές.
- (iv) Οφειλές ύψους €686.598 για την περίοδο 1.1.2012-15.10.2012, όπως αναφέρθηκε και στην παράγραφο (ζ) πιο πάνω, περιλήφθηκαν σε κατάλογους οι οποίοι υποβλήθηκαν στους Υπουργούς Υγείας και Οικονομικών και διαγράφηκαν με βάση το άρθρο 12(7) των Κανονισμών του Σχεδίου.
- (v) Η Υπηρεσία μας υπέδειξε και πάλι ότι θα πρέπει να λαμβάνονται έγκαιρα τα ενδεικνυόμενα μέτρα, επισημαίνοντας ότι αν δεν καταχωριστούν έγκαιρα σχετικές αγωγές τότε τα οφειλόμενα ποσά δεν θα μπορούν να διεκδικηθούν δικαστικώς βάσει των προθεσμιών που καθορίζονται στους περί Παραγραφής Αγωγίμων Δικαιωμάτων Νόμους του 2012 και 2013.

Η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας μάς ανέφερε ότι θα ληφθούν μέτρα, ώστε στην κατάσταση καθυστερημένων εσόδων να συμπεριλαμβάνονται τα καθυστερημένα έσοδα επιδοτούμενων ασθενών για θεραπεία σε ιατρικά κέντρα του ιδιωτικού τομέα στην Κύπρο.

Γενικό Σχέδιο Υγείας (ΓΕΣΥ).

(α) Υλοποίηση ΓΕΣΥ.

- (i) **Τροποποίηση νομοθεσίας.** Με τον Νόμο αρ. 89(I)/2001 εγκρίθηκε η εισαγωγή Γενικού Σχεδίου Υγείας, για την εφαρμογή του οποίου απαιτούνται σημαντικές αλλαγές και βελτιώσεις σε διάφορους τομείς και η δημιουργία της αναγκαίας υποδομής.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, την αρμοδιότητα της εφαρμογής του ΓΕΣΥ έχει ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ), ο οποίος λειτουργεί με δικό του, εγκεκριμένο από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, Προϋπολογισμό.

Τον Νοέμβριο 2007, υποβλήθηκε τροποποιητικό νομοσχέδιο στη Βουλή των Αντιπροσώπων κατά τη διάρκεια των συζητήσεων του οποίου στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Υγείας της Βουλής διαφάνηκε ότι δεν υπήρχε σύγκλιση απόψεων για θεμελιώδη θέματα του Συστήματος μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Απαιτήθηκε όπως κατατεθεί νέο νομοσχέδιο, η ετοιμασία του οποίου ανατέθηκε σε λειτουργούς του ΟΑΥ σε συνεργασία με λειτουργούς του Υπουργείου Υγείας και της Νομικής Υπηρεσίας. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, η ετοιμασία του νομοσχεδίου δεν είχε ολοκληρωθεί μέχρι τον Αύγουστο 2013 (εκκρεμούσε το άρθρο 19 το οποίο αφορά στα ποσοστά συνεισφοράς των δικαιούχων του ΓΕΣΥ).

Η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας μάς ανέφερε ότι, μετά την ολοκλήρωση της μελέτης Mercer, τον Οκτώβριο του 2013, το Υπουργείο Υγείας έχει ξεκινήσει τον διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για την αναθεώρηση του ύψους των ποσοστών συνεισφοράς που προβλέπονται στον Νόμο του 2001 και την επιβολή συμπληρωμών επί των παρεχομένων υπηρεσιών.

- (ii) **Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του ΓΕΣΥ.** Σύμφωνα με το αρχικό χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση του ΓΕΣΥ, το οποίο είχε ετοιμαστεί τον Ιανουάριο του 2005, η εφαρμογή του αναμενόταν περί τα τέλη του 2008. Ακολούθησε έκθεση επαναξιολόγησης της πορείας του ΓΕΣΥ, η οποία ετοιμάστηκε από κοινού από το Υπουργείο Υγείας και το Υπουργείο Οικονομικών και υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 10.2.2009, σύμφωνα με την οποία η εισαγωγή του ΓΕΣΥ μετατέθηκε για το 2012.

Σε κατοπινό στάδιο, σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Ιούνιο 2012, η έναρξη λειτουργίας του ΓΕΣΥ μετατέθηκε για τα μέσα του 2015, ενώ σύμφωνα με το αναθεωρημένο Μνημόνιο Συναντίληψης, το οποίο υπογράφηκε τον Σεπτέμβριο 2013 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας, το ΓΕΣΥ θα πρέπει να εφαρμοστεί χωρίς καθυστέρηση, μέχρι τα τέλη του 2015.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το Μνημόνιο Συναντίληψης το οποίο υπογράφηκε τον Απρίλιο 2013 θα έπρεπε:

- Να γίνει εκτίμηση και δημοσίευση πριν τη συζήτηση στη Βουλή των Αντιπροσώπων, των δυνητικών κινδύνων και ωφελημάτων από τη σχεδιαζόμενη εισαγωγή του ΓΕΣΥ, σε επικαιροποιημένη αναλογιστική μελέτη η οποία θα λαμβάνει υπόψη πιθανές προτάσεις για εφαρμογή του ΓΕΣΥ κατά στάδια (μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013).
- Η κατακύρωση του διαγωνισμού για την υποδομή της τεχνολογίας πληροφοριών, να εξαρτηθεί από τα αποτελέσματα της μελέτης και την απόφαση για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ.

Η επικαιροποίηση της αναλογιστικής μελέτης για τις δαπάνες του ΓΕΣΥ, ξεκίνησε τον Δεκέμβριο 2012, υποβλήθηκε από τους συμβούλους τελική έκθεση τον Οκτώβριο 2013 και, όπως έχουμε πληροφορηθεί, άρχισαν οι διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και τους εμπλεκόμενους φορείς για την αναθεώρηση του ύψους των ποσοστών συνεισφοράς που προνοούνται στον περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμο του 2001 και την επιβολή συμπληρωμών με βάση την επικαιροποιημένη μελέτη. Σημειώνεται επίσης ότι, σύμφωνα με το αναθεωρημένο Μνημόνιο Συναντίληψης του Νοεμβρίου 2013, όσον αφορά στον διαγωνισμό για την αγορά του συστήματος πληροφορικής, θα πρέπει, ως εναλλακτική λύση, να διερευνηθούν όλες οι επιλογές για βελτίωση της απαραίτητης για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ υποδομής της τεχνολογίας, μέσω της πιο αποδοτικής διαδικτυακής εφαρμογής, μέχρι το 1^ο τρίμηνο του 2014.

- (iii) **Εργασίες για την υλοποίηση των οποίων απαιτείται η συνεργασία άλλων εμπλεκόμενων Τμημάτων.** Για την ετοιμασία της έκθεσης επαναξιολόγησης της πορείας του ΓΕΣΥ, τον Φεβρουάριο 2009, φαίνεται ότι δεν είχαν ληφθεί υπόψη εργασίες για την υλοποίηση των οποίων απαιτείται η συνεργασία άλλων εμπλεκόμενων Τμημάτων όπως, το Γενικό Λογιστήριο, το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων και το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, η συμβολή των οποίων θεωρείται πολύ σημαντική για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ.

Σε συνεδρίαση ημερ. 18.10.2010 που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Υγείας με θέμα το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του ΓΕΣΥ, αποφασίστηκε όπως όλα τα εμπλεκόμενα Τμήματα και το Υπουργείο Υγείας επανέλθουν με χρονοδιαγράμματα και οικονομικές εκτιμήσεις

λαμβάνοντας υπόψη τα θέματα προσωπικού, οικονομικών πόρων και το μηχανογραφικό σύστημα.

Σύμφωνα με τα πρακτικά συνεδρίας που πραγματοποιήθηκε στις 5 Ιουλίου 2013 υπό την προεδρία του Υπουργού Υγείας στην παρουσία της Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας, ο Διευθυντής του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων (ΤΕΠ) όσο και οι εκπρόσωποι των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ) ανέφεραν ότι υπό τις παρούσες συνθήκες, είναι αδύνατο να αντεπεξέλθουν στον επιπλέον όγκο εργασίας που θα απαιτηθεί, ώστε να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στα μηχανογραφικά συστήματα και να λειτουργήσει το σύστημα αποκοπής και είσπραξης εισφορών, λόγω έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και οικονομικών πόρων. Όπως πληροφορηθήκαμε, τον Οκτώβριο 2013 το ΤΕΠ και οι ΥΚΑ υπέβαλαν στο Υπουργείο Υγείας τις ανάγκες τους για το αναγκαίο προσωπικό, ώστε να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους σχετικά με το ΓΕΣΥ.

Όπως επίσης, μας πληροφόρησε η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας τα εμπλεκόμενα Τμήματα υπέβαλαν στο Υπουργείο Υγείας και χρονοδιάγραμμα για την προετοιμασία τους για την είσπραξη και αποκοπή των εισφορών για το ΓΕΣΥ.

- (iv) Η Υπηρεσία μας παρατηρεί ότι, σημαντικά έργα απαραίτητα για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ όπως η οριστικοποίηση του νομοθετικού πλαισίου και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κρατικών νοσηλευτηρίων, τα οποία θα έπρεπε να είχαν αντιμετωπιστεί ως προτεραιότητα, εξακολουθεί να παραμένουν ακόμα σε εκκρεμότητα. Αντ' αυτών, η Υπηρεσία μας παρατηρεί ότι δόθηκε προτεραιότητα (κυρίως από τον Οργανισμό) στα έργα τα οποία είναι κυρίως διαδικαστικού χαρακτήρα και απαιτείτο η πρόσληψη Συμβούλων, με κόστος αρκετών εκατομμυρίων.

(β) Στα πλαίσια εφαρμογής του ΓΕΣΥ, τα πιο σημαντικά έργα που θα πρέπει να επιτελεστούν από πλευράς του Υπουργείου Υγείας είναι η αναδιοργάνωση των κρατικών νοσηλευτηρίων και η κοστολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας.

- (i) **Αναδιοργάνωση κρατικών νοσηλευτηρίων.** Όσον αφορά στην αναδιοργάνωση των κρατικών νοσηλευτηρίων, το Υπουργείο προέβη το 2007 σε προκήρυξη προσφοράς, από κοινού με τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας, για αγορά υπηρεσιών Συμβούλων.

Η προσφορά κατακυρώθηκε από το Συμβούλιο του Οργανισμού στις 29.10.2007 στον μοναδικό έγκυρο προσφοροδότη, έναντι €12.230.700, που κατανέμετο σε €6.145.500 για το έργο εφαρμογής του ΓΕΣΥ από τον Οργανισμό, σε €5.365.200 για το έργο της αναδιοργάνωσης των δημόσιων νοσηλευτηρίων και €720.000 για υποστήριξη διάρκειας 6 μηνών, μετά την εφαρμογή και των δύο μερών του όλου έργου.

Μετά από αφαίρεση ορισμένων παραδοτέων από το μέρος που αφορά στον Οργανισμό, το συνολικό ποσό των δύο συμβολαίων ανήλθε σε €10,4 εκ.

Το Υπουργείο προέβη στις 30.10.2009 σε επέκταση της αξίας της σύμβασης μέχρι 50% του αρχικού συμβολαίου (αρχικά για 6 μήνες από 1.11.2009 μέχρι 30.4.2010, με δικαίωμα ανανέωσης για 6 επιπλέον μήνες).

Οι απόψεις της Υπηρεσίας μας αναφορικά με την ανάθεση, συντονισμό, παρακολούθηση και αξιοποίηση του εν λόγω συμβολαίου παρουσιάζονται στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2009.

Σημειώνεται ότι για την περίοδο από 15.1.2008 μέχρι τις 31.10.2009 (ημερομηνία λήξης της διάρκειας της αρχικής σύμβασης) διενεργήθηκαν πληρωμές ύψους €5.359.066 και με βάση τη συμπληρωματική συμφωνία διενεργήθηκαν πληρωμές ύψους €1.380.816 για την περίοδο 1.11.2009 μέχρι τις 30.4.2010.

Με τη λήξη τόσο της αρχικής σύμβασης όσο και της συμπληρωματικής συμφωνίας, οι Σύμβουλοι υπέβαλαν τελικές εκθέσεις οι οποίες δεν φαίνεται να έχουν αξιολογηθεί/αξιοποιηθεί.

Σύμφωνα με το Μνημόνιο Συναντίληψης, ένα από τα μέτρα που θα έπρεπε να υιοθετηθούν για ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της παροχής δημόσιας φροντίδας υγείας, πριν την πρώτη εκταμίευση χρηματοδοτικής βοήθειας, αφορούσε στη λήψη απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο, αναφορικά με ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης των δημόσιων νοσηλευτηρίων που να βελτιώνει την ποιότητα, να βελτιστοποιεί το κόστος και να επανασχεδιάζει την οργανωτική δομή της διεύθυνσης των νοσηλευτηρίων, θέτοντας σε εφαρμογή τις συστάσεις του «Οδικού Χάρτη για το Δημόσιο Νοσοκομείο» του 2009 (συστάσεις του οίκου Συμβούλων με τον οποίο είχε συμβληθεί το Υπουργείο, σύμφωνα με την πιο πάνω παράγραφο). Τον Απρίλιο 2013, το Υπουργείο Υγείας, υπέβαλε στο Υπουργικό Συμβούλιο, πρόταση για αναδιοργάνωση των δημόσιων νοσηλευτηρίων η οποία εγκρίθηκε στις 24.4.2013. Συγκεκριμένα, το Υπουργικό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για εκσυγχρονισμό του τρόπου διοίκησης των δημόσιων νοσηλευτηρίων με στόχο την αποκέντρωση και την εκχώρηση εξουσιών από το Υπουργείο Υγείας προς τις διοικήσεις των νοσηλευτηρίων, καθώς επίσης τις ανάγκες που προκύπτουν από την εφαρμογή του ΓΕΣΥ και τις συστάσεις της Τρόικα για εκσυγχρονισμό στη διοίκηση των νοσηλευτηρίων, αποφάσισε:

- Να εγκρίνει τη δημιουργία, μέχρι την 1.1.2014, πέντε Υγειονομικών Περιφερειών στις οποίες θα υπάγονται τα δημόσια νοσοκομεία και τα Κέντρα Υγείας των επαρχιών Λευκωσίας, Λεμεσού, Πάφου, Αμμοχώστου και Λάρνακας.
- Να εγκρίνει τη σύσταση Διευθυντικών Ομάδων σε κάθε νοσοκομείο.
- Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Υγείας όπως, μέχρι το τέλος Ιουνίου 2013 υποβάλει για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για τη λειτουργική και οργανωτική αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων, με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας τους, μέσω της καλύτερης αξιοποίησης των πόρων, με δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης το αργότερο μέχρι τον Ιούνιο του 2015.

Όπως πληροφορηθήκαμε, σύμφωνα με οδηγίες του Υπουργού Υγείας, η σχετική πρόταση για το σχέδιο δράσης, το οποίο ετοιμάστηκε αναφορικά με τη βελτίωση της ποιότητας και τη μείωση του κόστους των δημόσιων νοσηλευτηρίων, θα υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο, μετά την ολοκλήρωση της μελέτης για τη διοικητική αναδιοργάνωση των δημόσιων νοσηλευτηρίων για το Υπουργείο Υγείας που ζητήθηκε, μέσω της Επιτροπής Μεταρρύθμισης, από την Παγκόσμια Τράπεζα και τη Βρετανική Κυβέρνηση.

(ii) **Αυτονόμηση κρατικών νοσηλευτηρίων.** Τον Ιούνιο 2004, το Υπουργικό Συμβούλιο, με κύρια επιδίωξη την αποδοτική και αποτελεσματική λειτουργία των κρατικών νοσηλευτηρίων, με Απόφασή του ενέκρινε την προώθηση της «αυτονόμησής τους» και τη μετατροπή τους σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Η Νομική Υπηρεσία το 2009, με σχετική προς τον τότε Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας επιστολή της, εξέφραζε σοβαρές επιφυλάξεις κατά πόσον, εάν το ζητούμενο ήταν η δημιουργία ενός ευέλικτου συστήματος λειτουργίας δημόσιων νοσηλευτηρίων στα πλαίσια του ελεύθερου ανταγωνισμού, έτσι ώστε τούτο να συνάδει με τις απαιτήσεις λειτουργίας του Γενικού Σχεδίου Υγείας, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της σύστασης ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου το οποίο θα διέπεται από το δημόσιο δίκαιο με αποτέλεσμα να περιορίζεται εκ των πραγμάτων η ευελιξία του.

Τον Μάιο 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του με ημερ. 9.5.2012, αποφάσισε τα ακόλουθα:

- Ακύρωση της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 11.7.2007 που είχε ως στόχο την αυτονόμηση των κρατικών νοσηλευτηρίων και την ίδρυση ενός νοσοκομειακού οργανισμού με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.

- Τη διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος τους και τη λειτουργική και οργανωτική τους αναβάθμιση έτσι ώστε να γίνουν περισσότερο ευέλικτα και αποδοτικά ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με ένα μοντέλο ημι-αυτονόμησης, στη βάση τριών συμπλεγμάτων (Λευκωσίας, Πάφου-Λεμεσού και Λάρνακας-Αμμοχώστου), με σταδιακά λιγότερη εμπλοκή των Ιατρικών Υπηρεσιών στη λειτουργία τους.
- Την έναρξη του διαλόγου με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις για εφαρμογή πιο ευέλικτων μεθόδων πρόσληψης προσωπικού και ειδικά την πρόσληψη με συμβόλαια σε όλες τις βαθμίδες, με προτεραιότητα στο ιατρικό προσωπικό.

(iii) Κοστολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας. Εκκρεμεί η κοστολόγηση των παρεχόμενων από τα κρατικά νοσηλευτήρια υπηρεσιών υγείας, η οποία θεωρείται απαραίτητη για σκοπούς εφαρμογής του ΓΕΣΥ. Η κοστολόγηση είναι απαραίτητη και ανεξάρτητα από την εφαρμογή του ΓΕΣΥ, ώστε το Κράτος να γνωρίζει τι του στοιχίζει η κάθε παρεχόμενη υπηρεσία από τα κρατικά νοσηλευτήρια για σκοπούς ορθής πληροφόρησης της διεύθυνσης, αλλά και για σκοπούς σύγκρισης στις περιπτώσεις αγοράς υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα. Σημειώνεται ότι η ανάγκη για κοστολόγηση των υπηρεσιών υγείας, απορρέει επίσης από την Ευρωπαϊκή Οδηγία αρ. 2011/24/ΕΕ περί εφαρμογής των δικαιωμάτων των ασθενών στο πλαίσιο της διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης, η οποία εγκρίθηκε στις 26.4.2011 και θα έπρεπε να τύχει εφαρμογής σε 30 μήνες από την έκδοσή της, δηλαδή μέχρι τον Οκτώβριο 2013. Όπως πληροφορηθήκαμε, σχετικό νομοσχέδιο για ενσωμάτωση της πιο πάνω Ευρωπαϊκής Οδηγίας στην εθνική μας νομοθεσία, υποβλήθηκε αρχές Οκτωβρίου στη Βουλή των Αντιπροσώπων και ψηφίστηκε σε Νόμο στις 21.11.2013. Όπως επίσης πληροφορηθήκαμε, η κοστολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών δεν είναι εφικτή στο παρόν στάδιο, λόγω κυρίως της μη εφαρμογής πλήρους μηχανογράφησης ενώ, για σκοπούς εφαρμογής της πιο πάνω Οδηγίας, θα χρησιμοποιούνται τα εγκριμένα με βάση τους περί Κυβερνητικών Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών Γενικούς Κανονισμούς του 2000 έως 2013, τέλη.

Εφαρμογή Ευρωπαϊκών Κανονισμών για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Με βάση τους πιο πάνω Κανονισμούς, τα έξοδα νοσηλείας υπηκόων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και των 3 χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία) και της Ελβετίας, οι οποίοι νοσηλεύονται σε κρατικά νοσηλευτήρια άλλης χώρας μέλους και είναι δικαιούχοι δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στη χώρα τους, θα ανακτώνται από τις χώρες από τις οποίες προέρχονται οι ασθενείς. Η εφαρμογή των πιο πάνω Κανονισμών στην Κύπρο άρχισε από την 1.5.2004.

(α) Ευρωπαίοι πολίτες στην Κύπρο.

(i) Προσωρινά διαμένοντες Ευρωπαίοι πολίτες.

- Η παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε Ευρωπαίους πολίτες που διαμένουν προσωρινά στην Κύπρο τιμολογείται με βάση το πραγματικό κόστος των υπηρεσιών. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, μέχρι τον Μάρτιο 2013, σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στη Μονάδα Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης Διακινούμενων Πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχαν αποσταλεί τιμολόγια για την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε Ευρωπαίους πολίτες που διέμεναν προσωρινά στην Κύπρο για την περίοδο μέχρι το 2011, συνολικού ύψους περίπου €14,8 εκ. που αφορούσαν σε 24.275 προσωρινά διαμένοντες Ευρωπαίους πολίτες.
- Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, τα νοσοκομεία καθυστερούν να αποστείλουν στο Υπουργείο τα σχετικά στοιχεία, με βάση τα οποία διενεργείται η τιμολόγηση των υπηρεσιών που παρέχονται σε Ευρωπαίους πολίτες που διαμένουν προσωρινά στην Κύπρο, με κίνδυνο την απώλεια εσόδων στην περίπτωση που, λόγω των στενών χρονικών περιθωρίων που έχει το Υπουργείο, για έλεγχο των πιο πάνω στοιχείων,

δεν καθίσταται δυνατή η υποβολή των σχετικών απαιτήσεων στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών εντός των χρονοδιαγραμμάτων που καθορίζονται στον Κανονισμό αρ. 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 2009.

Αναφέρεται σχετικά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 67(1) του εν λόγω Κανονισμού, οι απαιτήσεις θα πρέπει να υποβάλλονται εντός 12 μηνών από το τέλος του ημερολογιακού εξαμήνου κατά το οποίο καταχωρήθηκαν στους λογαριασμούς του φορέα πιστωτή, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 67(4) του ίδιου Κανονισμού, οι απαιτήσεις που θα υποβάλλονται μετά την εκπνοή των πιο πάνω προθεσμιών, δεν θα λαμβάνονται υπόψη.

- (ii) **Μόνιμα διαμένοντες συνταξιούχοι Ευρωπαίοι πολίτες.** Η παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε συνταξιούχους Ευρωπαίους πολίτες που διαμένουν μόνιμα στην Κύπρο (και σε εξαρτώμενους τους), τιμολογείται με βάση το ετήσιο μέσο κόστος περίθαλψης κατά κεφαλή, ο υπολογισμός του οποίου έχει εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τα έτη 2004-2010, έχει ετοιμαστεί και υποβληθεί στην αρμόδια επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2011, ενώ εκκρεμεί η εκπόνηση μελέτης για το 2012.

Από την 1.5.2010 μέχρι και την 31.12.2012, επειδή το Υπουργείο δεν είχε ζητήσει έγκαιρα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την παραμονή της Κύπρου στην ομάδα χωρών που τιμολογούν με βάση το ετήσιο μέσο κόστος, η παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε συνταξιούχους Ευρωπαίους πολίτες που διαμένουν μόνιμα στην Κύπρο, τιμολογείτο με το πραγματικό κόστος υπηρεσιών (το οποίο υπολογίζεται με βάση τα εγκεκριμένα σύμφωνα με σχετικούς Κανονισμούς τέλη) και όχι με βάση το ετήσιο μέσο κόστος. Σημειώνεται ότι από τον Ιανουάριο 2013, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αίτηση της Κύπρου για επαναφορά της εφαρμογής της βάσης του μέσου κόστους.

Το Υπουργείο προχώρησε εντός του 2012 σε διμερή συμφωνία με το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο σύμφωνα με τη Μονάδα αποτελεί τον μεγαλύτερο χρεώστη. Η συμφωνία προνοεί ότι για τα έτη 2010, 2011 και 2012 το Ηνωμένο Βασίλειο θα αποζημιώσει την Κύπρο με ένα κατ' αποκοπή ποσό, βάσει του εγκεκριμένου ετήσιου μέσου κόστους περίθαλψης κατά κεφαλή για τα έτη 2009 (μη διαθέσιμο για 2010), 2011 και 2012, αντίστοιχα.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Υπουργείου Υγείας, τα εισπρακτέα νοσήλια από τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για συνταξιούχους Ευρωπαίους πολίτες που διέμεναν μόνιμα στην Κύπρο, από την εφαρμογή των σχετικών Κανονισμών την 1.5.2004 μέχρι τις 31.12.2012, ανέρχονται σε περίπου €69 εκ. (σημειώνεται ότι, οι εκτιμήσεις που αφορούν στα έτη 2010, 2011 και 2012, υπολογίστηκαν με βάση το ετήσιο μέσο κόστος για το 2009).

- (iii) **Εισπράξεις.** Μέχρι τον Δεκέμβριο 2012, οι συνολικές εισπράξεις για υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε Ευρωπαίους πολίτες που διέμεναν τόσο προσωρινά όσο και μόνιμα στην Κύπρο, ανήλθαν σύμφωνα με το FIMAS σε €44.072.967.

(β) **Κύπριοι πολίτες σε άλλα κράτη μέλη.**

- (i) **Οφειλή του Υπουργείου στις 31.12.2012.** Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στη Μονάδα Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης Διακινούμενων Πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οφειλή της Κυπριακής Δημοκρατίας για υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε Κύπριους πολίτες από άλλα κράτη μέλη ανερχόταν στις 31.12.2012 σε περίπου €3,4 εκ.

Σύμφωνα με το FIMAS, οι συνολικές πληρωμές σε άλλα κράτη μέλη μέχρι την 31.12.2012 ανήλθαν σε περίπου €2,8 εκ.

- (ii) **Δικαιούχοι ταυτότητας νοσηλείας κατηγορίας «B», κάτοχοι Ευρωπαϊκής Κάρτας Ασφάλισης Ασθενείας (ΕΚΑΑ).** Τον Φεβρουάριο του 2009, επειδή το Υπουργείο Υγείας έκρινε επιβεβλημένη από νομικής άποψης την έκδοση ΕΚΑΑ και στους δικαιούχους

ταυτότητας νοσηλείας κατηγορίας «Β», προώθησε σχετική πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία εγκρίθηκε με την Απόφαση αρ. 68.468 ημερ. 26.2.2009.

Παράλληλα, με επιστολή του προς τους Προϊστάμενους των Κέντρων Εξυπηρέτησης του Πολίτη και τους Διευθυντές κρατικών νοσηλευτηρίων, ανέφερε ότι οι δικαιούχοι «Β», θα έπρεπε στα πλαίσια των διαδικασιών για έκδοση ΕΚΑΑ, να καλούνται να υπογράφουν τη «Δήλωση Καταβολής Τελών», με την οποία θα αναλάμβαναν, σε περίπτωση που θα χρησιμοποιούσαν την ΕΚΑΑ και προέκυπταν έξοδα νοσηλείας από την εν λόγω χρήση, να κατέβαλλαν το ποσό που θα επιβαρύνονταν, σύμφωνα με τους περί Κυβερνητικών Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών (Γενικούς) Κανονισμούς του 2000 έως 2007.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τους εν λόγω Κανονισμούς, οι δικαιούχοι «Β» (κατηγορία η οποία καταργήθηκε από την 1^η Αυγούστου 2013), κατέβαλλαν το 50% των προβλεπόμενων στους πιο πάνω Κανονισμούς, τελών και δικαιωμάτων.

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, στις περιπτώσεις παροχής περίθαλψης σε προσωρινά διαμένοντες Κύπριους πολίτες της πιο πάνω κατηγορίας ασθενών, σε άλλα κράτη μέλη, το Υπουργείο κατέβαλλε στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, το συνολικό ποσό των τιμολογίων που υποβάλλονταν, χωρίς ωστόσο να διεκδικεί από τους εν λόγω πολίτες, το ποσό με το οποίο θα επιβαρύνονταν, σύμφωνα με τους πιο πάνω Κανονισμούς.

Συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Υγείας και Κυπριακού Ιδρύματος Ερευνών για τη Μυϊκή Δυστροφία.

(α) Κρατική επιχορήγηση.

- (i) Η συνολική κρατική επιχορήγηση προς το Ίδρυμα κατά το έτος 2012 ανήλθε σε €8.422.608, σε σύγκριση με €7.789.994 το 2011 και αναλύεται στον πιο κάτω πίνακα:

	2012	2011
	€	€
Χορηγία έναντι παροχής ιατρικών και εργαστηριακών υπηρεσιών σε ασθενείς	5.278.048	5.263.998
Χορηγία για υποστήριξη της ερευνητικής υποδομής	3.144.560	2.525.996
Σύνολο	8.422.608	7.789.994

Το ύψος της κρατικής χορηγίας καθορίζεται σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του Ιδρύματος, ο οποίος ετοιμάζεται και υποβάλλεται στα Υπουργεία Υγείας και Οικονομικών με βάση τη συμφωνία, η οποία υπογράφηκε στις 26.11.2010 μεταξύ του Υπουργείου Υγείας (εκ μέρους της Κυβέρνησης) και του Ιδρύματος. Η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι, ενώ στην εν λόγω συμφωνία, προνοείται επίσης η ετοιμασία από το Ίδρυμα, Προϋπολογισμών σε τριετή βάση, οι οποίοι θα εξετάζονται από Ειδική Επιτροπή, την οποία θα απαρτίζουν ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών και ο Γενικός Εκτελεστικός Ιατρικός Διευθυντής του Ιδρύματος, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν είχαν ετοιμαστεί οι εν λόγω Προϋπολογισμοί. Ο πρώτος τριετής Προϋπολογισμός (2011-2013), θα έπρεπε να είχε ετοιμαστεί μετά την υπογραφή της συμφωνίας (26.11.2010).

- (ii) **Κρατική χορηγία για υποστήριξη της ερευνητικής υποδομής.** Όπως φαίνεται από τον πιο πάνω πίνακα, μέρος της κρατικής χορηγίας που λαμβάνει το Ίδρυμα από το Υπουργείο Υγείας, προορίζεται συγκεκριμένα για την υποστήριξη της ερευνητικής του υποδομής, χωρίς ωστόσο το Υπουργείο να ελέγχει ότι το ποσό αυτό δαπανάται για τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται.

Έχοντας υπόψη τα ποσά που δαπανούνται στα πλαίσια ερευνητικών προγραμμάτων και ότι αυτά καλύπτονται στην πλειοψηφία τους από εξωτερική χρηματοδότηση, η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι είναι έκδηλο ότι η χορηγία που λαμβάνει το Ίδρυμα για υποστήριξη της ερευνητικής του υποδομής, δεν χρησιμοποιείται εξ ολοκλήρου για τον σκοπό αυτό, αλλά χρησιμοποιείται κυρίως για κάλυψη των λειτουργικών του δαπανών.

Σημειώνεται ότι το Υπουργείο Υγείας εξακολουθεί να καταβάλλει την πιο πάνω χορηγία, παρόλο ότι το Ίδρυμα διαθέτει σημαντικά ποσά σε ταμειακά διαθέσιμα τα οποία συσσωρεύτηκαν στα πλαίσια διεξαγωγής του «Τέλεθον» (ο σκοπός του οποίου είναι, μεταξύ άλλων, η οικονομική υποστήριξη των ερευνητικών δραστηριοτήτων του Ιδρύματος) και τα οποία παραμένουν αναξιοποίητα.

- (iii) **Παραχώρηση φαρμάκων από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες.** Πέραν της κρατικής χορηγίας, παραχωρήθηκαν από το Κράτος στο Ίδρυμα, φάρμακα, η αξία των οποίων ανήλθε σε €5.659.010 το 2012, σε σύγκριση με €5.148.778 το 2011.

(β) **Νέα Συμφωνία συνεργασίας.** Στις 26.11.2010 τέθηκε σε ισχύ η νέα συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Υγείας (εκ μέρους της Κυβέρνησης) και του Ιδρύματος, προς αντικατάσταση του μνημονίου συνεργασίας το οποίο ίσχυε από τις 26.10.99. Η νέα συμφωνία ορίζει τη μελλοντική τους συνεργασία και καθορίζει τον τρόπο χρηματοδότησης του Προϋπολογισμού του Ιδρύματος από την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Υπηρεσία μας εντόπισε ασάφειες σε πρόνοιες της εν λόγω συμφωνίας καθώς επίσης ελλείψεις και αδυναμίες στις διαδικασίες που προηγήθηκαν της υπογραφής της, οι οποίες επηρεάζουν τη συνεργασία μεταξύ Κυβέρνησης και Ιδρύματος, και εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο Υγείας επαναδιαπραγματευθεί τη συμφωνία με το Ίδρυμα. Συγκεκριμένα:

- (i) Με βάση τη νέα συμφωνία, η Κυπριακή Δημοκρατία δεσμεύεται να καλύπτει το ετήσιο έλλειμμα του Προϋπολογισμού του Ιδρύματος, μέσω ετήσιας χορηγίας, εφόσον ληφθούν υπόψη τα διάφορα έσοδα από την παροχή διαφόρων υπηρεσιών. Ο όρος αυτός δεν λειτουργεί ως κίνητρο για το Ίδρυμα να εξεύρει τρόπους αύξησης των εσόδων του και επιπλέον θέτει σε δυσμενή θέση την Κυβέρνηση, αφού ανεξάρτητα από ενδεχόμενη μείωση του όγκου των παρεχομένων από το Ίδρυμα υπηρεσιών στην Κυπριακή Δημοκρατία, το Υπουργείο, παρά τις δύσκολες δημοσιονομικές συνθήκες, θα είναι υποχρεωμένο να καλύψει οποιοδήποτε έλλειμμα του Ιδρύματος.
- (ii) Η συμφωνία περιλαμβάνει τις διάφορες υπηρεσίες που θα παρέχονται στην Κυπριακή Δημοκρατία μαζί με το αντίστοιχο κόστος, το οποίο, όπως αναφέρεται στη συμφωνία, αποτελεί τον τιμοκατάλογο υπηρεσιών του Ιδρύματος. Λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο των υπηρεσιών που προσφέρονται στην Κυπριακή Δημοκρατία, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι θα έπρεπε να είχαν συμφωνηθεί καλύτερες τιμές από αυτές που διαλαμβάνονται στον τιμοκατάλογο του Ιδρύματος. Αναφέρεται σχετικά ότι, τα τέλη σύμφωνα με τον τιμοκατάλογο του Ιδρύματος για πρώτη επίσκεψη (consultation) σε ειδικό ιατρό, ανέρχονται σε €105. Επίσης, όπως αναφέρεται στη συμφωνία, από το δεύτερο έτος πιθανόν να υπάρξουν αλλαγές, τόσο στο είδος των υπηρεσιών όσο και στις τιμές ανά υπηρεσία, οι οποίες θα αναγράφονται στον τιμοκατάλογο του Ιδρύματος, ο οποίος αφού εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο θα κοινοποιείται σε όλα τα αρμόδια Υπουργεία. Παρόλο ότι, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος συμμετέχουν και εκπρόσωποι της Κυβέρνησης, θεωρούμε ότι οι εν λόγω αλλαγές, θα έπρεπε να συμφωνούνται εκ των προτέρων με το Υπουργείο Υγείας.
- (iii) Στη συμφωνία καθορίζεται ότι οι υπηρεσίες που θα ζητούνται από το Ίδρυμα πρέπει να έχουν γραπτό παραπεμπτικό από ιατρό που εργοδοτείται από δημόσιο νοσηλευτήριο ή έχει γραπτή εξουσιοδότηση από τον Υπουργό Υγείας για παραπομπή στο Ίδρυμα, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται από ποιες συγκεκριμένες ειδικότητες ιατρικών λειτουργιών θα μπορεί να εκδίδεται γραπτό παραπεμπτικό.
- (iv) Όπως προνοείται στη συμφωνία, η πληρωμή για την αγορά υπηρεσιών από το Ίδρυμα, θα γίνεται στο τέλος κάθε τριμήνου, μετά από την υποβολή σχετικού τιμολογίου στο Υπουργείο, χωρίς ωστόσο να απαιτείται να επισυνάπτονται στο τιμολόγιο και τα παραπεμπτικά τα οποία εκδίδονται από τους ιατρούς των δημόσιων νοσηλευτηρίων, για επιβεβαίωση της παραπομπής των ασθενών. Ως αποτέλεσμα, στα τιμολόγια που υποβάλλονται στο Υπουργείο από το Ίδρυμα, δεν επισυνάπτονται τα σχετικά παραπεμπτικά και το Υπουργείο δεν είναι σε θέση να

επαληθεύει ότι για όλες τις παρασχεθείσες από το Ίδρυμα υπηρεσίες, υπήρχαν τα σχετικά παραπεμπτικά.

(ν) Η συμφωνία δεν φέρει ημερομηνία λήξης.

(γ) Έκταση υπηρεσιών που παρέχονται από το Ίδρυμα. Ο μη καθορισμός συστήματος για την παραπομπή ασθενών/εργαστηριακών αναλύσεων από τα δημόσια νοσηλευτήρια στο Ίδρυμα (όπως π.χ. καθορισμός κριτηρίων από το Υπουργείο για τα περιστατικά και κυρίως τις εργαστηριακές αναλύσεις που παραπέμπονται στο Ίδρυμα και από ποιες ειδικότητες Ιατρικών Λειτουργιών δύναται να παραπέμπονται), καθώς επίσης η μη διεξαγωγή ελέγχου στον αριθμό των περιστατικών που παραπέμπονται, έχουν ως αποτέλεσμα το Υπουργείο να μην μπορεί να ελέγξει την έκταση των υπηρεσιών που παρέχει το Ίδρυμα προς την Κυβέρνηση.

(δ) Οικονομικά θέματα. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, για οικονομικά θέματα όπως ο καθορισμός του ύψους των μισθών πρόσληψης του προσωπικού, η δημιουργία νέων θέσεων, η παραχώρηση αυξήσεων (π.χ. εφαρμογή νέων αναβαθμισμένων κλιμάκων μισθοδοσίας, από την 1.10.2006) κ.λπ., πρέπει να εξασφαλίζεται η γραπτή και εκ των προτέρων έγκριση τόσο των αρμοδίων τμημάτων όσο και του Υπουργείου, αφού οι δαπάνες αυτές βαρύνουν τους μελλοντικούς Προϋπολογισμούς του Υπουργείου.

Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου.

(α) Κρατική χορηγία. Η Κυβέρνηση, με βάση τη Δήλωση Καταπιστεύματος και τη συμφωνία που υπέγραψε με το Ιατρικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου το 1992, ανέλαβε να καλύπτει τα λειτουργικά έξοδα του Κέντρου στο διηνεκές. Η χορηγία που καταβλήθηκε στο Κέντρο κατά το 2012 με βάση τα προϋπολογισθέντα λειτουργικά έξοδα, ανήλθε σε €14.470.948, σε σύγκριση με €14.767.848 κατά το 2011. Καταβλήθηκε επίσης ποσό ύψους €1.195.807 για πληρωμή της δόσης του δανείου, ύψους €14,18 εκ., το οποίο συνήφθηκε από το Κέντρο για την κάλυψη των οφειλών της Κυβέρνησης προς το Κέντρο που εκκρεμούσαν στις 31.12.2005.

Το ύψος της κρατικής χορηγίας, καθορίζεται σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του Κέντρου ο οποίος αφού εγκριθεί από το Συμβούλιο των Επιτρόπων του, υποβάλλεται στα Υπουργεία Οικονομικών και Υγείας.

(β) Προμήθεια φαρμάκων από την Κυβέρνηση προς το Κέντρο. Πέραν της πιο πάνω κρατικής χορηγίας, παραχωρήθηκαν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες στο Κέντρο φάρμακα, η αξία των οποίων ανήλθε σε €13.177.371 κατά το 2012, σε σύγκριση με €12.738.220 κατά το 2011. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τους περί Κυβερνητικών Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών (Γενικούς) Κανονισμούς του 2000 έως 2013, όλοι οι καρκινοπαθείς πολίτες, εφόσον το εισόδημα της οικογένειας τους δεν υπερβαίνει το ποσό των €150.000, δικαιούνται δωρεάν τα φάρμακα που έχουν σχέση με τη θεραπεία του καρκίνου.

(γ) Δαπάνη για διενέργεια εργαστηριακών αναλύσεων από το Κέντρο. Από το 2002, η δαπάνη για αγορά υπηρεσιών γίνεται από το ίδιο ιδιωτικό κλινικό εργαστήριο. Η δαπάνη για τα τρία τελευταία έτη, έχει όπως πιο κάτω:

2010	2011	2012
€	€	€
1.811.771	1.857.745	1.674.747

Επειδή, οι δαπάνες αυτές, βάσει της σχετικής συμφωνίας, βαρύνουν την Κυβέρνηση, το Υπουργείο Υγείας μελετούσε το ενδεχόμενο παροχής των υπηρεσιών αυτών από το Νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ'.

Σύμφωνα με πρακτικά συνάντησης που πραγματοποιήθηκε στις 14.2.2012 στο Υπουργείο αναφορικά με το εν λόγω θέμα, όλες οι απαιτούμενες διεργασίες θα ολοκληρώνονταν και το Νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ' (NAM III) θα ήταν σε θέση να εξυπηρετήσει το Κέντρο από τον Φεβρουάριο 2013. Ωστόσο, λόγω, όπως είχαμε πληροφορηθεί, της καθυστέρησης που παρατηρείτο στην επέκταση του μηχανογραφικού συστήματος (ΟΠΣΥ) στο NAM III, αυτό δεν ήταν σε θέση να παρέχει τις εν λόγω υπηρεσίες. Ως αποτέλεσμα, το Κέντρο προχώρησε στην επέκταση του συμβολαίου με το ιδιωτικό εργαστήριο μέχρι τον Μάιο 2014.

Η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας μάς πληροφόρησε ότι η πρόταση για επέκταση του ΟΠΣΥ στο NAM III απορρίφθηκε στις 19.12.2012 από το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Υγείας και ότι η αναθέτουσα αρχή θα επανέλθει εκ νέου για επέκταση του ΟΠΣΥ σε όλα τα κρατικά νοσηλευτήρια, με νέα πρόταση.

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη Τουρκοκυπρίων.

(α) Μέχρι τον Ιούλιο 2013, για την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στους Τουρκοκύπριους που κατοικούν στις ελεύθερες περιοχές της Δημοκρατίας, εφαρμόζονταν οι περί Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών Γενικοί Κανονισμοί του 2000-2007, σύμφωνα με τους οποίους το δικαίωμα σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη καθοριζότο στη βάση εισοδηματικών κριτηρίων. Από την 1.8.2013, επιπρόσθετα από τα εισοδηματικά κριτήρια, εφαρμόζεται συγκεκριμένη πρόνοια, η οποία διαλαμβάνεται στον περί Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών, (Ρύθμισις και Τέλη) (Τροποποιητικό) Νόμο του 2013 (Ν.35(Ι)/2013), σύμφωνα με την οποία καμιά παροχή χορηγείται σε πρόσωπο εκτός εάν το εν λόγω πρόσωπο:

- (i) Έχει καταβάλει εισφορές σε ασφαλιστές απολαβές σύμφωνα με τους περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμους του 2010 έως (Αρ. 4) του 2012, όπως εκάστοτε τροποποιούνται, τουλάχιστον για τρία συνολικά έτη και
- (ii) κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης χορήγησης παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, έχει υποβάλει σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Βεβαιώσεων και Εισπράξεως Φόρων Νόμων του 1978 έως (Αρ. 3) του 2012, όπως εκάστοτε τροποποιούνται, φορολογική δήλωση.

(β) Στις περιπτώσεις Τουρκοκυπρίων που διέμεναν στα κατεχόμενα και αποτείνονταν στα κρατικά νοσηλευτήρια για να τύχουν περίθαλψης, το Υπουργείο Υγείας, μέχρι τον Ιούλιο 2013, λόγω αδυναμίας ελέγχου των εισοδημάτων τους, παρείχε σ' αυτούς ιατρική περίθαλψη χωρίς να εξετάζονταν τα εισοδήματά τους, εφόσον επιβεβαίωνε ότι επρόκειτο πράγματι για Τουρκοκύπριους με βάση ταυτότητα ή διαβατήριο της Δημοκρατίας, τακτική για την οποία είχε ενημερωθεί το Υπουργικό Συμβούλιο, με σχετικό σημείωμα του Υπουργείου Υγείας με ημερ. 16.9.2003.

Με τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία, σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερ. 9.6.2005, τους χορηγείτο ταυτότητα νοσηλείας κατηγορίας «Α» (δωρεάν περίθαλψης), και σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερ. 3.5.2006, Ευρωπαϊκή Κάρτα Ασφάλισης Ασθενείας.

Τον Σεπτέμβριο του 2013, το Υπουργείο Υγείας υπέβαλε Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο, για κατάργηση των πιο πάνω Αποφάσεων, η οποία εγκρίθηκε στις 18.9.2013.

Παροχή ποιοτικών ιατρικών υπηρεσιών σε ασθενείς.

Η Υπηρεσία μας επανειλημμένα είχε επισημάνει ότι η απουσία συστήματος ελέγχου της παροχής ιατρικών υπηρεσιών σε ασθενείς (medical audit), δεν επιτρέπει την ομοιόμορφη και σε αποδεκτά επίπεδα προσφορά υπηρεσιών από όλους τους ιατρούς κάθε ειδικότητας. Η εφαρμογή τέτοιου συστήματος θεωρείται απαραίτητη για την εισαγωγή του Γενικού Συστήματος Υγείας.

Στα πλαίσια εφαρμογής των προνοιών του Μνημονίου Συναντίληψης, ο τέως Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο έχει προχωρήσει στην επέκταση των πρωτοκόλλων θεραπείας και στον καθορισμό κλινικών κατευθυντήριων οδηγιών για τη διαχείριση των παθήσεων, καθώς επίσης σε ενέργειες για τη σύσταση Κεντρικής Συντονιστικής Επιτροπής Κατευθυντήριων Οδηγιών και Κλινικών Πρωτοκόλλων, επικεφαλής της οποίας θα είναι ο Υπουργός Υγείας. Τελικός στόχος της εν λόγω Επιτροπής, θα είναι η ανάπτυξη συστήματος κλινικού ελέγχου (medical audit) στις υπηρεσίες υγείας.

Όπως επίσης μάς πληροφόρησε, το Υπουργείο προέβη σε ενέργειες για τη συγκρότηση της Επιτροπής Ελέγχου και Ενημέρωσης, βασικός ρόλος της οποίας θα είναι ο έλεγχος κατά πόσον η συνταγογράφηση φαρμάκων, συνάδει με τους περιορισμούς και τα πρωτόκολλα θεραπείας. Σημειώνεται ότι η σύσταση της εν

λόγω Επιτροπής, είχε εγκριθεί με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερ. 14.2.2007, ωστόσο μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, εκκρεμούσε.

Στρατηγική για την αντιμετώπιση του καρκίνου στην Κύπρο. Το Υπουργικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του στις 18.11.2009, ενέκρινε τη στρατηγική για την αντιμετώπιση του καρκίνου στην Κύπρο, και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Υγείας να προχωρήσει στην υλοποίησή της μέσω της σύστασης της Εθνικής Επιτροπής για τον Καρκίνο. Η εφαρμογή της στρατηγικής θα παρακολουθείται μέσα από την ετοιμασία εξαετών σχεδίων δράσης από την Εθνική Επιτροπή, με πρώτο χρονικό ορίζοντα την περίοδο 2010-2015.

Η Εθνική Επιτροπή για τον Καρκίνο, διορίστηκε με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερ. 1.9.2010, και όπως πληροφορηθήκαμε, τον Απρίλιο 2012 ετοίμασε το πρώτο εξαετές σχέδιο δράσης, το οποίο ωστόσο βρίσκεται ακόμα στο στάδιο της προτεραιοποίησης και κοστολόγησης των δράσεων. Ως εκ τούτου, το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του παραμένει σε εκκρεμότητα.

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κυβερνητικών υπαλλήλων που εργάζονται στο εξωτερικό. Η δαπάνη για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κυβερνητικών υπαλλήλων, περιλαμβανομένων των μελών των οικογενειών τους, καθώς και του επιτόπιου προσωπικού, που υπηρετεί σε Διπλωματικές και άλλες αποστολές της Δημοκρατίας στο εξωτερικό, ανήλθε σε €836.536 (2011: €951.027).

(α) Εξουσιοδότηση δαπανών. Οι εν λόγω δαπάνες, χρεώνονται αρχικά σε λογαριασμούς προκαταβολών στις Πρεσβείες ή στα εμπορικά κέντρα στο εξωτερικό, και χρεώνονται στο σχετικό κονδύλι του Υπουργείου Υγείας με διορθωτικό δελτίο πληρωμής, το οποίο ετοιμάζεται από το Υπουργείο Εξωτερικών ή το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, αφού τους αποσταλούν αντίγραφα των διαφόρων εγγράφων πληρωμών. Ενώ ο ελέγχων λειτουργός του κονδυλίου είναι ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας ωστόσο, οι πληρωμές αυτές εξουσιοδοτούνται από λειτουργούς στις Πρεσβείες ή στα εμπορικά κέντρα.

(β) Έλεγχος δαπανών. Σημειώνεται ότι, ο έλεγχος που διενεργεί το Υπουργείο Υγείας στις εν λόγω δαπάνες, μετά τη χρέωσή τους από το Υπουργείο Εξωτερικών ή το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού στο σχετικό κονδύλι, περιορίζεται μόνο σε αριθμητικό έλεγχο, χωρίς να διεξάγεται οποιοσδήποτε ουσιαστικός έλεγχος για διαπίστωση κατά πόσον οι σχετικές πληρωμές διενεργούνται στη βάση των κατά καιρούς Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου (προκειμένου για το προσωπικό σε απόσπαση) και των διατάξεων που διέπουν την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του επιτόπιου προσωπικού καθώς επίσης για διαπίστωση κατά πόσον αφορούν όντως σε άτομα/εξαρτώμενα άτομων που υπηρετούν στις Πρεσβείες ή στα εμπορικά κέντρα. Σημειώνεται ότι το Υπουργείο για να ήταν σε θέση να διεξάγει τους εν λόγω ελέγχους θα έπρεπε να διαθέτει την απαιτούμενη πληροφόρηση για το εν λόγω προσωπικό (ονομαστικούς καταλόγους), καθώς επίσης και επίσημη μετάφραση του κάθε τιμολογίου ή ιατρικής έκθεσης.

Παρόλο ότι, σε Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 19.6.1980 αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι οι υπάλληλοι και οι εξαρτώμενοί τους θα δικαιούνται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε ιατρικά κέντρα που θα προκαθορίζονται από τον Υπουργό Υγείας, μετά από σύσταση του Αρχηγού της οικείας Διπλωματικής Αποστολής και του Υπουργού Εξωτερικών, μέχρι σήμερα δεν έχει ετοιμαστεί τέτοιος κατάλογος, με αποτέλεσμα το Υπουργείο να μην είναι σε θέση να διεξάγει οποιονδήποτε ουσιαστικό έλεγχο αναφορικά με τα ιατρικά κέντρα στα οποία οι υπάλληλοι τυγχάνουν περίθαλψης.

(γ) Παρακολούθηση διαθέσιμων πιστώσεων. Παρά το γεγονός ότι τα διορθωτικά δελτία πληρωμής σφραγίζονται για επιβεβαίωση της ύπαρξης διαθέσιμων πιστώσεων, ωστόσο η σφράγιση τους, φαίνεται να αποτελεί απλά μια τυπική διαδικασία, αφού γίνεται μετά τη διενέργεια της πληρωμής και χωρίς ουσιαστικά να επιβεβαιώνεται η ύπαρξη πιστώσεων. Σημειώνεται ότι, το σχετικό κονδύλι για το 2011, είχε παρουσιάσει υπέρβαση ύψους €51.027, η οποία τελικά καλύφθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών.

(δ) Εισηγήσεις. Η Υπηρεσία μας στην Ετήσια Έκθεσή της για το 2011, εισηγήθηκε όπως, ενόψει των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζει το Κράτος, μελετηθεί/διερευνηθεί το ενδεχόμενο η παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης να είναι η αντίστοιχη της περίθαλψης που το προσωπικό θα ελάμβανε εάν εργαζόταν στην Κύπρο, δηλαδή να γίνεται όπου είναι δυνατόν και αρκούντως ικανοποιητικό, χρήση των

κρατικών νοσηλευτηρίων και ειδικά στις περιπτώσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την έκδοση από το Υπουργείο Υγείας του εντύπου S1, για παροχή περίθαλψης σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας του τοπικού συστήματος υγείας.

Το Υπουργείο Υγείας, με στόχο τον εξορθολογισμό της διαδικασίας αποζημίωσης της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης δημόσιων υπαλλήλων που υπηρετούν στο εξωτερικό, προέβη μόλις πρόσφατα (Οκτώβριος 2013) στον καθορισμό των ακόλουθων μέτρων:

- Οι δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ενιαίου Οικονομικού Χώρου και στην Ελβετία θα πρέπει απαραίτητα να απευθύνονται στο κρατικό σύστημα υγείας για την εξασφάλιση περίθαλψης.
- Τα αιτήματα που υποβάλλονται από δημόσιους υπαλλήλους που υπηρετούν σε τρίτες χώρες και αφορούν αποζημίωση για παρασχεθείσα ιατροφαρμακευτική περίθαλψη θα πρέπει απαραίτητα να συνοδεύονται από αναλυτικά τιμολόγια στα οποία να περιλαμβάνεται πλήρης περιγραφή της παρεχόμενης ιατροφαρμακευτικής φροντίδας καθώς και αναλυτική κατάσταση χρέωσης για κάθε παρεχόμενη υπηρεσία.

Στέγαση του Υπουργείου Υγείας και των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.

(α) Συμφωνία ενοικίασης. Τον Φεβρουάριο 2008, υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Υγείας και συγκεκριμένης εταιρείας, για ενοικίαση του κτιριακού συγκροτήματος «Γιώρκειο» για στέγαση της Διοίκησης του Υπουργείου και των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας για περίοδο 5 ετών (μέχρι 5.2.2013) και ετήσιο ενοίκιο €652.617 για τα τρία πρώτα έτη με πρόνοια για αύξηση 7% ανά διετία για οποιαδήποτε περαιτέρω παράταση. Σύμφωνα με το ενοικιαστήριο έγγραφο, η περίοδος ενοικίασης θα ανανεώνεται αυτόματα κάθε 2 χρόνια εκτός και εάν οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη δώσει γραπτή ειδοποίηση προς το άλλο, τουλάχιστον 6 μήνες πριν τη λήξη της περιόδου ενοικίασης, περί του αντιθέτου.

(β) Μείωση ενοικίου. Τον Ιούνιο 2012, η Επιτροπή η οποία συστάθηκε με βάση Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 14.12.2011 για εξέταση/επαναδιαπραγμάτευση των υφιστάμενων συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων για στέγαση Κυβερνητικών Υπηρεσιών, με στόχο τη μείωση του κόστους ενοικίασης, εισηγήθηκε τη μείωση του ενοικίου από €7,35/τ.μ. σε €7.00/τ.μ. για τους γραφειακούς χώρους και από €3,42/τ.μ. σε €3,15/τ.μ. για τους αποθηκευτικούς χώρους, η οποία έγινε αποδεκτή, με αποτέλεσμα τη μείωση του ετήσιου ενοικίου από τον Αύγουστο 2012, κατά €32.000 ή 4,89% σε σχέση με το αρχικό ποσό του ετήσιου ενοικίου. Από τον Φεβρουάριο 2008 μέχρι τον Οκτώβριο 2013, καταβλήθηκαν συνολικά περίπου € 5 εκ. για ενοικίαση του εν λόγω κτιρίου.

(γ) Προβλήματα κτιρίου. Το κτίριο εξακολουθεί, σύμφωνα με επιστολές των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας προς την Επαρχιακή Επιτροπή Καθορισμού Ενοικίων Λευκωσίας ημερ. 21.6.2012 και 14.6.2012, να παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα και αδυναμίες όπως, καθημερινά προβλήματα με το σύστημα κλιματισμού και τους ανελκυστήρες, διαρροές νερού στις τουαλέτες και στα γραφεία, προβλήματα οξυγόνωσης των γραφειακών χώρων λόγω χαλασμένων ή μη λειτουργικών παραθύρων, πολλοί και μεγάλοι διάδρομοι και άλλοι αναξιοποίητοι χώροι.

(δ) Εισηγήσεις. Δεδομένων των πιο πάνω, καθώς επίσης των σημαντικών ποσών που καταβάλλονται σε ενοίκια, ενώ το κτίριο παρουσιάζει προβλήματα, το Υπουργείο θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο εξεύρεσης άλλης στέγης, είτε με την ενοικίαση άλλου κτιρίου λαμβανομένου υπόψη ότι εξαιτίας της οικονομικής κρίσης αναμένεται να υπάρχει διαθεσιμότητα σε καλύτερες τιμές, είτε με την απόκτηση ιδιόκτητων κτιρίων, ειδικά, εφόσον πρόκειται για μόνιμη ανάγκη.

Προσφορές.

(α) Προσφορά Αρ. Σ.Υ. 57/08 για την Προμήθεια, Εγκατάσταση και Συντήρηση Συστημάτων για τη διεκπεραίωση Βιοχημικών Αναλύσεων στα Κρατικά Νοσοκομειακά Εργαστήρια και στο Στρατιωτικό Νοσοκομειακό Εργαστήριο με τη μέθοδο του δανεισμού. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, οι κυριότερες παρατηρήσεις/ διαπιστώσεις της Υπηρεσίας μας για τη διαδικασία ανάθεσης της

σύμβασης, αφορούσαν στη μειωμένη απόδοση των συστημάτων (δεν κάλυπταν τον απαιτούμενο αριθμό αναλύσεων ανά ώρα σε όλα τα εργαστήρια χωρίς τη χρήση των εφεδρικών συστημάτων) και στο γεγονός ότι ο κατασκευαστής των αναλυτών είχε διαθέσει στην αγορά νεότερα μοντέλα αναλυτών από αυτά που είχαν προσφερθεί, με μεγαλύτερη αξιοπιστία και βελτιωμένα τεχνικά χαρακτηριστικά. Η ανάθεση της σύμβασης έγινε τον Ιούλιο 2010 για το ποσό των €8.956.514+ΦΠΑ και ο Ανάδοχος ανέλαβε τη δέσμευση να προμηθεύσει τα τελευταία μοντέλα των αναλυτών, χωρίς επιπλέον κόστος.

Κατά την περίοδο εκτέλεσης της σύμβασης, σημειώθηκαν σοβαρές καθυστερήσεις στην παράδοση του εξοπλισμού, με αποτέλεσμα να προκύψουν διαφορές μεταξύ της αναθέτουσας αρχής και του Αναδόχου όσον αφορά την ερμηνεία προνοιών της (στο χρόνο έναρξης της σύμβασης, στην επιβολή ή/και στον υπολογισμό ρήτρας για την καθυστέρηση στην ημερομηνία παράδοσης του εξοπλισμού), για τις οποίες γίνεται εκτενής αναφορά στην Έκθεσή μας για το 2011.

Για επίλυση των πιο πάνω διαφορών/προβλημάτων στην εκτέλεση της σύμβασης, έγιναν αρκετές συσκέψεις, με τη συμμετοχή – πέραν της αναθέτουσας αρχής – εκπροσώπων της Υπηρεσίας μας, της Νομικής Υπηρεσίας και του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας (Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων).

Τον Ιανουάριο 2013, σε μια από τις πιο πάνω συσκέψεις, ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας εισηγήθηκε όπως, πριν την επόμενη πληρωμή του Αναδόχου, υπολογιστούν αναλυτικά τα ποσά που προέκυπταν ως αποκοπές ή/και ρήτρες εξαιτίας αφενός των παραβιάσεων ουσιωδών όρων της σύμβασης και, αφετέρου των καθυστερήσεων στην παράδοση – μέρους – του εξοπλισμού, που οφείλονταν στον Ανάδοχο και είχαν κόστος στο δημόσιο. Εκφράσαμε την άποψη ότι ο πιο πάνω υπολογισμός θα έπρεπε να γίνει το συντομότερο, εφόσον στις μέχρι τότε αγορές/πληρωμές των αναλωσίμων, δεν λαμβάνονταν οποιαδήποτε μέτρα για ανάκτηση των επιπρόσθετων εξόδων του δημοσίου, που οφείλονταν στην καθυστέρηση παράδοσης του εξοπλισμού και τα οποία αφορούσαν (i) την αγορά αναλωσίμων σε ψηλότερη τιμή, εφόσον το κόστος του εξοπλισμού, που παραχωρείτο με τη μορφή χρησιδανείου, περιλαμβανόταν στην τιμή των αναλωσίμων και η απόσβεση του γινόταν σταδιακά με την αγορά τους, (ii) τη διαχείριση/επεξεργασία μεγαλύτερων ποσοτήτων κλινικών αποβλήτων, λόγω παράτασης στη λειτουργία/χρήση των παλαιότερων αναλυτών (τα πιο νέα μοντέλα παρήγαγαν μικρότερη ποσότητα αποβλήτων, για τον λόγο ότι τα παλιά μοντέλα δεν είχαν τις σωστές διασυνδέσεις με τις αποχετεύσεις, ώστε να διαχωρίζονται τα τοξικά από τα μολυσματικά απόβλητα), (iii) το αυξημένο εργατικό κόστος λόγω μη παράδοσης των προαναλυτικών συστημάτων και, (iv) την αυξημένη κατανάλωση αναλωσίμων που οφειλόταν στη χρήση των παλαιότερων αναλυτών (ισχύει μόνο για το νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος III), αφού τα πιο νέα μοντέλα είχαν μικρότερη κατανάλωση.

Ανεξάρτητα με τα πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως η αναθέτουσα αρχή ετοιμάσει, εάν δεν το είχε πράξει μέχρι τότε, έγγραφα προσφορών, για την επαναπροκήρυξη νέου διαγωνισμού με το ίδιο αντικείμενο, ή/και για αγορά υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα για εκτέλεση των αναλύσεων που περιλαμβάνονταν στην πιο πάνω σύμβαση, ώστε, σε περίπτωση αδυναμίας του Αναδόχου για πιστή εκτέλεση της σύμβασης, οι εν λόγω αναλύσεις να ανατεθούν είτε σε άλλο Ανάδοχο, είτε στον ιδιωτικό τομέα.

Τον Μάιο 2013, το Υπουργείο απέστειλε επιστολή στον Ανάδοχο, με τους αναλυτικούς/λεπτομερείς υπολογισμούς του επιπλέον κόστους του δημοσίου, εξ αιτίας των παραβιάσεων των όρων/προνοιών της σύμβασης εκ μέρους του, ως ακολούθως:

- (i) Κόστος επεξεργασίας/διαχείρισης της επιπλέον ποσότητας αποβλήτων, για το διάστημα χρήσης των παλαιότερων/υφιστάμενων αναλυτών, εξαιτίας της καθυστέρησης στην παράδοση του εξοπλισμού: €845.532.
- (ii) Αγορά αναλωσίμων σε ψηλότερη τιμή, για το χρονικό διάστημα της καθυστέρησης στην παράδοση του εξοπλισμού: €663.370.
- (iii) Επιβολή προστίμου λόγω μειωμένου χρόνου ζωής των αντιδραστηρίων που παραδόθηκαν, με βάση φόρμουλα η οποία είχε εγκριθεί από την Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων.

Ενόψει των πιο πάνω, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου πληροφόρησε τον Ανάδοχο για το οφειλόμενο ποσό, αναφέροντας ότι το Υπουργείο Υγείας ήταν διατεθειμένο να συζητήσει μαζί του, με σκοπό τον φιλικό διακανονισμό της διαφοράς.

Τον Ιούνιο 2013, ο Ανάδοχος απέρριψε το περιεχόμενο της πιο πάνω επιστολής, επεξηγώντας τους λόγους και, ταυτόχρονα, βεβαίωσε την ετοιμότητα του για συζήτηση της διαφοράς και κατάληξη σε μια λύση προς όφελος και των δύο μερών.

Κατόπιν συναντήσεων/διαπραγματεύσεων που έγιναν μεταξύ της αναθέτουσας αρχής και του Αναδόχου, στην παρουσία εκπροσώπων της Υπηρεσίας μας και της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, κατά τις οποίες εξετάστηκαν οι απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής και οι αντιπροτάσεις του Αναδόχου, τον Ιούλιο 2013 στάληκε στον Ανάδοχο η τελική πρόταση της αναθέτουσας αρχής, η οποία περιλάμβανε τα ακόλουθα:

- (i) Αποκοπή ποσού €338.000, για την αξία του εξοπλισμού που δεν είχε παραδοθεί.
- (ii) Αποκοπή ποσού €129.118, ως αποζημίωση για το αυξημένο κόστος αναλωσίμων, λόγω καθυστέρησης στην παράδοση του εξοπλισμού.

Επιπρόσθετα, η αναθέτουσα αρχή επιφυλασσόταν να μελετήσει, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, το κόστος επεξεργασίας/διαχείρισης της επιπλέον ποσότητας αποβλήτων, λόγω της καθυστέρησης στην παράδοση του εξοπλισμού και, να επανέλθει σε μεταγενέστερο στάδιο, με τις τυχόν απαιτήσεις της.

Επίσης, στα πλαίσια του συμβιβασμού, η αναθέτουσα αρχή θα εισηγείτο στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων, την αναθεώρηση της φόρμουλας επιβολής προστίμου λόγω μειωμένου χρόνου ζωής των αντιδραστηρίων.

Τον Αύγουστο 2013, ο Ανάδοχος πληροφόρησε τον Αναπληρωτή Διευθυντή Αγορών και Προμηθειών του Υπουργείου, ότι αποδέχεται την αποκοπή συνολικού ποσού ύψους €441.660, ως εφάπαξ αποκοπής, υπό την προϋπόθεση ότι θα του πληρωνόταν το υπόλοιπο ποσό από τα €1.270.762, που κατακρατείτο από την αναθέτουσα αρχή.

Η πιο πάνω διευθέτηση/φιλικός διακανονισμός αναμένεται να υποβληθεί από την αναθέτουσα αρχή ενώπιον των αρμοδίων οργάνων (Τμηματική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων και Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων) για εξέταση/έγκριση.

(β) Συμβόλαιο αγοράς υπηρεσιών για τη λειτουργία του Μαγνητικού Τομογράφου του Νέου Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ουσιώδης όρος της σύμβασης – η οποία έληξε στις 20.11.2009 – προέβλεπε την εκπαίδευση των ακτινολόγων ιατρών και ακτινογράφων του δημοσίου, από Πανεπιστημιακό ιατρό, με την απαίτηση όπως η εν λόγω εκπαίδευση τύχει πιστοποίησης από Πανεπιστημιακό Κέντρο. Ο όρος αυτός ενδεχομένως να είχε περιορίσει τον ανταγωνισμό κατά τον διαγωνισμό που προηγήθηκε για την ανάθεση της σύμβασης, εφόσον αφενός είχε υποβληθεί μόνο μια προσφορά και, αφετέρου απετέλεσε την αιτία για υποβολή παραπόνων από ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, θέματα που είχαν απασχολήσει και την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Υγείας.

Ενόψει των πιο πάνω, και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Ανάδοχος – ένα μήνα πριν τη λήξη της σύμβασης – δεν είχε ολοκληρώσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την πιο πάνω εκπαίδευση και τη χορήγηση του προβλεπόμενου πιστοποιητικού εκπαίδευσης, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τον Οκτώβριο 2009 στη Διευθύντρια των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας (ΙΥΥΔΥ), όπως μεριμνήσει ώστε η εγγυητική του Αναδόχου για την πιστή εκτέλεση της σύμβασης, ύψους €181.125, διατηρείται σε ισχύ, ώστε σε περίπτωση που αποτύγχανε να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις, να παρείχετο ο απαιτούμενος χρόνος στις ΙΥΥΔΥ να αποφασίσουν για την τύχη της.

Μετά από αρκετή καθυστέρηση και κατόπιν αρκετών υπενθυμίσεων, ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε τον Μάρτιο 2011 ότι, ενώ τα πιστοποιητικά είχαν χορηγηθεί από τον Ανάδοχο μετά το πέρας της εκπαίδευσης, οι ΙΥΥΔΥ δεν μπορούσαν να αποφανθούν κατά πόσο αυτά ικανοποιούσαν τις απαιτήσεις

του σχετικού όρου της σύμβασης, που προνοούσε για ισοδυναμία τους με πιστοποιητικά που χορηγούνται από Πανεπιστημιακό Κέντρο και, κατ' επέκταση, κατά πόσο ο Ανάδοχος είχε εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά τον συγκεκριμένο όρο. Εξαιτίας της πιο πάνω ασάφειας, δεν είχαν προχωρήσει σε εξαργύρωση της εγγύησης πιστής εκτέλεσης της σύμβασης, η ισχύς της οποίας είχε ήδη λήξει. Ενόψει των πιο πάνω, είχε εισηγηθεί στον Υπουργό Υγείας, όπως διεξαχθεί πειθαρχική έρευνα, για να διαπιστωθούν τυχόν ευθύνες.

Τον Σεπτέμβριο 2011, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – το όνομα του οποίου αναφερόταν στα εν λόγω πιστοποιητικά – και, στο οποίο είχαμε εισηγηθεί στον Γενικό Διευθυντή όπως απευθυνθούν οι ΙΥΥΔΥ, σε περίπτωση που είχαν οποιαδήποτε αμφιβολία για τα πιστοποιητικά, προτού λήξει η ισχύς της εγγυητικής πιστής εκτέλεσης, απάντησε στο Υπουργείο Υγείας ότι τα πιστοποιητικά εκπαίδευσης που είχαν χορηγηθεί από τον συνεργάτη του Αναδόχου (επίκουρο καθηγητή ακτινολογίας του εν λόγω Πανεπιστημίου), δεν ισοδυναμούσαν με τα πιστοποιητικά εκπαίδευσης του εν λόγω Πανεπιστημίου. Ενόψει των πιο πάνω, κρίναμε ότι, ο χειρισμός που είχε γίνει από την αναθέτουσα αρχή (μη εξαργύρωση της εγγυητικής πιστής εκτέλεσης της σύμβασης), δεν ήταν ο ενδεδειγμένος.

Τον Ιανουάριο 2012, ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι είχε οριστεί – με απόφαση του Υπουργού Υγείας – ερευνών λειτουργός, για διεξαγωγή διοικητικής έρευνας, αναφορικά με τον χειρισμό του όλου θέματος, τα αποτελέσματα της οποίας θα κοινοποιούνταν – με την ολοκλήρωση της – στην Υπηρεσία μας.

Τον Δεκέμβριο 2012, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου, ενημέρωσε τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ότι, ενόψει της μη τήρησης της πιο πάνω πρόνοιας της σύμβασης εκ μέρους του Αναδόχου και του γεγονότος ότι δεν είχε ανανεωθεί έγκαιρα η εγγυητική πιστής εκτέλεσης της σύμβασης - παρά τις έγκαιρες προειδοποιήσεις της Υπηρεσίας μας - το Υπουργείο είχε προχωρήσει στην κατακράτηση του ποσού της τελευταίας πληρωμής του Αναδόχου, το οποίο ανερχόταν σε €85.964. Υπό το φως των πιο πάνω, ζήτησε να πληροφορηθεί αφενός κατά πόσο νομιμοποιείτο να κατακρατεί και να μην προχωρεί στην εξόφληση του πιο πάνω ποσού και, αφετέρου εάν θα έπρεπε να προχωρήσει σε οποιεσδήποτε άλλες ενέργειες για προστασία των συμφερόντων του δημοσίου.

Τον ίδιο μήνα, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας πληροφόρησε – μεταξύ άλλων – τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου ότι, παρά το γεγονός ότι η εγγύηση πιστής εκτέλεσης αποσκοπεί στη διασφάλιση συμμόρφωσης του Αναδόχου με τους όρους του διαγωνισμού, ενώ η εξόφληση τιμολογίων αποσκοπεί στην πληρωμή του Αναδόχου, για τις υπηρεσίες ή/και αγαθά που παρείχε με βάση τη σύμβαση, δεν παύει να υφίσταται η πραγματικότητα της αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων του Αναδόχου, για την οποία θα μπορούσαν να διεκδικηθούν αποζημιώσεις και, ως μέρος των αποζημιώσεων αυτών, κατά την άποψη του, δικαιολογείται η κατακράτηση του ποσού του εν λόγω τιμολογίου.

Στο ερώτημα κατά πόσο με βάση τα πορίσματα της έκθεσης της ερευνώντος λειτουργού – που του είχε αποσταλεί – ήταν δυνατή η στοιχειοθέτηση διάπραξης πειθαρχικών αδικημάτων εκ μέρους ορισμένων προσώπων, ο Γενικός Εισαγγελέας πληροφόρησε τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου ότι, το εν λόγω ερώτημα θα έπρεπε να απαντηθεί από την αρμόδια αρχή (δηλαδή το Υπουργείο Υγείας), κατόπιν περαιτέρω διερεύνησης ορισμένων θεμάτων που προέκυπταν από την πιο πάνω έκθεση.

(γ) Προσφορά αρ. Σ.Υ.14/13 για τη διεκπεραίωση αλλεργιακών και αυτοάνοσων εξετάσεων με την παροχή συνοδού εξοπλισμού για τις ανάγκες του εργαστηρίου Ανοσολογίας του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Τον Απρίλιο 2013, η Διεύθυνση Αγορών και Προμηθειών (ΔΑΠ) του Υπουργείου Υγείας εξασφάλισε έγκριση από το Συμβούλιο Προσφορών, για τη ζήτηση προσφοράς με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση, με συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, για τη διεκπεραίωση αλλεργιακών και αυτοάνοσων εξετάσεων με την παροχή συνοδού εξοπλισμού, για τις ανάγκες του εργαστηρίου Ανοσολογίας του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, με εκτίμηση δαπάνης €2.460.082+ΦΠΑ για 5 χρόνια (με δικαίωμα επέκτασης της σύμβασης για ακόμα 2 χρόνια και συνολική εκτίμηση δαπάνης €3.444.115+ΦΠΑ, για 7 χρόνια).

Τον Ιούλιο 2013, το Συμβούλιο Προσφορών, αφού εξέτασε την έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης, η οποία εισηγείτο την κατακύρωση του διαγωνισμού στον μοναδικό προσφοροδότη έναντι του ποσού των

€3.319.121+ΦΠΑ για περίοδο 5 χρόνων, με δικαίωμα ανανέωσης της σύμβασης για ακόμα 2 χρόνια, αποφάσισε όπως αναβάλει τη λήψη απόφασης, έτσι ώστε η αναθέτουσα αρχή να επαναδιαπραγματευθεί με τον οικονομικό φορέα τη μείωση της υποβληθείσας τιμής, επειδή έκρινε ότι ήταν υπερβολικά ψηλή σε σχέση με την εκτίμηση δαπάνης (35% περίπου).

Τον ίδιο μήνα, η ΔΑΠ επανέφερε το θέμα στο Συμβούλιο Προσφορών, με εισήγηση για κατακύρωση στο ίδιο ποσό των €3.319.121+ΦΠΑ, αφού, όπως αναφερόταν στη συμπληρωματική έκθεση αξιολόγησης που υποβλήθηκε, ο προσφοροδότης δεν είχε αποδεχθεί οποιαδήποτε μείωση των τιμών που είχε προσφέρει. Κατά την επανεξέταση του θέματος από το Συμβούλιο Προσφορών, ο εκπρόσωπος της Υπηρεσίας μας διαφώνησε με την πιο πάνω εισήγηση και εξέφρασε την άποψη ότι η τιμή της υποβληθείσας προσφοράς θα έπρεπε να μειωθεί κατά 5% περίπου, έτσι ώστε να είναι στα πλαίσια του κόστους των εναλλακτικών μεθόδων διεκπεραίωσης των υπό αναφορά εξετάσεων και, σε αντίθετη περίπτωση, ο διαγωνισμός να ακυρωθεί και να εξεταστεί από την αναθέτουσα αρχή το ενδεχόμενο προσφυγής στη χρήση των πιο πάνω εναλλακτικών μεθόδων. Με την άποψή μας συμφώνησε το Συμβούλιο Προσφορών και, ως εκ τούτου, αποφάσισε όπως η αναθέτουσα αρχή ενημερώσει τον προσφοροδότη για την πιο πάνω πρόθεση της, καλώντας τον όπως, εάν το επιθυμεί, υποβάλει νέα/μειωμένη τιμή.

Την ίδια μέρα, και πριν την ολοκλήρωση της εξέτασης των υπολοίπων θεμάτων της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου Προσφορών, η αναθέτουσα αρχή προσκόμισε συμπληρωματική έκθεση αξιολόγησης, στην οποία επισύναψε επιστολή του προσφοροδότη, με βάση την οποία αποδεχόταν μείωση της τιμής του κατά 4%, δηλ. κατά €132.765+ΦΠΑ.

Ενόψει των πιο πάνω, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον μοναδικό προσφοροδότη, έναντι του ποσού των €3.186.356+ΦΠΑ για περίοδο 5 χρόνων, με δικαίωμα ανανέωσης της σύμβασης για ακόμα 2 χρόνια.

(δ) Προσφορά αρ. Σ.Υ.33/12 για την προμήθεια συστήματος για στήριξη της σπονδυλικής στήλης/σπονδυλοδεσίας για τις ανάγκες του Νευροχειρουργικού τμήματος του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Τον Μάιο 2012, η Διεύθυνση Αγορών και Προμηθειών (ΔΑΠ) του Υπουργείου Υγείας, προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια συστήματος για στήριξη της σπονδυλικής στήλης/σπονδυλοδεσίας, για τις ανάγκες του Νευροχειρουργικού τμήματος του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, με εκτίμηση δαπάνης €530.000+ΦΠΑ.

Τον Ιούνιο 2012 υποβλήθηκαν τρεις προσφορές, και τον Αύγουστο 2012 υποβλήθηκε στο Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Υγείας, η έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης, η οποία, αφού είχε κρίνει τις 2 εκ των 3 προσφορών ως άκυρες, εισηγείτο την κατακύρωση του διαγωνισμού στην ψηλότερη προσφορά, η οποία ικανοποιούσε τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού, έναντι του ποσού των €529.800+ΦΠΑ.

Κατά την εξέταση του θέματος τον Σεπτέμβριο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε όπως η αναθέτουσα αρχή ζητήσει διευκρινίσεις από τον χαμηλότερο προσφοροδότη, η προσφορά του οποίου ανερχόταν σε €338.760+ΦΠΑ, σχετικά με τις αποκλίσεις της προσφοράς του και, στη συνέχεια να επαναφέρει το θέμα ενώπιον του για εξέταση. Τελικά, τον Οκτώβριο 2012, αφού υποβλήθηκε και εξετάστηκε η συμπληρωματική έκθεση αξιολόγησης, στην οποία περιλαμβάνονταν και οι πιο πάνω διευκρινίσεις, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε τον Οκτώβριο 2012 την κατακύρωση του διαγωνισμού στον ακριβότερο προσφοροδότη, ο οποίος είχε κριθεί ότι ήταν ο μοναδικός που ικανοποιούσε τις απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού, έναντι του ποσού των €529.800+ΦΠΑ.

Τον Νοέμβριο 2012, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων στους προσφοροδότες, υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας γραπτό παράπονο από τον χαμηλότερο προσφοροδότη, το οποίο είχε υποβληθεί και στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, με το οποίο ισχυριζόταν ότι, λανθασμένα η προσφορά του είχε κριθεί ως άκυρη και, παραθέτοντας λεπτομερή προς τούτο στοιχεία, ζητούσε ανάκληση της απόφασης κατακύρωσης, γνωστοποιώντας ταυτόχρονα την πρόθεσή του, σε αντίθετη περίπτωση, να καταχωρίσει ιεραρχική προσφυγή στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών (ΑΑΠ).

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου, όπως το θέμα επαναφερθεί στο Συμβούλιο Προσφορών, αφού από το περιεχόμενο του πιο πάνω παραπόνου, προέκυπταν νέα/επιπρόσθετα στοιχεία που έρχονταν διερεύνησης ή/και επανεξέτασης.

Τον Νοέμβριο 2012, υποβλήθηκε στο Συμβούλιο Προσφορών συμπληρωματική έκθεση αξιολόγησης, με σχόλια επί των όσων είχε ισχυριστεί ο χαμηλότερος προσφοροδότης, καθώς και τους λόγους για τους οποίους είχε περιληφθεί στα είδη του διαγωνισμού που ζητούνταν, συγκεκριμένο είδος (ένα από τα πολλά είδη που αποτελούσαν το σύστημα σπονδυλοδεσίας), το οποίο ήταν και η αιτία απόρριψης της προσφοράς του χαμηλότερου προσφοροδότη, αφού – κατά την άποψη της επιτροπής αξιολόγησης – δεν διέθετε/προσέφερε το εν λόγω είδος.

Κατά την επανεξέταση του θέματος, το Συμβούλιο Προσφορών ζήτησε από την αναθέτουσα αρχή να τεκμηριώσει τους λόγους της συμπερίληψης στα είδη του διαγωνισμού του συγκεκριμένου είδους, χωρίς ωστόσο αυτό να γίνει κατορθωτό, αφού όπως δηλώθηκε από εκπρόσωπο της, δεν τηρούνταν σχετικά αρχεία για το ιστορικό χρήσης του εν λόγω είδους, ώστε να διαπιστωθεί η αναγκαιότητα του. Στη συνέχεια, κατόπιν εξέτασης του τεχνικού καταλόγου του κατασκευαστή, του οποίου τα είδη είχε προσφέρει ο χαμηλότερος προσφοροδότης, διαπιστώθηκε ότι ο εν λόγω κατασκευαστής δεν διέθετε το πιο πάνω είδος, όπως απαιτείτο στα έγγραφα του διαγωνισμού.

Ενόψει των πιο πάνω, το Συμβούλιο Προσφορών αποφάσισε τον Νοέμβριο 2012 την ακύρωση του διαγωνισμού, με βάση την παρ.34(5)(β) της ΚΔΠ 201/2007, εφόσον οι προδιαγραφές/όροι των εγγράφων του διαγωνισμού, οδηγούσαν κατ' αποκλειστικότητα – όπως φάνηκε στην πράξη – σε συγκεκριμένο οικονομικό φορέα.

Τον Δεκέμβριο 2012, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού, ο ακριβότερος προσφοροδότης στον οποίο είχε γίνει αρχικά η κατακύρωση του διαγωνισμού, καταχώρισε ιεραρχική προσφυγή στην ΑΑΠ κατά της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών. Η πιο πάνω προσφυγή έγινε αποδεκτή τον Μάιο 2013, αφού η ΑΑΠ έκρινε ότι η εν λόγω απόφαση είχε ληφθεί χωρίς προηγουμένως το Συμβούλιο Προσφορών να διενεργήσει τη δέουσα έρευνα. Ως εκ τούτου, η απόφαση της αναθέτουσας αρχής ακυρώθηκε.

Τον Απρίλιο 2013, το Συμβούλιο Προσφορών επανεξέτασε το θέμα, ενόψει της απόφασης της ΑΑΠ και, αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον ακριβότερο προσφοροδότη, έναντι του ποσού των €529.800+ΦΠΑ.

Τον Ιούλιο 2013, μετά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού, ο χαμηλότερος προσφοροδότης καταχώρισε ιεραρχική προσφυγή στην ΑΑΠ κατά της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών.

Τον ίδιο μήνα, η αναθέτουσα αρχή πληροφόρησε τους οικονομικούς φορείς που είχαν λάβει μέρος στον διαγωνισμό ότι, κατά τη διάρκεια ελέγχου του φακέλου του διαγωνισμού από τον αρμόδιο λειτουργό, είχε διαπιστωθεί ότι δεν είχε ζητηθεί έγκαιρα παράταση της ισχύος των προσφορών, η οποία είχε λήξει τον Ιανουάριο 2013 και, ως εκ τούτου, ο διαγωνισμός θεωρείτο – εκ των πραγμάτων – ότι είχε ακυρωθεί.

Μετά την πιο πάνω εξέλιξη, ο χαμηλότερος προσφοροδότης απέσυρε την προσφυγή που είχε καταχωρίσει στην ΑΑΠ, ενώ ο ακριβότερος προσφοροδότης, στον οποίο είχε γίνει – τελικά – η κατακύρωση του διαγωνισμού, καταχώρισε τον Αύγουστο 2013 προσφυγή στην ΑΑΠ κατά της ακύρωσης του διαγωνισμού, η ολοκλήρωση της εξέτασης της οποίας, εκκρεμεί.

(ε) Προσφορά για την παροχή υπηρεσιών για τη διαχείριση Επικίνδυνων Ιατρικών Αποβλήτων Μολυσματικού και Τοξικού Χαρακτήρα. Τον Ιούλιο 2013, με αφορμή δημοσίευμα για ιατρικά απόβλητα τα οποία είχαν βρεθεί στον σκυβαλότοπο Βατί, ζητήσαμε από τον Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος, ως Αρμόδια Αρχή για την έκδοση των αδειών διαχείρισης των εν λόγω αποβλήτων και τον έλεγχο τήρησης των όρων/προνοιών τους, όπως μας πληροφορήσει ή/και μας υποβάλει (ζητώντας τα σχετικά στοιχεία από τον Ανάδοχο της σύμβασης του Υπουργείου Υγείας), τα ακόλουθα:

- (i) Αντίγραφο των συμπληρωμένων εντύπων αναγνώρισης και παρακολούθησης μεταφοράς των ιατρικών αποβλήτων του Αναδόχου της σύμβασης του Υπουργείου Υγείας (για τη μεταφορά τους από τα Νοσοκομεία/Κλινικές, μέχρι τον τελικό προορισμό τους σύμφωνα με τους όρους της άδειας του), για το χρονικό διάστημα 10.5.2013-10.6.2013.
- (ii) Τις ημερομηνίες επιθεώρησης και τα αποτελέσματα/εκθέσεις των επιθεωρητών του Τμήματος κατά τους τακτικούς ή/και έκτακτους ελέγχους, για το χρονικό διάστημα μεταξύ του 2010-2013.
- (iii) Αντίγραφο της άδειας διαχείρισης ιατρικών αποβλήτων της εν λόγω εταιρείας.
- (iv) Κατά πόσο το Τμήμα του είχε ερευνήσει το περιεχόμενο του εν λόγω δημοσιεύματος, καθώς και για το αποτέλεσμα των ερευνών.

Τον Αύγουστο 2013, ο Διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος απέστειλε στην Υπηρεσία μας τα στοιχεία τα οποία είχαν ζητηθεί. Όσον αφορά το συγκεκριμένο δημοσίευμα, μας πληροφόρησε ότι, κατόπιν σχετικής ενημέρωσης από επιθεωρητή του Υπουργείου Εσωτερικών, επιθεωρητές του Τμήματος του είχαν μεταβεί τον Μάιο 2013 στον εν λόγω σκυβαλότοπο, όπου είχαν διαπιστώσει ότι υπήρχε σωρός από επεξεργασμένα (τεμαχισμένα) κλινικά απόβλητα, σε γαλάζια νάilon σκυβαλοσάκουλα, ορισμένα από τα οποία ήταν αναγνωρίσιμα. Ωστόσο, όπως μας πληροφόρησε, δεν είχαν ληφθεί δείγματα από τα πιο πάνω απόβλητα, με σκοπό την εξέταση/επιβεβαίωση κατά πόσο η επεξεργασία/ αποστείρωση στην οποία είχαν υποβληθεί, ήταν αποτελεσματική, εφόσον βρίσκονταν εκτεθειμένα σε ψηλές θερμοκρασίες μαζί με άλλα σκουπίδια και, ως εκ τούτου, κάτι τέτοιο δεν ήταν εφικτό. Στη συνέχεια, τον Ιούνιο 2013, πραγματοποιήθηκε έκτακτος έλεγχος στις εγκαταστάσεις του Αναδόχου, όπου είχε διαπιστωθεί και εκεί ότι τα επεξεργασμένα κλινικά απόβλητα τοποθετούνταν σε γαλάζια νάilon σκυβαλοσάκουλα και ορισμένα από αυτά ήταν αναγνωρίσιμα. Λόγω απουσίας του Διευθυντή της Αναδόχου εταιρείας στο εξωτερικό, πραγματοποιήθηκε δεύτερος έλεγχος, τον ίδιο μήνα, κατά τον οποίο είχε εκδοθεί εξώδικη ρύθμιση για το θέμα της αναγνωρισιμότητας.

Τον ίδιο μήνα, αποστείλαμε στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου αντίγραφο της πιο πάνω επιστολής του Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος, με όλα τα στοιχεία που μας είχαν υποβληθεί από το εν λόγω Τμήμα (ημερήσιες καταστάσεις παραλαβής μολυσματικών αποβλήτων για την περίοδο 10.5.2013 – 10.6.2013, εκθέσεις επιθεώρησης των εγκαταστάσεων του Αναδόχου από λειτουργούς του Τμήματος Περιβάλλοντος), πληροφορώντας τον για τις ακόλουθες διαπιστώσεις της Υπηρεσίας μας:

- (i) Με βάση τις ημερομηνίες επίσκεψης του Αναδόχου στα διάφορα νοσηλευτήρια για παραλαβή των αποβλήτων, για την υπό εξέταση περίοδο, διαπιστώθηκε ότι αυτές δεν γίνονταν με βάση τις πρόνοιες της σύμβασης (δηλ. καθημερινά για όλα τα νοσοκομεία).
- (ii) Σε επιθεωρήσεις λειτουργών του Τμήματος Περιβάλλοντος στις εγκαταστάσεις του Αναδόχου, είχαν διαπιστωθεί παραβιάσεις των προνοιών/όρων, τόσο της άδειας διαχείρισης αποβλήτων, όσο και της σύμβασης με το Υπουργείο Υγείας.

Ενόψει των πιο πάνω και, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα εν λόγω στοιχεία αφορούσαν δειγματοληπτικά την υπό εξέταση περίοδο, ζητήσαμε όπως ερευνήσει τα θέματα που εγείρονταν (με βάση και τα στοιχεία που τηρεί το Τμήμα Περιβάλλοντος για όλη την περίοδο της σύμβασης), με σκοπό την αποκοπή του αντιστοίχου ποσού για τις υπηρεσίες που δεν παρέχονταν ή/και την επιβολή προστίμου, με βάση τις πρόνοιες της σύμβασης για τις πιο πάνω παραβιάσεις, εφόσον οι εξώδικες ρυθμίσεις/πρόστιμα τα οποία είχε επιβάλει το Τμήμα Περιβάλλοντος στον Ανάδοχο, αφορούσαν μόνο την παραβίαση των όρων/προνοιών της άδειας διαχείρισης των αποβλήτων και όχι τις πρόνοιες της σύμβασης. Επίσης, ζητήσαμε όπως ληφθούν μέτρα για την αποτελεσματική παρακολούθηση της σύμβασης και τη διασφάλιση της πιστής τήρησης – εκ μέρους του Αναδόχου – των προνοιών της.

Τον Σεπτέμβριο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- (i) Με βάση τις δύο συμβάσεις του Υπουργείου Υγείας με τον ίδιο Ανάδοχο (μια για τα κλινικά απόβλητα μολυσματικού και τοξικού χαρακτήρα και μια για τα κλινικά απόβλητα μολυσματικού χαρακτήρα), το Υπουργείο, ως αναθέτουσα αρχή, έχει την ευθύνη/αρμοδιότητα

του ελέγχου κατά πόσο ο Ανάδοχος εφαρμόζει τη σωστή διαδικασία, από το στάδιο συλλογής, μεταφοράς και φύλαξης των αποβλήτων, μέχρι το στάδιο επεξεργασίας τους. Την ευθύνη για τον έλεγχο των διαδικασιών εντός των εγκαταστάσεων του Αναδόχου, καθώς και τη μετέπειτα απόρριψη/διάθεση τους, μετά την επεξεργασία και αποστείρωση, έχει το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, το οποίο εκδίδει και τη σχετική άδεια διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων, η κατοχή της οποίας ήταν απαραίτητη προϋπόθεση/κριτήριο για συμμετοχή στον διαγωνισμό. Ως εκ τούτου, η αναθέτουσα αρχή δεν έχει την αρμοδιότητα αποκοπής ή/και επιβολής προστίμων για τις παραβιάσεις τις οποίες είχε διαπιστώσει το Τμήμα Περιβάλλοντος και οι οποίες αφορούσαν παραβιάσεις των όρων/προνοιών της άδειας διαχείρισης αποβλήτων του Αναδόχου.

- (ii) Από τα στοιχεία που του είχαμε αποστείλει για τον αριθμό και τις ημερομηνίες επίσκεψης του Αναδόχου στα διάφορα νοσηλευτήρια για παραλαβή των αποβλήτων, φαινόταν πράγματι ότι ο Ανάδοχος δεν τηρούσε τις πρόνοιες/απαιτήσεις των εν λόγω συμβάσεων και, ως εκ τούτου, η αναθέτουσα αρχή εξέταζε το ενδεχόμενο αφενός επιβολής οικονομικών κυρώσεων με βάση τους όρους των συμβάσεων και, αφετέρου τροποποίησης των όρων των συμβάσεων, σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες, ώστε να προκύψει το ανάλογο οικονομικό όφελος υπέρ της αναθέτουσας αρχής.
- (iii) Τα μέτρα τα οποία είχαν ληφθεί με σκοπό την ορθή διαχείριση των αποβλήτων των Κρατικών Νοσηλευτηρίων, στα πλαίσια των οποίων είχαν διοριστεί δύο ερευνώντες λειτουργοί – από τον Γενικό Διευθυντή – για βελτίωση της διαχείρισης των εν λόγω συμβάσεων και συντονισμό των ενεργειών, με στόχο τη μείωση των σχετικών δαπανών.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω μέτρων/διορθωτικών ενεργειών που είχαν ληφθεί, καθώς και της ορθής παρακολούθησης των εν λόγω συμβάσεων, τον τελευταίο χρόνο, είχε μειωθεί το ύψος της δαπάνης για τα απόβλητα μολυσματικού χαρακτήρα, από €1.400.000/χρόνο σε €400.000/χρόνο και, για τα απόβλητα μολυσματικού και τοξικού χαρακτήρα, από €3.200.000/χρόνο σε €1.400.000/χρόνο.

(στ) Προσφορές με αρ. Γ.Τ.13/13 και Γ.Τ.320/12 για την προμήθεια αναλωσίμων για τις συσκευές ARCTIC SUN για τις ανάγκες της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ) των Γενικών Νοσοκομείων Λευκωσίας και Λεμεσού. Τον Φεβρουάριο 2013, η Διεύθυνση Αγορών και Προμηθειών (ΔΑΠ) του Υπουργείου Υγείας, ζήτησε προσφορά με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση, από συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, για την προμήθεια αναλωσίμων για τις συσκευές ARCTIC SUN για τις ανάγκες της ΜΕΘ των Γενικών Νοσοκομείων Λευκωσίας και Λεμεσού.

Τον ίδιο μήνα και, αφού ο συγκεκριμένος οικονομικός φορέας είχε υποβάλει την προσφορά του, δεύτερος οικονομικός φορέας απέστειλε έγγραφο στη ΔΑΠ, στο οποίο αναφερόταν ότι η κατασκευάστρια εταιρεία του εξοπλισμού για τον οποίο προορίζονταν τα αναλώσιμα, είχε αγοραστεί από άλλη κατασκευάστρια εταιρεία, αντιπρόσωπος της οποίας στην Κύπρο ήταν ο ίδιος (ο δεύτερος οικονομικός φορέας).

Ενόψει των πιο πάνω, η ΔΑΠ απέστειλε επιστολή στον πρώτο οικονομικό φορέα (από τον οποίο είχε ζητήσει αρχικά προσφορά με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης), ζητώντας του να επιβεβαιώσει γραπτώς ότι ήταν ο αποκλειστικός αντιπρόσωπος της κατασκευάστριας εταιρείας του εξοπλισμού και, ότι μπορούσε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της προσφοράς, πράγμα το οποίο έπραξε. Ως εκ τούτου, τον Μάρτιο 2013 του στάληκε επιστολή ανάθεσης και, παράλληλα, του ζητήθηκε όπως κατά την υπογραφή της σύμβασης, προσκομίσει πιστοποιητικό από την κατασκευάστρια εταιρεία ότι ήταν ο αποκλειστικός αντιπρόσωπος της. Ο εν λόγω οικονομικός φορέας δεν αποδέχθηκε τα πιο πάνω και ζήτησε όπως προχωρήσει η υπογραφή και ενεργοποίηση της σύμβασης.

Τον Απρίλιο 2013, πληροφορήσαμε τον Αν. Διευθυντή της ΔΑΠ, ο οποίος είχε ζητήσει τις απόψεις μας σχετικά με τον χειρισμό του θέματος ότι, εφόσον υπήρχαν δύο ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς, οι οποίοι διατείνονταν ότι μπορούσαν να ανταποκριθούν στο αντικείμενο της σύμβασης, τότε δεν ήταν επιτρεπτή η προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης με ένα οικονομικό φορέα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33(α)(ii) του Νόμου Ν.12(Ι)/2006, με βάση το οποίο είχε διεξαχθεί η διαδικασία αγοράς των εν λόγω

αναλωσίμων και, ενόψει των πιο πάνω, θα μπορούσε, είτε να ζητηθεί η υποβολή προσφοράς και από τους δύο πιο πάνω οικονομικούς φορείς, είτε να προκηρυχθεί ανοικτός διαγωνισμός.

Τον Ιούλιο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε ότι ο αρχικός διαγωνισμός – με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης – είχε ακυρωθεί, λόγω του ότι ο οικονομικός φορέας από τον οποίο είχε ζητηθεί προσφορά, δεν είχε παρατείνει την ισχύ της προσφοράς του και, για σκοπούς διαφάνειας και δημοσίου συμφέροντος, είχε προκηρυχθεί ανοικτός διαγωνισμός, σύμφωνα και με την εισήγηση μας. Οι τιμές μάλιστα των αναλωσίμων που είχαν εξασφαλιστεί ως αποτέλεσμα του πιο πάνω διαγωνισμού, στον οποίο συμμετείχε τελικά μόνο ο δεύτερος οικονομικός φορέας, ήταν κατά 40% περίπου χαμηλότερες από την αρχική εκτίμηση δαπάνης.

(ζ) Πλαστά πιστοποιητικά καταλληλότητας εξοπλισμού στα Νοσοκομεία Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' και Πάφου. Τον Ιούνιο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας απέστειλε στους Διευθυντές των Νοσοκομείων Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' και Πάφου επιστολή, με την οποία ζητούσε την άμεση απόσυρση εξοπλισμού συγκεκριμένης κατασκευάστριας εταιρείας, επειδή – με βάση επιστολή του αντιπροσώπου της στην Κύπρο – είχε συμφωνήσει να τα αποσύρει και να τα αντικαταστήσει σε εύλογο χρονικό διάστημα, με προϊόντα άλλου κατασκευαστή, τα οποία θα συμμορφώνονταν με τις πρόνοιες της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 93/42/ΕΟΚ.

Ενόψει των πιο πάνω επιστολών, ζητήσαμε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου να μας πληροφορήσει τα ακόλουθα:

- (i) Τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης προμήθειας του υπό αναφορά εξοπλισμού.
- (ii) Το στάδιο της όλης διαδικασίας και τον τρόπο με τον οποίο είχε διαπιστωθεί η υποβολή των πλαστών πιστοποιητικών καταλληλότητας του εξοπλισμού.
- (iii) Κατά πόσο είχε γίνει χρήση του πιο πάνω εξοπλισμού από τα εν λόγω Νοσοκομεία και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις από τη χρήση του.
- (iv) Τις επιπτώσεις από την απόσυρση και αντικατάσταση του εν λόγω εξοπλισμού.
- (v) Τα μέτρα τα οποία προτίθετο να λάβει για διασφάλιση των συμφερόντων του δημοσίου, με βάση τις σχετικές πρόνοιες της σύμβασης.

Τον Ιούλιο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- (i) Σύμφωνα με το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών (ΗΜΥ), η εν λόγω εταιρεία προτίθετο να προσφέρει τον πιο πάνω εξοπλισμό, ως δωρεά προς το δημόσιο. Κατόπιν επιφυλάξεων οι οποίες είχαν εκφραστεί - κατά τη διαδικασία έγκρισης της δωρεάς - από το Τμήμα ΗΜΥ, σχετικά με την αυθεντικότητα του πιστοποιητικού συμμόρφωσης με την πιο πάνω Ευρωπαϊκή Οδηγία, η Αρμόδια Αρχή Ιατροτεχνολογικού Εξοπλισμού επικοινωνήσε με τον Οργανισμό, ο οποίος δηλωνόταν στα υποβληθέντα πιστοποιητικά ως ο πιστοποιών Οργανισμός, ο οποίος επιβεβαίωσε ότι τα εν λόγω πιστοποιητικά δεν ήταν αυθεντικά.
- (ii) Ο εν λόγω εξοπλισμός είχε ήδη χρησιμοποιηθεί στα δύο Νοσηλευτήρια, ωστόσο δεν μπορούσε να γνωρίζει τις πιθανές επιπτώσεις από τη χρήση του. Όπως επεσήμανε, η Ευρωπαϊκή Οδηγία 93/42/ΕΟΚ αφορά την ασφάλεια και την προστασία της υγείας των ασθενών, των χρηστών και, κατά περίπτωση, άλλων προσώπων, όσον αφορά τη χρήση ιατροτεχνολογικών προϊόντων.
- (iii) Ο εξοπλισμός είχε ήδη αποσυρθεί από το Γενικό Νοσοκομείο Πάφου, όχι όμως και από το Νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ', το οποίο με επιστολή του είχε εκφράσει αμφιβολίες για την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων της διερεύνησης και ζητούσε την επιβεβαίωση τους, από την εταιρεία η οποία είχε προμηθεύσει τον εξοπλισμό.
- (iv) Σε όλους τους διαγωνισμούς ζητούνται τα σχετικά πιστοποιητικά και, σε περίπτωση που ο συντονιστής της σύμβασης έχει οποιεσδήποτε αμφιβολίες για την εγκυρότητα τους, ζητά την

άποψη είτε του Κυπριακού Οργανισμού Προτύπων, είτε της Αρμόδιας Αρχής Ιατροτεχνολογικού Εξοπλισμού.

- (vi) Η προμηθεύτρια εταιρεία διαβεβαίωσε το Υπουργείο ότι, όλα τα συστήματα θα αντικατασταθούν μέχρι το τέλος Ιουλίου 2013.

(η) Προσφορά αρ. Σ.Υ.47/11 για την προμήθεια αναλωσίμων για τα Επεμβατικά Καρδιολογικά Εργαστήρια των Κρατικών Νοσηλευτηρίων. Τον Ιούλιο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου απέστειλε στον Ανάδοχο επιστολή με την οποία τον ενημέρωνε ότι είχαν παρατηρηθεί επιπλοκές στην ομαλή λειτουργία του Επεμβατικού Καρδιολογικού Εργαστηρίου του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού, λόγω του ότι δεν είχε υλοποιηθεί έγκαιρα παραγγελίες που είχαν γίνει από το εν λόγω Εργαστήριο, και οι οποίες – με βάση τις πρόνοιες της σύμβασης – θα έπρεπε να είχαν υλοποιηθεί εντός 72 ωρών από την ημερομηνία παραγγελίας τους.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε από τον Γενικό Διευθυντή όπως μας πληροφορήσει κατά πόσο είχαν εφαρμοστεί ή/και θα εφαρμόζονταν οι ρήτρες καθυστέρησης που προνοούσε η σύμβαση, με αποκοπή του αντίστοιχου ποσού από τις πληρωμές προς τον Ανάδοχο. Επίσης, εκφράσαμε την άποψη ότι, σε περίπτωση μεγάλης καθυστέρησης, η οποία ενδέχεται να επηρεάσει περαιτέρω την ομαλή λειτουργία του πιο πάνω Εργαστηρίου, θα έπρεπε να προειδοποιηθεί γραπτώς ο Ανάδοχος και, να εξεταστεί το ενδεχόμενο διακοπής της σύμβασης και εξαργύρωσης της εγγυητικής πιστής εκτέλεσης που είχε υποβάλει, σύμφωνα με τις σχετικές πρόνοιες του συμβολαίου.

Τον Σεπτέμβριο 2013, η Προϊσταμένη της Ομάδας Αγοράς Ιατρικών Αναλωσίμων της Διεύθυνσης Αγορών και Προμηθειών του Υπουργείου, μας πληροφόρησε ότι σε όλες τις παραγγελίες για τις οποίες είχαν σημειωθεί καθυστερήσεις, είχαν εφαρμοστεί οι ρήτρες καθυστέρησης, σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασης. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, σε εκκρεμότητα παρέμενε – μέχρι εκείνη τη μέρα – η παράδοση της πρώτης παραγγελίας της νέας σύμβασης (αρ. Σ.Υ.59/12), με τον ίδιο Ανάδοχο και για τα ίδια αναλώσιμα. Για την πιο πάνω εκκρεμότητα, θα ειδοποιείτο – γραπτώς – ο Ανάδοχος και, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του εντός 15 ημερών, θα εξαργυρωνόταν η εγγυητική πιστής εκτέλεσης που είχε υποβάλει.

2.20.1 ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας για το 2012, περιλαμβανομένων των νοσοκομείων, ανήλθε σε €280,4 εκ. και η σχετική δαπάνη σε €253,7 εκ. ή 90,5% του Προϋπολογισμού (2011: €264,1 εκ., €239,7 εκ. και 90,8%, αντίστοιχα).

Από τον συνολικό Προϋπολογισμό, ποσό ύψους €257,4 εκ., αφορούσε σε πιστώσεις για τακτικές δαπάνες, από τις οποίες δαπανήθηκε ποσό ύψους €244 εκ. ή 94,8% (2011: €243,3 εκ., €230,1 εκ. και 94,6%, αντίστοιχα) και σε πιστώσεις για αναπτυξιακές δαπάνες ύψους €23 εκ. από τις οποίες δαπανήθηκε ποσό ύψους €9,7 εκ. ή 42,2% (2011: €20,8 εκ., €9,6 εκ. και 46,2%, αντίστοιχα). Σημειώνεται ότι η υλοποίηση των αναπτυξιακών δαπανών παραμένει, για σειρά ετών, σε χαμηλά επίπεδα.

Ιατρικός εξοπλισμός.

(α) Δαπάνες. Οι δαπάνες για αγορά ιατρικού εξοπλισμού κατά τα έτη 2010-2012, σε σύγκριση με τα εγκριμένα ποσά στους αντίστοιχους Προϋπολογισμούς, ήταν ως ακολούθως:

Έτος	Προϋπολογισμός	Δαπάνες	Αδαπάνητο	
			ποσό/ποσοστό	
	€	€	€	%
2012	19.761.963	7.594.483	12.167.480	61,6
2011	13.000.000	6.007.093	6.992.907	53,8
2010	12.861.925	3.979.906	8.882.019	69,1

Όπως φαίνεται από τον πιο πάνω πίνακα, σημαντικό ποσοστό των διαθέσιμων πιστώσεων κατά τα τελευταία χρόνια, παρέμεινε αναξιοποίητο.

(β) Παρακολούθηση της διάρκειας ωφέλιμης ζωής του εξοπλισμού. Η Υπηρεσία μας, με στόχο την έγκαιρη αντικατάσταση του αναγκαίου ιατρικού εξοπλισμού σε όλα τα νοσοκομεία, επανειλημμένα εισηγήθηκε τον καθορισμό ενός συστήματος παρακολούθησης της ωφέλιμης διάρκειας ζωής του, το οποίο να λαμβάνει υπόψη το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την προώθηση και ολοκλήρωση της διαδικασίας αγορών του νέου εξοπλισμού που θα αντικαταστήσει τον υφιστάμενο. Σύμφωνα με επιστολή του αναδόχου της σύμβασης για την προμήθεια και εγκατάσταση ολοκληρωμένης λύσης για νέο πληροφοριακό σύστημα υγείας ημερ. 5.3.2009, ενώ το υποσύστημα διαχείρισης και συντήρησης παγίων, το οποίο θα συνέβαλλε στην επίτευξη του στόχου αυτού, ήταν από τότε σε θέση να τεθεί σε λειτουργία από τους χρήστες, ωστόσο, μέχρι σήμερα μόνο το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, ολοκλήρωσε την καταχώριση των παγίων στο εν λόγω σύστημα.

Προμήθεια αναλώσιμων ειδών.

(α) Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Η σχετική δαπάνη κατά τα έτη 2010-2012, σε σύγκριση με τα προϋπολογισθέντα ποσά, ήταν ως ακολούθως:

Έτος	Προϋπολογισμός	Δαπάνες	Αδαπάνητο ποσό
	€	€	€
2012	32.446.250	32.445.999	251
2011	33.342.000	33.293.866	48.134
2010	33.172.154	29.963.453	3.208.701

Πέραν της πραγματοποιηθείσας δαπάνης κατά το 2012, δημιουργήθηκαν, σύμφωνα με τις τελευταίες διαθέσιμες καταστάσεις εκκρεμών υποχρεώσεων στις 31.12.2012, υποχρεώσεις οι οποίες ανέρχονταν σε €5.620.867 και πληρώθηκαν από τον Προϋπολογισμό του 2013. Σημειώνεται ότι, για την εξόφληση των εν λόγω υποχρεώσεων, δόθηκε έγκριση από το Υπουργείο Οικονομικών, κατόπιν Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου.

Η Υπηρεσία μας επανειλημμένα εισηγήθηκε όπως, με στόχο την καλύτερη παρακολούθηση των διαθέσιμων πιστώσεων και καλύτερο προγραμματισμό, τηρούνται στοιχεία αναφορικά με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται, είτε από τη συνομολόγηση συμβάσεων είτε από την έκδοση παραγγελιών για προμήθεια αναλώσιμων ειδών, έτσι ώστε να μειώνεται στο ελάχιστο η ανάληψη υποχρεώσεων και η δέσμευση του Προϋπολογισμού του επόμενου έτους. Με την πλήρη εφαρμογή από 1.1.2013 του μηχανογραφημένου συστήματος (SAP) στο οποίο τηρούνται στοιχεία αναφορικά με τις παραγγελίες αναλωσίμων οι οποίες εκδίδονται από τη Διεύθυνση Αγορών και Προμηθειών του Υπουργείου, αναμένεται καλύτερη παρακολούθηση των διαθέσιμων πιστώσεων.

Σημειώνεται ότι ορισμένα από τα τιμολόγια τα οποία παρέμεναν απλήρωτα και περιλαμβάνονται στις καταστάσεις εκκρεμών υποχρεώσεων κατά την 31.12.2012 αφορούσαν στο έτος 2011, και εξοφλήθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση εντός του 2013.

Η Υπηρεσία μας τονίζει την ανάγκη για έγκαιρη εξόφληση των οφειλών του Δημοσίου τόσο για λόγους αρχής, αφού το Δημόσιο οφείλει να ανταποκρίνεται έγκαιρα στις υποχρεώσεις του, όσο και για αποφυγή οποιωνδήποτε περαιτέρω επιβαρύνσεων. Ο περί της Καταπολέμησης των Καθυστερήσεων Πληρωμών στις Εμπορικές Συναλλαγές Νόμος του 2012 (Ν.123(Ι)/2012) είναι σχετικός.

(β) Λειτουργικά προβλήματα. Εξακολουθεί να υφίστανται λειτουργικά προβλήματα αναφορικά με τη διαχείριση αναλώσιμων, κυρίως λόγω της μη ολοκληρωμένης εφαρμογής των μηχανογραφικών συστημάτων.

Αρκετά είδη, τα οποία είναι και σημαντικής αξίας, παραδίδονται και αποθηκεύονται απευθείας στους διάφορους θαλάμους των νοσοκομείων, χωρίς να καταχωρίζονται στα μηχανογραφημένα μητρώα ώστε να υπάρχει δυνατότητα άσκησης του απαιτούμενου ελέγχου και παρακολούθησης, με τους συνεπακόλουθους κινδύνους απώλειας και ζημιάς για το Δημόσιο, θέμα που όπως επανειλημμένα αναφέρθηκε σε σχετικές Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, θεωρείται σοβαρό και πρέπει να επιλυθεί το συντομότερο δυνατόν. Όπως

έχουμε πληροφορηθεί, η μηχανογράφηση των αποθηκών όλων των νοσοκομείων, έχει πρόσφατα ολοκληρωθεί, ωστόσο εκκρεμεί ακόμα η μηχανογράφηση των αποθεμάτων που τηρούνται στους θαλάμους.

Οι εν λόγω εκκρεμότητες, έχουν επίσης ως αποτέλεσμα, την έλλειψη ολοκληρωμένης πληροφόρησης αναφορικά με το ύψος των αποθεμάτων και τις ημερομηνίες λήξης τους, τη μη άσκηση αποτελεσματικού προγραμματισμού κατά το στάδιο προκήρυξης των προσφορών και την ύπαρξη αδυναμιών στη διαχείριση των συμβάσεων.

Αναφέρεται ενδεικτικά ότι, στο Επεμβατικό Καρδιολογικό Εργαστήριο, εντοπίστηκαν μεγάλες ποσότητες ληγμένων αναλωσίμων τα οποία έχουν πρόσφατα καταγραφεί σε σχετικές καταστάσεις, ωστόσο εκκρεμεί ο υπολογισμός της αξίας τους.

Σημειώνεται ότι στο ίδιο Εργαστήριο είχαν εντοπιστεί και παλαιότερα μεγάλες ποσότητες ληγμένων αναλωσίμων, η αξία των οποίων ανερχόταν σε €0,7 εκ. Η αναφορά στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το έτος 2010, είναι σχετική.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την πλήρη αξιοποίηση του μηχανογραφημένου συστήματος το συντομότερο δυνατόν καθώς οι δαπάνες για αναλώσιμα αφορούν σε σημαντικά ποσά και επιβάλλεται η άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου.

Στο μεταξύ, μέχρι την ολοκληρωμένη εφαρμογή των μηχανογραφημένων συστημάτων τουλάχιστον για τα σημαντικής αξίας αναλώσιμα όπως βηματοδότες, επικαλυμμένοι νάρθηκες στεφανιαίων αγγείων κ.ά. έγινε και πάλι εισήγηση όπως εφαρμοστεί προσωρινό σύστημα αποτελεσματικού ελέγχου, σε όλα τα εργαστήρια όπου χρησιμοποιούνται.

Επίσης, για ορισμένα είδη σημαντικής αξίας για τα οποία δεν τηρείται απόθεμα στους θαλάμους/εργαστήρια, αλλά παραγγέλλονται ορισμένα τεμάχια για συγκεκριμένους ασθενείς, όπως π.χ. ενδοκαρδιακοί αμφικοιλιακοί βηματοδότες και αορτικές βαλβίδες, το κόστος αγοράς των οποίων κυμαίνεται σε €14.000 - €26.000 ανά τεμάχιο, η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι στα έγγραφα που επισυνάπτονται στο πρωτότυπο τιμολόγιο το οποίο αποστέλλεται από τα νοσοκομεία στις Ιατρικές Υπηρεσίες, επιβάλλεται όπως, για σκοπούς ελέγχου, περιλαμβάνονται στοιχεία των ασθενών για τους οποίους έγινε η αγορά.

Η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας μάς πληροφόρησε ότι από 1.1.2013 έχει αρχίσει η εφαρμογή της μηχανογράφησης Κλινικών Εργαστηρίων, ωστόσο η Υπηρεσία μας επισημαίνει ότι αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί με αποτέλεσμα να εξακολουθεί να δυσχεραίνεται ο έλεγχος των αποθεμάτων.

Σχέδια δράσης για αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Τα σχέδια δράσης για την έγκαιρη αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών που ενδεχομένως να προκύψουν στις Ιατρικές Υπηρεσίες, όπως απεργία ιατρικού και άλλου προσωπικού των νοσοκομείων, σεισμοί, απότομη και μεγάλη αύξηση αναγκών για κλίνες, κ.λπ., είναι ιδιαίτερης σημασίας και οι Ιατρικές Υπηρεσίες πρέπει να βεβαιώνονται ότι υπάρχουν όλα τα απαραίτητα σχέδια δράσης σε όλα τα νοσοκομεία και ότι αυτά ενημερώνονται σε τακτική βάση.

Τον Φεβρουάριο 2012, συστάθηκε στο Υπουργείο Επιτροπή Σχεδιασμού Διαχείρισης Κρίσεων, η οποία προχώρησε στην ετοιμασία προσχεδίων ειδικών σχεδίων δράσης για την αντιμετώπιση διαφόρων περιστατικών όπως είναι η μεγάλης έκτασης συμφορά/κρίση, η έκθεση σε βιολογικούς παράγοντες, ετοιμότητα σε έκτακτα ραδιολογικά ή πυρηνικά περιστατικά, η φιλοξενία σε περίπτωση μαζικής άφιξης ατόμων από τρίτες χώρες κ.λπ., τα οποία όπως πληροφορηθήκαμε συζητούνται με όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Μέγιστος αριθμός ασθενών που εξετάζονται σε Αστικά και Αγροτικά Κέντρα Υγείας και σε εξωτερικά ιατρεία νοσοκομείων. Η Υπηρεσία μας είχε διαπιστώσει ότι σε ορισμένα τουλάχιστον Αστικά και Αγροτικά Κέντρα Υγείας και εξωτερικά ιατρεία νοσοκομείων, οι υπεύθυνοι στα Τμήματα Εγγραφής ασθενών, δεν επέτρεψαν σε ασθενείς να εγγραφούν, προβάλλοντας τη δικαιολογία ότι, οι ιατροί οι οποίοι θα τους εξέταζαν είχαν υπερβεί τον «μέγιστο αριθμό ασθενών για εξέταση (30)».

Όπως πληροφορηθήκαμε, ο μέγιστος αριθμός για εξέταση καθορίστηκε από την Παγκύπρια Συντεχνία Κυβερνητικών Ιατρών (ΠΑΣΥΚΙ) με σχετική ανακοίνωση που εξέδωσε στις 14.2.2011. Στην εν λόγω

ανακοίνωση, η ΠΑΣΥΚΙ αναφέρει ότι ο σκοπός του καθορισμού μέγιστου αριθμού ασθενών για εξέταση είναι η «παροχή ποιοτικής ιατρικής και η διασφάλιση του κύρους του ιατρικού επαγγέλματος».

Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω ανακοίνωση αποστάλθηκε, όπως πληροφορηθήκαμε, σε όλα τα Νοσοκομεία και τα Αστικά και Αγροτικά Κέντρα Υγείας, ωστόσο μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης δεν υπήρξε οποιαδήποτε αντίδραση, εκ μέρους των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.

Θεωρούμε ότι οι Ιατρικές Υπηρεσίες οφείλουν να πάρουν θέση και αν υιοθετούν το επιχείρημα για διασφάλιση της παροχής ποιοτικής ιατρικής τουλάχιστον να θέσουν κάποιες προϋποθέσεις όπως π.χ. να λαμβάνεται υπόψη κατά πόσο ασθενείς χρήζουν επείγουσας αντιμετώπισης ή αν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος για εξέτάσή τους μέχρι τη λήξη του κανονικού ωραρίου των ιατρών.

Μισθοί.

(α) Έλεγχος μισθών. Το σύστημα ελέγχου μισθών εξακολουθεί να είναι ανεπαρκές, και ειδικά όσον αφορά στην επιβεβαίωση της ορθότητας και ολοκληρωμένης πληροφόρησης για τις αλλαγές της μισθοδοσίας στα νοσοκομεία, ιδίως στις περιπτώσεις των εκτάκτων και των ειδικευόμενων και ασκούμενων ιατρών.

Με στόχο τη βελτίωση του συστήματος ελέγχου των μισθών, η Υπηρεσία μας έχει επανειλημμένα εισηγηθεί την επανεξέτασή του σε όλα τα στάδια υπολογισμού της μισθοδοσίας, στα νοσοκομεία και στη Διοίκηση, και την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου και ορθολογιστικού συστήματος που να διασφαλίζει ικανοποιητικά ότι οι πληρωμές των μισθών είναι ορθές και ότι δεν διενεργούνται υπερπληρωμές.

(β) Υπερπληρωμές. Παρόλο ότι έχει σημειωθεί βελτίωση αναφορικά με την ενημέρωση του Λογιστηρίου από τα νοσοκομεία, διαπιστώθηκε και πάλι ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, που αφορούν κυρίως σε παραχώρηση άδειας απουσίας χωρίς απολαβές και σε τερματισμό υπηρεσιών, δεν υποβλήθηκαν έγκαιρα τα σχετικά έντυπα αλλαγών μισθοδοσίας στο Γενικό Λογιστήριο, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν υπερπληρωμές μισθών, η ανάκτηση των οποίων, αν και επιτεύχθηκε για αρκετές από τις περιπτώσεις που είχαν εντοπιστεί, αποτελεί δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία. Η μη έγκαιρη υποβολή των δελτίων αλλαγών από τις Υπηρεσίες στο Γενικό Λογιστήριο, οφείλεται κυρίως στη μη έγκαιρη και άμεση γνωστοποίηση από τα νοσοκομεία των περιπτώσεων εργοδοτούμενων των οποίων η μισθοδοσία χρήζει αλλαγής.

Σημειώνεται ότι οι υπερπληρωμές που δημιουργούνται, εντοπίζονται μόνο στις περιπτώσεις που, έστω και καθυστερημένα, λαμβάνεται η σχετική πληροφόρηση από τα νοσοκομεία και υποβάλλονται τελικά από τις Ιατρικές Υπηρεσίες στο Γενικό Λογιστήριο τα σχετικά έντυπα αλλαγών. Ως εκ τούτου, το ενδεχόμενο ύπαρξης υπερπληρωμών οι οποίες να μην έγιναν αντιληπτές, δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Μέχρι την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου, η Υπηρεσία μας επανειλημμένα εισηγήθηκε όπως το Λογιστήριο των Ιατρικών Υπηρεσιών αντιπαραβάλλει τα συμβόλαια απασχόλησης του έκτακτου προσωπικού με τις επιβεβαιώσεις απασχόλησης που στέλλονται από τα νοσοκομεία, ως προσωρινό μέσο ελέγχου, με στόχο τον εντοπισμό των περιπτώσεων τερματισμού απασχόλησης έκτακτου προσωπικού, πρακτική η οποία δεν έχει υιοθετηθεί.

Όλες οι υπερπληρωμές εάν και, όποτε εντοπιστούν, χρεώνονται από το Γενικό Λογιστήριο σε λογαριασμό προκαταβολών των Ιατρικών Υπηρεσιών, το υπόλοιπο του οποίου στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €168.430. Αναφέρεται σχετικά ότι ολοκληρώθηκε η καταχώριση των υπερπληρωμών που δημιουργήθηκαν μετά το 2007 σε μητρώο και λαμβάνονται μέτρα για ανάκτηση των σχετικών ποσών, ωστόσο εξακολουθεί, λόγω, όπως μας έχει αναφερθεί, έλλειψης επαρκών στοιχείων, να μην λαμβάνονται οποιαδήποτε μέτρα για ανάκτηση των υπερπληρωμών που διενεργήθηκαν πριν το 2007.

Γενικά Θέματα νοσοκομείων.

Λειτουργικά προβλήματα. Εξακολουθεί να παρατηρούνται αδυναμίες και λειτουργικά προβλήματα τα οποία αφορούν κυρίως στη μη ολοκληρωμένη εφαρμογή του μηχανογραφημένου συστήματος, στον μεγάλο

χρόνο αναμονής των ασθενών για ορισμένες εξετάσεις, στην παρακολούθηση και την είσπραξη των καθυστερημένων νοσηλίων, στον έλεγχο του χρόνου προσέλευσης και αποχώρησης του ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού, στη στοιχειοθέτηση της υπερωριακής αποζημίωσης, καθώς επίσης στη διαχείριση αναλωσίμων. Σημειώνεται ότι η Υπηρεσία μας επανειλημμένα επισημαίνει στις Ετήσιες Εκθέσεις της την ύπαρξη των εν λόγω προβλημάτων και υποδεικνύει την ανάγκη για άμεση αντιμετώπισή τους, αφού επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία των νοσοκομείων καθώς επίσης και την ποιότητα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που προσφέρεται στους πολίτες και οδηγούν σε αυξημένο κόστος. Ενόψει των δύσκολων δημοσιονομικών συνθηκών και με στόχο τη βελτίωση της οικονομικής διαχείρισης των νοσοκομείων, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, η ανάγκη για άμεση επίλυσή τους κρίνεται πλέον πιο επιτακτική παρά ποτέ.

Η λειτουργική και οργανωτική αναβάθμιση των νοσοκομείων, σύσταση η οποία διαλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, στο Μνημόνιο Συναντίληψης το οποίο υπογράφηκε τον Απρίλιο 2013, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας και η οποία θα πρέπει να επιτευχθεί μέχρι το δεύτερο τρίμηνο 2015, αναμένεται να συμβάλει στην αντιμετώπιση των πιο πάνω προβλημάτων.

Καθυστερημένα έσοδα

(α) Τα καθυστερημένα έσοδα των νοσοκομείων, τα οποία αφορούν σε νοσήλια εσωτερικών ασθενών, ανήλθαν σε €19.544.251 στις 31.12.2012 σε σύγκριση με €17.632.772 στις 31.12.2011 από τα οποία ποσό ύψους €2.728.488 ή ποσοστό 14% αφορά σε νοσήλια του 2012, ενώ ποσό ύψους €16.815.763 ή ποσοστό 86% αφορά σε νοσήλια προηγούμενων ετών. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά τα καθυστερημένα έσοδα για κάθε νοσοκομείο.

Νοσοκομεία	Καθυστερημένα έσοδα	
	31.12.2012	31.12.2011
	€	€
Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας	5.357.921	4.919.510
Νοσοκομείο Λεμεσού	8.753.331	8.083.447
Νοσοκομείο Λάρνακας	2.127.942	1.905.861
Νοσοκομείο Πάφου	1.694.473	1.432.559
Νοσοκομείο Αρχ. Μακάριος Γ'	1.147.089	950.608
Νοσοκομείο Αμμοχώστου	458.798	333.974
Νοσοκομείο Κυπερούντας	4.697	6.813
Ολικό ποσό	19.544.251	17.632.772

(β)(i) **Λήψη μέτρων είσπραξης.** Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι εξακολουθεί να μην λαμβάνονται έγκαιρα από ορισμένα νοσοκομεία τα ενδεικνύόμενα μέτρα για ανάκτηση των καθυστερημένων οφειλών από ασθενείς, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος, μεγάλο μέρος των οφειλομένων, να μην καταστεί δυνατό να εισπραχθεί.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, δεν έχουν ακόμα σταλεί υπενθυμητικές επιστολές σε ασθενείς του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας που έτυχαν θεραπείας τα έτη 2011 και 2012, ενώ σε ασθενείς που έτυχαν θεραπείας τα έτη 2008-2010, η πρώτη υπενθυμητική επιστολή στάλθηκε από τον Ιούλιο 2011 έως τον Ιούλιο 2012, η δεύτερη από τον Απρίλιο έως τον Οκτώβριο 2012 και η τρίτη από τον Σεπτέμβριο έως τον Νοέμβριο 2012. Συνακόλουθα, παρατηρήθηκε σημαντική επίσης καθυστέρηση, στην προώθηση των καθυστερημένων οφειλών στη Νομική Υπηρεσία, για καταχώριση αγωγών. Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο 2010, υποβλήθηκαν, με μεγάλη καθυστέρηση, στον Γενικό Εισαγγελέα για τη λήψη νομικών μέτρων, καταστάσεις με οφειλόμενα ποσά μέχρι τις 31.12.2007, συνολικού ύψους €835.161. Ο Γενικός Εισαγγελέας υπέδειξε ότι για να καταστεί δυνατή η καταχώριση αγωγών εναντίον των χρεωστών θα έπρεπε το Υπουργείο να εξακριβώσει με βεβαιότητα αφενός τα ακριβή

στοιχεία τους και άλλες πληροφορίες όπως το είδος των υπηρεσιών που παρασχέθηκαν, πώς υπολογίστηκε το οφειλόμενο ποσό κ.ά. Περαιτέρω, δεδομένης της καθυστέρησης ζήτησε από το Υπουργείο να αποφασίσει αν θα διεκδικηθούν τα οφειλόμενα ποσά, ανεξαρτήτως του ύψους τους, ή θα ήταν λογικότερο να διεκδικηθούν τα οφειλόμενα ποσά που υπερβαίνουν τα €1.000. Τον Ιούλιο 2011, το Υπουργείο αναθεώρησε το ποσό σε €199.217 έτσι ώστε να περιλαμβάνονται μόνο περιπτώσεις οφειλών πέραν των €500. Ο Γενικός Εισαγγελέας υπεδείκνυε περαιτέρω ότι οι λόγοι για τους οποίους αφέθηκε να παρέλθει τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, μέχρι να ληφθεί απόφαση για διεκδίκηση των οφειλόμενων ποσών, είναι θέμα το οποίο θα πρέπει να απασχολήσει τη διοίκηση τόσο του Νοσοκομείου όσο και του Υπουργείου Υγείας γενικότερα.

Σημειώνεται ότι εκκρεμεί ακόμα, η προώθηση στη Νομική Υπηρεσία, οφειλών από το 2008 μέχρι σήμερα.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι, αν δεν καταχωριστούν έγκαιρα σχετικές αγωγές, τότε τα ποσά αυτά δεν θα μπορούν να διεκδικηθούν δικαστικώς βάσει των προθεσμιών που καθορίζονται στους περί Παραγραφής Αγωγίμων Δικαιωμάτων Νόμους του 2012 και 2013.

- (ii) **Καθυστερημένα νοσήλια από υπηκόους τρίτων χωρών.** Σε αρκετές περιπτώσεις, η είσπραξη των καθυστερημένων νοσηλίων, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, είναι προβληματική, γιατί αυτά οφείλονται από υπηκόους τρίτων χωρών που είτε έχουν εγκαταλείψει την Κύπρο, χωρίς να καταβάλουν τα δικαιώματα νοσηλείας, είτε τα στοιχεία και οι διευθύνσεις που έχουν δώσει είναι λανθασμένα. Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι, σύμφωνα με την προαναφερόμενη εγκύκλιο της Γενικής Λογίστριας, θα πρέπει να ληφθούν ενέργειες προκειμένου να επιτευχθεί διασύνδεση με το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, ώστε να επιβεβαιώνονται τα στοιχεία ταυτότητας των ασθενών, αλλά και για να επιβεβαιώνεται ότι οι αλλοδαποί ασθενείς, βρίσκονται νόμιμα στην Κύπρο. Σημειώνεται ότι υπήκοοι τρίτων χωρών, επιδιώκουν να τυγχάνουν δωρεάν θεραπείας με την εισαγωγή τους στα νοσοκομεία μέσω του Τμήματος Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών (ΤΑΕΠ), στο οποίο δεν ακολουθούνται οι συνήθεις διαδικασίες εισαγωγής ασθενών και στη συνέχεια απολύονται, χωρίς να καταβάλουν τα σχετικά δικαιώματα.

Ο τέως Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας, για αντιμετώπιση του προβλήματος αναφορικά με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη υπηκόων τρίτων χωρών, συγκάλεσε σύσκεψη την 1.12.2010 με εκπροσώπους από όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες για μελέτη και λήψη κατάλληλων ενεργειών. Σύμφωνα με τα πρακτικά της εν λόγω συνεδρίας, επειδή τα σχέδια ασφάλισης των αλλοδαπών είναι περιοριστικά, τόσο σε ότι αφορά στο ποσό κάλυψης όσο και στις παθήσεις που καλύπτουν, το Υπουργείο Εσωτερικών ανέλαβε τη σύγκλιση της Υπουργικής Επιτροπής Απασχόλησης Αλλοδαπών. Κατά τη συνεδρία της Υπουργικής Επιτροπής στις 3.2.2011, αποφασίστηκε η δημιουργία Τεχνικής Επιτροπής για συζήτηση του θέματος και υποβολή εισηγήσεων. Η Τεχνική Επιτροπή που συστάθηκε για τον σκοπό αυτό, σε συνεδρία της την 1.12.2011 αποφάσισε όπως το Υπουργείο Υγείας υποβάλει στην Επιτροπή, πρόσθετα στοιχεία αναφορικά με τις οφειλές από αλλοδαπούς τρίτων χωρών (κατηγορίες αλλοδαπών, ύψος οφειλής, είδος ασθενειών), τα οποία ωστόσο δεν υποβλήθηκαν. Σε συνεδρία της Υπουργικής Επιτροπής στις 16.5.2012, αποφασίστηκε όπως το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προβεί στις απαιτούμενες διαβουλεύσεις και επανέλθει με αναθεωρημένο σχέδιο συμβολαίου μέχρι τον Σεπτέμβριο 2012. Όπως πληροφορηθήκαμε, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ζήτησε συγκεκριμένα στοιχεία από το Υπουργείο Υγείας, τα οποία δεν έχουν ακόμα υποβληθεί.

- (iii) **Μη καταβολή τελών από ασθενείς που εγκαταλείπουν το νοσοκομείο.** Σε ορισμένες περιπτώσεις, παρόλο ότι οι ασθενείς απολύονται κατά τις εργάσιμες ώρες, όπως πληροφορηθήκαμε, εγκαταλείπουν το νοσοκομείο, χωρίς να πληρώσουν στο Λογιστήριο.

Διατάξεις ελέγχου του χρόνου προσέλευσης των υπαλλήλων στην εργασία και αποχώρησής τους από αυτήν. Οι διατάξεις που διέπουν τον έλεγχο του ωραρίου της δημόσιας υπηρεσίας, εξακολουθεί να μην

τυγχάνουν εφαρμογής στην περίπτωση του ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού, ενώ εφαρμόζονται μόνο για το γραμματειακό και ωρομίσθιο προσωπικό του Νοσοκομείου.

Σχετικά αναφέρεται ότι κατόπιν επιτόπιων επιθεωρήσεων του υπόγειου χώρου στάθμευσης του Νοσοκομείου Λευκωσίας (υπόγειο στο -1 που χρησιμοποιείται κυρίως από ιατρικό προσωπικό) από λειτουργούς της Υπηρεσίας μας, παρατηρήθηκε ότι ο αριθμός των σταθμευμένων οχημάτων μεταξύ των ωρών 14:00 μ.μ. - 14:45 μ.μ., ήταν εμφανώς μειωμένος σε σχέση με τον αριθμό των οχημάτων μεταξύ των ωρών 10:30 π.μ. - 11:30 π.μ., γεγονός που ενδεχομένως να υποδηλώνει την αποχώρηση του προσωπικού από την εργασία του πριν την προβλεπόμενη ώρα.

Η μη τήρηση των εν λόγω διατάξεων δεν διευκολύνει ούτε τον έλεγχο της υπερωριακής απασχόλησης του ιατρικού προσωπικού.

Το θέμα εκκρεμεί από παλιά και η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε επανειλημμένα τη λήψη διορθωτικών μέτρων.

Επιδόματα υπερωριακής απασχόλησης ιατρικού, νοσηλευτικού και άλλου προσωπικού.

(α) Δαπάνες. Το ποσό που δαπανήθηκε το 2012 για επιδόματα βάρδιας που καταβάλλονται κυρίως στους νοσηλευτές, και υπερωριακής απασχόλησης που καταβάλλονται κυρίως στο ιατρικό προσωπικό με το σύστημα αναμονής και κλήσεων ανήλθε σε €26.262.673, σε σύγκριση με €27.131.038 το 2011, δηλαδή παρουσίασε μείωση ύψους €868.365 (3,2%). Η Υπηρεσία μας παρατήρησε και πάλι ότι εξακολουθεί να μην υπάρχει αξιόπιστη πληροφόρηση όσον αφορά στην κατανομή της συνολικής δαπάνης στα επιμέρους κονδύλια (επιδόματα βάρδιας, επιφυλακής και υπερωριακή αμοιβή). Επειδή η χρέωση των επιμέρους κονδυλίων με τις πραγματικές δαπάνες θεωρείται απαραίτητη, τόσο για σκοπούς παρακολούθησης και ελέγχου, καθώς επίσης για σκοπούς ολοκληρωμένης και ορθής πληροφόρησης, στην Ετήσια Έκθεσή μας για το 2011, εισηγηθήκαμε όπως οι Ιατρικές Υπηρεσίες προβούν σε επανεξέταση του θέματος σε συνεννόηση με το Τμήμα Μισθών του Γενικού Λογιστηρίου και στην έκδοση κατάλληλων οδηγιών προς τα κρατικά νοσηλευτήρια. Σημειώνεται ωστόσο, ότι δεν φαίνεται να έγιναν οποιεσδήποτε ενέργειες προς τον σκοπό αυτό.

(β) Αδυναμίες του συστήματος ελέγχου της υπερωριακής αποζημίωσης. Η Υπηρεσία μας επανειλημμένα σε προηγούμενες Εκθέσεις της ανέφερε ότι, το όλο σύστημα ελέγχου της υπερωριακής αποζημίωσης παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες και κενά, με αποτέλεσμα η υπερωριακή αποζημίωση που καταβάλλεται, να μην είναι δυνατό να τεκμηριώνεται σε όλες τις περιπτώσεις, παρέχοντας την ευχέρεια για εκμετάλλευση. Συναφώς αναφέρεται ότι, το σύστημα δεν διασφαλίζει την επιβεβαίωση της αναγκαιότητας για υπερωριακή απασχόληση του ιατρικού προσωπικού.

Συγκεκριμένα:

- Δεν υπάρχει πάντοτε το όνομα και η υπογραφή του καλούντος λειτουργού στα δελτία κλήσης, σύμφωνα με οδηγίες που εκδόθηκαν κατά καιρούς από το Υπουργείο Υγείας, σχετικά με την ετοιμασία και υποβολή των δελτίων κλήσεων, με στόχο την επιβεβαίωση της κλήσης για την υπερωριακή απασχόληση.
- Στις περιπτώσεις υπερωριακής αποζημίωσης Διευθυντών Κλινικών/Τμημάτων στους οποίους έχει παραχωρηθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο έγκριση για ένταξή τους στο σύστημα αναμονής και κλήσεων καθώς επίσης στις περιπτώσεις ιατρικών λειτουργών στους οποίους έχουν ανατεθεί καθήκοντα Προϊστάμενου Τμήματος/Κλινικής, οι σχετικές καταχωρίσεις στα δελτία κλήσης, σύμφωνα με τις οποίες υπολογίζεται η υπερωριακή αποζημίωση, δεν πιστοποιούνται, πράγμα που θα πρέπει να διευθετηθεί το συντομότερο.
- Ο έλεγχος των δελτίων κλήσεων ιατρικού προσωπικού τα οποία υποβάλλονται στο Λογιστήριο των νοσοκομείων στο τέλος κάθε μήνα για καταβολή της υπερωριακής αποζημίωσης, περιορίζεται σε σχεδόν μόνο αριθμητικό έλεγχο των υπολογισμών.
- Ο έλεγχος της ορθότητας των καταχωρίσεων στα δελτία κλήσεων, ο οποίος θα μπορούσε να ασκείται από τα Λογιστήρια των νοσοκομείων με βάση τα μητρώα που τηρούνται στα διάφορα

Τμήματα, όπως π.χ. το μητρώο αξονικού τομογράφου, το μητρώο μαγνητικού τομογράφου, το μητρώο εντατικής παρακολούθησης, το μητρώο εγγραφής ασθενών στο ΤΑΕΠ, κ.ά. είναι μηδαμινός. Η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι στις περιπτώσεις που οι καταχωρίσεις στα δελτία κλήσεων αφορούν σε υπερωριακή απασχόληση μετά από κλήση από το ΤΑΕΠ θα πρέπει, για διευκόλυνση της επιβεβαίωσης της κλήσης, να δίδεται αναφορά του αριθμού επεισοδίου στο ΤΑΕΠ.

- Στις περιπτώσεις που οι καταχωρίσεις στα δελτία κλήσεων αφορούν σε υπερωριακή απασχόληση για διενέργεια εγχειρήσεων, όπως μας αναφέρθηκε αυτή επιβεβαιώνεται συνήθως με βάση τα μητρώα εγχειρήσεων, ωστόσο δεν διεξάγεται οποιοσδήποτε έλεγχος για επιβεβαίωση της αναγκαιότητας για υπερωριακή απασχόληση.
- Στις περιπτώσεις που οι καταχωρίσεις στα δελτία κλήσεων αφορούν σε ανατάξεις/εξαρθήματα οι οποίες διενεργούνται από ορθοπαιδικούς ιατρούς για περιστατικά που προσέρχονται στο ΤΑΕΠ, τα εν λόγω μητρώα τηρούνται από τους ίδιους τους ιατρούς με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η τεκμηρίωσή τους.

Το Υπουργείο Υγείας, έγινε κατά καιρούς δέκτης πολλών καταγγελιών για πιθανή εκμετάλλευση του συστήματος από Ιατρικούς Λειτουργούς, χωρίς ωστόσο να έχει καταλήξει, μετά και από τη διενέργεια σχετικών ερευνών, ότι έχει διαπραχθεί πειθαρχικό παράπτωμα. Η παράγραφος (ε) πιο κάτω είναι σχετική.

(γ) Αδυναμία επιβεβαίωσης του χρόνου υπερωριακής απασχόλησης. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι δεν τυγχάνουν εφαρμογής από το ιατρικό προσωπικό οι διατάξεις του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού που διέπουν τον έλεγχο του ωραρίου της δημόσιας υπηρεσίας (χρόνος προσέλευσης και αποχώρησης των υπαλλήλων στην εργασία). Η μη τήρηση των εν λόγω διατάξεων δεν διευκολύνει τον έλεγχο της υπερωριακής απασχόλησης του ιατρικού προσωπικού.

(δ) Υποβολή αιτημάτων για υπερωριακή αποζημίωση μεγάλου αριθμού ωρών. Παρατηρούνται περιπτώσεις όπου ιατροί υποβάλλουν αίτημα για υπερωριακή αποζημίωση (έντυπα Med. 4) για μεγάλο αριθμό ωρών, που σε αρκετές περιπτώσεις φθάνει μέχρι και τις 14 ώρες πραγματικής εργασίας την ημέρα, πέραν του κανονικού ωραρίου, με αποτέλεσμα να καταβάλλονται σ' αυτούς μεγάλα ποσά υπερωριακής αποζημίωσης, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις υπερέβηκαν το ποσό των €70.000 κατά το 2012. Σημειώνεται επίσης ότι, ανεξάρτητα από την οικονομική πτυχή του θέματος, σύμφωνα με τον περί της Οργάνωσης του Χρόνου Εργασίας Νόμο του 2002, ο οποίος ψηφίστηκε με βάση σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία, έχει καθοριστεί ως ελάχιστος χρόνος ημερήσιας ανάπαυσης 11 συνεχόμενες ώρες από περίοδο 24 ωρών.

(ε) Πειθαρχική έρευνα για διαπίστωση του ενδεχομένου διάπραξης πειθαρχικού παραπτώματος. Κατόπιν καταγγελίας του τέως Διευθυντή της Χειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου Λεμεσού ότι δύο Ιατρικοί Λειτουργοί ενδεχομένως να διενεργούσαν υπερωριακά ιατρικές επεμβάσεις και άλλου είδους ιατρικές πράξεις για περιστατικά που δεν ήταν επείγουσας φύσεως, διεκδικώντας υπερωριακή αποζημίωση, ο τέως Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας διέταξε διοικητική έρευνα για εξέταση της καταγγελίας. Από τα πορίσματα της έρευνας διαφάνηκε ότι, ενδεχομένως να διενεργούντο από Ιατρικούς Λειτουργούς υπερωριακά διάφορες ιατρικές πράξεις που πιθανόν να μην ήταν επείγουσας φύσεως διεκδικώντας υπερωριακή αποζημίωση. Με βάση το πόρισμα της έρευνας, τον Ιούλιο 2011, διορίστηκε στις 18.10.2011 από το Υπουργικό Συμβούλιο ερευνών λειτουργός για διερεύνηση του ενδεχόμενου διάπραξης πειθαρχικών παραπτωμάτων από τους εν λόγω Ιατρικούς Λειτουργούς. Κατόπιν εισήγησης της ερευνώσας λειτουργού για διακοπή ή αναστολή της έρευνας για τον λόγο ότι το θέμα που καλείτο να ερευνηθεί δεν αφορούσε μια πειθαρχική παρατυπία ενός ή δύο ιατρών αλλά γενικότερα το σύστημα διαχείρισης των υπερωριών, το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεδρία του ημερ. 9.3.2012, αποφάσισε τη διακοπή της έρευνας και τη διεξαγωγή εκ νέου διοικητικής έρευνας για εξέταση γενικά του τρόπου διαχείρισης των υπερωριών των Ιατρικών Λειτουργών του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού, για να διαφανεί κατά πόσον εντοπίζονται διαδικασίες/πρακτικές/κανονισμοί που αφορούν στην υπερωριακή απασχόληση ιατρικού προσωπικού οι οποίες είτε δεν τηρούνται ικανοποιητικά, είτε ενδείκνυται η τροποποίησή τους, ώστε να διασφαλίζεται η

αποτελεσματικότερη και πιο ορθολογιστική εφαρμογή τους. Τον Μάιο 2012, ο ερευνών λειτουργός, εισήχθη στην έκθεση που υπέβαλε, την υιοθέτηση συστήματος ενεργού εφημερίας, την ενίσχυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και τη μηχανογράφηση των υπολογισμών των υπερωριών. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι εξακολουθεί να μην έχει εκδοθεί πόρισμα για την αρχική καταγγελία που αφορούσε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και που οδήγησε στην έκθεση του ερευνώντα λειτουργού, τον Μάιο 2012 η οποία αναφέρεται γενικότερα στο όλο σύστημα.

(στ) Εισήγηση για επαναξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος υπερωριακής αποζημίωσης. Η Υπηρεσία μας επανέλαβε την εισήγησή της όπως, ενόψει του ψηλού κόστους υπερωριακής αποζημίωσης, της ιδιαιτερότητας της φύσης της υπερωριακής απασχόλησης στα διάφορα τμήματα των νοσοκομείων καθώς επίσης του γεγονότος ότι τα δεδομένα με βάση τα οποία είχε επιτευχθεί η συμφωνία με τις συντεχνίες του ιατρικού προσωπικού το 2001 έχουν διαφοροποιηθεί, επαναξιολογηθεί από τις Ιατρικές Υπηρεσίες, το υφιστάμενο σύστημα υπερωριακής αποζημίωσης. Σημειώνεται ότι το υφιστάμενο σύστημα τέθηκε σε εφαρμογή το 1986, αναθεωρήθηκε το 2001, χωρίς έκτοτε να έχει τύχει οποιασδήποτε άλλης αναθεώρησης.

Σημειώνεται επίσης ότι, στο Μνημόνιο Συναντίληψης διαλαμβάνεται πρόνοια για αναθεώρηση των εγκυκλίων/κανονισμών που διέπουν την αμοιβή των υπερωριών. Όπως πληροφορηθήκαμε, το Υπουργείο Υγείας, τον Ιούλιο 2013, στα πλαίσια εφαρμογής της εν λόγω πρόνοιας, η οποία θα πρέπει να υιοθετηθεί μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2014, προέβη στη σύσταση ομάδας εργασίας η οποία αποτελείται από λειτουργούς του Υπουργείου Υγείας, των Νοσηλευτικών Υπηρεσιών και του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, για μελέτη του θέματος της μείωσης του κόστους της υπερωριακής απασχόλησης στα κρατικά νοσηλευτήρια και της αναθεώρησης των υφιστάμενων κανονισμών/σχεδίων σε συσχετισμό με την επέκταση του ωραρίου.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας τον Δεκέμβριο 2013 η εν λόγω ομάδα μελετά το όλο θέμα με τις συντεχνίες των κυβερνητικών ιατρών και θα καταθέσει, τις απόψεις/εισηγήσεις της.

Η Υπηρεσία μας σημειώνει ότι ήγειρε το εν λόγω θέμα στις Εκθέσεις της κατ' επανάληψη.

Προμήθεια αναλώσιμων ειδών. Η μη ολοκλήρωση της μηχανογράφησης σε όλα τα Τμήματα των νοσοκομείων, η έλλειψη επαρκών αποθηκευτικών χώρων και η παραλαβή και αποθήκευση αναλώσιμων ειδών απευθείας στα τμήματα και τους θαλάμους των νοσοκομείων, χωρίς στις περισσότερες περιπτώσεις να καταχωρίζονται σε μητρώα, έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η παρακολούθηση της χρήσης τους και να μην υπάρχει η δυνατότητα για άσκηση αποτελεσματικού προγραμματισμού των αναγκών.

Χρόνος αναμονής ασθενών για χειρουργικές επεμβάσεις και άλλες ιατρικές εξετάσεις

(α) Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στα νοσοκομεία ο χρόνος αναμονής ασθενών για ορισμένες χειρουργικές επεμβάσεις και άλλες ιατρικές εξετάσεις είναι ιδιαίτερα μεγάλος, όπως ενδεικτικά αναφέρεται πιο κάτω:

- Για συγκεκριμένες χειρουργικές επεμβάσεις, κυρίως ορθοπεδικά, αρθροπλαστικής γόνατος και ισχίου, η αναμονή είναι μερικά χρόνια, ενώ για εξέταση στα εξωτερικά ιατρεία από ιατρούς ειδικοτήτων όπως π.χ. γαστρεντερολόγο, καρδιολόγο, οφθαλμίατρο, απαιτείται χρόνος αρκετών μηνών.
- Αρκετοί μήνες αναμονής απαιτούνται για τη διενέργεια ηλεκτρομυογραφήματος και για εξέταση οστεοπόρωσης.

(β) Με στόχο την ορθολογιστική διαχείριση των λιστών αναμονής, εγκαταστάθηκε από λειτουργούς του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής σε αρκετές Κλινικές/Τμήματα των νοσοκομείων, ειδικό λογισμικό πρόγραμμα, το οποίο ωστόσο, μόνο από ορισμένες Κλινικές/Τμήματα χρησιμοποιείται. Σημειώνεται επίσης, ότι η επικαιροποίηση των λιστών αναμονής, δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας μάς ανέφερε ότι οι ενέργειες του Υπουργείου για μείωση των λιστών αναμονής επικεντρώνονται στην επικαιροποίηση των λιστών, στην αξιοποίηση όλου του χειρουργικού χρόνου και στην αγορά υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα.

Τιμολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε εσωτερικούς ασθενείς.

(α) Η τιμολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε εσωτερικούς ασθενείς στα νοσοκομεία, διεκπεραιώνεται από λειτουργούς του Τμήματος Τιμολογήσεων χωρίς τις περισσότερες φορές να διεξάγεται οποιοσδήποτε έλεγχος με αποτέλεσμα τυχόν λάθη να μην εντοπίζονται.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, για σκοπούς ελέγχου, όλες οι τιμολογήσεις ελέγχονται από δεύτερο άτομο.

(β) Η Υπηρεσία μας επεσήμανε ότι, σύμφωνα με πρόνοια που περιλήφθηκε στο αναθεωρημένο Μνημόνιο Συναντίληψης τον Νοέμβριο 2013, θα πρέπει να συνεχίσει η κωδικοποίηση περιπτώσεων εσωτερικών ασθενών από το σύστημα των ομάδων διαγνωστικής σχετικότητας (diagnosis-related groups - DRG), και να ολοκληρωθεί μέχρι τον Ιανουάριο 2014.

Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας

Επιδόματα υπερωριακής απασχόλησης ιατρικού προσωπικού. Πέραν των προβλημάτων και αδυναμιών του συστήματος υπερωριακής αποζημίωσης, όπως αυτά αναφέρονται στα Γενικά Θέματα των νοσοκομείων πιο πάνω, διαπιστώθηκε:

(α) **Υπερωριακή αποζημίωση στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ).** Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, εγκρίθηκε από το 2007, η εφαρμογή συστήματος ενεργού εφημερίας με κατ' αποκοπή αποζημίωση στο ιατρικό προσωπικό (Εντατικολόγους) στη ΜΕΘ για επίβλεψη των ασθενών επί 24ωρης βάσης. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, υπερωριακή αποζημίωση καταβάλλεται παράλληλα και στο ιατρικό προσωπικό άλλων ειδικοτήτων για παρακολούθηση των ασθενών στη ΜΕΘ. Η Υπηρεσία μας, λόγω του μεγάλου αριθμού ωρών απασχόλησης ιατρικού προσωπικού άλλων ειδικοτήτων στη ΜΕΘ, είχε εκφράσει την άποψη ότι θα πρέπει να μελετηθεί η λογικότητα του συστήματος υπερωριακής αποζημίωσης στη ΜΕΘ και να ληφθεί σχετική απόφαση, ωστόσο δεν φαίνεται να έχουν γίνει οποιεσδήποτε ενέργειες προς τον σκοπό αυτό. Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας τον Δεκέμβριο 2013, σύμφωνα με απόφαση του Υπουργού Υγείας τον Οκτώβριο 2013, οι ιατροί των διαφόρων ειδικοτήτων θα επιτρέπεται να εισέρχονται εντός της ΜΕΘ κατόπιν αιτήματος (consultation) από τον εκάστοτε σε υπηρεσία, Εντατικολόγο της Μονάδας.

(β) **Χρόνος υπερωριακής αποζημίωσης ορθοπεδικών ιατρών για ανατάξεις και εξαρθήματα.** Στις περιπτώσεις που ορθοπεδικοί ιατροί διενεργούν σε ορισμένους ασθενείς ανατάξεις/εξαρτήματα κατόπιν κλήσεων από το Τμήμα Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών (ΤΑΕΠ), αποζημιώνονται με πραγματικό χρόνο μίας ώρας για κάθε περιστατικό. Ωστόσο, η αποζημίωση για τα εξειδικευμένα αυτά περιστατικά δεν προβλέπεται ειδικά, από την εγκύκλιο που διέπει το σύστημα αναμονής και κλήσεων.

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Υγείας. Παρόλο που τα ακόλουθα υποσυστήματα του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Υγείας (Ο.Π.Σ.Υ) ολοκληρώθηκαν, εγκαταστάθηκαν και εκπαιδεύτηκαν σε αυτά οι χρήστες, εντούτοις, όπως έχουμε πληροφορηθεί, δεν αξιοποιούνται πλήρως. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα υποσυστήματα:

- Κωδικοποίηση ασθενειών.
- Συνταγολόγηση και διαχείριση φαρμακευτικής αγωγής εσωτερικών ασθενών.
- Ραδιολογία.
- Ιστοπαθολογικό.
- Τράπεζα Αίματος και Κέντρο Αίματος.
- Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού.

- Ηλεκτρονικός Φάκελος Ασθενούς.

Άδειες προσωπικού. Παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην ενημέρωση των φακέλων του μόνιμου και έκτακτου προσωπικού, αναφορικά με τα έντυπα των αδειών ανάπαυσης και ασθένειας του, καθώς επίσης με τους υπολογισμούς του υπόλοιπου αδειών του, η οποία φθάνει μέχρι και τέσσερις μήνες.

Διαχείριση αναλωσίμων ειδών.

(α) Στο Επεμβατικό Καρδιολογικό Εργαστήριο, εντοπίστηκαν ποσότητες ληγμένων αναλωσίμων τα οποία έχουν πρόσφατα καταγραφεί σε σχετικές καταστάσεις, ωστόσο εκκρεμεί ο υπολογισμός της αξίας τους.

Σημειώνεται ότι στο ίδιο Εργαστήριο είχαν εντοπιστεί και παλαιότερα μεγάλες ποσότητες ληγμένων αναλωσίμων, η αξία των οποίων ανερχόταν σε €0,7 εκ. (η αναφορά στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το έτος 2010 στο μέρος για το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας είναι σχετική).

Σημειώνεται ότι, στις πρόσθετες υπηρεσίες για τις οποίες το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής είχε συνάψει συμπληρωματική συμφωνία με τον ανάδοχο της σύμβασης για την προμήθεια, εγκατάσταση και εφαρμογή ολοκληρωμένου μηχανογραφημένου συστήματος διαλαμβάνετο και η πλήρης αυτοματοποίηση της διαχείρισης των αναλωσίμων, η ολοκληρωμένη εφαρμογή της οποίας παρουσιάζει σημαντική καθυστέρηση. Συγκεκριμένα, αυτή έχει τεθεί σε εφαρμογή μόνο στο Επεμβατικό Καρδιολογικό Εργαστήριο, στο οποίο ωστόσο παρουσιάζεται σημαντική καθυστέρηση στην καταχώριση των εκδόσεων.

(β) Αποθέματα ολικής αρθροπλαστικής γονάτων και δακτύλων. Στον χώρο των χειρουργείων του Νοσοκομείου εντοπίστηκε σημαντικός αριθμός εμφυτευμάτων με ελλιπείς σειρές των οποίων η ημερομηνία λήξης έχει παρέλθει. Τα εν λόγω εμφυτεύματα, καταλαμβάνουν σημαντικό χώρο και ως εκ τούτου, η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι θα πρέπει να τροχοδρομηθούν άμεσα οι ενδεδειγμένες διαδικασίες καταστροφής τους, σύμφωνα με τους Κανονισμούς Κυβερνητικών Αποθηκών.

Σημειώνεται ότι η Υπηρεσία μας παλαιότερα είχε τονίσει την ανάγκη εξεύρεσης άμεσου τρόπου αξιοποίησής τους πριν παρέλθει η ημερομηνία λήξης τους και περιέλθουν σε αχρηστία.

Αναξιοποίητος ιατρικός και άλλος εξοπλισμός.

(α) Αναξιοποίητος παραμένει από το 2006 ένας ηλεκτροεγκεφαλογράφος στο Νευροφυσιολογικό Τμήμα, λόγω όπως μας αναφέρθηκε της έλλειψης κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού.

(β) Αναξιοποίητο παραμένει ακόμα και το ρομποτικό σύστημα στο φαρμακείο του Νοσοκομείου από την ημερομηνία εγκατάστασής του, τον Ιανουάριο του 2006, το κόστος αγοράς του οποίου ανήλθε σε περίπου £130.000, για το οποίο τον Δεκέμβριο 2010 αποφασίστηκε η εκποίησή του. Όπως πληροφορηθήκαμε, τον Οκτώβριο 2011 διεξήχθη πλειστηριασμός για την εκποίησή του, χωρίς ωστόσο, να υπάρξει οποιοδήποτε ενδιαφέρον.

Εξοπλισμός κουζίνας.

(α) Τα τρόλεϊ, τα οποία σύμφωνα με επιστολή της τότε Εκτελεστικής Διευθύντριας του Νοσοκομείου προς την τότε Διευθύντρια Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, ημερ. 2.9.2009 ήταν ακατάλληλα για την εξυπηρέτηση των σκοπών για τους οποίους αγοράστηκαν (διατήρηση και μεταφορά ζεστού φαγητού), εξακολουθεί να χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά του φαγητού των ασθενών. Σημειώνεται ότι, η Διεύθυνση Αγορών και Προμηθειών του Υπουργείου Υγείας προχώρησε το 2010 στην προκήρυξη διαγωνισμού για την προμήθεια νέων τρόλεϊ μεταφοράς φαγητού για τις ανάγκες των κρατικών νοσηλευτηρίων ο οποίος, ωστόσο, ακυρώθηκε το 2012.

(β) Οι συχνές βλάβες που παρουσιάζονται σε διάφορους φούρνους, θέτοντάς τους, σε ορισμένες περιπτώσεις, εκτός λειτουργίας για αρκετές μέρες, προκαλούν προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία της κουζίνας.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, σε περίοδο 3 μηνών (Νοέμβριος 2012 – Ιανουάριος 2013) είχαν γίνει τουλάχιστο 10 αναφορές βλαβών σε διάφορους φούρνους της κουζίνας.

Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και πετρελαίου. Η δαπάνη για κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και για αγορά πετρελαίου, συμπεριλαμβανομένης και της δαπάνης για τη λειτουργία του πλυντηρίου, ανήλθε σε €8.317.822 το 2012, σε σύγκριση με €6.428.817 το 2011, παρατηρήθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €1.889.005 ή 29,4% η οποία οφείλεται στην αύξηση τόσο της τιμής όσο και της κατανάλωσης του ηλεκτρικού ρεύματος και του πετρελαίου.

Στα πλαίσια των προσπαθειών που καταβάλλονται για εξοικονόμηση ενέργειας στο Γενικό Νοσοκομείο, η Διεύθυνση του Νοσοκομείου, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, προχώρησε στη μελέτη διάφορων μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας. Ορισμένες από τις προτάσεις όπως η αγορά και η εγκατάσταση ειδικής αυτόματης ηλεκτροβαλβίδας για να ελέγχεται η παροχή ατμού κατά τις μη εργάσιμες ώρες του πλυντηρίου και η τοποθέτηση μόνωσης στις βαλβίδες του συστήματος ατμού έχουν υλοποιηθεί, ωστόσο άλλα μέτρα όπως η τοποθέτηση ηλιακών πλαισίων στο χώρο μεταξύ του πλυντηρίου και του νεκροτομείου του Νοσοκομείου και η εκμετάλλευση του παραγόμενου νερού από τον βιολογικό σταθμό του Νοσοκομείου στα πλαίσια παροχής ηλιακής ψύξης δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

Ενόψει της σημαντικότητας της δαπάνης, η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι κρίνει επιτακτική την ανάγκη όπως ληφθούν περαιτέρω πιο δραστικά μέτρα, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού για επίτευξη της μέγιστης εξοικονόμησης ενέργειας.

Εγκρίσεις ιατροσυμβουλίων για παράταση της άδειας ασθενοείας δημοσίων υπαλλήλων. Με βάση τον Κανονισμό αρ. 11(2) της Κ.Δ.Π. 101/95, αν υπάλληλος πάρει όλη την άδεια ασθενοείας που δικαιούται σε ένα ημερολογιακό έτος, τότε ο οικείος Προϊστάμενος του Τμήματος ζητεί γραπτώς από τον Διευθυντή του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, να ορίσει ιατροσυμβούλιο από αρμόδιους κυβερνητικούς Ιατρικούς Λειτουργούς για να εξετάσει τον υπάλληλο και να αποφασίσει κατά πόσον συστήνεται παράταση της άδειας ασθενοείας του.

Κατά το 2012, στο Νοσοκομείο Λευκωσίας συστάθηκαν ιατροσυμβούλια για τους σκοπούς του πιο πάνω Κανονισμού, σε 3.255 περιπτώσεις. Παρατηρήθηκε ότι, σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις το ιατροσυμβούλιο ενέκρινε την παράταση της άδειας ασθενοείας.

Επίσης, σε μόνο 424 περιπτώσεις προέβη σε εξέταση των υπαλλήλων. Όπως πληροφορηθήκαμε, λόγω του μεγάλου αριθμού περιστατικών για τα οποία χρειάζεται η σύγκλιση ιατροσυμβουλίου, τα ιατροσυμβούλια που συστήνονται, ακολουθούν συνήθως την τακτική να καλούν τον ασθενή για εξέταση μόνο στις περιπτώσεις που κριθεί ότι η ασθένεια η οποία αναφέρεται στο πιστοποιητικό της άδειας ασθενοείας του δεν δικαιολογεί τον αριθμό ημερών ασθενοείας που του παραχωρήθηκε. Σημειώνεται ωστόσο, ότι η εν λόγω τακτική, δεν συνάδει με τον σχετικό Κανονισμό.

Όπως επίσης παρατηρήθηκε, στις πλείστες περιπτώσεις, η σύγκλιση ιατροσυμβουλίου ζητήθηκε από τον οικείο Προϊστάμενο του Τμήματος, αφού ο υπάλληλος είχε ήδη επιστρέψει στην εργασία του, με συνεπακόλουθο η απόφαση του ιατροσυμβουλίου να είχε ληφθεί εκ των υστέρων και όταν ήδη είχε εκπνεύσει η περίοδος της παράτασης άδειας ασθενοείας του υπαλλήλου. Σημειώνεται ότι, υπήρχαν περιπτώσεις που, εκ των πραγμάτων, η πάθηση δεν μπορούσε να διαπιστωθεί εκ των υστέρων, όπως π.χ. ίλιγγος, γαστρεντερίτιδα, κοιλιακό άλγος.

Με βάση τα πιο πάνω, δημιουργείται η εντύπωση ότι οι εν λόγω εγκρίσεις των ιατροσυμβουλίων αποτελούν μια τυπική διαδικασία. Ως εκ τούτου, η Υπηρεσία μας εξέφρασε και πάλι την άποψη ότι θα πρέπει να προωθηθούν ενέργειες για επανεξέταση των προνοιών των σχετικών Κανονισμών.

Αποθήκες.

(α) Ο υπεύθυνος αποθήκης αφυπηρέτησε την 1.1.2013 χωρίς μέχρι την ημερομηνία ελέγχου (Ιούλιος 2013), να έχει πληρωθεί η κενωθείσα θέση ή να έχει διοριστεί αναπληρωτής προϊστάμενος αποθήκης, με αποτέλεσμα, όπως αναφέρεται σε επιστολή του Εκτελεστικού Ιατρικού Διευθυντή του Νοσοκομείου ημερ. 21.1.2013, να προκύπτει μεγάλο λειτουργικό πρόβλημα στη διεκπεραίωση των εργασιών της αποθήκης. Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό Αποθηκών αρ. 106, ο νέος Αποθηκάριος θα

πρέπει μαζί με ένα άλλο λειτουργό που θα ορίσει ο Προϊστάμενος του Τμήματος, να ελέγξουν αμέσως τα αποθέματα και να υποβάλουν έκθεση στον Διευθυντή μαζί με τυχόν πλεονάσματα ή ελλείμματα. Σημειώνεται ότι, όταν το 2009 η ευθύνη για την αποθήκη μεταβιβάστηκε από ένα λειτουργό σε άλλο, δεν είχε ετοιμαστεί το πιστοποιητικό παράδοσης/παραλαβής της αποθήκης όπως προβοεί ο Κανονισμός Αποθηκών αρ. 104.

(β) Παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση (περίπου 6 μήνες) στην καταχώριση των εκδόσεων που αφορούν σε χειρόγραφες παραγγελίες στο μηχανογραφημένο σύστημα, με αποτέλεσμα τα υπόλοιπα των αποθεμάτων που παρουσιάζονται σε αυτό, να μην ανταποκρίνονται στο πραγματικό απόθεμα το οποίο υπάρχει στα ράφια της αποθήκης, καθιστώντας, μεταξύ άλλων, δύσκολο τον έγκαιρο εντοπισμό αναλωσίμων των οποίων το απόθεμα είναι χαμηλό και για τα οποία χρειάζεται να ζητηθεί παραγγελία.

(γ) Κατά την καταχώριση των εκδόσεων δεν σημειώνεται στο μηχανογραφημένο σύστημα ο αριθμός παρτίδας (batch number) των αποθεμάτων τα οποία εκδόθηκαν από το ράφι με αποτέλεσμα το σύστημα, το οποίο είναι προγραμματισμένο να λειτουργεί με την μέθοδο "FIFO", να αφαιρεί αυτόματα τις παλαιότερες παρτίδες χωρίς κατ' ανάγκη να είναι αυτές οι οποίες εκδόθηκαν στην πραγματικότητα. Λόγω των πιο πάνω, καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος για αποθέματα των οποίων η ημερομηνία λήξης πλησιάζει.

(δ) Σε ορισμένες περιπτώσεις, παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση (μέχρι και 5 μήνες) στην αποστολή των τιμολογίων από τους θαλάμους του Νοσοκομείου στην αποθήκη για καταχώριση των παραλαβών και εκδόσεων στο μηχανογραφημένο σύστημα και για προώθησή τους στις Ιατρικές Υπηρεσίες για πληρωμή. Η Υπηρεσία μας επισήμανε την ανάγκη έγκαιρης διευθέτησης της πληρωμής όλων των υποχρεώσεων για αποφυγή διεκδίκησης τόκων εκ μέρους των προμηθευτών.

(ε) Τουλάχιστο κατά τα τελευταία 4 έτη, δεν έχει διενεργηθεί έλεγχος της Αποθήκης από εξουσιοδοτημένο Ελεγκτή Αποθηκών. Σύμφωνα με τον Κανονισμό Κυβερνητικών Αποθηκών αρ. 60, όλες οι κύριες αποθήκες πρέπει να ελέγχονται πλήρως τουλάχιστο μια φορά τον χρόνο.

Σημειώνεται επίσης ότι δεν φαίνεται να διενεργείται έλεγχος της αποθήκης από τον Διευθυντή του Νοσοκομείου ή εκπρόσωπό του, σύμφωνα με τον Κανονισμό Κυβερνητικών Αποθηκών αρ. 9(ε), ενώ δεν διενεργείται φυσική καταμέτρηση στο τέλος του έτους ούτε υποβάλλεται σχετική βεβαίωση στον Γενικό Λογιστή, με κοινοποίηση στην Υπηρεσία μας, σύμφωνα με τον Κανονισμό Αποθηκών αρ. 110.

Ιατρικό Αρχείο.

(α) **Πρόσβαση στο Αρχείο κατά τις μη εργάσιμες ώρες.** Η Υπηρεσία μας είχε εκφράσει επανειλημμένα την άποψη ότι επιβάλλεται να γίνουν κατάλληλες διευθετήσεις εκ μέρους του Νοσοκομείου, οι οποίες πρέπει να κοινοποιηθούν σε όλους τους επηρεαζόμενους, ώστε το προσωπικό του ΤΑΕΠ να μπορεί να εξασφαλίσει τους ιατρικούς φακέλους ασθενών από το Αρχείο, όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη κατά τις μη εργάσιμες ώρες.

Παρόλο ότι το εν λόγω θέμα είχε αναφερθεί από παλιά και εξετάζετο από τη Διεύθυνση του Νοσοκομείου, ωστόσο δεν έχει μέχρι σήμερα επιλυθεί.

(β) **Αποθηκευτικοί χώροι.** Παρόλο ότι έχουν δημιουργηθεί επιπρόσθετοι αποθηκευτικοί χώροι, και τοποθετήθηκαν επιπρόσθετα ράφια που αύξησαν την προγραμματισμένη χωρητικότητα από 100.000 ιατρικούς φακέλους, σε 250.000 ιατρικούς φακέλους, ωστόσο η χωρητικότητα έχει ήδη υπερκαλυφθεί (σύμφωνα με στοιχεία που εξήχθησαν από το μηχανογραφημένο σύστημα, τον Ιούλιο 2013 υπήρχαν περίπου 300.000 φάκελοι) με αποτέλεσμα, αρκετοί φάκελοι να τοποθετούνται σε κιβώτια, πράγμα που δυσχεραίνει σημαντικά την ανεύρεσή τους.

Εφαρμογή της νομοθεσίας για την ασφάλεια και υγεία στην εργασία στον δημόσιο τομέα. Λειτουργοί του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας πραγματοποίησαν επιθεώρηση στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας στις 22.12.2011 κατά τη διάρκεια της οποίας παρατηρήθηκαν παραβάσεις της νομοθεσίας που ρυθμίζει τα θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία για τις οποίες έγιναν σχετικές εισηγήσεις.

Ορισμένες από τις παραβάσεις οι οποίες είχαν εντοπιστεί και σε προηγούμενες επιθεωρήσεις, αναφέρονται ενδεικτικά πιο κάτω:

- Δεν υπήρχε γραπτή εκτίμηση των κινδύνων και δεν εφαρμόζετο κατάλληλο σύστημα ασφάλειας και υγείας για τη διαχείριση των κινδύνων στον χώρο του Νοσοκομείου.
- Η ετοιμασία σχεδίου δράσης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης όπως η εκδήλωση πυρκαγιάς, βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη.

Μητρώα κινητής περιουσίας.

(α) Σε αρκετές περιπτώσεις, περιουσιακά στοιχεία τα οποία, παραχωρήθηκαν δωρεάν στο Νοσοκομείο, μετά από σχετική έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, δεν έχουν καταχωριστεί στα μητρώα κινητής περιουσίας ούτε έχει εκδοθεί Τμηματικό Δελτίο Παραλαβής (Έντυπο Γεν. 29) όπως προβλέπεται στον Κανονισμό Αποθηκών αρ. 49(γ).

(β) Δεν έχει διενεργηθεί φυσική καταμέτρηση των περιουσιακών στοιχείων κατά τα τελευταία έτη, ούτε έχει υποβληθεί το σχετικό πιστοποιητικό στον Γενικό Λογιστή, με κοινοποίηση στην Υπηρεσία μας, όπως προβλέπεται στους Κανονισμούς Αποθηκών (αρ. 110).

(γ) Ο εξοπλισμός ο οποίος κρίθηκε κατάλληλος και είχε μεταφερθεί από το παλαιό Νοσοκομείο, δεν έχει ακόμα καταχωριστεί στα μητρώα κινητής περιουσίας.

2.20.2 ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ο τομέας της υγείας και κατ' επέκταση ο τομέας των φαρμάκων, λόγω της απουσίας εθνικού/γενικού συστήματος υγείας, διαχωρίζεται σε δημόσιο και ιδιωτικό. Οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες είναι αρμόδιες μεταξύ άλλων, αφενός για την εφαρμογή της νομοθεσίας καθόσον αφορά στον έλεγχο των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων που κυκλοφορούν στον ιδιωτικό τομέα και, αφετέρου για την εξασφάλιση - μέσω διαγωνισμών - φαρμακευτικών προϊόντων για τις ανάγκες των κρατικών νοσηλευτηρίων.

Οι κυριότερες διαπιστώσεις που προέκυψαν από τους ελέγχους της Υπηρεσίας μας ήσαν οι ακόλουθες:

Διαδικασία που ακολουθείται για τον έλεγχο των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων που κυκλοφορούν στον ιδιωτικό τομέα.

(α) **Νομοθετικό πλαίσιο.** Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ του περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμου αρ. 70(I) του 2001 όπως έκτοτε τροποποιήθηκε, τα φαρμακευτικά προϊόντα, ανεξάρτητα αν αυτά διατίθενται μέσω του ιδιωτικού τομέα ή μέσω εθνικού συστήματος υγείας ή άλλου κρατικού σχεδίου παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, θεωρούνται ελεγχόμενες προμήθειες όσον αφορά στις τιμές πώλησης τους. Ο Υπουργός Υγείας, είναι ο αρμόδιος - σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 88 του πιο πάνω Νόμου - για τον καθορισμό - μείωση/αύξηση - της μέγιστης χονδρικής ή λιανικής τιμής στην οποία επιτρέπεται να πωλούνται τα φαρμακευτικά προϊόντα, είτε κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης από τον κάτοχο της άδειας κυκλοφορίας του προϊόντος και αφού εξασφαλισθεί η συμβουλευτική γνώματευση της Επιτροπής Ελέγχου Τιμών Φαρμάκων (ΕΕΤΦ), είτε αυτεπάγγελα, με Διάταγμα που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Η ΕΕΤΦ καθιδρύθηκε με βάση τις διατάξεις του άρθρου 87(1) του πιο πάνω Νόμου, σύμφωνα με τις οποίες τα μέλη της διορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, και αποτελείται από 2 λειτουργούς των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, 1 λειτουργό του Υπουργείου Οικονομικών, 1 λειτουργό του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, 1 ιδιώτη Φαρμακοποιό εκπρόσωπο του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου, 1 εκπρόσωπο των εισαγωγέων φαρμακευτικών προϊόντων, 1 εκπρόσωπο των παρασκευαστών φαρμακευτικών προϊόντων, 1 εκπρόσωπο του Συνδέσμου Καταναλωτών και 1 εκπρόσωπο των συνδέσμων ασθενών.

Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της ΕΕΤΦ – σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 87(4) του πιο πάνω Νόμου – είναι να συμβουλευεί τον Υπουργό Υγείας πάνω σε κάθε ζήτημα που αφορά στον έλεγχο τιμών αυτεπάγγελα, ή ύστερα από αναφορά του Υπουργού προς αυτή.

(β) Τιμολογιακή πολιτική. Οι βασικές πρόνοιες του συστήματος τιμολόγησης που εφαρμόζεται σήμερα, έχουν υιοθετηθεί με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 9.12.2004, η οποία λήφθηκε κατόπιν αξιολόγησης των τεσσάρων σεναρίων που περιλαμβάνονταν σε μελέτη που είχε ετοιμαστεί από το London School of Economics (LSE) και επιλογής ενός από αυτά. Η νέα τιμολογιακή πολιτική τέθηκε σε εφαρμογή την 1.3.2005. Σύμφωνα με το νέο σύστημα (μηχανισμός) τιμολόγησης, οι ανώτατες χονδρικές τιμές καθορίζονται με τη μέθοδο «reference pricing», και προκύπτουν από τον μέσο όρο των χονδρικών τιμών τεσσάρων Ευρωπαϊκών χωρών, οι οποίες αποτελούν τις χώρες αναφοράς (μία ακριβή, δύο μεσαίες και μία φθηνή), προσαυξανόμενο με ένα ποσοστό ύψους 3%, για τα έξοδα εισαγωγής. Οι χώρες αναφοράς που επιλέγηκαν, καθώς και οι εναλλακτικές χώρες, παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

	Χώρες Αναφοράς	Εναλλακτικές Χώρες
Ακριβή χώρα	Σουηδία	{ Δανία Γερμανία
Μεσαίες χώρες	{ Αυστρία Γαλλία	{ Ιταλία Βέλγιο
Φθηνή χώρα	Ελλάδα	{ Ισπανία Πορτογαλία

(γ) Επανεξέταση του θέματος του μηχανισμού ελέγχου των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 94 του Νόμου αρ. 70(Ι)/2001, όπως έκτοτε τροποποιήθηκε, η ΕΕΤΦ επανεξετάζει το θέμα του μηχανισμού ελέγχου των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων μία φορά τον χρόνο τουλάχιστον ή όταν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές και, όπου κρίνει σκόπιμο, προβαίνει στις ανάλογες διαφοροποιήσεις. Ωστόσο, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, παρά το μεγάλο χρονικό διάστημα που έχει παρέλθει από την 1.3.2005, όταν άρχισε η εφαρμογή του νέου συστήματος, και παρά το γεγονός ότι τα δεδομένα και οι συνθήκες που υφίσταντο τότε είχαν διαφοροποιηθεί σε σημαντικό βαθμό, εφόσον η επικρατούσα οικονομική κατάσταση έχει - έκτοτε - επιδεινωθεί, η ΕΕΤΦ δεν είχε προβεί μέχρι τον Νοέμβριο 2011 σε οποιαδήποτε επανεξέταση του μηχανισμού ελέγχου των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων. Το θέμα του μηχανισμού ελέγχου των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων καθώς επίσης και το θέμα της αναθεώρησης των τιμών τους [το οποίο αναφέρεται στην παράγρ. (δ) πιο κάτω], απασχόλησε ουσιαστικά για πρώτη φορά την ΕΕΤΦ, κατά τη συνεδρία της ημερ. 28.11.2011. Όπως αναφέρεται στα πρακτικά της εν λόγω συνεδρίας, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι πρόσφατα είχε παρατηρηθεί μείωση στις τιμές φαρμάκων σε χώρες αναφοράς, όπως η Αυστρία, η Ιταλία και η Ισπανία. Ενόψει των πιο πάνω, είχαν προβεί σε επανεξέταση (με τον υφιστάμενο μηχανισμό ελέγχου τιμών) της τιμολόγησης περιορισμένου αριθμού φαρμάκων για τα οποία είχαν εκδοθεί άδειες παράλληλης εισαγωγής και, όπως διαπιστώθηκε, οι τιμές των εν λόγω φαρμάκων (οι οποίες δόθηκαν στα μέλη της Επιτροπής) παρουσίαζαν μείωση κατά μέσο όρο 20%. Η τότε Πρόεδρος της ΕΕΤΦ εισηγήθηκε όπως μελετηθεί ο βαθμός επηρεασμού των τιμών της Κύπρου με βάση τις υφιστάμενες τιμές στις χώρες αναφοράς, και ζήτησε όπως προωθηθεί αμέσως εισήγηση προς τον Υπουργό Υγείας για ανατιμολόγηση όλων των φαρμάκων του τιμοκαταλόγου, ώστε να εξεταστεί/αποφασιστεί από τον ίδιο το ενδεχόμενο αναθεώρησης των τιμών. Η εισήγηση αυτή ωστόσο, είχε προκαλέσει την αντίδραση τριών μελών της ΕΕΤΦ (του εκπροσώπου των Κυπριακών φαρμακευτικών βιομηχανιών, του εκπροσώπου των εισαγωγέων φαρμακευτικών προϊόντων και του εκπροσώπου του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου), των οποίων τα συμφέροντα επηρεάζονταν άμεσα σε ενδεχόμενη μείωση των τιμών, οι οποίοι ανέφεραν ότι αφενός η διακίνηση των φαρμάκων από τον ιδιωτικό τομέα είναι περιορισμένη (καλύπτει το 20% του πληθυσμού) και, αφετέρου οποιαδήποτε μείωση των τιμών, θα έχει αρνητικές συνέπειες στη δυνατότητα συνέχισης της παρουσίας τους στην Κυπριακή αγορά. Δύο μέλη της Επιτροπής (οι λειτουργοί του Υπουργείου Οικονομικών και του Υπουργείου

Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού), εισηγήθηκαν να επανεξεταστεί η μελέτη του LSE και σε περίπτωση που δεν εξακολουθούσε να είναι επίκαιρη, να διεξαχθεί νέα μελέτη, στη βάση των σημερινών δεδομένων. Ενόψει των πιο πάνω, η ΕΕΤΦ εισηγήθηκε όπως σε αρχικό στάδιο αξιολογηθεί η μελέτη του LSE από τα μέλη της και οριστεί νέα συνεδρία για συζήτηση του θέματος τον Ιανουάριο 2012. Ωστόσο, από τον έλεγχο των πρακτικών της Επιτροπής - που έγινε τον Μάιο 2012 - διαπιστώθηκε ότι η ΕΕΤΦ, παρά τη σοβαρότητα του θέματος και τη δέσμευσή της, δεν είχε μέχρι τότε ξανασυνέλθει και, ως εκ τούτου, δεν είχε προωθηθεί οποιαδήποτε εισήγηση της ενώπιον του Υπουργού Υγείας για ανατιμολόγηση των φαρμακευτικών προϊόντων και για επανεξέταση του μηχανισμού ελέγχου των τιμών τους.

Ο Διευθυντής Φαρμακευτικών Υπηρεσιών τον Νοέμβριο 2012 μας ανέφερε ότι, ο μηχανισμός ελέγχου των τιμών φαρμακευτικών προϊόντων επανεξετάστηκε και τροποποιήθηκε δύο φορές από την 1.3.2005, με σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, για αντιμετώπιση προβλημάτων επάρκειας φαρμάκων, τα οποία έχουν προκύψει από την εφαρμογή της νέας εναρμονισμένης νομοθεσίας και από τον τρόπο εφαρμογής της τιμολογιακής πολιτικής το 2005.

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ωστόσο ότι, με τις εν λόγω αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που επικαλέστηκε ο Διευθυντής των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, στην ουσία είχαν εγκριθεί ειδικές ρυθμίσεις τιμολόγησης ορισμένων φαρμακευτικών προϊόντων (κυρίως φθηνών), με βάση πάντοτε τον υφιστάμενο μηχανισμό (των τεσσάρων χωρών αναφοράς) και το υφιστάμενο σύστημα τιμολόγησης, χωρίς οποιαδήποτε τροποποίηση του μηχανισμού, όπως είχε αναφέρει ο Διευθυντής Φαρμακευτικών Υπηρεσιών.

Όσον αφορά στα προβλήματα επάρκειας φαρμάκων που επικαλέστηκε ο Διευθυντής Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, επισημαίνεται ότι αυτή δεν οφειλόταν στον μηχανισμό ελέγχου τιμών που εφαρμόστηκε την 1.3.2005, αλλά κυρίως στην εφαρμογή της εναρμονισμένης νομοθεσίας τον Μάιο του 2001, με την οποία είχε προκύψει η ανάγκη για αναβάθμιση των φακέλων εγγραφής των φαρμάκων – σύμφωνα με απαιτήσεις των σχετικών Ευρωπαϊκών Οδηγιών - καθώς και στην υποχρεωτική χρήση της Ελληνικής γλώσσας στην επισήμανση και στο φύλλο οδηγιών χρήσης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που τηρούνται από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, σημειώθηκαν οι ακόλουθες - ανά έτος - αποσύρσεις φαρμάκων, από την εφαρμογή της εναρμονισμένης νομοθεσίας τον Μάιο 2001:

2002: 58 σκευάσματα	}	Πριν την εφαρμογή της νέας τιμολογιακής πολιτικής (Η εφαρμογή της νέας τιμολογιακής πολιτικής άρχισε την 1.3.2005)
2003: 573 σκευάσματα		
2004: 538 σκευάσματα		
2005: 143 σκευάσματα		

(δ) Αναθεώρηση των τιμών φαρμακευτικών προϊόντων.

- (i) Τον Νοέμβριο 2008, το Υπουργικό Συμβούλιο - κατόπιν Πρότασης του τότε Υπουργού Υγείας - αποφάσισε στις 12.11.2008, να υιοθετήσει την εφαρμογή ειδικότερων ρυθμίσεων καθορισμού των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων, μεταξύ των οποίων και η ακόλουθη: Οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες ερευνούν κάθε χρόνο και επί μία τετραετία, από το επόμενο έτος του πρώτου καθορισμού της τιμής ενός φαρμάκου, εάν οι τιμές επαλήθευσης διαφοροποιήθηκαν και θα προβαίνουν στις αντίστοιχες αναπροσαρμογές, διατηρώντας το δικαίωμα, εφόσον αυτό κρίνεται αναγκαίο, να προβαίνουν σε έρευνα και πέραν της τετραετίας, βάσει αντικειμενικών εκάστοτε κριτηρίων. Ωστόσο, από τον έλεγχο που διεξήγαγε η Υπηρεσία μας, διαπιστώθηκε ότι οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες προέβαιναν - κατόπιν σχετικής έρευνας - σε διαφοροποίηση των τιμών κατά τη λήξη ουσιαστικά της τετραετίας, παραλείποντας τις ενδιάμεσες - κάθε χρόνο - έρευνες για να διαπιστωθεί κατά πόσο οι τιμές επαλήθευσης είχαν διαφοροποιηθεί. Διαπιστώθηκε επίσης ότι δεν προέβαιναν σε οποιαδήποτε έρευνα, πέραν της τετραετίας. Η παράλειψη αυτή είχε ως αποτέλεσμα, οι τιμές των φαρμακευτικών προϊόντων για τα οποία είχε καθοριστεί για πρώτη φορά τιμή πριν τη νέα τιμολογιακή πολιτική (οι οποίες είχαν αναθεωρηθεί στη συνέχεια με βάση τη νέα τιμολογιακή πολιτική, τον Μάρτιο 2005), να διαφοροποιηθούν για πρώτη φορά το 2009 και έκτοτε να παραμείνουν οι ίδιες. Σημειώνεται ότι,

ο αριθμός των εν λόγω φαρμακευτικών προϊόντων, ανέρχεται σε 1510 ή σε ποσοστό 39,6% του συνολικού αριθμού.

Όπως μας ανέφερε ο Διευθυντής Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, το προαιρετικό δικαίωμα των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών για έρευνα των τιμών φαρμακευτικών προϊόντων πέραν της τετραετίας, αφορά - κατά την άποψη του - μόνο τα φαρμακευτικά προϊόντα των οποίων οι τιμές καθορίστηκαν μετά τη λήψη της πιο πάνω απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου (12.11.2008) και, ως εκ τούτου, δεν προβλεπόταν η διερεύνηση των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων για τα οποία η τιμή τους είχε καθοριστεί πριν την 12.11.2008.

Η Υπηρεσία μας ωστόσο παρατήρησε ότι ο τρόπος εφαρμογής της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, δεν ήταν ορθός.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι, κατά το 2009, η Ελλάδα - μία εκ των τεσσάρων χωρών αναφοράς (η φθηνή) - είχε καταστεί η τρίτη πιο ακριβή χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά τις τιμές μεγάλου αριθμού φαρμακευτικών προϊόντων (σύμφωνα με δήλωση της τότε Υπουργού Υγείας της Ελλάδας στα μέσα ενημέρωσης). Ως αποτέλεσμα, οι ανώτατες χονδρικές τιμές μεγάλου αριθμού φαρμακευτικών προϊόντων που είχαν αναθεωρηθεί το 2009 (όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, με τον τρόπο που ερμήνευε ο Διευθυντής των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, οι τιμές των πλείστων φαρμακευτικών προϊόντων είχαν αναθεωρηθεί το 2009 και έκτοτε παρέμειναν οι ίδιες), υπολογίστηκαν ουσιαστικά, με βάση τον μέσο όρο δύο ακριβών χωρών (Σουηδίας και Ελλάδας) και δύο μεσαίων (Αυστρίας και Γαλλίας), αντί με βάση τον μέσο όρο μίας ακριβής, δύο μεσαίων και μιας φθηνής χώρας. Με τον τρόπο αυτό, οι ανώτατες χονδρικές τιμές των φαρμακευτικών προϊόντων της Κύπρου που προέκυψαν, ήταν ψηλότερες από τις τιμές που θα προέκυπταν εάν είχαν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση της πιο πάνω στρέβλωσης των τιμών, όπως η χρήση μιας εκ των δύο εναλλακτικών φθηνών χωρών αναφοράς (Ισπανίας, Πορτογαλίας) αντί της Ελλάδος. Κάτι τέτοιο, θα έπρεπε να είχε εντοπιστεί από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες και να υποβαλλόταν εισήγηση στον τότε Υπουργό Υγείας, για έγκριση/απόφαση αντικατάστασης της Ελλάδας στον μηχανισμό καθορισμού τιμών, με την Ισπανία ή Πορτογαλία, με σκοπό τη διόρθωση (μείωση στην ουσία) των τιμών.

Ο Διευθυντής των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2012 ότι οι χονδρικές τιμές της Ελλάδας το 2009, βρίσκονταν στην 9^η θέση των 10 χωρών αναφοράς, χωρίς ωστόσο η αναφορά του αυτή να τεκμηριώνεται με οποιαδήποτε επίσημο στοιχείο. Ως εκ τούτου, η Υπηρεσία μας διατηρεί σοβαρές επιφυλάξεις για την επάρκεια των στοιχείων που τηρούσαν οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες καθώς και για την αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης των τιμών, για την οποία είχαν την αρμοδιότητα.

Από έλεγχο της Υπηρεσίας μας που είχε διεξαχθεί δειγματοληπτικά σε μικρό αριθμό φαρμάκων, για τα οποία είχε καθοριστεί για πρώτη φορά τιμή πριν τη νέα τιμολογιακή πολιτική, και υπολογισμό της ανώτατης χονδρικής τιμής τους με βάση τις τρέχουσες τιμές των χωρών αναφοράς, διαπιστώθηκε ότι οι τιμές των εν λόγω φαρμάκων θα έπρεπε να είχαν μειωθεί κατά 18% περίπου, σε σχέση με τις τιμές που ίσχυαν, εάν είχε εφαρμοστεί ορθά η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και οι τιμές επανεξετάζονταν κάθε χρόνο για όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα, αντί μόνο για όσα είχαν καθοριστεί τιμές μετά την 12.11.2008, όπως θεωρούσαν οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες.

Ενδεικτικά επισημαίνεται το γεγονός ότι, στους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες για την προμήθεια φαρμάκων για τις ανάγκες των κρατικών νοσηλευτηρίων, οι τιμές οι οποίες προσφέρονται από τους οικονομικούς φορείς - στις περιπτώσεις όπου υπάρχει ανταγωνισμός - για τα εν λόγω φαρμακευτικά προϊόντα, είναι κατά πολύ χαμηλότερες από την ανώτατη χονδρική τιμή τους η οποία καθορίζεται με βάση το σύστημα/μηχανισμό που αναφέρθηκε πιο πάνω. Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση του

αντιυπερτασικού φαρμάκου «micardis», για το οποίο, σε διαγωνισμό των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών τον Μάρτιο 2012, προσφέρθηκε η τιμή των €4,20 για κάθε συσκευασία των 28 χαπιών (40mg ή 80mg), ενώ η ανώτατη χονδρική τιμή τους που προέκυπτε από τον μηχανισμό/σύστημα των 4 χωρών αναφοράς, ανερχόταν σε €16,75 και €20,43 αντίστοιχα και η ανώτατη λιανική τιμή τους (συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α), σε €24,09 και €29,39 αντίστοιχα. Επομένως, το υφιστάμενο σύστημα μηχανισμός καθώς και η πρακτική που εφαρμοζόταν, οδηγούσε στον καθορισμό εξωπραγματικών (μη ρεαλιστικών) τιμών, κάτι που δεν δικαιολογείτο από το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις, οι προσφορές του δημοσίου αφορούν σε μεγάλες ποσότητες. Στις περισσότερες περιπτώσεις ωστόσο αγοράς φαρμακευτικών προϊόντων από το δημόσιο χωρίς να υπάρχει ανταγωνισμός (πατέντα σε ισχύ), οι τιμές τους ήταν ίσες ή ελάχιστα χαμηλότερες της μέγιστης χονδρικής τιμής, παρά τις μεγάλες ποσότητες που αφορούσαν.

Σημειώνεται ότι οι τιμές φαρμακευτικών προϊόντων για τα οποία είχε καθοριστεί για πρώτη φορά τιμή το 2006, αναθεωρήθηκαν – όπως μας αναφέρθηκε – τον Φεβρουάριο του 2010, και έκτοτε δεν είχαν διαφοροποιηθεί. Για σκοπούς υπολογισμού των αναθεωρημένων τιμών των εν λόγω φαρμάκων, χρησιμοποιήθηκαν – αυθαίρετα κατά την άποψή μας - οι τιμές της Ελλάδας, σύμφωνα με το 6^ο Δελτίο Τιμών του 2009, επειδή, όπως μας αναφέρθηκε από τους αρμόδιους λειτουργούς των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, μέχρι τον Φεβρουάριο του 2010 δεν είχε εκδοθεί νέο Δελτίο Τιμών. Δηλαδή, αντί οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες να προχωρήσουν – ως όφειλαν – σε σύγκριση των τιμών των 2 εναλλακτικών φθηνών χωρών που είχαν εγκριθεί με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (Ισπανία, Πορτογαλία), με αυτές του 6^{ου} Δελτίου Τιμών του 2009 της Ελλάδας και να εισηγηθούν στον Υπουργό Υγείας όπως εγκρίνει την επιλογή/χρήση των τιμών της εναλλακτικής χώρας αναφοράς (εφόσον οι τιμές του 6^{ου} Δελτίου Τιμών του 2009 της Ελλάδας ήταν ψηλότερες, όπως διαπιστώθηκε) για τον καθορισμό – με το υφιστάμενο σύστημα των 4 χωρών αναφοράς – της χονδρικής τιμής της Κύπρου, επέλεξαν/αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν τις τιμές της Ελλάδας του 2009, η οποία – όπως αναφέρθηκε πιο πάνω – ήταν τότε ανάμεσα στις 3 ακριβότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα να καθοριστούν πολύ ψηλότερες τιμές για μεγάλο αριθμό φαρμακευτικών προϊόντων και να αυξηθεί το κόστος του δημοσίου για την αγορά τους, καθώς και των πολιτών που τα προμηθεύονταν από τον ιδιωτικό τομέα.

Τον Μάρτιο 2012, προωθήθηκαν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες στον Υπουργό Υγείας για έγκριση, αναθεωρημένες τιμές φαρμακευτικών προϊόντων, των οποίων οι τιμές είχαν για πρώτη φορά καθοριστεί το 2007, οι οποίες, όπως πληροφορηθήκαμε, είχαν υπολογιστεί (από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες), χρησιμοποιώντας και πάλιν τις τιμές της Ελλάδας σύμφωνα με το 6^ο Δελτίο Τιμών του 2009, εφόσον δεν είχε μέχρι τότε ζητηθεί ο τερματισμός της έγκρισης που είχε δοθεί από τον τότε Υπουργό Υγείας, για χρήση του εν λόγω Δελτίου (για την οποία γίνεται εκτενέστερη αναφορά πιο κάτω).

- (ii) Σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 12.11.2008, αποφασίστηκε επίσης όπως – κατόπιν διαβούλευσης του τότε Υπουργού Υγείας με τα εμπλεκόμενα μέρη – φαρμακευτικά προϊόντα με χονδρική τιμή ίση ή μικρότερη των 5 ευρώ, παραμείνουν σταθερά στην υφιστάμενη τότε χονδρική τιμή, ενώ φαρμακευτικά προϊόντα με χονδρική τιμή μεταξύ 5-10 ευρώ, των οποίων η τιμή με την εφαρμογή της νέας τιμολογιακής πολιτικής θα αυξανόταν ή θα μειωνόταν, η εν λόγω αύξηση ή μείωση, να περιοριζόταν σε μέγιστο ποσοστό 10%. Η πιο πάνω απόφαση λήφθηκε, όπως αναφέρθηκε, για αποφυγή του κινδύνου μαζικής απόσυρσης από την αγορά των φθηνών φαρμάκων. Οι τιμές αυτές άρχισαν να εφαρμόζονται την 1.2.2009. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, έκτοτε (δηλαδή τρία χρόνια μετά), η ΕΕΤΦ δεν είχε προβεί σε οποιαδήποτε έρευνα για διαπίστωση τυχόν διαφοροποίησης των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων που εμπίπτουν στις πιο πάνω κατηγορίες (χονδρικής τιμής μέχρι 10 ευρώ), με ενδεχόμενο οι φαρμακευτικές εταιρείες να πραγματοποιούν υπερκέρδη στις περιπτώσεις εκείνες των φαρμακευτικών προϊόντων τα οποία παρουσίαζαν μεγάλο όγκο πωλήσεων και των οποίων

οι τιμές – εάν υπολογίζονταν με το υφιστάμενο σύστημα – θα ήταν χαμηλότερες των τιμών που είχε αποφασιστεί τότε να παραμείνουν.

Δηλαδή, η πιο πάνω Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, θα μπορούσε – κατόπιν μελέτης των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών – να περιοριστεί στα φαρμακευτικά προϊόντα με σχετικά μικρό όγκο πωλήσεων.

- (iii) Στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες πλησίαζε η λήξη της περιόδου προστασίας πρωτότυπων φαρμάκων από διπλώματα ευρεσιτεχνίας (πατέντα), και εισέρχονταν στην αγορά γενόσημα φάρμακα, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι δεν γινόταν η κατάλληλη παρακολούθηση και προετοιμασία από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, ώστε να λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα καθώς και η υποβολή από την ΕΕΤΦ εισηγήσεων προς τον Υπουργό Υγείας για μείωση των τιμών τους, ώστε να αποφασίζεται κάτι τέτοιο έγκαιρα. Η μη διαφοροποίηση/μείωση των τιμών των πρωτότυπων φαρμάκων, έχει ως επακόλουθο και τη μη μείωση της τιμής των γενόσημων φαρμάκων, αφού αυτή – σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 12.11.2008 – καθορίζεται ότι θα ανέρχεται στο 80% της τιμής του πρωτότυπου φαρμάκου.

(ε) Εγκρίσεις του τότε Υπουργού Υγείας κατόπιν εισηγήσεων της ΕΕΤΦ όπως, για σκοπούς τιμολόγησης φαρμάκων, λαμβάνονται υπόψη οι τιμές του 6^{ου} Δελτίου Τιμών του 2009 για την Ελλάδα (της φθηνής, εκ των τεσσάρων χωρών αναφοράς του συστήματος τιμολόγησης). Η ΕΕΤΦ αποφάσισε στις 31.5.2010, αφού μελέτησε την ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας της Ελληνικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με την οποία το Δελτίο Τιμών 1/2010 της Ελλάδας δεν θα έπρεπε να αποτελεί σημείο αναφοράς για τον υπολογισμό των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων σε άλλες χώρες, να εισηγηθεί όπως λαμβάνονται υπόψη οι τιμές του αμέσως προηγούμενου δελτίου τιμών (του 6^{ου} του 2009), μέχρι την έκδοση του νέου δελτίου, εισηγήθηκε η οποία εγκρίθηκε από τον τότε Υπουργό Υγείας στις 26.7.2010. Δέκα μήνες περίπου αργότερα, δηλαδή στις 31.5.2011, η ΕΕΤΦ ανέφερε ότι μελέτησε τα δεδομένα που αφορούν στις τιμές των φαρμακευτικών προϊόντων στην Ελλάδα και αποφάσισε να εισηγηθεί στον Υπουργό Υγείας όπως εξακολουθήσει να εφαρμόζεται η ίδια πρακτική που είχε εγκριθεί από τον τότε Υπουργό Υγείας (κατόπιν της προηγούμενης συμβουλευτικής εισηγήσεως της ΕΕΤΦ), σύμφωνα με την οποία, για σκοπούς υπολογισμού της ανώτατης χονδρικής τιμής πώλησης των φαρμακευτικών προϊόντων της Κύπρου, οι τιμές της φθηνής χώρας αναφοράς (για όσα περιλαμβάνονταν στο εν λόγω Δελτίο Τιμών), θα ελαμβάνονταν από το 6^ο Δελτίο Τιμών 2009 της Ελλάδας. Σημειώνεται ότι η εν λόγω πρακτική εξακολουθούσε να εφαρμόζεται μέχρι τον Απρίλιο 2012, εφόσον δεν είχε υποβληθεί προς τον Υπουργό οποιαδήποτε εισηγήση για διαφοροποίηση της, ούτε και είχε ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση - αυτεπάγγελτα - από τον Υπουργό Υγείας, για τερματισμό της πρακτικής αυτής. Αποτέλεσμα των πιο πάνω αποφάσεων/εισηγήσεων της ΕΕΤΦ και των εγκρίσεων του τότε Υπουργού, ήταν να χρησιμοποιούνται μέχρι την ημερομηνία ελέγχου (Μάιος 2012), οι τιμές της Ελλάδας του 2009 (οι οποίες την κατέτασσαν τότε ως την τρίτη πιο ακριβή χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης) για τον καθορισμό/αναθεώρηση των ανωτάτων χονδρικών τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων της Κύπρου. Έτσι τελικά, στο σύστημα τιμολόγησης της Κύπρου (όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω), αντί να λαμβάνονταν υπόψη οι τιμές μιας ακριβής, δύο μεσαίων και μιας φθηνής χώρας, λαμβάνονταν υπόψη - ουσιαστικά - οι τιμές δύο ακριβών και δύο μεσαίων χωρών.

Η πιο πάνω πρακτική, οδήγησε τις ανώτατες χονδρικές τιμές της Κύπρου σε επίπεδο άνω του μέσου όρου της τιμής των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνεται ότι με την έγκριση του υφιστάμενου συστήματος τιμολόγησης τον Δεκέμβριο 2004, το Υπουργικό Συμβούλιο στόχευε - με τα δεδομένα που ίσχυαν τότε - όπως οι τιμές της Κύπρου διατηρούνται κοντά στον Ευρωπαϊκό μέσο όρο τιμής. Οι πιο πάνω ενέργειες/παραλείψεις των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών και της ΕΕΤΦ θα έπρεπε - κατά την άποψή μας - να απασχολήσουν το Υπουργείο Υγείας και να αποτελέσουν το αντικείμενο διοικητικής έρευνας για την εξακρίβωση των γεγονότων και τη διαπίστωση κατά πόσο - ενδεχομένως - προκύπτουν αδικήματα.

(στ) Τήρηση αρχείου. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 88(6), «ο Έφορος τηρεί αρχείο το οποίο περιλαμβάνει όλες τις σχετικές πληροφορίες και τα στοιχεία τα οποία εξετάστηκαν και έχουν ληφθεί υπόψη κατά την έκδοση απόφασης, έτσι ώστε κάθε τέτοια απόφαση ή Διάταγμα, να μπορεί να αιτιολογηθεί με

βάση αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια». Από τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας διαπιστώθηκε ότι αρμόδιοι λειτουργοί των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, τηρούν σε κατάσταση (σε μορφή EXCEL) στοιχεία για κάθε φάρμακο, όπως η εμπορική ονομασία του, ο αριθμός της άδειας κυκλοφορίας του, η ισχύουσα τιμή του, καθώς επίσης οι ανώτατες χονδρικές τιμές των 4 χωρών αναφοράς που λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό της ανώτατης χονδρικής τιμής του. Ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι, στην εν λόγω κατάσταση δεν αναφερόταν η ημερομηνία κατά την οποία είχαν γίνει οι σχετικοί υπολογισμοί, ούτε η ημερομηνία λήψης της σχετικής απόφασης για καθορισμό ή και αναπροσαρμογή της ανώτατης χονδρικής τιμής των φαρμάκων, που αποτελούν ουσιώδη στοιχεία για τον έλεγχο και την επαλήθευση των ανώτατων χονδρικών τιμών των τεσσάρων χωρών αναφοράς. Σημειώνεται επίσης ότι, ενώ σε ορισμένες χώρες αναφοράς, τα στοιχεία που αφορούν στις ανώτατες χονδρικές τιμές τους - τα οποία λαμβάνονται από τις επίσημες ιστοσελίδες των αρμοδίων αρχών τους κατά τον χρόνο καθορισμού της τιμής κάθε φαρμακευτικού προϊόντος - δεν ήταν διαθέσιμα σε μεταγενέστερο χρόνο, εντούτοις τα εν λόγω στοιχεία δεν εκτυπώνονταν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, με σκοπό να φυλαχθούν σε αρχείο, ως εκ τούτου, δεν ήταν δυνατή η επαλήθευση/έλεγχος τους.

Για τις πιο πάνω αδυναμίες/παραλείψεις λήφθηκαν από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες διορθωτικές ενέργειες, κατόπιν υπόδειξης της Υπηρεσίας μας.

(ζ) Τα πιο πάνω θέματα συζητήθηκαν σε ευρεία σύσκεψη η οποία πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του πρώην Υπουργού Υγείας στις 29.3.2012, με τη συμμετοχή του τέως Γενικού Διευθυντή, του Εφόρου, του Διευθυντή Φαρμακευτικών Υπηρεσιών και υπηρεσιακών παραγόντων, κατά την οποία αποφασίστηκε μεταξύ άλλων όπως οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, προβούν σε έρευνα για διαπίστωση κατά πόσον οι τιμές επαλήθευσης των φαρμακευτικών προϊόντων διαφοροποιήθηκαν και, στις περιπτώσεις όπου κρινόταν αναγκαίο, να προβούν αμέσως σε εισήγηση για αναθεώρηση των τιμών.

(η) Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας με επιστολή της ημερ. 9.5.2012 προς τον πρώην Υπουργό Υγείας, εισηγήθηκε τα ακόλουθα:

- (i) Τη λήψη απόφασης για ανάκληση αμέσως της προηγούμενης έγκρισης που είχε δοθεί για χρήση του 6^{ου} Δελτίου Τιμών της Ελλάδας του 2009, και την αντικατάστασή του με το πρόσφατο Δελτίο Τιμών, για σκοπούς τιμολόγησης των φαρμακευτικών προϊόντων.
- (ii) Την υποβολή Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για λήψη Απόφασης που να ρυθμίζει/διευκρινίζει τη διαδικασία που θα ακολουθείται για την επιλογή των εναλλακτικών χωρών αναφοράς για τον καθορισμό τιμών, στις περιπτώσεις εκείνες, κατά τις οποίες ένα φαρμακευτικό προϊόν δεν κυκλοφορεί στις βασικές χώρες αναφοράς.
- (iii) Έχοντας υπόψη τις θέσεις των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών ότι η συνεχής παρακολούθηση των τιμών και η αναθεώρησή τους με τα υφιστάμενα μέσα δεν είναι εφικτή, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την άμεση αναθεώρηση των τιμών με την εφαρμογή μηχανογραφικού συστήματος τιμολόγησης, ενδεχομένως παρόμοιου με αυτό που εφαρμόζεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης της Ελλάδας, το οποίο να παρέχει τη δυνατότητα αναθεώρησης των τιμών σε τακτά (σύντομα) χρονικά διαστήματα.

Επειδή, όπως επισημάναμε το θέμα αυτό ήταν πολύ σοβαρό και ενδεχομένως η εφαρμογή ενός τέτοιου - μηχανογραφικού - συστήματος να οδηγούσε στην εξοικονόμηση ενός σημαντικού ποσού χρημάτων που δαπανάται κάθε χρόνο από τον ιδιωτικό και τον κρατικό τομέα (όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, σε μερικές περιπτώσεις διαγωνισμών του δημοσίου, κατά τις οποίες συμμετέχει τελικά μόνο ένας προσφοροδότης, παρατηρήθηκε ότι η τιμή της προσφοράς του ήταν ίση ή λίγο χαμηλότερη της ανώτατης χονδρικής τιμής), η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την άμεση εφαρμογή του, έστω και με την αγορά υπηρεσιών, για ένα καθορισμένο - μεταβατικό - χρονικό διάστημα, που θα παρείχε τον απαραίτητο χρόνο στο Υπουργείο Υγείας να αποφασίσει/εφαρμόσει το δικό του σύστημα. Εκφράσαμε την άποψη ότι με τη λύση αυτή, θα ήταν δυνατή η αναπροσαρμογή των τιμών, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, εξοικονομώντας άμεσα (αφού όπως είχε διαπιστωθεί και αναφέρεται πιο πάνω, οι τιμές αριθμού

φαρμακευτικών προϊόντων της Κύπρου που ελέγχθηκαν ήταν κατά μέσο όρο 18% ψηλότερες) ένα σημαντικό ποσό χρημάτων από τον προϋπολογισμό του ιδιωτικού αλλά και του κρατικού τομέα.

- (iv) Αξιοποιώντας τις δυνατότητες του μηχανογραφικού συστήματος, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε παράλληλα, όπως μελετηθεί σοβαρά το ενδεχόμενο τροποποίησης του υφιστάμενου μηχανισμού τιμολόγησης (με τις τέσσερις χώρες αναφοράς, 1 ακριβή, 2 μεσαίες, 1 φθηνή), ο οποίος εφαρμόστηκε με βάση μελέτη που είχε εκπονηθεί οκτώ χρόνια προηγουμένως (2004), ως μεταβατικό στάδιο από το προηγούμενο σύστημα, και με βάση τα δεδομένα που επικρατούσαν τότε στην Κύπρο και στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Σημειώνεται ότι η τάση που επικρατεί σήμερα, και ήδη εφαρμόστηκε σε μερικές χώρες, είναι να χρησιμοποιούνται μηχανισμοί για τον καθορισμό των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων που κυκλοφορούν σε αυτές, οι οποίοι λαμβάνουν υπόψη τον μέσο όρο των τιμών των 3 ή 6 χαμηλότερων - σε τιμές - Ευρωπαϊκών χωρών, ή ακόμα να υιοθετείται η χαμηλότερη τιμή που επικρατεί στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνεται ωστόσο ότι στις χώρες αυτές εφαρμόζεται Γενικό Σχέδιο Υγείας.
- (v) Τροποποίηση της σύνθεσης της ΕΕΤΦ, ώστε τα μέλη της να μην έχουν άμεσο συμφέρον στα θέματα που εξετάζονται, σύμφωνα και με πάγια αρχή του διοικητικού δικαίου. Οι εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων μερών (εισαγωγέων, παρασκευαστών, φαρμακοποιών) θα μπορούν να καλούνται σε συνεδρίες της ΕΕΤΦ κατά τις οποίες εξετάζονται θέματα που τους αφορούν, και να παραθέτουν τις απόψεις τους, χωρίς ωστόσο να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι τα πιο πάνω θέματα είναι ιδιαίτερα σημαντικά και εισηγήθηκε στον τότε Υπουργό Υγείας όπως - με βάση τις εξουσίες που του παρέχει η νομοθεσία -προχωρήσει αμέσως στη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων/μέτρων.

Αναφορικά με το σημείο (i) πιο πάνω, από τον Μάιο 2012, κατόπιν οδηγιών του τότε Υπουργού Υγείας, λαμβάνονται υπόψη για σκοπούς τιμολόγησης φαρμάκων, οι τιμές της Ελλάδας σύμφωνα με το πιο πρόσφατο δημοσιευμένο δελτίο τιμών.

Επίσης, αναφορικά με το σημείο (iii) πιο πάνω, το Υπουργικό Συμβούλιο με Απόφασή του στις 18.7.2012, εξουσιοδότησε τον τότε Υπουργό Υγείας να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για την αγορά υπηρεσιών από συγκεκριμένη εταιρεία στην Ελλάδα, με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, με σκοπό τη δημιουργία βάσης δεδομένων, για αναθεώρηση της τιμολογιακής πολιτικής σε σχέση με τα φάρμακα. Στις 14.9.2012, υπογράφηκε σύμβαση με την εν λόγω εταιρεία έναντι €13.455 + Φ.Π.Α., η οποία ωστόσο, δεν μπόρεσε να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην επικαιροποίηση του τιμοκαταλόγου.

Το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 5.10.2012 αποφάσισε - κατόπιν πρότασης του Υπουργείου Υγείας - όπως (i) ο τιμοκατάλογος των φαρμακευτικών προϊόντων επικαιροποιείται κάθε 2 χρόνια και οι τιμές των νέων φαρμάκων κάθε 12 μήνες, στα πρώτα 2 χρόνια και, στη συνέχεια, κάθε 2 χρόνια, (ii) το ποσοστό κέρδους των φαρμακευτικών προϊόντων με χονδρική τιμή μέχρι €50, παραμένει στο 37%, εκείνων με χονδρική τιμή €50 - €250 μειωθεί στο 33% (από 37%), και εκείνων με χονδρική τιμή άνω των €250 μειωθεί στο 25% (από 37%) και, ταυτόχρονα, να επιβάλλεται τέλος εκτέλεσης συνταγής €1 ανά συνταγή, (iii) αξιολογείται η τιμολογιακή πολιτική κάθε 4 χρόνια από την ΕΕΤΦ, αρχίζοντας από το 2013, το αποτέλεσμα της οποίας θα κοινοποιείται στον Υπουργό για ενημέρωση/λήψη απόφασης για ενδεχόμενη τροποποίηση του συστήματος τιμολόγησης και, (iv) φιλελευθεροποιηθούν οι τιμές των μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων από 14.1.2013.

Με την πιο πάνω Απόφαση, οι ρυθμίσεις που έγιναν είναι - κατά την άποψη μας - δυσμενέστερες για τους καταναλωτές, σε σύγκριση με εκείνες που ίσχυαν προηγουμένως. Συγκεκριμένα:

- (i) Η επικαιροποίηση του τιμοκαταλόγου, όπως καθορίστηκε με παλαιότερη Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (το 2008), θα γινόταν κάθε χρόνο, ρύθμιση η οποία ήταν πιο ευνοϊκή από αυτήν που αποφασίστηκε πρόσφατα (να γίνεται δηλαδή κάθε 2 χρόνια), αφού η σημασία

της όσο το δυνατόν ταχύτερης επικαιροποίησης είναι σημαντική και προς όφελος του καταναλωτή. Σημειώνεται ότι οι τιμές των φαρμακευτικών προϊόντων μειώνονται συνήθως (λόγω γενερικών ή/και ανταγωνισμού) γι' αυτό και είχαμε εισηγηθεί στην παρ. (η)(iii) πιο πάνω την εφαρμογή μηχανογραφικού συστήματος, για την όσο το δυνατό καλύτερη παρακολούθηση των τιμών και ταχύτερη αναπροσαρμογή τους.

- (ii) Το ποσοστό κέρδους ύψους 37% που ίσχυε στην Κύπρο, ήταν το δεύτερο ψηλότερο ποσοστό κέρδους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η νέα ρύθμιση που έγινε, διατηρεί το εν λόγω ψηλό ποσοστό για φαρμακευτικά προϊόντα χονδρικής τιμής μέχρι €50. Αυτό συνεπάγεται λιανική τιμή €72,50 (προσθέτοντας το ποσοστό κέρδους ύψους 37%, 3% έξοδα και 5% ΦΠΑ). Δεδομένου ότι η λιανική τιμή πώλησης του μεγαλύτερου αριθμού των φαρμακευτικών προϊόντων – πέραν του 80% της συνολικής αξίας – είναι κάτω των €72,50, στις περιπτώσεις αυτές, ο καταναλωτής δεν θα επωφεληθεί, αλλά αντίθετα, θα επιβαρυνθεί με €1 επιπλέον για την εκτέλεση κάθε συνταγής, όπως αποφασίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 5.10.2012. Τα φαρμακευτικά προϊόντα πέραν των €72,50 λιανικής τιμής πώλησης, για τα οποία θα υπάρξει όφελος από τη μείωση του ποσοστού κέρδους, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, αποτελούν ένα μικρό ποσοστό των συνολικών αγορών κάθε καταναλωτή.
- (iii) Όπως αναφέρθηκε στην παρ.(γ) πιο πάνω, σύμφωνα με τις διατάξεις του σχετικού Νόμου, η ΕΕΤΦ επανεξετάζει το θέμα του μηχανισμού ελέγχου των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων μία φορά τον χρόνο τουλάχιστον ή όταν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές και, όπου κρίνει σκόπιμο, προβαίνει στις ανάλογες διαφοροποιήσεις. Με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.10.2012, η τιμολογιακή πολιτική θα αξιολογείται κάθε 4 χρόνια, για ενδεχόμενη τροποποίηση του συστήματος τιμολόγησης. Το χρονικό διάστημα των 4 χρόνων που καθορίστηκε για αξιολόγηση της τιμολογιακής πολιτικής, για ενδεχόμενη τροποποίηση του συστήματος τιμολόγησης, είναι πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα και, ως εκ τούτου, οι τιμές δεν θα αντανakλούν άμεσα τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα της τιμολόγησης των φαρμακευτικών προϊόντων.
- (iv) Η φιλελευθεροποίηση των τιμών των μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων ήταν πάγιο αίτημα των φαρμακοποιών/εμπόρων/κατασκευαστών φαρμακευτικών προϊόντων και, κατά την άποψή μας, δεν θα αποβεί τελικά προς όφελος των καταναλωτών. Ως εκ τούτου η πιο πάνω παραχώρηση που έγινε από το Υπουργείο, δεν φαίνεται να αντισταθμίστηκε από οποιοδήποτε ουσιαστικό αντάλλαγμα υπέρ των καταναλωτών.
- (v) Η μείωση των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων, ήταν επιβεβλημένη διόρθωση της στρέβλωσης που δημιουργήθηκε, με την απόφαση του τότε Υπουργού τον Ιούλιο 2010 και την επαναβεβαίωση της τον Αύγουστο 2011 (κατόπιν μελέτης και εισήγησης της ΕΕΤΦ), να χρησιμοποιούνται δηλαδή οι τιμές του 6^{ου} Δελτίου Τιμών του έτους 2009 της Ελλάδας, όταν αυτή ήταν η τρίτη ακριβότερη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις τιμές των φαρμακευτικών προϊόντων. Σημειώνεται ότι η Ελλάδα είναι χώρα αναφοράς, η οποία λαμβάνεται υπόψη στον μηχανισμό/σύστημα τιμολόγησης της Κύπρου ως η φθηνή (από τις 4 χώρες), με αποτέλεσμα οι τιμές της Κύπρου να καταστούν ακριβότερες από τον μέσο όρο - που ήταν ο επιδιωκόμενος σκοπός του συστήματος τιμολόγησης που εφαρμόστηκε τον Μάρτιο 2005 - της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τιμές των φαρμακευτικών προϊόντων στην Ελλάδα σημείωσαν δραστική μείωση το 2010, τοποθετώντας την Ελλάδα ανάμεσα στις 3 φθηνότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αρμόδιοι φορείς ωστόσο στην Κύπρο (Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, ΕΕΤΦ και Υπουργός), παρέλειψαν να εντοπίσουν τη στρέβλωση των τιμών και να προχωρήσουν αμέσως στην αλλαγή της προηγούμενης απόφασης, ώστε να επωφεληθεί από τις μειώσεις ο Κύπριος καταναλωτής, κάτι που έγινε τελικά, αλλά με αρκετή καθυστέρηση, κατόπιν της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.10.2012.

- (vi) Όσον αφορά τις υπόλοιπες εισηγήσεις μας που αναφέρονται στην παρ. (η) πιο πάνω (Μηχανογραφικό σύστημα ελέγχου/παρακολούθησης τιμών, τροποποίηση της σύνθεσης της ΕΕΤΦ) δεν φαίνεται να έχουν ληφθεί υπόψη μέχρι σήμερα.

Στο μεταξύ, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες τερμάτισαν τον Νοέμβριο 2012 τη σύμβαση αγοράς υπηρεσιών για τη δημιουργία βάσης δεδομένων με σκοπό την αναθεώρηση των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων, λόγω αδυναμίας του Αναδόχου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις, με αποτέλεσμα η επικαιροποίηση του καταλόγου τιμών να αναληφθεί από λειτουργούς των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών.

Ο νέος επικαιροποιημένος τιμοκατάλογος τέθηκε σε ισχύ στις 11.2.2013, σύμφωνα με διάταγμα που εξέδωσε ο τότε Υπουργός Υγείας, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχονται από το εδάφιο (2) και (3) του άρθρου 88 των περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Ελεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμων του 2001 έως 2013.

Σύμφωνα με τον νέο επικαιροποιημένο τιμοκατάλογο, οι τιμές 1874 φαρμακευτικών προϊόντων ή το 45,1% του συνολικού αριθμού φαρμάκων σημείωσαν μείωση, 1804 φαρμακευτικών προϊόντων ή το 43,5% παρέμειναν οι ίδιες, ενώ 473 μόνο φαρμακευτικών προϊόντων ή το 11,4% παρουσίασαν αύξηση.

Σημειώνεται ότι, με την επικαιροποίηση του τιμοκαταλόγου, σε ορισμένες περιπτώσεις επήλθε μείωση των ανώτατων χονδρικών τιμών φαρμακευτικών προϊόντων, ποσοστού μέχρι και 82%.

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε επίσης ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η μείωση των ανώτατων χονδρικών τιμών φαρμακευτικών προϊόντων είχε ως αποτέλεσμα και τη μείωση του κόστους προμήθειας των εν λόγω φαρμακευτικών προϊόντων από το δημόσιο. Οι περιπτώσεις αυτές, αφορούν βασικά σε φαρμακευτικά προϊόντα για τα οποία στις προσφορές του δημοσίου συμμετέχει μόνο ένας προσφοροδότης και η τιμή της προσφοράς του είναι ίση με την ανώτατη χονδρική τιμή. Επειδή με βάση το άρθρο 86(2) των περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Ελεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμων του 2001 έως 2013, απαγορεύεται η πώληση φαρμάκων σε τιμή η οποία υπερβαίνει την εκάστοτε ανώτατη χονδρική τιμή, στις περιπτώσεις αυτές, με τη μείωση των ανώτατων χονδρικών τιμών των εν λόγω φαρμακευτικών προϊόντων, μειώθηκαν και οι τιμές που περιλαμβάνονταν στις συμβάσεις που είχαν ήδη συνομολογηθεί, στο επίπεδο των νέων ανώτατων χονδρικών τιμών.

Καθόσον αφορά στην αξιολόγηση της τιμολογιακής πολιτικής, η οποία σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.10.2012, θα έπρεπε να γίνει για πρώτη φορά εντός του 2013, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, τον Μάιο 2013, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες ετοίμασαν σχετική έκθεση, η οποία συζητήθηκε - με αρκετή καθυστέρηση - από την ΕΕΤΦ στις 26.9.2013.

Όπως αναφέρεται στα πρακτικά της πιο πάνω συνεδρίας της ΕΕΤΦ, ο τρόπος με τον οποίο υπολογίζονται οι τιμές στην Κύπρο σήμερα, διαμορφώνουν ένα επίπεδο τιμών, κοντά στον μέσο όρο των χωρών αναφοράς, που είναι σύμφωνο με την υφιστάμενη τιμολογιακή πολιτική του Κράτους.

Η Υπηρεσία μας ωστόσο παρατήρησε ότι, σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση αξιολόγησης, στην κατάταξη των χωρών αναφοράς, χρησιμοποιώντας ως δείγμα φαρμάκων τα πρώτα 100 σε όγκο και αξία πωλήσεων φάρμακα, που κυκλοφορούν σε τουλάχιστον μια χώρα αναφοράς, οι χονδρικές τιμές της Κύπρου είναι πιο ψηλές από τις χονδρικές τιμές της Γαλλίας, Ιταλίας και Αυστρίας οι οποίες σύμφωνα με το υφιστάμενο σύστημα τιμολόγησης στην Κύπρο, αποτελούν τις 3 από τις 4 μεσαίες χώρες αναφοράς. Σημειώνεται ότι η τέταρτη μεσαία χώρα αναφοράς για την Κύπρο, δηλαδή το Βέλγιο, στους πιο πάνω πίνακες είναι η 3^η και 4^η αντίστοιχα ακριβότερη χώρα.

Ενόψει των πιο πάνω, και λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο χρονικό διάστημα που έχει παρέλθει από τον Μάρτιο 2005, όταν εφαρμόστηκε το υφιστάμενο σύστημα τιμολόγησης, σε συνδυασμό με την επικρατούσα σήμερα κατάσταση της οικονομίας, καθιστούν την ανάγκη για άμεση τροποποίηση του μηχανισμού τιμολόγησης φαρμάκων, επιτακτική. Λόγω της εξειδίκευσης του θέματος, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη διεξαγωγή μελέτης από ειδικούς - στα θέματα αυτά - συμβούλους, καθώς επίσης τον καθορισμό συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων, για εφαρμογή του νέου συστήματος τιμολόγησης, ενόψει και της επικείμενης εφαρμογής του Γενικού Σχεδίου Υγείας.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Γενική Διευθύντρια τον Δεκέμβριο 2013, οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες προτίθενται να προωθήσουν την πιο πάνω εισήγησή μας στην Επιτροπή Ελέγχου Τιμών Φαρμάκων για συμβουλευτική γνωμοδότηση προς τον Υπουργό Υγείας.

Δαπάνες φαρμάκων. Οι δαπάνες φαρμάκων του δημόσιου τομέα για τα τελευταία επτά χρόνια, παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα :

	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.
Δαπάνες	104,2	109,3	103,1	99,7	98,3	84,6	75,2

(α) Το σύνολο των αγορών για το 2012, σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο μηχανογραφικό σύστημα των Κεντρικών αποθηκών, έγινε από 93 προμηθευτές, οι 20 από τους οποίους έχουν προμηθεύσει φάρμακα αξίας €82,2 εκ. ή το 78,6% του συνόλου (2011: 88 προμηθευτές, με τους 20 να έχουν προμηθεύσει φάρμακα αξίας €88,1 εκ. ή το 79,7%).

(β) **Φάρμακα ψηλού κόστους.** Ποσό ύψους €36,4 εκ. ή 34,8% της συνολικής δαπάνης, αφορά σε 25 από τα περίπου 1500 φάρμακα που αγοράστηκαν κατά το 2012 (2011: €42,7 εκ., 38,7%, αντίστοιχα) και ανήκουν στις κατηγορίες των φαρμάκων για τον καρκίνο, το νευρικό σύστημα, τη θalasσαιμία, τη ρευματοειδή αρθρίτιδα, τον διαβήτη, των ανοσοσφαιρινών και των αντιβακτηριακών.

Στους διαγωνισμούς προσφορών που προκηρύσσονται από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες για την προμήθεια φαρμάκων, παρατηρήθηκε ότι σε αρκετές περιπτώσεις συμμετέχει μόνο ένας οικονομικός φορέας και ως εκ τούτου, οι τιμές των εν λόγω φαρμάκων, αντί να είναι προϊόν υγιούς ανταγωνισμού (που είναι ο σκοπός ενός διαγωνισμού) διαμορφώνονται υπό μονοπωλιακό καθεστώς. Η απουσία ανταγωνισμού, οφείλεται στο γεγονός ότι, τα εν λόγω φάρμακα αφορούν κυρίως σε πρωτότυπα φάρμακα τα οποία προστατεύονται από περίοδο αποκλειστικότητας δικαιωμάτων (πατέντα) και, ως εκ τούτου, δεν επιτρέπεται η εισαγωγή στην αγορά γενόσημων (generic) φαρμάκων, ώστε να τα ανταγωνίζονται. Επισημαίνεται ότι, όταν τα πρωτότυπα φάρμακα εισάγονται στην αγορά, προστατεύονται - κατά κανόνα - από δεκαετή περίοδο αποκλειστικότητας δικαιωμάτων, η οποία δυνατόν να επεκτείνεται για επιπλέον περίοδο 5 χρόνων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μονοπωλιακών συνθηκών, για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Στις περιπτώσεις αυτές, χρειάζεται συστηματική παρακολούθηση των τιμών (και σύγκρισή τους με άλλες χώρες) καθώς και της ημερομηνίας λήξης της αποκλειστικότητας και εισόδου των γενερικών στην αγορά, ώστε να προγραμματίζονται ανάλογα οι διαγωνισμοί. Μια άλλη αδυναμία στις πιο πάνω περιπτώσεις, αφορά στη διαδικασία που ακολουθείται από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες για την αγορά τους, δηλαδή την προκήρυξη ανοικτού διαγωνισμού, με αποτέλεσμα να μην παρέχεται η δυνατότητα διαπραγμάτευσης των ψηλών τιμών που συνήθως υποβάλλονται. Η δικαιολογία που προβάλλεται από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες, ότι δηλαδή ενδεχομένως να υπάρξουν και άλλοι προσφοροφότες κατόπιν εξασφάλισης αδειών παράλληλης εισαγωγής δεν είναι ρεαλιστική, εφόσον τέτοιες άδειες σπανίως έχουν δοθεί σε περιπτώσεις διαγωνισμών για την αγορά μεγάλων ποσοτήτων ακριβών φαρμάκων εξ αιτίας αφενός της δέσμευσης που συνεπάγεται η κατάθεση εγγυητικής μεγάλης αξίας και, αφετέρου της δυσκολίας/μη διασφαλισμένης εξασφάλισης μεγάλων ποσοτήτων φαρμάκου από τις φαρμακαποθήκες.

Για αντιμετώπιση των μονοπωλιακών περιπτώσεων η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως μελετάται/εξετάζεται προηγουμένως σε βάθος κατά πόσον διατίθενται στην αγορά άλλα φάρμακα/φαρμακευτικές θεραπείες με το ίδιο θεραπευτικό αποτέλεσμα, ώστε να προκηρύσσονται έγκαιρα διαγωνισμοί με ανταγωνισμό ισοδύναμων θεραπευτικά φαρμακευτικών ουσιών, κατόπιν εξασφάλισης έγκρισης από την Επιτροπή Φαρμάκων ή/και καθορισμού Πρωτοκόλλου χορήγησής τους. Όπως έχει διαπιστωθεί, στις λίγες περιπτώσεις που έχει εφαρμοστεί η πιο πάνω μέθοδος, εξασφαλίστηκαν πολύ συμφέρουσες τιμές, εξ αιτίας του ανταγωνισμού που αναπτύχθηκε. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό και οι συνθήκες μονοπωλίου είναι αναπόφευκτες, εισηγηθήκαμε όπως οι επιτροπές αξιολόγησης προβαίνουν στη δέουσα έρευνα για αξιολόγηση της λογικότητας της τιμής της μοναδικής προσφοράς, συγκρίνοντας τις τιμές των εν λόγω φαρμάκων με τις τιμές της Ελλάδας ή/και άλλων χωρών, και τα αποτελέσματα της έρευνας να περιλαμβάνονται στις εκθέσεις

αξιολόγησης που υποβάλλονται στο Συμβούλιο Προσφορών, ώστε αυτό να έχει ενώπιόν του όλα τα στοιχεία κατά τη λήψη των σχετικών αποφάσεων.

(γ) Επιτροπή Ελέγχου και Ενημέρωσης. Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 14.2.2007 τη δημιουργία ειδικού οργάνου, της Επιτροπής Ελέγχου και Ενημέρωσης για έλεγχο του επίπεδου συμμόρφωσης (συνταγογράφηση, τήρηση των περιορισμών και των πρωτοκόλλων χορήγησης/θεραπείας) και ενημέρωσης της Επιτροπής Φαρμάκων. Παρόλο ότι το εν λόγω όργανο θεωρείτο ως βασική παράμετρος στην επιτυχία του έργου της Επιτροπής Φαρμάκων, εντούτοις μέχρι τον Αύγουστο 2013 - και παρά τις κατά καιρούς υποδείξεις μας - η σύσταση της εν λόγω επιτροπής εκκρεμούσε. Ο τέως Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας, με επιστολή του ημερ. 6.9.2013, σε απάντηση της τελευταίας υπόδειξης μας, μάς πληροφόρησε ότι δεν είχε ενημερωθεί για τη μη υλοποίηση της πιο πάνω Απόφασης και μετά την πιο πάνω υπόδειξη μας, προέβη σε ενέργειες για τη συγκρότησή της. Ως εκ τούτου, κατά τους ελέγχους της Υπηρεσίας μας, διαπιστώθηκε ότι, φάρμακα πρώτης επιλογής (που είναι συνήθως και πολύ φθηνότερα), είχαν σημαντικά λιγότερη κατανάλωση από αυτά της δεύτερης και της τρίτης ακόμα επιλογής, εξαιτίας ενδεχομένως της μη πιστής τήρησης και της απουσίας του οργάνου παρακολούθησης της τήρησης των πρωτοκόλλων και των εγκυκλίων συνταγογράφησης/χορήγησης τους. Με τον τρόπο αυτό, η συγκράτηση των δαπανών - που ήταν και ο στόχος της πιο πάνω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου - ήταν ανέφικτη και ήταν ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν στην αλματώδη αύξηση των δαπανών για φάρμακα τα τελευταία χρόνια.

Όπως μας πληροφόρησε η Αν. Γενική Διευθύντρια τον Δεκέμβριο 2013, το Υπουργείο έχει προβεί στη σύσταση της πιο πάνω επιτροπής και ενδέχεται πολύ σύντομα να προχωρήσει σε ελέγχους τήρησης των πρωτοκόλλων.

Μηχανογράφηση.

Επέκταση και εγκατάσταση της λειτουργίας των συστημάτων Διαχείρισης Αποθεμάτων (SAP) και Διαχείρισης και Τιμολόγησης Συνταγών (PPIS/Medico). Τα μηχανογραφικά συστήματα Διαχείρισης Αποθεμάτων και Διαχείρισης και Τιμολόγησης Συνταγών, άρχισαν να εγκαθίστανται στις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες τον Ιούλιο 2009. Ωστόσο, μέχρι την ετοιμασία της Έκθεσής μας, εξακολουθούσε να εκκρεμεί η εγκατάσταση των πιο πάνω συστημάτων σε ορισμένα φαρμακεία των νοσοκομείων και ιατρικών κέντρων, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η παρακολούθηση της κατανάλωσης των φαρμάκων και του ύψους των αποθεμάτων και, κατ' επέκταση, η άσκηση αποτελεσματικής και αποδοτικής διαχείρισης των φαρμάκων από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες.

Σημειώνεται ότι όπως πληροφορηθήκαμε, το λογισμικό σύστημα Διαχείρισης Αποθεμάτων έχει εφαρμοστεί σε 37 από τα 44 φαρμακεία των κρατικών νοσοκομείων και ιατρικών κέντρων, ενώ το λογισμικό σύστημα Διαχείρισης και Τιμολόγησης Συνταγών εγκαταστάθηκε σε 29 φαρμακεία.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ολοκληρωθεί η εγκατάσταση των συστημάτων το συντομότερο δυνατόν.

Φαρμακευτικές αποθήκες. Κατά τα τελευταία χρόνια, δεν διεξάγεται φυσική καταμέτρηση των αποθεμάτων στο τέλος του έτους και, ως εκ τούτου, δεν ετοιμαζόταν ετήσιο πιστοποιητικό επιθεώρησης, το οποίο θα έπρεπε να υποβάλλεται στον Γενικό Λογιστή, με κοινοποίηση στην Υπηρεσία μας, το αργότερο μέχρι τις 31 Μαρτίου κάθε χρόνου, σύμφωνα με τον Κανονισμό Κυβερνητικών Αποθηκών αρ. 110.

Επίσης, δεν διενεργείτο έλεγχος της αποθήκης από τον Διευθυντή των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών ή εκπρόσωπό του, σύμφωνα με τον Κανονισμό Κυβερνητικών Αποθηκών αρ.9(ε), ούτε από εξουσιοδοτημένο Ελεγκτή Αποθηκών, σύμφωνα με τον Κανονισμό Κυβερνητικών Αποθηκών αρ. 60, ο οποίος προνοεί ότι όλες οι κύριες αποθήκες πρέπει να ελέγχονται πλήρως, τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο.

ΜΕΡΟΣ 3 - ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

3.1 ΔΗΜΟΙ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Μέρος Α

Σύμφωνα με τον περί Δήμων Νόμο, το Υπουργικό Συμβούλιο διατάζει τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος σε πόλη, Κοινότητα ή σύμπλεγμα, με πληθυσμό πέραν των 5.000 κατοίκων ή κάτω από 5.000 κατοίκους αν ικανοποιηθεί ότι η περιοχή αυτή έχει την οικονομική δυνατότητα να λειτουργεί ως Δήμος ικανοποιητικά και αποτελεσματικά, για να εξακριβωθεί η επιθυμία των εκλογέων για ανακήρυξη της περιοχής τους σε Δήμο. Με διατάγματα του Υπουργικού Συμβουλίου, τα οποία δημοσιεύτηκαν στις 19.10.2011 στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, οι περιοχές των Κοινοτικών Συμβουλίων Γερίου, Τσερίου, Λιβαδιών, Ύψωνα, Σωτήρας και Δρομολαξιάς - Μενεού, κηρύχθηκαν σε Δήμους. Η ίδρυση των νέων Δήμων συνεπάγεται αυξημένη χορηγία από το κράτος και αυξημένες δαπάνες για τους Δήμους αυτούς, αφού θα πρέπει να πληρωθούν οργανικές και άλλες θέσεις που προβλέπονται στον Νόμο, όπως, για παράδειγμα, του Δημοτικού Γραμματέα, Δημοτικού Μηχανικού, Δημοτικού Ταμία κ.ά. και θα πρέπει να δημιουργηθούν και στελεχωθούν νέα Τμήματα π.χ. Τεχνική Υπηρεσία. Αυξημένες δαπάνες θα προκύψουν επίσης για την αντιμισθία, έξοδα παραστάσεως και άλλα επιδόματα του Δημάρχου και αποζημίωση, έξοδα παραστάσεως και άλλα επιδόματα των Δημοτικών Συμβούλων, καθώς επίσης και για συνταξιοδοτικά οφέληματα του Δημάρχου και των υπαλλήλων. Σήμερα λειτουργούν 39 Δήμοι, από τους οποίους οι 9 είναι εκτοπισμένοι, μετά την κατάληψη των περιοχών τους από τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής. Το προσωπικό των εκτοπισμένων Δήμων είναι αποσπασμένο προσωρινά σε διάφορες Κυβερνητικές Υπηρεσίες και Ημικρατικούς Οργανισμούς και τα έσοδά τους προέρχονται κυρίως από μισθούς που καταβάλλονται από τις Υπηρεσίες στις οποίες απασχολούνται οι δημοτικοί υπάλληλοι, καθώς επίσης και από κρατική χορηγία. Οι Δήμοι αυτοί συνεχίζουν να καταβάλλουν στους υπαλλήλους όλες τις απολαβές τους από τα έσοδα αυτά.

Για τους Δήμους που βρίσκονται στις ελεύθερες περιοχές, εκτός από τα θέματα γενικής φύσεως που εκτίθενται πιο κάτω, που προέκυψαν από τον έλεγχο που διενεργήθηκε κατά το ελεγκτικό έτος 2012/2013, σημειώνεται ότι στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση των Δήμων (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, προσωπικό), που αφορούν στα έτη για τα οποία διενεργήθηκε έλεγχος, παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV και V, ώστε να παρέχεται μια ολοκληρωμένη εικόνα και να υπάρχει η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ των Δήμων. Στο Παράρτημα VI φαίνονται τα υπόλοιπα των δανείων των Δήμων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2011 και 31.12.2012, τα οποία προέρχονται από ελεγμένες ή από μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις ή από οικονομικές καταστάσεις, ο έλεγχος των οποίων, κατά την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, βρισκόταν σε εξέλιξη ή από στοιχεία που μας δόθηκαν από τους Δήμους.

Οικονομική κατάσταση. Οι περισσότεροι Δήμοι συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν σοβαρό οικονομικό πρόβλημα και πρόβλημα ρευστότητας, το οποίο θα ήταν οξύτερο εάν η κρατική χορηγία δεν έφθανε πολλές φορές μέχρι και σε ποσοστό 40% των εσόδων των Δήμων, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους. Λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση των χορηγιών, λόγω των περιορισμών που επιβάλλουν οι παρούσες συνθήκες στα δημόσια οικονομικά, η οικονομική κατάσταση των Δήμων αναμένεται ότι θα επιδεινωθεί περαιτέρω.

Για αποτροπή οικονομικής κατάρρευσης, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως οι Δήμοι ετοιμάσουν πρόγραμμα μέτρων οικονομικής περισυλλογής, με στόχο την εξάλειψη ή τουλάχιστον τη μείωση των ελλειμμάτων τους. Αναφέραμε επίσης ότι οι Δήμοι θα μπορούσαν να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση και το πρόβλημα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν, ασκώντας με πιο αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που τους παρέχει η σχετική νομοθεσία για την είσπραξη καθυστερήσεων φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων και την επιβολή και είσπραξη όλων των τελών και δικαιωμάτων που προβλέπονται στη νομοθεσία και τους σχετικούς Κανονισμούς.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Οι οικονομικές καταστάσεις των Δήμων ελέγχονται από τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας και υποβάλλονται, μαζί με τις σχετικές εκθέσεις, στο Δημοτικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με το άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να υποβάλλονται για έλεγχο μέχρι την 30ή Απριλίου του έτους που έπεται του οικονομικού έτους.

Οι Δήμοι Στροβόλου, Αγλαντζιάς, Λατσιών, Κάτω Πολεμιδιών, Γεροσκήπου, Ύψωνα και Γερίου δεν είχαν

υποβάλει, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, για έλεγχο τις οικονομικές καταστάσεις του έτους 2012, όπως είχαν υποχρέωση, ενώ οι Δήμοι Έγκωμης, Αραδίππου, Πόλης Χρυσοχούς, Παραλιμνίου, Τσερίου και Σωτήρας τις υπέβαλαν καθυστερημένα.

Αποτελέσματα έτους. Στο Παράρτημα IV παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έτους, τα έσοδα και έξοδα, καθώς επίσης οι βραχυπρόθεσμες και οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις των Δήμων, για τα έτη για τα οποία έχει ολοκληρωθεί ο έλεγχος των οικονομικών τους καταστάσεων.

Δάνεια. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, στο Παράρτημα VI παρουσιάζονται τα δάνεια που έχουν συνάψει οι Δήμοι, καθώς και η οφειλή της Κυπριακής Δημοκρατίας έναντι των εν λόγω δανείων.

Προϋπολογισμοί

(α) Τακτικός Προϋπολογισμός. Όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα, ο Τακτικός Προϋπολογισμός για το έτος 2011, μη λαμβανομένων υπόψη των εισπράξεων από δάνεια, κρατικές χορηγίες και μεταφορές καταθέσεων, όπως προνοούσαν οι όροι έγκρισής τους, ήταν, σε όλους τους Δήμους, ελλειμματικός, ενώ κατά το 2012, όταν τροποποιήθηκαν οι όροι έγκρισης του Προϋπολογισμού και για ισοσκελίση του λαμβάνεται πλέον υπόψη στα έσοδα και η κρατική χορηγία, ο Προϋπολογισμός των περισσότερων Δήμων ήταν ισοσκελισμένος ή πλεονασματικός.

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ							
Α/Α	Δήμος	2012			2011		
		Προϋπολογισθέντα		Πλεόνασμα/ (έλλειμμα)	Προϋπολογισθέντα		Πλεόνασμα/ (έλλειμμα)
		Έσοδα	Έξοδα		Έσοδα	Έξοδα	
		€	€	€	€	€	€
1	Λευκωσίας	34.375.069	34.374.942	127	19.217.500	34.438.946	(15.221.446)
2	Λεμεσού	41.818.271	41.785.293	32.978	27.209.840	46.182.610	(18.972.770)
3	Λάρνακας	23.133.775	23.133.775	0	14.600.750	25.248.213	(10.647.463)
4	Πάφου	21.107.560	21.101.447	6.113	19.514.952	22.851.704	(3.336.752)
5	Στροβόλου	20.482.715	20.481.873	842	11.566.815	22.113.355	(10.546.540)
6	Αγίου Δομετίου	4.128.138	4.972.798	(844.660)	2.357.340	5.764.650	(3.407.310)
7	Αθηνών	3.970.031	1.852.382	2.117.649	2.752.710	5.212.739	(2.460.029)
8	Αραδίππου	8.819.800	8.810.700	9.100	5.552.800	8.141.700	(2.588.900)
9	Πόλης Χρυσοχούς	3.332.002	3.151.310	180.692	1.795.026	3.610.594	(1.815.568)
10	Παραλιμνίου	19.725.500	19.126.072	599.428	15.910.500	19.160.100	(3.249.600)
11	Αγίας Νάπας	11.390.000	11.027.000	363.000	9.937.572	11.433.000	(1.495.428)
12	Δερύνειας	3.392.050	3.301.480	90.570	1.738.550	3.210.709	(1.472.159)
13	Λευκάρων	1.334.500	1.331.500	3.000	390.721	1.498.500	(1.107.779)
14	Γεροσκήπου	5.878.350	5.359.415	518.935	4.315.133	5.900.439	(1.585.306)
15	Πέγειας	5.679.790	5.679.790	0	2.710.000	5.113.500	(2.403.500)
16	Μέσα Γειτονιάς	5.852.650	5.841.291	11.359	3.252.000	6.158.687	(2.906.687)

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ							
Α/Α	Δήμος	2012			2011		
		Προϋπολογισθέντα		Πλεόνασμα/ (έλλειμμα)	Προϋπολογισθέντα		Πλεόνασμα/ (έλλειμμα)
		Έσοδα	Έξοδα		Έσοδα	Έξοδα	
		€	€	€	€	€	€
17	Γερμασόγειας	7.167.205	7.101.956	65.249	5.347.205	8.113.196	(2.765.991)
18	Κάτω Πολεμιδιών	6.125.410	6.218.210	(92.800)	5.306.216	9.015.716	(3.709.500)
19	Αγίου Αθανασίου	5.095.183	5.237.687	(142.504)	2.571.771	5.309.453	(2.737.682)
20	Αγλαντζιάς	7.282.629	6.784.420	498.209	4.179.500	7.464.053	(3.284.553)
21	Έγκωμης	6.364.700	7.029.200	(664.500)	3.689.000	7.381.762	(3.692.762)
22	Λατσιών	6.110.710	6.109.947	763	3.887.250	6.589.506	(2.702.256)
23	Ιδαλίου	5.017.800	4.719.092	298.708	3.756.500	4.574.697	(818.197)
24	Λακατάμιας	11.166.500	10.925.550	240.950	7.234.000	10.735.000	(3.501.000)
25	Γερίου	2.573.060	1.900.088	672.972			
26	Τσερίου	2.252.478	1.887.472	365.006			
27	Ύψωνα	2.839.850	2.839.850	0			
28	Σωτήρας	2.769.450	2.370.631	398.819			
29	Λιβαδιών	4.073.640	4.211.600	(137.960)			
30	Δρομολαξιάς-Μενεού	2.512.000	2.494.750	17.250			

Σύμφωνα με τους όρους έγκρισης του Προϋπολογισμού από τον Υπουργό Εσωτερικών, ο Τακτικός Προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος ή ακόμη και πλεονασματικός, για την αυτοχρηματοδότηση μέρους των επενδυτικών δαπανών.

Σημειώνεται ότι η μεταβατική περίοδος για ισοσκέλιση του Προϋπολογισμού, που παραχωρήθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών το 1996, ανανεωνόταν συνεχώς, με αποτέλεσμα να μην ασκείτο, σε συνεννόηση με τον Υπουργό Οικονομικών, το δικαίωμα της μη αποδέσμευσης του ποσού της γενικής χορηγίας που αναλογούσε σε κάθε Δήμο, όπως προβλεπόταν στους όρους έγκρισης των Προϋπολογισμών, σε περίπτωση που δεν υπήρξε συμμόρφωση με τους όρους αυτούς.

Με επιστολή μας στις 5.6.2007, προς τον Υπουργό Εσωτερικών, τον πληροφορήσαμε ότι ο όρος για ισοσκέλιση του Τακτικού Προϋπολογισμού που τίθετο κατά την έγκριση των Προϋπολογισμών των Δήμων και για τον οποίο η Υπηρεσία μας κάθε χρόνο προέβαινε σε σχετική αναφορά, θεωρείτο από τους Δήμους πρακτικά ανεφάρμοστος, ιδιαίτερα όσον αφορά στη μη συμπερίληψη της κρατικής χορηγίας στα έσοδα των Δήμων, για σκοπούς ισοσκέλισης του Τακτικού Προϋπολογισμού, θέση με την οποία συμφωνούσαμε, ειδικά λαμβάνοντας υπόψη ότι η κρατική χορηγία φθάνει πολλές φορές μέχρι και σε ποσοστό 40% των εσόδων των Δήμων. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, από το 2012 τροποποιήθηκαν οι όροι έγκρισης του Προϋπολογισμού και για ισοσκέλισή του λαμβάνεται πλέον υπόψη στα έσοδα και η κρατική χορηγία.

(β) Προϋπολογισμός Αναπτύξεως. Όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα, στους περισσότερους Δήμους, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, ο Προϋπολογισμός Αναπτύξεως για τα έτη 2011 και 2012 δεν ετοιμάστηκε πάνω σε ορθολογιστική και ρεαλιστική βάση, ούτε και συμβαδίζει με τη δυνατότητα εκτέλεσής του, με αποτέλεσμα το ποσοστό των αδαπάνητων ποσών προς τις προϋπολογισθείσες δαπάνες να είναι πολύ υψηλό.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΔΗΜΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2011 ΚΑΙ 2012									
Α/Α	Δήμος	Προϋπολογισμός		Πραγματικές δαπάνες		Αδαπάνητα ποσά		Ποσοστό	
		2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
		€	€	€	€	€	€	%	%
1	Λευκωσίας	28.746.745	55.999.346	12.994.950	22.669.620	15.751.795	33.329.726	55	60
2	Λεμεσού	25.161.185	27.359.694	11.880.941	11.478.989	13.280.244	15.880.705	53	58
3	Λάρνακας	23.318.000	29.332.000	3.276.594	1.859.415	20.041.406	27.472.585	86	94
4	Πάφου	18.861.144	18.991.523	3.674.780	3.448.850	15.186.364	15.542.673	81	82
5	Στροβόλου	5.109.534	8.677.200	2.714.246	3.387.806	2.395.288	5.289.394	47	61
6	Αγίου Δομετίου	7.997.000	5.365.500	1.074.563	1.714.631	6.922.437	3.650.869	87	68
7	Αθηνένου	2.114.531	3.205.000	964.831	580.368	1.149.700	2.624.632	54	82
8	Αραδίππου	5.180.000	6.670.000	2.117.118	2.383.086	3.062.882	4.286.914	59	64
9	Πόλης Χρυσοχούζης	5.910.000	7.652.047	0	0	5.910.000	7.652.047	100	100
10	Παραλιμνίου	33.267.000	50.542.000	874.133	8.940.264	32.392.867	41.601.736	97	82
11	Αγίας Νάπας	721.000	2.905.000	740.715	983.141	-19.715	1.921.859	-3	66
12	Δερύνειας	9.775.000	10.590.000	284.906	391.228	9.490.094	10.198.772	97	96
13	Λευκάρων	750.000	1.6032.000	620.000	0	130.000	1.632.000	17	100
14	Γεροσκήπου	1.383.500	4.953.330	1.298.438	1.791.195	85.062	3.162.135	6	64
15	Πέγειας	2.870.000	3.720.000	327.528	86.305	2.542.472	3.633.695	89	98
16	Μέσα Γειτονιάς	8.400.000	8.430.000	118.248	593.456	8.281.752	7.836.544	99	93
17	Γερμασόγειας	9.742.000	9.557.000	373.180	281.130	9.368.820	9.275.870	96	97
18	Κάτω Πολεμιδιών	2.439.785	880.000	0	679.681	2.439.785	200.319	100	23

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΔΗΜΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2011 ΚΑΙ 2012									
Α/Α	Δήμος	Προϋπολογισμός		Πραγματικές δαπάνες		Αδαπάνητα ποσά		Ποσοστό	
		2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
		€	€	€	€	€	€	%	%
19	Αγίου Αθανασίου	13.236.000	15.015.000	1.850.605	2.636.859	11.385.395	12.378.141	86	82
20	Αγλαντζιάς	1.682.720	3.633.455	712.943	1.451.888	969.777	2.181.567	58	60
21	Έγκωμης	5.825.800	8.885.000	464.296	1.617.560	5.361.504	7.267.440	92	82
22	Λατσιών	1.140.000	8.265.000	601.429	1.442.954	538.571	6.822.046	47	83
23	Ιδαλίου	1.985.000	4.802.500	620.437	2.566.060	1.364.563	2.236.440	69	47
24	Λακατάμιας	3.333.000	5.110.000	1.508.837	2.675.461	1.824.163	2.434.539	55	48
25	Γερίου	1.330.000		0		1.330.000		100	
26	Τσερίου	2.045.040		665.372		1.379.668		67	
27	Ύψωνα	1.508.000		745.063		762.937		51	
28	Σωτήρας	1.029.400		258.347		771.053		75	
29	Λιβαδιών	0		0		0			
30	Δρομολαξιάς-Μενεού	0		0		0			

Σημ.: Τα πιο πάνω ποσά προέρχονται από ελεγμένες ή από μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις ή από οικονομικές καταστάσεις, ο έλεγχος των οποίων, κατά την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, βρισκόταν σε εξέλιξη ή από στοιχεία που μας δόθηκαν από τους Δήμους.

Αδυναμίες στη λειτουργία των υπηρεσιών των Δήμων. Σε αρκετούς Δήμους εξακολουθεί να παρατηρούνται σοβαρές αδυναμίες στην ορθή και αποτελεσματική λειτουργία των υπηρεσιών τους και ιδιαίτερα των Οικονομικών, οι οποίες οφείλονται κυρίως στη μη πιστή εφαρμογή Νόμων, Κανονισμών και των ενδεδειγμένων διαδικασιών, στις αδυναμίες των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, στη μη ολοκλήρωση της μηχανογράφησης και στα προβλήματα που παρουσιάζουν ορισμένα από τα λογισμικά που εφαρμόστηκαν, καθώς και στην ελλιπή οργάνωση/διαχείριση του Αρχείου.

Εσωτερικός έλεγχος. Το Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αναβάθμιση των υπηρεσιών σε κάθε Δήμο και ο σύγχρονος έλεγχος απαιτεί όπως ο εσωτερικός ελεγκτής ετοιμάζει πρόγραμμα εργασίας, διεξάγει μελέτες και έρευνες για να διαπιστώνει την ορθή εφαρμογή των Κανονισμών και των ενδεδειγμένων διαδικασιών, καθοδηγεί και συμβουλεύει το προσωπικό σχετικά με τον τρόπο επίλυσης προβλημάτων που προκύπτουν, προωθεί, όπου χρειάζεται, την εφαρμογή νέων συστημάτων και διαδικασιών για βελτίωση της λειτουργικότητας και κατ' επέκταση της παραγωγικότητας του Δήμου και ετοιμάζει περιεκτικές εκθέσεις για τα αποτελέσματα των ελέγχων που διεξάγει, για υποβολή στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως τα Δημοτικά Συμβούλια λάβουν μέτρα για οργάνωση και ενδυνάμωση του Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου, λαμβάνοντας υπόψη ότι, παρά τις βελτιώσεις που παρατηρήθηκαν, εξακολουθεί να υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες και ελλείψεις στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου στους περισσότερους Δήμους, που καλύπτουν διάφορες δραστηριότητές τους, όπως:

- (α) Αδυναμία παρακολούθησης και έγκαιρης είσπραξης καθυστερήσεων φορολογιών.
- (β) Μη ετοιμασία συμφιλιωτικών καταστάσεων για τις φορολογίες.
- (γ) Μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση ενδεδειγμένων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο.
- (δ) Μη επιβεβαίωση των περιουσιακών στοιχείων και υποβολή στην Υπηρεσία μας των σχετικών πιστοποιητικών φυσικής καταμέτρησης στο τέλος κάθε χρόνου.
- (ε) Μη κατάλληλη συμπλήρωση πάντοτε των ενταλμάτων πληρωμής και μη επισύναψη σ' αυτά των απαραίτητων δικαιολογητικών.
- (στ) Έλλειψη επαρκών μέτρων ασφαλείας για προστασία του μηχανογραφικού εξοπλισμού, λογισμικού και δεδομένων.

Δαπάνες προσωπικού. Σε αρκετούς Δήμους, το ποσοστό δαπανών προς τα έξοδα του μόνιμου και εργατικού προσωπικού, περιλαμβανομένων των υπερωριών, του 13ου μισθού και των εισφορών στα διάφορα Ταμεία, είναι πολύ ψηλό.

Στο Παράρτημα V παρουσιάζεται το προσωπικό που εργοδοτούσαν οι Δήμοι, για τους οποίους έχει διεξαχθεί ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεών τους, καθώς επίσης και το προσωπικό που εργοδοτούσαν ορισμένοι Δήμοι, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων των οποίων, κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ήταν υπό εξέλιξη, μαζί με το σχετικό κόστος.

Ταμεία Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων

(α) Σύμφωνα με τους περί Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων Κανονισμούς, για τη λειτουργία και χρηματοδότηση των πιο πάνω Ταμείων μεταφέρεται κάθε έτος από το Δημοτικό Ταμείο ποσό, το οποίο καθορίζεται από τους Κανονισμούς, ως ποσοστό επί του μισθού κάθε υπαλλήλου, για κάλυψη των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων. Το ποσό που προκύπτει κατατίθεται στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων και χρεώνεται στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων του Δήμου.

Με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, για τον υπολογισμό του πραγματικού κόστους που πρέπει να χρεώνεται στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων για τα συνταξιοδοτικά ωφελήματα των υπαλλήλων και του αναγκαίου ποσού που θα πρέπει να καταβάλλεται στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων για καταβολή των ωφελημάτων αυτών, πρέπει να διενεργείται αναλογιστική εκτίμηση σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε τρία χρόνια).

Παρατηρήθηκε ότι, παρά τις υποδείξεις της Υπηρεσίας μας, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, οι Δήμοι Μέσα Γειτονιάς και Πέγειας δεν προχώρησαν στη διενέργεια αναλογιστικής εκτίμησης, με αποτέλεσμα να μη γνωρίζουν επακριβώς τις υποχρεώσεις τους προς το πιο πάνω Ταμείο. Όσον αφορά στους Δήμους Γερίου, Ύψωνα, Σωτήρας και Δρομολαξιάς-Μενεού (πρώην Κοινοτικά Συμβούλια), επίσης εκκρεμεί η διενέργεια αναλογιστικής εκτίμησης.

(β) Λόγω οικονομικών δυσκολιών, οι περισσότεροι Δήμοι συνεχίζουν να μην εισφέρουν στα πιο πάνω Ταμεία ή εισφέρουν μικρότερα ποσά απ' ότι θα έπρεπε. Μετά από υπόδειξή μας, σε 24 Δήμους διενεργήθηκε κατά τα έτη 2005 μέχρι 2012, αναλογιστική εκτίμηση, από την οποία διαφάνηκε ότι, λόγω ελλειμματικών εισφορών, όλοι οι Δήμοι, με εξαίρεση τον Δήμο Γερμασόγειας και Λατσιών οφείλουν μεγάλα ποσά στα Ταμεία Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων. Συγκεκριμένα, για 22 Δήμους, οι ελλειμματικές υποχρεώσεις τους προς τα Ταμεία Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων ανέρχονταν σε €176,8 εκ., ενώ οι οφειλές τους για τις συγκεκριμένες ελλειμματικές υποχρεώσεις στα Ταμεία αυτά στις 31.12.2012 και 31.12.2011, ανέρχονταν σε €163,2 εκ. και €143,5 εκ., αντίστοιχα, όπως φαίνεται στην πιο κάτω κατάσταση.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΔΗΜΩΝ ΣΤΑ ΤΑΜΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΔΩΡΗΜΑΤΩΝ					
Α/Α	Δήμος	Αναλογιστική εκτίμηση		Οφειλή Δήμου στις 31.12.2012	Οφειλή Δήμου στις 31.12.2011
		Ημερομηνία αναφοράς	Ελλειμματικές υποχρεώσεις		
			€	€	€
1	Αραδίππου	31.12.2005	1.659.052	1.659.052	1.659.052
2	Λεμεσού	31.12.2006	73.441.921	69.363.433	56.604.638
3	Κάτω Πολεμιδιών	31.12.2008	1.802.574	963.651	963.651
4	Λάρνακας	31.12.2008	30.761.000	30.761.000	24.608.800
5	Παραλινίου	31.12.2008	2.639.000	2.639.000	2.639.000
6	Αγίας Νάπας	31.12.2009	3.017.000	2.090.665	1.906.358
7	Γεροσκήπου	31.12.2009	963.000	900.318	907.899
8	Δερύνειας	31.12.2009	864.000	555.000	658.000
9	Λευκάρων	31.12.2009	318.000	300.568	215.024
10	Λιβαδιών	31.12.2009	221.000		
11	Αθηένου	31.12.2010	726.000	732.221	726.000
12	Τσερίου	31.12.2010	41.055	41.055	41.055
13	Αγίου Αθανασίου	31.12.2011	980.675	914.498	980.675
14	Αγίου Δομετίου	31.12.2011	2.293.429	2.293.429	2.293.429
15	Έγκωμης	31.12.2011	3.298.991	3.694.067	3.694.067
16	Ιδαλίου	31.12.2011	91.486	91.486	14.100
17	Λακατάμιας	31.12.2011	1.726.662	1.312.859	1.626.042
18	Πάφου	31.12.2011	5.611.107	5.368.700	5.611.107
19	Πόλης Χρυσοχούς	31.12.2011	279.000	170.000	279.000
20	Στροβόλου	31.12.2011	2.793.630	2.190.652	2.400.652
21	Λευκωσίας	31.12.2011	41.115.000	35.861.422	31.804.367
22	Αγλαντζιάς	31.12.2012	1.332.942	1.332.942	1.680.197
	Σύνολο		175.976.524	163.236.018	141.313.113

Α/Α	Δήμος	Αναλογιστική εκτίμηση		Οφειλή Δήμου στις 31.12.2012	Οφειλή Δήμου στις 31.12.2011
		Ημερομηνία αναφοράς	Πλεόνασμα		
1	Γερμασόγειας	31.12.2012	774.825	0	1.397.200
2	Λατσιών	31.12.2012	327.441	0	816.514

Σημ.: Τα πιο πάνω ποσά προέρχονται από ελεγμένες ή από μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις ή από οικονομικές καταστάσεις, ο έλεγχος των οποίων, κατά την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, βρισκόταν σε εξέλιξη ή από στοιχεία που δόθηκαν από τους Δήμους.

Στην περίπτωση του Δήμου Λιβαδίων δεν υπήρχαν οποιαδήποτε στοιχεία σχετικά με την οφειλή του Δήμου στις 31.12.2012 και 31.12.2011.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών. Όλοι οι Δήμοι έχουν εφαρμόσει μηχανογραφημένα συστήματα, τα οποία σε αρκετούς Δήμους υποστηρίζουν όλο το φάσμα των υπηρεσιών τους, ενώ σε μερικούς υποστηρίζουν μόνο μέρος αυτών. Σε ορισμένους Δήμους, η μηχανογράφηση υπηρεσιών παρουσιάζει αδυναμίες και ελλείψεις, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται λειτουργικά προβλήματα στις οικονομικές και άλλες υπηρεσίες τους.

Καθυστερήσεις φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων. Παρατηρούνται καθυστερήσεις στην είσπραξη φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων προηγούμενων ετών που ανέρχονται σε σημαντικά ποσά. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, οι κατάλογοι καθυστερήσεων πρέπει να τύχουν προσεκτικής μελέτης, για εντοπισμό των ποσών που θα ήταν δυνατόν να εισπραχθούν και τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την είσπραξή τους. Η Υπηρεσία μας υπέδειξε επίσης ότι είναι αναγκαίο όπως λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για είσπραξη των φορολογιών και των καθυστερήσεων, αφού ο κίνδυνος μη είσπραξής τους, με την πάροδο του χρόνου, αυξάνεται. Εξάλλου, όπως αναφέρει σε σχετικές εγκυκλίους του ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, η μη είσπραξη οφειλών από επιχειρήσεις για αδικαιολόγητα μεγάλο χρονικό διάστημα και η συνεχιζόμενη ανοχή μιας κρατικής αρχής, συμπεριλαμβανομένων των Δήμων και Κοινοτήτων, στη μη καταβολή οφειλών μιας επιχείρησης προς αυτή, ενδέχεται να ισοδυναμεί με τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης.

Διαγραφές καθυστερήσεων. Σε αρκετούς Δήμους δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 85(2)(ιε) του περί Δήμων Νόμου και διαγράφονται οφειλόμενα ποσά πέραν των €256 (£150), χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, εξουσία που εκχωρήθηκε στον Έπαρχο.

Δημοτικό τέλος ακίνητης ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με το άρθρο 74 του περί Δήμων Νόμου, κάθε Δημοτικό Συμβούλιο επιβάλλει ετήσιο φόρο πάνω στην αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας, η οποία προέκυψε από τη γενική εκτίμηση που έγινε με βάση τις διατάξεις του άρθρου 69 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, Κεφ. 224. Στον σχετικό Νόμο δεν υπάρχει διάταξη, ώστε για σκοπούς επιβολής τελών ακίνητης ιδιοκτησίας να μπορεί να ληφθεί υπόψη η αξία της ιδιοκτησίας, όπως αυτή δυνατόν να αναθεωρηθεί/επανεκτιμηθεί από τον Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, με βάση τις αγοραίες αξίες των ακινήτων που ίσχυαν την 1.1.1980, σύμφωνα με τις επιφυλάξεις του άρθρου 66 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, Κεφ. 224. Ως αποτέλεσμα, οι Δήμοι έχουν απώλεια εσόδων, καθώς οι αξίες των ακινήτων, μετά την τελευταία γενική εκτίμηση της 1.1.1980, αυξήθηκαν σημαντικά, λόγω τροποποιήσεων στα τοπικά σχέδια/πολεοδομικές ζώνες και της ανάπτυξης που παρατηρήθηκε σε τεμάχια γης, τα οποία εξακολουθούν να φορολογούνται στις πλείστες περιπτώσεις ως χωράφια ή οικόπεδα, ενώ έχουν ενταχθεί σε οικιστικές/τουριστικές περιοχές και έχουν αξιοποιηθεί ανάλογα.

Το Υπουργείο Εσωτερικών, υιοθετώντας σχετική εισήγηση της Υπηρεσίας μας, ετοίμασε νομοσχέδιο για τροποποίηση του περί Δήμων Νόμου, ώστε για σκοπούς επιβολής τελών ακίνητης ιδιοκτησίας να μπορούν να λαμβάνονται υπόψη οι προσωρινές αξίες ή οι επανεκτιμήσεις σε τιμές 1.1.1980, με βάση τις αλλαγές που επήλθαν στην ακίνητη ιδιοκτησία, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 18.3.2009 και κατατέθηκε στις 15.7.2009 στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση, αλλά μέχρι σήμερα εκκρεμεί.

Υπό των φως των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως οι Δήμοι προβούν σε καταγραφή της ακίνητης ιδιοκτησίας που βρίσκεται στα όριά τους, ώστε αμέσως με την ψήφιση του Νόμου να προβούν σε ενέργειες προς το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, για επανεκτίμησή της, διαδικασία που, όπως υπολογίζεται, θα αποφέρει αύξηση στα έσοδά τους από τη φορολογία δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας.

Δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές. Σύμφωνα με το άρθρο 85(2)(θ) του περί Δήμων Νόμου, τους περί Δημοσίων Κολυμβητικών Δεξαμενών Νόμους του 1992 και 1996 και τους περί Δημοσίων Κολυμβητικών Δεξαμενών Κανονισμούς του 1996, για τη χρήση και λειτουργία δημόσιων κολυμβητικών δεξαμενών απαιτείται η έκδοση άδειας λειτουργίας από την αρμόδια Αρχή, Δήμο ή Κοινοτικό Συμβούλιο.

Σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από τους Δήμους, στα όρια 24 Δήμων λειτουργούσαν, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, συνολικά 1.080 δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές, από τις οποίες οι 833

λειτουργούσαν χωρίς να έχουν εξασφαλίσει την απαιτούμενη άδεια, όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα, καθότι δεν πληρούσαν τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στους σχετικούς Νόμους και Κανονισμούς. Σημειώνεται ότι για 28 δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές εκδόθηκε αντικανονικά άδεια λειτουργίας, χωρίς να πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις της νομοθεσίας και των σχετικών Κανονισμών.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΚΟΛΥΜΒΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ					
A/A	Δήμος	Συνολικός αριθμός δεξαμενών	Δεξαμενές με άδεια λειτουργίας	Δεξαμενές με άδεια λειτουργίας που εκδόθηκε αντικανονικά	Δεξαμενές χωρίς άδεια λειτουργίας
1	Λευκωσίας	11	1	0	10
2	Λεμεσού	37	7	0	30
3	Λάρνακας	23	1	0	22
4	Πάφου	230	50	0	180
5	Στροβόλου	5	2	0	3
6	Αθηνών	1	0	1	0
7	Αραδίππου	1	1	0	0
8	Πόλης Χρυσοχούς	29	11	1	17
9	Παραλιμνίου	291	24	23	244
10	Αγίας Νάπας	192	49	0	143
11	Δερύνειας	1	0	0	1
12	Λεύκαρα	2	0	0	2
13	Γεροσκήπου	44	32	0	12
14	Πέγειας	81	21	0	60
15	Μέσα Γειτονιάς	9	2	0	7
16	Γερμασόγειας	90	13	0	77
17	Κάτω Πολεμιδιών	2	0	0	2
18	Αγίου Αθανασίου	14	1	0	13
19	Αγλαντζιάς	3	0	0	3
20	Έγκωμης	4	0	0	4
21	Λατσιών	5	3	1	1
22	Ιδαλίου	3	0	2	1
23	Λακατάμειας	1	0	0	1
24	Τσερίου	1	1	0	0
	Σύνολο	1.080	219	28	833

Συγκεκριμένα, για παραχώρηση άδειας λειτουργίας θα πρέπει να εξασφαλιστεί πιστοποιητικό έγκρισης, σύμφωνα με τον εκάστοτε σε ισχύ Νόμο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών, αναφορικά με τη δεξαμενή και όλες τις άλλες κατασκευές και εγκαταστάσεις, οι οποίες σχετίζονται με τη λειτουργία της, βεβαίωση της Υγειονομικής Υπηρεσίας, καθώς και πιστοποιητικό καταλληλότητας που εκδίδεται από το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, αναφορικά με τις μηχανολογικές και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις.

Λόγω της σοβαρότητας του θέματος, που άπτεται της ασφάλειας και της υγείας των πολιτών, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για συμμόρφωση των ιδιοκτητών των δημόσιων

κολυμβητικών δεξαμενών με τις διατάξεις των σχετικών Νόμων και Κανονισμών και την εξασφάλιση της απαιτούμενης άδειας λειτουργίας, υποδεικνύοντας ότι, σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερ. 5.3.2007, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας, η λειτουργία κολυμβητικής δεξαμενής, χωρίς την απαιτούμενη άδεια, συνιστά ποινικό αδίκημα και υποδεικνύεται όπως οι δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές που λειτουργούν χωρίς άδεια, εντοπισθούν και καταγγεληθούν στην Αστυνομία.

Συναφώς αναφέρεται ότι σε επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, ημερ. 22.9.2009, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, με αφορμή σημείωμα της Υπηρεσίας μας, σχετικά με το πιο πάνω θέμα, ο Γενικός Εισαγγελέας του ζήτησε να ενημερώσει σχετικά τους Δήμους και τις Κοινοτικές Αρχές και να τους καλέσει να συνεργαστούν με την Αστυνομία, ώστε να εντοπιστούν τα παράνομα υποστατικά και χώροι και να καταγγεληθούν.

Πρατήρια πετρελαιοειδών. Σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από τους Δήμους, στα όρια 29 Δήμων λειτουργούσαν, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, συνολικά 202 πρατήρια πετρελαιοειδών, από τα οποία τα 58 λειτουργούσαν χωρίς να έχουν εξασφαλίσει άδεια λειτουργίας, όπως προνοείται στο άρθρο 4(1) του περί Ρυθμίσεως Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμου, καθότι δεν πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στη σχετική νομοθεσία. Σημειώνεται ότι για άλλα 22 πρατήρια εκδόθηκε αντικανονικά άδεια λειτουργίας, χωρίς να πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις της σχετικής νομοθεσίας.

ΠΡΑΤΗΡΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ					
A/A	Δήμος	Αριθμός πρατηρίων	Πρατήρια με άδεια λειτουργίας	Πρατήρια με άδεια λειτουργίας που εκδόθηκε αντικανονικά	Πρατήρια χωρίς άδεια λειτουργίας
1	Λευκωσίας	35	17	0	18
2	Λεμεσού	35	35	0	0
3	Λάρνακας	24	22	0	2
4	Πάφου	8	8	0	0
5	Στροβόλου	26	14	0	12
6	Αγίου Δομετίου	4	0	0	4
7	Αθηνών	2	2	0	0
8	Αραδίππου	9	7	2	0
9	Πόλης Χρυσοχούς	4	0	4	0
10	Παραλιμνίου	7	0	5	2
11	Αγίας Νάπας	2	0	0	2
12	Δερύνειας	2	2	0	0
13	Λευκάρων	1	0	1	0
14	Γεροσκήπου	4	0	0	4
15	Πέγειας	3	2	0	1
16	Μέσα Γειτονιάς	3	2	0	1
17	Γερμασόγειας	1	1	0	0

ΠΡΑΤΗΡΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ					
A/A	Δήμος	Αριθμός πρατηρίων	Πρατήρια με άδεια λειτουργίας	Πρατήρια με άδεια λειτουργίας που εκδόθηκε αντικανονικά	Πρατήρια χωρίς άδεια λειτουργίας
18	Κάτω Πολεμιδιών	4	3	0	1
19	Αγίου Αθανασίου	5	1	4	0
20	Αγλαντζιάς	6	0	0	6
21	Έγκωμης	3	2	0	1
22	Λατσιών	5	1	4	0
23	Ιδαλίου	1	0	0	1
24	Λακατάμιας	1	0	0	1
25	Σωτήρας	1	1	0	0
26	Τσερίου	1	1	0	0
27	Γερίου	1	1	0	0
28	Ύψωνα	2	0	2	0
29	Δρομολαξιάς- Μενεού	2	0	0	2
	Σύνολο	202	122	22	58

Παρατηρήθηκε ότι εναντίον των ιδιοκτητών των πρατηρίων πετρελαιοειδών δεν λαμβάνονται πάντοτε μέτρα, ενώ σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερ. 5.3.2007, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, η λειτουργία πρατηρίων πετρελαιοειδών, χωρίς την εξασφάλιση άδειας λειτουργίας, συνιστά, με βάση το άρθρο 11 των περί Ρυθμίσεως Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμων του 1968 μέχρι 1999, ποινικό αδίκημα και υποδεικνύεται όπως οι περιπτώσεις αυτές καταγγεληθούν στην Αστυνομία.

Σε νέα επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, ημερ. 22.9.2009, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, με αφορμή σημείωμα της Υπηρεσίας μας, σχετικά με το πιο πάνω θέμα, ο Γενικός Εισαγγελέας του ζήτησε να ενημερώσει σχετικά τους Δήμους και τις Κοινοτικές Αρχές και να τους καλέσει να συνεργαστούν με την Αστυνομία, ώστε να εντοπιστούν τα παράνομα υποστατικά και χώροι και να καταγγεληθούν.

Ιδιωτικοί χώροι στάθμευσης. Στους Δήμους Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου και Στροβόλου λειτουργούν ιδιωτικοί χώροι στάθμευσης, χωρίς να εξασφαλίσουν άδεια οικοδομής και άδεια λειτουργίας, χωρίς να καταβάλουν στους Δήμους τα τέλη που προνοούν οι περί Τροχαίας Δημοτικοί Κανονισμοί και χωρίς να εξασφαλίσουν την έγκριση των Δήμων για το ύψος των δικαιωμάτων στάθμευσης που εισπράττουν.

Όπως πληροφορηθήκαμε, η Ένωση Δήμων ετοίμασε στις 28.3.2007, ύστερα από παράκληση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών στα πλαίσια εξέτασης σχετικής Πρότασης Νόμου, τροποποίηση του άρθρου 88(1)(β) του περί Δήμων Νόμου (Ρύθμιση τροχαίας κινήσεως), καθώς και προσχέδιο ενιαίων Δημοτικών Κανονισμών για χώρους στάθμευσης που θα ισχύουν σε όλους τους Δήμους, τα οποία υποβλήθηκαν στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών. Τα πιο πάνω νομοθετήματα δεν προωθήθηκαν

για έγκριση, λόγω κυρίως γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ότι στους εν λόγω Κανονισμούς δεν είναι νομικά επιτρεπτό να τεθεί πλαίσιο τιμών χρέωσης από τους Δήμους για τους ιδιωτικούς χώρους στάθμευσης.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως, μέχρι την έγκριση των ενιαίων Δημοτικών Κανονισμών για χώρους στάθμευσης, οι Δήμοι εφαρμόζουν τους υφιστάμενους Κανονισμούς, εκτός από τον Κανονισμό που προνοεί ότι τα δικαιώματα στάθμευσης στους ιδιωτικούς χώρους στάθμευσης καθορίζονται προηγουμένως από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Χορήγηση σύνταξης στους Δημάρχους. Στο άρθρο 52(2) του περί Δήμων Νόμου προνοείται η καταβολή σύνταξης σε Δημάρχους, η χορήγηση της οποίας, συμπεριλαμβανομένου και του θέματος μεταβίβασης της σύνταξης σε χήρες ή/και τέκνα, καθορίζεται με Κανονισμούς που εκδίδονται από το Δημοτικό Συμβούλιο, οι οποίοι μπορούν να περιέχουν και διατάξεις περί αναδρομικής εφαρμογής τους και τίθενται σε ισχύ μετά από τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε άλλη έγκριση, είτε από το Υπουργικό Συμβούλιο, είτε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Με βάση το πιο πάνω άρθρο, οι Δήμοι εξέδωσαν και δημοσίευσαν, κατά καιρούς, Κανονισμούς για τις συντάξεις των Δημάρχων (οι βασικοί Κανονισμοί εκδόθηκαν το 1997).

Κατά το 2011, με πρωτοβουλία της Ένωσης Δήμων Κύπρου, συντάχθηκαν νέοι Κανονισμοί, οι οποίοι υιοθετήθηκαν ομόφωνα από την Εκτελεστική Επιτροπή της Ένωσης Δήμων και κατόπιν συμφωνίας δημοσιεύθηκαν στις 20.5.2011, με αναδρομική ισχύ από 1.1.2011, πρώτα από τον Δήμο Λάρνακας (Οι περί Χορήγησης Σύνταξης στους Δημάρχους Δημοτικοί Κανονισμοί του Δήμου Λάρνακας (ΚΔΠ 180/2011)), με σκοπό την υιοθέτησή τους από όλους τους Δήμους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι διατάξεις των Κανονισμών αυτών εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις Δημάρχων που αποχώρησαν από το αξίωμά τους πριν από την 1.1.2011, δηλαδή όλων των προηγούμενων Δημάρχων.

Στους εν λόγω Κανονισμούς, οι οποίοι υιοθετήθηκαν, μέχρι σήμερα, από σχεδόν όλους τους Δήμους, υπάρχουν σημαντικές τροποποιήσεις, σε σύγκριση με τους προηγούμενους Κανονισμούς, όπως, για παράδειγμα, η αύξηση της ελάχιστης σύνταξης Δημάρχου από £350 (€598) σε €1.200 για υπηρεσία μέχρι μια θητεία και σε €1.500 για υπηρεσία πέραν της μιας θητείας, η αναπροσαρμογή κάθε χρόνο της ελάχιστης σύνταξης, η αύξηση στους συντελεστές υπολογισμού της σύνταξης χρείας και ο καθορισμός ελάχιστης μηνιαίας σύνταξης χρείας €900 ή €1.000 μηνιαίως.

Με την εφαρμογή των περί Χορήγησης Σύνταξης στους Δημάρχους Δημοτικών Κανονισμών του 2011 και κυρίως των τροποποιήσεων που αναφέρονται πιο πάνω, αλλά και με την αναδρομικότητα για να καλυφθούν όσοι διετέλεσαν Δήμαρχοι, απαιτούνται σημαντικότερα ποσά για κάλυψη των αυξήσεων που προέκυψαν ή που θα προκύψουν. Επισημαίνεται ότι σε μερικές περιπτώσεις το ποσό της σύνταξης υπερβαίνει ακόμη και το ποσό της ίδιας της αντιμισθίας που λάμβανε ο Δήμαρχος όταν κατείχε το αξίωμα.

Έχοντας υπόψη τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που βιώνει η χώρα μας, τα μέτρα που λαμβάνονται για μείωση των δημοσίων δαπανών, αλλά κυρίως τη δεινή οικονομική θέση στην οποία βρίσκονται οι Δήμοι, με μερικούς εξ' αυτών να κινδυνεύουν με κατάρρευση, τα πιο πάνω δεδομένα/πληροφορίες τέθηκαν υπόψη των Υπουργείων Εσωτερικών και Οικονομικών και των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Οικονομικών και Προϋπολογισμού, Εσωτερικών και Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως, για προβληματισμό και ενδεχόμενη λήψη διορθωτικών μέτρων, εάν κριθεί σκόπιμο.

Σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από τους Δήμους για το έτος 2012, τα ποσά που αφορούν στην αντιμισθία και στα έξοδα παραστάσεων των Δημάρχων και αποζημίωση και έξοδα παραστάσεων Αντιδημάρχων και Δημοτικών Συμβούλων, καθώς και τα ποσά που αφορούν στις συντάξεις και στα εφάπαξ φιλοδομήματα των πρώην Δημάρχων, φαίνονται στους πιο κάτω πίνακες.

ΔΗΜΑΡΧΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ									
	Αντιμισθία, αποζημίωση και έξοδα παραστάσεων					Πρώην Δήμαρχοι			
	Ελεύθεροι Δήμοι	Δήμαρχου	Αντιδήμαρχου	Δημοτικών Συμβούλων		Συντάξεις		Εφάπαξ φιλοδωρήματα	
		€	€	Αριθμός	€	Αριθμός	€	Αριθμός	€
1	Λευκωσίας	65.907	15.323	25	247.149	2	25.518	1	45.168
2	Λεμεσού	70.635	16.403	25	205.032	3	66.549		
3	Λάρνακας	62.656	12.302	25	179.400	3	41.621	1	84.223
4	Πάφου	71.694	9.226	17	104.690	1	12.661		
5	Στροβόλου	70.412		26	273.727	1	24.496	1	105.522
6	Αγίου Δομετίου	56.360		14	119.918	2	37.071	1	89.000
7	Αθηνένου	42.157		8	50.588				
8	Αραδίππου	53.493		12	91.254	2	31.214	1	98.154
9	Πόλης Χρυσοχούς	56.330	6.182	7	36.133	1	16.939		
10	Παραλιμνίου	59.591		10	71.761	1	15.352	1	50.400
11	Αγίας Νάπας	37.965		8	45.560	1	11.340		
12	Δερύνειας	56.330		8	67.596	2	31.500	1	63.000
13	Λευκάρων	40.199		8	32.159	3	25.006	2	39.731
14	Γεροσκήπου	50.859		8	57.888	1	13.051		
15	Πέγειας	59.436		8	41.468	1	12.000		
16	Μέσα Γειτονιάς	56.509	13.585	11	93.238	1	26.430		
17	Γερμασόγειας	53.598		10	80.398				
18	Κάτω Πολεμιδιών	55.732		14	109.707	1	14.034		
19	Αγίου Αθανασίου	53.330		10	86.423	1	10.408		
20	Αγλαντζιάς	56.284		16	128.640	1	19.419	1	84.420
21	Έγκωμης	56.330	15.603	11	92.928	3	29.384	1	78.523
22	Λατσιών	53.841		12	99.388	2	11.099		
23	Ιδαλίου	36.099		10	53.885	2	23.963		
24	Λακατάμιας	56.508	9.176	21	173.605	2	10.758		
25	Γερίου	42.000		8	50.400				
26	Τσερίου	56.330		8	67.596				
27	Ύψωνα	53.000	9.600	7	55.650				
28	Σωτήρας	56.330		8	67.596				
29	Λιβαδιών	42.000		8	50.400				
30	Δρομολαξιάς- Μενεού	42.240		8	24.000				
	Ολικό	1.624.155	107.400	371	2.858.177	37	509.813	11	738.141
	Κατεχόμενοι Δήμοι								
31	Αμμοχώστου	42.156		26	164.405	2	22.016		
32	Λευκονοίκου	28.164		8	33.797	1	15.600		
33	Ακανθούς	28.104		8	33.725	2	35.100		
34	Λύσης	28.104		8	33.728	1	14.625	1	63.000
35	Καραβά	28.164		8	33.798	1	18.032		
36	Λαπήθου	28.164		8	33.725	1	19.500	1	63.000

ΔΗΜΑΡΧΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ									
	Αντιμισθία, αποζημίωση και έξοδα παραστάσεων					Πρώην Δήμαρχοι			
	Ελεύθεροι Δήμοι	Δήμαρχου	Αντιδήμαρχου	Δημοτικών Συμβούλων		Συντάξεις		Εφάπαξ φιλοδομήματα	
		€	€	Αριθμός	€	Αριθμός	€	Αριθμός	€
37	Κυθρέας	28.104		8	33.725	2	34.125	1	63.000
38	Μόρφου	35.130		10	52.696		19.500		
39	Κερύνειας	34.314		8	42.156	3	58.000		
	Ολικό	280.404		92	461.755	13	236.498	3	189.000
	Σύνολο	1.904.559	107.400	463	3.319.932	50	746.311	14	927.141

Γενικά σύνολα αντιμισθίας, αποζημίωσης, εξόδων παραστάσεων, συντάξεων και εφάπαξ φιλοδορημάτων						
	Ελεύθεροι Δήμοι		Κατεχόμενοι Δήμοι		Σύνολο	
	Αριθμός	€	Αριθμός	€	Αριθμός	€
Δήμαρχοι	30	1.624.155	9	280.404	39	1.904.559
Αντιδήμαρχοι	9	107.400			9	107.400
Δημοτικοί Σύμβουλοι	371	2.858.177	92	461.755	463	3.319.932
Συνταξιούχοι Δήμαρχοι	37	509.813	13	236.498	50	746.311
Ολικό		5.099.545		978.657		6.078.202
Εφάπαξ φιλοδορήματα σε πρώην Δημάρχους	11	738.141	3	189.000	14	927.141

3.2 ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για το 2012 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), από τις προκαταρκτικές οικονομικές καταστάσεις, για τις οποίες ωστόσο εκκρεμούν διορθωτικές εγγραφές και άλλες αλλαγές, παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Οικονομικές καταστάσεις και έλεγχος. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για το πιο πάνω έτος δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί από την Υπηρεσία μας και ως εκ τούτου η Έκθεση Ελεγκτή δεν είχε ακόμα εκδοθεί.

Εσωτερικός έλεγχος. Παρά τη βελτίωση που παρατηρήθηκε στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, εντούτοις εξακολουθούν να παρατηρούνται ορισμένες αδυναμίες, όπως:

- Μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση των απαραίτητων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως μητρώο προσφορών, μητρώο συμβολαίων, μητρώο εγγυητικών επιστολών και μητρώο συντελεστή δόμησης από διατηρητέες οικοδομές.
- Μη καταμέτρηση των βιβλίων της Δημοτικής Βιβλιοθήκης και μη υποβολή στην Υπηρεσία μας πιστοποιητικού φυσικής καταμέτρησης.

Στην απαντητική του επιστολή, ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι για την τήρηση των πιο πάνω μητρώων έχουν οριστεί λειτουργοί, οι οποίοι, αφού έτυχαν ενημέρωσης σχετικά με τον ακριβή και ορθό τρόπο τήρησής τους, έχουν αρχίσει να ενημερώνουν τα εν λόγω μητρώα σύμφωνα με τις υποδείξεις μας. Όσον αφορά στην καταμέτρηση των βιβλίων της Δημοτικής Βιβλιοθήκης και στην υποβολή στην Υπηρεσία μας πιστοποιητικού φυσικής καταμέτρησης, μάς ανέφερε ότι συνεχίζεται η καταχώριση των βιβλίων σε μηχανογραφημένο μητρώο βιβλιοθήκης, ενώ η φυσική ύπαρξή τους παρακολουθείται με δειγματοληπτικούς ελέγχους.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών του Δήμου.

(α) Σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Ο Δήμος δεν έχει ετοιμάσει σχέδιο επιχειρησιακής συνέχειας, το οποίο να περιλαμβάνει σχέδιο αποκατάστασης καταστροφών και εναλλακτικές διαδικασίες για επαναφορά των συστημάτων πληροφορικής, για συνέχιση των εργασιών του μετά από φυσική καταστροφή ή δολιοφθορά.

Παρατηρήθηκε ότι η μη ύπαρξη κατάλληλου, επίσημα εγκεκριμένου, σχεδίου επιχειρησιακής συνέχειας, μπορεί να οδηγήσει στη δυσλειτουργία των λογισμικών συστημάτων ή/και στην απώλεια σημαντικών δεδομένων, καθώς και στην αύξηση του κόστους για επαναφορά τους, ενώ ενδέχεται η αποκατάσταση της λειτουργίας των συστημάτων του Δήμου να μην είναι δυνατό να επιτευχθεί.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την ετοιμασία κατάλληλου σχεδίου επιχειρησιακής συνέχειας, που να προσδιορίζει τις ενέργειες για αποκατάσταση των συστημάτων πληροφορικής σε περίπτωση καταστροφής.

Ο Δήμαρχος μάς ενημέρωσε σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την όσο το δυνατόν καλύτερη αντιμετώπιση των κινδύνων που ελλοχεύουν, στα πλαίσια των οικονομικών δυνατοτήτων του Δήμου.

(β) Μηχανογραφημένο λογισμικό διαχείρισης πάγιου ενεργητικού. Το λογισμικό για τη διαχείριση των στοιχείων πάγιου ενεργητικού του Δήμου, το οποίο εγκαταστάθηκε από το 2006, τέθηκε σε δοκιμαστική εφαρμογή το 2011.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι στο μηχανογραφημένο μητρώο πάγιου ενεργητικού καταχωρίστηκαν μόνο οι προσθήκες που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 2011 μέχρι και την ολοκλήρωση του ελέγχου, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται αδυναμίες στην παρακολούθηση και επιβεβαίωση του κόστους, των συσσωρευμένων αποσβέσεων και της καθαρής αξίας των περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και στον υπολογισμό των αποσβέσεων για το έτος, αφού τα δεδομένα σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία που εξασφαλίστηκαν από τον Δήμο πριν από το 2011, τηρούνται σε ξεχωριστό χειρόγραφο μητρώο.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων. Σύμφωνα με την Αναλογιστική Εκτίμηση κατά την 31.12.2011, που έγινε το 2012, η μη χρηματοδοτούμενη αναλογιστική υποχρέωση του Δήμου για ελλειμματικές εισφορές κατά την ημερομηνία αυτή, ανερχόταν σε €41.115.000.

Στην πιο πάνω Αναλογιστική Εκτίμηση προτείνεται, με σκοπό την πλήρη χρηματοδότηση του Σχεδίου, όπως ο Δήμος εισφέρει είτε Κανονικό Ποσοστό Εισφοράς (ΚΠΕ) για τη μελλοντική υπηρεσία των παρόντων μελών ύψους 18,3% επί των ετήσιων απολαβών των υπαλλήλων, μη συμπεριλαμβανομένου του 13ου μισθού, πλέον ποσό €8.962.000 για τα επόμενα 5 χρόνια ή €4.972.000 για 10 χρόνια ή €3.664.000 για 15 χρόνια για κάλυψη της μη χρηματοδοτούμενης αναλογιστικής υποχρέωσης, είτε συνολικό ποσοστό 61% επί των ετήσιων απολαβών των υπαλλήλων για 14 χρόνια.

Ενόψει των σημαντικών αλλαγών που επήλθαν στη σχετική νομοθεσία, αναφορικά με την καταβολή εισφορών και από τους υπαλλήλους και την επέκταση του ορίου ηλικίας αφυπηρέτησης, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως διενεργηθεί νέα αναλογιστική εκτίμηση, ώστε να εκτιμηθούν οι πραγματικές/σημερινές υποχρεώσεις του Δήμου προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Δήμαρχος, οι Δήμοι της Μείζονος Λευκωσίας έχουν προσωρήσει σε προσφορά για την Αναλογιστική Εκτίμηση του Ταμείου Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων των Δήμων Επαρχίας Λευκωσίας, η οποία θα λάβει υπόψη όλες τις σημαντικές αλλαγές που επήλθαν τον τελευταίο χρόνο.

Δικαστικά μέτρα για οφειλές εξώδικων προστίμων. Κατά τη διάρκεια του 2012, εκδόθηκαν από το Τμήμα Τροχονομίας του Δήμου 35.612 εξώδικα πρόστιμα για παράνομη στάθμευση οχημάτων. Για 1.521 εξώδικα πρόστιμα που δεν εξοφλήθηκαν, λήφθηκαν δικαστικά μέτρα, από τα οποία 445 εκδικάστηκαν και το Δικαστήριο επέβαλε στους εναγόμενους πρόστιμα και δικηγορικά έξοδα ύψους €38.828 και €38.445, αντίστοιχα. Μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, είχαν εκδοθεί 193 εντάλματα για είσπραξη των ποσών που επιδικάστηκαν, χωρίς όμως ο Δήμος να εισπράξει οποιοδήποτε ποσό, 223 υποθέσεις αποσύρθηκαν γιατί δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστούν οι εναγόμενοι, ενώ για 853 δεν είχε ολοκληρωθεί η εκδίκασή τους.

Ιδιωτικοί χώροι στάθμευσης.

(α) Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, αναστάληκε από το 1998 η εφαρμογή των περί Τροχαίας Δημοτικών (Τροποποιητικών) Κανονισμών Λευκωσίας του 1997, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, προέβλεπαν ότι δεν επιτρέπεται η κατασκευή και λειτουργία χώρων στάθμευσης, χωρίς την εκ των προτέρων εξασφάλιση άδειας οικοδομής και άδειας λειτουργίας από τον Δήμο και η είσπραξη δικαιωμάτων στους χώρους στάθμευσης, χωρίς αυτά να έχουν εκ των προτέρων καθοριστεί από το Δημοτικό Συμβούλιο. Λόγω νομικού κωλύματος στον καθορισμό των δικαιωμάτων από το Δημοτικό Συμβούλιο, η αναστολή της εφαρμογής των Κανονισμών συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Στις αρχές του 2011 το Δημοτικό Συμβούλιο ετοίμασε νέους Κανονισμούς, οι οποίοι υποβλήθηκαν στον Υπουργό Εσωτερικών για έγκριση.

(β) Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, μέχρι τον Νοέμβριο 2013, στα δημοτικά όρια εντοπίστηκαν 237 χώροι στάθμευσης. Παρόλο ότι αρχές του 2011 στάλθηκαν σε 76 ιδιοκτήτες/χρήστες χώρων στάθμευσης επιστολές, ώστε να υποβάλουν αίτηση για αδειοδότηση, εντούτοις μόνο 33 αιτήσεις είχαν υποβληθεί μέχρι το τέλος Οκτωβρίου 2013 και για 16 από αυτές εκδόθηκε άδεια, για 9 εκκρεμούσε η έκδοση άδειας, 2 αιτήσεις απορρίφθηκαν, ενώ για τις άλλες 6 αιτήσεις εκκρεμούσε η ολοκλήρωση της εξέτασής τους από την Τεχνική Υπηρεσία.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε και πάλι όπως, μέχρι την έγκριση των νέων Κανονισμών για χώρους στάθμευσης, ο Δήμος εφαρμόζει τους υφιστάμενους Κανονισμούς, εκτός από τον Κανονισμό, βάσει του οποίου τα δικαιώματα στάθμευσης στους ιδιωτικούς χώρους στάθμευσης καθορίζονται προηγουμένως από το Δημοτικό Συμβούλιο και λαμβάνει δικαστικά μέτρα εναντίον των ιδιοκτητών που λειτουργούν τέτοιους χώρους, χωρίς τη σχετική άδεια.

Ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι οι Κανονισμοί που υποβλήθηκαν στον Υπουργό Εσωτερικών το 2011, δεν έχουν ακόμα εγκριθεί, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η τελική διευθέτηση του θέματος.

Διανυκτερεύσεις ξενοδοχείων. Παρατηρήθηκε ότι δεν ασκείται οποιοσδήποτε έλεγχος για επιβεβαίωση της ορθότητας των στοιχείων που παρουσιάζονται στις καταστάσεις διανυκτερεύσεων που υποβάλλονται από τα ξενοδοχεία, με βάση τις οποίες υπολογίζονται και εισπράττονται τα σχετικά τέλη, τα οποία, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, ανήλθαν σε €116.876 στις 31.12.2012 (€100.847 στις 31.12.2011). Συναφώς, αναφέρεται ότι με βάση το άρθρο 85(2)(ι)(ν)(iii) του περί Δήμων Νόμου, ο διευθυντής ή υπεύθυνος επιχειρήσεως ξενοδοχείου πρέπει να παρουσιάζει για έλεγχο τα έντυπα και βιβλία, τα οποία σχετίζονται με την καταβολή τελών διανυκτερεύσεων, σε εξουσιοδοτημένο πρόσωπο του Δήμου και σε χρόνο που θα απαιτήσει το Δημοτικό Συμβούλιο.

Παρατηρήθηκε επίσης ότι αριθμός ξενοδόχων δεν υποβάλλουν στον Δήμο καταστάσεις διανυκτερεύσεων, με αποτέλεσμα τη μη είσπραξη των σχετικών τελών και την απώλεια εσόδων από τον Δήμο.

Απαντώντας ο Δήμαρχος, μας ανέφερε ότι ο Δήμος θα ζητά πλέον από τους ιδιοκτήτες/υπεύθυνους των ξενοδοχείων να υποβάλλουν τα σχετικά έντυπα, βιβλία και καταστάσεις διανυκτερεύσεων για έλεγχο, σύμφωνα με τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου.

Τέλος θεάματος.

(α) Κατά το 2012 εισπράχθηκε τέλος θεάματος ύψους €10.193, σε σύγκριση με €22.664 το 2011, ενώ διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου για θεατρικές παραστάσεις δεν καταβλήθηκαν τα νενομισμένα τέλη.

(β) Με την απόφασή του, ημερ. 25.2.1993, ο Δήμος απάλλαξε συγκεκριμένο θέατρο από την καταβολή

του οφειλόμενου φόρου θεάματος και από τον φόρο θεάματος μελλοντικών παραστάσεων, απόφαση η οποία ισχύει μέχρι σήμερα, με αποτέλεσμα την απώλεια εσόδων από τον Δήμο. Σύμφωνα με το άρθρο 85(2)(i)(iv) του περί Δήμων Νόμου, ο Δήμος δύναται να εξαιρεί την πληρωμή του συνόλου ή μέρους του τέλους θεάματος, σε περίπτωση που οι εισπράξεις οποιουδήποτε δημόσιου θεάματος διατίθενται ολόκληρες ή μερικώς για φιλανθρωπικούς, εκπαιδευτικούς ή αγαθοεργούς σκοπούς ή για την προώθηση των αθλημάτων ή αθλητισμού, που στην προκειμένη περίπτωση δεν ισχύει.

(γ) Ο Δήμος δεν εξασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, σχετικά με παραστάσεις ή θεάματα ή οποιοδήποτε είδος ψυχαγωγίας, στο οποίο προσέρχεται το κοινό, ανεξάρτητα από το αν καταβάλλεται ή όχι δικαίωμα εισόδου, που προσφέρονται σε μουσικές σκηνές και χώρους, όπως το Αρχοντικό Αξιοθέας, η Παλαιά Ηλεκτρική κ.λπ., σύμφωνα και με τις διατάξεις του άρθρου 85(2)(i) του πιο πάνω Νόμου.

Σύμφωνα με τα όσα μας ανέφερε ο Δήμαρχος, ο Δήμος κατήργησε τη διενέργεια επιτόπιων νυκτερινών ελέγχων, γιατί υπολογίστηκε ότι τα έσοδα που θα εισπράττονταν θα ήταν λιγότερα από το επίδομα που θα έπρεπε να καταβάλλεται σε αρμόδιο λειτουργό του Δήμου.

Κατάρρευση της στέγης του Δημοτικού Θεάτρου. Μετά την κατάρρευση της στέγης του Δημοτικού Θεάτρου τον Ιούνιο 2008, το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του, ημερ. 18.6.2008, διόρισε Τριμελή Επιτροπή για να διερευνήσει τα αίτια της κατάρρευσης. Στο πόρισμά της, το οποίο παραδόθηκε στον Δήμο τον Φεβρουάριο 2009, η εν λόγω Επιτροπή αποφαινεται ότι για τα τεχνικά αίτια της κατάρρευσης ευθύνονται όλοι όσοι ανέλαβαν τη ριζική ανακαίνιση, συντήρηση και αναβάθμιση του Δημοτικού Θεάτρου.

Ο Δήμος καταχώρισε στις 24.9.2010 αγωγή εναντίον 3 οίκων, αξιώνοντας γενικές αποζημιώσεις, αποζημιώσεις ανακατασκευής του Δημοτικού Θεάτρου, που σύμφωνα με σχετική έκθεση εκτίμησης ανέρχονται σε €2.882.000, νόμιμο τόκο και έξοδα αγωγής, πλέον ΦΠΑ και έξοδα επίδοσης.

Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, η εκδίκαση της πιο πάνω υπόθεσης δεν είχε ολοκληρωθεί, ενώ το κτίριο εξακολουθεί να παραμένει αναξιοποίητο, εγκαταλελειμμένο και εκτεθειμένο στις καιρικές συνθήκες.

Ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι για την αξιοποίηση του Δημοτικού Θεάτρου, ο Δήμος προσανατολίζεται στη σύσταση ομάδας εργασίας, η οποία αναμένεται να αποφασίσει για τη μελλοντική χρήση του θεάτρου.

Συμφωνίες μεταξύ Δήμου και διαφημιστικών εταιρειών. Το 2004 ο Δήμος έλαβε δικαστικά μέτρα εναντίον δύο διαφημιστικών εταιρειών, για οφειλόμενα μισθώματα και διαφημιστικά δικαιώματα ύψους €256.307 από τη μια εταιρεία και €330.573 από την άλλη.

Η αγωγή εναντίον της πρώτης εταιρείας εκδικάστηκε υπέρ του Δήμου για ποσό €216.390 πλέον νόμιμο τόκο από 20.2.2004 και έξοδα. Ωστόσο, όπως μας αναφέρθηκε από τον Δήμο, η εν λόγω εταιρεία βρίσκεται υπό εκκαθάριση με διαχειριστή τον Έφορο Εταιρειών, ο οποίος, κατά το 2012, εφесίβαλε την πρωτόδικη απόφαση που εκδόθηκε υπέρ του Δήμου.

Όσον αφορά στην αγωγή εναντίον της δεύτερης εταιρείας, κατά το 2013 η εταιρεία κατέθεσε ανταπαίτηση για αποζημιώσεις ύψους €2.661.124 και η υπόθεση ορίστηκε για ακρόαση τον Φεβρουάριο 2014.

Ετοιμόρροπες οικοδομές Ο Δήμος, με βάση την εξουσία που του παρέχεται από τον περί Δήμων Νόμο, προέβη το 2004 σε επιδιόρθωση συγκεκριμένης ετοιμόρροπης οικοδομής, οι ιδιοκτήτες της οποίας παρέλειψαν και/ή αρνήθηκαν να προβούν στην επιδιόρθωσή της, η οποία στοίχισε €62.255 (£36.436). Παρά τις επανειλημμένες προς αυτούς ειδοποιήσεις από τον Δήμο, με τελευταία επιστολή του Δήμου ημερ. 15.10.2007, οι ιδιοκτήτες παρέλειψαν να καταβάλουν το εν λόγω οφειλόμενο ποσό και ο Δήμος ζήτησε στις 21.8.2008 από το Επαρχιακό Κτηματολόγιο Λευκωσίας, την εγγραφή επιβάρυνσης επί του τεμαχίου. Ωστόσο, χωρίς να εξοφληθεί το οφειλόμενο ποσό, ο Δήμος ζήτησε στις 4.4.2012 από το Κτηματολόγιο ακύρωση της επιβάρυνσης. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με ενημέρωση που είχαμε από τον Δήμο, το ακίνητο έχει καταστραφεί από πυρκαγιά περί το τέλος του 2012.

Για την είσπραξη του ποσού των €62.255, ο Δήμος καταχώρισε αγωγή, η εκδίκαση της οποίας είναι ορισμένη για ακρόαση τον Μάρτιο του 2014.

Ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας και του Περιβάλλοντα Χώρου Συμπεριλαμβανομένου του Υπογείου Χώρου Στάθμευσης στη Λεωφόρο Ομήρου - Αρ. Διαγ. 39/2010.

(α) Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 6.2.2012, με ημερομηνία αποπεράτωσης την 6.2.2014 και ποσό συμβολαίου €22.969.000. Το έργο εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» της Προγραμματικής Περιόδου 2007–2013 που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Τον Απρίλιο 2012, το Τμήμα Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, ενεργώντας ως Ενδιάμεσος Φορέας για το μέρος του έργου που αφορά στον Υπόγειο Χώρο Στάθμευσης στη Λεωφόρο Ομήρου, με επιστολή του προς τον Δήμο, εξέφρασε την ανησυχία του για τον τρόπο διαχείρισης της σύμβασης, με τον οποίο ενδεχομένως να παρείχεται η δυνατότητα στον Εργολάβο να διεκδικήσει χρονικές και οικονομικές απαιτήσεις, λόγω της μη έγκαιρης επίλυσης των προβλημάτων που παρουσιάζονταν στο έργο από την ομάδα επίβλεψης. Με την πιο πάνω επιστολή του, το Τμήμα Ελέγχου καλούσε τον Δήμο όπως λάβει τα κατάλληλα μέτρα για διασφάλιση των συμφερόντων του.

Τον Μάιο 2012, το Υπουργείο Εσωτερικών, ενεργώντας ως Ενδιάμεσος Φορέας για το μέρος του έργου που αφορά στην Πλατεία Ελευθερίας και τον Περιβάλλοντα Χώρο, πληροφόρησε τον Γενικό Διευθυντή του Γραφείου Προγραμματισμού ότι, μετά από συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Δημαρχείο, στην οποία είχαν εκφραστεί οι ανησυχίες του Φορέα για τον τρόπο διαχείρισης της σύμβασης, ο Δήμαρχος διαβεβαίωσε τους εκπροσώπους του Φορέα ότι λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για την ορθή διαχείριση και επίβλεψη της σύμβασης, ώστε να είναι σε θέση ο Δήμος να αντιμετωπίσει ενδεχόμενες μελλοντικές απαιτήσεις του Εργολάβου.

Τον Ιούλιο 2013, κατόπιν επιτόπου ελέγχου και μελέτη των σχετικών φακέλων, παρατηρήσαμε ότι είχε σημειωθεί σοβαρή καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών. Στις 22.10.2012, ο Δήμος είχε αποφασίσει, μετά από εισήγηση του Αρχιτέκτονα του έργου – ο οποίος αξιολόγησε τις απαιτήσεις του Εργολάβου για παράταση χρόνου – να του παραχωρήσει παράταση χρόνου 77 ημερολογιακών ημερών. Την 1.7.2013, ο Αρχιτέκτονας επιβεβαίωσε την πιο πάνω απόφαση του Δήμου, καλώντας ταυτόχρονα τον Εργολάβο να υποβάλει αναθεωρημένο χρονοδιάγραμμα εργασιών. Με βάση την πιο πάνω παραχωρηθείσα παράταση χρόνου, η νέα ημερομηνία παράδοσης ολόκληρου του έργου μετατέθηκε στις 24.4.2014, ενώ η παράδοση της γέφυρας για ασφαλή διέλευση των πεζών, μετατέθηκε με βάση το χρονοδιάγραμμα του έργου, στις 24.4.2013.

Στις 11.7.2013, ο Αρχιτέκτονας με επιστολή του προς τον Δήμο, εισηγήθηκε την παραχώρηση προς τον Εργολάβο επιπλέον παράτασης χρόνου 38 εργάσιμων ημερών, λόγω της παγκύπριας απεργίας των εργαζομένων στην οικοδομική βιομηχανία, των περιοριστικών μέτρων στον τραπεζικό τομέα, καθώς και του βροχερού καιρού. Ως εκ τούτου, η νέα ημερομηνία παράδοσης ολόκληρου του έργου μετατίθεται στις 20.6.2014 και της γέφυρας στις 17.6.2013.

Ενόψει των πιο πάνω, με επιστολή μας προς τον Δήμο, ημερ. 24.7.2013, υποδείξαμε όπως η εν λόγω εισήγηση του Αρχιτέκτονα τεθεί αμέσως για εξέταση/έγκριση από τα αρμόδια όργανα του Δήμου, έτσι ώστε, αφού ενημερωθεί σχετικά ο Εργολάβος, να του ζητηθεί να υποβάλει το συντομότερο αναθεωρημένο χρονοδιάγραμμα εργασιών. Εισηγηθήκαμε επίσης, όπως από το επόμενο πιστοποιητικό πληρωμής, αποκοπεί από το ποσό πληρωμής προς τον Εργολάβο, το ποσό που αντιστοιχεί στις προβλεπόμενες ρήτρες για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση – όσον αφορά στη γέφυρα – εφόσον η νέα/εγκεκριμένη ημερομηνία παράδοσης της είχε ήδη παρέλθει.

Τέλος, υποδείξαμε στον Δήμο ότι, τα πιο πάνω θέματα, θα πρέπει να τύχουν χειρισμού από τα αρμόδια όργανα του Δήμου το συντομότερο, ακολουθώντας τις πρόνοιες της σύμβασης, για διασφάλιση των συμφερόντων του.

Ο Δήμαρχος Λευκωσίας τον Νοέμβριο 2013, μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- (i) Ο Δήμος ανταποκρίθηκε αμέσως, αποστέλλοντας όλα τα αιτούμενα στοιχεία στο Τμήμα Ελέγχου και έδωσε τις ανάλογες οδηγίες στην ομάδα επίβλεψης.

- (ii) Τον Ιούλιο 2013, ο Δήμος ενέκρινε καθημερινή επιτόπου παρουσία του Αρχιτέκτονα στο εργοτάξιο, με επιπλέον αμοιβή, για συνεχή και καθημερινή επίβλεψη του έργου.
- (iii) Ο Δήμος υιοθέτησε την εισήγηση της Υπηρεσίας μας και από τις 17.6.2013 άρχισε την επιβολή ρήτρας καθυστέρησης στα πιστοποιητικά πληρωμής του Εργολάβου.

(β) **Κατασκευή Προσωρινής Πεζογέφυρας.** Λόγω της μεγάλης καθυστέρησης στην πρόοδο των εργασιών, τόσο στην κατασκευή της μόνιμης πεζογέφυρας, όσο και ολόκληρου του έργου, ο Δήμος αποφάσισε να αναθέσει στον Εργολάβο την κατασκευή προσωρινής πεζογέφυρας, για διευκόλυνση της κίνησης και παροχής πρόσβασης στους πολίτες, έναντι του ποσού των €75.000 περίπου.

Τον Απρίλιο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμο, εισηγηθήκαμε όπως για διασφάλιση των συμφερόντων του, περιληφθεί σχετική πρόνοια στην ανάθεση της πιο πάνω εργασίας, ότι το κόστος κατασκευής της προσωρινής πεζογέφυρας θα επωμιστεί το μέρος εκείνο που, κατόπιν αξιολόγησης της καθυστέρησης, θα αποφασιστεί ότι ευθύνεται για την πρόκλησή της.

Τον ίδιο μήνα, ο Δήμος πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι αποφάσισε να υιοθετήσει την εισήγησή μας και σχετική πρόνοια έχει περιληφθεί στη συμφωνία με τον Εργολάβο.

Ανέγερση Νέου Δημαρχείου Λευκωσίας. Φάση Β – Κτίρια B1.1, B1.2, B1.3. – Αρ. Διαγ. 173/2010. Τον Ιανουάριο 1998, κατόπιν διενέργειας αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, ο Δήμος ανέθεσε σε Αρχιτεκτονικό Οίκο την ετοιμασία σχεδίων ανέγερσης του νέου Δημαρχείου Λευκωσίας, για στέγαση όλων των υπηρεσιών του. Έχοντας ως στόχο την αναζωογόνηση του κέντρου της παλιάς πόλης, ο Δήμος επέλεξε ως χώρο ανέγερσης του νέου Δημαρχείου, τον χώρο στάθμευσης του παλιού Δημαρχείου Λευκωσίας.

Τον Οκτώβριο 2001, στα πλαίσια σχεδιασμού και εκτέλεσης του έργου κατά φάσεις, ο Δήμος προκήρυξε διαγωνισμό για την Α' Φάση, που προέβλεπε την κατασκευή διώροφου υπογείου χώρου στάθμευσης για το νέο Δημαρχείο, με τη μέθοδο «Build – Operate – Transfer» (B.O.T.). Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε τον Φεβρουάριο 2002 σε ιδιωτική εταιρεία, έναντι του ποσού των £2.139.000. Η υπογραφή της σύμβασης και η έναρξη των εργασιών έγινε τον Ιούνιο 2002. Αμέσως μετά την έναρξη των εργασιών, λόγω ανεύρεσης αρχαιοτήτων, οι εργασίες αναστάληκαν με εντολή του Τμήματος Αρχαιοτήτων, με σκοπό την ανασκαφή και διερεύνηση των ευρημάτων από το Τμήμα.

Τελικά, στις 17.12.2003, ο Δήμος τερμάτισε τη σύμβαση με την πιο πάνω εταιρεία, η οποία προσέφυγε το 2004 στο Δικαστήριο, απαιτώντας οικονομικές αποζημιώσεις. Τον Ιούνιο 2012, εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία προβλέπει την καταβολή από τον Δήμο αποζημιώσεων ύψους €1.088.197, προς την εν λόγω εταιρεία.

Μετά τον τερματισμό της σύμβασης, αποφασίστηκε όπως ο σχεδιασμός του νέου Δημαρχείου τροποποιηθεί και, αντί ενός ενιαίου κτιρίου, όπως προβλεπόταν στην αρχική λύση του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, διαμορφωθεί σε συγκρότημα 9 κτιρίων, τα οποία να κατασκευαστούν σε 3 φάσεις (Φάση Α', Β' και Γ'). Ως αποτέλεσμα, ο Αρχιτέκτονας του έργου προχώρησε σε γενικό επανασχεδιασμό, καθώς και σε τροποποίηση της αρχικής μορφής και του αριθμού των κτιρίων. Τον Αύγουστο 2010, άρχισε η κατασκευή της Φάσης Α' (Κτίριο B3) του νέου Δημαρχείου, η οποία ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2011.

Τον Οκτώβριο 2011, άρχισε η έναρξη των εργασιών ανέγερσης μέρους της Φάσης Β' – Κτίρια B1.1, B1.2 και B1.3 – του νέου Δημαρχείου, με ημερομηνία ολοκλήρωσης την 10.4.2013, έναντι του ποσού των €6.664.224.

Από επιτόπιο έλεγχο του έργου τον Μάρτιο 2013, διαπιστώθηκε ότι είχε σημειωθεί μεγάλη καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών (περίπου 1 χρόνος), η οποία οφειλόταν κυρίως στην ανεύρεση αρχαιοτήτων στον χώρο ανέγερσης του έργου. Μέχρι την ημέρα του ελέγχου, ο Δήμος είχε εγκρίνει την παραχώρηση προς τον Εργολάβο παράτασης χρόνου 351 ημερολογιακών ημερών, με νέα ημερομηνία ολοκλήρωσης την 26.3.2014. Λόγω της πιο πάνω καθυστέρησης, ο Εργολάβος έχει γνωστοποιήσει στον Δήμο την πρόθεσή του για υποβολή οικονομικών απαιτήσεων.

Τον Απρίλιο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμο, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα, όσον αφορά στη διαχείριση της σύμβασης:

- Στα έγγραφα του συμβολαίου περιλαμβάνονταν πρόνοιες που αφορούσαν στη μεθοδολογία που θα έπρεπε να ακολουθήσει ο Εργολάβος για την εκτέλεση των εργασιών εκσκαφής και θεμελίωσης, καθώς και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προστασίας των αρχαιοτήτων.

Περιλαμβάνετο επίσης ειδικός όρος, που προέβλεπε την αναστολή των εργασιών για περίοδο δύο μηνών, σε περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των εκσκαφών.

Μέχρι σήμερα έχει παραχωρηθεί στον Εργολάβο συνολική παράταση χρόνου 351 ημερολογιακών ημερών, εκ των οποίων οι 331 ημέρες αφορούν στην ανεύρεση αρχαιοτήτων και οι 20 ημέρες στην απεργία στο τσιμεντοποιείο Βασιλικού.

Κατά την αξιολόγηση των καθυστερήσεων, δεν λήφθηκε υπόψη από τον Δήμο και τον Αρχιτέκτονα του έργου, ο πιο πάνω όρος της σύμβασης για αναστολή των εργασιών. Αντί αυτού, έχει εγκριθεί ολόκληρος ο χρόνος της καθυστέρησης, ως δικαιολογημένη παράταση χρόνου.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως ο Δήμος επαναξιολογήσει τον χρόνο της δικαιολογημένης καθυστέρησης, λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω πρόνοια της σύμβασης, ώστε να μειωθούν οι ενδεχόμενες οικονομικές απαιτήσεις του Εργολάβου, εξαιτίας της δικαιολογημένης παράτασης χρόνου.

- Δεν είχε ζητηθεί από τον Εργολάβο η υποβολή αναθεωρημένου προγράμματος εργασίας, με βάση την παραχωρηθείσα παράταση χρόνου και τη νέα ημερομηνία ολοκλήρωσης των εργασιών. Ως εκ τούτου, εισηγηθήκαμε όπως ο Δήμος, αφού επαναξιολογήσει με βάση τα πιο πάνω, τη δικαιολογημένη παράταση χρόνου, ζητήσει την υποβολή από τον Εργολάβο αναθεωρημένου προγράμματος εργασιών το συντομότερο.
- Ο Δήμος, έχοντας υπόψη την προηγούμενη εμπειρία του με τον τερματισμό της αρχικής σύμβασης του Ιουνίου 2002, εξαιτίας της ανεύρεσης αρχαιοτήτων και την απόφαση του Δικαστηρίου για καταβολή αποζημιώσεων ύψους €1.088.197, θα έπρεπε, προτού προχωρήσει εκ νέου στην υλοποίηση του έργου, να επανεξετάσει τη δυνατότητα ανέγερσης του νέου Δημαρχείου στον συγκεκριμένο χώρο, σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων, ώστε να αποφευχθούν παρόμοια προβλήματα, που ενδεχομένως να οδηγούσαν ξανά σε καθυστερήσεις και καταβολή αποζημιώσεων προς τον Εργολάβο.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε από τον Δήμαρχο όπως ερευνήσει τα πιο πάνω θέματα και ενημερώσει την Υπηρεσία μας, αφενός για τα μέτρα που προτίθεται να πάρει, ώστε να περιοριστούν ή/και να αποφευχθούν οι συνέπειες από τις πιο πάνω καθυστερήσεις στην πρόοδο των εργασιών και, αφετέρου, για το κατά πόσο προκύπτουν τυχόν ευθύνες όσον αφορά στη διαχείριση του συμβολαίου.

Τον Νοέμβριο 2013, ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι κρίθηκε ασύμφορο να ανασταλούν οι εργασίες, λόγω του ότι θεωρήθηκε απαραίτητη η εμπλοκή του Εργολάβου κατά τη διάρκεια των ανασκαφών από το Τμήμα Αρχαιοτήτων για τον τελικό καθορισμό των θέσεων των θεμελίων.

Σε σχέση με την υλοποίηση του έργου στον συγκεκριμένο χώρο, μας πληροφόρησε ότι έχουν παρθεί αποφάσεις διαχρονικά (από το 1998 μέχρι σήμερα) από τους Διευθυντές του Τμήματος Αρχαιοτήτων, τους Δημάρχους Λευκωσίας και τους Υπουργούς Συγκοινωνιών και Έργων, με αποτέλεσμα να υποδειχθεί και καθοριστεί ως χώρος ανέγερσης η παρούσα θέση του έργου.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι ουδέποτε είχε τεθεί θέμα από το Κράτος για αλλαγή του χώρου ανέγερσης του νέου Δημαρχείου ή απαλλοτρίωσης του χώρου και ακύρωσης του έργου, λόγω της σημασίας των αρχαιοτήτων.

Τέλος, μας πληροφόρησε ότι ο Δήμος εξετάζει το ενδεχόμενο διορισμού Επιθεωρητή Εργοταξίου για ενίσχυση της παρακολούθησης του έργου.

Στήριξη επικίνδυνης οικοδομής στην οδό Φανερωμένης στην εντός των Τειχών Λευκωσία - Αρ. Διαγ. 70/2013.**Στήριξη επικίνδυνων οικοδομών στις ενορίες Ταχτ Ελ Καλέ και Αγίου Ιωάννη - Αρ. Διαγ. 90/2013.**

Από τη μελέτη των εγγράφων των πιο πάνω διαγωνισμών, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

Ο Προϋπολογισμός του διαγωνισμού αρ. 70/2013 είχε καθοριστεί στο ποσό των €130.000 και η διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης στις 10 εβδομάδες.

Ως κριτήριο συμμετοχής στον διαγωνισμό, είχε καθοριστεί, μεταξύ άλλων, η συμπλήρωση κατά την τελευταία 5ετία εργασιών στήριξης/επιδιόρθωσης τουλάχιστον τεσσάρων Παραδοσιακών Οικοδομών, με φέροντα οργανισμό από λιθοδομή ή/και πλινθοδομή, συνολικής αξίας πέραν των €300.000.

Ο Προϋπολογισμός του διαγωνισμού αρ. 90/2013 είχε καθοριστεί στο ποσό των €130.000 και η διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης στις 18 εβδομάδες.

Ως κριτήριο συμμετοχής στον διαγωνισμό, είχε καθοριστεί, μεταξύ άλλων, η συμπλήρωση κατά την τελευταία 5ετία εργασιών στήριξης/επιδιόρθωσης τουλάχιστον τριών Παραδοσιακών Οικοδομών, με φέροντα οργανισμό από λιθοδομή ή/και πλινθοδομή, συνολικής αξίας πέραν των €200.000.

Τον Ιούνιο και Αύγουστο 2013, με επιστολές μας προς τον Δήμαρχο, εκφράσαμε την άποψη ότι, λαμβάνοντας υπόψη την εκτίμηση δαπάνης και των δύο διαγωνισμών που ήταν €130.000, οι απαιτήσεις/κριτήρια συμμετοχής που είχαν περιληφθεί στα έγγραφα των διαγωνισμών ήταν δυσανάλογα αυστηρά και δεν ανταποκρίνονταν στο μέγεθος των εργασιών που ήταν το αντικείμενό τους. Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως τροποποιηθούν οι αντίστοιχες πρόνοιες και των 2 διαγωνισμών, ώστε να απαιτείται η συμπλήρωση 2 έργων παρόμοιας φύσης, αξίας πέραν των €100.000 το κάθε ένα.

Εισηγηθήκαμε επίσης όπως απαλειφθεί η αναφορά σε Παραδοσιακές Οικοδομές, εφόσον αφενός δεν περιλαμβάνονταν στα έγγραφα των διαγωνισμών ο ορισμός του όρου «Παραδοσιακή Οικοδομή» και, αφετέρου, είχαν καθοριστεί τα υλικά του φέροντα οργανισμού (λιθοδομή ή/και πλινθοδομή). Σημειώνεται ότι σε προηγούμενους διαγωνισμούς του Δήμου, με παρόμοιες πρόνοιες/κριτήρια συμμετοχής, είχε παρατηρηθεί πολύ περιορισμένη συμμετοχή έγκυρων προσφοροδοτών.

Τον Ιούνιο και Σεπτέμβριο 2013, ο Δήμος μάς πληροφόρησε ότι οι εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας είχαν υιοθετηθεί και ότι είχαν γίνει όλες οι απαραίτητες τροποποιήσεις στα έγγραφα των πιο πάνω διαγωνισμών.

3.3 ΔΗΜΟΣ ΛΕΜΕΣΟΥ**Μέρος Α**

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτος που έληξε στις 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί αρχές του 2014.

3.4 ΔΗΜΟΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ**Μέρος Α**

Γενικά. Ο Δήμος Αμμοχώστου είναι ένας από τους κατεχόμενους Δήμους. Τα έσοδά του προέρχονται κυρίως από κρατική χορηγία και από τους μισθούς που καταβάλλονται από τα Κυβερνητικά Τμήματα για τις υπηρεσίες που τους προσφέρουν οι υπάλληλοι του Δήμου που είναι αποσπασμένοι σ' αυτά. Οι δραστηριότητες του Δήμου περιορίζονται στη διοργάνωση εκδηλώσεων, για προώθηση κυρίως του κυπριακού προβλήματος, μέσα από εκστρατείες διαφώτισης και εκδηλώσεις διατήρησης της μνήμης και ιστορίας του τόπου. Ο έλεγχος κάλυψε τα έτη 2008 μέχρι 2011.

Οικονομική κατάσταση. Στην πιο κάτω κατάσταση παρουσιάζονται τα έσοδα και έξοδα του Δήμου, η κυβερνητική χορηγία και το έλλειμμα για τα έτη 2008 μέχρι 2011, σύμφωνα με οικονομικές καταστάσεις που υποβλήθηκαν από τον Δήμο.

	<u>2011</u>	<u>2010</u>	<u>2009</u>	<u>2008</u>
	€	€	€	€
Έσοδα				
Κυβερνητική χορηγία	1.766.274	1.580.334	1.504.891	1.465.793
Από προσφερόμενες υπηρεσίες	28.791	21.434	24.569	25.568
Άλλες εισπράξεις	26.268	30.343	27.653	62.369
	<u>1.821.333</u>	<u>1.632.111</u>	<u>1.557.113</u>	<u>1.553.730</u>
Έξοδα				
Μισθοί	435.282	396.943	373.869	398.498
Συντάξεις	1.006.535	846.493	858.973	892.723
Άλλες πληρωμές	447.210	397.831	358.582	270.243
	<u>1.889.027</u>	<u>1.641.267</u>	<u>1.591.424</u>	<u>1.561.464</u>
Έλλειμμα	<u>(67.694)</u>	<u>(9.156)</u>	<u>(34.311)</u>	<u>(7.734)</u>

Τήρηση λογαριασμών. Κατά τον έλεγχο εντοπίστηκαν λανθασμένες καταχωρίσεις και εγγραφές, καθώς και μη εφαρμογή, σε αρκετές περιπτώσεις, των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, μη συμφιλίωση των ειδικών ταμείων, όπως το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, Ταμείο Διαφώτισης κ.ά., που επηρεάζουν την ορθή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, όσον αφορά κυρίως στον Ισολογισμό.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε τη διόρθωση και επανυποβολή των οικονομικών καταστάσεων, αφού πρώτα έδωσε τις απαραίτητες καθοδηγητικές επεξηγήσεις.

Ο Δήμος μάς πληροφόρησε ότι με την πρόσληψη Λογιστικής Λειτουργού και με τη βοήθεια λειτουργών του λογιστηρίου του Υπουργείου Εσωτερικών και της Υπηρεσίας μας, έχει αρχίσει η εργασία για τις σχετικές διορθώσεις και με την ολοκλήρωσή της οι οικονομικές καταστάσεις θα επανυποβληθούν.

Προσωπικό. Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται το προσωπικό που εργοδοτούσε ο Δήμος κατά τα έτη 2008 μέχρι 2011, μαζί με το ανάλογο κόστος:

	<u>2011</u>	<u>2010</u>	<u>2009</u>	<u>2008</u>
Υπαλληλικό προσωπικό:				
Μόνιμοι:				
Απασχολούμενοι στον Δήμο	3	4	3	3
Απασχολούμενοι σε Κυβερνητικές Υπηρεσίες και άλλους δημόσιους οργανισμούς	2	2	2	2
	5	6	5	5
Έκτακτοι	2	2	3	3
	7	8	8	8
Εργατικό προσωπικό	1	1	1	1
Σύνολο	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>9</u>
	€	€	€	€
Δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές	<u>435.281</u>	<u>396.943</u>	<u>373.869</u>	<u>398.498</u>

Πλήρωση τριών μόνιμων θέσεων στον Δήμο. Στις 25.11.2011, εγκρίθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών, με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών, αίτημα του Δήμου για τη δημιουργία τριών μόνιμων θέσεων στα πλαίσια της έγκρισης του Προϋπολογισμού του Δήμου για το έτος 2011.

Στα πλαίσια της έγκρισης του Προϋπολογισμού του Δήμου για το 2012, το Υπουργείο Εσωτερικών με επιστολή του, ημερ. 10.2.2012, ενημέρωσε τον Δήμο ότι θα πρέπει να εφαρμόσει αμέσως τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που ψηφίστηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, που συμπεριελάμβαναν, μεταξύ άλλων, την αναστολή πλήρωσης θέσεων κατά το 2012, εκτός και εάν εξασφαλιζόταν η έγκριση του Υπουργού Οικονομικών, του Υπουργικού Συμβουλίου και της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού.

Παρά την πιο πάνω υπόδειξη, ο Δήμος προέβη τον Ιούλιο 2012 στην πλήρωση των πιο πάνω θέσεων, χωρίς να εξασφαλίσει τις απαιτούμενες εγκρίσεις.

Ο Δήμος μάς πληροφόρησε ότι η μη αναστολή της διαδικασίας πλήρωσης των πιο πάνω θέσεων, οφείλεται στο γεγονός ότι διέλαθε της προσοχής αρμόδιου λειτουργού του Δήμου η επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 10.2.2012 και ότι έχει ζητηθεί από το Υπουργείο Οικονομικών καλυπτική έγκριση, η οποία, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, εκκρεμούσε.

Διαφώτιση. Παρόλο που για σκοπούς διαφώτισης εγκρίθηκε χορηγία από την Υπουργική Επιτροπή Διαφώτισης για τα έτη 2008, 2009, 2010 και 2011, ύψους €65.271, €80.527, €72.724 και €62.419, αντίστοιχα, εντούτοις οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν ανήλθαν σε €71.735, €87.870, €83.530 και €83.628, αντίστοιχα, με αποτέλεσμα το επιπλέον ποσό που δαπανήθηκε, το οποίο έφτασε μέχρι και σε ποσοστό 34%, να καλυφθεί από τα ταμειακά διαθέσιμα του Ειδικού Ταμείου Διαφώτισης, το οποίο δημιουργήθηκε από τον Δήμο για την κάλυψη αναγκών διαφώτισης και το οποίο χρηματοδοτείται από εισφορές φυσικών και νομικών προσώπων.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ποσό ύψους €27.000, €39.994, €44.999 και €44.802 για τα έτη 2008, 2009, 2010 και 2011, αντίστοιχα, δαπανήθηκε για τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου.

Οι δαπάνες για Διαφώτιση και Πολιτιστικές Εκδηλώσεις αφορούσαν κυρίως σε έξοδα αποστολών στο εξωτερικό για τη διοργάνωση εκθέσεων, πολιτιστικές και αντικατοχικές εκδηλώσεις, καθώς και σε έξοδα φιλοξενίας.

Ίδρυμα «Πολιτιστικό Κέντρο Κατεχόμενης Αμμοχώστου». Το Διοικητικό Συμβούλιο του Πολιτιστικού Κέντρου της Κατεχόμενης Αμμοχώστου, αποφάσισε στις 21.7.2010 τη διάλυση του Ιδρύματος και τη μεταβίβαση όλων των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων του στον Δήμο Αμμοχώστου, απόφαση που επικυρώθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο Αμμοχώστου στις 12.3.2012.

Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν είχαν κατατεθεί στο Δημοτικό Ταμείο τα ταμειακά διαθέσιμα του Ιδρύματος, αλλά ούτε και είχαν καταγραφεί τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις του Ιδρύματος, για μεταβίβαση στον Δήμο.

Επισημαίνεται ότι, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, το προσωπικό του Ιδρύματος (ένας λειτουργός και ένας τακτικός εργάτης) εντάχθηκε στον Δήμο, χωρίς να έχει εξασφαλιστεί οποιαδήποτε έγκριση από τα αρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Εσωτερικών.

3.5 ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για το 2011 και 2012 (αποτελέσματα έτους έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), από τις προκαταρκτικές οικονομικές καταστάσεις για τις οποίες εκκρεμούν διορθωτικές εγγραφές, παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Οικονομικές καταστάσεις και έλεγχος. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα πιο πάνω έτη δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί από την Υπηρεσία μας και ως εκ τούτου η Έκθεση Ελεγκτή δεν είχε ακόμη εκδοθεί.

Ρευστότητα και κεφάλαιο κίνησης. Στις 31.12.2012 και 31.12.2011, στα ταμειακά διαθέσιμα ύψους €33,1εκ. και €35,1εκ., αντίστοιχα, περιλαμβάνεται το αδαπάνητο υπόλοιπο του λογαριασμού δανείων ύψους €329.012 και €348.122, αντίστοιχα, καθώς και οι καταθέσεις στο Γενικό Λογιστήριο ύψους €27,1 εκ. και €28 εκ., αντίστοιχα, που προορίζονται για την εκτέλεση συγκεκριμένων έργων, με αποτέλεσμα οι οικονομικές καταστάσεις να παρουσιάζουν κεφάλαιο κίνησης ύψους €36 εκ. και €41,5 εκ., αντί €8,6 εκ. και €13,2 εκ., αντίστοιχα, όπως θα έπρεπε.

Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Δήμος θα μπορούσε να ασκήσει με πιο αποτελεσματικό, αποδοτικό και οικονομικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία και να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση, λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα για την έγκαιρη είσπραξη των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών και άλλων δικαιωμάτων, που στις 31.12.2012 και 31.12.2011 ανέρχονταν σε €11,3 εκ. και €11,1 εκ., αντίστοιχα. Στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου θα συνέβαλλε και η επιβολή δικαιωμάτων για ιδιωτικούς χώρους στάθμευσης, για την κατασκευή και λειτουργία των οποίων απαιτείται η έκδοση άδειας οικοδομής και άδειας λειτουργίας, τα οποία τώρα δεν επιβάλλονται. Ταυτόχρονα, θα μπορούσε να ληφθούν μέτρα για μείωση του ελλείμματος που προκύπτει από το Φεστιβάλ Λάρνακας (€3 εκ. τα έτη 1996-2012) και από τη διοργάνωση του Κατακλυσμού (€111.990 το 2012 και €127.030 το 2011) και του Μιούζικαλ (€148.960 το 2011). Σημειώνεται ότι ο Δήμος αδυνατεί να καταβάλει την ετήσια εισφορά, ύψους €6.152.200, για κάλυψη των ελλειμματικών εισφορών που ανέρχονταν μέχρι 31.12.2008 σε €30,8 εκ., προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, οι οποίες αναγνωρίστηκαν από το Δημοτικό Συμβούλιο στις 22.3.2010.

Στην απάντησή του, ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι μέσα στα πλαίσια της βελτίωσης των οικονομικών του Δήμου, αριθμός εκδηλώσεων είτε έχουν ανασταλεί, είτε έχουν ενσωματωθεί στα πλαίσια άλλων εκδηλώσεων.

Δάνεια για εκτέλεση έργων υποδομής στην περιοχή Μακένζυ.

(α) Με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 29.1.1987 και 14.2.1987, παραχωρήθηκαν στον Δήμο από τους Δανειστικούς Επιτρόπους δύο δάνεια ύψους £320.000 και £155.000, αντίστοιχα, για εκτέλεση έργων υποδομής στην περιοχή Μακένζυ.

Σύμφωνα με τις πιο πάνω αποφάσεις, τα δάνεια θα αποπληρώνονταν από τον Δήμο, αφού θα εισέπραττε από το κράτος αυξημένη ετήσια κρατική χορηγία για τα ποσά που του αναλογούν (£170.000 για το πρώτο δάνειο και £89.346 για το δεύτερο) και από τους επηρεαζόμενους εστιάτορες ετήσια δόση για το υπόλοιπο των δανείων, μετά την υπογραφή συμφωνίας για κατανομή των δανείων μεταξύ Δήμου και εστιάτορων.

Παρά την παρέλευση 25 ετών και παρά τις επανειλημμένες επιστολές του Δήμου προς τον Γενικό Λογιστή, Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών και Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Οικονομικών, δεν λήφθηκε κυβερνητική απόφαση για την οριστική κατανομή του μέρους των δανείων που βαρύνει τους ενδιαφερόμενους εστιάτορες, με αποτέλεσμα αυτοί να μην προβούν σε οποιαδήποτε πληρωμή.

(β) Μέχρι τον Ιανουάριο 2011, εμβάστηκαν στο Ταμείο Δημοσίων Δανείων, από το Υπουργείο Εσωτερικών, ποσά ύψους €628.772 και €276.710 για τα δύο δάνεια, τα οποία αφορούν σε πληρωμές έναντι των τόκων και των τόκων υπερημερίας. Σύμφωνα με σχετική κατάσταση του Γενικού Λογιστηρίου, στις

31.12.2011, συνέχιζαν να οφείλονται τα πιο κάτω ποσά. Όσον αφορά στο έτος 2012, διαπιστώθηκε ότι δεν είχαν εμβαστεί οποιαδήποτε ποσά.

Δάνειο	Κεφάλαιο €	Τόκοι €	Τόκοι υπερμερείας €	Ολικό €
T290/1987	546.753	296.258	332.514	1.175.525
T832/1987	264.833	136.154	140.556	541.543
Σύνολο	811.586	432.412	473.070	1.717.068

(γ) Κατά την ενοποίηση των δανείων του Δήμου Λάρνακας το 2007, συνήφθη δάνειο ύψους £872.566 (€1.490.868) για εξόφληση του υπολοίπου των πιο πάνω δανείων, το οποίο όμως δεν χρησιμοποιήθηκε για τον σκοπό αυτό και συνεχίζει να είναι κατατεθειμένο στο Γενικό Λογιστήριο.

Σημειώνεται ότι στις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, από το 1987 μέχρι σήμερα, παρουσιάζεται μόνο το αρχικό κεφάλαιο των δανείων T290/1987 και T832/1987 ύψους £320.000 (€546.753) και £155.000 (€264.833), αντίστοιχα.

(δ) Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ο Δήμος και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς (Γενικό Λογιστήριο, Υπουργείο Εσωτερικών και Υπουργείο Οικονομικών) επιληφθούν του πιο πάνω θέματος, το οποίο εκκρεμεί από το 1987, για την οριστική διευθέτησή του. Όπως πληροφορηθήκαμε, το εν λόγω θέμα αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης σε συναντήσεις που είχε ο Δήμος με τους πιο πάνω φορείς μέσα στο 2013 και ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε για τυχόν εξελίξεις.

Ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε στις 29.11.2013 τη συμφωνία/εισηγήση που έγινε από τον Δήμο, το Γενικό Λογιστήριο, το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Οικονομικών, αναφορικά με την εξόφληση των πιο πάνω δανείων από τα ταμειακά διαθέσιμα του Δήμου που βρίσκονται κατατεθειμένα στο Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων. Σύμφωνα με αναλογιστική εκτίμηση που έγινε το 2009, η υποχρέωση του Δήμου έναντι του πιο πάνω Ταμείου, για ελλειμματικές εισφορές, ανερχόταν μέχρι 31.12.2008 σε €30,8 εκ. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 22.3.2010 την αναγνώριση των ελλειμματικών εισφορών του Ταμείου Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων σε πέντε χρόνια, αρχής γενομένης το 2008, με συμπερίληψη στις οικονομικές καταστάσεις ποσού ύψους €6,2 εκ. τον χρόνο, χωρίς ωστόσο να αποφασίσει ακόμη τον τρόπο αποπληρωμής τους.

Σημειώνεται επίσης ότι για την τρέχουσα υποχρέωση του Δήμου προς το πιο πάνω Ταμείο, η οποία υπολογίστηκε σε 22,8% πάνω στις ετήσιες απολαβές των συντάξιμων μελών του και 9,9% πάνω στις ετήσιες απολαβές των μη συντάξιμων μελών του, μη συμπεριλαμβανομένου του 13ου μισθού, ο Δήμος εισέφερε στο Ταμείο κατά το 2010 ποσό ύψους €0,9 εκ., αντί €1,24 εκ., που εισηγήθηκε ο αναλογιστής, με αποτέλεσμα το αναλογιστικό έλλειμμα να αυξηθεί περαιτέρω.

Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο αρ. 19 «Ωφελήματα Εργοδοτούμενων», αναλογιστική εκτίμηση για τον υπολογισμό των ελλειμματικών εισφορών προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε τρία χρόνια). Ενόψει των σημαντικών αλλαγών που επήλθαν στη σχετική νομοθεσία, αναφορικά με την καταβολή εισφορών και από τους υπαλλήλους και την επέκταση του ορίου ηλικίας αφυπηρέτησης, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως διενεργηθεί νέα αναλογιστική εκτίμηση, ώστε να εκτιμηθούν οι πραγματικές/σημερινές υποχρεώσεις του Δήμου προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Δήμαρχος, μέσα στο 2014 θα γίνει νέα αναλογιστική εκτίμηση. Μας ανέφερε επίσης ότι για τα έτη 2011 και 2012 ο Δήμος εισέφερε στο πιο πάνω Ταμείο ποσό ύψους €1,3 εκ. και €1,2 εκ., αντίστοιχα.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών του Δήμου.

(α) **Ασφάλεια μηχανογραφικών συστημάτων.** Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, επισημάνθηκαν ορισμένες αδυναμίες, όσον αφορά στην ασφάλεια των μηχανογραφικών συστημάτων, όπως

μη κατάλληλα διαμορφωμένος χώρος, στον οποίο είναι εγκατεστημένος ο κεντρικός υπολογιστής (server) και μη επαρκής έλεγχος της φυσικής πρόσβασης στο δωμάτιο του κεντρικού υπολογιστή, με πιθανό τον κίνδυνο να καταστραφεί εξοπλισμός ή να χαθούν δεδομένα, καθώς επίσης ανυπαρξία σχεδίου έκτακτης ανάγκης, το οποίο να περιλαμβάνει σχέδιο αποκατάστασης καταστροφής και εναλλακτικές λύσεις/διαδικασίες για τα πληροφοριακά συστήματα του Δήμου για συνέχιση των εργασιών του.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για αποφυγή των κινδύνων που ελλοχεύουν.

(β) Αναβάθμιση μηχανογραφημένου συστήματος. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το μηχανογραφημένο σύστημα αναβαθμιστεί, έτσι ώστε να ενημερώνονται, μέσω διεπαφής, οι λογαριασμοί χρεωστών και οι σχετικοί λογαριασμοί του Γενικού Καθολικού, με τις εισπράξεις τελών, αδειών και δικαιωμάτων από τράπεζες, δεδομένου ότι οι καταστάσεις των εισπράξεων λαμβάνονται από τις τράπεζες σε ηλεκτρονική μορφή.

Απαντώντας ο Δήμαρχος, μας ανέφερε ότι το Οικονομικό Τμήμα του Δήμου βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τους προγραμματιστές του Δήμου, την JCC και χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, για την ολοκλήρωση της αναβάθμισης του μηχανογραφημένου συστήματος, ως η εισήγησή μας.

Συμφωνία παροχής υπηρεσιών τηλεπληροφορικής για λύση ολοκληρωμένης διαχείρισης χώρων στάθμευσης. Ο Δήμος υπέγραψε στις 26.4.2010 συμφωνία με την Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (ΑΤΗΚ), διάρκειας δύο ετών με προοπτική αυτόματης ανανέωσης από έτος σε έτος, (η οποία, σύμφωνα με τον Δήμο, ανανεώθηκε μέχρι 26.4.2013), για άδεια χρήσης από τον Δήμο συγκεκριμένου λογισμικού συστήματος της ΑΤΗΚ για διαχείριση χώρων στάθμευσης, ώστε ο κάθε δημότης να μπορεί, με γραπτό μήνυμα (SMS), μέσω του κινητού τηλεφώνου του, να καταβάλλει τα δικαιώματα στάθμευσης του οχήματός του στους διάφορους χώρους στάθμευσης και παρκόμετρα του Δήμου, χωρίς τη χρήση κερμάτων, με αυτόματη χρέωση του λογαριασμού του από την ΑΤΗΚ. Η ΑΤΗΚ θα εμβάζει τα σχετικά δικαιώματα στον Δήμο, αποκόπτοντας ποσοστό επί των εισπραχθέντων ποσών (20% επί των μηνιαίων εισπράξεων), αλλά δεν θα του εμβάζει οποιαδήποτε δικαιώματα για ποσά που δεν εισπράχθηκαν, αλλά οφείλονται.

Από τον έλεγχο παρατηρήθηκαν τα πιο κάτω:

(α) Η ανάθεση της πιο πάνω σύμβασης είχε γίνει χωρίς την προκήρυξη προσφορών, παρόλο που και άλλοι οικονομικοί φορείς είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την παροχή των πιο πάνω υπηρεσιών, με την υποβολή σχετικών επιστολών/προτάσεων, ένας εκ των οποίων έλαβε στις 26.10.2011 δικαστικά μέτρα εναντίον του Δήμου, καθότι ο Δήμος συμβλήθηκε με την ΑΤΗΚ, χωρίς να ακολουθήσει τη νόμιμη διαδικασία του δικαίου των δημόσιων συμβάσεων.

(β) Ο Δήμος, πριν τη σύναψη συμφωνίας με την ΑΤΗΚ, δεν είχε προβεί σε μελέτη, από την οποία θα διαπιστωνόταν η πλέον οικονομικά συμφέρουσα επιλογή για τον Δήμο, μεταξύ της αγοράς υπηρεσιών, με βάση την πρόταση της ΑΤΗΚ, έναντι ποσοστού επί των δικαιωμάτων στάθμευσης και της αγοράς του λογισμικού συστήματος διαχείρισης χώρων στάθμευσης από τον Δήμο.

(γ) Με την εν λόγω συμφωνία εξυπηρετούνται μόνο οι συνδρομητές της ΑΤΗΚ και δεν καλύπτονται οι συνδρομητές άλλων εταιρειών κινητής τηλεφωνίας.

(δ) Στο Παράρτημα Β της υπογραφείσας συμφωνίας υπάρχουν διάφοροι όροι, με βάση τους οποίους δεν φαίνεται να διασφαλίζονται τα δικαιώματα του Δήμου και η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την επαναδιαπραγμάτευση των όρων του συμβολαίου.

(ε) Τα έσοδα του Δήμου από δικαιώματα στους χώρους στάθμευσης και παρκόμετρα του Δήμου, ανήλθαν κατά το 2012 και 2011 σε €446.071 και €459.841, αντίστοιχα. Από τα έσοδα αυτά, μόνο ποσό ύψους €16.500 ή ποσοστό 3,7% το 2012 και €17.414 ή ποσοστό 3,8% το 2011, προήλθε από την ΑΤΗΚ μετά τη σύναψη της πιο πάνω συμφωνίας.

Στην απάντησή του, ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι ο Δήμος ετοιμάζει έγγραφα για την προκήρυξη σχετικού διαγωνισμού.

Κατασκευή και λειτουργία πολυώροφων χώρων στάθμευσης. Ο Δήμος προκήρυξε προσφορές για την κατασκευή και λειτουργία δύο πολυώροφων χώρων στάθμευσης σε δημοτικά τεμάχια, με τη μέθοδο «Κατασκευή, Λειτουργία, Μεταφορά», η οποία κατακυρώθηκε στις 26.8.2010 σε συγκεκριμένη εταιρεία. Μεταξύ Δήμου και της εν λόγω εταιρείας υπογράφηκε στις 10.12.2010 συμφωνία διάρκειας 18 ετών, για τη διαχείριση των χώρων στάθμευσης, έναντι πληρωμής ποσού €167.000 ετησίως προς τον Δήμο, η οποία προνοούσε ότι οι κατασκευαστικές εργασίες θα άρχιζαν το αργότερο σε ένα μήνα μετά την έκδοση της Αδειας Οικοδομής, η οποία εκδόθηκε στις 29.12.2011.

Διαπιστώθηκε ότι οι εργασίες άρχισαν με καθυστέρηση, με αποτέλεσμα η αποπεράτωση του έργου να μην μπορεί να καταστεί δυνατή εντός του χρονικού πλαισίου που καθορίστηκε, με επακόλουθο την απώλεια εσόδων από τον Δήμο.

Ο Δήμαρχος μάς ενημέρωσε ότι οι εργασίες, οι οποίες ξεκίνησαν το 2013, διακόπηκαν λόγω των γεγονότων του Μαρτίου του 2013 και ότι μετά την εξομάλυνση της κατάστασης, έγιναν αναπροσαρμογές των συμβολαίων, οι οποίες εγκρίθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών, ως η νομοθεσία.

Συμφωνία κοινής αξιοποίησης όμορων ιδιοκτησιών. Στη συνεδρία του, ημερ. 29.8.2011, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε να προχωρήσει στην από κοινού ανάπτυξη του Δημοτικού κτήματος στη λεωφόρο Αθηνών (πρώην Δημοτικό Μέγαρο), με το όμορο τεμάχιο κοινοπραξίας εταιρειών και στις 29.12.2011, μεταξύ του Δήμου και της εν λόγω κοινοπραξίας, υπογράφηκε προκαταρκτική συμφωνία, η οποία τελούσε υπό τον όρο και τη διαλυτική αίρεση ότι θα εγκρινόταν από το Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 63(5)(β) του περί Δήμων Νόμου. Όπως αναφέρεται στην πιο πάνω συμφωνία, η κοινοπραξία θα ανεγείρει ξενοδοχειακό συγκρότημα, γραφεία, καταστήματα, δημόσιο χώρο στάθμευσης κ.ά. και ο Δήμος θα επιλέξει μονάδες από το έργο αυτό (εκτός των ξενοδοχειακών μονάδων) αξίας €7,3 εκ. (εκτιμημένη αξία του ακινήτου του Δήμου €6,75 εκ.). Σύμφωνα με επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 8.6.2012, προς τον Δήμαρχο Λάρνακας, στη συνεδρία του, ημερ. 6.6.2012, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε Πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών για ανταλλαγή του τεμαχίου του Δήμου, εκτιμημένης αξίας €6,75 εκ., με μέρος πολυτελούς ξενοδοχειακού συγκροτήματος που θα ανεγερθεί, εκτιμημένης αξίας ύψους €7,3 εκ.

Η υπό αναφορά συμφωνία τελούσε επίσης και υπό τον όρο και τη διαλυτική αίρεση ότι ο Δήμος δεν υπόκειται στην καταβολή φόρου κεφαλαιουχικών κερδών για τους σκοπούς της συμφωνίας αυτής. Σε σχετική επιστολή του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων, ημερ. 6.4.2012, προς τον Δήμο, αναφέρεται ότι με βάση το άρθρο 10 του περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών Νόμου (Ν52/1980), η πιο πάνω πράξη θεωρείται διάθεση ακίνητης ιδιοκτησίας και επομένως φορολογείται, βάσει εκτίμησης που θα υπολογιστεί από το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Το γεγονός αυτό δεν φαίνεται να λήφθηκε υπόψη κατά την αξιολόγηση του οφέλους του Δήμου από την όλη συμφωνία.

Από μελέτη της πιο πάνω συμφωνίας, φαίνεται ότι σ' αυτή δεν έχουν διευκρινιστεί, ούτε και υποδεικνύονται επακριβώς τα συμφέροντα του Δήμου στην όλη ανάπτυξη, όπως, για παράδειγμα, το είδος των μονάδων που θα επιλέξει, δηλαδή αν είναι καταστήματα ή/και γραφεία ή/και διαμερίσματα, το μέγεθος και ο προσανατολισμός των μονάδων αυτών, καθώς επίσης το νομικό καθεστώς ή άλλο καθεστώς ενοικίασης ή χρήσης των υφιστάμενων οικοδομών που υπάρχουν στα υπό ανάπτυξη τεμάχια.

Σύμφωνα με επιστολή του Δήμου, ημερ. 9.5.2012, προς το Υπουργείο Εσωτερικών, τα αρχιτεκτονικά σχέδια θα ετοιμαστούν μετά την επικύρωση της συμφωνίας, διαδικασία που δεν βρίσκει σύμφωνη την Υπηρεσία μας, καθότι εμπερικλείει κινδύνους ως προς την προστασία των συμφερόντων του Δήμου.

Σημειώνεται επίσης ότι ο Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων στις επιστολές του, ημερ. 28.2.2012 και 18.4.2012, προς τον Δήμο, αναφέρει ότι η εν λόγω συμφωνία ενδέχεται να εμπεριέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης και συνεπώς να εμπίπτει στον έλεγχο των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων, καθότι ο Δήμος θα ενεργεί ως ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία της αγοράς. Τυχόν παρέκκλιση από τη συμφωνία, κατά το στάδιο υλοποίησης/αποπεράτωσης του έργου, που θα είναι σε βάρος του Δήμου και προς το συμφέρον της ιδιωτικής εταιρείας, τότε εγείρεται ζήτημα κρατικής ενίσχυσης.

Ενόψει των πιο πάνω, της σχετική έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 6.6.2012, της πολυπλοκότητας και σοβαρότητας του θέματος, καθώς επίσης και για διασφάλιση των συμφερόντων του

Δήμου, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το θέμα παραπεμφθεί, για μελέτη και απόψεις, από τον Δήμο στον νομικό του σύμβουλο.

Απαντώντας ο Δήμαρχος, μας πληροφόρησε ότι ο Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων επιβεβαίωσε ότι η εν λόγω συμφωνία δεν εμπίπτει στον έλεγχο των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων, προσθέτοντας ότι το όλο θέμα εξακολουθεί να βρίσκεται σε εξέλιξη, λόγω προβλημάτων που προέκυψαν σε σχέση με τους περιορισμούς στο ύψος του προγραμματιζόμενου κτιρίου που θέτει το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας.

Επέμβαση σε δημοτική περιουσία. Συγκεκριμένο πρόσωπο ανέγειρε το 2006 κατάστημα σε εμπορικό δρόμο, χωρίς την εξασφάλιση προηγουμένως άδειας οικοδομής και μάλιστα με επέμβαση της εν λόγω οικοδομής σε δημοτική περιουσία. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε τον Μάιο 2007 όπως ζητηθεί από τον ιδιοκτήτη η κατεδάφιση της παράνομης οικοδομής και αργότερα τον Σεπτέμβριο 2008 όπως διερευνηθούν οι λόγοι για τους οποίους δεν λήφθηκαν έγκαιρα δικαστικά μέτρα. Σύμφωνα δε με στοιχεία του Λογιστηρίου, για το συγκεκριμένο υποστατικό εκδόθηκε αντικανονικά άδεια λειτουργίας για τα έτη 2007, 2008 και 2009.

Όπως είχαμε αναφέρει και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Δήμος καταχώρισε στις 26.3.2009 ποινική αγωγή και στις 3.11.2010, μετά από δική του παραδοχή, ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε σε πρόστιμο €1.000 και διατάχθηκε από το δικαστήριο να κατεδαφίσει την οικοδομή μέσα σε δύο μήνες, δηλαδή μέχρι τις 2.1.2011, κάτι το οποίο δεν είχε γίνει. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 6.2.2012, όπως συνεργείο του Δήμου προχωρήσει με την άμεση κατεδάφιση της αναφερόμενης οικοδομής, απόφαση η οποία όμως, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν είχε υλοποιηθεί.

Επέκταση υφιστάμενης υπεραγοράς. Ο Δήμος καταχώρισε στις 27.7.2007 και 18.10.2007 ποινικές αγωγές εναντίον των ιδιοκτητών και ενοικιαστών συγκεκριμένης υπεραγοράς, οι οποίοι αρχές του 2007, χωρίς να εξασφαλίσουν προηγουμένως πολεοδομική άδεια και άδεια οικοδομής, προέβηκαν σε οικοδομικές εργασίες για επέκταση της υπεραγοράς, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα προσωρινό διάταγμα αναστολής των εργασιών, τις οποίες όμως μετά απέσυρε, με αποτέλεσμα να συμπληρωθούν οι παράνομες οικοδομικές εργασίες και η υπεραγορά να λειτουργεί μέχρι σήμερα με τις προσθήκες και επεκτάσεις που έγιναν, χωρίς την εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας και άδειας οικοδομής.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, με επιστολή του, ημερ. 26.5.2008, πληροφόρησε το Δημοτικό Συμβούλιο ότι το Υπουργικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχει το εδάφιο (2) του άρθρου 22 του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, εξέδωσε στις 2.5.2008 διάταγμα, σύμφωνα με το οποίο το Δημοτικό Συμβούλιο θα έπρεπε εντός 30 ημερών να λάβει μέτρα εναντίον των ενοικιαστών της υπεραγοράς και να αποφασίσει το συντομότερο για την εκκρεμούσα αίτηση για πολεοδομική άδεια.

Ο Δήμος καταχώρισε στις 24.6.2008 προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο εναντίον της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, υποστηρίζοντας ότι αυτή λήφθηκε καθ' υπέρβαση ή/και κατάχρηση ή/και λανθασμένη άσκηση εξουσίας ή/και αναρμοδιότητα, η εκδίκαση της οποίας ολοκληρώθηκε στις 9.11.2011, αλλά η απόφαση επιφυλάχθηκε. Στις 17.6.2013, το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε ότι το διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου είναι άκυρο.

Συναφώς αναφέρεται ότι στις 26.10.2009, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε τη χορήγηση πολεοδομικής άδειας, με όρο την επαναφορά της υπεραγοράς στις προγενέστερες αποστάσεις από το όμορο σύνορο με τον χώρο στάθμευσης, με κατεδάφιση των επεκτάσεων που έγιναν, με τη λήξη της συμφωνίας ενοικιάσεώς της, παρά την άποψη του νομικού συμβούλου του Δήμου ότι η παραχώρηση τέτοιας άδειας δεν είναι νομικά ορθή. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης η εν λόγω πολεοδομική άδεια δεν είχε εκδοθεί.

Ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι, λόγω μη κατάληξης σε συμφωνία από τα δύο μέρη, αναφορικά με την έκδοση της πολεοδομικής άδειας, το θέμα θα τεθεί εκ νέου στην Επιτροπή Πολεοδομίας για λήψη τελικής απόφασης, μη αποκλεισμένης και της λήψης δικαστικών μέτρων.

Περίπτερα στα όρια του Δήμου. Η Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου, προέβη την περίοδο Φεβρουαρίου-Νοεμβρίου 2009 σε έλεγχο του εξωτερικού μέρους των 120 περιπτέρων που βρίσκονται στα όρια του Δήμου και διαπίστωσε ότι μόνο τα 8 από αυτά δεν παρουσιάζουν εμφανείς παρανομίες, όπως, για παράδειγμα, μη

αδειούχες επεκτάσεις σε δημόσιο χώρο. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε την 1.7.2010 όπως παραχωρήσει στους ιδιοκτήτες των περιπτέρων προθεσμία 6 μηνών για εξάλειψη των παρανομιών, προτού προχωρήσει στη λήψη δικαστικών μέτρων. Όπως διαπιστώθηκε, ωστόσο, καμιά ενέργεια δεν έγινε από τον Δήμο, με αποτέλεσμα η κατάσταση να παραμείνει ως είχε.

Παραχώρηση δημόσιων χώρων πρασίνου σε ιδιώτες. Σύμφωνα με το άρθρο 85(2)(στ) του περί Δήμων Νόμου, ο Δήμος έχει εξουσία, μεταξύ άλλων, να σχεδιάζει, φυτεύει, βελτιώνει, συντηρεί και διατηρεί δημόσιους χώρους πρασίνου (πάρκα, κήπους κ.λπ.) για δημόσια χρήση. Σύμφωνα και με σχετική έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως, ημερ. 25.8.2008, οι χώροι αυτοί ανήκουν στο Κράτος και προορίζονται, όπως και οι δημόσιοι πεζόδρομοι, για χρήση από το κοινό.

Σχετική είναι και η γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερ. 11.11.1992, σύμφωνα με την οποία οι δημόσιοι χώροι πρασίνου, που παραχωρούνται από τους ιδιοκτήτες ακινήτων κατά τον διαχωρισμό οικοπέδων, μόνο ως δημόσιοι χώροι πρασίνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι σε αρκετές περιπτώσεις, στις οποίες μάλιστα ιδιοκτήτης είναι η Κυπριακή Δημοκρατία, ο Δήμος παραχώρησε δημόσιους χώρους πρασίνου σε ιδιώτες για ανέγερση περιπτέρων, εκδίδοντας μάλιστα, για ορισμένες από αυτές, πολεοδομική άδεια και άδεια οικοδομής, τις οποίες αιτήθηκε ο ίδιος ο Δήμος.

Σημειώνεται η περίπτωση ιδιώτη, ο οποίος ενημερώθηκε από τον νομικό σύμβουλο του Δήμου ότι, λόγω της μη συμμόρφωσής του προς το διάταγμα που εξασφαλίστηκε από τον Δήμο, για την κατεδάφιση των παράνομων προσθηκομετατροπών στο περίπτερο που ανήγειρε, το οποίο εκδόθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας στις 22.6.2011, ο Δήμος θα προχωρούσε στις 4.7.2011 στην εφαρμογή του διατάγματος, κάτι το οποίο, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, δεν φαίνεται να είχε γίνει.

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, με επιστολή του προς τον Δήμο, ημερ. 21.3.2013, επισήμανε ότι αν μέχρι το τέλος Ιουνίου 2013 δεν ολοκληρωθούν οι διαδικασίες μετακίνησης/κατεδάφισης του υποστατικού, τότε θα είναι υποχρεωμένος να προχωρήσει στη λήψη δικαστικών μέτρων για την εφαρμογή του διατάγματος κατεδάφισης.

Στην απάντησή του, ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι, μετά από παρέμβαση και επισήμανση της Επιτρόπου Διοικήσεως για τον τρόπο που ο Δήμος διαχειρίζεται τους εν λόγω χώρους, ο Δήμος βρίσκεται σε διαδικασία επιλογής χώρων για μεταφορά όλων των παράνομων περιπτέρων, σε τεμάχια που πολεοδομικά μπορεί να γίνει αποδεκτή η εν λόγω χρήση. Σε ότι αφορά στην περίπτωση για την οποία έχει εκδοθεί διάταγμα κατεδάφισης, μας πληροφόρησε ότι το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 6.11.2013 όπως προχωρήσει στην εκτέλεση του σχετικού δικαστικού διατάγματος.

Εξαγορά ανοικτών δημόσιων χώρων. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου στις 30.5.2003, εισπράχθηκε από συγκεκριμένη εταιρεία ποσό ύψους £130.000 για εξαγορά ανοικτού δημόσιου χώρου, αντί £320.000 που ήταν η αγοραία αξία του χώρου πρασίνου, σύμφωνα με εκτίμηση που διενήργησε ιδιώτης εκτιμητής για λογαριασμό του Δήμου, χωρίς στην απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου να αναφέρονται οι λόγοι για είσπραξη μικρότερου ποσού κατά £190.000.

Σημειώνεται ότι η εκτίμηση του ιδιώτη εκτιμητή δεν στάλθηκε για έλεγχο και έγκριση στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, όπως προνοείται στις παραγράφους 4.1 και 5.1 της Εντολής του Υπουργού Εσωτερικών 1/97, όπως αυτή τροποποιήθηκε, αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι στις απαντητικές επιστολές του Δήμου, για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2008, 2009 και 2010, δεν γίνεται καμιά αναφορά για το πιο πάνω θέμα.

Οργάνωση ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογής και διαλογής των αποβλήτων συσκευασίας. Ο Δήμος υπέγραψε στις 15.7.2010 συμφωνία συνεργασίας με συγκεκριμένη εταιρεία, για την οργάνωση ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογής και διαλογής αποβλήτων συσκευασίας στην πηγή, δηλαδή από τα νοικοκυριά.

Με βάση τη συμφωνία, ο Δήμος θα πρέπει να συνεισφέρει οικονομικά προς την εταιρεία στο τέλος κάθε χρόνου, για κάλυψη των εξόδων των διαφόρων δραστηριοτήτων που προβλέπονται στη συμφωνία. Για τον υπολογισμό της συνεισφοράς του Δήμου, η οποία θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τουλάχιστον το άμεσο οικονομικό του όφελος από την εφαρμογή του προγράμματος στη διοικητική του περιφέρεια, η εταιρεία θα πρέπει να ετοιμάζει και να παρουσιάζει προς έγκριση στον Δήμο, αιτιολογημένη έκθεση με σχετικά παραστατικά. Στη συμφωνία προβλέπονται επίσης έσοδα για το Δήμο από την διάθεση των προϊόντων ανακύκλωσης.

Παρατηρήθηκε, ότι ενώ ο Δήμος για την περίοδο 15.7.2010-31.7.2013, κατέβαλε προς την εταιρεία ποσά συνολικού ύψους €256.924, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης δεν είχε οποιοδήποτε έσοδο.

Ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι κατά τη διάρκεια του 2010 εκδόθηκε από την εταιρεία προς τον Δήμο πιστωτική σημείωση για ποσό ύψους €401.

Ελλείμματα από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις και τη λειτουργία του Μελάθρου Ευγηρίας. Παρά τις επανειλημμένες υποδείξεις της Υπηρεσίας μας, όπως το Δημοτικό Συμβούλιο λάβει μέτρα για εξάλειψη ή τουλάχιστον μείωση των ελλειμμάτων που προκύπτουν από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου και τη λειτουργία του Μελάθρου Ευγηρίας, εντούτοις παρατηρήθηκαν και πάλι ελλείμματα, τα οποία το 2012 και 2011 ανήλθαν σε €538.408 και €922.410, αντίστοιχα.

Απαντώντας ο Δήμαρχος, μάς ανέφερε ότι το Δημοτικό Συμβούλιο διερευνά, μέσω του νομικού τους συμβούλου, κατά πόσο ο Δήμος μπορεί να ενοποιήσει το Μέλαθρο Ευγηρίας με άλλες Στέγες Υπερηλίκων, με σκοπό τη μείωση του ελλείμματος. Μας ανέφερε επίσης ότι το προσωπικό του Μελάθρου μειώθηκε κατά 2 φροντίστριες και ότι τα τροφεία αυξήθηκαν από €500 σε €800 τον μήνα.

Τέλος θεάματος. Σύμφωνα με τα άρθρα 85(2)(i), (ii) και (iii) του περί Δήμων Νόμου, το Δημοτικό Συμβούλιο θα πρέπει να βεβαιώνεται ότι, για κάθε πρόσωπο που πληρώνει για να παρακολουθήσει δημόσιο θέαμα, το εισιτήριο εισόδου είναι χαρτοσημασμένο ή σημειωμένο κατά τρόπο που να φαίνεται ότι το τέλος πληρώθηκε και να καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο το τέλος εισπράττεται και πληρώνεται.

(α) Παρατηρήθηκε και πάλι ότι για τις παραστάσεις συγκεκριμένου κινηματογράφου δεν ακολουθείται η διαδικασία υποβολής των εισιτηρίων στον Δήμο πριν από τις παραστάσεις και το τέλος θεάματος υπολογίζεται και καταβάλλεται στον Δήμο, βάσει μηχανογραφημένων καταστάσεων πώλησης εισιτηρίων που ετοιμάζει ο ιδιοκτήτης του κινηματογράφου, την ορθότητα των οποίων, λόγω έλλειψης των απαραίτητων στοιχείων, ο Δήμος αδυνατεί να επιβεβαιώσει. Από τον Αύγουστο 2001, όταν άρχισε η λειτουργία του εν λόγω κινηματογράφου, μέχρι τις 31.12.2012, καταβλήθηκε στον Δήμο τέλος θεάματος ύψους €345.997. Σύμφωνα με τα στοιχεία του κινηματογράφου, το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε 344.852 εισιτήρια, συνολικής αξίας €2.350.631. Με βάση τον αριθμό των πιο πάνω εισιτηρίων και λαμβανομένων υπόψη των αιθουσών προβολής (6) του εν λόγω κινηματογράφου και των ημερήσιων προβολών (3 ανά αίθουσα), προκύπτει ότι ο μέσος όρος εισιτηρίων ανά αίθουσα ανέρχεται στα περίπου 24 εισιτήρια την ημέρα και ο μέσος όρος εισιτηρίων ανά προβολή στα περίπου 8 εισιτήρια, αριθμός ο οποίος, κατά τη γνώμη μας, είναι υπερβολικά μικρός και δημιουργεί εύλογη υποψία ως προς την ορθότητά του.

Ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι από τον Σεπτέμβριο του 2012 ακολουθούνται νέες διαδικασίες, οι οποίες περιλαμβάνουν την καταμέτρηση των αποκομμάτων των εισιτηρίων εισόδου και τη συμφιλίωσή τους με σχετικές καταστάσεις που εκδίδονται από το λογιστήριο του κινηματογράφου, αναφέροντας ότι, ως αποτέλεσμα των νέων διαδικασιών που υιοθετήθηκαν από τον Δήμο, τα έσοδα για το 2012 ανήλθαν σε €59.807, σε σύγκριση με €35.918 για το 2011.

(β) Παρατηρήθηκε, ότι για τις παραστάσεις θεατρικών σχημάτων που χρησιμοποιούν συγκεκριμένο θέατρο, δεν ακολουθείται οποιαδήποτε διαδικασία για υποβολή των εισιτηρίων εισόδου στον Δήμο για σήμανση. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι από την έναρξη της λειτουργίας του θεάτρου εδώ και μερικά χρόνια μέχρι και την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, ο Δήμος δεν είχε εισπράξει οποιοδήποτε ποσό τέλους θεάματος.

Άδειες λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών. Ο Δήμος αδυνατεί να εκδώσει άδεια λειτουργίας σε πολλά επαγγελματικά υποστατικά που λειτουργούν στην περιοχή του, επειδή δεν τηρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις που έχει επιβάλει το Δημοτικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 103 του περί Δήμων Νόμου. Συγκεκριμένα, οι ιδιοκτήτες των υποστατικών προέβηκαν σε αυθαίρετες ανεγέρσεις, καθώς επίσης και σε αλλαγή χρήσης και προσθήκες/μετατροπές, χωρίς την εξασφάλιση της απαιτούμενης έγκρισης, χωρίς ωστόσο να ληφθούν από τον Δήμο δικαστικά μέτρα εναντίον των επαγγελματικών υποστατικών που λειτουργούν παράνομα. Η Υπηρεσία μας υπέδειξε ότι η λειτουργία υποστατικών άνευ αδείας εμπερικλείει κινδύνους, αφού αρκετοί όροι που διέπουν την παραχώρηση άδειας λειτουργίας σε υποστατικά αφορούν σε θέματα δημόσιας ασφάλειας και υγείας.

Παρατηρήθηκαν επίσης περιπτώσεις παράνομων υποστατικών, για τα οποία όμως ο Δήμος εξέδωσε άδεια λειτουργίας με όρους και αναφέραμε ότι με την έκδοση της άδειας ο Δήμος κάλυψε ουσιαστικά τα πιο πάνω υποστατικά, αλλά μένει ο ίδιος εκτεθειμένος.

Άδειες διαφημιστικών πινακίδων.

(α) Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ο Δήμος ολοκληρώσει την καταγραφή όλων των διαφημιστικών πινακίδων που είναι αναρτημένες εντός των δημοτικών ορίων, ώστε για όσες πινακίδες πληρούνται οι προϋποθέσεις των σχετικών Κανονισμών να εκδοθούν άδειες και να εισπραχθούν τα σχετικά δικαιώματα, ενώ για τις διαφημιστικές πινακίδες που δεν πληρούν τις εν λόγω προϋποθέσεις να ληφθούν μέτρα για την απομάκρυνσή τους.

(β) Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, το ύψος των δικαιωμάτων για διαφημιστικές πινακίδες συγκεκριμένων τύπων καθορίστηκαν από €1.708 μέχρι €3.417. Διαπιστώθηκε ότι οι υπηρεσίες του Δήμου επιβάλλουν, χωρίς την έγκριση του Δημοτικού Συμβουλίου και χωρίς καμιά εξουσιοδότηση, δικαιώματα που κυμαίνονται από €500 μέχρι €3.000 με αποτέλεσμα την απώλεια εσόδων από τον Δήμο. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι για τα έτη 2011 και 2012 φαίνεται ότι εισπράχθηκαν €37.562 λιγότερα.

Στην απάντησή του, ο Δήμαρχος μάς ενημέρωσε ότι οι μειώσεις έγιναν από αρμόδιο λειτουργό του Δήμου, μετά από απόφαση της Διαχειριστικής Επιτροπής, η οποία, από λάθος, δεν καταχωρήθηκε στα πρακτικά. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι τέτοιες αποφάσεις θα πρέπει να λαμβάνονται από την ολομέλεια του Δημοτικού Συμβουλίου.

(γ) Αθλητικό σωματείο τοποθέτησε, κατά την περίοδο 2010-2012, 19 διαφημιστικές πινακίδες, χωρίς, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, να είχε καταβάλει τα σχετικά δικαιώματα και χωρίς να εξασφαλίσει οποιαδήποτε άδεια.

Με επιστολή του, ημερ. 3.8.2010, ο Δήμος κάλεσε το εν λόγω σωματείο όπως εξασφαλίσει τις σχετικές άδειες για τις πινακίδες που είχε εγκαταστήσει μέχρι την ημερομηνία αυτή, χωρίς όμως, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης να υπάρξει οποιαδήποτε ανταπόκριση και χωρίς ο Δήμος να λάβει μέτρα για συμμόρφωση του σωματείου.

Παρατηρήθηκε ότι η απώλεια εσόδων από τη μη καταβολή δικαιωμάτων από το σωματείο για την περίοδο 2010 μέχρι και τον Αύγουστο 2013, ανήλθε συνολικά στις €97.783.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2012 και 31.12.2011, τα δικαιώματα αδειών διαφημιστικών πινακίδων ανήλθαν σε €140.021 και €140.141, αντίστοιχα, μόνο.

Παροχή υπηρεσιών στην παραλία. Από επιτόπιους ελέγχους που διενήργησε ο Δήμος κατά το 2013, διαπιστώθηκε και πάλι ότι αρκετοί δικαιούχοι παροχής υπηρεσιών τοποθετούν περισσότερα μέχρι και διπλάσια κρεβατάκια και ομπρέλες στην παραλία απ' ότι προβλέπει η παραχωρηθείσα προς αυτούς από τον Δήμο άδεια, χωρίς να λαμβάνονται οποιαδήποτε μέτρα εναντίον τους.

Από τους 18 χώρους παροχής υπηρεσιών, οι 7 υπενοικιάζονται από τους δικαιούχους τους σε τρίτα πρόσωπα, κατά παράβαση του άρθρου 5Γ(1) του περί Προστασίας των Παραλιών Νόμου (Κεφ. 59),

σύμφωνα με το οποίο κανένα πρόσωπο δεν δύναται να προβαίνει σε παροχή υπηρεσιών ή διευκολύνσεων στην παραλία, χωρίς να εξασφαλίσει προηγούμενα την άδεια της οικείας Αρχής, δηλαδή του Δήμου.

Κατά το 2012, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως επιτραπεί στους αδειούχους να τοποθετούν μέχρι και 25% επιπλέον κρεβατάκια και ομπρέλες, σε σχέση με τον αριθμό που καθορίζεται στη σχετική άδεια, καταβάλλοντας τα ανάλογα δικαιώματα, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται αδυναμίες στην εφαρμογή διατάξεων του πιο πάνω Νόμου, σύμφωνα με τις οποίες το σύνολο των κρεβατιών και ομπρέλων στην περιοχή δεν πρέπει να καλύπτει περισσότερο από το 50% της χωρητικότητάς της, καθώς επίσης ότι η απόσταση των κρεβατιών και ομπρέλων ενός αδειούχου από τον άλλο αδειούχο θα είναι τουλάχιστον 20 μέτρα, ενώ για σκοπούς υπολογισμού της χωρητικότητας της παραλίας, πρέπει να υπολογίζεται έκταση 8τμ για κάθε άτομο ή 16 τ.μ., για κάθε ομπρέλα και 2 κρεβατάκια θάλασσας.

Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, τα ανείσπρακτα ποσά ανέρχονταν για την περίοδο 2009-2012 σε €176.669, χωρίς ωστόσο να ληφθούν οποιαδήποτε μέτρα για την είσπραξή τους.

Σύμφωνα με τον Δήμαρχο, φαίνεται πως το όλο θέμα θα τακτοποιηθεί μόνο με την εφαρμογή του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου, ακολουθώντας τις διαδικασίες ζήτησης προσφορών. Όσον αφορά στο πιο πάνω ανείσπρακτο ποσό, μας πληροφόρησε ότι ο Δήμος, σύμφωνα με το άρθρο 85(2)(ιε) του περί Δήμων Νόμου, θα προχωρήσει στη διαγραφή ποσού ύψους €111.723, το οποίο αφορά σε υπερχρεώσεις ή/και πτωχεύσεις αδειούχων, ότι ποσό ύψους €43.500 έχει εισπραχθεί κατά τη διάρκεια του 2013 και ότι ποσό ύψους €21.446 παραμένει ανείσπρακτο.

3.6 ΔΗΜΟΣ ΠΑΦΟΥ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2011 και 2012 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), από τις προκαταρκτικές οικονομικές καταστάσεις, για τις οποίες ωστόσο εκκρεμούν διορθωτικές εγγραφές και άλλες αλλαγές, παρουσιάζονται στο Παράρτημα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπόλοιπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι – Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Μη απάντηση σε επιστολές της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Με λύπη μας παρατηρήσαμε ότι οι επιστολές της Υπηρεσίας μας, που αφορούσαν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων του Δήμου για τα έτη από το 2005 μέχρι και το 2010, δεν έτυχαν απάντησης, παρά τις πάμπολλες υπενθυμίσεις που στάλθηκαν από την Υπηρεσία μας, πράγμα που δεν εξυπηρετεί το καλώς νοούμενο συμφέρον του Δήμου, αφού τα θέματα που εγείρονται παραμένουν σε εκκρεμότητα, χωρίς ενημέρωση της Υπηρεσίας μας αναφορικά με τη λήψη μέτρων για επίλυσή τους.

Υπερβάσεις εξόδων. Κατά τα έτη 2011 και 2012 παρατηρήθηκαν σημαντικές υπερβάσεις σε Κονδύλια εξόδων, οι οποίες ξεπερνούσαν κατά πολύ το 25% των προϋπολογισθέντων και εγκριθέντων ποσών, ποσοστό μέχρι του οποίου το Δημοτικό Συμβούλιο έχει εξουσία να δαπανά, νοουμένου ότι υπάρχουν αντίστοιχες εξοικονομήσεις.

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι δεν ασκείται επαρκής έλεγχος στη διάθεση των εγκριθέντων Κονδυλίων του Προϋπολογισμού. Λόγω της σοβαρότητας του θέματος, επιβάλλεται όπως το Δημοτικό Συμβούλιο εξετάσει τους λόγους των σημαντικών υπερβάσεων που σημειώθηκαν και υιοθετήσει μέτρα για περιορισμό των δαπανών στα πλαίσια του Προϋπολογισμού και συμμόρφωση με τις διατάξεις του άρθρου 66 του Νόμου.

Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Ο Δήμος θα μπορούσε να βελτιώσει την οικονομική

του κατάστασης, ασκώντας με πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία, λαμβάνοντας μέτρα για έγκαιρη είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών, συμπεριλαμβανομένων και των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων, που στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €7.788.228, σε σύγκριση με €7.761.114 και €7.646.358 στις 31.12.2011 και 31.12.2010, αντίστοιχα.

Όσον αφορά στα έξοδα εισηγηθήκαμε όπως ληφθούν μέτρα για μείωσή τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2012 παρουσίασαν έλλειμμα ύψους €662.469 σε σύγκριση με πλεόνασμα €28.914 και €1.045.311 στις 31.12.2011 και 31.12.2010, αντίστοιχα.

Εσωτερικός έλεγχος. Παρατηρήθηκαν και πάλι αδυναμίες στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου που καλύπτουν ορισμένες δραστηριότητες και τομείς του Δήμου, όπως:

- Μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση όλων των απαραίτητων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως μητρώο εγγυητικών επιστολών, μητρώα εισπρακτέων και πληρωτέων ενοικίων, μητρώο διαφημιστικών πινακίδων, μητρώο σήμανσης οδών και πινακίδων τροχαίας, μητρώο πινάκων, μητρώο αδειών οικοδομής και διαχωρισμού οικοπέδων, μητρώο σχισμάτων και παλινорθώσεων δρόμων, μητρώο προσφορών και μητρώο συμβολαίων.
- Αδυναμία του συστήματος παρακολούθησης καθυστερήσεων φορολογιών και άλλων εσόδων, με αποτέλεσμα την ύπαρξη μεγάλου αριθμού ανεπίδοτων κλήσεων και τη μη λήψη μέτρων για την είσπραξή τους.
- Μη επιβεβαίωση της ύπαρξης των πάγιων περιουσιακών στοιχείων του Δήμου και μη υποβολή στην Υπηρεσία μας πιστοποιητικού φυσικής καταμέτρησης.
- Μη κατάλληλη παρακολούθηση των τιμολογίων, των οποίων η πληρωμή εκκρεμεί, για έγκαιρη τακτοποίηση των υποχρεώσεων του Δήμου και αποτελεσματική παρακολούθηση της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών του Δήμου. Η μηχανογράφηση των υπηρεσιών του Δήμου παρουσιάζει αδυναμίες και ελλείψεις, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία τους. Από τον έλεγχο προέκυψαν τα πιο κάτω θέματα:

(α) Μεταφορά δεδομένων. Λόγω της αδυναμίας του Δήμου να ταυτίσει τα στοιχεία του παλαιού και του νέου μηχανογραφημένου προγράμματος, δεν κατέστη δυνατή η ομαδοποίηση των φορολογιών κάθε δημότη σε ένα μοναδικό λογαριασμό στο νέο λογισμικό.

(β) Προσωρινοί αριθμοί φορολογουμένων. Στο φορολογικό σύστημα αρκετοί φορολογούμενοι, φυσικά και νομικά πρόσωπα, καταχωρίζονται με προσωρινούς κωδικούς, αντί με τον αριθμό ταυτότητας ή τον αριθμό εγγραφής της εταιρείας, αντίστοιχα. Επισημάνθηκε ότι η τακτική αυτή, σε περιπτώσεις που οι φορολογούμενοι δεν εξοφλούν τις φορολογίες τους, καθιστά δύσκολη τη λήψη νομικών μέτρων εναντίον τους.

(γ) Μη αξιοποίηση λογισμικού εφαρμογών. Παρόλο που αρκετά δομοστοιχεία του λογισμικού εφαρμογών του μηχανογραφημένου συστήματος έχουν εγκατασταθεί από την προμηθεύτρια εταιρεία, εντούτοις δεν έτυχαν εφαρμογής από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου.

Για σκοπούς αναβάθμισης της λειτουργίας των υπηρεσιών του Δήμου, αλλά και για την πλήρη αξιοποίηση της επένδυσης του Δήμου για τη μηχανογράφηση των υπηρεσιών του, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως τα λογισμικά αυτά εφαρμοστούν αμέσως.

Σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Ο Δήμος δεν έχει ετοιμάσει σχέδιο επιχειρησιακής συνέχειας, το οποίο να περιλαμβάνει σχέδιο αποκατάστασης καταστροφών και εναλλακτικές διαδικασίες για επαναφορά των συστημάτων πληροφορικής, για συνέχιση των εργασιών του μετά από φυσική καταστροφή ή δολιοφθορά. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την ετοιμασία κατάλληλου σχεδίου, που να προσδιορίζει τις ενέργειες για αποκατάσταση των πληροφοριακών συστημάτων σε περίπτωση καταστροφής.

Pafos Aphrodite Festival Cyprus Ltd. Μέρος των δαπανών της εν λόγω εταιρείας, που συστάθηκε στις 2.9.1998 από τους Δήμους Πάφου, Γεροσκήπου, Πέγειας, το Εμπορικό Επιμελητήριο Πάφου και ένα επιχειρηματία, με κύριο σκοπό την οργάνωση και τη διαχείριση μιας διεθνούς εμβέλειας καλλιτεχνικής εκδήλωσης, εξακολουθεί να καλύπτεται με δανειοδότηση από τον Δήμο, με επιβάρυνση του λογαριασμού της με τόκο 5% (8% μέχρι 31.12.2007). Οι δραστηριότητες της εταιρείας άρχισαν το 1999 και η οφειλή της εταιρείας προς τον Δήμο στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €696.093, ποσό που περιλαμβάνεται στους «Χρεώστες» του Δήμου.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε να ενημερωθεί για τις ενέργειες στις οποίες ο Δήμος προτίθεται να προβεί για είσπραξη του οφειλόμενου ποσού από την εταιρεία.

Διεκδίκηση του τίτλου της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2017. Στις 27.9.2010, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε τη συμμετοχή του Δήμου στη διαδικασία διεκδίκησης του τίτλου της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας 2017.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν σε ότι αφορά στην αγορά διαφόρων υπηρεσιών από το Δήμο, παρουσιάζουν σοβαρές παραλείψεις ή/και αδυναμίες και δεν συνάδουν με τις διατάξεις του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύνταξης Δημόσιων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.12(Ι) του 2006), αλλά ούτε και με τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της ίσης μεταχείρισης.

Συγκεκριμένα παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Διεύθυνση έργου. Τον Ιανουάριο 2011 προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την αγορά υπηρεσιών, για τη διεύθυνση και διαχείριση του έργου του σχεδιασμού, προγραμματισμού, υλοποίησης και παρακολούθησης/επίβλεψης της υποψηφιότητας της πόλης της Πάφου για τον τίτλο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας 2017, από 4 προεπιλεγμένους οίκους/γραφεία παροχής υπηρεσιών. Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε σε συγκεκριμένη εταιρεία για ποσό ύψους €155.500 πλέον ΦΠΑ.

Στις 30.11.2011, ο Δήμος υπέβαλε πρόταση προς τον Ανάδοχο για τροποποίηση της σύμβασης, ώστε ο Ανάδοχος να αναλάβει την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών στους τομείς της χρηματοδότησης και της εξασφάλισης και διαχείρισης χορηγιών, σύμφωνα με κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες που θα καθορίζονταν από τον Δήμο. Σύμφωνα με την πρόταση του Δήμου, ο Ανάδοχος δεν θα ασκούσε πλέον τη διεύθυνση-διαχείριση του έργου του σχεδιασμού, προγραμματισμού, υλοποίησης και παρακολούθησης/επίβλεψης της υποψηφιότητας της Πάφου, όπως προέβλεπε η αρχική συμφωνία.

Διαπιστώθηκε ότι για την περίοδο 1.2.2012-30.9.2012, πληρώθηκε πρόσθετο ποσό στην εταιρεία για τις υπηρεσίες της ύψους €40.000 πλέον ΦΠΑ.

(β) Επικοινωνιακή πολιτική. Στις 23.3.2011 προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την αγορά υπηρεσιών εκπόνησης ολοκληρωμένου προγράμματος επικοινωνιακής πολιτικής, σε σχέση με την υποψηφιότητα της πόλης της Πάφου για τον τίτλο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2017, από προεπιλεγμένους οίκους/γραφεία παροχής υπηρεσιών.

Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε σε συγκεκριμένη εταιρεία για ποσό ύψους €42.250 πλέον ΦΠΑ. Σύμφωνα με τη σύμβαση που υπογράφηκε, η διάρκεια παροχής των υπηρεσιών του Ανάδοχου ήταν για την περίοδο 16.5.2011-31.10.2011, με δυνατότητα ανανέωσης.

Στις 30.1.2012, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε την ανανέωση της σύμβασης για πρόσθετο ποσό ύψους €70.000 πλέον ΦΠΑ, για την περίοδο 1.2.2012-30.9.2012.

(γ) Καλλιτεχνικός Διευθυντής. Την 1.2.2011, ο Δήμος προχώρησε στην αγορά υπηρεσιών Καλλιτεχνικού Διευθυντή, χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού και χωρίς να υπογραφεί σχετική σύμβαση, με αμοιβή ύψους €3.500 χωρίς ΦΠΑ τον μήνα.

Στις 24.8.2012, υπογράφηκε σύμβαση για την παροχή των υπηρεσιών του για την περίοδο 1.1.2012-31.10.2012, για συνολικό ποσό ύψους €40.000 συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

Οι συνολικές πληρωμές προς τον Καλλιτεχνικό Διευθυντή ανήλθαν σε €84.494.

(δ) Εκτελεστικός Διευθυντής. Την 1.2.2012, ο Δήμος ανέθεσε, χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού και χωρίς να υπογραφεί σχετική σύμβαση, καθήκοντα Εκτελεστικού Διευθυντή σε φυσικό πρόσωπο με αμοιβή €2.000 πλέον ΦΠΑ τον μήνα.

Στις 24.8.2012, υπογράφηκε σύμβαση που κάλυπτε την περίοδο 1.2.2012-30.9.2012, για συνολικό ποσό €16.000 πλέον ΦΠΑ.

Οι συνολικές πληρωμές προς τον Εκτελεστικό Διευθυντή ανήλθαν σε €19.164.

(ε) Συμβουλευτικές υπηρεσίες. Η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών αναφορικά με την ετοιμασία της πρότασης για συμμετοχή του Δήμου στον διαγωνισμό για τη διεκδίκηση του τίτλου της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας 2017, ανατέθηκαν, χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού, σε Γερμανικό οίκο.

Με βάση τη συμφωνία, η οποία υπογράφηκε, στις 28.3.2011 με ισχύ μέχρι 30.9.2011, οι σχετικές συμβουλευτικές υπηρεσίες εκτιμήθηκαν σε 27 ανθρωποημέρες προς €750, για συνολικό ποσό ύψους €20.000 πλέον ΦΠΑ, πλέον έξοδα ταξιδίων και οποιαδήποτε άλλα, σημαντικά, σχετικά έξοδα.

Στις 30.1.2012, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως ο πιο πάνω οίκος συνεχίσει να παρέχει τις υπηρεσίες του, χωρίς ωστόσο να υπογραφεί οποιοδήποτε νέα σύμβαση. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, οι πρόσθετες υπηρεσίες των συμβούλων εκτιμήθηκαν σε 30 ανθρωποημέρες προς €750, πλέον ποσό €3.500 κάθε μήνα για υπηρεσίες γενικού συντονισμού, καθοδήγησης και επίβλεψης της διεύθυνσης του έργου.

(στ) Σύνολο δαπανών. Σύμφωνα με τον λογαριασμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα Ευρώπης PAFOS 2017», του Γενικού Καθολικού το σύνολο των δαπανών για την περίοδο 31.12.2010 μέχρι 27.9.2013 ανήλθε σε €835.609.

Πρόσληψη εργοδοτούμενων καθορισμένης διάρκειας. Στο πλαίσιο της διεκδίκησης και ανάληψης από τον Δήμο του χρίσματος της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2017, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε κατά το 2012 την εργοδότηση δύο λειτουργών, με σύμβαση εργοδοτούμενου καθορισμένης διάρκειας, χωρίς να ακολουθηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία, σύμφωνα με τον περί της Διαδικασίας Πρόσληψης Εργοδοτούμενων Καθορισμένης Διάρκειας στη Δημόσια Υπηρεσία και για άλλα Συναφή Θέματα Νόμο (Ν.25(Ι)/2011).

Διαπιστώθηκε επίσης ότι και για τους δύο πιο πάνω εργοδοτούμενους, οι οποίοι μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου εξακολουθούσαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους προς τον Δήμο, δεν καθορίστηκαν οι όροι και η χρονική περίοδος απασχόλησής τους, σε αντίθεση με το άρθρο 7(1) του Νόμου, σύμφωνα με το οποίο το χρονικό διάστημα απασχόλησης, καθώς και η συγκεκριμένη εργασία την οποία προσλαμβάνεται να εκτελέσει πρέπει να καθορίζεται στη σύμβαση απασχόλησης.

Συναφώς αναφέρεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 9 του πιο πάνω Νόμου, η πρόσληψη εργοδοτούμενου καθορισμένης διάρκειας, η οποία διενεργείται κατά παράβαση της διαδικασίας που καθορίζεται στον Νόμο αυτό, είναι παράνομη και οι παραβάτες καθίστανται προσωπικά υπεύθυνοι για κάθε δαπάνη ή χρηματικό ποσό που καταβάλλεται συνεπεία τέτοιας προσλήψεως.

Παραχώρηση εγγυήσεων/χορηγιών/οικονομικών δεσμεύσεων προς την Αθλητική Ένωση "Πάφος" (ΑΕΠ). Στις 28.8.2012, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε την παραχώρηση εγγύησης/δέσμευσης καταθέσεων του Δήμου, για σύναψη από την ΑΕΠ δανείου ύψους €328.000 από το Ελληνικό Συνεργατικό Ταμειτήριο Πάφου (ΕΣΤΠ), για την αναδιάρθρωση/ενοποίηση τριών δανείων αρχικού συνολικού ποσού €516.900, τα οποία είχε συνάψει η ΑΕΠ την περίοδο Μαΐου 2009–Νοεμβρίου 2011, επίσης με εγγύηση/δέσμευση καταθέσεων του Δήμου.

Σύμφωνα με τον Δήμο, η αποπληρωμή των τριών δανείων θα γινόταν από την ΑΕΠ με την καταβολή μέρους των τηλεοπτικών δικαιωμάτων, συνολικού ύψους €990.000, που προβλέπονταν σε συμφωνία, ημερ. 12.8.2008, διάρκειας 5 χρόνων, η οποία υπογράφηκε μεταξύ της ΑΕΠ και συγκεκριμένης εταιρείας. Σε περίπτωση δε, που για οποιονδήποτε λόγο, τα δάνεια αυτά δεν θα εξοφλούνταν με το ποσό των τηλεοπτικών

δικαιωμάτων ή σε περίπτωση που η ποδοσφαιρική ομάδα δεν θα αγωνιζόταν στην Α΄ Κατηγορία, οπότε, με βάση τη σχετική συμφωνία, δεν θα καταβάλλονταν οποιαδήποτε δικαιώματα προς την ΑΕΠ, τότε η ετήσια χορηγία, σύμφωνα με τους Προϋπολογισμούς του Δήμου, δεν θα χορηγείτο στην ομάδα, αλλά ο Δήμος θα κατέθετε το ποσό αυτό στο ΕΣΤΠ, έναντι αποπληρωμής των δόσεων των τριών δανείων.

Λόγω του ότι κατά την ποδοσφαιρική περίοδο 2011-2012, η ΑΕΠ υποβιβάστηκε στη Β΄ Κατηγορία, δεν της καταβλήθηκαν οποιαδήποτε τηλεοπτικά δικαιώματα για την περίοδο αυτή, με αποτέλεσμα τη μη αποπληρωμή των σχετικών δόσεων των δανείων.

Σημειώνεται ότι οι εγγυήσεις του Δήμου για ένα από τα τρία πιο πάνω δάνεια ύψους €110.000, το οποίο εκδόθηκε από την ΕΣΤΠ προς την ΑΕΠ στις 25.11.2011, δόθηκαν μετά την εκχώρηση προς τον Δήμο των τηλεοπτικών δικαιωμάτων για την περίοδο 2012-2013, τα οποία, με βάση τη συμφωνία ΑΕΠ και εταιρείας, ανέρχονταν σε €308.000.

Τον Αύγουστο 2012, η ΑΕΠ ζήτησε από τον Δήμο όπως αποποιηθεί του δικαιωμάτος του να λάβει τα τηλεοπτικά δικαιώματα της περιόδου 2012-2013, προκειμένου να δοθούν στο Σωματείο για κάλυψη επείγουσών αναγκών του. Στις 28.8.2012, το Δημοτικό Συμβούλιο, ικανοποιώντας το αίτημα της ΑΕΠ, αποφάσισε, μεταξύ άλλων, όπως:

(α) Ο Δήμος αποποιηθεί του δικαιωμάτος του να λάβει τα ποσά που προνοούνταν στη συμφωνία μεταξύ της ΑΕΠ και εταιρείας για την ποδοσφαιρική περίοδο 2012-2013, προκειμένου να δοθούν στο Σωματείο προς εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων της UEFA, υπό την προϋπόθεση ότι οι οικονομικές υπηρεσίες του Δήμου θα αναλάβουν την παρακολούθηση της υλοποίησης του εν λόγω όρου.

(β) Παραχωρήσει τη συγκατάθεσή του για την αναδιάρθρωση/ενοποίηση των τριών δανείων και την παροχή εγγυήσεων, με τη δέσμευση ποσού ύψους €410.000 από τις καταθέσεις του, για τη σύναψη από την ΑΕΠ νέου δανείου ύψους €328.000 όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω.

(γ) Το ύψος της χορηγίας προς την ΑΕΠ για τα έτη 2013 και 2014 να είναι, τουλάχιστον, €125.000 για κάθε έτος, ενώ για το 2015 τουλάχιστον €104.000 και τα ποσά αυτά να πληρωθούν απευθείας στο ΕΣΤΠ, για την κάλυψη των δόσεων του πιο πάνω νέου δανείου.

Αναφορικά με τα πιο πάνω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε τα ακόλουθα:

(α) Σύμφωνα με το άρθρο 85(1)(α) του περί Δήμων Νόμου, για τη σύναψη δανείου από τον ίδιο τον Δήμο απαιτείται η εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 85(1)(β), για την υποθήκευση περιουσίας του Δήμου απαιτείται η έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών.

Στον πιο πάνω Νόμο δεν προβλέπεται η παραχώρηση από τον Δήμο οποιωνδήποτε εγγυήσεων για δανειοδότηση τρίτων, επομένως οι εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν από τον Δήμο για τα δάνεια που έχει συνάψει η ΑΕΠ, δεν είναι σύννομες και για τον λόγο αυτό ο Δήμος θα πρέπει να φροντίσει για την αποδέσμευσή του από τις σχετικές συμφωνίες.

(β) Η δέσμευση του Δήμου για την παραχώρηση χορηγιών μελλοντικά, δηλαδή πριν από την έγκριση των Προϋπολογισμών των ετών στα οποία αφορούν οι χορηγίες από το Υπουργικό Συμβούλιο, δεν μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη ενέργεια.

(γ) Με την απόφαση για πληρωμή των δόσεων του δανείου, ουσιαστικά ο Δήμος ανέλαβε την εξόφληση δανείου τρίτων, χωρίς να λάβει υπόψη τη νομιμότητα της απόφασής του.

Επισημάνουμε ότι μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου διετέλεσαν και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΑΕΠ ή μέλη Επιτροπών που δημιουργήθηκαν για θέματα που αφορούσαν στο Σωματείο.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από το 2008 μέχρι και τον Σεπτέμβριο 2013, ο Δήμος πραγματοποίησε πληρωμές στην ΑΕΠ συνολικού ύψους €900.455, όπως φαίνεται και στον πιο κάτω πίνακα:

	€
Χορηγίες έναντι δανείων της ΑΕΠ	572.403
Χορηγίες από πλεονάσματα ή εισπράξεις από την πραγματοποίηση εκδηλώσεων συναυλιών με σκοπό την οικονομική ενίσχυση της ΑΕΠ	210.709
Άλλη χορηγία	53.000
Επιστροφή φόρου θεάματος	64.343
Ολικό	900.455

Σημειώνεται επίσης ότι σημαντικά ποσά και χορηγίες καταβάλλονται κάθε έτος και σε άλλους αθλητικούς φορείς της Πάφου.

Τέλος θεάματος. Σύμφωνα με τα άρθρα 85(2)(i), (ii) και (iii) του περί Δήμων Νόμου και την ΚΔΠ 377/2006, το Δημοτικό Συμβούλιο θα πρέπει να βεβαιώνεται ότι, για κάθε πρόσωπο που πληρώνει για να παρακολουθήσει δημόσιο θέαμα, το εισιτήριο εισόδου είναι χαρτοσημασμένο ή σημειωμένο κατά τρόπο που να φαίνεται ότι το τέλος πληρώθηκε και να καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο το τέλος εισπράττεται και πληρώνεται.

Διαπιστώθηκε ότι δεν ακολουθείται η καθορισμένη διαδικασία, ώστε όλα τα εισιτήρια να υποβάλλονται για θεώρηση από τις υπηρεσίες του Δήμου πριν από τις παραστάσεις και, ως εκ τούτου, δεν υπολογίζεται και δεν καταβάλλεται στον Δήμο τέλος θεάματος, για όλα τα δημόσια θεάματα που διοργανώνονται στο Μαρκίδειο Θέατρο, καθώς και για άλλες εκδηλώσεις που διοργανώνονται στα όρια του Δήμου.

Άδειες και δικαιώματα διαφημιστικών πινακίδων. Τα έσοδα του Δήμου κατά το 2012 και 2011 από δικαιώματα διαφημιστικών πινακίδων ήταν €10.871 και €20.144, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €5.263 το 2010.

Όπως προκύπτει και από στοιχεία που τηρεί ο Δήμος, συνεχίζεται η μη είσπραξη δικαιωμάτων για όλες τις διαφημιστικές πινακίδες που είναι αναρτημένες στην περιοχή του, όπως προνοούν οι σχετικοί Κανονισμοί, με αποτέλεσμα την απώλεια εσόδων.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε επανειλημμένα, όπως γίνει καταγραφή όλων των διαφημιστικών πινακίδων που βρίσκονται εντός των δημοτικών ορίων, εκδοθούν άδειες για τις νόμιμες πινακίδες και εισπραχθούν τα σχετικά δικαιώματα και ληφθούν δικαστικά μέτρα για τις διαφημιστικές πινακίδες που αναρτήθηκαν παράνομα.

Χρεώστες.

(α) Οι χρεώστες του Δήμου στις 31.12.2012 και 31.12.2011, μετά την πρόβλεψη για επισφαλείς χρεώστες και αφαιρουμένης της κυβερνητικής χορηγίας, ανέρχονταν, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, σε €7.788.228 και €7.761.114, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €7.646.358 στις 31.12.2010, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €27.114 ή ποσοστό 0,3% το 2012, σε σύγκριση με το 2011 και αύξηση €114.756 ή ποσοστό 1,5% το 2011, σε σύγκριση με το 2010.

Στους πιο πάνω χρεώστες περιλαμβάνονται οι χρεώστες αδειών λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών, τελών σκυβάλων και επαγγελματικής άδειας, που στις 31.12.2012 και 31.12.2011 ανέρχονταν σε €4.422.002 και €4.297.646, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €4.114.746 στις 31.12.2010. Καθυστερήσεις φορολογιών της περιόδου 1988-1991, ύψους €16.232, δεν παρουσίασαν καθόλου εισπράξεις κατά τα έτη 2008-2012. Επιπλέον, για τις καθυστερήσεις της περιόδου 1992-2009, συνολικού ύψους €2.725.460, παρατηρήθηκε ότι το ποσοστό είσπραξης κατά το 2012 ήταν αρκετά χαμηλό και κυμάνθηκε μεταξύ 1,2% - 8%.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι είναι αναγκαίο να λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων, αφού ο κίνδυνος της μη είσπραξής τους, με την πάροδο του χρόνου, αυξάνεται σημαντικά.

(β) Χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας. Οι χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας στις 31.12.2012 και 31.12.2011 ανέρχονταν, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, σε €2.697.975 και €2.462.435, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €2.205.777 το 2010, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €235.540 ή ποσοστό 9,6% το 2012, σε σύγκριση με το 2011 και αύξηση €256.658 ή ποσοστό 11,6% το 2011, σε σύγκριση με το 2010.

Η αύξηση στους χρεώστες αποδίδεται στο γεγονός ότι δεν αποστέλλονται ειδοποιήσεις σε όλους τους φορολογούμενους, λόγω του ότι ο Δήμος δεν γνωρίζει τις διευθύνσεις σημαντικού αριθμού από αυτούς. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως οι υπηρεσίες του Δήμου εντοπίσουν τις διευθύνσεις όλων των φορολογούμενων και λάβουν όλα τα ενδεικνύόμενα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων.

(γ) Χρεώστες τελών διανυκτερεύσεων ξενοδοχείων. Στους χρεώστες τελών διανυκτερεύσεων ξενοδοχείων στις 31.12.2012, συνολικού ύψους €269.492 περιλαμβάνονται οφειλές συγκεκριμένης εταιρείας, ιδιοκτήτριας δύο ξενοδοχείων, συνολικού ύψους €143.289, για τις οποίες υπάρχουν δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν μεταξύ των ετών 1995-2011, για ποσά καθυστερήσεων που αφορούν στα έτη 1994, 2001, 2005 και 2008 ύψους €69.769, οι οποίες δεν εκτελέστηκαν, χωρίς ωστόσο ο Δήμος να προχωρήσει στη διαδικασία έκδοσης ενταλμάτων εκποίησης κινητής ή ακίνητης περιουσίας εναντίον του οφειλέτη.

Σημειώνεται επίσης, ότι η πιο πάνω εταιρεία οφείλει στον Δήμο τέλη αποκομιδής σκυβάλων και δικαιώματα αδειών λειτουργίας για τα έτη 1992-2012 ύψους €80.967, για τα οποία κινήθηκαν αγωγές, αριθμός εκ των οποίων εκδικάστηκαν και τα σχετικά εντάλματα επίσης παραμένουν ανεκτέλεστα.

(δ) Ανεπίδοτες κλήσεις αγωγών. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, μεγάλος αριθμός υποθέσεων που καταχωρίζονται στο δικαστήριο από το Τμήμα Φόρων, σχετικά με καθυστερήσεις φορολογιών, παραμένουν ανεπίδοτες, λόγω ελλিপών στοιχείων των εναγομένων και τελικά αποσύρονται. Κατά την περίοδο 2001-2010 καταχωρίστηκαν στο δικαστήριο συνολικά 22.047 υποθέσεις καθυστερήσεων φορολογιών, από τις οποίες οι 9.737 ή ποσοστό 44% παρέμειναν ανεπίδοτες.

Παρατηρήθηκε επίσης ότι μεγάλος αριθμός υποθέσεων, που αφορούν σε παραβάσεις τροχαίας και οι οποίες καταχωρίζονται στο δικαστήριο, αποσύρονται λόγω μη επίδοσης της κλήσης στον εναγόμενο, για τους ίδιους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω. Συγκεκριμένα, κατά τα έτη 2001-2012 καταχωρίστηκαν συνολικά 4.692 υποθέσεις στο δικαστήριο, από τις οποίες οι 2.158 ή ποσοστό 46% παρέμειναν ανεπίδοτες.

Επισημάνθηκε από την Υπηρεσία μας ότι ο Δήμος καταβάλλει στους δικηγόρους τα συμφωνηθέντα ποσά και για τις ανεπίδοτες υποθέσεις (€38 - €50 για κάθε υπόθεση) και εισηγήθηκε όπως, για όλες τις υποθέσεις που αποστέλλονται στους δικηγόρους, παρέχονται πλήρη στοιχεία των οφειλετών, ώστε να είναι δυνατή η επίδοσή τους. Έγινε εισήγηση επίσης όπως διερευνηθούν τα αίτια για τη μη εξασφάλιση στοιχείων για τόσο μεγάλο αριθμό οφειλετών και ληφθούν όλα τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα.

Υπηρεσία Τροχονομίας. Κατά τη διάρκεια των ετών 2012 και 2011 ο Δήμος εργοδοτούσε 11 Τροχονόμους, με συνολικό κόστος μισθοδοσίας €529.560 και €515.014, αντίστοιχα. Στα ποσά αυτά συμπεριλαμβάνονται ποσά για υπερωρίες και επιδόματα συνολικού ύψους €104.511 για το 2012 και €93.666 για το 2011.

Διαπιστώθηκε ότι κατά τα έτη 2012 και 2011 εκδόθηκαν από την Υπηρεσία Τροχονομίας του Δήμου 6.518 και 6.044 εξώδικα πρόστιμα, αντίστοιχα, ενώ οι εισπράξεις εξωδίκων ανήλθαν σε €164.231 το 2012 και €168.784 το 2011.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, φαίνεται ότι από τη λειτουργία της Υπηρεσίας Τροχονομίας προκύπτει έλλειμμα ύψους €365.329 το 2012 και €346.230 το 2011, το οποίο θα ήταν πολύ μεγαλύτερο εάν, μαζί με το κόστος μισθοδοσίας, συνυπολογίζονταν και τα άλλα λειτουργικά έξοδα της Υπηρεσίας, καθώς και το διοικητικό κόστος που της αναλογεί. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Δημοτικό Συμβούλιο μελετήσει τρόπους για καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της πιο πάνω Υπηρεσίας.

Έξοδα για δημόσιες και διεθνείς σχέσεις. Κατά τα έτη 2012 και 2011 δαπανήθηκαν ποσά ύψους €58.024 και €81.788, αντίστοιχα, για δημόσιες και διεθνείς σχέσεις. Διαπιστώθηκε ότι στα ποσά αυτά συμπεριλαμβάνονταν και δαπάνες που αφορούν κυρίως σε έξοδα φιλοξενίας.

Παρόλο που, σύμφωνα με την εγκύκλιο του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, ημερ. 16.1.1982, για την αποζημίωση των εξόδων φιλοξενίας απαιτείται η υποβολή πλήρους ονομαστικού καταλόγου των προσώπων που έτυχαν φιλοξενίας, εντούτοις από τον έλεγχο των πιο πάνω πληρωμών παρατηρήθηκε ότι στα σχετικά διατακτικά δεν αναγράφονταν πάντοτε όλες οι απαραίτητες πληροφορίες. Επισημάνθηκε ότι η πιο πάνω πληροφόρηση είναι απαραίτητη, ώστε να διασφαλίζεται η νομιμότητα και αναγκαιότητα των πιο πάνω δαπανών, όπως προνοείται στο άρθρο 69(β) του περί Δήμων Νόμου.

Αγορά προμηθειών και υπηρεσιών από οικονομικούς φορείς. Κατά τα έτη 2012 και 2011, διάφοροι οικονομικοί φορείς παρείχαν στον Δήμο υπηρεσίες για τη διοργάνωση δημοτικών εκδηλώσεων, που περιλάμβαναν την εκτύπωση εντύπων, ηχητική κάλυψη εκδηλώσεων, χριστουγεννιάτικο διάκοσμο κ.α.. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο Δήμος πλήρωσε σε τρεις εταιρείες συνολικά ποσά που ανέρχονταν σε €35.691, €36.849 και €146.113.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος δεν προέβαινε σε εκτίμηση των αναγκών του, ούτε και της αξίας των σχετικών αγορών προμηθειών και υπηρεσιών, όπως προνοείται στο άρθρο 21(1) και (3) του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.12 (Ι) του 2006). Διαπιστώθηκε επίσης ότι ζητούσε απευθείας από νομικά και φυσικά πρόσωπα την προμήθεια αγαθών ή/και υπηρεσιών, γεγονός που δεν συνάδει με τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου, αλλά ούτε και με τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της ίσης μεταχείρισης, εφόσον τα αγαθά και οι υπηρεσίες εξασφαλιζόνταν πάντοτε από τα ίδια πρόσωπα, αποκλείοντας τυχόν άλλους ενδιαφερόμενους.

Πολιτιστικές υπηρεσίες και εκδηλώσεις. Οι δαπάνες για πολιτιστικές υπηρεσίες και εκδηλώσεις κατά τα έτη 2012 και 2011, ανήλθαν σε €530.373 και €628.825, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €551.703 το 2010, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €98.452 ή ποσοστό 16%, το 2012, σε σύγκριση με το 2011 και αύξηση €77.122 ή ποσοστό 14% το 2011, σε σύγκριση με το 2010. Παρόλο που κατά το 2012 σημειώθηκε μείωση των δαπανών, εντούτοις το ύψος τους εξακολουθεί να είναι πολύ ψηλό.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, για σκοπούς ίσης μεταχείρισης και αξιοκρατικής αξιολόγησης, καθοριστούν και εγκριθούν από το Δημοτικό Συμβούλιο κριτήρια, με βάση τα οποία να γίνεται η επιλογή των εκδηλώσεων, η αξιολόγηση των αιτήσεων και τυχόν προτάσεων για συμμετοχή, καθώς και του σχετικού κόστους.

Εισηγήθηκε επίσης, όπως για κάθε εκδήλωση ετοιμάζεται έκθεση οικονομικού απολογισμού, στην οποία να γίνεται και αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης των στόχων που είχαν καθοριστεί, για σκοπούς προγραμματισμού και βελτίωσης της ποιότητας των πολιτιστικών εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται από τον Δήμο.

Σήμανση οδών και πινακίδες τροχαίας. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη Έκθεσή μας, τα υλικά για την κατασκευή πινακίδων και σήμανση οδών και οι έτοιμες πινακίδες τροχαίας και πληροφόρησης που αγοράζονται προς χρήση από το συνεργείο οδικής σήμανσης του Δήμου, δεν καταχωρίζονται στο Καθολικό Αποθήκης. Για σκοπούς καλύτερης παρακολούθησης και ελέγχου, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την τήρηση σχετικής μερίδας στο Καθολικό Αποθήκης για καταχώριση και παρακολούθηση αγορών και εκδόσεων των πιο πάνω αποθεμάτων.

Μετά την υποβολή οικονομικών απαιτήσεων από τρεις εταιρείες για την εξόφληση τιμολογίων που αφορούσαν σε υλικά και υπηρεσίες που πρόσφεραν στον Δήμο, σχετικά με τη σήμανση οδών και την ετοιμασία πινακίδων τροχαίας, η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (ΥΕΕ) του Δήμου διαπίστωσε ότι τα εν λόγω τιμολόγια δεν είχαν παρουσιαστεί στις αρμόδιες υπηρεσίες για πληρωμή. Από σχετική έρευνα που πραγματοποίησε η ΥΕΕ, στο εργαστήριο του Δήμου κατασκευής ταπελών και αποθήκης των υλικών, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- Δεν έχει καταστεί δυνατός ο εντοπισμός αντανakλαστικής μεμβράνης/φωσφόρου κάλυψης, αντανakλαστικών «cut eyes» και πολυκαρβονικών συνολικής αξίας €23.000.
- Εντοπίστηκε μεγάλος αριθμός πινακίδων, οι οποίες ήταν ακρείαστες για τον Δήμο, όπως, για παράδειγμα, 54 πινακίδες με την επιγραφή «Πιάτσα Ταξί».
- Εντοπίστηκαν τιμολόγια τα οποία δεν παρουσιάστηκαν για πληρωμή ή παρουσιάστηκαν για πληρωμή μήνες μετά την έκδοσή τους, καθώς επίσης και τιμολόγια για πληρωμή χωρίς υπογραφή για πιστοποίηση της παραλαβής των αγαθών.
- Δεν διεξαγόταν οποιοσδήποτε έλεγχος σχετικά με την παραλαβή εργασιών που είχαν ανατεθεί σε τρίτους. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι εταιρεία που παρέλαβε πρώτες ύλες/υλικά από τον Δήμο για την ετοιμασία σχετικής κατασκευής, χρησιμοποίησε κατώτερης ποιότητας υλικά, χωρίς όμως αυτά να εντοπιστούν κατά την παραλαβή. Μετά τη διαπίστωση αυτή, η εταιρεία επέστρεψε στον Δήμο τα καλύτερης ποιότητας υλικά τα οποία είχε στην κατοχή της.

Υπεξαίρεση εισπράξεων από κερματοδέκτες των χώρων στάθμευσης. Από έλεγχο που διεξήγαγε η ΥΕΕ του Δήμου, διαπιστώθηκε ότι στις αναφορές για τις εισπράξεις που εκτυπώνονται από κάθε κερματοδέκτη, στις οποίες αναφέρονται στοιχεία σχετικά με την περίοδο από την τελευταία ημερομηνία που ανοίχθηκε ο κερματοδέκτης μέχρι και το επόμενο άνοιγμά του, δεν υπήρχε συνέχεια στις σχετικές ημερομηνίες.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι πιο πάνω αναφορές δεν καταχωρίζονταν σε σχετικό μητρώο, ενώ ο έλεγχος που διενεργείτο για την ορθότητα των εισπράξεων παρουσίαζε σημαντικές αδυναμίες.

Μετά την πιο πάνω διαπίστωση και διερεύνηση του θέματος από την Αστυνομία, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε να θέσει σε διαθεσιμότητα τον τεχνικό οδικής σήμανσης και χώρων στάθμευσης, ο οποίος κατηγορήθηκε για υπεξαίρεση άγνωστου ποσού χρημάτων από τους κερματοδέκτες του Δήμου. Η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου.

Δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές. Από στοιχεία που τηρεί ο Δήμος, φαίνεται ότι μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013, στην περιοχή του λειτουργούσαν 216 δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές, από τις οποίες οι 157 λειτουργούσαν χωρίς την απαιτούμενη άδεια.

Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους δεν εκδόθηκε άδεια λειτουργίας στις πιο πάνω δεξαμενές, είναι τα ανεπαρκή μέτρα ασφάλειας που λαμβάνονται από τους ιδιοκτήτες των δεξαμενών.

Παρά τις επανειλημμένες υποδείξεις της Υπηρεσίας μας, ο Δήμος δεν έλαβε οποιαδήποτε μέτρα εναντίον των ιδιοκτητών τους.

Άδειες λειτουργίας πρατηρίων πετρελαιοειδών. Σύμφωνα με το άρθρο 4(1) του περί Ρυθμίσεως Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμου, για τη λειτουργία των πρατηρίων πετρελαιοειδών απαιτείται η έκδοση άδειας λειτουργίας από τον Δήμο.

Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στον Δήμο, στην περιοχή του λειτουργούσαν, μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013, 8 πρατήρια πετρελαιοειδών, για 7 από τα οποία εξασφαλίστηκε άδεια λειτουργίας. Για δύο από τα 7 πρατήρια που εκδόθηκε άδεια λειτουργίας δεν έχει εξασφαλιστεί πιστοποιητικό τελικής έγκρισης, παρόλο ότι, σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμο, κανένας δεν δύναται να λειτουργεί πρατήριο πετρελαιοειδών, μέχρι να του εκδοθεί πιστοποιητικό τελικής έγκρισης. Με την έκδοση της άδειας λειτουργίας, ο Δήμος κάλυψε ουσιαστικά τα πιο πάνω πρατήρια πετρελαιοειδών, αλλά μένει ο ίδιος εκτεθειμένος.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε και πάλι όπως ο Δήμος εξετάζει τουλάχιστον ότι οι λόγοι για μη έκδοση πιστοποιητικού τελικής έγκρισης δεν σχετίζονται με θέματα ασφάλειας ή οποιονδήποτε άλλο κίνδυνο χρήσης από το κοινό.

Χώρος Στάθμευσης Κ. Πάφου - Συμφωνία μεταξύ Δήμου Πάφου και ιδιωτικής εταιρείας για συνδιαχείριση του χώρου στάθμευσης. Τον Ιούνιο 2005, ο Δήμος υπέγραψε συμφωνία με ιδιωτική εταιρεία, για τη δημιουργία και συνδιαχείριση ενός χώρου στάθμευσης στην Κ. Πάφο, μέσω κοινής Διαχειριστικής Επιτροπής, με τη χρήση για τον σκοπό αυτό, δύο παραπλήσιων τεμαχίων, ενός δημόσιου και

ενός ιδιωτικού. Τον Δεκέμβριο 2007, η πιο πάνω συμφωνία επανεξετάστηκε και τα δύο μέρη, αποφάσισαν όπως, υπογραφεί νέα συμφωνία, βάσει της οποίας ο Δήμος ανέλαβε εξολοκλήρου την διαχείριση του χώρου.

Τον Μάρτιο 2013, μετά από μελέτη εσωτερικού σημειώματος της Λειτουργού Δημοτικής Υπηρεσίας, ημερ. 3.10.2012, προς τη Διαχειριστική Επιτροπή, καθώς και εσωτερικού υπομνήματος Υπηρεσιακής Επιτροπής του Δήμου, ημερ. 21.1.2013, με επιστολή μας προς τον Δήμο παρατηρήσαμε ότι, σύμφωνα με τα πιο πάνω σημειώματα, η συνέχιση της συμφωνίας κρίνεται ως εντελώς ασύμφορη για τον Δήμο, αφού τα έξοδα ήταν περισσότερα από τα έσοδα και, με δεδομένο ότι η εν λόγω συμφωνία είχε ήδη λήξει, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί ο τερματισμός της και το κάθε μέρος της συμφωνίας να συνεχίσει να διαχειρίζεται το ακίνητο που του ανήκει.

Με την πιο πάνω επιστολή μας υποδείξαμε ότι, με τον τρόπο αυτό, εξυπηρετούντο αφενός τα συμφέροντα του Δήμου και, αφετέρου, καλύπτονταν - όπως αναφερόταν στο πιο πάνω υπόμνημα - οι σημερινές ανάγκες του Δήμου για χώρους στάθμευσης στη συγκεκριμένη περιοχή.

Τον Οκτώβριο 2013, ο Δήμαρχος Πάφου μάς πληροφόρησε ότι, το Δημοτικό Συμβούλιο λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα της περιοχής και κυρίως το γεγονός ότι αυτή συνεχώς υποβαθμίζεται, έκρινε απαραίτητη τη συνέχιση της ενοικίασης του χώρου μέχρι το τέλος του 2013, με μειωμένο ενοίκιο κατά 20%. Για τον σκοπό αυτό υπογράφηκε τον Ιούνιο 2013, σχετική συμφωνία.

Τέλος μας πληροφόρησε ότι στις 2.10.2013, σε νέα συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου, αποφασίστηκε – αφού λήφθηκε υπόψη και η θέση της Υπηρεσίας μας επί του θέματος – ο οριστικός τερματισμός της συμφωνίας ενοικίασης.

3.7 ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος δεν υπέβαλε, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2012 για έλεγχο, οι οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι τις 30.4.2013. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτος που έληξε στις 31.12.2011, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί αρχές του 2014.

3.8 ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΟΜΕΤΙΟΥ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 4.1 - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για το 2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, προγραμματίζεται να γίνει αρχές του 2014. Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2010 και 2011.

Μέτρα βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Ο Δήμος θα μπορούσε να ασκήσει με πιο αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία και να βελτιώσει την οικονομική

του κατάστασης, λαμβάνοντας μέτρα για έγκαιρη είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών, συμπεριλαμβανομένων και των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων, που στις 31.12.2011 ανέρχονταν σε €1.929.144, καθώς επίσης και επιβολή και είσπραξη δικαιωμάτων διαφημιστικών πινακίδων. Ταυτόχρονα, θα μπορούσε να ληφθούν μέτρα για περιορισμό των εξόδων στον βαθμό που αυτό θα ήταν δυνατό.

Αποπληρωμή δανείων. Λόγω της οικονομικής του κατάστασης, ο Δήμος δεν κατέβαλλε το σύνολο των δόσεων των δανείων που δεν περιλήφθηκαν στην ενοποίηση το 2007, με αποτέλεσμα στις 31.12.2009 να υπήρχαν καθυστερημένες δόσεις ύψους €489.312 και ο Δήμος να επιβαρύνεται με τόκους υπερημερίας. Το 2010 ο Δήμος προχώρησε στη σύναψη νέου δανείου ύψους €2,6 εκ., το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την ενοποίηση/αναχρηματοδότηση των πιο πάνω δανείων. Σημειώνεται ότι παρόλο ότι στον εγκριμένο Προϋπολογισμό του 2010 υπήρχε πρόνοια για καταβολή δόσεων δανείων ύψους €685.300, εντούτοις δεν καταβλήθηκε κανένα ποσό.

Εσωτερικός έλεγχος. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου συνεχίζει να παρουσιάζει αδυναμίες και ελλείψεις, όπως:

- Μη ορθή τήρηση των απαραίτητων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως μητρώο αγωγών, μητρώο συμβολαίων, μητρώο πώλησης τάφων.
- Μη έγκαιρη λήψη νομικών μέτρων για καθυστερήσεις φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων.
- Αδυναμίες στην παρακολούθηση των δικαστηριακών υποθέσεων (αγωγών).
- Μη συμπλήρωση πάντοτε των ενταλμάτων πληρωμής με όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά.
- Έλλειψη ασφαλιστικών δικλίδων, όσον αφορά στην πρόσβαση των χρηστών στο μηχανογραφημένο σύστημα.
- Μη καταμέτρηση των βιβλίων της βιβλιοθήκης και μη υποβολή στην Υπηρεσία μας πιστοποιητικού φυσικής καταμέτρησης.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών του Δήμου.

(α) Μηχανογράφηση χειρόγραφων μητρώων. Για σκοπούς ελέγχου και παρακολούθησης των χρεωστών, καθώς και για αποφυγή αχρείαστης γραφειακής εργασίας για συμφιλίωση των εσόδων με τα σχετικά μητρώα, αλλά και για έγκαιρη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για είσπραξη των καθυστερήσεων, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως μηχανογραφηθούν τα πιο κάτω μητρώα, τα οποία τηρούνται χειρόγραφα.

- (i) Μητρώο αγωγών.
- (ii) Μητρώο εξωδίκων.
- (iii) Μητρώο πολιτικών γάμων.

(β) Πολιτική ασφάλειας. Δεν έχουν καθοριστεί ευθύνες και δικαιώματα πρόσβασης των χρηστών στο μηχανογραφημένο σύστημα και οι χρήστες έχουν απεριόριστη πρόσβαση σ' αυτό, ενώ κάθε χρήστης θα έπρεπε να έχει περιορισμένη πρόσβαση, ανάλογα με τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές του.

Επίσης, δεν υπάρχει επαρκής έλεγχος της φυσικής πρόσβασης στο δωμάτιο του κεντρικού υπολογιστή (server), ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε μη κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο, στον οποίο δεν υπάρχουν όλα τα απαραίτητα προστατευτικά μέτρα, με κίνδυνο να καταστραφεί εξοπλισμός ή ακόμη να χαθούν δεδομένα.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι ο Δήμος δεν διαθέτει σχέδιο έκτακτης ανάγκης, το οποίο να παρέχει εναλλακτικές λύσεις/διαδικασίες για τα πληροφοριακά του συστήματα, σε σχέση με τη δυνατότητα συνέχισης των εργασιών του μετά από καταστροφή.

Εισηγηθήκαμε τη λήψη διορθωτικών μέτρων για αποφυγή των κινδύνων που ελλοχεύουν.

Αναβάθμιση κλίμακας θέσης. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 11.1.2011 την αναβάθμιση της μισθολογικής κλίμακας συγκεκριμένης θέσης από Α11-Α13 στην κλίμακα Α13(ii), παρόλο ότι το σχετικό αίτημα του Δήμου δεν εγκρίθηκε από τα αρμόδια Υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομικών.

Ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι η πιο πάνω απόφαση λήφθηκε με βάση το ισχύον καθεστώς που αφορά στην ομαδοποίηση Δήμων.

Η Υπηρεσία μας επιθυμεί να επισημάνει ότι η έγκριση των μισθολογικών κλιμάκων ανωτάτων θέσεων Δήμων, για υπαλλήλους που υπηρετούν στην ίδια θέση, έγινε με την επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 2.7.2007, σύμφωνα με την οποία η μισθολογική κλίμακα της πιο πάνω θέσης για τον Δήμο Αγίου Δομετίου, καθώς και για αριθμό άλλων Δήμων που εντάχθηκαν στην ίδια ομάδα, καθορίστηκε σε Α11-Α13.

Ορισμένοι από τους πιο πάνω Δήμους, αιτήθηκαν και έτυχαν της έγκρισης του Υπουργείου Εσωτερικών για ανέλιξη των κατόχων της εν λόγω θέσης στην κλίμακα Α13(ii) σε προσωπική βάση, χωρίς όμως στους Δήμους αυτούς να συγκαταλέγεται και ο Δήμος Αγίου Δομετίου.

Συμφωνίες παροχής υπηρεσιών. Τον Σεπτέμβριο 2008, ο Δήμος υπέγραψε συμφωνίες παροχής υπηρεσιών με δύο άτομα, στις οποίες όμως περιλαμβάνονταν τέτοιοι όροι, που υποδηλούν σχέση εργοδότη-εργοδοτούμενου και επομένως η απασχόλησή τους δεν μπορεί να θεωρείται ως μίσθωση υπηρεσιών. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι με τη συμπλήρωση υπηρεσίας 30 μηνών, έτυχαν χειρισμού ως έκτακτοι υπάλληλοι που υπηρετούν έναντι κενών θέσεων, κατατάχθηκαν ως απασχολούμενοι αορίστου χρόνου και από 1.4.2011 εντάχθηκαν στο Ταμείο Προνοίας του Δήμου.

Πρώρη αφυπηρέτηση υπαλλήλου μετά από συμφωνία. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες μας Εκθέσεις, το Δημοτικό Συμβούλιο συνήψε συμφωνία το 2009 με υπάλληλο του Δήμου για πρώρη αφυπηρέτηση, καταβάλλοντάς του, αντικανονικά, αποζημίωση ύψους €106.000, πέραν των συνταξιοδοτικών του ωφελημάτων, χωρίς αυτό να προνοείται στον περί Δήμων Νόμο και στους περί Συντάξεων και Φιλοδορημάτων Κανονισμούς του Δήμου Αγίου Δομετίου.

Επισημάναμε ότι, αντί της πιο πάνω επιπλέον αποζημίωσης, που βρίσκεται έξω από τα πλαίσια του πιο πάνω Νόμου και Κανονισμών, το Δημοτικό Συμβούλιο θα μπορούσε να εφαρμόσει, κατά τον υπολογισμό των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων του εν λόγω υπαλλήλου, τον Κανονισμό 39, ο οποίος προνοεί την παραχώρηση πρόσθετης σύνταξης σε υπαλλήλους που αφυπηρετούν αναγκαστικά λόγω κατάργησης της θέσης τους ή αναδιοργάνωσης.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων. Σύμφωνα με αναλογιστική μελέτη που έγινε το 2012, με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2011, η υποχρέωση του Δήμου για ελλειμματικές εισφορές ανερχόταν σε €2.293.429 και έγινε εισήγηση για υπαλλακτικούς τρόπους χρηματοδότησης του αναλογιστικού ελλείμματος. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 17.7.2012 την αναγνώριση του αναλογιστικού ελλείμματος στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων το 2011, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 19, καθώς και την χρηματοδότηση του ελλείμματος με ετήσια εισφορά ύψους €205.000 για 20 έτη. Η τρέχουσα υποχρέωση του Δήμου στο πιο πάνω Ταμείο υπολογίστηκε σε 15,2% επί των συντάξιμων απολαβών.

Διαγραφή οφειλής προς τον Δήμο. Παρά τις επανειλημμένες υποδείξεις της Υπηρεσίας μας, το Δημοτικό Συμβούλιο εμμένει στην απόφασή του για διαγραφή του ποσού που οφειλόταν από πρώην Δήμαρχο, ύψους £6.850, χωρίς την έγκριση του Επάρχου Λευκωσίας, όπως προνοεί το άρθρο 85(2)(ιε) του περί Δήμων Νόμου.

Ενόψει της υιοθέτησης των νέων περί Χορήγησης Σύνταξης στους Δημάρχους Κανονισμών του Δήμου Λάρνακας, σύμφωνα με τους οποίους η σύνταξη του πιο πάνω συνταξιούχου Δημάρχου αυξήθηκε αναδρομικά από την 1.1.2011, από €867 σε €1.500 τον μήνα, στον πιο πάνω καταβλήθηκε αναδρομικά ποσό ύψους €4.428, χωρίς όμως να γίνει οποιαδήποτε αποκοπή για κάλυψη μέρους της οφειλής του. Η Υπηρεσία μας επανέλαβε την εισήγησή της όπως το αντικανονικά διαγραφέν οφειλόμενο ποσό επαναφερθεί στις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου και το Δημοτικό Συμβούλιο εφαρμόσει την υπογραφείσα συμφωνία με τον πρώην Δήμαρχο για την αποπληρωμή του οφειλόμενου ποσού.

Εισπράξεις ενταλμάτων μέσω δικαστηρίου και μητρώο αγωγών.

(α) Οι εισπράξεις ενταλμάτων που εμβάζονται από το δικαστήριο, για υποθέσεις καθυστερήσεων φορολογιών που έχουν εκδικαστεί, δεν καταχωρίζονται στο μητρώο αγωγών, με αποτέλεσμα ο Δήμος να μη γνωρίζει τις αγωγές που έχουν τακτοποιηθεί και αυτές που εκκρεμούν. Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι πιο πάνω εισπράξεις πιστώνονται σε λογαριασμό εσόδων, αντί να εξοφλούνται οι αντίστοιχοι λογαριασμοί χρεωστών, με αποτέλεσμα οι χρεώστες φορολογιών στις οικονομικές καταστάσεις να μην παρουσιάζονται με το πραγματικό ύψος των καθυστερήσεων.

(β) Η τήρηση του μητρώου αγωγών δεν γίνεται στη βάση ορθά δομημένου και εξειδικευμένου λογισμικού, ανεπτυγμένου σύμφωνα με τις ανάγκες του Δήμου, που να παρέχει και επαρκή ασφάλεια, όσον αφορά στην πρόσβαση στο σύστημα και στην τροποποίηση, χωρίς εξουσιοδότηση, δεδομένων και πληροφοριών, καθώς επίσης και στο ελεγκτικό τεκμήριο (audittrail) και ως εκ τούτου, για αποφυγή των πιο πάνω ενδεχόμενων κινδύνων, η Υπηρεσία μας συνέστησε την εφαρμογή κατάλληλου λογισμικού.

Ενστάσεις για διαγραφές και μειώσεις φορολογιών. Οι διαγραφές και μειώσεις φορολογιών κατά τα έτη 2011 και 2010, ανήλθαν σε €59.492 και €72.406, αντίστοιχα.

Από έλεγχο των ενστάσεων για φορολογίες, παρατηρήθηκε ότι σε αρκετές περιπτώσεις εγκρίθηκαν διαγραφές και μειώσεις τελών σκυβάλων και επαγγελματικού φόρου, χωρίς τα έντυπα ενστάσεων να είναι επαρκώς συμπληρωμένα και υπογραμμένα από τους ενδιαφερόμενους αιτητές και χωρίς να υπάρχουν πάντοτε όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά και αποδεικτικά στοιχεία. Παρατηρήθηκαν επίσης περιπτώσεις κατά τις οποίες εγκρίθηκαν διαγραφές και μειώσεις φορολογιών, χωρίς να προηγηθεί εξέταση ή και έγκρισή τους από την αρμόδια Επιτροπή Οικονομικού Ελέγχου.

Χρεώστες κοιμητηρίου. Οι χρεώστες από την πώληση τάφων στο Δημοτικό Κοιμητήριο ανήλθαν σε €106.628 στις 31.12.2011, ποσά τα οποία παραμένουν ανείσπρακτα για αρκετά έτη, χωρίς μέχρι σήμερα ο Δήμος να λάβει μέτρα για είσπραξή τους.

Φιλανθρωπικές εισφορές. Κατά τα έτη 2011 και 2010 καταβλήθηκε σε δημότες οικονομική βοήθεια ύψους €41.089 και €43.021, αντίστοιχα, οι περισσότερες πληρωμές εκ των οποίων ήταν σε μετρητά, ενώ αριθμός διατακτικών πληρωμής δεν συνοδεύονταν από αποδεικτικά είσπραξης, όπως υπογραφή του παραλήπτη, απόδειξη είσπραξης κ.ά. Παρατηρήθηκε επίσης ότι για εισφορές το ύψος των οποίων ξεπερνούσε τα €85 κατά περίπτωση, δεν αναφερόταν η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για έγκριση της δαπάνης, η οποία απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 69 του περί Δήμων Νόμου. Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι πιο πάνω εισφορές παραχωρούνταν, χωρίς προηγουμένως να καθοριστούν τα κριτήρια, η συχνότητα και το ύψος της χορηγίας από το Δημοτικό Συμβούλιο, βάσει των οποίων θα επιλέγονταν τα άτομα για καταβολή εισφοράς.

Έξοδα φιλοξενίας. Κατά τα έτη 2011 και 2010 δαπανήθηκαν ποσά ύψους €48.419 και €47.646, αντίστοιχα, για φιλοξενία επισήμων, δημόσιες σχέσεις και έξοδα φιλοξενίας Δημάρχου και Δημοτικού Συμβουλίου, χωρίς ωστόσο στα σχετικά διατακτικά να αναγράφονταν πάντοτε όλες οι απαραίτητες πληροφορίες, όσον αφορά στα ονόματα των προσώπων που έτυχαν φιλοξενίας.

Αγορά προμηθειών και υπηρεσιών. Κατά τα έτη 2011 και 2010, διάφοροι οικονομικοί φορείς παρείχαν στον Δήμο διάφορες υπηρεσίες με απευθείας ανάθεση, γεγονός που δεν συνάδει με τις διατάξεις του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.12 (Ι) του 2006), ούτε και με τη χρηστή διοίκηση και την ίση μεταχείριση.

Αθλητικές εκδηλώσεις και εισφορές σε σωματεία.

(α) Σύμφωνα με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ημερ. 10.6.2008, ο Δήμος χρηματοδοτεί μια υποδρομιακή συνάντηση, κάθε χρόνο, με ποσό εισφοράς ίσο με ποσοστό 3,1% του εκάστοτε ετήσιου εσόδου από υποδρομιακά στοιχεία.

Κατά τα έτη 2009 και 2010, το έσοδο από υποδρομιακά στοιχεία ανήλθε σε €881.086 και €819.636, αντίστοιχα και το ύψος της εισφοράς θα έπρεπε να ήταν €27.314 για το 2010 και €25.409 για το 2011, ωστόσο καταβλήθηκε εισφορά €34.500 για κάθε έτος.

(β) Σε αντίθεση με τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, ημερ. 18.11.2010 και 19.9.2011, με τις οποίες καθορίστηκε η εισφορά του Δήμου σε αθλητικά σωματεία και οργανώσεις για τα έτη 2010 και 2011, όπως διαπιστώθηκε, με έγκριση του Δημάρχου καταβλήθηκαν ποσά μεγαλύτερα από τα εγκριθέντα.

Καθυστερήσεις φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, οι χρεώστες τελών σκυβάλων, επαγγελματικής άδειας, άδειας λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών και δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας ανήλθαν στις 31.12.2011 και 31.12.2010, σε €1.331.005 και €1.283.728, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.220.136 το 2009, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση €47.277 ή ποσοστό 3,7% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €63.592 ή ποσοστό 5,2% το 2010, σε σύγκριση με το 2009.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Δήμος δεν έχει λάβει δικαστικά μέτρα για καθυστερήσεις τελών σκυβάλων (€109.150) και επαγγελματικής άδειας (€18.405) των ετών 2005, 2006 και 2007. Όσον αφορά στους χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας, λόγω ελλείπων στοιχείων αρκετών ιδιοκτητών, δεν λήφθηκαν οποιαδήποτε μέτρα για είσπραξη των οφειλομένων.

Εισηγηθήκαμε όπως οι κατάλογοι καθυστερήσεων τύχουν προσεκτικής μελέτης, για εντοπισμό των ποσών που θα μπορούσε να εισπραχθούν και τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την είσπραξή τους και για τα ποσά που θα θεωρηθούν ανεπίδεκτα είσπραξης, θα πρέπει να προωθηθούν διαδικασίες διαγραφής, σύμφωνα με το άρθρο 85(2)(ιε) του περί Δήμων Νόμου. Επισημάναμε επίσης ότι είναι αναγκαίο να λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων, αφού ο κίνδυνος της μη είσπραξής τους, με την πάροδο του χρόνου, αυξάνεται σημαντικά.

Αναδιαμόρφωση Πάρκου Αγίου Δομετίου και Πάρκου Αγίου Παύλου. Η έναρξη των εργασιών του πιο πάνω έργου έγινε στις 22.10.2008, με συμφωνημένη ημερομηνία ολοκλήρωσης στις 21.4.2009, έναντι ποσού συμβολαίου €1.148.811 (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ).

Κατά την περίοδο εκτέλεσης του έργου, το Δημοτικό Συμβούλιο ανέθεσε στον εργολάβο την εκτέλεση επιπρόσθετης εργασίας, που αφορούσε στην περίφραξη των πάρκων, η οποία στοίχισε €194.350 (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ). Η προσωρινή παραλαβή του έργου έγινε με καθυστέρηση στις 29.4.2010 και η τελική στις 25.4.2012 και το τελικό κόστος, σύμφωνα με το μητρώο πληρωμών, ανήλθε στο ποσό των €1.421.080 (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ), ποσό πολύ μεγαλύτερο από ότι είχε προβλεφθεί.

Δημοτική Βιβλιοθήκη. Η καταχώριση των βιβλίων στο μηχανογραφημένο μητρώο βιβλιοθήκης, η οποία άρχισε από το 2009, δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, με αποτέλεσμα να μην καταστεί δυνατή η φυσική καταμέτρηση των βιβλίων και να υποβληθεί στην Υπηρεσία μας το σχετικό πιστοποιητικό φυσικής καταμέτρησης, το οποίο δεν έχει υποβληθεί εδώ και αρκετά χρόνια. Ορισμένα δε βιβλία, βρίσκονταν τοποθετημένα εκτός του χώρου της Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

3.9 ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΟΥ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας προγραμματίζεται να γίνει το 2014.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη 2010 και 2011,

Εσωτερικός έλεγχος. Παρατηρήθηκαν ορισμένες αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου που καλύπτει τις διάφορες δραστηριότητες και τομείς του Δήμου, όπως:

- Μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση των απαραίτητων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως μητρώο αγωγών, μητρώο σχισμάτων και παλινорθώσεων δρόμων και μητρώο αδειών οικοδομής και διαχωρισμού οικοπέδων.
- Μη επιβεβαίωση των περιουσιακών στοιχείων του Δήμου.
- Μη καταγραφή των διαφημιστικών πινακίδων.

Μέτρα βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Ο δείκτης Κυκλοφορούν Ενεργητικό προς Τρέχουσες Υποχρεώσεις στις 31.12.2011 και 31.12.2010 ήταν 0,56 και 0,86, αντίστοιχα, ενώ στις 31.12.2009 ήταν 1,15. Η επιδείνωση του δείκτη, σε σχέση με το έτος 2009, οφείλεται στην αύξηση των Πιστωτών και Οφειλόμενων Εξόδων (€509.922 στις 31.12.2011, €143.394 στις 31.12.2010 και €47.026 στις 31.12.2009) και του Παρατραβήγματος Τράπεζας (€413.299 στις 31.12.2011, €270.096 στις 31.12.2010 και €122.122 στις 31.12.2009).

Λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση των χορηγιών που παραχωρεί το Κράτος προς τους Δήμους, λόγω των περιορισμών που επιβάλλουν οι παρούσες συνθήκες στα δημόσια οικονομικά, αναμένεται ότι η οικονομική κατάσταση του Δήμου θα επιδεινωθεί περαιτέρω.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι ο Δήμος θα μπορούσε να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση και τη ρευστότητά του, ασκώντας με πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία, λαμβάνοντας μέτρα για έγκαιρη είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών, συμπεριλαμβανομένων και των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων, που στις 31.12.2011 και 31.12.2010 ανέρχονταν σε €222.804 και €230.303, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €184.194 το 2009.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

(α) Σύμφωνα με την Αναλογιστική Εκτίμηση κατά την 31.12.2010, που έγινε το 2011, το αναλογιστικό έλλειμμα κατά την ημερομηνία αυτή ανέρχεται σε €726.000.

Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε την αναγνώριση του αναλογιστικού ελλείμματος στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων για το έτος που έληξε στις 31.12.2011, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο αρ. 19 «Ωφελήματα Εργοδοτούμενων», ενώ, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, δεν είχε αποφασίσει τον τρόπο κάλυψης της πιο πάνω υποχρέωσης προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

Σύμφωνα με την πιο πάνω αναλογιστική εκτίμηση, οι μελλοντικές ετήσιες υποχρεώσεις του Δήμου προς το Ταμείο καθορίστηκαν σε 27,2% επί των ετήσιων απολαβών των μονίμων υπαλλήλων του Δήμου, μη συμπεριλαμβανομένου του 13^{ου} μισθού, ενώ για την κάλυψη του αναλογιστικού ελλείμματος το ποσοστό καθορίστηκε σε 16,5%, δηλαδή το συνολικό ποσοστό εισφοράς του Δήμου ανέρχεται στο 43,7% των ετήσιων απολαβών.

(β) Σύμφωνα με το πιο πάνω Λογιστικό Πρότυπο, αναλογιστική μελέτη για τον υπολογισμό των ελλειμματικών εισφορών προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε τρία χρόνια). Ενόψει των σημαντικών αλλαγών που επήλθαν στη σχετική νομοθεσία, αναφορικά με την καταβολή εισφορών και από τους υπαλλήλους και την επέκταση του ορίου ηλικίας αφυπηρέτησης, έγινε εισήγηση όπως διενεργηθεί νέα αναλογιστική μελέτη, ώστε να

εκτιμηθούν οι πραγματικές/σημερινές υποχρεώσεις του Δήμου προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

Συντάξεις Δημάρχων. Σύμφωνα με τροποποίηση του άρθρου 52 του περί Δήμων Νόμου (Ν.127(Ι)/2005), ο Δήμαρχος λαμβάνει ετήσια σύνταξη και αποκτά δικαίωμα μεταβίβασης της σύνταξης σε χήρες ή/και τέκνα, νοουμένου ότι καταβάλλει εισφορές ύψους 1,75% επί της αντιμισθίας του.

Διαπιστώθηκε ότι το Δημοτικό Συμβούλιο δεν έχει ετοιμάσει και εκδώσει Κανονισμούς για ρύθμιση των θεμάτων που προκύπτουν από την πιο πάνω τροποποίηση, με αποτέλεσμα να μην καταβάλλονται οποιαδήποτε ωφελήματα (εφάπαξ και σύνταξη) σε πρώην Δημάρχους, αλλά ούτε και να γίνεται αποκοπή εισφορών για το σχέδιο μεταβίβασης σύνταξης σε χήρες ή/ και τέκνα, από την αντιμισθία του νυν Δημάρχου.

Δικαιώματα υδροδότησης για διαχωρισμό οικοπέδων. Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ημερ. 28.7.2010, εισπράττονται δικαιώματα υδροδότησης για διαχωρισμό οικοπέδων ύψους €350 μέχρι €1.200, χωρίς τη θέσπιση και δημοσίευση σχετικών Κανονισμών. Κατά τα έτη 2011 και 2010 τα έσοδα από δικαιώματα υδροδότησης για διαχωρισμό οικοπέδων ανήλθαν σε €16.851 και €61.608, αντίστοιχα.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ο Δήμος προχωρήσει σε ετοιμασία και δημοσίευση Κανονισμών για ρύθμιση της εισπραξης των πιο πάνω δικαιωμάτων, το συντομότερο δυνατόν, σύμφωνα και με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου.

Υπηρεσία αποκομιδής σκυβάλων. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται από τον Δήμο, από τη λειτουργία της υπηρεσίας αποκομιδής σκυβάλων κατά τα έτη 2011 και 2010, προέκυψαν ελλείμματα ύψους €214.383 και €151.588, αντίστοιχα.

Διαπιστώθηκε ότι στα έσοδα της πιο πάνω υπηρεσίας περιλαμβάνονται έσοδα από την επιβολή ειδικής φορολογίας για τον Χώρο Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (XYTY), ύψους €107.680 και €61.256, για τα έτη 2011 και 2010, αντίστοιχα, η οποία επιβλήθηκε με αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, ημερ. 28.7.2010, 17.3.2011 και 29.3.2012, για αντιμετώπιση των εξόδων διαχείρισης του XYTY, χωρίς όμως τη θέσπιση και δημοσίευση σχετικών Κανονισμών.

Συναφώς αναφέρεται ότι η δαπάνη του Δήμου για τη διαχείριση σκυβάλων XYTY ανήλθε σε €229.074 το 2011 και €126.783 το 2010.

Μεταφορά και απόρριψη οικιακών στερεών απορριμμάτων. Όπως αναφέρθηκε και στην Ετήσιά μας Έκθεση για το 2010, μετά από προκήρυξη διαγωνισμού, η προσφορά για συλλογή, μεταφορά και απόρριψη οικιακών στερεών απορριμμάτων για την περίοδο 1.9.2007-31.8.2008 κατακυρώθηκε σε συγκεκριμένη εταιρεία, έναντι ποσού ύψους €59.794 (£34.996) πλέον ΦΠΑ και υπογράφηκε σχετικό συμβόλαιο στις 27.8.2007.

Παρόλο που στη σύμβαση δεν προνοείτο η δυνατότητα παράτασης, εντούτοις ο Δήμος, αντί να προβεί στην προκήρυξη νέου διαγωνισμού, προχώρησε σε διαδοχικές ανανεώσεις της, με αυξήσεις τιμών, με αποτέλεσμα για την περίοδο 1.9.2008 μέχρι 30.4.2012, το συνολικό ποσό για τις υπηρεσίες της εταιρείας να ανέλθει σε €248.839 πλέον ΦΠΑ.

Συναφώς αναφέρεται ότι, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, ο Δήμος συνέχιζε να αγοράζει υπηρεσίες από την εν λόγω εταιρεία, χωρίς την υπογραφή οποιασδήποτε συμφωνίας, ενώ, όπως έχουμε ενημερωθεί, νέος σχετικός διαγωνισμός, που προκηρύχθηκε τον Νοέμβριο 2012, έχει ακυρωθεί.

Σύμφωνα με απόφαση της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, που αφορούσε σε προσφορά άλλου Δήμου, σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται η παράταση προσφοράς σε εταιρεία που κέρδισε τον διαγωνισμό για συγκεκριμένη περίοδο, μετά τη λήξη του συμβολαίου, εάν δεν προνοείται ρητά στο έγγραφο του διαγωνισμού και πόσο μάλλον η αύξηση της τιμής. Η Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων θεωρεί ότι σε τέτοιες περιπτώσεις η διαδικασία που ακολουθήθηκε είναι ανεπίτρεπτη και παράνομη.

3.10 ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΔΙΠΠΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος υπέβαλε τις οικονομικές καταστάσεις για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2011 και 31.12.2012 για έλεγχο στις 13.6.2012 και 6.11.2013, αντί μέχρι 30.4.2012 και 30.4.2013, αντίστοιχα, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, με αποτέλεσμα, λόγω και της σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας, να μην καταστεί δυνατόν να διενεργηθεί ο έλεγχος, ο οποίος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τον Ιούνιο 2014.

3.11 ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΗΣ ΧΡΥΣΟΧΟΥΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη 2009, 2010, 2011 και 2012, οι οποίες υποβλήθηκαν στις 17.12.2010, 12.7.2011, 16.7.2012 και 26.9.2013 (αντί μέχρι 30.4.2010, 30.4.2011, 30.4.2012 και 30.4.2013, αντίστοιχα, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου), δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να γίνει μέχρι το τέλος του 2013.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν μόνο σε δειγματοληπτικό έλεγχο συμβάσεων.

Έρευνα αναφορικά με την χρήση του υπηρεσιακού οχήματος του Δήμου Πόλης Χρυσόχους με Αρ. Εγγραφής ΗΑΕ 982. Τον Απρίλιο 2013, ο Δήμαρχος κοινοποίησε στην Υπηρεσία μας επιστολή του, ημερ. 25.4.2013, προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, αναφορικά με το πιο πάνω θέμα.

Στην εν λόγω επιστολή, ο Δήμαρχος ανέφερε ότι, μετά από έλεγχο σε δελτία αγοράς καυσίμων από Τεχνικό του Δήμου, και περαιτέρω έρευνα από την υπεύθυνη του Λογιστηρίου, διαπιστώθηκαν αδικαιολόγητες χρεώσεις καυσίμων για το όχημα του Δήμου με αρ. Εγγραφής ΗΑΕ 982. Εν όψει των πιο πάνω, ο Δήμαρχος ζήτησε από τον Γενικό Εισαγγελέα όπως δοθούν οδηγίες στην Αστυνομία για διεξαγωγή έρευνας.

Τον ίδιο μήνα, με επιστολή μας προς τον Δήμο, ζητήσαμε όπως μας αποστείλει τα ακόλουθα στοιχεία που αφορούσαν στη χρήση του εν λόγω οχήματος:

(α) Το δελτίο ανεφοδιασμού καυσίμων του οχήματος ΗΑΕ 982 για την περίοδο από 1.1.2012 μέχρι σήμερα.

(β) Το δελτίο κίνησης του πιο πάνω οχήματος, στο οποίο να καταγράφονται οι διαδρομές και τα χιλιόμετρα που διανύθηκαν για την ίδια περίοδο.

Τον Μάιο 2013, ο Δήμος με επιστολή του, απέστειλε στην Υπηρεσία μας τα δελτία ανεφοδιασμού καυσίμων όλων των οχημάτων του Δήμου, περιλαμβανομένου και του πιο πάνω. Όσον αφορά στο δελτίο κίνησης του εν λόγω οχήματος, ο Δήμος μάς πληροφόρησε ότι αυτό δεν υπάρχει. Τέλος μας πληροφόρησε ότι είχαν δοθεί οδηγίες, όπως στο μέλλον τηρούνται δελτία κίνησης για όλα τα υπηρεσιακά οχήματα του Δήμου.

Στις 2.5.2013, ο Γενικός Εισαγγελέας με επιστολή του προς τον Αρχηγό Αστυνομίας, ζήτησε όπως διεξαχθούν Αστυνομικές έρευνες σχετικά με το πιο πάνω θέμα, σύμφωνα με το περιεχόμενο της πιο πάνω επιστολής του Δημάρχου, ημερ. 25.4.2013.

3.12 ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 4.1 - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος υπέβαλε τις οικονομικές καταστάσεις του 2010, 2011 και 2012 για έλεγχο στις 8.6.2011, 26.6.2012 και 6.8.2013, αντί μέχρι 30.4.2011, 30.4.2012 και 30.4.2013, αντίστοιχα, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου. Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη 2010 και 2011, ενώ ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2012, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας, προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τα μέσα του 2014.

Έκθεση Γνώμης με Επιφύλαξη. Λόγω της μη εφαρμογής του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου αρ. 19 «Ωφελήματα Εργοδοτούμενων» και της μη αναγνώρισης στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων των ελλειμματικών εισφορών ύψους €2.639.000 προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, η Έκθεση Γνώμης για τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου για τα έτη που έληξαν στις 31 Δεκεμβρίου 2010 και 31 Δεκεμβρίου 2011, δόθηκε με επιφύλαξη.

Οικονομική κατάσταση του Δήμου. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, η οικονομική κατάσταση του Δήμου φαίνεται να μην βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, αφού η ρευστότητά του το 2011 ανήλθε σε €281.928, σε σύγκριση με €3.861.818 και €6.069.717 το 2010 και 2009, αντίστοιχα. Η σημαντική μείωση των ταμειακών διαθεσίμων οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στην εξ ολοκλήρου ανάληψη εκτέλεσης έργων υποδομής από τον Δήμο, χωρίς οποιαδήποτε κυβερνητική συνεισφορά.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι ο Δήμος θα μπορούσε να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση και τη ρευστότητά του, ασκώντας με πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία. Έσοδα, όπως δικαιώματα από άδειες διαφημιστικών πινακίδων, δεν επιβάλλονται και δεν εισπράττονται, ενώ για τις καθυστερήσεις φορολογιών, τελών, δικαιωμάτων και άλλων οφειλομένων ποσών, που στις 31.12.2011 και 31.12.2010 ανέρχονταν σε €3.696.754 και €3.647.263, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €3.382.685 το 2009, δεν λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την έγκαιρη είσπραξή τους.

Ταυτόχρονα, θα μπορούσε να ληφθούν μέτρα για περιορισμό των εξόδων, τα οποία αυξήθηκαν κατά €1.379.009 ή ποσοστό 9,7% το 2011, σε σύγκριση με το 2010.

Εσωτερικός έλεγχος. Παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου συνεχίζει να παρουσιάζει ορισμένες αδυναμίες και ελλείψεις στις διάφορες δραστηριότητες του Δήμου, όπως:

- Μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση των απαραίτητων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως μητρώο εμβασμάτων, μητρώο ενοικίασης/χρήσης δημοτικού γηπέδου, μητρώο αγωγών, μητρώο αδειών οικοδομής και διαχωρισμού οικοπέδων και μητρώο σχισμάτων και παλινορθώσεων δρόμων.
- Μη πραγματοποίηση αιφνιδιαστικών ελέγχων, για σκοπούς ελέγχου των εισπράξεων από την ενοικίαση κρεβατιών και ομπρελών στις παραλίες.
- Μη διενέργεια περιοδικών απογραφών αποθεμάτων και ειδών Αποθήκης.
- Μη επιβεβαίωση της ύπαρξης των πάγιων περιουσιακών στοιχείων του Δήμου και μη υποβολή στην Υπηρεσία μας πιστοποιητικού φυσικής καταμέτρησης.

Πλήρωση 4 θέσεων Βοηθού Γραμματειακού Λειτουργού. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη μας Έκθεση, χωρίς την ύπαρξη κενών θέσεων και χωρίς την απαιτούμενη έγκριση των Υπουργείων Εσωτερικών και Οικονομικών για τη δημιουργία τεσσάρων πρόσθετων θέσεων Βοηθού Γραμματειακού Λειτουργού (Κλίμακα Α2-Α5-Α7+2), με αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου το 2009 προσλήφθηκαν στις πιο πάνω θέσεις τέσσερα άτομα.

Σε επιστολές του Υπουργείου Εσωτερικών, στα πλαίσια έγκρισης των Προϋπολογισμών του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011, αναφέρεται ότι το αίτημα του Δήμου για αναδρομική έγκριση της δημιουργίας και πλήρωσης των πιο πάνω θέσεων, δεν μπορεί να ικανοποιηθεί και ότι η εν λόγω ενέργεια του Δήμου είναι παράτυπη και πρέπει να ανακληθεί. Μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου δεν σημειώθηκαν οποιεσδήποτε εξελίξεις.

Πληρωμή στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Στις 18.12.2008 ο Δήμος πλήρωσε στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων ποσό ύψους €22.460, το οποίο αφορούσε σε οφειλές φόρου και επιβαρύνσεων Δημοτικών Συμβούλων, υπαλλήλων και συνεργατών του Δήμου προς το εν λόγω Τμήμα, για την περίοδο 2000-2006.

Από το ποσό που πληρώθηκε στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων, μόνο μια λειτουργός έμβασε στον Δήμο το αναλογούν σ' αυτή ποσό (€800), ενώ καμιά άλλη ενέργεια δεν έγινε εκ μέρους του Δήμου για είσπραξη από τους οφειλότες του υπόλοιπου ποσού ύψους €21.660, το οποίο παρουσιάζεται στον λογαριασμό χρεωστών στις οικονομικές καταστάσεις στις 31.12.2011 και 31.12.2010.

Σημειώνεται ότι στις 4.7.2011 το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε τα ακόλουθα:

- Να ζητηθεί από το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων η επιστροφή του φόρου που καταβλήθηκε από τον Δήμο, όλων αυτών που προσκόμισαν στοιχεία ότι κατέβαλαν τις οφειλές τους στο εν λόγω Τμήμα.
- Να μην απαιτηθεί από τους επηρεαζόμενους η επιστροφή ποσών που πληρώθηκαν από τον Δήμο για λογαριασμό τους και αφορούσαν σε επιδόματα, τόκους και επιβαρύνσεις, καθώς η Υπηρεσία του Δήμου δεν γνώριζε ότι τα επιδόματα αυτά υπόκεινται σε φόρο και ως εκ τούτου δεν απέκοπτε τα ανάλογα ποσά, ούτε τα έμβαζε στο πιο πάνω Τμήμα.
- Να επιστραφεί το ποσό που κατέβαλε στον Δήμο η πιο πάνω επηρεαζόμενη λειτουργός.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το θέμα θα έπρεπε να τύχει χειρισμού από το 2008, όταν πληρώθηκε το σχετικό ποσό, ενώ μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν φαίνεται να έγινε οποιαδήποτε ενέργεια εκ μέρους του Δήμου για είσπραξη τυχόν ποσών που δεν αφορούσαν σε επιδόματα, τόκους και επιβαρύνσεις, ώστε, με βάση την πιο πάνω απόφαση, να ενημερωθούν κατάλληλα και οι λογαριασμοί χρεωστών.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων. Σύμφωνα με την Αναλογιστική Εκτίμηση κατά την 31.12.2008, που έγινε το 2009, η υποχρέωση του Δήμου για ελλειμματικές εισφορές ανερχόταν σε €2.639.000, οι οποίες και θα πρέπει να αποπληρωθούν, σύμφωνα με τους αναλογιστές, με πρόσθετη συνεισφορά ύψους 17,9% των συντάξιμων απολαβών ή με την καταβολή πρόσθετων συνεισφορών ύψους €588.000 τον χρόνο για 5 χρόνια ή €355.000 τον χρόνο για 10 χρόνια ή €253.000 τον χρόνο για 15 χρόνια.

Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο αρ. 19 «Ωφελήματα Εργοδοτούμενων», στην περίπτωση διενέργειας αναλογιστικής μελέτης για πρώτη φορά, το ποσό των ελλειμματικών εισφορών αναγνωρίζεται στο σύνολό του στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων είτε αμέσως, είτε σε περίοδο πέντε χρόνων.

Παρά τις εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας, όπως το Δημοτικό Συμβούλιο αποφασίσει τον τρόπο και χρόνο αναγνώρισης των πιο πάνω υποχρεώσεων του Δήμου έναντι του Ταμείου Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, στα πλαίσια του πιο πάνω Προτύπου, καθώς και τον τρόπο αποπληρωμής τους, το Δημοτικό Συμβούλιο δεν ασχολήθηκε ακόμη με το πιο πάνω θέμα και μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν είχε καταβληθεί οποιοδήποτε ποσό για τις πιο πάνω ελλειμματικές εισφορές.

Αποθήκες Δήμου. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, μεγάλες ποσότητες ειδών σημαντικής συνολικής αξίας, όπως πάσσαλοι πολυτελείας για ηλεκτροδότηση, λάμπες, σωλήνες αμιάντου, εξαρτήματα υδατοπρομήθειας, κρεβατάκια και ομπρέλες θάλασσας, εξακολουθούν να βρίσκονται σε περιφραγμένο χώρο, χωρίς να είναι καταχωρισμένα σε Καθολικά Αποθήκης.

Επειδή η όλη κατάσταση που παρατηρείται εγκυμονεί κινδύνους, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Δημοτικό Συμβούλιο μελετήσει το όλο θέμα και αναθέσει σε λειτουργό του Δήμου την ευθύνη της Αποθήκης. Εισηγηθήκαμε επίσης όπως όλα τα πιο πάνω υλικά καταμετρηθούν και καταχωριστούν σε

Καθολικά Αποθήκης και εφαρμόσονται οι Δημοσιονομικές Οδηγίες και οι Κανονισμοί Αποθηκών των Δήμων.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών του Δήμου.

(α) Προσφορά αρ. 17/2007 για την προμήθεια και εγκατάσταση ολοκληρωμένου και ενοποιημένου λογισμικού. Το λογισμικό που προμηθεύθηκε ο Δήμος στις 24.10.2007, μετά από προκήρυξη διαγωνισμού, δεν παρέχει τη δυνατότητα σχεδιασμού επιπρόσθετων καταστάσεων, σύμφωνα με τις ανάγκες του χρήστη, βάσει παραμετροποιημένων κριτηρίων, αλλά ούτε τη δυνατότητα εξαγωγής δεδομένων από το σύστημα σε ηλεκτρονική μορφή, όπως προνοείτο στους όρους του διαγωνισμού.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ζητηθεί από την προμηθεύτρια εταιρεία να προβεί στις κατάλληλες διευθετήσεις, ώστε το σύστημα να ανταποκρίνεται στους πιο πάνω όρους.

Σημειώνεται ότι στην εν λόγω εταιρεία καταβλήθηκε όλο το ποσό της σύμβασης, ύψους €115.143 (£67.390), συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

(β) Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων. Εκκρεμεί η εφαρμογή, εκ μέρους του Δήμου, 3 επιμέρους προγραμμάτων του μηχανογραφημένου συστήματος.

(γ) Αδυναμίες μηχανογράφησης. Στο φορολογικό σύστημα αρκετοί φορολογούμενοι, φυσικά και νομικά πρόσωπα, καταχωρίζονται με προσωρινούς κωδικούς, αντί με τον αριθμό ταυτότητας ή τον αριθμό εγγραφής της εταιρείας, αντίστοιχα. Επισημάναμε ότι η τακτική αυτή, σε περιπτώσεις που οι φορολογούμενοι δεν εξοφλούν τις οφειλές τους, δυσκολεύει τον εντοπισμό τους και καθιστά αδύνατη τη λήψη νομικών μέτρων εναντίον τους.

(δ) Ασφάλεια μηχανογραφικών συστημάτων. Επισημάνθηκαν ορισμένες αδυναμίες στην ασφάλεια των μηχανογραφικών συστημάτων, όπως μη επαρκής έλεγχος της φυσικής πρόσβασης στο δωμάτιο του κεντρικού υπολογιστή, μη εγκατάσταση συστημάτων ελέγχου θερμοκρασίας, υγρασίας, συναγερμού, ανίχνευσης καπνού/φωτιάς και πυρόσβεσης, με πιθανό τον κίνδυνο να καταστραφεί εξοπλισμός ή/και να χαθούν δεδομένα, καθώς επίσης και ανυπαρξία σχεδίου έκτακτης ανάγκης, το οποίο να περιλαμβάνει σχέδιο αποκατάστασης καταστροφής και εναλλακτικές διαδικασίες επαναφοράς των συστημάτων πληροφορικής του Δήμου, για συνέχιση των εργασιών του μετά από φυσική καταστροφή ή δολιοφθορά.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για αποφυγή των κινδύνων που ελλοχεύουν.

Οφειλή προς το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. Με επιστολή του, ημερ. 28.9.2009, ο Διευθυντής Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ζήτησε από τον Δήμο την καταβολή προς το Τμήμα του ποσού ύψους €282.394, που αφορά σε συνεισφορά του Δήμου για αποζημιώσεις απαλλοτριώσεων, που ήδη καταβλήθηκαν στους δικαιούχους από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

Παρά την πάροδο τεσσάρων ετών από τη λήψη της επιστολής, ο Δήμος δεν προχώρησε στην εξόφληση της οφειλής του. Σημειώνεται ότι η πιο πάνω οφειλή δεν παρουσιάζεται στις υποχρεώσεις του Δήμου, στις οικονομικές καταστάσεις για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2011 και 31.12.2010.

Επιδιόρθωση της περίφραξης του δημοτικού σταδίου. Το Επαρχιακό Δικαστήριο Αμμοχώστου εξέδωσε στις 22.10.2004 απόφαση για την καταβολή προς τον Δήμο ποσού £54.000, πλέον τόκο προς 9% ετησίως από 1.8.1997, πλέον έξοδα, που αφορά σε υπερπληρωμή στον εργολάβο στον οποίο ανατέθηκε η επιδιόρθωση/βελτίωση της περίφραξης του δημοτικού σταδίου.

Με βάση την απόφαση του Δικαστηρίου, το Δημοτικό Συμβούλιο καταχώρισε στις 5.6.2009 δέσμευση κινητής περιουσίας εναντίον της εταιρείας του πιο πάνω εργολάβου, για είσπραξη του οφειλόμενου ποσού. Όπως πληροφορηθήκαμε, λόγω του ότι η εν λόγω ενέργεια δεν επέφερε οποιοδήποτε αποτέλεσμα, την 1.7.2010 ο Δήμος καταχώρισε στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας αίτηση για διάλυση της πιο πάνω εταιρείας, η οποία δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας αρ. 3572, ημερ. 30.9.2010. Ο Επίσημος Παραλήπτης με επιστολή του, ημερ. 20.11.2012, ενημέρωσε τον Δήμο ότι η πιο πάνω υπό εκκαθάριση εταιρεία δεν είχε οποιαδήποτε περιουσία.

Με βάση πιστοποιητικό έρευνας ακίνητης περιουσίας που εξασφάλισε η Υπηρεσία μας από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος θα μπορούσε να είχε εισπράξει το πιο πάνω ποσό, εάν ενεργούσε έγκαιρα, με δέσμευση ακίνητης περιουσίας, αφού η εταιρεία κατείχε ακίνητη ιδιοκτησία, την οποία αποξένωσε στις 23.4.2008 για ποσό ύψους €375.892.

Επισημαίνεται ότι ο Δήμος είχε εκδώσει στον εν λόγω εργολάβο στις 22.4.2008 σχετική βεβαίωση εξόφλησης τελών ακίνητης ιδιοκτησίας, που απαιτείται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας για σκοπούς μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας.

Δικαιώματα διαφημιστικών πινακίδων. Στην περιοχή του Δήμου υπάρχουν αναρτημένες διαφημιστικές πινακίδες, για τις οποίες δεν εκδόθηκαν σχετικές άδειες από τον Δήμο, αλλά ούτε και λήφθηκαν οποιαδήποτε μέτρα, με αποτέλεσμα κατά τα έτη 2010 και 2011, να μην εισπραχθούν οποιαδήποτε δικαιώματα.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για καταγραφή όλων των διαφημιστικών πινακίδων και έκδοση της σχετικής άδειας, γι' αυτές που πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις και εισπράξη των σχετικών δικαιωμάτων και λήψη μέτρων για τις παράνομες.

Εκμετάλλευση παραλιών.

(α) Μετά από πληροφορίες και καταγγελίες που περιήλθαν σε γνώση του νέου Δημοτικού Συμβουλίου, για πιθανές καταχρήσεις από εργάτες του Δήμου που διενεργούσαν εισπράξεις από την ενοικίαση ειδών παραλίας στον Πρωταρά, ο Δήμος κατήγγειλε την υπόθεση στην Αστυνομία, η οποία προέβη στις 5.9.2012 στη σύλληψη 13 εργατών στα πλαίσια της διερεύνησης του ενδεχόμενου διάπραξης ποινικών αδικημάτων από υπεξαίρεση και οικειοποίηση χρηματικών ποσών που εισέπρατταν από την ενοικίαση ειδών παραλίας, η οποία, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν είχε ολοκληρωθεί.

Στις 8.10.2012 το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε τον τερματισμό, από 12.10.2012, της απασχόλησης 12 εργατών (ένας εργάτης είχε ήδη παραιτηθεί πριν τη λήψη της απόφασης).

(β) Επισημαίνεται ότι η Υπηρεσία μας, σε επιστολές της προς τον Δήμο από το 1998, υποδείκνυε αδυναμίες και ελλείψεις στα θέματα ελέγχου των εισπράξεων από την ενοικίαση ειδών παραλίας, από τη μη διενέργεια αιφνιδιαστικών ελέγχων. Ειδικότερα, στις επιστολές μας, ημερ. 10.3.2010 και 7.7.2011, αναφέραμε ότι είχαμε γίνει δέκτες καταγγελιών από πολίτες, ότι δεν τους εκδίδονταν αποδείξεις εισπράξης όταν κατέβαλλαν τα δικαιώματα χρήσης κρεβατιών και ομπρελών. Ωστόσο, παρά τις επισημάνσεις μας, δεν λήφθηκαν οποιαδήποτε διορθωτικά μέτρα εκ μέρους του Δήμου.

(γ) Οι εισπράξεις από την εκμετάλλευση παραλιών (ενοικίαση κρεβατιών και ομπρελών) για τα έτη 2011 και 2010, ανήλθαν σε €901.925 και €789.061, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €734.678 το 2009, δηλαδή σημείωσαν αύξηση €112.864 ή ποσοστό 14,3% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €54.383 ή ποσοστό 7,4% το 2010, σε σύγκριση με το 2009.

Τέλη διανυκτερεύσεων ξενοδοχείων. Δεν ασκείται οποιοσδήποτε έλεγχος για επιβεβαίωση της ορθότητας των στοιχείων που παρουσιάζονται στις καταστάσεις διανυκτερεύσεων που υποβάλλονται από τα ξενοδοχεία, βάσει των οποίων υπολογίζονται και εισπράττονται τα τέλη διανυκτερεύσεων.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Δημοτικό Συμβούλιο εφαρμόσει το άρθρο 85(2)(ια)(ιι) του περί Δήμων Νόμου, που προνοεί ότι ο διευθυντής ή υπεύθυνος επιχειρήσεως ξενοδοχείου πρέπει να παρουσιάζει για επιθεώρηση και έλεγχο τα έντυπα και βιβλία, που σχετίζονται με την καταβολή τελών διανυκτερεύσεων, σε εξουσιοδοτημένο πρόσωπο και σε χρόνο που θα ορίσει το Δημοτικό Συμβούλιο.

Χρεώστες φορολογιών. Οι καθυστερήσεις φορολογιών (τέλη σκυβάλων και επαγγελματικής άδειας) ανήλθαν στις 31.12.2011 και 31.12.2010 σε €1.534.638 και €1.292.699, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.027.987 στις 31.12.2009, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €241.939 ή ποσοστό 18,7% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €264.712 ή ποσοστό 25,7% το 2010, σε σύγκριση με το 2009.

Για τις καθυστερήσεις των ετών 1986-2001 ύψους €139.111, δεν εισπράχθηκε κανένα ποσό κατά το 2011, ενώ για τις καθυστερήσεις των ετών 2002-2007 ύψους €205.192, το ποσοστό είσπραξης κατά το 2011, κυμάνθηκε μεταξύ 0,38%-9%.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε και πάλι όπως ενταθούν τα μέτρα για είσπραξή τους, ενώ επισημάνθηκε ότι είναι απαραίτητο να λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων, αφού ο κίνδυνος της μη είσπραξής τους, με την πάροδο του χρόνου, θα αυξάνεται σημαντικά.

Χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας.

(α) Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, οι χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας στις 31.12.2011 και 31.12.2010, ανέρχονταν σε €642.566 και €463.611, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €343.864 στις 31.12.2009, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €178.955 ή ποσοστό 38,6% το 2011 σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €119.747 ή ποσοστό 34,8% το 2010, σε σύγκριση με το 2009.

Σημειώνεται ότι στις πιο πάνω καθυστερήσεις περιλαμβάνονται ποσά από οφειλέτες που διαμένουν στο εξωτερικό ή από μη μόνιμους κάτοικους Παραλιμνίου, τις διευθύνσεις των οποίων δεν γνωρίζει ο Δήμος και ως εκ τούτου δεν αποστέλλει ειδοποιήσεις φορολογίας/καθυστερήσεων.

(β) Στον φορολογικό κατάλογο του 2011 δεν παρουσιάζονται 202 περιπτώσεις ακίνητης ιδιοκτησίας, για τις οποίες εξακολουθεί να οφείλεται δημοτικό τέλος ακίνητης ιδιοκτησίας, ύψους €7.614, που επιβλήθηκε τα έτη 2006-2010.

Επιβάλλεται όπως οι πιο πάνω περιπτώσεις διερευνηθούν, σε συνεργασία με το Επαρχιακό Κτηματολόγιο Αμμοχώστου, για να διαπιστωθούν οι λόγοι για τους οποίους οι πιο πάνω ιδιοκτήτες δεν παρουσιάζονται στους φορολογικούς καταλόγους, δεδομένου ότι για την πώληση ή μεταβίβαση ακίνητης ιδιοκτησίας απαιτείται η προηγούμενη εξόφληση όλων των οφειλόμενων δημοτικών τελών ακίνητης ιδιοκτησίας.

Χρεώστες τελών κατανάλωσης νερού. Οι χρεώστες τελών κατανάλωσης νερού στις 31.12.2011 και 31.12.2010, ανήλθαν σε €650.088 και €521.157, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €570.957 στις 31.12.2009, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €128.931 ή ποσοστό 24,7% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και μείωση ύψους €49.800 ή ποσοστό 8,7% το 2010, σε σύγκριση με το 2009.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για είσπραξη των καθυστερήσεων, μη αποκλειόμενης και της διακοπής της παροχής νερού, σύμφωνα με τους σχετικούς Κανονισμούς.

Καταθέσεις Δημοτών.

(α) **Καταθέσεις για κατασκευή δρόμων.** Ποσά συνολικού ύψους €1.360.457, τα οποία εισπράχθηκαν από δημότες τα έτη 1994 μέχρι 2011, ως δικαιώματα κατασκευής δρόμων (σύμφωνα με το άρθρο 6 του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου), καταχωρίστηκαν στα έσοδα των ετών αυτών, αντί να πιστώνονται σε ειδικό λογαριασμό καταθέσεων, ενώ οι δαπάνες για την εκτέλεση των έργων λανθασμένα χρεώνονταν σε Κονδύλια εξόδων του Προϋπολογισμού, αντί στον ειδικό λογαριασμό καταθέσεων.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι η πιο πάνω διαδικασία αντιβαίνει στις λογιστικές αρχές που εφαρμόζει ο Δήμος και επηρεάζει τον λογαριασμό αποτελεσμάτων και τον ισολογισμό του Δήμου.

(β) **Καταθέσεις για ζημιές στους δρόμους και πεζοδρόμια.** Παρά τις επανειλημμένες εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας, συνεχίζεται η μη είσπραξη ποσών από τους δημότες για τυχόν ζημιές στους δρόμους και πεζοδρόμια κατά τη διάρκεια εργασιών, τα οποία πρέπει να εισπράττονται με την έκδοση της άδειας οικοδομής και τα οποία πρέπει να κατατίθενται σε ξεχωριστό λογαριασμό καταθέσεων και να κατακρατούνται ή να επιστρέφονται, ανάλογα με το αν έχουν προξενηθεί ζημιές ή όχι. Σημειώνεται ότι ο Δήμος Παραλιμνίου είναι ο μοναδικός Δήμος που δεν εισπράττει τα πιο πάνω ποσά.

Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο. Παρά τις επανειλημμένες εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας, όπως το Δημοτικό Συμβούλιο μελετήσει και εξεύρει τρόπους κάλυψης ή τουλάχιστον μείωσης των ελλειμμάτων που προκύπτουν από τη διαχείριση και λειτουργία του Δημοτικού Αθλητικού Κέντρου, εντούτοις, όπως

διαπιστώνεται, δεν λήφθηκαν οποιαδήποτε διορθωτικά μέτρα, με αποτέλεσμα τα ελλείμματα για τα έτη 2011 και 2010, να ανέλθουν σε €163.600 και €130.900, αντίστοιχα.

Αποκομιδή σκυβάλων. Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, τα έσοδα από την αποκομιδή σκυβάλων ανήλθαν το 2011 σε €2.449.318, σε σύγκριση με έσοδα €4.032.496, με αποτέλεσμα να προκύψει έλλειμμα ύψους €1.583.178.

Η σημαντική αύξηση των εξόδων το 2011 οφείλεται στην επιβάρυνση του Δήμου με έξοδα που αφορούν στη διαχείριση σκυβάλων του ΧΥΤΥ, τα οποία κατά το 2011 ανήλθαν σε €1.357.588, σε σύγκριση με €500.547 το 2010.

Πολιτιστικές υπηρεσίες και εκδηλώσεις. Οι δαπάνες για πολιτιστικές υπηρεσίες και εκδηλώσεις κατά το 2011 και 2010 ανήλθαν σε €391.100 και €512.186, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €416.941 το 2009, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €121.086 ή ποσοστό 23,6% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €95.245 ή ποσοστό 22,8% το 2010, σε σύγκριση με το 2009. Παρόλο που σημειώθηκε μείωση των δαπανών το 2011, εντούτοις αυτές εξακολουθούν να είναι ψηλές.

Εισηγηθήκαμε όπως ετοιμάζεται έκθεση απολογισμού και αξιολόγησης των πεπραγμένων, μετά τη λήξη κάθε εκδήλωσης τόσο από οικονομική άποψη, όσο και από άποψη αποτελεσμάτων, με στόχο τη διακρίβωση του βαθμού επίτευξης των σκοπών που αναμένονται από κάθε εκδήλωση, καθώς και για σκοπούς προγραμματισμού και βελτίωσης/αναβάθμισης της ποιότητας των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου.

Προσφορές – Συμβάσεις.

(α) (i) Προμήθεια και παράδοση έτοιμου σκυροδέματος και επιχρισμάτων - Προσφορά Αρ. 30/12.

(ii) Προμήθεια και μεταφορά αδρανών υλικών - Προσφορά Αρ. 31/12. Τον Μάρτιο 2013, η Επιτροπή Αξιολόγησης του Δήμου, με έκθεση της προς την Επιτροπή Προσφορών, εισηγήθηκε την ακύρωση και επαναπροκήρυξη των πιο πάνω διαγωνισμών, για τους ακόλουθους λόγους:

- (i)** Οι τιμές που υποβλήθηκαν στα πλαίσια του διαγωνισμού αρ. 30/12 ήταν πιο ψηλές από τις τιμές αγοράς, κατά ποσοστό 5%.
- (ii)** Στον διαγωνισμό αρ. 31/12, είχε καθοριστεί ως μονάδα μέτρησης της ποσότητας των προς προμήθεια υλικών, η μονάδα όγκου (κ.μ.) αντί η μονάδα βάρους.

Με επιστολή μας προς τον Δήμαρχο τον ίδιο μήνα, υποδείξαμε ότι με βάση τις πρόνοιες των εγγράφων του διαγωνισμού, στις οποίες μεταφέρονταν οι σχετικές πρόνοιες της νομοθεσίας, ο διαγωνισμός μπορούσε να ακυρωθεί για ειδικούς και αιτιολογημένους λόγους, οι οποίοι καθορίζονταν επακριβώς στις εν λόγω πρόνοιες.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι, οι λόγοι που επικαλείτο η Επιτροπή Αξιολόγησης στην έκθεση της για να εισηγηθεί την ακύρωση των διαγωνισμών, δεν ήταν σύμφωνοι με τις εν λόγω πρόνοιες. Συγκεκριμένα, παρατηρήσαμε ότι, όσον αφορούσε τον διαγωνισμό αρ. 30/12, το ποσοστό 5% δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως εξωπραγματικό, ενώ όσον αφορούσε τον διαγωνισμό αρ. 31/12, η προμήθεια των αδρανών υλικών, μπορούσε να γίνει, χρησιμοποιώντας ως μονάδα μέτρησης της ποσότητας τους το κ.μ., όπως προβλεπόταν στους όρους του διαγωνισμού.

Τον Απρίλιο 2013, ο Δήμαρχος πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι σε συνεδρία της Επιτροπής Προσφορών, αφού λήφθηκαν υπόψη οι εισηγήσεις μας, αποφασίστηκε η κατακύρωση των πιο πάνω διαγωνισμών.

(β) (i) Διαγωνισμός για την προμήθεια και συντήρηση ενός μηχανήματος θρυμματισμού κλαδεμάτων. (ii) Διαγωνισμός για τη συντήρηση του μεταλλικού στεγάστρου στο Δημοτικό Στάδιο «Τάσος Μάρκου». Στα πρακτικά της συνεδρίας της Επιτροπής Προσφορών του Δήμου ημερ. 20.5.2013, αναφερόταν ότι η ισχύς των διαγωνισμών είχε λήξει. Συγκεκριμένα, η ισχύς του διαγωνισμού για την

προμήθεια και συντήρηση του μηχανήματος είχε λήξει στις 20.12.2012, ενώ η ισχύς του διαγωνισμού για τη συντήρηση του μεταλλικού στεγάστρου είχε λήξει την 1.12.2012. Αναφερόταν επίσης ότι ο δεύτερος διαγωνισμός, παρόλον ότι η ισχύς του είχε λήξει, κατακυρώθηκε στις 8.1.2013. Επειδή ωστόσο ο Ανάδοχος δεν είχε ανταποκριθεί στην απόφαση της Επιτροπής Προσφορών, ο Δήμος επαναπροκήρυξε τον διαγωνισμό με τους ίδιους όρους.

Τον Ιούλιο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμαρχο, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τα ακόλουθα:

- (i) Τους λόγους για τους οποίους δεν είχε γίνει κατορθωτή η κατακύρωση των διαγωνισμών εντός της περιόδου ισχύος των προσφορών.
- (ii) Τους λόγους της μη ακύρωσης του δεύτερου διαγωνισμού, εφόσον είχε λήξει η ισχύς του και, ως εκ τούτου, η κατακύρωση του δεν ήταν δυνατή.

Τον Σεπτέμβριο 2013, ο Δήμαρχος πληροφόρησε την Υπηρεσία μας τα ακόλουθα:

Η κατακύρωση του διαγωνισμού για την προμήθεια και συντήρηση του μηχανήματος, δεν κατέστη δυνατή εντός της περιόδου ισχύος του, εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης.

Η κατακύρωση του διαγωνισμού για τη συντήρηση του μεταλλικού στεγάστρου, δεν έγινε κατορθωτή εντός της περιόδου ισχύος του, επειδή ένα μέλος της Επιτροπής Αξιολόγησης διαφωνούσε με την προκαταρκτική πρόταση αξιολόγησης της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου. Η κατακύρωση – εκπρόθεσμα - είχε γίνει στη συνέχεια, επειδή η Επιτροπή Προσφορών έκρινε ότι ετίθετο θέμα ασφάλειας του στεγάστρου και ως εκ τούτου δεν προχώρησε στην ακύρωση του διαγωνισμού.

(γ) **Ασφαλτόστρωση δρόμων.** Το 2009 κατακυρώθηκε σε εργοληπτική εταιρεία ο διαγωνισμός αρ. 4/2009 για την ασφαλτόστρωση δρόμων εντός των ορίων του Δήμου, για ποσό συμβολαίου ύψους €1.820.986 πλέον ΦΠΑ. Από τον έλεγχο των πληρωμών του συμβολαίου, διαπιστώθηκε ότι, το Δημοτικό Συμβούλιο, αποφάσισε την απευθείας ανάθεση στην πιο πάνω εταιρεία, επιπρόσθετων εργασιών ύψους €1.362.221 πλέον ΦΠΑ. Παρατηρούμε ότι παρόμοια πρακτική, ακολουθήθηκε από τον Δήμο και στο παρελθόν, προς όφελος της ίδιας εταιρείας, για την εκτέλεση επιπρόσθετων εργασιών αξίας περίπου €512.580.

Επισημαίνεται ότι η απευθείας ανάθεση συμπληρωματικών εργασιών ή/και επέκταση συμβολαίων, χωρίς διαγωνισμό, δεν συνάδει με τις διατάξεις του Νόμου 12(I)/2006, και τις Γενικές Αρχές του Διοικητικού Δικαίου που είναι μεταξύ άλλων η αρχή της ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας, οι οποίες πρέπει να διέπουν τη δράση της δημόσιας διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του σχετικού Νόμου 158(I)/99.

Σε περίπτωση που μια Αναθέτουσα Αρχή θεωρεί ότι ενδεχομένως να παρουσιαστεί ανάγκη ανάθεσης επιπρόσθετων εργασιών στον Ανάδοχο μιας σύμβασης, θα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 33 του Νόμου Ν.12(I)/2006, αυτό να επισημαίνεται κατά την πρώτη προκήρυξη του διαγωνισμού και το ποσό των εν λόγω εργασιών, να μην υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης, κάτι που δεν τηρήθηκε στην προκειμένη περίπτωση. Ως εκ τούτου, η απευθείας ανάθεση των πιο πάνω εργασιών δεν ήταν δικαιολογημένη.

3.13 ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΝΑΪΑΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2011 και 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τον Ιούνιο 2014.

3.14 ΔΗΜΟΣ ΔΕΡΥΝΕΙΑΣ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος υπέβαλε τις οικονομικές καταστάσεις του 2012 για έλεγχο στις 22.5.2013, αντί μέχρι 30.4.2013, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη 2010 και 2011, ενώ ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2012, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας, δεν έχει διενεργηθεί ακόμη (προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί αρχές του 2014).

Εσωτερικός έλεγχος. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου του Δήμου συνεχίζει να παρουσιάζει ορισμένες ελλείψεις και αδυναμίες, όπως:

- Μη φυσική καταμέτρηση και επιβεβαίωση των περιουσιακών στοιχείων.
- Μη τήρηση του μηχανογραφημένου μητρώου περιουσιακών στοιχείων.
- Μη κατάλληλη τήρηση και ενημέρωση του μηχανογραφημένου μητρώου προσφορών.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

(α) Δεν έχουν ακόμη εγκριθεί Κανονισμοί Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων του Δήμου και συνεχίζεται η εφαρμογή των Κανονισμών του πρώην Συμβουλίου Βελτιώσεως Δερύνειας.

Η Υπηρεσία μας υπέδειξε την αναγκαιότητα έγκρισης νέων Κανονισμών, καθότι οι υφιστάμενοι δεν καλύπτουν τις γυναίκες υπαλλήλους, σε ότι αφορά στη μεταβίβαση της σύνταξης, οι οποίες όμως εξακολουθούν να εισφέρουν στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων για τον σκοπό αυτό.

(β) Σύμφωνα με αναλογιστική εκτίμηση στις 31.12.2009, η οποία έγινε το 2010, η υποχρέωση του Δήμου για ελλειμματικές εισφορές μέχρι την ημερομηνία αυτή ανερχόταν σε €864.000, για τις οποίες το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 2.3.2011 την αναγνώριση και συμπερίληψή τους στις οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2009 και την αποπληρωμή τους με την καταβολή ποσού ύψους €103.000 τον χρόνο για 10 χρόνια, σύμφωνα με εισήγηση των αναλογιστών.

Σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, αναλογιστική μελέτη για τον υπολογισμό των ελλειμματικών εισφορών προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε τρία χρόνια).

Ενόψει των σημαντικών αλλαγών που επήλθαν στη σχετική νομοθεσία, αναφορικά με την καταβολή εισφορών και από τους υπαλλήλους και την επέκταση του ορίου ηλικίας αφυπηρέτησης, εισηγηθήκαμε όπως διενεργηθεί νέα αναλογιστική εκτίμηση, ώστε να εκτιμηθούν οι πραγματικές/σημερινές υποχρεώσεις του Δήμου προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

Ταμείο Προνοίας. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, δεν έχουν ακόμη εγκριθεί από τον Δήμο Κανονισμοί Ταμείου Προνοίας, με αποτέλεσμα να συνεχίζει η εφαρμογή των Κανονισμών του

πρώην Συμβουλίου Βελτιώσεως Δερύνειας του 1977, στους οποίους δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά σχετικά με το ποιος έχει την ευθύνη ελέγχου των λογαριασμών του Ταμείου Προνοίας.

Άδειες διαφημιστικών πινακίδων. Στην περιοχή του Δήμου υπάρχουν αρκετές διαφημιστικές πινακίδες, για τις οποίες ο Δήμος εξακολουθεί να μην εκδίδει τις απαιτούμενες άδειες και να εισπράττει τα σχετικά δικαιώματα. Εισηγηθήκαμε και πάλι, όπως γίνουν ενέργειες για την καταγραφή όλων των διαφημιστικών πινακίδων, την είσπραξη των σχετικών δικαιωμάτων, στις περιπτώσεις που μπορούν να εκδοθούν άδειες και τη λήψη δικαστικών μέτρων για τις διαφημιστικές πινακίδες που αναρτήθηκαν παράνομα.

Κριτήρια παροχής χορηγιών. Κατά το 2011 και 2010, ο Δήμος κατέβαλε για χορηγίες συνολικό ποσό ύψους €263.365 και €258.513, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €214.906 το 2009. Στα ποσά αυτά περιλαμβάνεται εισφορά του Δήμου για τη δημιουργία βοηθητικών γηπέδων και οικονομική ενίσχυση ποδοσφαιρικής ομάδας, η οποία ανήλθε για τα έτη 2011 και 2010 σε €194.150 και €182.352, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €145.650 το 2009.

Επισημαίνεται ότι υπό την παρούσα δεινή οικονομική κατάσταση που διέρχεται ο τόπος και τη σημαντική μείωση της κρατικής χορηγίας εν γένει προς τους Δήμους, εγείρεται το ερώτημα κατά πόσο τέτοιες χορηγίες αποτελούν προτεραιότητα και δικαιολογείται η παραχώρησή τους. Ως γενικό θέμα αρχής, όσον αφορά στην παραχώρηση χορηγιών, ο Δήμος έχει την ευθύνη να διασφαλίζει ότι χρησιμοποιούνται για τον σκοπό που δόθηκαν και στα πλαίσια αυτά το Δημοτικό Συμβούλιο θα πρέπει να καθορίσει κριτήρια επιχορήγησης.

3.15 ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΑΡΩΝ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων και έλεγχος. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2009 και 31.12.2010, δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί από την Υπηρεσία μας και ως εκ τούτου η Έκθεση Ελεγκτή δεν είχε ακόμα εκδοθεί, ενώ ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2011 και 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τα μέσα του 2014.

3.16 ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΟΣΚΗΠΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος δεν υπέβαλε, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2008 μέχρι 31.12.2012 για έλεγχο, οι οποίες έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι την 30η Απριλίου του έτους που έπεται του οικονομικού έτους, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου.

Σε σχετική επιστολή μας, επισημάναμε στον Δήμαρχο ότι το θέμα είναι πολύ σοβαρό, η εκκρεμότητα αυτή δεν υποβοηθεί την ομαλή λειτουργία του Δήμου και, ταυτόχρονα, δεν επιτρέπει την αξιοποίηση από το Δημοτικό Συμβούλιο, ελεγχμένων οικονομικών καταστάσεων και των όποιων εισηγήσεων/παρατηρήσεων της Υπηρεσίας μας που προκύπτουν από τον έλεγχο, για σκοπούς προγραμματισμού ή/και άλλους. Επιπρόσθετα, αποστερεί τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τους δημότες από το δικαίωμα έγκαιρης, έγκυρης και αντικειμενικής ενημέρωσης για τα πεπραγμένα του Δήμου.

3.17 ΔΗΜΟΣ ΠΕΓΕΙΑΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για το έτος που έληξε στις 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, καθώς και για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2010 και 31.12.2011, οι οποίες υποβλήθηκαν για έλεγχο στις 4.9.2012

και 10.10.2012, αντί μέχρι 30.4.2011 και 30.4.2012, αντίστοιχα, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τον Ιούνιο 2014.

3.18 ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΑ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2011 και 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, βρισκόταν σε εξέλιξη.

3.19 ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΜΑΣΟΓΕΙΑΣ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 4.1 - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Ο Δήμος θα μπορούσε να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση, ασκώντας με πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία, λαμβάνοντας μέτρα για έγκαιρη είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών, συμπεριλαμβανομένων και των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων, που στις 31.12.2011 ανέρχονταν σε €2.449.231 (€2.367.381 στις 31.12.2010).

Σημειώνεται ότι η οικονομική κατάσταση και η ρευστότητα του Δήμου αναμένεται να επιδεινωθεί μετά τη λήξη της περιόδου χάριτος αποπληρωμής των νέων δανείων, οπότε ο Δήμος θα αρχίσει εντός του 2013 να καταβάλλει τις τοκοχρεωλυτικές του δόσεις, καθώς και από την απώλεια σημαντικών εσόδων, λόγω της παραχώρησης της υδατοπρομήθειας στο Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού, με βάση απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για ένταξη της υδρευόμενης περιοχής του Δήμου στα όρια της Περιοχής Υδατοπρομήθειας Λεμεσού.

Ταυτόχρονα, θα μπορούσε να ληφθούν μέτρα για μείωση των εξόδων, τα οποία αυξήθηκαν κατά €1.040.513 ή ποσοστό 15,2% το 2011, σε σύγκριση με το 2010, ενώ τα έσοδα μειώθηκαν κατά €387.013 ή ποσοστό 4,9%.

Ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι έχουν κινηθεί αγωγές για όλες τις καθυστερήσεις μέχρι το 2010 και υπολογίζεται ότι μέχρι τον Δεκέμβριο του 2013 θα κινηθούν αγωγές και για τις καθυστερήσεις του 2011.

Υπερβάσεις εξόδων. Κατά τα έτη 2011 και 2010 παρατηρήθηκαν υπερβάσεις εξόδων, οι οποίες ξεπερνούσαν κατά πολύ το 25% των προϋπολογισθέντων και εγκριθέντων ποσών, ποσοστό μέχρι του οποίου το Δημοτικό Συμβούλιο έχει εξουσία να δαπανά, νοουμένου ότι υπάρχουν αντίστοιχες εξοικονομήσεις, χωρίς να εξασφαλιστεί σχετική έγκριση, όπως προνοείται στο άρθρο 66 του περί Δήμων Νόμου. Επισημαίνεται ότι το ύψος των υπερβάσεων ανήλθε στις €764.190 και €482.895 για τα έτη 2011 και 2010, αντίστοιχα, οι οποίες σε ορισμένα Κονδύλια ξεπέρασαν το 100%.

Εσωτερικός έλεγχος. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου συνεχίζει να παρουσιάζει ορισμένες αδυναμίες και ελλείψεις στις διάφορες δραστηριότητες του Δήμου, όπως:

- Μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση των απαραίτητων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως μητρώο εξωδίκων, μητρώο διαφημιστικών πινακίδων, μητρώο σχισμάτων και παλινορθώσεων δρόμων, μητρώο πολιτικών γάμων.
- Μη ενημέρωση του μηχανογραφημένου μητρώου εξωδίκων με τις εισπράξεις προστίμων μέσω δικαστηρίου από εξώδικα που επιδικάστηκαν.
- Αδυναμίες στην παρακολούθηση υποθέσεων απαλλοτρίωσης.
- Αδυναμίες στην παρακολούθηση της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών του Δήμου - κωδικοποίηση λογαριασμών φορολογουμένων. Παρόλο που σημειώθηκε σημαντική βελτίωση στην ενημέρωση του μηχανογραφημένου συστήματος, αρκετοί φορολογούμενοι, φυσικά και νομικά πρόσωπα, συνεχίζει να καταχωρίζονται με προσωρινούς κωδικούς, αντί με τον αριθμό ταυτότητας ή τον αριθμό εγγραφής της εταιρείας, αντίστοιχα. Επισημαίνεται ότι η τακτική αυτή, σε περιπτώσεις που οι φορολογούμενοι δεν εξοφλούν τις φορολογίες τους, καθιστά δύσκολη την ταυτοποίηση, τον εντοπισμό και τη λήψη νομικών μέτρων εναντίον τους.

Ο Δήμαρχος μάς ενημέρωσε ότι οι σύμβουλοι μηχανογράφησης θα παραχωρήσουν στον Δήμο νέο λογισμικό, με την εφαρμογή του οποίου θα υπάρξει σημαντική βελτίωση.

Οφειλή στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) για αγορά νερού. Το Υπουργικό Συμβούλιο, στη συνεδρία του, ημερ. 7.11.2012, ενέκρινε την Πρόταση που υποβλήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών, όπως είχε συμφωνηθεί με όλα τα εμπλεκόμενα Υπουργεία/Τμήματα, για ένταξη της υδρευόμενης περιοχής του Δήμου στα όρια της Περιοχής Υδατοπρομήθειας Λεμεσού, καθώς και διαγραφή των καθυστερημένων οφειλών του Δήμου Γερμασόγειας προς το ΤΑΥ, περιλαμβανομένων των τόκων, για την αγορά νερού.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, ο Δήμος, από 1.2.1986 παρέλειπε να καταβάλλει τα οφειλόμενα τέλη αγοράς νερού στο ΤΑΥ, επικαλούμενος διάφορους λόγους, τα οποία, σύμφωνα με καταστάσεις του Τμήματος, ανέρχονταν στις 31.12.2011 και 31.12.2010 σε €11.430.745 και €9.408.788, αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι οι εν λόγω οφειλές δεν παρουσιάζονταν στους πιστωτές στις οικονομικές καταστάσεις, με αποτέλεσμα η Έκθεσή μας για τις οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2009 να δοθεί με Δυσμενή Γνώμη.

Επισημαίνεται επίσης ότι το ΤΑΥ είχε καταχωρίσει στις 31.10.2007 αγωγή εναντίον του Δήμου, απαιτώντας ποσό ύψους £2.599.427 (€4.441.385), που αντιπροσώπευε την αξία του νερού που πωλήθηκε στον Δήμο μέχρι τότε, πλέον τόκο προς 9% ετησίως, η οποία, σύμφωνα με επιστολή των δικηγόρων του Δήμου, αποσύρθηκε τον Μάιο 2012, λόγω της αναμενόμενης ένταξης του Δήμου στο Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού.

Έλλειμμα από την υδατοπρομήθεια. Από την υπηρεσία υδατοπρομήθειας κατά τα έτη 2011 και 2010, προέκυψε έλλειμμα ύψους €1.102.248 και €816.816, αντίστοιχα, το οποίο δεν φαίνεται να επηρεάζει την οικονομική κατάσταση του Δήμου, αφού ο Δήμος δεν αναγνώριζε και δεν κατέβαλλε στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων την αξία του νερού που αγόραζε. Το έλλειμμα οφείλεται κυρίως στο ψηλό ποσοστό απώλειας νερού, όπως αναφέρεται στην πιο κάτω παράγραφο.

Απώλεια νερού. Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, κατά τα έτη 2011 και 2010 σημειώθηκαν σημαντικές απώλειες νερού, οι οποίες, μαζί με το κόστος τους παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα.

	2011	2010	2009
	€	€	€
Αγορά (κ.μ.)	2.983.090	2.757.540	2.603.283
Πώληση/κατανάλωση (κ.μ.)	1.878.451	1.920.689	1.291.467
Απώλεια (κ.μ.)	1.104.639	836.851	1.311.816
Ποσοστό απώλειας	37%	30,3%	50,4%
Κόστος απώλειας (€0,77/κ.μ.)	850.572	644.375	1.010.098

Λόγω της σοβαρότητας του θέματος, η Υπηρεσία μας είχε εισηγηθεί επανειλημμένα στο Δημοτικό Συμβούλιο τη λήψη διορθωτικών μέτρων, τα οποία, μετά την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου για ένταξη της υδρευόμενης περιοχής του Δήμου στα όρια της Περιοχής Υδατοπρομήθειας Λεμεσού, θα πρέπει να ληφθούν από το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού.

Άδειες διαφημιστικών πινακίδων. Διαπιστώθηκε ότι δεν έχουν ληφθεί οποιαδήποτε μέτρα για είσπραξη καθυστερήσεων δικαιωμάτων για τις διαφημιστικές πινακίδες τεσσάρων εταιρειών, τα οποία, σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €56.417. Σημειώνεται ότι τα εν λόγω δικαιώματα, τα οποία αφορούν σε άδειες για τα έτη 2009 μέχρι 2012, δεν περιλήφθηκαν στους χρεώστες στις οικονομικές καταστάσεις.

Ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι, στα πλαίσια των δυνατοτήτων του Δήμου, καταβάλλονται προσπάθειες για είσπραξη των πιο πάνω καθυστερήσεων δικαιωμάτων και ότι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των χρεωστών θα ληφθούν δικαστικά μέτρα εναντίον τους.

Τέλη διανυκτερεύσεων ξενοδοχείων. Παρατηρήθηκε ότι δεν ασκείται οποιοσδήποτε έλεγχος για επιβεβαίωση της ορθότητας των στοιχείων που παρουσιάζονται στις καταστάσεις διανυκτερεύσεων που υποβάλλονται από τα ξενοδοχεία, βάσει των οποίων υπολογίζονται και εισπράττονται τα τέλη διανυκτερεύσεων.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Δημοτικό Συμβούλιο εφαρμόσει το άρθρο 85(2)(ια)(ιι) του περί Δήμων Νόμου, που προνοεί ότι ο διευθυντής ή υπεύθυνος επιχειρήσεως ξενοδοχείου πρέπει να παρουσιάζει για επιθεώρηση και έλεγχο τα έντυπα και βιβλία, που σχετίζονται με την καταβολή τελών διανυκτερεύσεων, σε εξουσιοδοτημένο πρόσωπο και σε χρόνο που θα ορίσει το Δημοτικό Συμβούλιο.

Στην απάντησή του, ο Δήμαρχος μάς ενημέρωσε ότι αποστέλλονται ειδοποιήσεις στα ξενοδοχεία που παραλείπουν να ενημερώσουν έγκαιρα τον Δήμο σχετικά με τον αριθμό των διανυκτερεύσεων τους και ότι γίνονται και συναντήσεις με τους διευθυντές των ξενοδοχείων για εξόφληση των οφειλών τους, χωρίς όμως να γίνεται αναφορά στα μέτρα που προτίθεται να εφαρμόσει ο Δήμος σχετικά με την επιβεβαίωση της ορθότητας των καταστάσεων διανυκτερεύσεων που υποβάλλονται από τα ξενοδοχεία.

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Κατά τα έτη 2011 και 2010 καταβλήθηκαν σε εταιρεία ποσά συνολικού ύψους €32.150, για την παροχή υπηρεσιών σε σχέση με την αξιοποίηση διαθέσιμων Ευρωπαϊκών και Κυπριακών Κονδυλίων, χωρίς ωστόσο ο Δήμος να πετύχει σε κάποιο από τους διαγωνισμούς στους οποίους έλαβε μέρος, με αποτέλεσμα το Δημοτικό Συμβούλιο να μην ανανεώσει περαιτέρω τη συμφωνία.

Σημειώνεται ότι ο Δήμος τυγχάνει ενημέρωσης από τον εκπρόσωπο της Ένωσης Δήμων στις Βρυξέλλες, της οποίας είναι μέλος, για χρηματοδοτικές ευκαιρίες και Ευρωπαϊκά προγράμματα που θα μπορούσε να τον ενδιαφέρουν, καθώς και για εξεύρεση εταίρων για την εκτέλεσή τους και ως εκ τούτου θα μπορούσε να αξιοποιήσει την πιο πάνω ενημέρωση και να αποφύγει επιπρόσθετες δαπάνες.

Πολιτιστικές υπηρεσίες και εκδηλώσεις. Οι δαπάνες για πολιτιστικές υπηρεσίες και εκδηλώσεις κατά τα έτη 2011 και 2010 ανήλθαν σε €386.214 και €483.932, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €391.629 το 2009.

Οι δαπάνες για τις εν λόγω εκδηλώσεις είναι συνήθως πολύ μεγαλύτερες από τα έσοδα (εισιτήρια και χορηγίες), με αποτέλεσμα ο Δήμος να έχει, σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, σημαντικά ελλείμματα, ενώ, όπως διαπιστώθηκε, σε ορισμένες εκδηλώσεις η προσέλευση του κοινού ήταν περιορισμένη.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ετοιμάζεται έκθεση απολογισμού και αξιολόγησης των πεπραγμένων, μετά τη λήξη κάθε εκδήλωσης, τόσο από οικονομικής άποψης, όσο και από άποψης αποτελεσμάτων, με στόχο τη διακρίβωση του βαθμού επίτευξης των σκοπών που αναμένονται από κάθε εκδήλωση, καθώς και για σκοπούς προγραμματισμού και βελτίωσης/αναβάθμισης της ποιότητας των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου.

Απαλλοτρίωση ακίνητης περιουσίας.

(α) Σύμφωνα με το άρθρο 23.5 του Συντάγματος, εάν μέσα σε τρία χρόνια από την απαλλοτρίωση, η απαλλοτριωθείσα ακίνητη ιδιοκτησία δεν χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό για τον οποίο απαλλοτριώθηκε, τότε η απαλλοτριούσα Αρχή υποχρεούται να προσφέρει την απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία στον αρχικό ιδιοκτήτη στην τιμή που την απέκτησε.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει ξεχωριστή αρχειοθέτηση ή σχετικό μητρώο των τεμαχίων που απαλλοτριώθηκαν από τον Δήμο, για σκοπούς παρακολούθησης της τήρησης της πιο πάνω Συνταγματικής διάταξης. Εισηγηθήκαμε όπως οι υποθέσεις απαλλοτρίωσης τηρούνται σε ξεχωριστό φάκελο, καταχωρίζονται σε σχετικό μητρώο και εξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να λαμβάνονται έγκαιρα τα απαραίτητα μέτρα για υλοποίηση του σκοπού της απαλλοτρίωσης, μέσα στις καθορισμένες από το Σύνταγμα προθεσμίες.

(β) Ακύρωση απαλλοτρίωσης. Λόγω της μη χρησιμοποίησης από τον Δήμο απαλλοτριωθείσας ακίνητης ιδιοκτησίας για τον σκοπό της απαλλοτρίωσης (δημιουργία χώρου στάθμευσης), μέσα στα καθοριζόμενα από το Σύνταγμα χρονικά περιθώρια, η πρώην ιδιοκτήτρια καταχώρισε προσφυγή ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου εναντίον του Δήμου και πέτυχε το 2012 την ακύρωση της απαλλοτρίωσης που έγινε το 1993 και την επιστροφή της ιδιοκτησίας σ' αυτήν, αφού πρώτα κατέβαλε στον Δήμο το ποσό των €257.793 (£150.880), που ήταν το ποσό που εισέπραξε από τον Δήμο κατά την απαλλοτρίωση.

Άδειες οικοδομής. Σύμφωνα με το μητρώο αδειών οικοδομής του Δήμου, κατά τα έτη 2011, 2010 και 2009 υποβλήθηκαν στον Δήμο συνολικά 152, 126 και 81 αιτήσεις, αντίστοιχα, για έκδοση άδειας οικοδομής, από τις οποίες οι 38, 16 και 4, αντίστοιχα, δεν είχαν διεκπεραιωθεί μέχρι τις 20.12.2012.

Από τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας, από τις 114 και 110 εκδοθείσες άδειες οικοδομής, που αφορούσαν σε αιτήσεις του 2011 και 2010, αντίστοιχα, ο μέσος όρος διεκπεραίωσης ήταν 210 μέρες το 2011 και 253 μέρες το 2010.

Τρεχούμενοι λογαριασμοί με κυβερνητικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, στα ταμειακά διαθέσιμα στις 31.12.2011 και 31.12.2010 περιλαμβάνονται ποσά ύψους €503.463 και €202.188, τα οποία βρίσκονται κατατιθεμένα στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και στο Γενικό Λογιστήριο, αντίστοιχα, και τα οποία αφορούν σε αδαπάνητα υπόλοιπα για έργα, βελτίωση του παραλιακού δρόμου και βελτίωση συγκεκριμένης οδού.

Για σκοπούς επιβεβαίωσης των υπολοίπων, ζητήθηκαν από τις πιο πάνω κυβερνητικές Υπηρεσίες/Τμήματα καταστάσεις των εν λόγω λογαριασμών, σύμφωνα με τις οποίες το υπόλοιπο ανερχόταν σε €7.979 για το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και €199.544 για το Γενικό Λογιστήριο, δηλαδή υπήρχε διαφορά ύψους €495.484 και €2.644, αντίστοιχα. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, σε συνεργασία με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, οι πιο πάνω διαφορές διερευνηθούν, ώστε να ενημερωθούν κατάλληλα οι λογαριασμοί στο Γενικό Καθολικό.

Απαντώντας ο Δήμαρχος, μας πληροφόρησε ότι στάληκε σχετική επιστολή προς το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως στις 18.12.2012, στην οποία δεν λήφθηκε ακόμα απάντηση.

Χρεώστες φορολογιών. Οι καθυστερήσεις φορολογιών που αφορούν σε επαγγελματικές άδειες, τέλη σκυβάλων και άδειες λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών, ανέρχονταν σε €1.247.036 στις 31.12.2011 και €1.333.572 στις 31.12.2010, σε σύγκριση με €1.188.873 στις 31.12.2009, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €86.536 ή ποσοστό 6,5% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €144.699 ή ποσοστό 12,2% το 2010, σε σύγκριση με το 2009.

Κατά το 2011 διαγράφηκαν καθυστερήσεις φορολογιών της περιόδου 1996-1999, ύψους €218.086, χωρίς την απαιτούμενη, σύμφωνα με τον περί Δήμων Νόμο, εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, εξουσία που εκχωρήθηκε στον Έπαρχο.

Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στην αποτελεσματική είσπραξη φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων, με αποτέλεσμα σημαντικά ποσά να παραμένουν κάθε χρόνο ανείσπρακτα. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως

ενταθούν τα μέτρα για είσπραξή τους, ενώ επισημάνθηκε ότι είναι απαραίτητο να λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων, αφού ο κίνδυνος της μη είσπραξής τους, με την πάροδο του χρόνου, αυξάνεται σημαντικά.

Ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι γίνονται προσπάθειες για είσπραξη των καθυστερήσεων, στα πλαίσια των δυνατοτήτων του Δήμου και ότι παράλληλα γίνεται έρευνα, ώστε να διαπιστωθούν οι περιπτώσεις που τα οφειλόμενα ποσά δεν μπορούν να εισπραχθούν για να διαγραφούν.

Ανεκτέλεστα εντάλματα δικαστηρίου. Μεγάλος αριθμός ενταλμάτων που εκδίδονται από το Δικαστήριο για εκδικασθείσες αγωγές, που αφορούν σε καθυστερημένες φορολογίες, παραμένουν ανεκτέλεστα. Για τις καθυστερήσεις φορολογιών των ετών 2008–2009 εκδικάστηκαν συνολικά 159 υποθέσεις, εκ των οποίων τα εντάλματα για 58 από αυτές ή ποσοστό 36,5% παρέμειναν ανεκτέλεστα.

Δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές. Από στοιχεία που τηρεί ο Δήμος, φαίνεται ότι κατά το 2011 στην περιοχή του λειτουργούσαν 152 δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές, από τις οποίες οι 133 λειτουργούσαν χωρίς την απαιτούμενη άδεια.

Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, οι λόγοι για τους οποίους δεν εκδόθηκε άδεια λειτουργίας στις πιο πάνω δεξαμενές, είναι η μη εξασφάλιση πιστοποιητικού τελικής έγκρισης των οικοδομών στις οποίες βρίσκονται οι δεξαμενές και τα προβλήματα που υπάρχουν σε θέματα ασφάλειας και υγιεινής.

Παρά τις επανειλημμένες υποδείξεις της Υπηρεσίας μας, ο Δήμος δεν έλαβε οποιαδήποτε μέτρα εναντίον των ιδιοκτητών τους.

Αίτημα ιδιώτη για μετακίνηση υφιστάμενου υποσταθμού της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου - Αίτηση Αρ. ΛΕΜ/838/2012. Ύστερα από αίτηση ιδιώτη για έκδοση πολεοδομικής άδειας μετακίνησης υφιστάμενου υποσταθμού της ΑΗΚ, από το τεμάχιο με αρ. 571 του Δήμου Γερμασόγειας, στο παρακείμενο τεμάχιο με αρ. 570, ο Δημοτικός Μηχανικός, με επιστολή του ημερ. 4.2.2013 προς τον Επαρχιακό Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, τον πληροφόρησε ότι το Δημοτικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του στις 15.1.2013, αποφάσισε να συστήσει τη χορήγηση της πιο πάνω αιτούμενης πολεοδομικής άδειας, νοούμενου ότι θα ζητηθούν οι απόψεις των περιοίκων.

Στις 12.2.2013, ο Δήμαρχος με επιστολή του προς τον Επαρχιακό Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, τον ενημέρωσε ότι η πιο πάνω επιστολή του Δημοτικού Μηχανικού, είχε σταλεί εκ παραδρομής και, ότι ο Δήμος Γερμασόγειας δεν φέρει ένσταση για τη μετακίνηση του υποσταθμού της ΑΗΚ, σύμφωνα με τα σχέδια της αίτησης.

Τον Απρίλιο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμο, ζητήσαμε όπως μας πληροφορήσει τους λόγους για τους οποίους στάλθηκε - από τον Δήμαρχο - η πιο πάνω επιστολή (ημερ. 12.2.2013), με την οποία ζητήθηκε ουσιαστικά από τον Επαρχιακό Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, όπως αγνοήσει την επιστολή του Δημοτικού Μηχανικού ημερ. 4.2.2013.

Τον Μάιο 2013, ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι, απέστειλε νέα επιστολή προς τον Επαρχιακό Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, με την οποία αναίρεσε το περιεχόμενο της προηγούμενης επιστολής του, αναγνωρίζοντας ότι με την πιο πάνω προηγηθείσα ενέργεια του, είχε διαπράξει λάθος.

Μη καταβολή Δικαιωμάτων Κεφαλαιουχικής Δαπάνης Υδατοπρομήθειας Διαχωρισμού Οικοπέδων - Αρ. Φακ. ΔΓ 4/2011.

Απόσυρση της Ποινικής Υπόθεσης Αρ. 29282/10 του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού εναντίον συγκεκριμένης εταιρείας.

Τον Αύγουστο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμο, αναφερθήκαμε στα πιο πάνω θέματα και ζητήσαμε όπως μας πληροφορήσει τα ακόλουθα:

- Κατά πόσο ο αιτητής του διαχωρισμού οικοπέδων του τεμαχίου αρ. 254, είχε καταβάλει στον Δήμο Γερμασόγειας, το ποσό των Δικαιωμάτων Κεφαλαιουχικής Δαπάνης Υδατοπρομήθειας, όπως

αναφερόταν ότι θα γίνει, στη σχετική επιστολή του Δήμου προς τον Διευθυντή του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας με ημερ. 29.1.2013.

- Κατά πόσο συγκεκριμένη ιδιωτική εταιρεία είχε συμμορφωθεί πλήρως με τις υποδείξεις των Υγειονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας, καθώς και της Υγειονομικής Υπηρεσίας του Δήμου, ως προς τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης των υγειονομικών ελλείψεων/παραλείψεων, που είχαν εντοπιστεί από τις πιο πάνω Υπηρεσίες στα υποστατικά της εν λόγω εταιρείας και συγκεκριμένα σε γνωστό εστιατόριο του Δήμου.

Τον Οκτώβριο 2013, ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- Το ποσό των πιο πάνω Δικαιωμάτων έχει εισπραχθεί από το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού και έχει εμβαστεί στον Δήμο με τραπεζική επιταγή.
- Η πιο πάνω εταιρεία δεν συμμορφώθηκε με τις υποδείξεις των Υγειονομικών Υπηρεσιών και, ως εκ τούτου, τον Ιούνιο 2012, ο Δήμος είχε προβεί σε νέα καταγγελία της εταιρείας στο Επαρχιακό Γραφείο του Υπουργείου Υγείας στη Λεμεσό. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, πέραν της πιο πάνω καταγγελίας, οι Υγειονομικές Υπηρεσίες του Δήμου προβαίνουν σε συνεχείς ελέγχους των εν λόγω υποστατικών, με σκοπό τη συμμόρφωση του ιδιοκτήτη τους με τις υποδείξεις των αρμόδιων Υπηρεσιών.

3.20 ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΠΟΛΕΜΙΔΙΩΝ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι – Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος υπέβαλε τις οικονομικές καταστάσεις του 2010 και 2011 για έλεγχο στις 26.5.2011 και 20.7.2012, αντί μέχρι 30.4.2011 και 30.4.2012, αντίστοιχα, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, ενώ μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης (Νοέμβριος 2013), δεν είχαν υποβληθεί για έλεγχο οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012, οι οποίες θα έπρεπε να υποβληθούν μέχρι τις 30.4.2013.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη 2010 και 2011.

Μέτρα βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Ο Δήμος θα μπορούσε να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση και τη ρευστότητά του, ασκώντας με πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία, λαμβάνοντας μέτρα για έγκαιρη είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών, συμπεριλαμβανομένων και των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων, που στις 31.12.2011 και 31.12.2010 ανέρχονταν σε €1.540.403 και €1.320.231, αντίστοιχα (€1.201.983 στις 31.12.2009), ενώ, ταυτόχρονα, θα μπορούσε να ληφθούν μέτρα για περιορισμό των δαπανών, στον βαθμό που αυτό είναι δυνατό.

Σημειώνεται ότι η οικονομική κατάσταση/ρευστότητα του Δήμου έχει επιδεινωθεί, μετά τη λήξη της περιόδου χάριτος αποπληρωμής των νέων δανείων, όταν ο Δήμος άρχισε να καταβάλλει, από το 2012, τοκοχρεωλυτικές δόσεις ύψους €544.673 ετησίως, καθώς και από τη μείωση των χορηγιών που παραχωρεί

το Κράτος προς τους Δήμους, λόγω των περιορισμών που επιβάλλουν οι παρούσες συνθήκες στα δημόσια οικονομικά.

Εσωτερικός έλεγχος. Παρά το γεγονός ότι σημειώθηκαν βελτιώσεις στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, εντούτοις εξακολουθούν να παρουσιάζονται ορισμένες αδυναμίες, όπως:

- Μη επιβεβαίωση της ύπαρξης των πάγιων περιουσιακών στοιχείων του Δήμου και μη υποβολή στην Υπηρεσία μας πιστοποιητικού φυσικής καταμέτρησης.
- Παράκαμψη της διαδικασίας προσφορών σε ορισμένες περιπτώσεις αγοράς αγαθών/υπηρεσιών.
- Μη πιστοποίηση της παραλαβής αγαθών/υπηρεσιών από αρμόδιο λειτουργό.
- Μη ενημέρωση του μητρώου συμβολαίων με όλα τα συμβόλαια αγοράς αγαθών/υπηρεσιών.

Μηχανογράφηση υπηρεσιών του Δήμου.

(α) Μη αξιοποίηση λογισμικών εφαρμογών. Παρόλο ότι τα λογισμικά εφαρμογών Χαρτογράφησης και Αδειών Οικοδομής και Διαχωρισμού Οικοπέδων έχουν εξασφαλιστεί από τον Δήμο, εντούτοις δεν έχουν τύχει εφαρμογής από τις αρμόδιες υπηρεσίες του.

Για σκοπούς αξιοποίησης του λογισμικού που έχει εξασφαλιστεί και αναβάθμισης της λειτουργίας των υπηρεσιών του Δήμου, καθώς επίσης και για αποφυγή περιττής γραφειακής εργασίας που δημιουργείται από την χειρόγραφη τήρηση των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε τη λήψη μέτρων για την εφαρμογή τους.

(β) Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι και φυσική πρόσβαση στον χώρο που είναι εγκατεστημένος ο εξυπηρετητής δικτύου. Ο εξυπηρετητής δικτύου του Δήμου συνεχίζει να είναι εγκατεστημένος σε μη κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο, στον οποίο αφενός δεν υπάρχουν όλα τα απαραίτητα προστατευτικά μέτρα ασφάλειας (σύστημα ελέγχου πρόσβασης, θερμοκρασίας, υγρασίας, ανίχνευσης καπνού/πυρκαγιάς κ.ά.) και αφετέρου επιτρέπεται, χωρίς έλεγχο και ενημέρωση σχετικού μητρώου, η πρόσβαση σε όλο το προσωπικό του Δήμου, αφού χρησιμοποιείται και ως αποθηκευτικός χώρος.

Επισημάνθηκε ότι, λόγω των πιο πάνω αδυναμιών, ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστραφεί εξοπλισμός και να χαθούν/διαγραφούν δεδομένα είτε λόγω των ακατάλληλων συνθηκών φύλαξης, είτε λόγω κακόβουλων ενεργειών.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων. Σύμφωνα με αναλογιστική εκτίμηση που έγινε το 2009, η υποχρέωση του Δήμου προς το Ταμείο, λόγω ελλειμματικών εισφορών, ανερχόταν στις 31.12.2008, σε €1.802.574.

Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, αναλογιστική εκτίμηση για τον υπολογισμό των ελλειμματικών εισφορών προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε τρία χρόνια). Ενόψει των σημαντικών αλλαγών που επήλθαν στη σχετική νομοθεσία αναφορικά με την καταβολή εισφορών και από τους υπαλλήλους και την επέκταση του ορίου ηλικίας αφυπηρέτησης, εισηγηθήκαμε όπως διενεργηθεί νέα αναλογιστική μελέτη, ώστε να εκτιμηθούν οι πραγματικές/σημερινές υποχρεώσεις του Δήμου προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

Χρεώστες. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, οι χρεώστες στις 31.12.2011 και 31.12.2010, αφαιρουμένων της πρόνοιας για επισφαλείς χρεώστες και των οφειλών από την Κυπριακή Δημοκρατία, ανέρχονταν σε €1.161.948 και €941.776, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €823.528 στις 31.12.2009, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση €220.172 ή ποσοστό 23% το 2011 και €118.248 ή ποσοστό 14% το 2010.

Οι χρεώστες τελών σκυβάλων, επαγγελματικής άδειας και άδειας λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών στις 31.12.2011 και 31.12.2010, ανήλθαν σε €553.196 και €464.434, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €442.361 στις 31.12.2009, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση €88.762 ή ποσοστό 19% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €22.073 ή ποσοστό 5% το 2010, σε σύγκριση με το 2009.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ενταθούν τα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων, ενώ επισημάνθηκε ότι είναι απαραίτητο να λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων, αφού ο κίνδυνος της μη είσπραξής τους, με την πάροδο του χρόνου, θα αυξάνεται σημαντικά.

Χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας. Οι χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας ανέρχονταν στις 31.12.2011 και 31.12.2010 σε €795.434 και €749.671, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €678.866 στις 31.12.2009, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €45.763 ή ποσοστό 6% το 2011 και €70.805 ή ποσοστό 10% το 2010.

Ο Δήμος, με επιστολές του προς τον Υπουργό Εσωτερικών, ζήτησε από τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών την καταβολή του δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας που αφορά σε τουρκοκυπριακές περιουσίες που βρίσκονται στα όρια του Δήμου (60%, περίπου, της γης της δημαρχούμενης περιοχής), οι οποίες έχουν μισθωθεί σε Ελληνοκύπριους, χωρίς ωστόσο, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, να ληφθεί οποιαδήποτε απάντηση. Επισημαίνεται ότι σε παρόμοιο αίτημα του Δήμου Λευκωσίας, το Υπουργείο Εσωτερικών γνωστοποίησε ότι οποιαδήποτε τέλη αφορούν σε τουρκοκυπριακές περιουσίες θα πρέπει να καταβάλλονται από τους μισθωτές των τουρκοκυπριακών περιουσιών.

Σύμφωνα με το άρθρο 78(1) του περί Δήμων Νόμου, το δημοτικό τέλος ακίνητης ιδιοκτησίας καταβάλλεται από τον ιδιοκτήτη. Επειδή, σύμφωνα με τον περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και Άλλα Θέματα) (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμο του 1991 μέχρι το 2012, ο Κηδεμόνας Τουρκοκυπριακών Περιουσιών έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που θα είχαν οι Τουρκοκύπριοι ιδιοκτήτες, ο οποίος, μεταξύ άλλων, προβαίνει στις αναγκαίες πληρωμές για εκπλήρωση υποχρεώσεων που αφορούν στην υπό διαχείριση περιουσία, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ο Δήμος επιβάλλει και εισπράττει τα σχετικά τέλη από τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών.

Στο πιο πάνω άρθρο αναφέρεται επίσης ότι, εάν για οποιονδήποτε λόγο το δημοτικό τέλος δεν μπορεί να εισπραχθεί από τον ιδιοκτήτη της ακίνητης ιδιοκτησίας, αυτό μπορεί να καταβληθεί από κάθε νόμιμο κάτοχο αυτής, δηλαδή τους μισθωτές, οι οποίοι δικαιούνται να αφαιρέσουν το ποσό αυτό από οποιαδήποτε πληρωμή μισθώματος προς τον ιδιοκτήτη, δηλαδή, στην περίπτωση αυτή, προς τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών.

Ανεκτέλεστα εντάλματα δικαστηρίου. Μεγάλος αριθμός ενταλμάτων που εκδίδονται από το δικαστήριο για καθυστερημένες φορολογίες, παραμένουν ανεκτέλεστα. Για τις καθυστερήσεις φορολογιών των ετών 2000-2010 καταχωρίστηκαν και εκδικάστηκαν συνολικά 2.184 υποθέσεις, εκ των οποίων τα εντάλματα για 849 από αυτές ή ποσοστό 39%, παρέμειναν ανεκτέλεστα.

Για την είσπραξη των οφειλομένων, πέραν του διοικητικού κόστους, σημαντικά ποσά καταβάλλονται κάθε χρόνο ως δικηγορικά έξοδα για καταχώριση αγωγών. Διαπιστώθηκε ότι πριν την προώθηση οποιωνδήποτε δικαστικών μέτρων, δεν επιβεβαιώνεται ότι υπάρχουν όλα τα απαραίτητα προσωπικά στοιχεία των οφειλετών, ώστε να διασφαλίζεται η εκτέλεση του εντάλματος και να αποφεύγονται αχρείαστες δαπάνες.

Διαγραφές και μειώσεις φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων.

(α) Διαπιστώθηκε ότι δεν ακολουθείτο πάντοτε η καθορισμένη διαδικασία υποβολής, εξέτασης, ελέγχου και έγκρισης των ενστάσεων για μειώσεις και διαγραφές φορολογιών, οι οποίες κατά τα έτη 2011 και 2010 ανήλθαν σε €48.941 και €22.144, αντίστοιχα, με αποτέλεσμα, σε αρκετές περιπτώσεις, να παρατηρηθούν διαγραφές και μειώσεις φορολογιών χωρίς να προηγηθεί εξέταση και έγκρισή τους από το Δημοτικό Συμβούλιο.

(β) Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 14.3.2013, τη διαγραφή του 50% των οφειλόμενων τελών διαφημιστικών πινακίδων από συγκεκριμένη εταιρεία, που αφορούσαν στην περίοδο από 2009 μέχρι 2012, ύψους €9.540, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών (εξουσία η οποία εκχωρήθηκε στον Έπαρχο), σύμφωνα με το άρθρο 85(2)(ιε) του περί Δήμων Νόμου.

Συντήρηση χλοοτάπητα Δημοτικών γηπέδων. Για τη συντήρηση του χλοοτάπητα των δύο Δημοτικών γηπέδων, ο Δήμος συνήψε συμβάσεις, μετά από προκήρυξη ανοικτών διαγωνισμών, με συγκεκριμένη

εταιρεία, για την παροχή υπηρεσιών συντήρησης για περίοδο 12 μηνών από 1.6.2011, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμα 12 μήνες, έναντι συνολικού ποσού €16.900.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι για την περίοδο 1.6.2011-31.12.2012 καταβλήθηκε στον Ανάδοχο συνολικό ποσό ύψους €95.061, από το οποίο μόνο ποσό €26.759 αφορούσε στις πιο πάνω συμβάσεις. Το υπόλοιπο ποσό ύψους €68.302, αφορούσε σε πληρωμές για αγορές υλικών συντήρησης και λειτουργίας των δύο γηπέδων, σε αντίθεση με τα όσα προβλέπονταν στα έγγραφα των δύο διαγωνισμών, σύμφωνα με τα οποία τα υλικά αυτά θα προμηθεύονταν από τον Δήμο, ο οποίος, για την εξασφάλιση αυτών των υλικών, θα έπρεπε να προκηρύξει διαγωνισμό.

Παράταση συμβολαίου για την παροχή υπηρεσιών συντήρησης. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε, αντικανονικά, την παράταση για περίοδο ενός έτους μέχρι 30.6.2012, τριών συμβάσεων που υπογράφηκαν με συγκεκριμένη εταιρεία, μετά από τη διενέργεια σχετικών διαγωνισμών, για την παροχή υπηρεσιών συντήρησης δημόσιων πάρκων και νησίδων, καθώς και για κλάδεμα δένδρων, χωρίς αυτό να προνοείται στους όρους των διαγωνισμών. Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε επίσης ότι η πιο πάνω εταιρεία συνέχιζε να παρέχει τις υπηρεσίες της προς τον Δήμο και μετά τις 30.6.2012, χωρίς οποιαδήποτε απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου.

Τα ποσά που πληρώθηκαν στην πιο πάνω εταιρεία για τις υπηρεσίες που πρόσφερε μετά την παράταση των σχετικών συμβάσεων μέχρι 30.6.2012, ανήλθαν σε €278.485, ενώ για τις υπηρεσίες της εν λόγω εταιρείας για την περίοδο 1.7.2012-31.12.2012, το Δημοτικό Συμβούλιο ενέκρινε, εκ των υστέρων, την καταβολή ποσού ύψους €56.222.

Αγορά προμηθειών και υπηρεσιών. Διαπιστώθηκε ότι κατά τα έτη 2010 μέχρι 2012, διάφοροι οικονομικοί φορείς παρείχαν στον Δήμο προμήθειες και υπηρεσίες, χωρίς ο Δήμος να προβαίνει σε εκτίμηση των αναγκών του, ούτε και της αξίας των σχετικών αγορών προμηθειών και υπηρεσιών, όπως προνοείται στο άρθρο 21(1) και (3) του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.12 (Ι) του 2006). Διαπιστώθηκε επίσης ότι, ζητούσε απευθείας από νομικά και φυσικά πρόσωπα την προμήθεια αγαθών ή/και υπηρεσιών, γεγονός που δεν συνάδει με τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου, αλλά ούτε και με τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της ίσης μεταχείρισης, εφόσον τα αγαθά και οι υπηρεσίες εξασφαλιζόνταν πάντοτε από τα ίδια πρόσωπα, αποκλείοντας τυχόν άλλους ενδιαφερόμενους. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι κατά την πιο πάνω περίοδο, πληρώθηκαν σε εταιρεία για την εκτύπωση προσκλήσεων και προγραμμάτων εκδηλώσεων ποσά συνολικού ύψους €55.005, ενώ ποσά ύψους €99.437 πληρώθηκαν σε εργολάβο για ηλεκτρολογικές εργασίες.

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για Ευρωπαϊκά προγράμματα.

(α) Κατά τα έτη 2011 και 2010, καταβλήθηκαν σε εταιρεία ποσά συνολικού ύψους €43.474, για την παροχή υπηρεσιών σε σχέση με την αξιοποίηση διαθέσιμων Ευρωπαϊκών Κονδυλίων, χωρίς ωστόσο ο Δήμος να πετύχει σε οποιονδήποτε από τους διαγωνισμούς στους οποίους συμμετείχε, με αποτέλεσμα το Δημοτικό Συμβούλιο να μην ανανεώσει περαιτέρω τη σχετική σύμβαση.

(β) Το Δημοτικό Συμβούλιο ανέθεσε σε άλλη εταιρεία τη διεξαγωγή έρευνας για τη νεανική παραβατικότητα και τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών από τους έφηβους του Δήμου, έναντι ποσού €3.500 πλέον ΦΠΑ και ενέκρινε επιπρόσθετα την καταβολή προς την εταιρεία αυτή ποσού ύψους €10.000 πλέον ΦΠΑ, για την ετοιμασία και υποβολή προτάσεων για συμμετοχή του Δήμου σε δύο Ευρωπαϊκά προγράμματα, χωρίς την προκήρυξη οποιουδήποτε διαγωνισμού.

Ούτε και σ' αυτές τις περιπτώσεις ο Δήμος πέτυχε συμμετοχή στα προγράμματα που αιτήθηκε, ενώ, όσον αφορά στα αποτελέσματα της έρευνας, δεν φαίνεται να έχουν ληφθεί οποιεσδήποτε αποφάσεις για την αξιοποίησή τους.

Καταβολή ενοικίου για μεταστέγαση δημότη λόγω ζημιών κατά την εκτέλεση πολεοδομικού έργου. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 24.1.2002 την καταβολή μηνιαίου ενοικίου ύψους £250 (€427,15) για τη μεταστέγαση δημότη, η ιδιόκτητη κατοικία του οποίου κατέστη επικίνδυνη, λόγω σημαντικών ζημιών

που υπέστη κατά την εκτέλεση πολεοδομικών έργων. Σύμφωνα με την απόφαση, ποσοστό 80% του καταβαλλόμενου ενοικίου θα έπρεπε να ανακτηθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι το συνολικό ποσό των ενοικίων που καταβλήθηκε για την περίοδο Ιανουαρίου 2002-Απριλίου 2013, ανήλθε σε €66.086, ενώ το ποσό που ανακτήθηκε από το κράτος, το οποίο εισπράχθηκε κατά το 2003, ήταν €8.201 (£4.800) και αφορούσε στην κρατική συνεισφορά για περίοδο 24 μηνών μόνο.

Παρόλο ότι η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ήταν για την καταβολή μηνιαίου ενοικίου ύψους €427,15, εντούτοις για την περίοδο Φεβρουαρίου 2008-Απριλίου 2010 καταβλήθηκε μηνιαίο ενοίκιο ύψους €513, ενώ από τον Μάιο 2010 μέχρι και σήμερα, καταβάλλεται ποσό €584,82 τον μήνα, χωρίς τα αναθεωρημένα αυτά ποσά να τύχουν της έγκρισης του Δημοτικού Συμβουλίου.

Πρατήρια πετρελαιοειδών. Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, στην περιοχή του λειτουργούσαν, μέχρι τον Ιανουάριο 2013, τέσσερα πρατήρια πετρελαιοειδών, για τα οποία το Δημοτικό Συμβούλιο, κατά το 2012, εξέδωσε άδεια λειτουργίας για τα έτη 2011 και 2010 εισπράττοντας τα σχετικά δικαιώματα, χωρίς για τα πρατήρια αυτά να έχει εκδοθεί το απαιτούμενο πιστοποιητικό τελικής έγκρισης, ενώ για ένα από αυτά δεν έχει εξασφαλιστεί ούτε και πιστοποιητικό καταλληλότητας από το Τμήμα Δημοσίων Έργων.

Η Υπηρεσία μας υπέδειξε ότι, με την έκδοση της άδειας ο Δήμος κάλυψε ουσιαστικά τα πιο πάνω πρατήρια, αλλά παραμένει ο ίδιος εκτεθειμένος.

Διαγωνισμός για την συντήρηση/φροντίδα των δύο δημοτικών γηπέδων «Ειρήνης και Φιλίας» και «Δεν Ξεχνώ - Επιστροφή» για την ποδοσφαιρική περίοδο 2012 – 2013. Αρ. Διαγωνισμού 15/2012. Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίας του Συμβουλίου Προσφορών του Δήμου, ημερ. 2.8.2012, για τον πιο πάνω διαγωνισμό υποβλήθηκαν συνολικά δύο προσφορές. Μετά από εισήγηση Δημοτικού Συμβούλου, το Συμβούλιο Προσφορών του Δήμου κατακύρωσε, κατά πλειοψηφία, τον διαγωνισμό στον ακριβότερο προσφοροδότη.

Όπως αναφέρεται στα πρακτικά της απόφασης, στην κατακύρωση λήφθηκε υπόψη η προηγούμενη εμπειρία του ψηλότερου προσφοροδότη στη συντήρηση/φροντίδα του εν λόγω γηπέδου, καθώς και οι επιπλέον υπηρεσίες που προσφέρει στον Δήμο, κριτήρια που δεν περιλαμβάνονταν στα έγγραφα του διαγωνισμού.

Τον Οκτώβριο 2012, με επιστολή μας προς τον Δήμο, παρατηρήσαμε ότι η κατακύρωση του διαγωνισμού για τη συντήρηση/φροντίδα του Δημοτικού Γηπέδου «Δεν Ξεχνώ - Επιστροφή» δεν είχε γίνει στον χαμηλότερο προσφοροδότη, η προσφορά του οποίου ήταν η πιο συμφέρουσα για τον Δήμο.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι με την κατακύρωση στον ακριβότερο προσφοροδότη, παραβιάστηκαν οι αρχές της χρηστής διοίκησης και ίσης μεταχείρισης που θα πρέπει να διέπουν τις αποφάσεις του Δήμου.

3.21 ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2010, 31.12.2011 και 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, βρισκόταν σε εξέλιξη.

3.22 ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος δεν υπέβαλε, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2011 και 31.12.2012 για έλεγχο, οι οποίες έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι την 30 Απριλίου του έτους που έπεται του οικονομικού έτους, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου.

3.23 ΔΗΜΟΣ ΕΓΚΩΜΗΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2010 και 31.12.2011, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί από την Υπηρεσία μας και ως εκ τούτου η Έκθεση Ελεγκτή δεν είχε ακόμα εκδοθεί. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2012 υποβλήθηκαν για έλεγχο στις 25.6.2013, αντί μέχρι 30.4.2013, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν μόνο σε δειγματοληπτικό έλεγχο συμβάσεων.

Συμφωνία Συνεργασίας εταιρείας ανακύκλωσης με τον Δήμο Έγκωμης για την περισυλλογή ανακυκλώσιμων υλικών για την περίοδο από 1.10.2008 μέχρι 31.7.2012. Μετά από μελέτη της συμφωνίας συνεργασίας του Δήμου με ιδιωτική εταιρεία, για την περισυλλογή ανακυκλώσιμων υλικών, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Στις 14.4.2008, το Δημοτικό Συμβούλιο σε συνεδρία του, ενημερώθηκε από τον Γενικό Διευθυντή της εν λόγω εταιρείας, για το πρόγραμμα περισυλλογής ανακυκλώσιμων υλικών, το οποίο είχε ήδη τεθεί σε εφαρμογή σε αριθμό άλλων Δήμων από τον Νοέμβριο 2006, καθώς και για το προβλεπόμενο ετήσιο κόστος της συμφωνίας, το οποίο είχε υπολογιστεί σε €26.430.

Στις 17.6.2008, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως ο Δήμος ενταχθεί στο πιο πάνω πρόγραμμα. Η σχετική συμφωνία συνεργασίας με την εταιρεία ανακύκλωσης υπογράφηκε στις 29.7.2008, με ισχύ από την 1.10.2008 μέχρι την 31.7.2012, με πρόνοια για αυτόματη ανανέωση της, για επιπρόσθετες εξαετείς περιόδους.

Στην πιο πάνω συμφωνία συνεργασίας περιλήφθηκαν οι ακόλουθες πρόνοιες, που αφορούσαν την οικονομική πτυχή της σύμβασης, όσον αφορά τα ποσοστά κόστους/οφέλους μεταξύ των δύο μερών:

- (i) Το κόστος συλλογής του χαρτιού θα διαμοιράζεται κατά 60% στον Δήμο και κατά 40% στην εταιρεία ανακύκλωσης.
- (ii) Τα έσοδα/έξοδα για τη διάθεση του χαρτιού στους ανακυκλωτές θα διαμοιράζονται κατά 60% στην εταιρεία ανακύκλωσης και κατά 40% στον Δήμο.
- (iii) Για τα πλαστικά, μεταλλικά και χαρτόκουτα υλικά, ο Δήμος θα επιδοτεί το 10% του κόστους συλλογής και διαλογής και θα λαμβάνει το 10% των καθαρών εσόδων, από την εμπορία του συνόλου των εν λόγω υλικών.
- (iv) Για το γυαλί, όλο το κόστος/όφελος από την αξιοποίηση του θα αφορά την εν λόγω εταιρεία.

Από τον έλεγχο των πληρωμών της πιο πάνω σύμβασης, παρατηρήσαμε ότι από την έναρξη της συμφωνίας την 1.10.2008 μέχρι τις 30.6.2012, η συμβαλλόμενη εταιρεία είχε εκδώσει 15 τιμολόγια για τη συνεισφορά του Δήμου, έναντι συνολικού ποσού €170.917.

Στο πρώτο τρίμηνο (1.10.2008-31.12.2008), ο Δήμος πιστώθηκε με έσοδα από τη διάθεση του χαρτιού στους ανακυκλωτές, ύψους €207. Πιστώθηκε επίσης με έσοδα το ένατο τρίμηνο (1.10.2010-31.12.2010), από τη διάθεση/εμπορία των πλαστικών, μεταλλικών και χαρτόκουτων υλικών ύψους €406.

Μέχρι τις 31.12.2011, ο Δήμος είχε πληρώσει στην πιο πάνω εταιρεία συνολικό ποσό €88.035. Η εταιρεία διεκδικεί την καταβολή από τον Δήμο επιπλέον ποσού ύψους περίπου €82.000, με την πληρωμή του οποίου ο Δήμος διαφωνεί.

Τον Νοέμβριο 2012, με επιστολή μας προς τον Δήμαρχο, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- (i) Ενώ το ετήσιο κόστος ένταξης του Δήμου στο πρόγραμμα είχε υπολογιστεί σε €26.430, το κόστος, για το έτος 2010 ανήλθε σε €52.027 και για το έτος 2011 σε €51.315.

- (ii) Με βάση τις πρόνοιες της συμφωνίας, η εν λόγω εταιρεία θα έπρεπε να καταβάλλει στον Δήμο έσοδα από τη διάθεση του χαρτιού στους ανακυκλωτές, καθώς και έσοδα από τη διάθεση/εμπορία των πλαστικών, μεταλλικών και χαρτόκουτων υλικών, κάθε τρίμηνο.
- (iii) Από 1.7.2011, το ποσοστό του κόστους συλλογής του χαρτιού, το οποίο επωμιζόταν ο Δήμος, αυξήθηκε από 60% που προέβλεπε η συμφωνία σε 65%.
- (iv) Η μέθοδος χρέωσης ανά τόνο υλικού που ακολουθούσε η εν λόγω εταιρεία, δηλαδή ενός σταθερού και ενός μεταβλητού ποσού για τη συλλογή, αναλόγως της ποσότητας που περισυλλέγονταν, η οποία δεν προβλεπόταν στις πρόνοιες της σύμβασης, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους του Δήμου, ανάλογα με την αύξηση των πιο πάνω ποσοτήτων.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε τα ακόλουθα:

- (i) Το θέμα της συνεισφοράς του Δήμου, σε περίπτωση που αποφασιστεί η επέκταση της συμφωνίας συνεργασίας, να εξεταστεί από κοινού με τους άλλους Δήμους που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, για σκοπούς συντονισμού και εφαρμογής ενιαίας πολιτικής, αξιοποιώντας ταυτόχρονα και τις μέχρι σήμερα εμπειρίες από την εφαρμογή του.
- (ii) Να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα της μελέτης για το πιο πάνω θέμα, η οποία είχε ανατεθεί – από την εταιρεία – στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, και η οποία ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο 2009.

Όσον αφορά το γενικότερο θέμα, κατά πόσο δηλαδή οι τοπικές αρχές είχαν υποχρέωση να συνεισφέρουν στο πρόγραμμα περισυλλογής των ανακυκλώσιμων υλικών, παρατηρήσαμε ότι αυτό είχε εξεταστεί και απαντηθεί με γνωμάτευση του Νομικού Συμβούλου της Ένωσης Δήμων. Ωστόσο εισηγηθήκαμε όπως ο Δήμος ζητήσει νομική γνωμάτευση και από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών.

Τον Ιανουάριο 2013, ο Δήμαρχος μας πληροφόρησε ότι η οικονομική διαφορά που είχε προκύψει με την εν λόγω εταιρεία, παραπέμφθηκε σε διαιτησία. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, ο Δήμος εξετάζει κατά πόσο θα συνεχίσει τη συνεργασία του με την εταιρεία, εξ αιτίας του μεγάλου κόστους που επιβαρύνεται για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών, στα πλαίσια και της εξέτασης από την Ένωση Δήμων, του γενικότερου θέματος της χρέωσης των τοπικών αρχών από την εν λόγω εταιρεία.

3.24 ΔΗΜΟΣ ΛΑΤΣΙΩΝ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010 και 2011 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στα Παραρτήματα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπολοίπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι - Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος υπέβαλε τις οικονομικές καταστάσεις του 2010 και 2011 για έλεγχο την 1.8.2011 και 31.10.2012, αντί μέχρι 30.4.2011 και 30.4.2012, αντίστοιχα, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, ενώ, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας οι οικονομικές καταστάσεις του 2012 για έλεγχο.

Ρευστότητα και έλλειμμα στο κεφάλαιο κίνησης. Στα ταμειακά διαθέσιμα, ύψους €4.162.572 και €4.069.206 στις 31.12.2011 και 31.12.2010, περιλαμβάνονται ποσά ύψους €321.968 και €320.340, αντίστοιχα, που αφορούν στο αδαπάνητο υπόλοιπο του λογαριασμού δανείων, το οποίο προορίζεται για την εκτέλεση αναπτυξιακών έργων, με αποτέλεσμα οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις

31.12.2011, να παρουσιάζουν έλλειμμα στο κεφάλαιο κίνησης ύψους €1.029.551 αντί €1.351.519, ενώ για το έτος που έληξε στις 31.12.2010 παρουσιάζουν καθαρό κυκλοφορούν ενεργητικό ύψους €94.255, αντί έλλειμμα €226.085, όπως θα έπρεπε.

Λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση των χορηγιών που παραχωρεί το Κράτος προς τους Δήμους, λόγω των περιορισμών που επιβάλλουν οι παρούσες συνθήκες στα δημόσια οικονομικά, η οικονομική κατάσταση του Δήμου αναμένεται ότι θα επιδεινωθεί περισσότερο.

Μέτρα βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Ο Δήμος θα μπορούσε να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση και τη ρευστότητά του, ασκώντας με πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία, λαμβάνοντας μέτρα για έγκαιρη είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών, συμπεριλαμβανομένων και των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων, που στις 31.12.2011 και 31.12.2010 ανέρχονταν σε €2.205.884 και €1.890.176, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.895.148 στις 31.12.2009.

Όσον αφορά στα έξοδα, εισηγηθήκαμε όπως ληφθούν μέτρα για μείωσή τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2011, 2010 και 2009 παρουσιάζουν έλλειμμα €365.836, €293.044 και €11.366, αντίστοιχα.

Εσωτερικός έλεγχος. Παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου συνεχίζει να παρουσιάζει ορισμένες αδυναμίες και ελλείψεις, όπως:

- Μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση των απαραίτητων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως μητρώο αγωγών διαφόρων υποθέσεων, μητρώο αγωγών καθυστερήσεων φορολογιών, μητρώο προσφορών, μητρώο συμβολαίων, μητρώο περιουσιακών στοιχείων πάγιου ενεργητικού, μητρώο εξώδικων τροχαίων προστίμων και μητρώο εγγυητικών επιστολών.
- Μη παρακολούθηση της τελικής διευθέτησης των υποθέσεων που στάληκαν σε δικηγόρους.
- Μη επισύναψη πάντοτε τιμολογίων και αποδείξεων είσπραξης στα εντάλματα πληρωμής δικηγορικών εξόδων.
- Μη επιβεβαίωση της φυσικής ύπαρξης των περιουσιακών στοιχείων του Δήμου και των βιβλίων της Δημοτικής βιβλιοθήκης και μη υποβολή στην Υπηρεσία μας των σχετικών πιστοποιητικών φυσικής καταμέτρησης.
- Μη λήψη μέτρων ασφαλείας στην αποθήκη.

Ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι οι πιο πάνω αδυναμίες θα τεθούν ενώπιον του Δημοτικού Συμβουλίου, ώστε να γίνει προσπάθεια για επίλυσή τους.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων. Σύμφωνα με την Αναλογιστική Εκτίμηση κατά την 31.12.2011, που πραγματοποιήθηκε το 2012, η μη χρηματοδοτούμενη αναλογιστική υποχρέωση του Δήμου για ελλειμματικές εισφορές κατά την ημερομηνία αυτή, ανερχόταν σε €816.514, χωρίς το Δημοτικό Συμβούλιο να είχε αποφασίσει την αναγνώριση του πιο πάνω αναλογιστικού ελλείμματος στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο αρ. 19, καθώς και τον τρόπο χρηματοδότησής του.

Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2011, το υπόλοιπο του λογαριασμού του Ταμείου ανερχόταν σε €4.365.015, ενώ, σύμφωνα με επικαιροποιημένη Αναλογιστική Εκτίμηση κατά την 31 Δεκεμβρίου 2012, που πραγματοποιήθηκε το 2013, η αξία των συσσωρευμένων κεφαλαίων του Ταμείου κατά την ημερομηνία αυτή ήταν €4.869.051 και η αναλογιστική υποχρέωση €4.541.610, δηλαδή στις 31.12.2012 προέκυψε αναλογιστικό πλεόνασμα ύψους €327.441, με αποτέλεσμα ο στόχος χρηματοδότησης, ο οποίος προβλέπει όπως τα υπάρχοντα κεφάλαια του Ταμείου πρέπει να είναι επαρκή, ώστε να καλύψουν πλήρως την αξία των ωφελημάτων σε σχέση με την υπηρεσία των μελών μέχρι την ημερομηνία αναφοράς, να έχει επιτευχθεί.

Ασφάλεια μηχανογραφικών συστημάτων. Ο Δήμος δεν έχει ετοιμάσει σχέδιο επιχειρησιακής συνέχειας,

το οποίο να περιλαμβάνει σχέδιο αποκατάστασης καταστροφών και εναλλακτικές διαδικασίες για επαναφορά των συστημάτων πληροφορικής, για συνέχιση των εργασιών του μετά από φυσική καταστροφή ή δολιοφθορά.

Παρατηρήθηκε επίσης ότι η μη ύπαρξη κατάλληλου και επίσημα εγκριμένου σχεδίου επιχειρησιακής συνέχειας, μπορεί να οδηγήσει σε δυσλειτουργία των λογισμικών συστημάτων ή/και σε απώλεια σημαντικών δεδομένων, καθώς και σε αύξηση του κόστους για την επαναφορά τους, ενώ η αποκατάσταση της λειτουργίας των συστημάτων του Δήμου ενδέχεται να μην είναι δυνατό να επιτευχθεί.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για αποφυγή των κινδύνων που ελλοχεύουν.

Στην απάντησή του, ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι γίνεται λήψη αντιγράφων ασφαλείας πάνω σε καθημερινή και μηνιαία βάση, τα οποία φυλάσσονται σε χώρο εκτός των γραφείων του Δήμου. Ωστόσο, η Υπηρεσία μας επισημαίνει ότι η λήψη αντιγράφων ασφαλείας αποτελεί μόνο ένα μέρος ενός ολοκληρωμένου σχεδίου επιχειρησιακής συνέχειας.

Χρεώσεις. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, οι χρεώσεις στις 31.12.2011 και 31.12.2010 ανέρχονταν σε €3.173.638 και €2.231.053, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.951.722 στις 31.12.2009, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €942.585 ή ποσοστό 42,2% το 2011, σε σύγκριση με το 2010 και αύξηση €279.331 ή ποσοστό 14,3% το 2010, σε σύγκριση με το 2009. Στους πιο πάνω χρεώσεις περιλαμβάνονται καθυστερήσεις φορολογιών που αφορούν σε επαγγελματικές άδειες, τέλη σκυβάλων και άδειες λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών, συνολικού ύψους €1.140.491 και €1.069.427 στις 31.12.2011 και 31.12.2010, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.137.495 στις 31.12.2009.

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι είναι αναγκαίο να λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων, αφού ο κίνδυνος της μη είσπραξής τους, με την πάροδο του χρόνου, αυξάνεται σημαντικά.

Απαντώντας ο Δήμαρχος, μας ανέφερε ότι ο Δήμος, σε συνεργασία με τους δικηγόρους του, προβαίνει σε όλα τα απαραίτητα μέτρα για είσπραξη των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων για τα οποία έχουν εκδοθεί δικαστικές αποφάσεις, ενώ, μέσω των υπηρεσιών του, έντονα και συντονισμένα, προσπαθεί να ελαχιστοποιήσει τις οφειλές αυτές, καθώς και να εντοπίσει τους επισφαλείς χρεώστες, ώστε το Δημοτικό Συμβούλιο να πράξει ανάλογα.

Διαχείριση και λειτουργία δημοτικών γηπέδων. Από τη διαχείριση και λειτουργία των δημοτικών γηπέδων, κατά τα έτη 2010 και 2011 προέκυψε έλλειμμα συνολικού ύψους €203.524. Στο ποσό αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται διοικητικά έξοδα και οι αποσβέσεις των κεφαλαιουχικών δαπανών.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη λήψη μέτρων για την κάλυψη ή τουλάχιστον τη μείωση των ελλειμμάτων που προκύπτουν από τη διαχείριση και λειτουργία των δημοτικών γηπέδων.

Ο Δήμαρχος μάς πληροφόρησε ότι από το 2013 άρχισε να επιβάλλεται τέλος χρήσης και στα τοπικά σωματεία, κάτι που δεν γινόταν προηγουμένως, όμως, λόγω του ότι στην περιοχή του Δήμου υπάρχουν πολλά προσφυγικά σωματεία, δεν είναι δυνατό να επιβληθούν τέλη που θα ισοζύγizαν έσοδα και έξοδα.

Πληρωμή στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Στις 12.7.2012 ο Δήμος πλήρωσε προς το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων ποσό ύψους €3.243, το οποίο αφορούσε σε οφειλές τριών υπαλλήλων προς το Τμήμα αυτό για το έτος 2010, τις οποίες ο Δήμος θα έπρεπε να είχε αποκόψει από τις απολαβές τους. Αντί τούτου, στις 24.7.2012 το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε, αντικανονικά, να μην απαιτήσει από τους εν λόγω υπαλλήλους την επιστροφή των ποσών που πληρώθηκαν από τον Δήμο για λογαριασμό τους.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι και στο παρελθόν ο Δήμος πλήρωσε στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων χρηματικό ποσό, που αφορούσε σε οφειλές φόρου και επιβαρύνσεις προς το εν λόγω Τμήμα ενός υπαλλήλου και επτά μελών του Δημοτικού Συμβουλίου, για τα έτη 1999-2005, μετά που διαπιστώθηκε ότι για τα πιο πάνω έτη ο Δήμος Λατσιών δεν παρακράτησε το σωστό ποσό φόρου (PAYE), το οποίο ανήλθε στις €62.181 (£36.393).

Όπως μας πληροφόρησε ο Δήμαρχος, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε να μην απαιτήσει την επιστροφή

των πιο πάνω ποσών, λόγω του ότι η μη αποκοπή τους δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα των υπαλλήλων.

Οφειλή προς το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών με επιστολή του, ημερ. 10.4.2013, ζήτησε από τον Δήμο όπως καταβάλει προς το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας ποσό ύψους €58.952, το οποίο αφορά στο υπόλοιπο της συνεισφοράς του Δήμου που εκκρεμούσε στις 31.12.2012, για αποζημιώσεις απαλλοτριώσεων που έγιναν για την εκτέλεση πολεοδομικών έργων, που ήδη καταβλήθηκε στους δικαιούχους από το πιο πάνω Τμήμα.

Μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, ο Δήμος δεν είχε εξοφλήσει το πιο πάνω ποσό, αλλά ούτε και συμπεριέλαβε την πιο πάνω οφειλή στις υποχρεώσεις του στις οικονομικές καταστάσεις. Σημειώνεται ότι το υπόλοιπο των πιο πάνω καθυστερήσεων στις 31.12.2011 ήταν €80.374.

Τηλεφωνικά τέλη. Τα τηλεφωνικά τέλη για τα έτη 2011 και 2010 ανήλθαν σε €25.330 και €19.833, αντίστοιχα. Στα ποσά αυτά περιλαμβάνονται τέλη κινητής τηλεφωνίας ύψους €7.320 για το 2011 και €5.501 για το 2010.

Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι παραχωρήθηκαν σε 15 υπαλλήλους/εργάτες του Δήμου κινητά τηλέφωνα για κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών, χωρίς να ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση από το Δημοτικό Συμβούλιο και χωρίς να καθοριστεί οποιοσδήποτε περιορισμός στο κόστος των μηνιαίων κλήσεων που θα καταβάλλεται από τον Δήμο.

Στην απάντησή του, ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι παρά το γεγονός ότι δεν έχει καθοριστεί περιορισμός στο κόστος των μηνιαίων κλήσεων, από ελέγχους που διενεργήθηκαν από τον Δήμο, διαφάνηκε ότι τα κινητά τηλέφωνα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών.

Διεθνές φεστιβάλ κουκλοθέατρου και παντομίμας. Το Δημοτικό Συμβούλιο προέβη στον απευθείας διορισμό, χωρίς την προκήρυξη διαγωνισμού, καλλιτεχνικού διευθυντή για τη διοργάνωση του διεθνούς φεστιβάλ κουκλοθέατρου και παντομίμας. Η διάρκεια του συμβολαίου, το οποίο υπογράφηκε στις 31.3.2008, ήταν για ένα χρόνο, με δικαίωμα ανανέωσης για άλλα τρία χρόνια. Η αμοιβή του, σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου, για τα έτη 2011, 2010, 2009 και 2008 ανήλθε σε €24.500, €23.500, €22.500 και €21.500, αντίστοιχα.

Ο Δήμαρχος μάς ανέφερε ότι ο λόγος που ο Δήμος δεν προχώρησε σε προσφορές ήταν το είδος του αντικειμένου και ότι ο συγκεκριμένος καλλιτεχνικός διευθυντής ήταν γνώστης του αντικειμένου και με μεγάλη πείρα.

Οργάνωση ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογής και διαλογής των αποβλήτων συσκευασίας. Ο Δήμος υπέγραψε στις 7.4.2008 συμφωνία συνεργασίας με εταιρεία για την οργάνωση ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογής και διαλογής αποβλήτων συσκευασίας στην πηγή, δηλαδή από τα νοικοκυριά.

Με βάση τη συμφωνία, ο Δήμος θα πρέπει να συνεισφέρει οικονομικά προς την εταιρεία στο τέλος κάθε χρόνου, για κάλυψη των εξόδων των διαφόρων δραστηριοτήτων που προβλέπονται στη συμφωνία. Για τον υπολογισμό της συνεισφοράς του Δήμου, η οποία θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τουλάχιστον το άμεσο οικονομικό του όφελος από την εφαρμογή του προγράμματος στη διοικητική του περιφέρεια, η εταιρεία θα πρέπει να ετοιμάζει και να παρουσιάζει προς έγκριση στον Δήμο, αιτιολογημένη έκθεση με σχετικά παραστατικά. Στη συμφωνία προβλέπονται επίσης έσοδα για τον Δήμο από τη διάθεση των προϊόντων ανακύκλωσης.

Παρατηρήθηκε ότι, ενώ ο Δήμος για την περίοδο 2008-2012 κατέβαλε προς την εταιρεία ποσά συνολικού ύψους €162.640, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου δεν είχε οποιοδήποτε έσοδο.

Όπως μας πληροφόρησε ο Δήμαρχος, κατά τη διάρκεια των ετών 2008 και 2010 εκδόθηκαν προς τον Δήμο δύο πιστωτικές σημειώσεις συνολικού ύψους €632,50, που αφορούσαν στα έσοδα του Δήμου για τα εν λόγω έτη. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το όλο θέμα θα πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω.

Άδειες λειτουργίας πρατηρίων πετρελαιοειδών. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρεί ο Δήμος, μέχρι τον Μάιο 2013 λειτουργούσαν στην περιοχή του 5 πρατήρια πετρελαιοειδών, για τα οποία εκδίδονταν άδειες λειτουργίας και εισπράττονταν τα σχετικά δικαιώματα, χωρίς ωστόσο να είχε εξασφαλιστεί για ένα από αυτά

πιστοποιητικό τελικής έγκρισης. Σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως Πρατηρίων Πετρελαιοειδών Νόμο, κανείς δεν δύναται να λειτουργεί πρατήριο πετρελαιοειδών μέχρι να του εκδοθεί πιστοποιητικό τελικής έγκρισης.

Η Υπηρεσία μας υπέδειξε ότι με την έκδοση της άδειας ο Δήμος κάλυψε ουσιαστικά το πιο πάνω πρατήριο, αλλά μένει ο ίδιος εκτεθειμένος.

Ο Δήμαρχος μάς ενημέρωσε ότι η τελική έγκριση για το πέμπτο πρατήριο αναμένεται να εκδοθεί μέσα στον Δεκέμβριο του 2013.

3.25 ΔΗΜΟΣ ΙΔΑΛΙΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2010, 31.12.2011 και 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, βρισκόταν σε εξέλιξη.

3.26 ΔΗΜΟΣ ΛΑΚΑΤΑΜΙΑΣ

Μέρος Α

Στοιχεία και πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του Δήμου για τα έτη 2010, 2011 και 2012 (αποτελέσματα έτους, έσοδα, έξοδα, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια, προσωπικό), παρουσιάζονται στο Παράρτημα IV, V και VI, όπου εκτίθενται επίσης τα αντίστοιχα στοιχεία και πληροφορίες των υπόλοιπων Δήμων, ώστε να παρέχεται συνολική εικόνα και να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Επίσης, στοιχεία και πληροφορίες, όσον αφορά στα προϋπολογισθέντα έσοδα και έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, προϋπολογισθείσες και πραγματικές δαπάνες του Προϋπολογισμού Αναπτύξεως, οφειλές του Δήμου στο Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, δημόσιες κολυμβητικές δεξαμενές και πρατήρια πετρελαιοειδών, παρουσιάζονται σε καταστάσεις στο Μέρος 3.1 Δήμοι – Γενικές Παρατηρήσεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Δήμων.

Έκθεση ελεγκτή - Γνώμη με επιφύλαξη. Λόγω της μη εφαρμογής του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου αρ. 19 «Ωφελήματα Εργοδοτούμένων» και της μη αναγνώρισης στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων των ελλειμματικών εισφορών ύψους €1.726.662 προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, η έκθεση ελεγκτή για τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου για τα έτη που έληξαν στις 31 Δεκεμβρίου 2011 και 2012, δόθηκε με γνώμη με επιφύλαξη.

Κεφάλαιο κίνησης και ρευστότητα. Το κεφάλαιο κίνησης στις 31.12.2012 παρουσίαζε έλλειμμα ύψους €2.111.461, ενώ στις 31.12.2011 και 31.12.2010 παρουσίαζε πλεόνασμα €688.150 και €1.525.882, αντίστοιχα. Το ύψος του ελλείμματος στις 31.12.2012 οφείλεται κυρίως στη μείωση των τραπεζικών διαθεσίμων κατά €924.128 και στην αύξηση των δόσεων δανείων πληρωτέων σε 12 μήνες κατά €1.438.701, λόγω της λήξης της περιόδου χάριτος για αποπληρωμή των νέων δανείων, οπότε ο Δήμος θα άρχιζε, από το 2013, να καταβάλλει τις σχετικές τοκοχρεωλυτικές δόσεις, ενώ παράλληλα σημειώθηκε αύξηση στους χρεώστες και προπληρωμές (€361.110).

Λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση των χορηγιών που παραχωρεί το Κράτος προς τους Δήμους, λόγω των περιορισμών που επιβάλλουν οι παρούσες συνθήκες στα δημόσια οικονομικά, η οικονομική κατάσταση του Δήμου αναμένεται ότι θα επιδεινωθεί περισσότερο.

Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Δήμος θα μπορούσε να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση και τη ρευστότητά του, ασκώντας με πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία, λαμβάνοντας μέτρα για έγκαιρη είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών, συμπεριλαμβανομένων και των καθυστερήσεων φορολογιών, τελών, αδειών και δικαιωμάτων ύψους €1.398.271 στις 31.12.2012.

Όσον αφορά στα έξοδα, τονίσαμε ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για μείωσή τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη που έληξαν στις 31 Δεκεμβρίου των ετών 2012 και 2011 παρουσιάζουν έλλειμμα €1.800.171 και €1.858.655, αντίστοιχα, σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους €331.274 το 2010.

Εσωτερικός έλεγχος. Παρόλο ότι σημειώθηκε βελτίωση στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, εντούτοις εξακολουθούν να παρουσιάζονται ορισμένες αδυναμίες, όπως, μη τήρηση ή μη ορθή τήρηση ορισμένων μητρώων, που υποβοηθούν στην καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχο, όπως το μητρώο συμβολαίων, διαφημιστικών πινακίδων, αγωγών και εκδηλώσεων και φόρου θεάματος.

Αδυναμίες στη μηχανογράφηση. Η μηχανογράφηση των υπηρεσιών του Δήμου συνεχίζει να παρουσιάζει αδυναμίες και ελλείψεις. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι το λογισμικό φορολογιών παρέχει τη δυνατότητα στους χρήστες να διαγράψουν ή/και να τροποποιήσουν εγγραφές, χωρίς να ακολουθήσουν οποιαδήποτε ενδεδειγμένη διαδικασία και χωρίς να παρέχεται η δυνατότητα ιχνηλάτησης των ενεργειών που πραγματοποιήσαν, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει οποιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο σχετικά με την καταχώριση, τροποποίηση ή διαγραφή της αρχικής εγγραφής. Επισημάνθηκε ότι, η μη υλοποίηση της διασύνδεσης μεταξύ των λογισμικών διαχείρισης φορολογιών και Γενικού Καθολικού, εμπερικλείει κινδύνους αναφορικά με την ορθότητα και την πληρότητα των εγγραφών αυτών.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι ο Δήμος δεν έχει ετοιμάσει σχέδιο επιχειρησιακής συνέχειας, το οποίο να περιλαμβάνει σχέδιο αποκατάστασης καταστροφών και εναλλακτικές διαδικασίες για επαναφορά των συστημάτων πληροφορικής, για συνέχιση των εργασιών του μετά από φυσική καταστροφή ή δολιοφθορά.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ληφθούν διορθωτικά μέτρα για αποφυγή των κινδύνων και τακτοποίηση των πιο πάνω αδυναμιών, καθώς επίσης και την τήρηση μητρώου καταγραφής προβλημάτων που μπορεί να παρουσιαστούν στον εξοπλισμό ή/και στο λογισμικό για παρακολούθηση της επίλυσής τους.

Οικονομικά ωφελήματα Δημάρχου και μελών του Δημοτικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 52(1) του περί Δήμων Νόμου, ο Δήμαρχος λαμβάνει ετήσια αντιμισθία, έξοδα παραστάσεων και άλλα επιδόματα και ο Αντιδήμαρχος και οι Δημοτικοί Σύμβουλοι λαμβάνουν αποζημίωση, έξοδα παραστάσεων και άλλα επιδόματα που προβλέπονται στον εγκριθέντα Προϋπολογισμό του έτους.

Όπως αναφέρθηκε και στην Έκθεσή μας για το 2010, από τον έλεγχο παρατηρήθηκε ότι κατά τα έτη 2010 και 2009 τα οικονομικά ωφελήματα που πληρώθηκαν στον Δήμαρχο και στα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου ξεπερνούσαν κατά €14.166 και €8.923, αντίστοιχα, τα εγκριθέντα στον Προϋπολογισμό των πιο πάνω ετών.

Παρόλο που η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι τα ποσά των υπερβάσεων/υπερπληρωμών θα έπρεπε να επιστραφούν στο Δημοτικό Ταμείο, εντούτοις δεν έγινε καμιά ενέργεια εκ μέρους του Δήμου για επιστροφή ή αποκοπή τους από μετέπειτα πληρωμές.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων. Σύμφωνα με την Αναλογιστική Εκτίμηση κατά την 31.12.2011, που πραγματοποιήθηκε το 2012, η μη χρηματοδοτούμενη αναλογιστική υποχρέωση του Δήμου για ελλειμματικές εισφορές κατά την ημερομηνία αυτή, ανερχόταν σε €1.726.662.

Μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, το Δημοτικό Συμβούλιο δεν είχε αποφασίσει την αναγνώριση του πιο πάνω αναλογιστικού ελλείμματος στον Λογαριασμό Εσόδων και Εξόδων, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο αρ. 19, καθώς και τον τρόπο χρηματοδότησής του.

Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο αρ. 19 «Ωφελήματα Εργοδοτούμενων», αναλογιστική μελέτη για τον υπολογισμό των ελλειμματικών εισφορών προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων, πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε τρία χρόνια). Ενόψει των σημαντικών αλλαγών που επήλθαν στη σχετική νομοθεσία, αναφορικά με την καταβολή εισφορών και από τους υπαλλήλους και την επέκταση του ορίου ηλικίας αφυπηρέτησης, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως διενεργηθεί νέα αναλογιστική εκτίμηση, ώστε να εκτιμηθούν οι πραγματικές/σημερινές υποχρεώσεις του Δήμου προς το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

Δικαιώματα διαφημιστικών πινακίδων. Η Υπηρεσία μας είχε εισηγηθεί όπως οι Υπηρεσίες του Δήμου προβούν σε ολοκληρωμένη καταγραφή των διαφημιστικών πινακίδων που είναι αναρτημένες στην περιοχή του και για όσες από αυτές πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις να εκδοθούν άδειες και να εισπραχθούν τα σχετικά δικαιώματα, ενώ για τις υπόλοιπες να ληφθούν μέτρα για την απομάκρυνσή τους. Η καταγραφή των διαφημιστικών πινακίδων ολοκληρώθηκε το 2012.

Οι εισπράξεις τελών διαφημιστικών πινακίδων ανήλθαν σε €14.713, €24.481 και €11.597 για τα έτη 2011, 2010 και 2009, αντίστοιχα, ενώ για το 2012, λόγω της καταγραφής των πινακίδων, οι εισπράξεις αυξήθηκαν στις €33.872.

Αναφορικά με την τήρηση του μητρώου διαφημιστικών πινακίδων, διαπιστώθηκε ότι σ' αυτό δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία σχετικά με τα ποσά που θα έπρεπε να εισπραχθούν, καθώς επίσης και για τις καθυστερήσεις. Παρατηρήθηκε επίσης ότι δεν λήφθηκαν οποιαδήποτε δικαστικά ή άλλα μέτρα εναντίον εκείνων των ιδιοκτητών των οποίων οι διαφημιστικές τους πινακίδες αναρτήθηκαν παράνομα.

Χρεώστες. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου, οι χρεώστες στις 31.12.2012, 31.12.2011 και 31.12.2010, ανέρχονταν σε €2.225.822, €2.705.947 και €3.012.699, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €2.399.298 στις 31.12.2009.

Στους πιο πάνω χρεώστες περιλαμβάνονται ποσά καθυστερήσεων που αφορούν σε επαγγελματικές άδειες, τέλη σκυβάλων, άδειες λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών και τέλη ακίνητης ιδιοκτησίας, συνολικού ύψους €1.326.451, €1.619.085 και €1.552.546, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.497.838 στις 31.12.2009.

Η σημαντική μείωση στις 31.12.2012, σε σύγκριση με τις 31.12.2011, οφείλεται στη διαγραφή, κατά το 2012, καθυστερήσεων φορολογιών επαγγελματικής άδειας, τελών σκυβάλων και αδειών λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών των ετών 1980 μέχρι 1994, ύψους €136.969, καθώς και στη διαγραφή τελών ακίνητης ιδιοκτησίας που λανθασμένα επιβλήθηκαν προς την Κυπριακή Δημοκρατία ύψους €60.528.

Επισημάνουμε και πάλι ότι διαπιστώνονται αδυναμίες στην αποτελεσματική είσπραξη φορολογιών, τελών και δικαιωμάτων που επιβάλλονται από τον Δήμο, με αποτέλεσμα σημαντικά ποσά να παραμένουν κάθε χρόνο ανείσπρακτα, ενώ η είσπραξή τους, με την πάροδο του χρόνου, να καθίσταται δύσκολη ή/και αδύνατη.

Χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας. Οι χρεώστες δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας ανέρχονταν στις 31.12.2012, 31.12.2011 και 31.12.2010 σε €550.373, €601.236 και €568.526, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €553.293 στις 31.12.2009. Στα πιο πάνω υπόλοιπα περιλαμβάνεται ποσό ύψους περίπου €150.000, που αφορά σε τουρκοκυπριακές περιουσίες που βρίσκονται στα όρια του Δήμου.

Παρά το ότι ο Δήμος με επιστολή του, ημερ. 11.4.2013, προς τον Υπουργό Εσωτερικών, ζήτησε από τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών την καταβολή του δημοτικού τέλους ακίνητης ιδιοκτησίας, που αφορά σε τουρκοκυπριακές περιουσίες που βρίσκονται στα όρια του Δήμου, εντούτοις, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, δεν είχε λάβει οποιαδήποτε απάντηση από το Υπουργείο.

Επισημαίνεται ότι σε παρόμοιο αίτημα του Δήμου Λευκωσίας, το Υπουργείο Εσωτερικών, στην απαντητική του επιστολή, ημερ. 18.3.2004, γνωστοποίησε ότι οποιαδήποτε τέλη αφορούν σε τουρκοκυπριακές περιουσίες θα πρέπει να καταβάλλονται από τους μισθωτές των τουρκοκυπριακών περιουσιών.

Σύμφωνα με το άρθρο 78(1) του περί Δήμων Νόμου, το δημοτικό τέλος ακίνητης ιδιοκτησίας καταβάλλεται από τον ιδιοκτήτη. Επειδή, σύμφωνα με τον περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και Άλλα Θέματα) (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμο του 1991 μέχρι το 2012, ο Κηδεμόνας Τουρκοκυπριακών Περιουσιών έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που θα είχαν οι Τουρκοκύπριοι ιδιοκτήτες, ο οποίος, μεταξύ άλλων, προβαίνει στις αναγκαίες πληρωμές για εκπλήρωση υποχρεώσεων που αφορούν στην υπό διαχείριση περιουσία, ο Δήμος θα έπρεπε να επιβάλλει και εισπράττει φορολογία από τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών.

Η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι, σύμφωνα με το πιο πάνω άρθρο του περί Δήμων Νόμου, εάν για οποιονδήποτε λόγο το δημοτικό τέλος δεν μπορεί να εισπραχθεί από τον ιδιοκτήτη της ακίνητης ιδιοκτησίας,

αυτό μπορεί να καταβληθεί από κάθε νόμιμο κάτοχο αυτής, δηλαδή τους μισθωτές, οι οποίοι δικαιούνται να αφαιρέσουν το ποσό αυτό από οποιαδήποτε πληρωμή μισθώματος προς τον ιδιοκτήτη, δηλαδή, στην περίπτωση αυτή, προς τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών.

Ανεπίδοτες κλήσεις αγωγών. Για τις καθυστερήσεις τελών σκυβάλων, επαγγελματικών αδειών και αδειών λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών των ετών 2011 και 2010 καταχωρίστηκαν στο δικαστήριο, κατά τα έτη 2012 και 2011, συνολικά 643 και 561 υποθέσεις, αντίστοιχα, από τις οποίες οι 87 ή ποσοστό 13,5%, που καταχωρίστηκαν κατά το 2012 και 122 ή ποσοστό 21,7% που καταχωρίστηκαν κατά το 2011, παρέμειναν ανεπίδοτες.

Λόγω του ότι ο Δήμος καταβάλλει στους δικηγόρους τα συμφωνηθέντα ποσά και για τις ανεπίδοτες υποθέσεις (€20-€45 για κάθε υπόθεση), η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, για όλες τις υποθέσεις που αποστέλλονται στους δικηγόρους, παρέχονται πλήρη στοιχεία των οφειλετών, ώστε να είναι δυνατή η επίδοσή τους. Εισηγηθήκαμε επίσης όπως διερευνηθούν τα αίτια για μη εξασφάλιση των στοιχείων τόσο μεγάλου αριθμού οφειλετών και ληφθούν όλα τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα.

Διαγραφές/μειώσεις. Ο Δήμος τα έτη 2012, 2011 και 2010 προχώρησε στη διαγραφή καθυστερήσεων φορολογιών ύψους €253.814, €75.698 και €38.752, αντίστοιχα.

Παρόλο που στις πιο πάνω διαγραφές περιλαμβάνονται και ποσά πέραν των €256 (£150) κατά περίπτωση, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε τη διαγραφή τους, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, σύμφωνα με το άρθρο 85(2)(ιε) του περί Δήμων Νόμου, εξουσία η οποία εκχωρήθηκε στον Έπαρχο με την ΚΔΠ 237/94.

Για τη νομιμότητα των πιο πάνω διαγραφών, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ο Δήμος υποβάλει στοιχεία και δικαιολογητικά για τους οφειλέτες των πιο πάνω καθυστερήσεων φορολογιών, ώστε να εξασφαλίσει την έγκριση του Επαρχου.

Αγορά 20 φορητών ηλεκτρονικών υπολογιστών για τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε κατά το 2009 την αγορά 20 φορητών ηλεκτρονικών υπολογιστών συνολικής αξίας €11.000 πλέον ΦΠΑ, για τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, με σκοπό την αποστολή των ημερήσιων διατάξεων και των πρακτικών των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου με ηλεκτρονικά μέσα.

Διαπιστώθηκε ότι, παρά την εξασφάλιση του πιο πάνω εξοπλισμού, οι ημερήσιες διατάξεις και τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου εξακολουθούν να αποστέλλονται προς τα μέλη σε έντυπη μορφή.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου, το κόστος εκτύπωσης, φωτοτύπησης και αποστολής των ημερήσιων διατάξεων, καθώς και των πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου για το 2011, υπολογίστηκε σε €4.235, η Υπηρεσία μας ζήτησε από τον Δήμο εξηγήσεις σχετικά με την αξιοποίηση των πιο πάνω ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Διαγωνισμός για Προσθήκες/Μετατροπές στο Δημοτικό Σχολείο Χανδριών για αλλαγή χρήσης του σε Κατασκηνωτικό Χώρο.

(α) Κατά το 2006, ο Δήμος υπέγραψε συμφωνία με το Κοινοτικό Συμβούλιο Χανδριών για παραχώρηση του Δημοτικού Σχολείου της περιοχής, το οποίο δεν χρησιμοποιείτο για εκπαιδευτικούς σκοπούς λόγω έλλειψης μαθητών, για τη δημιουργία/μετατροπή του σε κατασκηνωτικό χώρο για παιδιά, μαθητές και οργανωμένα σύνολα του Δήμου.

Σε αντάλλαγμα της πιο πάνω παραχώρησης, σύμφωνα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 31.5.2007, ο Δήμος ήταν υπόχρεος να προβεί, αποκλειστικά με δικά του έξοδα, σε ανακαίνιση/διαμόρφωση του Δημοτικού Σχολείου συνολικού ύψους τουλάχιστον €427.150 (£250.000), αναγκαία για τη λειτουργία του Σχολείου ως κατασκηνωτικού χώρου.

Για την υλοποίηση της πιο πάνω συμφωνίας, ο Δήμος προκήρυξε διαγωνισμό για Προσθήκες/Μετατροπές στο Δημοτικό Σχολείο Χανδριών για αλλαγή χρήσης του σε Κατασκηνωτικό Χώρο. Στις 28.1.2010, το Συμβούλιο Προσφορών του Δήμου αποφάσισε την κατακύρωση του πιο πάνω διαγωνισμού έναντι ποσού

€443.262 και στις 18.3.2010 υπογράφηκε σύμβαση, η οποία προνοούσε όπως οι εργασίες αρχίσουν στις 12.4.2010 και ολοκληρωθούν στις 12.2.2011.

Λόγω της μεγάλης καθυστέρησης που παρατηρήθηκε από την προκήρυξη μέχρι και την κατακύρωση του διαγωνισμού, των προβλημάτων που προέκυψαν κατά την περίοδο εκτέλεσης του έργου, καθώς και των επιπρόσθετων εργασιών που ανατέθηκαν στον Ανάδοχο, η προσωρινή παραλαβή του έργου πραγματοποιήθηκε στις 17.9.2011, ενώ το κόστος ανήλθε σε €642.371 χωρίς ΦΠΑ, παρουσιάζοντας υπέρβαση ύψους €199.109 (ποσοστό 45%).

(β) Ο Δήμος με επιστολή του, ημερ. 26.11.2007, προς τον Γενικό Διευθυντή Γραφείου Προγραμματισμού, είχε ζητήσει να πληροφορηθεί κατά πόσο το πιο πάνω έργο μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από Διαθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Γενικός Διευθυντής Γραφείου Προγραμματισμού, με επιστολή του, ημερ. 4.2.2008, πληροφόρησε τον Δήμο ότι το πιο πάνω έργο εμπίπτει στον ειδικό στόχο «Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών και Βελτίωση της Προσβασιμότητας» και ότι θα μπορούσε να προταθεί για συγχρηματοδότηση από Διαθρωτικά Ταμεία, μόνο στην περίπτωση που η Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού αναλάμβανε ως δικαιούχος την υλοποίησή του, ενώ, εναλλακτικά, θα μπορούσε να υποβληθεί για επιχορήγηση στα πλαίσια του «Σχεδίου Παροχής Χορηγιών προς Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις για Προώθηση του Αγροτουρισμού στην Ύπαιθρο» με την εγγραφή όμως εταιρείας, η οποία να αναλάμβανε τις κατασκευαστικές εργασίες, τη συντήρηση και τη λειτουργία του.

Διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος δεν προέβη σε καμιά ενέργεια, στη βάση των πιο πάνω εισηγήσεων, με αποτέλεσμα να απωλέσει το δικαίωμα συγχρηματοδότησης του έργου από Διαθρωτικά Ταμεία.

Αγορά αγαθών και υπηρεσιών από οικονομικούς φορείς. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών, σε ορισμένες περιπτώσεις ο Δήμος δεν προέβαινε σε εκτίμηση της συνολικής δαπάνης, με βάση τις πραγματικές του ανάγκες, σύμφωνα και με τις διατάξεις του άρθρου 21(1) και (3) του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύνταξης Δημόσιων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.12 (Ι) του 2006), αλλά ζητούσε απευθείας από τα ίδια, κατά κανόνα, νομικά και φυσικά πρόσωπα την παροχή αγαθών ή/και υπηρεσιών, γεγονός που δεν συνάδει με τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου, αλλά ούτε και με τις Γενικές Αρχές του Διοικητικού Δικαίου που πρέπει να διέπουν τη δράση της δημόσιας διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του σχετικού Νόμου 158(Ι)/99, εφόσον αυτά προσφέρονταν πάντοτε από τα ίδια πρόσωπα, αποκλείοντας τυχόν άλλους ενδιαφερόμενους.

Μουσείο Λαογραφικής Κληρονομιάς. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως προβεί σε ενοικίαση υποστατικού εντός των Δημοτικών ορίων, με σκοπό τη μετατροπή του σε Μουσείο Λαογραφικής Κληρονομιάς και υπέγραψε συμφωνία ενοικίασης υποστατικού στην Κάτω Λακατάμια, για την περίοδο 15.9.2011 μέχρι 31.12.2012, έναντι ενοικίου €650 τον μήνα, με δυνατότητα ανανέωσής της για ακόμα ένα χρόνο. Ο Δήμος αποφάσισε την επέκταση της συμφωνίας για ακόμη ένα χρόνο, δηλαδή μέχρι 31.12.2013, έναντι ενοικίου €600 το μήνα, ωστόσο, παρά τη συμπλήρωση δύο χρόνων από την ενοικίαση του πιο πάνω υποστατικού, δεν φαίνεται να έγιναν οποιεσδήποτε ενέργειες από τον Δήμο για την αξιοποίησή του.

Ειδικό Ταμείο Εξαγοράς Δημόσιων Χώρων. Το υπόλοιπο του Ταμείου Εξαγοράς Δημόσιων Χώρων, ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €1.034.071 (€813.260 στις 31.12.2011 και €805.193 στις 31.12.2010).

Ο Δήμος εξακολουθεί να μην αξιοποιεί τους πόρους του πιο πάνω Ταμείου, με βάση τις διατάξεις της Εντολής 3/2008 του Υπουργού Εσωτερικών, σύμφωνα με τις οποίες οι πόροι του Ειδικού Ταμείου δεν θα κατακρατούνται σε ανενεργή κατάσταση, αλλά θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση της δαπάνης αγοράς και απαλλοτρίωσης κατάλληλων χώρων, οι οποίοι θα χρησιμοποιούνται, ως ανοικτοί δημόσιοι χώροι, προς όφελος της τοπικής κοινότητας.

Λόγω της καθυστέρησης που παρατηρείται στην εξασφάλιση τέτοιων χώρων, λαμβανομένης υπόψη και της δυσκολίας στην εξεύρεση κατάλληλων χώρων, όπου η δημιουργία χώρων στάθμευσης καθίσταται αναγκαία, η πραγματική απώλεια της αξίας του Ταμείου είναι μεγάλη, γεγονός το οποίο καθιστά δύσκολη την επίτευξη των στόχων για τους οποίους δημιουργήθηκε.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ο Δήμος εκπονήσει, το συντομότερο, μελέτη για αξιοποίηση του Ταμείου προς εκπλήρωση των στόχων του.

Δημοτικό Κολυμβητήριο. Για το Δημοτικό Κολυμβητήριο δεν έχει εξασφαλιστεί έγκριση από το Υγειονομείο και, ως εκ τούτου, λειτουργεί χωρίς να έχει εξασφαλιστεί πιστοποιητικό καταλληλότητας. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Δημοτικό Συμβούλιο φροντίσει για την εξασφάλιση της πιο πάνω έγκρισης.

Απαλλοτριώσεις ιδιωτικών τεμαχίων με σκοπό τη δημιουργία δημόσιων χώρων στάθμευσης στα πλαίσια κατασκευής του παρακαμπτηρίου Λακατάμιας και της λεωφόρου Αγίου Γεωργίου στον Δήμο Λακατάμιας. Κατά τον σχεδιασμό, προώθηση και υλοποίηση της κατασκευής του έργου διεύρυνσης/βελτίωσης του παρακαμπτηρίου Λακατάμιας και της λεωφόρου Αγίου Γεωργίου στη Λακατάμια, αποφασίστηκε όπως, το Τμήμα Πολεοδομίας & Οικήσεως (ΤΠΟ) και ο Δήμος Λακατάμιας, προχωρήσουν με την απαλλοτρίωση αριθμού τεμαχίων σε περιοχές κατά μήκος του πιο πάνω πολεοδομικού έργου, με σκοπό την κατασκευή δημόσιων χώρων στάθμευσης. Οι απαιτούμενες διαδικασίες και ενέργειες για την απαλλοτρίωση, ξεκίνησαν το έτος 2000 και κατέληξαν τον Νοέμβριο 2005 με τη δημοσίευση – μετά από αίτημα του ΤΠΟ και εισήγηση του Δήμου Λακατάμιας – Γνωστοποίησης Απαλλοτρίωσης, στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, για τρία τεμάχια.

Ωστόσο, εξ αιτίας των ενστάσεων που υποβλήθηκαν από τους επηρεαζομένους ιδιοκτήτες, δεν δημοσιεύτηκε το σχετικό Διάταγμα Απαλλοτρίωσης και, ως εκ τούτου, η απαλλοτρίωση δεν υλοποιήθηκε.

Το θέμα των απαλλοτριώσεων επανεξετάστηκε, και τον Ιούνιο 2010 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας η Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης διαφορετικών τεμαχίων, ενώ τον Ιούλιο 2011 δημοσιεύτηκε το σχετικό Διάταγμα Απαλλοτρίωσης.

Στις 3.2.2012, ο Δήμος υπέγραψε συμβόλαιο με Εργολάβο, έναντι ποσού €171.780, για την κατασκευή 5 δημόσιων χώρων στάθμευσης στα τεμάχια που είχαν απαλλοτριωθεί.

Στις 6.2.2012, ο Διευθυντής του ΤΠΟ, με επιστολή του προς τον Δήμο, ζήτησε όπως ανασταλεί η έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών, επειδή δεν υπήρχε διαθέσιμο κονδύλι στον Προϋπολογισμό του Τμήματος για το 2012, για κάλυψη της συνεισφοράς του Κράτους στη δαπάνη, η οποία ανέρχεται στο 80% της ολικής δαπάνης κατασκευής του έργου. Παρά τη λήψη της πιο πάνω επιστολής από τον Δήμο, ο Δημοτικός Μηχανικός με επιστολή του ημερ. 7.3.2012 προς τον Εργολάβο, καθόρισε ως ημερομηνία έναρξης των εργασιών, την 19.3.2012.

Στις 13.6.2012, η Αν. Διευθύντρια του ΤΠΟ, πληροφόρησε με επιστολή της τον Δήμο ότι, η απαλλοτρίωση τριών από τα τεμάχια που είχαν απαλλοτριωθεί θα επανεξεταζόταν και, ως εκ τούτου, θα έπρεπε να τερματιστούν αμέσως όλες οι κατασκευαστικές εργασίες στα πιο πάνω τεμάχια. Στις 20.6.2012, η Αν. Διευθύντρια του ΤΠΟ, με επιστολή της προς τον Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, τον κάλεσε όπως προωθήσει την ανάκληση της απαλλοτρίωσης των 3 πιο πάνω τεμαχίων. Η εν λόγω ανάκληση επηρέαζε την κατασκευή των 3 από τους 5 πιο πάνω χώρους στάθμευσης.

Στις 26.6.2012, η Αν. Διευθύντρια του ΤΠΟ ενημέρωσε με επιστολή της τον Δήμο ότι, το Υπουργείο Οικονομικών δεν είχε συναινέσει για τη συνεισφορά του Κράτους στη δαπάνη κατασκευής των χώρων στάθμευσης, παρά το γεγονός ότι οι κατασκευαστικές εργασίες είχαν ήδη αρχίσει. Ως εκ τούτου, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως δεν μπορούσε να προβεί σε οποιαδήποτε πληρωμή για το έργο.

Σε συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου στις 11.7.2012, αποφασίστηκε να τερματιστούν οι εργασίες στα 3 πιο πάνω τεμάχια και ενημερώθηκε σχετικά η Υπουργός Εσωτερικών στις 23.7.2012.

Ενόψει των πιο πάνω, τον Ιανουάριο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμαρχο, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- (i) Η επιλογή των τεμαχίων είχε γίνει κατόπιν επιτόπου επισκέψεων στους χώρους από λειτουργούς του Δήμου και του ΤΠΟ. Τα κριτήρια επιλογής ήταν η απόσταση των χώρων από την εμπορική περιοχή,

οι υφιστάμενες και μελλοντικές ανάγκες σε χώρους στάθμευσης, η προσβασιμότητα, καθώς και το μέγεθος και το σχήμα των τεμαχίων για τη δημιουργία ικανοποιητικού αριθμού χώρων στάθμευσης.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, για την υπόδειξη/επιλογή των καταλληλότερων τεμαχίων, θα έπρεπε να προηγηθεί η εκπόνηση μελέτης από τον Δήμο, σύμφωνα με την οποία να προκύπτει/καταδεικνύεται η υπεροχή των συγκεκριμένων τεμαχίων που επιλέγηκαν για απαλλοτρίωση (πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα), έναντι των υπολοίπων τεμαχίων, που κρίθηκαν ότι δεν ικανοποιούσαν τα πιο πάνω κριτήρια. Επίσης, στα κριτήρια αξιολόγησης των τεμαχίων, θα έπρεπε να συμπεριληφθεί και το κόστος απαλλοτρίωσης του κάθε τεμαχίου.

- (ii) Η όλη διαδικασία, επιλογής των τεμαχίων και υλοποίησης των απαλλοτριώσεων διήρκεσε περίπου 10 χρόνια, από το 2000 μέχρι το 2010, ενώ η υλοποίηση του έργου διεύρυνσης/βελτίωσης του παρακαμπτηρίου Λακατάμιας και της λεωφόρου Αγίου Γεωργίου είχε ολοκληρωθεί την περίοδο 2004-2006. Ως αποτέλεσμα της καθυστέρησης στην ολοκλήρωση της διαδικασίας απαλλοτρίωσης, η αξία των ακινήτων παρουσίασε σημαντική αύξηση, με συνεπακόλουθο την αύξηση του κόστους της απαλλοτρίωσης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό και με την επικρατούσα κατάσταση των δημοσίων οικονομικών, οδήγησε στην ανάκληση της απόφασης απαλλοτρίωσης για 3 τεμάχια.
- (iii) Ο Δήμος προχώρησε με την ανάθεση των εργασιών κατασκευής των χώρων στάθμευσης, μέρος των εργασιών του οποίου είχε ήδη εκτελεστεί, χωρίς να εξασφαλιστεί προηγουμένως η συναίνεση του Υπουργείου Οικονομικών για τη συνεισφορά του Κράτους στη δαπάνη, παραλείποντας ταυτόχρονα να συμμορφωθεί με τις οδηγίες του ΤΠΟ για αναστολή των εργασιών, λόγω της μη ύπαρξης διαθέσιμου κονδυλίου.
- (iv) Μετά την απόφαση για τερματισμό των εργασιών σε 3 από τους 5 χώρους στάθμευσης, τα έργα στους χώρους αυτούς παρέμειναν ημιτελή, ενώ αναμένεται ότι οι εργασίες που έχουν εκτελεστεί, θα κατεδαφιστούν, αφήνοντας τον Δήμο εκτεθειμένο στις δαπάνες εκτέλεσης και κατεδάφισης τους.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε όπως διερευνηθούν τα θέματα που προέκυπταν και ενημερωθεί η Υπηρεσία μας για τα ακόλουθα:

- (i) Το ύψος του ποσού που καθορίστηκε ως αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του κάθε τεμαχίου που απαλλοτριώθηκε ή προτάθηκε για απαλλοτρίωση.
- (ii) Τους λόγους της μεγάλης καθυστέρησης που σημειώθηκε στη διαδικασία επιλογής και απαλλοτρίωσης των τεμαχίων.
- (iii) Κατά πόσο η επιστολή του ΤΠΟ, ημερομηνίας 6.2.2012, για αναστολή έναρξης των εργασιών, είχε δοθεί στα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, που συμμετείχαν στη συνεδρία ημερ. 5.4.2012, κατά την οποία είχε ληφθεί η απόφαση για συνέχιση των εργασιών από τον Εργολάβο κατασκευής των χώρων στάθμευσης.
- (iv) Τις ενέργειες του Δήμου για επίλυση των προβλημάτων που προέκυψαν, την εκτίμηση κόστους των εργασιών που εκτελέστηκαν και θα κατεδαφιστούν, το κόστος κατεδάφισης τους, καθώς και τις πιθανές επιπτώσεις στο συμβόλαιο με τον Εργολάβο.

Τον Ιούλιο 2013, ο Δήμος μας πληροφόρησε ότι το ύψος του ποσού που καθορίστηκε ως αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του κάθε τεμαχίου, υπολογίστηκε από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και προτάθηκε προς τους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες, χωρίς να έχει ο Δήμος οποιαδήποτε προγενέστερη ενημέρωση από το εν λόγω Τμήμα. Όσον αφορά τους λόγους της μεγάλης καθυστέρησης που σημειώθηκε, ο Δήμαρχος μας πληροφόρησε ότι την ευθύνη φέρει η απαλλοτριούσα αρχή (ΤΠΟ). Μας πληροφόρησε επίσης ότι η επιστολή του ΤΠΟ ημερ. 6.2.2012 είχε τεθεί σε μεταγενέστερη συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου. Όσον αφορά την επίλυση των προβλημάτων που προέκυψαν με τη διακοπή του συμβολαίου, μας πληροφόρησε ότι το θέμα εξετάζεται και μελετώνται διάφορες εναλλακτικές λύσεις.

Τον Σεπτέμβριο 2013, η Αν. Διευθύντρια του ΤΠΟ μας πληροφόρησε ότι, η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της διαδικασίας απαλλοτρίωσης οφείλετο μερικώς στον Δήμο, ο οποίος καθυστέρησε να

καταλήξει σε εισήγηση για τα τεμάχια που θα απαλλοτριώνονταν, καθώς και στις έντονες αντιδράσεις των επηρεαζομένων ιδιοκτητών, των οποίων τα τεμάχια θα απαλλοτριώνονταν. Όσον αφορά το θέμα της εκτίμησης του ύψους του ποσού της αποζημίωσης, μας πληροφόρησε ότι κατά την επιλογή των τεμαχίων είχε γίνει προσπάθεια να επιλεγούν τεμάχια που αφενός δεν εφάπτονταν στις οδικές αρτηρίες, ώστε το κόστος των αποζημιώσεων για τις απαλλοτριώσεις να είναι μειωμένο, και, αφετέρου, να πληρούν τα κριτήρια επιλογής που τέθηκαν. Επειδή ωστόσο τα τεμάχια που πληρούσαν τα κριτήρια ήταν λίγα, δεν εκπονήθηκε μελέτη για την επιλογή των καταλληλοτέρων από αυτά.

Διαγωνισμοί Αρ. 11/2006 και Αρ. 54/2011 για την Παροχή Υπηρεσιών για τη Συλλογή και Μεταφορά των Σκυβάλων στην Περιοχή του Δήμου Λακατάμιας. Ο Διαγωνισμός Αρ. 11/2006, προκηρύχθηκε στις 15.9.2006 και αφορούσε στην παροχή υπηρεσιών για τη συλλογή, μεταφορά και απόρριψη των σκυβάλων του Δήμου για περίοδο 3 χρόνων, με δικαίωμα ανανέωσης της σύμβασης κατά 1+1 επιπλέον χρόνο. Με βάση τους όρους του διαγωνισμού, ο Ανάδοχος είχε υποχρέωση να παραχωρεί στον Δήμο το εργατικό δυναμικό, για στελέχωση των 4 σκυβαλοφόρων οχημάτων που διαθέτει, και να παρέχει τις πιο πάνω υπηρεσίες. Για κάθε όχημα (συνεργείο), ο Ανάδοχος είχε υποχρέωση να απασχολεί ένα οδηγό και δύο εργάτες.

Τον Οκτώβριο 2006 υποβλήθηκαν 3 προσφορές, οι οποίες αξιολογήθηκαν από τον Υγειονομικό Επιθεωρητή του Δήμου, ο οποίος εισηγήθηκε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον χαμηλότερο προσφοροδότη, έναντι του ποσού των £808.400 (€1.381.233), για 5 χρόνια.

Τον Νοέμβριο 2006, το Συμβούλιο Προσφορών του Δήμου αποφάσισε την ακύρωση του διαγωνισμού, για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Αποφάσισε επίσης την επαναπροκήρυξη του, αφού περιληφθούν/προστεθούν πρόνοιες για ενδεχόμενη δημιουργία πέμπτου συνεργείου, μετά το τρίτο έτος της σύμβασης, καθώς και για την περισυλλογή των σκυβάλων από τα στρατόπεδα της Λακατάμιας.

Τον Δεκέμβριο 2006, η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών (ΑΑΠ), στην οποία προσέφυγε ο χαμηλότερος προσφοροδότης, αποφάσισε την ακύρωση της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών.

Τον Μάρτιο 2007, το νέο Συμβούλιο Προσφορών του Δήμου, που συστάθηκε μετά την εκλογή νέου Δημοτικού Συμβουλίου, λαμβάνοντας υπόψη την ακυρωτική απόφαση της ΑΑΠ, αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον χαμηλότερο προσφοροδότη. Η ημερομηνία έναρξης της σύμβασης καθορίστηκε στις 2.4.2007 και η ημερομηνία λήξης στις 31.3.2010, με δικαίωμα του Δήμου για ανανέωση της σύμβασης για 1+1 επιπλέον χρόνο (μέχρι 31.3.2012), δικαίωμα που ο Δήμος τελικά εξάσκησε.

Τον Νοέμβριο 2011, ο Δήμος προκήρυξε νέο διαγωνισμό, με αρ. 54/2011, για την παροχή των πιο πάνω υπηρεσιών για τριετή περίοδο, από 1.4.2012 μέχρι 31.3.2015, με δικαίωμα ανανέωσης για 1+1 επιπλέον χρόνο (δηλαδή μέχρι 31.3.2016 και 31.3.2017 αντίστοιχα), με τη χρήση των 4 – συν ενός εφεδρικού – σκυβαλοφόρων οχημάτων του Δήμου.

Στους Γενικούς Όρους του νέου διαγωνισμού, ο Δήμος περιέλαβε πρόνοια σύμφωνα με την οποία, οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς, για να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό, θα έπρεπε να κατέχουν τα ακόλουθα:

- (i) Σχετική Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων.
- (ii) Πιστοποιητικό Κυπριακών Προτύπων CYS EN ISO 9000, από αναγνωρισμένο Ινστιτούτο ή Οργανισμό, για την παροχή συναφών υπηρεσιών, ή άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό.

Τον Δεκέμβριο 2011 υποβλήθηκαν 5 προσφορές, οι οποίες αξιολογήθηκαν από τον Υγειονομικό Επιθεωρητή του Δήμου, ο οποίος εισηγήθηκε την κατακύρωση του διαγωνισμού στη μοναδική έγκυρη προσφορά, έναντι του ποσού των €725.000, για χρονική περίοδο 3 χρόνων. Οι υπόλοιποι 4 προσφοροδότες είχαν αποκλειστεί, επειδή δεν είχαν υποβάλει το πιστοποιητικό CYS EN ISO 9000, ή άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό.

Τον Μάιο 2012, το Συμβούλιο Προσφορών σε συνεδρία του, αποφάσισε να ακυρώσει τον διαγωνισμό και να τον επαναπροκηρύξει, επειδή όπως διαπιστώθηκε, κατόπιν έρευνας του νομικού συμβούλου του Δήμου, ο

μοναδικός προσφοροδότης που πληρούσε τους όρους του διαγωνισμού, είχε ιδιάζουσα σχέση με ένα από τους άλλους 4 προσφοροδότες που συμμετείχαν, αφού διατηρούσαν κοινή εταιρεία.

Τον Ιούνιο 2012, ο προσφοροδότης που κρίθηκε αρχικά ότι πληρούσε τους όρους του διαγωνισμού, προσέφυγε στην ΑΑΠ, κατά της απόφασης του Δήμου.

Τον Φεβρουάριο 2013, το Συμβούλιο Προσφορών, ύστερα από γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του Δήμου, αποφάσισε όπως ανακαλέσει την προηγούμενη απόφαση του, για ακύρωση του διαγωνισμού. Αποφάσισε επίσης όπως ο υφιστάμενος Ανάδοχος, συνεχίσει την παροχή υπηρεσιών συλλογής των σκυβάλων, για 2-3 επιπλέον μήνες.

Τον Μάρτιο 2013, λόγω της πιο πάνω απόφασης του Δήμου, η ΑΑΠ αποφάσισε ότι η εν λόγω προσφυγή καθίστατο άνευ αντικειμένου και τερμάτισε την εξέτασή της, ενώ – επίσης – η ισχύς των προσφορών είχε ήδη λήξει.

Τον Μάιο 2013, το Δημοτικό Συμβούλιο σε δύο συνεδρίες του, αποφάσισε όπως εκπονηθεί μελέτη από την Υγειονομική Υπηρεσία του Δήμου, για το ενδεχόμενο ανάληψης της εργασίας περισυλλογής των σκυβάλων από εργάτες του Δήμου και, όπως δημιουργηθεί σε δοκιμαστική βάση, για χρονική περίοδο ενός μηνός, ένα συνεργείο αποτελούμενο από προσωπικό του Δήμου, για την περισυλλογή των σκυβάλων.

Τον Ιούνιο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμαρχο, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- (i) Σύμφωνα με τους Κανονισμούς Προσφορών, που ίσχυαν τότε, το Συμβούλιο Προσφορών του Δήμου θα έπρεπε να καθορίσει με σχετική απόφαση του, τη διαδικασία και τα όργανα τα οποία θα προέβαιναν στη μελέτη και αξιολόγηση των προσφορών. Αντί αυτού, η αξιολόγηση και των δύο πιο πάνω διαγωνισμών είχε γίνει από τον Υγειονομικό Επιθεωρητή του Δήμου.
- (ii) Η απόφαση του Συμβουλίου Προσφορών, που λήφθηκε τον Νοέμβριο 2006 για ακύρωση του διαγωνισμού αρ. 11/2006, δεν βασιζόταν στους λόγους ακύρωσης ενός διαγωνισμού που καθορίζονται στους Κανονισμούς Προσφορών. Σημειώνεται ότι, με βάση τις πρόνοιες του διαγωνισμού, ο Δήμος είχε το δικαίωμα να τερματίσει (μη παρατείνοντας την) τη χρονική περίοδο της σύμβασης με το πέρας του 3^{ου} χρόνου (δηλαδή προτού προκύψει το ενδεχόμενο δημιουργίας 5^{ου} συνεργείου), ως εκ τούτου, η ακύρωση του διαγωνισμού δεν ήταν δικαιολογημένη.
- (iii) Στα έγγραφα του διαγωνισμού αρ. 54/2011, περιλήφθηκε ως κριτήριο συμμετοχής στον διαγωνισμό, η κατοχή πιστοποιητικού CYS EN ISO 9000 ή ισοδύναμου, γεγονός το οποίο είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των 4 από τους 5 οικονομικούς φορείς που είχαν υποβάλει προσφορά. Σημειώνεται ότι, η τιμή της προσφοράς του μοναδικού έγκυρου προσφοροδότη, ήταν κατά €65.480 ψηλότερη από την τιμή της προσφοράς του χαμηλότερου προσφοροδότη.
- (iv) Από τις 31.3.2012, που είχε λήξει και η δεύτερη παράταση της σύμβασης αρ. 11/2006, ο Ανάδοχος συνέχιζε να προσφέρει υπηρεσίες, χωρίς να υφίσταται συμβόλαιο, με τη σιωπηρή ανοχή του Δήμου, ο οποίος είχε επιλογή να αναθέσει τις πιο πάνω υπηρεσίες σε συνεργεία του Δήμου.

Τον Αύγουστο 2013, ο Δήμαρχος με επιστολή του μας κοινοποίησε σχετική γνωμάτευση του νομικού του συμβούλου – η οποία δεν απαντούσε στην ουσία των παρατηρήσεων μας – χωρίς τα δικά του σχόλια.

Ενόψει των πιο πάνω, τον Σεπτέμβριο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμαρχο, επισημάναμε ότι, με την προηγούμενη επιστολή μας, ενώ είχαμε υποδείξει μια σειρά από σοβαρά λάθη, παραλείψεις και αδυναμίες στις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν κατά την διεκπεραίωση των διαγωνισμών, με τα οποία είχαν παραβιαστεί οι αρχές της χρηστής διοίκησης, της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των προσφοροδοτών, δεν είχαμε τα δικά του σχόλια/εξηγήσεις.

Τον Οκτώβριο 2013, ο Δημοτικός Γραμματέας μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

Ήταν παράλειψη του Συμβουλίου Προσφορών του Δήμου ο μη καθορισμός – με σχετική απόφαση του – της διαδικασίας και των οργάνων τα οποία θα προέβαιναν στη μελέτη και την αξιολόγηση των προσφορών.

Ο Δήμος θεώρησε ότι για καλύτερη εξυπηρέτηση και εξασφάλιση της ποιότητας των εν λόγω υπηρεσιών, επιβαλλόταν η συμπερίληψη του σχετικού όρου για πιστοποιητικό CYS EN ISO 9000 ή άλλου ισοδύναμου πιστοποιητικού στα έγγραφα του διαγωνισμού και, εφόσον δεν υπήρχε καμία νομική υποχρέωση να κοινοποιήσει ή/και δημοσιεύσει την όποια πρόθεση του για τους όρους που θα προσέθετε στη νέα προσφορά, πριν την προκήρυξη του διαγωνισμού, θεώρησε ότι δεν χρειαζόταν τέτοια ενέργεια. Σημειώνουμε ωστόσο ότι η πιο πάνω γνωστοποίηση, έχει ως στόχο την πληρέστερη προετοιμασία όσο το δυνατόν περισσότερων οικονομικών φορέων για να μπορέσουν να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό, προς όφελος του Δήμου.

Τέλος, μας πληροφόρησε ότι σε συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου τον Σεπτέμβριο 2013, αποφασίστηκε – κατά πλειοψηφία – όπως, η εταιρεία που σήμερα περισυλλέγει τα σκύβαλα, συνεχίσει να προσφέρει τις υπηρεσίες της μέχρι τις 31.10.2013, χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο Δήμος θα λάβει τις τελικές του αποφάσεις επί του εν λόγω θέματος.

3.27 ΔΗΜΟΣ ΜΟΡΦΟΥ

Μέρος Α

Γενικά. Ο Δήμος Μόρφου είναι ένας από τους κατεχόμενους Δήμους. Το προσωπικό του Δήμου, κατά την περίοδο 2005 μέχρι και την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, αποτελείτο από επτά μόνιμους υπαλλήλους, από τους οποίους οι πέντε ήταν αποσπασμένοι σε διάφορα Κυβερνητικά Τμήματα και μια έκτακτη υπάλληλος για τη γραμματειακή υποστήριξη του Δήμου. Τα έσοδα του Δήμου προέρχονται κυρίως από τους μισθούς που καταβάλλονται από τα Κυβερνητικά Τμήματα για τις υπηρεσίες που τους προσφέρουν οι υπάλληλοι του Δήμου και από κρατική χορηγία. Οι δραστηριότητες του Δήμου περιορίζονται στη διοργάνωση εκδηλώσεων για προώθηση κυρίως του κυπριακού προβλήματος, μέσα από εκστρατείες διαφώτισης και εκδηλώσεις διατήρησης της μνήμης και ιστορίας του τόπου. Ο έλεγχος κάλυψε τα έτη 2005 μέχρι 2009.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν είχαν υποβληθεί για έλεγχο οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2010, 2011 και 2012, οι οποίες, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, θα έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι τις 30.4.2011, 30.4.2012 και 30.4.2013, αντίστοιχα.

Οικονομική κατάσταση. Στην πιο κάτω κατάσταση παρουσιάζονται οι εισπράξεις και πληρωμές του Δήμου, το πλεόνασμα/(έλλειμμα) και τα ταμειακά διαθέσιμα του Γενικού Λογαριασμού για τα έτη 2005 μέχρι 2009:

	2009	2008	2007	2006	2005
	€	€	€	€	€
Εισπράξεις έτους	863.092	479.287	639.217	457.886	702.753
Πληρωμές έτους	977.784	642.676	576.716	504.671	721.365
Πλεόνασμα/(έλλειμμα)	185.308	(163.389)	62.501	(46.785)	(18.612)
Ταμειακά διαθέσιμα στις 31 Δεκεμβρίου	50.123	(135.185)	28.204	(34.297)	12.488

3.28 ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΙΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος δεν υπέβαλε, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για την περίοδο 21.10.2011 μέχρι 31.12.2012 για έλεγχο, οι οποίες έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι τις 30.4.2013, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου.

3.29 ΔΗΜΟΣ ΤΣΕΡΙΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος δεν υπέβαλε, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για την περίοδο 21.10.2011 μέχρι 31.12.2012 για έλεγχο, οι οποίες έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι τις 30.4.2013, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν μόνο σε δειγματοληπτικό έλεγχο συμβάσεων.

Διαγωνισμός για την Παροχή Υπηρεσιών Συμβούλων Μελετητών Οικοδομικών Έργων για την Ανέγερση των Κτιρίων του Δήμου Τσερίου - Αρ. Διαγ.1/2012. Τον Αύγουστο 2012, ο Δήμος προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό, για την παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία μελέτης, για την ανέγερση των κτιρίων του Δήμου Τσερίου. Τον Οκτώβριο 2012, μετά από μελέτη των εγγράφων του εν λόγω διαγωνισμού, με επιστολή μας προς τον Δήμο, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Η επιλογή της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης ήταν αποκλειστική ευθύνη της αναθέτουσας αρχής, ωστόσο, η οποιαδήποτε διαδικασία επιλεγόταν, θα έπρεπε να συνάδει με τις πρόνοιες της νομοθεσίας. Μια από τις βασικές πρόνοιες της νομοθεσίας, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού, με στόχο την εξασφάλιση της ευρύτερης δυνατής συμμετοχής και κατ' επέκταση της καλύτερης δυνατής τιμής, προς όφελος της αναθέτουσας αρχής, είναι η υποχρέωση της, για ετοιμασία των κατάλληλων όρων/προδιαγραφών, οι οποίοι να παρέχουν στους οικονομικούς φορείς τις ίδιες ευκαιρίες και δυνατότητες για συμμετοχή.

Περαιτέρω, με την επιστολή μας παρατηρήσαμε ότι, στην περίπτωση του εν λόγω διαγωνισμού, οι συγκεκριμένες απαιτήσεις των εγγράφων, για υποβολή από τους διαγωνιζομένους εκθέσεων, αναλύσεων και σχεδίων της προτεινόμενης αρχιτεκτονικής λύσης για την κατασκευή του έργου, ήταν περιοριστικοί, εφόσον στην ουσία απαιτείτο η υποβολή – με την προσφορά - ολοκληρωμένης αρχιτεκτονικής πρότασης, διαδικασία η οποία συνήθως ακολουθείται σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς.

Υποδείξαμε προς τον Δήμο ότι, η αξιολόγηση του τεχνικού μέρους της προσφοράς, θα μπορούσε να βασίζεται σε διάφορα κριτήρια που να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης, όπως η ποιότητα, η τεχνική αξία, η αισθητική, τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του έργου, και ο χρόνος παράδοσης, με καθορισμένη – αντίστοιχα - βαρύτητα, χωρίς να απαιτείται η υποβολή από τους προσφοροδότες λεπτομερών σχεδίων και ολοκληρωμένης αρχιτεκτονικής πρότασης, για να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό.

Εκφράσαμε επίσης την άποψη ότι θα μπορούσε να περιληφθεί στα έγγραφα του διαγωνισμού, πρόνοια ότι, η ανάθεση της σύμβασης θα γινόταν με κριτήριο αποκλειστικά τη χαμηλότερη τιμή, καθορίζοντας – εκ των προτέρων – τα ελάχιστα κριτήρια/προϋποθέσεις συμμετοχής, για επιλογή των κατάλληλων οικονομικών φορέων.

Τέλος, με την επιστολή μας, ζητήσαμε από τον Δήμο όπως μας πληροφορήσει κατά πόσο η Επιτροπή Αξιολόγησης των προσφορών, ήταν στελεχωμένη με τα κατάλληλα άτομα, ως προς τα προσόντα και την πείρα, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες απαιτήσεις των εγγράφων του διαγωνισμού, το εξειδικευμένο αντικείμενο του και τη λεπτομέρεια που απαιτείτο αναφορικά με τις προτάσεις που θα υποβάλλονταν, όπως προνοείται στη νομοθεσία (δηλ. τα μέλη της Επιτροπής Αξιολόγησης να είναι δημοτικοί υπάλληλοι που να έχουν την ανάλογη τεχνική ή/και επαγγελματική κατάρτιση επί του υπό εξέταση θέματος).

Τον Δεκέμβριο 2012, ο Δήμος μας πληροφόρησε ότι η Επιτροπή Αξιολόγησης που διορίστηκε, απαρτιζόταν από Δημοτικούς Μηχανικούς και Αρχιτέκτονες άλλων Δήμων, και είχε ολοκληρώσει τη διαδικασία αξιολόγησης, υποβάλλοντας σχετική έκθεση στο Συμβούλιο του Δήμου, το οποίο σε συνεδρία του αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στην πλέον συμφέρουσα προσφορά, έναντι του ποσού των €103.000.

3.30 ΔΗΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙΩΝ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για την περίοδο 21.10.2011 μέχρι 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τα μέσα του 2014.

3.31 ΔΗΜΟΣ ΎΨΩΝΑ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο Δήμος δεν υπέβαλε, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για την περίοδο 21.10.2011 μέχρι 31.12.2012 για έλεγχο, οι οποίες έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι τις 30.4.2013, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν μόνο σε δεγματοληπτικό έλεγχο συμβάσεων.

(α) Διαγωνισμός για την επιδιόρθωση πεζοδρομίων στον Δήμο Ύψωνα - Αρ. Διαγ. 3/2013. Τον Μάρτιο 2013, ο Δήμος προκήρυξε διαγωνισμό, για την επιδιόρθωση και κατασκευή πεζοδρομίων σε περιοχές του, καθορίζοντας ως ημερομηνία υποβολής των προσφορών την 5.4.2013.

Τον Ιούνιο 2013, μετά από επιτόπιο έλεγχο του περιεχομένου των φακέλων του πιο πάνω διαγωνισμού, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Στα έγγραφα του εν λόγω διαγωνισμού, περιλήφθηκε Δελτίο Ποσοτήτων Κατασκευαστικών Εργασιών, που περιλάμβανε δύο επιμέρους Δελτία, το Δελτίο αρ.1, που αφορούσε τα Γενικά και, το Δελτίο αρ. 2, που αφορούσε τις Ζητούμενες Εργασίες.

Το συνολικό ποσό της προσφοράς, σύμφωνα με το Έντυπο Περίληψης Προσφοράς, αποτελείτο από το άθροισμα των δύο πιο πάνω επιμέρους Δελτίων, καθώς και της προσθήκης ή αφαίρεσης του Ποσού Προσαρμογής, που ενδεχομένως να καθόριζαν οι προσφοροδότες.

Στις 2.4.2013, ο Δήμος απέστειλε σε όλους τους οικονομικούς φορείς που είχαν προμηθευτεί τα έγγραφα του διαγωνισμού, τροποποιητική οδηγία, με την οποία τροποποιείτο το Δελτίο Ποσοτήτων, με την προσθήκη του Δελτίου αρ. 3, που αφορούσε Εργασίες με Απολογισμό, χωρίς ωστόσο να τροποποιηθεί ταυτόχρονα και το Έντυπο Περίληψης Προσφοράς, ώστε στο συνολικό ποσό προσφοράς, να περιλαμβάνεται και το επιμέρους ποσό του Δελτίου αρ. 3.

Τελικά, στις 5.4.2013 υποβλήθηκαν 6 προσφορές, οι οποίες ανοίχθηκαν στις 8.4.2013 και παραδόθηκαν στον Τεχνικό του Δήμου και σε ιδιώτη Σύμβουλο, για αξιολόγηση.

Σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης, 2 από τις πιο πάνω προσφορές κρίθηκαν άκυρες, επειδή οι προσφοροδότες δεν είχαν υποβάλει μέρος των απαραίτητων δικαιολογητικών που απαιτούντο, με βάση τις πρόνοιες των εγγράφων του διαγωνισμού.

Το Δημοτικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του στις 18.4.2013, αφού εξέτασε την έκθεση αξιολόγησης, αποφάσισε κατά πλειοψηφία, την κατακύρωση του διαγωνισμού στον χαμηλότερο προσφοροδότη.

Στις 15.5.2013, ο Δήμος απέστειλε επιστολή στον χαμηλότερο προσφοροδότη, πληροφώντας τον ότι το Δημοτικό Συμβούλιο είχε αποφασίσει να του κατακυρώσει τον διαγωνισμό, έναντι του ποσού των €112.541. Το εν λόγω ποσό διαμορφώθηκε κατόπιν αφαίρεσης από το συνολικό ποσό της προσφοράς του, που ανερχόταν στις €114.341, του επιμέρους ποσού του Δελτίου αρ. 3, που ανερχόταν στα €1.800. Το ποσό αυτό, σύμφωνα με τον Δήμο, δεν έπρεπε να περιληφθεί στο ποσό της προσφοράς.

Στις 30.5.2013, υπογράφηκε το συμβόλαιο μεταξύ του χαμηλότερου προσφοροδότη και του Δήμου.

Τον Ιούνιο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμαρχο, εκφράσαμε την άποψη ότι η διαδικασία που ακολούθησε ο Δήμος, όσον αφορά την αξιολόγηση και κατακύρωση του πιο πάνω διαγωνισμού, δεν ήταν σύμφωνη με τις πρόνοιες του Νόμου Ν.12(Ι)/2006 καθώς και των σχετικών Κανονισμών Προσφορών για τους Δήμους, αφού διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Με βάση το ποσό της εκτίμησης δαπάνης του εν λόγω διαγωνισμού, όπως καθορίστηκε στα έγγραφα και, το οποίο ανερχόταν στις €120.000, αρμόδιο όργανο να αποφασίσει για κατακύρωση του διαγωνισμού, σύμφωνα με τους Κανονισμούς Προσφορών, ήταν το Συμβούλιο Προσφορών του Δήμου, το οποίο – όπως καθορίζεται στους πιο πάνω Κανονισμούς - είναι το Δημοτικό Συμβούλιο. Με βάση τις πρόνοιες των εν λόγω Κανονισμών, η αξιολόγηση των προσφορών θα έπρεπε να ανατεθεί σε τριμελή τουλάχιστον Επιτροπή Αξιολόγησης, αντί στον Τεχνικό του Δήμου και τον ιδιώτη Σύμβουλο (οι οποίοι μάλιστα δεν είχαν υπογράψει την προβλεπόμενη δήλωση ευσυνείδητης και αμερόληπτης εκτέλεσης των καθηκόντων τους).
Η έκθεση αξιολόγησης, όπως ετοιμάστηκε από τον Τεχνικό του Δήμου και τον ιδιώτη Σύμβουλο, υποβλήθηκε απευθείας στο Συμβούλιο Προσφορών του Δήμου, χωρίς να εξεταστεί προηγουμένως από την Επιτροπή Αξιολόγησης καθώς και την Επιτροπή Προσφορών.
- (ii) Πέραν των δύο προσφοροδοτών που κρίθηκαν άκυροι, άλλοι δύο προσφοροδότες δεν είχαν υποβάλει με την προσφορά τους τη Δήλωση Άλλου Φορέα, ο οποίος να κατείχε την απαιτούμενη Άδεια Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, που ήταν απαραίτητη προϋπόθεση συμμετοχής και, ως εκ τούτου, θα έπρεπε να είχαν αποκλειστεί.
- (iii) Η τροποποιητική οδηγία, που αναφέρεται πιο πάνω, είχε αποσταλεί στους οικονομικούς φορείς στις 2.4.2013, δηλαδή 3 ημέρες πριν την ημερομηνία υποβολής των προσφορών (που ήταν στις 5.4.2013), αντί το αργότερο έξι μέρες προηγουμένως, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου Ν.12(Ι)/2006.
- (iv) Το Συμβούλιο Προσφορών κατακύρωσε τον διαγωνισμό, αφαιρώντας από το συνολικό ποσό της κατακυρωθείσας προσφοράς, το ποσό που αφορούσε το Δελτίο αρ. 3, μη λαμβάνοντας έτσι υπόψη τη σχετική τροποποιητική οδηγία που είχε αποσταλεί από τον Δήμο, στις 2.4.2013, σε όλους τους οικονομικούς φορείς, για προσθήκη του πιο πάνω Δελτίου.
- (v) Το έντυπο υπογραφής της συμφωνίας δεν είχε σφραγιστεί από τον Ανάδοχο. Επίσης δεν υπήρχε υπογραφή δεύτερου μάρτυρα.

Τον Αύγουστο 2013, ο Δήμαρχος μας πληροφόρησε ότι, αφού λήφθηκαν υπόψη οι παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας, το θέμα μελετήθηκε σε συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου, το οποίο αποφάσισε - κατά πλειοψηφία - να μην ακυρώσει τον διαγωνισμό, αφού δεν αποκλειόταν η προσφυγή - ανεξαρτήτως της απόφασης - οποιουδήποτε εκ των επηρεαζόμενων προσφοροδοτών στο δικαστήριο. Επίσης, μας πληροφόρησε ότι ο Δήμος θεωρεί ότι η ακύρωση του διαγωνισμού θα δημιουργούσε επιπρόσθετα προβλήματα, αφού τα κατασκευαστικά έργα παλινόρθωσης των πεζοδρομίων καθώς και των άλλων συναφών οικοδομικών εργασιών, ήταν απαραίτητα για τη διασφάλιση της οδικής κυκλοφορίας και για το όλο θέμα είχε ζητηθεί γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του Δήμου, η οποία λήφθηκε σοβαρά υπόψη.

Τέλος, ο Δήμαρχος μας πληροφόρησε ότι καταβάλλονται προσπάθειες για αποφυγή λαθών και παραλείψεων στις διαδικασίες που ακολουθούνται για διεκπεραίωση των προσφορών, και προς αυτή την κατεύθυνση, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε να εξασφαλίζει υπηρεσίες από άλλους Δήμους για διαχείριση τεχνικών θεμάτων, περιλαμβανομένης και της αξιολόγησης των προσφορών.

(β) Ανάθεση από τον Δήμο Ύψωνα Τοπογραφικών ή/και άλλων Εργασιών. Τον Μάιο 2013, στα πλαίσια διερεύνησης παραπόνου που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας, ζητήσαμε από τον Δήμαρχο όπως μας αποστείλει κατάλογο των διαγωνισμών, στους οποίους ακολουθήθηκε η συνοπτική διαδικασία για κατακύρωση τους, κατά τα τελευταία 2 χρόνια, καθώς και τα πρακτικά των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, για ανάθεση των πιο πάνω διαγωνισμών.

Ζητήσαμε επίσης όπως παραθέσει τα σχόλια/απόψεις του Δήμου, αναφορικά με τον ισχυρισμό του παραπονούμενου, ότι η πρόσφατη ανάθεση τοπογραφικών και χωρομετρικών εργασιών σε αριθμό δρόμων

του Δήμου, είχε γίνει απευθείας σε πρόσωπα/εταιρείες που είχαν σχέση με μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, χωρίς την προκήρυξη διαγωνισμού.

Τον Αύγουστο 2013, ο Δήμαρχος μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

Οι πιο πάνω εργασίες είχαν ανατεθεί από το Κοινοτικό Συμβούλιο Ύψωνα, πριν τη μετεξέλιξη του σε Δήμο, σε συνεργασία με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, που είχε την ευθύνη ετοιμασίας των σχετικών ρυθμιστικών σχεδίων, για τη βελτίωση/διαπλάτυνση των δρόμων. Ο Δήμος θεωρούσε ότι η ανάθεση των εργασιών δεν είχε γίνει επιλεκτικά, ούτε είχε ως κίνητρο τα προσωπικά συμφέροντα, αλλά έγινε με σκοπό την προώθηση των έργων, στα πλαίσια των περιορισμένων υπηρεσιών και προσωπικού που διαθέτει, για να αντεπεξέλθει των δυσκολιών που αντιμετωπίζει, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια για αποφυγή λαθών και παραλείψεων κατά τη διεκπεραίωση των διαδικασιών των προσφορών περαιτέρω μας πληροφόρησε ότι, προς τον σκοπό αυτό, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε να εξασφαλίζει υπηρεσίες από άλλους Δήμους για διαχείριση τεχνικών θεμάτων, περιλαμβανομένης και της αξιολόγησης των προσφορών.

Τέλος, μας πληροφόρησε ότι, τόσο για τοπογραφικές εργασίες, όσο και για άλλες εργασίες/υπηρεσίες που προκύπτουν στον Δήμο κατά διαστήματα, και έχουν δαπάνη μικρότερη των €2.000, η ανάθεση τους γίνεται απευθείας από τον Δήμαρχο.

3.32 ΔΗΜΟΣ ΣΩΤΗΡΑΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για την περίοδο 21.10.2011 μέχρι 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν στις 2.8.2013, αντί μέχρι τις 30.4.2013, όπως καθορίζεται στο άρθρο 81(1) του περί Δήμων Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας και προγραμματίζεται να γίνει μέχρι τα μέσα του 2014.

Τα θέματα που ακολουθούν αφορούν μόνο σε δειγματοληπτικό έλεγχο συμβάσεων.

Προσφορά για την εκμετάλλευση του υπαίθριου εστιατορίου στην παραλία της Αγίας Θέκλας - Αρ. Διαγ. 6/2013. Τραπεζική Εγγύηση Συμμετοχής. Κατόπιν μελέτης των εγγράφων του διαγωνισμού, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Στο Μέρος Α των εγγράφων καθοριζόταν ότι, οι προσφοροδότες θα πρέπει να υποβάλουν - ως προϋπόθεση συμμετοχής στον διαγωνισμό - σχετική «Δέσμευση μη Απόσυρσης της Προσφοράς», συμπληρώνοντας το ειδικό Έντυπο που περιλαμβανόταν στα έγγραφα.

Ωστόσο, παρατηρήσαμε ότι στην προκήρυξη του διαγωνισμού που δημοσιεύθηκε, τέθηκε διαφορετική προϋπόθεση για συμμετοχή στον διαγωνισμό. Συγκεκριμένα, στην προκήρυξη καθοριζόταν ότι οι προσφορές θα πρέπει να συνοδεύονται με Τραπεζική Εγγύηση Συμμετοχής, για ποσό ίσο με το 10% του ποσού της προσφοράς.

Τον Ιούλιο 2013, με επιστολή μας προς τον Δήμο, υποδείξαμε ότι η απαίτηση για υποβολή εγγύησης συμμετοχής ή/και το είδος της εν λόγω εγγύησης, αποτελούν ουσιώδη όρο, ο οποίος, εξαιτίας και της επικρατούσας οικονομικής κατάστασης, αποκτούσε ιδιαίτερη σημασία. Ενδεχομένως, η δημοσίευση της απαίτησης για Τραπεζική Εγγύηση Συμμετοχής, να είχε αποτρέψει αριθμό οικονομικών φορέων από το να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό, εξαιτίας της αδυναμίας τους να εξασφαλίσουν τέτοια εγγύηση. Ωστόσο, οι οικονομικοί φορείς οι οποίοι αποφάσιζαν να προμηθευτούν τα έγγραφα του διαγωνισμού, μπορούσαν να διαπιστώσουν ότι η υποβολή Τραπεζικής Εγγύησης Συμμετοχής δεν ήταν απαραίτητη, αλλά αρκούσε η υποβολή της «Δέσμευσης μη Απόσυρσης της Προσφοράς», για συμμετοχή τους στον διαγωνισμό.

Ενόψει των πιο πάνω, εκφράσαμε την άποψη ότι η πιο πάνω διαφορά σε ουσιώδη όρο, μεταξύ της προκήρυξης που δημοσιεύθηκε και της πρόνοιας των εγγράφων του διαγωνισμού, αποτελούσε λόγο για ακύρωση του διαγωνισμού.

Τον ίδιο μήνα, ο Δήμος μάς πληροφόρησε ότι εκ παραδρομής είχε τεθεί στα έγγραφα του διαγωνισμού διαφορετική προϋπόθεση συμμετοχής, σε σχέση με αυτή που καθορίστηκε στην προκήρυξη. Σημειώνεται

ότι ο εν λόγω διαγωνισμός είχε ήδη κατακυρωθεί, τον Μάιο 2013, με απόφαση του Συμβουλίου Προσφορών του Δήμου, έναντι του ποσού των €84.000.

3.33 ΔΗΜΟΣ ΔΡΟΜΟΛΑΞΙΑΣ - ΜΕΝΕΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για την περίοδο 21.10.2011 μέχρι 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου, δεν κατέστη δυνατόν να διενεργηθεί έγκαιρα, λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού στην Υπηρεσία μας. Ο έλεγχος προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τα μέσα του 2014.

3.34 ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ - ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Έλεγχος Κοινοτικών Συμβουλίων: Τον Ιούλιο του 1999 τέθηκε σε ισχύ ο περί Κοινοτήτων Νόμος, με τον οποίο τα Συμβούλια Βελτιώσεως και οι Χωριτικές Αρχές μετονομάστηκαν σε Κοινοτικά Συμβούλια. Σύμφωνα με τα άρθρα 71 και 72 του Νόμου, ο ετήσιος έλεγχος των λογαριασμών όλων των Κοινοτικών Συμβουλίων (πρώην Συμβουλίων Βελτιώσεως και Χωριτικών Αρχών) και η διενέργεια διαχειριστικών, έκτακτων και άλλων ελέγχων ανατέθηκε στο Γενικό Ελεγκτή. Η διαμόρφωση του άρθρου 71 (ανάθεση του ελέγχου αποκλειστικά στο Γενικό Ελεγκτή) έγινε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, χωρίς οποιαδήποτε ανάμιξη ή έκφραση άποψης από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Επρόκειτο για μια τεράστια εργασία. Έτσι ενώ μέχρι το 1999 η Ελεγκτική Υπηρεσία διενεργούσε έλεγχο σε 86 Συμβούλια Βελτιώσεως, η Βουλή των Αντιπροσώπων, με τον περί Κοινοτήτων Νόμο του 1999, ανέθεσε στην Ελεγκτική Υπηρεσία και τον έλεγχο των 284 πρώην Χωριτικών Αρχών που ανακηρύχθηκαν σε Κοινοτικά Συμβούλια, εργασία που εν μέρει διεκπεραιωνόταν προηγουμένως από τις Επαρχιακές Διοικήσεις. Σημειώνεται σχετικά ότι ο έλεγχος που διενεργούσαν προηγουμένως οι Επαρχιακές Διοικήσεις δεν συμπεριελάμβανε διαχειριστικούς, έκτακτους και εις βάθος οικονομικούς ελέγχους και δεν εκδιδόταν έκθεση ελεγκτή επί των οικονομικών καταστάσεων.

Τον Δεκέμβριο του 1999, σε συνεννόηση με τον τότε Υπουργό Εσωτερικών, και αναγνωρίζοντας το δυσανάλογο χρόνο που θα απαιτείτο από την Ελεγκτική Υπηρεσία για τον έλεγχο των μικρών Κοινοτικών Συμβουλίων που δεν διέθεταν προσωπικό και συστήματα εσωτερικού ελέγχου και ως εκ τούτου αδυνατούσαν να ετοιμάσουν κατάλληλα λογιστικά βιβλία, προωθήθηκε τροποποίηση του Νόμου ώστε η Ελεγκτική Υπηρεσία να αναλάβει τον έλεγχο των λογαριασμών μόνο των μεγάλων Κοινοτικών Συμβουλίων, ενώ ο έλεγχος των λογαριασμών Κοινοτικών Συμβουλίων, των οποίων ο Προϋπολογισμός δεν υπερέβαινε τις £20.000 να ανατίθετο στους Επάρχους. Ο Νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, αλλά ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας τον ανέπεμψε για επανεξέταση στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία τελικά αποδέχτηκε τους λόγους αναπομπής. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, ο έλεγχος των λογαριασμών όλων των Κοινοτικών Συμβουλίων (σύνολο 370) παρέμεινε στην Ελεγκτική Υπηρεσία.

Διαχρονικά η Ελεγκτική Υπηρεσία αντιμετώπισε πολλά προβλήματα στον έλεγχο των λογαριασμών των Κοινοτικών Συμβουλίων εξαιτίας του γεγονότος ότι τα πλείστα Κοινοτικά Συμβούλια δεν έχουν υιοθετήσει συστήματα εσωτερικού ελέγχου, που να διασφαλίζουν ότι τηρούνται κατάλληλα λογιστικά βιβλία από τα οποία να ετοιμάζονται αξιόπιστες οικονομικές καταστάσεις και ότι συμμορφώνονται με τους Νόμους και τους Κανονισμούς. Πλείστες οικονομικές καταστάσεις που ετοιμάζονται από τα Κοινοτικά Συμβούλια περιέχουν πολλά λάθη, ελλείψεις και παραλείψεις, παρουσιάζουν ταμειακά ελλείμματα/ταμειακά πλεονάσματα, τα οποία τα Κοινοτικά Συμβούλια αδυνατούν να επεξηγήσουν, αφού σε αρκετές περιπτώσεις τα λογιστικά τους βιβλία δεν είναι κατάλληλα ενημερωμένα και δεν υπάρχουν τα απαραίτητα υποστηρικτικά στοιχεία. Σε αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια δεν γίνονται συνεδριάσεις, δεν τηρούνται πρακτικά ή τηρούνται ελλιπή πρακτικά, δεν ετοιμάζονται Προϋπολογισμοί ή στις περιπτώσεις που αυτοί ετοιμάζονται, παρατηρούνται σχεδόν πάντοτε υπερβάσεις και μάλιστα εξωπραγματικές, χωρίς τις απαραίτητες εγκρίσεις. Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρείται καθυστέρηση στον έλεγχο της νομιμότητας των πρακτικών των Συμβουλίων και ελλιπής εποπτεία των Κοινοτικών Συμβουλίων από τους Επάρχους. Μεγάλος αριθμός

αγορών διενεργείται χωρίς να ζητούνται προσφορές. Πολλά Κοινοτικά Συμβούλια δεν τηρούν μητρώο περιουσιακών στοιχείων, με κίνδυνο αυτά να απολεσθούν. Πολλά Κοινοτικά Συμβούλια δεν τηρούν καταλόγους καθυστερήσεων για τις φορολογίες, με κίνδυνο σημαντικά ποσά να παραμείνουν ανείσπρακτα ή να εισπραχθούν στη συνέχεια χωρίς να καταχωριστούν στις οικονομικές καταστάσεις και χωρίς αυτό να γίνει αντιληπτό. Τα διάφορα μηχανογραφικά συστήματα που λειτουργούν σε αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια, μέρος της δαπάνης αγοράς των οποίων επιχορηγήθηκε από την Κυβέρνηση, παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις και αδυναμίες και δεν διαθέτουν τις απαραίτητες ασφαλιστικές δικλίδες. Αρκετές πληρωμές καταχωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις χωρίς επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και χωρίς την απαιτούμενη έγκριση. Τα αντίστοιχα εντάλματα πληρωμής ετοιμάζονται πολλές φορές εκ των υστέρων κατά την ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων και χωρίς τις αναγκαίες εγκρίσεις. Κάποιες εισπράξεις δεν καταχωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, αφού αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια παραλείπουν να εκδώσουν αποδείξεις εισπράξης, ενώ ορισμένες εισπράξεις που καταχωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις δεν τεκμηριώνονται. Σε κάποιες περιπτώσεις ο Κοινοτάρχης αποσύρει μετρητά (με μόνο την υπογραφή του) από τους τραπεζικούς λογαριασμούς του Συμβουλίου για τη διενέργεια πληρωμών, ενώ σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται εισπράξεις μετρητών από φορολογίες για διενέργεια πληρωμών, κατά παράβαση των άρθρων 68 και 69 του Νόμου. Τα πιο πάνω έχουν ως αποτέλεσμα να απαιτείται δυσανάλογος χρόνος από την Ελεγκτική Υπηρεσία για τον έλεγχο τέτοιων οργανισμών.

Τον Ιανουάριο 2009, ύστερα από συνάντηση με τον τότε Υπουργό Εσωτερικών, τον Γενικό Εισαγγελέα και τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα παρατυπίες σε Δήμους και Κοινοτικά Συμβούλια, η Ελεγκτική Υπηρεσία υπέβαλε επιστολή στον Γενικό Εισαγγελέα και τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών με σημειώματα σχετικά με παρανομίες/παρατυπίες καθώς και άλλα σοβαρά θέματα που αφορούν σε Δήμους και Κοινοτικά Συμβούλια, προκειμένου να μελετήσουν την πιθανότητα υιοθέτησης διαδικασίας επιβολής διοικητικών προστίμων στους υπευθύνους.

Παρόλο που έχουν παρέλθει 13 έτη από τη ψήφιση του περί Κοινοτήτων Νόμου, η κατάσταση στα Κοινοτικά Συμβούλια δεν έχει βελτιωθεί. Αντιθέτως η έλλειψη συνεπειών σε αυθαιρεσίες ορισμένων Κοινοτικών Συμβουλίων, η μη λήψη διορθωτικών μέτρων από μέρους τους και η αδυναμία των Κεντρικών Υπηρεσιών των Κοινοτικών Συμβουλίων να τους υποβοηθήσουν να επιλύσουν τα προβλήματα που παρουσιάζονται έγκαιρα και αποτελεσματικά, έχει ως αποτέλεσμα τα προβλήματα να συσσωρεύονται και να μεγεθύνονται με την πάροδο των χρόνων. Τα πιο πάνω σε συνδυασμό με την υποστελέχωση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας είχαν ως αποτέλεσμα να καταλήξουμε να έχουμε λογαριασμούς Κοινοτικών Συμβουλίων που δεν έχουν ελεγχθεί από το 2006, με όλα τα αρνητικά συνεπακόλουθα της μη έγκαιρης πληροφόρησης για τη λήψη των αναγκαίων διορθωτικών μέτρων.

Η υποστελέχωση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας προέκυψε από την παγοποίηση των υπό πλήρωση οργανικών θέσεων, την παγοποίηση πρόσληψης έκτακτου προσωπικού στα πλαίσια των μέτρων λιτότητας, και το μεγάλο αριθμό πρόωρων αφυπηρετήσεων. Δυστυχώς η πλήρωση 10 νέων θέσεων που εγκρίθηκαν στον Προϋπολογισμό του 2012 και θα απάμβλυε ελαφρά το πρόβλημα ανεστάλη, ενώ ταυτόχρονα παγοποιήθηκαν όλες οι κενωθείσες ή κενωθείσόμενες θέσεις.

Ενώ με το Νομοσχέδιο «Ο περί Τοπικών Αρχών και συμπλεγμάτων Νόμος του 2011», είχε δημιουργηθεί η εντύπωση ότι επίκειτο προώθηση νομοθεσίας για συμπλεγματοποιήσεις Κοινοτικών Συμβουλίων για μείωση διοικητικών κόστων και καλύτερης οργάνωσης/λειτουργίας των Κοινοτικών Συμβουλίων, και ως εκ τούτου θεωρήσαμε ότι θα απαμβλύνετο το πρόβλημα, εντούτοις με το εν λόγω Νομοσχέδιο, το οποίο ενοποιεί απλώς τους περί Δήμων και τους περί Κοινοτήτων Νόμους, δημιουργούνται επιπρόσθετα εκτός από τους υφιστάμενους Δήμους και Κοινοτικά Συμβούλια, και συμπλέγματα με διαφορετικές αρμοδιότητες. Το θέμα είναι ασφαλώς θέμα πολιτικής, για το οποίο ο Γενικός Ελεγκτής δεν έχει αρμοδιότητα. Κατά τη συζήτηση του Νομοσχεδίου στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών επαναφέραμε παλαιότερη εισήγηση ώστε για την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, τα μικρά Κοινοτικά Συμβούλια (είτε με βάση τους εγγεγραμμένους εκλογείς π.χ. μέχρι 100, είτε με βάση τον Προϋπολογισμό τους) εξαιρεθούν από τον έλεγχο του Γενικού Ελεγκτή.

Γενικές Παρατηρήσεις.

Από τον έλεγχο των Κοινοτικών Συμβουλίων διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα.

(α) Οικονομικές καταστάσεις.

- (i) Οι οικονομικές καταστάσεις των πρώην Χωρικών Αρχών παρουσιάζουν μόνο τις εισπράξεις και τις πληρωμές του Κοινοτικού Ταμείου. Για σκοπούς καλύτερης και πιο σφαιρικής πληροφόρησης εισηγηθήκαμε όπως στις οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται επιπρόσθετα στοιχεία όπως, τα υπόλοιπα των λογαριασμών καταθέσεων σε Κυβερνητικές Υπηρεσίες για την εκτέλεση έργων, τα υπόλοιπα των δανείων, τα ποσά των εκκρεμών υποχρεώσεων, καθυστερημένων εσόδων και περιουσιακών στοιχείων. Σε αρκετές περιπτώσεις τα Κονδύλια, όπως αυτά παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις, δεν συνάδουν με τους Προϋπολογισμούς, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η σύγκριση των πραγματικών εξόδων με τα προϋπολογισθέντα για σκοπούς παρακολούθησης των υπερβάσεων. Επίσης, ενώ οι περί Κοινοτήτων Νόμοι προβλέπουν όπως οι τελικοί λογαριασμοί ετοιμάζονται όχι αργότερα από την 31η Μαρτίου του επόμενου έτους, σε μεγάλο αριθμό Συμβουλίων παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων και στην ετοιμασία των τελικών λογαριασμών.

Οι οικονομικές καταστάσεις που ετοιμάζονται από αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια παρουσιάζουν λάθη και παραλείψεις, όπως ασυμφωνία των τελικών υπολοίπων ενός έτους με τα αρχικά του επόμενου, ακαταχώριστες εισπράξεις και πληρωμές και τραπεζικά υπόλοιπα για τα οποία δεν ετοιμάζονται συμφιλιωτικές καταστάσεις.

(β) Προϋπολογισμοί.

- (i) Ετοιμασία, έγκριση και παρουσίαση ετήσιου Προϋπολογισμού. Σύμφωνα με τους περί Κοινοτήτων Νόμους, κάθε Συμβούλιο οφείλει να ετοιμάζει ετήσιο Προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων, ο οποίος εγκρίνεται από τον οικείο Έπαρχο. Ο Προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος και παρέκκλιση από τη διάταξη αυτή δεν επιτρέπεται, παρά μόνο ύστερα από έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, εξουσία η οποία εκχωρήθηκε από τον τελευταίο στον Έπαρχο. Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου οι Προϋπολογισμοί δεν ήταν ισοσκελισμένοι, χωρίς ωστόσο να τύχουν της έγκρισης του Επάρχου. Ορισμένα Κοινοτικά Συμβούλια δεν ετοιμάζουν Προϋπολογισμό και έτσι οι δαπάνες δεν διενεργούνται μέσα σε προκαθορισμένα πλαίσια εγκεκριμένου Προϋπολογισμού. Επίσης, κατά παράβαση των διατάξεων των περί Κοινοτήτων Νόμων, οι ετήσιοι Προϋπολογισμοί αρκετών Συμβουλίων δεν εγκρίνονται πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται. Παρουσιάζεται επίσης ανομοιομορφία στον τρόπο παρουσίασης των Προϋπολογισμών των Κοινοτικών Συμβουλίων (πρώην Χωρικές Αρχές) ανά Επαρχία.
- (ii) Υπερβάσεις Προϋπολογισμών. Σύμφωνα με την επιφύλαξη του άρθρου 64 των περί Κοινοτήτων Νόμων, κάθε Συμβούλιο μπορεί, χωρίς οποιαδήποτε περαιτέρω έγκριση, να δαπανά κάθε χρόνο ποσό το οποίο δεν υπερβαίνει το 20% οποιουδήποτε Κονδυλίου, νοουμένου ότι υπάρχουν ανάλογες εξοικονομήσεις από οποιαδήποτε άλλα Κονδύλια του ίδιου Προϋπολογισμού. Εκεί που υπήρχε εγκεκριμένος Προϋπολογισμός, διαπιστώθηκαν περιπτώσεις υπερβάσεων δαπανών πέραν του 20%, χωρίς να ακολουθηθεί η υπό των περί Κοινοτήτων Νόμων προβλεπόμενη διαδικασία εξασφάλισης σχετικών εγκρίσεων από τον Έπαρχο.
- (iii) Κατάρτιση και εκτέλεση Προϋπολογισμών. Για να παρουσιάζεται η σωστή εικόνα των οικονομικών δυνατοτήτων των Συμβουλίων και της ικανότητάς τους για την εκτέλεση των διαφόρων έργων, εισηγηθήκαμε όπως οι ετήσιοι Προϋπολογισμοί καταρτίζονται με μελετημένο πρόγραμμα, το οποίο να βασίζεται στις πραγματικές ανάγκες και στη δυνατότητα εκτέλεσής τους.
- (γ) Πρακτικά συνεδριών. Ορισμένα Κοινοτικά Συμβούλια δεν τηρούν πρακτικά των συνεδριών του Συμβουλίου κατά παράβαση των διατάξεων των περί Κοινοτήτων Νόμων.
- (δ) Δάνεια. Μερικά Συμβούλια δεν καταβάλλουν τις δόσεις των δανείων τους στις καθορισμένες ημερομηνίες, με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται με τόκους υπερημερίας.

(ε) Πληρωμές σε Κοινοτάρχες και μέλη των Συμβουλίων για υπηρεσίες που παρέχουν. Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις Συμβουλίων που κατέβαλαν αμοιβή στον Κοινοτάρχη ή σε μέλη του Συμβουλίου για υπηρεσίες που πρόσφεραν στο Συμβούλιο, σε αντίθεση με τις διατάξεις του άρθρου 16(2)(στ) των περί Κοινοτήτων Νόμων, σύμφωνα με τις οποίες δεν μπορεί να διατελεί Κοινοτάρχης ή μέλος Συμβουλίου πρόσωπο το οποίο έχει οποιαδήποτε συμβατική σχέση με το Συμβούλιο για την εκτέλεση εργασιών ή την παροχή υπηρεσιών με αμοιβή.

(στ) Αγορά μετοχών σε ιδιωτικές εταιρείες. Αρκετά Συμβούλια αγόρασαν μετοχές σε συγκεκριμένες αναπτυξιακές εταιρείες οι οποίες ιδρύθηκαν, μεταξύ άλλων, για την ενημέρωση των Κοινοτικών Συμβουλίων και άλλων φορέων για θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης και την αξιοποίηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων μέσα από τη συμμετοχή και διαχείριση Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Επισημάνανε ότι η επένδυση σε ιδιωτικές εταιρείες δεν καλύπτεται από τις διατάξεις των περί Κοινοτήτων Νόμων.

(ζ) Βεβαίωση περιουσιακών στοιχείων και χρηματικών υπολοίπων στις 31 Δεκεμβρίου. Αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια δεν υποβάλλουν ως οφείλουν στην Ελεγκτική Υπηρεσία βεβαίωση των περιουσιακών τους στοιχείων και των χρηματικών τους υπολοίπων στο τέλος του έτους.

(η) Μετρητά και τραπεζικά διαθέσιμα. Μεγάλος αριθμός Κοινοτικών Συμβουλίων (πρώην Χωριτικές Αρχές) συνεχίζουν να παρουσιάζουν στο Βιβλίο Ταμείου, στην ίδια στήλη, ως ένα ποσό, όλα τα ταμειακά διαθέσιμα, με αποτέλεσμα να μην είναι γνωστό ανά πάσα στιγμή το υπόλοιπο της τράπεζας και το υπόλοιπο των μετρητών χωριστά. Παρόλο που έχουμε εισηγηθεί τη σωστή τήρηση του Βιβλίου Ταμείου, εντούτοις μεγάλος αριθμός Κοινοτικών Συμβουλίων δεν έχει εφαρμόσει τις εισηγήσεις μας, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται ο έλεγχος και να παρουσιάζονται συχνά ταμειακές διαφορές. Σε ξεχωριστές επιστολές που αποστείλαμε προς όλους τους Επάρχους στις 4.11.2009, 12.11.2010, 22.12.2011 και 11.12.2012, επισύραμε την προσοχή σε όλα τα Κοινοτικά Συμβούλια ότι από την 1.1.2010 η Υπηρεσία μας δεν αποδέχεται, για σκοπούς ελέγχου, το Βιβλίο Ταμείου, εάν σε αυτό δεν τηρούνται χωριστές στήλες μετρητών και τράπεζας.

(θ) Ενημέρωση του Βιβλίου Ταμείου. Το λογιστικό σύστημα που ακολουθείται από τα Κοινοτικά Συμβούλια βασίζεται στις πραγματικές εισπράξεις και πληρωμές που αφορούν σε ένα ημερολογιακό έτος. Εντούτοις, σε πολλές περιπτώσεις Κοινοτικών Συμβουλίων (πρώην Χωριτικές Αρχές), συνεχίζει να διαπιστώνονται καταχωρίσεις στο Βιβλίο Ταμείου, τόσο εσόδων όσο και εξόδων, οι οποίες έγιναν μέσα στο επόμενο έτος, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει συνοχή στα οικονομικά αποτελέσματα για κάθε έτος χωριστά.

(ι) Μη τήρηση τρεχούμενων λογαριασμών. Παρόλο που η νομοθεσία προβλέπει ότι κανένα ποσό χρημάτων δεν θα αποσύρεται από τραπεζικό λογαριασμό, παρά μόνο με επιταγή, εντούτοις ορισμένα Κοινοτικά Συμβούλια (πρώην Χωριτικές Αρχές) συνεχίζουν να μην τηρούν τρεχούμενο λογαριασμό με επιταγές.

(ια) Έκδοση επιταγών. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι επιταγές που εκδίδονται από τα Κοινοτικά Συμβούλια (πρώην Χωριτικές Αρχές) υπογράφονται μόνο από τον Κοινοτάρχη, ενώ σύμφωνα με τους περί Κοινοτήτων Νόμους πρέπει να προσυπογράφονται και από το Γραμματέα ή από άλλο εξουσιοδοτημένο μέλος του Συμβουλίου.

(ιβ) Μετρητά στην κατοχή των Γραμματέων/Κοινοταρχών. Το υπόλοιπο των μετρητών στην κατοχή ορισμένων Γραμματέων/Κοινοταρχών κατά τη διάρκεια του έτους ήταν υπερβολικά ψηλό, σε αντίθεση με το άρθρο 68 των περί Κοινοτήτων Νόμων, σύμφωνα με το οποίο όλα τα χρηματικά ποσά που ανήκουν ή εισπράττονται για λογαριασμό του Συμβουλίου κατατίθενται στους τραπεζικούς του λογαριασμούς και το Συμβούλιο μπορεί να εξουσιοδοτεί τον Γραμματέα/Ταμία να διατηρεί στην κατοχή του χρηματικό ποσό που να επαρκεί για τις ημερήσιες δαπάνες του Συμβουλίου.

Εισηγηθήκαμε όπως όλες οι εισπράξεις κατατίθενται έγκαιρα και το ποσό των μετρητών περιοριστεί στο απόλυτα αναγκαίο.

(ιγ) Μη επιβολή πρόσθετης επιβάρυνσης του 25%. Σε αρκετές περιπτώσεις, δεν επιβάλλεται η πρόσθετη επιβάρυνση του 25% για καθυστερήσεις στην καταβολή φόρων, τελών, δικαιωμάτων κ.λπ., όπως προβλέπεται στους περί Κοινοτήτων Νόμους, ενώ σε πλείστες περιπτώσεις, για παράκαμψη της διάταξης

αυτής, οι αποδείξεις εισπραξης φέρουν ημερομηνία του έτους που έληξε, ενώ η εισπραξη γίνεται μέσα στο επόμενο έτος.

(ιδ) Εντάλματα πληρωμής. Σε αρκετές περιπτώσεις δεν ετοιμάζονται εντάλματα πληρωμής για τη διενέργεια πληρωμών αλλά οι πληρωμές γίνονται βάσει τιμολογίων/αποδείξεων που εκδίδουν οι δικαιούχοι. Εισηγηθήκαμε όπως, για αποφυγή διπλοπληρωμών, όλα τα τιμολόγια/αποδείξεις εισπραξης σφραγίζονται με τη σφραγίδα «Εξοφλήθηκε». Επίσης σε αρκετές περιπτώσεις οι πληρωμές δεν υποστηρίζονται από σχετικά τιμολόγια/αποδείξεις.

(ιε) Καθυστερημένες οφειλές φορολογιών και τελών υδατοπρομήθειας. Σημαντικά ποσά που αφορούν στις πιο πάνω οφειλές παραμένουν ανείσπρακτα και υποδείξαμε όπως τα Συμβούλια ασκούν έγκαιρα και αποτελεσματικά τις εξουσίες που τους παρέχουν οι Νόμοι και Κανονισμοί για τη διασφάλιση των εσόδων τους.

(ιστ) Προσφορές. Αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια προβαίνουν σε αγορά αγαθών ή υπηρεσιών χωρίς να ακολουθούν τη διαδικασία των προσφορών.

(ιζ) Μητρώο περιουσιακών στοιχείων. Για σκοπούς παρακολούθησης των περιουσιακών στοιχείων, όλα τα περιουσιακά στοιχεία των Κοινοτικών Συμβουλίων, κινητά και ακίνητα, πρέπει να καταχωρίζονται σε σχετικό μητρώο.

(ιη) Μηχανογραφημένα συστήματα τήρησης των λογαριασμών. Ορισμένα Συμβούλια εφαρμόζουν διάφορα μηχανογραφημένα συστήματα τήρησης των λογαριασμών, ιδιαίτερα στους τομείς των φορολογιών και τελών υδατοπρομήθειας, χωρίς πολλές φορές να διαθέτουν κατάλληλο και καταρτισμένο προσωπικό. Τα συστήματα αυτά σε αρκετές περιπτώσεις δεν διαθέτουν τις απαραίτητες ασφαλιστικές δικλίδες και γενικά παρουσιάζουν ελλείψεις και αδυναμίες.

(ιθ) Εκτέλεση αναπτυξιακών έργων. Για τις δαπάνες που αφορούν στα αναπτυξιακά έργα, υποδείξαμε όπως εξασφαλίζονται αντίγραφα των πιστοποιητικών πληρωμής που εκδίδουν οι επιβλέποντες Αρχιτέκτονες/Μηχανικοί, τα οποία και να επισυνάπτονται στα σχετικά εντάλματα πληρωμής.

Αναφορικά με εμβάσματα των Κοινοτικών Συμβουλίων σε Κυβερνητικά Τμήματα, όπως την Επαρχιακή Διοίκηση και το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, σχετικά με έργα ανάπτυξης που εκτελούνται απευθείας από Κυβερνητικά Τμήματα με συνεισφορά των Συμβουλίων, ζητήσαμε όπως υποβάλλεται στο κάθε Συμβούλιο ετήσια έκθεση εξόδων, καθώς επίσης και τελική κατάσταση εξόδων, μαζί με τα σχετικά έγγραφα και πιστοποιητικά τελικής παραλαβής των έργων κατά την αποπεράτωσή τους. Για σκοπούς παρακολούθησης και ελέγχου εισηγηθήκαμε επίσης τη δημιουργία σχετικού μητρώου από τα Συμβούλια, στο οποίο να καταχωρίζονται όλα τα πιο πάνω εμβάσματα και, παράλληλα, τα ανάλογα έξοδα βάσει των σχετικών εκθέσεων.

(κ) Πληρωμή εξόδων για σκοπούς Σχολικών Εφορειών και Συμβουλίων Αποχετεύσεων. Υπήρξαν περιπτώσεις όπου οι τραπεζικοί λογαριασμοί των Συμβουλίων χρησιμοποιήθηκαν για διεκπεραίωση συναλλαγών που αφορούσαν σε Σχολική Εφορεία ή Συμβούλιο Αποχετεύσεων, χωρίς να τηρηθούν τα αναγκαία στοιχεία και χωρίς να καταχωριστούν στο Βιβλίο Ταμείου του Συμβουλίου, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται διαφορές στα χρηματικά υπόλοιπα.

(κα) Εγγραφή ακίνητης περιουσίας των Συμβουλίων. Σε αρκετές περιπτώσεις η ακίνητη περιουσία των Κοινοτικών Συμβουλίων δεν είναι εγγεγραμμένη στο όνομά τους.

(κβ) Στελέχωση Κοινοτικών Συμβουλίων. Σε ορισμένα Συμβούλια παρουσιάζονται προβλήματα και αδυναμίες στην οικονομική διαχείριση των υποθέσεών τους, επειδή δεν υπάρχει η κατάλληλη υποδομή ή το προσωπικό δεν είναι κατάλληλα καταρτισμένο.

(κγ) Έγκριση θέσεων ως συντάξιμων. Ορισμένα Συμβούλια εγκρίνουν θέσεις ως συντάξιμες, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, όπως απαιτείται από τις διατάξεις των περί Συντάξεων και Φιλοδορημάτων Κανονισμών.

(κδ) Ταμεία Προνοίας. Σε ορισμένα Συμβούλια τα Ταμεία Προνοίας λειτουργούν χωρίς εγκεκριμένους Κανονισμούς.

(κε) Σχέδια Υπηρεσίας και Κανονισμοί Προσωπικού Κοινοτικών Συμβουλίων. Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις όπου τα Συμβούλια αντικανονικά τοποθετούν υπαλλήλους σε βαθμίδες κλιμάκων πιο ψηλές από την αρχική ή παραχωρούν επιπρόσθετες ετήσιες προσαυξήσεις ή/και τοποθετούν υπαλλήλους σε νέες κλίμακες με λανθασμένο τρόπο. Τούτο οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι σε πολλά Συμβούλια δεν υπάρχουν σχέδια υπηρεσίας και δεν εφαρμόζονται σωστά οι Κανονισμοί Προσωπικού.

(κστ) Ανανέωση συλλογικών συμβάσεων. Αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια κατά την ανανέωση της συλλογικής σύμβασης δεν ακολουθούν τη διαδικασία της εκ των προτέρων έγκρισης του προσχεδίου της σύμβασης από τα Υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομικών, όπως καθορίζεται στην απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 52.362 ημερ. 6.10.2000.

(κζ) Αγορά υπηρεσιών. Σε αρκετές περιπτώσεις τα Συμβούλια (πρώην Χωρικές Αρχές) προβαίνουν σε αγορά υπηρεσιών συνάπτοντας συμβόλαια που υποδηλώνουν σχέση εργοδότη-εργοδοτούμενου, με όλες τις συνεπακόλουθες υποχρεώσεις των Συμβουλίων ως εργοδοτών.

(κη) Ατιμολόγητο νερό. Για την καλύτερη διαχείριση της υδατοπρομήθειας, εισηγηθήκαμε την καταγραφή της ποσότητας νερού που αγοράζεται ή αντλείται από ιδιωτικές γεωτρήσεις και τη σύγκριση με την ποσότητα νερού που διοχετεύεται στο σύστημα ύδρευσης, καθώς επίσης και με την ποσότητα που τιμολογείται στους καταναλωτές. Οποιοσδήποτε σημαντικές διαφορές θα πρέπει να διερευνώνται.

(λ) Οφειλές για αγορά νερού. Ορισμένα Συμβούλια χρησιμοποιούν τις εισπράξεις από τα τέλη υδατοπρομήθειας για άλλους σκοπούς, με αποτέλεσμα να μην εξοφλούν τις υποχρεώσεις τους προς το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων ή/και Κυβερνητικά Υδατικά Έργα.

(λα) Τέλος ακίνητης ιδιοκτησίας. Αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια εξακολουθούν είτε να μην επιβάλλουν τέλος ακίνητης ιδιοκτησίας, εξουσία που έχουν σύμφωνα με το άρθρο 74 των περί Κοινοτήτων Νόμων, είτε να καθορίζουν μηδενικό συντελεστή, με το δικαιολογητικό ότι οι εκτιμημένες αξίες που ισχύουν σήμερα είναι αυτές που ίσχυαν πριν από πολλά χρόνια.

(λβ) Διατάξεις των περί Κοινοτήτων Νόμων σε σχέση με την επανεκτίμηση της ακίνητης ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τα άρθρα 74 και 75 των περί Κοινοτήτων Νόμων, επιβάλλονται τέλη ακίνητης ιδιοκτησίας βάσει συντελεστή που δεν υπερβαίνει το 10% επί της αξίας της ακίνητης ιδιοκτησίας η οποία προέκυψε από τη γενική εκτίμηση που έγινε με βάση το άρθρο 69 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου. Στο σχετικό Νόμο, δεν υπάρχει διάταξη ώστε για σκοπούς επιβολής τελών ακίνητης ιδιοκτησίας, να μπορεί να ληφθεί υπόψη η αξία της ιδιοκτησίας όπως αυτή δυνατόν να αναθεωρηθεί/επανεκτιμηθεί από τον Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, με βάση τις αγοραίες αξίες των ακινήτων που ίσχυαν την 1.1.1980, σύμφωνα με τις επιφυλάξεις του άρθρου 66 ή/και του άρθρου 67 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου. Ως αποτέλεσμα, τα Κοινοτικά Συμβούλια έχουν σημαντική απώλεια εσόδων εφόσον οι αξίες των ακινήτων, μετά την τελευταία γενική εκτίμηση 1.1.1980, αυξήθηκαν σημαντικά, ενώ παράλληλα τίθεται και θέμα άνισης μεταχείρισης των πολιτών. Αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στις τροποποιήσεις στα τοπικά σχέδια/πολεοδομικές ζώνες, όσο και στην ανάπτυξη που παρατηρήθηκε σε τεμάχια γης τα οποία εξακολουθούν να φορολογούνται στις πλείστες περιπτώσεις ως χωράφια, οικόπεδα, ενώ έχουν ενταχθεί σε οικιστικές/τουριστικές περιοχές και έχουν αξιοποιηθεί ανάλογα.

Εισηγηθήκαμε όπως, το Υπουργείο Εσωτερικών μελετήσει το ενδεχόμενο τροποποίησης των περί Κοινοτήτων Νόμων, ώστε, για σκοπούς επιβολής τελών ακίνητης ιδιοκτησίας, να μπορούν να λαμβάνονται υπόψη οι προσωρινές αξίες ή οι επανεκτιμήσεις σε τιμές 1.1.1980, με βάση τις αλλαγές που επήλθαν στην ακίνητη ιδιοκτησία όπως αυτές εκτιμώνται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας με βάση τα άρθρα 66 και 67 του Νόμου. Πληροφοριακά αναφέραμε ότι σχετική τροποποίηση έγινε στους περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμους.

(λγ) Άδειες λειτουργίας επαγγελματικών υποστατικών. Αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια εξακολουθούν να μην επιβάλλουν οποιαδήποτε φορολογία σχετικά με τη λειτουργία επαγγελματικών υποστατικών, σε αντίθεση με το άρθρο 86 των περί Κοινοτήτων Νόμων.

(λδ) Κοιμητήριο. Αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια δεν τηρούν ξεχωριστούς λογαριασμούς για τις εισπράξεις και πληρωμές που αφορούν στο κοιμητήριο, οι οποίοι υπόκεινται στον έλεγχο του Επάρχου, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Κοιμητηρίων (Ταφή και Εκταφή) Νόμου.

(λε) Αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου. Διαπιστώθηκε ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου στα πλείστα Κοινοτικά Συμβούλια παρουσιάζει κενά και αδυναμίες.

(λστ) Καθυστέρηση στην απάντηση επί των εκθέσεων και παρατηρήσεών μας. Σύμφωνα με τους περί Κοινοτήτων Νόμους, οι ελεγμένοι λογαριασμοί, μαζί με την έκθεση και τις παρατηρήσεις του Γενικού Ελεγκτή, υποβάλλονται στον Έπαρχο, ο οποίος στη συνέχεια τις αποστέλλει στα Κοινοτικά Συμβούλια για να απαντήσουν. Σε αρκετές περιπτώσεις Κοινοτικών Συμβουλίων παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στις απαντήσεις επί των θεμάτων που εγείρονται. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ορισμένα Συμβούλια δεν έχουν απαντήσει σε καμιά έκθεση της Υπηρεσίας μας, ενώ σε μερικές περιπτώσεις τα νέα Συμβούλια που εκλέγονται αρνούνται να απαντήσουν σε παρατηρήσεις που αφορούν σε προηγούμενα Συμβούλια.

(λζ) Θέσπιση Κανονισμών. Όπως αναφέραμε στην Έκθεσή μας για το έτος 2011, αρκετά άρθρα της Νομοθεσίας προβλέπουν τη θέσπιση Κανονισμών, για την πιο αποτελεσματική και εύρυθμη λειτουργία των Συμβουλίων.

Οι Γενικοί Κανονισμοί και οι Κανονισμοί Κοινοτικής Υπηρεσίας θεσπίστηκαν και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, ημερ. 21.6.2002 και 7.6.2002, από τα Κοινοτικά Συμβούλια Κοκκινότριμιθιάς και Σωτήρας Αμμοχώστου, αντίστοιχα, και, όπως έχουμε πληροφορηθεί, έχει ετοιμαστεί σχετικό κείμενο, με βάση το οποίο έχουν μέχρι σήμερα υιοθετήσει τους πιο πάνω Κανονισμούς σχεδόν όλα τα Κοινοτικά Συμβούλια.

3.35 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Η Κεντρική Υπηρεσία λειτουργεί υπό την ευθύνη, εποπτεία και συντονισμό του Επάρχου. Σε κάθε Επαρχία λειτουργεί Κεντρική Υπηρεσία Κοινοτικών Συμβουλίων, σκοπός της οποίας είναι η παροχή υπηρεσιών στα Συμβούλια. Η λειτουργία της Υπηρεσίας από το 2002 ρυθμίζεται με Κανονισμούς και οι δαπάνες λειτουργίας της επιχορηγούνται από το Κράτος κατά ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 50%. Η Κεντρική Υπηρεσία κάθε Επαρχίας οφείλει να τηρεί λογαριασμούς και στο τέλος του χρόνου να τους υποβάλλει για έλεγχο στην Υπηρεσία μας.

Από τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των Κοινοτικών Συμβουλίων παρατηρούνται λάθη και αδυναμίες στην οικονομική διαχείρισή τους. Η Κεντρική Υπηρεσία θα πρέπει να ασκεί πιο ουσιαστικό έλεγχο για βελτίωση στον τομέα αυτό. Εισηγηθήκαμε την ενίσχυση των Κεντρικών Υπηρεσιών των Κοινοτικών Συμβουλίων με κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό, για παροχή συμβουλευτικών και καθοδηγητικών υπηρεσιών στα Κοινοτικά Συμβούλια, πάνω σε θέματα που αφορούν σε όλες τις δραστηριότητές τους όπως, καταρτισμός και εκτέλεση Προϋπολογισμών, επιβολή και είσπραξη φορολογιών, ετοιμασία ετήσιων εκθέσεων, μισθοδοσία προσωπικού, συνταξιοδοτικά ωφελήματα, διαδικασίες προσφορών και άλλα. Παρατηρήθηκε επίσης ότι η εποπτεία που ασκείται από την Κεντρική Υπηρεσία μέσω του ελέγχου των πρακτικών των Συμβουλίων δεν είναι αποτελεσματική. Η σχετική νομοθεσία δεν προβλέπει μέτρα στις περιπτώσεις που λαμβάνονται αποφάσεις ή γίνονται πράξεις που δεν είναι νομότυπες και εισηγηθήκαμε την εισαγωγή σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων προς αντιμετώπιση της αδυναμίας αυτής.

ΜΕΡΟΣ 4 - ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

4.1 ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Ίδρυση και λειτουργία Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου ιδρύθηκε με την ψήφιση του Νόμου αρ. 234(I)/2002, στις 31.12.2002.

Το Πανεπιστήμιο δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές τον Σεπτέμβριο του 2006.

Οικονομικές καταστάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις του Πανεπιστημίου για τα έτη 2006 και 2007 υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας για έλεγχο τον Δεκέμβριο 2011, για τα έτη 2008, 2009, 2010 και 2011 τον Αύγουστο 2012 και για το έτος 2012 τον Ιούλιο 2013. Ο έλεγχος της Υπηρεσίας μας για τα έτη 2006-2012 βρίσκεται σε εξέλιξη. Τα θέματα που προέκυψαν από τον έλεγχο που διενεργήθηκε για το 2004 και 2005 παρουσιάζονται στην Έκθεσή μας για το 2010.

4.2 ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις της Αρχής για το 2012 παρουσίασαν έλλειμμα €6.603.354, σε σύγκριση με έλλειμμα €4.613.393 κατά το 2011.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα της Αρχής από λειτουργικές δραστηριότητες και από καθαρά χρηματοδοτικά έσοδα ανήλθαν το 2012 σε €31.219.928, σε σύγκριση με €31.775.624 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €555.696 ή ποσοστό 1,7%. Η κύρια πηγή εσόδων είναι το τέλος ύψους 0,5% επί των απολαβών των εργοδοτούμενων, το οποίο καταβάλλεται από τους εργοδότες και το οποίο κατά το 2012 ανήλθε σε €26.169.814, σε σύγκριση με €26.992.332 το 2011.

(γ) Έξοδα. Τα έξοδα της Αρχής κατά το 2012 ανήλθαν σε €37.545.721, σε σύγκριση με €36.184.922 το 2011, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση €1.360.799 ή ποσοστό 3,8%, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση στις δαπάνες για προγράμματα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού (€1.533.362), ενώ παράλληλα σημειώθηκε μείωση σε ορισμένα άλλα Κονδύλια εξόδων, κυρίως στο κόστος προσωπικού (€289.172).

(δ) Διοικητικά και λειτουργικά έξοδα. Τα διοικητικά και λειτουργικά έξοδα της Αρχής για το 2012 ανήλθαν σε €8.741.218, σε σύγκριση με €8.913.781 για το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €172.563 ή ποσοστό 1,9%.

Τα διοικητικά και λειτουργικά έξοδα αντιστοιχούν με το 28% των συνολικών εσόδων για το 2012, σε σύγκριση με 28,1% το 2011 και οι δαπάνες για προγράμματα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, οι οποίες ανήλθαν κατά το 2012 σε €28.804.503, αντιστοιχούν με το 92,3% των εσόδων, σε σύγκριση με €27.271.141 ή ποσοστό 85,8% για το 2011.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε τη γνώμη ότι το ποσοστό των διοικητικών και λειτουργικών εξόδων επί των εσόδων, εξακολουθεί να είναι ψηλό και εισηγηθήκαμε όπως καταβληθούν προσπάθειες για περαιτέρω μείωσή του.

Προσωπικό. Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται το προσωπικό που εργοδοτούσε η Αρχή κατά τα έτη 2012 και 2011, μαζί με το ανάλογο κόστος:

	2012	2011
Υπαλληλικό προσωπικό:		
Μόνιμοι	90	94
Έκτακτοι	11	13
Σύνολο	101	107
	€	€
Δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές υπαλληλικού προσωπικού	7.079.627	7.368.799
	€	€
Μέσος όρος δαπανών προσωπικού	70.095	68.867

Οι οργανικές θέσεις της Αρχής στις 31.12.2012 ήταν 97, από τις οποίες οι 7 ήταν κενές. Κατά τη διάρκεια του 2012, η Αρχή απασχολούσε επίσης, με αγορά υπηρεσιών, διάφορους συνεργάτες, με σύνολο δαπάνης €682.439 (€636.007 το 2011). Στις 31.12.2012 απασχολούνταν συνολικά 32 συνεργάτες (ποσοστό 33% των οργανικών θέσεων της Αρχής) και μια Κοινοπραξία.

Η απασχόληση συνεργατών αφορά σε τέτοιου είδους ανάγκες, πλείστες από τις οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν μόνιμες. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι το θέμα αυτό θα πρέπει να απασχολήσει σοβαρά την Αρχή, στο πλαίσιο των προνοιών της εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών με αρ. 1372, ημερ. 17.9.2008, καθότι οι συγκεκριμένες εργασίες είναι επαναλαμβανόμενες και δεν αναμένεται ότι θα εκλείψουν. Σημειώνεται ότι η απασχόληση συνεργατών για την ικανοποίηση των πιο πάνω αναγκών άρχισε το 2005 και συνεχίστηκε μέχρι σήμερα με αυξητικό ρυθμό.

Στην απάντησή της, η Πρόεδρος της Αρχής μάς ενημέρωσε ότι η αγορά υπηρεσιών συνεργατών για υλοποίηση συγκεκριμένων Έργων που προωθεί η Αρχή και για αντιμετώπιση του συσσωρευμένου όγκου εργασίας, φαίνεται, υπό τις περιστάσεις, να αποτελεί για την Αρχή την ενδεδειγμένη ρύθμιση.

Ταμειακά διαθέσιμα και επενδύσεις. Στις 31.12.2012 τα ταμειακά διαθέσιμα και οι επενδύσεις της Αρχής ανέρχονταν σε €43,9 εκ., σε σύγκριση με €49,5 εκ. στις 31.12.2011. Το ποσό αυτό αποτελείται από μετρητά και καταθέσεις σε τράπεζες ύψους €15,2 εκ. και από επενδύσεις σε Κρατικά Ονομαστικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως, Γραμμάτια Δημοσίου και χρεόγραφα εμπορικής τράπεζας συνολικού ύψους €28,7 εκ.

Λόγω των περιοριστικών μέτρων, αναφορικά με συναλλαγές που εκτελούνται μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο, καθώς επίσης και της μείωσης ή/και απομείωσης στα μετρητά της Αρχής σε συγκεκριμένες τράπεζες, κατόπιν των διαταγμάτων της Κεντρικής Τράπεζας στις 29.3.2013, σε συνδυασμό με τη μείωση των εσόδων της Αρχής, η οποία αναμένεται να επιδεινωθεί στο εγγύς μέλλον, ενόψει της δεινής οικονομικής κατάστασης που βρίσκονται πολλές επιχειρήσεις, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως η Αρχή ετοιμάσει ταμειακή κατάσταση για τα επόμενα 3-5 έτη, μέσα από την οποία να διαφανεί η δυνατότητα της Αρχής να συνεχίσει να προσφέρει τις ίδιες δραστηριότητες σε θέματα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού ή/και να προωθήσει νέες, όπως επιβάλλουν οι σημερινές οικονομικές συνθήκες (κυρίως λόγω αύξησης της ανεργίας).

Όπως μας πληροφόρησε η Πρόεδρος της Αρχής, η ταμειακή κατάσταση της Αρχής παρακολουθείται σε ετήσια βάση, μέσω μηχανισμών που εγκαθίδρυσε και λειτουργήσε η Αρχή και συγκεκριμένα μέσω της Μελέτης Αποθεματικού της Αρχής και του Ενδεικτικού Ετήσιου Προγραμματισμού Εκταμιεύσεων που ετοιμάζονται από τη Διεύθυνση και εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής, καθώς επίσης και μέσω του Μηχανισμού Παρακολούθησης και Ελέγχου των Εγκρίσεων, για τα αποτελέσματα του οποίου ενημερώνεται, ανά τριμηνία, το Διοικητικό Συμβούλιο.

Δραστηριότητες ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού. Οι δαπάνες για τις δραστηριότητες ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά πιο κάτω, ανήλθαν σε €28.804.503, σε σύγκριση με €27.271.141 το 2011, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση €1.533.362 ή ποσοστό 5,6% και αποτελούσαν το 76,7% (75,4 % το 2011) των συνολικών εξόδων.

	2012	2011
	€	€
Προγράμματα Αρχικής Κατάρτισης	8.078.327	6.605.840
Προγράμματα Συνεχιζόμενης Κατάρτισης	16.349.999	15.974.083
Ενίσχυση της Υποδομής Κατάρτισης	126.158	56.535
Αξιολόγηση και Πιστοποίηση των Συντελεστών Παροχής Κατάρτισης	36.189	58.142
Σχέδια Συγχρηματοδοτούμενα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	4.136.940	4.296.780
Έρευνες και Μελέτες	76.890	279.761
Σύνολο	28.804.503	27.271.141

Έγκριση Προϋπολογισμού. Σύμφωνα με τους περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμους, ο Προϋπολογισμός για το 2012 έπρεπε να είχε κατατεθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερο μέχρι τις 30.9.2011. Ο Προϋπολογισμός της Αρχής για το 2012 υποβλήθηκε στην Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αρχικά στις 8.7.2011. Στις 18.10.2011, υποβλήθηκε αναθεωρημένος Προϋπολογισμός, προσαρμοσμένος με τα μέτρα εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών, σύμφωνα με οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 14.9.2011, εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 11.11.2011 και στις 17.11.2011 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων, δυνάμει του άρθρου 3 των πιο πάνω Νόμων. Στη συνέχεια, ύστερα από διαβουλεύσεις με τα Υπουργεία Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Οικονομικών, ο Προϋπολογισμός αναθεωρήθηκε εκ νέου, ώστε να συνάδει με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 18.1.2012, αναφορικά με τα πρόσθετα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που ψήφισε η Βουλή τον Δεκέμβριο 2011 και υποβλήθηκε ξανά στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στις 31.1.2012.

Ο Προϋπολογισμός ψηφίστηκε σε Νόμο από τη Βουλή στις 23.2.2012 και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 9.3.2012 (Νόμος 9(II)/2012). Για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012 η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια. Ως εκ τούτου, οι πληρωμές που έγιναν την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 8.3.2012 δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

Η Πρόεδρος της Αρχής εξέφρασε την άποψη ότι οι πιο πάνω πληρωμές ήταν νομοθετικά καλυμμένες, καθότι ο Προϋπολογισμός της Αρχής για το 2012, ο οποίος ψηφίστηκε σε Νόμο από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 23.2.2012, καθυστέρησε να δημοσιευθεί.

Κατάρτιση Προϋπολογισμού.

(α) Ο Προϋπολογισμός της Αρχής θα πρέπει, με βάση τον εκάστοτε περί Προϋπολογισμού Νόμο της Αρχής, να καταρτίζεται και να παρακολουθείται στη βάση των προϋπολογιζόμενων εισπράξεων και πληρωμών και όχι στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων, με την οποία ετοιμάζονται οι οικονομικές καταστάσεις της.

(β) Στον ετήσιο Προϋπολογισμό της Αρχής περιλαμβάνονται και εγκρίνονται πιστώσεις στα άρθρα «Εισφορές για Σχέδιο Συντάξεων» και «Εισφορές για κάλυψη του ελλείμματος του Σχεδίου Συντάξεων», που, σύμφωνα με το επεξηγηματικό μνημόνιο, διατίθενται για κάλυψη των εισφορών της Αρχής για συνταξιοδοτικά ωφελήματα για τη μελλοντική υπηρεσία των υπαλλήλων (κανονικό ποσοστό εισφοράς), στη βάση ποσοστού που προκύπτει από σχετική αναλογιστική μελέτη και για την αποπληρωμή του ελλείμματος του Σχεδίου μέσω ετήσιων εισφορών/δόσεων, αντίστοιχα, χωρίς ωστόσο τα ποσά αυτά να πληρώνονται, επειδή δεν λειτουργεί Ταμείο Συντάξεων και Χορηγημάτων.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι στον εκάστοτε Προϋπολογισμό δεν πρέπει να περιλαμβάνονται οι πιο πάνω πρόνοιες, αλλά μόνο πρόνοια που να αφορά στο ποσό που αναμένεται να καταβληθεί για συνταξιοδοτικά ωφελήματα (συντάξεις και φιλοδωρήματα), ποσό που αποτελεί ουσιαστικά την πραγματική δαπάνη, με βάση το Σχέδιο Συντάξεων και Χορηγημάτων.

Όπως διαπιστώθηκε από την Υπηρεσία μας, στον προτεινόμενο Προϋπολογισμό της Αρχής για το 2014, έχουν ήδη γίνει τροποποιήσεις με τη δημιουργία νέων άρθρων/υποδιαίρέσεων, που αφορούν σε

εισπράξεις/πληρωμές του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων, ως η εισήγησή μας πιο πάνω. Ζητήσαμε να ενημερωθούμε για τις ενέργειες που έγιναν για ρύθμιση του γενικότερου θέματος της κατάρτισης του Προϋπολογισμού, ως αναφέρεται στην παράγραφο (α) πιο πάνω.

Απαντώντας η Πρόεδρος της Αρχής, μας ανέφερε ότι οι παρατηρήσεις μας επί του θέματος έχουν σημειωθεί και τυγχάνουν ενδελεχούς εξέτασης από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Αρχής, υπό το φως των διατάξεων της σχετικής νομοθεσίας.

Εκκρεμείς αιτήσεις για καταβολή χορηγημάτων. Κατά την 31.12.2012 βρίσκονταν υπό εξέταση 2.635 αιτήσεις για καταβολή χορηγημάτων, υπολογιζόμενου ύψους €7.270.365, σε σύγκριση με 3.389 αιτήσεις και υπολογιζόμενου χορηγήματος ύψους €6.979.968 κατά την 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση στο υπολογιζόμενο χορήγημα ύψους €290.397 ή ποσοστό 4 %. Σημειώνεται ότι για το υπολογιζόμενο αυτό χορήγημα γίνεται σχετική αναφορά στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων.

Στην προηγούμενη μας Έκθεση, αναφέρθηκε ότι παρά την προσπάθεια μείωσης του συσσωρευμένου όγκου αιτήσεων για καταβολή χορηγήματος, με την αγορά υπηρεσιών από συνεργάτες, εντούτοις ο όγκος εργασίας αυξήθηκε σημαντικά, λόγω κυρίως της έγκρισης και λειτουργίας νέων σχεδίων και της έγκρισης μεγάλου αριθμού Μονοεπιχειρησιακών Προγραμμάτων και έγινε εισήγηση από την Υπηρεσία μας για εξέταση της πιο πάνω κατάστασης και τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων, το συντομότερο δυνατόν, ούτως ώστε η Αρχή να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της.

Όπως διαπιστώθηκε, η Αρχή εξέτασε την κατάσταση που δημιουργήθηκε και προχώρησε στη λήψη σχετικών μέτρων (διαφοροποίηση στις πρόνοιες των κυριότερων Σχεδίων της Αρχής, μείωση των εγκρίσεων που δίνονται κ.λπ.), με την εκτίμηση της Αρχής ότι αυτά θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση της κατάστασης και ότι περί το τέλος Σεπτεμβρίου 2013, ο συσσωρευμένος όγκος αιτήσεων για καταβολή χορηγήματος θα μειωνόταν στις 500 αιτήσεις. Ο αριθμός των εγκρίσεων Μονοεπιχειρησιακών Προγραμμάτων μειώθηκε από 6.539 το 2011 σε 4.439 το 2012 (32% μείωση), ενώ κατά την περίοδο διεξαγωγής του ελέγχου (Ιούνιος 2013) εκκρεμούσαν για πληρωμή 500 αιτήσεις υπολογιζόμενου χορηγήματος €2.223.280.

Η Υπηρεσία μας, ωστόσο, θεωρεί ότι η όλη κατάσταση χρήζει στενής παρακολούθησης, ενόψει και του νέου Σχεδίου «Τοποθέτηση Ανέργων Νέων Πτυχιούχων για Απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς», το οποίο ανατέθηκε στην Αρχή από τον Μάιο 2013.

Αιφνιδιαστικοί έλεγχοι εφαρμογής προγραμμάτων.

(α) Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες Εκθέσεις μας, η Αρχή προχώρησε στις 19.8.2009 στη σύναψη σύμβασης, κατόπιν προσφορών, με συγκεκριμένη Κοινοπραξία (Ανάδοχος), για έλεγχο της εφαρμογής προγραμμάτων κατάρτισης για περίοδο 12 μηνών, με δυνατότητα ανανέωσης για ακόμα 12 μήνες, έναντι ποσού ύψους €74.500, πλέον ΦΠΑ, για έλεγχο 900 προγραμμάτων κατάρτισης. Η σύμβαση, η υλοποίηση της οποίας άρχισε στις 18.9.2009, ανανεώθηκε με τους ίδιους όρους, για ακόμα 12 μήνες από 18.9.2010 μέχρι 17.9.2011.

Στις 26.8.2011, η Αρχή προκήρυξε νέο διαγωνισμό, τον οποίο κέρδισε άλλη Κοινοπραξία (Ανάδοχος), με την οποία όμως η σύμβαση υπογράφηκε στις 23.1.2012 για έλεγχο της εφαρμογής προγραμμάτων κατάρτισης για περίοδο 12 μηνών, με δυνατότητα ανανέωσης για ακόμα 12 μήνες, έναντι ποσού ύψους €72.870 πλέον ΦΠΑ, για έλεγχο 1.100 προγραμμάτων κατάρτισης. Η νέα σύμβαση ανανεώθηκε με τους ίδιους όρους για ακόμα 12 μήνες από 6.2.2013 μέχρι 5.2.2014.

Παρατηρήσαμε ότι, λόγω της καθυστέρησης στην προκήρυξη του νέου διαγωνισμού και ανάθεση της σύμβασης, δεν διενεργήθηκαν αιφνιδιαστικές επισκέψεις από Ανάδοχο από τις 18.9.2011 μέχρι τις 11.3.2012. Παρατηρήσαμε επίσης ότι αιφνιδιαστικοί έλεγχοι δεν διενεργήθηκαν ούτε και από τους λειτουργούς της Αρχής, για κάλυψη του κενού που δημιουργήθηκε, με αποτέλεσμα, σε συνδυασμό με άλλες αδυναμίες που προέκυψαν κατά την εφαρμογή του Πλαισίου πολιτικής και διαδικασιών για τη λήψη μέτρων, να δημιουργούν, κατά τη γνώμη μας, αυξημένες ανησυχίες για την πιθανότητα εξαπάτησης της Αρχής με ψευδείς δηλώσεις.

Όπως μας πληροφόρησε η Πρόεδρος της Αρχής, έχουν γίνει οι αναγκαίες ενέργειες, ώστε να μην υπάρξει ξανά χρονικό κενό μεταξύ συμβάσεων για τη διενέργεια αιφνιδιαστικών ελέγχων εφαρμογής προγραμμάτων.

(β) Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το μηχανογραφημένο σύστημα προγραμμάτων της Αρχής ΣΥΠΡΟ, κατά το 2012 διενεργήθηκαν συνολικά 927 αιφνιδιαστικές επισκέψεις (14 από λειτουργούς της Αρχής και 913 από τον Ανάδοχο), για έλεγχο της εφαρμογής 921 προγραμμάτων, που αντιστοιχεί σε ποσοστό 16,3% των 5.657 εγκριθέντων προγραμμάτων, σε σύγκριση με 492 αιφνιδιαστικές επισκέψεις για έλεγχο της εφαρμογής 487 προγραμμάτων το 2011 ή ποσοστό 5,8% των 8.440 εγκριθέντων προγραμμάτων. Σύμφωνα, ωστόσο, με σχετικό σημείωμα προς την Επιτροπή Παρακολούθησης Υλοποίησης της Σύμβασης, ο συνολικός αριθμός ελέγχων εφαρμογής προγραμμάτων που διενήργησε ο Ανάδοχος το 2012 ανήλθε σε 964. Εκφράσαμε την άποψη ότι παρόλο που το ποσοστό ελέγχου ήταν βελτιωμένο, σε σύγκριση με το 2011, εντούτοις εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλό, σε σχέση με τον μεγάλο αριθμό προγραμμάτων που εγκρίθηκαν για εφαρμογή.

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση Απολογισμού που ετοίμασε ο Ανάδοχος για τους αιφνιδιαστικούς ελέγχους εφαρμογής προγραμμάτων για την περίοδο 6.2.2012-5.2.2013, ο Ανάδοχος διενήργησε 1.097 ελέγχους ή ποσοστό 21,8 % των εγκριθέντων προγραμμάτων της αντίστοιχης περιόδου, από τους οποίους διαπιστώθηκε ότι 115 προγράμματα ή ποσοστό 10,5 % δεν εφαρμόζονταν.

Από τα πιο πάνω στοιχεία, προκύπτει ότι 51 αιφνιδιαστικές επισκέψεις που διενεργήθηκαν από τον Ανάδοχο δεν είχαν καταχωριστεί από τους λειτουργούς της Αρχής στο μηχανογραφημένο σύστημα προγραμμάτων ΣΥΠΡΟ. Επιπρόσθετα, λόγω της μη έγκαιρης ενημέρωσης των φακέλων των προγραμμάτων, καθώς και του μηχανογραφημένου συστήματος της Αρχής ΣΥΠΡΟ, για αναβολή της εφαρμογής κάποιων προγραμμάτων, διαπιστώθηκε ότι διενεργούνται, αχρείαστα, από τον Ανάδοχο ο οποίος δεν ενημερώνεται έγκαιρα για την αναβολή, αιφνιδιαστικές επισκέψεις εφαρμογής αυτών των προγραμμάτων. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι οι αλλαγές που γίνονται αποδεκτές, πρέπει μεν να είναι μέσα στα πλαίσια του Οδηγού Πολιτικής και Διαδικασιών, αλλά ταυτόχρονα πρέπει να υποβάλλονται σε χρόνο που δεν θα επηρεάζει τον προγραμματισμό του Ανάδοχου και θα δίνει τη δυνατότητα στην Αρχή να ενημερώνει έγκαιρα τους φακέλους των προγραμμάτων, καθώς και του μηχανογραφημένου συστήματος της Αρχής ΣΥΠΡΟ.

Απαντώντας η Πρόεδρος της Αρχής, μας πληροφόρησε ότι όλες οι αιφνιδιαστικές επισκέψεις έχουν ήδη καταχωριστεί.

(γ) Διαπιστώθηκαν και πάλι περιπτώσεις προγραμμάτων που δεν εφαρμόζονταν ή δεν εφαρμόζονταν σύμφωνα με την εγκριθείσα προδιαγραφή. Από στοιχεία και πληροφορίες που μας δόθηκαν και από έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας, διαφάνηκε ότι υπήρξε συστηματική ενημέρωση της Αρχής από τον Ανάδοχο, σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής σύμβασης και συστηματική παρακολούθηση εκ μέρους της Αρχής των ευρημάτων των επιτόπιων ελέγχων εφαρμογής των προγραμμάτων κατάρτισης, σύμφωνα με το Πλαίσιο Πολιτικής και Διαδικασιών για Χειρισμό των Ευρημάτων Επιτόπιων Ελέγχων Εφαρμογής Προγραμμάτων Κατάρτισης της Αρχής. Τα ευρήματα των επιτόπιων ελέγχων κατά το 2012 συνοψίζονται σε 98 περιπτώσεις με ουσιώδεις αποκλίσεις, για τις οποίες η Αρχή προχώρησε στην απόσυρση όλων των εγκρίσεων, ενώ 3 από αυτές προωθήθηκαν για εξέταση του ενδεχόμενου επιβολής και διοικητικών κυρώσεων και 76 περιπτώσεις με μη ουσιώδεις αποκλίσεις, για τις οποίες αποφασίστηκε η απόσυρση των εγκρίσεων για 2 από αυτές και παράλληλα δόθηκε προειδοποίηση για τυχόν κυρώσεις σε περίπτωση επανάληψης, ενώ για τις άλλες 74 περιπτώσεις έγινε γραπτή παρατήρηση και δόθηκε προειδοποίηση για απόσυρση της έγκρισης. Για τα εν λόγω μέτρα/ενέργειες που έλαβε η Αρχή, υποβλήθηκαν 28 ενστάσεις για τις περιπτώσεις με ουσιώδεις αποκλίσεις και 2 ενστάσεις για τις περιπτώσεις με μη ουσιώδεις αποκλίσεις, από τις οποίες έγιναν δεκτές 9 ενστάσεις για την πρώτη κατηγορία και μια για τη δεύτερη.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι οι έλεγχοι αυτοί αποτελούν το μοναδικό εργαλείο που έχει η Αρχή για την επιβεβαίωση της υλοποίησης ενός προγράμματος, με βάση τους εγκριθέντες όρους, δεδομένου μάλιστα ότι οι αιτήσεις για την καταβολή χορηγήματος υποβάλλονται μετά τη λήξη του προγράμματος και επομένως, ο έλεγχος κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος, ως αποδεικτικό στοιχείο της υλοποίησης του,

καθίσταται ουσιαστικής σημασίας. Έχοντας επίσης υπόψη τις συζητήσεις που έγιναν και τα στοιχεία που λήφθηκαν υπόψη κατά την εξέταση των ενστάσεων/παραπόνων που υποβλήθηκαν και τα οποία συνέτειναν στο να γίνουν τελικά δεκτές κάποιες ενστάσεις, εκφράσαμε την άποψη ότι προκύπτουν κάποια ζητήματα που η Αρχή θα πρέπει να μελετήσει και να ρυθμίσει, ούτως ώστε να ενισχύεται η αρχική απόφασή της για λήψη μέτρων, με ιδιαίτερη βαρύτητα στις αποκλίσεις που θεωρούνται ουσιώδεις. Σε αντίθετη περίπτωση τόσο η εφαρμογή της σύμβασης, όσο και η παρακολούθηση της υλοποίησής της, καθίστανται άνευ αντικειμένου.

Στην απάντησή της, η Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι γίνονται συνεχείς προσπάθειες για βελτίωση της αποτελεσματικότητας των αιφνιδιαστικών ελέγχων εφαρμογής προγραμμάτων και ότι εξετάζονται τυχόν διαφοροποιήσεις που χρειάζεται να γίνουν στους Οδηγούς Πολιτικής και Διαδικασιών των Σχεδίων της Αρχής, ενόψει της αναθεώρησής τους μέσα στο 2014.

Καταβολή ενισχύσεων για προγράμματα που οργανώνονται από Εργοδοτικές και Εργατικές Οργανώσεις. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, οι ενισχύσεις που καταβλήθηκαν στις Εργοδοτικές και Εργατικές Οργανώσεις, οι οποίες, βάσει νομοθεσίας, εκπροσωπούνται με μέλη τους στο Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής, ανέρχονται, για τα τελευταία 14 χρόνια, στο ποσό των €14.954.640 και, ενώ αποτελούν κατά μέσο όρο το 3,4% του συνόλου των Ιδρυμάτων Κατάρτισης, απορροφούν επιχορηγήσεις σε ποσοστό περίπου 20% του συνόλου των επιχορηγήσεων σε Ιδρύματα.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε και πάλι την άποψη ότι, εφόσον η συμμετοχή των εκπροσώπων Εργοδοτικών και Εργατικών Οργανώσεων στο Διοικητικό Συμβούλιο προβλέπεται στον περί Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Νόμο και κρίνεται από την Αρχή ότι είναι επιβεβλημένη, θα έπρεπε να προβληματίσει σοβαρά την Αρχή η σύγκρουση συμφερόντων που, κατά τη γνώμη μας, υφίσταται, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι Οργανώσεις αυτές λαμβάνουν μέρος στη λήψη αποφάσεων για την πολιτική χορηγιών και όρων και προϋποθέσεων λειτουργίας των Σχεδίων της Αρχής, ενώ ταυτόχρονα δραστηριοποιούνται ως Ιδρύματα Κατάρτισης και οργανώνουν προγράμματα που επιχορηγούνται από την Αρχή.

Υποβολή αποδεικτικών στοιχείων για καταβολή χορηγήματος, σε σχέση με μονοεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης στην Κύπρο. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, στη συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου, ημερ. 3.4.2006, αποφασίστηκε όπως, για τα πιο πάνω προγράμματα, όταν ελλείπουν στοιχεία από το παρουσιολόγιο ή ακόμα και όταν δεν έχει υποβληθεί το παρουσιολόγιο μαζί με την αίτηση για καταβολή χορηγήματος, παραχωρείται προθεσμία ενός μηνός για την υποβολή νέου παρουσιολογίου, πλήρως συμπληρωμένου και υπογραμμένου από όλα τα μέρη, ανεξάρτητα από την τελευταία ημερομηνία υποβολής της αίτησης για καταβολή χορηγήματος.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε τη γνώμη ότι με την πιο πάνω απόφαση ανατρέπεται η γνωστοποιημένη σε όλους πολιτική της Αρχής, όσον αφορά στις προϋποθέσεις για καταβολή χορηγήματος, σύμφωνα με τις οποίες για να καταστεί δυνατή η καταβολή του χορηγήματος θα πρέπει να υποβάλλονται, μαζί με την αίτηση, σωστά συμπληρωμένα όλα τα έντυπα/δικαιολογητικά μέσα στα προκαθορισθέντα χρονικά πλαίσια.

Έχοντας υπόψη ότι το παρουσιολόγιο αποτελεί πολύ σημαντικό αποδεικτικό στοιχείο για την καταβολή του χορηγήματος, το οποίο πρέπει να συμπληρώνεται κατά τον χρόνο εφαρμογής του προγράμματος και όχι εκ των υστέρων, εισηγηθήκαμε όπως επανεξεταστεί η πιο πάνω απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η πολιτική της Αρχής, η οποία γνωστοποιείται σε όλες τις επιχειρήσεις και τα Ιδρύματα Κατάρτισης, πρέπει να είναι ομοιόμορφη για όλα τα σχέδια που εφαρμόζει η Αρχή.

Όπως μας πληροφόρησε η Πρόεδρος της Αρχής, το όλο θέμα θα επανεξεταστεί κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των Οδηγών Πολιτικής και Διαδικασιών και των Σχεδίων της Αρχής μέσα στο 2014. Ωστόσο, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το θέμα πρέπει να επανεξεταστεί τάχιστα, αφού ο τρόπος χειρισμού του υπονομεύει τη διακηρυγμένη πολιτική χορηγιών της Αρχής, σύμφωνα με την οποία όλα τα αποδεικτικά στοιχεία θα πρέπει να υποβάλλονται μέσα στα προκαθορισμένα χρονικά πλαίσια.

Μη τήρηση των χρονικών προθεσμιών που καθορίζονται στους Οδηγούς Πολιτικής και Διαδικασιών των διαφόρων Σχεδίων της Αρχής-Έγκριση παρεκκλίσεων από τον Γενικό Διευθυντή. Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες μας Εκθέσεις, στις συνεδρίες του Διοικητικού Συμβουλίου, ημερ.

6.4.2009 και 1.6.2009, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως παραχωρήσει τη δυνατότητα στη Γενική Διεύθυνση:

(α) Να εγκρίνει εκπρόθεσμες αιτήσεις για εφαρμογή Μονοεπιχειρησιακών Προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Κατάρτισης, εκεί όπου τεκμηριώνεται, κατά την κρίση της, ανάγκη για άμεση εφαρμογή προγραμμάτων.

(β) Να εγκρίνει εκπρόθεσμες αιτήσεις για καταβολή χορηγήματος και μάλιστα με αναδρομική ισχύ, εκεί όπου, κατά την κρίση της, τεκμηριώνεται το δικαιολογημένο της απόκλισης από τις καθοριζόμενες στους Οδηγούς Πολιτικής και Διαδικασιών χρονικές προθεσμίες.

Με βάση την πιο πάνω απόφαση, για την περίοδο Απριλίου 2009-Ιουνίου 2012 εγκρίθηκαν 397 εκπρόθεσμες αιτήσεις για έγκριση εφαρμογής προγράμματος και 160 εκπρόθεσμες αιτήσεις για καταβολή χορηγήματος.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η παραχώρηση της πιο πάνω δυνατότητας έρχεται σε αντίθεση με την καθορισμένη πολιτική της Αρχής, αλλά και με τον ίδιο τον Νόμο της Αρχής, η οποία, κατά την εξέταση των αιτήσεων, οφείλει να τηρεί τους όρους και προϋποθέσεις που η ίδια θέτει στους Οδηγούς Πολιτικής και Διαδικασιών που εκδίδει για ενημέρωση κάθε εργοδότη/επιχείρησης/ιδρύματος ή οργανισμού κατάρτισης ή άλλου ενδιαφερόμενου προσώπου.

Η τήρηση των καθορισμένων χρονικών προθεσμιών αποτελεί απαραίτητο μέτρο για τη διασφάλιση της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των επιχειρήσεων ή συνεργατών και ενισχύει την παρακολούθηση και τον έλεγχο της χορηγίας, καθώς και την παρακολούθηση των ειλημμένων υποχρεώσεων της Αρχής.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την επανεξέταση των πιο πάνω αποφάσεων, καθώς και την εξέταση του θέματος της θέσπισης Κανονισμών για την καταβολή χορηγημάτων σε εργοδότες ή εργοδοτούμενους, ώστε να ρυθμιστεί και το θέμα του χρόνου και του τρόπου υποβολής των αιτήσεων και της εξέτασής τους και σε περίπτωση που η Αρχή επιθυμεί να παραχωρήσει στον Γενικό Διευθυντή την εξουσία για έγκριση εκπρόθεσμων αιτήσεων, τότε η δυνατότητα αυτή θα πρέπει να συμπεριληφθεί στους εν λόγω Κανονισμούς, θέτοντας συγκεκριμένους όρους και χρονικά πλαίσια.

Απαντώντας η Πρόεδρος της Αρχής, μας πληροφόρησε ότι το θέμα θα επανεξεταστεί κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των Οδηγών Πολιτικής και Διαδικασιών και των Σχεδίων της Αρχής μέσα στο 2014. Η Υπηρεσία μας εξακολουθεί να θεωρεί ότι το θέμα θα πρέπει να ρυθμιστεί τάχιστα, για τους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω.

Μηχανισμός εξέτασης ενστάσεων/παραπόνων από ενδιαφερόμενους/συνεργάτες της Αρχής, για αποφάσεις σχετικά με προγράμματα/δράσεις κατάρτισης. Στις προηγούμενες μας Εκθέσεις αναφέρθηκε ότι, σε συνεδρία, ημερ. 18.1.2010, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε εισήγηση του Γενικού Διευθυντή για την καθιέρωση μηχανισμού εξέτασης ενστάσεων/παραπόνων από ενδιαφερόμενους/συνεργάτες της Αρχής, για αποφάσεις που λήφθηκαν από την Αρχή σχετικά με προγράμματα/δράσεις κατάρτισης και του παραχώρησε τη δυνατότητα να αποφασίζει ο ίδιος τελεσίδικα σχετικά με την απόρριψη ή την αποδοχή κάθε ένστασης/παραπόνου, αφού μελετήσει την ένσταση/παράπονο, καθώς και την Έκθεση Γεγονότων που θα υποβάλλει σ' αυτόν ο αρμόδιος υπάλληλος που χειρίστηκε την υπόθεση και έλαβε τη σχετική απόφαση. Σημειώνεται ότι μέχρι τη λήψη της πιο πάνω απόφασης, ενστάσεις/παράπονα εξετάζονταν από τους ιεραρχικά ανώτερους του εκάστοτε λειτουργού που είχε λάβει την αρχική απόφαση, φθάνοντας σε ορισμένες περιπτώσεις μέχρι το επίπεδο του Γενικού Διευθυντή. Υπήρχε δηλαδή και προηγουμένως μηχανισμός εξέτασης ενστάσεων/παραπόνων με τις απαραίτητες όμως ασφαλιστικές δικλίδες.

Με την τελευταία απόφαση όλες οι ενστάσεις/παράπονα εξετάζονται πλέον απευθείας από τον Γενικό Διευθυντή, του οποίου η απόφαση είναι τελεσίδικη, χωρίς να διέλθουν από τα διάφορα στάδια εξέτασης, όπως γινόταν προηγουμένως.

Σύμφωνα με το Μητρώο Ενστάσεων/Παραπόνων, για την περίοδο 1.1.2012–7.11.2012, καταχωρίστηκαν 150 ενστάσεις/παράπονα και μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου είχαν εγκριθεί 50, σε σύγκριση με 43 που υποβλήθηκαν κατά το 2011, από τις οποίες εγκρίθηκαν οι 2.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε και πάλι όπως επανεξεταστεί η πιο πάνω απόφαση.

Στην απάντησή της, η Πρόεδρος της Αρχής μας ανέφερε ότι το όλο θέμα θα επανεξεταστεί κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των Οδηγών Πολιτικής και Διαδικασιών και των Σχεδίων της Αρχής μέσα στο 2014.

Πολυεπιχειρησιακά Προγράμματα Αρχικής Κατάρτισης - Έκτακτο Σχέδιο Επιμόρφωσης Ανέργων.

Στις προηγούμενες μας Εκθέσεις αναφέρθηκε ότι το νέο αυτό Σχέδιο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής στις 23.2.2009, αρχικά για ένα χρόνο, στις 8.2.2010 εγκρίθηκε παράτασή του μέχρι τις 30.6.2011 και στις 19.9.2011 εγκρίθηκε περαιτέρω παράταση με αναδρομική ισχύ από 1.7.2011 μέχρι τις 31.12.2012.

Για το Σχέδιο αυτό, το οποίο τέθηκε σε ισχύ από 1.3.2009, δαπανήθηκε κατά το 2009 ποσό ύψους €1.257.346, για την υλοποίηση 74 προγραμμάτων και συμμετοχή 1.060 ανέργων και κατά το 2010 δαπανήθηκε ποσό ύψους €1.776.644, για την υλοποίηση 93 προγραμμάτων και συμμετοχή 1.488 ανέργων.

Για το πιο πάνω Σχέδιο, η Αρχή κατέβαλλε στο ΚΕΠΑ και στο ΑΞΙΚ(φορείς υλοποίησης) το ποσό των €10 ανά ώρα κατάρτισης ανά καταρτισθέντα για την υλοποίηση των προγραμμάτων και €8 ανά ώρα κατάρτισης στους καταρτιζομένους, καθώς και τις σχετικές εισφορές στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Κοινωνικής Συνοχής και την ασφάλεια των συμμετεχόντων για την περίοδο παρακολούθησης.

Έχοντας υπόψη ότι για την εξασφάλιση υπηρεσιών για την οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης για ανέργους για τα συγχρηματοδοτούμενα σχέδια από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για «Εκμάθηση αγγλικών» και «Εκμάθηση/χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών», η Αρχή εξασφάλισε, μετά από ζήτηση προσφορών, τιμές μεταξύ €1,95 - €3,95 ανά ώρα κατάρτισης ανά καταρτισθέντα, ανάλογα με την περιοχή, η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι θεωρεί το ποσό των €10 ανά ώρα κατάρτισης ανά καταρτισθέντα υπερβολικά ψηλό και παρατήρησε ότι:

(α) Η Αρχή έλαβε την πιο πάνω απόφαση, χωρίς έρευνα της αγοράς για τέτοιου είδους υπηρεσίες, σημειώνοντας ότι το 62% των προγραμμάτων αφορούσε σε εκμάθηση ελληνικών και βασικές δεξιότητες χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών.

(β) Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων τόνισε την ανάγκη διασφάλισης από πλευράς της Αρχής ότι η αποζημίωση που παρέχεται στο ΚΕΠΑ και στο ΑΞΙΚ δεν θα υπερβαίνει τις τιμές της αγοράς, χωρίς ωστόσο η Αρχή να φαίνεται να διασφάλισε ότι δεν υπάρχει υπεραποζημίωση στο ΚΕΠΑ και στο ΑΞΙΚ.

(γ) Κατά τον χρόνο της απόφασης για μη προκήρυξη προσφορών και ανάθεση στο ΚΕΠΑ και στο ΑΞΙΚ της υλοποίησης των προγραμμάτων, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Αρχής ήταν και ο Διευθυντής του ΚΕΠΑ.

Κατά το 2011 και 2012 διενεργήθηκαν πληρωμές μόνο προς τους καταρτιζόμενους, ύψους €516.622 και €679.788, αντίστοιχα, λόγω της αναστολής, περί τα τέλη Δεκεμβρίου 2010, της καταβολής επιχορήγησης στα εν λόγω Ιδρύματα.

Η Πρόεδρος της Αρχής, σε σχετική επιστολή, ημερ. 3.10.2011, μας ανέφερε ότι έγιναν επαφές με τα συνεργαζόμενα Ιδρύματα Κατάρτισης για εξέταση του όλου θέματος και προώθηση των ενδεικνυόμενων αλλαγών, με σκοπό την αποφυγή καταβολής υπεραποζημίωσης για την υλοποίηση των προγραμμάτων. Μας ανέφερε επίσης ότι με βάση προκαταρκτικούς υπολογισμούς του κόστους των προγραμμάτων που εφάρμοσε το ΚΕΠΑ μέχρι τον Αύγουστο 2010 και το ΑΞΙΚ μέχρι τον Δεκέμβριο 2010, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία κοστολόγησης που δόθηκαν από τα Ιδρύματα, υπήρξε υπεραποζημίωση περίπου €507.000 προς το ΚΕΠΑ και €66.000 προς το ΑΞΙΚ. Όπως επίσης αναφέρεται, το όλο θέμα τέθηκε ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου της Αρχής στις 19.9.2011, το οποίο αποφάσισε, μεταξύ άλλων, την προώθηση διακανονισμού της διαφοράς που θα προκύψει, αφού υπολογιστεί το συνολικό ποσό της υπεραποζημίωσης, στη βάση πλαισίου κοστολόγησης που θα συμφωνηθεί και οριστικοποιηθεί με κάθε Ίδρυμα, τη διαφοροποίηση της Πολιτικής Χορηγιών που αφορά στην επιχορήγηση των φορέων υλοποίησης των προγραμμάτων και την παράταση του Σχεδίου με αναδρομική ισχύ από 1.7.2011 μέχρι 31.12.2012.

Σε νέα της επιστολή, ημερ. 14.5.2012, η Πρόεδρος μάς πληροφόρησε ότι συμφωνήθηκαν τα τελικά πλαίσια κοστολόγησης με το ΚΕΠΑ και ΑΞΙΚ, που προβλέπουν σημαντικά μειωμένο κόστος εφαρμογής των προγραμμάτων, με ισχύ από 1.1.2012. Σχετικά με τον διακανονισμό της διαφοράς, μας ανέφερε ότι τον Φεβρουάριο 2012 το ΚΕΠΑ και το ΑΞΙΚ ενημέρωσαν την Αρχή ότι η θέση του Υπουργείου Οικονομικών είναι ότι η Αρχή θα πρέπει να τηρήσει τις πρόνοιες της συμφωνίας και να προχωρήσει στην εξόφληση του οφειλόμενου ποσού.

Παρόλο ότι ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανέλαβε την εξέταση, σε συνεννόηση με το Υπουργείο Οικονομικών, της δυνατότητας συμβιβαστικού διακανονισμού της διαφοράς, εντούτοις, όπως πληροφορηθήκαμε από τα πρακτικά της συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου, ημερ. 27.5.2013, η θέση του Υπουργείου Οικονομικών, μετά τις διαβουλεύσεις που έγιναν, παρέμεινε η ίδια, με αποτέλεσμα το Διοικητικό Συμβούλιο να λάβει απόφαση για τήρηση των προνοιών της συμφωνίας και εξόφληση όλων των οφειλόμενων ποσών, για προγράμματα που υλοποιήθηκαν κατά τα έτη 2010-2011 και εκκρεμούσε η καταβολή τους. Τα ζητούμενα από το ΚΕΠΑ και ΑΞΙΚ ποσά για εξόφληση ανέρχονταν σε €614.250 και €95.470, αντίστοιχα.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε να ενημερωθεί για τυχόν εξελίξεις.

Η Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι τα πιο πάνω οφειλόμενα ποσά προς το ΚΕΠΑ και ΑΞΙΚ εξοφλήθηκαν τον Ιούλιο 2013.

Μονοεπιχειρησιακά Προγράμματα Συνεχιζόμενης Κατάρτισης στο Εξωτερικό. Στις προηγούμενες μας Εκθέσεις αναφέρθηκε ότι, σύμφωνα με οδηγίες που δόθηκαν, όταν διαπιστώνεται ελλιπής συμμετοχή στα πιο πάνω προγράμματα, τότε θα εξετάζονται ανάλογα τα δεδομένα της κάθε περίπτωσης, καθώς και το ποσοστό της ελλιπούς συμμετοχής και θα αποφασίζεται κατά πόσο θα επιχορηγείται το πρόγραμμα ή όχι.

Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι με την εφαρμογή των πιο πάνω οδηγιών παραβιάζεται η διακηρυγμένη και γνωστοποιημένη πολιτική της Αρχής, σύμφωνα με την οποία «Η Αρχή δεν αποδέχεται αλλαγές που γίνονται, χωρίς την εκ των προτέρων έγκρισή της και αν υπάρξουν τέτοιες αλλαγές δεν θα είναι δυνατή η καταβολή χορηγήματος στον εργοδότη».

Διαπιστώθηκε και πάλι ότι με διάφορες αποφάσεις παραβιάζεται η Πολιτική Χορηγιών της Αρχής, η οποία περιγράφεται στον Οδηγό Πολιτικής και Διαδικασιών των Μονοεπιχειρησιακών Προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Κατάρτισης στο Εξωτερικό, ο οποίος εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής και τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων.

Όπως μας ανέφερε η Πρόεδρος της Αρχής, το όλο θέμα θα επανεξεταστεί κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των Οδηγών Πολιτικής και Διαδικασιών και των Σχεδίων της Αρχής μέσα στο 2014.

Ασφάλεια μηχανογραφικών συστημάτων. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη μας Έκθεση, μετά από σχετικό έλεγχο που διενεργήθηκε από την Υπηρεσία μας, αναφορικά με την ασφάλεια των μηχανογραφικών συστημάτων της Αρχής, προέκυψαν κάποιες ελλείψεις και αδυναμίες, που αφορούσαν κυρίως στη διαδικασία έγκρισης και διαχείρισης κωδικών πρόσβασης, δικαιώματα πρόσβασης χρηστών, καταστάσεις ελέγχου πρόσβασης (log files), καταστάσεις/μητρώα καταγραφής και επίλυσης προβλημάτων, σχέδιο αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, δημιουργία εφεδρικών αντιγράφων (backups) κ.ά. Αρκετές από αυτές τις αδυναμίες και ελλείψεις είχαν διαγνωσθεί και από ιδιωτικό ελεγκτικό οίκο, ο οποίος παρείχε υπηρεσίες εσωτερικού ελεγκτή προς την Αρχή, τα ευρήματα του οποίου παρουσιάστηκαν σε συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου της Αρχής στις 4.5.2009, το οποίο έδωσε οδηγίες στη Γενική Διεύθυνση όπως τα μελετήσει και ακολουθώντας ετοιμάσει και θέσει ενώπιον του Συμβουλίου, σχετικό Σχέδιο Δράσης με συγκεκριμένες προτάσεις. Όπως διαπιστώσαμε, αρκετά από τα ζητήματα έχουν ήδη επιλυθεί, ενώ η επίλυση των υπολοίπων δρομολογείται μέσω της προκήρυξης του διαγωνισμού “Προμήθεια, Σχεδιασμός και Ανάπτυξη, Εγκατάσταση, Παραμετροποίηση και Συντήρηση Εξοπλισμού και Λογισμικών Συστημάτων Διαχείρισης Επιχειρησιακών Πόρων (ERP), Έγκρισης και Επιχορήγησης των Δράσεων της ΑνΑΔ και Διαχείρισης Εταιρικού Περιεχομένου (ECM)”, με Προϋπολογισμό σύμβασης €2.665.000 πλέον ΦΠΑ, ο οποίος, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου, βρισκόταν στο στάδιο της αξιολόγησης (6 οικονομικοί φορείς).

Η Υπηρεσία μας ζήτησε να ενημερωθεί για τυχόν εξελίξεις.

Η Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι ο πιο πάνω διαγωνισμός προκηρύχθηκε τον Δεκέμβριο του 2012, ότι η προθεσμία υποβολής προσφορών έληξε στις 8.4.2013 και ότι οι υποβληθείσες προσφορές βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της αξιολόγησης.

Σχέδιο «Προγράμματα Συνεχιζόμενης Κατάρτισης Συνδικαλιστικών Στελεχών». Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη μας Έκθεση, σύμφωνα με το Σχέδιο αυτό, η Αρχή παρέχει οικονομική βοήθεια, με τη μορφή επιχορήγησης, έναντι των δαπανών που έχουν επωμιστεί τα Κέντρα Συνδικαλιστικής Κατάρτισης για την οργάνωση και εφαρμογή προγραμμάτων για άτομα που κατέχουν συνδικαλιστικά αξιώματα σε Σωματεία, Συντεχνίες και Οργανώσεις Εργαζομένων και όχι για απλά μέλη. Το ποσό που παρέχεται υπολογίζεται με βάση τον αριθμό των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα, την εγκριμένη διάρκεια του προγράμματος και το ωριαίο ποσό επιχορήγησης ανά συμμετέχοντα, όπως ισχύει και για τα Συνήθη Πολυεπιχειρησιακά Προγράμματα Συνεχιζόμενης Κατάρτισης στην Κύπρο.

Η δαπάνη για το 2012 ανήλθε στο ποσό των €503.898 για 157 προγράμματα και 3.891 συμμετοχές, σε σύγκριση με €541.669 για 146 προγράμματα και 4.491 συμμετέχοντες για το 2011.

Παρόλο που το Σχέδιο λειτουργεί από την 1.3.2012 πάνω σε αναθεωρημένη βάση, εντούτοις τα προβλήματα/αδυναμίες που εντοπίστηκαν διαχρονικά από τους ελέγχους και που αφορούσαν στα πιο κάτω, εξακολουθούν εν όλω ή εν μέρει να υφίστανται.

(α) Η συνδικαλιστική ιδιότητα των συμμετεχόντων δεν μπορεί να εξακριβωθεί με τα δικαιολογητικά που υποβάλλονται και ως εκ τούτου δεν μπορεί να βεβαιωθεί ότι είναι δικαιούχοι, με βάση τις πρόνοιες του Σχεδίου.

(β) Κατά τους αιφνιδιαστικούς ελέγχους εφαρμογής προγραμμάτων που διενεργήθηκαν, διαπιστώθηκαν προβλήματα στα πιο πάνω προγράμματα, που αφορούσαν κυρίως στη μη εφαρμογή τους ή στη μη εφαρμογή τους σύμφωνα με την εγκριθείσα προδιαγραφή.

(γ) Ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι συνήθως μεγάλος (25-50), με επακόλουθο η επιχορήγηση να είναι ψηλή.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι τα πιο πάνω προβλήματα/αδυναμίες θα μπορούσαν να είχαν ρυθμιστεί στα πλαίσια της πρόσφατης αναθεώρησης που έτυχε το Σχέδιο και επανέλαβε την εισήγησή της όπως επανεξεταστεί το Σχέδιο αυτό και μελετηθεί το ενδεχόμενο της καταβολής της οικονομικής βοήθειας, έναντι των δαπανών για την οργάνωση και εφαρμογή του προγράμματος, ανεξάρτητα από τον αριθμό των συμμετεχόντων.

Όπως μας ανέφερε η Πρόεδρος της Αρχής, το όλο θέμα θα επανεξεταστεί κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των Οδηγών Πολιτικής και Διαδικασιών και των Σχεδίων της Αρχής μέσα στο 2014.

Προσφορές. Παρόλον ότι τα πιο κάτω θέματα προσφορών δεν αφορούν σε σημαντικά ποσά, εντούτοις περιλήφθηκαν στην Έκθεσή μας, ως ενδεικτικά παραδείγματα του τρόπου χειρισμού των διαδικασιών προσφορών από την Αρχή.

(α) **Διαγωνισμός για την παροχή υπηρεσιών συντήρησης του συστήματος κλιματισμού στο κτίριο της ΑνΑΔ – Αρ. Διαγ. 4/2013.** Τον Ιούνιο 2013, η Αρχή κοινοποίησε στην Υπηρεσία μας τα έγγραφα διαγωνισμού για την παροχή υπηρεσιών συντήρησης του συστήματος κλιματισμού στο κτίριό της, με εκτίμηση δαπάνης €33.000 πλέον ΦΠΑ, συνοδευόμενα από σημείωμα λειτουργού της Αρχής προς τον Διευθυντή Διοίκησης και Προσωπικού, με το οποίο ζητείτο η έγκρισή του για προκήρυξη διαγωνισμού με συνοπτική διαδικασία, με βάση το άρθρο 84(1)(γ) του Νόμου Ν.12(Ι)/2006 και ζήτηση προσφοράς από δύο μόνο οικονομικούς φορείς, οι οποίοι, με βάση το σημείωμα, είχαν εγκαταστήσει και συντηρούσαν τα υφιστάμενα συστήματα κλιματισμού του κτιρίου (α' φάσης και της επέκτασης, αντίστοιχα).

Ενόψει των πιο πάνω, πληροφορήσαμε τον Αν. Γενικό Διευθυντή της Αρχής ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του πιο πάνω άρθρου του Νόμου, του οποίου γινόταν επίκληση, για υποβολή προσφοράς καλούνταν τέσσερεις τουλάχιστον οικονομικοί φορείς, ενώ, σε περίπτωση που αυτό μπορούσε να δικαιολογηθεί

επαρκώς από την αναθέτουσα αρχή, ήταν δυνατό να ζητηθεί προσφορά και από μικρότερο αριθμό. Ωστόσο, οι λόγοι οι οποίοι παρατέθηκαν στο πιο πάνω σημείωμα, δεν δικαιολογούσαν, κατά την άποψή μας, τη ζήτηση προσφοράς μόνο από τους δύο συγκεκριμένους οικονομικούς φορείς. Υποδείξαμε, επίσης, ότι σε παρόμοιους διαγωνισμούς του δημοσίου για τη συντήρηση πολύ μεγαλύτερου αριθμού ψυκτών, από διάφορους κατασκευαστές, προκηρύσσονται ανοικτοί διαγωνισμοί, στους οποίους αναπτύσσεται ικανοποιητικός ανταγωνισμός και εξασφαλίζονται πιο συμφέρουσες τιμές.

Τον Ιούνιο 2013, ο Αν. Γενικός Διευθυντής της Αρχής μάς ανέφερε ότι η Αρχή θεωρούσε ως επαρκείς τους λόγους που είχαν παρατεθεί στο πιο πάνω σημείωμα για πρόσκληση μόνο 2 οικονομικών φορέων να υποβάλουν προσφορά και, ως εκ τούτου, είχαν τηρηθεί οι διατάξεις της νομοθεσίας. Μας πληροφόρησε, επίσης, ότι ο πρώτος οικονομικός φορέας ήταν ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος των δύο ψυκτών, ενώ ο δεύτερος ήταν ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος του τρίτου ψυκτή του κτιρίου της Αρχής.

Ενόψει των πιο πάνω, τον Ιούνιο 2013 πληροφορήσαμε την Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) της Αρχής ότι, τα πιο πάνω επιχειρήματα που παρατίθεντο από τη Διεύθυνση, ήταν κατά την άποψή μας αβάσιμα, για τους λόγους που είχαμε αναφέρει. Επισημάναμε επίσης ότι και στο παρελθόν είχε τηρηθεί η ίδια στάση από τη Διεύθυνση της Αρχής, ως προς τις εισηγήσεις/παρατηρήσεις μας, που σκοπό είχαν τη διεύρυνση της συμμετοχής στους διαγωνισμούς της και ζητήσαμε όπως ερευνήσει το όλο θέμα.

Σημειώνεται ότι τον προηγούμενο χρόνο, κατά τη διαδικασία αγοράς των δύο ψυκτών (διαγωνισμός αρ. 30/2012) για τους οποίους ζητείτο τώρα η υποβολή προσφοράς για τη συντήρησή τους, είχαμε εισηγηθεί τη συμπερίληψη και της 5ετούς συντήρησης στο αντικείμενό του, για διασφάλιση ανταγωνιστικών τιμών, κάτι το οποίο απέρριψε η Αρχή, παρόλον ότι η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται σε όλες τις προσφορές του δημοσίου με πολύ καλά αποτελέσματα.

Τον Ιούλιο 2013, η Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι το ΔΣ είχε εξετάσει τις απόψεις μας και δεν θεωρούσε ότι η Αρχή είχε παραβιάσει τις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας, επαναλαμβάνοντας για υποστήριξη της θέσης της, τους λόγους που είχαν αναφερθεί από τον Αν. Γενικό Διευθυντή.

Η πιο πάνω απάντηση δεν κρίνεται από την Υπηρεσία μας ως ικανοποιητική, εφόσον δεν επεξηγούνται οι λόγοι της επιλογής μόνο 2 οικονομικών φορέων για να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό, λαμβάνοντας υπόψη αφενός τον μεγάλο αριθμό οικονομικών φορέων που παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες και αφετέρου ότι στο δημόσιο, η ανάθεση παρόμοιων συμβάσεων γίνεται κατόπιν ανοικτών διαγωνισμών.

Τελικά, για τον εν λόγω διαγωνισμό υποβλήθηκαν 2 προσφορές από τους πιο πάνω οικονομικούς φορείς και η Υπηρεσιακή Συμβουλευτική Επιτροπή Αξιολόγησης εισηγήθηκε στο Αρμόδιο Όργανο, την κατακύρωση του διαγωνισμού στην χαμηλότερη εκ των δύο προσφορών, για το ποσό των €30.000 πλέον ΦΠΑ.

(β) Διαγωνισμός αρ. 20/2012 για την εξασφάλιση υπηρεσιών Γραμματειακής Υποστήριξης για το Έργο: Βελτίωση της Παραγωγικότητας Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων με απασχόληση 5-249 ατόμων. Τον Νοέμβριο 2012, η Αρχή προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την εξασφάλιση υπηρεσιών Γραμματειακής Υποστήριξης για το Έργο: Βελτίωση της Παραγωγικότητας Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων με απασχόληση 5-249 ατόμων, με εκτίμηση δαπάνης €33.600 πλέον ΦΠΑ.

Από τη μελέτη της έκθεσης αξιολόγησης, διαπιστώθηκε από την Υπηρεσία μας ότι η πιο πάνω εκτίμηση δαπάνης ήταν αρκετά ψηλή, σε σύγκριση με τις τιμές των έγκυρων προσφορών που υποβλήθηκαν, οι οποίες κυμαίνονταν από €19.800 πλέον ΦΠΑ έως €28.800 πλέον ΦΠΑ.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε τον Δεκέμβριο 2012 στον Γενικό Διευθυντή της Αρχής, όπως δοθούν οδηγίες στους αρμόδιους λειτουργούς, ώστε οι εκτιμήσεις δαπάνης των διαγωνισμών τους οποίους προκηρύσσει η Αρχή, να είναι όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικές και να βασίζονται στις εκάστοτε συνθήκες της αγοράς, για αποφυγή του κινδύνου υπερτιμολόγησης προσφορών, ιδιαίτερα σε διαγωνισμούς στους οποίους, για διάφορους λόγους, δεν αναμένεται ευρύτητα συμμετοχής.

Τον ίδιο μήνα, ο Γενικός Διευθυντής μάς πληροφόρησε ότι για την εκτίμηση δαπάνης του εν λόγω διαγωνισμού, είχαν ληφθεί υπόψη τα απαιτούμενα προσόντα των οικονομικών φορέων που δικαιούνταν να λάβουν μέρος, οι επικρατούσες συνθήκες στην αγορά εργασίας, καθώς και οι οικονομικές προσφορές οι

οποίες είχαν υποβληθεί στα πλαίσια άλλων διαγωνισμών που είχε διενεργήσει πρόσφατα η Αρχή, για εξασφάλιση των ιδίων υπηρεσιών. Κατά την άποψή του, η απόκλιση της τιμής των προσφορών από το ύψος της εκτίμησης δαπάνης, οφειλόταν στις ραγδαίες μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας.

Όπως μας πληροφόρησε η Πρόεδρος της Αρχής τον Νοέμβριο 2013, στα έγγραφα των διαγωνισμών εξασφάλισης υπηρεσιών συνεργατών, η Αρχή, σε συνεργασία με την Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, διαφοροποίησε το κριτήριο ανάθεσης, ώστε να λαμβάνονται υπόψη μόνο τα προσόντα και η πείρα, ενώ η τιμή της σύμβασης καθορίζεται εκ των προτέρων από την Αρχή.

Παρατηρούμε, ωστόσο, ότι με τη μέθοδο αυτή αφαιρείται το κίνητρο του ανταγωνισμού, για την υποβολή της, όσο το δυνατόν, χαμηλότερης τιμής.

4.3 ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Έλεγχος οικονομικών καταστάσεων. Οι οικονομικές καταστάσεις της Αρχής για το 2012 έχουν ελεγχθεί από ιδιώτη ελεγκτή που διόρισε η Αρχή, ύστερα από έγκρισή μου, σύμφωνα με το άρθρο 3(Ι) των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Έλεγχος Λογαριασμών) Νόμων του 1983 έως 2007. Με βάση το ίδιο άρθρο, η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει διενεργήσει επιπρόσθετο οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο.

Οι τελικές οικονομικές καταστάσεις της Αρχής δεν υποβλήθηκαν έγκαιρα και σύμφωνα με τις πρόνοιες της πιο πάνω νομοθεσίας. Όπως προβλέπεται στη νομοθεσία, οι ελεγμένες από τον ιδιώτη ελεγκτή οικονομικές καταστάσεις μαζί με την Έκθεσή του έπρεπε να υποβληθούν στην Υπηρεσία μας μέχρι τις 30.4.2013. Σημειώνεται ότι δεν είχαν υποβληθεί ούτε μέχρι τις 31.5.2013, ημερομηνία που ο Γενικός Ελεγκτής όφειλε να τις υποβάλει ελεγμένες μαζί με την Έκθεσή του στο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, ούτε μέχρι το μεσημέρι της 14.6.2013. Ως αποτέλεσμα, δεν κατέστη δυνατή η ολοκλήρωση του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων από την Υπηρεσία μας, ούτε και η κατάθεση αυτών στη Βουλή στα χρονικά πλαίσια που προνοεί η νομοθεσία (15.6.2011). Ακολούθως, αφού υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μου, ολοκληρώθηκε ο έλεγχός τους και οι τελικές οικονομικές καταστάσεις κατατέθηκαν στη Βουλή στις 8.8.2013.

Σχετικά αναφέρεται ότι, στο μεταξύ, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής με επιστολή του ημερ. 24.5.2013 μας πληροφόρησε, μεταξύ άλλων, ότι οι ιδιώτες ελεγκτές, ύστερα από προκαταρκτική εξέταση της ταμειακής ροής της ΑΗΚ, εξέφρασαν αμφιβολία κατά πόσο η ΑΗΚ μπορεί να θεωρηθεί ως δρώσα οικονομικά επιχείρηση και ζήτησαν από το Δ.Σ. την ετοιμασία και υποβολή αξιόπιστου σχεδίου αντιμετώπισης του προβλήματος ρευστότητας για τους 12 μήνες μέχρι 30.4.2014, θέση με την οποία συμφώνησε η Υπηρεσία μας. Στην ίδια επιστολή αναφέρεται ότι η έγκριση των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2012 από το Διοικητικό Συμβούλιο θα καθυστερήσει μέχρι να καταρτιστεί αξιόπιστο σχέδιο αντιμετώπισης του προβλήματος ρευστότητας του Οργανισμού. Η Αρχή, για τη διασφάλιση της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, ετοίμασε σχέδιο αντιμετώπισης της ρευστότητας με βάση το οποίο η Αρχή μπορεί να αντιμετωπίσει τις ανάγκες της σε ρευστότητα για τους επόμενους δώδεκα μήνες, όπως αναφέρεται αναλυτικά στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων της ΑΗΚ.

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Το καθαρό πλεόνασμα για το 2012, πριν από τη φορολογία, ήταν €86,16 εκ. σε σύγκριση με €75,48 εκ. το προηγούμενο έτος.

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα της Αρχής για το έτος 2012 ανήλθαν σε €1.185,14 εκ., σε σύγκριση με €926,12 εκ. το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση ύψους €259,02 εκ. ή 27,97%.

(γ) **Έξοδα.** Τα έξοδα της Αρχής ήταν €1.098,98 εκ., σε σύγκριση με €850,64 εκ. το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση ύψους €248,34 εκ. ή 29,19%.

Προϋπολογισμός.

(α) **Έγκριση.** Ο Προϋπολογισμός της Αρχής για το 2012 υποβλήθηκε έγκαιρα στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒ&Τ) στις 9.6.2011. Μετά το τραγικό συμβάν στο Μαρί, η ΑΗΚ στις

24.8.2011 με επιστολή της στο ΥΕΒ&Τ ζήτησε από το Υπουργείο να μην προχωρήσει στην κατάθεση του Προϋπολογισμού στη Βουλή των Αντιπροσώπων εφόσον αυτός έχρηζε εκτεταμένης αναθεώρησης. Στη συνέχεια υποβλήθηκε στο Υπουργείο αναθεωρημένος Προϋπολογισμός στις 27.10.2011. Ύστερα από διαβουλεύσεις με το Υπουργείο, ο Προϋπολογισμός αναθεωρήθηκε εκ νέου ώστε να συνάδει με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών ημερομηνίας 18.1.2012 αναφορικά με τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που ψήφισε η Βουλή τον Δεκέμβριο 2011, και υποβλήθηκε ξανά στο ΥΕΒ&Τ στις 24.2.2012.

Ο Προϋπολογισμός εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 28.2.2012 και κατατέθηκε στην Βουλή των Αντιπροσώπων δυνάμει του άρθρου 3 των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμων στις 29.2.2012 ενώ, με βάση τις διατάξεις των πιο πάνω Νόμων, έπρεπε να είχε κατατεθεί στη Βουλή το αργότερο μέχρι τις 30.9.2011. Ο Προϋπολογισμός ψηφίστηκε σε Νόμο από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 22.3.2012, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 4.4.2012 (Ν.25(ΙΙ)/2012) και προνοούσε συνολικές δαπάνες ύψους €1.238,4 εκ.

Κατά την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 3.4.2012 έγιναν πληρωμές συνολικού ποσού €123.213.913 οι οποίες δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες εφόσον δεν υπήρχε εγκεκριμένος Προϋπολογισμός.

(β) Τροποποιητικός Προϋπολογισμός. Στις 12.7.2012 και 29.10.2012 στάλθηκε στο ΥΕΒ&Τ Συμπληρωματικός Προϋπολογισμός που αφορούσε την αγορά επικουρικών υπηρεσιών και κρύας εφεδρείας, την επιδιόρθωση εξοπλισμού και εγκαταστάσεων του Η/Σ Βασιλικού, καθώς και τη βελτίωση του Η/Σ Μονής με την εγκατάσταση συστήματος απορρόφησης άεργου ισχύος. Στις 8.5.2013 επανυποβλήθηκε ως Τροποποιητικός Προϋπολογισμός (εφόσον είχε ήδη παρέλθει το έτος στο οποίο αφορούσε) ο οποίος εκκρεμούσε μέχρι την ημερομηνία ελέγχου (Μάιος 2013) στο Υπουργείο.

Προσωπικό. Στις 31.12.2012 η Αρχή εργοδοτούσε 2.270 πρόσωπα (2.370 στις 31.12.2011), που υπηρετούσαν σε μόνιμες θέσεις. Επίσης υπηρετούσαν 50 συμβασιούχοι αορίστου χρόνου. Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα, υπερωρίες και εργοδοτικές εισφορές για το 2012 ανήλθαν σε €116,05 εκ., σε σύγκριση με €137,4 εκ. το 2011.

Με βάση τα πιο πάνω στοιχεία, ο ετήσιος μέσος όρος των δαπανών για το μόνιμο προσωπικό, λαμβάνοντας υπόψη μόνο την επιβάρυνση για τρέχουσα υπηρεσία στο Ταμείο Συντάξεων, ήταν €51.311 σε σύγκριση με €51.138 το 2011.

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική επιβάρυνση για το Ταμείο Συντάξεων ύψους €13,6 εκ. (2011:€33,0 εκ.), το κόστος της Αρχής ανά υπάλληλο ανέρχεται στα €51.121 σε σύγκριση με €57.975 για το έτος 2011.

Σχέδια συντάξεων.

(i) Έλλειμματική εισφορά στο Ταμείο Συντάξεων. Μέχρι την ημέρα του ελέγχου (Μάιος 2013) δεν υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας η νέα αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2012 και στοιχεία για τυχόν πλεόνασμα /(έλλειμμα) με βάση τη μελέτη αυτή. Αναφέραμε ότι σύμφωνα με την αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2011 το αναλογιστικό έλλειμμα ήταν €21.419.086 από το οποίο €6.889.000 αναγνωρίστηκε στον Ισολογισμό για το έτος 2011, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 19.

Στη συνεδρία του Δ.Σ. ημερ. 18.11.2011 αποφασίστηκε όπως το κανονικό ποσοστό για μελλοντική υπηρεσία μειωθεί από 28,8% σε 25,8% βάσει της ενδιάμεσης αναλογιστικής μελέτης με ημερ. 31.12.2010.

(ii) Πρόωρη αφυπηρέτηση βάσει του Κανονισμού 29Α των περί ΑΗΚ (Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμών του 1986-1996. Σύμφωνα με τον Κανονισμό 29Α όπως τροποποιήθηκε το 1996, των περί ΑΗΚ (Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμών 1986-1996, η ΑΗΚ δύναται με απόφασή της να επιτρέψει σε υπάλληλο, ο οποίος έχει συμπληρώσει ηλικία 50 χρόνων και 25 τουλάχιστον χρόνια πραγματική υπηρεσία στην ΑΗΚ, όπως αφυπηρετήσει πρόωρα. Στους πρόωρα αφυπηρετούντες υπαλλήλους προσφέρεται αποζημίωση, πέραν των συνταξιοδοτικών τους ωφελημάτων.

Σχετικά με το πιο πάνω αναφέραμε τα ακόλουθα:

- Στον Προϋπολογισμό της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου για το έτος 2012 περιλήφθηκε κονδύλι ύψους €500.000 που αφορούσε Αποζημίωση για Πρόωρη Αφυπηρέτηση (Κεφάλαιο 2, Άρθρο 242).
- Για το 2012, αφυπηρέτησαν, με βάση τις διατάξεις του πιο πάνω Κανονισμού, 41 άτομα με συνολικό κόστος €1.797.416 από τα οποία τα 20 πήραν ως αποζημίωση το ψηλότερο ποσό που δικαιούνται, σύμφωνα με το σχέδιο, δηλαδή €51.258 ο καθένας. Σημειώνεται ότι κατά το υπό εξέταση έτος αφυπηρέτησαν κανονικά 44 υπάλληλοι.
- Έξι άτομα που αφυπηρέτησαν πρόωρα, έλαβαν συνολική αποζημίωση ύψους €169.185, ενώ υπολείπονταν 12-18 μήνες μέχρι την κανονική τους αφυπηρέτηση. Όπως υποδεικνύεται σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, δεν δικαιολογείται η έγκριση πρόωρης αφυπηρέτησης υπαλλήλων που βρίσκονται στα πρόθυρα της κανονικής αφυπηρέτησης με καταβολή πρόσθετης αποζημίωσης αφού είναι προφανές ότι στις περιπτώσεις αυτές, κίνητρο για τους αφυπηρετούντες είναι η λήψη πρόσθετου φιλοδώρηματος και όχι η εξυπηρέτηση των σκοπών του Σχεδίου, οι οποίοι σύμφωνα με προηγούμενες αναφορές του Προέδρου της Αρχής σε επισημάνσεις της Υπηρεσίας μας είναι η ανανέωση του προσωπικού της και η αντικατάσταση με καλύτερα εξειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό.
- Από την έναρξη του Σχεδίου το 1996 μέχρι και το 2012 (16 χρόνια) έχουν αφυπηρετήσει πρόωρα συνολικά 377 υπάλληλοι και το συνολικό επιπρόσθετο φιλοδώρημα που τους καταβλήθηκε πέραν των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων ανέρχεται στα €13,42 εκ.

Αναφέραμε επίσης ότι πρόταση της ΑΗΚ που υποβλήθηκε, μέσω του ΥΕΒ&Τ, προς το Υπουργείο Οικονομικών για τροποποίηση του σχετικού Κανονισμού με βάση το νέο σχέδιο πρόωρης οικειοθελούς αφυπηρέτησης, που σύμφωνα με την ΑΗΚ αποσκοπούσε σε εξορθολογισμό της οργανικής δομής της, δεν εγκρίθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών και κατ' επέκταση δεν προωθήθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Σχετική αναφορά γίνεται σε επόμενη παράγραφο της παρούσας Έκθεσης.

Ωφελήματα προσωπικού. Τα ωφελήματα προσωπικού κατά τα τελευταία δύο έτη έχουν ως ακολούθως:

	2012	2011
	€	€
Ταμείο Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης	4.538.937	4.062.288
Ειδικό Ταμείο Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης	51.260	51.260
Ταμείο Ευημερίας	1.926.035	1.836.868
Ταμείο Βοηθείας	255.618	275.271
Σχέδιο Υποτροφιών	67.800	133.950
Επιδότηση Επιτοκίου Εκπαιδευτικών Δανείων	800.000	798.445
Επιχορήγηση Κυλικείων	98.270	407.849
Αποζημίωση για θάνατο	85.932	136.688
Ασφάλεια Προσωπικών Ατυχημάτων	152.545	157.943
	7.976.397	7.860.562

Εργατικά ατυχήματα. Σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ, κατά τη διάρκεια του 2012 σημειώθηκαν 28 εργατικά ατυχήματα από τα οποία 4 οδικά (σε ώρες εργασίας) σε σύγκριση με 55 και 2, αντίστοιχα για το 2011. Η απώλεια σε εργατοημέρες λόγω των ατυχημάτων ανερχόταν συνολικά σε 1148 το 2012 και 2129 το 2011.

Υπερωρίες. Το ολικό ποσό για υπερωριακή αποζημίωση που πληρώθηκε στο προσωπικό της Αρχής το 2012, ανήλθε σε €3.455.185 σε σύγκριση με €3.412.147 το 2011. Σε 165 υπαλλήλους καταβλήθηκε υπερωριακή αποζημίωση από €5.000 μέχρι €25.000 περίπου στον καθένα. Επισημαίνεται ότι συνολικό ποσό ύψους €67.784 καταβλήθηκε σε λειτουργούς της Αρχής που κατέχουν μισθολογική κλίμακα Α13 και άνω, σε σύγκριση με €146.536 το 2011, δηλαδή παρατηρήθηκε σημαντική μείωση.

Έχοντας υπόψη τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, εισηγηθήκαμε όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο κατάργησης της υπερωριακής αποζημίωσης για λειτουργούς από Α13 κλίμακα και άνω (στο δημόσιο δεν καταβάλλονται υπερωρίες για τις μισθολογικές κλίμακες Α13 και άνω, εκτός ύστερα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου που δίδεται σπανίως σε πολύ μεμονωμένες περιπτώσεις).

Ο Πρόεδρος ανέφερε ότι η καταβολή υπερωριακής αποζημίωσης στην ΑΗΚ συνεχίζει να υπόκειται στον αυστηρό έλεγχο της Γενικής Διεύθυνσης και εγκρίνεται μόνο στις απολύτως απαραίτητες περιπτώσεις.

Επιδόματα προσωπικού. Με βάση τους περί Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (Ορους Υπηρεσίας) Κανονισμούς του 1986 και τις συλλογικές συμβάσεις που υπογράφηκαν διαχρονικά παραχωρούνται διάφορα επιδόματα στο προσωπικό τα οποία, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Μισθοδοσίας της Αρχής, αριθμούνται σε 42 (σύμφωνα με ομαδοποίηση της Αρχής σε 27) ενώ, το ύψος των επιδομάτων που καταβλήθηκαν στο προσωπικό το 2012 ανέρχεται σε €11 εκ. περίπου (€11,4 εκ. για το 2011) περιλαμβανομένων των υπερωριών ύψους €3,4 εκ.

Το ΥΕΒ&Τ με επιστολή του ημερ. 16.1.2013 προς την Αρχή, ζήτησε την συμμόρφωση της Αρχής με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών ημερομηνίας 7.1.2013 όσον αφορά στον Προϋπολογισμό των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) για το 2013 σύμφωνα με την οποία μειώνονται ή/και καταργούνται τα εν ισχύ στη δημόσια υπηρεσία επιδόματα και ζητείτο η συμπερίληψη των ιδίων ρυθμίσεων όπου και όπως αυτές εφαρμόζονται στον Προϋπολογισμό των ΝΠΔΔ. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την ίδια εγκύκλιο, στην περίπτωση ύπαρξης οποιωνδήποτε άλλων επιδομάτων τα οποία δεν περιλαμβάνονται στο σχετικό κατάλογο αυτά θα πρέπει να μειωθούν κατά 15% και ακολούθως να επισημανθούν προς το Υπουργείο Οικονομικών ώστε να εξεταστεί κατά πόσο θα συνεχίσουν ή όχι να παραχωρούνται. Αναφέραμε ότι στον Προϋπολογισμό της Αρχής για το 2013 ο οποίος εγκρίθηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 25.4.2013 περιλήφθηκε σχετική σημείωση για μείωση κατά 15% των επιδομάτων που καταβάλλει η Αρχή ώστε να συνάδει με την πιο πάνω εγκύκλιο.

Έχοντας υπόψη την πιο πάνω εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών και τη δυσμενή ταμειακή κατάσταση του Οργανισμού, εισηγηθήκαμε όπως για σκοπούς μείωσης των λειτουργικών δαπανών, η Αρχή προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση στην επανεξέταση όλων των επιδομάτων που παραχωρούνται στο προσωπικό ώστε σε συνεργασία και με το Υπουργείο Οικονομικών να ληφθούν σύντομα αποφάσεις όσον αφορά στην αναθεώρηση/διαφοροποίηση ή/και πιθανή κατάργησή τους. Ενδεικτικά αναφέρονται α) το Επίδομα Οδήγησης το οποίο καταβάλλεται σε υπαλλήλους που δεν κατέχουν θέση Οδηγού αλλά οδηγούν συστηματικά οχήματα της Αρχής (κατά το 2012 ωφελήθηκαν 1.071 άτομα για συνολικό ποσό €417.607) β) Επίδομα Λεωφορείου Η/Σ το οποίο καταβάλλεται σε υπαλλήλους που ανήκουν στο γραφειακό και τεχνικό προσωπικό και σε έκτακτους εργάτες των Η/Σ (το 2012 ωφελήθηκαν 522 άτομα για συνολικό ποσό €298.320) όπως και το Μεταφορικό Επίδομα Αποθήκης Λευκωσίας το οποίο καταβάλλεται σε υπαλλήλους που έχουν ως βάση εργασίας τις αποθήκες Λ-Κ-Μ (το 2012 ωφελήθηκαν 21 άτομα για συνολικό ποσό €5.956) και γ) Επίδομα Λειτουργού Ελέγχου Συστήματος Περιφέρειας το οποίο αφορά επίδομα επιφυλακής του επιστημονικού προσωπικού της Αρχής και καθορίστηκε μέσω των συλλογικών συμβάσεων της Αρχής (το 2012 ωφελήθηκαν 42 άτομα για συνολικό ποσό €136.094). Ειδικότερα όσον αφορά στο Επίδομα Γεύματος για το οποίο το κόστος είναι ιδιαίτερα σημαντικό (το 2012 €1,5εκ. και το 2011 €1,6εκ. περίπου) εισηγηθήκαμε όπως η καταβολή του γίνεται κατόπιν προσκόμισης σχετικής απόδειξης, όπως και στη Δημόσια Υπηρεσία.

Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται ορισμένα μόνο από τα επιδόματα που καταβλήθηκαν το 2011 και 2012.

A/A	ΕΠΙΔΟΜΑ	2012	2011
		€	€
1	Επίδομα Γεύματος εκτός έδρας	1.464.703	1.579.581
2	Οδοιπορικό Επίδομα	456.077	445.654
3	Επίδομα Οδήγησης	417.607	435.060
4	Επίδομα Λεωφορείου Η/Σ (Μεταφορικό Επίδομα από ή προς Η/Σ)	298.320	292.578
5	Επίδομα Παραστάσεως/Φιλοξενίας	204.103	225.763
6	Επίδομα Λειτουργού Ελέγχου Συστήματος Περιφέρειας	136.094	134.308
7	Πάγιο Οδοιπορικό Επίδομα	129.700	136.239
8	Επίδομα Καθαριστών στους Η/Σ (Επίδομα Ακαθάρτου Εργασίας)	117.553	123.355
9	Επίδομα Συντηρήσεως Εξωτερικού	110.365	130.966
10	Επίδομα Φαγητού	93.994	95.008
11	Επίδομα Κλήσεως	85.511	89.985
12	Επίδομα Τηλεφώνου	55.500	59.031
13	Επιδόματα Αντικατάστασης Μετρητών	50.780	459.780
14	Επίδομα Επιφυλακής	44.585	48.821
15	Επίδομα Εκτέλεσης Εργασίας υπό τάση	18.471	11.093
16	Οδοιπορικό Επίδομα Αποθήκης Λευκωσίας	5.956	5.824
17	Αυξημένο Επίδομα Μεταφοράς σε Η/Σ	5.330	3.868
18	Επίδομα Ηλεκτρονικής Καταχώρισης Μετρητών	5.233	49.609

Η ΑΗΚ μέχρι και την ημέρα του ελέγχου (Μάιος 2013) δεν είχε προχωρήσει σε οποιαδήποτε τροποποίηση των επιδομάτων ή/και κατάργησή τους, όπου αυτό απαιτείται.

Ο Πρόεδρος ανέφερε ότι η Διεύθυνση της Αρχής έχει ήδη ξεκινήσει, σε συνεργασία και με τη συνδικαλιστική πλευρά, την εξέταση των εν ισχύ επιδομάτων στην Αρχή και ότι η προσπάθεια επικεντρώνεται στην αναθεώρηση/διαφοροποίηση ή/και κατάργηση επιδομάτων των οποίων δεν δικαιολογείται πλέον η καταβολή.

Εξορθολογισμός της Οργανικής Δομής. Ο εξορθολογισμός της δομής του Οργανισμού αποτελούσε ένα από τα 10 έργα που ανατέθηκαν, ύστερα από απόφαση του Δ.Σ. ημερ. 13.2.2007, σε συγκεκριμένη εταιρεία Συμβούλων για το οποίο η σχετική μελέτη ολοκληρώθηκε, σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ, τέλος του 2007. Με βάση τη μελέτη αυτή το Δ.Σ. της Αρχής διόρισε ομάδα εργασίας για έναρξη των διαβουλεύσεων με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις της Αρχής με στόχο την υλοποίησή του, χωρίς ωστόσο μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου (Απρίλιος 2013), 5 και πλέον έτη μετά, να επιτευχθεί ο εξορθολογισμός του Οργανισμού.

Αναφέραμε ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά του Δ.Σ. ημερ. 7.6.2011 η Αρχή αποφάσισε τη μείωση του προσωπικού κατά 10% η οποία θα πρέπει να επιτευχθεί εντός της επόμενης πενταετίας. Σχετική αναφορά γίνεται και σε επιστολή της Αρχής ημερ. 2.10.2012 προς τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Επίσης, σύμφωνα με επιστολή της ΠΑΕΚ ημερ. 8.3.2012 η Αρχή δεσμεύτηκε στην εφαρμογή προγράμματος σταδιακής μείωσης του προσωπικού.

Στα πλαίσια του εξορθολογισμού, κατόπιν διαπραγματεύσεων, υπογράφηκαν σχετικές συμφωνίες με όλες τις συνδικαλιστικές οργανώσεις τον Ιανουάριο και Απρίλιο του 2012 οι οποίες αφορούν στον εξορθολογισμό/αναδιάρθρωση της Διευθυντικής Δομής του Οργανισμού. Με βάση τις συμφωνίες, οι θέσεις Εκτελεστικών Διευθυντών (κλίμακα Α16, και μέσο όρο ετήσιων απολαβών περίπου €90.000) μειώνονται από 6 σε 4, οι θέσεις Διευθυντών (Α15+1 και μέσο όρο ετήσιων απολαβών περίπου €85.000) μειώνονται από 21 σε 18 και οι θέσεις Β. Διευθυντών (Α13-Α14,5 και μέσο όρο ετήσιων απολαβών περίπου €83.500) από 101 μειώνονται σε 58. Η υλοποίηση των εν λόγω συμφωνιών αναμένεται να επιφέρει σημαντική

μείωση των λειτουργικών δαπανών της Αρχής. Σημειώσαμε ωστόσο ότι, προϋπόθεση, όπως σαφώς αναφέρεται στις σχετικές συμφωνίες, αποτελεί η εφαρμογή Σχεδίου Εθελούσιας Πρόωρης Αφυπηρέτησης, το οποίο ετοιμάστηκε και εγκρίθηκε από το Δ.Σ. στη συνεδρία του ημερ. 22.5.2012, ενώ στις 25.7.2012 υποβλήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών, μέσω του ΥΕΒ&Τ, σχετικό Προσχέδιο Τροποποιητικού Κανονισμού (29Α). Σημειώσαμε επίσης ότι σε επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 26.10.2012 προς τη Γενική Διευθύντρια του ΥΕΒ&Τ αναφέρεται ότι δεν θα ήταν πρόσφορο να προωθηθούν οποιαδήποτε Σχέδια Πρόωρης Αφυπηρέτησης ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη διαβουλεύσεις με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς αναφορικά με τα μέτρα που θα ληφθούν για εξυγίανση της οικονομίας.

Σύμφωνα με το εν λόγω Σχέδιο, η Αρχή δύναται να επιτρέψει σε υπάλληλο που έχει συμπληρώσει την ηλικία των πενήντα χρόνων και όχι πέραν των εξήντα ενός και 25 τουλάχιστον χρόνων πραγματική υπηρεσία στην Αρχή να αφυπηρετήσει πρόωρα. Στους πρόωρα αφυπηρετούντες υπαλλήλους προσφέρεται ως αποζημίωση, ποσοστό 40% της υπολειπόμενης μισθοδοσίας υπολογιζόμενης επί του τελευταίου μηνιαίου μισθού, αρχίζοντας από την ηλικία των πενήντα (50) χρόνων και καταλήγοντας βαθμιαία στο 50% στην ηλικία των εξήντα ενός (61) χρόνων.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα πιο κάτω παραδείγματα όσον αφορά στις αποζημιώσεις που προκύπτουν με βάση το Σχέδιο αυτό, σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ.

(α) Υπάλληλος που βρίσκεται σήμερα στην κλίμακα Α15+1 και η ημερομηνία αφυπηρέτησής του είναι τον Σεπτέμβριο του 2026, εάν αφυπηρετήσει πρόωρα το Σεπτέμβριο του 2013, με βάση τον υφιστάμενο Κανονισμό 29Α θα δικαιούται, πέραν από το εφάπαξ ποσό των €138.000 περίπου, πρόσθετη αποζημίωση ύψους €51.258 ενώ με βάση το πιο πάνω Σχέδιο πρόσθετη αποζημίωση ύψους €405.450 περίπου.

(β) Υπάλληλος που βρίσκεται σήμερα στην κλίμακα Α10 και η ημερομηνία αφυπηρέτησής του είναι τον Μάιο 2021, εάν αφυπηρετήσει πρόωρα τον Σεπτέμβριο 2013, με βάση τον υφιστάμενο Κανονισμό 29Α θα δικαιούται, πέραν από το εφάπαξ ποσό των €114.000 περίπου, πρόσθετη αποζημίωση ύψους €51.258 ενώ με βάση το πιο πάνω Σχέδιο πρόσθετη αποζημίωση ύψους €168.700 περίπου.

Στον Προϋπολογισμό για το 2013 εγκρίθηκε πρόνοια ύψους €5εκ. (€500.000 το 2011) για σκοπούς οικειοθελούς πρόωρης αφυπηρέτησης μέσα στα πλαίσια και των συμφωνιών με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις (Κεφάλαιο 2, Άρθρο 242). Σύμφωνα με απόφαση της Βουλής «Οποιαδήποτε δαπάνη από το άρθρο αυτό θα γίνει μόνο μετά από έγκριση του αρμόδιου Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών».

Όσον αφορά στον εξορθολογισμό της υπόλοιπης δομής του Οργανισμού, το Δ.Σ. της Αρχής σε συνεδρία του ημερ. 4.9.2012 αποφάσισε όπως ανασταλούν προσωρινά οι διαβουλεύσεις λόγω, μεταξύ άλλων, της οικονομικής κατάστασης που επικρατεί και των μέτρων που πιθανόν να ληφθούν.

Σχετικά με τα πιο πάνω αναφέραμε τα ακόλουθα:

- (i)** Εκφράσαμε την άποψη ότι στα πλαίσια μείωσης των λειτουργικών δαπανών της ΑΗΚ και βελτίωσης της οικονομικής της κατάστασης, η Αρχή θα έπρεπε να προχωρήσει με ταχύτερους ρυθμούς όσον αφορά στον εξορθολογισμό της οργανικής δομής του Οργανισμού στο σύνολό του.
- (ii)** Η Αρχή αποφάσισε τη μείωση του προσωπικού κατά 10% εντός της επόμενης πενταετίας (πρακτικά του Δ.Σ. ημερ. 7.6.2011) χωρίς να προηγηθεί μελέτη η οποία να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση του Οργανισμού ή τουλάχιστον να επικαιροποιηθεί η τότε μελέτη της συγκεκριμένης εταιρείας Συμβούλων.
- (iii)** Το νέο Σχέδιο οικειοθελούς πρόωρης αφυπηρέτησης και η προτεινόμενη τροποποίηση του Κανονισμού 29(Α) (Πρόωρη Αφυπηρέτηση) των σχετικών Κανονισμών της ΑΗΚ, ΚΔΠ 291/86, δεν εγκρίθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών και ως εκ τούτου δεν προωθήθηκε στη Βουλή η σχετική τροποποίηση των Κανονισμών. Ωστόσο, στον Προϋπολογισμό του 2013 εγκρίθηκε πρόνοια για διενέργεια των σχετικών δαπανών (βάσει του πιο πάνω Σχεδίου) οι οποίες δεν έχουν νομική βάση.
- (iv)** Παρά το γεγονός ότι οι σχετικές συμφωνίες με τις συντεχνίες υπογράφηκαν μέχρι τον Απρίλιο 2012 και περιλήφθηκε σχετική πρόνοια ύψους €5 εκ. στον Προϋπολογισμό του 2013 για σκοπούς

οικειοθελούς πρόωρης αφυπηρέτησης με βάση το Σχέδιο που ετοιμάστηκε ύστερα από τις συμφωνίες αυτές με τις συντεχνίες, εντούτοις, στον Προϋπολογισμό δεν αποτυπώθηκαν οι σχετικές ρυθμίσεις/αποφάσεις που αφορούν στη μείωση του προσωπικού και συγκεκριμένα δεν σημειώθηκαν με διπλό σταυρό όλες οι θέσεις οι οποίες με βάση τις συμφωνίες καταργούνται.

- (v) Οι αποζημιώσεις που προκύπτουν με βάση το νέο Σχέδιο οικειοθελούς πρόωρης αφυπηρέτησης όπως εγκρίθηκε από το Δ.Σ. της Αρχής είναι ιδιαίτερα ψηλές και πολλαπλάσιες του ύψους της πρόσθετης αποζημίωσης που δικαιούνται σήμερα οι υπάλληλοι της ΑΗΚ με βάση τον υφιστάμενο Κανονισμό 29Α. Εκφράσαμε την άποψη ότι το Σχέδιο, δεν είναι ρεαλιστικό και πραγματοποιήσιμο και προκαλεί το περί δικαίου αίσθημα των πολιτών αφού δεν φαίνεται να λήφθηκαν υπόψη α) η ιδιαίτερα δύσκολη ταμειακή κατάσταση της ΑΗΚ, β) η γενικά δύσκολη κατάσταση της οικονομίας του τόπου και γ) το γεγονός ότι, υπό τις παρούσες συνθήκες, πολλοί δημόσιοι υπάλληλοι αφυπηρέτησαν πρόωρα χωρίς οποιοδήποτε πρόσθετο ωφέλημα. Αναφέραμε ότι περίπου για κάθε 10 δημόσιους υπάλληλους που αφυπηρέτησαν, ενώ το 2009 οι 2 αφυπηρέτησαν πρόωρα και οι 8 κανονικά, το 2012 αφυπηρέτησαν πρόωρα οι 8 και κανονικά οι 2 υπάλληλοι (το 2012 αφυπηρέτησαν λόγω ορίου ηλικίας περίπου 200 υπάλληλοι και οικειοθελώς – με πρόωρη αφυπηρέτηση 740).
- (vi) Επιπρόσθετα από τα πιο πάνω σημειώσαμε ότι, σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής, με το πέρας των εργασιών αποκατάστασης του Η/Σ Βασιλικού και την απενεργοποίηση των ατμοηλεκτρικών μονάδων της Μονής θα δημιουργηθεί πλεονασμός 103 ατόμων, θέμα το οποίο θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη όσον αφορά στον εξορθολογισμό της Οργανικής Δομής της Αρχής.

Με βάση τα πιο πάνω, εκφράσαμε την άποψη ότι δεν λήφθηκαν ουσιαστικά μέτρα για αναδιάρθρωση/αναγκαίο εξορθολογισμό του Οργανισμού ενώ οι ενέργειες που έγιναν είναι μάλλον περιστασιακές με αμφισβητούμενη την υλοποίηση του εγχειρήματος.

Ο Πρόεδρος ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η καταστροφή στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό Βασιλικού δεν επέτρεψε τη συνέχιση της προσπάθειας για αλλαγές (πέραν της υπογραφείσας συμφωνίας), στη βάση των τότε δεδομένων του Οργανισμού, γιατί διαφοροποίησε τις προτεραιότητες του Οργανισμού και ότι η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης διαφοροποίησε και πάλι τον προγραμματισμό της ΑΗΚ, τοποθετώντας σαν βασική προτεραιότητα τη μείωση του προσωπικού και όχι τις λειτουργικές αλλαγές. Ανέφερε επίσης ότι έχοντας υπόψη τις δυσκολίες προώθησης του νέου Σχεδίου Οικειοθελούς Πρόωρης Αφυπηρέτησης, το Δ.Σ. αποφάσισε πρόσφατα την προώθηση υλοποίησης του σχεδίου οικειοθελούς πρόωρης αφυπηρέτησης με βάση τον Κανονισμό 29Α και πρόσθεσε ότι θα μελετηθεί τροποποίηση του νέου Σχεδίου βάσει των νέων οικονομικών συνθηκών και προώθησή του για έγκριση. Ο Πρόεδρος ανέφερε επίσης ότι διαφωνεί με την άποψη ότι δεν λήφθηκαν ουσιαστικά μέτρα για εξορθολογισμό του Οργανισμού.

Έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου – Οικονομικές επιπτώσεις στην ΑΗΚ - μετακύλιση μέρους του κόστους στους καταναλωτές. Η έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011 στο Μαρί, προκάλεσε εκτεταμένες ζημιές στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Βασιλικού ο οποίος κάλυπτε το 60% της παραγωγής. Η ΑΗΚ, στη βάση διατάγματος του Υπουργού Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και της απόφασης της ΡΑΕΚ, ημερ. 13.7.2011 ενοικίασε προσωρινές μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με σημαντικό κόστος, και ταυτόχρονα έθεσε σε λειτουργία τις μονάδες παραγωγής στη Μονή και τη Δεκέλεια, πολύ πιο χαμηλής αποδοτικότητας, με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους καυσίμων ανά μονάδα παραγωγής αλλά και των εκπεμπόμενων ρύπων. Επίσης, προχώρησε στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας από τρίτους. Οι επιπτώσεις στην ΑΗΚ από την έκρηξη στο Μαρί συνοψίζονται πιο κάτω:

(α) **Ζημιές στις εγκαταστάσεις του Η/Σ Βασιλικού – κάλυψη ζημιών από τις ασφάλειες/ Συμφωνία εξώδικου συμβιβασμού.** Οι ζημιές στις εγκαταστάσεις του Βασιλικού, καλύπτονται από δύο ασφαλιστικά συμβόλαια με αφαιρετέα ποσά ασφαλιστικών καλύψεων ύψους €1,1εκ. Σύμφωνα με τα σχετικά ασφαλιστικά συμβόλαια και συγκεκριμένα με βάση τον όρο της υποκατάστασης (subrogation clause), η ΑΗΚ έχει υποχρέωση να εκχωρήσει τις απαιτήσεις/δικαιώματά της στις ασφαλιστικές εταιρείες για ανάκτηση από αυτές οποιασδήποτε πληρωμής γίνει κάτω από τις ασφάλειες αυτές.

Οι ασφαλιστικές εταιρείες έχουν αναλάβει την ευθύνη κάλυψης των ζημιών. Όσον αφορά στο ασφαλιστικό συμβόλαιο με την ασφαλιστική εταιρεία «Α» που αφορά στις μονάδες 1,2,3 και 4 υπήρξε εξώδικη συμφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών για την οποία γίνεται αναφορά πιο κάτω, με βάση την οποία η ΑΗΚ εισέπραξε συνολικά το ποσό των €132,5 εκ. Όσον αφορά στο ασφαλιστικό συμβόλαιο για την μονάδα 5 με την ασφαλιστική εταιρεία «Β», έγιναν ήδη πληρωμές προς την ΑΗΚ ύψους €9,6 εκ. και γίνονται προσπάθειες για ανάλογη τελική διευθέτηση μέσω εξώδικου συμβιβασμού. Σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής το κόστος αποκατάστασης για την μονάδα 5 ανέρχεται σε €22,3 εκ. περίπου. Σημειώνεται ότι με βάση έκθεση προόδου της ΑΗΚ για το έργο της αποκατάστασης των ζημιών του σταθμού Βασιλικού, η Αρχή μέχρι τον Ιανουάριο 2013, έχει υπογράψει συμβάσεις συνολικής αξίας €123,3 εκ. ενώ το συνολικό προϋπολογιζόμενο κόστος ανέρχεται σε περίπου €163,9 εκ.

Όσον αφορά στο ασφαλιστικό συμβόλαιο με την ασφαλιστική εταιρεία «Α» αναφέραμε ότι, μετά από διαπραγματεύσεις υπογράφηκε τον Δεκέμβριο 2012 μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας, της ΑΗΚ, της ασφαλιστικής εταιρείας και των αντασφαλιστών της, συμφωνία εξώδικου συμβιβασμού για πληρωμή του ποσού των €132,5εκ. από την ασφαλιστική εταιρεία προς όφελος της ΑΗΚ και την πληρωμή από την Κυπριακή Δημοκρατία προς τους αντασφαλιστές, του ποσού των €99 εκ., σε 7 εξαμηνιαίες δόσεις, χωρίς τόκους αρχίζοντας από 28.1.2013. Με βάση τη συμφωνία και μετά από σχετική διευθέτηση μεταξύ ΑΗΚ και Υπουργείου Οικονομικών, η ΑΗΚ εισέπραξε τα οφειλόμενα (€132,5 εκ.) μέχρι 13.3.2013.

Όσον αφορά στο ασφαλιστικό συμβόλαιο με την ασφαλιστική εταιρεία «Β», σύμφωνα με επιστολή της ΑΗΚ ημερ. 12.4.2013 προς τον Υπουργό Οικονομικών, η τελική πρόταση της εταιρείας ή /και των αντασφαλιστών της αφορά συνολικό ποσό €19,5εκ., νοουμένου ότι θα υπάρξει η ανάλογη εξώδικη συμφωνία, όπως έγινε με την ασφαλιστική εταιρεία «Α». Η ΑΗΚ έχει αποδεχθεί το ποσό ως τελικό διακανονισμό του κόστους αποκατάστασης των ζημιών της Μονάδας 5, αντί του ποσού των €22,3εκ. που αρχικά διεκδικούσε. Το θέμα εκκρεμεί.

(β) Κόστος προσωρινών Μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Το Υπουργικό Συμβούλιο (ΥΣ) με απόφασή του ημερ. 31.8.2011 αποφάσισε να καλύψει το κόστος των προσωρινών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εξασφάλισε η ΑΗΚ ύψους €24.465.359 για την περίοδο από την 1.9.2011-29.2.2012, ποσό που έχει ήδη καταβληθεί στην ΑΗΚ (3.1.2012), καθώς και €24.465.359 για την περίοδο 1.3.2012-31.12.2013, εάν χρειαστεί, ώστε η ΑΗΚ να μην μετακυλήσει όλο το αυξημένο κόστος στους καταναλωτές μέσω του λογαριασμού ηλεκτρικού ρεύματος. Η ΑΗΚ ζήτησε επανειλημμένα με σχετικές επιστολές της (ημερ. 20.2.2012, 21.12.2012 6.7.2012, 28.1.2013) προς τα αρμόδια Υπουργεία την καταβολή και του υπόλοιπου ποσού των €24,5 εκ. που αφορά στη δεύτερη περίοδο δηλαδή 1.3.2012-15.9.2012 δεδομένου ότι η περίοδος ενοικίασης προσωρινών μονάδων έληξε στις 15.9.2012. Στην επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 12.12.2012 προς τη Γενική Διευθύντρια του ΥΕΒ&Τ αναφέρεται ότι υπό τις δύσκολες δημοσιονομικές συνθήκες δεν είναι δυνατό να καταβληθεί οιοδήποτε ποσό στο παρόν στάδιο στην ΑΗΚ που αφορά στο κόστος των προσωρινών μονάδων παραγωγής ηλεκτρισμού. Το συνολικό κόστος ενοικίασης των προσωρινών μονάδων παραγωγής και για τις δύο περιόδους ανήλθε σε περίπου €52,5 εκ.

(γ) Αυξημένο κόστος καυσίμων και αυξημένο κόστος λόγω αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τρίτους/επιβολή έκτακτης προσαύξησης. Αναφορικά με το αυξημένο κόστος καυσίμων λόγω χρήσης μονάδων χαμηλότερης απόδοσης και το αυξημένο κόστος λόγω αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τρίτους, η ΠΑΕΚ ενέκρινε, με απόφασή της αρ. 635/2011, ημερ. 31.8.2011, ως εύλογο σχετικό αίτημα της ΑΗΚ για ανάκτηση συνολικού ποσού €53,3εκ. περίπου, για την περίοδο 11.7.2011-29.2.2012. Προς το σκοπό αυτό, η ΠΑΕΚ ενέκρινε την επιβολή έκτακτης προσαύξησης 6,96% στον τελικό λογαριασμό όλων των καταναλωτών ηλεκτρισμού. Η επιβολή προσαύξησης εφαρμόστηκε από τον Σεπτέμβριο 2011 με ισχύ 10 συνεχόμενους ημερολογιακούς μήνες για κάθε καταναλωτή. Στη συνέχεια με την απόφαση αρ. 754/2012 η ΠΑΕΚ ενέκρινε την ανάκτηση συνολικού ποσού €46εκ. περίπου για την περίοδο Μαρτίου – Δεκεμβρίου 2012 για τον ίδιο πιο πάνω λόγο, με αναθεωρημένη όμως την έκτακτη προσαύξηση (5,75%) από τον Ιούλιο 2012 και για 10 συνεχόμενους μήνες. Ακολούθως, με την απόφαση αρ. 851/2013 ημερ. 5.2.2013 η ΠΑΕΚ αποφάσισε τον τερματισμό της έκτακτης προσαύξησης 2 μήνες ενωρίτερα (Μάρτιο αντί Μάιο 2013).

Επισημάναμε ότι η ΑΗΚ διεκδίκησε επιπρόσθετα τόσο για την πρώτη περίοδο όσο και για την δεύτερη περίοδο την ανάκτηση ποσού €29,6 εκ. και €27,2 εκ., αντίστοιχα, που αφορά απώλεια καθαρών εσόδων λόγω μείωσης πωλήσεων, τα οποία η ΡΑΕΚ με σχετικές αποφάσεις της ημερ. 31.8.2011 και 28.6.2012 δεν ενέκρινε.

Σύμφωνα με απόφαση του Δ.Σ. της Αρχής ημερ. 13.12.2011 η ΑΗΚ θα διεκδικήσει από την Κυβέρνηση τα ποσά για την αποκατάσταση του σταθμού που δεν θα καλυφθούν από τις ασφαλιστικές εταιρείες, ως επίσης και όλες τις υπόλοιπες δαπάνες που έχουν προκύψει ή θα προκύψουν εξαιτίας του συμβάντος στο Μαρί. Σχετικά με τα πιο πάνω αναφέραμε τα ακόλουθα:

- (i) Όπως αναφέραμε και στην Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011, η ΑΗΚ χρησιμοποίησε διαφορετικές πηγές ανάκτησης του πρόσθετου κόστους/μειωμένων εισοδηματικών πόρων της ΑΗΚ εξαιτίας του συμβάντος στο Μαρί (Ασφαλιστές, Κυβέρνηση, Καταναλωτές), ενώ ευθύς εξ' αρχής θα έπρεπε να στραφεί σε αυτόν που θεωρούσε υπαίτιο όπως έπραξε άλλωστε εκ των υστέρων. Συγκεκριμένα, μέρος των ζημιών στις εγκαταστάσεις του σταθμού καλύφθηκαν από τις ασφαλιστικές εταιρείες και το μεγαλύτερο μέρος ανέλαβε το Κράτος (ποσό ύψους €99 εκ. βάσει της εξώδικης συμφωνίας για το ένα ασφαλιστικό συμβόλαιο), ένα μέρος των οικονομικών επιπτώσεων έχει επιβληθεί στους καταναλωτές και συγκεκριμένα ποσό ύψους €93 εκ. περίπου, και ένα μέρος έχει καταβάλει ή/και ανέλαβε το Κράτος όσον αφορά στην ενοικίαση προσωρινών μονάδων (€24,5 εκ. καταβλήθηκαν ήδη στην ΑΗΚ) ενώ η ΑΗΚ, σύμφωνα με σχετική απόφαση του Δ.Σ., θα διεκδικήσει και οποιεσδήποτε άλλες δαπάνες/ζημιές έχουν προκύψει ή θα προκύψουν εξαιτίας του συμβάντος, χωρίς μέχρι σήμερα να λάβει οποιαδήποτε ενέργεια προς αυτή την κατεύθυνση.
- (ii) Η μη καταβολή από το Κράτος του ποσού των €24,5 εκ. προς την ΑΗΚ που αφορά στο κόστος των προσωρινών μονάδων για τη δεύτερη περίοδο, βάσει της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 31.8.2011, επιβάρυνε ακόμη περισσότερο την δυσμενή ταμειακή κατάσταση της Αρχής.

Όπως μας ανέφερε ο Πρόεδρος της ΑΗΚ, η Αρχή συνεχίζει να διεκδικεί ανάκτηση όλων των ποσών που σχετίζονται με το συμβάν στο Μαρί που δεν ανακτήθηκαν μέχρι σήμερα και αποτελούνται από απώλεια καθαρών εσόδων λόγω μείωσης πωλήσεων €56,8εκ., και περίπου €6εκ. από πρόωρο τερματισμό της έκτακτης προσαύξησης. Επίσης μας πληροφόρησε ότι η ΑΗΚ διεκδικεί τα €24,5εκ. για το ενοίκιο των προσωρινών μονάδων που δεν έχει καταβληθεί ακόμα από την Κυβέρνηση.

Συγκέντρωση μεγάλων βιομηχανικών μονάδων στην περιοχή Βασιλικού-Ασφάλεια Σταθμών Παραγωγής ηλεκτρισμού - ασφάλεια παροχής ηλεκτρισμού. Το τραγικό συμβάν της 11^{ης} Ιουλίου και οι επιπτώσεις που είχε στην ΑΗΚ αλλά και στην οικονομία του τόπου και την κοινωνία γενικότερα, έχει αναδείξει, μεταξύ άλλων, το θέμα της συγκέντρωσης μεγάλων βιομηχανικών μονάδων στις οποίες και στηρίζεται η οικονομία του τόπου, στην περιοχή Βασιλικού. Αναφέραμε ότι, η ΑΗΚ έχει σήμερα το μεγαλύτερο μέρος της εγκατεστημένης ισχύος της στον σταθμό Βασιλικού (52% περίπου) ο οποίος πριν το τραγικό συμβάν κάλυπτε περίπου το 60% της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Σημειώσαμε επιπρόσθετα ότι, η ΡΑΕΚ είχε εκδώσει σχετική άδεια προς την ΑΗΚ για κατασκευή και λειτουργία της 6^{ης} μονάδας της ΑΗΚ, ισχύος 220MW, επίσης στο σταθμό Βασιλικού.

Στην Έκθεση μας για το 2011 επισημάναμε ότι η ΡΑΕΚ με σχετική επιστολή ημερ. 27.1.2011 (πριν το συμβάν) γνωστοποίησε στην ΑΗΚ την απόφασή της για παράταση της Άδειας Κατασκευής Ν.419(Α)/Κ9-2006 της ΑΗΚ που αφορά τόσο την Μονάδα 5 όσο και την Μονάδα 6 στο Βασιλικό για ακόμη 2 χρόνια, δηλαδή μέχρι 23.2.2013. Επισημάναμε ακόμη ότι, σύμφωνα με έκθεση της Επιτελικής Μονάδας Παραγωγής ημερ. 22.3.2012 (μετά το «συμβάν») που υποβλήθηκε στο Δ.Σ. της Αρχής στις 27.3.2012, με βάση το κριτήριο της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού, η εγκατάσταση της 6^{ης} μονάδας στον Η/Σ Βασιλικού θεωρείται ως η χειρότερη επιλογή αφού το μεγαλύτερο μέρος της πλέον αποδοτικής εγκατεστημένης ισχύος του Συστήματος θα βρίσκεται εγκατεστημένο σε ένα μόνο σταθμό, και συγκεκριμένα στον Η/Σ Βασιλικού (64%) για αρκετά χρόνια μέχρι την επόμενη επένδυση με όλους τους κινδύνους που αυτό συνεπάγεται. Αναφέραμε ότι, στην ίδια περιοχή προγραμματίζεται η δημιουργία τερματικού σταθμού υποδοχής και αποθήκευσης πετρελαιοειδών στο Βασιλικό καθώς επίσης, η δημιουργία

τερματικού σταθμού για το φυσικό αέριο. Επιπρόσθετα αναφέραμε ότι η ΡΑΕΚ παραχώρησε ήδη στην ίδια περιοχή σε ιδιώτες, δύο άδειες κατασκευής συμβατικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρισμού συνολικής ισχύος 454MW και μια άδεια κατασκευής αιολικού πάρκου ισχύος 12MW ενώ εξετάζεται σχετική αίτηση ιδιώτη για ακόμη μια άδεια κατασκευής συμβατικής μονάδας ισχύος 58,6MW.

Στην Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 εκφράσαμε την άποψη ότι μετά και το συμβάν της 11^{ης} Ιουλίου, θα πρέπει όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να προβληματιστούν για την συγκέντρωση μεγάλων βιομηχανικών εγκαταστάσεων στον ίδιο χώρο, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη το γεγονός ότι η Κύπρος ως νησί με απομονωμένο ηλεκτρικό σύστημα στηρίζεται αποκλειστικά στην παραγωγική ισχύ του δικού της συστήματος, και να ληφθούν όλα εκείνα τα μέτρα για μείωση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των κινδύνων που συνεπάγεται η συγκέντρωση αυτή. Για το σκοπό αυτό εισηγηθήκαμε όπως, η ΑΗΚ λαμβάνει σοβαρά υπόψη την επιλογή του χώρου για την οποιαδήποτε νέα επένδυση της, ώστε να υπάρχει διασπορά του κινδύνου και να προστατεύεται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό η περιουσία της και οι εισοδηματικοί της πόροι από απρόβλεπτα γεγονότα. Όσον αφορά στο θέμα της ασφάλειας στην παροχή ηλεκτρισμού, εκφράσαμε την άποψη ότι, αυτό αποτελεί καθήκον της ΡΑΕΚ η οποία, προκειμένου για έκδοση σχετικών αδειών κατασκευής και λειτουργίας μονάδων παραγωγής ηλεκτρισμού, θα πρέπει να λαμβάνει επίσης σοβαρά υπόψη, το θέμα του κινδύνου που ενέχει η συγκέντρωση πολλών μονάδων παραγωγής στην ίδια περιοχή, για προστασία του ενεργειακού εφοδιασμού.

Σε επιστολή της Αρχής ημερ. 24.5.2012 προς την ΡΑΕΚ αναφέρεται ότι σύμφωνα με έκθεση της Επιχειρησιακής Μονάδας Παραγωγής η εγκατάσταση επόμενης μονάδας παραγωγής από την ΑΗΚ δεν είναι απαραίτητη πριν τις αρχές του 2016. Η Αρχή ζήτησε ωστόσο από την ΡΑΕΚ όπως ανανεώσει την Άδεια Κατασκευής της Μονάδας Αρ. 6 με ισχύ μέχρι την 23.2.2016 αίτημα το οποίο δεν εγκρίθηκε από την ΡΑΕΚ, με απόφασή της ημερ. 22.2.2013.

Ο Πρόεδρος μάς ανέφερε ότι η ΑΗΚ δεσμεύεται να συνεχίσει τη συνεργασία της με τη ΡΑΕΚ, με στόχο τη βέλτιστη ανάπτυξη του συστήματος και πρόσθεσε ότι είναι αναγκαίο όπως ετοιμαστεί από την Πολιτεία ενιαίος χωροταξικός σχεδιασμός (Master Plan) για ολόκληρη την περιοχή Βασιλικού. Ανέφερε επίσης ότι τα θέματα ασφάλειας που εντοπίζει η Υπηρεσία μας θα συνεχίσουν να λαμβάνονται υπόψη στις αναπτυξιακές μελέτες που ετοιμάζει η ΑΗΚ.

Υπερβάσεις των εκπεμπόμενων ρύπων από τους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς και των αιωρούμενων σωματιδίων στον αέρα γύρω από τους σταθμούς της ΑΗΚ. Μετά την έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011 στο Μαρί που είχε ως αποτέλεσμα να τεθεί εκτός λειτουργίας ο σταθμός Βασιλικού, η Αρχή έθεσε σε λειτουργία υφιστάμενες μονάδες παραγωγής στη Μονή και στη Δεκέλεια πολύ πιο χαμηλής αποδοτικότητας και με ψηλότερο επίπεδο εκπομπών αέριων αποβλήτων. Επιπρόσθετα, προχώρησε στην εξασφάλιση προσωρινών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος (μέχρι και τον Σεπτέμβριο 2012), οι οποίες αναπόφευκτα λειτουργούν με αυξημένες εκπομπές ρύπων. Ως αποτέλεσμα, συνεχίστηκαν και κατά το 2012 οι υπερβάσεις των οριακών τιμών των ρυπαντικών ουσιών στα αέρια απόβλητα των σταθμών Δεκέλειας και Μονής, κυρίως οξειδίων του αζώτου και σκόνης. Επίσης, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές υπερβάσεις των οριακών τιμών των αιωρούμενων σωματιδίων στον αέρα γύρω από όλους τους σταθμούς, όπως έχουν καθοριστεί από τους περί της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα Κανονισμούς του 2002 (ΚΔΠ 574/2002).

Αναφέραμε ότι, σύμφωνα με τη νέα Ευρωπαϊκή Οδηγία 2010/75/ΕΕ περί βιομηχανικών εκπομπών, τα νέα όρια εκπομπής ρύπων (σκόνη, οξείδια του αζώτου, διοξείδιο του θείου) για μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης, τα οποία τίθενται σε ισχύ από 1.1.2016, είναι πολύ χαμηλά. Η Κύπρος πέτυχε τη μετατόπιση της ημερομηνίας εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας για τις εγκαταστάσεις της το 2020. Επισημάναμε ωστόσο ότι, η εφαρμογή της Οδηγίας αυτής, έστω και από το 2020 και μετά, θα έχει πολύ σημαντικό κόστος για την Αρχή.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως οι πρόνοιες της πιο πάνω Οδηγίας λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κατά τους μελλοντικούς σχεδιασμούς της ΑΗΚ και όπως η Αρχή λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να

μπορέσει να συμμορφωθεί τόσο με την υφιστάμενη νομοθεσία όσο και με τις νέες περιβαλλοντικές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Απαντώντας ο Πρόεδρος ανέφερε ότι όσον αφορά στην ποιότητα του αέρα πέριξ των Σταθμών, υπερβάσεις παρατηρούνται μόνο στις μετρήσεις σκόνης για όλους τους Σταθμούς και ότι κατά το 2012 τα φαινόμενα σκόνης προερχόμενα από την έρημο της Σαχάρας και άλλα μέρη επηρέασαν αρνητικά την ποιότητα των μετρήσεων σκόνης ενώ πρόσθεσε ότι όπου παρουσιάζονται υπερβάσεις γίνονται συνεχείς προσπάθειες βελτίωσης της καύσης των λεβήτων. Ο Πρόεδρος μάς πληροφόρησε επίσης ότι οι κεφαλαιουχικές και οι λειτουργικές δαπάνες που θα προκύψουν από την νέα Οδηγία για τις Βιομηχανικές Εκπομπές θα συμπεριληφθούν στο επόμενο δεκαετές σχέδιο ανάπτυξης.

Εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων – Έλλειμμα/Πλεόνασμα δικαιωμάτων για την ΑΗΚ και ανάκτηση συνεπαγόμενου κόστους. Με βάση την κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής θερμοκηπιακών αερίων που έγινε από την αρμόδια Αρχή, η ΑΗΚ παρουσίασε για ολόκληρη την περίοδο 2008 – 2012 σημαντικό καθαρό έλλειμμα δικαιωμάτων που ανέρχεται συνολικά σε 1.106.072 αξίας €18,8 εκ. περίπου. Αναφέραμε ότι την περίοδο 2008 – 2010 η ΑΗΚ παρουσίασε έλλειμμα 1.967.702 που υπολογίστηκε σε €24,2εκ. περίπου (με βάση τις αγορές δικαιωμάτων από ΑΗΚ) ενώ προέβηκε σε αγορά 2.098.370 δικαιωμάτων έναντι συνολικού ποσού €25.841.987. Για τα έτη 2011 και 2012 προέκυψε πλεόνασμα δικαιωμάτων συνολικού ύψους 861.630 (722.694 αφορά το 2012) που υπολογίστηκε σε €5,4εκ. (με βάση τις τρέχουσες τιμές αγοράς δικαιωμάτων τον Δεκέμβριο εκάστου έτους) και οφείλεται κυρίως στην μειωμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από την ΑΗΚ λόγω του συμβάντος της 11^{ης} Ιουλίου στο Μαρί καθώς επίσης στη μειωμένη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας σε συνάρτηση και με την οικονομική κρίση.

Επισημάναμε ότι, όλες οι ιδιωτικές εγκαταστάσεις, στις οποίες κατανεμήθηκε το 33% περίπου των δικαιωμάτων, πραγματοποίησαν περισσεύματα δικαιωμάτων για όλα τα έτη, τα οποία συνολικά ανέρχονται σε 3.495.950 (1.132.360 δικαιώματα αφορούν το 2012) που υπολογίζονται σε €36,2 εκ. περίπου.

Από 1.3.2010, με βάση σχετική έγκριση της ΠΑΕΚ ημερ. 18.2.2010, η ΑΗΚ ανακτά το κόστος του ελλείμματος από τους καταναλωτές μέσω της αυτόματης αναπροσαρμογής των τελών χρέωσης, με βάση τη ρήτρα καυσίμου. Η ανάκτηση του συσσωρευμένου κόστους για την περίοδο 1.1.2008-28.2.2010, θα γίνει σε περίοδο 7 ετών. Σύμφωνα με τους λογαριασμούς που εκδόθηκαν από την ΑΗΚ προς τους πελάτες της και αφορούσαν την περίοδο 1.3.2010 - 31.12.2011, έχει περιληφθεί χρέωση €11,4εκ. για ανάκτηση του κόστους των θερμοκηπιακών αερίων και κατά το 2012 χρέωση €3,8 εκ. Αναμένεται από την ΑΗΚ ότι για τα πλεονασματικά δικαιώματα που προέκυψαν το 2011 και 2012 θα γίνει ανάλογος χειρισμός προς όφελος των καταναλωτών.

Όπως αναφέραμε και στην Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011, υπάρχει κίνδυνος η πλήρης ανάκτηση του κόστους να ενεργήσει ως αντικίνητρο για τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου έστω και αν η ΑΗΚ, με βάση την έγκριση της ΠΑΕΚ, θα πρέπει να συνεχίσει να λαμβάνει τα μέτρα εκείνα που οδηγούν στην ελαχιστοποίηση του κόστους των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων και θα τηρεί ενήμερη την ΠΑΕΚ σε τετραμηνιαία βάση.

Εισηγηθήκαμε όπως, η εφαρμογή του θεσμού της ανάκτησης συνοδεύεται με συγκεκριμένα μέτρα αλλά και βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους για μείωση των θερμοκηπιακών ρύπων.

Όπως μας ενημέρωσε ο Πρόεδρος, η ΑΗΚ μεταφέρει τα πλεονασματικά δικαιώματα της περιόδου 2008-2012 στην περίοδο 2013-2020 για κάλυψη των ελλειμμάτων που θα προκύψουν κατά την εν λόγω περίοδο και κατά συνέπεια μείωση του κόστους που θα επιβαρύνει τους καταναλωτές.

Πλεονάζουσα άεργος ισχύς. Για την κανονική λειτουργία των ηλεκτρικών συσκευών των καταναλωτών απαιτείται όπως αυτές απορροφήσουν από το ηλεκτρικό σύστημα, πέραν της ενεργού ισχύος και μια ποσότητα άεργου ισχύος. Όταν η συνολική άεργος ισχύς που ζητείται από τις ηλεκτρικές συσκευές που είναι συνδεδεμένες στο σύστημα είναι μικρότερη από την άεργο ισχύ που παράγει από μόνο του το συνδεδεμένο δίκτυο (υπόγεια ηλεκτρικά καλώδια υψηλής τάσης, εναέριες γραμμές κ.λ.π) τότε δημιουργείται πλεονάζουσα άεργος ισχύς η οποία προκαλεί προβλήματα στη λειτουργία του συστήματος.

Μετά τα γεγονότα 11^{ης} Ιουλίου 2011 που είχαν ως αποτέλεσμα την καταστροφή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Βασιλικού και λόγω της συνεχόμενης αύξησης υπόγειων καλωδίων στο σύστημα μεταφοράς που είναι πηγή μεγάλης παραγωγής έργου ισχύος, το πρόβλημα της πλεονάζουσας έργου ισχύος που παρατηρείται σε περιόδους χαμηλής, αλλά και μέσης ζήτησης επιδεινώθηκε με αποτέλεσμα, όπως αναφέρεται και σε σχετική μελέτη (Ιανουαρίου 2012) του ΔΣΜΚ, να τίθεται σε κίνδυνο η ασφαλής και αξιόπιστη λειτουργία του συστήματος, με κίνδυνο πλήρους κατάρρευσης. Σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη, λόγω και των γεγονότων στο Μαρί η κατάσταση έχει φθάσει σε κρίσιμο σημείο και απαιτείται η λήψη των αναγκαίων μέτρων, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση.

Ενδεικτικό του προβλήματος που δυνατόν να δημιουργήσει η πλεονάζουσα έργος ισχύς είναι το συμβάν που σημειώθηκε στις 4.4.2012 και το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την σχεδόν παγκύπρια διακοπή παροχής ηλεκτρικής ενέργειας. Σύμφωνα με τα πρακτικά του Δ.Σ. ημερ. 10.4.2012, η σοβαρή διαταραχή στο σύστημα της ΑΗΚ προκλήθηκε λόγω τεχνικού προβλήματος στο σύστημα των κατεχομένων, που είχε ως συνέπεια όλη η έργος ισχύς του συστήματος που απορροφείτο από τα κατεχόμενα να διοχετευθεί και απορροφηθεί από τις μονάδες της ΑΗΚ που βρίσκονταν σε λειτουργία. Λόγω συγκεκριμένου προβλήματος σε μονάδα παραγωγής της ΑΗΚ προκλήθηκε διαδοχική αποσύνδεση των Μονάδων της ΑΗΚ με αποτέλεσμα να παρουσιαστεί καθυστέρηση στην ομαλή επαναφορά και συγχρονισμό των μονάδων στο σύστημα.

Στο μεταξύ, η Αρχή για επίλυση του προβλήματος της έργου ισχύος, είχε προβεί την περίοδο Φεβρουαρίου 2011 – Φεβρουαρίου 2012 σε ενέργειες (έκδοση/απόσυρση διαγωνισμού αρ. 39/2011, ετοιμασία προδιαγραφών για τους διαγωνισμούς αρ. 92/2011 και αρ. 46/2012) για την προμήθεια στατικών αντισταθμιστών (SVC's) χωρίς ωστόσο να προχωρήσει η διαδικασία για εξασφάλιση του εν λόγω εξοπλισμού.

Αναφέραμε ότι, ο ΔΣΜΚ με επιστολή του ημερ. 30.7.2012 προς την ΡΑΕΚ αναφέρει ότι το πιο σοβαρό λειτουργικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα το σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου είναι η πλεονάζουσα έργος ισχύς και η μη δυνατότητα απορρόφησης ή αντισταθμίσεώς της και επισημαίνει ότι το πρόβλημα δεν έχει αντιμετωπιστεί κάτι που έπρεπε να είχε γίνει πριν δύο χρόνια. Σύμφωνα με τον ΔΣΜΚ το 2015 η πλεονάζουσα έργος ισχύς του συστήματος θα είναι πέραν των 300 MVA_r ενώ η απορρόφησή της από τις συμβατικές μονάδες δεν θα υπερβαίνει το ασφαλές όριο των 120 MVA_r περίπου. Ο ΔΣΜΚ εισηγήθηκε συγκεκριμένα μέτρα, για αντιμετώπιση του προβλήματος για υλοποίηση από την ΑΗΚ. Συγκεκριμένα εισηγήθηκε την προκήρυξη διαγωνισμών από την Αρχή για (α) μετατροπή 2 αεριοστρόβιλων στον ΗΣ Μονής για απορρόφηση 50MVA_r, (β) αγορά ενός επαγωγέα (iron core) δυναμικότητας 50MVA_r που να συνδέεται απευθείας στους ζυγούς 132KV του ΥΣ Αθαλάσσα και (γ) αγορά στατικών αντισταθμιστών έργου ισχύος (SVC's) 80-90 MVA_r για εγκατάσταση στον ΥΣ Τσέρι.

Η ΡΑΕΚ με απόφασή της ημερ. 6.8.2012 ενέκρινε την εισήγηση του ΔΣΜΚ και ζήτησε από την ΑΗΚ με σχετική επιστολή της ημερ. 13.8.2012 όπως υλοποιήσει την εν λόγω απόφαση.

Η Αρχή έχει προβεί στην προκήρυξη σχετικών διαγωνισμών με αρ. 145/2012 και αρ. 180/2012 για την αγορά δύο μονάδων επαγωγέων 132kV δυναμικότητας 2X75MVA_r και 22kV δυναμικότητας 64MVA_r αντίστοιχα, για το συνολικό ποσό των €3εκ. περίπου. Οι εν λόγω επαγωγείς σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ αναμένονται να τεθούν σε λειτουργία τον Μάιο του 2013 (64MVA_r) και τον Απρίλιο του 2014 (150MVA_r).

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι η ΑΗΚ δεν έχει προβεί στη λήψη μέτρων για υλοποίηση όλων των εισηγήσεων του ΔΣΜΚ λόγω του ψηλού κόστους που συνεπάγονται, σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ. Σημειώσαμε ότι, ο ΔΣΜΚ σε επιστολή του ημερ. 11.9.2012 προς την Αρχή αναφέρει ότι οι επαγωγείς αυτοί δεν μπορούν να υποκαταστήσουν καθ'οιονδήποτε τρόπο τους στατικούς αντισταθμιστές έργου ισχύος (SVC's) οι οποίοι ειδικά για το απομονωμένο σύστημα της Κύπρου είναι αναγκαίοι επειδή παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης αντίδρασης και συνεχόμενης αυτόματης διόρθωσης των επιπέδων της έργου ισχύος με γρήγορους χρόνους ανταπόκρισης σε αντίθεση με τους επαγωγείς οι οποίοι δεν προσφέρουν τέτοιες

δυνατότητες. Επιπρόσθετα από την ασφάλεια και σταθερότητα που θα προσφέρουν τα SVC's, θα καλύψουν και την αναμενόμενη αύξηση στην πλεονάζουσα άεργο ισχύ η οποία θα φτάσει τα επίπεδα των 300MVAr το 2014-2015.

Επισημάναμε ότι η Αρχή αντί να προχωρήσει στην προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού και συγκεκριμένα των στατικών αντισταθμιστών άεργου ισχύος (SVC's) κόστους €5εκ. περίπου που σύμφωνα με το ΔΣΜΚ είναι η πιο ενδεδειγμένη λύση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος, προχώρησε, υπό τις παρούσες συνθήκες, με οικονομικότερη λύση και συγκεκριμένα με τη λύση των επαγωγέων με κόστος για την ΑΗΚ €3εκ. περίπου.

Ζητήσαμε να ενημερωθούμε κατά πόσο με βάση τα μέτρα που λαμβάνει η ΑΗΚ και λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πιο πάνω επαγωγείς αναμένεται να λειτουργήσουν τον Απρίλιο του 2014, επιλύεται το πρόβλημα της πλεονάζουσας άεργου ισχύος τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα και δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ασφάλεια του συστήματος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος η ΑΗΚ σε όλα τα στάδια του προβλήματος που δημιουργήθηκε με την άεργο ισχύ συνεργάστηκε πλήρως με τον ΔΣΜΚ και την ΡΑΕΚ για τη βέλτιστη διαχείριση του προβλήματος με το χαμηλότερο κόστος για τον καταναλωτή. Επίσης, μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος ανέφερε ότι με την εγκατάσταση των πηνίων που έχουν παραγγελθεί (μερικά τον Μάιο του 2013 και μερικά τον Απρίλιο του 2014) το σύστημα θα λειτουργεί ομαλά με δυνατότητα πλήρους ελέγχου της ροής άεργου ισχύος και πρόσθεσε ότι παράλληλα γίνονται οι αναγκαίες ενέργειες για μακροπρόθεσμη δυνατότητα ελέγχου της ροής άεργου ισχύος.

Καθυστερημένοι/Οφειλόμενοι Λογαριασμοί Κατανάλωσης Ηλεκτρισμού. Σύμφωνα με την παράγραφο 19 των Γενικών Όρων Παροχής Ηλεκτρικής Ενέργειας, σε περίπτωση μη πληρωμής των οφειλόμενων ποσών, η Αρχή έχει το δικαίωμα να διακόψει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στα υποστατικά του καταναλωτή. Ωστόσο διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου ενώ ο καταναλωτής συστηματικά δεν προβαίνει στην αποπληρωμή των οφειλόμενων λογαριασμών, η Αρχή δεν προχώρησε στη διακοπή της παροχής ή/και στη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για είσπραξη των οφειλόμενων.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ, το συνολικό οφειλόμενο ποσό προς την Αρχή κατά την 31.12.2012, συμπεριλαμβανομένης και της μη καταγραφείσας κατανάλωσης, ύψους €47,14 εκ. (€53,8 εκ. το 2011) ξεπερνούσε το ποσό των €157 εκ. (€156 εκ. το 2011) από το οποίο, σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ, ποσό ύψους €57,21 εκ. αφορούσε καθυστερημένες οφειλές λογαριασμών ηλεκτρισμού. Επισημάναμε ότι σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής, στις 31.3.2013 οι αντίστοιχες καθυστερημένες οφειλές ανήλθαν σε €77,15 εκ. σημειώνοντας, σε διάστημα τριών μηνών, αύξηση 34,85%.

Εκφράσαμε την άποψη ότι η ΑΗΚ θα πρέπει να επιδεικνύει μεγαλύτερη αυστηρότητα για είσπραξη των οφειλόμενων από πελάτες με υψηλή κατανάλωση και ελαστικότητα μόνο σε περιπτώσεις καταναλωτών που δικαιολογούνται υπό τις σημερινές καταστάσεις.

Ενδεικτικά παραδείγματα καθυστερημένων λογαριασμών αναφέρονται σε επόμενες παραγράφους της παρούσας Έκθεσης.

Ο Πρόεδρος μάς ανέφερε ότι η ΑΗΚ προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για έγκαιρη είσπραξη των οφειλόμενων ποσών και πρόσθεσε ότι το θέμα είναι υπό συνεχή παρακολούθηση.

Οφειλές Δήμων προς την ΑΗΚ. Παρατηρήθηκε ότι μέρος των καθυστερημένων οφειλών προς την Αρχή αφορούν καταναλώσεις ηλεκτρικής ενέργειας από Δήμους. Η καθυστέρηση στην αποπληρωμή των λογαριασμών ηλεκτρισμού από τους Δήμους απασχόλησε το Δ.Σ. της Αρχής σε διάφορες συνεδρίες του. Στη συνεδρία του Δ.Σ. ημερ. 25.9.2012 αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, η αποστολή προειδοποιητικών επιστολών προς τους Δήμους και αποστολή σχετικής επιστολής στα Υπουργεία Εσωτερικών και Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού για διευθέτηση κοινής συνάντησης με στόχο την επίλυση του προβλήματος και αποφυγή διακοπής παροχής ηλεκτρισμού σε υποστατικά των Δήμων.

Σύμφωνα με πρακτικά συνάντησης Υπουργικής Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στις 30.11.2012 για συζήτηση του θέματος, στην οποία παρέστησαν, μεταξύ άλλων, οι Υπουργοί Εσωτερικών και Οικονομικών, η τέως Υπουργός Εσωτερικών ανέφερε ότι το Κράτος δεν έχει οποιαδήποτε ευθύνη για την καθυστέρηση που παρατηρείται στην αποπληρωμή των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος από τους Δήμους και ότι το θέμα αφορά αποκλειστικά τα δύο μέρη, ΑΗΚ και Δήμους, και θα πρέπει να διευθετηθεί σε μεταξύ τους διαβούλευση. Ο τέως Υπουργός Οικονομικών ζήτησε από την Αρχή να μην προβεί σε βιαστική λήψη μέτρων κατά των Δήμων.

Σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής τα καθυστερημένα ποσά από Δήμους κατά τις 3.4.2013 ανέρχονταν σε €4.518.455 σε σύγκριση με €3.865.207 στις 19.10.2012, δηλαδή σε περίοδο έξι περίπου μηνών παρουσίασαν αύξηση €653.248 ή 16,9%. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ενδεικτικά παραδείγματα Δήμων που οφείλουν σημαντικά ποσά καθώς και το ποσό που οφείλεται για περίοδο άνω των 90 ημερών.

Δήμος	Οφειλόμενο	Οφειλόμενο
	ποσό	ποσό για
	στις 3.4.2013	πάνω από 90
	€	ημέρες
Δήμος Λευκωσίας	923.374	556.817
Δήμος Λάρνακας	672.199	403.865
Δήμος Γεροσκήπου	360.298	192.187
Δήμος Λακατάμειας	298.084	156.129
Δήμος Μέσας Γειτονιάς	233.446	149.737
Δήμος Αγ. Αθανασίου	168.297	101.187
Δήμος Κάτω Πολεμιδιών	102.013	41.028
Δήμος Αγ. Δομετίου	79.612	37.306

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, υπό τις παρούσες συνθήκες, η ταμειακή κατάσταση της ΑΗΚ δεν αφήνει περιθώρια αποδοχής περαιτέρω καθυστέρησης στην εξόφληση των λογαριασμών, καθώς και το γεγονός ότι τα κατά καιρούς διαβήματα που έγιναν τόσο προς τους Δήμους όσο και προς τα αρμόδια Υπουργεία δεν καρποφόρησαν, εισηγηθήκαμε όπως η Αρχή προχωρήσει στην λήψη αποτελεσματικότερων μέτρων για διασφάλιση των συμφερόντων της και είσπραξη των οφειλόμενων ποσών.

Ο Πρόεδρος ανέφερε ότι καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών και πρόσθεσε ότι η ΑΗΚ, στις περιπτώσεις που δεν καρποφορούν οι προσπάθειες της, θα προχωρεί σε διακοπή παροχής σε υποστατικά των Δήμων.

Καθυστερημένοι Λογαριασμοί Κοινοτικών Συμβουλίων, Συμβουλίων Αποχετεύσεων Κοινοτήτων. Σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας είχαμε επισημάνει το γεγονός ότι Κοινοτικά Συμβούλια, Συμβούλια Αποχετεύσεων και Αρδευτικά Τμήματα οφείλουν στην Αρχή για μεγάλο χρονικό διάστημα ποσά για κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και είχαμε εισηγηθεί όπως το θέμα συζητηθεί με τα αρμόδια Υπουργεία για λήψη έγκαιρων μέτρων έτσι που η Αρχή, ειδικά υπό την παρούσα οικονομική της κατάσταση, να μην βρεθεί στη δύσκολη θέση απώλειας εσόδων. Η ΑΗΚ έχει στο παρελθόν αποταθεί τόσο στο Υπουργείο Εσωτερικών όσο και στα Κοινοτικά Συμβούλια ή στα Αρδευτικά Τμήματα για επίλυση του γενικότερου προβλήματος, όμως φαίνεται να μην έχουν ληφθεί αποτελεσματικά μέτρα είσπραξης αφού, τα ποσά που οφείλονται στην Αρχή παρουσιάζουν αυξητική τάση. Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται οι οφειλές των πιο κάτω:

Καταναλωτής	Αρ. Λογαριασμού	Οφειλόμενο ποσό τον Μάρτιο του 2013	Οφειλόμενο ποσό τον Μάρτιο του 2012
		€	€
Σχέδιο Περιφερειακής Ύδρευσης Μουτταγιάκας	7888730000	828.309	429.854
Έπαρχος Λεμεσού -Υδατικό Έργο Ύψωνα-Πολεμιδίων	7798644657	161.752	179.080
Έπαρχος Λευκωσίας-Πρόεδρος Αρδευτικού Τμήματος Γερακιών	5538640000	156.789	109.529
Έπαρχος Λευκωσίας-Πρόεδρος Αρδευτικού Τμήματος Κάμπου	0295640000	95.244	60.904
	8195640000	40.520	32.971
Αρδευτική Επιτροπή Φασούλας Πάφου	7852440000	71.979	52.726
Αρδευτικό Τμήμα Ξερός Ποταμός Γερακιές	4213540000	76.930	51.850
Αρδευτικό Κάμπου Ποταμός Καλόγηρου Κάμπου	7818940000	72.402	51.143
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Αγγλίσιδων	4216120000	53.829	26.789
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Πελενδρίου	6348700000	37.436	21.030

Αναφέραμε ότι αναμένεται από την ΑΗΚ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών, όπως εντατικοποιήσει τις προσπάθειες της για είσπραξη όλων των καθυστερημένων οφειλών.

Ο Πρόεδρος μάς ανέφερε ότι καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών και πρόσθεσε ότι η ΑΗΚ, στις περιπτώσεις που δεν καρποφορούν οι προσπάθειες της, θα προχωρεί σε διακοπή παροχής σε υποστατικά των Κοινοτικών Συμβουλίων και Συμβουλίων Αποχετεύσεων Κοινοτήτων.

Οφειλές προς την ΑΗΚ– Συγκεκριμένη Εταιρεία «Α». Σύμφωνα με εσωτερική αλληλογραφία της Αρχής ημερ. 20.12.2012, η αυτόματη τραπεζική εντολή συγκεκριμένης εταιρείας «Α» για την πληρωμή της κατανάλωσης ηλεκτρισμού για το μήνα Νοέμβριο 2012 που ανερχόταν σε €513.000 περίπου, δεν εκτελέστηκε λόγω μη διαθέσιμων υπολοίπων. Ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής με επιστολή του ημερ. 27.12.2012 προς την εταιρεία «Α», απέρριψε αίτημα της εταιρείας να αποπληρώσει το οφειλόμενο ποσό προς την ΑΗΚ με δόσεις μέχρι 21.4.2013 και έθεσε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα εξόφλησης των καθυστερημένων λογαριασμών του μηνός Νοεμβρίου αλλά και των λογαριασμών του μηνός Δεκεμβρίου 2012 και Ιανουαρίου 2013.

Στις 31.1.2013 και ενώ σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ, το οφειλόμενο ποσό προς την Αρχή ανερχόταν σε €760.000 περίπου, η εταιρεία τέθηκε υπό διαχείριση. Στις 4.2.2013 η Αρχή συνήψε συμφωνία με την εταιρεία «Α, υπό διαχείριση», αναφορικά με την εξόφληση της τρέχουσας κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, η οποία φαίνεται να τηρείται. Παραμένει ωστόσο σε εκκρεμότητα το ποσό των €740.000 περίπου που αφορά στις καταναλώσεις της περιόδου Δεκεμβρίου 2012 – Ιανουαρίου 2013 και το οποίο οφείλεται από την εταιρεία «Α».

Ενόψει του γεγονότος ότι η μη εκτέλεση της αυτόματης τραπεζικής εντολής αναφορικά με την κατανάλωση του μηνός Νοεμβρίου 2012 οφειλόταν στην μη ύπαρξη διαθέσιμων υπολοίπων, εκφράσαμε την άποψη ότι, η Αρχή θα έπρεπε τουλάχιστο να εξασφαλίσει τραπεζικές εγγυήσεις ή υποθήκευση ακινήτου για διασφάλιση των συμφερόντων της και αποφυγή της αμφίβολης κατάστασης αναφορικά με την είσπραξη του οφειλόμενου ποσού.

Για σκοπούς προστασίας του εισοδήματος της ΑΗΚ εισηγηθήκαμε όπως η Αρχή παρακολουθεί στενά όλους τους μεγάλους καταναλωτές οι οποίοι παρουσιάζουν προβλήματα εξόφλησης των λογαριασμών τους και προχωρεί στην λήψη έγκαιρων και αποτελεσματικών μέτρων.

Σε απάντησή του ο Πρόεδρος ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η ΑΗΚ με τις ενέργειες της κατάφερε να περιορίσει το οφειλόμενο ποσό στις €740.000 και σημείωσε ότι για τους μηνιαίους καταναλωτές, ενόψει της

διαδικασίας που ακολουθείται για την είσπραξη των λογαριασμών, σε περίπτωση αδυναμίας για πληρωμή, το οφειλόμενο ποσό για όσους πληρώνουν μέσω τραπεζικής εντολής, αντιστοιχεί σε κατανάλωση δύο μηνών και για τους υπόλοιπους σε κατανάλωση τριών μηνών. Ο Πρόεδρος πρόσθεσε επίσης ότι για απάμβλυνση του προβλήματος αυτού, η ΑΗΚ αποτάθηκε στη ΡΑΕΚ για αύξηση του ποσού προκαταβολής και ότι γίνονται προσπάθειες όπως τα χρέη προς την ΑΗΚ περιληφθούν στον κατάλογο προτεραιότητας σε περίπτωση πτώχευσης/εκκαθάρισης.

Μη τήρηση συμφωνιών αποπληρωμής λογαριασμών ηλεκτρικού. Στα πλαίσια της λήψης μέτρων για είσπραξη των καθυστερημένων λογαριασμών, η Αρχή συνήψε συμφωνία με αριθμό καταναλωτών για αποπληρωμή συσσωρευμένων υπολοίπων λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας, πέραν της τρέχουσας κατανάλωσης.

Από έλεγχο που διεξήχθη διαπιστώθηκε ότι στις πλείστες περιπτώσεις οι εν λόγω συμφωνίες δεν τηρούνται ενώ παραμένει σε εκκρεμότητα και το ποσό που αφορά στην τρέχουσα κατανάλωση, με αποτέλεσμα οι οφειλές προς την Αρχή να αυξάνονται ακόμη περισσότερο. Εντοπίστηκαν επίσης περιπτώσεις όπου ενώ οι καταναλωτές δεν τήρησαν την αρχική συμφωνία που υπογράφηκε μεταξύ των δύο μερών, η Αρχή προχώρησε στη σύναψη άλλης τροποποιημένης συμφωνίας η οποία επίσης δεν τηρήθηκε.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται πιο κάτω:

(α) Συγκεκριμένη εταιρεία «Β». Στις 21.12.2012 υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ της Αρχής και της συγκεκριμένης εταιρείας «Β» για την αποπληρωμή συσσωρευμένων οφειλών ύψους €351.344 πλέον τόκο. Το οφειλόμενο ποσό θα καταβαλλόταν σε τέσσερις ισόποσες δόσεις ύψους €89.304 η κάθε μια, με την πρώτη δόση να καταβάλλεται στις 15.1.2013 και η εξόφληση να γίνει στις 15.4.2013. Η συμφωνία δεν τηρήθηκε αφού κατά την ημερομηνία ελέγχου (24.4.2013) το υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό βάσει της συμφωνίας ανερχόταν σε €172.039 πλέον τόκο. Επιπρόσθετα ο καταναλωτής οφείλει στην Αρχή τις τρέχουσες καταναλώσεις ηλεκτρισμού της περιόδου Ιανουαρίου – Μαρτίου 2013 αξίας €276.332. Συνεπώς οι καθυστερημένες οφειλές της εταιρείας προς την Αρχή ανέρχονται στο ποσό των €448.371.

(β) Συγκεκριμένη εταιρεία «Γ». Στις 28.2.2013 υπογράφηκε συμφωνία με την συγκεκριμένη εταιρεία «Γ» για την αποπληρωμή συσσωρευμένων οφειλών της ύψους €387.247 πλέον τόκο. Με βάση τη συμφωνία το οφειλόμενο ποσό θα καταβληθεί σε έξι ισόποσες δόσεις των €66.055 με την πρώτη δόση να καταβάλλεται στις 20.3.2013 και την τελευταία στις 20.8.2013. Η συμφωνία φαίνεται να μην τηρείται αφού μέχρι την ημερομηνία ελέγχου (24.4.2013) δεν είχε γίνει οποιαδήποτε πληρωμή. Ο καταναλωτής οφείλει επίσης τις τρέχουσες καταναλώσεις της περιόδου Φεβρουαρίου - Μαρτίου 2013 αξίας €78.657. Επιπρόσθετα ο καταναλωτής οφείλει στην Αρχή μέρος του κόστους υποδομής για την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στη σκυροθραυστική μονάδα. Αναφέραμε ότι το κόστος του έργου παροχής ηλεκτρικού ρεύματος ανήλθε σε €469.057 και κατόπιν σχετικής συμφωνίας ημερ. 22.6.2010 ο καταναλωτής κατέβαλε προκαταβολή ύψους €92.732 ενώ το υπόλοιπο ποσό θα καταβληθεί σε 48 ισόποσες μηνιαίες δόσεις των €7.840 η κάθε μια. Παρατηρήσαμε ότι η εταιρεία δεν έχει καταβάλει στην Αρχή το ποσό των €101.921 που αντιστοιχεί σε 13 δόσεις για την περίοδο 31.3.2012 – 31.3.2013. Ως αποτέλεσμα, οι καθυστερημένες οφειλές της εταιρείας τον Απρίλιο 2013 προς την Αρχή ανέρχονταν σε €567.825.

(γ) Συγκεκριμένη εταιρεία «Δ». Στις 29.11.2012 έγινε συμφωνία με την συγκεκριμένη εταιρεία «Δ» για την αποπληρωμή συσσωρευμένων υπολοίπων λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας ύψους €101.028 πλέον τόκο. Το ποσό έπρεπε να εξοφληθεί μέχρι τις 28.2.2013 με την καταβολή τεσσάρων ισόποσων δόσεων ύψους €25.679 η κάθε μια, με την πρώτη να καταβάλλεται στις 7.12.2012 και την τελευταία στις 28.2.2013. Στις 20.12.2012 και ενώ ο καταναλωτής, δεν είχε καταβάλει βάσει της συμφωνίας, την πρώτη δόση του μηνός Δεκεμβρίου, έγινε τροποποίηση της συμφωνίας ώστε η ημερομηνία εξόφλησης του οφειλόμενου ποσού να παραταθεί μέχρι τις 30.4.2013. Παρατηρήσαμε ότι ούτε η τροποποιημένη συμφωνία τηρείται αφού δεν καταβλήθηκαν οι δόσεις Φεβρουαρίου και Μαρτίου με αποτέλεσμα κατά τις 24.4.2013 να εκκρεμεί ποσό ύψους €75.349. Επιπρόσθετα η εταιρεία οφείλει στην Αρχή τις τρέχουσες καταναλώσεις της περιόδου Ιανουαρίου – Μαρτίου 2013 ύψους €71.732. Το ολικό οφειλόμενο ποσό προς την Αρχή ανέρχεται σε €147.081.

Λαμβάνοντας υπόψη τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που διανύουμε και την δυσμενή ταμειακή κατάσταση της Αρχής, εισηγηθήκαμε όπως στις περιπτώσεις αθέτησης συμφωνιών αποπληρωμής συσσωρευμένων υπολοίπων λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας, η Αρχή προχωρήσει στη λήψη αποτελεσματικότερων μέτρων για διασφάλιση των συμφερόντων της προτού βρεθεί αντιμέτωπη με μη αναστρέψιμες καταστάσεις.

Μέτρα για είσπραξη των καθυστερημένων λογαριασμών. Η Αρχή στη προσπάθεια της να αντιμετωπίσει το άμεσο και σοβαρό οικονομικό πλήγμα που υπέστη μετά την καταστροφή του Η/Σ Βασιλικού, το οποίο επιδείνωσε την ήδη άσχημη κατάσταση ρευστότητας στην οποία βρισκόταν, προχώρησε στη έκδοση οδηγιών και τη λήψη μέτρων με απώτερο σκοπό την έγκαιρη είσπραξη των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος.

Ωστόσο έρευνα της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου της Αρχής κατέδειξε ότι σε αρκετές περιπτώσεις δεν τηρήθηκαν οι οδηγίες και δεν λήφθηκαν τα μέτρα που αποφασίστηκαν. Σε επιστολή του Εκτελεστικού Διευθυντή Οικονομικών προς τις περιφέρειες ημερ. 31.1.2012 αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι τόσο ο αριθμός των καθυστερημένων λογαριασμών όσο και τα υπόλοιπα έχουν παρουσιάσει αύξηση, υπάρχει μεγάλος αριθμός λογαριασμών οι οποίοι παραμένουν ανεξόφλητοι πέραν της καθορισθείσας προθεσμίας, υπάρχουν ποσά με ουσιαστικά υπόλοιπα που εκκρεμούν για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς αυτά να καλύπτονται από σχέδια αποπληρωμής, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις δεν τηρούνται οι όροι των διαφόρων συμφωνιών.

Όπως αναφέρεται σε επιστολή του Γενικού Διευθυντή ημερ. 15.11.2012 προς τις Περιφέρειες, η Αρχή δεν έχει επιτύχει την εξάλειψη της καθυστέρησης στη διακοπή ρεύματος για απλήρωτους λογαριασμούς με αποτέλεσμα τόσο το ύψος των καθυστερημένων λογαριασμών όσο και το ύψος των τελικών λογαριασμών να αυξάνεται σε ανησυχητικά επίπεδα και να αναγκάζεται η Αρχή να προσφεύγει στην εξασφάλιση τραπεζικών διευκολύνσεων με πολύ ψηλό χρηματοδοτικό κόστος.

Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην συνεδρία της Επιτροπής Οικονομικών της Αρχής ημερ. 28.2.2013 τα οφειλόμενα ποσά των ενεργών λογαριασμών (αφορούν καταναλωτές στους οποίους συνεχίζεται η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος) το 2012 ανέρχονταν σε €104 εκ. σε σύγκριση με €98 εκ. το 2011 δηλαδή παρουσίασαν αύξηση 6,12% ενώ τα οφειλόμενα ποσά των τελικών λογαριασμών (αφορούν καταναλωτές στους οποίους διακόπηκε η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος) για την ίδια περίοδο ανέρχονταν σε €12 εκ. σε σύγκριση με €8,8 εκ. το 2011 (αύξηση 36,36%).

Λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα μέτρα που λήφθηκαν όσο και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν, εκφράσαμε την άποψη ότι παρά τις προσπάθειες της Αρχής για είσπραξη των καθυστερημένων λογαριασμών υπάρχουν ακόμα αρκετά περιθώρια βελτίωσης για επίτευξη του επιθυμητού στόχου που είναι η ουσιαστική μείωση των καθυστερημένων λογαριασμών. Συνεπώς εισηγηθήκαμε όπως η Αρχή εντατικοποιήσει τις προσπάθειες είσπραξης των οφειλόμενων ποσών με στόχο την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Λανθασμένες καταγραφές κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Παρατηρήθηκε ότι η σχετική οδηγία (COM1/1/80, KE1/1/2006, KE1/1/2009) που αφορά στις διαδικασίες ελέγχου διαφόρων κατηγοριών μετρητών δεν ακολουθείται με αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την απώλεια εισοδημάτων της Αρχής.

Σκοπός της πιο πάνω οδηγίας είναι ο εντοπισμός τυχόν προβλημάτων είτε κατά την αρχική εγκατάσταση των μετρητών είτε κατά τους περιοδικούς και προγραμματισμένους ελέγχους που πρέπει να πραγματοποιούνται. Σύμφωνα με την οδηγία, μεταξύ άλλων, για τους μετρητές μέσης τάσης θα πρέπει να διενεργείται έλεγχος ακρίβειας αμέσως μετά την εγκατάσταση αλλά και μια φορά τον χρόνο μετά την εγκατάσταση του μετρητή. Ωστόσο σύμφωνα με επιστολή του Εκτελεστικού Διευθυντή Εξυπηρέτησης Πελατών ημερ. 17.9.2012 προς τον Γενικό Διευθυντή, η εν λόγω οδηγία δεν τύγχανε εφαρμογής αφού, για τα τελευταία δέκα χρόνια δεν διενεργούνταν από Λειτουργούς της Περιφέρειας οι ετήσιοι έλεγχοι, όπως απαιτείται από την οδηγία. Επισημαίνεται ότι, μετά από οδηγίες ημερ. 14.9.2012 του εν λόγω Εκτελεστικού Διευθυντή άρχισε η διεξαγωγή ελέγχου στους μετρητές μέσης τάσης η οποία δεν έχει ολοκληρωθεί σε όλες τις περιφέρειες. Από σχετικούς ελέγχους που διεξήχθησαν πριν και μετά τις 14.9.2012 εντοπίστηκαν, μεταξύ άλλων, οι πιο κάτω περιπτώσεις λανθασμένης καταγραφής κατανάλωσης.

(α) Συγκεκριμένη εταιρεία «Ε». Στις 21.1.2008 η συγκεκριμένη εταιρεία «Ε» υπέγραψε συμφωνία με την ΑΗΚ για την ηλεκτροδότηση της σκυροθραυστικής της μονάδας. Σύμφωνα με επιστολή της Περιφέρειας Αμμοχώστου – Λάρνακας ημερ. 15.10.2012 προς τον Εκτελεστικό Διευθυντή Εξυπηρέτησης Πελατών, μετά την εγκατάσταση των μετρητών φαίνεται ότι δεν έγινε ο αναγκαίος επιτόπου έλεγχος των μετρητών. Στη συνέχεια, από έλεγχο των μετρητών που διεξήχθη στις 20.3.2012, διαπιστώθηκε λανθασμένη συνδεσμολογία στο κύκλωμα της μετρητικής μονάδας με αποτέλεσμα να προκύψει μη καταγραφείσα κατανάλωση αξίας €252.591.

(β) Συγκεκριμένη εταιρεία «Ζ». Το 2003 στα πλαίσια μαζικής αντικατάστασης των μετρητών με νέου τύπου, έγινε αντικατάσταση του μετρητή της συγκεκριμένης εταιρείας «Ζ» η οποία τον Ιούνιο του 2011 μεταβίβασε τον λογαριασμό του υποστατικού της σε συγκεκριμένη εταιρεία «Η». Από έλεγχο που διεξήχθη τον Απρίλιο του 2012 διαπιστώθηκε ότι από τις 26.2.2003 (ημερομηνία αντικατάστασης του μετρητή) μέχρι τις 30.5.2012, οι συντελεστές πολλαπλασιασμού των ενδείξεων των μετρητών ήταν λανθασμένοι με αποτέλεσμα να καταγραφεί μειωμένη κατανάλωση συνολικής αξίας €598.615.

Σχετικές διαβουλεύσεις μεταξύ της Αρχής και της εταιρείας «Η» κατέληξαν σε διακανονισμό, και κατόπιν έγκρισης του Γενικού Διευθυντή, στις 17.1.2013 καταβλήθηκε στην Αρχή το ποσό των €46.000 έναντι του ποσού των €116.741 που αφορούσε στην αξία της μη καταγραφείσας κατανάλωσης της περιόδου 1.6.2011 – 30.5.2012, ενώ εκκρεμεί η καταβολή του ποσού των €481.874 που αντιστοιχεί στη μη καταγραφείσα κατανάλωση της εταιρείας «Ζ» της περιόδου 27.11.2003 – 31.5.2011.

(γ) Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) στο Δασάκι της Άγκας. Από έλεγχο που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2013 διαπιστώθηκε ότι κατά την εγκατάσταση του μετρητή στο ΤΑΥ, η σύνδεση δεν έγινε ορθά με αποτέλεσμα για την περίοδο 29.7.2007 – 20.2.2013 να καταγραφεί μειωμένη κατανάλωση συνολικής αξίας €61.719.

(δ) Συγκεκριμένη εταιρεία «Θ». Κατά τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2013 διαπιστώθηκε ότι ο μετρητής προγραμματίστηκε λανθασμένα με αποτέλεσμα να καταγράφει περισσότερη κατανάλωση κατά 50% για την περίοδο 22.5.2010 – 7.3.2013. Η υπερχρέωση ανέρχεται σε €61.566 και το ποσό θα επιστραφεί στον καταναλωτή.

(ε) Συγκεκριμένο ξενοδοχείο «Κ». Χαρακτηριστικό παράδειγμα λανθασμένης καταγραφής ηλεκτρικού ρεύματος είναι και η περίπτωση συγκεκριμένου ξενοδοχείου «Κ». Συγκεκριμένα, τον Φεβρουάριο του 2012 μετά από έλεγχο των μετρητών συγκεκριμένου ξενοδοχείου «Κ» διαπιστώθηκε σφάλμα στην μετρητική μονάδα με αποτέλεσμα να μην καταγράφεται περίπου το ένα τρίτο των καταναλώσεων. Το πρόβλημα εκτιμήθηκε ότι παρουσιάστηκε από τον Μάιο του 2008 και υπολογίστηκε ότι το οφειλόμενο ποσό ανέρχεται σε €23.396. Μετά από σχετικές διαπραγματεύσεις συμφωνήθηκε όπως καταβληθεί από τον πελάτη το ποσό των €10.850.

Πέραν των πιο πάνω περιπτώσεων, αναφέραμε ότι εξακολουθεί να εκκρεμεί η είσπραξη από την Αρχή του ποσού των €500.000 περίπου που αφορά δύο περιπτώσεις λανθασμένης καταγραφής κατανάλωσης που είχαν εντοπιστεί το 2009 από την Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου και αναφέρθηκαν σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας. Για τις περιπτώσεις αυτές η Αρχή προχώρησε στη διαδικασία λήψης νομικών μέτρων εναντίον των δυο καταναλωτών.

Εκφράσαμε την άποψη ότι η μη εφαρμογή της σχετικής Οδηγίας, έχει ως αποτέλεσμα (α) να πλήττεται το κύρος και η αξιοπιστία του Οργανισμού (β) η Αρχή έχει ήδη απολέσει έσοδα ύψους €70.741 και αντιμετωπίζει την πιθανή απώλεια επιπλέον εσόδων λόγω λανθασμένης καταγραφής ηλεκτρικού ρεύματος συνολικής αξίας €1,23 εκ. και (γ) την εμπλοκή της Αρχής σε χρονοβόρες και/ή πολυδάπανες δικαστικές διαμάχες αμφιβόλου αποτελέσματος, επιπτώσεις οι οποίες θα αποφεύγονταν εάν ακολουθείτο αυστηρά η υφιστάμενη οδηγία.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, αναφέραμε ότι η Αρχή θα πρέπει να προχωρήσει στη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για διασφάλιση των εσόδων της.

Ο Πρόεδρος ανέφερε ότι έχουν δοθεί οδηγίες και καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες για εξάλειψη του φαινομένου λανθασμένης καταγραφής μετρητών.

Προστασία του εισοδήματος της Αρχής.

- (i) **Έλεγχοι μετρητών (καταγραφής ρεύματος) για εντοπισμό παράνομων επεμβάσεων σε συσκευές της Αρχής.** Σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής, κατά τη διάρκεια του 2012 έγινε έλεγχος σε 18.473 μετρητές υψηλού κινδύνου (8.759 το 2011). Οι 14.940 (80%) βρέθηκαν παραβιασμένοι (6.667 για το 2011) χωρίς όμως να είναι δυνατή στοιχειοθέτηση υποκλοπής ρεύματος, ενώ σε άλλες 1.465 (7%) περιπτώσεις οι μετρητές βρέθηκαν παραβιασμένοι και από τη διερεύνηση που ακολούθησε στοιχειοθετήθηκε υποκλοπή ρεύματος (713 για το 2011). Ο έλεγχος πραγματοποιήθηκε τόσο από τις ομάδες κανονικού ελέγχου όσο και από τις ομάδες αιφνίδιου ελέγχου. Με βάση στοιχεία της Αρχής εκκρεμούν για διερεύνηση αρκετές χιλιάδες περιπτώσεων που έχουν καταγγεληθεί για παραβίαση των σφραγίδων των μετρητών και/ή των ασφαλειοφορέων και επεμβάσεις/ζημιές στους μετρητές και άλλες συσκευές της Αρχής.

Αναφορικά με τις παράνομες επεμβάσεις, κατά το 2012 χρεώθηκε και εισπράχθηκε συνολικό ποσό €1.455.352 (€1.046.146 το 2011). Το μεγαλύτερο μέρος από το ποσό αυτό σχετίζεται με παραβιάσεις σφραγίδων των μετρητών ή των ασφαλειοφορέων ή των αυτόματων μικροδιακοπών ή του επαφέα δέκτη τηλεχειρισμού φορτίου (€665.056) και περιπτώσεις υπέρβασης εγκεκριμένης ισχύος - πώληση επιπρόσθετου φορτίου (€600.451).

- (ii) **Απώλεια εισοδήματος λόγω λειτουργίας φορτίου έξω από τις πρόνοιες διατίμησης.** Σύμφωνα με σχετική έκθεση ημερ. 19.4.2013 του Εκτελεστικού Διευθυντή Εξυπηρέτησης Πελατών προς τον Γενικό Διευθυντή της Αρχής κατά τη διάρκεια του 2012 εντοπίστηκαν περιπτώσεις ολικής ή μερικής μετατροπής υποστατικών από μια χρήση σε άλλη. Για παράδειγμα υποστατικά τα οποία ελέγχθησαν και ηλεκτροδοτήθηκαν ως οικιακά, στη συνέχεια μετατράπηκαν σε εμπορικά. Άλλα υποστατικά με οικιακή διατίμηση ηλεκτροδοτούσαν παράνομα άλλα υποστατικά μη οικιακής φύσης με αποτέλεσμα η χρέωση της κατανάλωσης να βασίζεται σε μη ενδεδειγμένη διατίμηση και σε κάποιες περιπτώσεις να μην έχει πληρωθεί το σωστό μερίδιο ισχύος. Μέχρι τις 31.12.2012 εντοπίστηκαν από την Αρχή συνολικά 323 περιπτώσεις παράνομης μετατροπής χρήσης υποστατικού/ αλλαγή διατίμησης σε όλες τις περιφέρειες με πιθανή συνεπαγόμενη απώλεια εισοδήματος για την Αρχή ύψους περίπου €200.000.

- (iii) **Αντικατάσταση Μετρητών.** Η διαδικασία αλλαγής μετρητών οι οποίοι έχουν ξεπεράσει εδώ και αρκετά χρόνια την περίοδο χρήσιμης ζωής τους (πέραν των 30 χρόνων) σταμάτησε τον Σεπτέμβριο του 2011. Στις 10.5.2013 οι μετρητές άνω των 30 χρόνων που χρήζουν αντικατάστασης ανέρχονται σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής σε 70.000 περίπου ενώ έχουν ήδη αντικατασταθεί περίπου 50.000.

Επιπρόσθετα, έχουν αντικατασταθεί 3.050 μετρητές το 2012 (3.100 το 2011) λόγω διαφόρων προβλημάτων (π.χ. παράπονο πελάτη, μετρητής με ζημιά, επεμβάσεις καταναλωτών κ.λπ.) και ενδεχομένως η σχετική καταγραφή ηλεκτρικού ρεύματος να ήταν λανθασμένη.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε κατά πόσο προγραμματίζεται να επαναξεκινήσει σύντομα η αντικατάσταση των μετρητών οι οποίοι έχουν ξεπεράσει εδώ και αρκετά χρόνια την περίοδο χρήσιμης ζωής τους.

Ο Πρόεδρος μάς ενημέρωσε ότι η αντικατάσταση των μετρητών οι οποίοι έχουν ξεπεράσει την περίοδο χρήσιμης ζωής τους, αναμένεται να επαναξεκινήσει το 2015 και πρόσθεσε ότι η ΑΗΚ παράλληλα προχωρεί με την εισαγωγή και εφαρμογή συστημάτων έξυπνων και προπληρωμένων μετρητών, που θα προσφέρουν αναβαθμισμένες δυνατότητες σε πλήρη αρμονία με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και στρατηγική για αειφόρο ανάπτυξη.

Κλοπές υλικών. Όπως έχουμε αναφέρει και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκαν κλοπές υλικών από αποθήκες και υποσταθμούς της ΑΗΚ. Με βάση στοιχεία της Αρχής κατά το 2012 παρατηρήθηκαν γύρω στα 780 περιστατικά κλοπών υλικών και κυρίως χάλκινων καλωδίων

συνολικής αξίας περίπου €111.000 ενώ το 2011 παρατηρήθηκαν γύρω στα 120 περιστατικά κλοπών υλικών αξίας €36.000. Όπως φαίνεται, τόσο ο αριθμός των περιστατικών όσο και η αξία των κλοπιμαίων υλικών αυξήθηκε σημαντικά το 2012 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής σε επιστολή του ημερ. 14.11.2012 προς το Υπουργείο Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι, το φαινόμενο των κλοπών αγωγών, καλωδίων και άλλου εξοπλισμού της ΑΗΚ εξαπλώνεται μέρα με τη μέρα και παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις. Ανέφερε επίσης ότι έχει αρχίσει και κλοπή μετασχηματιστών από το δίκτυο ενώ αυτοί είναι ενεργοποιημένοι με αποτέλεσμα εκτός της απώλειας περιουσίας της ΑΗΚ να δημιουργούνται και συνθήκες μη ασφαλούς λειτουργίας του δικτύου. Σημείωσε επίσης ότι, λαμβάνονται διάφορα μέτρα από μέρους της Αρχής για αντιμετώπιση της κατάστασης, χωρίς ωστόσο να εξευρεθεί ουσιαστική ριζική λύση. Τέλος, ζήτησε την παρέμβαση του Υπουργείου ή άλλου αρμόδιου φορέα για ενίσχυση της νομοθεσίας όσον αφορά στην εκποίηση μεταχειρισμένων μετάλλων έτσι ώστε με σχετική ρύθμιση να προνοούνται διαδικασίες τεκμηρίωσης της πηγής εξεύρεσης των εκποιημένων μετάλλων.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τις ενέργειες που λαμβάνονται από την Αρχή για επίλυση του προβλήματος, καθώς επίσης για τυχόν εξελίξεις όσον αφορά στην νομοθετική ρύθμιση του θέματος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος, η Αρχή προβαίνει σε αριθμό ενεργειών για αποτροπή των κλοπών/ληστειών όπως εγκατάσταση συστημάτων συναγερμού στα διάφορα υποστατικά της ΑΗΚ, εγκατάσταση συστημάτων CCTV στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πελατών, εκπαίδευση των λειτουργών της Αρχής για αντιμετώπιση/αποφυγή ληστείας και αλλαγή στα συστήματα γείωσης υποσταθμών και εξοπλισμού με χρήση άλλων υλικών από χαλκό ενώ πρόσθεσε ότι μέχρι σήμερα δεν έχει διευθετηθεί διαφοροποίηση της νομοθεσίας αναφορικά με τον έλεγχο στις πωλήσεις μεταχειρισμένων μετάλλων.

Φορολογία ακίνητης ιδιοκτησίας. Με βάση τις διατάξεις των άρθρων 3 και 6 του περί Φορολογίας Ακίνητης Ιδιοκτησίας Νόμου αρ. 24/80, όπως τροποποιήθηκε, οι ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας αξίας (κατά την 1.1.1980) πέραν των €170.860 (€120.000 από 1.1.2012) υπόκεινται σε καταβολή φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας που επιβάλλεται ετήσια με συντελεστές που κυμαίνονται από 2,5- 4‰ (4 - 8‰ από 1.1.2012), ανάλογα με την αξία της περιουσίας τους. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 18(vi) του ίδιου Νόμου, δεν επιβάλλεται ή εισπράττεται φόρος επί ακινήτων που ανήκουν σε Οργανισμό Δημόσιας Ωφελείας κατόπιν εισήγησης του Υπουργού Οικονομικών και απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 19.825 ημερ. 11.12.1980 η Αρχή εξαιρείτο από την υποχρέωση καταβολής του φόρου.

Με επιστολές του ημερ. 5.3.2009 και 5.1.2010 το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων κοινοποίησε στην Αρχή ότι έπαυσε να εξαιρείται από την εν λόγω υποχρέωση αφού, με τον τροποποιητικό Νόμο αρ 147(ι) του 2004 η εξαίρεση αυτή « δεν εφαρμόζεται επί ακίνητης ιδιοκτησίας η οποία χρησιμοποιείται για δραστηριότητα που συνιστάται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά και η οποία, τουλάχιστον καταρχήν, ενδέχεται να ασκείται από ιδιωτικό νομικό πρόσωπο κερδοσκοπικού χαρακτήρα», και ζήτησε την υποβολή δηλώσεων περιουσίας για τα έτη 2003 – 2008.

Το Δ.Σ. της Αρχής στη συνεδρία του ημερ. 12.4.2011, θεωρώντας ότι συνεχίζει να εξαιρείται τουλάχιστο μερικώς από την καταβολή φόρου αποφάσισε, μεταξύ άλλων, να επιδιωχθεί εξαίρεση από την επιβολή φόρου όσον αφορά στη συνολική ακίνητη ιδιοκτησία που χρησιμοποιείται στις δραστηριότητες της Μεταφοράς/Διανομής οι οποίες, σύμφωνα με σημείωμα του Εκτελεστικού Διευθυντή Οικονομικών, παραμένουν μονοπωλιακές καθώς και ποσοστού 20% της ακίνητης ιδιοκτησίας που χρησιμοποιείται από τη δραστηριότητα της Παραγωγής και αναλογεί στην υποχρέωση της Αρχής να παρέχει μακροχρόνια εφεδρεία στον Τομέα της Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Σύμφωνα με νέα γνωμάτευση των Νομικών Συμβούλων της Αρχής ημερ. 2.10.2012 μέρος της ακίνητης ιδιοκτησίας της Αρχής, το οποίο συνδέεται με την παροχή υπηρεσίας δημόσιας ωφέλειας, όπως είναι η μεταφορά και η διανομή θα πρέπει να τύχει απαλλαγής από την επιβολή φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας. Στη σχετική γνωμάτευση επισημάνθηκε ότι, στη περίπτωση που η Κυβερνητική πλευρά αρνηθεί να λάβει υπόψη το δίκαιο αίτημα της Αρχής, τότε η ΑΗΚ θα πρέπει να προσβάλει την οποιαδήποτε φορολογία επί της

ακίνητης ιδιοκτησίας της που σχετίζεται με τους τομείς των δραστηριοτήτων της που αφορούν στην παροχή υπηρεσιών δημόσιας ωφέλειας.

Το θέμα εκκρεμεί, ενώ η Αρχή προβαίνει στην καταγραφή της ακίνητης της περιουσίας.

Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011, σύμφωνα με στοιχεία που εξασφάλισε η Υπηρεσία μας από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, τον Νοέμβριο του 2010 η αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας της Αρχής σε τιμές 1.1.1980 ανερχόταν σε €18,62εκ. Λαμβάνοντας υπόψη το ετήσιο ποσό του φόρου που προκύπτει, τη χρονική περίοδο που αφορά καθώς και τα πρόστιμα/επιβαρύνσεις που επιβάλλονται βάσει της σχετικής νομοθεσίας, εισηγηθήκαμε όπως η Αρχή εντατικοποιήσει τις ενέργειες της προς τα αρμόδια Υπουργεία για διευκρίνιση των φορολογικών της υποχρεώσεων το συντομότερο δυνατό.

Ο Πρόεδρος μάζ πληροφόρησε ότι το θέμα και η θέση της ΑΗΚ τέθηκε εκ νέου με σχετική επιστολή ημερ. 30.10.2012 προς το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Κέντρα Εξυπηρέτησης Πελατών/Παγκύπριο Κέντρο Τηλεξυπηρέτησης. Με βάση στοιχεία της ΑΗΚ, το συνολικό κόστος για το 2012 των 11 Κέντρων Εξυπηρέτησης Πελατών (ΚΕΠ) παγκύπρια, ανέρχεται περίπου στο ποσό των €2,7εκ. από το οποίο €2,5εκ. αφορά μισθούς και το υπόλοιπο ενοίκια και άλλες δαπάνες. Σε προηγούμενη Έκθεση της Υπηρεσίας μας αναφέραμε ότι σε συνεδρία της Επιτροπής Οικονομικών της Αρχής ημερ. 23.9.2009 με θέμα τη μείωση των λειτουργικών εξόδων αναφέρθηκε ότι, η ολοκλήρωση και λειτουργία του ΚΤΠ θα συμβάλει στον περιορισμό ή ακόμα και κατάργηση υφιστάμενων ΚΕΠ, με εξοικονόμηση σε ανθρώπινο δυναμικό τουλάχιστον 20 ατόμων και ετήσιο κόστος €600.000. Στην απάντησή της η ΑΗΚ ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι τα υφιστάμενα ΚΕΠ δεν μπορούν να μειωθούν λόγω της τοποθεσίας τους σε αστικές και αγροτικές περιοχές όπου διευκολύνονται οι πελάτες για τις αποπληρωμές των λογαριασμών τους.

Λαμβάνοντας υπόψη το ψηλό κόστος λειτουργίας των ΚΕΠ αλλά και της ύπαρξης εναλλακτικών τρόπων αποπληρωμής των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος, καθώς επίσης και την εξυπηρέτηση του πολίτη μέσω του Κέντρου Τηλεξυπηρέτησης Πελατών (ΚΤΠ), εισηγηθήκαμε όπως, υπό το φως των νέων οικονομικών δεδομένων, μελετηθεί εκ νέου το ενδεχόμενο μείωσης του αριθμού των ΚΕΠ ή/και μείωσης του προσωπικού που τα στελεχώνει.

Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής, το κόστος λειτουργίας του ΚΤΠ για το 2012 ανήλθε περίπου σε €720.000 από το οποίο €542.114 (δηλαδή το 75% περίπου) αφορούσε σε μισθούς και επιδόματα του προσωπικού που στελεχώνει το ΚΤΠ. Στην σχετική έκθεση προόδου του έργου ημερ. 3.4.2012 έγινε εισήγηση, μεταξύ άλλων για πρόσληψη ωρομίσθιου προσωπικού στις θέσεις των Λειτουργών εξυπηρέτησης του ΚΤΠ αφού με βάση προκαταρκτικούς υπολογισμούς αναμένεται να υπάρξει εξοικονόμηση στο κόστος λειτουργίας του ΚΤΠ. Το ΚΤΠ στελεχώνεται (Απρίλιος 2013) από 19 Λειτουργούς εξυπηρέτησης από τους οποίους οι 15 εκτελούν καθήκοντα «Τηλεφωνητή» και είναι τοποθετημένοι στις κλίμακες Α5 μέχρι Α8 ενώ οι 4 οι οποίοι ασκούν καθήκοντα «supervisor» είναι τοποθετημένοι στις κλίμακες Α8 και Α10. Εκφράσαμε την άποψη ότι η Αρχή θα πρέπει να μελετήσει το ενδεχόμενο στελέχωσης του ΚΤΠ με χαμηλόμισθο προσωπικό.

Ο Πρόεδρος μάζ πληροφόρησε ότι η λειτουργία του Κέντρου Τηλεξυπηρέτησης, έχει βελτιώσει την ποιότητα εξυπηρέτησης των πελατών της ΑΗΚ, βελτιώνοντας ταυτόχρονα και τη γενικότερη εικόνα του Οργανισμού. Πρόσθεσε ότι λόγω και των αυξημένων απαιτήσεων των πελατών της Αρχής επιβάλλεται στο παρόν στάδιο η διατήρηση των ΚΕΠ και του προσωπικού τους, παράλληλα με το Κέντρο Τηλεξυπηρέτησης. Ο Πρόεδρος ανέφερε επίσης ότι η ΑΗΚ, λαμβάνοντας υπόψη το ψηλό κόστος λειτουργίας των ΚΕΠ, μελετά τρόπους για αποσυμφόρηση των ΚΕΠ με πιθανή ταυτόχρονη μείωση του προσωπικού τους.

Διαγωνισμοί και συμβάσεις.

Α. Ευρύτητα συμμετοχής προσφοροδοτών. Διαπιστώθηκαν αρκετές περιπτώσεις κατακύρωσης διαγωνισμών που προκηρύχθηκαν και στις οποίες δεν υπήρχε ευρύτητα συμμετοχής, αφού ο αριθμός των προσφοροδοτών είτε ήταν περιορισμένος, είτε υποβλήθηκε μόνο μια προσφορά, παρόλο που ενδιαφέρθηκαν

για το διαγωνισμό αρκετοί οικονομικοί φορείς. Ως ενδεικτικά παραδείγματα αναφέρονται ο διαγωνισμός αρ. 9/2012 για τη θεμελίωση και ανέγερση πύργων γραμμής μεταφοράς 132KV Αραδίππου – Αθηαίνου και αποξήλωση γραμμής μεταφοράς 66KV Δεκέλεια – Τρούλλοι – Αθαλάσσα (κατακυρωθέν ποσό €427.871, λήφθηκε 1 προσφορά ενώ ενδιαφέρθηκαν 62 οικονομικοί φορείς), διαγωνισμός αρ. 121/2012 για την προμήθεια ουρίας για τις ΜΕΚ2 (κατακυρωθέν ποσό €640.500, λήφθηκαν 2 προσφορές ενώ ενδιαφέρθηκαν 22 οικονομικοί φορείς) και διαγωνισμός αρ. 49/2012 για την προμήθεια πλαστικών σωλήνων για το υπόγειο δίκτυο διανομής (κατακυρωθέν ποσό €918.152, λήφθηκαν 2 προσφορές ενώ ενδιαφέρθηκαν 24 οικονομικοί φορείς).

Εισηγηθήκαμε όπως η Αρχή διερευνά τους λόγους όπου δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός προσφορών, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στις περιπτώσεις επαναλαμβανόμενων διαγωνισμών ή/και διαγωνισμών για τους οποίους υποψήφιοι προσφοροδότες ενδιαφέρθηκαν μεν για τον διαγωνισμό και εξασφάλισαν τα σχετικά έγγραφα, αλλά τελικά δεν συμμετείχαν σε αυτόν.

Ο Πρόεδρος ανέφερε ότι η ΑΗΚ καταβάλλει συνεχώς προσπάθειες για τη βελτίωση των όρων των διαγωνισμών της, με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής σε αυτούς και πρόσθεσε ότι ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις ο μικρός αριθμός συμμετεχόντων σε διαγωνισμούς οφείλεται στα πολύ εξειδικευμένα προϊόντα και υπηρεσίες που ζητά η ΑΗΚ.

B. Διαχείριση διαγωνισμών και συμβάσεων.

(α) Διαγωνισμοί για την προμήθεια φαναριών 70WH.P.S. Στις 12.8.2010 εκδόθηκε ο διαγωνισμός αρ. 94/2010 για την προμήθεια φαναριών φωτισμού ο οποίος όμως ακυρώθηκε στις 21.3.2011 επειδή καμιά προσφορά δεν πληρούσε όλες τις απαιτήσεις και τους όρους του διαγωνισμού. Η ΑΗΚ προχώρησε με συνοπτικές διαδικασίες και κατακύρωσε στις 25.10.2011 προσφορά, για την προμήθεια 1300 φαναριών 70W συνολικής αξίας €77.740, στην εταιρεία «Λ» η οποία ήταν ο επιτυχών προσφοροδότης του προηγούμενου διαγωνισμού αρ. 86/2008. Τα φανάρια παραδόθηκαν με 2-3 μήνες καθυστέρηση και η Αρχή παρακράτησε ποσοστό 5% για καθυστέρηση στην παράδοση των υλικών σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου.

Τον Μάρτιο του 2012 η Αρχή προκήρυξε τον διαγωνισμό αρ. 34/2012 για την προμήθεια, μεταξύ άλλων, 15.000 φαναριών 70W ο οποίος κατακυρώθηκε στις 27.7.2012 στην εταιρεία «Λ» για συνολικό ποσό €732.000. Σύμφωνα με την παραγγελία η πρώτη παράδοση για 6.000 τεμάχια έπρεπε να γίνει στις 16.12.2012. Ωστόσο, μέχρι την ημερομηνία ελέγχου (12.4.2013) η παράδοση εκκρεμούσε.

Στο μεταξύ, λόγω του ότι η διαδικασία κατακύρωσης του διαγωνισμού αρ. 34/2012 ήταν χρονοβόρα και τα αποθέματα φαναριών ήταν σχεδόν μηδενικά, η Αρχή, με συνοπτικές διαδικασίες, κατακύρωσε στις 3.5.2012 προσφορά στην εταιρεία «Λ» (αρ. διαγωνισμού 68/2012) για την προμήθεια 3.000 φαναριών 70W συνολικής αξίας €146.700. Η εταιρεία και πάλι δεν τήρησε τα χρονοδιαγράμματα παράδοσης και συγκεκριμένα αντί τα φανάρια να παραδοθούν στις 14.6.2012 και 26.7.2012, αυτά παραδόθηκαν τμηματικά μεταξύ των ημερομηνιών 19.7.2012 και 8.4.2013, ενώ η Αρχή παρακράτησε ποσοστό 5% κατά την πληρωμή.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΑΗΚ, σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 18.2.2013 μεταξύ εκπροσώπων της εταιρείας «Λ» και της ΑΗΚ με θέμα την καθυστέρηση στην εκτέλεση της σύμβασης (διαγωνισμός αρ. 34/2012), ο προμηθευτής ανέφερε ότι η κατασκευάστρια εταιρεία των φαναριών έχει χρεοκοπήσει, γεγονός το οποίο επιβεβαιώθηκε από την Αρχή. Επισημαίνεται ωστόσο ότι από την έρευνα διαφάνηκε ότι η κατασκευάστρια εταιρεία είχε διαλυθεί στις 4.7.2012, δηλαδή πριν την κατακύρωση του σχετικού διαγωνισμού. Κατόπιν τούτου η Αρχή, ενημέρωσε με επιστολή της ημερ. 3.4.2013 την εταιρεία «Λ» ότι αποδέχεται την αλλαγή του κατασκευαστή και το νέο προτεινόμενο φανάρι και έθεσε νέο χρονοδιάγραμμα παράδοσης 7.000 φαναριών (παραδόσεις μεταξύ 10.5.2013 και 10.8.2013), διατηρώντας το δικαίωμα να μην τα αποδεχτεί αν υπάρχει οποιοδήποτε πρόβλημα.

Συναφώς αναφέρεται ότι η Αρχή κατά τη διάρκεια του ελέγχου (Μάιος 2013)βρισκόταν στη διαδικασία έκδοσης νέου διαγωνισμού αρ. 25/2013, για την προμήθεια 5.000 φαναριών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω εκφράσαμε την άποψη ότι, η Αρχή στη συγκεκριμένη περίπτωση επέδειξε μεγάλη ανοχή εις βάρος των δικών της συμφερόντων. Τίθενται επίσης υπό αμφισβήτηση η αξιοπιστία της εταιρείας «Λ» η οποία δεν ενημέρωσε έγκαιρα την Αρχή αναφορικά με την αδυναμία της να παραδώσει τη ποσότητα του διαγωνισμού αρ. 34/2012 λόγω πτώχευσης της κατασκευάστριας εταιρείας, παρά μόνο επτά μήνες μετά τη διάλυσή της.

Αναφορικά με τους όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές των διαγωνισμών που προκηρύσσονται για την προμήθεια του συγκεκριμένου είδους, εισηγηθήκαμε όπως η Αρχή μελετήσει το ενδεχόμενο περαιτέρω τροποποίησης των σχετικών προδιαγραφών ώστε να υπάρξει όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή οικονομικών φορέων με σκοπό την απρόσκοπτη προμήθεια υλικών σε συμφέρουσες τιμές.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος, η ΑΗΚ μελετά το θέμα της τροποποίησης των τεχνικών προδιαγραφών για προμήθεια φαναριών HPS και πρόσθεσε ότι βρίσκεται στα τελικά στάδια, μελέτης σε συνεργασία με 16 Δήμους και Κοινότητες, στα πλαίσια ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας, για εισαγωγή άλλου είδους φωτιστικού (τύπου LED).

(β) Διαγωνισμός αρ. 82/2012 - Κινητή Επίπλωση Νέων Περιφερειακών Γραφείων Πάφου. Τον Αύγουστο του 2012, η Αρχή κατακύρωσε τον πιο πάνω διαγωνισμό για την προμήθεια κινητής επίπλωσης, κυρίως καρεκλών, για τα νέα περιφερειακά Γραφεία της ΑΗΚ στην Πάφο για το συνολικό ποσό των €194.168, ποσό το οποίο υπερβαίνει σημαντικά την εκτιμημένη δαπάνη ύψους €150.000.

Παρατηρήσαμε ότι ενώ αρχικά (Νοέμβριο 2011) η Διεύθυνση είχε πάρει απόφαση για χρήση των υφιστάμενων καρεκλών στα Νέα Γραφεία Πάφου, δεδομένης της δυσμενούς ταμειακής κατάστασης του Οργανισμού μετά και την καταστροφική έκρηξη στο Μαρί, ακολούθως τροποποίησε την αρχική της θέση με την προκήρυξη τον Μάιο 2012 του πιο πάνω διαγωνισμού επιβαρύνοντας με επιπλέον δαπάνες τον Προϋπολογισμό της Αρχής.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό αρ. 26(2) των ΚΔΠ 179/2009, όταν οι τιμές όλων των προσφορών που πληρούν τους όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές των εγγράφων προσφορών είναι κατά την κρίση του Αποφασίζοντος Οργάνου, εξωπραγματικές τότε δύναται να αποφασισθεί η ακύρωση του διαγωνισμού. Επίσης σύμφωνα με σχετική απόφαση της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών, ημερ. 15.3.2012, ως εξωπραγματικές μπορούν να χαρακτηριστούν οι τιμές που είναι έξω από το μέτρο το οποίο προϋπολογίζει ή καθορίζει κατά τη εκτίμηση του το αρμόδιο Τμήμα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω εκφράσαμε την άποψη ότι μετά την αξιολόγηση του διαγωνισμού και όταν διαφάνηκε ότι η συνολική τιμή προσφοράς υπερέβαινε κατά 41,39% την εκτιμημένη δαπάνη, η Αρχή θα έπρεπε να προχωρήσει στην ακύρωση του εν λόγω διαγωνισμού για εξοικονόμηση δαπανών ιδιαίτερα σε περίοδο οικονομικής ύφεσης.

Ο Πρόεδρος μάς πληροφόρησε ότι η Αρχή έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να αποτραπεί παρόμοια περίπτωση στο μέλλον δηλαδή να κατακυρωθεί διαγωνισμός που υπερβαίνει τον Προϋπολογισμό, ανεξάρτητα των συνθηκών.

(γ) Διαγωνισμός αρ. 102/2007 – Windows Server Infrastructure. Ο πιο πάνω διαγωνισμός για προμήθεια συγκεκριμένου υλιστικού εξοπλισμού και του σχετικού λογισμικού, κατακυρώθηκε στις 4.2.2008 σε κοινοπραξία εταιρειών για το ποσό των €575.098 και επιπρόσθετα εγκρίθηκε ποσό ύψους €115.019, ως προνοητικό ποσό για απρόβλεπτα έξοδα. Στο κατακυρωθέν ποσό περιλαμβάνεται ποσό ύψους €67.148 για την απαιτούμενη τοπική υποστήριξη (local on-site support) από ένα εξουσιοδοτημένο μηχανικό, για περίοδο ενός χρόνου, σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού.

Μετά την κατακύρωση του διαγωνισμού, και συγκεκριμένα στο στάδιο της συνάντησης για διευκρινίσεις επί του συμβολαίου, η ΑΗΚ ζήτησε τη διάθεση δύο μηχανικών αντί ενός που αναφέρεται στα έγγραφα του διαγωνισμού. Η Υπηρεσιακή Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΥΕΑΑ) ενέκρινε στις 19.3.2008 το επιπρόσθετο κόστος (€67.148). Ακολούθησε η υπογραφή του συμβολαίου, για το ποσό των €642.246 που περιλαμβάνει το κόστος για τους δύο μηχανικούς. Στη συνέχεια, η Διεύθυνση Πληροφορικής έκρινε αναγκαίο όπως παραταθούν οι υπηρεσίες των δύο μηχανικών. Με χρήση συνοπτικών διαδικασιών,

εγκρίθηκε παράταση του 1^{ου} μηχανικού για 5 χρόνια, μέχρι 31.5.2014 (οι παρατάσεις αφορούσαν κάθε φορά 1 χρόνο), με πρόσθετο κόστος €335.740 και του 2^{ου} μηχανικού για 4 χρόνια, μέχρι 16.11.2013 (οι παρατάσεις αφορούσαν 6 μήνες ή 1 χρόνο, κάθε φορά), με πρόσθετο κόστος €260.000.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενη Έκθεση της Υπηρεσίας μας, η ΑΗΚ, μετά τη λήξη του πρώτου χρόνου της επιτόπου υποστήριξης (on-sitesupport), θα μπορούσε να μελετήσει το ενδεχόμενο έκδοσης νέου διαγωνισμού ή/και να επαναδιαπραγματευθεί την παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών με σκοπό την εξασφάλιση καλύτερων τιμών, λαμβάνοντας υπόψη ότι το κόστος για on- sitesupport, από €67.148 που αρχικά υπολογίστηκε το 2008 ανήλθε τελικά σε €730.036.

Ενόψει των δύσκολων οικονομικών συνθηκών που διανύει ο Οργανισμός εισηγηθήκαμε όπως η ΑΗΚ καταβάλει προσπάθεια αξιοποίησης του υφιστάμενου προσωπικού της, και της τεχνογνωσίας του, στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

Ο Πρόεδρος ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι από την έναρξη των συγκεκριμένων υπηρεσιών, οι εξουσιοδοτημένοι Μηχανικοί παράγουν συγκεκριμένο έργο το οποίο εξ αντικειμένου είναι σε θέση να το υποστηρίζουν και να το συντηρούν, ενώ η έκδοση νέου διαγωνισμού πιθανόν να προκαλούσε προβλήματα διαδοχής, συνοχής και μεταφοράς της γνώσης της τεχνικής υποδομής που αυτοί δημιούργησαν.

(ε) Διαγωνισμός για την Προμήθεια Κολώνων Οδικού Φωτισμού – Αρ. Διαγ. 159/2011. Τον Σεπτέμβριο 2012, κατόπιν μελέτης της έκθεσης αξιολόγησης του διαγωνισμού καθώς και της αλληλογραφίας που διεξήχθη με τους προσφοροδότες κατά το στάδιο της αξιολόγησης των προσφορών, η Υπηρεσία μας εξέφρασε επιφυλάξεις ως προς την αξιοπιστία του τελικού πιστοποιητικού συμβατότητας (EU Certificate of Conformity), που είχε υποβληθεί από τον προσφοροδότη, του οποίου η προσφορά συστήνεται για κατακύρωση του διαγωνισμού, με το οποίο πιστοποιείται η συμμόρφωση των κολώνων της Ομάδας II του διαγωνισμού (ύψους 8μ. και 10μ.) με τις Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές, επειδή:

- (i)** Ο Οργανισμός Πιστοποίησης, που εξέδωσε το εν λόγω πιστοποιητικό για λογαριασμό του κατασκευαστή των κολώνων, με δική του πρωτοβουλία, απέστειλε απευθείας επιστολή προς την Α.Η.Κ. (χωρίς να έχει οποιαδήποτε συμβατική ή/και άλλη σχέση μαζί της), στην οποία ανέφερε ότι οι κολώνες ύψους 6μ. είχαν περάσει επιτυχώς τις δοκιμές πιστοποίησης CE, ενώ οι κολώνες ύψους 8μ. και 10μ., είχαν περάσει επιτυχώς τα κριτήρια σχεδιασμού, αλλά απέτυχαν να ικανοποιήσουν την απαίτηση που αφορούσε στην κάθετη απόκλιση των πιο πάνω κολώνων, όπως αυτή καθοριζόταν στο σχετικό πρότυπο. Δύο μέρες αργότερα ωστόσο, ο εν λόγω Οργανισμός εξέδωσε το σχετικό πιστοποιητικό, χωρίς να περιλαμβάνει οποιαδήποτε αναφορά για τις συγκεκριμένες κολώνες που είχαν ελεγχθεί και, χωρίς να καταγράφονται τα μη επιτυχή αποτελέσματα για τις κολώνες ύψους 8μ. και 10μ.
- (ii)** Στη συνέχεια, ακολούθησε η έκδοση άλλων δύο πιστοποιήσεων δοκιμής (simulation runs) για κολώνες ύψους 8μ. και 10μ., χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση του ανέμου (αφαιρέθηκε δηλαδή από τις δοκιμές η εν λόγω συνιστώσα). Σύμφωνα με τις πιο πάνω πιστοποιήσεις, οι εν λόγω κολώνες πληρούσαν τα όρια του προτύπου.
- (iii)** Το Παράρτημα (Annex) του αρχικού πιστοποιητικού, είχε υποβληθεί εκ των υστέρων, ενώ – όπως σημειώνεται στο ίδιο το πιστοποιητικό – αυτό δεν έχει ισχύ χωρίς το Παράρτημα του. Επιπρόσθετα, παρατηρήθηκε ότι στο Παράρτημα αναφερόταν ότι ο εξοπλισμός δεν πληρούσε ουσιώδη απαίτηση του προτύπου EN 40, που αφορούσε την παθητική ασφάλεια (“passive security”).
- (iv)** Το εν λόγω πιστοποιητικό συμβατότητας δεν είχε καταχωρηθεί στην ιστοσελίδα του Οργανισμού Πιστοποίησης, όπως συνήθίζεται με όλα τα πιστοποιητικά που εκδίδει ο Οργανισμός.

Ενόψει αφενός των πιο πάνω σοβαρών – κατά την άποψη μας – παρατηρήσεων και, αφετέρου, λαμβάνοντας υπόψη την προηγούμενη συμπεριφορά του συγκεκριμένου κατασκευαστή των κολώνων, ο οποίος σε προηγούμενο παρόμοιο διαγωνισμό της ΑΗΚ (προμήθεια κολώνων φωτισμού), είχε υποβάλει μη γνήσιο πιστοποιητικό συμμόρφωσης των κολώνων του (ο διαγωνισμός τελικά ακυρώθηκε χωρίς ωστόσο να επιβληθούν κυρώσεις από την ΑΗΚ), η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι ενδεχόμενη κατακύρωση

του διαγωνισμού στον εν λόγω προσφοροδότη που είχε προσφέρει τις κολώνες του συγκεκριμένου κατασκευαστή, δεν διασφάλιζε τα συμφέροντα της ΑΗΚ, εφόσον η ποιότητα των κολώνων (αξίας περίπου €2,5 εκ.) που θα παρέδιδε στα πλαίσια της σύμβασης, δεν θα ήταν πέραν πάσης αμφιβολίας διασφαλισμένη και πιστοποιημένη με αξιόπιστα πιστοποιητικά, ότι πληρούσε τις προδιαγραφές του διαγωνισμού και ειδικότερα τις πρόνοιες του συγκεκριμένου προτύπου EN 40, όπως απαιτείτο.

Ενόψει των πιο πάνω παρατηρήσεων/επιφυλάξεων μας, η Αρχή μας πληροφόρησε ότι, αφού επανεξέτασε το όλο θέμα, είχε αποφασίσει όπως προβεί σε δικούς της ελέγχους/δοκιμές δείγματος κολώνας από την κάθε παρτίδα που θα κατασκεύαζε για λογαριασμό της ο κατασκευαστής του Αναδόχου, στα πλαίσια της σύμβασης. Το δείγμα θα επιλεγόταν από την κανονική σειρά παραγωγής του κατασκευαστή και ο έλεγχος/δοκιμή θα διεξαγόταν σε διαπιστευμένο εργαστήριο χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η παραλαβή – και στη συνέχεια η πληρωμή των κολώνων – θα γινόταν εφόσον τα αποτελέσματα του ελέγχου κρίνονταν ικανοποιητικά και επιβεβαιωνόταν ότι οι κολώνες πληρούσαν τις απαιτήσεις των προδιαγραφών.

(στ) Ανέγερση νέου Υποσταθμού Α.Η.Κ. στη Λακατάμια – Αρ. Διαγ. 163/2007 – Τελικός Λογαριασμός. Τον Φεβρουάριο 2013, κατόπιν δειγματοληπτικού ελέγχου στον Τελικό Λογαριασμό του έργου, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 1.9.2008, με συμβατική ημερομηνία ολοκλήρωσης στις 31.10.2009, έναντι ποσού συμβολαίου €1.698.528. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν στις 29.1.2010, δηλαδή με καθυστέρηση 90 ημερολογιακών ημερών, για τις οποίες παραχωρήθηκε στον Εργολάβο αντίστοιχη παράταση χρόνου, χωρίς οικονομικές αποζημιώσεις.

Το ποσό του Τελικού Λογαριασμού ανέρχεται σε €1.718.629. Η αύξηση στο ποσό του συμβολαίου (€20.101), οφείλεται σε τροποποιήσεις των σχεδίων που είχαν γίνει κατά το στάδιο εκτέλεσης των εργασιών, και είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση ή τη μείωση των ποσοτήτων της σύμβασης. Η κυριότερη τροποποίηση αφορούσε την εργασία τοποθέτησης σωληνίων για την εγκατάσταση των υπογείων καλωδίων της ΑΗΚ. Για την εν λόγω εργασία, είχε περιληφθεί στο Δελτίο Ποσοτήτων του συμβολαίου προνοητικό ποσό ύψους €35.000, επειδή η σχεδίαση του δικτύου των σωληνώσεων δεν είχε ολοκληρωθεί πριν την ημερομηνία προκήρυξης του διαγωνισμού. Το δίκτυο των σωληνώσεων σχεδιάστηκε στην τελική του διάταξη αργότερα, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου. Το τελικό κόστος της πιο πάνω εργασίας ανήλθε σε €183.752, δηλαδή 5¼ φορές μεγαλύτερο του προνοητικού ποσού που είχε περιληφθεί στα έγγραφα του διαγωνισμού.

Τον Μάρτιο 2013, με επιστολή μας προς τον Γενικό Διευθυντή της Αρχής, εκφράσαμε την άποψη ότι η πιο πάνω σημαντική εργασία, που επηρέαζε άμεσα την πρόοδο καθώς και τη δαπάνη του έργου, θα έπρεπε να είχε μελετηθεί/σχεδιαστεί πριν την προκήρυξη του διαγωνισμού και να περιληφθεί στα έγγραφα του, ώστε αφενός να αποφεύγονταν οι καθυστερήσεις και τα προβλήματα που επηρέασαν την ομαλή εκτέλεση των εργασιών και, αφετέρου, να εξασφαλιζόνταν συμφερότερές τιμές για την Αρχή, αφού θα ήταν προϊόν ανταγωνισμού, στα πλαίσια του διαγωνισμού.

Με την πιο πάνω επιστολή μας, επισημάναμε επίσης ότι, για την καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του έργου, είχαν παραχωρηθεί στον Εργολάβο δύο παρατάσεις χρόνου, μετά τη συμβατική ημερομηνία ολοκλήρωσης των εργασιών, που ήταν η 31.10.2009, χωρίς να ακολουθηθούν οι σχετικές διαδικασίες που καθορίζονται στην Οδηγία Υ/1/2008 της Αρχής, οι οποίες προβλέπουν την έγκαιρη έγκριση τους από το αρμόδιο όργανο της Αρχής, που είναι η Υπηρεσιακή Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΥΕΑΑ). Συγκεκριμένα, η πρώτη παράταση για 52 ημερολογιακές μέρες παραχωρήθηκε στις 24.11.2009, από τον Διευθυντή του έργου και, η δεύτερη, για 38 ημερολογιακές μέρες, παραχωρήθηκε στις 22.12.2009, από τον Επιβλέποντα Μηχανικό του έργου.

Τον Απρίλιο 2013, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής μας πληροφόρησε ότι, όσον αφορά το θέμα του σχεδιασμού των σωληνώσεων για την εγκατάσταση των καλωδίων, στους μελλοντικούς διαγωνισμούς, θα λαμβάνονται μέτρα στο στάδιο της μελέτης, για την αποφυγή παρόμοιων προβλημάτων. Όσον αφορά το θέμα της παραχώρησης παράτασης χρόνου στον Εργολάβο, μας πληροφόρησε ότι δόθηκαν οδηγίες στους αρμόδιους λειτουργούς της Αρχής όπως, στις νέες συμβάσεις, σε παρόμοιες περιπτώσεις, φροντίζουν να εξασφαλίζουν προηγουμένως την έγκριση της ΥΕΑΑ.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αρχής, μας πληροφόρησε τον Ιούνιο 2013 ότι οι παρατηρήσεις μας είναι ορθές και τα σχόλια μας θα ληφθούν σοβαρά υπόψη στο μέλλον.

(ζ) Διακοπή Συμβολαίου ανάθεσης υπηρεσιών Αρχιτέκτονα/Πολιτικού Μηχανικού για την ανέγερση των νέων Αποθηκών της ΑΗΚ στη Λεμεσό – Αρ. Διαγ. 260/2001. Το 2001, η Αρχή προκήρυξε διαγωνισμό για την παροχή υπηρεσιών συμβούλου Αρχιτέκτονα/Πολιτικού Μηχανικού καθώς και Ηλεκτρομηχανολόγων Μηχανικών, για την ανέγερση των νέων αποθηκών της στη Λεμεσό. Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε τον Δεκέμβριο 2001 σε ομάδα συμβούλων Μηχανικών, έναντι ποσοστού ύψους 2,84% (1,90% για τη μελέτη και 0,94% για την επίβλεψη) επί του συνολικού ποσού της εκτίμησης δαπάνης του έργου. Στο στάδιο της μελέτης προέκυψαν σοβαρά προβλήματα που αφορούσαν στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών από τους συμβούλους. Ως αποτέλεσμα, τον Μάρτιο 2008, το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής αποφάσισε τον τερματισμό της εν λόγω σύμβασης, αφού ολοκληρώθηκε η ετοιμασία της μελέτης, η οποία είχε διαρκέσει περίπου 6 χρόνια.

Στους συμβούλους καταβλήθηκε ως αμοιβή για τη μελέτη, το ποσό που είχε συμφωνηθεί και αντιστοιχούσε στο 1,90% του ποσού της εκτίμησης δαπάνης των εργασιών (που ανερχόταν σε €10.251.608). Μετά τη διακοπή ωστόσο της σύμβασης, οι σύμβουλοι υπέβαλαν απαιτήσεις για πληρωμή επιπλέον ποσού, συνολικού ύψους περίπου €784.000. Η Αρχή διαφώνησε και, ως εκ τούτου, οι διαφορές παραπέμφθηκαν σε διαιτησία για επίλυση τους. Ενώ η διαδικασία βρισκόταν σε εξέλιξη, οι σύμβουλοι εισηγήθηκαν όπως καταβληθεί προσπάθεια για φιλικό διακανονισμό της διαφοράς. Η Αρχή αποδέχθηκε και, κατόπιν διαπραγματεύσεων, κατέληξε σε συμφωνία με τους συμβούλους για την καταβολή επιπλέον ποσού ύψους €60.000, για την πλήρη και τελική διευθέτηση όλων των απαιτήσεων τους.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η εν λόγω σύμβαση θα έπρεπε να είχε διακοπεί πολύ ενωρίτερα, ώστε να περιοριζόταν σημαντικά η μεγάλη καθυστέρηση που είχε σημειωθεί στην ολοκλήρωση της μελέτης από τους συμβούλους, συνεπακόλουθο της οποίας ήταν η καθυστέρηση στην κατασκευή του έργου, που είχε – με τη σειρά της – ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους κατασκευής.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αρχής, μας πληροφόρησε τον Ιούνιο 2013 ότι οι παρατηρήσεις μας είναι ορθές και τα σχόλια μας θα ληφθούν σοβαρά υπόψη στο μέλλον.

(η) Νέα Περιφερειακά Γραφεία της ΑΗΚ στην Πάφο – Αρ. Διαγ. 135/2008. Η μελέτη του έργου ανατέθηκε, κατόπιν Αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, σε ιδιώτες συμβούλους Αρχιτέκτονες. Το έργο αφορούσε την ανέγερση των Νέων Περιφερειακών Γραφείων της ΑΗΚ στην Πάφο καθώς και ενός Υποσταθμού Μεταφοράς, έναντι του ποσού των €16.465.000. Σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασης, η ημερομηνία έναρξης των εργασιών ήταν στις 9.3.2009 και η ημερομηνία ολοκλήρωσης στις 9.4.2010 για τον Υποσταθμό και στις 9.11.2011 για ολόκληρο το έργο. Στη σύμβαση προβλεπόταν επίσης ότι οι χρηματικές αποζημιώσεις, σε περίπτωση αδικαιολόγητης καθυστέρησης εκ μέρους του Εργολάβου στην παράδοση των εργασιών, θα ανέρχονταν στο ποσό των €5.000 ανά ημερολογιακή ημέρα για τον Υποσταθμό και στο ποσό των €3.000 την ημέρα για το υπόλοιπο έργο.

Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών. Ο Αρχιτέκτονας του έργου, ενέκρινε αρχικά την παραχώρηση στον Εργολάβο συνολικής παράτασης χρόνου 32 ημερολογιακών ημερών, λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών. Τον Αύγουστο 2011, ο Εργολάβος υπέβαλε απαίτηση για παράταση χρόνου 150 εργάσιμων ημερών, εξ αιτίας της εκτέλεσης – όπως ισχυρίστηκε – επιπρόσθετων εργασιών ή/και τροποποιήσεων των σχεδίων της σύμβασης.

Τον Οκτώβριο 2011, ο Αρχιτέκτονας ζήτησε από τον Εργολάβο όπως επανεξετάσει την απαίτηση του και υποβάλει τεκμηριωμένα στοιχεία, ώστε να μπορέσει να την αξιολογήσει. Παρά τις επανειλημμένες υπενθυμίσεις του Αρχιτέκτονα, ο Εργολάβος δεν ανταποκρίθηκε στην υποβολή των στοιχείων που του είχαν ζητηθεί, μη επιτρέποντας έτσι στον Αρχιτέκτονα να εξετάσει και αξιολογήσει την απαίτηση του για παραχώρηση παράτασης χρόνου στην ολοκλήρωση του έργου.

Η ολοκλήρωση των εργασιών και η προσωρινή παραλαβή τους, για μεν τον Υποσταθμό είχε γίνει στις 13.7.2010, για δε το υπόλοιπο έργο, στις 14.12.2012. Ως εκ τούτου, οι καθυστερήσεις – πέραν της

εγκεκριμένης παράτασης χρόνου των 32 ημερολογιακών ημερών – ανέρχονταν συνολικά σε 63 ημερολογιακές ημέρες για τον Υποσταθμό και 366 για το υπόλοιπο έργο.

Ενόψει των πιο πάνω, παρατηρήσαμε ότι, εφόσον ο Εργολάβος δεν είχε υποβάλει τα απαραίτητα στοιχεία που του είχαν ζητηθεί από τον Αρχιτέκτονα για αξιολόγηση της καθυστέρησης που σημειώθηκε, η Αρχή θα έπρεπε – κατά την άποψη μας – να απορρίψει την απαίτηση του και να εφαρμόσει την πρόνοια του συμβολαίου για αποκοπή της προβλεπόμενης χρηματικής αποζημίωσης από τις πληρωμές του (που ανέρχονταν σε €1.413.000), λόγω της αδικαιολόγητης καθυστέρησης, σύμφωνα με τις πρόνοιες του σχετικού άρθρου 23 του Παραρτήματος των όρων της σύμβασης. Όπως μας πληροφόρησε ο συντονιστής του έργου, το θέμα της καθυστέρησης βρίσκεται ακόμα υπό αξιολόγηση και αναμένεται να διευθετηθεί κατά την υποβολή/εξέταση του τελικού λογαριασμού. Σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασης, η αξιολόγηση της δικαιολογημένης παράτασης χρόνου θα πρέπει να ολοκληρωθεί από τον Αρχιτέκτονα πριν την έκδοση του πιστοποιητικού τελικής παραλαβής, που θα γίνει στις 14.12.2013.

(θ) Ανόρυξη Γεωτρήσεων στην Περιφέρεια Λεμεσού – Αρ. Διαγ. 21/2012. Ο διαγωνισμός αφορούσε την ανάθεση των εργασιών ανόρυξης γεωτρήσεων σε 6 διαφορετικές περιοχές της Περιφέρειας Λεμεσού, στα πλαίσια του οποίου υποβλήθηκαν συνολικά 7 προσφορές. Σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης, ο προσφοροδότης αρ. 3 είχε παρουσιάσει στο παρελθόν προβλήματα, αναφορικά με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του έναντι της Αρχής, εφόσον σε προηγούμενους παρόμοιους διαγωνισμούς (ανόρυξη γεωτρήσεων στην Περιφέρεια Λεμεσού – αρ. Διαγ. 150/2009 και, στην Περιφέρεια Πάφου – αρ. Διαγ. 151/2009), ενώ είχε ανακηρυχθεί ως ο επιτυχών προσφοροδότης, παρέλειψε να παρουσιαστεί και να υποβάλει τα απαιτούμενα έγγραφα για την υπογραφή των συμβολαίων, παρά τις επανειλημμένες επιστολές/υπενθυμίσεις που του είχαν σταλεί από την Αρχή. Ως αποτέλεσμα, η ΑΗΚ αναγκάστηκε να ακυρώσει την ανάθεση των πιο πάνω συμβάσεων.

Η πιο πάνω συμπεριφορά του εν λόγω προσφοροδότη, θεωρήθηκε από την Επιτροπή Αξιολόγησης του διαγωνισμού αρ. 21/2012, ως ουσιώδης απόκλιση από τους όρους του διαγωνισμού και, ως εκ τούτου, η προσφορά του κρίθηκε ως μη αποδεκτή. Παρόμοια αντιμετώπιση έτυχε και η προσφορά του εν λόγω προσφοροδότη για τον διαγωνισμό αρ. 22/2012, που αφορούσε την ανάθεση των εργασιών ανόρυξης γεωτρήσεων στην Περιφέρεια Πάφου.

Ωστόσο, στον διαγωνισμό αρ. 10/2012, που αφορούσε την ανάθεση των εργασιών ανόρυξης γεωτρήσεων στην Περιφέρεια Λευκωσίας – Κερύνειας – Μόρφου, η Επιτροπή Αξιολόγησης εισηγήθηκε την κατακύρωση μέρους του διαγωνισμού (Περιοχή Δ') στον συγκεκριμένο προσφοροδότη.

Ενόψει των πιο πάνω, παρατηρήσαμε ότι, η Αρχή δεν τήρησε σταθερή και ομοιόμορφη πολιτική όσον αφορά τις αποφάσεις της για κατακύρωση των πιο πάνω διαγωνισμών.

Όπως μας πληροφόρησε τον Ιούνιο 2013 ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αρχής, η ΑΗΚ επέλεξε – για διεύρυνση του ανταγωνισμού και για το καλώς νοούμενο συμφέρον της – να δώσει μια δεύτερη ευκαιρία στον εν λόγω προσφοροδότη, μόνο σε μια περιοχή, για την οποία είχε υποβάλει την πιο συμφέρουσα προσφορά, υπό τον όρο ότι θα υπήρχαν αυτόματα συνέπειες σε περίπτωση μη ανταπόκρισης του.

(ι) Διαγωνισμός Αρ.107/2012 για την ανοικοδόμηση των κτιρίων «Σχολή Εκπαίδευσης» και «Αποθήκη Υλικών» στον χώρο του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού (Η/Σ) Βασιλικού. Τον Ιούνιο 2012 η Αρχή ζήτησε από 15 οικονομικούς φορείς που είχε προεπιλέξει, προσφορές – με συνοπτικές διαδικασίες – για την ανοικοδόμηση των κτιρίων της Σχολής Εκπαίδευσης και της Αποθήκης Υλικών στον χώρο του Η/Σ Βασιλικού, με εκτίμηση δαπάνης €240.000+ΦΠΑ. Προσφορά υπέβαλαν 4 προσφοροδότες, οι τιμές των οποίων κυμαίνονταν από €161.999+ΦΠΑ έως €314.000+ΦΠΑ.

Κατόπιν μελέτης της έκθεσης αξιολόγησης, η οποία είχε υποβληθεί στην Επιτροπή Προσφορών της Αρχής, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τον Αύγουστο 2012 στον Γενικό Διευθυντή, όπως η Αρχή εξετάσει κατά πόσον η ενέργεια του χαμηλότερου προσφοροδότη (€161.999+ΦΠΑ), να μην ανταποκριθεί στα ερωτήματα/διευκρινίσεις που του είχαν τεθεί/ζητηθεί στο στάδιο αξιολόγησης των προσφορών, που είχε ως αποτέλεσμα την απόρριψη της προσφοράς του, δικαιολογούσε – με βάση τους όρους του διαγωνισμού – την κατάπτωση της εγγύησης συμμετοχής του. Σε τέτοια περίπτωση, η Αρχή θα έπρεπε – κατά την άποψη μας –

να προχωρήσει με την πιο πάνω ενέργεια, για να καλύψει μέρος του επιπλέον κόστους που θα επωμιζόταν. Σημειώνεται ότι η επιτροπή αξιολόγησης στην έκθεση της, εισηγείτο κατακύρωση του διαγωνισμού στον δεύτερο χαμηλότερο προσφοροδότη, η προσφορά του οποίου ανερχόταν σε €197.000+ΦΠΑ, δηλαδή ήταν κατά €35.001+ΦΠΑ ακριβότερος.

Τον Σεπτέμβριο 2012, ο Διευθυντής Προμηθειών της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι η Αρχή είχε εξετάσει ενδελεχώς την προσφορά του συγκεκριμένου προσφοροδότη, και ο λόγος που είχαν ζητηθεί οι διευκρινίσεις, ήταν επειδή η τιμή μονάδας για συγκεκριμένο είδος εργασίας της προσφοράς του, ήταν σημαντικά χαμηλή, και ως εκ τούτου, θα έπρεπε να επιβεβαιώσει ότι το εν λόγω είδος εργασίας θα ήταν σύμφωνο με τις προδιαγραφές του διαγωνισμού. Σε αντίθετη περίπτωση, η προσφορά του θα απορρίπτετο ως εκτός προδιαγραφών. Η Αρχή, αφού έλαβε υπόψη και την προηγούμενη επαγγελματική συμπεριφορά του συγκεκριμένου προσφοροδότη, έκρινε αφενός ότι δεν είχε την ευχέρεια να του δώσει περαιτέρω χρονικό περιθώριο για να ανταποκριθεί (εφόσον δεν κατέστη δυνατή η μέχρι τότε ανταπόκριση του λόγω των θερινών διακοπών) και, αφετέρου, ότι δεν συνέτρεχε λόγος κατάσχεσης της εγγυητικής συμμετοχής του στον διαγωνισμό.

Ενόψει των πιο πάνω, πληροφορήσαμε τον ίδιο μήνα τον Γενικό Διευθυντή της Αρχής, ότι οι απαντήσεις στις γραπτές παρατηρήσεις/εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας, για λόγους αρχής αλλά και ουσίας, θα έπρεπε να δίδονται από τον ίδιο, προς τον οποίο εξάλλου είχαν απευθυνθεί. Ανεξάρτητα με τα πιο πάνω, τον πληροφορήσαμε επίσης ότι η Υπηρεσία μας θεωρούσε την πιο πάνω απάντηση του Διευθυντή Προμηθειών ως μη ικανοποιητική, εφόσον με τον τρόπο που ενήργησε στην προκειμένη περίπτωση η Αρχή, δηλαδή να δικαιολογήσει τη μη ανταπόκριση του εν λόγω προσφοροδότη και να τον απαλλάξει ουσιαστικά χωρίς συνέπειες (κατάπτωση της εγγυητικής συμμετοχής του) από την υποχρέωση του να δώσει τις απαραίτητες διευκρινίσεις για την αξιολόγηση της προσφοράς του, είχε ως αποτέλεσμα να επωμιστεί εξ ολοκλήρου η Αρχή επιπλέον ποσό, με την κατακύρωση του διαγωνισμού στον αμέσως επόμενο – κατά σειρά τιμής – προσφοροδότη. Επιπρόσθετα, επισημάναμε ότι το γεγονός αυτό, ενδεχομένως να αποτελέσει προηγούμενο σε παρόμοιες περιπτώσεις στο μέλλον, κατά τις οποίες, ο χαμηλότερος προσφοροδότης – για δικούς του λόγους – ενδεχομένως να ενεργήσει με παρόμοιο τρόπο (παραλείποντας να ανταποκριθεί σε αίτημα της Αρχής για υποβολή διευκρινίσεων), επιδιώκοντας με τον τρόπο αυτό να αποσύρει – χωρίς συνέπειες – την προσφορά του, μετά το άνοιγμα των προσφορών (και τη γνωστοποίηση των τιμών).

Όπως μας πληροφόρησε τον Ιούνιο 2013 ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αρχής, ο χειρισμός του θέματος έγινε σύμφωνα με σχετική Εγκύκλιο του Γενικού Λογιστή και δεν θεωρείται ότι η ΑΗΚ έχει υποστεί αυξημένο κόστος, εφόσον η τιμή εξακολουθεί να είναι πολύ ανταγωνιστική. Η απόφαση για μη κατάσχεση της εγγυητικής βασίστηκε στο ότι η Αρχή θεώρησε ότι η αδικαιολόγητα χαμηλή προσφορά οφειλόταν σε λάθος του προσφοροδότη, χωρίς να υπήρχε κακόβουλη πρόθεση.

(κ) Διαγωνισμός Αρ. 122/2012. Rehabilitation of electrostatic precipitators, burners and combustion system dusting of boilers 1 & 2 at Vasilikos Power Station. Το 2008 η Αρχή υπέγραψε συμβόλαιο με συγκεκριμένη εταιρεία για την εκτέλεση – μεταξύ άλλων – των απαιτούμενων τροποποιήσεων στο σύστημα καύσης των Λεβήτων αρ. 1 & 2 του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Βασιλικού, ώστε οι εκπομπές καυσαερίων να μειωθούν κάτω από τα επίπεδα που καθορίζονται στην άδεια λειτουργίας των Ατμολεβήτων. Με τη συμπλήρωση των εργασιών, ο Εργολάβος προχώρησε στις απαιτούμενες λειτουργικές δοκιμές, οι οποίες ωστόσο διεκόπησαν εξ αιτίας της έκρηξης – τον Ιούλιο 2011 – στην παρακείμενη Ναυτική Βάση στο Μαρί. Μετά το πιο πάνω συμβάν, ο Εργολάβος γνωστοποίησε στην Αρχή την πρόθεση του όπως καταλήξουν σε συμφωνία για μη συνέχιση του έργου και δέσμευση του για μη διεκδίκηση του οφειλομένου προς αυτόν υπολειπόμενου ποσού, ύψους περίπου €3.800.000. Η Αρχή, αφού έγινε δεκτός ο όρος τον οποίο έθεσε ως προϋπόθεση στον Εργολάβο, δηλαδή τη δέσμευση του για παροχή κάθε δυνατής βοήθειας προς την Αρχή, για διεκδίκηση του κόστους αποκατάστασης των ζημιών από την ασφαλιστική του εταιρεία, αποδέχτηκε την πιο πάνω διευθέτηση.

Προκειμένου η Αρχή να υλοποιήσει το στόχο της για επαναφορά των Μονάδων αρ. 1 & 2 σε λειτουργία μέχρι το καλοκαίρι του 2013, προχώρησε σε σύναψη σύμβασης με τον Μηχανικό του πιο πάνω έργου και σχεδιαστή των λεβήτων (που ήταν άλλη εταιρεία του εξωτερικού), για τη διεξαγωγή επιθεωρήσεων στο

μηχανολογικό μέρος του εξοπλισμού που είχε εγκατασταθεί από τον αρχικό Εργολάβο, καταγραφή των ζημιών και κοστολόγηση των επιδιορθώσεων για αποκατάστασή τους. Τον Μάιο 2012, ο Ανάδοχος υπέβαλε τελική έκθεση με τα αποτελέσματα των ζημιών του μηχανολογικού εξοπλισμού (για τον ηλεκτρολογικό εξοπλισμό τις εργασίες επιδιόρθωσης είχε αναλάβει η Αρχή), το κόστος αποκατάστασης των οποίων προϋπολόγισε στα €5.200.000.

Με βάση τα πιο πάνω, η Αρχή ζήτησε προσφορά για την εκτέλεση των επιδιορθώσεων, από την ίδια εταιρεία που είχε ετοιμάσει την έκθεση και την προκαταρκτική κοστολόγηση για την αποκατάσταση των ζημιών, ώστε οι λέβητες να είναι σε θέση να επαναλειτουργήσουν εντός των καθορισμένων ορίων σχεδιασμού τους και με εγγυημένη την απόδοσή τους και τις βασικές λειτουργικές παραμέτρους τους.

Η τιμή της προσφοράς που υποβλήθηκε ανερχόταν στα €4.990.400 και κατόπιν διαπραγματεύσεων μειώθηκε στα €4.800.000.

Τον Αύγουστο 2012, ζητήσαμε από την Αρχή όπως υποβληθούν/ διευκρινιστούν αναλυτικά τα είδη και οι ποσότητες καθώς και οι προδιαγραφές και το κόστος – αναλυτικά – ανά είδος του εξοπλισμού που περιλαμβάνονταν στην προσφορά, ώστε να μπορέσει η Υπηρεσία μας να εκφράσει τις απόψεις της. Σημειώνεται ότι η προσφορά της εταιρείας, δεν περιλάμβανε τις πιο πάνω πληροφορίες, παρά μόνο γενική περιγραφή/κοστολόγηση των προτεινομένων εργασιών.

Ζητήσαμε επίσης από την Αρχή, όπως διευκρινιστεί με τον προσφοροδότη ο προτεινόμενος/απαιτούμενος αριθμός ανθρωποημερών ανά ειδικότητα και το αντίστοιχο κόστος ανά ανθρωποημέρα. Ζητήσαμε επίσης να μας πληροφορήσει κατά πόσον ο πιο πάνω προσφοροδότης θα ήταν δεσμευμένος – και με ποιο τρόπο – ως προς τα επίπεδα απόδοσης και το τελικό αποτέλεσμα στη συγκέντρωση σωματιδίων σκόνης στα καυσαέρια, που θα πρέπει να επιτυγχάνονται από τα ηλεκτροστατικά φίλτρα, μετά το τέλος των εργασιών.

Τον Οκτώβριο 2012, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής μας απέστειλε αντίγραφο της προσφοράς που είχε υποβληθεί από τον προσφοροδότη και μας πληροφόρησε ότι ο Ανάδοχος, θα είναι υπόχρεος - με βάση τα έγγραφα του διαγωνισμού - να εγγυηθεί τις μέγιστες τιμές συγκέντρωσης σωματιδίων σκόνης των αερίων εκπομπών καυσαερίων.

Από τη μελέτη της πιο πάνω προσφοράς που μας υποβλήθηκε από την Αρχή, διαπιστώθηκε ότι δεν περιλαμβάνονταν ανάλυση των ποσοτήτων των επιμέρους ανταλλακτικών/εξαρτημάτων, του αριθμού των ανθρωποημερών και των τιμών μονάδος τους καθώς και η τεχνική περιγραφή των υλικών/εξοπλισμού (τεχνικές προδιαγραφές), ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της λογικότητας του ποσού της προσφοράς, που είχε συμφωνηθεί – κατόπιν διαπραγματεύσεως – στα €4.800.000 (€2.500.000 κόστος υλικών και €2.300.000 κόστος εργατικών).

Ως εκ τούτου, εκφράσαμε την άποψη ότι η εν λόγω συμφωνία δεν διασφάλιζε πλήρως τα συμφέροντα της Αρχής.

Τον Οκτώβριο 2012, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής προς τον οποίο υποβάλαμε τις πιο πάνω διαπιστώσεις/επισημάνσεις μας, μάς απέστειλε ανάλυση της προσφοράς, την οποία είχε υποβάλει στη συνέχεια ο προσφοροδότης κατόπιν αιτήματος της Αρχής, η οποία – όπως ο ίδιος πληροφόρησε την Αρχή – είχε ετοιμαστεί με τη χρήση δικού του εξειδικευμένου λογισμικού για την κοστολόγηση των εργασιών, το οποίο χρησιμοποιεί για όλες τις προσφορές που υποβάλλει. Στην απάντηση του ο προσφοροδότης είχε περιλάβει – προς διευκρίνιση των ερωτημάτων μας – πληροφορίες, τις οποίες ωστόσο ζήτησε να περιοριστούν σε δική μας χρήση μόνο. Τέλος, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής, μας πληροφόρησε ότι, με βάση τις πιο πάνω διευκρινίσεις και, λαμβανομένων υπόψη του αρχικού κόστους αγοράς και εγκατάστασης του συγκεκριμένου εξοπλισμού καθώς και της έκτασης των επιδιορθώσεων που χρειαζόνταν να γίνουν προς αποκατάσταση των εκτεταμένων ζημιών που είχε υποστεί, η Αρχή θεωρούσε ότι το συμφωνηθέν τελικό ποσό του συμβολαίου που είχε υπογραφεί ως αποτέλεσμα της πιο πάνω διαδικασίας, διασφάλιζε πλήρως τα συμφέροντα της.

Η Υπηρεσία μας ωστόσο, εξακολουθεί να διατηρεί τις επιφυλάξεις της, επειδή αφενός η διαδικασία που ακολουθήθηκε, δηλαδή να ανατεθεί αρχικά η επιθεώρηση και η ετοιμασία έκθεσης για την αποκατάσταση

των ζημιών καθώς και η προκαταρκτική κοστολόγηση των απαιτούμενων εργασιών/υλικών, στην ίδια εταιρεία από την οποία ζητήθηκε στη συνέχεια προσφορά για την εκτέλεση των εργασιών – στη βάση της δικής της έκθεσης/κοστολόγησης – και, αφετέρου, η μη πλήρης και αναλυτική κοστολόγηση των τιμών του επιμέρους εξοπλισμού/υλικών/ανταλλακτικών που προτάθηκαν, δεν επέτρεψαν την διεξαγωγή έρευνας για την αξιολόγηση της λογικότητας των τιμών για εργασίες σημαντικής αξίας (€4.800.000 συνολικά).

Όπως μας πληροφόρησε τον Ιούνιο 2013 ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αρχής, η ανάθεση της επιθεώρησης/κοστολόγησης των ζημιών καθώς και της μετέπειτα επιδιόρθωσης τους στην ίδια εταιρεία, έγινε λόγω της επείγουσας φύσης του έργου και της μη ανταπόκρισης της κατασκευάστριας εταιρείας στην πρόσκληση της ΑΗΚ να εμπλακεί στην επιδιόρθωση των ζημιών. Όσον αφορά την έκβαση της σύμβασης με τον αρχικό εργολάβο του έργου και τη διεκδίκηση του σχετικού ποσού, το θέμα – όπως μας πληροφόρησε – τύγχανε χειρισμού από τον νομικό σύμβουλο της Αρχής και παράλληλα διατηρείτο σε ισχύ η εγγύηση πιστής εκτέλεσης, διασφαλίζοντας έτσι τα συμφέροντα της Αρχής.

(λ) Διαγωνισμοί Αρ.021/2011 και 049/2012 – Προμήθεια πλαστικών σωλήνων για το υπόγειο δίκτυο της ΑΗΚ. Όπως αναφέρθηκε στη Έκθεσή μας για το 2011, τον Απρίλιο 2011η ΑΗΚ προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό με αρ. 21/2011, για την προμήθεια πλαστικών σωλήνων και συναφούς εξοπλισμού, για το υπόγειο δίκτυο της, με εκτίμηση δαπάνης €914.146. Κατόπιν μελέτης της έκθεσης αξιολόγησης, η οποία είχε υποβληθεί στο Δ.Σ. της Αρχής για λήψη απόφασης, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι στον εν λόγω διαγωνισμό δεν είχε αναπτυχθεί ο απαιτούμενος ανταγωνισμός, εφόσον είχε υποβληθεί μόνο μια προσφορά, της οποίας η τιμή ήταν υπερβολικά ψηλή (40% περίπου ψηλότερη της εκτίμησης δαπάνης).

Κατόπιν περαιτέρω μελέτης των εγγράφων του διαγωνισμού, διαπιστώθηκε ότι, ενώ οι τεχνικές προδιαγραφές δεν ήταν περιοριστικές, εκείνο που ενδεχομένως να είχε αποτρέψει τη συμμετοχή οικονομικών φορέων/ κατασκευαστών – κυρίως του εξωτερικού – ήταν οι όροι/απαιτήσεις του διαγωνισμού, που τους έθεταν σε δυσμενή θέση σε σύγκριση με τους κύριους κατασκευαστές.

Συγκεκριμένα, απαιτείτο όπως οι προσφοροδότες διαθέτουν στην Κύπρο ικανοποιητικό αριθμό, μέγεθος και σε βολικά σημεία αποθήκες, ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες της Αρχής, σύμφωνα με το σύστημα που εφαρμόζε για την κατασκευή του υπόγειου δικτύου της. Το εν λόγω σύστημα βασίζεται στην ανάθεση των οικοδομικών εργασιών (εκσκαφή, τοποθέτηση – μόνο – των σωλήνων, επανόρθωση) σε ένα Ανάδοχο ανά επαρχία, ενώ η προμήθεια των σωλήνων ανατίθεται σε άλλο Ανάδοχο παγκύπρια, ο οποίος οφείλει να παραδίδει εντός 15 ημερών τις απαιτούμενες από τους Αναδόχους των οικοδομικών εργασιών ποσότητες, στα εργοτάξια ή στις αποθήκες τους ή/και στις αποθήκες της Αρχής. Η διαδικασία αυτή, ήταν αποτρεπτική για τους κατασκευαστές του εξωτερικού να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό, όπως συνέβαινε σε παρόμοιους διαγωνισμούς της Αρχής και στο παρελθόν. Σημειώνεται ότι σε διαγωνισμούς του δημοσίου για προμήθεια – μόνο – σωλήνων, παρουσιάζεται ενδιαφέρον από κατασκευαστές/προσφοροδότες του εξωτερικού. Στον εν λόγω διαγωνισμό, παρουσιάστηκε μάλιστα και το φαινόμενο της συνεργασίας των 2 από τους 3 κύριους κατασκευαστές, με την υποβολή (ως κοινοπραξία) μιας προσφοράς, της οποίας η τιμή ήταν κατά 40% ψηλότερη της εκτίμησης δαπάνης, ενώ ο τρίτος κύριος κατασκευαστής δεν υπέβαλε προσφορά.

Ένας ακόμα αποτρεπτικός όρος των εγγράφων του διαγωνισμού, ήταν – κατά την άποψη μας – και η απαίτηση για διατήρηση σταθερών τιμών καθ' όλη τη 18-μηνη περίοδο της σύμβασης, ενώ οι πρώτες ύλες παρουσιάζουν συχνά διακυμάνσεις. Πέραν του γεγονότος ότι οι πιο πάνω όροι ήταν περιοριστικοί για τη συμμετοχή προσφοροδοτών στους διαγωνισμούς προμήθειας σωλήνων, η διαδικασία που ακολουθούσε η Αρχή για την κατασκευή του υπόγειου δικτύου της, απαιτούσε αφενός επιπρόσθετο διοικητικό κόστος για τον επιτόπου έλεγχο/επιμέτρηση των ποσοτήτων που παραδίδονταν στους Αναδόχους των οικοδομικών εργασιών κατασκευής του υπόγειου δικτύου, από τον προμηθευτή των σωλήνων, στα δεκάδες εργοτάξια κάθε επαρχίας και, αφετέρου, εμπεριείχε κινδύνους σπατάλης των υλικών (αφού αυτά πληρώνονταν από την Αρχή) και λάθη ή/και παραλείψεις κατά τις επιμετρήσεις. Ως εκ τούτου, η διαδικασία που ακολουθείτο, ενώ παρουσίαζε αφενός σοβαρές αδυναμίες και κινδύνους σπατάλης υλικών της Αρχής, δεν διασφάλιζε αφετέρου οικονομικά συμφέροντες τιμές προμήθειας των σωλήνων (όπως στον πιο πάνω διαγωνισμό, στον οποίο είχε υποβληθεί μια μόνο προσφορά, με τιμή κατά 40% ψηλότερη της εκτίμησης δαπάνης).

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε τον Οκτώβριο 2011 στον Πρόεδρο του Δ.Σ. της Αρχής, όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο προκήρυξης ανοικτών διαγωνισμών – για κάθε επαρχία – με αντικείμενο το σύνολο των εργασιών/υλικών κάθε έργου (εκσκαφή, επανόρθωση, προμήθεια και εγκατάσταση των σωλήνων/εξαρτημάτων και προστατευτικών πλακών).

Τον Νοέμβριο 2011, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής μας πληροφόρησε ότι η Αρχή συμφωνούσε με τις πιο πάνω επισημάνσεις της Υπηρεσίας μας, και ως εκ τούτου, το Δ.Σ. αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον μοναδικό προσφοροδότη, για περίοδο 9 μηνών μόνο, έναντι συνολικής δαπάνης μέχρι €600.000, αποδεχόμενο και την προσφερθείσα εκ μέρους του – εκ των υστέρων – έκπτωση ύψους 4% επί των τιμών μονάδας της προσφοράς του. Επίσης, μας πληροφόρησε ότι η Αρχή μελετά τρόπους για να προσελκύσει το ενδιαφέρον προσφοροδοτών από το εξωτερικό, με τροποποίηση των όρων σε μελλοντικούς διαγωνισμούς, ενώ συμφωνεί κατ' αρχήν με την εισήγηση μας για ανάθεση όλων των οικοδομικών/χωματουργικών εργασιών, περιλαμβανομένης και της προμήθειας υλικών, σε ένα Εργολάβο, αφού διασφαλιστούν προηγουμένως κάποιοι παράγοντες που άπτονται ποιοτικών και ποσοτικών ελέγχων.

Τον Απρίλιο 2012 ωστόσο, η ΑΗΚ προκήρυξε τον διαγωνισμό αρ. 049/2012 για την προμήθεια πλαστικών σωλήνων για το υπόγειο δίκτυο της, εκτίμησης δαπάνης €748.857, με την ίδια ακριβώς διαδικασία και όρους όπως στον προηγούμενο διαγωνισμό, με την προσθήκη μόνο της πρόνοιας για αναπροσαρμογή των τιμών της σύμβασης, με βάση φόρμουλα που καθορίστηκε, ώστε να λαμβάνεται υπόψη η διαφοροποίηση των τιμών των πρώτων υλών κατά την χρονική περίοδο της σύμβασης.

Τελικά υποβλήθηκαν μόνο 2 προσφορές, από τους 3 κύριους κατασκευαστές (οι 2 υπέβαλαν και πάλι μια προσφορά ως κοινοπραξία), γεγονός που επιβεβαίωσε για άλλη μια φορά, την απουσία ικανοποιητικού ανταγωνισμού. Από τη μελέτη της έκθεσης αξιολόγησης, διαπιστώθηκε ότι η επιτροπή αξιολόγησης εισηγείτο την κατακύρωση του διαγωνισμού στον χαμηλότερο προσφοροδότη για το συνολικό ποσό των €918.152,50, το οποίο ήταν κατά 23% περίπου ψηλότερο της εκτίμησης δαπάνης (€748.857,50), χωρίς να σχολιάζει τη μεγάλη διαφορά από την εν λόγω εκτίμηση. Όπως διαπιστώθηκε εκ των υστέρων, ο υπολογισμός της εκτίμησης δαπάνης είχε βασιστεί σε λανθασμένες ποσότητες (ενός εκ των ειδών του διαγωνισμού), με αποτέλεσμα η εκτίμηση δαπάνης – που είχε δημοσιευτεί με την προκήρυξη του διαγωνισμού – να ήταν σημαντικά χαμηλότερη από την πραγματική. Ενόψει των πιο πάνω, τον Ιούνιο 2012 πληροφορήσαμε τον Γενικό Διευθυντή της Αρχής ότι, η δημοσίευση χαμηλότερης – από την πραγματική – εκτίμησης κόστους, ενδεχομένως να είχε αποτρέψει ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς από το να υποβάλουν προσφορά. Σημειώνεται ότι σε προηγούμενη παρόμοια περίπτωση, η δημοσίευση λανθασμένης εκτίμησης δαπάνης, είχε κριθεί από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, ως λόγος ακύρωσης του διαγωνισμού.

Τον Οκτώβριο 2012, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- (i) Συμφωνούσε με την παρατήρησή μας ότι ο υπολογισμός της εκτίμησης δαπάνης, ενός εκ των ειδών του διαγωνισμού, είχε βασιστεί σε λανθασμένες ποσότητες.
- (ii) Το συγκεκριμένο συμβόλαιο ήταν διετούς διάρκειας και, σύμφωνα με τις πρόνοιες του, η Αρχή θα προχωρούσε στην παραγγελία υλικών, είτε απευθείας, είτε μέσω των Εργολάβων εκσκαφής χανδάκων, ανάλογα με τις ανάγκες των αναπτυξιακών της έργων.
- (iii) Με βάση πρόσφατα στοιχεία, οι αναπτυξιακές δραστηριότητες της Αρχής είχαν μειωθεί σημαντικά, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και, ως εκ τούτου, η δαπάνη για το εν λόγω συμβόλαιο θα ήταν σημαντικά μειωμένη. Τα συμφέροντα της Αρχής, ωστόσο, ήταν διασφαλισμένα, επειδή στο συμβόλαιο είχε περιληφθεί πρόνοια, σύμφωνα με την οποία, ακόμα και αν οι δαπάνες ήταν χαμηλότερες από το προϋπολογιζόμενο ποσό, δεν θα υπήρχε οποιαδήποτε οικονομική απαίτηση/επιβάρυνση για την Αρχή.
- (iv) Η Αρχή είχε διαμορφώσει, όπως είχε δεσμευτεί, τους όρους της, ωστόσο αυτό δεν συνέτεινε στη συμμετοχή στον διαγωνισμό οικονομικών φορέων του εξωτερικού, λόγω βασικά του ψηλού κόστους εισαγωγής των σωλήνων, σε σύγκριση με τον μικρό όγκο που προβλεπόταν. Ωστόσο, είχαν υποβληθεί προσφορές από όλους τους ντόπιους κατασκευαστές.

Η Υπηρεσία μας, παρατηρεί ωστόσο ότι, η βασικότερη εισήγηση μας για ανάθεση των συμβάσεων κατασκευής του υπόγειου δικτύου της Αρχής ως ενός ενιαίου συνόλου κατά επαρχία (οικοδομικές εργασίες και προμήθεια σωλήνων), δεν είχε υιοθετηθεί, ενώ η συμμετοχή στον διαγωνισμό των 2 από τους 3 ντόπιους κατασκευαστές ως κοινοπραξία, επιβεβαιώνει – λαμβάνοντας υπόψη και τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν – την απουσία υγιούς ανταγωνισμού.

Όπως μας πληροφόρησε τον Ιούνιο 2013 ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αρχής, από επαφές που είχε η Διεύθυνση Προμηθειών με εταιρείες του εξωτερικού, καθοριστικός παράγοντας για τη συμμετοχή τους σε διαγωνισμούς της ΑΗΚ ήταν το ψηλό μεταφορικό κόστος. Όπως δείχνουν οι προσπάθειες και η διερεύνηση της ΑΗΚ, η διαχείριση της προμήθειας πλαστικών σωλήνων όπως γίνεται σήμερα, προσφέρει την πιο οικονομική λύση για τα Κυπριακά δεδομένα.

Γ. Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός Βασιλικού, Φάση III – Μονάδα Συνδυασμένου Κύκλου Αρ. 4.

(α) Πρόοδος εργασιών. Το συμβόλαιο περιλάμβανε τον σχεδιασμό, κατασκευή και λειτουργία μιας Μονάδας Συνδυασμένου Κύκλου, δυναμικότητας 220 MW, καθώς και τη λειτουργία δύο Αεριοστρόβιλων, σε διάταξη Ανοικτού Κύκλου, έναντι του ποσού των €154.922.000. Η υπογραφή του συμβολαίου έγινε στις 30.6.2006 και, σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασιών, η λειτουργία της Μονάδας αρ. 4 προβλεπόταν να γίνει στις 1.7.2008 σε διάταξη Ανοικτού Κύκλου και στις 1.1.2009 σε διάταξη Συνδυασμένου Κύκλου. Παρατηρήθηκε ωστόσο καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των εργασιών για τη λειτουργία της Μονάδας, τόσο στον Ανοικτό όσο και στον Συνδυασμένο Κύκλο. Οι δύο Αεριοστρόβιλοι παραδόθηκαν στις 15.9.2008, ενώ στις 11.7.2009, άρχισε η 30ήμερη δοκιμαστική περίοδος της Μονάδας σε διάταξη Συνδυασμένου Κύκλου, η οποία αναγνωρίστηκε και ως η ημερομηνία παραλαβής και εμπορικής λειτουργίας της Μονάδας. Το πιστοποιητικό παραλαβής εκδόθηκε στις 11.11.2009 και μέχρι τις 31.12.2012, είχε καταβληθεί στον Εργολάβο το ποσό των €162.520.541, στο οποίο περιλαμβανόταν και ένα ποσό ύψους περίπου €10.426.619, για τις προσθήκες/τροποποιήσεις που είχαν εγκριθεί.

(β) Προβλήματα αστοχιών στο έργο. Η περίοδος εγγύησης τριών χρόνων που προβλεπόταν στη σύμβαση, ξεκινούσε από την ημερομηνία έκδοσης του πιστοποιητικού παραλαβής (11.11.2009). Με την παραλαβή της Μονάδας, είχε δοθεί στον Εργολάβο κατάλογος εκκρεμοτήτων στον οποίο περιλαμβάνονταν περίπου 1250 θέματα. Μέχρι τις 11.7.2011 που συνέβηκε η έκρηξη στο Μαρί, είχαν διεκπεραιωθεί 1230 θέματα, ενώ είχαν προστεθεί και νέες αστοχίες οι οποίες είχαν διαβιβαστεί στον Εργολάβο για επιδιόρθωση/τακτοποίηση τους. Οι κυριότερες από αυτές, αφορούσαν τα συστήματα αυτοματισμού και επικοινωνίας, τους συμπιεστές αέρος των Αεριοστρόβιλων, τον ιμάντα διαστολής του Ατμοστρόβилου και τη μονάδα παραγωγής απεσταγμένου νερού. Λόγω της καταστροφικής έκρηξης στο Μαρί, προκλήθηκαν εκτεταμένες ζημιές στη Μονάδα, με αποτέλεσμα να τεθεί εκτός λειτουργίας. Οι εργασίες αποκατάστασης των ζημιών ολοκληρώθηκαν τον Ιανουάριο 2013, με την επαναλειτουργία της Μονάδας.

(γ) Απαιτήσεις Εργολάβου. Ο Εργολάβος υπέβαλε οικονομικές απαιτήσεις για αποζημίωση, ύψους €134.136.453, για την παροχή επιπλέον υπηρεσιών και εξοπλισμού. Οι Σύμβουλοι Μηχανικοί και η Ομάδα Έργου, αξιολόγησαν τις απαιτήσεις και, κατόπιν διαπραγματεύσεων με τον Εργολάβο, κατά τις οποίες συζητήθηκαν και οι ανταπαιτήσεις της Αρχής, κατέληξαν τον Δεκέμβριο 2010, σε προκαταρκτική συμφωνία για την αποζημίωση του Εργολάβου με το επιπλέον ποσό των €5.645.514, στο οποίο περιλαμβανόταν και ένα ποσό ύψους €4.238.381, για κάλυψη του ψηλού κόστους επιτάχυνσης των εργασιών, για επίσπευση της λειτουργίας της Μονάδας σε διάταξη Ανοικτού Κύκλου. Η συμφωνία εγκρίθηκε στις 12.4.2011 από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΑΗΚ. Ως εκ τούτου, το ποσό αποζημίωσης που καταβλήθηκε στον Εργολάβο έναντι των υπολοίπων οικονομικών απαιτήσεων του, ανήλθε στο €1.407.133. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, υπό τις περιστάσεις, η πιο πάνω διευθέτηση ήταν ικανοποιητική για την Αρχή.

(δ) Απαιτήσεις Συμβούλων. Η συμφωνία ανάθεσης των συμβουλευτικών υπηρεσιών για την ανέγερση της Μονάδας αρ. 4 υπογράφηκε τον Δεκέμβριο 2002, έναντι του ποσού των GBP 1.808.506. Λόγω της ακύρωσης – δύο φορές – του διαγωνισμού για την κατασκευή του Έργου, και της αναθεώρησης των εγγράφων προσφορών που χρειάστηκε να γίνει από τους Συμβούλους, οι τελευταίοι υπέβαλαν απαιτήσεις για οικονομικές αποζημιώσεις. Κατόπιν διαπραγματεύσεων, συμφωνήθηκε η καταβολή του ποσού των GBP

606.000 για πλήρη και συνολική διευθέτηση των απαιτήσεων τους. Η συμφωνία εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής στις 21.3.2006.

Επίσης, λόγω της καθυστέρησης στην αποπεράτωση του έργου, προέκυψε η ανάγκη παράτασης της περιόδου παρουσίας των Συμβούλων στο εργοτάξιο. Ως εκ τούτου, το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής, ενέκρινε σε δύο συνεδρίες του, στις 18.11.2008 και 22.9.2009, την καταβολή στους Συμβούλους επιπρόσθετου συνολικού ποσού €500.000, ως αποζημίωση για την παράταση της περιόδου παρουσίας τους στο εργοτάξιο.

Δ. Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός Βασιλικού, Φάση IV – Μονάδες Συνδυασμένου Κύκλου Αρ. 5 & 6.

Η Φάση IV προνοούσε την εγκατάσταση δύο Μονάδων (αρ. 5 & 6) Συνδυασμένου Κύκλου, με δυνατότητα διπλής καύσης (φυσικού αερίου και ντίζελ) δυναμικότητας περίπου 220MW η καθεμιά. Κατόπιν μελέτης του Αναπτυξιακού Προγράμματος Παραγωγής της Αρχής, η οποία είχε ανατεθεί σε ιδιώτες συμβούλους, εντοπίστηκαν οι αναθεωρημένες ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια. Ενόψει των πιο πάνω, το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής, αποφάσισε την προκήρυξη διαγωνισμού για την κατασκευή της Μονάδας αρ. 5, με στόχο τη λειτουργία της εντός του 2011. Αποφασίστηκε επίσης όπως, στους όρους του πιο πάνω διαγωνισμού, περιληφθεί σχετική πρόνοια που να παρέχει στην Αρχή το δικαίωμα να αναθέσει την κατασκευή της Μονάδας αρ. 6 στον Ανάδοχο της Μονάδας αρ. 5, με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού [σύμφωνα με σχετική πρόνοια του Νόμου Ν11(Ι)/2006], εντός χρονικής περιόδου 3 ετών από την υπογραφή του συμβολαίου για τη Μονάδα αρ. 5, ανάλογα με τις εξελίξεις και τις ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια.

Μονάδα Συνδυασμένου Κύκλου Αρ. 5.

(α) Πρόοδος εργασιών. Ο διαγωνισμός ολοκληρώθηκε με την ανάθεση του έργου τον Ιούνιο 2009, σε κοινοπραξία εταιρειών, έναντι του ποσού των €225 εκ. περίπου. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 1.7.2009, και σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασιών, η λειτουργία της Μονάδας σε διάταξη Ανοικτού Κύκλου προβλεπόταν να γίνει στις 1.7.2011 και σε διάταξη Συνδυασμένου Κύκλου στις 31.12.2011. Στις 1.7.2011, παραλήφθηκε και τέθηκε στη διάθεση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς, ο Ανοικτός Κύκλος της Μονάδας, ο οποίος ωστόσο δεν είχε καταστεί δυνατό να τεθεί σε εμπορική λειτουργία, λόγω της καταστροφικής έκρηξης στο Μαρί στις 11.7.2011, που είχε προκαλέσει εκτεταμένες ζημιές στη Μονάδα, με αποτέλεσμα να τεθεί εκτός λειτουργίας. Το κόστος των εργασιών αποκατάστασης των ζημιών για τον Ανοικτό Κύκλο είχε αναλάβει η Αρχή, επειδή είχε ήδη παραδοθεί, ενώ για τον Συνδυασμένο Κύκλο, ο Εργολάβος. Οι εργασίες αποκατάστασης ολοκληρώθηκαν τον Νοέμβριο 2012, και η Μονάδα τέθηκε σε λειτουργία.

Μέχρι τον Δεκέμβριο 2012, καταβλήθηκε στον Εργολάβο το συνολικό ποσό των €244.396.273 για την εκτελεσθείσα εργασία, στο οποίο περιλαμβανόταν και ένα ποσό ύψους €9.822.224 για την αποκατάσταση των ζημιών της Μονάδας.

(β) Απαιτήσεις Εργολάβου. Ο Εργολάβος υπέβαλε απαιτήσεις για οικονομικές αποζημιώσεις ύψους περίπου €175.000, εξ αιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών καθώς και τροποποιήσεων στον σχεδιασμό και στην κατασκευή της Μονάδας. Έχει γνωστοποιήσει επίσης την πρόθεση του για υποβολή απαίτησης, διεκδικώντας οικονομικές αποζημιώσεις λόγω της παρατεταμένης παρουσίας του στο εργοτάξιο, για εκτέλεση των εργασιών αποκατάστασης των ζημιών. Οι πιο πάνω απαιτήσεις του Εργολάβου εξετάζονται από τους Συμβούλους Μηχανικούς και την Ομάδα Έργου της Αρχής.

(γ) Απαιτήσεις Συμβούλων. Η συμφωνία ανάθεσης των συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη Φάση IV υπογράφηκε τον Φεβρουάριο 2006, έναντι του ποσού των €3.165.400. Λόγω των εργασιών αποκατάστασης των ζημιών, εγκρίθηκε η χρονική παράταση του πιο πάνω συμβολαίου, μέχρι την ολοκλήρωση των εν λόγω εργασιών, έναντι του ποσού των €738.000, ως αποζημίωση για την παράταση της περιόδου της σύμβασης.

Μονάδα Συνδυασμένου Κύκλου Αρ. 6. Το Δ.Σ. της Αρχής, σε συνεδρία του στις 4.5.2010, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει την Επιχειρησιακή Μονάδα Παραγωγής, όπως αρχίσει, χωρίς οποιαδήποτε δέσμευση, τη

διαδικασία διαπραγμάτευσης με τον Εργολάβο της Μονάδας αρ. 5 για τη σύναψη συμβολαίου κατασκευής της Μονάδας αρ. 6, με στόχο την παράδοση της για εμπορική λειτουργία τον Δεκέμβριο 2014.

Ο Εργολάβος υπέβαλε την προσφορά του στις 18.7.2011, όμως, λόγω της έκρηξης στη Ναυτική Βάση και την καταστροφή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού, η Αρχή αποφάσισε όπως η προσφορά φυλαχτεί, χωρίς να ανοιχτεί, μέχρι να αποφασίσει σχετικά το ΔΣ, ενόψει των νέων δεδομένων (κατά πόσο δηλαδή και πότε, θα προχωρήσει η κατασκευή της Μονάδας αρ. 6). Οι όροι του αρχικού διαγωνισμού, επέτρεπαν στην Αρχή όπως αξιολογήσει και διαπραγματευτεί την προσφορά του Εργολάβου και, λάβει την τελική απόφαση της, μέχρι τις 30.6.2012.

Παράλληλα, αποφασίστηκε η επέκταση του συμβολαίου των Συμβούλων Μηχανικών, για να καλύψει την περίοδο της διαδικασίας διαπραγμάτευσης και σύναψης συμφωνίας με τον Εργολάβο, για την κατασκευή της Μονάδας. Η συμφωνία υπογράφηκε στις 27.9.2010, έναντι του ποσού των €167.444.

Τελικά, στις 2.5.2012, το Δ.Σ. της ΑΗΚ, αποφάσισε τον τερματισμό της πιο πάνω διαδικασίας διαπραγμάτευσης και την επιστροφή στον Εργολάβο της προσφοράς που υπέβαλε, χωρίς να ανοιχτεί.

Ε. Έργα Αποκατάστασης Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού (Η/Σ) Βασιλικού.

Μετά την έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011, στον χώρο μεταξύ της Ναυτικής Βάσης «Ευάγγελος Φλωράκης» και του Η/Σ Βασιλικού και, τις εκτεταμένες ζημιές που είχε υποστεί ο Η/Σ με αποτέλεσμα να τεθεί εκτός λειτουργίας, λήφθηκαν αποφάσεις για σταδιακή αποκατάσταση των ζημιών και επαναλειτουργία του Σταθμού.

Οι εργασίες αποκατάστασης των Μονάδων Συνδυασμένου Κύκλου αρ. 4 και 5, έχουν ουσιαστικά ολοκληρωθεί. Οι Αεριοστρόβιλοι αρ. 52 και 51 τέθηκαν σε εμπορική λειτουργία στις 29.6.2012 και στις 7.7.2012 αντίστοιχα, ενώ η Μονάδα αρ. 5, ως Μονάδα Συνδυασμένου Κύκλου, τέθηκε σε εμπορική λειτουργία στις 21.11.2012. Οι Αεριοστρόβιλοι αρ. 42 και 41 τέθηκαν σε εμπορική λειτουργία στις 15.11.2012, ενώ η Μονάδα αρ. 4, ως Μονάδα Συνδυασμένου Κύκλου, τέθηκε σε εμπορική λειτουργία στις 17.1.2013.

Οι εργασίες αποκατάστασης των Ατμοηλεκτρικών Μονάδων αρ. 1, 2 και 3, αναμένεται να ολοκληρωθούν μέχρι τον Ιούλιο 2013. Η Μονάδα αρ. 3 αναμένεται να τεθεί σε εμπορική λειτουργία στις 15.5.2013, η Μονάδα αρ. 1 στις 12.6.2013 και η Μονάδα αρ. 2 στις 8.7.2013.

Μέχρι τις 31.12.2012, η Αρχή είχε συνάψει συμβάσεις για την αποκατάσταση του Σταθμού, συνολικής αξίας €123.330.643 εκ των οποίων πραγματοποίησε έξοδα ύψους €77.218.742. Το ολικό κόστος των εργασιών που εκτελέστηκαν για την αποκατάσταση της λειτουργίας του Σταθμού, περιλαμβανομένου του ποσού των €77.218.742 των πιο πάνω συμβάσεων, των ζημιών στα αποθέματα των υλικών που ανήλθαν στα €2.411.263, του κόστους για μικρές αγορές – εκτός συμβάσεων – που ανήλθε στα €1.087.234 καθώς και του κόστους τόσο του προσωπικού που ασχολήθηκε με την αποκατάσταση των ζημιών όσο και της Διεύθυνσης της ΑΗΚ, ύψους €13.313.118 και €4.701.518 αντίστοιχα, ανήλθε σε €98.731.875.

Απευθείας ανάθεση έργων και προμήθειας υλικών/εξοπλισμού, για αποκατάσταση του Σταθμού, σε ένα οικονομικό φορέα. Τον Δεκέμβριο 2011, παρατηρήσαμε ότι η Αρχή ανέθετε απευθείας έργα και προμήθειες υλικών/εξοπλισμού σε διάφορους οικονομικούς φορείς, χωρίς να ακολουθεί τις πρόνοιες που καθορίζονται στους Κανονισμούς της για τις περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης με ένα οικονομικό φορέα, χωρίς δημοσίευση της προκήρυξης. Μεταξύ άλλων, η Υπηρεσία μας υπέδειξε στην Αρχή τα ακόλουθα:

(α) Δεν ετοιμαζόταν γραπτό αιτιολογημένο αίτημα για προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με τις πρόνοιες των Κανονισμών/Οδηγιών της Αρχής.

(β) Ανατίθεντο απευθείας συμβάσεις σε ένα οικονομικό φορέα, με συνοπτικές διαδικασίες, αντί με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, όπως προνοείται στη σχετική νομοθεσία.

(γ) Στις περιπτώσεις ανάθεσης συμβάσεων με συνοπτικές διαδικασίες, η Αρχή αποδεχόταν την τιμή που υπέβαλλε ο οικονομικός φορέας, χωρίς να προβαίνει σε οποιαδήποτε διαπραγμάτευση.

(δ) Στις εκθέσεις αξιολόγησης αναφερόταν – κατά κανόνα – ότι η τιμή της προσφοράς, σε σύγκριση με τις τιμές παρόμοιων υλικών/εργασιών, θεωρείτο λογική, χωρίς να τεκμηριώνεται το συμπέρασμα αυτό (δηλαδή με ποιές τιμές γινόταν η σύγκριση).

(ε) Οι Επιτροπές Αξιολόγησης και Διαπραγμάτευσης θα έπρεπε να ήταν τουλάχιστον τριμελείς και να περιλάμβαναν και εκπρόσωπο της Διεύθυνσης Προμηθειών, ώστε να ενισχύονται οι ασφαλιστικές δικλείδες, για διασφάλιση των συμφερόντων της Αρχής.

Η Αρχή, απαντώντας στις παρατηρήσεις μας, ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι στο μέλλον:

(α) Για τις προσφορές που ζητούνταν από ένα Εργολάβο, θα ετοιμαζόταν στο εξής αιτιολογημένη έκθεση και η έγκριση θα ήταν γραπτή.

(β) Για τις πιο πάνω προσφορές θα ακολουθείτο η προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης και θα διοριζόταν τριμελής Επιτροπή Αξιολόγησης και Διαπραγμάτευσης.

(γ) Θα καταβαλλόταν προσπάθεια από την Αρχή, ώστε σε κάθε Έκθεση Αξιολόγησης, να τεκμηριώνονται επαρκώς οι λόγοι για τους οποίους η τιμή προσφοράς ενός προϊόντος, υπηρεσίας ή έργου κρινόταν λογική.

(δ) Θα γινόταν σύγκριση της τιμής της κάθε προσφοράς και θα δηλωνόταν κατά πόσο αυτή κρινόταν λογική ή όχι. Επειδή η μέχρι τότε διαδικασία που ακολουθούσε η ΑΗΚ καθοριζόταν στην Τεχνική Οδηγία ΥΑ/1/2009 (αναθεώρηση με ισχύ από 5.10.2010), η Αρχή προχώρησε σε νέα αναθεώρηση της για να υλοποιήσει τις πιο πάνω αποφάσεις και να περιλάβει όλες τις εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας (η αναθεώρηση τέθηκε σε εφαρμογή στις 15.3.2012).

Μονάδα Συνδυσσμένου Κύκλου Αρ. 4. Τον Φεβρουάριο 2012, κατόπιν διαπραγματεύσεων, ανατέθηκε στον αρχικό προμηθευτή των Αεριοστροβίλων της Μονάδας, η προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού για αποκατάσταση των ζημιών των Αεριοστροβίλων αρ. 41 και 42, έναντι του συνολικού ποσού των €11.509.671.

Στις 20.3.2012, το Δ.Σ. της Αρχής, αποφάσισε την ανάθεση εκτέλεσης των συναφών με τον πιο πάνω εξοπλισμό εργασιών αποκατάστασης, στην ίδια εταιρεία, έναντι του ποσού των €4.262.000, με περιθώριο αύξησης του μέχρι του ποσού των €5.000.000, λόγω της αδυναμίας επακριβούς υπολογισμού/εκτίμησης της έκτασης των εργασιών που απαιτούνταν για την αποκατάσταση της λειτουργίας της Μονάδας. Σημειώνεται ότι η Αρχή διατηρούσε σε ισχύ, συμβόλαιο συντήρησης των Αεριοστροβίλων αρ. 41 και 42 με την εν λόγω εταιρεία.

Ένα επιπλέον ποσό, της τάξης των €1.400.000, υπολογιζόταν να απαιτηθεί, για το κόστος των ανυψωτικών μηχανημάτων, γερανών, σκαλωσιών και άλλων υπηρεσιών, τα οποία θα καλύπτονταν μέσω άλλων συμβολαίων που θα ανέθετε η Αρχή.

Λόγω συμβατότητας, είχαν ήδη ανατεθεί, με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σε άλλη εταιρεία (τον κυρίως Εργολάβο της Μονάδας), αριθμός άλλων συμβάσεων, οι κυριότερες των οποίων ήταν η αποκατάσταση και επιδιόρθωση των συστημάτων εξαερισμού και κλιματισμού, των συστημάτων φωτισμού, του εξοπλισμού των αεριοθυρίδων των λεβήτων, του συστήματος πυροπροστασίας, των κτιριακών εγκαταστάσεων της Μονάδας, του συστήματος παρακολούθησης των εκπομπών ρύπων και των διακοπών συγχρονισμού, έναντι του συνολικού ποσού των €4,7 εκ. περίπου.

Πέραν των πιο πάνω, στις 3.4.2012, το Δ.Σ. της Αρχής, ενέκρινε την ανάθεση των εργασιών αποκατάστασης των λεβήτων ΝΕΜ, έναντι του ποσού των €2,75 εκ., το οποίο είχε προκύψει επίσης, ως αποτέλεσμα εφαρμογής της διαδικασίας διαπραγμάτευσης. Στο εν λόγω ποσό, περιλαμβανόταν και η προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού.

Μονάδα Συνδυσσμένου Κύκλου Αρ. 5. Ενώ – όπως αναφέρθηκε σε πιο πάνω Παράγραφο της Έκθεσης μας – την 1.7.2011, είχε παραληφθεί και τεθεί στη διάθεση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς ο Ανοικτός Κύκλος της Μονάδας, αυτή δεν κατέστη δυνατό να τεθεί σε εμπορική λειτουργία, λόγω της έκρηξης της 11^{ης} Ιουλίου 2011 στο Μαρί, που προκάλεσε εκτεταμένες ζημιές μεταξύ άλλων και στη Μονάδα αρ. 5, με αποτέλεσμα να τεθεί εκτός λειτουργίας. Επειδή οι εγκαταστάσεις για λειτουργία της Μονάδας σε

Ανοικτό Κύκλο είχαν παραδοθεί, η αποκατάσταση των ζημιών του Ανοικτού Κύκλου (που ήταν και οι περισσότερες) ήταν ευθύνη της Αρχής, ενώ η αποκατάσταση των ζημιών του Συνδυασμένου Κύκλου, ήταν ευθύνη του Εργολάβου κατασκευής της Μονάδας.

Λόγω των πιο πάνω ιδιαιτεροτήτων, η Αρχή αποφάσισε όπως οι εργασίες αποκατάστασης των ζημιών ανατεθούν στον υφιστάμενο Εργολάβο. Κατόπιν έγκρισης του ΔΣ, η Ομάδα Έργου προχώρησε σε διαπραγμάτευση με τον Εργολάβο για την ανάθεση των εν λόγω εργασιών. Παράλληλα, η Αρχή εξασφάλισε την εκτίμηση δαπάνης από τους ιδιώτες Συμβούλους της, οι οποίοι υπολόγισαν ότι το κόστος των πιο πάνω εργασιών θα ανερχόταν στα €6,05 εκ., ενώ το ποσό της προσφοράς του Εργολάβου ανερχόταν στα €8,90 εκ.

Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις του Εργολάβου και τις αντικειμενικές δυσκολίες, καθώς και το χρονοδιάγραμμα αποκατάστασης της λειτουργίας της Μονάδας, αντιπρότεινε στον Εργολάβο το ποσό των €6,62 εκ.

Κατόπιν εντατικών διαπραγματεύσεων, ο Εργολάβος υπέβαλε την τελική του αντιπρόταση, για το ποσό των €7,50 εκ., το οποίο η Αρχή θεωρούσε ως αδικαιολόγητα ψηλό, ωστόσο ο Εργολάβος αρνήθηκε την περαιτέρω διαπραγμάτευση και επέμεινε στην πρόταση του, των €7,50 εκ., με τη συνομολόγηση νέας συμφωνίας και την ανάληψη της ασφάλισης των εργασιών από την Αρχή.

Κατά την εξέταση του θέματος, το Δ.Σ. της Αρχής, αφού έλαβε υπόψη του:

(α) Το ύψος του ποσού που ζητούσε ο Εργολάβος (€7,50 εκ.), δεν μπορούσε να τεκμηριωθεί, ενώ υπερέβαινε αρκετά την εκτίμηση των Συμβούλων που ήταν €6,05 εκ., καθώς και την εκτίμηση που είχε ετοιμάσει η ίδια η Αρχή και ανερχόταν στο ποσό των €6,60 εκ.

(β) Το γεγονός ότι είχε προγραμματιστεί η λειτουργία της Μονάδας αρ. 5 μέχρι την 1.7.2012 (πριν τη περίοδο των υψηλών θερμοκρασιών και της μέγιστης ζήτησης σε ηλεκτρική ενέργεια) και, ως εκ τούτου, δεν υπήρχε χρόνος για προκήρυξη σχετικού διαγωνισμού, αποφάσισε στις 19.1.2012, κατά πλειοψηφία, κατόπιν περαιτέρω επαφών με τον Εργολάβο, να αποδεχτεί την προσφορά του έναντι του ποσού των €7,50 εκ. για την εκτέλεση των εργασιών αποκατάστασης της Μονάδας αρ. 5, με την έκδοση εντολής διαφοροποίησης (variation order) του υφισταμένου συμβολαίου, αντί της υπογραφής νέας συμφωνίας, που απαιτούσε ο Εργολάβος.

Η προμήθεια του νέου εξοπλισμού για την αποκατάσταση των Αεριοστροβίλων αποφασίστηκε να ανατεθεί στον υφιστάμενο προμηθευτή του εν λόγω εξοπλισμού, με δέσμευση του σε πρόγραμμα παράδοσης της προμήθειας που να διασφαλίζει τη λειτουργία της Μονάδας τον Ιούλιο του 2012. Το κόστος προμήθειας του εξοπλισμού, κατόπιν διαπραγμάτευσης με τον προμηθευτή, συμφωνήθηκε στα €9.518.113 και εγκρίθηκε από το Δ.Σ. της Αρχής, στις 13.12.2011. Ωστόσο, στις 19.12.2011, ο προμηθευτής υπέβαλε βελτιωμένη πρόταση για μέρος του εξοπλισμού, μειώνοντας το τελικό κόστος σε €9.464.068.

Το συνολικό κόστος αποκατάστασης του Ανοικτού Κύκλου της Μονάδας αρ. 5, περιλαμβανομένου και του εξοπλισμού, ανήλθε στα €22,4 εκ. περίπου, ενώ το κόστος αποκατάστασης του Συνδυασμένου Κύκλου στα €5,2 εκ. περίπου, ποσό το οποίο επωμίσθηκε ο Εργολάβος.

Επιπρόσθετα με τα πιο πάνω, το Δ.Σ. της Αρχής ενέκρινε στις 6.3.2012, επιπλέον ποσό €738.000, ως αποζημίωση προς τους Συμβούλους του Έργου, για τις υπηρεσίες τους κατά την παράταση της χρονικής περιόδου της σύμβασης, μέχρι τον Δεκέμβριο 2012.

Στ. Ενεργειακό Κέντρο Βασιλικού – Τερματικό Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου.

Οι ενέργειες για την έλευση Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ) στην Κύπρο άρχισαν ουσιαστικά τον Φεβρουάριο 2003, με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο ανέθεσε την ευθύνη υλοποίησης της πιο πάνω Απόφασης (μεταφορά ΥΦΑ και δημιουργία χερσαίου τερματικού αποϋγροποίησης στην περιοχή του Ενεργειακού Κέντρου στο Βασιλικό), στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Λόγω αδυναμίας στον προγραμματισμό/συντονισμό καθώς και καθυστέρησης στην υλοποίηση της πιο πάνω απόφασης, για λόγους οι οποίοι αναφέρονται εκτενώς σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τον Μάρτιο 2009 όπως, για σκοπούς επίστευσης, ανατεθεί στην ΑΗΚ η υλοποίηση

της κατασκευής του έργου του χερσαίου τερματικού ΥΦΑ. Συγκεκριμένα, αποφάσισε μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Την ανάθεση στην ΑΗΚ της ευθύνης για τη δημιουργία του χερσαίου τερματικού ΥΦΑ.
- Την επιλογή από την ΑΗΚ έμπειρου και εύρωστου στρατηγικού συνεργάτη, με σκοπό τη σύσταση κοινοπραξίας μαζί της, για την ανάπτυξη, χρηματοδότηση και λειτουργία του χερσαίου τερματικού ΥΦΑ.
- Τον πλήρη διαχωρισμό των δύο έργων, δηλαδή του χερσαίου τερματικού ΥΦΑ και του τερματικού παραλαβής/αποθήκευσης πετρελαιοειδών.

Καθυστέρηση παρατηρήθηκε επίσης και στη στελέχωση καθώς και στη λειτουργία της Δημόσιας Εταιρείας Φυσικού Αερίου (ΔΕΦΑ), η οποία έχει την ευθύνη/αρμοδιότητα για την επιλογή του Προμηθευτή ΥΦΑ. Τελικά στις 2.11.2009, διορίστηκε το Δ.Σ. της ΔΕΦΑ, το οποίο στις 10.11.2009, δημοσίευσε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, για την προεπιλογή πιθανών προμηθευτών ΥΦΑ.

Στις 31.3.2009, το Δ.Σ. της ΑΗΚ, ενέκρινε τα ακόλουθα:

(α) Το Σχέδιο Δράσης της Αρχής για υλοποίηση της κατασκευής του τερματικού ΥΦΑ.

(β) Το έγγραφο πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για προεπιλογή πιθανών Στρατηγικών Συνεργατών, για σύσταση κοινοπραξίας, η οποία θα αναλάμβανε την ανάπτυξη, χρηματοδότηση και λειτουργία του χερσαίου τερματικού ΥΦΑ.

Μετά την πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, 12 εταιρείες υπέβαλαν σχετικές αιτήσεις στις 3.7.2009, για προεπιλογή τους ως υποψηφίων Στρατηγικών Συνεργατών, για σύσταση κοινοπραξίας ανέγερσης του τερματικού. Στις 16.10.2009, το Δ.Σ. της Αρχής, αποφάσισε την προεπιλογή των 8 από τις πιο πάνω εταιρείες, στις οποίες στάλθηκε στις 4.12.2009, πρόσκληση για την υποβολή της πρότασης τους. Μετά από αξιολόγηση των προτάσεων που λήφθηκαν, επιλέχθηκαν 5 εταιρείες (στη συνέχεια παρέμειναν 4, αφού η μία απέσυρε το ενδιαφέρον της), για περαιτέρω διαπραγματεύσεις. Στις 30.12.2010, το Δ.Σ. της ΑΗΚ, ενέκρινε την έκθεση αξιολόγησης των Συμβούλων και της Διαπραγματευτικής Ομάδας της Αρχής, αναφορικά με τη σειρά κατάταξης των τεσσάρων προτάσεων.

Η υλοποίηση του πιο πάνω έργου, δηλαδή της τελικής επιλογής του Στρατηγικού Συνεργάτη για την ανάπτυξη, χρηματοδότηση και λειτουργία του χερσαίου τερματικού ΥΦΑ, είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη διαδικασία επιλογής του Προμηθευτή ΥΦΑ και της υπογραφής μαζί του μακροχρόνιας σύμβασης προμήθειας ΥΦΑ, η οποία προωθείται από τη ΔΕΦΑ. Η εν λόγω διαδικασία ωστόσο, παρουσίασε αρκετή καθυστέρηση, με αποτέλεσμα να καθυστερήσει αντίστοιχα και η επιλογή του Στρατηγικού Συνεργάτη από την ΑΗΚ.

Κατόπιν των νέων εξελίξεων που σχετίζονται με την ανεύρεση Φυσικού Αερίου (ΦΑ) σε ένα από τα τεμάχια της θαλάσσιας αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της Κύπρου, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τον Ιούνιο 2012 να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού, να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για την έναρξη παράλληλων διεργασιών/διαπραγματεύσεων για ενδιάμεση λύση σε ότι αφορά την προμήθεια ΦΑ στην εγχώρια αγορά της Κύπρου πριν το 2017 – 2018. Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τον Αύγουστο 2012, την έναρξη παράλληλης διαδικασίας για την έλευση ΦΑ στην Κύπρο, ως ενδιάμεσης λύσης. Συγκεκριμένα, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τη ΔΕΦΑ και την ΑΗΚ, όπως ετοιμάσουν έγγραφο για την Εκδήλωση Ενδιαφέροντος για την προμήθεια ΦΑ στην Κύπρο χωρίς καθορισμό τεχνολογίας. Το πιο πάνω έγγραφο εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο 2012, και επέδειξαν ενδιαφέρον 17 προσφοροδότες, από τους οποίους προκρίθηκαν οι 14. Τον Ιανουάριο του 2013, εκδόθηκε διαγωνισμός προς τους 14 προσφοροδότες και λήφθηκαν 8 προτάσεις. Μετά από προκαταρκτική αξιολόγηση που έγινε από κοινή Επιτροπή Αξιολόγησης ΑΗΚ – ΔΕΦΑ, προκρίθηκαν 3 προσφοροδότες στους οποίους στάλθηκε – κατόπιν διευκρινιστικών συναντήσεων – ερωτηματολόγιο και τους ζητήθηκε μαζί με τις απαντήσεις να υποβάλουν και νέα τιμή σε ξεχωριστό φάκελο. Με βάση τις απαντήσεις, συμπληρώθηκε και υποβλήθηκε από την Επιτροπή Αξιολόγησης η τελική Έκθεση Αξιολόγησης προς τη ΔΕΦΑ, για να αποφασίσει όσον αφορά τους προσφοροδότες των οποίων θα ανοιγόταν ο οικονομικός φάκελος.

Μετά την υποβολή ερωτημάτων από τη ΡΑΕΚ προς τη ΔΕΦΑ σχετικά με τεχνικά θέματα και την ασφάλεια εφοδιασμού, η ΑΗΚ ανέλαβε να εξετάσει τα τεχνικά θέματα και προσέλαβε για το σκοπό αυτό, Σύμβουλο ο οποίος εξέτασε τα τεχνικά θέματα και υπέβαλε σχετική έκθεση στην ΑΗΚ, η οποία δόθηκε στη ΔΕΦΑ.

Σήμερα εκκρεμεί η απόφαση του Δ.Σ. της ΔΕΦΑ για το άνοιγμα των οικονομικών φακέλων και η αξιολόγηση των οικονομικών προτάσεων, λόγω αδυναμίας λήψης απόφασης από το αρμόδιο όργανο (Δ.Σ. της ΔΕΦΑ), εξ αιτίας της παύσης του Προέδρου της και της κένωσης ακόμα μιας θέσης του Δ.Σ. λόγω υποργοποίησης του εν λόγω μέλους. Οι πιο πάνω θέσεις πληρώθηκαν τον Μάιο 2013 και αναμένεται η συνέχιση της διαδικασίας.

Μέρος Β

Ειδική Διατίμηση για Πολύτεκνες και Δυσπραγούσες Οικογένειες. Στα πλαίσια της εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής της Κυβέρνησης, το ΥΕΒ&Τ ζήτησε από την ΑΗΚ την εφαρμογή ειδικής διατίμησης για τις πολύτεκνες και δυσπραγούσες οικογένειες. Το Συμβούλιο της Αρχής, στη συνεδρία του ημερ. 20.9.2005 ενέκρινε την εφαρμογή ειδικής διατίμησης (08) για τις πολύτεκνες οικογένειες, καθώς και για δυσπραγούσες οικογένειες που παίρνουν δημόσια βοηθήματα, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή την 1.5.2006.

Τα συσσωρευμένα έσοδα που απώλεσε η ΑΗΚ από την εφαρμογή αυτής της διατίμησης θεωρούνται ως Υποχρεώσεις Δημόσιας Ωφελείας (ΥΔΩ) και ανακτώνται από όλους τους καταναλωτές. Με την απόφασή της αρ. 1/2010 η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας ενέκρινε την ανάκτηση του κόστους από την θέσπιση της ειδικής διατίμησης (08). Η επιπλέον επιβάρυνση καθορίστηκε σε 0,134cent/kWh και η πρώτη χρέωση έγινε στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος που καταγράφηκαν τον Αύγουστο του 2010.

Από τον Μάιο του 2006 που αρχικά εφαρμόστηκε η ειδική διατίμηση (08) μέχρι τον Δεκέμβριο του 2012, η Αρχή απώλεσε έσοδα ύψους €23.773.946 από τα οποία ποσό ύψους €14.875.903 ανακτήθηκε με την εφαρμογή των ΥΔΩ. Συνεπώς η συσσωρευμένη απώλεια εσόδων της Αρχής κατά την 31.12.2012 ανερχόταν σε €8.898.043.

Ο Πρόεδρος ανέφερε ότι τα συσσωρευμένα έσοδα που απώλεσε η ΑΗΚ από την εφαρμογή της Ειδικής Διατίμησης για τις Πολύτεκνες και Δυσπραγούσες Οικογένειες θεωρούνται ως Υποχρεώσεις Δημόσιας Ωφελείας (ΥΔΩ) και ανακτώνται από όλους τους καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων των Πολύτεκνων και Δυσπραγουσών Οικογενειών.

Επισημαίνεται ότι για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία 2009/72/EK, ο περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Τροποποιητικός Νόμος του 2012 συμπεριλαμβάνει νέες πρόνοιες για τους ευάλωτους καταναλωτές. Στην εν λόγω κατηγορία εντάσσονται οι (α) οικονομικά ασθενείς οικιακοί πελάτες που πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια (β) πελάτες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεχή και αδιάλειπτο παροχή ενέργειας (γ) ηλικιωμένοι πελάτες που έχουν συμπληρώσει το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας τους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν συνοικούν με άλλο πρόσωπο το οποίο δεν έχει συμπληρώσει το ως άνω όριο ηλικίας (δ) πελάτες με σοβαρά προβλήματα υγείας και (ε) πελάτες σε απομακρυσμένες περιοχές.

Σύμφωνα με πρακτικά συνεδρίας ημερ. 11.1.2013 που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού αναφορικά με τις νέες πρόνοιες της Νομοθεσίας, το Κράτος φαίνεται να μελετά, μεταξύ άλλων, το ενδεχόμενο ένταξης της κατηγορίας των ευάλωτων καταναλωτών στην ειδική διατίμηση 08.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας η κοινωνική πολιτική του Κράτους πρέπει να εξασκείται από την ίδια την Κυβέρνηση.

Λιμενικά δικαιώματα. Τα ποσά που καταβάλλονται, σύμφωνα με τους Κανονισμούς, ως λιμενικά δικαιώματα βαρύνουν το κόστος του μαζούτ και συνυπολογίζονται με όλα τα άλλα έξοδα για τον καθορισμό της ρήτρας καυσίμων που βαρύνει τους καταναλωτές. Τα ποσά αυτά καταβάλλονται, χωρίς ωστόσο η Αρχή Λιμένων να προσφέρει ουσιαστικές λιμενικές διευκολύνσεις στην Αρχή, αφού οι αγωγοί εκφόρτωσης βρίσκονται στη θάλασσα και τα πλοία δεν προσεγγίζουν τις αποβάθρες. Κατά το 2012 η Αρχή κατέβαλε

στην Αρχή Λιμένων Κύπρου το ποσό των €1.866.976, ενώ το συνολικό ποσό που καταβλήθηκε για την περίοδο 2001 – 2012 ανήλθε στα €17.786.527.

Η Αρχή ζήτησε επανειλημμένα από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, την προώθηση μέτρων, ούτως ώστε να καθορισθούν ειδικά μειωμένα τέλη κατά την εισαγωγή πετρελαιοειδών στους Η/Σ της ΑΗΚ. Ωστόσο το Δ.Σ. της Αρχής Λιμένων Κύπρου αποφάσισε να μην εγκρίνει οποιαδήποτε διαφοροποίηση των εν λόγω δικαιωμάτων που καταβάλλει η ΑΗΚ στην Αρχή Λιμένων Κύπρου.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, κρίνεται αναγκαίο όπως η Αρχή προβεί σε όλα τα απαραίτητα διαβήματα για την απαλλαγή της από την υποχρέωση καταβολής λιμενικών δικαιωμάτων, ούτως ώστε να επιτευχθεί μερική μείωση του τελικού κόστους που επωμίζεται ο καταναλωτής. Επειδή τα κατά καιρούς διαβήματα δεν απέφεραν θετικό αποτέλεσμα, εισηγηθήκαμε όπως η Αρχή, σε διαβούλευση με τους Νομικούς της Συμβούλους, εξετάσει το ενδεχόμενο απαλλαγής της από την καταβολή λιμενικών δικαιωμάτων με σχετική τροποποίηση της δική της νομοθεσίας.

Σύμφωνα με πρακτικά σύσκεψης ημερ. 17.5.2011 για τα λιμενικά δικαιώματα στις παραλαβές μαζούτ/ντίζελ της ΑΗΚ στην παρουσία, μεταξύ άλλων, των Υπουργών Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Συγκοινωνιών και Έργων, αποφασίστηκε όπως ετοιμαστεί Προσχέδιο Νομοσχεδίου που θα τροποποιεί τον περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Νόμο ώστε η ΑΗΚ να καταβάλλει μειωμένα τέλη λιμενικών δικαιωμάτων προς όφελος του Κύπριου καταναλωτή.

Στις 31.10.2011 η Αρχή απέστειλε στη Γενική Διευθύντρια του ΥΕΒ&Τ Προσχέδιο Νομοσχεδίου με το οποίο τροποποιείται το άρθρο 25 του περί Ανάπτυξης Ηλεκτρισμού Νόμου Κεφ. 171, έτσι ώστε η Αρχή να καταβάλλει ειδικά μειωμένα τέλη δικαιωμάτων βάση των περί Αρχής Λιμένων Κύπρου Κανονισμών (Καταβλητέα Δικαιώματα), για προώθηση και ψήφισή του από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Σημειώνεται ότι για την προτεινόμενη τροποποίηση στο βασικό Νόμο η Αρχή εξασφάλισε την έγκριση της ΡΑΕΚ. Ωστόσο σε νέα σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 28.1.2013 για συζήτηση του θέματος, οι Υπουργοί Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Συγκοινωνιών και Έργων αποφάσισαν ότι το αίτημα της ΑΗΚ δεν μπορεί να ικανοποιηθεί, θέση η οποία δεν βρίσκει σύμφωνη την Υπηρεσία μας.

Επισημαίνεται ότι η Αρχή με σχετική επιστολή της ημερ. 19.4.2013 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού αναφέρει ότι σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Προεδρικό στις 27.3.2013, αποφασίστηκε μεταξύ άλλων, η κατάργηση των λιμενικών δικαιωμάτων που καταβάλλει η ΑΗΚ στην Αρχή Λιμένων Κύπρου για υπηρεσίες που δεν της παρέχονται και ζήτησε από το ΥΕΒ&Τ όπως προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για υλοποίηση της πιο πάνω απόφασης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος η ΑΗΚ με νέα επιστολή της ημερομηνίας 23 Μαΐου 2013 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού επισύναψε προτεινόμενη τροποποίηση της νομοθεσίας, σχετικά με το θέμα, για προώθηση από το Υπουργείο.

4.4 ΑΡΧΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) Υποβολή οικονομικών καταστάσεων. Η Αρχή δεν υπέβαλε, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για το 2011 και 2012 και ως εκ τούτου, δεν είναι εφικτή η παράθεση οικονομικών στοιχείων. Συναφώς αναφέρεται ότι οι οικονομικές καταστάσεις και των ετών 2008, 2009 και 2010 υποβλήθηκαν με πολύ μεγάλη καθυστέρηση, αρχικά στις 12.7.2010, 28.3.2011 και 12.10.2012 αντίστοιχα, ενώ αναθεωρημένες οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2008 και 2009 υποβλήθηκαν στις 26.9.2012. Μέχρι όμως την οριστικοποίησή τους, επισυνέβησαν τα γεγονότα του Μαρτίου στο Eurogroup και ως εκ τούτου ζητήθηκε από την Αρχή να υποβάλει αναθεωρημένες οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2008, 2009 και 2010 συμπεριλαμβάνοντας σχετικές σημειώσεις, οι οποίες ωστόσο μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσής μας δεν είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας.

Επισημαίνεται ότι η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών μέτρων σχετικά με τις οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν, και αποστερεί το δικαίωμα ενημέρωσης, τόσο από τη Βουλή, όσο και από τους πολίτες, για τα πεπραγμένα της Αρχής.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι οι οικονομικές καταστάσεις για το 2008-2011 θα βρίσκονται ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου στις 10.12.2013 για έγκριση.

(β) Ταμειακή ρευστότητα. Η Αρχή εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας με αποτέλεσμα να μην έχει εξοφλήσει τους λογαριασμούς ρεύματος για τους μήνες Ιούνιο μέχρι Σεπτέμβριο 2013, ενώ δεν έχει καταβάλει για τους μήνες Μάιο μέχρι Οκτώβριο 2013, τις εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Σύμφωνα με μη ελεγμένη κατάσταση ταμειακών ροών που ετοίμασε η Αρχή για ενημέρωση του Προέδρου και μελών της Επιτροπής Οικονομικών το διαθέσιμο υπόλοιπο ταμειακών διαθεσίμων στις 30.10.2013 ανερχόταν σε €86.700, ενώ οι αντίστοιχες υποχρεώσεις κατά την ίδια ημερομηνία ανέρχονταν σε €678.120, χωρίς να ληφθούν υπόψη η οφειλή στο Ταμείο Συντάξεων που στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €243.939 και η οφειλή στο Φόρο Εισοδήματος που σύμφωνα με κατάσταση του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων ημερ. 12.6.2013 ανερχόταν σε €715.177.

(γ) Δάνεια. Για αντιμετώπιση του πιο πάνω προβλήματος, ο τότε Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ενέκρινε στις 31.7.2008, τη χορήγηση, από τραπεζικό οργανισμό, ορίου εμπιστευτικής προεξόφλησης τιμολογίων ύψους €250.000 και ορίου ενοικιαγοράς ύψους €550.000 και αποπληρωμή εντός 5 ετών. Επίσης την 1.12.2009 εξασφαλίστηκε έγκριση για τη σύναψη δανείου ύψους €500.000 από άλλο τραπεζικό οργανισμό, ενώ στη συνέχεια και συγκεκριμένα στις 8.4.2010 το δάνειο συνάφθηκε με συνεργατικό ίδρυμα με διαφορετικούς όρους, χωρίς να φαίνεται να έχει εξασφαλιστεί νέα έγκριση από τον αρμόδιο Υπουργό.

Η Αρχή με επιστολή της τον Ιούνιο του 2011 προς τον πρώτο τραπεζικό οργανισμό ζήτησε αναστολή των δόσεων των δανείων ενοικιαγορών μέχρι τον Φεβρουάριο του 2012, ενώ αιτήθηκε και νέο δάνειο ύψους €500.000 για τακτοποίηση οφειλών συνεργατών της.

Το υπόλοιπο των δανείων, σύμφωνα με το γενικό καθολικό της Αρχής, στις 31.12.2011 ανερχόταν σε €1.617.236 (€1.352.961 στις 31.12.2010) και αποτελείται από δάνειο της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας €254.892, προσωρινό δάνειο της Κυπριακής Δημοκρατίας €129.933, συμφωνίες ενοικιαγοράς ύψους €264.889, δάνειο από συνεργατικό ίδρυμα ύψους €467.522 και από τραπεζικό οργανισμό ύψους €500.000.

Τα πιο πάνω εκτός από το δάνειο της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας, εξοφλήθηκαν με τη σύναψη νέου δανείου ύψους €4.400.000 το 2012. Για τη σύναψη του δανείου η Αρχή έχει υποθηκεύσει το τεμάχιο έκτασης 48.000 τ.μ. που της έχει παραχωρηθεί από το Κράτος στις 16.11.2011. Σημειώνεται ότι η μηνιαία δόση για το πιο πάνω δάνειο ύψους €25.000 δεν έχει καταβληθεί από τον Μάιο 2013.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, η δεινή οικονομική κατάσταση της Αρχής, και η συνεχής σύναψη δανείων, για τα οποία φαίνεται ότι δεν θα είναι σε θέση υπό τις παρούσες, τουλάχιστον, συνθήκες να ανταποκριθεί, ελλοχεύει σοβαρούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους.

(δ) Τραπεζικά και μετρητά διαθέσιμα. Στις 31.12.2012 τα μετρητά στην τράπεζα και στο ταμείο σύμφωνα με το γενικό καθολικό της Αρχής, ανέρχονταν σε €111.459 (€171.060 στις 31.12.2011), καθώς και τραπεζικά παρατραβήγματα ύψους €338.214 (€935.938 στις 31.12.2011).

Προϋπολογισμός. Ο Προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2012 εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής στις 7.7.2011 και από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 10.10.2011. Σύμφωνα με τους περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμους, ο Προϋπολογισμός έπρεπε να κατατεθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερο μέχρι τις 30.9.2011, ενώ κατατέθηκε στις 28.2.2012, ψηφίστηκε σε Νόμο στις 22.3.2012 (Ν.27(ΙΙ)/2012) και δημοσιεύτηκε στις 4.4.2012 για δαπάνες ύψους €4.639.475 έναντι προϋπολογιζόμενων εσόδων €4.734.086.

Η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012, επομένως οι πληρωμές που έγιναν κατά την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 4.4.2012, δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες. Σημειώνεται ότι

κατά την εν λόγω περίοδο οι πληρωμές που διενεργήθηκαν αφορούσαν μόνο σε συμβατικές υποχρεώσεις της Αρχής.

Ο Προϋπολογισμός που ψηφίστηκε ήταν πλεονασματικός, ωστόσο από τις 14 ειδικές Εκθέσεις, συνολικής πρόνοιας ύψους €2.425.036, πραγματοποιήθηκαν μόνο 7, με τα συνολικά πραγματικά έσοδα να ανέρχονται σε €836.396 σύμφωνα με τα στοιχεία του λογιστηρίου της Αρχής (δηλ. μόλις 34,5% των προϋπολογισθέντων).

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οποιεσδήποτε νέες εκθέσεις χρειάζεται μελέτη αγοράς, επαφές με φορείς και οργανισμούς και αρκετή προεργασία. Έτσι, έπρεπε να προϋπολογιστούν και να τοποθετηθούν στον ετήσιο προϋπολογισμό όχι για εικονική αύξηση του κύκλου εργασιών αλλά για υλοποίηση. Ήδη εκθέσεις που βρίσκονταν στον Προϋπολογισμό σε παλαιότερα χρόνια έχουν τροχοδρομηθεί και βρίσκονται στον Προϋπολογισμό του 2014.

Προσωπικό. Η Αρχή εργοδοτούσε κατά τις 31.12.2012, 19 υπαλλήλους σε μόνιμες θέσεις, όπως και το 2011 έναντι 21 οργανικών θέσεων και 7 εργάτες. Επιπρόσθετα, εργοδότησε κατά τη διάρκεια διαφόρων εκθέσεων 22 άτομα.

Παραχώρηση στην Αρχή τμήματος κρατικής γης. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής σε συνεδρία του στις 15.5.2008 αποφάσισε όπως, προκειμένου να μπορέσει να προχωρήσει με τις προγραμματισμένες αναπτύξεις, προτείνει στην Κυβέρνηση να ακυρώσει τη σύμβαση που είχε για τη χρήση κρατικού τεμαχίου έκτασης 264.000 τ.μ., με αντάλλαγμα να μεταβιβαστεί επ' ονόματι της Αρχής μέρος της πιο πάνω έκτασης.

Το Υπουργικό Συμβούλιο στις 2.11.2010 με την απόφαση του αρ 71.177 αποφάσισε μεταξύ άλλων:

- να εγκρίνει την ακύρωση της Σύμβασης Μίσθωσης μεταξύ της Κυβέρνησης και της Αρχής.
- να εγκρίνει την παραχώρηση στην Αρχή τμήματος της κρατικής ιδιοκτησίας με καθαρό εμβαδόν 48.000 τ.μ. αγοραίας αξίας €17.040.000, το οποίο αποτελεί μέρος της αξίας του δικαιώματος της Αρχής για την υπόλοιπη περίοδο, εννέα χρόνια, μέχρι την λήξη της πρώτης περιόδου της Σύμβασης Μίσθωσης, που υπολογίστηκε σε €18.396.365, υπό τον όρο ότι τα μεταβιβαστικά δικαιώματα που ανέρχονται σε €1.356.365, θα καταβληθούν από το Υπουργείο Εσωτερικών. Σημειώνεται ότι το εν λόγω τεμάχιο των 48.000 τ.μ. έχει υποθηκευθεί (όπως αναφέρεται πιο πάνω).
- να εγκρίνει την εκμίσθωση άλλου τμήματος της ίδιας κρατικής γης εμβαδού 47.500 τ.μ. με ετήσιο αγοραίο ενοίκιο ύψους €421.600 το οποίο θα καταβάλλεται από την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης και θα αναθεωρείται κάθε πέντε χρόνια, σύμφωνα με τις πρόνοιες των Κανονισμών διάθεσης κρατικής γης.

Οι πιο πάνω αποφάσεις έχουν υλοποιηθεί εκτός από την υπογραφή της σύμβασης για την εκμίσθωση του τμήματος κρατικής γης 45000 τ.μ. με αγοραίο ενοίκιο €421.000.

Αναπτυξιακός Σχεδιασμός. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής στη συνεδρία του με ημερ. 28.3.2013 αποφάσισε να αναθέσει με απευθείας ανάθεση, χωρίς να ακολουθηθούν οι πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, σε ιδιωτικό οίκο, έναντι συνολικού κόστους €29.000 συν ΦΠΑ, την ετοιμασία μελέτης βιωσιμότητας σε σχέση με την αναβάθμιση/κατασκευή νέων εκθεσιακών χώρων και για την διαδικασία προκήρυξης για εκδήλωση ενδιαφέροντος για το εν λόγω έργο.

Η πιο πάνω μελέτη όπως απορρέει από επιστολή του Προέδρου της Αρχής προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ημερ. 11.10.2013, αφορά σύνολο χώρου 96000 τ.μ. και αναφέρεται στην ανέγερση εκθεσιακού κέντρου 17100 τ.μ. στα πρότυπα και προδιαγραφές των σύγχρονων διεθνών εκθεσιακών κέντρων έναντι συνολικού κόστους €18,6 εκ. συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ. Στο εν λόγω κόστος πέραν του εκθεσιακού κέντρου περιλαμβάνονται τα γραφεία της Αρχής, οι βοηθητικοί χώροι, ο περιβάλλοντας χώρος και όλος ο εξοπλισμός. Επιπλέον το κόστος, σύμφωνα με την πιο πάνω μελέτη, για χώρους στάθμευσης καθώς και η κατασκευή δρόμων, πεζοδρομίων και ρυμοτομίας, υπολογίζεται στα €3,7 εκ. συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, ενώ στην περίπτωση που ο ενδεχόμενος

στρατηγικός επενδυτής επιλέξει το σενάριο της ανέγερσης γραφειακών χώρων, το κόστος ανέγερσης τους θα ανέλθει στα €38,4 εκ. συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

Στην πιο πάνω μελέτη αντί να εξεταστεί κατά πόσον οι αναπτύξεις θα είναι βιώσιμες για την Αρχή, εξετάστηκε εάν θα είναι βιώσιμες για τον ενδεχόμενο στρατηγικό επενδυτή, με το τελικό συμπέρασμα να φαίνεται, στη βάση τουλάχιστο των παραδοχών της συγκεκριμένης μελέτης, να μην είναι θετικό για το ολοκληρωμένο έργο.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Αρχής, η μελέτη βιωσιμότητας δεν είναι ολοκληρωμένη. Η μελέτη αν και μη ολοκληρωμένη δεν καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το έργο είναι μη βιώσιμο. Απλώς στο σενάριο που επέλεξαν οι σύμβουλοι καταλήγουν πως το έργο για τον Στρατηγικό Επενδυτή είναι κερδοφόρο εάν η διαχείριση του Εκθεσιακού Κέντρου του αποφέρει καθαρά έσοδα 1,3 εκατομμύρια ετησίως, πράγμα που πιστεύει ότι είναι εφικτό. Μας ανέφερε επίσης ότι, η Αρχή βρίσκεται σε συνεννόηση με το αρμόδιο Υπουργείο και αναμένεται πολύ σύντομα η έναρξη της διαδικασίας προκήρυξης ενδιαφέροντος για εξεύρεση στρατηγικού επενδυτή και ήδη έχει επιδειχθεί σοβαρό ενδιαφέρον από μεγάλους οίκους για εμπλοκή στην υλοποίηση του έργου.

Επέκταση δραστηριοτήτων της Αρχής. Σύμφωνα με τον περί Αρχής Κρατικών Εκθέσεων (Τροποποιητικό) Νόμο 125(Ι) του 2005 και συγκεκριμένα με τις πρόσθετες πρόνοιες στο άρθρο 7 που αφορούν στις γενικές αρμοδιότητες της Αρχής, δημιουργήθηκαν νέες προοπτικές και ευκαιρίες δραστηριοποίησης της, στοχεύοντας στην οικονομική της ευμάρεια. Συναφώς αναφέρεται ότι στα πλαίσια επέκτασης των δραστηριοτήτων της, η Αρχή κατά το 2007 προχώρησε και στη σύσταση τριών θυγατρικών εταιρειών.

Παρά την δημιουργία των πιο πάνω προοπτικών ανάπτυξης, δεν επιτεύχθηκαν τα αναμενόμενα θετικά οικονομικά αποτελέσματα για την απάβλυνση/βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της Αρχής αφού ούτε και οι θυγατρικές εταιρείες είχαν δραστηριοποιηθεί μέχρι και τον Οκτώβριο του 2013.

Τεχνολογία πληροφοριών. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές της Αρχής και το λογιστικό πρόγραμμα χρήζουν ριζικών αλλαγών, εφόσον οι δυνατότητες αναβαθμίσεων τόσο του εξοπλισμού όσο και του λογισμικού είναι ελάχιστες έως και ανύπαρκτες λόγω πεπαλαιώσής τους.

Επίσης, από τον Αύγουστο του 2012, λόγω προβλήματος διασύνδεσης του σαρωτή με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή που χρησιμοποιείται για το ηλεκτρονικό αρχείο, δεν καταχωρίζονται έγγραφα στο ηλεκτρονικό αρχείο, ενώ μέχρι τις 22.10.2013 δεν έγινε οποιαδήποτε ενέργεια για επίλυση του προβλήματος.

Εσωτερικός Έλεγχος. Παρατηρήθηκε και πάλι πολύ μεγάλη καθυστέρηση στην ετοιμασία καταστάσεων επαλήθευσης των τραπεζικών υπολοίπων των λογαριασμών της Αρχής με αυτά που παρουσιάζονται στις τραπεζικές καταστάσεις, παράλειψη διενέργειας φυσικής καταμέτρησης των αποθεμάτων, μη διενέργεια ελέγχου ορθότητας των τιμολογίων που εκδίδονται καθώς και λανθασμένος τρόπος μηδενισμού πιστωτικών υπολοίπων χρεωστών, με έκδοση τιμολογίων χωρίς καμία τεκμηρίωση και δικαιολογία.

Οφειλές στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων κατέθεσε στις 3.9.2008, 4 κλήσεις εναντίον της Αρχής για εμφάνιση ενώπιον Δικαστηρίου στις 16.10.2008 και 20.11.2008, για συνολικό ποσό που αντιπροσωπεύει οφειλές φόρων ύψους €480.437,85 συν €83.539,91 για τόκους πρόστιμα και επιβαρύνσεις. Όπως πληροφορηθήκαμε, η σχετική δικαστική διαδικασία εναντίον της Αρχής αποσύρθηκε στις 10.6.2010, άνευ βλάβης των δικαιωμάτων του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων, με την προϋπόθεση ότι θα συμφωνηθεί τρόπος αποπληρωμής της πιο πάνω οφειλής. Το θέμα του τρόπου καταβολής των πιο πάνω οφειλών απασχόλησε το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής στις συνεδρίες του στις 23.6.2010 και 9.5.2012 χωρίς ωστόσο να έχει γίνει οποιοσδήποτε διακανονισμός.

Το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων στις 20.8.2012, προχώρησε εκ νέου με 3 νέες αγωγές εναντίον της Αρχής, ενώ σε σχετική ειδοποίηση για πληρωμή καθυστερημένων φόρων ημερ. 12.6.2013, ενημέρωσε την Αρχή ότι το οφειλόμενο ποσό ανήλθε σε €715.177, συμπεριλαμβανομένων των επιβαρύνσεων.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με επιστολή του Νομικού Συμβούλου της Αρχής ημερ. 23.4.2013 σχετικά με το πιο πάνω θέμα, το Υπουργείο Οικονομικών σε περίπτωση μη πληρωμής των ανείσπρακτων φόρων θα

μπορεί να πωλήσει μέρος της κινητής ή ακίνητης περιουσίας της Αρχής για να εισπράξει τα οφειλόμενα ποσά. Με νέες επιστολές του ο Νομικός Σύμβουλος της Αρχής, ημερ. 8.10.2013, και 9.10.2013, ενημερώνει την Αρχή ότι οι πιο πάνω υποθέσεις ορίστηκαν για ακρόαση στις 12.12.2013.

Μέρος Β

Οργάνωση και λειτουργία του Αρχείου. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, και παρά τη διαβεβαίωση ότι έχουν δοθεί οδηγίες ώστε να τεθεί σε αποτελεσματική και ορθή λειτουργία το ηλεκτρονικό αρχείο της Αρχής, εξακολουθούν να παρατηρούνται σημαντικές αδυναμίες στη διαχείριση και αρχειοθέτηση της αλληλογραφίας και εγγράφων. Ως εκ τούτου δεν εξασφαλίζεται σωστή και ολοκληρωμένη πληροφόρηση για άσκηση αποτελεσματικής και επαρκούς διοικητικής εποπτείας.

Αδειες οικοδομής. Το θέμα της εξασφάλισης αδειών οικοδομής για αρκετά περίπτερα που ανεγέρθηκαν στο χώρο της Αρχής συνεχίζει να βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

Περιουσιακά στοιχεία – Φυσική καταμέτρηση. Εξακολουθεί να εκκρεμεί η μηχανογράφηση του μητρώου περιουσιακών στοιχείων και όπως εισηγηθήκαμε, θα πρέπει με την αποπεράτωσή της να διεξαχθεί φυσική καταμέτρηση έτσι ώστε να συμφιλιωθεί με τα υπόλοιπα του μηχανογραφημένου μητρώου και σχετικό πιστοποιητικό να σταλεί στην Υπηρεσία μας.

4.5 ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης (Νοέμβριος 2013), δεν είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας οι οικονομικές καταστάσεις της Αρχής για το 2012 και ως εκ τούτου δεν έγινε ο νομομισμένος έλεγχος. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 23 του περί Αρχής Λιμένων Κύπρου Νόμο, οι οικονομικές καταστάσεις της Αρχής για κάθε οικονομικό έτος θα πρέπει να είναι έτοιμες για έλεγχο μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου του επόμενου έτους.

Επίσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για το 2011 δεν έχει ολοκληρωθεί, επειδή εξακολουθεί να εκκρεμούν σημαντικές διορθωτικές πράξεις, ώστε οι οικονομικές καταστάσεις να συνάδουν με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Ως αποτέλεσμα, η Έκθεση Ελεγκτή επί των οικονομικών καταστάσεων 2011 της Αρχής δεν κατέστη δυνατό ακόμα να εκδοθεί από την Υπηρεσία μας.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, ενόψει και του υπό συζήτηση θέματος που αφορά στο ενδεχόμενο μετοχοποίησης/αποκρατικοποίησης/ιδιωτικοποίησης της Αρχής, οι διορθωμένες οικονομικές καταστάσεις για το 2011 θα έπρεπε να είχαν υποβληθεί προ πολλού.

Σε πρόσφατη συνάντηση με τον Πρόεδρο και Μέλη της Αρχής, συμφωνήθηκε χρονοδιάγραμμα υποβολής στην Υπηρεσία μας διορθωμένων οικονομικών καταστάσεων για το 2011. Σχετικές παρατηρήσεις μας για το υπό αναφορά έτος, που προέκυψαν από τον έλεγχο (που διεξήχθη το 2012), έχουν περιληφθεί στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 και όπως διαπιστώθηκε αρκετές από αυτές εξακολουθεί να ισχύουν.

Κατασκευή κρηπιδώματος μήκους 500 μέτρων στο νέο λιμάνι Λεμεσού. Τον Νοέμβριο 2011, με επιστολή μας προς τον Πρόεδρο της Αρχής Λιμένων Κύπρου, τον πληροφορήσαμε ότι η πρόθεση της Αρχής, να περιλάβει στα έγγραφα του διαγωνισμού, τα οποία ετοιμάστηκαν από ιδιώτες συμβούλους, πρόνοια για την κατασκευή του κρηπιδώματος με συγκεκριμένη μέθοδο (κυψελωτά κιβώτια «caissons»), επειδή θεωρήθηκε ότι η μέθοδος αυτή είναι η πιο οικονομική, ενδεχομένως να περιόριζε τη συμμετοχή/ανταγωνισμό. Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε τη συμπερίληψη πρόνοιας για αποδοχή ισοδύναμων μεθόδων κατασκευής ή/και αποδοχή εναλλακτικών προσφορών οι οποίες θα είχαν ισοδύναμο αποτέλεσμα με την προδιαγραφόμενη κατασκευή.

Τον Νοέμβριο 2011, ο Πρόεδρος της Αρχής μας πληροφόρησε – μεταξύ άλλων – και τα ακόλουθα:

Η εκπόνηση της μελέτης του πιο πάνω έργου ανατέθηκε – κατόπιν ανοικτού διαγωνισμού – σε ιδιώτες συμβούλους. Στο στάδιο της προμελέτης, οι σύμβουλοι είχαν υποχρέωση να εξετάσουν δύο υπαλλακτικές μεθόδους κατασκευής του κρηπιδώματος, από τις οποίες θα επιλεγόταν η καλύτερη. Ως εκ τούτου, έγινε

προμελέτη για τις δύο επικρατέστερες εφικτές λύσεις, οι οποίες ήταν, είτε η κατασκευή του κρηπιδώματος με κυψελωτά κιβώτια («caissons»), είτε η κατασκευή του με αναρτημένο κατάστρωμα επί μεταλλικών πασσάλων.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μας πληροφόρησε επίσης ότι, σύμφωνα με τα ευρήματα της προμελέτης, η λύση των κυψελωτών κιβωτίων υπερτερούσε καταφανέστατα έναντι της άλλης επιλογής, και για τον λόγο αυτό, η Αρχή προχώρησε στην επιλογή της λύσης των κυψελωτών κιβωτίων ως της καλύτερης και πιο οικονομικής κατασκευής.

Τον Δεκέμβριο 2011, με νέα επιστολή μας προς τον Πρόεδρο της Αρχής αναφέραμε ότι, οι λόγοι που οδήγησαν την Αρχή στην επιλογή της μεθόδου των κυψελωτών κιβωτίων («caissons») για την κατασκευή του κρηπιδώματος, όπως αυτοί τέθηκαν στην πιο πάνω επιστολή της Αρχής, ήταν κατανοητοί και, ως εκ τούτου, η Υπηρεσία μας δεν είχε ένσταση να περιληφθεί η συγκεκριμένη μέθοδος στα έγγραφα του διαγωνισμού.

Παρατηρήσαμε ωστόσο ότι, ανεξάρτητα με τα πιο πάνω, όπως είχαμε υποδείξει και στην προηγούμενη επιστολή μας, τον Νοέμβριο 2011, η Αρχή δεσμευόταν – σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου Ν11(Ι)/2006 για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων – να εξασφαλίσει ισότιμη πρόσβαση στους οικονομικούς φορείς που χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους κατασκευής, από τη συγκεκριμένη μέθοδο, όπως αυτή καθοριζόταν στα έγγραφα του διαγωνισμού, επιτρέποντας την υποβολή προσφορών με εναλλακτικές μεθόδους, οι οποίες να έχουν ισοδύναμο αποτέλεσμα.

Στις 30.4.2012, πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, συνάντηση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου με τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο της Αρχής, στην παρουσία των συμβούλων μελετητών του έργου, κατά την οποία η Αρχή γνωστοποίησε την απόφαση της να προχωρήσει στον διαγωνισμό όπως είχε αρχικά καθοριστεί, δηλαδή χωρίς την παροχή δικαιώματος υποβολής εναλλακτικών προσφορών.

Τον Δεκέμβριο 2012, η Αρχή προκήρυξε τον διαγωνισμό για την κατασκευή του πιο πάνω έργου, με ημερομηνία υποβολής την 15.3.2013. Η εκτίμηση της δαπάνης του έργου υπολογίστηκε στο ποσό των €35 εκ. Υποβλήθηκαν συνολικά 5 προσφορές. Τον Ιούνιο 2013, η Αρχή αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στην οικονομικά πλέον συμφέρουσα προσφορά, έναντι του ποσού των €24.870.000. Στις 12.10.2013, υπογράφηκε το σχετικό συμβόλαιο με τον επιτυχόντα προσφοροδότη.

(i) Αξιοποίηση και Ανάπλαση του Χερσαίου Χώρου στο παλιό Λιμάνι Λεμεσού. (ii) Νέα Αίθουσα Επιβατών στο νέο Λιμάνι Λεμεσού. Στις 19.9.2012, με επιστολή μας προς τον Πρόεδρο της Αρχής Λιμένων Κύπρου, αναφέραμε ότι με βάση το περιεχόμενο των τελευταίων εκθέσεων προόδου για τα πιο πάνω έργα, αυτά παρουσίαζαν πολύ σοβαρές καθυστερήσεις, που καθιστούσαν ανέφικτη τη συμπλήρωση τους σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα που καθορίστηκαν στα συμβόλαια.

Συγκεκριμένα, για το έργο της Αξιοποίησης και Ανάπλασης του Χερσαίου Χώρου στο παλιό Λιμάνι Λεμεσού, του οποίου το ποσόν του συμβολαίου ανέρχεται στα €17.877.220, με ημερομηνία έναρξης την 4.10.2010 και αποπεράτωσης την 3.10.2012, παρατηρήσαμε ότι μέχρι τον Ιούλιο 2012, είχε εκτελεστεί εργασία αξίας μόνο €4,47 εκ. και ότι με την πάροδο του χρόνου οι καθυστερήσεις αυξάνονταν αντί να μειώνονται. Επισημάναμε επίσης ότι δεν είχε ακόμα σταλεί στον Εργολάβο επιστολή, με την οποία να ενημερώνεται για τυχόν δικαιολογημένη παράταση χρόνου, πράγμα που θα έπρεπε να είχε γίνει πριν τις 3.10.2012, συμβατική ημερομηνία αποπεράτωσης του έργου, για αποφυγή του ενδεχομένου να καταστεί το συμβόλαιο ως αορίστου χρόνου με κίνδυνο να μην μπορεί η Αρχή να διεκδικήσει από τον Εργολάβο αποζημιώσεις για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Όσον αφορά το έργο ανέγερσης της Νέας Αίθουσας Επιβατών στο νέο Λιμάνι Λεμεσού, του οποίου το ποσόν του συμβολαίου ανέρχεται στα €14.433.012, με ημερομηνία έναρξης την 18.7.2011 και αποπεράτωσης την 17.7.2013, παρατηρήσαμε ότι, ενώ το έργο παρουσίαζε πολύ σοβαρές καθυστερήσεις και στις εκθέσεις προόδου καταγράφονταν με λεπτομέρεια οι απαιτήσεις του Εργολάβου, δεν γινόταν καμιά αναφορά στις θέσεις του Αρχιτέκτονα επί των πιο πάνω απαιτήσεων, οι οποίες στηρίζονταν κυρίως στην εκτέλεση επιπλέον εργασιών, λόγω τροποποίησης της μελέτης.

Ενόψει των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε στον Πρόεδρο της Αρχής τα ακόλουθα:

- (i) Να ζητηθεί από τους συμβούλους του κάθε έργου όπως, αφού αξιολογήσουν τις καθυστερήσεις στην πρόοδο των εργασιών, καθώς και όλες τις απαιτήσεις των Εργολάβων, εισηγηθούν την παραχώρηση σε αυτούς της ανάλογης δικαιολογημένης παράτασης χρόνου και να υπολογίσουν επίσης τον χρόνο της αδικαιολόγητης καθυστέρησης.
- (ii) Να ενημερωθούν οι Εργολάβοι για τις πιο πάνω αποφάσεις και να τους ζητηθεί όπως αναθεωρήσουν το πρόγραμμα εργασιών τους, ώστε να συνάδει με τις παραχωρηθείσες παρατάσεις.
- (iii) Οι αρχιτεκτονικές οδηγίες που εκδίδονταν από τους συμβούλους, και είχαν χρονικές ή/και οικονομικές επιπτώσεις, να τυγχάνουν προηγουμένως της έγκρισης της Αρχής. Ως εκ τούτου, να υποδειχθεί στους συμβούλους όπως ενημερώνουν σχετικά την Αρχή, πριν την έκδοσή τους, με σημειώματα στα οποία να επεξηγούν τους λόγους που επιβάλλουν την έκδοση της κάθε οδηγίας, συνοδευόμενα με εκτίμηση των χρονικών ή/και οικονομικών επιπτώσεων.
- (iv) Στις περιπτώσεις που δημιουργείτο αυξημένο κατασκευαστικό κόστος ή απαιτήσεις των Εργολάβων εξ' υπαιτιότητας των συμβούλων, τότε η Αρχή να ενημερώνει τους μελετητές ανάλογα, επιφυλάσσοντας, τα δικαιώματά της για απαίτηση/διεκδίκηση αποζημιώσεων.

Τον Μάρτιο 2013, ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι λήφθηκαν υπόψη οι πιο πάνω εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας και, στάληκαν σχετικές επιστολές στους συμβούλους για τις δικές τους ενέργειες.

Όσον αφορά το έργο της Αξιοποίησης και Ανάπλασης του Χερσαίου Χώρου στο παλιό Λιμάνι Λεμεσού, ο Πρόεδρος μάς πληροφόρησε ότι, τον Φεβρουάριο 2013, σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων μερών, για την εξέταση των καθυστερήσεων στην πρόοδο του έργου, ο Εργολάβος υπέβαλε πρόταση, όπως, στα πλαίσια φιλικού διακανονισμού των απαιτήσεων του, εγκριθεί παράταση χρόνου για ολοκλήρωση του έργου, μέχρι τις 30 Αυγούστου 2013, χωρίς οποιεσδήποτε εκατέρωθεν απαιτήσεις για οικονομικές αποζημιώσεις. Τον Μάιο 2013, η Αρχή υπέγραψε με τον Εργολάβο συμπληρωματική συμφωνία, με βάση την πιο πάνω πρόταση του.

Στις 9.8.2013, ο Εργολάβος υπέβαλε απαίτηση για παράταση χρόνου 3,5 μηνών, χωρίς οικονομικές αποζημιώσεις, λόγω των περιοριστικών μέτρων στις συναλλαγές, που επιβλήθηκαν από το Κράτος για αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Στις 21.10.2013, ο Αρχιτέκτονας ζήτησε από τον Εργολάβο να τεκμηριώσει την πιο πάνω απαίτησή του, ώστε να μπορέσει να την αξιολογήσει, παραχωρώντας του ταυτόχρονα ενδιάμεση παράταση χρόνου 16 εργάσιμων ημερών, με βάση τις πρόνοιες της σχετικής Εγκυκλίου αρ. 7 της Κεντρικής Επιτροπής Αλλαγών και Απαιτήσεων, καθορίζοντας ως νέα ημερομηνία ολοκλήρωσης του έργου την 24.9.2013.

Τέλος όσον αφορά το έργο ανέγερσης της Νέας Αίθουσας Επιβατών στο νέο Λιμάνι Λεμεσού, ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι ο Εργολάβος είχε υποβάλει αναθεωρημένο πρόγραμμα εργασιών, το οποίο όμως δεν έτυχε της έγκρισης του Αρχιτέκτονα, αφού δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί η εξέταση των σχετικών απαιτήσεων του.

Τον Οκτώβριο 2013, ο Αρχιτέκτονας αφού ολοκλήρωσε την αξιολόγηση των πιο πάνω απαιτήσεων, παραχώρησε στον Εργολάβο παράταση χρόνου μέχρι τις 20.2.2014.

Ανάθεση από την Αρχή Λιμένων Κύπρου των υπηρεσιών πλοήγησης/ ρυμούλκησης των πλοίων που θα εξυπηρετούνται από τις εγκαταστάσεις ιδιωτικής εταιρείας στο Βασιλικό. Τον Απρίλιο 2013, στα πλαίσια διερεύνησης καταγγελίας που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας σχετικά με το πιο πάνω θέμα, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

Στις 24.2.2012, η Αρχή Λιμένων Κύπρου (ΑΛΚ) υπέγραψε συμφωνία παραχώρησης άδειας σε ιδιωτική εταιρεία, για την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία προβλήτας στο θαλάσσιο χώρο στο λιμάνι Βασιλικού, για χρονική περίοδο 28 ετών, με δικαίωμα ανανέωσης για άλλα 28 χρόνια, με σκοπό την εξυπηρέτηση των πλοίων που θα προσεγγίζουν τις εγκαταστάσεις της πιο πάνω εταιρείας στην περιοχή, για την φόρτωση/εκφόρτωση υδρογονανθράκων.

Στις 24.4.2012, ο Γενικός Διευθυντής της ΑΛΚ, υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της Αρχής σημείωμα, σχετικά με το θέμα της παροχής υπηρεσιών πλοήγησης/ρυμούλκησης των πλοίων που θα εξυπηρετούνται στην προβλήτα της εν λόγω εταιρείας. Σύμφωνα με το πιο πάνω σημείωμα, η Διεύθυνση της Αρχής, με βάση τα πορίσματα μελέτης οικονομικής βιωσιμότητας που είχε ετοιμάσει, εισηγήθηκε όπως οι υπηρεσίες πλοήγησης παρέχονται από τους πλοηγούς της Πλοηγικής Υπηρεσίας της ΑΛΚ, ενώ οι υπηρεσίες ρυμούλκησης ανατεθούν σε ιδιώτη, έναντι δικαιώματος που θα εισέπραττε η ΑΛΚ, το οποίο υπολογίστηκε στις €18.000/μήνα για κάθε ρυμουλκό, θεωρώντας την επιλογή αυτή ως την πλέον οικονομικά συμφέρουσα για την Αρχή.

Στις 2.5.2012, το ΔΣ της Αρχής σε συνεδρία του, αφού εξέτασε το πιο πάνω σημείωμα του Γενικού Διευθυντή, αποφάσισε ότι είναι προς το συμφέρον της Αρχής να μην προσφέρει οποιεσδήποτε υπηρεσίες πλοήγησης/ρυμούλκησης, αλλά αυτές να αναληφθούν από την πιο πάνω ιδιωτική εταιρεία, με την οποία να συμφωνηθούν οι οικονομικοί παράμετροι και, προς τούτο, η Διεύθυνση θα έπρεπε να ετοιμάσει και υποβάλει στο ΔΣ για εξέταση, αναλυτική πρόταση με το οικονομικό πλαίσιο.

Στις 23.5.2012, το ΔΣ της Αρχής σε συνεδρία του, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τον Γενικό Διευθυντή όπως ζητήσει από την ιδιωτική εταιρεία να κατονομάσει τις άλλες εταιρείες που θα αναλάμβαναν την παροχή υπηρεσιών εξυπηρέτησης πλοίων στην προβλήτα της, με σκοπό την κατάληξη σε συνολική συμφωνία μεταξύ των δύο μερών.

Στις 28.5.2012, ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής, απέστειλε επιστολή στην εταιρεία, με την οποία την πληροφόρησε ότι το ΔΣ της Αρχής, είχε αποφασίσει τα ακόλουθα:

- (i) Η Αρχή δεν θα προσφέρει υπηρεσίες πλοήγησης και ρυμούλκησης και ως εκ τούτου η εταιρεία θα έχει την πλήρη ευθύνη της εξασφάλισης των εν λόγω υπηρεσιών.
- (ii) Η εταιρεία θα πρέπει να πληροφορήσει γραπτώς την Αρχή για τις συγκεκριμένες εταιρείες που θα προσφέρουν τις υπηρεσίες πλοήγησης και ρυμούλκησης, καθώς και τις άλλες υπηρεσίες/ευκολίες υποδοχής των πλοίων.

Στις 11.6.2012, η πιο πάνω εταιρεία υπέβαλε στον Γενικό Διευθυντή της Αρχής, τα ονόματα των άλλων εταιρειών που θα προσέφεραν τις πιο πάνω υπηρεσίες.

Στις 3.10.2012, το ΔΣ της Αρχής σε συνεδρία του, αποφάσισε να εγκρίνει τα τέλη που θα καταβάλλει στην Αρχή, η εταιρεία που θα προσφέρει τις υπηρεσίες πλοήγησης και ρυμούλκησης. Με βάση την πιο πάνω απόφαση, η εταιρεία θα καταβάλλει στην Αρχή ποσοστό 15% επί των εκάστοτε καταβλητέων δικαιωμάτων – όπως αυτά προνοούνται στους σχετικούς κανονισμούς της Αρχής – για τα πρώτα 350 πλοία τα οποία θα προσεγγίζουν την προβλήτα κάθε χρόνο και, ποσοστό 10% για αριθμό πλοίων άνω των 350. Η υπογραφή της σχετικής συμφωνίας έγινε στις 11.1.2013.

Λόγω αντιδράσεων της Συντεχνίας Υπαλλήλων της Αρχής Λιμένων Κύπρου στην πιο πάνω συμφωνία, την οποία η Συντεχνία θεωρεί ότι πλήττει τα οικονομικά συμφέροντα της Αρχής, με την απώλεια σημαντικών εσόδων κάθε χρόνο, πραγματοποιήθηκε στις 12.3.2013 συνεδρία στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, στην παρουσία του Υπουργού, αρμοδίων παραγόντων του Υπουργείου και της Αρχής καθώς και εκπροσώπων της Συντεχνίας, για συζήτηση του θέματος. Κατά την εν λόγω συνεδρία, αποφασίστηκε να ανατεθεί σε ιδιώτες συμβούλους, η διεξαγωγή μελέτης βιωσιμότητας, σχετικά με την παροχή των πιο πάνω υπηρεσιών, με την οποία να διαπιστώνεται η πλέον οικονομικά συμφέρουσα για την Αρχή επιλογή, δηλαδή μεταξύ της ανάθεσης των εν λόγω υπηρεσιών σε ιδιώτες, σύμφωνα με την σχετική συμφωνία που υπογράφηκε και, της παροχής των υπηρεσιών αυτών από την ΑΛΚ. Αποφασίστηκε επίσης να εξεταστούν από τον νομικό σύμβουλο της Αρχής, οι συνέπειες από ενδεχόμενο τερματισμό της πιο πάνω συμφωνίας.

Τον Απρίλιο 2013, με επιστολή μας προς τον Πρόεδρο της Αρχής, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- (i) Δύο περίπου μήνες μετά την υπογραφή της πιο πάνω συμφωνίας, το ΔΣ της Αρχής αποφάσισε να αναθέσει σε ιδιώτες συμβούλους την ετοιμασία μελέτης βιωσιμότητας για την πλέον οικονομικά συμφέρουσα επιλογή, και ζήτησε από τον νομικό της σύμβουλο, να αξιολογήσει τις συνέπειες από ενδεχόμενο τερματισμό της συμφωνίας.

- (ii) Μια τόσο σημαντική απόφαση, που επηρέαζε σημαντικά τα έσοδα της Αρχής από τα τέλη/δικαιώματα που εισπράττει λόγω της χρήσης της προβλήτας από την ιδιωτική εταιρεία, θα έπρεπε να είχε ληφθεί κατόπιν ανάθεσης σε εμπειρογνώμονες της ετοιμασίας μελέτης βιωσιμότητας, με αξιολόγηση/σύγκριση όλων των επιλογών, ώστε να διαπιστωθεί η πλέον οικονομικά συμφέρουσα για την Αρχή επιλογή, αντί η εν λόγω μελέτη να ανατεθεί μετά τη λήψη της απόφασης και την υπογραφή της σχετικής συμφωνίας.
- (iii) Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την ανάθεση της σύμβασης παροχής των πιο πάνω υπηρεσιών, δεν συνάδει με τις πρόνοιες του Νόμου Ν. 11(I)/2006.
- (iv) Με βάση τις πρόνοιες της συμφωνίας, η διάρκεια της άδειας είναι για 28 χρόνια, με δικαίωμα ανανέωσης για άλλα 28 χρόνια, που αποτελεί πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα δέσμευσης της Αρχής, χωρίς να παρέχεται η δυνατότητα επαναδιαπραγμάτευσης της συμφωνίας σε περίπτωση αλλαγής των δεδομένων.

Τον Σεπτέμβριο 2013, η Αρχή μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής, διαμόρφωσε την άποψή του σε σχέση με το πιο πάνω θέμα, βάσει μελέτης βιωσιμότητας που ετοιμάστηκε από αρμόδιους υπηρεσιακούς λειτουργούς και κατ' επέκταση από τη Διεύθυνση της Αρχής, πρακτική που ακολουθείται στη βάση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία της.

Η εκπόνηση της μελέτης βιωσιμότητας από τους ιδιώτες συμβούλους, έγινε αφού δόθηκαν σχετικές οδηγίες από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, στο πλαίσιο συνάντησης που πραγματοποιήθηκε στις 12.3.2013, μεταξύ εκπροσώπων της Αρχής, των Συντεχνιών και του Υπουργείου, για συζήτηση των σχετικών θεμάτων που είχαν εγερθεί από τις Συντεχνίες της ΑΛΚ.

Τέλος, μας πληροφόρησε ότι η ανάθεση της σύμβασης παροχής των πιο πάνω υπηρεσιών, καθώς και η διάρκεια της, ήταν αποτέλεσμα της άδειας που είχε ήδη προηγηθεί και παραχωρηθεί από την Αρχή στην ιδιωτική εταιρεία, για την ανέγερση της προβλήτας στη λιμενική περιοχή Βασιλικού.

4.6 ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Οι πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις της Αρχής για το 2012 παρουσίαζαν πλεόνασμα ύψους €337.148 σε σύγκριση με έλλειμμα ύψους €650.343 το 2011.

(β) **Τροποποίηση Νομοθεσίας.** Η Αρχή προώθησε νομοσχέδιο για τροποποίηση του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου αρ. 7(I)/1998, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αναθεώρηση του ύψους των ετήσιων τελών άδειας που καταβάλλουν οι σταθμοί και τη συμπερίληψη τελών για υπηρεσίες που προσφέρει η Αρχή στους σταθμούς για τις οποίες μέχρι σήμερα δεν επιβάλλεται οποιαδήποτε χρέωση, έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στην αποστολή της. Το τροποποιητικό νομοσχέδιο προωθήθηκε για ψήφιση στη Βουλή τον Ιούλιο 2013.

(γ) **Τραπεζικά διαθέσιμα.** Στις 31.12.2012 τα τραπεζικά διαθέσιμα της Αρχής ανέρχονταν σε €787.542 (€1.173.550 στις 31.12.2011). Από τα ποσά αυτά €242.678 αφορούσαν σε υπόλοιπα της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου τα οποία μετά τη συμφωνία του Eurogroup της 25ης Μαρτίου 2013 και τα σχετικά διατάγματα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου έχουν υποστεί απομείωση στις αξίες τους. Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες για το έτος που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2013 θα αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης για τις καταθέσεις στην Λαϊκή Τράπεζα ύψους €63.304, ενώ για τις καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου ποσό ύψους €48.177 έχει μετατραπεί σε μετοχές της τράπεζας και ποσό ύψους €38.142 έχει μετατραπεί σε τρία ισόποσα γραμμάτια διάρκειας 6, 9 και 12 μηνών. Οι πιο πάνω απομειώσεις δε φαίνεται να έχουν επηρεάσει σημαντικά την κατάσταση ρευστότητας της Αρχής.

(δ) Έσοδα. Τα έσοδα το 2012 ανήλθαν σε €2.372.402 σε σύγκριση με €1.193.466 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €1.178.936 ή 99%. Αύξηση σημειώθηκε κυρίως στα Κονδύλια «Διοικητικά Πρόστιμα» (€849.501), «Τέλη Άδειας» (€344.625) και «Άλλα Έσοδα» (€44.098).

(ε) Έξοδα. Τα έξοδα το 2012 ανήλθαν σε €2.035.254, έναντι €1.843.809 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €191.445 ή 10%. Αύξηση σημειώθηκε κυρίως στα Κονδύλια «Συνέδρια, Σεμινάρια στην Κύπρο» (€123.865), «Αποδοχές Προσωπικού» (€65.573) και «Μίσθωση υπηρεσιών εξειδικευμένου Προσωπικού και Εμπειρογνομόνων» (€26.404), ενώ μείωση σημειώθηκε κυρίως στα Κονδύλια «Μίσθωση Υπηρεσιών Παρακολούθησης Σταθμών» (€21.962) και «Δημοσιότητα, Δημοσιεύσεις, Διαφημίσεις» (€ 12.803).

Προϋπολογισμός.

(α) Έγκριση. Σύμφωνα με το άρθρο 36 των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμων του 1998 έως 2012, ο ετήσιος Προϋπολογισμός της Αρχής καταρτίζεται μέχρι την 1^η Οκτωβρίου κάθε χρόνου και υπόκειται στην έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου και της Βουλής των Αντιπροσώπων. Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 εγκρίθηκε και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών από την Αρχή στις 3.10.2011, και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 17.1.2012. Ο Προϋπολογισμός ψηφίστηκε σε Νόμο (23(II)/2012) ο οποίος δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 30.3.2012 για δαπάνες ύψους €1.975.126 και έσοδα ύψους €1.898.117 με τη διαφορά να καλύπτεται από το Αποθεματικό. Η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012. Κατά την περίοδο 1 – 30.3.2012 διενεργήθηκαν πληρωμές οι οποίες δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

Επιπρόσθετα, στις 13.8.2012 εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο και ψηφίστηκε σε Νόμο Συμπληρωματικός Προϋπολογισμός (Ν.53(II)/2012), ο οποίος δημοσιεύτηκε στις 5.10.2012 για δαπάνες ύψους €100.000 για την κάλυψη της αυξημένης δαπάνης που προέκυψε λόγω πραγματοποίησης συνεδρίου στην Κύπρο στα πλαίσια της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(β) Υπερβάσεις 2012. Σε δέκα Κονδύλια του Προϋπολογισμού του 2012 σημειώθηκαν υπερβάσεις συνολικού ύψους €97.353. Για τις υπερβάσεις ύψους €72.627 θα πρέπει να ζητηθεί η καλυπτική έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών για κάλυψη του ελλείμματος από εξοικονομήσεις που παρουσιάστηκαν σε άλλα Κονδύλια των σχετικών Κεφαλαίων. Για το ποσό των €24.726 που παρουσιάζεται ως συνολική υπέρβαση του Κεφαλαίου 05 «Άλλες Δαπάνες», μπορεί, με την έγκριση της Αρχής να καλυφθεί με μεταφορά πιστώσεων από το Κεφάλαιο 10 «Απρόβλεπτα και Αποθεματικό». Σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό της Αρχής το Κεφάλαιο 10 «Απρόβλεπτα και Αποθεματικό» χρησιμοποιείται για εξαιρετικές, επείγουσες και απρόβλεπτες δαπάνες για να καλύψει έλλειμμα οποιουδήποτε ποσού δαπανήθηκε σε οποιοδήποτε άλλο άρθρο των Κεφαλαίων.

Προσωπικό.

(α) Αποδοχές προσωπικού. Στις 31.12.2012 η Αρχή εργοδοτούσε 25 υπαλλήλους σε μόνιμες θέσεις (25 στις 31.12.2011). Οι δαπάνες προσωπικού, περιλαμβανομένων και των εργοδοτικών εισφορών στα διάφορα Ταμεία, αλλά μη περιλαμβανομένης της πρόβλεψης για συνταξιοδοτικά οφελήματα ύψους €210.258, ανήλθαν σε €1.066.678 σε σύγκριση με €1.011.275 το 2011. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην πρόσληψη μιας λειτουργού ραδιοτηλεόρασης στις 30.12.2011 και στο διορισμό Εκτελεστικού Προέδρου από 1.5.2011 με αντιμισθία που καθορίστηκε στην κορυφή της κλίμακας Α15(i). Επιπλέον η Αρχή εργοδοτεί μία Σύμβουλο για θέματα Ραδιοτηλεόρασης και μια Βοηθό Γραμματειακό Λειτουργό οι οποίες προσλήφθηκαν με συμβόλαιο και έγιναν αορίστου διάρκειας η αμοιβή των οποίων δεν περιλαμβάνεται στις δαπάνες προσωπικού (€47.415 το 2012 και €46.448 το 2011). Δεν περιλαμβάνεται επίσης ο μισθός ενός ωρομίσθιου/κλητήρα ύψους €23.047 (€22.788 για το 2011).

(β) Συνταξιοδοτικά οφελήματα προσωπικού. Οι Κανονισμοί του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων σε υπαλλήλους της Αρχής, οι οποίοι αποστάληκαν στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 21.12.2005, δεν έχουν ακόμη εγκριθεί. Στις 29.5.2009 το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού απέρριψε το αίτημα για ίδρυση και λειτουργία Ταμείου Συντάξεων. Η χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών οφελημάτων των υπαλλήλων της Αρχής θα γίνεται μέσω του ετήσιου Προϋπολογισμού της, σύμφωνα με τις υπολογιζόμενες ετήσιες πληρωμές συνταξιοδοτικών οφελημάτων προς τους υπαλλήλους της, χωρίς την

καταβολή των εισφορών σε ξεχωριστό Ταμείο Συντάξεων, συνεπώς στον ετήσιο Προϋπολογισμό δεν περιλήφθηκε πρόνοια για δαπάνη για συνταξιοδοτικά ωφελήματα του προσωπικού.

Σύμφωνα με την τελευταία αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία εκτίμησης 31.12.2010, το προωθούμενο Σχέδιο Συντάξεων της Αρχής παρουσίαζε έλλειμμα σε σχέση με προϋπηρεσία ύψους €1.651.711.

Στις οικονομικές καταστάσεις του 2012 περιλήφθηκε πρόβλεψη ύψους €210.258 (€200.089 το 2011) για συνταξιοδοτικά ωφελήματα των υπαλλήλων με το σύνολο της πρόβλεψης μέχρι 31.12.2012 να ανέρχεται σε €2.603.430.

(γ) Ανανέωση συμβολαίου του Διευθυντή της Αρχής. Σύμφωνα με το άρθρο 9(4) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου του 1998 μέχρι 2012 «ο διευθυντής της Αρχής διορίζεται με συμβόλαιο διάρκειας έξι ετών, το οποίο μπορεί να ανανεώνεται». Ο Διευθυντής της Αρχής διορίστηκε με δετές συμβόλαιο για την περίοδο 2.7.2001 μέχρι 1.7.2007 το οποίο ανανεώθηκε για τις περιόδους 2.7.2007 μέχρι 1.7.2013 και 2.7.2013 μέχρι 1.7.2019.

Σημειώνεται ωστόσο ότι σύμφωνα με το άρθρο 3(1) του περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Γενικών Διευθυντών) Νόμος του 1990 μέχρι 2007 «Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε οικείου Νόμου, ο Γενικός Διευθυντής νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου διορίζεται από το οικείο Συμβούλιο, μετά από προκήρυξη της θέσης, με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου πενταετούς διάρκειας, ή μικρότερη υπαγορευόμενη από αντικειμενικούς λόγους» και σύμφωνα με το άρθρο 3(3) «η απόφαση του οικείου Συμβουλίου υποβάλλεται στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση».

Σημειώνεται επίσης ότι, ο Νόμος Ν.115/1990 τροποποιήθηκε με την προσθήκη στο άρθρο 2 του ορισμού «Γενικός Διευθυντής» σημαίνει Γενικό Διευθυντή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και περιλαμβάνει τον ανώτατο εκτελεστικό λειτουργό του, με οποιοδήποτε τίτλο, εφόσον αυτός κατέχει την ανώτατη ιεραρχικά θέση σ' αυτό. Εκφράσαμε την άποψη ότι εφόσον σύμφωνα με το Νόμο της Αρχής, ο Διευθυντής εξακολουθεί να είναι το ανώτατο εκτελεστικό όργανο της Αρχής, ο διορισμός του διέπεται από τον Νόμο περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Γενικών Διευθυντών), Ν.115/1990. Συνεπώς φαίνεται ότι η Αρχή θα έπρεπε να είχε προκηρύξει τη θέση και να ζητήσει την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου πριν την υπογραφή της σύμβασης η οποία θα πρέπει να είναι πενταετούς και όχι εξαετούς διάρκειας, θέμα για το οποίο η Αρχή θα πρέπει να ζητήσει νομική γνώμη.

Διορισμός, Αμοιβή και Επιδόματα Εκτελεστικού Προέδρου της Αρχής.

(ι) Διορισμός Εκτελεστικού Προέδρου της Αρχής. Με τη δημοσίευση του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών (Τροποποιητικός) Νόμου του 2011, Ν73(Ι)/2011 στις 29.4.2011, ο υφιστάμενος Πρόεδρος της Αρχής υπηρετεί από 1.5.2011 ως Εκτελεστικός Πρόεδρος υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης. Σημειώνεται ότι οι όροι υπηρεσίας, η αντιμισθία και τα άλλα ωφελήματα του Προέδρου καθορίστηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 17.1.2012 και είναι περίπου τα ωφελήματα που παρέχονται στους Διευθυντές Τμημάτων/Υπηρεσιών με κλίμακες Α15 και Α16 ενώ εξακολουθεί να εκκρεμεί η ετοιμασία Κανονισμών για τις αρμοδιότητες, εξουσίες και τα καθήκοντα του Προέδρου. Σημειώνεται επίσης ότι στη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 17.1.2012 εξουσιοδοτήθηκε ο Υπουργός Εσωτερικών να προβεί στην τροποποίηση του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου, έτσι ώστε το ανώτατο εκτελεστικό όργανο της Αρχής να είναι ο εκτελεστικός Πρόεδρος και όχι ο Διευθυντής. Αναφέρεται ότι τον Ιούλιο 2013 κατατέθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών σχετικό νομοσχέδιο στη Βουλή.

Παρόλο που το θέμα του διορισμού Εκτελεστικού Προέδρου σε ένα Οργανισμό αποτελεί θέμα πολιτικής που επαφίεται στην εκάστοτε Κυβέρνηση, εντούτοις γεννάται το ερώτημα κατά πόσο δικαιολογείται η ύπαρξη ταυτόχρονα Εκτελεστικού Προέδρου και Διευθυντή σε ένα Οργανισμό 25 ατόμων. Ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της Αρχής διατύπωσε της άποψη ότι η σημασία, το εύρος των εργασιών, των υποχρεώσεων και των ευθυνών που έχει η Αρχή, δεν είναι στοιχεία που κρίνονται με το μέγεθος της Υπηρεσίας.

(ii) **Αμοιβή και Επιδόματα Εκτελεστικού Προέδρου της Αρχής.** Λόγω της καθυστέρησης στον καθορισμό των όρων υπηρεσίας και των άλλων ωφελημάτων του Προέδρου της Αρχής από το Υπουργικό Συμβούλιο, η αμοιβή και τα επιδόματα του Προέδρου για την περίοδο 1.5.2011 μέχρι 31.12.2011 καταβλήθηκαν μόλις στις 26.3.2012, επειδή δεν υπήρχε σχετική πρόνοια στον Προϋπολογισμό του 2011.

Σημειώνεται ότι ενώ στον Προϋπολογισμό του 2012 τα άρθρα των επιδομάτων 122-125 στο Κεφάλαιο 1 είχαν δεσμευτεί, από τα άρθρα αυτά καταβλήθηκαν τα αναδρομικά της περιόδου 1.5.2011 μέχρι 31.12.2011 χωρίς να ζητηθεί αποδέσμευση τους, ενώ δεν έχουν καταβληθεί τα επιδόματα του Προέδρου που αφορούν στο 2012.

Αποζημιώσεις Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Η Αρχή μέχρι 31.5.2013 αποζημιώνει τα μέλη της με το ποσό των €85 (£50) για κάθε συνεδρία ενώ από 1.6.2013 για συμμετοχή στις συνεδρίες της Αρχής καταβάλλεται αποζημίωση στα Μέλη της ύψους €60. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την εγκύκλιο του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, ημερ. 23.3.2004, το ποσό που θα έπρεπε να παραχωρείται στους Προέδρους και στα Μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων των Ημικρατικών και άλλων Οργανισμών για κάθε συνεδρία, είχε οριστεί στα €60 (£35) ενώ, σύμφωνα με τις εγκυκλίους του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού με ημερ. 8.5.2013 και του Υπουργείου Οικονομικών με ημερ. 17.6.2013, από 1.1.2013 το ποσό μειώθηκε κατά 15% δηλαδή σε €51.

Επιπρόσθετα εξακολουθεί να καταβάλλεται αποζημίωση στα μέλη της Αρχής για συμμετοχή τους σε συνεδρίες επιτροπών της Αρχής, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Υπουργού, όπως ορίζεται στη σχετική επιστολή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ημερ. 2.8.2006.

Σημειώνεται επίσης ότι σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 17.6.2013 οι αποζημιώσεις των Προέδρων και Μελών Διοικητικών Συμβουλίων καταβάλλονται μόνο στην περίπτωση που έχουν εξασφαλίσει τη σχετική έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, η οποία δεν φαίνεται να έχει εξασφαλιστεί από την Αρχή. Για να μην παρατηρείται το φαινόμενο η ίδια η Αρχή να καθορίζει το ύψος του επιδόματος που καταβάλλεται στα μέλη της, εισηγηθήκαμε όπως το πιο πάνω θέμα παραπεμφθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι τέτοια ενέργεια θα συνιστούσε παρέμβαση στην ανεξαρτησία που διέπει την λειτουργία της Αρχής.

Προσφορές. Οι διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων πρέπει να διενεργούνται στα πλαίσια του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου (Νόμος 12(I)/2006 και Κ.Δ.Π 492/2004), στοχεύοντας στη διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού, τη διαφάνεια, την αποφυγή διακρίσεων και την ίση μεταχείριση των οικονομικών φορέων. Παρατηρήθηκε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ανατέθηκαν απευθείας συμβάσεις χωρίς να προηγηθούν προφορικές ή γραπτές προσφορές όπως προβλέπει το άρθρο 84(1)(β) του Νόμου για τις συμβάσεις από €2.000 μέχρι €15.000. Επιπρόσθετα παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) **Διαγωνισμός 3/2011 για την παροχή υπηρεσιών Τεχνικού Συμβούλου υποστήριξης για το έργο «Σχεδιασμός ψηφιακού συστήματος καταγραφής, και αρχειοθέτησης οπτικοακουστικού υλικού».**

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής σε συνεδρία του στις 19.10.2011 κατακύρωσε την προσφορά για το ποσό των €14.400 (συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α.) και η σχετική συμφωνία συντάχθηκε στις 3.11.2011 στα πλαίσια των εξουσιών που της παρέχει ο περί Ραδιοφωνικού και Τηλεοπτικού Σταθμού Νόμος, Ν7(1)/1998 άρθρο 3(4).

Αναφορικά με τον πιο πάνω διαγωνισμό παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(i) Παρόλο που σύμφωνα με τους όρους της προκήρυξης η διάρκεια της συμφωνίας ήταν για την περίοδο 3.11.2011 μέχρι 2.5.2012, εντούτοις, η Αρχή, στις 25.4.2012 προχώρησε στην ανανέωση της συμφωνίας για ακόμη ένα χρόνο, για την περίοδο 3.5.2012 μέχρι 2.5.2013 επειδή έκρινε ότι απαιτείτο η συνέχιση της τεχνικής υποστήριξης για το πιο πάνω έργο.

Σημειώνεται ότι η συμφωνία έχει ανανεωθεί εκ νέου για την περίοδο 3.5.2013 μέχρι 2.5.2014 χωρίς νέα απόφαση της Αρχής και χωρίς την προκήρυξη νέων προσφορών.

- (ii) Οι πληρωμές γίνονται χωρίς να αναγράφεται ο αριθμός εγγραφής στο Μητρώο Φ.Π.Α.

(β) Αγορά υπηρεσιών για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς το Πρόεδρο και/ή τον Διευθυντή της Αρχής σε θέματα δημοσίων σχέσεων και θέματα που άπτονται της συνεργασίας της Αρχής με ανάλογες Αρχές ξένων χωρών, με διεθνείς οργανισμούς και/ή άλλων συμβουλευτικών υπηρεσιών. Με απόφαση της Αρχής ημερ. 30.3.2011, στις 7.4.2011 υπογράφηκε συμφωνία παροχής υπηρεσιών με εταιρεία για την περίοδο 7.4.2011 μέχρι 6.4.2012 έναντι του ποσού των €28.000 πλέον ΦΠΑ με δικαίωμα ανανέωσης χωρίς ωστόσο να καθορίζεται η χρονική διάρκεια της ανανέωσης. Στις 7.4.2012 η πιο πάνω συμφωνία ανανεώθηκε για την περίοδο 7.4.2012 μέχρι 6.4.2013 έναντι του ποσού των €24.000 πλέον ΦΠΑ χωρίς νέα ανανέωση. Για την επιλογή της πιο πάνω εταιρείας δεν ακολουθήθηκαν οι διατάξεις του περί Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου, Ν.12(Ι)/2006, για την προκήρυξη προσφορών.

Ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι έχουν ληφθεί σοβαρά υπόψη οι παρατηρήσεις μας και διαβεβαιώνει ότι τέτοιες ενέργειες θα αποφεύγονται στο μέλλον.

Χρεώστες. Το σύνολο των χρεωστών κατά τις 31.12.2012 ήταν €2.070.838, σε σύγκριση με €1.206.336 κατά τις 31.12.2011. Μεγαλύτερο μέρος αποτελούσαν οι χρεώστες από «Διοικητικά Πρόστιμα», που ανήλθαν σε €1.481.792 σε σύγκριση με €727.507 το 2011.

Σημειώνεται ότι σημαντικό μέρος των διοικητικών προστίμων που περιλαμβάνεται στους χρεώστες στις 31.12.2012 (€403.730) διαγράφηκε το 2013 μετά από απόφαση της Αρχής (ημερ. 9.1.2013) να μην προχωρήσει σε επανεξέταση υποθέσεων που ανακλήθηκαν λόγω κακής συγκρότησης της. Θεωρούμε ότι σε τέτοιες περιπτώσεις οι υποθέσεις θα πρέπει να επανεξετάζονται με τη νέα σύνθεση της Αρχής, ώστε η Αρχή να μην απολλύει έσοδα. Παρατηρείται ότι αρκετές υποθέσεις ακυρώνονται εκ των υστέρων λόγω κακής σύνθεσης/συγκρότησης της Αρχής και αφού η Αρχή έχει επωμιστεί και το κόστος των δικηγορικών εξόδων.

Σημειώνεται επίσης ότι ποσό ύψους €904.167 αφορά οφειλές προηγούμενων ετών, (2004-2011) και θα πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την είσπραξη τους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της Αρχής η μη επανεξέταση αριθμού υποθέσεων που είχαν ανακληθεί λόγω κακής συγκρότησης της Αρχής, οφείλεται στις σοβαρές ζημιές που υπέστη το μαρτυρικό υλικό (βιντεοκασέτες) από πλημμύρα στην αποθήκη όπου είχαν φυλαχθεί.

Διοικητικά Πρόστιμα. Τα έσοδα από διοικητικά πρόστιμα τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών κατά το 2012, ανήλθαν σε €875.150, σε σύγκριση με €25.649 το 2011.

Το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων αφορά σε δύο πρόστιμα (€369.750 το κάθε ένα) που επιβλήθηκαν σε οργανισμό δημοσίου δικαίου λόγω μη συμμόρφωσης στους όρους της προσωρινής άδειας του κατά την περίοδο 5.4.2012 μέχρι 30.6.2012. Σημειώνεται ότι ο οργανισμός δημοσίου δικαίου έχει καταθέσει προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Αναφέρεται επίσης ότι κατά το 2012 επανεξετάστηκε το μεγαλύτερο μέρος των υποθέσεων που αφορούσαν στα έτη 2008 – 2010 για τις οποίες λόγω της αλλαγής στη σύνθεση της Αρχής και τον διορισμό του νέου Διοικητικού Συμβουλίου στις 16.6.2010 έγινε εκ νέου διαδικασία εξέτασής τους.

Μέρος Β

Έκτακτη αμυντική εισφορά. Όπως αναφέρεται και στις προηγούμενες Εκθέσεις μας, για τα έτη 2000 – 2011, επειδή σύμφωνα με το άρθρο 41(γ) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου 7(Ι)/1998 το εισόδημα της Αρχής απαλλάσσεται από οποιαδήποτε φορολογία με βάση την περί Φόρου Εισοδήματος νομοθεσία, η Αρχή εξακολουθεί να έχει την άποψη ότι το εισόδημά της δεν υπόκειται ούτε και σε έκτακτη αμυντική εισφορά.

Επισημάνθηκε ότι το θέμα θα πρέπει να τακτοποιηθεί σύντομα με το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων.

Ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι με βάση γνωματεύσεις των Νομικών Συμβούλων της Αρχής εξακολουθεί να έχει την άποψη ότι το εισόδημα της Αρχής δεν υπόκειται σε έκτακτη αμυντική εισφορά.

4.7 ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Οι οικονομικές καταστάσεις της Αρχής για το 2012 έχουν ελεγχθεί από ιδιώτη ελεγκτή που διόρισε η Αρχή, ύστερα από έγκρισή μου, σύμφωνα με το άρθρο 3(Ι) των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ελεγχος Λογαριασμών) Νόμων του 1983 έως 2007. Με βάση το ίδιο άρθρο, η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει διενεργήσει επιπρόσθετο οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο.

Οικονομική κατάσταση.

Αποτελέσματα έτους. Το καθαρό πλεόνασμα για το 2012, πριν από τη φορολογία, ήταν €47,62 εκ., σε σύγκριση με €81,72 εκ. το προηγούμενο έτος.

Η μείωση οφείλεται κυρίως στην απομείωση της αξίας της επένδυσης στη θυγατρική εταιρεία CytaHellas και στην επιβολή προστίμων από την Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού σε διάφορες συσσωρευμένες υποθέσεις.

	2012	2011
	€ 000	€ 000
Έσοδα από υπηρεσίες	451.763	473.982
Άλλα έσοδα	6.885	2.695
	458.648	476.677
Έξοδα λειτουργίας	394.970	409.483
Λειτουργικό Πλεόνασμα	63.678	67.194
Έσοδα χρηματοδότησης	48.479	50.368
Έξοδα χρηματοδότησης	(38.000)	(38.869)
Ακύρωση προστίμων	-	3.712
Επιβολή προστίμων	(5.584)	0
Ζημιά από επενδυτικές δραστηριότητες	(20.949)	(688)
Πλεόνασμα πριν από τη φορολογία	47.624	81.717
Φορολογία	(7.349)	(8.435)
Καθαρό Πλεόνασμα	40.275	73.282

Αποθεματικά. Τα αποθεματικά της Αρχής στις 31.12.2012 ήταν €876,2 εκ., σε σύγκριση με €874,7 εκ. το 2011.

Μέρισμα στην Κυπριακή Δημοκρατία. Σύμφωνα με τους περί Υπηρεσίας Τηλεπικοινωνιών Νόμους η Αρχή καταθέτει κατ' έτος στο πάγιο ταμείο της Δημοκρατίας ποσό που δεν υπερβαίνει το ήμισυ των πλεονασμάτων που είχε πραγματοποιήσει μετά τη φορολογία, κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος.

Το ποσό του μερίσματος και ο χρόνος καταβολής του καθορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο ύστερα από σχετική πρόταση του Υπουργού Οικονομικών που διαμορφώνεται μετά από σχετική διαβούλευση με το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής, αφού ληφθούν υπόψη:

- (i) Η κατάσταση ρευστότητας της Αρχής και η δυνατότητά της να καταβάλει το εν λόγω ποσό,
- (ii) η διασφάλιση των μελλοντικών επενδύσεων, οι συμβατικές υποχρεώσεις και άλλες δαπάνες της Αρχής, και

- (iii) τα ποσά που οφείλει να καταβάλλει η Αρχή για αναπλήρωση του ελλείμματος των ταμείων συντάξεων νοουμένου ότι για σκοπούς προσδιορισμού του ύψους των πλεονασμάτων, δε λαμβάνονται υπόψη οποιαδήποτε ποσά προέρχονται ή υπολογίζονται κατόπιν επανεκτίμησης κινητών και ακίνητων αξιών και αφού επιβεβαιωθεί ότι η εκταμίευση οποιουδήποτε ποσού δεν επηρεάζει δυσμενώς τον καταναλωτή.

Ο Υπουργός Οικονομικών κατέθεσε πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 26.6.2012 μετά από διαβουλεύσεις με το Διοικητικό Συμβούλιο, για καταβολή μερίσματος ύψους €36,65 εκ., λαμβάνοντας υπόψη το καθαρό πλεόνασμα του 2011 που ήταν €73,3 εκ. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφασή του αρ. 73.763, ημερομηνίας 27.6.2012 ενέκρινε την κατάθεση του ποσού των €36,65 εκ. στο Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας. Το σύνολο των μερισμάτων που καταβλήθηκαν στην Δημοκρατία από το 2002 μέχρι και το 2012 ανήλθε σε €616,65 εκ.

Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφαση του αρ.74.463^A ημερομηνίας 19.12.2012 που αφορούσε τον δανεισμό της Κυβέρνησης ποσού €100 εκ από το Ταμείο Συντάξεων και Χορηγημάτων του προσωπικού της Αρχής, δεσμεύθηκε να μη ζητηθεί μέρισμα από την Αρχή μέχρι την εξόφληση των Γραμματίων του Δημοσίου που κατέχει το Ταμείο.

Προϋπολογισμός.

Έγκριση Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο στις 18.10.2011 και στάλθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών στις 27.10.2011. Το Υπουργείο Οικονομικών υπέβαλε σχόλια στις 22.11.2011 και ζήτησε τα ακόλουθα: (α) το άρθρο 090 του Κεφαλαίου 10 Αμοιβή ωρομίσθιου προσωπικού και η πρόνοια για απρόβλεπτες δαπάνες του Κεφαλαίου 50, να διατηρηθούν στα ίδια επίπεδα με τα αντίστοιχα του Προϋπολογισμού του 2011, (β) δέσμευσε τις πρόνοιες για την αποζημίωση για πρόωρη αφυπηρέτηση και για την επένδυση ύψους €10 εκ. στη θυγατρική εταιρεία Digimed Communications Ltd (γ) ζήτησε όπως μειωθούν οι κλίμακες εισδοχής για τους νεοεισερχόμενους κατά 10%, με εξαίρεση τις θέσεις των οποίων η μισθοδοτική κλίμακα είχε ήδη επεκταθεί προς τα κάτω κατά δύο προσαυξήσεις.

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τον Προϋπολογισμό στις 20.12.2011, με την προϋπόθεση ότι θα τροποποιηθεί για να συνάδει με τα όσα προβλέπονταν στην Εγκύκλιο Επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών με αρ. Φακ. Υ.Ο.10.04.001 και ημερομηνία 14.9.2011 και αφορούσαν στη μείωση της απασχόλησης στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και στη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης του μισθολογίου, με τη μείωση των κλιμάκων εισδοχής κατά 10%.

Ετοιμάστηκε αναθεωρημένος Προϋπολογισμός σύμφωνα με τις σχετικές υποδείξεις του Υπουργείου Οικονομικών και του Υπουργικού Συμβουλίου, εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο στις 7.2.2012 και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών στις 10.2.2012. Ακολούθως κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 15.2.2012 από την οποία εγκρίθηκε στις 15.3.2012 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 30.3.2012. Ο Προϋπολογισμός προνοούσε συνολικές δαπάνες ύψους €498,9 εκ.

Σύμφωνα με τους περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμους, ο Προϋπολογισμός θα έπρεπε να είχε κατατεθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερο μέχρι τις 30.9.2011.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο και ως εκ τούτου οι δαπάνες από την 1.3.2012 μέχρι τις 29.3.2012 δεν ήταν καλυμμένες νομικά.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι οι δαπάνες αυτές ήταν οι απολύτως αναγκαίες για διασφάλιση των απρόσκοπτων τηλεπικοινωνιών της Κύπρου όπως είναι υποχρέωση της Αρχής σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Συμπληρωματικός Προϋπολογισμός. Στις 9.4.2012 το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε Συμπληρωματικό Προϋπολογισμό ύψους €4 εκ. για κάλυψη των δαπανών για Διαφημίσεις και Έξοδα Προώθησης, ο οποίος υποβλήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών στις 7.5.2012, εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 20.6.2012, κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων από την οποία εγκρίθηκε στις 12.7.2012 και

δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 27.7.2012. Οι επιπρόσθετες ανάγκες προέκυψαν από την εισαγωγή του Σχεδίου Πιστότητας Πελατών μέσω της υπηρεσίας Make Your Own και την αναμενόμενη εισαγωγή νέου Σχεδίου Αφοσίωσης soeasy εντός του 2012 (€3 εκ.) καθώς επίσης και την έκδοση του μηνιαίου περιοδικού της Cytavision (€1 εκ.).

Τροποποιητικός Νόμος. Στις 5.4.2012 ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων ο περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2012 ο οποίος τροποποίησε τον-υπολογισμό της υπερωριακής αποζημίωσης έτσι ώστε στη περίπτωση που υπάλληλος εκτελεί υπερωριακή εργασία θέσης με χαμηλότερη μισθοδοτική κλίμακα, η υπερωριακή αποζημίωση να υπολογίζεται βάσει της ανώτερης βαθμίδας της κλίμακας ή των συνδυασμένων κλιμάκων της κατώτερης θέσης ή της βαθμίδας της κλίμακας που διανύει ο υπάλληλος, οποιαδήποτε των δύο αποζημιώσεων είναι η μικρότερη. Η έναρξη ισχύος του Νόμου ήταν η 1.5.2012. Κατά το έτος 2012 η υπερωριακή αποζημίωση υπολογιζόταν με βάση τη βαθμίδα της κλίμακας που διένυε ο υπάλληλος, δηλαδή δεν εφαρμόστηκε ο Νόμος.

Υπερβάσεις. Κατά το 2012 σημειώθηκαν υπερβάσεις σε 11 κονδύλια του Τακτικού Προϋπολογισμού συνολικού ύψους €9,8 εκ. και σε κονδύλι του Κεφαλαίου 35, Άρθρο 100 "Τερματικός Εξοπλισμός" ύψους €3,4 εκ.

Σύμφωνα με τον περί Προϋπολογισμού της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου Νόμο, εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο η μεταφορά Κονδυλίων από άλλα άρθρα του ίδιου Κεφαλαίου και από το κονδύλι "Απρόβλεπτες Δαπάνες" για κάλυψη των υπερβάσεων και θα κατατεθεί ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων από τον Υπουργό Οικονομικών, έκθεση που θα παρουσιάζει τις περιπτώσεις για τις οποίες δόθηκε η έγκριση και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτή χορηγήθηκε.

Παρατηρείται ότι σημειώνονται κατ' επανάληψη υπερβάσεις σε συγκεκριμένα κονδύλια του Τακτικού Προϋπολογισμού τα οποία καλύπτονται με μεταφορές από συγκεκριμένα επίσης κονδύλια, γεγονός το οποίο δημιουργεί ερωτήματα αφενός ως προς την ικανοποιητική παρακολούθηση του και αφετέρου ως προς το κατά πόσον τα ποσά που προϋπολογίζονται αντιπροσωπεύουν τις πραγματικές ανάγκες της Αρχής.

Παρακολούθηση Προϋπολογισμού και κάλυψη υπερβάσεων.

- (i) Το σύστημα παρακολούθησης του Προϋπολογισμού παρουσιάζει αδυναμίες αφού δεν ελέγχεται κατά πόσο υπάρχουν διαθέσιμες πιστώσεις προτού δημιουργηθεί/αποφασιστεί μια δαπάνη. Σε επιστολή μας ημερομηνίας 25.7.2012 για τον Προϋπολογισμό της Αρχής εισηγηθήκαμε όπως για καλύτερη παρακολούθηση της εκτέλεσής του, οι απαιτούμενες εγκρίσεις για υπερβάσεις ζητούνται έγκαιρα από το Διοικητικό Συμβούλιο, πριν τη διενέργεια υπερβάσεων και ασκείται έλεγχος από την Αρχή που να επιβεβαιώνει ότι οι εξοικονομήσεις που μεταφέρονται για κάλυψη των υπερβάσεων πληρούν τη σχετική πρόνοια του Νόμου, σύμφωνα με την οποία «οποιαδήποτε εξοικονόμηση από παράλειψη εκτελέσεως οποιασδήποτε υπηρεσίας ή σκοπού δεν θεωρείται ως εξοικονόμηση». Σχετική με το θέμα είναι και η απόφαση του Συμβουλίου της Γενικής Διεύθυνσης της Αρχής 166/2012 ημερομηνίας 4.9.2012 σύμφωνα με την οποία η Αρχή θα πρέπει να αναπτύξει μηχανισμούς ώστε να προβλέπει εξοικονομήσεις και υπερβάσεις και να εισηγείται έγκαιρα τη μεταφορά κονδυλίων.

Δεν φαίνεται να έγινε έλεγχος από την Αρχή, κατά πόσο οι πιο πάνω εξοικονομήσεις που μεταφέρθηκαν για κάλυψη των υπερβάσεων πληρούν την πιο πάνω πρόνοια του Νόμου.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι με οδηγία που εκδόθηκε στις 29.4.2013, έχει αλλάξει η διαδικασία παρακολούθησης του ετήσιου προϋπολογισμού, ούτως ώστε η δέσμευση των κονδυλίων να γίνεται έγκαιρα και συγκεκριμένα κατά την έγκριση αιτήματος για τοποθέτηση παραγγελίας μέσω του συστήματος ERP. Με τον τρόπο αυτό θα ελέγχεται κατά πόσο υπάρχει διαθέσιμο ποσό προτού δημιουργηθεί/αποφασιστεί μία δαπάνη.

- (ii) Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 4(4) του περί Προϋπολογισμού της Αρχής Νόμου, κάθε υπέρβαση κονδυλίων κατά παράβαση της προδιαγραφόμενης στα εδάφια 1 και 2

διαδικασίας θεωρείται ως να μην έγινε νόμιμα και οι λειτουργοί που ασκούν έλεγχο πάνω στα κονδύλια από τα οποία έγινε η υπέρβαση καθίστανται προσωπικά υπεύθυνοι για κάθε υπέρβαση που διενεργήθηκε ή θα διενεργηθεί.

Μεταφορά κονδυλίων για τον Προϋπολογισμό του 2011. Για τη κάλυψη των υπερβάσεων στον Προϋπολογισμό του 2011 η Αρχή, στις 29.5.2012, ζήτησε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών όπως τεθούν ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων για ενημέρωση οι μεταφορές κονδυλίων από συγκεκριμένα άρθρα, στα οποία υπήρχαν εξοικονομήσεις, κατόπιν έγκρισης του Διοικητικού Συμβουλίου της Αρχής.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών με την επιστολή του ημερ. 19.6.2012, προς τον Ανώτατο Εκτελεστικό Διευθυντή της Αρχής τονίζει, μεταξύ άλλων, ότι «η πιο πάνω επιστολή της Αρχής έχει υποβληθεί με μεγάλη καθυστέρηση και αφού παρήλθε το 2011...» και ότι «οι συγκεκριμένες μεταφορές κονδυλίων που συμποσούνται σε €15.941.000 οδηγούν σε ουσιαστική διαφοροποίηση του εγκριμένου Προϋπολογισμού της ΑΤΗΚ του 2011, γεγονός το οποίο δημιουργεί σοβαρά ερωτήματα όσον αφορά τον τρόπο και το σκεπτικό σύνταξης του».

Επίσης ζήτησε όπως υποβληθεί από την Αρχή Τροποποιητικός Προϋπολογισμός για το 2011, ο οποίος να εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο και να προωθηθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων για έγκριση. Ωστόσο, όπως έχει διαπιστωθεί δεν ετοιμάστηκε και δεν προωθήθηκε Τροποποιητικός Προϋπολογισμός.

Βάση ετοιμασίας Προϋπολογισμού.

- (i) Το Συμβούλιο της Γενικής Διεύθυνσης της Αρχής στην απόφαση του 166/2012 ημερομηνίας 4.9.2012 αναφέρει ότι ο Προϋπολογισμός πρέπει να ετοιμάζεται στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων γιατί η βάση των εισπράξεων και πληρωμών δεν είναι η αρμόζουσα για την Αρχή, η οποία, ως οργανισμός που διεξάγει εμπορική δραστηριότητα, τηρεί τις οικονομικές καταστάσεις της στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων. Κατ' επέκταση η εξαγωγή των υπερβάσεων γίνεται με βάση την ακολουθούμενη αρχή στην ετοιμασία τόσο του Κρατικού Προϋπολογισμού όπως και άλλων Προϋπολογισμών προσώπων δημοσίου δικαίου, ο Προϋπολογισμός ετοιμάζεται με βάση τις εισπράξεις και πληρωμές και αυτό δεν σχετίζεται με την ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων.

Εισηγηθήκαμε όπως το θέμα υποβληθεί στο αρμόδιο Υπουργείο Οικονομικών εφόσον με βάση την ακολουθούμενη αρχή στην ετοιμασία τόσο του Κρατικού Προϋπολογισμού όσο και άλλων Προϋπολογισμών προσώπων δημοσίου δικαίου, ο Προϋπολογισμός ετοιμάζεται με βάση τις εισπράξεις και πληρωμές και αυτό δεν σχετίζεται με την ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων. Το θέμα συζητήθηκε σε συνάντηση μεταξύ του Υπουργείου και της Αρχής στις 5.7.2013 κατά την οποία συμφωνήθηκε όπως η Αρχή συνεχίσει να ετοιμάζει τον Προϋπολογισμό της στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων. Για τη σωστή παρακολούθηση και υλοποίηση του Προϋπολογισμού θα πρέπει οι προπληρωμές να καταχωρούνται στο επεξηγηματικό υπόμνημα του Προϋπολογισμού ώστε να έχουν την έγκριση των αρμόδιων θεσμικών οργάνων. Η δέσμευση των κονδυλίων θα γίνεται κατά το χρόνο τοποθέτησης της παραγγελίας. Όσον αφορά στη μεταφορά πιστώσεων μεταξύ κονδυλίων αποδεκτές εξοικονομήσεις για το Υπουργείο θεωρούνται μόνο οι προϋπολογισθείσες δαπάνες οι οποίες έχουν υλοποιηθεί με μειωμένες δαπάνες. Στις περιπτώσεις όπου ένα κονδύλι σημειώνεται με σταυρό (δέσμευση) και μετά από τη σχετική έγκριση των αρμόδιων θεσμικών οργάνων αποδεσμεύεται δεν επιτρέπεται η μεταφορά επιπλέον πιστώσεων σε αυτό από άλλο κονδύλι στο οποίο υπάρχει εξοικονόμηση.

- (ii) Οι οικονομικές καταστάσεις της Αρχής στις 31.12.2012 περιλαμβάνουν προκαταβολές και προπληρωμές δαπανών ύψους €17,1 εκ., οι οποίες δεν έγιναν έναντι κονδυλίων των εκάστοτε Προϋπολογισμών της Αρχής, αφού όπως προαναφέρθηκε, η Αρχή θεωρεί ότι δαπάνες έναντι κονδυλίων λογίζονται οι δεδουλευμένες δαπάνες και όχι οι πραγματικές πληρωμές. Οι δαπάνες

αυτές θα παρουσιάζονται σταδιακά στις οικονομικές καταστάσεις μέχρι το έτος 2016 ή ενδεχομένως και σε μεταγενέστερα έτη, δεσμεύοντας έτσι τους μελλοντικούς Προϋπολογισμούς της Αρχής, χωρίς τα διάφορα θεσμικά όργανα, αρμόδια για την έγκριση του Προϋπολογισμού (Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργικό Συμβούλιο και Βουλή των Αντιπροσώπων) να το γνωρίζουν και χωρίς να έχει εξασφαλιστεί η έγκρισή τους.

- (iii) Παρατηρήθηκε ωστόσο ότι υπήρξαν περιπτώσεις δαπανών για τις οποίες, ενώ δεν προϋπολογίστηκαν τα απαιτούμενα ποσά, αυτές δεν θεωρήθηκαν υπερβάσεις με το αιτιολογικό ότι δεν υπήρξε εκταμίευση. Αυτό όντως ισχύει όταν ο Προϋπολογισμός ετοιμάζεται στη βάση εισπράξεων και πληρωμών. Όπως όμως προαναφέρθηκε η Αρχή θεωρεί ότι ο Προϋπολογισμός της ετοιμάζεται στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ενώ οι πρόνοιες στα άρθρα του Κεφαλαίου 55 «Πρόστιμα» ήταν μηδενικές, κατά το 2012 επιβλήθηκαν στην Αρχή πρόστιμα ύψους €5.288.494 και δεν θεωρήθηκε ότι έγινε οποιαδήποτε υπέρβαση.

Μετρητά και κυβερνητικά χρεόγραφα. Στις 31.12.2012 υπήρχαν μετρητά και κυβερνητικά χρεόγραφα συνολικού ύψους €175,4 εκ., σε σύγκριση με €281,7 εκ. το 2011.

Τα μετρητά ανέρχονταν σε €141,3 εκ., (€242,3 εκ. το 2011), και στο μεγαλύτερο μέρος τους ήταν κατατεθειμένα σε εμπορικές τράπεζες, σε λογαριασμούς ενός έτους προειδοποίησης και σε γραμμάτια με επιτόκιο κατά μέσο όρο 4,81%. Στα υπόλοιπα τραπεζών υπήρχαν δεσμεύσεις ύψους €70,7 εκ. εκ των οποίων €42,8 εκ. αφορούν εγγυήσεις για δάνεια της CytaHellas, €5,1 εκ. αφορούν εγγυήσεις προς τον ΟΤΕ εκ μέρους της CytaHellas, €7,1 εκ. εγγυήσεις για συμβόλαια της Αρχής με την UEFA, και €15,7 εκ. για παραχώρηση των χαμηλότοκων δανείων υπαλλήλων στο Συνεργατικό Ταμειστήριο ΑΤΗΚ.

Τα κυβερνητικά χρεόγραφα ήταν €34,1 εκ., σε σύγκριση με €36,1 εκ. το 2011. Στις 12.7.2012 η Αρχή συμμετείχε στην έκδοση γραμματίων του δημοσίου μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης με €101,1 εκ. με ημερομηνία λήξης 11.10.2012 και απόδοση 4,75%. Το γραμμάτιο του δημοσίου ανανεώνεται στη λήξη του. Τα κυβερνητικά χρεόγραφα ύψους €34,1 εκ. και το γραμμάτιο δημοσίου ύψους €101,1 εκ. ήταν δεσμευμένα για την έκδοση εγγυητικής από τη Λαϊκή Τράπεζα προς το Σχέδιο Συντάξεων και Χορηγημάτων των Υπαλλήλων της Αρχής για την αγορά γραμματίων δημοσίου ύψους €100 εκ. από το Σχέδιο. Η πιο πάνω εγγυητική έληξε στις 24.3.2013.

Οι αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων της Αρχής, λαμβάνονται από Υπηρεσιακή Επιτροπή. Οι αποφάσεις της Επιτροπής δεν υποβάλλονται στο Διοικητικό Συμβούλιο για ενημέρωση. Παρατηρήθηκε και πάλι ότι δεν υπάρχει επαρκής γραπτή τεκμηρίωση των αποφάσεων της Επιτροπής και των διαπραγματεύσεων με τις τράπεζες για τα επιτόκια των καταθέσεων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Αρχής, υποβάλλονται από τους αρμόδιους λειτουργούς σε τακτά διαστήματα εκθέσεις με τα γραμμάτια, τα προσφερόμενα επιτόκια και άλλα θέματα για τα οποία απαιτείται απόφαση της Επιτροπής. Οι εκθέσεις αυτές χρησιμοποιούνται ως βάση για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων της Επιτροπής, επισυνάπτονται στα πρακτικά και αποτελούν μέρος τους. Επίσης ανέφερε ότι η Επιτροπή δεν διεξάγει ουσιαστικά διαπραγματεύσεις με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επειδή τα επιτόκια είναι κυμαινόμενα, ζητούνται γραπτώς τα επιτόκια που προσφέρονται στον χρόνο που θα ληφθεί η απόφαση για την τοποθέτηση καταθέσεων. Στη λήψη της απόφασης, πέραν από το ύψος του επιτοκίου λαμβάνονται υπ' όψιν και άλλοι παράγοντες όπως η διασπορά, τα μεγέθη, η συνεργασία με την Αρχή κ.λπ.

Το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία 12/2013 ημερομηνίας 26.3.2013 εν όψει των εξελίξεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα από τη συμφωνία του Eurogroup στις 25.3.2012 και των αρνητικών επιπτώσεων στην οικονομία καθόρισε σχέδιο άμεσων ενεργειών λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς στις συναλλαγές και αποφάσισε:

- Να ανασταλούν νέες κεφαλαιουχικές δαπάνες. Τυχόν αιτιολογημένες εξαιρέσεις να εγκριθούν από το Συμβούλιο Γενικής Διεύθυνσης και να κοινοποιηθούν στο Συμβούλιο.

- Οι λειτουργικές δαπάνες να περιοριστούν σε αυτές που είναι άκρως απαραίτητες για τη συνέχιση της ομαλής λειτουργίας της Αρχής. Λειτουργικές δαπάνες που δεν εμπίπτουν στην πιο πάνω κατηγορία να ανασταλούν (π.χ. διαφήμιση, αγορά περιεχομένου Cytavision).
- Ο Προϋπολογισμός 2013 να προωθηθεί για έγκριση (ψηφίστηκε στις 30.4.2013). Παράλληλα, να ετοιμαστεί για εσωτερική έγκριση και εφαρμογή αναθεωρημένος Προϋπολογισμός 2013 με βάση τα νέα δεδομένα της οικονομίας.
- Να ελέγχονται σε τακτική βάση οι επισφάλειες και να δρομολογούνται διορθωτικά μέτρα.
- Οι πληρωμές που σχετίζονται με εκχωρήσεις συμβολαίων να ελέγχονται διπλά ώστε η Αρχή να μη βρεθεί εκτεθειμένη έναντι τρίτων.
- Να προταθούν μέτρα τιμολογιακής πολιτικής που να αναδείξουν την κοινωνική ευαισθησία της Αρχής.
- Οι πιο πάνω αποφάσεις να ισχύουν τηρουμένων των αναλογιών και για τις θυγατρικές εταιρείες.

Στις 29.3.2013 η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε Διατάγματα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου εφαρμόζοντας μέτρα, δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013. Τα μετρητά της Αρχής στις δύο τράπεζες που επηρεάζονται από τα πιο πάνω μέτρα ήταν €75.664.027 (Τράπεζα Κύπρου €61.137.137, Λαϊκή Τράπεζα €14.526.890) και ολόκληρο το ποσό αντιπροσωπεύει ανασφάλιστες καταθέσεις.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εν όψει των εξελίξεων αυτών ανέθεσε στις 21.5.2013 στην Υπηρεσία Χρηματοοικονομικής Διαχείρισης την αναθεώρηση της ταμειακής κατάστασης της Αρχής μέχρι το τέλος του 2013 με αριθμό σεναρίων. Η σχετική έκθεση υποβλήθηκε και εξετάστηκε από το Συμβούλιο στις 4.6.2013. Σύμφωνα με αυτή, η βιωσιμότητα της Αρχής διασφαλίζεται και στα τρία σενάρια που εξετάστηκαν, το πλεόνασμα για το 2013 πριν τη φορολογία αναμένεται να παραμείνει σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα, η ρευστότητα αναμένεται να παραμείνει σε αρκετά καλή κατάσταση και οι εισπράξεις αναμένεται να υπερκαλύψουν πλήρως τις πληρωμές του 2013.

Προσωπικό.

Μόνιμο προσωπικό.

	2012	2011
Αριθμός υπαλλήλων	2.202	2.266
	€	€
Δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές	142,95 εκ.	152,24 εκ.
Μέσος όρος δαπάνης	64.916	67.185
Μέσος όρος δαπάνης χωρίς την ελλειμματική εισφορά στο Σχέδιο Συντάξεων	61.582	62.671
Μέσος όρος απολαβών	43.317	42.337

Ωρομίσθιο προσωπικό.

	2012	2011
Αριθμός προσωπικού	595	603
	€	€
Δαπάνες για μισθούς και εργοδοτικές εισφορές	9,07 εκ.	8,27 εκ.
Μέσος όρος δαπάνης	15.244	13.720

Σχέδιο Συντάξεων. Το Σχέδιο Συντάξεων και Χορηγημάτων των Υπαλλήλων της Αρχής αποτελεί χωριστή νομική οντότητα και δεν ελέγχεται από τον Γενικό Ελεγκτή. Η διαχειριστική επιτροπή του Σχεδίου αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο και τον Ανώτατο Εκτελεστικό Διευθυντή της Αρχής.

Σύμφωνα με τον περί της Ίδρυσης, των Δραστηριοτήτων και της Εποπτείας των Ταμείων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών Νόμο του 2006, το Σχέδιο υπόκειται στην εποπτεία της Αρμόδιας Αρχής (Διευθυντής Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων). Σύμφωνα με τον Νόμο οι επενδύσεις του Σχεδίου θα πρέπει να γίνονται ακολουθώντας τις επιταγές της συνετής διαχείρισης, με γνώμονα την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μελών και των δικαιούχων. Τα στοιχεία του ενεργητικού επενδύονται κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια, ποιότητα, ρευστότητα και κερδοφορία του χαρτοφυλακίου στο σύνολό του. Αυτό κατ' επέκταση διασφαλίζει και τα συμφέροντα της Αρχής εφόσον τυχόν ελλείμματα του Σχεδίου καλύπτονται από την Αρχή και οποιαδήποτε αρνητική εξέλιξη έχει άμεσες επιπτώσεις στην Αρχή. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τον Νόμο και τους κανόνες χρηστής διοίκησης, με τη μέγιστη δυνατή διαφάνεια και με διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (stakeholders) του Σχεδίου.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, όπως έχουμε πληροφορηθεί, το Σχέδιο παραχώρησε το 2012 δάνεια σε διάφορες εταιρείες από τα οποία ενδεχομένως να προκύψουν ζημιές στον βαθμό που οι εν λόγω εταιρείες έχουν υποστεί ζημιές από την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα μετά τη σχετική απόφαση του Eurogroup.

Στα πλαίσια εξεύρεσης ρυθμίσεων για διασφάλιση της βιωσιμότητας του Σχεδίου και με βάση τις πρόσφατες νομοθεσίες που τέθηκαν σε εφαρμογή, έχει συμφωνηθεί πλαίσιο για την εισαγωγή ταμείου προνοίας για το νεοεισερχόμενο προσωπικό και ετοιμάζεται σχετικό καταστατικό για να τεθεί σε εφαρμογή.

Μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου, η αναλογιστική μελέτη του Σχεδίου Συντάξεων με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2012 δεν είχε ολοκληρωθεί και δεν καταχωρίστηκε οποιοδήποτε έλλειμμα/πλεόνασμα στις οικονομικές καταστάσεις. Το 2011 προέκυψε πλεόνασμα ύψους €42,97 εκ. το οποίο οφειλόταν στις αλλαγές σε σημαντικές παραδοχές (assumptions) της μελέτης, σε σύγκριση με τη μελέτη του 2010. Οι αναλογιστικές μελέτες τα προηγούμενα δέκα χρόνια (από το 2000 μέχρι το 2010) παρουσίαζαν ελλείμματα το ύψος των οποίων ανήλθε περίπου σε €185 εκ.

Αναφέρεται σχετικά ότι τα αποτελέσματα των αναλογιστικών μελετών επηρεάζουν άμεσα τις οικονομικές καταστάσεις της Αρχής εφόσον σύμφωνα με το άρθρο 18(2) των περί Συντάξεων Υπαλλήλων Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου Κανονισμών η Αρχή καλύπτει οποιοδήποτε αναλογιστικό έλλειμμα ήθελε προκύψει.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Αρχής, οι Διαχειριστές του Σχεδίου Συντάξεων εφαρμόζουν τις πρόνοιες της νομοθεσίας και των κανονισμών και για τη διαχείριση του Σχεδίου υποστηρίζονται από εξωτερικούς συμβούλους για τη διαμόρφωση και την υλοποίηση επενδυτικής πολιτικής. Είναι γεγονός, πρόσθεσε, ότι, στο πλαίσιο της επενδυτικής πολιτικής, ένα ποσοστό των αποθεμάτων επενδύθηκαν σε ακίνητα, οι αξίες των οποίων, λόγω της οικονομικής κρίσης, ενδέχεται να μειώθηκαν.

Αποζημίωση για πρόωρη αφυπηρέτηση. Σε 51 υπαλλήλους της Αρχής, οι οποίοι αφυπηρέτησαν πρόωρα το 2012 καταβλήθηκε αποζημίωση συνολικού ύψους €3,91 εκ., επιπρόσθετα από τα συνταξιοδοτικά τους οφελήματα. Σημειώνεται ότι το σχετικό κονδύλι στον Προϋπολογισμό ήταν €2 εκ. και σημειώθηκε με σταυρό (+) έτσι ώστε οποιαδήποτε δαπάνη να γίνεται μετά από έγκριση του Υπουργείου. Το ποσό των €2 εκ. αποδεδευσήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών, ωστόσο σε ότι αφορά στην υπέρβαση των €1,91 εκ., αυτή καλύφθηκε με μεταφορά πιστώσεων από άλλα κονδύλια χωρίς να ζητηθεί έγκριση από το Υπουργείο Οικονομικών. Αυτό εξουδετερώνει τόσο τον σκοπό της δέσμευσης με σταυρό όσο και το ύψος του ποσού που εγκρίνεται.

Σημειώνεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο με την απόφαση αρ 28/2012-8 ενέκρινε Συμπληρωματικό Προϋπολογισμό ύψους €6,5εκ. για αφυπηρέτηση όλων ή σχεδόν όλων των αιτητών. Το Υπουργείο Οικονομικών σε απαντητική επιστολή του ημερ. 3.12.2012 ενημέρωσε την Αρχή ότι δεν θα προωθηθεί ο πιο πάνω Προϋπολογισμός αφού βρίσκονται σε εξέλιξη διάφορες συζητήσεις που αφορούν το συνταξιοδοτικό

του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα στα πλαίσια των συζητήσεων για εξυγίανση της κυπριακής οικονομίας. Επιπρόσθετα στην ίδια επιστολή αναφέρεται ότι το θέμα θα εξεταστεί σε μεταγενέστερο στάδιο όταν οριστικοποιηθούν τα διάφορα μέτρα για εξυγίανση της οικονομίας, έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη τα νέα δεδομένα και αφού ο θεσμός της αποζημίωσης για πρόωρη αφυπηρέτηση τύχει προηγουμένως αξιολόγησης, ως ήταν και προηγούμενη εισήγηση της Υπηρεσίας μας.

Από την εφαρμογή του θεσμού, το 1988, έχουν αφυπηρετήσει πρόωρα 897 υπάλληλοι της Αρχής, με συνολική αποζημίωση €49,9 εκ. Οι αποζημιώσεις του έτους κυμάνθηκαν από €13.523 μέχρι €100.000, με μέσο όρο ανά υπάλληλο €76.683.

Το ποσό της αποζημίωσης για πρόωρη αφυπηρέτηση, σύμφωνα με τους περί Προσωπικού της Αρχής Γενικούς Κανονισμούς του 1982-2006 (Κανονισμός 21(1)(στ)), υπολογίζεται ως ακολούθως:

- Μηνιαίος μισθός (Βασικός και Τιμαριθμικό Επίδομα) x έτη υπηρεσίας, με ανώτατο ποσό αποζημίωσης το ποσό της μισθοδοσίας την οποία θα λάμβανε ο ενδιαφερόμενος εάν συνέχιζε την υπηρεσία του μέχρι την ηλικία αφυπηρέτησης.

Επιτρέπεται δηλαδή να δοθεί ως «αποζημίωση», για πρόωρη αφυπηρέτηση, το σύνολο των μισθών που θα λάμβανε ο υπάλληλος μέχρι να αφυπηρετήσει, προκαταβολικά και αφορολόγητα. Μια τέτοια «αποζημίωση» θα δικαιολογείτο μόνο εάν ο υπάλληλος που αφυπηρετεί με αυτούς τους όρους όχι απλώς δεν έχει καμιά θετική συνεισφορά αλλά η παρουσία του ως υπαλλήλου προκαλεί οικονομική ζημιά στον Οργανισμό. Επιπρόσθετα η Αρχή, επωμίζεται έμμεσα και τις συντάξεις του υπαλλήλου, εφόσον χρηματοδοτεί πλήρως το Σχέδιο Σύνταξης.

Το Διοικητικό Συμβούλιο με την απόφαση αρ. 350/2002 (η οποία κρίθηκε στο Δικαστήριο νόμιμη) διαφοροποίησε την αποζημίωση για πρόωρη ευδόκιμη αφυπηρέτηση, η οποία καθορίστηκε ως το μικρότερο ποσό των:

- (i) μηνιαίου μισθού (βασικός + τιμαριθμικό επίδομα) επί τα πραγματικά έτη υπηρεσίας. Ο μηνιαίος μισθός υπολογίζεται με βάση την ανώτατη βαθμίδα της κλίμακας των υπαλλήλων, και
- (ii) του 85% της διαφοράς μεταξύ του μισθού που θα έπαιρναν μέχρι την κανονική ηλικία αφυπηρέτησής τους, με βάση τη σημερινή μισθολογική τους κλίμακα, και της σύνταξης που θα εισπράξουν μέχρι τότε.

Με δεύτερη απόφαση του Συμβουλίου (αρ. 410/2010, ημερομηνίας 5.10.2010) καθορίστηκε η αποζημίωση ως το μικρότερο ποσό των:

- (i) μηνιαίου μισθού επί τα πραγματικά έτη υπηρεσίας μείον 10% για ποσό μέχρι €100.000 και 15% για τυχόν υπόλοιπο πέραν των €100.000.
- (ii) το 70% (αντί 85%) της διαφοράς μεταξύ του μισθού που θα έπαιρνε ο αιτητής μέχρι την κανονική ηλικία αφυπηρέτησής του και της σύνταξης που θα εισπράξει μέχρι τότε.

Από το 2011 προστέθηκε ανώτατο όριο στο ποσό της αποζημίωσης ύψους €100.000 αφού το μικρότερο ποσό που προκύπτει από το (i) και (ii) πιο πάνω μειώνεται κατά 50% για ποσά πέραν των €70.000 μέχρι του μέγιστου ποσού των €130.000.

Η θέση της Αρχής είναι ότι η ευδόκιμη αφυπηρέτηση αποδείχθηκε διαχρονικά πολύ χρήσιμος θεσμός αφού καθιστά δυνατή την έγκαιρη ανανέωση του προσωπικού με άτομα ικανά να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των συνεχών τεχνολογικών, εμποροοικονομικών και άλλων εξελίξεων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και τη συγκράτηση τόσο του μέσου όρου ηλικίας όσο και του μέσου όρου μισθολογίου σε χαμηλά επίπεδα. Ο θεσμός συνέβαλε σημαντικά στη συγκράτηση του συνολικού αριθμού προσωπικού της Αρχής σε σταθερό επίπεδο για πολλά χρόνια. Επίσης θεωρεί ότι στις σημερινές αρνητικές οικονομικές συνθήκες, ο θεσμός της πρόωρης αφυπηρέτησης καθίσταται ακόμη πιο αναγκαίος ως το μόνο διαθέσιμο εργαλείο μείωσης προσωπικού της Αρχής.

Η Υπηρεσία μας, παρά τη βελτίωση που έχει γίνει και τη μείωση του ποσού της αποζημίωσης, έχει την άποψη ότι ο θεσμός θα πρέπει να τύχει επαναξιολόγησης λαμβάνοντας ειδικά υπόψη την κρατούσα οικονομική κατάσταση η οποία στο δημόσιο οδηγεί πολλούς υπαλλήλους να αφυπηρέτησουν πρόωρα χωρίς οποιαδήποτε επιπρόσθετα συνταξιοδοτικά ωφελήματα. Σχετικά αναφέρεται ότι το 2009 για κάθε 10 δημόσιους υπαλλήλους που αφυπηρέτησαν οι 8 αφυπηρέτησαν κανονικά και οι 2 πρόωρα, ενώ το 2012 αυτό αντιστράφηκε και για κάθε 10 αφυπηρέτησεις οι 8 αφορούσαν πρόωρη αφυπηρέτηση και οι 2 κανονική αφυπηρέτηση.

Φορολόγηση αποζημίωσης. Το Τμήμα Εσωτερικών προσόδων με επιστολή του στις 4 Νοεμβρίου του 2011 τονίζει ότι η αποζημίωση που καταβάλλεται στα πλαίσια πρόωρης αφυπηρέτησης, επιπρόσθετα των συνταξιοδοτικών τους ωφελημάτων, υπόκειται σε φορολογία. Το Διοικητικό Συμβούλιο μετά τη σχετική γνωμάτευση του Νομικού Συμβούλου της Αρχής ότι η αποζημίωση για ευδόκιμη αφυπηρέτηση δεν είναι αμοιβή σε σχέση με την εργασία/εργοδότηση των αφυπηρετούντων (παρελθούσα, παρούσα ή μελλοντική) αλλά αποζημίωση για τον τερματισμό της εργοδότησης τους και είναι αποζημίωση για απώλεια καριέρας και κατά συνέπεια δεν συνιστά εισόδημα που να ελκύει φόρο, αποφάσισε όπως η Αρχή μην αποκόπτει φόρο εισοδήματος από την εν λόγω αποζημίωση και εάν το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων απαιτήσει την καταβολή φόρου, η Αρχή θα καταβάλει το ποσό που θα απαιτηθεί και παράλληλα θα προσφύγει στο Δικαστήριο.

Κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας ο φόρος θα πρέπει να κατακρατείται μέχρι το θέμα να διασαφηνιστεί και να καταβληθεί ανάλογα είτε στους υπαλλήλους είτε στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων.

Παραχώρηση πρόσθετης αμοιβής στον Ανώτατο Εκτελεστικό Διευθυντή της Αρχής για τα έτη 2009 έως 2011. Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της Αρχής αποφάσισε τον Ιούλιο 2012 όπως δοθεί στον Ανώτατο Εκτελεστικό Διευθυντή (ΑΕΔ), πρόσθετη αμοιβή συνολικού καθαρού ποσού (μετά την αφαίρεση της φορολογίας) €60.000, για τα έτη 2009 έως 2011 – σύμφωνα με την πρακτική των προηγούμενων ετών – για τους ακόλουθους λόγους, όπως αναφέρονται σε σημείωμα ημερ. 27.6.2012 του Προέδρου του ΔΣ της Αρχής:

- (i) Υπήρχε σχέδιο αμοιβών/κινήτρων – που κάλυπτε και τον ΑΕΔ – το οποίο είχε αναθεωρηθεί και εγκριθεί πρόσφατα από το ΔΣ της Αρχής.
- (ii) Οι εταιρικοί στόχοι της Αρχής τα τελευταία 3 χρόνια είχαν επιτευχθεί/ ξεπεραστεί με σημαντική συμβολή του ΑΕΔ.
- (iii) Τα έτη 2007 και 2008 είχε καταβληθεί στον ΑΕΔ – με απόφαση του προηγούμενου ΔΣ – ποσό €55.000 ως φιλοδώρημα.
- (iv) Η παροχή κινήτρων στον ΑΕΔ προβλεπόταν στη σχετική νομοθεσία.
- (v) Κατά τη διάρκεια των 5 χρόνων που ο ΑΕΔ βρισκόταν στα ηνία της Αρχής, είχε παραχωρηθεί στο κράτος συνολικό ποσό ύψους €334 εκ. ως μέρισμα, καθώς και πίστωση φόρου εισοδήματος ύψους €27 εκ.
- (vi) Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο κάτοχος της θέσης προερχόταν από την Υπηρεσία, παγοποιείτο η σύνταξη του στο προηγούμενο επίπεδο μισθού και ετών υπηρεσίας, ενώ η Αρχή εξοικονομούσε σημαντικό ποσό από τον τερματισμό μέρους των συνεισφορών της, που ξεπερνούσαν τις €20.000 τον χρόνο.

Τον Νοέμβριο 2012 εκφράσαμε προς τον Πρόεδρο του ΔΣ της Αρχής την άποψη ότι, εφόσον ούτε στην προκήρυξη της συγκεκριμένης θέσης δεν είχε περιληφθεί οποιαδήποτε πρόνοια για πρόσθετη αποζημίωση με βάση το σχέδιο κινήτρων του προσωπικού ή/και ανάλογα με την επίτευξη των εταιρικών στόχων της Αρχής, αλλά ούτε και στο συμβόλαιο εργοδότησης του ΑΕΔ είχε περιληφθεί τέτοια πρόνοια, η καταβολή του επιπρόσθετου ποσού των €60.000 αφενός δεν ήταν καλυμμένη νομικά και, αφετέρου, παραβίαζε τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας. Εκφράσαμε επίσης την άποψη ότι, εάν είχε περιληφθεί στην προκήρυξη της θέσης η πρόνοια, σύμφωνα με την οποία, πέραν της αμοιβής και των ωφελημάτων που

καθορίζονταν για τη θέση, θα παραχωρείτο – υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις – και πρόσθετη αμοιβή/αποζημίωση, ενδεχομένως να υπέβαλλαν αίτηση και άλλα άτομα.

Τον Ιανουάριο 2012, ο Πρόεδρος της Αρχής, μας πληροφόρησε ότι δεν συμφωνούσε με τις απόψεις μας, επειδή:

- (i) Η απόφαση του ΔΣ της Αρχής – όπως αναφερόταν στα πρακτικά – βασιζόταν στις διατάξεις του άρθρου 3(2) του περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Γενικών Διευθυντών) Νόμου καθώς και του Κανονισμού 17 των περί Προσωπικού της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου Γενικών Κανονισμών, για τον οποίο – Νόμο – υπήρχε σαφής αναφορά στην προκήρυξη της θέσης.
- (ii) Σύμφωνα με τις πιο πάνω διατάξεις, η σύμβαση του ΑΕΔ περιλαμβάνει – μεταξύ άλλων – και την εισαγωγή κινήτρων για καλύτερη απόδοση, ως αναπόσπαστα στοιχεία του Νόμου.
- (iii) Ο Κανονισμός 17 των περί Προσωπικού της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου Γενικών Κανονισμών, προνοεί για το προσωπικό, αμοιβή για διακεκριμένες πράξεις εν τη εκτέλεσει των καθηκόντων του ή έχουσαν σχέση προς το έργο της Αρχής (έγγραφη ευαρέσκεια ή εφάπαξ χρηματική παροχή). Η συμβολή του ΑΕΔ στα κερδοφόρα αποτελέσματα της Αρχής, αποτελούσε διακεκριμένη πράξη, κατά την έννοια του πιο πάνω Κανονισμού, που δικαιολογούσε την καταβολή του ποσού των €60.000.
- (iv) Εφόσον στην προκήρυξη της θέσης αναφερόταν η νομοθεσία που διέπει τη διαδικασία πλήρωσης της, δεν υπήρχε ανάγκη να γίνει ειδική αναφορά στο ενδεχόμενο παροχής πρόσθετης αμοιβής. Ούτε επίσης στο συμβόλαιο εργοδότησης θα έπρεπε να περιληφθεί τέτοια πρόνοια, εφόσον η παραχώρηση πρόσθετης αμοιβής, ως κίνητρο για καλύτερη απόδοση, συνιστούσε δικαίωμα του ΔΣ και δεν αποτελούσε υποχρέωση της Αρχής ή δικαίωμα του ΑΕΔ.

Η απάντηση του Προέδρου του ΔΣ της Αρχής, ενισχύει ωστόσο την άποψη της Υπηρεσίας μας, ότι δηλαδή η εκ των προτέρων γνωστοποίηση των κινήτρων – που δεν διαφωνούμε για την εισαγωγή τους – θα συνέτεινε αφενός σε εκδήλωση μεγαλύτερου ενδιαφέροντος κατά την προκήρυξη της θέσης και, αφετέρου, θα συνέβαλλε ενδεχομένως και σε καλύτερη ακόμα απόδοση του ΑΕΔ, εφόσον θα γνώριζε τα επιπλέον ωφελήματα που θα είχε καθώς και τις προϋποθέσεις για την παροχή τους.

Θυγατρική Εταιρεία Digimed Communications Ltd. Η εταιρεία Digimed Communications Ltd ιδρύθηκε το 1996 και αποτελεί εξ ολοκλήρου εξαρτημένη εταιρεία της Αρχής με σκοπό την υποβοήθηση των στρατηγικών στόχων της Αρχής με την παροχή διαφόρων υπηρεσιών στο εξωτερικό και την αξιοποίηση των ευκαιριών ανάπτυξης στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Προς τον σκοπό αυτό, έχει επενδύσει σε διάφορες θυγατρικές εταιρείες. Μέχρι τις 31.12.2012 η συνολική επένδυση σε θυγατρικές/συνδεδεμένες εταιρείες ανήλθε σε €132,3 εκ. Το μεγαλύτερο ποσό επένδυσης αφορά στην εταιρεία CytaHellas (€119,2 εκ.) για την οποία γίνεται αναφορά πιο κάτω. Επιπλέον, η Αρχή έχει εισπρακτέα δάνεια από τις θυγατρικές της συνολικού ύψους €3,9 εκ. (€3,6 εκ. από CytaHellas).

Από τα οικονομικά αποτελέσματα των υπόλοιπων εταιρειών, όπως παρουσιάζονται στις οικονομικές τους καταστάσεις, φαίνεται ότι οι δραστηριότητες τους είναι περιορισμένες και δεν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι για τους οποίους ιδρύθηκαν και οι περισσότερες πραγματοποιούν ζημιές. Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι από τα €13,1 εκ. που επενδύθηκαν στις υπόλοιπες εταιρείες, μέχρι τις 31.12. 2012 έγινε συνολική απομείωση των επενδύσεων ύψους €8,4 εκ. Σημειώνεται ότι, τόσο η Digimed Communications Ltd όσο και οι θυγατρικές της εταιρείες, δεν ελέγχονται από τον Γενικό Ελεγκτή εφόσον εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του περί Εταιρειών Νόμου.

Θυγατρική Εταιρεία CytaHellas A.E.

(α) Η εταιρεία ιδρύθηκε το 2007 και το μετοχικό της κεφάλαιο στις 31.12.2012 ήταν €120,9 εκ. (2011: €90,9 εκ.).

Η εταιρεία δραστηριοποιείται στην παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών τηλεφωνίας και διαδικτύου στην Ελλάδα, εργοδοτεί 754 υπαλλήλους και έχει ενεργοποιημένα 352 τηλεφωνικά κέντρα.

Από τις μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας για το 2012 φαίνονται τα πιο κάτω οικονομικά δεδομένα.

	2012	2011
	€	€
Κύκλος εργασιών	90.279.028	55.449.837
Καθαρή ζημιά πριν τη φορολογία	(20.099.764)	(33.496.429)
Συσσωρευμένες ζημιές	(105.943.950)	(85.440.418)
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	94.679.268	81.676.051
Κεφάλαιο κίνησης	(15.360.113)	(6.107.130)

Η Αρχή χρηματοδότησε την εταιρεία μέχρι τις 31.12.2012 με συνολικό ποσό ύψους €132,2 εκ. (€120,9 εκ. ως μετοχικό κεφάλαιο, €3,6 εκ. ως δάνειο από την Digimed Communications Ltd και €7,7 εκ. ως δάνειο από την Αρχή μέσω αξιόγραφου). Η καθαρή αξία της εταιρείας (περιουσιακά στοιχεία μείον υποχρεώσεις) σύμφωνα με τις μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις για το 2012 ανέρχεται σε μόλις €15 εκ. Το Συμβούλιο της Αρχής, αφού εξέτασε υπηρεσιακές μελέτες και εκτίμησε τις προοπτικές της CytaHellas περιλαμβανομένων των νέων προϊόντων που θα προσφέρει στους πελάτες της, αποφάσισε να υιοθετήσει το βασικό σενάριο των μελετών που καταλήγει σε υπολογιζόμενη δίκαιη αξία της CytaHellas ύψους €102,2 εκ.

(β) Επιχειρησιακό σχέδιο. Λόγω του ότι ο τομέας των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα είναι συνεχώς και έντονα μεταβαλλόμενος, η εταιρεία αναθέτει τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο, σε εταιρεία συμβούλων, την επικαιροποίηση του επιχειρησιακού της σχεδίου. Σύμφωνα με το σχέδιο που επικαιροποιήθηκε τον Νοέμβριο 2011, η Εταιρεία αναμένετο να καταστεί κερδοφόρα το 2013. Εντούτοις, σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο που επικαιροποιήθηκε τον Νοέμβριο 2012, το αναμενόμενο έτος πρώτης κερδοφορίας μετατίθεται για το 2014.

Παρατηρήθηκε ότι υπήρξε μια απόκλιση 6,5% προς τα κάτω του αριθμού των πελατών που αναμένετο να έχει η εταιρεία στις 31.12.2012 σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο που επικαιροποιήθηκε τον Νοέμβριο 2011. Η αντίστοιχη απόκλιση στην ζημιά πριν τη φορολογία που αναμενόταν στις 31.12.2012 είναι 15%. Σύμφωνα με τη διεύθυνση της εταιρείας, αυτό οφείλεται στον μειωμένο αριθμό πελατών και στον προσανατολισμό των πελατών σε προϊόντα χαμηλότερου κόστους.

Αναφέρεται επίσης ότι σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο που επικαιροποιήθηκε τον Νοέμβριο 2012, η εταιρεία δεν αναμένεται να χρειαστεί επιπλέον χρηματοδότηση το 2013.

(γ) Χρηματοδότηση της εταιρείας.

- (i) Δάνεια από μητρικές εταιρείες και από εμπορικές τράπεζες.** Το ύψος των δανείων της εταιρείας στις 31.12.2012 ανήρχετο σε €62,5 εκ., (€3,6 εκ. από την Digimed, €7,7 εκ. από την Αρχή και €51,2 εκ. από εμπορικές τράπεζες). Η παραχώρηση των δανείων από τις εμπορικές τράπεζες έγινε με την προϋπόθεση ότι καθ' όλη τη διάρκεια των δανείων, η Αρχή θα έχει καταθέσεις ποσού τουλάχιστον ίσου με το ποσό που θα εκκρεμεί ως δάνειο της CytaHellas.

Με την απόφαση της Αρχής ημερ. 8.10.2012 για συμμετοχή στην έκδοση γραμματίων του Δημοσίου, αποφασίστηκε παράλληλα όπως η CytaHellas εκδώσει αξιόγραφο ύψους €55 εκ., το οποίο θα αγοράσει η Αρχή με έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου έτσι ώστε να μπορέσει η εταιρεία να ξοφλήσει τα δάνεια που έχει σε εμπορικές τράπεζες. Στόχος της πιο πάνω πράξης ήταν να απεγκλωβιστούν οι καταθέσεις της Αρχής οι οποίες ήταν δεσμευμένες για τα δάνεια της εταιρείας. Παρά το γεγονός ότι εν τέλει δεν λήφθηκε απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, η Αρχή προχώρησε στην αγορά του αξιόγραφου το οποίο είναι μετατρέψιμο σε μετοχές με δικαίωμα των δικαιούχων. Αυτό αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 18 του περί Υπηρεσίας Τηλεπικοινωνιών Νόμου (Κεφ. 302) το οποίο αναφέρει ότι «Όλα τα χρήματα της Αρχής τα οποία δεν απαιτείται όπως δαπανηθούν αμέσως για την εξόφληση των υποχρεώσεων

ή για την εκπλήρωση των καθηκόντων της Αρχής δύνανται να επενδυθούν σε αξιόγραφα όπως ήθελε εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο».

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Αρχής, η Αρχή ενήργησε στο πλαίσιο των συμφωνηθέντων με το Υπουργείο Οικονομικών, στα οποία περιλαμβανόταν και η εξασφάλιση της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου φροντίδι του Υπουργείου Οικονομικών. Η απόφαση του Συμβουλίου για την αγορά Γραμματίων του Δημοσίου αξίας €101,1 εκ. (από την οποία προέκυψε και η ανάγκη αγοράς αξιογράφου, ώστε να αποδεσμευτούν μεγαλύτερης αξίας καταθέσεις της Αρχής για να διατεθούν για την αγορά Γραμματίων του Δημοσίου) ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την επιβίωση του ίδιου του κράτους, εφόσον ο κίνδυνος για στάση πληρωμών ήταν περισσότερο από εμφανής.

Μέχρι τις 31.3.2013, η Αρχή κατέβαλε στην CytaHellas για την αγορά του αξιογράφου συνολικό ποσό ύψους €38,4 εκ. από τα οποία €4 εκ. χρησιμοποιήθηκαν για να καλυφθούν λειτουργικές ανάγκες της εταιρείας, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με το τελευταίο επιχειρησιακό σχέδιο της εταιρείας, η εταιρεία δεν θα χρειαστεί πρόσθετη χρηματοδότηση για το 2013.

Σημειώνεται ότι η έκδοση του αξιογράφου αποτελεί στην ουσία αναχρηματοδότηση των υφιστάμενων δανείων της εταιρείας με χαμηλότερο επιτόκιο και με μεγαλύτερη διάρκεια αποπληρωμής.

- (ii) **Προσωρινές διευκολύνσεις από την Αρχή.** Παρατηρήθηκε ότι λόγω των προβλημάτων ρευστότητας που αντιμετωπίζει η εταιρεία, μετά από σχετικές αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, η Αρχή καταβάλλει ως προσωρινές διευκολύνσεις τα ποσά που προβλέπονται στον Προϋπολογισμό της Αρχής για την επένδυση στην CytaHellas, πριν από τις σχετικές αποδεσμεύσεις από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.
- (iii) **Ποσά οφειλόμενα στην Αρχή από τιμολογήσεις εμπορικών συναλλαγών.** Στις 31.12.2012 οφειλόταν ποσό €10 εκ. το οποίο αφορά σε τιμολογήσεις εμπορικών συναλλαγών και στο κόστος του προσωπικού της Αρχής το οποίο προσφέρει υπηρεσίες στη CytaHellas. Μέχρι τις 31.12.2012, στο πιο πάνω ποσό δεν έχει επιβληθεί οποιοσδήποτε τόκος. Στις 9.4.2013 αποφασίστηκε και καταρτίστηκε πλάνο αποπληρωμής των οφειλών μέχρι το 2018, με επιτόκιο το οποίο θα αποφασιστεί αργότερα.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι η εταιρεία ουσιαστικά μέχρι τα τέλη του 2012 είχε υλοποιήσει το μεγάλο της αναπτυξιακό πρόγραμμα, διαθέτοντας σήμερα δική της υποδομή οπτικού δικτύου και έχει σχεδόν αποκτήσει την κρίσιμη μάζα πελατών που θα την καταστήσει επικερδή και αυτοχρηματοδοτούμενη. Όλα αυτά αποτελούν τη βάση, πάνω στην οποία μπορεί να κτίσει την περαιτέρω ανάπτυξή της. Είναι αναμενόμενο, όπως ανέφερε, σε μια περίοδο οικονομικά δύσκολη όπως επίσης και ανταγωνιστική (όπου αναμένονται κινήσεις για συγχωνεύσεις και εξαγορές) να σημειώνονται αποκλίσεις από τους σχεδιασμούς. Είναι γι' αυτό που συστηματικά ετοιμάζονται με την υποστήριξη εξωτερικών συμβούλων επιχειρησιακά σχέδια για συνεχή θεώρηση των δεδομένων και λήψη διορθωτικών μέτρων. Επειδή η εταιρεία ουδέποτε είχε ικανοποιητικά κεφάλαια κίνησης, απευθύνεται στη μητρική της εταιρεία για οικονομική και άλλη στήριξη και για προσωρινές διευκολύνσεις σε καθαρά εμπορική βάση. Πρόσθεσε επίσης ότι για την περαιτέρω ανάπτυξή της, η εταιρεία σχεδιάζει πολύ σύντομα να εισέλθει στην κινητή τηλεφωνία και τη συνδρομητική τηλεόραση, προσφέροντας στους υφιστάμενους πελάτες της συνδυασμένα πακέτα. Για τις νέες αυτές υπηρεσίες θα αξιοποιηθούν στον μέγιστο δυνατό βαθμό οι υφιστάμενες επενδύσεις (πλατφόρμες) και τεχνογνωσία της Αρχής στην Κύπρο.

Υπηρεσία Cytavision. Η υπηρεσία Cytavision προσφέρει ψηφιακή μετάδοση εικόνας και ήχου μέσω της τηλεφωνικής γραμμής. Για την εξασφάλιση περιεχομένου, για το οποίο δαπανήθηκε το 2012 ποσό €27,8 εκ., έγιναν συμφωνίες με τη διαδικασία της απευθείας διαπραγμάτευσης με εταιρείες που προσφέρουν τηλεοπτικά κανάλια, ταινίες, αθλητικό περιεχόμενο και παιχνίδια κατά ζήτηση και με αθλητικά σωματεία για εξασφάλιση τηλεοπτικών δικαιωμάτων. Από τον έλεγχο παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Επιτροπή Cytavision. Η Επιτροπή Cytavision αποτελείται από πέντε Μέλη του Συμβουλίου και τέσσερα υπηρεσιακά στελέχη της Αρχής με σκοπό να συμβουλεύει το Συμβούλιο σχετικά με τα θέματα της υπηρεσίας Cytavision τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου και απαιτούν πολύ χρόνο. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή αποφασίζει για τα ποσά που δίδονται στα αθλητικά σωματεία ως χορηγία για διαφήμιση στις φανέλες και ως τηλεοπτικά δικαιώματα για την αποκλειστική προβολή των αγώνων τους.

Σύμφωνα με την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου με αρ. 410/2009, τα πρακτικά της Επιτροπής θα υποβάλλονται στην ολομέλεια του Συμβουλίου για ενημέρωση ή για λήψη απόφασης μέσω της ημερήσιας διάταξης. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή θεωρεί ότι έχει το δικαίωμα να αποφασίζει και να ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο εκ των υστέρων. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει καθυστέρηση στην ενημέρωση της ολομέλειας του Διοικητικού Συμβουλίου, με αποτέλεσμα ορισμένες αποφάσεις της Επιτροπής να υλοποιούνται πριν από την ενημέρωση του Συμβουλίου.

Επίσης, θα πρέπει να τηρούνται πρακτικά για όλες τις συναντήσεις της Επιτροπής και σ' αυτά να τεκμηριώνονται/δικαιολογούνται οι αποφάσεις της Επιτροπής. Στη συνεδρία της Επιτροπής με ημερ. 13.3.2012 δεν τηρήθηκαν πρακτικά με το αιτιολογικό ότι δεν λήφθηκε οποιαδήποτε απόφαση αλλά ήταν μόνο για ανταλλαγή απόψεων.

Λόγω των μεγάλων ποσών που εμπλέκονται, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι οι αποφάσεις, πέραν ενός ποσού που θα καθοριστεί, πρέπει να λαμβάνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο, όπως συμβαίνει με άλλες επιτροπές όπως η Επιτροπή Εταιρικής Ευθύνης όπου διαφοροποιήθηκε το ύψος της εξουσιοδότησης για έγκριση δαπανών μέχρι €400.000 και το Κεντρικό Συμβούλιο Προσφορών όπου σύμφωνα με τους σχετικούς Κανονισμούς έχει εξουσία να αποφασίζει για την εξασφάλιση προϊόντων με κλειστή διαδικασία ή με διαδικασία με διαπραγμάτευση μέχρι ποσού €500.000.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Αρχής, η Επιτροπή Cytavision είναι εξουσιοδοτημένη να χειρίζεται τα θέματα της αρμοδιότητάς της, να αποφασίζει και να δίδει οδηγίες για την υλοποίηση των αποφάσεών της, νοουμένου ότι ενεργεί στο πλαίσιο της καθορισμένης από το Συμβούλιο πολιτικής και του εκάστοτε εγκεκριμένου Προϋπολογισμού.

(β) Οικονομικά αποτελέσματα. Τα έσοδα από την Υπηρεσία Cytavision για το 2012 ανέρχονται σε €23,5 εκ. και δεν είναι αρκετά ούτε για να καλύψουν το κόστος εξασφάλισης περιεχομένου (€27,8 εκ. όπως αναφέρεται πιο πάνω). Αν ληφθούν υπόψη και τα υπόλοιπα έξοδα της Υπηρεσίας όπως το κόστος κεφαλαίου, η εξυπηρέτηση πελατών κλπ, τότε (με βάση τη μεθοδολογία του πλήρως κατανεμημένου κόστους), το έλλειμμα αυξάνεται σημαντικά και είναι πολύ περισσότερο από το κέρδος που αποκομίζεται από τους πελάτες της υπηρεσίας Cytavision για τις υπόλοιπες υπηρεσίες (σταθερή τηλεφωνία, DSL Access και Cytanet), η συγκράτηση των οποίων είναι ο κύριος λόγος παροχής της υπηρεσίας Cytavision.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Αρχής του 2010, η Υπηρεσία αναμένεται να καταστεί κερδοφόρα το 2016. Εντούτοις, τα πραγματικά αποτελέσματα της Αρχής για το 2012 που αναφέρονται πιο πάνω απέχουν πολύ από τις προβλέψεις. Το κόστος περιεχομένου είναι μεγαλύτερο κατά €3,9 εκ. και τα έσοδα της υπηρεσίας είναι λιγότερα κατά €7,6 εκ. σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα στις εκτιμήσεις του 2010. Επίσης, το έλλειμμα για το 2011 είναι μεγαλύτερο από το προβλεπόμενο κατά €9,7 εκ. Τα στοιχεία αυτά καθώς και τα συνεχή ελλείμματα των προηγούμενων χρόνων καθιστούν κατά την άποψη μας τον στόχο της κερδοφορίας το 2016 πολύ δύσκολο.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι η αγορά εξελίσσεται συνεχώς και οι σχεδιασμοί της Υπηρεσίας αναθεωρούνται περιοδικά και γίνονται διορθώσεις. Στον Προϋπολογισμό του 2013 το κονδύλι για εξασφάλιση περιεχομένου για την υπηρεσία Cytavision μειώθηκε σε €22 εκ. από €24,2 εκ. του Προϋπολογισμού του 2012, ενώ έχει τεθεί ως εσωτερικός στόχος η περαιτέρω μείωση κατά €3 εκ. Παράλληλα, λαμβάνεται υπ' όψιν η στρατηγική σημασία της υπηρεσίας Cytavision στο όλο ανταγωνιστικό περιβάλλον της αγοράς, η οποία επιβεβαιώνεται και από τη σαφή τάση σε άλλες ευρωπαϊκές αγορές για εμπλοκή των εγκατεστημένων παρόχων στον τομέα της τηλεόρασης για παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών 4play.

(γ) Τηλεοπτικά δικαιώματα και χορηγίες σε αθλητικά σωματεία.

- (i) Η Αρχή έχει εξασφαλίσει τα τηλεοπτικά δικαιώματα και είναι ο κύριος χορηγός για διαφήμιση στις φανέλες διάφορων ποδοσφαιρικών ομάδων Α και Β κατηγορίας καθώς και ομάδων καλαθόσφαιρας για τις αγωνιστικές περιόδους μέχρι το 2015/16. Λόγω του ότι υπάρχει έντονος ανταγωνισμός για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων προβολής των αγώνων των κυπριακών ομάδων, το κόστος απόκτησης των δικαιωμάτων αυξάνεται συνεχώς. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για τις αγωνιστικές περιόδους 2011/12 και 2012/13 καταβλήθηκε στις ομάδες συνολικά ποσό €5,4 εκ. και €7,4 εκ., αντίστοιχα. Παρατηρείται μια ανομοιομορφία στα ποσά που καταβάλλονται στις διάφορες ομάδες σε σχέση με τον αριθμό των φιλάθλων τους. Για παράδειγμα, δόθηκε ποσό €800.000 για τηλεοπτικά δικαιώματα και χορηγία σε ομάδα η οποία δεν συγκαταλέγεται στις δημοφιλέστερες ομάδες ενώ σε άλλη δημοφιλέστερη ομάδα της ίδιας δυναμικότητας δόθηκε ποσό €407.000. Επίσης, παρατηρήθηκαν περιπτώσεις όπου ομάδες της Β Κατηγορίας έχουν συμβόλαια για ψηλότερα τηλεοπτικά δικαιώματα από άλλες ομάδες οι οποίες αγωνίζονται στην Α Κατηγορία.
- (ii) Παρόλο που στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου με ημερ. 30.7.2012 και της Επιτροπής Cytavision με ημερ. 5.11.2012 έγινε αναφορά στην ανάγκη αναθεώρησης των συμβολαίων που διατηρεί η Αρχή προς τα κάτω, εντούτοις δεν έγινε οποιαδήποτε ενέργεια προς τον σκοπό αυτό παρά μόνο τον Απρίλιο 2013. Αντίθετα, κατά την περίοδο αυτή, η Αρχή προχώρησε στην απόκτηση επιπρόσθετων τηλεοπτικών δικαιωμάτων με ψηλότερα ποσά. Ενδεικτικά αναφέρεται περίπτωση όπου η Αρχή είχε ήδη συμφωνία για χορηγία (διαφήμιση στη φανέλα) για την περίοδο 2012/13 και προχώρησε σε τροποποίηση της με διπλασιασμό του ποσού που προβλεπόταν για την πιο πάνω περίοδο και ταυτόχρονη σύναψη νέας συμφωνίας με τα ψηλότερα τηλεοπτικά δικαιώματα της περιόδου 2012/13.
- (iii) Σύμφωνα με απόφαση της Επιτροπής ημερομηνίας 16.5.2011, η υπηρεσία Cytavision εστιάζεται στο αθλητικό περιεχόμενο και σε οτιδήποτε συνδέεται με αυτό. Επίσης, η Επιτροπή δεν θα χορηγεί επετειακά θέματα, χοροεσπερίδες και οτιδήποτε δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως περιεχόμενο. Με βάση αυτή την απόφαση απορρίφθηκε αίτημα για χορηγία το 2011 επειδή τα τηλεοπτικά δικαιώματα ανήκαν σε ανταγωνιστή. Εντούτοις, μετά από νέο αίτημα της ίδιας ομάδας, η Επιτροπή αποφάσισε την χορηγία της ομάδας για το 2012 και το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε, κατά πλειοψηφία, την αύξηση του ποσού της χορηγίας που ενέκρινε η Επιτροπή.
- (iv) Με την υπογραφή συμβολαίων για μια τριετία (2013-2016), ουσιαστικά προκαταλαμβάνεται η έγκριση τόσο από το Υπουργείο όσο και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, των απαιτούμενων Κονδυλίων που αναμένεται να περιληφθούν στους μελλοντικούς Προϋπολογισμούς της Αρχής για το 2013-2016. Αξιοσημείωτο είναι μάλιστα το γεγονός, όπως περιγράφεται στην παράγραφο (ε) πιο κάτω, ότι γίνονται προπληρωμές σε σχέση με τα συμβόλαια αυτά.
- (v) Πέραν των πιο πάνω, η Επιτροπή Cytavision προχωρεί σε διάφορες ενέργειες προς όφελος των σωματείων, πέραν των προβλεπόμενων στα συμβόλαια, χωρίς να φαίνεται ότι υπάρχουν αντισταθμιστικά οφέλη για την Αρχή. Αναφέρονται τα πιο κάτω:
- Πληρώνονται επιπρόσθετα ποσά από τα προβλεπόμενα στα συμβόλαια, υπό την μορφή επιχορήγησης για την επίτευξη συγκεκριμένων αγωνιστικών στόχων των ομάδων.
  - Παραχωρούνται πρόσθετες χορηγίες στις ομάδες. Η παραχώρηση χορηγιών υπό οποιαδήποτε μορφή χωρίς αντισταθμιστικά οφέλη προς την Αρχή, δεν καλύπτεται από κανένα κονδύλι του Προϋπολογισμού της Αρχής.
- (vi) Πέραν των τηλεοπτικών δικαιωμάτων αθλητικών σωματείων, η Αρχή αγοράζει τα τηλεοπτικά δικαιώματα διάφορων ξένων πρωταθλημάτων, άλλων διοργανώσεων όπως τουρνουά πόκερ, των καλοκαιρινών περιοδικών αγγλικών ομάδων, τουρνουά πυγμαχίας και χόκεϊ επί πάγου και διάφορων μεμονωμένων αθλητικών γεγονότων όπως των ευρωπαϊκών αγώνων των κυπριακών

ομάδων και της Εθνικής Κύπρου στο εξωτερικό. Οι αγορές αυτές γίνονται από μεσάζοντες/αντιπρόσωπους οι οποίοι αποκτούν τα αποκλειστικά δικαιώματα προβολής των συγκεκριμένων γεγονότων στην Κύπρο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι εντός του 2012 καταβλήθηκε σε τέσσερις εταιρείες του εξωτερικού οι οποίες ανήκουν στο ίδιο άτομο το συνολικό ποσό των €2,66 εκ. Λόγω του ψηλού κόστους, εισηγούμαστε όπως η Αρχή εξετάσει το ενδεχόμενο αγοράς του περιεχομένου που την ενδιαφέρει για τα επόμενα έτη απευθείας από τους παρόχους. Επίσης, δεν υπάρχουν υπηρεσιακές εκθέσεις που να υποστηρίζουν/τεκμηριώνουν, μεταξύ άλλων, την αναγκαιότητα/χρησιμότητα απόκτησης του συγκεκριμένου περιεχομένου, τη στοχευόμενη ομάδα τηλεθεατών, καθώς και ανάλυση του κόστους/οφέλους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Αρχής, έχει ζητηθεί από την Επιτροπή Cytavision να μεριμνά για πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση της αιτιολογίας των αποφάσεών της στον βαθμό που αυτό είναι δυνατόν.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι η εισήγησή μας δεν είναι εύκολο να εφαρμοστεί, αφού συνήθως μεγάλες εταιρείες αγοράζουν μαζικά περιεχόμενο για διάφορες χώρες και το μεταπωλούν μόνο μέσω εγκεκριμένων αντιπροσώπων τους.

(δ) Συμφωνίες με Lumiere TV Public Company Ltd.

- (i) **LTV – High Definition.** Με τη συμφωνία αυτή η οποία καλύπτει την περίοδο 11.2.2011 – 31.7.2013, η LTV θα διαθέτει στην Αρχή για διανομή μέσω της Cytavision τα κανάλια ψηλής ευκρίνειας τα οποία προβάλλουν αθλητικό περιεχόμενο. Η Αρχή κατέβαλε ως αντάλλαγμα συνολικά ποσό €4.110.000.

Τα εν λόγω κανάλια περιλαμβάνονται στο συνολικό πακέτο (FullPack) και δεν τιμολογούνται στους συνδρομητές χωριστά. Ως αποτέλεσμα δεν μπορεί να αξιολογηθεί κατά πόσο προκύπτει όφελος ή ζημιά για την Αρχή από την συμφωνία.

Παρατηρήθηκε ότι η Αρχή κατέβαλε, σύμφωνα με το άρθρο 3.1.1 της συμφωνίας, στην εταιρεία ποσό €355.000 ως προκαταβολή για το οποίο δεν ζητήθηκε ανέκκλητη και χωρίς όρους τραπεζική εγγύηση, όπως προνοείται στον Κανονισμό 107 των Διαδικασιών Προσφορών της Αρχής.

- (ii) **LTV – 6 Channels Contract.** Με τη συμφωνία αυτή, η οποία υπογράφηκε στις 9.8.2012, η Αρχή ανέλαβε την προώθηση έξι καναλιών της εταιρείας μέσω της Cytavision για περίοδο τεσσάρων χρόνων, και ως αντάλλαγμα θα λαμβάνει αμοιβή για κάθε συνδρομητή υπό μορφή προμήθειας ύψους 10% πλέον Φ.Π.Α. επί των τελών που καθορίζει η LTV. Η Αρχή εγγυήθηκε ότι ο ελάχιστος αριθμός συνδρομητών για κάθε μήνα θα είναι 7.000.

Παρατηρήθηκε ότι κατόπιν γραπτού αιτήματος της LTV ημερομηνίας 9.8.2012 (δηλαδή την ίδια ημέρα της υπογραφής της συμφωνίας), η Αρχή κατέβαλε προκαταβολή ποσού €2.561.460 και ένα μήνα μετά την υπογραφή της συμφωνίας επιπρόσθετο ποσό €1.707.640 χωρίς αυτό να προνοείται στη συμφωνία. Συναφώς αναφέρεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερομηνίας 30.7.2012 αποφάσισε όπως στις συμφωνίες περιεχομένου με την LTV μην περιλαμβάνεται η καταβολή προπληρωμής. Η προκαταβολή θα αποκοπεί σταδιακά με 12 ισόποσες δόσεις ως αφαίρεση από τις μηνιαίες πληρωμές προς την εταιρεία. Η εξουσιοδότηση της καταβολής για το πρώτο ποσό δόθηκε από τον Αναπληρωτή ΑΕΔ και για το δεύτερο ποσό από τον Ανώτερο Διευθυντή – Marketing. Με τις ενέργειες αυτές (περιλαμβανομένων και των αναφορών στην παράγραφο (ε)), η Αρχή μετατρέπεται σε "τραπεζικό ίδρυμα" με την παραχώρηση "δανείων" χωρίς μάλιστα οποιαδήποτε εξασφάλιση.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι αξιοποιήθηκε ο όρος για προαγορά με έκπτωση 1/12, αφού αξιολογήθηκε το όφελος της Αρχής και διαπιστώθηκε καθαρό όφελος 4% πέραν του τόκου που θα αποκόμιζε η Αρχή από αντίστοιχη τραπεζική κατάθεση.

(ε) Προπληρωμές.

- (i) Μέχρι την 31.12.2012, η Αρχή κατέβαλε συνολικό ποσό ύψους €9,2 εκ. το οποίο αφορά το κόστος απόκτησης περιεχομένου για τα επόμενα έτη. Για τις πιο πάνω προπληρωμές δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε τραπεζικές ή άλλου είδους εγγυήσεις, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος απώλειας μέρους του πιο πάνω ποσού. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση ομάδας η οποία την νέα αγωνιστική περίοδο θα αγωνίζεται στην Δ΄ Κατηγορία, με την οποία συνάφθηκε συμφωνία την 1.3.2010 για τα τηλεοπτικά δικαιώματα της για την περίοδο 2013-16. Με την υπογραφή της συμφωνίας καταβλήθηκε ποσό ύψους €75.000 ως προκαταβολή ενώ η ομάδα για τις επόμενες τουλάχιστον 2 περιόδους δεν θα δικαιούται οποιοδήποτε αντάλλαγμα λόγω του ότι δεν θα αγωνίζεται στην Α ή Β Κατηγορία.
- (ii) Σημειώνεται ότι, ενώ στα συμβόλαια γίνεται αναφορά στο ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, ανάλογα με την Κατηγορία που θα αγωνίζεται η κάθε ομάδα, στους όρους πληρωμής γίνεται αναφορά στις ημερομηνίες και τα ποσά που θα καταβληθούν μόνο στην περίπτωση που η ομάδα θα αγωνίζεται στην Α Κατηγορία, παραλείποντας την αναφορά στα ποσά που θα καταβληθούν στην περίπτωση που η ομάδα αγωνίζεται στη Β Κατηγορία.

(στ) Άδεια παρόχου υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης. Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (ΑΡΚ) είχε εκδώσει το 2011 δύο προσωρινές άδειες παρόχου υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων για τα κανάλια Cytavision Cinema και Cytavision Sports 1 και για το κανάλι Cytavision Sports 5, οι οποίες είχαν ισχύ από την 1.7.2011 μέχρι 30.6.2012 και περιελάμβαναν μεταξύ άλλων στον όρο 7 ότι:

«Η παρούσα άδεια χορηγείται υπό τον όρο ότι ο αδειούχος πάροχος υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων – τηλεοπτικός οργανισμός, εντός 6 μηνών από την έναρξη της ισχύος της προσωρινής του άδειας, θα συμμορφωθεί πλήρως με τις πρόνοιες του άρθρου 19 του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου 7(Ι) του 1998 (όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) ή οποιονδήποτε άλλων σχετικών διατάξεων το αντικαταστήσουν ή/και το τροποποιήσουν ή/και προνοούν για το θέμα».

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμους, δεν θα παρέχεται άδεια για την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία παρόχου υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων εκτός εάν τηρούνται οι προϋποθέσεις των παραγράφων (α) - (στ), στις οποίες περιλαμβάνεται πρόνοια η οποία δεν επιτρέπει σε οποιονδήποτε να κατέχει πέραν του 25% των μετοχών ενός σταθμού, ενώ στην Αρχή ανήκει ολόκληρη η Cytavision ως τμήμα αυτής.

Στον τροποποιητικό Νόμο του 2012 περιλήφθηκε πρόνοια ότι στις περιπτώσεις όπου οι πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων ή οι εκπομπές τους συνδέονται ή σχετίζονται με νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, η ΑΡΚ δύναται να ανανεώνει τις προσωρινές άδειες ή να χορηγεί νέες άδειες σε παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων ή εκπομπές με ισχύ μέχρι 30 Ιουνίου 2013, έστω κι αν δεν ικανοποιούνται όλες οι διατάξεις του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται.

Η ΑΡΚ εξέτασε αυτεπάγγελα την από μέρους της Αρχής πιθανή παράβαση του άρθρου 21(1) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου 7(1)/1998, σύμφωνα με το οποίο η άδεια της ΑΡΚ χορηγείται στη βάση όρων και περιορισμών που η ΑΡΚ κρίνει σκόπιμο να επιβάλει και κατέληξε στη διαπίστωση ότι η Αρχή παραβίασε το άρθρο 21(1) του Νόμου, αφού δεν έχει συμμορφωθεί με τον όρο 7 των δύο αδειών της. Στις 20.6.2012 η ΑΡΚ επέβαλε στην Αρχή συνολικό διοικητικό πρόστιμο ύψους €34.000 για το χρονικό διάστημα 1.4.2012 – 4.4.2012.

Η ΑΡΚ, στις 15.11.2012 ενημέρωσε την Αρχή για την επιβολή νέου συνολικού διοικητικού προστίμου ύψους €739.500 για παράβαση του άρθρου 21(1) του Νόμου για το χρονικό διάστημα 5.4.2012 μέχρι 30.6.2012. Σημειώνεται ότι στην νέα άδεια που παραχωρήθηκε στις 29.6.2012 για την περίοδο 1.7.2012 – 30.6.2013 απαλείφθηκε ο όρος 7.

Συναφώς αναφέρεται ότι η Αρχή καταχώρισε προσφυγές στο Ανώτατο Δικαστήριο για ακύρωση των πιο πάνω αποφάσεων της ΑΡΚ.

Οι οφειλές αυτές δεν έχουν διευθετηθεί μέχρι την ημέρα του ελέγχου και έχουν περιληφθεί στον Προϋπολογισμό του 2013.

(ζ) Έσοδα από διαφημίσεις. Η Αρχή στις 4.6.2010 συνήψε συμφωνία με εταιρεία σύμφωνα με την οποία ο συνεργάτης είχε την ευθύνη της πώλησης του διαφημιστικού χώρου στο περιοδικό της Cytavision καθώς και του χρόνου στα αποκλειστικά κανάλια της Cytavision μέχρι 31.12.2011 που έληγε η συμφωνία. Η συμφωνία προνοούσε ότι το 50% των εσόδων από διαφήμιση θα καταβάλλετο στην Αρχή και τέθηκε ελάχιστο εγγυημένο ποσό από πώληση διαφημίσεων ύψους €1 εκ. Με την λήξη της συμφωνίας, το συνολικό ποσό εσόδων, σύμφωνα με την εταιρεία, ήταν μικρότερο από το ελάχιστο εγγυημένο ποσό και άρα η Αρχή θα έπρεπε να εισπράξει €500.000 (50% του ελάχιστου εγγυημένου ποσού).

Παρατηρήθηκε ότι μέχρι τις 31.12.2011 η Αρχή τιμολόγησε την εταιρεία συνολικό ποσό ύψους €375.000 και εισέπραξε μόνο €200.000. Μέχρι την ημέρα του ελέγχου εκκρεμούσε η είσπραξη του ποσού των €175.000 και η τιμολόγηση της υπόλοιπης οφειλής των €125.000 για το έτος 2011. Η εταιρεία με επιστολή της με ημερ. 1.12.2011 ζήτησε όπως μειωθεί το ελάχιστο εγγυημένο ποσό κατά 50% και στη συνέχεια όπως απαλλαγεί εξ ολοκλήρου από την υποχρέωση της. Η Επιτροπή Cytavision στις 5.3.2013 αποφάσισε να αποδεχθεί την ακύρωση της εγγυητικής ύψους €300.000 και να αποδεσμεύσει την εταιρεία από την υποχρέωση για εξασφάλιση διαφήμισης. Το Διοικητικό Συμβούλιο στις 9.4.2013 υιοθέτησε την απόφαση της Επιτροπής.

Απαντώντας ο Πρόεδρος της Αρχής, μας ενημέρωσε ότι το Συμβούλιο εξέτασε το θέμα και έκρινε ότι η οφειλή είναι ανακτήσιμη και πρέπει να ανακτηθεί τόσο το ποσό των €175.000 που έχει τιμολογηθεί όσο και το υπόλοιπο ποσό των €125.000 που πρέπει να τιμολογηθεί. Σε περίπτωση μη εξόφλησης, να εξαρρωωθεί η τραπεζική εγγύηση.

Σημειώνεται ότι στην εταιρεία ανατίθεται βάση συμβολαίου από το 2010 η εκτύπωση, κυκλοφορία και προώθηση του περιοδικού Cytavision. Κατά το 2012 και 2013 καταβλήθηκαν στην εταιρεία για τον σκοπό αυτό €1,24 εκ. χωρίς να γίνει συμψηφισμός με τις πιο πάνω οφειλές.

Προσφορές.

(α) Προσφορά ΑΤ 14/2012 – Προμήθεια πετρελαιοειδών. Τον Απρίλιο του 2012 η Αρχή προκήρυξε διαγωνισμό για προμήθεια πετρελαιοειδών με ανοικτή διαδικασία προσφορών για ένα έτος και με δικαίωμα για ανανέωση για ακόμη ένα έτος.

Το Συμβούλιο της Αρχής κατά τη συνεδρία με αρ. 24/2012 και ημερομηνίας 2.7.2012 αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού, όπως προνοείται και στις προδιαγραφές, για το 60% περίπου των αναγκών της Αρχής σε εταιρεία η οποία ήταν ο χαμηλότερος προσφοροδότης, και για το υπόλοιπο 40% των αναγκών στη δεύτερη κατά σειρά εταιρεία, υπό τον όρο ότι θα αποδεχόταν τις τιμές της πρώτης εταιρείας, δηλαδή έκπτωση ίση με €0.042/L για όλους τους τύπους καυσίμων αντί €0.040/L που προσέφερε η ίδια.

Από τον έλεγχο παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- Η συμφωνία με τη δεύτερη εταιρεία υπογράφηκε την 1.7.2012 με διάρκεια ενός έτους και έκπτωση ίση με €0.042/L για όλους τους τύπους καυσίμων. Όσον αφορά την πρωτότυπη υπογεγραμμένη συμφωνία με την πρώτη εταιρεία δεν προσκομίσθηκε για έλεγχο.
- Οι δύο εταιρείες προσκόμισαν τις εγγυητικές πιστώς εκτέλεσης στις 27.9.2012 και 19.9.2012 αντίστοιχα, αντί μέχρι την 11.7.2012, παραβιάζοντας τον όρο 9 της Συμφωνίας που προνοεί ότι εντός 10 ημερολογιακών ημερών από την υπογραφή της Συμφωνίας ο ανάδοχος οφείλει να προσκομίσει εγγυητική πιστώς εκτέλεσης.
- Όπως παρατηρείται για σειρά ετών στους σχετικούς διαγωνισμούς της Αρχής για την προμήθεια πετρελαιοειδών και λιπαντικών υποβάλλονται μόνο δύο προσφορές (ΑΤ 6/2008 και ΑΤ 14/2012) από 2 μόνο συγκεκριμένες εταιρείες και η Αρχή κατακυρώνει μέρος των αναγκών

στη μία εταιρεία και το υπόλοιπο μέρος στην δεύτερη εταιρεία. Σημειώνεται ότι έγγραφα του πιο πάνω διαγωνισμού εξασφάλισαν μόνο οι δύο πιο πάνω εταιρείες. Επισημαίνεται ότι, ο όρος 5 του Μέρους ΙΙΙ των εγγράφων του πιο πάνω διαγωνισμού, ο οποίος περιλαμβανόταν και στους προηγούμενους σχετικούς διαγωνισμούς, ενδεχομένως να περιορίζει τη συμμετοχή άλλων εταιρειών στον διαγωνισμό. Σύμφωνα με τον πιο πάνω όρο, οι προσφοροδότες που δεν έχουν πρατήρια πετρελαιοειδών σε συγκεκριμένες περιοχές (περιλαμβανομένων Κακορατζιάς και Πλατρών) αποκλείονται από τον διαγωνισμό και λαμβάνοντας υπόψη την αναφορά της μιας εταιρείας ότι στις περιοχές Κακορατζιάς και Πλατρών είναι η μόνη εταιρεία προμήθειας πετρελαιοειδών (κάτι που θα πρέπει να επιβεβαιωθεί αν ισχύει), η εν λόγω εταιρεία είναι η μοναδική που πληροί τους όρους του διαγωνισμού. Ωστόσο, η δεύτερη εταιρεία δεν είχε αποκλειστεί από τον διαγωνισμό.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Αρχής, οι περιοχές αυτές καθορίζονται με βάση τις ανάγκες της Αρχής, αφού σε αυτές σταθμεύουν και διακινούνται υπηρεσιακά οχήματα. Το θέμα θα εξεταστεί ξανά για τον επόμενο διαγωνισμό, ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις.

(β) Προσφορά MM 3/2012 – Προμήθεια φορητών υπολογιστών. Η Αρχή το Δεκέμβριο 2011 αποφάσισε την προκήρυξη διαγωνισμού για την προμήθεια μέχρι 1500 φορητών υπολογιστών για χρονική περίοδο τριών ετών με κλειστή διαδικασία. Ζητήθηκαν προσφορές από τέσσερις εταιρείες (δύο εταιρείες για υπολογιστές κατασκευής HP, μία για υπολογιστές κατασκευής Lenovo και μία για υπολογιστές κατασκευής Dell). Οι πιο πάνω εταιρείες υποδείχθηκαν (όπως αναφέρεται στα πρακτικά του Κεντρικού Συμβουλίου Προσφορών της Αρχής) ως οι καταλληλότερες για να συμμετάσχουν στον εν λόγω διαγωνισμό, από τα Περιφερειακά Γραφεία των τριών κατασκευαστών. Οι κατασκευαστές HP, Lenovo και Dell επιλέγηκαν από την Αρχή, ως οι μεγαλύτεροι στον κόσμο.

Προσφορά υπέβαλαν οι τρεις από τις τέσσερις εταιρείες, ως ακολούθως:

1. Εταιρεία Α – με υπολογιστές HP στη μοναδιαία τιμή των €827.
2. Εταιρεία Β – με υπολογιστές HP στη μοναδιαία τιμή των €600.
3. Εταιρεία Γ – με υπολογιστές Lenovo στη μοναδιαία τιμή των €459.
4. Ο τέταρτος προσφοροδότης, με υπολογιστές Dell, παρόλον ότι είχε υποδειχθεί από τα Περιφερειακά Γραφεία του κατασκευαστή, δεν υπέβαλε τελικά προσφορά.

Η Αρχή αποφάσισε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον χαμηλότερο προσφοροδότη, σύμφωνα με την εισήγηση της επιτροπής αξιολόγησης, η οποία στην έκθεση της ημερ. 5.4.2012 αναφέρει ότι η εν λόγω προσφορά ήταν η φθηνότερη, τεχνικά κατάλληλη και σύμφωνη με τις προδιαγραφές, ενώ σε ότι αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά, καμία απόκλιση δεν παρατηρήθηκε από τις προδιαγραφές και για τις τρεις προτάσεις, για την προμήθεια φορητών υπολογιστών για περίοδο τριών χρόνων και τη συντήρησή τους για τέσσερα χρόνια μετά την αγορά. Ως ανώτατο όριο παραγγελιών, εγκρίθηκε το ποσό των €790.500.

Κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, με την προκήρυξη διαγωνισμού με κλειστή διαδικασία, παραβιάστηκαν οι αρχές της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης και της διαφάνειας. Η επιλογή των τεσσάρων οικονομικών φορέων και η ζήτηση προσφοράς για συγκεκριμένο κατασκευαστή/μοντέλο υπολογιστή από τον καθένα, έγινε με το δικαιολογητικό ότι οι εν λόγω οικονομικοί φορείς είχαν υποδειχθεί – κατόπιν που η Αρχή αποτάθηκε σ' αυτούς – από τα Περιφερειακά Γραφεία των τριών μεγαλύτερων κατασκευαστών (με μερίδιο πέραν του 70% της αγοράς) στους επαγγελματικούς (όχι στους εμπορικούς) φορητούς υπολογιστές, με κριτήριο ότι θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της Αρχής και να είναι εξουσιοδοτημένα κέντρα συντήρησης. Με την πιο πάνω διαδικασία που ακολουθήθηκε, η οποία εγκρίθηκε από το Κεντρικό Συμβούλιο Προσφορών της Αρχής, παρόλον ότι διέφερε από τις καθορισμένες διαδικασίες προσφορών της, η Αρχή στερήθηκε της δυνατότητας να πετύχει ευρύτητα συμμετοχής προσφοροδοτών και εξασφάλισης χαμηλότερων τιμών με την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού. Σημειώνεται ότι οι δύο από τις τέσσερις εταιρείες που προτάθηκαν ανήκουν στον ίδιο όμιλο εταιρειών, ενώ τελικά δεν υποβλήθηκε προσφορά από τον ένα από τους τρεις προεπιλεγέντες κατασκευαστές υπολογιστών (Dell), μειώνοντας

ακόμα περισσότερο τον ανταγωνισμό. Επιπρόσθετα, το γεγονός της μεγάλης διαφοράς στις τιμές, για τέτοια μεγάλη ποσότητα υπολογιστών, από τις εταιρείες που υποδείχθηκαν από τα Περιφερειακά Γραφεία των κατασκευαστών, ακόμα και για το ίδιο μοντέλο υπολογιστή HP η διαφορά ήταν €227 (ή 37,8%), θα έπρεπε να προβληματίσει την Αρχή, όπως επίσης και το γεγονός της μη υποβολής προσφοράς από τον τέταρτο προσφοροδότη (που και αυτός επιλέχθηκε κατόπιν υπόδειξης). Όπως διαπιστώθηκε, κατά τους τελευταίους έξι μήνες του 2012, είχαν παραγγελθεί συνολικά 800 φορητοί υπολογιστές, εκ των οποίων μόνο οι 108 είχαν παραχωρηθεί σε λειτουργούς της Αρχής, μέχρι την ημέρα του ελέγχου.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Αρχής, η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν εύλογα επιτρεπτή με βάση τις Διαδικασίες Προσφορών της Αρχής και η ορθότητά της αποδεικνύεται από το αποτέλεσμα, αφού η μοναδιαία τιμή των €459 που εξασφαλίστηκε θεωρείται πολύ ανταγωνιστική για το συγκεκριμένο προϊόν που αγοράστηκε. Όσον αφορά στην καθυστέρηση στη διάθεση των υπολογιστών, αυτή προέκυψε κυρίως λόγω της αναγκαστικής παγοποίησης νέων εγκαταστάσεων ή και αλλαγών στους υπολογιστές της Αρχής εξαιτίας της διεξαγωγής επίσημου ελέγχου λογισμικού από συγκεκριμένο προμηθευτή.

(γ) Συμβόλαιο ΑΤ 19/2004 για τη μελέτη, κατασκευή και τοποθέτηση σκιάστρων χώρων στάθμευσης στη Λευκωσία. Από τη μελέτη έκθεσης της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου (ΔΕΕ) της Αρχής ημερ. 9.7.2012 και τον περαιτέρω επιτόπου έλεγχο της Υπηρεσίας μας, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Αρχής τον Φεβρουάριο 2005, στην τρίτη επιλογή/πρόταση του προσφοροδότη ο οποίος είχε συγκεντρώσει την ψηλότερη βαθμολογία – με την πρώτη επιλογή/πρόταση του – επειδή η εν λόγω επιλογή/πρόταση (η τρίτη) κρίθηκε ότι υπερτερούσε ποιοτικά και αισθητικά από τις άλλες επιλογές/προτάσεις που περιλαμβάνονταν στην προσφορά του, χωρίς να είναι ακριβότερη από τον δεύτερο προσφοροδότη. Προσφορά υπέβαλαν 4 – από τους 11 προσφοροδότες που είχαν προμηθευτεί τα έγγραφα του διαγωνισμού – εκ των οποίων οι 2 ήταν εκτός προδιαγραφών. Η σύμβαση προνοούσε την κατασκευή 1.516 σκιάστρων έναντι του ποσού των €1.821.407 (£1.066.022). Το υλικό των φύλλων οροφής των σκιάστρων που κατακυρώθηκαν και αποτελούσαν μέρος της σύμβασης, αποτελείτο από κυψελοειδή πολυκαρβονικά φύλλα πάχους 6 χιλ. τουλάχιστον, με χώρα προέλευσης το Ισραήλ και ήταν προϊόν συγκεκριμένου κατασκευαστή. Το εν λόγω υλικό καλυπτόταν με εργοστασιακή εγγύηση 10 χρόνων για αντοχή στην υπεριώδη ακτινοβολία, μη αλλοίωση χρώματος (κιτρίνισμα), ακαμψία, μη απώλεια διαπερατότητας του φωτός πέραν του 6% και αντοχή έναντι φθοράς/σπασίματος από χαλαζόπτωση.

Σημειώνεται ότι ο επιτυχών προσφοροδότης δήλωσε ότι προσφέρει μεγαλύτερη χρονική διάρκεια εγγύησης (από τη 10-ετή) και, ως εκ τούτου, αξιολογήθηκε/βαθμολογήθηκε για εγγύηση διάρκειας 13 χρόνων, λαμβάνοντας έτσι τη μέγιστη βαθμολογία.

- (ii) Ένα περίπου χρόνο μετά την κατακύρωση της σύμβασης (που είχε γίνει τον Φεβρουάριο 2006) και πριν την έναρξη τοποθέτησης του υλικού της οροφής των σκιάστρων, ο ανάδοχος ζήτησε την έγκριση της Αρχής για αλλαγή του εν λόγω υλικού με άλλο, Κινεζικής προέλευσης, με 5-ετή εργοστασιακή εγγύηση, χωρίς να περιλαμβάνεται οποιαδήποτε αναφορά στα τεχνικά φυλλάδια που υποβλήθηκαν, για την αντοχή του σε χαλαζόπτωση. Παρά τις σοβαρές και εμφανείς διαφορές στα πιο πάνω σημεία, αναφορικά με την εγγύηση του υλικού που προτάθηκε, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα σημεία του υλικού που κατακυρώθηκε, δόθηκε έγκριση για την αλλαγή του υλικού. Τελικά, το εν λόγω υλικό χρησιμοποιήθηκε στο 60% περίπου των σκιάστρων που εγκαταστάθηκαν, ενώ για το υπόλοιπο 40% εγκρίθηκε στη συνέχεια, η εγκατάσταση τρίτου υλικού, Ιταλικής προέλευσης, με 10ετή εγγύηση όσον αφορά στην αντοχή σε υπεριώδη ακτινοβολία.

Η έγκριση για την πρώτη αλλαγή δόθηκε από λειτουργό της αρμόδιας Διεύθυνσης, ενώ η έγκριση για τη δεύτερη αλλαγή από τον Υποδιευθυντή (ΥΔ) - Κτίρια & Δομικά. Σε καμία περίπτωση ωστόσο, τα αιτήματα/εισηγήσεις αλλαγής του υλικού, δεν είχαν υποβληθεί στο αρμόδιο όργανο, που είναι – σύμφωνα με τους Κανονισμούς Προσφορών της Αρχής – το Κεντρικό Συμβούλιο Προσφορών, για έγκρισή τους.

Μετά την έκδοση των αδειών οικοδομής για τα στέγαστρα, ο ανάδοχος ζήτησε όπως η πληρωμή του 80% της αξίας των υλικών γίνεται με την παράδοση των υλικών στο εργοτάξιο, ενώ οι όροι της σύμβασης προνοούσαν όπως η πληρωμή γίνεται για κάθε ολοκληρωμένη εργασία (προμήθεια και εγκατάσταση), εντός 30 ημερών από την υποβολή/παραλαβή του τιμολογίου. Το αίτημα του αναδόχου, που συνιστούσε ευνοϊκότερους όρους πληρωμής, εγκρίθηκε από το Κεντρικό Συμβούλιο Προσφορών της Αρχής, κατόπιν εισήγησης της αρμόδιας Υπηρεσίας.

Ευνοϊκότερη από τις πρόνοιες της σύμβασης ρύθμιση απετέλεσε επίσης και η έγκριση που δόθηκε από τον ΥΔ - Κτίρια & Δομικά, κατόπιν αιτήματος του αναδόχου τον Φεβρουάριο 2007, για σημαντική μείωση του ποσού της εγγυητικής πιστής εκτέλεσης από €182.142 (£106.603), που αντιστοιχούσε στο 10% του ποσού της σύμβασης, σε €10.252 (£6.000), που αντιστοιχούσε στο 10% της μη παραληφθείσας – μέχρι τότε – εργασίας, ενώ οι όροι της σύμβασης δεν προνοούσαν οποιαδήποτε μείωση του ποσού της εν λόγω εγγυητικής, πριν τη λήξη της σύμβασης.

- (iii) Τα σκίαστρα άρχισαν να παρουσιάζουν προβλήματα περί το τέλος του 2007, λίγους δηλαδή μήνες μετά την ολοκλήρωση του έργου. Τα προβλήματα οφείλονταν τόσο στον τρόπο σύνδεσης/εφαρμογής των φύλλων οροφής, όσο και στην αστοχία του υλικού της οροφής των σκιάστρων.

Το 2009, τα σκίαστρα παρουσίασαν ζημιές, τις οποίες ο αρμόδιος λειτουργός της Διεύθυνσης Υποστηρικτικής Υποδομής, με επιστολή του ημερ. 5.6.2009 προς τον ανάδοχο (χωρίς να προηγηθεί οποιαδήποτε ενέργεια/αίτημά του), απέδωσε σε χαλαζόπτωση κατά τους χειμερινούς μήνες του 2009, αιτία την οποία επικαλέστηκε στη συνέχεια - με επιστολή του ημερ. 15.6.2009 (δηλαδή 10 μέρες) και ο ανάδοχος. Τον Οκτώβριο 2010, η φθορά του υλικού της οροφής των σκιάστρων προχώρησε σε όλη την έκταση του υλικού, παρουσιάζοντας κιτρινίσματα, οπές στην επιφάνεια του (στα σημεία των αυλακώσεων του υλικού) καθώς και ακαθαρσίες στο εσωτερικό του, ενώ παρουσιάστηκε σκουριά στα μεταλλικά μέρη των σκιάστρων.

- (iv) Η αρμόδια Διεύθυνση της Αρχής, παρέλειψε να απαιτήσει αμέσως μετά που διαπιστώθηκαν οι πιο πάνω σοβαρές φθορές του υλικού (τον Ιούλιο 2009) από τον ανάδοχο, όπως επανορθώσει τις φθορές ή/και αντικαταστήσει τα φύλλα που είχαν φθαρεί, στα πλαίσια της εγγύησης που είχε προσφέρει (13 χρόνια για το αρχικό υλικό ή έστω 5 χρόνια για το Κινεζικής προέλευσης υλικό που είχε εγκριθεί), εφόσον είχαν παρέλθει μόνο 4½ χρόνια περίπου από την ανάθεση της σύμβασης και, ως εκ τούτου, οι ζημιές καλύπτονταν ακόμα και από τη μικρότερη περίοδο εγγύησης. Αντ' αυτού, τον Ιούλιο 2009 ξεκίνησε η ετοιμασία προδιαγραφών και, τον Μάρτιο 2012 (ενώ ακόμα ίσχυε η 10-ετής εγγύηση του υλικού που κατακυρώθηκε αρχικά), υποβλήθηκε εισήγηση στο Κεντρικό Συμβούλιο Προσφορών της Αρχής για προκήρυξη νέου διαγωνισμού, προς αντικατάσταση όλων των πολυκαρβονικών φύλλων των στεγαστρων, αξίας €467.000±20%+ΦΠΑ, ενώ τα σκίαστρα με το Ιταλικής προέλευσης υλικό δεν είχαν παρουσιάσει φθορά που να τεκμηριώνει την ανάγκη αντικατάστασής τους.

Εύλογα ερωτηματικά προκαλεί επίσης η επιστολή του αρμόδιου λειτουργού της Αρχής ημερ. 5.6.2009, με την οποία πληροφόρησε τον ανάδοχο ότι η ζημιά που προέκυψε οφειλόταν στη χαλαζόπτωση κατά τον χειμώνα του 2009, σε αντιδιαστολή με τις πρόνοιες των προδιαγραφών και της σύμβασης για παροχή εγγύησης, έναντι φυσικής φθοράς. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, για την περίοδο μεταξύ Δεκεμβρίου 2007 και Ιουνίου 2009, δεν καταγράφηκαν τέτοια ακραία καιρικά φαινόμενα, που να δικαιολογούν τη θέση του αρμόδιου λειτουργού της Αρχής καθώς και τους ισχυρισμούς του αναδόχου.

- (v) Παρόλον ότι κατασκευάστηκαν τελικά 1.320 σκίαστρα από τα 1.516 που προνοούσε η σύμβαση, πληρώθηκε στον ανάδοχο το συνολικό ποσό των €1.845.091, που υπερέβαινε κατά €23.684 το ποσό της σύμβασης, εξ αιτίας (i) της κατασκευής 93 σκιάστρων σε μη συμφωνημένες τιμές μονάδας (ii) επιπλέον εργασιών και (iii) της πληρωμής της συνολικής αξίας ολοκληρωμένων σκιάστρων για ένα αριθμό που δεν είχαν κατασκευαστεί, αλλά είχαν προμηθευτεί μόνο τα υλικά.

Ενόψει των πιο πάνω, το συνολικό τελικό κόστος ανά χώρο στάθμευσης (€1.398) υπερέβη κατά πολύ τα €1.195 (£699,88), που ήταν το συμβατικό κόστος.

Η έκθεση της ΔΕΕ της Αρχής, παρουσιάστηκε τον Ιούλιο 2012 στη συνεδρία του ΔΣ, από τη Διευθύντρια της ΔΕΕ, η οποία καταλήγοντας στην παρουσίαση της, επισήμανε ότι από την έρευνα διαπιστώνονται εκ πρώτης όψεως ευθύνες για ενέργειες και παραλείψεις. Το ΔΣ υιοθέτησε την άποψη της Επιτροπής Ελέγχου της Αρχής, και ζήτησε από τον Ανώτατο Εκτελεστικό Διευθυντή (ΑΕΔ) να μεριμνήσει όπως προχωρήσει, χωρίς χρονοτριβή, πειθαρχική διαδικασία για όσα αναφέρονται στην έκθεση. Επιπρόσθετα, το ΔΣ αποφάσισε όπως τερματιστεί οποιαδήποτε εργασία σε σχέση με το εν λόγω συμβόλαιο (ΑΤ 19/2004). Τέλος, το ΔΣ αποφάσισε να δοθούν όλα τα σχετικά έγγραφα στις Νομικές Υπηρεσίες/Νομικό Σύμβουλο της Αρχής, για να διερευνήσουν κάθε πιθανότητα διεκδίκησης αποζημιώσεων από τον ανάδοχο του έργου.

Το ΔΣ της Αρχής, σε συνεδρία του τον Οκτώβριο 2012 ζήτησε ενημέρωση αναφορικά με την πρόοδο της πειθαρχικής διαδικασίας.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας ζήτησε τον Νοέμβριο 2012 από τον ΑΕΔ της Αρχής, όπως την πληροφορήσει αφενός για τα αποτελέσματα της πειθαρχικής διαδικασίας και, αφετέρου για τα αποτελέσματα της διερεύνησης των Νομικών Υπηρεσιών/Νομικού Συμβούλου της Αρχής, καθώς και για τα μέτρα που είχαν ληφθεί από την Αρχή, για διεκδίκηση αποζημιώσεων από τον ανάδοχο καθώς και την αποφυγή παρόμοιων προβλημάτων στο μέλλον.

Ανεξάρτητα με τα πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι τα πορίσματα της έκθεσης ελέγχου της ΔΕΕ ήταν πολύ σοβαρά και σύμφωνα με αυτά, ενδέχεται να είχαν διαπραχθεί όχι μόνο πειθαρχικά αλλά και ποινικά αδικήματα. Ως εκ τούτου, το χρονικό διάστημα των 4 περίπου μηνών που παρήλθε από την παρουσίαση της έκθεσης στην Επιτροπή Ελέγχου και στο ΔΣ της Αρχής, ήταν πολύ μεγάλο και θα έπρεπε να είχαν μέχρι τότε ολοκληρωθεί οι έρευνες και να αποφασιστεί η λήψη ικανοποιητικών μέτρων, ώστε να διασφαλιστούν τα συμφέροντα της Αρχής. Με την πιο πάνω επιστολή μας προς τον ΑΕΔ, εκφράσαμε επίσης την άποψη ότι τα όσα διαπιστώθηκαν πιο πάνω για τον όλο χειρισμό της σύμβασης από την αρμόδια Διεύθυνση της Αρχής, δημιουργούσαν σοβαρές υπόνοιες για διάπραξη ποινικών αδικημάτων και, ως εκ τούτου, θα έπρεπε να ζητηθεί χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, νομική συμβουλή για τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος.

Τον Δεκέμβριο 2012, ο ΑΕΔ της Αρχής, μας πληροφόρησε ότι τα πορίσματα των πειθαρχικών ερευνών αναμένονταν περί τα μέσα Ιανουαρίου 2013 και, αφού τεθούν ενώπιον του ΔΣ, θα κοινοποιηθούν στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για να εξετάσει το ενδεχόμενο διάπραξης ποινικών αδικημάτων.

Τον Ιούλιο 2013, ο Πρόεδρος της Αρχής μας πληροφόρησε ότι το Συμβούλιο της, ενώπιον του οποίου τέθηκαν τα πορίσματα των πειθαρχικών ερευνών, αποφάσισε όπως ζητηθεί από δικηγορικό γραφείο να τα μελετήσει και να συμβουλευθεί την Αρχή κατά πόσο στοιχειοθετούνται – και ποια – πειθαρχικά αδικήματα και ποιές ποινές αρμόζουν, καθώς επίσης κατά πόσο στοιχειοθετούνται ποινικά αδικήματα – και ποια – ώστε να κριθεί εάν θα γίνει καταγγελία στην Αστυνομία.

Ενόψει των πιο πάνω, ενημερώσαμε τον Σεπτέμβριο 2013 με επιστολή μας τον Γενικό Εισαγγελέα, παραθέτοντας του όλα τα στοιχεία που είχαμε στη διάθεση μας, για να μελετήσει/εξετάσει – ως ο αρμόδιος – κατά πόσο προκύπτει η πιθανότητα διάπραξης ποινικών αδικημάτων από συγκεκριμένους λειτουργούς της Αρχής.

(δ) Διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου ανεφοδιασμού των οχημάτων της Αρχής. Από τη μελέτη έκθεσης της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου (ΔΕΕ) της Αρχής ημερ. 10.7.2012, παρατηρήσαμε ότι καταγράφονταν σημαντικές διαπιστώσεις από τον έλεγχο που διενεργήθηκε, οι κυριότερες από τις οποίες ήταν οι ακόλουθες:

- (i) Οι οδηγοί, κατά τον ανεφοδιασμό των οχημάτων, μπορούσαν να καταχωρίσουν στο σύστημα παρακολούθησης των οχημάτων – είτε σκόπιμα, είτε κατά λάθος – οποιοδήποτε αριθμό χιλιομέτρων (από μηδέν έως οποιοδήποτε αριθμό), χωρίς κανένα περιορισμό. Με την πιο πάνω δυνατότητα που παρείχετο, εξουδετερωνόταν η κύρια αποστολή του λογισμικού συστήματος της Αρχής Cytafleet, το οποίο αναπτύχθηκε για να αποτελέσει το βασικό εργαλείο τήρησης του

μητρώου του στόλου οχημάτων της Αρχής, με σκοπό την παρακολούθηση της προληπτικής συντήρησης και του ιστορικού εξόδων κάθε οχήματος, με βάση τα χιλιόμετρα που διανύθηκαν και την ποσότητα καυσίμου που καταχωρείται κατά τον ανεφοδιασμό του οχήματος. Ως αποτέλεσμα, 48 από τα 794 συνολικά οχήματα του στόλου κατά το 2012, διήνυσαν – σύμφωνα με τα στοιχεία του συστήματος Cytafleet – από 23.360 χλμ. έως 899.000 χλμ., δηλ. πολύ μεγάλους – μέχρι εξωπραγματικούς – αριθμούς χιλιομέτρων, που κατά πάσα πιθανότητα είναι λανθασμένοι, καθιστώντας αδύνατη την εξαγωγή οποιασδήποτε ορθής πληροφόρησης για το ιστορικό των οχημάτων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2010 – Ιουνίου 2012, οι οδηγοί 71 οχημάτων παρέλειψαν επανειλημμένα (από 4 έως 36 φορές ο καθένας), να δηλώσουν τα χιλιόμετρα του οχήματος κατά τον ανεφοδιασμό του.

- (ii) Οχήματα ανεφοδιάστηκαν με ποσότητα καυσίμου μεγαλύτερη από τη χωρητικότητα της δεξαμενής καυσίμου του οχήματος. Από δειγματοληπτικό έλεγχο της ΔΕΕ, εντοπίστηκαν 31 περιπτώσεις (μεταξύ των οποίων 5 οχήματα πέραν της μιας φορές) να παρουσιάζουν την πιο πάνω παραδοξότητα. Οι υπερβάσεις στην ποσότητα καυσίμου που μπορούσε να δεχθεί η δεξαμενή του οχήματος κυμαίνονταν από 100,17% έως 115%, ενώ σε μια περίπτωση ήταν 163%. Εάν ληφθεί υπόψη ότι κατά τον ανεφοδιασμό το όχημα διατηρούσε στη δεξαμενή του και μια ποσότητα καυσίμου, τότε η απόκλιση της ποσότητας που χρεώθηκε/πληρώθηκε, από την πραγματική ποσότητα με την οποία ανεφοδιάστηκε το όχημα, καθίσταται ακόμα μεγαλύτερη. Επειδή, τουλάχιστον στη μία από τις δύο εταιρείες με τις οποίες είναι συμβεβλημένη η Αρχή για την προμήθεια καυσίμων στον στόλο οχημάτων της, διαπιστώθηκε ότι είναι δυνατή η παρέμβαση του οδηγού ή/και του πρατηριούχου στο λογισμικό της σύστημα, για την εισαγωγή της ποσότητας καυσίμου που ανεφοδιάστηκε το όχημα, δημιουργούνταν σοβαρές υπόνοιες για ενδεχόμενη απάτη εις βάρος της Αρχής η οποία είχε ως αποτέλεσμα να έχουν – ενδεχομένως – πληρωθεί από την Αρχή μεγαλύτερες ποσότητες καυσίμου από αυτές που πραγματικά προμηθεύτηκε.
- (iii) Αριθμός οχημάτων του στόλου παρουσίαζαν υπερβολική κατανάλωση καυσίμου σε σύγκριση είτε με την κατανάλωση του ιδίου οχήματος κατά τον προηγούμενο – από την έρευνα – χρόνο (2010), είτε με την κατανάλωση – κατά τον ίδιο χρόνο – άλλου οχήματος του ιδίου μοντέλου. Για 14 οχήματα, η διαφορά αυτή κυμαινόταν μεταξύ 135,40% και 296,66%. Δύο από τα πιο πάνω οχήματα είχαν εντοπιστεί να παρουσιάζουν το φαινόμενο αυτό και κατά τον προηγούμενο έλεγχο. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση οχήματος, το οποίο κατά το 2010 είχε μέσο όρο κατανάλωσης καυσίμου 7,19 λίτρα/100 χλμ., ενώ το 2011, το ίδιο όχημα είχε μέσο όρο κατανάλωσης 21,33 λίτρα/χλμ.

Ενόψει των πιο πάνω, δημιουργούνταν – και στις περιπτώσεις αυτές – σοβαρές υπόνοιες για το ενδεχόμενο πιθανής απάτης εις βάρος της Αρχής, με σοβαρές οικονομικές συνέπειες (καταβολή εξωπραγματικών ποσών για τη διακίνηση των οχημάτων).
- (iv) Η κάρτα ανεφοδιασμού του οχήματος (η οποία παραχωρείται σε κάθε οδηγό για να χρησιμοποιείται στα πρατήρια ως χρεωστική κατά τον ανεφοδιασμό) είχε χρησιμοποιηθεί πέραν της μιας φορές, την ίδια μέρα και ώρα. Κατά την περίοδο Μαρτίου 2012 – Μάιου 2012 εντοπίστηκαν 4 τέτοιες περιπτώσεις, εκ των οποίων οι 2 αφορούσαν το ίδιο όχημα.
- (v) Σε ένα ποσοστό 8,62% των ανεφοδιασμών (607 από 7.039 κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2012 – Ιουνίου 2012), παρουσιάζεται στρογγυλοποίηση της ποσότητας καυσίμου (καταχώριση ακέραιου αριθμού λίτρων) που χρεώθηκε, ενώ η συνήθης πρακτική είναι να στρογγυλοποιείται το ποσό πληρωμής. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι 70 οχήματα παρουσίασαν τέτοιους ανεφοδιασμούς 3 έως 9 φορές, ενώ 6 οχήματα 10 έως 24 φορές.

Η πιο πάνω έκθεση της ΔΕΕ συζητήθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της Αρχής τον Ιούλιο 2012 και αποφασίστηκε να ζητηθεί από τον Ανώτατο Εκτελεστικό Διευθυντή (ΑΕΔ) της Αρχής, να μεριμνήσει όπως προχωρήσει, χωρίς καμιά χρονοτριβή, πειθαρχική διαδικασία εναντίον κάθε εμπλεκόμενου – μηδενός

εξαιρουμένου – επειδή τα εν λόγω θέματα κρίθηκαν αφενός από το ΔΣ της Αρχής ως εξαιρετικά σοβαρά και, αφετέρου, προέκυπτε η πιθανότητα διάπραξης σειράς πειθαρχικών και όχι μόνο αδικημάτων. Τον Οκτώβριο 2012, δηλαδή μετά από τρεις περίπου μήνες, το ΔΣ ζήτησε να ενημερωθεί σχετικά με την πρόοδο της πιο πάνω πειθαρχικής διαδικασίας.

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εξέφρασε τον Νοέμβριο 2012 την άποψη ότι από τα ευρήματα της ΔΕΕ της Αρχής, προέκυπτε το ενδεχόμενο διάπραξης ποινικών αδικημάτων, για τα οποία η διεξαγωγή της πειθαρχικής διαδικασίας που αποφασίστηκε από το ΔΣ, ενώ αφενός δεν θα προσέθετε οτιδήποτε το ουσιαστικό στα πιο πάνω ευρήματα, θα είχε αφ' ετέρου ως αποτέλεσμα την απώλεια πολύτιμου χρόνου, με όλους τους κινδύνους που συνεπαγόταν, μέχρι την ολοκλήρωση της. Ήδη είχε παρέλθει χρονικό διάστημα 3½ περίπου μηνών, χωρίς να ολοκληρωθεί η πειθαρχική διαδικασία, παρόλον ότι η έκθεση της ΔΕΕ ήταν αρκετά εμπεριστατωμένη και λεπτομερής και, τεκμηριώνονταν ευθύνες για ενέργειες από συγκεκριμένα άτομα του προσωπικού, περιλαμβανομένων και ψηλά ισταμένων στην ιεραρχία της Αρχής. Επίσης, στα εν λόγω ενδεχόμενα ποινικά αδικήματα, εμπλέκονταν και ιδιώτες (πρατηριούχοι ή/και άλλοι) χωρίς την εμπλοκή των οποίων θα ήταν αδύνατη η διάπραξη τους. Ως εκ τούτου, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως ενεργήσει η Αρχή το συντομότερο για να εμπλακεί η Αστυνομία στη διερεύνηση των πιο πάνω περιπτώσεων, προς πλήρη και αποτελεσματική διεκπεραίωση των ερευνών.

Τον Δεκέμβριο 2012, ο ΑΕΔ της Αρχής μας πληροφόρησε ότι τα πορίσματα των πειθαρχικών ερευνών αναμένονταν περί τα μέσα Ιανουαρίου 2013 και, αφού τεθούν ενώπιον του ΔΣ, θα κοινοποιηθούν στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για να εξετάσει το ενδεχόμενο διάπραξης ποινικών αδικημάτων.

Όσον αφορά στη διαδικασία, ο Πρόεδρος της Αρχής μας πληροφόρησε ότι έχει γίνει αναβάθμιση στο λογισμικό Cytafleet και βελτίωση των συναφών διαδικασιών, με ενσωμάτωση πρόσθετων ασφαλιστικών δικλίδων, ώστε ενέργειες που οδηγούν σε ασυμφωνίες στοιχείων να αποτρέπονται αυτόματα από το λογισμικό ή να εντοπίζονται έγκαιρα.

Τον Ιούλιο 2013, ο Πρόεδρος της Αρχής μας πληροφόρησε ότι το Συμβούλιο της, ενώπιον του οποίου τέθηκαν τα πορίσματα των πειθαρχικών ερευνών, αποφάσισε όπως ζητηθεί από δικηγορικό γραφείο να τα μελετήσει και να συμβουλευτεί την Αρχή κατά πόσο στοιχειοθετούνται – και ποια – πειθαρχικά αδικήματα και ποιές ποινές αρμόζουν, καθώς επίσης κατά πόσο στοιχειοθετούνται ποινικά αδικήματα – και ποια – ώστε να κριθεί εάν θα γίνει καταγγελία στην Αστυνομία.

Ενόψει των πιο πάνω, ενημερώσαμε τον Σεπτέμβριο 2013 με επιστολή μας τον Γενικό Εισαγγελέα, παραθέτοντας του όλα τα στοιχεία που είχαμε στη διάθεση μας, για να μελετήσει/εξετάσει – ως ο αρμόδιος – κατά πόσο προκύπτει η πιθανότητα διάπραξης ποινικών αδικημάτων από συγκεκριμένους λειτουργούς της Αρχής.

(ε) Διαγωνισμός ΜΜ.54/2011 – Έργο Μεταμόρφωσης Πληροφορικής (IT Transformation Project).

Στα πλαίσια διερεύνησης καταγγελίας που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας σχετικά με τον πιο πάνω διαγωνισμό, εκτίμησης δαπάνης €30 εκ. έως €40 εκ., ζητήθηκε τον Ιούλιο 2012 όπως μας δοθούν όλα τα σχετικά έγγραφα. Τα εν λόγω έγγραφα δόθηκαν στην Υπηρεσία μας σταδιακά και η ολοκλήρωση της υποβολής τους έγινε με αρκετή καθυστέρηση (τέλος Σεπτεμβρίου 2012).

Από τη μελέτη των πιο πάνω εγγράφων, προέκυψαν τα ακόλουθα:

Τον Απρίλιο 2012, το Κεντρικό Συμβούλιο Προσφορών (ΚΣΠ) της Αρχής αποφάσισε – υιοθετώντας τις εισηγήσεις της επιτροπής αξιολόγησης – να συστήσει στο ΔΣ την αποσφράγιση των οικονομικών φακέλων 4 από τους 5 προσφοροδοτών, επειδή ο 5^{ος} προσφοροδότης δεν είχε εξασφαλίσει την ελάχιστη βαθμολογία που καθοριζόταν, κατά την αξιολόγηση του τεχνικού μέρους της προσφοράς του.

Τον Μάιο 2012, το ΔΣ της Αρχής, αποφάσισε κατά πλειοψηφία να απορρίψει τους 2 από τους 4 προσφοροδότες, θεωρώντας ότι δεν είχαν εξασφαλίσει την ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία, επειδή λόγω των ασαφειών των προσφορών τους σε ουσιώδη σημεία, οι οποίες σε συνδυασμό με τις παραδοχές που έγιναν (εξ αιτίας των εν λόγω ασαφειών) κατέληξαν να τους δοθεί από την επιτροπή αξιολόγησης οριακή βαθμολογία (σε 2 και 1 κριτήρια, αντίστοιχα). Ως εκ τούτου, το ΔΣ λαμβάνοντας υπόψη την καθοριστική

σημασία για την Αρχή, της επιτυχούς ολοκλήρωσης του έργου, κατέληξε ότι δεν θα ήταν σωστό να προσμετρηθούν υπέρ των 2 πιο πάνω προσφοροδοτών οι αμφιβολίες εξ αιτίας των ασαφειών. Περαιτέρω, το ΔΣ αποφάσισε όπως προκριθούν στο επόμενο στάδιο της οικονομικής αξιολόγησης, μόνο 2 προσφορές, με βαθμολογία 86 και 81,8 στα εκατό, αντίστοιχα.

Μετά το άνοιγμα των οικονομικών φακέλων των 2 προσφοροδοτών, τα διάφορα στοιχεία που περιλαμβάνονταν σ' αυτούς, όπως οι αντιπροτάσεις των προσφοροδοτών και οι υποθέσεις τους που ενδεχομένως να διαφοροποιούσαν την τιμή του συμβολαίου, κατέστησαν την ίση μεταχείριση των προσφοροδοτών καθώς και την κατακύρωση του διαγωνισμού πολύ δύσκολη.

Όπως καταγράφεται στα πρακτικά του ΚΣΠ της Αρχής καθώς και σε υπόμνημα του Ανωτάτου Εκτελεστικού Διευθυντή (ΑΕΔ), οι προσφορές και των 2 προσφοροδοτών περιλάμβαναν όρους/περιορισμούς ή/και αδυναμίες/παραλείψεις, με εκείνες του προσφοροδότη με τη χαμηλότερη βαθμολογία να είναι πολύ περισσότερες και ουσιώδεις, με ενδεχόμενο – σε περίπτωση κατακύρωσης του διαγωνισμού σ' αυτόν – να αυξανόταν το κόστος του συμβολαίου, σε βαθμό που δεν ήταν εύκολο ωστόσο να υπολογιστεί επακριβώς πριν την κατακύρωση.

Ενόψει των πιο πάνω, το ΚΣΠ εισηγήθηκε προς το ΔΣ την εξέταση των πιο κάτω τριών επιλογών:

- (i) Επιλογή του προσφοροδότη με τη χαμηλότερη τιμή (και τους περισσότερους όρους/περιορισμούς στην προσφορά του) για διαβουλεύσεις, με σκοπό την υπογραφή συμβολαίου, εφόσον θα δεσμευόταν για ικανοποίηση των απαιτήσεων του διαγωνισμού.
- (ii) Να ζητηθούν διευκρινίσεις από τους 2 προσφοροδότες – μαζί με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις στην τιμή της προσφοράς τους – ώστε να καταστεί δυνατή η κανονικοποίηση της τιμής που είχαν υποβάλει.
- (iii) Να ζητηθεί η υποβολή νέας προσφοράς και από τους 2 προσφοροδότες, στη βάση παραδεκτών υποθέσεων της Αρχής, που θα τους κοινοποιούνταν.

Τον Νοέμβριο 2012 εκφράσαμε προς τον Πρόεδρο και τα μέλη του ΔΣ της Αρχής την άποψη ότι η πρώτη επιλογή δεν ήταν δυνατή, σύμφωνα με γνωμάτευση του νομικού συμβούλου της Αρχής, ενώ οι άλλες 2 επιλογές δεν ήταν επιτρεπτές, εφόσον παρείχαν τη δυνατότητα διαφοροποίησης της τιμής της προσφοράς, μετά το άνοιγμα του οικονομικού φακέλου. Διατυπώσαμε επίσης την άποψη ότι η ανάθεση της σύμβασης στον προσφοροδότη με τους περισσότερους όρους/περιορισμούς δεν διασφάλιζε τα συμφέροντα της Αρχής, εφόσον ήταν απροσδιόριστο το τελικό κόστος της υλοποίησης – εκ μέρους του – του έργου, ενώ η λογικότητα της τιμής του δεύτερου προσφοροδότη – εφόσον οι παρεκκλίσεις/ασάφειες της προσφοράς του δεν είχαν αξιολογηθεί ως ουσιώδεις – θα έπρεπε να αξιολογηθεί λεπτομερώς, επειδή υπερέβαινε κατά πολύ την εκτίμηση δαπάνης. Σημειώνεται ότι η προσφορά του εν λόγω προσφοροδότη ανερχόταν στο συνολικό ποσό των €71,78 εκ. ενώ του χαμηλότερου προσφοροδότη στο ποσό των €57,02 εκ. (περιλαμβανομένης – και στις 2 περιπτώσεις – της συντήρησης).

Τελικά, το ΔΣ της Αρχής, αποφάσισε τον Ιανουάριο 2013, έχοντας ενώπιον του και τις νομικές γνωματεύσεις 2 διαφορετικών νομικών συμβούλων που είχε ζητήσει, την ακύρωση του διαγωνισμού, υιοθετώντας τη θέση του ενός από τους 2 νομικούς συμβούλους, ότι η προσφορά του ενός προσφοροδότη (με τους περισσότερους όρους/περιορισμούς στην προσφορά του) ήταν άκυρη, ενώ η προσφορά του άλλου προσφοροδότη παρουσίαζε αποκλίσεις, που εν μέρει έκρινε ως μη ουσιώδεις και εν μέρει θα έπρεπε να επιβεβαιωθεί από την επιτροπή αξιολόγησης κατά πόσο ήταν ουσιώδεις ή όχι. Επομένως, στην περίπτωση που οι αποκλίσεις του εν λόγω προσφοροδότη κρίνονταν ως επουσιώδεις, θα παρέμενε μόνο μια προσφορά – της οποίας η τιμή ήταν είτε εκτός είτε πλησίον του ανωτάτου ορίου για το έργο – και, ως εκ τούτου, δεν θα εξυπηρετείτο το δημόσιο συμφέρον, εφόσον δεν θα δινόταν στην Αρχή η δυνατότητα εξασφάλισης συμφέρουσας προσφοράς, με τη συμμετοχή μεγαλύτερου αριθμού έγκυρων προσφορών. Επιπρόσθετα, η τιμή που η Αρχή θεωρούσε ως λογική – με τα δεδομένα που

ίσχυαν τότε – για την υλοποίηση του έργου, υπολογιζόταν στα €41 εκ. (περιλαμβανομένης και της συντήρησης), επομένως οι τιμές και των 2 προσφορών ήταν ασύμφορες.

Καθυστερημένες οφειλές από συνεργάτες/διανομείς προϊόντων Soeasy. Για την προώθηση και διανομή των προϊόντων της η Αρχή συνάπτει συμφωνίες με διάφορους συνεργάτες. Διαπιστώθηκε ότι δύο από τους συνεργάτες της Αρχής παρουσιάζουν καθυστερημένες οφειλές ύψους €1,65 εκ.

Ο ένας εκ των πιο πάνω συνεργατών παρουσιάζει καθυστερημένες οφειλές συνολικού ποσού €1.058.499,76 από τον Μάρτιο του 2012. Παρατηρήθηκαν επίσης τα ακόλουθα:

- Σύμφωνα με τον όρο 5.3 της συμφωνίας που υπογράφηκε την 1.6.2006, κάθε οφειλόμενο ποσό που δεν εξοφλείται κατά την ημερομηνία που είναι πληρωτέο σύμφωνα με το σχετικό τιμολόγιο, θα φέρει τόκο με επιτόκιο ίσο με το εκάστοτε ισχύον βασικό επιτόκιο συν 1,5% ετησίως, από την ημερομηνία έκδοσης του σχετικού τιμολογίου μέχρι της τελικής εξόφλησης του. Στο πιο πάνω οφειλόμενο ποσό ωστόσο δεν είχε υπολογιστεί και απαιτηθεί ο τόκος, σύμφωνα με τον εν λόγω όρο.
- Σύμφωνα με τον όρο 5.4 της σύμβασης, ο πιο πάνω συνεργάτης είχε προσκομίσει ανέκκλητη και χωρίς όρους τραπεζική εγγύηση ύψους €1.100.00 προς όφελος της Αρχής, για την πιστή εκτέλεση των όρων του Συμβολαίου και την εξόφληση κάθε οφειλής του προς την Αρχή. Η Αρχή ωστόσο δεν προχώρησε αμέσως στην εξαργύρωση της εγγυητικής για να εισπράξει το οφειλόμενο ποσό, με αποτέλεσμα να καταβάλλεται ακόμα προσπάθεια φιλικού διακανονισμού με τον συνεργάτη, για καθορισμό του χρονοδιαγράμματος αποπληρωμής των οφειλόμενων ποσών, κατόπιν σχετικής απόφασης της Γενικής Διεύθυνσης, ημερ. 18.2.2013, αντιμετωπίζοντας και το ενδεχόμενο απώλειας του πιο πάνω ποσού, αφού η τραπεζική εγγύηση του πιο πάνω συνεργάτη εκδόθηκε από τη Λαϊκή Τράπεζα (με ημερομηνία λήξης 31.5.2013).
- Ο δεύτερος συνεργάτης οφείλει το ποσό των €585.343,32 από τον Οκτώβριο του 2012. Παρατηρήθηκαν επίσης τα ακόλουθα:
- Σύμφωνα με τον όρο 5.2 της συμφωνίας που υπογράφηκε στις 13.1.2011, κάθε οφειλόμενο ποσό που είναι πληρωτέο θα φέρει τόκο ίσο με επιτόκιο υπερημερίας, όπως αυτό ανακοινώνεται από το Υπουργείο Οικονομικών, από την ημερομηνία έκδοσης του σχετικού τιμολογίου μέχρι εξοφλήσεως του. Στο οφειλόμενο ποσό δεν υπολογίστηκε και προστέθηκε ο τόκος, σύμφωνα με τον εν λόγω όρο.
- Η Αρχή δεν εξαργύρωσε έγκαιρα τις τραπεζικές εγγυήσεις που είχε προσκομίσει ο εν λόγω συνεργάτης στα πλαίσια της σύμβασης, με αποτέλεσμα να καταβάλλεται ακόμα προσπάθεια φιλικού διακανονισμού της αποπληρωμής του οφειλόμενου ποσού.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι το Συμβούλιο ενέκρινε διευθέτηση των καθυστερημένων οφειλών των δύο συνεργατών με την οποία αναμένεται ότι οι οφειλές θα εξοφληθούν σταδιακά με τόκο και με κάλυψη από τραπεζική εγγύηση. Στη μία από τις δύο περιπτώσεις δεν έχει προσκομιστεί ακόμη ανανεωμένη τραπεζική εγγύηση, γι' αυτό έγινε απαίτηση ρευστοποίησης της υπάρχουσας εγγύησης, ενώ σε περίπτωση ανανέωσής της η απαίτηση θα αποσυρθεί.

(στ) Σύστημα Ελέγχου Εναέριας Κυκλοφορίας (έργο LEFCO). Στις 12.4.2012, τερματίστηκε το συμβόλαιο για την προμήθεια και εγκατάσταση του πιο πάνω συστήματος, λόγω σοβαρών τεχνικών προβλημάτων τα οποία δεν κατέστη δυνατό να επιλυθούν, όπως διαπιστώθηκε από τους επαναλαμβανόμενους προκαταρκτικούς ελέγχους αποδοχής που διήρκησαν από το 2008 μέχρι το 2012. Ως εκ τούτου, η Αρχή προχώρησε στην εξαργύρωση των εγγυητικών, ύψους €20,2 εκ., όπως προνοούσαν οι όροι της σύμβασης.

Η εξαργύρωση των εγγυητικών στη συνέχεια προσέκρουσε σε νομικά κωλύματα που προέβλεπε η εταιρεία. Η εταιρεία προσέφυγε σε Ιταλικό Δικαστήριο με στόχο να παρεμποδίσει την εξαργύρωση των εγγυητικών και καταβολή των αντίστοιχων ποσών στην Τράπεζα Κύπρου, στηριζόμενη σε σχετική πρόνοια της Ιταλικής νομοθεσίας. Ενόψει των πιο πάνω, η Τράπεζα Κύπρου αρνήθηκε την καταβολή των ποσών στην Αρχή.

Το Ιταλικό Δικαστήριο απέρριψε τις απαιτήσεις της εν λόγω εταιρείας και τα σχετικά ποσά καταβλήθηκαν τον Αύγουστο 2012 στην Αρχή και στη συνέχεια κατατέθηκαν σε λογαριασμούς επ' ονόματι της Αρχής – στην Τράπεζα Κύπρου.

Λαμβάνοντας υπόψη την κρατούσα οικονομική κατάσταση και τις τρέχουσες εξελίξεις στη Τράπεζα Κύπρου η Αρχή ζήτησε τη διασφάλιση των ποσών αυτών και την εξαίρεση τους από τα ποσά που υπόκεινται σε λήψη μέτρων.

Μετά την απόφαση για τερματισμό του συμβολαίου η εταιρεία έχει προσφύγει σε διαιτησία εναντίον της απόφασης για παράνομο τερματισμό.

Για την κάλυψη των αναγκών του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας αποφασίσθηκε από κοινού (Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας και Αρχής) στις 30.5.2012 η αναβάθμιση του εφεδρικού συστήματος στο ΚΕΠΑ στην Λεωφόρο Αθαλάσσας σε κύριο σύστημα, με επιπρόσθετες λειτουργίες.

Το νέο συμβόλαιο (επέκταση του αρχικού συμβολαίου ημερ.26.10.2011 έναντι €1.698.125) υπογράφηκε με την κατασκευάστρια εταιρεία THALES Hellas SA στις 16.11.2012 έναντι του ποσού €1.985.500 και αναμένεται να ολοκληρωθεί σε τρεις φάσεις μέχρι τον Ιανουάριο του 2014.

Πρόστιμα από Ρυθμιστικές Αρχές. Κατά το 2012 επιβλήθηκαν στην Αρχή τα πιο κάτω πρόστιμα από την Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού (ΕΠΑ) συνολικού ποσού €4.267.792.

(α) Τον Δεκέμβριο του 2012 η ΕΠΑ επέβαλε πρόστιμο €2.150.680 για παράβαση εκ μέρους της Αρχής των διατάξεων του άρθρου 6(1)(α) των περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου, με την επιβολή αθέμιτων λιανικών τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων μη θεμιτών υπό τις περιστάσεις όρων συναλλαγής.

Η υπόθεση ξεκίνησε μετά από καταγγελία της εταιρείας PrimeTel Co Ltd την οποία υπέβαλε στην ΕΠΑ στις 3.6.2005 εναντίον της Αρχής ως αποτέλεσμα των μειώσεων των λιανικών τιμών των υπηρεσιών i-choice και miVision που τέθηκαν σε ισχύ την 1.6.2005, καθώς και των κατά καιρούς προσφορών που η Αρχή προέβαινε σε σχέση με τα εν λόγω προϊόντα.

(β) Τον Σεπτέμβριο του 2012 η ΕΠΑ επέβαλε πρόστιμο €390.000 για παράβαση των διατάξεων του άρθρου 6(1)(α), 6(1)(β) και 6(1)(γ) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου, ως καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης ή σχέσης οικονομικής εξάρτησης .

Η υπόθεση ξεκίνησε μετά από καταγγελία της εταιρείας Golden Telemedia την οποία υπέβαλε στην ΕΠΑ στις 19.3.2007 εναντίον της Αρχής ως αποτέλεσμα της άρνησης της να παρέχει στους πελάτες που αγόραζαν προπληρωμένες υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας «soeasy», πρόσβαση στις υπηρεσίες τηλεπληροφόρησης που πρόσφερε η Golden Telemedia.

(γ) Στις 11.9.2012 η ΕΠΑ επέβαλε στην Αρχή πρόστιμο €637.112 για παράβαση των διατάξεων του άρθρου 6(1) (β) και (γ) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου, περιορίζοντας την παραγωγή ή τη διάθεση της τεχνολογικής ανάπτυξης, προς ζημιά των καταναλωτών.

Η υπόθεση εξετάστηκε μετά από καταγγελία της εταιρείας Netsmart την οποία υπέβαλε στην ΕΠΑ στις 6.12.2006 εναντίον της Αρχής αναφορικά με την κατ' ισχυρισμό άρνηση της Αρχής να δώσει στην Netsmart πρόσβαση στη δυνατότητα παροχής υπηρεσιών σύντομων γραπτών μηνυμάτων προστιθέμενης αξίας (Premium SMS) στους εναλλακτικούς παρόχους ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπου η χρέωση γίνεται κατά τον τερματισμό του μηνύματος.

(δ) Στις 8.10.2012 η ΕΠΑ επέβαλε πρόστιμα συνολικού ποσού €1.090.000 για παράβαση των διατάξεων του άρθρου 6(1)(α), 6(1)(β) και 6(1)(γ) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου, ως καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης ή σχέσης οικονομικής εξάρτησης .

Οι υποθέσεις εξετάστηκαν μετά από καταγγελίες της εταιρείας Thuderworx Ltd τις οποίες υπέβαλε στην ΕΠΑ στις 7.4.2004 & 11.10.2005 εναντίον της Αρχής αναφορικά με τον ισχυρισμό για καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει η ΑΤΗΚ στην παροχή της απαραίτητης υποδομής και

υπηρεσιών, ώστε να είναι δυνατή η παροχή γραπτών μηνυμάτων αξίας στο καταναλωτικό κοινό (Premium SMS) από ανεξάρτητους παρόχους και παροχής υπηρεσιών σύντομων γραπτών μηνυμάτων προστιθέμενης αξίας (Premium SMS) στους εναλλακτικούς παρόχους ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Η ΑΤΗΚ για τα πιο πάνω πρόστιμα κατέθεσε προσφυγές στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Αγωγές εναντίον της Αρχής.

(α) Αγωγή 5503/2008 της εταιρείας The Performing Right Society Ltd. Η Αρχή συνήψε την 1.8.2004 γραπτή συμφωνία με την πιο πάνω εταιρεία για την εξασφάλιση άδειας αναμετάδοσης στην τηλεόραση έργων στο ρεπερτόριο της εταιρείας. Η συμφωνία βρίσκεται σε ισχύ μέχρι σήμερα εφόσον δεν τερματίστηκε από οποιοδήποτε των μερών με την παροχή έγγραφης ειδοποίησης τριών μηνών, όπως προνοείται στον όρο 8 της συμφωνίας.

Η Αρχή αποφάσισε ότι το 2008 να διακόψει την καταβολή των δικαιωμάτων στην εταιρεία για τις ερμηνείες ή εκτελέσεις καλλιτεχνών για τις οποίες έχει εξασφαλισθεί η άδεια από τους παραγωγούς των ηχογραφήσεων ή ταινιών ή εκπομπών. Η εταιρεία καταχώρισε την αγωγή (5503/2008) για διεκδίκηση των ποσών που αφορούσαν τα έτη 2007 και 2008 με βάση την πιο πάνω συμφωνία. Στις 30.12.2011 εκδόθηκε απόφαση υπέρ της εταιρείας για το συνολικό ποσό των €247.202 πλέον επιδικασθέντα έξοδα. Η απόφαση εφεσιβλήθηκε από την Αρχή.

Η Αρχή κατέβαλε στις 15.5.2012 το ποσό των €247.202 για τα έτη 2007 και 2008, ενώ εκκρεμούν τιμολόγια για τα μετέπειτα έτη που συμποσούνται στο ποσό των €904.192.

(β) Προσφυγή 1305/05 της εταιρείας Digicom Ltd. Η εταιρεία Digicom Ltd καταχώρισε προσφυγή εναντίον της απόφασης της Αρχής για κατακύρωση του διαγωνισμού ΑΤ10/2004 για αγορά συστημάτων αδιάλειπτης παροχής ηλεκτρικού ρεύματος στον επιτυχόντα προσφοροδότη με βασικό επιχείρημα ότι ενώ η Επιτροπή Αξιολόγησης έκρινε ότι η προσφορά του επιτυχόντα προσφοροδότη δεν πληρούσε τις προδιαγραφές, δόθηκαν διαδοχικές παρατάσεις με σκοπό να του δοθεί χρόνος να βρει τρόπους για να ικανοποιήσει εκ των υστέρων τις προδιαγραφές. Το Ανώτατο Δικαστήριο εξέδωσε την Απόφαση του την 1.11.2007 υπέρ του ενάγοντα, αφού έκρινε ότι υπήρχαν αποκλίσεις από ουσιώδεις όρους της προσφοράς του επιτυχόντα προσφοροδότη. Η Απόφαση εφεσιβλήθηκε από την Αρχή.

Η έφεση (Α.Ε. 183/07) απορρίφθηκε και η εταιρεία καταχώρισε αγωγή (8019/2011) με την οποία αξιώνει ειδικές αποζημιώσεις ύψους €909.753 λόγω της μη κατακύρωσης της εν λόγω προσφοράς σε αυτήν και/ή λόγω της ανάθεσης σε άλλη εταιρεία κατά παράβαση ουσιωδών όρων του διαγωνισμού, η οποία τελικά κηρύχθηκε άκυρη και η οποία αμφισβητήθηκε ανεπιτυχώς από την Αρχή με την έφεση Α.Ε. 183/07.

Μέρος Β

Νομοσχέδιο για την αλλαγή του νομικού καθεστώτος της Αρχής. Δεν έχει σημειωθεί καμιά εξέλιξη όσον αφορά στην αλλαγή του νομικού καθεστώτος της Αρχής. Το νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί της Λειτουργίας των Αυτόνομων Τηλεπικοινωνιών Κύπρου Νόμος του 2007» κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση στις 14.6.2007 και έκτοτε εκκρεμεί.

Η Αρχή διαφωνεί με διάφορες πρόνοιες του νομοσχεδίου οι οποίες, όπως υποστηρίζει, δεν της παρέχουν την απαιτούμενη ευελιξία για τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, την ταχύτητα στη λήψη και υλοποίηση των αποφάσεων και την προσφορά βέλτιστης εμπειρίας στον πελάτη.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Αρχής, η Αρχή τυχαία πληροφορήθηκε ότι το εν λόγω Νομοσχέδιο περιλήφθηκε στην Ημερήσια Διάταξη της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 16.5.2013 με σκοπό την απόσυρσή του.

4.8 ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 παρουσιάζουν έσοδα ύψους €2.831.573 και έξοδα ύψους €3.497.254, σε σύγκριση με €4.126.976 και €3.786.782 το 2011, αντίστοιχα. Το έλλειμμα του

έτους πριν τη φορολογία ανήλθε σε €665.681, σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους €340.194 το 2011. Το συσσωρευμένο πλεόνασμα στις 31.12.2012 ήταν €9.989.504 (€10.655.185 στις 31.12.2011).

Με βάση τον Νόμο 112(Ι)/2004 και το περί Διοικητικών Τελών (Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών) Διάταγμα του 2004 (Κ.Δ.Π. 849/2004) τα τέλη χορήγησης αδειών καλύπτουν μόνο τις διοικητικές δαπάνες του Γραφείου και ο Επίτροπος μπορεί, κατά την κρίση του, να αποφασίζει την επιστροφή στους αδειούχους οργανισμούς, μέρους ή του συνόλου της διαφοράς που προκύπτει μεταξύ των τελών και των δαπανών. Κατά το 2012 επιστράφηκε ποσό ύψους €514.809. Στόχος του Γραφείου είναι η πλήρης επιστροφή των πλεονασμάτων πλην ενός ποσού €2 εκ. το οποίο κρατείται για να καλύπτει τις συμβατικές υποχρεώσεις για διάστημα 6 μηνών σε περίπτωση που δεν γίνουν έγκαιρα οι καταβολές των ετήσιων διοικητικών τελών. Η άποψη της Υπηρεσίας μας είναι ότι θα πρέπει να επιστραφούν τα πλεονάσματα στους αδειούχους οργανισμούς, όπως ορίζει ο Νόμος.

Το συσσωρευμένο πλεόνασμα στις 31.12.2012 αποτελείται από ποσό ύψους €5.946.042 που αφορά στο αποθεματικό για την απόκτηση κτιρίου (€5.435.890 στις 31.12.2011) και ποσό ύψους €4.043.462 ως Γενικό Αποθεματικό (€5.219.295 στις 31.12.2011).

Προϋπολογισμός. Σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομικών Υπηρεσιών Νόμο, ο Προϋπολογισμός για κάθε οικονομικό έτος υποβάλλεται από τον Επίτροπο στο Υπουργικό Συμβούλιο μέχρι την 1^η Ιουλίου του προηγούμενου έτους. Αφού εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο κατατίθεται ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων μέχρι την 30^η Σεπτεμβρίου. Ο Προϋπολογισμός για το 2012 υποβλήθηκε στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων την 1.7.2012 και στάλθηκε για απόψεις στο Υπουργείο Οικονομικών. Το Υπουργείο Οικονομικών ζήτησε όπως γίνουν μειώσεις σε διάφορα κονδύλια και ετοιμάστηκε αναθεωρημένος Προϋπολογισμός ο οποίος στάλθηκε στα δύο Υπουργεία στις 30.11.2011 και στη συνέχεια υποβλήθηκε στις 8.12.2011 στο Υπουργικό Συμβούλιο και στις 16.12.2011 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων, από την οποία εγκρίθηκε στις 25.5.2012. Η μεγάλη καθυστέρηση στην έγκριση του Προϋπολογισμού οφείλεται στο ότι, με βάση οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικών, ο Προϋπολογισμός που κατατέθηκε στη Βουλή αποσύρθηκε για να γίνουν τροποποιήσεις εν όψει της ψήφισης στις 14.12.2011 των Νόμων που αφορούσαν μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης στον δημόσιο και ημιδημόσιο τομέα και επανακατατέθηκε.

Συμπληρωματικός Προϋπολογισμός. Ο Επίτροπος στις 28.5.2012 υπέβαλε στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων συμπληρωματικό Προϋπολογισμό για το 2012 που αφορούσε στην οφειλή ύψους €194.370 για φορολογία πάνω στους εισπρακτέους τόκους, ο οποίος υποβλήθηκε στις 10.9.2012 στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση και εγκρίθηκε στις 2.11.2012.

Προσωπικό.

(α) Το Γραφείο εργοδοτούσε 38 μηνιαίους και 4 ωρομίσθιους υπαλλήλους το 2012 (37 και 4 αντίστοιχα το 2011). Οι μισθοί και εργοδοτικές εισφορές ανήλθαν σε €2.068.337 για το μηνιαίο προσωπικό (€2.165.594 το 2011) και €81.343 για τους ωρομίσθιους (€79.761 το 2011). Με βάση τα στοιχεία αυτά ο μέσος όρος δαπανών κατά άτομο ανέρχεται σε €54.430 για τους μηνιαίους υπαλλήλους (€58.530 το 2011) και €20.336 για τους ωρομίσθιους (€19.940 το 2011).

(β) **Συνταξιοδοτικά και άλλα οφέληματα του προσωπικού.** Τα οφέληματα αφυπηρέτησης του προσωπικού, σύμφωνα με το άρθρο 16(1)(β) του περί Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομικών Υπηρεσιών Νόμου του 2004, διέπονται από τον περί Συντάξεων Νόμο αρ. 97(Ι)/1997. Σύμφωνα με την ενδιάμεση αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία αναφοράς την 31^η Δεκεμβρίου 2012, η αναλογιστική υποχρέωση ανέρχεται σε €4.151.904. Κατά το 2012 έγινε μεταφορά ποσού €519.770 στον ειδικό λογαριασμό καταθέσεων που τηρείται για τις συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις του Γραφείου, το υπόλοιπο του οποίου, στις 31.12.2012, ήταν €5.254.636.

4.9 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Οι οικονομικές καταστάσεις του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) για το 2012 έχουν ελεγχθεί σύμφωνα με το άρθρο 3(1) των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ελεγχος Λογαριασμών) Νόμων του 1983 έως 2007 και του περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού (Τροποποιητικού) Νόμου του 2012 σύμφωνα με τον οποίο ο ΔΣΜΚ είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) συστάθηκε τον Σεπτέμβριο του 2004 δυνάμει του περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμου 122(Ι)/2003, ο οποίος θεσπίστηκε για εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 96/92/ΕΚ που αφορά στους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Νόμου, τα έσοδα του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου προέρχονται από τις διατιμήσεις και χρεώσεις που εγκρίνονται από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) και παραχωρούνται στον ιδιοκτήτη συστήματος μεταφοράς για κάλυψη των δαπανών του.

Οικονομική κατάσταση. Κατά το 2012 τα έσοδα του ΔΣΜΚ ανήλθαν σε €3,61 εκ. και τα έξοδα σε €3,44 εκ. ενώ το 2011 τα αντίστοιχα ποσά ανήλθαν σε €3,71 εκ. και €3,64 εκ. Σημειώνεται ότι, το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών του ΔΣΜΚ που αφορά κυρίως στο κόστος προσωπικού και κόστος χρήσης του Κέντρου Ελέγχου Ενέργειας, συνολικού ύψους €2,87 εκ. για το 2012 (€3,06 εκ. για το 2011), καλύπτονται από την ΑΗΚ η οποία λογιστικά χρεώνει τον ΔΣΜΚ. Τα έσοδα του ΔΣΜΚ αφορούν κυρίως στο τέλος ΔΣΜΚ το οποίο επιβάλλεται στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας (για το 2012 €σεντ 0,08/kwh επί της τιμολογούμενης ενέργειας), βάσει των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων και των σχετικών αποφάσεων της ΡΑΕΚ. Το τέλος ΔΣΜΚ για το 2012 ανήλθε σε €3,5 εκ. περίπου (€3,7 εκ. περίπου το 2011).

Προϋπολογισμός - Έγκριση. Σύμφωνα με το άρθρο 60 των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων του 2003 έως 2008, η Αρχή Ηλεκτρισμού, μετά από διαβουλεύσεις με τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) και τον Διευθυντή ΔΣΜΚ συμφωνεί, για κάθε έτος, τον Προϋπολογισμό για τον ΔΣΜΚ και τον υποβάλλει για έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο (Υ.Σ) και τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Για το έτος 2012, ο Προϋπολογισμός του ΔΣΜΚ στάλθηκε στην ΑΗΚ αρχικά στις 14.4.2011 για να υποβληθεί στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒ&Τ) μαζί με τον Προϋπολογισμό της ΑΗΚ. Η ΑΗΚ υπέβαλε τους δυο Προϋπολογισμούς στο ΥΕΒ&Τ στις 9.6.2011. Μετά το τραγικό συμβάν στο Μαρί, η ΑΗΚ με επιστολή της ημερ. 24.8.2011 ζήτησε από το Υπουργείο να μην προχωρήσει στην κατάθεση των Προϋπολογισμών ενώπιον της Βουλής εφόσον αυτοί χρήζουν εκτεταμένης αναθεώρησης. Οι αναθεωρημένοι Προϋπολογισμοί υποβλήθηκαν στο Υπουργείο από μέρους της ΑΗΚ στις 27.10.2011 ενώ υποβλήθηκαν ξανά στο ΥΕΒ&Τ στις 24.2.2012 έτσι ώστε να συνάδουν με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 18.1.2012 αναφορικά με τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που ψήφισε η Βουλή των Αντιπροσώπων τον Δεκέμβριο 2011.

Ο Προϋπολογισμός εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 28.2.2012. Ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 22.3.2012 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 4.4.2012 ως μέρος του περί Προϋπολογισμού της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου του 2012, Νόμου του 2012 (Ν.25(ΙΙ)/2012).

Κατά την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 3.4.2012 έγιναν πληρωμές ύψους €8.711, οι οποίες δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

Σε απάντησή του ο Διευθυντής του ΔΣΜΚ ανέφερε ότι το μεγαλύτερο μέρος των πληρωμών των €8.711 αφορούν σε κοινωνικές ασφαλίσεις, φόρο εισοδήματος και υπηρεσίες κοινής ωφελείας.

Οι δύο Προϋπολογισμοί δημοσιεύονταν μέχρι πρόσφατα σε ένα Νόμο που αναφερόταν ως «Ο περί Προϋπολογισμού της Αρχής Ηλεκτρισμού Νόμος». Το συνολικό ποσό και των δύο Προϋπολογισμών όπως προνοείτο στο Νόμο εγκρινόταν να χρησιμοποιηθεί από την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου για τη χρήση του έτους που αφορά, για κάλυψη των δαπανών της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου για την περίοδο αυτή. Παρόλο που τα κεφάλαια και τα άρθρα που αφορούν στον ΔΣΜΚ παρουσιάζονταν ξεχωριστά ως Προϋπολογισμός

του, εντούτοις η νομική κάλυψη για χρήση των ποσών που εγκρίνονταν διδόταν μόνο στην Αρχή Ηλεκτρισμού.

Μετά την ψήφιση του περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού (Τροποητικού) Νόμου του 2012 (Ν. 211(Ι)/2012) ο Προϋπολογισμός του ΔΣΜΚ υποβάλλεται από την ΑΗΚ, μετά από διαβουλεύσεις με την ΡΑΕΚ και τον ΔΣΜΚ, για έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή των Αντιπροσώπων ως ξεχωριστό πλέον νομοσχέδιο από τον Προϋπολογισμό της ΑΗΚ. Με βάση τον εν λόγω Νόμο, ο Προϋπολογισμός του ΔΣΜΚ για το 2013 υποβλήθηκε στις 28.3.2013 στη Βουλή των Αντιπροσώπων ως ξεχωριστό νομοσχέδιο και ψηφίστηκε σε Νόμο στις 25.4.2013.

Πλεονάζουσα άεργος ισχύς. Για την κανονική λειτουργία των ηλεκτρικών συσκευών των καταναλωτών απαιτείται όπως αυτές απορροφήσουν από το ηλεκτρικό σύστημα, πέραν της ενεργού ισχύος και μια ποσότητα αέργου ισχύος. Όταν η συνολική άεργος ισχύς που ζητείται από τις ηλεκτρικές συσκευές που είναι συνδεδεμένες στο σύστημα είναι μικρότερη από την άεργο ισχύ που παράγει από μόνο του το συνδεδεμένο δίκτυο (υπόγεια ηλεκτρικά καλώδια υψηλής τάσης, εναέριες γραμμές κ.λ.π) τότε δημιουργείται πλεονάζουσα άεργος ισχύς η οποία προκαλεί προβλήματα στη λειτουργία του συστήματος.

Μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Ιουλίου 2011 που είχαν ως αποτέλεσμα την καταστροφή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Βασιλικού και λόγω της συνεχούς αύξησης υπόγειων καλωδίων στο σύστημα μεταφοράς που είναι πηγή μεγάλης παραγωγής αέργου ισχύος, το πρόβλημα της πλεονάζουσας αέργου ισχύος που παρατηρείται σε περιόδους χαμηλής, αλλά και μέσης ζήτησης επιδεινώθηκε με αποτέλεσμα, όπως αναφέρεται και σε σχετική μελέτη (Ιανουαρίου 2012) του ΔΣΜΚ, να τίθεται σε κίνδυνο η ασφαλής και αξιόπιστη λειτουργία του συστήματος, με κίνδυνο πλήρους κατάρρευσης. Σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη, λόγω και των γεγονότων στο Μαρί, η κατάσταση έχει φθάσει σε κρίσιμο σημείο και απαιτείται η λήψη των αναγκαίων μέτρων, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση.

Ενδεικτικό του προβλήματος που δυνατόν να δημιουργήσει η πλεονάζουσα άεργος ισχύς είναι το συμβάν που σημειώθηκε στις 4.4.2012 και το οποίο είχε ως αποτέλεσμα τη σχεδόν παγκύπρια διακοπή παροχής ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο ΔΣΜΚ με επιστολή του ημερ. 30.7.2012 προς την ΡΑΕΚ αναφέρει ότι το πιο σοβαρό λειτουργικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα το σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου είναι η πλεονάζουσα άεργος ισχύς και η μη δυνατότητα απορρόφησης ή αντιστάθμισής της και επισημαίνει ότι το πρόβλημα δεν έχει αντιμετωπιστεί κάτι που έπρεπε να είχε γίνει πριν δύο χρόνια. Σύμφωνα με τον ΔΣΜΚ το 2015 η πλεονάζουσα άεργος ισχύς του συστήματος θα είναι πέραν των 300 MVA_r ενώ η απορρόφησή της από τις συμβατικές μονάδες δεν θα υπερβαίνει το ασφαλές όριο των 120 MVA_r περίπου. Ο ΔΣΜΚ εισηγήθηκε συγκεκριμένα μέτρα, για αντιμετώπιση του προβλήματος τα οποία, όπως αναφέρει στην εν λόγω επιστολή, η ΑΗΚ θα πρέπει να υλοποιήσει άμεσα. Συγκεκριμένα εισηγήθηκε την προκήρυξη διαγωνισμών από την Αρχή για (α) μετατροπή 2 αεριοστρόβιλων στον Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό Μονής για απορρόφηση 50MVA_r, (β) αγορά ενός επαγωγέα (iron core) δυναμικότητας 50MVA_r που να συνδέεται απευθείας στους ζυγούς 132KV του Υποσταθμού Αθαλάσσας και (γ) αγορά στατικών αντισταθμιστών αέργου ισχύος (SVC's) 80-90 MVA_r για εγκατάσταση στον Υποσταθμό Τσερίου.

Η ΡΑΕΚ με απόφασή της ημερ. 6.8.2012 ενέκρινε την εισήγηση του ΔΣΜΚ και ζήτησε από την ΑΗΚ με σχετική επιστολή της ημερ. 13.8.2012 όπως υλοποιήσει την εν λόγω απόφαση.

Όπως προκύπτει από σχετική αλληλογραφία, η ΑΗΚ έχει προβεί στην προκήρυξη σχετικών διαγωνισμών για την αγορά δύο μονάδων επαγωγέων 132kV δυναμικότητας 2X75MVA_r και 22kV δυναμικότητας 64MVA_r αντίστοιχα, για το συνολικό ποσό των €3 εκ. περίπου. Ωστόσο, η ΑΗΚ φαίνεται ότι δεν έχει προβεί στη λήψη μέτρων για υλοποίηση όλων των εισηγήσεων του ΔΣΜΚ λόγω του ψηλού κόστους που συνεπάγονται.

Σημειώνεται ότι, ο ΔΣΜΚ σε επιστολή του ημερ. 11.9.2012 προς την Αρχή αναφέρει ότι οι επαγωγείς αυτοί δεν μπορούν να υποκαταστήσουν καθ'οιονδήποτε τρόπο τους στατικούς αντισταθμιστές αέργου ισχύος

(SVC's) οι οποίοι ειδικά για το απομονωμένο σύστημα της Κύπρου είναι αναγκαίοι επειδή παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης αντίδρασης και συνεχόμενης αυτόματης διόρθωσης των επιπέδων της αέργου ισχύος με γρήγορους χρόνους ανταπόκρισης σε αντίθεση με τους επαγωγείς οι οποίοι δεν προσφέρουν τέτοιες δυνατότητες. Επιπρόσθετα από την ασφάλεια και σταθερότητα που θα προσφέρουν τα SVC's, θα καλύψουν και την αναμενόμενη αύξηση στην πλεονάζουσα άεργο ισχύ η οποία θα φτάσει τα επίπεδα των 300MVAr το 2014-2015.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε να ενημερωθεί κατά πόσο με βάση τα μέτρα που λαμβάνει η ΑΗΚ επιλύεται το πρόβλημα της πλεονάζουσας αέργου ισχύος τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα και δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ασφάλεια του συστήματος.

Ο Διευθυντής του ΔΣΜΚ μάς ανέφερε ότι σε συνεργασία με την ΑΗΚ και μέχρι να υλοποιηθούν τα τελικά διορθωτικά μέτρα έχει προχωρήσει στη λήψη προσωρινών μέτρων, κάτι που έχει συμβάλει στη βελτίωση του επιπέδου της ασφαλούς λειτουργίας του Συστήματος. Επιπρόσθετα σημείωσε ότι, για μια πιο μόνιμη λύση, επαγωγείς μέσης τάσης, προβλέπεται να ενταχθούν στο σύστημα εντός του Ιουνίου 2013, ενώ οι επαγωγείς υψηλής τάσης αναμένεται να εγκατασταθούν την άνοιξη 2014. Ο Διευθυντής ανέφερε επίσης ότι θα αναμένει τα πρακτικά αποτελέσματα μετά τη λειτουργία των επαγωγέων μέσης και υψηλής τάσης και στη συνέχεια αφού τα αξιολογήσει θα προωθήσει τα αναγκαία βελτιωτικά μέτρα με γνώμονα πάντοτε την ασφαλή λειτουργία του Ηλεκτρικού Συστήματος.

Μέρος Β

Πρωτόκολλο συστήματος αναφοράς. Σύμφωνα με τους περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμους ετοιμάστηκε, εγκρίθηκε από την ΡΑΕΚ και υπογράφηκε τον Ιούλιο 2006 μεταξύ του ΔΣΜΚ και του Ιδιοκτήτη Συστήματος Μεταφοράς (ΙΣΜ), δηλαδή της ΑΗΚ, Πρωτόκολλο, προκειμένου ο ΔΣΜΚ να καταστεί ικανός να ασκήσει τις αρμοδιότητες του. Σε προηγούμενες Εκθέσεις μας αναφέραμε ότι, στο άρθρο 68 (γ) του βασικού Νόμου (Ν.122(Ι)/2003) γίνεται ρητή αναφορά ότι το Πρωτόκολλο Συστήματος Μεταφοράς πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και πρόνοιες σχετικά με την κατασκευή, σύνδεση και χρήση του συστήματος μεταφοράς από τρίτους. Ωστόσο, στο Πρωτόκολλο που έχει υπογραφεί δεν υπάρχουν τέτοιες πρόνοιες.

Ο Διευθυντής του ΔΣΜΚ μάς πληροφόρησε ότι θα ζητήσει τη συνεργασία της ΑΗΚ για αναθεώρηση του Πρωτοκόλλου εντός του 2013.

Φορολογική μεταχείριση των δραστηριοτήτων του ΔΣΜΚ. Σύμφωνα με επιστολή της Υπηρεσίας ΦΠΑ ημερ. 16.4.2009, οι χρεώσεις που γίνονται τόσο από την ΑΗΚ προς τον ΔΣΜΚ και αφορούν στην κάλυψη δαπανών που έχει διενεργήσει η ΑΗΚ για τον ΔΣΜΚ, αλλά και αντίθετως οι χρεώσεις από τον ΔΣΜΚ προς την ΑΗΚ για παραχώρηση πόρων για κάλυψη των αναγκών του, αποτελούν παροχές υπηρεσιών και υπόκεινται σε ΦΠΑ. Επιπρόσθετα, οι χρεώσεις για την παροχή υπηρεσιών που αφορούν στη σύνδεση με το Σύστημα Μεταφοράς αποτελούν υπηρεσίες που υπόκεινται σε ΦΠΑ. Σύμφωνα με την ίδια επιστολή, πρέπει τόσο η ΑΗΚ όσο και ο ΔΣΜΚ να επιβάλλει και να καταβάλλει ΦΠΑ επί της αξίας των εν λόγω χρεώσεων, αφού αποτελούν δύο ξεχωριστά νομικά πρόσωπα για σκοπούς ΦΠΑ.

Το θέμα αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας και εξακολουθεί να υφίσταται αφού δεν εκδίδονται τιμολόγια ούτε και χρεώνεται ΦΠΑ για τις συναλλαγές μεταξύ του ΔΣΜΚ και της ΑΗΚ εκεί όπου απαιτείται. Όπως έχει αναφερθεί από τον ΔΣΜΚ στο παρελθόν, παρέμβαση της ΡΑΕΚ για επίλυση της διαφοράς δεν κατέληξε θετικά.

Ο Διευθυντής του ΔΣΜΚ μάς ανέφερε ότι το θέμα αναμένεται να επιλυθεί εντός του 2013 καθώς στον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού (Τροποποιητικός) Νόμο (Ν.211(Ι)/2012) ο ΔΣΜΚ καθορίζεται ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και πρόσθεσε ότι έχει ζητήσει τη συνεργασία της ΑΗΚ ώστε να διευθετηθεί το θέμα.

4.10 ΕΙΔΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Μέρος Α

Γενικά. Το Ειδικό Ταμείο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Εξοικονόμησης Ενέργειας ιδρύθηκε με τον Νόμο 33(I)/2003, για σκοπούς ενθάρρυνσης της εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και γενικά της εξοικονόμησης ενέργειας. Τα έσοδα του Ταμείου προέρχονται από το τέλος το οποίο μέχρι τις 14.5.2012 ανερχόταν σε 0,44 Ήσεντ/kWh και από τις 15.5.2012 ανέρχεται σε 0,50 Ήσεντ/kWh επί της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτό εισπράττεται από κάθε εξουσιοδοτημένο παροχέα ηλεκτρικής ενέργειας και εμβάζεται στο Ταμείο. Το Ταμείο διοικείται από την Επιτροπή Διαχείρισης του Ταμείου, η οποία καθιρύεται βάσει του άρθρου 4(I) του Νόμου. Σημειώνεται ότι ο πιο πάνω Νόμος αντικαταστάθηκε με τον Νόμο αρ.112(I) του 2013 με ισχύ από 20.9.2013.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο και κατάθεση των ελεγμένων λογαριασμών στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Σύμφωνα με το άρθρο 5(2) του Νόμου, Ν.33(I)/2003, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να υποβάλλονται για έλεγχο το αργότερο μέχρι τις 30 Απριλίου του έτους που έπεται του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται. Οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2011 και 2012 δεν υποβλήθηκαν μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, ενώ για το έτος 2010 αναμένεται να υποβληθούν εκ νέου στην Υπηρεσία μας στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων, και ως εκ τούτου εκκρεμεί η ολοκλήρωση του σχετικού ελέγχου.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης του Ταμείου μάς ανέφερε ότι η υποβολή των τελικών λογαριασμών για όλα τα χρόνια που εκκρεμούν θα γίνει το συντομότερο δυνατόν.

Έγκριση/Εκτέλεση Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός του Ταμείου για το 2012, όπως εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 2.12.2011, προέβλεπε συνολικά έσοδα ύψους €33.818.020 και συνολικές δαπάνες ύψους €31.920.075. Στις 30.4.2012 δημοσιεύτηκε ο τροποποιητικός Νόμος (Ν.27(I)/2012) βάσει του οποίου, από 15.5.2012 (ημερομηνία που καθορίστηκε με την Κ.Δ.Π.27(I)/2012), αυξήθηκε το τέλος κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας που καταβάλλεται στο Ταμείο από κάθε καταναλωτή ηλεκτρικής ενέργειας, από 0,44 Ήσεντ/kWh σε 0,50 Ήσεντ/kWh, αντί σε 0,65 Ήσεντ/kWh όπως εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στην ίδια πιο πάνω συνεδρία ημερ. 2.12.2011 και περιλήφθηκε στο σχετικό νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των προβλεπόμενων εσόδων του Ταμείου και συναφώς προέκυψε η ανάγκη τροποποίησης του νομοσχεδίου του Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός του Ταμείου ψηφίστηκε σε Νόμο (Ν.35(II)/2012) και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 12.4.2012. Ο Προϋπολογισμός προνοούσε έσοδα ύψους €22.116.801 και συνολικές δαπάνες ύψους €25.509.753, από τις οποίες ποσό €24.815.743 αφορούσε σε επιχορηγήσεις.

Τα πραγματικά έσοδα του Ταμείου ανήλθαν σε €20.723.333 ενώ οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν στο ποσό των €9.008.132 από το οποίο €8.522.220 αφορούσε σε διάφορες επιχορηγήσεις.

Ανάθεση από την Επιτροπή Διαχείρισης του Ταμείου, της εξέτασης και αξιολόγησης των αιτήσεων για παροχή επιδοτήσεων, στο Ίδρυμα Ενέργειας. Στα πλαίσια διερεύνησης του δικαιώματος της Επιτροπής για απευθείας ανάθεση στο Ίδρυμα Ενέργειας, της διεκπεραίωσης των αιτήσεων που θα λαμβάνονταν το 2007, μετά από γνωμάτευση των Νομικών Συμβούλων διαπιστώθηκε ότι θα πρέπει να τροποποιηθεί το άρθρο 7 του Νόμου, ώστε να συμπεριληφθεί ρητή πρόνοια ότι η Επιτροπή δύναται να εκχωρεί τις εξουσίες της για εξέταση και αξιολόγηση των αιτήσεων σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, με όρους που θα συμφωνούνται εκ των προτέρων. Σχετικό νομοσχέδιο για τροποποίηση των περί Προώθησης και Ενθάρρυνσης της Χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Εξοικονόμησης Ενέργειας Νόμων, εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 9.5.2007 και στις 20.7.2007 προωθήθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση, ενώ αναθεωρημένο νομοσχέδιο προωθήθηκε εκ νέου στις 16.12.2011 στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Το εν λόγω νομοσχέδιο αποσύρθηκε από τη Βουλή στις 28.3.2013 ενόψει της προώθησης και ψήφισης του νέου Νόμου (Ν.112(I)/2013) με ισχύ από 20.9.2013.

Σύμφωνα με το άρθρο 12(6) του Νόμου 112(I)/2013 η Επιτροπή, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει δύναται να εκχωρήσει σε οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο ή υπηρεσία ή οργανισμό ή ίδρυμα το σύνολο

ή μέρος των αρμοδιοτήτων της. Εκφράσαμε την άποψη ότι εφόσον η εξέταση/αξιολόγηση των αιτήσεων προϋποθέτει κόστος το οποίο επωμίζεται σε τελευταία ανάλυση το Ταμείο (καταβολή του κόστους εξέτασης των αιτήσεων στο Ίδρυμα Ενέργειας) η ανάθεση της εν λόγω εργασίας εμπίπτει στις διατάξεις των περί Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμων, και ως εκ τούτου η Επιτροπή του Ταμείου θα έπρεπε να διασφαλίσει ότι τηρούνται οι πρόνοιες της νομοθεσίας για την ανάθεσή τους.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης του Ταμείου μάς ανέφερε ότι καταβάλλονται προσπάθειες για επίλυση του θέματος.

Χορηγίες. Το έτος 2012 λήφθηκαν από το Ταμείο 2.835 αιτήσεις για χορηγίες (2.423 από φυσικά και 412 από νομικά πρόσωπα) η πλειοψηφία των οποίων αφορούσε κυρίως τη χορηγία για εγκατάσταση μικρών φωτοβολταϊκών συστημάτων ενωμένων με το δίκτυο και την αντικατάσταση οικιακού ηλιακού συστήματος. Το ολικό ποσό χορηγιών που καταβλήθηκε για το 2012 ανέρχεται σε €8.522.220 (€12.198.997 το 2011) και αφορά σε 1.520 αιτήσεις (1.909 το 2011).

4.11 ΕΙΔΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Μέρος Α

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 38 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, οικοδομές, ομάδες οικοδομών και περιοχές που παρουσιάζουν ειδικό αρχιτεκτονικό, κοινωνικό, ιστορικό ή άλλο ενδιαφέρον, κηρύσσονται διατηρητέες (είτε κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων είτε με πρωτοβουλία του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως), με σχετικό Διάταγμα του Υπουργού Εσωτερικών που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Για την ενθάρρυνση των ιδιοκτητών να προβαίνουν στη συντήρηση και αξιοποίηση των διατηρητέων οικοδομών τους, θεσπίστηκε ο περί Διατηρητέων Οικοδομών Νόμος 240(I)/2002 με βάση το άρθρο 22 του οποίου ιδρύεται Ειδικό Ταμείο Διατήρησης με σκοπό την επιχορήγηση της δαπάνης συντήρησης διατηρητέων οικοδομών και της παροχής άλλων κινήτρων.

Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων. Η Υπηρεσία μας διεξήγαγε έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων του Ειδικού Ταμείου Διατήρησης για τα έτη 2010 και 2011. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012 υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας στις 12.8.2013 και δεν ελέγχθηκαν λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού, που περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες ελέγχου.

Μέρος Β

Μηχανογράφηση. Η παραλαβή αιτήσεων, η καταχώρισή τους σε μητρώο και γενικά όλες οι διαδικασίες που αφορούν στη διεκπεραίωση των αιτήσεων για τις διατηρητέες οικοδομές εξακολουθούν να μην είναι μηχανογραφημένες, κάτι το οποίο θα βοηθούσε σημαντικά στην παρακολούθηση και εποπτεία των εργασιών. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη μηχανογράφηση των εργασιών του Ταμείου το συντομότερο δυνατόν.

Όπως ενημερωθήκαμε σχετικά, εντός του 2012 είχε προκηρυχτεί διαγωνισμός για την υλοποίηση της Γενικής Μηχανογράφησης του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, μέρος της οποίας αποτελεί και το Ειδικό Ταμείο Διατήρησης. Λόγω του ότι η μηχανογράφηση του Ταμείου δεν θα είναι άμεσα εφικτή, το Τμήμα έχει υιοθετήσει ένα απλό λογισμικό σύστημα στο οποίο περνά όλα τα οικονομικά στοιχεία που αφορούν τις διατηρητέες οικοδομές, με στόχο να παρακολουθεί και να εποπτεύει την παροχή των χρηματοδοτικών κινήτρων σύμφωνα με την πρόοδο των οικοδομικών εργασιών μέχρι την ολοκλήρωση και εξειδικευμένου προγράμματος στα πλαίσια της Γενικής Μηχανογράφησης του Τμήματος.

4.12 ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμου, Ν.175(I)/2012, ο οποίος αντικατέστησε τον Νόμο που προνοεί για την εγγραφή και τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και άλλα συναφή θέματα Ν.20(I)/2011, η οικονομική διαχείριση των πολιτικών κομμάτων ελέγχεται από τον Γενικό Ελεγκτή

της Δημοκρατίας. Για το σκοπό αυτό τα πολιτικά κόμματα οφείλουν να τηρούν πλήρη στοιχεία και κατάλληλα λογιστικά βιβλία και να καταρτίζουν για κάθε ημερολογιακό έτος ξεχωριστές, καθώς και ενοποιημένες με τους συνδεδεμένους οργανισμούς, οικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τα εκάστοτε σε ισχύ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Οι οικονομικές καταστάσεις, αφού τύχουν ανεξάρτητου εσωτερικού ελέγχου, υποβάλλονται στον Έφορο Τήρησης του Μητρώου Πολιτικών Κομμάτων (Έφορος), που είναι ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, το αργότερο τρεις μήνες μετά τη λήξη του έτους στο οποίο αφορούν.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, ο Έφορος υποβάλλει για έλεγχο τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας το αργότερο εντός τεσσάρων μηνών μετά τη λήξη του έτους στο οποίο αφορούν. Ο Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας συντάσσει έκθεση αναφορικά με τα ευρήματα του ελέγχου που διενεργεί και τη δημοσιεύει στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Όταν διαπιστώσει παραβίαση των διατάξεων του Νόμου, διαβιβάζει την έκθεση στον Έφορο.

Μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, δεν είχαν υποβληθεί από τον Έφορο στην Υπηρεσία μας (ο οποίος όπως έχουμε προαναφέρει έχει τη σχετική ευθύνη, σύμφωνα με τη νομοθεσία) οι οικονομικές καταστάσεις για έλεγχο κανενός πολιτικού κόμματος.

Σημειώνεται ότι το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών κοινοποίησε στην Υπηρεσία μας επιστολή που έστειλε στον Έφορο ημερ. 11.10.2013, στην οποία επισυνάπτονται οι οικονομικές καταστάσεις του Κινήματος για το έτος 2012. Ωστόσο, οι εν λόγω οικονομικές καταστάσεις δεν φαίνεται να ετοιμάστηκαν σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και ούτε να έτυχαν ανεξάρτητου εσωτερικού ελέγχου, προτού σταλούν στον Έφορο όπως προνοεί ο σχετικός νόμος.

Ο Έφορος Τήρησης Μητρώου Πολιτικών Κομμάτων εξέφρασε την άποψη ότι δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστούν οι πρόνοιες του άρθρου 6 του Νόμου για υποβολή εντός του πρώτου τριμήνου του 2013 εξελεγχμένων λογαριασμών του 2012 από τα πολιτικά κόμματα και στη συνέχεια, ως Έφορος, να τους υποβάλει μέχρι το τέλος Απριλίου για έλεγχο από την Ελεγκτική Υπηρεσία εφόσον ο Νόμος 175(Ι)/2012 τέθηκε σε ισχύ στις 17.12.2013 και όπως προκύπτει από το Μητρώο Πολιτικών Κομμάτων, τα έξι κοινοβουλευτικά κόμματα και ένα μη κοινοβουλευτικό εγγράφηκαν κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο 2013. Ως εκ τούτου οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2013 θα πρέπει να αναμένεται να υποβληθούν για έλεγχο εντός του πρώτου τετραμήνου του 2014. Επισημάναμε ότι ο εν λόγω Νόμος δεν προνοεί για μεταβατική περίοδο οπότε αυστηρά ομιλούντες η υποχρέωση υφίσταται και για το 2012.

4.13 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Απόφαση Ανωτάτου Δικαστηρίου. Με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ημερομηνίας 12.8.2011, ύστερα από προσφυγή εταιρείας εναντίον της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (Επιτροπή) αναφορικά με την επιβολή διοικητικού προστίμου ύψους €80.000, κρίθηκε ότι ο διορισμός των μελών της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ήταν αντίθετος με τις πρόνοιες του Νόμου όσον αφορά στην κατοχή των σχετικών προσόντων και συνεπώς η προσβαλλόμενη απόφαση ήταν επίσης παράνομη και κατ' επέκταση άκυρη.

Η απόφαση κατά συνέπεια επηρέασε υποθέσεις της Επιτροπής, οι οποίες είτε βρίσκονταν ενώπιον δικαστηρίου, είτε τελούσαν υπό διερεύνηση από την Επιτροπή. Διοικητικές ποινές ύψους €9.787.291 που επέβαλε η Επιτροπή σε εταιρείες για τις οποίες οι επηρεαζόμενοι είχαν καταχωρίσει προσφυγή, έχουν ανακληθεί λόγω του ότι υπήρχε πιθανότητα με επίκληση της απόφασης αυτής, να ακυρώνονταν από το δικαστήριο. Από τις συνολικά 73 αποφάσεις που έχουν ανακληθεί, οι 23 αφορούν στην περίοδο μέχρι το 2009 με συνολικά πρόστιμα ύψους €958.938, οι 38 αφορούν σε αποφάσεις που λήφθηκαν το 2010 με συνολικά πρόστιμα ύψους €8.474.354 και οι υπόλοιπες 12 αφορούν σε αποφάσεις που λήφθηκαν το 2011 με συνολικά πρόστιμα ύψους €354.000.

Σημειώνεται ότι στις αποφάσεις που ανακληθήκαν, συμπεριλαμβάνονται περιπτώσεις οι οποίες αφορούν σε υποθέσεις για τις οποίες εισπράχθηκαν διοικητικά πρόστιμα και στη συνέχεια οι εποπτευόμενοι καταχώρισαν προσφυγές οι οποίες εκκρεμούν. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα και με νομική γνώμатеυση,

θα πρέπει τα ποσά τα οποία εισπράχθηκαν να επιστραφούν στους εποπτευόμενους. Σύμφωνα με κατάσταση που δόθηκε στην Υπηρεσία μας από το Λογιστήριο της Επιτροπής, το οφειλόμενο ποσό για πρόστιμα τα οποία εισπράχθηκαν μέχρι 31.12.2011 και πρέπει τώρα να επιστραφούν, ανέρχεται σε €157.086 (χωρίς τον υπολογισμό τυχόν τόκων και δικηγορικών εξόδων που πιθανό να διεκδικηθούν) για τον οποίο περιλήφθηκε και σχετική πρόνοια στις οικονομικές καταστάσεις.

Σημειώνεται επίσης, ότι έχει αποφασιστεί επανεξέταση όλων των υποθέσεων από το νέο Συμβούλιο της Επιτροπής. Επειδή ο όγκος της εργασίας που απαιτείται να διεκπεραιωθεί από την Επιτροπή είναι τεράστιος, αποφασίστηκε να τεθούν προτεραιότητες, σύμφωνα με τη σοβαρότητα των παραβάσεων.

Όπως μας ανέφερε η Πρόεδρος της Επιτροπής, η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερ. 18.2.2013, αφού μελέτησε και αξιολόγησε τα δεδομένα της κάθε υπόθεσης ξεχωριστά, αποφάσισε να μην προχωρήσει σε επανεξέταση υποθέσεων που ήταν πλέον άνευ αντικειμένου ή αφορούσαν εταιρείες, οι οποίες έχουν ήδη διαγραφεί από το ΧΑΚ.

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων για έλεγχο. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 υποβλήθηκαν για έλεγχο με καθυστέρηση στις 13.9.2013 και ως εκ τούτου, ο έλεγχος δεν είχε ολοκληρωθεί μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής μας ενημέρωσε ότι η Επιτροπή αγόρασε και εγκατέστησε νέο λογιστικό πρόγραμμα μέσα στο 2013, το οποίο πιστεύεται ότι θα ελαττώσει σημαντικά τον χρόνο που χρειάζεται για την ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων και επομένως η υποβολή των οικονομικών καταστάσεων για το 2013 θα γίνει εντός των καθορισμένων πλαισίων.

Τα πιο κάτω θέματα έχουν προκύψει από τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2011, οι οποίες υποβλήθηκαν καθυστερημένα στις 18.10.2012, οι δε τελικές αναθεωρημένες καταστάσεις υποβλήθηκαν στις 28.8.2013.

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2011 παρουσίασαν πλεόνασμα ύψους €622.197, σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους €923.301 κατά το προηγούμενο έτος. Η μείωση κατά €301.104 (ποσοστό 32,6%) οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εξόδων όπως φαίνεται πιο κάτω.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα της Επιτροπής, περιλαμβανομένης της κρατικής χορηγίας ύψους €2.589.491, ανήλθαν σε €4.227.110 σε σύγκριση με €4.213.889 κατά το 2010, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά €13.221 ή 0,31%.

(γ) Έξοδα. Τα έξοδα ανήλθαν σε €3.604.913, σε σύγκριση με €3.290.588 το 2010, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά €314.325 ή 9,55%. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην αύξηση των αποδοχών προσωπικού κατά €249.417 που είναι αποτέλεσμα της αύξησης του προσωπικού της Επιτροπής, κατόπιν προσλήψεων που έγιναν μέσα στο 2011.

Προσωπικό. Η Επιτροπή στις 31.12.2011 εργοδοτούσε 53 άτομα (52 μόνιμους και 1 έκτακτο) σε σύγκριση με 42 άτομα που εργοδοτούσε στις 31.12.2010. Οι συνολικές δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία ανήλθαν για το 2011 σε €2.280.564 σε σύγκριση με €2.031.147 το 2010, παρουσίασαν δηλαδή αύξηση κατά €249.417 ή ποσοστό 12,28% που οφείλεται κυρίως στην αύξηση του προσωπικού της Επιτροπής.

Πρόστιμα.

(α) Επιβολή προστίμων. Μέσα στο 2011 η Επιτροπή επέβαλε διοικητικά πρόστιμα, με βάση το άρθρο 37 του περί Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου Νόμου Ν.73(Ι)/2009, συνολικού ποσού €371.000 (€9.380.354 το 2010) και εισέπραξε ποσό ύψους €134.553 (€290.000 το 2010).

(β) Οφειλόμενα πρόστιμα προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Σύμφωνα με το άρθρο 39 του περί Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου Νόμου Ν.73(Ι)/2009, διοικητικό πρόστιμο που επιβάλλεται από την Επιτροπή κατά τις διατάξεις του Νόμου, λογίζεται έναντι εσόδων του Πάγιου Ταμείου της Δημοκρατίας και

ως εκ τούτου πρέπει να καταβάλλεται στη Δημοκρατία. Η Επιτροπή το 2011 δεν κατέβαλε οποιοδήποτε ποσό στη Δημοκρατία από πρόστιμα που εισέπραξε ενώ το 2010 κατέβαλε ποσό ύψους €970.000. Οι συνολικές οφειλές προς τη Δημοκρατία, από πρόστιμα που επιβλήθηκαν και είτε δεν εισπράχθηκαν είτε εισπράχθηκαν και δεν καταβλήθηκαν στη Δημοκρατία, ανέρχονταν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2011 σε €1.376.126 (€1.359.126 το 2010). Επισημάναμε ότι, οι εισπράξεις από πρόστιμα θα πρέπει να εμβάζονται έγκαιρα στη Δημοκρατία.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής μας ανέφερε ότι η καθυστέρηση στην καταβολή προστίμων στην Κυπριακή Δημοκρατία οφείλεται στη χρονοβόρα διαδικασία εισπραξης των προστίμων μέσω του δικαστηρίου, αφού για τις πλείστες περιπτώσεις κατατίθενται προσφυγές για τις αποφάσεις της Επιτροπής, η οποία, παράλληλα, διεκδικεί την εισπραξη των ποσών μέσω αγωγών. Η Πρόεδρος ανέφερε επίσης ότι, στο τέλος του 2012, καταβλήθηκαν στη Δημοκρατία όλα τα ποσά προστίμων, συνολικού ύψους €417.622, που είχαν εισπραχθεί μέχρι τότε και για τα οποία δεν εκκρεμούσε οποιαδήποτε προσφυγή.

(γ) Χρεώστες από πρόστιμα. Παρατηρήθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις στην εισπραξη των προστίμων που επιβάλλονται από την Επιτροπή. Οι χρεώστες από πρόστιμα, μετά τη διαγραφή που προέκυψε από την ανάκληση των υποθέσεων, ανέρχονταν σε €1.085.804 στις 31.12.2011 (€1.149.903 στις 31.12.2010), παρουσίασαν δηλαδή μείωση ύψους €64.099 ή 5,57% σε σχέση με το 2010. Επισημάνθηκε ότι επιβάλλεται όπως η Επιτροπή καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για έγκαιρη εισπραξη των προστίμων.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής μάς ανέφερε ότι το νέο λογιστικό σύστημα, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, αγοράστηκε το 2013, αναμένεται να βοηθήσει στον έλεγχο των καθυστερημένων πληρωμών και στην προσπάθεια για γρηγορότερη εισπραξη των οφειλόμενων ποσών. Παράλληλα, ανέφερε η Πρόεδρος, άρχισε μια εντατική προσπάθεια για εισπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών και διαγραφή των ποσών που είναι αδύνατο να εισπραχθούν.

Μεταστέγαση γραφείων Επιτροπής. Η Επιτροπή μεταστεγάστηκε από τον Απρίλιο 2013 σε κτίριο που βρίσκεται στην οδό Διαγόρου στη Λευκωσία. Το ενοικιαζόμενο κτίριο είναι εμβαδού 2.179 τ.μ. στους ορόφους και 163 τ.μ. στο υπόγειο. Περιλαμβάνει επίσης 24 χώρους στάθμευσης. Το ενοίκιο για τα πρώτα τρία έτη της περιόδου ενοικίασης ανέρχεται σε €299.325 ετησίως. Μετά την πάροδο των τριών πρώτων χρόνων, το ετήσιο ενοίκιο θα αυξάνεται, σύμφωνα με το ενοικιαστήριο συμβόλαιο, από 8% έως 12%. Παρόλο που το ετήσιο ενοίκιο για το κτίριο που ενοικιαζόταν προηγουμένως από την Επιτροπή ανερχόταν σε €190.800 για 1460 τ.μ., υπολογιζόμενο δηλαδή ανά τετραγωνικό μέτρο ήταν ψηλότερο από το ενοίκιο που καταβάλλεται για το νέο κτίριο, εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο ο ενοικιαζόμενος χώρος είναι πέραν των αναγκών της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, αφού βάσει των δεδομένων που τέθηκαν υπόψη μας, αντιστοιχούν 41 τετραγωνικά μέτρα για κάθε υπάλληλο για τον ενοικιαζόμενο χώρο στους ορόφους.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής συμφώνησε με τη θέση μας ότι ο ενοικιαζόμενος χώρος είναι μεγάλος σε σχέση με το μόνιμο προσωπικό της Επιτροπής, αλλά θεωρεί ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι με την εγκατάσταση της Επιτροπής στο κτίριο εξοικονομείται ένα μεγάλο ποσό για τη Δημοκρατία αφού πληρωνόταν ενοίκιο χωρίς να στεγάζεται οποιαδήποτε Υπηρεσία στο συγκεκριμένο κτίριο. Επίσης για την ενοικίαση του χώρου λήφθηκαν υπόψη και μελλοντικές ανάγκες της Επιτροπής, ότι πέραν του μόνιμου προσωπικού απασχολούνται σήμερα έξι λειτουργοί του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου και πέντε άνεργοι πτυχιούχοι, οι οποίοι αναμένεται να αυξηθούν εντός του έτους.

Μέρος Β

Εκθέσεις Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), αναφορικά με την εποπτεία του χρηματοοικονομικού τομέα στη Κύπρο. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η πιο πάνω μελέτη του ΔΝΤ εκπονήθηκε με βάση τους στόχους και τις αρχές της Εποπτείας Κινητών Αξιών του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (International Organization of Securities Commissions (IOSCO)) το 2006 και αναθεωρήθηκε τον Μάιο του 2009 και αφορούσε στην εποπτεία του χρηματοοικονομικού τομέα στην Κύπρο από διάφορες εποπτικές αρχές: Κεντρική Τράπεζα – τραπεζικό

σύστημα, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς – κεφαλαιαγορά, Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών – ασφαλιστικός τομέας.

Παρόλο που η Έκθεση αναφέρει ότι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της Κύπρου σε γενικές γραμμές φαίνεται να εκτελεί την αποστολή της αποτελεσματικά, εντούτοις επισημαίνει ότι η Επιτροπή θα έπρεπε ήδη, σύμφωνα με την Αρχή 26 του IOSCO, που αναφέρει ότι τα χρηματιστήρια πρέπει να ελέγχονται συστηματικά για να διαπιστώνεται η επάρκεια των συστημάτων τους καθώς και οι δυνατότητες για επίτευξη του έργου τους, να είχε διενεργήσει έλεγχο στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ).

Όπως πληροφορηθήκαμε από τον τέως Πρόεδρο της Επιτροπής, διενεργούνται offsite checks στο ΧΑΚ (δηλαδή έλεγχοι με βάση στοιχεία και εκθέσεις που στέλνονται από το ΧΑΚ), εξετάζοντας με αυτό τον τρόπο τα συστήματα, τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες του, έτσι ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο υπάρχει συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον Νόμο 144(I)/2007 (Νόμος ο οποίος ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, την αδειοδότηση και την εποπτεία των ρυθμιζόμενων αγορών - χρηματιστηρίων και ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο 2007). Επίσης, πληροφορηθήκαμε ότι ο έλεγχος του ΧΑΚ προγραμματιζόταν να γίνει μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2012, αφού μερικώς εξέλειπε το πρόβλημα της υποστελέχωσης της Επιτροπής, μετά την πρόσληψη πρόσθετου προσωπικού.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής μας ανέφερε ότι έχουν εντατικοποιηθεί ακόμη περισσότερο οι έλεγχοι στους εποπτευόμενους κατά τη διάρκεια του 2013 ενώ ο επιτόπιος έλεγχος στο ΧΑΚ αναμένεται να γίνει, σύμφωνα με το πρόγραμμα, εντός του έτους.

Το ΔΝΤ, όσον αφορά στην εποπτεία των Επιχειρήσεων Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) στην έκθεσή του εφιστά την προσοχή της Επιτροπής, ιδιαίτερα κατά τον έλεγχο των ΕΠΕΥ που ανήκουν σε ξένους ιδιοκτήτες και παρέχουν υπηρεσίες κυρίως σε ξένους πελάτες. Τα σημεία που θίγονται στην έκθεση αφορούν στην υποχρέωση των ΕΠΕΥ να διατηρούν ξεχωριστούς λογαριασμούς για τους πελάτες τους και στην εφαρμογή των προνοιών της αρχής «γνώριζε τον πελάτη σου» στα πλαίσια των προνοιών για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Ο τέως Πρόεδρος της Επιτροπής όσον αφορά στην εποπτεία των ΕΠΕΥ μας πληροφόρησε, ότι λόγω της σημαντικής έλλειψης προσωπικού που παρατηρείτο, δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθούν τόσοι επιτόπιοι έλεγχοι και σε τέτοια έκταση στις ΕΠΕΥ, όσο θα επιθυμούσε η Επιτροπή και ότι μετά από την πρόσληψη προσωπικού, αναμενόταν ότι τόσο ο αριθμός όσο και η έκταση των ελέγχων στις ΕΠΕΥ θα αυξάνονταν.

Κατά το 2012, σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής, διεξήχθησαν 12 επιτόπιοι έλεγχοι, ενώ έχουν ήδη προγραμματιστεί και άλλοι.

Αναφορικά με το θέμα της μη εξασφάλισης επαρκών πόρων της Επιτροπής για εκτέλεση των νομικών της υποχρεώσεων (τόσο χρηματικών όσο και σε ανθρώπινο δυναμικό), που επίσης αναφέρεται στις παρατηρήσεις της πιο πάνω έκθεσης, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο της πρόσθετης χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων της Επιτροπής από τους εποπτευόμενους, συμπεριλαμβανομένων και των ΕΠΕΥ.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το θέμα έχει εξεταστεί και διαφάνηκε ότι, το ενδεχόμενο της πρόσθετης χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων της Επιτροπής από τους εποπτευόμενους, συμπεριλαμβανομένων και των ΕΠΕΥ είναι εφικτό. Όπως μας ανέφερε ο τέως Πρόεδρος της Επιτροπής, μεσοπρόθεσμος στόχος της Επιτροπής είναι η διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας της, προς τούτο δε, έχει επιδιωχθεί η ενίσχυση του ποσοστού κάλυψης των λειτουργικών δαπανών της από τους εποπτευόμενους αλλά ενδεχόμενη αύξηση των τελών χρειάζεται μεγάλη προσοχή έτσι ώστε η Κύπρος να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της.

Πρόσθετα, το θέμα της εξέτασης της χρηματοδότησης των Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφέρεται και στην Έκθεση Jacquesde Larosière, η οποία ετοιμάστηκε με βάση όρους εντολής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με σκοπό να συμβουλευθεί για τη ρύθμιση και εποπτεία των χρηματοοικονομικών αγορών.

Σχετικά με το θέμα των συστάσεων και εισηγήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Έκθεσης της Ομάδας Jacquesde Larosière, για θέματα που αφορούν στην Επιτροπή, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών ενέκρινε τη δημιουργία ειδικής ομάδας για εξέταση των θεμάτων που αναφέρονται στις πιο πάνω εκθέσεις στην οποία συμμετέχουν λειτουργοί του Υπουργείου Οικονομικών και της Επιτροπής. Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως πληροφορηθεί κατά πόσο έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα οποιαδήποτε εξέλιξη σχετικά με το θέμα αυτό.

Όπως μας ανέφερε η Πρόεδρος της Επιτροπής, η ειδική ομάδα που έχει συσταθεί, έχει ετοιμάσει τους όρους εντολής και αναμένει την έγκρισή τους από το Υπουργείο Οικονομικών.

Εκδόσεις Αξιογράφων Κεφαλαίου και πρακτικές που ενδεχομένως ακολούθησαν οι Τράπεζες για προώθησή τους. Όπως αναφέραμε και στην Ετήσια μας Έκθεση για το 2011, σύμφωνα με το άρθρο 2 του περί Επενδυτικών Υπηρεσιών και Δραστηριοτήτων και Ρυθμιζόμενων Αγορών Νόμου (Ν.144(Ι)/2007), Εποπτική Αρχή σε σχέση με Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) ορίζεται η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, σε σχέση δε με Τράπεζες ορίζεται η Κεντρική Τράπεζα.

Επειδή όμως σύμφωνα με το άρθρο 5 του Νόμου Ν.73(Ι)/2009, μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς είναι και η προστασία των επενδυτών, η Επιτροπή έχει προβεί, όπως αναφέρεται σε υπόμνημα της που υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών και Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως στις 13.7.2012, στις ακόλουθες ενέργειες σχετικά με το πιο πάνω θέμα:

α) Ενέκρινε τα ενημερωτικά δελτία που είχαν δημοσιευτεί από τις Τράπεζες, τα οποία αφορούσαν στις εκδόσεις των Αξιογράφων Κεφαλαίου και στη δημόσια προσφορά τους, δυνάμει του περί Δημόσιας Προσφοράς και Ενημερωτικού Δελτίου Νόμου (Ν.114(Ι)/2005), αφού βεβαιώθηκε ότι αυτά περιλάμβαναν όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται από τον πιο πάνω Νόμο και τον Κανονισμό 809/2004. Σημειώνεται ότι σε αυτά γινόταν εκτενής αναφορά στους παράγοντες κινδύνου. Έχει επίσης εκδόσει από το 2008 βιβλιάριο με τίτλο «Οδηγός Επενδυτών για συναλλαγές σε χρηματοοικονομικά μέσα» όπου, μεταξύ άλλων, εξηγούνται οι υποχρεώσεις των αδειοδοτημένων οργανισμών και των υπαλλήλων τους σε σχέση με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών.

β) Σχετικά με τις καταγγελίες επενδυτών, αναφορικά με τις πρακτικές που ενδεχομένως ακολούθησαν οι Τράπεζες για προώθηση Αξιογράφων Κεφαλαίου, η Επιτροπή σε επιστολή προς τον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, ανέφερε ότι θεωρεί ότι η Κεντρική Τράπεζα, ως η κατ'εξοχή αρμόδια αρχή, θα εξετάσει τις καταγγελίες και με νέα επιστολή της ημερ. 10.7.2012, η Επιτροπή έστειλε στον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας όλες τις καταγγελίες των επενδυτών, που είχε στην κατοχή της. Σημειώνεται ότι, η Επιτροπή όπως ανέφερε επίσης στο πιο πάνω υπόμνημα, δεν έχει πάρει οποιαδήποτε καταγγελία αναφορικά με εποπτευόμενο της οργανισμό σε σχέση με την προώθηση των προϊόντων αυτών.

Παρόλο που η Υπηρεσία μας είχε ζητήσει όπως ενημερωθεί σχετικά με την έκβαση της διερεύνησης των καταγγελιών από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, την οποία (διερεύνηση) επιβάλλεται όπως παρακολουθεί η Επιτροπή ως εκ της προαναφερθείσας αρμοδιότητάς της περί προστασίας του επενδυτή, μέχρι σήμερα δεν έχει τύχει ενημέρωσης.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής μας ανέφερε ότι η Κεντρική Τράπεζα έχει διεξάγει έρευνα επιβάλλοντας ποινές στις δύο Τράπεζες και ότι στοιχεία σχετικά με την έρευνα κοινοποιήθηκαν από την Κεντρική Τράπεζα στην Επιτροπή.

Ακύρωση διορισμού και επαναδιορισμός Αντιπρόεδρου. Όπως αναφέρεται σε επιστολή ημερ.18.7.2012 που στάλθηκε από το Γραφείο του Υπουργού Οικονομικών, το Υπουργικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρία του ημερ. 20.6.2012 αποφάσισε να ανακαλέσει τις Αποφάσεις του με αρ. 72.578 και 72.596 ημερ. 14.9.2011 και 27.9.2011 αντίστοιχα, όπως υποδεικνύεται στη γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα με αρ. Φακ. Γ.Ε.50(Α)/2008/Ν.13 ημερ. 18.5.2012, με τις οποίες ανακλήθηκαν οι προηγούμενοι διορισμοί του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των μελών της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Κατά την πιο πάνω συνεδρία, το Υπουργικό Συμβούλιο επαναδιόρισε αναδρομικά όλα τα μέλη του Συμβουλίου της Επιτροπής πλην του Αντιπροέδρου και παραχώρησε στην προηγούμενη Αντιπρόεδρο το

δικαίωμα ακρόασης με το ενδεχόμενο ανάκλησης του διορισμού της (Απόφαση αρ. 70.634, ημερ. 16.6.2010).

Όπως αναφέρεται σε επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 25.9.2012 προς τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής (του οποίου όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, ο διορισμός του είχε ακυρωθεί), το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε κατά τη συνεδρία του, αρ Απόφασης 74.034, ημερ. 3.9.2012 την ανάκληση του διορισμού της προηγούμενης Αντιπροέδρου, και τον διορισμό του με αναδρομική ισχύ ως Αντιπροέδρου της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 13 του περί Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου Νόμου (Ν.73(I)/2009) για την περίοδο 28.9.2011 μέχρι 22.7.2015.

Εισηγηθήκαμε όπως ζητηθεί νομική γνωμάτευση κατά πόσο οι πιο πάνω αλλαγές στη σύσταση του Συμβουλίου της Επιτροπής επηρεάζουν οποιεσδήποτε ληφθείσες αποφάσεις της.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής μας ανέφερε ότι αμέσως μετά την ενημέρωση για την ακύρωση του διορισμού του Αντιπροέδρου και μέχρι τον επαναδιορισμό του, η Επιτροπή έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα για αναβολή της εξέτασης θεμάτων και λήψης σημαντικών αποφάσεων, οι οποίες πιθανό να ακυρώνονταν λόγω της σύνθεσης του Συμβουλίου της Επιτροπής. Για τις αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί, εξετάζεται κατά πόσο δημιουργήθηκε πρόβλημα από την ακύρωση και επαναδιορισμό του Αντιπροέδρου σε συνεννόηση με το Νομικό Τμήμα της Επιτροπής αλλά και τον εξωτερικό νομικό σύμβουλο.

4.14 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΙΤΗΡΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Έλεγχος οικονομικών καταστάσεων. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης δεν υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2012 και ως εκ τούτου δεν έχει διεξαχθεί ο νενομισμένος έλεγχος. Η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών και άλλων μέτρων σχετικά με οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν κατά τον έλεγχο. Τα θέματα που ακολουθούν προέκυψαν από τον έλεγχο των μη τελικών οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2011.

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι μη τελικές οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2011 παρουσίασαν πλεόνασμα ύψους €2.057.910, σε σύγκριση με €1.781.066 το 2010, δηλαδή σημείωσε αύξηση €276.844 ή ποσοστό 15,5%.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα της Επιτροπής ανήλθαν σε €84.335.997, σε σύγκριση με €67.217.624 το 2010, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €17.118.373 ή ποσοστό 25,5%, η οποία οφείλεται στην αύξηση των τιμών.

(γ) Έξοδα. Τα έξοδα ανήλθαν σε €82.278.087, σε σύγκριση με €65.436.558 το 2010, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €16.841.529 ή ποσοστό 25,7%, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση του κόστους πωλήσεων κατά €17.279.122 και στη μείωση των εξόδων λειτουργίας κατά €509.564. Η μείωση των εξόδων λειτουργίας οφείλεται στην μείωση της καθαρής υποχρέωσης της Επιτροπής προς το Σχέδιο Συντάξεων του Προσωπικού της Επιτροπής, που αναγνωρίστηκε στους Μισθούς και Ωφελήματα του προσωπικού, κατά €634.632.

Λειτουργικό Περιβάλλον. Στις 22.3.2013 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε νομοθεσία που αφορά στην επιβολή περιοριστικών μέτρων αναφορικά με συναλλαγές που εκτελούνται μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Κύπρο. Οι περιορισμοί τέθηκαν σε ισχύ στις 28.3.2013.

Στις 29.3.2013 η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε Διάταγμα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου εφαρμόζοντας μέτρα για τις δύο αυτές τράπεζες δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Τα μετρητά της Επιτροπής στις δύο τράπεζες που επηρεάζονται από τα μέτρα που αναφέρονται πιο πάνω κατά την ημερομηνία εφαρμογής των διαταγμάτων ήταν €9.281.396 (Λαϊκή Τράπεζα €3.580.739, Τράπεζα Κύπρου €5.700.657). Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, κατά την ημερομηνία έκδοσης των οικονομικών

καταστάσεων για το έτος που λήγει στις 31.12.2013 θα αναγνωρισθεί ζημιά απομείωσης συνολικού ύψους €6.288.551 (Λαϊκή Τράπεζα 100% και οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου 47,5%).

Αποθεματικά. Το σύνολο των αποθεματικών της Επιτροπής στις 31.12.2011 ανερχόταν σε €41.412.124 (€39.354.214 στις 31.12.2010) και περιλαμβάνει ποσό ύψους €20.743.660 το οποίο παραμένει αναλλοίωτο από το 2004 και αντιπροσωπεύει τη διαφορά των πραγματικών χρηματικών ποσών που μεταφέρθηκαν στον τραπεζικό λογαριασμό της Επιτροπής κατά τα έτη 2003 και 2004 και των ελλειμμάτων των ετών που έληξαν στις 30.4.2003 και στις 30.4.2004. Σύμφωνα με επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών με ημερ. 26.5.2010, το ποσό αυτό αποτελεί κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε κατά την προενταξιακή περίοδο. Όπως έχουμε εισηγηθεί σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, πρέπει να εξεταστεί και να εξευρεθεί τρόπος λογιστικού χειρισμού του αποθεματικού αυτού.

Προϋπολογισμός.

(α) Έγκριση Προϋπολογισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 6Α(2) του περί της Επιτροπής Σιτηρών Κύπρου Νόμου του 2004, αρ. 143(Ι)/2004, η Επιτροπή καταρτίζει και εγκρίνει πριν το τέλος κάθε οικονομικού έτους, Προϋπολογισμό Εσόδων και Εξόδων για το επόμενο οικονομικό έτος και αποστέλλει αντίγραφο στον Υπουργό Οικονομικών.

Ο Προϋπολογισμός για το 2011, εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο στις 25.11.2010 και αντίγραφο αποστάληκε στον Υπουργό Οικονομικών στις 7.12.2010.

(β) Υπερβάσεις. Παρατηρήθηκαν σημαντικές υπερβάσεις σε 12 κονδύλια εξόδων συνολικού ύψους €5.094.846 που αφορούν κυρίως στο κονδύλι «κόστος πωλήσεων», χωρίς να έχουν τεθεί ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου για καλυπτική έγκριση.

Σημειώνεται ότι στον περί της Επιτροπής Σιτηρών Κύπρου Νόμο, δεν υπάρχουν πρόνοιες που να αφορούν στις εξοικονομήσεις κονδυλίων και τη μεταφορά ποσών για κάλυψη των υπερβάσεων. Η Υπηρεσία μας, σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις της, εισηγήθηκε όπως τα θέματα αυτά ρυθμιστούν νομοθετικά. Όπως διαπιστώθηκε, στον Προϋπολογισμό του 2011 περιλήφθηκε για πρώτη φορά πρόνοια με σκοπό την ρύθμιση του θέματος, ωστόσο αυτή κρίνεται ασαφής, αφού δεν καθορίζονται οι κατηγορίες και οι υποκατηγορίες δαπανών στις οποίες δύναται να γίνουν εξοικονομήσεις/μεταφορές και ούτε αποτελεί νομική ρύθμιση αφού ο Προϋπολογισμός της Επιτροπής δεν υποβάλλεται για έγκριση στη Βουλή των Αντιπροσώπων και άρα δεν είναι Νόμος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Επιτροπής, η σημαντική υπέρβαση που παρατηρήθηκε στο κονδύλι «κόστος πωλήσεων» οφείλεται στην αύξηση των διεθνών τιμών των σιτηρών κατά το 2012, σε σχέση με τις προϋπολογισθείσες, κατά τον καταρτισμό του Προϋπολογισμού.

(β) Κεφαλαιουχικές δαπάνες. Το ποσοστό υλοποίησης του Προϋπολογισμού για Κεφαλαιουχικές Δαπάνες είναι εξαιρετικά χαμηλό. Συγκεκριμένα, ενώ προϋπολογίστηκαν δαπάνες συνολικού ύψους €1.553.900, οι πραγματικές δαπάνες ανήλθαν σε €58.008, σημειώνοντας απόκλιση ύψους €1.495.892 ή ποσοστό 96%.

Εισηγηθήκαμε όπως ο Προϋπολογισμός ετοιμάζεται πάνω σε πιο ορθολογιστική βάση, ώστε να συμβαδίζει με τη δυνατότητα εκτέλεσής του.

Προσωπικό.

(α) Μισθοί και εργοδοτικές εισφορές. Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται το προσωπικό που εργοδοτούσε η Επιτροπή στις 31.12.2011 και 31.12.2010, και το ανάλογο κόστος.

	2011	2010
Υπαλληλικό προσωπικό	27	28
Ωρομίσθιο προσωπικό	42	44
Σύνολο προσωπικού	69	72

	€	€
Κόστος προσωπικού:		
Υπαλληλικό προσωπικό	1.685.088	2.210.322
Ωρομίσθιο προσωπικό	1.677.433	1.636.240
Συνολικό κόστος προσωπικού	3.368.521	3.846.562
Μέσος όρος κόστους προσωπικού:		
Υπαλληλικό προσωπικό	62.411	78.940
Ωρομίσθιο προσωπικό	39.939	37.187

Η μείωση του κόστους του υπαλληλικού προσωπικού κατά το 2011 οφείλεται κυρίως, στη μείωση της καθαρής υποχρέωσης της Επιτροπής προς το Σχέδιο Συντάξεων του προσωπικού της κατά €634.632. Η αύξηση του κόστους του ωρομίσθιου προσωπικού κατά το 2011 οφείλεται στη αύξηση των υπερωριών κατά €39.246 (24%) σε σχέση με το 2010.

(β) Αξιοποίηση ωρομίσθιου προσωπικού. Σύμφωνα με διάφορες αναφορές στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου, φαίνεται να υπάρχει πλεονάζον ωρομίσθιο προσωπικό, κυρίως στη Λευκωσία, το οποίο δεν αξιοποιείται κατάλληλα από την Επιτροπή, η οποία επιβαρύνεται με το κόστος εργοδότησής του. Αντίθετα, ωρομίσθιο προσωπικό κυρίως στη Λεμεσό, εργάζεται υπερωριακά, με σημαντικό κόστος για υπερωριακή εργασία. Συγκεκριμένα, η υπερωριακή εργασία του ωρομίσθιου προσωπικού κατά το 2011 ανήλθε σε €200.219 σε σχέση με €160.973 κατά το 2010, παρουσιάζοντας αύξηση ύψους €39.246 (24%).

Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη διενέργεια μελέτης για την καλύτερη κατανομή και αξιοποίηση του ωρομίσθιου προσωπικού της.

Εμπορικοί Χρεώστες. Το σύνολο των εμπορικών χρεωστών ανερχόταν στις 31.12.2011 σε €11.530.986, σε σύγκριση με €10.942.748 στις 31.12.2010. Σύμφωνα με σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, στους πελάτες παραχωρείται πίστωση ενός μηνός, έναντι εγγυητικής.

(α) Εγγυητικές πελατών. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, η παρακολούθηση και καταχώριση των εγγυητικών στο σύστημα δεν είναι ικανοποιητική με αποτέλεσμα αρκετοί πελάτες να οφείλουν μεγάλα ποσά, χωρίς να υπάρχουν οι ανάλογες εγγυήσεις. Αναφέρεται ότι από το σύνολο των εμπορικών χρεωστών στις 31.12.2011, ποσό ύψους €7.774.999 οφείλεται από πελάτες από τους οποίους οι εγγυητικές που παραχωρήθηκαν κάλυπταν μόνο ποσό ύψους €4.645.409 ή 60%. Επίσης παρατηρήθηκαν χρεώστες χωρίς να έχουν εγγυητική εις πίστη της Επιτροπής.

(β) Περίοδος πίστωσης. Η περίοδος πίστωσης του ενός μηνός που παραχωρείται στους πελάτες υπερβαίνεται συστηματικά. Επιπρόσθετα παρατηρήθηκαν πελάτες να διατηρούν το υπόλοιπο σε ψηλά επίπεδα και καθ' όλη τη διάρκεια του 2012. Συγκεκριμένα 6 πελάτες, όφειλαν ποσά πέραν των €500.000 ο κάθε ένας, ενώ οι συνολικές οφειλές τους ανέρχονταν σε €5.002.206 (43% των χρεωστών).

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Επιτροπής, η υπέρβαση της περιόδου πίστωσης οφείλεται κυρίως στα προβλήματα ρευστότητας των πελατών της που προκλήθηκαν κυρίως λόγω της αύξησης των τιμών των σιτηρών και άλλων παραγόντων.

Εσωτερικός έλεγχος.

(α) Σύσταση Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου. Με την παραίτηση του εσωτερικού ελεγκτή της Επιτροπής, από την 1η Μαρτίου 2005, η θέση παραμένει κενή και δεν ασκείται επαρκώς ο απαραίτητος εσωτερικός έλεγχος.

Το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερ. 22.10.2008, όρισε Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου (Ε.Ε.Ε.), με Πρόεδρο, τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και μέλη, δύο από τα μέλη του

Διοικητικού Συμβουλίου, τον Προϊστάμενο Λογιστηρίου, το Διοικητικό Λειτουργό και ένα Λειτουργό της Επιτροπής (όταν απαιτείται η παρουσία του στο προς συζήτηση θέμα). Επίσης, το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερ. 11.5.2009, ενέκρινε τους Κανονισμούς Λειτουργίας της Ε.Ε.Ε., οι οποίοι καθορίζουν μεταξύ άλλων τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της και την εξουσιοδότησε να αρχίσει τις εργασίες της.

Όπως μας αναφέρθηκε, η Ε.Ε.Ε. συνήλθε σε μία ή δύο συνεδρίες μόνο, ενώ δεν έχουν εντοπιστεί τα πρακτικά των συνεδριών της.

Σύμφωνα με τους Κανονισμούς Λειτουργίας της, η Ε.Ε.Ε. είναι όργανο του Διοικητικού Συμβουλίου και ενεργεί εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου, ανεξάρτητα από τη Διεύθυνση. Κρίνεται ωστόσο ότι, τόσο τα μέλη της Επιτροπής όσον και οι σκοποί, οι ευθύνες και αρμοδιότητές της, όπως καθορίστηκαν με τους Κανονισμούς Λειτουργίας της, δεν παρέχουν την απαιτούμενη ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα ούτε μπορεί να καλύψουν επαρκώς τις ανάγκες της Επιτροπής σε θέματα εσωτερικού ελέγχου.

(β) Προβλήματα εσωτερικού ελέγχου. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκαν αδυναμίες και προβλήματα που αφορούν στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου κυρίως σε ότι αφορά στις πωλήσεις, τη διαδικασία τιμολόγησης, στην επιβεβαίωση των ελλειμμάτων αποθηκών και των αποθεμάτων, για τα οποία αναλυτική αναφορά γίνεται σε επόμενες παραγράφους. Πέραν των πιο πάνω, αδυναμίες και προβλήματα διαπιστώθηκαν και στην στοιχειοθέτηση του ελέγχου που προηγείται των πληρωμών.

Αποθέματα/Πωλήσεις. Η αξία των αποθεμάτων και το ύψος των ετήσεων πωλήσεων των σιτηρών στις 31.12.2011 ανέρχονταν σε €8.128.600 και €83.685.751 (€7.451.620 και €66.332.631 στις 31.12.2010) αντίστοιχα.

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου διαπιστώθηκαν οι ακόλουθες σημαντικές αδυναμίες στη διαχείριση των αποθεμάτων και στη διαδικασία των πωλήσεων:

- Απουσία διαχωρισμού καθηκόντων στη διαχείριση της αποθήκης και στη διαδικασία των πωλήσεων.
- Απουσία των απαραίτητων δικαιολογητικών για τις εκδόσεις προϊόντων και τιμολογίων τα οποία να είναι εξουσιοδοτημένα από λειτουργό της Επιτροπής και υπογραμμένα από τον πελάτη ως ένδειξη αποδοχής της ποσότητας, του είδους του προϊόντος καθώς της χρονικής στιγμής της κάθε πράξης.
- Τα αντίγραφα των τιμολογίων δεν ήταν υπογραμμένα από τον πελάτη ως ένδειξη αποδοχής της πώλησης.
- Μη καταχώριση των εισπράξεων των πωλήσεων επί πιστώσει από τα επαρχιακά γραφεία σε βιβλίο ταμείου και άμεση έκδοση απόδειξη είσπραξης στον πελάτη.
- Μεταφορά ποσότητας από μία παρτίδα αγοράς σιτηρών σε άλλη, με αποτέλεσμα τα πραγματικά περισσεύματα ή ελλείμματα κάθε παρτίδας να αλλοιώνονται.
- Μη πραγματοποίηση φυσικής καταμέτρησης των αποθεμάτων κατά τη διάρκεια ή στο τέλος του εκάστου έτους.
- Τα επίπεδα αποθεμάτων στις 31.12.2011 πιστοποιήθηκαν από τους υπεύθυνους λειτουργούς της Επιτροπής οι οποίοι είναι υπεύθυνοι τόσο για τις παραλαβές όσο και για τις εκδόσεις των αποθεμάτων.

Λόγω των πιο πάνω αδυναμιών δεν μπορέσαμε να αποκτήσουμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ως προς τις ποσότητες των αποθεμάτων και της αξίας των πωλήσεων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Επιτροπής, δόθηκαν οδηγίες για επίλυση των πιο πάνω θεμάτων, ενώ η πραγματοποίηση φυσικής καταμέτρησης των αποθεμάτων θεωρείται δύσκολη λόγω της φύσης του προϊόντος.

Στρατηγικά αποθέματα σιτηρών. Σύμφωνα με το άρθρο 5(ιβ) του περί Επιτροπής Σιτηρών Κύπρου Νόμου, Κεφ. 68, η Επιτροπή έχει εξουσία να τηρεί στρατηγικά αποθέματα για λογαριασμό της Δημοκρατίας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του ημερ. 6.9.2005 ζήτησε από τη Διεύθυνση να πραγματοποιήσει επαφές με το Υπουργείο Άμυνας και να μελετήσει τον τρόπο τήρησης στρατηγικών αποθεμάτων, το υπολογιζόμενο κόστος διατήρησης των αποθεμάτων αυτών καθώς και το ύψος τους ώστε να υποβληθεί ολοκληρωμένη εισήγηση στο Υπουργείο Οικονομικών.

Σε συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου ημερ. 17.10.2005 αναφέρεται πως έγινε επαφή με ανώτατο στέλεχος του Υπουργείου Άμυνας για το θέμα και ανέλαβαν να διερευνήσουν το θέμα σε συνεργασία με την Υπηρεσία Πολιτικού Σχεδιασμού Επιχειρησιακής Ασφάλειας.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως ενημερωθεί για τις ενέργειες που έχουν γίνει επί του θέματος.

Μέρος Β

Αναλογιστική εκτίμηση του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων των Υπαλλήλων και χρηματοδότηση του αναλογιστικού ελλείμματος.

(α) Σύμφωνα με αναλογιστική εκτίμηση του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων των Υπαλλήλων της Επιτροπής που έγινε τον Απρίλιο του 2012 με ημερομηνία αναφοράς την 31η Δεκεμβρίου 2011, το αναλογιστικό έλλειμμα μειώθηκε σε €3.619.909 σε σύγκριση με έλλειμμα €5.091.632 που προέκυψε στην αναλογιστική εκτίμηση του 2007 και το κανονικό ποσοστό εισφοράς για την μελλοντική υπηρεσία των παρόντων μελών καθορίστηκε σε 21% των μισθών.

(β) Παρά την εισήγηση των αναλογιστών όπως φαίνεται στην αναλογιστική εκτίμηση του 2007 για χρηματοδότηση του ελλείμματος με τακτικές πληρωμές από την Επιτροπή, στη Συλλογική Σύμβαση των Υπαλλήλων της Επιτροπής για την περίοδο 1.1.2007 μέχρι 31.12.2009, συμφωνήθηκε ότι το αναλογιστικό έλλειμμα θα καλυφθεί με τη μεταφορά ποσού €574.005, πλέον τόκοι, που όφειλε προς την Επιτροπή, το Σχέδιο Συντάξεων των Υπαλλήλων της Επιτροπής (με εισφορές) και με τη μεταβίβαση από την Επιτροπή, στο Σχέδιο Συντάξεων των Υπαλλήλων της Επιτροπής (Όμοιο με το Κυβερνητικό), της κυριότητας ολόκληρου του τεμαχίου γης στο Αναβαργός – Πάφος, όπου είναι εγκατεστημένο το σιλό Πάφου.

Δεν φαίνεται να έγινε μελέτη ώστε να αποφασιστεί κατά πόσο η πιο πάνω διευθέτηση είναι προς το συμφέρον της Επιτροπής, ούτε έγινε εκτίμηση της αξίας του κτήματος και των σιλό και άλλων εγκαταστάσεων που βρίσκονται στο εν λόγω τεμάχιο ούτε έγινε αναφορά στη μελλοντική κυριότητά τους.

(γ) Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2012, το εν λόγω κτήμα περιλαμβανόταν στα βιβλία της Επιτροπής και δεν είχε μεταβιβαστεί επ'ονόματι του Σχεδίου Σύνταξης. Πρόσθετα στην αναλογιστική εκτίμηση που έγινε τον Απρίλιο του 2012 με ημερομηνία αναφοράς την 31η Δεκεμβρίου 2011, σύμφωνα με την οποία το αναλογιστικό έλλειμμα μειώθηκε σε €3.619.909, δεν λήφθηκε υπόψη το κτήμα ως περιουσιακό στοιχείο του Σχεδίου Σύνταξης αφού αυτό βρίσκεται ακόμα στο όνομα της Επιτροπής, ως νόμιμου ιδιοκτήτη.

Όπως μας αναφέρθηκε, η Επιτροπή αναγνωρίζει την υποχρέωσή της για κάλυψη του οποιουδήποτε αναλογιστικού ελλείμματος του Σχεδίου και ότι ο λόγος της μη μεταβίβασης του τεμαχίου είναι τα ψηλά δικαιώματα του κτηματολογίου και το ψηλό κόστος κατεδάφισης των σιλό, τα οποία τελικά θα βαρύνουν την ίδια.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος της Επιτροπής, το πιο πάνω θέμα απασχολεί έντονα και συχνά το Διοικητικό Συμβούλιο, ιδίως μετά τις πρόσφατες εξελίξεις στην Κυπριακή οικονομία και την απομείωση του αποθεματικού του Σχεδίου.

Συνεχιζόμενη πρακτική της «εικονικής» απασχόλησης λιμενεργατών. Η πρακτική της «εικονικής» απασχόλησης λιμενεργατών για την εκφόρτωση πλοίων της Επιτροπής, η οποία άρχισε τον Νοέμβριο του 2006 συνεχίστηκε και κατά το 2011 το κόστος της οποίας για το έτος ανήλθε σε €279.610 (€273.543 για το 2010), ενώ το συνολικό κόστος για τα έτη 2007-2011 ανήλθε σε περίπου €1.465.400. Όπως ανέφερε ο Πρόεδρος της Επιτροπής έχει επιβληθεί αναγκαστικά η απασχόληση των λιμενεργατών και το επακόλουθο σημαντικό κόστος με το οποίο επιβαρύνεται και ότι οι προσπάθειες για περιορισμό του κόστους εργοδότησης των λιμενεργατών προσκρούουν στην άρνηση των συντεχνιών. Συγκεκριμένα αναφέρονται τα ακόλουθα:

(α) Μέχρι τον Αύγουστο του 2008, για κάθε πλοίο που εκφορτωνόταν, η Επιτροπή κατέβαλλε απευθείας στους λιμενεργάτες τα ωρομίσθια τους και τις ανάλογες συνεισφορές στα διάφορα Ταμεία και στις Συντεχνίες καθώς και στο Σύνδεσμο Ναυτικών Πρακτόρων Κύπρου, χωρίς ωστόσο οι πιο πάνω λιμενεργάτες να εκτελούν οποιαδήποτε εργασία, αφού για την εκφόρτωση απασχολούνται εργάτες της Επιτροπής. Από 1.9.2008, η Επιτροπή επιβαρύνεται με τα πιο πάνω, καθώς και με ειδικό πρόσθετο τέλος 45% επί του συνολικού κόστους εργοδότησης των Λιμενεργατών και Σημειωτών, για την ίδρυση Ειδικού Ταμείου για την αποπληρωμή Δανείου που χρησιμοποιείται για την αποζημίωση των αποχωρούντων Λιμενεργατών και Σημειωτών και 3,5% επί του συνολικού κόστους εργοδότησης των Λιμενεργατών και Σημειωτών, για τα διαχειριστικά έξοδα του Συνδέσμου Ναυτικών Πρακτόρων Κύπρου.

Όπως διαπιστώθηκε, από 1.9.2008, όλα τα πιο πάνω, αντί να καταβάλλονται στην εταιρεία «Cyprus Seaports Operators Ltd», στην οποία βάσει του Νόμου ανατέθηκε η διαχείριση του Ταμείου καταβάλλονται σε άλλη εταιρεία η οποία φαίνεται να είναι ιδιωτικών συμφερόντων.

Όπως μας αναφέρθηκε, το ειδικό τέλος επί των απολαβών των λιμενεργατών καταβάλλεται στην εταιρεία «Cyprus Seaports Operations Ltd», μέσω της «United Stevedoring Co Ltd», θυγατρικής εταιρείας του εργοδότη των λιμενεργατών που είναι ο Σύνδεσμος των Ναυτικών Πρακτόρων και το ποσό που βρίσκεται σε πίστη του Ταμείου την τελευταία μέρα κάθε μήνα κατατίθεται στο λογαριασμό του Γενικού Λογιστή για σκοπούς αποπληρωμής του δανείου. Επιπρόσθετα μας αναφέρθηκε ότι δεν έχει παρουσιαστεί κανένα πρόβλημα με την όλη διαδικασία.

(β) Πέραν των πιο πάνω, για κάθε πλοίο που εκφορτώνεται, η Επιτροπή καταβάλλει στην πιο πάνω ιδιωτική εταιρεία πρόσθετο ποσοστό ύψους 2,5% επί του συνολικού κόστους εργοδότησης των Λιμενεργατών και Σημειωτών, για τη δημιουργία ταμείου αποζημιώσεων των λιμενεργατών. Ωστόσο, αυτό δεν προνοείται στο Νόμο αλλά στη συλλογική σύμβαση, όπου όμως δεν καθορίζεται ποσοστό συνεισφοράς, ούτε προνοείται η δημιουργία ταμείου αποζημιώσεων.

Επίσης, για κάθε πλοίο που εκφορτώνεται, η Επιτροπή καταβάλλει στην εν λόγω εταιρεία και πρόσθετο ποσό ύψους €150, ως Δικαιώματα Εξυπηρέτησης, χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε βάση ή συμφωνία μεταξύ της Επιτροπής και της εταιρείας.

(γ) Σύμφωνα με γνωμάτευση του νομικού συμβούλου της Επιτροπής το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το επάγγελμα του λιμενεργάτη θεωρείται ανεπαρκές, ξεπερασμένο και πιθανότατα συγκρούεται με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, η οποία όπως σημειώνεται υπερισχύει οποιουδήποτε Κυπριακού Νόμου ή Κανονισμού ενώ ο περί Λιμενεργατών Νόμος 35/52 και οι Κανονισμοί που θεσπίστηκαν σύμφωνα με αυτόν, είναι αμφίβολης ισχύος.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως η Επιτροπή διερευνήσει ξανά το θέμα του καθεστώτος εργοδότησης λιμενεργατών και μελετήσει τρόπους επίλυσης του προβλήματος, με την ανάθεση της εκφόρτωσης των σιτηρών στους λιμενεργάτες, οι οποίοι ήδη από το 2004 αναλαμβάνουν την εκφόρτωση των σιτηρών που εισάγονται από ιδιώτες και, αφετέρου, να εξεύρει τρόπους απασχόλησης των εργατών της ή άλλη λύση.

4.15 ΕΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Γενικά. ο Εφοριακό Συμβούλιο (ΕΦ.ΣΥ.) συστάθηκε με βάση το άρθρο 4Α του περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως (Τροποποιητικού) Νόμου 80(Ι) του 1999, με αρμοδιότητα την εξέταση ιεραρχικών προσφυγών εναντίον αποφάσεων του Διευθυντή του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων, οι οποίες λαμβάνονται σύμφωνα με το εδάφιο (5) του άρθρου 20 των περί Βεβαιώσεως και Εισπράξεως Φόρων Νόμων.

Μη διορισμός Εφοριακού Συμβουλίου. Η θητεία του απερχόμενου Συμβουλίου έληξε στις 15.1.2013 και μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου (Σεπτέμβριος 2013) δεν έχει διοριστεί νέο Συμβούλιο, ενώ το Κράτος εξακολουθεί να επιβαρύνεται με λειτουργικό κόστος (ενοίκια, μισθοί 2 υπαλλήλων και άλλα λειτουργικά έξοδα), χωρίς ουσιαστικά να λειτουργεί το Συμβούλιο.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, η καθυστέρηση λήψης απόφασης για το Εφοριακό Συμβούλιο, επιβαρύνει το Κράτος με δαπάνες που δεν δικαιολογούνται.

Κόστος λειτουργίας του Συμβουλίου. Στο Κεφάλαιο 18.01.14 του Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2012, προϋπολογίστηκαν συνολικά έξοδα €535.366 τα οποία περιλαμβάνουν τα λειτουργικά έξοδα του Συμβουλίου (€71.541), την αντιμισθία του Προέδρου και των 5 μελών του (€377.319), καθώς και άλλα έξοδα (€86.506) που αφορούν σε συνεισφορές σε διάφορα Ταμεία και ωρομίσθια. Οι πραγματικές δαπάνες ανήλθαν στο ποσό των €511.572. Το συνολικό κόστος για τη λειτουργία του Συμβουλίου κατά το 2012, συμπεριλαμβανομένου και ποσού ύψους €115.145 που αφορά στη μισθοδοσία των υπαλλήλων που είναι τοποθετημένοι/αποσπασμένοι στο Συμβούλιο, ανήλθε στα €626.717.

Σύνθεση Συμβουλίου. Η Υπηρεσία μας, με επιστολή της προς τον Υπουργό Οικονομικών τον Αύγουστο 2012 αναφορικά με τη σύνθεση διαφόρων συλλογικών οργάνων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το ΕΦ.ΣΥ., επανέφερε εισήγηση όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο μείωσης των μελών, με κατάλληλη τροποποίηση των αντίστοιχων Νόμων, από πέντε μέλη (που είναι στην περίπτωση του ΕΦ.ΣΥ.) σε τρία, με ισχύ από τον επόμενο διορισμό (αφού δηλαδή θα έλγχε η θητεία των υφιστάμενων μελών).

Σημειώνεται ότι ο Πρόεδρος και τα μέλη του ΕΦ.ΣΥ. υπηρετούν με καθεστώς πλήρους απασχόλησης και μισθό που για μεν τον Πρόεδρο αντιστοιχεί με μισθό στην κλίμακα Α15 ενώ για τα μέλη αντιστοιχεί στην κλίμακα Α14.

Στην Έκθεση μας για το 2011 η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η μείωση των μελών θα επιφέρει εξοικονομήσεις, χωρίς να επηρεάζει την αποτελεσματική λειτουργία του Συμβουλίου. Απαντώντας ο τότε Πρόεδρος του ΕΦ.ΣΥ. ανέφερε ότι ενδεχομένως μια τέτοια εξέλιξη να οδηγούσε στη μη ομαλή λειτουργία του θεσμού, εάν ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο αύξησης του αριθμού των ιεραρχικών προσφυγών που υποβάλλονται στο ΕΦ.ΣΥ. Εκφράσαμε την άποψη ότι ακόμα και αν πραγματοποιηθεί το ενδεχόμενο να αυξηθούν οι προσφυγές εφόσον το ΕΦ.ΣΥ. συνεδριάζει και αποφασίζει ως συλλογικό σώμα, ο αριθμός των μελών του δεν επηρεάζει τη λειτουργία του.

Απασχολούμενο προσωπικό. Κατά το 2012, υπηρετούσαν στο Εφοριακό Συμβούλιο 4 μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι, 1 έκτακτη υπάλληλος και 2 ωρομίσθιοι.

Ιεραρχικές προσφυγές που κατατέθηκαν στο Συμβούλιο. Κατά την περίοδο 2000 – 2012 (13 χρόνια) τα εκάστοτε Συμβούλια εκδίκασαν και εξέδωσαν απόφαση για 165 ιεραρχικές προσφυγές (κατά μέσο όρο 13 ετησίως), οι οποίες αφορούσαν σε συνολικό ποσό φόρου €81,1 εκ.. Σε 96 περιπτώσεις επικυρώθηκε η απόφαση του Διευθυντή του ΤΕΠ και σε 8 περιπτώσεις επικυρώθηκε μερικώς η απόφαση του Διευθυντή. Το συνολικό κόστος λειτουργίας του Συμβουλίου κατά την ίδια πιο πάνω περίοδο ανήλθε σε €8,8 εκ. περίπου. Σημειώνεται ότι άλλες 192 ιεραρχικές προσφυγές οι οποίες αφορούσαν σε συνολικό ποσό φόρου €128,8 εκ. απορρίφθηκαν επειδή δεν πληρούσαν τις υπό του Νόμου προβλεπόμενες προϋποθέσεις ή αποσύρθηκαν από τους φορολογούμενους κατόπιν συμφωνίας με το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσε η εξέταση 3 ιεραρχικών προσφυγών που αφορούσαν σε ποσό φόρου €1,9 εκ.

Ενοικιαζόμενοι χώροι. Τον Οκτώβριο του 1999 το Συμβούλιο ενοικίασε 3 ορόφους σε πολυκατοικία, συνολικού εμβαδού 720 τ.μ. ενώ από το 2006, μετά και από εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας, οι όροφοι μειώθηκαν σε 2, συνολικού εμβαδού 480 τ.μ. Από 1.10.2010 το ετήσιο ενοίκιο ανήλθε σε €42.039. Εκφράσαμε την άποψη ότι οι ενοικιαζόμενοι χώροι εξακολουθούν να είναι πέραν των αναγκών του Συμβουλίου, αν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των ατόμων που στεγάζονται σε σχέση και με το συνολικό εμβαδόν για τις στεγαστικές ανάγκες των υπηρεσιών, όπως καθορίστηκαν με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 63003, ημερ. 14.12.2005.

Όπως μας ανέφερε ο Πρόεδρος, μετά την Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το έτος 2010, συστάθηκε τριμελής Επιτροπή η οποία διενήργησε σχετική έρευνα το αποτέλεσμα της οποίας ήταν, αφού εξευρέθηκαν άλλοι χώροι με ετήσιο προσφερόμενο ενοίκιο ύψους €30.000, ο νυν ιδιοκτήτης να αποδεχθεί, την αντίστοιχη μείωση του ετήσιου ενοικίου, όρος που ισχύει από την 1.10.2012, ημερομηνία έναρξης του νέου διευτούς συμβολαίου.

Σημειώνεται ότι στις 13.8.2013 το Εφοριακό Συμβούλιο έδωσε προς τον ιδιοκτήτη του κτιρίου γραπτή ειδοποίηση για τερματισμό του συμβολαίου στις 16.12.2013.

4.16 ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων. Τα θέματα που ακολουθούν προέκυψαν από τον έλεγχο πρόχειρων οικονομικών καταστάσεων για το έτος που έληξε στις 31.12.2012, οι οποίες υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας με καθυστέρηση, στις 8.11.2013. Επισημάναμε ότι, η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών κα άλλων μέτρων σχετικά με τις οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν.

Αποτελέσματα έτους. Τα έσοδα και τα έξοδα του Οργανισμού σύμφωνα με τις πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις για το 2012, ανήλθαν σε €7.226.563 και €7.265.281, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €20.167.754 και €7.301.823 κατά το προηγούμενο έτος. Στα έσοδα για το έτος 2012 περιλαμβάνεται κρατική χορηγία ύψους €6.806.628 (94,2% των εσόδων), ενώ για το έτος 2011 περιλαμβάνεται κρατική χορηγία ύψους €19.683.017 (98% των εσόδων), εκ των οποίων τα €13.022.510 δαπανήθηκαν για την ανέγερση των νέων κτιρίων του Οργανισμού.

Προϋπολογισμός. Ο Προϋπολογισμός του Οργανισμού για το οικονομικό έτος 2012 εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού στις 12.5.2011, από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 14.12.2011 και ψηφίστηκε σε Νόμο από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 23.3.2012. Σημειώνεται ότι η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2012. Ως εκ τούτου, οι δαπάνες της περιόδου 1-23.3.2012 δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

Προσωπικό. Κατά το 2012 ο Οργανισμός εργοδοτούσε 34 υπαλλήλους σε μόνιμες θέσεις, 24 πάνω σε προσωρινή βάση, 1 με συμβόλαιο και 5 έκτακτους υπαλλήλους. Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές για το 2012 ανήλθαν σε €3.455.455, σε σύγκριση με €3.409.205 το 2011. Στις δαπάνες περιλαμβάνεται ποσό €256.666 για συνεισφορά στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Πλεονάζοντος Προσωπικού, ποσό €328.396 για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ποσό €43.086 για υπερωρίες και επιδόματα, ποσό €119.319 για ασφάλιστρα και έμμεσα ωφελήματα προσωπικού, εισφορές ύψους €460.481 στα Ταμεία Συντάξεων και Προνοίας, καθώς και €122.272 για αποζημιώσεις προσωπικού.

Με βάση τα πιο πάνω στοιχεία, ο ετήσιος μέσος όρος κόστους εργοδότησης ανά υπάλληλο, για το 2012, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εισφορές στα ταμεία Συντάξεων και Προνοίας και οι αποζημιώσεις προσωπικού, ανέρχεται σε €48.335, σε σύγκριση με €45.261 το 2011.

Επιπρόσθετα, ο Οργανισμός εργοδοτούσε 19 εργάτες, με σύνολο αποδοχών €420.903, (€343.354 το 2011) και έκτακτο προσωπικό με μερική απασχόληση, για τις ανάγκες παραγωγής και προβολής θεατρικών έργων, με σύνολο αποδοχών €568.719 (€498.884 το 2011).

Έσοδα από παραστάσεις. Τα έσοδα από παραστάσεις ανήλθαν σε €290.538, σε σύγκριση με €292.955 το 2011.

Θίασος Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου. Σύμφωνα με την ΚΔΠ 229/74, που εκδόθηκε σύμφωνα με τον περί Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου Νόμο, οι θέσεις των μελών του καλλιτεχνικού προσωπικού, τα οποία διορίζονται σε προσωρινές οργανικές θέσεις του Προϋπολογισμού για τις ανάγκες της εκάστοτε θεατρικής περιόδου και του βοηθητικού προσωπικού, είναι προσωρινές και ο αριθμός τους καθορίζεται από τον εκάστοτε σε ισχύ Προϋπολογισμό.

Οι εγκριμένες προσωρινές οργανικές θέσεις του Προϋπολογισμού για το έτος 2012 ανήλθαν σε 24, όσες και το 2011. Οι θέσεις αυτές αφορούν σε 6 θέσεις Πρώτων ηθοποιών κλίμακας Α10 και Α11⁽ⁱⁱ⁾, 8 θέσεις Ανώτερων ηθοποιών κλίμακας Α9 και Α10⁽ⁱ⁾ και 10 θέσεις ηθοποιών κλίμακας Α5 (5^η βαθμίδα), Α7 και Α8⁽ⁱ⁾.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού είναι αρμόδιο για την επιλογή των ατόμων για τις πιο πάνω θέσεις με βάση τις ρεπερτοριακές ανάγκες του Οργανισμού και για το σκοπό αυτό προβαίνει στην πλήρωση των θέσεων ηθοποιών με δημοσίευση πρόσκλησης για υποβολή αιτήσεων και την σύναψη συμβολαίων

εργασίας τακτής προθεσμίας, για περίοδο ενός έτους (1 Οκτωβρίου – 30 Σεπτεμβρίου), για όσους ηθοποιούς επιλέγονται.

Επισημάνουμε ότι, βάσει των διατάξεων του Κανονισμού 7 της ΚΔΠ 229/74, οι θέσεις αυτές πληρούνται είτε μονίμως είτε προσωρινώς με σύμβαση, για ορισμένο χρονικό διάστημα, είτε από μήνα σε μήνα, σύμφωνα με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Κατά το 2012, το σύνολο του κόστους μισθοδοσίας για τα μέλη του θιάσου ανήλθε σε περίπου €1.040.000, ενώ για τις ανάγκες των θεατρικών έργων που ανεβάστηκαν εργοδοτήθηκαν, για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, ανάλογα με τις ανάγκες κάθε έργου, επιπρόσθετα 42 έκτακτοι ηθοποιοί, με συνολικό κόστος περίπου €200.000. Επισημαίνεται ότι, πέραν του πιο πάνω κόστους, στους ηθοποιούς που είναι μέλη του θιάσου καταβάλλονται, βάσει προνοιών των συλλογικών συμβάσεων, διάφορα επιδόματα, καθώς και αποζημίωση τερματισμού απασχόλησης, στην περίπτωση μη ανανέωσης της σύμβασής τους πριν τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους της ηλικίας τους. Τα ποσά αυτά ανήλθαν, κατά το 2012, σε €10.912 και €122.000, αντίστοιχα.

Εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου, για την θεατρική περίοδο 2011-2012, ηθοποιοί, μέλη του θιάσου, εργάστηκαν μόνο για τις παραστάσεις ενός ή δύο έργων από τα 12 που ανεβάστηκαν και συνεπώς οι υπηρεσίες τους δεν έτυχαν πλήρους αξιοποίησης για το μεγαλύτερο μέρος της θεατρικής περιόδου. Σύμφωνα με τον Οργανισμό, ένας ηθοποιός μέλος του θιάσου μπορεί να απασχοληθεί μέχρι και σε 4 παραγωγές κάθε χρόνο.

Λαμβάνοντας υπόψη το κόστος του θιάσου, την μη πλήρη αξιοποίηση των μελών του και τις ανάγκες που προκύπτουν για πρόσληψη έκτακτων ηθοποιών, εισηγούμαστε όπως αξιολογηθεί το ενδεχόμενο κάλυψης των αναγκών όλων των παραστάσεων του Οργανισμού με την πρόσληψη ηθοποιών για κάλυψη των αναγκών κάθε έργου ξεχωριστά και για όση χρονική περίοδο απαιτείται από το ανέβασμα του έργου, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 7 της ΚΔΠ 229/74.

Επιδόματα προσωπικού Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου. Κατά το έτος 2012 καταβλήθηκε στο προσωπικό ποσό ύψους €80.603 για διάφορα επιδόματα, ως ακολούθως:

- Επίδομα γεύματος, το οποίο ανήλθε σε €20.515 και καταβάλλεται στους ηθοποιούς και στους τεχνικούς για τις παραστάσεις εκτός έδρας, ενώ στους τεχνικούς καταβάλλεται και για τις παραστάσεις εντός έδρας ως κατ'αποκοπή ποσό.
- Επίδομα ακανόνιστου ωραρίου, το οποίο κατά το 2012 ανήλθε σε €43.998, και καταβάλλεται στους ηθοποιούς και τους τεχνικούς οι οποίοι παρουσιάζονται για εργασία κατά τις βραδινές παραστάσεις. Στους ηθοποιούς παραχωρείται επίδομα 8% επί του ωριαίου μισθού για 3 ώρες εργασίας για κάθε παράσταση εντός Λευκωσίας, ενώ για τις παραστάσεις εκτός Λευκωσίας υπολογίζεται και ο χρόνος μετάβασης. Για τους τεχνικούς καταβάλλεται επίδομα 15% επί του ωριαίου μισθού για τις πραγματικές δεδουλευμένες ώρες.

Παρατηρήσαμε ότι δεν τηρείται παρουσιολόγιο όπου να καταγράφεται η ώρα άφιξης και αναχώρησης των τεχνικών από την εργασία τους, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιβεβαιωθεί ο αριθμός των δεδουλευμένων ωρών, βάσει των οποίων λαμβάνουν το επίδομα.

Όσον αφορά στους ηθοποιούς, διαπιστώθηκε ότι, το επίδομα καταβάλλεται ακόμα και στις περιπτώσεις όπου αυτοί δεν συμπληρώνουν τις κανονικές ώρες εργασίας τους.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, λόγω της φύσης της εργασίας των ηθοποιών και των τεχνικών του θεάτρου, είναι αναμενόμενο αυτοί να εργάζονται κατά τις ώρες των παραστάσεων, που συνήθως είναι βραδινές, και εισηγούμαστε όπως, ενόψει των δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, η παροχή των πιο πάνω επιδομάτων τύχει επαναξιολόγησης.

Αποζημιώσεις τερματισμού απασχολήσεως ηθοποιών. Στους ηθοποιούς μέλη του θιάσου, των οποίων οι συμβάσεις δεν ανανεώνονται και δεν έχουν συμπληρώσει το 60^ο έτος της ηλικίας τους παραχωρείται

αποζημίωση τερματισμού απασχόλησης. Κατά το 2012 αποζημιώθηκαν 7 μέλη των οποίων τα συμβόλαια δεν ανανεώθηκαν, με το συνολικό ποσό των €122.272.

Παρατηρήθηκε ότι δεν παρουσιάζεται στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων, η ενδεχόμενη υποχρέωση του Οργανισμού αναφορικά με το ύψος της υπολογιζόμενης αποζημίωσης, η οποία, για το οικονομικό έτος 2012, ανέρχεται, βάσει υπολογισμών του Οργανισμού, σε €372.653 (€648.808 για το 2011).

Επισημάνουμε ότι βάσει πρόνοιας των συλλογικών συμβάσεων, για τον υπολογισμό των αποζημιώσεων, λαμβάνεται υπόψη μεγαλύτερος αριθμός εβδομάδων ανά έτος, σε σύγκριση με τον αριθμό εβδομάδων που προνοείται στις διατάξεις του περί Τερματισμού Απασχολήσεως Νόμου. Επίσης, δεν εφαρμόζεται ανώτατο όριο όσον αφορά στο ύψος του ημερομισθίου βάσει του οποίου υπολογίζεται η αποζημίωση. Ως αποτέλεσμα προκύπτουν ψηλότερες αποζημιώσεις.

Εισηγηθήκαμε όπως, στα γενικά πλαίσια των προσπαθειών που καταβάλλονται για οικονομική περισυλλογή, μελετηθεί το ενδεχόμενο αναπροσαρμογής της αποζημίωσης τερματισμού απασχολήσεως που παραχωρείται στους ηθοποιούς, έτσι ώστε να συνάδει με τις διατάξεις του περί Τερματισμού Απασχολήσεως Νόμου.

Αγορά υπηρεσιών. Σύμφωνα με σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών, η αγορά υπηρεσιών με βάση τον Ν.12(Ι)/2006 δεν είναι δυνατή όταν, μεταξύ άλλων, η φύση και όροι της εργασίας έχουν σχέση με οποιαδήποτε συγκεκριμένη θέση στον Οργανισμό, ούτε όταν οι υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή δεν αφορούν συγκεκριμένες υπηρεσίες/παραδοτέα. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε διαπιστώθηκε ότι σε τρεις περιπτώσεις, αγοράστηκαν υπηρεσίες, για τις οποίες υπήρχαν συγκεκριμένες συμπληρωμένες θέσεις στους ετήσιους Προϋπολογισμούς του Οργανισμού, ενώ στις σχετικές συμβάσεις δεν αναφέρονται συγκεκριμένα παραδοτέα (π.χ. υπηρεσίες για συγκεκριμένες θεατρικές παραστάσεις) οπότε, με βάση την πιο πάνω εγκύκλιο, η αγορά υπηρεσιών δεν ήταν δυνατή.

Παρατηρήθηκε επίσης, ότι στις συμβάσεις που ετοιμάζονται από τον Οργανισμό για αγορά υπηρεσιών αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι σε περίπτωση καθυστέρησης στην παράδοση της συμφωνημένης υπηρεσίας, ο Οργανισμός έχει το δικαίωμα να αποκόψει ποσό ίσο με 5% της τιμής του συμβολαίου για κάθε μήνα καθυστέρησης. Ωστόσο, δεν ετοιμάζονται επίσημα χρονοδιαγράμματα για την εκτέλεση των εργασιών που ανατίθενται στους συμβασιούχους, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εφαρμοστεί η πιο πάνω πρόνοια σε περίπτωση καθυστέρησης.

Αναφέρεται επίσης ότι σε καμιά από τις πιο πάνω αναφερόμενες περιπτώσεις, αλλά ούτε και στην περίπτωση της μίσθωσης υπηρεσιών συμβούλου επικοινωνίας και προώθησης, δεν προηγήθηκε προκήρυξη προσφοράς, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ν12(Ι)/2006.

Επιχορήγηση ελεύθερου θεάτρου. Στα ελεύθερα θέατρα καταβάλλεται επιχορήγηση με βάση καθορισμένους όρους και κριτήρια. Για το 2012 το ύψος της επιχορήγησης των ελεύθερων θεάτρων ανήλθε σε €1.358.150 σε σύγκριση με €1.109.760 το 2011. Η επιχορήγηση που καταβλήθηκε στα ελεύθερα θέατρα «ΣΑΤΙΡΙΚΟ», «ΕΝΑ», «Ε.Θ.Α.Λ.» και «ΣΚΑΛΑ» ανήλθε σε €241.810, €245.785, €236.220 και €245.860, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €274.140, €272.520, €274.870 και €273.230 το 2011, αντίστοιχα.

Θεατρικό Μουσείο Κύπρου. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Οργανισμός υπέγραψε, το 1995, συμφωνία με τον Δήμο Λεμεσού για την ίδρυση Θεατρικού Μουσείου. Τα δύο μέρη διόρισαν Διαχειριστική Επιτροπή και καθόρισαν την οικονομική συμβολή τους στο 50%, η οποία ανήλθε, για τον Οργανισμό, στις €555.296 και καταβλήθηκε κατά τα έτη 2008 και 2009.

Κατόπιν αίτησης του Οργανισμού και του Δήμου Λεμεσού, το Θεατρικό Μουσείο ενεγράφη, στις 21.2.2011, ως ίδρυμα, με βάση τον περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμο του 1972.

Επισημάνουμε και πάλι ότι δεν έχουν ετοιμαστεί και ελεγχθεί οι οικονομικές καταστάσεις του Ιδρύματος, σύμφωνα με τις πρόνοιες της συμφωνίας ημερομηνίας 6.6.1995.

Αναλογιστική μελέτη. Σύμφωνα με αναλογιστική εκτίμηση του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων των υπαλλήλων του Οργανισμού, το έλλειμμα του Σχεδίου στις 31.12.2005 σε σχέση με προϋπηρεσία, ανερχόταν σε €4.288.590 και το ποσό ετήσιας συνεισφοράς καθορίστηκε στο 29% των μισθών.

Η εισφορά του Οργανισμού για το έτος 2012, με βάση το προαναφερόμενο ποσοστό ετήσιας συνεισφοράς, ανήλθε σε €316.251. Κατά το 2012 ο Οργανισμός κατέβαλε στο Σχέδιο επιπλέον ποσό ύψους €45.749 για κάλυψη μέρους του αναλογιστικού ελλείμματος, το οποίο στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €1.090.521.

Ενόψει του γεγονότος ότι παρήλθαν πέραν των επτά ετών από την ημερομηνία διενέργειας αναλογιστικής εκτίμησης, και έχουν επισυμβεί σημαντικές αλλαγές στις σχετικές παραδοχές στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση, εισηγηθήκαμε όπως τροχοδρομηθούν διαδικασίες για διενέργεια νέας αναλογιστικής εκτίμησης, αφού τα πιο πάνω ενδεχομένως να μην αντικατοπτρίζουν την πραγματική υποχρέωση του Οργανισμού.

Θεατρικές παραστάσεις

Με βάση τα στατιστικά στοιχεία που τηρεί ο Οργανισμός σε σχέση με τις παραστάσεις που ανέβασε κατά το 2012 παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- Όλες οι παραστάσεις παρουσιάζουν ζημία, η οποία κυμαίνεται μεταξύ 9% και 937% του συνόλου των εσόδων τους. Σημειώνεται ότι στον υπολογισμό της ζημιάς, η οποία το 2012 ανήλθε στο συνολικό ποσό των €584.779, δεν λαμβάνονται υπόψη τα διοικητικά έξοδα του Οργανισμού.
- Από το σύνολο των 82.036 θεατών που παρακολούθησαν τις θεατρικές παραστάσεις, στους 32.723 θεατές (39,89%) παραχωρήθηκαν δωρεάν προσκλήσεις, ποσοστό το οποίο θεωρείται ψηλό.
- Παρουσιάζεται μεγάλη αυξομείωση στον αριθμό των παραστάσεων ανά θεατρικό έργο, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ 4 και 90. Ως αποτέλεσμα, οι πόροι που επενδύθηκαν για παραστάσεις θεατρικών έργων με χαμηλό αριθμό παραστάσεων παρουσιάζουν, αντίστοιχα, χαμηλή απόδοση, όπως και τα έργα που ανεβάζονται για αρκετά μεγάλο αριθμό παραστάσεων, όπου παρουσιάζεται σταδιακά μειωμένο ενδιαφέρον από το κοινό.
- Τα έσοδα που καταχωρίστηκαν στις οικονομικές καταστάσεις (€290.538) παρουσιάζουν διαφορά ύψους €53.005 σε σύγκριση με τις καταστάσεις που τηρούνται από το λογιστήριο, και υποδείξαμε την ανάγκη διερεύνησης της διαφοράς.

Λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα οικονομική κατάσταση, εισηγηθήκαμε όπως, καταβληθούν προσπάθειες για πιο αποτελεσματική αξιοποίηση τόσο των ανθρώπινων όσων και των οικονομικών πόρων του Οργανισμού, με σκοπό την αύξηση των εσόδων του και περιορισμό της εξάρτησής του από την κρατική χορηγία.

Πρακτικά Διοικητικού Συμβουλίου. Διαπιστώθηκε ότι 16 πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου δεν είχαν επικυρωθεί.

Χαρτοσήμανση συμβολαίων. Παρατηρήθηκε ότι ο Οργανισμός προβαίνει στην υπογραφή συμβάσεων χωρίς αυτές να έχουν χαρτοσημανθεί, όπως προνοείται από τον περί Χαρτοσήμων Νόμο.

Προσφορές. Παρατηρήθηκε ότι δεν ακολουθούνται οι πρόνοιες των σχετικών Νόμων και Κανονισμών που διέπουν τις προμήθειες, έργα και υπηρεσίες, όπως η αξιολόγηση προσφοράς από επιτροπή (και όχι από ένα άτομο), η ενημέρωση του φάκελου των προσφορών με όλα τα αναγκαία στοιχεία, η ετοιμασία εκτίμησης κόστους και πρακτικών ανοίγματος προσφορών, και η τήρηση των προβλεπόμενων χρονοδιαγραμμάτων. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε η μη τήρηση Μητρώου Προσφορών και Συμβολαίων.

Εκμετάλλευση καφεστιατορίου και καντίνας προσωπικού του ΘΟΚ. Σύμφωνα με τη σύμβαση λειτουργίας και διαχείρισης του καφεστιατορίου, της καντίνας προσωπικού και των δύο μικρών περιπτέρων, που βρίσκονται στο νέο κτίριο του Οργανισμού, δεν θα καταβάλλεται ενοίκιο για τα πρώτα τέσσερα χρόνια λειτουργίας των υπό αναφορά χώρων, το οποίο υπολογίστηκε στις €4.000 μηνιαίως, ως αντιστάθμισμα της αγοράς, εγκατάστασης και συντήρησης του απαραίτητου εξοπλισμού, ο οποίος, βάσει της σύμβασης, θα αγοράζοταν από τον ενοικιαστή αλλά θα περιέρχετο στην κυριότητα του Οργανισμού από την ημερομηνία έναρξης των εργασιών. Παρά τη λειτουργία των πιο πάνω χώρων και της μη επιβολής ενοικίου, ο εξοπλισμός που εγκαταστάθηκε δεν περιήλθε στην κατοχή του Οργανισμού, δεν καταγράφηκε και δεν περιλαμβάνεται στις οικονομικές καταστάσεις. Επίσης, σε αντίθεση με τις πρόνοιες της σύμβασης, ο

ενοικιαστής δεν καταβάλλει όλα τα λειτουργικά έξοδα του καφεστιατορίου, όπως ηλεκτρισμό, νερό και τηλέφωνο.

Καταβολή αδειών προς τον Διευθυντή του ΘΟΚ. Η πενταετής σύμβαση με τον προηγούμενο Διευθυντή του ΘΟΚ έληξε στις 31 Ιανουαρίου 2012 και δεν ανανεώθηκε, αφού η θέση προσφέρθηκε σε άλλο υποψήφιο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του ημερ. 25.11.2011 αποφάσισε όπως ανακαλέσει την συσσωρευμένη οφειλόμενη άδεια του Διευθυντή (57 ημέρες) και του καταβάλει αντίστοιχη οικονομική αποζημίωση ύψους €11.713, ώστε αυτός να ολοκληρώσει διάφορες εκκρεμότητες του Οργανισμού, στις οποίες είχε άμεση εμπλοκή και διαχειριζόταν προσωπικά ο ίδιος.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, με επιστολές του ημερ. 25.11.2011 και στις 9.01.2012 εξέφρασε την αντίθεσή του σε σχέση με την πιο πάνω απόφαση, αναφέροντας ότι υπήρχαν πολλές επιλογές για κάλυψη του κενού, με την ανάθεση καθηκόντων σε άλλους λειτουργούς, αντί με την παραμονή του Διευθυντή στον ΘΟΚ, κάτι το οποίο δεν συνηθίζεται ούτε στις περιπτώσεις άλλων ημικρατικών οργανισμών.

Κτίριο Θεάτρου Θ.Ο.Κ.

(α) Τελικός Λογαριασμός/Αρχιτεκτονικές Οδηγίες. Το ιστορικό της ανάθεσης της σύμβασης και οι κυριότερες παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας αναφέρονται στην Έκθεση μας του 2011. Όπως αναφέρθηκε, το ποσό του συμβολαίου για το έργο ανέρχεται στα €20.532.000 και η περίοδος εκτέλεσης καθορίστηκε από 22.9.2008 μέχρι 16.3.2011. Ακολούθως, κατόπιν παρατάσεων που δόθηκαν, η ημερομηνία συμπλήρωσής του μετατέθηκε στις 27.2.2012. Τον Φεβρουάριο 2012, έγινε η προσωρινή παραλαβή του έργου.

Παρόλο που ο Οργανισμός ζήτησε επανειλημμένα από τον Εργολάβο του έργου να υποβάλει τον τελικό λογαριασμό, εν τούτοις μέχρι τις 15.11.2013, αυτός δεν είχε συμμορφωθεί με τη συμβατική υποχρέωση του, με αποτέλεσμα να μην είναι ακόμη γνωστό το τελικό κόστος του έργου. Από εκθέσεις του Οργανισμού, προκύπτει ότι το προβλεπόμενο τελικό κόστος του έργου θα ανέλθει περίπου στα €23.129.000, δηλαδή με υπέρβαση €2.597.000, πέραν του ποσού των απροβλέπτων ύψους €1.698.000, που περιλαμβάνονταν στη σύμβαση και το οποίο δαπανήθηκε, εξαιτίας – κυρίως – του μεγάλου αριθμού Αρχιτεκτονικών οδηγιών – πέραν των 500 – προς τον Εργολάβο.

Κατά την εκτέλεση του έργου και πριν την παραλαβή του, είχε ζητηθεί – κατόπιν εισήγησης της Υπηρεσίας μας – από τον Αρχιτέκτονα, όπως αξιολογήσει αναλυτικά την κάθε Αρχιτεκτονική οδηγία που είχε εκδώσει, ως προς τους λόγους που οφείλετο η έκδοσή της, χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να υπάρξει ανταπόκριση του.

(β) Αμοιβή Αρχιτέκτονα Έργου/Διαιτησία. Τον Μάιο 2011, μετά από διαφωνία η οποία προέκυψε σχετικά με το ύψος της αμοιβής του Αρχιτέκτονα του έργου, το θέμα παραπέμφθηκε σε διαιτησία. Τον Σεπτέμβριο 2012, στα πλαίσια της πιο πάνω διαιτησίας, ο Οργανισμός υπέβαλε ανταπαίτηση σχετικά με τη διαδικασία έκδοσης των πιο πάνω Αρχιτεκτονικών οδηγιών. Στη συνέχεια, το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού, αποδέχθηκε εισήγηση του Αρχιτέκτονα όπως καταβληθεί προσπάθεια φιλικού διακανονισμού, η οποία κατέληξε σε ένα ποσό αποζημίωσης ύψους €375.000, το οποίο ήταν αποδεκτό από τον Αρχιτέκτονα, παρόλον ότι οι αρχικές απαιτήσεις του ανέρχονταν σε €1.300.000 περίπου. Η Υπηρεσία μας, της οποίας ζητήθηκε η γνώμη από τον Οργανισμό, εξέφρασε την άποψη ότι το ποσό που υπολογίζεται με βάση τις πρόνοιες της σχετικής Εγκυκλίου της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (που εφαρμόζεται στις συμβάσεις του δημοσίου) ήταν πολύ μικρότερο και, ως εκ τούτου, δεν ήταν προς το συμφέρον του Οργανισμού ο προτεινόμενος συμβιβασμός, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι στο μεταξύ είχε προκύψει και το πρόβλημα της θραύσης των υαλοπινάκων και ενδεχομένως να υποβάλλονταν – πέραν του πιο πάνω προβλήματος – και άλλες ανταπαιτήσεις του Οργανισμού κατά τη διαδικασία της διαιτησίας, εφόσον εκκρεμούσε η αξιολόγηση των Αρχιτεκτονικών οδηγιών καθώς και η εξέταση του τελικού λογαριασμού, σε συσχετισμό με τον τελικό έλεγχο των εργασιών/υλικών/εξοπλισμού που είχαν εκτελεστεί/ εγκατασταθεί.

(γ) Θραύση υαλοπινάκων. Λίγο μετά την προσωρινή παραλαβή του έργου και κατά τη διάρκεια της περιόδου ευθύνης ελαττωμάτων, παρουσιάστηκε σοβαρό πρόβλημα με τη θραύση αριθμού – εσωτερικών

κυρίως – υαλοπινάκων του κτιρίου, εξ αιτίας του οποίου δημιουργήθηκαν προβλήματα στην κανονική και ασφαλή χρήση/λειτουργία του. Λόγω αδυναμίας επίλυσης του προβλήματος από τον Αρχιτέκτονα και τον Εργολάβο, ο Οργανισμός ανέθεσε σε ιδιώτη σύμβουλο, μέλος του Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Κύπρου (ΕΤΕΚ), τη διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης. Η έκθεση του πραγματογνώμονα με τις εισηγήσεις του, για την επίλυση του προβλήματος, υποβλήθηκε τον Ιούλιο 2013.

Ο Αρχιτέκτονας του έργου συμφώνησε με τα συμπεράσματα/εισηγήσεις του πραγματογνώμονα, τα μέτρα ωστόσο που εφαρμόστηκαν – σύμφωνα με τις εισηγήσεις του – δεν είχαν αποτέλεσμα, αφού θρυμματίστηκαν και άλλοι υαλοπίνακες στη συνέχεια, με αποτέλεσμα μέχρι τον Νοέμβριο 2013, να εκκρεμεί η επίλυση του προβλήματος καθώς και η κατάληξη/συμπέρασμα ως προς τα αίτια στα οποία οφείλεται. Ενόψει των πιο πάνω, σε σύσκεψη που έγινε τον Νοέμβριο 2013, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τα ακόλουθα:

- (i) Να ζητηθεί η τελική άποψη του Αρχιτέκτονα για τα αίτια του προβλήματος καθώς και οι εισηγήσεις του για την επίλυση του.
- (ii) Παράλληλα, ο Οργανισμός να ζητήσει δεύτερη – πιο εξειδικευμένη – πραγματογνωμοσύνη από οίκο του εξωτερικού, εφόσον στην Κύπρο δεν ήταν διαθέσιμη τέτοια εμπειρία, επιλέγοντας τον με τις προβλεπόμενες διαδικασίες.
- (iii) Να δοθεί προθεσμία από τον Αρχιτέκτονα στον Εργολάβο, για την υποβολή του τελικού λογαριασμού. Στο μεταξύ, ο σύμβουλος Επιμετρητής να ετοιμάσει τη δική του εκτίμηση/αξιολόγηση του τελικού κόστους του έργου. Ταυτόχρονα, να ζητηθεί από τον Εργολάβο η ανανέωση της ισχύος των εγγυητικών πιστής εκτέλεσης και του ποσού που του είχε καταβληθεί προκαταβολικά.
- (iv) Εάν συμφωνούσε ο Οργανισμός, η συμβιβαστική πρόταση για επίλυση της διαφοράς σχετικά με το ύψος της αμοιβής του Αρχιτέκτονα, που προνοούσε την αποζημίωση του με το ποσό των €375.000, να υποβληθεί για εξέταση/αξιολόγηση της στην Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων, και να ληφθούν – συμβουλευτικά – οι απόψεις της.

Μέρος Β

Υπερβάσεις. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παρατηρήθηκαν υπερβάσεις ύψους €54.000 και €29.979 στο Κονδύλι Εξόδων «Παραγωγή και Προβολή Θεατρικών Έργων» των Προϋπολογισμών του 2000 και 2002, αντίστοιχα, καθώς και υπέρβαση ύψους €5.452 στο Κονδύλι «Αγορά Εξοπλισμού» του Προϋπολογισμού του 2003, για την κάλυψη των οποίων ο Οργανισμός κατέθεσε στο Υπουργείο Οικονομικών συμπληρωματικό Προϋπολογισμό. Το Υπουργείο Οικονομικών, με επιστολή του ημερ. 1.8.2007, ενημέρωσε τον Οργανισμό ότι επειδή ο συμπληρωματικός Προϋπολογισμός που ετοιμάστηκε αφορά σε έτη που έχουν λήξει, απαιτείται η ψήφιση τροποποιητικού Προϋπολογισμού και το θέμα βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

4.17 ΙΔΡΥΜΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Οικονομικές καταστάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2009, 2010 και 2011 υποβλήθηκαν από το Ίδρυμα Ενέργειας στην Υπηρεσία μας για έλεγχο (με καθυστέρηση) στις 4 Ιουνίου 2013. Δεν έχει διεξαχθεί ο έλεγχός τους, λόγω σοβαρής υποστολέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας.

Ο τελευταίος έλεγχος που διενήργησε η Υπηρεσία μας αφορά στα έτη 2006-2008 και τα θέματα που προέκυψαν από τον έλεγχο περιλαμβάνονται στην Ετήσια Έκθεσή μας για το έτος 2010.

4.18 ΙΔΡΥΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Ανέγερση Μεγάλου Πολιτισμού Κύπρου. Προώθηση υλοποίησης του Έργου. Τον Ιούλιο 2009, ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός του έργου. Τον Δεκέμβριο του ιδίου χρόνου, το Ίδρυμα Πολιτισμού προχώρησε στη προκήρυξη διαγωνισμού για την επιλογή Εργολάβου για την κατασκευή του έργου. Στα

έγγραφα του διαγωνισμού καθορίστηκε ως ανώτατο όριο προσφοράς το ποσό των €95,0 εκ., πέραν του οποίου οι προσφορές των οικονομικών φορέων θα απορρίπτονταν.

Ο διαγωνισμός για την επιλογή του Εργολάβου προβλεπόταν να γίνει σε 2 φάσεις. Τον Νοέμβριο 2010, ολοκληρώθηκε η 1^η φάση του διαγωνισμού, με την προεπιλογή 10 οικονομικών φορέων. Τον Μάρτιο 2012, το Ίδρυμα προκήρυξε την 2^η φάση του διαγωνισμού. Η υποβολή και αποσφράγιση των 5 προσφορών που υποβλήθηκαν, έγινε στις 16.7.2012.

Για την αξιολόγηση και κατακύρωση των πιο πάνω προσφορών, που αποτελούνταν από δύο φακέλους - τον τεχνικό και τον οικονομικό - το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος, διόρισε τον Μάιο 2012, τέσσερις Επιτροπές (Επιτροπή Αποσφράγισης, Επιτροπή Συμβούλων, Επιτροπή Αξιολόγησης και Επιτροπή Προσφορών). Μετά την αποσφράγιση του τεχνικού φακέλου των προσφορών και την καταγραφή τους από την Επιτροπή Αποσφράγισης, ακολούθησε ο έλεγχος των εγγυητικών επιστολών από την Επιτροπή Αξιολόγησης. Ακολούθως, έγινε η αξιολόγηση του τεχνικού φακέλου των προσφορών από την Επιτροπή Συμβούλων, η οποία ετοίμασε και υπέβαλε στο Ίδρυμα την Έκθεση Αξιολόγησης.

Τον Οκτώβριο 2012, κατά τη διάρκεια ελέγχου της πιο πάνω Έκθεσης, ως προς την ορθότητα της σε σχέση με τις πρόνοιες των εγγράφων του διαγωνισμού, εγέρθηκαν από την εκπρόσωπο του Τμήματος Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, που συμμετέχει ως παρατηρητής στην εν λόγω Επιτροπή, ερωτήματα/επιφυλάξεις αναφορικά με τη νομιμότητα της διαδικασίας που ακολουθήθηκε από την Επιτροπή Συμβούλων, στην αξιολόγηση του τεχνικού φακέλου των προσφορών. Το θέμα παραπέμφθηκε στον Νομικό Σύμβουλο του Ιδρύματος και στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για μελέτη και έκδοση σχετικής γνωμάτευσης. Όπως μας έχει πληροφορήσει ο Συντονιστής του έργου, μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί η σχετική γνωμάτευση.

Τον Μάρτιο 2013, με επιστολή μας προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ζητήσαμε όπως μας πληροφορήσει κατά πόσο πρόκειται να υλοποιηθεί το έργο, λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- (i) Οι κατασκευαστικές εργασίες προβλέπεται να διαρκέσουν 3 χρόνια.
- (i) Με βάση τους Κανονισμούς της ΕΕ, η υλοποίηση των προγραμμάτων του 2007-2013 ολοκληρώνεται τον Δεκέμβριο 2015, και οι οποιεσδήποτε μετέπειτα δαπάνες δεν θα είναι επιλέξιμες.
- (ii) Στον προϋπολογισμό του 2013, είχε περιληφθεί πρόνοια για την υλοποίηση του έργου, ύψους €3,0 εκ., που δεν ήταν αρκετή, δεδομένου ότι, το ποσό της σύμβασης ενδεχομένως να ανέλθει στα €90,0 εκ., λαμβάνοντας υπόψη το ύψος του ποσού το οποίο καθορίστηκε στα έγγραφα του διαγωνισμού ως ανώτατο όριο.

Με την πιο πάνω επιστολή μας, παρατηρήσαμε επίσης ότι στις 18.2.2013, το Ίδρυμα Πολιτισμού είχε ζητήσει από τους 5 προσφοροδότες να παρατείνουν την ισχύ των προσφορών τους και να ανανεώσουν την εγγύηση συμμετοχής μέχρι τις 16.1.2014 και 16.2.2014 αντίστοιχα. Υποδείξαμε ότι, η συμμόρφωση με τις πιο πάνω παρατάσεις αναμενόταν να επιφέρει επιπλέον κόστος, καθώς και δέσμευση πόρων, για όσους από τους 5 προσφοροδότες επιλέξουν να συνεχίσουν να συμμετέχουν στη διαδικασία, με ενδεχόμενο να διεκδικήσουν αποζημιώσεις, στην περίπτωση ακύρωσης του διαγωνισμού.

Τέλος, με βάση τα πιο πάνω, καθώς και την οικονομική κατάσταση όπως είχε διαμορφωθεί, στο μεταξύ, και λαμβάνοντας υπόψη ότι στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» είχαν αφενός ενταχθεί ήδη έργα αξίας πέραν του 116% της εγκεκριμένης δαπάνης και, αφετέρου, προωθούνταν προς ένταξη επιπρόσθετα έργα που ανέβαζαν τη συνολική αξία τους περίπου στο 153% (μέχρι τα μέσα Ιουνίου 2012), της εγκεκριμένης δαπάνης, χωρίς να υπολογίζεται η αξία του έργου του Μεγάλου Πολιτισμού (γεγονός που επηρεάζει τη χρηματοδότηση τους, αφού οι επιπλέον δαπάνες θα χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από κρατικούς πόρους), εισηγηθήκαμε όπως ληφθεί το συντομότερο δυνατό, οριστική απόφαση για την τύχη του έργου.

Τον Ιούνιο 2013, επειδή δεν είχαμε οποιαδήποτε απάντηση μέχρι τότε, ζητήσαμε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών – με νέα επιστολή μας - όπως επισπευθεί η απάντηση του και, επιπρόσθετα, επισημάναμε τα ακόλουθα, τα οποία θα έπρεπε – κατά την άποψη μας - να ληφθούν επίσης υπόψη:

Το προσωπικό του Ιδρύματος, αποτελείται από τον Γενικό Διευθυντή, ο οποίος υπηρετεί με σύμβαση που λήγει στις 30.6.2015, 6ς μόνιμους υπαλλήλους και 1 ωρομίσθια με μερική απασχόληση. Κατά το 2012 καταβλήθηκε για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές ποσό ύψους €312.465. Από την έναρξη λειτουργίας του Ιδρύματος από 9.11.2005 μέχρι 31.12.2012 δαπανήθηκε για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές το συνολικό ποσό των €1.577.549. Επίσης, για το 2012 δαπανήθηκε επιπρόσθετα για άλλα λειτουργικά έξοδα ποσό ύψους €207.630, ενώ από την έναρξη λειτουργίας του Ιδρύματος δαπανήθηκε για τον ίδιο σκοπό το συνολικό ποσό των €728.428.

Το Ίδρυμα στεγάζεται στον χώρο της Αρχιγραμματείας, στο κτίριο που στεγαζόταν προηγουμένως το Υπουργείο Οικονομικών. Το εν λόγω κτίριο ανακαινίστηκε την περίοδο 2005-2006, έναντι του ποσού των €1.025.000, και καλύπτει εμβαδόν 700 τ.μ. Με βάση το πιο πάνω εμβαδόν, υπολογίζεται ότι για κάθε ένα υπάλληλο, αναλογεί χώρος περίπου 100τ.μ..

Το εν λόγω κτίριο, σε περίπτωση που αποφασιστεί η μη υλοποίηση του έργου, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από άλλο Τμήμα/Υπηρεσία του δημοσίου, στο οποίο απασχολούνται 30 άτομα περίπου και ένα εξοικονομηθεί για ενοίκια ένα ποσό της τάξης των €70.000 - €90.000.

Το Σεπτέμβριο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, μας πληροφόρησε ότι, οι πιο πάνω επιστολές μας, έχουν αποσταλεί στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για απόψεις. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, το Υπουργείο Οικονομικών θα εκφέρει τις απόψεις του, μετά που θα αποσταλούν και οι απόψεις του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

4.19 ΙΔΡΥΜΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα μετά τη φορολογία ύψους €924.615 σε σύγκριση με €1.258.755 το 2011. Το συσσωρευμένο πλεόνασμα στις 31.12.2012 ανήλθε σε €20.007.997 (€19.083.382 στις 31.12.2011). Όπως αναφέρθηκε και στην Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011, η δημιουργία ψηλού συσσωρευμένου πλεονάσματος οφείλεται κυρίως στην καταβολή χορηγίας κατά το τέλος του 2007 ύψους €16.231.714 από το Γραφείο Προγραμματισμού προς το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας (Ίδρυμα) για προγράμματα που δεν έχουν ακόμα χρηματοδοτηθεί.

Σημειώνεται ότι στον Προϋπολογισμό του 2012 περιλήφθηκε πρόνοια για χορηγία ύψους €12,9 εκ, ενώ προϋπολογιζόταν να χρηματοδοτηθούν προγράμματα συνολικού ποσού ύψους €28,6 εκ, οπότε το συσσωρευμένο πλεόνασμα, αν τελικά τα προγράμματα υλοποιούνταν, αναμενόταν να μειωθεί σημαντικά. Ωστόσο, η αναμενόμενη μείωση του συσσωρευμένου πλεονάσματος δεν έχει επιτευχθεί λόγω των μειωμένων χρηματοδοτήσεων των ερευνητικών προγραμμάτων κατά το έτος 2012 οι οποίες ανήλθαν σε €10,4 εκ. μόνο.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα του Ιδρύματος για το 2012 (μη συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών) ανήλθαν σε €14.091.475 (€14.276.474 το 2011), περιλαμβανομένης της κρατικής χορηγίας ύψους €12.880.000 (€13.812.500 το 2011) και προορίζονται να χρηματοδοτήσουν υφιστάμενα και νέα ερευνητικά έργα τα οποία εκπονούνται από κυπριακούς οργανισμούς. Τα καθαρά έσοδα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη συμμετοχή του προσωπικού του Ιδρύματος και μελών της Κυπριακής Ερευνητικής Κοινότητας σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα ανήλθαν σε €652.206 (€341.861 το 2011). Τα σχετικά έξοδα, για την πιο πάνω συμμετοχή, κατά τη διάρκεια του 2012 ανήλθαν σε €768.641 (€471.955 το 2011).

(γ) Έξοδα διοίκησης. Τα έξοδα διοίκησης ανήλθαν σε €2.481.979, σε σύγκριση με €2.702.249 το 2011, παρουσίασαν δηλαδή μείωση €220.270 ή ποσοστό 8,15%, που οφείλεται κυρίως στις μειώσεις που σημειώθηκαν στις αξιολογήσεις ερευνητικών προγραμμάτων κατά €288.539, στη μείωση της δαπάνης για προώθηση δραστηριοτήτων καινοτομίας κατά €58.000, την αύξηση των δικηγορικών εξόδων κατά €24.234 και στην αύξηση των εξόδων δημοσιότητας κατά €25.625.

(δ) Χρηματοδοτήσεις ερευνητικών προγραμμάτων. Οι συνολικές χρηματοδοτήσεις ερευνητικών προγραμμάτων για το έτος 2012 ανήλθαν σε €10.423.382 σε σύγκριση με €10.236.471 το 2011. Ποσό ύψους €205.275 αφορούσε σε Δέσμες Προγραμμάτων μέχρι το 2007, ποσό ύψους €3.792.759 αφορούσε στη Δέσμη Προγραμμάτων του 2008 και ποσό ύψους €6.425.348 αφορούσε στις Δέσμες Προγραμμάτων 2009-2010.

Προσωπικό. Στις 31.12.2012 ο αριθμός των υπαλλήλων του Ιδρύματος ανερχόταν σε 48 άτομα (46 στις 31.12.2011). Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία ανήλθαν σε €1.875.252 (€1.806.883 το 2011).

Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου. Όπως αναφέρθηκε και στην Ετήσια Έκθεσή μας για το 2011, λόγω της πολυπλοκότητας των διαδικασιών και της σημαντικότητας των ποσών που διαχειρίζεται το Ίδρυμα, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη δημιουργία Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Λειτουργός του Ιδρύματος μας ανέφερε ότι μελετάται το ενδεχόμενο ανάθεσης του εσωτερικού ελέγχου σε ιδιώτες.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) μας ανέφερε ότι το ΔΣ του Ιδρύματος, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης της δομής του Ιδρύματος, έχει εγκρίνει τη λειτουργία μηχανισμού εσωτερικού ελέγχου. Για την υλοποίηση της απόφασης αυτής, έχει αρχίσει η διερεύνηση τρόπων δημιουργίας και ενσωμάτωσης του μηχανισμού αυτού στη λειτουργία του Ιδρύματος και πρόκειται να ανατεθεί η εκπόνηση σχετικής μελέτης σε εξωτερικό οίκο. Όταν ολοκληρωθεί η εν λόγω μελέτη, το Ίδρυμα θα αποφασίσει αν θα δημιουργηθεί τμήμα εσωτερικού ελέγχου ή αν θα ανατεθεί ο έλεγχος σε εξωτερικούς συνεργάτες.

Καθυστερήσεις που παρουσιάζονται στην καταβολή της δεύτερης και τρίτης δόσης προγραμμάτων που καλύπτονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Όπως αναφέρθηκε και στην Ετήσια Έκθεσή μας για το 2011, διαπιστώσαμε ότι παρουσιάζονται σοβαρές καθυστερήσεις στις πληρωμές των δικαιούχων όσον αφορά στη δεύτερη και τρίτη δόση της Δέσμης 2008 και της Δέσμης 2009-2010. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, παραδίδονται οι ενδιάμεσες ή οι τελικές εκθέσεις και η επίσκεψη ελέγχου, μετά την οποία και αφού επαληθευτούν όλα τα στοιχεία θα γίνει η πληρωμή, γίνεται μετά από πάροδο πέντε και πλέον μηνών. Επομένως για να ολοκληρωθεί η διαδικασία, και να πάρουν τα χρήματα αυτοί που συμμετέχουν στα προγράμματα, συνήθως παρέρχεται ένας και πλέον χρόνος. Οι μεγάλες αυτές καθυστερήσεις προκαλούν σοβαρά προβλήματα στη ρευστότητα των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στα διάφορα προγράμματα. Σημειώνεται ότι η Υπηρεσία μας έχει γίνει επανειλημμένα δέκτης παραπόνων από συμμετέχοντες στα προγράμματα, σχετικά με τις καθυστερήσεις που παρουσιάζονται στις πληρωμές.

Όπως πληροφορηθήκαμε, στα πλαίσια των προσπαθειών που καταβάλλονται από το Ίδρυμα για μείωση των καθυστερήσεων και περιορισμό των προβλημάτων που προκύπτουν από αυτές τροχοδρομήθηκαν μέτρα, σημαντικότερα των οποίων είναι η ενίσχυση του προσωπικού με την πρόσληψη ενός ακόμη λογιστικού λειτουργού, ο οποίος ασχολείται με τον τελικό έλεγχο των προγραμμάτων καθώς και ενός βοηθού λογιστικού λειτουργού. Έχει επίσης αποσπασθεί ένας βοηθός λογιστικός λειτουργός από το Γενικό Λογιστήριο. Επίσης ανατέθηκε ο έλεγχος προγραμμάτων σε εξωτερικούς ελεγκτές. Γίνονται επίσης εσωτερικές διαβουλεύσεις για απλοποίηση των διαδικασιών. Παρόλα αυτά, το πρόβλημα δεν φαίνεται να έχει ακόμη απαμβλυνθεί.

Ο Πρόεδρος του Ιδρύματος μάς ενημέρωσε ότι, με απόφαση του ΔΣ, το Ίδρυμα θα προχωρήσει σύντομα στη λήψη επιπρόσθετων μέτρων, με στόχο την επιτάχυνση των ελέγχων των έργων. Αυτά αφορούν στην αγορά υπηρεσιών λογιστή από ελεγκτικό οίκο καθώς και στην πρόσληψη ενός έκτακτου βοηθού λογιστικού λειτουργού για διάρκεια ενός έτους. Ο Πρόεδρος ανέφερε επίσης ότι, ενώ το Ίδρυμα αναγνωρίζει τη δική του ευθύνη στις καθυστερήσεις που παρατηρούνται πρέπει να σημειωθεί ότι μεγάλο μέρος του προβλήματος έχει δημιουργηθεί λόγω της πολυπλοκότητας των διαδικασιών ελέγχου που ορίζονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και από την αδυναμία των χρηματοδοτούμενων φορέων να ανταποκριθούν στον απαιτούμενο βαθμό στις διαδικασίες ελέγχου.

Μέρος Β

Δημιουργία Ερευνητικού Κέντρου για θέματα Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Υδάτινων Πόρων (ΕΚΕΠΥΠ). Το Υπουργικό Συμβούλιο στις 22.6.2006 αποφάσισε τη δημιουργία του ΕΚΕΠΥΠ υπό το Ινστιτούτο Κύπρου (ΙΚυ), την ανάπτυξη του οποίου θα υποστηρίξει το Εργαστήριο Ενέργειας και Περιβάλλοντος του «Massachusetts Institute of Technology» (MIT) των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Για τη δημιουργία του ΕΚΕΠΥΠ έχουν συνομολογηθεί δύο συμφωνίες στις οποίες εμπλέκεται το Ίδρυμα.

Η πρώτη συμφωνία καλύπτει τη χρηματοδότηση της συμμετοχής του MIT για υλοποίηση ειδικού Κυπριακού Προγράμματος Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Νερού στις εγκαταστάσεις του, για ποσό ύψους US\$4,75 εκ, για πέντε έτη. Στα πλαίσια της συμφωνίας, μέχρι το τέλος του 2010 καταβλήθηκε από το Ίδρυμα απευθείας προς το MIT το συνολικό ποσό των US\$3.630.000. Το Ίδρυμα κατά την αξιολόγηση του έργου, διαπίστωσε ελλιπή υλοποίηση ορισμένων προβλεπόμενων δραστηριοτήτων καθώς και χαμηλή υλοποίηση του προϋπολογισμού, ενώ επιπρόσθετα παρατηρήθηκε ότι στα δημοσιευμένα επιστημονικά άρθρα, τα οποία προέκυψαν από την εργασία των μεταδιδακτορικών συνεργατών (Cyprus Fellows) του Προγράμματος, δεν γίνεται αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας (ή του Ιδρύματος) ως χρηματοδότη του Προγράμματος στο MIT. Παρά την χαμηλή υλοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων που παρατηρήθηκε και την απουσία σαφών χρονοδιαγραμμάτων και παραδοτέων στη συμφωνία, άποψη του Ιδρύματος είναι ότι οι δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν ενδεχομένως, να έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη του ΕΚΕΠΥΠ.

Η δεύτερη συμφωνία, που είναι συμπληρωματικό έγγραφο της πρώτης, αναφέρεται στη διαδικασία καταβολής των σχετικών χορηγιών και αναμενόταν να προσδώσει τελική μορφή στις δεσμεύσεις που ανέλαβε ήδη το Ίδρυμα με βάση την πρώτη συμφωνία για τη δημιουργία του Κέντρου. Η πιο πάνω συμφωνία δεν έχει υπογραφεί, με οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικών και καμία χρηματοδότηση δεν έχει παραχωρηθεί από το Ίδρυμα στο ΙΚυ για τη δημιουργία του ΕΚΕΠΥΠ παρόλο που αυτή έχει εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Το MIT υπέβαλε στο Ίδρυμα στις 6.2.2012 πρόταση για επέκταση της Συμφωνίας κατά δύο χρόνια και εκπόνηση μελέτης με τίτλο “Proposal for Intergrated Energy Planning for Cyprus” σχετικά με την ένταξη του φυσικού αερίου στο κυπριακό ενεργειακό σύστημα. Στις 27.8.2012, καθηγητής του MIT απέστειλε στο ΙΚυ δύο ξεχωριστές προτάσεις του MIT («Workplan A» και «Workplan B») για υποβολή στο Ίδρυμα.

Η πρώτη πρόταση («Workplan A») έχει προϋπολογισμό US\$1.300.000 εκ των οποίων τα US\$300.000 θα καλυφθούν από το Ίδρυμα και αφορά εκπόνηση έργου σχετικά με την κυπριακή ενεργειακή οικονομία, το οποίο θα οδηγήσει στην υποβολή μεγαλύτερης πρότασης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση ή και αλλού (με προϋπολογισμό US\$1εκ.). Η δεύτερη πρόταση («Workplan B») έχει προϋπολογισμό US\$620.000 και αφορά μελέτη για το θέμα της αξιοποίησης του φυσικού αερίου.

Μετά από διαβούλευση με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΕΒ&Τ) και τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ), το Ίδρυμα διαπίστωσε ότι η δεύτερη πρόταση που αφορά στην εμπορική αξιοποίηση του φυσικού αερίου, ανταποκρινόταν στις ανάγκες και προσδοκίες του ΥΕΕΒ&Τ ενώ για τη δεύτερη πρόταση η ΡΑΕΚ ανέφερε ότι δεν σχετίζεται άμεσα με τους σκοπούς και τις δραστηριότητες της και ως εκ τούτου δεν δύναται να εκφράσει άποψη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος στη συνεδρία του ημερ. 2.10.2012 αποφάσισε όπως το Ίδρυμα διαπραγματευθεί με το MIT έτσι ώστε να επιτευχθεί η χρησιμοποίηση ενός ποσού εκτιμώμενου ύψους US\$230.000 (το οποίο δεν έχει δαπανηθεί από το MIT) για την υλοποίηση του νέου Έργου που θα συμφωνηθεί και ο περιορισμός της συνολικής πληρωμής του Ιδρύματος στο κόστος του νέου Έργου και όχι στο σύνολο της οφειλής του Ιδρύματος σύμφωνα με το συμβόλαιο.

Στο πλαίσιο υλοποίησης της πιο πάνω απόφασης και μετά από διαβούλευση με εκπροσώπους του MIT και του ΙΚυ, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος σε συνεδρία του ημερ. 6.11.2012, αποφάσισε α) την υλοποίηση του «Workplan B» με προϋπολογισμό US\$620.000, β) τη χρηματοδότηση νέας έρευνας με προϋπολογισμό US\$253.282 και γ) τη χρηματοδότηση της ολοκλήρωσης τρέχουσας ερευνητικής δραστηριότητας με προϋπολογισμό US\$85.000.

Η συμφωνία υπογράφηκε τον Φεβρουάριο 2013 με αναδρομική ισχύ από 1.9.2012. Παρόλο που το συνολικό ποσό των 3 δραστηριοτήτων ανέρχεται σε US\$958.282, ωστόσο λόγω του ότι από την αρχική συμφωνία παρέμεινε αδαπάνητο το ποσό των US\$249.125, το ποσό συμφωνήθηκε στα US\$709.157. Επιπρόσθετα, συμφωνήθηκε όπως το συνολικό ποσό των δύο συμφωνιών δεν θα υπερβεί τα US\$4,3 εκ, επιτεύχθηκε δηλαδή συνολική μείωση US\$410.843 από το ποσό της αρχικής συμφωνίας. Με βάση τους όρους της συμφωνίας, το Ίδρυμα με την υπογραφή της, κατέβαλε το ποσό των US\$250.000, ενώ για τη δεύτερη δόση ύψους US\$250.000 προνοείται πληρωμή με την παράδοση της Ενδιάμεσης Έκθεσης τον Σεπτέμβριο 2013 και για την τελική δόση US\$209.157 με την παράδοση της Τελικής Έκθεσης τον Σεπτέμβριο 2014. Οι πληρωμές γίνονται από το Ίδρυμα απευθείας προς το MIT.

Διαπιστώσαμε ότι οι όροι πληρωμής που περιλαμβάνονται στο συμβόλαιο δεν διασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό την ποιότητα των αποτελεσμάτων καθώς και τη χρησιμότητά τους, ενώ ταυτόχρονα δεν παρέχεται δυνατότητα ολοκληρωμένης αξιολόγησης και έγκρισης των παραδοτέων από το Ίδρυμα πριν την καταβολή της δόσης. Συγκεκριμένα παρατηρήσαμε ότι κατά τη διαπραγμάτευση των όρων του συμβολαίου, ο όρος που αφορά στην αξιολόγηση των ενδιάμεσων εκθέσεων ως προϋπόθεση για την καταβολή της δόσης αντικαταστάθηκε από «έγκριση από το Ίδρυμα» (“RPF approval”) – όρος που είχε τεθεί αρχικά από το Ίδρυμα - σε «λογικά αποδεκτή λεπτομέρεια από το Ίδρυμα» (“in detail reasonably acceptable to the RPF”).

Λαμβάνοντας υπόψη τις ελλείψεις που είχαν διαπιστωθεί στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων της πρώτης συμφωνίας, ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τους λόγους για τους οποίους έγινε η πιο πάνω αλλαγή και πως ο όρος αυτός αναμένεται να διαφοροποιήσει την υλοποίηση της συμφωνίας στη πράξη.

Όσον αφορά στα παραδοτέα, τον Σεπτέμβριο του 2013 παραδόθηκαν δύο ξεχωριστές ενδιάμεσες εκθέσεις για δύο δραστηριότητες αντί μία ενοποιημένη ενδιάμεση έκθεση για την πρόοδο των τριών δραστηριοτήτων, όπως προνοούσε το συμβόλαιο. Επιπρόσθετα, στις ενδιάμεσες εκθέσεις δεν έχει περιληφθεί αναλυτική κατάσταση υλοποίησης του προϋπολογισμού την οποία ζήτησε το Ίδρυμα για σκοπούς ελέγχου, η οποία ωστόσο δεν έχει περιληφθεί ως όρος στη συμφωνία για καταβολή της δόσης. Επίσης παρατηρήθηκε ότι, δεν είναι ξεκάθαρο κατά πόσο η έκθεση που παραδόθηκε από το ΙΚΥ στο YEEB&T τον Μάρτιο του 2013 αποτελεί αποδεκτό παραδοτέο για το Ίδρυμα και κατά πόσο αυτό ικανοποιεί τις προσδοκίες του YEEB&T.

Εισηγηθήκαμε όπως το Ίδρυμα παρακολουθεί στενά τη διαδικασία υλοποίησης της συμφωνίας και όπως μεριμνά για την αυστηρή εφαρμογή των χρονοδιαγραμμάτων.

Ο Πρόεδρος του Ιδρύματος μάς ανέφερε ότι το Ίδρυμα παρακολουθεί στενά την υλοποίηση της τροποποιημένης συμφωνίας. Μας ανέφερε επίσης ότι το Ίδρυμα θεωρεί ότι οι όροι για την καταβολή των δόσεων στο τροποποιητικό έγγραφο επέκτασης της Συμφωνίας μεταξύ Ιδρύματος – ΙΚΥ - MIT είναι πιο ευνοϊκοί για το Ίδρυμα σε σχέση με τους όρους που ίσχυαν στην αρχική συμφωνία. Τέλος, ο Πρόεδρος ανέφερε ότι το Ίδρυμα θα συνεχίσει να παρακολουθεί στενά την υλοποίηση της συμφωνίας, όπως πράττει τα τελευταία έξι χρόνια, όπου μετά τις γνωστές διαπιστώσεις έχει προβεί σε σχετικές διορθωτικές ενέργειες και εξοικονόμηση πόρων, στο βαθμό που επιτρεπόταν από το πλαίσιο της αρχικής συμφωνίας.

4.20 ΙΔΡΥΜΑ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ίδρυση και Λειτουργία του Ιδρύματος. Το Ίδρυμα Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου συστάθηκε στις 27.10.2006 ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 3.5.2006 και 4.10.2006 και διέπεται από τις πρόνοιες των περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμων του 1972 και 1997. Οι κύριες δραστηριότητες του Ιδρύματος είναι η ανάπτυξη και προώθηση της τέχνης της ορχηστρικής μουσικής και η αναβάθμιση της μουσικής ζωής και μουσικής παιδείας του τόπου.

Διοικητικό Συμβούλιο. Η θητεία του προηγούμενου Διοικητικού Συμβουλίου έληξε στις 3.10.2012. Το υφιστάμενο Διοικητικό Συμβούλιο διορίστηκε στις 23.1.2013. Ως εκ τούτου για την ενδιάμεση περίοδο το Ίδρυμα δεν διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο.

Οικονομικές καταστάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2007 και 2008 υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας με καθυστέρηση τον Οκτώβριο 2009 και τον Φεβρουάριο 2010, αντίστοιχα, και για τα έτη 2009, 2010 και 2011 με καθυστέρηση τον Ιούλιο του 2012.

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Τα αποτελέσματα σύμφωνα με τις αρχικές υποβληθείσες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται πιο κάτω:

	2007	2008	2009	2010	2011
	€	€	€	€	€
Έσοδα	2.197.505	2.249.373	2.887.707	3.255.843	3.270.050
Έξοδα	2.135.866	2.263.405	2.742.139	3.136.622	2.962.268
Πλεόνασμα/(Έλλειμμα)	61.639	(14.032)	145.568	119.221	307.782

Τα πιο πάνω αποτελέσματα ενδεχομένως να διαφοροποιηθούν κατά την οριστικοποίηση των οικονομικών καταστάσεων κατά τον έλεγχο που βρίσκεται σε εξέλιξη. Τα έξοδα περιλαμβάνουν δαπάνες για μισθούς και ωφελήματα των μονίμων μελών της Ορχήστρας ύψους €1.042.301, €1.165.338, €1.066.839, €1.376.861, και €1.425.156, καθώς επίσης και αμοιβές και έξοδα έκτακτων μουσικών συνεργατών ύψους €489.558, €355.033, €620.432, €696.017 και €523.395 για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010 και 2011, αντίστοιχα.

(β) Κρατική χορηγία. Τα συνολικά έσοδα από κρατική χορηγία για λειτουργία του Ιδρύματος για τα έτη 2007 – 2011 ανήλθαν σε €2.050.322, €2.050.322, €3.061.495, €3.106.382, €3.106.382, αντίστοιχα. Τα έσοδα από πωλήσεις εισιτηρίων για τα έτη 2007–2011 ανήλθαν σε €36.926, €26.024, €47.163, €61.879, €47.215, αντίστοιχα.

Προϋπολογισμός. Σύμφωνα με το Καταστατικό του Ιδρύματος καταρτίζεται ετήσιος προϋπολογισμός για κάθε οικονομικό έτος όπου περιλαμβάνονται όλα τα στοιχεία εσόδων και δαπανών του Ιδρύματος. Οι Προϋπολογισμοί εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος και κοινοποιούνται στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

(α) Το ύψος της κρατικής χορηγίας σύμφωνα με τον προϋπολογισμό διέφερε από το ύψος της κρατικής χορηγίας που περιλαμβανόταν στο σχετικό κονδύλι του αντίστοιχου έτους του Προϋπολογισμού των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για το Ίδρυμα, χωρίς όμως, το Ίδρυμα στη συνέχεια να προβεί στην ετοιμασία νέου αναθεωρημένου προϋπολογισμού, σύμφωνα με την εγκεκριμένη χορηγία προς αυτό για το έτος.

(β) Παρακολούθηση εκτέλεσης προϋπολογισμού. Όπως διαπιστώθηκε, το Ίδρυμα δεν παρακολουθεί την εκτέλεση του προϋπολογισμού, και η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη δημιουργία κατάλληλου συστήματος παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, το οποίο δεν θα επιτρέπει τη δημιουργία υπερβάσεων.

(γ) Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι ο προϋπολογισμός του Ιδρύματος θα πρέπει να τυγχάνει της έγκρισης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και για τυχόν επιπρόσθετες δαπάνες/υπερβάσεις Κονδυλίων θα πρέπει να εξασφαλίζεται εκ των προτέρων σχετική έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Επίσης, τυχόν πλεονάσματα στο τέλος του έτους, θα πρέπει να αφαιρούνται από την κρατική χορηγία του επόμενου έτους.

Ετοιμασία Οικονομικών και Άλλων Κανονισμών. Σύμφωνα με την παράγραφο 7 της Ιδρυτικής Πράξης του Ιδρύματος, το Διοικητικό Συμβούλιο καταρτίζει και εκδίδει οικονομικούς Κανονισμούς και Κανονισμούς που ρυθμίζουν τη λειτουργία του Ιδρύματος και καθορίζουν τις αρμοδιότητες και λοιπούς όρους υπηρεσίας των υπαλλήλων ή και άλλων οργάνων του Ιδρύματος. Όπως διαπιστώθηκε, το Διοικητικό Συμβούλιο δεν προχώρησε στην ετοιμασία των εν λόγω Κανονισμών.

Έσοδα του Ιδρύματος. Το Ίδρυμα, πέραν της κρατικής χορηγίας, έχει έσοδα κυρίως από τις πωλήσεις των εισιτηρίων των συναυλιών του. Παρόλο που το Ίδρυμα είναι μη κερδοσκοπικό, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι

έναν από τους στόχους του Ιδρύματος θα πρέπει να είναι η αύξηση των εσόδων του, ούτως ώστε στο μέλλον να μπορεί να εξαρτάται σε λιγότερο βαθμό από την κρατική χορηγία. Συγκεκριμένα, ενδείκνυται όπως το Ίδρυμα καταβάλει προσπάθειες για αύξηση της συμμετοχής του κοινού στις συναυλίες του.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Ίδρυμα εξετάσει και άλλους τρόπους αύξησης των εσόδων του, όπως π.χ. με αναζήτηση χορηγών για τις συναυλίες του (εκτός του κράτους), το ενδεχόμενο εισαγωγής της πολιτικής του season ticket, πιο αποτελεσματικούς τρόπους διαφήμισης (χωρίς κατά ανάγκη αυτό να προϋποθέτει την καταβολή περισσότερων χρημάτων), και επιλογή παραστάσεων σύμφωνα με τις προτιμήσεις του κοινού.

Εισιτήρια συναυλιών Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου. Όπως διαπιστώθηκε, δεν γίνεται έλεγχος των εισπράξεων από την πώληση εισιτηρίων για τις συναυλίες που πραγματοποιούνται στο θέατρο Ριάλτο (γίνεται απλά αποδεκτή η κατάσταση πωλήσεων εισιτηρίων που ετοιμάζει το εν λόγω θέατρο).

Επίσης, δεν γίνεται έλεγχος για τα δωρεάν και τα τιμητικά εισιτήρια, αφού δεν τηρούνται κατάλληλα στοιχεία από το Ίδρυμα. Έγινε εισήγηση όπως το Ίδρυμα εφαρμόσει διαδικασίες ελέγχου για τα δωρεάν και τα τιμητικά εισιτήρια.

Προσωπικό. Δεδομένου ότι τα έξοδα του Ιδρύματος καλύπτονται σχεδόν εξ ολοκλήρου από κρατική χορηγία, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, αναφορικά με οικονομικά ζητήματα, όπως την πρόσληψη υπαλλήλων, τον καθορισμό του ύψους των μισθών, την παραχώρηση αυξήσεων κ.λπ., θα πρέπει να εξασφαλίζεται εκ των προτέρων η σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, αφού οι δαπάνες αυτές βαρύνουν τους μελλοντικούς Προϋπολογισμούς του κράτους.

(α) Πρόσληψη Διοικητικού/Γραμματειακού Προσωπικού. Διαπιστώθηκε ότι η πλήρωση των θέσεων του Συμβούλου και του Λογιστικού Λειτουργού έγινε με απευθείας πρόσληψη, χωρίς προκήρυξη των θέσεων.

Όπως μας πληροφόρησε η Πρόεδρος του Ιδρύματος Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου, η θέση του Λογιστικού Λειτουργού είχε προκηρυχτεί από το Ίδρυμα, έγιναν γραπτές εξετάσεις και συνεντεύξεις αλλά κανένας από τους υποψηφίους δεν είχε επιλεγεί λόγω έλλειψης κατάλληλης εμπειρίας και ως εκ τούτου το Ίδρυμα προχώρησε σε άλλη διαδικασία προσεγγίζοντας λογιστικά γραφεία ώστε αυτά να συστήσουν στο Ίδρυμα κατάλληλο λογιστή.

(β) Σύστημα καταγραφής του χρόνου προσέλευσης και αποχώρησης του προσωπικού. Δεν τηρείται σύστημα καταγραφής του χρόνου προσέλευσης και αποχώρησης του προσωπικού από την εργασία του.

(γ) Έγκριση υπερωριών. Δεν υπάρχει σύστημα ελέγχου και επιβεβαίωσης των ωρών που καταγράφονται και αποζημιώνονται ως υπερωρίες στο προσωπικό. Το θέμα αυτό τέθηκε προς εξέταση από την Πρόεδρο του Ιδρύματος στον Διευθυντή του Ιδρύματος σε σχετικό σημείωμά της ημερ. 19.1.2011, ωστόσο αυτό δεν προωθήθηκε.

Συλλογική Σύμβαση για τους όρους εργοδότησης των Μουσικών της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου.

(α) Στη Συλλογική Σύμβαση που υπογράφηκε μεταξύ του Ιδρύματος και της Συντεχνίας Π.Α.Σ.Ε.Υ. – Π.Ε.Ο. στις 22.1.2009 για την περίοδο 1.7.2007 – 31.12.2010 και διέπει τους όρους εργοδότησης των Μουσικών της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου, δεν υπάρχει πρόνοια η οποία να καθορίζει τις προϋποθέσεις και περιστάσεις υπό τις οποίες μπορούν να τερματιστούν οι υπηρεσίες των Μουσικών.

(β) Σύμφωνα με την Παράγραφο 14.6 της Συλλογικής Σύμβασης «Το Επίδομα Ενοικίου καθώς και άλλα επιδόματα που παραχωρούσε το Ίδρυμα κατά καιρούς στους Μουσικούς και δεν αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση καταργούνται άμεσα με την υπογραφή της», ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε, εξακολουθεί να παραχωρείται σε Μουσικούς Μηνιαίο Επίδομα Βιβλιοθηκάριου, Επίδομα Αλλαγής Θέσης (σε περίπτωση απουσίας του εξάρχοντος κορυφαίου ή υποκορυφαίου κάποιου οργάνου), καθώς και Επίδομα Εφόρου Ορχήστρας.

Συμβόλαια Έκτακτων Μουσικών Μικρής Διάρκειας. Διαπιστώθηκε ότι σε κάποιες περιπτώσεις υπηρεσίας μικρής διάρκειας από Μουσικούς, δεν υπήρχαν υπογραμμένα συμβόλαια.

Συμβόλαια Έκτακτων Μαέστρων και Σολίστ. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Στα συμβόλαια των πιο πάνω δεν αναφέρεται σε ποια συναυλία θα συμμετάσχουν και η χρονική περίοδος που θα εργαστούν.

(β) Ενώ η Συλλογική Σύμβαση προβλέπει ότι όταν ένας Μουσικός καλείται να συμμετάσχει, ως Σολίστ, σε συναυλίες της Ορχήστρας δικαιούται πρόσθετη αμοιβή πέραν του μισθού του, η οποία συμφωνείται με ξεχωριστή σύμβαση έργου, εντούτοις, όπως διαπιστώθηκε, σε μερικές περιπτώσεις Μουσικοί της Ορχήστρας έλαβαν μέρος σε συναυλίες ως Σολίστ χωρίς να υπογραφεί σύμβαση όπου να καθορίζεται και η αμοιβή τους.

(γ) Σε ορισμένες περιπτώσεις καταβάλλονται ποσά ως αμοιβή σε έκτακτους Σολίστ, χωρίς να υπάρχουν υπογραμμένα συμβόλαια.

Προσλήψεις/αμοιβή καθηγητών του Μουσικού Εργαστηρίου Εγχόρδων.

Παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Η πρόσληψη των καθηγητών έγινε με απευθείας ανάθεση χωρίς να προκηρυχθούν οι θέσεις.

(β) Δεν υπάρχουν υπογραμμένα συμβόλαια.

(γ) Δεν υπάρχει ένδειξη ελέγχου για την ορθότητα και επιβεβαίωση των ωρών εργασίας στις καταστάσεις που υποβάλλονται από τους καθηγητές βάσει των οποίων υπολογίζεται η αμοιβή τους.

Σχετική αναφορά γίνεται και στο μέρος για το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Πολιτιστικές Υπηρεσίες).

Ενοικίαση βάθρων και ηχητικών τοίχων για τα θέατρα.

(α) Παρατηρήθηκε ότι το Ίδρυμα κατέβαλε το συνολικό ποσό των €248.519, για την περίοδο από 2008 μέχρι 2011, για ενοικίαση βάθρων και ηχητικών τοίχων από ιδιωτική εταιρεία με απευθείας ανάθεση, χωρίς προκήρυξη προσφορών. Η ίδια διαδικασία συνεχίστηκε και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2012 και καταβλήθηκε στην εν λόγω εταιρεία ποσό €47.197. Από τον Ιούλιο του 2012 το Ίδρυμα προκήρυξε προσφορά για ενοικίαση, μεταφορά και στήσιμο βάθρων και ηχητικού τοίχου για την καλλιτεχνική περίοδο 2012–2014, η οποία κατακυρώθηκε στην ίδια εταιρεία, με τιμές σημαντικά χαμηλότερες από εκείνες που καταβάλλονταν πριν το Ίδρυμα προκηρύξει τη σχετική προσφορά.

Επιπλέον, το Ίδρυμα συνεχίζει την ενοικίαση βάθρων και ηχητικών τοίχων, παρά την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, ημερ. 18.6.2012, όπως διερευνηθεί το ενδεχόμενο αγοράς τους με στόχο να εξοικονομηθούν χρήματα.

Ενοίκια Αιθουσών.

(α) **Αίθουσα Δήμου Στροβόλου.** Το ενοίκιο που καταβάλλεται στον Δήμο Στροβόλου για χρήση της αίθουσας για τις συναυλίες είναι υπερβολικά ψηλό σε σύγκριση με τα άλλα θέατρα. Σημειώνεται ότι, το 2008 και το 2010 ο μέσος όρος είσπραξης από πώληση εισιτηρίων ανά συναυλία στο Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου ήταν πιο χαμηλός από τη χρέωση για το ενοίκιο της αίθουσας, εξαιρουμένων των άλλων εξόδων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση μιας συναυλίας. Εισηγηθήκαμε την επαναδιαπραγμάτευση του συμβολαίου με τον Δήμο Στροβόλου ή/και την εξεύρεση άλλης αίθουσας εντός Λευκωσίας με χαμηλότερο ενοίκιο για την πραγματοποίηση των συναυλιών.

(β) **Συμφωνίες άδειας χρήσης θεάτρων για συναυλίες της Ορχήστρας.** Δεν υπάρχουν συμφωνίες άδειας χρήσης με τον Δήμο Λάρνακας και Δήμο Πάφου για τη χρήση των θεάτρων τους για τις συναυλίες της Ορχήστρας.

(γ) **Αίθουσα Εθνικού Ωδείου Κύπρου.** Διαπιστώθηκε ότι από το 2007 μέχρι τον Σεπτέμβριο 2011 καταβλήθηκε συνολικό ποσό €268.548 για ενοικίαση χώρου στο Εθνικό Ωδείο Κύπρου, με απευθείας

ανάθεση, για τις πρόβες της Συμφωνικής Ορχήστρας, της Ορχήστρας Νέων και του Μουσικού Εργαστηρίου και χωρίς να υπάρχει επαρκής τεκμηρίωση/αιτιολογία για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για ενοικίαση του συγκεκριμένου χώρου και το ύψος των ενοικίων. Σημειώνεται ότι η ενοικίαση και αγορά ακινήτων εξαιρείται μεν από τις διατάξεις του περί Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για συναφή θέματα Νόμου (Ν.12(Ι)/2006), ωστόσο η εν λόγω εξαίρεση δεν νομιμοποιεί το Ίδρυμα να ενοικιάζει ή αγοράζει κτίρια χωρίς την εφαρμογή των αρχών χρηστής διοίκησης, οι οποίες απαιτούν διαφανείς διαδικασίες και ίση μεταχείριση.

Έξοδα ταξιδίων. Το Ίδρυμα εφαρμόζει την κυβερνητική εγκύκλιο για το ύψος του επιδόματος συντήρησης εξωτερικού όσον αφορά σε υπηρεσιακά ταξίδια λειτουργών του στο εξωτερικό, χωρίς ωστόσο να ξεκαθαρίζονται οι προκαταβολές που καταβάλλονται με την εκ των υστέρων προσκόμιση των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων.

Ενοικίαση χώρου για στέγαση του Ιδρύματος. Στις 15.6.2007, υπογράφηκε συμφωνία ενοικίασης μεταξύ του Ιδρύματος και ιδιώτη ιδιοκτήτη, για ενοικίαση διαμερίσματος για στέγαση των γραφείων του Ιδρύματος, για περίοδο δύο ετών από τις 15.6.2007–14.6.2009 με δικαίωμα παράτασης της περιόδου ενοικίασης για ακόμα δύο έτη. Το ενοίκιο ανερχόταν σε €769 μηνιαίως (450 Λ.Κ) για τα πρώτα δύο χρόνια, με πρόνοια για αναθεώρησή του σε περίπτωση ανανέωσης της συμφωνίας για πέραν των δύο ετών. Το διαμέρισμα αυτό εξακολουθούσε να ενοικιάζεται από το Ίδρυμα παρά τη λήξη και της διετούς παράτασης της συμφωνίας. Διαπιστώθηκε ότι, για την εξεύρεση του χώρου προς ενοικίαση δεν είχαν εξασφαλιστεί οι απαιτούμενες εγκρίσεις από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Επίσης, ο εν λόγω χώρος επιλέχθηκε χωρίς την ετοιμασία προδιαγραφών και την προκήρυξη διαγωνισμού, ώστε να εξευρεθεί το καταλληλότερο κτίριο και να εξασφαλιστεί η πιο συμφέρουσα προσφορά. Σημειώνεται ότι η ενοικίαση και αγορά ακινήτων εξαιρείται μεν από τις διατάξεις του περί Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για συναφή θέματα Νόμου (Ν.12(Ι)/2006), ωστόσο η εν λόγω εξαίρεση δεν νομιμοποιεί το Ίδρυμα να ενοικιάζει ή αγοράζει κτίρια χωρίς την εφαρμογή των αρχών χρηστής διοίκησης, οι οποίες απαιτούν διαφανείς διαδικασίες και ίση μεταχείριση.

Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι δεν τηρείται μητρώο ενοικίων για παρακολούθηση των πληρωτέων ενοικίων.

Εαρινή και Θερινή Σχολή. Ανάμεσα στις δραστηριότητες του Ιδρύματος Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου είναι και η λειτουργία Εαρινής και Θερινής Σχολής, με την Εαρινή να πραγματοποιείται την εβδομάδα μετά το Πάσχα κάθε έτους και την Θερινή το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου. Οι διαλέξεις διοργανώνονται στο ορεινό χωριό του Πεδουλά, και αφορούν στην παράδοση μαθημάτων σε νέους μουσικούς για όλα τα μουσικά όργανα, εκπαίδευση ορχήστρας πνευστών, οργάνωση ομαδικών δοκιμών και μουσικής δωματίου, προετοιμασία συμφωνικών προγραμμάτων, και παρουσιάσεις για το κοινό. Στις Σχολές αυτές συμμετέχουν καθηγητές μουσικής της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων και του Μουσικού Εργαστηρίου Νέων, καθώς επίσης και καθηγητές από το εξωτερικό, ενώ οι νέοι που συμμετέχουν είναι της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων, του Μουσικού Εργαστηρίου Νέων καθώς και μαθητές του εξωτερικού οι οποίοι έρχονται στην Κύπρο ειδικά για το σκοπό αυτό.

Η δαπάνη ανά έτος για τις Σχολές αυτές από το 2007 – 2011 ανήλθε σε €58.721, €74.424, €98.937, €94.150, €93.691, αντίστοιχα.

(α) Στοιχεία ως προς τους συμμετέχοντες προσκομίστηκαν μόνο για τη Θερινή Σχολή. Σύμφωνα με στοιχεία του Ιδρύματος (για το 2007 δεν ετοιμάστηκε κατάσταση) συμμετείχαν το 2008, 41 ξένοι μαθητές και 83 Κύπριοι, το 2009, 44 ξένοι και 73 Κύπριοι, το 2010, 43 ξένοι και 60 Κύπριοι και το 2011, 54 ξένοι και 69 Κύπριοι. Όπως μας αναφέρθηκε, περίπου 65% των συμμετεχόντων είναι μαθητές της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων και του Μουσικού Εργαστηρίου Νέων, δηλαδή μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου, και 35% κάτοικοι εξωτερικού. Το Ίδρυμα καταβάλλει όλα τα έξοδα διαμονής και διατροφής τους και σε μερικές περιπτώσεις όλο ή μέρος του αεροπορικού τους εισιτηρίου. Όπως διαπιστώθηκε, δεν υπάρχει κάποια καθορισμένη πολιτική ως προς τη συμμετοχή μαθητών σε αυτές τις σχολές, ενώ τίθεται το ερώτημα ως προς

ποιο είναι το όφελος για τη Συμφωνική Ορχήστρα Νέων και το Μουσικό Εργαστήρι Νέων που προκύπτει από την επιχορηγημένη συμμετοχή μαθητών από το εξωτερικό.

(β) Στις εν λόγω Σχολές συμμετέχουν καθηγητές μουσικής οι οποίοι έρχονται από το εξωτερικό, ειδικά για τον σκοπό αυτό. Δεν τηρούνται συγκεντρωτικά στοιχεία στο Ίδρυμα ως προς το ποιοι καθηγητές συμμετείχαν ανά έτος και ποιοι από αυτούς ήταν μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου και δίδασκαν στη Συμφωνική Ορχήστρα Νέων και το Μουσικό Εργαστήρι Νέων και ποιοί ήρθαν από το εξωτερικό ειδικά για τον σκοπό αυτό. Ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία που προσκομίστηκαν για έλεγχο για τη Θερινή Σχολή (για το 2007 δεν προσκομίστηκαν), συμμετείχαν 10 ξένοι καθηγητές και 9 Κύπριοι, το 2008, 10 ξένοι και 6 Κύπριοι, το 2009, 14 ξένοι και 8 Κύπριοι, το 2010 και 11 ξένοι και 7 Κύπριοι, το 2011.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το κόστος για τους καθηγητές του εξωτερικού είναι πολύ μεγαλύτερο από το κόστος των Κυπρίων καθηγητών. Συγκεκριμένα τους καταβάλλεται το κόστος του αεροπορικού εισιτηρίου από και προς την Κύπρο, αμοιβή για τις ημέρες που θα είναι στην Κύπρο και τα έξοδα διαμονής και διατροφής τους. Δεν υπογράφεται συμβόλαιο και η αμοιβή τους καθορίζεται με προφορικές διαπραγματεύσεις προτού έρθουν στην Κύπρο και, όπως διαπιστώθηκε, σε πιο ψηλό επίπεδο από τις αμοιβές των καθηγητών μόνιμων κατοίκων Κύπρου, με τους οποίους επίσης δεν υπογράφεται συμβόλαιο.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως εξεταστεί κατά πόσο θα μπορούσε οι υπηρεσίες αυτές να προσφέρονται από Κύπριους μουσικούς, εκτός στις εξειδικευμένες περιπτώσεις για τις οποίες δεν υπάρχει κατάλληλος Κύπριος.

(γ) Το Ίδρυμα από το 2008 αγοράζει υπηρεσίες από συγκεκριμένο άτομο για τη διεκπεραίωση εργασιών που αφορούν στη Θερινή Σχολή, αλλά και για άλλες εκδηλώσεις του Ιδρύματος, χωρίς να ακολουθηθεί η διαδικασία αγοράς υπηρεσιών όπως προνοεί ο Νόμος του περί Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για συναφή θέματα, (Ν.12(Ι)/2006), και χωρίς να υπογραφεί οποιοδήποτε συμβόλαιο που να καθορίζει τους όρους της προσφοράς των υπηρεσιών του. Συγκεκριμένα, η αμοιβή του ανά έτος από το 2008 μέχρι 2011 ανήλθε σε €2.700, €3.650, €4.500, €5.250, αντίστοιχα.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως μελετηθεί κατά πόσο οι διοικητικοί λειτουργοί του Ιδρύματος θα μπορούσαν να αναλάβουν αυτά τα καθήκοντα, χωρίς να υπάρχει η ανάγκη αγοράς υπηρεσιών.

Προσφορές.

(α) **Μητρώο συμβολαίων και μητρώο κατακύρωσης προσφορών.** Δεν τηρείται μητρώο συμβολαίων και μητρώο κατακύρωσης προσφορών.

(β) Από τον έλεγχο των προσφορών διαπιστώθηκαν οι ακόλουθες αδυναμίες:

(i) **Προσφορά αρ. ΙΣΟΚ 3/11 για προμήθεια και τοποθέτηση/εφαρμογή λυόμενων παταριών στο θέατρο Παλλάς (€54.800 + ΦΠΑ).**

- Δεν υπήρχε στον φάκελο της προσφοράς, η έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου για προκήρυξη της προσφοράς αλλά ούτε και ο διορισμός της Επιτροπής Αξιολόγησης.
- Δεν υπήρξε πρόνοια στους όρους της προσφοράς για προσκόμιση εγγύησης συμμετοχής, όπως καθορίζεται στον Κανονισμό 12, της ΚΔΠ 492/2004, ο οποίος προβλέπει ότι «Τα έγγραφα προσφορών κάθε διαγωνισμού που οδηγεί στην ανάθεση σύμβασης, περιλαμβάνουν όρο που καθορίζει το είδος και το ύψος της εγγύησης συμμετοχής που είναι απαραίτητο να συνοδεύει τις προσφορές που υποβάλλονται».
- Δεν υπήρξε δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, όπως προνοεί το άρθρο 82, του Νόμου 12(Ι)/2006.
- Ο φάκελος της προσφοράς δεν αφορούσε αποκλειστικά στην πιο πάνω προσφορά αλλά εμπεριείχε έγγραφα και άλλα θέματα και εισηγηθήκαμε όπως κάθε προσφορά αρχειοθετείται σε δικό της φάκελο.

(ii) Δαπάνες που διενεργήθηκαν χωρίς να ακολουθηθεί η νενομισμένη διαδικασία για σύναψη δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών.

Το Ίδρυμα έχει προβεί σε δαπάνες για ποσά μεταξύ €2.000 και €15.000 με απευθείας ανάθεση εργασιών χωρίς να ζητήσει την υποβολή γραπτών ή προφορικών προσφορών από περιορισμένο, κατά την κρίση της, αριθμό οικονομικών φορέων, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για συναφή θέματα Νόμου Ν.12(Ι)/2006 στις περιπτώσεις των οποίων η εκτιμώμενη αξία, εκτός ΦΠΑ, δεν υπερβαίνει τα €15.000 (αλλά υπερβαίνει τα €2.000).

4.21 ΙΔΡΥΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΣΤΕΛΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) Υποβολή οικονομικών καταστάσεων. Το Ίδρυμα, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, δεν υπέβαλε τις τελικές υπογεγραμμένες οικονομικές καταστάσεις για το 2012 και ως εκ τούτου η παράθεση των πιο κάτω οικονομικών στοιχείων γίνεται στη βάση του προσχεδίου των οικονομικών καταστάσεων που υπέβαλε.

(β) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις του Ιδρύματος για το 2012 παρουσίασαν έλλειμμα ύψους €65.374, σε σύγκριση με έλλειμμα €126.980 το 2011.

(γ) Έσοδα. Τα έσοδα του Ιδρύματος κατά το 2012 ανήλθαν σε €2.697.391, σε σύγκριση με €2.711.918 το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μικρή μείωση ύψους €14.527 ή ποσοστό 0,5%. Στα έσοδα περιλαμβάνεται κυβερνητική χορηγία ύψους €2.300.000 (85,3% των εσόδων), σε σύγκριση με €2.348.547 (86,6% των εσόδων) το 2011.

(δ) Έξοδα. Τα έξοδα του Ιδρύματος κατά το 2012 ανήλθαν σε €2.762.765, σε σύγκριση με €2.838.898 το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση €76.133 ή ποσοστό 2,7%. Στα έξοδα περιλαμβάνονται μισθοί, ημερομίσθια και επιδόματα προσωπικού ύψους €2.170.492, σε σύγκριση με €2.212.058 το 2011.

(ε) Μαθητές. Κατά την 31.12.2012 φοιτούσαν στο Ίδρυμα 113 ημερήσιοι μαθητές, 12 οικότροφοι από Δευτέρα μέχρι Παρασκευή και 4 μόνιμοι οικότροφοι. Όσον αφορά στο θέμα της επαγγελματικής αποκατάστασης των μαθητών, αναφέρεται ότι στις 31.12.2012, 51 μαθητές εργάζονταν στην ελεύθερη αγορά, οι οποίοι παρακολουθούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα από εκπαιδευτές/καθοδηγητές εργασίας του Ιδρύματος και 23 μαθητές ήταν σε ομάδες δοκιμαστικής αποκατάστασης.

Προσωπικό. Κατά το 2012 το Ίδρυμα εργοδοτούσε 29 μόνιμους, 6 έκτακτους και 17 ωρομίσθιους υπαλλήλους, καθώς επίσης και ένα μόνιμο γυμναστή με απόσπαση από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Στις 31.12.2012 υπήρχαν 21 κενές θέσεις (ενός Προϊστάμενου, ενός Γραφέα, 8 Λειτουργών Οικοτροφείου, 4 Ειδικών Παιδαγωγών, ενός Λογοθεραπευτή, ενός Κοινωνικού Λειτουργού, ενός μάγειρα, ενός νυκτοφύλακα και τριών καθαριστριών). Οι κενές θέσεις σημειώνονται στον Προϋπολογισμό του Ιδρύματος με σταυρό (+), που υποδηλοί ότι για την πλήρωσή τους πρέπει να ζητηθεί η έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών.

Κανονισμοί. Το θέμα της θέσπισης Κανονισμών, που να διέπουν τους όρους υπηρεσίας του μηνιαίου προσωπικού, εξακολουθεί να εκκρεμεί.

Συλλογικές συμβάσεις. Οι συλλογικές συμβάσεις για το μηνιαίο και ωρομίσθιο προσωπικό, οι οποίες έληξαν στις 31.12.2009, δεν είχαν ανανεωθεί μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Εκσυγχρονισμός και μελλοντικός ρόλος του Ιδρύματος. Με την απόφασή του αρ. 68.425, ημερ. 18.2.2009, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό του τομέα επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρίες, με βάση ένα νέο θεσμικό πλαίσιο και εξουσιοδότησε την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων να διαβουλευτεί και να προωθήσει τη σύσταση και λειτουργία, ως νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, του Οργανισμού Επαγγελματικής

Κατάρτισης και Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρίες, στον οποίο θα ενταχθούν το Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου και το Κέντρο Επαγγελματικής Αποκαταστάσεως Αναπήρων (ΚΕΑΑ).

Όπως πληροφορηθήκαμε, ύστερα από διαβουλεύσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, υπογράφηκε στις 14.2.2013 σχετική συμφωνία, η υλοποίηση της οποίας θα επιφέρει την ένταξη του Ιδρύματος στον Οργανισμό, η σύσταση και λειτουργία του οποίου όμως εξακολουθεί να εκκρεμεί. Σχετική με το θέμα αυτό είναι η παράγραφος για το ΚΕΑΑ στο Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες.

Έρευνα για αξιοποίηση του προσωπικού. Μετά από απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής, η οποία λήφθηκε στη συνεδρία ημερ. 17.4.2008, κατά την οποία τέθηκε από τον εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομικών θέμα ύπαρξης πλεονάζοντος προσωπικού στο Ίδρυμα, ζητήθηκε από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού η διεξαγωγή έρευνας αναφορικά με την αξιοποίηση του προσωπικού του Ιδρύματος, αρχίζοντας από το Οικοτροφείο στο οποίο παρατηρήθηκαν σοβαρά λειτουργικά προβλήματα. Στη συνέχεια, σε συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, ημερ. 14.4.2010, συμφωνήθηκε όπως σοβαρά υφιστάμενα προβλήματα που εκκρεμούν και σχετίζονται με τον εκσυγχρονισμό και τον μελλοντικό ρόλο του Ιδρύματος, μεταξύ των οποίων και η λειτουργία του Οικοτροφείου, μελετηθούν από το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες κατά προτεραιότητα και υποβληθούν σχετικές προτάσεις στο Διοικητικό Συμβούλιο για λήψη απόφασης το συντομότερο.

Όπως πληροφορηθήκαμε από το Ίδρυμα, στα πλαίσια μελέτης για αναδιαμόρφωση του ρόλου του Ιδρύματος, ολοκληρώθηκε ήδη έρευνα από το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, σε συνεργασία με το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, για τον τρόπο λειτουργίας του Οικοτροφείου, στη βάση της οποίας λήφθηκαν αποφάσεις και επιλύθηκαν τα σοβαρότερα λειτουργικά προβλήματα και αναμενόταν να ακολουθηθεί το ίδιο και για τις άλλες υπηρεσίες που παρέχονται από το Ίδρυμα, καθώς επίσης και για την αξιοποίηση του προσωπικού, σε συνάρτηση και με το μέλλον του Ιδρύματος.

Ενόψει της καθυστέρησης που σημειώνεται στη σύσταση και λειτουργία του νέου Οργανισμού, όπως αναφέρεται πιο πάνω, η Υπηρεσία μας εξέφρασε τις ανησυχίες της για το ότι ένα τέτοιο θέμα, που ενδεχομένως, λόγω της παρέλευσης σημαντικού χρόνου και αλλαγής στον αριθμό των μαθητών και άλλων δεδομένων, χρειάζεται αμέσως ρύθμιση, αντιμετωπίζεται αποσπασματικά με εσωτερικές ρυθμίσεις και αφήνεται για μελέτη και επίλυση στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού και του μελλοντικού ρόλου του Ιδρύματος.

Η Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος μάς ανέφερε ότι η Διεύθυνση του Ιδρύματος μελετά σε συνεχή βάση την καθημερινή λειτουργία όλων των υπηρεσιών του Ιδρύματος, με βασικό γνώμονα την αποτελεσματική αξιοποίηση του προσωπικού και ότι έχει ήδη προβεί σε ρυθμίσεις τόσο για την κάλυψη των καθηκόντων θέσεων που κενώνονται με ανακατανομή του υφιστάμενου προσωπικού, όσο και για την ανάθεση πρόσθετων καθηκόντων σε προσωπικό για την ένταξη τροφίμων στην ανοιχτή αγορά εργασίας και τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες κοινωνικοποίησης.

4.22 ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

Λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού, δεν κατέστη δυνατή η διενέργεια ελέγχου από την Υπηρεσία μας για το 2012. Τα πιο κάτω θέματα προέκυψαν από τον έλεγχο του προηγούμενου έτους.

Ίδρυση και λειτουργία. Το Ινστιτούτο Κύπρου (ΙΚυ) συστάθηκε στις 27.10.2005 ως "Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης δι' Εγγυήσεως άνευ Μετοχικού Κεφαλαίου", με κύριο σκοπό την υλοποίηση των στόχων του Κυπριακού Ερευνητικού και Ακαδημαϊκού Ιδρύματος (ΚΕΑΙ), το οποίο συστάθηκε με ιδιωτική πρωτοβουλία και εγγράφηκε ως εμπιστευμα στις 27.1.2004, με κύριο σκοπό τη δημιουργία του ΙΚυ. Η ίδρυση του ΙΚυ αποτελεί υλοποίηση των Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 57.497 και 59.083 και ημερ. 13.3.2003 και 10.12.2003, αντίστοιχα.

Παραχώρηση κρατικής χορηγίας. Οι προϋποθέσεις για παραχώρηση της κρατικής χορηγίας αναφέρονται στις σχετικές Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, οι οποίες βασίστηκαν στο επιχειρησιακό σχέδιο, το οποίο εκπονήθηκε από την Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως το 2002. Μέχρι το τέλος του 2012, το ποσό της

κρατικής χορηγίας που παραχωρήθηκε στο ΙΚυ ανήλθε στα €34,8 εκ, ενώ η χρηματοδότηση από άλλες μη κυβερνητικές πηγές ήταν ελάχιστη σε αντίθεση με το τι προβλεπόταν στο προαναφερόμενο επιχειρησιακό σχέδιο.

Έλεγχος. Η Υπηρεσία μας, ύστερα από εισήγηση/παράκληση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού και μετά από πρόσκληση του ΙΚυ, διεξήγαγε έλεγχο στο ΙΚυ με σκοπό να διαπιστωθεί κατά πόσο η κρατική χορηγία που παραχωρήθηκε στο ΙΚυ έχει διατεθεί σύμφωνα με τις σχετικές Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που αφορούσαν στη σύσταση του ΙΚυ, κατά πόσο υπάρχουν επαρκείς μηχανισμοί ελέγχου στο ΙΚυ και κατά πόσο έχουν θεσμοθετηθεί και τηρούνται διαδικασίες και κανονισμοί σχετικά με τη λειτουργία του, το προσωπικό, τις προσφορές, τις πληρωμές κλπ. καθώς και εάν υπάρχουν μηχανισμοί παρακολούθησης από πλευράς κράτους όσον αφορά στην παραχώρηση και αξιοποίηση της κρατικής χορηγίας. Επισημαίνεται ότι ο έλεγχος δεν ασχολήθηκε με την αξιολόγηση του ερευνητικού έργου του ΙΚυ ούτε με την επίτευξη των στόχων της ίδρυσής του, λόγω του ότι έχει κριθεί ότι μια τέτοια αξιολόγηση θα έπρεπε να γίνει από ειδικούς ανεξάρτητους αξιολογητές.

Από τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

Η απόφαση για δημιουργία του ΙΚυ βασίστηκε πάνω σε ένα επιχειρησιακό σχέδιο το οποίο όπως προκύπτει ήταν υπέρμετρα φιλόδοξο όσον αφορά στο θέμα της χρηματοδότησης και της ανάπτυξης του ΙΚυ, αφού δεν έγινε κατορθωτό να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενοι σύμφωνα με το σχέδιο, στόχοι.

Παρατηρείται σταδιακά διεύρυνση των δραστηριοτήτων και δεσμεύσεων του ΙΚυ χωρίς να έχει επιτευχθεί σημαντική εξωτερική χρηματοδότηση πέραν της κρατικής χορηγίας, με ορατό τον κίνδυνο να μην καταστεί αυτοσυντήρητο (όπως προβλεπόταν στο επιχειρησιακό σχέδιο) και να συνεχίσει να είναι σχεδόν πλήρως εξαρτώμενο από κρατικούς πόρους χωρίς να υπάρχει ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο το οποίο να έχει εγκριθεί εκ των προτέρων από την κυβέρνηση.

Δεν τηρήθηκε η προϋπόθεση που είχε τεθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, όταν αποφάσιζε τη δημιουργία του, για παρακολούθηση της βιωσιμότητας του και για εξόδους ασφαλείας σε περίπτωση που δεν θα μπορεί να συνεχιστεί η ανάπτυξή του περαιτέρω.

Δεν επιτεύχθηκε ο στόχος της προσέλευσης 2500 φοιτητών μέχρι το 2010 που θα απέφερε έσοδα από δίδακτρα US\$62,5 εκ, εφόσον μέχρι τον Δεκέμβριο 2011 υπήρχαν 10 μόνο φοιτητές (διδασκοντικοί) χωρίς οποιαδήποτε έσοδα από δίδακτρα.

Ο Πρόεδρος του ΙΚυ μας ανέφερε ότι έχουν εκτεταμένα εξηγήσει τους λόγους που οδήγησαν σε εκτροχιασμό του αρχικού αναπτυξιακού μοντέλου του ΙΚυ, τόσο σε επιτροπές της Βουλής των Αντιπροσώπων, στο Γραφείο Προγραμματισμού και στη Υπηρεσία μας. Ανέφερε ότι δεν υπήρξε καμιά αλλαγή στο θέμα αυτό, και κατά την άποψή του, έχει λήξει με την εγκατάλειψη της ιδέας για προπτυχιακές εκπαιδευτικές δραστηριότητες που θα απέφεραν σημαντικά κονδύλια από δίδακτρα για τη λειτουργία του ΙΚυ, με ντε φάκτο αποφάσεις του Συμβουλίου του πριν το 2010. Σημείωσε επίσης ότι το νέο επιχειρησιακό σχέδιο του ΙΚυ δεν περιλαμβάνει προπτυχιακές σπουδές αλλά περιορισμένα και μικρά σε μέγεθος μεταπτυχιακά προγράμματα. Αυτό έχει κατατεθεί, πρόσθεσε, τόσο στο Υπουργείο Οικονομικών όσο και στο Γραφείο Προγραμματισμού.

Μετά τις διαπιστώσεις αυτές, η Υπηρεσία μας υπέβαλε τις πιο κάτω εισηγήσεις:

- Να γίνει επαναξιολόγηση της λειτουργίας του ΙΚυ, από ανεξάρτητους, εξωτερικούς και εξειδικευμένους αξιολογητές και σε περίπτωση που αποφασιστεί η συνέχιση της λειτουργίας, να καθοριστούν οι επιθυμητοί τομείς έρευνας.
- Να διενεργηθεί μελέτη βιωσιμότητας όπως προβλεπόταν στην Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία η βιωσιμότητα του έργου έπρεπε να κρίνεται έγκαιρα.
- Να υποβληθεί βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο (3 χρόνια) και μακροπρόθεσμο (10 χρόνια) πλάνο σε συνδυασμό με τις προϋπολογιζόμενες δαπάνες και έσοδα για έγκριση από την Κυβέρνηση και ενημέρωση της Βουλής των Αντιπροσώπων.

- Να υιοθετηθούν μηχανισμοί ελέγχου και διαδικασίες παρακολούθησης του ΙΚυ από το Γραφείο Προγραμματισμού όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων του. Αποδέσμευση κάθε επόμενης χορηγίας να γίνεται αφού αξιολογείται προηγουμένως η επίτευξη των τεθέντων κάθε φορά στόχων.
- Να καθοριστεί το ποσό της χορηγίας αφού λαμβάνονται υπόψη και άλλα έσοδα που αναμένει το ΙΚυ και ανάλογα με το ποσό που η Πολιτεία προτίθεται να διαθέτει για έρευνα μέσω ειδικά του ΙΚυ.

Υποβολή Έκθεσης στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών. Η Έκθεση που ετοιμάστηκε από την Υπηρεσία μας καθώς και τα συμπεράσματα που περιλαμβάνονται σ' αυτή, αφού εξετάστηκαν από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δαπανών, όπως αναφέρεται στην επιστολή του Προέδρου της προς τον Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού ημερ. 27.3.2012, υιοθετήθηκαν πλήρως και σε όλη τους την έκταση. Επίσης, η Επιτροπή, επισήμανε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

- Την ανάγκη επανακαθορισμού του νομικού καθεστώτος του ΙΚυ και τη νομοθετική ρύθμιση του νομικού πλαισίου λειτουργίας του σε διάστημα τριών μηνών, το οποίο θα εγκριθεί με νέα απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.
- Σε περίπτωση απόφασης για συνέχιση της λειτουργίας του ΙΚυ, απαιτείται η δημιουργία μηχανισμού ελέγχου όλων των δραστηριοτήτων του, η ετοιμασία και υποβολή οικονομικών καταστάσεων εσόδων – εξόδων για συνεχή έλεγχο από το Γραφείο του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και υποβολή ετήσιας έκθεσης προς τη Βουλή των Αντιπροσώπων, καθώς και ετήσιου προϋπολογισμού και οργανογράμματος με πλήρη στοιχεία ονομάτων που αφορούν στη μισθοδοσία όλων των υπαλλήλων του ΙΚυ.
- Τη διεξαγωγή μελέτης εντός τριών μηνών από ανεξάρτητο εξωτερικό αξιολογητή όσον αφορά στη λειτουργία του ΙΚυ και ειδικότερα όσον αφορά στην αξιολόγηση των επιτευγμάτων του ΙΚυ, που αφορά στο επιστημονικό έργο που έχει διεξαχθεί, του οργανωτικού και διοικητικού του πλαισίου, του σχεδίου ανάπτυξης, τις προοπτικές και το μέλλον του.

Το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας με επιστολή του, ημερ. 18.6.2012, προς την Υπηρεσία μας, μας πληροφόρησε ότι η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού αποφάσισε όπως το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας αναλάβει την προώθηση της διεξαγωγής επιστημονικής αξιολόγησης (peer review) του έργου του ΙΚυ. Επίσης κατά την ίδια ημερομηνία, το Γενικό Λογιστήριο με επιστολή του προς το Υπουργείο Οικονομικών, η οποία κοινοποιήθηκε στην Υπηρεσία μας, ζητούσε την έγκριση πρόσθετων πιστώσεων ύψους €300.000 πέραν του ήδη εγκριθέντος ποσού των €100.000 καθώς το κόστος της αξιολόγησης εκτιμήθηκε να ανέλθει γύρω στις €400.000. Η Υπηρεσία μας, με επιστολή της προς το Υπουργείο Οικονομικών, ημερ. 16.7.2012, εισηγήθηκε όπως, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η προβλεπόμενη δαπάνη είναι σημαντική, ενημερωθεί σχετικά η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού. Το Υπουργείο Οικονομικών συμφώνησε με την εισήγησή μας και με επιστολή του ημερ. 18.7.2012 προς τον Γενικό Διευθυντή της Βουλής των Αντιπροσώπων ανέφερε ότι είναι αναγκαίο να ενημερωθεί σχετικά η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού προτού προχωρήσει το θέμα των προσφορών για την αξιολόγηση του ΙΚυ.

Η Γενική Λογίστρια με επιστολή της ημερ. 7.12.2012 ενημέρωσε τον Πρόεδρο του ΙΚυ ότι η Επιτροπή Αξιολόγησης Ιδιωτικών Πανεπιστημίων (Ε.Α.Ι.Π) ενημέρωσε το Γενικό Λογιστήριο για τη σύνθεση της ομάδας ειδικών, η οποία ανέλαβε την επιστημονική αξιολόγηση του ΙΚυ και η οποία, σύμφωνα με την Ε.Α.Ι.Π μπορεί να διεκπεραιώσει τα καθήκοντα που της ανατέθηκαν έγκαιρα, με επάρκεια και χωρίς να επηρεάζεται η ανεξαρτησία της. Επιπρόσθετα, αναφέρεται στη ίδια επιστολή, ότι σύμφωνα με το συμβόλαιο που υπογράφηκε με τον κάθε ένα από την ομάδα ειδικών, αποκλείονται όσοι έχουν σύγκρουση συμφέροντος.

Ωστόσο από την επιστημονική αξιολόγηση, η οποία στάληκε στον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού στις 9.4.2013 και κοινοποιήθηκε στην Υπηρεσία μας,

διαπιστώθηκε ότι η ομάδα ειδικών συμπεριλάμβανε και ένα καθηγητή του Massachusetts Institute of Technology (MIT), με το οποίο το ΙΚυ είχε υπογράψει συμφωνία συνεργασίας το 2007.

Ο Πρόεδρος του ΙΚυ μας ανέφερε ότι το ΙΚυ με επιστολή του ημερ. 6.12.2012 προς το Γενικό Λογιστήριο, ανέφερε ρητά ότι ο συγκεκριμένος καθηγητής από το MIT δεν θα έπρεπε να συμμετέχει στην ομάδα των ειδικών λόγω σύγκρουσης συμφέροντος, όχι μόνο λόγω της συνεργασίας του ΙΚυ με το MIT αλλά και του γεγονότος ότι ο συγκεκριμένος καθηγητής είναι συνεργάτης και σε ανταγωνιστικό προς το ΙΚυ ίδρυμα. Ωστόσο ανέφερε, παρά τις ενστάσεις αυτές, το Γενικό Λογιστήριο με επιστολή του ημερ. 7.12.2012 ενημέρωσε ότι ρήτρα στα υπογραμμένα συμβόλαια της ομάδας ειδικών αποκλείει όσους έχουν σύγκρουση συμφέροντος και ενημέρωσαν ότι «το θέμα εξετάστηκε ενδελεχώς από την Επιτροπή Αξιολόγησης Ιδιωτικών Πανεπιστημίων, οποία αποφάσισε ότι κανένας από την ομάδα ειδικών δεν έχει οποιοδήποτε προσωπικό ή άλλο συμφέρον υπέρ ή εναντίον του ΙΚυ».

Η επιστημονική αξιολόγηση ήταν θετική όσον αφορά στο έργο που επιτελεί το ΙΚυ παρά τον εντοπισμό ορισμένων προβλημάτων και αδυναμιών. Μεταξύ άλλων, επισημάνθηκε στην αξιολόγηση ότι το ΙΚυ φαίνεται να αποκτά φήμη διεθνώς και αυτό διαπιστώθηκε από το γεγονός ότι το ΙΚυ συμμετέχει σε πολλά διεθνή ερευνητικά προγράμματα. Αναφορικά με τα προβλήματα και αδυναμίες που εντοπίστηκαν, σημειώνεται για παράδειγμα ότι το ΙΚυ κυριαρχείται από το πρόσωπο του Προέδρου του ΙΚυ, ότι το Συμβούλιο των Επιτρόπων είναι πολύ μεγάλο κάτι που ενδέχεται να το καθιστά αναποτελεσματικό και ότι οι οικονομικοί του πόροι προέρχονται κυρίως από το κράτος.

Ο Πρόεδρος του ΙΚυ ανέφερε ότι, σχετικά με το θέμα του μεγέθους του Συμβουλίου, η σύνθεση και ο αριθμός του έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να υπάρχει επαρκής τοπική, περιφερειακή και διεθνής εκπροσώπηση. Σημείωσε επίσης ότι τα μέλη του Συμβουλίου δεν αμείβονται.

4.23 ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ

Οικονομικές καταστάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2010 και 2011 έχουν υποβληθεί από το Καραϊσκάκειο Ίδρυμα στην Υπηρεσία μας για έλεγχο στις 30 Νοεμβρίου 2012, ωστόσο, δεν έχει διεξαχθεί ο έλεγχός τους, λόγω σοβαρής υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας.

Ο τελευταίος έλεγχος που διενήργησε η Υπηρεσία μας αφορά στα έτη 2007-2009 και τα θέματα που προέκυψαν από τον έλεγχο περιλαμβάνονται στην Ετήσια Έκθεσή μας για το έτος 2010.

4.24 ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ

Μέρος Α

Γενικά. Ο Κεντρικός Φορέας Ισότητας Κατανομής Βαρών (Κ.Φ.Ι.Κ.Β) ιδρύθηκε με τον Νόμο 141 του 1989, με κύριο σκοπό την ισότιμη κατανομή των βαρών που προέκυψαν από την τουρκική εισβολή και κατοχή και την κατά το δυνατόν αποκατάσταση της προπολεμικής φερεγγυότητας των δικαιούχων προσώπων. Ο Κ.Φ.Ι.Κ.Β εξήγγειλε την έναρξη της λειτουργίας του στις 24 Νοεμβρίου 1995.

Οικονομικές καταστάσεις. Οι τελικές οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012 παραλήφθηκαν από την Υπηρεσία μας στις 21.10.2013 και ως εκ τούτου δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί ο έλεγχος. Σύμφωνα με τις εξελεγμένες οικονομικές καταστάσεις του έτους 2011, η κρατική χορηγία το 2011 προς τον Κ.Φ.Ι.Κ.Β ανήλθε σε €4.802.472 (το 2010 €6.024.778) για τα λειτουργικά του έξοδα και σε €14.260.043 (το 2010 €10.989.280) για επιχορήγηση επιτοκίου. Στις 31.12.2011 τα εισπρακτέα και τα πληρωτέα δάνεια ήταν €305.083.165 και €317.462.278 αντίστοιχα. Ποσό ύψους €8.328.729 στις 31.12.2011 (€8.392.100 στις 31.12.2010) που παραχωρήθηκε από την Κυβέρνηση, ήταν κατατεθειμένο στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης (Ο.Χ.Σ) και αφορούσε σε κάλυψη αιτήσεων οι οποίες εγκρίθηκαν, οι αιτητές όμως δεν πρόλαβαν να συνάψουν τα σχετικά δάνεια για να τους εκδοθούν τα ποσά, κυρίως λόγω μη ολοκλήρωσης της διαδικασίας υποθήκευσης.

Τα πιο κάτω θέματα έχουν προκύψει από τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2011.

Εξέταση αιτήσεων. Ο Κ.Φ.Ι.Κ.Β διέθεσε κατά τη διάρκεια του έτους ποσό ύψους €67,7 εκ. για έγκριση

2.443 αιτήσεων. Επίσης παραχωρήθηκαν δάνεια από τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα (Σ.Κ.Τ) με εγγύηση του Κ.Φ.Ι.Κ.Β, ύψους €29,1 εκ. για ικανοποίηση 387 αιτήσεων. Η συνολική δαπάνη και οι συνολικές εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν από το 1996 μέχρι το 2011, για δανειοδότηση μέσω του σχεδίου αποκατάστασης προπολεμικής φερεγγυότητας ιδιοκτητών κατεχόμενης ή απροσπέλαστης ακίνητης ιδιοκτησίας παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα:

Δάνεια με κεφάλαια του Κ.Φ.Ι.Κ.Β	2011 Αριθμός εγκρίσεων	2011 Ποσό δαπάνης	1996-2011 Αριθμός εγκρίσεων	1996-2011 Σύνολο δαπανών
		€000		€000
Σπουδαστικά	2.090	60.965	17.015	401.180
Ιατροφαρμακευτικά	93	2.082	710	15.229
Νεοδημιουργημένα ζευγάρια	257	4.358	2.924	56.237
Επαγγελματικά	-	-	527	11.792
Σωματεία-Οργανώσεις	3	308	11	1.833
Ολικό	2.443	67.713	21.187	486.271

Δάνεια με εγγύηση του Κ.Φ.Ι.Κ.Β	2011 Αριθμός εγκρίσεων	2011 Ποσό δαπάνης	1996-2011 Αριθμός εγκρίσεων	1996-2011 Σύνολο δαπανών
		€000		€000
Στεγαστικά	916	54.690	7.944	407.490
Επαγγελματικά	157	13.514	1.963	140.631
Ολικό	1.073	68.204	9.907	548.121
Γενικό Σύνολο	3.516	135.917	31.094	1.034.392

Έγκριση και παραχώρηση δανείων. Η διαδικασία εξέτασης και έγκρισης των αιτήσεων για στεγαστικά δάνεια παρουσίαζε μεγάλη καθυστέρηση. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι αιτήσεις για αυτή την κατηγορία δανείων εξετάζονταν συνήθως μετά την πάροδο περίπου 4 χρόνων από την υποβολή τους.

Ο κυριότερος λόγος της καθυστέρησης ήταν τα περιορισμένα διαθέσιμα κεφάλαια για παραχώρηση δανείων και επιδότηση του επιτοκίου στον Προϋπολογισμό του Κ.Φ.Ι.Κ.Β. Σημειώνεται ότι κατά τα έτη 2010, 2011, 2012 και 2013 οι περικοπές στον Προϋπολογισμό του Κ.Φ.Ι.Κ.Β ανήλθαν περίπου σε €96 εκ. περιορίζοντας σημαντικά τις δυνατότητες του Οργανισμού να ανταποκριθεί στην αποστολή του. Επίσης σημαντικός λόγος για την καθυστέρηση είναι ο αυξημένος αριθμός αιτήσεων που υποβάλλονται και που συσσωρεύθηκαν μετά την τροποποίηση των Κανονισμών του 1999, οι οποίοι λόγω αλλαγής του τρόπου εκτίμησης των περιουσιών (σε τρέχουσες τιμές αντί σε τιμές του 1980) και της αύξησης του μέγιστου ποσού δανείου από 50% σε 80% της αξίας της περιουσίας, αύξησαν τον αριθμό των δικαιούχων και επέτρεψαν σε πρώην δανειοδοτηθέντες να υποβάλουν νέες αιτήσεις για συμπληρωματικά δάνεια.

Στο τέλος του 2011 οι εκκρεμούσες στεγαστικές αιτήσεις ήταν 7.301, σε σύγκριση με 6.913 στο τέλος του 2010. Κατά το 2011 υποβλήθηκαν 1.683 στεγαστικές αιτήσεις, ενώ το 2010 1.854 αιτήσεις. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Κ.Φ.Ι.Κ.Β το 2011 εξέτασε 1.295 αιτήσεις για στεγαστικά δάνεια ενώ το 2010 εξέτασε 1.542, εκ των οποίων οι 778 υπάγονταν στο Σχέδιο Παραχώρησης Στεγαστικών Δανείων με Επιδοτούμενο Επιτόκιο Χωρίς Εγγυήσεις (720 το 2010).

Από 1.1.2013 τερματίστηκε η πολιτική παραχώρησης στεγαστικών δανείων και εγγυήσεων για στεγαστικά δάνεια από τον Κ.Φ.Ι.Κ.Β σύμφωνα με πρόνοια που περιλαμβάνεται στο Μνημόνιο Συναντίληψης που υπέγραψε η Κυπριακή Δημοκρατία με την Τρόικα, στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής στήριξης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης.

Καθυστερήσεις στην αποπληρωμή δανείων από δανειοδοτούμενους. Οι καθυστερήσεις στην αποπληρωμή δανείων αυξήθηκαν από €25.833.300 το 2010, σε €35.930.300 το 2011, παρουσίασαν δηλαδή αύξηση ύψους €10.097.000 (ποσοστό 39,1%). Ο ΟΧΣ, ο οποίος παραχωρεί δάνεια με κεφάλαια του Κ.Φ.Ι.Κ.Β, έλαβε μέχρι το τέλος του 2009 δικαστικά μέτρα εναντίον 182 δανειοδοτούμενων που καθυστερούν την αποπληρωμή των δανείων τους. Από τότε δεν λήφθηκαν δικαστικά μέτρα εναντίον άλλων αιτητών, διότι στις προειδοποιητικές επιστολές που αποστέλλει ο ΟΧΣ, οι αιτητές καλούνται να επικοινωνήσουν με τον Κ.Φ.Ι.Κ.Β για διαβούλευση αναφορικά με την επίλυση του προβλήματος των καθυστερήσεων, πράγμα που έχει πράξει μεγάλος αριθμός αιτητών.

Σημειώνεται ότι, σε συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου του Κ.Φ.Ι.Κ.Β ημερ. 26.3.2012 αποφασίστηκε όπως εγκριθεί πρόταση του Διευθυντή Τραπεζικών Υπηρεσιών του ΟΧΣ, για επιβάρυνση 3,5% επί των καθυστερημένων δόσεων. Επίσης, σε συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου ημερ. 25.7.2012 αποφασίστηκε όπως, σε περίπτωση που κατά την εξέταση αιτήσεων για φοιτητικά δάνεια παρατηρηθεί ότι παρουσιάζονται καθυστερήσεις σε προηγούμενα δάνεια του αιτητή ή/και δάνεια στα οποία οι γονείς συμπεριλαμβάνονται ως συνοφειλέτες ή/και ως οφειλέτες, ζητείται αναλόγως του ποσού των καθυστερήσεων είτε εξόφληση των δανείων, είτε γραπτός διακανονισμός για τη διευθέτησή τους, να παραχωρείται η 1η δόση του φοιτητικού δανείου, όπως καθορίζεται στα Κριτήρια και τα δάνεια να τίθενται υπό παρακολούθηση και εφόσον παρουσιάζουν εκ νέου καθυστερήσεις ή δεν τηρείται ο διακανονισμός τότε να τερματίζονται οι Συμφωνίες όλων των καθυστερημένων δανείων.

Η Σ.Κ.Τ, η οποία επίσης μέχρι τις 31.12.2012 παραχωρούσε δάνεια σε εγκριθέντες αιτητές του Κ.Φ.Ι.Κ.Β με εγγύηση του Κ.Φ.Ι.Κ.Β, αλλά με δικά της κεφάλαια, ξεκίνησε εκστρατεία για την είσπραξη χρεών, που εντατικοποιήθηκε ενόψει της εφαρμογής του περί Παραγραφής Νόμου. Συγκεκριμένα, κατά το 2011, 83 οφειλέτες στεγαστικών δανείων με συνολικό καθυστερημένο ποσό €5.257.000 σε σύγκριση με 54 οφειλέτες συνολικού ποσού €3.206.000 το 2010 και 188 οφειλέτες επαγγελματικών δανείων με συνολικό καθυστερημένο ποσό €10.685.000 σε σύγκριση με 104 οφειλέτες συνολικού ποσού €5.742.000 το 2010, παραπέμφθηκαν σε διαιτησία σύμφωνα με το άρθρο 52 του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Κ.Φ.Ι.Κ.Β οι καθυστερήσεις στην αποπληρωμή των δανείων οφείλονται κυρίως στα πολύ σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες λόγω της αύξησης του κόστους ζωής, της μη αποκατάστασης σε μεγάλο βαθμό της προπολεμικής τους φερεγγυότητας και της μη επίτευξης της ισότιμης κατανομής των βαρών που προήλθαν από την τουρκική εισβολή και κατοχή. Μας ανέφερε επίσης ότι για να μειωθεί η δόση των δανείων των επηρεαζόμενων δικαιούχων και να μπορούν να την καταβάλλουν, μετά από έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών και συμφωνία που έγινε με τη Σ.Κ.Τ στις 20.7.2004, ο χρόνος αποπληρωμής τόσο των υφιστάμενων δανείων όσο και των νέων αυξήθηκε, για μεν τα στεγαστικά δάνεια από 15 σε 20 χρόνια, για δε τα επαγγελματικά από 10 σε 15 χρόνια.

Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρεται και στις οικονομικές καταστάσεις του Κ.Φ.Ι.Κ.Β για το 2011, η Σ.Κ.Τ ζητά συνολική αποζημίωση ύψους €15,9 εκ. για καθυστερημένα δάνεια τα οποία έχουν ήδη παραπεμφθεί σε διαιτησία. Όπως αντιλαμβανόμαστε, μέχρι σήμερα δεν έχει καταβληθεί οποιοδήποτε ποσό στη Σ.Κ.Τ ως αποζημίωση και για όλες τις περιπτώσεις επιχειρείται διακανονισμός μέσω διαιτησίας. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Κ.Φ.Ι.Κ.Β το θέμα τυγχάνει χειρισμού από το Υπουργείο Οικονομικών που είναι ο εγγυητής των δανείων μαζί με τον Κ.Φ.Ι.Κ.Β.

Επειδή, ενόψει και της οικονομικής κρίσης, το πρόβλημα των καθυστερήσεων αναμένεται να επιδεινωθεί, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τα επιπρόσθετα μέτρα που προτίθεται να λάβει ο Κ.Φ.Ι.Κ.Β για αποτροπή περαιτέρω επιδείνωσης του προβλήματος. Εισηγηθήκαμε επίσης όπως ο Κ.Φ.Ι.Κ.Β παρακολουθεί τις ενέργειες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για αντιμετώπιση των καθυστερήσεων που τον αφορούν. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Κ.Φ.Ι.Κ.Β έχουν αποσταλεί στο Υπουργείο Οικονομικών Τροποποιητικοί Κανονισμοί για θέματα επέκτασης των χρόνων αποπληρωμής και αναδιάρθρωσης δανείων.

Σχέδιο Παραχώρησης Στεγαστικών Δανείων με Επιδοτούμενο Επιτόκιο Χωρίς Εγγυήσεις. Με το πιο πάνω Σχέδιο που τέθηκε σε εφαρμογή το Φεβρουάριο 2007, η επιδότηση του επιτοκίου ανέρχεται σε 3,5 εκατοστιαίες μονάδες και καλύπτονται δάνεια που συνάπτουν οι αιτητές από οποιοδήποτε

χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για απόκτηση στην Κύπρο κατάλληλης ιδιόκτητης κατοικίας για ιδιοκατοίκηση και μόνιμη διαμονή ή για αναγκαίες ουσιαστικές βελτιώσεις ή και προσθήκες σε υφιστάμενη κατοικία για να καταστεί κατάλληλη για ιδιοκατοίκηση και μόνιμη διαμονή.

Μέσα στο έτος 2011 εξετάστηκαν 778 περιπτώσεις για επιδότηση επιτοκίου. Από αυτές εγκρίθηκαν οι 628, απορρίφθηκαν οι 87 και οι 63 δεν προωθήθηκαν. Το ποσό των δανείων που εγκρίθηκαν για επιδότηση ανέρχεται σε €62,6 εκ. Κατά την εξέταση των αιτήσεων προέκυψαν τα ακόλουθα θέματα:

(α) Διαπιστώθηκε ότι ο τρόπος υπολογισμού της περιόδου επιδότησης του επιτοκίου δεν είναι θεσμοθετημένος σε Κανονισμό και ότι η περίοδος επιδότησης δεν υπολογίζεται με αντικειμενικά κριτήρια με αποτέλεσμα να μην εξασφαλίζεται η ισότητα μεταχείρισης των αιτητών. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως θεσμοθετηθούν αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια για τον υπολογισμό της περιόδου επιδότησης τα οποία να περιληφθούν στους σχετικούς Κανονισμούς. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Κ.Φ.Ι.Κ.Β, οι παράμετροι που λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της περιόδου επιδότησης είναι το ύψος του δανείου, οι μισθοί, τα περιουσιακά στοιχεία, η οικογενειακή κατάσταση και σύνθεση, τα οποία διαφέρουν σε κάθε αίτηση και τα οποία δεν μπορούν να διαμορφωθούν σε μετρήσιμα κριτήρια. Η άποψη αυτή δεν βρίσκει σύμφωνη την Υπηρεσία μας αφού οι πλείστες παράμετροι, όπως αναφέρονται πιο πάνω, αφορούν σε μετρήσιμα κριτήρια ενώ για την οικογενειακή κατάσταση και σύνθεση θα μπορούσε να γίνει κάποια ιεράρχηση στη βάση των εξαρτώμενων τέκνων και σε συνάρτηση με τα πιο πάνω μετρήσιμα κριτήρια.

(β) Εισηγηθήκαμε όπως σε περίπτωση που οφειλέτες, οι οποίοι έχουν εγκριθεί για επιδότηση επιτοκίου, παρουσιάσουν καθυστερήσεις στη καταβολή των δόσεων τους στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η επιδότηση επιτοκίου γίνεται κατ' αναλογία του ποσού που καταβλήθηκε στη διάρκεια του έτους. Η άποψη του Προέδρου του Κ.Φ.Ι.Κ.Β είναι ότι αυτό είναι πρακτικά αδύνατο να εφαρμοστεί καθώς θα πρέπει οι λειτουργοί του Κ.Φ.Ι.Κ.Β να λαμβάνουν αναλυτικές καταστάσεις λογαριασμών των δανείων και, σε περιπτώσεις που υπάρχουν καθυστερήσεις, να προβαίνουν σε υπολογισμό αναλογίας ποσού. Επιπρόσθετα, άποψη του είναι ότι εφόσον στις πλείστες περιπτώσεις εγκρίσεων το ποσό του δανείου που εγκρίνεται για επιδότηση επιτοκίου είναι μικρότερο από το δάνειο του αιτητή στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, αυτό καθιστά τον υπολογισμό αδύνατο. Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι ο υπολογισμός του κατ' αναλογία ποσού είναι δυνατό να επιτευχθεί.

Προσφυγές στην Αναθεωρητική Αρχή. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Αναθεωρητικής Αρχής Κ.Φ.Ι.Κ.Β, κατά τη διάρκεια του 2011 υποβλήθηκαν στην Αναθεωρητική Αρχή 173 ιεραρχικές προσφυγές. Εξετάστηκαν 185 προσφυγές καθώς ορισμένες εκκρεμούσαν από τα προηγούμενα έτη. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που μας δόθηκαν, για προσφυγές που υποβλήθηκαν στην Αναθεωρητική Αρχή, εγκρίθηκαν ποσά ύψους €4,1 εκ.

Κατά την εξέταση των αιτήσεων, έχουμε διαπιστώσει ότι υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες των Κριτηρίων μεταξύ του Κ.Φ.Ι.Κ.Β και της Αναθεωρητικής Αρχής και συγκεκριμένα όσον αφορά στο συνολικό ποσό των δανείων που μπορούν να εκδίδονται ανά αιτητή καθώς και το ύψος των δανείων που μπορούν να εκδοθούν για κάθε σχέδιο ξεχωριστά.

Για αποφυγή των όποιων παρερμηνειών των Κριτηρίων τόσο από τον Κ.Φ.Ι.Κ.Β όσο και από την Αναθεωρητική Αρχή, έχουμε εισηγηθεί όπως τα πιο πάνω διασαφηνιστούν μέσω των Κριτηρίων εξέτασης δανειοδότησης του Σχεδίου Αποκατάστασης Προπολεμικής Φερεγγυότητας, τα οποία έχουν εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας αρ. 2269 ημερ. 18.5.2012.

Μέρος Β

Επίτευξη στόχων της ίδρυσης του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, ο περί του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών (Σύσταση, Σκοποί, Αρμοδιότητες και άλλα συναφή θέματα) Νόμος 141/89 καθορίζει ότι, μεταξύ άλλων στόχων και αρμοδιοτήτων του Κ.Φ.Ι.Κ.Β, είναι και η ανάληψη ενεργειών για την επίτευξη της ισότιμης κατανομής των βαρών που προέκυψαν από την Τουρκική Εισβολή και κατοχή και την κατά το

δυνατόν αποκατάσταση της προπολεμικής φερεγγυότητας, σύμφωνα με την περιουσία εκάστου και λαμβάνοντας υπόψη τις δημοσιονομικές δυνατότητες του Κράτους.

Σύμφωνα με μελέτη που εκπονήθηκε το 2000 από το Πανεπιστήμιο Κύπρου για λογαριασμό του Κ.Φ.Ι.Κ.Β, από τη σύγκριση της συσσωρευμένης οικονομικής βοήθειας προς τους πληγέντες με το συσσωρευμένο ιδιωτικό κόστος (οριστικές απώλειες και απώλειες πρόσβασης), για να επιτευχθεί ισότιμη κατανομή βαρών χρειάζεται όχι μόνο μεγαλύτερη αλλά και διαφορετικής μορφής κρατική αρωγή προς τους εκτοπισμένους και παθόντες από την Τουρκική εισβολή και κατοχή.

Με βάση τις εκτιμήσεις της μελέτης, θα έπρεπε να δοθεί οικονομική βοήθεια ύψους ΛΚ4 δισ. σε τιμές 1995 για απώλειες που υπολογίζεται ότι έχουν υποστεί οι εκτοπισμένοι και παθόντες και επίσης να αυξηθεί η ετήσια οικονομική βοήθεια που παραχωρείται από το Ταμείο Ανακούφισης Εκτοπισθέντων και Παθόντων από ΛΚ150 εκ. σε ΛΚ250 εκ. (σε τιμές 1995), να διοχετεύεται δε ολόκληρη μόνο στους ιδιοκτήτες κατεχόμενων περιουσιών. Επίσης, το ποσό της ετήσιας οικονομικής βοήθειας πρέπει να αυξάνεται με τον πληθωρισμό και την αύξηση της αξίας της γης, ώστε να αντανakλά το πραγματικό ετήσιο κόστος που προκαλείται λόγω της στέρησης πρόσβασης στις κατεχόμενες και απροσπέλαστες περιουσίες.

Επίσης, η μελέτη διαλαμβάνει ότι για εξεύρεση των οικονομικών πόρων για παραχώρηση της πιο πάνω οικονομικής βοήθειας, θα έπρεπε κυρίως να επιβληθεί φορολογία στην ακίνητη περιουσία στις ελεύθερες περιοχές, διότι η αύξηση στην αξία της οφείλεται κατά ένα πολύ ψηλό ποσοστό στην εισβολή και κατ' επέκταση στη μείωση της διαθέσιμης γης. Τονίζεται δε ότι η έλλειψη φορολογίας στον πλούτο την περίοδο που ακολούθησε την εισβολή ήταν ένας από τους λόγους που οδήγησαν τις τιμές στις ελεύθερες περιοχές να εκτιναχθούν στα ύψη και να επιδεινωθεί η άνιση κατανομή των βαρών της εισβολής σε βάρος των προσφύγων και προς όφελος των κατόχων ακίνητης περιουσίας στις ελεύθερες περιοχές.

Επειδή, σύμφωνα με τον προαναφερθέντα Νόμο, μεταξύ των πρωταρχικών σκοπών και αρμοδιοτήτων του Κ.Φ.Ι.Κ.Β είναι να εισηγείται τη λήψη των αναγκαίων προς επίτευξη των σκοπών του νομοθετικών ή άλλων μέτρων, ενδείκνυται όπως ο Κ.Φ.Ι.Κ.Β προβεί στις δέουσες ενέργειες ώστε αξιοποιώντας τη μελέτη του Πανεπιστημίου να επιτευχθεί, σε όσο μεγαλύτερο βαθμό είναι εφικτό, η ισότιμη κατανομή των βαρών που προέκυψαν από την Τούρκικη εισβολή και κατοχή, αίροντας τη διαιωνιζόμενη αδικία για τους πρόσφυγες.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Κ.Φ.Ι.Κ.Β στη συνεδρία του ημερ. 16.7.2008, αποφάσισε τη σύσταση Επιτροπής για μελέτη του θέματος αυτού και υποβολή εισηγήσεων προς το Κράτος. Μεταξύ άλλων η Επιτροπή εξέτασε και τη δυνατότητα διεξαγωγής στο μέλλον ενός επιστημονικού συνεδρίου με θέμα την ισότιμη κατανομή βαρών, σε συνεργασία με την κυβέρνηση. Με νέα απόφαση του ημερ. 5.3.2009, το Συμβούλιο αποφάσισε τη σύσταση Επιτροπής για την αναθεώρηση της μελέτης του Πανεπιστημίου. Ο Πρόεδρος εισηγήθηκε όπως η Επιτροπή επιδιώξει να έχει συνάντηση με τον Πρόεδρο και μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Προσφύγων καθώς και τον καθηγητή του Οικονομικού Τμήματος του Πανεπιστημίου, βασικό συντελεστή της προηγούμενης μελέτης.

Ο Πρόεδρος του Κ.Φ.Ι.Κ.Β κατά τη συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου ημερ. 18.2.2010 ανέφερε ότι αναλαμβάνει προσωπικά την ευθύνη για τη μη προώθηση της μελέτης του Πανεπιστημίου, συναισθανόμενος τη δύσκολη οικονομική συγκυρία, αφού η εφαρμογή της Ισότιμης Κατανομής Βαρών προϋποθέτει τεράστιο κόστος. Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι η όποια απόφαση για μη προώθηση της μελέτης αφορά κυβερνητική πολιτική και ως εκ τούτου έπρεπε να ληφθεί από την Κυβέρνηση και όχι από τον Κ.Φ.Ι.Κ.Β.

Σε συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου του Κ.Φ.Ι.Κ.Β ημερ. 31.5.2012, ο Πρόεδρος του Κ.Φ.Ι.Κ.Β ανέφερε ότι έγινε εκ νέου αναθεώρηση της μελέτης του Πανεπιστημίου και ότι η αξία της κατεχόμενης γης υπολογίστηκε γύρω στα €70 δισ και η αξία της απώλειας χρήσης σε τιμές 2011 στα €18 δισ. Ανέφερε επίσης ότι ενδέχεται να υπάρξει εισήγηση για τη μετεξέλιξη του Κ.Φ.Ι.Κ.Β σε Οργανισμό Ιδιωτικού Δικαίου με μετόχους τους ιδιοκτήτες κατεχόμενης γης, τονίζοντας την ανάγκη να βρεθούν τρόποι αυτοχρηματοδότησης του Κεντρικού Φορέα.

Ο Πρόεδρος του Κ.Φ.Ι.Κ.Β, μας πληροφόρησε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως δημιουργήσει Αρχείο Ιδιοκτητών Κατεχόμενης περιουσίας για την εφαρμογή Ισότιμης Κατανομής Βαρών, στο οποίο θα καταγραφούν οι περιουσίες των ιδιοκτητών κατεχόμενων περιουσιών καθώς και η συνολική βοήθεια που

πήρε ο κάθε ιδιοκτήτης. Για την καταγραφή πέραν των στοιχείων που διαθέτει ο Κεντρικός Φορέας, θα χρειαστεί και η συνδρομή και υποστήριξη διαφόρων εμπλεκομένων Υπουργείων και των Τμημάτων / Υπηρεσιών τους οι οποίες έχουν καταβάλει με οποιοδήποτε τρόπο ή μορφή βοήθεια σε ιδιοκτήτες κατεχόμενης περιουσίας. Ο Κ.Φ.Ι.Κ.Β. έχει ήδη ενημερώσει γραπτώς τον Υπουργό Οικονομικών για την πιο πάνω απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Όπως επίσης μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Κ.Φ.Ι.Κ.Β. με επιστολή του, ημερ. 14.11.2013, το Διοικητικό Συμβούλιο του Κ.Φ.Ι.Κ.Β. θα παραθέσει προτάσεις σχετικά με την εφαρμογή της ισότιμης κατανομής βαρών στον Υπουργό Οικονομικών στη συνάντηση που αναμένεται να πραγματοποιηθεί σύντομα.

4.25 ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Ίδρυση και λειτουργία Κυπριακού Ερευνητικού και Ακαδημαϊκού Δικτύου. Το Κυπριακό Ερευνητικό και Ακαδημαϊκό Δίκτυο ιδρύθηκε ως μη κερδοσκοπικό ίδρυμα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 12.4.2000 και εγγράφηκε ως Ίδρυμα με βάση τον περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμο του 1972 στις 31.5.2000.

Σκοποί του Ιδρύματος είναι, μεταξύ άλλων, η δημιουργία και διαχείριση διαδικτύου για παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών, με σκοπό την προώθηση, ανάπτυξη και υποστήριξη των ερευνητικών και ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων στην Κύπρο.

Το Ίδρυμα διοικείται από εξαμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Οικονομική κατάσταση.

Αποτελέσματα έτους. Τα αποτελέσματα του Δικτύου για τα έτη 2004-2011, σύμφωνα με τις πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις, φαίνονται στον πιο κάτω πίνακα.

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
	€	€	€	€	€	€	€	€
Έσοδα	720.637	551.267	603.493	596.378	794.050	1.033.311	778.444	746.889
Έξοδα	498.156	491.160	605.639	748.341	803.746	773.281	944.951	443.989
Πλεόνασμα/ (Ελλείμμα)	222.481	60.107	(2.146)	(151.963)	(9.696)	260.030	(166.506)	302.900

Τα έσοδα περιλαμβάνουν κρατική χορηγία ύψους €421.188, €150.000, €150.000, €159.867, €392.978, €392.978, €341.720 και €341.720 για τα έτη 2011, 2010, 2009, 2008, 2007, 2006, 2005 και 2004, αντίστοιχα, δηλαδή το 58%, 27%, 25%, 27%, 49%, 38%, 44% και 46% των εσόδων του.

Τα έξοδα περιλαμβάνουν δαπάνες για μισθούς λειτουργών και άλλα ταμεία ύψους €24.145, €35.235, €49.119, €72.681, €61.048, €35.336, €24.956 και €23.497 για τα έτη 2011, 2010, 2009, 2008, 2007, 2006, 2005 και 2004, αντίστοιχα. Περιλαμβάνουν επίσης συνδρομές πληρωτέες ύψους €378.163, €381.952, €333.446, €544.032, €653.919, €706.490, €886.457 και €393.862 για τα έτη 2011, 2010, 2009, 2008, 2007, 2006, 2005 και 2004, αντίστοιχα.

Προϋπολογισμός. Διαπιστώθηκαν οι ακόλουθες αδυναμίες στην ετοιμασία, έγκριση και παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού του Δικτύου:

- Ο αρχικός Προϋπολογισμός δεν αναθεωρείται με την εγκριμένη χορηγία (για τα έτη 2004, 2005 και 2011 η χορηγία προς το Δίκτυο αποτελεί μέρος του Προϋπολογισμού του Πανεπιστημίου Κύπρου, ενώ για τα υπόλοιπα έτη του ελέγχου, δηλαδή 2006, 2007, 2008, 2009 και 2010, αποτελεί μέρος του Προϋπολογισμού του Γραφείου Προγραμματισμού). Επίσης, κάποια έτη, και συγκεκριμένα εκείνα για τα οποία το Δίκτυο λάμβανε χορηγία απευθείας από το Γραφείο Προγραμματισμού, το Δίκτυο

δεν ενημερωνόταν ως προς την εγκριμένη κρατική χορηγία, ώστε να αναθεωρήσει τον Προϋπολογισμό του ανάλογα.

Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι είναι ευθύνη του Δικτύου να ζητά ενημέρωση για το ποσό της κρατικής χορηγίας που εγκρίνεται, ώστε να αναθεωρεί τον Προϋπολογισμό του, ο οποίος, στη συνέχεια, να υποβάλλεται για έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο.

- Επιπρόσθετα, όπως διαφάνηκε από τα πρακτικά της 21^{ης} συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου, ημερ. 24.11.2005, σε κάποιες περιπτώσεις το Δίκτυο, ενώ είχε πληροφόρηση ως προς την εγκριμένη χορηγία, δεν αναθεώρησε τον Προϋπολογισμό του.
- Δεν υπάρχει διαδικασία συστηματικής παρακολούθησης των δαπανών του Προϋπολογισμού.

Ο Πρόεδρος του Δικτύου πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι το θέμα της ετοιμασίας, έγκρισης και παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού του Δικτύου θα παραπεμφθεί στο Διοικητικό Συμβούλιο με εισήγηση την υιοθέτηση όλων των εισηγήσεων της Υπηρεσίας μας.

Αποθεματικά και μετρητά. Τα αποθεματικά και μετρητά του Ιδρύματος στις 31 Δεκεμβρίου εκάστου έτους ήταν τα ακόλουθα:

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
	€	€	€	€	£	£	£	£
Αποθεματικά	908.698	686.217	626.110	628.257	456.644	462.319	310.130	407.582
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών	1.018.761	791.555	371.913	337.613	326.792	410.806	94.920	332.431

Μέχρι τις 31.12.2011 το Δίκτυο είχε συσσωρεύσει αποθεματικά ύψους €908.698 και μετρητά στην τράπεζα ύψους €1.018.761, τα οποία τον Ιούνιο 2013 ανέρχονταν σε €750.962 και €815.284, αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι τα πιο πάνω αποθεματικά αναμένεται να μειωθούν αφού για το 2012 δεν παραχωρήθηκε οποιαδήποτε κρατική χορηγία προς το Δίκτυο, το οποίο έχει αρχίσει να τα χρησιμοποιεί για κάλυψη των αναγκών του.

Κανονισμοί. Σύμφωνα με την παράγραφο 32 του καταστατικού του Δικτύου, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει Κανονισμούς για ρύθμιση της οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας του. Όπως μας πληροφόρησε ο Διευθυντής του Δικτύου, ακολουθούνται προσωρινά οι Κανονισμοί και Κανόνες του Πανεπιστημίου Κύπρου, αφού ακόμα δεν έχουν ετοιμαστεί οι εν λόγω Κανονισμοί. Η Υπηρεσία μας επανέλαβε προηγούμενη εισήγηση της όπως ετοιμαστούν οι πιο πάνω Κανονισμοί, οι οποίοι αναμένεται να βοηθήσουν για την εύρυθμη λειτουργία του Δικτύου.

Ο Πρόεδρος του Δικτύου μάς πληροφόρησε στις 22.11.2013 ότι θα παραπέμψει στο Διοικητικό Συμβούλιο το θέμα της δημιουργίας Κανονισμών για ρύθμιση της οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας του Δικτύου με εισήγηση την υιοθέτηση της εισήγησης της Υπηρεσίας μας.

4.26 ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΥΪΚΗ ΔΥΣΤΡΟΦΙΑ

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Τα έσοδα και τα έξοδα του Ιδρύματος, καθώς επίσης το πλεόνασμα/(έλλειμμα) για τα έτη 2011-2009 ήταν όπως πιο κάτω:

	2011	2010	2009
	€	€	€
Έσοδα	12.063.643	10.474.447	9.615.381
Έξοδα	11.821.309	10.650.980	9.603.080
Πλεόνασμα/(Έλλειμμα)	242.334	(176.533)	12.301

(β) Έσοδα. Σημαντικά έσοδα του έτους 2011, πριν από την αφαίρεση των αναβαλλομένων, προήλθαν από κρατική χορηγία (€7.789.994), από ερευνητικά προγράμματα (€1.803.284) και από προσφερόμενες υπηρεσίες (€2.367.142). Τα αντίστοιχα ποσά για το 2010 ανήλθαν σε €6.728.600, €982.056 και €2.090.923 και για το 2009 σε €6.153.309, €1.152.393 και €1.931.688.

Τα καθαρά έσοδα από το «Τέλεθον» ανήλθαν σε €243.080 το 2010 και σε €238.723 το 2009. Το 2011, οι συνολικές δαπάνες του «Τέλεθον» υπερέβαιναν τα συνολικά έσοδά του κατά €17.995.

(γ) Έξοδα. Η αύξηση ύψους €1.170.329 ή 11%, €1.047.900 ή 10,9% και €287.689 ή 3,1%, που παρουσίασαν τα έξοδα τα έτη 2011, 2010 και 2009, αντίστοιχα, σε σύγκριση με τα έτη 2010, 2009 και 2008, αντίστοιχα, οφείλεται κυρίως στην αύξηση των δαπανών προσωπικού, κατά €445.684, €770.965 και €354.665 για τα έτη 2011, 2010 και 2009, αντίστοιχα, καθώς επίσης στην αύξηση των δαπανών για αγορά αντιδραστηρίων και άλλων ιατρικών αναλωσίμων το 2011, κατά €587.074.

Προϋπολογισμός. Οι Προϋπολογισμοί για τα έτη 2009, 2010 και 2011, εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος στις 17.12.2008, 1.12.2009 και 7.12.2010, αντίστοιχα, σύμφωνα με τους Οικονομικούς Κανονισμούς του Ιδρύματος και υποβλήθηκαν στα Υπουργεία Υγείας και Οικονομικών με βάση τη συμφωνία, η οποία υπογράφηκε στις 26.11.2010 μεταξύ του Υπουργείου Υγείας (εκ μέρους της κυβέρνησης) και του Ιδρύματος. Η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι, στην εν λόγω συμφωνία, προνοείται επίσης η ετοιμασία από το Ίδρυμα, Προϋπολογισμών σε τριετή βάση, οι οποίοι θα εξετάζονται από Ειδική Επιτροπή, την οποία θα απαρτίζουν ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών και ο Γενικός Εκτελεστικός Διευθυντής του Ιδρύματος. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, εκκρεμούσε η ετοιμασία των εν λόγω Προϋπολογισμών. Ο πρώτος τριετής Προϋπολογισμός (2011-2013), θα έπρεπε να είχε ετοιμαστεί μετά την υπογραφή της συμφωνίας (26.11.2010).

Λειτουργία του Ιδρύματος.

(α) Κρατική χορηγία.

- (i)** Η λειτουργία του Ιδρύματος στηρίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στην παροχή χορηγιών από την Κυβέρνηση.

Η συνολική χορηγία από την Κυβέρνηση κατά τα έτη 2011, 2010 και 2009 αναλύεται ως ακολούθως:

	2011	2010	2009
	€	€	€
Χορηγία έναντι παροχής ιατρικών και εργαστηριακών υπηρεσιών σε ασθενείς	5.263.998	4.880.600	4.300.000
Χορηγία για υποστήριξη της ερευνητικής υποδομής	2.525.996	1.848.000	1.853.309
Χορηγία για ερευνητικά προγράμματα του Ιδρύματος*	-	74.902	162.191
Σύνολο	7.789.994	6.803.502	6.315.500

* Στις οικονομικές καταστάσεις του Ιδρύματος τα ποσά αυτά, παρουσιάζονται στα έσοδα από ερευνητικά προγράμματα.

Το ύψος της κρατικής χορηγίας καθορίζεται σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του Ιδρύματος ο οποίος όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, ετοιμάζεται και υποβάλλεται στα Υπουργεία Υγείας και Οικονομικών.

- (ii) Κρατική χορηγία για υποστήριξη της ερευνητικής υποδομής του Ιδρύματος.** Όπως φαίνεται από τον πιο πάνω πίνακα, μέρος της κρατικής χορηγίας που λαμβάνει το Ίδρυμα από το Υπουργείο Υγείας, προορίζεται συγκεκριμένα για την υποστήριξη της ερευνητικής του υποδομής, χωρίς ωστόσο να υπάρχει μηχανισμός παρακολούθησης που να επιβεβαιώνει ότι το ποσό αυτό δαπανάται για τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται.

Η Υπηρεσία μας σημείωσε επίσης ότι το Ίδρυμα διαθέτει σημαντικά ποσά σε ταμειακά διαθέσιμα τα οποία συσσωρεύτηκαν στα πλαίσια διεξαγωγής του «Τέλεθον» (ο σκοπός του οποίου είναι, μεταξύ άλλων, η οικονομική υποστήριξη των ερευνητικών δραστηριοτήτων του Ιδρύματος), τα οποία ωστόσο παραμένουν αναξιοποίητα, ενώ, μέρος αυτών, θα μπορούσε να διατίθεται για υποστήριξη της ερευνητικής υποδομής του Ιδρύματος.

- (iii) **Παραχώρηση φαρμάκων από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες.** Πέραν της κρατικής χορηγίας, παραχωρήθηκαν από το κράτος στο Ίδρυμα φάρμακα, η αξία των οποίων, σύμφωνα με στοιχεία των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, ανήλθε σε €5.148.778, €4.924.130 και €4.439.533 για τα έτη 2011, 2010 και 2009, αντίστοιχα.

(β) **Συμφωνία συνεργασίας.** Στις 26.11.2010 τέθηκε σε ισχύ συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Υγείας (εκ μέρους της Κυβέρνησης) και του Ιδρύματος, προς αντικατάσταση του μνημονίου συνεργασίας το οποίο ίσχυε από τις 26.10.1999. Η νέα συμφωνία ορίζει τη μελλοντική τους συνεργασία και καθορίζει τον τρόπο χρηματοδότησης του Προϋπολογισμού του Ιδρύματος από την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Υπηρεσία μας εντόπισε ασάφειες σε πρόνοιες της εν λόγω συμφωνίας καθώς και ελλείψεις και αδυναμίες στις διαδικασίες που προηγήθηκαν της υπογραφής της, οι οποίες επηρεάζουν τη συνεργασία μεταξύ Κυβέρνησης και Ιδρύματος και εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο Υγείας επαναδιαπραγματευθεί τη συμφωνία με το Ίδρυμα. Σχετική αναφορά για το θέμα και για τις εν λόγω αδυναμίες γίνεται στην Ετήσια Έκθεσή μας για το έτος 2012, στο μέρος για το Υπουργείο Υγείας.

Προσωπικό.

(α) Το προσωπικό του Ιδρύματος, περιλαμβανομένων και των μη μόνιμων υπαλλήλων και αυτών με μερική απασχόληση, ανερχόταν στις 31.12.2011, 31.12.2010 και 31.12.2009, σε 162, 153 και 141 άτομα, αντίστοιχα και οι δαπάνες αποδοχών ανήλθαν σε €7.192.299, €6.746.615 και €5.975.650 τα έτη 2011, 2010 και 2009, αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, δύο άτομα, με σύνολο αποδοχών €77.712, €77.166 και €65.283 τα έτη 2011, 2010 και 2009 αντίστοιχα, απασχολήθηκαν στο «Τέλεθον».

(β) **Διαδικασία πρόσληψης προσωπικού.** Η Υπηρεσία μας είχε αναφέρει στο παρελθόν ότι, έχοντας υπόψη ότι το Ίδρυμα, παρόλο που αποτελεί ίδρυμα ιδιωτικού δικαίου, ωστόσο χρηματοδοτείται κατά το μεγαλύτερο μέρος από το κράτος, οι διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθεί, θα πρέπει να συνάδουν με τις αρχές και τους κανόνες χρηστής διοίκησης. Για διασφάλιση των πιο πάνω αρχών, είχαμε εισηγηθεί όπως η όλη διαδικασία πρόσληψης προσωπικού επανεξεταστεί, επισημοποιηθεί και τύχει της έγκρισης του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, στα πλαίσια των αρχών της νομιμότητας και της διαφάνειας.

Παρά το γεγονός ότι το εγχειρίδιο εργοδότησης επικαιροποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2011, ωστόσο το μέρος που αφορά στην πρόσληψη προσωπικού, δεν έτυχε οποιασδήποτε διαφοροποίησης. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, στη διαδικασία πρόσληψης προσωπικού, θα πρέπει να περιληφθεί και η διαδικασία αξιολόγησης των υποψηφίων που καλούνται για προφορική συνέντευξη, η οποία θα πρέπει να καθορίζεται εκ των προτέρων γραπτώς, στα πλαίσια της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

(γ) **Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.** Το Ίδρυμα παρέχει κάλυψη των εξόδων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στο προσωπικό και στα εξαρτώμενά τους, μέσω σχετικού σχεδίου, σύμφωνα με το οποίο το κόστος για κάθε υπάλληλο, το οποίο επωμίζεται εξ ολοκλήρου το Ίδρυμα, κυμαίνεται σύμφωνα με το ασφαλιστήριο συμβόλαιο για την περίοδο 1.2.2010 – 31.1.2012 από €420-€1.224, ανάλογα με την κάθε περίπτωση. Η συνολική δαπάνη για τα έτη 2011, 2010 και 2009 ανήλθε σε €134.266, €122.689 και €89.334, αντίστοιχα.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι στο σχέδιο θα πρέπει να συνεισφέρουν και οι υπάλληλοι του Ιδρύματος.

«Τέλεθον». Το δικαίωμα διεξαγωγής του «Τέλεθον» παραχωρήθηκε στο Ίδρυμα από τον Διεθνή Οργανισμό για το «Τέλεθον» AFM.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως μελετηθούν, με τη συνεργασία ειδικών συμβούλων, τρόποι διοργάνωσης της εκδήλωσης, έτσι ώστε να είναι πιο προσοδοφόρα.

Τα συσσωρευθέντα έσοδα από το «Τέλεθον» μέχρι 31.12.2011, ανήλθαν σε €2.975.292.

Μηχανογράφηση. Στα πλαίσια ελέγχου που διεξήγαγε η Υπηρεσία μας αναφορικά με θέματα ασφάλειας ελέγχου των μηχανογραφικών συστημάτων του Ιδρύματος, εντοπίστηκαν αδυναμίες οι οποίες αφορούν στους περιβαλλοντικούς ελέγχους, στην ασφάλεια εφεδρικών αντιγράφων, στον καθορισμό πολιτικής ασφάλειας μηχανογραφικού εξοπλισμού και δεδομένων και στη διαχείριση και λειτουργία του λογισμικού «Clinical Sciences Database», το οποίο είναι σε χρήση από αριθμό Τμημάτων του Ιδρύματος.

4.27 ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Σύμφωνα με προσχέδιο οικονομικών καταστάσεων του Πρακτορείου για το έτος 2012 παρουσιαζόταν έλλειμμα ύψους €620.197, σε σύγκριση με έλλειμμα ύψους €324.014 το 2011. Επίσης το έλλειμμα στα αποθεματικά του Πρακτορείου κατά τις 31.12.2012 ήταν €3.607.845.

(β) **Κρατική χορηγία.** Κατά τη διάρκεια του έτους η κρατική χορηγία που παραχωρήθηκε στο Πρακτορείο ανήλθε σε €1.797.227, συμπεριλαμβανομένων των συνδρομών της Κυβέρνησης προς το Πρακτορείο για την παροχή υπηρεσιών ύψους €432.853, ενώ η αντίστοιχη για το 2011 ήταν €1.991.374, δηλαδή μειώθηκε κατά €194.147. Επισημάναμε ότι, η ικανότητα του Πρακτορείου να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα εξαρτάται από τη συνέχιση της οικονομικής υποστήριξης που παρέχεται από την Κυβέρνηση, αφού αυτή αποτελεί το 86,74% του συνόλου των εσόδων του.

(γ) **Έσοδα.** Τα έσοδα ανήλθαν σε €2.071.978, συμπεριλαμβανομένων εσόδων ύψους €2.050 από εμπορικές δραστηριότητες, σε σύγκριση με €2.280.760 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση ύψους €208.782 ή ποσοστό 9,15%, που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην μειωμένη κρατική χορηγία.

(δ) **Έξοδα.** Τα έξοδα ανήλθαν σε €2.692.175, συμπεριλαμβανομένων εξόδων ύψους €600 για εμπορικές δραστηριότητες, σε σύγκριση με €2.604.774 το 2011. Η αύξηση των εξόδων κατά €87.401 ή 3,36%, οφείλεται κυρίως στην αύξηση των κονδυλίων «Έξοδα για ανέγερση κτιρίου» (€64.203) και «Ναύλα και άλλα έξοδα για συνέδρια και αποστολές στο εξωτερικό» (€18.050). Μείωση παρατηρήθηκε στο κονδύλι «Μίσθωση γης για ανέγερση κτιρίου» (€31.995) λόγω μείωσης του μισθώματος.

Προϋπολογισμός.

(α) **Έγκριση Προϋπολογισμού.** Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Πρακτορείου στις 14.6.2011 και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 7.7.2011. Εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 31.1.2012 και κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 17.2.2012, ενώ σύμφωνα με τον περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμο έπρεπε να είχε κατατεθεί στη Βουλή μέχρι τις 30.9.2011. Ψηφίστηκε σε Νόμο, στις 22.3.2012 ο οποίος δημοσιεύτηκε στις 4.4.2012 (Νόμος 28(ΙΙ)/2012). Η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012. Κατά την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 4.4.2012, διενεργήθηκαν πληρωμές που αφορούσαν σε καταβολή μισθών και άλλες συμβατικές υποχρεώσεις, οι οποίες δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

(β) **Υλοποίηση Προϋπολογισμού.** Ο εγκεκριμένος Προϋπολογισμός για το 2012 προέβλεπε συνολικές δαπάνες ύψους €3.205.410, ενώ οι αντίστοιχες πραγματικές δαπάνες ανήλθαν σε €2.254.529, δηλαδή ο Προϋπολογισμός υλοποιήθηκε σε ποσοστό 70,34%, κυρίως λόγω μη υλοποίησης των προνοιών σχετικών με την ανέγερση κτιρίων (€313.172) και την τεχνολογική αναβάθμιση (€139.345).

Προσωπικό.

(α) Στις 31.12.2012 το Πρακτορείο εργοδοτούσε 27 υπαλλήλους σε μόνιμες θέσεις έναντι 30 εγκεκριμένων οργανικών θέσεων, 8 έκτακτους συνεργάτες και 1 σε ωρομίσθια βάση (όπως στις 31.12.2011), με σύνολο αποδοχών €1.579.231, σε σύγκριση με €1.568.023 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μικρή αύξηση €11.208 ή 0,71%. Στις αποδοχές προσωπικού περιλαμβάνονται δαπάνες για υπερωριακή απασχόληση,

αποζημίωση Κυριακάτικης βάρδιας καθώς και επίδομα βάρδιας που κατά το 2012 ανήλθαν στις €7.865 (€9.230 το 2011), €56.103 (€51.641 το 2011) και €57.495 (€59.487 το 2011) αντίστοιχα.

(β) Θέση Διευθυντή.

- (i) Ύστερα από την προκήρυξη της θέσης του Διευθυντή του Πρακτορείου, το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του που πραγματοποιήθηκε στις 22.12.2005 επέλεξε συγκεκριμένο άτομο και σύμφωνα με το άρθρο 9 (1) των περί Κυπριακού Πρακτορείου Ειδήσεων Νόμων του 1989-2005 υπέβαλε σχετική εισήγηση προς το Υπουργικό Συμβούλιο ως το αρμόδιο όργανο για το διορισμό του Διευθυντή του Πρακτορείου. Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να μην προχωρήσει στον διορισμό του συγκεκριμένου ατόμου και ο ενδιαφερόμενος καταχώρισε προσφυγή εναντίον του Υπουργικού Συμβουλίου και του Πρακτορείου, η οποία έγινε αποδεκτή με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερομηνίας 10.6.2008. Η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας καταχώρισε αναθεωρητική έφεση την οποία το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε στις 12.5.2011. Το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφασή του αρ. 72.564 ημερ. 9.9.2011, προς συμμόρφωση με την πρωτόδικη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου και την απόφαση της αναθεωρητικής έφεσης, αποφάσισε να διορίσει αναδρομικά από 1.11.2006 τον αιτητή στη θέση Διευθυντή του Πρακτορείου, για πενταετή θητεία, η οποία έληξε στις 31.10.2011 καθώς επίσης και την παραχώρηση της δικαιούμενης αποζημίωσης σε αυτόν, χωρίς εκ των πραγμάτων να έχει υπηρετήσει στην πιο πάνω θέση. Σημειώνεται ότι στον Περί Προϋπολογισμού του Κυπριακού Πρακτορείου Ειδήσεων Νόμο του 2013 έχει περιληφθεί πρόνοια στο άρθρο 443 «Καταβολή Αναδρομικής Μισθοδοσίας» του Κεφ.1 «Αποδοχές Προσωπικού» ύψους €234.455 που αφορά στην καταβολή της υπό αναφορά αποζημίωσης, η οποία δεν έχει ακόμη υπολογιστεί και καταβληθεί.
- (ii) Σύμφωνα με τον περί Προϋπολογισμό Νόμο του Πρακτορείου για το 2012, αναστέλλεται η πλήρωση θέσεων πρώτου διορισμού και πρώτου διορισμού και προαγωγής εκτός εάν ο Υπουργός Οικονομικών μετά από απόφαση της αρμοδίας αρχής, αποφασίσει την εξαίρεση της αναστολής, παραπέμπει το θέμα στο Υπουργικό Συμβούλιο για απόφαση, ενημερωθεί για τη εν λόγω απόφαση η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού και εξασφαλιστεί η γραπτή συγκατάθεση της. Το Υπουργείο Εσωτερικών με επιστολή του ημερ. 27.2.2013 προς το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού υπέβαλε αίτημα για εξαίρεση από την αναστολή της πλήρωσης της θέσης του Διευθυντή του Πρακτορείου, στο οποίο η τοποθέτηση του πιο πάνω Τμήματος με επιστολή του ημερ. 28.5.2013 ήταν αρνητική, υπό το φως της εξαιρετικά δυσμενούς κατάστασης της κυπριακής οικονομίας και του περί της Απαγόρευσης Πλήρωσης Κενών Θέσεων στο Δημόσιο και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα (Ειδικές Διατάξεις) Νόμου αρ.21(I)/2013.

Ως εκ των πιο πάνω το Πρακτορείο λειτουργεί από το 2005 χωρίς Διευθυντή.

Συνταξιοδοτικά οφέληματα προσωπικού. Οι σχετικοί Κανονισμοί για τη λειτουργία του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων εγκρίθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων το 2001 (Κ.Δ.Π. 456/2001), με ημερομηνία έναρξης ισχύος του Σχεδίου την 1.7.1989. Σύμφωνα με τους πιο πάνω Κανονισμούς το Σχέδιο θα λειτουργεί κατ' αναλογία του περί Συντάξεων Νόμου που ισχύει για τους δημόσιους υπαλλήλους, χωρίς δηλαδή την ίδρυση και διαχείριση Ταμείου Συντάξεων και Χορηγημάτων. Σύμφωνα με τον περί Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων των Κρατικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα περιλαμβανομένων και Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) Νόμο του 2011 (Ν113(I)2011) αποκόπτεται από τις μηνιαίες απολαβές των υπαλλήλων ποσό που αντιστοιχεί στο 3% του μισθού τους και αυτό καταβάλλεται στο Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας. Μετά το πέρας του πρώτου έτους δηλ. από 1.10.2012 οι αποκοπές των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα καταβάλλονται στον κατά περίπτωση Οργανισμό. Το Πρακτορείο προέβει στο άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού για τον σκοπό αυτό τον Φεβρουάριο του 2013, σύμφωνα με την επιστολή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού ημερ. 2.5.2012. Ως εκ τούτου θα πρέπει να αποφασιστεί το θέμα διαχείρισης του λογαριασμού αυτού σε σχέση με τις υφιστάμενες υποχρεώσεις του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων.

Εκμίσθωση κρατικής γης για την ανέγερση κτιρίου. Στις 5.11.2007 το Πρακτορείο συνήψε σύμβαση μίσθωσης κρατικής γης με το Υπουργείο Εσωτερικών δυνάμει απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 65.084 ημερ. 28.02.2007 έναντι ετήσιου μισθώματος ύψους €55.359 (£32.400) για περίοδο 33 ετών, δηλαδή μέχρι 4.11.2040 (πρώτη περίοδος) για την ανέγερση κτιρίου. Μεταξύ των όρων που διέπουν τη συμφωνία αναφέρεται ότι το Πρακτορείο θα πρέπει να ανεγείρει μέσα σε περίοδο 5 χρόνων από την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης μίσθωσης υποστατικά για την στέγαση του δηλ. μέχρι 28.2.2012. Η πιο πάνω σύμβαση ακυρώθηκε και νέα σύμβαση μίσθωσης υπογράφηκε στις 17.11.2011 με αναθεώρηση του ετήσιου μισθώματος σε €21.112 με τους ίδιους πιο πάνω όρους. Στις 3.2.2012 εξασφαλίστηκε από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως πολεοδομική άδεια με ισχύ 5 έτη και με δικαίωμα παράτασης μέχρι και 12 έτη.

Ενόψει των νέων οικονομικών δεδομένων, η διαδικασία ανέγερσης κτιρίου παγοποιήθηκε. Εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί η αναγκαιότητα ή όχι της συνέχισης της πιο πάνω μίσθωσης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Πρακτορείου, κατόπιν απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου ζητήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών να παγώσει τη μίσθωση γης και το χρονικό όριο που θα πρέπει να ολοκληρωθεί το έργο, ωστόσο τα δυο αιτήματα δεν έτυχαν θετικής ανταπόκρισης.

Χρεώσεις - συνδρομητές.

(α) Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο των χρεωστών που αφορά σε συνδρομητές του Πρακτορείου ανερχόταν στις €136.236 (για το 2011 €143.585). Ποσό ύψους €42.307 (ποσοστό ύψους 31,05% του συνόλου των χρεωστών) αφορά και σε απαιτήσεις προηγούμενων ετών, ωστόσο το Πρακτορείο εξακολουθούσε να τους παρέχει υπηρεσίες πληροφόρησης. Επίσης ποσό ύψους €8.390 αφορούσε σε παλαιά υπόλοιπα συνδρομητών, πέραν των τριών ετών, οι οποίοι έπαυσαν να λαμβάνουν τις υπηρεσίες του Πρακτορείου.

(β) Ενώ όπως παρατηρήσαμε στον τιμοκατάλογο του Πρακτορείου αναφέρεται ότι τα τέλη συνδρομής είναι προπληρωτέα ανά τρίμηνο, η πολιτική αυτή δεν εφαρμόζεται από το Λογιστήριο του Πρακτορείου. Επίσης ενώ η τιμολόγηση αποτελεί προϋπόθεση για την ανάκτηση του εσόδου των συνδρομών, ωστόσο δεν γίνεται έγκαιρα. Τον Σεπτέμβριο του 2012 αποστάληκαν από το Πρακτορείο επιστολές σε συνδρομητές οι οποίοι παρουσίαζαν καθυστέρηση στην αποπληρωμή των συνδρομών τους. Παρά το γεγονός ότι δεν υπήρξε η αναμενόμενη ανταπόκριση, το Πρακτορείο δεν προέβη στις οποιεσδήποτε νομικές διαδικασίες.

Ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Πρακτορείου μας πληροφόρησε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο θα προωθήσει επιστολές μέσω του Νομικού Συμβούλου του Πρακτορείου για είσπραξη όλων των οφειλόμενων ποσών και ταυτόχρονα θα διακόψει όσους συνδρομητές δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

4.28 ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Έσοδα.** Τα έσοδα του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού (Οργανισμός) ανήλθαν σε €33.267.862 σε σύγκριση με €37.125.219 το 2011, από τα οποία ποσό ύψους €31,3 εκ. (€35 εκ. το 2011) αποτελεί κρατική χορηγία, δηλαδή το 94% των εσόδων του (94% το 2011).

(β) **Έξοδα.** Τα έξοδα του Οργανισμού ανήλθαν σε €34.196.123, σε σύγκριση με €39.141.261 το 2011 (μείωση κατά €4.945.138 ή 14%).

(γ) **Αποτελέσματα χρήσης.** Ο Οργανισμός παρουσίασε έλλειμμα ύψους €701.361, σε σύγκριση με €2.016.042 το 2011. Η μείωση στο έλλειμμα οφείλεται στη μείωση των εξόδων του Οργανισμού κατά €1,3 εκ περισσότερο από τη μείωση στα έσοδά του.

(δ) **Δάνεια.** Τα τελευταία χρόνια ο Οργανισμός χρηματοδοτεί τις δραστηριότητές του και από δάνεια, με συνεπακόλουθο να πρέπει να διατίθεται ετησίως ένα σημαντικό ποσό για την αποπληρωμή των τοκοχρεωλυσίων.

Τα υφιστάμενα δάνεια ανέρχονταν σε €22,2 εκ. στις 31.12.2012.

Επιπρόσθετα, καταβάλλονται δόσεις δανείων για έργα που εκτελέστηκαν από την Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή και αθλητικά σωματεία (2012: €486.895, 2011: €569.338).

(ε) Ενδεχόμενες υποχρεώσεις.

- (i) **Δήμος Στροβόλου εναντίον του Οργανισμού.** Ο Δήμος Στροβόλου είχε καταχωρίσει τον Μάιο 2007, τον Απρίλιο 2010, τον Μάιο 2011 και τον Μάιο 2012, αγωγές εναντίον του Οργανισμού και απαιτεί ποσά ύψους €1.875.841, €812.657, €953.926 και €231.984, αντίστοιχα (σύνολο €3.874.408), για δικαιώματα φόρου θεάματος για ποδοσφαιρικές συναντήσεις στο στάδιο ΓΣΠ για την περίοδο από 3.10.2002 μέχρι 16.5.2011.

Η αγωγή που καταχωρίστηκε τον Απρίλιο 2010, είναι η μόνη που εκδικάστηκε μέχρι σήμερα και το δικαστήριο εξέδωσε απόφαση εναντίον του Οργανισμού με την οποία ο Οργανισμός καλείται να καταβάλει στο Δήμο ποσό ύψους €812.657, συν 10% ως νόμιμη προσηπιβάρυνση επί του ποσού, νόμιμο τόκο, έξοδα και ΦΠΑ, το οποίο αφορά σε δικαιώματα φόρου θεάματος για ποδοσφαιρικές συναντήσεις στο στάδιο ΓΣΠ για την περίοδο από 1.6.2007 μέχρι 31.12.2008. Καταχωρίστηκε από τους νομικούς συμβούλους του Οργανισμού αναθεωρητική έφεση για την πιο πάνω απόφαση, στις 11.6.2012.

Σημειώνεται επίσης ότι από 17.5.2011 μέχρι 31.12.2012, υπολογίζεται ότι τα δικαιώματα φόρου θεάματος ανέρχονται σε €908.554, αλλά για το ποσό αυτό δεν έχει κινηθεί αγωγή.

- (ii) **Απαιτήσεις εργοληπτών και μελετητών.** Επειδή υπήρξε καθυστέρηση στις πληρωμές για εκτελεσθέντα έργα κατά το 2003, λόγω ανεπάρκειας του Προϋπολογισμού, παρατηρήθηκε επιβράδυνση των εργασιών, με επακόλουθο την υποβολή σημαντικών απαιτήσεων από εργοληπτικές εταιρείες για αποζημιώσεις. Ως παράδειγμα αναφέρεται υποβληθείσα αγωγή από συγκεκριμένη εργοληπτική εταιρεία για το ποσό των €2.000.000, η οποία ακόμα εκκρεμεί. Για μελέτη όλων των εγερθέντων θεμάτων ορίστηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο *ad hoc* Επιτροπή. Επιπρόσθετα, ο Οργανισμός βρίσκεται σε διαιτησία με εργοληπτική εταιρεία που επικαλείται καθυστερήσεις για αποζημιώσεις ύψους €3.090.425. Ο Οργανισμός δεν είναι σε θέση, στο παρόν στάδιο, να εκφέρει άποψη για το τελικό αποτέλεσμα, παρόλο που υπολογίζει ότι τα ποσά που θα πληρώσει θα είναι αρκετά μικρότερα από τις πιο πάνω απαιτήσεις. Σημειώνεται ότι για τους ίδιους λόγους κατά το 2006 καταβλήθηκε ποσό ύψους €2,73 εκ. (£1,6 εκ.).

Προϋπολογισμός.

(α) **Έγκριση του Προϋπολογισμού.** Σύμφωνα με τους περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμους, ο Προϋπολογισμός για το 2012 έπρεπε να είχε κατατεθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερο μέχρι τις 30.9.2011. Ο Προϋπολογισμός υποβλήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού αρχικά την 1.7.2011. Στις 5.1.2012 εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο και υποβλήθηκε στη Βουλή, η οποία όπως μας πληροφόρησε ο Οργανισμός ζήτησε νέα μείωσή του, με οδηγία ο αναθεωρημένος Προϋπολογισμός να υποβληθεί για έγκριση απευθείας στη Βουλή. Μετά από σχετικές διαβουλεύσεις με τα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού και Οικονομικών, ο Προϋπολογισμός αναθεωρήθηκε και επανυποβλήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού στις 26.1.2012. Ο αναθεωρημένος Προϋπολογισμός εγκρίθηκε από τη Βουλή στις 9.2.2012 και δημοσιεύτηκε σε Νόμο στις 24.2.2012. Η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012.

(β) **Τροποποιητικός Προϋπολογισμός.** Στις 7.3.2013 υποβλήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Τροποποιητικός Προϋπολογισμός για το 2012 ύψους €1.194.019 και προωθήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών. Εκκρεμεί η υποβολή του στη Βουλή για έγκριση.

(γ) **Υπερβάσεις Προϋπολογισμού του 2012.** Λόγω της μη ψήφισης του Τροποποιητικού Προϋπολογισμού υπάρχουν υπερβάσεις στο Κεφάλαιο 1 «Διαχειριστικά Έξοδα», Άρθρο 07 «Έξοδα Λειτουργίας Ιδιόκτητων και άλλων Αθλητικών χώρων», στο Κεφάλαιο 2 «Χορηγίες» και στο Κεφάλαιο 3 «Δημιουργία & Βελτιώσεις Αθλητικών Χώρων» συνολικού ποσού ύψους €1.194.019.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι υπερβάσεις Κονδυλίων θα πρέπει να αποφεύγονται και επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4(4) του Νόμου, κάθε υπέρβαση κονδυλίων κατά παράβαση της διαδικασίας που προβλέπεται στα άρθρα 4(1) και 4(2) θεωρείται ότι δεν έγινε νόμιμα και οι Λειτουργοί που ασκούν έλεγχο στα Κονδύλια από τα οποία έγινε η υπέρβαση καθίστανται προσωπικά υπεύθυνοι.

Ο Οργανισμός παρόλον ότι, μέσω του μηχανογραφημένου συστήματος, παρακολουθεί τον Προϋπολογισμό, εντούτοις διενεργεί πληρωμές καθ' υπέρβαση των Κονδυλίων.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι ο Οργανισμός στην προσπάθειά του για πλήρη αξιοποίηση της κρατικής χορηγίας που του παραχωρείται, αξιοποιεί συνειδητά τυχόν πλεονάσματα για να καλύψει ανάγκες που δεν είχαν προϋπολογιστεί. Η εφαρμογή αυτής της πολιτικής είχε ως αποτέλεσμα υλοποίηση προϋπολογισμού του 2012 κατά 99,7%. Η προσέγγιση αυτή αναδεικνύει το γενικότερο θέμα που παρατηρείται σε όλους σχεδόν τους Οργανισμούς να σπεύδουν, ειδικά προς το τέλος του έτους, να δαπανήσουν πιστώσεις του Προϋπολογισμού που παραμένουν αδαπάνητες αφού δεν δικαιούνται να μεταφέρουν πιστώσεις στον επόμενο Προϋπολογισμό.

Στρατηγικός σχεδιασμός. Δεδομένου του κεντρικού ρόλου του Οργανισμού στον αθλητισμό και του μεγάλου προϋπολογισμού που καλείται να διαχειριστεί, θέση μας ως Υπηρεσία ήταν ανέκαθεν η ετοιμασία από τον Οργανισμό ενός μακροχρόνιου στρατηγικού σχεδιασμού, η οποία θα αποτελεί το καθοδηγητικό πλαίσιο για επίτευξη των σκοπών λειτουργίας του και την καλύτερη διαχείριση των οικονομικών του αλλά και θα παρέχει τη δυνατότητα αξιολόγησης των επιτευγμάτων του, τόσο γενικά από την πολιτεία όσο και από τον κάθε πολίτη.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός ετοιμάστηκε, ως μέρος του δεκαετούς σχεδίου δράσης (2010 - 2020), που έγινε σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο στις 15.3.2011, με σκοπό να χρησιμοποιείται ως το καθοδηγητικό έγγραφο για τις μελλοντικές αποφάσεις του Οργανισμού.

Αναφέρεται ότι σύμφωνα με τα πρακτικά της Επιτροπής Εθνικών Σχεδιασμών και Προγραμμάτων του Οργανισμού, ημερ. 8.3.2013, ο Πρόεδρος ενημέρωσε την Υπηρεσία μας ότι σύντομα η Επιτροπή θα πρέπει να ασχοληθεί με το θέμα του 3ετούς Σχεδιασμού (για τα έτη 2013 - 2015), ο οποίος θα ετοιμαστεί με βάση νέους δείκτες απόδοσης, σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα.

Προσωπικό.

(α) Μισθοί, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές μόνιμων, έκτακτων και άλλων υπαλλήλων. Στις 31.12.2012 ο Οργανισμός εργοδοτούσε 32 μόνιμους υπαλλήλους (έναντι 37 οργανικών θέσεων), 4 έκτακτους έναντι κενών θέσεων, 19 πρόσθετους έκτακτους, 2 τακτικούς ωρομίσθιους βοηθούς γραφείου και 1 με μερική απασχόληση και 5 έκτακτους συμβασιούχους επιθεωρητές γυμναστηρίων με μερική απασχόληση, οι απολαβές των οποίων χρεώνονταν στο Κεφάλαιο 1 του Προϋπολογισμού, σε σύγκριση με 33, 4, 17, 2, 1 και 5, αντίστοιχα, στις 31.12.2011. Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα, υπερωρίες και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία ήταν €3.371.092 όπως φαίνεται πιο κάτω:

	2012	2011
	€	€
Μισθοί και τιμαριθμικά επιδόματα μόνιμων υπαλλήλων	1.315.076	1.326.162
Μισθοί και τιμαριθμικά επιδόματα έκτακτων υπαλλήλων έναντι κενών θέσεων	94.163	92.320
Μισθοί και τιμαριθμικά επιδόματα πρόσθετων έκτακτων υπαλλήλων	552.268	559.794
Μισθοί και τιμαριθμικά επιδόματα ωρομισθίων βοηθών γραφείου	60.609	61.840
Μισθοί και τιμαριθμικά επιδόματα έκτακτων συμβασιούχων επιθεωρητών γυμναστηρίων	97.476	94.640
Υπερωρίες και άλλα επιδόματα	7.544	43.960
13ος μισθός	108.975	112.840
	2.236.111	2.291.556
Εργοδοτικές εισφορές στο Ταμείο Συντάξεων	625.382	494.330
Εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία και άλλα ωφελήματα	509.599	517.137
	3.371.092	3.303.023
Κόστος προσωπικού (μέσος όρος)	55.599	55.516

(β) Επιπρόσθετα, ο Οργανισμός κατά το 2012 απασχόλησε ή ανέλαβε το κόστος μισθοδοσίας για το ακόλουθο προσωπικό, το οποίο χρεώνεται σε διάφορα άλλα κονδύλια του Προϋπολογισμού του Οργανισμού:

Κατηγορία	Αριθμός ατόμων	Ιδιότητα	Κόστος €
<u>Απασχόληση από τον Οργανισμό</u>			
Προσωπικό ιδιόκτητων αθλητικών χώρων	54	Μόνιμοι (53) και έκτακτος εργάτης (1)	1.318.215
Καθαρίστριες γραφείων	2	Μόνιμες καθαρίστριες	39.011
Γυμναστές ΑΓΟ.	91	Συμβασιούχοι	1.680.692
Γυμναστές Εθνικής Φρουράς	27	Συμβασιούχοι	565.669
Συντονιστές ΕΣΥΑΑ	15	Συμβασιούχοι	215.825
Πρόσθετοι έκτακτοι	12	Συμβασιούχοι	391.623
Πρόσθετοι έκτακτοι	3	Συμβασιούχοι ανά δεκαπενθήμερο	93.738
	204		4.304.773
<u>Ανάληψη κόστους από τον Οργανισμό</u>			
Προπονητές ΕΣΥΑΑ	382	Συμβασιούχοι	1.031.153
Σύνολο	586		5.335.926

Σε ότι αφορά στους προπονητές ΕΣΥΑΑ, τη μισθοδοσία των οποίων καταβάλλει απευθείας σ' αυτούς ο Οργανισμός, σημειώνεται ότι η πρόσληψή τους γίνεται κυρίως από τα σωματεία και σε μερικές περιπτώσεις από τις ομοσπονδίες, τα οποία και τους απασχολούν για τους σχεδιασμούς του ΕΣΥΑΑ. Η μισθοδοσία αυτή βασικά αποτελεί χορηγία του Οργανισμού προς τα σωματεία και τις ομοσπονδίες.

Μέχρι και το 2011 ο Οργανισμός κατέβαλλε απευθείας στους προπονητές την μισθοδοσία τους. Από το 2012, ο Οργανισμός αποφάσισε την καταβολή της μισθοδοσίας των πιο πάνω στα σωματεία και τις ομοσπονδίες, ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε από τον Οργανισμό, προέκυψαν αρνητικές επιπτώσεις στην όλη λειτουργία του προγράμματος και συγκεκριμένα υπήρξαν καταγγελίες για μη έγκαιρη ή καθόλου καταβολή της μισθοδοσίας στους προπονητές. Από τον Αύγουστο του 2012 ο Οργανισμός αποφάσισε να εφαρμόσει την παλιά τακτική της καταβολής απευθείας στους προπονητές της μισθοδοσίας τους με έμβασμα στον προσωπικό τραπεζικό λογαριασμό τους. Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός εμβάζει ολόκληρο το ποσό στους δικαιούχους προπονητές χωρίς να αποκόπτονται κοινωνικές ασφαλίσεις, φόρος εισοδήματος και άλλα. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι ο Οργανισμός θα πρέπει να έρθει σε επικοινωνία με τις ομοσπονδίες και τα σωματεία προς διευθέτηση του θέματος αυτού.

Σημειώνεται ότι, από ελέγχους που έγιναν σε ομοσπονδίες από τον ελεγκτικό οίκο στον οποίο ο Οργανισμός ανέθεσε τον οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο των ομοσπονδιών, διαπιστώθηκε ότι μέρος των απολαβών των ομοσπονδιακών προπονητών και βοηθών ομοσπονδιακών προπονητών δεν δηλώνονται ως απολαβές, με αποτέλεσμα να μην γίνονται οι ανάλογες εισφορές για κοινωνικές ασφαλίσεις και να μην συμπεριλαμβάνονται στη δήλωση του εργοδότη στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι ο Οργανισμός ενημερώνει τους αθλητικούς φορείς, για το ύψος της επιχορήγησης που τους παραχωρείται μέσα από τις πληρωμές των προπονητών. Επίσης τους ενημερώνει ότι θα πρέπει να εφαρμόζουν ορθά τη νομοθεσία του Φόρου

Εισοδήματος και των Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όπου εφαρμόζεται. Ο Οργανισμός δεν διαθέτει το μηχανισμό ή τη νομική δυνατότητα να το επιβάλει αυτό.

(γ) **Μισθολογική αναβάθμιση προσωπικού.**

- (i) **Μισθολογικές αναβαθμίσεις των υπαλλήλων του Οργανισμού που κατέχουν μόνιμες οργανικές θέσεις σε προσωπικές κλίμακες.** Μετά από διαβουλεύσεις μεταξύ του Οργανισμού και των συντεχνιών, το Διοικητικό Συμβούλιο, με αποφάσεις του, που λήφθηκαν κατά την περίοδο των τεσσάρων τελευταίων ετών, ενέκρινε διάφορες αναβαθμίσεις των μισθολογικών κλιμάκων του προσωπικού που κατέχει μόνιμες οργανικές θέσεις σε προσωπικές κλίμακες. Για τις αποφάσεις του αυτές, στη συνέχεια, το Διοικητικό Συμβούλιο ζήτησε και εξασφάλισε σχετικές εγκρίσεις από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (ΤΔΔ&Π), μέσω του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Όσον αφορά στις πρόσθετες δαπάνες που συνεπάγονταν με τις αναβαθμίσεις, αυτές προβλέπονταν στον εκάστοτε Προϋπολογισμό του Οργανισμού, και συγκεκριμένα αυτών του έτους 2009, 2010, 2011 και 2012, που προωθήθηκαν και ψηφίστηκαν από την Βουλή των Αντιπροσώπων.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του Οργανισμού για το 2012, 14 από τους 32 μόνιμους υπαλλήλους του Οργανισμού, αμείβονται πάνω σε προσωπική κλίμακα ή/και σε θέση με ψηλότερη μισθολογική κλίμακα σε σχέση με την θέση που κατείχαν.

Επίσης, κάποιες από τις τοποθετήσεις σε προσωπικές κλίμακες έγιναν σε αντιστάθμισμα της κατάργησης αντίστοιχων οργανικών θέσεων ανέλιξης ή/και άλλων αντίστοιχων θέσεων, που σκοπό είχαν τη μείωση του πρόσθετου κόστους που θα προέκυπτε από την εφαρμογή των εν λόγω αναβαθμίσεων, ωστόσο, το αποτέλεσμα ήταν ότι με τον τρόπο αυτό καταργήθηκε μέρος της δομής του Οργανισμού.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς ενημέρωσε ότι ο Οργανισμός λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω προχωρεί στην αναδιάρθρωση της οργανωτικής δομής με στόχο αυτή να εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο πριν το τέλος του έτους.

- **Αναγκαιότητα αλλαγής σχεδίων υπηρεσίας.** Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, δεδομένων των αναβαθμίσεων που έγιναν, θα πρέπει να τροποποιηθούν τα σχετικά σχέδια υπηρεσίας του προσωπικού, ώστε να περιλαμβάνουν τις τυχόν νέες κλίμακες και τα νέα καθήκοντα και ευθύνες των θέσεων αυτών και σε περίπτωση νέων θέσεων, όπου δεν υπάρχει εγκεκριμένο σχέδιο υπηρεσίας, να ετοιμαστούν νέα σχέδια υπηρεσίας.

Όπως πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ο Πρόεδρος του Οργανισμού, με την έγκριση της δομής θα αναθεωρηθούν και τα σχέδια υπηρεσίας. Επιπρόσθετα, μας πληροφόρησε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο έχει προχωρήσει στην ανάθεση των καθηκόντων του Κλάδου Ανθρώπινου Δυναμικού σε Διοικητικό Λειτουργό του Οργανισμού με στόχο τον χειρισμό τέτοιων θεμάτων.

- **Παραχώρηση πρόσθετων προσauξήσεων.** Επισημαίνεται επίσης ότι, ενώ κάποιες αναβαθμίσεις έγιναν στη βάση των απαιτούμενων προσόντων των θέσεων αυτών, σε δύο τουλάχιστο περιπτώσεις, μετά από την αναβάθμιση των θέσεων τους σε μισθολογική κλίμακα ανώτερη της θέσης τους, ζήτησαν την παραχώρηση πρόσθετων προσauξήσεων πάνω στη νέα τους μισθολογική κλίμακα για απόκτηση πρόσθετων προσόντων, τα οποία, όμως, όπως διαπιστώθηκε, στην πρώτη περίπτωση το κατείχε και πριν από την αναβάθμιση της θέσης της, ενώ στη δεύτερη καταβλήθηκε επιπρόσθετα και επιχορήγηση από τον Οργανισμό έναντι των διδάκτρων για απόκτηση των πρόσθετων προσόντων.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, ειδικά υπό τις σημερινές δυσμενείς συνθήκες της οικονομίας, το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού θα πρέπει να επανεξετάσει την πρακτική του για παραχώρηση πρόσθετων προσauξήσεων για απόκτηση πρόσθετων

προσόντων, έχοντας υπόψη την ισχύουσα νομοθεσία για τους δημόσιους υπαλλήλους, σύμφωνα με την οποία η βάση μισθοδοσίας είναι οι κλίμακες που καθορίζονται στα Σχέδια Υπηρεσίας και τον Προϋπολογισμό, χωρίς οποιεσδήποτε εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τη βάση αυτή.

Επίσης, όπως αναφέρεται και στην επιστολή μας προς τον Οργανισμό με ημερ. 3.2.2013, η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι το Διοικητικό Συμβούλιο δεν πρέπει να εγκρίνει πρόσθετες προσαυξήσεις στο προσωπικό, αφού η παραχώρησή τους αντιβαίνει στην πολιτική του Οργανισμού, όπως αυτή αποφασίστηκε στη συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου στις 26.5.2009 και επίσης ότι τα οποιαδήποτε ωφελήματα προσωπικού συμφωνηθούν με τις συντεχνίες θα πρέπει να προσλαμβάνουν τη μορφή νομοθετικού κειμένου με τη ψήφιση τους σε Νόμους ή/και Κανονισμούς, ώστε αυτά να είναι νομοθετικά καλυμμένα.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι μετά τις υποδείξεις μας δεν παραχώρησε και δεν αναμένεται να παραχωρήσει οποιεσδήποτε προσαυξήσεις λόγω απόκτησης μεταπτυχιακού προσόντος.

- **Αναγκαιότητα νέας οργανωτικής δομής.** Η Υπηρεσία μας εξακολουθεί να θεωρεί ότι το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να προχωρήσει, ως επείγουσα ανάγκη, στη δημιουργία νέας οργανωτικής δομής, η οποία να συνάδει με τα σημερινά δεδομένα, ώστε αυτή να μπορεί να καταστεί εργαλείο που θα βοηθήσει, τόσο στην ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία του Οργανισμού, όσο και στην επίτευξη των στόχων του.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Διοικητικό Συμβούλιο, με απόφασή του στις 29.1.2013, έχει εγκρίνει την επέκταση του συμβολαίου του ιδιωτικού οίκου ελεγκτών ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου στον Οργανισμό, ώστε αυτό να καλύπτει, μεταξύ άλλων, και τα θέματα δομής του Οργανισμού, η οποία με βάση το συμβόλαιο αναμένεται να υποβληθεί στον Οργανισμό τον Μάιο 2013.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι ο Οργανισμός λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, προχωρεί στην αναδιάρθρωση της οργανωτικής δομής με στόχο αυτή να εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο πριν το τέλος του έτους.

- (ii) **Μισθολογική αναβάθμιση Συνεργατών.** Στην Έκθεσή μας για τις οικονομικές καταστάσεις για το 2011 αναφέρθηκε ότι, από 1.1.2008 οι έκτακτοι συνεργάτες αμείβονται στο επίπεδο που αντιστοιχεί στην Κλίμακα Α8, χωρίς, έστω και εκ των υστέρων, να ζητηθεί η γραπτή έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και, μέσω του, η έγκριση του ΤΔΔ&Π για τις εν λόγω αναβαθμίσεις των έκτακτων συνεργατών, διαδικασία που προβλέπεται στις σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Οικονομικών για αναβαθμίσεις θέσεων των Οργανισμών.

Όπως διαπιστώθηκε, το Διοικητικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του στις 8.1.2013, αποφάσισε να αναβαθμίσει 22 έκτακτους συνεργάτες που βρίσκονταν στην κλίμακα Α6, και οι οποίοι προσλήφθηκαν μετά την 1.1.2008, τοποθετώντας τους στην κλίμακα Α8, χωρίς να έχουν ληφθεί υπόψη και πάλι οι σχετικές εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών.

Ακολούθως, μετά την επιστολή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού προς τον Πρόεδρο του Οργανισμού, ημερ. 12.2.2013, με την οποία ζήτησε γραπτές εξηγήσεις για τους λόγους για τους οποίους ο Οργανισμός έλαβε απόφαση για αναβάθμιση των θέσεων αυτών, ο Οργανισμός παρόλο ότι δικαιολόγησε την απόφασή του (προκειμένου να αρθεί η αδικία και να υπάρξει ίση και δίκαιη αντιμετώπιση του προσωπικού), δεν προχώρησε με την υλοποίηση των αναβαθμίσεων.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι ο Οργανισμός, δεν μπορεί από μόνος του να προβαίνει σε αναβαθμίσεις, χωρίς τις απαραίτητες εγκρίσεις (Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και ΤΔΔ&Π).

(δ) Νέα αναλογιστική μελέτη. Η τελευταία αναλογιστική μελέτη έγινε τον Απρίλιο του 2010 με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2009 και παραδόθηκε στον Οργανισμό τον Μάιο του 2010. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε στις 9.11.2010 όπως υιοθετήσει μια από τις τρεις επιλογές των αναλογιστών, για κάλυψη του ελλείμματος ύψους €3.138.819 στις 31.12.2009, σύμφωνα με την οποία ο Οργανισμός θα εισφέρει για 8 έτη από το 2010, 2,9% επί των συντάξιμων αποδοχών, πέραν του κανονικού ποσοστού 27,6%, και ετήσιες δόσεις ύψους €375.000.

Λόγω της καθυστέρησης στη λήψη της απόφασης του Οργανισμού, δεν υπήρχε αρκετός χρόνος για να περιληφθεί πρόνοια στον Προϋπολογισμό του 2011, και έτσι αποφασίστηκε όπως η εφαρμογή αρχίσει από το 2012 και παράλληλα να διατηρηθεί η αυξημένη εισφορά του Οργανισμού σε ποσοστό 37,1% που εφαρμοζόταν το 2009.

Όπως διαπιστώθηκε, ο Οργανισμός, λόγω οικονομικής στενότητας, δεν καταβάλλει το ποσό των €375.000 στο Ταμείο Συντάξεων το οποίο παρουσιάζει ως πιστωτή του. Σημειώνεται ότι το Ταμείο Συντάξεων είχε επενδύσει μέρος των χρημάτων του σε αξιόγραφα (€500.000) της Λαϊκής Τράπεζας και διατηρούσε τρεχούμενο λογαριασμό στην ίδια τράπεζα, το υπόλοιπο του οποίου στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €2.009.220.

Λόγω των εξελίξεων στη Λαϊκή Τράπεζα και γενικότερα στην οικονομία, καθώς επίσης και του χρονικού διαστήματος που έχει μεσολαβήσει από τη διενέργεια της προηγούμενης αναλογιστικής μελέτης, επιβάλλεται όπως διενεργηθεί το συντομότερο νέα αναλογιστική μελέτη. Υπολογίζεται ότι, λόγω της υποχρέωσης του Οργανισμού να καλύπτει το έλλειμμα του Ταμείου, η υποχρέωσή του προς το Ταμείο έχει ήδη αυξηθεί σημαντικά.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού, αναμένεται να πραγματοποιηθεί νέα αναλογιστική μελέτη εντός του 2013.

(ε) Διαχείριση θεμάτων προσωπικού. Διαπιστώθηκαν αδυναμίες και ελλείψεις όσον αφορά στη διαχείριση των διαφόρων θεμάτων προσωπικού, καθώς και στην τήρηση των προσωπικών φακέλων του προσωπικού. Επιπρόσθετα διαπιστώθηκε, όπως αναφέρεται σε διάφορες παραγράφους πιο κάτω, ότι οι διαδικασίες που ακολουθούνται σε θέματα προσλήψεων προσωπικού και θέματα μισθοδοσίας αντιβαίνουν μερικές φορές τις σχετικές νομοθεσίες.

Τα ακόλουθα θέματα είναι σχετικά:

- (i) Πρόσληψη προσωπικού στις Τεχνικές Υπηρεσίες του Οργανισμού.** Με έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για πρόσληψη έκτακτου προσωπικού, επί δεκαπενθήμερης βάσης, στις 25.11.2010, ο Οργανισμός προσέλαβε μια Αρχιτέκτονα, μια Πολιτικό Μηχανικό και μια Τεχνικό στις Τεχνικές Υπηρεσίες του Οργανισμού, στις 2.10.2011, 24.10.2011 και 3.10.2011, αντίστοιχα, με βάση τον Νόμο που αφορά στην πρόσληψη εκτάκτων επί δεκαπενθήμερης βάσης στη Δημόσια Υπηρεσία, Ν.108(I)/95.

Στη συνέχεια, με επιστολές του, ημερ. 5.12.2011, ο Οργανισμός τους ενημέρωσε ότι, η εργοδότησή τους αναθεωρήθηκε και επεκτάθηκε μέχρι τις 2.4.2012.

Ακολούθως, η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, με επιστολή της ημερ. 15.3.2012, πληροφόρησε τον Οργανισμό ότι εκ παραδρομής είχε δοθεί έγκριση για πρόσληψη εκτάκτων υπαλλήλων επί δεκαπενθήμερης βάσης στις Τεχνικές Υπηρεσίες και ότι οι πρόνοιες του Νόμου 108(I)/95 δεν αφορούν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αλλά σε δημόσιους υπαλλήλους και του ζήτησε να τερματίσει την εργοδότησή τους και να προβεί σε μίσθωση υπηρεσιών. Στις 16.3.2012, το ΤΔΔ&Π σε απάντηση της επιστολής του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, ημερ. 16.2.2012, πληροφόρησε τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ότι, δεδομένης δικής της θετικής τοποθέτησης (την αρχική εργοδότηση ενέκρινε ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού) αλλά και του γεγονότος ότι έχουν περιληφθεί στον Προϋπολογισμό του Οργανισμού για το έτος 2012 οι απαραίτητες πιστώσεις, δεν θα είχε ένσταση στην παράταση των υπηρεσιών των συγκεκριμένων υπαλλήλων, με την προϋπόθεση

ότι θα περιληφθούν στο Αιτιολογικό Σημείωμα Εργοδότησης Εκτάκτων Υπαλλήλων το οποίο θα κατατεθεί για έγκριση στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Ο Οργανισμός συμπεριέλαβε τις εν λόγω θέσεις στο πιο πάνω αναφερόμενο Αιτιολογικό Σημείωμα για το 2012.

Όπως διαπιστώθηκε, ενώ εκκρεμούσε ακόμη η σχετική έγκριση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, ο Οργανισμός πληροφόρησε το εν λόγω προσωπικό στις 5.4.2012 ότι παρατείνεται η εργοδότησή τους μέχρι τις 31.12.2012, ουσιαστικά καθιστώντας τους, σταδιακά, από δεκαπενθήμερους σε έκτακτους.

Η Υπηρεσία μας δεν συμφωνεί με τη θέση του ΤΔΔ&Π για την παράταση των υπηρεσιών του εν λόγω προσωπικού, αφού πρόκειται για νέες θέσεις έκτακτου προσωπικού και έχει την άποψη ότι ο Οργανισμός θα έπρεπε, για σκοπούς ίσης μεταχείρισης των πολιτών, να είχε προκηρύξει εκ νέου τις εν λόγω θέσεις ως έκτακτες.

Σημειώνεται ότι, το πιο πάνω προσωπικό συνεχίζει να απασχολείται από τον Οργανισμό μέχρι σήμερα, παρόλο ότι δεν έχει ενημερωθεί γραπτώς για την παράταση της εργοδότησής του.

- (ii) **Μίσθωση υπηρεσιών Ηλεκτρολόγου Μηχανικού.** Παρατηρήθηκε ότι η σύμβαση που υπογράφηκε στις 23.2.2012 για τη μίσθωση υπηρεσιών ενός Ηλεκτρολόγου Μηχανικού, του οποίου η δαπάνη για την αμοιβή του χρεώνεται στο Κονδύλι 01.06.12 «Αμοιβή Τεχνικών Συμβούλων», στην ουσία δεν αφορά σε μίσθωση υπηρεσιών, αφού ορισμένες πρόνοιες της σύμβασής του (καθορισμένο ωράριο, καταβολή οδοιπορικών, μη καθορισμός συγκεκριμένων παραδοτέων) υποδηλούν την ύπαρξη υπαλληλικής σχέσης μεταξύ του Οργανισμού και του συμβαλλόμενου.

- (iii) **Ετήσιες εκθέσεις αξιολόγησης.** Το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 14.5.2013, δεδομένου του γεγονότος ότι ο τέως Γενικός Διευθυντής δεν προχώρησε στην αξιολόγηση δέκα λειτουργών του Οργανισμού προτού πάρει την προαφηρητική άδεια του, αποφάσισε να μην γίνει αξιολόγηση των εν λόγω λειτουργών για το έτος 2012.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι για τη μη αξιολόγηση λειτουργών από τον τέως Γενικό Διευθυντή, η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου λήφθηκε μετά από καθοδήγηση του νομικού συμβούλου ως η μόνη επιλογή του Οργανισμού, μετά την αποχώρηση του τέως Γενικού Διευθυντή.

- (iv) **Ιδιωτική απασχόληση εργοδοτούμενων του Οργανισμού και του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.** Ο Οργανισμός με επιστολή του προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, ημερ. 8.11.2012 υπέβαλε 5 ονόματα των λειτουργών (Γυμναστών) του Προγράμματος ΑΓΟ και Εθνικής Φρουράς, για τους οποίους την πληροφορεί ότι δεν έχουν την έγκριση του Οργανισμού να εργοδοτούνται και από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Στη συνέχεια, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού με επιστολή του προς τον Αν. Γενικό Διευθυντή του Οργανισμού, ημερ. 12.2.2013, ζήτησε από τον Οργανισμό όπως υποβάλει γραπτώς τα ονόματα όλων των λειτουργών (Γυμναστών) από τον κατάλογο των εκτάκτων υπαλλήλων του Οργανισμού για το 2013, ώστε να διερευνηθεί κατά πόσο έχουν την έγκριση να εργάζονται και στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και στον Οργανισμό, πράγμα το οποίο έπραξε στις 21.2.2013. Το θέμα εκκρεμεί.

Οφειλή στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Από το 2007 ο Οργανισμός και το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων ήταν σε επαφή για τις οφειλές φόρου εισοδήματος ατόμων που απασχολούνταν στον Οργανισμό. Η κατάσταση με τα άτομα και τα ποσά που οφείλει κάθε άτομο οριστικοποιήθηκε το 2012. Το συνολικό ποσό του οφειλόμενου φόρου εισοδήματος ανέρχεται σε €254.683 και αφορά στα έτη 1999 – 2007.

Τα εν λόγω άτομα είναι διοικητικό προσωπικό ΕΣΥΑΑ, συντονιστές ΑΓΟ, υπάλληλοι του Οργανισμού οι οποίοι παράλληλα πρόσφεραν και άλλη εργασία στον Οργανισμό για την οποία αμείβονταν με επιπρόσθετο ποσό, όχι μέσω του μισθολογίου, αλλά με επιταγή κ.ά. Φόρος εισοδήματος οφείλεται επίσης και για το κατ'

αποκοπή επίδομα οδοιπορικών που καταβαλλόταν μέχρι το 2007 σε ορισμένα άτομα, καθώς και για το επίδομα των συνεδριάσεων μελών προηγούμενων Διοικητικών Συμβουλίων του Οργανισμού.

Ο Οργανισμός, θεωρώντας ότι ήταν δική του υποχρέωση να αποκόπτει τον φόρο εισοδήματος από τις απολαβές των πιο πάνω ατόμων, κατέβαλε το οφειλόμενο ποσό των €254.683 στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων στις 31.10.2012, χρεώνοντας τα κονδύλια από τα οποία πληρώνονταν τα εν λόγω άτομα. Στο μεταξύ, τον Σεπτέμβριο του 2012, ο Οργανισμός απέστειλε στα εν λόγω άτομα συστημένη επιστολή ενημερώνοντάς τους για το οφειλόμενο ποσό και ζητώντας τους να υπογράψουν κατά πόσο αποδέχονται να καταβάλουν το ποσό στον Οργανισμό. Οποιοδήποτε ποσό εισπράξει ο Οργανισμός, θα το πιστώσει στα έσοδα.

Όπως διαπιστώθηκε, κάποιοι απάντησαν ότι αποδέχονται και κάποιοι άλλοι ότι δεν αποδέχονται ή αποδέχονται μέρος μόνο του ποσού. Αρκετοί δεν απάντησαν.

Κάποιοι από τους οφειλότες εξακολουθούν να απασχολούνται στον Οργανισμό ή είναι συνταξιούχοι του Οργανισμού και επομένως, ο Οργανισμός μπορεί να τους αποκόπτει το οφειλόμενο ποσό, τουλάχιστον σταδιακά.

Όπως πληροφορηθήκαμε από τον Πρόεδρο του Οργανισμού, ο Οργανισμός παρακολουθεί το όλο θέμα σε συνεργασία με το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων και θα επαναφέρει το θέμα ανάκτησης των χρημάτων όσων πληρώνονται από τον Οργανισμό.

Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

(α) Γενικά. Έχουν ληφθεί ή/και τροχοδρομηθεί μέτρα βελτίωσης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου με την αγορά υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου, την προώθηση υλοποίησης μερικών από τις εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας και την πιστοποίηση του Οργανισμού με ISO. Ωστόσο υπάρχουν ακόμα αδυναμίες σε ορισμένους τομείς και κυρίως σε ό,τι αφορά στην εποπτεία ή/και συντονισμό των διαφόρων εργασιών του Οργανισμού τόσο στον οικονομικό και τεχνικό τομέα, όσο και στον αθλητικό τομέα.

(β) Κώδικας δεοντολογίας. Όπως αναφέραμε σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Οργανισμός, ως οργανισμός δημοσίου δικαίου, αναμένεται να λειτουργεί ανεξάρτητα και επαγγελματικά, στη βάση διακηρυγμένης πολιτικής και δεοντολογίας, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η χρηστή διοίκηση και η διαφάνεια. Επίσης, το Διοικητικό Συμβούλιο και οι υπάλληλοι του Οργανισμού θα πρέπει να ασκούν ανεξάρτητη και αμερόληπτη κρίση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας μας, ο Οργανισμός ετοίμασε κώδικα δεοντολογίας τόσο για το προσωπικό του Οργανισμού, όσο και για το Διοικητικό Συμβούλιο (εγκρίθηκε στις 29.3.2012).

(γ) Χρεώστες. Διαπιστώθηκε ότι αρκετά χρεωστικά υπόλοιπα σωματείων και Ομοσπονδιών εξακολουθεί να μεταφέρονται από προηγούμενα έτη, και είναι αμφίβολο κατά πόσο θα είναι δυνατό να εισπραχθούν. Καθώς οι περισσότερες εισπράξεις γίνονται με αποκοπή επιχορηγήσεων και υπάρχουν ομοσπονδίες και σωματεία που μπορεί να μην επιχορηγούνται ή να επιχορηγούνται σε αραιά διαστήματα π.χ. κάθε 5 χρόνια, τίθεται θέμα εάν και πότε θα εισπραχθούν αυτά τα υπόλοιπα. Επίσης, για ορισμένα σωματεία και ομοσπονδίες με μεγάλα υπόλοιπα, δεκάδων χιλιάδων ευρώ, για τα οποία γίνεται αποκοπή από το ποσό των επιχορηγήσεων που τους κατανέμεται ποσοστό 10% των χρεών τους μία ή δύο φορές τον χρόνο, η αποκοπή αυτή δεν καλύπτει καν τα χρέη που δημιουργούνται εντός του κάθε έτους στο οποίο γίνεται η αποκοπή.

Για το θέμα των χρεωστών και της μη έγκαιρης εισπραξής τους, το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 5.7.2011 αποφάσισε όπως για ομοσπονδίες χωρίς έσοδα από τη χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων διαγραφεί ολόκληρο το χρέος, για ομοσπονδίες με έσοδα από την χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων καταβληθεί μόνο το ένα τρίτο του χρέους (δηλαδή να διαγραφούν τα δύο τρίτα του χρέους), τα σωματεία καταβάλουν μόνο το ένα τρίτο και τα προσφυγικά σωματεία μόνο το ένα τέταρτο του χρέους.

Ειδικά για τα σωματεία η απόφαση δεν αναφέρει οποιαδήποτε αιτιολογία ως προς το προτεινόμενο ύψος της διαγραφής των χρεών τους.

Μετά την πιο πάνω απόφαση, ετοιμάστηκε κατάσταση για το ύψος των προτεινόμενων διαγραφών υπολοίπων χρεωστών το οποίο υπολογίστηκε σε €563.484 και στάληκε επιστολή ημερ.11.10.2011 από τον Οργανισμό στο Υπουργείο Οικονομικών για έγκριση του πιο πάνω ποσού. Λόγω του ότι το ποσό ήταν λανθασμένο, έγιναν σχετικές διορθώσεις και το ποσό διαμορφώθηκε σε €824.012.

Εν τω μεταξύ η επιστολή και οι υπενθυμίσεις του Οργανισμού για τις διαγραφές ύψους €563.484 δεν έτυχαν απάντησης από το Υπουργείο Οικονομικών.

Για το εν λόγω ποσό έγινε σχετική πρόβλεψη στις οικονομικές καταστάσεις για το 2011 και 2012.

Στο πιο πάνω ποσό δεν συμπεριλαμβάνονται χρεώστες για τους οποίους ο Οργανισμός θεωρεί ότι δεν συντρέχουν λόγοι διαγραφής μέρους του υπολοίπου τους.

Η πιο πάνω προτεινόμενη πρακτική της διαγραφής των χρεών δεν αποτελεί λύση στο πρόβλημα της μη είσπραξης των χρεωστικών υπολοίπων καθώς, με την υφιστάμενη πολιτική είσπραξης, δηλαδή της αποκοπής από τις επιχορηγήσεις ποσού που ισούται με 10% των χρεών τους μία ή δύο φορές τον χρόνο, διαπιστώνεται ότι, στις πλείστες περιπτώσεις, αυτή η αποκοπή δεν καλύπτει καν τα χρέη που δημιουργούνται στο έτος, με αποτέλεσμα το πρόβλημα αυτό να συνεχίζει να υπάρχει και να οξύνεται.

Ο Οργανισμός θα πρέπει να αποκόπτει μεγαλύτερο από το 10% των χρεών τους ώστε η εξόφληση των χρεών να ολοκληρώνεται σε πιο σύντομο χρονικό διάστημα. Επιπρόσθετα, ο Οργανισμός θα πρέπει να αποκόπτει μεγαλύτερο ποσοστό από χρεώστες, εφόσον τους το επιτρέπει η οικονομική τους κατάσταση, όπως για παράδειγμα την ΚΟΠ.

Όπως αναφέρθηκε από τον Πρόεδρο του Οργανισμού, το θέμα βρίσκεται υπό επανεξέταση. Θεωρεί, δε, ότι θα πρέπει οι αποφάσεις που θα ληφθούν να συνάδουν με τον ρόλο και την αποστολή του Οργανισμού για τη δημιουργία προϋποθέσεων αθλητικής δραστηριότητας.

Επιχορηγήσεις αθλητικών φορέων. Κατά το 2012 παραχωρήθηκαν σε ομοσπονδίες και σωματεία επιχορηγήσεις ύψους €10,7 εκ., σε σύγκριση με €12,0 εκ. το 2011.

(α) Ομοσπονδίες. Κατά τη διάρκεια του έτους παραχωρήθηκε στις ομοσπονδίες επιχορήγηση ύψους €6,0 εκ. σε σύγκριση με €6,6 εκ. το 2011.

Παρά τη βελτίωση που παρατηρήθηκε στον έλεγχο που ασκεί ο Οργανισμός, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στον έλεγχο των επιχορηγήσεων των ομοσπονδιών για εξακρίβωση κατά πόσο αυτές αξιοποιούνται για τον σκοπό για τον οποίο παραχωρήθηκαν. Συγκεκριμένα, δεν γίνεται εκ των προτέρων έλεγχος του προγράμματος των ομοσπονδιών, και δεν γίνεται παρακολούθηση των αναγκών και στόχων των ομοσπονδιών.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού σημείωσε ότι οι έλεγχοι τα τελευταία χρόνια έχουν αποδώσει και απόδειξη τούτου είναι ότι έχουν γίνει σχετικές αποκοπές και επιστροφές ποσών που δεν δικαιολογήθηκαν από τις Ομοσπονδίες, ωστόσο συμφώνησε ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Επίσης υποστήριξε ότι ο εκ των προτέρων έλεγχος των προγραμμάτων των ομοσπονδιών, δεν μπορεί να εφαρμοστεί καθότι θα δημιουργήσει δυσλειτουργία στις ομοσπονδίες και πρόσθετο όγκο εργασίας στον Οργανισμό.

- (i) Έλεγχος ομοσπονδιών από ελεγκτικό οίκο.** Ο έλεγχος (οικονομικός και διαχειριστικός) των ομοσπονδιών έχει ανατεθεί σε ελεγκτικό οίκο. Μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου του Οργανισμού από την Υπηρεσία μας, ο ελεγκτικός οίκος είχε ελέγξει 59 ομοσπονδίες (συμπεριλαμβανομένων και των Ειδικών Ολυμπιακών, της Αθλητιατρικής Εταιρείας Κύπρου, του Συνδέσμου Μεταμοσχευμένων, και της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών).

Για αρκετές από τις 59 ομοσπονδίες εκκρεμεί ο έλεγχος για κάλυψη όλων των ετών μέχρι και το 2011, ενώ για 17 ομοσπονδίες δεν διεξήχθη έλεγχος.

Ο Οργανισμός, για να βοηθήσει τις ομοσπονδίες να λειτουργούν πιο σωστά εξέδωσε το πρότυπο εγχειρίδιο διαδικασιών ομοσπονδιών και τον οδηγό αποδέσμευσης επιχορηγήσεων τα

οποία δόθηκαν στις ομοσπονδίες τον Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2012, για υιοθέτηση και εφαρμογή.

- (ii) **Πρότυπο καταστατικό ομοσπονδιών.** Παρά τις επανειλημμένες εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας για το συγκεκριμένο θέμα, ο Οργανισμός, εξακολουθεί να μην έχει προβεί στην ετοιμασία ενός πρότυπου καταστατικού για υιοθέτηση από τις ομοσπονδίες που θα διασφαλίζει την ύπαρξη των ελάχιστων προϋποθέσεων απαραίτητων για τη λειτουργία των ομοσπονδιών σε πλαίσια νομιμότητας, αρχών, δεοντολογίας κ.λπ. και θα ρυθμίζει διάφορα θέματα όπως εκλογή, θητεία και εξουσία των διοικητικών συμβούλων και εσωτερικές διαδικασίες.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού, η ετοιμασία του πρότυπου καταστατικού δεν προχώρησε καθ' ότι υπήρξε σοβαρή αντίδραση εκ μέρους αριθμού ομοσπονδιών. Ο Οργανισμός με εγκύκλιο του ημερ. 14.5.2013, ζήτησε από όλες τις ομοσπονδίες να αποστείλουν τα καταστατικά τους για να επανεξεταστούν από τον Οργανισμό, ώστε να συνάδουν με τη σύγχρονη αθλητική διοίκηση.

- (iii) **Άλλα θέματα.**

- Ο Οργανισμός υιοθέτησε την εισήγηση της Υπηρεσίας μας για ετοιμασία σχετικού έντυπου αγωνιστικού ελέγχου του σχεδιασμού της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Το έντυπο θα πρέπει να διαμορφωθεί έτσι ώστε η ομοσπονδία να βεβαιώνει υπεύθυνα τον Οργανισμό ότι δεν χορηγούνται απαγορευμένες ουσίες στους αθλητές της.

Η Υπηρεσία μας επανέλαβε την εισήγησή της ότι, όπου ο Οργανισμός έχει υποψίες/αμφιβολίες για σκευάσματα που καταγράφονται στο έντυπο, μπορεί να συμβουλευτεί την Αρχή Αντι – Ντόπινγκ.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι ο Οργανισμός θα μελετήσει την πιο πάνω εισήγησή μας.

- Ο Οργανισμός επιχορηγεί τη μισθοδοσία του προσωπικού που εργοδοτούν 22 ομοσπονδίες. Από στοιχεία που τηρεί ο Οργανισμός, μόνο 14 από τις 22 ομοσπονδίες απέστειλαν συμβόλαια στον Οργανισμό, ωστόσο ο Οργανισμός εξακολουθεί να επιχορηγεί τη μισθοδοσία του προσωπικού και των 22 ομοσπονδιών.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού, ο Οργανισμός θα επικοινωνήσει εκ νέου με τις Ομοσπονδίες για υλοποίηση της εισήγησής μας και θα εξετάσει τη δυνατότητα αποκοπής χορηγιών, όσων ομοσπονδιών δεν ανταποκρίθουν.

- (β) Πιο κάτω αναφέρονται θέματα που αφορούν σε συγκεκριμένες ομοσπονδίες.

- (i) **Κυπριακή Ομοσπονδία Τοξοβολίας (ΚΟΤΟΞ).** Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΟΤΟΞ, με επιστολή του, ημερ. 5.4.2013, ενημέρωσε τον Οργανισμό ότι όταν ζητήθηκε από τη γραφεία της Ομοσπονδίας να υποβάλει τα αντίγραφα που είχαν σταλεί στον Οργανισμό με την τελευταία κατάσταση εξόδων του 2012 για έλεγχο, διαπίστωσαν ότι υπήρχαν «αρκετές ασάφειες, ανύπαρκτα τιμολόγια και αλλοιώσεις στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου που είχαν σταλεί στον Οργανισμό ως αποφάσεις».

Επιπρόσθετα, από τον έλεγχο που διεξήγαγε ο Οργανισμός, διαπιστώθηκαν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Η Ομοσπονδία προμηθεύτηκε εξοπλισμό από εταιρεία της οποίας ο Διευθύνων Σύμβουλος είναι και μέλος του Διοικητικού της Συμβουλίου, παρόλο ότι σύμφωνα με το καταστατικό της Ομοσπονδίας, αυτή απαγορεύεται να συνάπτει συμβάσεις εργασίας ανεξάρτητων υπηρεσιών, έργου, προμηθειών ή οποιεσδήποτε άλλες συμβάσεις με οικονομικό αντάλλαγμα με μέλη του Διοικητικού της Συμβουλίου, τις συζύγους τους κ.λπ. Επιπρόσθετα, το εν λόγω μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ομοσπονδίας,

σύμφωνα με τα πρακτικά της Ομοσπονδίας, ήταν παρόν στη συνεδρίαση για αξιολόγηση προσφορών και κατακύρωση της προσφοράς.

- Οι αποδείξεις είσπραξης για διάφορες πληρωμές που διενήργησε η Ομοσπονδία εκδόθηκαν από την Ομοσπονδία από μπλοκ αποδείξεων που είχε στην κατοχή της αντί από τους δικαιούχους. Στη θέση «ο Λαβών» υπάρχει το όνομα του δικαιούχου το οποίο φαίνεται ότι γράφτηκε από την Ομοσπονδία, αφού ο γραφικός χαρακτήρας και το είδος της υπογραφής είναι πανομοιότυπα, εγείροντας έτσι ερωτηματικά για τις πληρωμές που έγιναν.

Επιπρόσθετα των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας διαπίστωσε ότι το Λογιστήριο του Οργανισμού, λόγω των παρατυπιών που εντόπισε κατά τον έλεγχο που διεξήγαγε, απέκοψε το ποσό των €7.919,36 από το ποσό που ζητούσε η Ομοσπονδία ως επιχορήγηση. Ωστόσο, το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρίαση του ημερ. 26.2.2013, αποφάσισε όπως επιστρέψει στην Ομοσπονδία το ποσό των €4.000 το οποίο αφορούσε σε κάλυψη εξόδων για τη διοργάνωση του GrandPrix.

Όπως πληροφορηθήκαμε από τον Πρόεδρο του Οργανισμού, με την εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου στην Ομοσπονδία αναμένεται ότι η κατάσταση θα βελτιωθεί.

(ii) Κυπριακή Παραολυμπιακή Επιτροπή (ΚΕΠΕ). Η ΚΕΠΕ είναι σώμα αντίστοιχο της ΚΟΕ, αλλά για τους Παραολυμπιακούς Αγώνες.

Όπως αναφέρεται στην προηγούμενη Έκθεση της Υπηρεσίας μας, το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του, ημερ. 20.12.2011, αποφάσισε όπως διεξαχθεί έρευνα για την ΚΕΠΕ, και ανάλογα με τα αποτελέσματα να προσφερθεί όλη η βοήθεια που χρειάζεται. Σκοπός είναι να διασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία, αλλά και η σωστή οικονομική διαχείρισή της, ώστε να πληροί τις πρόνοιες του περί ΚΟΑ Νόμου.

Η έρευνα του Οργανισμού καταπιάστηκε με τη δομή και τη λειτουργία του πιο πάνω αθλητικού φορέα και κατέδειξε ότι «υπάρχουν λειτουργικά προβλήματα, υπέρβαση εξουσιών και έλλειψη χρηστής διοίκησης». Σημαντική διαπίστωση είναι ότι η θητεία του Εκτελεστικού Συμβουλίου της ΚΕΠΕ έληξε από το 2005 και έκτοτε δεν συγκλήθηκε γενική συνέλευση για εκλογή νέου Εκτελεστικού Συμβουλίου. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι το Εκτελεστικό Συμβούλιο δεν καταβάλλει καμιά προσπάθεια για αύξηση των μελών και των αθλητών της ΚΕΠΕ.

Ο Οργανισμός, αφού ολοκληρώθηκαν οι παραολυμπιακοί αγώνες το 2012 στο Λονδίνο, ανέθεσε στον ελεγκτικό οίκο να διεξάγει οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο στην ΚΕΠΕ. Ο έλεγχος έγινε για τις οικονομικές καταστάσεις του 2010 και 2011.

Από τον έλεγχο που διεξήγαγε ο ελεγκτικός οίκος, διαπίστωσε ότι υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες οι οποίες αφορούν στην οικονομική διαχείριση και τη διενέργεια δαπανών, καθώς επίσης και στη λειτουργία της Επιτροπής και την τήρηση των κανόνων χρηστής διοίκησης.

Μετά τον εντοπισμό των πιο πάνω προβλημάτων και αδυναμιών, η Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου, στη συνεδρία της, ημερ. 6.11.2012, ασχολήθηκε με τα ευρήματα του ελεγκτικού οίκου για την ΚΕΠΕ και πήρε τις ακόλουθες αποφάσεις:

- Να αναληφθεί η διαχείριση του όλου θέματος από ειδική επιτροπή του Οργανισμού και να ενημερωθεί η ηγεσία της ΚΕΠΕ σχετικά.
- Να συνταχθούν άμεσα οι όροι εντολής της εν λόγω Επιτροπής.
- Να διασφαλιστεί η νομική πτυχή με τη μελέτη και εφαρμογή ενός νέου καταστατικού.
- Να τακτοποιηθούν όλες οι εκκρεμότητες οικονομικής φύσης μέχρι 31.12.2012.
- Οποιαδήποτε περίπτωση ατασθαλίας διαφανεί, να μελετηθεί από κοινού με τη Διαχειριστική Επιτροπή και την Επιτροπή Ελέγχου και να ζητηθεί η γνώμη του νομικού συμβούλου.

- Να μελετηθεί η περίπτωση αυτεπάγγελτης προσφυγής στην ΑΔΕΑ σε περιπτώσεις αθλητικής διαφοράς.

Όπως διαπιστώθηκε, μέχρι την ημερομηνία ελέγχου (Μάιος 2013) η Επιτροπή Ελέγχου δεν συνέταξε τους όρους εντολής της Διαχειριστικής Επιτροπής, ωστόσο αυτή συνεδριάζει και ασκεί έλεγχο επί της ΚΕΠΕ προς επίλυση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι ο καθορισμός των όρων εντολής της Διαχειριστικής Επιτροπής θα πρέπει να γίνει αμέσως, προς αποφυγή τυχόν προβλημάτων ως προς τις ενέργειες και αποφάσεις της Επιτροπής.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι ο Οργανισμός βρίσκεται στο τελικό στάδιο των διαδικασιών για δημιουργία άλλης Συνομοσπονδίας, στην οποία θα συμμετέχουν όλες οι αθλητικές ομοσπονδίες των οποίων τα αθλήματα περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (IPC), μέσα στην οποία θα περιλαμβάνονται όλα τα αθλήματα τα οποία με βάση τους διεθνείς κανονισμούς δικαιούνται να περιλαμβάνονται στην υπό αναφορά Επιτροπή.

(γ) Σωματεία.

- (i) Κατά τη διάρκεια του έτους παραχωρήθηκε στα σωματεία χορηγία ύψους €3,8 εκ., σε σύγκριση με €4,5 εκ. το προηγούμενο έτος. Τα ποσά που εγκρίνονται και παραχωρούνται στα σωματεία, υπολογίζονται κυρίως σύμφωνα με την αγωνιστική τους αξιολόγηση, στη βάση αντικειμενικών κριτηρίων.

(ii) Ειδική κρατική χορηγία προς τα ποδοσφαιρικά σωματεία.

- Μέσω του Προϋπολογισμού του Οργανισμού δίνεται επιπλέον ειδική κρατική χορηγία προς τα ποδοσφαιρικά σωματεία, η οποία από το 2005 μέχρι και το 2010 ανέρχεται σε €2.562.902 ετησίως, ενώ το 2011 ήταν €981.802 και το 2012 €599.999.
- Ο Οργανισμός στηρίζει το ποδόσφαιρο με διάφορες χορηγίες, οι οποίες, μαζί με την ειδική κρατική χορηγία, σύμφωνα με καταστάσεις του Οργανισμού, ανέρχονταν σε €4.294.904, κατά το 2012 όπως αναφέρεται αναλυτικά στην Έκθεση του Γενικού Ελεγκτή για τον ΚΟΑ που υποβλήθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 14.6.2013.

- (iii) **Οφειλές ποδοσφαιρικών σωματείων προς Τμήματα/Υπηρεσίες του Κράτους.** Μετά από σχετικές οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικών, η χορηγία που αναλογούσε σε ποδοσφαιρικά σωματεία που είχαν οφειλές σε Τμήματα/Υπηρεσίες του Κράτους, εμβάσθηκε απευθείας από τον Οργανισμό στα εν λόγω Τμήματα, για κάλυψη μέρους των οφειλών των σωματείων. Συγκεκριμένα, κατά το 2012, καταβλήθηκε ποσό €464.972 στο Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και €994.179 στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων.

(δ) **Αθλητικό μητρώο.** Ο Οργανισμός, σύμφωνα με τη νομοθεσία, προβαίνει στην αθλητική αναγνώριση αθλητικών σωματείων και ομοσπονδιών και τα εγγράφει σε αθλητικό μητρώο που τηρείται ειδικά για τον σκοπό αυτό. Διαπιστώθηκε ότι το μητρώο εξακολουθεί να μην ενημερώνεται με τις αλλαγές που γίνονται στις ομοσπονδίες ή στα σωματεία. Για παράδειγμα, το μητρώο συμπεριλαμβάνει σωματεία που έχουν διαλυθεί.

Η νομοθεσία προνοεί επίσης την αναγνώριση αθλητικού σωματείου για συγκεκριμένα αθλήματα για σκοπούς απόκτησης του δικαιώματος εγγραφής στην αντίστοιχη ομοσπονδία και, ως εκ τούτου, η αίτηση πρέπει να υποβάλλεται και η έγκριση πρέπει να παραχωρείται τόσο για το σωματείο αλλά και για κάθε άθλημα ξεχωριστά. Για τον σκοπό αυτό, ο Οργανισμός προέβηκε κατά το έτος 2011 στη δημιουργία επιπρόσθετου, ειδικού μητρώου των εγγεγραμμένων σωματείων ανά άθλημα. Ωστόσο, όπως πληροφορηθήκαμε, το ειδικό μητρώο δημιουργήθηκε από τα στοιχεία που υπάρχουν στο αθλητικό μητρώο με μόνη διαφορά ότι η ταξινόμηση έγινε κατά άθλημα. Κατά τη δημιουργία του δεν είχαν γίνει οποιεσδήποτε ενέργειες για επικαιροποίηση των στοιχείων που διαθέτει ο Οργανισμός για τα αθλήματα στα οποία δραστηριοποιείται κάθε σωματείο.

Η επικαιροποίηση του εν λόγω μητρώου, αλλά και του αθλητικού μητρώου πρέπει να είναι συνεχής.

Όπως πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ο Πρόεδρος του Οργανισμού, για τις αλλαγές που γίνονται στις ομοσπονδίες και τα σωματεία, καθώς και τη διαγραφή από το αθλητικό μητρώο όσων έχουν διαλυθεί, χρειάζεται τροποποίηση των Κανονισμών. Το θέμα θα απασχολήσει την Επιτροπή Νομοθεσίας που συστάθηκε για την τροποποίηση των Κανονισμών. Μέχρι την τροποποίηση των Κανονισμών ο Οργανισμός θα κατατάξει τα σωματεία αυτά, σε άλλη κατηγορία π.χ. Ανενεργά Σωματεία.

Σχέδιο Επαγγελματικής Αποκατάστασης.

(α) Παρακολούθηση αθλητών. Το Σχέδιο Επαγγελματικής Αποκατάστασης (ΣΕΑ) εφαρμόστηκε τον Ιούλιο 1991 και είχε ως σκοπό όπως οι αθλητές οι οποίοι «με τις νίκες τους προάγουν τον αθλητισμό και προβάλλουν την Κύπρο στο εξωτερικό, αντιμετωπιστούν με ιδιαίτερη φροντίδα...». Οι αθλητές τοποθετούνταν σε ανάλογη μισθολογική κλίμακα και πληρώνονταν από τον Οργανισμό, μέσω της οικείας ομοσπονδίας, ανάλογα με τους αγώνες και τη θέση που εξασφάλιζαν. Οι αθλητές θεωρούνταν «ελεύθεροι τακτικής υπηρεσίας» όσο χρονικό διάστημα κρινόταν αναγκαίο για συνέχιση της αθλητικής τους καριέρας. Το ΣΕΑ έπαψε να εφαρμόζεται για νέους αθλητές από τον Φεβρουάριο 2003 και στη θέση του λειτούργησε Σχέδιο Υψηλών Παροχών. Σήμερα υπάρχουν 24 αθλητές ενταγμένοι στο ΣΕΑ.

Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Οργανισμός, αλλά και κάποιες ομοσπονδίες, δεν ήταν ενήμεροι για το καθεστώς απασχόλησης του κάθε ενταγμένου αθλητή.

Ενώ σκοπός του ΣΕΑ είναι η επαγγελματική αποκατάσταση των αθλητών και προνοεί με σαφήνεια ότι, «οι επωφελούμενοι από το Σχέδιο, μετά το πέρας της αθλητικής τους καριέρας, τοποθετούνται σε υπηρεσία σε θέση που θα κρίνει ο ΚΟΑ σε συνεργασία με την ομοσπονδία, έχουσα σχέση με την επαγγελματική κατάρτιση τους», διαπιστώθηκε ότι υπήρχαν ορισμένοι αθλητές οι οποίοι, ενώ το «ελεύθερο τακτικής υπηρεσίας» τους είχε τερματιστεί, δεν απασχολούνται πλήρως ή καθόλου, ενώ αμείβονται κανονικά. Παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε ο Οργανισμός, με επιστολές του, ημερ. 7.2.2013 και 25.2.2013, για να πάρει πληροφόρηση σχετικά με το καθεστώς απασχόλησης των ενταγμένων αθλητών, το πρόβλημα δεν έχει επιλυθεί ακόμη, ιδιαίτερα όσον αφορά στην Κυπριακή Ομοσπονδία Ερασιτεχνικού Αθλητισμού Στίβου (ΚΟΕΑΣ) και στη Σκοπευτική Ομοσπονδία Κύπρου (ΣΚΟΚ).

Στη συνεδρία του, ημερ. 21.12.2012, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι για οποιονδήποτε αθλητή δεν ικανοποιούνται όλες οι πιο πάνω απαιτήσεις, δεν θα εκταμιεύεται κανένα ποσό για τη μισθοδοσία του.

Η Υπηρεσία μας αναμένει ότι ο Οργανισμός θα καταβάλει κάθε προσπάθεια προς επίλυση του προβλήματος, θεωρώντας απαράδεκτο, ιδιαίτερα εν καιρώ οικονομικής κρίσης, να αμείβονται άτομα χωρίς να καλύπτουν πλήρες ωράριο ή ακόμα και χωρίς να απασχολούνται καθόλου και αναμένει ότι ο Οργανισμός θα ελέγχει άμεσα ότι τα ενταγμένα στο ΣΕΑ άτομα εργοδοτούνται πλήρως, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, πρόσφατα συστάθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο ad hoc Επιτροπή για να καθοριστεί πορεία επίλυσης του θέματος.

(β) Νέες εντάξεις στο Σχέδιο Επαγγελματικής Αποκατάστασης μετά το 2003. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, το ΣΕΑ καταργήθηκε το 2003 και στη θέση του λειτούργησε Σχέδιο Υψηλών Παροχών, βάσει του οποίου οι αθλητές και οι προπονητές λαμβάνουν για την επιτυχία τους ένα εφάπαξ χαριστικό ποσό. Ακολούθως, το Σχέδιο Υψηλών Παροχών μετονομάστηκε τον Μάρτιο 2009 σε Σχέδιο Χαριστικών Παροχών, με μειωμένα τα ποσά παροχών. Στο Σχέδιο Χαριστικών Παροχών συμπεριλήφθηκε πρόνοια σύμφωνα με την οποία «τυχόν επαγγελματική αποκατάσταση αθλητών παρέχεται με ειδική απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού αφού εξεταστούν όλα τα δεδομένα που θα παρουσιάζονται ενώπιον του», χωρίς, ωστόσο, να έχει ληφθεί απόφαση για επαναφορά του ΣΕΑ. Ως αποτέλεσμα αυτής της δυνατότητας, ορισμένοι αθλητές απολαμβάνουν τόσο τις χαριστικές παροχές όσο και την μακροχρόνια αμοιβή τους μέσω του ΣΕΑ. Σημειώνεται ότι μετά το 2003, έχουν ενταχθεί στο ΣΕΑ ακόμα πέντε αθλητές.

Η Υπηρεσία μας παρατηρεί και πάλι ότι δεν χρησιμοποιούνται κριτήρια στα οποία να βασίζεται η ένταξη ενός αθλητή στο ΣΕΑ αλλά αυτή γίνεται επιλεκτικά. Κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, η απουσία κριτηρίων έχει ως αποτέλεσμα να μην φαίνεται ότι όλοι οι αθλητές τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης, τόσο όσο αφορά στην ένταξη ή μη ενός αθλητή όσο και στην τοποθέτηση σε συγκεκριμένη κλίμακα.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού ανέφερε ότι τα κατά καιρούς Διοικητικά Συμβούλια έχουν παραχωρήσει Επαγγελματική Αποκατάσταση σε αθλητές που πέτυχαν μεγάλες διεθνείς επιτυχίες. Κατά συνέπεια θεωρεί ότι δεν δημιουργείται άνιση μεταχείριση με οποιοδήποτε άλλο αθλητή.

Προγράμματα.

(α) Σχέδιο Ταλέντων. Το Σχέδιο αφορά στα έξοδα λειτουργίας και εφαρμογής του προγράμματος που σκοπό έχει τον εντοπισμό νέων ταλέντων και την αξιοποίησή τους στα αντίστοιχα αθλήματα για μελλοντικές διεθνείς διακρίσεις.

Κατά το 2012 δαπανήθηκε για το Σχέδιο ποσό ύψους €429.322, σε σχέση με €503.881 το 2011 (μείωση 14,8%).

(β) Σχέδιο Υψηλής Επίδοσης. Το Σχέδιο λειτουργεί στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων μέσα από τα οποία επιλέγονται οι καλύτεροι αθλητές ολυμπιακών αθλημάτων και τοποθετούνται σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με την επίδοσή τους και άλλες παραμέτρους/κριτήρια που είναι δημοσιοποιημένα με σκοπό την προετοιμασία τους για τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τις ενδιάμεσες μεγάλες διοργανώσεις όπως Παγκόσμια πρωταθλήματα, Πανευρωπαϊκοί αγώνες κ.λπ.

Βάσει του Οδηγού του Σχεδίου, προνοούνται οικονομικές παροχές σε αθλητές και προπονητές ενταγμένους στο Σχέδιο.

Κατά το 2012 δαπανήθηκε ποσό €574.593 από το οποίο ποσό €252.417 αφορά σε εξειδικευμένες προετοιμασίες.

(γ) Εθνικό Σχέδιο Υποστήριξης Αναπτυξιακού Αθλητισμού (ΕΣΥΑΑ).

(i) Σχετικά με το πιο πάνω σχέδιο εγκρίθηκε Προϋπολογισμός για το 2012 ύψους €1.250.000 (2011: €1.600.000). Οι πραγματικές δαπάνες για το 2012 ανήλθαν σε €1.529.534 (2011: €1.652.917).

(ii) Συμβόλαια Εργοδότησης. Στην Έκθεσή μας για τις οικονομικές καταστάσεις του Οργανισμού για το 2011 αναφέρεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 23.11.2010 αποφάσισε όπως από 1.1.2011 αυξηθούν οι ελάχιστες ώρες εργασίας των υπεύθυνων αθλημάτων κατά πέντε ώρες εβδομαδιαίως (από 16 σε 21 ώρες) καθώς επίσης και ο ελάχιστος αριθμός επισκέψεων που θα πραγματοποιούν οι επιθεωρητές (από 18 σε 40 επισκέψεις) τον μήνα. Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε δεν έχει ακόμη εξασφαλιστεί η σχετική έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και του ΤΔΔ&Π για την αύξηση των ωρών εργασίας του εν λόγω προσωπικού του Οργανισμού και το θέμα εκκρεμεί.

(δ) Αθλητισμός Για Όλους (ΑΓΟ).

(i) Έσοδα. Τα έσοδα του Οργανισμού από δικαιώματα συμμετοχής στο πρόγραμμα ΑΓΟ ανήλθαν σε €1.136.990, σε σύγκριση με €1.083.110 το 2011 (αύξηση κατά €53.880 ή 5%).

(ii) Έξοδα. Σχετικά με το πιο πάνω πρόγραμμα εγκρίθηκε Προϋπολογισμός για το 2012 ύψους €2.673.904 (2011: €2.577.241). Οι πραγματικές δαπάνες για το 2012 ανήλθαν σε €2.755.758, σε σύγκριση με €3.115.813 το 2011 (μείωση κατά €360.055 ή 11,6%). Από την ολική υπέρβαση των €81.854 του 2012, ποσό ύψους €43.904 καλύφθηκε με μεταφορές από άλλα κονδύλια και το υπόλοιπο ποσό θα καλυφθεί με τον Τροποποιητικό Προϋπολογισμό, η έγκριση του οποίου ακόμα εκκρεμεί.

Η μείωση της δαπάνης του 2012 σε σύγκριση με το 2011 οφείλεται κυρίως στις αναδρομικές αυξήσεις των αποδοχών των γυμναστών και του επιδόματος οδοιπορικών από την 1.1.2009, για τις οποίες καταβλήθηκε συνολικό ποσό €216.429 το 2011.

Δημιουργία και βελτιώσεις αθλητικών χώρων. Κατά το 2012 δαπανήθηκε ποσό €2.283.763, από το οποίο ποσό ύψους €201.638 αφορά στα Μικρά Αναπτυξιακά Έργα και ποσό ύψους €307.339 αφορά στον

Κοινωνικό Αθλητισμό. Επιπρόσθετα, δαπανήθηκε ποσό ύψους €486.895 για αποπληρωμή τοκοχρεολυσίων έργων.

(α) Άδειες οικοδομής αθλητικών χώρων. Παρά τις επανειλημμένες αναφορές μας, εξακολουθεί να μην έχουν εξασφαλιστεί άδειες οικοδομής για τους ακόλουθους αθλητικούς χώρους: Βοηθητικά γήπεδα Μακαρίου Σταδίου (ιδιόκτητος χώρος) και Στάδιο Αντώνης Παπαδόπουλος και Βοηθητικά γήπεδα Ομόνοιας (μη ιδιόκτητοι χώροι).

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι όσον αφορά τα βοηθητικά γήπεδα του Μακαρίου, ο Οργανισμός είναι στη διαδικασία εξασφάλισης άδειας οικοδομής και σημείωσε ότι την ευθύνη για τις αδειοδοτήσεις των μη ιδιόκτητων χώρων, έχουν αποκλειστικά οι ιδιοκτήτες και ότι ο Οργανισμός τούς έχει υποδείξει ότι πρέπει να εξασφαλίσουν τις σχετικές άδειες.

(β) Άλλοι μικρότεροι αθλητικοί χώροι. Εξακολουθεί να εκκρεμεί η εξέταση εάν άλλοι μικρότεροι αθλητικοί χώροι διαθέτουν άδειες οικοδομής.

Σημειώνεται ότι τα τελευταία πέντε χρόνια, λόγω του ότι ο Οργανισμός ασκεί έλεγχο ως προς την έκδοση πολεοδομικής άδειας και άδειας οικοδομής που αποτελεί προϋπόθεση για να δοθεί επιχορήγηση από τον Οργανισμό, οι χώροι που επιχορηγήθηκαν είτε είναι μικροί είτε είναι μεγάλοι διαθέτουν τις πιο πάνω άδειες.

(γ) Κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης. Την 1.8.2011 τέθηκε σε ισχύ η εφαρμογή του άρθρου 22 του περί της Πρόληψης και της Καταστολής της Βίας στους Αθλητικούς Χώρους Νόμου του 2008, σύμφωνα με την οποία, έπρεπε, μεταξύ άλλων, τα γήπεδα Α' κατηγορίας να διαθέτουν κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης.

Σε όλα τα στάδια Α' κατηγορίας εγκαταστάθηκαν και λειτουργούν κλειστά κυκλώματα παρακολούθησης. Επίσης, για τις κλειστές αίθουσες, ο Νόμος του 2008, προέβλεπε όπως το σύστημα τοποθετηθεί στις αίθουσες που διαθέτουν περισσότερες από 2.000 θέσεις.

Λόγω, της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης, ύστερα από αίτημα του Οργανισμού, αναστάληκε η εφαρμογή του Νόμου από την Βουλή των Αντιπροσώπων, μέχρι τον Μάιο του 2014.

(δ) Μαζικός αθλητισμός. Σύμφωνα με τους περί Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού Νόμους 1969 – 1996, Μέρος Τρίτο, Άρθρο 5(2)(ε), το Διοικητικό Συμβούλιο κέκτηται αρμοδιότητα όπως «οργανώνει και θέτει σε λειτουργία κέντρα αθλητικά και γυμναστικά προς χρήση από το κοινό».

Όπως έχουμε αναφέρει και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, τα μέχρι σήμερα ποσά που διατίθενται για τη δημιουργία και βελτιώσεις αθλητικών χώρων, είτε είναι ιδιόκτητα είτε είναι επιχορηγημένα, αφορούν, κατά κύριο λόγο, σε έργα για τον σωματειακό αθλητισμό ή τον υψηλό αθλητισμό που χρησιμοποιούνται από ομάδες, σωματεία ή/και αθλητές, δηλαδή για έργα αγωνιστικού αθλητισμού.

Όπως διαπιστώνεται από τον δεκαετή στρατηγικό σχεδιασμό που ετοιμάστηκε από τον Οργανισμό για την περίοδο 2011 - 2020, ο ένας από τους δύο στρατηγικούς του στόχους είναι η «ανάπτυξη διευρυνμένων αθλητικών προγραμμάτων αθλητικής ενασχόλησης, με στόχο την υγεία των πολιτών, ανεξάρτητα από ηλικία ή φύλο». Τα μέτρα προς επίτευξη του στόχου αυτού θα είναι η επιχορήγηση, κάθε έτος, 10 έργων Κοινωνικού Αθλητισμού.

Το πρόγραμμα Κοινωνικός Αθλητισμός, το οποίο εφαρμόστηκε το 2004 και το οποίο αναμενόταν ότι θα συμβάλει στην εκπλήρωση του πιο πάνω στόχου, στηρίζεται στην προθυμία και δυνατότητα των Δήμων για την εφαρμογή του, και μέχρι σήμερα δεν φαίνεται να έχει συμβάλει σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ τα μέτρα που αναφέρονται πιο πάνω αφορούν μόνο σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού και όχι στο ευρύ κοινό.

Τα έργα που ανεγείρει ο Οργανισμός, αναμενόταν ότι θα συνέβαλλαν στην αναβάθμιση του μαζικού αθλητισμού, όπως το ΓΣΟ, του οποίου το κόστος ανέγερσης ανήλθε σε €4,63 εκ. περίπου. Παρά το μεγάλο κόστος του, η συμβολή στον στόχο αυτό είναι ελάχιστη αφού όπως φαίνεται, λόγω του καθεστώτος που έχει αποφασιστεί, χρησιμοποιείται πολύ λίγο από το κοινό για τους πιο κάτω λόγους:

- Ενώ πρόκειται για τεράστιο χώρο, κτίστηκαν μόνο δύο γήπεδα FUTSAL και ένας χώρος για αντισφαίριση/καλαθόσφαιρα, τα οποία δεν απευθύνονται στο ευρύ κοινό. Ο υπόλοιπος χώρος είναι εστιατόρια και υπερυψωμένες κατασκευές από τσιμέντο.
- Ο χώρος διατίθεται προς χρήση από τους φοιτητές και το προσωπικό του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) ολόκληρη τη μέρα της Τρίτης και Τετάρτης και τα απογεύματα όλων των υπόλοιπων ημερών της εβδομάδας εκτός του Σαββατοκυριακού.
- Για αρκετό χρόνο, κατά τον οποίο δεν χρησιμοποιείται από το ΤΕΠΑΚ, ενοικιάζεται από οργανωμένες ομάδες.
- Η χρήση των τριών χώρων γίνεται μόνο επί πληρωμή.
- Ο χώρος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από περισσότερα άτομα, αν συμπεριλαμβάνονταν και άλλου είδους αθλητικοί χώροι, για παράδειγμα χώρος για στίβο.

Σημειώνεται ότι για τη χρήση του χώρου, που αναφέρεται πιο πάνω, το ΤΕΠΑΚ καταβάλλει ποσό €60.000 + ΦΠΑ ετησίως προς τον Δήμο Λεμεσού, ο οποίος, με βάση συμφωνία παραχώρησης άδειας χρήσης, που υπογράφηκε στις 29.7.2009 μεταξύ του Οργανισμού και του Δήμου, έπρεπε να καταβάλλει στον Οργανισμό €30.000 + ΦΠΑ ετησίως. Στη συνέχεια ο Δήμος, με βάση άλλη συμφωνία που υπογράφηκε στις 29.7.2009 μεταξύ των πιο πάνω συμβαλλόμενων μερών, ο Οργανισμός θα παρείχε οικονομική βοήθεια ή/και χορηγία στον Δήμο €34.500 ή/και το ποσό και το ΦΠΑ που θα καταβάλλει ο Δήμος στον Οργανισμό με βάση τη συμφωνία για παραχώρηση άδειας χρήσης. Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα ο Δήμος δεν κατέβαλε, αλλά ούτε και εισέπραξε οποιοδήποτε ποσό στον/από τον Οργανισμό. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, επίκειται αλλαγή στις πιο πάνω συμφωνίες, ώστε τα ποσά να είναι εικονικά.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι η ανάπλαση του χώρου έγινε μετά από αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Η εγκατάσταση παραχωρήθηκε στο Δήμο Λεμεσού αφού ο Δήμος είχε σχετική συμβολή στην ανέγερση του χώρου. Η χρήση από το ΤΕΠΑΚ κατά την άποψη του Οργανισμού, έστω και με πληρωμή, συνάδει με τους σκοπούς της ανέγερσης του χώρου για χρήση από το κοινό της Λεμεσού, αφού και οι φοιτητές του ΤΕΠΑΚ αποτελούν κοινό της Λεμεσού. Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι η στρατηγική του κοινωνικού μαζικού αθλητισμού, προωθείται μέσα από τα εθνικά προγράμματα μαζικής άθλησης του Οργανισμού (π.χ. ΑΓΟ, ΕΣΥΑΑ).

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι η χρήση του ΓΣΟ από τους φοιτητές και το Πρόγραμμα του ΕΣΥΑΑ αναφέρονται σε συγκεκριμένες ομάδες και ηλικίες και επομένως μόνο μερικώς εξυπηρετούν την στρατηγική του κοινωνικού μαζικού αθλητισμού.

(ε) Επιχορήγηση γηπέδου για τα σωματεία ΑΕΛ και ΑΡΗΣ και για το σωματείο του ΑΠΟΛΛΩΝΑ. Όπως αναφέρεται στην προηγούμενη Έκθεση της Υπηρεσίας μας, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε επιχορήγηση συνολικού ύψους €13,3 εκ. για το γήπεδο των σωματείων ΑΕΛ και ΑΡΗΣ και επιχορήγηση ύψους €8,5 εκ. για το γήπεδο του σωματείου του ΑΠΟΛΛΩΝΑ.

Στον Προϋπολογισμό του 2012 το πιο πάνω έργο περιλήφθηκε κάτω από την κατηγορία Δημιουργία και Βελτιώσεις – Νέα έργα με δανειοδότηση. Όλα τα έργα της κατηγορίας αυτής έχουν συμβολική πρόνοια €10 με σημείωση δίπλα για το αναμενόμενο κόστος του έργου και ότι χρόνος έναρξης είναι για το γήπεδο ΑΕΛ – ΑΡΗ το 2012, ενώ για το γήπεδο ΑΠΟΛΛΩΝΑ το 2012/2013. Επιπρόσθετα, υπάρχει γενική σημείωση για όλα τα έργα της κατηγορίας αυτής ότι η διαδικασία για την κατασκευή τους δεν μπορεί να αρχίσει χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας και Πολιτισμού.

- (i) Γήπεδο ΑΕΛ – ΑΡΗ.** Η έγκριση των δύο Υπουργών δεν είχε εξασφαλιστεί μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου.

Όπως, όμως, διαπιστώθηκε ο Οργανισμός και η κοινοπραξία των σωματείων ΑΕΛ – ΑΡΗΣ συνέχισαν τις προσπάθειες για εξασφάλιση δανειοδότησης για εκτέλεση του έργου, χωρίς όμως επιτυχία.

Σημειώνεται ότι, παρά τη μη εξασφάλιση των απαιτούμενων πιστώσεων, τον Απρίλιο του 2012 προκηρύχθηκε προσφορά από τον Οργανισμό για λογαριασμό των σωματείων για εξεύρεση εργολάβου για την κατασκευή του γηπέδου. Στους όρους της προσφοράς περιλήφθηκε πρόνοια ότι η σύμβαση θα υπογραφεί όταν εξασφαλιστεί χρηματοδότηση.

Η λήξη της προθεσμίας της υποβολής προσφορών παρατάθηκε δύο φορές.

- (ii) **Γήπεδο ΑΠΟΛΛΩΝΑ.** Για το γήπεδο του ΑΠΟΛΛΩΝΑ δεν υπήρχαν οποιεσδήποτε εξελίξεις σε σχέση με τις αναφορές μας στην Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού, πρόσφατα τα τρία σωματεία ΑΕΛ – ΑΡΗΣ – ΑΠΟΛΛΩΝΑΣ έχουν υποβάλει αίτημα στον Οργανισμό για την ανέγερση κοινού γηπέδου, μια εξέλιξη που ο Οργανισμός αντικρίζει θετικά και εμπίπτει στις προηγούμενες διακηρύξεις και προσπάθειες του για την κατασκευή ενός μόνο ποδοσφαιρικού γηπέδου στη Λεμεσό.

Διαχείριση αθλητικών χώρων.

(α) Αποτελέσματα διαχείρισης.

- (i) Από τη διαχείριση των αθλητικών χώρων προέκυψε καθαρό έλλειμμα €4.270.249, σε σύγκριση με €3.579.792 το 2011, δηλαδή παρουσιάστηκε αύξηση του ελλείμματος κατά €690.457 ή 19,3% (λεπτομέρειες των εσόδων και εξόδων και του ελλείμματος εκάστου αθλητικού χώρου περιλαμβάνονται στην Έκθεση του Γενικού Ελεγκτή για τον ΚΟΑ που κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 14.6.2013). Όπως φαίνεται συνεχίζεται η αυξητική τάση του ελλείμματος για το οποίο η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι ο Οργανισμός πρέπει να εξετάσει μέτρα για μείωσή του.
- (ii) Το Κολυμβητήριο Λευκωσίας ανήκει στον Δήμο Λευκωσίας και, βάσει σχετικής συμφωνίας, χρησιμοποιείται και συντηρείται από κοινού από τον Δήμο και τον Οργανισμό. Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι η συμφωνία θα πρέπει να επανεξεταστεί ώστε να υπάρχει η δυνατότητα άσκησης αποδοτικότερου ελέγχου στις δαπάνες. Πραγματοποιήθηκαν συσκέψεις μεταξύ του Οργανισμού και του Δήμου Λευκωσίας εντός του 2013 χωρίς ωστόσο να προκύψει συμφωνία των δύο μερών.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού ενημέρωσε την Υπηρεσία μας ότι μετά τις συναντήσεις του Οργανισμού με τον Δήμο, έχουν συμφωνηθεί σημαντικές μειώσεις προς όφελος του Οργανισμού και ότι αναμένεται η υποβολή από το Δήμο Λευκωσίας τροποποιημένης συμφωνίας για έγκριση και υπογραφή.

- (iii) Το Κοινοτικό Κέντρο Λάρνακας ανήκει στον Δήμο Λάρνακας και το λειτουργεί και συντηρεί ο Οργανισμός, βάσει συμφωνίας με τον Δήμο Λάρνακας η οποία έληξε στις 31.8.2002 και έκτοτε δεν ανανεώθηκε. Στις 22.2.2012 ο Οργανισμός με επιστολή του στον Δήμο Λάρνακας ενημέρωσε το Δήμο ότι η σχετική συμφωνία έληξε και θα έπρεπε να ανανεωνόταν. Ο Δήμος με επιστολή του ημερ.10.10.2012 προς τον Οργανισμό αποφάσισε την ανανέωση της συμφωνίας για περίοδο 10 χρόνων δηλαδή μέχρι την 31.8.2022. Το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του ημερ.19.2.2013 ενέκρινε την ανανέωση της συμφωνίας μεταξύ ΚΟΑ – Δήμου Λάρνακας για τη διαχείριση του Κοινοτικού Κέντρου Λάρνακας η οποία θα περιλαμβάνει νέους επιπρόσθετους όρους ως προς τη δυνατότητα παρέμβασης του Οργανισμού σε αλλαγές στους όρους της συμφωνίας, σε θέματα αθλητικής φύσεως ή/και νέων αναγκών, όπως αυτές θα προκύψουν μελλοντικά και παρέπεμψε το θέμα στον νομικό σύμβουλο του Οργανισμού για την ετοιμασία νέας συμφωνίας διάρκειας πέντε χρόνων, αρχομένης το 2013. Παρόλα αυτά, μέχρι τη συμπλήρωση του ελέγχου (Μάιος 2013) δεν υλοποιήθηκε η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου για την ετοιμασία νέας συμφωνίας, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι ο Δήμος Λάρνακας αποδέχθηκε την ανανέωση της συμφωνίας από τον Οκτώβριο του 2012.

- (iv) Η γη του Κολυμβητηρίου Λάρνακας είναι κρατική και έχει εκμισθωθεί στον Οργανισμό, ο οποίος την υπομίσθωσε στον Ναυτικό Όμιλο Λάρνακας, Όμιλο Υποβρυχίων Δραστηριοτήτων «Ανδρέας Καριόλου» και Ιστιοπλοϊκό Όμιλο Λευκωσίας. Το συμβόλαιο μίσθωσης του Οργανισμού με το Υπουργείο Εσωτερικών έληξε στις 26.10.2009 και έκτοτε δεν ανανεώθηκε. Οι τρεις πιο πάνω Όμιλοι εξακολουθούν μέχρι στιγμής να καταβάλλουν το ετήσιο ενοίκιο στον Οργανισμό βάσει των σχετικών συμβολαίων υπομίσθωσης. Ο Οργανισμός με αίτησή του στο Κτηματολόγιο, ημερ. 8.7.2009, ζήτησε την ανανέωση της σύμβασης χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε απάντηση από μέρους του Κτηματολογίου. Θα πρέπει να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες από μέρους του Οργανισμού για την ανανέωση της σύμβασης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού, στη σύμβαση μίσθωσης της γης που έγινε για το Κολυμβητήριο, δεν υπήρχε πρόνοια για ανανέωσή της και έγινε αίτηση για νέα μίσθωση.

(β) Δικαιώματα χρήσης αθλητικών χώρων.

- (i) Σε συνεδρία του το Διοικητικό Συμβούλιο στις 28.2.2012, ενέκρινε αναθεωρημένα δικαιώματα χρήσης για τη διεξαγωγή κοινωνικών, επιχειρηματικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων σε αθλητικούς χώρους, τα οποία τέθηκαν σε εφαρμογή από 1.6.2012, βάσει των εισηγήσεων της ad hoc Επιτροπής που συστάθηκε για τον σκοπό αυτό.

Όσον αφορά στην αναθεώρηση των δικαιωμάτων χρήσης αθλητικών χώρων, στο επίπεδο των σωματείων, δηλαδή όσον αφορά στη χρήση των χώρων για αθλητικούς σκοπούς, θέμα το οποίο τέθηκε στην προηγούμενή μας Έκθεση, διαπιστώθηκε ότι μέχρι τη συμπλήρωση του ελέγχου δεν λήφθηκε οποιαδήποτε απόφαση.

- (ii) Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενές μας Εκθέσεις, εξακολουθεί η δωρεάν παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων, με καταβολή μόνο των πραγματικών εξόδων, σε συγκεκριμένους φορείς, κατόπιν σχετικής απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου, χωρίς την ύπαρξη κριτηρίων. Επαναλαμβάνουμε την εισήγηση της Υπηρεσίας μας όπως για σκοπούς διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης, καθοριστούν αντικειμενικά κριτήρια για τη δωρεάν παραχώρησή τους.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι στόχος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι να εφαρμοστεί νέα τιμολογιακή πολιτική που θα καλύπτει όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων των αθλητικών χώρων με την έναρξη της νέας αγωνιστικής περιόδου 2013-2014.

- (γ) **Παλαιό ΓΣΖ.** Όσον αφορά στην υπόθεση της εταιρείας που είναι κάτοχος του χώρου στο παλαιό ΓΣΖ, του οποίου η άδεια χρήσης είχε λήξει στις 31.8.2009, καταχωρίστηκε αγωγή από τον Οργανισμό εναντίον της εταιρείας στις 6.3.2012. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, στα πλαίσια της προσπάθειας εξώδικης διευθέτησης και ρύθμισης του ζητήματος που εκκρεμεί, συμφωνήθηκε από τα μέρη ο διορισμός ανεξάρτητων εκτιμητών οι οποίοι θα εκτιμήσουν τη σημερινή αξία των επενδύσεων στις οποίες προέβη στον χώρο η εν λόγω εταιρεία. Μέχρι στιγμής η υπόθεση εκκρεμεί στο δικαστήριο.

- (δ) **Ολυμπιακό Σκοπευτήριο Λάρνακας.** Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, το εν λόγω έργο το οποίο ολοκληρώθηκε, ανεγέρθηκε σε κρατική γη και σε τουρκοκυπριακή γη, η οποία μισθώθηκε στον Οργανισμό από το Υπουργείο Εσωτερικών και τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, αντίστοιχα. Αρχικά, η κρατική γη υπομισθώθηκε στον Σκοπευτικό Όμιλο Λάρνακας, και από 17.2.2012 έγινε υπομίσθωση και της τουρκοκυπριακής γης στον Όμιλο. Ο Οργανισμός θα πρέπει να εξασφαλίζει τη γη με αγορά ή απαλλοτρίωση, εκτός αν πρόκειται για κρατική γη.

Το Υπουργείο Εσωτερικών με την επιστολή του, ημερ. 18.10.2011, ενημέρωσε τον Οργανισμό ότι η απαλλοτρίωση Τουρκοκυπριακών Περιουσιών πρέπει να αποφεύγεται εκτός σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις για έργα δημόσιας ωφελείας.

Εν όψει του κινδύνου να απαιτηθεί από τον ιδιοκτήτη η επιστροφή της γης του, ζητήθηκε στην επιστολή μας προς τον Οργανισμό για τις οικονομικές καταστάσεις του 2011 όπως ενημερώσει την Υπηρεσία μας για τις ενέργειες που προτίθετο να λάβει. Δεν έχει ληφθεί απάντηση.

Ιδιωτικές σχολές γυμναστικής. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, λόγω της ανοχής που επιδείχθηκε διαχρονικά από τον Οργανισμό, συσσωρεύτηκαν πολλές αδυναμίες σε ότι αφορά στις ιδιωτικές σχολές γυμναστικής, η λειτουργία των οποίων διέπεται από τους περί Ιδιωτικών Σχολών Γυμναστικής Κανονισμούς του 1995 μέχρι 2012, με αποτέλεσμα ο έλεγχος της όλης κατάστασης να είναι χρονοβόρος και δύσκολος. Μετά που εγέρθηκε το θέμα από την Υπηρεσία μας, άρχισε σταδιακά η αντιμετώπισή του από τον Οργανισμό.

(α) Εξασφάλιση άδειας λειτουργίας. Εξακολουθεί να παρατηρείται μη ικανοποιητική ανταπόκριση από τις σχολές γυμναστικής για συμμόρφωση με τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας για εξασφάλιση της νενομισμένης άδειας λειτουργίας, ακόμη και μετά που εκδίδεται καταδικαστική απόφαση και επιβάλλεται χρηματική ποινή από το Δικαστήριο στους παρανομούντες, με αποτέλεσμα να συνεχίζουν να τις λειτουργούν παράνομα χωρίς άδεια λειτουργίας.

Οι κύριοι λόγοι για την κατάσταση αυτή είναι: (i) Το χρηματικό πρόστιμο που τους επιβάλλεται από το Δικαστήριο δεν ήταν αποτρεπτικό (ii) Αδυνατούν να εξασφαλίσουν την απαραίτητη πολεοδομική άδεια ή/και άδεια οικοδομής για το γυμναστήριο τους (iii) Το γυμναστήριο δεν διαθέτει τους απαιτούμενους χώρους στάθμευσης (iv) Η όλη ανάπτυξη του κτιρίου όπου λειτουργεί η σχολή παρουσιάζει προβλήματα σε σχέση με τον συντελεστή δόμησης στη βάση του Τοπικού Σχεδίου ή/και άλλα πολεοδομικά προβλήματα (v) Η αλλαγή στην χρήση του κτιρίου σε σχολή γυμναστικής (άλλη από αυτήν που αρχικά προβλέπεται στην πολεοδομική ή/και άδεια οικοδομής) δεν ικανοποιεί τους όρους και τα κριτήρια για έκδοση τέτοιας χρήσης.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι ο Οργανισμός θα πρέπει να αξιολογήσει την όλη κατάσταση που δημιουργήθηκε λόγω της ανοχής που επέδειξε διαχρονικά και που επέτρεψε τη λειτουργία των γυμναστηρίων χωρίς άδεια λειτουργίας και να μελετήσει την εφαρμογή μέτρων και διαδικασιών τα οποία σταδιακά θα αναχαιτίσουν τη συνέχιση του απαράδεκτου αυτού φαινομένου.

(β) Ανανέωση άδειας λειτουργίας. Παρατηρήθηκε επίσης καθυστέρηση στην επανέκδοση της άδειας από τις σχολές που είχαν εγκριθεί και η άδεια τους έληξε, η οποία οφείλεται κυρίως στην καθυστέρηση που παρατηρείται από μέρους των σχολών γυμναστικής να υποβάλουν έγκαιρα στον Οργανισμό την αίτηση τους για επανέκδοση της άδειας τους που έχει λήξει. Η Υπηρεσία μας αναμένει ότι ο Οργανισμός θα λάβει μέτρα για επίλυση του προβλήματος και εισηγήθηκε την έγκαιρη ενημέρωση όλων των σχολών για την αναγκαιότητα ανανέωσης της άδειας τους πριν από την ημερομηνία λήξης της.

(γ) Καταγραφή και έλεγχος σχολών γυμναστικής. Μέχρι τις 26.4.2013, είχαν καταγραφεί από τον Οργανισμό συνολικά 492 γυμναστήρια, εκ των οποίων κατά το 2012 έγινε επίσκεψη για έλεγχο σε 167 από αυτά, σε σχέση με 159 το 2011. Τα 492 γυμναστήρια κατατάσσονται στις πιο κάτω κατηγορίες:

Γυμναστήρια που διαθέτουν άδεια εν ισχύ	6
Γυμναστήρια που έχουν εγκριθεί και δεν έχουν καταβάλει τα τέλη έκδοσης άδειας λειτουργίας	5
Γυμναστήρια που έχουν εγκριθεί αλλά δεν έχουν αιτηθεί για επανέκδοση άδειας	25
Γυμναστήρια που έχουν εγκριθεί και είναι υπό εξέταση για επανέκδοση άδειας	20
Γυμναστήρια που έχουν εγκριθεί και στη συνέχεια έχει απορριφθεί η αίτηση τους για επανέκδοση άδειας	3
Γυμναστήρια που έχουν εγκριθεί αλλά στη συνέχεια έχουν τερματίσει την λειτουργία τους	7
Γυμναστήρια που έχουν εγκριθεί και ο φάκελος τους στάληκε στον νομικό σύμβουλο	1
Γυμναστήρια που οι αιτήσεις τους είναι υπό εξέταση	35

Γυμναστήρια που υπέβαλαν αίτηση και απορρίφθηκαν	40
Γυμναστήρια που ο φάκελός τους στάληκε στον νομικό σύμβουλο για λήψη μέτρων	85
Γυμναστήρια που δεν λειτουργούν	96
Γυμναστήρια που είναι υπό μελέτη, εάν εμπίπτουν στα πλαίσια της νομοθεσίας	35
Γυμναστήρια που λειτουργούν και δεν έχουν υποβάλει αίτηση στον Οργανισμό για εξασφάλιση άδειας	134
ΣΥΝΟΛΟ	492

Σημειώνεται ότι, πρόσωπο το οποίο λειτουργεί σχολή γυμναστικής χωρίς άδεια λειτουργίας είναι ένοχο αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης υπόκειται σε ποινές μέχρι 6 μήνες φυλακή ή/και μέχρι €854 πρόστιμο.

(δ) Γυμναστήρια που λειτουργούν σε ξενοδοχεία. Σύμφωνα με γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του Οργανισμού, οι περί Ιδιωτικών Σχολών Γυμναστικής Κανονισμοί του 1995 (Κ.Δ.Π. 38/95) ισχύουν και για τα γυμναστήρια που βρίσκονται σε ξενοδοχεία. Τη θέση αυτή υιοθέτησε και το Διοικητικό Συμβούλιο με απόφασή του ημερ. 7.3.2006.

Σημειώνεται ότι ο πιο πάνω κατάλογος συμπεριλαμβάνει 108 γυμναστήρια που λειτουργούν σε ξενοδοχεία, εκ των οποίων, από τα 7 που έχουν εγκριθεί, μόνο 1 έχει άδεια σε ισχύ, τα 4 είναι υπό εξέταση για επανέκδοση άδειας και 2 δεν έχουν αιτηθεί για επανέκδοση άδειας.

(ε) Αποφάσεις Διοικητικού Συμβουλίου για τροποποίηση των Κανονισμών. Επιπρόσθετα, εξακολουθεί να εκκρεμεί η τροποποίηση των Κανονισμών που προνοούν και ρυθμίζουν θέματα λειτουργίας σχολών γυμναστικής/γυμναστηρίων όπως αυτή εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού σε συνεδρία του στις 31.7.2008.

Επισημαίνεται η ανάγκη εκσυγχρονισμού της σχετικής νομοθεσίας το συντομότερο δυνατόν, ώστε αυτή να συνάδει με τα σημερινά δεδομένα και τον τρόπο λειτουργίας των σχολών γυμναστικής.

Επιπλέον, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι επιβάλλεται η εξέταση του ενδεχομένου όπως οι χρηματικές ποινές που προβλέπονται στους Κανονισμούς αναθεωρηθούν προς τα πάνω, ώστε το ύψος τους, σε περίπτωση λήψης δικαστικών μέτρων, να επενεργεί αποτρεπτικά.

Επίσης, η Υπηρεσία μας επανέλαβε την εισήγησή της όπως, σε περίπτωση που εγείρεται θέμα σοβαρής ασφάλειας των χρηστών, εξεταστεί το ενδεχόμενο αξιοποίησης/εφαρμογής του άρθρου 4(α) έως (γ) των περί Ιδιωτικών Σχολών Γυμναστικής Κανονισμών του 1995 (Κ.Δ.Π. 38/95), το οποίο προνοεί ότι «το Δικαστήριο το οποίο εκδικάζει κατηγορία εναντίον οποιουδήποτε προσώπου για αδικήματα που διαπράχθηκαν κατά παράβαση της παραγράφου (1) του παρόντος Κανονισμού μπορεί κατόπιν μονομερούς αιτήσεως να διατάξει αναστολή της λειτουργίας της σχολής μέχρι την τελική εκδίκαση της υπόθεσης», ώστε να τερματίζεται η παράνομη λειτουργία των σχολών αυτών μέχρι την τελική εκδίκαση της υπόθεσης.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού ανέφερε ότι οι επισημάνσεις και εισηγήσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, ταυτίζονται με τις θέσεις του Οργανισμού και προς τούτο έχει τροχοδρομηθεί για ρύθμιση με την τροποποίηση των υφιστάμενων Κανονισμών.

Αστυνόμευση ποδοσφαιρικών εκδηλώσεων. Ο Οργανισμός καταβάλλει ετησίως στην Αστυνομία τέλος αστυνόμευσης για την κάλυψη μέρους του κόστους υπερωριακής απασχόλησης αστυνομικών, για την αστυνόμευση ποδοσφαιρικών εκδηλώσεων. Η αποζημίωση από τον Οργανισμό γι' αυτό τον σκοπό, με βάση απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 10.10.2001, ανέρχεται σε £400.000 ή €683.441, ετησίως. Για το έτος 2012, ποσό ύψους €380.000 καταβλήθηκε από τον Οργανισμό στην Αστυνομία για το τέλος αστυνόμευσης. Σημειώνεται ότι, το συνολικό χρηματικό κόστος για την υπερωριακή απασχόληση αστυνομικών για αστυνόμευση ποδοσφαιρικών εκδηλώσεων, για το έτος 2012 ανήλθε στις €832.100 και καταβλήθηκε μέσω του Προϋπολογισμού της Αστυνομίας. Πέραν του πιο πάνω χρηματικού ποσού, μέρος της υπερωριακής απασχόλησης αποζημιώνεται με παραχώρηση ελεύθερου χρόνου.

Σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ του Οργανισμού και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως περί τα τέλη του 2009, μεταξύ άλλων και για το θέμα του κόστους αστυνόμευσης των ποδοσφαιρικών αγώνων, ο Οργανισμός εισηγήθηκε όπως εισπράττεται από τα εισιτήρια των αγώνων τουλάχιστο ένα ευρώ από κάθε εισιτήριο για τον σκοπό αυτό, εισήγηση με την οποία συμφώνησε και ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως αλλά διαφώνησε η ΚΟΠ. Ακολούθησαν διάφορες συναντήσεις με την ΚΟΠ, και βάσει συμφωνίας που έγινε τελικά τον Ιούλιο 2010 μεταξύ του Οργανισμού και της ΚΟΠ, η συνεισφορά της ΚΟΠ για το τέλος αστυνόμευσης, άρχισε από τον Αύγουστο 2010 και ισούται με τα δικαιώματα της ΚΟΠ από τους ποδοσφαιρικούς αγώνες. Τα πραγματικά έσοδα που προέκυψαν από τη συνεισφορά της ΚΟΠ για το κόστος αστυνόμευσης ανήλθαν στις €79.173 για το έτος 2012, ποσό το οποίο απέχει κατά πολύ από το κόστος αστυνόμευσης, αλλά και από τα έσοδα που θα μπορούσε να προκύψουν εάν υιοθετείτο η αρχική εισήγηση του Οργανισμού (υπολογίζεται σε τουλάχιστο €500.000, δεδομένου ότι διατίθενται, σύμφωνα με τον Οργανισμό, περίπου 500.000 εισιτήρια ετησίως).

Θέματα προσφορών και συμβολαίων.

(α) Ανέγερση Νέου Διεθνούς Σκοπευτηρίου στη Λάρνακα. Στις προηγούμενες Εκθέσεις μας (2009 και 2010) είχαμε αναφέρει ότι από τον έλεγχο του πιο πάνω έργου, διαπιστώθηκαν μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) του Οργανισμού αποφάσισε τον Μάρτιο 2005 την απευθείας ανάθεση της μελέτης του έργου σε συγκεκριμένο Μελετητή, επειδή αυτός είχε ετοιμάσει – χωρίς αμοιβή – τα προσχέδια (η υπηρεσία αυτή του είχε ανατεθεί από τον Σκοπευτικό Όμιλο Λάρνακας – ΣΚΟΛ). Για να δικαιολογήσει την απόφαση του για απευθείας ανάθεση, ο Οργανισμός επικαλέστηκε την εξοικονόμηση χρόνου. Παρατηρήσαμε ωστόσο ότι η εξοικονόμηση χρόνου τελικά δεν επιτεύχθηκε, αφού η μελέτη οριστικοποιήθηκε 1 χρόνο μετά την αρχική απόφαση ανάθεσης.

Κατά την εκτέλεση του έργου, ο Οργανισμός κατέληξε σε συμπληρωματική συμφωνία – κατόπιν πιέσεων του ΣΚΟΛ και της Διεθνούς Σκοπευτικής Ομοσπονδίας (ISSF) – για εκτέλεση επιπλέον εργασιών αξίας €296.528 και καταβολή επιπλέον €85.000 – ως αποζημίωση – στον Εργολάβο για τα προκαταρκτικά του έξοδα. Παρατηρήσαμε ωστόσο ότι, στη συμπληρωματική συμφωνία, είχαν συμπεριληφθεί κυρίως εργασίες οι οποίες είχαν αφαιρεθεί στο στάδιο της μελέτης, με σκοπό τη μείωση του κόστους του έργου.

Πέραν των πιο πάνω, κατόπιν ελέγχου που έγινε τον Μάρτιο 2012 στο έργο, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

Οι εργασίες της συμπληρωματικής συμφωνίας παραλήφθηκαν προσωρινά στις 22.9.2011, χωρίς την παρουσία εκπροσώπου των Τεχνικών Υπηρεσιών του Οργανισμού, με καθυστέρηση περίπου 3 μηνών. Οι Τεχνικές Υπηρεσίες του ΚΟΑ παρέλαβαν επίσημα το έργο τον Οκτώβριο 2011, αφού προέβησαν σε σχετικό έλεγχο μαζί με τον Μελετητή, και αφού ο Εργολάβος είχε επιληφθεί όλων των ατελειών/παρατηρήσεων που του υποδείχθηκαν από τον Μελετητή.

Μέχρι τον Μάρτιο 2012, δεν είχε ολοκληρωθεί από τον Μελετητή η αξιολόγηση του τελικού λογαριασμού ολόκληρου του έργου (μαζί με τη συμπληρωματική συμφωνία), καθώς και της καθυστέρησης που σημειώθηκε στην ολοκλήρωση των εργασιών της συμπληρωματικής συμφωνίας. Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε τον Ιούνιο 2013 ότι, ο τελικός λογαριασμός του έργου είχε υποβληθεί στον ΚΟΑ αρχές Μαΐου 2012. Στη συνέχεια ο Οργανισμός ζήτησε διευκρινιστικά στοιχεία από τον Μελετητή και Επιμετρητή του έργου, τα οποία υποβλήθηκαν τον Οκτώβριο 2012. Ο τελικός λογαριασμός στάλθηκε στην Υπηρεσία μας για έλεγχο τον Ιανουάριο 2013. Από τον έλεγχο προέκυψαν παρατηρήσεις και ανάγκη υποβολής περαιτέρω στοιχείων, τα οποία ζητήθηκαν από τον Οργανισμό και αναμένονται να του δοθούν από τον Μελετητή, ώστε να ολοκληρωθεί ο έλεγχος του τελικού λογαριασμού.

Το ποσό του συμβολαίου ανέρχεται στα €2.273.700 ενώ το ποσό του τελικού λογαριασμού προβλέπεται να ανέλθει στα €2.745.000 περίπου.

(β) Κατασκευή Πολυπροπονητηρίου στον χώρο του Μακάριου Αθλητικού Κέντρου στη Λευκωσία.

(i) Προβλήματα και καθυστερήσεις στην πρόοδο του συμβολαίου. Από επιτόπιο έλεγχο του πιο πάνω έργου, η μελέτη και επίβλεψη του οποίου είχαν γίνει από τον Οργανισμό, παρατηρήθηκαν

αρκετά προβλήματα που είχαν επηρεάσει σημαντικά την πρόοδο των κατασκευαστικών εργασιών. Το έργο τελικά παραλήφθηκε τον Μάρτιο 2004, ενώ ο Εργολάβος απαίτησε αποζημίωση ύψους περίπου £617.000 (€1.054.207), για τον συνολικό χρόνο καθυστέρησης του έργου. Επειδή καθυστέρησε από τον Οργανισμό η εξέταση και έγκριση του τελικού λογαριασμού καθώς και η αξιολόγηση της καθυστέρησης στην ολοκλήρωση του έργου, ο Εργολάβος προχώρησε στην καταχώριση αγωγής στο δικαστήριο, διεκδικώντας συνολικές αποζημιώσεις ύψους £1.286.255 (€2.197.697).

Ο Οργανισμός, απαντώντας σε σχετικές παρατηρήσεις μας, μάς πληροφόρησε ότι η ετοιμασία μελετών θα ανατίθεται μελλοντικά σε ιδιώτες συμβούλους, οι οποίοι θα ετοιμάζουν τις απαραίτητες μελέτες και έρευνες πριν την προκήρυξη των διαγωνισμών.

Τον Νοέμβριο 2008 ο Οργανισμός ανέθεσε σε Σύμβουλο την αξιολόγηση των απαιτήσεων του Εργολάβου και την υποβολή έκθεσης για το πιο πάνω έργο. Η έκθεση του Συμβούλου υποβλήθηκε τον Ιανουάριο 2009, και ο Οργανισμός με βάση την πιο πάνω έκθεση, ξεκίνησε διαπραγμάτευση με τον Εργολάβο για σκοπούς φιλικού διακανονισμού, τόσο για το ποσό του τελικού λογαριασμού, όσο και για το ύψος των οικονομικών του απαιτήσεων.

Στην πιο πάνω έκθεση του Συμβούλου, εντοπίζονται ευθύνες και παραλείψεις στη διαχείριση του έργου, οι κυριότερες των οποίων επισημάνθηκαν σε επιστολή της Υπηρεσίας μας προς τον Οργανισμό, τον Μάιο 2009. Με βάση την επιστολή αυτή, ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού έθεσε το θέμα ενώπιον του ΔΣ, το οποίο αποφάσισε τον Ιούνιο 2009, όπως ζητηθεί από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού να διορίσει ερευνώντα Λειτουργό, για το θέμα απόδοσης ευθυνών, με εισήγηση όπως η έρευνα αρχίσει μετά τον διακανονισμό των απαιτήσεων του Εργολάβου. Μέχρι τον Απρίλιο 2013, το θέμα βρισκόταν σε εκκρεμότητα.

Σχετικά με την αγωγή που καταχώρισε ο Εργολάβος στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, διεκδικώντας αποζημίωση για τις απαιτήσεις του σχετικά με τον τελικό λογαριασμό και την παράταση χρόνου, ο ΚΟΑ ενημερώθηκε από τον Νομικό του Σύμβουλο τον Μάιο 2011, ότι η πιο πάνω αγωγή είχε τελικά αποσυρθεί άνευ βλάβης και χωρίς έξοδα για τον Οργανισμό.

Ωστόσο, τον Δεκέμβριο 2011, ο Εργολάβος καταχώρισε νέα αγωγή, με συνολικές οικονομικές απαιτήσεις άνω των €2.000.000.

Το θέμα, όπως μας πληροφόρησε τον Ιούνιο 2012 ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, βρίσκεται σε εξέλιξη, καθώς η αγωγή του Εργολάβου εξετάζεται από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας. Μέχρι τον Απρίλιο του 2013, δεν είχε ολοκληρωθεί η εξέταση της αγωγής.

- (ii) **Αίτημα Συμβούλου Επιμετρητή για επιπρόσθετη πληρωμή.** Όπως μας πληροφόρησε τον Φεβρουάριο 2012 ο Οργανισμός, ο Σύμβουλος Επιμετρητής του έργου, διεκδικούσε επιπρόσθετη αμοιβή ύψους €29.465+ΦΠΑ λόγω της παράτασης των υπηρεσιών του κατά 13 μήνες εξαιτίας της καθυστέρησης στην ολοκλήρωση του έργου και, επιπρόσθετη αμοιβή ύψους €13.093+ΦΠΑ για τις υπηρεσίες που παρείχε, συμβάλλοντας στην επίτευξη συμφωνίας αναφορικά με τον τελικό λογαριασμό και τη διευθέτηση των απαιτήσεων του Εργολάβου. Ο Οργανισμός, αξιολογώντας συνολικά τις απαιτήσεις του Συμβούλου, υπολόγισε την επιπλέον αμοιβή του, στο ποσό των €36.017+ΦΠΑ (€27.731+ΦΠΑ και €8.286+ΦΠΑ αντίστοιχα).

Τον Φεβρουάριο 2012, η Υπηρεσία μας υπέβαλε την εισήγηση της προς τον Οργανισμό, για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους της αποζημίωσης που δικαιολογείτο – κατά την άποψη μας – να καταβληθεί στον Σύμβουλο. Όσον αφορά στην πρώτη του απαίτηση, το ύψος του επιπλέον ποσού, με βάση τα πιο πάνω, υπολογίστηκε στα €19.073+ΦΠΑ, ενώ για τη δεύτερη του απαίτηση, η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι θα πρέπει να ζητηθεί από τους εκπροσώπους του Οργανισμού, οι οποίοι κατονομάζονται στην απαίτηση του Συμβούλου, όπως πιστοποιήσουν/βεβαιώσουν τις πραγματικές ώρες που είχε εργασθεί ο Σύμβουλος, καθώς επίσης και το αντικείμενο κάθε υπηρεσίας, για την οποία είχε υποβληθεί απαίτηση εκ μέρους του.

Τον Οκτώβριο 2012, ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού μας πληροφόρησε ότι ο Σύμβουλος αποδέχτηκε το ποσό των €19.073 που εισηγήθηκε η Υπηρεσία μας για την πρώτη απαίτηση, ενώ για τη δεύτερη, ο Οργανισμός υπολόγισε αρχικά το ποσό των €6.657, το οποίο τελικά διαμορφώθηκε σε €6.201. Ως εκ τούτου, η συνολική επιπρόσθετη αμοιβή του Συμβούλου ανέρχεται στις €25.274+ΦΠΑ.

Μετά από νέο έλεγχο των Τεχνικών Υπηρεσιών του Οργανισμού, το ποσό των €6.201 μειώθηκε στις €1.635, λόγω περαιτέρω μείωσης στις ώρες που πιστοποιήθηκαν από τον Οργανισμό, ότι είχε εργαστεί ο Σύμβουλος. Ως εκ τούτου, το ΔΣ του Οργανισμού, ενέκρινε τον Δεκέμβριο 2012, συνολική επιπρόσθετη αμοιβή ύψους €20.708+ΦΠΑ (€19.073+ΦΠΑ και €1.635+ΦΠΑ), ως αποζημίωση για τις εν λόγω υπηρεσίες του Συμβούλου.

(γ) Εθνικό Κέντρο Υψηλού Αθλητισμού «Γλαύκος Κληρίδης» στον Αγρό – Απαιτήσεις Εργολάβου.

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη Έκθεση μας, το ποσό συμβολαίου του πιο πάνω έργου ανέρχεται στα £3.275.000 (€5.595.670) και οι ημερομηνίες έναρξης και λήξης των εργασιών καθορίστηκαν στις 4.1.2001 και 3.1.2003, αντίστοιχα. Η προσωρινή παραλαβή του έργου είχε γίνει σταδιακά από τις 5.7.2004 μέχρι τις 2.3.2005. Από έλεγχο που έγινε τον Απρίλιο 2009, παρατηρήθηκε ότι είχε σημειωθεί μεγάλη καθυστέρηση στη συμπλήρωση του έργου, η οποία, λόγω των τμηματικών παραλαβών που είχαν γίνει, κυμαινόταν από 18 μέχρι 26 μήνες. Το μεγαλύτερο μέρος της πιο πάνω καθυστέρησης προήλθε εξ υπαιτιότητας του Εργολάβου, ενώ ένα μικρότερο μέρος της οφειλόταν σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες καθώς επίσης και στον Εργοδότη (ανάθεση επιπλέον εργασιών, καθυστέρηση στην πληρωμή εκδοθέντων πιστοποιητικών πληρωμής). Παρατηρήσαμε ότι η καθυστέρηση που σημειώθηκε στην αξιολόγηση της παράτασης στη χρονική διάρκεια της σύμβασης, η οποία αφέθηκε ουσιαστικά – για διάφορους λόγους – να διευθετηθεί στο στάδιο του τελικού λογαριασμού, είχε ως αποτέλεσμα την υποβολή υπερβολικών απαιτήσεων εκ μέρους του Εργολάβου, με ταυτόχρονη προσπάθεια του να καλύψει τη μεγάλη – αδικαιολόγητη – καθυστέρηση που σημειώθηκε εξ υπαιτιότητας του. Συγκεκριμένα, λόγω της καθυστέρησης, υπέβαλε απαιτήσεις ύψους £797.949 (€1.363.377), μη περιλαμβανομένων των χρηματοδοτικών εξόδων και των τόκων υπερημερίας. Επιπρόσθετα, υποβλήθηκε απαίτηση ύψους £37.048 (€63.300) από τον διορισμένο υπεργολάβο ηλεκτρολογικών εργασιών, όπως επίσης και από τον διορισμένο υπεργολάβο μηχανολογικών εργασιών.

Τον Ιούνιο 2010, ο Οργανισμός μάς πληροφόρησε αφενός ότι συμφωνεί με τις παρατηρήσεις μας και, αφετέρου, ότι το ΔΣ είχε αποφασίσει να εγκρίνει τον τελικό λογαριασμό του έργου, με αποκοπή του ποσού των €303.704 (£177.750) που εισηγείτο ο Επιμετρητής, ως ποινική ρήτρα για τις καθυστερήσεις. Στον τελικό λογαριασμό περιλαμβανόταν και ποσό €55.418 (£32.435), ως αποζημίωση στον Εργολάβο για τόκους, εξαιτίας της μη έγκαιρης αποπληρωμής των ενδιάμεσων διατακτικών πληρωμής. Ο Εργολάβος του έργου ζήτησε τον Ιούνιο 2010, την παραπομπή της διαφοράς – σε σχέση με την καθυστέρηση και τις οικονομικές του απαιτήσεις – σε διαιτησία, ενώ τον Δεκέμβριο 2011 αναθεώρησε το ύψος των απαιτήσεων του, από €1.363.377 σε €3.027.125. Το ΔΣ του Οργανισμού, επικύρωσε τον Δεκέμβριο 2010 την παραπομπή της διαφοράς σε διαιτησία. Μέχρι τον Απρίλιο 2013, η διαδικασία της διαιτησίας δεν είχε ολοκληρωθεί.

(δ) Οικοδομικές εργασίες συντήρησης στις ιδιόκτητες αθλητικές εγκαταστάσεις του Κ.Ο.Α. στις Επαρχίες Λευκωσίας, Λάρνακας, Λεμεσού και Πάφου – Αρ. Προσφοράς 53Δ/2011.

- (i) **Διαχείριση Σύμβασης.** Το ποσό συμβολαίου του πιο πάνω έργου ανέρχεται στο €1.975.645 και οι ημερομηνίες έναρξης και λήξης των εργασιών καθορίστηκαν στις 9.8.2012 και 9.8.2014, αντίστοιχα. Από έλεγχο που έγινε τον Οκτώβριο 2012, παρατηρήθηκε ότι, το εγκεκριμένο ποσό του προϋπολογισμού για το 2012 ανερχόταν στις €305.000 και, μέχρι την ημέρα του ελέγχου, είχαν δοθεί στον Εργολάβο 19 γραπτές οδηγίες, για εκτέλεση συγκεκριμένων εργασιών σε ιδιόκτητα γήπεδα του Οργανισμού καθώς και σε ένα μη ιδιόκτητο γήπεδο (το οποίο δεν είχε περιληφθεί στη σύμβαση), συνολικής αξίας €299.409. Από το πιο πάνω ποσό, είχε καταβληθεί στον Εργολάβο ένα ποσό ύψους €47.312, έναντι των εργασιών που είχε εκτελέσει, ενώ εκκρεμούσε η διευθέτηση αιτήματος του, που είχε υποβληθεί στις 22.10.2012, για πληρωμή επιπλέον ποσού ύψους €71.717.

Για την όλη διαχείριση της σύμβασης από τον Οργανισμό, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- Μέρος των πιο πάνω εργασιών, αξίας €100.000 περίπου, θα εκτελείτο με βάση τιμές μονάδος, οι οποίες ωστόσο δεν ήταν προϊόν ανταγωνισμού, εφ' όσον δεν είχαν περιληφθεί στο Δελτίο Ποσοτήτων. Οι εν λόγω τιμές μονάδος, δεν είχαν συμφωνηθεί με τον Εργολάβο, μέχρι την ημέρα διεξαγωγής του ελέγχου.
- Για την ανάθεση των εργασιών συντήρησης στο μη ιδιόκτητο γήπεδο του Οργανισμού, δεν ήταν δυνατή η τήρηση των προβλεπόμενων διαδικασιών και των Κριτηρίων Επιχορήγησης του Οργανισμού, που εφαρμόζονται στις περιπτώσεις των επιχορηγούμενων έργων.
- Η σύμβαση παροχής υπηρεσιών Μελετητή, τόσο για την επισκευή της οροφής του Κλειστού Αθλητικού Κέντρου Κίτιον, όσο και για τη διορθωτική συντήρηση του Κολυμβητηρίου Λάρνακας, ανατέθηκε απευθείας στον Εργολάβο της σύμβασης συντήρησης, λόγω της αδικαιολόγητης καθυστέρησης που σημειώθηκε στην προκήρυξη του διαγωνισμού, παρόλον ότι τα σχετικά έγγραφα ήταν έτοιμα από τον Ιανουάριο του 2012, δηλαδή 7 περίπου μήνες πριν τη συμβατική ημερομηνία έναρξης των εργασιών της σύμβασης συντήρησης. Επειδή στις υπηρεσίες του Μελετητή περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων η αποτύπωση και ο έλεγχος της στατικής επάρκειας των δύο πιο πάνω εγκαταστάσεων, καθώς και η επίβλεψη των εργασιών του Εργολάβου (ο οποίος θα εργοδοτούσε τον Μελετητή), εκφράσαμε την άποψη ότι, για διασφάλιση των συμφερόντων του Οργανισμού, δεν ενδείκνυτο η ανάθεση των υπηρεσιών Μελετητή στον Εργολάβο εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης.

Ενόψει των πιο πάνω, ζητήσαμε τον Νοέμβριο 2012 από τον Οργανισμό, όπως μας πληροφορήσει τα ακόλουθα:

- Τους λόγους για τους οποίους αρκετές εργασίες δεν είχαν προβλεφθεί και περιληφθεί στο Δελτίο Ποσοτήτων της αρχικής σύμβασης (με αποτέλεσμα να εκδοθούν κατά την εκτέλεση των εργασιών οδηγίες προς τον Εργολάβο).
- Τον προγραμματισμό για την εξέταση/έγκριση των νέων τιμών μονάδος.
- Τους λόγους καθυστέρησης στην ανάθεση του συμβολαίου υπηρεσιών Συμβούλου Μελετητή για το Κλειστό Αθλητικό Κέντρο Κίτιον και το Κολυμβητήριο Λάρνακας (με αποτέλεσμα την ανάθεση της σύμβασης απευθείας στον ίδιο τον Εργολάβο του συμβολαίου συντήρησης, χωρίς να τεθούν οποιαδήποτε κριτήρια/απαιτήσεις για την πείρα/γνώσεις του Μελετητή).
- Τους τρόπους διασφάλισης του Οργανισμού ως προς την αρτιότητα της μελέτης, την ποιότητα των εργασιών και την αντικειμενικότητα της επίβλεψης, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Μελετητής θα επιβλέπει την εκτέλεση των εργασιών του εργοδότη του.

Ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, μας πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2012, τα ακόλουθα:

- Το συνολικό ποσό των 19 οδηγιών ανέρχεται σε €302.823, ενώ το συνολικό ποσό των εργασιών με τις νέες τιμές μονάδος που θα συμφωνηθούν, στα €72.306, δηλαδή αποτελούν το 23,8% του συνολικού ποσού.
- Ο Οργανισμός είχε προχωρήσει ήδη στην καταβολή ποσού ύψους €119.000 περίπου προς τον Εργολάβο και, σύντομα αναμενόταν να προχωρήσει σε νέα πληρωμή εργασιών που είχαν εκτελεστεί, αξίας περίπου €115.000.
- Η περίοδος υπομίσθωσης του Κολυμβητηρίου Λάρνακας (25μ) από τον ΚΟΑ προς τον Ναυτικό Όμιλο Λάρνακας, είχε λήξει στις 26.10.2009, και μέχρις ότου εγκριθεί από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας η εκ νέου υπομίσθωση του, η κυριότητα του

Κολυμβητηρίου επανήλθε στον Οργανισμό, ο οποίος μπορούσε να προχωρήσει σε εργασίες συντήρησης και επιδιόρθωσης, όπως γινόταν στους ιδιόκτητους χώρους (εφόσον είχε την κυριότητα του).

- Για την απόφαση του Οργανισμού να αναθέσει απευθείας τη σύμβαση υπηρεσιών Μελετητή για το Κλειστό Αθλητικό Κέντρο Κίτιον και το Κολυμβητήριο Λάρνακας στον Εργολάβο της σύμβασης συντήρησης, έχει την άποψη ότι ήταν ορθή, αφού με τον τρόπο αυτό οι αναγκαίες εργασίες εκτελέστηκαν γρηγορότερα και ελεγχόμενα, σύμφωνα με τις ανάγκες και προτεραιότητες του Οργανισμού. Όσον αφορά στη διασφάλιση του Οργανισμού για την αρτιότητα της μελέτης, εξέφρασε την άποψη ότι οι Μελετητές που αναλαμβάνουν τέτοιες μελέτες, φέρουν την απόλυτη ευθύνη για τη μελέτη που εκπονούν, εφόσον δεσμεύονται από τη σχετική νομοθεσία περί ΕΤΕΚ, ως ανεξάρτητοι Μελετητές, εγγεγραμμένοι στο ΕΤΕΚ.

Παρατηρήθηκε ωστόσο ότι, μέχρι τον Απρίλιο του 2013, είχαν εκδοθεί συνολικά 60 οδηγίες προς τον Εργολάβο για την εκτέλεση συγκεκριμένων εργασιών, συνολικής αξίας €422.809, για τις οποίες του είχε καταβληθεί το ποσό των €295.576.

Εργασίες αξίας περίπου €119.000 (δηλαδή ποσοστό 28% της συνολικής αξίας των €422.809) είχαν εκτελεστεί με τις νέες τιμές μονάδος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού τον Ιούνιο 2013, οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Οργανισμού υπέβαλαν σημείωμα προς το ΔΣ για έγκριση των νέων τιμών μονάδος.

- (ii) **Αίτημα του Εργολάβου για παραλαβή μέρους του έργου και αποδέσμευσης μέρους του ποσού της κράτησης.** Με επιστολή μας προς τον Γενικό Διευθυντή του Οργανισμού τον Δεκέμβριο 2012, είχαμε εκφράσει την άποψη ότι, σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, δεν παρείχεται η δυνατότητα τμηματικής παραλαβής του έργου. Στη συνέχεια, κατόπιν γνωμάτευσης που ζήτησε το ΔΣ του Οργανισμού από τον Νομικό του Σύμβουλο, οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Οργανισμού, εξέδωσαν προς τον Εργολάβο πιστοποιητικό πληρωμής, με το οποίο αποδεσμευόταν μέρος του ποσού της κράτησης, που αντιστοιχούσε στο μέρος των εργασιών που είχαν παραληφθεί από τον Οργανισμό.

(ε) **Νέο Κλειστό Αθλητικό Κέντρο «Σπύρος Κυπριανού» στη Λεμεσό – Απαιτήσεις Συμβούλου Επιμετρητή Ποσοτήτων.** Από τη μελέτη σημειώματος των Τεχνικών Υπηρεσιών (ΤΥ) του Οργανισμού που στάληκε τον Απρίλιο του 2012 στην Υπηρεσία μας, παρατηρήσαμε ότι ο Σύμβουλος Επιμετρητής Ποσοτήτων διεκδικούσε συνολική αμοιβή ύψους €244.655+ΦΠΑ, έναντι της παροχής υπηρεσιών (μελέτης και επίβλεψης), υπολογίζοντας την ως ποσοστό ύψους 1% επί του συνολικού ποσού του συμβολαίου. Στο πιο πάνω ποσό, περιλαμβανόταν και η αμοιβή για τις υπηρεσίες που είχε προσφέρει κατά τους επιπλέον 21 μήνες της παράτασης στη συμβατική περίοδο εκτέλεσης του έργου, ενώ σύμφωνα με τον Πίνακα Αμοιβών για Συμβούλους Επιμετρητές, η αμοιβή θα έπρεπε να υπολογιστεί ως ποσοστό ύψους 0,9% (όπως ορθά είχε υπολογιστεί από τις ΤΥ του Οργανισμού). Ενόψει των πιο πάνω, η συνολική αμοιβή του Συμβούλου υπολογίστηκε στο ποσό των €171.199+ΦΠΑ. Σύμφωνα με τον πιο πάνω υπολογισμό, προέκυψε ότι είχε καταβληθεί στον Σύμβουλο ένα επιπλέον ποσό ύψους €20.430 (υπερπληρωμή), και εισηγηθήκαμε όπως του ζητηθεί η επιστροφή του εν λόγω ποσού. Ο Σύμβουλος διαφώνησε με τον πιο πάνω υπολογισμό, και επέμενε στην αρχική του απαίτηση των €244.655+ΦΠΑ, αναφέροντας ότι διεκδικεί αποζημίωση και για επιπρόσθετες/νέες απαιτήσεις. Ενόψει των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας συμφώνησε όπως προστεθεί στο ποσό της αμοιβής του Συμβούλου, το επιπλέον ποσό των €1.046, που είχε υπολογιστεί από τις ΤΥ του Οργανισμού, ως αποζημίωση (τόκοι υπερημερίας), λόγω των καθυστερήσεων στις πληρωμές προς τον Σύμβουλο.

Κατόπιν γνωμάτευσης που ζήτησε το ΔΣ του Οργανισμού από τον Νομικό του Σύμβουλο, για τη μέθοδο υπολογισμού της επιπλέον αμοιβής του Συμβούλου Επιμετρητή για τις υπηρεσίες που παρείχε κατά την 21μηνη παράταση στη χρονική περίοδο της σύμβασης καθώς και των τόκων υπερημερίας, ο Νομικός

Σύμβουλος εξέφρασε την άποψη ότι το οφειλόμενο ποσό – σύμφωνα με τους υπολογισμούς του – ανερχόταν στις €215.284, δηλαδή ήταν ίσο περίπου με το συνολικό ποσό των €215.805 που είχε ήδη καταβληθεί στον Σύμβουλο και, ως εκ τούτου, δεν τίθετο θέμα υπερπληρωμής. Το ΔΣ του Οργανισμού, υιοθέτησε τον Φεβρουάριο 2013 τη γνωμάτευση του Νομικού του Συμβούλου και έδωσε οδηγίες στις ΤΥ, να προχωρήσουν με την υλοποίηση της. Επειδή ωστόσο, το πραγματικό ποσό που είχε καταβληθεί στον Σύμβουλο ανερχόταν στα €220.003, οι ΤΥ του Οργανισμού ζήτησαν τον Απρίλιο 2013 από το ΔΣ, όπως διευκρινιστεί το ύψος του τελικού ποσού που θεωρεί ότι αντιπροσωπεύει την αμοιβή του Συμβούλου Επιμετρητή.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού τον Ιούνιο 2013, το ΔΣ διευκρίνισε ότι το ποσό που δικαιούται ο Επιμετρητής ανέρχεται στις €214.848 και θα αποσταλεί η τελική πρόταση του Οργανισμού προς τον Επιμετρητή.

(στ) Κριτήρια Επιχορήγησης Αθλητικών Εγκαταστάσεων (ΚΕΑΕ). Παρατηρήθηκε ότι το ΔΣ του Οργανισμού, σε μερικές περιπτώσεις, παρακάμπτοντας τα κριτήρια επιχορήγησης αθλητικών εγκαταστάσεων, είχε εγκρίνει την επιχορήγηση Φορέων/Σωματείων τα οποία δεν είχαν ακολουθήσει τις προβλεπόμενες διαδικασίες επιχορήγησης του Οργανισμού, καθώς και τις πρόνοιες της σχετικής Νομοθεσίας που δίδει τους δημόσιους διαγωνισμούς/προσφορές [Ν.12(Ι)/2006]. Εκφράσαμε την άποψη ότι με τον τρόπο αυτό:

- (i) Παραβιαζόταν η αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των Φορέων/Σωματείων.
- (ii) Προκαλείτο καθυστέρηση στην επιχορήγηση άλλων Φορέων/Σωματείων που είχαν τηρήσει τις προβλεπόμενες διαδικασίες και τις πρόνοιες της Νομοθεσίας, εφόσον μέχρι την έγκριση του αμέσως επόμενου Προϋπολογισμού του ΚΟΑ, τα διαθέσιμα κονδύλια εξαντλούνταν λόγω και της ικανοποίησης αιτημάτων των Φορέων/Σωματείων που δεν είχαν τηρήσει τις εν λόγω διαδικασίες.
- (iii) Επιβαρυνόταν ο Προϋπολογισμός του Οργανισμού.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι, σε κάποιες περιπτώσεις, το ΔΣ του Οργανισμού ακολουθούσε την πρακτική να επιχορηγεί τους Φορείς/Σωματεία, που δεν ακολουθούσαν τις προβλεπόμενες διαδικασίες επιχορήγησης, με μειωμένο ποσοστό ύψους 49%. Παρατηρήσαμε ότι η πιο πάνω πρακτική, αφενός δεν καλυπτόταν από οποιαδήποτε πρόνοια των κριτηρίων επιχορήγησης του Οργανισμού και, αφετέρου, είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση του Προϋπολογισμού του, λόγω της καταβολής των πιο πάνω ποσών.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι ο Οργανισμός θα πρέπει να εφαρμόζει τις πρόνοιες των κριτηρίων επιχορήγησης, όπως περιλαμβάνονται σε σχετική επιστολή του ημερ. 1.6.2011, προς τους διάφορους Φορείς/Σωματεία, στην οποία αναφέρεται ρητά ότι, ο Οργανισμός δεν θα εξετάζει κανένα αίτημα που υποβάλλεται εκ των υστέρων και χωρίς να εφαρμόζονται οι διαδικασίες προσφορών του Νόμου 12(Ι)/2006, καθώς και τα όσα καθορίζονται στην εν λόγω επιστολή.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι δικαίωμα επιχορήγησης θα έπρεπε να είχαν μόνο εκείνοι οι Φορείς/Σωματεία που τηρούσαν την προβλεπόμενη διαδικασία επιχορήγησης του Οργανισμού καθώς και τη σχετική Νομοθεσία (Ν.12(Ι)/2006) και, είχαν υποβάλει έγκαιρα/εμπρόθεσμα – δηλαδή πριν την έναρξη/εκτέλεση των εργασιών – την αίτηση τους στον Οργανισμό, συνοδευόμενη από τα αναγκαία υποστηρικτικά στοιχεία, ώστε να εξετάζεται/εγκρίνεται εμπρόθεσμα η επιχορήγηση. Με τον τρόπο αυτό, θα βελτιωνόταν η οικονομική διαχείριση του Προϋπολογισμού του Οργανισμού.

Ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, μάς πληροφόρησε τον Ιούνιο 2012 ότι τα κριτήρια επιχορήγησης είχαν μεν εγκριθεί, αλλά τέθηκαν στη συνέχεια σε δοκιμαστική εφαρμογή, για να εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες. Ως εκ τούτου, θεωρούσε ότι δεν είχαν γνωστοποιηθεί επίσημα στους διάφορους Φορείς. Εξέφρασε επίσης την άποψη ότι, το ΔΣ θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα να αποκλίνει ελάχιστα από τα κριτήρια, εκεί όπου κρίνει ότι η αυστηρή εφαρμογή τους δημιουργεί αδικία σε ορισμένους Φορείς, οι οποίοι δεν έχουν την οικονομική ευχέρεια να ανταποκριθούν πλήρως σ' αυτά. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε τη

διαφωνία της, αναφέροντας ότι τα εν λόγω κριτήρια θα πρέπει να ισχύουν ομοιόμορφα για όλους τους Φορείς, διασφαλίζοντας έτσι τις αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της χρηστής διοίκησης.

4.29 ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΓΗΣ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Οι προκαταρκτικές οικονομικές καταστάσεις του Οργανισμού για το 2012 παρουσιάζουν πλεόνασμα €636.579 , πριν από τη φορολογία, σε σύγκριση με €4.280.455 το 2011. Η μείωση οφείλεται κυρίως στην πρόνοια για ζημιές ύψους €2,15 εκ. σε διάφορα έργα λόγω της μείωσης των τιμών πώλησης των οικιστικών μονάδων.

Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 28.8.2013. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την πιο πάνω Απόφασή του, εξουσιοδότησε τον Υπουργό Εσωτερικών (i) να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για τερματισμό των εργασιών του Κυπριακού Οργανισμού Ανάπτυξης Γης (ΚΟΑΓ) στις 30.6.2014, αφού στο μεταξύ εξετάσει, σε συνεργασία με τον Υπουργό Οικονομικών, το ενδεχόμενο ένταξης του προσωπικού του ΚΟΑΓ, στη Δημόσια Υπηρεσία και (ii) να επαναφέρει το θέμα στο Συμβούλιο, σε περίπτωση που χρειάζεται να αναθεωρηθεί η πιο πάνω Απόφαση.

Προσωπικό. Στις 31.12.2012 ο Οργανισμός εργοδοτούσε 31 μόνιμους υπαλλήλους (34 το 2011) έναντι 36 οργανικών θέσεων εγκεκριμένων στον Προϋπολογισμό του 2012. Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα, υπερωρίες και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα ταμεία λαμβανομένης υπόψη και της επιβάρυνσης για τρέχουσα υπηρεσία στο Σχέδιο Συντάξεων, ανήλθαν σε €1.856.415 (€2.060.001 το 2011). Με βάση τα πιο πάνω ο ετήσιος μέσος όρος δαπανών για κάθε υπάλληλο ήταν €56.255, σε σύγκριση με €62.424 το 2011. Κατά τη διάρκεια του έτους ο Οργανισμός εργοδοτούσε επίσης μια ωρομίσθια υπάλληλο, 3 Γραφείς και 4 τεχνικούς (αορίστου χρόνου) με όρους απασχόλησης που διέπονται από συλλογική σύμβαση.

Προϋπολογισμός.

(α) Έγκριση. Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 28.9.2011. Το Υπουργείο ζήτησε όπως γίνουν μειώσεις σε διάφορες δαπάνες και διαφοροποιήσεις σε θέματα προσωπικού (αφαίρεση κενών θέσεων, αφαίρεση προνοίας για παραχώρηση άτοκου δανείου σε υπαλλήλους). Υποβλήθηκε αναθεωρημένος Προϋπολογισμός ο οποίος εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 28.2.2012 και κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 2.3.2012. Με βάση τις διατάξεις των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμων, ο Προϋπολογισμός έπρεπε να είχε κατατεθεί στη Βουλή το αργότερο μέχρι τις 30.9.2011. Η Βουλή ψήφισε τον Προϋπολογισμό αφού περιέλαβε πρόνοια ώστε ο Οργανισμός να μην δύναται να προχωρήσει σε οποιαδήποτε προκήρυξη προσφοράς για οποιοδήποτε έργο ολικής ανάθεσης, σε αγορά γης για σκοπούς ανάπτυξης, ή σε ανέγερση νέων κατοικιών/οικιστικών μονάδων επί της υφιστάμενης ιδιόκτητης γης του, χωρίς προηγουμένως να ενημερώνεται η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού και να εξασφαλίζεται η γραπτή συγκατάθεση της, εκτός από τις περιπτώσεις για τις οποίες αποδεδειγμένα υπήρχαν ανειλημμένες συμβατικές υποχρεώσεις. Επίσης περιλήφθηκε σημείωση στο κονδύλι «Εκπαίδευση Προσωπικού», σύμφωνα με την οποία δεν μπορεί να διενεργηθεί καμία δαπάνη χωρίς την έγκριση της πιο πάνω Επιτροπής. Ο Προϋπολογισμός δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 6.4.2012 και προνοεί συνολικές δαπάνες ύψους €29.570.667. Για την περίοδο 1.1.2012 μέχρι 29.2.2012 είχαν εγκριθεί από τη Βουλή δωδεκατημόρια. Οι δαπάνες από την 1.3.2012 μέχρι τις 5.4.2012 ήταν μη εξουσιοδοτημένες.

(β) Συμπληρωματικός Προϋπολογισμός. Στις 17.5.2012 το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού ενέκρινε Συμπληρωματικό Προϋπολογισμό για το 2012, που αφορούσε στο Κεφ.1 – «Αποδοχές Προσωπικού», άρθρο 4 - «Συντάξεις Προσωπικού», ύψους €130.000 ο οποίος υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών για έγκριση στις 21.5.2012. Μέχρι την ημέρα του ελέγχου ο Προϋπολογισμός δεν είχε εγκριθεί από το Υπουργείο.

(γ) Υπερβάσεις προηγούμενων ετών. Υπερβάσεις ύψους €4.871.598 για το 2011, €1.424.039 για το 2010, και €258.017 για το 2009, παραμένουν ακάλυπτες καθότι η διαδικασία έγκρισης τους με τροποποιητικό Προϋπολογισμό δεν έχει ολοκληρωθεί.

Οικιστικές μονάδες που διατέθηκαν από τον Οργανισμό. Από την ημερομηνία ίδρυσής του μέχρι τις 31.12.2012 ο Οργανισμός πώλησε 4648 οικιστικές μονάδες και οικόπεδα. Κατά το 2012 πωλήθηκαν 86 οικιστικές μονάδες, σε σύγκριση με 176 το 2011. Κατά το 2012 ολοκληρώθηκαν και παραδόθηκαν σε δικαιούχους 112 μονάδες (313 το 2011).

Καθυστερημένες δόσεις. Στις 31.12.2012 635 αγοραστές είχαν καθυστερημένες δόσεις ύψους €3.364.810 επί συνόλου οφειλών €40.131.452, δηλαδή ποσοστό 8,4%. Το συνολικό ποσό των οφειλών από αγοραστές την ίδια ημερομηνία ήταν €64.640.488. Σε 193 περιπτώσεις έχουν κινηθεί δικαστικές διαδικασίες για την είσπραξη των οφειλών επειδή οι οφειλέτες δεν ανταποκρίνονταν στις προσπάθειες του Οργανισμού για διευθέτηση των οφειλών τους.

Οφείλονταν επίσης καθυστερημένες δόσεις ύψους €31.746 από ενοικιαγοραστές κατοικιών του κυβερνητικού οικισμού «Ζήνων», η διαχείριση του οποίου ανατέθηκε στον Οργανισμό.

Γη προς ανάπτυξη. Στις 31.12.2012 η αξία της γης προς ανάπτυξη ανερχόταν σε €14.141.479. Ποσό €1.210.886 αφορά σε διάφορα τεμάχια, τα οποία δεν μπορούν να αναπτυχθούν, λόγω του ότι η γη βρίσκεται εκτός οικιστικών ζωνών ή υπόκειται σε απαλλοτρίωση από τρίτους, είτε λόγω άλλων πρακτικών προβλημάτων.

Σχέδιο Στέγασης Οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα. Το κυβερνητικό Σχέδιο Στέγασης Οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα εφαρμόζεται από το 2001 με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Η χρηματοδότηση της δαπάνης για την αγορά γης και την ανέγερση των κατοικιών/διαμερισμάτων, τα οποία διατίθενται στους αγοραστές σύμφωνα με το Σχέδιο, γίνεται από την Κυβέρνηση, ανάλογα με την πρόοδο υλοποίησης του Σχεδίου.

Από την έναρξη εφαρμογής του Σχεδίου, παραχωρήθηκε από την Κυβέρνηση συνολικό ποσό ύψους €97.687.331 (€8.251.609 το 2012). Μέχρι τις 31.12.2012 παραχωρήθηκε ως οικονομική βοήθεια (μείωση στην τιμή πώλησης) σε αγοραστές κατοικιών/διαμερισμάτων ποσό €11.651.730 (€1.473.348 το 2012). Ποσό €10.325.767 που αφορά σε εισπράξεις από αγοραστές οικιστικών μονάδων επιστράφηκε στην Κυβέρνηση σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου. Το οφειλόμενο υπόλοιπο στις 31.12.2012 στην Κυβέρνηση ήταν €75.494.491 το οποίο θα επιστραφεί όταν εισπραχθεί από τους αγοραστές. Παρατηρήθηκε ότι το ποσό που ο Οργανισμός αιτήθηκε και χορηγήθηκε από την Κυβέρνηση για κάλυψη των δαπανών ορισμένων έργων είναι μεγαλύτερο από τις πραγματικές δαπάνες. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως επανεξεταστεί η όλη διαδικασία χρηματοδότησης του Σχεδίου, σε συνεννόηση με τα αρμόδια Υπουργεία, έτσι ώστε το ποσό που παραχωρείται από την Κυβέρνηση να είναι ανάλογο με το ποσό που αναμένεται να δαπανηθεί εντός του έτους.

Απώλητες οικιστικές μονάδες. Ο οργανισμός αντιμετωπίζει δυσκολίες στην πώληση οικιστικών μονάδων. Στις 31.12.2012 υπήρχαν 106 κατοικίες, 137 διαμερίσματα και 13 οικόπεδα σε διάφορα έργα τα οποία δεν είχαν πωληθεί.

Το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερομηνίας 6.6.2013 αποφάσισε, μεταξύ άλλων, τη μείωση των τιμών πώλησης των αδιάθετων κατοικιών και διαμερισμάτων από 2% μέχρι 15% σε 26 έργα καθώς επίσης και τη παροχή άλλων διευκολύνσεων/κινήτρων στους δικαιούχους αγοραστές του Σχεδίου Στέγασης Μέτρια Αμειβομένων. Επίσης σε συνεδρία του ημερομηνίας 3.4.2013 αποφάσισε τη μείωση των τιμών πώλησης κατά 25% των αδιάθετων οικοπέδων στην Επαρχία Λεμεσού.

Κοστολόγηση έργων και τιμές πώλησης οικιστικών μονάδων. Η πρακτική που ακολουθεί ο Οργανισμός στην κοστολόγηση των έργων για τον καθορισμό της τιμής πώλησης των οικιστικών μονάδων (απορρόφηση των διοικητικών δαπανών και των εξόδων χρηματοδότησης με ποσοστά που δεν συνάδουν με τα πραγματικά δεδομένα, πρόσθεση ποσού για δημιουργία αποθεματικού ως ποσοστό των υπολοίπων δαπανών, μεταφορά δαπανών από άλλα έργα) οδηγεί στην πραγματοποίηση, σε κάποια έργα, πλεονάσματος πέραν του

επιτρεπόμενου ποσοστού που προνοείται στο Νόμο (άρθρο 23 του Ν42/80), χωρίς την προηγούμενη έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως προβλέπεται στην επιφύλαξη του πιο πάνω άρθρου.

4.30 ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 15(2) του περί Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού Νόμου, ο Οργανισμός, αμέσως μετά το τέλος εκάστου οικονομικού έτους, ετοιμάζει και υποβάλλει στον Υπουργό τους τελικούς λογαριασμούς και έκθεση πεπραγμένων. Σύμφωνα δε με το άρθρο 18(2) οι εξελεγμένοι λογαριασμοί με την έκθεση του Γενικού Ελεγκτή υποβάλλονται το ταχύτερο στον Υπουργό ο οποίος διαβιβάζει αντίγραφο τους στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ενημέρωση.

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός υπέβαλε με καθυστέρηση για έλεγχο τις τελικές οικονομικές καταστάσεις για το 2009, 2010 και 2011 στις 19.4.2013 ενώ δεν έχουν ακόμη αποσταλεί στην Υπηρεσία μας οι οικονομικές καταστάσεις του 2012.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, ο Οργανισμός καθυστέρησε να υποβάλει για έλεγχο τις πιο πάνω τελικές οικονομικές καταστάσεις, λόγω της καθυστέρησης στην απάντηση του νομικού συμβούλου για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις.

Επισημαίνεται και πάλι ότι η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών μέτρων σχετικά με τις οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν, και αποστερεί το δικαίωμα ενημέρωσης, τόσο από τη Βουλή, όσο και από τους πολίτες, για τα πεπραγμένα του Οργανισμού, ο οποίος λειτουργεί κυρίως με κρατική χορηγία που συνολικά για τα πιο πάνω αναφερόμενα έτη (2009, 2010 και 2011) ανήλθε σε €187 εκ.

Κρατική χορηγία. Κατά τη διάρκεια του έτους 2012 παραχωρήθηκε στον Οργανισμό κρατική χορηγία συνολικού ύψους €48 εκ. (€68 εκ. το 2011), ενώ η εγκεκριμένη πρόνοια στον Προϋπολογισμό του Οργανισμού ανερχόταν σε €59,6 εκ. (€68,6 εκ. το 2011).

Προϋπολογισμός.

(α) Έγκριση του Προϋπολογισμού. Ο Προϋπολογισμός για το 2012 εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού στις 8.6.2011 και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού στις 16.6.2011. Ο Προϋπολογισμός εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 18.10.2011 (Αρ. Απόφασης 72.714) και ψηφίστηκε σε Νόμο (Ν.24(ΙΙ)/2012) ο οποίος δημοσιεύτηκε στις 30.3.2012 και προέβλεπε δαπάνες ύψους €62.352.405.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012, ενώ κατά την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 30.3.2012 διενεργήθηκαν πληρωμές που αφορούσαν κυρίως σε αποπληρωμή πιστωτών, για τις οποίες δεν υπήρχε νομοθετική κάλυψη.

(β) Υπερβάσεις. Λόγω της μη ετοιμασίας οικονομικών καταστάσεων για το έτος 2012, δεν ήταν δυνατόν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για υπαρξη ή όχι υπερβάσεων.

Προσωπικό. Ο Οργανισμός στις 31.12.2012 απασχολούσε 226 μόνιμους υπαλλήλους, 24 έκτακτους εκ των οποίων οι 10 ήταν αορίστου διάρκειας, 21 ωρομίσθιους εργάτες εκ των οποίων οι 9 ήταν με μερική απασχόληση και 66 άτομα στα Γραφεία του Οργανισμού στο εξωτερικό με το καθεστώς επιτόπιου προσωπικού.

Επιτόπιο Προσωπικό στα Γραφεία Εξωτερικού.

Αποκοπές μισθών και μη παραχώρηση προσανξήσεων και τιμαριθμικών αυξήσεων στους μισθούς του επιτόπιου προσωπικού. Με τη ψήφιση του περί Έκτακτης Εισφοράς Αξιοματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμου που δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 31.8.2011, ο Οργανισμός με επιστολή του ημερ. 22.9.2011 αποτάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών ζητώντας διευκρίνιση κατά πόσον οι πρόνοιες του πιο πάνω Νόμου ισχύουν και για το επιτόπιο προσωπικό που εργάζεται στα γραφεία του Οργανισμού στο εξωτερικό. Το

Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού απάντησε με επιστολή του, ημερ. 3.10.2011, αναφέροντας ότι ο υπό αναφορά Νόμος πρέπει να εφαρμοστεί και στην περίπτωση του επιτόπιου προσωπικού, εκτός από τις περιπτώσεις ατόμων που εργοδοτούνται με αγορά υπηρεσιών κάτι που ο Οργανισμός εφάρμοσε αναδρομικά από 1.9.2011, ημερομηνία ισχύος του πιο πάνω Νόμου.

Μετά από αντιδράσεις του προσωπικού ορισμένων γραφείων του Οργανισμού στο εξωτερικό, ότι η εφαρμογή του πιο πάνω Νόμου αντίκειται στην τοπική νομοθεσία ο Οργανισμός έθεσε το θέμα, με επιστολή ημερ. 7.11.2011 στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Το Υπουργείο απαντώντας (επιστολή του ημερ. 24.11.2011) πληροφόρησε τον Οργανισμό ότι για το ίδιο θέμα το Υπουργείο Εξωτερικών ζήτησε σχετική γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία του Κράτους και αναμένεται η απάντηση. Επίσης στην πιο πάνω επιστολή αναφέρεται ότι τόσο το Υπουργείο Εξωτερικών, όσον και το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, δεν είχαν προχωρήσει σε οποιεσδήποτε αποκοπές στο επιτόπιο προσωπικό που απασχολούν.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού σε συνεδρία του στις 30.11.2011 ενημερώθηκε για τα πιο πάνω και αποφάσισε όπως αναστείλει τις αποκοπές από τους μισθούς του επιτόπιου προσωπικού μέχρι να ληφθεί η γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας. Σημειώνεται ωστόσο, ότι η Νομική Υπηρεσία σε επιστολή της με ημερ. 7.11.2011 είχε ήδη εκφράσει στο Υπουργείο Εξωτερικών την θέση ότι το επιτόπιο προσωπικό εμπίπτει στις διατάξεις της πιο πάνω νομοθεσίας και η οποία απ' ότι φαίνεται δεν γνωστοποιήθηκε στον Οργανισμό.

Εν τω μεταξύ, ψηφίστηκε από τη Βουλή μεταξύ άλλων, και ο περί της μη παραχώρησης Προσαυξήσεων και Τιμαριθμικών Αυξήσεων στους Μισθούς των Αξιωματούχων και Εργοδοτούμενων και στις Συντάξεις των Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμος, ο οποίος δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα στις 30.11.2011, με ισχύ από 1.1.2012, όμως η Επιτροπή Προσωπικού του Οργανισμού στις 15.2.2012 αποφάσισε όπως συνεχιστεί η καταβολή των προσαυξήσεων και τιμαριθμικών αυξήσεων στο επιτόπιο προσωπικό.

Κατόπιν επανεξέτασης του πιο πάνω θέματος από την Νομική Υπηρεσία και το Υπουργείο Εξωτερικών, η Νομική Υπηρεσία με νέα επιστολή της ημερ. 20.5.2013 εξέφρασε την άποψη ότι η οποιαδήποτε τυχόν αποκοπή που θα γίνει θα πρέπει να βασίζεται στο ποσό που θα συμφωνηθεί με βάση την τοπική νομοθεσία. Παρακαλέσαμε όπως ενημερωθούμε για τις εξελίξεις επί του θέματος.

Σημειώνεται ότι κατά το 2012 εργοδοτούνταν στα Γραφεία Εξωτερικού 66 άτομα με συνολικό κόστος €3.392.395 (σύμφωνα με μη εξελεγμένα στοιχεία του Οργανισμού).

Ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο Οικονομικών με επιστολή του ημερ. 11.6.2013, ανέφερε ότι το θέμα μελετάται.

Προμήθεια και εφαρμογή ολοκληρωμένου και ενοποιημένου λογισμικού αξιοποίησης επιχειρηματικών πόρων για τις ανάγκες του Οργανισμού (ERP). Η σύμβαση για τις πιο πάνω υπηρεσίες ανατέθηκε τον Νοέμβριο 2006 έναντι €508.772+ΦΠΑ, και η προβλεπόμενη διάρκεια της ήταν 10 μήνες από την ημερομηνία υπογραφής της (13.11.2006 – 12.9.2007). Επειδή σημειώθηκε σημαντική καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της, το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού αποφάσισε τον Σεπτέμβριο 2008 να αποδεχθεί την πρόταση του αναδόχου για παράταση του συμβολαίου μέχρι τις 5.1.2009.

Σημειώθηκε ότι παρόλο που το σύστημα τέθηκε σε λειτουργία από τις 2.1.2009, εντούτοις η πλήρης αποδοχή του λογιστικού συστήματος έγινε με σημαντική καθυστέρηση στις 22.5.2013. Επιπλέον, ενώ η απογραφή των περιουσιακών στοιχείων του Οργανισμού έχει ολοκληρωθεί τον Μάιο 2012, αυτά δεν έχουν ακόμη καταχωριστεί στο σύστημα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, εκκρεμεί η καταχώριση μέρους κάποιων περιουσιακών στοιχείων. Όταν η καταχώριση ολοκληρωθεί, το υποσύστημα αναμένεται να λειτουργήσει για το λογιστικό έτος 2013 και μετά.

Συμφωνία/Άδεια Χρήσης υποστατικών του Οργανισμού.

- (i) Οι συμφωνίες/άδειες χρήσης των υποστατικών του Οργανισμού, στην Πλαζ Λάρνακας, το τουριστικό περίπτερο/εστιατόριο στην Πέτρα του Ρωμιού, το τουριστικό περίπτερο/εστιατόριο στα Λουτρά της Αφροδίτης και των υποστατικών στην Πλαζ και Λούνα Παρκ Γεροσκήπου, παρατάθηκαν με βάση σχετικές αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου μέχρι τις 31.12.2013.

Το Διοικητικό Συμβούλιο στις 2.3.2011, αποφάσισε όπως διορίσει επιτροπή διαπραγμάτευσης για να συζητήσει με τον κάθε αδειούχο ξεχωριστά, με σκοπό την μακροχρόνια παράταση των συμφωνιών χρήσης με τους υφιστάμενους αδειούχους, σύμφωνα με το πρότυπο του σχεδίου ανακαίνισης και αναβάθμισης της Τουριστικής Πλαζ στο Δασούδι Λεμεσού.

Στη συνέχεια το Συμβούλιο στις 24.8.2011, αποφάσισε να παγοποιήσει την προηγούμενη απόφασή του για μακρόχρονη παράταση των συμφωνιών και στις 4.4.2012 ο Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, εξέφρασε την άποψη ότι η παραχώρηση των αδειών χρήσης των υποστατικών του Οργανισμού πρέπει να γίνει με πλήρη διαφάνεια ακολουθώντας ανοικτούς δημόσιους διαγωνισμούς. Ωστόσο σύμφωνα με εσωτερικό σημείωμα του Οργανισμού ημερ. 7.8.2012 σε άτυπη συνάντηση του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου με τους υφιστάμενους αδειούχους των υποστατικών ερευνήθηκε το ενδεχόμενο ανάληψης από μέρους τους της πλήρους ανακαίνισης των υποστατικών με ενδεχόμενο αντάλλαγμα την επέκταση των ενοικιαστηρίων συμβολαίων. Σημειώνεται επίσης ότι εκκρεμεί η είσπραξη των οφειλών προς τον Οργανισμό που αφορούν σε αποχετευτικά τέλη της περιόδου 1996 -2012 ύψους €74.643.

Σε ότι αφορά στα υποστατικά στην Πλαζ και Λούνα Παρκ Γεροσκήπου, το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 31.7.2013 αποφάσισε όπως ο Οργανισμός αφού διαβουλευτεί με το Δήμο Γεροσκήπου προχωρήσει στην ετοιμασία προσχεδίου σύμβασης υπεκμίσθωσης σύμφωνα και με την επιστολή του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ημερ. 28.6.2013.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερ. 30.10.2013 αποφάσισε όπως μη προχωρήσει σε περαιτέρω ανανεώσεις των Συμφωνιών/Αδειών Χρήσης των υποστατικών του Οργανισμού που έληγαν στις 31.10.2013 και να δοθούν οδηγίες στην Υπηρεσία να ετοιμαστούν έγγραφα προσφορών για την παραχώρηση άδειας χρήσης των υποστατικών του Οργανισμού. Ο Οργανισμός απέστειλε στις 31.10.2013 σχετικές επιστολές σε όλους τους Διαχειριστές των υποστατικών καλώντας τους να παραδώσουν ελεύθερη κατοχή των ακινήτων στον Οργανισμό, αλλά ουδείς απεδέχθη. Ως εκ τούτου ο Οργανισμός κατόπιν σχετικής νομικής συμβουλής τους απέστειλε στις 15.11.2013 νέες επιστολές ενημερώνοντας τους για τα δικαστικά και διοικητικά μέτρα που θα λάβει ο Οργανισμός για ανάκτηση κατοχής των ακινήτων και προάσπισης των δικαιωμάτων του.

- (ii) **Συμφωνία/Άδεια Χρήσης Πλάζ στο Δασούδι Λεμεσού.**

Εκτενής αναφορά για το πιο πάνω θέμα έγινε στις ετήσιες εκθέσεις μας για τα έτη 2010 και 2011. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού στη συνεδρία με ημερ. 24.8.2011 ανακάλεσε την απόφαση του με ημερ. 20.4.2011, για περαιτέρω παράταση της συμφωνίας από 15 έτη σε 25 έτη ενώ οι πολεοδομικές άδειες από 6.8.2012 έχουν ακυρωθεί από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, κατόπιν σχετικού αιτήματος του Οργανισμού. Ως εκ τούτου παραμένει σε εκκρεμότητα, μόνον το θέμα της παράτασης της υφιστάμενης συμφωνίας, για το οποίο ισχύει η θέση της Υπηρεσίας μας ότι πριν την λήξη της αρχικής σύμβασης ο Οργανισμός είχε την υποχρέωση να προωθήσει την προκήρυξη διαγωνισμού για εκμετάλλευση της πλαζ.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερ. 30.10.2013 αποφάσισε όπως λόγω της παραβίασης εκ μέρους του Αδειούχου, όρων της Συμφωνίας/Άδειας Χρήσης και αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων του έναντι του Οργανισμού, τερματιστεί ή/και ακυρωθεί η εν λόγω Συμφωνία/Άδεια Χρήσης. Η Υπηρεσία σε συνεργασία με το Νομικό Σύμβουλο υλοποιεί τη σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ανανέωση αδειών λειτουργίας κέντρων αναψυχής. Με βάση τα στοιχεία του Οργανισμού, στις 31.12.2012 υπήρχαν 3.245 (3.175 το 2011) κέντρα αναψυχής όλων των κατηγοριών για τα οποία εκδόθηκαν 2.242 για το 2011) άδειες λειτουργίας μόνο, δηλαδή για ποσοστό 30% (29% το 2011) δεν φαίνεται να έχουν εκδοθεί άδειες λειτουργίας.

Επίσης, από τα πιο πάνω 3.245 κέντρα αναψυχής, ποσοστό 22% φαίνεται να λειτουργούν χωρίς να εξασφαλίσουν άδεια οικοδομής και πιστοποιητικό τελικής έγκρισης της αρμόδιας Αρχής, με βάση το οποίο πιστοποιείται η καταλληλότητα των σχετικών χώρων πριν από την έκδοση άδειας λειτουργίας, όπως προνοείται στο άρθρο 6(8) του περί Κέντρων Αναψυχής Νόμου 29/85.

Σημειώνεται ότι σε συνεδρία του στις 16.11.2011, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε «ανανέωση» μόνο των κατατάξεων και των αδειών λειτουργίας των Κέντρων Αναψυχής που εξασφάλισαν ή υπέβαλαν αίτηση για εξασφάλιση άδειας οικοδομής καθώς και όσων δεν εξασφάλισαν άδεια αλλά όχι από δική τους υπαιτιότητα. Στην τελευταία περίπτωση, αποφασίστηκε να μην ληφθούν δικαστικά μέτρα εναντίον τους.

Σημειώνεται επίσης ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού σε συνεδρία του στις 15.6.2011 αποφάσισε όπως οριστεί Ad hoc επιτροπή, για υποβολή εισηγήσεων για τους τρόπους απεμπλοκής του Οργανισμού από τις χρονοβόρες διαδικασίες για έκδοση άδειας λειτουργίας ενός κέντρου αναψυχής, χωρίς όμως να υποβαθμιστεί το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών, με την πιο εκτενή εμπλοκή της Πολεοδομίας στο όλο θέμα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία ημερ. 19.12.2012 αποφάσισε να μην ανανεώσει το 2013 τις άδειες λειτουργίας κέντρων αναψυχής που δεν διαθέτουν άδεια οικοδομής.

Συνεργασίες υπό μορφή ενισχύσεων τουριστικών δραστηριοτήτων.

(α) Σχέδιο ανάπτυξης χειμερινού τουρισμού 2008/2009 – 2011/2012. Μετά από απόφαση που λήφθηκε σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 16.1.2008 με τους Υπουργούς Οικονομικών και Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ο Οργανισμός κατάρτισε τριετές σχέδιο για την ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού.

Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες Εκθέσεις μας, για το πιο πάνω θέμα παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- (i)** Για την υλοποίηση της διαφημιστικής εκστρατείας αρχικά αποφασίστηκε όπως συναφθούν συμβάσεις με τους οργανωτές ταξιδίων με βάση το άρθρο 33(α)(ii) του Νόμου, το οποίο επιτρέπει τη σύναψη συμβάσεων με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς την προηγούμενη δημοσίευση διαγωνισμού, εφόσον η συνεργασία γίνει με συγκεκριμένο, κατά περίπτωση, οργανωτή ταξιδίων. Η επιλογή των συγκεκριμένων οργανωτών ταξιδίων, ακολουθώντας τη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση διαγωνισμού, με επίκληση του πιο πάνω άρθρου, φαίνεται να μην είναι επαρκώς αιτιολογημένη ώστε να συνάδει με τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου.
- (ii)** Λόγω της πρόνοιας των συμβάσεων για ποσοτικό και ποιοτικό έλεγχο μόνο κατά την πληρωμή της τρίτης δόσης, σε συγκεκριμένο οργανωτή καταβλήθηκαν κατά το 2008-2009 η πρώτη και η δεύτερη δόση συνολικού ύψους €300.000, με αποτέλεσμα να προκύψει υπερπληρωμή ύψους €233.333 η οποία δεν έχει ακόμη διευθετηθεί.
- (iii)** Λόγω των προβλημάτων που προέκυψαν κατά το πρώτο έτος υλοποίησης της εκστρατείας, για τις διαφημιστικές εκστρατείες των επόμενων περιόδων δεν υπογράφηκαν συμβάσεις αλλά ο Οργανισμός προχώρησε με προφορικές συμφωνίες με οργανωτές ταξιδίων, οι οποίες επιβεβαιώθηκαν με επιστολές. Επισημάνθηκε και πάλι ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε όχι μόνο εγκυμονεί κινδύνους, ως προς το κατά πόσο θα διασφαλιστούν τα αναμενόμενα οφέλη για τον Οργανισμό, αλλά και ως προς τη συμβατότητα τους με τη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων.
- (iv)** Κατά την άποψη μας τα δικαιολογητικά που ζητήθηκαν από τους οργανωτές ταξιδίων δεν φαίνεται να είναι επαρκή για να επιβεβαιωθεί η λογικότητα του κόστους/τιμής της διαφημιστικής ενέργειας.

(v) Οι ενέργειες και τα δικαιολογητικά τα οποία απαιτούνται για τις πληρωμές διαφέρουν μεταξύ των οργανωτών ταξιδιών.

(β) Συνεργασίες 2006-2012. Στις οικονομικές καταστάσεις του Οργανισμού για το 2011, που υποβλήθηκαν για έλεγχο, στο κονδύλι «Διαφημίσεις και Τουριστική προβολή – Συνεργασίες με τουριστικούς εταίρους εξωτερικού» περιλαμβάνονται συνολικές χρεώσεις ύψους €4.765.787 (το 2011). Οι χρεώσεις αφορούν σε ποσά ύψους €12.511 και €2.310.354 για κοινές διαφημιστικές ενέργειες 50% και 75% του κόστους των ενεργειών διαφήμισης των οργανωτών ταξιδιών αντίστοιχα, και ποσό ύψους €2.442.922 με βάση τη νέα Πολιτική Συνεργασίας που εγκρίθηκε από τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού στις 7.6.2006. Επειδή δεν έχουν ακόμη υποβληθεί στην Υπηρεσία μας οι οικονομικές καταστάσεις του Οργανισμού για το 2012 δεν μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για το ύψος της δαπάνης του έτους. Αναφέρεται ότι ο Προϋπολογισμός για το 2012 των πιο πάνω συνεργασιών ανερχόταν σε €3.460.000, ενώ μέχρι την ημερομηνία ελέγχου είχαν καταχωριστεί στο λογιστικό πρόγραμμα δεσμεύσεις ύψους €3.997.844.

Αναφορικά με τη νέα Πολιτική Συνεργασίας, που αναφέρεται πιο πάνω, ο Οργανισμός αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τη δαπάνη για διαφημιστικές ενέργειες για την Κύπρο στα μέσα προβολής των ιδίων των οργανωτών ταξιδιών ή τρίτων συνεργατών τους, συνάπτοντας προφορικές συμφωνίες μαζί τους και καθορίζοντας το ύψος της δαπάνης, αφού ληφθεί υπόψη η αποδοτικότητα της διαφήμισης που εκτιμάται από την αξιολόγηση των προτάσεων, που έχουν υποβληθεί από τους οργανωτές, με βάση καθορισθέντα ποσοτικά/ποιοτικά κριτήρια του Οργανισμού. Για τις πιο πάνω συνεργασίες αναφέρονται τα ακόλουθα:

(i) Οι πιο πάνω συμβάσεις θεωρούνται από τον Οργανισμό ότι εμπίπτουν στο άρθρο 33(α)(ii) του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύνταξης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για Συναφή θέματα Νόμου 12(I)/2006 εφόσον ο Οργανισμός επιθυμεί να συμβληθεί με συγκεκριμένους οικονομικούς φορείς και ως εκ τούτου οι σχετικές συμβάσεις συνάπτονται με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης.

Παρατηρήθηκε ότι δεν υποβλήθηκαν στην Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων με κοινοποίησή στην Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, αντίγραφα της προκήρυξης και των εγγράφων του διαγωνισμού στα οποία να αναφέρονται οι λόγοι προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση, οι όροι της διαπραγμάτευσης και τα ονόματα των οικονομικών φορέων που θα κληθούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία, όπως προβλεπόταν στους περί Σύνταξης Συμβάσεων Κανονισμούς Κ.Δ.Π. 492/2004 και τώρα στους Κανονισμούς Κ.Δ.Π. 242/2012 που αντικατέστησαν αυτούς.

Για σκοπούς εύκολης πρόσβασης και ελέγχου των διαδικασιών θα πρέπει όλα τα σχετικά στοιχεία κάθε συνεργασίας να τηρούνται και αρχειοθετούνται σε ανάλογους φακέλους.

(ii) Οι πληρωμές υποστηρίζονται με τιμολόγιο του οργανωτή, συνοδευόμενο με κατάλογο ή άλλο έντυπο ή αντίγραφο της ιστοσελίδας στην οποία έγινε η καταχώριση της διαφήμισής του ή/και βεβαίωση του οργανωτή για τη δημοσίευση και για τους αριθμούς που διακίνησε. Επίσης υποβάλλεται και έντυπο ελέγχου του Τμήματος Προβολής του Οργανισμού στο οποίο βεβαιώνεται ότι οι διαφημιστικές ενέργειες έγιναν σύμφωνα με τις εγκριθείσες προτάσεις, εμπίπτουν στην πολιτική συνεργασίας όπως εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο στις 29.9.2005 και ότι παρουσιάστηκαν τα δικαιολογητικά που έχουν καθοριστεί. Επιπρόσθετα για ποσά πέραν των €85.000 υπάρχουν επιβεβαίωση της Επιτροπής Παρακολούθησης του έργου για πραγματοποίηση της διαφημιστικής ενέργειας και εγκρίσεις του Διοικητικού Συμβουλίου στις οποίες βεβαιώνεται ότι τα ποσά που έχουν εγκριθεί κρίνονται λογικά και η τεκμηρίωση της Υπηρεσίας επαρκής, λαμβανομένων υπόψη του οφέλους που θα έχει η Κύπρος, της σημασίας του εν λόγω οργανωτή, των κριτηρίων που περιγράφονται στην αξιολόγηση και των σχετικών επεξηγήσεων του Τμήματος Προβολής.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, τα στοιχεία που υποβάλλονται δεν επιβεβαιώνουν ότι τα οφέλη που θα προκύψουν από τη διενέργεια των σχετικών διαφημιστικών εκστρατειών συγκρίνονται θετικά σε σχέση με τα ποσά που καταβλήθηκαν. Ο έλεγχος της απόδοσης των ενεργειών διαφήμισης ενός οργανωτή ταξιδιών είναι σε αρκετές περιπτώσεις δύσκολος καθώς σε κάθε αγορά υπάρχουν πέραν του ενός

οργανωτή, ενώ γίνονται ταυτόχρονα πολλές διαφορετικές διαφημιστικές εκστρατείες από τον Οργανισμό με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο να επιβεβαιωθεί ποιος οργανωτής ευθύνεται για την άφιξη κάθε τουρίστα.

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός στη συνεδρία του ημερ. 26.5.2010, αποφάσισε ότι θα πρέπει σταδιακά να αποδευτεθεί από συνεργασίες για πραγματοποίηση διαφημιστικών ενεργειών σε μέσα που διαθέτουν οι οργανωτές ταξιδίων και να εφαρμόζει μόνο κοινές διαφημιστικές ενέργειες με οργανωτές ταξιδίων, ωστόσο οι ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν στα μέσα των οργανωτών ανέρχονταν περίπου στο ήμισυ των συνεργασιών του συγκεκριμένου άρθρου. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την πιο πάνω απόφαση για να συνεχιστεί η πραγματοποίηση διαφημιστικών ενεργειών σε μέσα που διαθέτουν οι οργανωτές θα πρέπει να εξασφαλιστεί η σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Διαπιστώθηκε και πάλι ότι δεν συνάπτονται γραπτές συμφωνίες με τους οργανωτές ταξιδίων, αλλά αυτές βασίζονται σε προφορικές συνεννοήσεις ή σε επιστολές που ο Οργανισμός αποστέλλει στους οργανωτές ταξιδίων με αποτέλεσμα να είναι δύσκολος ο έλεγχος και η παρακολούθησή τους, και να υπάρχει το ενδεχόμενο διαφωνιών και παρεξηγήσεων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο στις 25.9.2013 ενέκρινε εσωτερικούς κανονισμούς που αφορούν τις συνεργασίες του Οργανισμού με Οργανωτές Ταξιδίων και άλλους εταίρους στο Εξωτερικό.

Μαρίνα Λάρνακας.

(α) Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφαση αρ. 32.377 ημερ. 28.9.1989 αποφάσισε ότι συγκεκριμένος χώρος έκτασης 13 σκαλών παραχωρηθεί από την Αρχή Λιμένων στη Μαρίνα για τις ανάγκες της σωστής λειτουργίας της, χωρίς ωστόσο αυτή η Υπουργική απόφαση να υλοποιηθεί. Σημειώνεται ότι στις 19.2.2013 το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει την υλοποίηση της πιο πάνω απόφασης, ωστόσο η Αρχή Λιμένων Κύπρου αρνείται να παραχωρήσει το εν λόγω τεμάχιο επειδή σύμφωνα με την επιστολή της ημερ. 21.5.2013, θεωρεί ότι οι σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου είναι παράνομες. Επισημαίνεται ότι η Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου στις 3.7.2013 επιβεβαιώνει ότι οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 31.377 και 32.377 οι οποίες λήφθηκαν στις συνεδρίες του στις 23.2.1989 και 28.9.1989 αντίστοιχα, παραμένουν σε ισχύ. Σημειώνει περαιτέρω ότι, αρμόδιο για να κρίνει το θέμα της νομιμότητας των πιο πάνω αποφάσεων, είναι το Ανώτατο Δικαστήριο.

Εισηγούμαστε όπως ο Οργανισμός λάβει όλα τα ενδεικνύόμενα μέτρα για την τελική έκβαση του θέματος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι σε συνεννόηση με το Νομικό του Σύμβουλο για τις δέουσες ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί ο Οργανισμός για υλοποίηση των πιο πάνω αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου.

(β) Λειτουργός Ασφάλειας και Υγείας – Υπεύθυνος μαρίνας Λάρνακας. Στις 19.5.2009 το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού ενέκρινε την ανάθεση καθηκόντων Υπευθύνου μαρίνας Λάρνακας στον Λειτουργό Ασφάλειας και Υγείας του Οργανισμού. Στη διοριστήρια επιστολή αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι θα συνεχίσει να εκτελεί τα καθήκοντα του ως Λειτουργός Ασφάλειας και Υγείας βάσει των οποίων μία φορά τη βδομάδα θα απασχολείται στην Κεντρική Υπηρεσία που είναι η έδρα του. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10(1) των περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμων του 1996 έως 2003 «κάθε εργοδότης ο οποίος εργοδοτεί κατά μέσο όρο στη διάρκεια κάθε χρόνου, περισσότερα από διακόσια πρόσωπα, πρέπει να διορίζει λειτουργό ασφαλείας, ο οποίος θα ασχολείται, αποκλειστικά και επί πλήρους απασχόλησης, με θέματα υγείας στην εργασία».

Επιπρόσθετα παρατηρήθηκε ότι η έδρα του λειτουργού έχει καθοριστεί η Κεντρική Υπηρεσία με αποτέλεσμα, για τις μέρες που εργάζεται στη μαρίνα, να του καταβάλλεται επίδομα οδοιπορικών και επίδομα εκτός έδρας, το οποίο για το έτος 2012 ανήλθε σε €5.131 (€4.911 για το έτος 2011).

Έχουμε την άποψη ότι, εφόσον η ανάγκη για λειτουργό ασφαλείας θα εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι την ανάθεση της μαρίνας Λάρνακας σε στρατηγικό επενδυτή, για αποφυγή της πιο πάνω δαπάνης θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ανάθεσης των πιο πάνω σχετικών καθηκόντων σε λειτουργό που απασχολείται στην μαρίνα Λάρνακας.

Ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι, η εισήγηση για ανάθεση των καθηκόντων Υπεύθυνου Μαρίνας Λάρνακας σε Λειτουργό που απασχολείται στη Μαρίνα Λάρνακας δεν μπορεί να υλοποιηθεί αφού κανένας από τους υπαλλήλους στη Μαρίνα δεν κατέχει τα προσόντα για τη διοίκηση, διαχείριση, συντονισμό, εποπτεία και εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της Μαρίνας.

Ευρωπαϊκά προγράμματα.

Έκθεση Ελέγχου του Εφόρου Εσωτερικού Ελέγχου για τον ΚΟΤ. Στην Έκθεση που ετοίμασε ο Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου τον Σεπτέμβριο του 2013, μετά από την διενέργεια ελέγχου στις πράξεις σε δύο δικαιούχους, εντοπίστηκαν λάθη (δαπάνες ύψους €15.000 κρίθηκαν ως μη επιλέξιμες) και παραλείψεις και έγιναν σχετικές εισηγήσεις για λήψη μέτρων και διόρθωσης των λαθών.

Αναδιάρθρωση γραφείων εξωτερικού. Στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης και αναδιοργάνωσης των γραφείων εξωτερικού του ΚΟΤ, ο Οργανισμός προκήρυξε σχετική προσφορά (28/2011) για την παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία εμπεριστατωμένης πρότασης για τα λειτουργικά, διοικητικά, οργανωτικά και οικονομικά θέματα της αναδιάρθρωσης και αναδιοργάνωσης των Γραφείων Εξωτερικού. Η σχετική συμφωνία με τον επιτυχόντα προσφοροδότη υπογράφηκε στις 27.10.2011 με την αξία της σύμβασης να ανέρχεται στις €75.000 πλέον Φ.Π.Α.

Μέσα από την έκθεση, η οποία παραδόθηκε στον Οργανισμό στις 29.2.2012, διαφαίνεται ότι οι σύγχρονες τάσεις της τεχνολογίας και ειδικότερα του διαδικτύου έχουν καταστήσει την ενασχόληση των γραφείων με την παροχή πληροφοριών και αποστολή/διανομή εντύπων αναχρονιστική πρακτική. Οι νέες τάσεις προώθησης του τουρισμού που διαμορφώνονται και κατ' επέκταση θα πρέπει να εστιάσει και ο ΚΟΤ, έχουν να κάνουν περισσότερο με την προώθηση των πωλήσεων στους οργανωτές ταξιδιών, τη στενότερη συνεργασία με τα ΜΜΕ και την προβολή μέσω του διαδικτύου και ιδίως μέσω των κοινωνικών δικτύων.

Ανάμεσα στα βασικά συμπεράσματα της έκθεσης αναφέρεται ότι τα γραφεία εξωτερικού του ΚΟΤ συγκρινόμενα με τα αντίστοιχα γραφεία άλλων χωρών τείνουν να ασχολούνται περισσότερο με διοικητικές υποθέσεις και τη συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις ενώ ασχολούνται λιγότερο με το διαδίκτυο, τα ΜΜΕ καθώς και τους οργανωτές ταξιδιών και τα τουριστικά γραφεία. Λόγω των αυξημένων γραφειοκρατικών διαδικασιών, δημιουργείται επιπρόσθετος διαχειριστικός φόρτος εργασίας μειώνοντας δραστικά την αποτελεσματικότητα των γραφείων εξωτερικού στη βασική τους αποστολή της προώθησης του κυπριακού τουριστικού προϊόντος.

Κόστος λειτουργίας των γραφείων εξωτερικού. Στην έκθεση περιέχονται σημαντικές διαπιστώσεις σε ότι αφορά στο κόστος λειτουργίας των γραφείων εξωτερικού για το 2010. Συγκεκριμένα παρατηρήθηκε ότι:

- η κατανομή του προϋπολογισμού στις τρεις βασικές κατηγορίες δαπανών του κάθε γραφείου (μισθοδοσία, λοιπές λειτουργικές δαπάνες, ενέργειες μάρκετινγκ) παρουσιάζει ιδιαίτερη ανομοιομορφία. Ο πίνακας που ακολουθεί είναι ενδεικτικός.

	Μισθοδοσία %	Άλλες λειτουργικές δαπάνες %	Δαπάνες μάρκετινγκ %
Αθήνα + Θεσ/νίκη	63	16	21
Βρυξέλλες	71	12	17
Λονδίνο + Δουβλίνο	33	21	46
Μοσχα + Αγ. Πετρούπολη	53	11	36
Παρίσι	41	24	35
Φρανκφούρτη + Βερολίνο	49	13	38
Μέσος όρος γραφείων ΚΟΤ	51	23	25
Δείγμα ξένων Οργανισμών	23	20	57

Η μισθοδοσία καταλαμβάνει δυσανάλογα μεγάλο ποσοστό στο συνολικό προϋπολογισμό των γραφείων εξωτερικού (51% μέσος όρος στα γραφεία του ΚΟΤ έναντι 23% στα γραφεία άλλων χωρών). Επίσης οι δαπάνες μάρκετινγκ των γραφείων εξωτερικού άλλων χωρών ανέρχονται στο 57% του προϋπολογισμού, ενώ στα γραφεία του ΚΟΤ ο μέσος όρος είναι μόνο 25%.

- ο ΚΟΤ πληρώνει υψηλότερο ενοίκιο για τα γραφεία εξωτερικού σε σχέση με άλλους εθνικούς οργανισμούς τουρισμού με το μέσο ενοίκιο των γραφείων του ΚΟΤ να ανέρχεται στις €48.708 ενώ των γραφείων άλλων εθνικών οργανισμών ανέρχεται στις €25.671. Το υψηλό κόστος ενοικίου του ΚΟΤ οφείλεται ουσιαστικά στην ενοίκιαση ακριβών χώρων και στο μεγάλο μέγεθος των γραφειακών χώρων.

Στην έρευνα γίνεται αντιπαραβολή και σύγκριση των κονδυλίων που δαπανήθηκαν από κάθε γραφείο εξωτερικού του ΚΟΤ με τις αφίξεις τουριστών από την αντίστοιχη χώρα. Ενδεικτικός είναι ο πίνακας που ακολουθεί.

Χώρα προέλευσης

(αντίστοιχο γραφείο εξωτερικού του ΚΟΤ)	Αφίξεις τουριστών στην Κύπρο το 2010	Δαπάνες γραφείων εξωτερικού το 2010	Δαπάνη ανά άφιξη
		€	€
Ηνωμένο Βασίλειο + Ιρλανδία (Λονδίνο + Δουβλίνο)	1.006.559	1.316.042	1,31
Γερμανία (Φρανκφούρτη + Βερολίνο)	139.183	799.842	5,75
Ελλάδα (Αθήνα + Θεσσαλονίκη)	127.661	372.709	2,92
Σκανδιναβικές + Βαλτικές Χώρες (Στοκχόλμη + Ελσίνκι)	241.619	770.408	3,19
Γαλλία (Παρίσι)	28.744	761.089	26,48
Ελβετία (Ζυρίχη)	41.738	713.038	17,08
Ολλανδία (Άμστερνταμ)	34.207	434.959	12,72
Βέλγιο/Λουξεμβούργο (Βρυξέλλες)	27.488	398.626	14,50
Αυστρία (Βιέννη)	21.553	381.044	17,68
Ιταλία (Μιλάνο)	12.986	468.299	36,06
Ρωσία (Μόσχα + Αγ. Πετρούπολη)	223.854	260.865	1,17
Πολωνία (Βαρσοβία)	18.432	185.694	10,07
Ουγγαρία (Βουδαπέστη)	10.716	73.401	6,85
Τσεχία (Πράγα)	15.453	93.254	6,03
Αραβικές Χώρες (Ντουμπάι)	55.036	361.351	6,57
Ισραήλ (Τελ Αβίβ)	37.871	147.853	3,90
Ην. Πολιτείες Αμερικής (Νέα Υόρκη)	22.714	217.251	9,56
Σύνολο των ανωτέρω χωρών	2.065.814	7.755.725	3,75

Από τα πιο πάνω φαίνεται η εξάρτηση του τουρισμού της Κύπρου από συγκεκριμένες χώρες όπως είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Σκανδιναβικές χώρες, η Ρωσία, η Γερμανία και η Ελλάδα. Ουσιαστικά, υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση του τουριστικού ρεύματος σε λίγες χώρες κάτι που εγκυμονεί κινδύνους σε περίπτωση που για οποιοδήποτε λόγο μειωθεί η προσέλευση από τις συγκεκριμένες χώρες. Από την άλλη, διαφαίνονται και τα μεγάλα περιθώρια που υπάρχουν για την προσέλκυση τουριστών από άλλες χώρες. Επιπλέον, από τα πιο πάνω στοιχεία εξάγεται το συμπέρασμα ότι η χρηματοδότηση των γραφείων εξωτερικού δεν συμβαδίζει με την αποτελεσματικότητα του ΚΟΤ ως προς την προσέλκυση τουριστών από τις αντίστοιχες χώρες καθότι παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στις δαπάνες ανά τουρίστα (π.χ. στην περίπτωση της Ιταλίας και της Γαλλίας διαπιστώνεται υψηλή δαπάνη ανά τουρίστα €36,06 και €26,48 αντίστοιχα), ενώ η αντίστοιχη δαπάνη της Βρετανίας και της Ρωσίας είναι €1,31 και €1,17 αντίστοιχα.

Γενικά, η έκθεση καταλήγει στις ακόλουθες προτάσεις όσον αφορά στην αναδιοργάνωση των γραφείων εξωτερικού του ΚΟΤ:

- Σταδιακό κλείσιμο των Παραρτημάτων των Γραφείων και η επανεκπαίδευση του σημερινού τους προσωπικού βάσει νέων ειδικοτήτων.
- Άμεση μεταστέγαση γραφείων σε φθηνότερους και λιγότερο κεντρικούς χώρους.
- Ριζική επαναξιολόγηση στον τρόπο προσέγγισης των αγορών που παρουσιάζουν αυξημένες δαπάνες ανά τουρίστα.
- Κατηγοριοποίηση των γραφείων σε 3 κατηγορίες ανάλογα με την αναγκαιότητα διατήρησης τους με βάση τη σημερινή τουριστική κίνηση και τις προοπτικές για την προσέλκυση επιπρόσθετων τουριστών. Προς αυτή την κατεύθυνση γίνονται εισηγήσεις για πιθανές συγχωνεύσεις, κλείσιμο και αναβαθμίσεις κάποιων γραφείων εξωτερικού αναλόγως σε ποια από τις 3 κατηγορίες εμπίπτουν.

Με βάση ορισμένες προτάσεις της πιο πάνω μελέτης και τις απόψεις της Διεύθυνσης το Δ.Σ. του ΚΟΤ αποφάσισε στη συνεδρία του ημερ. 13.2.2013, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- (α) τη διακοπή λειτουργίας των πιο κάτω γραφείων, οι αγορές των οποίων (εκτός της Νέας Υόρκης) θα υπαχθούν σε περιφέρειες που θα δημιουργηθούν: Δουβλίνου, Ελσίνκι, Βερολίνου, Νέας Υόρκης, Βρυξελλών, Θεσσαλονίκης, Βιέννης, Πράγας και Βουδαπέστης,
- (β) τη δημιουργία 8 περιφερειών,
- (γ) την εξέταση σε μεταγενέστερο στάδιο της αναδιάρθρωσης των γραφείων που παραμένουν σε λειτουργία όσον αφορά το προσωπικό που τα στελεχώνει,
- (δ) την καταβολή προσπαθειών για μεταστέγαση των γραφείων που διατηρούνται σε άλλους χώρους με χαμηλότερα ενοίκια,
- (ε) την αξιοποίηση του διαδικτύου / e-marketing στο μέγιστο δυνατό βαθμό,
- (στ) τη στενή παρακολούθηση της απόδοσης του κάθε γραφείου και την ανασκόπηση της πορείας όλων των γραφείων εξωτερικού τον Οκτώβριο 2013.

Σημειώνεται ότι σε σχετική επιστολή του Προέδρου του Δ.Σ. του ΚΟΤ προς τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ημερ. 12.4.2013, αναφέρεται ότι η συνολική μείωση των λειτουργικών δαπανών των γραφείων των οποίων αποφασίστηκε η διακοπή της λειτουργίας τους ανέρχεται σε €1.009.840 ενώ παράλληλα έχουν προκύψει επιπλέον εξοικονομήσεις λόγω μετακίνησης σε φθηνότερες κτιριακές εγκαταστάσεις των γραφείων του Μιλάνου και του Ντουμπάι.

Ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού μας πληροφόρησε ότι, η λειτουργία των πλείστων γραφείων θα τερματιστεί μέχρι την 31.12.2013 και όσον αφορά στα γραφεία που θα εξακολουθήσουν να λειτουργούν έγιναν ενέργειες ως προς την περαιτέρω μείωση λειτουργικών εξόδων, κυρίως όσον αφορά θέματα ενοικίων. Ως εκ τούτου, έχει προχωρήσει ήδη η συστέγαση των γραφείων Λονδίνου και Αθήνας με τις Πρεσβείες ενώ προωθείται η συστέγαση του γραφείου ΚΟΤ Παρισιού μέχρι το τέλος του χρόνου. Τα γραφεία Μιλάνου και

Ντουπαΐ έχουν ήδη μεταστεγαστεί σε φθηνότερες κτιριακές εγκαταστάσεις ενώ στο Άμστερταμ έχει επιτευχθεί μείωση ενοικίου.

Μέρος Β

Ανέγερση ιδιόκτητων γραφείων. Ο Οργανισμός είχε υπογράψει στις 31.8.1988 συμβόλαιο μίσθωσης κρατικής γης, για περίοδο 33 χρόνων, για ανέγερση γραφείων. Το αρχικό μίσθωμα καθορίστηκε σε £4.500 ετησίως, το οποίο αναθεωρήθηκε στις 30.10.2002 σε £16.000 ετησίως, με ισχύ από 31.8.1998. Σημειώνεται επίσης ότι, το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας αναθεώρησε το ετήσιο μίσθωμα για την χρονική περίοδο 31.8.2011-30.8.2013 σε €120.000 ετησίως αλλά το Διοικητικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 13.6.2012 αποφάσισε ότι ο Οργανισμός αδυνατεί να καταβάλλει προς το Κτηματολόγιο το νέο μίσθωμα, το οποίο κρίθηκε ως εξαιρετικά ψηλό (από €27.338 σε €120.000).

Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ημερ. 16.6.2010, καταβλήθηκε ποσό ύψους €405.297 στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας προς εξόφληση όλων των οφειλών του και ενημέρωσε το Τμήμα ότι ο Οργανισμός επιθυμεί να αγοράσει την κρατική γη την οποία εκμισθώνει για ανέγερση ιδιόκτητων γραφείων στον εν λόγω χώρο. Σημειώνεται επίσης, ότι το Υπουργείο Εσωτερικών με την επιστολή του ημερ. 6.7.2012 πληροφόρησε τον Οργανισμό ότι η εξέταση της αίτησης που έχει συμπληρωθεί, και αιτιολογημένη έκθεση θα υποβληθεί στην προσεχή συνεδρία της αρμόδιας Υπουργικής Επιτροπής για μελέτη και ακολούθως στο Υπουργικό Συμβούλιο για λήψη απόφασης.

Παρατηρήθηκε ότι μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου (8.8.2013) το πιο πάνω θέμα εξακολουθούσε να εκκρεμεί. Επισημαίνεται ότι η καθυστέρηση στη λήψη απόφασης, αυξάνει τα έξοδα του Οργανισμού με την καταβολή αφενός ενοικίων για γραφεία και αφετέρου για μίσθωση της κρατικής γης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η δαπάνη για την ενοικίαση των γραφείων της Κεντρικής Υπηρεσίας για τα τελευταία τρία έτη ανήλθε συνολικά σε €1.043.705.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, η Σύμβαση Μίσθωσης ημερομηνίας 31.8.1988 μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού ακυρώθηκε.

Ενοικίαση γραφείων για την Κεντρική Υπηρεσία. Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 63.003 ημερ. 14.12.2005, αναφέρεται ότι για τον υπολογισμό των στεγαστικών αναγκών των υπηρεσιών έχει καθοριστεί ως απαιτούμενο εμβαδό για γραφείο ενός ή δύο υπαλλήλων τα 16 τ.μ. και για τους Γενικούς Διευθυντές και τους Διευθυντές Τμημάτων τα 32 τ.μ.. Στις 31.12.2012 το απασχολούμενο προσωπικό στα Κεντρικά Γραφεία του Οργανισμού ανέρχεται στα 181 άτομα. Ως εκ τούτου, υπολογίζεται ότι οι στεγαστικές ανάγκες του Οργανισμού για την Κεντρική Υπηρεσία για 181 άτομα ανέρχονται περίπου στα 2.548 τ.μ. (λαμβάνοντας υπόψη και τους απαιτούμενους κοινόχρηστους χώρους ύψους 40%). Ο Οργανισμός ενοικιάζει κτίριο συνολικού εμβαδού 4.006 τ.μ. (57%περισσότερα) με ετήσιο ενοίκιο ύψους €353.151. Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός ενοικιάζει επιπρόσθετα αποθήκη εμβαδού 1.160 τ.μ. για τη φύλαξη του διαφημιστικού υλικού και των παλαιών φακέλων του λογιστηρίου και του αρχείου με ετήσιο ενοίκιο ύψους €37.211.

Έχουμε την άποψη ότι ο Οργανισμός θα πρέπει να ζητήσει άμεσα τη μείωση των πιο πάνω ενοικίων και να προχωρήσει σε νέα μελέτη των αναγκών του σε χώρους γραφείων, ιδιαίτερα υπό συνθήκες οικονομικής κρίσης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού, μετά από διαπραγμάτευση με τους ιδιοκτήτες επιτεύχθηκε μείωση του ποσού των ετήσιων ενοικίων για τα γραφεία, από 1.6.2013 κατά 20% ήτοι από €353.151 σε €286.301, και για την αποθήκη ότι το ετήσιο ενοίκιο έχει μειωθεί από 1.7.2013 σε €29.769. Περαιτέρω με βάση την έκθεση της Τεχνικής Υπηρεσίας του Οργανισμού ημερομηνίας 6.11.2013, οι ανάγκες σε γραφειακούς χώρους σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα του Οργανισμού είναι 3350 τ.μ. και με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ο Οργανισμός ερευνά για αγορά ή ενοικίαση χώρων που να συνάδουν με τα πιο πάνω.

Φορολογικές υποχρεώσεις του Οργανισμού στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Τον Αύγουστο 2012 υποβλήθηκαν οι φορολογικές δηλώσεις των ετών 2001-2009 χωρίς να καταβληθούν τα αντίστοιχα ποσά

αφού δεν έχει ακόμη συμφωνηθεί με το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων ο γενικότερος τρόπος υπολογισμού του φορολογητέου εισοδήματος.

Μη εγκεκριμένες επεκτάσεις και τροποποιήσεις σχεδίων ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων.

(α) Πολιτική για αντιμετώπιση του προβλήματος. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού κατά τη συνεδρία του ημερ. 12.2.2007, αποφάσισε όπως η μελέτη όλων των υποθέσεων ανατεθεί σε ιδιώτες μελετητές, ενώ κατόπιν αξιολόγησης των στοιχείων που θα ληφθούν, θα καθοριστούν τα μέτρα που θα λαμβάνονται σε κάθε περίπτωση αυθαιρεσίας και εκτροπής από τις πρόνοιες του Νόμου.

Η πρώτη φάση που αφορούσε στην πιλοτική μελέτη 50 ξενοδοχειακών επιχειρήσεων ως προς τις πολεοδομικές τους παρεκκλίσεις, ολοκληρώθηκε εντός του 2007 και διαβιβάστηκε στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως για συστηματική κωδικοποίηση των πολεοδομικών αποκλίσεων, εργασία που δεν φαίνεται να έχει προχωρήσει και κατ' επέκταση δεν έγινε προεργασία για την ετοιμασία συνολικής πρότασης για ρύθμιση του προβλήματος.

Στις 8.4.2011 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε την τροποποίηση του περί Πολεοδομίας Νόμου με βάση τον οποίο παρέχεται η δυνατότητα για νομιμοποίηση (εξαγορά) συγκεκριμένων παρατυπιών.

Ο Οργανισμός σε εγκύκλια επιστολή, ημερ. 8.8.2011, που απέστειλε σε όλους τους ιδιοκτήτες/επιχειρηματίες ξενοδοχειακών μονάδων αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι δεν προτίθεται να επιδείξει άλλη ανεκτικότητα έναντι ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που δεν θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρει η τροποποίηση της νομοθεσίας. Παρατηρήθηκε ωστόσο ότι το Διοικητικό Συμβούλιο στις 3.7.2013 αποφάσισε όπως εγκρίνει την προσωρινή αναστολή άσκησης ποινικής δίωξης εναντίον υφιστάμενων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που προβαίνουν σε επεκτάσεις/τροποποιήσεις χωρίς την έγκριση σχεδίων από τον ΚΟΤ, νοούμενου ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις που συμφωνήθηκαν με τους συνδέσμους ΠΑΣΥΞΕ και ΣΤΕΚ. Σημειώνεται ότι η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε στις 11.7.2013 νέα τροποποίηση του περί Πολεοδομίας Νόμου που αφορά την ούτω καλούμενη πολεοδομική αμνηστία με την οποία επεκτείνεται η ημερομηνία λήξης της περιόδου υποβολής των Δηλώσεων Πρόθεσης μέχρι 30.4.2014.

Σημειώνεται ότι ως αποτέλεσμα των πιο πάνω παρατυπιών, ο Οργανισμός αδυνατεί να εκδώσει την απαραίτητη κατά Νόμο άδεια λειτουργίας των ξενοδοχείων. Με βάση στοιχεία που μας δόθηκαν από αρμόδιο λειτουργό, το 2012 το 72% περίπου του κύριου ξενοδοχειακού δυναμικού (εξαιρουμένων των επιχειρήσεων εντός των παραδοσιακών Οικοδομών, των Τουριστικών Επαύλεων και των Τουριστικών Διαμερισμάτων) της Κύπρου ή το 50% ολόκληρου του δυναμικού της ξενοδοχειακής Βιομηχανίας λειτουργεί χωρίς άδεια λειτουργίας και τούτο εγκυμονεί κινδύνους σε θέματα ασφάλειας και υγείας τόσο των πελατών όσο και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές.

Έχουμε την άποψη ότι τα θέματα που άπτονται της νομιμότητας των οικοδομών, επειδή αφορούν άλλες νομοθεσίες την αρμοδιότητα εφαρμογής των οποίων έχουν το Υπουργείο Εσωτερικών και οι Τοπικές Αρχές, θα έπρεπε να εξαιρεθούν από τις αρμοδιότητες του ΚΟΤ.

Καθυστέρηση στην υποβολή δηλώσεων και στην είσπραξη του ποσοστού 3%. Από την 1.1.2006 καταργήθηκε η υποχρέωση επιβολής τέλους 3% υπέρ του ΚΟΤ πάνω σε λογαριασμούς ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και των κέντρων αναψυχής. Λόγω της καθυστέρησης στην είσπραξη των οφειλών για περιόδους μέχρι τις 31.12.2005 στάλθηκαν επιστολές για μη υποβολή δηλώσεων, ενώ καταχωρίστηκαν συνολικά 37 ποινικές αγωγές το 2008, 154 το 2009, 64 το 2010, 16 για το 2011 και 2 το 2012 εναντίον κέντρων αναψυχής και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που δεν υπέβαλαν δηλώσεις κύκλου εργασιών ή/και δεν κατέβαλαν το ποσοστό 3%. Σημειώνεται ότι ποινικές αγωγές καταχωρίστηκαν και για τις περιπτώσεις για τις οποίες εκδίδονται επιταγές χωρίς αντίκρισμα για εξόφληση των πιο πάνω. Το υπόλοιπο των χρεωστών 3% στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €1.180.218 και των χρεωστών από επιστραφείσες επιταγές σε €208.469. Επιπλέον αναφέρεται ότι στις 20.8.2013 ο Οργανισμός είχε στην κατοχή του μεταχρονολογημένες επιταγές αξίας €10.707 με ημερομηνία λήξης από 30.8.2013 μέχρι 30.6.2014. Εισηγηθήκαμε και πάλι όπως στα πλαίσια της διασφάλισης των συμφερόντων του Οργανισμού, εντατικοποιηθούν οι ενέργειες και τα μέτρα που λαμβάνονται για τακτοποίηση των πιο πάνω οφειλών.

Χρήση και εκμετάλλευση υποστατικών και νηοδόχου στη μαρίνα Λάρνακας.

(α) Η Επιτροπή για τον χειρισμό των προβλημάτων που αφορούν στη μαρίνα, αφού εξέτασε τα δεδομένα μετά την εκδίκαση σε βάρος του Οργανισμού της αγωγής αρ. 2051/2005 για οφειλόμενα μισθώματα από τη χρήση υποστατικών στη μαρίνα Λάρνακας και αφού ζήτησε και έλαβε δεύτερη νομική συμβουλή σχετικά με το δικαίωμα επαναδικδίκησης των οφειλομένων από την εν λόγω υπόθεση, αποφάσισε να μην απαιτήσει τα οφειλόμενα ποσά ύψους €586.521.

Εκτενής αναφορά για το πιο πάνω θέμα έγινε στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το έτος 2011. Εκφράσαμε την άποψη ότι το θέμα της απόρριψης από το Δικαστήριο της αγωγής του Οργανισμού εναντίον του αδειούχου, δηλαδή η αποτυχία να αποδειχθεί ότι ο εναγόμενος κατείχε και χρησιμοποιούσε τη νηοδόχο και ένα υποστατικό, θα πρέπει να διερευνηθεί από τον Οργανισμό και εάν υπάρχουν ευθύνες να καταλογισθούν.

Ο Γενικός Διευθυντής του Οργανισμού ανέφερε ότι, το θέμα τέθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού στις 2.11.2011 και αποφασίστηκε ότι «είναι ιδιαίτερα δύσκολο να γίνει ενδελεχής έρευνα και καταλογισμός ευθυνών για το θέμα, λόγω του ότι η ανάλυση των γεγονότων και η εξαγωγή των συμπερασμάτων, κυρίως ως προς την τελική ευθύνη παρουσίασης ανεπαρκούς μαρτυρίας ενώπιον του δικαστηρίου απαιτεί εξειδικευμένες νομικές γνώσεις, η υπόθεση αναφέρεται σε γεγονότα και χειρισμούς που χρονολογούνται και για να εξαχθεί ασφαλές πόρισμα χρειάζονται καταθέσεις από άτομα που δεν έχουν πλέον σχέση με τον Οργανισμό και το γεγονός ότι μέλη της Υπηρεσίας που είχαν υπηρεσιακή σχέση με το θέμα συμμετείχαν και ως μέλη της Ad-hoc Επιτροπής για τη διερεύνηση του θέματος».

(β) Παρατηρήθηκε ότι για 5 χώρους/καταστήματα στη μαρίνα έχουν λήξει τα συμβόλαια πριν αρκετά χρόνια (1999-2004), ενώ οι ενοικιαστές συνεχίζουν να καταβάλλουν το αρχικό ενοίκιο που είχε συμφωνηθεί. Σημειώνεται ότι για τα πιο πάνω υποστατικά στις 31.12.012 οφειλόταν συνολικό ποσό €9.060 που αφορά ενοίκια, τέλη νερού και ρεύματος.

4.31 ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Οικονομικές καταστάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2011 υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας για έλεγχο στις 16.10.2012, ωστόσο, δεν έχει διεξαχθεί ο έλεγχός τους, λόγω σοβαρής υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Για το 2012 υποβλήθηκαν πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις περί το τέλος Οκτωβρίου 2013. Ο έλεγχος και για τα δύο έτη (2011 και 2012) προγραμματίζεται να διεξαχθεί πριν το τέλος του 2013.

Πληροφορίες για τον έλεγχο του 2010 και 2009 περιλαμβάνονται στην Ετήσια Έκθεσή μας για το έτος 2011.

4.32 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ**Μέρος Α**

Νομικό πλαίσιο. Ο Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΟΑΠ) ιδρύθηκε στις 27.6.2003 με τον «Περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών καθώς και άλλων Συναφών Θεμάτων Νόμο του 2003» (Ν. 64(Ι)/2003). Σύμφωνα με το άρθρο 7 του πιο πάνω Νόμου, ο ΟΑΠ είναι ανεξάρτητος Οργανισμός και δεν υπάγεται σε οποιοδήποτε Υπουργείο ή Τμήμα της Κυβέρνησης.

Βάσει του υπό αναφορά Νόμου, οι σκοποί του Οργανισμού είναι η διαχείριση των πιστώσεων που προέρχονται από τα σχετικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από την Κυπριακή Δημοκρατία και κατατίθενται στο Ταμείο Πληρωμών του Οργανισμού, η πρόληψη και η πάταξη των ατασθαλιών σε σχέση με τη διαχείρισή τους και η ανάκτηση των ποσών, που προέρχονται από τις πιστώσεις αυτές και τα οποία χάθηκαν λόγω παρατυπίας ή αμέλειας.

Διαπίστευση. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Νόμου, ο Οργανισμός υπόκειται σε διαπίστευση από την αρμόδια Αρχή Διαπίστευσης, δηλαδή τον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (ΓΦΠΠ). Με βάση το άρθρο 42 του Νόμου, ο Υπουργός διορίζει τριμελή Συμβουλευτική Επιτροπή για χρονική

περίοδο που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, και της οποίας μία από τις κύριες αρμοδιότητες είναι η παρακολούθηση της τήρησης, από τον ΟΑΠ, των προϋποθέσεων διαπίστευσης.

Ο Υπουργός ΓΦΠΠ, ως αρμόδια Αρχή, χορήγησε στον Οργανισμό καθεστώς διαπίστευσης σύμφωνα με τις πρόνοιες των σχετικών κοινοτικών Κανονισμών. Η τελευταία πράξη διαπίστευσης δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 14.8.2009, με ισχύ από τις 8.7.2009.

Η διαπίστευση, η οποία, βάσει του άρθρου 10 του Κανονισμού 1290/2005, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου οι δαπάνες οι οποίες πραγματοποιεί ο Οργανισμός να μπορούν να καλυφθούν από κοινοτική χρηματοδότηση, είναι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κανονισμού 885/2006 της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, διαρκής διαδικασία και η αρμόδια Αρχή οφείλει να ενημερώνει την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ανά τριετία κατά πόσο ο Οργανισμός Πληρωμών εξακολουθεί να συμμορφώνεται με τα κριτήρια διαπίστευσης.

Η τελευταία ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από την αρμόδια Αρχή, για την περίοδο 16.10.2009 – 15.10.2012, αναφορικά με τη συμμόρφωση του Οργανισμού με τα κριτήρια διαπίστευσης κατά την 15.10.2012, υποβλήθηκε στην Επιτροπή, σύμφωνα με τον Κανονισμό 885/2006, στις 22.2.2013. Στην έκθεση αναφέρθηκαν ορισμένα θέματα, τα οποία αναφέρονταν και στις εκθέσεις του Οργάνου Πιστοποίησης για τα έτη 2011 και 2012, ως ικανοποιητικά (δηλ. έχουν βαθμολογηθεί με 3, με άριστα το 5). Τα σημαντικότερα από αυτά, τα οποία επισημάνθηκαν και στις Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας για σειρά ετών, αφορούν στις αδυναμίες που παρουσίαζε το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΟΣΔΕ), οι οποίες, σύμφωνα με την πιο πάνω έκθεση της Αρμόδιας Αρχής, είτε έχουν πλήρως επιλυθεί είτε η λήψη διορθωτικών μέτρων είχε ως αποτέλεσμα τη μερική επίλυσή τους.

Σύμφωνα με σχετική ενημέρωση της αρμόδιας Αρχής από τον Οργανισμό, ημερ. 13.7.2012, το έργο επανασχεδιασμού του ΟΣΔΕ έχει ολοκληρωθεί και όλες οι αιτήσεις που υποβάλλονται στον Οργανισμό, οι οποίες βάσει νομοθετικής πρόνοιας θα πρέπει να τύχουν επεξεργασίας μέσω του ΟΣΔΕ, τυγχάνουν τέτοιας επεξεργασίας στο νέο σύστημα. Όσον αφορά στους ελέγχους των διαδικασιών που εφαρμόζουν οι ανάδοχοι οργανισμοί, ο Οργανισμός ανέφερε ότι δεν παρατηρήθηκε οποιοδήποτε πρόβλημα και θεωρεί το θέμα λήξαν. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την έκθεση του Οργάνου Πιστοποίησης για το 2012, τα πιο πάνω θέματα βαθμολογήθηκαν ως επαρκή (με βαθμό 3), δηλαδή σημειώθηκε βελτίωση.

Σημειώνεται ότι η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔΓΑΑ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προώθησε έγγραφο εργασίας, βάσει του οποίου θα γίνεται ο υπολογισμός και η επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων στα κράτη μέλη για τη μη τήρηση/εφαρμογή των κριτηρίων διαπίστευσης, γεγονός που καθιστά ακόμα πιο επιτακτική τη συμμόρφωση του Οργανισμού με αυτά.

Δήλωση αξιοπιστίας Επιτρόπου. Σύμφωνα με τις πρόνοιες των άρθρων 8 (1) (γ) (iii) και 9 (1) (β) του Κανονισμού 1290/2005 που αναφέρεται στη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1.1.2007, οι επικεφαλής των Οργανισμών Πληρωμών οφείλουν να υποβάλλουν, μέχρι την 1^η Φεβρουαρίου του επόμενου έτους, δήλωση αξιοπιστίας προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στη δήλωση αξιοπιστίας αναφέρουν αν, κατά την κρίση τους, οι λογαριασμοί που αποδόθηκαν και ελέγχθηκαν από το Όργανο Πιστοποίησης παρέχουν αληθή, πλήρη και ακριβή εικόνα των δαπανών και των εσόδων και ότι έχει θεσπιστεί ένα σύστημα, το οποίο παρέχει τα κατάλληλα εχέγγυα για τη νομιμότητα και την κανονικότητα των υποκειμένων συναλλαγών και παράλληλα διασφαλίζει ότι η επιλεξιμότητα των αιτήσεων και η διαδικασία χορήγησης ενίσχυσης αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης, ελέγχου και τεκμηρίωσης σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες.

Ο Επίτροπος Αγροτικών Πληρωμών υπέβαλε, στις 30.1.2013, δήλωση αξιοπιστίας χωρίς επιφύλαξη για το οικονομικό έτος 16.10.2011-15.10.2012.

Εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε αναδόχους. Με βάση τις δυνατότητες που του παρέχει το άρθρο 15 του Νόμου, ο Οργανισμός συνήψε συμφωνίες αναδοχής με το Τμήμα Γεωργίας, το Τμήμα Δασών, το Συμβούλιο Αμπελοοινικών Προϊόντων, τον Οργανισμό Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας, το Υπουργείο Εμπορίου, Ενέργειας, Βιομηχανίας και Τουρισμού και το Υπουργείο Εσωτερικών. Οι πιο πάνω ανάδοχοι διεκπεραιώνουν τις αιτήσεις για τα Μέτρα που τους έχουν ανατεθεί μέχρι το στάδιο της έγκρισης της

πληρωμής και στη συνέχεια αποστέλλουν τους φακέλους με όλα τα σχετικά στον Οργανισμό, ο οποίος διενεργεί δικούς του επιπρόσθετους ελέγχους στα πλαίσια της συνεχούς επίβλεψης που πρέπει να διενεργεί, με σκοπό την επιβεβαίωση των ελέγχων του Αναδόχου και αφού βεβαιωθεί ότι τηρούνται οι πρόνοιες των εγχειριδίων εφαρμογής και των κοινοτικών κανόνων, καταβάλλει τις ενισχύσεις στους δικαιούχους, τηρεί τα απαιτούμενα στοιχεία και υποβάλλει όλες τις σχετικές πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σύμφωνα με σχετική πρόνοια των συμφωνιών αναδοχής, οι ανάδοχοι οργανισμοί υπέβαλαν δηλώσεις αξιοπιστίας χωρίς επιφύλαξη προς τον Επίτροπο, σε σχέση με το οικονομικό έτος που έληξε στις 15.10.2012, στον τύπο της δήλωσης αξιοπιστίας που υποβάλλει ο Επίτροπος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι, ορισμένοι από τους πιο πάνω αναδόχους, ενεργούν επίσης και ως αρμόδιες Αρχές δημιουργούνται, όπως προκύπτει και από σχετική αλληλογραφία/σημειώματα, προβλήματα σε σχέση με τις αρμοδιότητες και υποχρεώσεις τους έναντι του Οργανισμού και εκφράσαμε την άποψη ότι τα πιο πάνω θα πρέπει να διασαφηνιστούν το συντομότερο, με την συμπερίληψη σχετικής πρόνοιας στις συμφωνίες αναδοχής.

Αντιλαμβανόμαστε ότι, η ανάθεση αρμοδιοτήτων σε αναδόχους κατέστη αναγκαία, κυρίως λόγω της επείγουσας ανάγκης που προέκυψε για άμεση λειτουργία του Οργανισμού εντός πολύ στενών χρονικών ορίων, αφορμή ψηφίστηκε ο Νόμος για σύσταση του Οργανισμού, ώστε να μην απολεσθεί κοινοτική χρηματοδότηση στον τομέα της γεωργίας. Έκτοτε παρήλθαν σχεδόν 10 χρόνια, ο Οργανισμός στελεχώθηκε επαρκώς με προσωπικό το οποίο απέκτησε, στο μεταξύ, σημαντική εμπειρία και τεχνογνωσία, ενώ σημαντικός αριθμός πέραν των 130 ατόμων απασχολείται στους αναδόχους (για την αναγκαιότητα του οποίου η Υπηρεσία μας διατηρεί σοβαρές επιφυλάξεις), και ως εκ τούτου, εισηγηθήκαμε όπως η ανάθεση αρμοδιοτήτων σε αναδόχους τύχει επανεξέτασης. Εκφράσαμε την άποψη ότι, τυχόν άρση της αναδοχής και ανάληψη των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων από τον ίδιο τον Οργανισμό, θα επέφερε σημαντικές εξοικονομήσεις αφού, όπως μας πληροφόρησε ο Οργανισμός, θεωρεί ότι είναι σε θέση να διεκπεραιώσει τις εργασίες αυτές με σημαντικά λιγότερο προσωπικό, ενώ ταυτόχρονα θα προέκυπτε απλούστευση σειράς διαδικασιών, με αποτέλεσμα την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του Οργανισμού, με συνεπαγόμενη μείωση του διοικητικού κόστους και βελτίωση στην εξυπηρέτηση των γεωργών. Ενδεικτικά αναφέραμε ότι, λόγω της υφιστάμενης κατάστασης, (6 ανάδοχοι) και της λειτουργίας διαφορετικού συστήματος σε ένα έκαστο, υπάρχουν επτά διαφορετικά διοικητικά και μηχανογραφικά συστήματα, τα οποία δεν είναι πάντοτε συμβατά μεταξύ τους, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις διενεργούνται έλεγχοι στους ίδιους δικαιούχους, τόσο από τον Οργανισμό, όσο και από τους αναδόχους του, με αποτελέσματα που δεν συνάδουν πάντα, γεγονός που, πέραν του διοικητικού κόστους και της καθυστέρησης, δημιουργεί την ανάγκη για περαιτέρω διερευνήσεις, για επίλυση προβλημάτων και διαφορών. Η ανάκληση αναδοχής σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως τον Οργανισμό Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας (ΟΚΓΒ), καθίσταται πιο επιτακτική, λαμβάνοντας υπόψη την ειλημμένη απόφαση για τερματισμό της λειτουργίας του Οργανισμού το 2015, εφόσον πλέον θα τερματιστούν οι κύριες δραστηριότητες του ΟΚΓΒ.

Αποτελέσματα έτους. Το έλλειμμα πριν τη φορολογία για το 2012 ήταν €1.039.903 σε σύγκριση με €1.299.370 το 2011.

Στα εισοδήματα για το έτος (€90,1 εκ.) περιλαμβάνονται τα ποσά που έχουν διατεθεί για τη διενέργεια πληρωμών των σχετικών επιδοτήσεων, τόσο από εθνικούς πόρους όσο και από Ευρωπαϊκά Κονδύλια. Τα ποσά που έχουν καταβληθεί στον Οργανισμό επιπλέον των πληρωμών που έχουν διενεργηθεί περιλαμβάνονται στους πιστωτές της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης ως ποσά πληρωτέα για εφαρμογή νέων και υφιστάμενων Μέτρων.

Η κρατική χορηγία που καταβάλλεται για κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του Οργανισμού λογιστικοποιείται στα έσοδα της ίδιας περιόδου που επιβαρύνθηκε με τις δαπάνες αυτές. Σε περίπτωση που καταβάλλεται στον Οργανισμό ποσό μεγαλύτερο των συνολικών λειτουργικών δαπανών που έχουν διενεργηθεί, μετά την αφαίρεση άλλων εσόδων του Οργανισμού, η διαφορά παρουσιάζεται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης στα ποσά για κάλυψη μελλοντικών εξόδων λειτουργίας. Το ποσό αυτό, στις

31.12.2012, ανερχόταν σε €1.323.292. Οι πληρωμές σε δικαιούχους αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις ως έξοδα κατά το έτος έγκρισής τους, και τα λειτουργικά έξοδα αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις με βάση τη λογιστική αρχή των δεδουλευμένων εξόδων.

Προϋπολογισμός Ταμείου Λειτουργίας. Σύμφωνα με το άρθρο 48 του Νόμου, ο ΟΑΠ καταρτίζει ετήσιο Προϋπολογισμό που αφορά στο Ταμείο Λειτουργίας. Ο Προϋπολογισμός υπόκειται στην έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου και της Βουλής των Αντιπροσώπων και υποβάλλεται για το σκοπό αυτό στο Υπουργικό Συμβούλιο μέχρι την 1^η Ιουλίου του προηγούμενου έτους που αναφέρεται και κατατίθεται ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων μέχρι την 30^η Σεπτεμβρίου του έτους αυτού. Σε περίπτωση μη έγκαιρης ψήφισης του Προϋπολογισμού, ο ΟΑΠ λειτουργεί κατ' ανάλογη εφαρμογή των περί δωδεκατημορίων διατάξεων του Συντάγματος για τον κρατικό Προϋπολογισμό, χωρίς όμως τον χρονικό περιορισμό των δύο μηνών.

Αναφορικά με το Ταμείο Πληρωμών δεν απαιτείται η κατάρτιση Προϋπολογισμού.

(α) Έγκριση Προϋπολογισμού. Ο αρχικός Προϋπολογισμός του Ταμείου Λειτουργίας του Οργανισμού για το έτος 2012 διαβιβάστηκε, μέσω του Υπουργείου ΓΦΠΠ στο Υπουργείο Οικονομικών, την 1.8.2011. Κατόπιν υποδείξεων του Υπουργείου, ο Οργανισμός ετοίμασε σειρά αναθεωρημένων Προϋπολογισμών με μειωμένο σύνολο δαπανών. Ο τελικός Προϋπολογισμός διαβιβάστηκε στο Υπουργείο ΓΦΠΠ στις 1.2.2012, εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 8.2.2012 και αφού ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 23.3.2012 (Νόμος 16(Π)/2012). Το συνολικό ποσό των πιστώσεων που παραχωρήθηκαν ήταν €11.137.240.

(β) Εκτέλεση Προϋπολογισμού:

- (i) Υπερβάσεις Προϋπολογισμού.** Κατά την εκτέλεση του Προϋπολογισμού για το έτος 2012 παρατηρήθηκαν υπερβάσεις σε δύο άρθρα συνολικού ύψους €9.314, οι οποίες καλύφθηκαν κατόπιν έγκρισης του Επιτρόπου, από τη μεταφορά πιστώσεων από το άρθρο «Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό», σύμφωνα με την εξουσία που παρέχεται στον Επίτροπο από το άρθρο 4 του Περί Προϋπολογισμού του Οργανισμού Πληρωμών Νόμου του 2012 (Ν.16(Π)/2012).
- (ii) Ποσοστό υλοποίησης Προϋπολογισμού.** Από το συνολικό ποσό των €11.137.240 που προϋπολογίστηκε για κάλυψη των εξόδων λειτουργίας του Οργανισμού δαπανήθηκαν €10.172.592, δηλαδή το ποσοστό υλοποίησης του Προϋπολογισμού ανήλθε στο 91,34%.

Προσωπικό.

(α) Στελέχωση Οργανισμού. Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο Προϋπολογισμό του Οργανισμού για το 2012, οι προβλεπόμενες μόνιμες οργανικές θέσεις ήταν 134, όσες και το 2011, από τις οποίες, κατά την 31.12.2012, είχαν πληρωθεί 126 (127 το 2011), ενώ οκτώ παρέμειναν κενές. Στις 31.12.2012 υπηρετούσαν επίσης στον Οργανισμό 103 έκτακτοι υπάλληλοι (105 το 2011) και τέσσερις ωρομίσθιοι. Όπως προκύπτει, ο Οργανισμός συνεχίζει να εργοδοτεί μεγάλο αριθμό έκτακτων υπαλλήλων σε σχέση με το μόνιμο προσωπικό που απασχολεί.

(β) Μισθοί, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές. Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα, υπερωρίες και εργοδοτικές εισφορές των αξιωματούχων και μόνιμου, έκτακτου και ωρομίσθιου προσωπικού του Οργανισμού για το 2012 ανήλθαν στα €9.014.132 (€8.965.914 το 2011).

(γ) Συνταξιοδοτικά οφέληματα προσωπικού. Όπως αναφέρεται και στις Εκθέσεις μας για τα προηγούμενα έτη, σύμφωνα με το άρθρο 20 (3)(β) του Νόμου, τα οφέληματα αφυπηρέτησης των μελών του προσωπικού του ΟΑΠ διέπονται, τηρουμένων των αναλογιών, από τις εκάστοτε σε ισχύ διατάξεις των Περί Συντάξεων Νόμων που αφορούν στους δημόσιους υπαλλήλους.

Στη βάση εισήγησής μας ο Οργανισμός προέβη, στις 1.11.2011, στην ανάθεση διενέργειας σχετικής μελέτης σε αναλογιστή, με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2011 η οποία, βάσει του συμβολαίου, θα επικαιροποιείται ετησίως για τα επόμενα δύο χρόνια. Σύμφωνα με την επικαιροποιημένη μελέτη, το ύψος

της αναλογιστικής υποχρέωσης για ωφελήματα αφυπηρέτησης στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €9.815.712 (31.12.2011 - €8.667.077).

Σε επιστολή του Επιτρόπου προς τον Υπουργό Οικονομικών, ημερ.19.11.2009, γίνεται αναφορά σε διαβεβαίωση του Υπουργείου ότι το κράτος είναι δεσμευμένο να παρέχει συνταξιοδοτικά ωφελήματα στο προσωπικό του Οργανισμού, σύμφωνα με τις ειδικές πρόνοιες της νομοθεσίας του Οργανισμού και ότι προτίθεται να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, με τη χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων όταν αυτές προκύπτουν, μέσω των Προϋπολογισμών του Οργανισμού. Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, η ως άνω αναφερόμενη δέσμευση του κράτους υλοποιήθηκε στην πρόσφατη περίπτωση αφυπηρέτησης Ανώτερου Λειτουργού του Οργανισμού, στον οποίο καταβλήθηκαν όλα τα συνταξιοδοτικά ωφελήματα που προνοούνταν βάσει του Περί Συντάξεων Νόμου που αφορά στους δημόσιους υπαλλήλους.

Προσωπικό ανάδοχων οργανισμών. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΑΠ, οι ανάδοχοι οργανισμοί απασχολούσαν, στις 28.3.2013, 136 άτομα για διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων που τους εκχωρήθηκαν από τον ΟΑΠ, το κόστος των οποίων καλύπτεται από το κράτος, μέσω των κονδυλίων του προϋπολογισμού των αναδόχων.

Σημειώνεται ότι καθ' όσον αφορά τον αριθμό του προσωπικού που απασχολείται από τους ανάδοχους οργανισμούς *γίνεται* σχετική αναφορά στους επιμέρους ελεγχόμενους οργανισμούς, ειδικά υπό το φως της απόφασης για παγοποίηση της εξέτασης αιτήσεων του ΠΑΑ.

Πληρωμές σε δικαιούχους. Κατά τη διάρκεια του 2012 διενεργήθηκαν πληρωμές ύψους €79.633.603 (2011 - €145.736.930), οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν κατά €35.874.901 ή ποσοστό 45% από την Κυπριακή Δημοκρατία (2011 - €69.842.530 ή ποσοστό 48%) και κατά €43.700.328 ή ποσοστό 55% (2011 - €75.894.400 ή ποσοστό 52%) από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μείωση των πληρωμών που διενεργήθηκαν κατά το 2012, συνολικού ύψους €66.161.701, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι, κατά το ημερολογιακό έτος 2011, διενεργήθηκαν σημαντικές πληρωμές σε σχέση με τα Σχέδια Εκταρικών Επιδοτήσεων 2010 και 2011, ενώ οι πληρωμές για το Σχέδιο Εκταρικών Επιδοτήσεων του 2012 διενεργήθηκαν εξολοκλήρου εντός του 2013, λόγω δημοσιονομικών περιορισμών.

Εκταμίευση επιδοτήσεων από τα γεωργικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013 συγχρηματοδοτείται σε ποσοστό 50% από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με το άρθρο 93(1) του Κανονισμού 1083/2006, η Επιτροπή αποδεσμεύει αυτομάτως κάθε τμήμα των υποχρεώσεων του προϋπολογισμού του ΠΑΑ 2007-2013 το οποίο δεν χρησιμοποιήθηκε για την καταβολή πληρωμών έως τις 31.12 του δεύτερου έτους μετά το έτος της ανάληψης υποχρεώσεων του προϋπολογισμού δυνάμει του προγράμματος (κανόνας n+2). Οι πληρωμές που αντιστοιχούν στο έτος 2011 και που θα πρέπει, με βάση τον κανόνα n+2 να διενεργηθούν μέχρι την 31.12.2013, ανέρχονται στα €44,8 εκ. Λαμβάνοντας υπόψη τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν εντός του προηγούμενου έτους, το ποσό των πληρωμών που θα πρέπει να διενεργηθεί εντός του 2013 μειώνεται στα €42,5 εκ. Η κοινοτική χρηματοδότηση, δηλαδή το 50% των πιο πάνω πληρωμών, καταβάλλεται από την προκαταβολή που έχει παραχωρηθεί στον Οργανισμό για τον σκοπό αυτό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, νοούμενου ότι θα καταβληθεί παράλληλα και η αντίστοιχη εθνική συνεισφορά, όπως επεξηγείται αναλυτικότερα πιο κάτω.

Λόγω των περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων του κρατικού Προϋπολογισμού για το 2013, η Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ 2007-2013, σε συνέχεια οδηγιών που δόθηκαν σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρία του Υπουργού ΓΦΠΠ στις 10.8.2012, ενημέρωσε γραπτώς τον ΟΑΠ και τους αναδόχους του (Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Δασών, Υπουργείο Εσωτερικών, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού), να μην προχωρήσουν σε νέες εγκρίσεις αιτήσεων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, μέχρι και τα μέσα Απριλίου, το σύνολο των πληρωμών που καταβλήθηκαν σε δικαιούχους Μέτρων του Προγράμματος, ανήλθε σε μόλις €0,7 εκ., προκύπτει ότι, για να επιτευχθεί πλήρης απορρόφηση των Ευρωπαϊκών Κονδυλίων, θα πρέπει να διενεργηθούν πρόσθετες πληρωμές εντός του 2013 ύψους €41,8 εκ. Επισημάναμε τη δυσκολία επίτευξης του στόχου αυτού, λαμβάνοντας υπόψη αφενός, το ύψος των ανειλημμένων υποχρεώσεων (δηλαδή εγκεκριμένων αιτήσεων) του ΠΑΑ για το 2013, που ανέρχεται στα

€30,7 εκ. και αφετέρου τα περιορισμένα εναπομείναντα χρονικά περιθώρια για υλοποίηση των απαιτούμενων χρηματοδοτούμενων δράσεων. Εκφράσαμε επίσης την άποψη ότι, περαιτέρω καθυστέρηση στην εξέταση αιτήσεων, θα καταστήσει αμφίβολη και την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων για τα έτη 2014 και 2015, λόγω περιορισμένου χρόνου υλοποίησης, έγκρισης και πληρωμής των έργων. Συνεπώς, εισηγηθήκαμε όπως η παγοποίηση της εξέτασης των αιτήσεων του ΠΑΑ επανεξεταστεί το συντομότερο.

Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, σε σχέση με το ΠΑΑ 2007-2013, έχει παραχωρηθεί στον Οργανισμό, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάσει του σχετικού Κανονισμού, προκαταβολή ύψους €11.376.650. Η προκαταβολή αυτή χρησιμοποιείται για καταβολή της κοινοτικής συνεισφοράς στα Μέτρα του Προγράμματος και ανανεώνεται με την εκκαθάριση των πληρωμών κάθε τριμήνου. Υποδείξαμε ότι, σημαντικό μέρος της κοινοτικής χρηματοδότησης του Προγράμματος θα μπορούσε να καλυφθεί από την προκαταβολή αυτή, νοουμένου ότι θα εξευρεθούν κονδύλια για πληρωμή αιτήσεων που έχουν ήδη εγκριθεί, αναφέροντας ότι, με κατάλληλο προγραμματισμό, ο Οργανισμός θα μπορέσει να επωφεληθεί από την ανανέωση της προκαταβολής για κάλυψη όσον το δυνατό μεγαλύτερου μέρους των ανειλημμένων υποχρεώσεων για το 2013.

Επίσης, επισύραμε την προσοχή στο γεγονός ότι, σημαντικά ποσά επιδοτήσεων για Μέτρα Κοινής Οργάνωσης Αγοράς, που υπολογίζονται από τον Οργανισμό στα €6,5 εκ. και που χρηματοδοτούνται σχεδόν αποκλειστικά από κοινοτικούς πόρους, θα απολεσθούν αν δεν καταβληθούν μέχρι τις 15.10.2013.

Με βάση τα πιο πάνω, εισηγηθήκαμε και πάλι όπως γίνουν ενέργειες προς το Υπουργείο Οικονομικών για εξεύρεση των απαιτούμενων πιστώσεων και όπως δοθεί προτεραιότητα στην πληρωμή αιτήσεων Μέντρων, τα οποία χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από κοινοτικούς πόρους, με στόχο την ανάκτηση των καταβληθεισών πληρωμών πριν το τέλος του έτους, ώστε να μην παρατηρηθεί δυσμενής επίπτωση στα δημοσιονομικά αποτελέσματα του κράτους. Με το ίδιο σκεπτικό, Σχέδια ή και Μέτρα που επιδοτούνται εξ ολοκλήρου ή σε μεγάλο βαθμό από εθνικούς πόρους, να προωθηθούν για πληρωμή όταν και εφόσον εξευρεθούν επιπρόσθετοι πόροι. Επισημάναμε ότι, παρά τις παραιτήσεις μας (επιστολή μας ημερ. 16.5.2012) για λήψη ανάλογων ενεργειών εντός του 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε την καταβολή του 50% των κεφαλικών επιδοτήσεων, οι οποίες δεν τυγχάνουν συγχρηματοδότησης, με αποτέλεσμα οι διαθέσιμες πιστώσεις να εξαντληθούν και να καταστεί αναγκαία η παγοποίηση εξέτασης αιτήσεων του ΠΑΑ, γεγονός που ενδεχομένως να οδηγήσει στην απώλεια κοινοτικών πόρων, σε μια περίοδο που αυτό είναι ιδιαίτερα ανεπιθύμητο.

Σχετικά με το θέμα αυτό και ενόψει των δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, εισηγηθήκαμε επίσης όπως καταβληθούν τάχιστα προσπάθειες για εξασφάλιση χαλάρωσης/παράτασης για την καταβολή πληρωμών σε σχέση με την προθεσμία του κανονισμού ν+2.

Τα πιο πάνω τέθηκαν ενώπιον των Υπουργών Οικονομικών και ΓΦΠΠ με επιστολή μας ημερ. 22.4.2013, η οποία κοινοποιήθηκε στον Οργανισμό.

Πέραν των πιο πάνω, επισημάναμε ότι η παγοποίηση της εξέτασης αιτήσεων του ΠΑΑ συνεπάγεται, σε μεγάλο βαθμό, τη μη πλήρη/ικανοποιητική αξιοποίηση του προσωπικού του Οργανισμού και των αναδόχων του που ασχολούνται στον τομέα αυτό.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι ο Οργανισμός έχει δώσει προτεραιότητα στις συγχρηματοδοτούμενες επιδοτήσεις και μέχρι τις 3.10.2013 είχαν καταβληθεί επιδοτήσεις ύψους €14,1 εκ. (Ευρωπαϊκά κονδύλια) στα πλαίσια του ΠΑΑ και €5,6 εκ. για Μέτρα Κοινής Οργάνωσης Αγοράς. Ανέφερε επίσης ότι δεν αναμένεται, μέχρι το τέλος του χρόνου, να προκύψει πρόβλημα με τη διάθεση του συνολικού ποσού που η Κύπρος θα πρέπει να παραχωρήσει ως επιδοτήσεις έτσι ώστε να μην απολεσθούν Ευρωπαϊκά κονδύλια, με την εξαίρεση ποσού περίπου €150.000, που οφείλεται κυρίως στη μη υλοποίηση, στο ακέραιο, των επενδυτικών έργων λόγω της οικονομικής κρίσης.

Εξαίρεση ποσών από Κοινοτική Χρηματοδότηση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με απόφασή της ημερ. 26.2.2013 (2013/123/ΕΕ), ενέκρινε τον αποκλεισμό, από την κοινοτική χρηματοδότηση, δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τον Οργανισμό, συνολικού ύψους €99.741. Το ποσό αυτό αφορά σε δημοσιονομικές διορθώσεις που προέκυψαν μετά από έλεγχο που διενήργησε το 2009 η ΓΔΑΑ σχετικά με

το ΠΑΑ 2007-2013 (άξονας 2 - Μέτρα σε συνάρτηση με την έκταση), για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2008 και 2009, κατά τον οποίο διαπιστώθηκαν αδυναμίες στην πλήρη εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων.

Χρεώστες. Οι χρεώστες του Οργανισμού στις 31.12.2012 ανήλθαν σε €1.649.105, σε σύγκριση με €1.051.689 στις 31.12.2011, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση κατά 56%.

Ο Επίτροπος επισήμανε ότι, το συνολικό ποσό των χρεωστών του Ταμείου Πληρωμών, που δημιουργήθηκαν από της ίδρυσης του Οργανισμού μέχρι σήμερα, ανέρχεται συνολικά σε €5.722.098 και ότι, το πιο πάνω ποσό παρέμενε σε εκκρεμότητα στις 31.12.2012, μετά τις πληρωμές που διενεργήθηκαν από διάφορους χρεώστες, τους συμψηφισμούς έναντι ποσών επιχορηγήσεων, καθώς και μετά τη λήψη νομικών μέτρων.

Όπως αναφέρεται σε σχετική επιστολή του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων ημερ. 8.8.2012, ο Οργανισμός οφείλει να συμπεριφέρεται ως ιδιώτης πιστωτής, ο οποίος επιδιώκει να ανακτήσει το μεγαλύτερο δυνατό μέρος των ποσών που του οφείλονται, αφού σε αντίθετη περίπτωση, θα θεωρείται ότι παραχωρεί στην οφειλέτιδα επιχείρηση κρατική ενίσχυση, η οποία είναι ασύμβατη με τους κοινοτικούς κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Σχετικά με το θέμα αυτό, καθώς και για τα μέτρα που λαμβάνει ο Οργανισμός για την είσπραξη/ανάκτηση των οφειλόμενων ποσών παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Για χρεωστικά υπόλοιπα ύψους €480.322, τα οποία δημιουργήθηκαν κατά το έτος 2011 και προγενέστερα, οι οφειλέτες δεν κατέβαλαν καμία πληρωμή για την εξόφλησή τους μέχρι την ημερομηνία διενέργειας του ελέγχου από την Υπηρεσία μας, τον Απρίλιο του 2013. Ο Οργανισμός μάς πληροφόρησε ότι, η ανάκτηση οφειλόμενων υπολοίπων μέχρι €10.000 επιδιώκεται πρωτίστως με την ενημέρωση του οφειλέτη και την επιστροφή κεφαλαίων στα ταμεία του ΟΑΠ και ακολούθως με συμψηφισμό των οφειλών με τυχόν επικείμενες επιδοτήσεις. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι, ένας από τους κύριους λόγους της μη ανάκτησης των πιο πάνω ποσών, οφείλεται στο γεγονός ότι οι πλείστοι χρεώστες έπαψαν να είναι αιτητές σε Μέτρα/Σχέδια του Οργανισμού. Συνεπώς, θεωρούμε ότι ο Οργανισμός θα πρέπει να παρακολουθεί πιο στενά την ανάκτηση των πιο πάνω υπολοίπων και να μελετήσει την εφαρμογή πρόσθετων μέτρων για την ανάκτηση των οφειλών από χρεώστες που δεν είναι πλέον δικαιούχοι επιδοτήσεων από τον Οργανισμό. Η Υπηρεσία μας εντόπισε περιπτώσεις οφειλετών οι οποίοι έλαβαν αποζημιώσεις από τον Οργανισμό Γεωργικής Ασφάλισης (ΟΓΑ) χωρίς ωστόσο να είναι αιτητές επιδότησης στον ΟΑΠ, προφανώς λόγω του ότι αιτείται της επιδότησης άλλο συγγενικό τους πρόσωπο. Συνεπώς εισηγηθήκαμε όπως ο Οργανισμός μελετήσει το ενδεχόμενο συμψηφισμού των χρεωστικών υπολοίπων ατόμων που έπαψαν να είναι αιτητές του Οργανισμού, με τυχόν αποζημιώσεις που δύναται να καταβληθούν από τον ΟΓΑ προς τα εν λόγω πρόσωπα.

Εκφράσαμε την άποψη όπως, στις περιπτώσεις όπου τα οφειλόμενα ποσά είναι σημαντικά μεγαλύτερα από την ετήσια ενίσχυση που δικαιούται ο οφειλέτης, θα πρέπει, πέραν του συμψηφισμού της οφειλής με μελλοντικές ενισχύσεις, να λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα για είσπραξη της οφειλής, όπως η λήψη νομικών μέτρων.

(β) Από έλεγχο που διενεργήσαμε στους χρεώστες που δημιουργήθηκαν κατά το έτος 2012, με υπόλοιπα άνω των €10.000 (δέκα χρεώστες) και αντιπροσωπεύουν συνολικό ποσό ύψους €385.946, διαπιστώσαμε ότι, ο Οργανισμός απέστειλε, σε όλες τις περιπτώσεις, μία προειδοποιητική επιστολή για την ανάκτηση των οφειλομένων ποσών και παρόλο που οι οφειλέτες δεν ανταποκρίθηκαν μέχρι και τον Απρίλιο του 2013, ημερομηνία διενέργειας του ελέγχου μας, ο Οργανισμός δεν έλαβε οποιαδήποτε άλλα μέτρα. Σημειώνεται ότι, για τις εννέα περιπτώσεις οι προειδοποιήσεις στάλθηκαν κατά την περίοδο Μαΐου-Οκτωβρίου του 2012 ενώ για την δέκατη περίπτωση η προειδοποιητική επιστολή στάλθηκε στις 17.1.2013.

Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, ο Οργανισμός, στα πλαίσια μιας γενικότερης εκστρατείας για ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, προχώρησε σε προσωπική τηλεφωνική επικοινωνία με κάθε ένα χρεώστη ξεχωριστά.

(γ) Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, διαπιστώσαμε περιπτώσεις κατά τις οποίες,

τόσο ο Οργανισμός όσο και ο ανάδοχος, παρέλειψαν να λάβουν έγκαιρα μέτρα για την ανάκτηση των οφειλόμενων ποσών, με αποτέλεσμα αυτά να καταστούν είτε επισφαλή είτε μη εισπρακτέα. Επιπρόσθετα, παρατηρήσαμε ότι, ο Οργανισμός δεν παρακολουθεί την εξέλιξη των υποθέσεων που παραπέμπει στους νομικούς συμβούλους, έτσι ώστε να ενημερώνεται για τα μέτρα που λήφθηκαν και τις πιθανότητες ανάκτησης των οφειλών. Συγκεκριμένα αναφέρουμε τις πιο κάτω περιπτώσεις:

- (i) Χρεωστικό υπόλοιπο ύψους €19.820, αφορά σε παρατυπία που διαπιστώθηκε από τον ανάδοχο (Τμήμα Γεωργίας) τον Μάιο του 2007 και κοινοποιήθηκε στον ΟΑΠ τον Οκτώβρη του 2008, ο οποίος απέστειλε προς τον χρεώστη προειδοποιητική επιστολή. Λόγω μη ανταπόκρισης του οφειλέτη, η υπόθεση παραπέμφθηκε στους νομικούς συμβούλους του Οργανισμού τον Αύγουστο του 2012, δηλαδή μετά την περίοδο τεσσάρων σχεδόν χρόνων, οι οποίοι, κατόπιν ερωτημάτων μας, ενημέρωσαν τον Οργανισμό ότι, μέχρι την ημερομηνία διενέργειας του ελέγχου μας, δεν είχαν ληφθεί οποιαδήποτε νομικά μέτρα εναντίον του οφειλέτη.
- (ii) Οφειλές ύψους €5.193 και €10.889 από εταιρεία, οι οποίες δημιουργήθηκαν κατά τα έτη 2010 και 2011, αντίστοιχα, παραπέμφθηκαν στους νομικούς συμβούλους του Οργανισμού τον Αύγουστο του 2012, μετά από πληροφόρηση αναφορικά με τη διάλυσή της τον Μάιο του 2012. Κατόπιν ερωτημάτων μας, οι νομικοί σύμβουλοι ενημέρωσαν τον Οργανισμό ότι, μέχρι την ημερομηνία διενέργειας του ελέγχου μας, δεν είχαν ληφθεί οποιαδήποτε νομικά μέτρα εναντίον του οφειλέτη.
- (iii) Για χρεωστικά υπόλοιπα ύψους €19.991 και €24.517 που δημιουργήθηκαν κατά τα έτη 2007 και 2008 αντίστοιχα, αποστάληκαν προειδοποιητικές επιστολές τον Ιούνιο του 2011, ενώ η παραπομπή τους στους νομικούς συμβούλους έγινε τον Αύγουστο του 2012, δηλαδή μετά την πάροδο ενός έτους. Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, αναφορικά με το χρεωστικό ποσό των €24.517, έχει εκδοθεί δικαστική απόφαση η οποία δικαιώνει τον ΟΑΠ.
- (iv) Σε χρεώστη ύψους €30.000, η παρατυπία του οποίου, σύμφωνα με σχετική έκθεση, εντοπίστηκε στις 23.10.2012, στάληκε επιστολή προειδοποίησης στις 12.3.2013, δηλαδή μετά από πέντε μήνες.
- (v) Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενη Έκθεσή μας, στα πλαίσια εκ των υστέρων επιτόπιου ελέγχου από το Τμήμα Γεωργίας, ως αναδόχου εφαρμογής του Καθεστώτος 1.1.3, στις 22.1.2010, διαπιστώθηκε ότι τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός για τα οποία λήφθηκε επιδότηση από συγκεκριμένη εταιρεία, ύψους €239.183, δεν βρίσκονταν σε λειτουργία. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Καθεστώτος, τα μηχανήματα, τα οποία στην παρούσα περίπτωση επιδοτήθηκαν στις 9.6.2006, θα πρέπει να διατηρούνται και να λειτουργούν για πέντε τουλάχιστον χρόνια από την ημερομηνία τελικής πληρωμής της επιδότησης. Μετά από σχετική διερεύνηση, ο Οργανισμός διαπίστωσε, ότι η εταιρεία τέθηκε σε εκούσια εκκαθάριση πιστωτών στις 2.11.2010, η οποία βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Η είσπραξη του οφειλόμενου ποσού, που μετά από συμφωνισμό του χρέους με εγκριμένο ποσό εκταρικών επιδοτήσεων προς πληρωμή, ανέρχεται στα €233.233, θεωρείται αμφίβολη, αφού ο Οργανισμός δεν ανήκει στους προνομιούχους πιστωτές της εταιρείας. Με βάση τα πιο πάνω, ενδέχεται ο Οργανισμός να καταστεί υπόχρεος να επιστρέψει το 50% της οφειλής (ποσοστό κοινοτικής συνεισφοράς) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Μέτρο 2 - Προώθηση γεωργικών προϊόντων. Στα πλαίσια του Κανονισμού 3/2008 σχετικά με ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά και στις τρίτες χώρες, κυπριακός και βουλγάρικος οργανισμός υπέβαλαν, ως προτείνουσες οργανώσεις, στις 20.3.2008, πρόταση προγράμματος για διακρατική συνεργασία μεταξύ των χωρών Κύπρου και Βουλγαρίας, για ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης τυροκομικών προϊόντων σε τρίτες χώρες (Ρωσία και Ουκρανία). Η εφαρμογή του πιο πάνω Μέτρου, ανατέθηκε από τον ΟΑΠ, βάσει συμφωνίας, στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (YEBT).

Το πρόγραμμα, το οποίο αποτελείται από τρεις ετήσιες φάσεις, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις

6.1.2009 και ο συνολικός προϋπολογισμός εκτέλεσής του ανερχόταν στα €4.988.000. Η συμμετοχή των δύο χωρών καθορίστηκε στο 60% για την Κύπρο και 40% για τη Βουλγαρία, και η χρηματοδότηση του προγράμματος στο 50% από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο 30% από τις δύο χώρες και στο 20% από τις προτείνουσες οργανώσεις.

Οι δύο φάσεις του προγράμματος, προϋπολογιζόμενης αξίας, όσον αφορά στην κυπριακή συμμετοχή, ύψους €2.383.329, έχουν ολοκληρωθεί και υποβλήθηκαν από τον κυπριακό οργανισμό, αιτήματα για πληρωμή συνολικού ύψους €1.909.147. Διενεργήθηκαν πληρωμές ύψους €1.331.765, ενώ τα €577.382 θεωρήθηκαν από το ΥΕΒΤ και τον ΟΑΠ ως μη επιλέξιμες δαπάνες.

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, από τον έλεγχο του πιο πάνω προγράμματος, ο οποίος διενεργήθηκε τον Απρίλιο - Μάιο του 2010, διαπιστώθηκαν σοβαρές αδυναμίες και παραλείψεις που δημιουργούσαν, κατά την άποψή μας, εύλογες υποψίες για ενδεχόμενη διάπραξη απάτης και κατάχρησης κοινοτικών και εθνικών πόρων. Για τον λόγο αυτό η υπόθεση παραπέμφθηκε, με επιστολή μας ημερ. 14.5.2010, στον Γενικό Εισαγγελέα, με κοινοποίηση στην Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (OLAF), ο οποίος, μετά από αξιολόγησή της, έδωσε οδηγίες στην Αστυνομία για διεξαγωγή ποινικής έρευνας. Παράλληλα, με επιστολή μας ημερ. 6.7.2010, ενημερώσαμε σχετικά τον Επίτροπο του Οργανισμού για το θέμα, το οποίο θέσαμε επίσης ενώπιον του Γενικού Λογιστή, ως Συντονιστή του Κυπριακού AFCOS και της Γενικής Διευθύντριας του ΥΕΒΤ στις 12.7.2010.

Η υπόθεση έχει καταχωριστεί ενώπιον του Κακουργιοδικείου Λευκωσίας και η εκδίκασή της έχει ανασταλεί, κατόπιν αιτήματος του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, με την επιφύλαξη επανακαταχώρισής της. Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι στάληκε, στις 12.7.2013, επιστολή στον Γενικό Εισαγγελέα, και αναμένει σχετική ενημέρωση για το θέμα.

Ο ΟΑΠ, με επιστολή του ημερ. 20.3.2013, πληροφόρησε τον κυπριακό οργανισμό, ότι η άρνησή του για υποβολή πρόσθετων δικαιολογητικών, τα οποία σχετίζονται με τις διενεργηθείσες δαπάνες του προγράμματος και που ζητήθηκαν επανειλημμένα από τον ανάδοχο, συνιστά παρατυπία όπως αυτή ορίζεται στους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ως εκ τούτου, ζήτησε από τον οργανισμό την καταβολή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών ύψους €1.120.069, τα οποία θα προσαυξάνονται με τόκο, που υπολογίζεται σε συνάρτηση με το χρονικό διάστημα που θα μεσολαβήσει από την ημερομηνία καταβολής της πληρωμής μέχρι την επιστροφή του ποσού. Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, δεν έχει επιστραφεί ακόμα οποιοδήποτε ποσό, και οι εγγυητικές προκαταβολών και πιστής εκτέλεσης παραμένουν σε ισχύ.

Στο μεταξύ, ο κυπριακός οργανισμός καταχώρισε δύο αγωγές με τις οποίες αξιώνει την καταβολή αποζημιώσεων συνολικού ύψους €3.657.826 για ζημιά που υπέστη λόγω αθετήσεως των συμβάσεων του προγράμματος και **πέντε** προσφυγές που αφορούν τον τερματισμό της σύμβασης του προγράμματος καθώς και την άρνηση εκτέλεσης πληρωμών που κοινοποιήθηκαν σε αυτόν με επιστολή του ΟΑΠ ημερ. 16.5.2011.

Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάθε κράτος μέλος οφείλει να θεσπίσει ένα Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΟΣΔΕ) το οποίο θα αποσκοπεί κυρίως στην αποτελεσματική επεξεργασία των αιτήσεων ενίσχυσης και των ελέγχων των πληρωμών. Σύμφωνα με το άρθρο 15 του ίδιου Κανονισμού, το ΟΣΔΕ περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ηλεκτρονική βάση δεδομένων, όπου καταγράφονται τα στοιχεία που περιλαμβάνουν οι αιτήσεις ενίσχυσης, σύστημα αναγνώρισης αγροτεμαχίων, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα εντοπισμού των εκτάσεων που δηλώθηκαν για ενίσχυση, ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου για τους διοικητικούς ελέγχους και τις επιτόπιες επιθεωρήσεις και σύστημα καταγραφής της ταυτότητας κάθε γεωργού που υποβάλλει αίτηση για ενίσχυση.

Σε σχέση με το πιο πάνω Σύστημα παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Επιχειρησιακό Σχέδιο Βελτίωσης του ΟΣΔΕ. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε Εκθέσεις μας για τα προηγούμενα έτη, με στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση των αδυναμιών που παρατηρούνται στη λειτουργία του ΟΣΔΕ, υλοποιήθηκε ο επανασχεδιασμός του Συστήματος ο οποίος περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, και υπολογισμό των εκτάσεων των νέων αγροτεμαχίων αναφοράς. Εντός του 2012 ολοκληρώθηκε και η εργασία γεωγραφικού διαχωρισμού των καλλιεργειών εντός των νέων τεμαχίων αναφοράς, βάσει της

οποίας δημιουργήθηκε το νέο Μητρώο Αγροτεμαχίων. Η ολοκλήρωση του επανασχεδιασμού του Συστήματος επίλυσε το σοβαρό πρόβλημα που αντιμετώπιζε για χρόνια ο Οργανισμός σε σχέση, κυρίως, με το μέγεθος της επιλέξιμης έκτασης κάθε τεμαχίου, με εμφανή βελτίωση στα αποτελέσματα των επιτόπιων ελέγχων, όπως αναφέρεται πιο κάτω.

(β) Επιτόπιοι έλεγχοι.

- (i) **Γενικά.** Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1122/2009, ο Οργανισμός υποχρεούται να διενεργήσει επιτόπιο έλεγχο, που να καλύπτει τουλάχιστον το 5% του συνόλου των γεωργών που υποβάλλουν ενιαία αίτηση για ενίσχυση στο πλαίσιο οποιουδήποτε από τα καθεστώτα ενίσχυσης βάσει της έκτασης, με σκοπό την εξακρίβωση της ορθότητας και της ακρίβειας των στοιχείων που υποβάλλονται από τους αιτητές, της τήρησης των όρων για τη χορήγηση των ενισχύσεων, καθώς και των απαιτήσεων και προτύπων που σχετίζονται με την πολλαπλή συμμόρφωση. Επίσης, σύμφωνα με το εδάφιο 3 του άρθρου 30, αν οι επιτόπιοι έλεγχοι αποκαλύψουν σημαντικές παρατυπίες στο πλαίσιο συγκεκριμένου καθεστώτος ενίσχυσης ή σε μια περιφέρεια ή τμήμα της, τότε ο Οργανισμός θα πρέπει να αυξήσει καταλλήλως τον αριθμό των επιτόπιων ελέγχων κατά τη διάρκεια του έτους αυτού καθώς και το ποσοστό των γεωργών που θα υποβληθούν σε επιτόπιο έλεγχο το επόμενο έτος.
- (ii) **Αποτελέσματα επιτόπιων ελέγχων.** Με βάση στοιχεία που τηρούνται από τον Οργανισμό, κατά το 2012 διενεργήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι σε συνολικό αριθμό 3.470 αιτήσεων του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης (3.455 με τη μέθοδο της τηλεπισκόπησης και 15 με κλασικούς επιτόπιους ελέγχους) ή ποσοστό 10% του συνόλου των αιτήσεων που υποβλήθηκαν για εκταρική επιδότηση. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, διαπιστώθηκε ότι σε 389 περιπτώσεις ή ποσοστό 11,2% παρουσιάστηκαν αποκλίσεις μεταξύ της πραγματικής και δηλωθείσας έκτασης, δηλαδή παρατηρήθηκε πολύ σημαντική βελτίωση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (22,4%). Σημαντική μείωση παρατηρήθηκε επίσης στο ποσοστό της μη ευρεθείσας έκτασης κατά τους επιτόπιους ελέγχους, από 4% σε 2,4%.

Ανάλογη βελτίωση των αποτελεσμάτων παρουσιάζεται και σε επίπεδο του συνόλου των υποβληθεισών αιτήσεων, αφού το ποσοστό των αιτήσεων στις οποίες εντοπίστηκαν αποκλίσεις στην έκταση με βάση το σύνολο των διοικητικών και επιτόπιων ελέγχων ανέρχεται, κατά το 2012, σε 8,1%, σε σύγκριση με 12,8% το 2011, και το ποσοστό της μη ευρεθείσας έκτασης στο σύνολο της αιτηθείσας έκτασης ανήλθε σε 1,4%, σε σύγκριση με 3,1% το 2011.

Σχέδιο Εκταρικών Επιδοτήσεων.

(α) **Έλεγχος της ορθότητας του καθορισμού των επιλέξιμων εκτάσεων των τεμαχίων και του υπολογισμού του ποσού της επιδότησης ανά αίτηση.** Για σκοπούς ελέγχου, τα δεδομένα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν αφορούν στις αιτήσεις οι οποίες υποβλήθηκαν για το έτος 2011.

Η επαλήθευση της ορθότητας των πιο πάνω υπολογισμών, έγινε με τη χρήση εξειδικευμένου λογισμικού ανάλυσης δεδομένων.

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) **Έλεγχος υπολογισμού της ορθότητας του ποσού επιδότησης ανά αίτηση.** Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1122/2009 της Επιτροπής, η καθυστερημένη υποβολή αιτήσεων μέχρι και 25 ημερολογιακές ημέρες μετά την τελευταία ημέρα της περιόδου υποβολής των εμπρόθεσμων αιτήσεων, οδηγεί σε μείωση του ποσού που ο αιτητής είναι δικαιούχος να λάβει, με ποσοστό 1% για κάθε εργάσιμη ημέρα καθυστέρησης στην υποβολή της αίτησης.

Διαπιστώθηκε ότι, από τις 850 αιτήσεις οι οποίες είχαν υποβληθεί εκπρόθεσμα, στις δύο περιπτώσεις αιτήσεων, οι οποίες είχαν υποβληθεί την 25^η ημερολογιακή ημέρα μετά την τελευταία ημέρα περιόδου υποβολής των αιτήσεων, δεν υπολογίστηκαν οι εργάσιμες ημέρες

εκπρόθεσμης υποβολής, με αποτέλεσμα να μην επιβληθεί μείωση του ποσού που καταβλήθηκε στον αιτητή με ποσοστό 1% για κάθε εργάσιμη ημέρα καθυστέρησης. Από περαιτέρω διερεύνηση διαπιστώθηκε ότι το πρόβλημα είναι συστημικό και εμφανίζεται μόνο στις περιπτώσεις όπου οι αιτήσεις υποβλήθηκαν καθυστερημένα κατά την 25η ημερολογιακή ημέρα.

- (ii) **Έλεγχος υπολογισμών για τον καθορισμό των επιλέξιμων εκτάσεων ανά τεμάχιο.** Σκοπός του ελέγχου ήταν να διαπιστωθεί κατά πόσο οι υπολογισμοί του συστήματος για τον καθορισμό των επιλέξιμων εκτάσεων ανά τεμάχιο, ήταν ορθοί. Από την ανάλυση δεδομένων εντοπίστηκαν τα πιο κάτω:

- **Επιβολή ποινής σε τεμάχιο χωρίς κωδικό τεμαχίου.** Εντοπίστηκε περίπτωση αίτησης (αρ. 108844) η οποία αφορούσε στο ίδιο τεμάχιο, αλλά σε δύο διαφορετικές καλλιέργειες, στην οποία επιβλήθηκε ποινή χωρίς να καταχωριστεί από το σύστημα κωδικός τεμαχίου. Σημειώνεται ότι, όταν επιβάλλεται ποινή, αυτή πάντοτε αντιστοιχεί σε κωδικό τεμαχίου, με βάση τον οποίο αιτιολογείται η επιβολή της.

- **Αιτήσεις με αιτούμενη έκταση 0,1 δεκάριο οι οποίες δεν έχουν επιδοτηθεί.** Ο κωδικός τεμαχίου Τ.Κ.2.4 δίνεται από το σύστημα σε τεμάχια για τα οποία η αιτούμενη έκταση δεν υπερβαίνει το 0,1 δεκάριο. Τα τεμάχια με τον κωδικό αυτό απορρίπτονται, δηλαδή δεν επιδοτούνται αλλά ούτε και τους επιβάλλεται ποινή.

Διαπιστώθηκε ότι σε 1.260 περιπτώσεις τεμαχίων, για τα οποία η αιτούμενη έκταση ισούται με 0,1 δεκάριο, δόθηκε από το σύστημα κωδικός τεμαχίου ΤΚ.2.4, με αποτέλεσμα να απορριφθούν. Επισημάναμε ότι θα πρέπει να διασαφηνιστεί εάν ο πιο πάνω κωδικός πρέπει να δίνεται σε αυτές τις περιπτώσεις, αφού σε αντίθετη περίπτωση μια αίτηση η οποία περιλαμβάνει αρκετά τεμάχια με έκταση 0,1 δεκάρια το καθένα, ενδεχομένως να καθίσταται επιλέξιμη για επιδότηση με βάση το άρθροισμα της συνολικής έκτασής τους.

- **Αιτήσεις για τεμάχια που έχουν δηλωθεί σε περισσότερες από μια εγγραφές από τον ίδιο αιτητή και για τα οποία δεν επιβάλλεται ποινή.** Σε αιτήσεις, οι οποίες αφορούν σε τεμάχια τα οποία δηλώθηκαν σε περισσότερες από μία εγγραφές από τον ίδιο αιτητή, επιβάλλεται ποινή και εμφανίζονται στο σύστημα με κωδικό ΤΒΣ3.2.

Διαπιστώθηκε ότι σε τέσσερις περιπτώσεις, στις οποίες δόθηκε κωδικός ΤΒΣ3.2, δεν επιβλήθηκε ποινή.

- **Αιτήσεις με τεμάχια για τα οποία θα έπρεπε να επιβληθεί αρνητική ποινή.** Εξετάστηκαν αιτήσεις όπου η έκταση των τεμαχίων επαληθεύτηκε τόσο με επιτόπιο έλεγχο, όσο και με δορυφορικές εικόνες (Μέγιστη Επιλέξιμη Έκταση GIS). Σε περίπτωση όπου η έκταση που δηλώθηκε από τον αιτητή είναι μικρότερη και από τις δύο πιο πάνω μετρήσεις, επιβάλλεται αρνητική ποινή, δηλαδή η διαφορά λογίζεται υπέρ του αιτητή έναντι άλλων τεμαχίων της αίτησής του στα οποία επιβάλλεται ποινή. Διαπιστώθηκε ότι για 31 περιπτώσεις, οι οποίες ικανοποιούν το πιο πάνω κριτήριο, δεν επιβλήθηκε αρνητική ποινή, ως έπρεπε.

- **Αιτήσεις με λανθασμένες εκτάσεις ποινής τεμαχίων.** Κατά την ανάλυση των δεδομένων έγινε επιβεβαίωση της «έκτασης ποινής» των τεμαχίων, η οποία υπολογίζεται από το σύστημα. Εντοπίστηκαν 12 περιπτώσεις για τις οποίες οι «εκτάσεις ποινής» που υπολογίστηκαν από το σύστημα δεν συμφωνούν με τον επανυπολογισμό που έγινε από την Υπηρεσία μας.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, ο Οργανισμός θα πρέπει να προβεί αμέσως στην αξιολόγηση του λογισμικού συστήματος, ώστε να εξεταστούν οι λόγοι για τους οποίους εντοπίστηκαν οι υπό αναφορά διαφορές.

Ο Επίτροπος επιβεβαίωσε τα πιο πάνω ευρήματα και μας πληροφόρησε ότι σχετικές διορθωτικές ενέργειες

έχουν υλοποιηθεί από τον ΟΑΠ, σημειώνοντας ότι τα ευρήματα αυτά εντοπίστηκαν, κατόπιν ελέγχου οριακών περιπτώσεων του συστήματος ΟΣΔΕ, σε στενή συνεργασία των λειτουργών της Υπηρεσίας μας και του ΟΑΠ.

(β) Καταβολή Εκταρικών Επιδοτήσεων σε αρδευτές με οφειλές προς το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων. Εντοπίστηκαν πέραν των 3.000 περιπτώσεων αιτητών οι οποίοι όφειλαν, στις 31.12.2012, ποσά για την παραχώρηση νερού άρδευσης, στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, με συνολικό ποσό οφειλής, εξαιρουμένων των τόκων, ύψους €3.684.820. Στους γεωργούς αυτούς καταβλήθηκε, κατά την περίοδο 28.1.2013-15.3.2013, στα πλαίσια του Σχεδίου Εκταρικών Επιδοτήσεων 2012, συνολικό ποσό επιδότησης ύψους €6.433.518. Από τις πιο πάνω περιπτώσεις, πέραν των 1.800 αιτητών εξακολουθούσαν να περιλαμβάνονται στην κατάσταση οφειλετών του ΤΑΥ στις 14.3.2013, με συνολικό ποσό οφειλής €2.895.575 και για πέραν των 350 από τους πιο πάνω οφειλέτες, το ΤΑΥ έχει ήδη κινήσει νομικές διαδικασίες για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών.

Για σκοπούς διασφάλισης του ευρύτερου δημοσίου συμφέροντος, εξοικονόμηση διοικητικών και νομικών εξόδων και βελτίωση της εισπρακτικής ικανότητας του δημοσίου, ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη τις παρούσες δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες, εισηγηθήκαμε όπως ο ΟΑΠ, σε συνεργασία με το ΤΑΥ, μελετήσει είτε το ενδεχόμενο συμψηφισμού του ποσού επιδότησης το οποίο δικαιούνται οι αιτητές με τυχόν ποσά οφειλής τους προς το ΤΑΥ για παραχώρηση νερού άρδευσης, είτε άλλες εναλλακτικές λύσεις, όπως η συμπερίληψη πρόνοιας για προσκόμιση σχετικής βεβαίωσης για διευθέτηση εκκρεμών υποχρεώσεων από το ΤΑΥ.

Ο Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι, σχετικές ενέργειες θα πρέπει να διενεργηθούν από το ίδιο το ΤΑΥ, επισημαίνοντας ότι ο ΟΑΠ είναι υποχρεωμένος στην καταβολή των επιδοτήσεων στον τραπεζικό λογαριασμό που του έχει υποδείξει ο κάθε δικαιούχος, ανεξάρτητα από τυχόν οφειλές του προς τρίτους.

(γ) Σύμβουλοι ενημέρωσης Μητρώου Γεωργικής Γης και υποβολής αιτήσεων Ενιαίας Εκταρικής Επιδότησης. Κατά την εφαρμογή του Σχεδίου Εκταρικών Επιδοτήσεων 2013, ο ΟΑΠ καθόρισε ότι η Ενιαία Αίτηση Εκταρικών Επιδοτήσεων υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω του Συστήματος Ηλεκτρονικής Υποβολής Αιτήσεων. Με στόχο την διευκόλυνση των αιτητών, ο ΟΑΠ προέβη σε σχετική δωρεάν εκπαίδευση συνολικά 298 συμβούλων (ιδιωτών και μελών οργανωμένων φορέων) στους οποίους μπορούν να αποτείνονται οι αιτητές, σε περίπτωση που το επιθυμούσαν, για να υποβάλουν εκ μέρους τους τη δήλωση στο Μητρώο Γεωργικής Γης (το οποίο καταρτίστηκε με στόχο τη διευκόλυνση της ορθότερης συμπλήρωσης των αιτήσεων), καθώς και την Ενιαία Αίτηση Εκταρικών Επιδοτήσεων. Τα στοιχεία των συμβούλων αυτών αναρτήθηκαν στα Επαρχιακά Γραφεία του ΟΑΠ και στις ιστοσελίδες του Οργανισμού και του Συστήματος EAS.

Με στόχο την ενθάρρυνση των γεωργών για ηλεκτρονική υποβολή των αιτήσεών τους, εισηγηθήκαμε όπως, σε μελλοντικές προκηρύξεις του Σχεδίου, εξεταστεί το ενδεχόμενο παροχής σχετικής εκπαίδευσης προς τους αιτητές, με ταυτόχρονη παροχή πρόσβασης στο σύστημα υποβολής αιτήσεων μέσω ειδικά εγκατεστημένων τερματικών στα Επαρχιακά Γραφεία του ΟΑΠ. Σε περίπτωση που κρίνεται αναγκαίο να παρασχεθεί εκπαίδευση σε συμβούλους, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο επιβολής ανάλογης χρέωσης, για κάλυψη τουλάχιστον του διοικητικού κόστους του Οργανισμού. Εκφράσαμε επίσης την άποψη ότι, εφόσον ο σχετικός κατάλογος των εξουσιοδοτημένων συμβούλων καταρτίζεται από τον ΟΑΠ και καλούνται οι γεωργοί να συνεργαστούν μόνο με άτομα που έχουν περιληφθεί σε αυτόν, θα πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για συμπερίληψη σε αυτόν, η εγγραφή των ιδιωτών/φορέων στο Μητρώο Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ή/και η έκδοση φορολογικών τιμολογίων, τα οποία να συνάδουν με την περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας νομοθεσία, εφαρμόζοντας κατ' αναλογία τις διατάξεις της εγκυκλίου του Γενικού Λογιστηρίου με αρ. 1699 και ημερ. 16.11.2012.

Κεφαλική Επιδότηση Αιγοπροβάτων.

(α) Γενικά. Το Μέτρο αφορά στην παροχή, κατά κεφαλή, κρατικών ενισχύσεων για τα αιγοπρόβατα. Κατά το 2012 καταβλήθηκαν, στα πλαίσια του Μέρους αυτού, ενισχύσεις ύψους €5.163.728 (€10.400.168 το 2011). Το Υπουργικό Συμβούλιο, στη συνεδρία του ημερ. 13.8.2012, αποφάσισε να καθορίσει το ποσό

των ενισχύσεων από εθνικούς πόρους που θα καταβαλλόταν για το 2012 στον τομέα της κτηνοτροφίας, στο ήμισυ της συνολικής προτεινόμενης από το ΥΓΦΠΠ επιδότησης και εξουσιοδότησε τον Υπουργό ΓΦΠΠ να γνωστοποιήσει στους κτηνοτρόφους ότι η ενίσχυση χορηγείται για τελευταία φορά, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Συνθήκης Προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο εφαρμογής του Μέτρου, ο υπολογισμός της κεφαλικής επιδότησης θα βασιζόταν στον αριθμό των ζώων που θα ήταν καταγεγραμμένα στη βάση δεδομένων των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών (ΚΥ) στις 2.1.2012. Εντούτοις, για σκοπούς καθορισμού των επιλέξιμων ζώων, δεν χρησιμοποιήθηκε τελικά η πιο πάνω βάση δεδομένων, αφού μετά από σύγκριση τόσο του αριθμού των ζώων που δήλωσαν οι αιτητές όσο και των αποτελεσμάτων των επιτόπιων ελέγχων με τα στοιχεία της βάσης, παρατηρήθηκαν μεγάλες αποκλίσεις που καθιστούσαν την αξιοπιστία της αμφίβολη. Έτσι, για όσους αιτητές έτυχαν επιτόπιου ελέγχου, η επιδότησή τους βασίστηκε στα αποτελέσματά του, ενώ για όσους δεν συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα επιτόπιου ελέγχου, ο υπολογισμός βασίστηκε στον αριθμό των ζώων που αυτοί δήλωσαν, κατόπιν απογραφής, ότι κατείχαν στις 2.1.2012, στο ερωτηματολόγιο της ετήσιας επισκόπησης της αιγοπροβατοτροφίας για το 2011 του Τμήματος Γεωργίας. Σημειώνεται ότι το πιο πάνω έντυπο ετήσιας επισκόπησης, υποβάλλεται, σύμφωνα με το εγχειρίδιο εφαρμογής του Μέτρου, μαζί με την αίτηση για επιδότηση.

(β) Επιτόπιοι έλεγχοι. Στα πλαίσια της εφαρμογής του Μέτρου διενεργήθηκαν, από το Τμήμα Γεωργίας και τον Κυπριακό Οργανισμό Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας, επιτόπιοι έλεγχοι σε δείγμα 270 αιτήσεων που αντιπροσωπεύει το 9,84% των αιτήσεων που υποβλήθηκαν.

Από τους επιτόπιους ελέγχους διαπιστώθηκαν αποκλίσεις, όπου ο αριθμός των ζώων που δηλώθηκαν ήταν μεγαλύτερος των ζώων που καταμετρήθηκαν, σε 98 περιπτώσεις (36,3% του δείγματος). Σε 12 από αυτές, η απόκλιση που διαπιστώθηκε ήταν μεγαλύτερη του 50%, σε 39 ήταν μεταξύ 3% – 50% και στις υπόλοιπες 47 περιπτώσεις ήταν μικρότερη του 3%. Όπως αναφέρεται στο εγχειρίδιο εφαρμογής του Μέτρου, σε περιπτώσεις αποκλίσεων μέχρι 3% καταβάλλεται ενίσχυση με βάση τον πραγματικό αριθμό ζώων χωρίς την επιβολή οποιασδήποτε περαιτέρω ποινής και για αποκλίσεις από 3% μέχρι 49%, ο προσδιορισθείς αριθμός ζώων για καταβολή ενίσχυσης μειώνεται κατά το διπλάσιο της παρατηρούμενης διαφοράς. Σε περιπτώσεις αποκλίσεων πέραν του 50%, η αίτηση απορρίπτεται και δεν καταβάλλεται καμία επιδότηση για την υπό αναφορά περίοδο.

(γ) Καταβολή κεφαλικών επιδοτήσεων για το 2013. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, το Υπουργικό Συμβούλιο, στη συνεδρία του ημερ. 13.8.2012 εξουσιοδότησε τον Υπουργό ΓΦΠΠ να γνωστοποιήσει στους κτηνοτρόφους ότι η ενίσχυση χορηγείται για τελευταία φορά, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Συνθήκης Προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο μεταξύ, στις 11.7.2012, ψηφίστηκε ο Κανονισμός αρ. 671/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά στην εφαρμογή των άμεσων ενισχύσεων στους γεωργούς για το έτος 2013, στα πλαίσια του οποίου εγκρίθηκε για την Κύπρο μεταβατική εθνική ενίσχυση της αιγοπροβατοτροφίας ύψους €10.572.527.

Ο Οργανισμός, με επιστολή του ημερ. 13.11.2012, ζήτησε να πληροφορηθεί από τη Γενική Διευθύντρια του ΥΓΦΠΠ αν, δεδομένων των δημοσιονομικών δυσκολιών, το δικαίωμα για καταβολή της πιο πάνω ενίσχυσης θα ασκείτο, προκειμένου να προχωρήσει στη διενέργεια των προπαρασκευαστικών εργασιών για προκήρυξη του Μέτρου. Ο Οργανισμός, λαμβάνοντας υπόψη τα χρονοδιαγράμματα και τις απαραίτητες εργασίες για την εφαρμογή του Μέτρου, όπως οι επιτόπιοι έλεγχοι που πρέπει να ολοκληρώνονται μέχρι το τέλος Μαρτίου, ούτως ώστε να μπορούν να διατίθενται τα ζώα για σκοπούς εορτών του Πάσχα, εισηγήθηκε όπως ληφθεί απόφαση για προκήρυξη του Μέτρου το συντομότερο δυνατό και το ποσό επιδότησης να καθοριστεί στη συνέχεια, βάσει των δυνατοτήτων του κράτους, με αναφορά στο έντυπο αίτησης ότι το Μέτρο προκηρύσσεται χωρίς να δεσμεύεται ο ΟΑΠ για καταβολή των επιδοτήσεων και ότι αυτό θα εξαρτηθεί αποκλειστικά από τις οικονομικές δυνατότητες του κράτους. Το Υπουργείο ΓΦΠΠ, με απαντητική επιστολή του με ημερ. 4.12.2012, συμφώνησε με την προκήρυξη του Μέτρου το συντομότερο δυνατό και καθορισμό του ποσού μεταγενέστερα, στη βάση των οικονομικών δυνατοτήτων του κράτους, με συμπερίληψη σχετικής πρόνοιας στα έντυπα υποβολής των αιτήσεων. Ο Οργανισμός προκήρυξε το Μέτρο στις 21.1.2013 και έχει ολοκληρώσει τη διεξαγωγή των επιτόπιων ελέγχων.

Δεδομένου ότι μέχρι σήμερα η απόφαση για την καταβολή και το ύψος της πιο πάνω επιδότησης βρίσκεται σε εκκρεμότητα και ενόψει της υφιστάμενης δημοσιονομικής κατάστασης και των δυσμενών οικονομικών δεδομένων, εκφράσαμε την άποψη όπως η αναγκαιότητα καταβολής των πιο πάνω ενισχύσεων επαναξιολογηθεί και τύχει ανάλογης ιεράρχησης, ώστε να μην τεθεί σε κίνδυνο η απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων άλλων Μέτρων.

Ο Επίτροπος επισήμανε ότι, η αξιολόγηση και ιεράρχηση των επιδοτήσεων δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Οργανισμού.

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με απόφασή της ημερ. 23.11.2007, η οποία τροποποιήθηκε στα πλαίσια του Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης στις 15.12.2009, ενέκρινε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) για την περίοδο από 1.1.2007 έως 31.12.2013, με σύνολο δαπανών εφαρμογής του, περιλαμβανομένων των εγκεκριμένων κρατικών ενισχύσεων, ύψους €384,4 εκ. Η μέγιστη συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) καθορίζεται στα €164,5 εκ., και η τελευταία ημερομηνία καταβολής πληρωμών ορίζεται η 31.12.2015. Το σύνολο των πληρωμών που διενεργήθηκαν στα πλαίσια του Προγράμματος μέχρι τις 31.12.2012 ανήλθαν σε €178.517.376 (€46.349.531 κατά το 2012) από τις οποίες ποσό ύψους €89.262.973 (€23.178.946 για το 2012) αφορούσε συνεισφορά του ΕΓΤΑΑ.

Ποσό ύψους €97.858.689 έχει εκταμιευθεί μέχρι 31.12.2012 (€11.376.650 ως πληρωμή έναντι και €86.482.039 ως ενδιάμεσες πληρωμές). Όπως προκύπτει, το ποσοστό εκταμίευσης των Ευρωπαϊκών Κονδυλίων στα πλαίσια του Σχεδίου ανήλθε, μέχρι τις 31.12.2012, στο 52,55%.

Καθεστώς 1.5.1 Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013: Επενδύσεις στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις. Κατά τη διάρκεια του 2012 διενεργήθηκαν, στα πλαίσια του πιο πάνω Καθεστώτος, πληρωμές ύψους €10.213.364 (2011 - €11.007.472) οι οποίες συγχρηματοδοτήθηκαν κατά €5.106.682 ή ποσοστό 50% από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι επενδύσεις που γίνονται μέσω του Καθεστώτος χωρίζονται σε δύο κατηγορίες (Α και Β) ανάλογα με το ύψος της ενίσχυσης. Οι δύο κατηγορίες καλύπτουν τις αιτήσεις με ύψος ενίσχυσης από €3.000 - €9.000 και €9.001 - €400.000 (€600.000 για νέους γεωργούς), αντίστοιχα. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε σε αιτήσεις του πιο πάνω Μέτρου διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Όπως αναφέρθηκε και στην Έκθεσή μας για το 2011, οι αιτητές της πρώτης κατηγορίας έχουν υποχρέωση να υποβάλουν με την αίτησή τους, απλοποιημένο σχέδιο βελτίωσης στο οποίο να αποδεικνύεται ότι οι προτεινόμενες επενδύσεις βελτιώνουν τη συνολική επίδοση της εκμετάλλευσης. Από δειγματοληπτικό έλεγχο αιτήσεων της κατηγορίας αυτής, διαπιστώθηκε ότι σε τέσσερις περιπτώσεις, σύμφωνα με το σχέδιο βελτίωσης που υποβλήθηκε από τους αιτητές, δεν θα υπάρξει οποιαδήποτε βελτίωση στην παραγωγή και στο ανθρώπινο δυναμικό.

Ο Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι οι επιδοτούμενες δράσεις συμβάλουν στη βελτίωση των αντίστοιχων εκμεταλλεύσεων, αναφέροντας ότι, σε όλες τις δράσεις συμμετέχει με σημαντικούς ίδιους πόρους και ο αιτητής. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, όσον αφορά στις συγκεκριμένες αιτήσεις, επιδοτήθηκαν περιφράξεις, υπόστεγα μηχανημάτων, αρδευτικά συγκροτήματα κτλ., σημειώνοντας ότι η περίφραξη βελτιώνει την συνολική απόδοση μιας εκμετάλλευσης, διότι την προστατεύει από εξωτερικούς κινδύνους όπως ζώα, κλοπές κτλ. και η εγκατάσταση νέων συστημάτων άρδευσης βοηθά στην εξοικονόμηση νερού και γενικότερα στο περιβάλλον αλλά και μειώνει τα έξοδα της εκμετάλλευσης.

(β) Για τους αιτητές της δεύτερης κατηγορίας, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η υποβολή ολοκληρωμένης μελέτης οικονομικής βιωσιμότητας. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε σε φακέλους αιτήσεων που εμπίπτουν στην πιο πάνω κατηγορία διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, παρόλο που ο χρόνος ζωής των μηχανημάτων θεωρείται ότι δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη και συνεπώς ως συντελεστής απόσβεσης χρησιμοποιείται το 10%, εντούτοις η απόσβεση των μηχανημάτων λογίζεται, για σκοπούς καθορισμού της καθαρής παρούσας αξίας της επένδυσης, για 15 χρόνια, δηλαδή λαμβάνεται υπόψη απόσβεση που συνολικά υπερβαίνει κατά 50% το κόστος του μηχανήματος.

Επιπρόσθετα, η ωφέλιμη ζωή των κτιριακών εγκαταστάσεων υπολογίζεται στα 15 έτη, αντί τα 33 έτη, σύμφωνα με τη συνήθη λογιστική πρακτική. Όπως αναφέρεται στην απαντητική επιστολή του Οργανισμού για τον έλεγχο του 2011, τα έτη απόσβεσης, όπως και ολόκληρο το σχέδιο βελτίωσης, έχουν καθορισθεί από τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ, στην οποία θα προωθούσε την εισήγησή μας. Όπως μας πληροφόρησε ο Οργανισμός, σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Τμήμα Γεωργίας στις 20.11.2012, με σκοπό την λήψη μέτρων σχετικά με τις επισημάνσεις της Υπηρεσίας μας για το 2011, αποφασίστηκε όπως οι εισηγήσεις μας μελετηθούν και υιοθετηθούν στο αντίστοιχο Μέτρο της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020.

- (ii) **Έλεγχος τακτοποίησης οικονομικών υποχρεώσεων αιτητών προς το κράτος.** Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, με την υποβολή αίτησης στο συγκεκριμένο Μέτρο, από ενδιαφερόμενους που δηλώνουν ως κύρια απασχόληση την γεωργία και κτηνοτροφία, προαπαιτείται η προσκόμιση πιστοποιητικού από τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις, το οποίο να δεικνύει την ιδιότητα των αιτητών. Εισηγηθήκαμε και πάλι όπως, για σκοπούς διασφάλισης ότι μόνο οι δικαιούχοι που έχουν τακτοποιήσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις προς το κράτος τυγχάνουν επιδότησης από τον Οργανισμό, τεθεί ως όρος η προσκόμιση, από τους αιτητές, πιστοποιητικού εξόφλησης των οικονομικών τους υποχρεώσεων προς τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις, το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων και την Υπηρεσία Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, θα ληφθεί πρόνοια για εφαρμογή της εισήγησής μας κατά τη δεύτερη προκήρυξη του Καθεστώτος 1.5.1.

(γ) **Εκ των υστέρων έλεγχοι.** Το άρθρο 29 του Κανονισμού 65/2011 θεσπίζει την διενέργεια των εκ των υστέρων ελέγχων σε επενδυτικές πράξεις των οποίων οι όροι ενίσχυσης εκτείνονται πέραν της ημερομηνίας τελικής πληρωμής. Οι εκ των υστέρων έλεγχοι διενεργούνται τουλάχιστον για μία πενταετία και καλύπτουν τουλάχιστον το 1% του ποσού των συνεισφορών του ΕΓΤΑΑ. Κατά το 2012 διενεργήθηκαν εκ των υστέρων έλεγχοι στο 15,55% και 8,88% του συνόλου των αιτήσεων της α' και β' προκήρυξης του Καθεστώτος 1.1.1, αντίστοιχα, και στο 5,3% του συνόλου των αιτήσεων της α' προκήρυξης του Καθεστώτος 1.5.1. Σε δύο περιπτώσεις εντοπίστηκαν παρατυπίες (μηχανήματα που δεν βρέθηκαν) και προωθήθηκαν οι απαραίτητες ενέργειες για ανάκτηση του ποσού ενίσχυσης. Σε μια άλλη περίπτωση διαπιστώθηκε αντικατάσταση χαλασμένου μηχανήματος που επιδοτήθηκε από τον Οργανισμό χωρίς όμως να προσκομιστούν τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Εντοπίστηκαν επίσης δύο περιπτώσεις μεταβίβασης της αίτησης σε άλλο φυσικό και νομικό πρόσωπο, αντίστοιχα.

Βάσει των πιο πάνω ευρημάτων εισηγηθήκαμε όπως:

- (i) Σε περίπτωση αλλαγής στο ιδιοκτησιακό καθεστώς εκμεταλλεύσεων ακολουθούνται οι απαραίτητες διαδικασίες μεταβίβασης της αίτησης και παρέχεται σχετική ενημέρωση στον Οργανισμό. Επίσης, για σκοπούς ελέγχου της νομιμότητας της μεταβίβασης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος καθώς και κατά πόσο ο νέος ιδιοκτήτης πληροί τα κριτήρια συμμετοχής, εισηγηθήκαμε όπως καθοριστεί ως όρος συμμετοχής στο Μέτρο η λήψη συγκατάθεσης από τον Οργανισμό για μεταβίβαση της αίτησης. Περιπτώσεις οι οποίες εντοπίζονται εκ των υστέρων κατά τους επιτόπιους ελέγχους θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως παρατυπίες.
- (ii) Στις περιπτώσεις όπου οι δικαιούχοι τυγχάνει να αντικαταστήσουν λόγω βλάβης ή απώλειας, μηχανήματα, εργαλεία ή εξαρτήματα για την αγορά των οποίων έτυχαν επιδότησης και για τα οποία τηρούν μακροχρόνιες συμβατικές υποχρεώσεις, να καθοριστεί ως όρος συμμετοχής στο Μέτρο η παροχή σχετικής ενημέρωσης στον Οργανισμό και η προσκόμιση των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων (π.χ. αστυνομική έκθεση σε περίπτωση κλοπής, τιμολόγια/ αποδείξεις σε περίπτωση αντικατάστασης).

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα ληφθούν σχετικές πρόνοιες σε τυχόν αντίστοιχο Μέτρο του ΠΑΑ 2014 – 2020.

Μέτρο 1.6 – Προστιθέμενη αξία στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα. Δημιουργία και εκσυγχρονισμός μονάδων μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων. Σκοπός του Μέτρου 1.6 είναι η στήριξη, μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων, των επενδύσεων για τη βελτίωση και εξορθολογισμό της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασικών προϊόντων, με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων αυτών. Δικαιούχοι είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Το διαθέσιμο κονδύλι του Μέτρου κατανέμεται πρώτα στις προτεινόμενες επενδύσεις κάτω των €100.000 και το υπόλοιπο ποσό κατανέμεται σε προτάσεις που αφορούν σε μεγαλύτερες επενδύσεις, οι οποίες κατά την αξιολόγησή τους από τριμελή επιτροπή λειτουργών του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, το οποίο ενεργεί ως ανάδοχος του Μέτρου, βαθμολογήθηκαν με τουλάχιστον 60%. Το ύψος της επιχορήγησης ανέρχεται στο 40% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών της αίτησης, με ανώτατο ποσό τις €400.000.

(α) Στα πλαίσια προηγούμενου ελέγχου που διενήργησε η Υπηρεσία μας για το πιο πάνω Μέτρο, σε αιτήσεις της πρώτης και δεύτερης προκήρυξης του, προβήκαμε σε γενικές επισημάνσεις σχετικά με τη διαδικασία αξιολόγησης που ακολουθήθηκε από τον ανάδοχο. Ο ΟΑΠ μάς πληροφόρησε ότι οι επισημάνσεις αυτές θα εξεταστούν και ενδεχομένως να εφαρμοστούν κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020. Ενόψει του γεγονότος ότι εκκρεμεί ακόμη η αξιολόγηση των αιτήσεων που υποβλήθηκαν κατά την τρίτη προκήρυξη του Μέτρου, εκφράσαμε την άποψη ότι ορισμένες επισημάνσεις μας, όπως ο καθορισμός των επιλέξιμων δαπανών με βάση τις χαμηλότερες προσφορές, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η εξακρίβωση του εύλογου χαρακτήρα του κόστους της προτεινόμενης επένδυσης και η διασαφήνιση του κατά πόσο οι όροι εντολής της επιτροπής αξιολόγησης περιλαμβάνουν και την αξιολόγηση της λογικότητας του κόστους της επένδυσης, έτσι ώστε να απαιτείται η καταγραφή της αιτιολόγησης των αποφάσεων της επιτροπής, θα πρέπει να αξιολογηθούν και εφαρμοστούν αμέσως.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι η εισήγησή μας για καθορισμό των επιλέξιμων δαπανών με βάση τις χαμηλότερες προσφορές θα εξεταστεί στα πλαίσια του νέου Μέτρου που θα εφαρμοστεί κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020. Όσον αφορά στους όρους εντολής της επιτροπής αξιολόγησης, μας πληροφόρησε ότι θα γίνει σύσταση προς την επιτροπή όπως, κατά την πρώτη συνεδρία της, αναφέρει στα πρακτικά ότι έχει το δικαίωμα να καθορίζει το επιλέξιμο κόστος και να το μειώνει εκεί όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

(β) Κατά το 2012 διενεργήθηκαν, στα πλαίσια του πιο πάνω Μέτρου, συνολικές πληρωμές ύψους €3.925.138, το 50% των οποίων συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από τον έλεγχο δύο αιτήσεων, οι οποίες υποβλήθηκαν κατά την β' προκήρυξη του πιο πάνω μέτρου, προέκυψαν τα ακόλουθα:

- (i) **Διαδικασία προσφορών για την αγορά μηχανημάτων:** Στο εγχειρίδιο εφαρμογής του Μέτρου έχει καθοριστεί ότι, για μηχανήματα αξίας μεγαλύτερης των €20.000, θα πρέπει να προσκομίζονται, από τον αιτητή δύο προσφορές, ενώ επενδύσεις για τις οποίες δεν υποβλήθηκαν προσφορές δεν θα λαμβάνονται υπόψη για σκοπούς χορηγίας. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα και στην προηγούμενη μας Έκθεση, σχετικά με ίδιο θέμα, παρατηρήθηκε ότι κατά την ετοιμασία της τεχνικής αξιολόγησης από τον ανάδοχο, δεν τεκμηριώνεται γραπτώς η αξιολόγηση των προσφορών για σκοπούς εξακρίβωσης του εύλογου κόστους της επένδυσης, ούτε φαίνεται να ζητούνται πρόσθετες πληροφορίες στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι υποβληθείσες προσφορές είναι ελλιπείς, με αποτέλεσμα να καθίστανται μη συγκρίσιμες.

Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, η εισήγησή μας θα εξεταστεί στα πλαίσια του νέου Μέτρου που θα εφαρμοστεί κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020.

- (ii) **Τακτοποίηση των φορολογικών και άλλων υποχρεώσεων του αιτητή σε Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ):** Εισηγηθήκαμε όπως, για σκοπούς επιβεβαίωσης της τακτοποίησης των φορολογικών και άλλων υποχρεώσεων του αιτητή σε ΑΤΑ, γίνεται αποδεκτή από τον ανάδοχο μόνο σχετική πιστοποίηση που εκδίδεται από την Αρχή και όχι η απόδειξη είσπραξης

που αφορά στην πληρωμή των πιο πάνω, αφού η δεύτερη δεν διασφαλίζει την εξόφληση όλων των υποχρεώσεων του αιτητή.

Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, η εισήγησή μας θα εφαρμοστεί κατά την τρίτη προκήρυξη του Μέτρου.

(γ) Όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, λόγω των περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων του κρατικού Προϋπολογισμού για το 2013, η Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ 2007-2013, με επιστολή της ημερομηνίας 10.8.2012, υπέδειξε στις Μονάδες Εφαρμογής των Μέτρων, όπως αναστείλουν προσωρινά την αποστολή νέων εγκρίσεων για τα Μέτρα που ήδη έχουν προκηρυχθεί. Υπέδειξε επίσης ότι, η διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων θα πρέπει να συνεχισθεί και να ολοκληρωθεί, χωρίς ωστόσο να σταλούν επιστολές έγκρισης που να δημιουργούν νέες δεσμεύσεις στον κρατικό Προϋπολογισμό. Διαπιστώθηκε ότι, μέχρι την ημερομηνία διενέργειας του ελέγχου μας, τον Απρίλιο 2013, ο διοικητικός έλεγχος των αιτήσεων για το πιο πάνω Μέτρο, οι οποίες υποβλήθηκαν κατά την τρίτη προκήρυξη του Μέτρου την περίοδο Φεβρουαρίου-Μαΐου 2012, αναστάληκε πριν την ολοκλήρωσή του. Για το θέμα στάληκε στις 20.2.2013 επιστολή από τον ανάδοχο του Μέτρου στη Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ, η οποία κοινοποιήθηκε στον ΟΑΠ, σύμφωνα με την οποία, για την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου των αιτήσεων, απαιτείτο η προσκόμιση, από τους αιτητές, πρόσθετων στοιχείων, όπως τεchnοοικονομικές μελέτες και προσφορές, τα οποία όμως λόγω της αναστολής της διαδικασίας δεν είχαν ζητηθεί. Σύμφωνα με πληροφόρηση που είχαμε από τον ΟΑΠ, μέχρι τις 15.4.2013 ο ανάδοχος είχε ολοκληρώσει τον διοικητικό έλεγχο μόνο για το 50% των υποβληθεισών αιτήσεων, ενώ εκκρεμούσε επίσης η αξιολόγησή τους από την Επιτροπή Αξιολόγησης.

Επισημάναμε ότι, η αναστολή της διαδικασίας ολοκλήρωσης των διοικητικών ελέγχων από τον ανάδοχο για το πιο πάνω Μέτρο, ενδέχεται να δημιουργήσει αχρείαστη πρόσθετη καθυστέρηση στην υλοποίηση των επενδυτικών προτάσεων, με ενδεχόμενες συνεπακόλουθες συνέπειες στην απορρόφηση των κοινοτικών πόρων για τα έτη 2014 και 2015 και δυσχεραίνει τον υπολογισμό των πρόσθετων πιστώσεων που πιθανόν να απαιτηθούν για ικανοποίησή τους.

Επιπρόσθετα, εκφράσαμε την άποψη ότι, αιτήσεις οι οποίες δεν υποστηρίζονται από τεchnοοικονομική μελέτη και προσφορές δεν πρέπει να γίνονται αποδεκτές. Ιδιαίτερα όσον αφορά στο θέμα των προσφορών, η προσκόμιση οποιασδήποτε προσφοράς με μεταγενέστερη ημερομηνία της περιόδου αιτήσεως δεν είναι χρήσιμη, αφού η προσφορά δεν θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για σκοπούς σύγκρισης και αξιολόγησης της λογικότητας του αιτούμενου ποσού. Δεδομένων των πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως οι όροι συμμετοχής του Μέτρου διαφοροποιηθούν έτσι ώστε η προσκόμιση των συγκεκριμένων εγγράφων να θεωρείται απαραίτητη και ουσιώδης κατά την υποβολή των αιτήσεων.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, η αναστολή της διαδικασίας ολοκλήρωσης των διοικητικών ελέγχων από τον ανάδοχο δεν θέτει σε καμία περίπτωση σε κίνδυνο την απορρόφηση κοινοτικών πόρων, αφού σε περίπτωση που θα δοθεί τελικά η έγκριση για ολοκλήρωση της τρίτης προκήρυξης του Μέτρου, υπάρχουν τα χρονικά περιθώρια για έγκαιρο χειρισμό των αιτήσεων.

Ανέφερε επίσης ότι, ο λόγος που δεν προχώρησε ο ανάδοχος στην αποστολή επιστολών προς τους αιτητές για προσκόμιση ελλειπόν στοιχείων είναι για να μην τους επιβαρύνει με πρόσθετο κόστος (οικονομικό και άλλο), από τη στιγμή που υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να μην προχωρήσει τελικά η προκήρυξη του Μέτρου.

Όσον αφορά στην εισήγησή μας για να καταστεί απαραίτητη προϋπόθεση αποδοχής της αίτησης η προσκόμιση των ουσιωδών εγγράφων, μας πληροφόρησε ότι αυτή θα εξεταστεί στα πλαίσια του νέου Μέτρου που θα προκύψει κατά την νέα προγραμματική περίοδο.

Καθεστώς 2.3.6 Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013: Αγροπεριβαλλοντικές Υποχρεώσεις σε Παραδοσιακές Φυτείες Δέντρων και Θάμνων, με Έμφαση στις Μειονεκτικές Περιοχές. Το πιο πάνω Καθεστώς αποσκοπεί στον περιορισμό της ρύπανσης των νερών και του εδάφους από τη χρήση των χημικών παρασκευασμάτων και στη προστασία της βιοποικιλότητας και διατήρησης του παραδοσιακού τοπίου, συμβάλλοντας παράλληλα στην προστασία των εδαφών από τη διάβρωση και στη συγκράτηση του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές. Κατά τη διάρκεια του 2012 διενεργήθηκαν, στα πλαίσια του πιο πάνω Καθεστώτος, πληρωμές ύψους €2.444.965 οι οποίες συγχρηματοδοτήθηκαν κατά €1.222.483 ή ποσοστό

50% από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η συμμετοχή του αιτητή στο Καθεστώς έχει πενταετή διάρκεια και ο αιτητής είναι δεσμευμένος για την τήρηση των υποχρεώσεων του Καθεστώτος για την περίοδο αυτή. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε σε οκτώ αιτήσεις του Καθεστώτος, οι οποίες πληρώθηκαν κατά το έτος 2012, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Σύμφωνα με τα ευρήματα επιτόπιου ελέγχου, που διενεργήθηκε το 2011 στον αιτητή με αρ. 107449, αυτός δεν τηρούσε αρχείο γεωργού, με αποτέλεσμα η αίτησή του για το συγκεκριμένο έτος να απορριφθεί. Ο αιτητής δεν συμπεριλήφθηκε στο δείγμα του επιτόπιου ελέγχου του επόμενου έτους ώστε να διαπιστωθεί εάν στο μεταξύ αυτός συμμορφώθηκε και επισημάναμε ότι τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίες λόγω της σημαντικότητάς τους είχαν ως αποτέλεσμα τη μη καταβολή χορηγίας, θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο δείγμα του επιτόπιου ελέγχου και του επόμενου έτους.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι συμφωνεί με την εισήγησή μας και ότι αυτή θα ληφθεί υπόψη, από τη νέα προγραμματική περίοδο, ως κριτήριο βαρύτητας για την εξαγωγή του δείγματος των επιτόπιων ελέγχων.

(β) Αναφορικά με την ίδια αίτηση που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, παρατηρήσαμε ότι, ενώ σύμφωνα με τα ευρήματα του επιτόπιου ελέγχου που διενεργήθηκε το 2011, διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχε συμμόρφωση στα δύο από τα πέντε πρότυπα της βάσης εκκίνησης (baseline), εντούτοις στα αποτελέσματα των διοικητικών ελέγχων αναγράφεται ότι υπάρχει συμμόρφωση με τις πρόνοιες της βάσης εκκίνησης σε όλα τα τεμάχια. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τους όρους εφαρμογής του Καθεστώτος, η τήρηση των κριτηρίων εκκίνησης θεωρείται ως ειδικό κριτήριο που πρέπει να εφαρμόζεται από τους δικαιούχους.

Όπως μας ανέφερε ο Επίτροπος, η βάση εκκίνησης σε κάθε τεμάχιο τηρείται νοουμένου ότι τηρούνται το 50% και άνω των Καλών Γεωργικών και Περιβαλλοντικών Συνθηκών και το 50% των οδηγιών. Στην προκειμένη περίπτωση τηρούνται τα 3 από τα 5 άρα πάνω από 50%.

(γ) Σύμφωνα με τα ευρήματα του επιτόπιου ελεγκτή που διενήργησε το 2011 έλεγχο στα δύο τεμάχια που περιλαμβάνονται στην πιο πάνω αίτηση, το ένα τεμάχιο με αρ. 1324-29/42-233 απορρίφθηκε γιατί, παρόλο που ο αιτητής δήλωσε ότι αυτό ήταν καλλιεργημένο με 160 αμυγδαλιές, διαπιστώθηκε ότι ήταν ακαλλιεργητό. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τα ευρήματα του επιτόπιου ελέγχου, η μετρηθείσα έκταση καλλιεργείας του δεύτερου αιτηθέντος τεμαχίου ήταν 17,6 δεκάρια αντί 38,3 δεκάρια που δηλώθηκαν από τον αιτητή. Συνεπώς, η τελική έκταση για επιβολή ποινής υπολογίστηκε στα 23,7 και το ποσοστό απόκλισης στα 134,66%. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, για σκοπούς διοικητικών ελέγχων, ποσοστό απόκλισης πέραν του 0,5% θεωρείται ως ένδειξη υποβολής σκόπιμης υπερδήλωσης, ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε για τους λόγους για τους οποίους η πιο πάνω περίπτωση δεν έτυχε χειρισμού ως σκόπιμη υπερδήλωση.

Ο Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι η συγκεκριμένη περίπτωση δεν εμπίπτει στις κατηγορίες σκόπιμης υπερδήλωσης όπως περιγράφονται στην αντίστοιχη διαδικασία, αναφέροντας ότι, σχετικά με τις αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν στην εν λόγω αίτηση, επιβλήθηκαν οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία ποινές.

Μέτρο ΣΑΠ 1β. Αναδιάρθρωση και μετατροπή αμπελώνων 2011-2012. Στόχος του Μέτρου ΣΑΠ 1β είναι η αναδιάρθρωση και ποικιλιακή μετατροπή των αμπελώνων με σύγχρονες καλλιεργητικές πρακτικές και με ποικιλίες που παρέχουν μεγαλύτερες ευκαιρίες αξιοποίησης και δυνατότητες παραγωγής. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την επιδότηση της εκρίζωσης και επαναφύτευσης ή εμβολιασμού υφιστάμενων αμπελώνων.

Με συμφωνία αναδοχής ημερ. 11.4.2008, η διαδικασία εφαρμογής του Μέτρου ανατέθηκε από τον ΟΑΠ στο Συμβούλιο Αμπελοοινικών Προϊόντων (ΣΑΠ). Το Μέτρο χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων και κατά το 2012 καταβλήθηκαν ενισχύσεις συνολικού ύψους €3.367.016 σε 268 δικαιούχους.

Από δειγματοληπτικό έλεγχο αιτήσεων της περιόδου εφαρμογής 2011-2012 διαπιστώθηκαν τα πιο κάτω:

(α) **Επιτόπιοι έλεγχοι.** Σύμφωνα με τις πρόνοιες εφαρμογής του Μέτρου, το ΣΑΠ προβαίνει σε επιτόπιο έλεγχο του 100% των αιτήσεων με σκοπό την επαλήθευση των στοιχείων που περιλαμβάνονται σε αυτές,

εκτός στις περιπτώσεις όπου διενεργήθηκε πρόσφατος επιτόπιος έλεγχος σε αιτούμενο τεμάχιο για άλλους σκοπούς, ο οποίος καλύπτει τις απαιτούμενες, από το Μέτρο, παραμέτρους.

Εντοπίστηκαν περιπτώσεις τεμαχίων για τα οποία έγιναν δεκτά τα αποτελέσματα επιτόπιων ελέγχων που διενεργήθηκαν μέχρι και 4,5 έτη πριν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στα πλαίσια του ΣΑΠ 1β. Εκφράσαμε την άποψη ότι, στις περιπτώσεις αυτές, η περίοδος που μεσολάβησε δεν παρέχει την απαιτούμενη διασφάλιση τήρησης των κριτηρίων συμμετοχής κατά την υποβολή της αίτησης, με αποτέλεσμα την ενδεχόμενη παραχώρηση ενίσχυσης σε μη δικαιούχους. Εισηγηθήκαμε όπως, σε μελλοντικές προκηρύξεις του Μέρους, η σχετική πρόνοια εφαρμογής τροποποιηθεί έτσι ώστε να καθορίζεται συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, εντός του οποίου να θεωρούνται έγκυρα τα αποτελέσματα προγενέστερων επιτόπιων ελέγχων για σκοπούς εφαρμογής του Μέρους.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, από το 2012 (Μέτρο ΣΑΠ 1β 2012-2013) γίνονται δεκτοί μόνο επιτόπιοι έλεγχοι των τελευταίων δύο ετών και σε μελλοντικές προκηρύξεις θα διαμορφωθεί το εγχειρίδιο εφαρμογής του Μέρους, ώστε πριν την έγκριση της εκρίζωσης οποιουδήποτε τεμαχίου να απαιτείται η επιβεβαίωση της ύπαρξης αμπελώνων εντός του τεμαχίου (επιτόπιος ή τηλεσκοπικός ή γρήγορης επίσκεψης έλεγχος) τουλάχιστον για τους τελευταίους 12 μήνες πριν την έγκριση.

(β) Διαφορές μετρήσεων έκτασης από ΣΑΠ και ΟΑΠ. Από διασταυρούμενο έλεγχο αιτήσεων του ΣΑΠ 1β με τη βάση δεδομένων του Σχεδίου Εκταρικών Επιδοτήσεων του ΟΑΠ διαπιστώθηκαν περιπτώσεις τεμαχίων, τα οποία εγκρίθηκαν για εκρίζωση, με έκταση μεγαλύτερη εκείνης που δηλώθηκε και επιδοτήθηκε ως οινοποιήσιμο αμπέλι στα πλαίσια του Σχεδίου Εκταρικών Επιδοτήσεων.

Οι διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των στοιχείων του αμπελουργικού μητρώου του ΣΑΠ και της βάσης δεδομένων του ΟΑΠ έχουν διαπιστωθεί και από τον ΟΑΠ και όπως πληροφορηθήκαμε, καταβάλλονται από τους δύο Οργανισμούς προσπάθειες για δημιουργία μιας κοινής πλατφόρμας για επεξεργασία κοινών γεωγραφικών δεδομένων, στην οποία να έχουν πρόσβαση και οι δύο φορείς και η οποία να ενημερώνεται αυτόματα με τις όποιες νέες μετρήσεις πιθανό να διενεργηθούν. Στα πλαίσια του έργου αυτού, το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2013, έχει ήδη αρχίσει η διερεύνηση διαφορών στα καταχωριθέντα τεμάχια και τις καταγραφείσες εκτάσεις στις δύο βάσεις δεδομένων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, το πρόβλημα διαπιστώθηκε και από τον έλεγχο της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου του Οργανισμού και ήδη διενεργούνται σχετικές ενέργειες για συγχρονισμό των βάσεων δεδομένων των δύο οργανισμών. Η πάγια θέση του Οργανισμού στο θέμα είναι ότι το γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών του Οργανισμού θα πρέπει να αποτελεί το μόνο σύστημα παροχής πληροφόρησης και η χρήση του θα πρέπει να γίνεται από όλους τους αναδόχους ΟΑΠ αλλά και άλλους φορείς.

Έλεγχοι κριτηρίων πολλαπλής συμμόρφωσης. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 73/2009, οι γεωργοί οι οποίοι λαμβάνουν άμεσες ενισχύσεις οφείλουν να εφαρμόζουν τις Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (ΚΑΔ) και τις Καλές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες (ΚΓΠ). Οι ΚΑΔ καθορίζονται σε 18 Κανονισμούς και Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος, την αναγνώριση και καταγραφή των ζώων, τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων και των φυτών, την κοινοποίηση των ασθενειών των ζώων καθώς και τις συνθήκες διαβίωσής τους. Οι ΚΓΠ αποτελούν ένα σύνολο πρακτικών που πρέπει να εφαρμόζουν οι γεωργοί κατά την αξιοποίηση/χρήση της γης ώστε να αποφεύγεται η εγκατάλειψη ή η υποβάθμισή της.

Από την 1.1.2011, πέραν των ΚΓΠ, είναι υποχρεωτική η εφαρμογή ορισμένων ΚΑΔ που αφορούν σε 15 Κανονισμούς/Οδηγίες, από τους δικαιούχους των εκταρικών και κεφαλικών επιδοτήσεων, των Μέρων ΣΑΠ 1α και 1β και ορισμένων αγροπεριβαλλοντικών Μέρων και Καθεστώτων του ΠΑΑ 2007-2013.

Σε περίπτωση που παρατηρούνται παραβάσεις των απαιτήσεων των κριτηρίων πολλαπλής συμμόρφωσης (ΚΓΠ και ΚΑΔ), τότε επιβάλλονται μειώσεις (ποινές) στους δικαιούχους γεωργούς, το ύψος των οποίων κυμαίνεται από το 1% μέχρι το 5%, ανάλογα με το μέγεθος της παράβασης. Αν η παράβαση επαναληφθεί και σε επόμενα χρόνια, τότε το ποσοστό μείωσης αυξάνεται μέχρι το 15%, ενώ αν η διαπιστωθείσα μη συμμόρφωση έχει διαπραχθεί εκ προθέσεως, επιβάλλεται μείωση από 20% μέχρι 100%.

Σε σχέση με τα πιο πάνω παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Καταμερισμός αρμοδιοτήτων συστήματος πολλαπλής συμμόρφωσης. Η εφαρμογή του συστήματος πολλαπλής συμμόρφωσης επιτυγχάνεται μέσω ελέγχων που διενεργούν, πέραν του ΟΑΠ, τα Τμήματα Γεωργίας και Περιβάλλοντος, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες και το Ταμείο Θήρας, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους σε σχέση με την υλοποίηση των σχετικών κοινοτικών Κανονισμών/Οδηγιών και διατάξεων. Οι εμπλεκόμενοι φορείς κοινοποιούν στον ΟΑΠ τυχόν ευρήματα σε σχέση με παραβάσεις των διατάξεων της πολλαπλής συμμόρφωσης, χωρίς ωστόσο να έχει θεσπιστεί επίσημα σχετική διαδικασία. Διαπιστώθηκε επίσης ότι δεν έχουν συναφθεί γραπτές συμφωνίες/μνημόνια συνεργασίας, ούτε έχει επιτευχθεί νομική ρύθμιση των αρμοδιοτήτων των φορέων που εμπλέκονται στο σύστημα πολλαπλής συμμόρφωσης, περιλαμβανομένου του καθορισμού συντονιστικής αρχής.

Εισηγηθήκαμε όπως καθοριστεί επακριβώς σε γραπτή συμφωνία ο ρόλος κάθε φορέα ελέγχου καθώς και ο διαχωρισμός αρμοδιοτήτων σε σχέση με την εφαρμογή του συστήματος πολλαπλής συμμόρφωσης, προς αποφυγή επικάλυψης αρμοδιοτήτων ή παράλειψης σημείων ελέγχου των σχετικών Κανονισμών/Οδηγιών, ειδικότερα σε περιπτώσεις καταμερισμού της αρμοδιότητας ελέγχου συγκεκριμένου τομέα σε πέραν του ενός φορέα (ενδεικτικά αναφέρεται η εμπλοκή τόσο του Τμήματος Γεωργίας όσο και του ΟΑΠ στον έλεγχο των διατάξεων που αφορούν στην προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης). Εισηγηθήκαμε επίσης όπως θεσπιστούν διαδικασίες για περιοδική ενημέρωση του ΟΑΠ από τους υπόλοιπους φορείς για τους ελέγχους που διεξήγαγαν, καθώς και το κατά πόσο εντοπίστηκαν ή όχι παραβάσεις των κριτηρίων πολλαπλής συμμόρφωσης, για σκοπούς τεκμηρίωσης της επιβολής ή μη κυρώσεων στους δικαιούχους επιδοτήσεων.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι αναμένεται να συναφθούν σχετικές συμφωνίες μεταξύ του Οργανισμού και των φορέων ελέγχου εντός του 2014 και αφού ψηφιστούν οι σχετικοί Κανονισμοί της Πολλαπλής Συμμόρφωσης για τη νέα προγραμματική περίοδο (2014-2020).

(β) Κατάλογοι ελέγχου προτύπων πολλαπλής συμμόρφωσης. Στον κατάλογο ελέγχου των προτύπων που τυγχάνουν αξιολόγησης κατά τους κλασσικούς επιτόπιους ελέγχους που διενεργεί ο ΟΑΠ, στα πλαίσια εφαρμογής του Σχεδίου Εκταρικών Επιδοτήσεων, διαπιστώθηκε ότι, τα πρότυπα GAEC B.2 (διαχείριση υπολειμμάτων καλλιεργειών) και Δ.2 (αποφυγή της επέκτασης ανεπιθύμητης βλάστησης σε γεωργική γη), περιλαμβάνονται ως σημεία ελέγχου με την περιγραφή «ορθή διαχείριση των υπολειμμάτων» και «ορθή διαχείριση ζιζανίων», αντίστοιχα. Εκφράσαμε την άποψη ότι ο κατάλογος ελέγχου θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να περιλαμβάνει αναλυτικά τις παραμέτρους που πρέπει να πληρούνται για τήρηση των πιο πάνω προτύπων, γεγονός που θα διασφαλίσει την πληρότητα του ελέγχου και την ομοιομορφία διενέργειας των ελέγχων από διαφορετικούς ελεγκτές.

(γ) Επιβολή ποινών πολλαπλής συμμόρφωσης στο Σχέδιο Εκταρικών Επιδοτήσεων - Μη αδειοδοτημένες γεωτρήσεις. Οι ΚΑΔ διαλαμβάνουν την προστασία των υδάτων μέσω της τήρησης των διαδικασιών έγκρισης για τη χρήση νερού για άρδευση, οι οποίες προβλέπουν ότι γεωτρήσεις που χρησιμοποιούνται σε τεμάχια που τυγχάνουν επιδότησης, θα πρέπει να είναι δεόντως αδειοδοτημένες. Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, αιτητές οι οποίοι, κατά τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων από τον ΟΑΠ, διαπιστώνεται ότι αρδεύουν από μη αδειοδοτημένες γεωτρήσεις, θεωρούνται ότι πληρούν τα κριτήρια της πολλαπλής συμμόρφωσης με επιφύλαξη, εάν προσκομίσουν βεβαίωση από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) ότι έχουν υποβάλει αίτηση για νομιμοποίηση της γεώτρησης και η υπόθεση βρίσκεται στο στάδιο εξέτασης από το ΤΑΥ.

Από διασταυρούμενο έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας μεταξύ της βάσης δεδομένων του ΟΑΠ και βάσης δεδομένων του ΤΑΥ, που δημιουργήθηκε μέσω της διεξαγωγής πιλοτικής μελέτης για την καταμέτρηση του αριθμού των νόμιμων και παράνομων γεωτρήσεων στον υδροφορέα Κεντρικής και Δυτικής Μεσαορίας, διαπιστώθηκε περίπτωση τεμαχίου το οποίο έτυχε κλασσικού επιτόπιου ελέγχου από τον ΟΑΠ στα πλαίσια εφαρμογής του Σχεδίου Εκταρικών Επιδοτήσεων 2012, στο οποίο βρίσκεται μη αδειοδοτημένη γεώτρηση (αίτηση 117226, τεμάχιο 21/58-761).

Στην έκθεση αποτελεσμάτων επιτόπιου ελέγχου του τεμαχίου δεν σημειώθηκε παράβαση των προνοιών

πολλαπλής συμμόρφωσης και δεν επιβλήθηκε σχετική ποινή. Στον σχετικό κατάλογο ελέγχου που συμπληρώθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο, στο σημείο που αφορούσε στο πρότυπο τήρησης διαδικασιών έγκρισης για τη χρήση νερού σημειώθηκε η ένδειξη «Δεν εφαρμόζεται», με την επεξήγηση ότι πρόκειται για ξηρικές καλλιέργειες. Ωστόσο, σε δύο από τα τεμάχια της αίτησης, τα οποία ο αιτητής δήλωσε ως καλλιεργημένα με κριθάρι, οι ευρεθείσες καλλιέργειες ήταν πατάτες και άλλα λαχανικά, αντίστοιχα, καλλιέργειες οι οποίες απαιτούν άρδευση. Επισημαίνεται ότι η υπό αναφορά αίτηση δεν έτυχε τελικά επιδότησης, σύμφωνα με τις κοινοτικές διατάξεις, καθώς παρουσιάστηκε απόκλιση μεταξύ αιτηθείσας και επιλέξιμης αίτησης πέραν του 20%.

Σημειώνεται ότι, στους αιτητές στους οποίους εντοπίστηκε μη συμμόρφωση κατά την εφαρμογή του Σχεδίου Εκταρικών Επιδότησεων 2010 και 2011, δεν έχει μέχρι σήμερα επιβληθεί η σχετική ποινή και δεν έχουν αναγνωριστεί ως χρεώστες από τον Οργανισμό, καθώς, με βάση τον Νόμο 37(Ι)/2013, έχει δοθεί παράταση για υποβολή αιτημάτων νομιμοποίησης των μη αδειοδοτημένων γεωτρήσεων μέχρι τις 31.12.2013.

Σύμβαση για την Ανάπτυξη, Εγκατάσταση και Συντήρηση Συστήματος για τη διαχείριση ορισμένων Μέτρων και Καθεστώτων του ΠΑΑ 2007-2013. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Οργανισμός, στα πλαίσια συμμόρφωσής του με το πρότυπο ασφάλειας πληροφοριών ISO27002, το οποίο επιβάλλεται από την Ε.Ε., διενήργησε με τη βοήθεια της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου του Κράτους, έλεγχο αξιολόγησης των δικλίδων ασφαλείας των μηχανογραφικών του συστημάτων και εφαρμογών, περιλαμβανομένου του μηχανογραφημένου συστήματος των Μέτρων του ΠΑΑ. Ο Οργανισμός, με επιστολή του ημερ.3.11.2010, και σχετική υπενθύμιση ημερ. 21.3.2011, προς την ανάδοχο κοινοπραξία που ανέπτυξε το υπό αναφορά μηχανογραφημένο σύστημα, απέστειλε πίνακα των προβλημάτων που εντοπίστηκαν από τον πιο πάνω έλεγχο, και ζήτησε ενημέρωση αναφορικά με τις σχετικές διορθωτικές ενέργειες. Σε συνάντηση με την εταιρεία στις 26.4.2012, ο Οργανισμός ζήτησε εκ νέου την υποβολή χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των αναμενόμενων τροποποιήσεων. Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, οι πλείστες των τροποποιήσεων έχουν υλοποιηθεί από την ανάδοχο κοινοπραξία και αναμένονται τα τυχόν ευρήματα της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας.

Διαδικασία προμήθειας προϊόντων και υπηρεσιών. Τον Φεβρουάριο 2012 αποφασίστηκε από τον Οργανισμό η διεξαγωγή ελέγχου σχετικά με τη διαδικασία προμήθειας προϊόντων και υπηρεσιών που ακολουθείτο από το Τμήμα Διοίκησης και Ανθρώπινου Δυναμικού του ΚΟΑΠ. Για τον σκοπό αυτό, συστάθηκε Ερευνητική Επιτροπή με επικεφαλής τον Βοηθό Επίτροπο, για την εποπτεία του ελέγχου, η διεξαγωγή του οποίου ανατέθηκε στην Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου – Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου (ΥΕΕ-ΜΕΕ) του Οργανισμού. Σκοπός του ελέγχου ήταν:

- (i) Να διαπιστωθεί κατά πόσο η καταγεγραμμένη στο Εγχειρίδιο του Οργανισμού διαδικασία που ακολουθείτο, ήταν σύμφωνη με τις πρόνοιες της Νομοθεσίας.
- (ii) Να εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες/κενά στη διαδικασία που ακολουθείτο.
- (iii) Να εντοπιστούν περιπτώσεις όπου χρειαζόταν η θέσπιση αυστηρότερων διαδικασιών από τις προβλεπόμενες, για διασφάλιση των αρχών χρηστής διοίκησης.

Για σκοπούς του ελέγχου, επιλέγηκαν και εξετάστηκαν 27 συνολικά διαγωνισμοί, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ και της αξιολόγησης κινδύνου και κρίσης των ελεγκτών.

Η προκαταρκτική έκθεση ελέγχου ετοιμάστηκε τον Μάιο 2012 και παρόλον ότι έχει παρέλθει πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα (1 χρόνος περίπου), μέχρι σήμερα εκκρεμεί η οριστικοποίηση των πορισμάτων/εισηγήσεων της έκθεσης καθώς και η αξιολόγηση της από τον Οργανισμό, με αποτέλεσμα, η όλη εργασία/προσπάθεια που έγινε, να μένει αναξιοποίητη.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι μετά από σημείωμα της Προϊστάμενης του Τμήματος Διοίκησης ημερ. 28.6.2012 με το οποίο τέθηκε θέμα νομιμότητας του πιο πάνω ελέγχου, ζητήθηκε γνωμάτευση από τους εξωτερικούς νομικούς συμβούλους του Οργανισμού, βάσει της οποίας υπάρχει εκ νέου απόφαση του

Επιτρόπου, στις 30.9.2013, για ολοκλήρωση της προκαταρκτικής έκθεσης σύμφωνα με τη διαδικασία που καταγράφεται στο Εγχειρίδιο Εφαρμογής της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου του Οργανισμού.

Εσωτερικός Έλεγχος.

(α) Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου. Με βάση το άρθρο 41 του Νόμου, ο Επίτροπος διασφαλίζει τις διαδικασίες που τηρούνται αναφορικά με την λειτουργία της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου του Οργανισμού. Επίσης, με βάση την παράγραφο 4B του Παραρτήματος I του Κανονισμού 885/2006 της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπου αναφέρονται τα κριτήρια διαπίστευσης ενός Οργανισμού Πληρωμών, η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, μεταξύ άλλων, εξακριβώνει κατά πόσο οι διαδικασίες που ακολουθούνται από τον Οργανισμό είναι κατάλληλες και διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τους κοινοτικούς κανόνες. Αναφέρεται επίσης ότι οι εξακριβώσεις αυτές μπορούν να περιοριστούν σε επιλεγμένα μέτρα και σε δείγματα συναλλαγών, υπό τον όρο ότι ένα πρόγραμμα ελέγχου διασφαλίζει ότι καλύπτονται όλοι οι σημαντικοί τομείς σε διάστημα που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη.

Κατά τη διάρκεια του 2012 η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου διενήργησε πέντε ελέγχους Μέτρων και δύο ελέγχους διαδικασιών που έχουν επιλεγεί με βάση το Πενταετές Πρόγραμμα Ελέγχου 2009 - 2013, καθώς και τρεις ελέγχους παρακολούθησης εισηγήσεων από προηγούμενους ελέγχους.

(β) Έλεγχοι με βάση τον Κανονισμό 485/2008. Επιπρόσθετα από τις ευθύνες που απορρέουν από τον Κανονισμό 885/2006, ο Επίτροπος έχει αναθέσει στην Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου τη διεξαγωγή των ελέγχων που καθορίζονται από τον Κανονισμό 485/2008, και που αφορούν στην πραγματικότητα και κανονικότητα των ενεργειών που αποτελούν άμεσα ή έμμεσα μέρος του συστήματος χρηματοδότησης από τα Γεωργικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει των εμπορικών εγγράφων των δικαιούχων. Οι δικαιούχοι που υποβάλλονται σε έλεγχο επιλέγονται βάσει ανάλυσης κινδύνου, από την Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης του Οργανισμού, ως η ειδική υπηρεσία που καθορίζεται στο άρθρο 11 του Κανονισμού. Κατά την ελεγκτική περίοδο Ιουλίου 2012 – Ιουνίου 2013, είχε προγραμματιστεί η διεξαγωγή ελέγχων σε πέντε δικαιούχους που αφορούν σε πληρωμές που διενεργήθηκαν κατά το 2011. Οι τέσσερις έλεγχοι θα διενεργηθούν από την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου του Οργανισμού και ένας από τον Οργανισμό Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας. Η εκτέλεση τριών ελέγχων από την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου έχει ολοκληρωθεί και απομένει η οριστικοποίηση των σχετικών εκθέσεων, ενώ ο τέταρτος βρίσκεται στάσιμος λόγω μη αποδοχής του ελέγχου από τον δικαιούχο. Ο έλεγχος από τον Οργανισμό Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας βρίσκεται σε εξέλιξη.

Κανονισμός (ΕΚ) 1848/2006 σχετικά με τις παρατυπίες και την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών στα πλαίσια της χρηματοδότησης της κοινής γεωργικής πολιτικής και της οργάνωσης συστήματος πληροφόρησης στον τομέα αυτό.

(α) Γενικά. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1848/2006, ως παρατυπία ορίζεται κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο κοινοτικός προϋπολογισμός. Το άρθρο 3 του Κανονισμού καθορίζει ότι τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το αργότερο δύο μήνες μετά τη λήξη του κάθε τριμήνου, όλες τις παρατυπίες που αποτέλεσαν το αντικείμενο πρώτης διοικητικής ή δικαστικής διαπίστωσης. Για κάθε παρατυπία, το κράτος μέλος παρέχει λεπτομερή στοιχεία που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το κατά πόσο η περίπτωση αποτελεί υπόνοια απάτης. Σύμφωνα με τον ορισμό που δίδεται στον ίδιο Κανονισμό, ως «υπόνοια απάτης» νοείται παρατυπία η οποία έχει αποτελέσει το αντικείμενο πρώτης διοικητικής ή δικαστικής διαπίστωσης και έχει οδηγήσει στην κίνηση διαδικασίας, σε εθνικό επίπεδο, ώστε να καθορισθεί η ύπαρξη εκ προθέσεως πράξης.

(β) Διαδικασία κοινοποίησης παρατυπιών.

- (i) Έγκαιρη κοινοποίηση.** Σύμφωνα με τον Κανονισμό, το αργότερο δύο μήνες μετά τη λήξη του κάθε τριμήνου, τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή όλες τις παρατυπίες που αφορούν σε ποσά χρηματοδότησης άνω των €10.000 που αποτέλεσαν το αντικείμενο πρώτης διοικητικής ή δικαστικής διαπίστωσης. Βάσει της εσωτερικής διαδικασίας του ΟΑΠ για κοινοποίηση παρατυπιών, τα Τμήματα του Οργανισμού αποστέλλουν εντός 15 ημερών από το τέλος κάθε

τριμήνου, στην Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (ΥΚΑ) του ΟΑΠ, όλες τις περιπτώσεις παρατυπιών που αποτέλεσαν αντικείμενο πρώτης διοικητικής ή δικαστικής διαπίστωσης και οι οποίες αφορούν ποσά κοινοτικής χρηματοδότησης άνω των €10.000.

Στα πλαίσια της πιο πάνω διαδικασίας κοινοποιήθηκαν, αναφορικά με το έτος 2012, στην ΥΚΑ και στην συνέχεια στην Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (OLAF), εννέα περιπτώσεις παρατυπιών άνω των €10.000, με συνολικό ποσό οικονομικής επίπτωσης της παρατυπίας (κοινοτική δαπάνη) ύψους €191.337.

Από διασταυρούμενο έλεγχο των εντύπων κοινοποίησης παρατυπιών και στοιχείων του λογιστηρίου του ΟΑΠ, διαπιστώθηκε ότι η ΥΚΑ δεν τυγχάνει έγκαιρης ενημέρωσης από το Τμήμα ΟΣΔΕ σχετικά με τις παρατυπίες που διαπιστώνονται στα πλαίσια των εργασιών του Τμήματος, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται καθυστερήσεις στην κοινοποίηση των περιπτώσεων αυτών στην OLAF. Συγκεκριμένα, επτά παρατυπίες, οι οποίες κοινοποιήθηκαν από το Τμήμα ΟΣΔΕ στην ΥΚΑ στις 25.2.2013, διαπιστώθηκαν, σύμφωνα με τα έντυπα κοινοποίησης, στις 23.10.2012 και συνεπώς θα έπρεπε να είχαν κοινοποιηθεί μέχρι τις 15.1.2013. Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στο λογιστήριο, ένας εκ των επτά αιτητών αναγνωρίστηκε ως χρεώστης στις 14.5.2012, ενώ άλλοι πέντε στις 20.7.2012, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι περιπτώσεις αυτές θα έπρεπε να είχαν κοινοποιηθεί στην ΥΚΑ ως παρατυπίες πολύ ενωρίτερα, δηλαδή μέχρι τις 15.7.2012 και 15.10.2012, αντίστοιχα, και στην OLAF μέχρι τις 31.8.2012 και 30.11.2012, αντίστοιχα.

Επιπρόσθετα, μετά από επισήμανση της ΥΚΑ για την καθυστερημένη κοινοποίηση παρατυπίας, στις 19.3.2013, η οποία διαπιστώθηκε στο Καθεστώς 2.3.7 από τη Μονάδα Αγροτικής Ανάπτυξης του Τμήματος ΟΣΔΕ, στις 17.12.2012, το έντυπο επανυποβλήθηκε στις 2.4.2013, με ημερομηνία πρώτης διοικητικής διαπίστωσης τις 28.2.2013.

Τα πιο πάνω δημιουργούν ερωτήματα ως προς την ορθότητα των πληροφοριών που παρέχονται κατά τις κοινοποιήσεις και την αποτελεσματικότητα του όλου συστήματος κοινοποίησης και παρακολούθησης των περιπτώσεων παρατυπιών.

Όπως μας πληροφόρησε ο Επίτροπος, οι περιπτώσεις όπου εντοπίσαμε αργοπορία στην κοινοποίηση παρατυπιών σχετίζονταν με ενέργειες αναδόχου οργανισμού, που δεν ήταν στον απόλυτο έλεγχο του Οργανισμού, αναφέροντας ότι έχουν γίνει σχετικές ενέργειες προς τον ανάδοχο.

- (ii) **Πληρότητα κοινοποιήσεων.** Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις δύο αιτητών του Καθεστώτος 1.1.1 του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-2006 οι οποίοι αναγνωρίστηκαν, εντός του 2012, ως χρεώστες από τον ΟΑΠ με ποσά άνω των €10.000 (€11.291 και €41.351) χωρίς, ωστόσο, οι περιπτώσεις αυτές να κοινοποιηθούν στην ΥΚΑ. Όπως πληροφορηθήκαμε, πρόκειται για αιτητές, η επιδότηση των οποίων καταβλήθηκε αποκλειστικά από εθνικούς πόρους και ως εκ τούτου κρίθηκε ότι δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο εφαρμογής της διαδικασίας κοινοποίησης παρατυπιών βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) 1848/2006. Εισηγήθηκαμας επίσης όπως η Υπηρεσία ενημερώνεται και για περιπτώσεις που εμπίπτουν στη ΥΚΑ εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις Μέτρων/Καθεστώτων που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, για σκοπούς συντονισμού και παρακολούθησης των διαδικασιών ανάκτησής τους, καθώς και κίνησης νομικών διαδικασιών, όπου αυτό ενδείκνυται. Εισηγήθηκαμας επίσης όπως η Υπηρεσία ενημερώνεται και για περιπτώσεις που εμπίπτουν στις εξαιρέσεις του άρθρου 2 του σχετικού Κανονισμού (παράλειψη εκτέλεσης δράσης ή κοινοποίηση της παρατυπίας από τον ίδιο τον δικαιούχο), με σχετική αιτιολόγηση της μη κοινοποίησής τους ως παρατυπιών.

(γ) **Χαρακτηρισμός παρατυπιών.** Όλες οι περιπτώσεις που κοινοποιήθηκαν στην ΥΚΑ αναφορικά με το έτος 2012 χαρακτηρίζονται, στα εσωτερικά Έντυπα Κοινοποίησης Παρατυπίας, ως απλές παρατυπίες και όχι ως περιπτώσεις υπόνοιας απάτης. Σύμφωνα με την περιγραφή του τρόπου διάπραξης της παρατυπίας στα προαναφερόμενα έντυπα, δύο από τις πιο πάνω περιπτώσεις αφορούν στην παροχή, από μέρους των

αιτητών, ψευδών/ανακριβών στοιχείων εκ προθέσεως, γεγονός που, κατά την άποψή μας, αποτελεί ένδειξη πρόθεσης διάπραξης απάτης.

Για το θέμα αυτό ο Οργανισμός ζήτησε νομική γνώματευση στις 7.12.2012, σύμφωνα με την οποία περιπτώσεις οι οποίες, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων περιστάσεων, δημιουργούν εύλογες υποψίες για διάπραξη ποινικού αδικήματος, θα πρέπει να καταγγέλλονται στις διωκτικές αρχές, ανεξάρτητα αν το κονδύλι έχει καταβληθεί ή όχι, με στόχο τη διερεύνηση του κατά πόσο στοιχειοθετείται ποινικό αδίκημα για δίωξη.

Επιπρόσθετα, σε σχετική επικοινωνία με την OLAF στις 26.11.2012, ο Οργανισμός πληροφορήθηκε ότι, ανεξαρτήτως της προώθησης ή όχι των περιπτώσεων στις διωκτικές αρχές (σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται στον Κανονισμό) περιπτώσεις οι οποίες δημιουργούν εύλογες υποψίες για πρόθεση εξαπάτησης θα πρέπει να κατηγοριοποιούνται ως περιπτώσεις υπόνοιας απάτης στις σχετικές κοινοποιήσεις.

Σε πρακτικά συνάντησης της Διευθυντικής Ομάδας του ΟΑΠ και της ΥΚΑ, ημερ. 11.12.2012, αναφέρθηκε ότι επιβάλλεται όπως οι περιπτώσεις υπόνοιας απάτης τυγχάνουν αυστηρού χειρισμού και όπου υπάρχει εύλογη υποψία ότι ενδεχομένως να έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα, η υπόθεση να προωθείται στην αστυνομία για διερεύνηση, αφού αξιολογηθούν πρώτα τα περιστατικά κάθε περίπτωσης.

Στέγαση γραφείων Οργανισμού.

(α) Ανέγερση κτιρίων. Η ανέγερση κτιρίων για στέγαση, τόσο των κεντρικών γραφείων και του επαρχιακού γραφείου Λευκωσίας του Οργανισμού, όσο και του επαρχιακού γραφείου Λάρνακας σε τεμάχια κρατικής γης που παραχωρήθηκαν στον Οργανισμό βάσει συμφωνιών μίσθωσης που έγιναν στις 30.5.2009 και 5.12.2011, αντίστοιχα, βρίσκεται σε εκκρεμότητα. Όπως αναφέραμε και στην Έκθεσή μας για το 2011, δεν προωθήθηκε η έναρξη των έργων λόγω, όπως μας αναφέρθηκε, της μη έγκρισης, από το Υπουργείο Οικονομικών, συμπερίληψης σχετικού κονδυλίου στον Προϋπολογισμό του Οργανισμού, για τα έτη 2010, 2011 και 2012. Είναι αντιληπτό ότι, δεδομένης της δύσκολης δημοσιονομικής κατάστασης που επικρατεί, η ανέγερση κτιρίων με συμβατικούς τρόπους χρηματοδότησης δεν είναι εφικτή, τουλάχιστο στο εγγύς μέλλον και εισηγηθήκαμε όπως τύχουν εξέτασης εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης του έργου σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. D.B.F.T. - Design, Build, Finance, Transfer). Εισηγηθήκαμε επίσης όπως, σε συνεννόηση με το αρμόδιο Υπουργείο ΓΦΠΠ, εξεταστεί το ενδεχόμενο αξιοποίησης των γραφείων του Οργανισμού Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας, του οποίου η λειτουργία αναμένεται να τερματιστεί το 2015, από τον ΟΑΠ.

Το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε κατά το 2012 για ενοίκια στέγασης των κεντρικών γραφείων και επαρχιακού γραφείου Λευκωσίας, καθώς και για ενοίκια αντίστοιχων χώρων στάθμευσης, αποθηκών και εφεδρικών συστημάτων, ανήλθε σε €444.876 (€424.241 το 2011).

(β) Μη καταβολή μισθωμάτων τεμαχίων κρατικής γης που παραχωρήθηκε στον ΟΑΠ για ανέγερση γραφείων. Παρατηρήθηκε ότι δεν έγινε καμιά πληρωμή των πιο πάνω μισθωμάτων για το 2012. Ο Οργανισμός, με επιστολή του ημερ. 13.2.2012 ζήτησε από τον Υπουργό Εσωτερικών όπως ανασταλεί η καταβολή του ενοικίου (ύψους €75.776 ετησίως), για το τεμάχιο κρατικής γης στη Λευκωσία, λόγω δραστικών περικοπών που έχουν επιβληθεί στα λειτουργικά έξοδα του Οργανισμού για το 2012, καθώς και όπως ανασταλεί η υποχρέωση για πληρωμή μισθώματος για όσο χρόνο συνεχίζεται η εφαρμογή αυστηρής δημοσιονομικής λιτότητας. Το Υπουργείο Εσωτερικών, με επιστολή του ημερ. 22.2.2012, απάντησε ότι η πιο πάνω επιστολή διαβιβάστηκε στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας για ετοιμασία αιτιολογημένης έκθεσης, με σκοπό την υποβολή της σε προσεχή συνεδρία της αρμόδιας Υπουργικής Επιτροπής για εξέταση του θέματος.

Ο Οργανισμός, με επιστολή του ημερ. 27.11.2012, ζήτησε επίσης από τον Υπουργό Εσωτερικών, όπως ανασταλεί και η υποχρέωσή του για καταβολή του ετήσιου μισθώματος ύψους €15.600 για κρατική γη στη Βορόκλινη, για όσο χρόνο συνεχίζεται η εφαρμογή αυστηρής δημοσιονομικής λιτότητας. Το Υπουργείο Εσωτερικών, με επιστολή του ημερ. 21.12.2012, απάντησε ότι το αίτημα του Οργανισμού δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό και θα πρέπει ο Οργανισμός να καταβάλει τα οφειλόμενα ενοίκια άμεσα, επισημαίνοντας ότι ικανοποίηση του αιτήματος του Οργανισμού, πέραν του ότι θα αποτελούσε προηγούμενο για άλλες

παρόμοιες περιπτώσεις, με δυσμενείς για το δημόσιο επιπτώσεις, θα συνιστούσε δυσμενή διάκριση έναντι των μισθωτών κρατικών γαιών που πληρώνουν κανονικά και που επίσης αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες την περίοδο αυτή. Επιπρόσθετα επισημάνθηκε ότι η κρατική γη που εκμισθώθηκε στον Οργανισμό παραμένει δεσμευμένη από τις 5.12.2011 και δεν μπορεί να διατεθεί ή αξιοποιηθεί για οποιοδήποτε άλλο σκοπό.

(γ) Συστέγαση επαρχιακού γραφείου Λεμεσού με κυβερνητικές υπηρεσίες. Ο Οργανισμός, στην προσπάθειά του για μείωση του κόστους ενοικίων, προέβη πρόσφατα σε διευθετήσεις για μετεγκατάσταση του επαρχιακού γραφείου Λεμεσού και συστέγασή του με το επαρχιακό γραφείο του Τμήματος Γεωργίας. Σύμφωνα με επιστολή της Γενικής Διευθύντριας του Υπουργείου ΓΦΠΠ, ημερ. 9.4.2013, ο Οργανισμός θα επωμίζεται το μερίδιο που του αναλογεί στα λειτουργικά έξοδα (ηλεκτρισμός, νερό, κλπ). Επίσης στην επιστολή γίνεται εισήγηση όπως το κόστος των μετατροπών που θα χρειαστεί να γίνουν, το επωμιστεί ο Οργανισμός.

Σημειώνεται ότι το αντίστοιχο ετήσιο ενοίκιο που κατέβαλε ο Οργανισμός για το 2012 ανήλθε σε €21.604.

4.33 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Ίδρυση. Ο Οργανισμός ιδρύθηκε με βάση το άρθρο 3 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου αρ. 89(I) του 2001, το οποίο τέθηκε σε ισχύ με την Κ.Δ.Π. 565/2002 στις 22.11.2002. Σύμφωνα με τον Νόμο, ο Οργανισμός αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και σκοπός του είναι η εφαρμογή Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ).

Οικονομική κατάσταση. Τα έσοδα και τα έξοδα του Οργανισμού, καθώς επίσης το έλλειμμα για τα έτη 2011 και 2010 ήταν όπως πιο κάτω:

	2011	2010
	€	€
Έσοδα	2.977.081	255.009
Έξοδα	3.620.096	4.502.400
(Έλλειμμα)	(643.015)	(4.247.391)

Το έλλειμμα για τα έτη 2011 και 2010 καλύφθηκε από πλεονάσματα προηγούμενων ετών.

Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας τον Ιούλιο 2013 και ο έλεγχος προγραμματίζεται να γίνει μέσα στο 2014.

Προϋπολογισμός. Ο αρχικός Προϋπολογισμός για το έτος 2011, εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού στις 2.9.2010 και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Υγείας στις 8.9.2010. Κατόπιν απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου στις 13.12.2010 για μείωση της κρατικής χορηγίας για το έτος 2011 στα 5 εκ., ο Οργανισμός ετοίμασε και υπέβαλε στο Υπουργείο Υγείας στις 14.1.2011 αναθεωρημένο Προϋπολογισμό, ο οποίος εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 31.1.2011 και ψηφίστηκε σε Νόμο, ο οποίος δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 11.3.2011.

Για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2011 εγκρίθηκαν από τη Βουλή δωδεκατημόρια.

Προσωπικό και ωφελήματα. Στις 31.12.2011, ο Οργανισμός εργοδοτούσε 55 άτομα, σε σύγκριση με 57 άτομα στις 31.12.2010. Οι σχετικές δαπάνες ανήλθαν σε €2.792.787 το 2011 (77,1% των συνολικών δαπανών), σε σύγκριση με €2.677.382 το 2010 (59,5% των συνολικών δαπανών), σημειώθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €115.405 ή 4,3%.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται αναλυτικά ο αριθμός προσωπικού για κάθε θέση.

Τίτλος Θέσης	Κλίμακα	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2009
Γενικός Διευθυντής	Πάγιος Μισθός*	1	1	1
Διευθυντές	A15	3	4	4
Ανώτεροι Λειτουργοί	A13	14	14	14
Λειτουργοί	A8-A10-A11	22	22	24
Γραμματειακός Λειτουργός	A8-A9	1	1	1
Γραφείς	A2-A5-A7	11	12	11
Ωρομίσθιο προσωπικό (Καθαρίστριες/Κλητήρας)		3	3	3
Σύνολο Οργανικών Θέσεων		55	57	58

*ως οι απολαβές Γενικών Διευθυντών Υπουργείων

Σημειώνεται ότι 30 θέσεις οι οποίες είχαν εγκριθεί με βάση τον περί Προϋπολογισμού του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας του 2009, Νόμο του 2009 (Ν.44(Ι)/2009), καταργήθηκαν το 2012 με τον περί Προϋπολογισμού του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας του 2012, Νόμο του 2012 (Ν.21(ΙΙ)/2012).

Τροποποίηση νομοθεσίας - Κανονισμοί.

(α) Τον Νοέμβριο 2007 κατατέθηκε νομοσχέδιο στη Βουλή των Αντιπροσώπων για τροποποίηση του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου αρ. 89 (Ι) του 2001. Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων του στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Υγείας της Βουλής, διαφάνηκε ότι δεν υπήρχε σύγκλιση απόψεων για θεμελιώδη θέματα του ΓΕΣΥ μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Απαιτήθηκε όπως κατατεθεί νέο νομοσχέδιο, η ετοιμασία του οποίου ανατέθηκε σε λειτουργούς του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας σε συνεργασία με λειτουργούς του Υπουργείου Υγείας και της Νομικής Υπηρεσίας. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, η ετοιμασία του νομοσχεδίου δεν είχε ολοκληρωθεί μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013 (εκκρεμούσε το άρθρο 19 το οποίο αφορά στα ποσοστά συνεισφοράς των δικαιούχων του ΓΕΣΥ).

(β) Σύμφωνα με διατάξεις της νομοθεσίας, η εφαρμογή ορισμένων άρθρων ρυθμίζεται με Κανονισμούς, για την έκδοση των οποίων ο Οργανισμός ετοιμάζει σχετικά προσχέδια Κανονισμών, έτσι ώστε να επιταχυνθεί η οριστικοποίηση και υποβολή τους για ψήφιση μετά την τελική θέσπιση της νομοθεσίας.

Κόστος και εκκρεμότητες εφαρμογής ΓΕΣΥ. Από το 2003, όταν άρχισε η λειτουργία του Οργανισμού, μέχρι το 2012, δαπανήθηκαν σημαντικά ποσά τα οποία, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2003-2011 και τις προκαταρκτικές οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012, ανέρχονται σε περίπου €28,2εκ.

Από το πιο πάνω ποσό, €10,4 εκ. δαπανήθηκαν για αγορά συμβουλευτικών υπηρεσιών, €14,3 εκ. για έξοδα προσωπικού, €1,2 εκ. για ενοίκια κτιρίου για τη στέγαση του Οργανισμού και €2,3 εκ. για άλλα λειτουργικά έξοδα. Επιπρόσθετα, ποσό ύψους €6,7 εκ. δαπανήθηκε από το Υπουργείο Υγείας για αγορά υπηρεσιών συμβούλων για την αναδιοργάνωση των κρατικών νοσηλευτηρίων.

Υλοποίηση ΓΕΣΥ.

(α) Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, ο Οργανισμός έχει ήδη προβεί στη σύναψη συμβολαίων αρκετών εκατομμυρίων ευρώ για μίσθωση υπηρεσιών συμβούλων, ωστόσο, σημαντικά έργα απαραίτητα για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ, όπως η οριστικοποίηση του νομοθετικού πλαισίου, η ολοκλήρωση του διαλόγου με τους παροχείς υπηρεσιών υγείας, ο καθορισμός των εισφορών και συμπληρωμών και η αναδιοργάνωση των κρατικών νοσηλευτηρίων, εξακολουθεί να μην έχουν ολοκληρωθεί, με κίνδυνο, εάν παρουσιαστούν ανυπέρβλητα προβλήματα, να έχουν διενεργηθεί στο μεταξύ δαπάνες για συμβούλους και άλλα, αρκετών εκατομμυρίων ευρώ.

(β) **Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης ΓΕΣΥ.** Σύμφωνα με το αρχικό χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση του ΓΕΣΥ, το οποίο είχε ετοιμαστεί τον Ιανουάριο του 2005, η εφαρμογή του αναμενόταν περί τα τέλη του 2008. Ακολούθησε έκθεση επαναξιολόγησης της πορείας του ΓΕΣΥ, η οποία ετοιμάστηκε από κοινού από το Υπουργείο Υγείας και το Υπουργείο Οικονομικών και υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 10.2.2009, σύμφωνα με την οποία η εισαγωγή του ΓΕΣΥ μετατέθηκε για το 2012. Σε κατοπινό στάδιο,

σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Ιούνιο 2012, η έναρξη λειτουργίας του ΓΕΣΥ μετατέθηκε για τα μέσα του 2015, ενώ σύμφωνα με το αναθεωρημένο Μνημόνιο Συναντίληψης το οποίο υπογράφηκε τον Σεπτέμβριο 2013 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας, και για το οποίο γίνεται αναλυτική αναφορά πιο κάτω, το ΓΕΣΥ θα πρέπει να εφαρμοστεί χωρίς καθυστέρηση μέχρι τα τέλη του 2015. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το Μνημόνιο Συναντίληψης το οποίο υπογράφηκε τον Απρίλιο 2013 θα έπρεπε:

- (i) Να γίνει εκτίμηση και δημοσίευση πριν τη συζήτηση στη Βουλή των Αντιπροσώπων, των δυνητικών κινδύνων και ωφελημάτων από τη σχεδιαζόμενη εισαγωγή του ΓΕΣΥ, σε επικαιροποιημένη αναλογιστική μελέτη η οποία θα λαμβάνει υπόψη πιθανές προτάσεις για εφαρμογή του ΓΕΣΥ κατά στάδια (μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013).
- (ii) Η κατακύρωση του διαγωνισμού για την υποδομή της τεχνολογίας πληροφοριών να εξαρτηθεί από τα αποτελέσματα της μελέτης και την απόφαση για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ.

Η επικαιροποίηση της αναλογιστικής μελέτης για τις δαπάνες του ΓΕΣΥ, ξεκίνησε τον Δεκέμβριο 2012, υποβλήθηκε από τους συμβούλους τελική έκθεση τον Οκτώβριο 2013 και, όπως έχουμε πληροφορηθεί, άρχισαν οι διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για την αναθεώρηση του ύψους των ποσοστών συνεισφοράς που προνοούνται στον περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμο του 2001 και την επιβολή συμπληρωμών με βάση την επικαιροποιημένη μελέτη.

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Μνημόνιο Συναντίληψης του Νοεμβρίου 2013, όσον αφορά στην υποδομή μηχανογράφησης που απαιτείται για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ, θα πρέπει να διερευνηθούν, μέχρι το 1^ο τρίμηνο του 2014, όλες οι επιλογές για συμπληρωματική ενίσχυση της υφιστάμενης υποδομής με την πιο οικονομικά συμφέρουσα επιλογή μεταξύ διαδικτυακών εφαρμογών.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι έχει ετοιμαστεί αναλυτικός οδικός χάρτης με όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ μέχρι το 2015 ο οποίος θα οριστικοποιηθεί, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας μέχρι τον Ιανουάριο 2014.

(γ) Εργασίες για την υλοποίηση των οποίων απαιτείται η συνεργασία άλλων εμπλεκόμενων Τμημάτων. Για την ετοιμασία της έκθεσης επαναξιολόγησης της πορείας του ΓΕΣΥ τον Φεβρουάριο 2009, φαίνεται ότι δεν είχαν ληφθεί υπόψη εργασίες για την υλοποίηση των οποίων απαιτείται η συνεργασία άλλων εμπλεκόμενων Τμημάτων όπως, το Γενικό Λογιστήριο, το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων και το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής, η συμβολή των οποίων θεωρείται πολύ σημαντική για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ.

Σε συνεδρίαση ημερ. 18.10.2010 που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Υγείας με θέμα το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του ΓΕΣΥ, αποφασίσθηκε όπως όλα τα εμπλεκόμενα Τμήματα και το Υπουργείο Υγείας επανέλθουν με χρονοδιαγράμματα και οικονομικές εκτιμήσεις λαμβάνοντας υπόψη τα θέματα προσωπικού, οικονομικών πόρων και το μηχανογραφικό σύστημα. Σύμφωνα με τα πρακτικά συνεδρίας που πραγματοποιήθηκε στις 5 Ιουλίου 2013 υπό την προεδρία του Υπουργού Υγείας, στην παρουσία της Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας, ο Διευθυντής του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων (ΤΕΠ), όσο και οι εκπρόσωποι των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ), ανέφεραν ότι υπό τις παρούσες συνθήκες είναι αδύνατο να αντεπεξέλθουν στον επιπλέον όγκο εργασίας που θα απαιτηθεί, ώστε να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στα μηχανογραφικά συστήματα και να λειτουργήσει το σύστημα αποκοπής και είσπραξης εισφορών, λόγω έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και οικονομικών πόρων. Όπως έχουμε πληροφορηθεί, τον Οκτώβριο 2013, το ΤΕΠ και οι ΥΚΑ υπέβαλαν στο Υπουργείο Υγείας τις ανάγκες τους για το αναγκαίο προσωπικό, ώστε να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους σχετικά με το ΓΕΣΥ.

Αγορά συμβουλευτικών υπηρεσιών για το ΓΕΣΥ.

(α) Από την έναρξη λειτουργίας του Οργανισμού, το συνολικό ύψος των πιο σημαντικών υπηρεσιών που ανατέθηκαν σε συμβούλους για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ, μέχρι το 2012 ανήλθε σε περίπου €10,5 εκ.

Σημειώνεται ότι στο πιο πάνω ποσό δεν συμπεριλαμβάνονται οι επιπρόσθετες εργασίες που ανατέθηκαν στους νομικούς συμβούλους, θέμα για το οποίο γίνεται αναλυτική αναφορά πιο κάτω.

Για τις αδυναμίες του Οργανισμού στην τήρηση των προνοιών της νομοθεσίας που αφορά στις δημόσιες συμβάσεις, η Υπηρεσία μας αναφέρθηκε σε προηγούμενες Εκθέσεις της με κυριότερες διαπιστώσεις την ανάθεση εργασιών σε συμβούλους με τη χρήση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς την προκήρυξη διαγωνισμού και, σε ορισμένες περιπτώσεις, χωρίς την υπογραφή σχετικής σύμβασης.

(β) Όπως αναφέρεται πιο πάνω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι, ο Οργανισμός έχει ήδη προβεί στη σύναψη συμβολαίων αρκετών εκατομμυρίων ευρώ για μίσθωση υπηρεσιών συμβούλων, ενώ σημαντικά έργα απαραίτητα για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ, όπως η αναδιοργάνωση των κρατικών νοσηλευτηρίων εξακολουθεί να παραμένουν ακόμα σε εκκρεμότητα.

Αξιοσημείωτο είναι ότι, σύμφωνα με τους όρους της προφοράς για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Ασφάλισης Υγείας που κατακυρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2008, η αναδιοργάνωση των νοσοκομείων θεωρείτο προαπαιτούμενο για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ, ωστόσο δεν τηρήθηκε ο όρος αυτός με αποτέλεσμα σήμερα, μετά πάροδο δηλαδή 6 ετών, να εξακολουθεί να εκκρεμεί η αναδιοργάνωση των νοσοκομείων.

(γ) Μίσθωση υπηρεσιών νομικών συμβούλων για την υποστήριξη του Οργανισμού σε σχέση με τη διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου αναφορικά με τον διαγωνισμό σχετικά με την Ανάπτυξη, Υλοποίηση, Λειτουργία και Υποστήριξη μιας συνολικής λύσης για το Σύστημα Πληροφορικής και άλλων επιχειρησιακών διαδικασιών του Εθνικού Συστήματος Ασφάλισης Υγείας στην Κύπρο. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, εκκρεμούσε η ετοιμασία και υποβολή στο Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού, πλήρους και τεκμηριωμένης έκθεσης η οποία ζητήθηκε τον Ιούνιο 2011 από το Υπουργείο Οικονομικών, αναφορικά με την εκ νέου ανάθεση επιπρόσθετων εργασιών στους νομικούς συμβούλους, χωρίς να είχε ζητηθεί και ληφθεί η εκ των προτέρων έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου και παρά τις προηγούμενες υποδείξεις του όπως μη επαναληφθεί. Η αναφορά στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το έτος 2011, στο μέρος για τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας, είναι σχετική.

Επιτροπή ελέγχου. Στα πλαίσια της σύγχρονης εταιρικής διακυβέρνησης και με στόχο την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη λειτουργία του Οργανισμού, καθώς επίσης την ενδυνάμωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη σύσταση Επιτροπής Ελέγχου αποτελούμενη από 3 τουλάχιστο μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι η εισήγηση της Υπηρεσίας μας έχει ήδη τεθεί στις 14.11.2013 ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου και προωθείται η υλοποίησή της στα πλαίσια ετοιμασίας προσχεδίου Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης για τον Οργανισμό.

Διορισμός Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου. Μετά την παραίτηση του πρώην Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου στις 23.3.2012 και μέχρι τον διορισμό νέου τον Ιανουάριο 2013, δεν πραγματοποιήθηκαν συνεδρίες του Διοικητικού Συμβουλίου, πράγμα που κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, δεν διευκόλυνε τη λειτουργία του.

Θέση Γενικού Διευθυντή. Το Ανώτατο Δικαστήριο, με απόφασή του τον Ιούνιο του 2005, ακύρωσε τον διορισμό του Γενικού Διευθυντή του Οργανισμού. Το Διοικητικό Συμβούλιο, ενεργώντας, όπως αναφερόταν σε επιστολή του προς την Υπηρεσία μας, στη βάση γνωματεύσεων τόσο του Νομικού Συμβούλου του Οργανισμού όσο και του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, είχε αποφασίσει να διατηρήσει το «status quo» μέχρι την εκδίκαση των εφέσεων από την ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Ο Γενικός Εισαγγελέας στη γνωμάτευσή του υποδείκνυε ότι η ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ισχύει έναντι πάντων, όπως προβλέπει το Άρθρο 146.5. του Συντάγματος, σημειώνοντας μόνο ότι δεν σημαίνει ότι η σύμβαση μεταξύ του Οργανισμού και του Γενικού Διευθυντή του Οργανισμού ήταν άκυρη εξαιτίας της ακυρωτικής απόφασης. Η Υπηρεσία μας είχε τότε εκφράσει την άποψη ότι προέχει ο σεβασμός των αποφάσεων του Δικαστηρίου, και επίσης ότι σε περίπτωση ενδεχόμενης αγωγής του Γενικού Διευθυντή εναντίον του Οργανισμού για καταγγελία της σύμβασης, είναι το Δικαστήριο που τελικά θα

αποφάσιζε αν η καταγγελία της σύμβασης, υπό το φως της ακυρωτικής απόφασης, ήταν επιτρεπτή και αν επιβαλλόταν η καταβολή οποιασδήποτε αποζημίωσης. Η Υπηρεσία μας είχε επισημάνει επίσης ότι στη σύμβαση θα έπρεπε να είχε γίνει ειδική πρόνοια για ακυρότητά της σε περίπτωση ακυρωτικής απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, έτσι που να αποφευχθούν τυχόν συνεπακόλουθες αποζημιώσεις.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, με απόφασή του ημερ.14.1.2008,στις αναθεωρητικές εφέσεις 82/05 και 86/05, απέρριψε τις εφέσεις και ως αποτέλεσμα η πρωτόδικη απόφαση με την οποία ακυρώθηκε η απόφαση του Οργανισμού για διορισμό του Γενικού Διευθυντή κατέστη τελεσίδικη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού, σε συνεδρία του στις 16.1.2008, επανεξέτασε το θέμα της πλήρωσης της θέσης Γενικού Διευθυντή με βάση το πραγματικό και νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης της απόφασης που ακυρώθηκε, λαμβάνοντας υπόψη και σχετική νομική γνωμάτευση και αποφάσισε, κατά πλειοψηφία, να προσφέρει στο Γενικό Διευθυντή διορισμό με πενταετές ανανεώσιμο συμβόλαιο αναδρομικά από την 1.10.2003, με την προϋπόθεση ότι η απόφαση του Οργανισμού θα εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου λήφθηκε με την Απόφαση ημερ. 6.2.2008 και το σχετικό συμβόλαιο υπογράφηκε στις 8.2.2008.

Στις 13.2.2008 το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως ανανεώσει το συμβόλαιο του Γενικού Διευθυντή για περίοδο πέντε ετών από 1.10.2008.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, με απόφασή του τον Ιούνιο 2010 στις σχετικές προσφυγές 422/08 και 623/08, ακύρωσε εκ νέου την απόφαση του Συμβουλίου για επαναδιορισμό του Γενικού Διευθυντή.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού, σε συνεδρία του στις 6.7.2010, αποφάσισε την καταχώριση έφεσης εναντίον της πρωτόδικης απόφασης και παράλληλα την πληροφόρηση του Γενικού Διευθυντή, ότι σύμφωνα με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ο διορισμός του στην εν λόγω θέση έχει ακυρωθεί. Στη συνέχεια ωστόσο, το Συμβούλιο, θεωρώντας ότι ο Γενικός Διευθυντής ενδεχομένως να διεκδικήσει αποζημιώσεις για το υπόλοιπο της θητείας του δηλαδή μέχρι την 30^η Σεπτεμβρίου 2013 και ότι οι υπηρεσίες του, ιδιαίτερα σε σχέση με τον ανταγωνιστικό διάλογο είναι ιδιαίτερης σημασίας, αποφάσισε να του προτείνει να παραμείνει προσωρινά στη θέση του με τους ίδιους όρους και απολαβές μέχρι την τελική εκδίκαση της έφεσης από το Ανώτατο Δικαστήριο.

Η Υπηρεσία μας σημείωσε και πάλι ότι αφενός προέχει ο σεβασμός των αποφάσεων του Δικαστηρίου, και αφετέρου ότι, σύμφωνα με τον περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Γενικών Διευθυντών) Νόμο του 1990, όπως τροποποιήθηκε, σε περίπτωση ακύρωσης από το Ανώτατο Δικαστήριο απόφασης για διορισμό οποιουδήποτε προσώπου στη θέση Γενικού Διευθυντή, η υπογραφείσα μεταξύ αυτού και του οικείου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου σύμβαση, τερματίζεται από την ημερομηνία έκδοσης της Απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Λαμβανομένου δε υπόψη ότι, στη σύμβαση που υπογράφηκε στις 8.2.2008 έχει περιληφθεί, στη βάση σχετικής εισήγησης μας, ειδική πρόνοια για ακυρότητα της σύμβασης σε περίπτωση ακυρωτικής απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αναφέραμε ότι το ενδεχόμενο επιδίκασης αποζημιώσεων κατά τη γνώμη μας ήταν απομακρυσμένο.

Πέραν των πιο πάνω, η Υπηρεσία μας με επιστολή της ημερ. 26.7.2013 προς τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού, παρατήρησε/επισήμανε τα ακόλουθα:

- Στο συμβόλαιο εργοδότησης του Γενικού Διευθυντή, το οποίο υπογράφηκε στις 8.2.2008 με αναδρομική ισχύ από 1.10.2003 – 30.9.2008, περιλήφθηκε πρόνοια, σύμφωνα με την οποία «η εργοδότηση του Γενικού Διευθυντή θα ανανεώνεται αυτόματα για περίοδο πέντε ετών με τους ίδιους όρους, εκτός εάν ο Οργανισμός ή ο Διευθυντής, δώσουν προς το άλλο μέρος έξι μήνες προηγουμένως γραπτή ειδοποίηση ότι δεν επιθυμούν την ανανέωση της εργοδότησης».

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού, σε συνεδρία του στις 13.2.2008, αποφάσισε με βάση την πιο πάνω πρόνοια, την ανανέωση του συμβολαίου εργοδότησης του Γενικού Διευθυντή, για περαιτέρω περίοδο 5 ετών, από 1.10.2008 - 30.9.2013.

Η Υπηρεσία μας σημείωσε ότι τα πιο πάνω, δεν συνάδουν με τις πρόνοιες των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Γενικών Διευθυντών) Νόμων του 1990 έως 2007. Ανέφερε

σχετικά ότι, σύμφωνα με το εδάφιο (1) του άρθρου 3 των πιο πάνω Νόμων, «Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε οικείου Νόμου, ο Γενικός Διευθυντής νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, διορίζεται από το οικείο Συμβούλιο, μετά από προκήρυξη της θέσης, με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου πενταετούς διάρκειας, ή μικρότερη, ώστε να μην υπερβαίνει το καθορισμένο όριο ηλικίας υποχρεωτικής αφυπηρέτησης...».

Σημειώνεται ότι στο εδάφιο (2) του ίδιου άρθρου, επεξηγούνται οι αντικειμενικοί λόγοι για τους οποίους εισήχθη η εν λόγω διάταξη, οι οποίοι περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την υιοθέτηση σύγχρονων τρόπων απασχόλησης σε σχέση με διευθυντικές θέσεις, την ανανέωση των διευθυντικών στελεχών και την εισαγωγή κινήτρων για καλύτερη απόδοση από τα στελέχη αυτά.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, με βάση τα πιο πάνω, το συμβόλαιο εργοδότησης του Γενικού Διευθυντή, δεν μπορεί να ανανεώνεται και θα πρέπει με τη λήξη της πενταετούς διάρκειάς του, να προκηρύσσεται εκ νέου η θέση. Ως εκ τούτου και ενόψει της επικείμενης (τον Ιούλιο 2013) λήξης της περιόδου ισχύος του συμβολαίου εργοδότησης του Γενικού Διευθυντή, η Υπηρεσία μας ανέφερε ότι, σε περίπτωση που –ανάλογα και με τις αποφάσεις που αναμένεται να ληφθούν αναφορικά με την προώθηση του Γενικού Συστήματος Υγείας – κριθεί απαραίτητη η πλήρωση της θέσης, τότε θα πρέπει να τροχοδρομηθούν ενέργειες για την προκήρυξή της. Σημειώνεται ότι, για να είναι δυνατή η προκήρυξη της θέσης, θα πρέπει κατά την άποψη μας να εξασφαλιστεί έγκριση για εξαίρεση από την απαγόρευση πλήρωσης θέσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί της Απαγόρευσης Πλήρωσης Κενών Θέσεων στον Δημόσιο και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα (Ειδικές Διατάξεις) Νόμου του 2013, ο οποίος ισχύει μέχρι την 31.12.2013.

- Σχετικά με τα πιο πάνω, η Υπηρεσία μας παρατήρησε επίσης ότι, αναφορικά με τους όρους εργασίας του Γενικού Διευθυντή, δεν υπάρχει ένδειξη κατά πόσον έχουν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού και υποβληθεί για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο, βάσει των διατάξεων του εδαφίου 4 του άρθρου 3 των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Γενικών Διευθυντών) Νόμων του 1990 έως 2007, πράγμα που όπως ανέφερε θα πρέπει να γίνει, πριν την εκ νέου προκήρυξη της θέσης.
- Επισημάναμε επίσης, την αναγκαιότητα για υποβολή των συμβολαίων, πριν την υπογραφή τους, για νομοτεχνικό έλεγχο, έτσι ώστε να συνάδουν με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι το θέμα τέθηκε ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου στη συνεδρία του που έγινε στις 28 Αυγούστου 2013 και κατόπιν αρχικής συζήτησης συμφωνήθηκε να ξανασυζητηθεί σε επόμενη συνεδρία. Η Υπηρεσία μας παρατηρεί ότι μέχρι τις 27 Νοεμβρίου 2013, ημερομηνία λήξης της επιστολής του Προέδρου του Οργανισμού με τα πιο πάνω σχόλια, το θέμα δεν ξανασυζητήθηκε παρά τη σοβαρότητα του.

4.34 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσίασαν πλεόνασμα ύψους €1.422.963, σε σύγκριση με €3.373.512 το 2011.

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα ανήλθαν σε €11.949.414, σε σύγκριση με €10.122.444 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή μείωση ύψους €1.826.970, που οφείλεται κυρίως στην αύξηση της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το 2011. Σημειώνεται ότι στην κρατική χορηγία για το 2012 περιλαμβάνεται ποσό ύψους €1,075 εκ. για αποζημιώσεις βάσει του Εθνικού Πλαισίου Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για ζημιές που πραγματοποιήθηκαν το 2008 και για διοικητικά έξοδα σε σχέση με την υλοποίηση του Εθνικού Πλαισίου.

(γ) **Έξοδα.** Τα έξοδα ανήλθαν σε €10.526.451, σε σύγκριση με €6.748.932 το 2011. Η διαφορά ύψους €3.777.519 οφείλεται κυρίως στην αυξημένη καταβολή αποζημιώσεων για τις πατάτες, λόγω των ζημιών

από παγετό, ύψους €3.497.771 και στην καταβολή αποζημιώσεων μέσω του Εθνικού Πλαισίου Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την αντιστάθμιση ζημιών στην γεωργία.

(δ) Ασφάλιστρα. Ο Οργανισμός εισέπραξε για το 2012 ασφάλιστρα ύψους €4.406.737, σε σύγκριση με €4.110.134 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €296.603.

(ε) Αποζημιώσεις. Οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν κατά το 2012 ανήλθαν σε €6.323.029, σε σύγκριση με €2.520.141 το 2011.

(στ) Εγγυημένα δάνεια. Η Κυβέρνηση κατέβαλε στους Δανειστικούς Επιτρόπους, μέσω του Οργανισμού, ποσό €633 χιλ., το οποίο αντιπροσωπεύει τη δόση των εγγυημένων δανείων που συνήψε ο Οργανισμός.

Κρατική χορηγία. Το σύνολο της κρατικής χορηγίας ανήλθε κατά το 2012 σε €7,0 εκ., σε σύγκριση με €5,6 εκ. το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €1,4 εκ. Όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, το ποσό της κρατικής χορηγίας για το 2012 περιλαμβάνει ποσό ύψους €1,1 εκ., το οποίο παραχωρήθηκε στον Οργανισμό για την καταβολή αποζημιώσεων βάσει του Εθνικού Πλαισίου σε σχέση με ζημιές που επισυνέβησαν το 2008, και για κάλυψη των διοικητικών εξόδων του Οργανισμού.

Προσωπικό – Μισθοί, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές. Στις 31.12.2012 ο Οργανισμός εργοδοτούσε 38 άτομα σε μόνιμες θέσεις, δύο ωρομίσθιους και ένα άτομο πάνω σε έκτακτη βάση. Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα ταμεία ανήλθαν σε €3.716.794 σε σύγκριση με €3.724.659 το 2011, με μέσο όρο δαπανών για κάθε μόνιμο υπάλληλο €50.681 (€50.497 το 2011), χωρίς να ληφθεί υπόψη η εισφορά στο Σχέδιο Συντάξεων.

Καθυστερημένα ασφάλιστρα. Τα καθυστερημένα ασφάλιστρα ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €3.785.310, σε σύγκριση με €3.117.275 το 2011. Η αύξηση οφείλεται κυρίως, στη μειωμένη είσπραξη ασφαλίσεων που αφορούν σε σιτηρά, μέσω αποκοπής τους από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών (ΟΑΠ), λόγω μείωσης των εκταρικών επιδοτήσεων που προέρχονται από κρατικούς πόρους.

Σχέδιο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων.

(α) Οικονομική κατάσταση. Για την καταβολή των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων του προσωπικού του ο Οργανισμός προέβη στη σύσταση αποθεματικού, με την ονομασία «Σχέδιο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων», το ύψος του οποίου ανερχόταν, στις 31.12.2012, σε €8.981.925 (€7.309.737 στις 31.12.2011). Οι συνεισφορές στο αποθεματικό για το έτος ανήλθαν σε €2.279.395 και οι πληρωμές για συντάξεις και φιλοδορήματα σε €607.207.

(β) Έλλειμμα Σχεδίου. Σύμφωνα με αναλογιστική μελέτη, με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2010, το έλλειμμα του Σχεδίου ανέρχεται στο ποσό των €8.825.000. Η χρηματοδότησή του γίνεται με την καταβολή ετήσιας κυβερνητικής χορηγίας ύψους €1.190.895 για επτά έτη και την καταβολή είτε εφάπαξ ποσού €1.870.068 στο τέλος του 7^{ου} έτους, είτε με καταβολή ετήσιων ποσών ύψους €648.565 ή €267.921 για τα επόμενα τρία ή οκτώ έτη, αντίστοιχα, μετά την περίοδο των επτά ετών. Στην αναλογιστική μελέτη γίνεται επίσης εισήγηση, όπως η επόμενη ενδιάμεση αναλογιστική μελέτη γίνει με ημερομηνία αναφοράς 31.12.2011 και όπως εκπονηθεί μέσα στους πρώτους μήνες του 2012. Όπως πληροφορηθήκαμε, αναμένεται να ζητηθεί, εντός του 2013, η επικαιροποίηση της αναλογιστικής μελέτης.

Οικονομική βιωσιμότητα του Οργανισμού.

(α) Στις 31.12.2012 τα αποθεματικά του Οργανισμού ήταν €21 εκ., σε σύγκριση με €19,6 εκ. στις 31.12.2011.

Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, ο Οργανισμός προέβη σε διερεύνηση της δυνατότητας αντασφάλισής του σε διεθνείς αντασφαλιστικούς οργανισμούς, χωρίς όμως θετικά αποτελέσματα. Επισημαίνεται ότι η μη αντασφάλιση του Οργανισμού, περιορίζει τις δυνατότητες επέκτασης του ασφαλιστικού του σχεδίου, προκειμένου να διαφυλαχθεί η βιωσιμότητά του, με αποτέλεσμα πολλά γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα να παραμένουν χωρίς ασφαλιστική κάλυψη και σε περιπτώσεις ζημιών που δεν καλύπτονται από τον Οργανισμό, οι γεωργοί να απαιτούν κατά χάριν οικονομική βοήθεια από το Κράτος.

(β) Επιδότηση ασφαλιστρών του Οργανισμού. Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, τα ασφαλίστρα που καταβάλλουν οι γεωργοί στον ΟΓΑ είναι επιδοτημένα κατά 50% από το κράτος. Η νομιμότητα της επιδότησης αυτής, στηρίχθηκε στο άρθρο 12 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1857/2006 της Επιτροπής της 15^{ης} Δεκεμβρίου 2006, που επιτρέπει τις ενισχύσεις για την πληρωμή ασφαλιστρών σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων. Στο εν λόγω άρθρο στηρίχθηκαν και οι αποφάσεις του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων ότι η επιδότηση ασφαλιστρου του ΟΓΑ αποτελεί συμβατή κρατική ενίσχυση προς τους γεωργούς.

Σε σημείωμα προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, (ΓΦΠΠ) ημερ. 3.7.2012, αναφέρεται ότι, λειτουργός της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔΓΑΑ), εξέφρασε τηλεφωνικώς αμφιβολίες κατά πόσο το άρθρο 12, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως νομική βάση για την έγκριση των ενισχύσεων. Οι αμφιβολίες αφορούν στην παράγραφο 3 του άρθρου 12 η οποία αναφέρει ότι «οι ενισχύσεις δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδιο στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ασφαλιστικών υπηρεσιών. Η ενίσχυση δεν πρέπει να περιορίζεται σε ασφαλιστική κάλυψη που παρέχεται από μια μόνο ασφαλιστική εταιρεία ή από ένα όμιλο εταιρειών, ούτε να υπόκειται στον όρο ότι το ασφαλιστήριο συμβόλαιο πρέπει να έχει συναφθεί με εταιρεία εγκατεστημένη στο οικείο κράτος μέλος».

Επίσης, εκφράστηκε η άποψη ότι πρέπει να βεβαιωθεί ότι ο ΟΓΑ είναι ένας αυτοχρηματοδοτούμενος οργανισμός και σε περίπτωση που κληθεί να καταβάλει πολύ ψηλές αποζημιώσεις θα εξακολουθεί να παραμένει βιώσιμος.

Εκφράσαμε την άποψη ότι, το πιο πάνω θέμα άπτεται άμεσα της οικονομικής βιωσιμότητας του ΟΓΑ και ζητήσαμε όπως τηρούμαστε ενήμεροι, για οποιεσδήποτε εξελίξεις.

Όπως μας πληροφόρησε η Πρόεδρος του Οργανισμού, η αμφιβολία για τη νομιμότητα της επιδότησης των ασφαλιστρών εκφράστηκε προφορικά από λειτουργό της ΓΔΓΑΑ, η οποία προέβηκε σ' αυτές τις παρατηρήσεις συγκρίνοντας το ασφαλιστικό σχέδιο του ΕΛΓΑ Ελλάδας με το ασφαλιστικό σχέδιο του ΟΓΑ Κύπρου, που είναι εντελώς διαφορετικά Σχέδια.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι, αντιπροσωπεία του Οργανισμού, με επικεφαλής την ίδια, επισκέφθηκε στις 25.2.2013 την πιο πάνω υπάλληλο, της επεξήγησε το ασφαλιστικό σχέδιο του ΟΓΑ και της ζήτησε διευκρινίσεις για τις αμφιβολίες που εξέφρασε σχετικά με τη νομιμότητα της επιδότησης. Τέλος, επισήμανε ότι η εν λόγω υπάλληλος έδειξε να κατανοεί τη νομιμότητα του ασφαλιστικού σχεδίου του ΟΓΑ και έκτοτε, ενώ δεσμεύτηκε ότι θα προέβαινε σε γραπτή ενημέρωση εάν υπήρχε οτιδήποτε ασυμβίβαστο, μέχρι σήμερα δεν υπήρξε οποιαδήποτε άλλη πληροφόρηση.

Η Πρόεδρος ανέφερε επίσης ότι θέση του ΟΓΑ παραμένει ότι ισχύουν οι τρεις διαδοχικές γνωματεύσεις του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, με βάση τις οποίες ο ΟΓΑ αποτελεί «μη επιχείρηση». Συνεπώς η χορήγηση επιδότησης του ασφαλιστρου στο υποχρεωτικό/κοινωνικό σχέδιο του ΟΓΑ είναι καθ' όλα συμβατή με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων και ουδέναν ανταγωνισμό στρεβλώνει. Με βάση και την πρόσφατη επιβεβαίωση από την πιο πάνω λειτουργό της ΓΔΓΑΑ, μια χώρα δύναται να διατηρεί υποχρεωτικό σχέδιο γεωργικής ασφάλισης, εφόσον κρίνει ότι αυτό εξυπηρετεί με το βέλτιστο τρόπο τα συμφέροντα των αγροτών της.

Όπως μας πληροφόρησε το θέμα αναμένεται να διευκρινισθεί σύντομα, με την οριστικοποίηση του νέου Κανονισμού της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις της περιόδου 2014-2020.

Σημειώνεται ότι, η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης διερευνά σχετική καταγγελία εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας που υπέβαλε εταιρεία, η οποία κρίθηκε ότι δεν εμπίπτει στην κατηγορία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και συνεπώς τα ασφαλίστρά της δεν επιδοτούνται από τον ΟΓΑ.

(γ) Επικαιροποίηση της αναλογιστικής μελέτης του Σχεδίου Γεωργικής Ασφάλισης. Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε, στις 3.5.2011, την επικαιροποίηση της αναλογιστικής μελέτης του Σχεδίου Γεωργικής Ασφάλισης, η οποία διενεργήθηκε πριν δέκα χρόνια, με σκοπό να διαπιστωθεί κατά πόσο τα μέτρα που λήφθηκαν απέδωσαν τα αναμενόμενα, τόσο

σε σχέση με τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του Σχεδίου, όσο και σε σχέση με την επίτευξη της ανταποδοτικότητας των επί μέρους ασφαλιστικών σχεδίων. Στην έκθεση επικαιροποίησης, γίνεται εισήγηση για κατηγοριοποίηση των ασφαλισμένων καλλιεργειών σε χαμηλού, μέσου και ψηλού κινδύνου, την προσθήκη νέων κινδύνων στο Σχέδιο και τη βελτίωση των συντελεστών αποζημίωσης για ορισμένες ζημιές. Για εφαρμογή των πιο πάνω ετοιμάστηκαν τροποποιητικά νομοσχέδια των περί Γεωργικής Ασφάλισης Νόμων του 1977 μέχρι 2010 και των σχετικών Κανονισμών, τα οποία έτυχαν νομοτεχνικής επεξεργασίας, αλλά δεν προωθήθηκαν λόγω, όπως αναφέρεται σε σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ημερ. 19.2.2013, των επιφυλάξεων που εκφράστηκαν προφορικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναφορικά με τη συμβατότητα επιδότησης του ασφαλιστρού με το Κοινοτικό Κεκτημένο.

Είσπραξη ασφαλιστρών από εξαγωγή πατατών. Οι παραγωγοί παραδίδουν τις πατάτες χειμερινής εσοδείας στους εξαγωγείς μέχρι τον Φεβρουάριο, όμως οι εξαγωγείς εμβάζουν τα ασφάλιστρα, εκ μέρους των παραγωγών, στον ΟΓΑ, κατά τον επόμενο Σεπτέμβριο. Η καθυστέρηση που παρατηρείται, οφείλεται στο ότι το ασφάλιστρο υπολογίζεται όταν καθοριστεί η μέση τιμή πώλησης των πατατών στο εξωτερικό.

Επειδή μεσολαβεί μεγάλο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία παράδοσης των πατατών μέχρι την καταβολή του ασφαλιστρού, το Διοικητικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του στις 17.6.2013, αποφάσισε όπως υιοθετήσει την πρόταση της Τεχνικής Επιτροπής για υπολογισμό του ασφαλιστρού με βάση τον μέσο όρο των τιμών της περασμένης πενταετίας (αφαιρουμένων των δύο ακραίων τιμών). Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να επισπευθεί τόσο η είσπραξη των ασφαλιστρών (νοουμένου ότι θα υπάρξει και η ανάλογη συνεργασία από τους εμπόρους), όσο και η καταβολή των αποζημιώσεων.

Πληρωμή ασφαλιστρών. Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, τα ασφάλιστρα των σιτηρών και ξηρικών κτηνοτροφικών φυτών, καθώς και μέρος των ασφαλιστρών για τα οινοποιήσιμα και επιτραπέζια σταφύλια, εισπράσσονται μέσω του ΟΑΠ, με αποκοπή τους από το ποσό των εκταρικών επιδοτήσεων που προέρχεται από κρατικούς πόρους.

Σχετικά με το πιο πάνω θέμα παρατηρήθηκε ότι το συνολικό ποσό των ασφαλιστρών για το 2012, υπολογίστηκε από τον Οργανισμό, βάσει των στοιχείων του ΟΑΠ, σε €1.789.435. Ποσό ύψους €496.452 αποκόπηκε από τον ΟΑΠ για λογαριασμό του ΟΓΑ από τις εκταρικές επιδοτήσεις που προέρχονται από κρατικούς πόρους. Το υπόλοιπο ποσό, δεν κατέστη δυνατό να αποκοπεί, λόγω μη επάρκειας των ποσών εκταρικών επιδοτήσεων από εθνικούς πόρους, και το σημαντικότερο μέρος του, ύψους €788.155, παρέμεινε σε εκκρεμότητα μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου μας, τον Ιούλιο του 2013. Σημειώνεται ότι, λόγω της μη είσπραξης του πιο πάνω ποσού από τους παραγωγούς, ο Οργανισμός δεν εισέπραξε ούτε το αντίστοιχο ποσό από την Κυπριακή Δημοκρατία, αφού η επιχορήγηση των ασφαλιστρών από την κυβέρνηση, υπολογίζεται στη βάση των πραγματικών εισπράξεων.

Ενόψει του αναμενόμενου τερματισμού των εκταρικών επιδοτήσεων που καταβάλλονται από εθνικούς πόρους εντός του 2013, αναμένεται ότι θα μειωθούν και οι εισπράξεις ασφαλιστρών μέσω αποκοπών από τον ΟΑΠ. Επιπρόσθετα, λόγω της οικονομικής κρίσης, αναμένεται ότι θα αυξηθεί και ο αριθμός των γεωργών που θα αδυνατούν να καταβάλουν τα ασφάλιστρά τους, γεγονότα που θα πρέπει να προβληματίσουν τον Οργανισμό.

Εθνικό Πλαίσιο Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την Αντιστάθμιση Ζημιών στον Τομέα της Γεωργίας. Με το Εθνικό Πλαίσιο Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την αντιστάθμιση ζημιών στον τομέα της γεωργίας, καθορίζεται η Εθνική Πολιτική για τη διαχείριση ζημιών στη γεωργική παραγωγή, ή στα μέσα παραγωγής, από θεομηνίες και έκτακτα γεγονότα, που δεν καλύπτονται από υφιστάμενα γεωργοασφαλιστικά συστήματα. Η πολιτική αυτή εμπίπτει στα πλαίσια των Κοινοτικών Κατευθυντήριων Γραμμών για τις Κρατικές Ενισχύσεις στον Τομέα της Γεωργίας και Δασοκομίας 2007-2013 και θα ισχύει για όσες ζημιές θα επισυμβούν μέχρι τις 31.12.2013. Το Εθνικό Πλαίσιο Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στις 5.8.2009.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 31.8.2011, ανέθεσε στον Οργανισμό Γεωργικής Ασφάλισης τον ρόλο του Φορέα Υλοποίησης του Εθνικού Πλαισίου Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την Αντιστάθμιση Ζημιών στον Τομέα της Γεωργίας. Με την Απόφαση αυτή εγκρίνεται και η καταβολή

διοικητικών εξόδων προς τον ΟΓΑ, που δεν θα υπερβαίνει τις €100.000 ετησίως, από σχετικό κονδύλι του Υπουργείου ΓΦΠΠ.

Κατά τη διάρκεια του 2012, εμβάστηκε από το Υπουργείο ΓΦΠΠ ποσό €882.000 για καταβολή αποζημιώσεων μέσω του Εθνικού Πλαισίου, για ζημιές που προκλήθηκαν το 2008 και ποσό €92.000 για διοικητικά έξοδα. Οι αποζημιώσεις για το έτος υπολογίστηκαν από τον ΟΓΑ, βάσει εκτιμήσεων του Υπουργείου ΓΦΠΠ, στις €876.246.

Κρατική ενίσχυση για τις ζημιές στους τομείς της γεωργοκτηνοτροφίας, ένεκα της έκρηξης στη Ναυτική βάση «Αντιστράτηγος Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί, στις 11 Ιουλίου 2011. Το Υπουργείο ΓΦΠΠ ετοίμασε Σχέδιο κρατικών ενισχύσεων για τις ζημιές στον τομέα της γεωργοκτηνοτροφίας, που προέκυψαν από την έκρηξη στο Μαρί στις 11.7.2011, το οποίο υποβλήθηκε και έτυχε έγκρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13.7.2012. Το συνολικό ποσό των αποζημιώσεων που καταβλήθηκαν ανήλθε στις €99.714 και αφορούσε σε 29 δικαιούχους.

Μηχανοκίνητα Οχήματα - Βιβλία Κίνησης Οχημάτων. Διαπιστώθηκε ότι τα βιβλία κίνησης οχημάτων δεν ήταν κατάλληλα συμπληρωμένα. Επίσης οι περιγραφές των δρομολογίων που διενεργήθηκαν δεν δίνουν πάντα επαρκή πληροφόρηση, ενώ για ίδια ταξίδια παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές στις αποστάσεις που δηλώθηκαν.

4.35 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Ο Οργανισμός κατά το 2012 παρουσίασε έλλειμμα ύψους €75.963, σε σύγκριση με έλλειμμα €762.207 το 2011. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη μας Έκθεση, το μεγάλο έλλειμμα κατά το 2011 προέκυψε κυρίως από τη μειωμένη κρατική χορηγία, λόγω του ότι οι καταθέσεις προθεσμίας ύψους €689.020, που διατηρούσε ο Οργανισμός από τον προηγούμενο ρόλο του, χρησιμοποιήθηκαν για κάλυψη μέρους της χρηματοδότησης του Προϋπολογισμού του 2011, κατόπιν έγκρισης του Υπουργείου Οικονομικών, αντί κρατικής χορηγίας.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα του Οργανισμού κατά το 2012 ανήλθαν σε €2.104.407 (εκ των οποίων ποσό €1.644.264 ή ποσοστό 78,1% ήταν κρατική χορηγία), σε σύγκριση με έσοδα €1.754.810 το 2011 (εκ των οποίων €1.130.766 ή ποσοστό 64,4% ήταν κρατική χορηγία), δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €349.597 ή ποσοστό 19,9%, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση της κρατικής χορηγίας (€513.498), ενώ παράλληλα σημειώθηκε μείωση των εσόδων από αναλύσεις γάλακτος (€126.213).

Όπως προκύπτει, η συνέχιση της λειτουργίας του Οργανισμού βασίζεται, κατά κύριο λόγο, στην κρατική χορηγία.

(γ) Έξοδα. Τα έξοδα του Οργανισμού κατά το 2012 ανήλθαν σε €2.180.370, σε σύγκριση με €2.517.017 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €336.647 ή ποσοστό 13,4%, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση των δαπανών για μισθούς και ωφελήματα προσωπικού (€242.407), διοικητικά και άλλα έξοδα (€51.432) και αποσβέσεις (€16.950).

Προϋπολογισμός. Ο Προϋπολογισμός του Οργανισμού για το 2012 υποβλήθηκε στο Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος αρχικά στις 31.5.2011 και μετά από διαβουλεύσεις που έγιναν με τα Υπουργεία Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και Οικονομικών, στις 14.10.2011 υποβλήθηκε αναθεωρημένος Προϋπολογισμός. Εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 18.10.2011 και κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 23.11.2011, ενώ σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ψήφιση Προϋπολογισμών) Νόμων, ο Προϋπολογισμός έπρεπε να είχε κατατεθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερο μέχρι τις 30.9.2011.

Ο Προϋπολογισμός ψηφίστηκε σε Νόμο στις 23.2.2012 που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 9.3.2012 (Ν.10(ΙΙ)/2012) και προνοούσε συνολικές δαπάνες ύψους €2,6 εκ. Για τους

μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012, η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια και ως εκ τούτου οι πληρωμές που έγιναν την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 8.3.2012 δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού εξέφρασε την άποψη ότι οι πιο πάνω πληρωμές δεν ήταν παράνομες, καθότι ο Προϋπολογισμός του Οργανισμού για το 2012, ο οποίος εγκρίθηκε σε Νόμο από τις 23.2.2012, καθυστέρησε να δημοσιευθεί χωρίς υπαιτιότητα του Οργανισμού.

Θέμα κατάργησης του Οργανισμού.

(α) Αρμοδιότητες Οργανισμού και προσωπικό. Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ), ημερ. 5.9.2011, σε σύσκεψη που έγινε στο Προεδρικό Μέγαρο στις 22.7.2011 συμφωνήθηκε από τους πολιτικούς αρχηγούς πακέτο μέτρων, στο οποίο περιλαμβάνεται πρόνοια για την κατάργηση του Οργανισμού. Υπό το φως της εξέλιξης αυτής και κατόπιν απόφασης του ΔΣ του Οργανισμού, στάλθηκε σχετική επιστολή στις 9.9.2011 στον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, όπου, ενώ αναγνωρίζεται ασφαλώς το δικαίωμα του Κράτους για τερματισμό της λειτουργίας του Οργανισμού, διατυπώνεται η θέση του ΔΣ ότι το Κράτος θα πρέπει να διασφαλίσει, μεταξύ άλλων, τη συνέχιση των αρμοδιοτήτων του Οργανισμού και τη συνέχιση της εργοδότησης του προσωπικού.

Στην απαντητική επιστολή του Οργανισμού προς την Υπηρεσία μας, ημερ. 6.6.2012, διατυπώνεται η άποψη ότι ο Οργανισμός εφαρμόζει και ελέγχει τις ποσοστώσεις αγελαδινού γάλακτος, οι οποίες αναμένεται ότι θα καταργηθούν το 2015, αλλά παράλληλα με την εν λόγω δραστηριότητα, η συνέχιση της οποίας θα πρέπει να διασφαλιστεί μέχρι τη λήψη τελικής απόφασης για κατάργηση των ποσοστώσεων, υπάρχουν και άλλες δραστηριότητες του Οργανισμού που θα συνεχίσουν να υφίστανται και μετά το 2015. Οι δραστηριότητες αυτές αφορούν κυρίως στη διενέργεια αναλύσεων στο εργαστήριο γάλακτος του Οργανισμού, για λογαριασμό των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, για διασφάλιση της δημόσιας υγείας και για λογαριασμό των παραγωγών και μεταποιητών γάλακτος (αυτοέλεγχος) για τους υποχρεωτικούς ελέγχους στους οποίους πρέπει να προβαίνουν για διακρίβωση της υγιεινής του γάλακτος, με βάση τους σχετικούς Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς, καθώς επίσης και στην ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και διαφόρων φορέων στην Κύπρο, για θέματα που αφορούν στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων.

Η Υπηρεσία μας διατύπωσε την άποψη ότι οι πιο πάνω σημαντικές, αλλά περιορισμένες, εν πάση περιπτώσει, δραστηριότητες, θα μπορούσε να αναληφθούν από άλλες Κρατικές Υπηρεσίες.

Για εξέταση της όλης κατάστασης και για την ομαλή κατάργηση του Οργανισμού, το Υπουργικό Συμβούλιο, με την απόφασή του αρ. 73.626, ημερ. 29.5.2012, ενέκρινε τη σύσταση Τεχνικής Επιτροπής για τη διεξαγωγή μελέτης για το μέλλον του Οργανισμού, καθώς επίσης και τους όρους εντολής της Τεχνικής Επιτροπής, σύμφωνα με τους οποίους η Επιτροπή θα εξέταζε όλα τα πιθανά σενάρια για την κατάργηση του Οργανισμού και τις επιπτώσεις τους και θα μελετούσε, μεταξύ άλλων, τις σημερινές δραστηριότητες, το μέλλον του προσωπικού και τρόπους αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας και του εξοπλισμού του Οργανισμού.

Η μελέτη, σύμφωνα με την απόφαση, θα έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι τις 31.12.2012 και να υποβληθεί στον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Όπως διαπιστώθηκε, ύστερα από οδηγίες της Τεχνικής Επιτροπής, ετοιμάστηκε από τη Διεύθυνση του Οργανισμού προσχέδιο της μελέτης, το οποίο εγκρίθηκε από το ΔΣ στις 22.11.2012 και υποβλήθηκε στη Γενική Διευθύντρια Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος στις 28.11.2012, ως Προέδρου της Τεχνικής Επιτροπής, για συζήτηση και τελική διαμόρφωση.

(β) Κτίριο. Ο Οργανισμός στεγάζεται από το 2001 σε ιδιόκτητο κτίριο 1.950 τ.μ. (δεν συμπεριλαμβάνεται το υπόγειο), το οποίο έχει κοστίσει €2.702.162 (€272.826 η γη και €2.429.336 το κτίριο) και στο οποίο εργάζονταν, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, 28 υπάλληλοι (26 μόνιμοι και 2 έκτακτοι) και 5 ωρομίσθιοι. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη μας Έκθεση, ενόψει του επικείμενου τερματισμού της λειτουργίας του Οργανισμού, καθώς και της μείωσης, λόγω αφυπηρετήσεων, των υπηρετούντων υπαλλήλων, εγείρεται το θέμα της αξιοποίησης του κτιρίου, καθώς επίσης και της διαχείρισής του. Εισηγηθήκαμε όπως, σε συνεννόηση με το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, εξεταστεί το ενδεχόμενο αξιοποίησης του κτιρίου από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών.

Σχετικά με όλα τα πιο πάνω, η Υπηρεσία μας ζήτησε να πληροφορηθεί για τυχόν αποφάσεις που λήφθηκαν και ενέργειες που γίνονται, σε σχέση με τη συνέχιση των αρμοδιοτήτων του Οργανισμού και γενικά το μέλλον του, καθώς επίσης και για την τύχη του προσωπικού και του κτιρίου του Οργανισμού. Παρατηρήσαμε, επιπρόσθετα, ότι η Τεχνική Επιτροπή εξακολουθούσε να συζητεί για αρκετούς μήνες το προσχέδιο της μελέτης που κατατέθηκε σε αυτήν, το οποίο, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, εκπονήθηκε από τον ίδιο τον Οργανισμό (από τη Διεύθυνση του Οργανισμού και εγκρίθηκε από το ΔΣ) και η οποία, μελέτη, σε αντίθεση με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για υποβολή της στον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος μέχρι 31.12.2012, όπως πληροφορηθήκαμε, υποβλήθηκε στον εν λόγω Υπουργό τον Μάιο 2013.

Στην απάντησή του, ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς ανέφερε ότι δεν υπάρχει, μέχρι στιγμής, τελική απόφαση για κατάργηση των ποσοστώσεων το 2015, καθότι υπάρχουν σοβαρές αντιδράσεις από χώρες μέλη της ΕΕ.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την απόφασή του αρ. 75.188, ημερ. 5.6.2013, εξουσιοδότησε τον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και τον Υπουργό Οικονομικών όπως προβούν στις απαραίτητες ενέργειες, συμπεριλαμβανομένων των διαβουλεύσεων με τη Συνδικαλιστική πλευρά, για την κατάργηση, μεταξύ άλλων, του Οργανισμού Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας και την ένταξη των αρμοδιοτήτων και μέρους του προσωπικού του στο Τμήμα Γεωργίας και του υπόλοιπου προσωπικού σε άλλες υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, καθώς και τη μεταφορά όλων των οικονομικών τους υποχρεώσεων, των περιουσιακών στοιχείων του Οργανισμού και των Ταμείων Συντάξεως, Προνοίας και Υγείας στο Κράτος.

Προσωπικό.

(α) Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται το προσωπικό που εργοδοτούσε ο Οργανισμός κατά την 31.12.2012 και την 31.12.2011, μαζί με το ανάλογο κόστος:

	2012	2011
Μόνιμο υπαλληλικό προσωπικό	28	31
Τακτικό εργατικό προσωπικό	5	5
Σύνολο	33	36
Δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές:	€	€
Μόνιμο υπαλληλικό προσωπικό	1.476.157	1.705.139
Τακτικό εργατικό προσωπικό	123.462	121.956
Σύνολο	1.599.619	1.827.095
Μέσος όρος δαπανών προσωπικού:		
Μόνιμο υπαλληλικό προσωπικό	52.720	55.005
Τακτικό εργατικό προσωπικό	24.692	24.391

Σύμφωνα με αναλογιστική μελέτη που έγινε το 2010, οι ελλειμματικές υποχρεώσεις του Οργανισμού στις 31.12.2009 προς το Σχέδιο Συντάξεων και Χορηγημάτων ανέρχονταν σε €120.000, ποσό το οποίο καταβλήθηκε εφάπαξ για πλήρη εξόφληση. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με ενδιάμεση αναλογιστική μελέτη που έγινε το 2013, για την εξασφάλιση της απαραίτητης πληροφόρησης για την εφαρμογή του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 19, η αναλογιστική υποχρέωση του Σχεδίου στις 31.12.2012 ανέρχεται στα €6.179.266 (€7.231.124 στις 31.12.2011) και προκύπτει αναλογιστικό πλεόνασμα ύψους €1.492.886 (€703.929 στις 31.12.2011).

Το συνολικό καθαρό ενεργητικό στις 31.12.2012, όπως παρουσιάζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης (εισπρακτέο ποσό), ανέρχεται σε €174.011.

Κατά τη διάρκεια του 2012 και 2011 ο Οργανισμός απασχόλησε επίσης 3 και 4 έκτακτους υπαλλήλους, με σύνολο δαπάνης € 59.767 και €74.698, αντίστοιχα.

Στις 31.12.2012 υπήρχαν 10 κενές οργανικές θέσεις. Πληροφοριακά αναφέρεται ότι κατά το 2012 καταργήθηκαν 8 από τις 15 κενές θέσεις που υπήρχαν στις 31.12.2011, ενώ 3 θέσεις κενώθηκαν λόγω αφυπηρετήσεων. Οι έκτακτοι υπάλληλοι απασχολήθηκαν έναντι ισάριθμων κενών οργανικών θέσεων βοηθών γραμματειακών λειτουργιών και ενός λογιστικού λειτουργού.

(β) Αναδιοργάνωση. Με την έγκριση του Προϋπολογισμού για το 2011, στον οποίο περιλήφθηκαν οι ρυθμίσεις για την αναδιοργάνωση όπως συμφωνήθηκαν, έχει εγκριθεί ουσιαστικά η αναδιοργάνωση και το νέο οργανόγραμμα του Οργανισμού. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη μας Έκθεση, γεννάται το ερώτημα πώς είναι δυνατόν να έχει εγκριθεί αναδιοργάνωση του Οργανισμού, που συμπεριλαμβάνει και αναβαθμίσεις θέσεων υφιστάμενου προσωπικού, τη στιγμή που λίγους μήνες μετά την έγκριση του Προϋπολογισμού για το 2011, συμφωνείται στο Προεδρικό Μέγαρο, από τους πολιτικούς αρχηγούς, η κατάργηση του Οργανισμού.

Σημειώνεται ότι τα νέα σχέδια υπηρεσίας έτυχαν σχετικής επεξεργασίας από το ΤΔΔ&Π και νομοτεχνικού ελέγχου από τη Νομική Υπηρεσία, εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 29.5.2012 και κατατέθηκαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων για τελική έγκριση, ενώ, την ίδια ακριβώς ημερομηνία, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη σύσταση Τεχνικής Επιτροπής για να μελετήσει τρόπους για την ομαλή κατάργηση του Οργανισμού.

Απαντώντας, ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς ανέφερε ότι η αναδιοργάνωση υποβλήθηκε για έγκριση στην αρμόδια Αρχή από το 2004, με την αλλαγή του καθεστώτος και των δραστηριοτήτων του Οργανισμού, λόγω της ένταξής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία επέφερε και τη διαφοροποίηση των καθηκόντων μεγάλου αριθμού υπαλλήλων και την ανάγκη δημιουργίας νέας δομής και κατάρτισης νέων σχεδίων υπηρεσίας.

Μας ανέφερε επίσης ότι η αναδιοργάνωση εγκρίθηκε τελικά τον Νοέμβριο 2010 και ότι το γεγονός ότι συμφωνήθηκε εκ των υστέρων η κατάργηση του Οργανισμού, δεν σημαίνει ότι ο Οργανισμός θα σταματούσε να λειτουργεί κανονικά, ούτε και εξυπακούεται απόλυση προσωπικού, καθότι οι δραστηριότητες του Οργανισμού συνεχίζουν να είναι αναγκαίες.

(γ) Απασχόληση έκτακτου προσωπικού. Η ανάγκη πρόσληψης για έκτακτη απασχόληση δύο γραφείων και ενός λογιστικού λειτουργού δημοσιεύθηκε στον τύπο τον Δεκέμβριο 2009 και σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση, ο Οργανισμός δεχόταν αιτήσεις για ετοιμασία καταλόγου με μοριοδότηση για τις εν λόγω θέσεις για την κάλυψη των αναγκών για το 2010. Με βάση τον εν λόγω κατάλογο, επιλέχθηκαν και προσλήφθηκαν το 2010 συγκεκριμένα άτομα, αρχικά για περίοδο που έληγε στις 31.10.2010.

Στην προηγούμενη μας Έκθεση, η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι ο Οργανισμός δεν προέβη σε επαναπροκήρυξη των αναγκών για το 2011 και 2012, αλλά αφού εξασφάλισε τη σύμφωνη γνώμη του ΤΔΔ&Π και την έγκριση της Βουλής των Αντιπροσώπων, συνέχισε να απασχολεί τα εν λόγω άτομα με παράταση των υπηρεσιών τους, αρχικά μέχρι τις 31.10.2011 και αργότερα μέχρι τις 31.10.2012.

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τερματισμό της λειτουργίας του Οργανισμού και τα σημερινά δεδομένα, όπως αυτά έχουν διαφοροποιηθεί (αναδιοργάνωση/νέο οργανόγραμμα, κύκλος εργασιών), καθώς επίσης και το γεγονός ότι δύο μόνιμοι λογιστικοί λειτουργοί είχαν τοποθετηθεί ο ένας στην Υπηρεσία Επιθεώρησης και ο άλλος στην Υπηρεσία Δειγματοληψίας του Οργανισμού και ασχολούνταν αποκλειστικά με εργασίες που αφορούν στις Υπηρεσίες αυτές, η Υπηρεσία μας διατύπωσε τις επιφυλάξεις της για την ανάγκη απασχόλησης έκτακτου προσωπικού, θεωρώντας ότι η παράταση των υπηρεσιών των έκτακτων υπαλλήλων το 2012 δεν ενδείκνυτο και εισηγηθήκαμε όπως ο Οργανισμός επαναξιολογήσει την κατανομή των εργασιών στο υφιστάμενο προσωπικό.

Όπως διαπιστώθηκε, οι δύο από τους έκτακτους υπαλλήλους κατέστησαν, λίγο πριν τη λήξη του συμβολαίου τους, εργοδοτούμενοι αορίστου χρόνου, ενώ οι υπηρεσίες του τρίτου έκτακτου τερματίστηκαν με τη λήξη του συμβολαίου του στις 31.10.2012.

Σημειώσαμε ότι προς το τέλος του 2012, ο Οργανισμός προέβη σε κάποιες μετακινήσεις και επανακατανομή προσωπικού, για κάλυψη, μεταξύ άλλων, αναγκών που προέκυψαν από τις πρόωρες αφυπηρετήσεις προσωπικού και από τη λήξη του συμβολαίου απασχόλησης του έκτακτου υπαλλήλου.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς ανέφερε ότι οι δύο λογιστικοί λειτουργοί τοποθετήθηκαν αρχικά στη νεοσύστατη τότε Υπηρεσία Επιθεώρησης του Οργανισμού, μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και ότι η πρόσληψη έκτακτου προσωπικού στο Λογιστήριο και στην Υπηρεσία Επιθεώρησης έγινε για κάλυψη των κενών που δημιουργήθηκαν αργότερα, λόγω του θανάτου ενός υπαλλήλου και της αφυπηρέτησης άλλων, καθώς επίσης και λόγω της ανάληψης της εφαρμογής του Σχεδίου Γάλακτος στα σχολεία.

Μας ανέφερε επίσης ότι με την ανακατανομή των εργασιών του υφιστάμενου προσωπικού, έχει μειωθεί ο αριθμός των εκτάκτων από τρεις σε δύο.

Ωστόσο, η Υπηρεσία μας εξακολουθεί να διατηρεί τις επιφυλάξεις της για την ανάγκη απασχόλησης έκτακτου προσωπικού, καθώς και για τον τρόπο χειρισμού του θέματος από τον Οργανισμό διαχρονικά, που είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, να υπάρχουν δύο πρόσθετοι υπάλληλοι για τους οποίους θα πρέπει να εξευρεθεί τρόπος αξιοποίησής τους, μετά την κατάργηση του Οργανισμού.

Δειγματοληψίες και αναλύσεις νωπού γάλακτος (αιγοπρόβειου και αγελαδινού) για σκοπούς διακρίβωσης της υγιεινής του γάλακτος. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη μας Έκθεση, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες με επιστολή τους, ημερ. 7.5.2012, ζήτησαν από τον Οργανισμό τη διακοπή όλων των ελέγχων που γίνονται για λογαριασμό τους, για τη διακρίβωση της υγιεινής ποιότητας του γάλακτος, με την αιτιολογία ότι το κόστος των εν λόγω ελέγχων (δειγματοληψίες και αναλύσεις) συνιστά κρατική ενίσχυση, αφού πληρώνεται από το Κράτος και ότι το κόστος αυτό, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 853/2004 (Τμήμα ΙΧ, Κεφάλαιο Ι, ΙΙΙ – Κριτήρια για το νωπό γάλα), θα πρέπει να το επωμίζονται οι επιχειρήσεις και οι παραγωγοί.

Με την επιστολή τους, ημερ. 8.5.2012, προς τον Διευθυντή του Οργανισμού, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες διευκρίνισαν ότι οι επίσημοι έλεγχοι, όσον αφορά στις αναλύσεις για την ύπαρξη αντιβιοτικών και αφλατοξινών στο γάλα, θα συνεχιστούν για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και ότι αυτοί θα καλύπτουν το παραδιδόμενο νωπό γάλα στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας γάλακτος, με βάση συγκεκριμένο εβδομαδιαίο πρόγραμμα, το οποίο θα εφαρμόζεται προσωρινά, μέχρι την οριστική επίλυση του προβλήματος. Όπως διαπιστώθηκε, οι έλεγχοι στο νωπό γάλα για λογαριασμό των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών έχουν περιοριστεί πλέον στους επίσημους ελέγχους για διασφάλιση της δημόσιας υγείας που προβλέπονται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 882/2004. Για το 2013 υπογράφηκε συμβόλαιο συνεργασίας, μεταξύ Οργανισμού και Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, για διενέργεια των υποχρεωτικών αναλύσεων που πρέπει να γίνονται, με βάση τον εν λόγω Κανονισμό και συγκεκριμένα για ελέγχους παρουσίας αντιμικροβιακών ουσιών, αφλατοξίνης και της επαλήθευσης της καθαριότητας βυτιοφόρων νωπού γάλακτος.

Όσον αφορά στους υποχρεωτικούς ελέγχους για διακρίβωση της υγιεινής του γάλακτος, στους οποίους πρέπει να προβαίνουν οι ίδιοι οι παραγωγοί και μεταποιητές γάλακτος (αυτοέλεγχοι), με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 853/2004, οι οποίοι είχαν διακοπεί από τον Μάιο 2012, όπως αναφέρεται πιο πάνω, αυτοί επανήρχισαν σταδιακά αργότερα στη βάση της νέας κατάστασης, όπως αυτή διαμορφώθηκε, με καταβολή του κόστους από μέρους των παραγωγών και των επεξεργαστών του γάλακτος, μέσω υπογραφής σχετικών συμβολαίων με όσους από αυτούς επέλεξαν να συμβληθούν για τη διεξαγωγή αναλύσεων με τον Οργανισμό, μετά από σχετική πρόσκληση στην οποία προέβη ο Οργανισμός στις 21.6.2012.

Τα έσοδα από τις αναλύσεις ανήλθαν το 2012 σε €332.120, σε σύγκριση με €458.333 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €126.213 ή ποσοστό 27,5%.

Εθνική ποσότητα αναφοράς (ποσοστώσεις) γάλακτος. Ποσόστωση σημαίνει την ποσότητα γάλακτος που δικαιούται να παραγάγει κάποιος παραγωγός, χωρίς να του επιβληθεί οποιαδήποτε εισφορά επί του πλεονάσματος (Levy), δηλαδή πρόστιμο.

Την ευθύνη για τη διαχείριση του συστήματος των ποσοστώσεων έχει ο Οργανισμός, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που του παρέχει το άρθρο 24 του Νόμου, καθώς επίσης και με βάση τη συμφωνία αναδοχής που έχει με τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών.

Η διαδικασία εφαρμογής του συστήματος των ποσοστώσεων αγελαδινού γάλακτος, οι οποίες αποτελούν ένα από τα Μέτρα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που εφαρμόζεται στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθορίζεται με βάση τους Κοινοτικούς Κανονισμούς 1234/2007 και 595/2004 και το εκάστοτε διάταγμα του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος που αφορά σε ποσοστώσεις, το οποίο εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 58B του περί Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας Νόμου.

Στόχος του Μέτρου είναι ο περιορισμός της ανεξέλεγκτης παραγωγής γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων. Για παραγωγή γάλακτος πέραν της ποσόστωσης επιβάλλεται εισφορά επί του πλεονάσματος (Levy).

Με την προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η εθνική ποσότητα αναφοράς (ποσοστώσεις) καθορίστηκε σε 145.200 τόνους αγελαδινού γάλακτος (140.970.874 λίτρα), ενώ μεταγενέστερα, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 248/2008 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ημερ. 17.3.2008, η εθνική ποσότητα αναφοράς αυξήθηκε σε 148.104 τόνους αγελαδινού γάλακτος (143.790.291 λίτρα). Με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 72/2009 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ημερ. 19.1.2009, η εθνική ποσότητα αναφοράς αυξήθηκε περαιτέρω σε 149.585,04 τόνους (145.228.194 λίτρα). Σημειώνεται ότι ο Κανονισμός (ΕΚ) 72/2009 προβλέπει ετήσια αύξηση 1% της εθνικής ποσότητας αναφοράς κάθε χρόνο, μέχρι και το γαλακτοκομικό έτος 2014-2015, με εξαίρεση την τελευταία χρονιά (δηλαδή το 2015), όπου δεν προβλέπεται καμιά αύξηση. Για το γαλακτοκομικό έτος 2011-2012, ο εν λόγω Κανονισμός προβλέπει εθνική ποσότητα αναφοράς για την Κύπρο 152.591,70 τόνους (148.147.281 λίτρα).

Για την περίοδο 1.4.2011-31.3.2012, η εθνική ποσότητα αναφοράς διαχωρίστηκε σε «Παραδόσεις» 151.845,94 τόνους (147.423.240 λίτρα) και σε «Απευθείας Πωλήσεις» 745,76 τόνους (724.041 λίτρα). Λόγω του ότι κατά το γαλακτοκομικό έτος που έληξε στις 31.3.2012, η Κύπρος παρήγαγε, μετά από την αναπροσαρμογή για το δίσεκτο έτος, συνολικά 151.310.446 λίτρα αγελαδινού γάλακτος (150.785.213 λίτρα «Παραδόσεις» και 525.233 λίτρα «Απευθείας Πωλήσεις»), σημειώθηκε υπέρβαση της εθνικής ποσότητας αναφοράς, με αποτέλεσμα να καταβληθεί εισφορά επί του πλεονάσματος (Levy) ύψους €963.706.

Πληροφοριακά αναφέρεται ότι την εισφορά επί του πλεονάσματος επωμίστηκαν 21 παραγωγοί με ποσόστωση για «Παραδόσεις», η οποία καταβλήθηκε στον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών για να την καταβάλει στο Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο.

Ενοικίαση τυροκομείου στη Λάρνακα. Ο Οργανισμός υπενοικιάζει από το 1997 σε συγκεκριμένη γαλακτοβιομηχανία το υποστατικό στο οποίο στεγάζετο το τυροκομείο στη Λάρνακα, χωρίς την έγκριση του ιδιοκτήτη, ο οποίος ζητά επιτακτικά από το 2003 την επιστροφή του υποστατικού του, με πιθανό τον κίνδυνο ο ιδιοκτήτης να κινηθεί νομικά εναντίον του Οργανισμού.

Παρά τις προσπάθειες που έγιναν από τον Οργανισμό, μέσω του νομικού του συμβούλου, προς την εν λόγω γαλακτοβιομηχανία, για παράδοση των εγκαταστάσεων του τυροκομείου και του εξοπλισμού που υπάρχει σ' αυτό το συντομότερο και παρόλο ότι η γαλακτοβιομηχανία αυτή μετακινήθηκε σε νέο εργοστάσιο, εντούτοις το υποστατικό δεν έχει ακόμη παραδοθεί, χωρίς ο Οργανισμός να προχωρήσει στη λήψη οποιωνδήποτε μέτρων εναντίον της γαλακτοβιομηχανίας.

Τον Απρίλιο 2011 ο ιδιοκτήτης του τυροκομείου κατέθεσε αίτηση ενώπιον του Δικαστηρίου Ελέγχου Ενοικιάσεων Λάρνακας τόσο εναντίον του Οργανισμού, όσο και εναντίον της γαλακτοβιομηχανίας για εκκένωση και παράδοση του υποστατικού. Η υπόθεση, η οποία ήταν αρχικά ορισμένη για ακρόαση στις 6.12.2012, αναβλήθηκε για τον Νοέμβριο 2013.

Στην απαντητική επιστολή του Οργανισμού, ημερ. 6.6.2012, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι ο Οργανισμός είναι έτοιμος να παραδώσει το υποστατικό όταν η γαλακτοβιομηχανία το παραδώσει μαζί με τον εξοπλισμό του.

Σημειώνεται ότι η εν λόγω γαλακτοβιομηχανία δεν είχε καταβάλει, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, οποιοδήποτε ενοίκιο για το 2013, ενώ το ενοίκιο για το 2012 καταβλήθηκε στις 26.11.2012.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι ο ίδιος ο Οργανισμός ζητούσε επίμονα από τον ιδιοκτήτη να προσφύγει στο Δικαστήριο Ελέγχου Ενοικιάσεων για να δοθεί λύση στο πρόβλημα. Όσον αφορά στην είσπραξη των ενοικίων προς το τέλος του χρόνου, μας ανέφερε ότι αυτό γίνεται κατόπιν υπόδειξης του νομικού τους συμβούλου.

Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών. Ο Οργανισμός διατηρούσε καταθέσεις σε τρεχούμενο λογαριασμό και καταθέσεις προθεσμίας κάτω από τον προηγούμενο του ρόλο (€683.263 στις 31.12.2010), με το δικαιολογητικό της αντιμετώπισης υποχρεώσεων που πιθανόν να προκύψουν είτε από υποθέσεις που εκκρεμούν στο δικαστήριο ή που αφορούν σε φόρο εισοδήματος, έλλειμμα στο Σχέδιο Συντάξεων και Χορηγημάτων κ.ά. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως, δεδομένου ότι η λειτουργία του Οργανισμού βασίζεται, στον μεγαλύτερο της βαθμό, στην κρατική χορηγία, το πιο πάνω ποσό κατατεθεί στο Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας ή χρησιμοποιηθεί έναντι της κρατικής χορηγίας και στην περίπτωση που προκύψουν οποιεσδήποτε υποχρεώσεις τότε να ζητηθεί επιπρόσθετη χορηγία από το κράτος.

Μετά από αίτημα του Οργανισμού, το Υπουργείο Οικονομικών με επιστολή του, ημερ. 29.8.2011, διαβίβασε την έγκρισή του για χρησιμοποίηση των καταθέσεων προθεσμίας για κάλυψη μέρους της χρηματοδότησης του Προϋπολογισμού του 2011, αφού προηγουμένως στις 22.6.2011, είχε δώσει τη δέσμευσή του για παραχώρηση των απαιτούμενων πιστώσεων για κάλυψη οποιασδήποτε υποχρέωσης προκύψει από τον προηγούμενο ρόλο του. Το ποσό των καταθέσεων που τελικά χρησιμοποιήθηκε ανήλθε σε €689.020.

Ο Οργανισμός συνεχίζει να διατηρεί κατατεθειμένο σε δύο τρεχούμενους λογαριασμούς, ποσό ύψους περίπου €56.000 (€52.000 το 2011), που αφορά στον προηγούμενο του ρόλο. Ενόψει της πιο πάνω δέσμευσης του Υπουργείου Οικονομικών, αναμενόταν ότι τα εν λόγω ποσά θα χρησιμοποιούνταν για χρηματοδότηση των δαπανών του Προϋπολογισμού για το 2012, πράγμα το οποίο δεν έγινε.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι το ποσό που είναι κατατεθειμένο στους τρεχούμενους λογαριασμούς θα χρησιμοποιηθεί για απρόβλεπτες ανάγκες που πιθανόν να προκύψουν, σε σχέση με τον προηγούμενο του ρόλο και ότι το θέμα αυτό θα ρυθμιστεί στα πλαίσια της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου για το μέλλον του Οργανισμού.

4.36 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων. Μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, δεν είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012, με αποτέλεσμα να μη διενεργηθεί ο ετήσιος έλεγχος, σύμφωνα με το άρθρο 26(1) του περί Οργανισμού Νεολαίας Νόμου αρ. 33(Ι) του 1994, ενώ οι τελικές οικονομικές καταστάσεις του Οργανισμού για το έτος 2011 υποβλήθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση, στις 24.10.2013. Η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών και άλλων μέτρων σχετικά με τις οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν και αποστερεί τόσο τη Βουλή όσο και τους πολίτες από το δικαίωμα ενημέρωσης για τα πεπραγμένα του Οργανισμού.

Τήρηση λογιστικών βιβλίων. Μετά από επισήμανσή μας ότι το λογιστικό σύστημα (FIMAS) του Γενικού Λογιστηρίου που χρησιμοποιούσε ο Οργανισμός δεν ήταν, κατά την άποψή μας, κατάλληλο αφού κατέγραφε τις λογιστικές πράξεις στη βάση της αρχής των εισπράξεων και πληρωμών αντί της βάσης δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων, ο Οργανισμός προμηθεύτηκε νέο λογισμικό το οποίο λειτουργεί από την 1.1.2012.

Αποτελέσματα του έτους 2011.

(α) Έσοδα. Τα έσοδα του Οργανισμού ήταν €5.280.955 για το 2011, σε σύγκριση με €4.782.576 το 2010. Στα έσοδα του Οργανισμού περιλαμβάνεται κρατική χορηγία €4.350.000, που συνιστά το 82% των εσόδων για το έτος 2011 (€4.332.290 για το 2010).

(β) Έξοδα. Τα συνολικά έξοδα του Οργανισμού για το 2011 ανήλθαν σε €5.132.160, σε σύγκριση με €5.077.470 για το 2010. Η αύξηση των εξόδων το 2011 σε σύγκριση με το 2010, οφείλεται κυρίως στην αύξηση του κόστους μισθοδοσίας. Στα έξοδα δεν περιλαμβάνονται οι απολαβές των δύο δημόσιων υπαλλήλων που είναι εδώ και χρόνια αποσπασμένοι στον Οργανισμό, από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού.

Προϋπολογισμός. Ο Προϋπολογισμός του Οργανισμού για το οικονομικό έτος 2011 εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού στις 4.11.2010, από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 31.1.2011 και ψηφίστηκε σε Νόμο από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 24.3.2011. Δεδομένου ότι η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2011, οι δαπάνες που διενεργήθηκαν κατά την περίοδο 1 – 23.3.2011 δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

Θέματα Προσωπικού.

(i) Προσωπικό. Κατά το 2011 ο Οργανισμός, απασχολούσε 29 άτομα σε μόνιμες θέσεις και 3 ωρομίσθιους, (όπως και το 2010), καθώς και έξι έκτακτους γραφείς, οι οποίοι προσλήφθηκαν στις 25.11.2011 για τα πολυκέντρα Νεολαίας.

Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές του μόνιμου υπαλληλικού προσωπικού ανήλθαν σε €1.050.410, σε σύγκριση με €933.646 το 2010 και του εργατικού προσωπικού σε €48.510 (€46.886 το 2010).

Με βάση τα πιο πάνω, ο μέσος όρος δαπανών για το μόνιμο υπαλληλικό προσωπικό ανήλθε σε €36.221, σε σύγκριση με €32.194 το 2010.

(ii) Ταμείο Φιλοδωρήματος. Το Συμβούλιο του Οργανισμού, στις συνεδρίες του ημερ. 29.9.1994 και 6.10.1994, ενέκρινε τους όρους υπηρεσίας του προσωπικού με σύμβαση, στους οποίους αναφερόταν ότι, με τη λήξη της εργασίας τους, θα τους παραχωρείτο φιλοδώρημα, χωρίς ωστόσο να θεσμοθετήσει την απόφαση αυτή με την έκδοση σχετικών Κανονισμών. Με την πλήρωση των μόνιμων θέσεων του Οργανισμού στις 21.12.2007, το προσωπικό με σύμβαση μονιμοποιήθηκε και τερματίστηκαν οι εισφορές στο πιο πάνω Ταμείο, το οποίο στις 31.12.2011 παρουσίαζε υπόλοιπο ύψους €98.252.

Βάσει σχετικής κατάστασης που ετοιμάστηκε από το λογιστήριο του Οργανισμού, το ποσό αυτό αφορούσε επτά υπαλλήλους του Οργανισμού, ωστόσο σε παλαιότερες καταστάσεις υπολογισμού των εισφορών στο Ταμείο, για τα έτη 1998-2002, συμπεριλαμβάνονταν ακόμη δύο άτομα, τα οποία εξακολουθούν να υπηρετούν στον Οργανισμό. Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για τους λόγους για τους οποίους τα δυο μέλη του προσωπικού δεν συμπεριλήφθηκαν στην πρόσφατη κατάσταση και για τα ποσά που αντιστοιχούν στους υπαλλήλους αυτούς, τα οποία θα πρέπει να κατατεθούν στο Ταμείο.

Συνταξιοδοτικά ωφελήματα προσωπικού. Σύμφωνα με τον περί Οργανισμού Νεολαίας Νόμο του 1994, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον Νόμο του 2007 (Ν.151(Ι)/2007), καθώς και σύμφωνα με τους περί Οργανισμού Νεολαίας (Διάρθρωση και Όροι Υπηρεσίας Υπαλλήλων) Κανονισμούς του 2007 (Κ.Δ.Π. 513/2007), τα ωφελήματα αφυπηρέτησης, καθορίζονται με Κανονισμούς που εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 33 του Νόμου. Παρατηρήσαμε ότι, παρόλο που έχουν παρέλθει πέραν των πέντε χρόνων από την ημερομηνία τροποποίησης της νομοθεσίας, δεν έχουν θεσπιστεί ακόμα οι σχετικοί Κανονισμοί που να διέπουν τα ωφελήματα αφυπηρέτησης των υπαλλήλων του Οργανισμού.

Λόγω της πιο πάνω εκκρεμότητας, οι υποχρεώσεις του Οργανισμού σε σχέση με τα ωφελήματα αφυπηρέτησης του προσωπικού δεν έχουν αποτιμηθεί και δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι οι σχετικοί Κανονισμοί έχουν υποβληθεί στις 30.6.2013 στον Γενικό Εισαγγελέα για νομοτεχνικό έλεγχο.

Επιθεώρηση Ταμείου. Ο Οργανισμός μέχρι και το 2011 τηρούσε όλους του τους λογαριασμούς στο Γενικό Λογιστήριο και χρησιμοποιούσε για τις εισπράξεις του τα έντυπα του Γενικού Λογιστηρίου ΓΛ18

«αποδείξεις εισπραξης» και ΓΛ14 «βιβλίο ταμείου». Από το 2012, με την αυτονόμηση του λογιστηρίου του Οργανισμού, εκδίδονται μηχανογραφημένες αποδείξεις εισπραξης, οι οποίες καταχωρίζονται σε λογαριασμό μετρητών.

Από τον έλεγχο του Ταμείου για τα έτη 2011 και 2012 και των μετρητών κατά την ημερομηνία ελέγχου διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- Από έλεγχο που διενεργήθηκε στη σειριακή αρίθμηση των μηχανογραφημένων αποδείξεων εισπραξης που εκδόθηκαν κατά το 2012, διαπιστώθηκε ότι οι αποδείξεις με αριθμούς 12, 28, 39 και 41 δεν παρουσιάζονταν στην κατάσταση λογαριασμού μετρητών. Όπως πληροφορηθήκαμε από τον Οργανισμό, μετά από έλεγχο που διενεργήθηκε από τον λογιστή του Οργανισμού, σε συνεργασία με τον προγραμματιστή του συστήματος, διαπιστώθηκε ότι συγκεκριμένος χρήστης/υπάλληλος του Οργανισμού, προέβηκε σε τροποποιήσεις επί των δοσοληψιών που αφορούν τις πιο πάνω αποδείξεις του συστήματος, από τις οποίες προκύπτει έλλειμμα συνολικού ποσού € 340.
- Κατά το 2011 οι αποδείξεις ΓΛ18 με αριθμούς 334585, 717106 και 717107, για ποσά €70, €10 και €30, αντίστοιχα, δεν ήταν καταχωρισμένες στο βιβλίο ταμείου (ΓΛ 14), ούτε κατατέθηκαν στην Τράπεζα, με αποτέλεσμα να προκύπτει έλλειμμα ύψους €110.
- Τα πιο πάνω είναι σε γνώση του Οργανισμού, ο οποίος διενεργεί σχετική έρευνα σε συνεργασία με τους νομικούς του συμβούλους για διαλεύκανση των πιο πάνω θεμάτων.

Όπως προκύπτει, το νέο λογιστικό σύστημα δεν διαθέτει τις απαραίτητες δικλίδες ασφαλείας.

Όπως μας πληροφορήσε ο Πρόεδρος, ο Οργανισμός έχει προβεί σε σχετική ρύθμιση του λογισμικού συστήματος, έτσι ώστε να μην παρέχεται η δυνατότητα, στους χρήστες, τροποποίησης των δοσοληψιών.

Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Νέα Γενιά σε Δράση». Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 7.3.2007, ενέκρινε τη συμμετοχή της Κύπρου στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Νέα Γενιά σε Δράση» που καλύπτει την περίοδο 2007-2013, καθώς και την Εθνική Διοικητική Δομή για την αποτελεσματική αξιοποίηση και διαχείριση του προγράμματος, η οποία ορίζει τον Οργανισμό ως Εθνική Υπηρεσία Διαχείρισης. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν ελέγχου, διαπίστωσε αδυναμίες σε σχέση με την ικανότητα του Οργανισμού να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του ως Εθνική Υπηρεσία Διαχείρισης (υποστελέχωση, έλλειψη τεχνικής διαχείρισης του προγράμματος, απουσία εσωτερικού ελέγχου, μη διενέργεια οικονομικών ελέγχων) και αποφάσισε όπως παγοποιήσει το Πρόγραμμα, από 1.4.2009 μέχρι να αποκατασταθούν οι αδυναμίες. Τα μέτρα παγοποίησης ήρθαν και το Πρόγραμμα επαναλειτούργησε την 1.6.2010.

Σύμφωνα με σχετικές συμφωνίες, οι οποίες υπογράφηκαν από την Επιτροπή και τον Οργανισμό, στα πλαίσια του πιο πάνω Προγράμματος για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010 και 2011, τα ανώτατα ποσά επιχορήγησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέρχονταν στο €1.391.863, €1.457.528, €233.790, €907.883 και €1.579.443 για τις αποκεντρωμένες δράσεις, αντίστοιχα και €66.669, €110.233, €35.055, €86.610 και €147.346 για τα διαχειριστικά έξοδα, αντίστοιχα. Στα πλαίσια υλοποίησης των πιο πάνω συμβάσεων, παραχωρήθηκαν προκαταβολικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνολικά €974.304, €709.254, €185.085, €635.518 και €1.497.197 που αφορούσαν στις αποκεντρωμένες δράσεις του Προγράμματος για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010 και 2011, αντίστοιχα. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση που υποβλήθηκε από τον Οργανισμό, ως Εθνική Υπηρεσία, και εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι συνολικές δαπάνες που υλοποιήθηκαν και θεωρούνται επιλέξιμες, μέχρι τον Ιούλιο του 2013, για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010 και 2011 ανήλθαν στις €428.646, €629.837, €185.086, €478.810 και €467.421 αντίστοιχα, του προϋπολογιζόμενου ποσού. Όπως προκύπτει, ποσά ύψους €545.658, €79.417, €156.708 και €1.029.776 για έτη 2007, 2008 και 2010, 2011 αντίστοιχα, παρέμειναν αδαπάνητα και θα πρέπει να επιστραφούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ τα συνολικά ποσά που δεν κατέστη δυνατό να εκταμιευθούν σε σχέση με τις αποκεντρωμένες δράσεις ανήλθαν στις €963.217, €827.691, €48.704, €429.073 και €1.112.022 για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010 και 2011, αντίστοιχα. Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε για τα μέτρα που λήφθηκαν ώστε μελλοντικά να μην υπάρξει σημαντική απώλεια κοινοτικής χρηματοδότησης.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι η μη ικανοποιητική απορρόφηση των κονδυλίων οφείλεται στο γεγονός ότι κατά τα αρχικά στάδια της έναρξης του Προγράμματος «Νέα Γενιά σε Δράση» 2007-2010 δεν υπήρξε αρκετό ενδιαφέρον για τη Δράση 2 «Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία». Επισήμανε επίσης ότι, από το 2011 και μετά, παρατηρείται αυξημένο ενδιαφέρον για την υπό αναφορά δράση, με αποτέλεσμα ο αριθμός αιτήσεων που υποβάλλονται στα πλαίσια αυτά να σημειώνει σημαντική αύξηση.

Πρωτοβουλίες Νέων. Η σχετική δαπάνη που προϋπολογίστηκε για το έτος 2011, και αφορά κυρίως στην επιχορήγηση συγκεκριμένων δράσεων που αναλαμβάνουν οι νέοι της Κύπρου ανήλθε στο €1.579.443, ενώ η δαπάνη που πραγματοποιήθηκε ανήλθε στο €1.494.264. Από δειγματοληπτική εξέταση των επιχορηγήσεων που δόθηκαν κατά το 2011 διαπιστώθηκαν τα πιο κάτω:

(α) Τεκμηρίωση πραγματικών δαπανών. Στους οδηγούς έργου για τα προηγούμενα έτη, περιλαμβανόταν πρόνοια σύμφωνα με την οποία, για επιχορηγήσεις άνω των €2.000, θα έπρεπε να υποβάλλονταν πρωτότυπα τιμολόγια. Παρόλο που στην προηγούμενη Έκθεσή μας είχαμε διαπιστώσει συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου υποβλήθηκαν στον Οργανισμό παράτυπες αποδείξεις, αντί το σύστημα ελέγχου να ενδυναμωθεί, αυτό αποδυναμώθηκε, αφού σύμφωνα με τον οδηγό έργου για το 2010 και 2011, γίνεται αποδεκτή και η υποβολή αντιγράφων τιμολογίων, με όλους τους συνεπαγόμενους κινδύνους.

Επίσης σύμφωνα με τον Οδηγό Έργου για το 2010, οι δικαιούχοι δύνανται, με δικά τους έξοδα και ευθύνη, πέραν του εντύπου αξιολόγησης και των σχετικών παραστατικών, να προσκομίζουν και πιστοποιημένους λογαριασμούς εσόδων και εξόδων της δραστηριότητας τους από εγκεκριμένο λογιστικό γραφείο ή ελεγμένους λογαριασμούς από εγκεκριμένο ελεγκτικό γραφείο. Διαπιστώθηκε ότι, σε μια τουλάχιστον περίπτωση χορηγίας Συνδέσμου, για συνολικό ποσό επιχορήγησης €16.000, που καταβλήθηκε εντός του 2010, το οποίο αφορούσε σε δυο αιτήσεις σε δύο διαφορετικές επαρχίες, έγινε αποδεκτή κατάσταση εξόδων, η οποία ετοιμάστηκε από εγκεκριμένο λογιστικό/ελεγκτικό γραφείο, χωρίς να ζητηθεί η υποβολή οποιωνδήποτε τιμολογίων/αποδείξεων. Επισημαίνεται ότι και στις δύο επαρχίες, προσκομίστηκε η ίδια πανομοιότυπη κατάσταση.

Σημειώνεται ότι στον Οδηγό Έργου για το 2011, οι δικαιούχοι δύνανται, σε περίπτωση που η χορηγία είναι πέραν των €5.000, αντί των παραστατικών να προσκομίζουν μόνο έκθεση ελεγκτή. Κατά την άποψή μας, για ενδυνάμωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ο Οργανισμός, θα πρέπει να διασφαλίσει το δικαίωμά του να απαιτεί, όπου το κρίνει σκόπιμο, την προσκόμιση παραστατικών για επιβεβαίωση των δαπανών.

(β) Οικονομική ενίσχυση από άλλους φορείς. Από έλεγχο των αιτήσεων και των εντύπων αξιολόγησης των δικαιούχων, διαπιστώθηκε ότι αυτοί λαμβάνουν επιχορηγήσεις για τον ίδιο σκοπό και από άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένου και του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Εισηγηθήκαμε και πάλι όπως, για καλύτερη και αποδοτικότερη διαχείριση των χορηγιών και μείωση του διοικητικού κόστους, ληφθούν μέτρα σε συνεννόηση με το Υπουργείο, ώστε να καταβάλλεται επιχορήγηση μόνο από ένα φορέα.

(γ) Ενόψει της σημαντικότητας των επιχορηγήσεων που καταβάλλονται στα πλαίσια των Πρωτοβουλιών Νέων, που αντιπροσωπεύουν το 49% του συνόλου των χορηγιών που καταβλήθηκε από τον Οργανισμό κατά το 2011, εισηγούμαστε όπως, στον οδηγό έργου, περιληφθεί πρόνοια για διενέργεια, τουλάχιστον σε δειγματοληπτική βάση, επιτόπιων ελέγχων από λειτουργούς του Οργανισμού, για διαπίστωση της υλοποίησης των δράσεων που επιχορηγούνται.

Πρόγραμμα δημιουργικής και υγιούς απασχόλησης. Το πρόγραμμα δημιουργικής και υγιούς απασχόλησης περιλαμβάνει τη λειτουργία Παιγνιοθηκών, Πολυκέντρων Νεολαίας, Κέντρων Πληροφόρησης Νέων, Ξενώνα Νέων και την υλοποίηση του προγράμματος «Κύπρος-Αιγαίο, Μύθος-Ιστορία-Τέχνη».

Η σχετική δαπάνη που προϋπολογίστηκε για το 2011 ανέρχεται στις €766.875, ενώ η δαπάνη που πραγματοποιήθηκε ανήλθε στις €586.709. Το μεγαλύτερο μέρος της πιο πάνω δαπάνης καταβάλλεται για κάλυψη της αμοιβής των διαφόρων αναδόχων καθηγητών/παιδαγωγών και άλλων συνεργατών, η οποία καθορίζεται στα σχετικά συμβόλαια.

Παρατηρήθηκε ότι στα τιμολόγια δεν επιβαλλόταν ΦΠΑ και επισημάναμε ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εάν ο ετήσιος κύκλος εργασιών των αναδόχων υπερβαίνει τις €15.600, τότε αυτοί είναι

υποχρεωμένοι να εγγραφούν στο ΦΠΑ και να εκδίδουν τιμολόγια για τις υπηρεσίες τους. Επίσης, παρατηρήθηκε ότι τα συμβόλαια δεν χαρτοσημαίνονται, σε αντίθεση με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, ενώ τα τιμολόγια που εκδίδουν οι ανάδοχοι δεν ανέφεραν το σκοπό της μίσθωσης υπηρεσιών, (π.χ. λειτουργία εργαστηρίων γυμναστικής, θεάτρου, μουσικής κ.λ.π).

Επισημάνσαμε επίσης ότι, σύμφωνα με εγκύκλιο της Γενικής Λογίστριας αρ. 1699, ημερ. 16.11.2012, η προσκόμιση φορολογικού τιμολογίου απαιτείται σε οποιαδήποτε πληρωμή για αγαθά/υπηρεσίες.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι, μετά τις υποδείξεις μας κατά τον περσινό έλεγχο, τα συμβόλαια πλέον χαρτοσημαίνονται και στα τιμολόγια που εκδίδουν οι ανάδοχοι, αναφέρεται ο σκοπός της μίσθωσης υπηρεσιών.

Φωτισμός, θέρμανση και καύσιμα. Σε αρκετές περιπτώσεις οι μηνιαίοι λογαριασμοί της ΑΗΚ, για υποστατικά του Οργανισμού, συμπεριλαμβάνουν, πέραν της κανονικής χρέωσης για κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος, επιπλέον χρέωση μέγιστης ζήτησης KVA (Κιλοβολταμπέρ Μέγιστης Ζήτησης), η οποία, για το 2011 κατά μέσο όρο, κυμαίνεται στο 30%, 42% και 66%, της συνολικής χρέωσης και εισηγηθήκαμε όπως ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για καλύτερη διαχείριση του φορτίου ηλεκτρικού ρεύματος του Οργανισμού.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Οργανισμού, το θέμα διερευνήθηκε σε συνεργασία με την ΑΗΚ χωρίς ωστόσο να καταστεί δυνατή η ρύθμισή του.

Αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου. Παρατηρήθηκαν αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, όπως μη συμφιλώση της κατάστασης μισθοδοσίας και της κατάστασης εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τις χρεώσεις στους αντίστοιχους λογαριασμούς, μη σφράγιση και υπογραφή όλων των δελτίων πληρωμής και αποδεικτικών στοιχείων, μη έγκαιρη σύσταση/έγκριση της υπερωριακής απασχόλησης και μη ορθή καταχώριση των δαπανών στα σχετικά άρθρα.

Προσφορά αρ. 4/2011 για παροχή υπηρεσιών για τη διεξαγωγή εσωτερικού ελέγχου του προγράμματος «Νέα Γενιά σε Δράση» για τα έτη 2010 και 2011. Σύμφωνα με οδηγίες τις Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς όλες τις Εθνικές Υπηρεσίες του Προγράμματος «Νέα Γενιά σε Δράση», θα έπρεπε να διεξαχθεί εσωτερικός έλεγχος για τα έτη 2010 και 2011 από ανεξάρτητο ελεγκτικό γραφείο. Με σκοπό τη συμμόρφωση με τις πιο πάνω οδηγίες, στις 18.2.2011 προκηρύχτηκε ο πιο πάνω διαγωνισμός και στις 7.4.2011 η προσφορά κατακυρώθηκε, από το Διοικητικό Συμβούλιο, στον φθηνότερο οικονομικό φορέα για το συνολικό ποσό των €7.000 συν ΦΠΑ, με δικαίωμα προαίρεσης για τα έτη 2012-2013, έναντι του συνολικού ποσού των €6.000 πλέον ΦΠΑ. Το Διοικητικό Συμβούλιο, στις συνεδρίες του στις 18.5.2012 και 31.5.2012, αποφάσισε την εξάσκηση του δικαιώματος προαίρεσης, αναθέτοντας στον συμβασιούχο τον εσωτερικό έλεγχο και για τα έτη 2012-2013.

Σχετικά με τα πιο πάνω, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Στις 10.5.2011 συνομολογήθηκε μεταξύ του Οργανισμού και του εν λόγω οικονομικού φορέα σύμβαση, όπου αναφερόταν ως συμβατική αξία το ποσό των €16.000 συν ΦΠΑ, αντί οι €13.000 (€7.000+€6.000). Για διόρθωση της εκ παραδρομής λανθασμένης καταγραφής της συμβατικής αξίας θα πρέπει να υπογραφεί, από τα συμβαλλόμενα μέρη, σχετική τροποποίηση.

Ο Πρόεδρος του Οργανισμού μάς πληροφόρησε ότι έγινε σχετική τροποποίηση στη σύμβαση.

Οι τελικές εκθέσεις για το 2010 και 2011 υποβλήθηκαν στις 3.11.2011 και 20.12.2012, ενώ σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης αυτές έπρεπε να είχαν υποβληθεί σε 70 ημέρες μετά την υπογραφή της σύμβασης, δηλαδή στις 19.7.2011. Επίσης το εγχειρίδιο διαδικασιών λειτουργίας παραδόθηκε στις 28.5.2013, ενώ σύμφωνα με το συμβόλαιο αυτό έπρεπε να είχε παραδοθεί εντός 30 ημερών από την υπογραφή της σύμβασης, δηλαδή στις 9.6.2011.

Παρόλες τις πιο πάνω καθυστερήσεις δεν επιβλήθηκε σε καμία περίπτωση ρήτρα καθυστέρησης σύμφωνα με τους ειδικούς όρους της σύμβασης.

Επίσης παρόλο που η υποβολή της τελικής έκθεσης για το 2012 ακόμη εκκρεμεί, εντούτοις το σχετικό τιμολόγιο πληρώθηκε από τον Οργανισμό στις 19.7.2013.

4.37 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Κατά το 2012 ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης (ΟΧΣ) παρουσίασε πλεόνασμα, πριν από τη φορολογία, ύψους €3.689.245 σε σύγκριση με €8.817.421 κατά το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €5.128.176 ή ποσοστό 58,16%. Η μείωση του πλεονάσματος προκύπτει κυρίως από την αύξηση της πρόνοιας για επισφαλείς απαιτήσεις ύψους €4.271.290, την αύξηση των εξόδων για πληρωτέους τόκους κατά €2.434.915, (ενώ τα έσοδα από εισπρακτέους τόκους αυξήθηκαν κατά €951.673) και την αύξηση των διαφόρων εσόδων κατά €607.867. Το πλεόνασμα μετά τη φορολογία ανήλθε σε €1.521.720.

(β) **Καταθέσεις.** Οι καταθέσεις στον ΟΧΣ στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €954.411.813, σε σύγκριση με €964.761.904 στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση περίπου €10,35 εκ. ή 1,07%.

(γ) **Δάνεια.** Τα δάνεια στις 31.12.2012 μετά την αφαίρεση της πρόνοιας για επισφαλείς απαιτήσεις ύψους €9,73 εκ. ανέρχονταν σε €866,73 εκ. σε σύγκριση με €853,12 εκ. το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €13,61 εκ. ή 1,60%. Αξίζει να αναφερθεί ότι στο σύνολο των δανείων, από το 2012, δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια των κυβερνητικών σχεδίων ούτε και τα δάνεια με κεφάλαια του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών. Για το λόγο αυτό το ολικό ποσό των δανείων από €1.330,44 εκ. που παρουσιαζόταν στις οικονομικές καταστάσεις το 2011 έχει μειωθεί σε €853,12 εκ. στα συγκριτικά των τελικών λογαριασμών του 2012.

Προσωπικό. Στις 31.12.2012 ο ΟΧΣ εργοδοτούσε 62 άτομα (63 στις 31.12.2011). Το σύνολο των δαπανών προσωπικού, περιλαμβανομένης της πρόνοιας για συντάξεις (€1.449.115), ήταν €4.784.380, σε σύγκριση με €4.737.396 κατά το 2011 (πρόνοια για συντάξεις €1.388.328), σημειώθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €46.984 ή 1%. Ο μέσος όρος ετήσιου κόστους εργοδότησης, μη συμπεριλαμβανομένης της πρόνοιας για συντάξεις, ανέρχεται σε €53.795 (2011: €53.160).

Δάνεια που παρουσιάζουν καθυστερημένες δόσεις. Κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2012 οι καθυστερημένες δόσεις δανείων ανέρχονταν σε €50,7 εκ. και αφορούσαν σε δάνεια ύψους €317,9 εκ, σε σύγκριση με €42,2 εκ. και €271,1 εκ, αντίστοιχα, στις 31.12.2011, παρουσιάζεται δηλαδή αύξηση στις καθυστερημένες δόσεις ύψους €8,5 εκ. ή 20,14%. Λόγω της οικονομικής κρίσης και της αυξανόμενης ανεργίας, ειδικά μετά τα γεγονότα του Μαρτίου 2013 αναμένεται να υπάρξει περαιτέρω επιδείνωση του προβλήματος των καθυστερημένων δόσεων. Όπως έχουμε πληροφορηθεί από τον ΟΧΣ, το γεγονός αυτό έχει προβληματίσει τον Οργανισμό και λαμβάνονται μέτρα για περιορισμό των καθυστερήσεων όπως δικαστικά μέτρα ή εφαρμογή διαδικασίας για εκποίηση του υποθηκευμένου ακινήτου.

Επιπρόσθετα, μελετάται η υιοθέτηση νέων διαδικασιών για αντιμετώπιση της υφιστάμενης κατάστασης, που αφορούν κυρίως σε αναδιαρθρώσεις δανείων, ούτως ώστε να διευκολυνθούν οι δανειζόμενοι.

Έγκριση δανείων. Κατά το 2012 εγκρίθηκαν 535 στεγαστικά δάνεια ύψους €67,7 εκ. (783 δάνεια ύψους €97,4 εκ. το 2011).

Επίσης εγκρίθηκαν 174 δάνεια με βάση το Ειδικό Κυβερνητικό Σχέδιο συνολικού ποσού €19,6 εκ. (258 δάνεια ύψους €33,2 εκ. το 2011).

Χρεωστικός Λογαριασμός Κυπριακού Οργανισμού Αναπτύξεως Γης (ΚΟΑΓ). Ποσό ύψους €244.056 οφείλεται από τον ΚΟΑΓ και προέκυψε από την προμήθεια για την παροχή δανείων των δικαιούχων του ΚΟΑΓ και κυρίως από την οφειλόμενη επιχορήγηση επιτοκίου στα δάνεια των δικαιούχων. Ο ΟΧΣ εξ αιτίας της πιο πάνω οφειλής, δεν χρεώνει πλέον το επιχορηγημένο επιτόκιο στα δάνεια των δικαιούχων του ΚΟΑΓ, αλλά χρεώνει το κανονικό επιτόκιο του ΟΧΣ. Το ποσό παραμένει οφειλόμενο παρόλο που στάληκαν επιστολές στον ΚΟΑΓ, χωρίς όμως ανταπόκριση.

Ενοικίαση υποστατικών. Όλα τα υποστατικά που χρησιμοποιεί ο ΟΧΣ είναι ενοικιαζόμενα και εισηγηθήκαμε όπως υπό τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, ζητηθεί από τους ιδιοκτήτες να προβούν στη μείωση των ενοικίων, όπως έχει πράξει και το δημόσιο για τα ενοικιαζόμενα κτίρια και έχει επιτύχει μειώσεις.

Έκθεση αναφορικά με τις εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας. Ο Διευθυντής Τραπεζικών Υπηρεσιών του ΟΧΣ υπέβαλε στις 5.3.2013 στο Διοικητικό Συμβούλιο, για αξιολόγηση και υιοθέτηση, έκθεση αναφορικά με τις εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας (ΕΔΑΚΕ), όπως απαιτείται από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ), με ημερομηνία αναφοράς 31.12.2012. Η έκθεση επισημαίνει μεταξύ άλλων τα εξής:

- **Κεφαλαιακή επάρκεια.** Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για το 2012 εξακολουθούσε να βρίσκεται σε ψηλά επίπεδα, στο 20,4%, και όπως αναφέρεται στην έκθεση, αναμένεται να συνεχίσει να βρίσκεται σε επίπεδα γύρω στο 21% μέχρι το 2017. Η υποχρέωση του ΟΧΣ για το υπό αναφορά έτος ήταν να διατηρεί δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας της τάξης του 15%.
- **Κίνδυνοι και πολιτικές αντιμετώπισής τους.**
  - **Πιστωτικός κίνδυνος.** Τα δάνεια που παραχωρεί ο ΟΧΣ δεν υπερβαίνουν το 75% της αξίας της υποθήκης. Το ανώτατο ποσό δανείου ανά οικογένεια, όπως έχει οριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΧΣ, είναι €250.000. Για σκοπούς κάλυψης ενδεχόμενων απωλειών το 2012 ο ΟΧΣ προέβλεπε σε αύξηση του ποσοστού της γενικής πρόνοιας για επισφαλείς απαιτήσεις από 5%, επί των υπολοίπων των δανείων που παρουσιάζουν καθυστερημένες δόσεις πέραν των 12 και τους τελευταίους δώδεκα μήνες έχουν καταβάλει λιγότερες από 3 δόσεις, σε 10%. Αναφέρεται επίσης στην πιο πάνω έκθεση ότι, παρά τη μείωση της αξίας των ακινήτων την τελευταία τριετία, ο ΟΧΣ εξακολουθεί να βρίσκεται σε ζώνη χαμηλού κινδύνου.
  - **Κίνδυνος επιτοκίου.** Τα επιτόκια των δανείων είναι μεταβλητά. Δεν χορηγούνται δάνεια σταθερού επιτοκίου. Αυτό διασφαλίζει στον ΟΧΣ τη δυνατότητα να προσαρμόζει τα επιτόκια των δανείων ανάλογα, χωρίς να αντιμετωπίζει κινδύνους σε περίπτωση ανόδου των επιτοκίων.

Όσον αφορά στις καταθέσεις, σταθερά επιτόκια έχουν μόνο τα Γραμμάτια Προθεσμίας. Για τις υπόλοιπες καταθέσεις τα επιτόκια είναι μεταβλητά.

Η πολιτική διαμόρφωσης των επιτοκίων δανείων που ακολουθεί ο ΟΧΣ του επιτρέπει να προσαρμόζει τα επιτόκια έγκαιρα χωρίς να αντιμετωπίζει ιδιαίτερο κίνδυνο από τις αλλαγές στα επιτόκια. Με αυτό τον τρόπο, ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος που προέρχεται από τις καταθέσεις σταθερού επιτοκίου.
  - **Κίνδυνος ρευστότητας.** Η ρευστότητα του ΟΧΣ παρακολουθείται σε σταθερή βάση και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για διατήρηση ρευστότητας πέραν του ποσοστού 20% (του κυκλοφορούντος ενεργητικού/βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις) που απαιτείται από τη σχετική οδηγία της ΚΤΚ. Πολιτική του ΟΧΣ είναι να διατηρεί ρευστότητα γύρω στο 25%. Η πολιτική αυτή διασφαλίζει στον ΟΧΣ τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται χωρίς προβλήματα στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του. Στις 31.12.2012, σύμφωνα με υπολογισμούς του ΟΧΣ, ο δείκτης ρευστότητας ήταν 22,2%.

Από τις αρχές του 2013, ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων κινείται συνεχώς κάτω από τον ελάχιστο δείκτη του 20%. Για τον λόγο αυτό ο ΟΧΣ έχει περιορίσει σημαντικά την έγκριση νέων δανείων. Τα επιτόκια καταθέσεων είχαν αυξηθεί με σκοπό την προσέλκυση καταθέσεων, ωστόσο μετά την απόφαση του Eurogroup (25.3.2013), από τις 28.4.2013 ο ΟΧΣ, όπως και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, προχώρησε σε μείωση των επιτοκίων.

Η ρευστότητα είναι τοποθετημένη στη διατραπεζική αγορά της Κύπρου και σε Κρατικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως. Η τοποθέτηση γίνεται με τρόπο που να επιτρέπει στον Οργανισμό να έχει άμεση πρόσβαση σε σημαντικό μέρος της ρευστότητας, σε περίπτωση που χρειαστεί.

Ζητήσαμε όπως η Υπηρεσία μας τηρείται ενήμερη αναφορικά με την κατάσταση ρευστότητας.

- **Κίνδυνος από Κρατικά Ομόλογα.** Πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) εισηγήθηκε όπως οι μεγάλες τράπεζες που ενέχουν συστημικό κίνδυνο, διατηρούν κεφάλαια τα οποία θα καλύπτουν τη διαφορά μεταξύ της ονομαστικής και αγοραίας αξίας των κρατικών ομολόγων. Σε περίπτωση που η απαίτηση αυτή επεκταθεί και στα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, δεδομένης της σημερινής κατάστασης με τη μειωμένη αγοραία αξία των κρατικών ομολόγων, ο ΟΧΣ θα αντιμετωπίσει πρόβλημα κεφαλαιακής επάρκειας αφού διατηρούσε στις 31.12.2012 επενδύσεις ονομαστικής αξίας €143,5 εκ. σε κυβερνητικά χρεόγραφα. Όπως αναφέρεται στην έκθεση αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, μια ενδεχόμενη «απομείωση» (κούρεμα όπως αναφέρεται στην έκθεση) της τάξης του 20% οδηγεί τον ΟΧΣ στο όριο της κεφαλαιακής επάρκειας όπως έχει οριστεί από την ΚΤΚ. Μεγαλύτερη απομείωση θα οδηγήσει τον ΟΧΣ σε ανεπάρκεια κεφαλαίων. Για περιορισμό του κινδύνου αυτού, ο ΟΧΣ αποφάσισε να μειώσει την έκθεσή του σε κρατικά χρεόγραφα με αυξημένες τοποθετήσεις σε Γραμμάτια Δημοσίου βραχυπρόθεσμης διάρκειας και σε διατραπεζικές καταθέσεις.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ο ΟΧΣ παρουσιάζει τα κρατικά χρεόγραφα στην ονομαστική τους αξία και επιπλέον το Κράτος, λόγω της δυσχερούς οικονομικής του θέσης, προβαίνει σε ανανεώσεις των κρατικών χρεογράφων κατά τη λήξη τους, ο ΟΧΣ θα πρέπει να αναπτύξει σχέδιο κάλυψης της διαφοράς της ονομαστικής αξίας των κρατικών χρεογράφων από την αγοραία περιορίζοντας έτσι τον κίνδυνο ανεπάρκειας κεφαλαίων που θα προκύψει είτε από απομείωση είτε με επέκταση της εφαρμογής της πιο πάνω οδηγίας της ΕΑΤ.

- **Λειτουργικός κίνδυνος.**

- **Κατανομή καθηκόντων.** Τόσο στα Κεντρικά Γραφεία όσο και στα καταστήματα του ΟΧΣ γίνεται κατανομή καθηκόντων με τρόπο που να διασφαλίζεται η κατάτμηση των διαδικασιών σε διάφορα καθήκοντα που εκτελούνται από διαφορετικά άτομα.
- **Εσωτερικός έλεγχος.** Γίνεται συνεχής προσπάθεια αναβάθμισης και ενδυνάμωσης του ρόλου που επιτελεί ο εσωτερικός έλεγχος. Επίσης λειτουργεί Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου που μελετά τα πορίσματα του Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Το 2012 συμπληρώθηκε μελέτη εκσυγχρονισμού και αναδιάρθρωσης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου από εξειδικευμένο οίκο η οποία και εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΧΣ.
- **Συστήματα πληροφορικής.** Η ΣΕΜ (Συνεργατική Εταιρεία Μηχανογράφησης), από την οποία αγοράζονται υπηρεσίες πληροφορικής, δημιούργησε το Συνεργατικό Κέντρο Αποκατάστασης Καταστροφών, το οποίο διασφαλίζει την απρόσκοπτη παροχή μηχανογραφικών υπηρεσιών, σε περίπτωση σοβαρής καταστροφής. Επίσης διατηρεί αντίγραφα των αρχείων (back-up files) σε διαφορετικούς χώρους, για διασφάλιση όλων των πληροφοριών.

- **Κεφαλαιακός Προγραμματισμός.** Όπως αναφέρεται στην έκθεση, η βασική πηγή ενίσχυσης της κεφαλαιακής βάσης του ΟΧΣ είναι τα καθαρά ετήσια του κέρδη που συσσωρεύονται αφού μέχρι σήμερα δεν κλήθηκε από το Κράτος να παραχωρήσει μείρισμα. Επίσης στην έκθεση αναφέρεται ότι οι μεγαλύτερες απειλές προέρχονται από την αστάθεια στις αγορές των κρατικών ομολόγων και από ενδεχόμενη χειροτέρευση του προβλήματος με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως η πιο πάνω έκθεση και τα θέματα που εγείρονται προβληματίσουν σοβαρά το Διοικητικό Συμβούλιο σχετικά με τον καθορισμό και αξιολόγηση μέτρων για την αντιμετώπιση των αναφερθέντων κινδύνων.

Μέρος Β

Έλεγχος μηχανογραφημένων συστημάτων και διαδικασιών μηχανογράφησης.

(α) Φυσική ασφάλεια συστημάτων. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, δεν υπάρχει επαρκής ασφάλεια του δωματίου, όπου βρίσκεται ο κεντρικός εξυπηρετητής DM (Document Management). Εκτός του ότι δεν υπάρχει ελεγχόμενη πρόσβαση στο κτίριο, η πρόσβαση στο δωμάτιο δεν ελέγχεται από σύστημα ασφάλειας. Παρατηρήθηκε επίσης ότι στο δωμάτιο βρίσκεται και ο εκτυπωτής καταστάσεων λογαριασμών, οπότε η χρήση του δωματίου γίνεται από όλο το προσωπικό χωρίς κανένα έλεγχο. Επίσης το δωμάτιο δεν διαθέτει σύστημα ανίχνευσης πυρκαγιάς και καπνού, ούτε και ειδικούς πυροσβεστήρες. Όπως πληροφορηθήκαμε, στο νέο υπό ανέγερση κτήριο του ΟΧΣ έχει γίνει πρόνοια για τα πιο πάνω μέτρα ασφάλειας. Κατά την ημερομηνία ελέγχου, η ολοκλήρωση των εργασιών και η παράδοση του κτηρίου υπολογιζόταν για το Μάρτιο 2014.

(β) Εγχειρίδια χρήσης/διαδικασιών μηχανογραφημένων συστημάτων. Όπως επίσης αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας και σύμφωνα με πρόσφατη ενημέρωση από την Εσωτερικό Ελεγκτή, ο ΟΧΣ δεν διαθέτει γραπτές διαδικασίες μηχανογράφησης. Οι διαδικασίες αυτές είναι γνωστές στο προσωπικό μόνο προφορικά, ενώ κατά την ανάλυση των διαδικασιών αυτών εντοπίστηκαν αδυναμίες. Σημειώνεται ότι παρόλο που ετοιμάστηκε εγχειρίδιο γραπτών οδηγιών που συμπεριλαμβάνει το σύνολο των εγκυκλίων και οδηγιών για διάφορα θέματα που έχουν σταλεί κατά καιρούς από τον Γενικό Διευθυντή και τον Διευθυντή Τραπεζικών Υπηρεσιών, σε αυτό δεν περιλήφθηκαν οδηγίες για θέματα μηχανογράφησης.

Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε η απουσία γραπτής διαδικασίας για τη διαχείριση δικαιωμάτων πρόσβασης των χρηστών, όπως επίσης και η απουσία διαδικασίας για τη διενέργεια περιοδικών ελέγχων αυτών των δικαιωμάτων.

Αδυναμίες εντοπίστηκαν και στη διαδικασία δημιουργίας εφεδρικών αντιγράφων του συστήματος DM καθώς και στο σχέδιο ανάκαμψης του συστήματος. Παρατηρήθηκε ότι η υφιστάμενη διαδικασία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στον ανθρώπινο παράγοντα για τη δημιουργία, μεταφορά και φύλαξη των αντιγράφων.

(γ) Σχέδιο ανάκαμψης μηχανογραφημένων συστημάτων. Σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο που υπάρχει σε περίπτωση απώλειας των συστημάτων ΔΕΛΤΑ (τραπεζικό σύστημα) και DM, ο ΟΧΣ διαθέτει σχέδιο ανάκαμψης και των δύο συστημάτων. Ωστόσο διαπιστώθηκε ότι ενώ το σχέδιο για ανάκαμψη του συστήματος ΔΕΛΤΑ δοκιμάζεται σε τακτική βάση από τη Συνεργατική Εταιρεία Μηχανογράφησης, ο ΟΧΣ δεν έχει προβεί ποτέ σε δοκιμή ανάκαμψης του DM καθώς αυτό δεν προβλέπεται στο σχέδιο.

4.38 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Οικονομικές καταστάσεις. Τα θέματα που προέκυψαν από τον έλεγχο που διενεργήθηκε για το 2009 και 2010 παρουσιάζονται στην Έκθεσή μας για το 2011. Δεν έχουν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας από το Πανεπιστήμιο οι οικονομικές καταστάσεις του για τα έτη 2011 και 2012 και ως εκ τούτου δεν έχει διενεργηθεί ο νενομισμένος έλεγχος.

Έργα Πανεπιστημιούπολης.

(α) Γενικά. Οι εργασίες ανέγερσης της Πανεπιστημιούπολης άρχισαν το 1999 στη βάση του πλαισίου ανάπτυξης του Γενικού Χωροταξικού Σχεδίου. Η τελευταία εκτίμηση της αναμενόμενης δαπάνης όλων των έργων, που έγινε το 2006, ανέρχεται στο ποσό των €410 εκ. σε σύγκριση με €148 εκ. που ήταν η αρχική εκτίμηση το 1995. Σύμφωνα με το Γραφείο Ανάπτυξης της Πανεπιστημιούπολης (ΓΑΠ), η αύξηση στο ποσό της δαπάνης οφείλεται κυρίως (i) στην αύξηση του αριθμού των Τμημάτων/Σχολών που λειτουργούν στο Πανεπιστήμιο με αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των φοιτητών, που είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη για αναθεώρηση των κτιριολογικών προγραμμάτων με αύξηση του δομημένου εμβαδού πέραν του 100%, (ii) στον αναβαθμισμένο σχεδιασμό των έργων, και (iii) στις αυξήσεις των τιμών των εργατικών και υλικών.

Από επιτόπιους ελέγχους, η Υπηρεσία μας διαπίστωσε σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση ορισμένων έργων (Κτιριακές Εγκαταστάσεις Σχολής Επιστημών και Τεχνολογίας, Κτίριο Φοιτητικής Εστίας, Κτίριο Διοίκησης, Αθλητικές Εγκαταστάσεις, Κτιριακές Εγκαταστάσεις Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης, Κτιριακές Εγκαταστάσεις Κοινωνικών Δραστηριοτήτων), οι οποίες οφείλονται

κυρίως στην επιμήκυνση του χρόνου διεκπεραίωσης των μελετών (μετά τη διεξαγωγή των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών), στην αδυναμία των ιδιωτών μελετητών να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στις υποχρεώσεις τους, σε τροποποιήσεις των σχεδίων από το Πανεπιστήμιο και σε προβλήματα με τους Εργολάβους.

Τον Νοέμβριο 2012, ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών του Πανεπιστημίου, μας πληροφόρησε ότι οι παρατηρήσεις μας αναφορικά με τις καθυστερήσεις στη πρόοδο των έργων, έχουν μελετηθεί από τα αρμόδια όργανα του Πανεπιστημίου, και γίνονται προσπάθειες ώστε αυτές να περιοριστούν.

Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί τα κτίρια «Σχολής Επιστημών και Τεχνολογίας», «Φοιτητικές Εστίες», «Διοίκησης», «Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης», «Κοινωνικών Δραστηριοτήτων», και οι Αθλητικές Εγκαταστάσεις ενώ το κτίριο «Κέντρο Πληροφόρησης – Βιβλιοθήκη Στέλιος Ιωάννου είναι σε εξέλιξη και τα κτίρια «Πολύορφος Χώρος Στάθμευσης» και «Κτιριακές Εγκαταστάσεις Πολυτεχνικής Σχολής» είναι υπό μελέτη.

(β) Έργο υπό εκτέλεση.

Κέντρο Πληροφόρησης – Βιβλιοθήκη «Στέλιος Ιωάννου». Στο πλαίσιο ανάπτυξης του Γενικού Χωροταξικού Σχεδίου της Πανεπιστημιούπολης, αποφασίστηκε η προώθηση της ανέγερσης του Κέντρου Πληροφόρησης – Βιβλιοθήκη «Στέλιος Ιωάννου». Μέρος της δαπάνης κατασκευής του έργου ανέλαβε να το καταβάλει, ως δωρεά προς το Πανεπιστήμιο, ιδιώτης. Το ποσό της δωρεάς ανέρχεται σε €8.000.000.

Η εκπόνηση της μελέτης ανατέθηκε, τον Δεκέμβριο 2002, σε Γάλλο Αρχιτέκτονα, όπως προνοούσε σχετικός όρος της πιο πάνω δωρεάς. Η αμοιβή του Αρχιτέκτονα, ύψους €1.520.000, θα καταβληθεί απευθείας από τον εν λόγω ιδιώτη, επιπρόσθετα του ποσού της δωρεάς για την ανέγερση του κτιρίου.

Τον Δεκέμβριο 2005, μετά την ολοκλήρωση της μελέτης, το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου ενέκρινε την εκτίμηση δαπάνης του έργου, η οποία υπολογίστηκε σε €29.046.000. Στο εν λόγω ποσό περιλαμβάνετο το κόστος κατασκευής του κτιρίου χωρίς τον εξοπλισμό και την επίπλωση. Τον Απρίλιο 2007, το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου ενέκρινε την αύξηση του προϋπολογιζόμενου κόστους σε €32.215.000, λαμβάνοντας υπόψη τον πληθωρισμό και την αύξηση των εργατικών. Με νέα εκτίμηση δαπάνης, που ετοιμάστηκε από τους Συμβούλους Επιμετρητές τον Σεπτέμβριο 2008, το κόστος υπολογίστηκε ότι θα ανέλθει στα €38,0 εκ.

Τον Δεκέμβριο 2010, το Πανεπιστήμιο προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την ανέγερση του έργου. Τον Μάρτιο 2011 υποβλήθηκαν 10 προσφορές, η αξιολόγηση των οποίων ολοκληρώθηκε τον Μάιο 2011. Το έργο ανατέθηκε στον χαμηλότερο προσφοροδότη, έναντι του ποσού των €29.699.967.

Οι εργασίες κατασκευής του κτιρίου άρχισαν τον Οκτώβριο 2011, και σύμφωνα με τις πρόνοιες της σύμβασης, η παράδοση του κτιρίου θα γίνει τον Οκτώβριο 2014. Σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασιών που ετοιμάστηκε από τον Εργολάβο, η πρόοδος των εργασιών παρουσιάζει καθυστέρηση 7 περίπου μηνών. Ο Εργολάβος έχει υποβάλει απαίτηση για παράταση χρόνου 109 εργάσιμων ημερών, η οποία εξετάζεται από τον Αρχιτέκτονα του έργου και το Γραφείο Ανάπτυξης της Πανεπιστημιούπολης. Μέχρι σήμερα εξετάστηκε μέρος των απαιτήσεων του Εργολάβου και έχει εγκριθεί η παραχώρηση προς αυτόν, δικαιολογημένης παράτασης χρόνου 15 εργάσιμων ημερών. Αναμένεται η ολοκλήρωση της εξέτασης και των υπόλοιπων απαιτήσεων του.

(γ) Έργα που έχουν συμπληρωθεί.

- (i) Κτιριακές Εγκαταστάσεις Κοινωνικών Δραστηριοτήτων. Απαιτήσεις Εργολάβου για Παράταση Χρόνου και Αποζημιώσεις.** Οι εργασίες κατασκευής του έργου άρχισαν στις 7.1.2008, με συμβατική ημερομηνία ολοκλήρωσης τις 6.5.2010, και ποσό συμβολαίου τα €18.741.000. Οι εργασίες συμπληρώθηκαν στις 22.9.2010, με συνολική καθυστέρηση 4,5 μηνών. Το Πανεπιστήμιο ενέκρινε την παραχώρηση στον Εργολάβο, δικαιολογημένης παράτασης χρόνου μέχρι τις 27.7.2010, ενώ ο υπόλοιπος χρόνος, μέχρι την προσωρινή παραλαβή, θεωρήθηκε ως αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Ο Εργολάβος υπέβαλε απαιτήσεις για οικονομικές αποζημιώσεις, λόγω της πιο πάνω καθυστέρησης, διαφωνώντας τόσο με τον χρόνο παράτασης που του παραχωρήθηκε, όσο και με το ποσό του τελικού λογαριασμού, όπως αυτός υπολογίστηκε από τον Σύμβουλο Επιμετρητή.

Τον Φεβρουάριο 2013, με επιστολή μας προς τον Πρόεδρο και τα Μέλη του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου τους πληροφορούσαμε ότι, η Υπηρεσία μας διερευνούσε καταγγελία αναφορικά με τη διαδικασία και το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν με τον Εργολάβο, με σκοπό τον φιλικό διακανονισμό της πιο πάνω διαφοράς, και εισηγηθήκαμε όπως μην προχωρήσει η πληρωμή προς τον Εργολάβο του ποσού των €890.000 που – όπως πληροφορηθήκαμε – είχε συμφωνηθεί στα πλαίσια του φιλικού διακανονισμού, μέχρι την ολοκλήρωση της έρευνας μας.

Από την πιο πάνω έρευνα, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- Ο Εργολάβος υπέβαλλε κατά καιρούς, με επιστολές του προς τον Αρχιτέκτονα του έργου και το Πανεπιστήμιο, απαιτήσεις για παράταση χρόνου και οικονομικές αποζημιώσεις, λόγω καθυστέρησης στην πρόοδο των εργασιών.
- Σύμφωνα με τον Εργολάβο, η καθυστέρηση οφειλόταν κυρίως στην καθυστέρηση διορισμού 2 υπεργολάβων και 2 προμηθευτών, την έλλειψη πληροφοριών, σε ελλείψεις στη μελέτη καθώς και στην εκτέλεση επιπρόσθετων εργασιών.
- Στις 5.5.2010, η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) του Πανεπιστημίου, ενέκρινε εισήγηση της Τμηματικής Επιτροπής Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΤΕΑΑ), για παραχώρηση προς τον Εργολάβο ενδιάμεσης παράτασης χρόνου 2 μηνών, δηλαδή μέχρι τις 6.7.2010. Η εν λόγω απόφαση κοινοποιήθηκε την ίδια μέρα προς τον Αρχιτέκτονα του έργου, ο οποίος με επιστολή του προς τον Εργολάβο, τον ενημέρωσε σχετικά.
- Ο Αρχιτέκτονας, κατόπιν δικής του αξιολόγησης, την οποία κοινοποίησε προς το Γραφείο Ανάπτυξης της Πανεπιστημιούπολης (ΓΑΠ), αποφάσισε να παραχωρήσει προς τον Εργολάβο παράταση χρόνου μέχρι τις 30.8.2010.
- Στις 18.5.2010, ο Εργολάβος με επιστολή του προς τον Αρχιτέκτονα, διαφώνησε με την παράταση χρόνου, που είχε εγκρίνει το Πανεπιστήμιο στις 5.5.2010.
- Στις 29.3.2011, ο Υπεύθυνος Τομέα Κατασκευών και Διεύθυνσης Έργων του ΓΑΠ, υπέβαλε στην ΚΕΑΑ Έκθεση Αξιολόγησης των συνολικών χρονικών και οικονομικών απαιτήσεων του Εργολάβου, καθώς και των Διορισμένων Υπεργολάβων, σύμφωνα με την οποία:
  - Η συνολική δικαιολογημένη παράταση χρόνου ανήρχετο σε 57 εργάσιμες μέρες, με βάση την οποία προέκυπτε, ως νέα – αναθεωρημένη – ημερομηνία ολοκλήρωσης των εργασιών, η 27.7.2010. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η προσωρινή παραλαβή των εργασιών είχε γίνει στις 22.9.2010, η αδικαιολόγητη καθυστέρηση υπολογίστηκε σε 57 ημερολογιακές ημέρες (από τις 27.7.2010 μέχρι τις 22.9.2010).
  - Η οικονομική αποζημίωση του Εργολάβου και των υπεργολάβων των ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών, λόγω της δικαιολογημένης παράτασης χρόνου ανέρχεται στο συνολικό ποσό των €224.935.
  - Το ποσό της αποζημίωσης του Εργοδότη με βάση τη ρήτρα της σύμβασης, λόγω της αδικαιολόγητης καθυστέρησης, ανέρχεται στις €175.302 (57 ημερολογιακές ημέρες x €3.075,47 ανά ημέρα), επομένως το συνολικό καθαρό πληρωτέο ποσό προς τον Εργολάβο είναι €49.633 (€224.935 - €175.302).
- Η ΚΕΑΑ σε συνεδρία της, στις 31.3.2011, αποφάσισε να εγκρίνει την πιο πάνω Έκθεση Αξιολόγησης.
- Στις 22.8.2012, ο Εργολάβος με νέα επιστολή του προς τον Αρχιτέκτονα, ζήτησε την έκδοση Απόφασης Αρχιτέκτονα, σύμφωνα με τις πρόνοιες του συμβολαίου, αναφορικά με τις απαιτήσεις του για την παράταση χρόνου και την οικονομική αποζημίωση.
- Ο Αρχιτέκτονας εξέδωσε στις 21.9.2012 την Απόφαση του, με την οποία παραχώρησε στον Εργολάβο παράταση χρόνου μέχρι τις 22.9.2010, ημερομηνία της προσωρινής παραλαβής του

έργου. Στην Απόφαση του εισηγήθηκε όπως η εκτίμηση των οικονομικών αποζημιώσεων, γίνει με βάση την πιο πάνω ημερομηνία. Περαιτέρω, επιβεβαίωσε ότι ο Εργολάβος, για χρονικό διάστημα μέχρι και δύο χρόνια, εργαζόταν υπερωριακά, τόσο τις καθημερινές όσο και τα Σαββατοκύριακα, με αποτέλεσμα - όπως αναφέρεται στην Απόφαση του - η καθυστέρηση στην αποπεράτωση των εργασιών να μειωθεί.

- Τέλος, στην Απόφαση του, ο Αρχιτέκτονας ανέφερε ότι, στην παραχώρηση της πιο πάνω παράτασης είχε λάβει υπόψη του αφενός ότι ο Εργολάβος είχε συνεργαστεί πλήρως με τον Αρχιτέκτονα καθ' όλη τη διάρκεια των εργασιών και αφετέρου, ότι η απρόσκοπτη και έγκαιρη ροή πληροφόρησης προς τον Εργολάβο δεν είχε επιτευχθεί επιτυχώς.
- Ο Διευθυντής του ΓΑΠ με επιστολή του ημερ. 10.10.2012 προς τον Αρχιτέκτονα, απέρριψε την πιο πάνω Απόφαση του ως εκπρόθεσμη. Τον πληροφόρησε επίσης ότι οι θέσεις που είχε παραθέσει δεν ήταν πλήρεις και σαφείς και, ως εκ τούτου, δεν γίνονταν αποδεκτές.
- Στις 16.10.2012, ο Διευθυντής του ΓΑΠ με επιστολή του προς τον Εργολάβο, ζήτησε την παραπομπή της διαφοράς που προέκυψε σε διαιτησία, σύμφωνα με τις πρόνοιες της παραγράφου (4) του άρθρου 40 των όρων του συμβολαίου, και ο Εργολάβος, πληροφόρησε στις 19.10.2012 τον Αρχιτέκτονα, ότι αποδέχεται την παράταση χρόνου που του παραχώρησε, δηλαδή μέχρι τις 22.9.2010.
- Στις 11.12.2012, ο Υπεύθυνος Τομέα Κατασκευών και Διεύθυνσης Έργων του ΓΑΠ πληροφόρησε την ΚΕΑΑ ότι προέβηκε σε προφορική ενημέρωση του Προέδρου του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου για το θέμα των απαιτήσεων του Εργολάβου. Κατά την ενημέρωση, του παρέδωσε Πίνακα στον οποίο παρουσιάζονταν τα διάφορα σενάρια επίλυσης της διαφοράς, για διαφορετικές παρατάσεις χρόνου, και το αντίστοιχο ποσό της οικονομικής αποζημίωσης που προκύπτει για κάθε περίπτωση.
- Κατά τη συνεδρία του ημερ. 14.1.2013, το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου, ενημερώθηκε σχετικά με το θέμα των απαιτήσεων του Εργολάβου από τον Διευθυντή Διοίκησης και Οικονομικών, τον Προϊστάμενο Τεχνικών Υπηρεσιών και τον Υπεύθυνο Τομέα Κατασκευών και Διεύθυνσης Έργων. Κατά την πιο πάνω συνεδρία, ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών, ενημέρωσε το Συμβούλιο για την πορεία των προκαταρκτικών διαβουλεύσεων που είχε ο ίδιος με τον Εργολάβο αναφορικά με το ύψος του ποσού της απαίτησης του. Όπως ανέφερε, είχε διερευνήσει ο ίδιος κατά πόσο ο Εργολάβος θα αποδεχόταν ως αποζημίωση ποσό ύψους €500.000, για φιλικό διακανονισμό του θέματος, ο τελευταίος ωστόσο απέρριψε το πιο πάνω ποσό, αντιπροτείνοντας το ποσόν των €1.500.000.
- Το Συμβούλιο αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τριμελή Επιτροπή, αποτελούμενη από μέλη του Συμβουλίου, για να διαπραγματευτεί με τον Εργολάβο και να προσπαθήσει να καταλήξει σε συμφωνία για το ύψος της απαίτησης του, εντός λογικών πλαισίων.
- Στις 13.2.2013, πραγματοποιήθηκε συνάντηση της τριμελούς Επιτροπής με τον Εργολάβο, κατά την οποία, μετά από διαπραγματεύσεις, λήφθηκε απόφαση – κατά πλειοψηφία, εφόσον το ένα μέλος αποχώρησε πριν τη λήξη της συνεδρίας - για καταβολή στον Εργολάβο του συνολικού ποσού των €890.000, για πλήρη και τελική διευθέτηση όλων των απαιτήσεων του, περιλαμβανομένων και των απαιτήσεων των διορισμένων υπεργολάβων. Στην πιο πάνω συνεδρία παρευρίσκετο, χωρίς δικαίωμα ψήφου, μετά από πρόσκληση της Επιτροπής, και ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών.

Ενόψει των πιο πάνω, τον Μάρτιο 2013, με επιστολή μας προς τον Πρόεδρο και τα Μέλη του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα :

- Σύμφωνα με τη δικαιολογημένη παράταση χρόνου και την ημερομηνία προσωρινής παραλαβής του έργου, η ΚΕΑΑ, που είναι το αρμόδιο όργανο του Πανεπιστημίου για τον χειρισμό θεμάτων αλλαγών και απαιτήσεων, ενέκρινε στις 31.3.2011, το συνολικό ποσό των €49.633 για τελική διευθέτηση των απαιτήσεων του Εργολάβου. Ενόψει των πιο πάνω, το ποσό των €890.000, που

συμφωνήθηκε μεταξύ της τριμελούς Επιτροπής και του Εργολάβου, υπερέβαινε κατά πολύ, το πιο πάνω ποσό.

- Ενώ αρχικά ο Αρχιτέκτονας είχε αποφασίσει την παραχώρηση στον Εργολάβο δικαιολογημένης παράτασης χρόνου μέχρι τις 30.8.2010, σε κατοπινό στάδιο, όταν κλήθηκε από τον Εργολάβο να εκδώσει Απόφαση Αρχιτέκτονα, μετέβαλε τη θέση του και στις 21.9.2012, εξέδωσε - εκπρόθεσμα - Απόφαση για παραχώρηση παράτασης χρόνου μέχρι τις 22.9.2010. Επιπρόσθετα, στην πιο πάνω Απόφαση του ο Αρχιτέκτονας, περιέλαβε – αχρείαστα - και αναφορές σχετικά με την απόδοση του Εργολάβου, με τις οποίες ενισχύονταν οι πιθανότητες επιτυχίας των διεκδικήσεων του.
- Στις 15.3.2010, το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου, είχε εγκρίνει τους αναθεωρημένους Όρους Εντολής της ΚΕΑΑ. Με βάση τους όρους αυτούς, τόσο το ποσόν που εγκρίθηκε από την ΚΕΑΑ ως αποζημίωση του Εργολάβου (€224.935) για τη δικαιολογημένη καθυστέρηση, όσο και το ποσόν των αποζημιώσεων του Εργοδότη (€175.302) για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση, ενέπιπταν στα όρια αρμοδιότητας της ΚΕΑΑ. Ως εκ τούτου, το θέμα θα έπρεπε να τύχει οριστικού χειρισμού από την ΚΕΑΑ και επομένως, η παραπομπή του για χειρισμό από το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου δεν ήταν δικαιολογημένη.
- Τελικά το θέμα έτυχε χειρισμού από το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου, το οποίο αποφάσισε τον διορισμό τριμελούς Επιτροπής, αποτελούμενης από μέλη του Συμβουλίου, για διαπραγμάτευση - με τον Εργολάβο - της διαφοράς που είχε προκύψει. Παρατηρήσαμε ότι, ενώ το θέμα ήταν εξειδικευμένο, και αφορούσε πρόνοιες/όρους της σύμβασης, δεν είχε διοριστεί στην πιο πάνω Επιτροπή εκπρόσωπος του ΓΑΠ, που είναι το αρμόδιο όργανο για την υλοποίηση των συμβάσεων, η συμμετοχή του οποίου θα διασφάλιζε τα συμφέροντα του Πανεπιστημίου ενισχύοντας την Επιτροπή κατά τις διαπραγματεύσεις με τον Εργολάβο.
- Τον Απρίλιο 2013, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μας πληροφόρησε ότι το Συμβούλιο, αποφάσισε όπως γίνει διαπραγμάτευση με τον Εργολάβο από Διαπραγματευτική Επιτροπή, η οποία θα αποτελείται από τον Πρύτανη, τον Αντιπρύτανη Διεθνών Σχέσεων, Οικονομικών και Διοίκησης, και ένα Καθηγητή. Η πιο πάνω Επιτροπή θα υποστηρίζεται από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του Πανεπιστημίου, οι οποίες θα έχουν συμβουλευτικό ρόλο.
- Στις 8.5.2013, πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Διαπραγματευτικής Επιτροπής με τον Εργολάβο, για συζήτηση του πιο πάνω θέματος και επαναδιαπραγμάτευση του ποσού των €890.000, που είχε συμφωνηθεί προηγουμένως από την τριμελή Επιτροπή και τον Εργολάβο. Κατά την πιο πάνω συνάντηση, ο Εργολάβος, αφού ενημερώθηκε από τον Πρύτανη ότι το πιο πάνω ποσό δεν είχε γίνει αποδεκτό από το Συμβούλιο πληροφόρησε την Επιτροπή ότι δεν προτίθετο να επαναδιαπραγματευτεί το εν λόγω ποσό και ως εκ τούτου, θα προχωρούσε με νομικά μέσα. Ενόψει των πιο πάνω, η συνάντηση κατέληξε σε αδιέξοδο.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε τον Νοέμβριο 2013 ότι δεν μπορούσε να επιβεβαιώσει τα πιο πάνω, επειδή ενδεχομένως να μην είχαμε υπόψη μας ορισμένα ουσιώδη στοιχεία και γεγονότα για το όλο θέμα και ταυτόχρονα παρατήρησε ότι:

- Το σενάριο Γ στον Πίνακα που τον παρέδωσε ο Υπεύθυνος του Τομέα Κατασκευών και Διεύθυνσης Έργων του ΓΑΠ, το οποίο αντιστοιχούσε σε παράταση χρόνου μέχρι τις 22.9.2010 (η οποία παραχωρήθηκε από τον Αρχιτέκτονα με Απόφαση του στις 21.9.2012) και σε οικονομική αποζημίωση του Εργολάβου ύψους €650.032, αποτέλεσε το σημείο αναφοράς για την τριμελή Επιτροπή διαπραγμάτευσης.
- Τα μέλη της τριμελούς Επιτροπής κατέβαλαν προσπάθεια να γεφυρώσουν το σενάριο Γ με το σενάριο Δ που αντιστοιχούσε σε παράταση μέχρι τις 5.3.2011 (που είχε προτείνει ο Εργολάβος) και οικονομική αποζημίωση €1.086.486.

- Η αναφορά στην Ετήσια Έκθεση μας του 2011 ότι το τελικό κόστος του έργου αναμενόταν να ανέλθει σε €19.750.000 (δηλαδή να υπερβεί κατά €1.000.000 περίπου το ποσό του συμβολαίου), θεωρήθηκε ότι ήταν ενδεικτική του μέγιστου ποσού τελικής συμφωνίας με τον Εργολάβο.
- Το τρίτο μέλος της Επιτροπής αποχώρησε πριν τη λήξη της συνάντησης δηλώνοντας ότι δεν θα αποδεχόταν ως αποζημίωση, ποσό μεγαλύτερο των €650.000.
- Το θέμα, λόγω της σοβαρότητας του, δικαιολογημένα παραπέμφθηκε για χειρισμό στο Συμβούλιο του Πανεπιστημίου. Στην τριμελή επιτροπή που διορίστηκε από το Συμβούλιο, δεν θα ήταν νόμιμος ο διορισμός εκπροσώπου του ΓΑΠ, επειδή οι εκπρόσωποι του δεν ήταν μέλη του Συμβουλίου και ως εκ τούτου θα υπονομευόταν η εγκυρότητα των αποφάσεων της Επιτροπής.

Από τα στοιχεία ωστόσο που παρέθεσε στην απάντησή του, δεν τεκμηριώνεται η ορθότητα της επιλογής του σεναρίου Γ ως σημείου αναφοράς, καθώς και η προσπάθεια γεφύρωσης του με το σενάριο Δ. Δεν διευκρινίζεται επίσης ο λόγος που δεν ζητήθηκε η συνδρομή του ΓΑΠ κατά τις διαπραγματεύσεις με τον Εργολάβο, εφόσον –όπως αναφέρεται στην έκθεση γεγονότων των 2 μελών της Επιτροπής ημερ. 11.3.2013– το ΓΑΠ παρέλειψε να υποβάλει στην Επιτροπή, μέρος των στοιχείων που κρίθηκε ότι χρειάζονταν και τα οποία είχαν ζητηθεί για ενημέρωση της. Όσον αφορά την αναφορά που είχε περιληφθεί στην προηγούμενη Έκθεσή μας, για το αναμενόμενο τελικό κόστος του έργου, που είχε εκληφθεί ως το μέγιστο ποσό που μπορούσε να συμφωνηθεί με τον Εργολάβο, θα μπορούσε – για να αποφευχθεί ενδεχόμενη παρερμηνεία της – να ζητήσει περαιτέρω διευκρινίσεις, ώστε να επεξηγηθεί ότι επρόκειτο απλώς για μια ενδεικτική εκτίμηση που είχε γίνει τον Οκτώβριο του 2012, η τελική κατάληξη της οποίας θα έπρεπε να αποφασιστεί με βάση τα πραγματικά δεδομένα, λαμβάνοντας υπόψη τις – στο μεταξύ – εξελίξεις και τηρώντας τις προβλεπόμενες διαδικασίες, στις οποίες το ΓΑΠ θα έπρεπε να έχει καθοριστικό ρόλο.

(ii) Κτιριακές Εγκαταστάσεις Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 3.8.2006, η ημερομηνία παράδοσης του έργου καθορίστηκε στις 2.8.2009, και το ποσό του συμβολαίου ανήρχετο στα €20.439.144.

Από επιτόπιο έλεγχο του συμβολαίου, διαπιστώθηκε σημαντική καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών. Ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών απαντώντας σε παρατηρήσεις μας σχετικά με την μη ικανοποιητική πρόοδο του έργου, μας πληροφόρησε ότι το Πανεπιστήμιο, είχε ζητήσει από τον Εργολάβο, όπως επισπεύσει τους ρυθμούς εργασίας του και υποβάλει αναθεωρημένο πρόγραμμα. Τελικά, το έργο συμπληρώθηκε τον Απρίλιο 2010, με συνολική καθυστέρηση 9 μηνών.

Η ετοιμασία, υποβολή και έλεγχος του τελικού λογαριασμού του έργου έχει ολοκληρωθεί και το τελικό ποσό ανέρχεται στα €21.086.856. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στη διαφοροποίηση των ποσών προνοίας των διορισμένων υπεργολαβιών, στις αυξήσεις των υλικών και εργατικών, καθώς και στην εκτέλεση πρόσθετων εργασιών.

(δ) Διαγωνισμοί.

Φύτευση/Άρδευση και Συντήρηση Χώρων Πρασίνου στους Χώρους του Πανεπιστημίου Κύπρου - Διαγωνισμός Αρ. TEX 063/2012. Τον Μάρτιο 2013, με επιστολή μας προς τον Πρόεδρο του Συμβουλίου Προσφορών και Οικονομικών του Πανεπιστημίου, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Για τον εν λόγω διαγωνισμό είχαν υποβληθεί τρεις προσφορές, εκ των οποίων μόνο η μια κρίθηκε από την Επιτροπή Αξιολόγησης ότι πληροί τους όρους του διαγωνισμού. Η Επιτροπή, στην έκθεσή της, εισηγήθηκε την κατακύρωση του διαγωνισμού στον μοναδικό προσφοροδότη του οποίου η προσφορά κρίθηκε ότι πληροί τους όρους του διαγωνισμού, έναντι του ποσού των €459.500.

Επισημάνσαμε ότι το πιο πάνω ποσό, διέφερε σημαντικά από την καθορισθείσα εκτίμηση δαπάνης για τον διαγωνισμό, που υπολογίστηκε στις €300.000 (53% ψηλότερο).

Ως εκ τούτου, εκφράσαμε την άποψη ότι, το ποσό της μοναδικής έγκυρης προσφοράς μπορούσε να θεωρηθεί ως εξωπραγματικό και, για τον λόγο αυτό, εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο ακύρωσης

του διαγωνισμού, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι ουσιαστικά η Επιτροπή είχε ενώπιον της μόνο μια – έγκυρη - προσφορά.

Τον Μάιο 2013, το Πανεπιστήμιο μας πληροφόρησε ότι το Συμβούλιο Προσφορών και Οικονομικών, αποφάσισε να υιοθετήσει την εισήγηση μας και να ακυρώσει τον διαγωνισμό.

4.39 ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Οι οικονομικές καταστάσεις του Ιδρύματος για το 2012 έχουν ελεγχθεί από ιδιώτη ελεγκτή που διόρισε το Ίδρυμα, ύστερα από έγκρισή μου, σύμφωνα με το άρθρο 3(1) των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ελεγχος Λογαριασμών) Νόμων του 1983 έως 2007. Με βάση το ίδιο άρθρο, η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει διενεργήσει επιπρόσθετο οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο.

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Έσοδα.** Τα έσοδα, συμπεριλαμβανομένης της κρατικής χορηγίας ανήλθαν σε €37,8 εκ. σε σύγκριση με €36,9 εκ. το προηγούμενο έτος. Η κρατική χορηγία του 2012 για κάλυψη των λειτουργικών εξόδων του Ιδρύματος ανήλθε σε €30,7 εκ. ή 81% των συνολικών εσόδων, σε σύγκριση με €30,1 εκ. ή 82% για το προηγούμενο έτος και τα έσοδα από άλλες πηγές ανήλθαν σε €7,1 εκ. (€6,8 εκ. το 2011). Σημειώνεται ότι η κρατική χορηγία για κεφαλαιουχικές δαπάνες ύψους €3.161.000 δεν έχει συμπεριληφθεί στα έσοδα, εκτός από το μέρος της που αφορά σε αποσβέσεις του έτους, ενώ στα έσοδα από άλλες πηγές περιλαμβάνεται και ποσό ύψους €2 εκ. για αναβαλλόμενα έσοδα από κρατική χορηγία. Σημαντική μείωση σημειώθηκε στα έσοδα που αφορούν σε εμπορικές διαφημίσεις (€324.887 ή 9%).

(β) **Έξοδα.** Το σύνολο των εξόδων, περιλαμβανομένων και των εξόδων χρηματοδότησης, ανήλθαν σε €42,2 εκ., σε σύγκριση με €41,9 εκ. για το προηγούμενο έτος, δηλαδή σημείωσαν μικρή αύξηση €0,3 εκ. ή 0,7%. Οι αποσβέσεις ανήλθαν σε €2.668.288 (€2.363.611 το 2011) και τα καθαρά έξοδα χρηματοδότησης ανήλθαν σε €139.549 (€337.294 το 2011). Οι σημαντικότερες αυξήσεις σημειώθηκαν στο Κονδύλι «Δικαιώματα για Αθλητικά Γεγονότα» (€1.592.676 ή 119%) που οφείλεται στην μετάδοση του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Ποδοσφαίρου και των Ολυμπιακών Αγώνων, «Μισθοί και Ωφελήματα Προσωπικού» (€503.233 ή 2,8%) και «Διαγραφή/ Πρόβλεψη Επισφαλών Χρεωστών» (€200.130 ή 1224%) και η σημαντικότερη μείωση σημειώθηκε στο Κονδύλι «Αμοιβές Συνεργατών» (€696.582 ή 6,1%).

(γ) **Αποτελέσματα έτους.** Το Ίδρυμα παρουσίασε για το 2012 έλλειμμα πριν από τη φορολογία €4,4 εκ., σε σύγκριση με έλλειμμα €5,0 εκ. κατά το 2011.

(δ) **Κρατική χορηγία.** Κατά τη διάρκεια του έτους παραχωρήθηκε στο Ίδρυμα κρατική χορηγία συνολικού ύψους €33.824.547 (€34.500.000 το 2011), ενώ ο Προϋπολογισμός του Ιδρύματος όπως είχε εγκριθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων προέβλεπε χορηγία ύψους €33.923.160. Σημειώνεται ότι η εγκεκριμένη πρόνοια στον Κρατικό Προϋπολογισμό για χορηγία προς το Ίδρυμα για το 2012 (Ν.53(ΙΙ)/2011), ήταν €34.040.000.

Το Ίδρυμα υπέβαλε το 2008 στο Υπουργείο Εσωτερικών «Μεσοπρόθεσμο Σχέδιο Αντιμετώπισης/Κάλυψης Οικονομικών Προβλημάτων» με χρονικό ορίζοντα από το 2008 μέχρι το 2018 το οποίο μέχρι σήμερα δεν έχει εγκριθεί από την Κυβέρνηση.

Σημειώνεται ότι στις 11.1.2012 και στις 24.1.2012 υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών και στη Βουλή των Αντιπροσώπων, αντίστοιχα, «Πενταετές Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης» για τα έτη 2012 μέχρι 2016. Κατά το 2012 άρχισε η υλοποίηση ορισμένων έργων από τα προγραμματισμένα έργα της περιόδου 2012 – 2016, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις η διαδικασία παγοποιήθηκε, καθώς δεν μπορούσε να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη χρηματοδότησή τους.

(ε) **Έλλειμμα στο κεφάλαιο κίνησης.** Στις 31.12.2012 οι τρέχουσες υποχρεώσεις του Ιδρύματος ανέρχονταν σε €17,7 εκ., σε σύγκριση με €18,6 εκ. το 2011, ενώ το σύνολο των κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων ήταν €6,2 εκ. (€10,1 εκ. το 2011), δηλαδή υπήρχε έλλειμμα στο κεφάλαιο κίνησης

ύψους €11,5 εκ., σε σύγκριση με €8,5 εκ. το 2011. Το σύνολο των υποχρεώσεων του Ιδρύματος υπερβαίνει το σύνολο του ενεργητικού του κατά €73,2 εκ.. Το πιο πάνω έλλειμμα, που προέκυψε κυρίως από τις υποχρεώσεις του Ιδρύματος προς το Ταμείο Συντάξεων για κάλυψη των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων του και από την οφειλή για τα Περιθωριακά Ωφελήματα των υπαλλήλων, καταδεικνύει ότι η ικανότητα του Ιδρύματος να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα στηρίζεται στη συνέχιση παροχής κρατικής χορηγίας και στη μη υποχρέωση για άμεση καταβολή των οφειλών στο Ταμείο Συντάξεων.

(στ) Υποχρέωση προς το Ταμείο Συντάξεων.

- (i) **Ύψος αναλογιστικού ελλείμματος.** Σύμφωνα με την αναλογιστική εκτίμηση που υποβλήθηκε τον Απρίλιο του 2013 με ημερομηνία εκτίμησης 31.12.2012, το Ταμείο Συντάξεων παρουσιάζει έλλειμμα, σε σχέση με προϋπηρεσία, ύψους €93.618.704 (€93.376.185 στην εκτίμηση 31.12.2011).

Η συνολική αναγνωρισμένη οφειλή προς το Ταμείο Συντάξεων, ανέρχεται κατά τις 31.12.2012 σε €59.256.395 (€54.960.961 στις 31.12.2011), όπως παρουσιάζεται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ιδρύματος.

Αναφέρεται ότι σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν από το ΠΙΚ στον αναλογιστή για την ετοιμασία της πιο πάνω αναλογιστικής εκτίμησης την 31.12.2012 στα περιουσιακά στοιχεία του Ταμείου περιλαμβάνονται μετοχές και αξιόγραφα της Τράπεζας Κύπρου και της Λαϊκής Τράπεζας σημαντικού ποσού τα οποία, μετά την συμφωνία του Eurogroup της 25^{ης} Μαρτίου 2013 και των σχετικών διαταγμάτων της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου ενδέχεται να υποστούν σημαντική απομείωση στις αξίες τους. Καθώς τα σχέδια ωφελημάτων αφυπηρέτησης προσωπικού είναι καθορισμένου ωφελήματος και το Ίδρυμα έχει υποχρέωση να καλύπτει τα αναλογιστικά ελλείμματα που προκύπτουν, η απομείωση των περιουσιακών στοιχείων θα αυξήσει αντίστοιχα την υποχρέωση του Ιδρύματος προς το Ταμείο. Σημειώνεται ότι ο Γενικός Ελεγκτής δεν ελέγχει το Ταμείο Συντάξεων του Ιδρύματος.

- (ii) **Χρηματοδότηση του αναλογιστικού ελλείμματος.** Σύμφωνα με τους περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Σχέδιο Συντάξεων και Χορηγημάτων σε υπαλλήλους του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου και εξαρτωμένους αυτών) Κανονισμούς, Κ.Δ.Π. 205/87 όπως τροποποιήθηκαν με την Κ.Δ.Π. 278/93, εάν πιστοποιηθεί έλλειμμα κατά την αναλογιστική εκτίμηση, το Ίδρυμα θα συνεισφέρει στο Ταμείο ελλειμματικές εισφορές τέτοιου ποσού, το οποίο υπολογίζεται ότι θα καλύπτει το έλλειμμα σε περίοδο που δεν ξεπερνά τα 33 χρόνια, όπως μπορεί να αποφασίσει το Ίδρυμα από την ημερομηνία της εκτίμησης.

Στον εγκριθέντα Προϋπολογισμό του Ιδρύματος για το έτος 2012, έχει συμπεριληφθεί πρόνοια για κάλυψη προϋπηρεσίας μόνο €1.300.000, με σημείωση ότι εφόσον τα πραγματικά έσοδα υπερβούν τα προβλεπόμενα, το πλεόνασμα δύναται να χρησιμοποιηθεί για πρόσθετη πληρωμή προς το Ταμείο Συντάξεων, ενώ κατά το ίδιο έτος καταβλήθηκαν προς το Ταμείο Συντάξεων €2.691.829, συμπεριλαμβανομένης και της τρέχουσας υποχρέωσης ύψους €1.638.810.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το ύψος της πιο πάνω πρόνοιας, καθώς και της πραγματικής πληρωμής προς το Ταμείο καταδεικνύουν ότι δεν έχει αρχίσει ακόμη η ουσιαστική χρηματοδότηση του ελλείμματος.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος μάς πληροφόρησε ότι τον Οκτώβριο του 2010 το ΠΙΚ υπέβαλε στο Υπουργείο Εσωτερικών ενημερωτικό σημείωμα μαζί με σειρά εναλλακτικών εισηγήσεων για αντιμετώπιση του ελλείμματος.

- (ζ) **Κρατικές εγγυήσεις.** Στις 31.12.2012 οι κρατικές εγγυήσεις για το δάνειο του Ιδρύματος ανέρχονταν σε €12,2 εκ..

Προϋπολογισμός.

(α) Προϋπολογισμός 2012. Ο αρχικός Προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2012, εγκρίθηκε έγκαιρα από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος στις 10.5.2011 και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 13.5.2011. Μετά από οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών το Ίδρυμα προχώρησε σε τροποποιήσεις του Προϋπολογισμού, ο οποίος τελικά υποβλήθηκε και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 28.2.2012, ψηφίστηκε σε Νόμο (Ν.33(ΙΙ)/2012) και δημοσιεύτηκε στις 6.4.2012.

Η Βουλή ενέκρινε δωδεκατημόρια για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2012. Κατά την περίοδο 1.3.2012 μέχρι 5.4.2012 διενεργήθηκαν περιορισμένες πληρωμές οι οποίες δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες. Εκτός από το θέμα της νομιμότητας το οποίο είναι πολύ σοβαρό, η καθυστέρηση στην όλη διαδικασία έγκρισης του Προϋπολογισμού δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Ιδρύματος, η καθυστέρηση στην έγκριση του Προϋπολογισμού δημιουργεί προβλήματα στην έναρξη και ολοκλήρωση των διαδικασιών δημοσίων προσφορών καθώς και στην εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων του Ιδρύματος.

(β) Υπερβάσεις. Κατά το 2012 παρατηρήθηκαν υπερβάσεις σε διάφορα Άρθρα του Προϋπολογισμού οι οποίες καλύπτονται με μεταφορές εξοικονομήσεων από άλλα Άρθρα των ιδίων Κεφαλαίων και με μεταφορά πιστώσεων από τις «Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό», για τις οποίες θα πρέπει να εξασφαλιστεί η έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος και μέσα σε ένα μήνα να κατατεθεί σχετική έκθεση από τον Υπουργό Εσωτερικών ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Προσωπικό.

(α) Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται το προσωπικό που εργοδοτούσε το Ίδρυμα κατά την 31.12.2012 και 31.12.2011 μαζί με το ανάλογο κόστος:

	2012	2011
Υπαλληλικό προσωπικό:		
Μόνιμοι υπάλληλοι	123	145
Συνεργάτες αορίστου χρόνου (τακτικοί)	270	300
	393	445
Εργατικό προσωπικό:		
Τακτικοί	41	36
Έκτακτοι	--	5
	41	41
Σύνολο	434	486

	2012	2011
Δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές:	€	€
Μόνιμοι υπάλληλοι (δεν συμπεριλαμβάνεται η ελλειμματική εισφορά στο Ταμείο Συντάξεων)		
Μισθοί και τιμαριθμικά επιδόματα	6.142.795	6.618.766
Διάφορα επιδόματα και υπερωρίες	778.065	978.641
Εργοδοτικές εισφορές	741.894	797.488
	7.662.754	8.394.895
Ωφελήματα προσωπικού	973.063	967.244
Εισφορές στο Ταμείο Συντάξεων για τρέχουσα υπηρεσία	1.638.810	1.589.133
	10.274.627	10.960.272
Συνεργάτες αορίστου χρόνου (τακτικοί)	8.579.007	9.023.368
Εργατικό προσωπικό	1.186.778	1.159.388
Σύνολο	20.040.412	21.143.028

Μέσος όρος κόστους εργοδότησης:

Μόνιμοι υπάλληλοι (μέσος όρος 136)	75.549	75.939
Συνεργάτες αορίστου χρόνου (τακτικοί) (μέσος όρος 267)	32.131	33.544
Εργατικό προσωπικό (μέσος όρος 41)	28.946	29.920

Η μείωση του μέσου όρου κόστους εργοδότησης των μόνιμων υπαλλήλων κατά €390 ή 0,5% οφείλεται στην αφυπηρέτηση σημαντικού αριθμού υψηλόβαθμων υπαλλήλων.

(β) Στελέχωση του Ιδρύματος. Οι εγκεκριμένες θέσεις σύμφωνα με τον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2012 του Ιδρύματος ανέρχονταν σε 182, από τις οποίες 4 είναι σημειωμένες με διπλό σταυρό (υπό κατάργηση), ενώ στις 31.12.2012 υπήρχαν 55 κενές θέσεις. Ορισμένες θέσεις εξακολουθούν να παραμένουν κενές για μεγάλο χρονικό διάστημα, και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας τέθηκε το ερώτημα κατά πόσο οι θέσεις εξακολουθούν να είναι απαραίτητες, αφού για τόσα χρόνια δεν έχει τροχοδρομηθεί διαδικασία πλήρωσής τους. Σημειώνεται ότι στον Προϋπολογισμό του Ιδρύματος για το έτος 2012 καταργήθηκαν 44 θέσεις ενώ κατά την ψήφιση του από τη Βουλή των Αντιπροσώπων για το έτος 2012, προστέθηκε πρόνοια που απαγορεύει την πλήρωση οποιασδήποτε κενής θέσης πρώτου διορισμού, για την οποία δεν έχει αρχίσει η νόμιμη διαδικασία πλήρωσης της κατά την ημερομηνία ψήφισης του.

Ο Γενικός Διευθυντής σημείωσε ότι η μη πλήρωση των κενών θέσεων δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως έλλειψη βούλησης για την πλήρωση τους, η οποία εξαρτάται επίσης από τη διαθεσιμότητα κονδυλίων.

(γ) Αφυπηρέτηση υπαλλήλων, μελών του Ταμείου Συντάξεων και Χορηγημάτων (με εισφορές). Όπως αναφέρθηκε και στις Εκθέσεις μας για τα έτη 2008-2011, καθώς και στην επιστολή μας με ημερ. 21.12.2012 οι Κανονισμοί του Ταμείου Συντάξεων και Χορηγημάτων (με εισφορές) και οι περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος (Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμοί, προβλέπουν ότι η ηλικία αφυπηρέτησης των μόνιμων υπαλλήλων είναι η ηλικία των 60 ετών, ενώ οι Κανονισμοί του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων (όμοιο με το Σχέδιο Συντάξεων της Κυβέρνησης), μετά από σχετική τροποποίηση, προβλέπουν αφυπηρέτηση με τη συμπλήρωση ηλικίας 63 ετών. Σημειώνεται ότι με τον περί Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων Κρατικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα περιλαμβανομένων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) Νόμο του 2012 [Ν. 216(Ι)/2012] από 1.1.2013 – 1.1.2016 προβλέπεται περαιτέρω σταδιακή αύξηση της υποχρεωτικής ηλικίας αφυπηρέτησης από τα 63 έτη στα 65 έτη.

Από τα πιο πάνω συνάγεται ότι η υπηρεσία, υπαλλήλων που είναι μέλη του Ταμείου Συντάξεων και Χορηγημάτων (με εισφορές), εφόσον αποχωρήσουν μετά τη συμπλήρωση ηλικίας 60 ετών, δεν καλύπτεται από τους σχετικούς Κανονισμούς και ως εκ τούτου θα πρέπει το Ίδρυμα να προχωρήσει το γρηγορότερο στην τροποποίηση τους για επέκταση του ορίου αφυπηρέτησης, ώστε να συνάδουν με τους Κανονισμούς του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων (όμοιο με το Σχέδιο Συντάξεων της Κυβέρνησης).

(δ) Αποζημίωση για εργασία κατά τα Σαββατοκύριακα και αργίες, υπερωρίες και επιδόματα βάρδιας. Η δαπάνη για υπερωριακή απασχόληση (€256.493) και επίδομα βάρδιας (€335.275) του μόνιμου προσωπικού και των εργατών του Ιδρύματος, καθώς και η αποζημίωση για εργασία κατά τα Σαββατοκύριακα και αργίες, (€264.088) ανήλθε συνολικά σε €855.856, σε σύγκριση με €1.086.207 το 2011.

Η δαπάνη για το 2012 έχει μειωθεί κατά €230.351 ή 21,21% και οφείλεται κυρίως στην παραχώρηση ελεύθερου χρόνου έναντι υπερωριών. Σημειώνεται ότι οι υπερωρίες και τα επιδόματα βάρδιας αποτελούν ποσοστό 10,64% επί των συνολικών αποδοχών του μόνιμου προσωπικού και εργατών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος σημείωσε ότι η μείωση της δαπάνης οφείλεται και στην ουσιαστική προσπάθεια που καταβλήθηκε κατά το 2012 για δραστική μείωση των υπερωριών.

Σημειώθηκε ότι σε 3 Λειτουργούς του Τμήματος Ειδήσεων και Επικαίρων καταβλήθηκε για υπερωρίες και επιδόματα βάρδιας καθώς και αποζημίωση για εργασία κατά τα Σαββατοκύριακα και αργίες κατά το έτος 2012, ποσό πέραν των €20.000.

Εισηγηθήκαμε όπως το Ίδρυμα, προχωρήσει, όπου είναι δυνατό σε καλύτερη κατανομή της εργασίας και σχεδιασμό της ρότας, αφού λαμβάνεται πάντα υπόψη και αξιοποιείται κατάλληλα το καθεστώς βάρδιας που

ισχύει στο Ίδρυμα. Επιπρόσθετα θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια για περαιτέρω μείωση της υπερωριακής εργασίας, με στόχο όπως η απαιτούμενη εργασία διεκπεραιώνεται σε εργάσιμες ώρες.

(ε) Κατ' αποκοπή αμοιβή μόνιμων υπαλλήλων. Κατά το 2012 καταβλήθηκε, σε 7 μόνιμους υπαλλήλους και 36 συνεργάτες αορίστου χρόνου, κατ' αποκοπήν αμοιβή συνολικού ύψους €32.561 και €91.385 αντίστοιχα, πέραν των απολαβών τους (συμπεριλαμβανομένων και υπερωριών σε ορισμένες περιπτώσεις), κυρίως για παρουσίαση διαφόρων εκπομπών και δελτίων ειδήσεων και ετοιμασία ρεπορτάζ για διάφορες εκπομπές, τόσο στο ραδιόφωνο όσο και στην τηλεόραση, εργασία η οποία αποτελεί μέρος των συνήθων καθηκόντων τους. Επισημάνθηκε ότι σύμφωνα με τις πρόνοιες των περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος (Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμών μπορεί να πληρωθεί πρόσθετη αμοιβή μόνο για ραδιοφωνική εργασία η οποία δεν αποτελεί μέρος των συνήθων καθηκόντων και εκτελείται εκτός των κανονικών εργασίμων ωρών.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος μάς πληροφόρησε ότι από 1.6.2013 όλες οι εργασίες που διεκπεραιώνονταν εκτός ωραρίου με κατ' αποκοπή αμοιβή θα γίνονται εντός ωραρίου με καλύτερη αξιοποίηση της ρότας εργασίας ώστε κανένας μόνιμος υπάλληλος ή συνεργάτης αορίστου χρόνου να μην αμείβεται επιπλέον κατ' αποκοπή.

(στ) Ωφελήματα προσωπικού. Όπως σχετικά αναφέρεται και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, εξακολουθεί να εκκρεμεί η ρύθμιση του θέματος των Κανονισμών που αφορούν στα ωφελήματα προσωπικού. Σημειώνεται ότι τα σχετικά ωφελήματα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη μεταφορά αργιών, τα επιδόματα βάρδιας, τις υπερωρίες, το σχέδιο ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και άδειες απουσίας.

(ζ) Απασχόληση συνεργατών.

- (i) Γενικά.** Σύμφωνα με τα αμοιβολόγια των συνεργατών, κατά το 2012 αναφέρονται 612 συνεργάτες (666 το 2011), από τους οποίους οι 270 ήταν συνεργάτες αορίστου χρόνου (τακτικοί) (300 το 2011) και οι 21 με ειδικό συμβόλαιο (20 το 2011). Η μείωση στον αριθμό συνεργατών αορίστου χρόνου οφείλεται κυρίως στην πρόσληψη 21 από αυτούς σε μόνιμη θέση του Ιδρύματος. Σημειώνεται ότι στον πιο πάνω συνολικό αριθμό των συνεργατών, περιλαμβάνονται 113 άτομα (125 το 2011), κατά το πλείστον καλλιτέχνες, ηθοποιοί και κειμενογράφοι, των οποίων η αμοιβή αφορούσε μόνο σε δικαιώματα για επαναλήψεις, και περίπου 80 άτομα (78 το 2011), κατά το πλείστον καλλιτέχνες ηθοποιοί και κειμενογράφοι, των οποίων η αμοιβή αφορούσε σε γυρίσματα νέων σειρών για προβολή από το ΡΙΚ και σε δικαιώματα για επαναλήψεις.

Οι συνολικές δαπάνες για την αμοιβή των πιο πάνω συνεργατών, περιλαμβανομένων των εισφορών στα διάφορα ταμεία, ανήλθαν σε €10.036.566 (€10.815.236 το 2011), παρατηρήθηκε δηλαδή μείωση ύψους €778.670 ή 7%. Η πιο πάνω δαπάνη περιλαμβάνει και ποσό ύψους €529.374 (€487.353 το 2011), που αφορά στην αμοιβή των συνεργατών με ειδικό συμβόλαιο και ποσό ύψους €111.254 (€131.603 το 2011) που αφορά σε δικαιώματα για επαναλήψεις.

Στους πιο κάτω πίνακες, στον μεν πρώτο φαίνεται ο αριθμός των συνεργατών αορίστου χρόνου (τακτικών) και των συνεργατών με ειδικό συμβόλαιο που αναφέρονται στο αμοιβολόγιο κατά την 31 Δεκεμβρίου των ετών 2007-2012 και γίνεται σύγκριση με τον αριθμό των μόνιμων υπαλλήλων που απασχολούνταν κατά το τέλος κάθε έτους, ενώ στο δεύτερο πίνακα φαίνονται κατά κατηγορία απολαβών οι ετήσιες ακαθάριστες απολαβές του έτους 2012, των συνεργατών με ειδικό συμβόλαιο που απασχολήθηκαν στο Ίδρυμα κατά το έτος 2012.

Κατηγορία προσωπικού	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Συνεργάτες αορίστου χρόνου (τακτικοί)	270	300	284	257	180	139
Συνεργάτες με ειδικό συμβόλαιο	21	20	20	21	28	75
	291	320	304	278	208	214
Μόνιμοι υπάλληλοι	123	145	135	153	168	169
Συνολικός αριθμός	444	465	439	431	376	383
Ποσοστό συνεργατών επί μόνιμων υπαλλήλων	236%	220%	225%	182%	124%	127%

Ετήσιες Ακαθάριστες Απολαβές Συνεργατών με ειδικό συμβόλαιο το 2012	€1.001- 10.000	€10.001- 20.000	€20.001- 30.000	€30.001- 40.000	πέραν των €40.001
---	-------------------	--------------------	--------------------	--------------------	----------------------

Άτομα	4	4	5	6	2
-------	---	---	---	---	---

Από έλεγχο στα αμοιβολόγια των συνεργατών παρατηρήθηκε ότι:

- Σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχει:
  - ασυμφωνία ρότας και καταγραφής των ωρών εργασίας,
  - μη καταγραφή της ώρας προσέλευσης/αναχώρησης από την εργασία,
  - αδικαιολόγητη απουσία από την εργασία, καθώς και
  - μη καταγραφή της ώρας εργασίας εντός της οποίας καταβάλλεται και επίδομα βάρδιας.
- Έχει παρατηρηθεί ότι άτομο που κατέστη συνεργάτης αορίστου χρόνου με επίκληση το πόρισμα του Επιθεωρητή Εργασιακών Σχέσεων (πριν το πόρισμα αμείβετο με κατ' αποκοπή ποσό) απασχολείται σε άλλο τηλεοπτικό κανάλι σε ρόλο παρουσιαστή εκπομπής, και παρουσίασε, σύμφωνα και με σημείωμα της αρμόδιας λειτουργού του Τμήματος Ραδιοφωνικών και Μουσικών Προγραμμάτων, το Πρωτοχρονιάτικο πρόγραμμα του ίδιου τηλεοπτικού καναλιού. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τους όρους απασχόλησης συνεργατών αορίστου χρόνου απαγορεύεται ρητά η οποιαδήποτε εξωπηρεσιακή απασχόληση εκτός αν υπάρχει η εκ των προτέρων γραπτή έγκριση του Ιδρύματος. Επειδή δεν φαίνεται να έχει εξασφαλιστεί η απαιτούμενη έγκριση, παρακαλέσαμε το ΡΙΚ να μας ενημερώσει για τις μέχρι τώρα ενέργειές τους και λήψη οποιωνδήποτε μέτρων για το θέμα.

- (ii) **Διαδικασία και εσωτερικοί κανονισμοί για απασχόληση συνεργατών.** Λαμβάνοντας υπόψη τις αδυναμίες στην εφαρμογή του πορίσματος του Επιθεωρητή Εργασιακών Σχέσεων, όπως αναλυτικά έχουν αναφερθεί στην Έκθεσή μας, για τον έλεγχο του 2009, αναμένετο ότι το Ίδρυμα θα προχωρούσε, σε σύντομο χρονικό διάστημα, σε ετοιμασία νέων εσωτερικών Κανονισμών έτσι ώστε να ταξινομηθούν οι διάφορες κατηγορίες των συνεργατών, καθώς επίσης και η διαδικασία και οι όροι πρόσληψης και μισθοδοσίας τους, κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται τόσο η διαφάνεια σ' ότι αφορά την διαδικασία πρόσληψης και απασχόλησής τους, όσον και η εφαρμογή των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου (Νόμος 158(1)/1999). Σημειώνεται ότι οι εσωτερικοί Κανονισμοί του Ιδρύματος, που εφαρμόζονται από 1.1.2000, και προνοούν τη διαδικασία πρόσληψης και τους όρους υπηρεσίας των τακτικών συνεργατών, χρήζουν σημαντικών τροποποιήσεων και ως εκ τούτου πρέπει να είναι άμεση προτεραιότητα για το Ίδρυμα να ετοιμάσει και εγκρίνει τις απαιτούμενες τροποποιήσεις ζητώντας, όπως πράττουν και άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου, όσον αφορά σε θέματα προσωπικού, μισθών και όρων απασχόλησης, τις απόψεις του Υπουργείου Οικονομικών.

Επαναλαμβάνεται η εισήγηση μας σ' ότι αφορά στο κονδύλι «Αμοιβές Συνεργατών» του Προϋπολογισμού, όπως δίδεται ανάλυση για τον αριθμό των συνεργατών, τις θέσεις τους και τον τρόπο αμοιβής τους, έτσι ώστε να παρέχεται η αναγκαία πληροφόρηση στο Υπουργικό Συμβούλιο που τον εγκρίνει, όσο και στη Βουλή που τον ψηφίζει, ότι τα διαλαμβανόμενα στον

Προϋπολογισμό, σχετικά με τα πιο πάνω θέματα, συνάδουν με την γενικότερη κυβερνητική πολιτική.

- (iii) **Αποζημίωση για εργασία κατά τα Σαββατοκυρίακα και αργίες, υπερωρίες και επιδόματα βάρδιας.** Η δαπάνη για υπερωριακή απασχόληση και επίδομα βάρδιας των συνεργατών ανήλθε σε €1.065.437 το 2012 (€1.496.457 το 2011).

Παρατηρήθηκε και πάλι ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι ώρες στα δελτία απασχόλησης συνεργατών δεν συμφωνούν με τις καταστάσεις που εκδίδονται από το σύστημα κτυπήματος κάρτας και ως εκ τούτου γίνονται διορθώσεις από το λογιστήριο. Λόγω της πολυπλοκότητας στον τρόπο υπολογισμού των επιδομάτων θα πρέπει, πριν την υποβολή για πληρωμή στο λογιστήριο, να γίνεται έλεγχος και από δεύτερο άτομο και για τυχόν αλλαγές που γίνονται στα δελτία απασχόλησης να ενημερώνεται και ο συνεργάτης. Οι αλλαγές αυτές θα πρέπει να προσυπογράφονται από τον υπεύθυνο τμηματάρχη, που ενέκρινε το αρχικό έντυπο απασχόλησης.

Διαφημίσεις.

- (α) **Έσοδα από διαφημίσεις.** Τα ποσά που τιμολογήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους για διαφημίσεις ανήλθαν στα €3.313.769 (ποσό ύψους €221.470 ή ποσοστό 6,7% αφορούσε στην ανταλλαγή μη ομοειδών υπηρεσιών) σε σύγκριση με €3.638.656 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή μείωση ύψους €324.887 ή 8,93%.

Σημειώνεται ότι τα έσοδα από διαφημίσεις που αφορούν στην ανταλλαγή ομοειδών υπηρεσιών κάτω από ειδικές συμφωνίες «barter agreements», τα οποία δεν λογίζονται ως έσοδα, έναντι παραχώρησης χώρου στον τύπο για διαφημίσεις/ ανακοινώσεις ανήλθαν κατά το 2012 στις €593.959 (ποσοστό ύψους 17,92% των τιμολογημένων διαφημίσεων) σε σύγκριση με €639.517 το 2011. Από τα ποσά των €593.959 και €639.517, ποσό ύψους €407.454 και €362.536 ή ποσοστά 68,6% και 56,69% αντίστοιχα προκύπτουν από ανταλλαγή διαφημίσεων με συγκεκριμένο όμιλο εταιρειών.

Επισημάνθηκε και πάλι ότι οι ειδικές συμφωνίες «barter agreements» που συνάπτει το Ίδρυμα, με ανταλλαγή ομοειδών υπηρεσιών, αποτελούν στην πραγματικότητα διενέργεια δαπανών εκτός του εγκεκριμένου ετήσιου Προϋπολογισμού του Ιδρύματος και ως εκ τούτου δεν τυγχάνουν της θεσμοθετημένης διαδικασίας έγκρισης από την Βουλή των Αντιπροσώπων. Επίσης η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι θα πρέπει να καθορίζεται με απόφαση του Ιδρύματος μια ενδεικτική πρόνοια του ετήσιου ύψους των συμφωνιών αυτών που πρόκειται να συναφθούν.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος σημείωσε ότι σημαντικό ρόλο στη μείωση του ύψους των εσόδων από διαφημίσεις είχε και η οικονομική κρίση.

- (β) **Συμφωνίες διαφημίσεων και ειδικές συμφωνίες “barter agreements”.**

- (i) Παρατηρήθηκε και πάλι ότι το Ίδρυμα απλώς αρχειοθετεί τις συμφωνίες διαφημίσεων που συνάπτει. Σημειώνεται επίσης ότι η εισήγησή μας όπως τηρείται μητρώο συμβολαίων, για διασφάλιση της πιστής εφαρμογής/ εκτέλεσης των συμφωνιών, σε σχέση και με τις παρεχόμενες εκπτώσεις, καθώς και της έγκαιρης χρήσης των δικαιωμάτων του Ιδρύματος, που προκύπτουν κυρίως από τις ειδικές συμφωνίες εξακολουθεί να εκκρεμεί από το 2007.
- (ii) Αναφορικά με τις ειδικές συμφωνίες εισηγηθήκαμε και πάλι όπως αξιολογούνται από το Ίδρυμα οι λόγοι σύναψης τους είτε για ομοειδείς ή μη ομοειδείς υπηρεσίες. Οι συμφωνίες θα πρέπει να αποσκοπούν στην ικανοποίηση πρωτίστως στοχευμένων αναγκών του Ιδρύματος που προκύπτουν για διαφήμιση ή παροχή άλλων υπηρεσιών και είναι απαραίτητες για αυτό, βάσει των δικών του προτεραιοτήτων, έτσι ώστε να γίνεται βέλτιστη αξιοποίηση των ανταλλαγών.
- (iii) Το Ίδρυμα προβαίνει στη σύναψη συμφωνιών με εταιρείες που ως αντικείμενο έχουν την παραγωγή συγκεκριμένων σειρών με ανταλλαγή την καταβολή μηνιαίας αποζημίωσης, την παραχώρηση του δικαιώματος τοποθέτησης προϊόντων καθώς και την παραχώρηση πρόσθετου

διαφημιστικού χρόνου, τον οποίο η εταιρεία μεταπωλεί σε τρίτους, ανάλογα με το τι προβλέπει η συμφωνία. Αναφορικά με τα πιο πάνω παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- Στις συμφωνίες δεν ήταν αποτυπωμένη η αξία του συνολικού ποσού της συναλλαγής ούτε όσον αφορά το κόστος παραγωγής ούτε το έσοδο από την παραχώρηση διαφημιστικού χρόνου.
- Το είδος αυτών των συμφωνιών που συνάπτονται παραπέμπουν σε «barter agreement» μη ομοειδών υπηρεσιών, ωστόσο το έσοδο από διαφήμιση δεν περιλαμβάνεται στις οικονομικές καταστάσεις του Ιδρύματος, ενώ ως έξοδο αναγνωρίζεται το ύψος της αποζημίωσης που καταβάλλεται. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, μεταξύ άλλων, για συγκεκριμένη παραγωγή παραχωρήθηκε διαφημιστικός χρόνος αξίας €120.000 για 18 μήνες.
- Στις περιπτώσεις που το Ίδρυμα επιτρέπει τη μεταπώληση διαφημιστικού χρόνου δεν ελέγχει την εφαρμογή όρου της συμφωνίας όπου προβλέπεται ότι «βασική προϋπόθεση είναι ο προμηθευτής να τηρεί τους εκάστοτε τιμοκαταλόγους και εκπτώσεις του PIK όταν παραχωρεί διαφημιστικό χρόνο ή εκμεταλλεύεται την τοποθέτηση προϊόντων κατόπιν συνεννόησης με τον Εμπορικό Τομέα του PIK». Ως εκ τούτου υπάρχει το ενδεχόμενο να προκύπτει επιπλέον έσοδο για την εταιρεία παραγωγής από την συναλλαγή αυτή.
- Επίσης κατά τον έλεγχο δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για να διαπιστωθεί η αξία του δωρεάν διαφημιστικού χρόνου που παραχωρήθηκε καθώς και η αξία του χρόνου από την τοποθέτηση προϊόντος.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος μάς πληροφόρησε ότι το PIK προβαίνει σε συμφωνίες με ανταλλαγή διαφημιστικού χρόνου ή/και τοποθέτηση προϊόντων αφού τέτοια πρακτική έχει κριθεί ως συμφέρουσα για το Ίδρυμα. Σε ορισμένες συμφωνίες δεν μπορεί να αποδοθεί συγκεκριμένη αξία στη δυνατότητα χρήσης τοποθέτησης προϊόντων ή τυχόν εξεύρεσης χορηγού.

(γ) Τιμολογιακή Πολιτική.

- (i) Κατόπιν εισήγησης της Υπηρεσίας μας αναφορικά με την υιοθέτηση επίσημου εγκεκριμένου πλαισίου για την παραχώρηση δωρεάν διαφημιστικού χρόνου σε οποιαδήποτε μορφή, το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 2.11.2010 ενέκρινε σχετικό πλαίσιο.
- (ii) Το Ίδρυμα τιμολογεί βάσει τιμοκαταλόγων αναλόγως του προγραμματισμού της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, παρέχει επίσης άλλες τιμές για χορηγίες και ένθετα εντός συγκεκριμένων προγραμμάτων αναλόγως της ζήτησης, της τηλεθέασης και του ενδιαφέροντος που υπάρχει από μέρους των εταιρειών.
- (iii) Παρατηρήθηκε και πάλι ότι δεν υπάρχει καθορισμένο πλαίσιο σύναψης των ειδικών συμφωνιών ανταλλαγής ομοειδών ή μη ομοειδών υπηρεσιών «barter agreements». Σε κάποιες ειδικές συμφωνίες δεν ήταν καθορισμένο και αποτυπωμένο το συνολικό ύψος της οικονομικής συναλλαγής παρά μόνο υπήρχε καταγεγραμμένη η περιγραφή των υπηρεσιών.
Εισηγηθήκαμε και πάλι όπως και για τις πιο πάνω περιπτώσεις καθοριστεί από το Ίδρυμα συγκεκριμένο πλαίσιο καθώς και τα εξουσιοδοτημένα άτομα τόσο για τις μεταβολές στις τιμές όσο και για τη σύναψη των ειδικών συμφωνιών.
- (iv) Έχοντας υπόψη ότι ο διαφημιστικός χρόνος έχει αξία, εισηγηθήκαμε όπως αυτός αξιοποιείται στον μέγιστο δυνατό βαθμό στα καθορισμένα από το Ίδρυμα διαδικαστικά πλαίσια.

(δ) Διαδικαστικές αδυναμίες.

- (i) Αριθμός συμφωνιών δεν ήταν υπογραμμένες, με αποτέλεσμα να μην είναι γνωστό αν οι συμφωνίες αυτές τέθηκαν σε ισχύ, καθώς επίσης δεν εντοπίστηκαν σε όλες τις περιπτώσεις οι συμφωνίες.

- (ii) Δεν ήταν εφικτή η επιβεβαίωση της ορθότητας του παραχωρηθέντος δωρεάν διαφημιστικού χρόνου που παραχωρήθηκε κατά περίπτωση.
- (iii) Στα διορθωτικά τιμολόγια δεν δίνονται λεπτομέρειες και επεξηγήσεις αναφορικά με το λόγο της διόρθωσης. Επίσης εκδόθηκαν διορθωτικά τιμολόγια που έφεραν τον ίδιο αύξοντα αριθμό.

(ε) Επί σειρά ετών γίνεται εισήγηση από την Υπηρεσία μας για μηχανογράφηση και αυτοματοποίηση των διαδικασιών από την καταχώριση μέχρι και την προβολή της διαφήμισης που θα συμβάλει στην παρακολούθηση της υλοποίησης των συμφωνιών που συνάπτονται, στην εξοικονόμηση χρόνου εργασίας, και στην ελαχιστοποίηση τυχόν περιπτώσεων εμφάνισης λαθών και παραλείψεων. Επίσης θα συνδράμει και στην περαιτέρω αξιοποίηση του υφιστάμενου ανθρώπινου δυναμικού του εμπορικού τομέα και στην καλύτερη αξιοποίηση, προώθηση και πώληση του διαφημιστικού χρόνου. Σημειώνεται ότι η Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου σε συνεδρία της στις 12.6.2012, εισηγήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο όπως τεθεί επιτακτικά το θέμα που αφορά στο λογισμικό σύστημα για αυτοματοποίηση των διαφημίσεων και τεθεί προς υλοποίηση το συντομότερο δυνατό. Ωστόσο δεν έγιναν οποιεσδήποτε ενέργειες για υλοποίηση της εισήγησης αυτής.

(στ) **Αγωγή αρ. 1929/08.** Στις 11.4.2008 καταχωρίστηκε στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας η αγωγή αρ. 1929/08 από ιδιωτικό ραδιοτηλεοπτικό σταθμό εναντίον του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και του Ιδρύματος με κλίμακα εξόδων πέραν των €2.000.000. Εκτενής αναφορά στο θέμα έχει γίνει στην Έκθεσή μας για το 2010. Και οι δύο εναγόμενοι καταχώρισαν υπεράσπιση αρνούμενοι κάθε αξίωση των εναγόντων.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος μάς πληροφόρησε ότι η εκδίκαση της αγωγής αρ. 1929/08 ολοκληρώθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας στις 20 Μαΐου 2013 με τις τελικές αγορεύσεις των δικηγόρων των εναγόντων και των εναγομένων. Η έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου έχει επιφυλαχθεί.

Χρεώσεις. Το σύνολο των εμπορικών χρεωστών κατά τις 31.12.2012, ανήλθε σε €3.408.940 μετά από την αφαίρεση ειδικής πρόβλεψης για επισφαλή χρέη ύψους €1.148.495, σε σύγκριση με €3.520.170 και €1.850.541 αντίστοιχα κατά τις 31.12.2011.

(α) **Χρεώσεις διαφημίσεων.** Οι χρεώσεις διαφημίσεων μη συμπεριλαμβανομένων των χρεωστών «Barter» αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών χρεωστών και στις 31.12.2012, πριν την πρόβλεψη για επισφαλή χρέη ύψους €819.519, ανέρχονταν σε €2.162.816. (€1.896.555 το 2011). Παρατηρήθηκε ότι μεταξύ των χρεωστών περιλαμβάνεται και οφειλή ύψους €93.985 (για ποσό ύψους €58.947 έγινε πρόβλεψη για επισφαλή χρέη) που αφορά σε δυο τραπεζικά ιδρύματα.

(β) **Χρεώσεις «Barter» με ειδικές συμφωνίες.** Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο των χρεωστών με ειδικές συμφωνίες «Barter» που αφορούσαν σε μη ομοειδείς υπηρεσίες ανήλθε στις €307.325 (€345.674 για το 2011) και σε ομοειδείς υπηρεσίες στις €637.504 (€742.309 για το 2011). Σημειώνεται ότι από το συνολικό υπόλοιπο των χρεωστών ομοειδών υπηρεσιών ποσό ύψους €551.342 ή ποσοστό ύψους 86,5% αφορούσε σε συγκεκριμένο όμιλο εταιρειών στον οποίο παρασχέθηκε διαφήμιση από το Ίδρυμα, χωρίς το ίδιο να αξιοποιήσει το ανάλογο αντάλλαγμα, γεγονός που δεικνύει ότι ενδεχομένως το Ίδρυμα να μην είχε ανάγκες διαφήμισης του ύψους που διέθεσε.

Επισημάνθηκε και πάλι ότι εξακολουθούν να παρατηρούνται περιπτώσεις όπου οι υπηρεσίες που παραχωρήθηκαν από το Ίδρυμα χρονολογούνται από το 2002, χωρίς να φαίνεται να έχει αξιοποιηθεί/χρησιμοποιηθεί το αντίτιμο της ανταλλαγής, ενώ η χρονική διάρκεια ορισμένων ειδικών συμφωνιών έχει ήδη λήξει, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο οι εταιρείες αυτές να μην δραστηριοποιούνται πλέον. Εισηγηθήκαμε όπως το Ίδρυμα εξετάσει τον τρόπο αξιοποίησης του αντιτίμου αυτών των ανταλλαγών.

(γ) **Εισιτήρια Junior Eurovision.** Όπως αναφέρθηκε και στις Εκθέσεις μας προηγούμενων ετών, η εταιρεία που ανέλαβε τη διάθεση των εισιτηρίων του διαγωνισμού τραγουδιού Junior Eurovision όφειλε προς το Ίδρυμα ποσό ύψους €176.666. Στις 25.11.2010 καταχωρίστηκε σχετική αγωγή και στις 21.11.2011

εκδόθηκε απόφαση υπέρ του Ιδρύματος. Ο Νομικός Σύμβουλος του Ιδρύματος στη συνεδρία ημερ. 3.7.2012, ενημέρωσε το Δ.Σ. του Ιδρύματος ότι στις 18.5.2012 εκδόθηκε ένταλμα κατάσχεσης κινητής περιουσίας εναντίον των εναγομένων, αλλά επεστράφη ανεκτέλεστο με την ένδειξη ότι οι εναγόμενοι εγκατέλειψαν τη δοθείσα διεύθυνση. Στη συνέχεια, το Ίδρυμα υιοθέτησε την εισήγηση του Νομικού Συμβούλου να γίνει προσπάθεια για διευθέτηση του θέματος με τον ιδιοκτήτη της εναγόμενης εταιρείας, με στόχο την είσπραξη της οφειλής ή έστω σημαντικού μέρους της οφειλής. Σημειώνεται ότι, οι προσπάθειες εντοπισμού του ιδιοκτήτη της εταιρείας δεν τελεσφόρησαν και μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου (31.5.2013) το πιο πάνω ποσό δεν έχει τακτοποιηθεί.

(δ) Χρεώστες εισφοράς υπέρ του ΡΙΚ. Στις 31.12.2012 το υπόλοιπο των πιο πάνω χρεωστών μετά και τη διαγραφή ποσού €871.850 ανερχόταν σε €215.884 (€1.087.735 κατά τις 31.12.2011). Σημειώνεται ότι στους λογαριασμούς περιλαμβάνεται ειδική πρόβλεψη για επισφαλή χρέη για το συνολικό ποσό των χρεωστών εισφορών υπέρ του ΡΙΚ.

Πιστωτές.

(α) Δάνεια.

- (i)** Το υπόλοιπο δανείου από τράπεζα ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €12.173.913 (€15.292.033 στις 31.12.2011).
- (ii)** Κατά το 2012 καταβλήθηκαν στις εμπορικές τράπεζες τόκοι δανείων ύψους €235.420 (€386.319 το 2011).

(β) Περιθωριακά Ωφελήματα μόνιμου προσωπικού. Η συσσωρευμένη οφειλή του ΡΙΚ για τα πιο πάνω ωφελήματα ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €6.589.190 (€6.128.195 στις 31.12.2011). Τα πιο πάνω ποσά προκύπτουν μετά την αφαίρεση συνολικού ποσού ύψους €2.903.825, το οποίο κατατέθηκε από το ΡΙΚ σε τραπεζικούς λογαριασμούς ως ακολούθως: «Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου – Περιθωριακά Ωφελήματα» €2.757.630 (€1.615.475 τα έτη 2004 μέχρι 2009 και €1.142.155 το 2010) και «Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου – Περιθωριακά Ωφελήματα Διευθυντικού Προσωπικού» €2.532 (£1.029 το 2005 και £453 το 2006), καθώς και πληρωμή ύψους €143.663 (€60.533 τα έτη 2008 μέχρι 2009 και €83.130 το 2010) προς το «Ταμείο Προνοίας Διευθυντικού Προσωπικού».

Για τους πιο πάνω λογαριασμούς επισημαίνονται τα ακόλουθα:

- (i)** Η διάθεση του ποσού των €2.757.630 στον τραπεζικό λογαριασμό «Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου» - Περιθωριακά Ωφελήματα έγινε χωρίς να εγκριθούν σχετικοί Κανονισμοί και να εγγραφεί ξεχωριστό ταμείο προς όφελος των οποίων έχουν κατατεθεί τα χρήματα.
- (ii)** Για τα ποσά των €2.532 και €143.663 που κατατέθηκαν στον τραπεζικό λογαριασμό «Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου» - Περιθωριακά Ωφελήματα Διευθυντικού Προσωπικού και «Ταμείο Προνοίας Διευθυντικού Προσωπικού» αντίστοιχα, σημειώνονται τα ακόλουθα:

Στην Έκθεσή μας για το 2011 επισημάνθηκε ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 των Κανονισμών (Όροι Υπηρεσίας) του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, «υπάλληλος σημαίνει όλους τους απασχολούμενους στο Ίδρυμα, εκτός των εκτάκτων» και ως εκ τούτου, εκφράσαμε την άποψη ότι το Διευθυντικό Προσωπικό δεν αποτελεί ξεχωριστή κατηγορία και η οποιαδήποτε αναφορά σε διαφοροποίηση διευθυντικού προσωπικού σε συλλογική σύμβαση (1980) δεν μπορεί να υπερέχει των σχετικών Κανονισμών.

Πέραν των πιο πάνω, για τη δημιουργία του «Ταμείου Προνοίας Διευθυντικού Προσωπικού» αναφέρουμε τα ακόλουθα:

- Το Ταμείο Προνοίας Διευθυντικού Προσωπικού δημιουργήθηκε με την απόφαση του Δ.Σ. του Ιδρύματος, ημερ. 10.10.2005, όπου εγκρίθηκε αίτημα του διευθυντικού προσωπικού για να κατατίθενται τα περιθωριακά ωφελήματα που υπολογίζονται επί της μισθοδοσίας του σε ξεχωριστό λογαριασμό, με αναδρομική ισχύ.

- Με τη λήψη της πιο πάνω απόφασης το διευθυντικό προσωπικό προχώρησε στην ετοιμασία καταστατικού για ίδρυση Ταμείου με την επωνυμία «Ταμείο Προνοίας Διευθυντικού Προσωπικού ΡΙΚ», το οποίο στις 18.7.2008 ενεγράφη στον Έφορο Ταμείων Προνοίας. Το πιο πάνω ταμείο δεν ελέγχεται από τον Γενικό Ελεγκτή.
- Σύμφωνα με το άρθρο 12 του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου το Ίδρυμα δύναται, με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, μεταξύ άλλων, να εκδίδει Κανονισμούς σχετικά με την εγκαθίδρυση και την τήρηση ταμείων προνοίας και τις εισφορές που είναι πληρωτέες σε αυτά και τα επιδόματα που λαμβάνονται από αυτά.

Έχουμε παρατηρήσει ότι το Ίδρυμα, πριν προχωρήσει στην εγγραφή του πιο πάνω Ταμείου στον Έφορο Ταμείων Προνοίας, δεν κατέθεσε σχετικούς Κανονισμούς στο Υπουργικό Συμβούλιο προς έγκριση, ενώ πριν τη λήψη της πιο πάνω απόφασης το Ίδρυμα δεν έλαβε υπόψη ότι τα μέλη του διευθυντικού προσωπικού εντάσσονται, δυνάμει Νόμου, στα σχέδια συντάξεων που έχουν εγκαθιδρυθεί στο Ίδρυμα με σχετικούς Κανονισμούς, με αποτέλεσμα να καταστούν δικαιούχοι επιπρόσθετων ωφελημάτων κατά την αφυπηρέτησή τους.

Στο πιο πάνω Ταμείο, από ότι φαίνεται, κατατίθεται τουλάχιστον μέρος από τα περιθωριακά ωφελήματα ως συνεισφορά του ΡΙΚ, καθώς επίσης και 4% αποκοπή ως εισφορά του υπαλλήλου από Σεπτέμβριο 2008 μέχρι Οκτώβριο 2012, σύμφωνα με το μισθολόγιο, που υπολογίζονται πάνω στους μισθούς του διευθυντικού προσωπικού.

Επειδή ο διαχωρισμός των περιθωριακών ωφελημάτων δημιούργησε αντιπαράθεση μεταξύ του Ιδρύματος και του υπολοίπου προσωπικού ορίστηκε διαιτητής για να εξετάσει το όλο θέμα ο οποίος στις 24.5.2012 συνοψίζοντας την απόφασή του, κατέληξε ότι το ΡΙΚ δεν μπορούσε εύλογα με βάση τις συλλογικές συμβάσεις και τα άλλα σχετικά στοιχεία να αποφασίσει τον διαχωρισμό μέρους του Ταμείου Περιθωριακών Ωφελημάτων για το «διευθυντικό προσωπικό». Ως εκ τούτου, σύμφωνα και με τον Νομικό Σύμβουλο του Ιδρύματος, τα ποσά αυτά θα πρέπει να επιστραφούν στους λογαριασμούς του Ιδρύματος. Τονίζεται ότι μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου τα ποσά αυτά δεν είχαν επιστραφεί. Σημειώνεται επίσης ότι σύμφωνα με τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου αρ. 26 ημερ. 6.11.2012, έχουν καταβληθεί χρήματα από το χωριστό Ταμείο των διευθυντών σε διευθυντικό στέλεχος του ιδρύματος που αφυπηρέτησε, παραγνωρίζοντας την πιο πάνω απόφαση του Διαιτητή, του Νομικού Συμβούλου και τις σχετικές παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας.

- (iii) Με βάση τη συμφωνία που υπογράφηκε στις 22.6.1990 μεταξύ των συντεχνιών των υπαλλήλων και του ΡΙΚ (αφορούσε την ανανέωση της Συλλογικής Σύμβασης που έληξε στις 31.12.1988), για πρώτη φορά παραχωρούντο περιθωριακά ωφελήματα συνολικού ύψους 3% επί του μισθολογίου, ενώ υπήρχε πρόνοια πως «τα ωφελήματα αυτά θα διατεθούν για το Ταμείο Υγείας, εκτός εάν συμφωνηθούν άλλοι τρόποι διάθεσης τους μεταξύ των δύο πλευρών».

Στις επόμενες συλλογικές συμβάσεις παραχωρήθηκε αύξηση στο πιο πάνω ποσοστό το οποίο στις 31.12.2010 ανήλθε στο 7,55%. Ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από το Λογιστήριο του Ιδρύματος, για τα έτη 2000 - 2012 το ΡΙΚ κατέβαλε επιπρόσθετα συνολικό ποσό ύψους €8.566.078 για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του προσωπικού του. Εισηγηθήκαμε και πάλι όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο οποιαδήποτε ποσά προκύπτουν για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, να καλύπτονται από τα πιο πάνω ωφελήματα, νοουμένου ότι η διαχείριση τους θα διέπεται από σχετικούς Κανονισμούς. Αναφέρεται σχετικά ότι, το Ίδρυμα συζητεί με τις συντεχνίες του προσωπικού τη ρύθμιση του πλαισίου λειτουργίας του ταμείου των περιθωριακών ωφελημάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, εισηγηθήκαμε όπως, υπό τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που διέρχεται το Κράτος, το Ίδρυμα προβεί στις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες.

Ο Γενικός Διευθυντής του ΡΙΚ σημείωσε ότι μετά την απόφαση του Διαιτητή το ΡΙΚ δεν προτίθεται να καταβάλει άλλα ποσά στο ταμείο των Διευθυντών.

(γ) Εμπορικοί Πιστωτές. Το σύνολο των εμπορικών και άλλων πιστωτών κατά τις 31.12.2012, ανήλθε σε €5.239.044, σε σύγκριση με €6.851.429 στις 31.12.2011.

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Στις 31.12.2012 η δαπάνη για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ανήλθε σε €889.136 σε σύγκριση με €879.437 το 2011.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 44 των περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος (Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμών, όλοι οι υπάλληλοι, συνταξιούχοι και οι εξαρτώμενοί τους, δικαιούνται δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όπως και οι κυβερνητικοί υπάλληλοι.

Επιπρόσθετα, από το 1973 το ΡΙΚ εφάρμοσε και επικύρωσε Σχέδιο Υγείας (επικουρικό) που αποτελείται από ιατρούς του ιδιωτικού τομέα διαφόρων ειδικοτήτων και την παροχή φαρμάκων τα οποία δεν διατίθενται στα κρατικά νοσοκομεία.

Από δειγματοληπτικό έλεγχο που έγινε στους πιο πάνω λογαριασμούς έχουν προκύψει τα ακόλουθα, τα οποία αναφέρθηκαν και στις προηγούμενες Εκθέσεις μας, χωρίς ωστόσο να τύχουν σχολιασμού ή οποιασδήποτε ενέργειας από το Ίδρυμα.

(α) Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη παράγραφο, θα πρέπει να αποφασιστεί κατά πόσο οι πιο πάνω δαπάνες σύμφωνα με τις πρόνοιες των συμβάσεων, θα καλύπτονται από τα «Περιθωριακά οφέληματα».

(β) Ανάλογα με την ιδιότητα των ιδιωτών γιατρών καθορίστηκε ετήσια αμοιβή που κυμαίνεται από €513 - €1.709 και η οποία αυξάνεται ανάλογα με τις επισκέψεις που θα δεχθούν, για τις οποίες καθορίστηκε συγκεκριμένο ποσό €10,25 ή €14. Παρατηρήθηκε ότι συγκεκριμένος γιατρός του επικουρικού σχεδίου, ενώ λαμβάνει εξ ολοκλήρου την αντιμισθία του (€513) ουδέποτε έχει αποστείλει τα επισκεπτήριά του, έτσι ώστε να ελεγχθεί κατά πόσο δέχεται ασθενείς.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος μάς ενημέρωσε ότι επειδή δεν υπήρξε συμμόρφωση με τους όρους της συμφωνίας, θα γίνουν διαβήματα για να τερματιστούν οι υπηρεσίες του από την Επιτροπή Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης.

Διαγωνισμοί. Οι διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων διέπονται από τις διατάξεις του Νόμου 12(Ι)/2006 καθώς και των περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης των Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών (Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου και Κοινότητες) Κανονισμών του 2012 (ΚΔΠ 242/2012) που τέθηκαν σε ισχύ από 6.7.2012 καταργώντας τους Κανονισμούς του 2004 (ΚΔΠ 492/2004). Παρά τις επανειλημμένες εισηγήσεις και επισημάνσεις που περιλαμβάνονται στις Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας για τα τελευταία έτη, παρατηρήθηκαν κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου για το 2012 και πάλι αδυναμίες και παραλείψεις.

(Α) Γενικές αδυναμίες και παραλείψεις.

(α) Εσωτερικοί Κανονισμοί. Όπως αναφέρεται επί σειρά ετών σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η παρακολούθηση της εκτέλεσης των συμβάσεων, όπως η διαδικασία παραλαβής των υλικών/εξοπλισμών, η έκδοση πιστοποιητικών παραλαβής, τελικής αποδοχής ή απόρριψης αυτών, καθώς επίσης και τα θέματα απαρτίας και τρόπου λήψης των αποφάσεων και λειτουργίας των αρμοδίων κατά περίπτωση οργάνων, στα πλαίσια διασφάλισης των συμφερόντων του Ιδρύματος, δεν φαίνεται να διέπονται από θεσμοθετημένη διαδικασία ή Εσωτερικούς Κανονισμούς. Επίσης οι Κανονισμοί Αποθηκών του Ιδρύματος, οι οποίοι αναφέρονται σε περιορισμένο βαθμό στα πιο πάνω και που χρονολογούνται περίπου από το 1960, θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν τάχιστα, ώστε να συνάδουν με το νέο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο.

(β) Αποσφράγιση προσφορών. Κατά τον έλεγχο παρατηρήθηκε και πάλι ότι λειτουργοί του Ιδρύματος προβαίνουν σε άνοιγμα του κιβωτίου προσφορών την ημερομηνία και ώρα λήξης του διαγωνισμού, μονογράφουν τους φακέλους και συντάσσουν πρακτικό αναφέροντας μόνο τον αριθμό των φακέλων που παραλήφθηκαν, πρακτική που εγκυμονεί κινδύνους αλλοίωσης του περιεχομένου τους. Στη συνέχεια συνέρχεται η Επιτροπή Προσφορών για το άνοιγμα των φακέλων και τότε οι προσφορές που παραλήφθηκαν μονογράφονται από τα μέλη της πιο πάνω Επιτροπής και καταγράφονται τα ονόματα των διαγωνιζομένων, καθώς και η τιμή που προσέφεραν. Σημειώνεται ότι το άνοιγμα του κιβωτίου των προσφορών ενδείκνυται,

όπως διενεργείται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό 17 της ΚΔΠ 242/2012, ο οποίος δεν προβλέπει δυο ξεχωριστές διαδικασίες δηλ. άνοιγμα του κιβωτίου προσφορών και στη συνέχεια άνοιγμα των φακέλων των προσφορών. Σημειώνεται ότι ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος στις 11.9.2012 έδωσε οδηγίες για εφαρμογή της ενδεδειγμένης διαδικασίας.

(B) Διαδικαστικά θέματα.

(α) Διαγωνισμός 8/2012 για τις ασφαλιστικές καλύψεις του ΡΙΚ. Η προκήρυξη του πιο πάνω διαγωνισμού που αφορούσε στις ασφαλιστικές καλύψεις τεσσάρων διαφορετικών Κατηγοριών (περιλαμβανομένων διαφορών τύπων ασφάλισης κατά Κατηγορία), όπως Κατηγορία 1, «περιουσιακών στοιχείων», Κατηγορία 2, «ευθύνης», Κατηγορία 3, «μηχανοκίνητων οχημάτων» και Κατηγορία 4, «προσωπικών ατυχημάτων και ταξιδιού», με εκτίμηση δαπάνης ύψους €440.000 (€220.000 ανά έτος με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμα ένα έτος), ανακοινώθηκε στο Ηλεκτρονικό Σύστημα Σύναψης Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου στις 13.2.2012, με τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών στις 6.4.2012. Έγγραφο του διαγωνισμού παρέλαβαν εννέα οικονομικοί φορείς από τους οποίους ανταποκρίθηκαν τρεις. Σημειώνεται επίσης ότι η ετοιμασία των προδιαγραφών του διαγωνισμού καθώς και η αξιολόγηση των προσφορών είχε ανατεθεί σε ιδιωτική εταιρεία παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για ασφάλισεις, η οποία υπέβαλε την Έκθεσή της στο Ίδρυμα στις 15.5.2012. Το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 3.7.2012 κατακύρωσε τις Κατηγορίες ασφαλίσεων 1, 3, και 4 (για την Κατηγορία 2 δεν υποβλήθηκε έγκυρη προσφορά) στην τιμή των €113.371, €17.639 και €18.901 αντίστοιχα σε δυο διαφορετικούς οικονομικούς φορείς. Αναφορικά με τον πιο πάνω διαγωνισμό παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Η ευρύτητα συμμετοχής των οικονομικών φορέων παρουσιάζεται πολύ περιορισμένη αφού για τις Κατηγορίες ασφαλίσεων 1 και 2 υπέβαλε προσφορά μόνο ένας οικονομικός φορέας για καθεμία και για την Κατηγορία 3 και 4 δυο οικονομικοί φορείς διαφορετικοί κατά περίπτωση. Το γεγονός της περιορισμένης ευρύτητας συμμετοχής οικονομικών φορέων (μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες δεν ανταποκρίθηκαν), θα πρέπει να προβληματίσει το Ίδρυμα.
- (ii) Συναφώς με τα πιο πάνω ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην Κατηγορία 2, «ευθύνης», για την οποία ο μοναδικός προσφοροδότης που συμμετείχε, υπέβαλε προσφορά για ένα τύπο ασφάλισης μόνο, την «ασφάλιση ευθύνης μέσω μαζικής ενημέρωσης», παραλείποντας να υποβάλει προσφορά για τους υπόλοιπους τύπους, την «ασφάλιση αστικής ευθύνης» και «ευθύνης εργοδότη». Η πιο πάνω παράλειψη – λαμβάνοντας υπόψη τον γενικό όρο αρ. 8.1, σύμφωνα με τον οποίο «στο διαγωνισμό γίνονται δεκτές προσφορές μόνο για το σύνολο των τύπων ασφάλισης σε κάθε Κατηγορία ασφαλίσεων, για την οποία θα υποβληθεί προσφορά» - θα έπρεπε να οδηγήσει σε απόρριψη της προσφοράς του εν λόγω προσφοροδότη, ωστόσο, όπως αναφέρεται στη συνέχεια, λόγω μη ύπαρξης εναλλακτικής λύσης, του ανατέθηκε απευθείας η ασφάλιση ευθύνης μέσω μαζικής ενημέρωσης.
- (iii) Σύμφωνα με τον γενικό όρο αρ. 20 του πιο πάνω διαγωνισμού, η διάρκεια των ασφαλιστικών συμβάσεων καθοριζόταν σε δώδεκα μήνες με δικαίωμα του Ιδρύματος για ανανέωση της ασφαλιστικής περιόδου για περαιτέρω 12 μήνες μετά από αμοιβαία συμφωνία. Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, όπως επισημάνθηκε και σε προηγούμενες επιστολές μας, το Ίδρυμα θα πρέπει να διερευνήσει το ενδεχόμενο ζήτησης προσφορών για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα – επειδή ενδεχομένως η αγορά να προσφέρει μακροχρόνια συμβόλαια – έτσι ώστε να δημιουργείται μεγαλύτερο ενδιαφέρον και να εξασφαλίζονται καλύτερες τιμές (με εξοικονόμηση – ταυτόχρονα – σημαντικού διοικητικού κόστους).
- (iv) Δεδομένου του αδιεξόδου στο οποίο οδηγήθηκε το Ίδρυμα αναφορικά με την ανάθεση των ασφαλιστικών καλύψεων τριών διαφορετικών τύπων της Κατηγορίας 2, «ευθύνης» προέβηκε στις ακόλουθες ενέργειες:
  - Για τον τύπο της ασφάλισης «αστικής ευθύνης» το Ίδρυμα κατέφυγε σε ανανέωση του υφιστάμενου συμβολαίου για επιπλέον περίοδο ενός έτους, από 30.6.2012 μέχρι 30.6.2013, χωρίς κάτι τέτοιο να προνοείται στη σύμβαση.

- Αναφορικά με την «ασφάλιση ευθύνης μέσων μαζικής ενημέρωσης» το Ίδρυμα κατέφυγε – με καθυστέρηση τριών μηνών από τη λήξη της προηγούμενης σύμβασης – στην ανάθεση της σύμβασης για την περίοδο 1.11.2012 μέχρι 31.10.2013 στον μοναδικό οικονομικό φορέα, που είχε υποβάλει προσφορά. Ως εκ τούτου, για την περίοδο 1.8.2012 μέχρι 31.10.2012, το Ίδρυμα παρέμεινε ανασφάλιστο.
- Σχετικά με τον τύπο ασφάλισης «ευθύνης εργοδότη» το Ίδρυμα ζήτησε προσφορές από ασφαλιστικές εταιρείες από τις οποίες καμία δεν ανταποκρίθηκε, ούτε και η ασφαλιστική εταιρεία που παρείχε προηγουμένως την κάλυψη. Τελικά η ασφάλιση ανατέθηκε στην τιμή των €39.000, σε άλλη εταιρεία εκτός των πιο πάνω, η οποία ενώ είχε παραλάβει αρχικά τα έγγραφα του διαγωνισμού, δεν είχε ανταποκριθεί υποβάλλοντας προσφορά.

Σύμφωνα με την άποψη του Συμβούλου, η απροθυμία των ασφαλιστικών εταιρειών να ανταποκριθούν στον εν λόγω τύπο ασφάλισης, οφείλεται στην κακή κατάσταση των κτιρίων του ΡΙΚ, στη δημοσιότητα που έλαβε το θέμα της ποιότητας του αέρα στα υποστατικά του Ιδρύματος και στις αγωγές που εκκρεμούν (για τις οποίες γινόταν αναφορά στα έγγραφα του διαγωνισμού).

(β) Διαγωνισμός 13/2012 για την διεξαγωγή ερευνών και δημοσκόπηση εξόδου για τις Προεδρικές Εκλογές. Για τον πιο πάνω διαγωνισμό με εκτίμηση δαπάνης ύψους €120.000, που αποτελείτο από δύο μέρη (για πέντε παγκύπριες έρευνες και για δημοσκόπηση εξόδου), παρατηρήθηκαν αδυναμίες/παραλείψεις οι οποίες αναφέρονται στη συνέχεια:

- (i) Στα έγγραφα του διαγωνισμού αναφερόταν ότι το Ίδρυμα μπορούσε να κατακυρώσει και τα δύο μέρη σε ένα οικονομικό φορέα ή σε δύο διαφορετικούς, στη βάση της «πλέον οικονομικά συμφέρουσας προσφοράς» για κάθε μέρος, ενώ η ανάθεση του διαγωνισμού θα γινόταν ουσιαστικά στη χαμηλότερη τιμή, αφού δεν είχαν καθοριστεί κριτήρια αξιολόγησης και βαρύτητες, για να αξιολογηθούν οι προσφορές.
- (ii) Στα έγγραφα του διαγωνισμού δεν περιλήφθηκε πρόνοια για δικαίωμα προαίρεσης για διεξαγωγή δεύτερης δημοσκόπησης εξόδου σε περίπτωση δεύτερου γύρου των Προεδρικών Εκλογών, κάτι που ήταν πολύ πιθανό. Όπως παρατηρήθηκε η δεύτερη δημοσκόπηση έγινε από τον επιτυχόντα οικονομικό φορέα στην τιμή των €13.600 (τιμή αρχικής προσφοράς €16.000) με απευθείας ανάθεση.

(γ) Διαγωνισμός 17/2012 για την προμήθεια ενός Supervisory Control and Data Acquisition operating system. Η ανάγκη για την προμήθεια του πιο πάνω συστήματος συμπεριλήφθηκε στις Κεφαλαιουχικές Δαπάνες του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2012, με τις απαιτούμενες πιστώσεις να ανέρχονται στις €250.000. Το σύστημα θα αποτελούσε την ομπρέλα κάτω από την οποία θα λειτουργούσαν όλα τα λογισμικά συστήματα ελέγχου των μηχανημάτων και θα παρείχε στον χρήστη τη δυνατότητα να παρακολουθεί στοιχεία από όλους του υποσταθμούς και να επεμβαίνει σε περίπτωση βλάβης. Ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε στις 17.9.2012 με εκτίμηση δαπάνης €180.000, τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών στις 8.10.2012, πρόνοιες για παράδοση του συστήματος εντός 8 εβδομάδων από την ημερομηνία ανάθεσης της σύμβασης και πληρωμή μετά την παράδοση του εξοπλισμού στο Ίδρυμα, με την υποβολή του τιμολογίου από τον οικονομικό φορέα. Η έκθεση της Επιτροπής Αξιολόγησης υποβλήθηκε στις 14.12.2012 στην Επιτροπή Προσφορών, η οποία σε συνεδρία της στις 20.12.2012 αποφάσισε να εισηγηθεί στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος (αρμόδιο όργανο λήψης απόφασης) την κατακύρωση του διαγωνισμού στον χαμηλότερο προσφοροδότη που πληρούσε τις προδιαγραφές, έναντι του ποσού των €95.640. Σημειώνεται ότι οι τιμές που υποβλήθηκαν για το σύνολο του εξοπλισμού κυμαίνονταν μεταξύ των €95.640 και €173.400. Το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν εισήγησης του Τμήματος Τεχνικών Υπηρεσιών, σε συνεδρία του στις 5.2.2013 αποφάσισε την ακύρωση του διαγωνισμού αφού δεν περιλήφθηκε στον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013 σχετικό κονδύλι. Αναφορικά με τον πιο πάνω διαγωνισμό παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- (i) Η πρόνοια ύψους €250.000 που περιλήφθηκε στον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2012 ήταν υπερβολικά ψηλή, λαμβάνοντας υπόψη ότι η εκτίμηση δαπάνης του διαγωνισμού υπολογίστηκε στις €180.000. Επίσης, όπως προέκυψε, η εν λόγω εκτίμηση δαπάνης ήταν εξωπραγματική, εφόσον το ποσό της χαμηλότερης – εντός προδιαγραφών – προσφοράς ήταν €95.640. Επισημαίνεται ότι αφενός οι πρόνοιες του εκάστοτε περί Προϋπολογισμού Νόμου θα πρέπει να βασίζονται στις εκτιμήσεις δαπάνης (και όχι να διαφέρουν σε τόσο σημαντικό βαθμό) και, αφετέρου, η εκτίμηση δαπάνης θα πρέπει να είναι ρεαλιστική, διότι είναι ουσιώδης παράγοντας στην όλη διαδικασία.
- (ii) Η διοικητική εποπτεία ήταν ελλιπής, ενώ σημειώθηκε επίσης αδυναμία συντονισμού των εργασιών καθόλα τα στάδια της διαδικασίας, με αποτέλεσμα οι συνεχείς καθυστερήσεις να εξαντλήσουν τα χρονικά περιθώρια ολοκλήρωσης του διαγωνισμού εντός του οικονομικού έτους 2012 και να οδηγήσουν σε ακύρωση του. Η σημαντική καθυστέρηση που σημειώθηκε στην προκήρυξη του διαγωνισμού, είχε ως αποτέλεσμα να περιοριστεί το περιθώριο/δυνατότητα ανάθεσης της σύμβασης πριν το τέλος του 2012 (η ημερομηνία υποβολής των προσφορών είχε καθοριστεί στις 8.10.2012).
- (iii) Πέραν των επιπτώσεων από τη μη έγκαιρη εξασφάλιση του συστήματος, η ακύρωση ενός διαγωνισμού, συνεπάγεται σημαντικό διοικητικό κόστος.
- (iv) Ενώ από 6.7.2012 είχαν τεθεί σε ισχύ οι περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών (Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου και Κοινότητες) Κανονισμοί 242/2012, στα έγγραφα του διαγωνισμού, που προκηρύχθηκε στις 17.9.2012, δηλαδή 2½ περίπου μήνες αργότερα, γίνεται αναφορά στους προηγούμενους Κανονισμούς 492/2004, οι οποίοι είχαν καταργηθεί.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Ιδρύματος, η καθυστέρηση στην προκήρυξη των προσφορών οφείλεται στη μη έγκαιρη έγκριση του Προϋπολογισμού, στη μείωση του, στις χρονοβόρες διαδικασίες των προσφορών και στην ελλιπή στελέχωση των Τεχνικών Υπηρεσιών. Μας αναφέρθηκε επίσης ότι η προμήθεια και εγκατάσταση του συστήματος παραμένει επιβεβλημένη, καθώς το υφιστάμενο σύστημα είχε εγκατασταθεί το 1989, εργάζεται σε περιβάλλον πεπαλαιωμένου λογισμικού, και καλύπτει μόνο ορισμένους υποσταθμούς. Η εγκατάσταση του συστήματος αυτού θα έχει ως αποτέλεσμα την ομαλότερη λειτουργία, έλεγχο και επιδιόρθωση εξ αποστάσεως τυχόν βλαβών στους διάφορους υποσταθμούς του ΠΙΚ. Αυτό σημαίνει μείωση κόστους και μείωση της απασχόλησης του προσωπικού για σκοπούς επιδιόρθωσης βλαβών επί τόπου.

Με βάση την πιο πάνω απάντηση, προκύπτει ότι οι επιπτώσεις από την καθυστέρηση στην εξασφάλιση του συστήματος είναι σημαντικές, αφενός όσον αφορά στην αξιοπιστία του υφιστάμενου συστήματος και αφετέρου όσον αφορά στο κόστος λειτουργίας του.

(δ) Διαγωνισμός 16/2011 για την αγορά High definition multichannel play out system. Η ανάγκη για αγορά ενός ολοκληρωμένου συστήματος ψηφιακών τηλεοπτικών ροών για τα τέσσερα τηλεοπτικά κανάλια του Ιδρύματος, είχε διαπιστωθεί τουλάχιστον από το έτος 2010, αφού οι σχετικές πρόνοιες κεφαλαιουχικών δαπανών, ύψους €825.000, είχαν περιληφθεί στο επεξηγηματικό υπόμνημα κατά την ετοιμασία του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2011. Το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 31.1.2012, αποφάσισε την κατακύρωση του εν λόγω διαγωνισμού στη χαμηλότερη προσφορά, στην τιμή των €1.239.915, χωρίς ωστόσο το Ίδρυμα να προχωρήσει στην ανάθεση/σύναψη σύμβασης, επειδή στον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2012 δεν είχαν περιληφθεί πρόνοιες κεφαλαιουχικών δαπανών αναφορικά με τον εξοπλισμό που ήταν το αντικείμενο του διαγωνισμού. Ως εκ τούτου, η διαδικασία οδηγήθηκε σε αδιέξοδο. Σημειώνεται ότι η αναγκαιότητα απόκτησης του πιο πάνω εξοπλισμού κατά το 2012, για την εύρυθμη λειτουργία του Ιδρύματος στο ψηφιακό περιβάλλον, ενόψει της Κυπριακής Προεδρίας καθώς και των Ολυμπιακών Αγώνων, είχε επισημανθεί τόσο στην έκθεση της Επιτροπής Αξιολόγησης όσο και σε επιστολή του Προέδρου του Ιδρύματος ημερομηνίας 17.2.2012 προς τον Υπουργό Εσωτερικών, για διάθεση των

αναγκαιών πιστώσεων, υποδεικνύοντας ότι σε περίπτωση σοβαρής βλάβης του υφιστάμενου πεπαλαιωμένου εξοπλισμού, υπήρχε σοβαρός κίνδυνος να σταματήσει το Ίδρυμα να εκπέμπει.

Σημειώνεται ότι ένα χρόνο μετά, και χωρίς τον πιο πάνω εξοπλισμό, το Ίδρυμα συνέχιζε ομαλά τη λειτουργία του, γεγονός που δημιουργεί εύλογα ερωτηματικά όσον αφορά στην αξιολόγηση των πραγματικών αναγκών του Ιδρύματος σε εξοπλισμούς.

Υποδείχθηκε ωστόσο ότι, αν η προμήθεια του πιο πάνω εξοπλισμού κρινόταν ως αναγκαία, επειδή-χωρίς αυτόν- ελλοχεύει κίνδυνος να σταματήσει το Ίδρυμα να εκπέμπει, τότε το ΡΙΚ θα έπρεπε να προβεί το συντομότερο στις απαραίτητες ενέργειες για την αγορά του.

Όπως μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής, η υλοποίηση του έργου είναι επιτακτική για το ΡΙΚ, καθώς ο εξοπλισμός, ο οποίος χρησιμοποιείται για τη μετάδοση των τριών τηλεοπτικών του καναλιών είναι πεπαλαιωμένος και αναλογικός και, οι εταιρείες που τον κατασκεύασαν, είτε δεν τον κατασκευάζουν πλέον ή/και δεν διαθέτουν εξαρτήματα για την τεχνική υποστήριξη και συντήρηση του.

Αγωγές εναντίον του ΡΙΚ - Αρ. 344/2011 και 5830/2011. Σύμφωνα με την έκθεση απαίτησης, από το 2002 παρουσιάζονταν προβλήματα με τον εξαερισμό των υποστατικών του Ιδρύματος. Το 2010 το Ίδρυμα αφού ανέθεσε σε εταιρεία την επιθεώρηση των χώρων εργασίας άρχισε να λαμβάνει μέτρα για τον εξαερισμό των υποστατικών.

Δύο υπάλληλοι του Ιδρύματος οι οποίες ασθένησαν, ζήτησαν αποζημιώσεις στην κλίμακα €500.000 – €2.000.000 η κάθε μία.

Ανέγερση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων. Λόγω των σοβαρών προβλημάτων που παρουσίασαν οι υφιστάμενες κτιριακές εγκαταστάσεις του Ιδρύματος, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος, αποφάσισε ότι είναι επιτακτική η ανάγκη προώθησης όλων των αναγκαιών ενεργειών για ανέγερση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων, το συντομότερο δυνατό.

Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφαση αρ. 70.706 ημερ. 23.6.2010, αποφάσισε να εγκρίνει, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 4 των περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμων, τη διάθεση τμήματος του τεμαχίου με αρ. 5507 για τους σκοπούς που είχε αποφασίσει το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος, με την προϋπόθεση ότι η τελική πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου θα τύχει της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου.

Στις 10.2.2012 προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός αρ. 7/2012 για την παροχή υπηρεσιών εκπροσώπου του εργοδότη για ανέγερση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων του Ιδρύματος. Το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 29.5.2012 κατακύρωσε τον πιο πάνω διαγωνισμό στον πιο χαμηλό προσφοροδότη που πληρούσε τις προδιαγραφές για το ολικό ποσό των €97.600 για περίοδο 5 ετών και η ανάθεση έγινε στις 13.6.2012.

Ο Γενικός Διευθυντής με επιστολή του ημερ. 1.8.2012 ενημέρωσε το Υπουργείο Εσωτερικών σχετικά με τις εξελίξεις για την ανέγερση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων και ζήτησε την έγκρισή του για την υπογραφή του συμβολαίου με τον εκπρόσωπο του εργοδότη καθώς και οδηγίες για περαιτέρω ενέργειες. Σε απαντητική του επιστολή ημερ. 12.10.2012 το Υπουργείο ανέφερε ότι λόγω των υπαρχουσών δημοσιονομικών συνθηκών, αλλά και των προβλεπόμενων περικοπών στους Κρατικούς Προϋπολογισμούς, το Υπουργείο αδυνατεί να αναλάβει δέσμευση για την παραχώρηση των απαιτούμενων χρηματικών ποσών για νέα κτίρια. Υπό τα δεδομένα αυτά το Διοικητικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 30.10.2012 αποφάσισε την παγοποίηση των ενεργειών σε σχέση με την ανέγερση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων.

Φρούρηση Κτιριακών Εγκαταστάσεων. Το ετήσιο συνολικό κόστος φρούρησης για το 2012 ανήλθε περίπου σε €197.545 (€173.000 φρουροί του Ιδρύματος και €24.545 επιπρόσθετη ιδιωτική φρούρηση). Επειδή παρατηρήθηκαν αδυναμίες και ελλείψεις σε ότι αφορά την πιο πάνω φρούρηση, εισηγηθήκαμε όπως, εξεταστεί το ενδεχόμενο τοποθέτησης ηλεκτρονικών συστημάτων παρακολούθησης συνολικού κόστους περίπου €210.000 ως η εισηγηση του Λειτουργού Ασφαλείας του Ιδρύματος και της Αστυνομίας, με σκοπό την καλύτερη φρούρηση και εξοικονόμηση κόστους και ανθρώπινου δυναμικού.

Όπως ανέφερε ο Γενικός Διευθυντής, το ΡΙΚ προτίθεται να υλοποιήσει τη μελέτη ασφάλειας και φρούρησης των εγκαταστάσεων του νοουμένου ότι θα διατεθούν τα απαιτούμενα κονδύλια.

Έκθεση για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων που δόθηκαν προς το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου κατά τη διάρκεια του έτους 2012.

(α) Σύμφωνα με το άρθρο 24B(4) του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου, όπως αυτό έχει τροποποιηθεί με το Νόμο αρ. 116(I)/2003, το Υπουργείο Εσωτερικών οφείλει να προμηθεύει τον Γενικό Ελεγκτή, το αργότερο εντός δύο μηνών από τη λήξη κάθε οικονομικού έτους, τα ακόλουθα:

- την ετήσια έκθεση που ετοιμάζει η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, σύμφωνα με τον πιο πάνω Νόμο, αναφορικά με την εκπλήρωση από το Ίδρυμα της αποστολής που του ανατίθεται δυνάμει του άρθρου 16Α του ίδιου Νόμου, και
- αναλυτική κατάσταση των κρατικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στο Ίδρυμα κατά το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24Α, και, αν είναι πρακτικά εφικτό, με ειδική αναφορά στις κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο Ίδρυμα, σε σχέση με κάθε πρόγραμμα ξεχωριστά, ή ανά κατηγορία προγραμμάτων, τα οποία εμπίπτουν στην έννοια της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας.

(β) Σύμφωνα με το άρθρο 24B(3) του πιο πάνω Νόμου, ο Γενικός Ελεγκτής υποβάλλει, το αργότερο μέχρι τέλος Μαΐου, έκθεση στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου και στον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, στην οποία καταγράφονται τα αποτελέσματα του ελέγχου που διενεργήθηκε δυνάμει του πιο πάνω άρθρου, και αναφέρει την ύπαρξη τυχόν χρηματοοικονομικών ροών (όπως αυτές εμφανίζονται στους χωριστούς λογαριασμούς που τηρεί το Ίδρυμα δυνάμει του εδαφίου (2) του πιο πάνω άρθρου) μεταξύ των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος που συνιστούν παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας και εκείνων που δεν συνιστούν παροχή τέτοιας υπηρεσίας. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 24B(1) του πιο πάνω Νόμου, ο Γενικός Ελεγκτής, στα πλαίσια της άσκησης του ετήσιου ελέγχου των λογαριασμών του Ιδρύματος, ελέγχει κατά πόσο οποιαδήποτε δημόσια ενίσχυση, που έλαβε το Ίδρυμα, χρησιμοποιήθηκε κατά τρόπο που να μη συνάδει με τις διατάξεις του άρθρου 24Α, δηλαδή για σκοπούς χρηματοδότησης της αποστολής που του ανατίθεται δυνάμει του εδαφίου (1) του άρθρου 16Α, και συγκεκριμένα του ορισμού του ως παροχέα δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας στη Δημοκρατία.

(γ) Αναφορικά με το έτος 2012, σημειώνεται ότι μας έχουν σταλθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών στις 8.5.2013 η ετήσια έκθεση που ετοίμασε η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου και η αναλυτική κατάσταση των κρατικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στο Ίδρυμα, χωρίς όμως ειδική αναφορά στις κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο Ίδρυμα σε σχέση με κάθε πρόγραμμα ξεχωριστά, ή ανά κατηγορία προγραμμάτων, τα οποία εμπίπτουν στην έννοια της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας.

(δ)(i) Σύμφωνα με το άρθρο 24B(1) και (2) του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου, όπως αυτό έχει τροποποιηθεί με το Νόμο αρ. 116(I)/2003 το Ίδρυμα υποχρεούται να τηρεί χωριστούς λογαριασμούς για την παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας και για τις εμπορικές ή άλλες δραστηριότητες του, ώστε να αντανakλάται ορθά η χρηματοοικονομική και οργανωτική του διάρθρωση και διασφαλίζει ότι:

- η τήρηση των λογαριασμών είναι σύμφωνη με την τρέχουσα εμπορική πρακτική και τις γενικώς αποδεκτές λογιστικές αρχές,
- όλες οι δαπάνες και τα έσοδα καταλογίζονται ή κατανέμονται ορθά εντός των χωριστών λογαριασμών με βάση αρχές αναλυτικής λογιστικής:

Νοείται ότι, όταν χρησιμοποιούνται κοινοί πόροι, όπως, για παράδειγμα, το ίδιο προσωπικό, ο ίδιος εξοπλισμός, ή οι ίδιες σταθερές εγκαταστάσεις, για σκοπούς παροχής της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας και για σκοπούς άλλων δραστηριοτήτων, το κόστος θα πρέπει να κατανέμεται βάσει της

διαφοράς που θα προέκυπτε για το συνολικό κόστος του Ιδρύματος με ή χωρίς τις δραστηριότητες που δεν αποτελούν δημόσια ραδιοτηλεοπτική υπηρεσία,

- οι αρχές της αναλυτικής λογιστικής που εφαρμόζονται ορίζονται σαφώς και εφαρμόζονται με συνέπεια και αντικειμενικά.

- (ii) Σημειώνεται ότι για το οικονομικό έτος 2012, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, το PIK ετοίμασε για πρώτη φορά χωριστούς λογαριασμούς, οι οποίοι παρουσιάζονται στη σημείωση 25 των οικονομικών καταστάσεων.

Σύμφωνα με τη συνοπτική κατάσταση συνολικών εσόδων που περιλαμβάνεται στη σημείωση 25 των οικονομικών καταστάσεων προκύπτει συνολικό πλεόνασμα από εμπορικές και άλλες δραστηριότητες για το έτος ύψους €3,97 εκ. και σύμφωνα με τη συνοπτική κατάσταση ταμειακών ροών προκύπτει ταμειακή ροή από εμπορικές και άλλες δραστηριότητες σε δραστηριότητες που συνιστούν παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας για το έτος ύψους €4,41 εκ.

(ε) **Αποτελέσματα ελέγχου.**

- (i) **Ύπαρξη τυχόν χρηματοοικονομικών ροών για το έτος 2012 μεταξύ των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος που συνιστούν παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας και εκείνων που δεν συνιστούν παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας.** Σχετικά αναφέρονται τα πιο κάτω:

- Στις οικονομικές καταστάσεις του Ιδρύματος για το έτος που έληξε στις 31.12.2012, το Ίδρυμα παρουσιάζει στη σημείωση 25 χωριστούς λογαριασμούς. Παρατηρήσαμε ότι η υπό αναφορά σημείωση ετοιμάστηκε χωρίς να έχει εξασφαλιστεί η θέση του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων και των αρμοδίων Υπουργείων (Εσωτερικών και Οικονομικών), όσον αφορά σε καθορισμένο λεπτομερές καθοδηγητικό πλαίσιο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 24B(2) του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου.

- Στη σημείωση 25 το Ίδρυμα αναφέρει ότι «Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει καθορισμένο λεπτομερές καθοδηγητικό πλαίσιο ως προς την παρουσίαση τέτοιων χωριστών λογαριασμών, το PIK πιστεύει ότι οι εν λόγω χωριστοί λογαριασμοί που παρουσιάζονται στη σημείωση πληρούν τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας στον καλύτερο δυνατό βαθμό».

- Οι ανεξάρτητοι ιδιώτες ελεγκτές στην παράγραφο της έκθεσης τους που αφορά στη βάση γνώμης με επιφύλαξη, αναφέρουν μεταξύ άλλων ότι «Λόγω της μη ύπαρξης καθοδηγητικού πλαισίου, δεν είμαστε σε θέση να εκφέρουμε άποψη κατά πόσον οι χωριστοί λογαριασμοί έχουν ετοιμαστεί βάσει της σχετικής νομοθεσίας», θέση με την οποία συμφωνούμε.

- Ο διαχωρισμός των λογαριασμών μεταξύ της παροχής δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας και εμπορικών ή άλλων δραστηριοτήτων του Ιδρύματος, απαιτείται επειδή είναι ουσιώδης για διασφάλιση της διαφάνειας και του καταλογισμού της ευθύνης κατά τη χρησιμοποίηση των κρατικών πόρων, εφόσον συνιστά εργαλείο για την εξέταση εικαζόμενης διεπιδόησης. Ως εκ τούτου μόνο βάσει κατάλληλης κατανομής των δαπανών και των εσόδων μπορεί να καθοριστεί αν η δημόσια χρηματοδότηση περιορίζεται πραγματικά στο καθαρό κόστος της αποστολής της δημόσιας υπηρεσίας.

Εκτός από τις τυχόν επιπτώσεις από τα πιο πάνω, δεν φαίνεται να υπάρχουν χρηματοοικονομικές ροές μεταξύ των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος που συνιστούν παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας και εκείνων που δεν συνιστούν παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας.

- (ii) **Κατά πόσο οποιαδήποτε δημόσια ενίσχυση που έλαβε το Ίδρυμα κατά το έτος 2012 χρησιμοποιήθηκε κατά τρόπο που να μη συνάδει με την εκπλήρωση της αποστολής του ως παροχέα δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας στη Δημοκρατία.** Σχετικά αναφέρονται τα

πιο κάτω:

- Σύμφωνα με τους λογαριασμούς του Ιδρύματος φαίνεται ότι, για κάλυψη των εξόδων ύψους €39,4 εκ. χρησιμοποιείται εκτός από την παραχωρηθείσα κρατική χορηγία ύψους €30,7 εκ. και μέρος των εσόδων του Ιδρύματος.
- Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου στην ετήσια έκθεσή της καταλήγει στο συμπέρασμα ότι με βάση τα ενωπίον της στοιχεία και τις παρατηρήσεις όπως αυτές καταγράφηκαν, το Ίδρυμα παρέχει πραγματικά μια ισορροπημένη δέσμη υπηρεσιών, μεταδίδει πραγματικά τα προγράμματα που εμπίπτουν στην έννοια της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας και το περιεχόμενο των προγραμμάτων που μετέδωσε το Ίδρυμα στο πλαίσιο της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας κατά το 2012, πληροί πραγματικά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας που καθορίζονται στο άρθρο 19 της σχετικής νομοθεσίας, εκτός από τα άρθρα 19(3) και 19(5) για τα οποία δεν μπορούν να εξαχθούν απόλυτα συμπεράσματα όσον αφορά στην εφαρμογή τους, ενώ για το άρθρο 19(6), η Αρχή σημειώνει ότι το Ίδρυμα δεν διασφάλισε την τήρηση δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και συνεπακόλουθα δεν πληρείται η σχετική πρόνοια.
- Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου με την επιστολή της ημερ. 21.5.2013, σε απάντηση δικής μας επιστολής ημερ. 13.5.2012, με την οποία ζητήθηκε όπως διευκρινίσει τα συμπεράσματα του ελέγχου της και ειδικά κατά πόσο, ανεξάρτητα από τις επισημάνσεις της, θεωρεί ότι το Ίδρυμα εκπληρώνει πραγματικά την αποστολή του για παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας στη Δημοκρατία κατά την έννοια των εδαφίων (1)(α) και (2) (α, β και γ) του άρθρου 22B της σχετικής νομοθεσίας, αναφέρει ότι παρά το γεγονός ότι, με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης, το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου πληροί τα υπόλοιπα κριτήρια, η Αρχή δεν είναι σε θέση να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το PIK εκπληρώνει πραγματικά την αποστολή του για παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας στη Δημοκρατία.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αναφερόμενα στις υποπαραγράφους ε(i) και ε(ii) σημειώνουμε ότι, δεν μπορούμε να καταλήξουμε σε ασφαλές συμπέρασμα κατά πόσο η δημόσια ενίσχυση που έλαβε το Ίδρυμα κατά το έτος 2012, δεν χρησιμοποιήθηκε κατά τρόπο που να μην συνάδει με την εκπλήρωση της αποστολής του ως παροχέας δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας στη Δημοκρατία.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Ιδρύματος, το γεγονός ότι δεν έχουν συμπεριληφθεί στην τροποποίηση της νομοθεσίας για το PIK ορισμένες πρόνοιες για έλεγχο του περιεχομένου των προγραμμάτων του PIK από την Αρχή δεν αποτελεί υπαιτιότητα του PIK, το οποίο παρόλα αυτά είχε δηλώσει στην Αρχή ότι θεωρούσε εαυτό δεσμευμένο για πιστή τήρηση των προνοιών. Ανέφερε επίσης ότι, οι πρόνοιες αυτές έχουν ήδη συμπεριληφθεί σε τροποποιητικό νομοσχέδιο που ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών και βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας.

Μας αναφέρθηκε επίσης ότι, σε ό,τι αφορά τη διασφάλιση της τήρησης δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των πολιτικών κομμάτων στις εκπομπές του, οι καλύψεις κατά την προεκλογική περίοδο εντός του 2012 είχαν συμφωνηθεί μεταξύ του PIK και όλων των κομμάτων κατά τη διαβούλευση για καταρτισμό του κώδικα κάλυψης.

Θυγατρική εταιρεία PIK. Το PIK κατέχει το 100% του μετοχικού κεφαλαίου εξαρτημένης εταιρείας, η οποία συστάθηκε στην Κύπρο στις 10.12.2003 με μετοχικό κεφάλαιο £10.000 (€17.086) και η οποία έμεινε έκτοτε ανενεργός.

Στη συνεδρία αρ. 22 ημερ. 18.9.2012, αποφασίστηκε η διάλυση της θυγατρικής εταιρείας.

Σημειώθηκε ωστόσο ότι από την ημερομηνία σύστασης της πιο πάνω εταιρείας δεν υποβλήθηκαν λογαριασμοί και φορολογικές δηλώσεις και ενδεχομένως με την υποβολή αίτησης στον Έφορο Εταιρειών

για διάλυση της Εταιρείας να ζητηθεί η υποβολή λογαριασμών και δηλώσεων για όλα τα έτη και να υπάρξουν οικονομικές κυρώσεις θέμα το οποίο το Ίδρυμα θα πρέπει να διερευνήσει.

Ενοικίαση αυτοκινήτων. Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Λογιστήριο του Ιδρύματος, συνολικά κατά τα έτη 2007 μέχρι 2012 το κόστος ενοικίασης αυτοκινήτων ανήλθε σε €323.565 χωρίς Φ.Π.Α.).

Σημειώνεται ότι επιπρόσθετο ποσοστό 25% καταβάλλεται με ανταλλαγή διαφημιστικού χρόνου.

Τεχνολογία πληροφοριών (Ι.Τ.). Τα πιο κάτω θέματα, για τα οποία εκτενής αναφορά έγινε στην Έκθεση μας για το 2011, εξακολουθούν να εκκρεμούν.

(α) Πολιτική Ασφάλειας. Δεν υπάρχει ολοκληρωμένη Πολιτική Ασφάλειας των συστημάτων πληροφορικής του Ιδρύματος παρά το ότι εφαρμόζονται αποσπασματικά διάφορα μέτρα σχετικά με τους κωδικούς πρόσβασης, τη δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας, την πρόληψη και ανίχνευση ιών και της πρόσβασης στο διαδίκτυο. Σημειώνεται ότι το Ίδρυμα το Μάρτιο του 2013 ετοίμασε προσχέδιο που αφορά την πολιτική χρήσης και ασφάλειας του ηλεκτρονικού δικτύου του ΡΙΚ, του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης το οποίο αναμένεται να υποβληθεί στο Δ.Σ. για έγκριση. Συστήνεται όπως στο προσχέδιο αυτό περιληφθεί και πρόνοια για αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών (Disaster Recovery Plan) έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συνέχιση των εργασιών του ΡΙΚ σε περίπτωση μερικής ή ολικής καταστροφής του κέντρου υπολογιστών.

(β) Πρόσβαση στο διαδίκτυο. Εξακολουθεί να επιτρέπεται η πρόσβαση σε ιστοχώρους κοινωνικής δικτύωσης, αγορών και βίντεο. Το ζήτημα αυτό αναμένεται να επιλυθεί με την έγκριση της Πολιτικής Ασφάλειας που ρυθμίζει την πρόσβαση στο διαδίκτυο.

(γ) Λογισμικό καταχώρισης ξένων προγραμμάτων. Λόγω των αδυναμιών του πιο πάνω λογισμικού, στις Εκθέσεις μας για το 2010 και 2011, είχαμε εισηγηθεί την εισαγωγή σύγχρονου κεντρικού συστήματος καταχώρισης προγραμμάτων για την αποφυγή λαθών και τη διασύνδεσή του με το λογιστικό σύστημα, έτσι ώστε να είναι εφικτή η κοστολόγηση των προγραμμάτων με τρόπο αυτόματο και αξιόπιστο.

(δ) Ασφάλεια συστήματος από φυσική καταστροφή. Όπως είχαμε αναφέρει και στις Εκθέσεις μας του 2010 και 2011, στο δωμάτιο του κεντρικού εξυπηρετητή του ΡΙΚ δεν λαμβάνονται μέτρα για τον έλεγχο της υγρασίας, ούτε υπάρχει σύστημα πυρόσβεσης. Επίσης, στο δωμάτιο του κεντρικού εξυπηρετητή στο λογιστήριο δεν υπάρχει σύστημα πυρανίχνευσης, ούτε σύστημα πυρόσβεσης.

Εκκρεμή θέματα. Τα πιο κάτω θέματα παρόλο που τα πλείστα επισημαίνονται για σειρά ετών, τόσο στις επιστολές όσο και στις Ετήσιες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, εξακολουθούν να εκκρεμούν.

(α) Τροποποιητικοί Προϋπολογισμοί. Εκκρεμεί στο Υπουργείο Εσωτερικών νομοσχέδιο Τροποποιητικού Προϋπολογισμού για κάλυψη υπερβάσεων του Προϋπολογισμού του 1995, ύψους £995.700 (€1.701.254).

Επίσης εκκρεμεί η ετοιμασία Τροποποιητικού Προϋπολογισμού για κάλυψη της υπέρβασης του Προϋπολογισμού του 2006 που σημειώθηκε στο Άρθρο 300 «Αμοιβές Συνεργατών» του Κεφαλαίου 10 «Εξοδα Προγραμμάτων» ύψους £502.375 (€858.359) και της υπέρβασης που σημειώθηκε στο Κεφάλαιο 25 «Συντάξεις και Άλλα Ωφελήματα» ύψους £42.495 (€72.607).

Για κάλυψη της υπέρβασης του Προϋπολογισμού του 2007 που σημειώθηκε στο Άρθρο 300 «Αμοιβές Συνεργατών» του Κεφαλαίου 10 «Εξοδα Προγραμμάτων» ύψους £1.044.620 (€1.784.839), στάληκε στο Υπουργείο Εσωτερικών Τροποποιητικός Προϋπολογισμός. Το Υπουργείο Εσωτερικών, αφού ζήτησε και την άποψη του Υπουργείου Οικονομικών δεν ενέκρινε το αίτημα για υποβολή Τροποποιητικού Προϋπολογισμού επειδή θεώρησε ότι δεν υπήρχε νομικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο να μπορεί να στηριχτεί.

Για κάλυψη της υπέρβασης του Προϋπολογισμού του 2008 που σημειώθηκε στο Άρθρο 390 «Εξοδα σύνδεσης με Γιουροβίζιον» του Κεφαλαίου 30 «Εξοδα Προγραμμάτων» ύψους €156.560, στάληκε στο Υπουργείο Εσωτερικών Τροποποιητικός Προϋπολογισμός.

Επισημάνθηκε ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 4(4) των περί των Προϋπολογισμών του ΡΙΚ Νόμων, κάθε υπέρβαση κονδυλίων κατά παράβαση της προδιαγραφόμενης στα εδάφια (1) και (2) διαδικασίας, θεωρείται ως να μην έγινε νόμιμα και οι λειτουργοί που ασκούν έλεγχο πάνω στα κονδύλια από τα οποία έγινε η υπέρβαση, καθίστανται προσωπικά υπεύθυνοι για κάθε υπέρβαση που διενεργήθηκε ή θα διενεργηθεί.

Σημειώνεται επίσης ότι, ο Υπουργός Οικονομικών με την προς τον τέως Γενικό Διευθυντή του Ιδρύματος εγκύκλιο επιστολή του (αρ. 1330) ημερ. 22.2.2007, τονίζει, μεταξύ άλλων, ότι η εκ των υστέρων κάλυψη δαπανών, οι οποίες δημιουργούνται κατά παράβαση των πιο πάνω νομοθετικών προνοιών δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη και ότι η Κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να εφαρμόσει πιστά τις σχετικές πρόνοιες του Νόμου, και θα διεκδικήσει από τους Ελέγχοντες Λειτουργούς, που έχουν τον έλεγχο των αντίστοιχων Κονδυλίων, κάθε ποσό υπέρβασης που καταβάλλεται με έκδοση σχετικού Εντάλματος Πληρωμής κατά παράβαση του Νόμου. Πέραν των πέντε χρόνων μετά, δεν φαίνεται να έχει γίνει οποιαδήποτε ενέργεια, είτε από πλευράς του Υπουργείου Οικονομικών, είτε από το ΡΙΚ για υλοποίηση της πιο πάνω θέσης.

(β) Αγωγές εναντίον Διαφημιστικών Γραφείων για μη εξόφληση των οφειλών τους. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, υπάρχει κίνδυνος απώλειας σημαντικών ποσών που οφείλονται από ορισμένες διαφημιστικές εταιρείες, αφού σε ορισμένες περιπτώσεις, μετά την καταχώριση αγωγής εναντίον τους, η επίδοση του κλητήριου εντάλματος δεν κατέστη δυνατή, λόγω κυρίως αλλαγής της διεύθυνσής τους, αλλά ούτε και είναι δυνατή η καταχώριση αίτησης διάλυσης τους. Ενδεικτικές περιπτώσεις χρεωστών στους οποίους κινήθηκαν αγωγές, αλλά οι οφειλές παραμένουν ανείσπρακτες αναφέρονται στην Έκθεση του Γενικού Ελεγκτή για το ΡΙΚ που υποβλήθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 14.6.2013.

Παρά τις προσπάθειες του Νομικού Συμβούλου για είσπραξη των οφειλών, εντούτοις δεν υπήρξε θετικό αποτέλεσμα. Κατά το 2010 κινήθηκαν 13 νέες αγωγές για καθυστερημένες οφειλές χρεωστών από τις οποίες πέντε έχουν εκδικασθεί υπέρ του Ιδρύματος για το συνολικό ποσό των €113.302 πλέον τόκοι και νομικά έξοδα, χωρίς ωστόσο να φαίνεται να έχει εισπραχθεί κάποιο ποσό. Το 2012 κινήθηκαν 2 νέες αγωγές.

(γ) Παρακολούθηση υποθέσεων απαλλοτριώσης. Παρόλο που το Ίδρυμα έχει ανταλλάξει σχετική αλληλογραφία με το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας για τις πιο κάτω απαλλοτριώσεις, μέχρι σήμερα δεν έχει σημειωθεί οποιαδήποτε εξέλιξη. Η όλη κατάσταση παραμένει η ίδια, όπως περιγράφεται πιο κάτω:

- (i) Απαλλοτρίωση μέρους του τεμαχίου 847 Φ/ΣΧ XXI/63V1.** Το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας καθόρισε στις 9.11.1998 ποσό αποζημίωσης £30.000 για την πιο πάνω απαλλοτρίωση. Διαπιστώθηκε ότι η αποδοχή και είσπραξη της αποζημίωσης αυτής δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα.
- (ii) Απαλλοτρίωση του τεμαχίου 1835.** Το Ίδρυμα δεν έχει ακόμη λάβει προσφορά για αποζημίωση λόγω του επηρεασμού της περιουσίας του, παρά το ότι συμπληρώθηκαν τα έργα και κατεδαφίστηκε οικοδομή που υφίστατο στο πιο πάνω τεμάχιο.

(δ) Σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

- **Κεντρικό αρχείο αλληλογραφίας.** Η μη τήρηση κεντρικού αρχείου στο Ίδρυμα εγκυμονεί κινδύνους ελλιπούς πληροφόρησης, κυρίως της Διοίκησης, πράγμα που δεν συμβάλλει στην άσκηση αποτελεσματικής και επαρκούς διοικητικής εποπτείας. Όπως λειτουργούν σήμερα τα διάφορα τμηματικά αρχεία, δεν εφαρμόζονται οι ενδεδειγμένες διαδικασίες, όπως αρχειοθέτηση και αρίθμηση των εγγράφων αλληλογραφίας και σύνδεση μεταξύ τους, ανάλογα με το περιεχόμενό τους.
- **Περιουσιακά στοιχεία.** Διαπιστώθηκε και πάλι ότι δεν έγινε φυσική καταμέτρηση των στοιχείων του άγιου ενεργητικού και δεν τηρείται ενημερωμένη κατάσταση για τον τόπο όπου βρίσκεται το κάθε στοιχείο ξεχωριστά. Παρατηρείται ότι, ενώ γίνονται συχνά μετακινήσεις, στις πλείστες περιπτώσεις δεν ενημερώνονται οι αρμόδιοι, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολη η παρακολούθηση και ο εντοπισμός των περιουσιακών στοιχείων.

Όπως έχουμε παρατηρήσει και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Ίδρυμα θα πρέπει να προβεί σε καταγραφή όλων των περιουσιακών στοιχείων, να ετοιμαστεί κατάσταση για τα περιουσιακά στοιχεία για κάθε Τμήμα/Γραφείο και να γίνεται ενημέρωση για όλες τις προσθήκες, αφαιρέσεις και μετακινήσεις. Επιπρόσθετα θα πρέπει να γίνει συμφιλίωση των αποτελεσμάτων της καταγραφής με το μητρώο στοιχείων πάγιου ενεργητικού.

4.40 ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Γενικά. Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) συστάθηκε με τον περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο αρ. 122(Ι)/2003 με κύριες αρμοδιότητες τη δημιουργία ενός νέου καθεστώτος χορήγησης αδειών αναφορικά με την παραγωγή, μεταφορά, διανομή και προμήθεια ηλεκτρισμού, τη διασφάλιση της επάρκειας σε ηλεκτρική ενέργεια, την προστασία των καταναλωτών και τη ρύθμιση των διατιμήσεων.

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Το καθαρό πλεόνασμα για το 2012, πριν από τη φορολογία, ήταν €1.004.765, σε σύγκριση με €651.161 το προηγούμενο έτος.

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα της Αρχής για το έτος 2012 ανήλθαν σε €2.219.672, σε σύγκριση με €1.946.952 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση ύψους €272.720 ή 14%.

(γ) **Έξοδα.** Τα έξοδα της Αρχής ήταν €1.214.907, σε σύγκριση με €1.295.791 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση ύψους €80.884 ή 6,24%.

Προϋπολογισμός.

Έγκριση. Σύμφωνα με το άρθρο 13 του Νόμου αρ. 122(Ι)/2003 όπως τροποποιήθηκε, ο Προϋπολογισμός της ΡΑΕΚ και του Γραφείου της υποβάλλεται στο Υπουργικό Συμβούλιο μέχρι την 1η Ιουλίου και, αφού εγκριθεί, κατατίθεται ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου του έτους που προηγείται του υπό αναφορά έτους.

Για το έτος 2012, ο Προϋπολογισμός υποβλήθηκε στον Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου αρχικά την 1.7.2011 και αφού έγιναν κάποιες διαφοροποιήσεις υποβλήθηκε ξανά στις 23.12.2011. Ο Προϋπολογισμός εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 5.1.2012 με κάποιες προϋποθέσεις και αφού έγιναν οι απαραίτητες τροποποιήσεις, αποστάλθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 24.2.2012. Από τη Βουλή ψηφίστηκε στις 22.3.2012 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 4.4.2012 (Νόμος 26(ΙΙ)/2012).

Για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2012 οι δαπάνες που διενεργήθηκαν ήταν νομοθετικά καλυμμένες καθότι η Βουλή ψήφισε δωδεκατημόρια. Για την περίοδο 1.3.2012 – 3.4.2012 έγιναν πληρωμές συνολικού ποσού €71.332 χωρίς να υπάρχει εγκεκριμένος Προϋπολογισμός.

Συσσωρευμένα πλεονάσματα της ΡΑΕΚ. Η βασική πηγή εσόδων της ΡΑΕΚ, είναι η ΑΗΚ η οποία εξακολουθεί να είναι ο κύριος παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας και δύο είναι οι σημαντικότερες χρεώσεις προς αυτήν. Η πρώτη χρέωση αφορά στο ετήσιο τέλος για λειτουργία και παραγωγή των σταθμών της ΑΗΚ που ανέρχεται στα €0,68344 /KW εγκατεστημένης ισχύος και η οποία το 2012 ανήλθε στα €704.702. Η δεύτερη χρέωση αφορά στην άδεια προμήθειας ηλεκτρισμού σε επιλέγοντες και μη επιλέγοντες καταναλωτές με τέλος €0,017086Kwh πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας. Το ύψος της χρέωσης αυτής για το 2012 ανήλθε στα €745.804.

Επισημάνουμε ότι για κάθε ένα από τα μέχρι σήμερα εννέα χρόνια λειτουργίας της ΡΑΕΚ, προέκυψε πλεόνασμα, το οποίο συσσωρευτικά στις 31.12.2012, ανήλθε στο ποσό των €7,56 εκ. το οποίο ωστόσο δεν έχει αξιοποιηθεί μέχρι την ημέρα του ελέγχου και το οποίο, υπό τις σημερινές συνθήκες, κρίνεται αμφίβολη η κατάληξή του. Σχετικά αναφέρεται ότι κατά την 31.12.2012 τα τραπεζικά διαθέσιμα της Αρχής ανέρχονται σε €7,9 εκ. από τα οποία €7,6 εκ. αφορούν σε καταθέσεις προθεσμίας στην Τράπεζα Κύπρου

(€4,23 εκ.) και Λαϊκή Τράπεζα (€3,37 εκ.), οι οποίες μετά τη συμφωνία του Eurogroup στις 25.3.2013 και τα σχετικά διατάγματα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου έχουν υποστεί σημαντική απομείωση στις αξίες τους. Συγκεκριμένα, τα μετρητά της ΠΑΕΚ σε τράπεζες που επηρεάζονται από τα πιο πάνω μέτρα ήταν €6,8εκ περιλαμβανομένων των τόκων, κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων. Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες μέχρι την ημέρα έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων, για το έτος που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2013 θα αναγνωριστεί σημαντική ζημιά απομείωσης όσον αφορά στις καταθέσεις στην Λαϊκή Τράπεζα ύψους €2.385.802. Σύμφωνα με την απόφαση, από τις μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου: α) ποσό ύψους €2.114.847 που αποτελεί το 47,50% θα μετατραπεί σε μετοχές της τράπεζας, β) ποσό ύψους €1.665.164 θα μετατραπεί σε τρία ισόποσα γραμμάτια διάρκειας 6, 9 και 12 μηνών, και γ) ποσό ύψους €672.299 θα παραμείνει διαθέσιμο για την ΠΑΕΚ.

Επισημάνσαμε ότι τα πιο πάνω γεγονότα επηρεάζουν αρνητικά την κατάσταση ρευστότητας της Αρχής.

Σε προηγούμενη Έκθεση της Υπηρεσίας μας εκφράσαμε την άποψη ότι το ετήσιο πλεόνασμα της Αρχής καταδεικνύει ότι τα τέλη που έχουν εγκριθεί είναι ψηλά και οδηγούν στη δημιουργία και συσσώρευση αποθεμάτων που ίσως να είναι πέραν των αναγκών της ΠΑΕΚ.

Λαμβάνοντας υπόψη τη δεινή οικονομική κατάσταση ρευστότητας που αντιμετωπίζει η ΑΗΚ και τη δύσκολη οικονομική κατάσταση των καταναλωτών εισηγηθήκαμε όπως, αφού ληφθούν υπόψη τυχόν μελλοντικές σημαντικές δαπάνες της Αρχής, μελετηθεί το ενδεχόμενο μείωσης των πιο πάνω χρεώσεων με ανάλογο όφελος προς την ΑΗΚ, ως κύριος παραγωγός, το οποίο μπορεί ακολούθως να μετακυλιστεί στους καταναλωτές.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι η μείωση στη ζήτηση ηλεκτρισμού έχει οδηγήσει σε μείωση των αναμενόμενων εσόδων της ΠΑΕΚ και ότι ο Προϋπολογισμός της ΠΑΕΚ για το έτος που λήγει 31 Δεκεμβρίου 2014, όπως έχει κατατεθεί στη Βουλή για ψήφιση, είναι ισοσκελισμένος και ως εκ τούτου δεν υπάρχει περιθώριο για μείωση στα τέλη και χρεώσεις της ΠΑΕΚ.

Έλλειψη ανταγωνισμού στην παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας. Σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει τις δραστηριότητες της ΠΑΕΚ, ανάμεσα στα καθήκοντα της είναι, μεταξύ άλλων, όπως αυτή ενεργεί κατά τρόπο που να διασφαλίζει τον ουσιαστικό ανταγωνισμό στην αγορά ηλεκτρισμού, να προστατεύει τα συμφέροντα των καταναλωτών και να προάγει την ανάπτυξη μιας οικονομικά βιώσιμης και αποδοτικής αγοράς ηλεκτρισμού. Στα πλαίσια αυτά, από το έτος ίδρυσης της μέχρι και το 2012, η ΠΑΕΚ έχει χορηγήσει και βρίσκονται σε ισχύ συνολικά 25 άδειες κατασκευής συμβατικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνολικής ισχύος 2.652,8MW.

Διαπιστώθηκε ότι μέχρι σήμερα δεν υπήρξε δραστηριοποίηση οποιουδήποτε ανεξάρτητου αδειούχου παραγωγού και ως εκ τούτου δεν υπήρξε ο επιδιωκόμενος και επιθυμητός ανταγωνισμός. Εκφράσαμε την άποψη ότι η ΠΑΕΚ θα πρέπει να μελετήσει τους λόγους για τους οποίους δεν κατέστη δυνατό να υπάρξει ουσιαστικός ανταγωνισμός στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι επιβάλλεται η ανάθεση μελέτης σε εξειδικευμένο Σύμβουλο, που θα προβεί σε εισηγήσεις για τροποποιήσεις ή/και αλλαγή του Μοντέλου Αγοράς Ηλεκτρισμού, λαμβάνοντας υπόψη και τις πρόνοιες της νέας Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2009/72.

Στη Συνεδρία της αρ. 770/2012 ημερ. 13.8.2012 η ΠΑΕΚ αποφάσισε την προκήρυξη διαγωνισμού για ανάθεση υπηρεσιών ειδικού Συμβούλου για την αξιολόγηση και αναδιάρθρωση της λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο με βάση τα νέα δεδομένα που επικρατούν σχετικά με τους ενεργειακούς πόρους της χώρας (φυσικό αέριο και δυναμικό ανανεώσιμων πηγών) αλλά και τις πιθανές επενδύσεις σε διασυνοριακές υποδομές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ο εν λόγω διαγωνισμός προκηρύχθηκε τον Αύγουστο του 2012 και το σχετικό συμβόλαιο υπογράφηκε τον Μάιο του 2013.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς πληροφόρησε ότι οι εισηγήσεις των Συμβούλων θα υποβληθούν μέχρι το τέλος του 2013 και επομένως, το θέμα είναι σε ουσιαστική εξέλιξη.

Ενοικιαζόμενοι χώροι στέγασης. Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 63.003 ημερ. 14.12.2005, στην οποία αναφέρεται ότι για τον υπολογισμό των στεγαστικών αναγκών των υπηρεσιών έχει

καθοριστεί ως απαιτούμενο εμβαδό για γραφείο ενός ή δύο υπαλλήλων τα 16 τ.μ. και για τους Γενικούς Διευθυντές και τους Διευθυντές των Τμημάτων τα 32 τ.μ., υπολογίζεται ότι οι ανάγκες της Αρχής για την στέγαση των 17 ατόμων που στελεχώνουν την ΡΑΕΚ και το γραφείο της ΡΑΕΚ δεν ξεπερνά τα 500 τ.μ. (λαμβάνοντας υπόψη και τους απαιτούμενους κοινόχρηστους χώρους).

Η ΡΑΕΚ ενοικιάζει εγκαταστάσεις συνολικού εμβαδού 771 τ.μ. τα οποία ξεπερνούν κατά πολύ τα υπολογιζόμενα απαιτούμενα. Σημειώνεται ότι για το έτος 2012 η Αρχή κατέβαλε ενοίκιο συνολικού ύψους €102.499 (το ετήσιο ενοίκιο από 1.4.2013 ανέρχεται σε €82.800 περίπου).

Εκφράσαμε την άποψη ότι η Αρχή θα πρέπει να υπολογίσει τις πραγματικές της ανάγκες σε χώρους γραφείων, σε σχέση και με την πιο πάνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ιδιαίτερα υπό τις παρούσες συνθήκες οικονομικής κρίσης.

Ο Πρόεδρος της Αρχής μάς ανέφερε ότι η ΡΑΕΚ έχει προβεί στην ενοικίαση κτιρίων λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό του υφιστάμενου προσωπικού αλλά και τις κενές θέσεις και πρόσθεσε ότι η ανάγκη για ενίσχυση σε ανθρώπινους πόρους της ΡΑΕΚ αποτελεί μέρος του Μνημονίου που έχει υπογράψει το Κράτος με την Τρόικα, γι' αυτό αναμένεται ότι σύντομα θα επιτραπεί η συμπλήρωση των 5 πρόσθετων κενών θέσεων.

4.41 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΜΠΕΛΟΟΙΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Μέρος Α

Αρμοδιότητες και καθήκοντα. Το Συμβούλιο Αμπελοοινικών Προϊόντων (ΣΑΠ) μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων και καθηκόντων που του παρέχει το άρθρο 12 του περί Συμβουλίου Αμπελοοινικών Προϊόντων Νόμου, είναι και η Αρμόδια Αρχή για το σχεδιασμό και την εφαρμογή ευρωπαϊκών και εθνικών μέτρων ενίσχυσης του αμπελοοινικού τομέα. Λειτουργεί ως ανάδοχος του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών (ΟΑΠ) για την παραλαβή, διεκπεραίωση αιτήσεων και έγκριση των πληρωμών (η διενέργεια πληρωμών γίνεται από τον ΟΑΠ) που αφορούν στα διάφορα ευρωπαϊκά μέτρα.

Σημειώνεται ότι στα πλαίσια εφαρμογής του Εθνικού Προγράμματος Στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα (ΕΠΣΑ) για την πενταετία 2009 - 2013 εκτιμάται ότι θα εκταμιευτούν €19,5εκ. από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από το Συμβούλιο, κατά την περίοδο 16.10.2011 – 15.10.2012 εφαρμόζοντας μέτρα στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα, η Κύπρος ως κράτος μέλος εκταμίευσε 4,7 εκ..

Οικονομική κατάσταση.

(α) Υποβολή οικονομικών καταστάσεων. Το Συμβούλιο δεν υπέβαλε μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, τις οικονομικές καταστάσεις για το 2012 και ως εκ τούτου δεν έχει διενεργηθεί ο νενομισμένος έλεγχος, ενώ εκκρεμεί και η έγκριση από το Συμβούλιο των τελικών οικονομικών καταστάσεων για το 2011.

Επισημαίνεται ότι η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών μέτρων σχετικά με τις οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν κατά τον έλεγχο, και αποστερεί το δικαίωμα ενημέρωσης, τόσο της Βουλής όσο και των πολιτών για τα πεπραγμένα του Συμβουλίου.

(β) Κυβερνητική επιχορήγηση. Κατά τη διάρκεια του έτους η κυβερνητική επιχορήγηση, που παραχωρήθηκε στο Συμβούλιο ανήλθε σε €2.600.000, ενώ η αντίστοιχη για το 2011 ήταν €2.700.000.

Προϋπολογισμός. Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 13.7.2011, υποβλήθηκε στο Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος για προώθηση στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 15.7.2011 και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 2.12.2011 και προέβλεπε δαπάνες ύψους €3.592.330. Στη συνέχεια, κατ'εφαρμογή των υποδείξεων του Υπουργείου Οικονομικών, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΠ στη συνεδρία του ημερ. 21.2.2012 ενέκρινε τη μείωση συγκεκριμένων δαπανών προκειμένου να μειωθεί η κρατική χορηγία κατά 8% ή €264.666 (από €3.308.330 σε €3.043.664).

Προσωπικό.

(α) Το Συμβούλιο στις 31.12.2012 απασχολούσε 39 μόνιμους υπαλλήλους (39 στις 31.12.2011).

(β) Απόλυση Διευθυντή. Ο Διευθυντής του Συμβουλίου τέθηκε σε διαθεσιμότητα από τις 24.6.2010 για εξέταση καταγγελιών εναντίον του και στις 21.2.2011 του κοινοποιήθηκε η απόφαση του Συμβουλίου για επιβολή της ποινής της απόλυσης. Έκτοτε η θέση του Διευθυντή είναι κενή. Εκκρεμεί η απόφαση δικαστηρίου για τρεις προσφυγές που κατέθεσε ο τέως Διευθυντής εναντίον του Συμβουλίου για την απόλυσή του.

Γη και υποστατικά.

(α) Το Συμβούλιο κατέχει ιδιόκτητη γη στην Πάφο που παραχωρήθηκε από το Κράτος και δύο αποθήκες και γραφείο που ανεγέρθηκαν στη γη αυτή. Μετά από επανεκτίμηση που πραγματοποιήθηκε το 2004, η αξία της γης και των υποστατικών εκτιμήθηκε στα €3.071.433 και €1.025.161 αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι τα υποστατικά αυτά εξυπηρετούσαν την παραλαβή, αποθήκευση και διάθεση σταφίδας στα πλαίσια αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου. Με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση η κυκλοφορία του πιο πάνω προϊόντος φιλελευθεροποιήθηκε.

Το Συμβούλιο ενοικίασε τις δύο αποθήκες και το γραφείο σε ιδιώτες. Η μία αποθήκη και το γραφείο υπενοικιάστηκαν με έγκριση του Συμβουλίου σε τρίτο άτομο και λειτουργούν ως εμπορικό κατάστημα (αποθήκη 2.000τ.μ. + γραφείο 520τ.μ.) και η άλλη αποθήκη λειτουργεί ως μπόουλινγκ (2.350τ.μ.).

Επειδή οι λόγοι ανέγερσης των πιο πάνω υποστατικών έχουν εκλείψει, εισηγηθήκαμε όπως το Συμβούλιο σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών μελετήσει, τη βέλτιστη αξιοποίηση τόσο της γης όσο και των υποστατικών προς όφελος του Συμβουλίου τα οποία βρίσκονται σε κεντρική εμπορική οδό της Πάφου.

(β) Το ενοίκιο για το 2012 για το εμπορικό κατάστημα ανερχόταν συνολικά, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, σε €126.401 και €69.985 για το μπόουλινγκ. Κατά τα έτη 2011-2013 το Συμβούλιο αντιμετώπισε αρκετά προβλήματα ως προς την είσπραξη των ενοικίων, καθώς και αιτήματα των ενοικιαστών για μειώσεις, επικαλούμενοι τις τρέχουσες δύσκολες οικονομικές συνθήκες. Σχετικά με την μία αποθήκη, στις 26.10.2011 το Συμβούλιο, με έγκριση των Υπουργείων Οικονομικών και Γεωργίας και Φυσικών Πόρων, αποφάσισε όπως παραχωρήσει έκπτωση στους ενοικιαστές ύψους €13.881+ΦΠΑ. Επίσης αποφάσισε όπως το ποσό των €29.251+ΦΠΑ που αφορούσε σε οφειλές του 2010 καταβληθεί αμέσως, ενώ το υπόλοιπο ποσό ύψους €80.000+ΦΠΑ καταβληθεί σε 76 ίσες μηνιαίες δόσεις των €1.052,63+ΦΠΑ μέχρι τις 31.3.2018, ημερομηνία λήξης της συμφωνίας. Στις 18.1.2012 το Συμβούλιο αποφάσισε όπως παραχωρήσει στους ενοικιαστές του εμπορικού καταστήματος την ίδια έκπτωση που παραχώρησε και για το 2011 ύψους €13.881+ΦΠΑ και στις 14.6.2012 αποφάσισε όπως παραχωρήσει επιπρόσθετη έκπτωση ύψους €50.400, αναπροσαρμοστεί το ενοίκιο της μικρής αποθήκης και παγοποιηθεί η αύξηση του 7%, λόγω της οικονομικής κρίσης, για την περίοδο 2013-2014. Αποφασίστηκε επίσης η παγοποίηση της αύξησης του 7% και για το υποστατικό που χρησιμοποιείται ως μπόουλινγκ για την περίοδο 1.11.2012-31.10.2014.

Παρά τις πιο πάνω διευκολύνσεις/μειώσεις, παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην είσπραξη των ενοικίων με αποτέλεσμα μέχρι το Σεπτέμβριο 2013, τα οφειλόμενα ενοίκια και για τα δύο υποστατικά να ανέλθουν σε €234.456.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου αποφασίστηκε η διεκδίκηση των οφειλών από τους δύο ενοικιαστές με τη λήψη δικαστικών μέτρων.

Ενοίκιο Κεντρικών Γραφείων ΣΑΠ. Το Συμβούλιο έχει υπογράψει στις 5.2.2004 συμφωνία ενοικίασης υποστατικού για τη στέγαση των Γραφείων του στη Λεμεσό για την περίοδο 1.4.2004 μέχρι 31.3.2009. Το αρχικό ενοίκιο καθορίστηκε στις £54.000 (€92.264) για το πρώτο έτος με δικαίωμα ανανέωσης ενός έτους και με αύξηση 5% για κάθε επόμενο έτος. Στις 1.3.2013 υπογράφηκε ανανέωση της συμφωνίας για την περίοδο 1.3.2013 – 28.2.2015 με μειωμένο ετήσιο ενοίκιο ύψους €75.600 και με αύξηση 5% για κάθε επόμενο έτος.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τον όρο 2 της συμφωνίας, σε περίπτωση που η συμφωνία τερματιστεί εξ'υπαιτιότητας του ενοικιαστή, ο ενοικιαστής υποχρεούται να καταβάλει στον ιδιοκτήτη το υπόλοιπο ποσό που απομένει μέχρι τη λήξη της συμφωνίας. Ενόψει του γεγονότος ότι το Υπουργικό Συμβούλιο τον Ιούνιο

2013 αποφάσισε την κατάργηση του ΣΑΠ, το Συμβούλιο θα πρέπει να εξετάσει κατά πόσο θα αναγκαστεί να καταβάλει όλα τα ενοίκια μέχρι τη λήξη της συμφωνίας, δηλ. μέχρι τις 28.2.2015.

Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 63.003 ημερ. 14.12.2005, στην οποία αναφέρεται ότι για τον υπολογισμό των στεγαστικών αναγκών των υπηρεσιών έχει καθοριστεί ως απαιτούμενο εμβαδό για γραφείο ενός ή δύο υπαλλήλων τα 16 τ.μ. και για τους Γενικούς Διευθυντές και τους Διευθυντές Τμημάτων τα 32 τ.μ., υπολογίζεται ότι οι στεγαστικές ανάγκες του Συμβουλίου για 36 άτομα στα κεντρικά γραφεία στη Λεμεσό ανέρχονται μεταξύ 448 τ.μ.– 829 τ.μ. (λαμβάνοντας υπόψη και τους απαιτούμενους κοινόχρηστους χώρους). Σημειώνεται ότι το Συμβούλιο ενοικιάζει γραφεία συνολικού εμβαδού 970 τ.μ..

Επίσης το Συμβούλιο ενοικιάζει γραφεία στην Πάφο για την περίοδο 1.7.2011 – 30.6.2016 με ενοίκιο €900 μηνιαίως για την πρώτη διετία ενοικίασης και για κάθε επόμενη διετία το ενοίκιο αυξάνεται κατά 7% το οποίο από 1.7.2013 μειώθηκε κατά 20%. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την πιο πάνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, υπολογίζεται ότι οι στεγαστικές ανάγκες του Συμβουλίου για 3 άτομα που εδρεύουν στην Πάφο ανέρχονται περίπου στα 67 τ.μ. (λαμβάνοντας υπόψη και τους απαιτούμενους κοινόχρηστους χώρους) ενώ τα γραφεία που ενοικιάζονται έχουν συνολικό εμβαδό 170 τ.μ. περίπου (154% περισσότερα).

Ολοκλήρωση αποστολής και λειτουργίας του ΣΑΠ. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφασή αρ. 75.188 ημερ. 5.6.2013 εξουσιοδότησε τον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και τον Υπουργό Οικονομικών να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες, συμπεριλαμβανομένων των διαβουλεύσεων με τη συνδικαλιστική πλευρά για την κατάργηση του ΣΑΠ και την ένταξη των αρμοδιοτήτων και μέρους του προσωπικού του στο Τμήμα Γεωργίας και του υπόλοιπου προσωπικού στον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών ή σε άλλες υπηρεσίες του δημόσιου τομέα καθώς και τη μεταφορά όλων των οικονομικών τους υποχρεώσεων, των περιουσιακών στοιχείων του Οργανισμού καθώς και των Ταμείων Συντάξεως, Προνοίας και Υγείας στο Κράτος.

Για την υλοποίηση της πιο πάνω απόφασης, τον Αύγουστο 2013 συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας με τη συμμετοχή Λειτουργών του Τμήματος Γεωργίας και του ΣΑΠ για την εξέταση όλων των αναγκών τεχνικών θεμάτων που θα διασφαλίσουν την απρόσκοπτη και ομαλή μεταφορά των αρμοδιοτήτων του ΣΑΠ στο Τμήμα Γεωργίας. Επιπλέον, η Ομάδα Εργασίας ασχολήθηκε με τις αναγκαίες τροποποιήσεις που θα πρέπει να γίνουν στις σχετικές νομοθεσίες και διατάγματα καθώς επίσης και με άλλα θέματα που έχουν σχέση με το σχεδιασμό και υλοποίηση της αγροτικής πολιτικής στον αμπελοοινικό τομέα. Σημειώνεται ότι σχετικά προσχέδια Νομοθεσίας και Διαταγμάτων υποβλήθηκαν στη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος στις 9.9.2013.

4.42 ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ – ΓΕΝΙΚΑ

Μέρος Α

Κατάρτιση και έγκριση Προϋπολογισμού.

(α) Σύμφωνα με το άρθρο 22 του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, ο ετήσιος Προϋπολογισμός εκάστου Συμβουλίου καταρτίζεται κατά τέτοια ημερομηνία ώστε να παρέχεται επαρκής χρόνος για εξέταση από το Συμβούλιο και υποβολή του στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση, πριν από την έναρξη της χρήσης του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρεται. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφασή του Αρ.42.094 ημερ. 18.1.1995, εκχώρησε την εξουσία έγκρισης των Προϋπολογισμών των Συμβουλίων στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος τους εγκρίνει με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών.

Επειδή κάθε χρόνο παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην έγκριση των Προϋπολογισμών των Συμβουλίων Αποχετεύσεων από τους Υπουργούς Οικονομικών και Εσωτερικών, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την τροποποίηση του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, ώστε να καθοριστεί συγκεκριμένη ημερομηνία μέχρι την οποία θα πρέπει τα Συμβούλια Αποχετεύσεων να υποβάλλουν τους

Προϋπολογισμούς τους στον Υπουργό Εσωτερικών για έγκριση, ώστε να παρέχεται χρόνος να εξετάζονται και εγκρίνονται πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται.

Για τον σκοπό αυτό, η Βουλή των Αντιπροσώπων τον Μάρτιο του 2011, ψήφισε τον περί Αποχετευτικών Συστημάτων (Τροποποιητικό) Νόμο του 2011 (Ν.22(Ι)/2011), σύμφωνα με τον οποίον οι ετήσιοι Προϋπολογισμοί των Συμβουλίων Αποχετεύσεων πρέπει να υποβάλλονται μέχρι την 31^η Οκτωβρίου του έτους, πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται, για έγκριση από το Συμβούλιο και το Υπουργικό Συμβούλιο και οι Αναθεωρημένοι Προϋπολογισμοί πρέπει να υποβάλλονται για έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο μέχρι την 30^η Σεπτεμβρίου του έτους που αφορούν.

(β) Κατά τη συζήτηση τον Νοέμβριο του 2012, στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολουθήσεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών, θεμάτων που αφορούσαν στην οικονομική διαχείριση του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Πάφου, η Υπηρεσία μας υπέβαλε προς προβληματισμό την άποψη, έχοντας υπόψη τη σημαντικότητα των δαπανών που διενεργούν τα Συμβούλια Αποχετεύσεων, οι Προϋπολογισμοί των Συμβουλίων να κατατίθενται για ψήφιση στην Βουλή των Αντιπροσώπων.

(γ) Σύμφωνα επίσης με το άρθρο 24(9) του Νόμου, σε περίπτωση που οι Προϋπολογισμοί δεν έχουν εγκριθεί από τον Υπουργό Εσωτερικών μέχρι την έναρξη του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται, ο Υπουργός Εσωτερικών μπορεί να εξουσιοδοτήσει τη διενέργεια από το Συμβούλιο οποιασδήποτε δαπάνης για περίοδο που δεν υπερβαίνει κάθε φορά τον ένα μήνα, για συνολικά δύο μήνες, δηλαδή μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται.

Διαπιστώθηκε ότι δεν ζητήθηκε από τα Συμβούλια Αποχετεύσεων η έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών για τις δαπάνες που έγιναν μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2012 και συνεπώς όλες οι δαπάνες που έγιναν μέχρι την ημερομηνία έγκρισης του Προϋπολογισμού του κάθε Συμβουλίου, ήταν χωρίς εξουσιοδότηση.

4.43 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Μέρος Α

Λειτουργία και έλεγχος Συμβουλίου. Το Συμβούλιο, λόγω της τουρκικής κατοχής της Αμμοχώστου, υπολειτουργεί.

Όλο το πάγιο ενεργητικό, αρχικού κόστους €1.504.451 (£880.516), βρίσκεται στην Αμμόχωστο, περιοχή που από το 1974 είναι κάτω από τον έλεγχο των τουρκικών δυνάμεων εισβολής, και ως εκ τούτου δεν μπορούμε να εκφράσουμε γνώμη σχετικά με την ύπαρξη ή αξία του.

Για τα έτη 1996 μέχρι 2009, το Συμβούλιο υπέβαλε στην Υπηρεσία μας τις τελικές οικονομικές καταστάσεις, έγινε ο νενομισμένος έλεγχος και αναμένεται η έκδοση των εκθέσεων ελέγχου. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη 2010, 2011 και 2012 δεν έχει ακόμη διεξαχθεί, λόγω υποστελέχωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που προέκυψε από την παγοποίηση των υπό πλήρωση οργανικών θέσεων, την παγοποίηση πρόσληψης έκτακτου προσωπικού και τον μεγάλο αριθμό πρόωρων αφυπηρετήσεων.

4.44 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

Μέρος Α

Οικονομικές καταστάσεις. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης δεν υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας τελικές οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2012. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται πιο κάτω λήφθηκαν από πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Οι πιο πάνω οικονομικές καταστάσεις για το 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα €5.693.281, σε σύγκριση με €4.811.514 το 2011.

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα ανήλθαν σε €13.504.380, σε σύγκριση με €12.274.523 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €1.229.857 ή ποσοστό 10%, που οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εισπρακτέων τόκων και των τελών χρήσης του συστήματος αποχετεύσεων.

(γ) **Έξοδα.** Τα έξοδα ανήλθαν σε €7.811.099, σε σύγκριση με €7.463.009 το 2011.

Προσωπικό. Στις 31.12.2012 το Συμβούλιο εργοδοτούσε 24 μόνιμους υπαλλήλους και 6 έκτακτους, σε σύγκριση με 25 μόνιμους υπαλλήλους και 6 έκτακτους το 2011. Εργοδοτούσε επίσης 21 ωρομίσθιους, όπως και το 2011. Το σύνολο των αποδοχών, περιλαμβανομένων και των εργοδοτικών εισφορών, ανήλθε σε €2.365.472 σε σύγκριση με €2.449.410 το 2011, δηλαδή παρουσίασε μείωση €83.938 ή ποσοστό 3,4%.

Προϋπολογισμός.

(α) Κατάρτιση και έγκριση προϋπολογισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 22(1) του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, οι Ετήσιοι Προϋπολογισμοί των εσόδων και εξόδων του Συμβουλίου καταρτίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου και πρέπει να υποβάλλονται μέχρι την 31^η Οκτωβρίου του έτους πριν από το έτος στο οποίο αναφέρονται, για έγκριση από το Συμβούλιο και το Υπουργικό Συμβούλιο. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με απόφασή του ημερ. 18.1.1995, εκχώρησε την εξουσία έγκρισης του προϋπολογισμού του Συμβουλίου στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος τον εγκρίνει με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών.

Ο προϋπολογισμός για το έτος 2012 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 24.10.2011 και από τον Υπουργό Εσωτερικών στις 2.4.2012, με εξαίρεση τα θέματα προσωπικού. Συνεπώς, οι δαπάνες που έγιναν για την περίοδο 1.1.2012 – 2.4.2012, δεν ήταν νομικά καλυμμένες.

(β) Κεφαλαιουχικές δαπάνες. Η πρόνοια στον προϋπολογισμό του 2012 για κεφαλαιουχικές δαπάνες ήταν €48.042.000 σε σύγκριση με €38.446.500 το 2011. Οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν ανήλθαν σε €20.815.811, δηλαδή ποσοστό 43% του ποσού που εγκρίθηκε.

Υποδείξαμε ότι ο Προϋπολογισμός θα πρέπει να ετοιμάζεται πάνω σε πιο ορθολογιστική και ρεαλιστική βάση, ώστε να συμβαδίζει με τη δυνατότητα εκτέλεσής του.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου, το χαμηλό ποσοστό υλοποίησης των κεφαλαιουχικών δαπανών οφείλεται σε διάφορους λόγους, όπως προσφυγές στην Αναθεωρητική Αρχή και στο Δικαστήριο από προσφοροδότες, καθυστέρηση ολοκλήρωσης του σχεδιασμού και κατά συνέπεια της προκήρυξης συμβολαίων λόγω του τερματισμού των υπηρεσιών των Συμβούλων Μηχανικών και της παγοποίησης θέσεων, καθώς και στις καθυστερήσεις στην εκτέλεση των έργων εκ μέρους των εργολάβων.

Ρευστότητα του Συμβουλίου. Στις 22.3.2013 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε νομοθεσία που αφορά στην επιβολή περιοριστικών μέτρων αναφορικά με συναλλαγές που εκτελούνται μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Κύπρο. Οι περιορισμοί τέθηκαν σε ισχύ στις 28.3.2013.

Στις 29.3.2013 η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε Διάταγμα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου εφαρμόζοντας μέτρα για τις δύο αυτές τράπεζες δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Το Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 27.3.2013 μελέτησε τις σχετικές επιπτώσεις στον Οργανισμό και ενέκρινε την λήψη έκτακτων μέτρων που αφορούν στην εξοικονόμηση λειτουργικών εξόδων. Αναφορικά με την συνέχιση και ολοκλήρωση των αναπτυξιακών έργων της Β' Φάσης του αποχετευτικού συστήματος Λάρνακας, αναφέρθηκε ότι για να καλυφθεί η απώλεια χρημάτων από την απομείωση των καταθέσεων, θα πρέπει να καταβληθούν εντατικές προσπάθειες για διασφάλιση της χρηματοδότησής τους.

Σχετικά αναφέρεται ότι, ποσό δανείου ύψους €75 εκ. είναι ήδη εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης, αλλά δεν είχε εκταμιευθεί.

Τα μετρητά του Συμβουλίου στις δύο τράπεζες που επηρεάζονται από τα μέτρα που αναφέρονται πιο πάνω κατά την ημερομηνία εφαρμογής των διαταγμάτων ήταν €33.165.341 (Λαϊκή Τράπεζα €17.859.163, Τράπεζα Κύπρου €15.306.178). Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες κατά την ημερομηνία έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων, για το έτος που λήγει στις 31.12.2013 θα αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης συνολικού ύψους €25.129.597 (Λαϊκή Τράπεζα 100% και οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου 47,5%).

Επίσης, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου, η Κυπριακή Δημοκρατία κατά την 31.12.2012 όφειλε στο Συμβούλιο το συνολικό ποσό των €8.654.721 (€3.165.160 στις 31.12.2011) που αποτελεί το 47% περίπου του συνόλου των χρεωστών του Συμβουλίου. Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι από το 2011 το Συμβούλιο, επικαλούμενο προβλήματα ρευστότητας, ζήτησε την εξόφληση των εν λόγω οφειλών, για αποφυγή της αθέτησης της αποπληρωμής των δόσεων των δανείων του που είναι εγγυημένα από την Κυπριακή Δημοκρατία. Κατά το 2012 η Κυπριακή Δημοκρατία κατέβαλε ποσό ύψους €1.653.222 (€516.791 το 2011) για δόσεις των εγγυημένων δανείων του Συμβουλίου προς την KA Finanz AG και την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τα προαναφερθέντα περιοριστικά μέτρα και η ζημιά απομείωσης, το ενδεχόμενο ακύρωσης των εγκεκριμένων δανείων και η αβέβαιη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο, καθώς επίσης η αύξηση των οφειλών της Κυπριακής Δημοκρατίας προς το Συμβούλιο και η αβεβαιότητα της συνέχισης της αποπληρωμής των δόσεων των εγγυημένων δανείων επηρεάζουν αρνητικά τη ρευστότητα του Συμβουλίου.

Μετά τις τελευταίες εξελίξεις όσον αφορά την οικονομία του τόπου καθώς επίσης και τις άλλες δυσκολίες που αφορούν στην εξασφάλιση χρηματοδότησης του αναπτυξιακού προγράμματος του Συμβουλίου, επιβάλλεται όπως το Συμβούλιο εξετάσει χωρίς καθυστέρηση το θέμα της ρευστότητας του βάσει εμπειρισματομένης μελέτης, προβεί σε γενική ανασκόπηση των προγραμμάτων του και επανακαθορισμό της αναπτυξιακής στρατηγικής του, για σκοπούς λήψης σχετικών αποφάσεων αναφορικά με την πορεία υλοποίησης των προγραμματισμένων έργων, λαμβάνοντας υπόψη τους ορατούς κινδύνους οικονομικού αδιεξόδου στους οποίους βρίσκεται.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου, το Συμβούλιο έχει ήδη προχωρήσει σε προκήρυξη προσφοράς για ετοιμασία μελέτης ρευστότητας και βιωσιμότητας από ανεξάρτητους ελεγκτές, κατόπιν απαίτησης της Τράπεζας Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης η οποία διενήργησε επιτόπιο έλεγχο της οικονομικής κατάστασης του Συμβουλίου κατά τον Σεπτέμβριο του 2013. Μας ανέφερε επίσης ότι, οι ευρωπαϊκές τράπεζες τούς πληροφόρησαν ότι θα εκταμιεύουν ποσά ανάλογα με την πρόοδο των κατασκευαστικών έργων.

Χρεώστες και προπληρωμές. Το σύνολο των χρεωστών και προπληρωμών του Συμβουλίου στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €18.123.790, σε σύγκριση με €10.230.960 στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε συνολική αύξηση ύψους 7.892.830 ή ποσοστό 77%.

(α) Οφειλές Κυπριακής Δημοκρατίας. Ποσό ύψους €8.654.721 σε σύγκριση με €3.165.160 στις 31.12.2011 (αύξηση €5.489.561 ή ποσοστό 173%) αφορά οφειλές της Δημοκρατίας για το κόστος κατασκευής των έργων που χρηματοδοτούνται από την Δημοκρατία, των εξόδων λειτουργίας και συντήρησής τους και για άλλες χρεώσεις. Σημειώνεται ότι, η Δημοκρατία δεν αποδέχεται μέρος του ποσού αυτού ύψους €1.185.354 (€1.202.325 στις 31.12.2011), το οποίο αφορά σε υπόλοιπο τμηματικών τελών που χρεώθηκαν από το Συμβούλιο κατά την περίοδο 1993-1996, για την κατασκευή του εργοστασίου για την τριτοβάθμια επεξεργασία λυμάτων. Στο πιο πάνω ποσό, περιλαμβάνεται επίσης ποσό ύψους €1.783.902, το οποίο διατέθηκε από το Συμβούλιο και αφορά στο κόστος επιδιόρθωσης και ανακατασκευής των δεξαμενών αποθήκευσης νερού της δευτεροβάθμιας επεξεργασίας, το οποίο το Συμβούλιο αναμένει ότι θα εισπραχθεί από την Κυβέρνηση καθώς και ποσό ύψους €345.999 (€178.934 στις 31.12.2011) που αφορά στην τριτοβάθμια επεξεργασία και άρδευση. Συναφώς αναφέρεται ότι, κατά το 2012 η Κυπριακή Δημοκρατία αποπλήρωσε εκ μέρους του Συμβουλίου δόσεις δανείων ύψους €1.653.222 (€516.791 στις 31.12.2011), ποσό το οποίο συμφωνήθηκε όπως αφαιρεθεί από τις πιο πάνω οφειλές.

(β) Χρεώστες αποχετευτικών τελών. Το υπόλοιπο των καθυστερημένων τελών στις 31.12.2012 ήταν €3.948.669, σε σύγκριση με €3.289.935 στις 31.12.2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €658.734 ή ποσοστό 20%. Όπως διαπιστώθηκε, 160 (126 στις 31.12.2011) άτομα/εταιρείες οφείλουν από το 1992 ποσά πέραν των €3.000 με το συνολικό ποσό της οφειλής τους να ανέρχεται στα €2.240.015 (€1.694.897 στις 31.12.2011).

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε και πάλι ότι ορισμένες περιπτώσεις οφειλών για τις οποίες κινήθηκαν αγωγές και εκδόθηκε σχετική απόφαση δικαστηρίου για καταβολή των οφειλόμενων ποσών πλέον τόκοι, δεν έχουν

εισπραχθεί. Σε άλλες περιπτώσεις εκδόθηκαν διατάγματα κατάσχεσης κινητής περιουσίας τα οποία παραμένουν ανεκτέλεστα λόγω μη ύπαρξης κινητής περιουσίας, ενώ για αρκετές άλλες περιπτώσεις δεν λήφθηκαν περαιτέρω νομικά μέτρα λόγω πτώχευσης ή θανάτου του οφειλέτη. Σημειώνουμε ότι στις 31.5.2013 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ο περί Παραγραφής Αγωγίμων Δικαιωμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2013 (αρ. 41(Ι)/2013) που επεκτείνει το μεταβατικό διάστημα εντός του οποίου θα πρέπει να εγερθούν οι αγωγές των οποίων η βάση συμπληρώθηκε πριν από την έναρξη της ισχύος του βασικού Νόμου στις 30.6.2013 μέχρι 31.12.2013. Το Συμβούλιο θα πρέπει, αφού μελετήσει όλες τις προβληματικές περιπτώσεις, να ζητήσει χωρίς καθυστέρηση νομική καθοδήγηση για τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί για να διασφαλίσει τα δικαιώματά του, δεδομένης και της πληροφόρησης που υπάρχει περί της μη πρόθεσης να δοθεί άλλη παράταση της μεταβατικής περιόδου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου, το Συμβούλιο με επιστολή του ημερ. 18.11.2013 ζήτησε καθοδήγηση από το νομικό του σύμβουλο.

(γ) Ποσό ύψους €4.568.224 (€2.444.476 στις 31.12.2011), αφορά σε προκαταβολές συμβολαίων. Η αύξηση ύψους €2.123.748 που σημειώθηκε αφορά κυρίως σε προκαταβολή για νέο συμβόλαιο εργολάβου για τον σχεδιασμό, την κατασκευή και τη δωδεκάμηνη λειτουργία επέκτασης και αναβάθμισης του αποχετευτικού συστήματος.

Παράταση ημερομηνίας εξόφλησης λογαριασμών τελών αποχέτευσης. Παρατηρήθηκε ότι, ενώ η τελευταία ημερομηνία εξόφλησης της δεύτερης δόσης των αποχετευτικών τελών ήταν η 30.11.2012, εντούτοις η εξόφληση των λογαριασμών συνεχίστηκε κανονικά μέχρι και τις 31.12.2012, τόσο στα ταμεία του Συμβουλίου όσο και στο διαδίκτυο, χωρίς την επιβολή επιπρόσθετης επιβάρυνσης 20%, η οποία προνοείται από το άρθρο 30(3) του Περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971 μέχρι 2004.

Συνεισφορά Συμβουλίου προς το Δήμο Λάρνακας για την ασφαλτόστρωση δρόμων που επηρεάζονται από την κατασκευή της Β΄ Φάσης του αποχετευτικού συστήματος. Κατά το 2010 το Συμβούλιο αποφάσισε όπως αποζημιώνει το Δήμο Λάρνακας για μέρος του κόστους της ολικής ασφαλτόστρωσης των δρόμων που επηρεάζονται από την κατασκευή της Β΄ Φάσης του αποχετευτικού συστήματος καθώς και για μέρος του κόστους για την επιβάρυνση του Δήμου για μελλοντικές επιδιορθώσεις στα αυλάκια αποχετεύσεων, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις δρόμων θα αναλαμβάνει το πλήρες κόστος της ολικής ασφαλτόστρωσής τους. Το Συμβούλιο θα καταβάλλει επίσης στο Δήμο Λάρνακας διοικητικά έξοδα ύψους €2 ανά τρέχον μέτρο εκσκαφών για τον έλεγχο των εργασιών του εργολάβου του Συμβουλίου, για το κόσμιμο και την επανόρθωση του ασφάλτου στα αυλάκια, καθώς και διοικητικά έξοδα ύψους 25% στις χρεώσεις για τη συνεισφορά του Συμβουλίου για πιθανές μελλοντικές καθιζήσεις και επαλείψεις δρόμων. Στις 7.6.2013 υπογράφηκε σχετική συμφωνία μεταξύ του Συμβουλίου και του Δήμου Λάρνακας η οποία προνοεί τα πιο πάνω.

Σημειώνεται ότι στα συμβόλαια των έργων της Β΄ φάσης περιλαμβάνεται πρόνοια για 18μηνη συντήρηση των επιστρώσεων για την αποκατάσταση των ζημιών από καθιζήσεις, το κόστος της οποίας καταβάλλεται από το Συμβούλιο. Όπως αναφέρεται στην πιο πάνω συμφωνία, το συνολικό κόστος για το Συμβούλιο για τις πιο πάνω εργασίες υπολογίζεται σε €8.109.790. Το ποσό αυτό θα προσαρμόζεται ανάλογα με τις αυξομειώσεις που μπορεί να έχουν οι τιμές μονάδας του εκάστοτε ισχύοντα συγκεντρωτικού καταλόγου των τιμών μονάδας για την επανόρθωση των εκσκαφών σε δρόμους και πεζοδρόμια του Τμήματος Δημοσίων Έργων.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, τέτοιες πρακτικές δεν συνάδουν με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, εφόσον προχωρούν πέραν των αρμοδιοτήτων/ευθυνών που τους ανατίθενται από αυτήν. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 19 του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου, το Συμβούλιο δύναται να ανοίξει και εκσκάψει οποιαδήποτε οδό ή πεζοδρόμιο και οφείλει όπως με δικές του δαπάνες, τα επαναφέρει εις την προτέραν τους κατάσταση. Οτιδήποτε πέραν αυτού δεν είναι αρμοδιότητα του Συμβουλίου και δεν καλύπτεται από οποιαδήποτε διάταξη στο σχετικό Νόμο. Αντίθετα, την ευθύνη για τη συντήρηση των δρόμων φέρουν οι Δήμοι, σύμφωνα με το άρθρο 84(ε) του περί Δήμων Νόμου, οι οποίοι, για εκτέλεση τέτοιων έργων, λαμβάνουν χορηγία από το Κράτος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου, η Διεύθυνση του Συμβουλίου, σε συνεννόηση με τα άλλα Συμβούλια Αποχετεύσεων θα προωθήσει το θέμα για τροποποίηση της Νομοθεσίας.

Αναβάθμιση/προαγωγή του Μηχανολόγου Μηχανικού σε Υπεύθυνο Εργοστασίου και διορισμός του ως Αναπληρωτή Γενικού Διευθυντή. Το Συμβούλιο αποφάσισε κατά το 2008 την αναβάθμιση/προαγωγή του Μηχανολόγου Μηχανικού (Κλ. Α9-11-12) σε Υπεύθυνο Εργοστασίου και Συντήρησης (Κλ. Α13), χωρίς την έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών και χωρίς να υπάρχει εγκεκριμένο σχέδιο υπηρεσίας της θέσης. Το αίτημα υποβάλλεται κάθε χρόνο στον Προϋπολογισμό του Συμβουλίου και απορρίπτεται. Σημειώνεται ότι η τοποθέτησή του στην Κλίμακα Α13 έγινε χωρίς να εφαρμοστούν οι πρόνοιες της Κ.Δ.Π. 175/95, που αφορά στους δημοσίους υπαλλήλους και που έχει υιοθετήσει το Συμβούλιο και καθορίζουν μισθολογική τοποθέτηση υπαλλήλου σε περίπτωση προαγωγής ή αναβάθμισης θέσης, ανάλογα.

Ενόψει της πρόωρης αφυπηρέτησης της Γενικής Διευθύντριας του Συμβουλίου στις 31.12.2012, το Συμβούλιο με απόφασή του ημερ. 19.12.2012, διόρισε τον εν λόγω υπάλληλο στην θέση του Αναπληρωτή Γενικού Διευθυντή, από 1.1.2013. Η αναπλήρωση ήταν αρχικά διάρκειας τριών μηνών και εκ περιτροπής με τον Μηχανικό Αποχετεύσεων. Ωστόσο, το Συμβούλιο στις 4.6.2013 ακύρωσε τον διορισμό του Μηχανικού Αποχετεύσεων, επικαλούμενο σύγκρουση συμφερόντων και αποφάσισε τον διορισμό του Μηχανολόγου Μηχανικού ως Αναπληρωτή Γενικού Διευθυντή, μέχρι την πρόσληψη μόνιμου Γενικού Διευθυντή. Σημειώνουμε ότι ο διορισμός έγινε χωρίς την έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, σε αντίθεση με το άρθρο 15 του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971.

Μέρος Β

Θέματα προσωπικού.

(α) Κανονισμοί προσωπικού. Κατά το 2009, το Συμβούλιο υπέβαλε στο Υπουργείο Εσωτερικών, σχέδιο τροποποιητικών Κανονισμών για τροποποίηση των περί Υπηρεσίας του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λάρνακας Κανονισμών του 1995, η διαδικασία έγκρισης των οποίων εκκρεμεί στο Υπουργείο Εσωτερικών. Η τότε Γενική Διευθύντρια του Συμβουλίου, με επιστολή ημερ. 5.10.2012 ζήτησε από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών την προώθηση της διαδικασίας έγκρισής τους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου, το Συμβούλιο με επιστολή του ημερ. 13.11.2013 προς το Υπουργείο Εσωτερικών, ζήτησε την επίσπευση της προώθησης της διαδικασίας έγκρισης των τροποποιητικών Κανονισμών.

(β) Αγωγή του Μηχανικού Αποχετεύσεων εναντίον του Συμβουλίου για χρηματική αποζημίωση λόγω της πειθαρχικής διαδικασίας εναντίον του. Μετά την ανάκληση της πειθαρχικής διαδικασίας και την άρση της διαθεσιμότητάς του κατά το 2007, ο Μηχανικός Αποχετεύσεων κατέθεσε αγωγή εναντίον του Συμβουλίου για χρηματικές αποζημιώσεις στην κλίμακα €427.150 - €1.708.601 (£250.000-£1.000.000) που ισχυρίζεται ότι προκλήθηκαν σ' αυτόν λόγω της πειθαρχικής δίωξης εναντίον του. Σύμφωνα με απόφαση του δικαστηρίου ημερ. 15.3.2013, η αγωγή απορρίφθηκε. Ο ενάγοντας εφесίβαλε την πιο πάνω απόφαση στις 11.4.2013.

Χαρτοσήμανση συμφωνίας δανείου. Κατά το 2007, υπογράφηκε συμφωνία δανειοδότησης με τράπεζα του εσωτερικού για ποσό €8,5 εκ. (£5 εκ.) για αναχρηματοδότηση υφιστάμενων δανείων, η οποία δεν έχει χαρτοσημανθεί από την τράπεζα. Σύμφωνα με το άρθρο 29(α) του περί Χαρτοσήμων Νόμου του 1963, στην περίπτωση δανείων ο εκδότης βαρύνεται με την καταβολή του τέλους χαρτοσήμου. Η Υπηρεσία μας υπέδειξε ότι το Συμβούλιο έχει την υποχρέωση να εξετάζει κατά πόσο ένα έγγραφο είναι χαρτοσημασμένο ή όχι και να μην προβαίνει σε οποιαδήποτε ενέργεια προτού το έγγραφο χαρτοσημανθεί κατάλληλα. Το Συμβούλιο δεν έχει ζητήσει την χαρτοσήμανση της πιο πάνω συμφωνίας από την τράπεζα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου, το Συμβούλιο με επιστολή ημερ. 13.11.2013 προς την τράπεζα, ζήτησε όπως η τράπεζα προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για χαρτοσήμανση της εν λόγω συμφωνίας.

4.45 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΜΕΣΟΥ-ΑΜΑΘΟΥΝΤΑΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση. Οι πιο κάτω πληροφορίες έχουν εξαχθεί από τις μη τελικές οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου για το 2012 οι οποίες υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα ύψους €10.702.472, σε σύγκριση με €9.323.098 το 2011.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα ανήλθαν σε €30.059.541 σε σύγκριση με €26.776.397 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €3.283.144, ή ποσοστό 12,3% που οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από αποχετευτικά τέλη κατά €1.158.525 από οικιακές συνδέσεις κατά €807.604 και από ανάκτηση εξόδων από την κυβέρνηση κατά €478.065.

(γ) Έξοδα. Τα έξοδα ανήλθαν σε €19.352.465 σε σύγκριση με €17.456.583 το 2011. Σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €1.895.882 ή ποσοστό 10,7%, που οφείλεται κυρίως στην αύξηση των αποσβέσεων κατά €1.023.251, και των εξόδων λειτουργίας και συντήρησης κατά €705.362.

Προσωπικό. Το Συμβούλιο εργοδοτούσε στις 31.12.2012, 48 μόνιμους και 4 έκτακτους υπαλλήλους και 15 τακτικούς εργάτες, σε σύγκριση με 40 μόνιμους και 5 έκτακτους υπαλλήλους και 14 τακτικούς εργάτες στις 31.12.2011. Το κόστος εργοδότησης, συμπεριλαμβανομένων και των εργοδοτικών εισφορών, ανήλθε στο ποσό των €2.933.988, σε σύγκριση με €2.966.241 το 2011, δηλαδή παρουσίασε μείωση €32.253 ή ποσοστό 1,09%.

Υπερωρίες. Η δαπάνη για υπερωρίες για το έτος 2012 ανήλθε σε €103.494, σε σύγκριση με €139.641 το 2011. Ποσό €49.110 αφορά σε υπερωρίες του υπαλληλικού προσωπικού και ποσό €54.384 αφορά σε υπερωρίες του εργατικού προσωπικού.

Ρευστότητα του Συμβουλίου. Στις 22.3.2013, η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε νομοθεσία που αφορά στην επιβολή περιοριστικών μέτρων αναφορικά με συναλλαγές που εκτελούνται μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Κύπρο. Οι περιορισμοί τέθηκαν σε ισχύ στις 28.3.2013.

Στις 29.3.2013 η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε Διάταγμα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου εφαρμόζοντας μέτρα για τις δύο αυτές τράπεζες δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Τα μετρητά του Συμβουλίου στις δύο τράπεζες που επηρεάζονται από τα μέτρα που αναφέρονται πιο πάνω ήταν €32.936.680 κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων. Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες κατά την ημερομηνία έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων, για το έτος που λήγει στις 31.12.2013 θα αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης ύψους €19.510.972 στις καταθέσεις στη Λαϊκή Τράπεζα (ποσοστό απομείωσης 100%), μετά τον συμψηφισμό δανείου ύψους €3.767.242, και €4.587.770 στις καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου (ποσοστό απομείωσης 47,5%).

Σχετικά αναφέρεται ότι συνολικό ποσό ύψους €177 εκ., που αφορά στην κάλυψη της συνεισφοράς του Συμβουλίου για έργα που είτε βρίσκονται σε εξέλιξη είτε προγραμματίζεται να εκτελεστούν, είναι ήδη εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ETE) (€68 εκ.) και την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΤΑΣΕ) (€109εκ.), αλλά δεν έχει ακόμη εκταμιευθεί.

Το Συμβούλιο σε συνεδρία ημερ. 29.3.2013 μελέτησε τις σχετικές επιπτώσεις στον Οργανισμό και ενέκρινε την λήψη έκτακτων μέτρων. Επιπρόσθετα, το Συμβούλιο ενέκρινε στις 26.4.2013 έκτακτο Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της κρίσης, με δύο σενάρια, με στόχο τον επανακαθορισμό της στρατηγικής που θα πρέπει να ακολουθηθεί, έτσι ώστε να μην διαταραχθεί η βιωσιμότητα του Οργανισμού. Στο πρώτο σενάριο, που αποτελεί το χείριστο, λήφθηκε υπόψη ως βασική προϋπόθεση, ότι όλα τα εγκεκριμένα διαθέσιμα δάνεια συνολικού ύψους €177 εκ. από την ETE και ΤΑΣΕ θα ακυρωθούν, ενώ το δεύτερο σενάριο, που αποτελεί το επιθυμητό, ετοιμάστηκε με βάση την προϋπόθεση ότι όλα τα διαθέσιμα ποσά από τα εγκεκριμένα δάνεια θα εκταμιευθούν.

Η ΕΤΕ με επιστολή της ημερ. 17.4.2013 διαβεβαίωσε το Συμβούλιο ότι προτίθεται να συνεχίσει την χρηματοδότηση των έργων. Όσον αφορά την ΤΑΣΕ, κατόπιν συνάντησης που έγινε στις 4.7.2013 στα γραφεία της τράπεζας στο Παρίσι, συμφωνήθηκε, μεταξύ άλλων, η κάθοδος κλιμακίου της τράπεζας τον Σεπτέμβριο για διαβουλεύσεις με το Υπουργείο Οικονομικών και το Συμβούλιο, για αξιολόγηση της κατάστασης όσο αφορά την κυπριακή οικονομία, αλλά κυρίως της οικονομικής κατάστασης του Συμβουλίου, για σκοπούς λήψης αποφάσεων αναφορικά με τη συνέχιση της χρηματοδότησης των έργων του.

Με στόχο την κάλυψη της κυβερνητικής συνεισφοράς των έργων του Συμβουλίου, που είτε βρίσκονται σε εξέλιξη είτε προγραμματίζεται να εκτελεστούν, με επιστολή του Συμβουλίου ημερ. 2.7.2013 προς τα Υπουργεία Οικονομικών, Εσωτερικών, Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και το Γραφείο Προγραμματισμού, γίνεται εισήγηση όπως, εξεταστεί το ενδεχόμενο της ένταξης των έργων σε συγχρηματοδοτούμενα Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

Τα προαναφερθέντα περιοριστικά μέτρα και η ζημιά απομείωσης, το ενδεχόμενο ακύρωσης των εγκεκριμένων δανείων και η αβέβαιη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο, αλλά και η αύξηση των οφειλών της Κυπριακής Δημοκρατίας, επηρεάζουν αρνητικά τη ρευστότητα του Συμβουλίου. Ζητήσαμε όπως η Υπηρεσία μας τηρείται ενήμερη με τυχόν σχετικές εξελίξεις αναφορικά με όσα αναφέρονται πιο πάνω.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, η αποστολή της ΤΑΣΕ το Σεπτέμβριο 2013 ικανοποιήθηκε πλήρως, τόσο όσον αφορά στην πρόοδο των έργων, όσο και σε σχέση με την οικονομική κατάσταση του Οργανισμού και τη βιωσιμότητα του έργου. Μας ανέφερε επίσης ότι, μετά από διαβουλεύσεις με την ΤΑΣΕ, το Συμβούλιο αποφάσισε και ενέκρινε την εκταμίευση ποσού ύψους €25 εκ., που σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις της ΤΑΣΕ θα γίνει πριν το τέλος του τρέχοντος έτους.

Προϋπολογισμός.

(α) Κατάρτιση και έγκριση Προϋπολογισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 22(1) του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, οι ετήσιοι Προϋπολογισμοί εσόδων και εξόδων του Συμβουλίου καταρτίζονται και υποβάλλονται μέχρι την 31^η Οκτωβρίου του έτους, πριν την έναρξη του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται για έγκριση από το Συμβούλιο και το Υπουργικό Συμβούλιο. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την απόφασή του αρ. 42.094 και ημερ. 18.1.1995, εκχώρησε την εξουσία έγκρισης του Προϋπολογισμού του Συμβουλίου στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος τον εγκρίνει με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών.

Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 21.9.2011 και από τον Υπουργό Εσωτερικών στις 2.4.2012, με εξαίρεση τα θέματα προσωπικού. Συνεπώς όλες οι δαπάνες που έγιναν από 1.1.2012 μέχρι 2.4.2012 δεν ήταν νομικά καλυμμένες. Στις 11.9.2012 υποβλήθηκε στον Υπουργό Εσωτερικών αναθεωρημένος Προϋπολογισμός για το έτος 2012, ο οποίος εγκρίθηκε στις 18.12.2012.

Ταμείο Συντάξεων. Το Συμβούλιο, με απόφαση ημερ. 19.5.2010, ενέκρινε την τροποποίηση των υφιστάμενων Περί Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λεμεσού –Αμαθούνας Κανονισμών (ΚΔΠ 348/2002), σύμφωνα με τις υποδείξεις της Αρμόδιας Αρχής για να καταστεί εφικτή η εγγραφή του Ταμείου στο Μητρώο και η έκδοση του σχετικού πιστοποιητικού όπως προβλέπεται από τον Νόμο 146(Ι)/2006 που προνοεί για την Ίδρυση, Εγγραφή, Λειτουργία και Εποπτεία των Ταμείων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών. Οι πιο πάνω Κανονισμοί, όπως έχουν τροποποιηθεί, δεν έχουν ακόμα εγκριθεί από την Βουλή των Αντιπροσώπων και ως εκ τούτου εκκρεμεί η εγγραφή του Ταμείου με αποτέλεσμα το Ταμείο να μην αποτελεί σύμφωνα με το άρθρο 7(1) του πιο πάνω Νόμου, ξεχωριστή νομική προσωπικότητα.

Από το 2010 ετοιμάζονται ξεχωριστές οικονομικές καταστάσεις για το Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων των Υπαλλήλων του ΣΑΛΑ παρά το γεγονός ότι δεν έχει ακόμα εγγραφεί στο σχετικό Μητρώο.

Χρεώστες και προπληρωμές. Το σύνολο των χρεωστών και προπληρωμών στις 31.12.2012, ανήλθε σε €25.267.280, σε σύγκριση με €18.068.027 στις 31.12.2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €7.199.253 ή ποσοστό 39,8%. Από τους συνολικούς χρεώστες, ποσό ύψους €2.208.228 (€1.500.000 στις 31.12.2011) αφορά σε προκαταβολές εργολάβων για την εκτέλεση των έργων της Φάσης Β2 του αποχετευτικού συστήματος και ποσό ύψους €8.308.794 (€3.500.912 στις 31.12.2011) αφορά σε οφειλές από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Στο σύνολο των χρεωστών και προπληρωμών περιλαμβάνονται και τα πιο κάτω:

(α) Χρεώστες αποχετευτικών τελών. Τα οφειλόμενα αποχετευτικά τέλη ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €10.123.897, σε σύγκριση με €8.875.505 στις 31.12.2011 δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €1.248.392 ή ποσοστό 14%. Ποσό €778.910 αφορά σε οφειλές για νομικά και άλλα έξοδα των αγωγών που κινήθηκαν για είσπραξη των οφειλόμενων τελών.

Για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών για την περίοδο 1999-2012, κινήθηκαν συνολικά 4.663 αγωγές για συνολικό ποσό €9.251.426 από τις οποίες εξοφλήθηκαν οι 3.336 αγωγές και εισπράχθηκε ποσό ύψους €7.216.435. Στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν 1.327 αγωγές για συνολικό ποσό €2.034.991. Σε αρκετές περιπτώσεις αγωγών για τις οποίες εκδόθηκε απόφαση δικαστηρίου για καταβολή των οφειλόμενων ποσών, αυτά δεν έχουν εισπραχθεί.

Παρατηρήθηκαν και πάλι περιπτώσεις για τις οποίες ενώ έγινε συμφωνία με τους οφειλότες για διευθέτηση των οφειλών τους με δόσεις, είτε μετά από αγωγή είτε μετά από δική τους παράκληση, αυτοί δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

Σημειώνεται επίσης ότι, παρά τα νομικά και άλλα μέτρα που λαμβάνονται και τις προσπάθειες που καταβάλλονται από το Συμβούλιο για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών, αυτά παραμένουν σε ψηλά επίπεδα.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου εξέφρασε την άποψη ότι αυτό οφείλεται στο ευρύτερο πρόβλημα που υπάρχει όσον αφορά την εφαρμογή των αποφάσεων του Δικαστηρίου και την επίδοση/ εφαρμογή των διαφόρων ενταλμάτων που εκδίδονται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Κράτους.

(β) Χρεώστες τελών χρήσης. Το συνολικό ποσό των οφειλόμενων τελών χρήσης στις 31.12.2012, ανέρχονταν σε €1.471.680 σε σύγκριση με €1.452.293 στις 31.12.2011. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην καταβολή των τελών χρήσης που εισπράττονται από το Κοινοτικό Συμβούλιο Αγίου Τύχωνα και το Δήμο Γερμασόγειας.

Στις σχετικές συμφωνίες με τις Υδατικές Αρχές προβλέπεται η καταβολή των τελών χρήσης στο Συμβούλιο εντός 15 ημερών από την τελευταία ημέρα κάθε μήνα αλλά δεν προβλέπεται η καταβολή τόκου στις καθυστερημένες πληρωμές τους.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μάς πληροφόρησε σχετικά ότι, από 1.1.2013 με σχετικό Διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου, η υδατοπρομήθεια Γερμασόγειας περιέρχεται στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού (Σ.Υ.Λ.) και συνεπώς η είσπραξη των τελών χρήσης εκχωρείται στο Σ.Υ.Λ.. Αναφορικά με το Κοινοτικό Συμβούλιο Αγίου Τύχωνα, μας πληροφόρησε ότι καταβάλλονται συνεχώς προσπάθειες για είσπραξη των οφειλομένων ποσών.

(γ) Οφειλές Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι συνολικές οφειλές της Κυπριακής Δημοκρατίας προς το Συμβούλιο στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €8,3 εκ., σε σύγκριση με €3,5 εκ. στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση 137,3%. Σημειώνεται ότι, το μεγαλύτερο μέρος των οφειλών της Κυπριακής Δημοκρατίας αφορά σε οφειλές του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, τόσο για κατασκευαστικά έργα όσο και για τα κόστη λειτουργίας και συντήρησης της τριτοβάθμιας επεξεργασίας.

Μέρος Β

Όροι Υπηρεσίας Μόνιμου Προσωπικού. Στους περί του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λεμεσού-Αμαθούντας (Διάρθρωση και Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμούς του 1999 (ΚΔΠ 145/99), δεν περιλαμβάνονται

πρόνοιες ως προς τις απολαβές, επιδόματα και άλλα οικονομικά ωφελήματα των υπαλλήλων του Συμβουλίου. Για τα θέματα αυτά το Συμβούλιο ακολουθεί τους Κανονισμούς ΚΔΠ 175/95, που ισχύουν για τους Δημόσιους Υπαλλήλους.

Το Συμβούλιο ενέκρινε στις 18.4.2012 την τροποποίηση των Κανονισμών του, με την εισαγωγή νέου Κανονισμού ο οποίος προβλέπει την κατ'αναλογία και αντιστοιχία εφαρμογή των ισχυόντων στη Δημόσια Υπηρεσία Κανονισμών. Το Υπουργείο Εσωτερικών, στο οποίο στάλθηκε η προτεινόμενη τροποποίηση στις 2.5.2012, αφού έλαβε τις απόψεις του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, ζήτησε στις 12.9.2012 την διαμόρφωση των τροποποιητικών Κανονισμών και την εκ νέου υποβολή τους από το Συμβούλιο. Στις 17.10.2012 υποβλήθηκαν από το Συμβούλιο στο Υπουργείο Εσωτερικών εκ νέου οι εν λόγω Κανονισμοί, κατάλληλα τροποποιημένοι και το Υπουργείο τους απέστειλε στον Γενικό Εισαγγελέα στις 12.11.2012 για νομοτεχνικό έλεγχο.

4.46 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012 παρουσίασαν έλλειμμα ύψους €1.466.392, σε σύγκριση με €14.514.290 το 2011, μετά τις δαπάνες για την ασφαλική επίστρωση των δρόμων στις περιοχές όπου εγκαταστάθηκε το αποχετευτικό σύστημα, ύψους €853.954 (€11.112.696 το 2011).

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα του Συμβουλίου ανήλθαν σε €24.120.966, σε σύγκριση με €21.554.501 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση €2.566.465 ή ποσοστό 11,9%, η οποία οφείλεται κυρίως στην επιβολή τελών χρήσης σε όλους τους καταναλωτές που όφειλαν να είχαν συνδεθεί με το αποχετευτικό σύστημα, άσχετα από το εάν συνδέθηκαν ή όχι, στην αύξηση των αδειών σύνδεσης που εκδόθηκαν κατά το 2012, καθώς και στην αύξηση του ποσού της χορηγίας από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (Τ.Α.Υ.) σε σχέση με το 2011.

(γ) **Έξοδα.** Τα έξοδα, συμπεριλαμβανομένης της ασφαλικής επίστρωσης των δρόμων που έχει εγκατασταθεί το συλλεκτικό σύστημα, ανήλθαν σε €25.587.358 σε σύγκριση με €36.068.791 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση €10.481.433 ή ποσοστό 29%, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση των δαπανών για ασφαλική επίστρωση.

Προσωπικό - Μισθοί και εργοδοτικές εισφορές. Στις 31.12.2012 το Συμβούλιο εργοδοτούσε 44 μόνιμους υπαλλήλους, 5 έκτακτους και 36 εργάτες, σε σύγκριση με 47 μόνιμους υπαλλήλους, 6 έκτακτους και 36 εργάτες στις 31.12.2011. Οι αποδοχές του προσωπικού και οι εργοδοτικές εισφορές ανήλθαν στο ποσό των €3.615.117, σε σύγκριση με €3.628.402 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση ύψους €13.285.

Προϋπολογισμός.

(α) **Κατάρτιση και έγκριση Προϋπολογισμού.** Σύμφωνα με το άρθρο 22 του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, ο ετήσιος Προϋπολογισμός του Συμβουλίου καταρτίζεται κατά τέτοια ημερομηνία, ώστε να παρέχεται επαρκής χρόνος για την εξέτασή του από το Συμβούλιο και την υποβολή του στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση, πριν από την έναρξη της χρήσης του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρεται. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την απόφασή του αρ. 42.094 και ημερ. 18.1.1995, εκχώρησε την εξουσία έγκρισης του Προϋπολογισμού του Συμβουλίου στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος τον εγκρίνει με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών.

Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 10.10.2011, και από τον Υπουργό Εσωτερικών στις 2.4.2012, με εξαίρεση τα θέματα προσωπικού.

Όπως προκύπτει όλες οι δαπάνες που έγιναν μέχρι τις 2.4.2012, δεν ήταν νομικά καλυμμένες και οι δαπάνες που έγιναν για τα μη εγκεκριμένα θέματα προσωπικού παραμένουν ακάλυπτες.

(β) Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός. Σύμφωνα με το άρθρο 24(10) του Νόμου, το Συμβούλιο μπορεί, μέχρι την 30η Σεπτεμβρίου του έτους για το οποίο εγκρίθηκε Προϋπολογισμός, να υποβάλλει για έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο αναθεωρημένο προϋπολογισμό, αν το απαιτούν οι περιστάσεις.

Στις 27.9.2012 στάλθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών για έγκριση Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός για το 2012, που αφορούσε σε δαπάνες έξι κονδυλίων συνολικού ύψους €1.335.000, ο οποίος εγκρίθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών στις 28.12.2012.

Ρευστότητα του Συμβουλίου. Το πρόβλημα ρευστότητας το οποίο, όπως αναφέρεται και στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το προηγούμενο έτος, αντιμετωπίζει το Συμβούλιο μετά την αδυναμία του κράτους να αποπληρώσει τις οφειλές του προς τα Συμβούλια Αποχετεύσεων, ενδέχεται να επιδεινωθεί εξαιτίας διαφόρων παραγόντων οι οποίοι αναφέρονται αναλυτικά πιο κάτω:

(α) Οφειλές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μετά από επιστολή του Αν. Γενικού Διευθυντή του Συμβουλίου ημερ. 23.4.2012 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, στην οποία επισημάνθηκε το δεινό πρόβλημα ρευστότητας που αντιμετωπίζει το Συμβούλιο, ζητήθηκε η άμεση καταβολή των οφειλών της Κυβέρνησης προς το Συμβούλιο, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή τόσο η καταβολή των δόσεων και των τόκων για όλα τα δάνεια που έχει συνάψει με κυβερνητική εγγύηση, με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης και τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, όσο και τη συνέχιση των συμβατικών του υποχρεώσεων αναφορικά με τα έργα στις κοινότητες Κοκκινότριμιθιάς, Αγίων Τριμιθιάς, Παλιομετόχου και Δήμου Τσερίου. Το Υπουργείο Οικονομικών με επιστολές ημερ. 29.5.2012 και 11.10.2012 ενημέρωσε τη Γενική Λογίστρια ότι συμφωνεί όπως καταβληθούν από την Κυβέρνηση οι δόσεις των εγγυημένων από το Κράτος δανείων του Συμβουλίου, προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης, για τους μήνες Ιούνιο μέχρι Δεκέμβριο του 2012 που ανέρχονται συνολικά σε €6,5 εκ. Μέχρι τις 31.12.2012 πληρώθηκε ολόκληρο το πιο πάνω ποσό. Αναφορικά με την καταβολή των δόσεων των εγγυημένων από το Κράτος δανείων του Συμβουλίου προς τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, που για τους μήνες Οκτώβριο μέχρι Δεκέμβριο του 2012 ανέρχονταν σε €3,8 εκ., μετά από έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 19.12.2012, πληρώθηκαν από την Κυβέρνηση εντός του 2013.

Το πρόβλημα ρευστότητας όμως του Συμβουλίου δεν φαίνεται να επιλύεται, αφού από το συνολικό ποσό των χρεωστών του Συμβουλίου, που κατά την 31.12.2012 ανέρχονταν σε €43,9 εκ., οι οφειλές της Κυβέρνησης προς το Συμβούλιο ήταν €32,6 εκ.

(β) Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο. Το Συμβούλιο σε συνεδρία του ημερ. 2.4.2013 μελέτησε τις σχετικές επιπτώσεις στον Οργανισμό μετά την ψήφιση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 22.3.2013 νομοθεσίας που αφορά στην επιβολή περιοριστικών μέτρων αναφορικά με συναλλαγές που εκτελούνται μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Κύπρο και την έκδοση από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου Διατάγματος αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου εφαρμόζοντας μέτρα για τις δύο αυτές τράπεζες δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013. Τα μετρητά του Συμβουλίου στις δύο τράπεζες που επηρεάζονται από τα πιο πάνω μέτρα, κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων, ήταν στη Λαϊκή Τράπεζα €4.264.748 και στην Τράπεζα Κύπρου €11.706.620.

Σύμφωνα με την Ταμειακή Κατάσταση του Συμβουλίου για την περίοδο Απριλίου – Δεκεμβρίου 2013 που υποβλήθηκε κατά τη πιο πάνω συνεδρία, λαμβάνοντας υπόψη την τότε προβλεπόμενη ζημιά απομείωσης συνολικού ύψους €9,9 εκ. τα τραπεζικά υπόλοιπα του Συμβουλίου αναμένεται ότι στις 31.12.2013 θα παρουσιάζουν υπόλοιπο ύψους €8,3 εκ. Κατά τον υπολογισμό του πιο πάνω ποσού θεωρήθηκε ότι οι δόσεις για αποπληρωμή εγγυημένων δανείων, που ανέρχονται σε €15,3 εκ. για το 2013, θα συνεχίσουν να καταβάλλονται από την Κυβέρνηση, όπως αναφέρεται εκτενέστερα στην προηγούμενη παράγραφο.

Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες κατά την ημερομηνία έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων, για το έτος που λήγει στις 31.12.2013 θα αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης συνολικού ύψους €9,8 εκ. (Λαϊκή Τράπεζα 100% και οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου 47,5%).

Τόσο τα προαναφερθέντα περιοριστικά μέτρα και η ζημιά απομείωσης, όσο και η περιορισμένη δυνατότητα του Συμβουλίου για νέα δανειοδότηση και η αβέβαιη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο, επηρεάζουν αρνητικά τη ρευστότητα του Συμβουλίου.

Υποχρέωση προς το Ταμείο Συντάξεων. Σύμφωνα με την αναλογιστική εκτίμηση που υποβλήθηκε τον Ιούλιο του 2013 με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2012, το Ταμείο Συντάξεων παρουσιάζει έλλειμμα ύψους €1.563.313 (πλεόνασμα €1.372.579 στην εκτίμηση 31.12.2011). Σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν από το Συμβούλιο για την ετοιμασία της πιο πάνω αναλογιστικής εκτίμησης, στις 31.12.2012 στα περιουσιακά στοιχεία του Ταμείου περιλαμβάνονται και χρεόγραφα, αξιόγραφα και καταθέσεις συνολικού ύψους €8 εκ, τα οποία κατά το 2013, μετά τα διατάγματα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου υπόκεινται σε σημαντική απομείωση στις αξίες τους. Καθώς το σχέδιο ωφελημάτων αφυπηρέτησης προσωπικού είναι καθορισμένου ωφελήματος και το Συμβούλιο έχει υποχρέωση να καλύπτει τα αναλογιστικά ελλείμματα που προκύπτουν, η απομείωση των περιουσιακών στοιχείων θα αυξήσει αντίστοιχα την υποχρέωση του Συμβουλίου προς το Ταμείο.

Τέλη χρήσης αποχετευτικού συστήματος. Σύμφωνα με τον Κανονισμό 35(1) των περί Αποχετεύσεων Λευκωσίας Κανονισμών του 1973 – 2009, οι οποίοι έχουν εκδοθεί δυνάμει του άρθρου 49 του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου, για τα υποστατικά τα οποία εξυπηρετούνται από το σύστημα αποχέτευσης λυμάτων εισπράττεται τέλος χρήσης με βάση την κατανάλωση νερού.

Περί τα τέλη του 2011, το Συμβούλιο προχώρησε στην επιβολή και είσπραξη τελών χρήσης από όλα τα υποστατικά που βρίσκονται μέσα στις περιοχές που εξυπηρετούνται από το αποχετευτικό σύστημα, είτε αυτά έχουν συνδεθεί με το σύστημα είτε όχι. Όπως μας αναφέρθηκε, στόχος του Συμβουλίου ήταν αφενός να επιβάλλει τέλη χρήσης και στους παράνομα συνδεδεμένους με το σύστημα και αφετέρου να υποχρεώσει όλους όσους θα έπρεπε να συνδεθούν με το σύστημα και δεν το έπραξαν, να προχωρήσουν στην σύνδεση των υποστατικών τους.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 11.7.2011, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών αποφάσισε να μην προωθήσει για ψήφιση νομοσχέδιο το οποίο τροποποιεί το άρθρο 30 του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, επειδή θεωρεί ότι το προβλεπόμενο στο άρθρο τέλος είναι ανταποδοτικό τέλος για τη χρήση των αποχετευτικών συστημάτων και, ως τέτοιο, δεν μπορεί να επιβάλλεται πριν από τη σύνδεση ακίνητης ιδιοκτησίας με τα συστήματα αυτά και τη χρήση τους. Η Νομική Υπηρεσία η οποία συμφώνησε με τη θέση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, κάλεσε τα Συμβούλια να επανέλθουν με νέα εισήγηση ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης του θέματος. Το Υπουργείο Εσωτερικών υπέβαλε στις 15.4.2013 νέο νομοσχέδιο στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση, το οποίο παρέχει στα Συμβούλια Αποχετεύσεων τη δυνατότητα να επιβάλλουν χρηματική επιβάρυνση στην περίπτωση παράλειψης σύνδεσης των υποστατικών με το σύστημα.

Επιβάρυνση έργων που εκτελούνται από το Τμήμα Δημοσίων Έργων με 25% τμηματικά τέλη. Το Συμβούλιο, δεν αποδέχεται τις χρεώσεις που επιβάλλει το Τμήμα Δημοσίων Έργων στις περιπτώσεις που για την κατασκευή του αποχετευτικού συστήματος σε δρόμους διεξάγονται κατασκευαστικές εργασίες από εργολάβους του Τμήματος Δημοσίων Έργων (τμηματικά τέλη 25% επί της εκτελεσθείσας εργασίας, πλέον 15% Φ.Π.Α., σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών αρ. 1235, ημερ. 5.2.2003) και υποστηρίζει ότι, εφόσον τα έργα εκτελούνται εξολοκλήρου με δικές του δαπάνες και οι μελέτες και τα κατασκευαστικά σχέδια που αφορούν το σύστημα αποχετεύσεων καθώς και η επίβλεψη των εργασιών γίνονται από το Συμβούλιο, το Συμβούλιο δεν υπόκειται στις πρόνοιες της πιο πάνω εγκυκλίου.

Το Υπουργείο Οικονομικών, με επιστολή ημερ. 13.4.2010 κάλεσε το Συμβούλιο όπως συμμορφωθεί με τις πρόνοιες της πιο πάνω εγκυκλίου και καταβάλει τα οφειλόμενα τμηματικά τέλη προς το Τμήμα Δημοσίων Έργων ύψους €382.207, προειδοποιώντας ότι σε αντίθετη περίπτωση θα ληφθούν νομικά μέτρα εναντίον του. Σε απαντητική επιστολή του Συμβουλίου προς το Υπουργείο Οικονομικών, ημερ. 26.4.2010, το Συμβούλιο εξακολουθεί να απορρίπτει τις χρεώσεις τμηματικών τελών και θεωρεί ότι δεν υπόκειται στις πρόνοιες της πιο πάνω εγκυκλίου.

Σημειώνεται ότι, ενώ στην κατάσταση καθυστερημένων εσόδων του Τμήματος Δημοσίων Έργων για το 2012, που αποστάληκε στην Υπηρεσία μας, παρουσιάζονται καθυστερημένα τμηματικά τέλη από το Συμβούλιο ύψους €904.828 (€420.053 το 2011), το Συμβούλιο δεν έχει αναγνωρίσει τη συγκεκριμένη οφειλή στις οικονομικές του καταστάσεις.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως γίνουν ενέργειες ώστε το θέμα να ξεκαθαρίσει με την εμπλοκή και της Νομικής Υπηρεσίας, εάν χρειάζεται.

Χρεώστες και άλλοι οφειλέτες. Το σύνολο των χρεωστών και άλλων οφειλετών του Συμβουλίου στις 31.12.2012 ανήλθε σε €43.863.416, σε σύγκριση με €30.201.560 στις 31.12.2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €13.661.856 ή ποσοστό 45,2%, η οποία αφορά κυρίως σε οφειλές της Κυβέρνησης.

Στο σύνολο των χρεωστών και άλλων οφειλετών, περιλαμβάνονται και τα πιο κάτω:

(α) Χρεώστες αποχετευτικών τελών. Οι χρεώστες για αποχετευτικά τέλη ήταν στις 31.12.2012 €6.566.191, σε σύγκριση με €5.395.145 στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση ύψους €1.171.046 ή ποσοστό 21,7%. Από το σύνολο των οφειλών στις 31.12.2012, ποσό €365.234 (€401.275 στις 31.12.2011), συμπεριλαμβανομένης της πρόσθετης επιβάρυνσης, αφορά στην Παλιά Λευκωσία, όπου η επιβολή αποχετευτικών τελών τερματίστηκε από το 2001. Από αρκετούς φορολογούμενους εξακολουθούν να οφείλονται ποσά πέραν των €1.000, η είσπραξη των οποίων με την άρροδο του χρόνου θα καθίσταται ακόμα δυσκολότερη. Ποσό €6.200.956 (€4.993.871 στις 31.12.2011), συμπεριλαμβανομένης της πρόσθετης επιβάρυνσης, αφορά στη Μείζονα Λευκωσία από το οποίο ποσό €3.209.073 αφορά σε οφειλές των ετών 2002 –2011.

Παρόλο ότι το ποσοστό είσπραξης είναι αρκετά ψηλό (86% το 2012 και 88,3% το 2011), πολλά άτομα και εταιρείες οφείλουν από το 2002 μεγάλα ποσά. Σε πολλές περιπτώσεις έγινε συμφωνία με τους οφειλέτες για διευθέτηση των οφειλών τους με δόσεις, ωστόσο, πολλοί δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

Κατά τα έτη 2009 μέχρι 2012, δεν καταχωρίστηκαν αγωγές εναντίον οφειλετών, εκτός πέντε περιπτώσεων, ενώ σε πολλές περιπτώσεις οφειλών για τις οποίες κινήθηκαν αγωγές κατά το 2008 και εκδόθηκε απόφαση δικαστηρίου για καταβολή των οφειλόμενων ποσών, αυτά δεν έχουν εισπραχθεί. Σημειώνουμε ότι σύμφωνα με τον περί Παραγραφής Αγωγήμων Δικαιωμάτων (Τροποποιητικό) Νόμο του 2013 (αρ.41(I)2013) επεκτείνεται το μεταβατικό διάστημα εντός του οποίου θα πρέπει να εγερθούν οι αγωγές των οποίων η βάση συμπληρώθηκε πριν από την έναρξη της ισχύος του βασικού Νόμου (30.6.2013) μέχρι 31.12.2013. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Συμβούλιο, αφού μελετήσει όλες τις προβληματικές περιπτώσεις, ζητήσει αμέσως νομική καθοδήγηση για τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί για να διασφαλίσει τα δικαιώματά του, δεδομένης και της πληροφόρησης που υπάρχει περί της μη πρόθεσης να δοθεί οποιαδήποτε άλλη παράταση της μεταβατικής περιόδου.

Μετά από εισήγηση της Υπηρεσίας μας, κατά το 2012 εισπράχθηκαν και οι τόκοι σε σχέση με αγωγές, συνολικού ύψους €7.213, και εισηγηθήκαμε όπως συνεχιστούν οι εντατικές προσπάθειες για την είσπραξη τόσο των οφειλόμενων ποσών, όσο και των επιδικασθέντων τόκων.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, εντός του 2013, μετά από συστηματική προσπάθεια έχουν εισπραχθεί οφειλόμενα τέλη ύψους €1.048.011, εκ των οποίων, ποσό ύψους €21.117 αφορούσε στην Παλιά Λευκωσία. Επίσης μας πληροφόρησε ότι, δεν καταχωρήθηκαν αγωγές εναντίον οφειλετών εκτός πέντε περιπτώσεων εντός του 2012, καθότι, καταχωρήθηκαν αγωγές μαζικά το 2008. Σχετικά με τον περί Παραγραφής Αγωγήμων Δικαιωμάτων Νόμο, αναμένεται η λήψη σχετικής γνωμάτευσης από τον Γενικό Εισαγγελέα στον οποίο έχουν απευθυνθεί από τον Μάιο του 2013.

(β) Χρεώστες τελών χρήσης. Παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην είσπραξη των τελών χρήσης, το σύνολο των οποίων στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €4.482.991 σε σύγκριση με €3.640.961 στις 31.12.2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση ύψους €842.030 (23%). Ποσό €3.779.569 (€3.517.605 για το 2011) οφείλεται από το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας, ποσό ύψους €672.068 (€100.000 για το 2011) οφείλεται από το Δήμο Λακατάμιας και ποσό ύψους €31.354 από διάφορους.

Λόγω της αύξησης των χρεωστικών υπολοίπων και της συνεχούς σύνδεσης στο σύστημα αποχετεύσεων πολλών νέων περιοχών, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε εκ νέου όπως το Συμβούλιο συνεχίσει τις προσπάθειες για είσπραξη των πιο πάνω ποσών το συντομότερο δυνατό.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, η σημαντική καθυστέρηση στην είσπραξη των τελών χρήσης από το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας και από το Δήμο Λακατάμιας οφείλεται σε πρόβλημα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν.

(γ) Κυπριακή Δημοκρατία – Οφειλές ύψους €32.577.603 (31.12.2011: €20.696). Οι οφειλές της Κυβέρνησης αφορούν κυρίως στα πιο κάτω:

(i) Οφειλές για επιχορηγήσεις €8.162.786 (31.12.2011: €10.366.517). Το ποσό αυτό αφορά στις οφειλές για επιχορηγήσεις, που σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, η Κυβέρνηση καταβάλλει προς το Συμβούλιο.

(α) Ποσό €7.559.843 το οποίο αφορά στην οφειλή της Κυβέρνησης για επιχορήγηση του κόστους κατασκευής των δύο εργοστασίων τριτοβάθμιας επεξεργασίας λυμάτων και του κόστους κατασκευής των αποχετευτικών συστημάτων στις αγροτικές κοινότητες, για το οποίο το Συμβούλιο παρουσιάζει τα απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες που χρειάζονται για επιβεβαίωση και τακτοποίησή του στο Τ.Α.Υ. , όπως είχε ζητηθεί αρχικά. Όπως διαπιστώθηκε, η Κυβέρνηση, αντί της καταβολής της εν λόγω οφειλής κατευθείαν στο Συμβούλιο, ανέλαβε την αποπληρωμή δόσεων δανείων του Συμβουλίου που είναι εγγυημένα από το κράτος. Μέχρι την 31.12.2012, αποπληρώθηκαν δόσεις δανείων συνολικού ύψους €6.494.786.

β) Ποσό €602.943 που αφορά στην οφειλή της Κυβέρνησης για επιχορήγηση του κόστους λειτουργίας και συντήρησης των εργοστασίων τριτοβάθμιας επεξεργασίας λυμάτων Ανθούπολης και Βαθειάς Γωνιάς. Παρόλο που δεν έχει συμφωνηθεί με το Τ.Α.Υ. το ποσοστό της Κυβερνητικής επιχορήγησης, εντούτοις το Συμβούλιο αναπροσάρμοσε τις οφειλές του Τ.Α.Υ. έτσι ώστε να αντιπροσωπεύουν ποσοστό 25% των δαπανών, ποσοστό το οποίο χρησιμοποιεί και το Τ.Α.Υ. για τον υπολογισμό των εμβασμάτων του προς το Συμβούλιο.

(ii) Ποσό που δόθηκε στο United Nations Development Programme (U.N.D.P.) €20.000.000 (€6.000.000 το 2011). Δόθηκαν για λογαριασμό της Κυβέρνησης από το Συμβούλιο στο U.N.D.P. €20 εκ. για την επέκταση του εργοστασίου επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά, εκ των οποίων €3 εκ. δόθηκαν το 2009 ως προκαταβολή, €3 εκ. το 2011 ως δεύτερη δόση και €14 εκ. κατά το 2012 σύμφωνα με την εξέλιξη του έργου ως συνεισφορά της Ελληνοκυπριακής πλευράς (το συνολικό κόστος της επέκτασης αναμένεται να ανέλθει σε €30 εκ. και η αναλογία των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων έχει καθοριστεί σε 70% και 30%, αντίστοιχα). Η Κυβέρνηση οφείλει να καταβάλει προς το Συμβούλιο τα ποσά που δόθηκαν προς το U.N.D.P.

(iii) Οφειλές για δάνειο ύψους €3.206.497 (31.12.2011: €3.417.203). Το ποσό αυτό αποτελεί μέρος δανείου το οποίο είχε συναφθεί από το Συμβούλιο εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας το 2007 για την κατασκευή των αντιπλημμυρικών έργων στο Δήμο Λατσιών, με βάση την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 63.124, ημερ. 28.12.2005, όπως αυτή διορθώθηκε στις 12.7.2006, και το οποίο αποπληρώνεται απευθείας από την Κυβέρνηση.

(iv) Οφειλές αποχετευτικών τελών €310.986 (31.12.2011: €483.332): Ποσό ύψους €169.493 το οποίο αφορά σε αποχετευτικά τέλη για τα έτη 2008 – 2010 που επιβλήθηκαν από το Συμβούλιο κατά το 2010 στους πρόσφυγες εγγεγραμμένους ιδιοκτήτες στους Κυβερνητικούς Οικισμούς Στροβόλου, Λακατάμιας, Αγλαντζιάς και Λατσιών, στους οποίους το αποχετευτικό σύστημα κατασκευάστηκε από το Συμβούλιο και εξακολουθούν να εκκρεμούν (αρχικό ποσό €1.126.436). Για τα τέλη αυτά συμφωνήθηκε σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 29.12.2010, υπό την προεδρία του Υπουργού Εσωτερικών, όπως πληρωθούν από την Κυβέρνηση.

Στις οφειλές αποχετευτικών τελών της Κυβέρνησης περιλαμβάνεται επίσης ποσό €141.493 που αφορά σε αποχετευτικά τέλη της Βιομηχανικής Περιοχής Στροβόλου, τα οποία αναλογούν σε τεμάχιο του δημοσίου.

Ασφαλτόστρωση δρόμων που επηρεάζονται από την κατασκευή του αποχετευτικού συστήματος και δρόμων στη δημαρχούμενη περιοχή Λευκωσίας. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, από το 2004 το Συμβούλιο προβαίνει στην πλήρη ασφαλτόστρωση των δρόμων στις περιοχές όπου συμπληρώνεται το αποχετευτικό σύστημα, ενώ μέχρι το 2003 κάλυπτε μόνο το κόστος για την ασφατική επανόρθωση των εκσκαφών. Η ολική ασφαλτόστρωση των δρόμων με έξοδα του Συμβουλίου, χωρίς τη συνεισφορά των οικείων Δήμων, δεν καλύπτεται από οποιαδήποτε διάταξη του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου. Αντίθετα, την ευθύνη για τη συντήρηση των δρόμων φέρουν οι Δήμοι, σύμφωνα με το άρθρο 84(ε) του περί Δήμων Νόμου, οι οποίοι για εκτέλεση τέτοιων έργων, λαμβάνουν χορηγία από το Κράτος.

Η συνολική δαπάνη για την πλήρη ασφαλτόστρωση των δρόμων στις περιοχές της Μείζονος Λευκωσίας όπου συμπληρώθηκε το αποχετευτικό σύστημα, για τα έτη 2004 μέχρι 2012 ανήλθε σε €60.833.483 και θα καλυφθεί από την αύξηση των αποχετευτικών τελών κατά 1% από το 2007.

Εργασίες επανασφαλτόστρωσης στη Λεωφόρο Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στο Γέρι. Σε επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών προς το Συμβούλιο ημερ. 4.2.2010, το Υπουργείο συμφώνησε με την εισήγηση του Συμβουλίου για ολική ασφατική επίστρωση της Λεωφόρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στο Γέρι, καθώς και με την αφαίρεση 5 εκ. υλικού φρεζαρίσματος και την τοποθέτησή του σε συγκεκριμένο χωμάτινο δρόμο, σημειώνοντας ταυτόχρονα ότι το θέμα της επιχορήγησης του κόστους θα διευθετείτο σε μεταγενέστερο στάδιο. Το Συμβούλιο με επιστολή του προς τον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου Γερίου, ημερ. 18.5.2010, η οποία κοινοποιήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών, ζήτησε την εξασφάλιση συγκατάθεσης για την προκύψασα πρόσθετη δαπάνη ύψους €57.000, που αφορούσε στην επανασφαλτόστρωση με την προσθήκη 5 εκ. ασφάλτου με ταυτόχρονη διαπλάτυνση της λεωφόρου κατά 1,5 μ. Στις 31.5.2010, με άλλη επιστολή το Συμβούλιο πληροφορεί τον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου ότι ύστερα από σχετικές συνεννοήσεις με Πρώτο Διοικητικό Λειτουργό του Υπουργείου Εσωτερικών, η προτεινόμενη εργασία εγκρίθηκε και ότι το Υπουργείο θα καλύψει το σχετικό κόστος, χωρίς ωστόσο να γίνεται αναφορά σε επίσημο έγγραφο στο οποίο να φαίνεται ξεκάθαρα η συγκατάθεση του Υπουργείου για την πρόσθετη δαπάνη.

Το συνολικό κόστος του έργου για την ολοκλήρωση των εργασιών, συμπεριλαμβανομένων επιπρόσθετων εργασιών τοποθέτησης υλικών φρεζαρίσματος, καθώς και διαπλάτυνσης της Λεωφόρου, υπερέβη το προϋπολογιζόμενο ποσό και ανήλθε τελικά στις €251.116. Σημειώνεται ότι, τον Οκτώβριο του 2011, το Συμβούλιο αναγνώρισε στους λογαριασμούς του ολόκληρο το ποσό των €251.116 ως οφειλή από το Υπουργείο Εσωτερικών, ενώ στη συνέχεια διέγραψε ποσό ύψους €179.352, αφού σύμφωνα με σχετική επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών ημερ. 24.10.2011, ο Υπουργός είχε αποφασίσει τη διάθεση του ποσού των €71.764 μόνο ως συνεισφορά του Κράτους (ποσοστό 70%) για το εν λόγω έργο, βάσει της αρχικής εκτίμησης του κόστους που ανερχόταν στις 60.000 Λ.Κ.(€102.516). Σημειώνεται ωστόσο ότι τον Ιούνιο του 2012, το Συμβούλιο αναγνώρισε εκ νέου στους λογαριασμούς του την υπολειπόμενη οφειλή του Κράτους ύψους €179.352, με την αιτιολογία ότι όλες οι εργασίες έγιναν με την έγκριση του Υπουργείου Εσωτερικών, ότι, ναι μεν το αρχικό κόστος του έργου ήταν £60.000 (€102.516), αλλά όμως ότι το ποσό αυτό αφορούσε μόνο στις εργασίες ολικής επανασφαλτόστρωσης της Λεωφόρου Αρχ. Μακαρίου Γ' στο Γέρι και δεν περιλάμβανε τις πρόσθετες εργασίες διαπλάτυνσης τμήματος της Λεωφόρου περίπου 1,5 μέτρα. Το προϋπολογιζόμενο ποσό δεν περιλάμβανε επίσης την τοποθέτηση υλικού φριζαρίσματος στο χωμάτινο δρόμο της προέκτασης της και ότι ήταν κατανοητό από όλες τις πλευρές ότι το κόστος θα το κατέβαλλε η Κυπριακή Δημοκρατία (σχετική επιστολή του Συμβουλίου προς το Υπουργείο, ημερ. 18.4.20120). Σημειώνεται ότι το Υπουργείο, σε απαντητική επιστολή του ημερ. 30.7.2012, αναφέρει ότι αποφάσισε την κατ' εξαίρεση παραχώρηση στον Δήμο Γερίου συνολικού ποσού ύψους €71.764, το οποίο αφορά σε οικονομική βοήθεια για την ανακατασκευή της Λεωφόρου.

Παρά την άποψη του Συμβουλίου ότι το Υπουργείο Εσωτερικών είχε δώσει τη συγκατάθεσή του για κάλυψη ολόκληρου του κόστους, εντούτοις, δεν φαίνεται να υπήρχε έγκριση από το Υπουργείο για κάλυψη ολόκληρου του κόστους του έργου ύψους €251.116.

Παράταση ημερομηνίας εξόφλησης λογαριασμών τελών αποχέτευσης. Όπως έχει παρατηρηθεί, παρόλο ότι, ως τελευταία ημερομηνία εξόφλησης λογαριασμών αποχετευτικών τελών για το έτος 2012 καθορίστηκε η 31.10.2012, εντούτοις, η εξόφληση των λογαριασμών συνεχίστηκε κανονικά μέχρι και τις 10.11.2012, τόσο στα ταμεία του Συμβουλίου όσο και στο διαδίκτυο, χωρίς την επιβολή επιπρόσθετης επιβάρυνσης 20%, σε αντίθεση με το Άρθρο 30 (3) του Περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971 μέχρι 2004. Το ποσό της επιβάρυνσης που χαρίστηκε, το οποίο υπολογίστηκε αυτόματα από το μηχανογραφημένο σύστημα είσπραξης τελών του Συμβουλίου, και το οποίο αφορούσε σε εισπράξεις τελών που διενεργήθηκαν την περίοδο από 1.11.2012 μέχρι 10.11.2012, ύψους €28.107, διαγράφηκε από τα έσοδα του Συμβουλίου.

Θέματα προσωπικού.

(α) Κανονισμοί Προσωπικού.

- (i) Ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας μας, ετοιμάστηκαν τροποποιητικοί Κανονισμοί των περί Υπηρεσίας του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λευκωσίας Κανονισμών, με σκοπό τη ρύθμιση διαφόρων θεμάτων του προσωπικού, όπως ισχύουν στη Δημόσια Υπηρεσία. Εντούτοις, όπως αναφέρθηκε και στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το προηγούμενο έτος, διαπιστώθηκε ότι με οδηγίες της Διεύθυνσης του Συμβουλίου, έχει περιληφθεί πρόνοια η οποία δίδει την ευχέρεια στο Συμβούλιο να προβαίνει σε υπεράριθμους διορισμούς ή προαγωγές με τρόπο που δεν συνάδει με τη σχετική πρόνοια του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου.

Το Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 10.10.2011, ενέκρινε τους πιο πάνω Κανονισμούς, οι οποίοι υποβλήθηκαν στις 13.10.2011, στο Υπουργείο Εσωτερικών, για έγκριση. Το Υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε τους υπό αναφορά Κανονισμούς στις 15.11.2011 στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού για απόψεις, οι οποίες λήφθηκαν από το Υπουργείο στις 16.2.2012 και αποστάλθηκαν στο Συμβούλιο στις 16.3.2012 για υιοθέτηση. Το Συμβούλιο απέστειλε νέο Προσχέδιο Κανονισμών στο Υπουργείο στις 3.8.2012, η έγκριση του οποίου εκκρεμεί.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, μετά από συνάντηση στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 30.6.2013, στο κείμενο των τροποποιητικών κανονισμών έχουν περιληφθεί οι ίδιες πρόνοιες που εφαρμόζονται στον περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμο.

- (ii) Όπως, επίσης, αναφέρθηκε στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το προηγούμενο έτος, το Συμβούλιο αποφάσισε στις 18.7.2011 την υιοθέτηση των προτεινόμενων Κανονισμών, όπως αναφέρονται πιο πάνω, ως «εσωτερικών» Κανονισμών, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας έγκρισής τους. Έχοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 49(1) του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου, για την έκδοση Κανονισμών απαιτείται σχετική έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, οι «εσωτερικοί» Κανονισμοί δεν έχουν νομική ισχύ.

(β) Διορισμός Λειτουργών χωρίς να υπάρχουν εγκεκριμένες κενές θέσεις. Στις 31.12.2012 υπηρετούσαν μόνιμα στο Συμβούλιο πέντε Λειτουργοί χωρίς να υπάρχουν εγκεκριμένες κενές θέσεις στον Προϋπολογισμό. Οι εν λόγω διορισμοί έγιναν κατά τα έτη 2008 - 2010 χωρίς έγκριση από τον Υπουργό Εσωτερικών, έναντι πέντε εγκεκριμένων κενών θέσεων ανωτέρου επιπέδου και μισθού στον ίδιο κλάδο, σύμφωνα, όπως αναφέρεται, με τις πρόνοιες των Κανονισμών που ισχύουν στη Δημόσια Υπηρεσία.

Ωστόσο, όπως αναφέρεται στην πιο πάνω παράγραφο, το Συμβούλιο δεν έχει υιοθετήσει τους σχετικούς Κανονισμούς που ισχύουν στη Δημόσια Υπηρεσία, ενώ η σχετική πρόνοια που περιλαμβάνεται στους προτεινόμενους Τροποποιητικούς Κανονισμούς του Συμβουλίου, δεν συνάδει με την αντίστοιχη πρόνοια στον περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμο.

(γ) Μισθολογικές αναβαθμίσεις λειτουργών χωρίς έγκριση. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, το Συμβούλιο ενέκρινε σε μέλη του προσωπικού μισθοδοτικές ρυθμίσεις, οι οποίες είχαν απορριφθεί από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών, στα πλαίσια έγκρισης του

Προϋπολογισμού του Συμβουλίου. Ανάλογες πρόνοιες περιλήφθηκαν και στον Προϋπολογισμό για το 2012, ο οποίος εγκρίθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών στις 2.4.2012, αλλά με εξαίρεση τα θέματα προσωπικού. Επιπρόσθετα, οι πιο πάνω μισθοδοτικές ρυθμίσεις, καθώς και πρόσθετες αναβαθμίσεις περιλήφθηκαν στην νέα Οργανική Δομή του Συμβουλίου, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 7.5.2012 και αποστάλθηκε με σχετικές επιστολές στις 25.6.2012 και 26.6.2012 στο Υπουργείο Εσωτερικών για έγκριση.

Λειτουργία και Συντήρηση Αντλιοστασίων.

(α) Κατά τη διάρκεια του 2012 διενεργήθηκαν δαπάνες συνολικού ύψους €1.358.028 για τη λειτουργία και συντήρηση των αντλιοστασίων του Συμβουλίου, σε σύγκριση με €898.270 κατά το 2011, σημειώθηκε, δηλαδή αύξηση €459.758 ή ποσοστό 51%. Οι δαπάνες προϋπολογίστηκαν σε €600.000, ενώ κατά τη διάρκεια του 2012 με την έγκριση αναθεωρημένου προϋπολογισμού, το ποσό αναθεωρήθηκε σε €1.322.000.

(β) Το συμβόλαιο GN-SPS/2005 (υπογράφηκε στις 16.6.2006) αφορούσε στην κατασκευή των κυρίως αντλιοστασίων, αγωγών πίεσης και κυρίως αγωγών βαρύτητας του Αποχετευτικού Συστήματος Μείζονος Λευκωσίας και πέραν του κατασκευαστικού μέρους, προνοούσε και τη λειτουργία και συντήρηση τους από τον εργολάβο για περίοδο 2 ετών. Περιλάμβανε επίσης πρόνοια για τμηματική παραλαβή των επιμέρους τμημάτων/αντλιοστασίων με αποτέλεσμα, από τις 23.7.2010 να αρχίσει σταδιακή εκπονή της περιόδου λειτουργίας και συντήρησης τους από τον Εργολάβο. Το Συμβούλιο, κατόπιν διαβούλευσης με τον εργολάβο, επέκτεινε την περίοδο λειτουργίας και συντήρησης από τον ίδιο μέχρι την εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων. Σημειώνεται ότι το συμβόλαιο επεκτάθηκε με την υπογραφή συμπληρωματικής συμφωνίας (αρ. 3, ημερ. 6.12.2011), για την εκτέλεση εργασιών εγκατάστασης συστήματος επείγουσας άντλησης στα κυρίως αντλιοστάσια, κόστους €1.225.363 πλέον Φ.Π.Α. και ημερομηνία ολοκλήρωσης την 16.8.2012. Η περίοδος λειτουργίας και συντήρησης των αντλιοστασίων παρατάθηκε μέχρι τις 16.3.2013, για πρόσθετο ποσό, όπως αυτό είχε καθοριστεί στα πλαίσια της προηγούμενης διαβούλευσης. Η κατασκευή του έργου ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2013, με καθυστέρηση τεσσάρων μηνών με αντίστοιχη παράταση της λειτουργίας και συντήρησης μέχρι τον Ιούνιο του 2013. Το συνολικό πρόσθετο κόστος για τη λειτουργία και συντήρηση των αντλιοστασίων που καταβλήθηκε τελικά από το Συμβούλιο στον εργολάβο μέχρι τις 31.3.2013 ανέρχεται σε €1.124.904.

Κατά τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας διαπιστώθηκε ότι οι αποφάσεις, τόσο για την αρχική επέκταση της περιόδου λειτουργίας και συντήρησης, όσο και για την υπογραφή της συμπληρωματικής συμφωνίας (αρ. 3 ημερ. 6.12.2011) για την εκτέλεση πρόσθετων εργασιών, λήφθηκαν χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Αποθέματα. Τα αποθέματα υλικών αποθήκης του Συμβουλίου σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €93.087 (€108.281 στις 31.12.2011). Τα αποθέματα αφορούν κυρίως σε υλικά που παραχωρούνται σε ιδιωτικές αναπτύξεις γης. Κατά τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας διαπιστώθηκε ότι δεν ακολουθήθηκαν οι ενδεδειγμένες διαδικασίες απογραφής αποθεμάτων με αποτέλεσμα να μην μπορέσουμε να αποκτήσουμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ως προς τις ποσότητες των αποθεμάτων που διατηρούσε το Συμβούλιο στις 31.12.2012.

Επιθεώρηση των αγωγών με κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης - Προσφορά αρ. 5/2010. Η εν λόγω προσφορά ανατέθηκε στον 2ο πιο χαμηλό προσφοροδότη για το ποσό των €195.500, με δικαίωμα αυξομείωσης κατά 30% (€136.850 - €254.150) για περίοδο 2 ετών. Σημειώνεται ότι ο 1ος πιο χαμηλός προσφοροδότης, κατά την αξιολόγηση των προσφορών, απορρίφθηκε γιατί δεν πληρούσε τους όρους των εγγράφων, καθώς δεν προσκόμισε τα πιστοποιητικά εκπαίδευσης προσωπικού σε θέματα ασφάλειας και υγείας και έγκλειστους χώρους, ως επίσης και κατάλογο πελατών για απόδειξη προηγούμενης πείρας. Επιπρόσθετα δεν είχε τεκμηριωθεί η κατοχή των απαραίτητων μηχανημάτων και εξοπλισμού.

Για την περίοδο 15.6.2010 μέχρι 31.3.2013 καταβλήθηκε στον επιτυχόντα προσφοροδότη ποσό ύψους €129.555 και επιπρόσθετα καταβλήθηκε ποσό ύψους €164.070 στον προσφοροδότη που απορρίφθηκε για την παροχή υπηρεσιών που καλύπτονταν από την εν λόγω προσφορά, γιατί, όπως μας αναφέρθηκε, ο επιτυχών προσφοροδότης δεν μπορούσε να ανταποκριθεί έγκαιρα στις υποχρεώσεις του και, σε περίπτωση καθυστέρησης, το Συμβούλιο θα επιβαρυνόταν με πρόστιμο καθυστέρησης από τον εργολάβο.

Επισημάναμε ότι, ενώ στα έγγραφα προσφορών υπάρχει πρόνοια για αποζημιώσεις και τερματισμό της σύμβασης σε περίπτωση καθυστέρησης στην εκτέλεση της καθώς και κατάπτωση της εγγυητικής πιστής εκτέλεσης σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της σύμβασης, το Συμβούλιο δεν προέβηκε σε καμία τέτοια ενέργεια.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μας πληροφόρησε ότι λόγω του μεγάλου όγκου εργασίας που έπρεπε να διεκπεραιωθεί σε περιορισμένο χρονικό διάστημα και για αποφυγή καταβολής αποζημιώσεων στους εργολάβους που κατασκεύασαν τα αποχετευτικά συστήματα, ανέθεσαν στον αποτυχόντα προσφοροδότη μέρος της εργασίας, σε τιμή χαμηλότερη κατά €0,05/χλμ.

Ωστόσο σημειώνεται ότι η ανάθεση της αρχικής σύμβασης προνοούσε για συγκεκριμένο όγκο εργασίας και ως εκ τούτου δεν ήταν δικαιολογημένη η ανάθεση μέρους των εργασιών σε άλλο προσφοροδότη, έστω και με τη μείωση του κόστους κατά €0,05/χλμ. Σε περίπτωση αδυναμίας του Αναδόχου να εκτελέσει τις εν λόγω εργασίες, θα έπρεπε να εφαρμοστούν οι πρόνοιες της σύμβασης και εάν υπήρχε ανάγκη ανάθεσης μέρους των εργασιών σε άλλο Ανάδοχο, τότε θα έπρεπε να ακολουθηθούν οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία διαδικασίες (προκήρυξη διαγωνισμού) με ενδεχόμενο να εξασφαλιστούν ακόμα χαμηλότερες τιμές.

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου Μηχανικού. Το Διοικητικό Συμβούλιο, σε συνεδρία ημερ. 10.12.2012 ενέκρινε την περαιτέρω ανανέωση του συμβολαίου του Συμβούλου Μηχανικού για την περίοδο από 1.1.2013 μέχρι 31.12.2013, σε αντίθεση με την πρόνοια αρ. 5 του προηγούμενου συμβολαίου στην οποία αναφέρεται ρητά ότι δεν παρέχεται δικαίωμα περαιτέρω ανανέωσης πέραν του ενός έτους μετά τη λήξη του (που ήταν η 31.12.2011), και παρά τη θέση της Διεύθυνσης του Συμβουλίου - σύμφωνα με τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου ημερ. 12.11.2012- ότι οποιεσδήποτε εναπομείνουσες υποχρεώσεις θα μπορούσαν να αναληφθούν από τον Διευθυντή Τεχνικών Υπηρεσιών.

Προμήθεια αγωγών uPVC και άλλων συναφών εξαρτημάτων. Σύμφωνα με τα έγγραφα προσφορών που υπογράφηκαν στις 18.11.2011, ο προσφοροδότης είχε την υποχρέωση να παραδώσει εντός 6 μηνών από την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης αγωγούς uPVC και άλλα συναφή εξαρτήματα συνολικής αξίας €46.059. Όπως διαπιστώθηκε, κατά το 2012 παραλήφθηκαν υλικά από τον πιο πάνω προμηθευτή αξίας €38.223 πέραν από την ποσότητα της προσφοράς.

Μέρος Β

Μηχανογράφηση. Το θέμα της διαχείρισης του μηχανογραφικού συστήματος καθώς και η ολοκλήρωση της ετοιμασίας εγχειριδίων χρήσης και διαχείρισης των διαφόρων υποσυστημάτων, εξακολουθεί να εκκρεμεί.

4.47 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ

Μέρος Α

Υποβολή οικονομικών καταστάσεων και έλεγχος. Κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2010 και 31.12.2011 βρισκόταν σε εξέλιξη, ενώ οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2012 δεν είχαν ακόμα υποβληθεί στην Υπηρεσία μας.

4.48 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΦΟΥ

Μέρος Α

Έλεγχος οικονομικών καταστάσεων. Το Συμβούλιο δεν υπέβαλε, στην Υπηρεσία μας, μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης τις οικονομικές καταστάσεις του για το έτος 2012, και ως εκ τούτου δεν έχει διεξαχθεί ο νενομισμένος έλεγχος. Η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών και άλλων μέτρων σχετικά με οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν. Τα θέματα που ακολουθούν προέκυψαν από τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων του Συμβουλίου για το έτος 2011.

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2011 παρουσίασαν πλεόνασμα €798.064, μετά από συναλλαγματικό κέρδος ύψους €33.616 σε σύγκριση με πλεόνασμα €447.355 το 2010, μετά από συναλλαγματική ζημιά ύψους €395.048.

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα ανήλθαν σε €10.778.340, σε σύγκριση €8.279.404 το 2010. Σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €2.498.936 ή ποσοστό 30,2% που οφείλεται κυρίως στην αναγνώριση αυξημένου ποσού που αφορά στην Κυβερνητική χορηγία για το έτος, καθώς και στην αύξηση των αποχετευτικών τελών, των τελών χρήσης και των εισπρακτέων τόκων.

(γ) **Έξοδα.** Τα έξοδα ανήλθαν σε €10.013.892 σε σύγκριση με €7.437.001 το 2010, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €2.576.891 ή ποσοστό 34,6%, που οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εξόδων λειτουργίας και συντήρησης του βιολογικού σταθμού καθώς και στις αυξημένες αποσβέσεις.

Προσωπικό.

(α) **Μισθοί και εργοδοτικές εισφορές.** Το Συμβούλιο εργοδοτούσε στις 31.12.2011, 28 μόνιμους υπαλλήλους και 8 τακτικούς εργάτες, σε σύγκριση με 27 μόνιμους υπαλλήλους και 8 τακτικούς εργάτες το 2010. Το συνολικό κόστος εργοδότησης, συμπεριλαμβανομένων και των εργοδοτικών εισφορών, ανήλθε στο ποσό των €1.495.135, σε σύγκριση με €1.323.434 το 2010.

(β) **Πρόσληψη Εκτελεστικού Μηχανικού (κλ. Α9-11-12).** Οι διαδικασίες που τηρήθηκαν για την πρόσληψη Εκτελεστικού Μηχανικού από την 1.2.2012 στο Συμβούλιο ελέγχθηκαν από την Υπηρεσία μας μετά από διερεύνηση σχετικής καταγγελίας και όπως προέκυψε δεν ακολουθήθηκαν οι ενδεδειγμένες διαδικασίες. Εναντίον της απόφασης του Συμβουλίου έχει γίνει προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο, οπότε η υπόθεση αναμένεται να κριθεί με την απόφαση του Δικαστηρίου.

Προϋπολογισμός.

(α) **Κατάρτιση και έγκριση προϋπολογισμού.** Σύμφωνα με το άρθρο 22(1) του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, όπως τροποποιήθηκε, οι ετήσιοι Προϋπολογισμοί εσόδων και εξόδων του Συμβουλίου καταρτίζονται και υποβάλλονται μέχρι την 31 Οκτωβρίου του έτους πριν την έναρξη του οικονομικού έτους στο οποίο αναφέρονται για έγκριση από το Συμβούλιο και το Υπουργικό Συμβούλιο. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την απόφασή του αρ. 42.094 και ημερ. 18.1.1995, εκχώρησε την εξουσία έγκρισης του Προϋπολογισμού του Συμβουλίου στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος τον εγκρίνει με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών.

Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2011 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 14.10.2010 και από τον Υπουργό Εσωτερικών στις 11.4.2011, με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών, με εξαίρεση τα θέματα προσωπικού, τα οποία, σύμφωνα με επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών ημερ. 6.9.2011, δεν μπορούν να εξεταστούν επί του παρόντος, λόγω της ισχύουσας δημοσιονομικής πολιτικής του Κράτους. Συνεπώς το Συμβούλιο λειτουργούσε μέχρι τις 11.4.2011 χωρίς εγκεκριμένο προϋπολογισμό και άρα όλες οι δαπάνες που έγιναν από 1.1.2011 μέχρι 11.4.2011, δεν ήταν νομικά καλυμμένες.

(β) **Εκτέλεση προϋπολογισμού.** Σύμφωνα με το άρθρο 24(8) του Νόμου, το Συμβούλιο μπορεί, χωρίς οποιαδήποτε περαιτέρω έγκριση, να δαπανά επιπρόσθετο ποσό που δεν υπερβαίνει το 20% του ποσού οποιουδήποτε κονδυλίου που εγκρίθηκε, υπό τον όρο ότι το επιπρόσθετο αυτό ποσό θα εξοικονομείται από οποιοδήποτε άλλο ή άλλα κονδύλια των ιδίων προϋπολογισμών που έχουν εγκριθεί. Όπως διαπιστώθηκε, ορισμένα κονδύλια του προϋπολογισμού κατά το 2011 παρουσίασαν υπερβάσεις πέραν του 20% χωρίς να υποβληθεί για έγκριση από τον Υπουργό Εσωτερικών αναθεωρημένος προϋπολογισμός, σε αντίθεση με τα άρθρα 24(8) μέχρι 24(11) του Νόμου. Οι υπερβάσεις αυτές αφορούν σε 17 κονδύλια εξόδων συνολικού ύψους €876.419, στα οποία περιλαμβάνονται τρία 3 κονδύλια, συνολικού ύψους €205.094, που δεν είχαν αρχικά προϋπολογιστεί.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων των υπαλλήλων του Συμβουλίου. Στο Συμβούλιο λειτουργεί Σχέδιο Συντάξεων για τους υπαλλήλους που δεν είναι μέλη του Ταμείου Προνοίας. Για τη λειτουργία του

Σχεδίου Συντάξεων έχουν εκδοθεί «Οι περί Συμβουλίου Αποχετεύσεων Πάφου (Συντάξεις και Φιλοδωρήματα) Κανονισμοί του 2007» (ΚΔΠ 429/2007), οι οποίοι εγκρίθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 9.11.2007.

Σε αντίθεση με τα άρθρα 7(1) και (2) των πιο πάνω Κανονισμών, η Διαχειριστική Επιτροπή του Ταμείου δεν έχει μεριμνήσει από την ίδρυσή του για την τήρηση πλήρων και αληθινών λογαριασμών των εσόδων και εξόδων, ούτε και έγινε οποιοσδήποτε έλεγχος από τους ελεγκτές σε αντίθεση με το άρθρο 8 των πιο πάνω Κανονισμών. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, τα στοιχεία που δόθηκαν στον αναλογιστή για την ετοιμασία της αναλογιστικής εκτίμησης, με ημερομηνία αναφοράς την 31η Δεκεμβρίου 2011, δεν μπόρεσαν να επιβεβαιωθούν πλήρως κατά τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας, αφού δεν προέρχονται από ελεγμένους λογαριασμούς, αλλά από κατάσταση λογαριασμού τράπεζας στην οποία το Ταμείο διατηρεί ταμειακά διαθέσιμα και από πρόχειρη συμφιλίωση που έγινε από το Συμβούλιο.

Πιθανό πρόβλημα βιωσιμότητας του Συμβουλίου και οφειλές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το Διοικητικό Συμβούλιο στα πλαίσια των τρεχουσών οικονομικών δυσκολιών του Συμβουλίου και του μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου προγραμματισμού του, αποφάσισε στις 16.9.2011 να αναθέσει σε εμπειρογνώμονα του εξωτερικού τη διεξαγωγή οικονομικής μελέτης βιωσιμότητας για την επόμενη πενταετία.

Τον Νοέμβριο του 2012 ετοιμάστηκε τελική έκθεση, η οποία μεταξύ άλλων αναφέρει ότι αν οι τρέχουσες οικονομικές δυσκολίες δεν αντιμετωπιστούν βραχυπρόθεσμα, θα οδηγήσουν το Συμβούλιο σε αυξημένες οικονομικές ζημιές, σε μειωμένη ικανότητα ανταπόκρισης στην αποπληρωμή των δανείων και πιθανώς σε αθέτηση των δανειακών του υποχρεώσεων. Επισημαίνει επίσης ότι η οικονομική δραστηριότητα του Συμβουλίου τα τελευταία 5 χρόνια (2007-2011) εξελίσσεται αρνητικά με αποτέλεσμα σήμερα να λειτουργεί με ζημιές και ως κύριες αιτίες θεωρούνται η μη αύξηση των τελών από το 2008, παρόλο που τα ετήσια επαναλαμβανόμενα λειτουργικά έξοδα του Συμβουλίου αυξήθηκαν κατά 49% μεταξύ των ετών 2008 και 2011, καθώς επίσης και το κόστος του συμβολαίου για λειτουργία και συντήρηση του βιολογικού σταθμού, το οποίο για το 2011 ανήλθε συνολικά στο ποσό των €2,7 εκ. Σύμφωνα με τον εμπειρογνώμονα το κόστος λειτουργίας και συντήρησης είναι ψηλό και αναμένεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο τα επόμενα χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη τη δομή που έχουν οι φόρμουλες που ενσωματώθηκαν στο συμβόλαιο (διάρκειας 10 ετών) για υπολογισμό των αυξήσεων στις τιμές. Επεσήμανε επίσης ότι, οι δόσεις για την αποπληρωμή των δανείων του Συμβουλίου αναμένεται να αυξηθούν περισσότερο από 90% τα επόμενα έξι χρόνια, από €5,1 εκ το 2011 σε €9,7 εκ. το 2017, ενώ το συνολικό χρέος του Συμβουλίου έφθασε το 2011 τα €109 εκ. Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, ο εμπειρογνώμονας εισηγήθηκε την αύξηση των τελών καθώς και τη μείωση του κόστους λειτουργίας και συντήρησης του βιολογικού σταθμού.

Κατά τον έλεγχο, η Υπηρεσία μας διαπίστωσε ότι ο εγκεκριμένος προϋπολογισμός για το έτος 2013 παρουσιάζει έλλειμμα €0,5 εκ., χωρίς να περιλαμβάνεται σε αυτόν πρόνοια για αύξηση των τελών, ενώ προβλέπονται δαπάνες για αποπληρωμές δανείων ύψους €5,8 εκ., που υπολογίζεται ότι θα καταβληθούν από το Κράτος. Επίσης, σύμφωνα με τις Οικονομικές Καταστάσεις του Συμβουλίου, το Κράτος κατά την 31.12.2011 όφειλε στο Σ.Α.ΠΑ. το συνολικό ποσό των €28,6 εκ. (€18,3 εκ. το 2010) που αποτελεί το 89% περίπου του συνόλου των χρεωστών του Συμβουλίου, γεγονός που δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του Συμβουλίου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, η μη αύξηση των τελών οφείλεται στην άρνηση της Βουλής να εγκρίνει αυξήσεις των ανώτατων ορίων των τελών.

Χρεώστες και προπληρωμές. Το σύνολο των χρεωστών και προπληρωμών στις 31.12.2011, ανήλθε σε €3.537.165, σε σύγκριση με €4.664.753 το 2010, σημειώθηκε δηλαδή σημαντική μείωση €1.127.588 ή ποσοστό 24,2%. Η μείωση οφείλεται κυρίως σε αποδέσμευση των προκαταβολών προς τους εργολάβους για την εκτέλεση των έργων της Β' Φάσης του αποχετευτικού συστήματος.

Στο σύνολο των χρεωστών και προπληρωμών περιλαμβάνονται και τα πιο κάτω:

(α) Χρεώστες αποχετευτικών τελών. Τα οφειλόμενα αποχετευτικά τέλη, περιλαμβανομένης της πρόσθετης επιβάρυνσης, ανέρχονταν στις 31.12.2011 σε €2.796.612, σε σύγκριση με €2.456.895 το 2010. Ποσό €1.725.424 αφορά σε καθυστερημένες οφειλές της περιόδου 1999 - 2010.

Σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται από το Συμβούλιο, μέχρι τις 31.12.2011 στάλθηκαν σε δικηγόρους 237 περιπτώσεις για συνολικό ποσό οφειλών ύψους €1.786.346 από τις οποίες έχουν εξοφληθεί οι 132 περιπτώσεις και εισπράχθηκε το ποσό των €1.248.073, δηλαδή ποσοστό 70%, ενώ 24 περιπτώσεις έχουν τακτοποιηθεί με μεταχρονολογημένες επιταγές, συνολικής αξίας €196.521, ή ποσοστό 11%. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις έγινε συμφωνία με τους οφειλέτες για διευθέτηση των οφειλών τους με δόσεις, ωστόσο, ορισμένοι οφειλέτες δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το Συμβούλιο, αφού μελετήσει όλες τις προβληματικές περιπτώσεις, ζητήσει άμεσα νομική καθοδήγηση για τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί για να διασφαλίσει τα δικαιώματα του με βάση τον περί Παραγραφής Αγώνιμων Δικαιωμάτων (Τροποποιητικό) Νόμο του 2013, δεδομένης και της πληροφόρησης που υπάρχει περί της μη πρόθεσης να δοθεί οποιαδήποτε άλλη παράταση της μεταβατικής περιόδου.

(β) Χρεώστες τελών χρήσης. Το συνολικό ποσό των οφειλόμενων τελών χρήσης στις 31.12.2011, ανέρχεται σε €698.733 σε σύγκριση με €391.582 το 2010. Ποσό €608.769 οφείλεται από τον Δήμο Πάφου και ποσό €81.859, από τον Δήμο Γεροσκήπου. Επισημάνθηκε ότι υπάρχει σημαντική καθυστέρηση στην είσπραξη των τελών χρήσης από τον Δήμο Πάφου.

Επίσης το Συμβούλιο δεν προχώρησε στη συνομολόγηση συμφωνίας με τον Δήμο Γεροσκήπου, η οποία να διέπει τον τρόπο και το χρόνο καταβολής των τελών χρήσης.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, ο Δήμος Πάφου έχει διευθετήσει τις οφειλές του εντός του 2012 και καταβάλλονται προσπάθειες για συμφωνία με τον Δήμο Γεροσκήπου η οποία θα καλύπτει και το θέμα της επιβάρυνσης του 20%.

Τέλη χρήσης. Τα τέλη χρήσης που επιβλήθηκαν κατά το 2011 ανήλθαν σε €1.101.777 σε σύγκριση με €986.538 το 2010, δηλ. σημειώθηκε αύξηση ύψους €115.239 ή ποσοστό 11,68%.

(α) Σύμφωνα με το άρθρο 37(1) των περί Αποχετεύσεων Πάφου Κανονισμών του 1999, για τα υποστατικά τα οποία εξυπηρετούνται από το σύστημα αποχέτευσης λυμάτων εισπράττεται τέλος χρήσης με βάση την κατανάλωση νερού.

Το Συμβούλιο, το 2006 προχώρησε στην επιβολή και είσπραξη τελών χρήσης από όλα τα υποστατικά που βρίσκονται μέσα στην περιοχή της Α' Φάσης που εγκαταστάθηκε σύστημα αποχέτευσης λυμάτων και εκδόθηκε δημοσίευση για σύνδεσή τους, είτε αυτά έχουν συνδεθεί με το σύστημα είτε όχι και από τον Ιανουάριο του 2012 στην επιβολή τελών και στους ιδιοκτήτες υποστατικών που διαθέτουν υδρομετρητή και εμπίπτουν στις περιοχές της Β' Φάσης.

Ωστόσο, όπως αναφέρεται σε επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 11.7.2011, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών αποφάσισε να μην προωθήσει για ψήφιση νομοσχέδιο το οποίο τροποποιεί το άρθρο 30 του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, το οποίο αφορά στην επιβολή και είσπραξη τελών χρήσης, επειδή το προβλεπόμενο στην τροποποίηση τέλος, είναι ανταποδοτικό τέλος για τη χρήση αποχετευτικών συστημάτων και ως τέτοιο, δεν μπορεί να επιβάλλεται πριν από τη σύνδεση ακίνητης ιδιοκτησίας με τα συστήματα αυτά και τη χρήση τους. Η Νομική Υπηρεσία, η οποία συμφωνεί με τη θέση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, με την πιο πάνω επιστολή καλεί τα Συμβούλια να επανέλθουν με νέα εισήγηση ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης του θέματος της επιβολής τελών χρήσης.

(β) Σύμφωνα με το πιο πάνω άρθρο των Κανονισμών, το Συμβούλιο μπορεί επίσης να απαιτήσει την καταβολή τέλους χρήσης του συστήματος από τα υποστατικά τα οποία προμηθεύονται είτε αποκλειστικά είτε επιπρόσθετα, νερό από άλλη πηγή εκτός από τον Δήμο Πάφου ή οποιοδήποτε άλλο Δήμο για τα λύματα ή τα βιομηχανικά απορριμματα υγρά τα οποία εκκενώνονται στο σύστημα.

Παρατηρήθηκε και πάλι ότι δεν επιβάλλονται και δεν εισπράττονται οποιαδήποτε τέλη χρήσης από υποστατικά που διαθέτουν ιδιωτικές διατρήσεις, τα λύματα των οποίων καταλήγουν στο αποχετευτικό σύστημα. Το Συμβούλιο, με επιστολή του ημερ. 16.9.2008, ζήτησε από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (Τ.Α.Υ.) την προσκόμιση στοιχείων σχετικά με τις άδειες ανόρυξης διατρήσεων στο Δήμο Πάφου, ώστε να μπορέσει να προχωρήσει στον εντοπισμό των υποστατικών που παρανομούν, η οποία μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου δεν είχε απαντηθεί, ενώ παρατηρήθηκε ότι το Συμβούλιο δεν επανήλθε για να επαναθέσει το θέμα στο Τ.Α.Υ.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, στα πλαίσια της προσπάθειας που γίνεται για εντοπισμό των υποστατικών που διαθέτουν ιδιωτικές διατρήσεις και διευθέτηση συμφωνίας πληρωμής, εντοπίστηκε μία περίπτωση και έγινε σχετική συμφωνία πληρωμής. Επίσης μας πληροφόρησε ότι το θέμα εκτιμάται ότι δεν είναι σοβαρό από άποψη οικονομικού οφέλους.

Συνεισφορά στα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης της τριτοβάθμιας επεξεργασίας από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (Τ.Α.Υ.). Το Συμβούλιο υπολογίζει το ύψος της συνεισφοράς του Τ.Α.Υ. στα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης της τριτοβάθμιας επεξεργασίας με ποσοστό 30%, πάνω στο συνολικό κόστος της λειτουργίας και συντήρησης του σταθμού, ενώ ποσοστό 25% επί της υπολογιζόμενης συνεισφοράς χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των διοικητικών εξόδων που επίσης οφείλει το Τ.Α.Υ., χωρίς ωστόσο να υπάρχει τελική συμφωνία μεταξύ Τ.Α.Υ. και Συμβουλίου. Σχετικές είναι οι επιστολές του Τ.Α.Υ. προς τον Γενικό Διευθυντή του Συμβουλίου, ημερ. 26.9.2011, 1.11.2011 και 9.12.2011 στις οποίες επισημαίνεται ότι δεν έχει γίνει καμία συμφωνία μεταξύ των δύο μερών που να προνοεί οποιαδήποτε συνεισφορά, ενώ κατά το 2011 το Τ.Α.Υ. έχει προχωρήσει σε δύο πληρωμές έναντι των εν λόγω εξόδων, συνολικού ύψους €399.945. Σημειώνεται ότι, το συνολικό ποσό της οφειλής του Τ.Α.Υ. για τα έξοδα της τριτοβάθμιας επεξεργασίας στις οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου την 31.12.2011, συμπεριλαμβανομένων και των διοικητικών εξόδων, ανέρχεται σε €1.531.011.

Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως γίνουν εντατικές προσπάθειες για υπογραφή συμφωνίας με το Τ.Α.Υ. σε σχέση με τη συνεισφορά του για τα εν λόγω έξοδα, έτσι ώστε να ξεκαθαρίσει το ποσό της πραγματικής οφειλής.

Είσπραξη τέλους χρήσης από τα Κοινοτικά Συμβούλια της Β' Φάσης του αποχετευτικού συστήματος. Το Συμβούλιο, ενώ έχει ολοκληρώσει το σύστημα στις Κοινότητες της Β' φάσης του αποχετευτικού συστήματος, εντούτοις αδυνατεί να προχωρήσει σε συνδέσεις έως ότου τεθεί σε λειτουργία ο μηχανισμός είσπραξης του τέλους χρήσης. Με επιστολή προς τους Προέδρους των Κοινοτικών Συμβουλίων των κοινοτήτων Κιστόνεργας, Χλώρακας, Έμπας, Λέμπας, Αχέλειας και Κονιών, ημερ. 28.6.2012, το Συμβούλιο κάλεσε τις κοινότητες όπως προωθήσουν άμεσα τη διαδικασία εγκατάστασης και εφαρμογής του μηχανισμού αυτού, εφόσον αναμένεται ότι κάποιοι πολίτες θα προσφύγουν στη δικαιοσύνη για τη μη σύνδεσή τους εάν συνεχιστεί η καθυστέρηση, γεγονός που θα προκαλέσει άλλες ανεπιθύμητες καταστάσεις. Συναφώς αναφέρεται ότι, οι σχετικές γνωστοποιήσεις, στις οποίες αναφέρεται ρητά ότι οι ιδιοκτήτες των επηρεαζόμενων υποστατικών έχουν υποχρέωση σύνδεσης με το αποχετευτικό σύστημα εντός έξι μηνών από την 1 Σεπτεμβρίου 2012, δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 2.8.2012.

Έργο για το Αποχετευτικό Δίκτυο και Δίκτυο Ομβρίων Υδάτων Πάφου – Φάση II – Contract C – Τελικός Λογαριασμός. Τον Σεπτέμβριο 2013, ο Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Πάφου (ΣΑΠΑ) πληροφόρησε τον Ανάδοχο ότι, κατόπιν περαιτέρω διερεύνησης των σοβαρών προβλημάτων που είχαν διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια εργασιών ολοκλήρωσης ή/και συντήρησης των έργων σε συγκεκριμένες περιοχές στη Χλώρακα, διαπιστώθηκε ότι υπήρχαν μη ολοκληρωμένες εργασίες ή/και ζημιές ή/και κακοτεχνίες στα εν λόγω έργα.

Ενόψει των πιο πάνω, τον πληροφόρησε ότι οι εν λόγω εργασίες δεν ικανοποιούσαν τους όρους και τις απαιτήσεις της μεταξύ τους σύμβασης, καταγράφοντας αναλυτικά, τόσο τις επισημάνσεις/διαπιστώσεις τους, όσο και σχετικές με αυτές απαιτήσεις του ΣΑΠΑ, ως ακολούθως:

- (i) **Υπόνομοι Ομβρίων Υδάτων:** Το δίκτυο ομβρίων υδάτων ήταν εκτός λειτουργίας λόγω λανθασμένης εγκατάστασης των σωλήνων του ή μπλοκαρίσματος τους από κατασκευαστικά υλικά.

Ενόψει των πιο πάνω, το ΣΑΠΑ θα προχωρούσε στην επιθεώρηση/έλεγχο του δικτύου με τη χρήση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV), για διαπίστωση της κατάστασης του και των απαιτούμενων εργασιών επιδιόρθωσης του.

Ενόψει της επανεξέτασης του τελικού λογαριασμού, οι πιο πάνω εργασίες απορρίπτονταν από την παραλαβή και τα ανάλογα ποσά από το πιστοποιημένο Δελτίο Ποσοτήτων, τα οποία ανέρχονταν συνολικά σε €650.000, θα αφαιρούνταν.

Επιπλέον, τον πληροφόρησε για την πρόθεση του ΣΑΠΑ να απαιτήσει και τα ακόλουθα:

- (α) Το κόστος επανόρθωσης των ασφαλοστρώσεων, το οποίο υπολογιζόταν να ανέλθει σε €100.000.
  - (β) Το κόστος των απαιτούμενων εργασιών για επανόρθωση του δικτύου, το οποίο εκτιμάτο σε €350.000.
  - (γ) Το κόστος των εργασιών καθαρισμού και επιθεώρησης, το οποίο υπολογιζόταν να ανέλθει σε €10.000.
  - (δ) Οποιαδήποτε οικονομική απώλεια λόγω της καθυστέρησης στην ολοκλήρωση των εργασιών ή/και οποιαδήποτε απαίτηση από τρίτους ή/και οποιαδήποτε άλλη ζημιά προκληθεί στο ΣΑΠΑ.
- (ii) **Κυρίως Αγωγός:** Ο κυρίως αγωγός ήταν εκτός λειτουργίας λόγω μη ολοκλήρωσης της εγκατάστασης του, μερικών βλαβών που παρατηρούνταν σε αυτόν καθώς και μη ελέγχου και παραλαβής του. Οι πιο πάνω παρατηρήσεις είχαν καταγραφεί κατά τη διαδικασία ελέγχου και παραλαβής των ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών σε αντλιοστάσιο του έργου και, λόγω του ότι το έργο ήταν σε εξέλιξη, θα προχωρούσαν στην επιθεώρηση/έλεγχο του με τη χρήση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV), για διαπίστωση της κατάστασης του και των απαιτούμενων εργασιών επιδιόρθωσης του.
- Ενόψει της επανεξέτασης του τελικού λογαριασμού, οι πιο πάνω εργασίες θα απορρίπτονταν από την παραλαβή και τα ανάλογα ποσά, τα οποία ανέρχονταν συνολικά σε €100.000, θα αφαιρούνταν από το πιστοποιημένο Δελτίο Ποσοτήτων.

Τέλος, τον πληροφόρησε ότι το ΣΑΠΑ απαιτούσε τα ακόλουθα:

- (α) Το κόστος επανόρθωσης των ασφαλοστρώσεων, το οποίο υπολογιζόταν να ανέλθει σε €50.000.
- (β) Το κόστος των απαιτούμενων εργασιών για επανόρθωση του αγωγού, το οποίο αναμενόταν να ανέλθει σε €350.000.
- (γ) Το κόστος των εργασιών καθαρισμού και επιθεώρησης, το οποίο εκτιμάτο σε €15.000.
- (δ) Οποιαδήποτε οικονομική απώλεια λόγω της καθυστέρησης στην ολοκλήρωση των εργασιών ή/και οποιαδήποτε απαίτηση από τρίτους ή/και οποιαδήποτε άλλη ζημιά προκληθεί στο ΣΑΠΑ.

Μέρος Β

Έγκριση για δημιουργία μιας πρόσθετης θέσης Βοηθού Γραμματειακού Λειτουργού (κλ. Α2-5-7). Το Συμβούλιο σε Συνεδρία ημερ. 8 Απριλίου 2010, αποφάσισε την κατάργηση της θέσης Βοηθού Γραφείου (κλ. Α1-2-5) και την τοποθέτηση της κατόχου της στη νέα θέση Γραφέα, χωρίς να προκηρυχθεί η θέση, σε αντίθεση με τις πρόνοιες του Νόμου περί Αξιολόγησης Υποψηφίων για διορισμό στη Δημόσια Υπηρεσία Ν.6(Ι)/1998 και σε αντίθεση με τις συστάσεις του Υπουργείου Εσωτερικών όπως εκφράζονται σε επιστολή ημερ. 29.4.2010. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου η άποψη της Υπηρεσίας ήταν ότι η θέση θα έπρεπε να προκηρυχθεί.

Έγκριση για μισθολογική αναβάθμιση της θέσης Γενικού Διευθυντή. Το Συμβούλιο σε συνεδρία ημερ. 17 Ιουνίου 2010, ενέκρινε την μισθολογική αναβάθμιση της θέσης του Γενικού Διευθυντή, από την κλ. Α15 στην κλ. Α15-16 με αναδρομική ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2007. Σημειώνεται ότι σε επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών προς τον Διευθυντή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού ημερ. 23 Ιουλίου 2009, στα πλαίσια της έγκρισης του προϋπολογισμού του 2009 για τα θέματα προσωπικού η οποία

κοινοποιήθηκε στο Συμβούλιο γίνεται σαφής αναφορά ότι η αναβάθμιση της θέσης του Γενικού Διευθυντή θα είναι χωρίς αναδρομική ισχύ.

Όπως μας αναφέρθηκε από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου, το Υπουργείο Εσωτερικών, στα πλαίσια της εναρμόνισης με το Κρατικό Μισθολόγιο, ενώ ενέκρινε την επέκταση όλων των μισθοδοτικών κλιμάκων, δεν ενέκρινε την εναρμόνιση της θέσης του Γενικού Διευθυντή χωρίς καμία αιτιολόγηση. Το Συμβούλιο ενέκρινε την επέκταση της κλίμακας του Γενικού Διευθυντή αναδρομικά από το 2007, διότι δεν υπήρχε ουσιαστικός λόγος ούτε αιτιολόγηση μη αναδρομικής έγκρισης.

Έγκριση για μισθολογική αναβάθμιση της θέσης Λογιστή. Το Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερομηνίας 5.11.2007, αποφάσισε την αναβάθμιση της θέσης Λογιστή (κλίμακα Α9-11-12) σε Οικονομικό Διευθυντή (κλίμακα Α13(ii)) και την τοποθέτηση της κατόχου της θέσης Λογιστή στη θέση Οικονομικού Διευθυντή αναδρομικά από 1.1.2007 πριν από τη λήψη της σχετικής έγκρισης του Υπουργείου Εσωτερικών και χωρίς την τροποποίηση του σχετικού Σχεδίου Υπηρεσίας. Η σχετική έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών λήφθηκε με την έγκριση των θεμάτων προσωπικού του προϋπολογισμού του 2009 στις 30.12.2009. Σχετικά επίσης αναφέρεται ότι το Συμβούλιο, τον Μάρτιο του 2008 προχώρησε στην πληρωμή αναδρομικών από 1.1.2007. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου η άρνηση για αναδρομική ισχύ της απόφασης είναι εντελώς άδικη και αδικαιολόγητη, αφού η έγκριση δόθηκε τελικά με την πάροδο 2 ετών.

4.49 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΡΓΟΛΗΠΤΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Τα έσοδα του Συμβουλίου ανήλθαν σε €885.073 και τα έξοδα σε €892.112, δηλαδή προέκυψε έλλειμμα πριν τη φορολογία €7.039, σε σύγκριση με €112.560 το 2011.

Προσωπικό. Το Συμβούλιο εργοδοτούσε 18 άτομα με σύνολο αποδοχών €632.242, συμπεριλαμβανομένων των εργοδοτικών εισφορών στα διάφορα ταμεία, σε σύγκριση με €719.779 κατά το 2011. Ο ετήσιος μέσος όρος δαπάνης για κάθε υπάλληλο, ανέρχεται σε €35.125.

Προϋπολογισμός. Σύμφωνα με τους περί Εγγραφής και Ελέγχου Εργοληπτών Οικοδομικών και Τεχνικών Έργων (Οικονομική Διαχείριση) Κανονισμούς του 2002 (ΚΔΠ 201/2002), ο Προϋπολογισμός καταρτίζεται και κοινοποιείται στον Υπουργό για έγκριση όχι αργότερα από τις 30 Νοεμβρίου κάθε χρόνου. Ο Προϋπολογισμός του Συμβουλίου για το έτος 2012 υποβλήθηκε έγκαιρα στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων στις 8.11.2011 αλλά εγκρίθηκε με μεγάλη καθυστέρηση στις 8.5.2012 λόγω του ότι στις 13.3.2012 στάλθηκε στο Υπουργείο Συγκοινωνιών αναθεωρημένη πρόταση για ορισμένες τροποποιήσεις όπως μείωση των λειτουργικών δαπανών, μεταβιβάσεων και αγορών εξοπλισμού.

Ως εκ τούτου οι δαπάνες που έγιναν από 1.1.2012 μέχρι 7.5.2012 δεν καλύπτονταν νομοθετικά.

4.50 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Το Συμβούλιο Ελαιοκομικών Προϊόντων (ΣΕΠ) τερμάτισε τη λειτουργία του στις 31.12.2012 και βάσει Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.6.2013, ο Υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΕΕΒΤ) διόρισε στις 26.7.2013 τον Έφορο Εταιρειών και Επίσημο Παραλήπτη ως Εκκαθαριστή του ΣΕΠ. Στις 6.9.2013 ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (ΓΦΠΠ) εξέδωσε, βάσει των διατάξεων της σχετικής νομοθεσίας, Διάταγμα Διάλυσης και εκκαθάρισης του Συμβουλίου το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 24.10.2013.

Οικονομικές Καταστάσεις.

(α) Σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ελεγχος Λογαριασμών) Νόμων του 1983 μέχρι 2007, οι οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου για το έτος που έληξε στις 31.12.2012, θα έπρεπε να είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας μέχρι τις 28.2.2013, ώστε να καταστεί δυνατή η ολοκλήρωση του ελέγχου μέχρι την 31.5.2013 και η υποβολή της σχετικής έκθεσής μας στη Βουλή των Αντιπροσώπων μέχρι τις 15.6.2013. Παρά τις γραπτές υποδείξεις της Υπηρεσίας μας προς το

Συμβούλιο, οι οικονομικές καταστάσεις για το υπό εξέταση έτος ετοιμάστηκαν με καθυστέρηση και υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας στις 30.7.2013. Λόγω του ότι το Συμβούλιο δεν είχε οποιαδήποτε δραστηριότητα από την 1.1.2013 μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ το Διάταγμα Διάλυσής του, η περίοδος αναφοράς των οικονομικών καταστάσεων επεκτάθηκε ώστε να καλύπτει ολόκληρη την περίοδο μέχρι την εφαρμογή του Διατάγματος Διάλυσης, δηλαδή τις 24.10.2013.

(β) Οι οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου ετοιμάστηκαν με βάση την προϋπόθεση της συνέχισης της δραστηριότητας του ως δρώσας οικονομικής οντότητας, κατά παράβαση των απαιτήσεων του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων», το οποίο διαλαμβάνει ότι, ενόψει της απόφασης για τερματισμό της λειτουργίας του Συμβουλίου στις 31.12.2012 και κατά συνέπεια της μη έγκρισης Προϋπολογισμού για το έτος 2013, η διοίκηση θα έπρεπε να ετοιμάσει τις οικονομικές καταστάσεις στη βάση της μη συνεχιζόμενης δραστηριότητας. Συνεπώς, τα περιουσιακά και άλλα στοιχεία του ενεργητικού του Συμβουλίου θα έπρεπε να αποτιμηθούν και να παρουσιαστούν στις τρέχουσες ρευστοποιήσιμες αξίες τους και οι χρεώστες να παρουσιαστούν στη βάση της εισπραξιμότητάς τους. Σχετικά με το θέμα αυτό αναφέρουμε ότι η Υπηρεσία μας έχει προβεί σε υποδείξεις προς το Συμβούλιο, χωρίς ωστόσο αυτές να εφαρμοστούν.

Λόγω των πιο πάνω, η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων του Συμβουλίου αναφέρει ότι αυτές δεν παρουσιάζουν αληθινή και δίκαιη εικόνα της χρηματοοικονομικής θέσης του Συμβουλίου στις 24.10.2013 και της χρηματοοικονομικής επίδοσης και των ταμειακών ροών του Συμβουλίου για την περίοδο που έληξε στις 24.10.2013.

Όπως μας πληροφόρησε ο Υπουργός ΓΦΠΠ, το Υπουργείο ζήτησε από το Γενικό Λογιστήριο και το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, την επανεκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του Συμβουλίου.

Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 28.2.2007 για τερματισμό της λειτουργίας του ΣΕΠ. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, με την πιο πάνω Απόφασή του, τον τερματισμό της λειτουργίας του ΣΕΠ το συντομότερο δυνατό και ευθύς μόλις είναι έτοιμα τα σχέδια διάθεσης των περιουσιακών του στοιχείων και πρόωρης αφυπηρέτησης του προσωπικού του. Η λειτουργία του ΣΕΠ τερματίστηκε στις 31.12.2012 και ως εκ τούτου δεν υποβλήθηκε για έγκριση Προϋπολογισμός για το έτος 2013. Για την υλοποίηση των πιο πάνω αποφάσεων έγιναν οι ακόλουθες ενέργειες:

(α) Μόνιμο προσωπικό του ΣΕΠ. Για τη διευθέτηση του μόνιμου προσωπικού του Συμβουλίου, έγιναν διάφορες διαβουλεύσεις αναφορικά με το ενδεχόμενο απασχόλησής του σε άλλες θέσεις στη δημόσια υπηρεσία, οι οποίες δεν τελεσφόρησαν λόγω νομικών κωλυμάτων.

Σημειώνεται ότι στο μεταξύ, λόγω αφυπηρετήσεων κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την ημερομηνία λήξης της απόφασης για τερματισμό της λειτουργίας του Συμβουλίου, ο αριθμός του μόνιμου προσωπικού μειώθηκε στις 30.12.2011 στα δύο άτομα. Για διευθέτηση του θέματος των μόνιμων υπαλλήλων, ο Υπουργός ΓΦΠΠ υπέβαλε, στις 23.1.2012, Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο, για έγκριση σχετικών Κανονισμών που να διέπουν το Σχέδιο Πρόωρης Εθελοντικής Αφυπηρέτησης των μόνιμων υπαλλήλων του Συμβουλίου. Οι Κανονισμοί εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 8.2.2012 και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 10.5.2012 και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 25.5.2012 (ΚΔΠ 183/2012). Οι δύο εναπομείναντες υπάλληλοι του Συμβουλίου αποχώρησαν στη βάση των προνοιών του Σχεδίου και το σχετικό κόστος ανήλθε περίπου στις €165.200.

(β) Ωρομίσθιο προσωπικό του ΣΕΠ. Το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, με επιστολή του ημερ. 16.1.2009, εισηγήθηκε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο απασχόλησης του ωρομίσθιου προσωπικού του Συμβουλίου σε κενές θέσεις του ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού, αναφέροντας ότι για υλοποίηση της πιο πάνω εισήγησης θα πρέπει να υποβληθεί σχετική Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο. Ωστόσο, στην Πρόταση που υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο από τον Υπουργό ΓΦΠΠ στις 23.1.2012, αναφέρεται ότι θα εξεταστεί η δυνατότητα καταβολής αποζημίωσης και στα τρία άτομα του ωρομίσθιου προσωπικού του Συμβουλίου, όπως έγινε και σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις. Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, στις 10.10.2012, την κατά χάριν καταβολή αποζημίωσης στους τρεις εναπομείναντες ωρομίσθιους

εργάτες του ΣΕΠ, ίσης με τις απολαβές ύψους 5,25 εβδομάδων για κάθε χρόνο εργασίας, πέραν της αποζημίωσης και άλλων ωφελημάτων που θα τους καταβληθούν με βάση την Περί Τερματισμού Απασχόλησης νομοθεσία. Το ωρομίσθιο προσωπικό τερμάτισε τις εργασίες του στις 7.12.2012 και το συνολικό κόστος των πρόσθετων αποζημιώσεων ανήλθε στις €218.450.

(γ) Σχέδιο διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων του ΣΕΠ. Το Υπουργείο ΓΦΠΠ υπέβαλε στις 23.5.2013 Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία, μεταξύ άλλων, προνοεί για την ανάληψη, από το Κράτος, των οικονομικών υποχρεώσεων του ΣΕΠ καθώς και της καταβολής των μελλοντικών συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων του ΣΕΠ και της μεταφοράς στο κράτος όλων των περιουσιακών στοιχείων του Συμβουλίου καθώς και των Ταμείων Συντάξεως, Προνοίας και Υγείας. Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την πιο πάνω Πρόταση στις 5.6.2013. Σημειώνεται ότι στις 6.2.2012 εκδόθηκε δικαστικό Διάταγμα για την αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων δανείων που οφείλει το ΣΕΠ στην Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα (ΣΚΤ), και σύμφωνα με επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών προς τη ΣΚΤ, αυτή αναμένεται ότι θα διευθετηθεί από τα έσοδα που θα προκύψουν από την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων του ΣΕΠ.

(δ) Διαδικασία διάλυσης και εκκαθάρισης του ΣΕΠ. Το Υπουργείο ΓΦΠΠ υπέβαλε στις 23.5.2013 Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με την οποία εισηγείται την ανάθεση, κατόπιν έγκρισης από τον Υπουργό ΕΕΒΤ, στον Έφορο Εταιρειών και Επίσημο Παραλήπτη την εκκαθάριση του Συμβουλίου, επιπρόσθετα με τα καθήκοντά του, ο οποίος και θα προχωρήσει σε διάστημα εντός έξι μηνών από το διορισμό του, στην ολοκλήρωση της εκκαθάρισης του ΣΕΠ, ενόψει των οικονομικών υποχρεώσεων του ΣΕΠ προς τη ΣΚΤ, οι οποίες εκκρεμούν (με αποτέλεσμα να υπάρχει πρόσθετη επιβάρυνση με τόκους). Η πιο πάνω Πρόταση εγκρίθηκε στις 5.6.2013. Στη συνέχεια, το Υπουργείο ΓΦΠΠ ετοίμασε προσχέδιο Διατάγματος Εκκαθάρισης, το οποίο αφού έτυχε νομοτεχνικής επεξεργασίας από την Νομική Υπηρεσία, προωθήθηκε για έκδοση και δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 6.9.2013 (ΚΔΠ 311/2013). Ακολούθως, στις 9.9.2013 το Υπουργείο ΓΦΠΠ κατέθεσε το Διάταγμα στη Βουλή των Αντιπροσώπων και εφόσον αυτή δεν το ακύρωσε εντός της προθεσμίας των 45 ημερών από την κατάθεσή του, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Διατάγματος, αυτό τέθηκε σε ισχύ στις 24.10.2013. Στις 25.10.2013, ο Υπουργός ΕΕΒΤ διόρισε τον Έφορο Εταιρειών και Επίσημο Παραλήπτη ως Εκκαθαριστή του ΣΕΠ, ο οποίος θα προβεί στην εκκαθάριση του Συμβουλίου σε διάστημα έξι μηνών από τον διορισμό του, βάσει των προνοιών της νομοθεσίας. Ο διορισμός δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας την 1.11.2013.

Προϋπολογισμός.

(α) Ετοιμασία. Ο Προϋπολογισμός για το έτος 2012 ετοιμάστηκε βάσει της λογικής διαχωρισμού των δαπανών ανάμεσα στις οικονομικές και τις μη οικονομικές του δραστηριότητες, οι οποίες χρηματοδοτούνταν με κρατική χορηγία και η οποία τακτική ακολουθήθηκε και κατά τα προηγούμενα έτη. Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων (ΕΕΚΕ), με επιστολή του ημερομηνίας 13.10.2011 προς το Υπουργείο ΓΦΠΠ, αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι, όπως επισήμανε κατ' επανάληψη στο παρελθόν, διατηρεί σοβαρές επιφυλάξεις για το κατά πόσο ο ακολουθούμενος διαχωρισμός των δαπανών του Συμβουλίου ανάμεσα στις οικονομικές και τις μη οικονομικές του δραστηριότητες είναι ρεαλιστικός, δηλαδή αντικατοπτρίζει τις δραστηριότητες του Συμβουλίου όπως αυτές ασκούνται στην πράξη. Ο ΕΕΚΕ αναφέρει επίσης ότι τόσο η χρηματοδότηση του ιδίου του ΣΕΠ με κρατική χορηγία όσο και η ενδεχόμενη έμμεση επιδότηση των ελαιοπαραγωγών μέσω του ΣΕΠ, συνιστούν παράβαση των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων και τόνισε ότι, εάν η κατάσταση εντός του 2012, παραμείνει στάσιμη και καταρτισθεί νέος Προϋπολογισμός του ΣΕΠ και για το έτος 2013, θα πρέπει υποχρεωτικά η κρατική χορηγία να κοινοποιηθεί επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτού ψηφισθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

(β) Έγκριση. Ο αρχικός Προϋπολογισμός και οι αναθεωρημένοι Προϋπολογισμοί που ετοιμάστηκαν για το οικονομικό έτος 2012, δεν φαίνεται να εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο, σε αντίθεση με τις διατάξεις του άρθρου 22 του Νόμου. Κατόπιν διαβουλεύσεων με το Υπουργείο Οικονομικών και τον ΕΕΚΕ, ετοιμάστηκε τροποποιημένος Προϋπολογισμός ο οποίος εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 3.4.2012, ψηφίστηκε σε Νόμο στις 10.5.2012 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις

25.5.2012 (Ν.41(ΙΙ)/2012), και προβλέπει συνολικές πιστώσεις ύψους €650.554. Δεδομένης της μη έγκρισης Προϋπολογισμού για το έτος 2013, οι δαπάνες που διενεργήθηκαν κατά την περίοδο 1.1-24.10.2013, δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες.

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου για την περίοδο 1.1.2012-24.10.2013 παρουσιάζουν ζημιά ύψους €733.392, σε σύγκριση με ζημιά €144.164 το έτος που έληξε στις 31.12.2011. Η αύξηση που παρατηρήθηκε στη ζημιά οφείλεται κυρίως στην αναγνώριση του αναλογιστικού ελλείμματος του Ταμείου Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων ύψους €251.000, στην καταβολή αποζημιώσεων στο μόνιμο και ωρομίσθιο προσωπικό, συνολικού ύψους €383.729 και στους τόκους πληρωτέους που επιβλήθηκαν στις δανειοδοτικές οφειλές για την περίοδο 1.1.2013-24.10.2013 και οι οποίοι ανήλθαν στα €158.131.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα για την περίοδο 1.1.2012-24.10.2013 ανήλθαν σε €559.089, σε σύγκριση με €548.414 για το έτος που έληξε στις 31.12.2011. Η μείωση οφείλεται στη μείωση των εσόδων από προσφερόμενες υπηρεσίες.

(γ) Έξοδα. Το κόστος πωλήσεων και τα έξοδα του Συμβουλίου για την περίοδο 1.1.2012-24.10.2013 ανήλθαν σε €1.292.481, σε σύγκριση με €693.439 για το έτος που έληξε στις 31.12.2011.

(δ) Κρατική Χορηγία. Στα έσοδα του Συμβουλίου περιλαμβάνεται κρατική χορηγία ύψους €409.073, η οποία καταβλήθηκε από την Κυβέρνηση για κάλυψη των δαπανών του Συμβουλίου, που αφορούσαν σε μη οικονομικές δραστηριότητες. Το πιο πάνω ποσό προέκυψε από τον διαχωρισμό, από το Συμβούλιο, των Κονδυλίων του Προϋπολογισμού του 2012 σε οικονομικές και μη οικονομικές δραστηριότητες.

(ε) Ρευστότητα. Λόγω της διαφοροποίησης του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου από το 2005, οι δραστηριότητές του είχαν περιοριστεί σημαντικά, γεγονός που οδήγησε στην επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να τακτοποιήσει άμεσα τις τρέχουσες υποχρεώσεις του, οι οποίες στις 24.10.2013 ανέρχονταν σε €3.000.524 (31.12.2011: €2.513.693). Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, η συνέχιση της λειτουργίας του Συμβουλίου μέχρι τις 31.12.2012 βασιζόταν κατά κύριο λόγο στην κρατική στήριξη.

Ανάθεση διοικητικών και οικονομικών καθηκόντων.

(α) Καθήκοντα διοίκησης. Λόγω της παραίτησης του Αν. Διευθυντή του ΣΕΠ στις 30.12.2011, το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν σχετικής γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα ημερ. 23.4.2012, ανέθεσε στις 2.5.2012 τα καθήκοντα διοίκησης του Οργανισμού σε Πρώτο Λειτουργό του Τμήματος Γεωργίας, αφού το μόνιμο υπαλληλικό προσωπικό που παρέμεινε στον Οργανισμό αποτελείτο από μία γραφέα και έναν βοηθό γραφείου, οι οποίοι δεν κατείχαν τα απαραίτητα προσόντα για την ανάληψη των σχετικών καθηκόντων.

(β) Οικονομικά καθήκοντα. Για τους ίδιους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω, το Συμβούλιο σε συνεδρία του την 1.6.2012 αποφάσισε στην ανάθεση λογιστικών καθηκόντων του ΣΕΠ στον Αναπληρωτή Διευθυντή του Οργανισμού Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας (ΟΚΓΒ), ο οποίος, αφού εξασφάλισε έγκριση από το ΔΣ του ΟΚΓΒ για εκτέλεση των καθηκόντων πέραν των υφιστάμενων καθηκόντων του, αποδέχτηκε την πρόταση.

Δάνεια από τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα Ατδ. Το Συμβούλιο συνήψε στις 21.3.2002 και 29.5.2003, με εγγύηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, δύο δάνεια από τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα Ατδ, τα υπόλοιπα των οποίων στις 15.4.2013 ανέρχονταν σε €985.111 και €1.143.873, αντίστοιχα.

Κατά τη διάρκεια του 2012, το Συμβούλιο, δεν κατέβαλε καμιά πληρωμή έναντι των δανείων, με αποτέλεσμα να επιβαρυνθεί με επιπλέον τόκους και με τόκους υπερημερίας. Το Συμβούλιο τηρούσε παράλληλα, στην ίδια τράπεζα, δύο λογαριασμούς επταήμερης και τριανταήμερης προειδοποίησης και ένα τρεχούμενο λογαριασμό, με υπόλοιπα στις 31.12.2012 ύψους €504, €107.824 και €160, αντίστοιχα. Λόγω του τερματισμού της λειτουργίας του ΣΕΠ στις 31.12.2012, τα εν λόγω υπόλοιπα μεταφέρθηκαν, στις

2.1.2013, έναντι των οφειλόμενων ποσών των πιο πάνω δανείων. Λόγω της μη έγκαιρης εξόφλησης των δανείων, η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να επιβαρύνει τα δάνεια με σταθερό επιτόκιο ύψους 9% για το οποίο το Συμβούλιο έφερε ένσταση, παραπέμποντας το θέμα σε διαιτησία. Η υπόθεση εξετάστηκε στις 21.10.2011 και ο διαιτητής επικύρωσε την επιβάρυνση των ληξιπρόθεσμων δανείων με σταθερό επιτόκιο ύψους 9% και διέταξε την κανονική αποπληρωμή τους από το ΣΕΠ.

Λόγω μη συμμόρφωσης του ΣΕΠ με την απόφαση της διαιτησίας, η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα καταχώρισε προσφυγή εναντίον του ΣΕΠ στο Επαρχιακό Δικαστήριο, το οποίο με απόφασή του ημερομηνίας 6.2.2012, επέβαλε την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης ημερομηνίας 21.10.2011.

Η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, με επιστολές της ημερομηνίας 2.2.2012 και 26.11.2012 προς το Υπουργείο Οικονομικών, ζήτησε όπως ενημερωθεί σχετικά με τις διαδικασίες υλοποίησης της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου για τον τερματισμό της λειτουργίας του ΣΕΠ καθώς και για τον χρόνο εξόφλησης των οφειλών του Συμβουλίου οι οποίες εξασφαλίζονται με κυβερνητική εγγύηση. Το Υπουργείο Οικονομικών, σε αντίστοιχες απαντήσεις του ημερομηνίας 20.2.2012 και 13.12.2012, αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι το Συμβούλιο θα τερματίσει τη λειτουργία του στις 31.12.2012 και οι εν λόγω οφειλές θα διευθετηθούν από τα έσοδα που θα προκύψουν από την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων του ΣΕΠ.

Λόγω των ψηλών πρόσθετων επιβαρύνσεων με τόκους που προκύπτουν από τις πιο πάνω οφειλές, οι οποίες για το έτος 2012 ανήλθαν στο συνολικό ποσό των €187.499, επισημάναμε την ανάγκη για άμεση προώθηση της διαδικασίας εκκαθάρισης των περιουσιακών στοιχείων του ΣΕΠ και της τακτοποίησης των οφειλών προς την ΣΚΤ.

Προσωπικό. Κατά το έτος 2012 το Συμβούλιο εργοδοτούσε έξι άτομα, από τα οποία τα δύο σε μόνιμες και συντάξιμες θέσεις, τα τρία στη θέση τακτικού εργάτη και το ένα άτομο με σύμβαση για προσφορά υπηρεσιών σε γραφειακά καθήκοντα. Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, τα δύο άτομα που υπηρετούσαν σε μόνιμες και συντάξιμες θέσεις υπέβαλαν αίτηση στα πλαίσια του Σχεδίου Πρόωρης Εθελοντικής Αφυπηρέτησης και τερμάτισαν την εργασία τους στις 31.7.2012 και 27.12.2012, αντίστοιχα. Οι δαπάνες για μισθούς, εργοδοτικές εισφορές και αποζημιώσεις των μόνιμων υπαλλήλων το 2012 ανήλθαν σε €262.529. Η υπηρεσία των τριών ωρομισθίων εργατών τερματίστηκε στις 7.12.2012 με την καταβολή σχετικής αποζημίωσης, πέραν της αποζημίωσης και άλλων ωφελημάτων που θα τους καταβληθούν με βάση την Περί Τερματισμού Απασχόλησης νομοθεσία. Οι δαπάνες για τα εργατικά για το 2012 ανήλθαν σε €308.669. Η υπηρεσία του ατόμου που υπηρετούσε με σύμβαση για προσφορά υπηρεσιών σε γραφειακά καθήκοντα τερματίστηκε στις 6.3.2012 και η δαπάνη για τη μίσθωση των υπηρεσιών του ανήλθε στα €2.479.

Ταμείο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων. Σύμφωνα με την τελευταία αναλογιστική μελέτη που έγινε με ημερομηνία εκτίμησης την 31η Δεκεμβρίου 2010, η οποία κοινοποιήθηκε στο Συμβούλιο στις 15.11.2011, το αναλογιστικό έλλειμμα του Ταμείου έχει αυξηθεί σε €1.018.000, από €767.000 σύμφωνα με την προηγούμενη αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία εκτίμησης την 31η Δεκεμβρίου 2008. Σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου ημερομηνίας 9.4.2012, η αύξηση του αναλογιστικού ελλείμματος κατά €251.000 αναγνωρίστηκε στις οικονομικές καταστάσεις του έτους 2012. Όσον αφορά στο προηγούμενο αναλογιστικό έλλειμμα ύψους €767.000, το οποίο, σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου, θα καλυπτόταν με ετήσια εισφορά ύψους €171.000 για πέντε έτη, παρουσίαζε στις 31.12.2012, υπόλοιπο ύψους €651.046, αφού κατά το έτος 2012 το Συμβούλιο δεν κατέβαλε καμία πληρωμή έναντι του ελλείμματος.

Όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, το Υπουργικό Συμβούλιο, κατόπιν εισηγήσεως του Υπουργείου ΓΦΠΠ, αποφάσισε στις 5.6.2013, μεταξύ άλλων, την ανάληψη από το Κράτος των οικονομικών υποχρεώσεων του ΣΕΠ καθώς και της καταβολής των μελλοντικών συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων του ΣΕΠ και της μεταφοράς, στο κράτος, όλων των περιουσιακών στοιχείων του Συμβουλίου καθώς και των Ταμείων Συντάξεως, Προνοίας και Υγείας.

Εργαστήριο ομάδας δοκιμαστών ελαιολάδου. Κατόπιν απόφασης της Γενικής Διευθύντριας του Υπουργείου ΓΦΠΠ, το Τμήμα Γεωργίας ανέλαβε την ευθύνη της λειτουργίας της ομάδας δοκιμαστών και της εφαρμογής του έργου «Αναβάθμιση Ποιότητας και Προώθηση Εμπορίας Ελαιολάδου (Α.Π.Π.Ε.Ε.)»,

μέσω του οποίου πραγματοποιήθηκε η κατασκευή του εργαστηρίου ομάδας δοκιμαστών ελαιολάδου. Στα πλαίσια της απόφασης αυτής, το ΣΕΠ με επιστολή του ημερομηνίας 12.4.2013 προς το Τμήμα Γεωργίας, παραχώρησε την έγκριση του για τη μεταφορά όλου του εξοπλισμού του εργαστηρίου και των σχετικών εγγράφων στο Τμήμα Γεωργίας, η οποία, όπως πληροφορηθήκαμε, έχει ολοκληρωθεί.

Παροχή υπηρεσιών προς την ομάδα παραγωγών ΣΕΚΕΠ Ατδ. Η ΣΕΚΕΠ Ατδ αποτελεί την κύρια ομάδα παραγωγών στην οποία το Συμβούλιο παρέχει υπηρεσίες βάσει συμβολαίου που υπογράφηκε στις 21.2.2007. Κατά το έτος 2012, το ποσό που χρεώθηκε στην εταιρεία βάσει των τιμών που προβλέπονται στο υπό αναφορά συμβόλαιο, ήταν €117.890 και αποτελεί σχεδόν το σύνολο των πωλήσεων του Συμβουλίου για το έτος. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το συνολικό κόστος των υπηρεσιών που προσφέρθηκαν κατά το έτος 2012 ανήλθε στο ποσό των €172.234, παρατηρήσαμε ότι οι τιμές χρέωσης που καθορίστηκαν από το Συμβούλιο κάλυψαν περίπου μόνο το 68% του συνολικού κόστους παροχής υπηρεσιών. Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, υπέδειξε επανειλημμένα με επιστολές του προς το Υπουργείο Οικονομικών και ΓΦΠΠ, ότι αν οι τιμές χρέωσης του ΣΕΠ καθορίζονται χωρίς καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, τότε δίνεται με τον τρόπο αυτό έμμεσο πλεονέκτημα στους αγοραστές υπηρεσιών από το ΣΕΠ.

Το Συμβούλιο με επιστολή του ημερομηνίας 2.11.2012 προς τη ΣΕΚΕΠ Ατδ την ενημέρωσε ότι το χρεωστικό υπόλοιπό της προς το ΣΕΠ στις 29.10.2012 ανερχόταν στις €163.164. Η ΣΕΚΕΠ Ατδ σε απαντητικές επιστολές της στις 30.11.2012 και 3.12.2012 αναφέρει ότι η ίδια αναγνωρίζει ως χρέος μόνο το ποσό των €44.243, ενώ για το υπόλοιπο ποσό διατηρούσε τις επιφυλάξεις της λόγω διαφωνίας στον τρόπο υπολογισμού του. Το Συμβούλιο, με επιστολή του ημερομηνίας 29.1.2013, αποδέχτηκε την εξόφληση του ποσού των €44.243, και εξέφρασε την πρόθεση να γίνει επανεξέταση του τρόπου υπολογισμού για το υπόλοιπο ποσό. Λόγω της μη ανταπόκρισης της ΣΕΚΕΠ Ατδ στην τακτοποίηση του χρεωστικού υπολοίπου, το οποίο στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €190.240, το Υπουργείο ΓΦΠΠ, διαβίβασε στις 10.6.2013, στον Γενικό Εισαγγελέα, το αίτημα του ΣΕΠ για λήψη νομικών μέτρων εναντίον της εταιρείας, αφού το ΣΕΠ μετά τον τερματισμό των εργασιών του δεν διαθέτει νομικό σύμβουλο.

Ταμείο Ευημερίας Υπαλλήλων ΣΕΠ. Κατά τον τερματισμό της λειτουργίας του ΣΕΠ στις 31.12.2012, εκκρεμούσε η νομοθετική κάλυψη των Κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία του Ταμείου Ευημερίας των υπαλλήλων του ΣΕΠ. Για τη μεταφορά του Ταμείου Ευημερίας Υπαλλήλων του ΣΕΠ στην κυριότητα του κράτους, για την οποία, γίνεται αναφορά στο Διάταγμα Διάλυσης και Εκκαθάρισης του ΣΕΠ που εκδόθηκε από τον Υπουργό ΓΦΠΠ στις 6.9.2013 και η οποία εκ παραδρομής δεν συμπεριλήφθηκε στην Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.6.2013, το Υπουργείο ΓΦΠΠ απέστειλε, στις 26.9.2013, συμπληρωματική Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία εγκρίθηκε στις 3.10.2013.

Ταμείο Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης Υπαλλήλων ΣΕΠ. Κατά τον τερματισμό της λειτουργίας του ΣΕΠ στις 31.12.2012, εκκρεμούσε η νομοθετική κάλυψη των Κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία του πιο πάνω Ταμείου. Συνεπώς το Συμβούλιο με επιστολή του ημερομηνίας 8.11.2012 ζήτησε σχετική καθοδήγηση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για τη διαχείριση του υπολοίπου του Ταμείου, το οποίο στις 31.12.2012 ανέρχονταν στο ποσό περίπου των €57.000, καθώς και για τη δυνατότητα ανάληψης από το Κράτος της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης της εναπομείνας υπαλλήλου του Συμβουλίου. Ο Γενικός Εισαγγελέας, σε απάντηση του στις 14.11.2012, αναφέρει ότι τα πιο πάνω θέματα αφορούν πολιτικές αποφάσεις από το Κράτος, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν σε συνεννόηση με τα αρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Υγείας και ότι οποιεσδήποτε ρυθμίσεις θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο Διάταγμα που θα εκδώσει το Υπουργείο ΓΦΠΠ δυνάμει του άρθρου 32 του Ν.26(Ι)/2005. Το πιο πάνω θέμα διευθετήθηκε με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 5.6.2013, σύμφωνα με την οποία τα χρηματικά διαθέσιμα του Ταμείου Υγείας θα μεταφερθούν στο κράτος.

Υποβολή φορολογικών δηλώσεων. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2013, δεν είχαν υποβληθεί, προς το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων, η εταιρική δήλωση εισοδήματος (Ε.Πρ.4) και η δήλωση εργοδότη (Ε.Πρ.7) για τα έτη 2011 και 2012, ενώ η τελευταία φορά που υποβλήθηκε δήλωση στο Τμήμα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ήταν για την τριμηνία που έληγε στις 31.10.2011.

4.51 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΣΦΑΓΕΙΟΥ

Μέρος Α

Διορισμός Συμβουλίου. Η θητεία του προηγούμενου Συμβουλίου έληξε στις 31.12.2011 και το επόμενο διορίστηκε στις 28.6.2012. Συνεπώς, οι οποιοσδήποτε αποφάσεις και πράξεις από την 1.1.2012 μέχρι τις 16.7.2012, δεν διέπονταν από αποφάσεις Συμβουλίου, κατά παράβαση των περί Σφαγείων Νόμων 2003 έως 2012.

Καθυστέρηση στην υποβολή των οικονομικών καταστάσεων. Οι τελικές οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου για τα έτη 2010, 2011 και 2012 υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας με σημαντική καθυστέρηση, στις 16.10.2013. Όπως επισημάναμε και στις επιστολές μας ημερ. 8.3.2012 και 29.5.2013, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών και άλλων μέτρων σχετικά με τις οποιοσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν και αποστερεί τόσο τη Βουλή των Αντιπροσώπων, όσο και τους πολίτες, από το δικαίωμα ενημέρωσης για τα πεπραγμένα του Συμβουλίου.

Οικονομική κατάσταση.

(α) Βιωσιμότητα Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου.

Το Συμβούλιο εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να τακτοποιήσει τις τρέχουσες υποχρεώσεις του, οι οποίες στις 31.12.2010, 31.12.2011 και 31.12.2012 ανέρχονταν περίπου σε €22,9 εκ., €27,3 εκ. και €28,2 εκ., αντίστοιχα, ενώ το κυκλοφορούν ενεργητικό ήταν περίπου €1,8 εκ., €1,1 εκ. και €0,8 εκ., αντίστοιχα, δηλαδή υπήρχε έλλειμμα στο κεφάλαιο κίνησης ύψους, περίπου €21,1 εκ., €26,2 εκ. και €27,4 εκ., αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, στις 31.12.2010, 31.12.2011 και 31.12.2012, το συνολικό οφειλόμενο ποσό στο Σχέδιο Συντάξεων των υπαλλήλων και στο Ταμείο Φιλοδωρημάτων των εργατών του Συμβουλίου, ανερχόταν περίπου σε €5,1εκ., €4,8 εκ. και €3,5 εκ., αντίστοιχα. Το ποσό αυτό παρουσιάζεται στις οικονομικές καταστάσεις ως μακροπρόθεσμη υποχρέωση.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, στις 5.11.2008, ενέκρινε την ετοιμασία και υποβολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σχεδίου Διάσωσης και Αναδιάρθρωσης του Συμβουλίου. Η ετοιμασία της μελέτης/Σχεδίου ανατέθηκε σε ιδιωτική εταιρεία, και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 13.5.2009. Κατά την ίδια ημερομηνία, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να εγκρίνει την παραχώρηση, προς το Συμβούλιο, κυβερνητικής εγγύησης, για τη σύναψη δανείου ύψους μέχρι €1,6 εκ. και δεσμεύτηκε όπως υποβάλει, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το αργότερο εντός έξι μηνών από την ημερομηνία έγκρισης της ενίσχυσης διάσωσης, Σχέδιο Αναδιάρθρωσης για μακροχρόνια βιωσιμότητα του Συμβουλίου. Η ενίσχυση διάσωσης εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 6.5.2010 και παρόλο ότι το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης υποβλήθηκε για έγκριση, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 3.12.2010, μέχρι σήμερα αυτό δεν φαίνεται να εγκρίθηκε. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της συνεχούς αύξησης των χρεών του Συμβουλίου, αποφασίστηκε η εφαρμογή μέρους του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, που προνοούσε αποδέσμευση προσωπικού, προώθηση εθελοντικής αφυπηρέτησης του προσωπικού παραγωγής και την μεταφορά διοικητικού προσωπικού στους Δήμους. Οι πιο πάνω ενέργειες, σε συνάρτηση με ανάγκες που προέκυψαν για συντήρηση του σφαγείου, δημιούργησαν νέες υποχρεώσεις ύψους €5.728.188. Για την χρηματοδότηση των πιο πάνω υποχρεώσεων, το Συμβούλιο προχώρησε σε πώληση γης προς την κυβέρνηση αξίας €6 εκ., σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 4.12.2012, ωστόσο η χρηματοδότηση δεν κάλυψε εξ ολοκλήρου τις προαναφερόμενες υποχρεώσεις, αφού κατακρατήθηκαν από τα έσοδα πώλησης κεφαλαιουχικοί φόροι ύψους €866.270. Το Συμβούλιο, κατά τη συνεδρία του στις 8.4.2013, κατέληξε στις ακόλουθες τρεις εναλλακτικές εισηγήσεις αναφορικά με το μέλλον του Οργανισμού:

- Άμεση ανάληψη ενεργειών για την προσέλκυση στρατηγικού επενδυτή για αγορά του Σφαγείου ή για την ενοικίασή του.
- Σε περίπτωση μη επίτευξης του πιο πάνω, προώθηση «ελεγχόμενης εκκαθάρισης», με στόχο το Σφαγείο να συνεχίσει την εργασία του σε μια νέα τάξη πραγμάτων. Αυτό πιθανό να πρέπει να γίνει με τον διορισμό εκκαθαριστή, αφού διευκρινιστούν οι όροι εντολής του.

- Κλείσιμο του Οργανισμού και λήψη απόφασης για το μέλλον του Σφαγείου.

Στις 2.5.2013, ο Υπουργός Εσωτερικών, σε συνάντησή του με το Συμβούλιο, ζήτησε όπως πληροφορηθεί το κόστος της κάθε μιας εναλλακτικής εισήγησης. Το Συμβούλιο τον ενημέρωσε ότι το κόστος είναι το ίδιο και για τις τρεις εναλλακτικές εισηγήσεις και ανέρχεται σε €32 εκ. περίπου, χωρίς να υπολογίζονται τα οφέληματα των πλεοναζόντων υπαλλήλων και των συνταξιούχων. Ο Υπουργός Εσωτερικών ζήτησε τις απόψεις του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, ο οποίος, με επιστολή του ημερ. 1.8.2013, ανέφερε ότι η καθημερινή λειτουργία του Συμβουλίου ισοδυναμεί με τη χορήγηση παράνομων ενισχύσεων και η διακοπή της οικονομικής του δραστηριότητας δεν μπορεί παρά να γίνει αμέσως. Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε, στις 3.10.2013, όπως εξουσιοδοτήσει τους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών να μελετήσουν περαιτέρω το πιο πάνω θέμα και να υποβάλουν εντός τριών μηνών σχετική Πρόταση.

Στις εκθέσεις μας επί των οικονομικών καταστάσεων του Συμβουλίου, για τα έτη που έληξαν στις 31.12.2010 και 31.12.2011, επισύρουμε την προσοχή στο γεγονός ότι το σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας υποδηλώνει την ύπαρξη ουσιαστικής αβεβαιότητας και αμφιβολίας ως προς την ικανότητα του Συμβουλίου να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Όσο αφορά στην έκθεση μας για το 2012, αναφέρουμε ότι, παρόλο ότι υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο τερματισμού της λειτουργίας του Συμβουλίου, οι οικονομικές καταστάσεις, ετοιμάστηκαν με βάση την προϋπόθεση της συνέχισης της δραστηριότητάς του ως δρώσας οικονομικής οντότητας, κατά παράβαση των απαιτήσεων του Διεθνούς Πρότυπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων». Λόγω της σοβαρότητας του πιο πάνω θέματος, στην έκθεσή μας επί των οικονομικών καταστάσεων, εκφράζουμε αρνητική γνώμη, αναφέροντας ότι αυτές δεν δίνουν αληθινή και δίκαιη εικόνα της χρηματοοικονομικής θέσης του Συμβουλίου στις 31.12.2012.

(β) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσίασαν την ακόλουθη εικόνα τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

	<u>31.12.2012</u>	<u>31.12.2011</u>	<u>31.12.2010</u>	<u>31.12.2009</u>
	€	€	€	€
Έσοδα	9.930.329	4.333.348	4.464.231	5.050.179
Έξοδα	9.681.809	8.830.024	7.761.938	7.897.604
Πλεόνασμα/(έλλειμμα)	248.520	(4.496.676)	(3.297.707)	(2.847.425)
Συσσωρευμένο έλλειμμα	36.122.810	36.371.330	31.874.654	28.576.947

Όπως προκύπτει, σημειώθηκε αύξηση των συσσωρευμένων ελλειμμάτων κατά τα τελευταία τρία έτη κατά €7,5 εκ. ή ποσοστό ύψους 26,4%. Σημειώνεται ότι, η μεγάλη αύξηση που παρουσιάζεται στα έσοδα για το 2012 οφείλεται στο ότι αυτά περιλαμβάνουν τα έσοδα από την πώληση τμήματος της γης του Συμβουλίου, προς την Κυπριακή Δημοκρατία, έναντι ποσού ύψους €6 εκ., σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 4.12.2012. Επισημαίνεται ότι κατά το 2012, τα έσοδα από τα δικαιώματα σφαγής μειώθηκαν σε €2.854.869, σε σύγκριση με €4.190.593 που ήταν το 2009 (μείωση 31,9%).

Η αύξηση που παρουσιάζεται στα έξοδα του 2011 οφείλεται κυρίως στη διαγραφή επισφαλών χρεωστών ύψους €452.021, σε σύγκριση με €41.381 το 2010 και στους αυξημένους τόκους και έξοδα τραπεζών ύψους €1.289.322, σε σύγκριση με €1.037.467 το 2010, ενόψει της σύναψης νέων δανείων και της επιβάρυνσης με τόκους υπερημερίας λόγω της μη καταβολής των δόσεων. Επίσης, η αύξηση στα έξοδα του 2012, σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, οφείλεται στον φόρο κεφαλαιουχικών κερδών ύψους €866.270, που προέκυψε από την πώληση μέρους της γης του Συμβουλίου προς την Κυπριακή Δημοκρατία, όπως αναφέρεται και πιο πάνω.

(γ) Δάνεια και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις.

	<u>31.12.2012</u>	<u>31.12.2011</u>	<u>31.12.2010</u>	<u>31.12.2009</u>
	€	€	€	€
Μακροπρόθεσμα δάνεια	5.703.339	6.217.971	6.705.183	7.166.528
Ταμείο σύνταξης και φιλοδοξημάτων	3.546.090	4.810.822	5.114.556	5.212.313
	<u>9.249.429</u>	<u>11.028.793</u>	<u>11.819.739</u>	<u>12.378.841</u>

Η σταδιακή μείωση που παρουσιάζεται στα μακροπρόθεσμα δάνεια οφείλεται στη μεταφορά των δόσεων των δανείων που καθίστανται πληρωτέες εντός του έτους στις τρέχουσες υποχρεώσεις.

Επίσης, η σημαντική μείωση στην υποχρέωση προς το Ταμείο σύνταξης και φιλοδοξημάτων που παρουσιάζεται στο 2012, σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, οφείλεται κυρίως στην καταβολή των οφελγημάτων των απολυθέντων και παραιτηθέντων εργατών, συνολικού ύψους €1,3 εκ.

Χρεώστες. Στις 31.12.2012, 31.12.2011 και 31.12.2010 οι χρεώστες ανέρχονταν σε €440.873, €748.470 και €1.379.425 (31.12.2009: €1.418.817), αντίστοιχα. Η σταδιακή μείωση που παρατηρείται οφείλεται κυρίως στη διαγραφή επισφαλών χρεωστών ύψους €284.954, €452.021 και €41.381, αντίστοιχα σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου ημερ. 7.10.2013.

Η μεγαλύτερη μείωση προήλθε από τη διαγραφή του μεγαλύτερου μέρους οφειλής συγκεκριμένου χρεώστη, ο οποίος παρουσίαζε στις 31.12.2010 υπόλοιπο ύψους €906.925. Το Συμβούλιο είχε συνάψει συμφωνία με την εν λόγω εταιρεία/χρεώστη για την αγορά υπολειμμάτων σφαγής, η οποία έληξε στις 16.3.2004. Ωστόσο, το Συμβούλιο συνέχιζε να παραδίνει τα υπολείμματα σφαγής στην εταιρεία αυτή μέχρι τις 14.7.2004, ημερομηνία κατά την οποία το εργοστάσιο επεξεργασίας αποβλήτων της καταστράφηκε από πυρκαγιά. Η εταιρεία, επικαλούμενη Διάταγμα του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος ημερ. 12.1.2001, με το οποίο απαγορεύτηκε η επεξεργασία ζωικών αποβλήτων με σκοπό την παραγωγή ζωοτροφών που προορίζονται για τη διατροφή ζώων εκτροφής, ζήτησε από το Συμβούλιο όπως απαλλαχθεί από τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τη σχετική σύμβαση και αρνήθηκε να καταβάλει τα οφειλόμενα ποσά για τα υπολείμματα σφαγής που παρέλαβε μετά την 12.1.2001. Σημειώνεται ότι, βάσει όρου άλλης συμφωνίας, η οποία υπογράφηκε μεταξύ της εταιρείας και του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, σε σχέση με τη συλλογή, επεξεργασία και μεταποίηση ζωικών αποβλήτων, η Κυβέρνηση συμφώνησε να καταβάλει στην εταιρεία το ποσό που τυχόν θα προκύψει, μετά από δικαστική απόφαση, ως υποχρέωση της εταιρείας προς το Συμβούλιο, δυνάμει του μεταξύ τους συμβολαίου. Λόγω της πιο πάνω πρόνοιας, η Κυβέρνηση περιλήφθηκε ως διάδικος στη δικαστική αγωγή που κίνησε το Συμβούλιο στην εταιρεία, με σκοπό την είσπραξη της οφειλής.

Το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας επιδίκασε, στις 16.3.2011, υπέρ του Συμβουλίου, ποσό ύψους €300.285, το οποίο κατέβαλε σε αυτό η Κυπριακή Δημοκρατία. Οφειλόμενο ποσό ύψους €330.871, διαγράφηκε το 2011 ως επισφαλές, ενώ το υπόλοιπο της οφειλής (€275.769) διαγράφηκε το 2012, αφού η εταιρεία βρίσκεται υπό εκκαθάριση από το 2010 και, σύμφωνα με ενημερωτική έκθεση του εκκαθαριστή ημερ. 2.10.2012, από την ρευστοποίηση της περιουσίας της εταιρείας, δεν υπάρχουν προοπτικές για πληρωμή μερίσματος στους πιστωτές.

Προϋπολογισμοί. Ο Προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2010 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 9.2.2010 και τον ίδιο μήνα υποβλήθηκε στον Υπουργό Εσωτερικών για έγκριση, σύμφωνα με το άρθρο 14 του περί Σφαγείων Νόμου, ο οποίος τον ενέκρινε στις 28.4.2010, δηλαδή σχεδόν τέσσερεις μήνες μετά την έναρξη του οικονομικού έτους.

Στα πρακτικά του Συμβουλίου δεν υπάρχει καταγεγραμμένη απόφαση για έγκριση των Προϋπολογισμών για τα οικονομικά έτη 2011 και 2012. Σύμφωνα με τη Διεύθυνση του Συμβουλίου, οι πιο πάνω Προϋπολογισμοί εγκρίθηκαν κατά τη συνεδρία του Συμβουλίου στις 30.10.2012, ωστόσο, εκ παραδρομής, η σχετική απόφαση δεν καταγράφηκε στα πρακτικά.

Οι Προϋπολογισμοί αυτοί υποβλήθηκαν στις 13.12.2012 στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος τους ενέκρινε στις 23.1.2013, δηλαδή μετά τη λήξη του οικονομικού έτους. Παρατηρήσαμε ότι, οι δαπάνες του Συμβουλίου για την περίοδο 1.1 – 27.4.2010 και για τα έτη 2011 και 2012 δεν ήταν νομοθετικά καλυμμένες. Επισημάνουμε επίσης ότι ο Προϋπολογισμός για το 2013 δεν έχει ακόμα υποβληθεί για έγκριση στο Υπουργείο Εσωτερικών, επομένως και οι δαπάνες που διενεργήθηκαν από 1.1.2013, μέχρι σήμερα, δεν είναι νομοθετικά καλυμμένες.

Προσωπικό.

(α) Κατά τις 31.12.2012, 31.12.2011 και 31.12.2010 το Συμβούλιο εργοδοτούσε 10,12 και 19 μόνιμους υπαλλήλους και 2 υπαλλήλους με σύμβαση, αντίστοιχα, σε σύγκριση με 19 μόνιμους υπαλλήλους και 1 υπάλληλο με σύμβαση στις 31.12.2009. Οι αποδοχές του μόνιμου προσωπικού ανήλθαν σε €580.122, €999.726 και €1.073.333 για τα έτη 2012, 2011 και 2010, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.096.780 το 2009 δηλαδή σημειώθηκαν μειώσεις ύψους €419.604 (42%), €30.607 (6,9%) και €23.447 (2,1%), αντίστοιχα. Στο σύνολο των απολαβών του μόνιμου προσωπικού περιλαμβάνεται ποσό €26.857, €26.339 και €31.686 για τα έτη 2012, 2011 και 2010, αντίστοιχα, (€34.798 το 2009), το οποίο καταβλήθηκε για υπερωριακή απασχόληση, καθώς και ποσό €83.098, €140.474, €150.415 για τα έτη 2012, 2011 και 2010, αντίστοιχα, (€148.330 το 2009), το οποίο αφορά σε πρόνοια ύψους 23% επί των μισθών για συνταξιοδοτικά ωφελήματα των υπαλλήλων, σύμφωνα με την αναλογιστική μελέτη που διενεργήθηκε το 2005. Κατά το 2012, 2011 και 2010 καταβλήθηκε το ποσό των €32.250, €10.296 και €38.611, αντίστοιχα, (2009 : €47.714) για συνταξιοδοτικά ωφελήματα υπαλλήλων που αποχώρησαν.

Επίσης, το Συμβούλιο εργοδοτούσε το 2012, 2011 και 2010 κατά μέσο όρο 67, 89 και 90 μόνιμους και εποχιακούς εργάτες, αντίστοιχα, (92 εργάτες το 2009), με σύνολο απολαβών, €2.300.439, €3.082.155, €2.913.069, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €3.049.960 το 2009.

(β) Αποδέσμευση προσωπικού παραγωγής. Με σκοπό τη μείωση των δαπανών μισθοδοσίας, το Συμβούλιο αποφάσισε όπως εφαρμόσει το μέρος της μελέτης αναδιάρθρωσης που προνοούσε την αποδέσμευση μέρους του εργατικού προσωπικού και στις 12.4.2012 προωθήθηκαν, ως πλεονάζον προσωπικό, 29 εργάτες. Στα πλαίσια αυτά καταβλήθηκε ποσό ύψους €1.283.761 για ωφελήματα αφυπηρέτησης και ποσό ύψους €1.559.431 ως χαριστική αποζημίωση, με βάση Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 3.10.2012. Το συνολικό κόστος των αποζημιώσεων, ύψους €2,8 εκ., καλύφθηκε από τα έσοδα πώλησης μέρους της γης του Συμβουλίου προς την Κυβέρνηση. Ως αποτέλεσμα, το εργατικό κόστος του τμήματος παραγωγής μειώθηκε κατά €781.716, από €3.082.155 το 2011 σε €2.300.439 το 2012. Ωστόσο παρατηρήθηκε παράλληλα μεγάλη αύξηση, ύψους 79%, στις υπερωρίες, από €95.338 το 2011 σε €170.690 το 2012, αφού μέρος της εργασίας των απολυθέντων εργατών καλύφθηκε με υπερωριακή εργασία. Παρατηρήσαμε ότι η ανάγκη για υπερωριακή εργασία οφείλεται στο γεγονός ότι οι πλείστοι παραγωγοί προσκομίζουν τα ζώα τους για σφαγή την πρώτη μέρα της εβδομάδας (Δευτέρα), με συνέπεια οι εργάτες να δουλεύουν υπερωριακά για να ικανοποιήσουν τις αυξημένες ανάγκες, ενώ κατά τις υπόλοιπες μέρες, ιδιαίτερα τις Παρασκευές, η εργασία είναι σημαντικά λιγότερη και το εργατικό προσωπικό υποαπασχολείται. Σχετικά αναφέρεται ότι, κατά τη διάρκεια του ελέγχου, παρατηρήθηκε σε πολλές περιπτώσεις η αποχώρηση εργατών από την εργασία τους αρκετά νωρίτερα από τη λήξη του ωραρίου, χωρίς να τους επιβληθεί οποιαδήποτε αποκοπή μισθού.

Επισημάνουμε ότι, όπως προκύπτει, το Συμβούλιο δεν κατάφερε στην ουσία να πετύχει τα επιθυμητά αποτελέσματα για μείωση των δαπανών του, αφού κατέβαλε, ως χαριστική αποζημίωση, ποσό διπλάσιο από εκείνο που εξοικονομήθηκε από τη μείωση στη μισθοδοσία των εργατών. Εκφράσαμε την άποψη ότι η αποδέσμευση εργατών θα ήταν συμφέρουσα μόνο στην περίπτωση όπου ο Οργανισμός θα συνέχιζε τις δραστηριότητές του και στο μέλλον, αφού το ποσό που δαπανήθηκε για χαριστικές αποζημιώσεις θα είχε αποσβεστεί μετά την πάροδο τουλάχιστον δύο χρόνων από την αποδέσμευση του προσωπικού, σε συνάρτηση με την υιοθέτηση ενός ελαστικού ωραρίου, ώστε να επιτυγχάνεται η καλύτερη αξιοποίηση του εργατικού προσωπικού καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας.

Ιδιόκτητη γη του Συμβουλίου. Η γη που ανήκει στο Συμβούλιο αποτελεί προϊόν απαλλοτριώσεως, είτε από Ελληνοκύπριους (Ε/Κ), είτε από Τουρκοκύπριους (Τ/Κ), καθώς και κρατική (χαλίτικη) γη που του παραχωρήθηκε. Όσον αφορά στην Τ/Κ γη, αυτή απαλλοτριώθηκε με τη συγκατάθεση του Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών και η σχετική αποζημίωση καταβλήθηκε από το Συμβούλιο. Η γη που ανήκε σε Ε/Κ απαλλοτριώθηκε από το κράτος και παραχωρήθηκε, μαζί με την κρατική γη, στο Συμβούλιο δωρεάν.

Μέρος της γης χρησιμοποιήθηκε για την ανέγερση των υποστατικών του Συμβουλίου, ενώ μεγάλο μέρος της γης φαίνεται να έμεινε ανεκμετάλλευτο, χωρίς να έχει διερευνηθεί το ενδεχόμενο επιστροφής του μέρους που αποκτήθηκε με απαλλοτρίωση στους πρώην ιδιοκτήτες του.

Όλη η γη ήταν αρχικά ενταγμένη σε Ζώνη Γεωργικής Γης, αλλά με γνωστοποίηση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, ημερ. 16.3.2007, βάσει του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, μεγάλο μέρος της εντάχθηκε σε Πολεοδομική Ζώνη «Β2 - κατηγορίας Α υψηλού βαθμού οχληρίας», γεγονός που, όπως μας αναφέρθηκε, αύξησε σημαντικά την αξία της.

Σχετικά με τα πιο πάνω, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

(α) Υποθήκευση ακίνητης περιουσίας του Συμβουλίου. Για την καταβολή των αποζημιώσεων ύψους €729.095, σε 19 άτομα του προσωπικού, οι οποίοι κηρύχθηκαν κατά το 2004 από το Συμβούλιο ως πλεονάζοντες, το Συμβούλιο εξασφάλισε, στις 27.7.2004, δάνειο από τράπεζα, ύψους €854.301 και για το σκοπό αυτό υποθήκευσε ακίνητη περιουσία του. Παρατηρήσαμε ότι, όπως αναφέρεται και σε σχετική γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του Συμβουλίου, ημερ. 18.6.2004, με βάση τις διατάξεις του περί Σφαγείων Νόμου αρ. 26(Ι)/2003, το Συμβούλιο δεν έχει την εξουσία να υποθηκεύει την ακίνητη ιδιοκτησία του, η οποία μεταβιβάστηκε σ' αυτό από το Υπουργικό Συμβούλιο το 1995. Παρόλο που το δάνειο αποπληρώθηκε τον Μάρτιο του 2010, το Συμβούλιο δεν προέβη έγκαιρα στις απαιτούμενες ενέργειες για άρση της υποθήκης.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι, παρόλο που στις 25.1.2013, η γη αποδεσμεύτηκε, για να καταστεί δυνατή η πώληση μέρους της προς το κράτος, αυτή υποθηκεύτηκε και πάλι παράτυπα, με την έγκριση του Συμβουλίου, ως επιπρόσθετη εξασφάλιση νέου δανείου, για το οποίο η Κυβέρνηση παραχώρησε γραπτή εγγύηση και παρόλο που στη συμφωνία δανείου δεν απαιτείτο η υποθήκευση του ακινήτου.

(β) Χορηγία Ένωσης Δήμων Κύπρου (ΕΔΚ) προς το Συμβούλιο. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα και πιο κάτω, στις 15.1.2010, το Συμβούλιο μεταβίβασε μέρος της γης του, προς την ΕΔΚ, για εξόφληση της χορηγίας ύψους €512.580 (£300.000) και υπολογιζόμενου τόκου που παραχωρήθηκε το 2007.

(γ) Πώληση γης στις Κυπριακή Δημοκρατία. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με τις Αποφάσεις του ημερ. 3.10.2012 και 4.12.2012, ενέκρινε την αγορά, από την Κυπριακή Δημοκρατία, γης, ιδιοκτησίας του Συμβουλίου, έναντι ποσού ύψους €6 εκ, το οποίο, με βάση την Απόφαση, ημερ. 3.10.2012, θα διατίθετο για κάλυψη αποζημιώσεων του πλεονάζοντος προσωπικού και για τη διευθέτηση άλλων υποχρεώσεων. Από τα €6 εκ., ποσό ύψους €2.842.806 καταβλήθηκε σε 29 εργάτες που κηρύχθηκαν ως πλεονάζοντες, €1.050.695 καταβλήθηκε έναντι οφειλών στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων, €268.400 σε εμπορική τράπεζα για οφειλόμενους τόκους, €200.000 έναντι οφειλής κατόπιν απόφασης Δικαστηρίου, €130.593 σε αφυπηρετήσαντες και το υπόλοιπο ποσό €1.507.506 για κάλυψη άλλων οφειλών και τρεχόντων λειτουργικών εξόδων.

Εκκρεμότητες με την Ένωση Δήμων Κύπρου (ΕΔΚ).

(α) Χορηγία ΕΔΚ προς το Συμβούλιο. Η Κυβέρνηση παραχώρησε το 2007 ποσό ύψους €512.580 (£300.000) στην ΕΔΚ υπό τη μορφή χορηγίας, η οποία με τη σειρά της, εξέδωσε επιταγή για το ίδιο ποσό προς το Συμβούλιο.

Το θέμα καταγγέλθηκε, από ιδιωτική εταιρεία, στον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, ο οποίος, με επιστολή του ημερ. 3.2.2009, ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η ενίσχυση που δόθηκε από την ΕΔΚ στο Συμβούλιο ήταν επί της ουσίας μια ενίσχυση διάσωσης, η οποία όμως δεν ικανοποιούσε τις ειδικές προϋποθέσεις που θέτουν οι Κοινοτικές Κατευθυντήριες Γραμμές, ούτε εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως απαιτείτο.

Στις 15.1.2010 το Συμβούλιο μεταβίβασε μέρος τη γης του προς την ΕΔΚ, για εξόφληση, τόσο του ποσού της χορηγίας, όσο και του υπολογιζόμενου τόκου. Επισημάναμε ότι, εφόσον η ΕΔΚ έλαβε το ποσό που χορήγησε στο Συμβούλιο, από την Κυβέρνηση, θα πρέπει κατ' αναλογία να μεταβιβάσει τη γη που της παραχωρήθηκε από το Συμβούλιο, προς εξόφληση της χορηγίας, στην Κυβέρνηση και ζητήσαμε όπως το θέμα τεθεί ενώπιον του Υπουργείου Εσωτερικών, για προώθηση σχετικών ενεργειών.

(β) Δάνειο από την ΕΔΚ προς το Συμβούλιο. Την 31.12.2008 υπογράφηκε συμφωνία παραχώρησης δανείου από την ΕΔΚ προς το Συμβούλιο, ύψους €500.000. Στη σχετική συμφωνία αναφέρεται ότι η εξόφληση του δανείου θα πρέπει να γίνει εντός 15 ετών, ενώ το εκάστοτε οφειλόμενο υπόλοιπο, μέχρι τελικής εξόφλησης, θα φέρει νόμιμο τόκο.

Το Συμβούλιο, με επιστολή του προς την ΕΔΚ ημερ. 30.1.2009, ζήτησε παραχώρηση περιόδου χάριτος έξι μηνών, για καταβολή τόκων και δόσεων του δανείου, λόγω της δύσκολης οικονομικής του κατάστασης. Το αίτημα έγινε δεκτό, και συμφωνήθηκε ότι μετά την παρέλευση της περιόδου χάριτος, θα ορίζονταν το ύψος και η συχνότητα των δόσεων για την αποπληρωμή του δανείου. Παρόλο που η χρονική περίοδος έχει παρέλθει, το θέμα εξακολουθεί να βρίσκεται σε εκκρεμότητα. Παρατηρήσαμε ότι, κατά τα έτη 2010 – 2012, δεν έγινε καμία πληρωμή σε σχέση με το εν λόγω δάνειο, το οποίο παρουσιάζεται, στις οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου για τα έτη 2010, 2011 και 2012, στο σύνολό του, ως μακροπρόθεσμη υποχρέωση. Επισημάναμε επίσης ότι δεν υπολογίστηκαν τόκοι επί της οφειλής.

Στις 22.4.2013 η ΕΔΚ απαίτησε από το Συμβούλιο ποσό ύψους €583.905 έναντι του δανείου, χωρίς ωστόσο το Συμβούλιο να έχει ανταποκριθεί.

Αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου. Παρατηρήθηκαν αδυναμίες και ελλείψεις στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, ως ακολούθως:

- Κατά την ημερομηνία του ελέγχου μας, εντοπίστηκαν στο χρηματοκιβώτιο του Συμβουλίου μεταχρονολογημένες επιταγές, συνολικού ύψους €36.112.
- Παρέχονταν υπηρεσίες με πίστωση, χωρίς την έκδοση σχετικών τιμολόγιων, για τις οποίες εκδίδονταν μόνο αποδείξεις είσπραξης, οι οποίες τηρούνταν ως εκκρεμείς, μέχρι την είσπραξη των σχετικών οφειλών. Εντοπίστηκαν επίσης αποδείξεις είσπραξης, για τις οποίες δεν έγινε οποιαδήποτε είσπραξη, συνολικού ποσού ύψους €30.829, ορισμένες από τις οποίες έφεραν ημερομηνία έκδοσης του περασμένου έτους. Ενόψει του πιο πάνω, κατά τον έλεγχο μας, στις 24.7.2013, δεν κατέστη δυνατό να συμφιλιωθεί το υπόλοιπο του ταμείου.
- Μη ορθή τήρηση του αρχείου.
- Μη παρακολούθηση της ορθής διαχείρισης του φορτίου ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα οι μηνιαίοι λογαριασμοί της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου να περιλαμβάνουν, πέραν της κανονικής χρέωσης για κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος, σημαντική επιπλέον χρέωση μέγιστης ζήτησης KVA, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις ανήλθε μέχρι και 28% επί της συνολικής δαπάνης. Κατά τους μήνες Φεβρουάριος – Απρίλιος του 2012, σημειώθηκε σημαντική αύξηση, ύψους περίπου 40%, στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, σε σύγκριση με τους αντίστοιχους μήνες του προηγούμενου έτους.
- Μη έγκαιρη παρακολούθηση των συμβάσεων που λήγουν και η μη επαναπροκήρυξη προσφορών για συμβάσεις που έληξαν.
- Μη συμφιλίωση των παραλαβών αργού πετρελαίου σύμφωνα με τα μητρώα της αποθήκης, με τις ποσότητες που αναγράφονται στα τιμολόγια, προς επιβεβαίωση της καταχώρισης όλων των παραλαβών. Ως αποτέλεσμα, δεν καταχωρίστηκαν παραλαβές 119.028 λίτρων αργού πετρελαίου στα βιβλία της αποθήκης για την περίοδο 2010 – 2012, συνολικής αξίας €72.653.
- Μη καθορισμός τρόπου επιβεβαίωσης εκδόσεων και υπόλοιπου του αποθέματος του αργού πετρελαίου, με αποτέλεσμα να γίνεται μόνο οπτικά.
- Μη τήρηση μητρώου κινήσεως οχημάτων.

- Μη παρακολούθηση και διερεύνηση των αυξομειώσεων των διάφορων εξόδων παραγωγής.
- Μη χαρτοσήμανση διαφόρων συμβολαίων.
- Μη εντοπισμός λανθασμένων αποκοπών για έκτακτες εισφορές όπως υπολογίζονταν από το σύστημα μισθοδοσίας από τον Ιανουάριο του 2012, γεγονός που εντοπίστηκε κατά την διάρκεια του ελέγχου.
- Παραχώρηση αύξησης στις απολαβές ωρομίσθιου εργάτη, χωρίς να ακολουθούνται οι σχετικές νομοθετικές διατάξεις και διαδικασίες και χωρίς απόφαση του Συμβουλίου.

Διάθεση επεξεργασμένου νερού από τον βιολογικό σταθμό. Σύμφωνα με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 έως 2009 (άρθρο 11), το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος παραχώρησε, στις 27.8.2007, άδεια απόρριψης αποβλήτων στο Συμβούλιο, με ισχύ μέχρι την 1.10.2011. Με βάση την πιο πάνω άδεια, το Συμβούλιο διαθέτει ολόκληρη την ποσότητα του επεξεργασμένου απόβλητου νερού από τον βιολογικό σταθμό σε ιδιωτική εταιρεία, για άρδευση καλλιεργειών που χρησιμοποιούνται ως ζωτροφές.

Παρατηρήσαμε ότι η αρχική άδεια απόρριψης νερού έληξε την 1.10.2011, ωστόσο η νέα άδεια εκδόθηκε, με καθυστέρηση, στις 31.10.2012. Επίσης, το Συμβούλιο, σε επιστολή του ημερ. 15.3.2005, πληροφόρησε το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος σχετικά με την πρόθεσή του να συνάψει πενταετή συμφωνία με την ενδιαφερόμενη εταιρεία, και παρά το γεγονός ότι το Συμβούλιο διαθέτει έκτοτε ολόκληρη την ποσότητα του επεξεργασμένου απόβλητου νερού στην εν λόγω εταιρεία, δεν έχει υπογραφεί σχετική συμφωνία.

Διαπιστώσαμε επίσης ότι, από την 31.3.2011, το Συμβούλιο, χωρίς να υπάρχει καταγεγραμμένη σχετική απόφαση στα πρακτικά, δεν χρεώνει πλέον την υπό αναφορά εταιρεία, παρά τη συνέχιση της διάθεσης ολόκληρης της ποσότητας του επεξεργασμένου νερού σε αυτή, ενώ στις 7.10.2013, αποφάσισε τη διαγραφή των παλαιών οφειλών της εταιρείας.

Τέλος, παρατηρήσαμε ότι δεν τηρούνται οποιαδήποτε στοιχεία αναφορικά με τις ποσότητες νερού που έχουν διατεθεί στην υπό αναφορά εταιρεία από 1.4.2011 μέχρι σήμερα.

Παραβίαση των όρων άδειας απόρριψης αποβλήτων. Από ελέγχους που διενεργήθηκαν από λειτουργούς του Τμήματος Περιβάλλοντος, διαπιστώθηκε αριθμός παραβιάσεων των όρων της άδειας απόρριψης αποβλήτων του Συμβουλίου, λόγω των οποίων το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, εξέδωσε δύο Ειδοποιήσεις Εξώδικης Ρύθμισης Αδικήματος ύψους €340, ενώ λόγω της συνεχιζόμενης μη συμμόρφωσης του Συμβουλίου, καταχωρίστηκε στις 8.3.2010 ποινική υπόθεση στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας.

Συνταξιοδοτικά ωφελήματα υπαλλήλων. Δυνάμει των περί του Κεντρικού Σφαγείου (Όροι Υπηρεσίας Υπαλλήλων) Κανονισμών του 1989 (ΚΔΠ 88/89), οι μόνιμοι συντάξιμοι υπάλληλοι του Συμβουλίου δικαιούνται τα ίδια ωφελήματα αφυπηρέτησης όπως και οι δημόσιοι υπάλληλοι.

Σύμφωνα με την αναλογιστική μελέτη, η οποία διενεργήθηκε το 2005, με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2004, το έλλειμμα του Σχεδίου Συντάξεων των υπαλλήλων, σε σχέση με προϋπηρεσία, ανερχόταν σε €2.926.834 και το ποσό ετήσιας συνεισφοράς για μελλοντική υπηρεσία καθορίστηκε στο 23% των μισθών.

Στις 31.12.2012, 31.12.2011 και 31.12.2010 η υποχρέωση του Συμβουλίου σε σχέση με τα συνταξιοδοτικά ωφελήματα των υπαλλήλων ανερχόταν σε €3.059.991, €3.052.293, €3.411.411, αντίστοιχα και παρουσιάζεται στον ισολογισμό ως μακροπρόθεσμη υποχρέωση.

Παρατηρήσαμε ότι, λόγω του ότι παρήλθαν οκτώ έτη από την ημερομηνία της αναλογιστικής εκτίμησης, οι πιο πάνω οφειλές ενδεχομένως να μην αντικατοπτρίζουν την πραγματική υποχρέωση του Συμβουλίου.

Ταμείο φιλοδωρημάτων τακτικών εργατών. Το Ταμείο ιδρύθηκε με τους περί Κεντρικού Σφαγείου (Φιλοδωρήματα Τακτικών Εργατών) Κανονισμούς του 1995 (ΚΔΠ 185/95), με σκοπό τη χορηγία φιλοδωρημάτων ή άλλων ωφελημάτων αφυπηρέτησης στους τακτικούς εργάτες του Συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 4 των πιο πάνω Κανονισμών, το Συμβούλιο διαχειρίζεται και ασκεί έλεγχο στο Ταμείο και

τηρεί ειδικό τραπεζικό λογαριασμό, στον οποίο κατατίθενται, μεταξύ άλλων, οι εισφορές του Συμβουλίου, καθώς και τα μερίσματα και οι τόκοι από επενδύσεις των κεφαλαίων ή τη διαχείριση του ειδικού λογαριασμού, από τον οποίο καταβάλλονται όλα τα ωφελήματα που προβλέπονται στους πιο πάνω Κανονισμούς.

Παρατηρήθηκε ότι εκκρεμεί ακόμη η τήρηση του πιο πάνω ειδικού τραπεζικού λογαριασμού και το Συμβούλιο, λόγω προβλημάτων ρευστότητας, δεν καταβάλλει στο Ταμείο τις απαιτούμενες εισφορές. Σύμφωνα με αναλογιστική μελέτη που διενεργήθηκε το 2005, με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2004, το έλλειμμα του Ταμείου σε σχέση με προϋπηρεσία ανερχόταν σε €1.587.291 (£929.000) και το ποσοστό ετήσιας συνεισφοράς για μελλοντική υπηρεσία καθορίστηκε στο 5,7% των μισθών. Στις 31.12.2012, 31.12.2011 και 31.12.2010 η υποχρέωση αυτή ανερχόταν σε €486.099, €1.758.529, €1.703.415, αντίστοιχα και παρουσιάζεται στον ισολογισμό ως μακροπρόθεσμη υποχρέωση. Η μείωση που παρουσιάζεται στο 2012 ύψους €1.272.430 (72,4%) σε σχέση με το 2011 οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αποχώρηση 29 εργατών.

Λόγω του ότι παρήλθαν οκτώ έτη από την ημερομηνία της αναλογιστικής εκτίμησης, οι πιο πάνω οφειλές ενδεχομένως να μην αντικατοπτρίζουν την πραγματική υποχρέωση του Συμβουλίου.

Δάνειο από Δανειστικούς Επιτρόπους. Το 2001 παραχωρήθηκε, με κυβερνητική εγγύηση, από τους Δανειστικούς Επιτρόπους, στο Συμβούλιο, μακροπρόθεσμο δάνειο ύψους €9,4 εκ., με επιτόκιο 6%, αποπληρωτέο από 30.11.2002 μέχρι τις 30.11.2021, με ετήσιες ισόποσες δόσεις. Λόγω οικονομικών προβλημάτων, το Συμβούλιο δεν έχει καταβάλει τις οφειλόμενες δόσεις για τα έτη 2002 - 2012 συνολικού ύψους €9.028.440 (2011:€8.184.157). Επιπλέον το Συμβούλιο μέχρι τις 31.12.2012 επιβαρύνθηκε με τόκους υπερημερίας ύψους €3.663.808 (2011:€3.003.389), λόγω μη καταβολής των πιο πάνω δόσεων.

Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, επισήμανε ότι η ανοχή που επέδειξαν οι Δανειστικοί Επίτροποι προς το Συμβούλιο όσον αφορά στη μη καταβολή καμιάς ετήσιας δόσης έναντι των δανειακών οφειλών του ισοδυναμεί με κρατική ενίσχυση, αφού αυτό δεν προσομοιάζει με τη συμπεριφορά ενός ιδιωτικού πιστωτικού ιδρύματος που επιδιώκει να ανακτήσει τα οφειλόμενα σε αυτό ποσά.

Καθυστέρηση στην πληρωμή των εισφορών κοινωνικών ασφαλίσεων και φόρου εισοδήματος. Τα καθυστερημένα οφειλόμενα ποσά στις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων και στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων ανέρχονταν, στις 31.12.2012, σε €6.219.122 (31.12.2011: €5.684.160) και €3.499.900 (31.12.2011: €3.139.671), αντίστοιχα, συμπεριλαμβανομένων των επιβαρύνσεων μέχρι 31.12.2012 ύψους €880.993 και €1.969.767, αντίστοιχα. Ο Διευθυντής των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων καταχώρισε ποινικές αγωγές εναντίον του Συμβουλίου για μη έγκαιρη καταβολή οφειλόμενων εισφορών, για τις οποίες εκδόθηκε απόφαση εναντίον του Συμβουλίου.

Τα συσσωρευμένα ποσά προστίμων που καταβλήθηκαν μέχρι 31.12.2012, σύμφωνα με στοιχεία του Συμβουλίου, ανήλθαν για τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις στις €158.704, ενώ για τον Φόρο Εισοδήματος στις €584.307.

Τέλη σφαγής οφειλόμενα στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες. Το Συμβούλιο παρακρατεί τα τέλη κτηνιατρικών ελέγχων, που εισπράττει από τους πελάτες του σε σχέση με τις υπηρεσίες που παρέχονται από λειτουργούς των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, αντί να τα καταβάλλει στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, ως οφείλει. Το σύνολο των οφειλόμενων τελών στις 31.12.2010, 31.12.2011 και 31.12.2012 ανερχόταν στις €970.841, €1.302.693 και €1.660.634, ενώ η τακτική παρακράτησής τους συνεχίζεται και εντός του 2013.

4.52 ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ - ΓΕΝΙΚΑ

Άδειες πώλησης νερού εντός της περιοχής προμήθειας εκάστου Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας. Σύμφωνα με νομική γνώματευση που εξασφάλισε το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας, η δυνατότητα των Συμβουλίων να παραχωρούν άδειες πώλησης νερού εντός της περιοχής προμήθειάς τους και να καθορίζουν όρους που άπτονται της ποιότητας του νερού θα μπορούσε να θεμελιώσει ευθύνη στα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας, για την εποπτεία των προμηθευτών ύδατος και έλεγχο συμμόρφωσης με τους όρους των χορηγηθεισών αδειών, παρά το γεγονός ότι σχετική αναφορά για την εποπτεία των προμηθευτών

ύδατος γίνεται και σε άλλες νομοθεσίες (Περί Ποιότητας Νερού Νόμος (Ν. 87(Ι)/2001) και Περί Διαχείρισης Υδάτων Νόμος (Ν. 79(Ι)/2010).

Σχετικά με το θέμα αυτό, τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας αποφάσισαν να προωθήσουν σχετική τροποποίηση της νομοθεσίας έτσι ώστε να διευκρινιστεί ότι η εποπτεία της πώλησης νερού από προμηθευτές ύδατος θα διεξάγεται με βάση τον περί της Ποιότητας του Νερού Ανθρώπινης Κατανάλωσης (Παρακολούθηση και Έλεγχος) Νόμο του 2001, από τις αρχές που καθορίζονται στο εν λόγω νομοθέτημα και όχι από τα Συμβούλια.

Προϋπολογισμός. Ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας μας για νομοθετική ρύθμιση της ετοιμασίας και έγκρισης των ετήσιων Προϋπολογισμών των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας, ετοιμάστηκε από τα Συμβούλια σχετικό νομοσχέδιο, το οποίο, αφού ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 2.3.2012 (Ν.9(Ι)/2012).

Καταβολή εισφορών στο Σχέδιο Σύνταξης για σκοπούς του Ταμείου Χηρών και Ορφανών. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, οι Κανονισμοί που αφορούν στα συνταξιοδοτικά οφέληματα του προσωπικού των Συμβουλίων αντικαταστάθηκαν με νέους Κανονισμούς, οι οποίοι, σε αντίθεση με τους προηγούμενους, δεν προνοούν την καταβολή τόκου στις εισφορές του Ταμείου Χηρών και Ορφανών για προηγούμενη υπηρεσία. Οι νέοι Κανονισμοί υιοθετούν ουσιαστικά τις πρόνοιες του περί Συντάξεων Νόμου που αφορά στα μέλη της Δημόσιας Υπηρεσίας, αλλά τα Συμβούλια παρέλειψαν να υιοθετήσουν και τις πρόνοιες της σχετικής εγκυκλίου του Γενικού Λογιστηρίου, η οποία ρύθμιζε το θέμα του τόκου.

Ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας μας, αποφασίστηκε από τα Συμβούλια η τροποποίηση των Κανονισμών ώστε να περιληφθεί πρόνοια για την καταβολή τόκων. Διαπιστώθηκε ότι οι τροποποιήσεις οι οποίες προωθήθηκαν διέπουν μεν την καταβολή τόκου, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζουν αν αυτός θα είναι απλός ή σύνθετος.

Οι Κανονισμοί, αφού έτυχαν νομοτεχνικού ελέγχου και περαιτέρω επεξεργασίας από τη Νομική Υπηρεσία και το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, αντίστοιχα, στάληκαν, στις 15.11.2011 στο Υπουργείο Εσωτερικών για προώθηση στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, με επιστολή του ημερ. 24.7.2012, προς τον Διευθυντή του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας, αναφέρει ότι οι εν λόγω Κανονισμοί θα πρέπει να τροποποιηθούν εκ νέου έτσι ώστε η αναφορά που γίνεται στον περί Συντάξεων Νόμο, να γίνεται υπό την επιφύλαξη των προνοιών της νέας Νομοθεσίας, δηλαδή του περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμου του 2011 και του περί Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων των Κρατικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα περιλαμβανομένων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) Νόμου του 2011.

Οι συντεχνίες, με επιστολή τους ημερ. 11.9.2012, πληροφόρησαν τα Συμβούλια ότι θέση τους είναι όπως στην νέα συλλογική σύμβαση που θα συνομολογηθεί με ισχύ από 1.1.2010, περιληφθεί πρόνοια που να διασαφηνίζει, μεταξύ άλλων, ότι ο τόκος που θα καταβάλλεται από τους υπαλλήλους που μεταπηδούν από το Ταμείο Προνοίας στο Σχέδιο Σύνταξης και αφορά στην εξαγορά προηγούμενης υπηρεσίας θα είναι απλός, προς 6,75%.

Για το θέμα καθορισμού του τόκου υποβλήθηκε σχετικό ερώτημα στον νομικό σύμβουλο του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λάρνακας, ο οποίος επεσήμανε ότι, εφόσον ο τόκος δεν ορίζεται ρητά ως απλός, μπορεί να τύχει ανατοκισμού. Επαναλάβαμε τη θέση της Υπηρεσίας μας ότι, εφόσον οι εισφορές των μελών του Ταμείου Προνοίας, τα οποία επιλέγουν να αφυπηρετήσουν με Σχέδιο Σύνταξης, έτυχαν ανατοκισμού, θα πρέπει κατ'αναλογία και η συνεισφορά τους στο Ταμείο Χηρών και Ορφανών να τύχει του ίδιου χειρισμού, δηλαδή να ανατοκίζεται.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το πιο πάνω θέμα θα συζητηθεί σε συνάντηση μεταξύ των Προέδρων και των Διευθυντών των Συμβουλίων.

Πρώρη αφυπηρέτηση με την παραχώρηση πρόσθετων προσανξήσεων.

- (i) Βάσει πρόνοιας της συλλογικής σύμβασης 1998-2000, η οποία θεσμοθετήθηκε με την ΚΔΠ 379/2010, σε μέλη του Ταμείου Προνοίας, τα οποία είχαν ως σύνηθες όριο αφυπηρέτησης το 65^ο έτος της ηλικίας τους και επιλέγουν να αφυπηρετήσουν πρόωρα με βάση το Σχέδιο Σύνταξης, παραχωρούνται δύο πρόσθετες προσανξήσεις, πάνω στην κλίμακα στην οποία υπηρετούν, έστω και αν αυτές υπερβαίνουν την ανώτατη βαθμίδα της κλίμακας που κατέχουν κατά την αφυπηρέτησή τους.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι η παραχώρηση των δύο προσανξήσεων είχε ως στόχο να ενθαρρύνει τους υπαλλήλους των Συμβουλίων να αφυπηρετήσουν στο 60^ο έτος της ηλικίας τους αντί στο 65^ο, επιλέγοντας συμμετοχή στο Σχέδιο Σύνταξης.

Συνεπώς, με την επέκταση του ορίου υποχρεωτικής αφυπηρέτησης των υπαλλήλων των Συμβουλίων στο 63^ο έτος της ηλικίας τους, η παραχώρηση των δύο πρόσθετων προσανξήσεων δεν δικαιολογείται και με την περαιτέρω επέκταση της ηλικίας αφυπηρέτησης στο 65^ο έτος, καθίσταται εντελώς άνευ ουσίας.

Η Υπηρεσία μας με επιστολή της ημερ. 14.12.2012 προς τον Γενικό Εισαγγελέα, ζήτησε γνωμάτευση κατά πόσο η παραχώρηση των δύο πρόσθετων προσανξήσεων, σύμφωνα με την ΚΔΠ 379/2010 συνάδει με τις διατάξεις του περί της μη Παραχώρησης Προσανξήσεων και Τιμαριθμικών Αυξήσεων στους μισθούς των Αξιωματούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμου του 2011 (Ν192(Ι)/2011) ο οποίος προβλέπει τη μη παραχώρηση προσανξήσεων μέχρι την 31.12.2013.

Ο Γενικός Εισαγγελέας, σε απαντητική επιστολή του ημερ. 18.1.2013, καταλήγει ότι, μελετώντας και συγκρίνοντας τις πρόνοιες του Ν192(Ι)/2011 όσο και της ΚΔΠ 379/2010 κλίνει υπέρ της άποψης ότι οι πρόνοιες του Ν192(Ι)/2011 υπερισχύουν, με αποτέλεσμα να υποχωρούν οι σχετικές διατάξεις της ΚΔΠ 379/2010 αναφορικά με την παραχώρηση των δύο προσανξήσεων. Στην πιο πάνω επιστολή αναφέρεται επίσης ότι είναι ορθότερο να προωθηθεί σχετική νομοθετική ρύθμιση του θέματος ώστε να αποφευχθούν τυχόν αμφιβολίες.

- (ii) Όπως αναφέρεται στην προηγούμενη Έκθεσή μας, το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων (ΤΕΠ) ζήτησε να ενημερωθεί κατά πόσο στους Κανονισμούς των Συμβουλίων περιλαμβάνεται πρόνοια για πρόωρη αφυπηρέτηση, επισημαίνοντας ότι, σύμφωνα με τον περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο, μετά τις 28.2.2001 οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται επιπρόσθετα των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων στα πλαίσια πρόωρης αφυπηρέτησης υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος.

Επισημάναμε ότι, ναι μεν τα Συμβούλια δεν κατέβαλαν πρόσθετη χρηματική αποζημίωση σε υπαλλήλους τους που αφυπηρέτησαν πρόωρα, ωστόσο παραχωρήθηκαν, όπως αναφέρεται πιο πάνω, ως αποζημίωση, δύο πρόσθετες προσανξήσεις, που είχαν ως αποτέλεσμα υπάλληλοι των Συμβουλίων, μέλη του Ταμείου Προνοίας, οι οποίοι επέλεξαν να αφυπηρετήσουν με Σχέδιο Σύνταξης από την 1.3.2001 και μετέπειτα, να λάβουν αυξημένη σύνταξη και φιλοδώρημα.

Βάσει της πιο πάνω επισήμανσής μας, τα Συμβούλια υπέβαλαν σχετικό ερώτημα στον Διευθυντή του ΤΕΠ, ο οποίος ενημέρωσε τα Συμβούλια ότι το επιπρόσθετο ποσό φιλοδωρήματος αφυπηρέτησης που προκύπτει από την παραχώρηση δύο επιπρόσθετων προσανξήσεων αποτελεί όφελος από μισθωτές υπηρεσίες και κατά συνέπεια υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος και τα Συμβούλια, με βάση τα άρθρα 40 και 41 του περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου αρ.118(Ι)/2002 οφείλουν όπως παρακρατήσουν και καταβάλουν στο Διευθυντή του ΤΕΠ φόρο επί του πιο πάνω ποσού. Επίσης, ζητήθηκε όπως υποβληθούν από τα Συμβούλια άμεσα στο ΤΕΠ, για κάθε έτος από την 1.3.2001, στοιχεία για τους υπαλλήλους στους οποίους έχει καταβληθεί επιπρόσθετο φιλοδώρημα λόγω της

παραχώρησης των δύο πρόσθετων προσαυξήσεων καθώς και το ύψος του επιπρόσθετου φιλοδωρήματος. Τα Συμβούλια απέστειλαν καταστάσεις με τα εν λόγω στοιχεία.

Κανονισμοί Αποθηκών και Οικονομικές Οδηγίες. Δεν έχουν ακόμη υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση και δημοσίευση οι Κανονισμοί Αποθηκών και οι Οικονομικές Οδηγίες που υιοθέτησαν και εφαρμόζουν τα Συμβούλια, όπως προβλέπεται στο άρθρο 40(1)(η) και (2) του περί Υδατοπρομήθειας (Δημοτικές και Άλλες Περιοχές) Νόμου.

4.53 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Τα έσοδα του Συμβουλίου για το 2012 ανήλθαν σε €595.588, σε σύγκριση με €927.733 το 2011. Αυτά περιλαμβάνουν κρατική χορηγία ύψους €485.123 και έσοδα από απασχόληση του προσωπικού του Συμβουλίου σε άλλες Υπηρεσίες, ύψους €110.247. Τα έξοδα του Συμβουλίου ήταν όσα και τα έσοδά του. Η μείωση που παρουσιάζουν τα έξοδα του Συμβουλίου σε σχέση με το 2011 οφείλεται στην αφυπηρέτηση, εντός του 2011, δύο υπαλλήλων του Συμβουλίου και στις μειώσεις που επιβλήθηκαν στους μισθούς των υπαλλήλων.

Ποσό που δεν περιλαμβάνεται στις οικονομικές καταστάσεις. Στις οικονομικές καταστάσεις δεν περιλαμβάνεται το ποσό των €7.705.243 (€7.560.976 για το 2011), το οποίο αντιπροσωπεύει την αξία του νερού που αγόρασε το Συμβούλιο από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων κατά την περίοδο 14.8.1974-31.12.2012 για τις ανάγκες των Τουρκοκυπρίων κατοίκων της πόλης της Αμμοχώστου και το οποίο αναφέρεται υπό μορφή σημείωσης.

Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού. Τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού που εμφανίζονται στον ισολογισμό στις 31.12.2012 περιλαμβάνουν μόνο τα υπόλοιπα των λογαριασμών που έχουν δημιουργηθεί μετά τις 14.8.1974, επειδή τα σχετικά βιβλία και οι λογαριασμοί για την περίοδο πριν από τις 14.8.1974 έχουν εγκαταλειφθεί στην Αμμόχωστο, ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής.

Γεγονότα μεταγενέστερα της ημερομηνίας της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης. Στις 29.3.2013, μετά την απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 2013 του Eurogroup σχετικά με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο, η οποία περιλαμβάνει σχέδια για την αναδιάρθρωση του χρηματοοικονομικού τομέα και διασφαλίζει τις καταθέσεις κάτω από €100.000, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε σχετικά Διατάγματα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, εφαρμόζοντας μέτρα δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις του Συμβουλίου που επηρεάζονται από τα πιο πάνω μέτρα, κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων, ανέρχονταν σε €38.550 στην Τράπεζα Κύπρου, από τις οποίες ποσοστό 47,5% θα μετατραπεί σε μετοχικό κεφάλαιο. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συμβουλίου, μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, δεν ήταν ακόμα σε θέση να εκτιμήσει τη δίκαιη αξία αυτών των μετοχών και ως εκ τούτου την επίδραση της μετατροπής αυτής στις οικονομικές καταστάσεις.

Προσωπικό. Το προσωπικό του Συμβουλίου στις 31.12.2012 ανερχόταν στα τρία άτομα, όπως και στις 31.12.2011, από τους οποίους ο ένας είναι αποσπασμένος στην Πολιτική Άμυνα Λεμεσού, ο ένας είναι αποσπασμένος στο Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας, ενώ ο τρίτος, ο Λογιστής του Συμβουλίου Αμμοχώστου, ο οποίος αφυπηρέτησε εντός του 2013, αφιέρωνε περίπου το 50% του χρόνου του για τις εργασίες του Συμβουλίου, ενώ τον υπόλοιπο χρόνο απασχολείτο στο Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας. Οι δαπάνες για μισθούς, εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία και άλλα ωφελήματα προσωπικού ανήλθαν στις €240.135 το 2012 σε σύγκριση με €317.735 το 2011. Η μείωση οφείλεται στην αφυπηρέτηση δύο ατόμων εντός του 2011 και η μείωση στις συντάξεις, από €372.252 το 2011 σε €354.212 το 2012, οφείλεται στο ότι δύο συνταξιούχοι απεβίωσαν, καθώς επίσης και στις μειώσεις που επιβλήθηκαν στις συντάξεις.

4.54 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσίασαν πλεόνασμα ύψους €1.357.085, σε σύγκριση με ζημιά ύψους €1.013.492 το 2011, το οποίο οφείλεται κυρίως στο αναλογιστικό κέρδος του Σχεδίου Συντάξεως και Φιλοδορημάτων, ύψους €1.493.273.

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα του Συμβουλίου ανήλθαν σε €8.520.651, σε σύγκριση με €8.628.443 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή μείωση κατά €107.792, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση στην κατανάλωση νερού και τη συνεπαγόμενη μείωση των εισπράξεων από πώληση νερού κατά περίπου €220.000.

(γ) **Κόστος πωλήσεων.** Το κόστος πωλήσεων ανήλθε σε €3.204.850 σε σύγκριση με €3.885.071 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή μείωση ύψους €680.221 ή ποσοστό 17,5%.

(δ) **Έξοδα.** Τα έξοδα ανήλθαν σε €4.888.065 σε σύγκριση με €4.954.951 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή μείωση ύψους €66.886 ή ποσοστό 1,35%, που οφείλεται κυρίως στη μείωση των δαπανών για μισθούς και ωφελήματα προσωπικού κατά €273.980.

(ε) **Ρευστότητα/βιωσιμότητα του Συμβουλίου.** Η οικονομική κατάσταση του Συμβουλίου καθώς και η ρευστότητά του παρουσίασαν βελτίωση κατά τα έτη 2011 και 2012 η οποία οφείλεται, κυρίως, στις επιβολές αυξήσεων στα τέλη κατανάλωσης από την 1.1.2010 και την 1.8.2010, αλλά και στην άντληση νερού από τις διατρήσεις του Συμβουλίου, που είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους αγοράς νερού. Λόγω της τήρησης σημαντικών χρηματικών διαθεσίμων (€8 εκ.) σε εμπορικές τράπεζες, το Συμβούλιο έχει επηρεαστεί δυσμενώς μετά τα διατάγματα που εξέδωσε η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, εφαρμόζοντας μέτρα για τις δύο τράπεζες δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

(στ) **Υποχρεώσεις.** Στις τρέχουσες υποχρεώσεις περιλαμβάνεται ποσό €16,8 εκ. προς το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) σε σχέση με την αγορά νερού, στο οποίο δεν περιλαμβάνονται τόκοι, οι οποίοι, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Τμήματος, ανέρχονταν, στις 31.12.2012, σε €9.701.934.

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, πρόταση που υποβλήθηκε στις 8.2.2010 στο Υπουργικό Συμβούλιο από τον Υπουργό Εσωτερικών, με εισήγηση για διαγραφή των καθυστερημένων οφειλών των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας και Λάρνακας προς το ΤΑΥ για την περίοδο μέχρι τις 31.12.2008, οι οποίες ανέρχονται στην περίπτωση της Λάρνακας στα €15.018.829 χωρίς τόκους, αποσύρθηκε με εισήγηση του Υπουργού Εσωτερικών. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, με επιστολή του ημερ. 30.1.2012 προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, διαβίβασε επιστολή του Συμβουλίου ημερ. 10.1.2012, με την οποία ζητείται η επανυποβολή σχετικής Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο. Όπως πληροφορηθήκαμε από το Υπουργείο Εσωτερικών, μέχρι σήμερα το Υπουργείο Οικονομικών δεν υπέβαλε απόψεις ή εισηγήσεις επί του θέματος.

Το Συμβούλιο θεωρεί δεδομένο ότι οι καθυστερημένες οφειλές του προς το ΤΑΥ για την περίοδο μέχρι 31.12.2008 θα διαγραφούν, μαζί με τους τόκους, σύμφωνα με την εισήγηση της αρμόδιας Υπουργικής Επιτροπής, και κατ'αναλογία της ρύθμισης που έγινε για το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού.

Επισημαίνεται ότι, η αγωγή που καταχωρίστηκε από το ΤΑΥ στις 31.5.2007 κατά του Συμβουλίου, αποσύρθηκε από τη Νομική Υπηρεσία, άνευ βλάβης του δικαιώματος του ενάγοντα να καταχωρίσει άλλη αγωγή μελλοντικά.

Το Συμβούλιο, με επιστολή του ημερ. 5.4.2011, πληροφόρησε τον Διευθυντή του ΤΑΥ ότι αποφάσισε να προχωρήσει σε σταδιακή εξόφληση των οφειλών του προς το ΤΑΥ για το 2009 ύψους €1.932.843, κοινοποιώντας το σχετικό πρόγραμμα αποπληρωμής σε πέντε δόσεις. Το ΤΑΥ θεωρεί ότι μέρος των εμβασμάτων που καταβάλλονται αφορούν στην εξόφληση τόκων, αναφέροντας ότι δεν έχει αρμοδιότητα να ικανοποιήσει το αίτημα του Συμβουλίου για διαγραφή των τόκων. Το Συμβούλιο, με επιστολή του ημερ. 9.1.2012 πληροφόρησε τον Διευθυντή του ΤΑΥ ότι, σύμφωνα με νομική γνωμάτευση που εξασφάλισε, η

ενέργεια καταλογισμού μέρους του ποσού που καταβλήθηκε προς εξόφληση, έναντι τόκων, είναι παράνομη, ωστόσο το ΤΑΥ συνεχίζει μέχρι σήμερα να κατανέμει μέρος των πληρωμών του Συμβουλίου έναντι τόκων.

Το Συμβούλιο κατέβαλε κανονικά τις δύο πρώτες δόσεις βάσει του προαναφερόμενου προγράμματος αποπληρωμής. Για την τρίτη δόση, ύψους €400.000, εκδόθηκε από το Συμβούλιο επιταγή, η οποία αποστάληκε στο ΤΑΥ ταχυδρομικώς, στις 29.1.2013. Το Συμβούλιο, μετά την παραλαβή της τραπεζικής κατάστασης, που αφορούσε στον Φεβρουάριο 2013, διαπίστωσε ότι η πιο πάνω επιταγή δεν είχε εκκαθαριστεί και, κατόπιν επικοινωνίας με το ΤΑΥ, διαπιστώθηκε ότι η επιταγή προφανώς απολέσθηκε. Στο μεταξύ είχαν ληφθεί οι γνωστές αποφάσεις του Eurogroup σχετικά με την αναδιάρθρωση των τραπεζών, με αποτέλεσμα μέρος του πιο πάνω ποσού να τύχει απομείωσης από τον λογαριασμό του Συμβουλίου.

Γεγονότα μεταγενέστερα της ημερομηνίας της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης. Στις 29.3.2013, μετά την απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 2013 του Eurogroup σχετικά με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο, η οποία περιλαμβάνει σχέδια για την αναδιάρθρωση του χρηματοοικονομικού τομέα και διασφαλίζει τις καταθέσεις κάτω από €100.000, σύμφωνα με τη κοινοτική νομοθεσία, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε σχετικά Διατάγματα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, εφαρμόζοντας μέτρα δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις του Συμβουλίου στις δύο πιο πάνω τράπεζες που επηρεάζονται από τα πιο πάνω μέτρα, κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων, ανέρχονταν σε €1.107.660 στη Λαϊκή Τράπεζα (περιλαμβανομένων αξιογράφων ονομαστικής αξίας €550.000) και €5.971.315 στην Τράπεζα Κύπρου. Συνολικό ποσό €4.650.575 αφορά σε καταθέσεις του Σχεδίου Σύνταξης, €24.829 αφορά κατοχύρωση του Ταμείου Προνοίας και το υπόλοιπο αφορά σε μετρητά διαθέσιμα για τις ανάγκες λειτουργίας του Συμβουλίου.

Όσον αφορά στα μετρητά του Συμβουλίου στη Λαϊκή Τράπεζα, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος ότι μεγάλο μέρος των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων θα απολεσθούν. Το Συμβούλιο δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει το ποσό των πιθανών ζημιών κατά την ημερομηνία έγκρισης των οικονομικών του καταστάσεων για το 2012. Μετά την ψήφιση συμπληρωματικού Προϋπολογισμού (Ν.23(ΙΙ)/2013), το Συμβούλιο εξέφρασε την πρόθεσή του για υποβολή αίτησης αποζημίωσης, από την Κυβέρνηση, των μετρητών του Σχεδίου Σύνταξης στη Λαϊκή Τράπεζα, ώστε αυτά να τύχουν της ίδιας μεταχείρισης με τους καταθέτες της Τράπεζας Κύπρου, δηλαδή να απομειωθούν κατά 47,5%.

Σε σχέση με τις μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στη Τράπεζα Κύπρου, η ζημιά απομείωσης ανέρχεται στο 47,5% του ποσού των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων μείον τη δίκαιη αξία των μετοχών που παραχωρήθηκαν σε αντάλλαγμα για την μετατροπή μέρους των ανασφάλιστων καταθέσεων στην συγκεκριμένη τράπεζα σε μετοχές, οι οποίες ανέρχονται στις 2.836.375 τάξης Α και ονομαστικής αξίας €1.00 έκαστη, με ισχύ από τη 30^η Ιουλίου 2013.

Προσωπικό.

Μισθοί, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές. Στις 31.12.2012 το Συμβούλιο εργοδοτούσε 49 πρόσωπα που υπηρετούσαν σε μόνιμες θέσεις, οκτώ τακτικούς εργάτες και ένα τακτικό ωρομίσθιο βοηθό γραφείου. Οι συνολικές δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα ταμεία ανήλθαν σε €4.148.365, σε σύγκριση με €4.224.097 το 2011, με μέσο όρο δαπανών για κάθε υπάλληλο €42.776 (€42.469 το 2011), χωρίς να ληφθεί υπόψη η εισφορά στο Ταμείο Συντάξεων και Ταμείο Προνοίας. Επιπρόσθετα, οι αποδοχές των δύο υπαλλήλων του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Αμμοχώστου, που είναι αποσπασμένοι στο Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας, ανήλθαν σε €86.605 (€122.044 το 2011).

Σχέδιο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων.

(α) Οικονομική κατάσταση. Η υποχρέωση του Συμβουλίου προς το Σχέδιο στις 31.12.2012, ανήλθε στα €10.909.650, σε σύγκριση με €11.322.107 στις 31.12.2011, ενώ οι δαπάνες για συντάξεις και φιλοδορήματα, σε €548.563, σε σύγκριση με €210.125 στις 31.12.2011.

(β) Ελλειμματική εισφορά. Σύμφωνα με αναλογιστική εκτίμηση που έγινε με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2008, και είχε ως όριο υποχρεωτικής αφυπηρέτησης όλων των υπαλλήλων το 63^ο έτος, η μη

χρηματοδοτούμενη υποχρέωση του Ταμείου ανερχόταν σε €3.242.514 και θα αναγνωριστεί στις οικονομικές καταστάσεις εντός πέντε ετών. Η αποπληρωμή της μη χρηματοδοτούμενης υποχρέωσης άρχισε από 1.1.2009 με εισφορά 19,3% πάνω στις συντάξιμες απολαβές του προσωπικού, καθώς και με ποσοστό εισφοράς του Συμβουλίου για κάλυψη της τρέχουσας υπηρεσίας των υπαλλήλων του, το οποίο υπολογίστηκε στο 25,3%, δηλαδή το συνολικό ποσό εισφοράς ανέρχεται από 1.1.2009 στο 44,6%. Με βάση αναλογιστική μελέτη, ημερομηνίας εκτίμησης 31.12.2011, τα αποτελέσματα της οποίας εφαρμόστηκαν από την 1.4.2012, η συνεισφορά του Συμβουλίου στο Σχέδιο Συντάξεων καθορίστηκε στο 16,1% έναντι της μελλοντικής υπηρεσίας των μελών του Σχεδίου και στο 9,4% έναντι της προηγούμενης τους υπηρεσίας. Στη μελέτη αναφέρεται επίσης ότι σύμφωνα με τον περί Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων Κρατικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα περιλαμβανομένων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) Νόμο του 2011 Ν113(Ι)/2011, το Συμβούλιο θα αποκόπτει από κάθε υπάλληλο ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό ίσο με 3% των μηνιαίων απολαβών του, το οποίο θα αποτελεί εισόδημα για το Συμβούλιο, θα χρησιμοποιηθεί για κάλυψη των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων, με αποτέλεσμα το κανονικό ποσοστό εισφοράς να μειωθεί από 1.10.2011 στο 13,1%.

Με βάση την επικαιροποίηση της αναλογιστικής μελέτης που έγινε με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2012, προκύπτει αναλογιστικό κέρδος ύψους €1.174.102, ενώ μετά την αναγνώριση της μεταβατικής υποχρέωσης κατά τα έτη 2009-2012, το υπόλοιπο της μη χρηματοδοτούμενης υποχρέωσης στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €744.398.

(γ) Απομείωση της αξίας των επενδύσεων σε αξιόγραφα που κατείχε το Σχέδιο Συντάξεων και Φιλοδορημάτων. Το Συμβούλιο, έχει επενδύσει συνολικό ποσό €1.746.021 από τα ταμειακά διαθέσιμα του Σχεδίου Συντάξεων και Φιλοδορημάτων, σε αξιόγραφα εμπορικών τραπεζών, η τιμή αγοράς των οποίων, στις 31.12.2012, παρουσίαζε σημαντική μείωση, με αποτέλεσμα να αναγνωριστεί στις οικονομικές καταστάσεις του Συμβουλίου ζημιά απομείωσης ύψους €481.494 (31.12.2011-€750.999). Με βάση τα μέτρα που λήφθηκαν ύστερα από την απόφαση του Eurogroup ημερ. 25.3.2013, τα αξιόγραφα της Λαϊκής Τράπεζας, ονομαστικής αξίας €550.000, υπέστησαν περαιτέρω απομείωση. Σημειώνεται ότι, στις 31.12.2012, η επένδυση του Σχεδίου Συντάξεων και Φιλοδορημάτων σε αξιόγραφα τραπεζικών οργανισμών ανέρχονταν στο 5,7% των αποθεματικών του (11% στις 31.12.2011).

Ατιμολόγητο νερό. Το ποσοστό ατιμολόγητου νερού, που προκύπτει ως η διαφορά μεταξύ της ποσότητας νερού που αγοράστηκε και αυτής που τιμολογήθηκε, παρουσίασε μείωση, από 27,6% το 2011 σε 24,8% το 2012, το οποίο αντιπροσωπεύει 1.342.310 κ.μ. νερού. Εντούτοις, αυτό εξακολουθεί να παραμένει σε ψηλότερα από τα συνηθισμένα επίπεδα, τα οποία υπολογίζονται γύρω στο 23%. Στο ποσοστό αυτό περιλαμβάνονται οι ποσότητες νερού οι οποίες απωλέστηκαν λόγω διαρροών του δικτύου, βλάβης υδρομετρητών, ανακριβειών ή λανθασμένων ενδείξεων, κλοπών και παράνομων συνδέσεων καθώς και οι νόμιμες μη τιμολογούμενες καταναλώσεις (πυροσβεστική, πλύσιμο αγωγών). Σύμφωνα με το Συμβούλιο, η αύξηση που παρουσίασε το ατιμολόγητο νερό κατά τα έτη 2010-2011, σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, ήταν αναμενόμενη και οφείλεται κυρίως στις βλάβες που προκλήθηκαν στο δίκτυο, λόγω των αυξομειώσεων στην πίεση που δέχονταν οι αγωγοί κατά τη διάρκεια των περικοπών που ίσχυαν κατά τα προηγούμενα έτη. Όπως πληροφορηθήκαμε, οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Συμβουλίου καταβάλλουν προσπάθειες μείωσης του προβλήματος, με την εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων τηλεμετρίας.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο, το ποσοστό ατιμολόγητου νερού στη Λάρνακα παραμένει πάντοτε ψηλότερο από τα άλλα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας, λόγω του ότι οι αγωγοί του Συμβουλίου επεκτείνονται παραθαλάσσια, σε έδαφος με νερό και οι οποιεσδήποτε απώλειες εντοπίζονται δύσκολα, αφού το νερό χάνεται υπόγεια και δεν εμφανίζεται στην επιφάνεια.

Καταναλωτές Νερού.

(α) Χρεώστες πώλησης νερού. Το υπόλοιπο των χρεωστών από πώληση νερού ανήλθε σε €1.802.790, στις 31.12.2012 σε σύγκριση με €1.305.986 στις 31.12.2011, μέρος του οποίου αφορά καταναλωτές των οποίων το Συμβούλιο προχώρησε στην αποσύνδεση του υδρομετρητή τους και καταναλωτές που αποπληρώνουν το υπόλοιπο τους με δόσεις.

(β) Μειώσεις στους λογαριασμούς καταναλωτών. Οι μειώσεις που παραχωρήθηκαν για υπερβολικές καταναλώσεις λόγω διαρροών ή τακτοποιήσεων λογαριασμών, ανήλθαν σε €220.417 το 2012, σε σύγκριση με €302.987 το 2011 και αντιπροσωπεύουν 72.317 κ.μ. νερού (65.146 κ.μ. το 2011) σε 346 καταναλωτές (361 το 2011).

4.55 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 παρουσίασαν έλλειμμα ύψους €743.776, σε σύγκριση με επίσης έλλειμμα ύψους €4.273.010 το 2011.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα από την πώληση νερού για το 2012 ανήλθαν σε €14.902.512, σε σύγκριση με €10.627.383 το 2011. Η αύξηση οφείλεται στις νέες διατιμήσεις που επιβλήθηκαν από 1.5.2012. Κατά το 2012, ο αριθμός των καταναλωτών αυξήθηκε κατά 9.757, κυρίως λόγω της ένταξης της περιοχής του Δήμου Γερμασόγειας στα όρια υδατοπρομήθειας του Συμβουλίου, βάσει Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 7.11.2012 και ανήλθε σε 94.348. Η ποσότητα νερού που μετρήθηκε και τιμολογήθηκε κατά το 2012 ανήλθε σε 10.518.490 κ.μ., σε σύγκριση με 10.535.524 κ.μ. το 2011. Σημειώνεται ότι η πρώτη τιμολόγηση των νέων καταναλωτών του Συμβουλίου που διαμένουν στο Δήμο Γερμασόγειας έγινε εντός του 2013.

(γ) Κόστος πωλήσεων. Το κόστος πωλήσεων ανήλθε σε €10.021.508, σε σύγκριση με €9.587.531 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €433.977 ή ποσοστό 4,5%. Η αύξηση οφείλεται στον τερματισμό της παραχώρησης, από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, δωρεάν ποσοτήτων νερού από την 1.1.2012, βάσει συμφωνίας που υπογράφηκε με το Συμβούλιο στις 10.7.2009, καθώς και στην αγορά νερού για κάλυψη των αναγκών του Δήμου Γερμασόγειας για την περίοδο 7.11-31.12.2012.

(δ) Έξοδα. Τα έξοδα ανήλθαν σε €9.522.946 σε σύγκριση με €9.489.549 το 2011, παρέμειναν, δηλαδή, περίπου στα ίδια επίπεδα.

(ε) Ρευστότητα του Συμβουλίου. Η οικονομική κατάσταση του Συμβουλίου παρουσίασε μικρή βελτίωση και οι καθαρές τρέχουσες υποχρεώσεις του μειώθηκαν, από €14,0 εκ. στις 31.12.2011, σε €13,3 εκ. στις 31.12.2012, κυρίως λόγω της αύξησης των τελών πώλησης νερού. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα πιο κάτω, λόγω της τήρησης σημαντικών χρηματικών διαθεσίμων (€16,1 εκ.) στη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, το Συμβούλιο έχει επηρεαστεί δυσμενώς μετά τα Διατάγματα που εξέδωσε η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αναφορικά με τις πιο πάνω τράπεζες, εφαρμόζοντας μέτρα δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Η Πρόεδρος του Συμβουλίου επισήμανε ότι, από το πιο πάνω ποσό, τα €9 εκ. αφορούσαν σε επενδύσεις (τραπεζικές καταθέσεις) για τα συνταξιοδοτικά οφελήματα του προσωπικού.

Οικονομικές εκκρεμότητες μεταξύ του Συμβουλίου και του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ). Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, παρόλο που οι οφειλές του Συμβουλίου προς το ΤΑΥ μέχρι τις 30.6.2009, ύψους €56,7 εκ., διαγράφηκαν με βάση συμφωνία που υπογράφηκε μεταξύ των δύο μερών στις 10.7.2009, κατόπιν έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου, παρατηρήθηκε εκ νέου συσσώρευση οφειλομένων ποσών του Συμβουλίου προς το ΤΑΥ, τα οποία στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €18.588.124, πλέον τόκους οι οποίοι, σύμφωνα με υπολογισμούς του ΤΑΥ, ανέρχονταν κατά την πιο πάνω ημερομηνία σε €1.354.417. Επισημαίνεται ότι πρόσθετο συνολικό ποσό ύψους €954.761, που αφορά σε αγορά ποσότητας νερού για το 2012, για την οποία τα σχετικά τιμολόγια δεν είχαν εκδοθεί από το ΤΑΥ μέχρι τις 31.12.2012, περιλαμβάνεται στις οικονομικές καταστάσεις ως πρόβλεψη στα οφειλόμενα έξοδα.

Η συμφωνία της 10.7.2009 διαλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ότι το Συμβούλιο θα αυξήσει σταδιακά, σε τρεις φάσεις, τα τέλη του, ώστε να καλύπτει το κόστος του. Για σκοπούς εφαρμογής της πρόνοιας αυτής, το Συμβούλιο προχώρησε διαχρονικά στην αύξηση των τελών του, με την τελευταία αύξηση να τίθεται σε ισχύ την 1.5.2012 (ΚΔΠ 159/2012). Επισημαίνεται ότι από την 1.1.2012, το Συμβούλιο καταβάλλει πλήρως το κόστος του νερού που αγοράζει από το ΤΑΥ.

Η ρευστότητα του Συμβουλίου επηρεάστηκε δυσμενώς από την εφαρμογή του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013. Η Υπηρεσία μας, με επιστολή της ημερ. 8.4.2013 προς το Συμβούλιο, ζήτησε όπως πληροφορηθεί τους λόγους για τους οποίους το Συμβούλιο, αντί να προχωρήσει στην εξόφληση τουλάχιστον μέρους των οφειλών του προς το ΤΑΥ, τηρούσε στην τράπεζα τόσο μεγάλα χρηματικά υπόλοιπα (€7.062.710 στις 26.3.2013), τα οποία υπερέβαιναν, κατά την άποψή μας, κατά πολύ τις τρέχουσες ανάγκες του Συμβουλίου. Επισημάναμε ότι, εάν οι επανειλημμένες παλαιότερες παραινήσεις της Υπηρεσίας μας για αποφυγή εκ νέου συσσώρευσης οφειλών του Συμβουλίου προς το ΤΑΥ είχαν εισακουστεί, η τυχόν απώλεια καταθέσεων από την εφαρμογή των διατάξεων του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013 θα είχε περιοριστεί.

Το Συμβούλιο, με επιστολή του ημερ. 23.4.2013, εξέφρασε την άποψη ότι τα διαθέσιμα τραπεζικά υπόλοιπα του Συμβουλίου στις αρχές του τρέχοντος έτους επαρκούσαν για να καλύψουν μόνο τρέχουσες υποχρεώσεις του και το ΣΥΛ δεν ήταν σε θέση να πληρώσει επιπρόσθετο ποσό για κάλυψη τιμολογίων του ΤΑΥ για περιόδους πριν από την 1.1.2012. Στην ίδια επιστολή επισημαίνεται ότι το Συμβούλιο αναγνωρίζει την υποχρέωσή του για σταδιακή εξόφληση των οφειλών του προς το ΤΑΥ.

Σύμφωνα με την Πρόεδρο, το Συμβούλιο ήταν έτοιμο να εξετάσει και να προωθήσει ενέργειες για σταδιακή κάλυψη των υποχρεώσεων του προς το ΤΑΥ, αλλά λόγω της επικρατούσας οικονομικής κατάστασης, αντιμετωπίζει, από τις αρχές του 2013, σοβαρό πρόβλημα στην είσπραξη τελών και δικαιωμάτων από τους καταναλωτές. Επιπρόσθετα, εξέφρασε την άποψη ότι θα έπρεπε να διαφυλαχθεί κάποιο ποσό για απρόβλεπτες δαπάνες, ειδικά λόγω της ένταξης της υδρευόμενης περιοχής Γερμασόγειας στα όρια του Συμβουλίου.

Γεγονότα μεταγενέστερα της ημερομηνίας της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης. Στις 29.3.2013, μετά την απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 2013 του Eurogroup σχετικά με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο, η οποία περιλαμβάνει σχέδια για την αναδιάρθρωση του χρηματοοικονομικού τομέα και διασφαλίζει τις καταθέσεις κάτω από €100.000, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε σχετικά διατάγματα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και τη Τράπεζα Κύπρου, εφαρμόζοντας μέτρα δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις του Συμβουλίου στις δύο πιο πάνω τράπεζες που επηρεάστηκαν από τα πιο πάνω μέτρα κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων ανέρχονταν σε €5.218.220 στη Λαϊκή Τράπεζα και €10.844.463 στην Τράπεζα Κύπρου. Συνολικό ποσό €8.384.454 αφορά σε καταθέσεις του Σχεδίου Σύνταξης, €615.519 αφορά κατοχύρωση του Ταμείου Προνοίας και το υπόλοιπο (€7.062.710) αφορά σε μετρητά διαθέσιμα για τις ανάγκες λειτουργίας του Συμβουλίου.

Όσον αφορά στα μετρητά του Συμβουλίου στη Λαϊκή Τράπεζα, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος ότι μεγάλο μέρος των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων θα απολεσθούν. Το Συμβούλιο δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει το ποσό των πιθανών ζημιών κατά την ημερομηνία ετοιμασίας της Ετήσιας Έκθεσης της Υπηρεσίας μας. Μετά την ψήφιση συμπληρωματικού Προϋπολογισμού (Ν.23(ΙΙ)/2013), το Συμβούλιο εξέφρασε την πρόθεσή του για υποβολή αίτησης αποζημίωσης, από την Κυβέρνηση, των μετρητών του Σχεδίου Σύνταξης στη Λαϊκή Τράπεζα ώστε αυτά να τύχουν της ίδιας μεταχείρισης με τους καταθέτες της Τράπεζας Κύπρου, δηλαδή να απομειωθούν κατά 47,5%.

Σε σχέση με τις μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου, η ζημιά απομείωσης ανέρχεται στο 47,5% του ποσού των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων μείον τη δίκαιη αξία των 5.151.102 μετοχών τάξης Α, ονομαστικής αξίας €1,00 έκαστη (εκ των οποίων 2.115.853 μετοχές αφορούν στις επενδύσεις για συνταξιοδοτικά ωφελήματα του προσωπικού), που παραχωρήθηκαν σε αντάλλαγμα για τη μετατροπή μέρους των ανασφάλιστων καταθέσεων στη συγκεκριμένη τράπεζα, την οποία το Συμβούλιο δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει κατά την ημερομηνία ετοιμασίας της Έκθεσής μας.

Προσωπικό.

(α) Μισθοί, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές. Στις 31.12.2012 το Συμβούλιο εργοδοτούσε συνολικά 104 άτομα (115 άτομα το 2011) και οι συνολικές δαπάνες για μισθούς, υπερωρίες, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία ήταν €7.827.487, σε σύγκριση με €7.998.729 το 2011, με μέσο

όρο δαπανών για κάθε υπάλληλο €47.371 (€43.608 το 2011), χωρίς να ληφθεί υπόψη η εισφορά στο Ταμείο Συντάξεων. Η αύξηση στον μέσο όρο δαπανών, οφείλεται κυρίως στις αφυπηρετήσεις 11 ατόμων κατά το 2012.

(β) Υπερωριακή αποζημίωση. Οι δαπάνες για την υπερωριακή αποζημίωση 60 ατόμων κατά τη διάρκεια του 2012, ανήλθαν σε €371.137, σε σύγκριση με €482.639 για 77 άτομα το 2011.

Ιατρική και κοινωνική πρόνοια. Για τη λειτουργία του Σχεδίου Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης δαπανήθηκε κατά το 2012 ποσό €445.151 (€456.701 το 2011), το οποίο αφορά, κυρίως, στο ετήσιο ασφάλιστρο που καταβλήθηκε σε ασφαλιστική εταιρεία (€323.296), βάσει συμβολαίου, για κάλυψη της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης του προσωπικού και που αναλογεί με μέση ετήσια δαπάνη για κάθε μέλος του Σχεδίου περίπου €2.544.

Η ετήσια συνεισφορά του Συμβουλίου στο Ταμείο Ενημερίας για το 2012, που αντιπροσωπεύει ποσοστό ύψους 4% πάνω στις απολαβές του προσωπικού, ανήλθε σε €135.837 (€137.629 για το 2011). Επιπρόσθετα, το Συμβούλιο κατέβαλε σε δικαιούχους του Ταμείου συνολικό ποσό €24.750 (€26.250 κατά το 2011), για σπουδαστικό επίδομα τέκνου, βάσει της συλλογικής σύμβασης για την περίοδο 1.1.2007 – 31.12.2009.

Ταμεία ωφελημάτων αφυπηρέτησης.

(α) Οικονομική κατάσταση. Το υπόλοιπο των επενδύσεων του Σχεδίου Συντάξεων και του κατοχυρωμένου Ταμείου Προνοίας στις 31.12.2012 ήταν €18.405.104 (€17.480.680 το 2011).

(β) Αναλογιστικό έλλειμμα Σχεδίου Συντάξεων. Σύμφωνα με την τελευταία αναλογιστική εκτίμηση του Σχεδίου Συντάξεων, που έγινε με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2010 και είχε ως όριο υποχρεωτικής αφυπηρέτησης όλων των υπαλλήλων το 63ο έτος, το Σχέδιο παρουσιάζει αναλογιστικό έλλειμμα ύψους €6.430.000. Το Συμβούλιο ενέκρινε, στις 7.11.2011, ετήσια συνεισφορά ύψους €573.000 έναντι του αναλογιστικού ελλείμματος. Σύμφωνα με την αναλογιστική μελέτη, για κάλυψη της μελλοντικής υπηρεσίας των παρόντων μελών, το Συμβούλιο θα πρέπει να καταβάλλει στο Σχέδιο ποσοστό εισφοράς ύψους 25% πάνω στις συντάξιμες απολαβές του προσωπικού.

Ατιμολόγητο νερό. Το ποσοστό του ατιμολόγητου νερού κατά το 2012 ήταν 22,87% και αντιπροσωπεύει 3.119.337 κ.μ. νερού, αξίας €2.401.889. Το αντίστοιχο ποσοστό του 2011 ήταν 24,2% και αντιπροσωπεύει 3.359.726 κ.μ. νερού, αξίας €2.586.989. Σύμφωνα με το Συμβούλιο η μείωση οφείλεται στην σταδιακή αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν στο δίκτυο λόγω των περικοπών στην παροχή νερού κατά τα προηγούμενα χρόνια.

Καταναλωτές νερού.

(α) Χρεώστες πώλησης νερού. Το υπόλοιπο των χρεωστών από πώληση νερού ανήλθε σε €1.797.446 σε σύγκριση με €1.317.603 το 2011, σημαντικό μέρος του οποίου (€418.844) αφορά καταναλωτές των οποίων το Συμβούλιο προχώρησε στην αποσύνδεση του υδρομετρητή τους.

(β) Μειώσεις στους λογαριασμούς καταναλωτών. Οι μειώσεις που παραχωρήθηκαν για υπερβολικές καταναλώσεις λόγω διαρροών για το 2012 ήταν €349.492, σε σύγκριση με €311.524 το 2011, και αντιπροσωπεύουν 145.190 κ.μ. νερού (131.754 κ.μ. το 2011).

Υποστατικά του Συμβουλίου που έχουν ανεγερθεί σε γη που ανήκει σε ιδιώτες. Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το ΤΑΥ ανήγειρε δεξαμενή, μέρος της οποίας βρίσκεται σε δύο τεμάχια ιδιοκτησίας του Κοινοτικού Συμβουλίου Τραχωνίου και της εκκλησίας του Αποστόλου Λουκά και ιδιώτη, για λογαριασμό του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού, χωρίς να προηγηθεί αγορά ή απαλλοτρίωσή τους.

Το τεμάχιο που ανήκε στο Κοινοτικό Συμβούλιο Τραχωνίου αγοράστηκε το 2010 από το Συμβούλιο έναντι ποσού €238.834, ενώ, λόγω των επιπλοκών που προέκυψαν στη διαδικασία απαλλοτρίωσης του άλλου τεμαχίου από την εξ' αδιαιρέτου ιδιοκτησία του από Τουρκοκύπριο, το Συμβούλιο αποφάσισε, στις 4.3.2013, την αγορά του χρησιμοποιούμενου εμβαδού του τεμαχίου από την Ιερά Μητρόπολη Λεμεσού, η οποία πρότεινε όπως το ποσό του φόρου κεφαλαιουχικών κερδών επιβαρύνει το Συμβούλιο. Το Συμβούλιο

δεν αποδέχτηκε την πρόταση και εισηγήθηκε όπως η Ιερά Μητρόπολη επανεξετάσει τη θέσης της. Το θέμα εξακολουθεί να βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

Διαγωνισμός 19/2011 για αγορά 45 προσωπικών υπολογιστών. Εκφράσαμε την άποψη ότι οι τεχνικές προδιαγραφές του διαγωνισμού για αγορά προσωπικών υπολογιστών, ήταν υπερβολικές, σε σύγκριση με τις αντίστοιχες προδιαγραφές της Συμφωνίας Πλαισίου του ηλεκτρονικού καταλόγου (e-procurement) του Γενικού Λογιστηρίου, γεγονός που αύξησε σημαντικά το κόστος για το Συμβούλιο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το μέσο κόστος ενός υπολογιστή στοιχίζει στην Υπηρεσία μας περίπου €600 ενώ το μέσο κόστος στο Συμβούλιο, βάσει της εν λόγω προσφοράς, είναι περίπου €1.300. Οι μεγαλύτερες διαφορές στις τεχνικές προδιαγραφές, εντοπίζονται στη ταχύτητα του επεξεργαστή, στη χωρητικότητα του σκληρού δίσκου και στη μνήμη. Επίσης, στις τεχνικές προδιαγραφές προκαθορίζονται εξειδικευμένα λογισμικά προϊόντα τα οποία είναι κατά την άποψη μας, πέραν των αναγκών του Συμβουλίου.

Η Πρόεδρος του Συμβουλίου επισήμανε ότι, η βασική διαφορά των προδιαγραφών, αφορούσε κυρίως στην ασφάλεια που προσφέρεται, από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές που αγοράστηκαν, μέσω της πρόνοιας για ύπαρξη δύο δίσκων, έτσι ώστε ο κάθε ηλεκτρονικός υπολογιστής να διατηρεί αυτόνομο εφεδρικό αντίγραφο. Αυτό θεωρήθηκε ότι συνάδει με τον τρόπο λειτουργίας των υφιστάμενων συστημάτων και μηχανογραφημένων προγραμμάτων του Συμβουλίου. Ωστόσο η Υπηρεσία μας σημειώνει ότι τα εφεδρικά αντίγραφα πρέπει να τηρούνται σε χώρο διαφορετικό από αυτόν των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

4.56 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Μέρος Α

Οικονομική κατάσταση.

(α) **Αποτελέσματα έτους.** Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα €813.896 (πριν από την αναγνώριση της μεταβατικής υποχρέωσης του Συμβουλίου για το Σχέδιο Συντάξεων, ύψους €2.780.280) σε σύγκριση με έλλειμμα €2.684.078 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση ύψους €3.497.974.

(β) **Έσοδα.** Τα έσοδα του Συμβουλίου ανήλθαν σε €26.758.504, σε σύγκριση με €23.143.117 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €3.615.387, ή ποσοστό 15,6%, η οποία οφείλεται στην αύξηση των εσόδων από πώληση νερού κατά €2.337.738 και στην αύξηση των άλλων εσόδων κατά €1.277.649.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου, η αύξηση στα άλλα έσοδα οφείλεται κυρίως στην αναγνώριση τόκων από τραπεζικά υπόλοιπα του Ταμείου Συντάξεων, ύψους €833.599, η οποία προέκυψε από την υιοθέτηση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 19 (παροχές σε εργαζομένους).

Κατά το έτος 2012 ο αριθμός των καταναλωτών αυξήθηκε κατά 1.646 και ανήλθε στους 111.704 στις 31.12.2012, ο δε αριθμός των καταναλωτών που ήταν αποσυνδεδεμένοι στις 31.12.2012 ήταν 5.198 (4.340 στις 31.12.2011). Η ποσότητα νερού που μετρήθηκε και τιμολογήθηκε κατά το έτος 2012 ανήλθε σε 14.121.092 κ.μ., σε σύγκριση με 14.297.346 κ.μ. το 2011. Παρά τη μικρή μείωση της ποσότητας νερού που τιμολογήθηκε, τα έσοδα από πώληση νερού αυξήθηκαν, λόγω της αύξησης των τελών πώλησης νερού από τις 23.3.2012.

(γ) **Κόστος πωλήσεων.** Το κόστος πωλήσεων για το 2012 ανήλθε σε €14.517.860, σε σύγκριση με €15.561.090 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή μείωση ύψους €1.043.230 ή ποσοστό 6,7%.

(δ) **Έξοδα.** Τα έξοδα του Συμβουλίου για το 2012 ανήλθαν σε €11.426.439, σε σύγκριση με €10.265.796 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €1.160.643 ή ποσοστό 11,3%, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση του κόστους ωφελημάτων αφυπηρέτησης κατά €1.417.948.

(ε) **Τρέχουσες Υποχρεώσεις.** Οι τρέχουσες υποχρεώσεις του Συμβουλίου ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €19,8 εκ. (€18,9 εκ. στις 31.12.2011), στις οποίες περιλαμβάνεται ποσό ύψους €12,6 εκ. (€12,2 εκ. στις 31.12.2011), που αντιπροσωπεύει οφειλή προς το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, για νερό που αγοράστηκε μέχρι την 31.12.2012.

(στ) Αγορά νερού από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ).

- (i) Στις οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνεται, ως σημείωση, χωρίς ωστόσο να αναγνωρίζεται στις οικονομικές καταστάσεις, ποσό ύψους €14.716.112 που αντιπροσωπεύει την επιπρόσθετη υποχρέωση που προέκυψε κατά την περίοδο 2004-2008 λόγω της αύξησης της τιμής αγοράς νερού από το ΤΑΥ από την 1.1.2004, από 57 σεντ το κ.μ. σε 77 σεντ το κ.μ., πλέον ΦΠΑ. Επίσης, δεν έγινε οποιαδήποτε πρόνοια στις οικονομικές καταστάσεις για τόκους πάνω στην πιο πάνω οφειλή, οι οποίοι, σύμφωνα με υπολογισμούς του ΤΑΥ, ανέρχονταν, στις 31.12.2012, σε €11.293.451.

Λόγω των επιπτώσεων στις οικονομικές καταστάσεις της μη αναγνώρισης της επιπρόσθετης υποχρέωσης που αναφέρεται πιο πάνω, η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων του Συμβουλίου για το υπό αναφορά έτος είναι αρνητική.

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, για τη διευθέτηση των οφειλών του Συμβουλίου προς το ΤΑΥ που αφορούν στην περίοδο 2004-2008 υποβλήθηκε σχετική Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο, στις 8.1.2010, από τον Υπουργό Εσωτερικών, η οποία αποσύρθηκε πριν συζητηθεί, με αποτέλεσμα το θέμα να βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα.

- (ii) Τα τέλη πώλησης νερού και τα δικαιώματα παροχής υπηρεσιών του Συμβουλίου αυξήθηκαν, βάσει των διατάξεων του Νόμου 24(Ι)/2007, κατά 10% ετησίως κατά τα έτη 2007-2009. Το Συμβούλιο αύξησε ανάλογα το ποσό που καταβάλλει στο ΤΑΥ για κάθε κ.μ. νερού που αγοράζει, σε 63,22 σεντ ανά κ.μ. από 1.4.2007 και σε 70 σεντ ανά κ.μ. από 1.4.2008, ενώ από την 1.1.2009 κατέβαλλε στο ΤΑΥ ολόκληρο το κόστος αγοράς νερού, ύψους 77 σεντ ανά κ.μ. Λόγω των προβλημάτων ρευστότητας που αντιμετωπίζει, και παρά την ψήφιση των περί του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας Κανονισμών του 2012 (ΚΔΠ 109/2012), οι οποίοι δημοσιεύθηκαν στις 23.3.2012 και περιλαμβάνουν νέες αυξημένες διατιμήσεις στα τέλη νερού και υπηρεσιών, το Συμβούλιο κατακράτησε από την εξόφληση για αγορά νερού κατά τους μήνες Ιανουάριο-Μάρτιο και Αύγουστο του 2012, συνολικό ποσό ύψους €1.357.689 πλέον ΦΠΑ. Σημειώνεται ότι οι οφειλές του Συμβουλίου προς το ΤΑΥ από τον Οκτώβριο του 2012 καταβάλλονται στο ακέραιο.

Ρευστότητα/βιωσιμότητα. Το Συμβούλιο αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να τακτοποιήσει τις τρέχουσες υποχρεώσεις του, οι οποίες στις 31.12.2012, ανέρχονταν σε €198ακ (€18,9 εκ. το 2011). Επισημαίνεται ότι στις 31.12.2012 τα αποθεματικά του Συμβουλίου παρουσίαζαν χρεωστικό υπόλοιπο ύψους €2.010.962, σε σχέση με χρεωστικό υπόλοιπο ύψους €46.117 στις 31.12.2011.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μάς πληροφόρησε ότι το πρόβλημα ρευστότητας επιδεινώθηκε λόγω του ελλείμματος, ύψους €6,6 εκ., της περιόδου 2009-2011, που προέκυψε κυρίως από τη σημαντική αύξηση στο ατιμολόγητο νερό, λόγω των εκτεταμένων διαρροών που παρουσιάστηκαν μετά την περίοδο των περικοπών, καθώς και τη σταδιακή μείωση των άλλων εσόδων, λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στην ανάπτυξη.

Λόγω της τήρησης σημαντικών χρηματικών διαθεσίμων (περίπου €5 εκ.) στη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, το Συμβούλιο επηρεάστηκε δυσμενώς από τα μέτρα που λήφθηκαν, βάσει της απόφασης του Eurogroup της 25.3.2013, για εξυγίανση των υπό αναφορά τραπεζικών ιδρυμάτων.

Γεγονότα μεταγενέστερα της ημερομηνίας της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης. Στις 29.3.2013, μετά την απόφαση της 25ης Μαρτίου 2013 του Eurogroup σχετικά με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο, η οποία περιλαμβάνει σχέδια για την αναδιάρθρωση του χρηματοοικονομικού τομέα και διασφαλίζει τις καταθέσεις κάτω από €100.000, σύμφωνα με τη κοινοτική νομοθεσία, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε σχετικά Διατάγματα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, εφαρμόζοντας μέτρα δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις του Συμβουλίου στις δύο πιο πάνω τράπεζες που επηρεάζονται από τα πιο πάνω μέτρα, κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων, ανέρχονταν στα €1.583.099 στη Λαϊκή Τράπεζα και στα €3.361.214 στην Τράπεζα Κύπρου. Συνολικό ποσό €4.506.330 αφορά σε καταθέσεις του

Σχεδίου Συντάξεως και το υπόλοιπο που ανέρχεται στις €437.983 αφορά σε μετρητά διαθέσιμα για τις ανάγκες λειτουργίας του Συμβουλίου.

Μετά την ψήφιση, από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού (Ν.23(II)/2013), το Συμβούλιο εξέφρασε την πρόθεσή του για υποβολή αίτησης αποζημίωσης, από την Κυβέρνηση, των μετρητών του Σχεδίου Σύνταξης στη Λαϊκή Τράπεζα, ώστε αυτά να τύχουν της ίδιας μεταχείρισης με τους καταθέτες της Τράπεζας Κύπρου, δηλαδή να αποζημιωθούν κατά 52,5%.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, έχει ετοιμαστεί σχετική αίτηση για αποζημίωση, η οποία θα υποβληθεί στο Γενικό Λογιστήριο.

Για τα μετρητά του Συμβουλίου στην Τράπεζα Κύπρου, ποσοστό 47,5% των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων θα μετατραπούν σε μετοχικό κεφάλαιο. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συμβουλίου, μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της Ετήσιας Έκθεσης μας, δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει τη δίκαιη αξία αυτών των μετοχών και ως εκ τούτου την επίδραση της μετατροπής αυτής στις οικονομικές καταστάσεις.

Προσωπικό.

(α) Μισθοί, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές. Στις 31.12.2012 το Συμβούλιο εργοδοτούσε συνολικά 162 άτομα και οι δαπάνες για μισθούς και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία ήταν €9.168.742, σε σύγκριση με €7.882.472 το 2011. Ο μέσος όρος δαπανών για κάθε υπάλληλο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η εισφορά στο Ταμείο Συντάξεων, ανήλθε σε €41.339 (€41.385 το 2011).

(β) Άδειες ασθενείας. Από τον έλεγχο των αδειών ασθενείας του προσωπικού του Συμβουλίου για το 2012, που διεξήγαγε η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Συμβουλίου, προέκυψε ότι, το σύνολο των ημερών για άδεια ασθενείας σημείωσε αύξηση 11,8%, από 2.406 το 2011 σε 2.691 το 2012. Το κόστος των αδειών ασθενείας για το 2012 έχει εκτιμηθεί από το Συμβούλιο σε περίπου €267.000.

Ιατρική και κοινωνική πρόνοια.

(α) Σχέδιο ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Για τη λειτουργία του Σχεδίου Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης δαπανήθηκε, κατά το 2012, ποσό €535.143 (€496.647 το 2011), το οποίο αφορά στο ετήσιο ασφαλιστρο που καταβάλλεται, βάσει συμβολαίου, για το ομαδικό σχέδιο ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των υπαλλήλων του Συμβουλίου ύψους €327.981, καθώς επίσης και σε επιπρόσθετες δαπάνες ύψους €207.162 που δεν καλύπτονται από την ασφαλιστική εταιρεία, αλλά καλύπτονται από το Συμβούλιο.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου επισήμανε ότι, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό όλων των δικαιούχων, το κόστος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανά δικαιούχο ανήλθε στα €912 το 2012, σε σύγκριση με €832 το 2011.

Η μέση ετήσια δαπάνη για κάθε μέλος του Σχεδίου ανέρχεται περίπου σε €2.347 (€2.197 το 2011). Η διαχείριση του Σχεδίου ανατέθηκε κατόπιν προσφορών, σε ασφαλιστική εταιρεία, και το Συμβούλιο δεν θεωρεί ότι υπάρχει λόγος για ετοιμασία εσωτερικών Κανονισμών, παρόλο που μεγάλο μέρος της δαπάνης (39%) αφορά σε έξοδα τα οποία δεν καλύπτονται από το ασφαλιστικό συμβόλαιο.

(β) Συνεισφορά του Συμβουλίου στο Ταμείο Ευημερίας. Η ετήσια συνεισφορά του Συμβουλίου στο Ταμείο Ευημερίας για το 2012, ανήλθε σε €193.498 (€193.078 για το 2011), που αντιπροσωπεύει ποσοστό 4% πάνω στις απολαβές του προσωπικού. Πρόσθετα καταβλήθηκε στο Ταμείο Ευημερίας ποσό ύψους €26.250 (€28.375 για το 2011) που αφορά σπουδαστικό επίδομα τέκνου το οποίο καθορίστηκε σε €750 για κάθε τέκνο δικαιούχου, βάσει της συλλογικής σύμβασης. Το Ταμείο έχει εγγραφεί ως Σωματείο στον Έφορο Σωματείων και Ιδρυμάτων, με βάση τη σχετική νομοθεσία.

Σχέδιο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων.

(α) Οικονομική κατάσταση. Το υπόλοιπο του Σχεδίου Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων στις 31.12.2012, ανερχόταν στα €23.218.313 (€18.833.225 στις 31.12.2011).

(β) Έλλειμματική εισφορά. Σύμφωνα με αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2011, το Σχέδιο παρουσιάζει αναλογιστικό έλλειμμα ύψους €12.959.905, το οποίο σύμφωνα με απόφαση του

Συμβουλίου, θα καλυφθεί σταδιακά με ετήσια εισφορά του Συμβουλίου, ύψους 24,6% επί της μισθοδοσίας του προσωπικού.

Παρόλο που σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Συμβουλίου, θα απαιτούνταν €1.674.354 για κάλυψη των υποχρεώσεων του προς το Σχέδιο, στον αναθεωρημένο Προϋπολογισμό για το 2012 δεν περιλήφθηκε οποιαδήποτε πρόνοια. Το Συμβούλιο, λόγω προβλημάτων ρευστότητας δεν κατέβαλε οποιοδήποτε ποσό προς το Σχέδιο εντός του 2011, ενώ κατά το 2012 καταβλήθηκε ποσό ύψους €1.053.877, που αφορούσε σε πρόνοια που περιλήφθηκε στον αναθεωρημένο Προϋπολογισμό για το 2011. Εντός του 2013 καταβλήθηκε στο Σχέδιο ποσό ύψους €1.250.000

Κατοχύρωση Ταμείου Προνοίας. Σύμφωνα με αναλογιστική μελέτη ημερ. 21.5.2012, με ημερ. αναφοράς την 31.12.2011, το Ταμείο Προνοίας παρουσιάζει αναλογιστικό έλλειμμα της τάξης των €454.982, το οποίο, σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου, θα καλυφθεί σταδιακά με ετήσια εισφορά ύψους €40.000 (5,1% επί της μισθοδοσίας του προσωπικού) για τα επόμενα 15 χρόνια. Επίσης, βάσει της μελέτης, για την μελλοντική υπηρεσία των παρόντων μελών, το Συμβούλιο θα εισφέρει επιπρόσθετα ποσοστό ύψους 3,6%, πάνω στον ετήσιο μισθό των μελών, μη περιλαμβανομένου του 13ου.

Σημειώνεται ότι, με βάση την επικαιροποίηση της αναλογιστικής μελέτης που έγινε με ημερομηνία εκτίμησης την 31.12.2012, για σκοπούς υιοθέτησης του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 19, προκύπτει αναλογιστικό έλλειμμα ύψους €482.222.

Πιστοποιητικά ελαφριάς εργασίας. Σύμφωνα με τα πρακτικά της Επιτροπής Προσωπικού και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης ημερ. 8.10.2012, ο κατάλογος των υπαλλήλων που είναι κάτοχοι πιστοποιητικών ελαφριάς εργασίας ανέρχεται στους 15. Το Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 10.10.2012 αποφάσισε να δώσει σαφές μήνυμα προς τους υπαλλήλους, ότι δεν έχει τη δυνατότητα να συντηρεί ένα τόσο μεγάλο αριθμό υπαλλήλων κατόχων πιστοποιητικών ελαφριάς εργασίας. Όπως πληροφορηθήκαμε, σε προσεχή συνεδρία του Συμβουλίου θα συζητηθεί το ενδεχόμενο σύγκλισης ιδιωτικού ιατροσυμβουλίου για εξέταση ορισμένων από τους εν λόγω υπαλλήλους για να διαπιστωθεί κατά πόσο αυτοί είναι ικανοί να συνεχίσουν να εκτελούν τα καθήκοντά τους.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, το κυβερνητικό ιατροσυμβούλιο έχει κρίνει πρόσφατα δύο υπαλλήλους ως ανίκανους να συνεχίσουν την εργασία τους και ως εκ τούτου, έχουν αφυπηρετήσει.

Παραχώρηση άτοκου δανείου για αγορά αυτοκινήτου. Το Συμβούλιο, σε συνεδρία του ημερ. 13.12.2012 ενέκρινε την εισήγηση της Επιτροπής Οικονομικών/ Προϋπολογισμού και Προσφορών για παραχώρηση άτοκου δανείου στους καταγραφείς του Συμβουλίου μέχρι €8.000 και περίοδο αποπληρωμής τα επτά χρόνια, για αγορά αυτοκινήτου αντί μοτοποδηλάτου όπως γινόταν μέχρι σήμερα. Επισημάναμε ότι τέτοιου είδους αποφάσεις αντιβαίνουν στην πολιτική λιτότητας που εφαρμόζει το κράτος και ο ευρύτερος Δημόσιος Τομέας και θα πρέπει να αποφεύγονται. Αναφέραμε επίσης ότι, σύμφωνα με τις πρόνοιες της εγκυκλίου αρ.1688, ημερ. 4.1.2012 του Γενικού Λογιστηρίου, ουδεμία δαπάνη διενεργείται από το Πάγιο Ταμείο ή από οποιοδήποτε άλλο Ταμείο για σκοπούς προκαταβολής υπό μορφή άτοκου δανείου σε σχέση με την αγορά ιδιωτικού μηχανοκίνητου οχήματος από κρατικό υπάλληλο ή αξιωματούχο ή/και ωρομίσθιο κυβερνητικό προσωπικό. Επισημάναμε ότι το Συμβούλιο διαθέτει αρκετά οχήματα, τα οποία, δεν φαίνεται να αξιοποιούνται πλήρως και θα μπορούσε, κατά την άποψή μας, να εξεταστεί το ενδεχόμενο χρήσης τους από τους καταγραφείς.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου, η πιο πάνω ρύθμιση προωθήθηκε λόγω αύξησης των ατυχημάτων με μοτοσυκλέτα και των συνεπαγόμενων αδειών ασθενοείας, αναφέροντας ότι κρίθηκε οικονομικότερη αυτή η λύση, αφού την ευθύνη για συντήρηση οχημάτων έχουν οι καταγραφείς. Μας πληροφόρησε επίσης ότι το ενδεχόμενο χρήσης οχημάτων του Συμβουλίου από τους καταγραφείς έχει εξεταστεί και διαφάνηκε ότι δεν είναι δυνατή η χρήση τους σε ολοήμερη βάση.

Ανάλυση υδατοπρομήθειας Δήμων ή Κοινοτήτων από το Συμβούλιο. Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, το Συμβούλιο, μέχρι σήμερα, δεν περιλαμβάνει στις οικονομικές του καταστάσεις την αξία των περιουσιακών στοιχείων των Δήμων/Κοινοτήτων των οποίων ανέλαβε την

υδατοπρομήθεια, καθώς μετά από καταμέτρηση που διενεργήθηκε στα δίκτυα των Δήμων και Κοινοτήτων που περιήλθαν στην κυριότητά του Συμβουλίου, δεν κατέστη δυνατή η αποτίμηση του αρχικού κόστους και της τρέχουσας αξίας τους. Η σχετική πληροφόρηση παρέχεται στις οικονομικές καταστάσεις υπό μορφή σημείωσης.

Καταναλωτές νερού. Οι χρεώστες από πώληση νερού ανέρχονταν στις 31.12.2012 σε €5.482.268, σε σύγκριση με €4.523.246 στις 31.12.2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €959.022 ή ποσοστό 21,2%.

(α) Υπόλοιπα αποσυνδεδεμένων λογαριασμών. Στις πιο πάνω καθυστερήσεις περιλαμβάνεται και ποσό €454.956, που οφείλεται από καταναλωτές των οποίων η παροχή νερού αποσυνδέθηκε (€274.098 στις 31.12.2011). Σύμφωνα με το πρόγραμμα τιμολόγησης στις 5.8.2013, το υπόλοιπο των αποσυνδεδεμένων υδρομετρητών ανήλθε στα €519.117, εκ των οποίων τα €108.067 αφορούν σε 1.306 περιπτώσεις αποσυνδεδεμένων που εκκρεμούν από το 2007 και προηγουμένως, ενώ συνολικό ποσό €143.998 αφορούν σε 1.049 περιπτώσεις που δημιουργήθηκαν κατά τα έτη 2008-2011. Όπως πληροφορηθήκαμε, το Συμβούλιο δεν προτίθεται να κινήσει νομικές διαδικασίες για είσπραξη του υπολοίπου των €108.067, για τον λόγο ότι δεν κατέστη δυνατή η εξεύρεση των στοιχείων επικοινωνίας των χρεωστών ώστε να ληφθούν νομικά μέτρα εναντίον τους. Επισημίσαμε τη σημαντικότητα της λήψης έγκαιρων μέτρων για την ανάκτηση καθυστερημένων οφειλών.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μάς πληροφόρησε ότι λαμβάνονται νομικά μέτρα σε περιπτώσεις που αφορούν σημαντικά υπόλοιπα, που αναμένεται να εισπραχθούν. Επίσης το Συμβούλιο δεν έχει προχωρήσει με τη διαγραφή υπολοίπων για το λόγο ότι, με την πιθανή επανασύνδεση της υδατοπρομήθειας, αναμένεται ότι αυτά θα εξοφληθούν.

(β) Επιβολή πρόσθετου τέλους πάνω στους μη εξοφληθέντες λογαριασμούς υδροληψίας. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 14 των ΚΔΠ 109/2012, στις περιπτώσεις μη έγκαιρης εξόφλησης του λογαριασμού υδροληψίας, το Συμβούλιο δύναται να διακόπτει την παροχή ή να επιβάλλει αυτόματα πρόσθετο τέλος 10% πάνω στον μη εξοφληθέντα λογαριασμό και το εν λόγω τέλος, μαζί με τον καθυστερημένο λογαριασμό, θα περιλαμβάνονται στο λογαριασμό της επόμενης διμηνίας. Σε περίπτωση που ο επόμενος λογαριασμός δεν τακτοποιηθεί, τότε το Συμβούλιο δύναται να διακόπτει την υδατοπρομήθεια του καταναλωτή, ενώ σε περίπτωση που ο λογαριασμός και της επόμενης περιόδου, που περιλαμβάνει την κατανάλωση των τελευταίων έξι μηνών, δεν τακτοποιηθεί, ο υδρομετρητής δύναται να αφαιρείται. Από τον έλεγχο που διενεργήσαμε διαπιστώσαμε ότι, στις περιπτώσεις καταναλωτών που τηρούν ήδη χρεωστικό υπόλοιπο, και στις οποίες το Συμβούλιο δεν προχώρησε στην αποσύνδεση του υδρομετρητή τους, το Συμβούλιο δεν επιβάλλει το πρόσθετο τέλος πάνω στους μη εξοφληθέντες λογαριασμούς της κάθε διμηνίας. Εκφράσαμε την άποψη ότι η τακτική αυτή δεν ενθαρρύνει τους καταναλωτές χρεώστες να προχωρήσουν σε εξόφληση της οφειλής τους.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου εξέφρασε την άποψη ότι, στο παρόν στάδιο, η επιβολή πρόσθετης επιβάρυνσης θα δυσχεραίνει περαιτέρω την ήδη βεβαρημένη οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών.

(γ) Υδροδότηση Νέου ΓΣΠ. Στις 31.12.2012, εξακολουθούσε να εκκρεμεί η τακτοποίηση καθυστερημένης οφειλής ύψους €301.570, που αντιπροσωπεύει την αξία νερού που κατανάλωσε ο ΓΣΠ για την περίοδο 1.6.1999 – 31.3.2005. Όπως διαπιστώθηκε, από 1.4.2005 καταβάλλονται οι μηνιαίες χρεώσεις για κατανάλωση νερού, όμως κανένα ποσό δεν καταβάλλεται για τις καθυστερήσεις. Στις 11.6.2012, πραγματοποιήθηκε συνάντηση στα γραφεία του Συμβουλίου, μεταξύ αντιπροσώπων του ΣΥΛ, του ΤΑΥ και του Γραφείου Προγραμματισμού, για συζήτηση του θέματος κατά την οποία ο Διευθυντής του Συμβουλίου, πρότεινε όπως του παραχωρηθεί δωρεάν αντίστοιχη ποσότητα νερού από το ΤΑΥ ή διαγραφεί αντίστοιχο ποσό έναντι των οφειλών του Συμβουλίου προς το ΤΑΥ. Σχετικά με το θέμα αυτό το ΤΑΥ, με επιστολή του ημερομηνίας 25.1.2013 προς το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος αναφέρει ότι, σύμφωνα με άποψη που εξέφρασε γραπτώς ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων στις 14.1.2013, η πιο πάνω διαγραφή δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση, και ζήτησε όπως ετοιμαστεί προσχέδιο Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για διαγραφή του ποσού. Το ΣΥΛ, με επιστολή του ημερ. 20.6.2013, ζήτησε από το ΤΑΥ όπως ενημερωθεί σχετικά για οποιεσδήποτε εξελίξεις.

Μειώσεις στους λογαριασμούς καταναλωτών. Οι μειώσεις που παραχωρήθηκαν για υπερβολικές καταναλώσεις λόγω διαρροών ή τακτοποιήσεων λογαριασμών, σύμφωνα με το Γενικό Καθολικό του Συμβουλίου, ανήλθαν σε €309.041, σε σύγκριση με €316.819 το 2011.

Ατιμολόγητο νερό. Το ποσοστό ατιμολόγητου νερού, που προκύπτει ως η διαφορά μεταξύ της ποσότητας νερού που αγοράστηκε για σκοπούς ικανοποίησης των αναγκών των καταναλωτών του Συμβουλίου και αυτής που τιμολογήθηκε, παρουσίασε μείωση, από 27,18% το 2011 σε 23,31% ο 2012, και αντιπροσωπεύει 4.310.392 κ.μ. νερού. Στο ποσοστό αυτό περιλαμβάνονται οι ποσότητες νερού οι οποίες απωλέσθηκαν λόγω διαρροών του δικτύου, βλάβης υδρομετρητών, ανακριβειών ή λανθασμένων ενδείξεων, κλοπών και παράνομων συνδέσεων καθώς και οι νόμιμες μη τιμολογούμενες καταναλώσεις (πυροσβεστική, πλύσιμο αγωγών). Εάν ληφθεί υπόψη η ποσότητα νερού που διοχετεύεται στο δίκτυο για την ικανοποίηση αναγκών περιοχών που δεν εμπίπτουν στα όρια του Συμβουλίου, τότε το ποσοστό ατιμολόγητου νερού διαφοροποιείται σε 19,62% για το 2012, σε σύγκριση με 23,05% για το 2011.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μάς πληροφόρησε ότι οι ενέργειες για περαιτέρω μείωση του ατιμολόγητου νερού συνεχίζονται.

Απαιτήσεις Δήμου Στροβόλου για εκτελεσθέντα έργα. Σύμφωνα με τους Κανονισμούς του Συμβουλίου (Κ.Δ.Π. 109/2012, άρθρο 8 και 9), για την τοποθέτηση ή επέκταση αγωγών, ο αιτητής καταβάλλει στο Συμβούλιο, ποσό ίσο με την προϋπολογιζόμενη δαπάνη για την τοποθέτηση των κυρίων αγωγών και των σωλήνων παροχέτευσης νερού, επιπλέον οποιωνδήποτε εξόδων για την επιδιόρθωση των δρόμων και πεζοδρομίων δια μέσου των οποίων θα μεταφερθεί το νερό.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 89 των περί Δήμων Νόμων, όπως αυτό τροποποιήθηκε από τον Νόμο 47(Ι)/2003 (άρθρο 9), τα έξοδα των εργασιών ανύψωσης φρεατίων, μετακίνησης ή υπογειοποίησης δικτύων και γενικά μετακίνησης οποιουδήποτε άλλου εξοπλισμού αρχών κοινής ωφελείας εξαιτίας οδικών βελτιωτικών έργων των Δήμων, θα επιβαρύνουν την αρχή κοινής ωφελείας στην οποία ανήκουν τα επηρεαζόμενα δίκτυα, φρεάτια ή άλλος εξοπλισμός.

Ο Δήμος Στροβόλου, με επιστολή του ημερ. 6.5.2011, απαίτησε από το Συμβούλιο την επιστροφή δαπάνης που αφορά σε έργα για βελτίωση οδών συνολικού ύψους €590.744, σύμφωνα με το άρθρο 17 του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ. 96, τα οποία είχε καταβάλει στο Συμβούλιο υπό διαμαρτυρία, με επιφύλαξη των δικαιωμάτων του.

Σε σχετική συνάντηση, αντιπρόσωποι του Συμβουλίου ανέφεραν ότι δεν υπήρχε λόγος για μετακίνηση ενός δικτύου, του οποίου η ωφέλιμη ζωή κυμαίνεται μεταξύ 70-100 χρόνων και συνεπώς αν ο Δήμος αποφάσισε να προβεί στη μετακίνησή του, τότε ορθά επωμίσθηκε και τη σχετική δαπάνη.

Σχετικά με το θέμα αυτό, το Συμβούλιο αποφάσισε όπως προωθήσει συνάντηση με το Δήμο Στροβόλου, με στόχο την πιθανότητα εξεύρεσης συμβιβαστικής λύσης. Επίσης αποφάσισε όπως υποβληθεί εκ νέου αίτημα προς το Υπουργείο Εσωτερικών για τροποποίηση της πιο πάνω πρόνοιας των περί Δήμων Νόμων, καθώς τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας αδυνατούν να ανταποκρίνονται στα αιτήματα των Δήμων για μετακίνηση των αγωγών και εγκαταστάσεών τους, λόγω των υπέρογκων ποσών που απαιτούνται, αλλά και του γεγονότος ότι οι αγωγοί μπορεί να αξιολογηθούν ότι είναι σε καλή κατάσταση και δεν χρήζουν αντικατάστασης.

Εγκατάσταση κεντρικού παροχετευτικού συστήματος στη Λεωφόρο Λεμεσού. Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης εργασιών του αποχετευτικού έργου μείζονος Λευκωσίας στη Λεωφόρο Λεμεσού τον Αύγουστο του 2010, τοποθετήθηκε από εργολάβους του Συμβουλίου Αποχετεύσεως Λευκωσίας (ΣΑΛ), αγωγός λυμάτων πάνω από τον αγωγό υδατοπρομήθειας, παρά την αντίθετη άποψη του Συμβουλίου, η οποία αποστάλθηκε γραπτώς στο ΣΑΛ στις 18.8.2010. Θέση του Συμβουλίου είναι ότι η πιο πάνω ενέργεια αντιβαίνει τους κανόνες της κοινής πρακτικής.

Κατά τη διάρκεια σύσκεψης στις 27.1.2011 αποφασίστηκε ότι, λόγω των τεχνικών προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά την εκτέλεση των εργασιών και της σημερινής αδυναμίας για μετακίνηση του

αποχετευτικού αγωγού, το Συμβούλιο, σε συνεργασία με το ΣΑΛ, θα προχωρήσει σε μελέτη για εγκατάσταση εξοπλισμού (αισθητήρων), με δαπάνη του ΣΑΛ, οι οποίοι θα δίνουν μήνυμα όταν παρουσιαστεί βλάβη στον αγωγό.

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει οποιαδήποτε εξέλιξη στο θέμα, αφού όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, δεν κατέστη δυνατή η ανεύρεση συνεργάτη για αγορά και εγκατάσταση του απαιτούμενου συστήματος, με κίνδυνο αν παρουσιαστεί βλάβη στον αγωγό να μην εντοπιστεί έγκαιρα ή καθόλου.

Υποκλοπή νερού από το δίκτυο υδατοπρομήθειας του Συμβουλίου. Στα πλαίσια της προσπάθειας του Συμβουλίου για πάταξη της παράνομης υποκλοπής νερού από το δίκτυο υδατοπρομήθειας του, κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2010 – Ιουλίου 2013 εντοπίστηκαν 121 περιπτώσεις παράνομης κατανάλωσης, συνολικού κόστους €146.534 από το οποίο έχει τακτοποιηθεί ποσό ύψους €106.400. Η ποσότητα νερού που καταγράφηκε ως ζημιά ανέρχεται στα 23.542 κ.μ. νερού περίπου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, έχει συμπεριληφθεί σχετική πρόνοια στην ΚΔΠ 109/2012, ώστε η ποσότητα νερού που υποκλέπτεται να χρεώνεται.

Υδατοδεξαμενή Έγκωμης. Στις αρχές του 2011 εντοπίστηκε από το ΣΥΛ διαρροή μικρών ποσοτήτων νερού στην υδατοδεξαμενή Έγκωμης. Το Συμβούλιο ανέθεσε σε ιδιωτική εταιρεία την εκπόνηση μελέτης για την κατάσταση της υδατοδεξαμενής, η οποία παραδόθηκε τον Οκτώβριο του 2012, και στην οποία επισημαίνονται απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες, με εκτίμηση συνολικής δαπάνης ύψους €417.000.

Η Επιτροπή επί Τεχνικών Θεμάτων του Συμβουλίου, σε συνεδρία της ημερ. 6.3.2013, ζήτησε την προκήρυξη διαγωνισμού το ταχύτερο δυνατόν, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που ελλοχεύουν σε περίπτωση που παρουσιαστεί πρόβλημα και στην υπόλοιπη δεξαμενή. Λόγω της ιδιαιτερότητας των προβλημάτων, το ΣΥΛ, σε συνεννόηση με το ΤΑΥ, εξέτασε τρόπους συνεργασίας ώστε, χρησιμοποιώντας την τεχνογνωσία του ΤΑΥ επί του θέματος, να προβεί στις απαραίτητες διευθετήσεις για επιδιόρθωση της δεξαμενής. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η υδατοδεξαμενή, η οποία εξυπηρετεί τις ανάγκες αποθήκευσης νερού και εξισορρόπησης της πίεσης στους αγωγούς του δικτύου, χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα κατά το ήμισυ, ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για την εξέλιξη του θέματος, καθώς και για τις προγραμματισμένες ενέργειες, σε περίπτωση επέκτασης της βλάβης, για σκοπούς διασφάλισης της εξυπηρέτησης των περιοχών που υδροδοτούνται από την υπό αναφορά δεξαμενή.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μάς πληροφόρησε ότι έχει αποφασιστεί η επιδιόρθωση της υδατοδεξαμενής σε συνεργασία με το ΤΑΥ και έχει προγραμματιστεί η εκτέλεση της εργασίας το αργότερο κατά τις αρχές του 2014.

Υδατοδεξαμενή Εργατών. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του ημερ. 13.10.2010, ενέκρινε την ένταξη της περιοχής της κοινότητας Εργατών στα όρια της περιοχής υδατοπρομήθειας Λευκωσίας, καθώς και την προώθηση του έργου κατασκευής νέας υδαταποθήκης στην κοινότητα ως κοινοτικού έργου και τη συμπερίληψη της σχετικής δαπάνης στους κρατικούς προϋπολογισμούς με αναλογία 70%-30% για επιβάρυνση της κυβέρνησης και της κοινότητας, αντίστοιχα. Η συμφωνία ένταξης της υδατοπρομήθειας του Κοινοτικού Συμβουλίου Εργατών στο ΣΥΛ υπογράφηκε στις 30.11.2010, εντούτοις οι εργασίες για κατασκευή της υδαταποθήκης δεν έχουν ακόμη προωθηθεί, λόγω δυσκολιών στην επίτευξη συμφωνίας με τον ιδιοκτήτη της έκτασης προς απαλλοτρίωση. Σε συνεδρία της ημερ. 6.2.2013, η Επιτροπή επί Τεχνικών Θεμάτων του ΣΥΛ αποφάσισε την ανέγερση δεξαμενής ανάλογα με τον διαθέσιμο χώρο και τις μελλοντικές ανάγκες της κοινότητας, και την προώθηση συνεργασίας με το ΤΑΥ για τον προγραμματισμό και εκτέλεση του έργου το συντομότερο. Το ΣΥΛ ζήτησε την προώθηση της κατασκευής της δεξαμενής από το ΤΑΥ, το οποίο ανέλαβε τη διενέργεια σχετικής μελέτης. Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε σχετικά με την εξέλιξη του θέματος κατασκευής της υδατοδεξαμενής, η οποία αναμένεται να αμβλύνει το πρόβλημα υδροδότησης της κοινότητας καθώς και άλλων περιοχών που δύναται να ενταχθούν στα όρια υδροδότησης του ΣΥΛ.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μάς πληροφόρησε ότι πρόσφατα πραγματοποιήθηκε συνάντηση λειτουργών του Συμβουλίου και του ΤΑΥ για επίσπευση των διαδικασιών και εκτέλεση του έργου εντός του 2014.

Χλωρίωση νερού. Στις υδατοδεξαμενές του ΣΥΛ εφαρμόζεται υγρού τύπου χλωρίωση για τη διασφάλιση της ποιότητας του νερού, με εξαίρεση τις δεξαμενές Στροβόλου, οι οποίες είναι οι κύριες δεξαμενές του ΣΥΛ και στις οποίες η απολύμανση γίνεται με αέρια χλωρίωση.

Σύμφωνα με σημείωμα του Προϊστάμενου Τεχνικών Υπηρεσιών ημερ. 27.5.2013, επιβάλλεται η αλλαγή από αέρια σε υγρή χλωρίωση για λόγους ασφαλείας, αφού η συγκέντρωση φιαλών χλωρίου στο χώρο χλωρίωσης του νερού της δεξαμενής κρίνεται επικίνδυνη, καθώς οι δεξαμενές βρίσκονται σε κατοικημένη περιοχή. Όπως πληροφορηθήκαμε, το Συμβούλιο προωθεί την αντικατάσταση του συστήματος χλωρίωσης στην δεξαμενή Στροβόλου με σύστημα υγρής χλωρίωσης, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί, με τη συμβολή του ΤΑΥ, μέχρι τον Οκτώβριο του 2013, με συνολικό κόστος γύρω στις €37.000. Ζητήσαμε όπως ενημερωθούμε για την πρόοδο των εργασιών, καθώς και τις προγραμματιζόμενες ενέργειες διάθεσης των κυλίνδρων αερίου χλωρίου μετά τη μετατροπή του συστήματος στην υδατοδεξαμενή Στροβόλου, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 έως 2012 σε σχέση με τα επικίνδυνα απόβλητα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, το σύστημα αναμένεται να είναι σε λειτουργήσιμη κατάσταση μέχρι το τέλος του 2013, και οι άδειοι κύλινδροι έχουν ήδη αρχίσει να παραδίδονται σε αδειούχο διαχειριστή αποβλήτων.

Ασφάλιση αστικής ευθύνης. Οι ενέργειες του Συμβουλίου για σύναψη συμφωνίας με ασφαλιστική εταιρεία για την ασφάλισή του έναντι αστικής ευθύνης δεν τελεσφόρησαν με αποτέλεσμα, από τις 27.6.2011, το Συμβούλιο να παραμένει ανασφάλιστο.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μάς πληροφόρησε ότι, σε νέο διαγωνισμό που προκήρυξε το Συμβούλιο για διάφορα είδη ασφάλισης και βρίσκεται στο στάδιο αξιολόγησης, συμπεριλαμβάνεται και πρόνοια για ασφάλιση έναντι αστικής ευθύνης.

4.57 ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Οικονομική κατάσταση. Σύμφωνα με τις μη εξελεγμένες οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου, οι εισπράξεις για το έτος 2012 ανήλθαν σε €1.585.282, σε σύγκριση με €1.686.991 για το 2011. Αυτές προήλθαν από τα έσοδα παιγνιδιών του «ΟΠΑΠ ΑΕ» (€854.300), από τέλη εισόδου στα Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους (€632.655), από τόκους καταθέσεων ή επενδύσεων (€89.910) και από πώληση αντιγράφων κυπριακών αρχαιοτήτων (€8.417). Το Ταμείο δεν πραγματοποίησε καμία δαπάνη για το 2012, σε σύγκριση με €412 το 2011. Στις 31.12.2012 το συσσωρευμένο υπόλοιπο του Ταμείου ήταν €40.679.364, σε σύγκριση με €39.094.082 στις 31.12.2011.

Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 22.6.1990, ο Υπουργός Οικονομικών είχε εγκρίνει όπως στα αποθεματικά του Ταμείου τα οποία τηρούνται σε Κυβερνητικό Λογαριασμό Καταθέσεων υπολογίζεται τόκος προς 6 ³/₄% ετησίως με τον οποίο επιβαρύνεται το δημόσιο προς όφελος του Ταμείου. Με την ψήφιση του περί ελευθεροποίησης του Επιτοκίου και Συναφών Θεμάτων Νόμου (Ν160(1)/99), που τέθηκε σε ισχύ από 1.1.2001, ο Υπουργός Οικονομικών αποφάσισε όπως στα αποθεματικά του Ταμείου υπολογίζεται τόκος με βάση το Lombard Rate, όπως καθορίζεται από την Κεντρική Τράπεζα μείον 0,5%. Από 1.1.2008, με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωζώνη, ο τόκος υπολογίζεται με βάση το Ελάχιστο Επιτόκιο Προσφοράς για Πράξεις Κύριας Αναχρηματοδότησης, όπως καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μείον 0,5%.

Σημειώνεται ότι το Ελάχιστο Επιτόκιο Προσφοράς για Πράξεις Κύριας Αναχρηματοδότησης για την περίοδο 1.1.2012-10.7.2012 ήταν 1% και για την περίοδο 11.7.2012-31.12.2012 0,75%, και ως εκ τούτου, το επιτόκιο με βάση το οποίο υπολογίστηκαν οι τόκοι καθώς και το ποσό των τόκων ανά περίοδο ήταν 0,50% (€61.884) και 0,25% (€28.026), αντίστοιχα.

4.58 ΤΑΜΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ**Μέρος Α**

Οικονομικές καταστάσεις. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης δεν υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας τελικές οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31.12.2012. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται πιο κάτω λήφθηκαν από πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις. Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Λογίστρια, οι τελικές οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο των Δανειστικών Επιτρόπων στη συνεδρία του ημερ. 4.10.2013.

Αποτελέσματα έτους. Στις 31 Δεκεμβρίου 2012 το Ταμείο παρουσίαζε πλεόνασμα ύψους €2.670.274, σε σύγκριση με €2.117.423 το 2011, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση €552.851 που προήλθε κυρίως από μείωση της πρόβλεψης για επισφαλείς χρεώστες (από €1.499.485 το 2011 σε €796.265 το 2012). Το υπόλοιπο του Αποθεματικού στις 31 Δεκεμβρίου 2012 ήταν €145,8 εκ., σε σύγκριση με €143,1 εκ. το 2011.

Ταμειακό υπόλοιπο. Στις 31.12.2012 το Ταμείο Δημοσίων Δανείων παρουσίαζε ταμειακό υπόλοιπο ύψους €124.517.164, σε σύγκριση με €120.199.571 το 2011.

Δραστηριότητες του Ταμείου Δημοσίων Δανείων. Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 13.8.2006 τερματίστηκε από 1.1.2007 η έγκριση νέων δανείων και οι δραστηριότητες του Ταμείου επικεντρώνονται στη διαχείριση και είσπραξη των απαιτήσεών του. Ως εκ τούτου, το 2012 εκδόθηκε μόνο ποσό ύψους €6.834 το οποίο αφορούσε στην 6^η δόση φοιτητικού δανείου που εγκρίθηκε στις 30.3.2006.

Κατάσταση οφειλόμενων δανείων. Η πιο κάτω κατάσταση παρουσιάζει τα υπόλοιπα των δανείων που οφείλονταν στο Ταμείο στις 31 Δεκεμβρίου 2012 και στις 31 Δεκεμβρίου 2011, κατά οικονομικό τομέα, και αφορούν στο υπόλοιπο του κεφαλαίου των οφειλόμενων δανείων μη περιλαμβανομένων των οφειλόμενων τόκων και τόκων υπερημερίας:

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Υδατική Ανάπτυξη	3.367	3.413
Ανάπτυξη Γεωργίας	6.468	7.029
Αγροτική Ανάπτυξη	5.492	7.189
Ανάπτυξη Αλιείας	326	561
Παιδεία και Άλλες Υπηρεσίες	6.715	7.399
Τουριστική Ανάπτυξη	5.772	5.805
Έργα Δημόσιας Ωφέλειας	20.208	20.775
Ανάπτυξη Εμπορίου και Βιομηχανίας	308	308
Λογαριασμός Γεωργικών Πιστώσεων	12	13
Ταμείο Καλλιέργειας Τ/Κ Γης	<u>1.622</u>	<u>1.622</u>
	<u>50.290</u>	<u>54.114</u>

Καθυστερημένες δόσεις δανείων. Στις 31.12.2012 οι καθυστερημένες δόσεις δανείων ανέρχονταν σε €22,5 εκ, μετά την συμπερίληψη τόκων και την αφαίρεση πρόβλεψης €52,2 εκ. για επισφαλή χρέη. Η πρόβλεψη για επισφαλείς χρεώστες, περιλαμβάνει: πρόβλεψη για (α) δάνεια που εμπίπτουν στις πρόνοιες του περί Ανακουφίσεως Οφειλετών (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμου αρ. 24 του 1979, (β) δάνεια που οφείλονται από

τουρκοκυπρίους ή τοπικές αρχές στις τουρκοκρατούμενες περιοχές, (γ) δάνεια που έχουν παραχωρηθεί σε γεωργούς μέσω της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας Λτδ τα οποία έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμα, (δ) δάνεια που έχουν παραχωρηθεί μέσω του αναπληρούμενου Ταμείου Καλλιέργειας Τουρκοκυπριακής Γης τα οποία έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμα και (ε) οφειλές των ληξιπρόθεσμων δανείων της κατηγορίας «Δάνεια στις ελεύθερες περιοχές», με εξαίρεση την υποκατηγορία των «Κοινοτικών Συμβουλίων», για τα οποία η αποπληρωμή πραγματοποιείται μέσω της ετήσιας κρατικής χορηγίας.

Παρατηρείται ότι οι μεγαλύτερες συνολικές καθυστερήσεις αφορούν, όπως και στις 31.12.2011, σε Αρδευτικά Τμήματα, Περιφερειακές Εταιρείες Δημόσιων Οδικών Μεταφορών, γεωργούς για την άρδευση Τουρκοκυπριακής γης, ιδιοκτήτες εστιατορίων της περιοχής Μακένζυ, ψαράδες, Σχολικές Εφορείες, ξενοδοχεία, Δήμους, αυτοεργοδοτούμενους, Συμβούλια Αποχετεύσεων και το Συμβούλιο του Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου.

Από τις οικονομικές καταστάσεις του 2012 προκύπτει ότι οι εισπράξεις από δάνεια ανήλθαν σε €4.546.616, σε σύγκριση με €6.584.859 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε μείωση ύψους €2.038.243.

Διαγραφές δανείων. Κατά το 2012 διαγράφηκαν, κατόπιν αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου δάνεια συνολικού ποσού €1.019.201 εκ των οποίων €258.065 αφορούσαν κεφάλαιο και €761.136 τόκους, σε σύγκριση με €634.740 το 2011 εκ των οποίων €529.264 αφορούσαν κεφάλαιο και €105.440 τόκους. Η αύξηση που σημειώθηκε κατά το 2012 αφορά κυρίως διαγραφές δανείων προς αλιείς συνολικού ποσού €959.519, εκ των οποίων τα €234.466 αφορούσαν σε κεφάλαιο και €725.053 σε τόκους, σύμφωνα με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 73.098 ημερ. 31.1.2012 με την οποία αποφασίστηκε η παραγραφή των χρεών 61 οφειλετών αλιέων. Κατά τον έλεγχο για το 2012, η Υπηρεσία μας διαπίστωσε ότι το σύστημα διαχείρισης δανείων δεν γίνεται διαχωρισμός κατά πόσο ένα δάνειο που στο σύστημα παρουσιάζεται ως εξοφλημένο, έχει αποπληρωθεί ή έχει διαγραφεί, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η εξαγωγή συγκεντρωτικών καταστάσεων διαγραφών από το σύστημα για σκοπούς ελέγχου. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το σύστημα τροποποιηθεί ανάλογα, ούτως ώστε να γίνεται ο διαχωρισμός διαγραφέντων και εξοφληθέντων δανείων.

Παραγραφή αγωγίμων δικαιωμάτων. Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, σε επιστολή του ημερ. 2.7.2012, ζήτησε από τον Γενικό Εισαγγελέα όπως γνωματεύσει κατά πόσο υπάρχουν περιπτώσεις οφειλών επιχειρήσεων προς το κράτος οι οποίες δεν εμπίπτουν στο δημόσιο δίκαιο και συνεπώς, με βάση τις πρόνοιες του περί Παραγραφής Αγωγίμων Δικαιωμάτων Νόμο του 2012 (Ν66(Ι)/2012) ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 2012, ενδέχεται να παραγραφούν τα αγωγή δικαιώματα. Στην επιστολή γίνεται ιδιαίτερη μνεία στις οφειλές επιχειρήσεων προς το Ταμείο Δημοσίων Δανείων.

Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρεται σε εγκύκλιο του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων ημερ. 8.8.2012, σύμφωνα με τις πρόνοιες της πιο πάνω νομοθεσίας, όσες οφειλές προς το κράτος ανάγονται στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Νόμου και δεν τίθεται ζήτημα παραγραφής των αγωγίμων δικαιωμάτων σε σχέση με αυτές, αφού ο Νόμος αφορά μόνο περιπτώσεις στις οποίες οι οφειλές ανάγονται στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου. Στην ίδια εγκύκλιο, είχε ζητήσει όπως κάθε Αρμόδια Αρχή μελετήσει ενδελεχώς όλες τις προβληματικές περιπτώσεις και ζητήσει άμεσα νομική καθοδήγηση από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, αποστέλλοντας, μέχρι τις 31.12.2012, λεπτομερείς εκθέσεις γεγονότων για όσες περιπτώσεις θα παραγραφόταν το αγωγή δικαίωμα στις 30.6.2013.

Στις 30.5.2013 η Βουλή ψήφισε τροποποίηση του άρθρου 26 του βασικού νόμου, ώστε το μεταβατικό διάστημα εντός του οποίου θα πρέπει να εγερθούν οι αγωγές των οποίων η βάση συμπληρώθηκε πριν από την έναρξη ισχύος του βασικού νόμου, προκειμένου να μην παραγραφούν, να επεκταθεί μέχρι 31.12.2013 (Ο περί Παραγραφής Αγωγίμων Δικαιωμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος αρ. 41(Ι)/2013).

Όπως πληροφορηθήκαμε από το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας, έχει τεθεί ως στόχος η εξέταση όλων των καθυστερημένων δανείων μέχρι τις 31.12.2013, έτσι ώστε να προσδιοριστούν οι περιπτώσεις που μπορούν να εισπραχθούν, αυτές οι οποίες είναι επισφαλείς και οι περιπτώσεις για τις οποίες θα πρέπει να κινηθούν αγωγές για διασφάλιση του αγωγίμου δικαιώματος, σύμφωνα με τον περί Παραγραφής του Αγωγίμου Δικαιώματος Νόμο του 2012, όπως τροποποιήθηκε με τον Νόμο αρ.41(Ι)/2013.

Μέρος Β

Σχέδιο Δανειοδότησης Δήμων. Στα πλαίσια του Σχεδίου Δανειοδότησης των Δήμων από το Ταμείο Δημοσίων Δανείων, παραχωρήθηκαν δάνεια, των οποίων το συνολικό υπόλοιπο στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €2.112.549 (€2.111.677 το 2011).

Το μεγαλύτερο μέρος του συνόλου των δανείων αυτών (€22.778.145) εξοφλήθηκαν στις 30.3.2007, μετά την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 63.749 ημερ. 10.5.2006, για έγκριση σύναψης νέων δανείων συνολικού ύψους μέχρι €350 εκ. από τους Δήμους για αποπληρωμή αποκλειστικά των υφιστάμενων δανείων τους που φέρουν κυβερνητική εγγύηση ή οφείλονται στους Δανειστικούς Επιτρόπους. Παραμένουν σε εκκρεμότητα 3 δάνεια (2 δάνεια του Δήμου Λάρνακας και 1 δάνειο του Δήμου Έγκωμης), με συνολική οφειλή στις 31.12.2012 €2.112.549 από την οποία ποσό €1.952.389 ήταν καθυστερημένο.

Τα δύο δάνεια του Δήμου Λάρνακας, αρχικού ποσού €546.752 και €264.834 (£320.000 και £155.000, αντίστοιχα), που παραμένουν σε εκκρεμότητα, είχαν παραχωρηθεί στο Δήμο για σκοπούς εκτέλεσης έργων υποδομής και μετακίνησης των κέντρων αναψυχής στην περιοχή Μακένζυ και θα αποπληρώνονταν από το Δήμο Λάρνακας και τους ιδιοκτήτες των κέντρων αναψυχής, αφού θα συμφωνείτο μαζί τους ο τρόπος κατανομής. Ο Δήμος, αποπληρώνει κανονικά από το 1998 τις δόσεις για τα ποσά των €290.462 και €152.657 που θεωρεί ότι του αναλογούν, από την αυξημένη ετήσια κρατική χορηγία που του παραχωρείται, όμως έκτοτε δεν υπήρξε οποιαδήποτε συμφωνία με τους ιδιοκτήτες σχετικά με τον τρόπο καταμερισμού της οφειλής. Σημειώνεται ότι οι συμφωνίες δανείων που υπογράφηκαν μεταξύ των Δανειστικών Επιτρόπων και του Δήμου Λάρνακας, είναι για ολόκληρα τα ποσά των δανείων και ως εκ τούτου δεν υπάρχει αλλά ούτε προκύπτει οποιαδήποτε συμβατική υποχρέωση των ιδιοκτητών των κέντρων για αποπληρωμή οποιουδήποτε μέρους των δανείων. Σημειώνεται ότι η αποπληρωμή των δανείων του Δήμου Λάρνακας γίνεται απευθείας από το Υπουργείο Εσωτερικών αφού αποκόπτεται από τη αυξημένη κρατική χορηγία που λαμβάνει.

Η Γενική Λογίστρια μάς πληροφόρησε ότι, μετά από διαβούλευση μεταξύ του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας, του Υπουργείου Οικονομικών και του Δήμου Λάρνακας, τροχοδρομήθηκε η διευθέτηση των εκκρεμοτήτων των δανείων του Δήμου. Οι Δανειστικοί Επίτροποι υιοθέτησαν την υπό αναφορά διευθέτηση, η οποία προωθείται στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

Όσον αφορά στο δάνειο του Δήμου Έγκωμης, αποπληρώνεται κανονικά ύστερα από συνεννόηση με το Υπουργείο Εσωτερικών για αποκοπή από την κρατική χορηγία αυξημένου ποσού. Το δάνειο αναμένεται να αποπληρωθεί μέχρι τις 5.5.2015.

Δάνειο Συμβουλίου Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου. Το δάνειο αυτό, το εκδοθέν κεφάλαιο του οποίου ήταν €9.387.164, παρουσίαζε στις 31.12.2012 καθυστερήσεις ύψους €12.667.998 από τις οποίες τα €3.820.552 αφορούσαν σε κεφάλαιο, τα €5.182.021 σε τόκους και τα €3.665.425 σε τόκους υπερημερίας.

Σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα προς το Υπουργείο Οικονομικών ημερ. 23.10.2007, η Κυβέρνηση δεν απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις της ως εγγυητής και θα ήταν προς το δημόσιο συμφέρον να διερευνηθεί η δυνατότητα του όρου της συμφωνίας δανείου για ενεχυρίαση των τελών/δικαιωμάτων/φόρων του Σφαγείου.

Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, σε επιστολή του ημερ. 21.4.2008 προς το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ανέφερε ότι η αποπληρωμή του πιο πάνω δανείου από την Κυβέρνηση ως εγγυήτριας θα αποτελούσε κρατική ενίσχυση.

Ο Υπουργός Οικονομικών μας ανέφερε ότι, προτού το Κράτος προβεί σε εφαρμογή των προνοιών της συμφωνίας για εξόφληση του δανείου που παραχωρήθηκε στο Κεντρικό Σφαγείο Κοφίνου, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε στις 25.11.2008 την ετοιμασία και υποβολή προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Σχεδίου Διάσωσης και Αναδιάρθρωσης του Κεντρικού Σφαγείου. Η αίτηση για εγγραφή στο Σχέδιο Διάσωσης και Αναδιάρθρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7.5.2010 με δέσμευση της Κυπριακής Δημοκρατίας να υποβάλει στην Επιτροπή το λιγότερο εντός 6 μηνών από την ημερομηνία έγκρισης είτε σχέδιο αναδιάρθρωσης είτε σχέδιο εκκαθάρισης είτε αποδείξεις ότι το δάνειο έχει εξοφληθεί.

Σε επιστολή του ημερ. 1.3.2012 προς τη Γενική Λογίστρια ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων αναφέρει ότι η ενίσχυση αναδιάρθρωσης του Σφαγείου κοινοποιήθηκε επίσημα προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Νοέμβριο του 2010, και ότι ύστερα από επίσημη διαδικασία έρευνας που άνοιξε από την Επιτροπή, η απόφαση αναμενόταν να ληφθεί εντός ολίγων μηνών από την ημερομηνία της επιστολής.

Στις 7.3.2012 η Επιτροπή ζήτησε διευκρινίσεις μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών σχετικά με τα δάνεια που έλαβε το Σφαγείο από τη Δημοκρατία μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε ετήσια βάση και με ένδειξη για την ωριμότητα των δανείων. Στις 13.3.2012 τα στοιχεία αποστάληκαν από το Υπουργείο Οικονομικών στο Υπουργείο Εσωτερικών. Όπως πληροφορηθήκαμε από το Υπουργείο Οικονομικών, μέχρι την ημερομηνία ελέγχου δεν είχε ληφθεί η απάντηση της Επιτροπής.

Δάνεια προς τις Περιφερειακές Εταιρείες Αγροτικών και Αστικών Λεωφορείων (ΠΕΑΛ). Τα δάνεια αυτά, συνολικού ποσού €13.053.353 παρουσίαζαν στις 31.12.2012 τις ακόλουθες καθυστερήσεις: Κεφάλαιο €5.467.390, Τόκοι €1.169.167, Τόκοι υπερημερίας €2.235.911.

Το Συμβούλιο των Δανειστικών Επιτρόπων με επιστολή του ημερομηνίας 9.7.2008 προς το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων ζητά όπως το νέο υπό συνομολόγηση σχέδιο ανάληψης υπηρεσιών από εταιρείες δημόσιων μεταφορών, που θα αντικαταστήσει το Σχέδιο Επιδότησης Ζημιών των ΠΕΑΛ, με βάση το οποίο, το Ταμείο Δημοσίων Δανείων λαμβάνει μέρος της επιδότησης από το Τμήμα Οδικών Μεταφορών, περιλαμβάνει όλες τις αναγκαίες ασφαλιστικές δικλίδες για την κανονική αποπληρωμή των οφειλών των ΠΕΑΛ προς τους Δανειστικούς Επιτρόπους.

Σημειώνεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο με αποφάσεις του ημερ. 10.12.2008 και 6.10.2009 ενέκρινε τη συνέχιση του Σχεδίου Επιδότησης των ζημιών των ΠΕΑΛ, μέχρι την ημερομηνία που οι ανάδοχοι φορείς των Συμβάσεων Παραχώρησης Δημόσιας Υπηρεσίας θα αρχίσουν τις δραστηριότητες τους με βάση τα συμβόλαια που θα υπογραφούν με την Αναθέτουσα Αρχή για το έργο της δημόσιας υπηρεσίας εσωτερικών οδικών επιβατικών μεταφορών σε γεωγραφικές περιοχές που θα καθοριστούν με διατάγματα που θα εκδώσει ο Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων.

Μετά από την έναρξη των πιο πάνω δραστηριοτήτων, η Γενική Λογίστρια απέστειλε στο Τμήμα Οδικών Μεταφορών στις 2.2.2011 κατάσταση με τις εταιρείες συγκοινωνιών και τους λεωφορειούχους που οφείλουν σημαντικά ποσά προς το Ταμείο Δημοσίων Δανείων και ζήτησε όπως της αποσταλεί κατάλογος των εταιρειών ή/και μεμονωμένων ατόμων οι οποίοι εντάχθηκαν στις περιφερειακές εταιρείες συγκοινωνιών. Επιπρόσθετα ζήτησε για τις εταιρείες ή/και τα άτομα τα οποία δεν εντάχθηκαν στις περιφερειακές εταιρείες συγκοινωνιών όπως τους αποκόπτεται τουλάχιστον το ποσό των καθυστερημένων οφειλών προς το Ταμείο Δημοσίων Δανείων.

Όπως πληροφορηθήκαμε κατά τον έλεγχο, το θέμα ακόμα εκκρεμεί, αφού το Γενικό Λογιστήριο δεν έλαβε κατάλογο με τις εταιρείες.

Όπως μας είχε αναφερθεί σε προηγούμενους ελέγχους, σκοπός του Ταμείου Δημοσίου Δανείων, είναι τα δάνεια αυτά να εξεταστούν ένα προς ένα σε συνεργασία με το Τμήμα Οδικών Μεταφορών και το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, για να εντοπισθούν τα δάνεια τα οποία μπορούν να αποπληρωθούν, αυτά για τα οποία θα αποκόπτονται ποσά από την κρατική χορηγία και αυτά για τα οποία πρέπει να κινηθούν αγωγές. Όπως πληροφορηθήκαμε, η διαδικασία αυτή δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί λόγω του ότι πολλές από αυτές τις εταιρείες αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα, τα οποία καθιστούν τα δάνεια σε μεγάλο βαθμό ανείσπρακτα.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Λογίστρια, το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας έχει τροχοδρομήσει σε συνεργασία με το Τμήμα Οδικών Μεταφορών και το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, τη διαδικασία αποπληρωμής των δανείων με αποκοπή από (α) την επιδότηση ζημιών για προηγούμενα έτη που έχουν να λαμβάνουν οι εταιρείες ή/και (β) τις αποζημιώσεις που θα λάβουν από το Κράτος για τη διακοπή των εργασιών τους για εκείνες τις εταιρείες που δεν εντάχθηκαν στους νέους φορείς δημοσίων συγκοινωνιών.

Όσον αφορά στα δάνεια της εταιρείας «Λεωφορεία Λευκωσίας Λτδ» τα οποία συνολικά στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €2.881.556, το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων με επιστολή του ημερ. 24.4.2013 προς

τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών και προς τη Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας, τους πληροφόρησε ότι το Υπουργείο έχει έρθει σε κατ'αρχήν εξωδικαστική συμφωνία με την εταιρεία για την καταβολή αποζημίωσης ύψους €10 εκ. σύμφωνα με τον περί της Πρόσβασης στο Επάγγελμα του Οδικού Μεταφορέα Νόμου και ότι θα διαγραφεί ολόκληρο το ποσό, το οποίο η εταιρεία οφείλει στους Δανειστικούς Επιτρόπους. Η Γενική Λογίστρια μάς πληροφόρησε ότι η εν λόγω υποχρέωση προς την εταιρεία θα συμψηφιστεί με την οφειλή της εταιρείας προς το Ταμείο Δημοσίων Δανείων που αναφέρεται πιο πάνω.

Η Γενική Λογίστρια μας πληροφόρησε ότι γίνονται συστηματικές προσπάθειες από το Ταμείο Δημοσίων Δανείων σε συνεργασία με το Τμήμα Οδικών Μεταφορών και το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων για είσπραξη των ποσών που οφείλονται από τις εταιρείες.

Σχέδιο Δανειοδότησης ξενοδοχείων στα ορεινά θέρετρα. Παρόλο που το σχέδιο αυτό τερματίστηκε το 1996, στις 31.12.2012 εκκρεμούσαν 8 δάνεια από 7 οφειλέτες συνολικού ποσού €6.199.668 από το οποίο €6.081.804 είναι καθυστερημένο.

Σχέδιο δανειοδότησης Τουριστικών Κέντρων Μακένζυ. Το σχέδιο αυτό είχε ως σκοπό τη μετακίνηση και νόμιμη λειτουργία των κέντρων αναψυχής που λειτουργούσαν πρόχειρα στην περιοχή από εκτοπισθέντες. Βάσει του σχεδίου παραχωρήθηκαν 21 δάνεια συνολικού ποσού €613.747 σε 14 εκτοπισθέντες δικαιούχους.

Οι σημερινοί κάτοχοι των εστιατορίων/κέντρων αναψυχής, οι οποίοι δανειοδοτήθηκαν δεν έχουν εξοφλήσει τις υποχρεώσεις τους με αποτέλεσμα στις 31.12.2012 για 15 δάνεια συνολικού ποσού €430.926, να εκκρεμεί συνολικό ποσό €1.342.889 (κεφάλαιο, τόκοι και τόκοι υπερημερίας). Το αντίστοιχο οφειλόμενο ποσό στις 31.12.2011 ανερχόταν σε €1.300.161.

Ένας από τους λόγους μη είσπραξης των καθυστερημένων οφειλών, είναι ότι όλα τα εστιατόρια/κέντρα αναψυχής είναι κτισμένα πάνω σε βακούφικη γη, η διαχείριση της οποίας παραχωρήθηκε στο Δήμο Λάρνακας πολύ πριν τη θέσπιση του Νόμου αρ. 139/91, με βάση τον οποίο όλες οι περιουσίες που εγκαταλείφθηκαν στις ελεύθερες περιοχές περιέρχονται στον Κηδεμόνα των Τουρκοκυπριακών Περιουσιών.

Τον Νοέμβριο του 1993 το Συμβούλιο Δανειστικών Επιτρόπων ζήτησε την λήψη νομικών μέτρων από τη Νομική Υπηρεσία. Σύμφωνα με κατάσταση του Ταμείου Δημοσίων Δανείων, έχουν ήδη κινηθεί αγωγές για 14 περιπτώσεις και έχουν εκδοθεί δικαστικές αποφάσεις και εντάλματα κατάσχεσης κινητής περιουσίας χωρίς όμως να έχουν ακόμα εκτελεστεί.

Τον Μάρτιο του 1999 αναστάληκε η λήψη δικαστικών μέτρων για περίοδο έξι μηνών μέχρι 30.9.1999 με σκοπό να δοθεί χρόνος στου ιδιοκτήτες να προβούν σε πώληση των εστιατορίων για εξόφληση των οφειλών τους. Ωστόσο, λόγω του ότι κανένας ιδιοκτήτης δεν προέβη σε πώληση των εστιατορίων του το Γενικό Λογιστήριο ζήτησε από τον Γενικό Εισαγγελέα τη συνέχιση της διαδικασίας λήψης νομικών μέτρων.

Το Συμβούλιο των Δανειστικών Επιτρόπων στις 13.5.2008 εξέφρασε τη διαφωνία του σχετικά με εισηγήσεις της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών για τη διευθέτηση των εκκρεμών οφειλών και αποφάσισε ότι οποιαδήποτε ρύθμιση τους θα πρέπει να γίνει στα πλαίσια της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 64.265, ημερ. 31.8.2006 για εξόφληση των δανείων με καταβολή άμεσα ποσού ίσου με το διπλάσιο του αρχικού κεφαλαίου και εξόφληση από την Κυβέρνηση της υπόλοιπης οφειλής.

Στις 14.12.2010 ο Γενικός Εισαγγελέας με επιστολή του ζήτησε να ενημερωθεί για το ακριβές οφειλόμενο ποσό περιλαμβανομένων των τόκων και το ποσό στο οποίο θα μπορούσε το Γενικό Λογιστήριο να περιοριστεί για σκοπούς εξώδικου συμβιβασμού μετά την αφαίρεση τόκων υπερημερίας. Ζήτησε επίσης όπως του αποσταλεί κατάσταση των οφειλών όλων των ληπτών δανείων της περιοχής Μακένζυ. Στις 25.11.2011 η Γενική Λογίστρια απέστειλε στον Γενικό Εισαγγελέα την κατάσταση οφειλετών με τα υπόλοιπα που εκκρεμούσαν, αναφέροντας ότι για οποιοδήποτε εξώδικο συμβιβασμό θα πρέπει να προηγηθεί συνεννόηση με το Γραφείο Εφόρου Κρατικών Ενισχύσεων.

Σε συνεδρία που διεξήχθη στις 28.5.2012 στο Υπουργείο Εσωτερικών για τα Τουριστικά Κέντρα Μακένζυ, ο Δήμαρχος Λάρνακας αιτήθηκε όπως παραχωρηθεί ολόκληρο το T/K τεμάχιο στο Δήμο ώστε να προχωρήσει στην ορθολογιστική αξιοποίηση του χώρου και να υλοποιήσει μέτρα για επίλυση όλων των

προβλημάτων των κέντρων, τα οποία περιλαμβάνουν τον εκσυγχρονισμό των συμβάσεων μίσθωσης της γης με σημερινές τιμές, την έκδοση δικαστικών διαταγμάτων για αυθαίρετες επεκτάσεις, αποκατάσταση κοινόχρηστων χώρων και ρύθμιση μέτρων πυρασφάλειας, υπεκμίσθωση των υποστατικών σε τρίτους καθώς και τα θέματα των οφειλόμενων δανείων προς τους Δανειστικούς Επιτρόπους. Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίας, η Υπουργός Εσωτερικών ζήτησε γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία για τελική και οριστική ρύθμιση του όλου θέματος. Ο Γενικός Εισαγγελέας ζήτησε από το Υπουργείο Εσωτερικών όπως του αποσταλεί πλήρης έκθεση που να περιλαμβάνει όλα τα εκκρεμή θέματα. Η κατάσταση των εκκρεμών δανείων υποβλήθηκε από το Γενικό Λογιστήριο προς το Υπουργείο Εσωτερικών στις 31.8.2012. Σύμφωνα με γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα ημερ. 24.8.2012, υπό τις παρούσες συνθήκες θα ήταν πολύ καλύτερα να γίνει ένα γενικό ξεκαθάρισμα της κατάστασης, αφενός μεν με την ανάληψη της διαχείρισης του εν λόγω τεμαχίου πλέον και επίσημα από τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών, αφετέρου δε με την είσπραξη των οφειλόμενων ποσών από το Ταμείο Δημοσίων Δανείων, πριν αποφασιστούν οποιαδήποτε μελλοντικά βήματα.

Παρά την πιο πάνω γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, διαπιστώθηκε ότι στις 4.12.2012 υπογράφηκαν δύο συμβάσεις μεταξύ του Υπουργείου Εσωτερικών και του Δήμου Λάρνακας σχετικά με την μίσθωση των υποστατικών από τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, στις οποίες δεν έχει συμπεριληφθεί οποιαδήποτε πρόνοια για ρύθμιση των δανείων των υφιστάμενων ιδιοκτητών/οφειλετών του Ταμείου. Σύμφωνα με εσωτερικό σημείωμα ημερομηνίας 8.1.2013 προς τη Γενική Λογίστρια, με τη νέα συμφωνία ο Δήμος Λάρνακας θα μπορεί να υπογράψει συμφωνίες για παραχώρηση των οικοπέδων που στεγάζονται τα κέντρα αναψυχής σε μη πρόσφυγες. Σύμφωνα με το ίδιο σημείωμα, η μόνη αναφορά που γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών προς τον Δήμο Λάρνακας για τις οφειλές προς το Ταμείο είναι σε επιστολή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου προς τον Δήμαρχο Λάρνακας (ημερομηνίας 6.12.2012) σύμφωνα με την οποία προτρέπει ο Δήμος όπως «μεριμνήσει ώστε προ της υπογραφής των συμβάσεων υπεκμίσθωσης με οποιοδήποτε πρόσωπο, διευθετηθεί η αποπληρωμή των καθυστερημένων οφειλών προς το Ταμείο». Ωστόσο, όπως αναφέρεται στο ίδιο σημείωμα, κάτι τέτοιο δεν είναι δεσμευτικό και ούτε διασφαλίζει ότι θα διευθετηθούν οι οφειλές των υφιστάμενων ιδιοκτητών.

Με επιστολή της ημερομηνίας 18.6.2013, η Γενική Λογίστρια ζήτησε από τον Γενικό Εισαγγελέα όπως προχωρήσει στη λήψη νομικών μέτρων για είσπραξη των οφειλών. Στην ίδια επιστολή αναφέρει ότι η νέα συμφωνία μεταξύ του Δήμου και του Υπουργείου Εσωτερικών νομιμοποιεί την παράτυπη πράξη μεταβίβασης/υπεκμίσθωσης του ιδιοκτήτη/οφειλέτη στο σημερινό διαχειριστή, παρά το γεγονός ότι, οι οφειλές προς το Ταμείο συνεχίζουν να εκκρεμούν. Αναφέρεται επίσης ότι ο Δήμος Λάρνακας απέρριψε εισήγηση του Γενικού Λογιστηρίου όπως τεθεί όρος για διευθέτηση των οφειλών προς το Ταμείο πριν την υπογραφή των συμφωνιών εκμίσθωσης.

Όπως μας πληροφόρησε η Γενική Λογίστρια, το Ταμείο Δημοσίων Δανείων προβαίνει σε συστηματικές προσπάθειες και ενέργειες για είσπραξη των ποσών που οφείλονται από τους ιδιοκτήτες των τουριστικών κέντρων Μακένζυ, περιλαμβανομένων νομικών μέτρων και αναγκαστικών πωλήσεων υποθηκευμένων ακινήτων. Επιπρόσθετα, η Γενική Λογίστρια μάς πληροφόρησε ότι σχετική κατάσταση με τους οφειλέτες έχει ήδη διαβιβαστεί στη Νομική Υπηρεσία, η οποία ανέθεσε την υπόθεση σε ιδιώτη δικηγόρο για λήψη των ενδεικνυόμενων νομικών μέτρων.

4.59 ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα ύψους €9.520, σε σύγκριση με έλλειμμα ύψους €2.654 το 2011. Το πλεόνασμα οφείλεται κυρίως στην αύξηση των δωρεών από εθελοντικές εισφορές του εξωτερικού που εισπράχθηκαν από το Ταμείο Βοήθειας Παιδιών της Κύπρου/Αμερικής (The Cyprus Children Fund Inc. of America) κατά €19.342 και στην αύξηση της οικονομικής βοήθειας που παραχωρήθηκε σε παιδιά κατά €6.438. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή παραχώρησε το 2012 οικονομική βοήθεια ύψους €71.819 σε άπορα παιδιά, σε σύγκριση με €65.381 για το 2011. Επίσης

το 2012 παραχώρησε ποσό ύψους €49.181 για υποτροφίες σε 35 δικαιούχα παιδιά, σε σύγκριση με ποσό ύψους €90.275 που παραχωρήθηκε για υποτροφίες σε 39 δικαιούχα παιδιά κατά το 2011.

4.60 ΤΑΜΕΙΟ ΘΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΠΑΝΙΔΑΣ

Μέρος Α

Έλεγχος οικονομικών καταστάσεων. Τα θέματα που ακολουθούν προέκυψαν από τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων του Ταμείου για τα έτη 2011 και 2012, οι οποίες υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας τον Μάιο του 2013.

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2011 και 2012 παρουσίασαν πλεόνασμα €265.507 και έλλειμμα €570.310, αντίστοιχα, σε σύγκριση με πλεόνασμα €203.658 το 2010.

(β) Εισπράξεις. Οι εισπράξεις για τα έτη 2011 και 2012 ανήλθαν σε €5.811.517 και €5.277.938, αντίστοιχα (€5.795.419 το 2010). Το 2012 σημειώθηκε μείωση στις εισπράξεις κατά €533.579 ή ποσοστό 9,2%, σε σύγκριση το 2011 η οποία οφείλεται κυρίως στη μη είσπραξη της χορηγίας για την καταπολέμηση της τυμβωρυχίας και τη μείωση των άλλων λειτουργικών εσόδων.

(γ) Πληρωμές. Οι πληρωμές ανήλθαν σε €5.546.010 και €5.848.249 για τα έτη 2011 και 2012, αντίστοιχα (€5.591.761 το 2010). Σημειώθηκε αύξηση €302.239 ή ποσοστό 5,4% το 2012 σε σύγκριση με το 2011 η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των δαπανών για τα προγράμματα για θηράματα και άγρια πτηνά, την αγορά οχημάτων και την αύξηση στις τιμές των καυσίμων.

Προσωπικό. Στις 31.12.2011 και 31.12.2012 το Ταμείο εργοδοτούσε 81 μόνιμους υπαλλήλους, όπως και το 2010. Το σύνολο των αποδοχών, επιδομάτων και εισφορών στα διάφορα ταμεία, περιλαμβανομένων και των ετήσιων εισφορών και δαπανών για συντάξεις και φιλοδομήματα ανήλθαν σε €3.579.108 και €3.675.697 για τα έτη 2011 και 2012, αντίστοιχα (€3.412.776 το 2010). Το Ταμείο εργοδοτούσε επίσης 11 ωρομίσθιους, όπως και το 2010, με σύνολο αποδοχών €369.136 και €375.348, αντίστοιχα (€366.814 το 2010).

Με βάση τα πιο πάνω στοιχεία, ο ετήσιος μέσος όρος κόστους εργοδότησης ανά υπάλληλο ανέρχεται σε €44.187 το 2011 και €45.379 το 2012, (€42.133 το 2010) και ανά ωρομίσθιο ανέρχεται σε €33.558 το 2011 και €34.123 το 2012 (€33.347 το 2010).

Υποθέσεις δικαστηρίων.

(α) Μη κατάθεση στα έσοδα του Ταμείου χρηματικών ποινών που εισπράττονται από τα δικαστήρια. Με βάση το άρθρο 91 του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003, Ν152(Ι)/2003, κάθε χρηματικό ποσό που εισπράττεται από την επιβολή χρηματικής ποινής ή εξώδικου προστίμου για παράβαση διάταξης του Νόμου, κατατίθεται στο Ταμείο Θήρας.

Διαπιστώθηκε και πάλι ότι η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας δεν προβαίνει σε οποιονδήποτε έλεγχο ή/και συμφιλίωση των επιδικασθέντων από τα δικαστήρια προστίμων με τις εισπράξεις των προστίμων που εμβάζονται στην Υπηρεσία από τα δικαστήρια, με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να γνωρίζει κατά πόσον όλα τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν από τα δικαστήρια, στα πλαίσια των προνοιών του πιο πάνω Νόμου, έχουν εισπραχθεί.

(β) Μη ενημέρωση του μηχανογραφημένου μητρώου δικαστηρίου. Για παρακολούθηση των νέων υποθέσεων παραβάσεων των προνοιών του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου, της εξέλιξης των παλιών υποθέσεων καθώς και των περιπτώσεων καταδίκης προσώπων, τηρείται μηχανογραφημένο μητρώο καταχώρισης των υποθέσεων, το οποίο πρέπει να ενημερώνεται κατάλληλα. Ωστόσο, όπως παρατηρήθηκε λόγω της μη έγκαιρης και πλήρους ενημέρωσης της Υπηρεσίας με τις σχετικές πληροφορίες, το μητρώο παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις και ορισμένα στοιχεία που παρουσιάζονται φαίνεται να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Καταπολέμηση της τυμβωρυχίας. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση αρ.51.793 ημερ. 21.6.2000 αποφάσισε την ενίσχυση του Ταμείου Θήρας με 10 νέους θηροφύλακες, με δύο νέα αυτοκίνητα και με τον απαραίτητο εξοπλισμό για καταπολέμηση της τυμβωρυχίας και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Οικονομικών να εξεύρει τις διαθέσιμες πιστώσεις από το κεφάλαιο 21.08.2 "Τμήμα Αρχαιοτήτων" άρθρο 349 "Καταπολέμηση σύλησης αρχαίων τάφων και αρχαιοκαπηλία". Οι 10 θηροφύλακες που προσλήφθηκαν με βάση την πιο πάνω Απόφαση ακολούθως μονιμοποιήθηκαν στο Ταμείο Θήρας (του οποίου τον προϋπολογισμό επιβαρύνουν), με βάση τους περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμους, οι οποίοι εφαρμόζονται κατ' αναλογία στο Ταμείο.

Το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, στα πλαίσια της ετοιμασίας του Προϋπολογισμού του Τμήματος Αρχαιοτήτων για το έτος 2012, με επιστολή ημερ. 6.6.2011 ενημέρωσε το Υπουργείο Εσωτερικών ότι δεν υφίσταται πλέον η ανάγκη εργοδότησης των 10 θηροφυλάκων για την επιτήρηση των αρχαιολογικών χώρων και, κατ' επέκταση δεν περιλήφθηκε οποιαδήποτε σχετική πρόνοια στους Προϋπολογισμούς του Τμήματος Αρχαιοτήτων για τα έτη 2012 και 2013. Σημειώνεται ότι το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων με άλλη επιστολή ημερ. 12.6.2013 προς το Υπουργείο Εσωτερικών, εκφράζει τη θέση ότι το Υπουργικό Συμβούλιο με την έγκριση των Προϋπολογισμών του Τμήματος Αρχαιοτήτων για τα έτη 2012 και 2013, στους οποίους δεν περιλήφθηκε σχετικό κονδύλι για την καταβολή της χορηγίας προς το Ταμείο Θήρας, ουσιαστικά ενέκρινε τη θέση του ότι δεν υφίσταται ανάγκη εργοδότησης των 10 θηροφυλάκων για επιτήρηση των αρχαιολογικών χώρων.

Η θέση του Υπουργείου Εσωτερικών, όπως εκφράζεται σε επιστολή ημερ. 22.6.2011 προς το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων είναι ότι η πρόσληψη των 10 θηροφυλάκων έγινε μετά από Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και ότι για να υπάρξει οποιαδήποτε διαφοροποίηση της Απόφασης θα πρέπει να υπάρξει νέα Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, θέση την οποία υιοθετεί και το Ταμείο Θήρας.

Σημειώνεται επίσης ότι, στον Προϋπολογισμό του Ταμείου Θήρας για τα έτη 2012 και 2013 υπάρχει πρόνοια για είσπραξη της χορηγίας από το Τμήμα Αρχαιοτήτων, χωρίς αντίστοιχη πρόνοια για την πληρωμή στους Προϋπολογισμούς του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως ενημερωθεί για τις ενέργειες που έχουν γίνει για την επίλυση του θέματος αυτού, λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για 10 μόνιμους θηροφύλακες, οι οποίοι είχαν προσληφθεί στο Ταμείο Θήρας, ύστερα από Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (η οποία λήφθηκε το 2000), το οποίο όμως μεταγενέστερα (το 2012) ενέκρινε τον Προϋπολογισμό του Τμήματος Αρχαιοτήτων ο οποίος δεν συμπεριλάμβανε σχετική πρόνοια για καταβολή της χορηγίας προς το Ταμείο Θήρας για κάλυψη της σχετικής δαπάνης.

Μέρος Β

Καθυστέρηση στην κατάθεση των εισπράξεων από τα Επαρχιακά Γραφεία. Παρατηρήθηκε και πάλι σημαντική καθυστέρηση στην κατάθεση των εισπράξεων Επαρχιακών Γραφείων του Ταμείου, και συσώρευση σημαντικών ποσών στα χέρια του ταμιά, σε αντίθεση με τη Δημοσιονομική και Λογιστική Οδηγία αρ.30, σύμφωνα με την οποία οι εισπράξεις πρέπει να κατατίθενται καθημερινά.

Υποδείξαμε ότι η μη έγκαιρη κατάθεση των εισπράξεων και η διατήρηση ψηλών αποθεμάτων μετρητών στα χέρια των ταμίων, περικλείει κινδύνους.

4.61 ΤΑΜΕΙΟ ΛΑΧΕΙΟΥ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Μέρος Α

Αποτελέσματα έτους. Το Ταμείο κατά το 2012 πραγματοποίησε εισπράξεις €127.898, σε σύγκριση με €137.243 το 2011, οι οποίες προήλθαν από κυβερνητική χορηγία (€127.593) και από τόκους καταθέσεων (€305) και πληρωμές €131.682 (€106.955 το 2011), οι οποίες καταβλήθηκαν ως βοηθήματα σε ανάπηρους (€99.182) και ως βοηθήματα σε δεινοπαθούντες (€32.500), σε σύγκριση με €94.155 και €12.300 το 2011, αντίστοιχα.

Το αποθεματικό του Ταμείου στις 31.12.2012 ήταν €88.931, σε σύγκριση με €92.715 στις 31.12.2011, €62.427 στις 31.12.2010 και €21.746 στις 31.12.2009. Η Υπηρεσία μας παρατήρησε ότι η αύξηση που σημειώθηκε στο αποθεματικό του Ταμείου διαχρονικά, εκτός το 2012 όπου σημειώθηκε μικρή μείωση, οφείλεται στο ότι οι πραγματικές πληρωμές που διενεργούνται υπολείπονται του ποσού της κρατικής χορηγίας που προϋπολογίζεται και εισπράττεται, στη βάση σχετικής απόφασης του Υπουργείου Οικονομικών, ημερ. 18.3.1994. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε όπως το όλο θέμα επανεξεταστεί.

Επανεξέταση του θεσμού της έκδοσης και κυκλοφορίας του Λαχείου Πρόνοιας. Όπως και κατά τα έτη 1997- 2011, έτσι και κατά το 2012 δεν εκδόθηκε το Λαχείο Πρόνοιας και τα έξοδα του Ταμείου καλύφθηκαν από κρατική χορηγία. Η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε και πάλι όπως επανεξεταστεί ο θεσμός της έκδοσης και κυκλοφορίας του Λαχείου Πρόνοιας, καθώς επίσης και η αναγκαιότητα συνέχισης της λειτουργίας του ιδίου του Ταμείου, υποδεικνύοντας ότι οι βοηθούμενοι από το Ταμείο Λαχείου Πρόνοιας θα μπορούσαν να βοηθηθούν από τα διάφορα άλλα Σχέδια που λειτουργούν στο νεοσυσταθέν Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες (ΤΚΕΑΑ) και στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

Η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μάς ενημέρωσε ότι ο θεσμός του Ταμείου Λαχείου Πρόνοιας επανεξετάζεται, με στόχο την κατάργηση του Ταμείου και την κάλυψη των αναγκών των επηρεαζόμενων πολιτών από άλλους μηχανισμούς.

4.62 ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΩΡΟΜΙΣΘΙΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Μέρος Α

Αποτελέσματα χρήσης. Σύμφωνα με τις ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου Πρόνοιας Τακτικού Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού (το Ταμείο) για το έτος 2012, το Ταμείο παρουσίασε έλλειμμα προς κατανομή στους λογαριασμούς των μελών, ύψους €22.167.948 (2011: έλλειμμα €3.967.823). Η αύξηση του ελλείμματος ύψους €18.200.125 οφείλεται κυρίως στη ζημιά που προέκυψε από την απομείωση της αξίας των μετοχών και αξιογράφων της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου μετά τη συμφωνία μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Eurogroup που υπογράφηκε στις 25 Μαρτίου 2013, στη μείωση των εσόδων από τόκους επενδύσεων κατά €2.289.216 και στην απώλεια μερισμάτων που το 2011 ανήλθε σε €387.847.

Το Ταμείο προβλέπει την παραχώρηση κατοχυρωμένου κατώτατου ορίου ωφελημάτων στους αφυπηρετούντες, ανεξάρτητα από το ύψος του ποσού που υπάρχει στο λογαριασμό τους. Το Κράτος συμπληρώνει τη διαφορά στο ύψος της συμφωνημένης κατοχυρωμένης απόδοσης. Για το 2012 το Κράτος θα καταβάλει για το σκοπό αυτό ποσό ύψους €13.283.912, σε σύγκριση με €7.804.599 που κατέβαλε το 2011. Μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης του ελέγχου για το 2012, το Κράτος κατέβαλε για το σκοπό αυτό ποσό ύψους €10.200.583 ενώ εκκρεμεί η καταβολή ποσού ύψους €3.083.329. Η καθυστέρηση στην καταβολή των οφειλόμενων συνεπάγεται επιπρόσθετο κόστος για το Κράτος λόγω του ότι οι δικαιούχοι κατοχυρωμένου ταμείου προνοίας δικαιούνται τόκο ύψους 3% επί της διαφοράς μεταξύ κατοχυρωμένου ταμείου προνοίας και του ποσού με το οποίο είναι πιστωμένος ο λογαριασμός τους, για το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την ημερομηνία αφυπηρέτησής τους μέχρι την ημερομηνία είσπραξης του οφειλόμενου ποσού. Το σύνολο των μελών που αφυπηρέτησαν το 2012 ήταν 345 (Δικαιούχοι για κατοχυρωμένο ταμείο προνοίας ήταν 329) σε σύγκριση με 219 που αφυπηρέτησαν το 2011 (Δικαιούχοι για κατοχυρωμένο ταμείο προνοίας ήταν 214).

Μετρητά κατατεθειμένα στο Γενικό Λογιστήριο. Το υπόλοιπο των μετρητών του Ταμείου που ήταν κατατεθειμένο στο Γενικό Λογιστήριο ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €28.036.188, σε σύγκριση με €20.939.144 που ήταν στις 31.12.2011.

Επενδύσεις στη Λαϊκή Τράπεζα και Τράπεζα Κύπρου. Το Ταμείο είχε στην κατοχή του στις 31.12.2012 τις εξής επενδύσεις:

Λαϊκή Τράπεζα: (i) 4.266.313 μετοχές

(ii) 5.000 Αξιόγραφα Κεφαλαίου 2008

(iii) 7.000 Αξιόγραφα Κεφαλαίου Αορίστου Διαρκείας 2009

Τράπεζα Κύπρου: (i) 20.000.000 μετοχές

(ii) 11.564.203 Μετατρέψιμα Αξιόγραφα Ενισχυμένου Κεφαλαίου (ΜΑΕΚ)

Τα αξιόγραφα που είχε στην κατοχή του το Ταμείο στις 31.12.2012 αποτελούνται από:

(i) ΜΑΕΚ της Τράπεζας Κύπρου Λτδ αξίας €2.948.872

(ii) Αξιόγραφα Κεφαλαίου 2008 Λαϊκής Τράπεζας Λτδ αξίας €2.520.000

(iii) Αξιόγραφα Κεφαλαίου Αορίστου Διαρκείας 2009 Λαϊκής Τράπεζας Λτδ αξίας €1.610.010

Τα ΜΑΕΚ της Τράπεζας Κύπρου Λτδ αποκτήθηκαν τον Μάιο 2011, κατόπιν απόφασης της Υποεπιτροπής Επενδύσεων ημερ. 2.5.2011, για μετατροπή όλων των αξιογράφων της Τράπεζας Κύπρου σε ΜΑΕΚ της Τράπεζας Κύπρου Λτδ.

Η Υποεπιτροπή Επενδύσεων του Ταμείου σε συνεδρία της ημερ. 9.3.2012, μετά από συνάντηση που είχε με εκπρόσωπο της CISCO (εταιρεία του ομίλου της Τράπεζας Κύπρου), αποφάσισε όπως προχωρήσει σε ανταλλαγή των ΜΑΕΚ αξίας €15.000.000 με υποχρεωτικά μετατρέψιμα ομόλογα (ΥΜΟ) ίσης ονομαστικής αξίας. Επιπρόσθετα για κάθε 3 μετοχές θα λάμβαναν και 1 επιπλέον.

Παρόλο που η ονομαστική αξία όπως αναφέρεται πιο πάνω ήταν ίση, η τιμή που διαπραγματευόταν στο ΧΑΚ ήταν διαφορετική, με αποτέλεσμα να πραγματοποιηθεί ζημιά από την ανταλλαγή ύψους €100.000. Με τη λήξη τους τα ΥΜΟ στις 27.3.2012 μετατράπηκαν σε μετοχές όπως προνοούσε η συμφωνία.

Επιπρόσθετα, η Υποεπιτροπή Επενδύσεων του Ταμείου σε συνεδρία της ημερ. 29.6.2012 αποφάσισε όπως προχωρήσει σε μετατροπή των υφιστάμενων αξιογράφων της Λαϊκής Τράπεζας ονομαστικής αξίας €12 εκ. που κατείχε, σε αξιόγραφα της νέας έκδοσης ίσης ονομαστικής αξίας. Ωστόσο αυτό δεν έγινε τελικά, λόγω του ότι η Λαϊκή Τράπεζα δεν προχώρησε στην υλοποίηση του σχεδίου αφού δεν κατάφερε να προσελκύσει το απαραίτητο ενδιαφέρον.

Για τις δύο πιο πάνω αποφάσεις, έστω και αν η μία τελικώς δεν υλοποιήθηκε, αφού η πρόταση αποσύρθηκε από τη Λαϊκή Τράπεζα, φαίνεται ότι δεν προηγήθηκε πλήρης επαγγελματική ανάλυση, δεδομένης και της οικονομικής κρίσης και ιδιαίτερα της κατάστασης των κυπριακών εμπορικών τραπεζών.

Η Γενική Λογίστρια μάς πληροφόρησε ότι οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται πάντα σύμφωνα με την Επενδυτική Πολιτική του Ταμείου, η οποία ετοιμάστηκε από τον συμβουλευτικό Οργανισμό CISCO το 2010, με βάση τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας και οδηγιών του Εφόρου Ταμείων Προνοίας. Επιπρόσθετα μας πληροφόρησε ότι η Υποεπιτροπή Επενδύσεων του Ταμείου ουδέποτε έλαβε απόφαση χωρίς να λάβει συμβουλή από παροχείς επενδυτικών υπηρεσιών και συγκεκριμένα, από τον οργανισμό CISCO και από τη Marfin CLR και ότι πριν από τη λήψη οποιασδήποτε επενδυτικής απόφασης υπήρχε λεπτομερής και καταγραμμένη ανάλυση όλων των επιλογών που είχε στη διάθεση της η Επιτροπή. Επιπλέον ανέφερε ότι η Υποεπιτροπή Επενδύσεων του Ταμείου δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει το μέγεθος των προβλημάτων των Τραπεζών, ούτε και να προβλέψει τα μεταγενέστερα γεγονότα.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι η ανάλυση των διαθέσιμων επιλογών έγινε δίνοντας βαρύτητα στην απόδοση χωρίς να λαμβάνεται υπόψη και το αντίστοιχο ρίσκο. Επιπλέον, θεωρούμε ότι λόγω του ότι ο Οργανισμός CISCO καθώς και η Marfin CLR ανήκουν στον όμιλο της Τράπεζας Κύπρου και της Λαϊκής αντίστοιχα, δεν θα έπρεπε η Υποεπιτροπή Επενδύσεων του Ταμείου να βασιστεί εξ ολοκλήρου στην ανάλυση των οργανισμών αυτών προκειμένου να αποφασίσει κατά πόσο να επενδύσει σε εταιρείες του ομίλου τους, ειδικά σε μια περίοδο που, μετά το «κούρεμα» του ελληνικού χρέους, οι κυπριακές τράπεζες είχαν υποστεί σημαντική ζημιά.

Μετά τη συμφωνία μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Eurogroup ημερ. 25.3.2013 που περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, και μέτρα εξυγίανσης για την Τράπεζα Κύπρου και τη Λαϊκή Τράπεζα, καθώς και τη ψήφιση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και άλλων Ιδρυμάτων

Νόμου Ν17(Ι)/2013 και δεδομένου ότι είναι αμφίβολο αν θα ανακτηθούν οι εν λόγω επενδύσεις του Ταμείου στις δύο προαναφερόμενες Τράπεζες και δεν υπάρχει ενεργή αγορά, καθώς οι χρηματιστηριακές πράξεις για τις συγκεκριμένες επενδύσεις έχουν ανακληθεί, οι εν λόγω επενδύσεις έχουν απομειωθεί πλήρως και οι οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου για το έτος που έληξε στις 31.12.2012, έχουν διαμορφωθεί ανάλογα.

Παραχώρηση δανείων στο Συνεργατικό Ταμειοτήριο Κυβερνητικών Εργατών Κύπρου Λτδ. Το υπόλοιπο των δανείων που παραχωρήθηκαν στο Συνεργατικό Ταμειοτήριο Κυβερνητικών Εργατών Κύπρου Λτδ ανερχόταν στις 31.12.2012 στα €52.206.435. Το επιτόκιο με το οποίο παραχωρεί το Ταμείο δάνεια στο συγκεκριμένο Ταμειοτήριο ανέρχεται στο 2,5%, ποσοστό αρκετά χαμηλότερο από τα επιτόκια άλλων δανείων που παραχωρεί το Ταμείο, τα οποία κυμαίνονται από 4% έως 4,5%. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια σημαντικών εσόδων από τόκους, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι το ποσό των δανείων που παραχωρήθηκε στο πιο πάνω Ταμειοτήριο αποτελούσε στις 31.12.2012 το 55,8% των συνολικών δανείων και εμπρόθεσμων καταθέσεων του Ταμείου ύψους €93.536.723. Σημειώνεται ότι το άρθρο 32.6β(ν) του Νόμου 146(Ι)/2006 περί της Ίδρυσης, των Δραστηριοτήτων και της Εποπτείας των Ταμείων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών απαγορεύει την παραχώρηση δανείου με επιτόκιο χαμηλότερο από αυτό που καταβάλλουν οι τράπεζες για εμπρόθεσμες καταθέσεις, ακόμα και στα ίδια τα μέλη του Ταμείου.

Αναλογιστική μελέτη για το κόστος του Ταμείου Προνοίας Τακτικού Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού. Σύμφωνα με την αναλογιστική εκτίμηση με ημερ. αναφοράς την 31η Δεκεμβρίου 2010, που παραδόθηκε στο Γενικό Λογιστήριο στις 24 Οκτωβρίου 2011, η αναλογιστική υποχρέωση του Ταμείου ανέρχεται στα €398.599.823 κατά την ημερομηνία αναφοράς, το Κανονικό Ποσοστό Εισφοράς (Κ.Π.Ε) κατά την ημερομηνία αναφοράς για τη μελλοντική υπηρεσία των παρόντων μελών ανέρχεται στο 4,1% των μισθών, και η μη χρηματοδοτούμενη υποχρέωση του Ταμείου ανέρχεται στα €136.543.401.

Σημειώνεται ότι, η μη χρηματοδοτούμενη υποχρέωση, η οποία αντιστοιχεί σε ποσοστό 34,3% της Αναλογιστικής Υποχρέωσης του Ταμείου αντιπροσωπεύει το κόστος του κατοχυρωμένου ωφελήματος πέραν από την αξία των Λογαριασμών Α (Λογαριασμός Εισφορών) και Β (Λογαριασμός Καταθέσεων) κατά την ίδια ημερομηνία. Το κόστος αυτό καλύπτεται από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που κατέδειξε η αναλογιστική μελέτη και τα νέα δεδομένα που διαμορφώθηκαν όσον αφορά στις επενδύσεις σε αξιόγραφα και στα οικονομικά του Κράτους, έχουμε την άποψη ότι χρειάζεται να εξεταστεί το ενδεχόμενο το ποσοστό εισφοράς των μελών να αυξηθεί, με σκοπό τον περιορισμό της μη χρηματοδοτούμενης υποχρέωσης την οποία καλείται να καταβάλει το Κράτος.

Μέρος Β

Μηχανογράφηση Ταμείου Προνοίας. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, το μηχανογραφημένο σύστημα του Ταμείου παρουσιάζει ορισμένες δυσλειτουργίες και ως εκ τούτου, χρησιμοποιείται μόνο για την καταχώριση νέων μελών. Όπως πληροφορηθήκαμε, με την εισαγωγή του Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Επιχειρησιακών Πόρων, το οποίο θα καλύψει και το Ταμείο Προνοίας, αναμένεται ότι το πρόβλημα αυτό θα επιλυθεί.

Η Γενική Λογίστρια συμφώνησε ότι το μηχανογραφημένο σύστημα του Ταμείου χρήζει εκσυγχρονισμού έτσι ώστε να παρέχει πιο άμεση και ολοκληρωμένη πληροφόρηση. Παρόλα αυτά, όπως μας ανέφερε, η οικονομική και διοικητική διαχείριση των εργασιών του Ταμείου Προνοίας γίνονται με τη λήψη των απαραίτητων ασφαλιστικών δικλίδων ούτως ώστε να διασφαλίζεται η πληρότητα και η ορθότητά τους.

4.63 ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Μέρος Α

Υποβολή Οικονομικών Καταστάσεων. Μέχρι την ημερομηνία της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, δεν είχαν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας οι τελικές οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2011 και 2012.

Τα θέματα που ακολουθούν προέκυψαν από τον έλεγχο πρόχειρων οικονομικών καταστάσεων για τα υπό αναφορά έτη, οι οποίες υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας, με καθυστέρηση, στις 6.11.2013. Επισημάναμε

ότι, η μη έγκαιρη υποβολή των οικονομικών καταστάσεων μειώνει σε σημαντικό βαθμό τη λήψη διορθωτικών και άλλων μέτρων σχετικά με τις οποιεσδήποτε αδυναμίες ή κενά που τυχόν θα παρατηρηθούν.

Τα έσοδα του Ταμείου από συνεισφορές και άλλο εισόδημα για τα έτη 2011 και 2012 ανήλθαν σε €5.805.784 και €6.228.449, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €5.311.489 το 2010. Το 2011 πραγματοποιήθηκε ζημιά από την απόδοση επενδύσεων ύψους €2.536.856, ενώ το 2012 κέρδος €339.339, σε σύγκριση με κέρδος ύψους €693.356 το 2010. Τα έξοδα, για το 2011 και 2012, ανήλθαν σε €2.326.462 και €2.456.394, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €2.410.144 το 2010, δηλαδή προέκυψε πλεόνασμα από εργασίες πριν τη φορολογία ύψους €942.466 και €4.111.394, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €3.594.701 το 2010. Τα ταμειακά διαθέσιμα στις 31.12.2011 και 31.12.2012, ήταν €24.835.599 και €29.998.580, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €28.736.671 το 2010.

Δίκαιη αξία περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο αρ. 26, το οποίο αναφέρεται στην λογιστική πρακτική των Ταμείων Συντάξεων και Ωφελημάτων, τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αφορούν σε επενδύσεις του Ταμείου πρέπει να παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις σε δίκαιη αξία. Παρατηρήσαμε ότι στις οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου, τα περιουσιακά στοιχεία γη και κτίρια, αξίας €2.071.307 και €90.199, αντίστοιχα, εξακολουθούν να παρουσιάζονται σε τιμή κόστους, παρόλο που αφορούν σε επενδύσεις.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με εκτιμήσεις που έγιναν στις 31.12.2011 και 20.4.2012, η συνολική δίκαιη αξία της γης και κτιρίου ανερχόταν σε €8.136.640 και €11.050.000, αντίστοιχα.

Μηχανογραφημένο σύστημα διαχείρισης μελών. Το μηχανογραφημένο σύστημα διαχείρισης μελών του Ταμείου, εξακολουθεί να παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες, με αποτέλεσμα να μην παρέχει αξιόπιστη πληροφόρηση και επισημάναμε και πάλι την ανάγκη, όπως το Ταμείο απαιτήσει από τον προμηθευτή του συστήματος την άμεση επίλυσή τους.

Καθυστερημένες εισφορές μελών. Κατά το τέλος του 2012 και 2011 οι καθυστερημένες εισφορές των μελών ανέρχονταν σε €1.333.171 και €1.166.225, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1.055.683 το 2010.

Κατά τους έξι πρώτους μήνες του 2013 εισπράχθηκε ποσό €1.117.626 έναντι των καθυστερημένων εισφορών του 2012.

Σύστημα εσωτερικού ελέγχου εισπράξεων. Παρατηρήθηκαν και πάλι αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου των εισπράξεων, στις πληρωμές των συντάξεων, καθώς και στον τρόπο ετοιμασίας των σχετικών καταστάσεων, οι οποίες οφείλονται εν μέρει στα προβλήματα του μηχανογραφημένου συστήματος.

Εισπράξεις δικηγορόσημων. Οι συνολικές εισπράξεις δικηγορόσημων, για τα έτη 2011 και 2012, ανήλθαν σε €4.680.354 και €4.960.709, αντίστοιχα, ενώ ποσά ύψους €81.123 και €86.243 αντίστοιχα, καταβλήθηκαν ως προμήθεια για την πώλησή τους, στους Δικηγορικούς Συλλόγους και σε εμπορική τράπεζα.

Τα δικηγορόσημα εκτυπώνονται, σε ειδικό χάρτη ασφαλείας, από το Κυβερνητικό Τυπογραφείο και παραδίδονται σε συγκεκριμένη εμπορική τράπεζα, η οποία τα πωλεί είτε απευθείας σε δικηγόρους, είτε στους Δικηγορικούς Συλλόγους. Η τράπεζα αποστέλλει, στο Ταμείο, μηνιαίες καταστάσεις με τις ποσότητες των δικηγορόσημων που πωλήθηκαν και το αντίστοιχο ποσό που πιστώθηκε στον τραπεζικό λογαριασμό του Ταμείου.

Παρατηρήσαμε ότι το Ταμείο δεν προβαίνει σε απογραφή του αποθέματος των δικηγορόσημων, το οποίο τηρείται στην τράπεζα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να συμφιλιωθεί το σύνολο των εισπράξεων από τις πωλήσεις του έτους με την κίνηση του αποθέματος. Λόγω της πιο πάνω αδυναμίας, δεν μπορέσαμε να εξακριβώσουμε την πληρότητα των πωλήσεων από δικηγορόσημα και εισηγηθήκαμε τη διεξαγωγή ελέγχου από το Ταμείο, αναφορικά με τις ποσότητες των δικηγορόσημων που παραδόθηκαν στην τράπεζα από το 2008 μέχρι σήμερα, σε συσχετισμό με τις πωλήσεις που διενεργήθηκαν κατά την ίδια περίοδο.

Μέλη και συνταξιούχοι. Τα ενεργά μέλη του Ταμείου για τα έτη 2012 και 2011 ήταν 2.556 και 2.370, αντίστοιχα. Οι συνταξιούχοι, συμπεριλαμβανομένων των χηρών και τέκνων που λαμβάνουν σύνταξη, την 1.1.2011, 1.1.2012 και 31.12.2012 ήταν 161, 170 και 181, αντίστοιχα.

Αναλογιστική εκτίμηση του Ταμείου. Σύμφωνα με αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία αναφοράς 31.12.2011, η οποία ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2013, το Ταμείο παρουσιάζει έλλειμμα ύψους €86,2 εκ. (προηγούμενη εκτίμηση 31.12.2007: €62,4 εκ.). Στην αναλογιστική μελέτη αναφέρεται επίσης ότι οι σημερινές εισφορές και τα εισοδήματα από τα δικηγορόσημα, όπως αυξήθηκαν με την Κ.Δ.Π. 52/2007, μπορούν να καλύπτουν τις ανάγκες για πληρωμές ωφελημάτων του Ταμείου για τα επόμενα 40 χρόνια, δηλαδή μέχρι το 2051.

Στην τελική έκθεση της αναλογιστικής μελέτης της 31.12.2011 γίνεται εισήγηση όπως η επόμενη αναλογιστική μελέτη γίνει με αναφορά την 31.12.2014 και εκπονηθεί μέσα στους πρώτους μήνες του 2015.

Επενδύσεις. Κατά την 31.12.2011 και 31.12.2012, το Ταμείο κατείχε επενδύσεις σε μετοχές δίκαιης αξίας ύψους €194.391 και €321.240, αντίστοιχα. Η μη πραγματοποιηθείσα ζημιά του Ταμείου από τις επενδύσεις σε μετοχές στις 31.12.2011 και 31.12.2012 ανήλθε σε €532.391 και €629.442, αντίστοιχα.

Επίσης, το Ταμείο είχε στη διάθεσή του, στις 31.12.2011 και 2012, εταιρικά χρεόγραφα και αξιόγραφα, καθώς και κυβερνητικά ομόλογα, συνολικής δίκαιης αξίας €7.901.724 και €6.334.656 αντίστοιχα. Από την αποτίμησή του στις 31.12.2011 και 31.12.2012, προέκυψε μη πραγματοποιηθείσα ζημιά ύψους €3.651.024 και €810.777 αντίστοιχα.

Συνεπώς, η συνολική μη πραγματοποιηθείσα ζημιά του Ταμείου από την αποτίμηση των επενδύσεών του στις 31.12.2011 και 31.12.2012, ανήλθε σε €4.183.417 και €1.667.105, αντίστοιχα.

Γεγονότα μεταγενέστερα της ημερομηνίας της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης.

(i) **Ταμειακά διαθέσιμα.** Στις 29.3.2013, μετά την απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 2013 του Eurogroup σχετικά με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο, η οποία περιλαμβάνει σχέδια για την αναδιάρθρωση του χρηματοοικονομικού τομέα, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε σχετικά Διατάγματα αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, εφαρμόζοντας μέτρα δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις του Ταμείου στις δύο πιο πάνω τράπεζες που επηρεάζονται από τα πιο πάνω μέτρα, κατά την ημερομηνία εφαρμογής των αποφάσεων, ανέρχονταν σε €1.394.548 στην Λαϊκή Τράπεζα και €2.095.535 στην Τράπεζα Κύπρου.

Σε σχέση με τις μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στην Τράπεζα Κύπρου, η ζημιά απομείωσης ανέρχεται στο 47,5% του ποσού των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων μείον τη δίκαιη αξία των μετοχών που παραχωρήθηκαν σε αντάλλαγμα για την μετατροπή μέρους των ανασφάλιστων καταθέσεων στην συγκεκριμένη τράπεζα σε μετοχές, οι οποίες ανέρχονται στις 995.374 τάξης Α και ονομαστικής αξίας €1 έκαστη, με ισχύ από τη 30^η Ιουλίου 2013.

Όσον αφορά στις μη εξασφαλισμένες καταθέσεις στην Λαϊκή Τράπεζα, το Ταμείο εξέφρασε την πρόθεσή του για υποβολή σχετική αίτησης για λήψη αποζημίωσης, από την Κυβέρνηση, στα πλαίσια του συμπληρωματικού Προϋπολογισμού (Ν.23(ΙΙ)/2013), ώστε αυτά να τύχουν της ίδιας μεταχείρισης με τους καταθέτες της Τράπεζας Κύπρου, δηλαδή να αποζημιωθούν κατά 52,5%.

(ii) **Επενδύσεις.** Σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί Διάσωσης με Ίδια Μέσα της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρείας Λτδ Διατάγματος του 2013, το οποίο εκδόθηκε στις 29.3.2013 από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, και σχετικού τροποποιητικού Διατάγματος ημερ. 30.7.2013, η ονομαστική αξία των 1.172.186 συνήθων μετοχών που κατά τις 29.3.2013 κατέχονταν από το Ταμείο, μετατράπηκαν σε 11.721 συνήθεις μετοχές αξίας €1 έκαστη, με ισχύ τις 30.7.2013.

(iii) Σύμφωνα με το Διάταγμα που εκδόθηκε από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, ασκώντας τις εξουσίες που της παρέχονται δυνάμει του περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013 σε σχέση με τη Λαϊκή Τράπεζα, αναμένεται ότι το σύνολο των 749 αξιογράφων, ονομαστικής αξίας €1.000 έκαστο, που κατείχε το Ταμείο θα απομειωθούν εξολοκλήρου.

Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών επενδύσεων. Την 1.1.2008 υπογράφηκε σύμβαση με κυπριακή εταιρεία για την παροχή επενδυτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, έναντι αμοιβής 0,2%, πλέον ΦΠΑ, επί

της συνολικής αξίας του ενεργητικού του Ταμείου. Την 1.8.2011 υπογράφηκε αναθεωρημένη σύμβαση με την ίδια εταιρεία, με σκοπό την τροποποίηση της αμοιβής, από 1.7.2011, σε €20.000 πλέον ΦΠΑ, ετησίως. Στις 26.3.2012 υπογράφηκε νέα σύμβαση και η αμοιβή τροποποιήθηκε ξανά στο ποσό των €12.000, πλέον ΦΠΑ ετησίως από 1.1.2012. Με βάση τις πιο πάνω συμβάσεις, καταβλήθηκε στην εν λόγω εταιρεία, κατά τα έτη 2008 – 2012, συνολικό ποσό ύψους €234.265.

Οι κύριες εργασίες που ανέλαβε η εν λόγω εταιρεία, στα πλαίσια της εν λόγω σύμβασης αφορούν στην ανάλυση και υιοθέτηση των ευρημάτων της αναλογιστικής εκτίμησης και της μελέτης ενεργητικού και παθητικού για προσδιορισμό των στόχων αποδόσεων, τη διαμόρφωση και κατάρτιση αρχών επενδυτικής πολιτικής και στρατηγικής και κατ' επέκταση την εφαρμογή της επενδυτικής στρατηγικής, καθώς και την παρακολούθηση, αναπροσαρμογή και βελτιστοποίηση του χαρτοφυλακίου του Ταμείου. Όπως διαπιστώσαμε, δεν έγινε ακόμα οποιαδήποτε ενέργεια εκ μέρους του Ταμείου για εκπόνηση μελέτης ενεργητικού και παθητικού, με αποτέλεσμα η εν λόγω εταιρεία να μην μπορεί να εκπληρώσει την υποχρέωσή της για διαμόρφωση και κατάρτιση αρχών επενδυτικής πολιτικής και στρατηγικής. Παρατηρήσαμε επίσης ότι, η εν λόγω εταιρεία δεν προέβη σε οποιαδήποτε ανάλυση των ευρημάτων της αναλογιστικής εκτίμησης του Ταμείου, που ετοιμάστηκε τον Φεβρουάριο του 2013. Παρά ταύτα, το Ταμείο κατέβαλε στην εταιρεία ολόκληρο το οφειλόμενο ποσό.

Επισημάνουμε επίσης ότι, ο μη καταρτισμός επενδυτικής πολιτικής, από το Ταμείο, αντιτίθεται στις πρόνοιες του περί της Ίδρυσης, των Δραστηριοτήτων και της Εποπτείας των Ταμείων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών Νόμου του 2012 (208(I)/2012), σύμφωνα με τον οποίο κάθε Ταμείο καταρτίζει και επανεξετάζει τουλάχιστον ανά τριετία, γραπτή δήλωση των αρχών της επενδυτικής πολιτικής του, συμπεριλαμβανομένου θεμάτων που αφορούν, μεταξύ άλλων, στις μεθόδους μέτρησης του επενδυτικού κινδύνου, τις εφαρμοζόμενες τεχνικές διαχείρισης του κινδύνου και τη στρατηγική κατανομή των στοιχείων του ενεργητικού, όσον αφορά στη φύση και διάρκεια των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων.

Έφορος Ταμείων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών. Διαπιστώσαμε ότι, η αίτηση του Ταμείου, για εγγραφή στο μητρώο του Εφόρου Ταμείων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών, εκκρεμεί από το 2008, λόγω μη ανταπόκρισης του Ταμείου σε αριθμό υποδείξεων του Εφόρου.

4.64 ΤΑΜΕΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ

Μέρος Α

Γενικά. Σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και Άλλα Θέματα) Νόμου 139/91, άρθρο 11, ιδρύθηκε ειδικό ταμείο με την επωνυμία «Ταμείο Τουρκοκυπριακών Περιουσιών». Σύμφωνα με το Νόμο, το Ταμείο βρίσκεται κάτω από τη διαχείριση του Κηδεμόνα, που είναι ο εκάστοτε Υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος είναι υπεύθυνος και για τη λογιστική του διαχείριση.

Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων. Τα θέματα που ακολουθούν προέκυψαν από τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων του Ταμείου για τα έτη 2010 και 2011. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012, οι οποίες υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας στις 30.4.2013, δεν ελέγχθηκαν λόγω σοβαρής έλλειψης προσωπικού.

Οφειλές της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Ταμείο Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών. Στις Οικονομικές Καταστάσεις του Ταμείου Τ/Κ Περιουσιών δεν περιλαμβάνονται στοιχεία αναφορικά με τα ποσά που αφορούν σε οφειλές της Κυπριακής Δημοκρατίας και συγκεκριμένα:

- (i) Ποσά για τ/κ γη για την οποία έγινε η Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης, υποβλήθηκε προσφορά αποζημίωσης προς τον Κηδεμόνα, έγινε αποδοχή αλλά η αποζημίωση δεν έχει κατατεθεί ακόμα στο Ταμείο,
- (ii) Ποσά για τ/κ γη για την οποία έγινε η Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης, χωρίς όμως να έχει υποβληθεί προσφορά αποζημίωσης προς τον Κηδεμόνα,
- (iii) Ποσά για τ/κ γη η οποία έχει χρησιμοποιηθεί μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, κατά κύριο λόγο για τη στέγαση προσφύγων, χωρίς να προωθηθεί η απαλλοτρίωση της γης.

Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 15.2.2011 στα γραφεία της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, με θέμα τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων του Ταμείου για τα έτη 2003 μέχρι 2009, η Υπηρεσία μας εξέφρασε σοβαρό προβληματισμό αναφορικά με την έκφραση γνώμης επί των οικονομικών καταστάσεων του Ταμείου για τα πιο πάνω έτη, λόγω του ότι δεν περιλαμβάνονται σε αυτές επαρκή στοιχεία ως προς το σύνολο των οφειλών της Κυπριακής Δημοκρατίας προς το Ταμείο. Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως υποβληθούν πλήρη στοιχεία και λεπτομέρειες αναφορικά με το ύψος του οφειλόμενου από την Κυβέρνηση ποσού, με σκοπό την πιστοποίηση των οικονομικών καταστάσεων του Ταμείου για τα έτη 2003 μέχρι 2009, και το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ) ανέλαβε την ετοιμασία καταλόγων, μαζί με τα συνολικά ποσά που οφείλονται στο Ταμείο Τ/Κ Περιουσιών. Ζητήθηκε επίσης όπως υποβληθούν οι κατά καιρούς αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου για τη χρήση τ/κ περιουσιών για τις ανάγκες των προσφύγων, καθώς και κατάλογος με τις υποθέσεις που έχουν διευθετηθεί μετά από φιλικό διακανονισμό με τους τ/κ ιδιοκτήτες.

Σύμφωνα με επιστολή του ΤΚΧ προς την Υπηρεσία μας, ημερ. 22.3.2012, τα συνολικά οφειλόμενα ποσά (συμπεριλαμβανομένων και των τόκων), που αφορούν σε αποζημιώσεις σχετικά με τ/κ περιουσίες για τις οποίες έγινε η Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης και υποβλήθηκε προσφορά αποζημίωσης προς τον Κηδεμόνα αλλά είτε το ποσό δεν έγινε αποδεκτό, είτε, ενώ έγινε αποδεκτό, δεν έχει καταβληθεί στο Ταμείο, ανέρχονταν μέχρι τις 31.12.2011 σε €127.282.572. Από το ποσό αυτό, ποσό ύψους €124.069.949 αφορά σε προσφορές για αποζημιώσεις που έγιναν αποδεκτές από τον Κηδεμόνα αλλά δεν πληρώθηκαν ακόμη στο Ταμείο, ενώ το υπόλοιπο ποσό ύψους €3.212.623 αφορά σε προσφορές αποζημιώσεων που δεν έγιναν αποδεκτές από τον Κηδεμόνα. Όπως επισημαίνεται στην πιο πάνω επιστολή, στα ποσά αυτά δεν συμπεριλαμβάνονται τα ποσά αποζημίωσης για έργα ανάπτυξης, για τα οποία δημοσιεύτηκε Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης αλλά δεν έγινε ακόμη προσφορά στον Κηδεμόνα. Σχετική είναι επίσης η επιστολή της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών προς την Υπηρεσία μας, ημερ. 26.8.2011, στην οποία αναφέρεται ότι η Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών δεν διαθέτει οποιαδήποτε πρόσθετα στοιχεία για τις απαλλοτριωθείσες τ/κ περιουσίες, για τις οποίες εκδόθηκε σχετική γνωστοποίηση αλλά δεν έχει υποβληθεί η προβλεπόμενη από το Νόμο προσφορά για αποζημίωση.

Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι σε επιστολές του ΤΚΧ προς την Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, ημερ. 6.7.2011 και 15.11.2011, με θέμα τα ποσά των αποζημιώσεων, αναφέρεται ότι τα ποσά που δίδονται βασίζονται στα στοιχεία που έχουν καταχωριστεί στο Σύστημα Πληροφοριών Γης, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις για τις οποίες δεν έχει ενημερωθεί ακόμη το Σύστημα αυτό, γεγονός που καθιστά τα στοιχεία μη αξιόπιστα.

Ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών μας πληροφόρησε ότι τα στοιχεία που έχουν ζητηθεί, για τους μέχρι σήμερα φιλικούς διακανονισμούς που έχουν επιτευχθεί, με βάση σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες/Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και στα πλαίσια των περί Τ/Κ Περιουσιών Νόμων Αρ. 139/91 – 68(Ι)/2012, με τους τ/κ ιδιοκτήτες περιουσιών, οι οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί για στέγαση προσφύγων, χωρίς να προηγηθεί η απαλλοτρίωση τους, θα μπορούν να διαβιβαστούν στην Υπηρεσία μας σύντομα. Σε ότι αφορά τα στοιχεία για την υπόλοιπη τ/κ γη που χρησιμοποιήθηκε χωρίς απαλλοτρίωση για τη στέγαση εκτοπισμένων, θα μπορούν να διαβιβαστούν μετά τα μέσα του 2014, λόγω του ότι το ΤΚΧ, στο παρόν στάδιο διεκπεραιώνει το φόρτο εργασίας που έχει προκύψει από τις μνημονιακές υποχρεώσεις.

Καθυστερημένα έσοδα. Το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2011 και στις 31.12.2010 ανέρχεται σε €3.743.601 και €3.395.245, αντίστοιχα. Παρά την εντατικοποίηση των προσπαθειών είσπραξης των καθυστερημένων οφειλών και τις σχετικές οδηγίες του Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών, το ποσό συνεχίζει να παρουσιάζει σημαντική αυξητική τάση.

Η Υπηρεσία μας υπέδειξε ότι, λόγω των σημαντικών ποσών που οφείλονται στο Ταμείο για καθυστερημένα ενοίκια, οι Έπαρχοι πρέπει να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειες που καταβάλλουν για την είσπραξη των οφειλόμενων ποσών στα πλαίσια της διαδικασίας που παρέχουν οι περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών Νόμοι του 1991 μέχρι 2012.

Ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών μας πληροφόρησε ότι με εγκύκλιο επιστολή ημερ. 15.11.2013 ζήτησε από όλους τους Επάρχους να μεριμνήσουν προσωπικά και άμεσα, για τις απαραίτητες ενέργειες για είσπραξη των οφειλόμενων ποσών και στις περιπτώσεις όπου δεν παρατηρείται ανταπόκριση, να προωθηθούν τα αναγκαία δικαστικά μέτρα μη αποκλειόμενης και της ανάκτησης των επηρεαζόμενων μισθίων.

Χορηγία στον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών από το Υπουργείο Εσωτερικών. Από την εφαρμογή των περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και Άλλα Θέματα) (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμων του 1991 μέχρι 2012, παραχωρείται ετησίως από το Υπουργείο Εσωτερικών στο Ταμείο Τ/Κ Περιουσιών, χορηγία. Η παραχώρηση της χορηγίας δίδεται για την κάλυψη δαπανών που σχετίζονται με την επιδιόρθωση και βελτίωση τ/κ κατοικιών, στις οποίες διαμένουν πρόσφυγες, την επιδιόρθωση και βελτίωση κατοικιών εκτοπισθέντων οι οποίες έχουν ανεγερθεί με το σχέδιο αυτοστέγασης σε τ/κ γη, την σύνδεση τ/κ κατοικιών με κεντρικά αποχετευτικά συστήματα, την καταβολή αποχετευτικών τελών για τις τ/κ περιουσίες, την αντιμισθία προσωπικού που εργάζεται στην Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών και στους αντίστοιχους κλάδους των Επαρχιακών Διοικήσεων και για την αναστύλωση της παλαιάς Οθωμανικής Τράπεζας στη Λάρνακα.

Ως χορηγία, αποδεσμεύτηκαν ποσά ύψους €9.680.204 και €9.364.005 για τα έτη 2010 και 2011, αντίστοιχα, ενώ οι πραγματικές δαπάνες ανήλθαν σε €10.487.755 και €10.176.094, αντίστοιχα. Η διαφορά που προέκυψε μεταξύ της χορηγίας και της πραγματοποιηθείσας δαπάνης καλύφθηκε από έσοδα του Ταμείου. Σημειώνεται ότι τα ετήσια έσοδα του Ταμείου κατά τα τελευταία έτη, καλύπτουν περίπου το 43% των ετησίων εξόδων.

Ενοίκια, δικαιώματα και άλλοι πρόσοδοι. Το συνολικό ποσό που εισπράχθηκε από ενοίκια, δικαιώματα και άλλα, ανήλθε σε €2.901.609 και €2.917.132 τα έτη 2010 και 2011 αντίστοιχα. Όπως έχει παρατηρηθεί τα ενοίκια που εισπράττονται από μισθώσεις τ/κ περιουσιών, σε ορισμένες περιπτώσεις, καθορίστηκαν με βάση το αγοραίο ενοίκιο που ίσχυε πριν από πολλά χρόνια, χωρίς έκτοτε να έχουν αναθεωρηθεί, γι' αυτό και το Ταμείο πρέπει να προβεί σε άμεση αναθεώρηση της τιμολογιακής πολιτικής του, με βάση τους ισχύοντες κανονισμούς. Επιβάλλεται επίσης ο καθορισμός ομοιόμορφων ενοικίων σε όλες τις Επαρχίες με στόχο την εξάλειψη της ανομοιομορφίας που παρατηρείται και της άνισης μεταχείρισης που υπάρχει μεταξύ των μισθωτών.

Σε σύσκεψη υπό την προεδρία του Κηδεμόνα που έγινε στις 16.12.2009, μεταξύ άλλων, αποφασίστηκε όπως γίνει σε όλες τις Επαρχίες αναθεώρηση του ενοικίου για τ/κ υποστατικά που χρησιμοποιούνται για επαγγελματική στέγη, καθοριζόμενου βάσει του 80% επί του σημερινού αγοραίου ενοικίου. Σχετικά με την πιο πάνω απόφαση και μετά από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε από την Υπηρεσία μας στους Κλάδους Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών Λευκωσίας και Λάρνακας, διαπιστώθηκε ότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές συμβάσεις μίσθωσης όπου το ενοίκιο είναι μηδαμινό, ενώ πρόκειται για προσοδοφόρες επιχειρήσεις. Επίσης, παρόλο που έχουν παρέλθει σχεδόν 4 χρόνια από την απόφαση του Κηδεμόνα για αναθεώρηση των ενοικίων, εντούτοις δεν μπορεί να εντοπιστεί από την Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ περιουσιών ο αριθμός των συμβάσεων στις οποίες δεν έγινε αναθεώρηση ενοικίου και να διερευνηθούν οι λόγοι που δεν έγινε, ώστε να μπορούν να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα. Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι πρέπει να ετοιμαστεί άμεσα κατάσταση με όσα υποστατικά δεν έγινε αναθεώρηση ενοικίου και, εκεί όπου δεν έγινε αναθεώρηση για νομικούς λόγους, να ζητηθεί γνωμάτευση από την Νομική Υπηρεσία ως προς τον ορθό τρόπο αντιμετώπισης του θέματος.

Ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών μας πληροφόρησε ότι γίνεται προσπάθεια σταδιακής αναθεώρησης τόσο των ενοικίων των υποστατικών που χρησιμοποιούνται για επαγγελματική στέγη όσο και των ενοικίων των γεωργικών κλήρων όπου το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, πρόσφατα, έχει προβεί σε επανεκτίμηση για όλες τις Επαρχίες, ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας.

Επιβολή αγοραίου ενοικίου στις συμβάσεις μίσθωσης κτηνοτροφικών οικοπέδων. Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, στην εμπεριστατωμένη γνώμη του με τίτλο «Ενοίκιο Κτηνοτροφικών Περιοχών» η οποία δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 22.8.2008, υπέδειξε ότι το Τμήμα Γεωργίας και ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών θα έπρεπε να προχωρήσουν στην άμεση επιβολή του αγοραίου

ενοικίου αναδρομικά από 1.5.2007 σε όσους κτηνοτρόφους υπέγραψαν συμβάσεις για ενοικίαση οικοπέδων σε κτηνοτροφικές περιοχές μετά τις 30.4.2007, καθώς και σε όσες συμβάσεις ανανεώθηκαν ή παρατάθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή. Οριζόταν επίσης η άμεση υπογραφή νέων συμβάσεων με όσους κτηνοτρόφους συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται σε τ/κ γη με αγοραίο ενοίκιο από 1.5.2007 και με αναθεώρηση ανά πενταετία, με βάση την αγοραία αξία της γης όπως θα υπολογίζεται από το ΤΚΧ. Για την πενταετία 2007-2011 η επιβολή του αγοραίου ενοικίου έχει επιτευχθεί με την παραχώρηση ενίσχυσης ήσσονος σημασίας (de minimis) ίσης με τη διαφορά του καταβαλλόμενου από το αγοραίο ενοίκιο. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών το συνολικό ποσό έκπτωσης για την πενταετία 2007-2011 το οποίο θα πρέπει να παραχωρηθεί στους πρόσφυγες κτηνοτρόφους ως ενίσχυση de minimis ανέρχεται σε €499.658.

Το Υπουργείο Εσωτερικών, με επιστολή ημερ. 14.3.2012 έδωσε οδηγίες στους Επάρχους όπως προχωρήσουν άμεσα σε υπογραφή νέων αναθεωρημένων συμβάσεων μίσθωσης από 1.1.2012, με όλους τους δικαιούχους πρόσφυγες που νόμιμα κατέχουν κτηνοτροφικά οικόπεδα, αφού εξοφλήσουν τα οφειλόμενα ενοίκια τους μέχρι 31.12.2011. Μαζί με την επιστολή στάλθηκε και κατάλογος που ετοιμάστηκε από το ΤΚΧ με το ετήσιο αγοραίο ενοίκιο κατά περιοχή κατά την 1.1.2012.

Όπως αναφέρεται σε επιστολή του Εφόρου ημερ. 16.7.2012, προς το Υπουργείο Εσωτερικών, το Μητρώο Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας του Τομέα Γεωργίας, ενημερώθηκε αναδρομικά με τις ενισχύσεις αυτές, για την ολοκλήρωση όμως της νέας διαδικασίας, απαιτείται η υπογραφή νέων αναθεωρημένων συμβάσεων μίσθωσης με όλους τους μισθωτές και ζήτησε στοιχεία ως προς τον αριθμό των νέων συμβάσεων που υπογράφηκαν. Όπως διαπιστώθηκε, μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου δεν είχε υπογραφεί καμία αναθεωρημένη σύμβαση μίσθωσης μεταξύ Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών και των δικαιούχων κτηνοτρόφων στην Επαρχία Λευκωσίας, ενώ στην Επαρχία Λάρνακας που έχει και τις περισσότερες συμβάσεις για κτηνοτροφικά υποστατικά, υπογράφηκαν πολύ λίγες νέες συμβάσεις.

Ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών μας πληροφόρησε ότι απέστειλε επιστολή ημερ. 1.8.2013 προς τους Επάρχους, μετά την επανεκτίμηση του ετήσιου αγοραίου ενοικίου σε ορισμένες περιοχές στην οποία προέβλεπε το ΤΚΧ, και ζήτησε όπως καλέσουν τους μισθωτές να υπογράψουν τις σχετικές μισθώσεις τους, το αργότερο μέχρι τις 30.9.2013 πληρώνοντας τα ενοίκια για το τρέχον έτος, ενημερώνοντας ταυτόχρονα τους μισθωτές ότι σε περίπτωση που δεν ανταποκριθούν, θα προχωρήσουν στον τερματισμό των μισθώσεων ή/και ανάκτηση των επηρεαζόμενων Τ/Κ χώρων.

Κατοχή και χρήση Τ/Κ οικοπέδων στην περιοχή MAKENZY. Μέρος του τ/κ τεμαχίου αρ. 93 στην περιοχή MAKENZY στη Λάρνακα, ιδιοκτησίας του ΕΒΚΑΦ, είχε διαχωριστεί με δαπάνες του Κράτους σε 17 οικόπεδα, 14 από τα οποία παραχωρήθηκαν από το Δήμο Λάρνακας σε δικαιούχους εκτοπισθέντες, οι οποίοι κατά το 1987 ανέγειραν, βάσει σχεδίων του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, κέντρα αναψυχής, με δικά τους έξοδα καθώς και από δάνεια που τους παραχωρήθηκαν από το Ταμείο Δημοσίων Δανείων. Οι αρχικές συμβάσεις μίσθωσης υπογράφηκαν την 1.1.1987, (δηλαδή πριν από την θέσπιση του περί Τ/Κ Περιουσιών και άλλα θέματα Νόμου 139/91) μεταξύ των αρχικών μισθωτών και του Δήμου Λάρνακας, ο οποίος αναφερόταν ως «κάτοχος δικαιούμενος εις κατοχή» για περίοδο 33 χρόνων, με δικαίωμα ανανέωσης για επιπλέον 10 χρόνια και με όρο την απαγόρευση υπενοικίασης των. Σημειώνεται ότι ο Κηδεμόνας ουδέποτε είχε δώσει την αναγκαία άδεια ούτε και είχε παραχωρήσει το δικαίωμα κατοχής/χρήσης/εκμίσθωσης είτε στον Δήμο Λάρνακας είτε κατευθείαν στους επηρεαζόμενους ενοικιαστές των κέντρων αναψυχής. Σύμφωνα με επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας προς την Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, ημερ. 26.7.2011, ο Δήμος Λάρνακας ενήργησε με βάση το Δίκαιο της Ανάγκης παραχωρώντας μέρος βακούφικης γης σε δικαιούχους εκτοπισθέντες, αφού η περιουσία του Ε.Φ.Κ.Α.Β. δεν καλυπτόταν από το Διάταγμα επίταξης που ίσχυε μέχρι το 1991, από το οποίο εξαιρούνταν δυνάμει των προνοιών του άρθρου 23(10) του Συντάγματος οι βακούφικες περιουσίες. Τα ετήσια ενοίκια που εισπράττονταν από τον Δήμο Λάρνακας αρχικά είχαν καθοριστεί σε €427,15 για κάθε οικόπεδο και στη συνέχεια αναθεωρήθηκαν στα €555,30. Με τη θέσπιση του πιο πάνω Νόμου, το 1991, η υπό αναφορά περιουσία, περιήλθε στον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών, όμως οι συμβάσεις που υπέγραψε ο Δήμος, με βάση το άρθρο 12 του Περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου 158(Ι)/1994 ήταν έγκυρες και δεσμευτικές.

Συναφώς αναφέρεται ότι, επτά από τους αρχικούς μισθωτές των 14 κέντρων αναψυχής, έχουν υπενοικιάσει τα υποστατικά αυθαίρετα και κατά παράβαση των όρων της σύμβασής τους με το Δήμο Λάρνακας, σε τρίτα μη δικαιούχα πρόσωπα, εισπράττοντας κάθε μήνα ποσά σημαντικά μεγαλύτερα του ενοικίου που όφειλαν να καταβάλλουν στον Δήμο Λάρνακας. Επίσης, οι πλείστοι από τους αρχικούς μισθωτές, οι οποίοι δανειοδοτήθηκαν από το Ταμείο Δημοσίων Δανείων, με μεγάλα ποσά για την ανέγερση των εστιατορίων τους, δεν εξόφλησαν τα οφειλόμενα χρέη τους και οποιαδήποτε διατάγματα εκδόθηκαν από τα αρμόδια Δικαστήρια εναντίον των οφειλετών, παρέμειναν ανεκτέλεστα.

Ο Κηδεμόνας, με επιστολή προς τον Γενικό Εισαγγελέα ημερ. 10.8.2012, ζήτησε συμβουλή κατά πόσο θα έπρεπε να προχωρήσει με την υπογραφή νέων μισθώσεων με τους εστιάτορες για τα 14 κέντρα αναψυχής και με τον Δήμο Λάρνακας για τους κοινόχρηστους χώρους ή κατά πόσο θα μπορούσε να εκμισθώσει ολόκληρο το Τ/Κ τεμάχιο αρ. 93 στο Δήμο Λάρνακας, με δικαίωμα υπεκμίσθωσης στους εστιάτορες. Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, στην απαντητική επιστολή του, ημερ. 24.8.2012, αναφέρει ότι, πρώτα θα πρέπει να αναληφθεί η διαχείριση του τεμαχίου από τον Κηδεμόνα, όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία και στη συνέχεια να γίνουν προσπάθειες είσπραξης των οφειλόμενων ποσών. Αναφέρει επίσης ότι, προσπάθεια για υπογραφή νέων συμβολαίων πιθανό να προσκρούσει σε εμπόδια, εφόσον, για μερικούς από τους αρχικούς μισθωτές, οι οποίοι κατέχουν νόμιμα τα τεμάχια, οι συμβάσεις βρίσκονται σε ισχύ και λήγουν, αν ασκηθεί και το δικαίωμα ανανέωσης, τα τέλη του 2029.

Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίας που έγινε στις 13.11.2012 στο Υπουργείο Εσωτερικών για το εν λόγω θέμα, ο Κηδεμόνας αποφάσισε όπως εκμισθώσει το τ/κ τεμάχιο αρ. 93 στο Δήμο Λάρνακας, με την υπογραφή δύο συμβάσεων μίσθωσης οι οποίες υπογράφηκαν στις 4.12.2012 με ισχύ από 1.1.2013 και λήξη την 31.12.2015, πλέον όμως το μηνιαίο μίσθωμα θα ξεκινήσει να καταβάλλεται από την 1.6.2013.

Οι συμβάσεις προνοούν ως ακολούθως:

(α) Η πρώτη σύμβαση αφορά το μέρος του τεμαχίου που θα χρησιμοποιείται ως χώρος στάθμευσης. Θα καταβάλλεται μηνιαίο ενοίκιο ύψους €9.167, το οποίο θα αναθεωρείται κατά 7% ανά διετία, μετά την λήξη της ισχύος της πιο πάνω χρονικής περιόδου των τριών χρόνων, με δικαίωμα αυτόματης ανανέωσης από χρόνο σε χρόνο.

(β) Η δεύτερη σύμβαση αφορά το μέρος του τεμαχίου το οποίο περιλαμβάνει 14 κέντρα αναψυχής, τρία κενά οικοπέδα και το τεμάχιο στο οποίο βρίσκεται κτίριο για δημόσιες διευκολύνσεις. Θα καταβάλλεται μηνιαίο ενοίκιο ύψους €12.990, το οποίο θα αναθεωρείται επίσης κατά 7% ανά διετία, μετά την λήξη της χρονικής περιόδου των τριών χρόνων, με δικαίωμα αυτόματης ανανέωσης από χρόνο σε χρόνο, και με δικαίωμα υπεκμίσθωσης των 17 οικοπέδων σε τρίτα άτομα.

Ο Δήμος Λάρνακας ετοίμασε τις συμφωνίες υπομίσθωσης των 14 τεμαχίων γης στα οποία έχουν ανεγερθεί κέντρα αναψυχής και των τριών κενών που παραχωρήθηκαν στους εστιάτορες που μεταφέρθηκαν από την Πιαλέ Πασιά, οι οποίες βρίσκονται ακόμη, όπως πληροφορηθήκαμε, στο Γραφείο του Νομικού Συμβούλου του Δήμου για υπογραφή από τους υπενοικιαστές.

Όπως επίσης διαπιστώσαμε από τις μη υπογραμμένες συμβάσεις υπομισθώσεων, οι υπομισθωτές θα έχουν δικαίωμα να συνάψουν σύμβαση υπενοικίασης του μισθίου με οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο. Σημειώνεται ότι η παραχώρηση του δικαιώματος υπενοικίασης που παραχωρείται στους υπομισθωτές από τον Δήμο Λάρνακας βάσει των συμβάσεων υπομίσθωσης που έχουν ετοιμαστεί, πέραν του ότι θα επιτρέπουν στους υπενοικιαστές του Δήμου να κερδοσκοπούν εις βάρος τελικά του δημοσίου, υπενοικιάζοντας τα υποστατικά με πιο ψηλό ενοίκιο από αυτό που θα πληρώνουν στον Δήμο, βρίσκονται σε αντίθεση με τους περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και Άλλα Θέματα) (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμους του 1991 έως 2006 και τους Κανονισμούς που έχουν εκδοθεί με βάση τους πιο πάνω Νόμους.

Η Υπηρεσία μας ζήτησε όπως ενημερωθεί κατά πόσο τουλάχιστο έχει επιδιωχθεί, και, κατά πόσο έχει επιτευχθεί, η είσπραξη των οφειλόμενων ποσών σε σχέση με τα δάνεια που παραχώρησαν οι δανειστικοί επίτροποι, ιδιαίτερα από τους οφειλέτες που εξακολουθούν να κατέχουν τα τεμάχια, αλλά και από εκείνους

οι οποίοι τα υπενοικίασαν, με πολύ πιο ψηλό ενοίκιο, ως εάν να επρόκειτο για δική τους ιδιοκτησία πλουτίζοντας εις βάρος του Ταμείου, πριν την συνομολόγηση των νέων συμβάσεων.

Ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών μας πληροφόρησε ότι με τις ρυθμίσεις που έγιναν μεταξύ του Υπουργείου Εσωτερικών και του Δήμου Λάρνακας, δεν χορηγήθηκε οιονδήποτε δικαίωμα για να υπενοικιάζουν σε τρίτους οι υπομισθωτές. Το Υπουργείο, ενόψει της παρατήρησης της Υπηρεσίας μας, ζήτησε δείγμα των συμβάσεων που θα υπογραφούν με τους υπομισθωτές, για περαιτέρω μελέτη.

Μηχανογράφηση Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών. Το νέο μηχανογραφημένο σύστημα του Ταμείου Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών τέθηκε σε εφαρμογή τέλη του 2009 με αρχές του 2010 (18.11.2009 στην Πάφο, 12.12.2009 στη Λευκωσία, 27.1.2010 στη Λεμεσό και 3.2.2010 στη Λάρνακα) και, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά σε επιστολή του Διευθυντή της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ημερ. 25.5.2012, η ευθύνη για την εφαρμογή όλων των υποσυστημάτων του συστήματος ανήκει στους Κλάδους Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών των οικείων Επαρχιακών Διοικήσεων, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των τ/κ περιουσιών.

(α) Διαδικασία είσπραξης καθυστερημένων ενοικίων. Με σκοπό την προώθηση ομοιόμορφης και αποτελεσματικής διαδικασίας αναφορικά με την είσπραξη καθυστερημένων ενοικίων, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, απέστειλε προς όλους τους Έπαρχους, εγκύκλιο επιστολή ημερ. 4.5.2012, στην οποία καθορίζεται η διαδικασία είσπραξης καθυστερημένων ενοικίων με τη χρήση του νέου μηχανογραφημένου συστήματος. Σε συνέχεια της πιο πάνω εγκυκλίου, με επιστολή του προς τον Διευθυντή της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, ημερ. 9.5.2012, ζήτησε όπως ενημερωθεί κατά πόσο το νέο μηχανογραφημένο σύστημα έχει τεθεί σε πλήρη εφαρμογή, δηλαδή έχουν καταχωριστεί όλα τα συμβόλαια εκμίσθωσης και έχουν δημιουργηθεί οι αντίστοιχες δόσεις, σε όλες τις Επαρχίες, και συνεπώς είναι δυνατή η άμεση εφαρμογή των οδηγιών της πιο πάνω εγκυκλίου. Όπως προέκυψε από τις απαντητικές επιστολές των Επαρχών, το σύστημα έχει τεθεί σε πλήρη εφαρμογή στην Επαρχία Πάφου, χρησιμοποιείται σε ικανοποιητικό βαθμό στην Επαρχία Λευκωσίας, στην Επαρχία Λάρνακας δεν έχει ολοκληρωθεί η μηχανογράφηση των συμβολαίων, ενώ δεν εντοπίστηκε σχετική απάντηση από τον Έπαρχο Λεμεσού.

(β) Καταχώριση νέων συμβολαίων στο σύστημα. Η καταχώριση ενός νέου συμβολαίου στο σύστημα είναι προ-απαιτήση για την εκτύπωση του, προκειμένου να υπογραφεί στη συνέχεια από τον μισθωτή. Για να καταχωριστεί όμως νέο συμβόλαιο στο σύστημα θα πρέπει πρώτα να ακυρωθεί στο σύστημα το αντίστοιχο παλιό συμβόλαιο για να ελευθερωθεί το σχετικό τεμάχιο, με συνέπεια το νέο συμβόλαιο με την καταχώρισή του να μπαίνει άμεσα σε ισχύ στο σύστημα, άσχετα εάν έχει υπογραφεί από τον μισθωτή ή όχι. Συνέπεια της πιο πάνω αδυναμίας του συστήματος, είναι η συμπερίληψη στα καθυστερημένα έσοδα που εξάγονται από το μηχανογραφικό σύστημα, ποσών που αφορούν νέα συμβόλαια από την ημερομηνία καταχώρισής των, άσχετα εάν έχουν γίνει αποδεκτά και έχουν υπογραφεί από τον μισθωτή, γεγονός το οποίο δεν θεωρείται ορθό, εφόσον ένα συμβόλαιο νομικά θεωρείται έγκυρο με την υπογραφή του οπότε και μπαίνει ουσιαστικά σε ισχύ.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι επιβάλλεται όπως προωθηθούν άμεσα ενέργειες για τροποποίηση της διαδικασίας, εφόσον η πληροφόρηση από το σύστημα ως προς τα καθυστερημένα έσοδα ως έχει τώρα, είναι λανθασμένη.

(γ) Ανανέωση συμβολαίου συντήρησης. Η σύμβαση που υπογράφηκε με την προμηθεύτρια εταιρεία του συστήματος στις 23.10.2010 για συντήρηση και υποστήριξη του λογισμικού, έχει ανανεωθεί για περίοδο ενός έτους, από 24.3.2012 μέχρι 23.3.2013. Η εταιρεία όπως φαίνεται στην επιστολή του Έπαρχου Λάρνακας, ημερ. 9.5.2012, δεν ανταποκρίνεται έγκαιρα και με επάρκεια στις υποχρεώσεις της και ο Κλάδος της Επαρχίας Λάρνακας αντιμετωπίζει καθημερινά προβλήματα αφού δεν έχει την απαραίτητη υποστήριξη της Εταιρείας. Επίσης, οι Κλάδοι των Επαρχιών αδυνατούν ή/και αποφεύγουν να εφαρμόσουν όλα τα υποσυστήματα, λόγω διαφόρων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών μας πληροφόρησε ότι η συνεργασία με την εταιρεία έχει τεθεί σε νέα βάση και έχει συμφωνηθεί συγκεκριμένη διαδικασία διαχείρισης και επίλυσης προβλημάτων και όπως έχει διαπιστωθεί υπάρχει αισθητή βελτίωση στην ανταπόκριση της εταιρείας.

Ασφάλεια μηχανογραφικού εξοπλισμού και δεδομένων. Από έλεγχο που διενεργήθηκε από την Υπηρεσία μας το 2012 αναφορικά με την ασφάλεια του νέου ενοποιημένου συστήματος της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή το 2009, για τη διαχείριση αιτήσεων, συμβολαίων, έργων επιδιόρθωσης και λογαριασμών ενοίκων, είχαν διαπιστωθεί μεταξύ άλλων και οι πιο κάτω αδυναμίες.

(α) Έλεγχος/αντιπαραβολή δεδομένων. Τα δεδομένα τα οποία έχουν εισαχθεί στο υφιστάμενο σύστημα, είναι αυτά που ήταν καταχωρισμένα στο προηγούμενο σύστημα, τα οποία είχε διαπιστωθεί ότι δεν ήταν αξιόπιστα, παρόλον ότι είχαν διορθωθεί αρκετά από τα προβλήματα που είχαν εντοπιστεί σε προηγούμενους ελέγχους μας.

Η Υπηρεσία μας παρατηρεί ότι είναι απόλυτα αναγκαίο, τα δεδομένα τα οποία είναι καταχωρισμένα στο σύστημα να είναι πλήρη και ακριβή, αφού μόνο έτσι το σύστημα θα μπορέσει να λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Για διασφάλιση της ορθότητας των δεδομένων που καταχωρούνται/τροποποιούνται στο σύστημα, η Υπηρεσία μας είχε εισηγηθεί στο παρελθόν όπως ελεγχθούν όλα τα δεδομένα που αφορούν στις τ/κ περιουσίες που είναι καταχωρισμένες στο σύστημα, με βάση τα δεδομένα τα οποία τηρούνται στο ηλεκτρονικό αρχείο του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και, διορθωθούν όπου χρειάζεται.

Η πιο πάνω διαδικασία ελέγχου/αντιπαραβολής βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και αναμένεται – όπως μας πληροφόρησε η αρμόδια λειτουργός – να ολοκληρωθεί σύντομα.

(β) Πολιτική Ασφάλειας. Μέχρι την ημερομηνία ελέγχου δεν είχαν καθοριστεί γραπτώς οι διαδικασίες πολιτικής ασφάλειας μηχανογραφικού εξοπλισμού και δεδομένων, λήψης εφεδρικών αντιγράφων, πολιτικής παραχώρησης δικαιωμάτων και διαχείρισης κωδικών πρόσβασης.

Επίσης, διαπιστώθηκε ότι εκκρεμεί η ετοιμασία σχεδίου έκτακτης ανάγκης το οποίο να ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, τις διαδικασίες επαναλειτουργίας του συστήματος σε περιπτώσεις φυσικής καταστροφής, δολιοφθοράς, ατυχήματος ή άλλων σοβαρών προβλημάτων.

Όπως μας ανέφερε ο Υπουργός Εσωτερικών το Νοέμβριο 2013 στην απαντητική επιστολή του, έχει ετοιμαστεί από την προμηθεύτρια εταιρεία οδηγός χρήσης αναφορικά με την ετοιμασία εφεδρικών αντιγράφων, και έχουν καταγραφεί διαδικασίες δημιουργίας εφεδρικών αρχείων ασφαλείας για όλα τα μηχανογραφικά συστήματα των οποίων οι βάσεις δεδομένων βρίσκονται στο Δωμάτιο Κεντρικών Υπολογιστών του Υπουργείου Εσωτερικών.

Όπως έχει διαπιστωθεί το έγγραφο στο οποίο καταγράφονται οι διαδικασίες δημιουργίας εφεδρικών αντιγράφων οι οποίες αναφέρονται πιο πάνω, χρήζει βελτίωσης καθώς θα πρέπει να συμπεριληφθούν σ' αυτό λεπτομερείς οδηγίες και καθορισμός ονομαστικά των αρμόδιων λειτουργών αναφορικά με τον ρόλο και τα καθήκοντα τους για τις διαδικασίες λήψης ή ανάκτησης των εφεδρικών αντιγράφων.

(γ) Τροποποιήσεις στο λογισμικό. Όπως είχαμε αναφέρει και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, είχε παρατηρηθεί ότι τυχόν τροποποιήσεις στο λογισμικό, πραγματοποιούνται από τον προμηθευτή σε περιβάλλον ανάπτυξης (testing environment), στις κτιριακές εγκαταστάσεις του προμηθευτή.

Η Υπηρεσία μας είχε εισηγηθεί όπως, πριν την υιοθέτηση των αλλαγών και τη μετάβαση σε πραγματικό περιβάλλον (production environment), οι αλλαγές θα πρέπει να ελέγχονται από τους χρήστες σε περιβάλλον ανάπτυξης (εντός της Υπηρεσίας), ώστε να επιβεβαιώνεται, από τους αρμόδιους λειτουργούς, η ορθότητα της λειτουργίας του συστήματος.

Όπως μας αναφέρθηκε, βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες για την δημιουργία περιβάλλοντος ανάπτυξης του συστήματος – στην Υπηρεσία – όπου τυχόν τροποποιήσεις θα ελέγχονται πρώτα από αρμόδιους Λειτουργούς και ακολούθως θα εφαρμόζονται και στο πραγματικό περιβάλλον του συστήματος.

Το Νοέμβριο 2013, σε απάντηση του ο Υπουργός Εσωτερικών μας ανέφερε ότι έχει ετοιμαστεί περιβάλλον ελέγχου όπου θα ελέγχονται τυχόν διορθώσεις/τροποποιήσεις του συστήματος.

Μέρος Β

Παραχώρηση τ/κ γης σε εταιρεία. Με βάση σύμβαση μίσθωσης που υπογράφηκε στις 29.7.2002, με ισχύ από 2.5.2002, παραχωρήθηκε σε εταιρεία για χρήση τ/κ γη, έναντι ετήσιου μισθώματος €91.941 (£53.811 - αυξανόμενο 7% ανά διετία), το οποίο καταβάλλεται στο Ταμείο.

Η εταιρεία χρησιμοποιούσε την εν λόγω τ/κ γη πριν την έναρξη ισχύος του περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και Άλλα Θέματα) Νόμου, χωρίς την καταβολή οποιουδήποτε μισθώματος. Στη σύμβαση μίσθωσης που υπογράφηκε το 2002, περιλαμβάνεται όρος ότι τα ενοίκια για την περίοδο από 1.7.1991 μέχρι 1.5.2002, θα καθοριστούν από τον Διευθυντή του ΤΚΧ και θα καταβληθούν στο Ταμείο Τ/Κ Περιουσιών, από την εταιρεία. Μέχρι σήμερα δεν καθορίστηκαν τα ενοίκια, με αποτέλεσμα να μην έχει καταβληθεί στο Ταμείο Τ/Κ Περιουσιών το μίσθωμα για την περίοδο μέχρι 1.5.2002, το οποίο υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε σημαντικό ποσό. Όπως ενημερωθήκαμε, ζητήθηκε από τον Κλάδο Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών της Επαρχιακής Διοίκησης Λάρνακας να μεριμνήσει σε συνεννόηση με το ΤΚΧ και τον Έπαρχο Λάρνακας για επίτευξη της εκτίμησης και το θέμα εξακολουθεί να εκκρεμεί.

Σημειώνεται ότι, πέραν της πιο πάνω παραχωρηθείσας τ/κ γης, όπως πληροφορηθήκαμε, η εταιρεία κατέχει και χρησιμοποιεί επιπρόσθετη τ/κ γη, έκτασης περίπου 197.884 τ.μ., χωρίς σύμβαση μίσθωσης και χωρίς να καταβάλλει στο Ταμείο Τ/Κ Περιουσιών, οποιοδήποτε μίσθωμα. Η Ειδική Επιτροπή για την παραχώρηση τ/κ υποστατικών για επαγγελματικούς σκοπούς της Επαρχίας Λάρνακας, σε συνεδρία της στις 14.12.2007, εισηγήθηκε την παραχώρηση της πιο πάνω έκτασης με αγοραίο ενοίκιο €957 (£560) το μήνα. Το θέμα τέθηκε, μεταξύ άλλων αιτημάτων της ίδιας εταιρείας, σε συνεδρία της Συμβουλευτικής Επιτροπής Τ/Κ Περιουσιών ημερ. 11.3.2011 και απορρίφθηκε λόγω της απαγορευτικής πλέον πολιτικής στη χρήση τ/κ γης για λατομικούς σκοπούς, ενώ, όπως ενημερωθήκαμε σχετικά, δεν είναι γνωστό αν η εταιρεία εξακολουθεί να κατέχει και να χρησιμοποιεί την εν λόγω έκταση τ/κ γης.

4.65 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημίου. Το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου ιδρύθηκε με την ψήφιση του Νόμου αρ.198(Ι)/2003, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 27.2.2004. Με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 59.593, ημερ. 3.3.2004, διορίστηκε 11μελής Προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή. Ακολούθως, με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 68.226, ημερ. 30.12.2008, διορίστηκε 11μελής Διοικούσα Επιτροπή (ΔΕ) και στις 29.2.2012 συγκροτήθηκε 17μελές Συμβούλιο του Πανεπιστημίου.

Στο Πανεπιστήμιο, το οποίο δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές τον Σεπτέμβριο 2007, και μέχρι το Σεπτέμβριο του 2013 αριθμούσαν 2.418, λειτουργούν 6 Σχολές, που περιλαμβάνουν συνολικά 13 Τμήματα.

Οικονομικές καταστάσεις. Οι πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2008 και 2009 υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας στις 20.2.2012 και 22.6.2012, αντίστοιχα, ενώ για τα έτη 2010, 2011 και 2012 δεν είχαν υποβληθεί μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι οι οικονομικές καταστάσεις των ετών 2010 και 2011 αναμένεται να υποβληθούν στην Υπηρεσία μας μέχρι τα τέλη του 2013/αρχές του 2014 και ανέφερε ότι οι κυριότεροι παράγοντες μη έγκαιρης ετοιμασίας και υποβολής των οικονομικών καταστάσεων συνοψίζονται στο γεγονός ότι το Πανεπιστήμιο είναι ένα νέο εκπαιδευτικό ίδρυμα και, κατά τα πρώτα έτη της λειτουργίας του δεν είχε την απαιτούμενη οργάνωση, διαδικασίες και προσωπικό και, ταυτόχρονα, παρουσιάστηκαν σημαντικά κενά/αδυναμίες στη παραμετροποίηση του μηχανογραφημένου λογιστικού συστήματος του Πανεπιστημίου, με αποτέλεσμα να συσσωρευτεί μεγάλος όγκος εκκρεμοτήτων,

για τις οποίες πραγματοποιείται εδώ και ενάμιση χρόνο σοβαρή προσπάθεια για επίλυση τους το συντομότερο δυνατό.

Οικονομική κατάσταση.

(α) Αποτελέσματα έτους. Τα αποτελέσματα για τα έτη 2009, 2008 και 2007, σύμφωνα με τις πρόχειρες οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2009 και 2008 που υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας και τις τελικές οικονομικές καταστάσεις για το 2007, φαίνονται στον πιο κάτω πίνακα:

	2009	2008	2007
Έσοδα	€27.700.363	€19.840.211	€15.021.788
Έξοδα	€31.412.179	€19.529.857	€6.810.367
(Έλλειμμα)/Πλεόνασμα	(€3.711.816)	€310.354	€8.211.421
Αριθμός φοιτητών*	1.349	612	334
Κόστος ανά φοιτητή	€23.286	€31.912	€20.390

* Συμπεριλαμβάνει τους φοιτητές των προγραμμάτων: Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό, Μεταπτυχιακό-Μάστερ και Προπτυχιακό.

Τα έσοδα περιλαμβάνουν κρατική χορηγία ύψους €21.662.538, €16.243.665 και €13.786.466 για τα έτη 2009, 2008 και 2007, αντίστοιχα. Περιλαμβάνουν επίσης προπτυχιακά διδάκτρα ύψους €2.193.000, €1.337.834 και €546.752 το 2009, 2008 και 2007, αντίστοιχα, τα οποία καταβάλλονται από το κράτος.

Τα έξοδα περιλαμβάνουν δαπάνες για μισθούς και ωφελήματα προσωπικού ύψους €16.323.628, €10.471.675 και €2.577.899 για τα έτη 2009, 2008 και 2007, αντίστοιχα.

Παρά την αύξηση των εσόδων το 2009, κατά €7,9 εκ., σε σύγκριση με το 2008, το 2009 προέκυψε έλλειμμα σε σχέση με το πλεόνασμα του 2008, κυρίως λόγω της αύξησης μισθών και ωφελημάτων προσωπικού κατά €5,9 εκ. (56%), άλλων λειτουργικών εξόδων κατά €3,1 εκ. (51%) (η αύξηση των οποίων οφείλεται κυρίως στα ενοίκια κτιρίων τα οποία αυξήθηκαν κατά €1 εκ. ή 69%) και της αύξησης αποσβέσεων κατά €3 εκ. (108%).

Η μείωση στο πλεόνασμα του 2008, σε σχέση με το πλεόνασμα του 2007 κατά €8 εκ., προήλθε κυρίως από την αύξηση μισθών και ωφελημάτων προσωπικού κατά €7,9 εκ. (306%) και άλλων λειτουργικών εξόδων κατά €2,8 εκ. (85%), η αύξηση των οποίων οφείλεται κυρίως στα ενοίκια κτιρίων τα οποία αυξήθηκαν κατά €1 εκ. (119%).

(β) Κρατική χορηγία. Το σύνολο της κρατικής χορηγίας που εισπράχθηκε το 2009 και 2008 ήταν €30.290.000 και €34.172.029, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €26.057.558 το 2007. Λόγω της εφαρμογής του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς που αφορά σε Κρατικές Χορηγίες, μέρος της εισπραχθείσας κρατικής χορηγίας (π.χ. που αφορά σε αγορά άγιου ενεργητικού από την κρατική χορηγία, 2009: €14.343.617, 2008:€20.693.423, 2007:€12.603.417) δεν παρουσιάζεται στα έσοδα του αντίστοιχου έτους είσπραξης αλλά σε μελλοντικές οικονομικές περιόδους που αφορούν στη διαγραφή/δαπάνης της χορηγίας (π.χ. αποσβέσεις, 2009:€5.687.060, 2008:€2.752.020, 2007:€320.365), με αποτέλεσμα το ύψος των εσόδων από κρατική χορηγία που παρουσιάζεται στις οικονομικές καταστάσεις να διαφέρει από τις πραγματικές εισπράξεις κρατικής χορηγίας του αντίστοιχου έτους.

(γ) Κόστος ανά φοιτητή. Με βάση στοιχεία που μας δόθηκαν από την Υπηρεσία Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας του Πανεπιστημίου, το κόστος ανά φοιτητή το 2009, 2008 και 2007 ήταν ως ακολούθως:

	2009	2008	2007
Έξοδα	€31.412.179	€19.529.857	€6.810.367
Αριθμός φοιτητών*	1349	612	334
Κόστος ανά φοιτητή	€23.286	€31.912	€20.390

* συμπεριλαμβάνει τους φοιτητές των ακόλουθων προγραμμάτων: Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό, Μεταπτυχιακό-Μάστερ και Προπτυχιακό.

Προϋπολογισμοί.

(α) **Έγκριση Προϋπολογισμών.** Τα ποσά των τελικών αναθεωρημένων Προϋπολογισμών για τα έτη 2009 και 2008 ανέρχονταν σε €65.900.000 και €76.721.043, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €41.707.260 το 2007. Οι Προϋπολογισμοί του Πανεπιστημίου για τα πιο πάνω έτη, καθώς και ο τροποποιητικός Προϋπολογισμός για το 2008, εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή των Αντιπροσώπων, ως ακολούθως:

Έτος	Έγκριση Προϋπολογισμού από το Υπουργικό Συμβούλιο		Έγκριση Προϋπολογισμού από τη Βουλή των Αντιπροσώπων	
	Αρ. Απόφασης Υπουργικού Συμβουλίου	Ημερομηνία	Αριθμός Νόμου	Ημερομηνία δημοσίευσης στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας
2009	68.426	18.2.2009	N. 41(II)/2009	3.4.2009
2008	66.424	20.11.2007	N. 73(II)/2007	31.12.2007
2008 Τροποποιητικός Προϋπολογισμός	68.247	7.1.2009	N. 46(II)/2009	24.4.2009

Σε ότι αφορά στον Προϋπολογισμό του 2009, εγκρίθηκαν δωδεκατημόρια για την περίοδο από 1.1.2009 μέχρι 28.2.2009, ενώ οι μετέπειτα δαπάνες μέχρι 3.4.2009 παρέμειναν νομοθετικά ακάλυπτες.

(β) **Αδαπάνητα ποσά.** Στον πιο κάτω πίνακα παρατίθεται η συνολική εικόνα εκτέλεσης των Προϋπολογισμών του Πανεπιστημίου, για τα έτη 2009 και 2008, σε σύγκριση με το 2007, μετά τις μεταφορές εξοικονομήσεων και τις εγκρίσεις του Τροποποιητικού Προϋπολογισμού για το 2008 και του Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού για το 2007.

Έτος	Προϋπολογισμός	Δαπάνες	Αδαπάνητο	
			Ποσό	Ποσοστό
	€	€	€	%
2009	65.900.000	42.228.216	23.671.784	36
2008	76.721.043	37.046.919	39.674.124	52
2007	41.707.260	12.759.369	28.947.891	69

Όπως προκύπτει από τον πιο πάνω πίνακα, το συνολικό ποσοστό των αδαπάνητων ποσών μειώθηκε το 2009, σε σύγκριση με τα έτη 2008 και 2007. Σημειώνεται ότι κατά τα έτη 2008 και 2009, το Πανεπιστήμιο βρισκόταν στα αρχικά στάδια της λειτουργίας του και, ενώ δεν υπήρχε η κατάλληλη υποδομή και στελέχωση, προϋπολογίστηκαν σημαντικά ποσά, με αποτέλεσμα να μην καταστεί δυνατή η δαπάνη τους.

Πιο κάτω παρατίθενται τα συνολικά αδαπάνητα ποσά για τα έτη 2010-2012, για τα οποία δεν έχει διενεργηθεί ακόμα έλεγχος από την Υπηρεσία μας.

Έτος	Προϋπολογισμός	Δαπάνες	Αδαπάνητο	
			Ποσό	Ποσοστό
	€	€	€	%
2012	65.812.000	50.567.981	15.244.019	23
2011	71.700.000	51.282.583	20.417.417	28
2010	65.315.361	49.750.271	15.565.090	24

Παρόλο ότι το ποσοστό αδαπάνητων έχει μειωθεί, εντούτοις η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι εξακολουθεί να είναι ψηλό και θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες ετοιμασίας του εκάστοτε Προϋπολογισμού με βάση τις δυνατότητες εκτέλεσής του.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι αναγνωρίζει ως σοβαρή αδυναμία του Πανεπιστημίου την ύπαρξη υψηλού ποσοστού αδαπάνητων ποσών (χαμηλή απορρόφηση) στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του και ότι η χαμηλή απορροφητικότητα των προϋπολογιζόμενων κονδυλίων οφειλόταν στην ανεπαρκή υποδομή και στελέχωση του Πανεπιστημίου, με αποτέλεσμα να μην γίνεται σωστός προγραμματισμός δαπάνης των κονδυλίων και να μην εκτελούνται αρκετά έργα. Λαμβάνοντας υπόψη παλαιότερες συστάσεις της Υπηρεσίας μας, το Πανεπιστήμιο έχει βελτιώσει και ενισχύσει τους μηχανισμούς παρακολούθησης της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, με τακτική ενημέρωση, σε μηνιαία βάση, του Συμβουλίου.

(γ) Παρακολούθηση Προϋπολογισμών. Η παρακολούθηση της εκτέλεσης του εκάστοτε Προϋπολογισμού του Πανεπιστημίου χρήζει βελτίωσης ώστε οι διαθέσιμες πιστώσεις να φαίνονται ανά πάσα στιγμή. Διαπιστώθηκε ότι η παρακολούθηση γίνεται εκτός του λογισμικού του Πανεπιστημίου, χωρίς να παρέχεται η δυνατότητα αξιοποίησης της λειτουργικότητας που προσφέρει το λογισμικό.

Όπως μας πληροφόρησε ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, η παρακολούθηση των Προϋπολογισμών πράγματι παρουσιάζει κάποιες αδυναμίες, οι οποίες οφείλονται τόσο στις παλιές συσσωρευμένες εκκρεμότητες καταχώρισης στοιχείων/εγγραφών στο λογισμικό, όσο και σε αδυναμίες του ίδιου του λογισμικού και ότι το Πανεπιστήμιο καταβάλλει σοβαρή προσπάθεια και προβαίνει σε διάφορες ενέργειες για επίλυση των αδυναμιών αυτών.

(δ) Προκαταβολές. Στις 8.12.2009, δόθηκαν, αντικανονικά, για δύο έργα προκαταβολές συνολικού ποσού €861.148, το οποίο αφορούσε στο 80% του ποσού που απαιτήθηκε για εξοπλισμό και επιπρόσθετες εργασίες σε εργαστήρια, αίθουσες διδασκαλίας και αμφιθέατρα για τη Σχολή Επιστημών Υγείας. Το μεγάλο αυτό ποσό δόθηκε λόγω διαθέσιμου υπολοίπου στον Προϋπολογισμό του 2009, με απόφαση της ΔΕ. Επίσης, σε συνεδρία της Επιτροπής Ελέγχου αναφέρεται ότι «Διευκρινίζεται ότι οι προκαταβολές δόθηκαν για να αυξηθεί η απορρόφηση του Προϋπολογισμού του 2009 με την προσκόμιση εγγυητικής επιστολής από τον ιδιοκτήτη και υπογραφή συμβολαίου για παράδοση των δύο κτιρίων μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2010».

Η παράδοση των έργων καθυστέρησε πολύ με αποτέλεσμα το πιο πάνω ποσό να το επωφελείται ο ιδιώτης και να το στερείται το Πανεπιστήμιο για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Το ένα έργο, που αφορούσε στο Κτίριο Καλυψώ, για τη Σχολή Επιστημών Υγείας (εργαστήρια), συνολικού ύψους €570.767, παραδόθηκε στο Πανεπιστήμιο τον Ιανουάριο του 2013 και το άλλο έργο, που αφορά στο Κτίριο Συμεών, για τη Σχολή Επιστημών Υγείας και Κέντρο Γλωσσών (αίθουσες διδασκαλίας και αμφιθέατρο), συνολικού ποσού €505.667, η παράδοση αναμένεται εντός του 2014.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι τέτοιες ενέργειες δεν είναι επιτρεπτές εφόσον ενέχουν κινδύνους και συνιστούν καταστρατήγηση της ορθής εκτέλεσης του Προϋπολογισμού. Επίσης, στην ουσία, απετέλεσαν χρηματοδότηση των ιδιοκτητών των κτιρίων, η οποία εάν είχε γνωστοποιηθεί κατά τις διαπραγματεύσεις ενοικίασης, θα δικαιολογούσε μείωση του ύψους του μηνιαίου ενοικίου, προς όφελος του Πανεπιστημίου.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι συμφωνεί με την Υπηρεσία μας και διαβεβαίωσε ότι τέτοιες πρακτικές δεν θα επαναληφθούν.

Προπτυχιακά Δίδακτρα. Παρατηρήθηκε ότι η χορηγία για το χειμερινό εξάμηνο 2008/09 συμπεριλάμβανε και 3 μη κοινοτικούς φοιτητές για τους οποίους δεν έπρεπε να καταβληθεί κρατική χορηγία. Σε ότι αφορά στο χειμερινό εξάμηνο 2009/10 η χορηγία ορθά δεν περιλάμβανε το ανάλογο ποσό για 6 μη κοινοτικούς φοιτητές από τους οποίους ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε, όπως και στην περίπτωση των πιο πάνω 3 φοιτητών, δεν ζητήθηκε η καταβολή των διδάκτρων, με αποτέλεσμα να μην έχουν εισπραχθεί μέχρι σήμερα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, η μη χρέωση των «μη κοινοτικών» φοιτητών έγινε με ενημέρωση και ανοχή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και μέχρι το θέμα να ρυθμιστεί νομοθετικά, δεν χρεώνονται με δίδακτρα οι «μη κοινοτικοί φοιτητές» που είναι απόφοιτοι

κυπριακών σχολείων και εισήχθησαν μέσω Παγκύπριων Εξετάσεων. Επίσης μας πληροφόρησε ότι αυτή η πρακτική συνεχίζεται μέχρι σήμερα, ενώ το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχει ετοιμάσει τροποποιητικό κανονισμό για να ρυθμίσει το θέμα.

Στέγαση Πανεπιστημίου. Σύμφωνα με πληροφορίες που λήφθηκαν από την Υπηρεσία Διαχείρισης Περιουσίας (ΥΔΠ), το Πανεπιστήμιο στεγάζεται σε 57 κτίρια, εκ των οποίων τα 13 ανήκουν στην Κυπριακή Δημοκρατία και έχουν παραχωρηθεί στο Πανεπιστήμιο, 2 ανήκουν στον Δήμο Λεμεσού, εκ των οποίων για το ένα έχει υπογραφεί συμφωνία για άδεια χρήσης 15 ετών, και τα υπόλοιπα 42 ενοικιάζονται.

Σχετικά με τους όρους παραχώρησης των 13 κτιρίων που ανήκουν στην Κυπριακή Δημοκρατία, το Πανεπιστήμιο πληροφόρησε την Υπηρεσία μας στις 23.5.2013, ότι θα ζητούσε επίσημη παραχώρηση των εν λόγω κτιρίων μέσω του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, χωρίς ωστόσο να φαίνεται, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου (Σεπτέμβριος 2013), ότι υπήρξαν εξελίξεις.

Όσον αφορά στα προτεινόμενα προς απαλλοτρίωση τεμάχια για σκοπούς στέγασης του Πανεπιστημίου, σύμφωνα με πληροφορίες που δόθηκαν στην Υπηρεσία μας από την ΥΔΠ και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, γίνεται αναφορά για 55 προτεινόμενα τεμάχια, για κάποια από τα οποία ακυρώθηκε η απαλλοτρίωση (9), για άλλα εκκρεμεί προσφυγή στο δικαστήριο για την απαλλοτρίωση (15), για ορισμένα εκκρεμεί παραπομπή στο δικαστήριο για καθορισμό του ποσού της αποζημίωσης (4), για κάποια εκκρεμεί η διευθέτηση της αποζημίωσης (4), για άλλα εκκρεμεί έφεση στο δικαστήριο για ακύρωση της απαλλοτρίωσης (5), για ορισμένα έχει γίνει εγγραφή στην Κυπριακή Δημοκρατία (16), για μια περίπτωση εκκρεμεί η καταβολή της αποζημίωσης και για μια άλλη έγινε εισήγηση για δημοσίευση απαλλοτρίωσης.

Σημειώνεται ότι από τα προαναφερόμενα 55 τεμάχια, τα 20 χρησιμοποιούνται ήδη από το Πανεπιστήμιο.

Ενοίκια κτιρίων. Το ποσό για ενοίκια των κτιρίων που ενοικιάζει το Πανεπιστήμιο για τη στέγασή του ανήλθε στα €1.749.257 και €2.948.733 για τα έτη 2008 και 2009 αντίστοιχα, σε σύγκριση με €798.645 κατά το 2007 ενώ, κατά το 2012, το ποσό για ενοίκια ανήλθε σε περίπου €5 εκ.

(α) Αριθμός ενοικιαζόμενων κτιρίων. Σύμφωνα με κατάσταση ενοικιαζόμενων κτιρίων που τηρείται στο Λογιστήριο του Πανεπιστημίου, ο αριθμός των ενοικιαζόμενων κτιρίων ανερχόταν τον Ιανουάριο του 2013 σε 42.

(β) Ενοικίαση κτιρίων με απευθείας ανάθεση χωρίς προκήρυξη προσφορών. Τον Απρίλιο 2010, κατόπιν παράκλησης της Βουλής των Αντιπροσώπων, η Υπηρεσία μας εξέτασε τους όρους ενοικίασης από το ΤΕΠΑΚ συγκεκριμένων κτιρίων στη Λεμεσό, για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του.

Τον Σεπτέμβριο 2010, κατόπιν περαιτέρω δειγματοληπτικού ελέγχου που διεξήχθη από την Υπηρεσία μας και για άλλες περιπτώσεις ενοικίασης κτιρίων από το ΤΕΠΑΚ χωρίς προκήρυξη προσφορών, με επιστολή μας προς την Πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Παρά το γεγονός ότι η ενοικίαση και αγορά κτιρίων εξαιρείται από τις διατάξεις του περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών Νόμου, Ν.12(Ι)/2006, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να τηρεί τις αρχές της χρηστής διοίκησης, της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης. Ως εκ τούτου, η προκήρυξη ανοικτών διαγωνισμών αποτελεί υποχρέωση των αναθετουσών αρχών και στην περίπτωση αγοράς ή ενοικίασης κτιρίων. Με τον διαγωνισμό επιδιώκεται η αγορά/ενοικίαση κτιρίου σε ανταγωνιστικές τιμές και στη βάση όρων/προδιαγραφών και κριτηρίων αξιολόγησης. Η μη τήρηση των πιο πάνω, οδήγησε το ΤΕΠΑΚ στην ενοικίαση ορισμένων κτιρίων με πολύ ψηλό ενοίκιο.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα κτίρια: Το κτίριο Ττοφή με μηνιαίο ενοίκιο €20,65/τ.μ., το κτίριο Πιτσιλλίδη με μηνιαίο ενοίκιο €16,53/τ.μ., το κτίριο Starbucks με μηνιαίο ενοίκιο €15,32/τ.μ., το κτίριο Παρέα με μηνιαίο ενοίκιο €15,27/τ.μ. και οι νέες Αποθήκες Συκοπετρίτη με μηνιαίο ενοίκιο €17,26/τ.μ. Στα πιο πάνω ποσά των ενοικίων, περιλήφθηκε και το κόστος ανακατασκευής και διαρρύθμισης τους για να εξυπηρετούν τις ανάγκες του ΤΕΠΑΚ, καταναμεημένο στην περίοδο ενοικίασης (ισοδύναμο μηνιαίο ενοίκιο).

Με την πιο πάνω επιστολή μας, εισηγηθήκαμε περαιτέρω όπως, για αποφυγή παρόμοιων προβλημάτων σε μελλοντικές ενοικιάσεις κτιρίων, ακολουθείται μια εκ των δύο πιο κάτω διαδικασιών, ανάλογα με την περίπτωση:

- (i) Η ενοικίαση των κτιρίων να γίνεται με προκήρυξη προσφορών με βάση τις διαδικασίες που ακολουθούνται στον δημόσιο τομέα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ετοιμασία και έγκριση από το ΤΕΠΑΚ εγγράφων προσφορών, τα οποία να περιλαμβάνουν συγκεκριμένες προδιαγραφές και όρους, που να ικανοποιούν τις ανάγκες του. Βασική προϋπόθεση της διαδικασίας αποτελεί επίσης η ετοιμασία αντικειμενικής και αξιόπιστης εκτίμησης δαπάνης, για σκοπούς εξακρίβωσης της λογικότητας των τιμών των προσφορών. Οι διαγωνισμοί μπορούν να είναι ανοικτοί ή κλειστοί με επιλογή συγκεκριμένων οικονομικών φορέων νοουμένου ότι θα υπάρχει τεκμηριωμένη απόφαση για την επιλογή τους.
- (ii) Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί να γίνει ενοικίαση συγκεκριμένου κτιρίου, κατόπιν προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση, μετά από αιτιολογημένη απόφαση ότι το συγκεκριμένο κτίριο είναι το πλέον ή το μόνο κατάλληλο για να καλύψει τις συγκεκριμένες ανάγκες του ΤΕΠΑΚ. Σε τέτοια περίπτωση, επιβάλλεται η ετοιμασία αντικειμενικής εκτίμησης του μισθώματος από ανεξάρτητο σύμβουλο, ο οποίος θα συμμετέχει και στη διαπραγμάτευση των όρων της σύμβασης.

Τον Οκτώβριο 2010, η Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής μας πληροφόρησε ότι η Επιτροπή αποφάσισε ομόφωνα, στις 22.10.2010, να υιοθετήσει αυτούσιες όλες τις εισηγήσεις της Υπηρεσίας μας αναφορικά με τη διαδικασία για την ενοικίαση κτιρίων και τη σύναψη και παρακολούθηση των σχετικών συμβάσεων και, να τις θέσει σε άμεση εφαρμογή. Η Επιτροπή αποφάσισε επίσης όπως, ως ημερομηνία έναρξης της περιόδου ενοικίασης ενός κτιρίου, να καθορίζεται στις συμβάσεις η ημερομηνία κατά την οποία το κτίριο είναι έτοιμο προς χρήση. Τέλος, μας πληροφόρησε ότι εξετάζεται η επαναδιαπραγμάτευση όλων των υφιστάμενων συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων.

Τον Φεβρουάριο 2011, η Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΠΑΚ αποφάσισε τη σύσταση Επιτροπής Αγορών και Ενοικιάσεων, με τους ακόλουθους όρους εντολής:

- (i) Την εξέταση και έγκριση όλων των αναγκών για αγορές και ενοικιάσεις του ΤΕΠΑΚ, για ποσά πέραν των €15.000.
- (ii) Τη διαπραγμάτευση θεμάτων αγορών και ενοικιάσεων, τα οποία δεν διέπονται από τη νομοθεσία περί Δημοσίων Συμβάσεων.

Τον Ιούνιο 2012, στα πλαίσια συζήτησης του θέματος στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας της Βουλής των Αντιπροσώπων, ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών του ΤΕΠΑΚ, ενημέρωσε γραπτώς την Επιτροπή, ότι το νέο Συμβούλιο του Πανεπιστημίου, που ανέλαβε καθήκοντα τον Φεβρουάριο 2012, είχε θέσει στις άμεσες προτεραιότητες του την αναθεώρηση του συνόλου των συμβολαίων ενοικίασης που είχε συνάψει μέχρι τότε το Πανεπιστήμιο, με σκοπό τη μείωση των ενοικίων ή/και την επίτευξη ευνοϊκότερων όρων, και την υπογραφή συμπληρωματικών συμφωνιών.

(γ) Συμβόλαια Ενοικίασης Κτιρίων για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του ΤΕΠΑΚ. Αναθεώρηση των Συμβολαίων και υπογραφή Τροποποιητικών Συμφωνιών. Μετά από δειγματοληπτικό έλεγχο των αναθεωρημένων συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του ΤΕΠΑΚ, που έγινε τον Οκτώβριο 2012, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με στοιχεία του Πανεπιστημίου, ο συνολικός αριθμός των ενοικιαζόμενων κτιρίων ανέρχεται σε 42.

Τον Απρίλιο 2012, το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου αποφάσισε την αναθεώρηση του συνόλου των συμβολαίων ενοικίασης κτιρίων που είχε συνάψει το ΤΕΠΑΚ, με στόχο τη μείωση των ενοικίων, και την υπογραφή σχετικών τροποποιητικών συμφωνιών μετά από διαπραγματεύσεις με τους ιδιοκτήτες τους.

Αποφάσισε επίσης όπως, εκεί όπου κρινόταν απαραίτητο, να προχωρούσε σε επέκταση της χρονικής περιόδου των συμβολαίων, από 4 μέχρι 6 χρόνια, σε εκείνα τα κτίρια τα οποία θα αξιολογούνταν ως

χρήσιμα και περιλαμβάνονταν στον μακροχρόνιο κτιριακό σχεδιασμό του ΤΕΠΑΚ, για κάλυψη των στεγαστικών του αναγκών.

Από την μελέτη των αρχικών συμβολαίων ενοικίασης, παρατηρήσαμε ότι η διαπραγμάτευση των ενοικίων καθίστατο εκ των πραγμάτων δύσκολη, λόγω των δυσμενών ή/και ελλιπών όρων που είχαν τεθεί στα συμβόλαια οι οποίοι ήταν ετεροβαρείς υπέρ των ενοικιαστών.

Τον Μάιο 2012, το Συμβούλιο του ΤΕΠΑΚ όρισε τριμελή ad-hoc Επιτροπή Διαπραγμάτευσης, αποτελούμενη από μέλη του Συμβουλίου, για να διαπραγματευτεί τους νέους όρους των συμφωνιών με τους ιδιοκτήτες των κτιρίων. Στο έργο της, η πιο πάνω Επιτροπή, προβλέπετο να έχει διοικητική υποστήριξη από υπηρεσιακά στελέχη του ΤΕΠΑΚ.

Το Συμβούλιο αποφάσισε επίσης τον καθορισμό των ακόλουθων τριών κατευθυντήριων οδηγιών, με βάση τις οποίες θα διεξαγόταν η διαπραγμάτευση με τους ιδιοκτήτες:

- (i) Από 1.7.2012, τα ενοίκια να επανέλθουν στο αρχικό ποσό που προβλέπετο στα συμβόλαια κατά τον πρώτο χρόνο ενοικίασης.
- (ii) Μέχρι τις 31.12.2014, οι μειωμένες τιμές των ενοικίων να παραμείνουν αμετάβλητες.
- (iii) Από 1.1.2015, η αύξηση του ενοικίου να συμφωνηθεί μεταξύ του ΤΕΠΑΚ και των ιδιοκτητών, νοουμένου ότι η οικονομία θα παρουσιάσει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και ο προϋπολογισμός του Πανεπιστημίου θα είναι αυξημένος.

Με βάση στοιχεία από προκαταρκτικό κατάλογο, που ετοιμάστηκε από το ΤΕΠΑΚ, διαπιστώθηκε ότι είχε γίνει τροποποίηση των συμβολαίων για 28 κτίρια, ενώ εκκρεμούσε η τροποποίηση για άλλα 13. Σύμφωνα με τον κατάλογο, από τις μειώσεις των ενοικίων – λαμβάνοντας υπόψη την χρονική περίοδο από την ημερομηνία έναρξης της τροποποιητικής συμφωνίας μέχρι την ημερομηνία λήξης του αρχικού συμβολαίου – προέκυπτε, με βάση τους υπολογισμούς του ΤΕΠΑΚ, εξοικονόμηση ποσού €3.541.321.

Στις 2.11.2012, με επιστολή μας προς την Πρύτανη του ΤΕΠΑΚ, παρατηρήσαμε ότι η διαδικασία διαπραγμάτευσης με τους ιδιοκτήτες όλων των κτιρίων και η ετοιμασία και υπογραφή των τροποποιητικών συμφωνιών δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί. Παρατηρήσαμε επίσης τα ακόλουθα:

- (i) Η μείωση των ενοικίων που είχε προκύψει μετά τις διαπραγματεύσεις, θα έπρεπε να αντανakλά τα νέα δεδομένα της αγοράς και της τοποθεσίας κάθε κτιρίου (τιμές των ενοικίων που επικρατούσαν τότε σε κάθε περιοχή) καθώς και στην κατάσταση του κτιρίου. Δηλαδή θα έπρεπε να προηγηθεί των διαπραγματεύσεων, μελέτη και έρευνα αγοράς, ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, αντί να καθοριστεί ως επιδιωκόμενο ύψος ενοικίου, το αρχικό ποσό της κάθε σύμβασης, το οποίο η Υπηρεσία μας εκτιμούσε ότι για αρκετά κτίρια ήταν πολύ ψηλό.
- (ii) Στις τροποποιητικές συμφωνίες περιλήφθηκε πρόνοια για μελλοντικές αυξήσεις των ενοικίων ποσοστού ύψους 5% ανά διετία – στο αρχικό συμβόλαιο το ποσοστό αυτό ήταν 8% – με ισχύ από 1.1.2015, παρόλο, ότι κάτι τέτοιο δεν προνοείτο στις κατευθυντήριες οδηγίες του Συμβουλίου, όπως αυτές αναφέρονται πιο πάνω.

Τον Δεκέμβριο 2012, ο Εκτελών Καθήκοντα Διευθυντής, Διοίκησης και Οικονομικών του ΤΕΠΑΚ, μας πληροφόρησε ότι το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου ενέκρινε τους χειρισμούς της ad-hoc Επιτροπής Διαπραγμάτευσης για μείωση των ενοικίων, καθώς και τις σχετικές τροποποιητικές συμφωνίες που είχαν συναφθεί με τους ιδιοκτήτες.

Τον ίδιο μήνα, με νέα επιστολή μας προς την Πρύτανη, παρατηρήσαμε ότι στην πιο πάνω επιστολή δεν σχολιαζόταν η ουσία των παρατηρήσεων της επιστολής μας, ημερ. 2.11.2012, ότι δηλαδή η μείωση των ενοικίων των κτιρίων, που προέκυψε μετά τις διαπραγματεύσεις με τους ιδιοκτήτες, θα έπρεπε να αντανakλά τα νέα δεδομένα της αγοράς, ανάλογα με την τοποθεσία κάθε κτιρίου καθώς και την κατάσταση του.

Δεν είχε σχολιαστεί επίσης η παρατήρηση μας ότι, θα έπρεπε να προηγηθεί των διαπραγματεύσεων μελέτη και έρευνα αγοράς, ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα κατά τις διαπραγματεύσεις με τους ιδιοκτήτες των κτιρίων.

Τον Ιανουάριο 2013, ο Εκτελών Καθήκοντα Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών του Πανεπιστημίου, με νέα επιστολή του, μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- Η προσπάθεια διαπραγμάτευσης με τους ιδιοκτήτες των κτιρίων, που είχε στόχο αυτοί να πειστούν να αποδεχθούν σημαντικές μειώσεις στα ενοίκια, ήταν εξαιρετικά δύσκολη, καθώς οι ιδιοκτήτες κατοχυρώνονταν με μακροχρόνια συμβόλαια, που δεν επέτρεπαν μονομερή τερματισμό τους.
Σημειώνεται ότι το ΤΕΠΑΚ είχε παραλείψει να συμπεριλάβει στα αρχικά συμβόλαια, πρόνοια για πρόωρο τερματισμό τους, γεγονός που αδυνάτιζε τη διαπραγματευτική του δυνατότητα για μείωση των ενοικίων.
- Πέραν της πειθούς και του φιλότιμου, το Πανεπιστήμιο δεν είχε οποιοδήποτε ουσιαστικό διαπραγματευτικό πλεονέκτημα ή αντάλλαγμα να προσφέρει. Σε κάποιες περιπτώσεις λειτούργησε ως κίνητρο προς τους ιδιοκτήτες για τη μείωση των ενοικίων, η επέκταση της χρονικής περιόδου ενοικίασης.
- Το ΤΕΠΑΚ δεν είχε τη δυνατότητα να εξασκήσει πίεση στους ιδιοκτήτες, προειδοποιώντας τους με τερματισμό των συμβολαίων και εγκατάλειψη των κτιρίων, επειδή όλα τα υπό ενοικίαση κτίρια είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία του. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, πρόκειται για κτίρια που είχαν διαμορφωθεί – με κόστος – ως χώροι διδασκαλίας και εργαστηρίων, γεγονός που καθιστούσε προφανές στους ιδιοκτήτες ότι η διακοπή των συμβολαίων δεν προσφερόταν ως επιλογή για το Πανεπιστήμιο.
- Ενόψει των πιο πάνω, η διερεύνηση της αγοράς, ώστε να διαπιστωθούν οι νέες/ισχύουσες τιμές ενοικίων στην περιοχή του κέντρου της Λεμεσού, σε συνάρτηση με την κατάσταση κάθε κτιρίου, δεν θα είχε ιδιαίτερο νόημα.

Τέλος, μας πληροφόρησε ότι, το ΤΕΠΑΚ αναγνωρίζει ότι είχαν γίνει σοβαρά λάθη και παραλείψεις στο παρελθόν, και για το λόγο αυτό, το ίδιο το Πανεπιστήμιο προσέφυγε στην Υπηρεσία μας για καθοδήγηση. Η Διοικούσα Επιτροπή και το Συμβούλιο έχουν υιοθετήσει πλήρως τις συστάσεις μας και τις έθεσαν σε εφαρμογή σε ότι αφορά τις μετέπειτα/νέες ενοικιάσεις κτιρίων. Όσον αφορά παλαιότερες ενοικιάσεις, το ΤΕΠΑΚ θεωρεί ότι τα περιθώρια για διόρθωση των συμβολαίων είναι περιορισμένα.

(δ) Αυξητική τάση ενοικιαζόμενων κτιρίων και ενοικίων. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, το συνολικό ποσό των ενοικίων ανήλθε σε €1.749.257 και €2.948.733 για τα έτη 2008 και 2009, αντίστοιχα. Από στοιχεία που τηρούνται στο Λογιστήριο, το συνολικό ποσό για το 2012 ανέρχεται σε περίπου €5 εκ., ποσό που αντικατοπτρίζει την αύξηση τόσο στον αριθμό των κτιρίων από το 2008 μέχρι το 2012, όσο και στα μεγάλα ποσοστά αυξήσεων στα ενοίκια ανά κτίριο ανά διετία, όπως αυτές περιλαμβάνονται στα υπογραμμένα συμβόλαια ενοικίασης. Με τις τροποποιήσεις στα περισσότερα συμβόλαια, αναμένεται ότι η αυξητική τάση θα περιοριστεί σε κάποιο βαθμό λόγω των μειώσεων των μηνιαίων ενοικίων, αλλά το συνολικό ποσό των ενοικίων θα συνεχίσει να αποτελεί ένα σημαντικό κόστος για το Πανεπιστήμιο λόγω του μεγάλου αριθμού των κτιρίων που ενοικιάζονται και των ψηλών ενοικίων.

(ε) Διερεύνηση ενοικίασης κτιρίων από ad-hoc επιτροπές που ορίστηκαν από τη ΔΕ. Η ΔΕ, επειδή διαπίστωσε διάφορα προβλήματα ως προς τη διαδικασία ενοικίασης ή/και αξιοποίησης συγκεκριμένων κτιρίων, ανέθεσε το 2011 σε ad-hoc επιτροπές τη διεξαγωγή έρευνας. Από τις διερευνήσεις που έγιναν, διαπιστώθηκε ότι υπήρξαν σοβαρά λάθη και παραλείψεις, τα οποία είχαν δυσμενείς οικονομικές και λειτουργικές επιπτώσεις για το Πανεπιστήμιο.

Σημειώνεται ότι, ενώ η ΔΕ στην 66^η συνεδρία της, ημερ. 23.6.2011, είχε αποφασίσει όπως εξεταστούν οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για όλα τα κτίρια, εντούτοις μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2013 ανατέθηκε η διερεύνηση σε ad-hoc επιτροπές μόνο για τρεις περιπτώσεις ενοικίασεως κτιρίων και συγκεκριμένα για το New Extra, Αποθήκες Συκοπετρίτη και Eastland.

(στ) Επιμέρους παρατηρήσεις για τις πρόνοιες των συμβάσεων συγκεκριμένων κτιρίων που ενοικιάστηκαν.

(i) Ενοικίαση του κτιρίου “New Extra” στο Ζακάκι για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Πανεπιστημίου. Τον Ιούλιο 2013, στα πλαίσια διερεύνησης παραπόνου που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας αναφορικά με την ενοικίαση του κτιρίου “New Extra” στο Ζακάκι, για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του ΤΕΠΑΚ, παρακαλέσαμε με επιστολή μας την Πρύτανη του Πανεπιστημίου όπως μας πληροφορήσει τα ακόλουθα:

- Τους όρους ενοικίασης του κτιρίου (ύψος ενοικίου, περίοδος/διάρκεια ενοικίασης) καθώς και το συνολικό αναμενόμενο κόστος της ενοικίασης.
- Το κόστος για διαρρύθμιση/διαμόρφωση των χώρων του κτιρίου ώστε να πληροί τις στεγαστικές ανάγκες της πιο πάνω Σχολής.
- Την αξιοποίηση του κτιρίου μέχρι σήμερα και το ποσοστό χρήσης του για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών της Σχολής.
- Κατά πόσο καταβλήθηκαν οποιεσδήποτε προσπάθειες από το ΤΕΠΑΚ για μείωση του ενοικίου.
- Κατά πόσο το Πανεπιστήμιο έχει εξετάσει την περίπτωση διακοπής του συμβολαίου, και εάν αυτή η λύση ήταν οικονομικά συμφερότερη.

Τέλος, με την πιο πάνω επιστολή μας, ζητήσαμε όπως μας πληροφορήσει κατά πόσο είχε προηγηθεί μελέτη και έρευνα αγοράς, για την ενοικίαση του συγκεκριμένου κτιρίου, ή/και τους λόγους καθώς και τα κριτήρια επιλογής του.

Τον ίδιο μήνα, ο Αν. Διευθυντής Δημόσιας Διοίκησης και Οικονομικών του ΤΕΠΑΚ, μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

Η διάρκεια ενοικίασης του κτιρίου είναι 6 χρόνια (1.2.2009 – 31.1.2015), με αρχικό μηνιαίο ενοίκιο ύψους €16.830, το οποίο – με βάση τη συμφωνία – αυξάνεται κατά 8% ανά διετία. Μέχρι τη λήξη του συμβολαίου υπολογίζεται ότι το ΤΕΠΑΚ θα καταβάλει το συνολικό ποσό των €1.311.286.

Η επιλογή του συγκεκριμένου κτιρίου, είχε γίνει με τη σύμφωνη γνώμη του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου, επειδή το εν λόγω κτίριο ικανοποιούσε τις ανάγκες του Τμήματος, αφού στο κτίριο λειτουργούσε πλήρως εξοπλισμένος τηλεοπτικός σταθμός, καθώς και διαμορφωμένος ραδιοφωνικός σταθμός, χωρίς όμως τον εξοπλισμό του.

Τον Σεπτέμβριο 2010, άρχισε η διδασκαλία στο κτίριο συγκεκριμένων προπτυχιακών μαθημάτων του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου.

Στις 5.9.2011, η Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΠΑΚ αποφάσισε – ενόψει της ανάγκης για ανακαίνιση του κτιρίου – τη χρήση μόνο του ισογείου και του πρώτου ορόφου, την εκτέλεση περιορισμένων εργασιών διαρρύθμισης/διαμόρφωσης ορισμένων χώρων του κτιρίου, έναντι μέγιστης δαπάνης ύψους €50.000, και τη μη ανανέωση του συμβολαίου ενοικίασης μετά τη λήξη του. Λόγω της πιο πάνω απόφασης, το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου περιόρισε σταδιακά τη χρήση του κτιρίου.

Στις 21.11.2011, το Συμβούλιο του ΤΕΠΑΚ αποφάσισε να διατηρήσει την κατοχή του κτιρίου μέχρι τη λήξη του συμβολαίου, παρόλον ότι δεν ήταν αναγκαίο για το Πανεπιστήμιο, κατόπιν αρνητικής γνωμάτευσης που έλαβε για τη δυνατότητα μονομερούς τερματισμού του συμβολαίου. Αποφάσισε επίσης όπως καταβληθεί προσπάθεια για τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του κτιρίου από το ΤΕΠΑΚ και, ταυτόχρονα, να παγοποιήσει το ύψος του ενοικίου.

Καταβλήθηκαν προσπάθειες μείωσης του ενοικίου, μέσω διαπραγματεύσεων με τον ιδιοκτήτη, ο οποίος ωστόσο απέρριψε οποιαδήποτε μείωση του ενοικίου, χωρίς ταυτόχρονα να συμφωνηθεί και επέκταση της χρονικής περιόδου ενοικίασης.

Από τον Σεπτέμβριο 2012, το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου, σταμάτησε να χρησιμοποιεί με οποιονδήποτε τρόπο το κτίριο και αποφάσισε όπως χρησιμοποιεί, για κάλυψη των στεγαστικών του αναγκών, μικρότερο χώρο σε ιδιόκτητο κτίριο του Πανεπιστημίου, στη «Στοά Λανίτη», στο κέντρο της πόλης.

Τον Ιούλιο 2013, το ΤΕΠΑΚ, με δεδομένη την αδυναμία αξιοποίησης του κτιρίου, ενημέρωσε τον ιδιοκτήτη για την επιθυμία του για πρόωρη αποδέσμευση και τερματισμό της συμφωνίας ενοικίασης του, καλώντας τον ταυτόχρονα να προχωρήσει άμεσα σε ενέργειες για εξεύρεση νέου ενοικιαστή.

- (ii) **Κτίριο νέων Αποθηκών Συκοπετρίτη.** Στις 29.1.2009, υπογράφηκε το συμβόλαιο ενοικίασης του κτιρίου, εμβαδού 1.430τ.μ., για περίοδο 10 χρόνων με μηνιαίο ενοίκιο €15.300. Ως ημερομηνία έναρξης της σύμβασης ορίστηκε η 1.8.2009, κατά την οποία ο ιδιοκτήτης θα παρέδιδε το κτίριο στο ΤΕΠΑΚ, έχοντας συμπληρώσει εργασίες ανακαίνισης και διαμόρφωσης του, αξίας €400.000. Το κτίριο άρχισε να χρησιμοποιείται σταδιακά από τον Φεβρουάριο 2012, με αποτέλεσμα να καταβληθούν ενοίκια συνολικού ύψους €546.485 για την περίοδο κατά την οποία το κτίριο βρισκόταν υπό ανακαίνιση.

Μετά από διαπραγμάτευση του ΤΕΠΑΚ με τον ιδιοκτήτη του κτιρίου, το μηνιαίο ενοίκιο μειώθηκε από την 1.7.2012 κατά 15%, ενώ παράλληλα αυξήθηκε η περίοδος ενοικίασης κατά 4 χρόνια.

Παρατηρήσαμε ότι, ενώ το Συμβούλιο του ΤΕΠΑΚ είχε εγκρίνει, στις 9.1.2009, πρόταση σύμφωνα με την οποία, ο ιδιοκτήτης θα εκτελούσε στο κτίριο εργασίες ανακαίνισης και διαμόρφωσης αξίας €650.000, στη σύμβαση που υπογράφηκε περιλήφθηκε πρόνοια για εκτέλεση εργασιών αξίας €400.000. Παρατηρήσαμε επίσης ότι η καταβολή των ενοικίων θα έπρεπε να αρχίσει μετά την ολοκλήρωση των πιο πάνω εργασιών.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, μας πληροφόρησε τον Δεκέμβριο 2013 ότι, λόγω της πιο πάνω μείωσης της συνεισφοράς του ιδιοκτήτη στις εργασίες ανακαίνισης του κτιρίου, το μηνιαίο ενοίκιο που θα καταβάλλετο από το ΤΕΠΑΚ στον ιδιοκτήτη μειώθηκε από €17.975 (€12.50/τ.μ.) σε €15.300 (€10.60/τ.μ.).

- (iii) **Ενοικίαση ξενοδοχείου Eastland.** Στις 15.12.2009, υπογράφηκε το συμβόλαιο ενοικίασης του ξενοδοχείου Eastland για περίοδο 16 χρόνων με μηνιαίο ενοίκιο €17.745, με σκοπό την μετατροπή του σε φοιτητική εστία. Ως ημερομηνία έναρξης της σύμβασης ορίστηκε η 1.1.2010. Στις 18.9.2012, συμφωνήθηκε μεταξύ του ΤΕΠΑΚ και του ιδιοκτήτη, μείωση του ενοικίου κατά 17% χωρίς παράταση της περιόδου ενοικίασης.

Παρατηρήσαμε ότι, από την 1.1.2010, που άρχισε η καταβολή του ενοικίου μέχρι σήμερα, το κτίριο δεν έχει αξιοποιηθεί λόγω εκτέλεσης εργασιών ανακαίνισης του, οι οποίες δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί. Μέχρι την 31.12.2012, καταβλήθηκε στον ιδιοκτήτη – για ενοίκια – το ποσό των €633.234.

Το συνολικό κόστος των πιο πάνω εργασιών αναμένεται να ανέλθει σε περίπου €1.25εκ. Με βάση το ποσό αυτό και λαμβάνοντας υπόψη το ωφέλιμο εμβαδό του κτιρίου που είναι 1.400τ.μ., προκύπτει ότι το μηνιαίο ενοίκιο επιβαρύνεται κατά €4,65/τ.μ., δηλαδή ανέρχεται συνολικά στα €15,15/τ.μ., που είναι κατά την άποψη μας πολύ ψηλό.

- (ζ) **Σύνοψη αδυναμιών και παραλείψεων που αφορούν στις διαδικασίες ενοικίασης των κτιρίων.** Όπως διαπιστώθηκε, η εξεύρεση κτιρίων για τις στεγαστικές ανάγκες του Πανεπιστημίου, το οποίο αναπτύσσεται στο κέντρο της πόλης της Λεμεσού, δεν βασίστηκε σε επιχειρησιακό σχέδιο (master plan), όπως θα έπρεπε να είχε γίνει.

Από τους ελέγχους της Υπηρεσίας μας για τον τρόπο επιλογής και χειρισμού των κτιρίων που ενοικιάστηκαν και από τις εκθέσεις των ad-hoc Επιτροπών που διόρισε η ΔΕ για διερεύνηση των χειρισμών που έγιναν για την ενοικίαση των κτιρίων Eastland, New Extra και Νέες Αποθήκες Συκοπετρίτη, εντοπίστηκαν οι ακόλουθες σοβαρές αδυναμίες και παραλείψεις, οι οποίες είτε αφορούν σε ορισμένα κτίρια είτε σε όλα τα κτίρια.

- (i) Η ενοικίαση δεν βασίστηκε σε τεchnοοικονομική μελέτη, ανάλυση κόστους-οφέλους και ανάλυση κινδύνων.
- (ii) Δεν υπήρχε αντισεισμική μελέτη, στατική, αρχιτεκτονική και μηχανολογική μελέτη πριν την ενοικίαση του κτιρίου.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου μάς ανέφερε ότι για όλα τα κτίρια του Πανεπιστημίου υπάρχουν οι αναγκαίες αρχιτεκτονικές, στατικές και ηλεκτρονικές μελέτες. Ωστόσο, σε μία από τις τρεις περιπτώσεις που εξέτασε η Υπηρεσία μας, δεν υπήρχαν οι εν λόγω μελέτες πριν την ενοικίαση του κτιρίου (Eastland). Σημειώνεται ότι ο Προεδρεύων δεν αναφέρθηκε στο θέμα των αντισεισμικών μελετών.

- (iii) Δεν εκτιμήθηκαν τα λειτουργικά προβλήματα που προκαλεί η διασπορά Τμημάτων σε διάφορα κτίρια.
- (iv) Δεν απασχόλησε το Πανεπιστήμιο κατά πόσο θα ήταν προς το συμφέρον του να αγοράσει τα κτίρια αντί να τα ενοικιάσει.
- (v) Το ύψος του ενοικίου ανά τ.μ. για κάποια κτίρια είναι πολύ ψηλό.
- (vi) Οι όροι των συμβολαίων ενοικίασης είναι δυσμενείς ή/και ελλιπείς εις βάρος του Πανεπιστημίου.
- (vii) Οι ενοικιάσεις είναι μακροπρόθεσμες, με αποτέλεσμα να μην μπορεί το Πανεπιστήμιο να επαναδιαπραγματευτεί τους όρους στο σύντομο μέλλον. Η διαπραγμάτευση για μείωση των ενοικίων είχε σαν αποτέλεσμα την επέκταση της ήδη μακράς περιόδου ενοικίασης.
- (viii) Ενοικιάστηκαν ακατάλληλα κτίρια, εκ των οποίων ορισμένα δεν χρησιμοποιήθηκαν για μεγάλα χρονικά διαστήματα ή καθόλου.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, μας ανέφερε ότι δεν έχει ενοικιάσει κανένα ακατάλληλο κτίριο και ότι μόνο ένα κτίριο δεν χρησιμοποιήθηκε πλήρως (κτίριο New Extra) και γι' αυτό το λόγο, το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου το αποδέσμευσε.

Καταβλήθηκαν σημαντικά ποσά για τις ανακαινίσεις των κτιρίων. Η επένδυση είτε θα χαθεί αν δεν ανανεωθεί η ενοικίαση από το Πανεπιστήμιο είτε, στην περίπτωση ανανέωσης, το ύψος του ενοικίου που θα απαιτεί ο ιδιοκτήτης αναμένεται ότι θα είναι ψηλότερο λόγω του ότι τα κτίρια θα είναι ανακαινισμένα (παρόλο ότι τις δαπάνες της ανακαίνισης τις είχε επωμιστεί το Πανεπιστήμιο).

- (ix) Το κόστος της ανακαίνισης των κτιρίων το επωμίστηκε το Πανεπιστήμιο χωρίς να υπάρχει τεκμηρίωση ότι επωφελήθηκε από ανάλογη μείωση ενοικίου.
- (x) Κατά την ανακαίνιση των κτιρίων υπήρξαν καθυστερήσεις και υπερβάσεις του προϋπολογισθέντος κόστους.
- (xi) Η καταβολή των ενοικίων άρχισε με την υπογραφή των συμβολαίων αντί με την έναρξη χρήσης των κτιρίων, με αποτέλεσμα να καταβληθούν σημαντικά ποσά για ενοίκια χωρίς τα κτίρια να είναι έτοιμα για χρήση.
- (xii) Δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για τις διαπραγματεύσεις που έγιναν με τους ιδιοκτήτες κτιρίων.
- (xiii) Οι ενοικιάσεις των κτιρίων έγιναν χωρίς προκήρυξη δήλωσης ενδιαφέροντος, αλλά με απ' ευθείας ανάθεση, εκτός σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως την ενοικίαση κτιρίων για μετατροπή τους σε φοιτητικές εστίες. Η ενοικίαση φοιτητικών εστιών, παρόλο ότι έγινε μετά από προκήρυξη δήλωσης ενδιαφέροντος, παρουσίασε σημαντικές αδυναμίες ως προς τις διαδικασίες – δεν συστάθηκε επιτροπή ετοιμασίας προσφορών, δεν συστάθηκε επιτροπή αξιολόγησης, δεν καταγράφηκαν σε πρακτικό τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, δεν καθορίστηκαν κριτήρια αξιολόγησης, δεν έγινε έλεγχος λογικότητας ενοικίων.
- (xiv) Έγιναν ενοικιάσεις κτιρίων για λόγους όπως η αναβάθμιση της Πλατείας Ηρώων, ενώ για την επιλογή των κτιρίων που θα ενοικιάζονταν έπρεπε να εξεταστεί πρωτίτως η εξυπηρέτηση των αναγκών του

Πανεπιστημίου. Η αναβάθμιση της Πλατείας Ηρώων καλώς έγινε, αλλά ήταν αρμοδιότητα των Δημοτικών Αρχών της Πόλης της Λεμεσού και όχι του Πανεπιστημίου.

- (xv) Δεν ενημερωνόταν η ΔΕ και το ΑΠΣ για τα προβλήματα που παρουσιάζονταν και δεν υπήρχε σε ικανοποιητικό βαθμό ανάμιξη των νομικών συμβούλων του Πανεπιστημίου.

Ενδεικτικό είναι ότι, όπως αναφέρεται στην επιστολή της Πρυτάνεως προς τη Γενικό Ελεγκτή, ημερ. 11.9.2013, για τα 21 από τα 42 κτίρια που ενοικιάζει το Πανεπιστήμιο δεν εντοπίστηκαν οι σχετικές αποφάσεις από τα Σώματα Διοίκησης ή εξουσιοδοτημένα Όργανα Διοίκησης του Πανεπιστημίου για την ενοικίαση των κτιρίων και των βασικών προνοιών που θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στα συμβόλαια ενοικίασης.

Παρά το γεγονός ότι οι εκθέσεις των ad-hoc Επιτροπών οι οποίες διορίστηκαν από τη ΔΕ του Πανεπιστημίου για διερεύνηση των χειρισμών που έγιναν για τα ενοικιαζόμενα κτίρια New Extra, Αποθήκες Συκοπετρίτη και Eastland της παραδόθηκαν στις 12.8.2011, 25.11.2011 και 13.3.2013, αντίστοιχα, και παρά τη σοβαρότητα των ευρημάτων που καταγράφονται στις πιο πάνω εκθέσεις, εντούτοις, η απόφαση του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου για περαιτέρω διερεύνησή τους λήφθηκε με καθυστέρηση σε συνεδρία του στις 25.9.2013. Οι εν λόγω εκθέσεις μαζί με όλα τα στοιχεία στάλθηκαν από το Πανεπιστήμιο στη Νομική Υπηρεσία στις 2.10.2013, ζητώντας τη διερεύνηση τυχόν διάπραξης ποινικών ή άλλων αδικημάτων.

Σημειώνεται, επίσης, ότι όσον αφορά στο κτίριο Eastland, το Συμβούλιο στη συνεδρία του, ημερ. 24.4.2013, εξουσιοδότησε τον Πρόεδρο να επικοινωνήσει με συγκεκριμένο δικηγορικό γραφείο για τον διορισμό εξωτερικού ερευνώντος λειτουργού, με όρους εντολής τη διερεύνηση πιθανής διάπραξης πειθαρχικών ή άλλων αδικημάτων. Όπως έχει πληροφορηθεί η Υπηρεσία μας η έκθεση του εξωτερικού ερευνώντος λειτουργού στάλθηκε στην Νομική Υπηρεσία μαζί με τις άλλες εκθέσεις που αναφέρονται πιο πάνω.

Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου θα πρέπει να προχωρήσει σε διερεύνηση όλων των ενοικιάσεων για εντοπισμό ευθυνών και απόδοση ευθυνών αν και όπου υπάρχουν, καθώς επίσης να πάρει αμέσως τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο επανάληψής τους σε επόμενες ενοικιάσεις κτιρίων.

Σημειώνεται ότι κατά τη συζήτηση του Προϋπολογισμού του Πανεπιστημίου για το έτος 2013 στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας στις 26.7.2013, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή αποφάσισε όπως το 25% της προβλεπόμενης πρόνοιας του Κονδυλίου για τα ενοίκια των κτιρίων του Πανεπιστημίου παραμείνει δεσμευμένο και το Συμβούλιο και οι Πρυτανικές Αρχές του Πανεπιστημίου προβούν στις δέουσες ενέργειες για αποδέσμευση από τα υφιστάμενα συμβόλαια ενοικίασης κτιρίων τα οποία βρίσκονται σε αχρησία. Επίσης ζητήθηκε όπως ενημερωθεί η Κοινοβουλευτική Επιτροπή κατά πόσο το Συμβούλιο και οι Πρυτανικές Αρχές έλαβαν τα αναγκαία μέτρα προς διερεύνηση τυχόν πειθαρχικών αστικών ή ποινικών αδικημάτων για απόδοση ευθυνών σε όσους εμπλέκονται σε θέματα κακοδιαχείρισης και διασπάθισης δημόσιων πόρων.

(η) Ανάπτυξη των κτιριακών εγκαταστάσεων του Πανεπιστημίου.

- (i) **Γενικά.** Μετά την ίδρυση του ΤΕΠΑΚ, με έδρα τη Λεμεσό, το Πανεπιστήμιο άρχισε τη διαδικασία εξεύρεσης και διαμόρφωσης κατάλληλων κτιρίων για στέγαση των διαφόρων Σχολών και υπηρεσιών του. Για τον σκοπό αυτό, η Κυβέρνηση παραχώρησε στο ΤΕΠΑΚ αριθμό κτιρίων, ενώ άλλα εξασφαλίστηκαν με απαλλοτριώσεις. Επιπλέον, το ΤΕΠΑΚ προχώρησε με την ενοικίαση σημαντικού αριθμού κτιρίων για μεγάλη χρονική περίοδο.

Σε αρκετά από τα πιο πάνω κτίρια έχουν γίνει εκτεταμένες κατασκευαστικές εργασίες που αφορούν ανακαινίσεις καθώς και τροποποιήσεις/βελτιώσεις, με βάση μελέτες από ιδιώτες συμβούλους, ώστε αυτά να καταστούν κατάλληλα για χρήση από τις Σχολές και τις υπηρεσίες του ΤΕΠΑΚ.

- (ii) **Παρακολούθηση έργων και ετοιμασία εκθέσεων προόδου.** Για σκοπούς καλύτερου προγραμματισμού, οργάνωσης, και παρακολούθησης των μελετών και κατασκευών των έργων που διαχειρίζεται το ΤΕΠΑΚ, καθώς και του ελέγχου των δαπανών τους, εισηγηθήκαμε όπως, η Υπηρεσία Διαχείρισης Περιουσίας του Πανεπιστημίου ετοιμάζει τριμηνιαίες εκθέσεις προόδου στις οποίες να

περιγράφεται η οικονομική και φυσική πρόοδος των έργων, και οι τυχόν αλλαγές και απαιτήσεις που προκύπτουν. Το ΤΕΠΑΚ αποδέχτηκε και εφάρμοσε τις εισηγήσεις μας. Οι εν λόγω εκθέσεις αποστέλλονται στην Υπηρεσία μας για ενημέρωση.

(iii) Διεξαγωγή τεχνοοικονομικής μελέτης για την ανάπτυξη των κτιριακών εγκαταστάσεων του Πανεπιστημίου. Στα πλαίσια της διαδικασίας εξεύρεσης και διαμόρφωσης των κτιριακών εγκαταστάσεων του ΤΕΠΑΚ, εισηγηθήκαμε όπως το Πανεπιστήμιο εξετάζει συγκριτικά το κόστος απόκτησης της γης και ανέγερσης νέων κτιρίων, με την αγορά/ενοικίαση και ανακαίνιση υφιστάμενων κτιρίων σε επιλεγμένους χώρους. Υποδείξαμε όπως, για την επίτευξη του σκοπού αυτού ετοιμάζεται, πριν την λήψη σχετικής απόφασης, τεχνοοικονομική μελέτη όλων των δυνατών επιλογών. Τον Ιούνιο 2011, η Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΠΑΚ αποφάσισε όπως, από την 1.7.2011, υιοθετηθεί διαδικασία ετοιμασίας τεχνοοικονομικής μελέτης για εξέταση όλων των δυνατών επιλογών για αγορά ή ενοικίαση κτιρίων, για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του Πανεπιστημίου.

(θ) Ανακαίνιση/Αναδιαρρύθμιση του Παλαιού Ταχυδρομείου Λεμεσού σε Κτίριο Πρυτανείας. Το κτίριο παραχωρήθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία στο ΤΕΠΑΚ για στέγαση της Πρυτανείας. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 7.1.2008, με ημερομηνία ολοκλήρωσης τους στις 2.11.2009, έναντι του ποσού των €3.738.372. Από επιτόπιο έλεγχο στο έργο, τον Φεβρουάριο 2009, παρατηρήσαμε ότι η πρόοδος των εργασιών παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση και ότι είχαν γίνει σημαντικές τροποποιήσεις στα σχέδια του έργου, που αφορούσαν κυρίως τη στατική αναβάθμιση του φέροντα οργανισμού του κτιρίου, καθώς και άλλες εργασίες.

Τελικά το έργο ολοκληρώθηκε στις 11.5.2011, με συνολική καθυστέρηση 554 ημερολογιακών ημερών. Τον Μάιο 2011, η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ) του ΤΕΠΑΚ, ενέκρινε την παραχώρηση στον Εργολάβο, για σκοπούς φιλικού διακανονισμού, δικαιολογημένη παράταση χρόνου 424 ημερολογιακών ημερών, ενώ ο υπόλοιπος χρόνος των 130 ημερών, θεωρήθηκε ως αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Τον Δεκέμβριο 2011, μετά από δειγματοληπτικό έλεγχο του Τελικού Λογαριασμού του έργου, παρατηρήσαμε ότι κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του, ο Αρχιτέκτονας είχε εκδώσει 181 Αρχιτεκτονικές Οδηγίες, που αφορούσαν τροποποιήσεις των σχεδίων και εκτέλεση επιπλέον εργασιών. Από δειγματοληπτικό έλεγχο των Αρχιτεκτονικών Οδηγιών, διαπιστώθηκαν διαφορές αναφορικά με τις επιμετρήσεις των ποσοτήτων καθώς και την τιμολόγηση των εργασιών.

Τον Δεκέμβριο 2011, με επιστολή μας προς το ΤΕΠΑΚ, εκφράσαμε επιφυλάξεις ως προς την αξιοπιστία του συστήματος διαχείρισης των συμβάσεων και ελέγχου της ορθότητας των επιμετρήσεων/τιμολογήσεων των πιο πάνω εργασιών.

Με την πιο πάνω επιστολή μας εισηγηθήκαμε όπως – κατόπιν αξιολόγησης των αδυναμιών του συστήματος – ληφθούν συγκεκριμένα διορθωτικά μέτρα, για αποφυγή παρόμοιων αδυναμιών στο μέλλον, καθορίζοντας – γραπτώς – τις διαδικασίες που θα έπρεπε να ακολουθούνται.

Τον Ιανουάριο 2012, ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Διαχείρισης Περιουσίας του Πανεπιστημίου, μας πληροφόρησε ότι η Υπηρεσία του εξετάζει το σύστημα ελέγχου των επιμετρήσεων και τιμολόγησης των αλλαγών στα κατασκευαστικά έργα στα οποία εμπλέκονται ιδιώτες σύμβουλοι, με σκοπό τη βελτίωση του. Μεταξύ των μέτρων που εξετάζει, είναι και η ενίσχυση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του συντονιστή του έργου, καθώς και η ενδεχόμενη αφαίρεση από τα νέα συμβόλαια – με ιδιώτες συμβούλους – της οικονομικής διαχείρισης των έργων και, τέλος, η ετοιμασία ενδιάμεσων εκθέσεων απόδοσης των συμβούλων, η οποία να λαμβάνεται υπόψη στην ανάθεση μελλοντικών συμβάσεων υπηρεσιών.

(ι) Ανακαίνιση/Αναδιαρρύθμιση Αποθηκών Συκοπετρίτη σε Εργαστήρια Μηχανολόγων Μηχανικών. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 7.9.2009, με ημερομηνία ολοκλήρωσης στις 7.9.2010, έναντι του ποσού των €2.584.000. Από επιτόπιο έλεγχο στο έργο τον Σεπτέμβριο 2010, παρατηρήσαμε ότι η πρόοδος των εργασιών παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση (περίπου 5 μήνες), η οποία οφείλετο βασικά στη μη έγκαιρη ανάθεση του συμβολαίου διορισμένης υπεργολαβίας για τις μηχανολογικές εργασίες. Η ανάθεση είχε γίνει στις 5.5.2010, δηλαδή 8 περίπου μήνες μετά την έναρξη των εργασιών.

Τον Ιούλιο 2010, λόγω της πιο πάνω καθυστέρησης, ο Εργολάβος υπέβαλε απαίτηση για παράταση χρόνου 179 ημερολογιακών ημερών (6 μήνες).

Τον Σεπτέμβριο 2010, με επιστολή μας προς τον Διευθυντή Διοίκησης και Οικονομικών του ΤΕΠΑΚ, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τους λόγους καθυστέρησης στην ανάθεση της πιο πάνω υπεργολαβίας, καθώς και τα μέτρα που προτίθετο να λάβει το ΤΕΠΑΚ για έγκαιρη συμπλήρωση των εργασιών.

Τον Ιούνιο 2011, ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών μας πληροφόρησε ότι, η καθυστέρηση στον διορισμό του υπεργολάβου μηχανολογικών εργασιών, οφείλετο στον χρόνο που απαιτήθηκε για ολοκλήρωση των διαδικασιών, από την ημερομηνία προκήρυξης του διαγωνισμού μέχρι την κατακύρωσή του. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, λόγω της ιδιαιτερότητας των μηχανολογικών εγκαταστάσεων και της αναγκαστικής προμήθειας των μηχανημάτων από το εξωτερικό (κλιματισμός με ηλιακή ενέργεια), οι εργασίες του διορισμένου υπεργολάβου δεν μπορούσαν να επισπευθούν, ώστε να ολοκληρωθεί έγκαιρα το έργο.

Τελικά, το έργο ολοκληρώθηκε στις 20.6.2011. Η ΚΕΑΑ του ΤΕΠΑΚ ενέκρινε την παραχώρηση στον Εργολάβο δικαιολογημένης παράτασης χρόνου 178 ημερολογιακών ημερών. Με βάση την πιο πάνω παραχωρηθείσα παράταση, και στα πλαίσια φιλικού διακανονισμού των απαιτήσεων του Εργολάβου, το Πανεπιστήμιο αποφάσισε τον Δεκέμβριο 2012, την καταβολή στον Εργολάβο του ποσού των €111.997, ως αποζημίωση, για πλήρη και τελική διευθέτηση όλων των απαιτήσεων του. Αποφάσισε επίσης την αποκοπή από τις πληρωμές του Εργολάβου του ποσού των €15.000, λόγω αδικαιολόγητης καθυστέρησης, καθώς και του ποσού των €12.500, λόγω κακοτεχνιών στο έργο.

(ια) Ανακαίνιση/Αναδιαρρύθμιση Παλαιού Δικαστηρίου σε κτίριο Βιβλιοθήκης. Το έργο αφορά την αναδιαμόρφωση του κτιρίου του Παλαιού Δικαστηρίου σε Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 3.5.2007, έναντι του ποσού των €1.381.494. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν στις 30.1.2009, με καθυστέρηση περίπου 11 μηνών. Κατά την διάρκεια εκτέλεσης του έργου, ο Αρχιτέκτονας εξέδωσε 219 οδηγίες, που αφορούσαν τροποποιήσεις των σχεδίων καθώς και εκτέλεση επιπλέον εργασιών. Το ποσό του Τελικού Λογαριασμού του έργου ανήλθε στο €1.862.205 (αύξηση 35%). Τον Σεπτέμβριο 2010, η ΚΕΑΑ του ΤΕΠΑΚ, ενέκρινε την παραχώρηση προς τον Εργολάβο δικαιολογημένης παράτασης χρόνου 165 ημερολογιακών ημερών, δηλαδή μέχρι τις 25.8.2008. Αποφάσισε επίσης όπως, ο υπόλοιπος χρόνος μέχρι την παραλαβή του έργου, δηλαδή μέχρι τις 30.1.2009, θεωρηθεί ως αδικαιολόγητη καθυστέρηση, με ταυτόχρονη αποκοπή από τις οφειλές προς τον Εργολάβο, ποσού ύψους €227.674, ως ρήτρα καθυστέρησης. Ο Εργολάβος δεν αποδέχθηκε την αποκοπή του πιο πάνω ποσού και, ως εκ τούτου, η διαφορά παραπέμφθηκε σε διαιτησία.

Τον Οκτώβριο 2012, εκδόθηκε η απόφαση της διαιτησίας, σύμφωνα με την οποία το ΤΕΠΑΚ θα έπρεπε να επιστρέψει στον Εργολάβο το πιο πάνω ποσό. Ο διαιτητής στήριξε την απόφαση του στο γεγονός ότι, καθόλη τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, ο Αρχιτέκτονας εξέδιδε συνεχώς προς τον Εργολάβο Αρχιτεκτονικές Οδηγίες, η φύση και ο αριθμός των οποίων, είχαν επηρεάσει τον προγραμματισμό των εργασιών του. Για τον λόγο αυτό, ο διαιτητής έκρινε ότι ο Εργολάβος δικαιούτο επιπρόσθετη παράταση χρόνου, μέχρι την τελική ημερομηνία ολοκλήρωσης και παραλαβής του έργου.

(ιβ) Ανακαίνιση/Αναδιαρρύθμιση του Διατηρητέου Κτιρίου Τάσος Παπαδόπουλος σε Αίθουσες Διδασκαλίας και Αμφιθεατρικούς Χώρους. Η έναρξη των εργασιών έγινε στις 30.10.2011 και η ημερομηνία ολοκλήρωσης καθορίστηκε στις 28.2.2013, με το ποσό του συμβολαίου να ανέρχεται στα €3.138.000. Από επιτόπιο έλεγχο στο έργο τον Σεπτέμβριο 2012, παρατηρήσαμε ότι η πρόοδος των εργασιών παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση (περίπου 5 μήνες), που οφειλόταν – κυρίως – στους πιο κάτω λόγους:

- (i)** Στον μη έγκαιρο διορισμό από τον Εργολάβο, του εσωτερικού υπεργολάβου κατασκευής του μεταλλικού σκελετού του κτιρίου, ο διορισμός του οποίου έγινε – τελικά - αρχές Ιουνίου 2012, ενώ με βάση το πρόγραμμα του έργου, οι εργασίες κατασκευής του μεταλλικού σκελετού προβλεπόταν να αρχίσουν τον Απρίλιο 2012.

- (ii) Στην παρεμπόδιση εκτέλεσης των εργασιών σε μέρος του κτιρίου, το οποίο κατείχε και χρησιμοποιούσε ο ιδιοκτήτης παρακείμενου καφεστιατορίου.

Τον Οκτώβριο 2012, με επιστολή μας προς τον Εκτελούντα Καθήκοντα Διευθυντή Διοίκησης και Οικονομικών του ΤΕΠΑΚ, παρατηρήσαμε ότι το πρόβλημα της κατακράτησης και χρήσης του πιο πάνω χώρου (εμβαδού περίπου 115 μ²), είχε υποδειχθεί προς το Πανεπιστήμιο από τον Αρχιτέκτονα του έργου κατά την περίοδο προσφοροδότησης του διαγωνισμού, με επιστολή του ημερ. 4.5.2011. Με την εν λόγω επιστολή του ο Αρχιτέκτονας, επεσήμανε τις συνέπειες στη σύμβαση (καθυστερήσεις και οικονομικές απαιτήσεις), σε περίπτωση που το ΤΕΠΑΚ δεν θα ήταν σε θέση να παραδώσει έγκαιρα στον Ανάδοχο ολόκληρο το εργοτάξιο, και προέτρεπε όπως ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για απελευθέρωση του χώρου.

Το πρόβλημα διευθετήθηκε τελικά στις αρχές Φεβρουαρίου 2012, δηλαδή 3 μήνες μετά την έναρξη των εργασιών, ενώ στις 23.3.2012, ο Εργολάβος υπέβαλε απαίτηση για παράταση χρόνου 77 εργάσιμων ημερών.

Με την πιο πάνω επιστολή μας παρατηρήσαμε επίσης ότι, η μη έγκαιρη διευθέτηση από το ΤΕΠΑΚ του εν λόγω θέματος, το οποίο ήταν σε γνώση του πριν την ανάθεση της σύμβασης, είχε ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών, με ενδεχόμενο αφενός την καταβολή οικονομικών αποζημιώσεων προς τον Εργολάβο και αφετέρου, την επικάλυψη μέρους ή/και ολόκληρης της καθυστέρησης που οφειλόταν στον ίδιο (εξ αιτίας της καθυστέρησης στον διορισμό του εσωτερικού υπεργολάβου κατασκευής του μεταλλικού σκελετού).

Από τον επιτόπιο έλεγχο διαπιστώσαμε επίσης και τα ακόλουθα προβλήματα, για τα οποία ζητήσαμε από τον Εκτελούντα Καθήκοντα Διευθυντή Διοίκησης και Οικονομικών να μας ενημερώσει ως προς τα μέτρα που προτίθετο να λάβει για επίλυση τους, με στόχο την έγκαιρη ολοκλήρωση του έργου:

- (i) Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως χορήγησε στις 8.12.2011 στο ΤΕΠΑΚ, συναίνεση για την εκτέλεση κατασκευαστικών εργασιών στο κτίριο, το οποίο είχε κηρυχθεί ως διατηρητέο. Με την έκδοση της συναίνεσης, το Τμήμα ζήτησε από τον Αρχιτέκτονα του έργου να υποβάλει στον Δήμο Λεμεσού για έγκριση, τα σχέδια που αφορούσαν τη στατική επάρκεια του κτιρίου.

Ο Δήμος Λεμεσού, με επιστολή του ημερ. 22.2.2012 προς το ΤΕΠΑΚ, ζήτησε από τον Αρχιτέκτονα όπως υποβάλει στον Δήμο αίτηση για έκδοση Άδειας Οικοδομής, επισημαίνοντας ότι οι εργασίες που ήδη εκτελούντο στα πλαίσια του πιο πάνω συμβολαίου, ήταν παράνομες.

- (ii) Η Πυροσβεστική Υπηρεσία με επιστολή της ημερ. 14.8.2012 προς το ΤΕΠΑΚ, ανέφερε ότι τα σχέδια που είχαν υποβληθεί από τον Αρχιτέκτονα δεν είχαν εγκριθεί, λόγω του ότι τα μέσα διαφυγής και τα μέτρα πυροπροστασίας που είχαν προταθεί, δεν παρείχαν ικανοποιητική ασφάλεια σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Τον ίδιο μήνα, η Πρύτανης του ΤΕΠΑΚ μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

Η καθυστέρηση στην πρόοδο των εργασιών οφείλεται κυρίως στη συνεχιζόμενη καθυστέρηση εκ μέρους του Εργολάβου στην κατασκευή του μεταλλικού σκελετού και, σε μικρότερο βαθμό, στην παρεμπόδιση εκτέλεσης των εργασιών σε μέρος του κτιρίου, λόγω του παρακείμενου καφεστιατορίου.

Η έναρξη των εργασιών είχε γίνει με την έκδοση της συναίνεσης από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, με σκοπό την υλοποίηση του έργου με βάση τον προγραμματισμό του ΤΕΠΑΚ.

Η έγκριση των σχεδίων από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, θα γίνει μετά που αυτά θα υποβληθούν – τροποποιημένα – από τον Αρχιτέκτονα στον Δήμο Λεμεσού, για έκδοση Άδειας Οικοδομής.

Λογιστικό Λογισμικό Οικονομικής και Διοικητικής Πληροφόρησης.

(α) **Περιγραφή συστήματος και αξία συμβάσεων.** Οι εργασίες για την εφαρμογή Έτοιμου Λογιστικού Λογισμικού Οικονομικής και Διοικητικής Πληροφόρησης ξεκίνησαν το 2006, με σκοπό τη μηχανογράφηση των εργασιών των Οικονομικών και άλλων Διοικητικών υπηρεσιών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ).

Σύμφωνα με τα έγγραφα των διαγωνισμών, η εφαρμογή του λογισμικού περιλαμβάνει την παραμετροποίηση των δομοστοιχείων διαχείρισης γενικού καθολικού, παγίου ενεργητικού, μισθοδοσίας, αποθεμάτων, ανθρώπινου δυναμικού, ερευνητικών προγραμμάτων και άλλων χρηματοδοτήσεων. Υπήρξαν τρεις σχετικοί διαγωνισμοί.

- (i) **Διαγωνισμός ΥΟΠ/002/2006.** Σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού για την Προμήθεια, Εγκατάσταση και Συντήρηση Έτοιμου Λογισμικού Λογισμικού Οικονομικής και Διοικητικής Πληροφόρησης για τις ανάγκες του ΤΕΠΑΚ, η προϋπολογιζόμενη αξία σύμβασης ανερχόταν σε £48.000 (€82.013), πλέον ΦΠΑ και περιλαμβάνει τα βασικά δομοστοιχεία (Γενικό Καθολικό, μισθοδοσία, διαχείριση πάγιων στοιχείων, διαχείριση αποθεμάτων) και 12 άδειες χρήσης.

Ο διαγωνισμός, κατακυρώθηκε σε εταιρεία για ποσό £23.450 (€40.067) πλέον ΦΠΑ, αφού ο Ανάδοχος παραχώρησε προς το ΤΕΠΑΚ ειδική έκπτωση ύψους £138.450, (ποσοστό 85,52%), στο συνολικό ποσό της προσφοράς του (€276.623-€236.556=€40.067).

Σύμφωνα με την προσφορά του Ανάδοχου, η «πολύ ειδική αυτή έκπτωση δίνεται στο ΤΕΠΑΚ σαν ειδική ακαδημαϊκή προσφορά για το ξεκίνημα του ΤΕΠΑΚ».

- (ii) **Διαγωνισμός ΥΣΠΤ(12)/036/2010.** Σε αντίθεση με τον πιο πάνω διαγωνισμό σύναψης σύμβασης προμηθειών με ανοικτή διαδικασία, ο διαγωνισμός αυτός, για την Τροποποίηση, Αναβάθμιση και Προσαρμογή του Υφιστάμενου Συστήματος, αφορούσε σε διαγωνισμό με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με τον Ανάδοχο του διαγωνισμού ΥΟΠ/002/2006, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης.

Ο διαγωνισμός αφορούσε στην προμήθεια εγκατάσταση και συντήρηση επιπλέον δομοστοιχείων για τη μηχανογράφηση ανθρώπινου δυναμικού, διαχείριση ερευνητικών προγραμμάτων και διαχείριση οικονομικών.

Σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης, αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης ήταν η μείωση του κόστους που αφορά στις απαιτούμενες υπηρεσίες από €397.660 σε €375.100 πλέον ΦΠΑ, δηλαδή η εταιρεία παραχώρησε έκπτωση μόνο €22.560 ή ποσοστό 5,67%.

Σημειώνεται ότι η συνολική αξία της σύμβασης, η οποία περιλαμβάνει προαιρετικές υπηρεσίες συντήρησης τουλάχιστον 20 ημερών αξίας €14.900, ανήλθε σε €390.000 πλέον ΦΠΑ.

- (iii) **Διαγωνισμός ΥΣΠΤ(11)/035/2010.** Ο διαγωνισμός αφορούσε στη σύναψη σύμβασης προμηθειών με ανοικτή διαδικασία, για την αγορά και συντήρηση 50 νέων αδειών χρήσης του λογισμικού, με δικαίωμα προαίρεσης για ακόμα 5 (το οποίο εξασκήθηκε), καθώς επίσης και στη συντήρηση 12 αδειών χρήσης που είχαν εξασφαλιστεί με τη σύμβαση ΥΟΠ/002/2006. Η προκήρυξη του διαγωνισμού ΥΣΠΤ(11)/035/2010, (όπως και του διαγωνισμού ΥΣΠΤ(12)/036/2010), εγκρίθηκε από την Επιτροπή Προσφορών στις 20.05.2010 και κατακυρώθηκε στο ποσό των €137.500 πλέον ΦΠΑ.

- (β) **Κόστος λογισμικού.** Με βάση τα όσα αναφέρονται στις παραγράφους (i), (ii) και (iii) πιο πάνω, το συνολικό κόστος αγοράς των αδειών χρήσης, παραμετροποίησης και εφαρμογής των δομοστοιχείων του λογισμικού ανήλθε σε €567.567 πλέον ΦΠΑ.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον διαγωνισμό σύναψης σύμβασης προμηθειών με ανοικτή διαδικασία ΥΣΠΤ(19)/060/2011, η συντήρηση των 67 αδειών χρήσης του λογισμικού για περίοδο 24 μηνών, κατακυρώθηκε, στις 30.04.2012, στον μοναδικό προσφοροδότη, Ανάδοχο των πιο πάνω συμβάσεων για την προμήθεια του λογισμικού, για το ποσό των €48.585.

- (γ) **Κύρια Ευρήματα.** Αναφορικά με τους πιο πάνω διαγωνισμούς η Υπηρεσία μας παρατήρησε τα εξής:

- (i) Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα ολοκληρωμένα λογισμικά συστήματα διαχείρισης επιχειρησιακών πόρων αποτελούνται από δομοστοιχεία τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ενιαία ή/και αυτόνομα, ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη, η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι αφού οι μελλοντικές ανάγκες του ΤΕΠΑΚ ήταν δεδομένες, ο διαγωνισμός ΥΟΠ/002/2006, θα έπρεπε να αφορά στο σύνολο των δομοστοιχείων που φαίνονται πιο πάνω, δηλαδή να συμπεριλάβει και τα δομοστοιχεία τα οποία

αποτέλεσαν αντικείμενο του διαγωνισμού ΥΣΠΤ(12)/036/2010, ώστε ο αρχικός διαγωνισμός ΥΟΠ/002/2006, να μην μπορεί να λειτουργήσει ως «δούρειος ίππος».

Ειδικότερα η Υπηρεσία μας παρατήρησε τα ακόλουθα:

- Λαμβάνοντας υπόψη ότι το κόστος ανάλυσης των αναγκών των χρηστών, παραμετροποίησης και εφαρμογής του λογισμικού είναι αρκετά ψηλό, ο αρχικός διαγωνισμός έπρεπε να περιλαμβάνει πλήρη ανάλυση/περιγραφή των αναγκών του ΤΕΠΑΚ για όλα τα δομοστοιχεία, με πρόβλεψη, στους όρους του διαγωνισμού, για τη σταδιακή εφαρμογή τους, ώστε το ΤΕΠΑΚ, με βάση τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό, να επωφεληθεί από, τυχόν, χαμηλότερες τιμές παραμετροποίησης/εφαρμογής αφού, για παράδειγμα, η εξασφάλιση των αδειών χρήσης του λογισμικού, παρέχει στο ΤΕΠΑΚ το δικαίωμα εφαρμογής και χρήσης όλων των δομοστοιχείων.
- Στην επιστολή της, ημερ. 05.07.2010, προς την Υπηρεσία μας, η Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής, αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι η επιλογή του ανοικτού διαγωνισμού για ένα νέο ολοκληρωμένο σύστημα απορρίφθηκε (με επιλογή της διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, διαγωνισμός ΥΣΠΤ(12)/036/2010) για ένα αριθμό «σοβαρών λόγων», οι οποίοι αφορούν, μεταξύ άλλων, στο κόστος για τη μελέτη αναδιοργάνωσης και εφαρμογής των διαδικασιών που απαιτούνται για την εφαρμογή ενός νέου συστήματος, στο κόστος μεταφοράς δεδομένων και στην εμπλοκή του Ανάδοχου του αρχικού συστήματος για την επιτυχή μεταφορά τους στο νέο σύστημα, στην εκπαίδευση του προσωπικού, κ.λπ. Κατά τη γνώμη μας, οι πιο πάνω λόγοι έπρεπε να είχαν ληφθεί υπόψη κατά το αρχικό στάδιο καθορισμού των αναγκών του ΤΕΠΑΚ, διαγωνισμός ΥΟΠ/002/2006, αφού ισχύουν σε κάθε μετάβαση από ένα υφιστάμενο σύστημα σε νέο, λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα και με την πιο πάνω επιστολή, οι προδιαγραφές για τη λειτουργικότητα του λογισμικού έγιναν με γνώμονα τη μελλοντική ανάπτυξη του ΤΕΠΑΚ.
- Στην πιο πάνω επιστολή, γίνεται αναφορά στο ότι, ένας από τους λόγους της απόφασης για επιλογή της διενέργειας διαγωνισμού μέσω διαδικασίας διαπραγμάτευσης, ήταν η αύξηση στον αριθμό του προσωπικού κατά την πιο πάνω ημερομηνία, σε σχέση με τον αριθμό του προσωπικού κατά την προκήρυξη του διαγωνισμού ΥΟΠ/002/2006, καθώς και στο ότι από τον Σεπτέμβριο 2010 το ΤΕΠΑΚ θα είχε περίπου 2000 φοιτητές και ως εκ τούτου προέκυψε η ανάγκη για μεγαλύτερη λειτουργικότητα από αυτήν του υφιστάμενου συστήματος. Στην επιστολή, αναφέρεται επίσης, ότι το ερώτημα που έπρεπε να απαντηθεί από το ΤΕΠΑΚ ήταν κατά πόσο έπρεπε να προκηρυχτεί νέος ανοικτός διαγωνισμός για νέο ολοκληρωμένο σύστημα, αρχίζοντας από μηδενική βάση, ή να επεκταθεί το υφιστάμενο, προσθέτοντας τις υπόλοιπες αναγκαίες λογισμικές ενότητες (modules) μέσω της διαδικασίας διαπραγμάτευσης.
- Η Υπηρεσία μας σημειώνει ότι οι «αναγκαίες λογισμικές ενότητες», έχουν άμεση σχέση με την επιθυμητή λειτουργικότητα του συστήματος, που αφορά στην παραμετροποίηση και την εφαρμογή των επιμέρους δομοστοιχείων του λογισμικού, ώστε να μπορούν να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του ΤΕΠΑΚ, ανεξάρτητα από τον αριθμό του προσωπικού ή/και των φοιτητών.
- Η Υπηρεσία μας, δεν μπορεί να συμφωνήσει με την θέση ότι η αντικατάσταση του υφιστάμενου συστήματος από ένα νέο σύστημα θα επηρέαζε δυσμενώς τη λειτουργία του ΤΕΠΑΚ, μέχρι να εισαχθεί το νέο σύστημα και να εκπαιδευτεί από την αρχή το προσωπικό, λαμβάνοντας υπόψη ότι μόνο 12 άδειες του λογισμικού ήταν σε χρήση, με αποτέλεσμα ο αριθμός του προσωπικού που θα επανεκπαιδευόταν να ήταν περιορισμένος, καθώς και ότι αυτό θα επηρέαζε την λειτουργία του ΤΕΠΑΚ μόνο για κάποιο χρονικό διάστημα.
- Σημειώνεται ότι οι πιο πάνω χρήστες, οι οποίοι έχουν ήδη εκπαιδευτεί στο λογισμικό, με εμπειρίες στη λειτουργία και χρήση του, θα μπορούσαν να συνεισφέρουν εποικοδομητικά, στην παραμετροποίηση ενός νέου λογισμικού συστήματος παρόμοιας αρχιτεκτονικής, καθώς επίσης και στο «κτίσιμο» των λογικών διαδικασιών (workflows), άρα η απαιτούμενη εκπαίδευση στο νέο λογισμικό δεν θα αναμενόταν να είναι σημαντική.

- Συναφώς αναφέρεται ότι, σε αρκετές περιπτώσεις, ο χρόνος και το κόστος για επανεκπαίδευση του προσωπικού, δεν θεωρείται αποτρεπτικός παράγοντας για την αντικατάσταση του λογισμικού σε διάφορους οργανισμούς.
- Το κόστος μεταφοράς δεδομένων από την μια βάση δεδομένων σε μια άλλη βάση, με την εμπλοκή και του Ανάδοχου, (το οποίο, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του ΤΕΠΑΚ, θα ανερχόταν σε €109.200, ωστόσο αυτό κρίνεται αρκετά ψηλό), θα μπορούσε να επανεξεταστεί σε σχέση με την καταχώριση στο νέο σύστημα, μόνο των υπολοίπων των λογαριασμών κατά την ημερομηνία μεταφοράς τους και όχι του συνόλου των εγγραφών.
- Όσον αφορά στο κόστος της μελέτης αναδιοργάνωσης και εφαρμογής των διαδικασιών που απαιτούνται για την εφαρμογή ενός νέου συστήματος, σημειώνεται ότι τέτοιου είδους μελέτες, όπως για παράδειγμα τα έγγραφα αρχιτεκτονικής (business blue Print) τα οποία ετοιμάζονται από τον Ανάδοχο, συμπεριλαμβάνονται στις υποχρεώσεις των προσφοροδοτών, χωρίς να σημαίνει ότι ένα ενδεχόμενο νέο λογισμικό που θα προσφερθεί δεν θα μπορεί να προσαρμοστεί στις διαδικασίες και λειτουργίες που ακολουθεί το ΤΕΠΑΚ.

- (ii) Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, ο διαγωνισμός ΥΣΠΤ(12)/036/2010, αφορούσε σε διαγωνισμό με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, για την Τροποποίηση, Αναβάθμιση και Προσαρμογή του Υφιστάμενου Συστήματος. Δηλαδή, ενώ η διαδικασία διαπραγμάτευσης θα μπορούσε να μην καταλήξει σε οριστικοποίηση συμφωνίας και σύναψη σχετικής σύμβασης, η Επιτροπή Προσφορών αποφάσισε, παράλληλα, τη διενέργεια διαγωνισμού για την εξασφάλιση 55 αδειών χρήσης του συγκεκριμένου λογισμικού.

Διαπιστώθηκε ότι, η Επιτροπή Προσφορών αποφάσισε την κατακύρωση των διαγωνισμών ΥΣΠΤ(11)/035/2010 και ΥΣΠΤ(12)/036/2010 στις 25.10.2010 και 24.03.2011, αντίστοιχα. Δηλαδή, αποφάσισε την εξασφάλιση των αδειών χρήσης του λογισμικού, πριν από την οριστικοποίηση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης για τροποποίηση, αναβάθμιση και προσαρμογή του υφιστάμενου λογισμικού συστήματος.

Από τα πιο πάνω συμπεραίνεται ότι το ΤΕΠΑΚ συμπεριφέρθηκε ως εάν η αγορά του λογισμικού (εξασφάλιση υπηρεσιών για επέκταση, τροποποίηση, αναβάθμιση και προσαρμογή του υφιστάμενου λογισμικού συστήματος) ήταν προαποφασισμένη πριν την κατάληξη της σχετικής διαπραγμάτευσης. Δαπανώντας ένα σημαντικό ποσό για την αγορά των 55 νέων αδειών χρήσης, το ΤΕΠΑΚ ουσιαστικά δεσμεύτηκε για την αγορά του λογισμικού, καθιστώντας τη διαπραγμάτευση μια τυπική διαδικασία, κατά την οποία δεν διέθετε επαρκή διαπραγματευτική δύναμη έναντι της προμηθευτριας εταιρείας και ως εκ τούτου ήταν ανίσχυρο στις οικονομικές της απαιτήσεις. Το αποτέλεσμα της αγοράς των 55 νέων αδειών χρήσης μπορούσε εύκολα να προβλεφθεί και το ΤΕΠΑΚ όφειλε να μην προχωρήσει στην αγορά των νέων αδειών χρήσης πριν από την κατάληξη της διαπραγμάτευσης για την εν λόγω αγορά του λογισμικού.

Το ΤΕΠΑΚ σε απάντηση του μας ανέφερε ότι οι πιο πάνω άδειες χρήσης του λογισμικού, προορίζονταν για χρήση για το υφιστάμενο σύστημα αφού ο περιορισμός των 12 υφιστάμενων αδειών δεν επέτρεπαν στο ΤΕΠΑΚ να δώσει πρόσβαση στο αρμόδιο προσωπικό για την διεκπεραίωση των διαδικασιών που εξυπηρετούσε, έτσι ώστε να αξιοποιηθεί πλήρως το σύστημα. Ωστόσο, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι το ΤΕΠΑΚ θα μπορούσε να αναβάλει την αγορά των 55 νέων αδειών χρήσης μέχρι τις τελικές αποφάσεις που αφορούν στην εν λόγω αγορά του λογισμικού.

- (iii) Αριθμός απαιτήσεων που συμπεριλήφθηκαν στις υποχρεώσεις του Ανάδοχου στα πλαίσια της σύμβασης που υπογράφηκε για τον διαγωνισμό ΥΟΠ/002/2006, δεν υλοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα η υλοποίησή τους να συμπεριληφθεί, με το ανάλογο κόστος, στις υποχρεώσεις του που αφορούν στην υλοποίηση της σύμβασης ΥΣΠΤ(12)/036/2010, δηλαδή, το ΤΕΠΑΚ να επιβαρυνθεί με το κόστος για την υλοποίηση αριθμού απαιτήσεων δύο φορές (παραδείγματα αναφέρονται πιο κάτω).

(δ) Άλλα ευρήματα.

Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία μας παρατήρησε τα εξής:

- (i) **Ορισμός Επιτροπής Προδιαγραφών και ετοιμασία όρων και προδιαγραφών του διαγωνισμού ΥΣΠΤ(12)/036/2010.** Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίας της Επιτροπής Προσφορών, ημερ. 01.07.2010, η Επιτροπή όρισε την Επιτροπή Προδιαγραφών, εξουσιοδοτώντας τον Προϊστάμενο Υπηρεσίας Συστημάτων Πληροφορικής και Τεχνολογίας (ΥΣΠΤ), εάν και εφόσον η Επιτροπή Προδιαγραφών ετοιμάσει τους όρους και τις προδιαγραφές του διαγωνισμού πριν τη λήξη της συνεδρίας, να παρουσιάσει τα σχετικά έγγραφα για έγκριση.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω πρακτικά, ο Προϊστάμενος της ΥΣΠΤ, πριν από τη λήξη της συνεδρίας, παρουσίασε τους όρους και τις προδιαγραφές στην Επιτροπή η οποία αποφάσισε την προκήρυξη του διαγωνισμού με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης.

Λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο του διαγωνισμού σε σχέση με τον χρόνο που απαιτείται για την ετοιμασία εξειδικευμένων όρων και προδιαγραφών, τα έγγραφα αυτά φαίνεται να μην έχουν ετοιμαστεί από την Επιτροπή Προδιαγραφών η οποία μόλις είχε οριστεί από την Επιτροπή Προσφορών.

Επισημαίνεται ότι για την επιτυχή υλοποίηση ενός έργου, απαιτείται όπως η ετοιμασία των όρων και προδιαγραφών του διαγωνισμού πραγματοποιηθεί από επιτροπή η σύνθεση της οποίας περιλαμβάνει Λειτουργούς των οποίων τα καθήκοντα αφορούν στο αντικείμενο του διαγωνισμού.

- (ii) **Χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης διαγωνισμών ΥΟΠ/002/2006 και ΥΣΠΤ(12)/036/2010.**

- **Διαγωνισμός ΥΟΠ/002/2006.** Σύμφωνα με το σχετικό χρονοδιάγραμμα, οι εργασίες για την υλοποίηση του διαγωνισμού, ξεκίνησαν στις 13 Σεπτεμβρίου 2006 και ολοκληρώθηκαν στις 2 Απριλίου 2007, δηλαδή το έργο ολοκληρώθηκε σε 6,5 μήνες, ενώ, σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού, η προθεσμία παράδοσης του έργου είχε οριστεί στους 4 μήνες.

- **Διαγωνισμός ΥΣΠΤ(12)/036/2010.** Σύμφωνα με τη σύμβαση, η οποία υπογράφηκε στις 11.05.2011, ο χρόνος παράδοσης είχε οριστεί σε 12 μήνες από την ημερομηνία υπογραφής της, δηλαδή το έργο έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι τις 10.05.2012. Διαπιστώθηκε ότι μέχρι την ημέρα του ελέγχου (Ιούλιος 2013), οι εργασίες για την υλοποίηση του έργου δεν είχαν ολοκληρωθεί.

- Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του έργου, το οποίο ετοιμάστηκε από τον Ανάδοχο και εγκρίθηκε από τις Υπηρεσίες σας, ο χρόνος ολοκλήρωσης του καθορίστηκε, κατά παράβαση των όρων του διαγωνισμού, σε 24 μήνες, δηλαδή το έργο, με βάση το χρονοδιάγραμμα αυτό, έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι τις 22.4.2013.

- Διαπιστώθηκε επίσης ότι στους όρους του διαγωνισμού δεν είχε συμπεριληφθεί πρόνοια σχετικά με τις υποχρεώσεις του Ανάδοχου σε περίπτωση καθυστερήσεων (από υπαιτιότητα του) στην εκτέλεση της σύμβασης, όπως για παράδειγμα πρόνοια που να αφορά στην καταβολή αποζημιώσεων για κάθε ημέρα καθυστέρησης.

- (iii) **Εργασίες μετάβασης από την Κυπριακή Λίρα στο Ευρώ.** Παρά το ότι, λόγω της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωζώνη από 01.01.2008, η ανάγκη μετάβασης από την Κυπριακή Λίρα στο Ευρώ και κατ' επέκταση της τήρησης των λογαριασμών του ΤΕΠΑΚ στο νόμισμα αυτό, ήταν γνωστή, εντούτοις, κατά την ετοιμασία των εγγράφων του διαγωνισμού ΥΟΠ/002/2006, δεν έγινε οποιαδήποτε πρόνοια, έτσι ώστε για την εργασία αυτή να εξασφαλιστούν συγκρίσιμες/ανταγωνιστικές τιμές, με αποτέλεσμα ο Ανάδοχος στο έγγραφο αρχιτεκτονικής, να δηλώσει ότι η διαδικασία μετάβασης στο Ευρώ είναι εκτός του σκοπού του διαγωνισμού αυτού.

Σύμφωνα με σημείωμα των Υπηρεσιών του ΤΕΠΑΚ, ημερ. 19.11.2010, το κόστος μετάβασης από την Κυπριακή Λίρα στο Ευρώ ανήλθε σε €35.368, ποσό το οποίο κρίνεται ως υπερβολικά ψηλό. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το κόστος μετατροπής για Τμήμα του Δημοσίου, το οποίο έχει σε

χρήση τα δομοστοιχεία γενικού καθολικού διαχείρισης αποθεμάτων και πάγιου ενεργητικού του πιο πάνω λογισμικού, ανήλθε σε £10.000 (€17.086).

(iv) **Εργασίες διαγωνισμού ΥΟΠ/002/2006 που δεν υλοποιήθηκαν.** Αριθμός απαιτήσεων που περιλαμβάνονταν στις υποχρεώσεις του Ανάδοχου σύμφωνα με τη σύμβαση ΥΟΠ/002/2006, δεν υλοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα, το κόστος υλοποίησης τους να μετακυλιστεί στο κόστος υλοποίησης της σύμβασης ΥΣΠΤ(12)/036/2010, σε βάρος του ΤΕΠΑΚ, δηλαδή, το ΤΕΠΑΚ κλήθηκε να πληρώσει, για τις εργασίες αυτές, δύο φορές, ενώ, οι εργασίες θα έπρεπε να υλοποιηθούν χωρίς οποιαδήποτε πρόσθετη επιβάρυνση. Οι απαιτήσεις αυτές αφορούν, μεταξύ άλλων, στο πάγιο ενεργητικό, στη μισθοδοσία, στην έκδοση επιταγών, στις καταστάσεις υπολοίπων χρεωστών και πιστωτών, στην εκτύπωση καταστάσεων, και στις ανεκτέλεστες παραγγελίες.

(v) **Παρακολούθηση εκτέλεσης προϋπολογισμού.** Κατά την επισκόπηση των διαδικασιών που ακολουθούνται για την παρακολούθηση και έλεγχο των διαθέσιμων πιστώσεων του προϋπολογισμού, διαπιστώθηκε ότι η παρακολούθηση τους γίνεται εκτός του λογισμικού, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται αδυναμίες στον αποτελεσματικό έλεγχο του προϋπολογισμού.

Για σκοπούς εξοικονόμησης χρόνου και βελτίωσης του συστήματος ελέγχου που αφορά στην εκτέλεση του προϋπολογισμού και στην παρακολούθηση του ύψους των διαθέσιμων πιστώσεων, η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε τη λήψη μέτρων για αξιοποίηση της λειτουργικότητας που προσφέρει το λογισμικό.

(vi) **Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ).** Παρά το ότι οι λογαριασμοί για την καταχώριση του ΦΠΑ εκρών και εισρών στο Γενικό Καθολικό, καθώς επίσης και οι κωδικοί των συντελεστών ΦΠΑ, συμπεριλαμβάνονται στο έγγραφο αρχιτεκτονικής ΥΟΠ/002/2006, με βάση τα όσα αναφέρονται στο έγγραφο αρχιτεκτονικής ΥΣΠΤ(12)/036/2010, φαίνεται ότι το ΤΕΠΑΚ δεν εφάρμοζε την εκτύπωση των πρότυπων καταστάσεων ΦΠΑ που παρέχονται από το σύστημα αλλά ετοίμαζε τις σχετικές καταστάσεις με τη χρήση του λογισμικού Excel, κάτι το οποίο είναι χρονοβόρο και εμπερικλείει κινδύνους οι οποίοι αφορούν στην πληρότητα/ορθότητα των καταστάσεων αυτών.

(vii) **Αναβάθμιση και εξασφάλιση αδειών χρήσης της τελευταίας έκδοσης του λογισμικού.** Σύμφωνα με έγγραφο αρχιτεκτονικής που ετοιμάστηκε από τον Ανάδοχο, η λειτουργικότητα διαχείρισης χορηγιών “Pass-throughfunds”, δεν προσφέρεται στην έκδοση 5 η οποία είναι σε χρήση από το ΤΕΠΑΚ, αλλά από την νεότερη έκδοση 6, με αποτέλεσμα ο Ανάδοχος να προτείνει την ανάπτυξη ξεχωριστής, πρόσθετης, λύσης, ώστε να ικανοποιηθεί η ανάγκη αυτή.

Η Υπηρεσία μας επεσήμανε ότι η αναβάθμιση του λογισμικού στην έκδοση 6, θα έπρεπε να εξεταστεί σε σχέση με τυχόν επιπτώσεις από την μη αναβάθμισή του, που αφορούν, μεταξύ άλλων, στα ακόλουθα:

- Στους χρονικούς περιορισμούς που ανακοινωθήκαν από την εταιρεία αναφορικά με την παροχή τεχνικής υποστήριξης προς την έκδοση 5.
- Στο πρόσθετο κόστος που αναμένεται να επιφέρει τυχόν απόφαση για μελλοντική αναβάθμισή του, λαμβάνοντας υπόψη ότι πριν από την απόφαση για εξασφάλιση, με ανοικτό διαγωνισμό, ακόμα 55 αδειών χρήσης (έκδοση 5), μόνο 12 άδειες του λογισμικού ήταν σε χρήση από το ΤΕΠΑΚ.

(viii) **Καθορισμός πολιτικής ασφάλειας μηχανογραφικού εξοπλισμού και δεδομένων.** Κατά τον έλεγχο των διαδικασιών που ακολουθούνται από το ΤΕΠΑΚ σχετικά με την ασφάλεια μηχανογραφικού εξοπλισμού, λογισμικού και δεδομένων, διαπιστώθηκαν αδυναμίες που αφορούν, μεταξύ άλλων, στους ακόλουθους τομείς για τις οποίες η Υπηρεσία μας εισηγήθηκε την λήψη μέτρων για τακτοποίηση τους όπως την ετοιμασία Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης, τον ορισμό Λειτουργού Ασφάλειας μηχανογραφικού εξοπλισμού, λογισμικού και δεδομένων, τη διαχείριση κωδικών πρόσβασης, τη μεθοδολογία καταγραφής τροποποιήσεων και προβλημάτων που εντοπίζονται στο

λογισμικό, την ασφάλεια δωματίου ηλεκτρονικών υπολογιστών και το σύστημα αδιάλειπτης παροχής ηλεκτρικού ρεύματος.

Το ΤΕΠΑΚ μάς ανέφερε ότι, τα θέματα που αφορούν στη φυσική πρόσβαση στον χώρο των εξυπηρετητών, στην πυρασφάλεια, στην πυρόσβεση και σε άλλους αυτοματισμούς, θα επιλυθούν πλήρως με την ολοκλήρωση του εξειδικευμένου κέντρου–DataCenter και την μετακίνηση των εξυπηρετητών σε αυτό, μέχρι το τέλος του 2014.

Κανονισμοί και Κανόνες.

(α) Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι το Πανεπιστήμιο εξέδωσε αρκετούς Κανονισμούς και Κανόνες, ωστόσο πολλοί από αυτούς βρίσκονται στη διαδικασία έκδοσης και εκκρεμούν.

Σημειώνεται ότι το Πανεπιστήμιο δεν τηρεί κατάσταση των Κανονισμών και Κανόνων, των οποίων η έκδοση εκκρεμεί.

Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι, η ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου σχετικά με τη νομοθεσία δεν είναι επικαιροποιημένη. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν συγκεντρωμένοι με άλλο τρόπο οι Κανονισμοί και Κανόνες, οι χρήστες της νομοθεσίας του Πανεπιστημίου δεν μπορούν να ενημερωθούν και εξυπηρετηθούν και θα πρέπει να ληφθούν οι απαραίτητες ενέργειες προς επίλυση του πιο πάνω προβλήματος.

(β) Κανονισμοί ακαδημαϊκού προσωπικού. Το Πανεπιστήμιο δεν έχει μέχρι σήμερα εκδώσει δικούς του Κανονισμούς για το ακαδημαϊκό προσωπικό, οπότε εφαρμόζει, τηρουμένων των αναλογιών, τους Κανονισμούς του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Όπως έχουμε πληροφορηθεί από την εσωτερική νομική σύμβουλο του Πανεπιστημίου, ετοιμάστηκε προσχέδιο των σχετικών Κανονισμών, το οποίο στάλθηκε στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για τα περαιτέρω.

Όπως διαπιστώσαμε από το προσχέδιο, η πρόνοια που αφορά στην παραίτηση του ακαδημαϊκού προσωπικού είναι πανομοιότυπη με αυτή του Πανεπιστημίου Κύπρου, ωστόσο με βάση γνωμάτευση των εξωτερικών νομικών συμβούλων του Πανεπιστημίου Κύπρου, η οποία δόθηκε για συγκεκριμένη περίπτωση, φαίνεται ότι η συγκεκριμένη πρόνοια χρήζει αναθεώρησης καθότι δεν προβλέπεται σ' αυτή ότι η παραίτηση θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή από το Πανεπιστήμιο προτού ισχύσει, με αποτέλεσμα να δύναται να υποβάλλεται παραίτηση και να ισχύει, χωρίς να αναμένεται η άποψη του Πανεπιστημίου.

Εισηγηθήκαμε όπως το Πανεπιστήμιο μελετήσει το όλο θέμα με τη Νομική Υπηρεσία του και ενεργήσει ανάλογα.

Θέματα προσωπικού. Διαπιστώθηκαν ελλείψεις και αδυναμίες κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στις δαπάνες προσωπικού για τα έτη 2009 και 2008, πολλές από τις οποίες αποδίδονται στη μη νομοθετική ρύθμιση διαφόρων θεμάτων μισθοδοσίας διοικητικού και ακαδημαϊκού προσωπικού, στη λανθασμένη εφαρμογή ή στη μη συμμόρφωση με σχετικές νομοθετικές πρόνοιες και στην απουσία καθοδηγητικών εγκυκλίων.

(α) Πλαίσιο μισθολογικής τοποθέτησης διοικητικού προσωπικού. Σύμφωνα με τον Νόμο που προνοεί για την Ίδρυση και Λειτουργία του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου καθώς και για Άλλα Συναφή Θέματα, Ν.198(Ι)/2003, άρθρο 28(2), οι όροι υπηρεσίας του διοικητικού προσωπικού καθορίζονται με Κανονισμούς. Σύμφωνα με το άρθρο 38 του πιο πάνω Νόμου, μέχρι την έκδοση σχετικών Κανονισμών, το Πανεπιστήμιο εφαρμόζει, τηρουμένων των αναλογιών, τις συναφείς διατάξεις του περί Πανεπιστημίου Κύπρου Νόμου και τους δυνάμει τούτου εκδοθέντες Κανονισμούς.

Με βάση τον Κανονισμό 4(3) των Κανονισμών για το διοικητικό προσωπικό του Πανεπιστημίου Κύπρου, το Συμβούλιο κατά τον διορισμό υπαλλήλου μπορεί κατά την κρίση του να τον τοποθετεί σε οποιοδήποτε σημείο της μισθολογικής του κλίμακας.

Η ΔΕ του Πανεπιστημίου κατά την συνεδρία της, ημερ. 7.10.2011, ενέκρινε πλαίσιο μισθολογικής τοποθέτησης διοικητικού προσωπικού, σύμφωνα με το οποίο καθορίζονται τα κριτήρια με βάση τα οποία παραχωρούνται επιπρόσθετες προσαυξήσεις κατά τον διορισμό υπαλλήλων.

Η Υπηρεσία μας επισήμανε ότι για τα κριτήρια θα πρέπει να εκδοθούν σχετικοί Κανονισμοί και παρατήρησε ότι με την εφαρμογή του πλαισίου η παραχώρηση των προσαυξήσεων έγινε εκ των υστέρων, μετά τον διορισμό του προσωπικού, πράγμα που δεν συνάδει με τον πιο πάνω Κανονισμό.

(β) Εφαρμογή προνοιών που ισχύουν στη δημόσια υπηρεσία χωρίς να υπάρχει νομοθετική κάλυψη. Όπως διαπιστώθηκε, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο εφαρμόζει για τη μισθοδοσία του προσωπικού του την Κανονιστική Διοικητική Πράξη 175/95 που ισχύει για το προσωπικό της δημόσιας υπηρεσίας με βάση σχετική πρόνοια στη συλλογική σύμβαση που υπογράφηκε για το προσωπικό. Εισηγηθήκαμε όπως περιληφθεί σχετική πρόνοια στη νομοθεσία ώστε να υπάρχει η αναγκαία νομοθετική κάλυψη.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι το Πανεπιστήμιο θα συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Υπηρεσίας μας αναφορικά με τη νομοθετική κάλυψη προνοιών που ισχύουν στη δημόσια υπηρεσία.

(γ) Μετατροπή της μίσθωσης υπηρεσιών σε καθεστώς σύμβασης ορισμένου χρόνου. Η ΔΕ, κατά τη συνεδρία της, ημερ. 31.7.2009, αποφάσισε τη μετατροπή της μίσθωσης υπηρεσιών σε καθεστώς σύμβασης ορισμένου χρόνου. Αναφορικά με την εν λόγω απόφαση της ΔΕ, διαπιστώθηκε ότι αναγνωρίστηκε ως υπηρεσία η περίοδος της μίσθωσης υπηρεσιών και έτσι, με τη μετατροπή της σε καθεστώς σύμβασης ορισμένου χρόνου, το προσωπικό δεν τοποθετήθηκε στην αρχική βαθμίδα της κλίμακας της θέσης του, αλλά σε ανώτερη βαθμίδα. Επισημάναμε ότι ο χειρισμός που έγινε δεν συνάδει με τη νομοθεσία της δημόσιας υπηρεσίας την οποία εφαρμόζει το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο, ελλείπει δικής του νομοθεσίας (χωρίς, όμως, νομοθετική κάλυψη), και επιπρόσθετα, δεν υπάρχει καταγραμμένη απόφαση οποιουδήποτε Σώματος του Πανεπιστημίου για το θέμα αυτό.

(δ) Καταχώριση της μισθολογικής ανέλιξης του προσωπικού. Διαπιστώθηκε ότι η Υπηρεσία Ανθρώπινου Δυναμικού δεν καταχωρίζει τη μισθολογική ανέλιξη του προσωπικού, ώστε να υπάρχει καταγραμμένο το ιστορικό της μισθοδοσίας του. Η τήρηση του εν λόγω ιστορικού είναι σημαντική και χρήσιμη τόσο για τον έλεγχο της μισθοδοσίας του, όσο και μελλοντικά για την αφυπηρέτησή του όταν θα πρέπει να υπολογιστεί η υπηρεσία του και ο μέσος όρος των απολαβών του για σκοπούς υπολογισμού των συνταξιοδοτικών του ωφελημάτων. Για τους λόγους αυτούς εισηγηθήκαμε όπως αρχίσει το συντομότερο δυνατό, για όλο το διοικητικό και ακαδημαϊκό προσωπικό, η τήρηση των απαραίτητων μισθολογικών στοιχείων.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε στις 3.12.2013 ότι η εισήγηση της Υπηρεσίας μας για καταχώριση της μισθολογικής ανέλιξης του προσωπικού στο φάκελο έχει ήδη υλοποιηθεί.

(ε) Προσωπικοί φάκελοι. Οι προσωπικοί φάκελοι του προσωπικού που τηρούνται στην Υπηρεσία Ανθρώπινου Δυναμικού του Πανεπιστημίου παρουσιάζουν αδυναμίες και ελλείψεις και χρήζουν βελτίωσης (π.χ. ετοιμασία βεβαίωσης ανάληψης καθηκόντων από τον Προϊστάμενο και αρχειοθέτηση της στον προσωπικό φάκελο του υπαλλήλου για κάθε νέα πρόσληψη, καταχώριση πιστοποιητικού γέννησής σε όλους τους προσωπικούς φακέλους, ετοιμασία και τήρηση ευρετηρίου περιεχομένων για κάθε φάκελο).

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι το Γραφείο Στελέχωσης έχει προχωρήσει στη διαδικασία οργάνωσης των προσωπικών φακέλων, άρχισε η ετοιμασία ευρετηρίου περιεχομένων για κάθε φάκελο και για τους φακέλους που ετοιμάστηκε ευρετήριο, όλα τα έγγραφα αριθμούνται πριν αρχειοθετηθούν.

(στ) Αποκοπή φόρου εισοδήματος από επιδόματα. Το Πανεπιστήμιο με βάση συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης και της ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ., παραχωρεί στο προσωπικό του Ανώτερου Τεχνολογικού Ινστιτούτου και του Ανώτερου Ξενοδοχειακού Ινστιτούτου Κύπρου, που έχει ενταχθεί στο Πανεπιστήμιο και ταξιδεύει στη Λεμεσό, κατ' αποκοπή επίδομα οδοιπορικών ύψους €427 (£250) τον μήνα, το οποίο αναθεωρείται ανά

διετία, καθώς και με βάση τις Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, αποζημίωση στον Πρόεδρο και τα Μέλη της ΔΕ του Πανεπιστημίου.

Όπως διαπιστώθηκε, το Πανεπιστήμιο συνέχισε να καταβάλλει τα πιο πάνω ποσά στους δικαιούχους, χωρίς αποκοπή φόρου εισοδήματος παρά τη δέσμευση στην απαντητική επιστολή του Πανεπιστημίου προς την επιστολή της Υπηρεσίας μας για τον έλεγχο των ετών 2005 - 2007, ημερ. 23.5.2011, ότι θα αποτείνεται στον Έφορο Φόρου Εισοδήματος για εξασφάλιση της σύμφωνης γνώμης του σχετικά με το πιο πάνω θέμα. Σημειώνεται ότι η λειτουργία της ΔΕ του Πανεπιστημίου τερματίστηκε με τον διορισμό από 29.2.2012 του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, ο Πρόεδρος και τα μέλη του οποίου λαμβάνουν έκτοτε το εν λόγω επίδομα.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου εξέφρασε την άποψη ότι δεν πρέπει να γίνει αποκοπή φόρου εισοδήματος καθότι κάτι τέτοιο θα μειώσει το επίδομα αυτό.

Η Υπηρεσία μας δεν εξέφρασε την άποψη ότι το εν λόγω επίδομα είναι φορολογητέο αλλά ότι γι' αυτό πρέπει να γνωματεύσει η αρμόδια αρχή που είναι ο Έφορος Φόρου Εισοδήματος και εν πάση περιπτώσει θεωρεί ότι η καταβολή Φόρου Εισοδήματος είναι υποχρέωση των φορολογουμένων και δεν αποτελεί μείωση του εισοδήματος. Ως εκ τούτου, εξακολουθεί να έχει την άποψη ότι το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να αποταθεί στον Έφορο Φόρου Εισοδήματος για εξασφάλιση της σύμφωνης γνώμης του δεδομένου ότι το Πανεπιστήμιο έχει ευθύνη για αποκοπή του νενομισμένου φόρου εισοδήματος από τα επιδόματα (εάν ισχύει).

(ζ) Αποκοπή φόρου εισοδήματος για τους κατοίκους εξωτερικού. Σημειώνεται ότι, για τους κατοίκους εξωτερικού, σύμφωνα με τον περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο του 2002-2012 (Ν.118(I)/2002), άρθρο 23, θα πρέπει να αποκόπτεται φόρος εισοδήματος προς 10%.

Όπως μας πληροφόρησε ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, από το 2009 και μετά, το Πανεπιστήμιο προβαίνει σε αποκοπή φόρου εισοδήματος προς 10% για κατοίκους εξωτερικού, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία (Ν.118(I)/2002).

(η) Θέματα αδειών.

(i) Άδεια ασθένειας των παιδιών του διοικητικού προσωπικού. Το ΑΠΣ, κατά τη συνεδρία του, ημερ. 20.2.2009, αποφάσισε όπως 8 από τις 34 ημέρες που παραχωρούνται στο διοικητικό προσωπικό ως άδεια ασθένειας με πιστοποιητικό ιατρού, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε περιπτώσεις ασθένειας παιδιού μέχρι 12 ετών, νοουμένου ότι παρουσιάζεται πιστοποιητικό ασθένειας του παιδιού. Η απόφαση είχε αναδρομική ισχύ από 1.1.2009.

Η πιο πάνω απόφαση δεν συνάδει με τη νομοθεσία του Πανεπιστημίου Κύπρου η οποία ισχύει κατ' αναλογία και για το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο, ελλείψει δικής του νομοθεσίας. Σύμφωνα με την πιο πάνω νομοθεσία, τα ωφελήματα του προσωπικού περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τις καθορισμένες στη δημόσια υπηρεσία άδειες. Οι περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Χορήγηση Αδειών) Κανονισμοί δεν περιλαμβάνουν πρόνοια για τις περιπτώσεις ασθένειας παιδιού και οποιαδήποτε διαφοροποίηση θα πρέπει να γίνει μέσω της νομοθεσίας του Πανεπιστημίου και μέχρι τότε, εφόσον η απόφαση δεν έχει νομική βάση θα πρέπει να ανακληθεί.

(ii) Άδειες ανάπαυσης διοικητικού προσωπικού. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, το Πανεπιστήμιο μέχρι την έκδοση σχετικών Κανονισμών, εφαρμόζει, τηρουμένων των αναλογιών, τις συναφείς διατάξεις του περί Πανεπιστημίου Κύπρου Νόμου και τους δυνάμει τούτου εκδοθέντες Κανονισμούς. Κατά συνέπεια, το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να εφαρμόζει τους Κανονισμούς που ισχύουν για το Πανεπιστήμιο Κύπρου και συγκεκριμένα την Κ.Δ.Π.162/1990 (όπως αναθεωρήθηκε μέχρι το 2008). Ο σχετικός Κανόνας 14(1) αναφέρει ότι «Οι απολαβές και τα ωφελήματα των υπαλλήλων περιλαμβάνουν τον μισθό, τα εκάστοτε καθορισμένα επιδόματα, τα ωφελήματα αφυπηρέτησης που καθορίζονται στον σχετικό νόμο, τις καθορισμένες στη δημόσια υπηρεσία άδειες και το δικαίωμα ιατρικής περίθαλψης, όπως θα καθοριστούν».

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι από το 2010 το Πανεπιστήμιο παραμένει κλειστό κατά την εβδομάδα του Δεκαπενταύγουστου, μετά από έγκριση της ΔΕ για τα έτη 2010 και 2011 και με τη συμπερίληψη ανάλογης πρόνοιας στη Συλλογική Σύμβαση για τα έτη 2012-2014.

Σημειώνεται ότι η εβδομάδα αυτή δεν αφαιρείται από την ετήσια άδεια του κάθε υπαλλήλου, με αποτέλεσμα το διοικητικό προσωπικό να επωφελείται 4 ή 5 ημέρες ανά έτος (ανάλογα εάν η 15^η Αυγούστου εμπίπτει σε Σαββατοκυρίακο) επιπρόσθετα των ετήσιων αδειών που δικαιούται με βάση τη νομοθεσία του Πανεπιστημίου (εφαρμόζονται κατ' αναλογία οι καθορισμένες στη δημόσια υπηρεσία άδειες).

Εσωτερικός έλεγχος. Παρατηρήθηκαν αρκετές ελλείψεις και αδυναμίες, τόσο στην οικονομική διαχείριση, όσο και στην πλήρη συμμόρφωση προς τις διατάξεις των Νόμων και των συναφών Κανονισμών και Κανόνων. Πολλές αδυναμίες αποδίδονται στη λήψη αποφάσεων από μη εξουσιοδοτημένα όργανα του Πανεπιστημίου, στην απουσία συγκεκριμένων συστημάτων, διαδικασιών και παρακολούθησης, στη μη ρύθμιση διαφόρων θεμάτων με βάση τον Νόμο του Πανεπιστημίου και στη μη συμμόρφωση με τις Οδηγίες, Κανόνες, Κανονισμούς και Νόμους του Πανεπιστημίου. Οι ακόλουθες παράγραφοι, καθώς και οι παράγραφοι που αναφέρονται στα θέματα της ετοιμασίας των οικονομικών καταστάσεων, της παρακολούθησης του Προϋπολογισμού, των αποδοχών του προσωπικού και των ενοικίων, είναι ενδεικτικές.

(α) Συνολικό και κατά κεφαλή κόστος των φοιτητικών εστιών. Σύμφωνα με τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής ενοίκων για διαμονή σε φοιτητικές εστίες ή διαμερίσματα που διαχειρίζεται το Πανεπιστήμιο τα οποία εγκρίθηκαν στην συνεδρία της ΔΕ ημερ. 17.6.2009, το ενοίκιο που εισπράττεται από τους φοιτητές του Πανεπιστημίου για ενοικίαση των φοιτητικών εστιών, καλύπτει γύρω στο 50% του κόστους ενοικίασης που καταβάλλει το Πανεπιστήμιο. Πέρα από το ενοίκιο, το Πανεπιστήμιο καταβάλλει και όλα τα υπόλοιπα έξοδα που προκύπτουν από την ενοικίαση των κτιρίων όπως ηλεκτρισμό, νερό, υπηρεσίες διαδικτύου, κοινόχρηστα, αλλά και έμμεσα έξοδα όπως διοικητικά έξοδα για τη διαχείριση των εστιών.

Όπως παρατηρήθηκε, δεν τηρούνται από το Πανεπιστήμιο στοιχεία για το συνολικό και το κατά μέσο όρο κόστος των φοιτητικών εστιών, στοιχεία χρήσιμα για τυχόν επαναξιολόγηση της χρέωσης ενοικίου στους φοιτητές.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι, στο νέο λογισμικό που τώρα παραμετροποιείται, θα τηρούνται πλήρη στοιχεία ως προς την οικονομική διαχείριση των φοιτητικών εστιών και ότι ο λόγος για τον οποίο δεν έγινε μέχρι τώρα είναι η αδυναμία τήρησης τόσο αναλυτικών στοιχείων χωρίς κατάλληλο λογισμικό.

(β) Μεταφορά εργαστηριακού εξοπλισμού από το Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο (ΑΤΙ) στο Πανεπιστήμιο. Μετά από αίτημα του Πανεπιστημίου προς το ΥΠΠ για μεταφορά του εξοπλισμού του ΑΤΙ στο Πανεπιστήμιο το θέμα προωθήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς το Υπουργικό Συμβούλιο και εγκρίθηκε στη συνεδρία του στις 23.9.2009. Σχετικές είναι οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 69.338 και 69.781, ημερ. 23.9.2009 και 23.12.2009, αντίστοιχα.

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι παραλήφθηκε κάποιος εξοπλισμός από το Πανεπιστήμιο μεταξύ Ιουνίου και Οκτωβρίου 2011, με βάση έντυπα Γεν. 32Α που έχει στην κατοχή του το Πανεπιστήμιο, χωρίς όμως αναφορά σε χρηματική αξία. Ως εκ τούτου, ο εξοπλισμός δεν καταχωρίστηκε στο μητρώο περιουσίας. Όπως διαπιστώθηκε, το Λογιστήριο δεν έχει όλες τις πληροφορίες για τον χώρο στον οποίο τοποθετήθηκε ο εξοπλισμός που παραλήφθηκε. Αφού εντοπιστεί ο εξοπλισμός, ανέφερα ότι θα πρέπει να εκτιμηθεί η αξία του και καταχωριστεί κατάλληλα.

(γ) Μητρώο Αγωγών. Από τον έλεγχο των εκκρεμουσών νομικών υποθέσεων, διαπιστώθηκε ότι εξακολουθεί να μην τηρείται Μητρώο Αγωγών από το Πανεπιστήμιο.

(δ) Μηχανογράφηση – Αδυναμίες. Από έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία Ελέγχου Μηχανογραφικών Συστημάτων της Υπηρεσίας μας, διαπιστώθηκαν διάφορες αδυναμίες σε ότι αφορά στη λειτουργία του

μηχανογραφικού συστήματος του Πανεπιστημίου που αφορούν κυρίως στην ασφάλεια του συστήματος και των δεδομένων που καταχωρίζονται σ' αυτό.

Ερευνητικά Προγράμματα. Από τον έλεγχο των ερευνητικών προγραμμάτων διαπιστώθηκαν οι ακόλουθες αδυναμίες και ελλείψεις:

(α) Κανόνες έρευνας και Κανόνες για εναρκτήρια χρηματοδότηση. Στην επιστολή μας προς το Πανεπιστήμιο για τις οικονομικές καταστάσεις για τα έτη 2005-2007, ημερ. 10.3.2011, αναφερθήκαμε λεπτομερώς στις ελλείψεις και αδυναμίες των πιο πάνω Κανόνων, κάνοντας συγκεκριμένες εισηγήσεις. Στην απαντητική επιστολή του το Πανεπιστήμιο, ημερ. 23.5.2011, μας ενημέρωσε ότι τα σχόλια και οι εισηγήσεις μας θα προωθούνταν στη νεοσυσταθείσα Επιτροπή Κανόνων και Κανονισμών για μελέτη και τυχόν βελτίωση των υφιστάμενων Κανόνων.

Επειδή, όπως διαπιστώθηκε, οι υφιστάμενοι Κανόνες έρευνας δεν έχουν ακόμη τροποποιηθεί, έγιναν και πάλιν συγκεκριμένες εισηγήσεις για βελτίωσή τους, με απώτερο στόχο να διευκολύνεται η ορθολογιστική διαχείριση των ερευνητικών προγραμμάτων.

(i) Έγκριση των Κανόνων και άλλων εγγράφων από την Προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή (ΠΔΕ). Στους Κανόνες που αφορούν στα εσωτερικά και εξωτερικά ερευνητικά προγράμματα και στους Κανόνες για την εναρκτήρια χρηματοδότηση, καθώς και στο έγγραφο για τη διαχείριση προγραμμάτων εξωτερικής χρηματοδότησης δεν αναφέρεται η έγκριση της ΠΔΕ. Εισηγηθήκαμε όπως αναγραφεί σε όλους τους Κανόνες η έγκριση της ΠΔΕ για την έκδοσή τους, καθώς και για τυχόν τροποποίησή τους.

Ενώ αποφασίστηκε νέα διαδικασία υποβολής και αξιολόγησης τελικής έκθεσης προγραμμάτων εσωτερικής χρηματοδότησης και λήφθηκαν αποφάσεις από την ΠΔΕ για τη διαχείριση των εσωτερικών και εξωτερικών ερευνητικών προγραμμάτων, αυτά δεν έχουν ενσωματωθεί στους Κανόνες της Έρευνας.

(ii) Κοινοποίηση στοιχείων στην Υπηρεσία Έρευνας και Διεθνούς Συνεργασίας (ΥΕΔΣ). Στους Κανόνες θα πρέπει να καθορίζεται ποια συγκεκριμένα στοιχεία πρέπει να κοινοποιούνται από τους υπεύθυνους προγραμμάτων προς την ΥΕΔΣ, πριν την έναρξη, κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά τη λήξη του προγράμματος, έτσι ώστε να ενημερώνεται ορθά το μητρώο και οι φάκελοι των ερευνητικών προγραμμάτων και να διευθετείται, σύμφωνα με τους Κανόνες, τυχόν χρηματικό υπόλοιπο στο λογαριασμό κάθε προγράμματος.

Όπως μας πληροφόρησε ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, η Επιτροπή Έρευνας ενέκρινε διαδικασία υποβολής, έγκρισης και διαχείρισης Προγραμμάτων. Η διαδικασία αφορά στις υποχρεώσεις των υπεύθυνων ακαδημαϊκών προς την ΥΕΔΣ, πριν την υποβολή μιας ερευνητικής πρότασης και μετά την έγκριση αυτής, μετά την υπογραφή των Συμβολαίων με τον χρηματοδότη και κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Ερευνητικού Προγράμματος. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι η συγκεκριμένη διαδικασία θα πρέπει να ενσωματωθεί στους Κανόνες του Πανεπιστημίου.

(iii) Ενδιάμεσες και τελικές εκθέσεις. Οι Κανόνες θα πρέπει να προνοούν την υποβολή από τον υπεύθυνο ερευνητή και την παρακολούθηση υποβολής από την ΥΕΔΣ όλων των ενδιάμεσων και τελικών εκθέσεων για κάθε ερευνητικό πρόγραμμα.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι, η υποβολή των Εκθέσεων Προόδου και Αναφοράς των Εξωτερικά Χρηματοδοτούμενων Ερευνητικών Έργων στην ΥΕΔΣ, για σκοπούς ενημέρωσης και παρακολούθησης της προόδου των Έργων, αποτελεί υποχρέωση των ακαδημαϊκών, διαδικασία η οποία έχει ήδη εγκριθεί από τα αρμόδια σώματα του Πανεπιστημίου.

(iv) Συνοπτική έκθεση. Οι Κανόνες των εξωτερικών προγραμμάτων προνοούν την ετοιμασία από την ΥΕΔΣ σύντομης έκθεσης πεπραγμένων για το οικονομικό μέρος, η οποία υποβάλλεται, τουλάχιστον ανά έτος, στην Επιτροπή Έρευνας. Όπως διαπιστώθηκε, τέτοια έκθεση δεν ετοιμάζεται.

Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι οι Κανόνες τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών προγραμμάτων, θα πρέπει να προνοούν την ετοιμασία μιας συνοπτικής έκθεσης με τη λήξη κάθε ακαδημαϊκού έτους, τόσο για την πρόοδο των προγραμμάτων όσο και για την οικονομική διαχείρισή τους, η οποία να υποβάλλεται στην Επιτροπή Έρευνας για ενημέρωση και τυχόν απόψεις.

- (iv) **Κανόνες για εναρκτήρια χρηματοδότηση.** Οι σχετικοί Κανόνες δεν καθορίζουν τις αρμοδιότητες της ΥΕΔΣ και του Λογιστηρίου.

Όπως μας πληροφόρησε ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, οι αρμοδιότητες της ΥΕΔΣ και του Λογιστηρίου για τη Διαχείριση Προγραμμάτων Εσωτερικής Χρηματοδότησης είναι ρητά καταγεγραμμένες σε σχετικό έγγραφο.

Εισηγήθηκαμε όπως οι εισηγήσεις μας εξεταστούν από το Συμβούλιο με βάση τη γενική πολιτική του Πανεπιστημίου και σε συνδυασμό με τους ήδη υπάρχοντες Κανόνες και έγγραφα, να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο σύνολο Κανόνων.

- (β) **Αρχειοθέτηση φακέλων ΥΕΔΣ.** Παρατηρήθηκαν αδυναμίες ως προς την αρχειοθέτηση των εγγράφων στους φακέλους των προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι τα αρχειοθετημένα έγγραφα δεν είναι αριθμημένα και ότι κάθε έγγραφο που αρχειοθετείται στο φάκελο δεν σημειώνεται κατά σειρά λήψεως/αποστολής σε φύλλο σημειωμάτων.

Οι πιο πάνω αδυναμίες δημιουργούν δυσκολίες στον εντοπισμό των εγγράφων με κίνδυνο να οδηγήσουν και σε λανθασμένες ενέργειες κατά το χειρισμό διαφόρων θεμάτων.

- (γ) **Εξωτερικό ερευνητικό πρόγραμμα «Δείκτες για την πιστοποίηση της ποιότητας και αυθεντικότητας τροφίμων με EPR».** Το πιο πάνω πρόγραμμα, με το ακρώνυμο EPR, θα χρηματοδοτείτο από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας (ΙΠΕ). Για τους λόγους που επεξηγούνται πιο κάτω, το ΙΠΕ τελικά δεν επιχορήγησε τον εξοπλισμό του προγράμματος, του οποίου το κόστος ύψους €453.664 επωμίστηκε εξολοκλήρου το Πανεπιστήμιο.

Το πρόγραμμα είχε ημερομηνία έναρξης την 31.12.2008 και λήξης την 31.12.2012. Ζητήθηκε εννιάμηνη παράταση, η οποία εγκρίθηκε, κατ' εξαίρεση, από το ΙΠΕ.

Συνεργαζόμενος φορέας ήταν το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε €385.373, εκ των οποίων οι €320.815 θα ήταν η χρηματοδότηση προς το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο και οι €64.558 προς το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Στις 3.2.2009, το ΙΠΕ είχε εμβάσει στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο το ποσό των €38.537, το οποίο ισοδυναμεί με το 10% του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος. Από το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο οι πρώτες δαπάνες πραγματοποιήθηκαν το 2012 και δεν σχετίζονταν με τον εξοπλισμό. Για τους σκοπούς του προγράμματος θα αγοράζοταν εξοπλισμός κόστους €453.664 (€394.490 πλέον €59.174 για ΦΠΑ).

Όπως, όμως, διαπιστώθηκε, λόγω κακού προγραμματισμού και λανθασμένων χειρισμών, το Πανεπιστήμιο αναγκάστηκε να καλύψει ολόκληρο το κόστος του εξοπλισμού, ύψους €453.664.

Πιο συγκεκριμένα, οι λόγοι για τους οποίους αναγκάστηκε το Πανεπιστήμιο να επωμιστεί το πιο πάνω κόστος, αναφέρονται πιο κάτω:

- (i) Σύμφωνα με την αλληλογραφία στο φάκελο του προγράμματος που τηρείται στο Λογιστήριο, αλλά και από τα πρακτικά της ΔΕ, η οποία κλήθηκε να πάρει αποφάσεις για τα θέματα που προέκυψαν, υπήρξε καθυστέρηση στην προμήθεια και εγκατάσταση του εξοπλισμού, με αποτέλεσμα να μειωθεί η περίοδος απόσβεσης που θα κάλυπτε το ΙΠΕ και το Πανεπιστήμιο να πρέπει να καλύψει τη διαφορά. Από υπολογισμούς του Λογιστηρίου, το επιπρόσθετο ποσό που θα έπρεπε να καταβάλει το Πανεπιστήμιο ανέρχεται σε €106.107 περίπου.
- (ii) Σύμφωνα με τους κανονισμούς του προγράμματος, το ΙΠΕ για να καταβάλει τις δόσεις θα πρέπει να του προσκομίζεται το πιστοποιητικό συμβατότητας και να ολοκληρωθεί το έργο. Όπως, όμως, φαίνεται

από την αλληλογραφία στο φάκελο, στις 21.2.2011, το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας, αφού εξέτασε το αίτημα, ημερ. 17.9.2010, για έκδοση πιστοποιητικού συμβατότητας, απάντησε ότι αδυνατούσε να εκδώσει το εν λόγω πιστοποιητικό, επεξηγώντας τους λόγους οι οποίοι αφορούσαν σε αδυναμίες στα έγγραφα προσφοράς και στην αξιολόγηση που έγινε (έγινε από ακαδημαϊκούς του Τμήματος της υπεύθυνης ερευνήτριας). Στις 6.4.2011, η ερευνήτρια με σημείωμα της προς την Επιτροπή Έρευνας ζήτησε όπως το Πανεπιστήμιο εξοφλήσει το τιμολόγιο του προμηθευτή του εξοπλισμού, αφού το ΙΠΕ δεν θα κατέβαλλε τη χρηματοδότηση. Το Πανεπιστήμιο αναγκάστηκε να καταβάλει το ποσό των €453.664 στον προμηθευτή του εξοπλισμού. Το ποσό καταβλήθηκε στο μεγαλύτερο του μέρος (€326.117) από το κονδύλι 4/414: Κεφαλαιουχικές δαπάνες/εξοπλισμός εργαστηρίων και ένα μικρότερο μέρος (€127.547) από το κονδύλι 3/319 «Ερευνητικές και άλλες δραστηριότητες», το οποίο αφορά σε εσωτερικά ερευνητικά προγράμματα.

Όπως μας πληροφόρησε ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου, για σκοπούς αποφυγής επανάληψης παρόμοιων περιπτώσεων, πριν την υποβολή των Ερευνητικών Προτάσεων, τηρείται από την ΥΕΔΣ, στη βάση των διαδικασιών και αποφάσεων που λήφθηκαν από την τότε Προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή, συγκεκριμένη διαδικασία.

Διαχειριστική Χρέωση. Σκοπός της διαχειριστικής χρέωσης είναι η κάλυψη των διαχειριστικών εξόδων, για τη χρήση της υποδομής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου κατά τη διεξαγωγή ερευνητικών προγραμμάτων ή την παροχή υπηρεσιών.

Ωστόσο, σύμφωνα με την εγκύκλιο για τη διαχειριστική χρέωση προγραμμάτων εξωτερικής χρηματοδότησης και τον καταμερισμό σε επιμέρους ταμεία, το 40% της διαχειριστικής χρέωσης που χρεώνεται από το Πανεπιστήμιο πιστώνεται στο Ταμείο Έρευνας και Ανάπτυξης, το 20% στο Ταμείο Απόσβεσης Εξοπλισμού, το 20% στο Ταμείο του Τμήματος από το οποίο προέρχεται ο ερευνητής και το υπόλοιπο 20% στον υπεύθυνο ερευνητή.

Όπως διαπιστώνεται, παρόλο ότι το Πανεπιστήμιο θα έπρεπε να παρακρατεί ολόκληρο το ποσό της διαχειριστικής χρέωσης, όπως προκύπτει από τον σκοπό της, εντούτοις κανένα ποσό δεν παρακρατείται από το Πανεπιστήμιο για κάλυψη διαχειριστικών εξόδων.

Η Υπηρεσία μας έχει την άποψη ότι, εφόσον η διαχειριστική χρέωση γίνεται λόγω της χρήσης της υποδομής του Πανεπιστημίου, θα πρέπει να διατίθεται ολόκληρο το ποσό για κάλυψη των δαπανών που σχετίζονται με τη χρήση της υποδομής, όπως μισθοδοσία προσωπικού, συντηρήσεις εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για την έρευνα, προμήθεια γραφικής ύλης, λειτουργικά έξοδα κ. ά. και η έρευνα να ενισχύεται μέσω των κατάλληλων Κονδυλίων του Προϋπολογισμού, αφού αυτά εγκριθούν με βάση τη διαδικασία έγκρισης του Προϋπολογισμού του Πανεπιστημίου.

Η Υπηρεσία μας σημειώνει συναφώς ότι η πιο πάνω τακτική εμπεριέχει κινδύνους, ιδίως σε περιόδους οικονομικής στενότητας, αφού τα έσοδα προδεδεσμένονται, ασχέτως αν, λόγω της οικονομικής κρίσης, οι προτεραιότητες αλλάζουν.

Ο Προεδρεύων του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου μάς πληροφόρησε ότι παρέπεμψε το θέμα στην Συγκλητική Επιτροπή Έρευνας.

Ασφάλεια κτιρίων. Διαπιστώθηκε ότι το κτίριο στο οποίο στεγάστηκε το Λογιστήριο δεν διαθέτει έξοδο κινδύνου.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί αναγκαίο όπως εξεταστεί ότι όλα τα κτίρια που χρησιμοποιούνται από το Πανεπιστήμιο πληρούν τα ενδεδειγμένα από τις αρμόδιες αρχές μέτρα ασφάλειας χρήσης τους.

4.66 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Μέρος Α

Έλεγχος οικονομικών καταστάσεων. Οι οικονομικές καταστάσεις για το 2012, έχουν ελεγχθεί από ιδιώτες ελεγκτές, σύμφωνα με το άρθρο 49(2) των περί Αξιών και Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου Νόμων. Με

βάση το ίδιο άρθρο, η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει διενεργήσει επιπρόσθετο οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο.

(α) Αποτελέσματα έτους. Οι οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2012 παρουσίασαν έλλειμμα ύψους €1.432.786 σε σύγκριση με έλλειμμα €1.975.821 το 2011. Η αύξηση του ελλείμματος οφείλεται στη μείωση των εσόδων όπως φαίνεται πιο κάτω.

(β) Έσοδα. Τα έσοδα από εργασίες του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) ανήλθαν το 2012 σε €3.751.515 σε σύγκριση με €3.653.029 το 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση ύψους €98.486 ή ποσοστό 2,7%. Η αύξηση των εσόδων από εργασίες οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από ετήσιες συνδρομές κατά €134.156. Το ΧΑΚ παρουσίασε επίσης έσοδα από τόκους ύψους €662.924 το 2012 σε σύγκριση με €699.601 το 2011.

(γ) Έξοδα. Τα έξοδα του ΧΑΚ για το 2012, μη περιλαμβανομένης της φορολογίας, ανήλθαν σε €5.842.753 σε σύγκριση με €6.304.058 για το 2011, δηλαδή παρουσίασαν μείωση ύψους €461.305 ή ποσοστό 7,32%, που οφείλεται κυρίως στη μείωση του κόστους υπηρεσιών (που αποτελείται από μισθούς, μισθωτές υπηρεσίες, συνεισφορές του εργοδότη και ωφελήματα προσωπικού) κατά €173.928, στη μείωση των αμοιβών νομικών και άλλων εμπειρογνομόνων κατά €173.806 και στη μείωση του κόστους των συνδρομών και συνεδρίων εξωτερικού κατά €54.677.

Απομείωση καταθέσεων. Ως αποτέλεσμα της απόφασης του Eurogroup ημερ. 25.3.2013 και των σχετικών διαταγμάτων της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου αναφορικά με την αναδιάρθρωση της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου και της απομείωσης μεγάλου ποσού καταθέσεων, το ΧΑΚ κατά το 2013 απώλεσε ποσό ύψους €444.775 (ποσοστό 27,5%) από τις καταθέσεις του στη Λαϊκή Τράπεζα ενώ ποσό ύψους €211.049 (ποσοστό 37,5%) από τις καταθέσεις του στην Τράπεζα Κύπρου έχει μετατραπεί σε μετοχές κατηγορίας 'Α' της Τράπεζας Κύπρου, ποσό ύψους €126.629 (ποσοστό 22,5%) παρέμεινε ως πρόβλεψη για μετατροπή σε μετοχές και ποσό ύψους €168.839 (ποσοστό 30%) παραμένει δεσμευμένο.

Προσωπικό - Μισθοί και επιδόματα. Το ΧΑΚ εργοδοτούσε 80 υπαλλήλους στις 31.12.2012 (55 μόνιμους, 23 έκτακτους και 2 ωρομίσθιους), όπως και το 2011. Οι συνολικές δαπάνες για μισθούς, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές στα διάφορα Ταμεία ανήλθαν σε €3.664.641 σε σύγκριση με €3.840.124 το 2011. Η μείωση της δαπάνης κατά €175.483 ή ποσοστό 4,57% οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μείωση της εισφοράς στο Ταμείο Συντάξεως Καθορισμένων Ωφελημάτων που προέκυψε μετά από αναλογιστική μελέτη.

Ιδιωτικοποίηση ΧΑΚ. Όπως αναφέραμε και στην Ετήσια μας Έκθεση για το 2011, το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά τη συνεδρία του ημερ. 20.12.2011, αποφάσισε και εξουσιοδότησε τον Υπουργό Οικονομικών να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για μετοχοποίηση και ιδιωτικοποίηση του ΧΑΚ. Στην Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού ημερ. 29.2.2012, αναφέρεται ότι η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου θα υλοποιείτο σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο αφορά στη μετοχοποίηση του οργανισμού μέσω της ετοιμασίας σχετικού νομοσχεδίου για τη λειτουργία του ΧΑΚ ως νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με μόνο μέτοχο το κράτος και το δεύτερο στάδιο αφορά στην ιδιωτικοποίηση. Αναφέρεται επίσης ότι, στα πλαίσια υλοποίησης των πιο πάνω σταδίων, το Κράτος προτίθεται να προβεί σε διαβουλεύσεις με τους εμπλεκόμενους φορείς και να προσλάβει συμβούλους για διερεύνηση και ανεύρεση της πιο πρόσφορης για το δημόσιο μεθόδου ιδιωτικοποίησης και αποτίμησης της αξίας του ΧΑΚ.

Όπως ανέφερε σε ηλεκτρονικό σημείωμα του ο Γενικός Διευθυντής του ΧΑΚ, ημερ. 1.3.2012, προς τον Πρόεδρο και τα Μέλη του Συμβουλίου, ενημερώθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών ότι έχει ανατεθεί σε Έλληνα εμπειρογνώμονα για νομικά θέματα η μελέτη και η ετοιμασία νομοσχεδίου για μετοχοποίηση του ΧΑΚ. Σε συνεδρία του Συμβουλίου ημερ. 3.9.2012 ο Πρόεδρος ενημέρωσε τα μέλη ότι σε συνάντηση του με τον Υπουργό Οικονομικών ενημερώθηκε ότι το θέμα της ιδιωτικοποίησης του ΧΑΚ προς το παρόν παραμένει στάσιμο.

Από πλευράς του το ΧΑΚ σε συνεδρία του Συμβουλίου ημερ. 26.11.2012 αποφάσισε όπως το θέμα αυτό συζητηθεί προκαταρκτικά και με τους ελεγκτές του ΧΑΚ για σκοπούς έγκαιρης προετοιμασίας του ΧΑΚ

αφού αναμενόταν η ιδιωτικοποίηση να προχωρήσει σε μεσοπρόθεσμο χρονικό πλαίσιο. Επιπρόσθετα, με επιστολή του το Υπουργείο Οικονομικών, ημερ. 1.3.2013, ενημέρωσε τον Γενικό Διευθυντή του ΧΑΚ ότι το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας έχει αναλάβει από κοινού με το Υπουργείο Οικονομικών την αποτίμηση των εργασιών και των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων και προοπτικών συγκεκριμένων οργανισμών δημοσίου δικαίου, ένας εκ των οποίων είναι και το ΧΑΚ. Υποθέτουμε ότι μετά τις νέες εξελίξεις που αφορούν στην πρώην Λαϊκή Τράπεζα και στην Τράπεζα Κύπρου και με την επακόλουθη μείωση των συναλλαγών στο ΧΑΚ, η πιθανότητα εξεύρεσης πιθανού αγοραστή είναι απομακρυσμένη. Ζητήσαμε να ενημερωθούμε κατά πόσο υπάρχουν σχέδια για οποιεσδήποτε ενέργειες ή και συνεργασίες που θα αναβάθμιζαν το ΧΑΚ και κατά συνέπεια θα το καθιστούσαν πιο ελκυστικό.

Συνεδρίες Συμβουλίου. Όπως είχαμε αναφέρει και στην Ετήσια μας Έκθεση για το 2011, κατά τον έλεγχο μας στα πρακτικά των συνεδριών του Συμβουλίου του ΧΑΚ, τόσο για το 2011 όσο και για το 2012, παρατηρήθηκε ότι συγκεκριμένα μέλη απουσιάζουν συστηματικά από τις συνεδρίες του Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος του ΧΑΚ επισήμανε ότι οι απουσίες των μελών του Συμβουλίου από τις συνεδρίες δεν επηρεάζουν την καθόλα εύρυθμη λειτουργία του ΧΑΚ. Τα μέλη του Συμβουλίου ενημερώνονται στην ολότητά τους με τα Πρακτικά των συνεδριών του Συμβουλίου, τις σχετικές αποφάσεις, καθώς και για σειρά πρόσθετων θεμάτων που αφορούν στον Οργανισμό. Επίσης, σημείωσε ότι, όπως αναφέρεται στα Πρακτικά, οι απουσίες είναι δικαιολογημένες και όλα τα μέλη του Συμβουλίου του ΧΑΚ ενημερώνονται πλήρως μέσω ανταλλαγής απόψεων με τον Γενικό Διευθυντή και τα υπόλοιπα στελέχη του ΧΑΚ.

Παρόλα αυτά, όπως διαφάνηκε κατά τον έλεγχο μας, οι απουσίες αυτές δημιουργούν αχρείαστες καθυστερήσεις αφού εντοπίστηκαν περιπτώσεις στα πρακτικά όπου δεν υπήρχε απαρτία για να ληφθεί κάποια απόφαση.

Σχέδιο δράσης για αντιμετώπιση της υφιστάμενης χρηματιστηριακής κρίσης. Η σοβαρή οικονομική κρίση που περνά η χώρα μας είχε αρνητικό αντίκτυπο και στη χρηματιστηριακή αγορά με περιορισμό του επενδυτικού ενδιαφέροντος, ειδικά μετά τις αποφάσεις του Eurogroup ημερ. 25.3.2013.

Όπως αναφέρεται και σε επιστολή του Γενικού Διευθυντή του ΧΑΚ προς τον Διευθυντή Χρηματοδοτήσεων και Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομικών ημερ. 18.4.2013, μετά και τις δυσμενείς για την κυπριακή οικονομία εξελίξεις τον Μάρτιο 2013, το ΧΑΚ έχει αναπροσαρμόσει τον στρατηγικό/αναπτυξιακό του προσανατολισμό και έχει καταγράψει μια σειρά εισηγήσεων/πρωτοβουλιών ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα και μέσω αυτών να αναστραφεί όσο καθίσταται δυνατό το αρνητικό κλίμα που επικρατεί στην αγορά.

Οι εισηγήσεις επικεντρώνονται κυρίως στην εισαγωγή νέων εταιρειών και προϊόντων στο ΧΑΚ και συγκεκριμένα εταιρειών που θα αναλάβουν τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα υποδομής και ανασυγκρότησης που θα προωθηθούν από την Κυβέρνηση, εταιρειών του τομέα ενέργειας σε συνδυασμό και με μια πιθανή συνεργασία με το Χρηματιστήριο του Ισραήλ, εταιρειών που θα προκύψουν από το πρόγραμμα μετοχοποιήσεων/αποκρατικοποιήσεων της Κυβέρνησης, ομολόγων που θα εκδοθούν στα πλαίσια του Εθνικού Ταμείου Ανάπτυξης καθώς και Κυβερνητικών ομολόγων σε μελλοντικές εκδόσεις. Επίσης γίνεται εισηγήση για παραχώρηση φορολογικών κι' άλλων κινήτρων για την εισαγωγή εταιρειών στο Χρηματιστήριο, την άμεση εισαγωγή των νέων μετοχών της Τράπεζας Κύπρου μετά την ανακεφαλαιοποίηση της καθώς και των αξιών που θα προκύψουν από την ανακεφαλαιοποίηση των Συνεργατικών Ιδρυμάτων. Επίσης το ΧΑΚ, σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του ΧΑΚ, προωθεί την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων που αφορούν στα ακόλουθα:

- (α) Λειτουργία Χρηματιστηρίου Εμπορευμάτων.
- (β) Αγορά παραγωγών.
- (γ) Διαφοροποίηση/Αναθεώρηση των Αγορών του ΧΑΚ.
- (δ) Ανάπτυξη της υποδομής για ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων στο ΧΑΚ.
- (ε) Αναθεώρηση ιστοσελίδας του ΧΑΚ.

(στ) Παράλληλη εισαγωγή εταιρειών (dual-listing, cross-listing) New York Stock Exchange Euronext (NYSE Euronext).

(ζ) Εγγραφή στο ΧΑΚ συλλογικών επενδυτικών κεφαλαίων.

(η) Ανάπτυξη Δευτερογενούς Αγοράς Κυβερνητικών Χρεογράφων.

(θ) Διαπραγμάτευση μέσω ΧΑΚ των εξωχρηματιστηριακών παραγώγων.

Ο Πρόεδρος μάς ανέφερε ότι η πρόοδος στην υλοποίηση των αναπτυξιακών έργων δεν ήταν η αναμενόμενη λόγω καθυστερήσεων στη λήψη των απαραίτητων εγκρίσεων από την προηγούμενη Διοίκηση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Μέρος Β

Κοινή Πλατφόρμα Χρηματιστηρίου Αθηνών (ΧΑ) και ΧΑΚ. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις μας, η όλη συμφωνία της κοινής πλατφόρμας ΧΑ-ΧΑΚ αποδείχτηκε τελικά ετεροβαρής για το ΧΑΚ και το οδήγησε σε σημαντικό βαθμό εξάρτησης από το ΧΑ. Οι συνεχείς μειώσεις των χρεώσεων από μέρους του ΧΑ, χωρίς προηγούμενη διαβούλευση με το ΧΑΚ επηρέασαν αναπόφευκτα το ΧΑΚ, το οποίο για σκοπούς ανταγωνιστικότητας έχει προβεί σε ανάλογες μειώσεις των δικών του χρεώσεων. Το ΧΑΚ, όπως τελικά διαφάνηκε, ωφελήθηκε οικονομικά μόνο κατά το πρώτο έτος λειτουργίας της κοινής πλατφόρμας αφού ακολούθως υπήρξαν αρνητικές επιδράσεις με την απώλεια όγκου συναλλαγών λόγω της μεταφοράς μητρώων εταιρειών από το ΧΑΚ στο ΧΑ. Το φαινόμενο της μεταφοράς μητρώων και συναλλαγών από την Κύπρο στην Ελλάδα εταιρειών που είναι παράλληλα εισηγμένες στο ΧΑΚ και στο ΧΑ, επέφερε αρνητικές επιπτώσεις τόσο για το ΧΑΚ όσο και για την κυπριακή οικονομία γενικά.

Ως εκ τούτου, το ΧΑΚ εισηγήθηκε στο ΧΑ την αλλαγή του άρθρου 15 της σύμβασης σχετικά με την Κοινή Πλατφόρμα, αναφορικά με τα διαφυγόντα έσοδα και τον σχετικό διαμερισμό τους, όπου μετά από διαπραγματεύσεις, την 1.7.2009 υπογράφηκε πρόσθετη συμφωνία στη σύμβαση παροχής υπηρεσιών για υποστήριξη της λειτουργίας της αγοράς ΧΑΚ μέσω της Κοινής Πλατφόρμας, η οποία τέθηκε σε ισχύ αναδρομικά από την 1.4.2009. Με την πρόσθετη αυτή συμφωνία είχε επιτύχει το ΧΑΚ να λαμβάνει επιπλέον έσοδα.

Το 2011 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις για ευνοϊκότερους όρους για το ΧΑΚ σε μια προσπάθεια απάμβλυνσης των αρνητικών επιπτώσεων που είχε το ΧΑΚ λόγω της Κοινής Πλατφόρμας καθώς και διασφάλιση του δικαιώματος του ΧΑΚ για εγκατάλειψη της Κοινής Πλατφόρμας εάν θεωρηθεί αναγκαίο, λαμβάνοντας υπόψη και τις εξελίξεις όσον αφορά στην ελληνική οικονομία. Συγκεκριμένα το ΧΑΚ εξασφαλίζει μέχρι και το 2013 τη μη καταβολή της αύξησης του 5% στα έξοδα συντήρησης και στα δικαιώματα σύνδεσης με τη γραμμή ODL. Τον Ιούλιο 2012 υπογράφηκε αναθεωρημένη συμφωνία η οποία ισχύει από την 1.4.2012 και θα έχει διάρκεια πέντε έτη.

Τα καθαρά έσοδα του ΧΑΚ που προέκυψαν από τη λειτουργία της Κοινής Πλατφόρμας με το ΧΑ ανήλθαν, σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν από το ΧΑΚ, σε €57.512 για το 2012 (€127.352 για το 2011). Συγκεκριμένα τα συνολικά έσοδα από διασυνοριακές συναλλαγές ανήλθαν σε €244.119 το 2012 σε σύγκριση με €349.640 το 2011.

ΜΕΡΟΣ 5 - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΕΕ) ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Γενικά. Η Κύπρος με την εισδοχή της στην ΕΕ ως πλήρες μέλος, έχει πρόσβαση στα τρία από τα τέσσερα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και στο Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού και Αλιείας (ΧΜΠΑ), το οποίο αντικαταστάθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) τον Σεπτέμβριο του 2006. Επιπρόσθετα έχει πρόσβαση και στο Ταμείο Συνοχής, το οποίο χρηματοδοτεί μεγάλα έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος. Για τη νέα Προγραμματική Περίοδο (ΠΠ) 2007 – 2013 τα Διαρθρωτικά Ταμεία διαφοροποιούνται σε δύο, το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ. Το Ταμείο Συνοχής συγχρηματοδοτεί το πρόγραμμα Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα (με το ΕΤΠΑ).

Η υλοποίηση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (ΕΠ) για την Κύπρο για το έτος 2012, σχετίζεται με την ΠΠ 2007-2013.

Α. Προενταξιακή Βοήθεια, Μεταβατική Διευκόλυνση και Προγραμματική Περίοδος 2004 - 2006.

(α) Υλοποίηση. Συνοπτική εικόνα της αξιοποίησης των πόρων, όσον αφορά στα Προγράμματα της Προενταξιακής Βοήθειας, της Μεταβατικής Διευκόλυνσης και της ΠΠ 2004-2006, παρατίθεται πιο κάτω:

Πόροι από	Τελευταία Ημερ. Διενέργειας Πληρωμών	Προϋπολογ. έργων	Συνεισφορά		
			Ευρωπαϊκής Ένωσης	ΕΕ που έχει δαπανηθεί	% Απορρόφηση ς Κοινοτικής Συνεισφοράς
		€	€	€	
Προενταξιακή Βοήθεια	31.7.2006	28.148.747	19.722.710	14.750.012	74,79
Μεταβατική Διευκόλυνση	15.6.2010	19.979.823	18.600.000	16.639.530	89,46
Διαρθρωτικά Ταμεία	30.6.2009	129.217.493	55.195.870	58.667.910	106,29
Ταμείο Συνοχής	31.12.2010 (Σημ. 2)	87.414.365	54.014.695	54.963.805	101,76
	31.12.2009				
Σύνολο		264.760.428	147.533.275	145.021.257	98,30

Σημείωση 1: Ο πιο πάνω πίνακας δεν περιλαμβάνει την εκτέλεση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας "INTERREG" ύψους €8,6 εκ. περίπου (κοινοτική συνεισφορά €4,3 εκ.), η οποία συντονίζεται από Διαχειριστικές Αρχές άλλων χωρών, καθώς και άλλων μικρών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται απευθείας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σημείωση 2: Το ένα από τα δύο έργα που συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ταμείο Συνοχής, με τίτλο «Νέος Χώρος Υγειονομικής Ταφής και Σταθμοί Μεταφόρτωσης για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στις περιοχές της Λάρνακας και Αμμοχώστου», έλαβε παράταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2010 και η νέα ημερ. λήξης του ήταν η 31.12.2010 (αντί 31.12.2009).

(β) Κύριες Διαπιστώσεις για την Προενταξιακή Βοήθεια και τη Μεταβατική Διευκόλυνση. Από το σύνολο των ελέγχων που έχουν διεξαχθεί, σε σχέση με την Προενταξιακή Βοήθεια και Μεταβατική Διευκόλυνση, η πιο σημαντική διαπίστωση ήταν ότι υπήρχαν αξιόπιστα συστήματα οικονομικού ελέγχου γύρω από τις σχετικές δομές εφαρμογής, καθώς και αποτελεσματικά συστήματα λογιστικής και χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

(γ) Κύριες Διαπιστώσεις για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και Ταμείο Συνοχής/Προγραμματική Περίοδος 2004 – 2006.

- (i) Για έργα που αφορούν στα Διαρθρωτικά Ταμεία και στο Ταμείο Συνοχής για την ΠΠ 2004-2006, το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε με τρόπο που να

διασφαλίζεται η αποτελεσματική και ορθή χρησιμοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων.

- (ii) Το Γραφείο Προγραμματισμού, ως η Διαχειριστική Αρχή για την εφαρμογή των Προγραμμάτων που εμπίπτουν στα Διαρθρωτικά Ταμεία και στο Ταμείο Συνοχής, αναφέρει ότι δεν υπήρξε απώλεια ευρωπαϊκών πόρων από τα σχετικά Ταμεία, αφού δεν προέκυψε οποιαδήποτε υπέρβαση των προθεσμιών όπως αυτές καθορίζονται στους Κανονισμούς της Επιτροπής και με το κλείσιμο των Προγραμμάτων και την αποστολή της τελικής πιστοποίησης δαπανών για την ΠΠ 2004-2006 πιστοποιήθηκαν δαπάνες που ξεπέρασαν το 100% διασφαλίζοντας την πλήρη απορρόφηση των κοινοτικών πόρων. Αυτό αντικατοπτρίζεται και στα έγγραφα κλεισίματος και στη δήλωση περάτωσης των Προγραμμάτων της Αρχής Ελέγχου. Όπως μας ενημέρωσε ο Γενικός Διευθυντής του Γραφείου Προγραμματισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με επιστολές της επιβεβαίωσε το κλείσιμο όλων των ΕΠ της ΠΠ 2004-2006 με επιτυχία.
- (iii) Όπως επίσης μας πληροφόρησε ο Γενικός Διευθυντής του Γραφείου Προγραμματισμού, το οποίο είναι το Εθνικό Σημείο Επαφής των Προγραμμάτων Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III, σχετικά με τα Προγράμματα αυτά πιστοποιήθηκαν δαπάνες που ξεπέρασαν το 100% της αρχικής κατανομής διασφαλίζοντας την πλήρη απορρόφηση των κοινοτικών πόρων.

(δ) Έλεγχοι και Εκθέσεις, κατά το 2012, για Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και Ταμείο Συνοχής της Προγραμματικής Περιόδου 2004 – 2006.

Ετήσιες Σύνοψεις των Κρατών Μελών σε σχέση με τους ελέγχους γύρω από τη διάθεση των Ευρωπαϊκών Κονδυλίων. Σύμφωνα με το άρθρο 274 της Συνθήκης Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι οι πιστώσεις που βαρύνουν τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Οι επαναλαμβανόμενες αναφορές στις Δηλώσεις Αξιοπιστίας του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου σε σημαντικά επίπεδα σφάλματος και αδυναμίες των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, προκάλεσαν την ανησυχία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την αναγνώριση της ανάγκης για βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου των ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Ως αποτέλεσμα αυτής της ανάγκης, το Συμβούλιο μέσα από σχετική νομοθετική ρύθμιση τον Απρίλιο 2007, κατέστησε υποχρεωτικό όπως τα κράτη μέλη υποβάλλουν κάθε χρόνο μέχρι την 15^η Φεβρουαρίου ετήσια σύνοψη σε κατάλληλο Εθνικό Επίπεδο, όλων των διαθέσιμων λογιστικών ελέγχων και δηλώσεων, γύρω από τη διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Το 2013 ήταν η έκτη χρονιά που εφαρμόστηκε η πιο πάνω υποχρέωση και το Υπουργείο Οικονομικών ετοίμασε και απέστειλε στην ΕΕ, την Ετήσια Σύνοψη για τη διάθεση των Ευρωπαϊκών Πόρων που αφορούν στην Κύπρο για το 2012, προς συμμόρφωση με τον Κανονισμό.

Σ' αυτήν καταγράφονται οι πιστοποιημένες δαπάνες κατά Ενιαίο Έγγραφο Προγραμματισμού/ Προγραμματικό Έγγραφο είτε από πόρους της ΕΕ είτε του Κράτους ή του ιδιωτικού τομέα, καθώς και οι σχετικές εισπράξεις από την ΕΕ.

Πρόσθετα περιλαμβάνονται σε αυτή όλα τα αποτελέσματα των ελέγχων που διεξήχθησαν το 2012 σε σχέση με τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα/Έργα καθώς και Δήλωση Αξιοπιστίας από το Υπουργείο Οικονομικών.

Με βάση την Ετήσια Έκθεση Δραστηριοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2012, η Κύπρος ικανοποίησε όλες τις απαιτήσεις και εισηγήσεις της Επιτροπής ως προς το περιεχόμενο της Ετήσιας Σύνοψης για το 2012.

Με βάση τη συνολική ανάλυση του Υπουργείου Οικονομικών, που καταγράφεται στην Ετήσια Σύνοψη, το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για την περίοδο προγραμματισμού 2000 – 2006 είναι σύμφωνο με τις ισχύουσες κανονιστικές απαιτήσεις και λειτούργησε αποτελεσματικά για το έτος 2012 ώστε να διασφαλίζεται ευλόγως η ορθότητα της πιστοποίησης δαπανών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και να παρέχονται τα απαραίτητα εχέγγυα νομιμότητας και κανονικότητας των συναλλαγών.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην Ετήσια Έκθεση Δραστηριοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής για το 2012, αναφέρεται ότι, με βάση στοιχεία από τη Διεύθυνση Ελέγχου της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής, καθώς και από άλλες πηγές, προσφέρεται λογική διαβεβαίωση (reasonable assurance) ότι τα συστήματα που η Κύπρος χρησιμοποιεί για τη διάθεση ευρωπαϊκών πόρων για την ΠΠ 2004 – 2006, μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής λειτουργούν με επάρκεια. Αυτή η γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης δίνεται χωρίς οποιαδήποτε επιφύλαξη.

B. Προγραμματική Περίοδος 2007-2013.

Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης. Για την ΠΠ 2007 – 2013 το Κράτος εκπόνησε Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης το οποίο στοχοθετεί το όραμα και τις επιδιώξεις της οικονομίας (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) και καθορίζει τα μέτρα για την προώθηση και εφαρμογή τους. Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης βασίστηκε, όπως αναφέρεται σε αυτό, σε Περίγραμμα Στρατηγικής που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 5.9.2005. Είναι το πρώτο στρατηγικό σχέδιο που εκπονήθηκε, μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και έχει επταετή διάρκεια (συνάδει με την αντίστοιχη νέα ΠΠ της ΕΕ). Όπως αναφέρεται στο ίδιο το κείμενο του Σχεδίου, το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης περιλαμβάνει το σύνολο των μεσοπρόθεσμων αναπτυξιακών επιδιώξεων, με ανάλυση των αξόνων προτεραιότητας και των μέτρων για την υλοποίησή τους και για την ετοιμασία του λήφθηκαν υπόψη:

- (α) Οι Κυβερνητικοί στόχοι και το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, η οποία αποτελεί το ευρύ πρόγραμμα οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών μεταρρυθμίσεων της ΕΕ.
- (β) Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την ετοιμασία Εθνικών Στρατηγικών Πλαισίων Αναφοράς και Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.
- (γ) Το πρόγραμμα σύγκλισης για την υιοθέτηση του ευρώ.
- (δ) Οι δεσμεύσεις της Κυβέρνησης για την ολοκλήρωση της εναρμόνισης με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο.
- (ε) Οι βέλτιστες πρακτικές από άλλες χώρες.
- (στ) Οι απόψεις των κοινωνικών εταίρων οι οποίοι κλήθηκαν να εκφέρουν τη γνώμη τους.

Οι άξονες του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 2007 – 2013 είναι οι ακόλουθοι:

- (α) Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
- (β) Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας.
- (γ) Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.
- (δ) Αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος.
- (ε) Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.
- (στ) Προσβασιμότητα: επέκταση και βελτίωση βασικών υποδομών.
- (ζ) Συνεχής ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.
- (η) Ορθολογική και ισόρροπη χωρική και αγροτική ανάπτυξη.

Όπως αναφέρθηκε και στις Ετήσιες Εκθέσεις μας για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010 και 2011 η επιτυχής εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διαδικασία/μηχανισμό παρακολούθησης της εφαρμογής του. Αναφέρθηκε επίσης ότι οι εμπειρίες και διαπιστώσεις από τους ελέγχους που διεξάγει η Υπηρεσία μας στα Κυβερνητικά Τμήματα/Υπηρεσίες/Υπουργεία συμπίπτουν με τις απόψεις της ομάδας «Support for Improvement in Governance and Management» (SIGMA) όπως εκτίθενται στο Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης, σε ότι αφορά στη βασική αδυναμία της διαδικασίας προγραμματισμού, δηλαδή ότι υπάρχει κενό μεταξύ του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης και του ετήσιου Προϋπολογισμού, μέσω του οποίου υλοποιούνται οι διάφοροι στόχοι. Για να αποφευχθεί, όπως αναφέρεται στο Σχέδιο, τα δύο έγγραφα να παραμείνουν μια δήλωση επιθυμιών, απαιτείται μια αλυσιδωτή σχέση, η οποία αναμένεται να

επιτευχθεί μέσω του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε ότι θα πρέπει να δημιουργηθούν συγκεκριμένοι διοικητικοί μηχανισμοί μέσω των οποίων να βεβαιώνεται ότι τα αναπτυξιακά σχέδια των Κυβερνητικών Τμημάτων/Υπηρεσιών συνδέονται άμεσα με το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης και να εντοπίζονται και υλοποιούνται τυχόν αναγκαίες διαφοροποιήσεις. Η απουσία τέτοιου μηχανισμού παρακολούθησης αυξάνει τους κινδύνους μη επιτυχίας του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, σημειώθηκε ότι η υλοποίηση πολλών στόχων, ανεξάρτητα σε ποιο άξονα ανάπτυξης εμπίπτουν, προϋποθέτει τη συνεργασία και το συντονισμό διαφόρων Υπουργείων/Κυβερνητικών Τμημάτων/Υπηρεσιών και του ιδιωτικού τομέα, πράγμα που για να επιτευχθεί θεωρείται αναγκαία η ύπαρξη ενός συντονιστικού εγγράφου, μέσα από το οποίο θα παρουσιάζεται η αναμενόμενη δράση του καθενός για επίτευξη κάθε στόχου. Με το έγγραφο αυτό θα διευκολύνεται τόσο το έργο του διοικητικού μηχανισμού που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, όσο και η ετοιμασία του Προϋπολογισμού κάθε Τμήματος/Υπηρεσίας/Υπουργείου.

Ο Γενικός Διευθυντής του Γραφείου Προγραμματισμού μάς πληροφόρησε ότι στο Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2007-2013 έχει περιληφθεί ειδικό κεφάλαιο με τίτλο «Αναπτυξιακός Προγραμματισμός και Παρακολούθηση του Σχεδίου», στο οποίο αναφέρεται ότι η υλοποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης θα πραγματοποιείται μέσω του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου.

Ευρωπαϊκοί πόροι και Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2007 – 2013. Στο πλαίσιο της κατανομής του Προϋπολογισμού της ΕΕ ποσό ύψους €822,6 εκ. έχει δεσμευτεί για την Κύπρο, για την πιο πάνω περίοδο, το οποίο θα διατεθεί μέσω προγραμμάτων, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης. Οι Ευρωπαϊκοί πόροι αντιπροσωπεύουν, σύμφωνα με το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης, το 12% περίπου των προβλεπόμενων ετήσιων αναπτυξιακών δαπανών της Κύπρου για την περίοδο αυτή.

Η διάθεσή τους θα γίνει μέσω των ακόλουθων Προγραμματικών Εγγράφων:

(α) Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) που αφορά στην Πολιτική της Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το οποίο καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κεφαλαίου II (άρθρα 27 – 28) του Κανονισμού 1083/2006 του Συμβουλίου της ΕΕ.

Οι πόροι της Πολιτικής της Συνοχής διατίθενται στα Κράτη Μέλη στα πλαίσια των ακόλουθων τριών γενικών στόχων:

- (i) Σύγκλιση – Ο στόχος αυτός απευθύνεται στις “φτωχότερες” περιοχές, εκείνες δηλαδή που έχουν εισόδημα χαμηλότερο από το 75% του μέσου κατά κεφαλή εισοδήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κατά κεφαλή ΑΕΠ) με σκοπό την πραγματική σύγκλιση τους με τις πιο πλούσιες περιοχές.
- (ii) Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας και της Απασχόλησης – Τα κονδύλια αυτά θα χρησιμοποιηθούν για έργα που στοχεύουν στην οικονομική μεγέθυνση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την προώθηση και εκσυγχρονισμό στις περιφέρειες.
- (iii) Ευρωπαϊκή Εδαφική (Γεωγραφική) Συνεργασία – Ο στόχος αυτός είναι η συνέχεια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG και αποβλέπει στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ μεθοριακών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στην επίτευξη έργων δικτύωσης.

Στη βάση του ΕΣΠΑ εγκρίθηκαν δύο Επιχειρησιακά Προγράμματα (α) το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αειφόρου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και (β) το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή. Η συγχρηματοδότηση για τα δύο αυτά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα οποία αποτελούν πολυετή προγράμματα ανάπτυξης, γίνεται μέσω των Διαθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής της ΕΕ και ανέρχεται σε €612,4 εκ. (ποσό που αποτελεί το 74% του συνόλου των Ευρωπαϊκών πόρων για την ΠΠ 2007-2013).

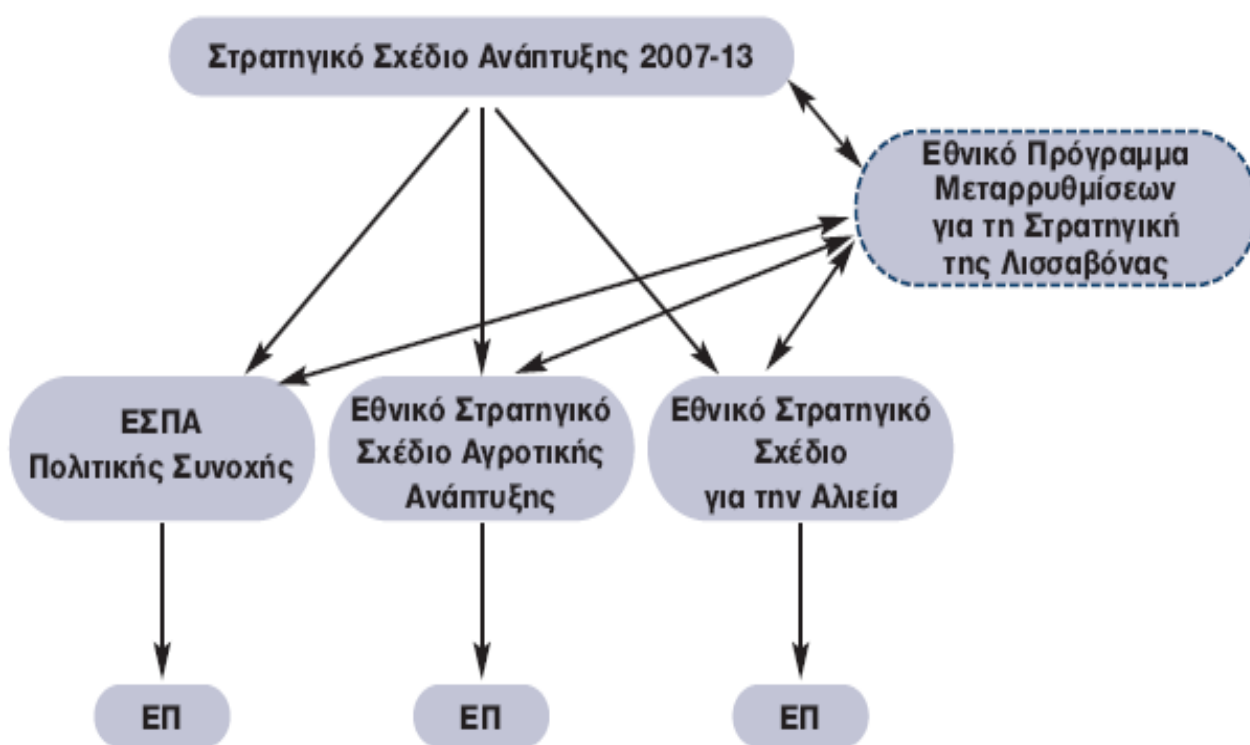
Επίσης, σημειώνεται ότι μέσα στο πλαίσιο του Στόχου 3 της Πολιτικής Συνοχής «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», που είναι η συνέχεια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG, έχουν κατανεμηθεί στην Κύπρο €28 εκ. από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), με σκοπό την ενίσχυση της

συνεργασίας μεταξύ των μεθοριακών περιοχών της ΕΕ αλλά και στην επίτευξη έργων δικτύωσης. Τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, στα οποία συμμετέχει η Κύπρος για την ΠΠ 2007-2013, είναι το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα – Κύπρος, το Πρόγραμμα Διακρατικής Συνεργασίας Μεσογειακής Λεκάνης (ENPI MED Sea Basin), το Πρόγραμμα Διακρατικής Συνεργασίας Μεσογειακού Χώρου (MED), το Πρόγραμμα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας INTERREG IVC, το Πρόγραμμα για την Αειφόρο Αστική Ανάπτυξη URBACT II και το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκού Δικτύου Παρακολούθησης Χωρικής Ανάπτυξης και Εδαφικής Συνοχής ESPON 2013. Το Γραφείο Προγραμματισμού είναι το Εθνικό Σημείο Επαφής για τα πιο πάνω Προγράμματα εκτός των Προγραμμάτων URBACT II και ESPON 2013 για τα οποία ο ρόλος αυτός έχει ανατεθεί στο Υπουργείο Εσωτερικών.

(β) Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) που συγχρηματοδοτείται από το Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης της ΕΕ με κονδύλια ύψους €162,5 εκ. και θα εφαρμοστεί μέσα από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

(γ) Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Αλιεία (ΕΣΣΑ) που θα συγχρηματοδοτηθεί από το Ταμείο Αλιείας της ΕΕ, με κονδύλια ύψους €19,7 εκ. και θα εφαρμοστεί μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Αλιεία.

Η συσχέτιση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) παρουσιάζεται στο πιο κάτω σχεδιάγραμμα:

Ανάλυση της χρηματοδότησης προγραμμάτων από την ΕΕ κατά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013

Συνοπτικά οι παρεμβάσεις έχουν ως ακολούθως:

	Συνεισφορά ΕΕ
	€ εκ.
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα»	492,6
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή»	119,8
Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης	162,5
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας	19,7
Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	28,0
Σύνολο	822,6

Οι τομείς παρέμβασης στην οικονομία, τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και η ενδεικτική κατανομή της Κοινοτικής Συνεισφοράς αναλύονται στους πιο κάτω πίνακες:

(α) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» 2007-2013. Ενδεικτική κατανομή της Κοινοτικής Συνεισφοράς του Προγράμματος (μέγιστο ποσοστό χρηματοδότησης των προγραμμάτων από την ΕΕ 85%).

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	Συνεισφορά ΕΕ
	€
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Βασικές υποδομές στον Τομέα του Περιβάλλοντος και της Ενέργειας	156.095.000
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Βασικές Μεταφορικές Υποδομές	51.109.484
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία	92.220.000
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Παραγωγικό Περιβάλλον	47.600.000
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου	127.141.354
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Τεχνική Βοήθεια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης	12.500.000
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Τεχνική Βοήθεια του Ταμείου Συνοχής	6.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	492.655.838

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα πιο κάτω, στο μέρος που αφορά την Έκθεση Αξιολόγησης του ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε στις 26.4.2013 πρόταση τροποποίησης του εν λόγω ΕΠ.

(β) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» 2007-2013, Δομή/Κατανομή Προϋπολογισμού σε Άξονες Προτεραιότητας και Κατηγορίες Παρεμβάσεων (μέσος όρος ποσοστού χρηματοδότησης των προγραμμάτων αυτών από την ΕΕ 80%).

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	Συνεισφορά ΕΕ
	€
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού και Προσαρμοστικότητα	81.443.025
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Διεύρυνση της Αγοράς Εργασίας και Κοινωνική Συνοχή	34.928.419
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: Τεχνική Υποστήριξη της Εφαρμογής	3.397.710
ΣΥΝΟΛΟ	119.769.154

Το Γραφείο Προγραμματισμού με επιστολή του, ημερ. 2.5.2013, προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς αναφέρει ότι προωθείται τροποποίηση του ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» η οποία αφορά αποκλειστικά στην αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης από 80% σε 85% που είναι το ανώτατο επιτρεπτό όριο. Με την προτεινόμενη τροποποίηση αυτή θα είναι δυνατή η μείωση της συνεισφοράς που αντιστοιχεί στην Κυπριακή Δημοκρατία (εθνική συνεισφορά). Όπως μας ανέφερε η Διαχειριστική Αρχή στην απαντητική επιστολή της, ημερ. 3.12.2013, η τροποποίηση αυτή εγκρίθηκε από

την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13.6.2013 και προωθείται πρόσθετη τροποποίηση του ΕΠ η οποία αποστάληκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 25.10.2013. Η δεύτερη αυτή τροποποίηση περιλαμβάνει τη μεταφορά πόρων από τον Άξονα Προτεραιότητας: Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού και Προσαρμοστικότητα στους άλλους δύο Άξονες. Κύριοι στόχοι της τροποποίησης είναι η αντιμετώπιση της αυξανόμενης ανεργίας κυρίως μέσω Σχεδίων Χορηγιών που υλοποιούνται στα πλαίσια του Άξονα Προτεραιότητας: Διερεύνηση της Αγοράς Εργασίας και Κοινωνική Συνοχή και η ορθολογικότερη κατανομή των πόρων μεταξύ των Αξόνων ώστε να επιτευχθεί πλήρης απορρόφηση.

(γ) Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013. Δομή/Κατανομή Προϋπολογισμού κατά Άξονα Προτεραιότητας (ποσοστό χρηματοδότησης προγραμμάτων από την ΕΕ 50%).

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	Συνεισφορά ΕΕ
	€
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας	70.260.838
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: Βελτίωση του Περιβάλλοντος και της Υπαίθρου	70.571.700
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: Ποιότητα της ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	14.464.857
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: LEADER	4.313.090
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	2.913.089
ΣΥΝΟΛΟ	162.523.574

Εκτενέστερη αναφορά όσον αφορά στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 γίνεται στο Μέρος της Ετήσια Έκθεσής μας που αφορά στο Τμήμα Γεωργίας.

(δ) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας 2007 – 2013. Δομή/Κατανομή Προϋπολογισμού σε Άξονες Προτεραιότητας και Μέτρα Παρεμβάσεων, (ποσοστό χρηματοδότησης των προγραμμάτων από την ΕΕ 50%).

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	Συνεισφορά ΕΕ
	€
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: Μέτρα για την προσαρμογή του κοινοτικού αλιευτικού στόλου	2.200.000
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: Υδατοκαλλιέργεια, Αλιεία Εσωτερικών Υδάτων, Μεταποίηση και Εμπορία Προϊόντων Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας	3.250.000
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: Μέτρα Κοινού Ενδιαφέροντος	12.924.418
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: Βιώσιμη Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών	1.000.000
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: Τεχνική Βοήθεια	350.000
ΣΥΝΟΛΟ	19.724.418

Στη συνάντηση της Επιτροπής Παρακολούθησης για το ΕΠ «Αλιείας» που έγινε στις 14.6.2013 αναφέρθηκε ότι προωθείται πρόταση τροποποίησης του ΕΠ η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης στις 27.5.2013 και διαβιβάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανέφεραν ότι το αίτημα σε πρώτη φάση έγινε αποδεκτό. Ο βασικός λόγος για την τροποποίηση είναι η ανάγκη να παρασχεθεί η αναγκαία ρευστότητα για την υλοποίηση του ΕΠ ως συνέπεια της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα η τροποποίηση αφορά αύξηση του ποσοστού της κοινοτικής συνεισφοράς σε ένα Σχέδιο του Άξονα 1 σε 75%. Για το σκοπό αυτό προωθήθηκε μεταφορά εξοικονομήσεων από του Άξονες 2 και 3 στον Άξονα 1 με αποτέλεσμα το ποσοστό κοινοτικής συνεισφοράς στον Άξονα 1 να αυξάνεται σε 54% και σε ολόκληρο το ΕΠ σε 51% ενώ συνολικά ο προϋπολογισμός του ΕΠ μειώνεται σε €38,3 εκ.

(ε) **Υλοποίηση.** Συνοπτική εικόνα αξιοποίησης των Κοινοτικών Πόρων για την ΠΠ 2007-2013, μέχρι τις 31.12.2012 παρατίθεται πιο κάτω:

Ταμείο	Προϋπολογισμός Κοινοτικής Συνεισφοράς €	Προκαταβολή Κοινοτικής Συνεισφοράς €	Πιστοποιημ. Δαπάνες (Κοινοτική Συνεισφορά) €	Ανακτήσεις έναντι Πιστοποιημ. Δαπανών €	% Απορρόφησης Κοινοτικής Συνεισφοράς (έναντι Πιστοποιημ. Δαπανών)
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης	279.461.354	25.151.522	116.414.254	91.969.064	32,91
Ταμείο Συνοχής	213.204.484	22.386.471	93.610.294	80.595.749	37,80
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	119.769.154	10.779.224	46.501.986	40.517.921	33,83
Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας	19.724.418	2.761.419	12.784.630	12.718.790	64,48
Σύνολο	632.159.410	61.078.636	269.311.164	225.801.524	35,72

Συνοπτικός Πίνακας Πορείας Υλοποίησης των Προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων την 31.12.2012.

Πρόγραμμα	Προϋπολογ. Ενταγμένων Έργων €	Προϋπολογ. Κοινοτικής Συνεισφοράς €	Πιστοποιημένες Δαπάνες Ενταγμένων Έργων (Κοινοτική Συνεισφορά) €	% Κάλυψη Κοιν. Συνεισφ. (Πιστ. Δαπανες) %	Ανακτήσεις έναντι Πιστοποιη- μένων Δαπανών €	% Ανά- κτησης Δαπανών %
Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγων.	682.083.583	492.665.838	210.024.548	42,63	172.564.813	35,03
Απασχόληση, Ανθρ. Κεφάλαιο και Κοιν. Συνοχή	158.766.440	119.769.154	46.501.986	38,83	40.517.921	33,83
Αλιεία	33.688.348	19.724.418	12.784.630	64,82	12.718.790	64,48
Σύνολο	874.538.371	632.159.410	263.311.164	42,60	225.801.524	35,72

Η τελευταία ημερομηνία επιλεξιμότητας δαπανών για τα πιο πάνω προγράμματα είναι η 31.12.2015.

Όπως ανέφερε στην εισαγωγική του ομιλία ο Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης των ΕΠ των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής της Ε.Ε. για την ΠΠ 2007-2013 (Γενικός Διευθυντής Γραφείου Προγραμματισμού), στη συνάντηση της Επιτροπής Παρακολούθησης των ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» στις 21.6.2013, οι ελάχιστοι δεσμευτικοί χρηματοοικονομικοί στόχοι των Προγραμμάτων για το 2011 και 2012 έχουν επιτευχθεί και έχει αποφευχθεί η απώλεια πόρων. Ικανοποίηση για την πρόοδο που επιτεύχθηκε εξέφρασαν και οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ίδια συνάντηση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Ανέφεραν επίσης ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην προσπάθεια αντιμετώπισης της κρίσης και τυχόν προβλημάτων ρευστότητας, παρέχει τη δυνατότητα χρήσης του μηχανισμού αύξησης του

ποσοστού κοινοτικής συνεισφοράς για το 2013. Συγκεκριμένα, ανέφεραν ότι η Κύπρος θα μπορέσει να επωφεληθεί από αυξημένη εμπροσθοβαρή ροή ρευστότητας της τάξης των €18 εκ. επιπλέον. Όπως μας ενημέρωσε το Γραφείο Προγραμματισμού σε απαντητική του επιστολή ημερ. 3.12.2013, ο μηχανισμός αυτός παρέχει τη δυνατότητα στην Κυπριακή Δημοκρατία να ανακτήσει το 95% (αντί το 85%) του συνόλου των δαπανών που δηλώνονται, χωρίς αύξηση του συνόλου των παραχωρηθέντων πόρων.

Το Γραφείο Προγραμματισμού, σε μια προσπάθεια απόμειψης των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, με επιστολές του, στις αρχές Ιουλίου 2013, προς όλους τους Δικαιούχους (Δημοσίων Συμβάσεων) και Ενδιάμεσους Φορείς Σχεδίων Χορηγιών, ανέφερε ότι για αποφυγή του κινδύνου απώλειας κοινοτικών πόρων για τα Συγχρηματοδοτούμενα Έργα είναι αναγκαία η λήψη έκτακτων μέτρων στενής παρακολούθησης της προόδου με σκοπό την ελαχιστοποίηση του απιστοποιήτου ποσού και τη διενέργεια και πιστοποίηση πρόσθετων δαπανών/πληρωμών. Αναφέρεται επίσης, στην ίδια επιστολή, ότι για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ υπολείπονταν να πιστοποιηθούν στην ΕΕ μέχρι τις 31.12.2013 πρόσθετες δαπάνες τουλάχιστον €80 εκ. και €38 εκ., αντίστοιχα, εκ των οποίων τα €30 εκ. και τα €21 εκ., αντίστοιχα δεν είχαν δαπανηθεί ακόμη. Επιπλέον, σε συνάντηση των εμπλεκόμενων φορέων που διεξήχθη στις 18.1.2013 εκφράστηκαν φόβοι ότι για το 2013, αν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα, υπάρχει κίνδυνος απώλειας μέχρι και €30 εκ. περίπου από το Ταμείο Συνοχής και €10 εκ. από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Όπως αναφέρθηκε, το πρόβλημα με το ΕΚΤ είναι διαχρονικό αν και μέχρι τώρα ο κίνδυνος απεφεύχθη με τη λήψη μέτρων. Το πρόβλημα στο Ταμείο Συνοχής προέκυψε από τις συνεχείς καθυστερήσεις στην έναρξη τόσο των δύο μεγάλων έργων διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων, για τα οποία καθυστέρησε η προκήρυξη προσφορών, όσο και των άλλων έργων που υλοποιεί το Υπουργείο Εσωτερικών. Έγιναν εισηγήσεις για αντιμετώπιση του κινδύνου απώλειας κοινοτικών πόρων που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, στην επανεξέταση των προτεραιοτήτων των τμημάτων/υπουργείων και στο να δοθεί προτεραιότητα στα συγχρηματοδοτούμενα έργα. Παρόλα αυτά ο κίνδυνος απώλειας κονδυλίων για το 2013 δεν φαίνεται να απεφεύχθη μέχρι και τις 25.10.2013 όταν το Γραφείο Προγραμματισμού απέστειλε και πάλι επιστολή στους Δικαιούχους με την οποία τους ενημερώνει ότι δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί οι ελάχιστοι στόχοι απορρόφησης των πόρων όσον αφορά στο ΕΚΤ και στο ΕΤΠΑ, για το έτος 2013, και ότι πρέπει να επισπεύσουν τις διαδικασίες καταχώρησης/επικύρωσης και ελέγχου πρόσθετων δαπανών και υποβολής δελτίων δαπανών για το έτος 2013 μέχρι τις 30.11.2013 ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η πιστοποίηση δαπανών στην ΕΕ έγκαιρα εντός του 2013. Σύμφωνα με στοιχεία που λάβαμε από τη Διαχειριστική Αρχή, μέχρι και τις 4.11.2013 το υπόλοιπο ποσό για κάλυψη του δεσμευτικού στόχου για το 2013 όσον αφορά στο ΕΤΠΑ και στο ΕΚΤ ανερχόταν σε €6,4 εκ. και €6,2 εκ. αντίστοιχα. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι δεδομένης και της σοβαρής οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που διέρχεται η Κύπρος είναι υψίστης σημασίας η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων από πλευράς των εμπλεκόμενων φορέων ούτως ώστε να επιτευχθεί η πλήρης απορρόφηση όλων των, διαθέσιμων για την Κύπρο, κοινοτικών πόρων. Για το σκοπό αυτό εισηγούμαστε όπως, πέραν της στενής παρακολούθησης, υιοθετηθούν διαδικασίες προληπτικής αντιμετώπισης του θέματος και εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες μέσω της παροχής άμεσης βοήθειας/καθοδήγησης όπου χρειάζεται ούτως ώστε να αποφεύγονται έγκαιρα τυχόν προβλήματα και καθυστερήσεις. Η ανάγκη για εντατικοποίηση των προσπαθειών διενέργειας, επαλήθευσης και επικύρωσης δαπανών ήταν κάτι που συζητήθηκε και σε συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου στις 10.10.2012 όπου και αποφασίστηκε να δίδεται βαρύτητα από τους εμπλεκόμενους φορείς στην προώθηση των έργων/σχεδίων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία και να τηρούνται τα χρονοδιαγράμματα. Όπως μας ενημέρωσε η Διαχειριστική Αρχή με απαντητική επιστολή της ημερ. 3.12.2013, ύστερα από εντατικές προσπάθειες, έγινε κατορθωτό μέχρι τις 27.11.2013 να πραγματοποιηθούν δαπάνες που κάλυψαν τον στόχο για το ΕΚΤ και για το ΕΤΠΑ υπολείπονταν μόνο €2 εκ. Εκκρεμεί η καταχώριση δαπανών στο ΟΠΣ ύψους €13 εκ. τουλάχιστον και για τα δύο αυτά Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ), ώστε να γίνει κατορθωτή η πλήρης απορρόφηση των κοινοτικών πόρων.

Στη συνάντηση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ «Αλιείας» ο Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης για την ΠΠ 2007-2013 (Γενικός Διευθυντής Γραφείου Προγραμματισμού), επεσήμανε τη σημαντική πρόοδο η οποία έχει επιτευχθεί στην υλοποίηση του ΕΠ αφού ο προϋπολογισμός του ΕΠ ενεργοποιήθηκε πλήρως. Ικανοποίηση εξέφρασαν και οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και διαβεβαίωσαν ότι η Επιτροπή θα καταβάλει κάθε προσπάθεια υλοποίησης του ΕΠ με τρόπο που να

μειωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στη χώρα.

(στ) Εκθέσεις και Έλεγχοι για Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Αλιείας της Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013

Ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής. Στην Ετήσια Έκθεση Δραστηριοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής για το 2012 αναφέρεται ότι ο βαθμός κινδύνου για την ΠΠ 2007-2013 εκτιμάται να είναι χαμηλός και προσφέρεται λογική διαβεβαίωση με χαμηλό επίπεδο κινδύνου (reasonable assurance with low risk) ότι τα συστήματα που η Κύπρος χρησιμοποιεί για τη διάθεση ευρωπαϊκών πόρων για την ΠΠ 2007-2013, μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής, λειτουργούν με επάρκεια. Αυτή η γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης δίνεται χωρίς οποιαδήποτε επιφύλαξη (unqualified opinion).

Ετήσιες Συνόψεις των Κρατών Μελών σε σχέση με τους ελέγχους γύρω από τη διάθεση των Ευρωπαϊκών Κονδυλίων. Στη συνολική ανάλυση του Διευθυντή Προϋπολογισμού και Δημοσιονομικού Ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών, όπως καταγράφεται στην Ετήσια Σύνοψη για το 2012, αναφέρεται ότι, με βάση τα αποτελέσματα των ελέγχων της Αρχής Ελέγχου κατά το 2012, τα Συστήματα Διαχείρισης και Ελέγχου είναι σύμφωνα με τις ισχύουσες κανονιστικές απαιτήσεις και λειτουργήσαν αποτελεσματικά για το έτος 2012 ώστε να διασφαλίζεται ευλόγως η ορθότητα της πιστοποίησης δαπανών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και να παρέχονται τα απαραίτητα εγγύα νομιμότητας και κανονικότητας των συναλλαγών εκτός από τα ακόλουθα:

- Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου που εφαρμόζει το Τμήμα Εργασίας (Ενδιάμεσος Φορέας) σε σχέση με το «Εκτακτο Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για Απασχόληση Ανέργων».
- Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου που εφαρμόζει το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (Ενδιάμεσος Φορέας) σε σχέση με το Σχέδιο Χορηγιών «Επενδύσεις στον Τομέα της Μεταποίησης και Εμπορίας Αλιευτικών Προϊόντων».

Ετήσιες Εκθέσεις Εκτέλεσης για το ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και το ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή». Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 67 του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1083/2006 και του Άρθρου 40 του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1828/2006 της Επιτροπής, για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1083/2006, ετοιμάστηκαν από το Γραφείο Προγραμματισμού ξεχωριστές Ετήσιες Εκθέσεις Εκτέλεσης για τα ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή», οι οποίες αναφέρουν συνοπτικά τα εξής:

- **Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης για το ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».** Στην Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης για το 2012, αναφέρεται ότι κατά το 2012 σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στην υλοποίηση του ΕΠ με την έναρξη/συνέχιση της υλοποίησης όλων σχεδόν των έργων που εντάχθηκαν στο ΕΠ. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η πρόοδος σε αριθμό έργων που έχουν ολοκληρωθεί. Κατά το 2012, πιστοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δαπάνες ύψους €66,2 εκ. και εισπράχθηκε ποσό ύψους €28,2 εκ. έναντι πιστοποιημένων δαπανών αν και οι προβλέψεις ήταν για €60,1 εκ. Η διαφορά οφείλεται σε αποκλίσεις από τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης των επιμέρους έργων.
- **Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης για το ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή».** Στην Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης για το 2012, αναφέρεται ότι κατά το 2012 σημειώθηκε πρόοδος στην αξιολόγηση και ένταξη έργων δημοσίων συμβάσεων, έγκριση σχεδίων χορηγιών και ενεργοποίηση του προϋπολογισμού τους καθώς και στην ουσιαστική έναρξη υλοποίησης όλων σχεδόν των δράσεων. Κατά το 2012 πιστοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δαπάνες ύψους €26,1 εκ. και εισπράχθηκε ποσό ύψους €14,2 εκ. έναντι πιστοποιημένων δαπανών αν και οι προβλέψεις ήταν για €19,6 εκ. Η διαφορά οφείλεται σε ετεροχρονισμό μεταξύ της υποβολής των αιτήσεων στην ΕΕ και της εκταμίευσης κοινοτικών πόρων.

Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης για το ΕΠ «Αλιείας». Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 67 του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1198/2006 και του Άρθρου 65 του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 498/2007 της Επιτροπής, για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1198/2006, ετοιμάστηκε από το Γραφείο Προγραμματισμού η Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης για τα ΕΠ «Αλιείας».

Στην Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης για το 2012, αναφέρεται ότι το 2012 αποτέλεσε έτος σημαντικής προόδου όσον αφορά στην υλοποίηση των έργων που εντάχθηκαν, με την ένταξη αλλά και ολοκλήρωση μεγάλου αριθμού έργων που αφορούσαν κυρίως σε σχέδια χορηγιών. Κατά το 2012, πιστοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δαπάνες ύψους €4,5 εκ. και εισπράχθηκε ποσό ύψους €2,2 εκ. έναντι €2,8 εκ. που ήταν το προβλεπόμενο. Οι ελάχιστοι στόχοι απορρόφησης που τέθηκαν έχουν υπερκαλυφθεί.

Αξιολόγηση Έργων

Για τα έργα που αφορούν στα προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την περίοδο 2007 – 2013, σύμφωνα με τα άρθρα 47 – 49 του Κανονισμού 1083/2006 Περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής, για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή», μέσω των οποίων υλοποιείται το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια συστάθηκε στις 18.3.2009, Καθοδηγητική Επιτροπή για Δράσεις Αξιολόγησης κατά τη διάρκεια της υλοποίησης (on-going evaluation) των πιο πάνω επιχειρησιακών προγραμμάτων, η οποία έχει το γενικό συντονισμό της παρακολούθησης και στήριξης του έργου της αξιολόγησης. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι συμβουλευτικός και οι εισηγήσεις της διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην όλη διαδικασία αξιολόγησης.

Όπως μας ενημέρωσε το Γραφείο Προγραμματισμού, η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον μια φορά ανά έτος. Τον Νοέμβριο του 2012 πραγματοποιήθηκε η τέταρτη συνεδρία της Καθοδηγητικής Επιτροπής για αξιολόγηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής για την περίοδο 2007-2013 κατά την οποία και υιοθετήθηκαν οι εισηγήσεις της Διαχειριστικής Αρχής όσον αφορά στο πλαίσιο και στα επόμενα βήματα για την αξιολόγηση των Προγραμμάτων.

Αξιολόγηση του Σχεδίου Επικοινωνίας των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή». Βάσει του Άρθρου 69 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και των Άρθρων 2-10 του Κεφαλαίου II του Εναρμονιστικού Κανονισμού (ΕΚ) 1828/2006 κάθε χώρα κράτος μέλος έχει υποχρεώσεις για δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας των Επιχειρησιακών της Προγραμμάτων για την ΠΠ 2007-2013. Μεταξύ άλλων, κάθε χώρα έχει υποχρέωση να εκπονήσει Σχέδιο Επικοινωνίας που να καλύπτει τους στόχους της διασφάλισης της διαφάνειας καθώς και την ανάδειξη του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με βάση τα πιο πάνω, η Κύπρος εκπόνησε ένα κοινό Σχέδιο Επικοινωνίας και για τα δυο Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), το οποίο ετοιμάστηκε από τη Διαχειριστική Αρχή και εγκρίθηκε από την ΕΕ.

Όπως μας ενημέρωσε το Γραφείο Προγραμματισμού, το Σχέδιο Επικοινωνίας ετοιμάστηκε σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Κεφαλαίου II του Κανονισμού (ΕΚ) 1828/2006 και περιλαμβάνει τους στόχους, τη στρατηγική, το στοχοθετούμενο κοινό, το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, τον ενδεικτικό προϋπολογισμό, τις υπηρεσίες/φορείς που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας και την ένδειξη του τρόπου με τον οποίο τα μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας πρέπει να αξιολογούνται.

Τον Ιούλιο του 2011 ολοκληρώθηκε από ανεξάρτητους αξιολογητές, για λογαριασμό του Γραφείου Προγραμματισμού η έκθεση αξιολόγησης του Σχεδίου Επικοινωνίας, ως προς την πρόοδο υλοποίησης του

και ως προς την αποτελεσματικότητα των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, αλλά και την τροποποίηση του, με σκοπό την βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του όσον αφορά στην προβολή και στην αναγνωρισιμότητα των ΕΠ και του ρόλου που διαδραματίζει η Κοινότητα, ως προς τις ομάδες στόχου που ορίζονται στο Σχέδιο Επικοινωνίας. Το γενικό συμπέρασμα της έκθεσης αυτής είναι ότι το σύνολο των δεικτών επίπτωσης παρουσιάζει ικανοποιητική εικόνα και οι δύο γενικοί δείκτες, οι οποίοι σχετίζονται με τους γενικούς στόχους, έχουν υπερκαλυφθεί. Έγιναν ωστόσο ορισμένες εισηγήσεις για τροποποίηση του Σχεδίου Επικοινωνίας, που όπως αναφέρεται σε επεξηγηματικό σημείωμα του Γραφείου Προγραμματισμού, δεν αλλάζουν το βασικό χαρακτήρα του Σχεδίου. Το αναθεωρημένο Σχέδιο Επικοινωνίας εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης των ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή», σε συνεδρία της στις 20.7.2012, και υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή». Στις 25.5.2011 υπογράφηκε συμβόλαιο μεταξύ του Γραφείου Προγραμματισμού και ανεξάρτητων αξιολογητών με σκοπό την ανάλυση της πορείας υλοποίησης των ΕΠ μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης της αξιολόγησης, που ορίστηκε η 25.5.2012, αλλά και την πρόβλεψη της υλοποίησης μέχρι το τέλος της ΠΠ 2007-2013. Τα γενικά συμπεράσματα των αξιολογήσεων αυτών ήταν τα εξής:

- **Έκθεση Αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης του ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».** Όπως αναφέρεται στην έκθεση αξιολόγησης, εντοπίστηκε υψηλή συνάφεια μεταξύ του στρατηγικού στόχου και των τριών γενικών στόχων του ΕΠ καθώς επίσης και μεταξύ της στρατηγικής του ΕΠ με τη Στρατηγική Ευρώπη 2020 και τους Εθνικούς Στόχους, όπως αυτοί καθορίζονται στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων.

Όσον αφορά στην υλοποίηση του ΕΠ, όπως αναφέρεται στην πιο πάνω έκθεση αξιολόγησης, παρατηρήθηκαν ορισμένες αποκλίσεις από τη στρατηγική του. Η σημαντικότερη απόκλιση αφορά στη διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων όπου το ποσό της κοινοτικής συνδρομής για τα έργα που εντάχθηκαν είναι κατά πολύ μικρότερο του προϋπολογισθέντος ποσού, λόγω καθυστέρησης έναρξης των μεγάλων έργων. Εντούτοις σε συνολικό επίπεδο όσον αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων παρατηρείται υπέρβαση της κοινοτικής συνδρομής σε σχέση με τον αρχικό προγραμματισμό λόγω υπερκάλυψης σε άλλους κωδικούς. Σημαντική υστέρηση παρουσιάζεται επίσης στους κωδικούς της έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας, ενώ στην αστική και αγροτική αναζωογόνηση, παρουσιάστηκε ιδιαίτερη συνολική πρόοδος. Επίσης, λόγω καθυστέρησης έναρξης του μεγάλου έργου για την κατασκευή του Μεγάλου Πολιτισμού στη Λευκωσία παρατηρήθηκε υστέρηση στον κωδικό ανάπτυξης πολιτιστικών υποδομών.

Γενικά η πορεία επίτευξης των δεικτών του ΕΠ, όπως αναφέρεται στην έκθεση αξιολόγησης, κρίνεται ικανοποιητική με μόνη εξαίρεση τον δείκτη που αντιστοιχεί στη δημιουργία χώρων υγειονομικής ταφής. Όσον αφορά στη χρηματοδοτική ολοκλήρωση του ΕΠ, αναφέρεται ότι μέχρι και το 2011 το ΕΠ απέφυγε τον κίνδυνο απώλειας πόρων και εκτιμάται ότι αυτό θα συνεχιστεί και για τα επόμενα έτη.

Η μελέτη καταλήγει στην πρόταση ενός πλαισίου για την αναθεώρηση του ΕΠ με επαναδιατύπωση της υφιστάμενης κατάστασης με βάση τα νέα δεδομένα. Εισηγείται ότι, με βάση το εξωτερικό περιβάλλον του ΕΠ θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προσπάθεια επίτευξης κάποιων στόχων/κατηγοριών παρέμβασης όπως: η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, η εξοικονόμηση ενέργειας, η στήριξη της καινοτομίας στις επιχειρήσεις κτλ, σε αντίθεση με έργα που σήμερα δεν υλοποιούνται ή παρουσιάζουν καθυστέρηση με αποτέλεσμα να καθίσταται προβληματική η ολοκλήρωσή τους κατά την τρέχουσα περίοδο, κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης. Η Διαχειριστική Αρχή εισηγήθηκε τροποποίηση του ΕΠ και προώθηση πρόσθετων έργων και σχεδίων, για διασφάλιση της πλήρους απορρόφησης των κοινοτικών πόρων. Ο Υπουργός Οικονομικών, με επιστολή του, ενέκρινε την εισήγηση αυτή τον Αύγουστο του 2012. Συγκεκριμένα, εγκρίθηκε η μεταφορά πόρων ύψους €21 εκ. από τον άξονα προτεραιότητας «Κοινωνία της Γνώσης και

Καινοτομία», ο οποίος παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα τόσο στην υλοποίηση όσο και στην απορρόφηση κοινοτικών πόρων, στον άξονα προτεραιότητας «Παραγωγικό Περιβάλλον» (€11 εκ.) και συγκεκριμένα για στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) (€8,5 εκ.), της νεανικής επιχειρηματικότητας (€2,5 εκ.) και στον άξονα προτεραιότητας «Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου» (€10 εκ.). Όπως μας ενημέρωσε το Γραφείο Προγραμματισμού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την πιο πάνω πρόταση τροποποίησης στις 26.4.2013.

Επίσης, προωθήθηκαν πρόσθετα έργα, προϋπολογισμού €9 εκ., στα πλαίσια του άξονα προτεραιότητας «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» για την ενέργεια και πιο συγκεκριμένα τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

- **Έκθεση αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης του ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή».** Όπως αναφέρεται στην έκθεση αξιολόγησης, σε γενικές γραμμές η στρατηγική που εκφράζει το ΕΠ διατηρεί την καταλληλότητα της για τον τομέα των ανθρώπινων πόρων. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε συνάφεια των ειδικών στόχων με τους γενικούς στόχους του ΕΠ καθώς επίσης και με το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα και τη Στρατηγική Ευρώπη 2020. Αντίθετα, παρατηρείται απόκλιση από το στρατηγικό στόχο του ΕΠ για «πλήρη και ποιοτική απασχόληση» κυρίως λόγω της κατάστασης, που διαφέρει κατά πολύ από την κατάσταση που επικρατούσε κατά την περίοδο σχεδιασμού του ΕΠ.

Όσον αφορά στη χρηματοοικονομική πορεία υλοποίησης του ΕΠ, παρατηρείται καθυστέρηση η οποία οφείλεται στους Άξονες Προτεραιότητας 1 και 2, αφού ο Άξονας Προτεραιότητας 3 παρουσιάζει υπερδέσμευση. Αναφέρεται επίσης ότι ο Άξονας Προτεραιότητας 1 θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσέγγισης ως προς τα κρίσιμα σημεία καθυστερήσεων για επίλυση τυχόν προβλημάτων στο σύστημα ένταξης και υλοποίησης των έργων του.

Η έκθεση καταλήγει σε εισηγήσεις για ανακατανομή των πόρων μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας και λεκτικής αλλαγής στο Στρατηγικό Στόχο του ΕΠ ως προς την «πλήρη» απασχόληση. Επιπρόσθετα, γίνεται εισήγηση για μείωση της διασποράς των παρεμβάσεων του ΕΠ και η συγκέντρωση σ' εκείνες τις παρεμβάσεις που θα αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά και μεσοβραχυπρόθεσμα τα προβλήματα που έχουν προκύψει στην αγορά εργασίας και στον κοινωνικοοικονομικό ιστό. Τέλος, όσον αφορά στους δείκτες του ΕΠ, γίνεται εισήγηση για ορθολογικοποίησή τους, τόσο ως προς το λεκτικό τους/ονομασία και περιγραφή τους, όσο και ως προς τις τιμές στόχους.

Έλεγχοι που έγιναν μέσα στο 2012.

1. Έλεγχοι Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Γενική Διεύθυνση για την Απασχόληση, Κοινωνικές Υποθέσεις και Κοινωνική Ένταξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διεξήγαγε τον Ιούνιο του 2012 έλεγχο σχετικά με τα συστήματα ελέγχου του ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» με στόχο την αξιολόγηση του επιπέδου εργασίας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου (ΥΕΕ) με απώτερο στόχο να κριθεί κατά πόσο δικαιολογείται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να στηρίζεται στην άποψη της ΥΕΕ αναλόγως των αποτελεσμάτων των ελέγχων που διενεργεί. Ο έλεγχος συμπεριλάμβανε ανάλυση, αξιολόγηση και επανεκτέλεση μέρους της εργασίας της ΥΕΕ που αφορούσε προετοιμασία ελέγχου, πεδίο εργασίας, εκθέσεις και έλεγχο παρακολούθησης των εισηγήσεων. Το γενικό συμπέρασμα της έκθεσης ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ότι το επίπεδο διαβεβαίωσης για την αποτελεσματικότητα των συστημάτων θεωρείται ότι λειτουργεί, αλλά απαιτούνται κάποιες βελτιώσεις. Επιπλέον, αναφέρεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποκτήσει εύλογη διαβεβαίωση ότι η εργασία που εκτελείται από την ελεγκτική αρχή είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, και συγκεκριμένα με το Άρθρο 62, καθώς και ότι μπορούν να βασιστούν στη γνώμη της ΥΕΕ εκτός από το γεγονός ότι σε ένα έργο η ΥΕΕ δεν διενήργησε επιτόπου έλεγχο όπως απαιτεί ο Κανονισμός 1828/2006 (Άρθρο 16). Επιπλέον έγιναν ορισμένες συστάσεις για τις οποίες η ΥΕΕ έδωσε διευκρινίσεις.

2. Αρχή Πιστοποίησης (ΑΠ). Το Γενικό Λογιστήριο με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αριθμός 65.794, ημερ. 4.7.2007), ορίστηκε ως η Αρχή Πιστοποίησης για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, η οποία

έχει την ευθύνη για την εκταμίευση των κοινοτικών πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για συγχρηματοδότηση των έργων που υλοποιούνται στα πλαίσια των ΕΠ 2007-2013. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που της έχουν ανατεθεί, η ΑΠ διενήργησε μέσα στο 2012 ελέγχους σε φορείς και δικαιούχους. Από τους ελέγχους δεν προέκυψαν σοβαρά ευρήματα για τα οποία να προκύπτει θέμα οικονομικής διόρθωσης. Ορισμένα από τα ευρήματα της ΑΠ είναι τα ακόλουθα:

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».

- Ενδιάμεσος Φορέας (Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού). Σε τέσσερα έργα που έτυχαν ελέγχου διαπιστώθηκε μη επαρκής διαδρομή ελέγχου με αποτέλεσμα ο εντοπισμός των απαιτούμενων εγγράφων να είναι δύσκολος και χρονοβόρος. Επιπλέον τα παραστατικά που δηλώνονται για πιστοποίηση στα Δελτία Δαπανών δεν ήταν σφραγισμένα με τη σφραγίδα των Διαρθρωτικών Ταμείων.
- Ενδιάμεσος Φορέας (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως). Παρατηρήθηκε ότι ο Οδηγός Εφαρμογής του Σχεδίου Χορηγιών και η Σύμβαση που υπογράφεται με τους Δικαιούχους για το «Σχέδιο Παροχής Χορηγιών για Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις για Προώθηση του Αγροτουρισμού στην Ύπαιθρο» δεν συνήδε με τις οδηγίες της ΔΑ σχετικά με την περίοδο τήρησης των δικαιολογητικών. Επιπλέον δεν τηρούνταν οι κανόνες δημοσιότητας.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή».

- Ενδιάμεσος Φορέας (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων). Διαπιστώθηκαν, για ένα έργο, ότι δεν προσκομίζονταν τα απαραίτητα δικαιολογητικά από τον Δικαιούχο. Επιπλέον εντοπίστηκαν διαφορές στα ποσά που διεκδικούσε ο Δικαιούχος ως επιλέξιμες δαπάνες από αυτά που όριζε η Μονάδα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.
- Δικαιούχος (Πανεπιστήμιο Κύπρου). Παρατηρήθηκε ότι για ένα έργο δεν τηρήθηκαν οι κανόνες δημοσιότητας σε μία περίπτωση. Επιπρόσθετα διαπιστώθηκε μη τήρηση του όρου της σύμβασης με τον Ανάδοχο που αφορούσε στην υποβολή τριμηνιαίας έκθεσης. Διαπιστώθηκε ότι ο Δικαιούχος δεν τηρούσε τους κανόνες για επαρκή διαδρομή ελέγχου με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται ο εντοπισμός εγγράφων και επιπλέον ορισμένες εκθέσεις αναδόχων δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστούν. Επίσης παρατηρήθηκε καθυστέρηση στην επικύρωση δελτίων δαπανών με αποτέλεσμα τη μη έγκαιρη απορρόφηση των κοινοτικών πόρων.
- Δικαιούχος (Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης). Διαπιστώθηκε ότι σε ένα έργο δεν τηρήθηκαν οι κανόνες δημοσιότητας αφού στα παραδοτέα του ανάδοχου δεν υπήρχαν τα εμβλήματα της ΕΕ, της Κυπριακής Δημοκρατίας, των διαρθρωτικών ταμείων και δεν γινόταν αναφορά στο ταμείο που συγχρηματοδοτεί το έργο.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιείας».

- Ενδιάμεσος Φορέας (Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών). Εντοπίστηκε καταβολή πληρωμών στους Δικαιούχους τεσσάρων Έργων χωρίς την προσκόμιση των απαραίτητων πιστοποιητικών. Επιπρόσθετα σε δύο έργα δεν τηρήθηκαν οι κανόνες πληροφόρησης και δημοσιότητας.

3. Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (ΥΕΕ).

Επιχειρησιακά Προγράμματα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή». Η ΥΕΕ με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αριθμός 65.794 ημερομηνίας 4.7.2007) και σύμφωνα με το άρθρο 59 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006, ορίστηκε ως η Αρμόδια Αρχή Ελέγχου για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο για την περίοδο 2007-2013.

Στην Ετήσια Έκθεση Ελέγχου της ΥΕΕ για το 2012, αναφέρεται ότι με βάση τα αποτελέσματα των ελέγχων συστημάτων, συμπεραίνεται ότι το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου λειτούργησε αποτελεσματικά ώστε να παράσχει εύλογη βεβαιότητα ως προς την ορθότητα των καταστάσεων δαπανών που υποβλήθηκαν στην

Επιτροπή και, κατά συνέπεια, ως προς τη νομιμότητα και την κανονικότητα των σχετικών πράξεων, με εξαίρεση το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου που εφαρμόζει το Τμήμα Εργασίας (Ενδιάμεσος Φορέας) σε σχέση με το «Έκτακτο Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για Απασχόληση Ανέργων». Αναφέρουμε πιο κάτω τα κύρια ευρήματα των ελέγχων συστημάτων που περιέχονται στην Ετήσια Έκθεση Ελέγχου για τα οποία έγιναν συστάσεις των οποίων η υλοποίηση θα αξιολογηθεί από την ΥΕΕ σε μελλοντικό στάδιο.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».

- Ενδιάμεσος Φορέας (Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας): Διαπιστώθηκε ένταξη έργου το οποίο δεν ήταν συμβατό με τη φιλοσοφία και τους στόχους της δράσης. Ως αποτέλεσμα η ΥΕΕ ζήτησε την απένταξη του Έργου και προχώρησε σε οικονομική διόρθωση ύψους €8.051,50 που αφορούσε ήδη δηλωμένες δαπάνες. Επιπρόσθετα παρατηρήθηκε μη τήρηση της διαδικασίας προκαταρκτικού ελέγχου προτάσεων αλλά όπως τονίζει στην Έκθεση της η ΥΕΕ δεν προκύπτει θέμα μη τήρησης των αρχών ίσης μεταχείρισης. Εντοπίστηκαν επίσης αδυναμίες στην τεκμηρίωση της επιστημονικής αξιολόγησης και μη επάρκεια δικαιολόγησης της βαθμολογίας σε ορισμένες περιπτώσεις. Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι σχετικά με τα έργα της Δέσμης 2008 παρατηρήθηκε ότι για δυο έργα δεν τηρήθηκε η προθεσμία υποβολής εκθέσεων προόδου χωρίς να ληφθεί κανένα μέτρο από τον Ενδιάμεσο Φορέα, παρόλο που σύμφωνα με την Εγκύκλιο Διαχείρισης Έργων Δέσμης 2008 αυτό θα συνεπαγόταν άμεση διακοπή του έργου. Επιπρόσθετα για έργα της ίδιας δέσμης παρατηρήθηκε ότι παρόλο που προνοείτο στην Εγκύκλιο Διαχείρισης Έργων ότι οι εκθέσεις θα αξιολογούνταν από ειδικούς εμπειρογνώμονες δεν έγινε κάτι τέτοιο σε καμία περίπτωση.
- Επιπρόσθετα, από το δειγματοληπτικό έλεγχο δαπανών ύψους €64,9 εκ. που διεξήχθη κατά το έτος 2012 εντοπίστηκαν σφάλματα/παρατυπίες ύψους €95.404.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή».

- Ενδιάμεσος Φορέας (Κέντρο Παραγωγικότητας). Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων ενός σχεδίου χορηγιών με αποτέλεσμα να μην τηρηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης. Η ΥΕΕ και η ΔΑ προχώρησαν σε οικονομικές διορθώσεις ύψους €38.871 και €23.448 αντίστοιχα.
- Ενδιάμεσος Φορέας (Τμήμα Εργασίας). Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στην τεκμηρίωση της αξιολόγησης προτάσεων και της τεκμηρίωσης επαληθεύσεων κατά τον επιτόπιο έλεγχο καθώς και μη τεκμηρίωση παρακολούθησης των εισηγήσεων του Ενδιάμεσου Φορέα.
- Επιπρόσθετα από το δειγματοληπτικό έλεγχο δαπανών ύψους €7 εκ. που διεξήχθη κατά το έτος 2012 εντοπίστηκαν σφάλματα/παρατυπίες ύψους €13.852.

Πρόσθετα αναφέρεται ότι τα ευρήματα αυτά θα επανεξεταστούν από την ΥΕΕ σε έλεγχο παρακολούθησης.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία». Η ΥΕΕ με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αριθμός 65.794, ημερ. 4.7.2007) και σύμφωνα με το άρθρο 58 του Κανονισμού (ΕΚ) 1198/2006, ορίστηκε ως η Αρμόδια Αρχή Ελέγχου για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία» που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας στα πλαίσια της ΠΠ 2007-2013.

Στην Ετήσια Έκθεση της ΥΕΕ αναφέρεται ότι κατά την περίοδο αναφοράς (1.7.2011-30.6.2012) δεν διενεργήθηκαν έλεγχοι συστημάτων. Σημειώνεται ότι με την ολοκλήρωση των ελέγχων που περιλήφθηκαν στην Ετήσια Έκθεση Ελέγχου για το 2011, ελέχθησαν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου. Η ΥΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου λειτούργησε αποτελεσματικά ώστε να παράσχει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και την κανονικότητα των σχετικών πράξεων με εξαίρεση το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου που εφαρμόζει το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (Ενδιάμεσος Φορέας) σε σχέση με το Σχέδιο Χορηγιών «Επενδύσεις στον Τομέα της Μεταποίησης και Εμπορίας Αλιευτικών Προϊόντων». Συγκεκριμένα, σε έλεγχο πράξεων προέκυψε σφάλμα που αξιολογήθηκε ως συστημικού χαρακτήρα και αφορούσε λανθασμένη ένταξη πρότασης ενός Δικαιούχου. Ως αποτέλεσμα η ΥΕΕ προχώρησε σε διόρθωση ύψους €1 εκ.

Για τον λόγο αυτό, τον Ιανουάριο του 2013 η ΥΕΕ διενήργησε ελέγχους σε όλους τους Δικαιούχους της 1^{ης} πρόσκλησης του συγκεκριμένου Σχεδίου και τα αποτελέσματα του ελέγχου κρίθηκαν ικανοποιητικά.

4. Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».

- Δικαιούχος (Τμήμα Δημοσίων Έργων). «Δρόμος Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το Νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού- Πάφου». Στους ετήσιους προϋπολογισμούς του Κράτους για τα έτη 2008, 2009, 2010, 2011 και 2012 έγινε πρόνοια ποσών ύψους €6.834.406, €6.000.000, €11.000.000, €13.000.000 και €24.000.000 αντίστοιχα, για την έναρξη και συνέχιση των εργασιών της πρώτης φάσης του έργου για κατασκευή δρόμου από την είσοδο του Λιμανιού μέχρι τον παλαιό δρόμο Λεμεσού – Πάφου, για την ετοιμασία αναγκαίων μελετών για την κατασκευή και δεύτερης φάσης και μετέπειτα την κατασκευή της δεύτερης φάσης καθώς επίσης και αναβάθμιση του παράλληλου δρόμου με τη βόρεια περίφραξη του λιμανιού. Επιπρόσθετα στον Προϋπολογισμό του 2010 περιλήφθηκε πρόνοια ύψους €7.000.000 για τα έργα παροχέτευσης των ομβρίων της ευρύτερης περιοχής Ύψωνα. Όπως μας πληροφόρησε το Γραφείο Προγραμματισμού, το εν λόγω έργο εντάχθηκε το 2010 στους σχετικούς άξονες για συγχρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής της ΕΕ για την ΠΠ 2007 – 2013. Όπως αναφέρθηκε και στις Ετήσιες Εκθέσεις μας για τα έτη 2008, 2009, 2010 και 2011 και σύμφωνα με το Τμήμα Δημοσίων Έργων, η υλοποίηση του έργου, το κόστος του οποίου έχει προϋπολογισθεί όπως μας πληροφόρησε το Γραφείο Προγραμματισμού στα €126 εκ., παρουσιάζει σημαντική καθυστέρηση στην έναρξη των εργασιών του συμβολαίου για την κατασκευή του αποχετευτικού συστήματος από την περιοχή του λιμανιού μέχρι τη θάλασσα, λόγω άρνησης του Ανάδοχου Φορέα να υπογράψει το συμβόλαιο. Μετά από διαβουλεύσεις του Τμήματος Δημοσίων Έργων με τον Ανάδοχο Φορέα διευθετήθηκε η υπογραφή του συμβολαίου και ξεκίνησαν οι εργασίες τον Δεκέμβριο του 2012 με έξι μήνες καθυστέρηση. Καθυστέρηση παρατηρείται επίσης και στην προσφοροδότηση του διαγωνισμού για το συμβόλαιο κατασκευής της Λίμνης Κατακράτησης και των Αγωγών από και προς τη Λίμνη. Σύμφωνα με το Γραφείο Προγραμματισμού, αυτό δεν αναμένεται να επηρεάσει την απορρόφηση των κονδυλίων.
- Δικαιούχος (Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας). Παρατηρήθηκε ότι για το έργο «Ανάπλαση Παραδοσιακού Πυρήνα Καλοπαναγιώτη – Κατασκευή Ανελκυστήρα και Άλλες Συμπληρωματικές Εργασίες» το ποσοστό υλοποίησης είναι χαμηλό και ανέρχεται σε 51% του εγκριμένου προϋπολογισμού του έργου.
- Δικαιούχος (Δήμος Λευκωσίας). Παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση του έργου «Ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας με τον Περιβάλλοντα Χώρο συμπεριλαμβανομένου του Υπόγειου Χώρου Στάθμευσης στη Λεωφόρο Ομήρου». Τον Απρίλιο του 2012 με επιστολή του ο Ενδιάμεσος Φορέας (Τμήμα Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων) εξέφρασε τις ανησυχίες του προς το Δήμο Λευκωσίας για ενδεχόμενες χρονικές και οικονομικές απαιτήσεις του Εργολάβου που πιθανό να προέκυπταν, λόγω της μη έγκαιρης επίλυσης των προβλημάτων που παρουσιάζονται στο έργο. Μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου 2013 είχε εγκριθεί δικαιολογημένη παράταση χρόνου, στον Εργολάβο, 77 ημερολογιακών ημερών και 38 εργάσιμων ημερών μεταθέτοντας την ημερομηνία παράδοσης της γέφυρας στις 20.6.2013 και ολόκληρου του έργου στις 20.6.2014. Ο Εργολάβος διαφώνησε με το συνολικό αριθμό των ημερών παράτασης που του παραχωρήθηκε απαιτώντας παράταση 522 ημερολογιακών ημερών με αποζημίωση.
- Ενδιάμεσος Φορέας (Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού) «Σχέδιο ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας». Παρατηρήθηκε χαμηλός βαθμός απορρόφησης (56% του προϋπολογισμού) για το 2012. Το Υπουργείο μάς ενημέρωσε ότι αυτό οφείλεται στο χαμηλό ποσοστό εκδήλωσης ενδιαφέροντος καθώς και στη μη έγκαιρη εκπλήρωση των υποχρεώσεων σε ορισμένες περιπτώσεις. Επιπρόσθετα, για το πιο πάνω Σχέδιο καθώς και για το «Σχέδιο ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας» και το «Σχέδιο χορηγιών για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα» η Υπηρεσία μας διαπίστωσε ότι το ποσοστό

επιτόπιων ελέγχων, κυρίως για εξακρίβωση υλοποίησης της επένδυσης για την οποία δόθηκε η χορηγία, ήταν πολύ χαμηλό.

- **Μέγαρο Πολιτισμού.** Μέχρι σήμερα δεν έχει ενταχθεί το έργο για συγχρηματοδότηση και δεν έχει κατατεθεί η αίτηση «μεγάλου έργου» στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων προς τη Διαχειριστική Αρχή ημερ. 30.4.2012, το έργο θα έπρεπε να αρχίσει το αργότερο μέχρι το 2013 διαφορετικά η ανέγερση του θα επεκτεινόταν πέραν της επιλέξιμης περιόδου και κατά συνέπεια θα υπήρχε πρόβλημα με την ανάκτηση δαπανών από την ΕΕ. Λόγω της σημαντικής καθυστέρησης, που σύμφωνα με το Γραφείο Προγραμματισμού προέκυψε μέχρι το 2010, και για να διασφαλιστεί η απορρόφηση των πόρων από την ΕΕ, το Γραφείο Προγραμματισμού προχώρησε σε ένταξη άλλων έργων. Όπως μας πληροφόρησε το Γραφείο Προγραμματισμού σε απαντητική του επιστολή, ημερ. 12.11.2013, σχετικά με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011, το Μέγαρο προωθείτο για ένταξη στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» συνολικής δαπάνης €579,6 εκ. (Κοινοτική συνεισφορά €492,6 εκ.). Στο εν λόγω ΕΠ είχαν ήδη ενταχθεί έργα €673,1 εκ. (μέχρι τον Ιούνιο 2012) και η συνολική αξία όλων των έργων - ενταγμένων και προωθούμενων προς ένταξη - ανερχόταν σε €889,84 εκ. Δηλαδή το προϋπολογισμένο κόστος των έργων που είχαν ήδη ενταχθεί, ανερχόταν στο 116,14% της εγκεκριμένης για το ΕΠ δαπάνης, ενώ το προϋπολογιζόμενο κόστος των έργων που είχαν ενταχθεί μαζί με το προϋπολογιζόμενο κόστος αυτών που προωθούνταν για ένταξη, ανερχόταν στο 153,52%. Κατά συνέπεια, λόγω του ότι η κοινοτική συνεισφορά παραμένει σταθερή, το Κράτος θα πρέπει να εξασφαλίσει την αναγκαία αυξημένη χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους. Στα έγγραφα του διαγωνισμού για την ανέγερση του Μεγάλου Πολιτισμού περιλήφθηκε πρόνοια ότι το κόστος δεν δύναται να υπερβεί τα €95 εκ. πλέον ΦΠΑ. Το ποσοστό αμοιβής των συμβούλων ανέρχεται στο 15% του ποσού της σύμβασης. Αξίζει να αναφερθεί ότι μελέτη σκοπιμότητας και ανάλυσης κόστους/οφέλους που εκπονήθηκε από ιδιώτες μελετητές κατέδειξε ότι τα ετήσια λειτουργικά έξοδα του Μεγάλου Πολιτισμού θα υπερβαίνουν τα έσοδα του, με αποτέλεσμα να απαιτείται κάλυψη του ελλείμματος κάθε χρόνο από τον κρατικό προϋπολογισμό. Η Διαχειριστική Αρχή, εξετάζοντας τη μελέτη κόστους/οφέλους ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η έρευνα αγοράς, στην οποία βασίστηκε η μελέτη, έγινε το 2008, πριν την οικονομική κρίση στην Κύπρο και επομένως η συμπεριφορά των καταναλωτών έχει αλλάξει σημαντικά. Τόνισε δε ότι ένα ποσοστό των προβλεφθέντων εσόδων από χορηγίες πολιτιστικών εκδηλώσεων προέρχεται και πάλι από το Κράτος. Επιπλέον η σύγκριση που έγινε με τη Γερμανία δεν εξυπηρετεί για τον λόγο ότι η μειονεκτικά απομακρυσμένη γεωγραφική θέση της Κύπρου δεν λήφθηκε υπόψη. Η Διαχειριστική Αρχή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο κρατικός προϋπολογισμός θα επιβαρύνεται με μεγαλύτερο ποσό από ότι κατέδειξε η μελέτη κόστους/οφέλους (€4,5 εκ. ετησίως).

Λόγω της οικονομικής κρίσης δεν αναμένονται περαιτέρω εξελίξεις και φαίνεται ότι το έργο δεν θα υλοποιηθεί. Αναφέρεται ότι, μέχρι τις 30.9.2013 έγιναν πληρωμές για μελέτες ύψους €12,2 εκ. οι οποίες επιβάρυναν τον κρατικό προϋπολογισμό μέσω της χορηγίας που δίδεται στο Ίδρυμα Πολιτισμού Κύπρου.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή».

- **Φορέας Υλοποίησης (Κέντρο Παραγωγικότητας)**
  - ο «Νέα Σύγχρονη Μαθητεία». Το έργο έχει συνολικό προϋπολογισμό €19,3 εκ. και αναμένεται να υλοποιηθεί μέχρι το 2015. Παρατηρήθηκε εξαιρετικά χαμηλή υλοποίηση του σχεδίου και κατά συνέπεια χαμηλή απορρόφηση. Συγκεκριμένα, στον Κρατικό Προϋπολογισμό για το 2010 δεν έγινε καμία πρόνοια και ως εκ τούτου καμία δαπάνη, ενώ στους Κρατικούς Προϋπολογισμούς για τα 2011 και 2012 έγινε πρόνοια ύψους €1,1 εκ. και €810.000 αντίστοιχα και διενεργήθηκαν δαπάνες ύψους μόλις €102.033 και €151.035 αντίστοιχα. Όπως ενημερώθηκε η Υπηρεσία μας από το Κέντρο Παραγωγικότητας, προωθείται αναθεώρηση των νομικών δεσμεύσεων και του Προϋπολογισμού του έργου που, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν, θα μειωθεί στα €6,2 εκ.

- ο «Έκτακτο Σχέδιο Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για Ενίσχυση της Απασχόλησης». Σημειώνεται ότι το σχέδιο αυτό αποτελεί μέτρο κρατικής παρέμβασης και στοχεύει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Ο προϋπολογισμός του Σχεδίου ήταν €8 εκ., με περίοδο εφαρμογής από 26.3.2010 μέχρι 30.9.2011. Κατά τα έτη 2010 και 2011 παρατηρήθηκε από την Υπηρεσία μας, χαμηλή υλοποίηση του Σχεδίου αφού πραγματοποιήθηκαν δαπάνες της τάξης μόνο του 12,6% και 29,1% του προϋπολογισθέντος ποσού αντίστοιχα. Το Σχέδιο ολοκληρώθηκε το 2012 με συνολικό προϋπολογισμό για τα έτη 2010-2012 ύψους €4.850.000 από τον οποίο καταβλήθηκε ποσό ύψους €1.299.093 ή ποσοστό ύψους 27%. Η απορρόφηση ανήλθε μόλις στο 16,25% σε σχέση με τον προϋπολογισμό του Σχεδίου. Όπως ενημέρωσε το Κέντρο Παραγωγικότητας την Υπηρεσία μας, δεν προχώρησε σε νέα προκήρυξη και υποβολή αιτήσεων λόγω μη ικανοποιητικής ποιότητας των αιτήσεων που υποβλήθηκαν και μη ικανοποιητικών αποτελεσμάτων των έργων που ολοκληρώθηκαν καθώς επίσης και του υψηλού κόστους διαχείρισης.
- ο «Σχέδιο Χορηγιών για ένταξη στην Απασχόληση με Ευέλικτες Ρυθμίσεις». Από δειγματοληπτικό έλεγχο της Υπηρεσίας μας διαπιστώθηκε ότι στους Οδηγούς Διαχείρισης και Εφαρμογής του Σχεδίου δεν καθορίζεται μέγιστος μισθός επιχορήγησης και εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου ο δηλωμένος μισθός του εργαζομένου ξεπερνούσε τον μισθό του εργοδότη. Αυτό εγείρει υποψίες κατά πόσον ο μισθός που δηλώνεται είναι αληθής ή κατά πόσο γίνεται εκμετάλλευση του Σχεδίου. Σε απαντητική επιστολή του Κέντρου Παραγωγικότητας προς την Υπηρεσία μας ημερ. 8.4.2013 αναφέρεται ότι διενήργησε ελέγχους στις περιπτώσεις που εντόπισε η Υπηρεσία μας και διαπιστώθηκε ότι οι υψηλοί μισθοί των ατόμων αυτών παρέμειναν τέτοιοι και μετά τη λήξη της περιόδου επιχορήγησης.

Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία μας είχε διαπιστώσει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις καθίσταται δύσκολη η εξακρίβωση του κατά πόσο η απασχόληση που εντάχθηκε εμπίπτει στις ευέλικτες ομάδες και κατά συνέπεια κατά πόσο η επιχείρηση δικαιωματικά εντάχθηκε στο Σχέδιο.

- ο «Σχέδιο παροχής κινήτρων για πρόσληψη μαθητευομένων του συστήματος μαθητείας στον ιδιωτικό τομέα». Δύο εκ των περιπτώσεων που εξετάστηκαν έλαβαν μεγαλύτερη χορηγία, από ότι είχε συμφωνηθεί, χωρίς την τήρηση ενός όρου στη Σύμβαση του Σχεδίου, που υπογράφεται από το Κέντρο Παραγωγικότητας και τον εργοδότη, ο οποίος αφορά σε εκ των προτέρων ενημέρωση σε περίπτωση διαφοροποίησης μισθού.
- Φορέας Υλοποίησης (Τμήμα Εργασίας)
  - ο «Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ 2007-2013». Όπως αναφέραμε και στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011, είχε διαπιστωθεί μη τήρηση επαρκών στοιχείων από το Τμήμα Εργασίας για την παρακολούθηση της σύμβασης για την παροχή υπηρεσιών προώθησης και προβολής των Σχεδίων Χορηγιών. Παρόλο που η Υπηρεσία μας είχε εισηγηθεί την ετοιμασία σχετικού πίνακα για καλύτερη παρακολούθηση του έργου, δεν διαπιστώθηκε οποιαδήποτε διορθωτική ενέργεια κατά τον έλεγχο του 2012. Επιπρόσθετα, στον έλεγχο της Υπηρεσίας μας σχετικά με τη σύμβαση για παροχή υπηρεσιών τεχνικού συμβούλου για τα Σχέδια Χορηγιών του Τμήματος Εργασίας, διαπιστώθηκε ότι ο Συντονιστής, ως επικεφαλής της ομάδας έργου του Ανάδοχου Φορέα, δεν παρευρισκόταν στον τόπο εκτέλεσης της σύμβασης (Τμήμα Εργασίας) για το ποσοστό του χρόνου που απαιτεί ο όρος του συμβολαίου του. Όπως προέκυψε από σχετική αλληλογραφία, ο Διευθυντής του Τμήματος Εργασίας είχε επιστήσει την προσοχή του Συντονιστή και του ανέφερε ότι λόγω της απουσίας του, η ποιότητα των παραδοτέων δεν ήταν η αναμενόμενη. Παρόλα αυτά, το Τμήμα Εργασίας κατέβαλε την πρώτη ενδιάμεση πληρωμή προς τον Ανάδοχο Φορέα. Το Τμήμα Εργασίας ζήτησε γνωμάτευση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για το θέμα και κατά πόσο είχε την υποχρέωση πληρωμής του Ανάδοχου Φορέα αφού δεν τηρείτο ο όρος της σύμβασης από μέρους του που αφορούσε στο ποσοστό απασχόλησης του στον τόπο εκτέλεσης της σύμβασης. Σύμφωνα με τη γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, ημερ. 19.12.12, αναστάληκε η καταβολή της δεύτερης ενδιάμεσης δόσης και ενημερώθηκε σχετικά ο Ανάδοχος Φορέας.

- ο Παρακολούθηση φυσικού αντικειμένου – Επιτόπιοι έλεγχοι από το Τμήμα Εργασίας. Η Υπηρεσία μας, όπως και για το έτος 2011, έχει την άποψη ότι το ποσοστό των επιτόπιων ελέγχων του Τμήματος σε σχέση με τις αιτήσεις που έχει εγκρίνει συνεχίζει να είναι πολύ χαμηλό. Οι επιτόπιες επισκέψεις στους δικαιούχους είναι υποχρέωση του Φορέα Διαχείρισης, όπως αναφέρεται στους Οδηγούς Διαχείρισης για τα σχέδια τα οποία επιχορηγεί το Τμήμα Εργασίας. Όπως μας ανέφερε το Τμήμα Εργασίας η μη ικανοποιητική διενέργεια ελέγχων οφείλεται στην υποστελέχωση του Τμήματος, ενώ με την μετέπειτα ενίσχυση του, το 2013, αυξήθηκε ο αριθμός των επιτόπιων ελέγχων.
- Φορέας Υλοποίησης (Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες). «Νέο Σύστημα Αξιολόγησης της Αναπηρίας και Λειτουργικότητας». Παρατηρήθηκε καθυστέρηση στην υλοποίηση του έργου αφού οι προσφορές για τη νομική δέσμευση 4 “Δημιουργία και Λειτουργία Δομών” δεν είχαν ακόμη προκηρυχθεί. Κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας μας, η καθυστέρηση οφείλεται στον επανασχεδιασμό του έργου από το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες το οποίο προχώρησε το 2012, λόγω της οικονομικής κρίσης, σε επανασχεδιασμό του έργου με τη λειτουργία ενός Κέντρου Αξιολόγησης Αναπήρων αντί τριών. Επιπλέον αποφασίστηκε χρονική επέκταση μέχρι τον Ιούνιο του 2015 αντί το 2013 που ήταν η αρχική ημερομηνία υλοποίησης και αναθεωρημένος προϋπολογισμός στα €3,1 εκ. έναντι €6,2 εκ. που ήταν αρχικά.
- Φορέας Υλοποίησης (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας(ΥΚΕ)). «Βελτίωση των θεσμικών και διοικητικών δυνατοτήτων και της αποτελεσματικότητας των ΥΚΕ». Παρατηρήθηκε χαμηλή υλοποίηση αφού από τις €600.000 που προϋπολογίστηκαν για τα έτη 2011-2013 δαπανήθηκαν μόλις €20.245 (3,37%). Η Μονάδα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου με επιστολή της, ημερ. 5.2.2013, προς τις ΥΚΕ αναφέρει ότι εφόσον η εκπόνηση και υλοποίηση επιχειρησιακού σχεδίου αναδιοργάνωσης των ΥΚΕ προνοείται στη συμφωνία μεταξύ Κυβέρνησης και Τρόικας, κρίνεται σκόπιμο όπως μην προχωρήσει το έργο στο παρόν στάδιο. Η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι θα μπορούσε να διασφαλιστεί ότι η εν λόγω μελέτη θα κινηθεί στα ίδια πλαίσια με αυτά που ορίζονται στην απόφαση ένταξης έργου και επιπλέον στα χρονικά πλαίσια υλοποίησης του έργου ούτως ώστε να διασφαλιστεί η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία».

Φορέας Υλοποίησης (Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών). «Σχέδιο για τη χορήγηση πριμοδότησης στους αλιείς της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας». Διαπιστώθηκε ότι δεν χρησιμοποιείται σφραγίδα παραλαβής στις αιτήσεις και τα παραστατικά που προσκομίζονται από δικαιούχους με ενδεχόμενο να παρέχεται επιδότηση σε μη δικαιούχους λόγω εκπρόθεσμης υποβολής αίτησης, αφού δεν φαίνεται πουθενά η ημερομηνία παραλαβής. Επιπρόσθετα εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου οι αιτήσεις δεν συνοδεύονταν από φορολογική εκκαθαριστική βεβαίωση, όπως προνοείται στους όρους του Σχεδίου. Επιπρόσθετα, σε αρκετές περιπτώσεις δεν προσκομίστηκε πιστοποιητικό εγγραφής στο ειδικό καθεστώς ΦΠΑ Αγροτών, βάσει του οποίου οι αλιείς δεν υπόκεινται σε ΦΠΑ.

5. Γραφείο Προγραμματισμού.

Το Γραφείο Προγραμματισμού διενήργησε ελέγχους προόδου υλοποίησης των έργων που εντάχθηκαν στα επιχειρησιακά προγράμματα. Σε επιστολές του, το 2012, προς τους εμπλεκόμενους φορείς, ο Γενικός Διευθυντής του Γραφείου Προγραμματισμού επισήμανε αρκετές παρατυπίες που εντοπίστηκαν εκ των οποίων οι κυριότερες ήταν:

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».

- Ενδιάμεσος Φορέας (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως): Διαπιστώθηκε για ένα σχέδιο μη τήρηση ορισμένων προνοιών του Οδηγού Εφαρμογής του Σχεδίου. Επιπρόσθετα διαπιστώθηκε σφάλμα συστημικού χαρακτήρα που αφορά στην οικονομική αξιολόγηση των προτάσεων του σχεδίου και συγκεκριμένα στην μη επαλήθευση των οικονομικών δεικτών που περιλαμβάνονται στις τεχνοοικονομικές μελέτες με αποτέλεσμα να εγκριθεί πρόταση η οποία έπρεπε να είχε απορριφθεί.

- Ενδιάμεσος Φορέας (Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας): Παρουσιάστηκε καθυστέρηση στην βεβαίωση δαπανών με αποτέλεσμα την καθυστέρηση ανάκτησης της κοινοτικής συνεισφοράς.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή».

- Ενδιάμεσος Φορέας (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων): Παρατηρήθηκε καθυστέρηση στη βεβαίωση δαπανών με αποτέλεσμα την καθυστέρηση ανάκτησης της κοινοτικής συνεισφοράς.

6. Υπουργείο Εσωτερικών (Μονάδα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Ταμείων).

Το Υπουργείο Εσωτερικών ως Ενδιάμεσος Φορέας για το Έργο « Ανάπλαση/Διαμόρφωση Παραλιακού Μετώπου Κ. Πάφου», το οποίο είναι ενταγμένο στο ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», απέστειλε στις 17.7.2012 επιστολή στο Δημαρχείο Πάφου (Δικαιούχος) με την οποία τον ενημέρωνε ότι η ενοικίαση της ταράτσας υποστατικού σε ιδιωτική καφετερία, πράξη στην οποία προέβη ο Δικαιούχος, αντίκειται στις πρόνοιες των Κανονισμών του Συμβουλίου της ΕΕ περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ. Κατά συνέπεια, υπάρχει κίνδυνος ανάκτησης των κονδυλίων που χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση του εν λόγω έργου. Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι σε περίπτωση που το έργο τύχει ελέγχου από το αρμόδιο ελεγκτικό όργανο της ΕΕ και διαπιστωθεί η αλλαγή χρήσης, το κόστος για την Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι τεράστιο αφού θα υπάρχει κίνδυνος αποκλεισμού της από τη διαχείριση ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Γ. Διάθεση πόρων από και προς την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά το 2012. Με βάση στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το σύνολο των πληρωμών προς την Κύπρο για το 2012, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται πληρωμές μέσω του Κράτους, αλλά και απευθείας προς ιδιώτες ή άλλους Οργανισμούς, ανέρχεται σε €174.677.831 ενώ το αντίστοιχο ποσό για το 2011 ήταν €222.570.083. Στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται και ποσό ύψους €24.329.854 (2011: €46.055.455) που αφορά σε βοήθεια προς ενίσχυση της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας, καθώς και ποσό ύψους €43.700.328 που αφορά σε πληρωμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών (2011: €75.894.400).

Το 2012, όπως αναφέρεται στη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012, η Κυπριακή Δημοκρατία συνεισέφερε €179.024.673 προς τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2011: €186.300.980) και εισέπραξε από χορηγίες ΕΕ το ποσό των €97.825.747 (2011: €115.684.683). Σημειώνεται ότι στο λογιστικό σύστημα του Κράτους (Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους - FIMAS) δεν έχουν δημιουργηθεί Κονδύλια εσόδων, για εισροές από την ΕΕ, που πηγάζουν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, αλλά παρουσιάζονται σε ένα λογαριασμό καταθέσεων, το υπόλοιπο του οποίου μεταφέρεται στο τέλος κάθε έτους σε Κονδύλι εσόδων του Γραφείου Προγραμματισμού.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε σε προηγούμενες εκθέσεις της την άποψη ότι η δημιουργία Κονδυλίων εσόδων, ένα για κάθε Διαρθρωτικό Ταμείο, θα ενίσχυε τη διαδρομή ελέγχου (audit trail) και θα βελτιώνει την πληροφόρηση σε σχέση με τα έσοδα από την ΕΕ. Όπως μας πληροφόρησε το Γραφείο Προγραμματισμού, αυτό οφείλεται στην αδυναμία του συστήματος (FIMAS) να δημιουργήσει νέους κωδικούς.

Δ. Πηγές πληροφόρησης. Για τη σύνταξη των παραγράφων του πιο πάνω Μέρους της Έκθεσής μας, χρησιμοποιήθηκαν οι ακόλουθες εκθέσεις/πηγές: Στοιχεία που προέκυψαν από τους ελέγχους που διεξήγαγε η Υπηρεσία μας, Εκθέσεις Ελέγχου της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, Ετήσιες Εκθέσεις Εκτέλεσης για τα Διαρθρωτικά Ταμεία που ετοιμάζονται από το Γραφείο Προγραμματισμού, Ετήσια Σύνοψη, Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Εκθέσεις Ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ετήσιες Εκθέσεις Δραστηριοτήτων των Γενικών Διευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Δημοσιονομική Έκθεση του Κράτους, αλληλογραφία μεταξύ Κυβερνητικών Τμημάτων καθώς και πληροφόρηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Για τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο μέρος αυτό της Έκθεσής μας, εκτός από αυτά που προέκυψαν από τους ελέγχους που διεξήγαγε η Υπηρεσία μας και από όσα λήφθηκαν από τη Δημοσιονομική Έκθεση, δεν έχει διεξαχθεί έλεγχος επιβεβαίωσης από την Υπηρεσία μας, απλά παρατίθενται (περιληπτικά) όπως μας έχουν κοινοποιηθεί από τις πιο πάνω πηγές πληροφόρησης.

Αναφορικά με τα ευρήματα από ελέγχους της Υπηρεσίας μας, τα οποία αναφέρονται στο παρόν μέρος της Ετήσιας Έκθεσής μας, εκτενέστερη αναφορά γίνεται και στα μέρη της Έκθεσης, που αφορούν στα σχετικά Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες.

ΜΕΡΟΣ 6 - ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

6.1 Έγκριση Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2012. Ο Προϋπολογισμός του Κράτους για το έτος 2012 κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 13.10.2011 και, μετά την ψήφιση του σε Νόμο, (Ν.53(ΙΙ)/2011) δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 30.12.2011.

Υποβολή Τελικού Απολογισμού. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 81 του Συντάγματος, ο Τελικός Απολογισμός πρέπει να κατατίθεται στη Βουλή των Αντιπροσώπων για έγκριση μέσα σε τρεις μήνες από τη λήξη του οικονομικού έτους. Ο Τελικός Απολογισμός για το οικονομικό έτος που έληξε στις 31.12.2012 εγκρίθηκε από τη Γενική Λογίστρια στις 19.3.2013 και κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 10.5.2013.

6.2 Πάγιο Ταμείο/Αποθεματικό Προσόδων. Αντί του όρου «Πάγιο Ταμείο» που χρησιμοποιείτο σε προηγούμενες Δημοσιονομικές Εκθέσεις, κατά το 2012 χρησιμοποιήθηκε ο όρος «Αποθεματικό Προσόδων».

	2012	2011
	€000	€000
Χρεωστικό υπόλοιπο 1.1	8.425.800	12.470.279
Πλέον: Πληρωμές	8.257.831	8.008.715
	16.683.631	20.478.994
Μείον: Εισπράξεις	7.969.871	7.326.726
	8.713.760	13.152.268
Μείον: Ποσό που μεταφέρθηκε κατά την επανακατηγοριοποίηση των αποθεματικών	-	4.726.468
Χρεωστικό Υπόλοιπο 31.12	8.713.760	8.425.800

6.3 Αποτελέσματα έτους. Κατά το 2012 προέκυψε έλλειμμα ύψους €288 εκ., σε σύγκριση με €682 εκ. το 2011 ενώ, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του 2012, το έλλειμμα θα ανερχόταν σε €1.368,8 εκ., σε σύγκριση με €2.379,1 εκ. το 2011. Η μείωση του πραγματικού ταμειακού ελλείμματος κατά €394 εκ. σε σύγκριση με το 2011 προέκυψε κυρίως λόγω αύξησης των αναλήψεων των δανείων κατά €608,4 εκ, αύξησης των αποπληρωμών και εκδόσεων δανείων κατά €555,4 εκ. και μείωσης των μεταβιβάσεων κατά €312 εκ. όπως αναφέρεται αναλυτικά στις επόμενες παραγράφους:

	2012			2011		
	Προϋπολογι- σθέντα	Πραγματικά	Απόκλιση	Προϋπολογι- σθέντα	Πραγματικά	Απόκλιση
	€ 000	€ 000	%	€ 000	€ 000	%
Εισπράξεις	7.740.314	7.969.871	2,96	6.609.156	7.326.726	10,86
Πληρωμές	9.109.120	8.257.831	(9,34)	8.988.276	8.008.715	(10,9)
(Έλλειμμα)						
/Πλεόνασμα	(1368.806)	(287.960)		(2.379.120)	(681.989)	

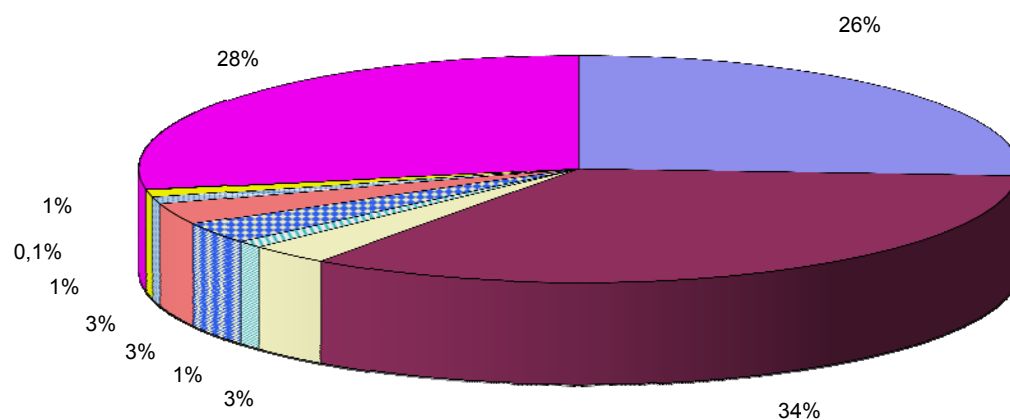
6.4 Εισπράξεις. Οι συνολικές εισπράξεις σημείωσαν αύξηση €643,1εκ. ή 8,78% σε σύγκριση με το 2011, που οφείλεται κυρίως στην αύξηση των αναλήψεων δανείων κατά €608,4 εκ.

Οι εισπράξεις των δύο τελευταίων ετών παρουσιάζονται στη Δημοσιονομική Έκθεση για το έτος 2012, ως ακολούθως:

	2012			2011		
	€000	€000	%	€000	€000	%
<u>ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ</u>						
A. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ		5.720.747	71,79		5.670.113	77,39
<u>Άμεσοι Φόροι</u>		2.100.583	26,35		2.085.738	28,46
Φόρος Εισοδήματος Φυσικών						
Προσώπων	649.002			634.131		
Φόρος Εισοδήματος Νομικών						
Προσώπων	727.562			767.563		
Φόρος Περιουσίας	111.468			118.060		
Φόροι Μηχανοκινήτων	72.023			75.724		
Άλλοι Άμεσοι Φόροι	540.528			490.260		
<u>Έμμεσοι Φόροι</u>		2.720.908	34,14		2.757.192	37,63
Εισαγωγικοί Δασμοί	25.931			31.925		
Φόροι Κατανάλωσης	588.964			632.085		
Φ.Π.Α.	1.715.893			1.718.346		
Φόροι Μηχανοκινήτων						
Οχημάτων	30.207			32.118		
Άλλοι Έμμεσοι Φόροι	359.913			342.718		
<u>Έσοδα από Προσφορά</u>						
<u>Υπηρεσιών και Πώληση</u>						
<u>Αγαθών</u>		219.580	2,75		222.805	3,04
<u>Ενοίκια, Δικαιώματα</u>						
<u>και άλλες Πρόσοδοι</u>		107.027	1,34		94.984	1,30
<u>Μεταβιβάσεις</u>		218.708	2,74		238.801	3,26
<u>Έσοδα μη άλλως κατατάξιμα</u>		212.116	2,66		100.410	1,37
<u>Χορηγίες</u>		101.055	1,27		117.643	1,61
<u>Άλλα λειτουργικά έσοδα</u>		40.770	0,51		52.540	0,72
B. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ						
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		2.577	0,03		3.616	0,05
<u>Πάγια-Πωλήσεις Παγίων</u>		2.577	0,03		3.616	0,05
Γ. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ						
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		2.246.547	28,18		1.652.997	22,56
<u>Άλλα έσοδα-Πρόσοδοι από</u>						
<u>τόκους</u>		9.059	0,11		23.941	0,33
<u>Δάνεια</u>		2.237.488	28,07		1.629.056	22,23
Έσοδα Εκδοθέντων Δανείων	46.477			20.922		
Αναλήψεις Δανείων	2.110.000					
Εξωτερικού				791.000		
Αναλήψεις Δανείων	81.011					
Εσωτερικού				817.134		
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ		7.969.871	100,00		7.326.726	100,00

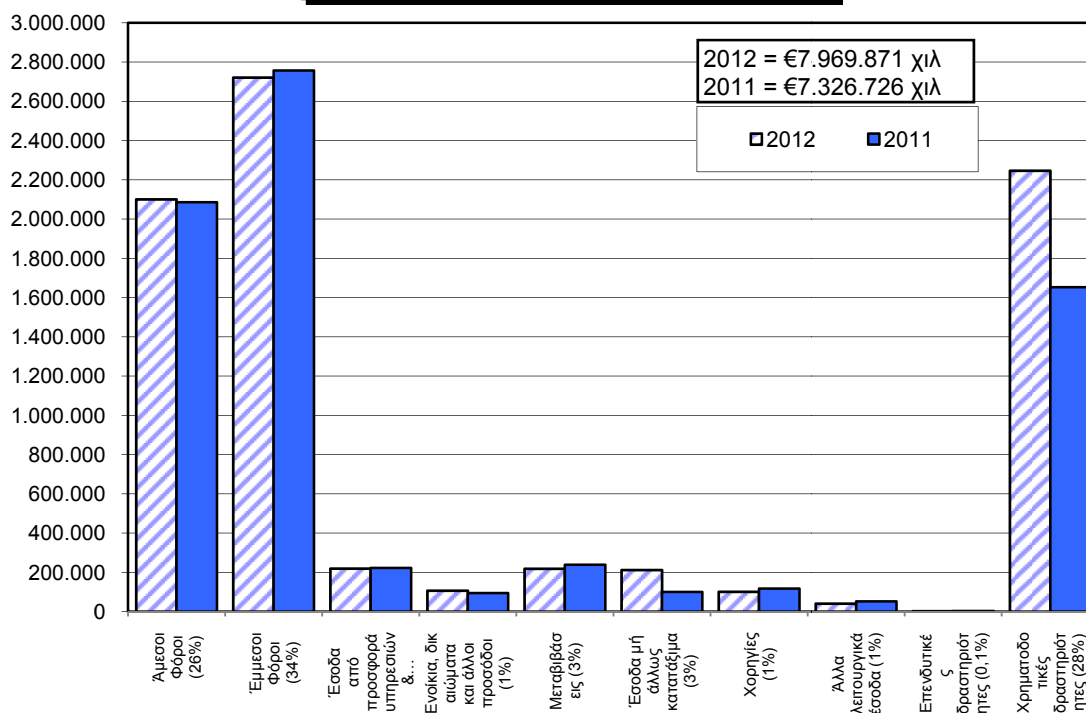
Ανάλυση Εισπράξεων Προϋπολογισμού 2012

Σύνολο
€7.969.871χιλ

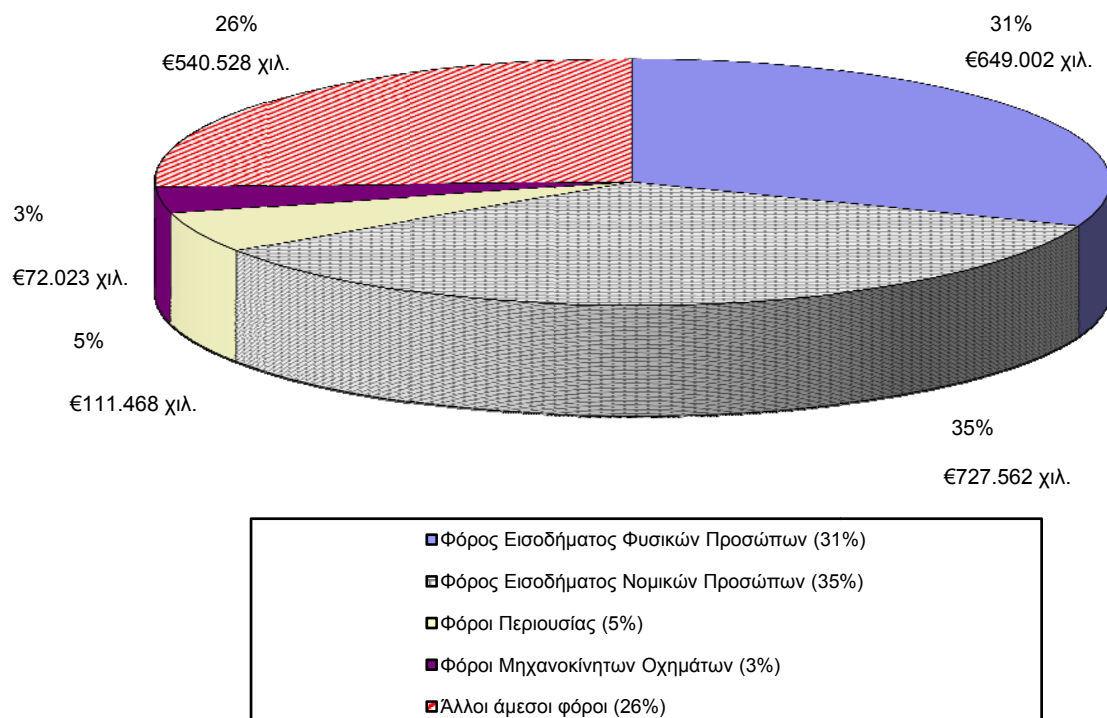
■ Άμεσοι Φόροι (26%)	■ Εμμεσοι Φόροι (34%)
■ Εσοδα από προσφορά υπηρεσιών & αγαθών (3%)	■ Ενοίκια, δικαιώματα και άλλοι προσόδοι (1%)
■ Μεταβιβάσεις (3%)	■ Εσοδα μη άλλως κατατάξιμα (3%)
■ Χορηγίες (1%)	■ Άλλα λειτουργικά έσοδα (1%)
■ Επενδυτικές δραστηριότητες (0,1%)	■ Χρηματοδοτικές δραστηριότητες (28%)

Σύγκριση Εισπράξεων Προϋπολογισμού με το προηγούμενο έτος

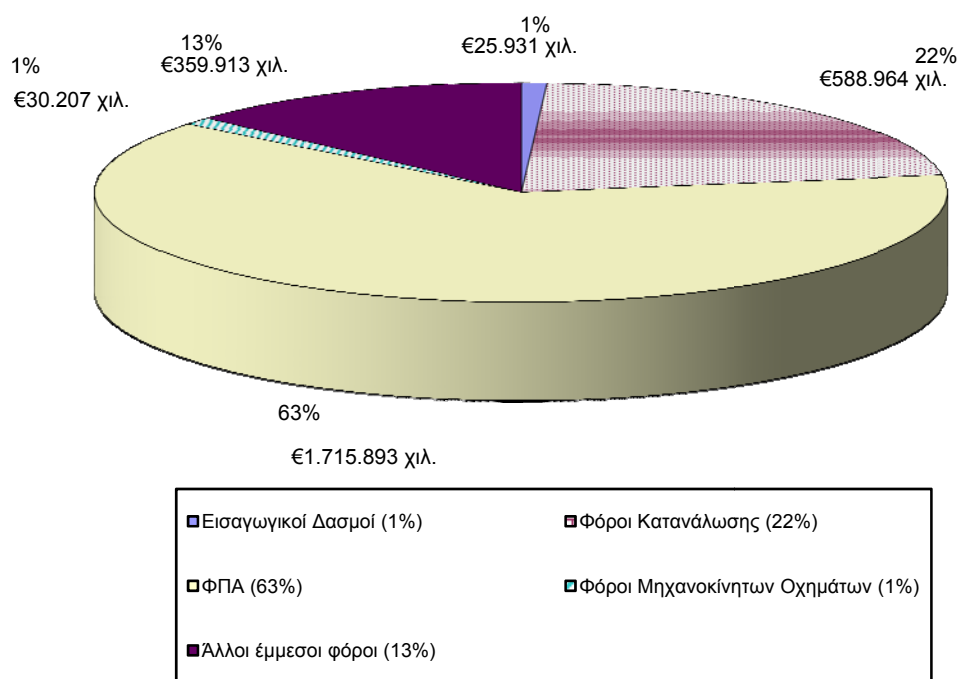

Ανάλυση Άμεσων Φόρων 2012

Σύνολο
€2.100.583χιλ

Ανάλυση Έμμεσων Φόρων 2012

Σύνολο
€2.720.908χιλ

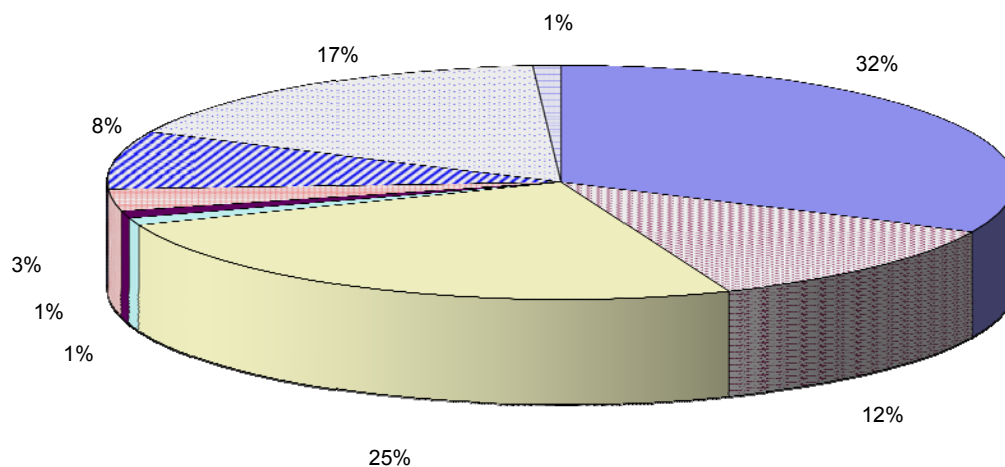
6.5 Πληρωμές. Οι πληρωμές κατά το 2012 παρουσίασαν μείωση κατά €249,1 εκ. ή 3,1%, σε σύγκριση με το 2011, κυρίως λόγω μείωσης των μεταβιβάσεων και των εξόδων για έργα υπό κατασκευή κατά €326 εκ. και €13,1 εκ. αντίστοιχα. Παράλληλα παρουσιάστηκε αύξηση των εξόδων για εξυπηρέτηση δημόσιου χρέους και στις αποπληρωμές δανείων κατά €116,7 εκ. και €555,4 εκ, αντίστοιχα.

Οι πληρωμές των δύο τελευταίων ετών παρουσιάζονται στη Δημοσιονομική Έκθεση για το έτος 2012, ως ακολούθως:

	2012		2011	
	€000	%	€000	%
ΠΛΗΡΩΜΕΣ				
A. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	5.753.538	69,67	6.108.654	76,28
Δαπάνες προσωπικού	2.671.770	32,36	2.625.867	32,79
Λειτουργικές Δαπάνες	946.358	11,46	1.035.389	12,93
Μεταβιβάσεις	2.076.763	25,14	2.402.814	30,00
Άλλα συγχρηματοδοτούμενα έργα και σχέδια	58.647	0,71	44.583	0,56
B. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	469.747	5,69	537.627	6,71
Πάγιο ενεργητικό	118.333	1,43	148.179	1,85
Έργα υπό κατασκευή	257.300	3,12	389.428	4,86
Επενδύσεις	94.114	1,14	20	0,00
Γ. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2.034.546	24,64	1.362.435	17,01
Εξυπηρέτηση Δημόσιου Χρέους	656.030	7,94	539.324	6,73
Δάνεια	1.378.516	16,70	823.111	10,28
Σύνολο πληρωμών	8.257.831	100,00	8.008.715	100,00

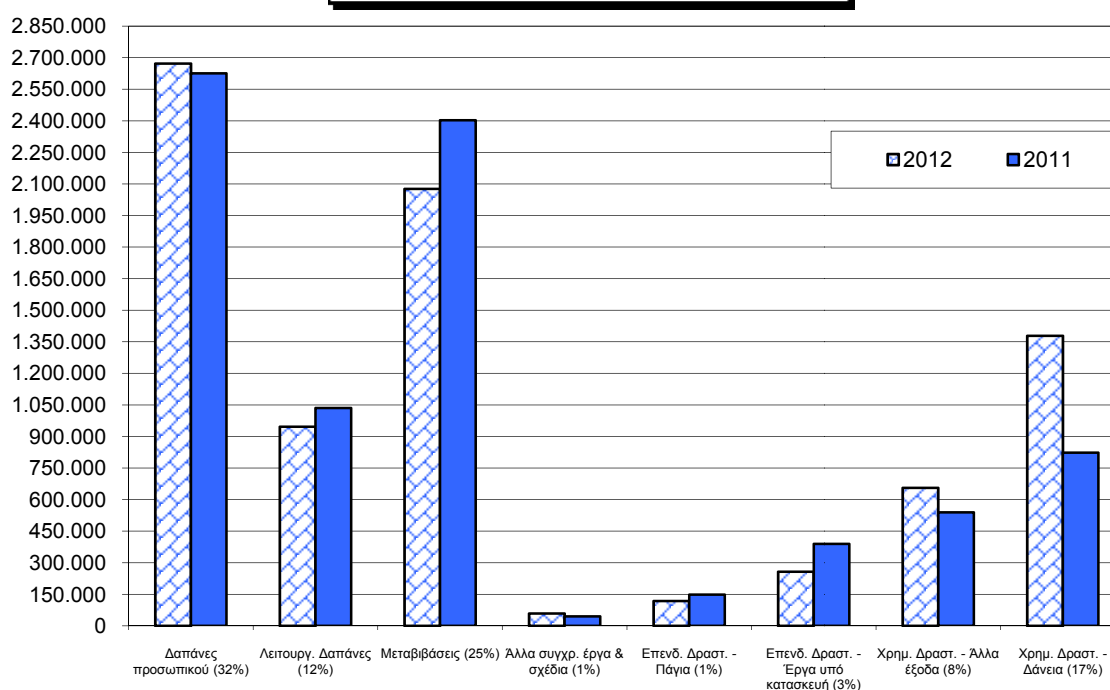
Ανάλυση Πληρωμών Προϋπολογισμού 2012

Σύνολο
€8.257.831χιλ

■ Δαπάνες προσωπικού (32%)	■ Λειτουργ. Δαπάνες (12%)
■ Μεταβιβάσεις (25%)	■ Άλλα συγχρ. έργα & σχέδια (1%)
■ Επενδ. Δραστ. - Πάγια (1%)	■ Επενδ. Δραστ. - Έργα υπό κατασκευή (3%)
■ Χρημ. Δραστ. - Άλλα έξοδα (8%)	■ Χρημ. Δραστ. - Δάνεια (17%)
■ Επενδ. Δραστ. - Επενδύσεις (1%)	

Σύγκριση Πληρωμών Προϋπολογισμού με το προηγούμενο έτος

6.6 ΓΕΝΙΚΑ

Υπερβάσεις επί του Προϋπολογισμού. Παρατηρήθηκε και πάλι ότι έγιναν πληρωμές πέρα από τα αρχικά εγκριθέντα ποσά, για τις οποίες ζητήθηκε και δόθηκε καλυπτική έγκριση από τον Υπουργό Οικονομικών. Το Γενικό Λογιστήριο θεωρεί ότι το θέμα θα πρέπει να συζητηθεί με το Υπουργείο Οικονομικών το οποίο χειρίζεται τον Κρατικό Προϋπολογισμό με σκοπό να εξευρεθούν τρόποι επίλυσής του, άποψη με την οποία συμφωνεί η Υπηρεσία μας.

Ειδικά Εντάλματα Πληρωμής. Σύμφωνα με το άρθρο 168 του Συντάγματος ή με βάση τον περί Προϋπολογισμού Νόμο εκδόθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών συνολικά 88 Ειδικά Εντάλματα Πληρωμής (Ε.Ε.Π.) για συνολικό ποσό €521.469.990 ως ακολούθως:

	Αρ.	
	Ε.Ε.Π.	Ποσό
		€
Άμεση επιβάρυνση Πάγιου Ταμείου	15	254.004.639
Με Νόμους περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού	7	84.846.994
Άλλα-σύμφωνα με τον περί Προϋπολογισμού Νόμο	111	182.618.357
Σύνολο	133	521.469.990

Από τα πιο πάνω Ε.Ε.Π., τα 13 Ε.Ε.Π., συνολικού ποσού €69.175.285, εκδόθηκαν μετά τις 31.12.2012, για το έτος 2012. Το τελευταίο Ε.Ε.Π. που εκδόθηκε έφερε ημερομηνία 20 Φεβρουαρίου 2013.

Εκκρεμείς οφειλές. Στη Δημοσιονομική Έκθεση του 2012 παρουσιάζεται ως εκκρεμείς οφειλές το ποσό των €7,6 εκ. (αφορά υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν εντός του 2011 και δεν έγιναν πληρωμές από τον Προϋπολογισμό του 2012). Σύμφωνα με τις Δημοσιονομικές και Λογιστικές Οδηγίες, οι υποχρεώσεις της Κυβέρνησης πρέπει να τακτοποιούνται έγκαιρα και να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για την εξόφληση όλων των υποχρεώσεων μέσα στον αντίστοιχο χρόνο που αναφέρονται. Παρατηρήθηκε ότι στις καταστάσεις εκκρεμών υποχρεώσεων που αποστέλλονται στον Γενικό Λογιστή από τα διάφορα Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες δεν παρουσιάζεται σε όλες τις περιπτώσεις το σύνολο των υποχρεώσεων με αποτέλεσμα να μη μπορεί να επιβεβαιωθεί το συνολικό ποσό των εκκρεμών υποχρεώσεων του κράτους στο τέλος εκάστου έτους.

Επισημαίνεται επίσης ότι δεν παρουσιάζονται στη Δημοσιονομική Έκθεση οι συνολικές οφειλές του κράτους, επειδή σύμφωνα με τις Δημοσιονομικές και Λογιστικές Οδηγίες, στις εκκρεμείς υποχρεώσεις δεν περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οποιαδήποτε ποσά οφείλονται δυνάμει νομοθεσίας (οδηγία αρ. 81 παρ.(ζ)). Για παράδειγμα δεν περιλαμβάνονται τα πολύ σημαντικά ποσά που οφείλει το κράτος για απαλλοτριώσεις, που σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ανέρχονταν με τους τόκους σε €508,5 εκ. στις 31.12.2012 ούτε και άλλα σημαντικά ποσά όπως οι επιστροφές Φ.Π.Α. που ανέρχονταν σύμφωνα με το λογισμικό σύστημα της Υπηρεσίας Φ.Π.Α. στις 31.12.2011 σε €331,2 εκ.

Καθυστερημένα έσοδα. Το ύψος των καθυστερημένων εσόδων στις 31.12.2012, όπως παρουσιάζονται στο Παράρτημα ΙΙ αυτής της Έκθεσης, μετά τη συμπερίληψη τόκων και προστίμων ανήλθε στα €1.692,1 δις. σε σύγκριση με €1.577,8 δις. το 2011 (μετά από τις σχετικές διορθώσεις). Από αυτά, ποσό ύψους €968,7 εκ. ή ποσοστό 57,2% αφορά σε καθυστερήσεις του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων (ΤΕΠ) εκ των οποίων €363,6 εκ. προέρχονται από τόκους και πρόστιμα. Όπως αναφέρεται και στη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012, η είσπραξη ποσού ύψους €364,9 εκ. από τα καθυστερημένα έσοδα του ΤΕΠ θεωρείται επισφαλής. Τα καθυστερημένα έσοδα περιλαμβάνουν επίσης ποσό €316,1 εκ. ή ποσοστό 18,7% που αφορά σε καθυστερήσεις της Υπηρεσίας Φόρου Προστιθέμενης Αξίας καθώς και ποσό ύψους €190,1 εκ. ή ποσοστό 11,2% που αφορά σε καθυστερήσεις του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων εκ των οποίων, όπως αναφέρεται

στη Δημοσιονομική Έκθεση 2012, η είσπραξη ποσού ύψους €82,2 εκ. και €110,4 εκ. αντίστοιχα θεωρείται επισφαλής.

Όπως ανέφερε η Γενική Λογίστρια κατά την παρουσίαση της Δημοσιονομικής Έκθεσης για το 2011 στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησας Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, το Γενικό Λογιστήριο διενήργησε μελέτη κατά τους μήνες Μάρτιο – Μάιο 2012, με σκοπό την ανάλυση των καθυστερημένων εσόδων και τον προσδιορισμό αυτών που δεν είναι πρακτικά εισπράξιμα. Η μελέτη κατέδειξε ότι από το σύνολο των καθυστερημένων εσόδων κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2011, τα €649 εκ. τουλάχιστον δεν είναι εισπράξιμα. Τα συμπεράσματα της μελέτης καθώς και συγκεκριμένες εισηγήσεις, υποβλήθηκαν στον Υπουργό Οικονομικών. Μεταξύ των εισηγήσεων περιλαμβάνεται και η δημοσίευση των ονομάτων οφειλετών καθώς και ο συμψηφισμός καθυστερημένων εσόδων με πληρωμές που διενεργεί το Γενικό Λογιστήριο. Εκδόθηκε επίσης σχετική εγκύκλιος από το Γενικό Λογιστήριο (Αρ.1696 ημερ. 5.11.2012) η οποία καθορίζει τη γενική πολιτική για τις διαδικασίες είσπραξης των εσόδων του κράτους.

Η Υπηρεσία μας εξέφρασε την άποψη ότι, υπό τις παρούσες δύσκολες οικονομικές συνθήκες και τα αυξημένα δημοσιονομικά ελλείμματα, επιβάλλεται όπως καταβληθούν εντατικότερες προσπάθειες από τα διάφορα Τμήματα για είσπραξη των καθυστερημένων ποσών. Επίσης, όπου κρίνεται ότι απαιτείται θέσπιση/τροποποίηση της νομοθεσίας για βελτίωση της εισπρακτικής δυνατότητας, πρέπει τάχιστα να προωθηθούν σχετικά νομοσχέδια στη Βουλή των Αντιπροσώπων για έγκριση.

Προστασία καταθέσεων σε Χρηματοοικονομικούς Οργανισμούς. Τον Σεπτέμβριο 2000 συστάθηκαν δύο Σχέδια Προστασίας Καταθέσεων (ΣΠΚ): ένα από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου για τις εμπορικές τράπεζες, σύμφωνα με το άρθρο 34 του περί Τραπεζικών Εργασιών Νόμου και ένα από την Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών για τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα, με βάση τους περί Συνεργατικών Εταιρειών (Σύσταση και Λειτουργία Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων) Θεσμούς του 2000 έως 2009. Τα Ταμεία Προστασίας Καταθέσεων (ΤΠΚ) που συστάθηκαν με βάση τους πιο πάνω Νόμους αποτελούν ξεχωριστές νομικές οντότητες.

Σύμφωνα με τους Κανονισμούς των ΣΠΚ, καλύπτονται οι καταθέσεις σε όλα τα νομίσματα όλων των φυσικών και νομικών προσώπων εκτός κάποιων εξαιρέσεων που αναφέρονται στους κανονισμούς λειτουργίας των δύο Ταμείων ενώ το ανώτατο ποσό αποζημίωσης ανά καταθέτη, ανά τράπεζα, ανέρχεται σε €100.000, περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων.

Σημειώνεται ότι η πιο πάνω Νομοθεσία θεσπίστηκε σύμφωνα με την Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 94/19/ΕΚ ημερ. 30.5.1994 περί των συστημάτων Εγγυήσεως των Καταθετών όπως αυτή τροποποιήθηκε στις 11.3.2009.

Οι Κανονισμοί των ΣΠΚ διαλαμβάνουν ότι όταν τα κεφάλαια των Ταμείων δεν επαρκούν για κάλυψη των καταθέσεων, το ΤΠΚ μπορεί να ζητήσει συμπληρωματικές ή έκτακτες εισφορές από τα μέλη του (Χρηματοοικονομικούς Οργανισμούς) ή να δανειστεί το απαιτούμενο ποσό για εξυπηρέτηση του σκοπού του. Σε περίπτωση που τα πιο πάνω μέτρα δεν αποδώσουν τα αναμενόμενα και εξακολουθεί να υπάρχει θέμα ρευστότητας ή και φερεγγυότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος, το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να λάβει σχετική απόφαση για στήριξη του ΤΠΚ και των καταθετών γενικότερα, σύμφωνα με τις πρόνοιες α, β, γ του περί της Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κρίσεων Νόμου του 2011 έως 2012.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους περί της Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κρίσεων Νόμους του 2011 έως 2012, το Υπουργικό Συμβούλιο σε περίοδο χρηματοοικονομικής κρίσης, προς αντιμετώπιση του προβλήματος ρευστότητας ή και φερεγγυότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος ή σε περιπτώσεις που ενδέχεται να επηρεαστεί η φερεγγυότητα χρηματοοικονομικού οργανισμού, κατόπιν εισήγησης της Κεντρικής Τράπεζας και αφού η Κεντρική Τράπεζα συμβουλευθεί προηγουμένως την αρμόδια εποπτική αρχή και νοουμένου ότι υπάρχει πρόνοια στον Προϋπολογισμό για τις αναγκαίες πιστώσεις, δύναται να προχωρεί:

(α) Στη χορήγηση κυβερνητικών δανείων και εγγυήσεων σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς ή στην εξ ολοκλήρου αναδοχή των δικαιωμάτων προτίμησης της έκδοσης κεφαλαίου ή στην παροχή κεφαλαίων.

(β) Στη χορήγηση κυβερνητικών δανείων ή εγγυήσεων ή και καταβολή χορηγίας στα ΤΠΚ για κάλυψη οποιουδήποτε ελλείμματος ήθελε προκύψει στο ολικό ποσό αποζημίωσης καταθετών, που οι τελευταίοι δικαιούνται σύμφωνα με τους Κανονισμούς του κάθε Ταμείου σε περίπτωση ενεργοποίησης του αντίστοιχου σχεδίου (Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων).

(γ) Στη χορήγηση κυβερνητικών δανείων ή εγγυήσεων έναντι κατάλληλου τιμήματος ή και καταβολή χορηγίας στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας για να υποβοηθήσει στην εκπλήρωση της αποστολής του.

Σημειώνεται ότι, εντός του 2013, ο περί της Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κρίσεων Νόμος τροποποιήθηκε και μετονομάστηκε σε περί της Αναδιάρθρωσης Χρηματοοικονομικών Οργανισμών Νόμο. Ο παρών Νόμος ρυθμίζει την ανάθεση εξουσιών στο Υπουργικό Συμβούλιο προς λήψη μέτρων στήριξης ή και διαχείρισης μέσων κεφαλαίου σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, και, όπου εφαρμόζεται, διέπει τις προϋποθέσεις παροχής τους, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εφόσον σύμφωνα με σχετική αξιολόγηση που διενεργεί η Κεντρική Τράπεζα, ο χρηματοοικονομικός οργανισμός θεωρείται βιώσιμος και η μη λήψη μέτρων στήριξης δύναται να επιφέρει σοβαρές αρνητικές συνέπειες στη χρηματοοικονομική σταθερότητα. Τα μέτρα στήριξης λαμβάνονται με γνώμονα τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του χρηματοοικονομικού οργανισμού, την προαγωγή της δημόσιας ωφέλειας και την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Ανεξαρτήτως των διατάξεων των περί της Διαχείρισης των Εσόδων και Δαπανών και του Λογιστικού της Δημοκρατίας Νόμων του 2002 και 2004, όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται ή αντικαθίστανται, κατόπιν εισήγησης της Κεντρικής Τράπεζας και νοουμένου ότι υπάρχει πρόνοια στον Προϋπολογισμό για τις αναγκαίες πιστώσεις, το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να προχωρεί:

(α) στη χορήγηση κυβερνητικών δανείων σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς

(β) στην παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων για δανεισμό που θα λαμβάνουν χρηματοοικονομικοί οργανισμοί ή/και στην παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων για την έκδοση ομολόγων από χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, έναντι κατάλληλου τιμήματος.

(γ) στην εξ ολοκλήρου αναδοχή των δικαιωμάτων προτίμησης της έκδοσης κεφαλαίου ή στην παροχή κεφαλαίου, έναντι της απόκτησης ισότιμης συμμετοχής της Δημοκρατίας στην ιδιοκτησιακή δομή χρηματοοικονομικών οργανισμών

(δ) στην εξαγορά μέρους ή ολόκληρου του εκδομένου μετοχικού κεφαλαίου και/ή άλλων πρωτοβάθμιων και ή δευτεροβάθμιων κεφαλαίων, εξαιρουμένων των υβριδικών κεφαλαίων, χρηματοοικονομικού οργανισμού.

Επιπρόσθετα, δύναται να χορηγεί κυβερνητικά δάνεια ή εγγυήσεις έναντι κατάλληλου τιμήματος ή και να καταβάλλει χορηγία στα Ταμεία για να τα υποβοηθήσει στην εκπλήρωση της αποστολής τους, νοουμένου ότι οι διαχειριστικές επιτροπές των Ταμείων έχουν εξαντλήσει κάθε δυνατότητα άντλησης έκτακτων ή συμπληρωματικών πόρων είτε από τα καλυπτόμενα ή επηρεαζόμενα ιδρύματα είτε από δανεισμό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον περί Σύστασης και Λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμο, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται.

Στις 22.3.2013, με τον περί Τραπεζικών Εργασιών (Τροποποιητικό) Νόμο 14(Ι)/2013 (μετονομάστηκε σε Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμο στις 9.9.2013), οι περί Σύστασης και Λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων Κανονισμοί που εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 34 του βασικού νόμου, καταργήθηκαν (με αντικατάσταση του εν λόγω άρθρου), και οι αποφάσεις της Διαχειριστικής Επιτροπής του Ταμείου Προστασία Καταθέσεων παραμένουν σε ισχύ.

Στις 22.3.2013, συστάθηκε το Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων (ΣΠΚ & ΕΠΑΙ) με τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας του περί Σύστασης και Λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου (Ν.16(Ι)/2013). Επιπρόσθετα, δυνάμει του άρθρου 31 του εν λόγω Νόμου, δημοσιεύτηκαν οι περί της Λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Κανονισμοί (ΚΔΠ 92/2013).

Από τις 9.9.2013, με τον περί Σύστασης και λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων (Τροποποιητικός) Νόμο 108(I)/2013, στο Σχέδιο συμμετέχουν επίσης η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα και όλα τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου σε ξεχωριστό Ταμείο, το Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΤΠΚ ΣΠΙ), υπό την αιγίδα, όμως, του ΣΠΚ & ΕΠΑΙ.

Για την εξυπηρέτηση των σκοπών του ΣΠΚ & ΕΠΑΙ, το οποίο αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα, περιλαμβανομένης της διαχείρισης των τριών Ταμείων που αποτελούν το Σχέδιο, ήτοι του Ταμείου Προστασίας Καταθέσεων Τραπεζών (ΤΠΚ Τραπεζών), του ΤΠΚ ΣΠΙ και του Ταμείου Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων, συστάθηκε Επιτροπή η οποία αποτελείται από εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Στη σημείωση των οικονομικών καταστάσεων του ΤΠΚ Τραπεζών για το έτος 2012 επισημαίνεται ότι για τις τράπεζες το συνολικό ποσό των καταθέσεων σε σχέση με τις οποίες θα καταβάλλεται αποζημίωση σε περίπτωση ενεργοποίησης του ΣΠΚ ανερχόταν στις 31.12.2012 σε €60,5 δις και το συνολικό ποσό αποπληρωμής θα ανερχόταν σε €25,7 δις. Επιπρόσθετα, για τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα τα αντίστοιχα ποσά στις 31.12.2012 ανέρχονται, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από την Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών, στα €14,1 δις και €9,3 δις, αντίστοιχα. Σε περίπτωση που προκύψει ανάγκη για στήριξη του ΣΠΚ & ΕΠΑΙ για το σύνολο των καταθέσεων που στις 31.12.2012 ανερχόταν σε €74,6 δις, και το Υπουργικό Συμβούλιο αποφασίσει να παρέχει στήριξη, το ενδεχόμενο συνολικό κόστος (συνολικό δυνητικό ποσό αποζημίωσης) όπως υπολογίστηκε στις 31.12.2012 θα ανέλθει στα €35,0 δις.

Βάση ετοιμασίας των Οικονομικών Καταστάσεων του Κράτους. Οι Οικονομικές Καταστάσεις έχουν ετοιμαστεί, στη βάση των πραγματικών εισπράξεων και πληρωμών η οποία έχει αναπροσαρμοστεί σε σχέση με τα ακόλουθα:

- (α) Τα εξοφλητικά αποθέματα συμπεριλαμβάνουν δεδουλευμένα έσοδα από τόκους για το έτος.
- (β) Τα υπόλοιπα των δανείων που παραχωρήθηκαν από τη Δημοκρατία και του δανεισμού σε ξένα νομίσματα συμπεριλαμβάνουν τα μη πραγματοποιηθέντα συναλλαγματικά κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από τη μετατροπή με τη συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει στο τέλος του έτους.
- (γ) Τα υπόλοιπα των εξοφλητικών αποθεμάτων, των δανείων που παραχωρήθηκαν, του δανεισμού και των επενδύσεων κεφαλαιοποιούνται κατά τη λήξη του οικονομικού έτους και συμπεριλαμβάνονται στην Κατάσταση Ενεργητικού και Παθητικού.

Το καθαρό συνολικό ποσό των στοιχείων που αναφέρονται στο σημείο (γ) πιο πάνω κατά τη λήξη του οικονομικού έτους αναγνωρίζεται στο Αποθεματικό από Επενδυτικές και Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τη βάση των πραγματικών εισπράξεων και πληρωμών, τα έσοδα και οι δαπάνες αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία είσπραξης ή πληρωμής.

Το Υπουργικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρία του ημερ. 5.2.3013 αποφάσισε (Αρ. Απόφασης 74.643) όπως εγκρίνει τη μετάβαση από τη βάση των πραγματικών εισπράξεων και πληρωμών στη βάση των δεδουλευμένων ως βάση ετοιμασίας των οικονομικών καταστάσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Εξουσιοδότησε επίσης τον Γενικό Λογιστή της Δημοκρατίας να προβεί σε συνεργασία με όλα τα Υπουργεία, Τμήματα και Ανεξάρτητες Υπηρεσίες στις απαραίτητες ενέργειες, για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή της εν λόγω βάσης.

Όπως αναφέρεται στη σχετική Πρόταση που κατατέθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο, η σταδιακή μετάβαση στη βάση δεδουλευμένων που προβλέπεται να γίνει σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα (3-5 έτη) θεωρείται επιβεβλημένη για τη συμμόρφωση με την Κοινοτική Οδηγία 85/2011 που προνοεί την εφαρμογή λογιστικών συστημάτων που να παράγουν δεδομένα στη βάση των δεδουλευμένων για να μπορούν στη συνέχεια να εκπονούνται δεδομένα βάσει του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ολοκληρωμένων Οικονομικών Λογαριασμών 95 (ΕΣΟΛ 95).

6.7 ΤΕΛΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Γνώμη. Εκτός των παρατηρήσεων που αναφέρονται στην Έκθεση αυτή, ο Τελικός Απολογισμός δίνει, κατά τη γνώμη μου, αληθινή και δίκαιη εικόνα της οικονομικής κατάστασης της Δημοκρατίας.

Έμφαση Θέματος. Εφιστούμε την προσοχή στις παρατηρήσεις της Υπηρεσίας μας για το Υπουργείο Οικονομικών στις οποίες γίνεται αναφορά στο πρόβλημα ρευστότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία, μη έχοντας άλλες πηγές δανεισμού, υπέβαλε στις 27.6.2012 αίτηση για οικονομική στήριξη από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό (ΕΜΣ), καθώς και στην τελική συμφωνία που επετεύχθη για τον σκοπό αυτό με το Eurogroup στις 25.3.2013. Κατόπιν τούτου, στις 2.4.2013 υπογράφηκε μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης (ΕΜΣ), η Συμφωνία για Διευκόλυνση Χρηματοδοτικής Στήριξης από το ΕΜΣ για την περίοδο Απριλίου 2013 – Μαρτίου 2016, ύψους €10 δις.

Επισημαίνεται ότι στα πλαίσια της συμφωνίας με τον ΕΜΣ, υπογράφηκε μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Κυπριακής Δημοκρατίας Μνημόνιο Συναντίληψης (MoU), το οποίο περιλαμβάνει το συμφωνημένο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής που θα εφαρμοστεί από τη Κυπριακή Δημοκρατία κατά την περίοδο στήριξης. Το πρόγραμμα στοχεύει κυρίως στην αποκατάσταση της ευρωστίας του τραπεζικού τομέα με την αναδιάρθρωση τραπεζικών ιδρυμάτων και ενίσχυση της εποπτείας τους και στη διόρθωση του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης με τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών και ταυτόχρονα την αύξηση των εσόδων της μέσα από μια σειρά νομοθετικών και κανονιστικών μεταρρυθμίσεων. Το δάνειο θα χορηγείται σε δόσεις αναλόγως της προόδου εφαρμογής του προγράμματος.

Πιστοποίηση Τελικού Απολογισμού. Ο Τελικός Απολογισμός της Δημοκρατίας, για το οικονομικό έτος που έληξε στις 31.12.2012, έχει ελεγχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 116 του Συντάγματος.

Η γενική διαπίστωση είναι ότι σημειώθηκαν σημαντικές βελτιώσεις στον εσωτερικό έλεγχο όσον αφορά στα λογιστικά συστήματα. Όμως, πέραν των πιο πάνω, όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, επιβάλλεται η εισαγωγή συστημάτων εσωτερικού ελέγχου διεύθυνσης, τα οποία, μεταξύ άλλων, να συμπεριλαμβάνουν συγκεκριμένους στόχους και μετρήσιμα κριτήρια με δείκτες απόδοσης, βάσει των οποίων να έχει την ευχέρεια, τόσο η διεύθυνση, όσο και ο πολίτης να αξιολογούν την απόδοση και επίτευξη των στόχων που οφείλει να θέτει κάθε Υπουργείο, Τμήμα ή Υπηρεσία, καθώς επίσης και η επέκταση της χρήσης μηχανογραφημένων συστημάτων σε όλους τους τομείς, με ταυτόχρονη εκπαίδευση του προσωπικού στην αξιοποίηση της τεχνολογίας, για παροχή έγκαιρης και αποτελεσματικής εξυπηρέτησης στους πολίτες με το μικρότερο δυνατό κόστος. Η θέσπιση και τροποποίηση νομοθετημάτων, που συμβάλλουν στον περιορισμό των αδυναμιών και ελλείψεων που παρατηρούνται σε ορισμένους τομείς, ιδιαίτερα στην επιβολή και είσπραξη των δημόσιων εσόδων, επιβάλλεται όπως προωθείται το ταχύτερο.

Κατάσταση Ενεργητικού και Παθητικού. Η πιο κάτω κατάσταση παρουσιάζει το Ενεργητικό και Παθητικό της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 31.12.2012 και 31.12.2011. Η κατάσταση ετοιμάζεται με βάση τις πραγματικές εισπράξεις και πληρωμές σε ιστορικό κόστος εκτός σε ότι αφορά στα ακόλουθα στοιχεία που περιλαμβάνονται σ' αυτή:

- (α) τα εξοφλητικά αποθέματα τα οποία συμπεριλαμβάνουν δεδουλευμένα έσοδα από τόκους για το έτος.
- (β) τα υπόλοιπα των δανείων που παραχωρήθηκαν από και προς τη Δημοκρατία σε ξένα νομίσματα τα οποία συμπεριλαμβάνουν τα μη πραγματοποιηθέντα συναλλαγματικά κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από τη μετατροπή με τη συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει στο τέλος του έτους.
- (γ) τα υπόλοιπα των εξοφλητικών αποθεμάτων, των δανείων που παραχωρήθηκαν, του δανεισμού και των επενδύσεων τα οποία κεφαλαιοποιούνται κατά τη λήξη του έτους και συμπεριλαμβάνονται στην Κατάσταση του Ενεργητικού και Παθητικού. Το καθαρό συνολικό ποσό των στοιχείων αυτών κατά τη λήξη του έτους αναγνωρίζεται στο Αποθεματικό από Επενδυτικές και Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες.

Επιπλέον για πρώτη φορά στη Δημοσιονομική Έκθεση του 2012 γίνεται διαχωρισμός των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων σε κυκλοφορούν/μη κυκλοφορούν και τρέχουσες/μακροχρόνιες αντίστοιχα. Επίσης κατά το έτος 2012, το υπόλοιπο των δανείων για Συγχρηματοδοτούμενα Έργα κατά το τέλος του

έτους κεφαλαιοποιήθηκε και παρουσιάζεται στην Κατάσταση Ενεργητικού και Παθητικού και αναγνωρίστηκε στο Αποθεματικό από Επενδυτικές και Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες.

	2012 €000	2011 €000
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	2.780.478	901.849
Εξοφλητικά Αποθέματα	22.997	27.905
Δάνεια (που παραχωρήθηκαν από το κράτος)	746.932	708.785
Επενδύσεις	1.992.549	165.159
Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	580.387	1.157.254
Τράπεζες & Μετρητά	446.417	1.015.829
Ειδικά Ταμεία	14.341	18.963
Προκαταβολές & Χρεωστικά Υπόλοιπα	70.119	69.071
Προκαταβολές Αποθεμάτων	6.436	7.933
Εξοφλητικά Αποθέματα	8.690	5.714
Δάνεια (που παραχωρήθηκαν από το κράτος)	34.384	39.744
	3.360.865	2.059.103
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
Τρέχουσες Υποχρεώσεις	(5.875.073)	(2.807.499)
Τραπεζικά Παρατραβήγματα	-	(4.025)
Ειδικά Ταμεία	(229.663)	(254.853)
Καταθέσεις & Πιστωτικά υπόλοιπα	(270.141)	(252.926)
Γραμμάτια Δημοσίου	(1.159.862)	(1.578.351)
Δανεισμός	(4.180.501)	(686.833)
Μεταβιβάσιμα Γραμμάτια	(15.986)	(16.173)
Δάνεια για Συγχρηματοδοτούμενα Έργα	(18.920)	(14.338)
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	(17.797.075)	(18.374.768)
Επενδύσεις Ειδικών Ταμείων	(7.591.404)	(7.447.494)
Δανεισμός	(9.915.490)	(10.599.566)
Μεταβιβάσιμα Γραμμάτια	(23.558)	(39.544)
Δάνεια για Συγχρηματοδοτούμενα Έργα	(266.622)	(288.164)
	(23.672.148)	(21.182.267)
ΚΑΘΑΡΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟ	(20.311.283)	(19.123.164)
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	(20.311.283)	(19.123.164)

6.8 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Μετρητά και υπόλοιπα τραπεζικών λογαριασμών κ.λπ. στις 31 Δεκεμβρίου 2012.

	€
Σύνολο σε Τράπεζες και Μετρητά	446.416.506
Αντιπροσωπεύεται από:	
<u>Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου:</u>	
Ταμείο Διαχείρισης Μετρητών	55.430.072
Γενικός Κυβερνητικός Λογαριασμός	259.141.524
	314.571.596
Βραχυπρόθεσμες καταθέσεις	122.846.332
Υπόλοιπα σε Ταμεία Πάγιας Προκαταβολής	8.998.578
Ολικά	446.416.506

Ειδικά Ταμεία €14.340.829 (€18.962.878 στις 31.12.2011). Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει το υπόλοιπο του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων ύψους €14.297.665, του Ταμείου Πάγιας Προκαταβολής του

Κρατικού Λαχείου ύψους €40.000, του Κεντρικού Ταμείου Αδειών ύψους €164 και της Παγκύπριας Ένωσης Προσφύγων ύψους €3.000.

Προκαταβολές και χρεωστικά υπόλοιπα €70,1 εκ. (€69,1 εκ. στις 31.12.2011). Στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται υπόλοιπα προκαταβολών, τα οποία πιθανόν να βαρύνουν τελικά το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας. Οι προκαταβολές που εκδόθηκαν πριν από πολλά χρόνια πρέπει να ανακτηθούν το συντομότερο δυνατό. Με τη ψήφιση του περί Ενταλμάτων Προκαταβολής Νόμου του 1985 και την έκδοση των σχετικών Κανονισμών, η χρονική διάρκεια της προκαταβολής δεν δύναται να υπερβαίνει τα δύο έτη από την ημερομηνία έκδοσης της.

Δάνεια από Λογαριασμούς του Δημοσίου €799,3 εκ. (€748,5 εκ. στις 31.12.2011). Στις 31 Δεκεμβρίου 2012, τα υπόλοιπα των δανείων που παραχωρήθηκαν σε Δήμους, Ημικρατικούς Οργανισμούς, Δανειστικούς Επιτρόπους κ.λπ. σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση 2012, ανέρχονταν σε €689,5 εκ. Επιπρόσθετα το υπόλοιπο του δανείου στην Ελληνική Κυβέρνηση μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης ανερχόταν σε €109,8 εκ. Κατά τη διάρκεια του έτους παραχωρήθηκαν νέα δάνεια ύψους €90,6 εκ. Εισπράχθηκε επίσης το ποσό των €39,7 εκ. για αποπληρωμή κεφαλαίου και έγιναν διαγραφές ύψους €1,6 εκ.

Αναλυτική κατάσταση υπολοίπων δανείων 31ης Δεκεμβρίου 2012 και 2011.

	2012	2011
	€000	€000
Δανειστικοί Επίτροποι	20.246	21.670
Δήμοι	136	146
Επιτροπή Σιτηρών Κύπρου	3.725	4.191
Αρχή Λιμένων Κύπρου	2.812	2.812
Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης	199.214	179.113
Οργανισμός Αναπτύξεως Γης	74.277	66.309
Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα Λτδ	36.534	36.534
Συνεργατική Οικοδομική Εταιρεία Δημοσίων Υπαλλήλων Λτδ	136	136
Ανώτατο Συμβούλιο Εβκάφ	24	24
Διακυβερνητική Επιτροπή Μεταναστεύσεως από Ευρώπη	40	40
Ελληνικές Χημικές Βιομηχανίες Λτδ	4.375	4.376
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λευκωσίας	2.920	2.933
Συνεργατική Εταιρεία Κωφαλάλων Λτδ	103	103
Εκκαθαριστής της Εταιρείας "The Cyprus Asbestos Mines Ltd"	186	186
Λαϊκή Επενδυτική Λτδ	600	600
Τράπεζα Κύπρου Λτδ	1.388	1.388
Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως Λτδ	1.492	1.634
Κεντρικός Φορέας Ισότιμης Κατανομής Βαρών	340.953	316.336
Στεγαστικό Σχέδιο Εκτοπισθέντων Κρατικών Υπαλλήλων	287	289
Ελληνική Κυβέρνηση	109.788	109.632
Διάφοροι	81	77
	799.317	748.529

Μετοχές. Η Κυβέρνηση ήταν κάτοχος στις 31.12.2012 των πιο κάτω μετοχών:

Οργανισμός	Εκδοθέν Μετοχικό Κεφάλαιο €000	Μερίδιο Κυβέρνησης		
		Ονομ. αξία €000	Τιμή Κτήσης €000	Ποσοστό %
Κυπριακή Εταιρεία Αποθήκευσης				
Πετρελαιοειδών Λτδ	41.407	41.407	35.319	100,00
Δασικές Βιομηχανίες Κύπρου Λτδ	5.232	2.672	697	51,06
Κυπριακή Εταιρεία Αναπτ. Ακινήτων Λτδ	720	595	595	82,66
Κυπριακές Βιομηχανίες Σωλήνων Λτδ	4.144	4,3	4,3	0,10
Κυπριακές Αερογραμμές Λτδ ¹	19.630	18.386	100.906	93,67
Παγκύπρια Εταιρεία Αρτοποιιών	4.232	488,4	488	11,54
Τράπεζα Κύπρου Λτδ ⁴	1.795.141	16,5	3	0,00
Eurocypria Airlines Ltd ²	8,6	8,6	57.938	100,00
Δημόσια Επιχείρηση Φυσικού Αερίου Λτδ	300	300	300	100,00
Κυπριακό Σταθεροποιητικό Ταμείο Επενδύσεων Λτδ	1,7	1,7	-	100,00
Κυπριακός Οργανισμός Τυποποίησης Λτδ	239,4	239,4	239,4	100,00
KEO Plc (Κατοχή μετοχών ονομαστικής αξίας €45)	13.321	-	-	0,00
Κρατική Εταιρεία Υδρογονανθράκων	1.000	1.000	-	100,00
Cyprus Popular Bank Public Co Ltd ^{3&4}	1.796.060	1.796.060	1.796.060	84,04
Ολικό		70.222,9	165.159,7	

¹ Το ποσοστό συμμετοχής της Κυβέρνησης αυξήθηκε από 69,57% σε 93,67% στις 2.2.2013 παρόλο που το ποσό καταβλήθηκε το 2012. Παρόλο που στη Δημοσιονομική Έκθεση για το έτος 2012 δεν περιλαμβάνεται η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου εντούτοις στην παρούσα Έκθεσή μας συμπεριλαμβάνεται για τον λόγο ότι εφόσον το ποσό καταβλήθηκε κατά το 2012 θεωρείται ανειλημμένη υποχρέωση των Κυπριακών Αερογραμμών. Επιπλέον, η ονομαστική αξία των μετοχών των Κυπριακών Αερογραμμών Λτδ μειώθηκε, με βάση δικαστική απόφαση, από 9σ σε 1σ στις 28 Δεκεμβρίου 2012.

² Τον Φεβρουάριο του 2010 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε νομοσχέδιο για συμπληρωματικό προϋπολογισμό (Ν.12(ΙΙ)/2010) το οποίο συμπεριλάμβανε ποσό €35 εκ. ως ενίσχυση της Eurocypria Airlines Ltd με τη μορφή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου. Τα €35 εκ. δόθηκαν χωρίς να γίνει η αντίστοιχη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Η Eurocypria Airlines Ltd βρίσκεται υπό εκκαθάριση.

³ Τον Ιούλιο του 2012, η Κυβέρνηση απέκτησε το 84% του εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας με αντίτιμο κρατικά ονομαστικά χρεόγραφα ονομαστικής αξίας €1.888.562.000.

⁴ Στις 25.3.2013, η Κυπριακή Κυβέρνηση συμφώνησε με το Eurogroup όπως ληφθούν μέτρα εξυγίανσης των δύο μεγάλων κυπριακών τραπεζών (Τράπεζα Κύπρου και Λαϊκής Τράπεζας). Για σκοπούς υλοποίησης των πιο πάνω μέτρων, η Βουλή ψήφισε τον περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμο του 2013. Τα κυριότερα μέτρα που αφορούν στις δύο τράπεζες και που επηρεάζουν τη συμμετοχή της Κυβέρνησης είναι:

- (i) **Τράπεζα Κύπρου.** Το υφιστάμενο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας μετατρέπεται σε νέες μετοχές τάξης Δ
- (ii) **Λαϊκή Τράπεζα.** Η διαδικασία εξυγίανσης της Λαϊκής συνεπάγεται τον διαχωρισμό της σε «καλή» και σε «κακή» τράπεζα. Το υφιστάμενο μετοχικό κεφάλαιο μεταφέρεται στην «κακή» τράπεζα η οποία είναι ουσιαστικά υπό εκκαθάριση.

Επισημαίνεται ότι λόγω της βάσης παρουσίας των οικονομικών καταστάσεων της Δημοκρατίας με τη λογιστική πολιτική εισπράξεων και πληρωμών, η αξία των μετοχών παρουσιάζεται στην τιμή κτήσης η οποία ωστόσο είναι διαφορετική από την τρέχουσα τιμή κατά την ημερομηνία ετοιμασίας των οικονομικών καταστάσεων.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση, οι ακόλουθοι Οργανισμοί Ιδιωτικού Δικαίου ελέγχονται από την Κυβέρνηση, χωρίς την πραγματοποίηση επένδυσης στο μετοχικό τους κεφάλαιο.

Οργανισμός	Κυβερνητική Θέση
Κυπριακός Οργανισμός Προσέλκυσης Επενδύσεων	100% συμμετοχή της Κυβέρνησης στο κεφάλαιο
Διεθνές Κυπριακό Ινστιτούτο για το Περιβάλλον και τη Δημόσια Υγεία σε συνεργασία με το Harvard School of Public Health	Με εγγύηση από την Κυβέρνηση
Εισηγηθήκαμε όπως εισαχθεί σύστημα παρακολούθησης των επενδύσεων της Κυβέρνησης σε εταιρείες ώστε να βεβαιώνεται ότι η πιο πάνω κατάσταση είναι ορθή.	
Η Γενική Λογίστρια μάς πληροφόρησε ότι από το 2010 το Γενικό Λογιστήριο λαμβάνει, σε ετήσια βάση, καταστάσεις των μετοχών που κατέχει το Κράτος τόσο από τον Έφορο Εταιρειών όσο και από το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου.	

6.9 ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Πάγιο Ταμείο/Αποθεματικά. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, κάθε έσοδο και κάθε χρηματικό ποσό που συλλέγεται ή εισπράττεται με οποιοδήποτε τρόπο από το Κράτος κατατίθεται στο Πάγιο Ταμείο και σε αυτό χρεώνεται οποιαδήποτε δαπάνη και χρηματικό ποσό πληρώνεται από το Κράτος. Από το 2011, το Πάγιο Ταμείο παρουσιάζεται στη Δημοσιονομική Έκθεση ως «Αποθεματικό Προσόδων» και περιλήφθηκε στην ίδια σημείωση μαζί με το Αποθεματικό από Επενδυτικές και Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες, το δε συνολικό ποσό ύψους €20,3 δις για το 2012 παρουσιάζεται στην κατάσταση Ενεργητικού και Παθητικού ως «Αποθεματικά». Στις 31.12.2012 το Αποθεματικό Προσόδων (Πάγιο Ταμείο) παρουσίαζε έλλειμμα ύψους €8,7 δις σε σύγκριση με €8,4 δις στις 31.12.2011. Η σχετική κίνηση του Πάγιου Ταμείου παρουσιάζεται σε πίνακα προηγούμενης παραγράφου στην πρώτη σελίδα του μέρους αυτού.

Ειδικά Ταμεία. Στο τέλος του έτους παρουσίαζαν πιστωτικό υπόλοιπο €229,6 εκ. σε σύγκριση με €254,9 εκ. το 2011 και αντιπροσωπεύουν τα υπόλοιπα των διαφόρων Ταμείων που διαχειρίζεται η Κυβέρνηση. Στη Δημοσιονομική Έκθεση παρουσιάζονται χωριστοί λογαριασμοί για το κάθε Ταμείο.

Καταθέσεις και άλλα πιστωτικά υπόλοιπα €270,1 εκ. Το ποσό αυτό αποτελείται από τα υπόλοιπα των διαφόρων τμηματικών και άλλων λογαριασμών καταθέσεων.

Επενδύσεις Ειδικών Ταμείων. Τα πλεονάσματα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Κεντρικού Ταμείου Αδειών, του Ταμείου Πλεονάζοντος Προσωπικού, του Ταμείου για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη και του Λογαριασμού Παροχών Ανεργίας, τα οποία κατά τις 31.12.2009 ήταν επενδυμένα σε Γραμμάτια του Δημοσίου, μετατράπηκαν κατά το 2010 σε επενδύσεις υπό τη μορφή κατάθεσης σε πίστη των Ταμείων (στις 31.12.2012 ανέρχονταν στα €7.591,4 εκ. και στις 31.12.2011 στα €7.447,5 εκ.).

Δανεισμός

(α) Το σύνολο των δανείων εσωτερικού και εξωτερικού, σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση, μη συμπεριλαμβανομένων των Γραμματίων Δημοσίου Εσωτερικού ύψους €1.159,9 εκ., στο τέλος του έτους ανέρχονταν σε €14.095,9 εκ. σε σύγκριση με €11.286,3 εκ. το 2011. Από το 2012 τα Μεταβιβάσιμα

Γραμμάτια ύψους €39,5 εκ. (2010: €55,7 εκ.) παρουσιάζονται σε ξεχωριστή κατηγορία στις Υποχρεώσεις και δεν συνυπολογίζονται στην κατηγορία του «Δανεισμός».

Το εξοφλητικό απόθεμα για την αποπληρωμή των δανείων κατά το τέλος των ετών 2012 και 2011 ήταν €31,7 εκ. και €33,6 εκ., αντίστοιχα.

Σχετική αναφορά για τα δάνεια αυτά καθώς και όλο το Δημόσιο Χρέος γίνεται κάτω από το Υπουργείο Οικονομικών.

(β) Μεταβιβάσιμα Γραμμάτια Δημοσίου.

	€000	€000
Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου - Πανεπιστήμιο Κύπρου		10.600
Εταιρείες με συμμετοχή του κράτους στο μετοχικό τους κεφάλαιο:		
Κυπριακή Εταιρεία Αποθήκευσης Πετρελαιοειδών	12.545,6	
Κυπριακή Εταιρεία Αναπτύξεως Ακινήτων Λτδ	16.398	28.943,6
		39.543,6

Τα Μεταβιβάσιμα Γραμμάτια Δημοσίου περιλαμβάνουν και τους τόκους μέχρι τη λήξη τους.

(γ) Άλλες υποχρεώσεις.

- **Μη μεταβιβάσιμα γραμμάτια που δεν περιλαμβάνονται στον Ισολογισμό.** Η Κυβέρνηση έχει καταθέσει στην Κεντρική Τράπεζα μη μεταβιβάσιμα άτοκα γραμμάτια, τα οποία θα πληρωθούν σε διεθνείς οργανισμούς. Στις 31.12.2012 η αξία των γραμματίων αυτών ανερχόταν σε €110,5 εκ., ως εξής:

	€000
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	115.521,5
Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Αναπτύξεως	5.680,8
Σύνδεσμος Διεθνούς Αναπτύξεως	2.636,1
Διεθνής Ασφαλιστικός Οργανισμός Επενδύσεων	85,1
	123.923,5

- **Δάνεια για Συγχρηματοδοτούμενα Έργα.** Το υπόλοιπο των δανείων συγχρηματοδοτούμενων έργων στις 31 Δεκεμβρίου 2012 ήταν €285,5 εκ. (31.12.2011 €302,5 εκ.). Αυτά αφορούσαν κυρίως Δήμους, Κοινοτικά Συμβούλια, Συμβούλια Αποχετεύσεως, Σχολικές Εφορείες και Συμβούλια Υδατοπρομήθειας. Το υπόλοιπο αυτό προκύπτει από τα στοιχεία που υποβλήθηκαν στον Γενικό Λογιστή, ως αποτέλεσμα της ανάληψης της παρακολούθησης των πιο πάνω δανείων από το Γενικό Λογιστήριο από 1.1.2004, στα πλαίσια του ανασχεδιασμού της παρουσίασης του ετήσιου Προϋπολογισμού.
- Από το σύνολο των €285,5 εκ. των δανείων συγχρηματοδοτούμενων έργων, τα €285 εκ. ήταν εγγυημένα από το κράτος. Η υποχρέωση της κυβέρνησης, η οποία για τα πλείστα δάνεια ανέρχεται στο 100% παρουσιάζεται από το 2012 στο μέρος των Υποχρεώσεων στην Κατάσταση Ενεργητικού και Παθητικού καθώς και σε σχετικό πίνακα.
- **Συνταξιοδοτικά ωφελήματα.** Η αναλογιστική υποχρέωση της Κυβέρνησης για τα συνταξιοδοτικά ωφελήματα του προσωπικού, έχει για πρώτη φορά συμπεριληφθεί στη Δημοσιονομική Έκθεση του Κράτους υπό τη μορφή σημείωσης.

Η αναλογιστική μελέτη που ανατέθηκε σε αναλογιστικό οίκο, κατέδειξε αναλογιστική υποχρέωση ύψους €10,2 δις με ημερομηνία αναφοράς τις 31.12.2010 και αφορά στην παρούσα αξία των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των εν ενεργεία κρατικών υπαλλήλων και συνταξιούχων.

- **Πίνακας Εγγυήσεων.** Οι εγγυήσεις που δόθηκαν για δάνεια και πιστωτικές διευκολύνσεις στις 31.12.2012 ανέρχονταν σε €3.070,7 (€1.796 εκ. στις 31.12.2011) όπως πιο κάτω:

	€000
<u>Δήμοι</u>	<u>221.450</u>
Δήμος Λευκωσίας	40.036
Δήμος Αγίου Δομετίου	1.970
Δήμος Έγκωμης	1.747
Δήμος Αγλαντζιάς	12.420
Δήμος Στροβόλου	5.578
Δήμος Λακατάμιας	5.635
Δήμος Λατσιών	2.529
Δήμος Ιδαλίου	724
Δήμος Αγίας Νάπας	3.844
Δήμος Παραλιμνίου	8.389
Δήμος Δερύνειας	1.487
Δήμος Λάρνακας	31.411
Δήμος Αραδίππου	1.196
Δήμος Αθηαίνου	4.582
Δήμος Λεμεσού	49.166
Δήμος Πάνω Λευκάρων	1.102
Δήμος Μέσα Γειτονιάς	4.137
Δήμος Αγίου Αθανασίου	3.776
Δήμος Κ. Πολεμιδιών	812
Δήμος Γερμασόγειας	6.612
Δήμος Πάφου	12.886
Δήμος Γεροσκήπου	5.345
Δήμος Πόλης Χρυσοχούς	6.785
Δήμος Πέγειας	281
<u>Κοινοτικά Συμβούλια</u>	<u>7.870</u>
Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου	29
Κοινοτικό Συμβούλιο Αλάμπρας	6
Κοινοτικό Συμβούλιο Καπέδων	6
Κοινοτικό Συμβούλιο Εργατών	54
Κοινοτικό Συμβούλιο Παλιομετόχου	472
Κοινοτικό Συμβούλιο Παλαιχωρίου Ορεινής	43
Κοινοτικό Συμβούλιο Ξυλιάτου	6
Κοινοτικό Συμβούλιο Καλοπαναγιώτη	35
Κοινοτικό Συμβούλιο Ξυλοτύμπου	75
Κοινοτικό Συμβούλιο Λειβάδια Λάρνακας	228
Κοινοτικό Συμβούλιο Κιτίου	2.002
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγγλισίδων	42
Κοινοτικό Συμβούλιο Περβολιών Λάρνακας	1.547
Κοινοτικό Συμβούλιο Μαζωτού	334

	€000
Κοινοτικό Συμβούλιο Μαρωνίου	27
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγ. Θεοδώρου	368
Κοινοτικό Συμβούλιο Επισκοπής Λεμεσού	13
Κοινοτικό Συμβούλιο Ύψωνα	15
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγίου Τύχωνα	365
Κοινοτικό Συμβούλιο Κελλακίου	7
Κοινοτικό Συμβούλιο Πάνω Κυβίδων	270
Κοινοτικό Συμβούλιο Ερήμης	459
Κοινοτικό Συμβούλιο Παρεκκλησιάς	126
Κοινοτικό Συμβούλιο Πάχνας	125
Κοινοτικό Συμβούλιο Πισσουρίου	199
Κοινοτικό Συμβούλιο Πελενδρίου	134
Κοινοτικό Συμβούλιο Πάνω Πλατρών	150
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγρού	556
Κοινοτικό Συμβούλιο Κυπερούντας	138
Κοινοτικό Συμβούλιο Έμπας	28
Κοινοτικό Συμβούλιο Κάθηκα	11
<u>Συμβούλια Αποχετεύσεως</u>	681.499
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λευκωσίας	252.210
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Ιδαλίου	343
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λυθροδόντα	473
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Αστρομερίτη-Περιστερώνας	2.759
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Αγ. Νάπας	22.180
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Παραλιμνίου	45.123
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λάρνακας	89.424
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Αθηαίνου	800
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λεμεσού-Αμαθούντας	162.194
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Π. Κυβίδων	4
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Πελενδρίου	36
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Πάφου	105.953
<u>Ημικρατικοί και άλλοι οργανισμοί</u>	
Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου	723.764
Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου	426.049
Αρχή Κρατικών Εκθέσεων	168
Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου	12.182
Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού	22.157
Κεντρικός Φορέας Ισότιμης Κατανομής Βαρών	239.651
Συμβούλιο Κεντρικού Σφαγείου	20.441
Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου	364
Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή	2.752
Μη κερδοσκοπικοί Οργανισμοί	1.169
Σατιρικό Θέατρο	1.169
<u>Επιχειρήσεις</u>	
Εταιρείες με συμμετοχή του κράτους στο μετοχ. τους κεφαλ.	1.032.084
Κυπριακές Αερογραμμές Λτδ	32.084

	€000
Λαϊκή Κυπριακή Τράπεζα Λτδ	1.000.000
Εταιρείες	20.190
Ε.Τ.Κ.Ο. Λτδ	15.556
Λ.Ο.Ε.Λ. Λτδ	3.331
Lapertas Fisheries Ltd	1.303
Συνεργατικές Εταιρείες	15.817
Σ.Ο.Δ.Α.Π. Λτδ	6.205
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Πελενδρίου – Κ. Αμιάντου	93
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Στρουμπίου-Πολεμίου Λτδ	696
Περιφερειακή Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Αγρού	1.148
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Χλώρακας Λτδ	1.404
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Αργάκας Λτδ	192
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Μαρωνίου Λτδ	1.013
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Φαρμακά, Οδούς Λτδ	138
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Αγ. Μαρίνας Χρυσοχούς Λτδ	228
Περιφερειακή Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Παλαιχωρίου Λτδ	306
Συνεργατική Εταιρεία Κωφαλάλων	1.173
Σ.Π.Ε. Λιοπετρίου	59
Σ.Π.Ε. Σωτήρας	19
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Στατού-Αγ. Φώτη Λτδ	466
Σ.Ε.Δ.Ι.Γ.Ε.Π Κυπερούντας, Δύμων & Χανδριών	57
Σ.Π.Ε. Αυγόρου	376
Σ.Ε.Π.	2.237
Σ.Π.Ε. Ξυλοφάγου	7
Διάφοροι	5.348
Διάφορα άτομα	4.248
Βάσος Χαραλαμπίδης	1.100
Φυσικά Πρόσωπα	1.405
Κατερίνα και Πανίκος Σουλτζιώτης	90
Μαρία και Αντώνης Αλβανού	86
Δήμητρα Γεωργίου Παντελάκη	78
Μόνικα Αδάμου Γεωργίου και Αντωνάκης	76
Κώστας, Γιωργούλα και Πρόδρομος Κωνσταντίνου	82
Σωκράτης Ιωάννου	80
Αντώνης και Ανδρονίκη Ηλιάδου	76
Ανδρέας Στυλιανού και Μαρίτα	75
Αλεξάνδρα Χαραλάμπους	78
Στυλιανού Στέφη και Χαραλάμπους Χαράλαμπος	77
Σοφούλα Χρ. Σαρκά & Χριστάκης	81
Άλλοι	526
Λιθινείς Οργανισμοί	360.134
Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστ. Σταθερότητας	360.134
ΣΥΝΟΛΟ	3.070.730

Αναλυτική κατάσταση υπολοίπων δανείων συγχρηματοδοτούμενων έργων στις 31.12.2012.

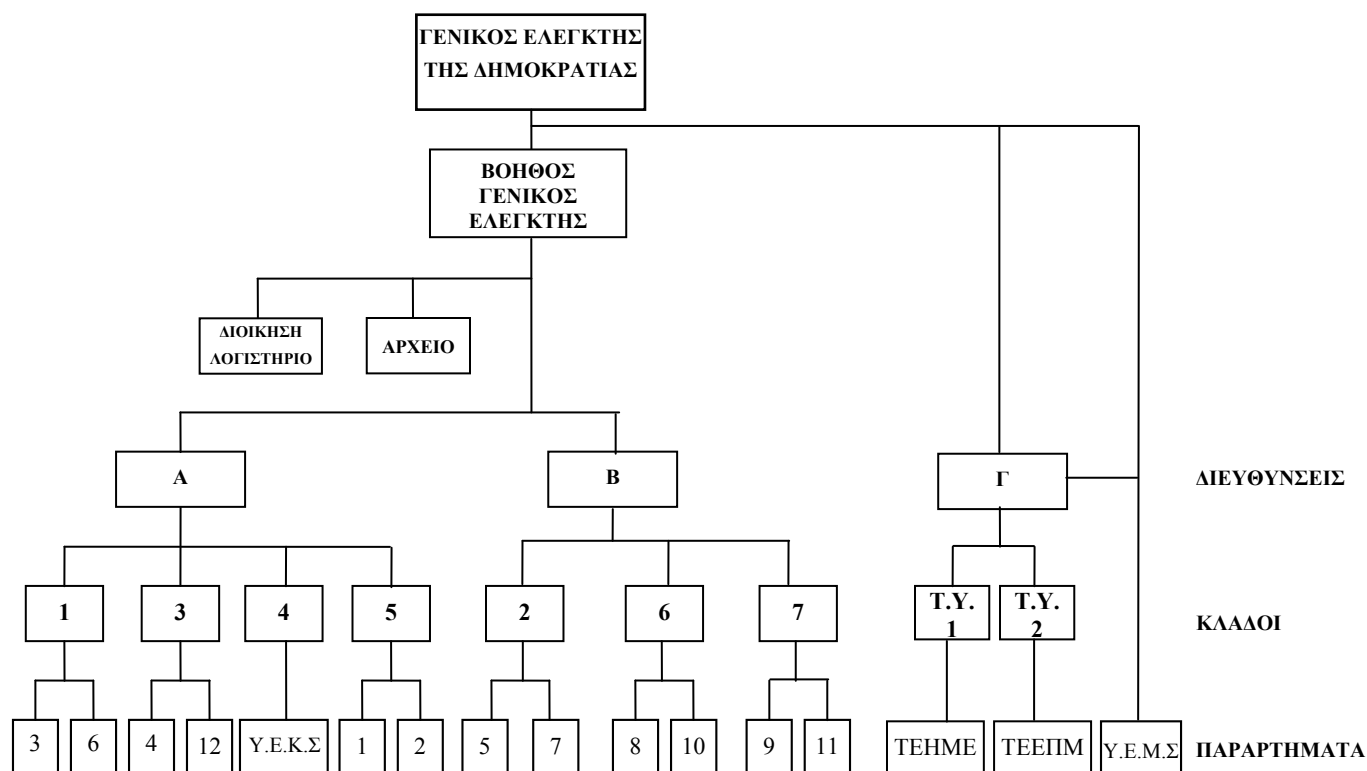
	Κυβερνητική εισφορά %	€000
<u>Εγγυημένα</u>		<u>285.085</u>
<u>Δήμοι</u>		<u>253.426</u>
Δήμος Λευκωσίας	100	10.594
Δήμος Αγίου Δομετίου	100	4.988
Δήμος Έγκωμης	*	414
Δήμος Στροβόλου	100	35.349
Δήμος Αγλαντζιάς	100	15.049
Δήμος Λακατάμιας	100	18.471
Δήμος Λατσιών	100	14.763
Δήμος Ιδαλίου	100	5.473
Δήμος Αγίας Νάπας	100	8.842
Δήμος Παραλιμνίου	100	5.162
Δήμος Δερύνειας	100	6.161
Δήμος Λάρνακας	*	50.758
Δήμος Αραδίπτου	100	5.557
Δήμος Πάνω Λευκάρων	100	339
Δήμος Λεμεσού	100	14.319
Δήμος Μέσα Γειτονιάς	100	6.152
Δήμος Αγίου Αθανασίου	100	10.329
Δήμος Γερμασόγειας	100	6.119
Δήμος Κάτω Πολεμιδιών	100	4.271
Δήμος Πάφου	100	17.252
Δήμος Γεροσκήπου	100	8.067
Δήμος Πέγειας	100	176
Δήμος Πόλεως Χρυσοχούς	100	4.821
<u>Κοινοτικά Συμβούλια</u>		<u>15.746</u>
Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου	100	100
Κοινοτικό Συμβούλιο Τσερίου	100	357
Κοινοτικό Συμβούλιο Εργατών	100	123
Κοινοτικό Συμβούλιο Παλαιχωρίου Ορεινής	100	168
Κοινοτικό Συμβούλιο Αλάμπρας	100	52
Κοινοτικό Συμβούλιο Π. Δευτεράς	100	51
Κοινοτικό Συμβούλιο Ξυλιάτου	100	119
Κοινοτικό Συμβούλιο Καπέδων	100	60
Κοινοτικό Συμβούλιο Σιας	100	133
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγ. Μαρίνας Ξυλιάτου	100	168
Κοινοτικό Συμβούλιο Παλιομετόχου	100	90
Κοινοτικό Συμβούλιο Γαλάτας	100	110
Κοινοτικό Συμβούλιο Πέρα	100	204
Κοινοτικό Συμβούλιο Καλοπαναγιώτη	100	500
Κοινοτικό Συμβούλιο Φρενάρους	70	9
Κοινοτικό Συμβούλιο Λειβάδια Λάρνακας	100	2.549

Κοινοτικό Συμβούλιο Κιβισίλι	100	330
Κοινοτικό Συμβούλιο Ξυλοτύμπου	100	149
Κοινοτικό Συμβούλιο Αναφωτίας	100	115
Κοινοτικό Συμβούλιο Ξυλοφάγου	100	715
Κοινοτικό Συμβούλιο Κιτίου	100	1.309
Κοινοτικό Συμβούλιο Μαζωτού	*	1.125
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγγλισίδων	100	387
Κοινοτικό Συμβούλιο Μαρώνι	100	175
Κοινοτικό Συμβούλιο Κοφίνου	100	1.026
Κοινοτικό Συμβούλιο Κ. Λευκάρων	95	46
Κοινοτικό Συμβούλιο Π. Πολεμιδιών	100	1.451
Κοινοτικό Συμβούλιο Ύψωνα	100	35
Κοινοτικό Συμβούλιο Φασούλας	100	292
Κοινοτικό Συμβούλιο Κορφής	100	93
Κοινοτικό Συμβούλιο Τριμίκλινης	90	44
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγίου Τύχωνα	*	639
Κοινοτικό Συμβούλιο Παρεκκλησιάς	*	623
Κοινοτικό Συμβούλιο Κελλακίου	100	107
Κοινοτικό Συμβούλιο Πραστειού Κελλακίου	100	15
Κοινοτικό Συμβούλιο Ζωοπηγής	95	18
Κοινοτικό Συμβούλιο Πισσουρίου	100	474
Κοινοτικό Συμβούλιο Πάνω Κυβίδων	100	226
Κοινοτικό Συμβούλιο Πέρα Πεδίου	95	109
Κοινοτικό Συμβούλιο Πάνω Πλατρών	100	573
Κοινοτικό Συμβούλιο Πελενδρίου	100	366
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγρού	100	20
Κοινοτικό Συμβούλιο Κυπερούντας	80	26
Κοινοτικό Συμβούλιο Έμπας	100	65
Κοινοτικό Συμβούλιο Σαλαμιού	100	58
Κοινοτικό Συμβούλιο Παναγιάς	100	62
Κοινοτικό Συμβούλιο Στατού-Αγ. Φωτίου	100	169
Κοινοτικό Συμβούλιο Περιστερώνας Χρυσοχ.	100	16
Κοινοτικό Συμβούλιο Στενής	100	95
Μη κερδοσκοπικοί Οργανισμοί		10.137
Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου	100	9.228
Αγγλική Σχολή	100	782
Εμπορική Σχολή Μιτσή Λεμύθου	100	127
<u>Συμβούλια Αποχετεύσεως</u>		<u>5.776</u>
Συμβούλιο Αποχετεύσεως Λευκωσίας	100	3.033
Συμβούλιο Αποχετεύσεως Λυθροδόντα	100	1.252
Συμβούλιο Αποχετεύσεως Πέρα Χωρίου Νήσου	100	91
Συμβούλιο Αποχετεύσεως Πελενδρίου	*	319
Συμβούλιο Αποχετεύσεως Κυπερούντας	*	822
Συμβούλιο Αποχετεύσεως Πάνω Κυβίδων	100	14
Συμβούλιο Αποχετεύσεως Συκόπετρας	100	245

<u>Μη εγγυημένα</u>		457
<u>Κοινοτικά Συμβούλια</u>		457
Κοινοτικό Συμβούλιο Αλάμπρας	100	13
Κοινοτικό Συμβούλιο Λυμπιών	100	38
Κοινοτικό Συμβούλιο Φαρμακά	100	98
Κοινοτικό Συμβούλιο Άλωνα	100	10
Κοινοτικό Συμβούλιο Παλαιχωρίου Ορεινής	100	13
Κοινοτικό Συμβούλιο Περβόλια Λάρνακας	100	285
Σύνολο		285.542

* Τα υπόλοιπα των δανείων αυτών προέρχονται από διάφορα δάνεια, στα οποία το ποσοστό εισφοράς της Κυβέρνησης διαφέρει.

ΜΕΡΟΣ 7 - ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Α.Π.Α.Τ.Ε=Ανώτερος Πρώτος Λειτουργός Τεχνικού Ελέγχου

Υ.Ε.Κ.Σ=Υπηρεσία Ελέγχου Κοινοτικών Συμβουλίων

Υ.Ε.Μ.Σ=Υπηρεσία Ελέγχου Μηχανογραφημένων Συστημάτων

ΤΕΗΜΕ = Τομέας Ελέγχου Ηλεκτρομηχανολογικών Έργων

ΤΕΕΠΜ = Τομέας Ελέγχου Έργων Πολιτικής Μηχανικής

Οργανωτική Διάρθρωση. Η οργανωτική διάρθρωση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας κατά το υπό επισκόπηση έτος ήταν η πιο κάτω:

Προσωπικό. Οι εγκεκριμένες οργανικές θέσεις ελεγκτικού προσωπικού της Υπηρεσίας κατά το 2012 ήταν 119. Επιπρόσθετα απασχολήθηκαν 6 λειτουργοί ελέγχου πάνω σε έκτακτη βάση, 13 άτομα ως διοικητικό/γραμματειακό προσωπικό, από τα οποία 5 απασχολήθηκαν πάνω σε έκτακτη βάση όπως επίσης και 8 άτομα ως βοηθητικό προσωπικό, δηλαδή σύνολο 146 υπάλληλοι. Στο τέλος του 2012, υπήρχαν κενές 30 θέσεις. Στον Προϋπολογισμό του 2013, η Βουλή των Αντιπροσώπων κατήγγειλε 6 θέσεις. Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης (Νοέμβριος 2013) υπήρχαν 30 θέσεις κενές.

Διευθύνσεις. Στην Υπηρεσία λειτουργούν τρεις Διευθύνσεις, οι Α, Β και Γ. Στις Διευθύνσεις Α και Β υπάγονται οι Κλάδοι και Παραρτήματα που διεξάγουν κυρίως οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο. Η καθεμιά από τις Διευθύνσεις αυτές διοικείται από ένα Διευθυντή Ελέγχου. Στη Διεύθυνση Α υπάγεται και η Υπηρεσία Ελέγχου Κοινοτικών Συμβουλίων.

Στη Διεύθυνση Γ, της οποίας προϊστάται ο Διευθυντής Τεχνικού Ελέγχου, υπάγονται οι Κλάδοι που διεξάγουν κυρίως τεχνικό έλεγχο αναπτυξιακών και άλλων έργων.

Κλάδοι και Παραρτήματα. Κάτω από τις Διευθύνσεις Α και Β λειτουργούν 7 Κλάδοι, στους οποίους υπάγονται 12 Παραρτήματα και η Υπηρεσία Ελέγχου Κοινοτικών Συμβουλίων (Υ.Ε.Κ.Σ.). Η Υπηρεσία Ελέγχου Μηχανογραφικών Συστημάτων (Υ.Ε.Μ.Σ.) υπάγεται απευθείας στον Γενικό Ελεγκτή και συντονιστικό ρόλο έχει η Διεύθυνση Γ. Οι Κλάδοι των Διευθύνσεων Α και Β και η Υ.Ε.Κ.Σ διευθύνονται από Ανώτερο Πρώτο Ελεγκτή και το κάθε Παράρτημα από Ανώτερο Λειτουργό Ελέγχου. Επίσης

λειτουργούν ακόμη 2 Κλάδοι που υπάγονται στη Διεύθυνση Γ, οι οποίοι διευθύνονται από Ανώτερο Πρώτο Λειτουργό Τεχνικού Ελέγχου.

Δαπάνες και έσοδα Ελεγκτικής Υπηρεσίας

- **Δαπάνες.** Για το έτος 2012 στο Κεφάλαιο 02 02 "Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας" προϋπολογίστηκαν δαπάνες ύψους €7.099.566. Οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν ήταν €5.801.962 δηλαδή ο Προϋπολογισμός εκτελέστηκε κατά 81,72%.

- **Έσοδα.** Προϋπολογίστηκαν για το έτος 2012 στο Κεφάλαιο 02 02 "Ελεγκτική Υπηρεσία – Άρθρο 01323 Ελεγκτικά Δικαιώματα" έσοδα ύψους €600.000 και πραγματοποιήθηκαν έσοδα €646.580.

Προγράμματα εργασίας. Για κάθε ελεγκτικό έτος, που καλύπτει την περίοδο από 1η Ιουλίου μέχρι 30 Ιουνίου του επόμενου έτους, ετοιμάζονται προγράμματα που περιλαμβάνουν τις εργασίες που θα καλύψει ο έλεγχος, καθώς επίσης και τα μεγάλα τεχνικά έργα που θα επιθεωρηθούν από την Ελεγκτική Υπηρεσία.

Δειγματοληπτικός έλεγχος. Με την πάροδο του χρόνου ο όγκος και το περίπλοκο των κυβερνητικών δραστηριοτήτων έχουν αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό. Όπως σε όλες τις Ελεγκτικές Υπηρεσίες διεθνώς, ο έλεγχος που διεξάγεται είναι δειγματοληπτικός και γίνεται κατά προγραμματισμένο τρόπο, σε συνδυασμό με την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου κάθε ελεγχόμενου και στη βάση της ανάλυσης των κινδύνων.

Διαχειριστικός έλεγχος. Εκτός από τον οικονομικό και τον έλεγχο συμμόρφωσης, που αποσκοπεί κυρίως στην εξακρίβωση ότι υπάρχει συμμόρφωση στον Νόμο, στον Προϋπολογισμό και στους σχετικούς λογιστικούς, δημοσιονομικούς και διοικητικούς Κανονισμούς, διεξάγεται και διαχειριστικός έλεγχος από το προσωπικό της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, που καλύπτει τους τομείς της οικονομίας, απόδοσης και αποτελεσματικότητας των αποφάσεων και πράξεων των δημόσιων υπολόγων όπως είναι και ο προσανατολισμός του κρατικού ελέγχου σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες.

Έλεγχος τεχνικών έργων. Μέσα στο 2011 συνεχίστηκε από το τεχνικό προσωπικό της Ελεγκτικής Υπηρεσίας ο έλεγχος τεχνικών έργων, με προγραμματισμένο και συστηματικό τρόπο. Τα αποτελέσματα του ελέγχου αυτού υπήρξαν και πάλι πολύ ευεργετικά προς την κατεύθυνση της ορθής οικονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος. Τα πιο σοβαρά θέματα που έχουν εγερθεί από τον έλεγχο των τεχνικών έργων αναφέρονται σε άλλα μέρη της παρούσας Έκθεσης.

Ο τεχνικός έλεγχος αποσκοπεί στο να εξακριβωθεί κατά πόσο η εκτέλεση των διαφόρων έργων γίνεται αφενός σύμφωνα με τους όρους/προδιαγραφές της σύμβασης, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, καθώς και τον προϋπολογισμό τους και αφετέρου, κατά τον πιο οικονομικό και αποδοτικό τρόπο και ότι τα έργα προγραμματίστηκαν, σχεδιάστηκαν και εκτελέστηκαν ικανοποιητικά. Ο έλεγχος αυτός περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εξέταση των οικονομοτεχνικών μελετών σκοπιμότητας, των τεχνικών προδιαγραφών και σχεδίων, των όρων των συμβολαίων, των διαδικασιών για ζήτηση και κατακύρωση προσφορών, καθώς και της διαδικασίας τροποποιήσεων/αλλαγών στις συμβάσεις. Για τον σκοπό αυτό διενεργούνται από λειτουργούς της Ελεγκτικής Υπηρεσίας επιθεωρήσεις των έργων, έλεγχος των ενδιάμεσων πληρωμών και Τελικών Λογαριασμών, ενώ εκπρόσωποι της παρακάθονται στις συνεδρίες των αρμοδίων οργάνων – ως παρατηρητές – κατά την εξέταση/λήψη απόφασης για την ανάθεση συμβάσεων.

Με τον τεχνικό έλεγχο, όπως και με τις άλλες μορφές ελέγχου, ο Γενικός Ελεγκτής δεν σκοπεί στην υποκατάσταση των ελεγχόμενων. Αυτοί παραμένουν, πάντα, πλήρως υπεύθυνοι για την εκτέλεση και επίβλεψη των τεχνικών έργων. Το έργο του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας περιορίζεται στην εκτέλεση καθηκόντων ελέγχου.

Έλεγχος Μηχανογραφικών Συστημάτων και Τεχνολογία Πληροφορικής. Η Υπηρεσία Ελέγχου Μηχανογραφικών Συστημάτων (ΥΕΜΣ) της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγει ελέγχους μηχανογραφικών συστημάτων και συμβάλλει στη διενέργεια οικονομικών και διαχειριστικών ελέγχων με τη χρήση της τεχνολογίας της πληροφορικής. Επιπρόσθετα, προωθεί την αναβάθμιση των υποδομών και συστημάτων πληροφορικής της Ελεγκτικής Υπηρεσίας.

Κατά το 2012 η ΥΕΜΣ εφαρμόζει ολοκληρωμένο πρόγραμμα ελέγχου ασφάλειας μηχανογραφικών συστημάτων, βασισμένο σε σύγχρονα πρότυπα, καθώς επίσης και λογισμικό εξαγωγής και επεξεργασίας ηλεκτρονικών δεδομένων ελεγχόμενων Οργανισμών/Υπηρεσιών/Τμημάτων, παρέχοντας παράλληλα και υποστήριξη στη χρήση του λογισμικού αυτού στα Παραρτήματα της Υπηρεσίας.

Κατά τη διάρκεια του έτους υποστήριξε την εφαρμογή λογισμικού συστήματος αυτοματοποίησης γραφείου, εμπλούτιζε σε συνεχή βάση την κεντρική βάση δεδομένων και παρείχε συνεχή λειτουργική υποστήριξη στα Παραρτήματα της Υπηρεσίας.

Το 2012 ολοκληρώθηκε η πιλοτική εφαρμογή της δεύτερης φάσης που αφορά στην εφαρμογή του έτοιμου λογισμικού συστήματος υποστήριξης διαχείρισης ελέγχου και η Υπηρεσία προχώρησε στην εκτέλεση της τρίτης φάσης του έργου, η οποία και έχει ολοκληρωθεί.

Επιμόρφωση προσωπικού. Η συνεχής επιμόρφωση του προσωπικού αποτελεί ένα από τους στόχους της Υπηρεσίας για διασφάλιση της ποιότητας της ελεγκτικής εργασίας, σύμφωνα με τρέχουσες εξελίξεις στον τομέα αυτό.

Στα πλαίσια των οικονομικών περιορισμών του Προϋπολογισμού, αλλά και των προτεραιοτήτων και αναγκών της Υπηρεσίας, λειτουργοί της Υπηρεσίας λαμβάνουν μέρος σε κατάλληλα εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια και διαλέξεις, τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό.

Κατά τη διάρκεια του 2012, όλοι οι λειτουργοί της Υπηρεσίας συμμετείχαν σε εκπαιδευτικά προγράμματα ή/και σεμινάρια που οργανώθηκαν στην Κύπρο.

Επιπρόσθετα, 3 λειτουργοί συμμετείχαν σε 2 εκπαιδευτικά σεμινάρια στο εξωτερικό.

Ανώτεροι λειτουργοί της Υπηρεσίας συμμετείχαν σε διάφορα διεθνή και ευρωπαϊκά συνέδρια που αφορούσαν σε θέματα που άπτονται των εργασιών Κρατικών Ελεγκτικών Υπηρεσιών.

Διοργανώθηκαν επίσης από την Ελεγκτική Υπηρεσία δύο εκπαιδευτικά προγράμματα, στα οποία συμμετείχαν λειτουργοί της Υπηρεσίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη συνεχή εκπαίδευση/επιμόρφωση του προσωπικού στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς επίσης και στη χρήση εξειδικευμένων λογισμικών για τη διεξαγωγή του ελέγχου και την υποστήριξη διαχείρισης του ελέγχου.

Συμβούλια Προσφορών. Ο Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας ή εκπρόσωπος του έχει το δικαίωμα να παρακάθεται ως ανεξάρτητος παρατηρητής και να εκφράζει τις απόψεις του, στις συνεδρίες των Συμβουλίων Προσφορών και των Επιτροπών Αξιολόγησης, καθώς και στις συνεδρίες της Κεντρικής Επιτροπής και των Τμηματικών Επιτροπών Αλλαγών και Απαιτήσεων που συστάθηκαν και λειτουργούν σύμφωνα με Κανονισμούς που εκδόθηκαν δυνάμει του περί Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών και για Συναφή Θέματα Νόμου του 2006 και των περί της Διαχείρισης των Εσόδων και Δαπανών και του Λογιστικού της Δημοκρατίας Νόμων του 2002 και του 2004. Από τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα, προκύπτει ότι η παρουσία του Γενικού Ελεγκτή είναι πολύ ωφέλιμη και εποικοδομητική, επιτυγχάνοντας με τις εισηγήσεις του σημαντικές εξοικονομήσεις για το δημόσιο.

Ετήσια Έκθεση. Στην Ετήσια Έκθεσή του ο Γενικός Ελεγκτής αναφέρει οτιδήποτε που, κατά τη γνώμη του, πρέπει να περιέλθει σε γνώση της Εκτελεστικής Εξουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων, σχετικά με τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών της Δημοκρατίας. Καταβάλλεται κάθε προσπάθεια ώστε η Έκθεση να ετοιμάζεται με αντικειμενικότητα, ακρίβεια και επαγγελματική ευθύνη. Οι διαπιστώσεις και απόψεις του Γενικού Ελεγκτή φέρονται πρώτα σε γνώση των ελεγχόμενων Υπηρεσιών και ακολούθως ετοιμάζεται η Έκθεσή του με βάση τις αναφορές που υποβλήθηκαν. Οι παράγραφοι της Ετήσιας Έκθεσης, προτού πάρουν την τελική τους μορφή, αποστέλλονται στους Υπουργούς, στους Προϊστάμενους των Ανεξάρτητων Υπηρεσιών, στους Προέδρους των Ημικρατικών ή άλλων Οργανισμών και Αρχών Τοπικής Διοίκησης, για να εκφέρουν τις απόψεις τους.

Ετήσια Έκθεση για το 2011. Σύμφωνα με το άρθρο 116(4) του Συντάγματος, η Ετήσια Έκθεση του Γενικού Ελεγκτή για το έτος 2011 υποβλήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2012 στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο

οποίος και την κατέθεσε ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων. Η Βουλή των Αντιπροσώπων, με επιστολή της ημερ. 21.12.2012, προς τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων και του Γραφείου Προγραμματισμού, διαβίβασε παράκληση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών όπως, για σκοπούς διευκόλυνσης της Επιτροπής στη μελέτη της Έκθεσης, ετοιμαστούν και υποβληθούν σημειώματα, στα οποία να περιλαμβάνονται οι παρατηρήσεις του Γενικού Ελεγκτή, όπως αυτές περιέχονται στην Ετήσια Έκθεση, τα σχόλια του αρμόδιου Υπουργείου/Γραφείου για κάθε παρατήρηση και ειδικότερα προτάσεις/εισηγήσεις, για επίλυση των προβλημάτων που επισημαίνονται, τροποποίηση διαδικασιών, αν υπάρχει ανάγκη, καθώς επίσης και ευθύνες, αν υπάρχουν.

Το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση του αρ. 74.437Α ημερ. 19.12.2012, αποφάσισε όπως, το κάθε Υπουργείο υποβάλει στο Υπουργικό Συμβούλιο έκθεση για τις ενέργειες που έγιναν σχετικά με τις παρατηρήσεις του Γενικού Ελεγκτή για το έτος 2011 σε ότι αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του.

Τριμηνιαίες Εκθέσεις Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας. Μέσα στο 2011 συνεχίστηκε η υποβολή προς τους Υπουργούς τριμηνιαίων εκθέσεων σχετικά με τα πιο σοβαρά θέματα που προκύπτουν από τον έλεγχο των διαφόρων Υπηρεσιών. Αντίγραφα των εκθέσεων κοινοποιούνται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Με τις εκθέσεις αυτές ενημερώνονται έγκαιρα, τόσο η Εκτελεστική Εξουσία όσο και η Βουλή των Αντιπροσώπων, πάνω στα πιο σοβαρά θέματα που εγείρονται από τον έλεγχο των κρατικών λογαριασμών και των λογαριασμών των Τοπικών Αρχών και Ημικρατικών Οργανισμών.

ΜΕΡΟΣ 8 - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι****ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	Αρχικός	Τελικός	Προγραμματικές	Αδοσπώνητα Ποσά	
	Προϋπολογισμός	Προϋπολογισμός	Δαπάνες	€	%
	€	€	€		
Προεδρία και Προεδρικό					
Μέγαρο	8.595.376	8.847.188	7.420.717	1.426.471	16,12
Υπουργικό Συμβούλιο	1.741.673	1.748.228	1.591.181	157.047	8,98
Βουλή των Αντιπροσώπων	21.813.846	22.291.575	20.243.504	2.048.071	9,19
Δικαστική Υπηρεσία	30.611.480	31.450.249	26.548.437	4.901.812	15,59
Νομική Υπηρεσία	17.971.759	18.521.917	14.824.733	3.697.184	19,96
Ελεγκτική Υπηρεσία	7.005.333	7.099.566	5.801.962	1.297.604	18,28
Επιτροπή Δημόσιας					
Υπηρεσίας	878.753	946.117	893.608	52.510	5,55
Επιτροπή Εκπαιδευτικής					
Υπηρεσίας	709.171	749.371	714.257	35.114	4,69
Γραφείο Επιτρόπου					
Διοικήσεως	1.900.044	1.922.044	1.811.343	110.701	5,76
Επιτροπή Προστασίας					
Ανταγωνισμού	1.843.360	2.586.095	2.295.278	290.817	11,25
Γραφείο Επιτρόπου					
Προστασίας Δεδομένων					
Προσωπικού Χαρακτήρα	279.310	307.580	265.609	41.971	13,65
Γραφείο Εφόρου Ελέγχου					
Κρατικών Ενισχύσεων	217.951	228.041	205.937	22.104	9,69
Υπηρεσία Εσωτερικού					
Ελέγχου	2.047.722	2.095.524	1.750.481	345.043	16,47
Αναθεωρητική Αρχή					
Προσφορών	531.510	548.126	539.828	8.298	1,51
Υπηρεσία Εποπτείας και					
Ανάπτυξης Συνεργατικών					
Εταιρειών	3.395.342	3.449.373	3.183.130	266.243	7,72
Αναθεωρητική Αρχή					
Προσφύγων	459.659	482.407	474.293	8.114	1,68
Υπουργείο Άμυνας- Διοίκηση	6.681.330	6.878.161	6.276.660	601.501	8,75
Κυπριακός Στρατός	139.349.467	139.349.467	135.135.987	4.213.480	3,02
Εθνική Φρουρά	112.000.000	112.000.000	111.894.177	105.823	0,09
Αμυντική Θωράκιση	92.000.000	92.000.000	69.815.672	22.184.328	24,11
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών					
Πόρων και Περιβάλλοντος-					
Διοίκηση	8.828.707	11.327.915	10.157.072	1.170.843	10,34
Τμήμα Γεωργίας	27.247.896	27.468.066	22.455.627	5.012.439	18,25
Κτηνιατρικές Υπηρεσίες	20.546.971	20.663.984	17.265.547	3.398.438	16,45
Τμήμα Δασών	38.560.968	38.744.249	33.860.155	4.884.094	12,61
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	189.040.633	190.703.794	148.828.016	41.875.778	21,96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	Αρχικός	Τελικός	Προγραμματικές	Αδυσπότητα Ποσά	
	Προϋπολογισμός	Προϋπολογισμός	Δαπάνες	€	%
	€	€	€		
Τμήμα Γεωλογικής					
Επισκοπήσεως	6.422.134	6.445.935	4.254.436	2.191.499	34,00
Μετεωρολογική Υπηρεσία	4.659.298	4.779.809	4.251.705	528.104	11,05
Τμήμα Αναδασμού	5.776.052	5.781.332	5.210.083	571.249	9,88
Μεταλλεία	929.516	930.916	812.928	117.988	12,67
Ινστιτούτο Γεωργικών					
Ερευνών	8.828.166	9.307.891	7.846.582	1.461.309	15,70
Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων					
Ερευνών	10.205.053	10.464.913	7.514.404	2.950.509	28,19
Τμήμα Περιβάλλοντος	4.201.866	5.415.336	4.376.672	1.038.664	19,18
Υπουργείο Δικαιοσύνης και					
Δημοσίας Τάξεως- Διοίκηση	4.667.776	4.740.689	3.641.875	1.098.814	23,18
Φυλακές	23.277.083	23.873.209	18.727.544	5.145.665	21,55
Αστυνομία	242.749.627	246.789.578	228.264.047	18.525.531	7,51
Πυροσβεστική Υπηρεσία	39.034.654	39.607.429	36.330.192	3.277.237	8,27
Υπουργείο Εμπορίου,					
Βιομηχανίας και Τουρισμού-					
Διοίκηση	31.555.168	31.830.470	5.191.596	26.638.874	83,69
Υπηρεσίες Εμπορίου και					
Βιομηχανίας	34.076.127	35.219.350	28.119.511	7.099.839	20,16
Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και					
Επίσημου Παραλήπτη	5.442.203	5.589.703	4.860.644	729.059	13,04
Υπουργείο Εργασίας και					
Κοινωνικών Ασφαλίσεων-					
Διοίκηση	5.532.660	6.374.792	5.242.124	1.132.668	17,77
Τμήμα Εργασίας	10.340.907	15.917.472	14.630.512	1.286.960	8,09
Υπηρεσίες Κοινωνικών					
Ασφαλίσεων	491.576.464	491.586.964	454.497.116	37.089.848	7,54
Υπηρεσίες Κοινωνικής					
Ευημερίας	262.428.110	265.353.525	251.748.678	13.604.847	5,13
Κέντρο Παραγωγικότητας	8.113.373	8.967.675	6.267.526	2.700.149	30,11
Τμήμα Κοινωνικής					
Ενσωμάτωσης	34.558.221	35.566.221	31.685.271	3.880.950	10,91
Ανώτερο Ξενοδοχειακό					
Ινστιτούτο Κύπρου	2.130.885	2.498.122	2.259.609	238.513	9,55
Τμήμα Εργασιακών Σχέσεων	2.337.337	2.370.537	2.129.765	240.772	10,16
Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας	5.802.193	5.948.883	5.522.648	426.235	7,16
Υπουργείο Εσωτερικών-					
Διοίκηση	266.930.761	276.068.248	236.397.241	39.671.007	14,37
Επαρχιακή Διοίκηση					
Λευκωσίας	55.284.895	55.964.798	51.810.742	4.154.056	7,42
Επαρχιακή Διοίκηση					
Αμμοχώστου	10.051.075	10.090.809	8.336.951	1.753.858	17,38
Επαρχιακή Διοίκηση					
Λάρνακας	34.815.680	35.815.680	32.602.449	3.213.231	8,97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	Αρχικός	Τελικός	Προγραμματικές	Αδαπάνητα Ποσά	
	Προϋπολογισμός	Προϋπολογισμός	Δαπάνες	€	%
	€	€	€		
Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού	49.084.532	49.357.532	45.733.337	3.624.195	7,34
Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου	24.379.867	24.708.867	22.176.883	2.531.984	10,25
Επαρχιακή Διοίκηση					
Κερύνειας	67.062	67.062	60.990	6.072	9,05
Τμήμα Πολεοδομίας και					
Οικήσεως	112.356.011	112.361.770	84.944.194	27.417.576	24,40
Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού					
και Μεταναστεύσεως	3.603.650	3.631.650	2.170.783	1.460.867	40,23
Τμήμα Κτηματολογίου και					
Χωρομετρίας	129.981.923	130.821.023	118.442.485	12.378.538	9,46
Γραφείο Τύπου και					
Πληροφοριών	8.820.262	9.120.172	7.891.396	1.228.776	13,47
Υπηρεσία Μέριμνας και					
Αποκαταστάσεως					
Εκτοπισθέντων	6.709.058	6.710.203	6.201.355	508.849	7,58
Πολιτική Άμυνα	4.836.664	4.866.664	3.824.029	1.042.635	21,42
Υπηρεσία Ασύλου	977.725	1.130.715	1.068.324	62.392	5,52
Υπουργείο Εξωτερικών-					
Διοίκηση	25.564.454	25.855.914	22.360.092	3.495.822	13,52
Εξωτερικές Υπηρεσίες	58.024.952	59.699.240	53.627.329	6.071.911	10,14
Υπουργείο Οικονομικών-					
Διοίκηση	877.521.611	947.641.024	830.140.763	117.500.261	12,40
Τελωνεία	219.959.617	220.051.417	211.489.629	8.561.789	3,89
Τμήμα Εσωτερικών					
Προσόδων	56.237.423	56.270.008	51.881.204	4.388.804	7,80
Στατιστική Υπηρεσία	14.172.208	14.178.008	9.176.630	5.001.378	35,28
Τμήμα Κρατικών Αγορών και					
Προμηθειών	6.343.347	6.419.140	5.374.762	1.044.378	16,27
Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης					
και Προσωπικού	142.734.659	143.233.184	128.416.682	14.816.502	10,34
Τυπογραφείο	9.562.944	9.562.944	6.799.343	2.763.601	28,90
Τμήμα Υπηρεσιών					
Πληροφορικής	22.622.108	22.784.668	19.933.383	2.851.285	12,51
Οφειλές Δημόσιου Χρέους	1.835.654.000	2.020.074.288	1.936.476.582	83.597.706	4,14
Συντάξεις και Φιλοδωρήματα	566.813.384	636.394.010	634.914.606	1.479.404	0,23
Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες					
και Αποθεματικό	88.045.632	30.053.420		30.053.420	100,00
Γραφείο Προγραμματισμού	103.605.153	88.395.426	39.174.815	49.220.611	55,68
Γενικό Λογιστήριο	50.743.581	50.880.481	44.067.897	6.812.585	13,39
Υπουργείο Παιδείας και					
Πολιτισμού - Διοίκηση	130.954.483	138.396.640	109.372.385	29.024.255	20,97
Ανώτερη και Ανώτατη					
Εκπαίδευση	140.616.281	141.450.662	127.941.909	13.508.753	9,55
Μέση Εκπαίδευση	364.926.678	361.487.078	346.734.437	14.752.641	4,08

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	Αρχικός Προϋπολογισμός €	Τελικός Προϋπολογισμός €	Προγραμματικές Δαπάνες €	Αδασπνήτα Ποσά €	%
Μέση Τεχνική Επαγγελματική					
Εκπαίδευση	32.918.976	32.993.474	31.469.207	1.524.267	4,62
Δημοτική Εκπαίδευση	333.579.798	330.497.263	324.512.084	5.985.179	1,81
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο	8.603.550	9.639.338	7.046.873	2.592.465	26,89
Κέντρο Επιστημονικών					
Ερευνών	807.727	807.744	590.284	217.460	26,92
Πολιτιστικές Υπηρεσίες	32.743.357	32.753.879	18.068.055	14.685.824	44,84
Υπουργείο Συγκοινωνιών και					
Έργων-Διοίκηση	6.275.483	6.674.133	5.471.700	1.202.433	18,02
Τμήμα Δημοσίων Έργων	156.606.637	150.342.911	126.866.727	23.476.184	15,62
Τμήμα Ελέγχου	11.033.273	11.038.434	1.390.024	9.648.410	87,41
Τμήμα Ηλεκτρονικών					
Επικοινωνιών	2.072.896	2.001.412	1.532.737	468.675	23,42
Τμήμα Αρχαιοτήτων	16.155.682	16.360.727	14.787.263	1.573.464	9,62
Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας	39.467.681	38.016.791	34.067.817	3.948.974	10,39
Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας	9.574.494	9.780.144	7.336.919	2.443.226	24,98
Τμήμα Ταχυδρομικών					
Υπηρεσιών	29.711.388	30.033.386	26.929.078	3.104.308	10,34
Τμήμα Οδικών Μεταφορών	55.884.386	80.462.059	76.304.044	4.158.015	5,17
Τμήμα					
Ηλεκτρομηχανολογικών					
Υπηρεσιών	25.335.081	28.282.197	26.028.239	2.253.959	7,97
Υπουργείο Υγείας-Διοίκηση	192.665.441	192.640.882	174.420.665	18.220.217	9,46
Ιατρικές Υπηρεσίες και					
Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας	265.556.780	280.376.156	253.692.018	26.684.138	9,52
Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	12.986.459	13.055.096	10.602.565	2.452.532	18,79
Οδοντιατρικές Υπηρεσίες	5.344.593	5.369.680	5.017.774	351.906	6,55
Φαρμακευτικές Υπηρεσίες	123.074.556	127.596.056	126.321.332	1.274.724	1,00
Γενικό Χημείο	8.965.628	9.086.018	8.193.575	892.444	9,82
ΟΛΙΚΟ	8.770.268.680	9.109.120.313	8.257.831.260	851.289.053	9,35

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Π

ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31^η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2012

	Προηγούμενα έτη €	Σύνολο καθυστερημένων εσόδων		
		2012 €	31.12.2012 €	31.12.2011 €
ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ^{1 2}				
Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας	8.227.396	1.808.956	10.036.352	9.080.744
Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού	7.606.588	1.451.628	9.058.216	8.537.537
Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας	5.860.375	2.004.613	7.864.988	6.623.409
Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου	5.027.337	971.193	5.998.530	5.685.578
Επαρχιακό Δικαστήριο Αμμοχώστου	2.332.979	503.225	2.836.204	2.621.624
Στρατιωτικό Δικαστήριο	269.036	43.770	312.806	312.216
ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ³	-	30.677	30.677	10.890
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	122.197	29.000	151.197	175.607
ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ ⁴	3.689.735	432.832	4.122.567	3.689.735
Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού ⁵	-	4.705.510	4.705.510	-
Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	30.917	-	30.917	34.717
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ				
Υπουργείο	31.014	1.275	32.289	31.464
Αμυντική Θωράκιση	420.671	362.881	783.552	420.814
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ				
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	124.507.819	65.601.537	190.109.356	167.865.545
Τμήμα Δασών ⁶	2.873.877	614.412	3.488.289	3.043.129
Τμήμα Γεωργίας ^{7 8}	102.956	841.216	944.712	1.090.393
Υπηρεσία Μεταλλείων ⁹	105.084	4.678	109.762	105.084
Κτηνιατρικές Υπηρεσίες	1.571.102	1.360.498	2.931.600	2.088.382
Τμήμα Αναδασμού	565.437	286.242	851.679	673.133
Άλλα Τμήματα/Υπηρεσίες				
Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών ¹	-	34	34	14.912
Τμήμα Περιβάλλοντος ¹⁰	10.168	18.740	28.908	11.869
Τμήμα Αλιείας & Θαλάσσιων Ερευνών ¹¹	6.260	20.915	27.175	6.260
Μετεωρολογική Υπηρεσία	1.495	677	2.172	1.875

¹ Η διαφορά στα υπόλοιπα 31.12.2011 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012, αφορά κυρίως σε αναθεωρημένες καταστάσεις που απέστειλαν τα Τμήματα μετά την έκδοση της Δημοσιονομικής Έκθεσης για το 2011 ή/και σε διορθώσεις που προέκυψαν κατά τους ελέγχους που διενήργησε η Υπηρεσία μας για το 2011. Τα αναθεωρημένα υπόλοιπα 31.12.2011 δεν περιλήφθηκαν στη Δημοσιονομική Έκθεση του 2012.

² Η συνολική διαφορά €11.002 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε διορθώσεις που προέκυψαν κατά τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας στο Δικαστήριο Πάφου και στο Στρατιωτικό Δικαστήριο.

³ Αφορά μόνο σε επιδικασθέντα έξοδα εισπρακτέα από δημόσιους υπαλλήλους. Για τους ιδιώτες δεν ετοιμάζεται κατάσταση.

⁴ Η διαφορά €233 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά σε διορθώσεις που προέκυψαν κατά τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας.

⁵ Τα Καθυστερημένα Έσοδα της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού δεν περιλήφθηκαν στην Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφού η κατάσταση του τμήματος λήφθηκε από το Γενικό Λογιστήριο μετά την ολοκλήρωση της ετοιμασίας της έκθεσης.

⁶ Η διαφορά €24.927 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 οφείλεται κυρίως σε λανθασμένους υπολογισμούς τόκων και ενοικίων και εκ παραδρομής μη συμπερίληψη των ποσών.

⁷ Η διαφορά €24.606 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 οφείλεται κυρίως στην εκ παραδρομής διαγραφή υπολοίπων χωρίς να ληφθεί η απαιτούμενη έγκριση από το Υπουργείο Οικονομικών.

⁸ Η διαφορά €1.090.393 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά σε λάθος εκ μέρους του Γενικού Λογιστηρίου κατά τη σύνταξη του σχετικού πίνακα της Δημοσιονομικής Έκθεσης.

⁹ Η διαφορά €4.678 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική για το 2012 οφείλεται σε διόρθωση που έγινε από την Υπηρεσία Μεταλλείων μετά την έκδοση της Δημοσιονομικής Έκθεσης.

¹⁰ Η διαφορά €1.701 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε διορθώσεις που προέκυψαν κατά τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας.

¹¹ Η διαφορά €2.602 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε διορθώσεις που προέκυψαν κατά τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας.

	Προηγούμενα έτη €	Σύνολο καθυστερημένων εσόδων		
		2012 €	31.12.2012 €	31.12.2011 €
Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης	1.117	56	1.173	1.117
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ ^{1 12}				
Αρχηγείο Αστυνομίας	10.707	535.663	546.370	842.296
Αστ. Διεύθυνση Λευκωσίας	1.935	70.658	72.593	44.206
Αστ. Διεύθυνση Λεμεσού	6.636	74.729	81.365	76.848
Αστ. Διεύθυνση Λάρνακας	100	14.425	14.525	7.989
Αστ. Διεύθυνση Πάφου	554	3.112	3.666	5.597
Αστ. Διεύθυνση Μόρφου	110	137	247	4.016
Αστ. Διεύθυνση Αμμοχώστου	-	462	462	631
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ				
Υπηρεσίες Εμπορίου και Βιομηχανίας	2.934.444	3.509.898	6.444.342	3.372.784
Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη	2.175	-	2.175	2.205
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ				
Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου	96.171	1.814	97.985	97.756
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ^{1 13 14}	10.975.140	10.390.183	21.365.323	12.514.140
Κέντρο Παραγωγικότητας ^{1 15}	641.922	105.982	747.904	886.308
Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες	-	20.669	20.669	-
Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας	13.900	16.923	30.823	36.029
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ				
Υπουργείο ¹	1.123.105	63.163	1.186.268	1.217.414
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως ¹⁶	4.520.586	2.100.255	6.620.841	4.735.886
Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας ¹⁷	365.370	377.115	742.485	527.363
Επαρχιακή Διοίκηση Αμμοχώστου ¹⁸	89.041	73.774	162.814	121.309
Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας ¹	938.473	401.721	1.340.194	1.048.730
Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού ¹⁹	213.197	121.015	334.212	262.791
Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου ²⁰	87.750	39.094	126.844	98.683
Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας ^{1 21}	7.377.326	3.110.693	10.488.019	10.197.840
Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μεταναστεύσεως	5.419.699	365.717	5.785.416	5.821.916

¹² Η διαφορά €657 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε διορθώσεις που προέκυψαν κατά τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας.

¹³ Η διαφορά €66.351 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 οφείλεται σε διόρθωση των αδυναμιών του μηχανογραφημένου συστήματος από το οποίο εξάγονται τα στοιχεία.

¹⁴ Η διαφορά €39.579 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε αναθεωρημένες καταστάσεις που απέστειλαν τα Τμήματα μετά την έκδοση της Δημοσιονομικής Έκθεσης και σε διορθώσεις που προέκυψαν κατά τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας.

¹⁵ Η διαφορά €7.718 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 οφείλεται σε διορθώσεις που έγιναν.

¹⁶ Η διαφορά €85.399 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 και τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε αναπροσαρμογή του ποσού από το Τμήμα.

¹⁷ Η διαφορά €14.262 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 αφορά στην εκ παραδρομής περιλήψη δύο φορών των δεδουλευμένων τόκων των τοκοχρεωλυτικών δόσεων από την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας.

¹⁸ Η διαφορά €6.318 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 και τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά στην εκ παραδρομής μη συμπερίληψη του ποσού από την Επαρχιακή Διοίκηση Αμμοχώστου.

¹⁹ Η διαφορά €2.000 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 και τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά στην εκ παραδρομής μη συμπερίληψη στην κατάσταση που απέστειλε η Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού, των ποσών που αφορούσαν τα πρόστιμα για απόρριψη στερεών αποβλήτων σε μη εγκεκριμένους χώρους.

²⁰ Το ποσό που παρουσιάζεται στην Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά στα καθυστερημένα έσοδα του Ταμείου Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών Πάφου και όχι της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, εκ παραδρομής του Γενικού Λογιστηρίου κατά την ετοιμασία του σχετικού πίνακα της Δημοσιονομικής Έκθεσης.

²¹ Στα καθυστερημένα έσοδα για το 2012 και 2011 περιλήφθηκαν τόκοι για οφειλόμενα ποσά σε μισθώματα κρατικής γης τόσο για τις προηγούμενες περιόδους (μέχρι 31.12.2011) όσο και για το 2012, οι οποίοι δεν έχουν ελεγχθεί από την Υπηρεσία μας.

	Προηγούμενα έτη €	Σύνολο καθυστερημένων εσόδων		
		2012 €	31.12.2012 €	31.12.2011 €
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών	-	-	-	2.250
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ				
Υπουργείο	-	9.955	9.955	98
Κυβερνητικό Τυπογραφείο ²²	2.741	20.930	23.671	13.457
Τμήμα Τελωνείων	28.758.883	735.723	29.494.606	10.884.049
Υπηρεσία Φ.Π.Α.	285.638.343	30.461.135	316.099.478	271.869.203
Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων ²³				
Φόρος Κληρονομιών			4.291.205	3.684.582
Φόρος Εισοδήματος			392.219.720	391.777.724
Φόρος Κεφαλαιουχικών Κερδών			36.921.419	62.141.323
Φόρος Ακίνητης Ιδιοκτησίας Νόμος 24/80			18.696.866	13.322.726
Έκτακτη Εισφορά			6.322.913	6.528.075
Φόρος Εισοδήματος Παρακρατηθείς (Ρ.Α.Υ.Ε.)			34.857.293	37.911.858
Έκτακτη Εισφορά για την Άμυνα			109.481.749	86.069.821
Άλλοι Φόροι			2.351.858	2.365.664
Τόκοι και Πρόστιμα			363.593.184	367.822.056
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	290.995	432.008	722.963	748.680
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ				
Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας ²⁴	20.940.258	346.167	21.286.695	23.123.370
Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας ¹	1.614.439	261.271	1.875.710	1.781.173
Τμήμα Δημοσίων Έργων ^{1 25 26}	1.092.560	1.312.175	2.404.735	1.190.614
Τμήμα Αρχαιοτήτων	5.616	31.129	36.745	11.337
Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών ¹	62.037	1.757.768	1.819.805	1.833.073
Τμήμα Οδικών Μεταφορών ^{1 27}	16.706.257	9.989.386	26.695.643	17.633.612
Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών ²⁸	5.059	19.790	24.849	257.526
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ				
Υπουργείο ²⁹	210.183	86.135	296.318	1.029.510
Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας ^{1 30}				
Κεντρικά Γραφεία	45.402	2.264.767	2.310.169	4.335.076
Κρατικά Νοσηλευτήρια	16.815.763	2.728.488	19.544.251	17.632.772
Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	818	5.032	5.850	818
	570.371.255	152.953.625	1.692.061.857	1.578.019.218

²² Το υπόλοιπο των καθυστερημένων εσόδων 31.12.2011 δεν αποστάληκε στην Υπηρεσία μας έτσι θεωρήθηκε ότι το ποσό που παρουσιάστηκε στην Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 είναι ορθό.

²³ Η διαφορά €1.276.785 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε καθυστερήσεις του φόρου κληρονομιών. Το Γενικό Λογιστήριο, για τον πιο πάνω φόρο, συμπεριέλαβε στις καθυστερήσεις το ποσό των €3.014.420 ενώ στις καταστάσεις των καθυστερημένων εσόδων του ΤΕΠ παρουσιάζεται το ποσό των €4.291.205 και συνολικό ποσό €968.735.207.

²⁴ Η διαφορά €647.638 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 και τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε διορθωτικά δελτία που έγιναν στο λογιστικό σύστημα το 2012 για την διευθέτηση υπολοίπων κατόπιν πληρωμών.

²⁵ Η διαφορά €3.920 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 αφορά κυρίως σε καθυστερημένα έσοδα για το 2011 τα οποία δεν είχαν αναγνωρισθεί μέχρι την 31.12.2011.

²⁶ Η διαφορά €26.074 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά σε αναθεωρημένη κατάσταση που απέστειλε το Τμήμα μετά την έκδοση της Δημοσιονομικής Έκθεσης.

²⁷ Η διαφορά €2.224 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά σε αναθεωρημένη κατάσταση που απέστειλε το Τμήμα μετά την έκδοση της Δημοσιονομικής Έκθεσης.

²⁸ Η διαφορά €1.716 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 αφορά σε αναθεωρημένη κατάσταση που απέστειλε το Τμήμα μετά την έκδοση της Δημοσιονομικής Έκθεσης.

²⁹ Η διαφορά €114.092 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2011 σε σύγκριση με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2011 και τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε διορθώσεις που έγιναν από το Υπουργείο Υγείας.

³⁰ Η συνολική διαφορά €309.956 που παρουσιάζεται στο υπόλοιπο 31.12.2012 σε σύγκριση με τη Δημοσιονομική Έκθεση για το 2012 οφείλεται σε διορθωμένες καταστάσεις που στάληκαν από ορισμένα κρατικά νοσηλευτήρια μετά την έκδοση της Δημοσιονομικής Έκθεσης, οι οποίες ωστόσο δεν έχουν επιβεβαιωθεί από την Υπηρεσία μας καθώς δεν έχει διενεργηθεί σχετικός έλεγχος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ¹

	Εγκεκριμένες θέσεις για το 2012	Συμπληρωμένες θέσεις στις 31.12.2012	Κενές Θέσεις
Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο	1	1	0
Υπουργικό Συμβούλιο	12	12	0
Βουλή των Αντιπροσώπων	121	90	31
Γραφείο Προγραμματισμού	68	63	5
Ανώτατο Δικαστήριο ²	28	25	6
Επαρχιακά Δικαστήρια	250	224	26
Δικαστήρια Ελέγχου Ενοικιάσεων	3	3	0
Στρατιωτικό Δικαστήριο	2	1	1
Οικογενειακά Δικαστήρια	10	10	0
Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών	3	3	0
Νομική Υπηρεσία	129	113	16
Ελεγκτική Υπηρεσία	119	89	30
Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου	34	27	7
Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας	1	1	0
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως	20	19	1
Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού	21	11	10
Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών ³	55	54	1
Γενικό Λογιστήριο ⁴	250	198	37
Υπουργείο Άμυνας			
Διοίκηση	107	81	26
Κυπριακός Στρατός ⁵	2.942	2.823	120
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος			
Διοίκηση	9	7	2
Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών	79	59	20
Τμήμα Γεωργίας	405	308	97
Κτηνιατρικές Υπηρεσίες	193	156	37
Τμήμα Δασών	323	266	57
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων ⁶	305	222	69
Τμήμα Γεωλογικής Επισκοπήσεως ⁷	52	37	14
Μετεωρολογική Υπηρεσία	71	61	10
Τμήμα Αναδασμού	70	62	8
Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών	69	56	13

¹ Δεν περιλαμβάνονται οι θέσεις που στον προϋπολογισμό αναφέρονται ως Αξιωματούχοι της Δημοκρατίας

² 3 υπεράριθμες θέσεις Δικαστών

³ 1 θέση καταργήθηκε.

⁴ 14 θέσεις Λογιστικών Λειτουργιών (Κλ. Α4-Α7(ii)) και 1 θέση Ανώτερου Λειτουργού Λογιστηρίου (Κλ. Α12(ii)) καταργήθηκαν με την κένωση τους

⁵ 1 υπεράριθμη θέση Υποστράτηγου

⁶ 13 θέσεις Τεχνικών και 1 θέση Βοηθού Αρχιεπιστάτη έχουν καταργηθεί.

⁷ Μία θέση είναι υπεράριθμη

Υπηρεσία Μεταλλείων	11	9	2
Υπηρεσία Περιβάλλοντος	32	28	4
Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως			
Διοίκηση	19	17	2
Φυλακές	404	343	61
Αστυνομία	4.597	4.336	261
Πυροσβεστική Υπηρεσία	743	677	66
Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού			
Υπηρεσίες Εμπορίου και Βιομηχανίας	170	145	25
Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη	76	64	12
Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων			
Διοίκηση ⁸	6	4	0
Τμήμα Εργασιακών Σχέσεων			
Τμήμα Εργασίας ⁹	98	76	23
Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων	320	264	56
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ¹⁰	400	321	79
Κέντρο Παραγωγικότητας	40	31	9
Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας	83	74	9
Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου	20	16	4
Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες	26	13	13
Υπουργείο Εσωτερικών			
Διοίκηση	122	77	45
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	266	197	69
Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μεταναστεύσεως	1	1	0
Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	791	643	148
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών	96	88	8
Πολιτική Άμυνα	38	33	5
Υπουργείο Εξωτερικών			
Διοίκηση	32	21	11
Εξωτερικές Υπηρεσίες	206	192	14
Υπουργείο Οικονομικών			
Διοίκηση ¹¹	68	65	4
Τμήμα Τελωνείων	409	352	57
Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	260	256	4
Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων ¹²	350	293	53
Στατιστική Υπηρεσία	119	100	19
Τμήμα Κρατικών Αγορών και Προμηθειών	76	67	9
Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού	48	44	4
Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης	13	13	0
Κυβερνητικό Τυπογραφείο	82	65	17

⁸ 4 θέσεις μεταφέρθηκαν με τους κατάχους τους από το εδάφιο 30 του Κεφ. 15.08 «Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο» και σημειώνονται με διπλό σταυρό. Δύο από αυτές καταργήθηκαν το 2012 με τη κένωση τους.

⁹ Μία θέση είναι υπεράριθμη

¹⁰ 5 θέσεις καταργήθηκαν με τον Ν.45(II)/2011 και 8 θέσεις υπό κατάργηση (επεξηγήηση στο εδάφιο 40 οι πρώτες 8 θέσεις που θα κενωθούν καταργούνται).

¹¹ 1 θέση Ανώτερου Λειτουργού Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών είναι υπεράριθμη

¹² 4 θέσεις Λειτουργών Είσπραξης Φόρων (Κλ.Α8-Α9(ι)) καταργήθηκαν με τη κένωση τους

Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής	164	141	23
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού			
Διοίκηση	426	382	44
Εκπαίδευση	11.109	10.456	653
Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων			
Διοίκηση	1	1	0
Τμήμα Δημοσίων Έργων	350	253	97
Τμήμα Αρχαιοτήτων	85	51	34
Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας ¹³	322	242	83
Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας	76	63	13
Τμήμα Ελέγχου	8	7	1
Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών	347	309	38
Τμήμα Οδικών Μεταφορών	123	91	32
Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών ¹⁴	102	83	12
Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών	17	12	5
Υπουργείο Υγείας			
Διοίκηση	3.126	2.628	498
Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας	1.119	795	324
Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	92	70	22
Οδοντιατρικές Υπηρεσίες	82	62	20
Φαρμακευτικές Υπηρεσίες	151	121	30
Γενικό Χημείο	91	71	20
Άλλες Υπηρεσίες:			
Γενικό Διοικητικό Προσωπικό	367	342	25
Γενικό Γραμματειακό Προσωπικό	2.343	2.035	308
Γενικό Βοηθητικό Προσωπικό	176	136	40
ΟΛΙΚΟ	36.451	32.358	4.059

¹³ Υπάρχουν 3 υπεράριθμοι Βοηθοί Λειτουργοί Αεροπορικών Κινήσεων οι οποίοι εκτελούν με απόσπαση καθήκοντα Ελεγκτή Εναέριας Κυκλοφορίας.

¹⁴ Υπάρχουν 7 κενές θέσεις οι οποίες θα καταργηθούν και οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στο σύνολο των κενών θέσεων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΤΟΥΣ ΔΗΜΩΝ

Δήμος	Έτος ελέγχου	Έσοδα		Έξοδα		Πλεόνασμα/(έλλειμμα)		Υποχρεώσεις			
								Μακροπρόθεσμες		Βραχυπρόθεσμες	
		Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος
		€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Κάτω Πολεμιδιών	2010	5.894.938	5.817.906	5.869.183	5.861.187	25.755	(43.281)	11.669.970	6.773.108	2.061.284	6.737.550
Κάτω Πολεμιδιών	2011	5.982.685	5.894.938	5.722.608	5.869.183	260.077	25.755	10.975.948	11.669.970	2.602.171	2.061.284
Δερύνειας	2010	3.226.051	3.207.950	2.351.249	1.963.318	874.802	1.244.632	8.917.769	8.917.407	348.435	240.409
Δερύνειας	2011	3.249.445	3.226.051	2.706.584	2.351.249	542.861	874.802	8.310.467	8.917.769	655.845	348.435
Αγίου Δομετίου	2010	5.522.986	5.274.772	5.161.182	5.298.011	361.804	(23.239)	11.250.273	9.607.996	531.639	1.377.262
Αγίου Δομετίου	2011	4.804.590	5.522.986	6.856.880	5.161.182	(2.052.290)	361.804	12.961.146	11.250.273	548.761	531.639
Έγκωμης	2010	6.688.566	6.829.003	6.745.177	6.449.396	(56.611)	379.607	4.867.979	3.786.322	2.875.049	2.740.317
Έγκωμης	2011	6.658.825	6.688.566	7.364.606	6.745.177	(705.781)	(56.611)	5.721.353	4.867.979	3.189.595	2.875.049
Λάρνακας	2011	22.117.357	21.408.857	30.104.924	28.313.423	(7.987.567)	(6.904.566)	116.395.822	111.616.663	6.740.691	4.543.637
Λάρνακας	2012	20.036.999	22.117.357	29.469.384	30.104.924	(9.432.385)	(7.987.567)	118.418.000	116.395.822	10.588.834	6.740.691
Πάφου	2011	20.113.699	19.666.912	20.084.785	18.621.601	28.914	1.045.311	54.408.204	55.266.054	8.823.494	9.015.713
Πάφου	2012	19.329.374	20.113.699	19.991.843	20.084.785	(662.469)	28.914	54.449.090	54.408.204	8.478.425	8.823.494
Γερμασόγειας	2010	7.854.878	7.582.053	6.862.247	7.197.249	992.631	384.804	15.434.748	15.516.716	1.261.292	1.302.694
Γερμασόγειας	2011	7.467.865	7.854.878	7.902.760	6.862.247	(434.895)	992.631	15.186.739	15.434.748	1.216.321	1.261.292
Παραλιμνίου	2010	15.250.563	15.766.039	14.267.060	13.820.243	983.503	1.945.796	12.452.268	12.452.272	2.226.770	1.880.122
Παραλιμνίου	2011	15.140.374	15.250.563	15.646.069	14.267.060	(505.695)	983.503	12.452.266	12.452.268	2.519.133	2.226.770
Λακατάμιας	2010	11.967.906	10.453.840	11.636.632	11.093.937	331.274	(640.097)	30.114.751	27.163.052	2.853.823	3.699.818
Λακατάμιας	2011	10.761.093	11.967.906	12.619.748	11.636.632	(1.858.655)	331.274	31.690.219	30.114.751	4.101.348	2.853.823
Λακατάμιας	2012	9.878.991	10.761.093	11.679.162	12.619.748	(1.800.171)	(1.858.655)	30.404.361	31.690.219	6.354.463	4.101.348
Λατσιών	2010	6.965.622	6.287.960	7.258.666	6.299.326	(293.044)	(11.366)	21.111.406	21.672.456	6.476.312	6.462.460
Λατσιών	2011	6.726.540	6.965.622	7.092.376	7.258.666	(365.836)	(293.044)	20.005.600	21.111.406	8.624.836	6.476.312
Αθηνένου	2010	3.011.163	2.796.095	3.215.054	2.378.719	(203.891)	417.376	2.655.403	2.816.803	774.456	514.329
Αθηνένου	2011	2.973.260	3.011.163	4.149.307	3.215.054	(1.176.047)	(203.891)	5.240.758	2.655.403	998.653	774.456
Αγίου Αθανασίου	2011	4.789.402	4.716.331	5.388.358	4.631.866	(598.956)	84.465	17.226.416	17.882.312	3.825.479	3.202.554
Αγίου Αθανασίου	2012	4.558.677	4.789.402	4.663.963	5.388.358	(105.286)	(598.956)	16.443.876	17.226.416	3.556.232	3.825.479

Σημ.: Οι οικονομικές καταστάσεις των Δήμων που δεν αναφέρονται πιο πάνω είτε δεν είχαν ελεγχθεί μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, είτε ο έλεγχός τους βρισκόταν σε εξέλιξη και επομένως για τους εν λόγω Δήμους δεν παρουσιάζονται στοιχεία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΔΗΜΩΝ

Δήμος	Έτος ελέγχου	Υπαλληλικό προσωπικό								Εργατικό προσωπικό								Δαπάνες προσωπικού προς έξοδα	
		Μόνιμοι		Έκτακτοι		Δαπάνες μόνιμου προσωπικού*		Μέσος όρος δαπανών		Τακτικοί		Έκτακτοι/ εποχιακοί		Δαπάνες τακτικών εργατών*		Μέσος όρος δαπανών			
		Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος	Τρέχον έτος	Προηγ. έτος
Κάτω Πολεμιδιών	2010	31	32	3	3	€ 1.382.770	€ 1.379.578	€ 44.605	€ 43.112	19	19	28	24	€ 501.686	€ 561.501	€ 26.405	€ 29.553	% 37	% 36,6
Κάτω Πολεμιδιών	2011	31	31	4	3	1.443.609	1.382.770	46.568	44.605	18	19	44	28	548.348	501.686	30.464	26.405	43,1	37
Δερύνειας	2010	9	9	1	-	381.831	365.597	42.426	40.622	8	7	3	2	184.460	161.724	23.058	23.103	25	27,8
Δερύνειας	2011	9	9	-	1	437.481	381.831	48.609	42.426	8	8	6	3	213.700	184.460	26.713	23.058	25,2	25
Αγίου Δομετίου	2010	18	18	7	7	957.603	946.548	53.200	52.586	50	46	7	8	1.320.485	1.222.478	26.410	26.576	51,6	50,8
Αγίου Δομετίου	2011	18	18	7	7	1.035.618	957.603	57.534	53.200	50	50	11	7	1.367.971	1.320.485	27.359	26.410	51,7	51,6
Έγκωμης	2010	35	32	1		1.609.133	1.553.187	45.975	48.537	83	77	28		2.221.912	2.060.934	26.770	26.765	63,3	63,6
Έγκωμης	2011	35	35	1	1	1.704.838	1.609.133	48.710	45.975	101	83	15	28	2.599.499	2.221.912	25.738	26.770	61,1	63,3
Λάρνακας	2011	109	109	11	15	5.977.635	5.870.921	54.841	53.862	211	217	19	21	6.436.931	5.814.034	30.507	26.793	54,3	55,5
Λάρνακας	2012	103	109	11	11	5.696.633	5.977.635	55.307	54.841	226	211	11	19	6.394.167	6.436.931	28.293	30.507	54,1	54,3
Πάφου	2011	85	82	9	12	4.351.512	4.117.136	51.194	50.209	158	149	3	8	4.528.290	4.124.371	28.660	27.680	45,5	46
Πάφου	2012	80	85	8	9	4.125.354	4.351.512	51.567	51.194	157	158	3	3	4.455.525	4.528.290	28.379	28.660	44,2	45,5
Γερμασόγειας	2010	30	30	2	1	1.165.471	1.178.437	38.849	39.281	42	45	10	14	1.518.974	1.467.440	36.166	32.610	41,4	37,4
Γερμασόγειας	2011	32	30	3	2	1.289.225	1.165.471	40.288	38.849	42	42	12	10	1.668.875	1.518.974	39.735	36.166	38,8	41,4
Παραλιμνίου	2010	36	34	4	4	1.785.670	1.563.108	49.602	45.974	124	116	7	11	3.327.582	3.264.539	26.835	28.143	37	36,3
Παραλιμνίου	2011	36	36	5	4	1.800.588	1.785.670	50.016	49.602	122	124	17	7	3.388.916	3.327.582	27.778	26.835	35,5	37
Λακατάμιας	2010	44	41	2	2	2.011.546	1.941.528	45.717	47.354	80	84	13	5	1.986.971	1.898.258	24.837	22.598	36,4	35,5
Λακατάμιας	2011	49	44	2	2	2.285.147	2.011.546	46.636	45.717	85	80	8	13	2.167.253	1.986.971	25.497	24.837	36,8	36,4
Λακατάμιας	2012	48	49	2	2	2.403.817	2.285.147	50.080	46.636	83	85	1	8	2.078.910	2.167.253	25.047	25.497	38,9	36,8
Λατσιών	2010	28	26	2	-	1.490.150	1.426.359	53.220	54.860	50	53	23	14	1.454.160	1.457.455	29.083	27.499	43,4	47,7
Λατσιών	2011	29	28	-	-	1.599.558	1.490.150	55.157	53.220	52	50	22	23	1.454.811	1.454.160	27.977	29.083	45,6	43,4
Αθηνών	2010	9	11	4	6	320.897	340.871	35.655	30.988	11	12	-	-	275.609	238.935	25.055	19.911	18,5	23,3
Αθηνών	2011	9	9	5	4	372.386	320.897	41.376	35.655	11	11	-	-	296.329	275.609	26.939	25.055	19,1	18,5
Αγίου Αθανασίου	2011	38	37	4	2	1.796.402	1.651.403	47.274	44.633	36	34	1	2	965.479	866.778	26.819	25.493	53,2	55,9
Αγίου Αθανασίου	2012	39	38	4	4	1.635.711	1.796.402	41.941	47.274	36	36	2	1	945.471	965.479	26.263	26.819	57,2	53,2

* Στον όρο δαπάνες περιλαμβάνονται οι απολαβές, τα διάφορα επιδόματα και οι εργοδοτικές εισφορές.

Σημ.: Στον πιο πάνω πίνακα παρουσιάζεται το προσωπικό που εργοδοτούσαν οι Δήμοι, για τους οποίους έχει διεξαχθεί ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεών τους, καθώς επίσης και το προσωπικό που εργοδοτούσαν ορισμένοι Δήμοι, ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεών των οποίων, κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας της παρούσας Έκθεσης, ήταν σε εξέλιξη, μαζί με το σχετικό κόστος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

ΔΑΝΕΙΑ ΔΗΜΩΝ

Δήμος	2012			2011		
	Ολικό	Οφειλή Δήμου	Οφειλή Κυπριακής Δημοκρατίας	Ολικό	Οφειλή Δήμου	Οφειλή Κυπριακής Δημοκρατίας
	€	€	€	€	€	€
Λευκωσίας	68.269.426	47.773.962	20.495.464	69.998.447	49.502.989	20.495.458
Λεμεσού	78.415.977	64.097.529	14.318.448	82.652.536	67.580.484	15.072.052
Λάρνακας	92.220.353	58.011.554	34.208.799	93.107.040	59.246.694	33.860.346
Πάφου	52.799.822	35.563.373	17.236.449	51.938.936	34.273.581	17.665.355
Στροβόλου	60.699.538	25.342.230	35.357.308	62.713.492	25.461.823	37.251.669
Αγίου Δομετίου	10.926.428	5.946.453	4.979.975	10.965.117	5.985.142	4.979.975
Αθηνών	4.490.851	4.490.851	0	4.227.713	4.227.713	0
Αραδίππου	6.775.682	1.195.881	5.579.801	7.107.007	1.128.838	5.978.169
Πόλης Χρυσοχούς	6.714.613	6.714.613	0	6.963.228	6.963.228	0
Παραλιμνίου	13.510.036	8.164.696	5.345.340	12.452.266	6.435.857	6.016.409
Αγίας Νάπας	15.407.935	6.576.317	8.831.618	16.404.938	6.867.557	9.537.381
Δερύνειας	7.646.772	1.487.058	6.159.714	7.652.467	1.163.487	6.488.980
Λευκάρων	1.801.019	1.463.502	337.517	1.819.873	1.482.041	337.832
Γεροσκήπου	17.613.519	8.308.888	9.304.631	18.408.399	9.106.243	9.302.156
Πέγειας	6.362.417	6.186.660	175.757	6.802.666	6.626.909	175.757
Μέσα Γειτονιάς	13.458.102	7.103.934	6.354.168	13.919.916	7.205.736	6.714.180
Γερμασόγειας	12.948.558	6.916.073	6.032.485	13.889.853	7.156.431	6.733.422
Κάτω Πολεμιδιών	10.449.953	6.176.160	4.273.793	10.927.257	6.392.964	4.534.293
Αγίου Αθανασίου	15.638.044	5.717.683	9.920.361	16.351.069	5.885.572	10.465.497
Αγλαντζιάς	27.649.500	12.603.089	15.046.411	28.725.932	12.809.636	15.916.296
Έγκωμης	3.264.002	2.833.882	430.120	3.971.197	3.235.652	735.545
Λατσιών	18.748.665	3.990.524	14.758.141	19.820.781	4.125.882	15.694.899
Ιδαλίου	6.185.023	723.727	5.461.296	6.523.725	761.939	5.761.786
Λακατάμιας	30.635.005	12.226.545	18.408.460	30.168.980	11.760.453	18.408.527
Γερίου	153.435	153.435	0	0	0	0
Τσερίου	55.960	55.960	0	78.276	78.276	0
Λιβαδιών	3.092.038	697.589	2.394.449	3.846.434	809.659	3.036.775
Ύψωνα	1.645.924	1.610.652	35.272			0
Σωτήρας	348.891	348.891	0	435.488	435.488	0
Δρομολαξιάς-Μενεού	250.040	250.040	0	292.376	292.376	0
Σύνολο	588.177.528	342.731.751	245.445.777	602.165.409	347.002.650	255.162.759

Σημ.: Τα πιο πάνω ποσά προέρχονται από ελεγμένες ή από μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις ή από οικονομικές καταστάσεις, ο έλεγχος των οποίων, κατά την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, βρισκόταν σε εξέλιξη ή από στοιχεία που μας δόθηκαν από τους Δήμους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ (ΠΡΩΗΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ) ΠΟΥ ΕΛΕΓΧΘΗΚΑΝ ΤΟ 2012

Πρώην Συμβούλιο Βελτιώσεως	Έτος Ελέγχου	Προϋπολογισμός εσόδων τρέχοντος έτους €	Προϋπολογισμός δαπανών τρέχοντος έτους €	Υπερβάσεις €	Έσοδα		Δαπάνες		Πλεόνασμα / (Έλλειμμα)		Ταμειακά διαθέσιμα στις 31/12 τρέχοντος έτους €	Υποχρεώσεις στις 31/12 τρέχοντος έτους €	Καθυστερημένα έσοδα στις 31/12 τρέχοντος έτους €
					Τρέχοντος έτους €	Προηγούμενου έτους €	Τρέχοντος έτους €	Προηγούμενου έτους €	Τρέχοντος έτους €	Προηγούμενου έτους €			
Ανθούπολη	2011	208.090	218.100	10.583	459.771	310.721	257.445	455.367	202.326	(144.646)	888.742	0	30.899
Αυγούρου	2010	3.467.464	3.462.855	59.132	1.701.036	1.665.645	1.184.279	1.175.878	516.757	489.767	1.546.382	253.169	205.028
Γέρι	2011	2.063.200	2.049.300	Σημ. 5	836.590	1.465.451	1.124.892	1.329.472	(288.302)	135.979	629.980	195.753	626.367
Κάτω Πύργος	2011	463.925	461.391	403.817	648.999	1.203.580	675.227	1.110.864	(26.228)	92.716	622.907	384.517	Σημ. 4
Λιοπέτρι	2010	1.210.000	1.210.000	249.756	1.562.076	1.377.067	1.373.847	1.142.004	188.229	235.063	1.873.723	360.643	134.842
Μαζωτός	2011	928.673	1.195.037	155.064	673.738	929.996	897.433	680.620	(223.695)	249.376	277.627	2.512.890	243.441
Παλαιχώρι Μόρφου	2007	Σημ. 1	Σημ. 1	Σημ. 1	154.634	127.354	103.648	100.987	50.986	26.367	143.478 (Σημ.2)	Σημ. 3 και 4	Σημ. 4
Περβόλια	2011	1.581.100	1.581.100	0	1.695.025	1.417.304	1.509.082	1.397.730	185.943	19.574	659.890	2.898.411	601.617
Πισσούρι	2011	1.475.940	1.485.140	317.068	1.757.252	1.421.363	1.381.253	2.232.027	375.999	(810.664)	728.190	523.917	574.279
Σωτήρα	2011	6.857.050	6.820.050	0	1.381.263	1.828.198	1.667.267	1.987.992	(286.004)	(159.794)	123.977	445.467	1.067.058
Τσέρι	2011	4.573.330	4.573.330	Σημ. 5	895.037	1.437.783	1.131.149	1.132.527	(236.112)	305.256	3.832.458	78.276	142.067
Φρέναρος	2011	2.058.000	2.236.700	441.447	1.564.182	1.524.527	1.707.018	1.677.934	(142.836)	(153.407)	156.550	2.188.431	66.248

Σημειώσεις:

- Ο έλεγχος της υλοποίησης του Προϋπολογισμού του Συμβουλίου για το 2007, δεν κατέστη δυνατός αφού ο Προϋπολογισμός για το έτος αυτό δεν εγκρίθηκε από τον Έπαρχο.
- Τα αρχικά υπόλοιπα των τραπεζικών και ταμειακών διαθεσίμων δεν έχουν ακόμη οριστικοποιηθεί, αφού το Ενεργητικό και Παθητικό του πρώην Συμπλέγματος των Κοινοτήτων Παλαιχωρίου Μόρφου και Παλαιχωρίου Ορεινής, δεν έχει ακόμη διαχωριστεί και κατανεμηθεί στα δύο Κοινοτικά Συμβούλια που προέκυψαν, Παλαιχωρίου Μόρφου και Παλαιχωρίου Ορεινής. Το Συμβούλιο συμπεριέλαβε στις οικονομικές του καταστάσεις ως αρχικά υπόλοιπα κατά τις 2.11.2001, τα αντίστοιχα τελικά υπόλοιπα του διαχωρισθέντος Κοινοτικού Συμβουλίου Παλαιχωρίου, τα οποία ανέρχονταν συνολικά -€17.141.
- Δάνεια. Μέχρι σήμερα τα δύο Κοινοτικά Συμβούλια, που προήλθαν από την κατάργηση του Συμπλέγματος, δεν έχουν διευθετήσει την κατανομή των υποχρεώσεων του Συμπλέγματος.
- Δεν παρουσιάζονται στοιχεία στις οικονομικές καταστάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου.
- Ο έλεγχος της υλοποίησης του Προϋπολογισμού του Κοινοτικού Συμβουλίου για το έτος 2011 δεν κατέστη δυνατός λόγω της κατάργησής του και της κήρυξης του σε Δήμο στις 21.10.2011.